Mevlânâ Celâleddîn Rûmî

Mesnevî-i Şerîf Şerhi

– İndeksler ve Lügatçe ilâvesiyle –

-13-

Tercüme ve Şerh
AHMED AVNİ KONUK

Bu Cildi Yayına Hazırlayanlar
Prof. Dr. Dilâver Gürer - Prof. Dr. Mustafa Tahralı

Yayın Koordinatörü
Prof. Dr. Mustafa Tahralı

KİTABEVİ

Mesnevî-i Şerîf Şerhi'nin On Üçüncü Cild Fihristi

–Mesnevî VI. Cildinin Devâmı–

Takdim-Son Cildi Yayımlarken 9
O pâdişâhın zikridir ki, o âlimi ikrâh ile meclise getirdi ve oturttu. Sâkî şarabı âlime arz etti. Kadehi onun önüne tuttu. O yüz çevirdi ve aksiliğe ve sertliğe başladı. Şâh sâkîye: "Haydi, onu tab'a getir" dedi. Sâkî onun başına birkaç kere vurdu ve şarabı ona içmeye verdi... 13
Bahis ve mâcerânın tamâmından sonra şehzâdelerin Çin vilâyeti cânibinde olan ma'şûk ve maksûdlarının tarafına revân olmaları tâ ki mümkin olduğu kadar maksûda daha yakın olalar! Her ne kadar vuslat yolu kapalı ise de, mümkin olduğu kadar daha yakın olmak memdûhtur... 31
İmriü'l-Kays'ın hikâyesidir ki, Arab pâdişâhı idi ve sûrette azîm ve cemâl ile kendi vaktinin Yûsuf'u idi; ve Arab kadınları Züleyhâ gibi onun ölmüşü idi ve o şâir tabîatli idi; ve bu onun şiiridir: "Durunuz, ma'şûku ve onun evini anarak ağlayalım!" Mâdemki kadınlar onun candan tâlibi idiler, acîbdir ki, onun gazeli ve onun nâlesi ne için idi. Ancak bildi ki, toprak levhalar üzerine nakş etmiş oldukları bunlar hep heykel sûretidir. Âkıbet bu İmriü'l-Kays'a bir hâl zâhir oldu ki, gece yarısı mülkten ve evlâddan kaçtı ve kendisini bir eski libâsta gizledi; ve iklîmden münezzeh olan o kimsenin talebinde o iklîmden başka iklîme gitti. "Allâh Teâlâ rahmetine dilediği kimseyi muhtas kılar."... 34

Onların tevakkuflarından sonra Çin beldelerinde tahtgâh olan şehirde mütevârî olmaları ve sabrın uzamasından sonra o büyüğün: "Ben gittim, elvedâ'! Kendimi şâha arz ederim!" diye sabırsız olması. "Ya ayağım beni maksûduma nâil eder, Yâhud kalbim gibi başımı da oraya bırakırım." "Ya ayağım beni maksûda ve murâda eriştirir, Yâhud gönlüm gibi başımı da oraya koyarım." Ve kardeşlerinin nasîhatinin ona fâide tutmaması.... "Ey âşıkları ayıplayan kimse! Bu tâifeyi bırak. Onları Allâh ıdlâl etti; sen onları nasıl irşâd edersin?"... 56-57

Mücâhededen eli geri tutmayan mücâhidin beyânıdır. Gerçi Hakk'ın atâsının bastını bilir ki, o maksûdu başka tarafından ve başka türlü amel sebebi ile ona eriştirir ki, onun vehminde bile olmamış idi. Halbuki o bütün vehmi ve ümîdi bu muayyen olan tarîka bağlamış idi ve ancak bu halkayı çalar idi, ola ki, Hak Teâlâ o rızkı ona onun tedbîr etmemiş olduğu başka kapıdan eriştirir ve Allâh Teâlâ ona zannetmediği yerden rızık verir, kul tedbîr eder ve Allâh Teâlâ takdîr eder ve kula "Ben her ne kadar bu kapının halkasını çalar isem de, bana bu kapının gayrından eriştirir" diye kulluk vehmi olması da olur. Hak Teâlâ ona da bu kapıdan rızık eriştirir. Hâsıl-ı kelâm, bütün kapılar bir sarayın kapısıdır... 91

O şahsın hikâyesidir ki, "Zenginlikten taleb ettiğin şey Mısır'da vefâ olur, orada filân mahallede, filân evde bir defîne vardır" diye rü'yâda gördü. Vaktâki Mısır'a geldi, bir kimse dedi ki: "Ben rü'yâda, Bağdâd'da filân mahallede, filân evde bir defîne vardır, diye rü'yâ görmüşümdür." Ve bu şahsın evini söyledi. O şahıs anladı ki, "O defîne Mısır'dadır" demek, bunun için idi ki, bana yakîn etsinler ki, kendi evinin gayrında aramak lâzım gelmez. Velâkin o defîne muhakkak Mısır'ın gayrında hâsıl olmaz... 103

Mü'minin duâsının kabûlünün geri kalmasının sebebi... 107

O şahsın kıssasına rücû' etmektir ki, ona Mısır'da defînenin nişânını verdiler ve onun fakîrlikten dolayı Hz. Hakk'a yalvarmasının beyânı... 112

O şahsın Mısır'a erişmesi ve gece bir şebkûklük ve dilencilikden dolayı mahallede dışarıya çıkması ve onu polisin tutması ve çok dayak yedikten sonra onun murâdının polisten hâsıl olması. Ve "Siz bir şeyi kerîh addedersiniz, halbuki o şey sizin için hayırlıdır" ve "Hak Teâlâ bir güçlükten sonra kolaylık yaratır" onun kelâmıdır ve "Muhakkak kolaylık güçlük ile berâberdir" onun kavlidir ve "Ey musîbet! Şiddetlen ki, açılasın ve mündefî' olasın!" Aleyhi's-selâm'ın sözüdür; ve Kur'ân'ın ve kütüb-i münzelenin hepsi bunun takrîrindedir... 117

Bu hadîsin beyânındadır ki: "Yalan şübhedir ve doğru mutmain olmaklıktır."... 123
Polisin kendi rü'yâsını fakîr olan garîbe söylemesi ve onun evinde olan hazînenin nişânını da vermesi... 135
Mesel 141
O şahsın sevinerek ve murâdını bulup Hudâ'ya şükredici ve secde edici ve Hakk'ın işâretlerinin garâbetlerine hayrân olarak rücû' etmesi ve onun te'vîllerinin her bir vecihte zuhûrudur ki, hiçbir fehim ve bir akıl oraya erişmez... 142-143
Kardeşlerin büyüğe nasîhat vermeyi mükerrer etmesi ve onun o nasîhata tâkat getirememesi ve onun onlardan ürkmesi ve şeydâ ve bî-hod olarak gitmesi ve kendisini izin istemeksizin pâdişâhın bârgâhına atması; fakat aşk ve muhabbetin fartından, küstahlık ve lâübâlîlikden değil!... 160
Kādının Cûhî'nin karısına meftûn olması ve sandık içinde kalması ve kādının nâibi sandığı satın alması ve Cûhî'nin karısının geçen seneki oyun ümîdi üzerine tekrâr ikinci sene de gelmesi ve kādının "Beni âzâd et ve başka bir kimseyi ara!" diye söylemesi... 179
Kādının Cûhî'nin karısının evine gitmesi ve Cûhî'nin kapı üzerinde sert ve öfke ile halkayı vurması ve kādının sandık içine kaçması... 188
Kādının nâibinin pazar ortasına gelmesi ve sandık için Cûhî'den müşterîlik istemesi... 200
Bu hadîsin tefsîri hakkındadır ki, Mustafâ (a.s.v.) "Ben kimin efendisi isem, Alî de onun efendisidir" buyurdu. Nihâyet münâfıklar: "Bizim ona mutî'lik ve çâkerlik göstermemiz kâfî olmadı mı ki, bize hılm-alûdun çâkerliğini de emr ediyor?" diye ta'n etmeleri... 206
Geçen seneki vazîfe ümîdi üzerine ikinci sene de Cûhî'nin karısının kādının mahkemesine tekrâr gelmesi ve kādının onu tanıması... 212
Şâhzâde kıssasının şerhine ve onun pâdişâha mülâzemetine rücû'... 223
Onun beyânındadır ki: Üzerinde sırât köprüsü olan cehennem der ki: "Ey mü'min sırâttan pek çabuk geç ve acele et; tâ ki senin nûrunun azameti benim ateşimi söndürmesin! "Geç, ey mü'min! Zîrâ senin nûrun benim ateşimi söndürdü."... 230
Şehzâdelerden büyüğünün müteveffâ olması ve ortanca kardeşin kardeşinin cenâzesine gelmesi. Zîrâ küçüğü hastalıkta sâhib-firâş idi; ve pâdişâhın ortancayı okşaması. Nihâyet o dahi ihsânın topalı oldu ve şâhın huzûrunda kaldı. O pâdişâhın devletinden ve nazarından ona yüz bin gaybî ve aynî ganîmetler erişti 241

Şehzâdeye şâh tarafından hâsıl olmuş olan bir istiğnâ ve bir keşif sebebinden bir vesvese peydâ oldu ve şükürsüzlüğe ve serkeşliğe kasd etti. Şâhın ilhâm ve sır yolundan haberi oldu. Onun gönlü incindi. Onun rûhuna bir zahm vurdu; öyleki, şâhın sûretinin haberi olmadı... 279
Hak Teâlâ'nın Azrâîl (a.s.)a: "Canlarını kabz ettiğin bu halâyıktan senin merhametin kimin üzerine pek ziyâde geldi?" diye hitâbı ve Azrâîl (a.s.)ın Hazret'e cevâbı... 290
Şeybân-ı Râî (k.s.)nun kerâmetleri... 294
Hak Teâlâ'nın Nemrûd'u çocukluğundan ana ve dâye vâsıtası olmaksızın beslemesi kıssasına rücû' etmektir... 299
O şehzâdenin kıssasına rücû' etmektir ki, şehzâde o tuğyân sebebiyle şâhın hâtırından zahm yedi, diğer fezâilin istikmâlinden evvel dünyâdan gitti... 310
"Benim üç evlâdımdan en tenbeli olan, malımı vefâtımdan sonra o alsın!" diye o şahsın vasiyet etmesidir... 314
Temsîl... 322
Hz. Mevlânâ efendimizin büyük mahdûmları Mevlânâ Bahâeddîn Veled (k.s.) hazretlerinin *Hâtime*'si... 329
EKLER 351
Ahmet Avni Konuk'un el yazısından örnekler 353-354
Sure ve Ayet-i Kerimeler İndeksi 355
Hadîs-i Şerîfler İndeksi 369
Özel İsimler İndeksi 397
Kitap İsimleri İndeksi 419
Açıklanan Farsça, Arapça, Türkçe Kelimeler İndeksi 425
Terimler, Deyimler ve Bâzı Kelimeler İndeksi 487
LÜGATÇE 707

Takdim
Son Cildi Yayımlarken

Elinizdeki bu 13. cilt ile *Mesnevî-i Şerîf Şerhi*'nin son cildini , Allah'a şükürler olsun , yayımlamış oluyoruz. Daha önce de ifâde ettiğimiz gibi bu sonuncu ciltte bütün ciltlere âit çeşitli indeksleri ve şerhin dil bakımından anlaşılmasında yardımcı olacak oldukça geniş bir Lügatçe'yi de bu cilt içinde vermekteyiz. Bu Lügatçe Ahmed Avni Bey'in daha önce yayımlamış olduğumuz eserlerinden *Fîhi Mâ Fîh*, *Tedbîrât-ı İlâhiyye* ve *Fusûsu'l-Hikem* tercüme ve şerhleri için hazırladığımız lügatçelerin bâzı ilâvelerle bir araya getirilmesi sûretiyle meydana getirilmiştir.

Âyet-i kerîmeler, hadîs-i şerifler, şerh esnâsında açıklaması yapılan Farsça, Arapça ve Türkçe kelimeler, şahıs ve yer isimleri, kitap adları ve terimler-bâzı kelimeler için hazırladığımız indekslerin tasavvuf, *Mesnevî*, *Mesnevî Şerhleri* ve klasik edebiyâtımız üzerinde çalışanlara büyük bir kolaylık sağlıyacağına, çalışma ve incelemelerinde zaman ve sür'at kazandıracağına inanıyoruz. Gerçi 13 cilde âit bütün indekslerin birleştirilerek verilmesinin bâzı ilave güçlüklere sebep olduğunu işin içine girince görmüş bulunuyoruz.

Bilgisayara âit indeks programlarının bizim kullandığımız imlâya göre yapılmamış olmasının bu güçlüğü doğuran esas sebeplerden biri olduğunu söyleyebiliriz. Bir diğer sebep de bizim işin başından îtibâren kelimelerin yazımında tam bir imlâ birliğini sağlayamamış olmamızdır. Meselâ tamlama (-i) lerini aynı kelimeler için bâzan (-i) ve bâzan (-ı) ile yazmamız bir tamlama için iki yazım şeklinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Aynı kelimeyi bâzan (a) bâzan (e) ile –vazâif-vezaif, meâric-maâric gibi- , bir başka kelimeyi bâzan (u) bâzan (ü) -şühûd-şuhûd, münkalib-munkalib gibi- veya bir başka kelimeyi de bâzı yerlerde (i) bâzı yerlerde de (ı) –izhâr-ızhâr, müstakil-müstakıl, iyâl-ıyâl gibi- iki türlü yazmamız, otomatik olarak yapılan indekslerde tabiatıyla bize ilâve zorluklar çıkartmıştır. Bununla berâber, okuyucular bu sesli harf değişimlerini göz önünde bulundururlarsa indeksleri kolayca kullanabileceklerdir.

Okuyucularımızın Lügatçe ve İndeksleri kullanırken (a, e / ı, i / u, ü) sesli harflerinin değişik okunup yazılmış olması dolayısıyla kelimelerin alfabetik yerinin farklı olabileceğini göz önünde bulundurmalarının gerekliğini özür dileyerek ifâde etmek isteriz.

Farsça *Mesnevî* beyitlerinin imlâsında büyük ölçüde A. Avni Bey'in kullandığı imlâ ve yazım şekline bağlı kalmaya gayret etmekle berâber, buna tamâmen sâdık kalamadığımızı da söylemeliyiz. Meselâ (قطرهٔ) (katre-i), (ذرّهٔ) (zerre-i), (خانهٔ) (hâne-i) ve benzeri kelimelerin son harfinin yalnız tamlamalarda kullanılan bu yazım şeklini (قطره ای) (katreî), (ذرّه ای) (zerreî), (خانه ای) (hâneî), (شکسته ای) (şikesteî), (بسته ای) (besteî) şeklinde yazılması gereken yerlerde de aynen muhâfaza etmek istedik. Ama bu tür kelimelerdeki (ه) (he üzerinde hemze)yi teknik imkânsızlık sebebiyle ilk ciltlerin ilk baskılarında (ذرّهء) (zerre î), (قطرهء) (katre î), (شکستهء) (şikeste î) (بستهء) (beste î) şeklinde ayrı yazmak zorunda kalmıştık. Bu durum daha sonraki ciltlerde ve ilk ciltlerin daha sonraki basımlarında düzeltilmiş ve genellikle Ahmed Avni Bey'in imlâsına uyulmaya çalışılmıştır. Birleşik veya ayrı yazılması gereken yerlerde de müellifin imlâsına her yerde sâdık kalamadığımızı belirtmek isteriz.

Avni Bey'in şerh esnâsında açıkladığı kelimelerin harekelerini yâni okunuş şekillerini genellikle aynen almakla berâber, bâzan elimizdeki lügatlere bakarak değişik şekilde okuduğumuz da olmuştur. Farsça lügatlerin de aynı kelimeyi zaman zaman farklı şekilde harakelediklerini göz önünde bulunduracak olursak bu tür farklı okuyuşların müsâmaha ile karşılanacağını umarız. Aynı şekilde geçmiş yüzyıllarda dilimizde de kullanılan bâzı Arapça ve Fars-

ça kelimelerin biri fasih diğeri galat iki türlü söylenişinin bulunduğu ve lügatlerde böyle veya öyle yer aldığı hatırlanacak olursa, meselâ "zâbıta memuru, polis" anlamındaki kelimenin "şahne" veya "şıhne" şeklinde iki türlü okunuşunun bulunması, Osmanlı Türkçesinde de kullanılan "boş" anlamındaki Farsça "tehî"nin yine Farsça'da "tühî /tuhî" şeklinde söylenir olması, bu tür kelimeleri günümüz alfabesiyle seslendirerek vermek gerektiğinde, ister istemez ikili, hattâ (tehî, tühî, tuhî gibi) üçlü imlâ ortaya çıkmaktadır. Bu ve benzeri hususlarda kesin bir tercih yapamayışımız, bir bakıma yeterli derecede Farsça bilmemekten ileri gelmektedir de diyebiliriz.

Az bilmek veya bilmemekten ve Türkçe metinlerde konuya iyice girememekten dolayı bilgisayarda yazım esnâsında ortaya çıkan yanlış okumaları, teknik veya daha başka sebeplerden ileri gelen yanlışlardan ilk okuyuşta göze çarpanları, yayımlanmış bulunan 12 cildi okuyarak her cilt için Yanlış-Doğru Cetveli hazırlamakta bize fevkalâde yardımcı olan Prof. Dr. Ali Osman Koçkuzu'ya teşekkürlerimizi burada tekrar ifade etmek isteriz. 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12. ciltlere âit Yanlış-Doğru Cetvelleri bu 13. cilt ile birlikte verilecektir. İlk baskı ciltleri elinde olan okuyucuların bu cetvelleri âit olduğu cilt içine yerleştirmelerini ricâ ederiz.

Mesnevî-i Şerif Şerhi'nin yayımını bu ciltte tamamlarken *Fusûsu'l-Hikem* ve *Mesnevî-i Şerif* şârihi merhum Ahmet Avni Konuk Bey'i tasavvuf ve *Mesnevî* kültürümüze eserleriyle yapmış olduğu bu büyük katkıdan dolayı tekrar tekrar rahmetle anarız.

Bu eserin yayımlanması için otuz dört büyük defterlik eserin fotokopilerini ayrı ayrı ciltlenmiş hazır bir halde bize veren Özkaya Duman Bey'e teşekkürlerimizi yenilemek isteriz.

Eseri önce daktiloda sonra bilgisayarda yazmaya başlayarak yayımlamak azmiyle 1, 2, 5, 6 ve 7.ciltlere âit defterlerin çoğunu yazan fakat ömrü vefâ etmeyip 1995 yılında eseri tamamlayamadan ve basıldığını göremeden vefat eden sevgili meslektaşımız, arkadaşımız ve dostumuz Dr. Selçuk Eraydın'ı rahmetle bir daha anmak isteriz.

Rahmetli Selçuk Bey'in sağlığında eserin baskıya hazırlanmasında Prof. Dr. Osman Türer, Prof. Dr. Mehmet Demirci ve Doç. Dr. Sâfi Arpaguş'la birlikte çalışmaya başlamıştık Daha sonra Prof. Dr. Dilâver Gürer ve Tasavvuf Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi Süleyman Gökbulut bize katılarak eserin tamamlanmasını sağladılar. Ayrıca Doç.Dr. Necdet Tosun baskı safhasında

ilk yedi cildin Farsça ve Arapça metin tashihlerini yaptı. Meslektaşımız Prof. Dr. Mahmut Erol Kılıç eserin yayımlanması için çeşitli yayınevleriyle ilk temasları yürüttü ve netîcede ilk üç cilt Gelenek Yayınların arasında çıktı. Bu yayın teşebbüsünü gerçekleştirmemizde verdikleri hizmetten dolayı bu meslektaşlarımızın her birine ayrı ayrı teşekkürü, merhum Dr. Selçuk Eraydın ve kendi adıma bir borç bilirim. Bu arkadaşlarımızın yardım ve katkıları olmasaydı Selçuk Bey'in vefâtından sonra böylesine büyük hacimli bir eseri ne benim ne de bir başka arkadaşımızın tek başına gün yüzüne çıkarması elbette mümkün olmazdı.

On üç ciltlik bu hacimli eserin sayfa düzenlemelerini titizlikle yapan Ali Çiftçi Bey'e ve ilk üç cildin yayımını yapan Gelenek Yayınlarına ve 4.ciltten îtibâren eserin basılmasını üzerine alan Kitabevi Yayınları sâhibi Mehmet Varış' Bey'e de teşekkürlerimizi burada ayrıca dile getirmek isteriz.

1925 yılında tekkelerin kapatılmasından ve 1928'deki harf inkılâbından sonra , dînî ve tasavvufî eserlerin ve düşüncenin âdeta yasak ve îtibarsız olduğu bir dönemde ârifâne bir basîret ve dervişâne bir tevekkülle 1929-1937 yılları arasında bu *Mesnevî-i Şerîf Şerhi* gibi büyük bir eseri kaleme alan merhum Ahmet Avni Konuk Bey'i rahmetle bir daha anıyoruz.

Bizim irfan hayâtımızda *Mesnevî-i Şerîf*'in geçmiş asırlarda mühim bir yeri olduğu gibi, bundan sonra da ön sırada yer alacak eserlerden biri olacağına ve bu şerhin *Mesnevî-i Şerîf*'in inceliklerini, derinliklerini ve güzelliklerini anlamakta önemli bir yer tutacağına inanıyoruz.

Böyle bir eseri yayımlamayı nasip ettiği için Cenâb-ı Hakk'a şükrediyor, Hz. Mevlânâ ve diğer pîrânın himmetlerini niyaz ediyoruz.

Prof. Dr. Mustafa Tahralı
Ocak 2009 - Fatih / İstanbul

ذکر آن پادشاه که آن دانشمند را باکراه در مجلس آورد و بنشاند و ساقی شراب بر دانشمند عرضه کرد ساغر پیش او داشت او روی بگردانید و ترشی و تندی آغاز کرد، شاه ساقی را گفت هین در طبعش آر، ساقی چندی بر سرش زد و شراب در خوردش داد

O pâdişâhın zikridir ki, o âlimi ikrâh ile meclise getirdi ve oturttu. Sâkî şarabı âlime arz etti. Kadehi onun önüne tuttu. O yüz çevirdi ve aksiliğe ve sertliğe başladı. Şâh sâkîye: "Haydi, onu tab'a getir!" dedi. Sâkî onun başına birkaç kere vurdu ve şarabı ona içmeye verdi

پادشاهی مست اندر بزم خوش می گذشتی یك فقیهی بر درش

3938. *Bir sarhoş pâdişâh latîf mecliste iken bir fakîh onun kapısı önünden geçiyor idi.*

Ya'nî, pâdişâhın biri musâhiblerini toplayıp bir içki meclisi tertîb etmiş ve kendisi de içip sarhoş olmuş idi. O esnâda sarayın önünden bir fakîh ya'nî âlim-i zâhirî geçmekte idi.

کرد اشارت کش درین مجلس کشید وین شراب لعل در خوردش دهید

3939. *"Onu meclise çekiniz ve bu şarâb-ı la'li ona içmeye veriniz!" diye emr etti.*

Ya'nî pâdişâh hizmetçilerine: "O âlim-i zâhirî efendiyi bizim içki meclisimize çekiniz ve bu la'l renginde olan şarabı içmek için o fakîhe veriniz!" diye emr etti.

پس کشیدندش بشه بی‌اختیار شست در مجلس ترش چون زهر مار

3940. [3916] *Müteâkıben onu bî-ihtiyâr şâha çektiler. Mecliste yılan zehri gibi ekşi oturdu.*

Şâhın bu emri üzerine hizmetçiler o fakîhi kendi irâdesi ve ihtiyârı olmayarak zor ile şâh tarafına çekip getirdiler. Fakîh mecliste içki içildiğini görünce, şen ve şâtır olan meclis ehli arasında suratını ekşitip yılan zehri gibi nâhoş bir hâlde oturdu. "Şest", "nişest" kelimesinin muhaffefidir.

عرضه کردش می‌نپذرفت او بخشم از شه و ساقی بگردانید چشم

3941. *Ona şarâb arz etti. O öfke ile kabûl etmedi. Şahtan ve sâkîden gözü çevirdi.*

Şarâb dağıtan hizmetçi o fakîhe şarâb arz etti. Fakîh öfkelendi ve şarâbı kabûl etmeyip redd etti. Hem şâhın ve hem de sâkînin yüzüne öfkesinden dolayı aslâ bakmadı. Zîrâ bir adam öfkelendiği kimsenin yüzüne bakmak istemez. Yüze bakarak konuşmak muhabbet veyâ bî-taraflık îcâbıdır.

که بعمر خود نه خوردستم شراب خوشتر آید از شرابم زهر ناب

3942. *Dedi ki: "Ömrümde şarâb içmemişimdir. Bana hâlis zehir şarâbdan daha hoş gelir."*

Fakîh öfke ile dedi ki: "Ben ömrümde ağzıma şarâb koymamışımdır. Bana hâlis ve müessir zehir içmek şarâb içmekten daha hoş ve latîf gelir." Ahyâr zümresinden olan fakîhlerin hâli budur. Onlar icrâ-yı maâsîden bu derece ictinâb ederler; ve ma'siyetten sonra tövbe edip Hakk'ın Gaffâr ism-i şerîfine mazhar olmaktan gaflet ederler. Şeyh Nazîf-i Mevlevî'nin beyti:

Eylemeyim mi dilâ subha değin âh u vâh!
Eylemedim lâyık-ı afv olacak bir günâh.
Âyine-i mağfiret sûret-i isyânadır.
Halk günâh etmese halkeder âhar, lâh.

Ve bu beyitlerde Ebâ Eyyûb el-Ensârî hazretlerinin rivâyet ettiği şu hadîs-i şerîfe işâret olunur: لو لا انكم تذنبون لذهب الله بكم وجاء بقوم يذنبون فيستغفرون الله فيغفر لهم

ya'nî "Eğer siz günâh etmeseniz Allâh Teâlâ sizi giderir ve bir kavim getirir ki, onlar günâh yaparlar ve müteâkiben Allâh'a istiğfâr ederler. Allâh Teâlâ da onları mağfiret eder." Bunun sırrı budur ki: Mü'min beşeriyeti hasebiyle günâh yaptığı vakit, kendi ibâdât ve tââtine kıymet vermez ve Hak indinde kendisini zelîl ve hakîr görür; ve kendisini erbâb-ı fısk indinde yüksek bir makâmda görmez. Fakat günâhta ısrâr etmeyip akabinde tövbe ve inkisâr şarttır. Velhâsıl bu bahis gâyet nâziktir.

هین بجای می بمن زهری دهید تا من از خویش و شما زین وا رهید

3943. *"Âgâh olun! Şarâb yerine bana bir zehir veriniz, tâ ki ben kendimden siz bundan kurtulasınız!"*

Ya'nî, "Ey meclis ehli! Bana şarâb yerine bir zehir veriniz de öleyim, tâ ki ben kendimin kendiliğinden kurtulayım! Ve siz de bu ben somurtkan ve meclisin şevk ve şetâretini bozan fakîhten kurtulasınız!"

می نخورده عربده آغاز کرد گشته در مجلس گران چون مرگ و درد

3944. *Şarâb içmedi. Arbede başladı. Ölüm ve derd gibi meclise sıklet oldu.*

Velhâsıl o fakîh sâkînin verdiği şarabı içmedi. Mecliste arbede ve gürültü başladı. Fakîhin vücûdu meclise sıklet ve ağırlık verdi.

همچو اهل نفس و اهل آب و گل در جهان بنشسته با اصحاب دل

3945. *Cihânda ashâb-ı dil ile oturmuş olan, nefis ehli ve âb u gil ehli gibi.*

Ya'nî, bu sûret âleminde ashâb-ı dil ve ma'nâ ehli olan ârifler ile berâber oturan, sıfât-ı nefsâniyyelerinde müstağrak ve cismânî kimseler onların meclis-i irfânlarında ne derece ağırlık ve sıklet verirlerse, fakîh efendi de şâhın içki meclisinde o derece sıklet ve ağırlık verdi ve meclis ehlinin zevkini kaçırdı.

حق ندارد خاصگانرا در کمون از می ابرار جز در یشربون

3946. *Hak hâsları gizlide ebrârın meyinden "Yeşrabûn"un gayrında tutmaz.*

Ya'nî, Hak Teâlâ kendi hâs kulları olan ârîflerine kümûnda ve gizlide ebrârın âlem-i âhirette içeceğini va'd buyurduğu şarâb-ı ma'nevîden bu âlem-i sûrette içirir. Bu beyt-i şerîfte sûre-i İnsân'da olan اِنَّ الْاَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَاْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا (İnsân, 76/15) ya'nî "Muhakkak ebrâr mizâcı kâfûrdan olan kadehten içerler" âyet-i kerîmesine işâret buyurulur. Ya'nî, Hak Teâlâ hâs kul-

larını bu âlem-i sûrette ebrârın cennette içeceği şarâbdan başka şarâb içinde tutmaz. Velhâsıl ebrâr tâifesi bu şarâbı ancak âlem-i âhirette içerler ve Hakk'ın hâs kulları ise, bu dünyâda iken bu şarâbı içerler, demek olur. Âyet-i kerîmedeki "kadeh"ten murâd, sıfât ile mevsûf olan Zât-ı Hakk'ın tecellîsinden kinâyedir; ve bu tecellîden ârîflerin kalblerine ulûm-i ledünniyye vârid olur ve bu âlem-i sûrette kalbin susuzluğu ondan sâkin olur. Fakat bu şarâbı bu âlem-i sûrette içmeyen mü'minlerin kalblerine sebeb-i sükûnet olan ulûm-i ledünniyye vârid olmaz. Onlar kendilerinin kendilikleri ıztırâbı içinde çırpınırlar.

عرضه می‌دارند بر محجوب جام　　حس نمی‌یابد ازان غیر کلام

3947. *Mahcûb üzerine kadehi arz tutarlar. His ondan kelâmın gayrını bulmaz.*

Ya'nî, ârîfler içtikleri bu ma'nevî şarâbı elfâz kadehleri içinde, hicâb içinde olanlara arz ederler. Onların his kulakları o şarâb-ı ma'nevîden ancak sözün zâhirinden başka bir şey bulmaz. Meselâ bu *Mesnevî-i Şerîf*'in her bir beyti bir şarâb-ı ma'nevî kadehidir. Fakat hicâb içinde olanların kulakları, o beyitleri ancak manzûm ve muntazam bir sözden ibâret bulur; dekâyıkına nüfûz edemez. Nitekim bu cildin 161 numarasında şöyle buyurulmuş idi: کی چشد درویش صورت زان زکات　　معنیست آن نی فعولن فاعلات [ya'nî] "Sûret fakîri, ârifin zekât-ı irfânından ne vakit tadar? O ma'nâdır; feûlün fâilât değildir."

رو همی گرداند از ارشادشان　　که نمی‌بیند به دیده دادشان

3948. *Onların irşâdından yüz çevirirler. Zîrâ göz ile onların vergisini görmez.*

Hakîkat-i hâlden mahcûb olan bir âlim-i zâhirî ve bir fakîh kendi bilgisini bir şey zannettiğinden maârif-i ilâhiyyeden bahs eden ve hakîkat yoluna sevk eden ârîflerin ve kâmillerin irşâdından yüz çevirir; ve bu ârîflerin dâd ve vergileri ma'nevî olduğundan, o fakîh, bunların bu ma'nevî vergilerini ve kalblerde olan tasarruflarını his gözüyle görmez.

گر ز گوشش تا بحلقش ره بدی　　سر نصح اندر درونشان در شدی

3949. *Eğer onun kulağından boğazına yol olaydı, nushun sırrı onların içlerine gider idi.*

Eğer o zâhir perdesiyle mahcûb olan fakîhin kulağından rûhunun boğazına yol olaydı, ârifin nasîhatinin sırrı ve ince ma'nâsı onların kalblerine gider

ve te'sîr ederdi; ve kendi delîl ile bildiklerinin kıymetsiz bir ilim olduğunu anlar idi. Nitekim Necmeddîn-i Kübrâ hazretlerine cenâb-ı Fahreddîn-i Râzî için, vücûd-ı Hakk'ı binbir delîl ile isbât etmiş olan bir âlimdir, demişler. O hazret dahi: "Demek ki, vücûd-ı Hak hakkında bin bir şübhesi var imiş!" demiştir. Zîrâ delîl şübheyi izâle etmek için araştırılıp ikâme olunur.

چون همه نارست جانش نیست نور که افکند در نار سوزان جز قشور

3950. [3926] *Mâdemki onun cânı hep nârdır, nûr değildir, yakıcı olan ateşe kabuklardan başkasını kim bırakır?*

Mâdemki o fakîhin cânı harâret-i garîziyyeden mütevellid olan rûh-ı hayvânî mertebesinden henüz nûr-ı ilâhî olan rûh-ı izâfî mertebesine terakkî etmemiştir ve rûh-ı hayvânî ile yakıcı bir ateş mesâbesinde kibir ve hased ve ucûb gibi birtakım sıfât-ı nefsâniyye ile muttasıftır; binâenaleyh ateş cinsinden olan bu rûh-ı hayvânîye kabuklar mesâbesinde olan elfâzdan başkasını hangi ârif tevdî' edebilir? Ya'nî bu gibilere ârifler yalnız kabuk mesâbesinde olan kelâmı söyler ve o kelâmın altında gizli olan remz ve işâreti ve ma'nâyı dakîki saklar.

مغز بیرون ماند و قشر گفت رفت کی شود از قشر معده گرم و زفت

3951. *Üç dışarıda kaldı ve söz kabuğu gitti. Mi'de ne vakit kabuktan sıcak ve büyük olur?*

Bu gibi kimselere ârif söz söylediği vakit, o sözün içi olan remz ve işâret ve hakâyık onların his kulaklarının dışında kalır; ve onun kulağına ancak kabuk mesâbesinde olan lafızlar ve kelimeler girer. Binâenaleyh onlar o sözlerdeki dekâyıka ve ma'nâlara vâkıf olamayınca zevk alamazlar. Meselâ, mi'deye kabuk gittiği vakit, hazm olmadığı için mi'denin harâret-i garîziyyesi çoğalmaz; ve mugaddî bir şey olmadığı için mi'de hazm ile neşv ü nemâ bulmaz. Nitekim bu *Mesnevî-i Şerîf*'i ulemâ-i zâhireden birçoğu bir hikâye kitâbı sûretinde telakkî ederler; ve hattâ ba'zıları şiir ve lisân kâideleri nokta-i nazarından kusûrlu bile görürler. Çünkü bunların mi'de-i idrâkleri elfâz kabuğu yemeye ve yutmaya alışmıştır. Ma'nâdan bî-behredirler.

نار دوزخ جز که قشر افشار نیست مغز را با هیچ ناری کار نیست

3952. *Cehennemin ateşi kabuk sıkıcının gayrı değildir. Üçin hiçbir ateş ile işi yoktur.*

Cehennemin ateşi ancak kabuk mesâbesinde olan ecsâmı sıkıcı ve azâb edicidir. Nitekim âyet-i kerîmede إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ (Enbiyâ, 21/98) ya'nî "Ey sûrete tapanlar! Muhakkak siz ve Allâh'ın gayrı olarak sizin taptığınız şey cehennemin odunudur" buyurulmuştur. Rûh-ı hayvânî dahi harâret-i garîziyyeden mütevellid olduğundan cehennem ve ateş tabîatındadır. Binâenaleyh o da cehennem gibi ancak kabuk mesâbesinde olan sûrete sarılıp sıkıcıdır. Ma'nâya gelince iç olan bu ma'nânın hiçbir ateş ile işi ve münâsebeti yoktur. Zîrâ ma'nâ nûr olan rûh-ı izâfînin malıdır.

ور بود بر مغز ناری شعله زن　　بهر پختن دان نه بهر سوختن

3953. *Ve eğer iç üzerine bir ateş şu'le vurucu olursa, yakmak için değil, pişmek için bil!*

Ve eğer iç ve bâtın olan rûh-ı izâfî üzerine sıfât-ı nefsâniyye ve cismâniyyeden bir ateş şu'le vurucu olursa, o rûh-ı izâfîyi yakmak için değil, o rûhun pişmesi ve kemâle gelmesi içindir. Nitekim Hz. Cüneyd'e "Âriften zinâ sâdır olur mu?" diye sormuşlar. Başını önüne eğip: وَكَانَ أَمْرُ اللهِ قَدَراً مَقْدُوراً (Ahzâb, 33/38) [ya'nî "Allâh'ın emri takdîr edilmiş bir kaderdir"] buyurmuştur. Bunun sırrı budur ki: Âbid tâatinde ve ibâdetinde lezzet bulmaya başlar. Halbuki bu âbid için pek büyük bir noksandır. Nitekim muhakkıklardan Vâsitî hazretleri اياكم ولذات الطاعات فانها سموم قاتلة ya'nî "Tâatlerinizin lezzetlerinden sakınınız! Zîrâ o lezzetler öldürücü zehirdirler" buyurmuştur. Nitekim Fâris İsâyı Bağdâdî hazretleri dahi حلاوة الطاعات والشرك سواء ya'nî "Tââtin halâveti şirk ile berâberdir" buyurmuştur. İmdi böyle bir âbidin rûh-ı izâfîsi üzerine sıfât-ı nefsâniyye ve cismâniyyeden bir ateş şu'le vurucu olursa, onun nazarında Hak indinde tâât ve ibâdât ile mümtâz olduğu mülâhazası kalmaz; ve kendisini alçak görür ve Hakk'a kemâl-i zilletle istiğfâra ve münâcâta başlar. Bu hâl ise, onun pişmesi ve kemâle gelmesi içindir.

تا كه باشد حق حكيم اين قاعده　　مستمر دان در گذشته و نامده

3954. *Mâdemki Hak hakîm olur, bu kāideyi geçmişte ve gelmemişte müstemir bil!*

"Hakîm", "her şeyi yerli yerinde tertîb eden" demek olup esmâ-i ilâhiyyedendir. Ya'nî, Hak Teâlâ ezelen ve ebeden hakîmdir. Kabuğu yakmak ve içi yakmamak kāide-i hikmettendir. Binâenaleyh bu kāide geçmişte ve gelecekte aleddevâm cârîdir. Zîrâ âlem-i sûrette nûr aslî ve nâr ârizîdir; ve nûr

latîf olan âlem-i ma'nâdan ve nâr kesîf olan âlem-i sûrettendir. Tecellî-i kahrî-i nârî ile sûret ve kesâfet zâil olduğu vakit, nûr ve ma'nâ bâkî kalır. Bu hâl her zaman için umûmî bir kâide ve kânûndur. Ba'zı nüshalarda ikinci mısrâ' مستمر دان تابری زان فائده sûretindedir. Ma'nâsı "Bu kâideyi dâim ve müstemir bil, tâ ki ondan fâide götüresin!" demek olur.

مغز نغز و قشرها مغفور ازو مغز را پس چون بسوزد دور ازو

3955. *Latîf olan iç ve kabuklar ondan mağfûrdur. Binâenaleyh içi nasıl yakar? Ondan uzaktır.*

"Gafr", lügatte "setr etmek ve örtmek" demektir. Ya'nî, bu âlem-i sûrette latîf olan için kabuklar ile ve kabukların dahi kesâfet perdesi ile mağfûr olması ve örtülmüş olması Hakk'ın kâide-i hikmetindendir. Binâenaleyh tecellî-i kahrî ile üzerinden kabuğu kalkan bir içi ve cismâniyetten soyunan rûh-ı izâfîyi tekrâr tecellî-i kahrî nasıl yakar? O tecellî-i kahrî ateşi bu içten ve rûh-ı izâfîden uzaktır. "Dûr ez o", "ondan uzak olsun!" diye cümle-i duâiyye olmak dahi câizdir.

از عنایت گر بکوبد بر سرش اشتها آید شراب احمرش

3956. *Eğer onun başına inâyet cihetinden vurursa, onun kırmızı şarâbına iştihâ gelir.*

Ya'nî, eğer rûh-ı izâfîsi rûh-ı hayvânîsi altında mestûr olan bir kimsenin başına şarâb-ı hakîkînin sâkîsi olan Hak Teâlâ inâyet cihetinden vurur ve bu âlem-i sûrette kahr ile tecellî ederse, o sâkî-i bâkînin kırmızı olan aşk ve ma'rifet şarâbından içmeye iştihâ gelir ve insân-ı kâmillerin sohbetine cân atar. Baba Kemâl Hucendî'nin beyti (k.s.):

گر دلت بشکست دلبر مستی افزون کن کمال کز شکست جام مجنون قصد لیلی دیگرست

"Ey Kemâl! Eğer dilber senin gönlünü kırarsa, sarhoşluğu artır. Zîrâ Mecnûn'un kâsesini kırmaktan Leylâ'nın başka kasdı vardır."

ور نکوبد ماند او بسته دهان چون فقیه از شرب و بزم این شهان

3957. *Ve eğer vurmazsa o, şürbden ve bu şâhların meclisinden fakîh gibi ağzı bağlanmış kalır.*

Ve eğer o hicâb-ı cismâniyyet içinde kalan kimsenin başına Hak inâyet cihetinden yumruk vurmazsa, o kimse bu ma'nevî şarâbı içmekten ve hakîkat

âleminin şâhlan olan insân-ı kâmillerin meclisinden, o şarâbdan istikrâh eden fakîh gibi, ağzı kapalı ve maârif-i ilâhiyyeden bî-behre kalır.

گفت شه با ساقیش ای نیك پی چه خموشیده بطبعش آر می

3958. *Şâh o sâkîsine dedi: "Ey iyi izli! Niçin susmuşsun? Onun tab'ına mey getir!"*

Fakîh şarâb içmekten istinkâf edip öfkelenince, pâdişâh mecliste şarâb dağıtan sâkîsine dedi ki: "Ey iyi izli ve güzel gidişli ola sâkî! Fakîh efendi hiddetlendi ve tabîati bozuldu. Sen niçin öyle susuyorsun? Şarâb getir ve onun tabîatini ıslâh et!"

هست پنهان حاکمی بر هر خرد هر کرا خواهد بفن از سر برد

3959. *Her aklın üzerinde gizli bir hâkim vardır. Her kimi isterse fen ile başından götürür.*

Ya'nî, her akıl sâhibi olan bir ferd-i beşerin üzerinde gizli bir hâkim vardır. O hâkim de onun ezelde ayn-ı sâbitesinin mazhar olduğu bir isimdir; ve o isim onun rabb-i hâssıdır. Binâenaleyh bu âlem-i sûrette o ismin îcâbı ve ahkâm ve âsârı ondan zâhir olur; ve bu hâkim olan rabb-i hâs ve ism-i gālib, her kimi isterse baştan çıkarır ve kendi sırât-ı müstakîmi üzerinde yürütür. Meselâ, ism-i Hâdî kendi mazharlarını îmâna ve zühd ve takvâya; ve Mudill ismi dahi, kendi mazharlarını küfre ve fısk u fücûra sevk eder. Binâenaleyh meşiyyet-i ilâhiyye kullar üzerinde onların mazhar oldukları rabb-i hâslarının hâssıyet ve isti'dâdları dâiresinde cereyân eder. İşte şâhın ve sâkînin ve fakîhin birbirlerine muhâlif olan halleri de bu ma'nâya müsteniden vâki' oldu.

آفتاب مشرق و تنویر او چون اسیران بسته در زنجیر او

3960. *Maşrıkın güneşi ve onun tenvîri, esîrler gibi onun zincirinde bağlanmıştır.* [3936]

Bu vücûd-i izâfî âleminde maşrıkın sûrî olan güneşi ve onun ziyâsını saçması ve âlemi nûrlandırması hâli, esîrler gibi o meşiyyet-i ilâhiyyenin mazhariyyet-i esmâ zincirinde bağlanmıştır.

چرخ را چرخ اندر آرد در زمن چون بخواند در دماغش نیم فن

3961. *Çarhı zamânında çarha getirir, vaktâki onun dimâğına yarım fen okuya.*

Vaktâki feleğin dimâğına ya'nî ayn-ı sâbitesine yanım fen okur, ya'nî sanâyi'-i ilâhiyyesinde Hak Teâlâ cüz'î bir san'at göstermek murâd eder, güneşi ve ayı ve seyyâreleri zamânında döndürür.

عقل کو عقل دگر را سخره کرد مهره زو دارد ویـّست استاد نرد

3962. *Akıl ki, o diğer aklı mağlûb etti, mühreyi ondan tutar, nerdin üstâdı odur.*

"Mühre", tavla oyunundaki pullar ve satranç oyunundaki şekillerdir. "Nerd", tavla oyunu, demektir. Ya'nî, bu sûret âleminde herhangi bir işte bir akıl diğer bir akla tefevvuk edip gâlib geldiği vakit, o akl-ı gâlib tavla oyunu mesâbesinde olan o işte pul mesâbesinde olan o işin teferruâtını Hakk'ın meşiyetinden alarak muvaffak olur. Bu hayât-ı dünyeviyye tavla oyununun üstâdı ve esmâsı ve sıfâtı hasebiyle mütecellî olan Hak'tır.

چند سیلی بر سرش زد گفت گیر در کشید از بیم سیلی آن زحیر

3963. *Birkaç tokat onun başı üzerine vurdu. "Al!" dedi. O karın ağrısı, tokat korkusundan çekti.*

"Zahîr", karın ağrısı, demektir. Velhâsıl şarabı içmeyen fakîhin başına sâkî birkaç tokat vurdu ve "Al şu şarabı iç!" dedi. Karın ağrısı gibi ehl-i meclisin neş'esini kaçıran o fakîh tokat korkusundan sâkînin verdiği şarâbı alıp içti.

مست گشت و شاد و خندان شد چو باغ در ندیمی و مضاحك رفت و لاغ

3964. *Sarhoş oldu ve bağ gibi şâd ve handân oldu. Nedîmliğe ve mazâhike ve latîfeye gitti.*

Alışmadığı bir şey olduğu için, içtiği şarâb fakîhe derhâl te'sîr edip sarhoş oldu ve öfkesi gitti. Diğer ehl-i meclis gibi neş'eli ve gülücü oldu; ve pâdişâha nedîmliğe ve tuhaflıklara ve latîfelere başladı.

شیر گیر و خوش شد انگشتك بزد سوی مبرز رفت تا میزك کند

3965. *Yarım sarhoş ve zevkli oldu. Parmak çatlattı ve işemek için abdesthâneye gitti.*

"Şîr-gîr", yarım sarhoş, demektir. "Mebrez", "abdesthâne" ve "mîzek", "işemek" ma'nâlarınadır. Ya'nî, fakîh sarhoş oldu, ammâ büsbütün kendin-

den geçmedi. Yarı sarhoş ve zevkli oldu ve keyfinden parmaklarını şıkırdatarak oynamaya başladı. O sırada su dökmek için abdesthâneye gitti.

یك کنیزك بود در مبرز چو ماه　　سخت زیبا رو ز قُرْنَاقَان شاه

3966. *Abdesthânede ay gibi, pek yakışıklı yüzlü, şâhın gözdelerinden bir câriye var idi.*

"Kurnâk", Türkçe bir kelime olup "gözde ve mahrem ve mu'temed" ma'nâlarına gelir. Ya'nî, tesâdüfen abdesthânede pâdişâhın gözdelerinden ve mahremlerinden, ay gibi pek yakışıklı yüzlü bir câriye var idi.

چون بدید او را دهانش باز ماند　　عقل رفت.و تن ستم پرداز ماند

3967. *Vaktâki onu gördü, onun ağzı açık kaldı. Akıl gitti, cismi sitem-perdâz kaldı.*

"Perdâhten" masdarının müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "teveccüh etmek" ma'nâsı münâsibdir. "Sitem", unf ü cebr, cevr u zûr ma'nâlarınadır. "Sitem-perdâz", vasf-ı terkîbî olup "cebre teveccüh edici" demek olur. Ya'nî, vaktâki fakîh o güzel câriyeyi gördü, ağzı açık kaldı, aklı ve muhâkemesi gitti ve cismi şehvet galebesinden dolayı cebre teveccüh edici oldu.

عمرها بوده عزب مشتاق و مست　　در کنیزك در زمان در زد دو دست

3968. *Ömürlerce müştâk ve mest olan bekâr olmuş idi. Derhâl câriyeye iki elini vurdu.*

Ya'nî, fakîh müddet-i ömründe bekâr olup kadına müştâk ve ona karşı sarhoş idi. Derhâl câriyeye iki eli ile sarıldı.

بس طپید آن دختر و نعره فراشت　　بر نیامد با وی و سودی نداشت

3969. *O kız çırpındı ve na'ra kaldırdı. Ona gâlib geldi ve bir fâide tutmadı.*

Bu tecâvüzü gören kız, fakîhin elinden kurtulmak için çırpındı ve bağırdı; fakîh kuvvetli olduğundan başa çıkamadı ve bağırmasının ve çırpınmasının kurtulmak husûsunda bir fâidesi olmadı.

زن بدست مرد در وقت لقا　　چون خمیر آمد بدست نانبا

3970. [3946] *Mülâkāt vaktinde kadın erkeğin elinde, ekmekçinin elindeki hamur gibi geldi.*

"Nânbâ", ekmekçi ve hamîr-kâr, demektir. Ya'nî, kadın erkek ile birleştiği vakit, kadın erkeğin elinde ekmekçinin elindeki hamura benzer.

بسرشد گاهیش نرم و گه دُرُشت　　زو بر آرد چاق چاقی زیر مُشت

3971. *Onu gâh yavaş ve gâh sert yoğurur. Yumruk altında ondan bir çak çak getirir.*

Ekmekçi o hamuru gâh yavaş ve gâh sert ve şiddetle yoğurur. Onun yumruğu altında o hamur bir cık cık sadâsı çıkarır.

گاه پهنش واکشد بر تخته　　دَرْ هَمَش آرد گهی یك لخته

3972. *Onu gâh bir tahta üzerinde enine çeker, gâh onu cem' ve gâh bir parça kadar getirir.*

"Laht", parça ve "lahte"nin âhirindeki "hâ" mikdâr içindir, "bir parça kadar" demek olur. Ya'nî, ekmekçi hamuru yoğururken onu bir tahta üzerinde enine yayar, gâh o yaydığı hamuru toplar ve gâh bir parça mikdârı bir şekle koyar.

اینچنین پیچند مطلوب و طلوب　　اندرین لعبند مغلوب و غلوب

3973. *Matlûb ve tâlib böyle sarılırlar. Mağlûb ve gālib bu oyun içindedirler.*

"Talûb", mübâlağa ile tâlib ve "galûb", mübâlağa ile gālib ma'nâlannadır. Ya'nî, keserât âlemi olan bu sûret âleminde birçok tâlib ve matlûblar vardır ki, bunlar bizim ta'rîf ettiğimiz vecih ile böyle birbirine sarılırlar; ve mağlûb ile gālib olanlar bu âlem-i sûrette hep bu oyun içindedirler. Ya'nî âlem-i tabîatta müessir ve müesserün-fîh olan şeyler vardır; ve bunlar birbirlerinin tâlibi ve matlûbu ve gālibi ve mağlûbudurlar. Anâsır arasındaki taâmülât-ı kimyeviyye bu kāldenin açık bir delîlidir. Ve bu âlem-i sûret mütekābil ve mütezâd olan esmâ-i ilâhiyyenin mazharı olduğundan, gālib ve mağlûb ve tâlib ve matlûb böyle birbirlerine sarılmak oyunu içindedirler.

این لعب تنها نه شو را با زنست　　هر عشیق و عاشقی را این فنست

3974. *Bu oyun yalnız karı ile kocanın değildir. Her bir ma'şûk ve âşık için bu fen vardır.*

Ya'nî, bu oyun yalnız karı ve koca arasında değildir. Her ma'şûkun ve âşığın fenni ve ma'rifeti budur. Meselâ çiçeklerden her biri güneş ziyâsının ye-

di renginden birisine âşık olup o rengi kendisine çeker. Kimi kırmızı ve kimi mâî ve kimi san rengi cezb eder. Renk ma'şûk ve çiçek o rengin âşığıdır. Ve kezâ ateş müvellidü'l-humûzanın âşığıdır ve müvellidü'l-humûza ma'şûktur. Velhâsıl cemâdda, nebâtta ve hayvânda bu tâliblik ve matlûbluk ve âşıklık ve ma'şûkluğun birçok misâlleri vardır. "Aşîk", "ma'şûk" ma'nâsınadır.

از قدیم و حادث و عین و عرض پیچشی چون ویس و رامین مفترض

3975. *Kadîmden ve hâdisten ve ayndan ve arazdan Veys ve Râmîn gibi bir sarılış müfterazdır.*

"Veys", ma'şûk olan kızın ve "Râmîn", o kızın âşığı olan erkeğin ismidir. "Kadîm"den murâd, vücûd-i hakîkî-i Hak ve "hâdis"ten murâd, vücûd-i izâfî-i halktır. "Ayn"dan murâd, zâtıyla kâim olan madde ve cevherdir; ve "araz"dan murâd, renk gibi kendi zâtıyla değil, cevher ile kâim olan şeydir. Ya'nî, kadîm olan vücûd-i hakîkî-i Hak ile vücûd-i izâfî-i halk arasında bütün ve zuhûr i'tibâriyle bir sarılış ve cevher ile araz arasında da kayyûmiyet cihetiyle bir sarılış vardır. Zîrâ cevher olmaksızın arazın kıyâmı mümkin değildir. Meselâ cisim, kendisinde uzunluk ve enlilik ve derinlik olan şeye derler. Halbuki bunların hepsi arazdır; ancak cismin vücûduyla kâim olur ve görünür. Velhâsıl bunların hepsinin Veys ve Râmîn gibi birbirine sarılışı bu âlem-i sûreti ve kesâfeti vücûda getirmek için farz olunmuştur.

شوی و زن را گفته شد بهر مثیل که مکن ای شوی زن را بد گُسیلْ

3976. *"Ey koca! Karıyı bed-güsîl etme!" diye koca ve karı misâl için söylenmiş oldu.*

"Güsîl", vedâ' etmek ve def' etmek ve bir kimseyi bir yere yollamak, demektir (*Burhân*). Ya'nî, biz burada koca ve karı arasındaki irtibât ve münâsebeti bu âlem-i sûret için canlı bir misâl olarak söyledik ve bunu bilhâssa misâl olarak zikirden murâdımız, "Ey koca! Karıyı "bed-güsîl" etme, ya'nî hazz-ı nefsânî yüzünden boşama!" demek idi. Zîrâ hadîs-i şerîfte لعن الله كل ذواق مطلاق ya'nî "Allâh Teâlâ zevkleri için her bir karısını boşayana la'net eder" buyurulmuştur. Ve Allâh Teâlâ'nın indinde mübâhların en ziyâde buğz edilmiş olanı talâktır.

آن شب گردك نه ینگا دست او خوش امانت داد اندر دست شو

3977. *O gerdek gecesi yenge onun elini kocanın eline hoş emânet vermedi mi?*

"Yengâ", kardeş ve amca karısı ve evin hanımı ve gelini hazırlayan ve süsleyen kadını ma'nâsınadır (*Gıyâsü'l-Lügât*). Bu kelime Türkler arasında "yenge" sûretinde telaffuz olunur. Ve eskiden zifâf gecesi birbirlerinden utanan zevc ve zevceyi birbirlerine takdîm ve ülfetlerine ve ünsiyetlerine yardım eden kadına da "yenge hanım" derler idi. Ya'nî, o zifâf ve gerdek gecesi yenge hanım zevcenin elini latîf bir emânet-i ilâhî olmak üzere zevcin eline vermedi mi? Ve her ikisini birbirine takdîm etmedi mi? Bu takdîm keyfiyeti, zevce "Elbette bu latîf emânet sana Hak tarafından tevdî' olunmuştur; ona güzel muâmele et!" demektir. Nitekim hadîs-i şerîfte اتقوا الله فى النساء فانكم اخذتموهن بامانة الله ya'nî "Kadınlar hakkında Allâh Teâlâ'dan korkunuz, zîrâ siz onları Allâh'ın emâneti olarak aldınız" buyurulmuştur.

کانچه با او تو کنی ای معتمد　　از بد و نیکی خدا با تو کند

3978. *Zîrâ ey mu'temed! O şeyi ki sen iyiden ve kötüden ona yaparsın, Hudâ sana yapar.*

Ya'nî, ey emînliğine i'timâden kendisine kadın tevdî' edilmiş olan kimse! Zîrâ sen bu emânet-i ilâhiyye olan kadına iyilikten ve kötülükten her ne yaparsan, Hak Teâlâ dahi o yaptığın fiillerin mukâbilini sana yapar.

حاصل اینجا آن فقیه از بیخودی　　نه عفیفی ماندش و نی زاهدی

3979. *Hâsılı burada o fakîhin bî-hodluktan dolayı ne afîfliği ve ne de zâhidliği kaldı.*

Elhâsıl, câriyeye tesâdüf ettiği bu âbdesthâne arasında o fakîh bir taraftan sarhoşluk ve bir taraftan şehvetin galebesiyle kendinden geçti, kendisinde ne afîflik ve ne de zâhidlik duyguları kalmadı.

آن فقیه افتاد بر آن حور زاد　　آتش او اندر آن پنبه فتاد

3980. *O fakîh o hûrîden doğmuşun üzerine düştü. Onun ateşi o pamuğa düştü.* [3958]

Ya'nî, o fakîh, hûrî gibi bir güzel kadından doğmuş olan o güzel câriyeyi yatırıp muâmele-i cinsiyyeye mübâşeret etti. Onun şehveti bir ateş ve kız dahi bir pamuk mesâbesinde idi. Gûyâ bir ateş bir pamuk üzerine düştü. Bu hâl dahi bu kal'a-i zâtü's-suverin safhalarından bir safhadır; ve bu insanların tevlîd-i misl için böyle muâmele-i cinsiyyelerindeki sarılış, bu âlem-i sûrette bilcümle eşyâ arasında türlü türlü renklerde ve tarzlarda cârîdir. Ve hayâtiy-

yât ilmi (biyoloji) tedkîk olunursa, âlem-i tabîatin bu kānûn üzerine müesses olduğu görülür. Bu ictimâ' ve sarılışın sırları *Fusûsu'l-Hikem*'de Muhyiddîn b. Arabî (k.s.) hazretleri tarafından Fass-ı Muhammedî'de îzâh buyurulmuştur. Bu sırdan gāfil olanların nazarında şehvet-i hayvâniyyeden başkası meşhûd değildir.

جان بجان پیوست و قالبها خَجِیدْ چون دو مرغ سر بریده می‌طپید

3981. *Cân câna ulaştı ve kalıplar girift oldu. Başı kesilmiş iki kuş gibi çırpındı.*

"Haçîden", cimâ' vaktinde birbirine sarılmak ve bıçak ve kılıç ve hançeri kılıfına koymak demektir. Burada sanl[mak] ve birbirine girift olmak münâsibdir. "Her iki cân"dan murâd, rûh-ı hayvânîdir. Ya'nî, rûh-ı hayvânî diğer rûh-ı hayvânîye ulaştı ve kalıplar ve cisimler birbirine sarıldı ve girift oldu, kadının ve erkeğin cismi lezzet-i cimâ'dan dolayı başı kesilmiş kuş gibi çırpındı. Bu ictimâ'dan dolayı ıztırâb ve çırpınmak bütün suver-i eşyâda cârîdir. Meselâ ateş üzerindeki su kaynar; ve fosfor hava ile ictimâ' ederse parlar; ve potasyum su ile ictimâ' ederse iştiâl eder ve onlardan diğer sûretler doğar.

چه سِقَایَه چه مَلِکْ چه اَرْسلَان چه حیا چه دین چه بیم و خوف جان

3982. *Ne şarâb kadehi, ne melik, ne arslan, ne hayâ, ne dîn, ne de cân korkusu (kaldı).*

"Sikāye" su içecek kap demektir. Burada şarâb kadehi murâd buyurulur. "Melik", pâdişâh; "Arslan", pâdişâhın ismi olmak münâsibdir. Nitekim Selçuklar'da Kılıçarslan isminde pâdişâh vardır. Ya'nî, fakîhin nazarında ne şarâb kadehi ve ne de Arslan ismindeki şâhın heybeti ve azameti ve ne de "bu yaptığım işte bana ne derler?" diye halktan utanmak ve ne dîn ve zühd ve takvâ ve ne de "bu yaptığım fiilden dolayı beni öldürürler" diye, cân korkusu kaldı. Zîrâ bunların hepsi akıl ve muhâkeme îcâbıdır. Halbuki hâl-i cimâ' erkeğin kadında ve kadının erkekte fânî olmasıdır; ve hâl-i fenâda ise akıl ve muhâkeme kalmaz. Nitekim Hak'ta fânî olan evliyâ hakkında أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (Yûnus, 10/62) ya'nî "Âgâh ol! Muhakkak Allâh'ın velîleri üzerine korku ve hüzün yoktur!" buyurulur.

چشمشان افتاده اندر عین و غین نی حَسَنْ پیداست اینجا نی حُسَیْن

3983. *Onların gözü "ayn"a ve "gayn"a düşmüş. Burada ne Hasan ve ne de Hüseyin peydâdır.*

"Ayn" kelimesinin müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "zât" ma'nâsı münâsibdir ki, bundan murâd hakîkat-i zâtiyyedir; ve abdin hakîkat-i zâtiyyesi adem-i izâfî ve yokluk hâlidir. "Gayn", "bulut" ma'nâsına olup bundan murâd, sûret-i cismâniyyedir. "Hasan ve Hüseyin"den murâd, kendilerinde alâderecâtihim güzellik bulunan diğer suver-i eşyâdır. Ya'nî, bu iki şahsın gözleri ve nazarları bu inzâl hâli içinde hakîkat-i zâtiyyeleri olan bu yokluğa ve fenâya ve birbirlerinin suver-i cismâniyyelerine düştü ve birbirlerinin sûretinde fânî oldular; ve bu hâl-i fenâ içinde alâ-derecâtihim kendilerinde güzellik bulunan diğer eşyânın sûretleri kalmaz. Zîrâ bu inzâl hâli içinde olanlar o anda muhîtlerinden tecerrüd ederler. Istılâh-ı sûfiyyede bu hâle "tecellî-i vikâî" derler. Tafsîli *Fusûsu'l-Hikem*'de Fass-ı Muhammedî'dedir ve dekâyıkı uzundur.

شد دراز و کو طریق باز گشت　　انتظار شاه هم از حد گذشت

3984. *Uzun oldu ve geri dönmek yolu nerede? Şâhın intizârı dahi hadden geçti.*

Ya'nî, fakîhin meclisten müfârakati uzadı ve meclise geri dönmesi yolu nerede kaldı? Şâhın fakîhi beklemesi dahi hadden geçti. Bu ma'nâ "kû" edât-ı istifhâm olduğuna göredir. "Gû", "söyle" demek olduğuna göre ma'nâ "Bu bahis uzadı. Fakîhe geri dönmek yolunu söyle! Zîrâ şâhın intizârı dahi hadden geçti" demek olur.

شاه آمد تا ببیند واقعه　　دید آنجا زلزلهٔ القارعه

3985. *Şâh vâkıayı görmek için geldi. Orada kıyâmet gününün zelzelesini gördü.*

"Kāria", şiddet-i zamâne ve kıyâmet günü. "Zelzele", lügatte "şiddetle kımıldanmak" demektir. Ya'nî, şâh, fakîhin meclise gelmekte gecikmesine sebeb olan vâkıa ne olduğunu görmek ve anlamak için âbdesthâne tarafına geldi. Fakat orada kıyâmetin zelzelesi mesâbesinde olan câriye ile ictimâ' hâlini gördü.

آن فقیه از بیم بر جست و برفت　　سوی مجلس جام را بربود تفت

3986. *O fakîh korkudan sıçradı ve meclis tarafına gitti. Harâretle kadehi kaptı.*

O fakîh şâhı görünce, korkudan sıçradı ve câriyeden ayrıldı. Zîrâ bîhodluk hâlinden ayıklık hâline gelmiş idi; ve ayıklık hâlinde akıl ve muhâkeme avdet eder. Fakîh efendi meclis tarafına gitti ve harâretle şarâb kadehini kaptı ve yine bîhodluk hâline rücû' etmek istedi.

شه چو دوزخ پر شرار و پر نکال تشنهٔ خون دو جفت بد فعال

3987. *Şâh, cehennem gibi kıvılcımlar dolu ve azâb dolu olarak, kötü fiilli iki çiftin kanına susamış idi.*

"Şirâr", kıvılcımlar; "nekâl", ukûbet ve azâb demektir. Yâni şâhın kalbi öfke kıvılcımları ve azâb etmek fikirleri ile dolu olarak, fenâ fiilde bulunan iki eşin ve çiftin kanına susamış ve öldürmek niyetinde bulunmuş idi.

چون فقیهش دید رخ پر خشم و قهر تلخ و خونی گشته همچون جام زهر

3988. *Vaktâki fakîh onun yüzünü öfke ve kahır dolu, zehir kadehi gibi acı ve kâtil gördü.*

"Hûnî", kâtil demektir. Vaktâki fakîh, pâdişâhın yüzünü kaşları çatık, öfkeli ve kahır dolu ve zehir kadehi gibi acı ve öldürücü gördü.

بانگ زد بر ساقیش کای گرم دار چه نشستی خیره ده در طبعش آر

3989. *Onun sâkîsine: "Ey harâret tutucu! Niçin sersem oturursun? Ver, onu tab'a getir!" diye bağırdı.*

Şâhın sâkîsine: "Ey harâret tutucu! Ya'nî mecliste olan neş'e ve meşk harâretini verici olan sâkî! Niçin öyle sersem sersem oturuyorsun? Pâdişâhın tabîati bozulmuştur, ona da şarâb ver ve onun tabîatini salâha getir! Nitekim benim başıma vura vura şarâb içirdin ve benim tabîatimi ıslâh ettin ve bu salâh-ı tabîat yüzünden başıma neler geldi!" diye bağırdı.

خنده آمد شاهرا گفت ای کیا آمدم با طبع آن دختر ترا

3990. *Şâha gülme geldi. Dedi: "Ey büyük! Tab'a geldim, o kız senindir!"*
[3968]

"Kiyâ", büyük ve pâkîze ve ulu ma'nâsınadır. Fakîhin bu sözlerinden şâha gülme geldi ve dedi ki: "Ey ilm-i zâhirîsi ile halk indinde büyük olan fakîh! Ben tab'a geldim ve benim tab'ım şarâb-ı sûrî içmeksizin hâl-i salâhtadır. O muâmele-i cinsiyyede bulunduğun câriye kızı sana verdim!"

پادشاهم کار من عدلست و داد زان خورم که یار را جودم بداد

3991. *"Ben pâdişâhım; benim işim adl ve ihsândır. Dosta cûdümün verdiğinden yerim."*

Bu ve âtîdeki beyitlerde sûrî pâdişâhlara ve hükümdârlara nasîhat vardır. Ya'nî, "Ben Hakk'ın "Azîz" ism-i şerîfinin mazhan olan pâdişâhım. Binâena-

leyh benim işim idârem altında bulunan Allâh'ın kullarına adl ve ihsân etmektir. Benim cûd ve keremim dostlara her neyi vermeyi münâsib görürse, ben de onu yerim ve onlara yedirdiğim ve benim yediğim başka olmaz."

آنچه آن را من ننوشم همچونوش کی دهم در خورد یار و خویش و توش

3992. *"O şeyi ki, ben şerbet gibi içmem, onu dosta ve akrabâya ve sana ne vakit veririm!"*

Ya'nî, "Benim tatlı bir şerbet gibi içmediğim bir şeyi dostuma ve yakınlarıma ve sana aslâ vermem; ancak bana tatlı gelen şeyi onlara da veririm."

زان خورانم من غلامان را که من می‌خورم بر خوان خاص خویشتن

3993. *"Ben gulâmlara kendi hâssımın sofrası üzerinde yediğimden yediririm."*

"Ben husûsî sofram üzerinde ne yersem, kendi gulâmlarıma da o yediğim taâmdan yediririm."

زان خورانم بندگان را از طعام که خورم من خود ز پخته یا ز خام

3994. *"Taâmdan bendelerime pişmiş veyâ çiğden kendi yediğimden yediririm."*

من چو پوشم از خز و اطلس لباس زان بپوشانم حشم را نی پلاس

3995. *"Vaktâki ben atlastan ve ipekten libâs giyerim, hizmetçilere de ondan giydiririm, pelâs değil!"*

"Hazz", yünden ve ipekten dokunmuş olan kumaştan yapılmış elbise (*Gıyâsü'l-Lügāt*). "Haşem", hizmetçiler ve bir kimsenin tâbi'leri. "Pelâs", âdî bez demektir. Ya'nî, "Ben kendi tevâbiime ve adamlarıma kendi giydiğim kumaş cinsinden libâs giydiririm; yoksa ben başka ve müzeyyen libâslar giyip onlara âdî bezlerden elbise giydirmem!"

شرم دارم از نبی ذو فنون ألبسوهم گفت مما تلبسون

3996. *"Zû-fünûn olan Peygamber'den utanırım. "Onlara giydiğiniz şeyden giydiriniz!" buyurdu."*

مصطفی کرد این وصیت با بنون اطعموا الاذناب مما تأکلون

3997. *"Mustafâ bu vasiyeti oğullarına etti. "Eznâba yediğiniz şeyden it'âm ediniz!"*

Bu iki beyt-i şerîfte şu hadîs-i şerîfe işâret buyurulur. اخوانكم جعلهم الله تحت ايديكم فمن جعله الله اخاه تحت يديه فليطعمه مما ياكل وليلبس مما يلبس ولا يكلفه من العمل مايغلبه فان كلفه ما يغلبه فليعنه عليه ya'nî "Sizin kardeşlerinizi Allâh Teâlâ sizin elinizin altında ya'nî idâresi altında kıldı. İmdi Allâh Teâlâ bir kimsenin kardeşini kendi idâresi altında kılarsa, ona yediğinden yedirsin ve giydiğinden giydirsin ve ona güç gelen işi teklîf etmesin! Eğer teklîf ederse ona yardım etsin!" Bu hadîs-i şerîfin insanlık düstûru olduğunu îzâha hâcet yoktur.

دیگران را بس بطبع آوردۀ در صبوری چُسْت و راغب کردۀ

3998. *Îmdi başkalarını tab'a getirmişsin, sabûrlukta çevik ve rağbet edici etmişsin.*

Bu beyitler husûsiyet i'tibâriyle büyük şehzâdenin lisânındandır; ve umûmiyet i'tibâriyle halka va'z u nasîhat eden kimselere Hz. Pîr efendimiz tarafından nasîhattir. Ya'nî, ey vâiz efendi! Sen kürsüye çıkıp başkalarının tab'ını ıslâha çalışmışsın ve belâlara sabr etmek husûsunda onları çevik ve sabra rağbet edici kılmışsın.

هم بطبع آور بمردی خویش را پیشوا کن عقل صبر اندیش را

3999. *Merdlik ile kendini dahi tab'a getir. Sabır düşünücü olan aklı pîşvâ et!*

Fakat kendin belâya dûçâr olduğun vakit, halka tavsiye ettiğin sabrı unutup şikâyet edersin. Binâenaleyh kendi tabîatini de merdlik ile ıslâha çalış! Sabır düşünücü olan aklı kendine pîşvâ ve kılavuz yap!

چون قلاوزیْ صبرت پر شود جان باوج عرش و کرسی بر شود

4000. [3978] *Vaktâki sabrın kılavuzluğu sana kanat olur, cân arş ve kürsünün ucuna yukarı gider.*

Vaktâki sana kılavuzluk eden sabır senin rûhuna kanat olur, rûhun o kanat ile uçup, arşın ve kürsünün üstüne kadar yükselir ve bu sûret âleminin fevkine çıkar.

مصطفی‌را بین چو صبرش شد بُرَاقْ بر کشانیدش بالای طبَاقْ

4001. *Mustafâ'yı gör! Vaktâki onun sabrı Burâk oldu, onu tabakaların yukarısına çekti.*

Ya'nî, Server-i enbiyâ (s.a.v.) Efendimiz'i gör: O hazretin bu âlem-i sûrette çektiği belâlara karşı olan sabrı Burâk sûretinde zuhûr etti ve onu sûret âleminin tabakalarının yukarısına kadar çekti. Zîrâ araz olan her amelden bir sûret tekevvün eder. Nitekim 2. cildin 959 numarasında: وقت محشر هر عرض را صورتیست صورت هر یك عرض را نوبتیست [ya'nî] "Mahşer vaktinde her arazın bir sûreti vardır; ve her arazın sûretine bir nöbet vardır" buyurulmuş idi. Sabır dahi araz cinsinden bir amel oluğundan, ondan dahi bir sûret tekevvün eder. Nitekim Resûl-i Ekrem hazretlerinin mi'râc-ı şerîflerinde bindikleri Burâk kendi amellerinden tekevvün eden bir sûret idi.

روان گشتن شاه زادگان بعد از تمام بحث و ماجرا بجانب

ولایت چین سوی معشوق و مقصود تا بقدر امکان بمقصود نزدیکتر باشند ،

اگر چه راه وصل مسدود است بقدر امکان نزدیکتر شدن محمود است

Bahis ve mâcerânın tamâmından sonra şehzâdelerin Çin vilâyeti cânibinde olan ma'şûk ve maksûdlarının tarafına revân olmaları. Tâ ki mümkin olduğu kadar maksûda daha yakın olalar! Her ne kadar vuslat yolu kapalı ise de, mümkin olduğu kadar daha yakın olmak memdûhtur

Yukarılarda îzâh olunduğu üzere, Hakk'a giden yollar bu âlem-i sûrette her ne kadar mahlûkâtın nefesleri kadar çok ise de, külliyâtı ve cinsi i'tibâriyle üçe münhasır olup, onlar da ahyâr ve ebrâr ve şüttâr yollarıdır; ve bu üç yolun sâliklerinin maksûdu ve matlûbu dahi hep Hak'tır. "Üç şehzâde"den murâd, bu üç yolun sâlikleridir; ve "Çin"den murâd, Zât-ı Hakk'ın hicâbı olan nefs-i küll ve sıfât âlemidir ki, rûh ve nefisten mürekkeb olan cisim ile sülûk edenlerin sülûkleri bu sıfât âlemi içindedir; ve bu âlem-i hicâb içinde maksûd olan Hak tarafına sülûkde vuslat yolu kapalıdır. Zîrâ ikilik ve sûret âlemidir. Sâlik bu sıfât âleminde Hakk'a müteveccihen sülûk ettiği vakit mümkin olduğu kadar, matlûbu ve maksûdu olan Hakk'a daha yakın olur. Zîrâ sıfât Zât-ı Hakk'ın zâhiri ve Zât, sıfâtın bâtınıdır; ve mümkin olduğu kadar matlûba yakın olmak elbette uzak olmaktan daha makbûl ve memdûhtur.

این بگفتند و روان گشتند زود　　هر چه بود ای یار من آن لحظه بود

4002. *Bunu söylediler ve çabuk revân oldular. Ey benim yârim! Her ne oldu ise o lahza oldu.*

Ya'nî, şehzâdeler sefer ve sülûk esnâsındaki zahmetlere ve meşakkatlere karşı bu sabra müteallık olan sözü söylediler ve hemen sefere çıktılar. Ey benim dostum! Her ne oldu ise ve onların başlarına her ne geldi ise o lahzada ve dakîkada geldi. Zîrâ o lahza ve dakîka bunlara açılan bir ibtilâ kapısı idi.

صبر بگزیدند و صدیقین شدند　　بعد ازان سوی بلاد چین شدند

4003. *Sabrı ihtiyâr ettiler ve sıddîkîn oldular. Ondan sonra Çin beldeleri tarafına gittiler.*

Bu üç şehzâde kendi mesleklerinde sabrı ihtiyâr ettiler ve sabr etmek husûsunda sıddîklardan oldular. Ondan sonra Çin'in beldeleri tarafına gittiler. "Çin'in beldeleri"nden murâd, âlem-i sûretin mesâlik-i muhtelifeleridir. Meselâ "ahyâr" sınıfı kesret-i muâmelâta ve "ebrâr" sınıfı kesret-i riyâzât ve mücâhedâta ve "şüttâr" sınıfı suver-i cemâliyye aşkına müteveccih olurlar ve bu tarîklarda enzâr-ı hissiyyeden mestûr olan ma'şûk-ı hakîkîyi isterler.

والدین و ملك را بگذاشتند　　راه معشوق نهان برداشتند

4004. *Anayı ve babayı ve mülkü terk ettiler. Gizli olan ma'şûkun yolunu tuttular.*

Ya'nî, kemâl-i harâretle sülûk ettikleri bu yollarda gözlerine ana ve baba ve mal ve mülk muhabbeti görünmedi; hepsini terk ettiler; ve his gözünden gizli olan ma'şûk-ı hakîkînin yolunu tuttular.

همچو ابراهیم ادهم از سریر　　عشقشان بی‌پا و سر کرده فقیر

4005. *İbrâhîm Edhem gibi, aşk onları tahttan ayaksız ve elsiz fakîr etmiştir.*

Kendi mesleklerinin aşkı onları, Belh pâdişâhı İbrâhîm Edhem hazretleri gibi, telezzüzât-ı nefsâniyye tahtından indirip, elsiz ve ayaksız ve serseri ve fakîr etmiştir. Nitekim *Fîhi Mâ Fîh*'in 43. faslında İbrâhîm Edhem hazretlerinin kıssası şu sûretle beyân buyurulmuştur:

"İbrâhîm Edhem (k.s.) pâdişâhlık zamânında ava gitmiş idi. Bir âhûnun arkasından, askerinden tamâmiyle ayrılıp uzak düşünceye kadar koştu. Ter içine battı. Hâlâ o sahrâda ta'kîb eder idi. Ta'kîb hadden aştı. Âhû söze gelip,

yüzünü arkasına çevirerek dedi: ما خلقت لهذا Ya'nî "Sen bunun için yaratılmadın ve seni beni avlamak için getirmediler. Haydi beni avladın farz et; acabâ ne hâsıl olur?" İbrâhîm (k.s.) bunu işitince bir na'ra vurup kendisini atından aşağıya attı. O sahrâda çobandan başka hiç kimse yok idi. Murassa' olan libâs-ı şâhânesini ve silâh ve atını çobana verip, onun arkasına giydiği abayı kendisine vermesini ve bu hâli hiç kimseye söylememesini ve kimseye ahvâlinden nişân vermemesini ricâ etti; ve o abayı giyip yola çıktı. Sen şimdi onun garazına bak ki ne idi; ve Hakk'ın maksûdu ne idi? O âhûyu avlamak istedi; Hak Teâlâ ise, onu âhû ile avladı; tâ ki bu âlemde Hakk'ın murâdı vâki' olur idiğini bilesin!"

یا چو ابراهیم مرسل سر خوشی　　خویش را افکنده اندر آتشی

4006. *Yâhud mürsel olan İbrâhîm gibi, sarhoşluk kendilerini ateşe bırakmıştır.*

Yâhud, bir peygamber-i zîşân olan İbrâhîm (a.s.)ı aşk-ı ilâhî sarhoşluğu Nemrûd'un ateşine attığı gibi, o şehzâdeleri de kendi meslekleri aşkının sarhoşluğu belâ ve mihnet ateşine attı.

یا چو اسماعیل صبار مجید　　پیش عشق و خنجرش حلقی کشید

4007. *Yâhud şerîf olan sabr edici İsmâîl gibi, onun aşkı ve hançeri önünde bir boğaz çekti.*

Yâhud, mecîd ve şerîf olan sabr edici İsmâîl (a.s.) aşk-ı ilâhî ile Hak yolunda kurbân olmak için boğazını bıçağa teslîm ettiği gibi, o şehzâdeler dahi kendi mesleklerinin aşkı ile belâ ve mihnet hançerine boğazlarını teslîm ettiler. Ma'lûm olsun ki, her ne kadar meşhûr olan kavle göre zebîh İsmâîl (a.s.) ise de, muhakkıkların ve mükâşiflerin indinde zebîh keşfen İshâk (a.s.)dır. Hz. Şeyh-i Ekber *Fusûsu'l-Hikem*'de Fass-ı İshâkî'de zebîhin İshâk (a.s.) olduğunu beyân buyurduğu gibi, Hz. Pîr efendimiz dahi *Dîvân-ı Kebîr*'lerinde şu beyitlerde zebîhin İshâk (a.s.) olduğuna işâret buyururlar:

اسحق نبی باید بودن　　قربان شده بر خاك درمن

اسحق منی ومن والد تو　　کی بشکستمت ای گوهرمن

[Ya'nî *"Benim kapımın toprağı üzerinde kurbân olmuş İshâk nebî olmak gerektir. Sen benim İshâk'ımsın ve ben senin pederinim. Ey benim gevherim! Ben seni ne vakit kırarım?"*]

Fakat *Mesnevî-i Şerîf*lerinde kavl-i meşhûra binâen İsmâl (a.s.) mezkûrdür. Bu bâbda 1. cildin 228 numaralı beytinde ve bu 6. cildin 2494 numaralı beytinde îzâhât geçti.

حکایت امرؤ القیس که پادشاه عرب بود و بصورت عظیم باجمال

یوسف وقت خود بود و زنان عرب چون زلیخا مرد او و او شاعر طبع بود واین شعر اوست ، قِفَا نَبْكِ مِنْ ذِكْرَى حَبِيبٍ وَ مَنْزِلِ ، چون همه زنان او را بجان می‌جستند ای عجب غزل او و نالهٔ او بهر چه بود ، مگر می دانست که این همه تمثال صورتی‌اند که بر تختهای خاك نقش کرده اند ، عاقبت این امرؤ القیس را حالی پیدا شد که نیم شب از ملك و فرزندان گریخت و خود را در دلق پنهان کرد و ازان اقلیم باقلیم دیگر رفت در طلب آن کس که از اقالیم منزهست ، وَاللهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ

İmruü'l-Kays'ın hikâyesidir ki, Arab pâdişâhı idi ve sûrette azîm ve cemâl ile kendi vaktinin Yûsuf'u idi. Ve Arab kadınları Züleyhâ gibi onun ölmüşü idi; ve o şâir tabîatli idi ve bu onun şiiridir: "Durunuz, ma'şûku ve onun evini anarak ağlayalım!" Mâdemki kadınlar onun candan tâlibi idiler, acîbdir ki, onun gazeli ve onun nâlesi ne için idi? Ancak bildi ki, toprak levhalar üzerine nakş etmiş oldukları bunlar hep heykel sûretidir. Âkıbet bu İmruü'l-Kays'a bir hâl zâhir oldu ki, gece yarısı mülkten ve evlâddan kaçtı ve kendisini bir eski libâsta gizledi; ve iklîmden münezzeh olan o kimsenin talebinde o iklîmden başka iklîme gitti. "Allâh Teâlâ rahmetine dilediği kimseyi muhtas kılar."

Ma'lûm olsun ki, İmruü'l-Kays müşrikîn-i Kureyş'in en belîğ şâirlerinden birisi idi. Resûl-i Ekrem'in bi'setinden evvel yaşamıştır. Arablar en fasîh ve belîğ olan şiirleri seçip Ka'be'nin duvarına asarlar idi. İmruü'l-Kays'ın:

قفا نبك من ذكرى حبيب و منزل بسقط اللوى بين الدخول فحومل

[Ya'nî "Durunuz, ma'şûku ve onun Dahûl ile Havmel arasındaki kumsalın ucunun bittiği yerdeki evini anarak ağlayalım!"] matla'ı ile başlayan kasîdesi

de *Muallakāt-ı Seb'a*'dandır. Hadîs-i şerîf kitâblarından İmâm Münâvî'nin *Künûzü'l-Hakâyık*'ında ve Celâleddîn Süyûtî'nin *Câmiu's-Sağîr*'inde Ebâ Hureyre hazretlerinden mervî olarak امرأ القيس صاحب لواء الشعراء الى النار ya'nî "İmruü'l-Kays şâirlerin cehenneme bayrakdârıdır" hadîs-i şerîfi münderic olduğuna göre, âkıbet aşk-ı hakîkîye mübtelâ olup vahdet-i vücûdu müdrik olması ve İbrâhîm Edhem hazretleri gibi, gece yarısı tâc ve tahtını ve evlâd ve ıyâlini terk etmesi ve tarîk-ı fakrı ihtiyâr etmesi vehle-i ûlâda müşkil görünür. Fakat Hz. Şeyh-i Ekber Muhyiddîn b. Arabî (k.s.) *Fusûsu'l-Hikem*'de Fass-ı Dâvûdî'de buyururlar ki: "Ba'zan halîfeden hükümde bir hadîse muhâlif olan şey zâhir olur. Binâenaleyh onun ictihâddan olduğu tahayyül olunur. Halbuki böyle değildir. Ancak bu imâm indinde o hadîs keşif cihetinden Nebî'den sâbit olmadı ve eğer sâbit olaydı, onunla hüküm ederdi; ve her ne kadar bu hadîsin yolu racül-i adlden racül-i adle oldu ise de, o racül-i adl vehimden ve ma'nâya intikâlden ma'sûm değildir." İmdi, Resûl-i Ekrem Efendimiz'in vâris-i ekmeli ve halîfesi bulunan Hz. Mevlânâ (r.a.) indinde nakl olunan bu hadîs-i şerîften İmruü'l-Kays'ın mutlakā ehl-i cehennemden olmadığı ve binâenaleyh aşk-ı hakîkîye mübtelâ olduğu keşfen sâbit olmuş olduğundan, bu sürh-i şerîfteki beyânât bu keşfe müstenid bulunmuştur. Hiddet-i zekâ sâhibi olup meşrebinde aşk gâlib bulunan mûmâileyhin وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ (Bakara, 2/105) [ya'nî "Allâh Teâlâ rahmetine dilediği kimseyi muhtas kılar."] âyet-i kerîmesi mûcibince, Hak Teâlâ hazretleri bir cezbe ihsân ederek onu sûretten ma'nâya çekmiş demek olur. Zîrâ ehl-i aşk şüttârîler sınıfındandır.

امرؤ القيس از ممالك خشك لب　　هم كشيدش عشق از خطهٔ عرب

4008. *Ümruü'l-Kays memleketlerden huşk-leb olarak, aşk onu dahi hıtta-i Arab'dan çekti.*

"Hıtta", başkaları tecâvüz etmemek için çizgi çektikleri yer. Örfte "büyük şehir"e derler; ve zemînin bir parçası demektir. "Huşk-leb", "dudağı kuru" demek olup, kendi memleketlerinden bî-nasîb ve bî-behre olmasında kinâyedir.

تا بيامد خشت مى زد در تَبُوكْ　　با ملك گفتند شاهى از ملوك

4009. *Tebûk şehrine kadar geldi. Kerpiç kesti. Melike dediler ki: "Pâdişâhlardan bir pâdişâh!"*

"Tebûk", Medîne-i Münevvere'nin şimâlinde kâin bir şehrin adıdır. Ya'nî İmruü'l-Kays kendi memleketinden kaçtı ve Tebûk şehrine kadar geldi ve

orada taayyüş-i sûrîsi için amele gibi kerpiç kesmeye başladı. Orada onu tanıyan kimseler Tebûk şehrinin hükümdârına dediler ki: "Bu adam pâdişâhlardan bir pâdişâhtır!"

امرؤ القیس آمدست اینجا بکَدْ در شکار عشق خشتی می‌زند

4010. [3988] *"İmruü'l-Kays buraya ked ile geldi. Aşkın şikârında bir kerpiç kesiyor."*

"Ked", Arabî'de sa'y etmek ve çalışmak demektir. "Ged", fakîr ve fakîrlik demektir (*Burhân*). Burada her iki lügat dahi münâsibdir. Ya'nî, "Pâdişâhlardan bir pâdişâh olan İmruü'l-Kays buraya sa'y ile veyâ fakîrlik ile geldi. Aşkın avına tutulmuş olduğu hâlde burada amele gibi bir kerpiç kesiyor."

آن ملك بر خاست شب شد پیش او گفت او را ای ملیك خوب رو

4011. *O melik kalktı, gece onun önüne gitti. Ona dedi: "Ey güzel yüzlü olan melîk!"*

"Melîk", pâdişâh, kādir, mutasarrıf, sâhib ma'nâlarınadır. Ya'nî, Tebûk hükümdârı İmruü'l-Kays'ın pâdişâh olduğunu haber alınca, gece onun yanına gitti ve ona dedi ki: "Ey güzel yüzlü pâdişâh!"

یوسف وقتی دو ملکت شد کمال مر ترا رام از بلاد و از جمال

4012. *"Sen vaktin Yûsuf'usun İki mülk kemâl olarak sana beldelerden ve cemâlden râm oldu."*

"Sen güzellikte vaktin Yûsuf'u mesâbesindesin. İki mülk sana râm ve münkād oldu ki, onlar da güzellik ve pâdişâhlıktır; ve beldelerde hâkimiyet ve tasarruftur; ve bunlar senin kemâlindir."

گشته مردان بندگان از تیغ تو و آن زنان ملك مه بی‌میغ تو

4013. *"Erkekler senin kılıcından bendelerdir; ve o kadınlar senin bulutsuz olan ayının mülküdür."*

Ya'nî, "Erkekler kılıcının korkusundan sana bende olmuşlardır; ve o kadınlar ise senin bulutsuz ay gibi olan güzelliğinin mülkü ve meftûnudur; ve onlar da senin güzelliğine muhabbetle bende olmuşlardır." Nitekim mü'minler dahi iki tâifedir: Birisi Hakk'ın kahrından korkup ibâdet ederler ve diğeri de Hakk'a muhabbet ile taparlar. Ahyâr ve ebrâr tâifesi evvelki kısımdandır; ve şüttâriler ise ikinci kısımdandır.

پیش ما باشی تو بخت ما بود جان ما از وصل تو صد جان شود

4014. *"Sen bizim yanımızda olur isen bizim bahtımız olur. Bizim cânımız senin vaslından yüz cân olur."*

"Senin gibi kıymetli bir zât bizim yanımızda bulunursa, bizim için saâdet olur. Bizim cânımız senin vaslından ve sohbetinden terakkî ederek yüz cân kuvvetinde olur."

هم من و هم ملك من مملوك تو ای بهمت ملکها متروك تو

4015. *"Ey himmet sebebiyle mülkler senin metrûkün olan! Hem ben ve hem de benim mülküm senin memlûkündür."*

"Ey şâh! Senin himmetin o kadar yüksektir ki, bu himmetin sebebiyle mülkü ve pâdişâhlığı terk ettin. Binâenaleyh hem ben ve hem de benim mülküm ve pâdişâhlığım senin kölen ve memlûkün olduk; ve senin âlî olan himmetinin meftûnuyuz."

فلسفه گفتش بسی و او خموش ناگهان وا داشت از سر روی پوش

4016. *O birçok felsefe söyledi ve o sâkit idi. Nâgehân baştan yüz örtüsünü açık tuttu.*

Ya'nî, o Tebûk pâdişâhı İmruü'l-Kays'a çok hikmet-i akliyye ve felsefe söyledi. İmruü'l-Kays ise dinler ve hiçbir şey söylemez idi. Ansızın ve birdenbire bâtınının başından nikâbı kaldırıp açtı ve söz söylemeye başladı.

تا چه گفتش او بگوش از عشق و درد همچو خود در حال سر گردانش کرد

4017. *Acabâ o onun kulağına aşk ve derdden ne söyledi? Onu da derhâl kendi gibi sergerdân etti.*

"Tâ", taaccüb içindir. "Tâ çi güfteş" "Acabâ o ne dedi?" demek olur. Ya'nî, İmruü'l-Kays Tebûk pâdişâhının kulağına sırr-ı aşka dâir ve derd-i aşka dâir acabâ ne söyledi ki, o Tebûk pâdişâhını da kendisi gibi derhâl sergerdân ve hayrân etti.

دست او بگرفت و با او یار شد او هم از تخت و کمر بیزار شد

4018. *Onun elini tuttu ve onunla yâr oldu. O dahi tahtından ve kemerden bîzâr oldu.*

"Taht ve kemer"den murâd, esbâb-ı saltanattır. İmruü'l-Kays sözleriyle Tebûk şâhını da hayrân ve sergerdân bir hâle getirdikten sonra onun elini tuttu ve onunla dost ve musâhib oldu. O Tebûk şâhı dahi İmruü'l-Kays gibi esbâb-ı saltanattan bîzâr oldu ve tâc ve tahtını terk etti. Beyt-i Yûnus Emre (k.s.):

Niceler tâc u tahtı mâl ü mülkü,
Koyup üryân oluptur aşk elinden

تا بلاد دور رفتند این دو شه　　عشق یك کَرَّت نکردست این گنه

4019. *O iki şâh uzak beldelere kadar gittiler. Aşk bu günâhı bir kere yapmamıştır.*

Ya'nî, aşk, tâc u tahtından ve evlâd ü ıyâlinden bîzâr etmek günâhını ve kabâhatini yalnız bu iki şâh hakkında yapmamıştır. Belki birçok pâdişâhlara ve onların mâdûnunda bulunan kimselere de yapmıştır.

بر بزرگان شهد و بر طفلانست شیر　　او بهر کشتی بود من الاخیر

4020. *Büyüklere bal ve çocuklara süttür. O her bir gemi için son yüktür.*
[3998]

"Mennü'l-ahîr", "gemiyi batıracak son yük" ma'nâsınadır. "Büyükler"den murâd, fenâ-fillâh mertebesinde olan zevâttır ki, aşk onlar için bal gibi lezîzdir. Ve bu lezzet onları bekā-billâh mertebesine getirir. Ve "çocuklar"dan murâd, henüz sûret kaydından kurtulmamış olan sâliklerdir ki, bu aşk onlar için dahi süt mesâbesinde olup, rûhlarını gıdâlandırır ve onları sûretten geçirir ve fenâ-fillâh makāmına getirir. Binâenaleyh o aşk her vücûd-i izâfî gemisi için son yük olup onları vücûd-i hakîkî deryâsına gark eder.

غیر این دو بس ملوك بی‌شمار　　عشقشان از ملك بربود و تبار

4021. *Bu ikiden başka çok sayısız mülûkü, aşk onları mülkten ve kavm ve kabîleden kaptı.*

"Tebâr", Fârisî'de taallukāt ve akrabâ ve kavm ve kabîle ma'nâsınadır. Ve Arabî'de "helâk" demektir. Burada Fârisî'si münâsibdir. Ya'nî, bu zikr ettiğimiz iki pâdişâhtan başka sayısız birçok pâdişâhları dahi aşk, mülk ve saltanatdan ve evlâd ü iyâlden kaptı ve uzaklaştırdı.

جان این سه شه بچه هم گرد چین　　همچو مرغان گشته هر سو دانه چین

4022. *Bu üç şehzâdenin cânı dahi Çin şehrinin etrâfında kuşlar gibi her tarafta tâne toplayıcı olmuştur.*

Nitekim bu kal'a-i zâtü's-suver kıssasında beyân olunan üç şehzâdenin cânı dahi aşk sâikasıyla Çin'in ve bu sûret âleminin etrâfında kuşlar gibi aşklarının neşv ü nemâsına hâdim olan tâneleri toplayıcı olmuştur.

زهره نی تا لب گشایند از ضمیر زانکه رازی با خطر بود و خطیر

4023. *Zamîrden ağız açmaları için mecâl yok, zîrâ ki tehlikeli ve mühim bir saraydı.*

"Zamîr", hâtır, gönül, kalb ve hâtırda gizli olan sır. "Hatar", tehlike ve "hatîr", mühim ma'nâlarınadır. "Zehre", burada "cesâret ve mecâl" ma'nâsınadır. Ya'nî, üç şehzâdeden her birinin kalblerinde sakladıkları fikri ve hâtın elfâz ile söylemek için dudak ve ağız açmaya mecâlleri ve cesâretleri yok idi. Zîrâ ki sakladıkları fikir ve sır tehlikeli ve mühim bir sır idi.

صد هزاران سر بپولی آن زمان عشق خشم آلود زه کرده کمان

4024. *O zaman yüz binlerce baş bir pula!.. Hışm-âlûd olan aşk yayı germiştir.*

Ya'nî, aşkın sırrı inşâ olunduğu vakit, yüz binlerce baş kesilip bir pula satılır. Zîrâ hışma ve öfkeye bulaşmış ve bürünmüş olan aşk, ok yayının kirişini ve sırrı ifşâ edenleri nişân almıştır.

عشق خود بی‌خشم در وقت خوشی خوی دارد دمبدم خیره کُشی

4025. *Aşk hoşluk vaktinde hışımsız olduğu hâlde, dembedem zayıf öldürücülüğe huy tutar.*

"Hîre" [:hıyre], kelimesinin müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "âciz ve zayıf" ma'nâsı münâsibdir. "Hîre-küş", "âciz ve zayıf öldürücü" demek olur. Ya'nî, aşk hoşluk ve sükûnet vaktinde öfkesiz iken bile dembedem zayıf ve âciz öldürücülük huyuna ve âdetine mâliktir.

این بود آن لحظه کو خشنود شد من چه گویم چون که خشم آلود شد

4026. *Aşkın hoşnûd olduğu o lahza bu olur. Hışm-âlûd olduğu vakit ben ne söyleyeyim?*

"Hoşnûd" kelimesi "hoş-vend" kelimesinin muhaffefidir ve bu kelime "hoş" ile edât-ı nisbet olan "vend" ve "dûn" kelimelerinin birinden mürekkebdir; ve bu edât-ı nisbetler "nûd" kelimesine kalb edilmiştir (*Gıyâsü'l-Lügât* ve *Bahâr-ı Acem*); ma'nâsı "râzı ve kānî' ve şâkir olan" demektir. Ya'nî,

aşkın hoşnûd ve râzı olduğu o lahzadaki hâli böyle âciz öldürücü olursa, acabâ hışm-âlûd olduğu vakitteki hâli nasıl olur? Var, kıyâs [et!]. Ben bunun hakkında ne söyleyeyim?

لیك مرج جان فدای شیر او کش کُشَدْ این عشق و این شمشیر او

4027. *Fakat cân mer'âsı onun arslanına fedâ olsun ki, onu bu aşk ve onun bu kılıcı öldürür.*

"Cân mer'âsı"ndan murâd, âlem-i sûrette olan rûh-ı hayvânîdir. "O mer'ânın arslanı"ndan murâd, ma'şûkunun yolunda bu rûh-ı hayvânîsine kıymet vermeyen âşıktır. Ya'nî, lâkin bu âlem-i sûrette olan rûh-ı hayvânî mer'âsı bu mer'ânın cesûr arslanına fedâ olsun ki, o arslanı bu aşk ve bu aşkın kılıç gibi olan belâları öldürür. Zîrâ bu rûh-ı hayvânî hükmen ölü bir hâle gelince rûh-ı insânî dirilir. Beyt-i Fuzûlî:

Âşık oldur kim, kılar cânın fedâ, cânânına
Meyl-i cânân etmesin her kim ki kıymaz cânına
Cânını cânâna vermektir kemâli âşıkın,
Vermeyen cân i'tirâf etmek gerek noksânına.

Beyit:

Vermem sana, çek benden elin ey melekü'l-mevt,
Cânânıma nezr eylediğim [câna] dokunma!

کشتنی به از هزاران زندگی سلطنتها مردهٔ این بندگی

4028. *Ölmeklik binlerce dirilikten iyidir. Saltanatlar bu bendeliğin bir ölmüşüdür.*

Yâni, aşkın kılıcı ile ölmek, binlerce hayât-ı hayvâniyyeden ve rûh-ı hayvânî ile dirilikten iyidir. Sûrî saltanatlar ve hükümdârlıklar bu aşkın bendeliğinin bir ölmüşüdür. Bu aşka bende olmanın hasretinden ölmüştür. Zîrâ birçok hükümdârlar Allah âşıklarının hâline gıbta ederler ve hasret çekerler. Nitekim menâkıb-ı evliyâda birçoklarının hâli mezkûrdür.

با کنایت رازها با همدگر پست گفتندی بصد خوف و حذر

4029. *Sırları birbirleriyle kinâye ile, yüz havf ü hazer ile alçak söylerler idi.*

Ya'nî, şehzâdeler ma'şûklarına âid olan sırları açık söylemeye birçok korku ve tehlike olduğu için birbirleriyle gizli konuşurlar ve mükâlemelerinde elfâz-ı kinâye kullanırlar idi.

راز را غیر خدا محرم نبود　　آه را جز آسمان همدم نبود

4030. [4008] *Sırlara mahrem Hudâ'nın gayrı olmadı. Âha gökten gayrı hemdem olmadı.*

Bu üç şehzâdenin sırrına ve alelıtlâk sırra Hak'tan gayn bir mahrem yoktur. Zîrâ âyet-i kerîmede فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى (Tâhâ, 20/7) ya'nî "Hak Teâlâ sırrı ve en gizliyi bilir" buyurulur. Ve bu şehzâdelerin harâret-i aşk ile çektikleri âha gökten gayrı hemdem yoktur. Zîrâ "âh" harâret-i aşk ile âşığın nefesini çıkarmasıdır; ve nefes sıcak hava olduğu için yukarıya çıkar. Binâenaleyh gök bu âhın hemdemi olmuş olur.

اصطلاحاتی میان همدگر　　دا شتندی بهر ایراد خبر

4031. *Birbirlerinin arasında îrâd-ı haber için birtakım ıstılâhâta mâlik idiler.*

Bu üç şehzâde kendi ma'şûklarının ahvâlinden birbirlerine haber vermek için aralarında herkesin anlayamayacakları birtakım ıstılâhlar koydular. "Istılâh", bir tâifenin bir şeyde ittifâkı ve resm ve âyîn ve birbiriyle sulh etmek ma'nâlarınadır.

زین لسان الطیر عام آموختند　　طمطراق و سروری اندوختند

4032. *Avâm bu kuş dilinden iğrendiler. Tumturâk ve serverlik tahsîl ettiler.*

Bu ve âtîdeki beyitlerde şehzâdelerin ıstılâhlarından evliyânın ıstılâhlarına intikâl buyurulur. "Kuş dili"nden murâd, hakâyıka müteallık olarak evliyânın vaz' ettikleri ıstılâhlardır. "Endûhten", cem' etmek ve tahsîl etmek demektir. "Tumturâk", hodnümâlık ve kendini halka göstermek, "serverî", büyüklük ve riyâset ma'nâlarınadır. Ya'nî, hakîkat âleminin ârifleri ve Hakk'ın âşıkları kendilerinin zevkî ve keşfî ve hâlî olan ma'rifetlerine dâir birbirleri arasında sohbet edebilmek için birtakım ıstılâhlar vaz' ettiler; ve Hak yolunun sâlikleri bunlardan istifâde edebilmek için dahi muhakkıklardan ba'zıları bu ıstılâhların ma'nâları hakkında kitâblar ve risâleler yazdılar. Abdürrezzâk Kâşânî hazretlerinin *Istılâhât-ı Sûfiyye*'si meşhûrdur. Ve Nî'metullâh hazretlerinin de bir risâlesi vardır. Fakat nefsânî ve cismânî olan kimseler bu kitâblardan ve risâlelerden bu ıstılâhları okuyup ezberlediler ve halka kendilerini göstermek ve onların hürmetlerini celb etmek için bu ıstılâhları kullandılar. Sâf-dil olan birtakım kimseler dahi bunları muhakkıklardan zannedip hürmet ettiler ve ellerini ve eteklerini öptüler.

صورت آواز مرغست آن کلام　　غافلست از حال مرغان مرد خام

4033. *O kelâm kuşun sadâsının sûretidir. Ham olan adam kuşların hâlinden gâfildir.*

Halbuki o kelâm ve ıstılâh, evliyânın kuş mesâbesinde olan rûh-ı insânîleri sadâsının sûretidir. Henüz rûh-ı hayânîlerinin hükmü altında zebûn ve ham olan adam bu ervâh-ı âliyenin hâlinden gâfildir. Meselâ "cem'" ve "cem'u'l-cem'" sözleri ev yânın vaz' ettikleri ıstılâhtır. Bunların ma'nâlarını da kitâblarda yazmışlardır. Fakat bu haller içinde bulunan kimsenin zevki ve keşfi nasıl olduğunu bilmek mümkin değildir. Binâenaleyh kendi hâli olmadığı hâlde bunlardan bahseden kimse o kelâmın sûretini söylemiş olur. Bu hâl müddet-i ömründe bal yememiş olan kimsenin balı ta'rîf etmesine benzer.

کو سلیمانی که داند لحن طیر　　دیو گرچه ملك گیرد هست غیر

4034. *Hani bir Süleymân ki lahn-i tayrı bile, cin her ne kadar mülk tutar ise de, gayrdır.*

Bu beyt-i şerîfte Süleymân (a.s.) ile cin kıssasına işâret buyurulur. "Dîv"den murâd, burada cindir. "Lahn"den murâd, sadânın ve kelâmın içi ve ma'nâ-yı zevkîsidir. Ya'nî, cin tâifesinden birisi Süleymân (a.s.)ın mührünü çaldı ve onun sûretine temessül edip tahtına oturdu ve hükmetmeye başladı. Fakat cinnin elinde Süleymân (a.s.)ın mührü bulunmak ve onun sûretine temessül etmek ile o cin Süleymân (a.s.)ın aynı [olmadı], gayrı idi. Bunun gibi hakîkat mülkünün Süleymân'ı olan insân-ı kâmillerin ıstılâhlarını çalıp halka insân-ı kâmil sûretinde görünen ve mürşidlik da'vâsında bulunan kimseler dahi bittabi' bu ıstılâhât ile sûrette onlara benzemek ile o insân-ı kâmillerin aynı değillerdir, gayrıdırlar. Mülk-i hakîkatin Süleymân'ı olan insân-ı kâmillerin kullandığı ıstılâhların ma'nâ-yı zevkîlerini bilen bir kâmil nerede! Zîrâ böyle bir kâmilin vücûdu pek nâdirdir. Bu yalancı mürşidler insân-ı kâmillere benzer mi? Nitekim 1. cildin 324 numaralı beytinde: حرف درویشان بدزدد مرد دون　تا بخواند بر سلیمی زان فسون [Ya'nî "Alçak adam! Bir sâfdile o füsûndan okumak için dervîşlerin sözünü çalar"]; ve yine o cildin 2311 numarasında dahi: حرف درویشان بدزدیده بسی　تا گمان آید که خود هست او کسی [Ya'nî "O müddeî ve mağrûr kimse kendini bir kemâl sâhibi zannetmeleri için dervîşlerin birçok sözünü çalmıştır"] buyurulmuş idi.

دیو بر شبهِ سلیمان کرد ایست　　علم مکرش هست و عِلْمُناشْ نیست

4035. *Cin, Süleymânın şibhi üzerinde kıyâm etti; ona mekr-i ilmî vardır, ona "Ullimnâ" yoktur.*

"İst", duruş ve kıyâm, demektir. Ya'nî, cin Süleymân (a.s.)ın şekline benzeyen bir sûrette kıyâm etti ve onun tahtına oturup hükm etti. Fakat o cinnin ilmi, mekr ve hîleden ibârettir. Onun hakkında Kur'ân-ı Kerîm'de يَاأَيُّهَا النَّاسُ عُلِّمْنَا مَنْطِقَ الطَّيْرِ (Neml, 27/16) ya'nî "Ey nâs! [Bize kuş dili öğretildi]" buyurulmamıştır. Bunun gibi, yalancı mürşidler her ne kadar zâhirde insân-ı kâmil kıyâfetini takınmış iseler de onlarda kuş dili mesâbesinde olan ilm-i hakîkat yoktur. Onların ilimleri hep hîlekârlıktan ibârettir. Bu yalancı mürşidler hakkında 3. cildin 680 numaralı beytinden 722 numaralı beytine kadar îzâhât vardır.

چون سلیمان از خدا بَشّاشْ بود　　منطق الطیری ز علمناش بود

4036. *Vaktâki Süleymân Hudâ'dan beşşâş idi, kuşlara mensûb olan mantık ona "Ullimnâ"dan oldu.*

"Beşşâş", pek güler yüzlü ve mesrûr olan, demektir. Ya'nî, vaktâki Süleymân (a.s.) Hak tarafından güler yüzlü ve mesrûr idi; binâenaleyh kuşlara mensûb olan mantık ve kelâm, عُلِّمْنَا مَنْطِقَ الطَّيْرِ (Neml, 27/16) [ya'nî "Bize kuş dili öğretildi"] âyet-i kerîmesi mûcibince ona ta'lîm-i ilâhî ile ma'lûm oldu.

تو ازان مرغ هوایی فهم کن　　که ندیدستی طیور مِنْ لَدُنْ

4037. *Sen hevâya mensûb olan kuşdansın. Anla ki, ledünden olan kuşları görmemişsin.*

Ya'nî, ey mürşidlik da'vâsında olan mukallid! Sen nefsin hevâsında ve arzûlarında uçan kuş cinsindensin. Anla ki, ledünden, ya'nî Allâh Teâlâ indinden olan kuşları ve tuyûr-ı ilâhîyi ya'nî ehl-i hakîkatin iç yüzünü bâtın gözüyle görmemişsin. Sen ancak his gözüyle o tuyûr-ı ilâhînin cisimlerini ve sûretlerini görmüş ve his kulağı ile de onların sözlerini ve ıstılâhlarını işitmişsin; onların bâtınlarından ve sözlerinin hakîkatinden gâfilsin. Nitekim Hz. Mevlânâ efendimiz "Ben his gözüyle görülen sûret değilim, belki mürîdlerin bâtınında sözlerimden zuhûr eden zevk ve hoşluğum: O demi bulduğun ve o zevki tattığın vakit ganîmet bil ve şükür et ki, işte ben oyum ve beni buldun!" buyurmuşlardır. Ve kezâ sülûk ehlinden birisi demiştir ki: "Ben bir müddet

Horâsân'da Şeyh Ebû Saîd-i Ebu'l-Hayr hazretlerinin huzûrunda bulundum ve sonra Bağdâd tarafına gitmek istedim. Ebû Saîd hazretleri bana buyurdu ki: "Bağdâd'da sana, ne gördün ve ne fâide tahsîl ettin?" diye sorarlar ise ne diyeceksin? Ben Horâsân'da bir yüz ve bir sakal mı gördüm, diyeceksin?" Dedim: "Hz. şeyh ne buyurursa onu söylerim!" Buyurdular ki: Arabî bilen kimseye bu beyitleri oku:

قالوا خراسان اخرجت شيئاً ليس له فی جماله ثانی

فقلت لا تنكروا محاسنه فمطلع الشمس من خراسانی

"Dediler ki: Horâsân bir şey çıkardı ki, onun cemâlinin ikincisi yoktur; Ben dedim ki: Onun mehâsinini inkâr etmeyiniz, şemsin matla'ı Horâsân'dan vâki'dir."

Arabça bilmeyen kimseye de bu rubâîyi oku:

سبزی وبهشت و نوبهار از تو برند آنی که بخلد یادگار از تو برند

در چینستان نقش و نگار از تو برند این را همه قال روزگار از تو برند

"Yeşilliği ve cenneti ve nevbahârı senden alırlar. Bir hüsn ü ânsın ki, o anı cennet-i hulde yâdigâr olarak götürürler. Çînistân'a nakşı ve nigârı senden götürürler. Bu vaktin hakâyıka ve maârife dâir sözlerini hep senden alırlar."

Bu menkıbelerden anlaşılır ki, evliyânın sözlerinde nihâyetsiz zevkler gizlidir; ve bu zevkleri onların sözlerinin zâhirinden bulmak mümkin değildir. Onların bu sözleri, rûhlarında terakkîye isti'dâd olan kimseleri bu zevklerin husûlüne teşvîk içindir.

جای سیمرغان بود آن سوی قاف هر خیالی را نباشد دست باف

4038. *O Kāf tarafı sîmurgların yeri olur. Her bir hayâl için dest-bâf olmaz.*

"Kāf"dan murâd, dünyâyı ve âhireti muhît olan hakîkat-i muhammediyyedir. Muhakkıkların ıstılâhında buna "mertebe-i vahdet ve ulûhiyet" dahi derler. "Sîmurg", ismi olup cismi olmayan bir kuşa derler. Ve "simurglar"dan murâd, ehassu'l-havvâs-ı evliyâdır. "Dest-bâf", üstâdsız, kendi kendine iş yapan kimseye derler. Ya'nî, o hakîkat-i muhammediyye ve vahdet mertebesi tarafı ehassu'l-havâssın yeri ve makāmıdır. "Hayâl"den murâd, burada mevhûm olan vücûdât-ı izâfiyyedir. Ya'nî, o makāma vusûl her bir vücûd-i

mevhûmun ve hayâlin üstâdsız ve mürşidsiz olarak kendi kendine yapabileceği bir iş değildir; ve o makâma evliyânın kelâmını dirâyet ve zekâvet-i nazarîsi ile anlayıp vâsıl olmak imkânı yoktur. Zîrâ o makâma kendi vücûd-i hayâlîsinden geçmedikçe vusûl mümkin olmaz. Beyit:

Vâsıl olmaz Zât-ı Hakk'a bir kişi
Geçmeyince cümle kendi kendiden.

Nitekim bu vücûd-i hayâlî yüzünden çok kimseler dalâlete düşmüşler ve hakîkat yolunu şaşırmışlardır. Bu ma'nâ hakkında 5. cildin 2655 numaralı beytinde گشت هفتا د و دو ملت اهل دین . زین خیال رهزن اهل یقین ya'nî "Ehl-i yakînin yol vurucusu olan bu hayâlden ehl-i dîn yetmiş iki millet oldu" buyurulmuştur.

جز خیالی را که دید آن اتفاق آنگهش بعد العیان افتد فراق

4039. *Bir hayâlin gayrı ki, ittifâkan onu gördü, o vakit ona uyândan sonra firâk düştü.*

"Bir hayâl"den murâd, burada evliyânın vücûd-i izâfîleri ve hayâlîleridir. Ya'nî, cismânî ve nefsânî kimselerin vücûd-i izâfîleri hayâldir; ve evliyânın cismâniyetleri de onlar gibi mevhûm ve hayâldir; ve Kāf dağı mesâbesinde olan mertebe-i vahdet her bir vücûd-i mevhûmun ve hayâlin makāmı değildir; ancak bir vücûd-i mevhûmun ve hayâlin yeridir ki, o vücûd-i mevhûm ve hayâlî, ittifâkan o, Kāf dağı mesâbesinde olan mertebe-i vahdeti gördü. O vakit o vücûd-i mevhûmun ve hayâlînin o mertebe-i vahdeti apaçık görüşünden sonra tekrâr o makāmdan cismâniyet ve ikilik âlemine ayrılık hâli vâki' oldu. Ma'lûm olsun ki, beşeriyette üç hâl vardır: Birincisi, "fark" hâlidir ki, bu da kendi vücûd-i cismânîlerini Hak'tan ayrı ve müstakil gören ve kendilerine varlık istinâd eden ehl-i gafletin hâlidir. Buna ıstılâh-ı sûfiyyede "fark kable'l-cem'" ya'nî "cem'den evvelki fark ve ayrılık" derler. Bu mertebede halkın vücûdu Hakk'ın vücûduna hicâb olur. İkincisi, bir mürşidin terbiyesi altında sâlike vücûd-i hakîkî-i Hak ile vücûd-i izâfî-i halkın birliği zâhir olan bir makāmdır ki, buna da "cem'" derler ve bu makāmda Hakk'ın vücûdu halkın vücûduna hicâb olur. Üçüncüsü, insân-ı kâmillerin hâlidir ki, bunlar bu âlem-i sûrette hem Hakk'ın vücûd-i hakîkîsini ve hem de halkın vücûd-i izâfîlerini görürler, biri diğerine hicâb olmaz. Buna "fark ba'de'l-cem'" ya'nî "cem'den sonra fark ve ayrılık" derler. Bu beyt-i şerîfte bu üçüncü hâle işâret buyurulur.

نی فراق قطع بهر مصلحت　　کاینمنست از هر فراق آن منقبت

4040. [4018] *Firâk-ı kat' değildir, maslahat içindir. Zîrâ o menkabet her firâkdan emîndir.*

"Menkabet", bâis-i iftihâr ve mevkı'-i bahs olan fazl ve hüner ve meziyet demektir. Ya'nî, fakat insân-ı kâmilin mertebe-i vahdeti müşâhedesinden sonra oradan ayrılıp cismâniyet âlemine rücûu "firâk-ı kat'" değildir, ya'nî kat'î bir ayrılık değildir, belki bu ayrılık maslahat içindir. Ya'nî ehl-i gafletin müstaid olanlarını irşâd edip o makâma terakkîlerine hizmet etmek içindir; ve bu mertebe-i vahdeti ıyânen müşâhede etmek fazl ve hüner ve meziyeti her firâktan ve ayrılıktan emîndir.

بهر استبقای آن روحی جسد　　آفتاب از برف یکدم می کشد

4041. *O rûha mensûb olan cesedin istibkâsı için güneş kardan bir dem çekilir.*

Ya'nî, bu "fark ba'de'l-cem'"den sonra kesâfeti gidip artık rûh-ı latîfe mensûb olan insân-ı kâmillerin cesedinin ve vücûd-i izâfîsinin bu âlem-i sûrette istibkâsı, ya'nî bâkî kalıp halk nazarında meşhûd olması için, güneş mesâbesinde olan vücûd-i hakîkînin zâtı, kar mesâbesinde olan o vücûd-i izâfîden ve cesedden bir müddet çekilir. İmdi bu cesed-i rûhânîsi ile avâmm-ı halk arasına karışan bu insân-ı kâmili tanımak pek müşkildir. Bu zevât ancak kendilerine mülâkî olmak aşkını taşıyan müstaidlere kendilerini gösterirler.

بهر جان خویش جو زیشان صلاح　　هین مدزد از حرف ایشان اصطلاح

4042. *Sen kendi cânın için onlardan salâh iste! Sakın onların sözlerinden ıstılâh çalma!*

Ey kimse! Sen onlara mülâkî olmak aşkını taşı ve kendi rûhunun yükselmesi için onlardan salâh ve iyilik iste! Sakın sıfât-ı nefsâniyye lezzeti içinde bulunduğun hâlde, halka kemâl ızhâr edeceğim, diye onlann hakâyıka ve maârif-i ilâhiyyeye müteallık olan sözlerinden birtakım ıstılâhlar çalma!

آن زلیخا از سپندان تا بعود　　نام جمله چیز یوسف کرده بود

4043. *O Züleyhâ üzerlik tohumlarından, ödağacına kadar cümle şeyin adını Yûsuf etmiş idi.*

Ya'nî, ehl-i hakîkatin ma'şûk-ı hakîkî olan Hak hakkında kullandıkları ıstılâhlar pek çoktur. Nitekim Yûsuf (a.s.)ın âşığı olan Züleyhâ, tütsü için kul-

landıkları üzerlik tohumlarından tut da, ödağacına kadar olan her şeyin adını Yûsuf koymuş idi. Ya'nî her şeyi Yûsuf hayâl etmiş idi. "Sipend", üzerlik tohumu demektir.

نام او در نامها مکتوم کرد　　محرمان را سرِّ آن معلوم کرد

4044. *Onun adını adlar içinde mektûm etti. Mahremlere onun sırrını ma'lûm etti.*

Ya'nî, Züleyhâ Hz. Yûsuf'un adını eşyânın adları içinde gizlemiş idi ve mahremleri olan kimselere dahi "Benim bu isimlerden murâdım Yûsuf'tur" diye onun sırrını bildirmiş idi.

چون بگفتی موم ز آتش نرم شد　　این بُدی کان یار با ما گرم شد

4045. *Vaktâki "Mum ateşten yumuşak oldu" diye idi, bu olurdu ki: yâr bizim ile germ oldu.*

Eğer Züleyhâ vaktâki "Mum ateşten yumuşadı" dese idi, bundan murâdı "Ma'şûkum olan Yûsuf bizim muhabbetimize karşı harâretlendi" demek olurdu.

ور بگفتی مه بر آمد بنگرید　　ور بگفتی سبز شد آن شاخ بید

4046. *Ve eğer "Bakınız! Ay yükseldi" diye idi ve eğer "Söğüt dalı yeşillendi" diye idi.*

ور.بگفتی برگها خوش می‌طپند　　ور بگفتی خوش همی‌سوزد سپند

4047. *Ve eğer "Yapraklar latîf çırpınırlar" diye idi ve eğer "Üzerlik tohumu latîf yanar" diye idi.*

ور بگفتی گل ببلبل راز گفت　　ور بگفتی شه سرِ شهناز گفت

4048. *Ve eğer "Gül bülbüle sır söyledi" diye idi ve eğer "Şâh şehnâzın sırrını söyledi" diye idi.*

ور بگفتی چه همایونست بخت　　ور بگفتی که بر افشانید رخت

4049. *Ve eğer "Tâli' ne mübârektir!" diye idi ve eğer "Eşyâyı silkiniz!" diye idi.*

ور بگفتی که سقا آورد آب　　ور بگفتی که بر آمد آفتاب

4050. [4028] *Ve eğer "Saka su getirdi" diye idi ve eğer "Güneş yükseldi" diye idi.*

ور بگفتی دوش دیگی پخته اند　　یا حوایج از پزش یك لخته اند

4051. *Ve eğer "Dün gece bir tencere pişirmişlerdir" veyâhud "hâceîler pişmekten bir parça olmuştur" diye idi.*

ور بگفتی هست نانها بی‌نمك　　ور بگفتی عکس می گردد فلك

4052. *Ve eğer "Ekmekler tuzsuzdur" diye idi ve eğer "Felek aksine dönüyor" diye idi.*

ور بگفتی که بدرد آمد سرم　　ور بگفتی درد سر شد خوشترم

4053. *Ve eğer "Bana baş ağrısı geldi" diye idi ve eğer "Baş ağrısı gitti, pek hoşum!" diye idi.*

گر ستودی اعتناق او بدی　　ور نکوهیدی فراق او بدی

4054. *Ve eğer medh ede idi, onun i'tinâkı olurdu; ve eğer zemm ede idi, onun firâkı olurdu.*

"İ'tinâk", ızhâr-ı muhabbet için boyun boyuna sarılmak ve muânaka etmek, demektir. Ya'nî, Züleyhâ'nın yukarıda geçen sözlerinden her birisi kendi kasdını ve murâdını mahremlerine anlatmak için vaz' etmiş olduğu birtakım remz ve işâretlerden ibâret idi; ve eğer Züleyhâ'nın lisânından medhe müteallik elfâz-ı sürûr sâdır olsa idi, cenâb-ı Yûsuf'un muânakasına işâret olurdu ve eğer zemme müteallik elfâz-ı gam sâdır olsa idi, Hz. Yûsuf'un firâkına ve onun kendisinden ayrılığına işâret olurdu.

صد هزاران نام گر بر هم زدی　　قصد او و خواه او یوسف بدی

4055. *Yüz binlerce nâmı birbirine vura idi, onun kasdı ve onun murâdı Yûsuf olurdu.*

Velhâsıl böyle birçok isimleri birbirine karıştırıp tertîb ettiği kinâyelerden ve işâretlerden Züleyhâ'nın maksadı ve murâdı ancak ma'şûku olan Yûsuf (a.s.) olurdu.

گرسنه بودی چو گفتی نام او　　می‌شدی او سیر و مست جام او

4056. *Aç olaydı, onun adını söylediği vakit o tok ve onun kadehinin mesti olurdu.*

Ya'nî, Züleyhâ'nın karnı aç olaydı, Yûsuf (a.s.)ın adını söylediği vakit Züleyhâ doyar ve Hz. Yûsuf'un kadeh-i vücûdundan içtiği aşk şarâbının sarhoşu olurdu.

تشنگیش از نام او ساکن شدی　　نام یوسف شربت باطن شدی

4057. *Onun susuzluğu onun adından sâkin olurdu. Yûsuf'un adı bâtının şerbeti olurdu.*

Züleyhâ'nın susuzluğu Yûsuf (a.s.)ın adını andığı vakit sâkin olurdu. Zîrâ Hz. Yûsuf'un ism-i şerîfi Züleyhâ'nın bâtınının susuzluğunu kandıran şerbet olurdu.

ور بُدی دردیش آن نام بلند　　درد را فی الحال گشتی سودمند

4058. *Ve eğer onun bir derdi olaydı, o nâm-ı bülend filhâl derde fâideli olurdu.*

O eğer Züleyhâ'nın vücûdunda bir derdi ve ağrı olaydı, Yûsuf (a.s.)ın yüksek olan adını anar ve bu ism-i şerîf derhâl o derde ve ağrıya fâideli olurdu.

وقت سرما بودی او را پوستین　　این کند در عشق نام دوست این

4059. *Kış vakti ona kürk olurdu. Aşkta dostun nâmı bunu yapar, bunu!*

Yûsuf (a.s.)ın ism-i şerîfi kış mevsiminde Züleyhâ'nın vücûdunu ısıtmak için kürk olurdu. İşte aşk hâli böyle olur; ve aşk ateşi ile bir kimse yanıp tutuştuğu vakit, ma'şûkunun adı yukarıdan beri söylediğimiz te'sîrleri yapar. İmdi sûret âşıklarının hâli böyle olunca, sûretten münezzeh olan Hak Teâlâ hazretlerine âşık olanların hâli bundan kıyâs olunsun! Eğer bir kimsenin sûretten münezzeh olan Hakk'a nasıl âşık olabileceği sorulursa: Hz. Pîr efendimiz bunun cevâbını *Fîhi Mâ Fîh*'lerinin 11. faslında mukni' bir sûrette verirler:

"Birtakım kimselerin "Niteliksiz ve keyfiyetsiz olan ve mahal ve mekânı ve sureti bulunmayan âlem-i bî-çûn ile, evliyâ-yı âşıkân nasıl aşk-bâzlık ederler ve ondan nasıl meded ve kuvvet alırlar ve müteessir olurlar?" demelerine taaccüb ederim. Nihâyet, gece ve gündüz, kendileri de bu hâl içindedir. Bunu söyleyen kimse bir şahsa muhabbet eder ve ondan meded alır. Nihâyet bu mededi onun lütuf ve ihsânından ve ilim ve zikrinden ve onun şâdî ve gamından alır. Halbuki bunların cümlesi âlemde lâ-mekândır; ve o şahıs, dembedem bu ma'nâlardan meded alır ve müteessir olur da kendisine taaccüb gelmez. Böyle iken "Âlem-i lâ-mekâna nasıl âşık oluyorlar ve ondan nasıl istimdâd ediyorlar ve onunla nasıl aşk-bâzlık ediyorlar?" diye taaccüb ederler.

Hekîmin birisi bu ma'nâlara münkir idi. Bir gün hastalanıp kendinden geçti ve hastalığı uzadı. Bir hekîm-i ilâhî onun ziyâret ve iyâdetine gidip, aralarında şu mükâleme vâki' oldu:

Hekîm-i ilâhî:

— Şimdi sen ne istiyorsun?

Hekîm:

— Sıhhat.

Hekîm-i ilâhî:

— Sıhhatin sûretini ve nasıl olduğunu söyle ki, onu hâsıl edelim!

Hekîm:

— Sıhhatin sûreti yoktur, bî-çûndur.

Hekîm-i ilâhî:

— Şimdi... mâdemki sıhhat bî-çûndur, onu nasıl istiyorsun? Nihâyet, sıhhatin ne olduğunu söylemelisin.

Hekîm:

— Bunu bilirim ki, sıhhat gelince bende kuvvet hâsıl olur ve semiririm; ve rengim beyaz ve kırmızı ve ter ü tâze olur ve küşâyiş bulurum.

Hekîm-i ilâhî:

— Ben senden sıhhatin nakşını sormuyorum; sıhhat ne şeydir? onu soruyorum.

Hekîm:

— Bilmiyorum, o bî-çûndur.

Hekîm-i ilâhî:

— Eğer müslümân olup evvelki mezhebine rücû' eyler isen, sana ilâç yapıp ten-dürüst kılayım ve sana sıhhat bahş edeyim!.."

عام می‌خوانند هر دم نام پاك این عمل نکند چو نبود عشقناك

4060. [4038] *Avâm her dem nâm-i pâki okurlar. Aşk-nâk olmadığı vakit bu amel etmez.*

Ya'nî, halkın avâmmı herhangi bir sûrette sıkıldıkları vakit bu elemlerinden ve sıkıntılarından kurtulmak için "Aman, yâ Rabbî! Ey benim Allâh'ım! Beni bu derdden kurtar!" diye yalvarırlar ve Hakk'ın ism-i şerîfini zikr ederler. Fakat onların kalblerinde Hakk'ın aşkı bulunmadığı ve kalbleri bil'akis hevâ-yı nefsânî ile dolu olduğu ve binâenaleyh bu ism-i şerîfin zikri aşklı olmadığı için bu zikrin te'sîri olmaz. Nitekim 1. cildin 3494 numaralı beytinde ya'nî "Hevâ-yı nefsânîlerden, از هواها کی رهی بی‌جام هو . ای زهو قانع شده با نام هو

Hû'nun kadehi olmaksızın ne vakit kurtulursun? Ey Hû'dan Hû'nun ismine kānī' olmuş olan kimse!"

آنچه عیسی کرده بود از نام هو　　می‌شدی پیدا و را از نام او

4061. *O şeyi ki, Îsâ Hû'nun nâmından etmiş idi, onun nâmından ona peydâ olurdu.*

Ya'nî, Îsâ (a.s.)ın ölüyü diriltmesi ve hastalara şifâ vermesi "Hû" isminden idi. Hüviyyet-i ilâhiyyeye delâlet eden "Hû" ism-i şerîfinden ona böyle birtakım mu'cizeler zâhir olurdu.

چونکه با حق متصل گردید جان　　ذکر آن اینست و ذکر اینست آن

4062. *Vaktâki cân Hakk'a muttasıl olur, onun zikri budur ve bunun zikri odur.*

Ya'nî, cân Hakk'a muttasıl olduğu vakit, i'tibârî olan gayriyet ortadan kalkar ve zikr eden cân ile zikr olunan Hak bir olur. Binâenaleyh bunun zikri onun zikri ve onun zikri de bunun zikri olur. Beyit:

لقد کنت دهرا قبل ان یکشف الغطاء　　احالك انی ذاکر لك شاکر

فلما اضاء اللیل اصبحت شاهداً　　بانك مذکور و ذکر و ذاکر

"Ben perdenin keşfinden ve açılmasından evvel dehrde seni zâkir ve sana şâkir olduğumu zannederdim. Vaktâki gece ziyâlandı, zikr olunan ve zikr ve zikr eden muhakkak Sen olduğunu görücü olarak sabahladım."

Beyt-i Hz. Pîr:

دل چو جای حق بود با منست و من بحق　　حق بحق واصل شده بر خویشتن هو هو زنم

"Vaktâki gönül Hakk'ın mahall-i tecellîsi oldu, Hak benim iledir ve ben Hak ileyim. Hak Hakk'a vâsıl olmuştur, ben kendime "Hû, Hû" derim."

خالی از خود بود و پُر از عشق دوست　　پس ز کوزه آن تلابد که دروست

4063. *Kendinden hâlî ve dostunun aşkından dolu oldu. Binâenaleyh testiden o sızar oldu.*

"Telâbed", "sızmak" ma'nâsına olan "telâbîden" masdarının fiil-i muzârîsidir. Ya'nî, cânı Hakk'a muttasıl olan âşık kendi varlığından boşaldı ve onun vücûd-i izâfîsi dost-ı hakîkî olan Hakk'ın aşkından dolu oldu. Binâena-

leyh böyle bir âşığın cism-i fânîsi aşk-ı Hak ile dolu bir kap mesâbesindedir. Ve كل اناء يترشح بما فيه ya'nî "Her kap içinde bulunan maddeyi dışına sızdırır" darb-ı meseli mûcibince, bütün ahvâlinde bu cisimden Hakk'ın varlığı ve sıfâtı sızar. Ehl-i hakîkat bu makāma "makām-ı ittihâd" derler. Sipehsâlâr hazretleri kendi *Menâkıb*'ında buyurur ki: "İttihâddan maksûd olan odur ki, vaktâki sâlik cemî'-i makāmâtı geçmiş olur ve mücâhedât ve riyâzât kuvveti ile nefsinin bakırını iksîr-i a'zam yapıp ve bilcümle a'mâlini hiçe sayıp kābil-i sıfât-ı ahadiyyet olmuş bulunur. Ondan sonra cemî'-i irâde-i rûhânî ve cismânî ve sûrî ve ma'nevî kalkıp Hakk'ın irâdesine muttasıl ve âkıbet onun sıfatı ile muttasıf olur." Beyit:

چندان برو این ره که دو ئی برخیزد ور هست دوئی بزه روی بر خیزد

تو او نشوی ولیك اگر جهد کنی جائی برسی کز تو تو یی بر خیزد

"Bu Hak yoluna o kadar git ki, ikilik kalksın; ve eğer ikilik mevcûd ise, bu yolculukta kalksın. Sen O olmazsın ve fakat eğer cehd ve azîmet edersen, bir makāma erişirsin ki, senden senlik kalkar."

خنده بوئی زعفران وصل داد گریه بوهای پیاز آن بعاد

4064. *Vasl za'ferânının kokusu hande, uzaklık soğanının kokuları girye verdi.*

"Za'ferân", ma'lûm bir nebâtın çiçeği olup, kokusu güzeldir ve yenildiği vakit insanın tab'ına neşât ve sürûr verir. Nitekim düğünlerde halkın tab'ına sürûr ve neşât vermek için za'ferân katıp zerde pişirirler. "Soğan", soyulduğu ve yenildiği vakit gözden yaş getirir ve kokusu kerîhtir. Bu münâsebetle beyt-i şerîfte ma'şûka kavuşmak za'ferân kokusuna ve ma'şûktan uzaklaşmak ise soğan kokusuna teşbîh buyurulmuştur. Ya'nî, bir kimsenin cânı neşât ve sürûr ve inbisât içinde ise, za'ferân kokusu gibi olan ma'şûkun visâlinden haber verir; ve eğer gam ve inkıbâz içinde ise, soğan kokuları gibi olan ma'şûkun uzaklığına delâlet eder.

هر یکی را هست در دل صد مراد این نباشد مذهب عشق و وَدَاد

4065. *Her birinin kalbinde yüz murâd vardır. Aşk ve vidâd mezhebi bu olmaz.*

Ya'nî, ahyâr ve ebrâr ve şüttâr meşrebinde olan kimselerden her birinin kalbinde birçok murâdlar ve emeller vardır. Zîrâ "ahyâr", kesret-i ibâdât ve tâât ile dünyâda ve âhirette kendi murâdlarının husûlünü Hak'tan temennî

ederler; ve "ebrâr" ise, keşf ü makāmâta ve kerâmâta nâiliyet isterler. Ve "şüttâriler" ise, mezâhir-i cemîlenin aşkı içinde ve ma'şûk-ı sûrîlerine vuslat emelindedirler. Halbuki Hakk'a olan aşk ve muhabbet mezhebi bu değildir; ve aşk-ı Hak bu murâdât ve emellerin hepsini yutar. Nitekim 5. cildin 2725 numaralı beytinde şöyle buyurulmuş idi: هر چه جز عشقست شد مأکول عشق در جهان يك دانه پيش نول عشق [Ya'nî] "Aşk-ı Hakk'ın gayrı olan her şey, aşk-ı Hakk'ın me'kûlüdür. Dünyâ ve âhiret aşk-ı Hakk'ın gagası önünde bir habbedir."

Ve 2. cildin 1756 numarasında dahi: ملت عشق از همه ملت جداست عاشقان را مذهب و ملت خداست [Ya'nî] "Hak âşıklarının milleti bütün milletlerden ayrıdır. Bu âşıkların mezhebi ve milleti hep Hudâ'dır" [buyurulmuş idi.]

يار آمد عشق را روز آفتاب آفتاب آن روی را همچون نقاب

4066. *Aşk için yâr, gündüz için güneş geldi. Güneş o yüze nikāb gibidir.*

Ya'nî, aşkı parlatan, ziyâlaştıran yâr ve ma'şûktur. Nitekim gündüzü gündüz yapan ve parlatan dahi güneştir. Ve aşk iki nevi'dir: Ya sûretten münezzeh olan Hakk'a olur veyâhud cemâl-i Hakk'ın mazharı olan bir güzel sûrete olur. Her iki nevi' aşkta dahi, yâr ve ma'şûk o aşkın revnakı ve nûru gelmiştir. Binâenaleyh gündüze güneş lâzım olduğu gibi, bu aşka da ma'şûk lâzımdır. Fakat ma'şûk-ı hakîkînin aşka verdiği revnak, sûrî güneşin gündüze verdiği revnaka ve parlaklığa benzemez. Zîrâ o sûrî güneş cemâl-i Hakk'ın nikābı ve hicâbıdır. Nikābsız olarak cemâl-i Hakk'ın verdiği revnak başka ve nikābın verdiği revnak başkadır.

آنکه نشناسد نقاب از روی یار عابد الشمسست دست از وی بدار

4067. *O kimse ki, yârin yüzünden nikābı tanımaz, güneşe tapıcıdır; ondan el kaldır!*

Ya'nî, yâr-i hakîkînin cemâlini onun nikābından tefrîk edip tanımayan kimse, nikāb olan güneşe tapıcıdır; ondan el kaldır ve uzaklaş! Zîrâ onda bir fâide bulamazsın. Ma'lûm olsun ki aşk, ya hakîkî veyâ mecâzî olur. Aşk-ı hakîkî sûretten münezzeh olan Hakk'ın aşkıdır. Aşk-ı mecâzî ise, cemâl-i Hakk'ın nikābı olan güzel sûretlerin aşkıdır ki, bu aşk-ı mecâzîde Mecnûn'un Leylâ'ya olan aşkı gibi şehvet-i nefsânînin dahli yoktur. Zîrâ bu aşk-ı mecâzîde âşık kendi nefsinin hazzından geçer ve ma'şûk olan sûrette fânî olur. Karşısına bin tâne başka güzel sûret çıksa hiçbirisine iltifât etmez. Nitekim *Fîhi Mâ Fîh*'in 17. faslında Hz. Pîr şöyle buyurur:

"Mecnûn'un zamânında Leylâ'dan daha çok güzeller yok mu idi? Fakat Mecnûn'un mahbûbu değil idiler. Mecnûn'a dediler ki: "Leylâ'dan daha güzeller vardır, sana getirelim." Mecnûn cevâb verdi ki: "Nihâyet ben Leylâ'nın sûretine muhabbet etmiyorum ve Leylâ sûret değildir; benim elimde bir kadeh gibidir. Ben o kadehten şarâb içiyorum. Binâenaleyh ben ondan içtiğim şarâba âşığım. Halbuki sizin nazarınız kadehedir; şarâbdan âgâh değilsiniz."

İmdi Mecnûn şarâb-ı aşkı, cemâl-i Hakk'ın nikâbı olan Leylâ'nın vücûd-i mecâzîsinden içerdi. Fakat bu nikâb hayâldir. Bunun için Hz. Pîr efendimiz yine *Fîhi Mâ Fîh*'lerinin 42. faslında şöyle buyururlar:

"Aşk galata, hatâya düşürücü hayâl ile olduğu vakit dahi mûcib-i vecd olursa, bu vecd Habîr ve Basîr olan ma'şûk-ı hakîkîye âşık olan âşığın vecdi gibi değildir. O âşığın hâli karanlıkta ma'şûk zannı ile direği kucaklayıp ağlayan ve şikâyet eden kimseye benzer. Bunun lezâzeti Hayy ve Habîr olan ma'şûkun boynuna sarılmaya benzemez."

Bu îzâhâttan anlaşılıyor ki, kazâ-yı şehvet için bir güzel kadın sûretine muhabbet, aşk-ı mecâzî değildir, belki meyl-i hayvânîdir; ve meyl-i hayvânîde kazâ-yı şehvet için bir güzel sûreti bırakıp diğerine geçmek vardır. Aşk-ı mecâzînin kemâlinden inâyet-i Hak'la aşk-ı hakîkîye geçilmek mümkin olduğuna işâretle المجاز قنطرة الحقيقة ya'nî "mecâz hakîkatin köprüsüdür" denilmiştir. İmruü'l-Kays'ın aşk-ı mecâzîsi dahi bu kabîlden olduğu anlaşılıyor.

روز او و روزیٔ عاشق هم او　　دل هم او دل سوزیٔ عاشق هم او

4068. *Gündüz odur, âşığın gıdâsı dahi odur, gönül dahi odur, âşığın dilsûzluğu dahi odur.*

Âşık ma'şûkunun aşkında müstağrak olduğu vakit, onun gündüzü ve gıdâsı ve gönlü ve kalbin yanması dahi hep ma'şûkudur; ortada o âşığın kendisi yoktur.

ماهیانرا نقد شد از عین آب　　نان و آب و جامه و دارو و خواب

4069. *Balıklara suyun aynından ekmek ve su ve libâs ve ilâç ve uyku nakd oldu.*

Ya'nî, sûfî denizde yaşayan balıklara ekmek ve su ve libâs ve ilâç ve uyku nakdi nasıl ki suyun aynından hâsıl olursa, vücûd-i hakîkî-i Hak deryâsının balıkları mesâbesinde olan uşşâk-ı ilâhîye dahi her türlü ihtiyâç bu deryâ-yı hakîkînin aynından hâsıl olur. Binâenaleyh onların bu vücûd-i mecâzîye aslâ ihtiyâçları olmaz.

همچو طفلست او ز پستان شیر گیر او نداند در دو عالم غیر شیر

4070. *O memeden süt tutan çocuk gibidir. O iki âlemde sütün gayrını bilmez.* [4048]

Ya'nî, çocuk sütü sevk-i tabiî ile bilir. Çünkü karnı acıkınca onun bir ihtiyâc-ı tabiîsi olur. Fakat idrâk ile bilmez ve sütün mâhiyetini anlamaz. Binâenaleyh hem bilir ve hem de bilmez. Bunun gibi âşık dahi vücûd-i hakîkîden emdiği bu aşk sütüne tab'an kendini muhtâç bilir. Fakat idrâk ile onun mâhiyetini bilemez. Çünkü tedbîrin ve idrâk ile bilişin bu tarafa yolu yoktur. Beyt-i Eşref-i Rûmî (k.s.):

Aceb hayrân ü mestim ki, bilişten bilmezem yârî;
Gözüm her kande ki baksa görünür sûret-i Rahmân.

گیج کرد این گنج نامه روح را تا بیابد فاتح و مفتوح را

4071. *Bu genc-nâme rûhu perîşân etti, tâ ki fâtihi ve meftûhu bula!*

"Genc-nâme"den murâd, elfâzı altında hakâyık ve maârif-i ilâhiyye altınları ve cevherleri medfûn olan bu *Mesnevî-i Şerîf*'in hey'et-i mecmûası veyâhud bu kal'a-i zâtü's-ṣuver hikâyesi ve husûsiyle aşk-ı hakîkîye dâir olan İmruü'l-Kays'ın kıssası olmak münâsibdir. "Gîc", burada "perîşân ve perâkende" demek olup diğer ma'nâları da vardır. Ya'nî, bu genc-nâme fâtihi ve meftûhu ya'nî aşk yolunu açanı ve açılmış olan aşkı bulmak için rûhu perîşân etti.

گیج نبود در روش بلکه اندرو حاملش دریا بود نی سیل و جو

4072. *Revişte perîşân olmaz; belki onda onun hâmili deryâ olur, sel ve ırmak değil!*

Fakat insân-ı kâmilin terbiyesi altında vâki' olan revişde ve sülûkde rûh perîşân olmaz. Belki o sülûk içinde o aşkın hâmili olan sâlik vücûd-i hakîkî deryâsının aynı olur. O deryânın seli ve ırmağı mesâbesinde olan vücûd-i izâfî mertebesinde kalmaz. Rubâî:

عشق آمد و شد چو خونم اندر رگ و پوست تا کرد زخود تهی و پر کرد زدوست
اجزای وجودم همگی دوست گرفت نامیست زمن بر من باقی همه اوست

Nazmen tercüme:

"Aşk geldi, damarlardaki kanım gibi oldu,
Varlık boşalıp her tarafım yâr ile doldu.

Zabt eyledi yârim bütün eczâ-yı vücûdum,
Kaldı kuru bir ad ile bana bâkî hep o oldu."

چون بیابد او که یابد گم شود　　همچو سیلی غرقهٔ قلزم شود

4073. *O kimse ki, vaktâki bulur, "bulur" kaybolur. Bir sel gibi deryânın garkı olur.*

O kimse ki, aşkı açanı ve açılmış olan aşkı bulur, artık o kimseden "bulur" ta'bîri kaybolur. Zîrâ "bulur" ta'bîri keserât için mevzû' olan bir lügattir; ve bulmak için kaybolup bulunan ve bulan kimse lâzımdır. Bu fenâ-fillâh mertebesinde ise, keserât yoktur. Burada sâlikin bir sel gibi olan vücûd-i izâfîsi vücûd-i hakîkî deryâsının garkı olur.

دانه گم شد آنگهی او تین بود　　تا نمردی زر ندادم این بود

4074. *Tâne kayboldu; ondan sonra incir olur. "Sen ölmedikçe altın vermedim" bu olur.*

Ya'nî, meselâ incir çekirdeği tânesi toprağa gömülüp kayboldu; ondan sonra birçok çekirdeklerin cem'iyetini hâiz olan incir olarak zâhir oldu. Bunun gibi sâlik kendi mevhûm olan varlığını vücûd-i hakîkîye gömüp kaybetmedikçe cem'iyyet-i esmâiyye ile insân-ı kâmil sûretinde zâhir olmaz. İşte yukarıda Sadr-ı Cihân kıssasında fakîr fakîhin sadaka almak için kendini nihâyet ölü sûretinde gösterdikten sonra Sadr-ı Cihân'dan ihsân alması ve Sadr-ı Cihân'ın ona: گفت لیکن تا نمردی ای عنود . ای جناب من نبردی هیچ جود [Ya'nî "Fakat ey inatçı! Sen ölmedikçe benim cenâbımdan aslâ ihsân alamadın ve sana altın vermedim" [6. cilt 3860 numaralı beyit] demesinin ma'nâsı bu olur.

بعد مکث ایشان متواری شدن در بلاد چین در شهر تخت گاه و بعد دراز
شدن صبر و بی‌صبر شدن آن بزرگین که من رفتم الوداع خود را بر شاه عرضه کنم

اِمَّا قَدَمِی یُنِیلُنِی مَقْصُودِی　　اَوْ اُلْقِیَ رَأْسِی کَفُؤَادِی ثَمَّه

یا پای رساندم بمقصود مرا　　یا سر بنهم همچو دل از دست آنجا

ونصیحت برادران اورا سود ناداشتن

يَا عَاذِلَ الْعَاشِقِينَ دَعْ فِئَةً اَضَلَّهَا اللّٰهُ كَيْفَ تُرْشِدُهَا

Onların tevakkuflarından sonra Çin beldelerinde tahtgâh olan şehirde mütevârî olmaları ve sabrın uzamasından sonra o büyüğün: "Ben gittim, elvedâ'! Kendimi şâha arz ederim" diye sabırsız olması.

"Ya ayağım beni maksûduma nâil eder, yâhud kalbim gibi başımı da oraya bırakırım."

"Ya ayağım beni maksûda ve murâda eriştirir, yâhud gönlüm gibi başımı da oraya koyarım."

Ve kardeşlerinin nasîhatinin ona fâide tutmaması.

"Ey âşıkları ayıplayan kimse! Bu tâifeyi bırak! Onları Allâh ıdlâl etti; sen onları nasıl irşâd edersin?"

"Meks", kalmak ve durmak ve tevakkuf etmek. "Mütevârî", bir şeyin arkasına gizlenmiş olan. Ya'nî, üç şehzâde bulunduklan yerde tevakkuf edip birçok müzâkereden sonra, Çin memleketinin şehirlerinden tahtgâh ve makarr-ı idâre olan şehre gidip orada saklandılar; ve ma'şûklarına karşı sabırları uzadı. Şehzâdelerin en büyüğü diğer kardeşlerine hitâben: "Ben gidiyorum, size elvedâ'! Kendimi şâha arz edeceğim ve hâlimi bildireceğim" diye sabırsız oldu ve Arabî olarak bu beyti söyledi: "Ya himmetimin ayağı beni maksûdum olan ma'şûkuma nâil eder, yâhud gönlümü buraya bıraktığım gibi, başımı da burada fedâ ederim." Fârisî beyit dahi bu Arabça beytin tamâmen tercümesidir. Ve kardeşleri her ne kadar "Kendini şâha arz etme ve hâlini söyleme, sabret!" diye nasîhat ettiler ise de onların bu nasîhati kâr etmedi ve onlara cevâben dedi: "Ey âşıklan, tavr-ı akla muhâlif olan ef'âl ve harekâttan dolayı ayıplayan kimse! Bu âşıklar tâifesini kendi hallerine bırak! Zîrâ onları akıl ve tedbîr yolundan Allâh Teâlâ şaşırttı. Sen onlara nasıl akıl ve tedbîrin doğru yolunu gösterebilirsin?"

آن بزرگین گفت ای اخوان من ز انتظار آمد بلب این جان من

4075. *O büyük dedi: "Ey benim kardeşlerim! Benim bu cânım intizârdan dudağa geldi."*

Birçok müzâkereden sonra üç şehzâdenin en büyük kardeşleri diğerlerine hitâben dedi: "Ey benim kardeşlerim! Benim bu cânım ma'şûkuma kavuşmak intizârından dolayı dudağıma geldi, ya'nî ölmeye yaklaştım."

لاابالی گشته ام صبرم نماند مر مرا این صبر در آتش نشاند

4076. *"Lâübâlî olmuşum. Sabrım kalmadı. Muhakkak bu sabır beni ateşe oturttu."*

"Lâ-übâlî", "her husûsta kayıtsızım" ma'nâsında terkîb-i Arabî'dir. Ya'nî, "Bende cân korkusu kaydı gitti ve sabrım kalmadı. "İntizâr ateşten daha şedîddir" darb-ı meseli mûcibince, beklemek ve intizâr etmek sabrı beni ateşe oturttu."

طاقت من زین صبوری طاق شد واقعهٔ من عبرت عشاق شد

4077. *"Bu sabır edicilikten benim tâkatim tâk oldu. Benim vâkı'am âşıkların ibreti oldu."*

"Tâk şuden", ferd ve cüdâ olmak ma'nâsınadır. Zîrâ "tâk", "tek aded"e derler; ve "cüdâ olmak" kinâye tarîkıyladır. Ya'nî, "Tâkat denilen ma'nâ benden ayrıldı ve sabır edicilik tâkati bende kalmadı, demek olur. Bu aşk yüzünden benim başıma her ne gelirse, âşıklar benden ibret alırlar."

من ز جان سیر آمدم اندر فراق زنده بودن در فراق آمد نفاق

4078. *"Ben firâk içinde candan tok olmuşum. Firâk içinde diri olmak nifâk geldi."*

Ya'nî, "Ben ma'şûkumun ayrılığı içinde candan bıktım. Zîrâ firâk ve ayrılık içinde diri olmak ve yaşamak nifâktır ve içi başka dışı başka bir hâlde olmaktır. Çünkü hâl-i firâkta âşığın bâtını ölüm ve zâhiri yaşayıştır."

چند درد فرقتش بکشد مرا سر ببر تا عشق سر بخشد مرا

4079. *"Nice bir onun ayrılığının derdi beni öldürsün! Aşk, bana baş bağışlamak için başımı kes!"*

"Ma'şûkumdan ayrı olmak derdi benim bâtınımı ne zamâna kadar öldürüp dursun! Benim bu zâhir başımı kes ki, bu hayât-ı zâhiriyyem munkatı' olsun ve aşk bana bir ma'nevî baş bağışlasın ve ben ma'nâ âleminde yaşayayım!"

دین من از عشق زنده بودنست　　زندگی زین جان و سر ننگ منست

4080. [4059] *"Benim dînim aşkta diri olmaktır. Bu candan ve baştan dirilik benim ârımdır."*

"Benim dînim ve mezhebim aşk ile yaşamak ve aşktan diri olmaktır. Bu rûh-ı hayvânîden ve bu cismânî olan baştan hâsıl olan dirilik ve hayât benim için ârdır." Beyt-i Hz. Pîr:

عمر که بی عشق رفت هیچ حسابش مگیر　　آب حیاتست عشق در دل و جانش پذیر

"Aşksız geçen ömrü hiç hesâba katma; aşk âb-ı hayâttır. O aşkı kalbine ve cânına kabûl et!"

تیغ هست از جان عاشق گرد روب　　زانکه سیف افتاد مَحّاءُ الذُّنُوبْ

4081. *"Kılıç âşığın cânından toz süpürücüdür. Zîrâ kılıç günâhları mahv edici vâki' oldu."*

"Gerd-rûb", vasf-ı terkîbîdir, "toz süpürücü" demektir. Ya'nî, "Aşk-ı Hak kılıcı âşığın cânından sıfât-ı nefsâniyye tozlarını süpürücüdür. Zîrâ ki hadîs-i şerîfte السیف محاء الذنوب ya'nî "Kılıç günâhları mahv edicidir" buyurulmuştur. Ya'nî Hak yolunda maktûl olanların günâhları mağfûr olur demektir."

چون غبار تن بشد ماهم بتافت　　ماه جان من هوای صاف یافت

4082. *"Vaktâki tenin tozu gitti, ayım parladı. Benim cânımın ayı sâf havayı buldu."*

"Vaktâki cismin tozu olan nefsânî sıfatlar gitti, benim ay gibi olan rûh-ı insânîm parladı ve bu rûhun sıfatları zâhir oldu. Benim cânımın ayı bulanık olan hevâ-yı nefsânîden kurtuldu, rûhâniyet âleminin sâf olan havasını buldu."

عمرها بر طبل عشقت ای صنم　　اِنَّ فِی مَوْتِی حَیَاتِی میزنم

4083. *Ey sanem! Ömürlerce senin aşkının davulu üzerine "Muhakkak benim hayâtım mevtimde diri!" vururum.*

"Ey ma'şûk-ı hakîkî! Ömürlerce ve senelerce Senin aşkının davulu üzerine "Muhakkak benim hayâtım ölümümdedir!" neşîdesini okuyup çalarım." İkinci mısrâ'da Hüseyin b. Mansûr-ı Hallâc hazretlerinin اقتلونی یا ثقاتی ان فی قتلی حیاتی ya'nî "Ey mu'temedler! Beni öldürün! Muhakkak benim hayâtım benim katlimdedir" beytine işâret buyurulur.

دعویٔ مرغابیٔ کردست جان　　کی ز طوفان بلا آرد فغان

4084. *"Cân su kuşluğu da'vâsını etmiştir. Belâ tûfânından ne vakit figân tutar!"*

Ya'nî, "Cân su kuşu gibidir ve rûhâniyet âlemi dahi deryâya benzer. Binâenaleyh cân rûhâniyet âlemine mensûbluk da'vâsını etmiştir. Cismânî olan belâ tûfânından ne vakit feryâd ve figân eder!"

بَطّ را ز اشکستن کشتی چه غم　　کشتیاش بر آب بس باشد قَدَمْ

4085. *"Kaz için geminin kırılmasından ne gam vardır! Onun gemisi su üzerinde ayak vurur."*

"Meselâ su kuşu olan kaz için geminin kınlıp batmasından ne gam vardır! Onun gemisi su üzerinde kendi ayağı olur ve gemisiz olarak deryâda yüzer. Bunun gibi cisim gemisinin kınlmasından ve harâb olmasından su kuşu mesâbesinde olan rûh için ne gam vardır! Onun gemisi deryâ mesâbesinde olan rûhâniyet âleminde kendi varlığının ayağı olur."

زنده زین دعوی بود جان و تنم　　من ازین دعوی چگونه تن زنم

4086. *"Cânım ve tenim bu da'vâdan diri olur. Ben bu da'vâdan nasıl susarım!"*

"Rûhum ve cismim bu su kuşluğu da'vâsından veyâhud da'vâ-yı aşktan diri olur. Bana hayât-ı ma'nevî bahş eden bu da'vâdan nasıl susanm!"

خواب می‌بینم ولی در خواب نی　　مدعی هستم ولی کَذّابْ نی

4087. *"Rü'yâ görüyorum, fakat uykuda değil! Müddeîyim fakat yalancı değil!"*

Ya'nî, "Halkın uyuduklan vakit gördükleri misâl ve berzah âlemini ben de rü'yâda görüyorum; fakat uyku hâli içinde değil, uyanıklık hâli içinde görüyorum. Bu husûsta müddeîyim. Fakat kuru da'vâ sâhibi olan yalancı değilim!"

Ma'lûm olsun ki, misâl ve dünyâ ve berzah sûretlerinin cümlesi mezâhir-i esmâ ve sıfât-ı ilâhiyye olup, ancak hayâlden ibârettir ve bu hayâlât içinde cilveger olan ancak Hak'tır. Ehl-i gaflet dünyâ hayâlâtı içinde müstağrak olduklarından bu dünyâ sûretlerinin hayâlâtı diğer âlemlerin suver-i hayâliyyesine hicâb olur. Bunlardan ba'zıları ancak kalbinin safveti nisbetinde uyku hâlinde âlem-i misâlin suver-i hayâliyyesini görebilirler. Buna "rü'yâ" derler. Fakat vaktâki sâlik dünyevî olan suver-i hayâliyyeden alâkasını keser ve gözlerini kapar, ona uyanıklık hâli içinde misâlî ve berzahî olan suver-i ha-

yâliyye zâhir olur. Buna da "vâkıa" derler. Sâlikin nazarında bu sûretlerin cümlesi kalktığı vakit ona hakîkatü'l-hakâyık olan Hak zâhir olur.

گر مرا صد بار تو گردن زنی　　همچو شمعم بر فروزم روشنی

4088. *"Eğer benim yüz kere boynumu vursan, şem' gibiyim, aydınlığı artırırım."*

Ya'nî, "Benim hâlim muma benzer. Mumun başındaki fitil makas ile kesildikçe aydınlığı çoğaldığı gibi, benim de cismâniyetimin fitili mesâbesinde olan nefsimin birçok sıfatlarından her birisi kesilip izâle edildikçe rûhumun parlaklığı artar."

آتش ار خرمن بگیرد پیش و پس　　شب روان را خرمن آن ماه بس

4089. *"Eğer ateş harmanın önünü ve arkasını tutsa, gece gidicilere o ayın harmanı kâfîdir."*

Ya'nî, "Eğer fenâ ateşi cisim harmanının önünü ve arkasını tutsa, ya'nî her tarafını kaplasa, bu zulmet-i tabîiyye içinde sefer edenlere o ay gibi parlak olan rûhun harmanı yeter. Zîrâ insân rûh ile cisimden mürekkebdir. Cismin kuvveti giderse rûhun kuvveti zâhir olur."

حیلت اخوان ز یعقوب نبی　　کرده یوسف را نهان و مختفی

4090. [4069] *"Kardeşlerin hîlesi Ya'kūb peygamberden Yûsuf'u gizli ve muhtefî etmiş idi."*

Meselâ kardeşlerinin hîlesi Yûsuf (a.s.)ı babası olan Ya'kūb peygamber (a.s.)dan gizlemiş ve saklamış idi. Bunun gibi rûh Yûsuf'unu bu cismâniyet âleminde onun kardeşleri olan rûh-ı hayvânînin sıfatları hîle ile kendi aslı olan Hak'tan örttüler ve gizlediler.

خفیه کردندش بحیلت سازیٔ　　کرد آخر پیرهن غمازیٔ

4091. *"Hîle yapıcılık ile onu sakladılar. Nihâyet gömlek gammâzlık etti."*

"Evet, rûh Yûsuf'unu bu sıfât-ı nefsâniyye hîlekârlık ile bu cismâniyet âleminde kendi aslı olan Hak'tan gizlediler ve perde arkasına koydular. Fakat nihâyet gömlek mesâbesinde olan o rûh Yûsuf'unun o perde-i kesâfet arkasından zâhir olan sıfatlarının kokusu ve eseri bu Yûsuf'un vücûdunu insana haber verdi ve gammâzlık etti." Büyük şehzâdenin lisânından olan bu sözlerin mürşidsiz kendi re'y ve tedbîrleriyle yaptıkları mücâhedât vâsıtasıyla

âlem-i rûhâniyyete ve nihâyet Hakk'a vâsıl olmak isteyenlere âid olduğu aşağıdaki ebyât-ı şerîfe karînesiyle anlaşılır.

آن دو گفتندش نصیحت در سمر که مکن ز اخطار خود را بی‌خبر

4092. *O ikisi semerde ona nasîhat söylediler. Dediler ki: "Hatarlardan kendini habersiz etme!"*

"Semer", gece vakti sohbet edenlerin meclisi ve söyledikleri masallar. "Ahtâr", "hatar"ın cem'i olup, "tehlikeler" demektir. Ya'nî, büyük şehzâdenin sözlerini dinleyen o diğer iki şehzâde gece sohbeti esnâsında ona nasîhat edip dediler ki: "Kendi kendine sülûk ettiğin vakit, bu yolda çok tehlikeler vardır. Kendini bu tehlikelerden habersiz etme!"

هین منه بر ریشهای ما نمك هین مخور این زهر بر جُلّدی و شك

4093. *"Sakın bizim yaralarımız üzerine tuz koyma! Sakın bu zehri cesûrluk ve şek üzerine yeme!"*

"Celdî", bahâdırlık ve cesûrluk. Ya'nî, "Bu yolda sakın belâlara düşüp, zâten ma'şûktan ayrılık sebebiyle kalblerimizde olan yaralar üzerine tuz ekme! Sakın bu hakîkat yoluna kendi kendine sülûk etmek zehrini cesûrluk ve şek üzerine yeme ve ihtiyâr etme! Zîrâ insan bilmediği yolda şek ve şübhe ile yürür; ve bilmediği yolda cesûrâne yürümek insanın başına felâketler getirir."

جز بتدبیر یکی شیخ خبیر چون روی چون نبودت قلبی بصیر

4094. *"Habîr olan bir şeyhin tedbîrinden gayrı mâdemki senin basîr olan bir kalbin yoktur, nasıl gidersin?"*

Ya'nî, "Bu hakîkat yoluna ancak bu yolun ahvâlinden haberdâr olan bir şeyhin tedbîrinden başkası ile gidilmez. Ey kardeş! Mâdemki senin görücü olan bir kalbin yoktur ve kalb gözün ile bu yolun tehlikelerini göremezsin, kendi kendine nasıl gidersin?" Beyt-i Mısrî-i Niyâzî (k.s.):

Mürşid gerektir bildire Hakk'ı sana hakka'l-yakîn,
Mürşidi olmayanların bildikleri gümân imiş!

وای آن مرغی که نارویده پر بر پرد بر اوج و افتد در خطر

4095. *Vay o bir kuşa ki, kanadı bitmemiştir, evc üzerine uçar ve hatara dûçâr olur.*

Kanadı henüz bitmemiş iken yükseklere uçan ve sonra da tehlikeye düşen kuşun vay hâline! Ya'nî henüz sıfât-ı nefsâniyyeden kurtulup kanat mesâbesinde olan rûhu kuvvetlenmemiş iken, Hak ve hakîkat yoluna kendi re'y ve tedbîri ile sülûk edip, sonra nefis ve şeytanın oyuncağı olan mücâhidin vay hâline!

عقل باشد مرد را بال و پری　　چون ندارد عقل عقل رهبری

4096. *Akıl rehberlik aklını tutmazsa, merde akıl bir bâl ü per olur.*

Ya'nî, eğer bir kimseye aklı, rehberlik aklını tutmazsa, ya'nî onun aklı mürşid-i kâmilin aklı mertebesinde değilse, o kimse tarîk-ı Hak'ta terakkî edebilmek için mürşid-i kâmilin akıl ve tedbîrine muhtâçtır. Bu kimseye insân-ı kâmilin aklı bu yolda bir kanat olur.

یا مظفر یا مظفر جوی باش　　یا نظرور یا نظرور جوی باش

4097. *Ya muzaffer yâhud muzaffer isteyici ol! Ya nazar sâhibi yâhud nazar sâhibini isteyici ol!*

Ya nefis ve şeytân ile harbde muzaffer olup insân-ı kâmil ol veyâhud böyle bir muzaffer olan insân-ı kâmili isteyici ol! Ya nefis ve şeytânın hîlelerini gören bir nazar sâhibi ol veyâhud böyle bir nazar sâhibini isteyici ol!

بی‌ز مفتاح خرد این قَرْع باب　　از هوا باشد نه از روی صواب

4098. *Akıl anahtarı olmaksızın bu kapıyı çalmak, hevâdan olup, savâb cihetinden değil!*

Zîrâ insân-ı kâmil aklının anahtarı olmaksızın bu hakîkat şâhı sarayının kapısını çalmak hevâ-yı nefsânîden olur; ve bu hakîkat yoluna kendi akıl ve tedbîri ile sülûk etmek doğru değildir. Zîrâ aklın akl-ı kül mertebesine kadar birçok mertebeleri vardır. Nitekim 5. cildin 460 ve 461 ve 462 numaralı beyitlerinde şöyle buyurulmuş idi:

این تفاوت عقلها را نیك دان　　در مراتب از زمین تا آسمان

هست عقلی همچو قرص آفتاب　　هست عقلی کمتر از زهره و شهاب

هست عقلی چون چراغ سر خوشی　　هست عقلی چون ستارهٔ آتشی

[Ya'nî] "Akılların yerden göğe kadar olan mertebelerde bu tefâvütünü iyi bil! Güneşin kursu gibi parlak bir akıl vardır. Zühre ve Şihâb yıldızlarından

daha az nûrlu bir akıl vardır. Bir sarhoşun odasında yaktığı kandîl gibi bir akıl vardır. Bir ateşin kıvılcımı gibi ziyâdâr olan bir akıl vardır."

İmdi Hak yoluna sülûk için güneşin kursu kadar parlak bir akl-ı kâmil lâzımdır. Kendisinde böyle bir akıl olmayan kimse eğer insân-ı kâmilden kendisini müstağnî görürse, onun bu istiğnâsı hevâ-yı nefsânîden mütevellid olan kibir ve ucübden neş'et eder. Bir kimse ulûm-i zâhiriyyede ne kadar üstâd ve mütebahhir olursa olsun, tarîk-ı Hakk'a sülûk için insân-ı kâmilin muâvenetine muhtâçtır. Nitekim bu ma'nâya işâreten 5. cildin 4139 numarasında şöyle buyurulmuş idi: اندرین بحث گر خرد ره بین بدی فخر رازی راز دان دین بدی [Ya'nî] "Eğer bu bahiste akıl yol görücü olaydı Fahr-i Râzî dînin sırrını bilici olur idi."

عالمی در دام می‌بین از هوا و ز جراحتهای همرنگ دوا

4099. *Sen âlemi hevâdan ve ilâcın hem-rengi olan yaralardan dolayı tuzakta gör!*

Sen âlem ehlini hevâ-yı nefsânîden ve ilâca ve çâreye benzeyen yaralardan dolayı bu âlem-i sûretin tuzağına düşmüş bir hâlde gör! "İlâca ve çâreye benzeyen yaralar"dan murâd, ulûm-i istidlâliyye olmak münâsibdir. Zîrâ bu ulûm-i istidlâliyye sâhibleri kendilerinin idrâk-i hakîkîyi etmiş olduklarını zannederler ve bu zanları üzerine kibir ve ucübe düşerler; ve bu kibir ve ucüb sebebiyle de kendilerini insân-ı kâmil ile müsâvî bir mertebede görürler; ve hattâ bu ilimleri sebebiyle onların ef'âl ve harekâtına i'tirâz bile ederler. Nitekim sırası düştükçe yukarılarda ba'zı menâkıb dahi zikredilmiştir. Bu âlem-i sûret bunları kibir ve gurûr ve hased ve hırs-ı câh ve riyâset gibi sıfât-ı nefsâniyye bağlarıyla bağlayıp kendi tuzağına düşürmüştür. Ve bu ulûm-i istidlâliyye ilmiyeti i'tibârîyle ulûm-i ledünniyye ile hem-renk ise de rûhun ve kalbin yarasıdır.

مار استادست بر سینه چو مرگ در دهانش بهر صید اشگرف برگ

4100. [4079] *Yılan ölüm gibi sîne üzerinde oturmuştur. Av için onun ağzında büyük yaprak vardır.*

Ya'nî, hevâ-yı nefsânî sâhibi olan kimseler kuş gibidir ve onların nefisleri de yılana ve nefsin tezvîrât ve tesvîlâtı dahi onun ağzındaki büyük yaprağa benzer.

در حشایش چون حشیشی او بپاست مرغ پندارد که او شاخ گیاست

4101. *Haşâyişte bir haşîş gibi o ayaktadır. Kuş zanneder ki, o ot dalıdır.*

O yılan otlar içinde bir ot gibi ayağa kalkıp durur. Kuş o yılanı bir ot dalı zanneder.

چون نشیند بهر خور بر روی برگ در فتد اندر دهان مار و مرگ

4102. *Vaktâki yemek için yaprağın üzerine konar, yılanın ve ölümün ağzına düşer.*

کرده تمساحی دهان خویش باز گرد دندانهاش کرمان دراز

4103. *Bir timsah kendi ağzını açmış, onun dişlerinin etrâfında uzun kurtlar vardır.*

"Timsah"tan murâd, bu sûret âlemi olan dünyâdır. "Dişlerinin arasındaki kurtlar"dan murâd, huzûzât ve lezzât-ı dünyeviyyedir. "Kuşlar"dan murâd, cismânî ve nefsânî olan kimselerdir.

از بقیهٔ خور که در دندانش ماند کرمها رویید و بر دندان نشاند

4104. *Onun dişlerinde kalan yemek bakiyesinden kurtlar bitti ve dişleri üzerinde kaldı oturdu.*

مرغکان بینند کرم و قوت را مرج پندارند آن تابوت را

4105. *Kuşçağızlar kurdu ve kütü görürler. O tabutu mer'â zannederler.*

Kuşçağızlar timsahın dişleri üzerindeki kurtlan ve gıdâyı görürler ve o tabut gibi olan timsahı bir mer'â zannederler.

چون دهان پر شد ز مرغ او ناگهان در کشدشان و فرو بندد دهان

4106. *Vaktâki ağız kuştan dolu oldu, ansızın onları içeriye çeker ve ağzını bağlar.*

Kuşlar timsahın dişleri üzerine kurtları yemek için tamâmen dolduğu vakit timsah nefesiyle ansızın onlan boğazına çeker ve ağzını da kapayıverir; ve kuşlar tamâmen timsahın gıdâsı olup helâk olur.

این جهان پر ز نُقْل و پر ز نان چون دهان بازِ آن تمساح دان

4107. *Nuklden dolu ve ekmekten dolu olan bu cihânı o timsahın açık ağzı bil!*

"Nukl", içki esnâsında yenilen meze; "nân", ekmek demek olup, bunlardan murâd, sûret-i umûmiyyede yiyecek ve içecek vesâir huzûzât-ı nefsâniyyedir. Ya'nî, nefsin hazzı ve gıdâlarıyla dolu olan bu dünyâyı, timsahın kuşları avlamak için açılmış olan ağzı bil! Zîrâ ezvâk-ı nefsâniyyelerine harîs olan kimselerin evvelen sıhhatleri bozulur ve çabuk ölürler; ve yaşayanlar dahi ma'lûl olarak yaşarlar. Bu sûrî helâktir. Ve sâniyen rûh-ı insânîlerinin nûru söner. Kendilerine hayvanlık sıfatları gâlib olur. Bu da bir ma'nevî helâktir.

بهر کرم و طعمه ای روزی تراش از فن تمساح دهر ایمن مباش

4108. *Ey rızık yontucu olan kimse! Kurttan ve tu'meden dolayı dehr timsahının fenninden emîn olma!*

"Rûzî terâş", vasf-ı terkîbî olup, "rızık yontucu" demektir ki, bundan murâd dahi, nefsin arzûlarını tahsîl ile meşgûl olan kimsedir. Ya'nî, ey hazz-ı nefsânîsiyle meşgûl olan kimse! Sen bu âlemde bir kuş gibisin. "Dehr" dahi timsah gibidir. Binâenaleyh bu dünyâda dehr ve zamân timsâhının fenninden ve hîlesinden emîn olma ve bu hayâtın lezzâtına aldanma!

روبه افتد پهن اندر زیر خاك بر سر خاکش حبوب مکرناك

4109. *Tilki toprak altına yassı düşer. Onun toprağı üzerinde mekrli habbeler vardır.*

Meselâ tilki toprak altına yamyassı bir hâlde yayılıp saklanır. Üzerindeki toprağa da birtakım arpa ve buğday gibi hubûbât ve tâneler koyar.

تا بیاید زاغ غافل سوی آن پای او گیرد بمکر آن مکر دان

4110. [4089] *Tâ ki gāfil olan karga onun tarafına gelsin, o mekr bilen, mekr ile onun ayağını tutsun!*

Tâ ki tilkinin kasdından gâfil olan karga o tilki ve tâne tarafına gelsin ve o hîle ve mekr bilen tilki de bu yaptığı hîle ile karganın ayağından yakalasın!

صد هزاران مکر در حیوان چو هست چون بود مکر بشر کو مهترست

4111. *Mâdemki hayvanlarda yüz binlerce mekr vardır, beşerin mekri nasıl olur ki, o pek büyüktür.*

Bu âlem-i sûret ve tabîatin binâsı birtakım mekr ve hîleler üzerine kurulmuş olduğundan, mâdemki yılan ve timsah ve örümcek gibi hayvanlarda

kendi avlarını avlamak için böyle birçok hîleler vardır, artık aklı ve dirâyeti hayvanların fevkında olan beşerin hîleleri nasıl olur! Var kıyâs et! Onun murâdını elde etmek için kullandığı hîleler şübhe yoktur ki pek büyüktür.

مصحفی بر کف چو زین العابدین　　خنجر پر قهر اندر آستین

4112. *Zeyne'l-âbidîn gibi elinde Mushaf, yeni içinde de kahır dolu hançer vardır.*

Âbidler zümresini vücûduyla süsleyen bir zât-ı muhterem gibi veyâhud evlâd-ı Resûlullâh'tan Zeyne'l-Âbidîn hazretleri gibi zâhiren elinde bir Mushaf-ı şerîf taşır, fakat yeninin içinde hemcinsini kahır ve helâk etmek için gizli bir hançer bulunur. Safdilleri Mushaf-ı şerîfle avlar ve fırsat bulduğu vakit o gizli hançer ile öldürür.

گویدت خندان که ای مولای من　　در دل او بابلی پر سحر و فن

4113. *Sana gülerek: "Ey benim efendim!" der. Onun kalbinde sihir ve fen dolu bir Bâbil vardır.*

O zeyne'l-âbidîn senin yüzüne gülerek: "Ey benim efendim!" der ve latîf diller döker. Halbuki onun kalbinde sihir ve hîlenin menba'ı olan bir Bâbil şehri vardır. "Bâbil" kelimesiyle sûre-i Bakara'da olan وَمَا أُنزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ الخ . . . (Bakara, 2/102) [ya'nî "Bâbil'de Hârût ile Mârût isimli iki meleğe indirileni öğretiyorlardı... ilh." âyet-i kerîmesinde beyân buyurulan Bâbil'e işâret buyurulur ki, oradaki sihir hakkında tefsîrlerde îzâhât vardır.

زهر قاتل صورتش شهدست و شیر　　هین مرو بی‌صحبت پیر خبیر

4114. *Öldürücü zehirdir, onun sûreti baldır ve süttür. Sakın habîr olan pîrin sohbeti olmaksızın gitme!*

Bu zeyne'l-âbidîn'in bâtını ve kalbi öldürücü zehirdir. Sûreti ve zâhiri ise bal ve süt gibi tatlıdır. Böyle kimseleri anlamak ve sohbetlerinden kaçmak için onların bâtınlarına vâkıf olmak lâzımdır. Ey sâf olan mü'min! Sende bu vukûf-i kalbî yoktur. Binâenaleyh ahvâl-i kalbden haberdâr olan bir mürşid-i kâmilin ve bir pîr-i muhteremin sohbetinde ve onun himâyesi altında bulunmadıkça zâhirinde salâh gördüğün her bir kimsenin önüne gitme!

جمله لذات جهان مکرست و زرق　　سوز تاریکیست گرد نور برق

4115. *Cihânın bütün lezzetleri mekr ve riyâdır. Şimşek nûrunun etrâfı yakıcılık ve karanlıktır.*

Bu sûret âlemi olan cihânın bütün lezzetleri hîleden ve gösterişten ibârettir. Altında bataklık olan çemenzâra benzer. Onda gördüğün güzellikler ve lezzetler şerâre-i elektirîkiyyeden ibâret olan şimşek gibidir ki, bu şimşek nûrunun etrâfında yakıcılık ve karanlık vardır. Sür'atle çakar ve yakar ve müteâkiben karanlık basıp aydınlıktan eser kalmaz.

برق نور کوته و کذب و مجاز　　گرد او ظلمات و راه تو دراز

4116. *Şimşek kısa nûr ve yalan ve mecâzdır. Onun etrâfı zulmetlerdir; ve senin yolun uzundur.*

Bu vücûd-i izâfî âleminin aydınlığı çok devâm etmez; kısa bir nûrdur ve yalandır ve mecâz ve ârızîdir; ve onun etrâfı karanlıktır. Ey sâlik! Sen ise, bu âlem-i sûrette âlem-i ervâhtan gelip bu sûret âlemi köprüsünden geçen bir yolcusun; ve sûretsizlik âlemi olan aslına rücû' için yolun uzundur. Binâenaleyh bu uzun yolu kısaltmak için şimşeğin nûru mesâbesinde olan bu vücûd-i izâfî âlemine olan alâkayı terk et! Nitekim 1. cildin 1163 numaralı beytinde şöyle buyurulmuş idi: صورت از بی صورتی آمد برون　　باز شد کانّا الیه راجعون [Ya'nî] "Sûret sûretsizlikten dışarıya geldi; tekrâr gitti, zîrâ biz O'na dönücüleriz" (Bakara, 2/156).

نه بنورش نامه شاید خواندن　　نه بمنزل اسب تانی راندن

4117. *Onun nûrunda ne mektûb okumak lâyık olur, ne de menzile at sürebilirsin.*

Meselâ şimşeğin nûru sâbit olmadığından onun aydınlığında ne bir mektûb ve kitâb okunabilir, ne de gece karanlığında istediğin menzile doğru at sürebilirsin. Bu âlem-i tabîat karanlığı içindeki vücûd-i izâfînin nümâyişleri dahi bu kabildendir.

لیك جرم آنکه باشی رهن برق　　از تو رو اندر کشد انوار شرق

4118. *Fakat onun cürmü ki şimşeğin mukayyedi olasın, şarkın nûrları senden yüz çeker.*

"Şark", "güneş" ma'nâsınadır. Fakat bu sûret âleminin nümâyişlerine müteveccih olur isen, bu bir cürüm ve kusûr olur; ve bu cürümün netîcesi de şimşeğin nûruna bağlanmış olman olur. Vücûd-i hakîkî güneşinin nûrları olan insân-ı kâmiller senden yüz çevirirler. Bu âlem-i tabîat karanlığında delîlsiz kalırsın.

می کشاند مکر برقت بی‌دلیل　　در مفازهٔ مظلمی شب میل میل

4119. *Şimşeğin mekri seni delîlsiz, gece mîl mîl bir karanlık mefâzeye çeker.*

Sonra şimşek mesâbesinde olan bu vücûd-i izâfî âleminin mekri ve hîlesi seni delîlsiz, mîl mîl karanlık olan bir mahall-i helâke çeker. "Mefâze", zıd ma'nâları hâiz olan lügatlerdendir. "Mahall-i necât" ma'nâsına geldiği gibi, "mahall-i helâk" ma'nâsına da gelir. Burada "mahall-i helâk" demektir.

در کُهْ افتی گاه در جوی اوفتی　　گه بدین سو گه بدان سوی اوفتی

4120. [4099] *Gâh dağa düştün, gâh ırmağa düştün. Gâh bu tarafa, gâh o tarafa düştün.*

O vakit, sen gâh enâniyet ve benlik dağına ve gâh ulûm-i istidlâliyye ırmağına düştün; ve bu ulûm-i istidlâliyyenin te'sîri ile şübhe ve tereddüd içinde yolunu şaşırdın, gâh bu âlem-i rûhâniyyet tarafına, gâh o âlem-i sûret ve nefsâniyyet tarafına düşerek çırpınıp durdun.

خود نبینی تو دلیل ای راه جو　　ور ببینی رو بگردانی ازو

4121. *Ey yol arayan! Sen ise delîli görmezsin; ve eğer görürsen ondan yüz çevirirsin.*

Ey hakîkat yolunu arayan âlim-i istidlâlî! Sen o yolun delîli olan insân-ı kâmili görmezsin; ve görürsen dahi onu da kendin gibi ulûm-i istidlâliyye sâhibi zannedip yüz çevirirsin ve nefsindeki benlik ve enâniyet sebebiyle teslîm olamazsın.

که سفر کردم درین ره شصت میل　　مر مرا گمراه گوید این دلیل

4122. *Dersin ki: "Bu yolda altmış yıl sefer ettim. Bu delîl ise bana "Gümrâh!" der."*

Ey âlim-i istidlâlî! O delîli görsen dahi dersin ki: "Ben hakîkati anlayıp bulmak için bu ulûm-i istidlâliyye ve bu ilm-i kelâm yolunda altmış yıl sefer ettim. Bu insân-ı kâmil dedikleri delîl ise bana "Gümrâh ve yolunu şaşırmış!" diyor. Bu kadar ilim ile berâber ben nasıl gümrâh olurum! Nitekim Fahreddîn-i Râzî hazretleri hakkında Necmeddîn-i Kübrâ (k.s.) hazretlerine: "Vücûd-i Hakk'ı bin bir delîl ile isbât etmiş olan bir âlimdir" dedikleri vakit, Hz. Necmeddîn: "Bin bir şübhesi varmış" buyurmuşlardır. 5. cildin 4139 numarasına mürâcaat olunsun.

گر نهم من گوش سوی آن شگفت　　ز امر او را هم ز سر باید گرفت

4123. *Eğer o acîb tarafına kulak koyar isem, onun emrini dahi baştan tutmak gerek.*

Eğer "Bu ulûm-i istidlâliyyeyi terk et!" dediği için acîb olan bu delîl tarafına kulak asarsam onun bu emrini de tutmak ve bildiklerim de terk etmek îcâb eder. Halbuki "Senelerce çalışıp elde ettiğim bu kadar ilmi birdenbire nasıl terk ederim? Bu emir acîb bir şeydir!" Beyt-i Hz. Pîr:

زدانشها بشویم دل زخود خودرا کنم غافل　　که پیش دلبر مقبل نشاید ذو فنون رفتن

Nazmen tercüme:

"Atıp dilden ulûmu, eyleyim benden beni gâfil,
Huzûr-ı dilbere lâyık değildir zû-fünûn gitmek!"

Ve Necmeddîn-i Kübrâ hazretleri de bu ma'nâda buyururlar: Rubâî:

یك چند بعلم وعقل در کار شدم　　اندر سدد دانش وتکرار شدم

هم عقل عقیله بود وهم علم حجاب　　چون دانستم زهر دو بیزار شدم

"Birkaç zaman ilim ve akıl ile çalıştım. İlim kasdı ve tekrâr ve mümârese içinde oldum. Vaktâki hem aklın hakîkat yolunun düğümü ve bağı olduğunu ve hem de aklımın hicâb ve perde olduğunu bildim, aklın ve ilmin her ikisinden de bîzâr oldum."

من درین ره عمر خود کردم گرو　　هر چه بادا باد ای خواجه برو

4124. *"Ben bu yolda kendi ömrümü rehin ettim. Ey efendi! Her ne olursa olsun, git!"*

O ilm-i istidlâlî âlimi der ki: "Ben bu ilmin tahsîli yolunda bütün ömrümü bağladım. Ey hakîkat yolunun delîli olan efendi! Senin sözlerine benim i'timâdım yoktur. Benim mesleğimin netîcesi her ne olursa olsun râzıyım; var, sen işine git!"

راه کردی لیك در ظن چو برق　　عشر این ره کن پی وحی چو شرق

4125. *"Yol ettin, fakat şimşek gibi olan zan içinde bu yolun onda birini şark gibi olan vahyin ardınca et!"*

İnsân-ı kâmil cevâben der ki: "Evet, bu ulûm-i istidlâliyye yoluna gittin, fakat şimşek gibi çakan akl-ı cüz'înin ışığı ile zan ve şübhe içinde gittin. Bu

gittiğin yolun onda birini olsun, güneş gibi olan vahy ve ilhâm-ı ilâhîye tâbi' olarak git!" Zîrâ insân-ı kâmilin ilmi ilm-i istidlâlî değildir, Hakk'ın vahiy ve ilhâmıdır. "Şark", burada "güneş" ma'nâsınadır.

ظن لا یغنی من الحق خواندهٔ و ز چنان برقی ز شرقی ماندهٔ

4126. *"Zan Hak'tan iğnâ etmez"i okumuşsun; ve öyle bir şimşekten dolayı bir güneşten kalmışsın!"*

"Sen Kur'ân-ı Kerîm'de وَإِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا (Necm, 53/28) ya'nî "Muhakkak zan Hak'tan bir şeyi iğnâ etmez" âyet-i kerîmesini okumuşsun ve bu hükm-i Kur'ânî'ye muhâlif olarak ulûm-i istidlâliyyeye yapışmış kalmışsın. Halbuki delîl zan ve şübhenin izâlesi için aklın îcâd ettiği bir vâsıtadır; ve senin getirdiğin o delîli diğer bir kimsenin aklının îcâd ettiği delîl çürütebilir." Ve mütekellimînin birbirleriyle olan ihtilâfları ve yekdiğerinin getirdiği delîlin ibtâli bu müddeânın şâhididir. Bunun için *Mesnevî-i Şerîf*'in bir beytinde Hz. Pîr efendimiz: پای استدلالیان چوبین بود پای چوبین سخت بی تمکین بود [Yanî] "İstidlâlîlerin ayakları ağaçtandır; ve ağaçtan ayak ise çok temkînsiz ve kuvvetsiz olur" buyurmuşlardır.

"Binâenaleyh sen böyle şimşek gibi olan akl-ı cüz'înin nûrundan dolayı, güneş gibi olan vahyin nûrundan geri kalmışsın. Zîrâ yukarıdaki âyet-i kerîmeye muhâlefetinden haberin yoktur. Bu hâlin ile berâber ilm-i kelâm ile hakîkati anladığını ve bulduğunu zannedersin."

هین درآ در کشتیٔ ما ای نژند یا تو آن کشتی باین کشتی ببند

4127. *"Ey âciz! Âgâh ol, bizim gemimize gel! Yâhud sen o gemiyi bu gemiye bağla!"*

"Nejend" ve "nijend", gamlı ve âciz ve donmuş ve pejmürde ve hayrân ve öfkeli ma'nâlarınadır (*Burhân*). Ya'nî, "Ey hakîkat yolunda âciz olan âlim efendi! Âgâh ol! Ya bizim hakîkat gemimize gel, veyâhud sen o benliğin ve enâniyetin gemisini bizim benliğimizin ve enâniyetimizin gemisine bağla! Ya'nî ya bizim mertebemize vâsıl olup halk arasında kaptanlık ve riyâset et veyâhud varlığının gemisini bizim varlığımızın gemisine bağla!"

گوید او چون ترک گیرم گیرودار چون روم من در طفیلت کورروار

4128. *O der ki: "Gîrûdârı nasıl terk ederim? Senin tufeylinde kör gibi nasıl giderim?"*

"Gîrûdâr", emir vericilik ve hüküm edicilik (*Burhân*). O âlim efendi cevâben der ki: "Ben bu kadar talebeye ders veriyorum ve ders esnâsında ilm-i hakîkat nâmına birçok atıp tutuyorum ve muhîtimden hürmetler görüyorum ve tevâbiime emrediyorum; binâenaleyh bu emir vericiliği ve hüküm ediciliği nasıl terk ederim? Senin tufeylin ve tâbi'in arasında kör gibi nasıl giderim?"

کور با رهبر به از تنها یقین زآن یکی ننگست وصد ننگست ازین

4129. "*Kör rehber ile yalnızdan muhakkak iyidir. Ondan bir âr vardır ve bundan yüz âr vardır.*

İnsân-ı kâmil cevâben der ki: "Mâdemki hakîkat yolunun körüsün, körün rehber ve kılavuz ile gitmesi elbette yalnız gitmesinden iyidir. Rehber olan insân-ı kâmile tâbi' olmasında bir âlim-i zâhirî için muhîtine karşı nefsin bir ârı ve utanması vardır; ve o yalnız gitmekten ise, birçok ârlar ve utanmalar vardır." Zîrâ isbât-ı hakîkat için girdiğin her bir delîlini çürüten diğer bir delîl çıkar; ve bu hâl senin âlimliğine karşı bir nakîsa olup dâimâ seni utandırır. Nitekim birtakım mesâlik-i felsefiyye, feylesofların birbirinin delîllerini ibtâl etmesi yüzünden zuhûra gelmiştir ki, burada misâlleri uzun olur.

می گریزی از پشّه در کژدمی می گریزی از نمی تو در یمی

4130. "*Sen sivrisinekten akrebe kaçıyorsun. Sen rutûbetten denize kaçıyorsun.*" [4109]

"İnsân-ı kâmile tâbi' olmak ârı bir sivrisinek mesâbesindedir. Halbuki delîllerinin ibtâli yüzünden nefsine ârız olan âr ise akrep gibi senin gurûrunu ve enâniyetini sokar. Binâenaleyh sen sivrisinekten akrebe kaçmış oluyorsun. Ve evvelki âr sıfât-ı nefsâniyyeden bir rutûbet ve ıslaklık mesâbesindedir; ve ikinci âr dâimâ nefsini ta'zîb eden ve boğan deryâ mesâbesindedir. Binâenaleyh sen rutûbetten denize kaçmış oluyorsun."

می گریزی از جفاهای پدر در میان لوطیان شور و شر

4131. "*Babanın cefâlarından şûr u şer olan lûtîler arasına kaçıyorsun.*"

"Şûr", kelimesinin müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "uğursuz ve nâ-mübârek" ma'nâsı münâsibdir. Ya'nî, "İnsân-ı kâmil şefkatli ve merhametli bir baba mesâbesindedir. Senin nefsini terbiye için onun yaptığı cefâdan uğursuz ve nâ-mübârek ve ayn-ı şer olan lûtîler ve gulâmpâreler mesâbesindeki nefis ve şeytan tarafına kaçıyorsun; ve nefis ve şeytan senin insanlığına âid olan ırz ve nâmûsunu pâyimâl ederler ve sen onların mef'ûlü olursun."

می گریزی همچو یوسف ز اندهی تا ز نَرْتَعْ نَلْعَبْ افتی در چهی

4132. *Yûsuf gibi bir gamdan kaçıyorsun. Nihâyet "Yeyip içelim, oynayalım!" dan bir kuyuya düşersin.*

Ya'nî, Yûsuf (a.s.) babası Ya'kūb (a.s.)ın yanında hapis olmak gamından kaçtı; ve nihâyet kardeşleri نرتع و نلعب (Bk.: Yûsuf, 12/12) ya'nî "Yiyelim, içelim, oynayalım!" diye cenâb-ı Yûsuf'u kandırıp gezmeye götürdüler ve sonra da kuyuya attılar. Nitekim bu kıssanın tafsîli Sûre-i Yûsuf'tadır. Ey sâlik! Sen dahi Yûsuf (a.s.) gibi baba mesâbesinde olan insân-ı kâmilin sohbetinde hapis olmak gamından kaçıp nefsânî olan arkadaşlarının "Gel bu âlem-i sûrette yeyip içip eğlenelim! Bu dünyâya bir daha gelecek değiliz!" diye seni iğvâ etmeleri yüzünden insân-ı kâmilin sohbetini terk edip âlem-i tabîatin karanlık kuyusuna düşersin.

در چه افتی زین تفرج همچو او مر ترا لیك آن عنایت یار کو

4133. *Bu teferrücden onun gibi kuyuya düştün. Fakat sana o yârin inâyeti nerede?*

"Teferrüc", Fârisîler indinde "temâşâ" ma'nâsında kullanılır. Ya'nî, nefsânî kimselerin iğvâsıyla vâki' olan bu teferrücden dolayı tabîatin karanlık kuyusuna düştün. Fakat Yûsuf (a.s.)a olan Hakk'ın inâyet-i ezeliyyesi senin için nerede? O hazret inâyet-i Hak'la kuyudan kurtulup hüküm sâhibi oldu. Sen düştüğün bu tabîat kuyusundan nasıl kurtulabilirsin?

گر نبودی آن فرمان پدر بر نیاوردی ز چه تا حشر سر

4134. *Eğer o babanın emriyle olmaya idi, haşra kadar kuyudan baş çıkaramazdı.*

Ya'nî, eğer Yûsuf (a.s.)ın teferrüce gitmesi babası olan Ya'kūb (a.s.)ın müsâadesi ve emri ile olmayıp da kendisinin nefsânî olan arzûsuyla, kendi kendine olaydı, kardeşlerinin attığı kuyudan kıyâmete kadar dışarıya çıkamazdı, ya'nî helâk olurdu.

آن پدر بهر دل او اذن داد گفت چون اینست میلت خیر باد

4135. *O baba onun gönlü için izin verdi. "Mâdemki senin meylin budur, hayır ola!" dedi.*

O baba, ya'nî Ya'kūb (a.s.) Yûsuf (a.s.)ın gönlünü almak için kardeşleriyle berâber teferrüce izin verdi. Ve "Mâdemki senin gönlünün meyli teferrüce-

dir ve benim sohbetimden ayrılmaktır, âkıbeti hayır olsun!" dedi; ve babanın bu izni ve duâsı onun âkıbeti[nin] hayır olmasında müessir oldu. Binâenaleyh bir sâlikin mürşidinin izni olmaksızın meşrû' olan hazz-ı nefsânîsine meyli bile vahîm olur.

هر ضریری کز مسیحی سر کشد او جهودانه بماند از رشد

4136. *Her bir kör ki bir Mesîh'ten baş çeke, o Cühûdlar gibi reşedden kalır.*

"Darîr", kör ve a'mâ demektir. "Cühûd"dan murâd, Benî-İsrâîl'dir. "Reşed" hidâyet ve doğru yol. Ya'nî, hakîkat yolunun körü olan her bir kimse zamânının Mesîh'i ve Îsâ'sı mesâbesinde olan insân-ı kâmilden baş çeker ve ona serkeş olursa o kimse Îsâ (a.s.)a muhâlefet eden efrâd-ı Benî-İsrâîl gibi doğru yoldan geri kalır ve dalâlete düşer.

قابل ضَوْ بود اگر چه کور بود شد ازین اعراض او کور و کبود

4137. *Her ne kadar kör ise de ziyâyı kabûl edici idi. Bu i'râzdan dolayı o kûr u kebûd oldu.*

"Kûr ü kebûd", kara gün ve fenâ hâl ve gam ve endûh ma'nâlarınadır (*Bahâr-ı Acem*). Ya'nî, o serkeş kimsenin her ne kadar kalb gözü kör ise de, insan olmak i'tibâriyle nûr-ı hakîkati ve ziyâ-yı ma'rifeti kabûle müstaid idi. İnsân-ı kâmilden yüz çevirişinden dolayı o kûr u kebûd ve hâli fenâ olarak kaldı.

گویدش عیسی بزن بر من دو دست ای عمی کحل عزیزی با منست

4138. *Îsâ ona der ki: "İki elini bana ver, ey kör, azîzlik sürmesi benim iledir."*

Îsâ (a.s.) meşrebinde olan insân-ı kâmil o serkeşe der ki: "Ey kör! İki elin ile bana sarıl! Kalb gözüne çekilecek olan insanlığa mahsûs azîzlik ve şerâfet sürmesi benim ile berâberdir ki, bu sürme de ma'rifet-i Hak sürmesidir."

از من ار کوری بیابی روشنی بر قمیص یوسف جان می زنی

4139. *"Eğer kör isen, benden bir rûşenlik bulursun. Cân Yûsuf'unun gömleği üzerine çarparsın."*

"Eğer kalb gözün kör ise, benim terbiyem ve nazarım sebebiyle aydınlık bulursun. Yûsuf mesâbesinde olan rûh-ı insânî gömleğinin üzerine çarpar. Ya'kūb (a.s.)ın gözleri Yûsuf (a.s.)ın gömleğini sürmekle açıldığı gibi, senin dahi kalb gözünün körlüğü gider."

کار و باری کت رسد بعد شکست اندران اقبال و منهاج رهست

4140. [4119] *"Ünkisârdan sonra sana bir kâr u bâr erişir ki, onda ikbâl ve minhâc-ı râh vardır."*

"Kâr u bâr", iş ve güç ve meşgüliyet. "Minhâc", cadde, açık ve aydınlık yol. Ya'nî, "Senin insân-ı kâmile karşı inkisâr ve tevâzu'undan sana bir iş ve güç ve meşgüliyet hâsıl olur ki, bu meşgüliyet içinde ikbâl-i ma'nevî ve Hakk'ın cadde olan yolu vardır."

کار و باری که ندارد پا و سر ترك کن هی پیر خر ای پیر خر

4141. *Bir kâr u bâr ki, ayak ve baş tutmaz; terk et! Hey! Pîri satın al, ey pîr-i har!*

Hey! El ve ayak tutmayan, ya'nî rûhuna fâidesi olmayan ve aklının zanlarına müstenid olan istidlâlî ulûm ile meşgüliyeti terk et! Nakd-i enâniyyeti verip pîri ve mürşid-i kâmili satın al, ey nefsânî sıfatlar içinde ihtiyarlamış olan eşek, ya'nî ahmak!

غیر پیر استاد و سر لشکر مباد پیر گردون نی ولی پیر رشاد

4142. *Pîrden gayrı üstâd ve ser-leşker olmasın! Feleğin pîri değil, fakat pîr-i reşâd!*

Ya'nî, cihânda hakîkat yolunun pîrinden başka efrâd-ı beşerin üstâdı ve insanlar ordusunun başı olmasın! Efrâd-ı beşerin üstâdı ve muallimi ve insanlar ordusunun başı ancak o insân-ı kâmildir. Fakat bu "pîr"in ma'nâsı, üzerinden feleğin seneleri geçerek ihtiyarlamış olan kimse değildir. Bunun ma'nâsı ancak doğru yolun rehberi olan insân-ı kâmildir.

در زمان چون پیر را شد زیر دست روشنایی دید آن ظلمت پرست

4143. *Vaktâki pîrin eli altında oldu, derhâl o zulmet-perest rûşenâlık gördü.*

Ya'nî, o zulmet-i tabîiyyeye tapan ve bu sûret âlemine saplanan kimse, vaktâki kendi benliğini kınp, beşerin üstâdı ve muallimi olan pîrin eli altında oldu ve o insân-ı kâmile tâbi' olup onun terbiyesi altına girdi, derhâl rûhunun pertevini ve aydınlığını görür.

شرط تسلیمست نی کار دراز سود نبود در ضلالت تُرکتاز

4144. *Şart teslîmdir, uzun iş değildir. Dalâlette koşmak fâide olmaz.*

"Türktâz", yağma için ansızın koşmak demektir. Burada mutlakan "koşmak" ma'nâsınadır. Ya'nî, Hak yolunda terakkînin şartı, kişi bu yolda cehlini i'tirâf ve kendi akıl ve tedbîrini terk edip, muallim ve üstâd olan insân-ı kâmile kendi bâtınını teslîm etmekten ibârettir. Bu da uzun bir iş değildir. Meselâ bir hasta kendisinin tedâvîsi için bir doktora gittiği vakit kendini o doktorun re'y ve fikrine ve tarz-ı idâresine teslîm eder; ve bilmediği tabâbet ilminde kendi akıl ve re'yinin müessir olamayacağını idrâk eder. Binâenaleyh ey ilmine mağrûr olan efendi! Hâl böyle iken, dalâlet ve şaşkınlık içinde koşmakta hayât-ı ebediyye için bir fâide yoktur.

Ma'lûm olsun ki, bu sûret âlemi peyderpey akan bir sel gibi Zât-ı ulûhiyyetten sâdır olup, mertebe mertebe birtakım istihâlât geçirdikten sonra, yine Zât-ı ulûhiyyete rücû' eder. Bu husûsta delâil-i kur'âniyye çoktur. Burada zikri uzundur. Sırası düştükçe bu *Mesnevî-i Şerîf*'te dahi bu bahis müteaddid mahallerde geçmiştir. Binâenaleyh bu âlem-i sûretin hareketi ve istihâlâtı devrî olur. Şimdiki hâlde içinde bulunduğumuz bu âlem-i kesâfet, dâire-i seyr ve istihâlâtın yarısı olup tamâmen eltaf-ı latîf olan Zât-ı ulûhiyyetin mukâbilidir. Âlem-i sûretin bu mertebe-i kesâfetten yukarı olan yarım istihâle dâiresi daha vardır ki, bütün eşyâ sûretlerinin seyr-i umûmîsi bu yarım dâire üzerinde vâki' olur ve nihâyet hepsi kendi aslına rücû' eder. Fakat bu seyr-i umûmî zamân-ı dünyevî i'tibâriyle milyonlar ve belki de milyarlarca sene içinde tamâm olur. İnsan dahi suver-i eşyâdan bir sûrettir. Fakat bilcümle eşyâdan mümtâzdır. Eğer insan bu seyr-i umûmîye tâbi' olursa, aslına vusûl için çok zahmetlere ve meşakkatlere ma'rûz kalır. Fakat seyr-i husûsî ile kendi aslına kolaylıkla ve az müddet süren meşâk ve mezâhim ile rücû' için bu âlem-i kesâfette insân-ı kâmilin terbiyesi vardır; ve bu sâyede milyonlar ve milyarlarca seneleri isti'dâdına göre birkaç sene içine sığdırmış ve sûrî ölümden ve istihâlât-ı mütemâdiyeden evvel kendi aslına vâsıl olmuş olur. İşte enbiyâ ve evliyânın efrâd-ı beşer arasındaki üstâdlıklarının ve muallimliklerinin sırrı... Hakîkî zekâveti ve fetâneti olanlara bu beyân kâfîdir. Beyt-i Şemsî-i Sivâsî (k.s.):

"Mûtû kable en-temûtû" sırrına mazhar olan,
Haşr u neşri bunda gördü nefha-i sûr olmadan.

من نجویم بعد ازین راه اثیر　　پیر جویم پیر جویم پیر پیر

4145. *Ben bundan sonra esîr yolunu istemem, pîr isterim, pîr isterim, pîr, pîr!..*

"Esîr"den murâd, âlem-i sûret ve kesâfetin heyûlâsı olan seyyâle-i latîfdir ki, âlem-i ervâhın hicâbıdır; ve cismânî olan ilimlerin cümlesi "esîr" mertebesine kadar çıkar ve bu ilimlerin âlimleri de esîr yolunun rehberleridir. Bunun için Hz. Pîr tâlibler lisânından buyururlar ki: "Ben insân-ı kâmilin sâbit olan bu mertebesini anladıktan sonra, esîr yolu olan ilm-i zâhirîyi ve onların rehberleri olan feylesofları istemem! Âlem-i hakîkatin rehberi olan pîri isterim, pîri isterim, pîri, pîri, vesselâm!"

پیر باشد نردبان آسمان　　تیر پران از که گردد از کمان

4146. *Göğün merdiveni pîr olur. Ok kimden uçucu olur? Yaydan!*

"Gök"ten murâd, âlem-i ulvî ve mertebe-i vahdettir. Yukarıki 4144 numaralı beytin izâhında beyân olunduğu üzere vücûd-i hakîkîde olan merâtib-i istihlâlâttır; ve insân-ı kâmil nefsinde bilcümle merâtibi câmi' olduğundan tâlibi elinden tutup birer birer bu istihlâlât mertebelerini geçirir ve mertebe-i vahdete îsâl eder. Binâenaleyh tâlibin vücûdu ok ve insân-ı kâmilin vücûdu dahi yay mesâbesinde olup tâlibi âlem-i ulvîye uçurur.

نی ز ابراهیم نمرود گران　　کرد با کرکس سفر بر آسمان

4147. *Sakîl olan Nemrûd, İbrâhîm'den kerkes ile göğe sefer etmedi mi?*

Ya'nî, cismâniyeti hasebiyle sakîl olan Nemrûd, kendisini vâhdet-i Hakk'a da'vet eden İbrâhîm (a.s.)a muhâlefetten dolayı âlem-i ulvîye bizzât muttali' olmak için akbaba kuşlarına binip gök ve hava tarafına sefer etmedi mi? Nitekim kıssası tefsîr kitâblarındadır. Ve Nemrûd o zaman tayyâre gibi havaya uçmak için akbaba kuşlarını istihdâm etmiştir.

از هوا شد سوی بالا او بسی　　لیك بر گردون نپرد کرکسی

4148. *O havadan yukarı tarafa birçok gitti; fakat bir kerkes felek üzerine uçamaz.*

O Nemrûd, bindiği akbaba kuşlarıyla havâ-yı nesîmî içinden yukarıya doğru bir hayli gitti. Fakat bir vâsıta-i cismânî olan kerkes felek-i vahdet üzerine uçamaz.

گفتش ابراهیم ای مرد سفر　　کرکست من باشم اینت خوبتر

4149. *İbrâhîm ona dedi: "Ey sefer adamı! Senin kerkesin ben olsam, bu sana daha güzeldir."*

İbrâhîm (a.s.) Nemrûd'a dedi: "Ey benim rabbimi bulmak için havâ-yı nesîmî veyâ hevâ-yı nefsânî içinden sefer eden adam! Maddiyyât ve tabiiyyât âleminde Hakk'ı bulmaya çalışmak boştur. Hak tarafına sefer için senin akbaba kuşun yâhud senin dost ve refîkin ben olsam, bu senin için daha güzel olur ve maksûduna vâsıl olursun." "Ger", edât-ı şart ve "kes", kimse ma'nâsına olmak dahi münâsibdir. Dost ve refîkten kinâye olur. Birinci ma'nâya göre "Eğer senin kerkesin ben olsam" ve ikinci ma'nâya göre de "Eğer senin kesin ya'nî dostun ve yârin ben olsam" demek olur. Nitekim bu yukarıdaki îzâh bu ma'nâlara göre vâki' oldu.

چون ز من سازی ببالا نردبان بی‌پریدن بر روی بر آسمان

4150. [4129] *"Vaktâki yukarıya benden merdiven yapasın, uçmaksızın göğe gidersin!"*

"Bu âlem-i süflîden âlem-i ulvîye benden merdiven yaptığın vakit cismâniyetin rûhâniyetine münkalib olur, maddî ve cismânî uçmalara hâcet kalmaksızın nefsinde merâtib-i istihâlâtı geçirir ve felek-i vahdete gidersin."

آنچنانکه می‌رود تا غرب و شرق بی‌ز زاد و راحله دل همچو برق

4151. *"Öyle ki, gönül şimşek gibi zâd ü râhilesiz garba ve şarka kadar gider.*

"Zâd", azık ve yiyecek; "râhile", yolcunun yük hayvanı demektir. Ya'nî öyle bir hâle gelirsin ki, kalbin şimşek ve cereyân elektriği gibi, yol yiyeceği ve yük hayvanı olmaksızın bir anda garbdan şarka gider ve zaman ve mekân kayıtlarından kurtulursun."

آنچنانکه می‌رود شب ز اغتراب حس مردم شهرها در وقت خواب

4152. *Öyleki, gece uyku vaktinde adamın hissi iğtirâbdan dolayı şehirlere gider.*

"İğtirâb", gurbette olmak ve gurûb etmek demektir. Ya'nî, bu gidiş, insanlar geceleyin uyuduklan vakit havâss-i hamselerinin cisimlerinden iğtirâbından ve gurûbundan dolayı rûhlarının gördükleri rü'yâlarında, uyanıklıkta görmedikleri ve gezmedikleri şehirlere gitmesine benzer.

آنچنانکه عارف از راه نهان خوش نشسته می‌رود در صد جهان

4153. *Nitekim, ârif gizli yoldan hoş oturmuş yüz cihâna gider.*

Nasıl ki ârif uyanıklık hâli içinde râhat râhat oturmuş olduğu hâlde rûhun gizli yolundan birçok âlemlere, ya'nî âlem-i misâle, âlem-i ervâha ve

âlem-i berzaha ve fezâ-yı bî-nihâyede her biri birer âlem-i şehâdetten ibâret olan ecrâma kadar gider. Dünyâda kullanılan lügatler ve kelimeler ile tamâmıyla anlatılamayan bu âlemlere ıstılâhât-ı sûfiyyede "âlem-i simsime" derler. Nitekim Hz. Şeyh-i Ekber Muhyiddîn b. Arabî (k.s.) *Fütûhât-ı Mekkiyye*'lerinin ibtidâsında bu âlemlerin ahvâlinden ba'zı temsîlât ile bahis buyururlar.

گر نداده ستش چنین رفتار دست　　این خبرها زان ولایت از کیست

4154. *Eğer böyle reftâr ona elvermeye idi, o vilâyetten bu haberler kimdendir?*

Eğer ârifin böyle gizli yoldan âleme gidişi ve oraları gezişi olmaya idi, o âlem-i simsime vilâyetinden ve o vilâyetin ahvâlinden verilmiş olan haberler kimden olurdu? Nitekim ulemâ-i zâhireden Birgivî Muhammed Efendi'ye [âlem-i] berzahın ahvâlinden sormuşlar. "Gitmedim ki bileyim!" diye cevâb vermiştir. Halbuki keşf-i kubûr ve âlem-i berzah ise, Hak yoluna giden sâliklere en evvel vâki' olan bir keşiftir. Onlar âlem-i berzahta kimin mütena'im ve kimin muazzeb olduğunu görürler.

این خبرها وین روایات محق　　صد هزاران پیر بر وی متفق

4155. *Bu haberler ve bu muhikk rivâyetler ki vardır, yüz binlerce pîr onun üzerinde müttefiktir.*

Âlem-i bâtıneden ve simsimeden ârifîlerin verdikleri bu haberlerde ve bu doğru rivâyetlerde birçok pîrler ve insân-ı kâmiller müttefik ve müttehiddir; ve aralarında aslâ ihtilâf yoktur ve bunlar bu haberleri ve bu rivâyetleri birbirlerinden almış ve öğrenmiş değildirler. Belki her birisi o âlemleri gezmiş ve görmüş ve gördüklerini haber vermiştir. Binâenaleyh bu zevât-ı şerîfenin müşâhedeye müstenid olan keşiflerinde aslâ hatâ vâki' olmaz. Ancak henüz makâm-ı kemâle gelmemiş olan sâliklerin keşiflerinde hatâ vâki' olur. Çünkü bunlar kendi hayâllerinden kurtulmamışlardır. Binâenaleyh ilm-i tasavvufta "Keşifte hatâ olur" hükmü ancak sâliklerin keşfine âiddir. Yoksa, Peygamber'in vâris-i kâmilleri olan ârîflerin keşfinde aslâ hatâ olmaz. Binâenaleyh kendi keşiflerinden bahisle Şeyh-i Ekber'in ve Hz. Mevlânâ'nın keşiflerine i'tirâz edenler, o hazretlerin makâmına vâsıl olamayan ehl-i sülûktür; ve bu i'tirâzları kendi mertebelerinin noksanını idrâk edemeyerek kendilerinin bir mürşid-i kâmil olduklarını zannetmelerinden neş'et eder.

يك خلافی نی میان این عیون　　آنچنانکه هست در علم ظنون

4156. *Bu uyûnun arasında bir hilâf yoktur; nitekim ilm-i zunûnda vardır.*

"Uyûn", "göz" ma'nâsına olan "ayn"ın cem'idir. Bunlardan murâd, ârifle-rin rûhlarının gözleridir. Ya'nî, bu ehassu'l-havâssın zübdesinin süzülmüşü olan insân-ı kâmillerin rûhlarının gözleri ve görüşleri arasında aslâ bir ihtilâf yoktur. Bu ihtilâf ancak ilm-i zunûn olan ulûm-i istidlâliyyede olur. Nitekim ilm-i kelâm erbâbından olan Mâtürîdîler ile Eş'arîler arasında yetmiş üç mes'elede ihtilâf hâdis olmuştur. Çümkü ilm-i kelâm ilm-i zunûn ve ilm-i istid-lâlîdir, ilm-i tecellî ve ilm-i ledünnî değildir. Felsefiyât dahi bu kabîldendir.

آن تحری آمد اندر لیل تار　　وین حضور کعبه و وسط نهار

4157. *O aramak karanlık gecede geldi; ve bu Kâ'be'nin huzûru ve gün ortasıdır.*

Meşelâ kıbleyi aramak karanlık gecede vâki' olur. Kıble-i hakîkîyi aramak için delîl ikâmesiyle elde edilen ilm-i zunûn dahi cismâniyet ve tabîat karan-lığında tahsîl edilmiş olan bir ilimdir. Ve bu ilm-i tecellî ve ledünnî ise, gün ortasında ve aydınlıkta kıble olan Kâ'be'nin hâzır ve meşhûd olması mesâbe-sindedir. Binâenaleyh karanlık gecede kıblenin ta'yîninde nasıl hatâ vâki' olursa, ilm-i zunûn ve istidlâlîde dahi öyle hatâlar vâki' olur; ve ilm-i tecellî-de ise aslâ hatâ vâki' olmaz.

خیز ای نمرود پرّ جوی از کسان　　نردبانی نایدت از کرکسان

4158. *Kalk, ey Nemrûd! Keslerden kanat iste! Sana kerkeslerden merdiven-lik gelmez.*

"Nemrûd", İbrâhîm (a.s.) zamârındaki muhâlif inadçı bir hükümdârın is-mi olup burada inadçı ve muhâlif olmaktan kinâyedir. "Kes", muhterem bir şahsiyyet-i mümtâz olup burada insân-ı kâmilden kinâyedir. "Kerkesler"den murâd, ukûl-i cüz'iyye âlimleridir. Ya'nî, kalk, ey ilm-i zunûn ve istidlâlîye yapışmış olan inadçı efendi! İnsân-ı kâmillerden ma'rifet-i hakîkiyye kanadı-nı iste ki, âlem-i ulvîye uçasın! Sana ukûl-i cüz'iyye âlimlerinden âlem-i ul-vîye çıkmak için merdivenlik hâsıl olmaz.

عقل جزوی کرکس آمد ای مقل　　پر او با جیفه خواری متصل

4159. *Ey mukıll! Akl-ı cüz'î kerkes geldi. Onun kanadı cîfe yiyiciliğe mutta-sıldır.*

"Mukıll", fakîr ve az kazanan kimse. Ey ulûm-i istidlâliyye tahsîline ömrünü sarf edip az bir şey kazanan ve ilimde fakîr olan kimse! Bu husûsta senin kullandığın akl-ı cüz'î Nemrûd'un yükselmek için kullandığı akbaba kuşları mesâbesindedir. O akl-ı cüz'înin kanadı âlem-i zâhirî olan bu dünyâya muttasıldır. Ve hadîs-i şerîfte الدنيا جيفة وطالبها كلاب ya'nî "Dünyâ cîfedir ve onun tâlibleri köpeklerdir" buyurulmuş olduğundan, o akl-ı cüz'î ancak cîfeden ibâret olan bu dünyâdan ve bu âlem-i zâhirden ayrılamaz.

عقل ابدالان چو پر جبرئیل　　می‌پرد تا ظل سدْرَهْ میل میل

4160. *Abdâlların aklı Cebrâîl gibi, Sidre'nin gölgesine kadar mîl mîl gider.* [4139]

"Abdâl"dan murâd, cismâniyetleri rûhâniyete tebeddül etmiş insân-ı kâmillerdir. "Sidre", lügatte bir ağaç ismidir. Burada murâd, "Sidretü'l-müntehâ"dır ve bundan murâd, âlem-i sûretin nihâyeti olan âlem-i ervâhtır ki, onun gölgesi ve zılli misâl-i mutlak âlemi olur. Ya'nî, insân-ı kâmillerin akl-ı kâmilleri Cebrâîl (a.s.)ın kanadı gibi, âlem-i ervâhın gölgesi olan misâl-i mutlak âlemine kadar mîl mîl uçar ve bu âlem-i şehâdette vâki' olacak hâdisâtı o âlemde aynen ve tamâmen görür; ve Hz. Cibrîl gibi gördüğü ma'nâyı bu âlem-i sûrete inzâl eder.

باز سلطانم گَشَمْ نیکو پیم　　فارغ از مردارم و کرکس نیم

4161. *Ben sultânın doğanıyım, mahbûbum, iyi izliyim. Murdârdan fârîğim ve kerkes değilim!*

Hz. Pîr insân-ı kâmillerin lisânından buyururlar ki: "Ben sultân-ı hakîkî olan Hakk'ın doğan kuşuyum. Mahbûb-ı ilâhîyim. Hak yolunda iyi izli ve iyi gidişliyim. Murdâr ve cîfe olan bu dünyâdan fârîğim ve cîfeye muttasıl olan kerkes değilim!

ترك کرکس کن که من باشم کست　　یك پَرِ من بهتر از صد کرکست

4162. *Kerkesi terk et ki, ben sana kes olayım. Benim bir kanadım yüz kerkesten daha iyidir!*

"Kes", kimse demektir. Burada "kıymetli bir arkadaş ve refîk"den kinâyedir. Ya'nî, Hakk'a vusûl için Nemrûd'un akbaba kuşu mesâbesinde olan akl-ı cüz'îyi terk et ki, bu husûsta ben sana kes ve kıymetli bir arkadaş ve refîk olayım! Benim hakîkat yoluna âid bir ma'rifet kanadım yüz akl-ı cüz'înin muhassalası olan ma'rifetten daha iyidir!

چند بر عَمیًا دوانی اسب را　　باید استا پیشه را و کسب را

4163. *Atı nice bir amyâ üzere koşturursun? San'ata ve kesbe usta gerektir.*

"Amyâ", kör kadın ve mestûriyet ve örtülmüş şey ma'nâsınadır (*Müntehabü'l-Lügāt* ve *Gıyâsü'l-Lügāt*). Burada "mestûriyet" ma'nâsı münâsibdir. Ya'nî, himmetinin atını ne zamâna kadar mestûriyet üzerinde koşturursun? Ve hakîkati bulacağım diye körü körüne gidersin. Her san'at ve kesb için bir usta ve muallim lâzımdır.

خویشتن رسوا مکن در شهر چین　　عاقلی جو خویش از وی در مچین

4164. *Çin şehrinde kendini rüsvây etme! Bir âkılı iste, kendini ondan dürüp toplama!*

Sûretleri hâvî olan Çin şehrinde, ya'nî bu nefs-i küll âleminde idrâk-i hakîkat etmiş olan kâmiller önünde kendini rezîl ve rüsvây etme! Akl-ı küllün mazhan olan bir insân-ı kâmilin musâhabet ve refâkatini iste! Kendini ondan müstağnî görerek dürüp toplama ve men' etme!

آنچه گوید آن فلاطون زمان　　هین هوا بگذار و رو بر وفق آن

4165. *Zamânın o Eflâtûn'u o şeyi ki söyler, âgâh ol, hevâyı bırak, vefkı üzere git!*

Zamânın Eflâtûn'u mesâbesinde olan o âkılın hakāyıka dâir söylediği sözleri kabûl et ve kendi akl-ı cüz'înin bulduğu delâil-i akliyyeyi ve muhâlefeti terk et ve hakîkat yolunda o âkile muvâfakat ederek yürü!

جمله می گویند اندر چین بَجِدْ　　بهر شاه خویشتن که لَمْ یَلِدْ

4166. *Çin'de cidd ile kendi şâhı için derler ki: "Lem-yeliddir."*

Ya'nî, bu nefs-i küll ve sûret âlemi içinde bulunan kâmillerin hepsi, kendilerinin mâliki ve mutasarrıfı olan şâh-ı hakîkî için cid ile "lem-yelid" ya'nî doğurmadı ve bir kimsenin babası değildir, derler. Ma'lûm olsun ki, ehl-i zâhir, bu eşyâ-yı mevcûde "heme ez-ost" ya'nî "hep Hak'tandır" derler; ve "bu eşyâ hep Hak'tan zuhûr etmiştir" demek "bir çocuk babadandır" demeye müsâvî olur. Ehl-i hakîkat ise فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللَّهِ (Bakara, 2/115) ya'nî "Bu âlem-i sûret ve kesâfette her ne tarafa teveccüh ederseniz Allâh'ın vechi ve zâtı vâki'dir" âyet-i kerîmesine mutâbık olarak, "Bilcümle merâtîb-i vücûd Hakk'ın-

dır" derler ve Hakk'ın varlığından başka bir varlık görmezler. Şu hâlde Hak hakkında "lem-yelid" ya'nî "doğurmadı" demiş olurlar ve sûre-i İhlâs'ın ma'nâsına muhâlefet etmezler.

شاه ما خود هیچ فرزندی نزاد بلکه سوی خویش زن را ره نداد

4167. *Bizim şâhımız muhakkak hiçbir evlâd doğurmadı. Belki kendi tarafına kadına yol vermedi.*

Ya'nî, ehl-i hakîkat derler ki: "Bizim şâhımız ve mutasarrıfımız olan Hak Teâlâ hiçbir evlâd doğurmadı ve belki kendi tarafına kadına ya'nî fâiliyetten müteessir olan bir münfailin vücûduna yol vermedi. Zîrâ fâil ile münfailin vücûdu ikiliği iktizâ eder. Halbuki mertebe-i vahdette ikilik yoktur ki, bu eşyânın zuhûru bir fâil ile bir münfailin birleşmesinden vâki' olsun! Belki bilcümle merâtib-i vücûdda zâhir olan sıfât ve esmâsı hasebiyle ancak Zât-ı Vâhid-i Hak'tır. Nitekim âyet-i kerîmede هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ (Hadîd, 57/3) ya'nî "Evvel ancak O'dur ve âhir ancak O'dur ve zâhir ancak O'dur ve bâtın ancak O'dur" buyurulur. Fakat ukûl-i cüz'iyye gayriyyet-i i'tibâriyye âlemi olan bu âlem-i kesâfette tekevvünâtın ahvâlinden istidlâlen Hakk'ın gayrı olan bu eşyânın Hak'tan zuhûruna hükmederler; ve bu hüküm netîcesinde eşyânın Zât-ı Hak'tan doğmuş olduğuna hükmedilmiş olduğunun farkına varamazlar; ve gûyâ Hakk'ı tenzîh ettiklerine kāil olurlar. Kâmillerin "Heme ost" ya'nî "Hep O'dur" sözüne i'tirâz ederler; ve bu hüküm "vücûdîlik mezhebidir" diye vahdet-i vücûdu münkir olup kesret-i vücûd isbât ederler. Halbuki "vücûdîlik" başka ve "vahdet-i vücûd" başkadır.

هر که از شاهان ازین نوعش بگفت گردنش با تیغ بُرّانْ کرد جفت

4168. *Şâhlardan her kim bu nevi'den söz söyledi, onun boynunu tîğ-ı bürrân ile çift etti.*

"Şâh", lügatte "büyük" ma'nâsına da gelir. Binâenaleyh "şâhlar"dan murâd, ulûm-i zâhiriyye ve istidlâliyyede nâs tarafından parmakla gösterilen âlemler olur. "Tîğ-ı bürrân", kesici kılıç demektir. Şöhret sâhibi ulemâ-i zâhireden her kim bu nevi'den, ya'nî bu eşyânın her vecih ile Hakk'ın gayrı olarak Hak'tan zuhûr ettiğini söyledi ve da'vâ etti ise, bu âlem-i hakîkat yolunda onun rûhunun boynunu keskin olan kahır kılıcı ikiye ayırdı. Dünyâda ve âhirette ikilik içinde kaldı ve âhirette a'mâl-i sâlihası hasebiyle mahall-i naîm olan cennete girse bile, orada Hakk'ı müşâhede edemez; ve Kur'ân-ı Ke-

rîm'de وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ (Kıyâmet, 25/22-23) ya'nî "O günde yüzler vardır ki, revnaklıdır ve Rablerine nazar edicidirler" diye tavsîf buyurulan zümre hâricinde kalır.

شاه گوید چونکه گفتی این مقال زود ثابت کن که دارم من عیال

4169. *Şâh der ki: "Mâdemki bu sözü söyledin, çabuk benim ıyâl tuttuğumu sâbit et!"*

"Iyâl", bir adamın nafakasını verdiği ezvâc ve evlâd ve etbâ' ve ensâbı demektir. Ya'nî, şâh-ı hakîkî olan Hak der ki: "Mâdemki bu sözü söyledin ve taayyün cihetiyle benim zâtımın gayrı olan eşyânın benden zuhûr ederek müstakillen bir vücûdu olduğuna hükmettin, bu sûrette bu eşyâ benden doğmuş olan benim ıyâlim olmuş olur; çabuk benim ıyâl sâhibi olduğumu isbât et!" "Üzeyr, Allâh'ın oğludur" diyen yahûdî cühelâsı ve "Mesîh, Allâh'ın oğludur ve Meryem O'nun zevcesidir" diyen nasrânîler ve "Melekler Allâh'ın kızlarıdır" diyen ehl-i dalâlet bu beyt-i şerîfin ma'nâsında dâhildir. Ma'lûm olsun ki, bu beyt-i şerîfte "ıyâl" kelimesi yukarıda geçen "lem-yelid" ta'bîrine nazaran, ancak bir adamın kendisinden doğup infâk ettiği kimselerdir. Bu kimseler o adamın ıyâli ve o adam bu kimselerin "muîl"i olur. Mahlûkāt bu ma'nâ i'tibâriyle Hak'ın ıyâli olmadığı gibi, Hak da onların muîli değildir. Zîrâ yukarıda îzâh olunduğu üzere, Hak ile mahlûkāt arasında her vecih ile ayniyet olmadığı gibi, her vecih ile gayriyet dahi mevcûd değildir. Bu ayniyet ve gayriyet mes'elesi sırası düştükçe yukarılarda îzâh olunmuştur. Tenzîh-i sırf erbâbı olan mütekellimîn ve ulemâ-i zâhire mahlûkātın her vecih ile Hakk'ın gayrı olduğuna kâni' ve vahdet-i vücûdu ve vücûdun merâtibini münkir olduklarından onlar Hakk'a her vecih ile babanın gayrı olan evlâd isnâd edenler zümresine dâhil olurlar; ve bunların bu isnâdları zımnî olur; ve muhtelif dînler cühelâsının evlâd isnâdları ise cehrî olur. Fakat gayriyet-i i'tibâriyye cihetinden Zât-ı Hak mahlûkātın Rezzâk'ı olduğundan, bu ma'nâ i'tibâriyle mahlûkāta Hakk'ın ıyâli ve Hakk'a "muîl" demek câiz olur. Nitekim 1. cildin 940 numaralı beytinde ما عیال حضرتیم و شیر خواه . گفت الخلق عیال للإله ya'nî "Biz Hz. Hakk'ın ıyâliyiz ve süt isteyiciyiz, Resûl-i Ekrem "Mahlûkāt Allâh'ın ıyâlidir" buyurdu" ve kezâ 1. cildin 2332 numaralı beytinde dahi همچنین از پشه گیری تا به پیل . شد عیال اللّٰه و حق نعم المعیل ya'nî "Böylece sivrisinekten tutasın, tâ fîle kadar, Allâh'ın ıyâli oldu ve Hak ne güzel muîldir" buyurulmuştur. Binâenaleyh vahdet-i vücûdun mühim bir esâsı olan ayniyet ve

gayriyet mes'elesi lâyıkıyla anlaşılmış olursa, bu beyit ile 1. cildin mezkûr beyitleri arasında tezâd ve tenâkuz olmadığı tevazzuh eder.

مر مرا دختر اگر ثابت کنی　　یافتی از تیغ تیزم ایمنی

4170. [4149] *"Eğer benim için muhakkak kız sâbit edersen, benim keskin kılıcımdan emînlik bulursun."*

"Ey yalancı müddeî! Eğer benim için kız evlâd isbât edebilirsen, benim keskin olan kılıcımdan emîn olursun." Halbuki bunun isbâtı muhâldir. Binâenaleyh bu iddiâda bulunanların kahr-ı ilâhî kılıcından emîn olmaları da muhâl olur. Bu kılıçtan emîn olanlar ancak لا موجود الا الله ya'nî "Allah'tan başka mevcûd yoktur" diyen muhakkıklardır.

ور نه بی‌شك من ببرّم حلق تو　　بر کشم از صوفیٔ جان دلق تو

4171. *"Ve yoksa, şeksiz, ben senin boğazını keserim. Cân sûfluğundan senin delkını çekerim."*

"Sûf", yün ve yünden ma'mûl kumaş. "Cân"dan murâd, rûh-ı hayvânîdir. "Delk", eski libâs ma'nâsına olup burada murâd, cisimdir. Ya'nî, "Eğer bana evlâd ve ensâb isbât edemez isen, yün kumaş gibi olan rûh-ı hayvânînden eski libâs gibi olan cismini çeker ve çıplak bırakırım, ya'nî seni helâk ederim!"

سر نخواهی برد هیچ از تیغ تو　　ای بگفته لاف کذب آمیغ تو

4172. *"Sen hiç kılıçtan baş götürmeyeceksin, ey yalan karışık olan lâfı söylemiş olan sen!"*

Ya'nî, "Ey eşyâya gayriyyet-i hakîkiyye isnâd edip benden doğduğunu iddiâ ederek yalan karışık sözü söyleyen ilm-i zunûn sâhibi! Sen benim kahrımın kılıcından aslâ başı kurtaramayacaksın!"

بنگر ای از جهل گفته ناحقی　　پر ز سرهای بریده خندقی

4173. *"Ey cehilden dolayı bir haksız söylemiş kimse! Kesilmiş başlardan bir hendeği dolu gör!"*

"Ey hakîkate olan cehlinden dolayı bir haksız sözü söylemiş ve bana evlâd isnâd etmiş olan kimse! Bak, kesilmiş başlardan dolu olan bu dünyâ hendeğini gör! "Nitekim âyet-i kerîmede قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ ثُمَّ انظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ (En'âm, 6/11) ya'nî "Ey peygamberim! Söyle: Yeryüzünde geziniz; yalancıların âkıbeti nasıl olduğuna bakınız!" buyurulur.

خندقی از قعر خندق تا گلو　　پر ز سرهای بریده زین غلو

4174. *"Bir hendek ki, hendeğin dibinden boğazına kadar bu gulüvden kesilmiş başlardan dolu!"*

"Gulüv", haddi tecâvüz etmek demektir. Ya'nî, "Öyle bir hendeği gör ki, o hendeğin dibinden boğazına kadar, Hak hakkında haddi tecâvüz eden bu da'vâdan dolayı kesilmiş başlardan doludur."

جمله اندر کار این دعوی شدند　　گردن خود را بدین دعوی زدند

4175. *"Cümle bu da'vânın kârında oldular. Kendi boyunlarını bu da'vâ ile vurdular."*

"Ehl-i zâhirin avâmından tut da havâssa kadar, hep bu da'vânın meşguliyeti içinde oldular ve hakîkatten hicâba düşerek, kendi şerâfet-i insâniyyelerinin boynunu bu da'vâ ile vurdular ve insanlığın ve insanlığa mahsûs olan akıl ve idrâkin kadir ve kıymetini bilemediler."

هان ببین این را بچشم اعتبار　　این چنین دعوی میندیش و میار

4176. *Âgâh ol! Bunu i'tibâr gözü ile gör! Böyle da'vâyı düşünme ve gelirme!*

Ey Hak yolunun yolcusu! Kendine gel! Bu âlem-i sûreti ibret gözü ile gör! Hakk'a evlâd ve ensâb isnâdına âid da'vâyı düşünme ve aslâ kalbine getirme ve delîl ikâmesine yeltenme!

تلخ خواهی کرد بر ما عمر ما　　که برین می‌دارد ای دادَر ترا

4177. *"Bizim üzerimize ömrümüzü acı etmek istersin. Ey birâder! Seni bunun üzerine kim tutar?"*

Ya'nî, iki şehzâde, Çin pâdişâhının kızını bulmak için sefere azmeden büyük birâderlerine dediler ki: "Sen kendi kendine bu sefere azmedip bizim üzerimize hayâtımızı ve ömrümüzü acı yapmak istersin, zîrâ bu yola yalnız başına ve bu i'tikâd ile gidilmez. Mutlakâ başına bir belâ gelir. Ey kardeş! Seni bu da'vâ ve azm-i sefer üzerinde sâbit tutan kimdir ki, böyle fikrinde musır oluyorsun?"

گر رود صد سال آن کآگاه نیست　　بر عما آن از حساب راه نیست

4178. *Eğer yüz sene gitse, o kimse ki âgâh değildir, amâ üzerinedir, o yolun hesâbından değildir.*

Hakîkat yolundan âgâh olmayan kimse bu i'tikâd ve da'vâ ile bu yola yüz sene gitse ve envâ'-ı mücâhedât içinde kendi kendine çalışsa, körlük üzerine gider ve onun bu gidişi bu hakîkat yolunun hesâbından değildir ve hakîkat yoluna gitmiş sayılmaz. Belki hayâl yolunda çırpınıp durur. Zîrâ insân-ı kâmilin rehberliği olmaksızın kendi kendine mücâhede edenlere nefis ve şeytanın birçok hayâlât gösterdiği ve bunların da o hayâlâtı hak ve hakîkat zannettiği menâkıb-ı evliyâda mezkûrdür. Bu haller "Biz Kitâb ve Sünnet dâiresinde gidiyoruz" diyerek kendilerini mürşid-i kâmilin rehberliğinden ve irşâdlarından müstağnî gören ahyâr ve ebrâr zümresinin halleridir.

این همه گفتند و گفت آن ناصبور که مرا زین گفتها آید نفور

4179. *Bunun hepsini söylediler ve o sabırsız dedi ki: "Bu sözlerden bana nüfûr gelir."*

Ya'nî, iki şehzâde büyük kardeşlerine bu yukanda geçen sözlerin hepsini söylediler. Ve o hakîkat yolundan habersiz olan büyük şehzâde ise onlara cevâben dedi ki: "Sizin bu sözlerinizden bana nefret gelir." Nitekim meslek-i ahyâr ve ebrâra sâlik olanlara bu gibi nasîhatler kâr etmez ve onlar bu sözlerden nefret ederler ve mesleklerinde kendi bildikleri üzerine giderler. Nitekim ahyârdan Birgivî Mehmed Efendi'nin *Tarîkat-i Muhammediyye* nâmında yazmış olduğu kitâb bunların şâhidîdir.

سینه پر آتش مرا چون منقلست کشت کامل گشت وقت منجلست

4180. [4160] *"Benim sînem mangal gibi ateş doludur. Ekin kâmil oldu, orak vaktidir."*

"Mankal", mangal; "mincel", orak demektir. Ya'nî, "Benim kalbim bir mangal gibi mesleğim aşkının ateşi ile doludur. Bu kadar sene tâat ve ibâdât ve mücâhedât ile meşgûl oldum, nitekim ektiğim amel tohumları kemâle geldi; şimdi orak ile biçmek ve amellerimden istifâde etmek vaktidir."

بر مقام صبر عشق آتش نشاند صبر من مرد آن شبی که عشق زاد

4181. *"Sabır makâmı üzerine aşk ateş oturttu. Aşkın doğduğu gece benim sabrım öldü."*

Ya'nî, "Bu yolda rehber bulmaya ve bulacağım rehberin göstereceği yolda yürümeye sabr edemem. Zîrâ sabrımın yeri üzerine mesleğimin aşkı, ateş oturttu. Bu aşkımın doğduğu gece benim sabrım öldü."

Bu beyit Ankaravî nüshasında böyledir. Ve "nişând" ile "zâd" kâfiyece nâ-tamâmdır. Fakat Hind nüshalarında iki beyit hâlinde şöyle yazılmıştır:

صدر را صبری بد اکنون آن نماند　　بر مقام صبر عشق آتش نشاند

صبر من مرد آن شبی که عشق زاد　　در گذشت و حاضران را عمر باد

[Ya'nî] "Sadır için bir sabır var idi; şimdi o kalmadı, Sabır makâmı üzerine aşk ateş oturttu. Benim sabrım aşk doğduğu gece öldü, geçti; ve hâzır olanlara ömür olsun"

Şâhidî'nin matbû' olan *Müntehabât*'ında dahi bu beyit Hind nüshalarına mutâbıktır.

ای محدث از خطاب و از خطوب　　زان گذشتم آهن سردی مکوب

4182. *"Ey hitâbdan ve hutûbdan haber veren! Ondan geçtim; soğuk demiri dövme!"*

"Hutûb", "büyük iş" ma'nâsına olan "hatb" kelimesinin cem'idir. "Hatûb", "çok hitâb eden" demektir. "Muhaddis", haber veren. Ya'nî, "Ey hatbdan ve büyük işlerden haber veren! Ben onları dinlemekten geçtim. Beyhûde yere nefesini sarf etme ve soğuk demiri dövme!"

سر نگونم هی رها کن پای من　　فهم کو در جملهٔ اجزای من

4183. *"Baş aşağıyım; hey, ayağımı bırak! Benim bütün cüz'lerimde anlamak nerede!"*

"Ben mesleğimin aşkı ile baş aşağı ve altüst olmuşum; hey, nasîhat eden efendi! Benim himmetimin ayağını serbest bırak! Benim vücûdumun bütün cüz'lerinde bu nasîhatlere kulak verip anlamak hâssası nerede!"

اشترم من تا توانم می کشم　　چون فتادم زار با کُشتن خوشم

4184. *"Ben deveyim; kādir oldukça çekerim. Zayıf düştüğüm vakit ölmek ile hoşum."*

"Ben deve gibiyim, kudretim oldukça a'mâl ve mücâhedât yüklerini, kādir oldukça aşk ile çeker ve taşınım. Zayıf düştüğüm vakit, ölmek ile hoşum ve ölümden müteneffir değilim. Çünkü hayât-ı uhreviyyemde amellerimin ve mücâhedelerimin mükâfâtını mutlakā göreceğim."

پر سر مقطوع اگر صد خندقست　　پیش درد من مُزَاح مطلقست

4185. *"Eğer kesilmiş baş dolu yüz hendek var ise, benim derdimin önünde mutlak müzâhtır."*

"Müzâh", latîfe ve hezl ve eğlence (*Sarrâh*). Ya'nî, "Eğer bu âlem-i sûrette kesilmiş baş dolu birçok hendekler var ise bile, bu kesilmiş başlar, bu hendekler, benim mesleğimin aşkı önünde mutlakâ eğlencedir." Bu beyit yukandaki 4173 numaralı beytin cevâbıdır.

من نخواهم زد دگر از خوف و بیم　　اینچنین طبل هوا زیر گلیم

4186. *"Ben korkudan dolayı artık böyle hevâ davulunu kilim altından çalmayacağım."*

"Ben kahır korkusundan dolayı artık böyle mesleğime âid aşk ve hevâ davulunu gizli gizli, kilim altından çalmayacağım. Zîrâ ben mücâhidim ve fikrime muhâlif olana muhâlifim."

من علم اکنون بصحرا می‌زنم　　یا سر اندازی و یا روی صنم

4187. *"Ben şimdi bayrağı sahrâya dikerim. Ya baş atıcılık veyâ ma'şûkun yüzü!"*

"Alem be-sahrâ zeden", ızhârdan kinâyedir. Ya'nî, "Ben şimdi kendi ilmimin bayrağını bu âlem-i sûret sahrâsına dikerim. Ya'nî ilmimi âleme ızhâr ederim ve nâsı mesleğime da'vet ederim. Ya başım gider veyâ ma'şûkum olan emelime vâsıl olurum." Ma'lûm olsun ki, ahyâr ve ebrâr tâifesinden olan ulemâ-i zâhire kendi meslek-i ilmiyyeleriyle Hakk'a ve hakîkate vâsıl olacakları fikrindedirler. Binâenaleyh kendilerini mürşidden müstağnî görürler.Aşağıdaki beyitler Hz. Pîr efendimizin irşâdâtındandır.

حلق کان نبود سزای آن شراب　　آن بریده به بشمشیر و ضِرَاب

4188. *Bir boğaz ki, o şarâbın lâyığı olmaya, o kılıç ve vuruşma ile kesilmiş olmak iyidir.*

"Dırâb", müfâale bâbının masdarıdır, "vuruşmak" demektir. Ya'nî, visâl şarâbının lâyığı olmayan boğaz kahır kılıcı ile mudârabe ile kesilmiş olmak iyidir.

دیده کان نبود ز وصلش در فرِه آنچنان دیده سپید و کور به

4189. *Bir gōz ki, o onun vaslından ziyâde olmaya, öyle gōz beyaz ve kör olmak iyidir.*

"Firih", ziyâde olmak. Ya'nî, bir göz ki, Hakk'a kavuşmaktan ziyâde olmaya ve onun nûru kuvvet bulmaya, öyle gözün karası sönüp beyaz kalmak ve kör olmak iyidir.

گوش کان نبود سزای راز او برکَنَش که نبود آن بر سر نکو

4190. [4171] *Bir kulak ki, o onun sırrının lâyığı olmaya, onu kopar ki, o baş üzerinde iyi olmaz.*

Bir kulak ki, kâmilin nasîhatlerini ve Hakk'ın esrârını dinlemeye lâyık değildir, sen o kulağı kopar! Zîrâ öyle bir kulağın baş üzerinde bulunması sâhibi için iyi bir şey değildir.

اندران دستی که نبود آن نصاب آن شکسته به بساطور قصاب

4191. *O bir elde ki, o nisâb olmaz, o kasabın satırı ile kırılmış olmak iyidir.*

"Nisâb", asıl, esâs, merci' ve bir şeyin kıvâmı için mukarrer olan hâl. Ya'nî o bir elde ki, o nisâb, ya'nî insanlığın kıvâmına mahsûs olan iş ve amel olmaya, o el kasabın satırı ile kesilmiş olmak iyidir.

آنچنان پایی که از رفتار او جان نه پیوندد بنرگس زار او

4192. *Öyle bir ayak ki, onun reftârından rûh onun nergis-zârına vâsıl olmaz,*

Öyle bir cismin ayağı ki, o ayağın gidişinden cismin rûhu, Hakk'ın nergis-zârı olan hakāyıka ve ulûm-i ledünniyyeye vâsıl olmaz ve kendi akl-ı cüz'îsinin îcâd ettiği ulûm-i zanniyye yolunda yürür,

آنچنان پا در حدید اولیترست کانچنان پا عاقبت درد سرست

4193. *Öyle ayak demirde olmak daha evlâdır. Zîrâ öyle ayak baş ağrısıdır.*

Öyle bir ayak demir zencir ve bukağıda bağlı olmak daha iyidir. Zîrâ öyle bir ayak, dâim olan hayât-ı uhreviyyede baş ağrısıdır ve belâdır.

بیان مجاهد که دست از مجاهده باز ندارد اگر چه داند بسطت عطای حق را که آن مقصود از طرف دیگر و بسبب نوع عمل دیگر بدو رساند که در وهم او نبوده باشد واوهمه وهم و امید درین طریق معین بسته باشد، وحلقهٔ همین در می‌زند بو که حق تعالی آن روزی را از در دیگر بدو رساند که او آن تدبیر نکرده باشد، وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ، العبد یدبر و اللّٰه یقدر، و بود که بنده را وهم بندگی بود که مرا از غیر این در برساند اگر چه من در حلقهٔ این در می‌زنم، حق تعالی او را هم ازین در روزی رساند، فی الجمله این همه درهای یك سراییست

Mücâhededen eli geri tutmayan mücâhidin beyânıdır. Gerçi Hakk'ın atâsının bastını bilir ki, o maksûdu başka tarafdan ve başka türlü amel sebebi ile ona eriştirir ki, onun vehminde bile olmamış idi. Halbuki o bütün vehmi ve ümîdi bu muayyen olan tarîka bağlamış idi ve ancak bu halkayı çalar idi; ola ki, Hak Teâlâ o rızkı ona onun tedbîr etmemiş olduğu başka kapıdan eriştirir ve "Allâh Teâlâ ona zannetmediği yerden rızık verir." (Talâk, 65/3) Kul tedbîr eder ve Allâh Teâlâ takdîr eder ve kula "Ben her ne kadar bu kapının halkasını çalar isem de, bana bu kapının gayrından eriştirir" diye kulluk vehmi olması da olur. Hak Teâlâ ona da bu kapıdan rızık eriştirir. Hâsıl-ı kelâm, bütün kapılar bir sarayın kapısıdır

Bu sürh-i şerîfte iki türlü mücâhidin hâli beyân buyurulur. Birisi Hakk'ın atâ ve ihsânının bastı ve ibzâli, kendi maksûdu ve murâdının husûlü için, başka taraftan ve başka amel vâsıtasıyla olabileceğini bildiği hâlde, bütün ümîdini ve vehmini ancak muayyen olan yola bağlamış ve hasr etmiş olur; ve Hak Teâlâ ise ona murâdını bu bildiği ve ta'kîb ettiği yoldan vermez de, başka kapıdan ve bilmediği yoldan ihsân eder. Nitekim sûre-i Talâk'taki âyet-i kerîmede buyurulur: وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا. وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا (Talâk, 65/2-3) ya'nî "Allah'tan korkup maâsîden perhîz eden kimse için Hak Teâlâ bir mahrec ve bir mahall-i halâs yaratır ve ona zannetmediği yerden rızık verir; Allâh'a tevekkül eden kimseye o Allah yeter, muhakkak Allah emrini eriştiricidir, Allâh Teâlâ her

şey için muayyen bir mikdâr yarattı." Ve diğeri ise yine kula lâyık olan bir vehim ve ümîd ile "Ben her ne kadar bu mücâhede kapısının halkasını çalar isem de, Hak Teâlâ benim maksûdumu başka kapıdan dahi verebilir" diye dâimâ bildiği kapıyı çalar; ve Hak Teâlâ dahi onun i'tikâdına göre beklediği rızkı bu bildiği kapıdan ihsân eder. Hülâsası budur ki: Mücâhidin birisi çaldığı kapıdan mazhar-ı ihsân olmaz, fakat mücâhedesinde yeise düşmez. Yine çalışır ve Hak Teâlâ ona murâdını başka kapıdan verir. Diğeri çaldığı kapıdan mazhar-ı ihsân olur. Velhâsıl hangi kapı olursa olsun, hepsi şâh-ı hakîkî olan Hakk'ın bir sarayının kapısıdır. Saray birdir ve kapılar muhteliftir. Bunun böyle olması sırr-ı kadere taalluk eder. Zîrâ kul bu âlem-i sûrette tedbîrini ve irâdesini kullanır ve Hak Teâlâ ise ezelde mukadder olan kazâsını ve irâdesini infâz buyurur.

یا درین ره آیدم این کام من یا چو باز آیم ز ره سوی وطن

4194. *Ya bu yolda benim murâdım bana gelir, yâhud doğan gibi yoldan vatan tarafına gelirim.*

Ya'nî, ben doğan kuşu gibiyim, murâdımı avlamak için cismim ve zâhirim ve bâtınım ve fikrim ile mücâhede yoluna çıkarım. Eğer benim murâdım bu yolda hâsıl olmazsa, zâhirim ve cismim mücâhedede devâm ile berâber, bâtınen ve fikren vatanıma ve sükûnete gelirim ve Hakk'ın murâdına intizâr ederim.

بو که موقوفست کامم بر سفر چون سفر کردم بیابم در حضر

4195. *Belki murâdım sefer üzerine mevkūftur. Vaktâki sefer ettim, hazerde bulurum.*

Zîrâ belki benim murâdımın husûlü mücâhede yolundaki seferime mevkûf ve muallaktır. Vaktâki sefer ettim ve murâdım bu seferde husûle geldi, Hakk'ın murâdımı başka bir kapıdan verebileceğine mutmain olup, bâtınımı ve fikrimi sâkin kılarım ve murâdımı bu hazerde bulurum.

Nefehâtü'l-Üns'te menkûldür ki: "Mücâhidlerden birisi birçok yıllar gece uykusunu fedâ etmiş ve Hakk'ın tecellîsine muntazır bulunmuştur. Murâdı bu kadar mücâhede netîcesinde hâsıl olmamış ve bir gece uyku bastırdığından yastığı çekip uyumuştur. Ve bu uykusu esnâsında murâdı olan tecellîye mazhar olmakla, o yastığı yanında taşımıştır."

یار را چندان نمایم جد و جُست تا بدانم که نمی‌بایست جُست

4196. *Yâr için o kadar cidd ve çeviklik göstereyim ki, hattâ aramak lâzım olmadığını bileyim!*

Ya'nî, yâr-i hakîkî olan Hakk'ı bulmak için seferlerde aramak lâzım olmadığını bilinceye kadar çok derece mücâhedede cidd ve sa'y edeyim ve çevik olayım ve onu âfâkta cüst ü cû edeyim. Zîrâ sâlik سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ (Fussilet, 41/53) ya'nî "Biz onlara âyetlerimizi âfâkta ve nefislerinde göstereceğiz" âyet-i kerîmesinde beyân buyurulan tertîb üzere Hakk'ı evvelen âfâkta ve kendi nefsinin hâricinde arar; insân-ı kâmilin terbiyesi ve nazarı ile sonra nefsinde bulur. Nitekim Yûnus Emre hazretleri bir beytinde şöyle buyurur:

Dervîşlik baştadır, tacda değildir.
Kızdırmak oddadır, sacda değildir.
Ararsan Mevlâ'yı kendinde ara;
Kudüs'te Mekke'de hacda değildir.

این معیت کی رود در گوش من تا نگردم گرد دوران زمن

4197. *Bu berâberlik zamânın deverânının etrâfını dolaşmadıkça ne vakit benim kulağıma girer!*

Ya'nî, Hakk'ın mahlûkât ile berâberliği zamânın deverânının etrâfını ya'nî âfâkı ve ulûm-i zâhiriyye ve edille etrâfını dolaşmadıkça ne vakit benim kulağıma girer ve anlarım! Ma'lûm olsun ki, ilim iki nevi'dir. Birisi akl-ı cüz'înin îcâd ettiği birtakım delîller ile hâsıl olan ilimdir ki, bu ilim kuvve-i vâhimenin te'sîri altındadır. Zîrâ kuvve-i vâhime vücûd-i insânîde sultânü'l-kuvâdır; ve vehim ile meşûb olan aklın indinde maiyyetin ve berâberliğin birtakım aksâmı vardır:

1-Beyaz veyâ kara rengin elbise ile berâberliği gibi: Ârızın ma'rûz ile berâberliğidir.

2-Gül veyâ diğer çiçek kokularının bunların renkleriyle berâberliği gibi: Arazın araz ile berâberliğidir.

3-Mâyiâtın şişe ile berâberliği gibi: Zarfın mazrûf ile berâberliğidir.

4-Bir şahsın diğer şahıs ile ve bir cismin diğer cisim ile berâberliğidir.

5-Hükemâ ve vücûdîler indinde sûretin heyûlâ ile ve "esîr" denilen seyyâle-i rakîka ile berâberliğidir ki, bu berâberliğin hepsi gayriyyet-i hakîkiyye üzerine mübtenîdir.

Binâenaleyh Kur'ân-ı Kerîm'de beyân buyurulan Hakk'ın eşyâ ile berâberliği hakkında ulûm-i akliyye erbâbının verdiği hükümler kendi vehimlerine göre muhteliftir. Bu ihtilâfın envâ'ını saymak burada uzundur. Ancak ehl-i Sünnet'ten olan ilm-i kelâm erbâbının müteeddibleri Hakk'ın bu berâberliğine وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا (Talâk, 65/12) ya'nî "Allâh Teâlâ her bir şeyi ilmi ile muhîttir" âyet-i kerîmesi mûcibince "ilim maiyyeti ve berâberliği" derler. Bunların hepsi ulûm-i edille ve zanniyyeden ibârettir. Vaktâki kendi aklı ile ma'rifet-i Hakk'a vâsıl olmak isteyen mütekellimîn ve felâsife birçok seneler bu ulûm-i akliyye ve edille sâhasında koşarlar ve uzun uzadıya kıyl u kâllerde bulunurlar, hiçbir netîceye vâsıl olamazlar. Bunların delîllerine kendilerini ve ne de dinleyenleri şekten kurtaramaz. Nihâyet bu dedikodu içinde terk-i hayât edip giderler. Ömer Hayyâm bu hâli aşağıdaki rubâîsinde ne güzel tasvîr eder! Rubâî:

در چرخ بانواع سخنها گفتند　　این بی خبران گوهر دانش سفتند

واقف چه نگشتند بر اسرار فلك　　اول زنخی زدند وآخر خفتند

"Âlemde ulemâ-i akliyye türlü türlü sözler söylediler. Hakîkatten haberi olmayan bu âlimler, ilim gevherini deldiler. Vaktâki feleğin esrârına vâkıf olamadılar, evvelen çene çaldılar, sonra uykuya yattılar."

Ve diğeri ilm-i tecellîdir. Bu ilm-i tecellîye göre Hakk'ın zâtının âlem-i kevn ile ve mahlûk ile berâberliği O'nun vücûd-ı mutlakının kendi şuûnâtı ile olan berâberliğidir. Zîrâ bu âlem-i kevn Zât-ı mutlakın sıfât ve esmâsının mezâhiri ve aynası olup bir nümâyişten ibârettir. Onların vücûd-i müstakilleri yoktur; ve onların varlığı Hakk'ın varlığından ibârettir. Ve bu ilm-i tecellîde aklın ve edillenin dahli yoktur. Ancak, keşif ve müşâhedeye müsteniddir.

Vaktâki bu ilm-i zâhir içinde Hakk'ın inâyet-i ezeliyyesine mazhar olanlar bir insân-ı kâmilin sohbetine müdâvim olup onun terbiyesi altında seyr u sülûke girdiler, zevkan ve hâlen bu ilm-i tecellîye göre Kur'ân'daki maiyyet-i ilâhîyi murâd-ı Hakk'a ve murâd-ı Resûlullâh'a mutâbık olarak anladılar ve artık ulûm-i zâhiriyyenin kıyl u kâllerini terk ettiler. Nitekim Hz. Pîr efendimiz *Dîvân-ı Kebîr*'lerinde şöyle buyururlar:

کی باشد ای گفت زبان من از تو مستغنی شده　　با آفتاب معرفت در سایهٔ شاه آمده

یا رب مرا پیش از اجل فارغ کن از علم وعمل　　خامه که علم منطقی در جمله افواه آمده

"Ey dilin sözü! Ne vakit ben senden müstağnî olup ma'rifet güneşi olan şâh-ı hakîkînin ve Hakk'ın sâyesine gelmiş olayım! Yâ Rab! ecelden evvel beni ilim-

den ve bu ilm-i zâhirî ile amelden ve husûsiyle bütün ağızlarda dolaşan ilm-i mantıktan fârig et!"

Ve ehl-i hakîkatin ehassu'l-havâssından olan Necmeddîn-i Kübrâ hazretleri dahi bidâyette ulûm-i zâhiriyyede ferd ve bî-nazîr iken sonunda şu rubâîyi söylemiştir. Rubâî:

یك چند بعلم وعقل درکار شدم　　اندر سدد دانش وتکرار شدم

هم عقل عقیله بود وهم علم حجاب　　چون دانستم زهر دو بیزار شدم

"Birkaç zaman ilim ve akıl ile çalıştım, ilim kasdında ve tedrîste bulundum. Bildim ki, hem akıl düğüm ve hem ilim hicâb idi. Her ikisinden dahi bîzâr oldum."

کی کنم من از معیت فهم راز　　جز که از بعد سفرهای دراز

4198. *Ben uzun seferlerin gayrından, berâberlikten ne vakit sırrı anladım!*

Ya'nî, ben ulûm-i zâhiriyye ve edilleden bir netîce çıkmadığını gördüm. Binâenaleyh insân-ı kâmilin terbiyesi ve rehberliği altında uzun seyr u sülûkten gayrı, bu Hakk'ın mahlûk ile berâberliğinin sırrını ne vakit anladım!

حق معیت گفت و دل را مهر کرد　　تا که عکس آید بگوش دل نه طرد

4199. *Hak berâberliği söyledi ve kalbe mühür etti, tâ ki kalbin kulağına akis gele, tard gelmeye!*

"Aks", ma'kûs ve ters ma'nâsınadır. "Tard" kelimesinin müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "istikâmet" demektir. Nitekim "tardu'l-emr" derler, "işin istikâmeti" ma'nâsınadır. Ya'nî, Hak Teâlâ, vücûd-i vehmî sâhibi olan bu âlem-i kesâfette "Nerede olsanız Hak Teâlâ sizinle berâberdir" (Hadîd, 57/4) buyurdu. Velâkin bu berâberliğin nasıl olduğu anlaşılmamak için kalbi ikilik âleminde müstağrak olan akl-ı cüz'î ile mühürledi; ve bu ma'nâyı akl-ı cüz'î mührü ile mühürlenmiş olan kalbin kulağına ma'kûs ve ters gelsin ve müstakîm gelmesin diye söyledi. Zîrâ hakîkatten gâfil olan bir kalb bu sözü işittiği vakit, yukarıda îzâh olunduğu vecih ile, Hakk'ın berâberliği onun vücûd-i mutlakının kendi şuûnâtı ile berâberliği, ya'nî sıfât ve esmâsıyla berâberliği olduğunu idrâk edemez; ve Zât-ı Hakk'ı hâdisât-ı kevniyyeden sırfen tenzîh için mütekellimîn gibi, Hakk'ın ilminin berâberliğine kâni' olur ve Hakk'a ve eşyâya ayrı ayrı birer varlık isbât eder. Nitekim mütekellimînin müteeddiblerinden olan İmâm-ı Rabbânî Ahmed Sirhindî (rahmetullâhi aleyh) bu zümre-

dendir; ve *Mektûbât*'ında bu ma'nâyı isbât için pek beyhûde yorulmuş ve Ebu'l-Hasan-ı Harakânî ve Şâh-ı Nakşbend ve Şeyh-i Ekber Muhyiddîn b. Arabî ve Hz. Mevlânâ efendimiz (kaddesallâhu esrârahum) hazarâtı gibi ekâbire i'tirâzlar etmiştir. Fakîr bu i'tirâzlarını *İmâm-ı Rabbânî ve Mektûbât'ı* ismindeki risâlemde gösterdim. Yazma bir nüsha Konya Âsâr-ı Atîka Müzesi Kütübhânesi'nde mahfûzdur.

چون سفرها کرد و داد راه داد　　بعد ازان مهر از دل او بر گشاد

4200. [4181] *Vaktâki seferler etti ve yolun hakkını verdi, ondan sonra mühür onun kalbinden açıldı.*

Vaktâki Hakk'ın tâlibi olan sâlik bir insân-ı kâmilin rehberliğini kabûl edip, Hak yolunda sefere çıktı ve kendi kılavuzu olan insân-ı kâmilin gösterdiği yolu ta'kîb ederek bu yolun hakkını da verdi, ondan sonra bu akl-ı cüz'î mührü ve düğümü onun kalbinden açıldı ve Hakk'ın berâberliği ma'nâsı ne olduğunu anladı.

چون خطایین آن حساب با صفا　　گرددش روشن ز بعد دو خطا

4201. *O safâlı hesâb olan hatâyeyn gibi ona iki hatâdan sonra rûşen olur.*

Sâlikin bu hâli ilm-i hesâbda "hatâyeyn" dedikleri hesâb muâmelesine benzer ki, muhâsib iki hatâdan sonra istediği netîceye vâsıl olur. Bu "hatâyeyn hesâbı"nın hülâsası budur ki: Muhâsib ma'lûm adedlerden meçhûl adedleri bulur. Uzun muâmeleli ve faraziyeli bir hesâbdır. Bunu ilm-i cebrin muâdeleleri vâsıtasıyla halletmek daha kolaydır. Sâlikin bir hatâsı budur ki, o evvelce Hakk'a kendi vücûdunun gayrı hakîkî bir varlık ve kendisine de Hakk'ın vücûdundan gayrı hakîkî bir varlık tevehhüm ederdi. Bu ise Hakk'ın varlığına bir had ta'yîninden ibâret olduğundan, şübhesiz hatâdır. İkinci hatâsı ise, Hakk'ı kendinden uzak görüp, O'na vâsıl olmak için sefere hâcet görmesidir. Halbuki Hak Teâlâ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ (Kāf, 50/16) ya'nî "Biz ona şahdamarından daha yakınız" buyurur. İşte sâlik bu iki hatâ ile sülûkten sonra maksûdu olan Hakk'ın berâberliğini zevkan ve hâlen anlar.

بعد ازان گوید اگر دانستمی　　این معیت را کی او را جستمی

4202. *Ondan sonra der: "Eğer bilse idim, bu berâberliği onun için ne vakit ararım!"*

Ya'nî, sâlik bu sülûkü ve seferi netîcesinde Hakk'ın berâberliğini zevkan ve hâlen kendi nefsinde müşâhede ettikten sonra der ki: "Eğer ben bu berâberliğin böyle olduğunu sülûkümden evvel bilmiş olsa idim, o Hakk'ın berâberliğini ne vakit arardım? Ve seyr u sefere lüzûm görür mü idim? Bu beyitlerde iki türlü seyr u sefere işâret buyurulur. Birisi Hak ve hakîkate vâsıl olmak için bir mürşid-i kâmil bulmak üzere âfâkı dolaşmaktır. Nitekim aşağıda gelecek olan sürh-i şerîfte bu sefere işâret buyurulur. Bu seyr-i âfâkîdir. Diğeri, mürşid-i kâmili bulduktan sonra onun göstereceği tertîb dâiresinde çalışarak nefsin merâtibi olan emmâre, levvâme, mülhime ve mutmainne mertebelerini kat' etmektir. Bu da seyr-i enfüsîdir. Sâliklerden ba'zısı birçok zaman seyr-i âfâkîde ömrünü zâyi' ettikten sonra bir mürşid-i kâmile vâsıl olup seyr-i enfüsîye mübâşeret eder; ve mürşid emrine itâat edip bu yolun hakkını verirse, maksadına nâil olur. Bu revişler sâlikin isti'dâdına ve sırr-ı kadere bağlı hallerdir.

دانش آن بود موقوف سفر　　ناید آن دانش بتیزیٔ فکر

4203. *Onun bilgisi sefere mevkūf idi. O bilgi fikrin keskinliği ile gelmez.*

Sâlik seferi netîcesinde nefsinde maiyyet-i Hakk'ı anladıktan sonra, her ne kadar böyle der ise de, onun isti'dâdı ve sırr-ı kaderi îcâbınca bunu bilmesi, sefere mevkūf ve muallak idi. Zîrâ akl-ı cüz'î kaydı ile mukayyed olan sâlik, her ne kadar keskin bir fikre ve zekâya mâlik olsa bile, Hakk'ın bu berâberliğini idrâk edemez. Çünkü kendinin mevhûm olan varlığı içinde müstağraktır. Bu mevhûm olan varlığından zevkan ve hâlen fânî olmadıkça bunu idrâk edemez. Nitekim 5. cildin 4141 ve 4142 numaralı beyitlerinde şöyle buyurulmuş idi: (Oradaki îzâhâta mürâcaatl):

کی شود کشف از تفکر این انا　　آن انا مکشوف شد بعد از فنا

می‌فتد این عقلها در افتقاد　　در مغاکیٔ حلول و اتحاد

[Ya'ni] "Bu ene tefekkür cihetinden ne vakit keşf olur? Bu ene fenâdan sonra mekşûf olur. Bu akıllar gāib addettiği Hakk'ı aramakta hulûl ve ittihâd çukuruna düşer."

آنچنانکه وجه وام شیخ بود　　بسته و موقوف گریهٔ آن وجود

4204. *Nitekim şeyhin borcunun vechi o vücûdun ağlamasına bağlanmış ve mevkūf idi.*

Nitekim Şeyh Ahmed Hadraveyh hazretlerinin borcunun ödenmesi vechi, ind-i ilâhîde helva satan çocuğun vücûdunun ağlamasına bağlı oldu. Zîrâ bu âlem-i sûrette bir işin husûlü diğer bir işin vücûduna bağlıdır; ve sebebler müteselsilen birbirine merbûttur. Meselâ tokluğun husûlü gıdâya ve gıdânın husûlü kesbe ve kesbin husûlü san'ata ve san'atın husûlü üstâda bağlıdır. Bu kıssa 2. cildin 373 numarasından i'tibâren başlar.

کودك حلوایئ بگریست زار　　توخته شد وام آن شیخ کُبَارْ

4205. *Bir helvacı çocuğu yana yana ağladı. O büyük şeyhin borcu ödenmiş oldu.*

"Tûhten", borcu ödemek; "kübâr", büyük demektir. Ya'nî, bir helva satan çocuk için için ve yana yana ağladı. O büyük şeyh olan Ahmed Hadraveyh hazretlerinin borcu ödenmiş oldu. Ahmed Hadraveyh (k.s.) Belh şehrinde yaşamış, hicretin 240. senesinde vefât etmiştir. Kabr-i şerîfi Belh'te ziyâret olunur.

گفته شد آن داستان معنوی　　پیش از این اندر خلال مثنوی

4206. *O ma'nevî kıssa bundan evvel Mesnevî'nin hılâlinde söylenmiş oldu.*

Şeyh Ahmed Hadraveyh hazretlerinin ma'nevî olan kıssası bundan evvel *Mesnevî-i Şerîf*'in 2. cildinin ibtidâlarına yakın 373 numaralı beytinden i'tibâren söylenmiş oldu ve tafsîlâtı oradadır.

در دلت خوف افکند از موضعی　　تا نباشد غیر آنت مطمعی

4207. *Senin kalbine bir mevzi'den korku bırakır, tâ ki onun gayrı sana bir matma' olmaya!*

"Matma'", tama' mahalli demektir. Ya'nî, Hak Teâlâ senin kalbinin bağlanmış olduğu bir yerin elinden çıkması korkusunu kalbine bırakır. Tâ ki bağlandığın bir yerden başka senin için bir tama' mahalli olmaya! Ya'nî gerek dünyevî ve gerek uhrevî olan fâideyi ve murâdı o kalbinin bağlandığı yerden beklemen ve başka bir yerden beklememen ve "Aman elimden gitmesin!" diye oraya sarılman için o korkuyu kalbine koyar.

در طمع خود فائدهٔ دیگر نهد　　و آن مرادت از کسی دیگر دهد

4208. *Halbuki tama'a diğer fâide koyar; ve senin o murâdını bir başka kimseden verir.*

Halbuki Hak Teâlâ o mevzi'in fâidesine tama' edip sarılman hâline de başka bir fâide koyar; ve senin oradan beklediğin fâideyi başka kimseden verir. Nitekim Necmeddîn-i Kübrâ hazretleri Ammâr Yâsir isminde bir velîye intisâb ederek onun emriyle halvete girip, maksûdunu ondan beklediği hâlde, matlûbu olan hâl-i fenâyı Mısır'a sefer ederek Rûzbihân-ı Baklî hazretlerinden bulmuştur ki, tafsîlâtı *Nefehâtü'l-Üns*'te mündericdir.

ای طمع در بسته در یکجای سخت کآیدم میوه از آن عالی درخت

4209. *"O yüksek ağaçtan bana meyve gelir" diye, ey bir yere sıkı tama' bağlamış olan!*

Ya'nî, "Bu yüksek bir ağaç mesâbesinde olan o mevzi'den bana bir meyve ve fâide gelir" diye, ey bir yere sıkı sıkı sarılmış ve tama' bağlamış olan kimse!

آن طمع ز آنجا نخواهد شد وفا بل ز جای دیگر آید آن عطا

4210. *O tama' oradan vâfî olmayacaktır. Belki o atâ başka yerden gelir.*
[4191]

"Vefâ'", burada "vâfî" ma'nâsınadır ve burada "gelmek" demektir. Ya'nî, senin tama' ettiğin fâide sana muhakkak oradan gelmeyecektir, belki beklediğin atâ-yı ilâhî sana başka yerden gelir.

آن طمع را پس چرا در تو نهاد چون نبودش نیت اکرام و داد

4211. *Mâdemki onun ikrâm ve atâ niyeti olmadı, binâenaleyh o tama'ı niçin sende koydu?*

Ya'nî, mâdemki Hak Teâlâ'nın sana o mevzi'den ikrâm ve atâ etmesi niyeti ve takdîri yok idi, binâenaleyh o mahall-i mahsûsa olan tama'ını senin kalbine niçin koydu?

از برای حکمتی و صنعتی نیز تا باشد دلت در حیرتی

4212. *Yine bir hikmet ve san'at içindir, tâ ki senin kalbin bir hayrette ola!*

Hakk'ın bu tama'ı senin kalbine ilkâsı dahi bir hikmet ve san'at ızhârı içindir. O da budur ki, senin kalbin ve aklın bir hayrete düşer ve Hak Teâlâ senin murâdını hangi kapıdan vereceğini bilemeyip şaşırırsın.

تا دلت حیران شود ای مستفید که مرادم از کجا خواهد رسید

4213. *Ey müstefîd! Tâ ki senin kalbin "Murâdım nereden erişecektir?" diye hayrân ola!*

Yâni, ey fâide bekleyen kimse! Hak Teâlâ'nın böyle yapması, senin kalbinin ve aklının "Benim maksûdum acabâ nereden gelecektir?" diye hayrette kalmak içindir.

تا بدانی عجز خویش و جهل خویش تا شود ایقان تو در غیب پیش

4214. *Tâ ki kendi aczini ve kendi cehlini bilesin! Tâ ki senin îkânın gayba ziyâde ola!*

Hak Teâlâ'nın sana tama' ettiğin kapıdan murâdını vermemesi, kendi aklının ve irâdenin aczini ve kendinin cehlini bilmen ve bu âlem-i şehâdet ve zâhirden başka bir de âlem-i gayb ve ve bâtın olduğuna yakînin ve îmânın ziyâde olmak içindir. "Îkān", inanmak ve şübhesiz olmak demektir.

هم دلت حیران شود در مُنتَجَعْ که چه روباند مُصَرِّفْ زین طمع

4215. *Hem senin kalbin "Acabâ bu münteca'dan bu tama'dan dolayı musarrif ne bitirir?" diye hayrân ola!*

"Münteca'", *Sarrâh*'ın beyânına göre "su ve ot olan mahal"dir. Burada fâide aramak mahallinden kinâye olur. "Musarrif", döndürücü demektir. Ya'nî, senin tama' ettiğin yerden umduğun fâide hâsıl olmadığını gördüğün vakit senin kalbin "Acabâ, işleri döndürücü olan Hak Teâlâ bu fâide mahallinden ne bitirir ve ne çıkarır?" diye hayrân olur.

طمع داری روزئ در درزئ تا ز خیاطی بری زر تا زیی

4216. *Sen terzilikte rızık tama'ı tutarsın. Tâ ki hayyâtlıktan yaşaman için altın götüresin!*

Meselâ, sen rızkını tedârik etmek için terzilik san'atına teşebbüs etmeye niyet edersin ve bu hayyâtlık ve terzilik cihetinden altın ve para kazanıp yaşamak istersin. "tâ ziyî"de "tâ", ta'lîl içindir. "Ziyî", "yaşamak" ma'nâsına olan "zîsten" masdarının muzâri'dir.

رزق تو در زرگری آرد پدید که ز وهمت بود آن مکسب بعید

4217. *Senin rızkını kuyumculukta zâhir getirir ki, o mikseb senin vehminden uzak idi.*

"Zerger", kuyumcu; "mikseb", kazanç âleti demektir ki, san'attan kinâyedir. Ya'nî, sen terzilik san'atını öğrenmeye tama' ettiğin hâlde, kuyumculuk

san'atına teşebbüs etmek mecbûriyetinde kalırsın ki, bu mikseb ve san'at senin vehminden ve fikrinden uzak idi ve aslâ hâtırına bile gelmez idi.

پس طمع در درزئ بهر چه بود چون نخواست آن رزق ز آن جانب گشود

4218. *Mâdemki o rızkı o taraftan açmak istemedi, binâenaleyh terziliğe tama' ne için idi?*

بهر نادر حکمتی در علم حق که نبشت آن حکم را در ما سبق

4219. *Hakk'ın ilminde olan bir garîb hikmet için ki, o hükmü mâ-sebakta yazdı.*

4214 numaralı beyitte Hakk'ın bu sûretle muâmele etmesi kula aczini ve cehlini bildirmek ve onu hayrette bırakmak ve âlem-i gayba îmânı kuvvetlenmek için olduğu beyân buyurulmuş idi. Hz. Pîr terzilik ve kuyumculuk misâllerini zikrettikten sonra bir hakîkat perdesini daha açıp buyururlar ki: Hakk'ın kulunu bir yerde tama'a düşürüp atâsını ve ihsânını başka bir mahalden yapması onun ilminde olan bir garîb hikmet içindir ki, o hükmü mâsebakta ve ezelde yazdı. O da kulun ayn-ı sâbitesinin lisân-ı isti'dâd ile Hak'tan bu hâli taleb etmesinden nâşîdir; ve bu hâl kulun indinde meçhûl olan sırr-ı kaderdir. Bu hâlin îzâhı budur ki, kulun zâhiri ve cismâniyeti ve bâtını ve hakîkati vardır. Kulun zâhiri ve cismâniyeti kendi muhîtinin cereyânına kapılarak bir cihete meyl eder ve onun husûlünü ister. Fakat bâtını ve ayn-ı sâbitesi, isti'dâdı hasebiyle onun zâhirinin istediği bu hâlin zuhûrunu istemez. Mu'teber olan kulun bâtınının ve ayn-ı sâbitesinin istediği şeylerdir. Eğer kulun zâhiren taleb ettiği şey, bâtınının ve hakîkatinin taleb ettiği şeye muvâfık olursa, o şey mutlakâ zâhir olur; Ve eğer muvâfık olmazsa, zâhirinin istediği şey olmaz, ancak bâtının istediği şey olur. Bu ma'nâya binâen kendisinden duâ taleb olunan bir velî "Oğlum! Çok edilmedik duâlar vardır ki, kabûl olunmuştur" demiştir.

نیز تا حیران بود اندیشه ات تا که حیرانی بود کل پیشه ات

4220. [4201] *Tâ ki yine senin düşüncen hayrân ola! Tâ ki senin san'atın bütün hayrânlık ola!*

Bu sırr-ı kaderin ve yazılmış olan hükmün böyle sana meçhûl olması, senin bu âlem-i zâhirdeki düşüncen hayrân olmak ve senin bütün bu âlem-i kesretteki san'atın ve işin gücün hayrânlık olmak içindir. Fakat garîbdir ki,

ehl-i gaflet hayâtlarında çizdikleri hatt-ı hareket hâricinde ummadıkları iyi ve kötü hâllere ma'rûz kaldıkları hâlde bütün işlerinde kendilerini mutasarrıf bilirler; ve kendilerinin fevkında bir mutasarrıfın vücûdunu idrâke yanaşmazlar.

یا وصال یار زین سعیم رسد　　یا ز راه خارج از سعی جسد

4221. *Ya yârin visâli benim sa'yimden yâhud cesed sa'yinden hâriç yoldan erişir.*

Ya'nî, mâdemki benim bir cismâniyetim ve zâhirim ve bir de ayn-ı sâbitem ve hakîkatim vardır ve bunların da kendi mertebelerinde bir istekleri vardır, ben ise bu âlem-i sûrette matlûbum ve yârin visâlini istiyorum. Binâenaleyh yârin visâli ya benim cismânî olan sa'yimden, yâhud bu cismânî olan sa'yimin hârici olan hakîkatimin yolundan erişir ve ummadığım bir yoldan husûle gelir.

من نگویم زین طریق آید مراد　　می‌طپم تا از کجا خواهد گشاد

4222. *Ben demem ki, "Murâd bu yoldan gelir; nereden açılacaktır?" diye çırpınırım.*

Ben demem ki, "Murâdım mutlakā benim zâhiren sülûk ve taleb ettiğim yoldan gelir; sırr-ı kadere vâkıf olmadığım için, acabâ, murâdım nereden açılacak ve hâsıl olacakdır?" diye bu cismâniyet âleminde çırpınırım.

سر بریده مرغ هر سو می‌فتد　　تا کدامین سو رهد جان از جسد

4223. *Başı kesilmiş kuş her tarafa düşer. Acabâ cesedden cân hangi taraftan kurtulur?*

Nitekim başı kesilmiş olan kuş, "Acabâ cesedden cân hangi taraftan kurtulur?" diye o tarafa bu tarafa çırpınıp durur.

یا مراد من بز آید زین خروج　　یا ز برجی دیگر از ذات البروج

4224. *Ya benim murâdım bu çıkıştan, yâhud burçlar sâhibinden başka bir burçtan zâhir olur.*

"Burçlar sâhibi"nden murâd, Hak'tır. Zîrâ her bir ism-i ilâhî bu kal'a-i zâtü's-suverin bir burcudur ki, atâyâ-yı ilâhiyye kullara o isimlerin elleriyle vâsıl olur. Bunlara "atâyâ-yı esmâiyye" derler ki, tafsîli *Fusûsu'l-Hikem*'de Fass-ı Şîsî'dedir. Ya'nî, benim murâdım ya irâdem ile bu sefere çıkıştan hâsıl

olur ki, bu da bir ism-i ilâhînin îcâbıdır veyâhud birçok muhtelif isimlerin sâhibi olan Hakk'ın başka bir isminin elinden zâhir olur.

حکایت آن شخص که خواب دید که آنچه می‌طلبی از یسار بمصر وفا شود آنجا گنجیست در فلان محله در فلان خانه چون بمصر آمد کسی گفت که من خواب دیده ام که گنجیست ببغداد در فلان محله در فلان خانه نام محله و خانهٔ این شخص بگفت آن شخص فهم کرد که آن گنج در مصر گفتن جهت این بود که مرا یقین کنند که در غیر خانهٔ خود نمی‌باید جستن و لیکن آن گنج یقین جز در مصر حاصل نشود

O şahsın hikâyesidir ki, "Zenginlikten taleb ettiğin şey Mısır'da vefâ olur, orada filân mahallede, filân evde bir defîne vardır" diye rü'yâda gördü. Vaktâki Mısır'a geldi, bir kimse dedi ki: "Ben rü'yâda, Bağdâd'da filân mahallede, filân evde bir defîne vardır, diye rü'yâ görmüşümdür." Ve bu şahsın evini söyledi. O şahıs anladı ki, "O defîne Mısır'dadır" demek, bunun için idi ki, bana yakîn etsinler ki, kendi evinin gayrında aramak lâzım gelmez. Velâkin o defîne muhakkak Mısır'ın gayrında hâsıl olmaz

Bu kıssanın zımnındaki ma'nâ budur ki: Sâlik Hakk'ı bulmak için ister âfâkta sûretâ ve ister kendi nefsinin merâtibinde ma'nen sefer etsin, aradığı Hak ve hakîkat defînesi ancak kendi cisminin evinde mahfîdir. Fakat bu defînenin kendi evinde mahfî olduğunu bilemez. Vehim ve hayâl âleminde kendinden hâriç zanneder. Bu ma'nâyı bulmak için, sefere ve bir mürşid-i kâmilin haber verip göstermesine muhtâçtır.

بود زر میراثیٔ را بی شمار جمله را خورد و بماند او عور و زار

4225. *Bir mîrâsyedinin sayısız altını var idi; hepsini yedi ve o çıplak ve âciz kaldı.*

"Mîrâsî", mîrâsa mensûb ya'nî mîrâsyedi demek olur. "Ûr", çıplak demektir.

مال میراثی ندارد خود وفا　　چون بناکام از گذشته شد جدا

4226. *Mîrâsyedinin malı muhakkak vefâ tutmaz. Çünkü nâ-kâm olan geçmişten cüdâ oldu.*

Mîrâsyedinin eline geçen mîrâs malın muhakkak vefâsı yoktur. Pek çabuk ve az bir zamanda mahv olup gider. Çünkü bu mal murâdına nâil olamadan vefât edip bu dünyâ hayâtından geçmiş ve gitmiş olan bir kimseden ayrıldı ve arta kaldı; ve bu murâdsız kimsenin gözü bu mal üzerinde kaldı.

او نداند قدر هم کاسان بیافت　　کو بکد و رنج و کسبش کم شتافت

4227. *O kadrini de bilmez. Zîrâ kolay buldu. Zîrâ onun meşakkatine ve zahmetine ve kazancına az koştu.*

O mîrâsyedi bu mîrâs malının kadir ve kıymetini de bilmez. Zîrâ bu malı kolay buldu ve zîrâ o malın meşakkatine ve zahmetine ve kazancına az koştu. "Kem şitâft", "az koştu" demek olur. "Az koşmak"tan murâd budur ki, vâris mîrâsını almak için müteveffânın terekesini yazdırmaya ve diğer vârisler arasında malı taksîm ettirmek gibi hizmetleri ve zahmetleri ihtiyâr etmektir. Bu ise onu kazanmak için az bir zahmet ihtiyâcıdır.

قدر جان زان می‌ندانی ای فلان　　که بدادت حق ببخشش رایگان

4228. *Ey filân! Ondan dolayı cânın kadrini bilmezsin ki, Hak sana bedâva bahşiş ile verdi.*

Ey filân kimse! Sen cânını Hak Teâlâ'nın atâsı ve bahşişi sebebiyle, mîrâsyedi gibi, bedâva bulduğun için kadir ve kıymetini bilmeyip hor ve hakîr kullanırsın. "Bu âlem-i sûrette zevk edelim!" diye tıbben muzır olan içkileri içer mükeyyifâtı kullanırsın; ve sıhhatine lâzım olan uyku vakitlerini geçirirsin; ve gıdâ nâmı altında abur cubur şeyler yersin ve nihâyet tedâvîsi kâbil olmayan illetlere dûçâr olarak cânından bıkıp intihâra kadar gidersin. Halbuki bu cân, cânânı bulmanın ve satın almanın sermâyesidir.

نقد رفت و کاله رفت و خانه ها　　ماند چون جغدان درآن ویرانه ها

4229. *Nakd gitti ve metâ' ve evler gitti. Baykuşlar gibi o vîrânelerde kaldı.*

Velhâsıl mîrâsyedinin nakdi gitti ve eşyâsı ve evleri satılarak paraları harc olundu. O bîçâre baykuşlar gibi o vîrânelerde kaldı.

گفت یا رب برگ دادی رفت برگ　　یا بده برگی و یا بفرست مرگ

4230. *Dedi: "Yâ Rab! Berg verdin, berg gitti; ya berg ver veyâ ölüm gönder!"* [4211]

"Berg", müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "esbâb-ı maîşet ve servet ve zâd ü zahîre" demektir. O mîrâsyedi dedi: "Yâ Rab! Servet verdin, bu servet gitti; ya bana esbâb-ı maîşet ver veyâhud ölüm gönder, bu sıkıcı hayattan kurtulayım!"

چون تهی شد یاد حق آغاز کرد　　یا رب و یا رب اَجِرْنی ساز کرد

4231. *Vaktâki boş oldu, Hakk'ın zikrine başladı. "Yâ Rab ve yâ Rab! Bana necât ver!"i hîle yaptı.*

"Sâz", müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "mekr ve hîle ve ferîb" demektir *(Şemsü'l-Lügât)* "Sâz kerden", hîle ve mekr etmek demek olur. Ya'nî, o mîrâsyedi eli boş kaldığı vakit Hakk'ı anmaya başladı. "Ve yâ Rab! Ve yâ Rab!" diye mükerrer hitâblar yaparak "Bana necât ver!" duâsıyla hîle yaptı. *Fîhi Mâ Fîh*'lerinin 70. faslında Hz. Pîr efendimiz bu ma'nâ hakkında şöyle buyururlar:

"Hak ile kul arasında hicâb ikidir; bâkî hicâblar bundan zâhiri olur: O da sıhhat ve mâldır. Sahîhu'l-beden olan kimse "Hani Hak? Bilmiyorum ve görmüyorum!" der. Kendisinde maraz peydâ olunca, "Yâ Allâh, yâ Allâh!" demeye başlar; ve Hak ile hem-râz olup tekellüm eder. Binâenaleyh gördün ki, o sıhhat onun hicâbı idi ve Hak o maraz altında gizlenmiş idi; ve bir adamın ne kadar mâl ve kuvâsı varsa, o kadar esbâb ve murâdâtını müheyyâ kılar ve gece gündüz onunla meşgûl olur. Bî-nevâlık teveccüh edince, nefis zayıf olup, Hak etrâfında dolaşır. Beyit:

پستی و تهی دستیت آورد بمن　　من بندهٔ پستی و تهی دستیٔ تو

"İlâhî! Zillet ve fakr ve el boşluğu Seni bana getirdi. Ben Senin zelîl ve eli boş bir kulunum!"

نی پیمبر گفت مؤمن مزهرست　　در زمان خالیئ ناله گرست

4232. *Peygamber "Mü'min mizherdir; boşluk zamânında nâle-gerdir" buyurmadı mı?*

"Mizher", "ud" dedikleri sazın ismidir. Ba'zı nüshalarda "mizmer" vâki'dir ve mizmer, "düdük" ma'nâsınadır. Bu beyt-i şerîfte المؤمن کمثل المزمار لا یحسن صوته الا بخلاء بطنه ya'nî "Mü'min düdük gibidir, sesini ancak karnının boşluğu sebe-

biyle güzel çıkarır" hadîs-i şerîfine işâret buyurulmuştur. Ankaravî hazretleri bu hadîs-i şerîfi . . . المؤمن كمثل المزهر . . الخ [ya'nî "Mü'min ud gibidir... ilh.]" ibâresiyle nakl etmiştir. Bu sûrette hadîs-i şerîfte mü'min ud sazına teşbîh buyurulmuştur. Udun sesi iyi çıkmak için onun dahi düdük gibi hazînesinin içi boş olmak lâzımdır. Ya'nî Resûl-i Ekrem hazretleri hadîs-i şerîflerinde "Mü'min düdük veyâ ud misâlidir; düdük veyâ ud nasıl içi boş olduğu vakit latîf sadâ verirse, mü'min dahi karnı boş olduğu ve acıktığı vakit, latîf ve güzel sözler ile Hakk'a yalvarıp ihtiyâcını ister" buyurmadı mı?! Nitekim Fussilet Sûresi'nde dahi وَإِذَا أَنْعَمْنَا الْإِنْسَانَ أَعْرَضَ وَنَأَىٰ بِجَانِبِهِ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَذُو دُعَاءٍ عَرِيضٍ (Fussilet, 41/51) ya'nî "Biz insana in'âm ettiğimiz vakit, bu ni'metlere dalıp bizden yüz çevirir, şükür ve duâya hâcet görmez; ve ona şer mess ettiği ve karîb olduğu vakit, çok ve uzun duâlar sâhibi olur" buyurulmuştur. Binâenaleyh mü'min, boşluğu zamânında nâle edici olur.

چون شود پر مطربش بنهد ز دست پر مشو كاسيب دست او خوشست

4233. *Vaktâki dolu olur, mutrib onu elden koyar. Dolu olma ki, onun elinin âsîbi hoştur.*

"Âsîb", vurmak, sadme. Burada ud sazının tellerine vurulan mızrâbdır. Ya'nî, meselâ ud çalan bir mutrıb onun hazînesinin dolu olduğunu görünce, "Buna mızrâb vurmak münâsib değildir; sesi çıkmaz!" deyip elinden bırakır. İnsan dahi Hakk'ın kudret elinde bir ud mesâbesindedir. Onun kalbi ve bâtını hevâ-yı nefsânî ve gıll u gış ile dolu oldukça, ondan ilhâmâta müstenid olan maârif ve hakâyık-ı ilâhiyye zuhûr etmez. Binâenaleyh nefsânî sıfatlardan dolu olma! Zîrâ Hakk'ın tecelliyât-ı esmâiyyesini senden ızhârı hoştur.

تی شو و خوش باش بین اصبعین کز می لا اَیْنَ سرمستیست اَیْن

4234. *Boş ol ve iki parmak arasında hoş ol! Zîrâ mekân mekânsızın sermestidir.*

"Tî", "boş" ma'nâsına olan "tuhî" kelimesinin muhaffefidir; "lâ-eyn", mekânsız ve "eyn", mekân ma'nâlarınadır. Birinci mısrâ'da القلب بين اصبعين من اصابع الرحمن يقلبها كيف يشاء ya'nî "Kalb, Rahmân'ın parmaklarından iki parmak arasındadır; onu dilediği gibi döndürür" hadîs-i şerîfine işâret buyurulur. Ya'nî, nefsânî sıfatlardan boş ol ve Hakk'ın esmâ-i cemâliyye ve celâliyyesinden ibâret olan iki parmağı arasında hoş ol! Zîrâ taayyün sâhibi olan mekân, mekândan ve taayyünden münezzeh olan Hakk'ın zâtının sarhoşudur.

Nitekim sarhoş kendi harekâtında serbest olmayıp, onu ayık olanlar idâre ederler. Mekânın idâresi de lâ-mekân olan Hak tarafından vâki'dir.

رفت طغیان آب از چشمش گشاد　　آب چشمش زرع دین را آب داد

4235. *Tuğyân gitti, onun gözünden su açıldı. Onun gözünün suyu dîn zer'ine su verdi.*

Mîrâsyedi züğürt olup aç kalınca, azgınlığı gitti ve inkisâr-ı kalb hâsıl olup, gözünden yaşlar akmaya başladı. Onun gözünün yaşı dîn ve inkıyâd zer'ini suladı ve kalbinin bostanı yeşillendi.

سبب تأخیر اجابت دعای مؤمن

Mü'minin duâsının kabûlünün geri kalmasının sebebi

ای بسا مخلص که نالد در دعا　　تا رود دود خلوصش بر سما

4236. *Ey ne çok muhlis ki, duâda inler! Hattâ onun hulûsunun dumanı göğe gider.*

Ya'nî, birçok muhlis kullar vardır ki, Hak'tan murâdlarını isteyip ağlayarak yalvarırlar. Hattâ onların kalblerindeki hulûslarının dumanı âlem-i ulvîye ve rûhânîye çıkar.

تا رود بالای این سقف برین　　بوی مجمر از انین المذنبین

4237. *Günâhkârların inlemesinden micmer kokusu, bu yüksek tavan yukarısına kadar gider.*

"Micmer", içinde öd ağacı gibi güzel kokulu maddeler yakılan buhûrdânlık demektir. Burada günâhkârların harâretli olan göğüsleri, micmere ve kalblerindeki ihlâs, güzel kokulu maddeye ve çıkardıkları âhlar dahi, kokuya teşbîh buyurulmuştur. "Yüksek tavanın yukarısı"ndan murâd, âlem-i sûretin fevkı olan âlem-i ervâhtır. Ya'nî, günâhkârların hulûs-i kalb ile ettikleri nâlelerden peydâ olan âhlar, âlem-i sûretin üstü olan âlem-i ervâha kadar gider.

پس ملائك با خدا نالند زار كای مجیب هر دعا وای مُستَجَارْ

4238. *Binâenaleyh melekler Hudâ'ya yana yana nâle ederler. Derler ki: "Ey her duâyı kabûl edici ve ey emn ve emân verici!"*

"Müstecâr", emn ve emân verici ve ecir mahalli veyâ kendisinden ecir taleb olunmuş. Binâenaleyh âlem-i ervâhtaki melâike bu mü'minin oraya vâsıl olan âhlarını görünce, cenâb-ı Hakk'a niyâz edip derler ki: "Ey her duâyı kabûl eden ve ey emn ve emân veren hâlıkımız!"

بندهٔ مؤمن تضرع می کند او نمی‌داند بجز تو مُستَنَدْ

4239. *"Mü'min kul tazarru' ediyor. O senden başka dayanacak yer bilmiyor."*

تو عطا بیگانگانرا می‌دهی از تو دارد آرزو هر مشتهی

4240. [4221] *"Sen atâyı yabancılara veriyorsun; her müştehî arzûyu senden tutar."*

"Yâ Rab! Sen seni tutmayan ve sana yabancı olan münkirlere türlü türlü ihsânlarını veriyorsun ve seni inkâr ettikleri hâlde onları gece ve gündüz ni'metlerine müstağrak ediyorsun; her iştihâsı ve murâdı olan kimse, arzûsuna senden nâil olmaktadır."

حق بفرماید نه از خوارئ اوست عین تأخیر عطا یارئ اوست

4241. *Hak buyurur: "Onun hakîrliğinden değildir. Atânın te'hîrinin aynı onun mededkârlığıdır."*

Hak Teâlâ meleklere hitâben buyurur ki: "Benim onun istediği şeyi derhâl vermemekliğim, benim indimde onun hakîrliğinden ve horluğundan dolayı değildir. Atâmı ve ihsânımı geri bırakmamın aynı, ona karşı mededkârlığımın ve inâyetimin aynıdır. Ya'nî ihsânımı geç bırakmam, ona olan inâyetimin aynı ve kendisidir."

حاجت آوردش ز غفلت سوی من آن کشیدش موکشان در کوی من

4242. *"Hâcet onu gafletten benim tarafıma getirdi. O onu saçından çekici olarak benim mahalleme çekti."*

"Zîrâ o kulumun ihtiyâcı onu saçından çeke çeke benim mahalleme ve benim tarafıma çekip getirdi."

گر بر آرم حاجتش او وا رود　　هم در آن بازیچه مستغرق شود

4243. *"Eğer onun hâcetini getirir isem o geri gider. Yine o oyuncakla müstağrak olur."*

"Eğer onun muhtâç olduğu ihsânımı derhâl verir isem, o yine geriye gidip gaflete düşer. Yine o âlem-i sûret ve kesâfet oyuncaklarında müstağrak olur. Zîrâ hayât-ı dünyâ أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَزِينَةٌ (Hadîd, 57/20) ya'nî "Dünyâ hayâtı ancak oyun ve lehvdir" âyet-i kerîmesi mûcibince çocukların oynadığı oyuncaklar makûlesidir.

گر چه می‌نالد بجان یا مستجار　　دل شکسته سینه خسته گو بزار

4244. *Gerçi kalbi münkesir, sînesi mecrûh olarak "Yâ müstecâr!" diye cân ile inler, de.*

İkinci mısrâın nihâyetindeki "gû", "güften" masdarının emr-i hâzırdır, "söyle, de!" demektir. "Bi-zâr", "zârîden" masdarından kezâlik emr-i hâzırdır, "inle!" demek olur" Ba'zı nüshalarda "gû bi-zâr" yerine "sûg vâr" vâki'dir; "sûg", mâtem, "vâr" edât-ı teşbîhtir. "Sûg vâr", mâtem ehli gibi demek olur. Ya'nî, "Gerçi benim o kulum kalbi münkesir ve sînesi mecrûh olarak "Yâ müstecâr!" diye bana hitâb edip inliyor, sen ona "İnle!" de!" İkinci nüshaya göre ma'nâ "Gerçi o kulum mâtem ehli gibi kalbi münkesir ve sînesi mecrûh olarak "Yâ müstecâr!" diye inliyor" demek olur.

خوش همی‌آید مرا آواز او　　و آن خدایا گفتن و آن راز او

4245. *"Bana onun âvâzı ve "yâ Rab!" demesi ve onun o râzı hoş gelir."*

"Bana o kulumun sesi ve "yâ Rab!" diye bana hitâb etmesi ve kalbinin sırrını bana açması hoş gelir." Ma'lûm olsun ki, bu âlem-i keserât ve bu kal'a-i zâtü's-suver, birçok yerlerde îzâh olunduğu üzere, Hakk'ın sıfât ve esmâsının aynasıdır. Kul zillet ve acz makāmında niyâza başladığı vakit, Hakk'ın azamet ve kudretinin makāmı zâhir olur. Bu nokta-i nazara göre mü'min ve ba'zı peygamberlerin münkiri olanlar, kullukları i'tibâriyle müsâvîdir. Fakat kabûl-i niyâz mes'elesinde mü'min ile münkire olan tecellî başkadır. Zîrâ münkir, Hakk'ın peygamberlerinden ba'zılarını reddetmekle Hakk'ı reddetmiş olduğundan mebgūz-ı ilâhî olmuştur. Onların niyâzı ve sadâsı da mebgūz-ı ilâhî olduğundan, makām-ı azamet ve kudretten bir ân evvel istediğini alıp sesini kesmesi için hâceti çabuk verilir. Mü'min ise, mah-

bûb-ı ilâhî olduğundan niyâzı ve sadâsı da makbûl-i Hak'tır. Niyâzına ve tazarru'una devâm etmesi ve sesini kesmemesi için Hak Teâlâ onun hâcetini te'hîr buyurur.

و آنکه اندر لابه و در ماجرا می‌فریباند بهر نوعی مرا

4246. *"Ve o kimse ki yalvarmakta ve mâcerâda her bir nevi' ile beni aldatır."*

"Firîbânîden", aldatmak, demektir. Burada kendi tarafına meyl ve teveccüh ettirmekten kinâyedir. Ya'nî, "O mü'min kulum ki, bana yalvarmakta ve kendi murâdının ve arzûsunun mâcerâsında, kendi mertebe-i ma'rifeti nisbetinde türlü türlü sözler ve niyâzlar ile beni kendi tarafına meyl ve teveccüh ettirir." Nitekim 2. cildde Mûsâ (a.s.) zamânında bir çobanın kendi mertebesine göre Hakk'a olan münâcâtı geçmiş idi. Bu cildin 1707 numarasına mürâcaat olunsun!

طوطیان و بلبلان را از پسند از خوش آوازی قفص در می‌کنند

4247. *Tûtîleri ve bülbülleri beğenmekten, latîf seslilikten dolayı kafes içine koyarlar.*

زاغ را و جغد را اندر قفص کی کنند این خود نیامد در قصص

4248. *Kargayı ve baykuşu ne vakit kafese koyarlar! Bu ise kıssalarda geldi.*

Bu beyitlerde mü'minler tûtî kuşuna ve bülbüle ve münkirler kargaya ve baykuşa teşbîh buyurulmuştur. Ya'nî, tûtî kuşlarını ve bülbülleri beğendikleri ve makbûl tuttukları için latîf olan seslerinden dolayı kafese koyarlar ve beslerler; fakat kargayı ve baykuşu makbûl tutup kafeste beslediklerini işitmedik. Bunun gibi, Hak Teâlâ mü'minlerin hâcetini derhâl vermemekle, onları kendi indinde hapseder ve münâcâtlarının tekrârından hoşlanır; ve münkirlerin hâcetini derhâl vermekle onları nezdinden tard ve def' eder. Aşağıdaki beyitler bu hâlin diğer misâlidir.

پیش شاهدباز چون آید دو تن آن یکی کمپیر و دیگر خوش ذقن

4249. *Mahbûb-dostun önüne vaklâki iki kimse gelir, o birisi bunak ihtiyar ve diğeri latîf çeneli.*

"Kempîr", bunak ihtiyar; "zekan", çene, "hoş-zekan", çenesinde kıl ve sakal bitmemiş olan şâbb-ı emredden kinâyedir. "Şâhid", Fârisî'de "mahbûb" demektir. "Şâhid-bâz", mahbûb-dost ve güzel seven, demektir. Ya'nî, mese-

lâ, bir güzel seven kimsenin önüne birisi bunak ihtiyar ve diğeri parlak yüzlü olan iki kimse gelse.

هر دو نان خواهند او زوتر فطیر　　آرد و کمپیر را گوید که گیر

4250. [4231] *Her ikisi ekmek isterler. O çarçabuk fatîri ihtiyara getirir. Der ki: "Al!"*

"Fatîr", lügatte "mayasız ekmek" demektir. Ya'nî, o kimse çabuk savuşup gitmesi için ihtiyara acele mayasız ekmeği getirip "Al!" diye verir.

و آن دگر را که خوشستش قد و خد　　کی دهد نان بل بتأخیر افکند

4251. *Ve o diğerine ki, onun boyu ve yanağı güzeldir, ne vakit ekmek verir! Belki te'hîre bırakır.*

گویدش بنشین زمانی بی‌گزند　　که بخانه نان تازه می‌پزند

4252. *Ona der: "Bir zaman zararsız otur ki, evde tâze ekmek pişiriyorlar!"*

O kimse o güzel yüzlüye der ki: "Biraz zararsız ve râhat otur, zîrâ evde tâze ekmek pişiriyorlar, sana ondan vereyim!"

چون رسد آن نان گرمش بعد کد　　گویدش بنشین که حلوا می‌رسد

4253. *Vaktâki ona zahmetten sonra sıcak ekmek erişe, ona der: "Otur ki, helvâ geliyor!"*

"Ked", emek ve bir şeyin husûlü için çekilen zahmet ve sa'y demektir. Ya'nî, vaktâki o güzel yüzlüye emek ve zahmetle pişirildikten sonra sıcak ekmek gelir, ev sâhibi ona: "Otur ki, arkadan tatlı geliyor!" der.

هم بدین فن دار دارش می‌کند　　وز ره پنهان شکارش می‌کند

4254. *Bu fen ile de ona "tut, tut!" yapar; ve onu gizli yoldan şikâr eder.*

"Dâr, dâr", "tut, tut!" ve "al, al!" demektir. Ya'nî, ev sâhibi o güzel yüzlüye birbiri arkasına "Al, al!" diye hîle yapar ve onun hâcetini te'hîr ederek onu gizli yoldan avlayıp yanında tevkîf eder.

که مرا کاریست با تو یکزمان　　منتظر می‌باش ای خوب جهان

4255. *Der ki: "Benim senin ile bir işim vardır, ey cihânın güzeli! Muntazır ol!"*

Ya'nî, ev sâhibi bu hîleleriyle demek ister ki: "Benim senin ile bir işim vardır, ey cihânın güzeli! Acele etme, bekle!"

تا بدین حیله فریباند ورا　　تا مطیع و رام گرداند ورا

4256. *Nihâyet bu hîle ile onu aldatır. Nihâyet onu mutî' ve münkâd eder.*

بی‌مرادیٔ مؤمنان از نیك و بد　　تو یقین می‌دان بهر این بود

4257. *Mü'minlerin iyiden ve kötüden murâdsızlığı, sen yakînen bil ki, bunun için olur.*

Ya'nî, mü'minlerin Hak'tan kendi nefislerine mülâyim gelen iyi bir şeyi istedikleri vakit, murâdlarının hâsıl olmaması veyâhud nefislerine mülâyim gelmeyen bir kötü şeyden kurtulmak istedikleri vakit, bu isteklerine nâil olamamalarını sen yakînen bil ki, bu yukarıda beyân ettiğimiz sebebden dolayıdır. Zîrâ hadîs-i şerîfte اذا احب الله عبدا ابتلاه ليسمع تضرعه ya'nî, "Allâh Teâlâ bir kulunu sevdiği vakit onun yalvarmasını dinlemek için onu mübtelâ kılar" buyurulmuştur.

رجوع کردن بقصهٔ آن شخص که اورا نشان
گنج دادند بمصر و بیان تضرع او از درویشی بحضرت حق

O şahsın kıssasına rücû' etmektir ki, ona Mısır'da defînenin nişânını verdiler ve onun fakîrlikten dolayı Hz. Hakk'a yalvarmasının beyânı

مرد میراثی چو خورد و شد فقیر　　آمد اندر یا رب و گریه و نفیر

4258. *Mîrâsyedi adam vaktâki yedi ve fakîr oldu, "yâ Rabb"a ve ağlamaya ve feryâda başladı.*

Ya'nî, o mîrâsyedi adam elindeki mîrâs malını yedi ve bitirdi ve fakîr oldu, sonra "Aman yâ Rab!" demeye ve yalvarıp ağlamaya ve feryâda başladı.

خود که کوبد این در رحمت نثار　　که نیابد در اجابت صدبهار

4259. *Muhakkak bu rahmet saçıcı olan kapıyı kim çalar ki, icâbette yüz bahar gelmesin!*

Ya'nî, Hak Teâlâ hazretlerinin rahmet saçıcı olan bu kapısını kim çalar ki, bu kapıdan onun istediği şey verilmesin ve niyâzının kabûlü husûsunda baharlarda açılan güller ve çiçekler gibi onun murâdının gülleri ve çiçekleri açılmış olmasın!

خواب دید او هاتفی گفت او شنید که غنای تو بمصر آید پدید

4260. [4241] *O rü'yâ gördü. Bir hâtif dedi. O işitti ki: "Senin zenginliğin Mısır'da zâhir gelir."*

"Hâtif", "seslenmek ve sadâ vermek" ma'nâsına olan "hetf" masdarından ism-i fâildir; ve "âlem-i gaybdan seslenen melek" murâd olunur. Ya'nî, o mîrâsyedi rü'yâ gördü ve rü'yâsında kendisi görünmeksizin bir melek ona bağırarak dedi ki: "Senin istediğin zenginlik sana Mısır'da hâsıl olur!"

رو بمصر آنجا شود کار تو راست کرد گدیت را قبول او مرتجاست

4261. *"Mısır'a git. Senin işin orada doğru olur. Senin tese'ülünü kabûl etti. O mürtecâdır."*

"Gedye", tese'ül ve dilencilik; "mürtecâ", kendisinden ümîd edilmiş olan, demektir. Ya'nî, hâtif mîrâsyediye dedi ki: "Mısır'a kadar git! Zîrâ senin zenginlik işin orada doğru olur ve netîcelenir. Senin tazarru'un ve niyâzın üzerine Hak Teâlâ tese'ülünü ve dilenmeni kabûl etti; ve Hak Teâlâ kendinden her murâdın husûlü ümîd olunan bir kerîmdir."

در فلان موضع یکی گنجیست زفت در پی آن بایدت تا مصر رفت

4262. *"Filân mevzi'de bir azîm defîne vardır. Onun arkasında sana Mısır'a kadar gitmek gerektir."*

بی‌درنگی هین ز بغداد ای نژند رو بسوی مصر و منبتگاه قند

4263. *"Âgâh ol, ey gamlı! Bir teahhursuz Bağdâd'dan Mısır ve şekerin menbet-gâhı tarafına git!"*

"Nejend" ve "nijend", donmuş ve gamlı ve süflî ve öfkeli, ma'nâlarınadır. Burada "gamlı" ma'nâsı münâsibdir. Ya'nî, hâtif dedi: "Ey fakr u zarûretten dolayı gamlı olan kimse, âgâh ol! Bir teahhura ve teemmüle mahal vermeksizin hemân Bağdâd'dan Mısır'a ve şeker gibi tatlı olan murâdının neşv ü nemâ bulduğu tarafa kalk git!"

چون ز بغداد آمد او تا سوی مصر گرم شد پشتش چو دید او روی مصر

4264. *Vaktâki Bağdâd'dan Mısır tarafına geldi, o Mısır'ın yüzünü görünce arkası sıcak oldu.*

"Germ şüden-i püşt", arkanın sıcak olması, ümîdinin kavî olmasından kinâyedir. Ya'nî, vaktâki o mîrâsyedi Bağdâd'dan Mısır'a gitti, Mısır'ın yüzünü görünce ümîdinde kavî oldu.

بر امید وعدهٔ هاتف که گنج یابد اندر مصر بهر دفع رنج

4265. *Hâtifin va'di üzerine ki, def'-i renc için defîneyi Mısır'da bulur.*

در فلان کوی و فلان موضع دفین هست گنجی سخت نادر بس گزین

4266. *Filân mahallede, filân mevzi'de medfûn, pek nâdir, çok makbûl bir defînedir.*

Ya'nî, Mısır'ı gördüğü vakit ümîdinin kuvvetlenmesine sebeb bu idi ki: Hâtif ona def'-i renc ve meşakkat için defîneyi Mısır'da bulacağını ve filân mahallede ve filân yerde gömülmüş pek nâdir ve çok makbûl bir defîne bulunduğunu va'detmiş idi.

Bu kıssadan bir zevk husûlü için biraz rumûzu altında gizlenmiş olan ma'nâdan bahsetmek münâsib olur. "Mîrâsyedi"den murâd, bedâvâ bulduğu rûhunu hevâ-yı nefsânîsi uğrunda israf edip ömrü âhir olmaya başlayan kimsedir ki, kendisinin hayât-ı uhreviyyedeki müflisliğini ve idrâk-i hakâyıktan bî-behreliğini idrâk edip Hakk'a niyâza başlar. "Defîne"den murâd, hakîkat-i insâniyyedir ki, cenâb-ı Hak tarafından bu kimsenin niyâzı kabûl buyurularak, âlem-i ma'nâda hâtif tarafından kendisinde hakîkat-i insâniyye medfûn Mısır, ya'nî bir şehir mesâbesinde olan insân-ı kâmilin bulunduğu mahall işâret buyurulur. Aşağıdaki beyitlerin bu ma'nâya göre mütâlaası lâzımdır.

لیك نفقش بیش و کم چیزی نماند خواست گدیه بر عوام الناس راند

4267. *Fakat onun nafakası ziyâde ve eksik bir şey kalmadı. Avâmm-ı nâs üzerine tese'ül sürmek istedi.*

Ya'nî, defîneyi bulmak için sûrî sefere çıkan bu mîrâsyedinin artık eksik nafaka nâmına bir şeyi kalmadı. Bu defîneyi buluncaya kadar avâmm-ı nâs üzerine dilenciliğe kalkıştı. Ya'nî tâlib-i hakîkat olan bu kimse insân-ı kâmili

buluncaya kadar, avâmm-ı nâstan ma'dûd olan ulemâ-i zâhirden istimdâda teşebbüs etti.

لیك شرم و همتش دامن گرفت　　خویش را در صبر افشردن گرفت

4268. *Fakat onun utanması ve himmeti eteğini yakaladı. Kendisini sabır içinde sıkmak tuttu.*

Fakat bu mîrâsyedi avâmm-ı nâsa karşı dilencilik yapmaktan utandı ve âlî olan himmeti "Bunu yapma!" diye eteğini yakaladı ve men' etti. Binâenaleyh kendisini sabır içinde bir tazyîk hâli tuttu.

باز نفسش از مجاعت بر طپید　　ز انتجاع و خواستن چاره ندید

4269. *Tekrâr onun nefsi açlıktan çırpındı. İnticâ'dan ve istemekten çâre görmedi.*

"Mücâat", açlık; "tapîden", çırpınmak; "inticâ'", su ve ot aramak ve bir iyilik talebi için bir kimsenin nezdine gitmek demektir. Ya'nî, tekrâr o mîrâsyedinin nefsi açlıktan çırpındı ve bir kimseden murâdını taleb etmekten ve istemekten başka bir çâre göremedi.

گفت شب بیرون روم من نرم نرم　　تا ز ظلمت نایدم در گدیه شرم

4270. [4250] *Dedi: "Ben gece yavaş yavaş dışarıya giderim, tâ ki karanlıktan dolayı, dilenmekten bana utanma gelmesin!"*

Mîrâsyedi kendi kendine dedi ki: "Karanlıktan dolayı, bana halktan utanma gelmemek için gece vakti sokaklara çıkarım."

همچو شبکوکی کنم من ذکر و بانگ　　تا رسد از بانگهایم نیم دانگ

4271. *"Bir şebkûk gibi ben zikir ve sadâ ederim, tâ ki benim seslerimden yarım dâng erişir."*

"Şeb-kûk", gece vakti kasîdeler ve beyitler tegannî ederek mahalle mahalle dolaşıp sadaka isteyen dilenci demektir (*Burhân*). "Dâng", eski zamanlarda kullanılan bir paranın ismidir. Arabça "دانق - dânik" kelimesinin Fârisî'ye naklidir; ve bu para bir dirhemin altıda biridir ki, iki kırât ağırlığındadır ve her kırât beş arpa ağırlığındadır. "Yarım dâng", cüz'î bir paradan kinâye olur. Türkçe'de "beş-on para" derler. Mîrâsyedi dedi ki: "Sokaklara çıkıp bir gece dilenci gibi kasîdeler okuyayım; benim sesimi işiten erbâb-ı kerem bana beş-on para verirler."

اندرین اندیشه بیرون شد بکوی واندرین فکرت همی‌شد سو بسوی

4272. *Bu düşünce içinde mahalleye dışarıya çıktı ve bu fikir içinde taraf taraf giderdi.*

یك زمان مانع همی‌شد شرم جاه یك زمانی جوع می گفتش بخواه

4273. *Bir zaman câhın utanması mânî' olurdu. Bir zaman ona açlık istetirdi.*

Ya'nî, mîrâsyedi esâsen zenginlik görmüş ve dilencilik derekesine düşmemiş bir adam olduğu için, bu hâl içinde bir müddet kendi haysiyetini düşünerek, kendi mertebesinin utanması dilenmeye mânî' olurdu. Fakat kendine galebe eden açlık ona utanma[ksızın] istetirdi. Nitekim ulûm-i zâhire ve edille âlimlerinden birinin içine hakîkate ıttılâ' açlığı düşünce, zulmet-i tabîiyye içinde insân-ı kâmilin sohbetine mürâcaat husûsunda nefislerinin ârı altında keşmekeş içinde bulunurlar.

پای پیش و پای پس تا ثلث شب که بخواهم یا بخسبم خشك لب

4274. *"Üsteyim mi, yâhud dudağı kuru olarak uyuyayım mı?" diye gecenin üçte birine kadar ileri ayak ve geri ayak idi.*

"İleri ayak ve geri ayak olmak" tereddüdden kinâyedir; ve "dudağı kuru olmak", açlıktan kinâyedir. Ya'nî, "İsteyim mi, yoksa aç olarak uyuyayım mı?" diye gecenin üçte birine kadar, bir adımı ileride bir adımı da geride ya'nî tereddüd içinde idi. Nitekim fakîrin üstâd-ı hakîkatim Mesnevîhân Selânikli Mehmed Es'ad Dede (k.s.) hazretlerine ilk def'a mürâcaatım dahi bu hâl içinde vâki' olmuştur ve bu hâl-i tereddüdümü arz ettiğim vakit fakîre şu cevâbı vermişlerdir:

Menkıbe: "Ma'rûf-ı Kerhî (k.s.) hazretleri zamânında bir râhib varmış. Riyâzât ve mücâhedât sebebiyle onda ba'zı hârikalar zuhûr etmeye başlamıştır. Meselâ oturduğu yerde, gelecek misâfirleri keşf eder imiş. Onun bu hâli ehl-i İslâm arasında garâbeti ve kıyl u kâli mûcib olmuş. Râhibin bu hâli hakkında îzâhât almak için ulemâ-i zâhireye mürâcaat etmişler. Onlar bir cevâb-ı mukni' verememişler ve Ma'rûf-ı Kerhî hazretlerine gidip sebebini ondan sormuşlar. Hz. Ma'rûf o râhibe gidip aralarında şu mükâlemeler cereyân etmiş:

Hz. Ma'rûf râhibe hitâben:

— Müslümân ol!

Râhib:

— Olmam, niçin olayım?

Hz. Ma'rûf:

— Niçin olmazsın?

Râhib:

— Nefsim tebdîl-i dîni kerîh görür.

Hz. Ma'rûf:

— Sen bu havârıka ne sebebiyle nâil oldun?

Râhib:

— Riyâzat ve mücâhedât sâyesinde nâil oldum.

Hz. Ma'rûf:

— Riyâzâtı ve mücâhedâtı nefsin kerîh görmedi mi?

Râhib:

— Evet, gördü. Fakat ben muhâlefet ederek riyâzâta ve mücâhedâta devâm ettim.

Hz. Ma'rûf:

— Mâdemki nefsine muhâlefet yüzünden bu kerâmâta nâil oldun, eğer bu nefse muhâlefet mesleğinde sâbit isen şimdi nefsinin kerîh gördüğü bu tebdîl-i dîn ile İslâm'ı da kabûl etmen lâzım gelir.

Râhib: -Bir hayli düşündükten sonra-

— İslâm'ı kabûl ettim, demiştir."

Bu menkıbeyi zikrettikten sonra Hz. Dede fakîre buyurdular ki: "Sen de şimdi nefsine muhâlefet edip geldiğin için çok iyi ettin!" Ve birçok da hakâyıktan bahis buyurdular.

رسیدن آن شخص بمصر و شب بیرون آمدن بکوی از بهر

شبکوکی و گدایی و گرفتن عسس او را و مراد او حاصل شدن از عسس

بعد از خوردن زخم بسیار، وَ عَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئاً وَ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ، و قوله

سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْراً، و قوله تعالى إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْراً، و قوله عليه

السلام اِشْتَدِّى أَزْمَةُ تَنْفَرِجِى، وَ جَمِيعُ الْقُرْآنِ وَ الْكُتُبِ الْمُنْزَلَةِ فِى تَقْرِيرِ هَذَا

O şahsın Mısır'a erişmesi ve gece bir şebkûklük ve dilencilikden dolayı mahallede dışarıya çıkması ve onu polisin tutması ve çok

dayak yedikten sonra onun murâdının polisten hâsıl olması. Ve "Siz bir şeyi kerîh addedersiniz, halbuki o şey sizin için hayırlıdır" (Bakara, 2/216) ve "Hak Teâlâ bir güçlükten sonra kolaylık yaratır" (Talâk, 65/7) onun kelâmıdır ve "Muhakkak kolaylık güçlük ile berâberdir" (İnşirâh, 94/6) onun kavlidir ve "Ey musîbet! Şiddetlen ki, açılasın ve mündefî' olasın!" Aleyhi's-selâm'ın sözüdür. Ve Kur'ân'ın ve kütüb-i münzelenin hepsi bunun takrîrindedir

Bu sürh-i şerîfte rü'yâsında haber verilen defîneyi bulmak için, mîrâsyedinin sefer zahmetini ihtiyâr etmesi ve Mısır'a vusûlünde gece polis tarafından yakalanıp dayak yemesi ve ancak sûret-i zâhiresi kerîh ve çirkin görünen bu meşakkatlerden ve güçlüklerden sonra asıl defînenin yerini haber alıp murâdına nâil ve kolaylığa vâsıl olması beyân buyurulur. Ve güçlükten sonra kolaylık husûle geleceğine dâir de delîl olarak üç âyet-i kerîme zikrolunur. Birisi sûre-i Bakara'da vâki' وَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ (Bakara, 2/216) [ya'nî "Siz bir şeyi kerîh addedersiniz, halbuki o şey sizin için hayırlıdır"] ve diğeri Elem-Neşrah sûresinde إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا (İnşirâh, 94/6) [ya'nî "Muhakkak kolaylık güçlük ile berâberdir"] ve üçüncüsü sûre-i Talâk'ta vâki' سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا (Talâk, 65/7) [ya'nî "Hak Teâlâ bir güçlükten sonra kolaylık yaratır"] âyet-i kerîmesidir.

Bu hayât-ı dünyeviyye ve bu âlem-i sûret tedkîk olunursa, bu düstûrun hâricinde bir yaşayış olmadığı sâbit olur. Meselâ gınâ-yı sûrî ve saâdet-i dünyevî için sefer ve ticâret zahmeti ihtiyâr olunmak lâzımdır; ve gınâ-yı ma'nevî ve saâdet-i uhrevî husûlü için, riyâzât ve mücâhedât meşakkatleri ihtiyâr olunmak îcâb eder. Bunun sırrı budur ki: Güçlük tecellî-i celâlî ve kolaylık tecellî-i cemâlîdir; ve Hakk'ın tecelliyât-ı celâliyyesinde tecelliyât-ı cemâliyyesi ve tecelliyât-ı cemâliyyesinde dahi tecelliyât-ı celâliyyesi gizlidir. Bu âlem-i sûret sıfât ve esmâ-i ilâhiyyenin mezâhiri olduğu için Hak Teâlâ dâimü't-tecellîdir. Resûl-i Ekrem hazretlerinin اشتدى أزمة تنفرجي [ya'nî "Ey musîbet! Şiddetlen ki, açılasın ve mündefî' olasın"] hadîs-i şerîfi dahi bu ma'nâyı müş'irdir. "İşteddî", infiâl bâbından emirdir. "Ezme" (ازمة), kıtlık ve şiddet ve darlık demektir. "Tenferici", "infirâc"dan fiil-i muzârî'dir. Aslı, "gamdan ve darlıktan kurtulup mesrûr olmak" ma'nâsına olan "ferec"dendir. "Ey kıtlık ve darlık! Şiddetlen ki açılasın ve gam ve darlık zâil ola!" demek olur. İbn Nahvî'nin bu hadîs ile başlayan bir kasîdesi vardır ki, buna "*Kasîde-i Münferice*" derler.

Şârih-i Mesnevî İsmâîl-i Ankaravî (k.s.) hazretleri bu kasîdeyi Türkçe'ye tercüme ve şerh buyurmuşlardır. Nüshası 1327 senesinde İstanbul'da tab' edilmiştir. Velhâsıl Kur'ân-ı Kerîm'in ve diğer enbiyâya nâzil olan kitâbların hepsi bu zikrolunan ma'nânın tesbîti ve takrîri hakkındadır.

ناگهانی خود عسس او را گرفت چوبها زد بی محابا ناشکفت

4275. *Ansızın polis onu tuttu. Habersiz, çekinmeksizin sopaları vurdu.*

"Muhâbâ", aslında "muhâbât"tır. Fârisîler "tâ"yı hazf ederek kullanırlar. "Terk etmek ve mürüvvet ve iâne ve sulh ve muhâfaza" ma'nâlarınadır. "Bîmuhâbâ", bu ma'nâların nefyi olup, Türkçe'de "çekinmeksizin" ma'nâsında müsta'meldir. "Nâ-şikift", sabırsız demektir ki, zâbıta me'mûrunun sıfatıdır. Ya'nî, gece dolaşan mîrâsyediyi zâbıta me'mûru ansızın yakaladı. Sabırsız polis o bîçârenin derdini dinlemeksizin ve çekinmeksizin sopalar vurarak dövdü. "Ases", gece kol gezen zâbıta me'mûru ma'nâsına olan "âss" kelimesinin cem'idir. Fârisîler müfred makāmında kullanırlar. Zamânımızda "polis" demek olur.

اتفاقاً اندرین شبهای تار مردمانرا بوده از دزدان ضرار

4276. *Tesâdüfen bu karanlık gecelerde insanlara hırsızlardan zarar olmuş idi.*

"İttifâkan", tedbîrsiz ve me'mûl olmamak üzere demektir ki, "tesâdüfen" demek olur. Ya'nî, mîrâsyedinin gece dolaşması öyle bir zamâna tesâdüf etmiş idi ki, bu karanlık gecelerde şehirde sâkin olan insanlara hırsızlardan çok zarar vâki' olmuş idi.

بود شبهای مخوف و منتحس پس بجد می‌جست دزدان را عسس

4277. *Korkunç ve uğursuz geceler idi. Binâenaleyh polis hırsızları cidd ile ararâı.*

تا خلیفه گفت کش ببرید دست هر که شب گردد اگر خویش منست

4278. *Hattâ halîfe ona demiş idi ki: "Her kim gece dolaşır ise, benim akrabâmdan ise de, elini kes!"*

Hattâ halîfe zâbıta me'mûruna demiş idi ki: "Şehir halkına gece sokaklarda dolaşmayı yasak et! Her kim ondan sonra gece dolaşırsa, benim akrabâ ve taallukātımdan bile olsa, hiç çekinme, elini kes!"

بر عسس کرده مَلِکْ تهدید و بیم که چرا باشید بر دزدان رحیم

4279. *Melik: "Niçin hırsızlara merhamet ediyorsunuz?" diye polis üzerine tehdîd ve tahvîf etmiş idi.*

عشوه شان را از چه رو باور کنید یا چرا زیشان قبول زر کنید

4280. [4260] *"Onların işvelerine ne cihetten i'timâd edersiniz? Yâhud onlardan niçin altın kabûl edersiniz?"*

Hükümdâr, hırsızların çoğalması üzerine zâbıta me'mûrlarını tehdîd ve cezâ ile tahvîf edip demiş idi ki: "Siz hırsızların işvelerine ve hîlelerine ne sebebden i'timâd ediyorsunuz? Yâhud onlardan rüşvet olarak altın alıp salıveriyorsunuz?"

رحم بر دزدان و هر منحوس دست بر ضعیفان ضربت و بی‌رحمیست

4281. *"Hırsızlara ve her uğursuz elliye merhamet, zayıflar üzerine darbe ve merhametsizliktir."*

Ya'nî, "Hırsızlara ve her uğursuz elli olan yankesiciye acımak, nâmûsları dâiresinde yaşayan zayıflara darbedir ve acımamaktır."

هین ز رنج خاص مگسل ز انتقام رنج او بگزار و بنگر رنج عام

4282. *"Sakın renc-i hâstan dolayı intikāmdan kesilme! Onun rencini bırak ve renc-i âmma bak!"*

Ya'nî, "Hırsızın zararı umûm halka karşıdır. Hırsıza yapılacak cezâdan ona hâsıl olacak husûsî elemden dolayı acıyıp intikāmdan ve cezâdan sarf-ı nazar etme! Sen o hırsıza vâki' olacak husûsî elem ve darbeyi düşünmeyi bırak, umûmî halkın hırsızların elinden çektiği eleme ve meşakkate bak!" Zîrâ "zarar-ı âmmı def' için zarar-ı hâss ihtiyâr olunmak" kavâid-i akliyyeden ve düstûr-ı adâlettendir.

اِصْبَعِ مَلْدُوغ بِرْ در دفع شر در تعدی و هلاك تن نگر

4283. *Def'-i şerr husûsunda sokulmuş parmağı kes! Tecâvüze ve cismin helâkine bak!*

Meselâ zehirli bir hayvan tarafından sokulmuş ve zehirlenmiş ve kangren olmuş bir parmağı, def'-i şerr husûsunda kes! Sen parmağın kesildiğine bak-

ma; o zehrin bedene sirâyetine ve netîcede cismin helâkine bak! Cem'iyyet-i beşeriyyeyi teşkîl eden insanlar birbirinin uzvudur. Onların arasında hırsızlar ve kâtiller bir cisim hâlinde olan o cem'iyetin birer kangren olmuş cüz'leridir. Binâenaleyh onların zehri cem'iyyet-i beşeriyyeyi ifsâd etmemek için, onlara cezâ etmekte tereddüd etme ve acıma!

اتفاقاً اندران ایام دزد گشته بود انبه ز پخته و خام دزد

4284. *Tesâdüfen o günlerde hırsızın pişmişinden ve hamından çok hırsız olmuş idi.*

Ya'nî, mîrâsyedinin gece dolaştığı sıralarda hırsızların ustasından ve acemîsinden birçok hırsızlar peydâ olmuş idi.

در چنین وقتش بدید و سخت زد چوبهای زخمهای بی‌عدد

4285. *Böyle vakitte onu gördü. Sayısız sopa darbelerini şiddetle vurdu.*

Ya'nî, polis mîrâsyediyi böyle bir zamanda gördü ve yakaladı. Bu sebebden dolayı o bîçâreye sayısız sopa darbelerini vurdu.

نعره و فریاد زان درویش خاست که مزن تا من بگویم حال راست

4286. *O fakîrden: "Vurma, tâ ki ben doğru olan hâli söyleyeyim!" diyerek na'ra ve feryâd kalktı.*

O fakîr mîrâsyedi, polis sopaları vurdukça acısından na'ra ve feryâd ederdi. Nihâyet dedi ki: "Polis efendi, vurma! Biraz mühlet ver de ben sana hâlim ne ise doğrusunu söyleyeyim!"

گفت اینك دادمت مهلت بگو تا بشب چون آمدی بیرون بکو

4287. *Dedi: "İşte sana mühlet verdim; söyle! Nihâyet niçin gece dışarıya çıktın?"*

Polis mîrâsyediye dedi: "İşte dayağı kestim ve sana mühlet verdim. Nihâyet gece niçin mahalleye ve sokaklara çıkıp dolaştığını doğru söyle!"

تو نهٔ زینجا، غریب و منکری راست می گو تا بچه کار اندری

4288. *"Sen buradan değilsin. Bir garîb ve yabancısın. Doğru söyle, ne iş içindesin?"*

"Münker", tanınmamış ve yabancı demektir. Ya'nî, polis mîrâsyediye dedi: "Sen bu şehir halkından değilsin. Bir garîb ve yabancısın. Doğrusunu söyle, bu şehre ne iş yapmak için geldin?"

اهل دیوان بر عسس طعنه زدند که چرا دزدان چنین انبه شدند

4289. *"Dîvân ehli "Niçin böyle hırsızlar çok oldu?" diye zâbıta me'mûrları üzerine ta'ne vurdular."*

"Dîvân", lügatte, birtakım kimselerin toplandığı mahal demektir. Mecâzen vüzerâ ve ümerâ-yı devletin meclisi ma'nâsında müsta'meldir. "Ehl-i dîvân"dan murâd, vüzerâ ve vükelâ-yı devlet demek olur. Ya'nî, "Vüzerâ ve ümerâ-yı devlet "şehirde hırsızlar çoğaldı" diye zâbıta me'mûrlarını tekdîr ettiler."

انبهی از تست و از امثال تست وا نما یاران زشتت را نُخُسْت ·

4290. [4270] *"Çokluk sendendir ve senin emsâlindendir. Evvelen sen çirkin arkadaşlarını açık göster!"*

Ya'nî, "Ehl-i dîvânın tekdîrine sebeb olan hırsız çokluğu sendendir ve senin emsâlindendir. Binâenaleyh seni yakaladım, şimdi sen o çirkin ve ahlâksız arkadaşlarını açık bir sûrette göster ve haber ver ki, onları da tutayım!"

ور نه کین جمله را از تو کشم تا شود ایمن زر هر محتشم

4291. *"Yoksa her muhteşemin altını emîn olmak için hepsinin kînini senden çıkarırım!"*

Ya'nî, "Eğer arkadaşlarını haber vermez isen, her haşmet sâhibi olan zenginlerin altını ve serveti emniyet altında bulunmak için, bütün arkadaşlarının intikâmını ve kînini senden alırım ve sana ağır cezâlar yaparım."

گفت او از بعد سوگندان پر که نیم من خانه سوز و کیسه بر

4292. *O parlak yemînlerden sonra dedi ki: "Ben o yakıcı ve kese götürücü değilim!"*

"Per", parlaklık ma'nâsınadır. "Kîse-ber", yankesici ve kese götürücü demektir. Ya'nî, mîrâsyedi, polise hitâben parlak ve müessir yemînlerden sonra dedi ki: "Ben evleri soyup yakıcı ve yankesici değilim!"

من نه مرد دزدی و بی‌دادیم　　من غریب مصرم و بغدادیم

4293. *"Ben bir hırsız ve bir zâlim adam değilim. Ben Mısır'ın garîbiyim ve Bağdâd'lıyım."*

بیان این خبر که اَلْکِذْبُ رِیْبَةٌ وَ الصِّدْقُ طُمَأْنِیْنَةٌ

Bu hadîsin beyânındadır ki: "Yalan şübhedir ve doğru mutmain olmaklıktır."

Bu sürh-i şerîfte İmâm Hasan hazretlerinden rivâyet olunan دع ما یریبك الی ما لا یریبك فان الصدق طمأنینة والکذب ریبة ya'nî "Sen sana şübhe veren şeyi şübhe vermeyen şeye bırak! Zîrâ doğruluk sükûnettir ve yalan şübhedir" hadîs-i şerîfine işâret buyurulur. Ya'nî, bir kimse birisinden bir doğru söz dinlediği vakit, o sözün doğruluğu hakkında onun kalbinde bir îmân ve sükûnet hâsıl olur. Bu hâl doğru sözün kalb üzerine olan bir te'sîr-i ma'nevîsidir. Ve yalan söz işittiği vakit dahi o sözün doğruluğu hakkında kalbinde bir şek ve tereddüd hâsıl olur ve kalb "Acabâ, öyle midir?" der. Bu hâl dahi yalan sözün kalbe olan bir te'sîr-i ma'nevîsidir. Mîrâsyedi dahi kendi hâlini polise doğru olarak anlattığı vakit, polisin kalbinde bir sükûnet hâsıl oldu ve onun hırsız olmadığına kanâat geldi.

قصهٔ آن خواب و گنج زر بگفت　　پس ز صدق او دل آن کس شکُفت

4294. *O rü'yânın ve altın defînesinin kıssasını söyledi. Binâenaleyh onun doğruluğundan o kimsenin gönlü açıldı.*

Ya'nî, mîrâsyedi polise gördüğü rü'yâyı ve altın defînesinin haber verilmesi mes'elesini söyledi. Bu haber üzerine sözün doğruluğundan polisin kalbindeki şübhe bulutları açıldı.

بوی صدقش آمد از سوگند او　　سوز او پیدا شد و اسپند او

4295. *Onun yemîninden onun doğruluğunun kokusu geldi. Onun harâreti onun üzerliğinden zâhir oldu.*

"İspend", buhûrdânlıkta yakıp tütsü yaptıkları "üzerlik tohumu" demektir. Bu beyitte mîrâsyedinin vücûdu, buhûrdânlığa ve defîneyi bulmak hırsı, ateşin harâretine ve doğru sözleri, üzerlik tohumuna teşbîh buyurulmuştur. Ya'nî, mîrâsyedinin hırsı ve harâreti ile, yana yana söylediği sözlerden ve ettiği yemînlerden onun doğruluğunun kokusu geldi.

دل بیارامد به گفتار صواب　　آنچنانکه تشنه آرامد بآب

4296. *Gönül doğru söz ile sâkin olur. Nitekim susamış olan, su ile sâkin olur.*

Ya'nî, susamış olan kimsenin harâreti su ile sâkin olduğu gibi, doğruluğa susamış olan kalbler dahi su gibi sâf olan doğru söz ile sâkin olur.

جز دل محجوب کو را علتیست　　از نَبیِّش تا غبی تمییز نیست

4297. *Mahcûb olan kalbin gayrı ki, onun bir illeti vardır, onun nebîden gabîye kadar temyîzi yoktur.*

Fakat bu hâlin istisnâsı vardır. Sıfât-ı nefsâniyye hicâbı içinde olan kalb, illetli ve hastalıklı olduğu için, onda temyîz-i sahîh bulunmaz. Öyle bir kalb rûhânî olan peygamberin sözleri ile nefsânî ve cismânî olan gabînin sözlerini fark ve temyîz edemez. Nitekim peygamberlerin doğru olan sözlerini cismânî ve nefsânî olan kimseler kendilerinin sözleri gibi yalan ve hîle zannettiler de dediler ki: "Bunlar kendilerinin Allah tarafından gönderildiğini söyleyip efrâd-ı beşer üzerinde tahakküm etmek için birtakım yalanlar uydurdular." Hz. Pîr Efendimiz *Fîhi Mâ Fîh*'lerinin 42. faslında bu ma'nâ hakkında şöyle buyururlar:

"Seyfeddîn-i Buhârî dedi ki: "Benim indimde enbiyâ ve evliyânın zann-ı bâtıl üzerine oldukları ve da'vâlarının kuru da'vâdan başka bir şey olmadığı tahakkuk etti." Seyfeddîn mecliste hâzır farzıyla Hz. Pîr ona hitâben buyurdular ki: "Sen bu sözü şöylece boş ve tahmînî olarak mı söylüyorsun, yoksa hakîkatini müşâhede ettin de mi söylüyorsun? Eğer rü'yete binâen söylüyor isen, o hâlde âlem-i vücûdda rü'yet denilen şey tahakkuk etmiş oldu. Ya'nî bilâ-tahakkuk söylüyor isen, bahse değer yeri yoktur. Mutlakā bu iddiâ rü'yete ve müşâhedeye mebnî olmak lâzım gelir; ve bu rü'yet denilen şey âlem-i vücûdda eşyânın eazzi ve eşrefidir ve enbiyâyı tasdîk demek olur. Zîrâ enbiyâ ancak âlem-i vücûdda ancak rü'yet olduğunu da'vâ ettiler. İşte sen de bunu ikrâr ettin. İmdi rü'yet ancak mer'înin vücûdu ile zâhir olur. Çünkü rü'yet ef'âl-i müteaddiyyedendir. Mutlakā mer'î ve râî olmak lâzımdır. Mer'î

matlûb, râî de tâlibdir. Yâhud ber-aksdir. Ya'nî râî matlûb ve mer'î tâlibdir. Çünkü ma'şûk cemâlini âşık için tezyîn eder ve âşığın tâlibidir; ve âşık ma'şûkun tâlibi olmakla berâber ma'şûkun dahi matlûbu olmuş olur. Şu hâlde senin inkârın ile berâber tâlib ve matlûb ve âlem-i vücûdda rü'yet sâbit olmuş oldu. İmdi ulûhiyet ve ubûdiyet onun nefyinde ve isbâtında elbette vâcibetü's-sübût bir kazıyye olur. Ya'nî "ulûhiyet ve ubûdiyet vardır veyâhud yoktur" diye da'vâ olunsa, "niçin yoktur veyâ vardır?" diye bi'l-isbât tahkîki lâzım gelen birer kazıyye olur; ve tahkîk ise, âlem-i vücûdda ancak rü'yetten ibârettir."

ور نه آن پیغام کز موضع بود　　بر زند بر مه شکافیده شود

4298. *Yoksa o haber ki, o mevzi'den olur, ay üzerine vursa, yarılmış olur.*

Yoksa doğruluk mevziinden ve makāmından sâdır olan haber, eğer ay üzerine çarpsa ve nâzil olsa ay yarılmış olur. Nitekim âyet-i kerîme لَوْ أَنْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ (Haşr, 59/21) ya'nî "Eğer biz bu Kur'ân'ı dağ üzerine indirsek, sen o dağı Allâh'ın haşyetinden hâşi' ve parçalanmış bir hâlde görür idin" buyurulur. Böyle iken makām-ı sıdk olan cânib-i ulûhiyyetten insanlara nâzil olan Kur'ân, kalbleri sıfât-ı nefsâniyye ile illetli olanlara te'sîr etmemiş ve doğruluğun[dan] şübhe etmişlerdir.

مه شکافد و آن دل محجوب نی　　زانکه مردودست او محبوب نی

4299. *Ay yarılır ve o mahbûbun kalbi değil! Zîrâ ki o merdûddur, mahbûb değildir.*

Evet, o doğru haberden ay yarılır ve o sıfât-ı nefsâniyye hicâbıyla ma'lûl olan kalb yarılmaz. Zîrâ öyle bir kalb merdûd-i ezelîdir ve ind-i ilâhîde o kalb sâhibinin ayn-ı sâbitesi şekâvetle zâhir olmuştur. Binâenaleyh o mahbûb-ı ilâhî değildir. Ona enbiyânın ve evliyânın doğru sözleri te'sîr etmez.

چشمه شد چشم عسس ز اشك مُبِلْ　　نی ز گفت خشك بل كز بوی دل

4300. [4280] *Polisin gözü, ıslatıcı göz yaşından çeşme oldu; kuru sözden değil, belki gönül kokusundan!*

"Mübil", ıslatıcı demektir. Ya'nî, mîrâsyedinin söylediği doğru sözlerin te'sîriyle polisin gözü, ıslatıcı, ya'nî çok akan göz yaşlarından bir çeşme gibi oldu. Fakat onda olan bu te'sîr kuru ve yalan sözlerden değil, belki kalbinde olan doğruluğun kokusundan idi.

يك سخن از دوزخ آيد سوى لب يك سخن از شهر جان در كوى لب

4301. *Bir söz dudak tarafına cehennemden gelir. Bir söz cân şehrinden dudak mahallesine gelir.*

"Cehennem"den murâd nefistir. Zîrâ nefis cehennem tabîatındadır. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de Hak Teâlâ cehenneme هَلِ امْتَلَأْتِ (Kāf, 50/30) ya'nî "Doldun mu?" diye hitâb buyurur, cehennem de هَلْ مِنْ مَزِيدٍ (Kāf, 50/30) ya'nî "Daha var mı?" diye cevâb verir. Nefis dahi kendi huzûzâtında ve şehevâtında doymaz ve dolmaz, ne kadar verilirse "Daha var mı?" der. Nitekim huzûzât-ı nefsâniyyelerine şiddet-i inhimâkten dolayı helâk olanlar sayısızdır. Ya'nî, bir söz cehennem tabîatında olan nefis tarafından ağıza gelir ve bir söz dahi rûh tarafından lisân-ı zâhire gelir. Binâenaleyh söz iki nevi'den ibâret olur. Nefis tarafından gelen sözlerde yalanlar ve hîleler vardır. Rûh tarafından gelen sözlerde doğruluk ve safvet vardır.

بحر جان افزا و بحر پر حرج در ميان اين دو بحر اين لب مرج

4302. *Cân artıcı deniz ve harac dolu deniz vardır; ve bu iki denizin arasında bu dudak merecdir.*

"Harac", darlık ve sıkıntı. "Merec", burada "iki şeyin karışması" ma'nâsınadır. "Cân artıncı deniz"den murâd, rûhâniyet âlemi ve "harac dolu olan deniz"den murâd, dar ve sıkıntılı olan cismâniyet âlemidir. Ya'nî, cân artıcı ve insanın rûhuna kuvvet bahş edici bir deniz vardır ki, rûhâniyet âlemidir; ve diğer bir deniz de vardır ki, o da darlık ve sıkıntı dolu olan cismâniyet ve sûret âlemidir. Bu her iki denizin dalgaları olan inkâr kalb-i beşere hücûm eder. Bu iki denizin arasındaki bu ağzın dudağı bu iki deniz dalgalarının karıştığı yerdir ki, ondan hem rûhânî ve hem de nefsânî kelâmlar sâdır olur.

چون يَپنلُو در ميان شهرها از نواحى آيد آنجا بهرها

4303. *Şehirler ortasında olan pazar gibidir. Behreler oraya nâhiyelerden gelir.*

["Yepunlû"], şehirler içinde sokaklarda kurulan pazar ma'nâsınadır. "Behre", burada "nasîb ve kısmet" demektir ki, pazarlara getirilen muhtelif eşyâdan kinâyedir. Ya'nî, bu ağız ve dudak şehir içinde sokaklarda kurulan pazar gibidir. Oraya her taraftan herkesin nasîbi olan şeyler gelir ve her sâmi'in isti'dâdına göre muvâfık sözler gelir.

کالهٔ معیوب وقلب کیسه بر　　کالهٔ پر سود و مستشرق چو زر

4304. *Ma'yûb olan metâ' ve kese götürücü olan kalp. Fâide dolu ve altın gibi parlak metâ' vardır.*

"Müsteşrık", rûşen ve tâbân ve parlak, ma'nâsınadır. Ya'nî, o pazarda ma'yûb ve kusurlu olan mallar ve kese götürücü, ya'nî keseye zararı olan kalp eşyâ ve paralar vardır. Diğer taraftan pek fâideli ve altın gibi parlak metâ' ve mallar dahi bulunur. Bunun gibi, bu ağız ve dudak pazarında boş ve kalp sözler ve fâideli ve nûrlu kelâmlar vardır.

زین پینلو هر که بازرگانترست　　بر سره و بر قلبها دیده ورست

4305. *Her kim daha bâzergândır, bu pazardan sağ ve kalp üzerine gözlüdür.*

"Bâzergân" tâcir; "sere", sağ para. Ya'nî, her kim ki ticârette pek usta ve mâhirdir, bu pazardan sağlam para ve metâ' ile kalp para ve eşyâ üzerine açık gözlüdür; ve bunlan çabuk tefrîk eder, aldanmaz. Bunun gibi, söz pazarını kuran nâkıslar ile kâmiller vardır. Nâkıslann sözleri kalp paraya ve metâ'a benzer. Kâmilin sözleri ise fâideli ve altın gibi parlaktır. Akıllarının gözleri kuvvetli olan kimseler bu iki türlü söz arasını ayırt eder.

شد پینلو مر و را دار الرباح　　و آن دگر را از عمی دار الجناح

4306. *Pazar muhakkak ona kâr evi oldu; ve o diğerine körlükten kabâhat evi oldu.*

Binâenaleyh bu kelâm pazan o açık gözlü kimseye, muhakkak kâr ve fâide evi oldu ve orada rûhuna âid fâideler buldu; ve bunun başkasına da bu pazar körlüğünden kabâhat ve fenâlık evi oldu. Zîrâ aklının gözü kör olduğu için sağlam mal ile kalp malı ayırt edemedi, aldandı.

هر یکی ز اجزای عالم یك بیك　　بر غبی بندست و بر استاد فَكّ

4307. *Âlemin cüz'lerinden her birisi gabî üzerine birer birer bağdır ve üstâd üzerine fekkdir.*

"Gabî", fikri ve firâseti az olan kimse; "fekk", "bir şeyi ayırmak" demektir. Ya'nî, bu sûret âleminin cüz'lerinden her bir cüz' fikri ve firâseti ve fetâneti az olan kimseye birer birer bağdır; zîrâ fikri mahdûd olduğu için darlık içinde mahbûs kalır ve âlem-i ıtlâka çıkamaz; ve fikri geniş ve firâseti çok olan üstâda ve ârife ise, bu cüz'lerin kaydından ve bağından ayrılmak ve çö-

zülmektir. Nitekim mütekellimîn bu âlem-i sûret içinde bağlanıp Hakk'ın eşyâyı zâtıyla değil, ilmi ile kaplamış olduğunu iddiâ ederler ve derler ki: "Eğer Hak bu sûret âlemini zâtı ile kaplamış olsa, mahall-i havâdis olmak lâzım gelir; bu ise tenzîhe mugâyirdir" Düşünmezler ki, Zât-ı Hak ile bu âlem-i sûret arasında her vecih ile gayriyet olsa, hadleri birbirinden ayrı iki vücûd olmak lâzım gelir ve "Zât-ı Hak hudûdu şuraya ve eşyânın hudûdu ise buraya kadardır" diye hüküm etmek îcâb eder; ve Hakk'ın vücûdunun tahdîdi ise, şenâat ve kabâhat olur. Binâenaleyh bu âlem-i sûretin hâdis olan cüz'lerinden her biri böyle bağladığı için bu şenâatin farkında olmazlar. Bu bağ sebebiyle bunlar vücûd-i kadîmi anlamadıkları gibi, vücûd-i hâdisin hakîkatini de idrâk edememişlerdir. Fakat ârîflerin indinde bu âlem-i sûret vücûd-i hakîkî denizinin köpüğü mesâbesinde olduğundan onların nazarı köpüğe değil denizedir.

بر یکی قندست و بر دیگر چو زهر بر یکی لطفست و بر دیگر چو قهر

4308. *Biri üzerine şükürdür, diğeri üzerine zehir gibidir; ve biri üzerine lutuftur ve diğeri üzerine kahır gibidir.*

Ve bu sûret âleminin her bir cüz'ü ârifler üzerine şükür gibi zevk verir; zîrâ onlar Hakk'ın varlığının gayrı bir şey görmezler. "Denizin dalgası ve köpüğü denizdir" derler; ve ehl-i hicâb olan diğer bir tâife üzerine de zehir gibidir. Çünkü onların nazarında bu eşyâ Hakk'ın gayrı olan bir vücûd-i müstakildir. Evvelki tâife üzerine her bir sûretin cüz'ü bir tecellî-i Hak olduğundan ayn-ı lutufdur; ve ikinci tâife üzerine de Hakk'ın gayrı tarafından vurulan bir darbe telakkî olunduğu için kahır gibidir.

هر جمادی با نبی افسانه‌گو کعبه با حاجی گواه و نطق جو

4309. *Her bir cemâd peygamber üzerine efsâne söyleyicidir. Kâ'be hacıya şâhid ve söz isteyicidir.*

Her bir cemâd, peygambere efsâne ve sergüzeşt söyleyicidir. Nitekim 1. cildde "Sütûn-i Hannâne" kıssasında direğin tekellümü ve Ebû Cehl'in elindeki taş parçalarının Resûl-i Ekrem hazretlerinin nübüvvetine şehâdeti geçti. Ve Kâ'be hacının haccına şehâdet edici ve bu şehâdeti îfâ için Hak'tan söz isteyicidir; ve bunların sözlerini rûhâniyet âleminde bulunan enbiyâ ve evliyâ işitirler. Cismâniyet âleminde müstağrak olanlar ise, mü'minlerden ise te'vîl ederler ve münkirlerden ise inkâr ederler. Nitekim 3. cildin 468 numaralı beytinde غلغلی افکند اندر آسمان . ذکر و تسبیحات اجزای جهان [ya'nî "Eczâ-yı cihânın zikir

ve tesbîhleri göğe bir gulgule düşürdü"] ve 1018 numaralı beytinde dahi ازجمادی عالم جانها روید . غلغل اجزای عالم بشنوید [ya'nî "Cemâdlıktan canlar âlemine gidiniz. Eczâ-yı âlemin gulgulesini işitiniz!"] buyurulmuş idi. Oradaki tercüme ve îzâhâta mürâcaat olunsun.

بر مصلی مسجد آمد هم گواه　　کو همی‌آمد بمن از دور راه

4310. [4290] *Mescid dahi "O bana uzak yerden geldi" diye musallî üzerine şâhid geldi.*

Cemâd olan mescid dahi "Yâ Rab! sana ibâdet etmek için o kulun bana uzak yoldan geldi" diye namaz kılan kimse üzerine ind-i ilâhîde şâhid geldi. Ey kimse! Eğer "Cemâd söz söyler mi?" diye i'tirâz edersen, bu i'tirâz senin cismâniyet âlemi içinde mahbûs kalmandan dolayıdır. Eğer bu cisimden kurtulup rûhâniyet âlemine girmiş olsa idin, bunun hakîkat olduğunu görür idin.

با خلیل آتش گل و ریحان و ورد　　باز بر نمرودیان مرگست و درد

4311. *Halîl üzerine ateş çiçek ve fesleğen ve güldür. Nemrûdlular üzerine ölüm ve derddir.*

Bu âlem-i sûret ateşi İbrâhîm Halîl (a.s.) üzerine güzel kokulu çiçek ve fesleğen ve gül hâlinde zâhir oldu. Fakat cismâniyet âleminde mahbûs olan Nemrûd'a tâbi' olanlar üzerine de yakıcı ateş ve ölüm ve derd oldu. Binâenaleyh bu âlem-i cemâd rûhânî olan kimseye rûhâniyeti ve cismâniye de cismâniyeti ile zâhir olur. Rûhânî olan kimse cismâniyet âleminden geçtiği için, cismâniyetin ve cismânînin hâlinden anlar. Amma cismânî rûhâniyet âleminden bîhaber olduğu için rûhânîlerin hâlinden anlayamaz, inkâr eder.

بارها گفتیم این را ای حسن　　می‌نگردم از بیانش سیر من

4312. *Ey hasen! Bunu def'alarca söyledik; onun beyânından ben tok olmadım.*

"Ey hasen!" ta'bîri husûsiyet i'tibâriyle bu *Mesnevî*'te muhâtab olan Hüsâmeddîn Çelebi (k.s.) hazretlerine ve umûmiyet i'tibâriyle himmeti âlî olan sâliklere hitâbdır. Ya'nî, biz bu cemâdâtın tekellümüne ve rûhtan gelen sözün müessir olduğuna ve nefisten gelen sözün te'sîri olmadığına dâir olan sözleri bu *Mesnevî*'de def'alar ile söyledik. Fakat bu ma'nâlan ibârât-ı muhtelife ile söylemekten doymadım.

بارها خوردی تو نان دفع ذُبول این همان نانست چون نَبْوی ملول

4313. *Sen solmayı def' için def'alarca ekmek yedin. Bu yine o ekmektir; niçin melûl olmazsın?*

"Zübûl", solmak (*Ahterî*). Ya'nî, "Tekrâr insana usanç vermez mi?" diye i'tirâz edersen, cevâben derim ki: "Sen cisminin ve benzinin sararıp solmasını def' için birçok def'alar ekmek ve taâm yedin; şimdi bu yediğin ekmek yine o evvelki yediğin ekmektir. Bundan niçin melûl olmazsın ve bıkmazsın?"

در تو جوعی می‌رسد نو ز اعتدال که همی‌سوزد از او تُخْمَه و ملال

4314. *İ'tidâlden dolayı sana yeni bir açlık erişir ki, ondan tuhme ve melâl yanar.*

"Tuhme", imtilâ, mi'de dolgunluğu demektir. Ya'nî, usanmamanın sebebi budur ki: Mizâcın i'tidâlde ve sıhhatin yerinde olduğu için sana yeni bir açlık gelir ki, bu açlıktan dolayı o evvelki mi'de dolgunluğu ve usanmak yanar ve zâil olur ve tekrâr o evvelki yediğin ekmeğe iştihâ gelir.

هر کرا درد مجاعت نقد شد نو شدن با جزو جزوش عقد شد

4315. *Her kime ki, açlık derdi nakd oldu, onun cüz'ünün cüz'üne yeni olmak akd oldu.*

"Nakd", "âmâde kerden", hâzır etmek manâsınadır (*Müntehabü'l-Lügât*). "Cüz'ünün cüz'ü"nden murâd, zâhirî kulaktır. Zîrâ rûhun cüz'ü cisimdir; ve cismin cüz'ü de dinlemek husûsunda zâhirî kulaktır. Binâenaleyh zâhirî kulak, cüz'ün cüz'ü olmuş olur. Ya'nî, her kim için hakāyık ve maârif-i ilâhiyyeye açlık derdi hâzır oldu ise, o evvelden söylenmiş olan sözlerin yeni olması, onun zâhirî kulağına bağ ve küpe oldu.

لذت از جوعست نی از نُقْلِ نَوْ با مجاعت از شکر به نان جَوْ

4316. *Lezzet açlıktandır, yeni nukldan değildir. Açlık ile arpa ekmeği şekerden iyidir.*

"Nukl", içki esnâsında yenilen meze demektir. Burada cismâniyet âleminin sarhoşluğu esnâsında yenilen gıdâ ma'nâsıdan kinâyedir. Ya'nî, lezzet açlıktandır, ele geçen yeni gıdâdan değildir. Zîrâ açlık olunca arpa ekmeği bile şekerden daha tatlı gelir. Bunun gibi, eğer bir kimsenin içinde ehlullâhın hakāyık ve maârifine vukûf açlığı olursa, ulûm-i ledünniyyenin birtakım

dekāyıkından sarf-ı nazar, pek ibtidâî olan ba'zı ma'lûmâtı bile ne kadar tekrâr olunsa tatlı gelir.

پس ز بی‌جوعیست و ز تخمهٔ تمام آن ملالت نی ز تکرار کلام

4317. *Böyle olunca usanmak açsızlıktan ve tamâmen hazımsızlıktandır, kelâmın tekrârından değildir.*

Ya'nî, mâdemki lezzet açlıktır, binâenaleyh usanmak aç olmamaktandır; ve evvelce dinlenilmiş olan maârif ve hakāyıkı tamâmen hazm edememiş olmaktandır. Yoksa kelâmın tekrârından değildir. Binâenaleyh Kur'ân-ı Kerîm'de Mûsâ (a.s.) ile Fir'avn arasındaki vak'a ve hâdisât-ı sâire muhtelif sûrelerde, muhtelif ibâreler ile mükerreren beyân buyurulmuştur. Münkirler havsala-i isti'dâdlarının darlığından ve kısa nazarlarından dolayı "tekrâr insana usanç verir" diye i'tirâz ederler. Keskin nazarlı olanlar ise, bu tekrârlar içinde belâgat ve birçok yeni yeni rumûzât ve küşûfât görürler. Zîrâ hakîkatte tecellîde tekrâr yoktur ve bir kelâmın aynen bile tekrân belâgata ve fesâhata muhâlif değildir. Nitekim mükâlemât-ı âdiyede bile bir mes'ele hakkında birisini iknâ' için "Filân zamanda şu hâl böyle oldu, bunu filân ve filân da nasıl etti? Bu da mı yalandır? Ve kezâ filân ve filân bu hâli gördüklerini birtakım kimseler muvâcehesinde alenen ve tafsîlen söylediler; bu da mı yalandır? denir; ve "bu da mı yalan?" sözleri aynen tekrâr olunur.

چون ز دکان و مکیس و قیل و قال در فریب مردمت ناید ملال

4318. *Niçin sana dükkândan ve mekîsten ve adam aldatmakta kıyl u kālden usanmak gelmez.*

"Meks", çarşıda ve pazarda satılan eşyâdan ve yolda ve şehir başlarında alınan harac ve vergi. Ya'nî "oktruva (اوقتروا) resmi" demek olur. "Mekîs", bu işle meşgûl olan. Ya'nî, tekrârdan usanmamanın birçok zâhirî misâlleri vardır. Meselâ "Sana niçin dükkândaki alım satım muâmelesinden ve mekîs olmaktan ve adam aldatmak husûsunda birçok çene çalıp dedikodu yapmaktan usanmak gelmiyor? Halbuki bunlar senin her gün tekrâr tekrâr yaptığın işlerdir!"

چون ز غیبت و اکل لحم مردمان شصت سالت سیریٔ نامد ازان

4319. *Niçin sana altmış sene gıybetten ve adamların etini yemekten, ondan tokluk gelmedi?*

Ve kezâ sana niçin adam çekiştirmekten ve adamların etini yemekten altmış yıldan beri tokluk gelmedi? "Adamların etini yemek" ta'bîri gıybet sözünün tefsîridir. Nitekim sûre-i Hucurât'ta وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا (Hucurât, 49/12) ya'nî "Birbirinizi çekiştirmeyiniz; sizden biriniz ölmüş olan kardeşinin etini yemeyi sever mi?" âyet-i kerîmesinde bir kimseyi gıyâbında çekiştirmek ve aleyhinde söz söylemek onun ölmüş olan cisminin etini yemek mesâbesinde gösterilmiştir.

مدحها در صید شله گفتهٔ　　نی‌ملولی بارها خوش بشگفتهٔ

4320. *Şulle avlamakta medihler söylemişsin; melûl değilsin; def'alarca açılmışsın.* [4300]

"Şulle", put ve putperest; ve "şelle", kadınların ferci (*Gıyâsü'l-Lügât*). Burada ma'şûktan kinâye olarak "put" ma'nâsına olmak münâsibdir. Ya'nî, sevdiğin ma'şûkanı avlamak için ve onu kendine meyil ettirmek için birçok şiirlerde ve gazellerde medihler söyledin; bundan usanmadın, def'alarca tekrâr ettiğin hâlde bu medihlerden gönlün gül gibi açıldı ve ferahlandı. Hind nüshalarında metine ilâve olunan Sultân Veled hazretlerinin şu beyti bu ma'nâyı te'yîd eder:

شعرها در عشق فحبه گفته تو　　بی ملالت همچو گل بشگفته تو

"Sen bir fâhişenin aşkından usanmaksızın şiirler söyledin, sen gül gibi açıldın."

بار آخر گویش سوزان و چُسْت　　گرمتر صد بار از بار نُخُسْت

4321. *Son def'a onu sûzân ve çâlâk olarak evvelki def'adan yüz def'a daha harâretli söylersin.*

Ya'nî, ma'şûkanın medhi hakkında evvelce söylediğin o şiirleri ve gazelleri, son def'a söylediğin vakit, yanıcı ve çâlâk olarak evvelki def'adan daha harâretli söylersin ve tekrârından hiç usanmazsın.

درد داروی کهن را نو کند　　درد هر شاخ ملولی خَوْ کند

4322. *Derd, eski ilâcı yeni yapar. Derd her melûllük dalını kat' eder.*

"Hav", müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "kesmek ve koparmak" demektir. "Hav kerden", kat' etmek demek olur. Ya'nî, meselâ insanın bir derdi ve elemi olur ve onu def' için bir ilâç kullanır, o elem geçer. Bittabi' ilâcı da bırakır. Fakat o elem ve derd yine geldiği vakit, yine o eski ilâcı kullanır. Böy-

lece o eski ilâç o derde yeni bir çâre olur; ve o eski ilâcı kullanmaktan bıkmaz. Bunun gibi, bir kimsede hakâyık ve maârifi öğrenmek derdi olursa, ne kadar tekrâr edilmiş olsa usanmaz. Binâenaleyh derd her nevi' usanmanın ve bıkmanın dalını budağını keser koparır.

کیمیای نو کننده دردهاست　　کو ملولی آن طرف که درد خاست

4323. *Yeni edici olan kimyâ derdlerdir. Derd kalkan o tarafta usanmaklık nerede?*

Eskiyi yeni yapan kimyâ, insanda olan derdler ve iştiyâklardır. Bir şey hakkında derd ve iştiyâk peydâ olan o kalb tarafında usanmaklık olur mu?

هین مزن تو از ملولی آه سرد　　درد جو و درد جو و درد درد

4324. *Sen sakın usanmaklıktan soğuk âh vurma! Derd iste ve derd iste, derd, derd!..*

Ey sâlik! Sakın sen evliyâullâhın tekrâr ve tekrâr beyân ettiği maârif ve hakâyıktan usanmaktan dolayı soğuk ve nefsânî olan âhı çekme! Eğer böyle bir usanma hâli gelirse, cenâb-ı Hak'tan o ulûm-i ledünniyyeye derd ve iştiyâk iste ve bu derd ve iştiyâkı istemekte ve niyâz etmekte musır ol!

خادع دردند درمانهای ژاژ　　رهزنند و زرستانان رسم باژ

4325. *Fâidesiz dermanlar derdin hâdi'leridir. Yol vuruculardır. Baç resminin altın alıcılarıdır.*

"Jâj", tohumsuz biten bir nevi' tatsız ottur; deve ne kadar çiğnese ağzında yumuşamaz. Bu i'tibâr ile zevksiz söz söylemeye "jâj hâyîden", "jâj çiğnemek" derler. Burada murâd, "te'sîrsiz ve fâidesiz" demektir. "Hâdi'", aldatıcı; "bâj", baç resmi, ya'nî "toprak bastı resmi" demektir. Ya'nî ey sâlik! Eğer sende maârif-i evliyâya karşı derd ve iştiyâk varsa, sakın müzevvirlere ve yalancı şeyhlere gitme! Zîrâ onların dermân ve çâre gibi görünen te'sîrsiz ve fâidesiz sözleri sendeki derde ve iştiyâka karşı aldatıcıdır. O müzevvirler yol vuruculardır. Tâcirlerden toprak bastı resmi için altın alıcılar gibidirler. Sendeki iştiyâkın nûrunu ve harâretini alırlar.

آب شوری نیست درمان عطش　　وقت خوردن گر نماید سرد و خوش

4326. *İçmek vaktinde her ne kadar bir acı su, soğuk ve latîf görünür ise de, susuzluğun çâresi değildir.*

"Ataş", susuzluk (*Ahteri*). Ya'nî, acı su, içerken her ne kadar soğuk ve latîf görünür [ise de,] susamış olan kimseyi kandırmazsa, hakāyık ve maârife susamışlık dahi mukallid ve müzevvir mürşidlerin acı su gibi olan sözleriyle mündefi' olmaz. Her ne kadar onların zâhirde mustalah ve süslü sözleri dinlenildiği vakit, hoş ve latîf görünür ise de, insân-ı kâmilin sözleri gibi kalbe bir te'sîr-i ma'nevî ilkā edemez.

لیك خادع گشت و مانع شد ز جُسْت زاب شیرینی کزو صد سبزه رُسْت

4327. *Fakat hâdi' oldu ve yüz yeşillik bitirici olan bir tatlı sudan men' edici oldu.*

Fakat ne çâre ki, bu acı su mesâbesindeki müzevvirlerin sözleri tâlib-i hakîkat olanları aldatıcı oldu ve kalblerde birçok maârif-i ilâhiyye yeşilliklerini bitiren insân-ı kâmilin tatlı su mesâbesindeki kelâmlarını aramaya mâni' oldu. Zîrâ tâlibler onların sûret-i zâhirelerine bakıp kâmil zannettiler.

همچنین هر زر قلبی مانعست از شناس زر خوش هر جا که هست

4328. *Böylece her bir kalp altın, her nerede latîf altın varsa, tanımaktan men' edicidir.*

Nitekim her bir kalp altın, her nerede latîf ve hâlis altın varsa, onları tanımaya ve ayırt etmeye mâni'dir. Zîrâ kalp altının zâhiri hâlis altınla berâberlik da'vâ edip aldatır.

پا و پَرّت را بتزویری برید که مراد تو منم گیر ای مرید

4329. *"Ey mürîd! Senin murâdın benim, al!" diye senin ayağını ve kanadını tezvîr ile kesti.*

O müzevvir ve yalancı mürşid, "Ey hakîkate vukūfu murâd eden tâlib! Senin murâdın ve aradığın insân-ı kâmil benim, al!" diye sana kâmillerden çaldığı sözleri söyler ve senin himmetinin ayağını ve kanadını bu tezvîr ve yalan sözler ile keser. Bu yalancı şeyhler hakkında 3. cildin 680 numaralı beytinden 722 numaralı beytine kadar birtakım beyânât geçmiştir.

گفت دردت چینم او خود درد بود خار بود ار چه بظاهر وَرْد بود

4330. [4310] *"Senin derdini toplarım" dedi. Halbuki o derd idi. Zâhirde her ne kadar gül ise de, diken idi.*

O müzevvir sana der ki: "Ben senin derdini ve perîşân olan kalbini toplarım ve seni makām-ı cem'e getirip kâmiller sırasına idhâl ederim." Halbuki o bîçârenin kendisi derd idi ve kalben perîşân idi. Zâhirde her ne kadar kıyâfeti ve süslü sözleri ile gül gibi hoş görünür ise de, bâtını ve iç yüzü diken gibi idi; ve kalbi her birisi bir diken gibi olan nefsânî sıfatlar ile dolu idi.

رَوْ ز درمان دروغین می گریز تا شود دردت مصیب و مشك بیز

4331. *Git, yalancı dermandan kaç, tâ ki senin derdin musîb ve müşk eleyici olsun!*

Ey tâlib-i hakîkat! Git, derdine karşı yalancı derman olan bu müzevvirden kaç! Tâ ki derdin, hakîkî derman olan bir insân-ı kâmile isâbet edici ve müşk mesâbesinde olan ulûm ve maârif-i ilâhiyyeyi taklîdî sözlerden eleyip tefrîk edici olsun!

گفتن عسس خواب خودرا با غریب مسکین ونشان گنج دادن هم در خانهٔ او

Polisin kendi rü'yâsını fakîr olan garîbe söylemesi ve onun evinde olan hazînenin nişânını da vermesi

Bu sürh Ankaravî nüshasında yoktur, Hind nüshalarında mevcûddur. Fihristde kolaylık olmak için buraya derci münâsib görüldü.

گفت نی دزدی تو و-نی فاسقی مرد نیکی لیك گول و احمقی

4332. *Dedi: "Hırsız değilsin ve fâsık değilsin; iyi adamsın, fakat bön ve ahmaksın!"*

Polis, mîrâsyedinin doğru sözlerine kānî' olup ona dedi ki: "Evet, sen hırsız değilsin, fisk ile de meşgûl değilsin; iyi bir adamsın, fakat bön ve sâde-dil ve ahmaksın!"

بر خیال خواب چندین ره کنی نیست عقلت را تسوی روشنی

4333. *"Rü'yâ hayâli üzerine bu kadar yol edersin, senin aklın için bir tesû parlaklığı yoktur."*

"Tesû", dört arpa ağırlığındaki gümüşten yapılmış eski zamanlarda kullanılan bir paradır. Mîrâsyedinin aklının parlaklığı, elden ele dolaşarak kararmış olan tesûnun parlaklığına teşbîh buyurulmuştur. Ya'nî, senin ahmaklığının eseri budur ki, rü'yâda gördüğün bir hayâl üzerine Bağdâd'dan kalkıp Mısır'a kadar olan yolları kat' ederek geldin. Binâenaleyh senin aklında bir tesûnun parlaklığı kadar bir parlaklık yoktur. Aklın parlaklığı hakkındaki tefâvüt 5. cildin 460 ve 461 ve 462 numaralı beyitlerinde beyân buyurulmuştur.

بارها من خواب دیدم مستمر که ببغدادست گنجی مستتر

4334. *"Ben def'alarca "Bağdâd'da müstetir bir defîne vardır" diye müstemirren rü'yâ gördüm."*

"Ben kaç def'a "Bağdâd'da müstetir ve medfûn bir defîne vardır" diye birbiri arkasına rü'yâ gördüm ve bu defîneyi bi'd-defaât bana rü'yâda haber verdiler ve dediler ki:"

در فلان سوی و فلان کوی دفین بود آن خود نام کوی این حزین

4335. *"Filân tarafta ve filân mahallede medfûndur." Halbuki o, bu hazînin mahallesinin adı idi.*

"O defîne Bağdâd'da filân tarafta ve filân mahallede medfûndur." Halbuki polise rü'yâsında söyledikleri mahalle ve taraf bu mahzûn olan mîrâsyedinin mahallesinin adı idi.

هست در خانه فلانی رو بجو نام خانه و نام او گفت آن عدو

4336. *"Filânın evindedir; git, ara!" O düşman onun evinin adını ve onun adını söyledi.*

Polis sözüne devâm edip dedi ki: "Bana rü'yâda, o defîne filânın evindedir; git, ara!" dediler. Mîrâsyediye düşman olarak karşısına çıkıp dayak atan o polis, o mîrâsyedinin evinin adını ve kendinin adını söyledi.

دیده ام خود بارها این خواب من که ببغدادست گنجی در وطن

4337. *"Ben bu rü'yâyı "Bağdâd'da, ev içinde bir defîne vardır" diye def'alarca görmüşümdür."*

هیچ من از جا نرفتم زین خیال تو بیك خوابی بیایی بی‌ملال

4338. *"Ben bu hayâlden dolayı aslâ yerimden gitmedim. Sen bir rü'yâ ile melâlsiz geliyorsun."*

"Ben def'alarla gördüğüm bu rü'yâ hayâlinden dolayı sâkin olduğum bu Mısır'dan aslâ Bağdâd'a kadar gitmedim. Sen ise bir rü'yâ ile hiç usanmayarak ve üşenmeyerek Bağdâd'dan Mısır'a kadar geliyorsun."

خواب احمق لایق عقل ویست　　همچو او بی‌قیمتست و لاشیست

4339. *Ahmağın rü'yâsı onun aklına lâyıktır. Onun gibi kıymetsiz ve lâ-şeydir.*

Yukarılarda birkaç yerde dahi îzâh olunduğu üzere, rü'yâ üç nevi'dir. Biri "keşf-i mücerred"dir ki, misâl-i mutlak âleminden bu âlem-i şehâdete nüzûl edecek olan bir sûretin aynen müşâhedesidir. Bu rü'yâ ta'bîre muhtâç değildir. Rü'yâda görülen sûret bu âlem-i zâhirde aynen ve tamâmen zuhûr eder. Diğeri "keşf-i muhayyel"dir ki, bu âlem-i şehâdette zâhir olacak olan bir sûret, misâl-i mutlak âleminde, ma'nâsı bu görülen sûretle münâsebetdâr olan başka bir sûret ile görünür. Meselâ süt içilir; bu âlem-i şehâdette ilim ile ta'bîr olunur. Sütün ma'nâsı ile ilmin ma'nâsı arasındaki münâsebet budur ki: Süt çocukların nâkıs olan bedenlerinin neşv ü nemâsına hâdimdir; ve ilim dahi nâkıs olan rûhların kemâline hâdimdir. İşte bu nevi' rü'yâ böyle ta'bîrlere muhtâç olur. Üçüncüsü, "hayâl-i mücerred"dir ki, bu da uyanıklık hâlinde bu âlem-i süflînin sûretlerine olan alâkaların ve muhabbetlerin şiddetine mebnî dimâğa mün'akis olan ve kalbde yer tutan o sûretler hayâlâtının uyku hâlinde görülmesinden ibârettir ki, hayâl-i mücerred olduklarından aslâ ta'bîrleri yoktur. Bu beyt-i şerîfte beyân buyurulan rü'yâ üçüncü nevi'den olan rü'yâdır. Zîrâ âlem-i süflîye şiddet-i irtibât ve muhabbet, serâba ve köpüklere olan muhabbet ve alâka kabîlinden olduğundan, ehl-i hakîkat indinde hamâkattir; ve akl-ı kâmil olan kimselerin rü'yâları bu kısımdan olmaz. Belki keşf-i mücerred ve keşf-i muhayyel kısmından olur. Ya'nî bu âlem-i süflîye muhabbet nâkıs olan aklın kândır; ve aklı nâkıs olan kimse dahi ahmak olur ve böyle bir kimsenin ehl-i Hak indinde kıymeti olmaz. Binâenaleyh onun gördüğü rü'yâ dahi bu nâkıs olan aklına lâyık bir rü'yâ olup kendisi gibi kıymetsiz ve lâ-şey olur.

خواب زن کمتر ز خواب مرد مان　　از پی نقصان عقل و ضعف جان

4340. [4320] *Kadınların rü'yâsı aklın noksânından ve rûhun za'fından dolayı, erkeklerin rü'yâsından daha nâkıstır.*

Ya'nî, kadınların akılları nâkıs ve rûhları zayıftır. Zîrâ Resûl-i Ekrem Efendimiz, kadınların akılda ve dînde nâkıs olduklarını haber vermiştir. Çünkü

onların bu âlem-i süflîye muhabbetleri ve alâkaları çoktur ve bu sebeble son derece süse ve modaya tâbi'dirler; Ve rûhları zayıf olduğundan nefislerinin hazzına karşı metânetleri yoktur. Her şeyden çabuk müteessir olurlar. Metîn görünenlerin dahi birçok husûsâtta zaafları vardır. Binâenaleyh onların rü'yâsı dahi erkeklerin rü'yâsından daha nâkıs olur... Bin üç yüz küsûr sene evvel Resûl-i Ekrem Efendimiz'in beyân buyurduğu bu hakîkat asr-ı hâzırda "biyoloji = ilm-i hayât" âlimlerinin en meşhûrlarından Kember ile Grey isimlerindeki iki âlimin 1925 senesinde basılan İngilizce *Text-Book of Anatomy & Physiology* ismindeki eserlerinde "Kadınların dimâğı erkeklerin dimâğından vasatî hesâbıyla 150 gram noksan olduğu ve hüceyrât mikdânının azlığı" beyân ve isbât olunmuştur ki, burada bünye nisbetinin te'sîri yoktur. Binâenaleyh kadınları erkekler ile müsâvî tutanların biyoloji ilminin verdiği bu son hükm-i kat'îden ibret almaları ve Resûl-i Ekrem hazretlerinin hadîs-i şerîflerine ta'n etmemeleri lâzım gelir.

خواب ناقص عقل و گول آید فساد پس ز بی‌عقلی چه باشد خواب ، باد

4341. *Nâkıs aklın ve ahmağın rü'yâsı fesâd gelir. Binâenaleyh akılsızlıktan dolayı rü'yâ ne olur? Hava!*

Bu beyt-i şerîfte kadınların rü'yâsından aklı nâkıs olan erkeklerin rü'yâsına intikâl buyurulur. Ya'nî, akılları nâkıs olan ve dimâğlarının hüceyrâtı az olan erkekler dahi kadınlar gibidir. Onların rü'yâsı dahi bozuk gelir. Binâenaleyh akılsızlıktan dolayı bu aklı nâkıs kimselerin gördükleri rü'yânın kıymeti ne olur? Hava ve hayâl-i mücerred olur.

گفت با خود گنج در خانهٔ منست پس مرا آنجا چه فقر و شیونست

4342. *Kendi kendine dedi: "Defîne benim evimdedir. Binâenaleyh benim için orada fakr ve nâle nedir?"*

Polisten bu sözleri dinleyen mîrâsyedi kendi kendine dedi ki: "Bu adam gördüğü rü'yâsında benim evimi haber veriyor. Demek ki, defîne benim evimin içindedir. Şu hâlde Bağdâd'da benim için fakr ve zarûretin ve zarûretten inlemenin ne işi vardır?"

بر سر گنج از گدایی مرده ام زانکه اندر غفلت و در پرده ام

4343. *"Defînenin başı üzerinde dilencilikten ölmüşüm. Zîrâ ki gaflette ve perde içindeyim."*

Ya'nî "Ben defîne üzerinde oturduğum hâlde, fakr u zarûretten ölmüş ve bîtâb olmuşum. Çünkü defînenin benim evimde olduğundan gâfil idim ve hicâb içinde idim."

زین بشارت مست شد دردش نماند صد هزار الحمد بی‌لب او بخواند

4344. *Bu müjdeden dolayı, sarhoş oldu. Onun derdi kalmadı. O dudaksız yüz bin "el-hamdü" okudu.*

Polisin defînenin bulunduğu mahalle dâir verdiği müjdeden dolayı mîrâsyedi meserret sarhoşu oldu ve artık onun defîneyi aramak derdi kalmadı. O zâhirî ağzını ve lisânını kullanmaksızın rûhunun lisânı ile cenâb-ı Hakk'a birçok hamd ve senâ etti.

گفت بد موقوف این لت لُوْت من آب حیوان بود در حانوت من

4345. *Dedi: "Benim bu gıdâm bu dayağa mevkûf idi. Âb-ı hayât benim dükkânımda idi."*

"Let", dövmek ve dayak atmak; "lût", lezîz taâm ve gıdâ; "hânût", dükkân demektir. Mîrâsyedi dedi ki: "Benim gıdâm olan bu defîneyi bulmak, bu dayağa bağlı idi. Âb-ı hayât mesâbesinde olan bu defînenin benim dükkânımda medfûn olduğunu bu dayak netîcesinde anladım." Ma'lûm olsun ki, sâlik Hakk'ı bulmak için âfâkta ve enfüste seferler eder; ve âfâktaki seferinde mürşid-i kâmile mülâkî olur ve mürşid-i kâmil ona bu zulmet-i tabîiyye içinde riyâzât ve mücâhedât-ı şedîde emreder. Sâlik bu riyâzât ve mücâhedât darbelerini yedikten sonra aradığı hakîkat-i vücûd defînesinin kendi evi olan cisminde medfûn ve gizli olduğunu anlar; ve nefsinde seyr-fillâh ve seyr-maallâhda bulunur ve rûhuyla da bu vuslattan dolayı Hakk'a hamd ve senâ eder. Binâenaleyh onun bu defîne-i hakîkati bulması riyâzat ve mücâhede dayaklarına mevkûf olmuş olur.

رَوْ که بر لُوتِ شگرفی بر زدم کورئ آن وهم که مفلس بدم

4346. *"Git ki, bir azîm gıdâ üzerine vurdum. O vehmin körlüğüne ki, müflis idim."*

"Lût", lezzetli taâm ve gıdâ demektir. "Git" hitâbı, ehl-i zâhire olmak münâsibdir. Zîrâ onlar Hakk'ı tenzîh edeceğiz diye, muhakkıkların ilm-i tecellîlerine i'tirâz ederler. Ya'nî, "Ey vücûdu Hak ve halk diye iki müstakil kısma ayıran âlim efendi! Ben bir azîm gıdâ-yı ma'nevî üzerine uğradım. Zîrâ ben de Hakk'ı bu mevhûm olan vücûd-i izâfînin hâricinde tevehhüm eder

ve وَهُوَ مَعَكُمْ اَيْنَمَا كُنْتُمْ (Hadîd, 57/4) [ya'nî "Nerede olsanız O sizinle berâberdir"] âyet-i kerîmesini te'vîl ederdim. Bu vehim ile Hak'tan ve hakîkatten müflis kalmış idim. Şimdi ise bu vehmin körlüğüne, murâdım olan Hakk'ı kendimde buldum. Rubâî-i Hz. Pîr:

پیدا و نهان تو بودهٔ من غافل　　اندر دل و جان تو بودهٔ من غافل
من در دو جهان ترا نشان می جستم　　خود جمله جهان تو بودهٔ من غافل

Samtî Dede'nin tercümesi:

"Ben bilmez idim, gizli ayân hep Sen imişsin.
Tenlerde vü canlarda nihân hep Sen imişsin.
Senden dü cihân içre nişân ister idim ben
Âhir bunu bildim ki, cihân hep Sen imişsin."

خواه احمق دان مرا خواهی فرو　　آن من شد هر چه می‌خواهی بگو

4347. *"Beni ister ahmak bil, istersen aşağı. Her ne istersen söyle; benim oldu."*

"Ey âlim efendi! Sen kendi ilmine ve delâil-i akliyyene göre beni ister ahmak bil, istersen ahmaktan daha aşağı bil! Cismimim evi içinde olan o defîne-i hakîkat benim oldu. Artık o defîneyi Mısır'da ve âfâkta aramaya hâcet kalmadı. Binâenaleyh ben istediğimi buldum. Sen her ne istersen söyle!"

من مراد خویش دیدم بی گمان　　هر چه خواهی گو مرا ای بد دهان

4348. *"Ben şübhesiz kendi murâdımı gördüm. Ey kötü ağızlı! Her ne istersen bana söyle!"*

"Ben şübhesiz olarak kendi murâdım olan Hakk'ı kendi vücûdumda gördüm. Hakk'ın varlığını isbât husûsunda şübheyi izâle edecek delîl aramaya ihtiyâç kalmadı. Ey kötü ağızlı ve muhakkıklara karşı atıp tutan ve fenâ lisân kullanan âlim-i zâhirî efendi! Artık sen bana karşı her ne istersen söyle ve istediğin kadar dil uzat ve söv say!.."

تو مرا پر درد گو ای محتشم　　پیش تو پر درد و پیش خود خوشم

4349. *"Ey muhteşem! Sen bana "pür-derd" de! Senin önünde pür-derdim ve kendi önümde hoşum!"*

"Ey halkın nazarında ihtişâm ve debdebe sâhibi olan âlim efendi! Sen bana "pür-derd ve illetli" de! Evet, senin indinde ben derdliyim ve illetliyim; ve kendi indimde maksûduma nâil olduğum için hoşum."

وای اگر بر عکس بودی این مطار پیش تو گلزار و پیش خویش خار

4350. [4330] *"Eğer bu uçuş aksine olaydı, vay olurdu. Senin önünde gülzâr ve kendi önümde diken olurdu."*

"Matâr", masdar-ı mîmî olup, "uçuş ve uçma" demektir. Bundan murâd, sefer-i âfâkî ve enfüsî olmak münâsibdir. Ya'nî, "Benim âfâkî ve enfüsî olan bu uçuşum ve seferim, benim şimdiki hâlimin aksi olan senin meslek-i ilmiyyene muvâfık olaydı, vay olurdu benim hâlime! Bu seferlerim senin indinde gülzâr ve makbûl ve memdûh olurdu. Fakat bana göre de diken gibi mezmûm ve boş bir sa'y olurdu. Zîrâ benim şimdi ne hâl içinde olduğumu bilemezsin ve hükmünü kendi zannına ve tahmînine göre verirsin."

مثل

Mesel

گفت با درویش روزی یك خسی که ترا اینجا نمی‌داند کسی

4351. *Bir gün bir denî bir dervîşe dedi ki: "Seni burada bir kimse bilmez."*

Bir gün bir deniyyü't-tab' nefsânî ve cismânî olan kimse, bir dervîşe dedi ki: "Burada seni kimse bilmez ve tanımaz." Ya'nî halk nazarında tanınmış olan mu'teber bir kimse değilsin.

گفت او گر می‌نداند عامیم خویش را من نیك می‌دانم کیم

4352. *O dedi: "Eğer âmmî beni bilmezse, ben kendimi bilirim ki, kimim."*

Dervîş o gâfile cevâben dedi: "Avâmm-ı halk beni bilmiyor ve tanımıyor ise, ben kendimin kim olduğumu biliyorum ve tanıyorum ve bana lâzım olan da kendimi tanımadır."

وای اگر بر عکس بودی درد و ریش او بُدی بینای من من کور خویش

4353. *"Vay, eğer aksine olaydı, derd ve yara idi! O benim görücüm ve ben kendimin körü olurdum."*

"Eğer tersine olaydı, vay olurdu hâlime! Bu hâl bana derd ve yara idi. Ya'nî beni avâm bile idi ve ben kendimin kim olduğunu bilmeye idim, bu hâl benim için bir derd ve yara olurdu; ve avâm benim hakkımda görücü ve ben ise kendi hakkımda kör olurdum."

احمقم گیر احمقم من نیك بخت بخت بهتر از لجاج و روی سخت

4354. *"Beni ahmak tut; ben iyi tâli'li ahmağım! Baht inâddan ve pek yüzden daha iyidir."*

"Ey âlim efendi! Sen beni ahmak farzet! Evet, ben tâli'i yâver olan ahmağım. Tâli' ve saâdet-i ezelî elbet senin yaptığın inâddan ve pek yüzden ve terslikten daha iyidir." Nitekim bir bahs-i ilmîde kendi fikirlerinin muhâlifi olan kimseye ulemâ-i zâhire "Biz şerîatin müdâfiiyiz" diye acı sözler söylerler ve tecâvüzât-ı lisâniyyede bulunurlar. Halbuki Hak Teâlâ ulûhiyet da'vâ eden Fir'avn hakkında Mûsâ ve Hârûn (a.s.)a فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَيِّنًا (Tâhâ, 20/44) ya'nî "Fir'avn'a yumuşak ve mülâyim sözler söyleyin!" buyurur. Nefislerinin kibir ve azameti bu efendileri Hak Teâlâ'nın bu emrini görmekten kör eder.

این سخن بر وفق ظنت می‌جهد ور نه بختم داد عقلم می دهد

4355. *"Bu söz senin zannına muvâfık sıçrar. Yoksa benim bahtım benim aklımın hakkını verir."*

Ya'nî "Ben ahmağım ve sen her ne istersen söyle!" deyişim, senin zannına muvâfık olan sözlerdir. Yoksa benim tâli'-i ezelîm ve ayn-ı sâbitemin isti'dâdı bana akla lâyık olan hakkı veriyor. Binâenaleyh akıl ile hamâkat bir yerde ictimâ' edemez.

باز گشتن آن شخص شادمان و مراد یافته و خدای

را شکر گویان و سجده کنان و حیران در غرایب اشارات حق

و ظهور تأویلات آن در هر وجهی که هیچ فهمی و عقلی بد آنجا نرسد

O şahsın sevinerek ve murâdını bulup Hudâ'ya şükür edici ve secde edici ve Hakk'ın işâretlerinin garâbetlerine hayrân

olarak rücû' etmesi ve onun te'vîllerinin her bir vecihte zuhûrudur ki, hiçbir fehim ve bir akıl oraya erişmez

Ya'nî, o mûrâsyedinin defînenin kendi evinde olduğunu haber alması üzerine, sevinerek ve murâdı olan defîneyi bulup Hakk'a şükür edici ve secde edici olarak Mısır'dan Bağdad'a geri dönmesi ve defîneyi bulmak husûsunda Hakk'ın garîb ve acîb olan işâretlerine hayrette kalması ve o işâretlerin te'vîllerinin emr-i sülûkün her bir vechinde müşâhede tarîkıyla zuhûrudur ki, bu müşâhededen ve zuhûrdan evvel o te'vîllerin hiçbir anlayış ve akıl ile bilinmesi mümkin değildir. Nitekim Necmeddîn-i Kübrâ (k.s.) hazretleri *Nefehâtü'l-Üns*'te kendi sülûklerini şöyle nakil buyururlar:

"Ammâr Yâsir ismindeki bir mürşide gittim. Bir müddet sülûk ettim. Bir gece bana şöyle bir hâtıra vâki' oldu: "İlm-i bâtından haberdâr oldun ve ilm-i zâhirin şeyhin ilminden ziyâdedir." Sabahleyin Şeyh Ammâr beni çağırdı. Dedi ki: "Necmeddîn! Kalk, Mısır'da Rûzbihân-ı Baklî'ye git ki, bu senin varlığını bir tokat ile dimâğından çıkarsın!" Bunun üzerine Mısır'a gittim.Vaktâki onun dergâhına gittim, az bir su ile abdest aldığını gördüm. İçimden dedim ki: "Bu kadar az su ile abdest almak şer'an doğru değildir; şeyh bunu bilmiyor mu? Bu nasıl şeyhliktir?" Hz. Rûzbihân abdestini bitirdi ve elini yüzüme silkti. Su damlaları yüzüme isâbet edince kendimden geçtim. Şeyh dergâha girdi, ben de arkasından girdim. Şeyh şükr-i vuzû' namâzına meşgûl oldu. Ben ayakta durup şeyhin selâm vermesini bekledim; ve bu beklemek esnâsında bu âlem-i zâhir gözümden kaybolup başka bir perde açıldı. Gördüm ki, kıyâmet kopmuş ve cehennem zâhir olmuş ve adamları tutup ateşe atıyorlar. Bu ateşin yolu üzerinde bir tepe var. Bir şahıs o tepe üzerinde oturmuş, her kim "Ben bu tepeye mensûbum!" derse onu bırakıyorlar ve başkalarını ateşe atıyorlar. Nihâyet beni de tutup çektiler. "Ben bu tepeye mensûbum!" dedim, bıraktılar. O tepenin üzerine çıktım, Şeyh Rûzbihân'ı gördüm ve ayağına kapandım. Enseme şiddetle bir tokat vurdu, yüz üstü düştüm; ve "Bir daha ehl-i Hakk'ı inkâr etme!" dedi. Vaktâki bir tokat üzerine kendime geldim, şeyh namâzı bitirmiş idi. Zâhirde dahi ayağına kapandım. Şeyh âlem-i bâtında olduğu gibi, âlem-i zâhirde dahi enseme bir tokat vurdu ve yine "Bir daha ehl-i Hakk'ı inkâr etme!" dedi. Ve bu tokat üzerine bâtınımdaki enâniyet hastalığı gitti; ve bana dedi ki: "Geri dön ve Ammâr'ın huzûruna git! Ve Şeyh Ammâr'a "Her ne kadar

bakın varsa gönder, hâlis altın yapıp yine sana göndereyim!" diyerek bir mektûb yazdı."

İşte bu menkıbeden bu sürh-i şerîfteki beyânât-ı aliyyenin rumûzları münkeşif olur. Zîrâ Hz. Necmeddîn'e vâki' olan müşâhedeyi akıl ve fehm ile idrâk etmek mümkin değildir.

باز گشت از مصر تا بغداد او ساجد و راکع ثناگر شکر گو

4356. *O secde edici ve rükû' edici ve senâ edici ve şükür söyleyici olarak Mısır'dan Bağdâd'a geri döndü.*

جمله ره حیران و مست او زین عجب ز انعکاس روزی و راه طلب

4357. *Bütün yolda rızkın ve taleb yolunun in'ikâsından dolayı o bu taaccübden hayrân ve mest oldu.*

Ya'nî, mîrâsyedi Mısır'dan Bağdâd'a dönerken bütün yolda istediği rızkın ve taleb yolunun misâl-i mutlak âleminde bu âlem-i zâhire ne sûretle in'ikâs ettiğini zevkan ve hâlen müşâhede etmesinden dolayı taaccüb etti ve bu taaccübden hayrette kaldı ve kendinden geçti.

کز کجا امیدوارم کرده بود و ز کجا افشاند بر من سیم و سود

4358. *Dedi ki: "Beni nereden ümîdvâr etmiş idi, halbuki benim üzerime gümüş ve menfaati nereden saçtı!"*

Ve yolda kendi kendine dedi ki: "Şu hâle bak ki, Hak Teâlâ benim ümîdimi nereye bağlamış idi; halbuki o ümîd ettiğim defîneyi ve fâideyi nereden benim üzerime saçtı ve ihsân etti. Nitekim Hz. Necmeddîn'i Şeyh İsmâîl-i Kasrî, Ammâr Yâsir'e göndermiş idi. Cenâb-ı Necmeddîn defîne-i hakîkati onda ümîd ederdi. Sonra Mısır'da Rûzbihân-ı Baklî hazretlerinden buldu. Bu hâlin bu âlem-i zâhirde de misalleri çoktur. Bir kimse hastalığın tedâvîsi için en meşhûr bir doktora gider, çâre bulamaz. Sonra hiç ummadığı bir doktorun tedâvîsinden murâdına nâil olur. Kezâ ticâret umûrunda dahi birçok kârlar ve menfaatler böyle zuhûr ediverir.

این چه حکمت بود که قبلهٔ مراد کردم از خانه برون گمراه و شاد

4359. *"Bu ne hikmet idi ki, murâd kıblesini bana hâne dışarısından gümrâh ve şâd olarak etti."*

Ya'nî, "Hakk'ın bu ne hikmeti idi ki, benim murâdımın kıblesi evimin içinde olduğu hâlde, o kıbleyi Hak Teâlâ bana yanlış bir yol olan benim evimin dışarısından beni sevindirerek gösterdi."

تا شتابان در ضلالت می‌شدم　　هر دم از مطلب جداتر می شدم

4360. [4340] *"Hattâ koşarak, dalâlet içinde gittim. Her dem matlabdan daha ayrı oldum."*

Ya'nî, "Hakîkat defînesi benim cismimin evi içinde iken, onu âfâkta bulmak için koşarak, dalâlet ve şaşkınlık içinde sûrî seferler yaptım; ve bu sûrî seferler içinde her dem matlûbum olan Hak'tan ayrı düştüm. Nitekim bu hâl zâhirde dahi böyledir. Meselâ bir kimse cebindeki sâatini dışarıda zannedip onu aramak için şuraya buraya gitse, matlûbu olan sâate vusûlden uzak ve ayrı düşer. Beyt-i Yûnus Emre (k.s.):

Dervîşlik baştadır, tacda değildir.
Kızdırmak oddadır, sacda değildir.
Ararsan Mevlâ'yı kendinde ara;
Kudüs'te Mekke'de hacda değildir.

Beyt-i Mısrî-i Niyâzî (k.s.):

Öyle sanırdım ayrıyım, dost gayrıdır, ben gayrıyım,
Ben taşrada arar idim, ol cân içinde cân imiş.

باز آن عین ضلالت را بجود　　حق وسیلت کرد اندر رشد و سود

4361. *Hak yine o dalâletin aynını cûd ile rüşd ve sûda vesîle etti.*

"Rüşd", hidâyet ve doğru yol demektir. Ya'nî "Hak Teâlâ yine gittiğim bu yanlış ve eğri yolu, lutuf ve keremi ile doğru yola ve fâideye vesîle etti."

گمرهی را منهَج ایمان کند　　کژروی را محصد احسان کند

4362. *Dalâleti îmânın caddesi yapar. Eğri gidiciliği ihsâna hasâd mahalli yapar.*

"Menhec", geniş ve aydınlık yol ve cadde; "mahsad", hasâd mahalli ve ekinin biçildiği yer demektir. Hak Teâlâ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ (Hac, 22/61) ya'nî "Allâh Teâlâ geceyi gündüze ve gündüzü geceye idhâl eder" ve يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ (Yûnus, 10/31) "Ölüden diri ve diriden ölü çıkarır" âyet-i kerîmesi mûcibince, gece karanlığı gibi olan dalâleti, gündüz

aydınlığında olan bir cadde gibi îmân caddesi yapar. Hak yolunda eğri gidiciliği, hidâyet ihsânının mahall-i hasâdı yapar. Ve يُبَدِّلُ اللّٰهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ (Furkān, 25/70) ya'nî "Allâh Teâlâ onların fenâlıklarını iyiliğe tebdîl eder" âyet-i kerîmesi mûcibince ma'siyetten tâat çıkarır.

تا نباشد هیچ محسن بی‌وجا　　تا نباشد هیچ خائن بی‌رجا

4363. *Tâ ki hiçbir muhsin darbesiz olmaya! Tâ ki hiçbir hâin ümîdsiz olmaya!*

Hak Teâlâ'nın kulları hakkında bu sûretle muâmele buyurması, hiçbir iyilik yapan kimse, kendi iyiliğine i'timâd edip mağrûr olmamak ve kahr-ı ilâhî darbesinden emîn olmak içindir. Beyt-i Sâib:

کس را بخیر طاعت خود اعتماد نیست　　آن بی بصر بود که کند تکیه بر عصا

"Hiçbir kimse için kendi tâatinin hayrına i'timâd yoktur, zîrâ asâya dayanan o bir kördür."

Ve kezâ Hakk'ın emrine karşı hıyânet etmiş olan günâhkârlardan hiçbirisi Hakk'ın lutfundan ümîdini kesmemek içindir. "Vecâ", lügatte "el ile ve bıçak ile vurmak" demektir (*Ahterî*).

اندرون زهر تریاق آن خفی　　کرد تا گویند ذو اللطف الخفی

4364. *O hafî, gizli lutuf sâhibi demeleri için, zehrin içinde tiryâk yaptı.*

Ya'nî, bu kesâfet perdesi arkasında o hafî ve gizli olan Zât-ı Hak kendisine "gizli lutuf sâhibi" demeleri için zehrin içinde tiryâk, ya'nî panzehir koydu. Nitekim bu *Mesnevî-i Şerîf*'in bir beytinde şöyle buyurulur:

حاکمست او یفعل الله ما یشا　　او زعین درد انگیزد دوا

[Ya'nî] "O Hak Teâlâ hâkim-i mutlaktır, dilediği şeyi işler; O derdin "ayn"ından devâyı çıkarır."

نیست مخفی در نماز آن مکرمت　　در گنه خلعت نهد آن مغفرت

4365. *O mekrümet namâzda mahfî değildir. O mağfireti günâh içine hil'at koyar.*

"Mekrümet", izzet, şeref ve kerem demektir. Ya'nî, Hakk'ın keremi ve lutfu namâzda mahfî ve gizli değildir. Çünkü Hak Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'inde namâz kılanlara ve ibâdet edenlere lutfunu açıktan açığa va'detmiştir. Binâenaleyh o lutuf ve kerem namâzda ve ibâdette zâhirdir. Fakat günâha ve kabâha-

te mağfiret libâsını giydirmesi gizli bir kerem ve lutuftur. Çünkü günâhkârlara karşı tehdîdi ve vaîdi vardır. Ma'lûm olsun ki, kulların arazdan ibâret olan ef'âli âlem-i ma'nâda birer sûret iktisâb eder. Eğer fiil iyi ise iyi sûret ve eğer kötü ise kötü sûret peydâ olur; ve bunlar ölümden sonra âlem-i berzahta o kimsenin refîkleri olup etrâfında toplanırlar ve onu taltîf veyâ ta'zîb ederler. Hak Teâlâ istiğfâr eden kullarına gizli olan lutfu ve keremi cihetinden o kuldan zâhir olan bu çirkin sûretlere birer güzel libâs giydirir ve onların çirkin sûretlerini örter. Beyt-i şerîfte "günâha hil'at-i mağfiret koyar" ta'bîriyle bu hakîkate işâret buyurulmuştur. Şeyh-i Ekber hazretlerinin *Fütûhât-ı Mekkiyye*'lerinde dahi bu husûsta tafsîlât vardır. Diğer cildlerde sırası düştükçe zikrolunmuştur.

منکرانرا قصد اذلال ثقات　　ذل شده عز و ظهور معجزات

4366. *Münkirlerin kasdı sikātın izlâli oldu. Zillet, izzet ve mu'cizelerin zuhûru olmuştur.*

"Sikāt", "mu'temed" ma'nâsına olan "sika"nın cem'i olup, "mu'temedler" demektir. Bunlardan murâd, peygamberlerdir ve onların vârisleri olan evliyâdır. Bu ve aşağıdaki beyitler fenâdan iyilik zuhûrunun açık misâlleridir. Ya'nî, enbiyâyı ve evliyâyı inkâr edenlerin kasdı, onları halkın nazarında zelîl ve hakîr yapmaktır. Halbuki münkirlerin inkârları şiddetlendikçe, onların tezlîl ve tahkîr kasdlarının aksi olarak, enbiyâ ve evliyânın izzetleri ve enbiyâdan mu'cizeler ve evliyâdan kerâmetler ve hârikulâde haller zuhûr etmiştir. Binâenaleyh fenâ olan inkârdan, iyi olan izzet zuhûra gelmiştir ve dîn-i Hak kuvvet bulmuştur.

قصدشان ز انکار ذُلّ دین بُدَه　　عین ذل عز رسولان آمده

4367. *Onların inkârdan kasdı dînin züllü olmuştur. Züllün, "ayn"ı resûllerin izzeti gelmiştir.*

Ya'nî, münkirlerin inkârdan maksadları, dîn-i Hakk'ı alçaltmak ve tahkîr etmek olmuştur. Halbuki bu tezlîl ve tahkîrin "ayn"ından pergamberlerin izzeti zâhir olmuştur. Binâenaleyh münkirlerin inkârlarına rağmen pergamberlerin dînlerine tâbi' olanlar milyonlarca çoğalmıştır.

گر نه انکار آمدی از هر بدی　　معجزه و برهان چرا نازل شدی

4368. *Eğer her bir kötüden inkâr gelmeye idi, mu'cize ve burhân niçin nâzil olurdu?*

Ya'nî, eğer her bir kötü olan münkirden inkâr zâhir olmasa idi, dînin hak olduğunu isbât edici olan peygamberlerin mu'cizeleri ve evliyânın kerâmetleri nâzil ve zâhir olur mu idi? Zîrâ isbât, inkâr vukū'una karşı olur. Nitekim *Fîhi Mâ Fîh*'in 45. faslında Hz. Pîr şöyle buyurur:

"Müsbit-i Hak olan kimse dâimâ Hakk'ı ızhâr eder. Nefy eden kimse dahi Hakk'ı muzhirdir. Zîrâ nefy vâki' olmaksızın bir şeyin isbâtı tasavvur-pezîr olmaz. Olsa da lezzetsiz ve zevksiz olur. Meselâ münâzırın biri mecliste bir mes'ele mevzû'-i bahs eder. Eğer orada "Teslîm etmeyiz!" diyen bir muârız olmazsa, o neyi isbât eyler? Onun nüktesinde ne zevk olur? Zîrâ isbât nefy mukâbelesinde hoş olur. Bunun gibi bu âlem dahi ızhâr-ı Hak mahallidir. Müsbit ve nâfî olmaksızın bu mahalde bir revnak bulunmaz; ve her ikisi de muzhir-i Hak'tırlar."

خصم و منکر تا نشد مصداق خواه　　کی کند قاضی تقاضای گواه

4369. *Hasım ve münkir mısdâk isteyici olmadıkça, kādı ne vakit şâhid tekāzâsını eder?*

"Mısdâk", sözün doğruluğunun delîli ve tasdîk edici ve bir şeyin doğruluğuna muvâfık olan şey (*Sarrâh*). Ya'nî, bir mes'ele hakkında da'vâ vukū'unda senin hasmın olan müddeî ve münkir senden doğruluk delîlini isteyici olmadıkça, kādı ve hâkim senden şâhit ister mi? Zîrâ inkâra karşı isbât lâzımdır.

معجزه همچون گواه آمد زکی　　بهر صدق مدعی در بی‌شکی

4370. [4350] *Mu'cize müddeînin şeksizliği hakkında sıdk için tezkiye olunmuş şâhid gibi geldi.*

"Zekî", pâk-ı mutlak ve tertemiz demektir. Burada mu'cize[nin] sıfatıdır. Ya'nî, peygamberlerin mu'cizeleri müddeînin şeksizlik içindeki doğruluğu için, eğrilikten tertemiz olmuş ve tezkiye ediimiş olan şâhid gibidir. Nitekim ahkâm-ı fıkhiyyede şâhidlerin doğruluğunu tezkiye etmek usûlü vardır.

طعن چون می‌آمد از هر ناشناخت　　معجزه می‌داد حق و می‌نواخت

4371. *Vaktâki her tanımamadan ta'n geldi, Hak mu'cizeyi verdi ve okşadı.*

"Nâ-şinâht", "tanımayan ve vâkıf olmayan" demektir ki, bundan murâd, münkirlerdir. Zîrâ inkâr doğruyu görmemekten ve tanımamak ve anlamamaktan zuhûra gelir. Ya'nî, vaktâki münkirler, peygamberlerin zâhirlerini gördüler ve iç yüzlerini görmediler ve tanımadılar, bunlardan enbiyâya ta'n

ve i'tirâzlar vâki' oldu, Hak, enbiyâsının münkirlere karşı doğruluklarını isbât için onlara mu'cizeler verdi ve onların mağmûm olan kalblerini okşadı ve tesellî kıldı. Zamânın fen-dîde olan münkirleri hâlâ inkârlarında devâm edip derler ki: "Eski zamanlardaki sâde-dil insanları kandırıp, cem'iyyet-i beşeriyyenin intizâmını te'mîn için aralarından birtakım akıllı insanlar çıktı, peygamberlik da'vâsında bulundular. Bu sâf insanları birtakım kizb-i mutalsam ile iğfâl edip kendilerine tâbi' kıldılar. Bunlardan birinin inkâr-ı manzûmu şudur:

Muğfil ü muğfel o Îsâ, Mûsâ,
Köhne bir kizb-i mutalsamdır asâ!

İnsanların aklı terakkî etmiş ve fende yükselmiş olduğundan artık peygamberlik sevdâsının hükmü geçmiştir. Nitekim şimdiye kadar hiçbir peygamber zuhûr edememiştir; ve ara sıra şurada burada bu da'vâ ile çıkanlara da beşeriyet gülmüştür." Bu i'tirâzlara verilecek cevâblar pek çoktur. Bunların burada zikri uzundur. Ancak hulâsaten şunu söyleyelim ki: Doğru da'vâlar semeresiyle zâhir olur. Ma'lûmdur ki, bu peygamberler beşeriyete birer mukaddes kitâb ile geldiler ve birtakım sözler söylediler ve beşeriyetten bir maddî mükâfât beklemediler. Münkirlerin kavlen ve fiilen taarruzlarına ma'rûz kaldıkları hâlde korkmadılar, da'vetlerine devâm ettiler. Beşerin idrâk-i selîm sâhibleri onların hallerine ve sözlerine bakıp insâf ettiler ve ma'nâlı olan sözlerini doğru görüp kabûl ettiler. Yeryüzünde hâl-i hâzırda bunlara tâbi' olan Mûsevi ve İsevî ve Muhammedî olmak üzere milyonlarca efrâd-ı beşer vardır. Şu kadar ki, her ümmet tâbi' olduğu peygamberi tanıyıp, tekâmül kâidesinden gâfil oldu ve ondan sonra gelen peygamberleri inkâr etti. Âlem-i tabîatta hüküm süren bu tekâmül kâidesi mûcibince hâtem-i enbiyâ Muhammed (a.s.v.) Efendimiz Kur'ân ile geldi ve Kur'ân peygamberlerden hepsinin beyân ettiği hakâyıkı ve daha ziyâdesini câmi' olduğundan, artık beşeriyete hakâyık nâmına tefhîm edilecek bir şey kalmadı. Bu sebeble bin üç yüz küsûr seneden beri bir peygamber zuhûr etmedi ve etmeyecektir. Çünkü beşeriyetin biyolojide ve diğer fünûnda bulduğu hakâyıkın cümlesi Kur'ân'ın ihbârını musaddıktır. Nitekim *Mesnevî-i Şerîf*'in birçok beyitlerinde fenne mutâbık olan esrâr-ı kur'âniyye tavzîh buyurulmuştur. Binâenaleyh bundan sonra fen terakkî ettikçe, erbâb-ı fen karşılarında Kur'ân'ın esrârını görürler ve Hâtem-i enbiyâ'nın nübüvvetini, nübüvvette tekâmül kâidesine muvâfık bulurlar.

مکر آن فرعون سیصد تو بده　　جمله ذل او و قمع او شده

4372. *O Fir'avn'ın mekri üç yüz kat olmuş idi. Hepsi onun zilleti ve kam'ı olmuş idi.*

Mûsâ (a.s.)a muhâlif olan Fir'avn'ın mekri ve hîlesi, o hazreti tezlîl için, kat kat olmuş idi. Fakat bu mekr ve hîlelerin hepsi o Fir'avn'ın zilletine ve kahrına sebeb olmuş idi.

ساحران آورده حاضر نیك و بد　　تا که چرخ معجزهٔ موسی کند

4373. *Mûsâ'nın mu'cizesinin çarhını koparmak için, iyi ve kötü sihirbâzları hâzır getirmiş idi.*

Fir'avn'ın hîlelerinden birisi de bu idi ki: Mûsâ (a.s.)ın mu'cizesi dolabını koparmak ve sökmek için Medâyin şehrinden iyi ve kötü ve usta ve mübtedî sihirbâzların hepsini celb edip ihzâr etmiş idi. Zîrâ asânın yılan şekline tebeddülünü sihre haml etmiş idi.

تا عصا را باطل و رسوا کند　　اعتبارش را ز دلها بر کند

4374. *Tâ ki asâyı bâtıl ve rüsvây etsin! Onun i'tibârını gönüllerden koparsın!*

Ya'nî, Fir'avn'ın sihirbâzları toplaması, cenâb-ı Mûsâ'nın asâsını ve mu'cizesini halkın nazarında ibtâl ve terzîl etmek ve onun yalan bir hîleden ibâret olduğunu isbât ederek, halkın kalblerinden onun i'tibârını koparmak ve ıskât etmek için idi.

عین آن مکر آیت موسی شود　　اعتبار آن عصا بالا رود

4375. *O mekrin "ayn"ı Mûsâ'nın âyeti olur. O asânın i'tibârı yukarı gider.*

Fir'avn'ın mekrinin netîcesinde öyle bir hâl zâhir olur ki, o mekr ve hîlenin "ayn"ı cenâb-ı Mûsâ'nın sıdkının âyeti ve şâhidi olur; ve o asânın i'tibârı yalnız avâmm-ı halk indinde değil, fenn-i sihre vâkıf olan sihirbâzların indinde de yükselir. Zîrâ sihir fenni mûcibince ibtâl edilen sihirlerin âsân meydanda kalmak lâzım gelirken, cenâb-ı Mûsâ'nın asâsı onların hepsini yılan olup yutar ve ortada hiçbir eser kalmaz; ve sonra yine asâya tebeddül eder. Sihirbâzlar bunları görünce asânın bir mu'cize olduğunu idrâk edip cenâb-ı Hakk'a îmân ederler Mûsâ'ya tâbi' olurlar. Bu hâl mu'cizenin semeresidir.

لشکر آرد او پگه تا حول نیل　　تا زند بر موسی و قومش سبیل

4376. *Mûsâ ve onun kavmi üzerine yolu vurmak için Nîl'in kenârına kadar asker getirir.*

Fir'avn bu sihirbâzlar vak'asından sonra Mûsâ (a.s.)ın ve ona tâbi' olan Benî-İsrâîl kavminin yolunu vurmak ve onları esîr edip kahretmek üzere Nîl nehrinin kenârına kadar onları ta'kîben asker sevk eder.

ایمنیٔ امت موسی شود　　او بتحت الارض و هامون در رود

4377. *Mûsâ'nın ümmetinin emînliği olur; o arzın altına ve çöle gider.*

"Hâmûn", çöl ve sahrâ demektir. Fir'avn'ın bu teşebbüsü de tersine olur. Zîrâ su yarılıp cenâb-ı Mûsâ ve ümmeti açılan yoldan geçerler ve Fir'avn boğulup cesedi evvelen çöle dalgalar ile atılır ve ondan sonra da yerin altına defn olunur. Nitekim kıssası sûre-i Tâhâ'da mezkûrdür.

گر بمصر اندر بدی او نامدی　　وهم از سبطی کجا زائل شدی

4378. *Eğer o Mısır'da olaydı, gelmezdi. Sıbtî'den vehim nerede zâil olurdu?*

"Sıbtî", Mûsâ (a.s.)ın kavmine denir. Ya'nî, eğer cenâb-ı Mûsâ ve onun kavmi Mısır'da olaydı ve oradan çıkmaya idi, bittabi' Fir'avn onların ta'kîbine lüzûm görmez ve Mûsâ (a.s.)ın kavminin Fir'avn'dan vehmi ve korkusu dahi zâil olmazdı. Cenâb-ı Mûsâ ile kavminin Mısır'dan çıkmak teşebbüsü üzerine Fir'avn'ın onları ta'kîb edip helâk olması, Benî-İsrâîl'in kalblerinde emniyet husûlüne sebeb oldu.

آمد و در سبط افکند او گداز　　که بدان که امن در خوفست و راز

4379. *O geldi ve Sıbt'a erime bıraktı. Zîrâ bil ki, emniyet korku içindedir ve gizlidir.*

Fir'avn ta'kîben geldi ve o cenâb-ı Mûsâ'nın kavminin kalblerine korkudan eriyiş bıraktı. Ya'nî Benî-İsrâîl Fir'avn'ın ta'kîbinden korktular, fakat bu korkunun netîcesinde Fiarvn'ın helâki ile emniyet hâsıl oldu. Binâenaleyh bil ki, emniyet korku içindedir ve gizlidir. "Güdâz", "erimek" ma'nâsına olan "güdâhten" masdarından ism-i masdardır, "eriyiş" demektir. "Râz", sır ve gizli, demektir.

آن بود لطف خفی کو را صمد　　نار بنماید ولی نوری بود

4380. [4360] *Gizli lutuf o olur ki, onu Samed ateş gösterir, fakat bir nûr olur.*

Ya'nî, gizli olan lutuf odur ki, Hak Teâlâ o lutfu ateş ve kahır sûretinde gösterir, fakat o sûret bir nûr ve lutuf olur. Nitekim bu sûret âleminde kahır yüzünden olan lutuflar çok kere vâki' olur.

نیست مخفی مزد دادن در تُقَی　　ساحران را اجر بین بعد از خطا

4381. *Tükāda ecir vermek mahfî değildir. Sâhirlere hatâdan sonra ecri gör!*

"Tükā", takvâ ve perhîz etmek, demektir. Hak Teâlâ'nın ehl-i takvâya takvâları içinde ecir vermesi bir gizli lutuf değildir. Zîrâ takvâya ecir vereceğini va'd buyurmuştur. Sen cenâb-ı Mûsâ'ya mukâbele etmek cürmünden ve hatâsından sonra Hakk'ın sihirbâzlara verdiği ecre bak ki, asıl gizli olan lutuf budur. Onların fiili kahra ve cezâya lâyık iken netîcede îmân lutfuna sebeb oldu.

نیست مخفی وصل اندر پرورش　　ساحران را وصل داد او در بُرِش

4382. *Vasl içinde perveriş mahfî değildir. O sihirbâzlara inkıtâ' içinde vasl verdi.*

Ya'nî, bir kulun kalbinin tâat ve ibâdet ile Hakk'a vaslı ve ittisâli içinde, Hakk'ın o kulu lutfu ile perverde etmesi ve beslemesi gizli bir lutuf değildir. Sihirbâzlar kalben cenâb-ı Mûsâ'ya muhâlif ve Hak'tan munkatı' olduklan hâlde, onlara Hak Teâlâ kendi tarafına vasl ve ittisâl verdi; ve Fir'avn onların ellerini ve ayaklarını kesmekle tehdîd ettiği vakit onlar اِنَّا اِلَى رَبِّنَا مُنقَلِبُونَ (Şuarâ, 26/50) ya'nî "Biz muhakkak Rabbimize döneriz" dediler. İşte gizli ve perde arkasında olan lutuf budur.

نیست مخفی سیر با پای روا　　ساحرانرا سیر بین در قطع پا

4383. *Gidici ayak ile seyr mahfî değildir. Sihirbâzların ayaklarının kat'ından olan seyri gör!*

Bir kimsenin ayağı sağlam ve tamâm olarak Hak yolunda takvâ içinde yürümesi, o kimse hakkında Hakk'ın gizli olan bir lutfu değildir. Belki lutf-ı zâhir içinde diğer bir lutf-ı zâhirdir. Sihirbâzlann sûret-i zâhirede kahır olan Fir'avn tarafından ayakları kesildikten sonra Hak tarafına olan seyr-i ma'nevîlerini gör ki, bu seyr kahr-ı zâhirî içinde gizli bir lutf-ı ma'nevîdir. Nitekim

âyet-i kerîmede بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ (Hadîd, 57/13) ya'nî "Onun bâtınında rahmet vardır ve onun zâhiri azâb cihetindendir" buyurulur.

عارفان ز انند دائم آمنون　　که گذر کردند از دریای خون

4384. *Ârifler ondan dolayı emîndirler ki, kan deryâsından geçtiler.*

"Kan deryâsı"ndan murâd, Hakk'ın kahır ve lutfunun hicâbı olan bu âlem-i sûrettir. Nitekim yeryüzünde halîfe olarak yaratılacak insan hakkında melekler tarafından Hakk'a hitâben وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ (Bakara, 2/30) ya'nî "O insan yeryüzünde kan döker" denildi. Tafsîlâtı sûre-i Bakara'dadır. Ya'nî ârifler ondan dolayı emîndirler ki, kan deryâsı olan bu sûret âleminden geçtiler ve rûhâniyet âlemine gittiler; ve cismâniyet âleminden bir cüz' olan kendi vücûd-i mevhûmlarından kurtuldular. Bunun için onlar hakkında Hak Teâlâ أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (Yûnus, 10/62) ya'nî "Âgâh ol! Allâh'ın velîleri üzerine korku ve hüzün yoktur" buyurdu. Zîrâ korku ve hüzün varlığa taalluk eder, onlar ise yok olmuşlardır.

امنشان از عین خوف آمد پدید　　لاجرم باشند هر دم در مزید

4385. *Onların emniyetleri korkunun "ayn"ından zâhir geldi. Şübhesiz her dem ziyâdelikte olur.*

Emniyetin korkunun "ayn"ından zâhir olması budur ki: Onlar Hakk'ın azametini bildiler ve Hak'tan korktular. Nitekim âyet-i kerîmede إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ (Fâtır, 35/28) ya'nî "Ancak Allâh'ın âlim olan kulları Allah'tan korkar"; ve hadîs-i şerîfte de انا اعلمكم بالله و اخشاكم من الله ya'nî "Ben sizin en ziyâde Allâh'ı bileninizim ve Allah'tan korkanınızım" buyurulur. Binâenaleyh Hak Teâlâ onlara bu korkunun "ayn"ından emniyet verdi. Bu âlem-i zâhirde dahi korkunun aynından emniyet hâsıl olmasının misâlleri çoktur. Meselâ buhâr kazanlarında patlamak korkusu için bu korkunun aynından emniyet tedbîrleri ittihâz olunmuştur; ve kezâ tüfenklerde ve toplarda ve sâir makinelerdeki emniyet âletleri hep korkunun "ayn"ından peydâ olmuştur. İmdi ârifler korkularından peydâ olan emniyetleri de her dem ziyâdelikte olur. Emniyetin ziyâdeliği hakkında *Fîhi Mâ Fîh*'in 12. faslında şöyle buyurulur:

"Emnden emne azîm farklar vardır. Mustafâ (s.a.v.) Efendimiz'in enbiyâyı sâire üzerine fazlı, nihâyet emn cihetindendir. Yoksa, enbiyânın kâffesi emn içindedirler ve havftan geçmişlerdir. Ancak وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ (Zuhruf, 43/32) ya'nî "Biz onların ba'zısını derecelerin ba'zısının fevkine

yükselttik" âyet-i kerîmesi mûcibince emn içinde makāmlar vardır. Âlem-i havfta makāmât-ı havf için nişân vermek mümkindir; fakat makāmât-ı emn bî-nişândır. Âlem-i havfa nazar olundukda, herkesin Hak yolunda bezl ettikleri görülür. Biri vücûdunu, biri malını, birisi de cânını bezl eder. Kimi oruç tutar, kimi zekât verir, kimi, on rek'at, kimi yüz rek'at namaz kılar. Binâenaleyh onların menâzili musavver ve muayyendir; onlardan nişân vermek mümkindir. Nitekim Konya'dan Kayseri'ye kadar olan menziller muayyendir; amma Antalya'dan Mısır'a kadar olan deryâdaki menziller bî-nişândır; onu gemiciler bilir ve kara ehline söylemezler, çünkü anlayamazlar."

امن دیدی گشته در خوفی خفی　　خوف بین هم در امیدی ای صفی

4386. *Emniyeti bir korku içinde hafî olmuş gördün. Ey safî! Bir ümîd içinde de korkuyu gör!*

Ya'nî, ey ibâdet ve tâat ile kalbini sâfî kılan sûfî! Korku içinde emnin gizli olmuş olduğunu bu beyânâtımızdan gördün ve anladın. Bu ettiğin ibâdet ve hizmet tohumlarından mükâfât ümîdi içinde de korkuyu gör! Zîrâ birtakım esbâb dolayısı ile bu tohumların fâsid olmak ihtimâli vardır. Nitekim bir kimse tarlaya tohumu eker ve ondan hâsılât almak ümîdini besler. Fakat bu ümîd içinde ektiği tohumların çürüyüp çıkmaması korkusu gizlidir.

آن امیر از مکر بر عیسی تند　　عیسی اندر خانه رو پنهان کند

4387. *O emîr mekr cihetinden İsâ üzerine teveccüh etti. İsâ ev içinde yüzünü gizli eder.*

Târîhte mezkûrdür ki, İsâ (a.s.)ı tutmaya me'mûr olan emîr, mekr ve hîle kasdıyla İsâ (a.s.) üzerine teveccüh etti. Cenâb-ı İsâ ev içinde kendini sakladı.

اندر آید تا شود او تاجدار　　خود ز شبه عیسی آید تاج دار

4388. *O tâcdâr olmak için içeriye gelir. Kendisi İsâ'nın şibhinden dolayı dârın tâcı gelir.*

O cenâb-ı İsâ'yı tutup buna mükâfâten tâcdâr olmak ümîd eden yahûdî beyi evin içerisine girer. Kendisi İsâ (a.s.)ın sûretine müşâbih bir sûrete girer. Bu ümîdi boşa çıkar ve İsâ (a.s.) zannıyla dârağacının tâcı olur ve çarmıha gerilir.

هی میاویزید من عیسی نیم　　من امیرم بر جهودان خوش پیم

4389. *Der ki: "Hey! Asmayınız, ben Îsâ değilim! Ben emîrim. Cühûdlar üzerinde latîf izliyim!"*

O evin içine giren yahûdî beyi dedi ki: "Yâhu! Beni asmayınız, ben Îsâ değilim; ben sizin beyinizim, yahûdîler üzerinde latîf izliyim!" Ya'nî benim mezhebim ve meşrebim sizin mezheb ve meşrebinize muvâfıktır.

زو ترش بر دار آویزید کو　　عیسی است از دست ما تخلیص جو

4390. [4370] *Dediler ki: "Pek çabuk onu dâr üzerine asınız! O Îsâ'dır. Bizim elimizden kurtulmak isteyicidir."*

Ya'nî, o beyle berâber Îsâ (a.s.)ı tutmak için evin içine girenler, Îsâ (a.s.) sûretine giren o bey için birbirlerine dediler ki: "Hayır, o Îsâ'dır. Sîmâsını görmüyor musunuz? Bizim elimizden kurtulmak istediği için böyle bağırıyor." Bu beyitlerde ümîd içinde korku olduğu misâlen beyân buyurulmuştur. Nitekim cenâb-ı Îsâ'yı tutup mükâfâta nâil olmak ümîd eden Tîtânus (طیطانوس) ismindeki bey hiç ummadığı bir kahr-ı ilâhî ile karşılaşmıştır. Ma'lûm olsun ki, Îsâ (a.s.)a olan sû'-i kasd hakkında ulemânın ihtilâfı vardır. Kavl-i meşhûr Hz. Pîr'in beyân buyurduğu bu kavldir. Ve Hz. Pîr efendimizin âdet-i seniyyeleri bu *Mesnevî-i Şerîf*'te kavl-i meşhûru beyân buyurmaktır. Fakîr bu husûstaki mütâlaâtı *Îsâ (a.s.)* ismiyle yazdığım risâlede beyân ettim. Burada tafsîli uzundur.

چند لشکر می‌رود تا بر خورد　　برگ او فَیْ گردد و بر سر خورد

4391. *Intifâ' için birçok asker bir yere gider. Onun azığı ganîmet olur, başını yer.*

"Ber", meyve; "horden" yemek; "ber horden", meyve yemek demek olup, intifâ'dan kinâyedir. "Berg", azık ve kût ve gıdâ; "fey", mâl-ı ganîmet ma'nâsınadır. Ya'nî, düşmana galebe edip intifâ' etmek için birçok asker harb etmek üzere bir yere gider ve onların bu intifâ' ümîdi aksine zuhûr edip mağlûb olurlar; ve bu mağlûbiyet netîcesinde onların azıkları ve gıdâları düşmanın eline geçer ve onlara mâl-ı ganîmet olur; ve bu askerler kendi başlarını yerler.

چند بازرگان رود بر بوی سود　　عید پندارد بسوزد همچو عود

4392. *Nice bâzergân kâr kokusu ile gider; bayram sanır; öd gibi yanar.*

Bu beyit dahi ümîd içinde korku gizli olduğunun misâlidir. Ya'nî, birçok bâzergân ve tâcir kâr etmek kokusu ve ümîdi ile sefere gider. Pazar yerini bayram yeri zanneder. Fakat umduğu kâra nâil olamadığı için kalbi öd ağacı gibi yanar ve ümîdi boşa çıkar.

چند در عالم بود بر عکس این زهر پندارد بود آن انگبین

4393. *Âlemde bunun aksi üzere ne kadar olur! Zehir zanneder, o bal olur.*

Ya'nî, bu âlem-i sûrette bu ümîdin aksi ve hilâfı üzere ne kadar çok hâdiseler vâki' olur! Meselâ zâhirde zehir ve kahır zannolunan bir şey bal gibi lezîz ve zevkli bir şey olur.

بس سپه بنهاده دل بر مرگ خویش روشنیها و ظفر آید بپیش

4394. *Çok asker kendi ölümü üzere gönül koymuş; öne rûşenlikler ve zafer gelir.*

Çok askerler harb esnâsında zaferden ümîdlerini kesmiş ve ölüme muntazır olmuş iken, hiç umulmayan bir sebebin zuhûruyla önlerine sevinç aydınlıkları ve zafer hâli çıkar ve korkudan emn ve kederden meserret peydâ olur.

اَبْرَهَه با پیل بهر ذل بیت آمده تا افکند حی را چو میت

4395. *Ebrehe diriyi ölü gibi bırakmak üzere Beyt'i tahkîr için fil ile geldi.*

"Ebrehe", Yemen hükümdârı kumandanının adıdır. Yemen hükümdân Kâ'be'nin şerefini Yemen'e nakl etmek için kemâl-i i'tinâ ile San'â'da bir ma'bed yaptırmış idi. Arab'ın Kenâne kabîlesinden bir şâhıs o ma'bedi yaktığından hükümdâr öfkelendi ve Mekke'deki Kâ'be'yi tahrîb ve tezlîl etmek ve halkın mallarını yağma edip onları ölü gibi bir hâle getirmek üzere, Ebrehe'nin kumandası altında birçok fîller ile berâber bir ordu göndermiş idi. Nitekim kıssası "E-lem-tera keyfe" [:Mâûn] sûresinde, tefsîr kitâblarında münderiçtir. Bu vak'a İslâmiyet'in zuhûrundan evvel idi.

تا حریم کعبه را ویران کند جمله را زان جای سر گردان کند

4396. *Tâ ki Kâ'be'nin harîmini vîrân ede! Cümleyi o yerden sergerdân ede!*

Ebrehe o niyet ile geldi ki, Kâ'be'nin harîmini ve etrâfını bir harâbe-zâra çevirsin ve Mekke ahâlîsi artık o harâb olan şehirde sâkin olamayıp oradan sergerdân olsun ve başka yerlere dağılsın!

تا همه زُوّار گرد او تنند　　کعبهٔ او را همه قبله کنند

4397. *Tâ ki bütün ziyâretçiler onun etrâfına teveccüh edeler. Hepsi onun Kâ'be'sini kible edeler.*

Tâ ki Mekke'ye gelen bütün ziyâretçiler Yemen hükümdârının yaptırdığı ma'bed etrâfına teveccüh edeler ve hepsi o hükümdârın bu Kâ'be'sini kible ittihâz edeler!

و ز عرب کینه کشد اندر گزند　　که چرا در کعبه ام آتش زنند

4398. *Ve "Benim Kâ'beme niçin ateş vururlar?" diye Arab'dan zarar içinde intikām çeke!*

Ve hükümdâr, "Niçin benim yaptırdığım Kâ'beyi yaktılar?" diye Arablar'a zarar îrâs edip intikām ala!

عین سعیش عزت کعبه شده　　موجب اعزاز آن بیت آمده

4399. *Onun sa'yinin "ayn"ı Kâ'be'nin izzeti olmuştur. O beytin i'zâzını mûcib gelmiştir.*

Vaktâki Ebrehe mağlûb olmayacağını zannettiği muazzam ordusuyla Mekke'ye geldi, mukadder olan kahr-ı ilâhîye ma'rûz kaldı ve hârikulâde bir hâl zuhûr etti. Filler Kâ'be tarafına yürümez oldu; ve havada kara bulut gibi ebâbîl kuşları peydâ oldu ve askerin başlarına taşlar yağdırdılar. Ordu büyük bir hezîmete uğradı. Bu sûretle Ebrehe'nin sa'yinin aynı Kâ'be'ye bir kat daha izzet ve şerâfet getirdi ve çalışma Beytullâh'ın i'zâzını mûcib oldu.

مکیان را عزّ یکی بد صد شده　　تا قیامت عزشان ممتد شده

4400. [4380] *Mekkeliler'in bir olan izzeti yüz olmuştur. Onların izzeti kıyâmete kadar mümted olmuştur.*

Mekke halkının izzeti bu yüzden bir kat iken yüz kat olmuştur. Hacılar indinde onların izzetleri ve şerefleri uzayıp gitmiştir. Zîrâ onlar hacılara tavâf ve ziyâret usûlünü öğrettikleri ve delîl oldukları için dünyânın muhtelif cihetlerinden gelen hacılar onlara hürmet ederler.

او و کعبهٔ او شده مخسوف تر　　از چیست این از عنایات قدر

4401. *O ve onun kâ'besi pek mahsûf olmuştur. Bu nedendir? Kaderin inâyetlerindendir.*

"Mahsûf", noksan edilmiş ve yere yatırılmış demektir. Ya'nî, Beytullâh'ın bu izzet ve şerefine mukâbil Ebrehe ile onun izzetlendirmek ve şereflendirmek istediği kâ'be'nin kendisi ve adı sanı pek yere batırılmıştır. Bu hâl neden böyle olmuştur? Takdîr-i ilâhînin ezelî olan inâyetlerinden olmuştur. *Fîhi Mâ Fîh*'in 59. faslında Hz. Pîr inâyet hakkında şöyle buyururlar:

"Asıl olan inâyettir. Sen bir emîrsin, iki kölen vardır: Birisi çok hizmet edip senin için birçok seferler kılar. Diğeri ise kölelik husûsunda tenbeldir. Sonra görüyorum ki, senin o tenbel olan köleye o hizmetkâr olan bendeden ziyâde muhabbetin vardır. Evvelki hizmetkân da metrûk bırakmazsın. Bu böyle vâki' olur. İnâyete hükmetme[me]k mümkin değildir."

İşte Kâ'be'ye olan inâyet-i Hak da bu kabîldendir.

از جهاز ابرههٔ همچون ددهٔ　　آن فقیران عرب منعم شده

4402. *Ebrehe'nin yırtıcı hayvan gibi olan cehâzından o Arab'ın fakîrleri mün'am oldu.*

"Cehâz", eşyâ ve tertîbât demektir. "Mün'am", ni'met verilmiş; "dede", "yırtıcı hayvan" demektir. Ya'nî, Ebrehe'nin yırtıcı cânavar gibi olan harb techîzâtını ve tertîbâtını yağma eden o Mekke Arapları'nın fakîrleri bu ganîmet ile Hak tarafından in'âm olunmuştur. Ankaravî nüshasında ikinci mısrâ' آن فقیران عرب توانگر شده sûretinde vâki'dir. Fakat "tevânger" kelimesinin vezne tevâfuku için tahrîf-i lafz ile "tûnger" yâhud "tânger" okunması îcâb eder. Binâenaleyh fakîr "mün'am" nüshasını aldım. Tercümesi "O Arab fakîrleri zengin olmuştur" demek olur.

او گمان برده که لشکر می کشید　　بهر اهل بیت او زر می کشید

4403. *O zannetmiş idi ki, orduyu çekti; ehl-i beyt için o altını çekti.*

O Ebrehe zannetmiş idi ki, bu müdhiş ordusunu Mekke'ye çekti ve derhâl Mekke halkı üzerine galebe etti; ve ehl-i beyt için olan altını ya'nî Mekke ehlinin parasını ve malını çekip alıverdi. "Ehl-i beyt için" ta'bîrinde diğer bir vecih daha vârid-i hâtır olur. O da şudur: "Ebrehe, Mekke ehlini mağlûb ettikten sonra kendi ehl-i beyt'i ve âilesi için Mekke'den altınları çekip aldı."

اندرین فسخ عزایم وین همم　　در تماشا بود در ره هر قدم

4404. *Bu azîmetlerin ve bu himmetlerin feshinde yolda her adımda temâşâda idi.*

"Fesh", bozmak; "azâyim", kasd ma'nâsına olan "azîmet"in cem'idir. "Himem", "kasd-i kalbî" ma'nâsına olan "himmet"in cem'idir. Bu beyitte defîne arayan mîrâsyedinin hâline rücû' buyurulmuştur. Ya'nî, mîrâsyedi kendi evinde olan defîneyi haber aldıktan sonra, Mısır'dan Bağdâd'a dönerken, yolda yukarıdan beri zikrolunan hâdiselerdeki makāsıd-ı kalbiyyenin ve azâim-i fiiliyyenin bozulması husûslarını her adımda fikren ve hayâlen temâşâda idi ve kendi kendine derdi ki: "Bu insanlar neler düşünürler ve nelere teşebbüs ederler? Netîcede onların bu düşünceleri ve teşebbüsleri müsmir olmaz. Bilakis hâtır ve hayâllerine gelmeyen şeyler zuhûr eder. İşte benim hâlim de bu kabîldendir. Ne garîb şeydir ki, ben defîneyi Mısır'da ararken Bağdâd'da kendi evimde buluyorum!"

خانه آمد گنج را او باز یافت　　کارش از لطف خدایی ساز یافت

4405. *Eve geldi. O defîneyi açık buldu. Onun işi Hudâ'ya mensûb olan lutuftan tertîb buldu.*

"Sâz", kelimesinin müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "tertîb" ma'nâsı münâsibdir. Elhâsıl, o mîrâsyedi Mısır'dan Bağdâd'daki evine geldi. Aradığı defîneyi orada âşikâr buldu. Onun işi halka değil, ancak Hakk'a mensûb olan lutufdan tertîb buldu. Yukarılarda dahi îzâh olunduğu üzere, bu kıssadan maksûd olan şey tâlib-i Hakk'ın sülûkünü beyândır. Hakîkat defînesini arayan sâlik evvelen sefer-i sûrî ile bir mürşid-i kâmil arar. Sonra o mürşid-i kâmilin tertîb ettiği riyâzât ve mücâhedât dayakları netîcesinde sıfât-ı nefsâniyye kirlerinden ve paslarından temizlenip rûhâniyet kesb eder; ve hakîkat defînesinin kendinin cisim evinde olduğunu âşikâre olarak hâlen ve zevkan görür ve bulur. Mürşidin vazîfesi ancak bundan ibârettir. Yoksa sâlike kendi ayn-ı sâbitesinin isti'dâdından fazla bir şey veremez; ve ayn-ı sâbitesinin isti'dâdı ise, ancak Huda'ya mensûb olan bir lutufdur. Nitekim *Fîhi Mâ Fîh*'in 9. faslında Hz. Pîr efendimiz bu ma'nâ hakkında şöyle buyururlar:

"Hak Teâlâ enbiyâ ve evliyâyı cesîm ve berrâk sular gibi irsâl ve cârî kıldı. Küçük ve boyalı, bulanık sular onların derûnuna akıp dâhil olunca, kendi bulanıklıklarından ve ârızî olan renklerinden kurtulurlar. Binâenaleyh kendisini sâfi görünce "Ben mukademâ böyle sâf idim" diye evvelki hâlini tezekkür eder ve o bulanıklıkların ve renklerin ârızî olduğunu yakînen bilir; ve bu avârızdan evvelki hâlini tahattur edip هٰذَا الَّذِی رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ (Bakara, 2/25) ya'nî "Bu evvelce merzûk olduğumuz şeydir" âyet-i kerîmesini okur. İmdi enbiyâ

ve evliyâ ona evvelki hâli müzekkir olurlar; yoksa onun cevherine yeni bir şey koymazlar...ilh."

مکرر کردن برادران پند دادن بزرگین را و تاب ناوردن اوآن پند را و در
رمیدن او از ایشان و شیدا و بی‌خود رفتن و خود را در بارگاه پادشاه انداختن
بی‌دستوری خواستن لیك از فرط عشق و محبت نه از گستاخی و لا ابالی

Kardeşlerin büyüğe nasîhat vermeyi mükerrer etmesi ve onun o nasîhata tâkat getirememesi ve onun onlardan ürkmesi ve şeydâ ve bî-hod olarak gitmesi ve kendisini izin istemeksizin pâdişâhın bârgâhına atması; fakat aşk ve muhabbetin fartından, küstahlık ve lâübâlîlikden değil!

Bu sürh-i şerîfte "şâh"tan murâd, sûreti ve cismâniyeti nefs-i küll âleminin zübdesi ve hulâsası ve cem'iyyet-i esmâiyyeyi hâiz olan insân-ı kâmildir. Bu husûsta yukarıda 4101 numaralı beytin başındaki sürh-i şerîfin îzâhında da beyânât vardır. Ya'nî büyük şehzâde şiddet-i aşk sebebiyle insân-ı kâmile dâhil olmak için sefere çıkmaya karâr verdi; ve diğer ortanca ve küçük kardeşleri "Bu işi yapma, başına felâket gelir!" diye evvelce yaptıkları nasîhatları tekrâr ettiler; ve büyük şehzâde fart-ı aşkı sebebiyle o nasîhatları tutmaya tâkat getiremedi ve hattâ onlardan ürküp kaçtı. Delice ve kendinden geçmiş olarak yola çıktı. Bir rehbere hâcet görmeksizin, izinsiz olarak kendisini insân-ı kâmilin huzûruna attı. Halbuki şerîatta izinsiz, bir kimsenin bulunduğu yere girmek câiz değildir. Fakat bu şehzâdenin böyle yapması küstahlık ve edebsizlik cihetinden değil idi, fart-ı aşk ve muhabbetten idi. Zîrâ ba'zı yerlerde terk-i edeb, ayn-ı edeb olur. Nitekim Şâh-ı Nakşbend hazretleri buyururlar:

"Evliyâullâh sohbetlerinde hakîkat-i edeb vakte riâyettir. Zîrâ vakit olur ki, onların sohbetinde bî-edeblik ayn-ı edeb olur. Yine vakit olur ki, edeb ayn-ı bî-edeblik olur."

آن دو گفتندش که اندر جان ما　　هست پاسخها چو نجم اندر سما

4406. *O ikisi ona dediler ki: "Bizim cânımızda gökte olan yıldız gibi cevâblar vardır.*

Ya'nî, büyük şehzâdeye o diğer iki kardeşleri dediler ki: "Senin yukarıdan beri bize söylediğin sözlere bizim cânımızda ve bâtınımızda gökte olan yıldızlar gibi parlak cevâblar vardır."

گر نگوییم آن نیاید راست نرد　　ور بگوییم آن دلت آید بدرد

4407. *"Eğer onu söylemesek oyun doğru gelmez; ve eğer onu söyler isek senin gönlüne derd gelir.*

Ya'nî, "Eğer o parlak ve açık sözleri söylemesek bu sülûk oyunu doğru netîce vermez. Ya'nî biz sana "Allâh Teâlâ zâtıyla bütün eşyâyı muhîttir ve senin vücûdun dahi bu eşyâdan bir cüz'dür. Binâenaleyh Hakk'ı kendinde ara!" demesek, sülûk ettiğin Hak yolu senin i'tikâdına göre bir netîce vermez. Ve eğer bu sözü söylesek "Siz Hakk'ı eşyâdan tenzîh etmediniz!" diye gönlün mükedder olur.

همچو چغزیم اندر آب از گفت الم　　و ر نگوییم اختناقست و سقم

4408. *"Su içinde olan kurbağa gibiyiz; sözden elem vardır; ve eğer söylemesek boğulmak ve maraz vardır."*

"Bizim hâlimiz su içinde olan kurbağanın hâline benzer. Zîrâ kurbağa su içinde bağırmaktan elem ve zahmet çektiği için, bağıracağı vakit, sudan dışanya çıkar da öyle bağırır; ve eğer su içinde bağırsa, boğulmak ve hastalanmak tehlikesi vardır. Biz de bâtınımızda olan bu sözleri vahdet-i vücûd deryâsı içinde söyler isek, bu sözlerden bize elem vardır. Çünkü söz ikilik âlemindendir ve vahdet âlemine münâfîdir; ve eğer söylemesek, bu cismâniyet âleminde söylemek lâzım geldiği hâlde, söylemediğimiz için ma'nen boğulmak ve maraza dûçâr olmak tehlikesi vardır. Ma'lûm olsun ki, ehl-i hakîkat bu âlem hakkında "Heme ost" ya'nî "Hep O'dur" ma'nâsına i'tikâd ettikleri hâlde zâhirde "Heme ez ost" ya'nî "Hep Ondandır" derler ve bu sözleriyle hıfz-ı merâtib ederler.

گر نگوییم آشتی را نور نیست　　ور بگوییم آن سخن دستور نیست

4409. *"Eğer söylemesek nûr için sulh yoktur; ve eğer o sözü söyler isek, ruhsat yoktur."*

"Ve eğer bâtınımızda olan bu sözleri söylemesek, sana karşı sulh ve muhabbetimizin nûru ve revnakı olmaz ve sana dostluk edememiş oluruz; ve eğer o sözü söyler isek, esrârdan ma'dûd olduğu için, izn-i ilâhî yoktur; ve ehlinin gayrına keşfi harâmdır. Binâenaleyh söylemek ile söylememek arasında muztar bir hâldeyiz."

در زمان بر خاست کای خویشان وداع اِنَّمَا الدُّنْيَا وَ مَا فِيهَا مَتَاعْ

4410. [4390] *Derhâl kalktı ve dedi: "Ey akrabâ, vedâ'! Dünyâ ve dünyâda olan şeyler metâ'dır!"*

"Metâ'", az, zebûn, fânî, ev eşyâsı ve kendisiyle intifâ' olunan şey. Bu beyt-i şerîfte sûre-i Mü'min'de vâki' إِنَّمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَإِنَّ الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ (Mü'min, 40/39) ya'nî "Muhakkak hayât-ı dünyâ fânîdir ve muhakkak âhiret karâr ve sebât evidir" âyet-i kerîmesine işâret buyurulur. Ya'nî, büyük şehzâde kardeşlerinin bu sözlerine karşı birdenbire ayağa kalktı ve onlara dedi ki: "Ey akrabâm! Ben gidiyorum ve sizlere vedâ' ediyorum. Zîrâ bu âlem-i sûret olan dünyâ ve dünyâda olan şeylerin hepsi metâ'dır ve fânîdir!"

پس بیرون جست او چو تیری از کمان که مجال گفت کم بود آن زمان

4411. *Müteâkiben, yaydan bir ok gibi dışarıya sıçradı. O zaman söz mecâli az oldu.*

Büyük şehzâde, bu sözü müteâkiben, yaydan bir ok çıkar gibi dışarıya fırladı ki, bu zaman içinde güft ü gûya ve söz söylemeye mecâl az oldu ve söz birkaç kelimeye münhasır kaldı.

اندر آمد مست پیش شاه چین زود مستانه ببوسید او زمین

4412. *Çin şâhının huzûruna sarhoş olarak geldi. O sarhoşça hemen yer öptü.*

Büyük şehzâde Çin şâhının ya'nî insân-ı kâmilin huzûr-ı sûrîsine sarhoş olarak geldi. Hemen o sarhoşça, şâha hürmeten bir yer öptü.

شاه را مکشوف یك یك حالشان اول و آخر غم و زِلْزَالشان

4413. *Şâha onların hâli, evvel ve âhir gamı ve onların zilzâli bir bir mekşûf idi.*

"Evvel"den murâd, sâlikin ayn-ı sâbitesi ve "âhir"den murâd, sâlikin hayât-ı sûrîsi. "Zilzâl", çok hareket etmek. Ya'nî şâha ve insân-ı kâmile ayn-ı sâbitelerinin hâli ve isti'dâdları ve hayât-ı dünyeviyyelerindeki gamları ve

aşkları ve ıztırâbları bir bir mekşûf idi. Zîrâ insân-ı kâmilin nazarı âlem-i ma'nâyı ve sûreti muhîttir. Nitekim Şâh-ı Nakşbend hazretleri, Hz. Azîzân Alî Râmitenî'nin şu sözlerini nakledip buyururlar ki: "Bu tâifenin nazarında yer-yüzü bir sofra kadardır. Ben derim ki, tırnak kadardır. Onların nazarından bir şey gâib olmaz. Yerler ve gökler ârifin kalbine nisbette bir nokta gibidir. Kalbin vüs'ati ma'rifetin vüs'atidir. Zîrâ bütün kalblerin vüs'ati birdir; lâkin ma'rifetlerinin vüs'ati bir değildir."

میش مشغولست در مرعای خویش لیك چوپان واقفست از حال میش

4414. *Koyun kendi mer'âsında meşgûldür. Fakat çoban koyunun hâlinden vâkıftır.*

Meselâ koyun kendi mer'âsında otlamakla meşgûldür. Fakat sürüyü idâre eden çoban koyunların ahvâline vâkıftır. Bunun gibi, insân-ı kâmil dahi terbiyesi altında bulunan sâliklerin ahvâline vâkıftır.

Menkıbe: "Gelibolulu Zaîm Mehmed Çelebi nakleder ki: Ben Sünbül Efendi hazretlerine inâbe edip, sıla için Gelibolu'ya gittim. Orada bir güzel çocuğa şiddetle alâka edip bâtınımda râhat ve huzûr kalmadı. Nihâyet çocuğu kandırıp hamamda birleşmeye karâr verdik. Hamama gittim. Çocuk benden evvel hamama gelip halvete peştemâlini açmış. Hemen peştemâli kaldırıp halvete girdim. Kurna başında Sünbül Sinân hazretlerinin oturduğunu gördüm. Aklım başımdan gidip dışanya fırladım ve elbiselerimi giydim. İskeleye geldim. İstanbul'a giden bir gemi var imiş, hemen o gemiye binip İstanbul'a geldim. Vaktâki Sünbül Efendi'nin huzûruna girdim, beni görünce buyurdular ki: "Ne zannedersin! şeyh mürîdini gözlemese şeytan ve hevâ onu helâk eder. Tövbe ve istiğfâr tecdîd et!" Artık bi-hamdillâh hevâ-yı nefsânîden kurtuldum."

کُلُّکُمْ راعٍ بداند از رَمَه که علف خوارست و که در مَلْحَمَه

4415. *"Küllüküm râîn..." mûcibince, sürüden kim alef yiyicidir ve kim melhame içindedir, bilir.*

"Melhame", büyük harb yeri. Bu beyt-i şerîfte كلكم راع وكلكم مسؤول عن رعيته ya'nî "Sizin hepiniz çobandır ve hepiniz raiyyetinden mes'ûldür" hadîs-i şerîfine işâret buyurulur. Ya'nî bu hadîs-i şerîf mûcibince insân-ı kâmil idârelerini taahhüd ettiği sâliklerin çobanıdır. Binâenaleyh o sâlikler sürüsünden hangisinin huzûz-ı nefsâniyyesiyle meşgûl olduğunu ve hangisinin nefis ve şeytan ile mücâhede ve muhârebe yerinde bulunduğunu bilir.

Menkıbe: "Hz. Pîr'in mürîdlerinden Mevlânâ Mecdeddîn Atabek dâimâ çileye girmek isterdi. Bir gün Hz. Pîr'den ricâ etti. Hz. Pîr onu kendi refîki ile medresede birbirine muttasıl iki odada halvete oturttular. Birkaç gün sonra ona açlık te'sîr edip dayanamadı. Refîki ile berâber gece odalarından çıkıp ahbâblarından birinin evine gittiler ve açlıklarını söylediler. O zât onlara bir kaz dolması tertîb etti. Yedikten sonra gelip odalarında oturdular. Sabâh olunca Hz. Pîr âdet-i seniyyeleri vechi ile odanın kapısına geldiler ve mübârek parmaklarını odanın kapısına sürüp kokladılar ve buyurdular ki: "Ey ashâbımız! Bu odadan riyâzat kokusu değil, kaz dolması kokusu geliyor!" Her ikisi de mübârek ayaklarına kapandılar ve tövbe ve istiğfâr edip: "Böyle bir rahmet dururken insanın kendisini halvet köşelerinde habsetmesi saâdetsizliktir" dediler."

گر چه در صورت از آن صف دور بود لیك چون دف در میان سور بود

4416. *Gerçi sûrette o saftan uzak idi. Fakat def gibi düğün ortasında idi.*

Gerçi insân-ı kâmil zâhirde sâliklerin arasında değil idi ve onlardan uzak bir yerde bulunur idi; fakat düğünlerde çalınan def sadâsı orada bulunan halka nasıl müessir idiyse, insân-ı kâmil dahi sâliklerin ortasında öylece müessir idi.

واقف از سوز و لهیب آن وفود مصلحت آن بد که خشك آورده بود

4417. *O gürûhun sözünden ve lehîbinden vâkıf idi. Maslahat o idi ki, tegāfül etmiş idi.*

"Lehîb", ateşin alevi ve sıcaklığı ve harâreti; "vüfûd", gürûh ve cemâat ma'nâsına olan "vefd"in cem'idir. Ya'nî, insân-ı kâmil her ne kadar sâlikler tâifesinin bulunduğu yerden zâhiren uzak ise de, onların bâtınlarının harâretinden ve aşkları ateşinin alevinden haberdâr idi. Fakat mürşidlik ve mürîdlik râbıtasının îcâbı olarak onların hâlinden tegāfül eder ve bir şey söylemez idi. "Huşk âverden", sükût etmekten kinâyedir (*Bahâr-ı Acem*). Nitekim Hz. Pîr *Dîvân-ı Kebîr*'lerindeki şu beyt-i şerîflerinde bu kinâyeyi kullanmışlardır:

مستی فزود اندر سرم خامش کنم خشك آورم خواهی تمامش بشنوی امشب برو فردا بیا

"Başımda sarhoşluk çoğaldı; sustururum, susarım. İstersen onu dinle; bu gece git, yarın gel!"

در میان جانشان بود آن سَمِی لیك قاصد کرده خود را اعجمی

4418. *O âlî onların cânı arasında idi. Fakat kendisini kasden a'cemî etmiş idi.*

"Semî", âlî; "a'cemî", burada "câhil" ma'nâsınadır. Ya'nî, o mertebesi âlî olan insân-ı kâmil, sâliklerin bâtınlan ve canlan arasında idi ve onlar[ın] ahvâl-i bâtınelerini görür ve bilir idi; fakat kasden kendisini onların hiçbir hâllerine vâkıf değil imiş gibi gösterir idi.

صورت آتش بود پایان دیگ معنئ آتش بود در جان دیگ

4419. *Ateşin sûreti tencerenin dibinde olur. Ateşin ma'nâsı tencerenin cânında olur.*

Meselâ, ateşin o kırmızı olan sûreti tencerenin dibinde ve dışansında olur, fakat o ateşin ma'nâsı olan harâreti tencerenin cânında ve içinde olur. Bunun gibi, insân-ı kâmilin sûreti sâlikin vücûdunun dışansındadır, fakat onun ma'nâsı sâlikin rûhunda ve bâtınında müessirdir.

صورتش بیرون و معنیش اندرون معنئ معشوق جان در رگ چو خون

4420. [4400] *Onun sûreti dışarıda ve onun ma'nâsı içeridedir. Cân ma'şûkunun ma'nâsı kan gibi damardadır.*

O insân-ı kâmilin sûreti ve cismi sâlikin cisminin dışansındadır. Fakat onun ma'nâsı sâlikin ma'nâsında ve bâtınındadır. Nitekim cânın ma'şûku olan Hak Teâlâ dahi cemî'-i eşyâyı ve zerrâtı zâtıyla muhît ve kan gibi insanın damarlarında da sârîdir. Nitekim وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ (Kāf, 50/16) ya'nî "Biz ona şahdamarından daha yakınız" buyurulur.

شاهزاده پیش شه زانو زده آن مُعَرِّفْ شارح حالش شده

4421. *Şehzâde şâhın önünde diz çökmüş, o muarrif onun hâlini şerh edici idi.*

"Muarrif", bir kimseyi pâdişâha takdîm ederken hâl ve şânını ta'rîf eden kimseye derler. Burada mürşid-i kâmile intisâb arzûsunda bulunan bir sâlike o mürşidin kuranâsından rehberlik eden kimseden kinâye olur. Ya'nî, şehzâde kemâl-i hürmetle şâhın önünde diz çökmüş idi; ve şâhın karîni olan muarrif dahi "Bu zâtın ismi budur ve şu işle meşgüldür ve hâli şudur, budur" diye şâha onun hakkında ma'lûmât arz etmekte idi.

گر چه شه عارف بد از کُلْ پیش پیش لیك می کردی معرف کار خویش

4422. *Eğerki şâh çok evvel gülden ârif idi; fakat muarrif kendi işini yapar idi.*

Gerçi şah, şehzâdenin ve şehzâdelerin hâllerine ve fiillerine çok evvel, ya'nî ayn-ı sâbite âleminden ârif idi; fakat muarrif şâhın huzûrunda kendi vazîfesini yapar idi.

در درون یك ذره نور عارفی بِه بود از صد معرف ای صفی

4423. *Bâtında bir zerre âriflik nûru, ey safî, yüz muarriften iyi olur.*

"Âriflik nûru"ndan murâd, اتقوا فراسة المؤمن فإنه ينظر بنورالله ya'nî "Mü'minin firâsetinden sakının; zîrâ o Allâh'ın nûruyla nazar eder" hadîs-i şerîfinde beyân buyurulan firâset-i şer'iyyedir. Zîrâ nûr-ı firâset iki nevi'dir. Birisi firâset-i şer'iyye, diğeri firâset-i hikemiyyedir. Firâset-i şer'iyye nûr-ı kalb vâsıtasıyla ahvâl-i bâtıneyi müşâhededir ki bu firâsette hatâ olmaz. Firâset-i hikemiyye insanın zâhirinden ve şekil ve kıyâfetinden ahvâl-i bâtınesine nüfûz etmektir ki, hatâ olur. Bu bâbda Hz. Şeyh-i Ekber efendimizin *et-Tedbîrâtü'l-İlâhiyye fî İslâhı'l-Memleketi'l-İnsâniyye* ismindeki kitâb-ı latîfinde îzâhât vardır. Ya'nî, ey safî! Kalbde ve bâtında bir zerre firâset-i şer'iyye nûru bulunmak, yüz ma'rifetin vereceği ma'lûmâttan daha iyidir. Zîrâ muarrif zâhirî olan ahvâle göre ma'lûmât verir.

گوش را رهن معرف داشتن آیت محجوبیست و حزر و ظن

4424. *Kulağı muarrife rehin tutmak mahcûbluk ve tahmîn ve zan alâmetidir.*

"Hazr", tahmîn demektir. Ya'nî, bu zâhirî kulağı muarrifin ma'lûmâtına rehin tutmak ve münhasır kılmak kalbin hicâb içinde bulunması ve zan ve tahmîne kānî' olması alâmetidir. Bu ise zan ve tahmîne müstenid olan firâset-i hikemiyyedir; ve verilecek hükümde hatâ olmak ihtimâli çoktur.

آنکه او را چشم دل شد دیده بان دید خواهد چشم او عین العیان

4425. *O bir kimse ki, ona gönül gözü dîde-bân oldu, onun gözü aynü'l-iyânı görecektir.*

"Dîde-bân", eski zamanlarda yüksek bir mahalde oturup her tarafı gözleyen ve uzaktan gördüğü şeyleri haber veren me'mûr, demektir. "Ayn", burada "bir şeyin nefsi ve zâtı" demektir. "Iyân", açık ve şübhesiz ve âşikâr

olan şeydir. Binâenaleyh "aynü'l-ıyân"dan murâd, "kendisinde hiç ihtilâf ve gizlilik olmayan şey" demektir. Ya'nî, bir kimsenin kalb gözü açılmış ve o göz ile her şeyi görücü olmuş ise, onun zâhir ve bâtın gözleri birleşip gördüğü şeyin hem zâhirini ve hem de bâtınını ve hakîkatini görür.

با تواتر نیست قانع جان او　　بل ز چشم دل رسد ایقان او

4426. *Onun cânı tevâtüre kānî' değildir; belki onun îkānı gönül gözünden erişir.*

"Tevâtür", aklen yalanda ittifâkları câiz görülmeyen bir cemâatin haberidir. "Îkān", tahkîk üzerine şübhesiz bilmek demektir. Bu beyt-i şerîfte ulemâ-i zâhire ta'rîz buyurulur. Zîrâ ulemâ-i zâhir akvâl ve ahvâl ve ef'âl-i nebeviyye hakkındaki ma'lûmâtı tevâtürden alırlar. Fakat evliyâ-yı kirâm hazarâtı doğrudan doğruya keşfen Resûl-i Ekrem hazretlerinden alırlar. Zîrâ ulemâ-i zâhir وَاعْلَمُوا أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ (Hucurât, 49/7) ya'nî "Biliniz ki, Resûlullâh sizin içinizdedir" âyet-i kerîmesinin ma'nâsını zamân-ı mâzîye hamlederler. Evliyâ-yı kirâma göre mâzî ve hâl ve müstakbel yoktur. Onlar her ân içinde Resûl-i Ekrem'den hicâb içinde değildir. Ya'nî kalb gözü açık olan ârifin cânı tevâtüre kanâat etmez. O ancak gördüğünü bilir ve bildiğini söyler. Ulemâ-i zâhir ise işittiğini bilir ve işitmekle bildiğini söyler. Binâenaleyh ârifin hakîkat üzere bildiği şey ona kalb gözünün görmesinden hâsıl olur.

پس معرف پیش شاه مُنْتَجَبْ　　در بیان حال او بگشود لب

4427. *Sonra muarrif makbûl olan şâhın önünde onun hâlini beyânda dudak açtı.*

"Münteceb", bergüzîde ve makbûl, demektir. Ya'nî, sonra muarrif ind-i ilâhîde o makbûl olan şâhın huzûrunda kendisine intisâb eden sâlikin hâlini beyân husûsunda ağız açtı ve söz söylemeye başladı.

گفت شاها صید احسان توست　　پادشاهی کن که بی‌بیرون شوست

4428. *Dedi: "Ey şâh! Senin ihsânının saydıdır. Pâdişâhlık et ki, bîrûn-şevsizdir."*

"Bîrûn-şev", "hâriç ol, çık dışanya!" demek olur. Ya'nî, muarrif dedi ki: "Ey şâh-ı ma'nevî! Bu tâlib-i hakîkat senin keremlerini işitmiş ve bu keremlerin ve ihsânların onu avladığı için senin huzûruna gelmiştir. Sen ona karşı şahlığın vazîfesini yap ki, o tâlib bu aşk ile huzûrundan "çık dışarı!" diye kovulmaya lâyık değildir."

دست در فِتْرَاكِ این دولت زدست بر سر سر مست او بر مال دست

4429. *"Bu devletin fitrâkine el vurmuştur. Onun sermest olan başı üzerine el sür!"*

"Fitrâk", at eğerinin arkasında olan tasma ki, ona heybe vesâir levâzım asılır. Ya'nî, "Bu kimse senin binmiş olduğun kemâl atının fitrâkine yapışmıştır; onun şarâb-ı aşkının sarhoşu olan başı üzerine el sür ve onun başını okşa!"

گفت شه هر منصبی و مُلکَتی کالتماسش هست یابد این فَتی

4430. [4410] *Şâh dedi: "Her bir mansıb ve mülket ki, onun iltimâsı vardır, bu delikanlı bulur."*

"Mülket", mülk ve "iltimâs", taleb etmek ve istemek demektir. "Fetî", delikanlı" ma'nâsına olan "fetâ" kelimesinin imâle olunmuşudur. Ya'nî, o insân-ı kâmil muarrifin şefâatkârâne olan sözüne cevâben dedi: "Bu delikanlı bu aşk ve şevk ile istediği her bir ma'nevî mansıba ve mülke nâil olur. Zîrâ himmeti âlîdir."

بیست چندان ملك کو شد زان بری بخشمش اینجا و ما خود بر سری

4431. *"Yirmi o kadar mülk ki, o ondan berî oldu, burada ona bağışlarım ve biz dahi ilâveyiz."*

"Ber-serî", "bir yükün en üstüne koydukları yük" ma'nâsınadır ki, "ilâve" demek olur. Ya'nî, "Mülk-i dünyâdan bıraktığı ve terkettiği yirmi misli mülkü ben burada o tâlibe bağışlarım; ve bu mülke biz kendimizi dahi ilâve ederiz ve onun emrine âmâde oluruz; ve mâdemki o bizim için oldu, biz de onun için oluruz." Nitekim hadîs-i şerîfte من كان لله كان الله له ya'nî "O kimse ki, Allah için oldu, Allah da onun için oldu" buyurulur.

گفت تا شاهیت در وی عشق کاشت جز هوای تو هوایی کی گذاشت

4432. *Dedi: "Senin şahlığın onda aşk ekeliden beri senin hevânın gayrı bir hevâ ne vakit bıraktı!"*

Muarrif şâha hitâben dedi: "Senin şahlığın ve kâmilliğin onun kalbinde aşk-ı ilâhî tohumunu ekeliden beri senin hevândan ve muhabbetinden başka bir hevâ ve muhabbet bıraktı mı? O ancak senin muhabbetinde müstağraktır. Onun gözü bu sûret âleminin mansıbını ve mülkünü görmez olmuştur."

بندگیٔ تُش چنان در خورد شد　　که شهی اندر دل او سرد شد

4433. *"Senin bendeliğin ona öyle lâyık oldu ki, şahlık onun kalbinde soğuk oldu."*

"Bu tâlib senin kapında kul olmaya öyle liyâkat kesb etti ki, dünyânın şahlığı ve mansıbı onun kalbinde soğudu ve şahlıktan nefret etti." "Şâh", lügatte "büyük" ma'nâsına da gelir. Bundan murâd, burada ilm-i zâhirîde halk arasında mümtâz olup onlann üzerinde ilmen hükümrân olmaktır. Nitekim bunlardan birisi Hz. Pîr efendimiz zamânında ulemâ-i meşhûreden olup Şemseddîn-i Mardînî hazretleridir ki, evvelâ Hz. Pîr'e muârız iken sonra o hazrete intisâb edip kapısında bende olmuştur (k.s.). Nitekim menkıbesi *Sipehsâlâr Tercümesi*'nde mezkûrdür.

شاهی و شهزادگی در باختست　　از پی تو در غریبی ساختست

4434. *"Şahlığı ve şehzâdeliği fedâ etmiştir. Senin için garîbliğe uymuştur."*

"Derbâhten", burada "fedâ etmek" ve "sâhten", uymak ve muvâfakat etmek, demektir. Ya'nî, "Bu tâlib-i hakîkat şahlığı ve şehzâdeliği fedâ edip senin kapına gelerek bende olmuştur. Senin mansıb-ı kemâlinden dolayı hükümrânlıktan geçmiş ve garîbliğe muvâfakat etmiştir."

صوفیست انداخت خرقت وجد در　　کی رود او بر سر خرقهٔ دگر

4435. *"Sûfîdir, hırkayı vecdde attı. O ne vakit başka hırka tarafına gider?"*

"Vecd der", "der vecd" takdîrindedir, "vecd içinde" demek olur. "Sûfî", Ebû Abdullâh-ı Hafîf hazretleri "sûfî"yi şöyle ta'rîf buyururlar: الصوفی من استصفی الحق لنفسه تووداً ya'nî "Sûfî o kimsedir ki, Hak Teâlâ onu kendi nefsi için muhabbeten tamâmiyle almıştır, ya'nî fânî kılmıştır." "Vecd", sâlikin kalbine ânz olan bir bîhodluktur. Bu beyt-i şerîfte şehzâdenin hâli, vecd içinde arkasından hırkasını atan bir sûfîye teşbîh buyurulmuştur. Ve "hırka"dan murâd, mülk ve mansıb-ı dünyâdır. Ya'nî, "Bu şehzâde sûfîdir. Mülk ve mansıb-ı dünyâ hırkasını arkasından atmıştır. Artık o atmış olduğu hırkanın emsâli olan diğer bir hırka tarafına gider mi? Ma'lûm olsun ki, sûfilerin âdâbı vardır. Bir sûfî vecd hâli içinde arkasındaki hırkayı atsa veyâ üzerinden bir şey düşse, artık o şeyi tekrâr almaz. Bu hâl Resûl-i Ekrem Efendimiz'in sünnet-i seniyyelerinden alınmıştır. Bir gün A'râbînin biri mescidde güzel bir ses ile şu beyitleri okudu:

كل صبح و كل اشراقى　　تبك عينى بدمع اشتياقى

لسعت حية الهوا كبدى　　لا طبيب لها ولا راقى

الا الحبيب الذى شغفت به　　عنده رقيتى وترياقى

Nazmen tercüme:

"Her sabâh her zamân-ı işrâkta,
Çeşmimi iştiyâk eder ibkâ.
Sînemi hayye-i hevâ soktu;
Rukye-hân ve tabîb yoktur ona.
Beni meşgûf eden habîbimde,
Bulunur yalnız bu derde devâ."

Resûl-i Ekrem Efendimiz bu beyitleri işittiğinde kalb-i münevverlerindeki ma'rifet ve şevk deryâları kaynadı ve bu beyitleri tekrâr etmesini A'râbîye emrettiler. Zât-ı seniyyeleri kemâl-i şevkten mübârek ellerini açarak şiddetle hareket buyurdular ve arkalarındaki ridâ düştü. Ashâb-ı kirâm o ridâyı kendi aralarında parçalayıp taksîm ettiler.

میل سوی خرقهٔ داده و ندم　　آنچنان باشد که من مغبون شدم

4436. *Verilen hırka tarafına meyil ve nedâmet öyle olur ki, "Ben mağbûn oldum!"*

"Mağbûn", alış-verişte ziyân etmiş olan kimse demektir. Ya'nî, sûfînin verdiği hırkayı geri almaya meyletmesi ve verdiğine pişman olması, "bu alış-verişte ziyân ettim" demek olur. Zîrâ vecd ve bî-hodluk bir insân-ı kâmile intisâbdan sonra sâlike onun feyz-i nazarıyla vârid olan bir hâldir; ve bu hâl içinde hırkasını ve mülkünden bir şeyi vermiş olan kimse, ayıldıktan sonra yine o şeyin muhabbetini kalbine koyup meyletmiş olursa, "Bu alış verişte ben ziyân ettim, zararımı telâfî edeyim!" demektir.

باز ده آن خرقه این سو ای قرین　　که نمی‌ارزید آن یعنی بدین

4437. *Ey karîn! O hırkayı bu tarafa geri ver! Zîrâ o değmedi ya'nî buna!*

Bu meyilden, "Ey karînim ve musâhibim olan mürşid! O attığım hırkayı ve mülkü benim tarafıma geri ver! Zîrâ o vecd hâli bu hırkamı fedâya değmedi. Benim hırkam, senin bende vukū'a getirdiğin vecd hâlinden daha kıymetlidir!" ma'nâsı dahi çıkar.

دور از عاشق که این فکر آیدش ور بیاید خاك بر سر بایدش

4438. *Âşıktan uzaktır ki, ona bu fikir gelsin; ve eğer gelirse onun başına toprak gerek!*

"Hâk", "mezâr" ma'nâsına da gelir. "Hâk ber ser", ölüm ve helâkten kinâyedir. Ya'nî, bir mürşid-i kâmile intisâb eden Hak âşığına böyle bir fikir gelmesi uzaktır; ve eğer böyle bir fikir ve pişmanlık gelirse, artık o kimse ölsün! Ya'nî o kimse Hak yolunun yolcuları arasında ölmüş ve helâk olmuş olmak gerektir.

عشق ارزد صد چو خرقهٔ کالبد که حیاتی دارد و حس و خرد

4439. *Aşk bir hayât ve his ve akıl tutan hırka gibi olan kâlbedin yüzüne değer!*

"Kâlbed", kalıp ve cisim ve beden-i insânî. Ya'nî, aşk-ı ilâhî bir hayvânî hayâta ve hisse ve akl-ı cüz'îye mâlik olan ve rûh-ı insânînin hırkası mesâbesinde bulunan yüz cisme değer! Ve bu aşka bu cismin yüz misli fedâ olunur.

خاصه خرقهٔ ملك دنیا کابترست پنج دانگ مستیش درد سرست

4440. [4420] *Husûsiyle ebter olan dünyâ mülkünün hırkası... Onun beş dâng olan sarhoşluğu baş ağrısıdır.*

"Ebter", hayır ve nefi' ve hüsn-i zikirden munkatı' olan. "Dâng", dirhemin altıda biri ve iki kırat ağırlığı ve her kırat beş arpa ağırıdır. "Beş dâng" demek "elli arpa ağırlığı kıymetinde olmak" demektir. Yukarıki beyitte cisim hırkaya ve bu beyitte dahi dünyâ mülkü cismin hırkasına teşbîh buyurulmuştur. Ya'nî, cisim hırkası rûh-ı insânînin âleti olduğu için yine oldukça bir kıymeti vardır. Fakat dünyâ mülkü ki, fânî olan cisme taalluk eden hayırsız ve fânî bir hırkadır; ve cismin havâss-i hamsesinden her biri bu fânî olan mal ve mülk hırkasından birer dâng kıymetinde birer sarhoşluk hâsıl eder; ve bu sarhoşlukların mecmû'u beş dâng kıymetinde bir şey olur. İşte bu sarhoşlukların her biri birer baş ağrısıdır.

ملك دنیا تن پرستان را حلال ما غلام ملك عشق بی‌زوال

4441. *Dünyâ mülkü ten-perestlere helâldir. Biz zevâlsiz olan aşk mülkünün gulâmıyız.*

Bu fânî olan dünyânın mülkü ki, tenin ve cismin hırkasıdır, bu hırka cisme tapanlara helâldir. Bunlar hakkında sûre-i Hicr'deki âyet-i kerîmede ذَرْهُمْ

ذَرْهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِهِمُ الْأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ (Hicr, 15/3) ya'nî "Ey Resûlüm! Bırak onları yesinler, içsinler ve mülk-i dünyâ ile temettu' etsinler; ve emel onları meşgûl etsin; yakında ne yaptıklarını bileceklerdir" buyurulur. Beyt-i şerîfteki "helâldir" ta'bîri tehdîde mahmûldür. Ehl-i Hak ve hakîkat olan bizler mülk-i dünyâdan müstağnîyiz ve aşk-ı ilâhî mülkünün kölesi ve gulâmıyız.

عامل عشقست معزولش مکن　　جز بعشق خویش مشغولش مکن

4442. *"Aşkın âmilidir. Onu ma'zûl etme! Kendi aşkının gayrına onu meşgûl etme!"*

"Âmil", burada "idâre me'mûru" demektir. Muarrif şâha dedi ki: "Bu tâlib dünyâ mülkünün âmili değil, aşk mülkünün me'mûru ve âmilidir; onu me'mûrluğundan ma'zûl etme! Onu kendi aşkının gayrına meşgûl etme!"

منصبی کانم ز رویت محجبست　　عین معزولیست و نامش منصبست

4443. *"Bir mansıb ki, o beni senin yüzünden muhcibdir, ma'zûllüğün "ayn"ıdır ve onun adı mansıbdır."*

"Muhcib", örtücü. Ya'nî, "Ey insân-ı kâmil! Beni senin yüzünden örtücü ve uzak tutucu olan dünyevî mansıb o mansıbdan ma'zûl olmanın "ayn"ıdır. Halbuki sûrette onun adı mansıb ve mertebedir; ve ma'nâda o mertebeden sukût etmektir." Bu ve aşağıdaki beyitler şehzâdenin lisânından olmak münâsibdir.

موجب تأخیر اینجا آمدن　　فقد استعداد بود و ضعف تن

4444. *"Buraya gelmeye te'hîrin mûcibi, isti'dâdın fakdi ve tenin zaafı idi."*

"Şimdiye kadar buraya ve senin huzûruna gelmeye teahhur etmenin ve geç kalmanın sebebi isti'dâdın yokluğu ve cismin za'fi idi. İsti'dâd iki nevi'dir: Biri "gayr-i mec'ûl"dür. Bu isti'dâd ayn-ı sâbitenin isti'dâdıdır. Diğer "mec'ûl"dür. Bu da cismin isti'dâdıdır. Zîrâ ayn-ı sâbite âlem-i halktan değildir. Cisim ise âlem-i halktandır. "İsti'dâd-ı gayr-i mec'ûl"ün inkişâfı cismin mec'ûl olan isti'dâdının inkişâfına bağlıdır. Meselâ bir insan çocuğu ile bir hayvan yavrusu doğdukları vakit tekellüme muktedir değildirler. Fakat çocuğun isti'dâd-ı gayr-i mec'ûlünde tekellüm etmek vardır. Hayvanın yavrusunda bu tekellüm isti'dâdı yoktur. Çocuğun cismi tekemmül ettikçe tekellüm isti'dâdı inkişâf eder. Hayvan yavrusunun cismi ne kadar tekemmül etse tekellüme muktedir değildir. Bu i'tibâr ile beyt-i şerîfteki isti'dâd "İsti'dâd-ı mec'ûl"e mahmûl olur. Binâenaleyh bir kimsenin isti'dâd-ı ezelîsinde aşk-ı

ilâhî tohumu varsa, arz-ı cisminde ergeç bir sebeb tahtında zuhûr eder. Eğer bu tohum ezelde mevcûd değil ise, müncemid bir hâlde gelir ve müncemid bir hâlde gider. Ya'nî, "Benim senin gibi bir insân-ı kâmil huzûruna gelmede geç kalmam, isti'dâd-ı mec'ûlümün yokluğu ve cismimin za'fi ve tekemmül edememesi sebebiyle idi."

بی‌ز استعداد در کانی روی　　بر یکی حبه نگردی مُحْتوی

4445. *İsti'dâdsız bir ma'dene gidersen, bir habbe için muhtevî olamazsın.*

"Ber yekî"de "ber" tahsîs içindir. "Muhtevî", "cem' edici olan" demektir. Ya'nî, gerek isti'dâd-ı ezelî olmaksızın ve gerek isti'dâd-ı ezelî olup da bu isti'dâd cisimde inkişâf etmeksizin herhangi bir ma'den-i irfâna gitsen bir habbe ma'rifet için cem' edici olamazsın.

همچو عِنّینی که بکْری را خَرَدْ　　گر چه سیمین بر بود کی بر خورد

4446. *Bir ınnîn gibi ki, bir bikri satın alır. Her ne kadar sîmîn-ber olsa, ne vakit müntefi' olur!*

"Innîn", cimâ'a kādir olmayan kimse demektir. Ya'nî, isti'dâdsız kimse bir innîne benzer. Meselâ bu ınnîn bir bâkire câriyeyi satın alır, o câriye her ne kadar gümüş gibi parlak beyaz göğüslü olsa, ne vakit ondan intifâ' eder ve kazâ-yı şehvet edebilir!

چون چراغی بی‌ز زیت و بی‌فتیل　　نه کثیرستش ز شمع و نی قلیل

4447. *Zeytsiz ve fitilsiz bir kandil gibi... Ona şem'den ne çok ve ne de az vardır.*

Kezâ isti'dâdsız bir kimse, içinde zeytin yağı ve fitil olmayan bir kandile benzer. Öyle bir kandile mumun ışığından ne çok ve ne de az bir ışık vardır. Ya'nî hiçbir ışık yoktur.

در گلستان اندر آید اخْشَمی　　کی شود مغزش ز ریحان خرمی

4448. *Bir ahşem gülistâna gelir. Ne vakit onun dimâğı [reyhândan] bir hurrem olur?*

"Ahşem", "burnu koku almayan kimse" demektir. "Reyhân", fesleğen dedikleri yeşil yapraktır ki, kokusu kalbe sürûr verir. Ya'nî, isti'dâdsız kimse burnu koku almayan kimseye benzer. Böyle bir kimse bir gülistâna gitse, onun dudağı fesleğen kokusundan ne vakit bir mesrûr olur?

همچو خوبی دلبری مهمان غَرْ بانگ چنگ و بَرْبُطی در پیش کر

4449. *Kahbenin misâfiri olan bir güzel bir dilber gibi!.. Sağırın önündeki çeng ve ud sesi gibi!..*

"Gar", kahbe ve fâhişe kadın demektir. "Berbut", ud denilen çalgı. "Çeng", kezâ bir sazın ismi. Ya'nî, isti'dâdsızın önünde bir insân-ı kâmil, bir kahbenin önünde bulunan bir güzel ve dilber misâfire benzer. O fâhişe bundan ne istifâde eder? Ve insân-ı kâmilin sözleri isti'dâdsızın önünde sağırın önündeki çeng ve ud sazlarının sesine benzer. Sağır bunlardan ne zevk alır?

همچو مرغ خاك كايد در بِحَارْ زان چه يابد جز هلاك و جز خسار

4450. *Denizlere gelen tavuk gibi. Ondan helâkin ve hasârın gayrı ne olur?*
[4430]

"Murg-ı hâk", tavuk ve horoz nev'inden olan kuşlardır. Ya'nî, isti'dâdsız kimse tavuklara benzer. Tavuklar denize gittikleri zaman boğuldukları gibi, onlar da maârif-i ilâhiyye deryâsına girdikleri zaman havsalaları alamadığı için inkâr cihetine gidip ma'nen boğulur ve helâk olurlar.

همچو بی گندم شده در آسیا جز سپیدی ریش مو نبود عطا

4451. *Değirmene buğdaysız gitmiş gibidir. Sakal kılının beyazlığından gayrı atâ olmaz.*

Meselâ buğdaysız olarak değirmene gitmiş olan bir kimse o değirmende ancak un bulaşıklarıyla sakalını ağartır.

آسیای چرخ بر بی گندمان مو سپیدی بخشد و ضعف میان

4452. *Felek değirmeni buğdaysızlar üzerine kıl aklığı ve bel za'fı bahş eder.*

Bunun gibi, isti'dâd buğdayını hâiz olmayarak yaşayanlara bu felek değirmeni mürûr-ı zamân ile saç ve sakal aklığı ve ihtiyarlıktan dolayı ancak bel za'fı bahş eder.

لیك با با گندمان این آسیا ملك بخش آید دهد كار و كیا

4453. *Fakat buğdaylılara bu değirmen mülk bahş edici gelir, iş ve güç verir.*

Fakat isti'dâd sâhibi olanlara bu felek değirmeni mülk-i ma'nevî bahş edici gelir ve onu bir insân-ı kâmil makâmına oturtup iş ve güç verir, ya'nî ibâdullâhın irşâdı ile meşgûl eder.

اول استعداد جنت بایدت　　تا ز جنت زندگانی زایدت

4454. *Evvelen sana cennet isti'dâdı gerektir, tâ ki cennetten sana dirilik doğsun!*

"Cennete isti'dâd"dan murâd, sûre-i Tevbe'de olan إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُم بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ (Tevbe, 9/111) ya'nî "Allâh Teâlâ mü'minlerden cennet mukâbilinde nefislerini ve mallarını iştirâ eyledi" âyet-i kerîme mûcibince Hak yolunda hevâ-yı nefsini ve malını fedâ edip, Hakk'ı cennet mukâbilinde kendisine müşterî etmektir. Bu âyet-i kerîme 1. cildin 2749 ve 2. cildin 2427 ve 5. cildin 1463 ve 6. cildin 895 numaralı beyitlerinde de geçti. Ya'nî ma'rifet-i ilâhiyye husûlüne isti'dâd için evvelen Hak yolunda hevâ-yı nefsini ve malını gözden çıkanp cennet mukâbilinde Hakk'ı kendine müşterî etmek ve bu sûretle cennete isti'dâd kesb etmek lâzımdır. Tâ ki bu cennete olan isti'dâddan senin rûhuna bir dirilik doğsun ve rûhuna kâmillerin maârifini ve ulûm-i ledünniyyelerini anlamak isti'dâdı gelsin!

طفل نو را از شراب و از کباب　　چه حلاوت و ز قصور و از قباب

4455. *Yeni çocuğa şarâbdan ve kebâbdan, köşklerden ve kubbelerden ne halâvet vardır?*

Zîrâ yeni doğan çocuğa büyüyüp isti'dâd gelinceye kadar, şarâbdan ve kebâbdan ve köşklerden ve kubbeli binâlardan zevk ve halâvet olmadığı gibi, mübtedî olan sâliklere de rûhun şarâbı ve kebabı ve köşkler ve kubbeli binâları mesâbesinde olan ulûm-i ledünniyye-i enbiyâ ve evliyâdan zevk ve halâvet olamaz!

حد ندارد این مثل کم جو سخن　　تو برو تحصیل استعداد کن

4456. *Bu meselin haddi yoktur; sözü az iste! Sen git isti'dâd tahsîl et!*

Bu isti'dâd hakkında getirdiğimiz mesellerin nihâyeti yoktur. Bu kabîlden olan sözleri az iste! Ve bu husûsta sana söylediğim sözler kâfîdir. Ey sâlik-i mübtedî! Sen evvelen git, isti'dâd tahsîl et! Bu beyt-i şerîfte "isti'dâd-ı mec'ûl"e işâret buyurulur. Nitekim yukarıda 4444 numaralı beyitte îzâh olundu.

بهر استعداد تا اکنون نشست　　شوق از حد رفت و آن نامد بدست

4457. *"Şimdiye kadar isti'dâd için oturdu. Şevk hadden gitti ve o ele gelmedi!"*

Bu beyit muarrif tarafından olmak münâsibdir. Ya'nî muarrif şâha dedi: "Ey insân-ı kâmil! Bu şehzâde şimdiye kadar senin huzûrunda isti'dâd husû-

lü için oturdu. Ulûm-i ledünniyye tahsîline şevki hadden gitti. Halbuki o isti'dâd ele gelmedi!"

گفت استعداد هم از شه رسد　　بی‌ز جان کی مستعد گردد جسد

4458. *Dedi: "Ísti'dâd dahi şâhtan erişir. Cansız cesed ne vakit müstaid olur?"*

Ya'nî muarrif sözüne devâm edip dedi ki: "Maahâzâ, isti'dâd-ı mec'ûl dahi şehzâdeye şâhdan, ya'nî sâlike insân-ı kâmilden erişir. Fakat ayn-ı sâbitesinin isti'dâd-ı gayr-i mec'ûlü olmak lâzımdır. Bu isti'dâd-ı gayr-i mec'ûl cesed mesâbesinde olan isti'dâd-ı mec'ûlün rûhu gibidir. Cansız cesed âsâr-ı hayât zuhûruna müstaid olmadığı gibi, isti'dâd-ı gayr-i mec'ûlsüz sâlik dahi, hayât-ı ma'nevî olan maârif ve esrâr-ı ilâhiyyeyi kabûle müstaid değildir."

لطفهای شه غمش را در نَوَشْت　　شد که صید شه کند او صید گشت

4459. *Şâhın lutufları onun gamını vurdu. Gitti ki, şâhı sayd ede, o sayd oldu.*

"Neveşten", tayy etmek ve dürüp bükmek (*Burhân*). Ya'nî, şâhın lutfu şehzâdenin gamını dürüp büktü, ya'nî derdine dermân oldu. Şehzâde şâhı avlamak için gitti, halbuki kendisi avlandı, ya'nî şâh şehzâdeyi avladı.

هر که در اشکار چون تو صید شد　　صید را ناکرده قید او قید شد

4460. [4440] *Her kim senin gibi şikârda sayd oldu, saydı bağlamamış iken o kayd oldu.*

Ey sâlik! Her kim bu sûret âleminde senin gibi bir sûreti avlamak için gitti ise, muhakkak kendisi o sûretin avı ve esîri oldu ve o kimse o sûreti avlamamış olduğu hâlde, kendisi avlandı ve bağlandı. Nitekim *Fîhi Mâ Fîh*'in 43. faslında şöyle buyurulur:

"Bir mahalle sefer etmek azminde bulunan her bir kimsede birtakım ma'kûl düşünceler peydâ olup der ki: "Eğer oraya gidersem, birçok işler müyesser olur ve ahvâlim nizâm-pezîr olup, dostlarım sevinir, düşmanlarıma gâlib olurum." İşte onun düşüncesi budur. Hak Teâlâ'nın maksûdu ise başka şeydir. Bu kadar tedbîrler ile sefere çıktıktan sonra, düşündüklerinin birisi bile murâdına göre müyesser olmaz ... Halk, azim ve tedbîrlerinin bâtıl olduğunu ve hiçbir işin kendilerinin murâdı üzere meydâna gelmediğini yüz bin kere görmüşlerdir... İbrâhîm Edhem (k.s.) pâdişâhlık zamânında ava gitmiş idi. Bir âhûnun arkasından, askerinden tamâmiyle ayrılıp uzak düşünceye kadar koştu. Ter içine battı. Hâlâ o beyâbânda ta'kîb eder idi. Ta'kîb hadden aştı. Âhû söze gelip, yü-

zünü arkasına çevirerek dedi: ما خلقت لهذا ya'nî "Seni bunun için yaratmadılar" "ve beni avlamak için getirmediler. Haydi beni sayd ettin farzet, acabâ ne hâsıl olur?" İbrâhîm (k.s.) bunu işitince bir na'ra vurup kendisini atından aşağı attı. O sahrâda çobandan gayrı hiç kimse yok idi. Murassa' olan libâs-ı şâhânesini ve silâh ve atını çobana verip, onun arkasına giydiği abâyı kendisine vermesini ve bu hâli hiç kimseye söylememesini ve kimseye ahvâlinden nişân vermemesini ricâ etti; ve o abâyı giyip yola çıktı. Sen şimdi onun garazına bak ki, ne idi? Ve Hakk'ın maksûdu ne idi? O âhûyu avlamak istedi; Hak Teâlâ ise, onu âhû ile avladı; tâ ki bu âlemde Hakk'ın murâdı vâki' olduğunu bilesin!"

هر که جویای امیری شد یقین　　پیش ازان او در اسیری شد رهین

4461. *Her kim emîrlik isteyici oldu, muhakkak ondan evvel o esîrliğe rehîn oldu.*

Ya'nî, bu âlemde umûmî kâide budur ki: her kim bir murâdını elde etmek istedi ise, bu murâdına vusûlden evvel mutlakâ bir kaydın ve esîrliğin mahbûsu olur. Meselâ bu âlem-i sûrette bey ve reîs olmak isteyen kimse, evvelen kendinden evvelki beylerin ve reîslerin emrine mutî' ve esîr oldu ve sonra terakkî edip bey oldu. Bunun gibi, sûret ve cisim kaydından kurtulup hür ve kâmil olmak isteyen sâlik dahi evvelâ insân-ı kâmilin emrine münkâd ve esîr olur. Ondan sonra da hür ve kâmil olur.

عکس می‌دان نقش دیباجهٔ جهان　　نام هر بندهٔ جهان خواجهٔ جهان

4462. *Dîbâce-i cihânın nakşını akis bil. Her cihân bendesinin adı hâce-i cihândır.*

"Dîbâce", yanak, alın ve kitâbın mukaddimesi ve her şeyin yüzü ve evveli (*Ahterî* ve *Şemsü'l-Lügât*). Ya'nî, bu sûret âlemi olan dünyânın yüzündeki nakışları ve sûretleri akis ve ters bil! Meselâ her dünyâ esîrinin ve bendesinin adı, bu dünyânın efendisidir. Zîrâ her bir şâhın ve reîs-i hükûmetin kalbi bu dünyâ sûretlerinin muhabbetine mağlûb olmuştur. Nitekim bu riyâset ellerinden çıkmamak için kardeşlerini ve babalarını öldüren hükümdârların ahvâlini târîhler kayd etmektedir. Bunlar bu derece dünyânın esîri ve kölesi oldukları hâlde adları şâh-ı âlemdir ve halk onlara "efendimiz" diye hitâb ederler. İşte cismâniyet âleminin hâli böylece tersine ve ma'kûstür.

ای تن کژ فکرت معکوس رو　　صد هزار آزاد را کرده گرو

4463. *Ey ma'kûs gidici olan eğri fikirli, yüz binlerce âzâdı mukayyed etmiş cisim!*

Ey tersine gidici ve eğri düşünücü olan cisim ve birçok âzâd ve hür olan rûhları bu sûret âlemine bağlamış olan cisim! "Cismin tersine gidici" olması, âlem-i fânîye müteveccih olması ve "eğri düşünücü" olması dahi bir dakîkalık hazzına ve zevkine hayât-ı bâkiyeyi fedâ etmesidir.

مدتی بگذار این حیلت پزی　　چند دم پیش از اجل آزاد زی

4464. *Bir müddet bu hîle pişiriciliği bırak! Birkaç dem ecelden evvel hür yaşa!*

"Zî", "zîsten" masdarının emr-i hâzır olup "yaşa!" demektir. "Hîle pişiriciliği"nden murâd, cismin hazz-ı nefsânîye teveccühü için sebebler îcâd etmesidir. Meselâ riyâzât ve mücâhedâttan zayıf düşüp sâliki korkutarak vazgeçirir. Bu hâle işâreten Hz. Pîr *Dîvân-ı Kebîr*'lerinde şöyle buyururlar:

مرغت زخور و هیضه ماندست درین بیضا　　بیرون شو ازین بیضه تا بار شود پرها

صفرای صیام ارچه سودای سر افزاید　　لیکن زچنین سودا یابند ید بیضا

"Senin rûhunun kuşu yemekten ve imtilâdan bu cisim yumurtası içinde kalmıştır. Bu yumurtadan çık ki, kanatların büyüsün! Oruç safrâsı gerçi başın sevdâsını ve hayâlini artırır. Fakat böyle sevdâ ve hayâlden yed-i beyzâyı bulurlar."

Ya'nî, ey cisim! Hazz-ı nefsânîye teveccüh için sebebler îcâdını bir müddet olsun terk et de birkaç zaman ölümden evvel, rûhun hükmüne tâbi' olarak bu âlem-i kesâfetten âzâd ve hür olarak yaşa!

ور در آزادیت چون خر راه نیست　　همچو دلوت سیر جز در چاه نیست

4465. *Ve eğer sana eşek gibi hürlük içinde yol yoksa, sana kova gibi kuyu içinde seyrin gayrı yoktur.*

Ve eğer eşek gibi bu dünyânın yükü altında esîr olup sana hürriyet-i rûhâniyye içinde yol yoksa, senin için bu karanlık olan tabîat âleminin kuyusu içinde kova gibi inip çıkmadan gayri bir seyir yoktur. Zîrâ cismin mayası bu âlem-i kesâfettendir; rûhun rengine boyanıp letâfet kesb etmedikçe âlem-i tabîat kuyusu içinde mahbûs kalır.

مدتی رو ترك جان من بگو　　رو حریفی دیگری جز من بجو

4466. *Bir müddet git, benim cânımın terkini söyle! Git, benim gayrim olan bir musâhibi ara!*

Bir müddet git, benim rûhuma tasallutu terk et! Zîrâ benim benliğim rûh-ı insânîmdir. Git, benim rûh-ı insânîmin gayri olan diğer bir musâhib ve mahrem ara! Zîrâ ben yolu değiştirdim ve âlem-i sûretin hâliki (مالکی) iken, şimdi Hak yolunun sâliki oldum.

نوبت من شد مرا آزاد کن　　دیگری را غیر من داماد کن

4467. *Benim nevbetim gitti; beni âzâd et! Benim gayrim olan bir diğerini dâmâd et!*

Binâenaleyh ey cisim! Şimdiye kadar beni habsettin; artık benim nevbetim gitti. Beni âzâd et! Banim gayrim olan, ya'nî âlem-i sûretin ezvâkına ve hazzına yapışan bir diğerini kendine dâmâd ve zevc ittihâz et!

ای تن در کار ترك من بگو　　عمر من بردی کسی دیگر بجو

4468. *Ey işte olan cisim! Benim terkimi söyle! Benim ömrümü götürdün, diğer bir kimseyi iste!*

Ey zerrâtı ve eczâsı olmak ve bozulmak işinde ve istihâle fa'âliyeti içinde olan cisim! Beni terk et! Şimdiye kadar sana yâr oldum, benim ömrümü boşuna telef ettin. Kendine yâr olarak başka bir münâsibini bul!

مفتون شدن قاضی بر زن جوحی و در صندوق ماندن

و نایب قاضی صندوق را خریدن، باز سال دوم آمدن زن جوحی بر

امید بازئ پارینه و گفتن قاضی که مرا آزاد کن و کسی دیگر را بجو

Kādının Cûhî'nin karısına meftûn olması ve sandık içinde kalması ve kādının nâibi sandığı satın alması ve Cûhî'nin karısının geçen seneki oyun ümîdi üzerine tekrâr ikinci sene de gelmesi ve kādının "Beni âzâd et ve başka bir kimseyi ara!" diye söylemesi

"Cûhî" ve "Cuhâ" kendini kasden deli ve maskara gösteren ekâbirden birinin adıdır (*Burhân*). Bu sürh-i şerîfte rûhun cisim sandığında mahbûs olması, Cûhî ve karısı ve kādı hikâyesine temsîlen beyân buyurulmuştur.

جوحی هر سالی ز درویشی بفن رو بزن کردی که ای دل خواه زن

4469. *Cûhî her bir yılda fakîrlikten dolayı hîle ile yüzünü [dönerek] karısına derdi ki: "Ey kalbin matlûbu olan kadın!"*

چون سلاحت هست رو صیدی بگیر تا بدوشانیم از صید تو شیر

4470. [4450] *"Mâdemki silâhın vardır, git, bir av tut! Tâ ki senin avından süt sağalım!"*

Ya'nî, Cûhî her sene fakr u zarûretini hîle ile def' etmek için karısını tavsît edip der di ki: "Ey erkeklerin kalblerini kendine celb edecek kadar güzel olan kadın! Senin böyle güzellik silâhın vardır, niçin böyle zarûret içinde yaşayalım? Git, zen-pâre erkeklerden birini avla! Senin avladığın bu erkeği inekten süt sağar gibi sağalım ve elinden parasını alalım!"

قوس ابرو تیر غمزه دام کید بهر چه دادت خدا از بهر صید

4471. *"Kaş yayını ve gamze okunu, hîle tuzağını Hudâ sana niçin verdi? Sayd için!"*

"Gamze", göz kırpmak ve nâz ve şîve ile göz süzmek demektir. Ya'nî, "Ey kadın! Yay gibi olan o güzel ince kaşları ve o kaşların altında ok gibi kalblere batan güzellik gamzesini ve türlü türlü hîleler tuzağını Hak Teâlâ sana niçin verdi? Erkekleri aldatıp avlamak için değil mi?"

رو پی مرغ شگرفی دام نه دانه بنما لیك در خوردش مده

4472. *"Git, bir büyük kuş için tuzak koy! Tâneyi göster, fakat onu yemeye verme!"*

"Şigerf", büyük ve derin ve nâdir ve zîbâ ma'nâlarınadır. Ya'nî, "Git, bir büyük kuş mesâbesinde olan zengin bir erkeği avlamak için hîle tuzağını kur ve gamze oku ile avla! Ve tâne mesâbesinde olan visâlini va'd et, fakat va'dinde hulf edip visâline müsâade etme! Lisân-ı avâmda bu hâle "kundakçılık" derler. Ma'lûm olsun ki, kadın dünyânın bir timsâl-i mücessemi ve numûnesidir. Zîrâ dünyâ müzeyyenâtı ile nasıl gönülleri teshîr ederse, kadın da öyle yapar; ve dünyâ kendi âşıklarını nasıl perîşân-ı hâl ederse, kadın da kendi âşıklarını öyle yapar. Dünyânın dış yüzü nefse tatlı ve zevkli ve fakat iç yüzü elem ve acı vericidir. Kadınların hâli de böyledir. Velhâsıl böyle birçok vecihlerden kadın dünyânın numûnesidir ve dünyâ gibi nefse tatlı gelen bir belâdır. Bu

sebeble dünyâ ve kadın avâmm-ı halkın kıblesi olduğu gibi, Hak yolunda hayli terakkî etmiş olan sâlikleri bile yollarından alıkoymuş ve avâmm-ı halk arasında büyük kuş mesâbesinde olan bu sâliklerden birtakımlarını da tuzağa düşürmüştür. Bunun için Resûl-i Ekrem Efendimiz اتقوا الدنيا واتقوا النساء ya'nî "Dünyâdan sakının ve kadından sakının!" buyurmuşlardır.

کام بنما و کن او را تلخ کام کی خورد دانه چو شد در حبس دام

4473. *"Murâdı göster ve onu acı murâdlı et! Tuzak hapsine gittiği vakit tâneyi ne vakit yer?*

Cûhî sözüne devâm edip karısına dedi ki: "O avlayacağın erkeğe onun murâdı olan visâlini va'd et ve sonra va'dinden dönüp onu acı murâdlı ve me'yûs et! Ya'nî visâlinden mahrûm et! Zîrâ senin hîlenin tuzağına tutulan bir erkek artık senin zevk-ı visâlinden müstefîd olamaz. Tuzağa düşüp zevk-ı visâlden müstefîd olamamaklığının tavzîhi için burada şu hikâyeyi yazmak münâsib görüldü.

Hikâye: "Bir gün sabahleyin erkenden sâhib-i zevc bir güzel kadın kavâflann çarşısından geçerken, birisi ihtiyar, diğeri delikanlı olan iki dükkâncı arasındaki şu mükâlemeyi işitir:

İhtiyar:

— Dükkânı açarken besmele çektikten sonra, "Yâ Rab! Kadınlann şerrinden ve hîlesinden sana sığınınm!"

Genç:

— Hacı Efendi! Kadınlar seni ne kadar korkutmuşlar?

İhtiyar:

— Oğlum! Sen daha gençsin, tecrüben yoktur; bu mahlûklar korkulacak şeylerdir. Onlann hîleleri ve tuzaklan yamandır.

Genç:

— Hacı efendi, kadınlar çocuk gibidir; çabuk kanarlar. Onlann tuzağının ve hîlesinin ne ehemmiyeti olur!

Kadın gencin bu sözünden müteessir olmuş ve gideceği yere gidip işini bitirdikten sonra, akşama doğru o gencin dükkânına girip şîveli bir edâ ile bir ayakkabı istemiş ve ayakkabıyı giyerken latîf bacaklannı ziyâdece sıvamış. Delikanlının elleri titremeye başlaması üzerine: "Benim evim bu akşam seni kabûle müsâiddir, çünkü bu akşam kocam başka bir yere gidecektir. Ben evde yalnız kalacağım. Fakat evde yiyecek yoktur, bir tavuk söğüşü al! Benim arkamdan gel, hiç çekinmeksizin eve gir!" demiş.

Delikanlı da öyle yapmış. Kadın sofrayı hazırlayıp tavuğu ortaya koymuş ve o sırada şiddetle kapı çalınmış. Kadın pencereden bakıp: "Aman! Zevcim geldi. Gâlibâ gideceği yere gidemedi. Şimdi bizi bu hâlde görürse ikimizi de öldürür, şu dolaba gir!" demiş.

Delikanlı kemâl-i heyecân ile dolaba girmiş. Kadın da dolabı kilîtleyip anahtarını cebine koymuş. Kadının kocası gelip sofraya oturmuşlar. Aralarında şu mükâleme cereyân etmiş:

Zevc:

— Bu tavuğu sen mi aldın? Pek iyi pişmemiş!

Kadın:

— Bunun hikâyesi uzundur, hele biraz açlığım geçsin, anlatırım.

Tavuğu koparıp yemeye başlamışlar. Lâdes kemiği çıkınca kadın zevcine: "Haydi, lâdes tutuşalım! Eğer ben seni aldatır isem, hava pek sıcak, soğuk suya ihtiyâcımız var, şurada câmiin sahrıncı [:sarnıcı] vardır, oradan bir güğüm soğuk su getirirsen içeriz; eğer ben aldanırsam, sana harçlığımdan bir mintan dikerim" demiş. Lâdes tutuşmuşlar. Kadın: "Tavuğun hikâyesini dinle!" deyip, ihtiyar ve kavâfın mükâlemelerini tamâmiyle anlatmaya başlar. Kadının bu sözlerini dinleyen dolaptaki delikanlı da kadının delîliğine hükmedip, aklı başından gider. Nihâyet kadın der ki: "Ben bu delikanlıyı eve da'vet ettim. Bu tavuğu ona aldırdım ve sofraya oturup yiyeceğimiz vakit sen geldin. Delikanlının telâşı üzerine, şu dolaba koyup kilîtledim. İnanmazsan al anahtarı da aç, bak da budalanın ne hâle geldiğini gör!" diyerek anahtarı kocasına uzatır. Kocası hayretle anahtarı elinden alınca kadın: "Lâdes!" diye bağırır. Kocası kahkaha ile anahtarı elinden atar. Fakat dolaptaki delikanlının dahi işi biter. Kocası böyle bir hîle ile aldatıldığına kâni' olduğundan güğümü alıp sahrıncı suyu getirmek üzere sokağa çıkınca, kadın dolabı açıp: "Çapkın! Kadın tuzağının ehemmiyetini anladın mı? Haydi, başına bir belâ gelmeden çabuk def' ol git!" der. Delikanlı da yaydan ok fırlar gibi kendini sokağa atar."

شد زن او نزد قاضی در گله　　که مرا افغان ز شوی ده دله

4474. *Onun karısı şikâyet husûsunda kādıya gitti. Dedi: "On gönüllü kocadan bana efgān vardır!"*

"Gile", şikâyet; "deh dile", on gönüllü demektir. Bundan murâd, gözü dışarıda olup birçok kadınlara gönül veren demek olur. Ya'nî, Cûhî'nin karısı avlamak için şehrin kādısını münâsib görüp kādının huzûruna gitti. Dedi ki:

"Ben kocam ile geçinemiyorum. Zîrâ onun bende gözü yoktur. Birçok kadınlara gönül vermektedir. Onun elinden beni kurtar!"

قصه کوته کن که قاضی شد شکار از مقال و از جمال آن نگار

4475. *Kıssayı kısa et ki, kādı o nigârın makālinden ve cemâlinden şikâr oldu.*

Ya'nî, kadın şikâyeti esnâsında güzel göğsünü ve kollarını açıp birtakım şûhâne vaz'iyetler gösterdi ki, bunları anlatmak uzar, kısa keselim. Kādı ona avlanıverdi, vesselâm!

گفت اندر محکمه ست این غلغله می نتانم فهم کردن این گله

4476. *Dedi: "Mahkemede bu gulgule vardır; bu şikâyeti anlamaya kādir değilim!"*

Kādı, kadının bu evzâ'-ı şûhânesini ve edâ-yı şîvekârânesini görünce dedi ki: "Mahkemede bu gulgule, ya'nî bu halkın da'vâları ve kıyl u kâlleri ve uğultuları vardır. Senin bu şikâyetini dinlemek için hâlî bir zihin lâzımdır. Binâenaleyh burası bu şikâyeti tedkîke ve teemmüle müsâid değildir!"

گر بخلوت آیی ای سرو سهی از ستمکاری شُو شرحم دهی

4477. *"Ey serv-i sehî! Eğer halvete gelirsen, kocanın sitemkârlığından bana şerh verir isen..."*

Bu beyt-i şerîfte cümle-i şartıyye mezkûr ve "Ben de ona göre hükmümü veririm" cümle-i cezâiyyesi mahzûftur. Karîne bunu iktizâ eder. Ya'nî, "Ey boyu posu münâsib olan hanım! Eğer tenhâ bir yere gelirsen ve kocanın sana karşı olan zulmünden bana etrâfiyla îzâhât verirsen, ben de ona göre hükmümü veririm" dedi.

گفت خانهٔ تو ز هر نیك و بدی باشد از بهر گله آمد شدی

4478. *Dedi: "Senin evinde her bir iyiden ve kötüden şikâyet için bir "âmed şüd" olur."*

Kadın cevâben dedi: "Eğer tenhâ yer lâzım ise, orası senin evin olamaz. Çünkü senin evinde her bir iyiden ve kötüden her türlü şikâyet için halkın bir gelip gitmesi vardır."

خانهٔ سرّ جمله پر سودا بود صدر پر وسواس و پر غوغا بود

4479. *Baş evi hep sevdâ dolu olursa, sadr vesvâs dolu ve kavga dolu olur.*

Burada "sevdâ", hayâl ve "sadr", kalb ma'nâlarınadır. "Baş evi"nden murâd dimâğdır. "Vesvâs", vesvese demektir. Hz. Pîr kıssadan hisseye işâret edip buyururlar ki: Eğer baş evi olan dimâğ bu dünyânın birtakım hayâlât-ı fâsidesi ile dolu olursa, kalb vesveseler ve birtakım düşüncelerin kavgaları ve izdihâmlanyla dolu olur.

باقیٔ اعضا ز فکر آسوده اند و آن صدور از صادران فرسوده اند

4480. *A'zânın bâkîsi fikirden âsûdedirler ve o sadrlar sâdırlardan fersûdedirler.*
[4460]

"Sâdırlar"dan murâd, kalbe gelen fikirler ve hâtıralardır. Ya'nî, dimâğ ve kalbin hâricinde kalan a'zânın bâkîsi fikirden ve düşünceden âzâde ve âsûde bir hâlde olup, cereyân-ı tabiî dâiresinde neşv ü nemâ içindedirler; ve zavallı kalbler ise sâdır ve vârid olan fikirlerden ve hâtıralardan fersûde ve yıpranmış bir hâldedirler. Ma'lûm olsun ki, efkâr ve "havâtır" dört türlüdür: Rahmânî ve melekî, nefsânî ve şeytânîdir. İnsanın bu dört türlü havâtırın kalbe gelmesinde bir irâdesi ve ihtiyân yoktur. Şu kadar var ki, bu havâtır ekseriyâ insanın ihtiyânıyla sâlik olduğu mesleğe âid olur. Bu bahiste îzâh edilecek birçok dekâyık vardır. Bahis uzamamak için bu düstûr kâfîdir.

در خزان و باد خوف حق گریز آن شقایقهای پارین را بریز

4481. *Hakk'ın hazân ve korku rüzgârına kaç! O geçen seneki şakâyıkları dök!*

"Şakâyık", kırmızı renkli bir çiçeğin ismidir. Bundan murâd, nefsânî ve âfâkî fikirlerdir. "Pârîn", geçen sene, demektir. Ya'nî, bu efkâr-ı fâsideden kurtulmak için Hakk'ın hazânına ve korkusunun rüzgânna kaç! Zîrâ sonbahar, ağaçlann yapraklarını sarartıp döktüğü gibi, Hak korkusu dahi gönül ağacındaki bu nefsânî ve âfâkî olan hâtıra yapraklarını döker. Binâenaleyh ey sâlik! Hakk'ın kalbe nâzır olduğunu düşünerek kork ve o evvelki fikir çiçeklerini dök ve terk et!

این شقایق منع نو اشکوفهاست که درخت دل برای آن نماست

4482. *Bu şakâyık yeni çiçeklerin mâni'idir. Zîrâ gönül ağacı o nemâ içindir.*

"Men'", "mâni'" ma'nâsınadır. Ya'nî, bu eski şakâyık ve efkâr-ı nefsâniyye, yeni olan maârif-i ilâhiyye çiçeklerinin kalbde açılmasına mâni'dir. Zîrâ kalb ağacı o sırr-ı vahdet çiçeklerinin neşv ü nemâ bulması içindir.

خویش را در خواب کن زین افتکار　　سر ز زیر خواب در یقظت بر آر

4483. *Bu iftikârdan kendini uykuda et! Başını uyku altından uyanıklığa getir!*

"İftikâr", fikretmek ve düşünmek demektir. "Yakaza", uyanıklık ma'nâsınadır. Ya'nî, cismânî ve nefsânî olan tefekkürden kendini uyut ve rûhunun başını bu uyku altından uyanıklığa getir! Zîrâ cisim uyanık oldukça rûh uykuda ve cisim uyuduğu vakit dahi, rûh uyanık olur.

همچو آن اصحاب کهف ای خواجه زود　　رو بَأيْقَاظاً كه تَحْسَبُهُمْ رُقُودْ

4484. *Ey efendi! Çabuk, o ashâb-ı Kehf gibi olan uyanıklar ile git ki, onları uyuyucu zannedersin.*

"Uyanıklar"dan murâd, insân-ı kâmillerdir. Ya'nî, ey efendi! Kendin gibi hakîkatinden gâfil ve uyuyucu zannettiğin insân-ı kâmiller ile berâber çabuk git ki, onlar o hakîkat âleminde uyanıklardır ve ashâb-ı Kehf gibidirler. Cismâniyet cihetinden her ne kadar uyanık zannolunurlar ise de, uyumuşlar ve cismâniyet ile alâkaları kalmamışdır. Bu beyt-i şerîfte sûre-i Kehf'de olan وَتَحْسَبُهُمْ أَيْقَاظًا وَهُمْ رُقُودٌ (Kehf, 18/18) ya'nî "Sen ashâb-ı Kehf'i cismâniyetleri cihetinden uyanık zannedersin. Halbuki onlar uyuyucudurlar" âyet-i kerîmesine işâret buyurulur.

گفت قاضی ای صنم معمول چیست　　گفت خانهٔ این کنیزك بس تهیست

4485. *Kādı dedi: "Ey sanem! Ma'mûl nedir?" Dedi: "Bu câriyenin evi çok boştur."*

"Ma'mûl", amel edilmiş, demektir. Ba'zı nüshalarda "ma'mûl" yerine "tedbîr" vâki'dir. "Sanem", "put" demek olup, burada "ma'şûk"tan ve "güzel kadın"dan kinâyedir. Ya'nî, kādı dedi ki: "Ey güzel kadın! Ma'mûl, ya'nî bu husûsta yapılacak şey veyâhud tedbîr nedir? Mâdemki ben seni mahkemede ve bizim evde dinleyemem. Şu hâlde ne yapalım?" Kadın cevâben dedi ki: "Bu câriyenin evi çok boştur."

خصم در ده رفت و حارس نیز نیست　　بهر خلوت سخت نیکو مسکنیست

4486. *"Hasım köye gitti ve bekçi dahi yoktur. Halvet için pek iyi bir meskendir."*

Ya'nî, "Senin hasmın ve düşmanın olması lâzım gelen kocam köye gitti ve evde beni gözetleyecek bir bekçi de yoktur. Binâenaleyh benim evim halvet ve yalnızlık için pek iyi bir meskendir."

امشب اَرْ امْکَان بود آنجا بیا　　کار شب بی‌سمعه است و بی‌ریا

4487. *"Eğer imkân olursa bu gece oraya gel! Gece işi süm'asız ve riyâsızdır."*

"Süm'a", nâsa işittirmek kasdiyle söylenen iyi söz ve yapılan iyi fiil; "riyâ'", "halka gösteriş olarak yapılan iyi fiil" olup, bunların ikisi de halka kendisini medh ettirmek için yapıldığından hulûs-i kalbden hâlîdir ve kötü ahlâktandır. Kādının fiili fısk nev'inden olduğu için her ne kadar halktan saklanacak ef'âlden ise de, ikinci mısrâ'da ma'nâ-yı ihlâsa intikāl buyurulur ve bu ma'nâ *Fîhi Mâ Fîh*'in 14. faslında da şöyle buyurulmuştur:

"Nebî (a.s.v.) Efendimiz: اللیل طویل فلا تقصره بمنامك و النهار مضیئ فلا تکدره بآثامك ya'nî "Gece uzundur, onu uykun ile kısaltma; ve gündüz aydınlıktır, onu günâhların ile karartma!" buyurdular. Halkın teşvîşi ve düşmanların zahmeti olmaksızın sır söylemek ve hâcât taleb eylemek için gece uzundur. Bir halvet ve sükût hâsıl olmuştur; ve Hak Teâlâ ameller riyâdan masûn ve mahrûs bulunmak ve hâlisan lillâhi Teâlâ olmak için bir perde çekmiştir; ve geceleyin riyâkâr olan adam, muhlisten fark olur. Gece vakti mestûr olup, gündüz rüsvây olurlar. Riyâkâr olan adam ise geceleyin rüsvây olur. O der ki: "Mâdemki bir kimse görmüyor, kimin için yapayım?" Ona derler ki: "Bir kimse görüyor; velâkin sen bir kimse değilsin ki, bir kimseyi göresin!" Senin hâlini öyle bir kimse görüyor ki, bütün kimseler O'nun kabza-i kudretindedir; ve acz vaktinde O'nu çağırırlar ve diş ağrısı, göz ağrısı, kulak ağrısı ve töhmet ve havf zamanlarında hep O'nu yâd ederler...ilh."

جمله جاسوسان ز خمر خواب مست　　زنگیٔ شب جمله را گردن زَدَسْت

4488. *Bütün câsûslar uyku şarâbından sarhoştur. Gece zencisi hepsinin boynunu vurmuştur.*

Bizim hâlimizi tecessüs edenlerin hepsi şarâb gibi olan uykunun te'sîriyle kendilerinden geçmişler ve sarhoş olmuşlardır. Zîrâ zenci gibi olan kara yüzlü gece hepsinin boyunlarını vurup النوم اخ الموت ya'nî "Uyku ölümün kardeşidir" hadîs-i şerîfi mûcibince ölüm gibi olan uykuya daldırmıştır.

خواند بر قاضی فسونهای عجب　　آن شکر لب و آن گهانی از چه لب

4489. *O şeker-dudak kādıya efsûnlar okudu ve sonra ne dudaktan!*

O şeker-dudak olan güzel kadın, kādıya öyle nâz ve şîve ile insanı teshîr eden efsûn mesâbesinde acîb sözler söyledi; ve sonra o sözleri öyle bir dudaktan söyledi ki, o dudağın güzelliği ta'rîf olunmaz!

چند با آدم بلیس افسانه کرد چون حوّا گفتش بخور آن گاه خورد

4490. [4470] *İblîs Âdem'e ne kadar efsâne etti! Vaktâki Havvâ ona "Ye!" dedi, o vakit yedi.*

İblîs nehy olunan ağaçtan yedirmek için Âdem'i ne kadar kandırmaya çabaladı ve ne efsâneler okudu, fakat muvaffak olamadı. Vaktâki zevcesi olan Havvâ: "Bu ağaçtan ye!" dedi, o vakit yedi. Bundan anlaşılır ki, kadının efsûnu şeytanın efsûnundan daha müessirdir. Nitekim şeytan hakkında âyet-i kerîmede إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا (Nisâ, 4/76) ya'nî "Muhakkak şeytanın hîlesi zayıf oldu" ve kadın hakkında da إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ (Yûsuf, 12/28) ya'nî "Muhakkak onların hîleleri büyüktür" buyurulur. Zîrâ şeytan "ma'nâ" âleminden ve kadın ise "sûret" âlemindendir; ve bu âlem-i sûrette bittabi' "sûret", zâhir ve meşhûd olan güzelliği ile gālib ve "ma'nâ" mestûr ve mağlûbdur.

اولین خون در جهان ظلم و داد از کف قابیل بهر زن فتاد

4491. *Bu zulüm ve adl cihânından ilk kan Kābîl'in elinden kadın için vâki' oldu.*

Bu dünyâ hem zulüm ve hem de adl cihânıdır. Zîrâ mütekābil olan sıfât ve esmâ-i ilâhiyyenin mezâhiridir. Mazhar-ı celâl olanlar bu âlemde Hakk'ın âlet-i kahrı ve mazhar-ı cemâl olanlar dahi âlet-i lutfudur. Fakat her iki sınıfın irâde-i cüz'iyyeleri vardır. Nitekim 5. cildin 3116 numarasına müsâdif olan باز گونه زین سخن کاهل شدی . منعکس ادراك و خاطر آمدی [ya'nî "Tersine olarak bu sözden tenbel oldun, idrâki ve hâtırı mün'akis geldin"] beytinde îzâh edilmiştir. Ya'nî, bu zulüm ve adl cihânı olan dünyâdan ilk çıkan kan Kābîl'in elinden kadın için çıktı. Zîrâ Kābîl kardeşi olan Hâbîl'in karısını almış ise de Hâbîl: "O sana helâl değildir, kurban keselim, hangimizin kurbanı kabûl-i ilâhî olursa, hak onun olsun" dedi. Kurban kestiler. Hâbîl'in kurbanı makbûl oldu. Kābîl buna hased etti ve kardeşi olan Hâbîl'i öldürüp karısını aldı. Binâenaleyh teklîf-i ilâhîye muhâtab olan ilk insanlar arasında dökülen kan kadın yüzünden vâki' oldu. Nitekim bu vak'anın tafsîli sûre-i Bakara'da tefsîr kitâblarındadır.

نوح چون بر تابه بریان ساختی واهله بر تابه سنگ انداختی

4492. *Nûh vaktâki tava üzerinde biryân yapardı, Vâhile tava üzerine taş atardı.*

"Vâhile", Nûh (a.s.)ın zevcesinin adıdır. Ya'nî, Hz. Nûh ehl-i dalâletin kalblerini hidâyet tavası üzerinde biryân ederek o kalblere harâret ilkā eder idi; Vâhile o hidâyet tavası üzerine muhâlefet ve inkâr taşlarını atar idi.

مکر زن بر کار او چیره شدی　　آب صاف وعظ او تیره شدی

4493. *Kadının mekri onun işi üzerine gālib olurdu. Onun sâf olan va'zının suyu bulanık olurdu.*

Kadının mekr-i mudillânesi Hz. Nûh'un hidâyete müstenid olan işine gālib olurdu. Onun sâf ve berrâk su gibi olan va'z ve nasîhatlarını bulandırır idi.

قوم را پیغام کردی از نهان　　که نگه دارید دین زین گمرهان

4494. *"Bu azgınlardan dîni saklayınız!" diye [kavme] gizliden haber ederdi.*

"Gümrehân", ya'nî "azgınlar"dan murâd, Hz. Nûh ile ona tâbi' olan mü'minlerdir. Ya'nî, Vâhile Hz. Nûh'un kavmine "Azgın olan Nûh'tan ve Nûh'a tâbi' olanlardan sâlik olduğunuz dînînizi saklayınız ve sakın onlara tâbi' olmayınız!" diye gizliden haber gönderir idi.

رفتن قاضی بخانهٔ زن جوحی و حلقه زدن

جوحی تند بخشم بر در و گریختن قاضی در صندوق

Kādının Cûhî'nin karısının evine gitmesi ve Cûhî'nin kapı üzerinde sert ve öfke ile halkayı vurması ve kādının sandık içine kaçması

مکر زن پایان ندارد رفت شب　　قاضیٔ زیرك سوی زن بهر دب

4495. *Kadının mekri nihâyet tutmaz. Zeyrek olan kādı, gece deb için kadın tarafına gitti.*

"Debb", yavaş yavaş gitmek, şarabın ve hastalığın cisme sirâyeti ve elbisenin eskiliği (*Müntehabü'l-Lügāt* ve *Şemsü'l-Lügāt* ve *Ahterî*), yere bir şey gömmek (*Şemsü'l-Lügāt*), "deb", hıfz etmek (*Burhân*). Hind şârihlerinden Velî Muhammed Ekberâbâdî kendi şerhinde "debb" kelimesine "livâta" ma'nâsını vermiş ve bundan murâd, cimâ' olduğunu yazmış ise de, me'haz göstermemiştir. Ancak *Şemsü'l-Lügāt*'ta "debbâb" (دباب) "livâta [edici"] ma'nâsına gösterilmiş olduğundan bu kelimeden me'hûz olması îcâb eder; ve mevzûa

münâsib olan da cimâ' ve zinâ ma'nâsıdır. Ya'nî, kadın hîlesinin nihâyeti yoktur. Zekî olan kādı efendi gece cimâ' için Cûhî'nin karısı tarafına gitti.

زن دو شمع و نقل مجلس راست کرد گفت ما مستیم بی این آب خورد

4496. *Kadın meclisin iki mumunu ve mezesini tertîb etti. Dedi: "Bu âb-hordsuz sarhoşuz!"*

"Âb-hord", nasîb ve kısmet ve su alınan pınar başı (*Burhân*). Burada içki meclisinin tertîbâtından kinâyedir. "Nukl", içki meclisinde yenilen meze, demektir. Ya'nî, kadın meclise mahsûs olan çifte mumu ve mezeyi tertîb etti. Kādı bu tertîbâtı görünce: "Ey nâzenîn! Biz bu meclis-i işretin tertîbâtı olmaksızın bile şehvetin sarhoşu olmuşuz" dedi.

اندر آن دم جوحی آمد در بزد جست قاضی مَهْرَبی تا در خزد

4497. *O demde Cûhî geldi. Kapıyı çaldı. Kādı sürtünerek gitmek için bir kaçacak yer aradı.*

Onlar bu hâl içinde iken kadının kocası olan Cûhî geldi. Kapıyı çaldı. Kādı korkudan sürtünerek gitmek için bir kaçacak yer aradı. "Hazîden", yeni yürümeye başlayan çocukların sürtünerek yürümesi, ma'nâsınadır. "Mehreb", kaçacak yer, demektir.

غیر صندوقی ندید او خلوتی رفت در صندوق از خوف آن فتی

4498. *Bir sandıktan başka o bir halvet görmedi. O delikanlı korkudan sandık içine gitti.*

Ya'nî, kādı etrâfına baktı. Oda içinde bir sandıktan başka halvet, ya'nî gizlenecek tenhâ bir yer göremedi. O delikanlı olan kādı korkudan sandığın içine gitti. Bu beyt-i şerîfte kādının "delikanlı" olduğunun beyânı, sıfât-ı nefsâniyyesine mağlûb olan bir delikanlının hâkimliğinde adâlet ve istikâmet olamayacağına işârettir. Zîrâ hâkim, hakîm, emîn, mekîn, metîn, fehîm ve müstakîm olmak îcâb eder. Hevâ-yı nefsânîsine mağlûb olan bir kimse ise, bu altı sıfattan pek uzaktır.

اندر آمد جوحی و گفت ای حریف ای وبالم در ربیع و در خریف

4499. *Cûhî içeriye girdi ve dedi: "Ey harîf! Ey benim ilkbaharda ve sonbaharda vebâlim!"*

"Harîf", musâhib ve mahrem. "Vebâl", siklet, masraf, sû-i âkıbet ma'nâlarınadır. Ya'nî, Cûhî içeriye girdi ve dedi ki: "Ey mahremim olan zevcem! Ey ilkbaharda ve sonbaharda ya'nî gençliğimde ve ihtiyarlığımda üzerimde olan sikletim ve ağırlığım!.."

من چه دارم که فدایت نیست آن که ز من فریاد داری هر زمان

4500. [4480] *"Ben ne tutarım ki, o sana fedâ değildir? Ki her zaman benden feryâd tutarsın?"*

Ya'nî, "Benim mal ve mülkümden sana fedâ etmediğim nem vardır? Halbuki sen her zaman benden şikâyet ve feryâd edersin."

بر لب خشکم گشادستی زبان گاه مفلس خوانیم گه قلتبان

4501. *"Benim sükûtumun üzerine dil açmışsın. Bana gâh "müflis" ve gâh "kaltaban" ta'bîr edersin."*

"Leb-i huşk", sükûttan kinâyedir. "Kaltabân", mahremi olan kadınların fuhşunu bildiği hâlde sükût eden "deyyûs" ma'nâsınadır. Ya'nî, "Benim sana karşı ağzım var, dilim yok, sâkit bir hâldeyim. Böyle iken bana dil uzatırsın. Gâh "müflis!" ve "züğürt!" ve gâh "deyyûs!" diye hitâb edersin."

این دو علت گر بود ای جان مرا آن یکی از تست و دیگر از خدا

4502. *"Ey cân! Eğer benim bu iki illetim varsa, o birisi sendendir ve diğeri Hudâ'dandır."*

"Ey cânım gibi sevdiğim kadın! Eğer bende senin söylediğin gibi bu müflislik ve deyyûsluk illetleri varsa, o deyyûsluk illeti sendendir ve müflislik illeti dahi Hak'tan gelmiştir."

من چه دارم غیر آن صندوق کان هست مایهٔ تهمت و پایهٔ گمان

4503. *"Benim o sandıktan başka nem vardır ki, o töhmet mayası ve zan pâyesidir."*

Ya'nî, "Mal ve mülk nâmına benim evin içindeki şu sandıktan başka hiçbir şeyim kalmamıştır; ve o sandık dahi halk nazarında benim hakkımda töhmetin aslı ve sû'-i zannın pâyesi ve derecesi olmuştur. Ya'nî halk beni hırs ve buhl ile ithâm ederler ve hakkımda sû'-i zan beslerler."

خلق پندارند زر دارم درون　　صله واگیرند از من زین ظنون

4504. *"Halk, içinde altınım var zannederler. Bu zanlardan dolayı benden atâyı geri tutarlar."*

"Zîrâ halk bu sandığımın içinde altınlarım vardır zannederler. Halkın benim servetim olduğunu zannetmelerinden dolayı zenginler benden atâyı ve ihsânı geri tutarlar ve esirgerler ve bana zekât ve sadaka vermezler."

صورت صندوق بس زیباست لیك　　از عروض و سیم و زر خالیست نیك

4505. *"Sandığın sûreti çok yakışıklıdır. Fakat arûzdan ve gümüş ve altından çok boştur.*

"Arûz", burada "insanın muhtâç olduğu muhtelif eşyâ" ma'nâsınadır. Ya'nî, "Bu sandığımın şekli ve sûreti çok mütenâsib ve güzeldir. Fakat içinde eşyâ ve gümüş ve altın cinsinden hiçbir şey yoktur, bomboştur."

چون تن زراق خوب و بس وقار　　اندران سلّه نیابی غیر مار

4506. *"Riyâkârın cismi gibi güzel ve çok vakārlıdır. O sepet içinde yılandan başkasını bulamazsın."*

"Zerrâk", nifâk ve riyâ sâhibi; "vakār", yavaşlık ve ağır meşreblilik ve aklın kemâle erişmesi; "selle", sepet ve zenbil ma'nâsınadır. "Bu sandık riyâkâr olan adamın cismi gibi zâhiren güzel ve vakār sâhibidir, halbuki o riyâkârın sepet mesâbesinde olan cisminde her biri yılan mesâbesinde olan nefsânî sıfatlardan başka bir şey bulamazsın. Ya'nî bu cisimde rûhânî sıfatlardan bir sıfat arama!"

من برم صندوق را فردا بکو　　پس بسوزم در میان چار سو

4507. *"Ben yarın sandığı mahalline götürürüm. Sonra çarşı ortasında yakarım!"*

تا ببیند مؤمن و گبر و جهود　　که درین صندوق جز لعنت نبود

4508. *"Tâ ki mü'min ve mecûsî ve cühûd görsünler ki, bu sandık içinde la'netten başkası olmadı."*

"La'net", tard ve îhâş ma'nâsınadır. Ya'nî, "Bu sandığı enzâr-ı nâsta yakayım da her sınıf görsünler ki, bu sandığın içinde tard ve la'nete müstehak olan boşluktan başka bir şey yoktur." Ba'zı nüshalarda "la'net" yerine

"lu'bet" vâki'dir. Bu sûrette ma'nâ "Bu sandık içinde lehv ve lu'bdan başka bir şey yoktur, ya'nî boştur" demek olur.

گفت زن هی در گذر ای مرد ازین خورد سوگند آن که نکنم جز چنین

4509. *Kadın dedi: "Hey! Ey adam bundan vazgeç!" O "Bunun gayrını yapmam!" diye and içti.*

Kadın, Cûhî'yi gûyâ bu fikrinden vazgeçirmek için zâhiren dedi ki: "Hey! Kendine gel! Bir boş sandıktan ne istersin? Ey adam bundan vazgeç!" Cûhî cevâben: "Hayır! Ben bu sandığı mutlakâ yakacağım!" diye yemîn etti.

از پگه حمال آورد او چو باد زود آن صندوق بر پشتش نهاد

4510. [4490] *O erkenden rüzgâr gibi hamâl getirdi. Çabuk o sandığı onun sırtına koydu.*

Cûhî sabahleyin erkenden rüzgâr gibi sür'atle hamâl getirdi. Çabuk o sandığı çarşıya götürmek üzere hamâlın arkasına yükledi.

اندران صندوق قاضی از نکال بانگ می زد کای حمال و ای حمال

4511. *Kādı o sandık içinde azâbdan: "Ey hamâl! Ey hamâl!" diye bağırır idi.*

"Nekâl", ukûbet ve zahmet ve azâb ma'nâsınadır. Ya'nî, Cûhî sandığı hamâlın arkasına yükledikten sonra çarşı tarafına yalnız olarak salıverdi. Hamâl yolda giderken kādı sandık içinde bunalıp azâb çektikten sonra: "Hamâl! Hamâl!" diye bağırmakta idi.

کرد آن حمال راست و چپ نظر کز چه رو در می رسد بانگ و خبر

4512. *O hamâl sağına ve soluna nazar etti. Dedi ki: "Ne cihetten ses ve haber erişiyor?"*

هاتفست این داعیٔ من ای عجب یا پریام می کند پنهان طلب

4513. *"Ey aceb! Bu beni dâî olan hâtif midir? Yâhud beni gizli peri mi taleb ediyor?"*

"Hâtif", sadâ-yı gaybî, mutlak seslenen ve âlem-i gaybdan seslenen melek ma'nâsınadır. "Dâî", çağıran ve da'vet eden. Ya'nî hamâl dedi ki: "Etrâfımda bir kimse yoktur; acîb şey, bu ses nereden geliyor? Beni çağıran hâtif midir, yoksa gizliden bir şey mi bana musallat olup çağırıyor?"

چون پیاپی گشت این آواز بیش　　گفت هاتف نیست باز آمد بخویش

4514. *Vaktâki bu ses birbiri arkasına çoğaldı, "Hâtif değildir!" dedi, kendine geldi.*

عاقبت دانست کان بانگ و فغان　　بد ز صندوق و کسی در وی نهان

4515. *Âkıbet bildi ki, o ses ve figān sandıktan idi ve onda bir kimse gizli idi.*

عاشقی کو در غم معشوق رفت　　گر چه بیرونست در صندوق رفت

4516. *Bir âşık ki, o ma'şûkun azminde gitti, her ne kadar dışarıda ise de sandığa gitti.*

Ya'nî, bu dünyânın mevhûm olan sûretlerinden herhangi birisini kendisine ma'şûk ittihâz eden bir âşık, mâdemki serâbdan ve hayâlden ibâret olan o ma'şûkun gamında yaşadı, her ne kadar onun vücûd-ı mecâzîsi ve hayâlîsi zâhiren o ma'şûkun vücûd-ı mecâzîsinden ve hayâlîsinden gayrı ve onun vücûdunun dışarısında ise de, bir sandık mesâbesinde olan onun gamı içindedir.

عمر در صندوق برد از اندهان　　جز که صندوقی نه بیند از جهان

4517. *Ömrü gamlardan sandık içine götürdü. Cihânda bir sandıktan gayrını görmez.*

Binâenaleyh bu dünyâ sûretleri aşkının gamlarından dolayı o kimse ömrünü sandık içine götürmüştür ve sandık içinde mahbûs olarak yaşamaktadır. O âşık bu hayât-ı dünyeviyyesinde bir sandıktan başka bir şey görmez. Nitekim hadîs-i şerîfte حبك الشيئ يعمى و يصم ya'nî "Senin bir şeye muhabbetin seni kör ve sağır eder" buyurulmuştur.

آن سری که نیست فوق آسمان　　از هوس او را دران صندوق دان

4518. *O bir baş ki, âsumânın fevkı olmaya, onu hevesten o sandık içinde bil!*

O bir baş ki, âlem-i sûret ve nâsûtun fevkı olan âlem-i melekûte ve rûhâniyet âlemine çıkmamıştır, sen o başı hevesât-ı nefsâniyyeden dolayı bu âlem-i tabîat sandığı içinde mahbûs bil!

چون ز صندوق بدن بیرون رود　　او ز گوری سوی گوری می شود

4519. *Vaktâki beden sandığından dışarıya gider, o bir mezârdan diğer mezâr tarafına gider.*

Vaktâki rûh, cisim sandığından ölüm vâsıtasıyla dışarıya çıkar, o ruh, cisim mezârından yine bir mezâr tarafına gider ki, bu mezâr dahi mevhûm olan bu âlem-i sûretten ve ma'şûk-ı mecâzîden ayrılık gamının ve hayâlinin mezârıdır. Nitekim hadîs-i şerîfte تموتون كما تعيشون و تحشرون كما تموتون ya'nî "Yaşadığınız gibi ölürsünüz ve öldüğünüz gibi haşr olunursunuz" buyurulur.

این سخن پایان ندارد قاضیش گفت ای حمال و ای صندوق کش

4520. [4500] *Bu sözün nihâyeti yoktur. Kādı ona dedi: "Ey hamâl ve ey sandık çekici!"*

Ya'nî, rûhun sandıkta mahbûs olması sözünün nihâyeti yoktur. Hikâyemize dönelim. Kādı hamâla dedi ki: "Ey hamâl ve ey sandığı taşıyan kimse!"

از من آگه کن درون محکمه نائبم را زودتر با این همه

4521. *"Mahkemenin içindeki nâibimi bu cümle ile berâber çabuk benden âgâh et!"*

"Sandığı bir tarafa bırak da, çabuk git, mahkemedeki nâibimi bütün bu cereyân eden vak'a ile berâber benim hâlimden âgâh et!

تا خَرَدْ این را بزر زین بی خِرَدْ همچنین بسته بخانهٔ ما برد

4522. *"Tâ ki bunu bu akılsızdan altın ile satın alsın! Böyle kapalı olarak bizim evimize götürsün!"*

"O nâib gelsin, bu sandığı bu akılsız Cûhî'den altın verip satın alsın ve hiçbir kimsenin huzûrunda açmayıp böylece kapalı olarak bizim evimize kadar götürsün!"

ای خدا بگمار قومی روحمند تا ز صندوق بدن مان واخرند

4523. *Ey Hudâ! Rûhlu olan bir kavmi nasb et! Tâ ki cisim sandığından bizi kurtarsın!*

"Rûh-mend"den murâd, insân-ı kâmildir. Ya'nî, "Yâ Rab! Cismâniyet âleminden çıkıp rûhâniyet âleminde hür yaşayan insân-ı kâmilleri bizim terbiyemize nasb ve ta'yîn et! Tâ ki bizi bu cisim sandığından ve nefse esîrlikten kurtarsın!"

خلق را از بند صندوق فسون که خَرَدْ جز انبیا و مرسلون

4524. *Halkı füsûn sandığının bağından enbiyâ ve mürsellerin gayrı kim kurtarır!*

"Füsûn"dan murâd, cismin îcâbâtı olan sıfât-ı nefsâniyyedir. Ya'nî, bu halkı sıfât-ı nefsâniyye efsûnlarıyla dolu olan cisim sandığının bağından ve esîrliğinden ancak enbiyâ ve mürseller ve onların vârisleri olan insân-ı kâmiller kurtarır. Ma'lûm olsun ki, peygamberlerin ve insân-ı kâmillerin va'z u nasîhatları ve tasarrufât-ı ma'neviyyeleri ancak ezelde saîd ve fakat muhîtinin te'sîrâtına tebean sıfât-ı nefsâniyye kirleriyle mülevves olan efrâd-ı beşer hakkında müessirdir. Şekâvet-i ezeliyyesi olanlar hakkında onlann va'z u nasîhatları bunların izdiyâd-ı şekâvetlerine sebeb olur. Nitekim mâili helâke olan bir hastaya doktorun müdâvâtı müessir olamaz. Ebû Cehil ve her asırda Ebû Cehil meşrebinde olan münkirlerin hâli meydandadır. Bunların en makbûl sözlere karşı kulaklan sağırdır.

از هزاران یك کسی خوش منظرست که بداند کو بصندوق اندرست

4525. *Binlerden bir kimse hoş-manzardır ki, sandık içinde olduğunu bilir.*

"Manzar", masdar-ı mîmîdir, "nazar ve bakış" demektir. Ya'nî, efrâd-ı beşerden binlerde bir kimse iyi bakışlıdır ki, o kimse bu iyi bakışı ile kendisinin cisim sandığı içinde mahbûs olduğunu ve sıfât-ı nefsâniyye füsûn ve hîleleri içinde kavrulduğunu bilir ve bu hapisten kurtulmak için çâreler arar.

او جهان را دیده باشد پیش ازان تا بدان ضد این ضدش گردد عیان

4526. *O bundan evvel cihânı görmüş olur, tâ ki ona o zıd ile bu zıd ayân olur.*

Bu iyi bakışlı kimse, her ne kadar bu âlem-i süflînin îcâbâtına tebaan sıfât-ı nefsâniyye ile mülevves olmuş ise de, saâdet-i ezeliyyesi îcâbınca rûhunun evvelce görmüş olduğu ma'nâ âlemini tahattur eder. Hattâ ki,o ma'nâ âlemi bu sûret âleminin zıddı olduğunu aklının gözüyle apaçık görür. Nitekim *Fîhi Mâ Fîh*'in 19. faslında şöyle buyurulur:

"Ancak kendisinde asl bulunan veyâ kendisi asla mensûb olan bir kimse ma'nâya teveccüh eder. Çünkü rûz-ı elestte onun üzerine bir katre damlatmışlardır. O katre onu ebhâr-i aslîye çeker; o teşvîşler ve mihnetlerden halâs [eder.] "Gel! Bizden daha ne kadar uzak ve bîgâne duracaksın ve teşvîşler ve sevdâlar arasında kalacaksın?" Cinsini ne bir kimseden ve ne de kendi şeyhinden işitmemiş olan olan bir kavme bir kimse ne söyleyebilir?

Filvâki' ma'nâya teveccüh etmek vehle-i ûlâda o kadar latîf görünmez, fakat gittikçe daha ziyâde tatlı görünür. Sûret ise bunun hilâfınadır. Evvelâ latîf görünür, ba'dehû o sûret ile her ne kadar ziyâde ülfet edersen soğur-

sun. Kur'ân'ın sûreti nerede, ma'nâsı nerede? İnsana nazar et! Sûreti nerede, ma'nâsı nerede? Eğer o sûretten ma'nâ giderse bir lahza bile onda tutmazlar!"

زین سبب که علم ضالهٔ مؤمنست عارف ضالهٔ خودست و موقنست

4527. *'Bu sebebdendir ki ilim, mü'minin kayıbıdır. Kendi kayıbının ârifidir ve mûkındır.*

"Dâlle", bir kimsenin kaybettiği şey. "Mûkın", "bir şeyi hakîkati üzere şübhesiz olarak bilici olan" demektir. Bu beyt-i şerîfte الحكمة ضالة المؤمن فحيث وجدها فهو احق بها ya'nî "Hikmet mü'minin kayıp ettiği şeydir; binâenaleyh onu nerede bulursa o, o hikmete ehaktır" hadîs-i şerîfine işâret buyurulur. Ya'nî, iyi bakışlı olan kimsenin bu cisim sandığına gelmezden evvel âlem-i ma'nâyı görmüş olması sebebindendir ki, hadîs-i şerîfte: "İlm-i hikmet mü'minin kayıp ettiği şeydir" buyurulmuştur. Binâenaleyh o kimse bu âlem-i süflîde bu cisim sandığı içinde bulunduğu müddetçe, kendisinin kaybettiği şey olan o ilm-i hikmetin ve ulûm-i ledünniyyenin ârifidir ve onun rûhu o ilmi tahkîk üzere bilicidir.

آنکه هرگز روز نیکو خود ندید او درین ادبار کی خواهی طپید

4528. *O kimse ki, aslâ iyi günü görmedi, o bu idbâr içinde ne vakit çırpındı?*

"İdbâr", arkasını çevirmek, geri gitmek perîşân olmak demektir. Ya'nî o kimsenin rûhu ki, ezelde aslâ o âlem-i ma'nâyı ve iyi günü görmedi, o rûh bu cisim sandığı içindeki mahbûsluk idbârından ne vakit muztarib olur ve çırpınır? Bilakis o kimseye bu âlem-i süflîdeki hayat zevkli gelir. Zîrâ nûru görmeyen ve bilmeyen, karanlığı bir hâl-i tabîî zanneder.

یا بطفلی در اسیری اوفتاد یا خود از اول ز مادر بنده زاد

4529. *Ya çocukluk ile esîrliğe düştü, yâhud evvelden anadan bende olarak doğdu.*

Bu cisim sandığından başka âlem olduğunu idrâk etmeyenler çocukluk hâli ile esîrliğe düşen veyâhud anasından köle olarak doğan kimselere benzer ki, onların evvelce bulundukları hürriyet âleminden haberleri yoktur. Nitekim Hz. Pîr Efendimiz *Fîhi Mâ Fîh*'lerinin 16. faslında şöyle buyururlar:

"Ahvâl-i enbiyâ ve evliyâ ve halâyık ve nîk ü bed, hep mertebeleri ve cevherleri mikdârıncadır. Misâli odur ki, köleleri, kâfirlerin memâlikinden, müslümânların vilâyetine getirip satarlar. Ba'zılarını beş ve ba'zılarını on ve ba'zılarını da on beş yaşında getirirler. Çocuk olarak getirmiş oldukları köleler, birçok seneler müslümânlar arasında beslenip büyüyerek ihtiyarladıklarında o vilâyeti, bilkülliyye unuturlar ve ondan hiçbir şey tahattur etmezler; ve biraz büyücek olunca, az tahattur eder ve tamâmiyle büyük olunca memleketini daha ziyâde yâd eyler. Ervâh dahi böylece o âlemde huzûr-ı Hak'ta idiler. Nitekim Kur'ân-ı Mecîd'de işâret buyurulmuştur: أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ (A'râf, 7/172) [ya'nî "Allâh Teâlâ: "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" demiştir. Onlar da: "Evet, Rabbimizsin" demişlerdi."] Ve onların gıdâ ve kütları bî-harf ve savt olan Hakk'ın kelâmı idi. Ba'zılarını çocuk olarak getirdiklerinden o kelâmı işitince, ahvâlini ondan tahattur etmez ve kendisine o kelâm yabancı gelir. O tâife külliyyen küfür ve dalâlete dalmış olan mahcûblardır. Ba'zılarının bir parça hâtırına gelir ve onların derûnunda o tarafın cûşu ve hevâsı başlar; ve onlar mü'minlerdir; ve ba'zıları o kelâmı işittikde o hâl evvelden nasıl idi ise, yine öylece hâzır olur; ve bilkülliyye hicâblar kalkmış bulunur ve o asla vâsıl olurlar. ... Onlar da enbiyâ ve evliyâdır."

ذوق آزادی ندیده جان او　　هست صندوق صور میدان او

4530. [4510] *Onun cânı hürlüğün zevkini görmemiştir. Onun meydanı sûretlerin sandığıdır.*

Çocukluk hâlinde esîr düşen veyâ anadan köle olarak doğan kimse mesâbesindeki şahsın rûhu âlem-i ervâhtaki hürriyetin zevkini görmemiştir. Onun cevelân ettiği meydan sûretler sandığının içidir ve âlem-i sûretin hâricinde başka âlem bilmez.

دائما محبوس عقلش در صور　　از قفص اندر قفص دارد گذر

4531. *Onun aklı dâimâ sûretlerin mahbûsudur. Kafesten kafese güzer tutar.*

O kimsenin aklı, dâimâ sûretlere alâka ile meşgûldür ve sûretler kafesi içinde mahbûstur. Bir sûret kafesinden diğer sûret kafesine gider.

مُنْفَذَش نی از قفص سوی عُلَی　　در قفصها می رود از جا بجا

4532. *Ona ulâ tarafına menfez yoktur. Bir yerden bir yere kafes içinde gider.*

"Ulâ", yüce ve yüksek ve refî' ma'nâsınadır. "Menfez", çıkacak yer. Ya'nî, böyle bir kimseye yüksek mertebe ve âlem-i ulvî tarafına çıkacak yer yoktur. Bir yerden bir yere sûret kafesleri içinde gider; ve bu sûret kafeslerinin içinden çıkıp sûretsiz olarak âlem-i ma'nâya giderek hür ve serbest bir hâlde yaşayamaz.

در نبی اِن اسْتَطَعْتُمْ فَانْفُذُوا این سخن با جن و انس آمد ز هو

4533. *Kur'ân'da "İn isteta'tüm fe'nfüzû!" vardır. Bu söz cinne ve inse "Hû"dan geldi.*

Bu beyt-i şerîfte sûre-i Rahmân'da olan يَامَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ إِنْ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانفُذُوا لَا تَنفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ (Rahmân, 55/33) ya'nî "Ey insan ve cin tâifesi! Eğer gücünüz yeterse göklerin ve arzın etrâfından dışarıya çıkınız! Hayır! Çıkamazsınız... Ancak kuvvet-i ilâhiyye ile çıkabilirsiniz" âyet-i kerîmesine işâret buyurulur. Bu ma'nâ 1. cildin 1952 numarasına müsâdif olan معشر جن سوره‌ٔ رحمان بخوان. تستطیعوا تنفذوارا بازدان [ya'nî "Sûre-i Rahmân'da ma'şer-i cinni oku. Testetîû tenfüzû'yü açık bil!"] beytinde de geçti. Ya'nî, Kur'ân-ı Kerîm'de bu zikr olunan âyet-i kerîme vardır. Bu söz insanlar ve cinler tâifesine hüviyyet-i ilâhiyyeden hitâb edilmiştir; ve bu âyet-i kerîme mûcibince âlem-i kesâfet olan göklerdeki ecrâmın ve âlem-i esîrin ve arzın hâricine ve âlem-i rûhâniyyete ancak kuvvet-i ilâhiyye ile çıkılabilir.

گفت منفذ نیست از گردونتان جز بسلطان و بوحی آسمان

4534. *Buyurdu ki: "Sultânın ve âsumânın vahyinin gayrı ile size felekten menfez yoktur."*

"Sultân", gālib, kāhir, kuvvet, hüccet ve burhân, ma'nâlarınadır. Burada kuvvet-i ilâhiyye murâd buyurulur. "Âsumân"dan murâd, âlem-i ulvîdir ve bilcümle merâtibin fevkı olan mertebe-i ulûhiyyettir. Ya'nî, velhâsıl Hak Teâlâ buyurdu ki: "Kuvvet-i ilâhiyyenin ve mertebe-i ulûhiyyetin ve cinnin gayrı ile size âlem-i sûret olan feleğin hâricine çıkacak yer yoktur." "Sultân", hüccet ve burhân ma'nâsına da geldiğine göre, burhân-ı aklîye de işâret vardır.

گر ز صندوقی به صندوقی رود او سمایی نیست صندوقی بود

4535. *Eğer o bir sandıktan bir sandığa giderse, semâî değildir, sandığa mensûb olur.*

Binâenaleyh eğer o bir kimse bir sûret sandığından diğer bir sûret sandığına giderse, onun rûhu âlem-i ulvîye mensûb değildir, belki âlem-i sûret olan bu âlem-i süflîye mensûbdur.

فرجهٔ صندوق نو نو مسکرست درنیابد کو بصندوق اندرست

4536. *Sandığın yeni yeni fürcesi sarhoş edicidir. Sandık içinde olduğunu anlamaz.*

"Fürce", yarık ve iki şeyin aralığı. "Fürce"den murâd, suver-i âlemden birtakım yeni yeni sûretlerin peyderpey kalbi teshîr etmesidir. Ya'nî, bu sûret âlemi sandığın birtakım fürcelerinden ve yanklarından ibâret olan yeni yeni nakışlar kalbi teshîr ettiğinden sarhoş edicidir. Bunların sarhoşu olan kimse sûret âlemi içinde mahsûr kaldığını idrâk edemez ve anlayamaz. Zevk içinde yaşadığını zanneder.

گر نشد غره بدین صندوقها همچو قاضی جوید اطلاق و رها

4537. *Eğer bu sandıklara mağrûr olmasa idi, kādı gibi itlâk ve rehâ isterdi.*

Ya'nî, eğer o kimse bu sûret sandıklarına mağrûr olmasa ve aldanmasa idi, kıssamızdaki kādı gibi o sandıktan âzâd olmayı ve kurtulmayı isterdi.

آنکه داند این نشانش آن شناس کو نباشد بی فغان و بی هراس

4538. *O kimse ki onun bu nişânını bilir, o tanımadır ki, o figânsız ve korkusuz olmaz.*

Ya'nî, sandık içinde yaşadığını bilen kimsenin bu tanımasının ve bilmesinin nişânı ve alâmeti figânsız ve korkusuz olmamasıdır. Ya'nî o kimse bu cisim sandığı açıldığı veyâ kırıldığı vakit rezîl ve rüsvây olmaktan korkar. Bu şinâs ve tanıma figân ve korku verir.

همچو قاضی باشد او در ارتعاد کی بر آید یکدمی از جانش شاد

4539. *Kādı gibi o, titreme içinde olur. Onun cânından bir dem sürûr ne vakit zâhir olur?*

O kimse kıssadaki kādı gibi sandıkta titreme ve ızdırâb içinde olur; ve o kimsenin rûhundan bu cismâniyet sandığı içinde bir ân için olsun, ne vakit sürûr zâhir olur? Ya'nî o kimse "Ben rûhumu bu kesâfet âleminin te'sîrinden henüz kurtaramadım!" diye her ân gam içinde olur.

آمدن نائب قاضی میان بازار و خریداری کردن صندوقرا از جوحی

Kādının nâibinin pazar ortasına gelmesi ve sandık için Cûhî'den müşterîlik istemesi

نائب آمد گفت صندوقت بچند　　گفت نُهْصَدْ بیشتر زر می دهند

4540. [4520] *Nâib geldi. Dedi: "Senin sandığın kaçadır?" Dedi: "Dokuz yüzden daha ziyâde altın veriyorlar."*

Hamâl mahkemeye gidip nâibe haber verdiğinden nâib derhâl mahkemeden pazara geldi ve Cûhî'ye: "Senin sandığın kaçadır?" diye sordu. Cûhî cevâben dedi ki: "Benim bu sandığıma şimdiye kadar çıkan müşteriler dokuz yüz liradan fazla veriyorlar."

من نمی آیم فروتر از هزار　　گر خریداری گشا کیسه بیار

4541. *"Ben binden daha aşağıya gelmiyorum. Eğer müşterî isen, aç keseyi, getir!"*

"Ben bin liradan daha aşağıya inmiyorum. Eğer sen bu sandığa müşterî isen, aç keseyi, bu bin lirayı getir ve sandığı al!"

گفت شرمی دار ای کوته نمد　　قیمت صندوق خود پیدا بود

4542. *Dedi: "Ey kısa abalı! Bir utan! Sandığın kıymeti ise zâhirdir."*

Nâib Cûhî'ye cevâben dedi: "Ey fakîr kimse! Sandığın kıymeti meydandadır ve emsâline nazaran kıymeti bellidir. Utanmadan nasıl bin altın istiyorsun? "Kûteh nemed", "kısa abalı" demek olup fakîr ve müflisten kinâyedir.

گفت بی رؤیت شری خود فاسدست　　بیع ما زیر گلیم این راست نیست

4543. *Dedi: "Görmeksizin satın almak ise fâsiddir. Bizim satışımız kilim altındadır; bu doğru değildir."*

"Şirî", "satın almak" ma'nâsına olan "şirâ" kelimesinin imâle olunmuşudur. "Zîr-i gilîm", "kilim altında olmak", satılan şeyin sıfatı mestûr olmaktan

kinâyedir. Ya'nî, Cûhî nâibe cevâben dedi: "Bir malı görmeksizin satın almak şer'an fâsiddir. Zîrâ şerîatte müşterî için "hıyâr-ı rü'yet" vardır. Binâenaleyh bizim satışımız malın sıfatı mestûr olarak vâki' oluyor. Bu hâl ise hukûken ve şer'an doğru değildir."

بر گشایم گر نمی ارزد مَخَرْ تا نباشد بر تو حیفی ای پدر

4544. *"Açayım, eğer değmezse satın alma! Ey baba! Tâ ki senin üzerine bir gadir olmasın!"*

"Hayf", "gadir, zulüm, yazık, cevir, meded ve emân" ma'nâlarınadır. Ya'nî, "Sandığı açayım da içini gör; eğer istediğim bin lira değmezse satın alma! Ey baba, ya'nî ey hayatta tecrübe görmüş olan kimse! Böyle yapalım da sana gadir ve yazık olmasın!"

گفت ای ستار بر مگشای راز سر بیسته می خرم با من بساز

4545. *Dedi: "Ey settâr! Sırrı açma! Başı kapalı olarak satın alıyorum. Bana muvâfakat et!"*

"Settâr", "çok örtücü" demektir. Ya'nî, nâib Cûhî'ye hitâben dedi: "Ey çok örtücü olan satıcı! Bu sandığın içinde olan sırrı bu pazarda ve halkın muvâcehesinde açma! Ben bu sandığı böylece kapalı olarak satın almaya râzı oluyorum. Sen de benim bu arzûma muvâfakat et!"

Bu kıssada "sandık"tan murâd, sâlikin cismi ve "kādı"dan murâd, sâlikin cisminde mündemic ve gizli olan kuvâ-yı nefsâniyyesinin hey'et-i mecmûasıdır; ve "nâib"den murâd, Resûl-i Ekrem'in nâibi olan insân-ı kâmildir. "Cûhî"den murâd, sâliki insân-ı kâmil huzûruna takdîm eden rehberdir; ve insân-ı kâmil sâlikin sıfât-ı nefsâniyyesini mündemic olan cismini huzûruna hiçbir ayıbını yüzüne vurmaksızın kabûl edip, isti'dâdına göre terbiye buyurur. Binâenaleyh insân-ı kâmil, Hakk'ın bütün sıfât ve esmâsının mazharı olduğu cihetle, kendisinden "Settâr" ism-i şerîfinin eseri dahi bu sûretle zâhir olur. Nitekim insân-ı kâmilin bu hâline işâretle Hz. Pîr *Dîvân-ı Kebîr*'lerinde şöyle buyururlar:

ببیند حال تو بداند قهر و کین تو زرنگت لیك پوشاند نگرداند ترا رسوا

نظر در نامه می دارد ولی با لب نمی خواند همی داند که زین حامل چه صورت آیدش فردا

"İnsân-ı kâmil senin renginden dîninin hâlini görür ve kahır ve kînini görür; fakat örter, seni rüsvây etmez. Senin kalbinin nâmesine nazar eder, fakat ağ-

zıyla okumaz. O yarın bu sûret-i cismâniyye hâmilinde ne sûret zâhir olacağını bilir."

ستر کن تا بر تو ستاری کنند　　تا نبینی ایمنی بر کس مخند

4546. *Ört, tâ ki senin üzerine settârlık etsinler. Emînlik görmedikçe kimse üzerine gülme!*

Bu beyt-i şerîfte sâlikleri irşâden Hz. Pîr buyururlar ki: Ey sâlik! Sen mü'min kardeşlerinden gördüğün ayıbları ört ki, Hak Teâlâ ve Hakk'ın ve Resûl'ünün nâibleri olan insân-ı kâmiller de senin ayıblarını örtsünler. Zîrâ hadîs-i şerîfte من عیب اخاه بذنب لم یمت حتی یعمله ya'nî "Bir kimse bir kardeşini bir kusûru sebebiyle ayıblarsa, o kimse o kusûru yapmadıkça ölmez!" buyurulmuştur. Binâenaleyh nefsinin kötü sıfatlarından temizlenip emîn olmadıkça vâki' olan kusûrundan dolayı hiçbir kimseye gülme ve onu hakîr görme! Hz. Pîr efendimiz bu ma'nâ hakkında *Fîhi Mâ Fîh*'lerinin 6. faslında da şöyle buyururlar:

"Eğer dîn kardeşinde bir ayıb görür isen, o ayıb sendedir, halbuki onda görüyorsun. Âlem ayna gibidir, kendi nakşını onda görürsün; çünkü المؤمن مرآة المؤمن ya'nî "Mü'min mü'minin aynasıdır" buyurulmuştur: O ayıbı kendinden izâle et! Zîrâ incindiğin şey sendedir. Bir fili su içmek için bir pınara getirdiler. Suyun içinde kendini görünce ürktü. Halbuki o, başkasından ürktüğünü zannetti; kendisinden ürktüğünü bilmedi. Sende zulüm, kin, hased, hırs, merhametsizlik ve kibir gibi bütün ahlâk-ı zemîme olduğu hâlde, bundan münfail değilsin. Bunları bir başkasında görünce münfail olup, ondan ürkersin. Binâenaleyh bil ki, kendinden incinir ve ürkersin. Bir adamın kendi noksanı ve çıbanı kendisine çirkin görünmez. Yaralı eliyle yemeğini yer ve parmağını yalar; ve aslâ onlardan mi'desi bulanmaz. Ammâ başkasında bir çıban veyâ biraz yara görse, o taâmdan iğrenir ve hazm edemez. Ahlâk-ı zemîme de, nakāisa ve çıbanlara benzer. Bir adamın kendinde olunca, ondan rencîde olmaz. Fakat başkasında onlardan bir parçasını görse, incinir ve nefret eyler. Sen ondan ürktüğün gibi, onun da senden ürkmesini ve incinmesini ma'zûr tut! Senin incinmen onun özrüdür. Zîrâ senin rencin onu görmedendir; ve o da öylece görür. ...ilh."

بس درین صندوق چون توه انده اند　　خویش را اندر بلا بنشانده اند

4547. *Bu sandık içinde senin gibi çokları kalmışlardır. Kendilerini belâ içine koymuşlardır.*

"Nişânden", "nihâden" ya'nî "koymak" ma'nâsına da gelir (*Burhân*). Burada bu ma'nâ münâsibdir. Ya'nî, niçin başkalarına gülersin ve tahkîr edersin ki, çok kimseler de senin gibi bu cisim sandığı içinde mahbûs kalmıştır ve rûhları sıfât-ı nefsâniyyelerinin tuzağına düşüp kendilerini bu belâ sandığı içine koymuşlardır.

آنچه بر تو خواه آن باشد پسند　　بر دگر کس آن کن از رنج و گزند

4548. *O şey ki sana matlûbdur, o makbûl olur. Rencden ve zarardan diğer kimse üzerine onu yap!*

Ya'nî, ey kimse! Senin tab'ına mülâyim gelen istediğin ve makbûl gördüğün şey ne ise onu düşün de başkalarına karşı yapacağın renc ve zarar ona göre yap! Ya'nî sana birisi renc ve zarar veren bir muâmelede bulunsa, kalbin ondan nefret eder. Binâenaleyh tab'ının nefret ettiği şeyi başkalarına da yapma! Sana yapıldığı zaman hoşuna gidecek olan muâmeleyi yap! Nitekim hadîs-i şerîfte لا يؤمن احدكم حتى يحب لأخيه ما يحب لنفسه ya'nî "Sizden biriniz kendi nefsi için sevdiği şeyi mü'min kardeşi için dahi sevmedikçe mü'min olamaz" buyurulur. Zîrâ kendi nefsine hoş gelmeyen şeyin mü'min kardeşi hakkında vukū'unu istemek ona karşı adâvet ve nifâk alâmetidir; ve nifâk ile îmân bir yerde müctemi' olmaz. Ba'zı nüshalarda "renc" yerine "nef" vâki'dir, "Nef'den ve zarardan diğer kimse üzerine onu yap!" demek olur.

زانکه بر مرصاد حق و اندر کمین　　می دهد پاداش پیش از یوم دین

4549. *Zîrâ ki Hak mirsâd üzerinde ve kemîndedir. Yevm-i dînden evvel pâdâş verir.*

"Mirsâd", güzergâh ve geçit ve geniş yol ve etrâfı gözetmeye münâsib olan mahal; "kemîn", pusu; "pâdâş", mükâfât ve ecir ve cezâ; "dîn", cezâ ve inkıyâd ve âdet ma'nâlarınadır. Ya'nî, sûre-i Hicr'de vâki' إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ (Fecr, 89/14) ya'nî "Muhakkak senin Rabbin elbette mirsâddadır" âyet-i kerîmesi mûcibince Hak Teâlâ kulların ef'âlini pusuda mirsâd üzerinde gözetmektedir. Mükâfât ve cezâ günü olan kıyâmetten evvel bu hayât-ı dünyeviyyede dahi bu iyi ve kötü fiillerin mükâfât ve mücâzâtını verir. Nitekim sûre-i Secde'de وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَدْنَى دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ (Secde, 32/21) ya'nî "Biz elbette onlara azâb-ı ednâ olan dünyâ azâbını tattırınz ki, büyük azâb olan [âhiret] azâbından aşağıdır" buyurulur.

آن عظیم العرش و عرش او محیط　　تخت دادش بر همه جانها بسیط

4550. [4530] *O azîmü'l-arştır ve O'nun arşı muhîttir. O'nun adlinin tahtı bütün canlar üzerine basîttir.*

"Arş"tan murâd, Zât-ı Hakk'ın sıfatı olan "vücûd" tahtıdır ki, onun bu varlık sıfatının nihâyeti yoktur. Binâenaleyh o azîmü'l-arştır; ve onun vücûd-ı hakîkîsi vücûd-ı izâfî âlemini kaplamıştır. O'nun adâletinin tahtı bütün canlar üzerine yayılmıştır ve şâmildir. "Basît", "mebsût" ma'nâsında "yayılmış" demektir.

گوشهٔ عرشش بتو پیوسته است　　هین مجنبان جز بدین و داد دست

4551. *O'nun arşının köşesi sana vâsıl olmuştur. Sakın, dînin ve adlin gayrı ile elini kımıldatma!*

O'nun vücûd-ı hakîkîsi arşının köşesi, senin rûhunun ve cisminin varlığı olmak üzere, sana vâsıl olmuştur. Binâenaleyh varlığın ve vücûd-ı izâfîn O'nun vücûd-ı hakîkîsi hâricinde değildir. Hak Teâlâ her ân mirsâd üzerinde senin ef'âline nâzırdır. Sakın, dînin ve adlin gayrı ile elini kımıldatma! Bütün ef'âl ve harekâtını emr-i ilâhîye inkıyâd ve adâlet sûretiyle icrâ et!

تو مراقب باش بر احوال خویش　　نوش بین در داد و بعد از ظلم نیش

4552. *Sen kendi ahvâlin üzerine murâkıb ol! Adlde nûş ve zulümden sonra dahi nîşi gör!*

"Nûş", şerbet; "nîş", iğne demektir ki, birisi lutfa ve diğeri kahra işârettir. Ya'nî, bu hayât-ı dünyeviyyede sen kendi hallerine dikkat et ve murâkıb ol! Fiilinde adâlet ettiğin vakit ona mukâbil Hakk'ın nûşunu ve lutfunu gör; ve zulüm ettikten sonra dahi Hakk'ın nîşini ve kahrını gör!

گفت آری اینچه کردم استمست　　لیك هم می دان که بادی اظلمست

4553. *Dedi: "Evet, bu şeyi ki yaptım, zulümdür. Fakat yine bil ki, bâdî azlemdir."*

"Bâdî", burada "sebeb ve illet ve mûcib" demektir. Nâibin bu sözlerine karşı Cûhî dedi ki: "Evet, bu yaptığım fiil ve kādıyı sandıkta habsetmem bir zulümdür; fakat bunu da bil ki, benim bu zulmü icrâ etmeme sebeb olan kādı benden daha zâlimdir."

گفت نائب یك بیك ما بادیم با سواد وجه اندر شادیم

4554. *Nâib dedi: "Biz bir bir bâdîyiz. Yüzkarası ile berâber şâdîlik içindeyiz."*

Nâib Cûhî'ye cevâben dedi: "Biz hep birer birer zulmün bâdîsiyiz. Meselâ senin kanını teşvîk etmen yerinde mi idi? O bir zulüm değil mi idi? Ve senin bu zulmün kādının karına taarruzu zulmüne sebeb olmadı mı?! Binâenaleyh sen bâdî ve müsebbib oldun. Kādının bu taarruz zulmü de, senin onu sandıkta habsetmen zulmüne sebeb oldu. Binâenaleyh bu zulümde dahi kādı müsebbib ve bâdî oldu; ve bu sebebiyyet böylece teselsül etti. Şu hâlde hep bâdî oldunuz. İşte bunun gibi, bu hayât-ı dünyeviyyede birbirimize karşı olan muâmelâtta böyle hep birer birer zulmün bâdîsiyiz. Nitekim 1. cildin 216 numaralı beytinde این جهان کوه است و فعل ما ندا . سوی ما آرد نداها را صدا [ya'nî "Bu cihân dağdır ve bizim işimiz bağırmaktır. Bağırmaların sesi bizim tarafımıza gelir"] buyurulmuş idi. Maahâzâ biz muâmelâtımızda böyle birbirimize karşı hep zulmün bâdîsi ve müsebbibi iken bu yüzkarası ile berâber şâdîlik ve meserret içindeyiz; ve hiçbir fenâlık yapmamış gibi kendimizi temize çıkarırız."

همچو زنگی کو بود شادان و خوش او نبیند غیران بیند رخش

4555. *Bir zenci gibi ki, şâdân ve hoş olur, o görmez, onun gayrı onun yüzünü görür.*

Ya'nî, kapkara bir renkte olan zenci gibi ki, o kara renk ile sürûr ve zevk içinde yaşar. O kendi yüzünün karalığını görmez, onun yüzünü başkaları görür.

ماجرا بسیار شد در من یزید داد صد دینار وان از وی خرید

4556. *"Men yezîd?"de mâcerâ çok oldu. Yüz altın verdi ve onu ondan satın aldı.*

"Men yezîd", ya'nî "kim artırır?" ma'nâsında terkîb-i Arabî'dir, "müzâyede" demektir. Ya'nî, velhâsıl sandığın müzâyedesinde mâcerâ ve dedikodu çok oldu. Nihâyet nâib yüz altın verdi ve sandığı Cûhî'den satın aldı.

هر دمی صندوقیئ ای بد پسند هاتفان و غیبیانت می خرند

4557. *Ey kötüyü beğenici! Her dem sandığa mensûbsun. Hâtifler ve gayblar seni satın alırlar.*

"Hâtifler ve gayblar"dan murâd, Hakk'ın ve peygamberin nâibleri olan insân-ı kâmillerdir. Ya'nî, ey nefsin kötü sıfatlarını beğenen ve makbûl görüp

onları terk etmek istemeyen kimse! Senin rûhun her bir dem bu cisim sandığına mensûbdur. Nâib-i Hak olan insân-ı kâmiller senin cisim sandığını Cûhî gibi hîlekâr olan şeytanın elinden satın alıp rûhunu âzâd ederler.

در تفسیر این خبر که مصطفی علیه الصلاة و السلام فرمود

مَنْ کُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِیٌّ مَوْلَاهُ تا منافقان طعنه زدند که بس نبودش که ما

مطیعی و چاکری نمودیم او را چاکریٔ خلم آلود مان هم می فرماید

Bu hadîsin tefsîri hakkındadır ki, Mustafâ (a.s.v.) "Ben kimin efendisi isem, Alî de onun efendisidir" buyurdu. Nihâyet münâfıklar: "Bizim ona mutî'lik ve çâkerlik göstermemiz kâfî olmadı mı ki, bize hılm-âlûdun çâkerliğini de emr ediyor?" diye ta'n etmeleri

"Mevlâ", "efendi, yâr, dost, büyük, kendisine tâbi' olunan, komşu, nedîm, amca oğlu, âzâd edici ve âzâd olunmuş" ma'nâlarınadır. "Hılm", Fârisî'de "sümük ve hışım ve gazab" ma'nâlarına gelir (*Burhân*). "Hılm-âlûd", sümüklü veyâ gazablı ve hışımlı, demek olur. İmdâdullâh (k.s.) şerhinde buyururlar ki: "Emîr Cemâleddîn-i Muhaddis (k.s.) *Sahîh-i Müslim* ve *Sahîh-i Buhârî*'den nakl eder ki: Resûl-i Ekrem hazretleri hacc-ı vedâ'ı edâ buyurup Medîne'ye teveccüh ettiler. Esnâ-yı râhta Cuhfe nâhiyelerinden "Gadîrhum" menziline geldiler. Öğle namazını kıldılar. Ondan sonra yüzlerini ashâba çevirip buyurdular ki: "Ben mü'minlere kendi nefislerinden evlâ değil miyim?" Ashâb-ı kirâm "Evet!" dediler.

Ve diğer bir rivâyet de budur ki: "Beni âlem-i bekâya çağırıyorlar ve ben de icâbet ediyorum. Biliniz ki, ben sizin aranızda iki emr-i azîm bıraktım: Biri diğerinden daha büyüktür. Kur'ân ve Ehl-i beytimdir. Gelliniz ve ihtiyât ediniz ki, benden sonra o iki emre nasıl sülûk edeceksiniz ve onların hukûkuna riâyeti ne keyfiyet ile edâ edeceksiniz ve o iki emr havz-ı kevser kenârında bana erişinceye kadar birbirinden ayrı olmayacaktır." Ve o vakit buyurdular ki: "Muhakkak Hak Teâlâ benim Mevlâmdır ve ben bütün mü'minlerin mevlâsıyım." Ondan sonra Hz. Alî'nin elini tuttu, buyurdu ki:"Ben kimin efendi-

si isem, Alî de onun efendisidir. Ey benim Allâh'ım! Onunla sevişenleri sev ve düşmanlık edenlere düşman ol! Ve ona yardım edenlere yardım et ve onu perîşân ve terk edenleri perîşân ve terk et! Ve her nerede olursa onu Hakk'a ulaştır!"

Rivâyet olunur ki, Resûl-i Ekrem hazretleri bu hadîs-i şerîfi buyurduktan sonra Hz. Ömer, Hz. Alî'ye: "Ey Alî! Sana mübârek olsun! Öyle sabahladın ki, benim efendimsin ve her mü'min ve mü'minenin efendisisin!" dedi.

Ankaravî hazretleri dahi bu hadîs-i şerîfi Ahmed'in İbn Mâce'den ve Tirmizî ve Nesâî'nin Zeyd b. Erkam'dan rivâyet ettiklerini beyân eder. Bu sürh-i şerîf yukarıda geçen خلق را از بند صندوق فسون . کی خرد جز انبیا و مرسلون [ya'nî "Halkı füsûn sandığının bağından enbiyâ ve mürsellerin gayrı kim kurtarır?"] beytine merbûttur. Zîrâ Resûl-i Ekrem hazretleri halkı beden sandığından kurtardığı gibi, o hazretin vârisi olan Şâh-ı velâyet İmâm-ı Alî efendimiz dahi bu hadîs-i şerîfe nazaran beden sandıkları üzerinde mutasarrıf olurlar.

زین سبب پیغمبر با اجتهاد نام خودرا و آن علی مولا نهاد

4558. *Bu sebebden ictihâdlı olan Peygamber, kendinin ve o Alî'nin adını "efendi" koydu.*

Ya'nî, mü'minlerin rûhlarını cisim sandıklarından âzâd edip hürriyet bahş eden enbiyâ ve onların vârisleri olan evliyâ olması sebebinden dolayı Resûl-i Ekrem hazretleri kendilerinin adını ve vâris-i ulûm-i nebevîleri olan Hz. Alî'nin adını "efendi" koydu. Zîrâ "mevlâ ve efendi", "bir kimseyi kölelikten âzâd eden kimse"ye derler.

گفت هر کو را منم مولا و دوست ابن عم من علی مولای اوست

4559. *Buyurdu ki: "Ben her kimin efendisi ve dostuyum, benim amcamın oğlu Alî de onun efendisidir."*

کیست مولا آنکه آزادت کند بند رقیت ز پایت بر کند

4560. [4540] *Mevlâ kimdir? O kimsedir ki, seni âzâd eder. Kölelik bağını senin ayağından koparır.*

Mevlâ ve efendi kimdir? Sana hürriyet veren ve kölelik bağını senin ayağından koparan kimsedir. Peygamberler ve onların vârisleri olan insân-ı kâmiller ise senin rûhunu cismâniyet ve nefsâniyet âleminin köleliğinden ve esîrliğinden kurtarırlar. Bu sebeble onlar hakkında "efendi" derler.

چون بآزادی نبوت هادیست　　مؤمنان را ز انبیا آزادیست

4561. *Mâdemki âzâdlığa nübüvvet hâdîdir, mü'minlere peygamberlerden âzâdlık vardır.*

Mâdemki âzâd olmanın ve hürriyyet-i rûhiyye kazanmanın doğru yolunu gösterici olan peygamberlik mertebesidir ve bu âlem-i sûrette peygamberlere inanmak ve onlann gösterdiği yolda yürümek ile âzâdlık ve hürriyet vardır ve onlan inkâr ve gösterdikleri yollara muhâlefet edenler nefis ve hevâlarının esîri olup, başlanna sûrî ve ma'nevî belâlar gelmektedir.

ای گروه مؤمنان شادی کنید　　همچو سرو و سوسن آزادی کنید

4562. *Ey mü'minler tâifesi! Sevininiz! Servi ve sûsen gibi âzâdlık ediniz!*

"Sevsen" ve "sûsen", susam çiçeği demektir. Yaprakları yaz kış servi gibi yeşil durur. Ya'nî, ey peygamberlere ve onun vârisleri olan evliyâya inanıp tâbi' olan tâife! Sevininiz! Servi ağacı ve sûsen çiçeğinin yaprakları nasıl ki sonbaharın ve kışın hücûmlarından müteessir olmayıp hür ve yeşil bir hâlde kalmış iseler, sizler de bu îmân ve tebaiyyet hasebiyle, nefis ve şeytanın hücûmundan ve taarruzundan âzâdelik ediniz ve rûhunuz hür olsun!

لیك می گویید هر دم شکر آب　　بی زبان چون گلستان خوش خضاب

4563. *Fakat latîf boyalı gülistân gibi dilsiz olarak her dem suyun şükrünü söyleyiniz!*

"Hızâb", "renk ve boyamak" ma'nâlarınadır. Ya'nî, gülistân ilkbahann yağmurlarını içerek renkli renkli çiçekler çıkarır. Bu hâl o gülistânın "İçtiğim sular boşuna gitmedi; işte eserini gösteriyorum" diye hâlen ve dilsiz olarak şükür etmesidir. Fakat ey mü'minler! Sizler de her dem su mesâbesinde olan füyûzât-ı enbiyâ ve evliyâdan o renkli renkli çiçekler çıkaran gülistân gibi, lisân-ı zâhiri kullanmaksızın söyleyiniz ve o füyûzâtın şükrünü hâlen ve zevkan hürriyyet-i rûhiyye ve âzâdelik içinde ızhâr ediniz!

بی‌زبان گویند سرو و سبزه زار　　شکر آب و شکر عدل نو بهار

4564. *Servi ve yeşillik dilsiz olarak suyun şükrünü ve ilkbaharın adlini söylerler.*

Evet, servi ağacı ve yeşillik zâhirî dilleri olmadığı hâlde, içtikleri yağmurun suyunu ve ilkbaharın adlini ve ihsânını hâl dilleriyle söylerler.

حُلّه ها پوشیده و دامن کشان　　مست و رقاص و خوش و عنبر فشان

4565. *Hulleler giymiş ve etek çekici sarhoş ve oynayıcı ve latîf ve anber saçıcıdırlar.*

Bağ ve bostanın ağaçları ve fidanları yeşil yaprak hullelerini ve libâslarını giyinmiş ve birer nâzenîn rakkâse gibi eteklerini toplamış, latîf latîf esen rüzgârlardan raks edici ve hoş hey'etler ile etrâfa güzel kokular saçıcıdır.

جزو جزو آبستن از شاه بهار　　جسمشان چون دُرْج پُر دُرْ ثمار

4566. *Cüz' cüz' bahar şâhından gebe kalmış cisimleri yemiş incisi doludur.*

"Âbisten", gebe; "dürc", tabla ve kutu; "simâr", meyve ve yemiş ma'nâsına olan "semer"in cem'idir, "meyveler ve yemişler" demektir. "Cüz' cüz'", izâfetsiz kat' ile okunduğu takdîrde "parça parça" demek olur ki, bundan murâd, gülistânı teşkîl eden ağaç ve fidanların her birisidir. İzâfetle okunursa "cüz'ün cüz'ü, parçanın parçası" ma'nâsına gelir. Evvelki ma'nâ daha münâsib görünür. Ya'nî, gülistân cüz' cüz' ve parça parça bahar şâhından gebe kalmış ve gülistânı teşkîl eden bu cüz'lerden her birisinin cismi bir tabla ve kutu gibi yemiş incileriyle dolu olmuştur. Bu beyitlerde insân-ı kâmile mensûb olan sâliklerden zuhûr eden vecd ve cezebâta işâret buyurulur.

مریمان آبست بی شوی از مسیح　　خامشان بی لاف و گفتار فصیح

4567. *Meryemler Mesîh için kocasız gebe kaldı. Lâfsız ve fasîh sözsüz susmuşlardır.*

Bahar mevsiminde ağaçlar ve fidanlar, gûyâ Mesîh Îsâ (a.s.) için kocasız gebe kalmış Meryemler gibidir. Hz. Meryem sûre-i Meryem'de vâki' فَقُولِي إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَانِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ إِنسِيًّا (Meryem, 19/26) ya'nî "Ey Meryem! Ben Rahmân'a oruç nezr ettim, bugün aslâ bir insana söz söylemem, de!" emr-i ilâhîsine tebaan, hamli hakkında soranlara karşı susmuş olduğu gibi, bu feyz-i bahârdan gebe kalan ağaçlar da lâfsız ve fasîh sözsüz olarak susmuşlardır. Bu beyitte sâliklerin vecd ve cezebât içinde kendi hâllerinden bahisle söz söylemediklerine işâret buyurulur.

ماه ما بی نطق خوش در تافتست　　هر زبان نطق از فر ما یافتست

4568. *Bizim ayımız kelâmsız olarak lutfen doğmuştur. Her dil kelâmı bizim ferimizden bulmuştur.*

Bu beyt-i şerîf insân-ı kâmil lisânındandır. "Fer", burada "pertev ve nûr" ma'nâsınadır. "Ay"dan murâd, insân-ı kâmilin rûhudur. Ya'nî, bizim ay gibi parlak olan rûh-ı pâkimiz, kelâmsız ve nutuksuz olarak doğmuş ve parlamıştır. Bize mensûb olan her sâlikin dili, maârif ve hakāyık-ı ilâhiyyeye müteallik olan sözleri bizim rûhumuzun pertevinden ve nûrundan bulmuştur.

نطق عیسی از فر مریم بود　　نطق آدم پرتو آن دم بود

4569. *İsâ'nın nutku Meryem'in ferinden olur. Âdem'in nutku o demin pertevinden olur.*

Nitekim İsâ beşikte bir çocuk iken sûre-i Meryem'de beyân buyurulduğu üzere إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ آتَانِيَ الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا (Meryem, 19/30) ya'nî "Ben Allâh'ın kuluyum, bana kitâb verdi ve beni peygamber yaptı" diye söz söylemesi, bir insân-ı kâmil olan Hz. Meryem'in pertevinden ve nûrundan oldu. Zîrâ كمل من الرجال كثير ولم يكمل من النساء الا مريم بنت عمران و خديجة بنت خويلد و فاطمة بنت محمد و آسية امرأة فرعون ya'nî "Erkeklerden birçokları kâmil oldu ve kadınlardan ancak İmrân'ın kızı Meryem ve Huveylid'in kızı Hadîce ve Muhammed'in kızı Fâtıma ve Fir'avn'ın zevcesi Âsiye kemâle erdi" hadîs-i şerîfinde Hz. Meryem'in insân-ı kâmil olduğu beyân buyurulmuştur. Âdem'in nutku dahi وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي (Hicr, 15/29) [ya'nî "Ona rûhumdan üfledim"] âyet-i kerîmesinde beyân buyurulan o dem ve nefh-ı ilâhînin pertevinden ve nûrundan olmuştur. Bu beytin yukarıki beyte rabtı ma'nâ-yı işârîsi ile mümkin görünür. O da budur ki: "İsâ"dan murâd, sâlikin rûhudur; ve "Meryem"den murâd, sâlikin mücâhede ve riyâzât altında bulunan cismi ve nefsidir. Zîrâ cisim ve nefis bu mücâhede ve riyâzat sâyesinde fer ve revnak kesb eder ve İsâ mesâbesinde olan rûh-ı insânîye hâmil olur; ve bu sâyede o, nutku ve kelâmı yukarıki beyitte beyân buyurulduğu üzere, insân-ı kâmilin ferinden ve nûrundan bulur; ve "Âdem" ya'nî insân-ı kâmil ise nutku ve kelâmı doğrudan doğruya nefh-ı ilâhîden alır ki, buna da "ilhâm ve vahiy" derler.

تا زیادت گردد از شکر ای ثقات　　پس نبات دیگرست اندر نبات

4570. [4550] *Hattâ ey sikāt! Şükürden ziyâde olur. Binâenaleyh nebât içinde diğer nebât vardır.*

"Sikāt", "mu'temed" ma'nâsına olan "sika"nın cem'idir. Ya'nî, ey îmânda ve insân-ı kâmile teslîmiyette mu'temed olan sâlikler! İnsân-ı kâmilin huzû-

rundan ve terbiyesinden bulduğunuz ilim ve irfân ve aşk ve cezebât ve vecd ni'metlerine şükür ediniz ki, bu feyizler şükürden ziyâde olsun! Bu şükürden sonra nebât-ı ma'rifet içinde diğer nebât-ı ma'rifet hâsıl olur. Hz. Pîr efendimiz *Fîhi Mâ Fîh*'lerinin 47. faslında: "Şükür, ni'metleri avlayıp bağlamaktır. Şükür bir tiryâktır ki, kahrı lutfa tebdîl eder. Şükür, ni'met memesini emmektir. Meme ne kadar süt ile dolu olursa olsun, memenin başına kadar gelmez; onu emmek lâzımdır" buyururlar. *Mesnevî*:

شکر نعمت نعمتت افزون کند　　کفر نعمت از کفت بیرون کند

[Ya'nî], "Ni'metin şükrü senin ni'metini ziyâde eder. Ni'metin küfrânı dahi o ni'meti senin elinden dışarıya çıkarır."

عکس آن اینجاست ذَلَّ مَنْ قَنَعْ　　اندرین طورست عَزَّ مَنْ طَمَعْ

4571. *Onun aksi buradadır ki: Kanâat eden kimse zelîl oldu. Bu tavır içindedir ki, tama' eden kimse azîz oldu.*

Ya'nî, dünyâ işleri hakkında vârid olan ذل من طمع و عز من قنع ya'nî "Tama' eden zelîl ve hakîr oldu ve kanâat eden azîz ve şerîf oldu" kelâmı, Hak yolunda aksine ve tersinedir. Bu yolda bu kelâmın aksi olan ذل من قنع و عز من طمع ya'nî "Kanâat eden zelîl oldu ve tama' eden azîz oldu" sözü doğrudur. Binâenaleyh bir sâlik, hâsıl olan maârif-i ilâhîyyeye şükür edip ziyâdesine tama' ederse azîz ve şerîf olur; ve eğer "Bu kadar bilgi ve hâl iyidir" diye kanâat edip şükrü terk ederse, o derece zelîl olur ve sukût eder. Ma'lûm olsun ki, şükür hem kavlî ve hem de fiilî olur. Şükr-i kavlî, ni'met-i ilâhiyyeyi ihvânı arasında lisânen izhâr etmektir. Şükr-i fiilî malda ihsân ve atâ ve ilimde ta'lîmdir. وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ (Duhâ, 93/11) ya'nî "Rabbinin ni'metini haber ver!" âyet-i kerîmesinde bu iki nevi' şükre işâret buyurulur. Ve ان الله یحب ان یری اثر نعمته علی عبده فی مأکله و مشربه ya'nî "Allâh Teâlâ kulu üzerinde olan ni'metin eserini yediği ve içtiği mahalde görmeye muhabbet eder" hadîs-i şerîfinde dahi kezâlik bu iki nevi' şükre işâret vardır.

در جوال نفس خود چندین مرو　　از خریداران خود غافل مشو

4572. *Kendi nefsinin çuvalı içinde bu kadar gitme! Kendi müşterîlerinden gâfil olma!*

Ey kimse! Zekâ ve ilmine mağrûr olup bu derece nefsinin çuvalı içinde yaşama! Kendi müşterîlerin olan insân-ı kâmillerden gâfil olma! Tâ ki kâdı gibi

cisim sandığında mahbûs olan rûhunu satın alıp seni âzâd etsinler ve hür yapsınlar!

باز آمدن زن جوحی بمحکمهٔ قاضی سال دوم

بر امید وظیفهٔ پارسال و شناختن قاضی او را

Geçen seneki vazîfe ümîdi üzerine ikinci sene de Cûhî'nin karısının kādının mahkemesine tekrâr gelmesi ve kādının onu tanıması

"Vazîfe", bir kimseye verilen muayyen rızık ve maâş ve şart, ahd ü mîsâk olan şey. Burada murâd, kādının nâibinden sandık bedeli olarak alınan paradır.

بعد سالی باز جوحی از محن رو بزن کرد و بگفت ای چست زن

4573. *Cûhî mihnetlerden dolayı yine bir sene sonra yüzünü kadına çevirdi ve dedi: "Ey çabuk olan kadın!"*

Ya'nî, Cûhî kādının nâibinden aldığı sandık bedeli olan yüz lirayı bitirdi ve tekrâr zarûrete dûçâr oldu ve züğürtlük mihnetlerinden dolayı bir sene sonra yüzünü yine kadına çevirip dedi ki: "Ey hîlede ve fitnede çevik ve çabuk olan kadın!"

آن وظیفهٔ پار را تجدید کن پیش قاضی از گِلَهٔ من گو سَخُن

4574. *"O geçen seneki vazîfeyi tecdîd et! Kādının önünde benim şikâyetimden söz söyle!"*

"Haydi bakalım, o geçen sene kādıdan çektiğin parayı yenile! Kādının huzûruna git, benim aleyhimde bir da'vâ ikâme et ve benden şikâyete dâir söz söyle!"

زن بَرِ قاضی بر آمد با زنان مر زنی را کرد آن زن ترجمان

4575. *Kadın, kadınlar ile berâber kādının nezdine geldi. O kadın bir kadını tercümân yaptı.*

Cûhî'nin karısı birtakım kadınlar ile berâber kādının nezdine geldi. Cûhî'nin o karısı kādıya şikâyetini söylemek için başka bir kadını kendisinin tercümânı yaptı.

نا نبشناسد ز گفتن قاضیش　　یاد ناید از بلای ماضیش

4576. *Tâ ki kādı onu söylemekten tanımaya! Onun geçmiş olan belâsı hâtırına gelmeye!*

"Cûhî'nin karısı başka bir kadını şunun için kendisine tercümân yaptı ki, kādı, sesinden ve kelâmından kendisini tanımasın ve kādının evvelce sandık içinde kalmak belâsı onun hâtırına gelmeye!

هست فتنه غمزهٔ غماز زن　　لیك آن صد تو شود ز آواز زن

4577. *Kadının gammâz olan gamzesi fitnedir. Lâkin o kadın sesinden yüz kat olur.*

"Gamze", mahbûbenin göz ve kaş ile işâreti. "Gammâz", "sıkmak ve çimdiklemek ve göz ve kaşla işâret etmek ve koğuculuk etmek" ma'nâlarına gelen "gamz"den mübâlağa ile ism-i fâildir. Burada "çimdiklemek" ma'nâsı münâsibdir. Ya'nî, kadının kalbi çimdikleyen göz ve kaşla işâreti erkekler için fitnedir. Fakat bu fitne kadının ince ve nâzik ve ihtizâzlı sesi ile yüz kat olur. Bu hâl o kadar vâzıh bir hakîkattir ki, her genç erkek bunu nefsinde çok def'a tecrübe etmiştir; ve kadının bu halleri müctemian zâhir olunca erkek içinin gıcıklandığını ve şehvet hissinin uyandığını görür.

چون نمی‌تانست آوازی فراشت　　غمزهٔ تنهای زن سودی نداشت

4578. *Vaktâki bir ses yükseltmeye kādir olmadı, kadının yalnız gamzesi fâide tutmadı.*

Vaktâki kadın herhangi bir sebeble ihtirâz edip sesini çıkarmaz ve sâkit kalır, o hâlde kadının yalnız gamzesi her ne kadar fitne olsa da, erkeğin kalbi üzerinde çok bir te'sîr icrâ etmez. Konuşması ve sesi bu gamzenin te'sîrini şiddetlendirir.

گفت قاضی رو تو خصمت را بیار　　تا دهم کار ترا با او قرار

4579. *Kādı dedi: "Git, hasmını gelir! Tâ ki onunla senin işine karâr vereyim!"*

Kādı dedi ki: "Ey da'vâcı hanım! Da'vâda hasmın haberdâr olması ve iki tarafın huzûru şarttır. Git, hasmını getir! Tâ ki onunla senin aranda vâki' olan ihtilâfı dinleyip ve anlayıp karâr vereyim!"

جوحی آمد قاضیش نشناخت زود　　کو به وقت لَقْیه در صندوق بود

4580. [4560] *Cûhî geldi. Kādı onu çabuk tanımadı. Zîrâ mülâkāt vaktinde sandık içinde idi.*

Kadının kocası olan Cûhî geldi. Kādı Cûhî'yi derhâl tanımadı. Çünkü birinci def'a vâki' olan mülâkātta nâib sandığı Cûhî ile pazarlık ederken kādı sandık içinde kapalı idi. Cûhî'nin şahsını görememiş idi. "Lakye", masdar-ı binâ-i merredir. "Bir kere vâki' olan mülâkāt" demek olur.

زو شنیده بود آواز از برون　　در شِری و بیع و در نقص و فزون

4581. *Alım ve satımda ve eksiltme ve artırmada olan sesi ondan dışarıdan işitmemiş idi.*

Zîrâ sandığın Cûhî ile nâib arasında vâki' olan alım satımı ve fiyâtın eksiltmesi ve artırması esnâsında kādı sandık içinde bulunduğundan, Cûhî'nin sesini sandığın dışarısından işitmemiş idi.

گفت نفقهٔ زن چرا ندهی تمام　　گفت از جان شرع را هستم غلام

4582. *Dedi: "Kadının nafakasını niçin tamâm vermezsin?" Dedi: "Şer'e candan köleyim."*

Kādı, Cûhî'ye hitâben: "Niçin kadının nafakasını tamâm vermezsin?" dedi. Cûhî de kādıya cevâben dedi ki: "Şerîatın hükmüne candan köleyim ve ne emr ederse kabûl ederim."

لیکن ار میرم ندارم من کفن　　مفلس این لعبم و شش پنج زن

4583. *"Fakat, ölsem benim kefenim yoktur. Bu oyunun müflisiyim ve altı beş vurucuyum.*

"Şeş-penc-zen", "zeden" masdarının emr-i hâzırından vasf-ı terkîbîdir, "altı ve beş vurucu" demek olup, âtîde gelecek olan 4587 numaralı beyitte "şeş penc-i nerd" buyurulmasına nazaran tavla oyununa işâret olur; ve tavla oyunu zımnında, "şeş" ile bu âlem-i sûretin altı ciheti ve "beş" ile de insanın havâss-i hamse-i zâhiresi murâd buyurulur. Eğer "şeş penc-i zen",

vasf-ı terkîbî olmayıp "zen", kadın ma'nâsına olursa, terkîb-i izâfî olup, "kadının altısı ve beşi" demek olur ki, bundan da kadının hîlesi ve mekri murâd buyurulmuş olur. Zîrâ *Burhân-ı Kâtı*'ın beyânına göre "şeş ve penc", kumardan ve ma'raz-ı telefte olan her bir şeyden ve mükerrer hîle ve aldatmadan kinâyedir. Ya'nî, Cûhî kādıya cevâben dedi ki: "Evet, şer'an kadının nafakası boynumun borcudur, fakat bugün ölsem sarılacak bir kefenim veyâ kefen alacak bir param yoktur. Kur'ân-ı Kerîm'de أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ (Hadîd, 57/20) ya'nî "Dünyâ hayâtı oyun ve boş meşgûliyettir" buyurulduğu cihetle, "Bu hayât-ı dünyâ oyundur ve ben bu oyunda müflisim ve bu âlem-i sûretin altı cihetinde beş havâss-i zâhirem ile oraya buraya baş vurucuyum." Veyâhud "Bu âlem-i sûrette bu oyunun ve kadının attığı hîle zarlarındaki şeş ve beşin müflisiyim."

زین سخن قاضی مگر بشناختش　　یاد آورد آن دَغَلْ وان باختش

4584. *Meğer bu sözden kādı onu tanıdı. O hîleyi ve onun oynayışını hâtıra getirdi.*

"Değal", mekr, hîle, ayıp ve fesâd, demektir (*Burhân*). Ya'nî, kādı Cûhî'nin bu sözünden ve sesinden onun evvelce hîle yapan kimse olduğunu ve o hîleyi ve Cûhî'nin oynadığı oyunu hatırladı.

گفت آن شش پنج با من باختی　　پار اندر شش دَرَمْ انداختی

4585. *Dedi: "O altıyı ve beşi benim ile oynadın. Geçen sene altı kapıma attın."*

"Şeş ve penc", kumar ve mekr ve hîle ve aldatmadan kinâyedir (*Burhân*). Ya'nî, "Evet, o kumarı benim ile oynadın. Geçen sene hîle zarını benim altı kapıma attın." "Altı kapı"dan murâd, tavla oyununda oyuncuların pullarını dizdiği kapılardır ki, her oyuncu pullarını karşısındaki oyuncudan evvel dizip topladığı sûrette oyunu kazanmış olur; ve bu beyân ile kādı kendisinin sandık içinde altı cihetî kapanmış ve yenilmiş olduğuna işâret eder.

نوبت من رفت امسال آن قمار　　با دگر کس باز دست از من بدار

4586. *"Bu sene benim nöbetim gitti. O kumarı başka kimse ile oyna! Elini benden kaldır!"*

"Ey Cûhî! Bu sene benim oyun nöbetim geçti. Sen o kumarı git başkası ile oyna ve benim yakamı bırak!"

از شش و از پنج عارف گشت فرد محترز گشتست زین شش پنج نرد

4587. *Ârif altıdan ve beşten ferd oldu. Tavla oyununun bu altısından beşinden muhteriz olmuştur.*

Hz. Pîr efendimiz sâlikleri irşâden buyururlar ki: Ârif, [ya'nî] insân-ı kâmil âlem-i taayyünâtın altı cihetinden ve cismin havâss-i hamsesinden münferid olmuş ve ayrılmıştır. Tavla oyununa müşâbih olan bu âlem-i sûretin penc ve şeşinden ya'nî hîle ve mekrinden muhteriz olmuş ve sakınmıştır.

رست او پنج حس و شش جهت از ورای آن همه کرد آگهت

4588. *O beş histen ve altı cihetten kurtuldu. Onun hepsinin verâsından seni âgâh etti.*

O ârif, cismin havâss-i hamsesinin verdiği hükümlerden ve âlem-i sûretin altı cihetinin dar sâhasından kurtulmuş ve onun rûh-ı pâki bu âlem-i taayyünâtın üstüne çıkmıştır. Binâenaleyh ey sâlik! Seni bunların hepsinin verâsından ve arkasından âgâh etti ve sana âlem-i ma'nâya âid birçok ma'lûmât verdi.

شد اشاراتش اشارات ازل جَاوَزَ الْاَوْهَامَ طُرّاً وَاعْتَزَلْ

4589. *Onun işârâtı işârât-ı ezel oldu. Evhâmı toptan geçti ve i'tizâl etti.*

"İ'tezele", "bir tâife arasından ayrılmak" ma'nâsına olan "i'tizâl" masdarından fiil-i mâzîdir. "Turren", "cemîan ve kâffeten ve toptan" ma'nâsınadır. Ya'nî o ârifin bu taayyünât âleminin üstündeki âleme âid verdiği ma'lûmât ve işâretler âlem-i ezelin işâretleridir. İkilik ve keserât evhâmına müstenid olan bu sûret âlemini geçti ve cismâniler ve evhâmîler tâifesi arasından ayrıldı ve âlem-i hakîkate vâsıl oldu. Ma'lûm olsun ki, bir "ezel-i âzâl" ve bir de "ezel" vardır. "Ezel-i âzâl", Zât-ı ahadiyyet mertebesidir ki, ondan bahse aslâ imkân yoktur; ve "ezel", mertebe-i vahdettir ki, ondan birtakım işârât ve temsîlât ile beyânâta imkân-ı aklî vardır. Beyt-i şerîfteki "ezel"den murâd, bu mertebedir.

زین چه شش گوشه گر نبود برون چون بر آرد یوسفی را از درون

4590. *Bu altı köşeli kuyudan hâriç olmasa, bir Yûsuf'u içinden nasıl çıkarır?*
[4570]

Eğer o ârif, bu altı köşeli kuyu mesâbesinde olan bu cismâniyet âleminden dışarıya çıkmamış olsa, bir Yûsuf mesâbesinde olan sâlikin rûhunu bu

cismâniyet kuyusundan nasıl dışarıya çıkarabilir? Zîrâ birisinin, kuyuda olan [birisini] dışarıya çıkarmak için, mutlakâ kendisinin kuyunun dışansında olması îcâb eder.

واردی بالای چرخ بی سُتُنْ جسم او چون دلْو در چَهْ چاره کن

4591. *Direksiz olan feleğin yukarısının bir vâridîdir. Onun cismi kova gibi kuyu içinde çâre edicidir.*

"Vârid", burada "seci" ve cesûr" kimse ma'nâsınadır (*Kâmûs*). Bu beyt-i şerîfte sûre-i Yûsuf'ta olan وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَأَدْلَى دَلْوَهُ قَالَ يَا بُشْرَى هَذَا غُلَامٌ (Yûsuf, 12/19) ya'nî "Bir kâfile geldi ve onlar cesûr bir kimseyi su almak için kuyuya gönderdiler; Hz. Yûsuf kuyu içinden bu kovaya sarıldı. Bu kovayı çıkarmayı müteâkıb, o kimse: "Müjde! İşte bir köle!" diye bağırdı" âyet-i kerîmesine işâret buyurulur. "Direksiz felek"ten murâd, fezâ-yı bî-nihâyede muallakta dönen ecrâm ve âlem-i taayyünâttır. Bunun "bâlâsından ve yukarısından" murâd, âlem-i ma'nâdır. "Vârid"den murâd, insân-ı kâmilin rûh-ı latîfidir. "Kuyu"dan murâd, bu dünyâdır. Ya'nî, o ârif ve insân-ı kâmil, direksiz olan âlem-i taayyünâtın üstü olan âlem-i ma'nâdan inen bir rûh-ı latîftir. Onun sûret-i cismâniyyesi kova gibi bu dünyâ kuyusu içinde bunalıp kalan sâliklerin Yûsuf mesâbesindeki rûhlarını bu kuyudan çıkarmak için çâre edicidir.

یوسفان چنگال در دلوش زده رسته از چاه و شه مصری شده

4592. *Yûsuflar onun kovasına pençe vurmuş, kuyudan kurtulmuş ve Mısır'a mensûb şâh olmuştur.*

"Şeh", burada "büyük ve azîz" ma'nâsınadır. Ya'nî, sâliklerin Yûsuf mesâbesinde olan rûhları, o ârifin kova mesâbesinde olan sûret-i cismâniyyelerine kalben teveccüh edip sarılmış ve bu kova ve sarılış sâyesinde bu dünyâ kuyusundan kurtulmuş, rûhâniyet Mısır'ında izzet bulmuş ve büyük makâm sâhibi olmuştur.

دلوهای دیگر از چه آب جو دلو او فارغ ز آب اصحاب جو

4593. *Diğer kovalar kuyudan su isteyicidir. Onun kovası sudan fâriğ, ashâb isteyicidir.*

İnsân-ı kâmilin gayn olan kovalar ve cisimler bu dünyâ kuyusundan su isteyicidir. Ya'nî havâss-i hamseleri vâsıtasıyla ilim ve hakîkat idrâkine çalışıcıdırlar. Fakat ârifin cisim kovası, sudan ya'nî ulûm-i edille ve akliyyeden

fârîğdir. Onun ilmi âlem-i ezelden kalb-i şerîfine nâzil olur. O ârif ancak bu ilmi ve hakâyıkı ifâza için müstaid ashâb ve şâkird isteyicidir. Nitekim Hz. Pîr efendimiz bu *Mesnevî-i Şerîf*lerinde şöyle buyururlar:

آنچه گفتم آن بقدر فهم تست　　مردم اندر حسرت فهم درست

[Ya'ni] "O şeyi ki söyledim, o senin anlayışın mikdârıncadır. Ben doğru anlayışın hasretinden öldüm."

دلوها غواص آب از بهر قُوت　　دلْو اُو قُوت و حیات جان حُوت

4594. *Kovalar gıdâ için suyun dalgıcıdırlar. Onun kovası balığın gıdâsı ve hayâtıdır.*

Âriften başkalarının cisim kovaları, kūt ve gıdâ için bu cismâniyet ve tabîat kuyusunun dalgıcıdırlar. Fakat ârifin cisim kovası vücûd-ı izâfî deryâsında balık gibi yüzen tâliblerin ve sâliklerin rûhlarının gıdâsı ve hayâtıdır. "Gavvâs", dalgıç; "hût", balık demektir.

دلوها وابستهٔ چرخ بلند　　دلو او در اصبعین زورمند

4595. *Kovalar yüksek olan feleğe bağlıdır. Onun kovası kuvvetli olan iki parmaktadır.*

Âriften başkalarının cisim kovaları yüksek ve uzak mesâfede bulunan eflâk ve ecrâmın ahkâmına bağlıdır. Meselâ nuhûseti Zühal seyyâresinin ve saâdeti de Müşterî seyyâresinin te'sîrine atf ederler. Fakat ârifin cisim kovası Rahmân'ın kuvvetli olan iki parmağı arasındadır, ya'nî tecellî-i cemâlîsi ve celâlîsi arasındadır. Binâenaleyh ârif nuhûseti ve saâdeti seyyârâtta değil, Hakk'ın yed-i kudretinde görür.

دلو چه و حبل چه و چرخ چه　　این مثالی بس رکیکست ای اَچی

4596. *Kova nedir ve ip nedir ve çıkrık nedir? Ey ağabey! Bu çok zayıf bir misâldir.*

"Çarh", burada "kuyu çıkrığı" demektir. "Rekîk", zayıf ve gevşek; "eçi", büyük kardeş ve ağabey ma'nâlarınadır. Beyt-i şerîfteki "çi" ve "eçi" kâfiyeleri kâfiye-i lafzî değil, kâfiye-i semâîdir. Ya'nî, bu beyitlerde biz insân-ı kâmil hakkında kova misâlini getirdik. Halbuki bu bahiste kova ve ip ve çıkrık misâllerinin ne kıymeti vardır? Bu misâller pek zayıf ve gevşek birer misâldir.

از کجا آرم مثالی بی شکست　　کُفْوِ آن نی آید و نی آمدست

4597. *Kırık olmayan misâli nereden getireyim? Onun nazîri ne gelecek ve ne de gelmiştir.*

"Şikest", kırık ve nâkıs, demektir. "Küfüv", nazîr ve misil, demektir. Ya'nî insân-ı kâmil hakkında kırık ve dökük ve nâkıs olmayan misâli nereden bulup getireyim ki, o kâmilin nazîri ne gelecektir ve ne de gelmiştir. Ma'lûm olsun ki, bu âlem-i sûrette birçok insân-ı kâmiller gelmiştir. Bunlar sûret-i insâniyye ve cismâniyyet i'tibâriyle sayılabilirler ve birbirlerinden ayrı ve birbirlerinin küfüvü ve nazîridirler. Fakat ma'nâlan i'tibâriyle hepsi Hak'da fânî olduklarından kendilerinin kendilikleri yoktur. Bu i'tibâr ile hepsi birdir ve kâbil-i ta'dâd değildirler. Birisini red ve inkâr hepsini red ve inkâr olur; ve birisini kabûl hepsini kabûl etmek olur. Nitekim لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِه (Bakara, 2/285) ya'nî "Biz Hakk'ın resûllerinden hiçbirisini ayırmayız" âyet-i kerîmesinde bu ma'nâya işâret buyurulur. Zîrâ resûllerin her birisi birer insân-ı kâmildir; ve onların vârisleri olan evliyâ da böyledir. Onların mazharlarında zâhir olan Hakk-ı Vâhid'dir; ve Hakk-ı Vâhid ise وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ (İhlâs, 112/4) [ya'nî "Hiçbir şey O'nun küfüvü ve misli değildir"] âyet-i kerîmesi mûcibince küfüvü ve nazîri ne gelmiş ve ne de gelecektir.

صد هزاران مرد پنهان در یکی　　صد کمان و تیر دَرْجِ ناوکی

4598. *Yüz binlerce merd bir kimsede gizlidir. Yüz yay ve ok bir okun dercidir.*

"Derc", bir şey bir şeyin içine dürülüp bükülüp girmek. "Nâvek", ok demektir. Ya'nî, akla takrîb için ârifin şahsiyetine bir misâl getirmek îcâb ederse deriz ki: "Binlerce adamın bir adamda gizli olmasıdır; ve yüz yay ve okun dürülüp bükülüp bir okun içine girmesidir. Hazret bu ma'nâ hakkında *Fîhi Mâ Fîh*'lerinin 2. faslında şöyle buyururlar:

"وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً (Müddessir, 74/31) ya'nî "Halkın bu ta'dâdı ancak fitnedir." Meselâ, halkın "Bu birdir ve onlar yüzdür" ya'nî velîye "birdir" ve halk-ı kesîre "yüz bindir" demeleri fitne-i azîmedir. Hangi yüz, hangi elli, hangi altmış veyâ yüz binden bahsediyorsun? Sen şimdi o halk-ı kesîre altmış veyâ yüz veyâ bin diyorsun ve velîye bir; halbuki onlar hiçtir ve bu velî bin ve yüz binlerce bindir. قليل اذا عدوا كثير اذا شدوا ya'nî "sayıldığı vakit azdır, fakat kuvvet ve mukâvemete gelince çoktur. ... ilh."

مَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ فتنهٔ　　صد هزار اقليم اندر خانهٔ

4599. *"Mâ rameyte iz rameyte" bir fitnedir. Yüz bin iklîm bir ev içindedir.*

Ya'nî, Hak Teâlâ'nın sûre-i Enfâl'de olan وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ (Enfâl, 8/17) ya'nî Ey Resûlüm! Toprağı küffâra attığın vakit sen atmadın" kelâmı merâtib-i vücûdundan gâfil olanlar için bir fitnedir. Zîrâ "rameyte" kelimeleri muhâtab sîgalarıdır. Ve muhâtab sîgasının isti'mâli, "hitâb eden" ile "hitâb olunan"ın ayrı ayrı vücûdlarını iktizâ eder. Binâenaleyh bu hitâb ehl-i hicâbın nazannda ikilik ve keserât vehmine sebeb olduğu için fitnedir. Ehl-i hicâb bu fitneye düştükten sonra âyet-i kerîmenin alt tarafı olan وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى (Enfâl, 8/17) ya'nî "Velâkin Allâh Teâlâ attı" kelâmının ma'nâsını te'vîle mecbûr olurlar. Halbuki bu hîtâba muhâtab olan Resûl-i Ekrem Efendimiz külliyyen Hak'ta fânî idiler ve kendilerinin kendilikleri kalmamış idi. Binâenaleyh atan Resûl-i Ekrem hazretlerinin mazhanndan Hak idi. Yüz binlerce iklîm ya'nî bînihâyè mezâhir cem'iyyet-i esmâiyyeleri hasebiyle Resûl-i Ekrem hazretlerinin hâne-i cisimlerinde mündemic idi; ve o hazretin vârisleri olan insân-ı kâmillerin hâlleri de böyledir. Bu âyet-i kerîme 2. cildin 1299 ve 2521 numaralı ve 3. cildin 3644 numaralı ve 4. cildin 766 ve 1721 numaralı ve bu 6. cildin 2855 ve 3217 numaralı beyitlerinde de geçti.

آفتابی در یکی ذره نهان　　ناگهان آن ذره بگشاید دهان

4600. *Bir güneş bir zerrede gizlidir. O zerre ansızın ağız açsa...* [4580]

Bir güneş mesâbesinde olan insân-ı kâmilin rûh-ı azîmi, bir zerre mesâbesinde olan onun cisminde gizlidir. Eğer o zerre-i cisim ansızın ağzını açsa, ya'nî bâtını olan rûhunu ızhâr etse...

ذره ذره گردد افلاك و زمين　　پيش آن خورشيد چون جَسْت از كمين

4601. *Vaktâki o güneş pusudan sıçrasa, gökler ve yer zerre zerre olur.*

Vaktâki o kâmilin güneş mesâbesindeki rûh-ı azîmi onun cisminin pususundan sıçrasa gökler ve yer zerre zerre parçalanıp dağılır ve hiçbirisinin tayyünleri kalmaz. Zîrâ insân-ı kâmilin rûhu halîfe-i Hak'tır; ve halîfe ise müstahlifin "ayn"ıdır. Binâenaleyh onun rûh-ı azîminin tecellîsi Hakk'ın tecellîsi olur. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا (A'râf, 7/143) ya'nî "Vaktâki Hz. Mûsâ'nın Rabb'i dağa tecellî etti, onu parça parça etti" buyurulur.

اینچنین جانی چه در خورد تنست هین بشو ای تن ازین جان هر دو دست

4602. *Böyle bir cân tene ne lâyıktır? Ey ten! Âgâh ol, bu candan her iki elini yıka!*

Böyle bir azîm rûh, cisme nasıl lâyık olur? Ey cisim! Âgâh ol, bu rûh-ı azîm üzerinde müessir olmak hevesinden vazgeç!

ای تنِ گشته وثاق جان بسست چند تاند بحر در مَشکی نشست

4603. *Ey cânın evi olan ölmüş cisim! Yeter! Ne vakte kadar deniz bir tulum içinde oturmaya kādir olur?*

"Vüsâk", ev; "meşk", tulum demektir. Ya'nî, ey insân-ı kâmilin rûhunun evi olan ölmüş ve âlem-i sûrete irtibâtı kalmamış olan cisim! Artık yeter! Ne vakte kadar deniz mesâbesinde olan bu rûh bir tulum mesâbesinde olan cisim içinde mahbûs olup oturabilir? Zîrâ insân-ı kâmil rûhunun bu cisimden alâkasını mevt-i sûrî vâsıtasıyla da kesmeye müştâkdır. Nitekim Resûl-i Ekrem Efendimiz "Safer ayının çıktığını kim bana müjdeler ise onu cennetle müjdelerim" buyurmuşlardır; ve bu hadîs-i şerîf 4. cildin 2575 numaralı beyt-i şerîfinin başındaki sürh-i latîfde geçti.

ای هزاران جبرئیل اندر بشر ای مسیحان نهان در جوف خر

4604. *Ey beşer içinde olan binlerce Cebrâîl! Ey eşek karnında gizli olan Mesîhler!*

Bu beyt-i şerîfte insân-ı kâmillerin her birisi Cebrâîl (a.s.)a teşbîh buyurulmuştur. Zîrâ Hz. Cibrîl hakîkat-i muhammediyyeden aldığı ma'nâları âlem-i sûrete inzâle me'mûr olduğu gibi, insân-ı kâmiller de yine o hakîkatten aldıklan ulûm-i ledünniyye ve hakāyık ve maârif-i ilâhiyyeyi bu âlem-i sûrete harf ve savt ile inzâl buyururlar. Nitekim bu *Mesnevî-i Şerîf* dahi bu kabîldendir; ve insân-ı kâmillerin rûhlan cisimlerinin merkebine binmiş olduğundan cisimleri bir eşeğe teşbîh buyurulmuştur; ve Îsâ (a.s.) "rûhullâh" olduğu gibi, onlann rûhlan da Mesîh (a.s.)a müşâbihtir. Ya'nî, ey efrâd-ı beşer arasında Hz. Cibrîl gibi hakîkat-i muhammediyyeden ulûm-i ledünniyye inzâline me'mûr olan binlerce insân-ı kâmiller! Ey eşek mesâbesinde olan cisimlerinde Mesîh (a.s.) mesâbesindeki rûhları mestûr olan kâmiller!

ای هزاران کعبه پنهان در کنیس ای غلط انداز عفریت و بلیس

4605. *Ey kilise içinde gizli olan binlerce Kâ'be! Ey Ifrît ve Iblîs'in galatendâzı!*

"Kenîs", gayr-i müslimlerin ibâdethânesi ma'nâsına olan "kenîse"nin muhaffefidir; Türkçe'de "kilise" denir. Bundan murâd, dimâğı türlü türlü sûretlerin ve hayâllerin makarn olan cisimdir. "Kâ'be"den murâd, insân-ı kâmilin kalbidir. Zîrâ Kâ'be ism-i zâtın mazharı olduğu gibi, insân-ı kâmilin kalbi de öyledir. "İfrît", lügatte nihâyet derecede habîs ve şerîr ma'nâsınadır (*Kāmûs*). "Bilîs", İblîs'in muhaffefidir. Ya'nî, ey kilise mesâbesindeki cisim içinde gizli olan binlerce Kâ'be! Ey sûret-i cismâniyyesi cihetinden bu âlem-i sûrette Ebû Cehil gibi şerîr ve habîs kimseleri ve İblîs'i galata ve dalâlete düşürücü olan insân-ı kâmil! Bu habîs ve şerîr kimseler ile İblîs senin sûret-i cismâniyyene bakıp seni hakîr gördüler ve itâat ve serfürû etmekten istinkâf ettiler; ve kendilerini senden daha yüksek bir mertebede görüp kibir ve ucûblerini izhâr ettiler.

سجده گاه لامکانی در مکان　　مر بلیسان را ز تو ویران دکان

4606. *Mekânda lâ-mekânın secdegâhısın. Muhakkak İblîslerin dükkânı senden vîrândır.*

Ey insân-ı kâmil! Sen mekânda ve bu âlem-i taayyünâtta lâ-mekân olan Hakk'ın Kâ'be gibi ikâme ettiği bir secdegâhsın. İblîs meşrebinde olan mütekebbir kimselerin halkı başlarına toplayıp ve kendilerine ta'zîm ettirmek için açtıkları dükkân senin saltanat-ı ma'neviyyenden vîrân ve harâbdır.

که چرا من خدمت این طین کنم　　صورتی را من لقب چون دین کنم

4607. *Derler ki: "Niçin ben bu çamura hizmet edeyim? Niçin ben bir sûrete dîn lakabını edeyim?"*

O İblîs meşrebinde olanlar derler ki: "Niçin bu topraktan mahlûk olan cisme hürmet ve hizmet edeyim? Niçin ben benim gibi bir cisim sûretine dîn lakabı vereyim ve Hakk'a vusûl için inkıyâd lâzımdır, diyeyim?"

نیست صورت چشم را نیکو بمال　　تا ببینی شعشعهٔ نور جلال

4608. *Sûret değildir; gözünü iyi sil! Tâ ki nûr-ı celâlin şa'şaasını göresin!*

Ey İblîs meşrebinde olan kimse! O insân-ı kâmil senin his gözün ile gördüğün bir cisim sûreti değildir. Akıl ve idrâk gözünü kibir ve enâniyet çapaklarından sil de, dikkatle bak! Tâ ki celâl-i ilâhî nûrunun şa'şaasını göresin! Hz. Pîr'in ism-i şerîfi "Celâleddîn" olduğundan "nûr-ı celâlin şa'şaası" ta'bîriyle zât-ı şerîflerinin nûruna remz ve işâret buyurdukları da vârid-i hâtır olur.

باز آمدن بشرح قصهٔ شاهزاده و ملازمت او در حضرت پادشاه

Şâhzâde kıssasının şerhine ve onun pâdişâha mülâzemetine rücû'

شاهزاده پیش شه حیران این هفت گردون دیده در یك مشت طین

4609. *Şâhzâde şâhın huzûrunda bunun hayrânı oldu ki, yedi feleği bir avuç toprakta görmüş idi.*

"Şâh"tan murâd, burada insân-ı kâmildir. "Bir avuç toprak"tan murâd, insân-ı kâmilin cism-i şerîfidir. "Yedi felek"ten murâd, ehl-i hakîkat ıstılâhında âlem-i kebîr ve insân-ı kebîr ta'bîr olunan manzûme-i şemsiyyedir. İnsân-ı kâmil cismen bu manzûmeyi teşkîl eden mevâd cinsinin zerrâtını câmi' olduğu gibi, rûhen dahi onların cümlesinin rûhâniyetlerini de câmi'dir. Binâenaleyh insân-ı kâmil nefs-i küllün ve bu insân-ı kebîrin zâhiren ve bâtınen zübdesi ve hulâsası olur. Nitekim Şâh-ı velâyet İmâm-ı Alî (k.A.v. ve r.a.) efendimiz insân-ı kâmile hitâben şöyle buyururlar. Şiir:

داؤك منك وما تشعر ودواؤك منك وما تبصر

وانت الكتاب المبين الذي بأحرفه يظهر المضمر

وتزعم انك جسم صغير وفيك انطوى العالم الاكبر

"İlletin sendendir, halbuki senin vukûfun yoktur; ve ilâcın dahi sendendir, halbuki görmezsin; ve sen apaçık kitâbsın ki, onun harfleriyle muzmer olan şey zâhir olur; ve sen kendinin küçük cirm olduğunu zu'm edersin, halbuki sende âlem-i ekber dürülüp bükülmüştür."

"Şâhzâde"den murâd, hakîkat yolunu arayan sâliktir. Ya'nî, hakîkati arayan sâlik, insân-ı kâmilin huzûrunda bu hâle hayrette kaldı ki, o kâmilin bir avuç topraktan ibâret olan cisminde kalb gözü açılarak keşfen yedi feleği görmüş idi.

هیچ ممکن نی ببحثی لب گشود　　لیك جان با جان دمی خامش نبود

4610. [4590] *Hiçbir bahse dudak açmak mümkin değil! Fakat cân bir dem cân ile sâkit değil idi.*

Hayretinden dolayı şehzâde için şâhın huzûrunda hiçbir bahse dâir dudak açmak ve söz söylemek mümkin değil idi. Fakat şehzâdenin cânı şâhın cânı ile bir dem konuşmaktan fâriğ ve sâkit değil idi. Zâhiri susmak olduğu hâlde bâtınından şâhın bâtınına hitâben söz söyler idi.

آمده در خاطرش کین بس خفیست　　این همه معنیست پس صورت ز چیست

4611. *Onun hâtırına gelmiş idi ki, "Bu çok hafîdir. Bu bütün ma'nâdır. Binâenaleyh sûret ne içindir?"*

Ya'nî, şehzâdenin kalbine, "Bu şâh halkın nazarından çok gizlidir. Bu bütün ma'nâdan ibârettir. Binâenaleyh sûretin hizmeti ve hikmeti acabâ nedir?" diye bir hâtıra gelmiş idi. Bu suâl şehzâdenin cânından şâhın cânına vâki' bir suâl idi.

صورتی از صورتت بیزار کن　　خفتهٔ هر خفته را بیدار کن

4612. *"Seni sûretten bîzâr edici bir sûrettir. Her uyumuşu uyandırıcı bir sûrettir."*

İnsân-ı kâmil sâlikin bu suâl-i kalbîsine cevâb olarak lisân-ı zâhir ile buyurdu ki: "Bu sûretin hizmeti ve hikmeti budur ki: Ey sâlik! Seni sûretten bîzâr eder ve usandırır. Onun sûreti bu sûret âleminden gözünü kapayıp uyumuştur ve âlem-i hakîkate karşı gözlerini kapamış ve uykuya yatmış olan rûhları uyandırıcıdır."

آن کلامت می‌رهاند از کلام　　و آن سقامت می جهاند از سقام

4613. *O kelâm seni kelâmdan kurtarır; ve o maraz seni marazdan sıçratır.*

Ya'nî, o insân-ı kâmilin zâhirî olan kelâmı ve sözleri, seni kelâmdan ve kıyl ü kâlden kurtarır; ve onun sana aşıladığı aşk-ı ilâhî hastalığı seni sıfât-ı nefsâniyye hastalıklarından dışarıya sıçratır ve seni nefsin hevâlarından halâs eder. İnsân-ı kâmilin kelâm-ı zâhirîsi ulemâ-i zâhireyi kelâmdan kurtardığına misâlen Hz. Pîr Efendimiz *Fîhi Mâ Fîh*'lerinin 38. faslında buyururlar ki:

"Hüsâmeddîn-i Erzincânî hizmet-i fukarâya vusûlden mukaddem onlar ile sohbet eder ve azîm bir bahhâs idi. Her nereye giderse, cidd ile bahs ve mü-

nâzara eyler idi. Hoş söyler idi. Amma, vaktâki dervîşler ile mücâleset etti, o bahis ve münâzara gönlünde soğudu... Bu ilimler ahvâl-i fukarâya nisbeten bir oyundur ve ömrü zâyi' etmektir... ilh."

Ma'lûm olsun ki, Hüsâmeddîn-i Erzincânî hazretleri Hz. Pîr'in son vakitlerine erişip, Çelebi Hüsâmeddîn ve Sultân Veled (kaddesallâhu sırrahümâ) hazretlerinin mazhar-ı inâyetleri olmuş ve Sultân Veled efendimiz bu zâtı Erzincân'da kendilerine kāim-makām nasb buyurmuştur. Ulûm-i akliyye ve nakliyyede yed-i tûlâ sâhibi idi (*Menâkıb-ı Sipehsâlâr*'dan.)

پس سقام عشق جان صحتست رنجهااش حسرت هر راحتست

4614. *Binâenaleyh aşk marazı sıhhatin cânıdır. Onun zahmetleri her râhatın hasretidir.*

Ya'nî, kelâm ve bahs ve münâzara kişinin ilminde kendi varlığını ve enâniyetini göstermek için nefsin iğvâsından ileri gelir. İnsân-ı kâmilin kelâmları ise kalbe te'sîr edip sâlike aşk-ı ilâhî bahş eder. Gerçi bu aşk sâlikin kalbinde bir ma'nevî hastalık olur. Fakat bu hastalık sebebiyle rûhun hastalığı olan nefsin sıfatları münkesir olduğundan, bu aşk hastalığı sıhhatin cânı ve esâsı olur; ve bu sâyede rûh-ı insânî sıfât-ı nefsâniyye hastalıklarından kurtulur. Binâenaleyh bu maraz seni diğer marazdan şifâyâb eder. Nitekim 5. cildin 2725 numaralı beytinde şöyle buyurulmuş idi:

هر چه جز عشقست شد مأکول عشق دو جهان یك دانه پیش نول عشق

[Ya'nî] "Aşkın gayn her ne varsa aşkın me'kûlüdür. Aşkın gagası önünde dünyâ ve âhiret âlemleri bir habbedir."

Gerçi aşk-ı ilâhî de bir maraz-ı ma'nevî olup onun da meşakkatleri ve zahmetleri var ise de bu meşakkatlere her türlü sûrî ve cismânî olan râhatlar ve zevkler hasret çekerler.

ای تن اکنون دست خود زین جان بشو ور نمی شویی جز این جانی بجو

4615. *Ey cisim! Şimdi kendi elini cânından yıka ve eğer yıkamaz isen bundan başka bir cân iste!*

"Dest şusten", "el yıkamak", terk etmekten kinâyedir. Ya'nî, ey henüz cisimden ibâret olan sâlik! Mâdemki insân-ı kâmilin huzûruna geldin, artık onun emrine tebean cisminin hayvan olan rûhundan elini yıka ve bu rûhunun îcâbâtını terk et! Ve eğer bu kâmilin emrine itâat edip terk etmez-

sen, git, kendine başka bir cân, ya'nî bir rehber bul ki, bu cân ism-i Hâdî'nin mazharı olan insân-ı kâmilin zıddı ve ism-i Mudill'in mazharı bir cân olur.

حاصل آن شه نیك او را می نواخت　　او ازان خورشید چون مه می‌گداخت

4616. *Elhâsıl o şâh onu çok okşadı. O güneşten ay gibi eridi.*

"Nîk", "iyi" demek ise de, burada "çok" ma'nâsınadır. Ya'nî, elhâsıl şâh o şehzâdeyi çok okşadı ve taltîf etti. O şehzâdenin rûh-ı hayvânîsi insân-ı kâmilin güneş mesâbesindeki rûh-ı şerîfinden ay gibi erir ve incelir idi. Bu beyt-i şerîfte sûre- Yâsîn'de vâki' وَالْقَمَرَ قَدَّرْنَاهُ مَنَازِلَ حَتَّى عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ (Yâsîn, 36/39) ya'nî "Biz aya menziller takdîr ettik; hattâ hurmanın dalı kuruyup ince ve sarı ve yay şeklinde büküldüğü gibi avdet eder" âyet-i kerîmesine işâret buyurulur. Sâlikin dahi sülûkünde birtakım menzilleri vardır ki, o menzillerin her birinde onun rûh-ı hayvânîsinin hükmü yavaş yavaş, incele incele erir; ve sonra bedir gibi olan rûh-ı izâfîye mübeddel olur.

آن گداز عاشقان باشد نُمُو　　همچو مه اندر گدازش تازه رو

4617. *Âşıkların o eriyişi nümüv olur. Eriyişle ay gibi tâze-rû olur.*

Âşıkların o rûh-ı hayvânîlerinin erimesi onların neşv ü nemâsı olur. Ay eriyip sonra bedir hâline geldiği gibi, onların rûh-ı hayvânîleri de rûh-ı izâfîye mübeddel olmak sûretiyle tâze yüzlü olur.

جمله رنجوران دوا دارند امید　　نالد این رنجور کم افزون کنید

4618. *Bütün hastalar ilâç ümîdini tutarlar. Bu hasta "Beni ziyâde ediniz!" diye inler.*

"İn zencûr kim", "ki" edât-ı beyâniyyesiyle mütekellim "mîm"inden mürekkebdir, "ki beni" demek olur. Ya'nî, bütün cisim hastaları bu hastalığın izâlesi için ilâç ümîdindedirler. Bu aşk-ı ilâhî hastası ise "Beni ziyâde ediniz, ya'nî benim hastalığımı artırınız!" diye nâle eder ve aşk-ı ilâhî hastalığının çoğalmasını ister.

خوشتر از این سم ندیدم شربتی　　زین مرض خوشتر نباشد صحتی

4619. *Bu zehirden daha hoş bir şerbet görmedim. Bu marazdan daha hoş bir sıhhat olmaz!*

Zâhirde zehir gibi acı görünen bu aşk-ı ilâhîden daha latîf ve hoş bir şerbet görmedim. Bu aşk-ı ilâhî marazından daha latîf ve zevkli bir sıhhat olmaz! Bu âşık, huzûzât-ı dünyeviyye ve cismâniyyeden geçtiği cihetle avâm indinde zâhiren hasta görünür. Fakat bâtınen zevk ve lezzet içindedir.

Menkıbe: "Bir gün Hz. Mevlânâ evin damı üzerinde idi. Ashâbdan bir tâife odada hakāyık ve maânî bahsiyle meşgûl idiler. Onlardan birisi şiddet-i şevk ve zevk sebebiyle harâretle ciğerinden bir âh-ı sert çekti. Bir şahs-ı ma'rûf sokaktan geçmekte idi. Bu âh sadâsını işitip: "Dam üzerinde Hz. Hudâvendigâr'ın illetini işitiniz!" dedi. Zât-ı hazretleri dahi gayret sâikasıyla eğilip: "Bakalım illet kime vâki' olur?" buyurdular. Takdîr-i Rabbânî ile o şahıs bir illete giriftâr oldu; ve illet-i mezkûre uzayıp tedâvîsinden âciz kaldı. Bir müddet sonra Hz. Mevlânâ'nın infiâli hâtırına gelip bu hastalığın sebebini onların hâtır-ı şerîflerinin infiâlinden ileri geldiğini bilerek kalkıp zât-ı hazretlerine gitti. Tövbe ve istiğfâr ile meşgûl oldu. Tövbesi makrûn-ı icâbet olmakla o maraz ondan zâil oldu." (*Menâkıb-ı Sipehsâlâr*).

زین گنه خوشتر نباشد طاعتی سالها نسبت بدین دم ساعتی

4620. [4600] *Bu günâhtan daha hoş bir tâat olmaz. Seneler bu deme nisbetle bir sâatlir.*

Ya'nî, avâm indinde günâh ve ma'yûb addedilmiş bu aşk-ı ilâhîden daha hoş ve latîf bir tâat ve ibâdet olmaz. Ya'nî bu maraz-ı aşk içinde olmadan seneler geçmiş olsa, bu aşk içinde geçen deme nisbetle o seneler bir sâat hükmünde ve kıymetinde olur. Nitekim *Dîvân-ı Kebîr*'lerindeki bir beyt-i şerîflerinde şöyle buyururlar:

عمر که بی عشق رفت هیچ حسابش مگیر آب حیاتست عشق در دل و جانش پزیر

"Bir ömür ki, aşksız geçti, onu hiç hesâba alma! Aşk âb-ı hayâttır. Onu gönülde ve canda kabûl et!"

مدتی بد پیش این شه زین نسق دل کباب و جان نهاده بر طبق

4621. *Bu şâhın önünde gönlü kebâb ve cânı tabak üzerinde olarak bir müddet bu nesk üzere oldu.*

Velhâsıl bu şehzâde bu nesk üzere, ya'nî aşk ateşinden gönlü kebâb olmuş ve cânı da pişmiş taâm gibi cisminin tabağı üzerinde bulunduğu hâlde, bir müddet şâhın huzûrunda bulundu.

گفت شه از هر کسی یك سر برید　　من ز شه هر لحظه قربانم جدید

4622. *Dedi: "Şâh her bir kimseden bir baş kesti. Ben ise şâhtan her lahza yeni kurbânım!"*

Bu şehzâde ya'nî sâlik dedi ki: "Şâh her bir sâlikten bir baş kesti ve o sâlik kendinden geçti ve aşktan fânî oldu. Ben ise öyle çarçabuk ölmedim ve şâhın aşkı ve muhabbeti içindeyim. Bu aşktan dolayı her lahza yeni bir kurban olmaktayım."

من فقیرم از زر از سر محتشم　　صد هزاران سر خلف دارد سرم

4623. *"Ben altından fakîrim, baştan muhteşemim. Benim başım yüz binlerce başı halef tutar."*

"Ben ma'rifet ve hakâyık altınından fakîrim. Fakat teklîf-i ilâhîye muhâtab olan baştan muhteşemim ve zenginim. Zîrâ a'mâl-i zâhirem çoktur. Binâenaleyh benim başım yüz binlerce başın halefi ve bedelidir." Şehzâdenin bu sözlerinden kendisinin ahyâr zümresinden olduğu anlaşılır ki, bu tâifenin uzun zamanda bu yoldan Hakk'a vâsıl olanları gâyet azın azıdır. Nitekim yukarılarda Necmeddîn-i Kübrâ hazretlerinin *Usûl-i Aşere*'sinden iktibâsen îzâh olundu; ve bu sâlikin bu tâifeden olduğu aşağıda gelecek olan 4634 ve 4635 ve 4636 numaralı beyitler karînesiyle de anlaşılır.

با دو پا در عشق نتوان باختن　　با یکی سر عشق نتوان باختن

4624. *İki ayak ile aşkta koşmak mümkin olmaz. Bir baş ile aşk oynamak mümkin olmaz.*

Bu beyt-i şerîf Hz. Pîr tarafından irşâden buyurulur. Halbuki, ey sâlik! İki ayak ile ya'nî biri a'mâl-i zâhire ve diğeri mücâhede ve riyâzat ile aşk-ı ilâhî yolunda koşmak mümkin değildir; ve bu cismin bir başı ya'nî aklın muhâkemât ve istidlâlâtı ile aşk-ı ilâhî oyununu oynamanın imkânı yoktur.

هر کسی را خود دو پا و یك سرست　　با هزاران پا و سر تن نادرست

4625. *Her bir kimsenin muhakkak iki ayağı ve bir başı vardır. Cismin binlerce ayağı ve başı nâdirdir.*

Ya'nî, her bir sâlikin zühd ve a'mâl-i zâhire ve mücâhede ve riyâzat ayakları vardır; ve aklı ile muhâkeme ve istidlâl edebilecek bir de başı vardır. Bu-

nunla berâber bu iki ayak ve bir baş ile Hakk'a vâsıl olan sâlikler azın azıdır. Aşk yolunda ve tarîk-ı şüttârda ise hem zühd ve a'mâl-i zâhire ve hem de mücâhedât ve riyâzat ve hem de başın muhâkemesi ve istidlâlâtı ve temyîzi vardır. Aşk-ı ilâhî [ile] berâber bunları cem' etmek cismin binlerce ayağı ve başı mesâbesinde olur ki, bu kadar ayağı ve başı hâiz olmak nâdirdir. Beyit:

بر کفی جام شریعت بر کفی سندان عشق هر هوسناکی‌نداند جام سندان باختن

"Bir elde şerîat camı ve şişesi, bir elde aşk-ı ilâhî örsü ve çekici lâzımdır. Hak yolunun her bir heveslisi şerîat şişesiyle aşk-ı ilâhî örsünü ve çekicini cem' edip oynamasını bilemez."

زین سبب هنگامها شد کل هدر هست این هنگامه هر دم گرم تر

4626. *Bu sebebden dolayı bütün hengâmeler heder oldu. Bu hengâme ise her dem daha harâretlidir.*

"Hengâme", "cem'iyet, cenk ve kavga meydanı ve nizâ' ve gürültü, patırtı" demektir. Ya'nî, işte şehzâdenin kendi başına bu derece ihtişâm ve enâniyet tahayyül etmesi sebebinden dolayı sülûkünde insân-ı kâmile gösterdiği aşk ve muhabbet hengâmeleri heder ve bâtıl oldu ve matlûbuna vâsıl olamadı. Beyt-i Sâib:

کس را بخیر طاعت خود اعتماد نیست آن بی بصر بود که کند تکیه بر عصا

"Hiçbir kimse için kendi tâatinin hayrına i'timâd ve dayanmak yoktur. Zîrâ asâya dayanan, etrâfı görmeyen bir kör gibidir ve asâya dayanan ancak bir kördür."

Halbuki sâlikin kendisini ve zühd ve tâatini nazarından ıskât edip aşk-ı ilâhî hengâmesi içinde sülûk etmesi lâzımdır. İşte bu hengâme her dem daha harâretlidir veyâ nice sâliki sür'atle Hakk'a îsâl eder.

معدن گرمیست اندر لامکان هفت دوزخ از شرارش یك دخان

4627. *Harâretin ma'deni lâ-mekândadır. Yedi cehennem onun kıvılcımından bir dumandır.*

"Şerâr", "kıvılcım" ma'nâsına olan "şerâre"nin cem'idir, "kıvılcımlar" demektir. Ya'nî, aşk ateşi, mekândan münezzeh olan vücûd-ı hakîkîde harâretin ma'deni ve menba'ıdır. Zîrâ bütün eşyâ zuhûra olan hubb-i ilâhînin harâ-

retinden peydâ olmuştur. Nitekim Hz. Pîr efendimiz *Aşk-nâme*'lerinin bir beytinde şöyle buyururlar:

عشق بودست نوجد اشیا　　همه از نور عشق شد پیدا

"Aşk eşyânın mûcidi olmuştur. Bütün eşyâ aşkın nûrundan zâhir oldu."

Bu aşk ateşi o kadar şiddetlidir ki, yedi cehennem o ateşin saçtığı kıvılcımlardan bir dumandır.

در بیان آنکه دوزخ گوید که قنطرهٔ صراط بر سر اوست ای مؤمن از صراط
زودتر بگذر و بشتاب تا عظمت نورتو آتش مرا نکشد جُزْ یَا مُؤْمِنُ فَاِنَّ نُورَكَ أَطْفَأَ نَارِی

Onun beyânındadır ki: Üzerinde sırât köprüsü olan cehennem der ki: "Ey mü'min sırâttan pek çabuk geç ve acele et; tâ ki senin nûrunun azameti benim ateşimi söndürmesin!" "Geç, ey mü'min! Zîrâ senin nûrun benim ateşimi söndürdü."

Bu sürh-i şerîfte şu hadîs-i şerîfe işâret buyurulur: تقول النار للمؤمن يوم القيامة جز يا مؤمن فقد أطفأ نورك لهبى ya'nî "Kıyâmet gününde ateş mü'mine der ki: Ey mü'min! Geç! Senin nûrun benim alevimi söndürdü."

Ma'lûm olsun ki, cennet ve cehennemin her bir âlemde mezâhiri mevcûddur.

1-İlm-i ilâhî mertebesinde a'yân-ı sâbiteleri vardır.

2-Vücûd-ı ilmîlerinin emsâli âlem-i misâlde mütekevvindir.

3-Âlem-i şehâdet olan dünyâda her ikisi de karışık olarak zâhirdir. Zîrâ âlem-i şehâdet âlem-i âhirete nazaran geniş değil ise de daha toplu ve cem'iyetlidir. Nitekim elem ve lezzetin imtizâcını her zaman bu dünyâda zevkan biliriz.

4-Âlem-i insânîde mevcûddur. Zîrâ makām-ı rûh ve kalb ve kemâlâtı ayn-ı naîmdir; ve nefis ve hevâ ve muktezayâtı ayn-ı cehennemdir. Bunun için makām-ı kalb ve rûha dâhil olan ve ahlâk-ı hamîde ve sıfât-ı marziyye ile muttasıf olanlar envâ'-ı râhat ile müsterîh olurlar. Nefis ve lezzâtı ve hevâ ve şehevâtı ile meşgûl olanlar, envâ'-ı belâlar ile muazzeb olurlar.

Celâleddîn-i Devvânî (k.s.) *Zevrâ Hâşiyesi*'nde buyurur ki: "Hak Teâlâ'nın وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ (Tevbe, 9/49) ya'nî "Cehennem kâfirleri el-ân kaplayıcıdır" âyet-i kerîmesini te'vîle hâcet yoktur. Zîrâ küffârın kötü i'tikādları ve ahlâk-ı nâ-marziyyeleri neş'e-i uhrâda cahîm sûretinde zuhûr edip küffârı muazzeb kılacaktır." Arazlardan ibâret olan ahlâk ve a'mâl-i insâniyyenin âlem-i âhirette kendilerine münâsib sûretlerde zâhir olacağı bu *Mesnevî-i Şerîf*'in müteaddid mahallerinde ve ezcümle 2. cildin 959 numarasına müsâdif olan وقت محشر هر عرض را صورتیست . صورت هر یك عرض را نوبتیست [ya'nî "Vakt-i mahşerde her araza bir sûret vardır; her arazın sûretine bir nevbet vardır"] beyt-i latîfinde geçti. Binâenaleyh cennet ve cehennemin beşinci mezâhiri dâr-ı âhirette olmuş olur; ve bu mertebede bunlar cismânîdir. Velâkin bu cismâniyette rûhâniyet hâli gālibdir. Nefsâniyet hâli gālib olan bu dünyânın hâline bakıp da cennet ve cehennem-i cismânî hakkında istidlâlen hüküm verenler hatâ ederler. Âtîdeki ebyât-ı şerîfede cehennemin ve cennetin bu zikr olunan merâtibine işâretler vardır.

ز آتش عاشق ازین رو ای صفی می شود دوزخ ضعیف و مُنْطَفی

4628. *Ey safî! Âşığın ateşinden bu yüzden cehennem zayıf ve sönücü olur.*

Ya'nî, ey aşk-ı ilâhî ateşi ile kalbindeki mâsivâ hayâllerinin çörçöpleri yanıp tutuşarak sâfî kalmış olan sâlik! Âşığın aşkının ateşinden ve bu aşk ateşinin yüzünden nefs-i cehennemin alevi zayıf ve sönücü olur. Zîrâ nefis dahi âhiretin cehennem-i cismânîsi tabîatindedir. Hak Teâlâ tarafından cehenneme هَلِ امْتَلَأْتِ (Kāf, 50/30) ya'nî "Doldun mu?" diye hitâb buyurulur; ve cehenneme هَلْ مِنْ مَزِيدٍ (Kāf, 50/30) ya'nî "Daha var mı?!" diye cevâb verir; bir türlü doymak bilmez. Nefis dahi ne kadar huzûzât-ı dünyeviyye verilmiş olsa "Daha var mı?" der. Meselâ yüz bin lira verilse, iki yüz bin ister, beş yüz bini bir milyon ve bir milyonu iki milyon yapmak ister ve ilâ-nihâye böylece gider. Kanâat aslâ şânından değildir.

گویدش بگذر سبك ای محتشم ور نه از انوار تو مرد آتشم

4629. *Ona der: "Ey muhteşem! Çabuk geç! Yoksa senin nûrlarından ateşim söndü."*

Nefis cehennemi âşığa der ki: "Ey muhteşem! Benim akabelerimi ve derekelerimi çabuk geç! Yoksa senin aşkının nûrlarından benim ateşim ve alevlerim olan hevâlarım söndü. "Murden", "ölmek" masdarı, Fârisî'de ateş hakkında "sönmek" ma'nâsında müsta'meldir.

کفر که کبریت دوزخ اوست بس بین چه می پَخْسانَدْ او را این نفس

4630. [4610] *Küfür ki, cehennemin kibriti odur, gör ki, ancak bu nefes onu nasıl pejmürde eder!*

"Pehsânîden", pejmürde olmak ve erimek, gamdan ve derdden kurtulmak (*Burhân*). Ya'nî, nefis cehennemin alevlerini parlatan şey Hakk'ı ve ehl-i Hakk'ı inkâr etmek kibritidir. Cehennem bu küfür ve inkâr kibritinden tutuşur. Bak ki, ancak bu insân-ı kâmilin nefesi o cehennemi nasıl pejmürde eder ve soldurur!

زود کبریتت بدین سودا سپار تا نه دوزخ بر تو تابد نه شَرَار

4631. *Çabuk kibritini bu sevdâya ısmarla! Tâ ki ne cehennem, ne kıvılcımlar senin üzerine parlamasın!*

Çabuk bu inkâr kibritini bu sevdâya, ya'nî Hakk'ın ve ehl-i Hakk'ın aşkına ve muhabbetine tevdî' et! Tâ ki bu aşkın nûru sebebiyle senin üzerine ne nefis cehennemî ve ne de onun kıvılcımlar mesâbesinde olan sıfatları parlamasın! Ma'lûm olsun ki, bir küfr ve inkâr-ı celî ve bir de inkâr-ı hafî vardır. "Küfr-i celî", Hakk'ın ve enbiyâsının inkârıdır. "Küfr-i hafî" ise, Hakk'a ve peygambere îmân ettikten sonra, Hakk'ın nâibleri ve peygamberin vârisleri olan evliyâyı ve kâmilleri inkâr etmektir. Evvelki münkirler dünyâda nefis cehenneminde ve âhirette dahi cehennem-i cismânîde müebbeden muazzeb olurlar; ve ikinci münkirler ise, dünyâda nefis cehenneminde muazzeb olurlar ve âhirette dahi bu sıfât-ı nefsâniyyeleri yüzünden âsî olduklarından onlar hakkında âsî olan mü'minler hakkındaki muâmele cârî olur.

گویدش جنت گذر کن همچو باد ور نه گردد هر چه دارم من کساد

4632. *Cennet ona der: "Rüzgâr gibi geç! Yoksa ben her ne tutarsam kesâd olur."*

Ehl-i aşka gelince: Onun aşkından cehennem ateşi söndüğü gibi, ona cennet de der ki: "Ey âşık-ı Hak! Benim üzerimden rüzgâr gibi geç! Yoksa mezâhir-i cemîleden ve güzel sûretlerden bende her ne varsa revâcsız ve kesâd olur." Zîrâ bütün kâinâtın hüsn ve cemâli ve revnakı rûh-ı kudsînin ve ârif-i rabbânînin güzelliğinin pertevidir. Binâenaleyh ârifin vücûdu asıl ve cennetin vücûdu ise fer' olur.

که تو صاحب خرمنی من خوشه چین　　من بتی ام تو ولایتهای چین

4633. *"Zîrâ sen harman sâhibisin. Ben ise başak toplayıcıyım. Ben bir putum, sen ise Çin'in vilâyetlerisin!"*

"Ey Hakk'a olan aşkı kâmil olan ârif! Sen harman sâhibisin, ya'nî cem'iyyet-i esmâiyyeyi hâizsin. Ben ise senin harmanında başak toplayıcıyım, ya'nî ba'zı esmânın mazharıyım; ve meselâ ben bir putum ve sûretim, sen ise bütün put sûretlerini hâvî olan Çin vilâyeti mesâbesindesin!"

هست لرزان زو جحیم و هم جنان　　نی مر این را نی مر آن را زو امان

4634. *Ondan hem cehennem ve hem cennetler titreyicidir. Ne buna, ne ona ondan emân olur.*

"Emân", emînlik, korkusuzluk. İkinci mısrâ'daki "mer" kelimeleri zevâiddendir. Yukarıdaki îzâhât mûcibince insân-ı kâmilden ve âşıktan hem cehennem ve hem de cennet titreyicidir. Bu insân-ı kâmilden ne cennet ve ne de cehenneme emînlik ve korkusuzluk vardır. Zîrâ cehennem bu âşığın nûrundan dolayı ateşinin sönmesinden korkar; ve cennet dahi kendi güzelliğinin revâcsızlığından korkar. Revâcsızlıktan korkmak budur ki: Bir güzelin güzelliği kendisinden daha güzel geldiği vakit nazarlardan sukût eder.

رفت عمرش چاره را فرصت نیافت　　صبر بس سوزان بد و جان بر نتافت

4635. *Onun ömrü gitti, çâreye fırsat bulmadı. Sabır çok yakıcı idi ve cân tâkat getiremedi.*

Velhâsıl o şehzâdenin mukadder olan ömrü gitti, ma'şûkuna vusûl için çâre tedârikine fırsat bulamadı. Kendi mesleğinde ve meşrebinde sabretti ise de, bu sabır onun cânını yakıcı idi; ve cânı bu yanmaya-tâkat getiremedi. Bu, sâlik ahyâr tâifesinin meşrebinde olduğuna işâret buyurulur. Nitekim yukarıda 4623 numaralı beyitte îzâh olundu.

مدتی دندان کَنَانْ این می کشید　　نارسیده عمر او آخر رسید

4636. *Bir müddet diş sıkarak bunu çekti. Erişmemiş iken onun ömrü nihâyete erişti.*

O şehzâde insân-ı kâmilin huzûrunda bir müddet dişini sıkarak zahmetini çekti. Fakat maksûdu olan Hakk'a vâsıl olmaksızın onun ömrü nihâyete erişti. İsmâîl Hakkı (k.s.) hazretleri *Usûl-i Aşere*'nin şerhinde şöyle buyurur:

"Tarîk-ı ahyârın sâliklerinde uzun zamanda Hakk'a vâsıl olanlar azdan azdır. Zîrâ tarîk-ı zühddür, tarîk-ı aşk değildir. Onun için uzun zamâna muhtâçtır. Âşığın üç senede kat' ettiği menâzili onlar otuz senede kat' ederler. Maahâzâ bu da her birine müyesser olmaz; belki çoğu yolda kalır."

صورت معشوق زو شد در نهفت　　رفت شد با معنیٔ معشوق جفت

4637. *Ma'şûkun sûreti ondan gizlide oldu. Gitti, ma'şûkun ma'nâsı ile çift oldu.*

"Ma'şûkun sûreti"nden murâd, mezâhir-i sıfât ve esmâdır. "Ma'şûkun ma'nâsı"ndan murâd, zât-ı ulûhiyyettir. Zîrâ هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ (Hadîd, 57/3) [ya'nî "Evvel O'dur ve âhir O'dur ve zâhir O'dur ve bâtın O'dur"] âyet-i kerîmesi mûcibince bu eşyâ Hakk'ın zâhiridir ve Hak eşyânın bâtınıdır. Nitekim ârifin biri buyurur:

دو جهان يك حقيقت است اى شاه　　ظاهرش خلق باطنش الله

"İki cihân bir hakîkattir [ey şâh]! Onun zâhiri halktır, onun bâtını Allâh'tır."

Ahyâr tâifesi ise tenzîh-i sırf ehli olup, Hakk'ın zâtını eşyâdan tenzîh edecek, "Hakk'ın âlemi ihâtası ilmîdir" derler ve ma'şûk-ı hakîkî olan Hakk'ın sûreti ve zâhiri onların i'tikâdından gizli kalır. Vaktâki ölüm vâsıtasıyla cisim ve cismâniyetten kurtulurlar, ancak o vakit Hakk'ın zâtına ve sıfâtına vâkıf ve vâsıl olurlar. Şehzâde dahi bu tâifeden olduğundan, bu hayât-ı dünyeviyyesinde ma'şûkun sûreti ondan gizli kaldı. Vaktâki bu âlemden intikâl etti, ma'şûkun ma'nâsına kavuştu ve çift oldu.

گفت لبسش گر ز شَعْر و شُشْتَرست　　اعتناق بی حجابش خوشترست

4638. *Dedi: "Onun libâsı şa'rden ve Şüşter'den olsa bile, ona i'tinâk hicâbsız daha hoştur."*

"Şüşter", Îrân'da bir şehrin adıdır. "Libâs-ı Şüşterî" bu şehirde yapılır (*Burhân*). "Şa'r", kıl ve ince ibrişimden yapılan bir nevi' libâs (*Gıyâsü'l-Lügāt*). "İ'tinâk", muânaka etmek ve boynuna sarılmak. Ankaravî nüshasında "şa'r" ile "Şüşter" arasında vâv-ı âtıfe vardır, Hind nüshalarında yoktur, terkîb-i izâfî üzeredir. Ya'nî şehzâde intikâlden sonra hâl dili ile dedi ki: "Eğer ma'şûkun libâsı ince ipekten ve Şüşter şehrinden olsa veyâhud Şüşter şehrinin ince ipek libâsından olsa bile, o libâsı çıkarıp o ma'şûku hicâbsız olarak i'tinâk etmek

ve boynuna sarılmak daha hoştur." Ya'nî Zât-ı Hakk'ı mezâhir-i kevniyye libâsından tecrîd etmek daha latîftir.

من شدم عریان از تن واز خیال　　می خرامم در نهایات الوصال

4639. *"Ben cisimden ve hayâlden uryân oldum. Visâlin nihâyetlerinde salınıyorum."*

"Hayâl"den murâd birkaç vecih ile olabilir:

1-Hayâl "ten"in atf-ı tefsîri olur. Zîrâ cisim ve cismâniyet hayâldir. Nitekim Şeyh-i Ekber efendimiz Fass-ı Süleymânî'de: Beyit:

انما الکون خیال و هو حق فی الحقیقة　　والذی یفهم هذا حاز اسرار الطریقة

"Kevn ancak hayâldir ve o hakîkatte Hak'tır. Bunu anlayan kimse tarîkatin esrârını hâiz oldu" buyurur.

2-Cismâniyetle âlem-i kesâfete ve hayâl ile âlem-i letâfet olan misâl ve ervâh mertebelerine işâret buyurulur. Zîrâ bu mertebelerde taayyün cihetiyle ikilik ve Hakk'ın gayriyeti vardır. Sâlik bu mertebelerden urûc edince, kendinin kendiliği ve gayriyeti kalmaz.

3-Cisim ile sâlikin cismine ve hayâl ile sâlikin bu âlem-i cismânîde Hak hakkındaki i'tikâdına işâret olunur. Zîrâ ahyâr tâifesinin i'tikâdları tenzîh-i sırfa müstenid olup, onlar Hakk'ın eşyâyı ihâtasını وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا (Talâk, 65/12) ya'nî "Allah muhakkak her bir şeyi ilmen kapladı" âyet-i kerîmesi mûcibince "ilmîdir" derler. Ve فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللَّهِ (Bakara, 2/115) ya'nî "Her ne tarafa dönseniz Hakk'ın vechi ve zâtı vaki'dir" âyet-i kerîmesiyle emsâli olan âyâtı ve ahâdîs-i şerîfeyi kendi hayâllerinde te'vîl ederler. Vaktâki cismâniyetten kurtulurlar, âlem-i hakîkatte bu hayâllerinden dahi kurtulurlar.

"Visâlin nihâyetleri"nden murâd, sâlikin kendi hakîkatinin sâbit olduğu ilm-i ilâhî mertebesidir; ve bu hakîkat onun şey'iyyetidir. Nitekim Hz. Pîr efendimiz 3. cildin 3887 numarasından i'tibâren bu urûcu beyân buyurmuş ve 3892 numaralı beyitte: گویدم کَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ . پس عدم گردم عدم چون ارغنون [ya'nî "Böyle olunca adem olurum ve adem erganûn gibi bana der ki: Biz O'na rücû' edicileriz!"(Bakara, 2/156)] buyurmuşlar idi. Oradaki îzâhâta mürâcaat olunsun.

Ya'nî, ben hayâlden ibâret olan tenden ve cismâniyetten soyundum; artık visâlin nihâyetleri olan kendi hakîkatime vâsıl oldum.

این مباحث تا بدینجا گفتنیست　　هر چه آید زین سپس بنهفتنیست

4640. [4620] *Bu mebhasler buraya kadar söylenmeye lâyıktır. Bundan sonra her ne gelirse gizlenmeye lâyıktır.*

"Güftenî" ve "nühüftenî"deki "yâ"lar yâ-yı liyâkattir. Ya'nî, bu urûc bahisleri buraya kadar söylenmeye lâyıktır ve urûc hâlinden sonra her ne gelirse ve ne vâki' olacak ise, avâmmın idrâkinden gizlenmeye lâyıktır. Zîrâ âriflerin o esrârı, ma'rifetten bî-behre olan avâmma keşf ve ifşâ etmeleri câiz değildir.

ور بگویی ور بکوشی صد هزار　　هست پیکار و نگردد آشکار

4641. *Ve eğer söylesen, yüz bin sa'y etsen nizâ' olur ve âşikâr olmaz.*

"Peykâr", cenk ve kavga ve nizâ', demektir. Ya'nî, bu esrârı söylesen ve söylemeye de birçok cehd ve gayret etsen, ulemâ-i zâhire ile aranda boşuna cidâl ve nizâ' vâki' olur. Zîrâ onlar ilm-i kelâmın kıyl u kâlleriyle mukâbeleye kalkarlar, sen mukâbele edip onların delîllerini dekâyık-ı kur'âniyye ve ahâdîs ile ibtâl edersin, onlar yine inâd edip birtakım delîllere mürâcaat ederler. Velhâsıl münâzara ve cidâl uzayıp gider ve hakîkat yine zâhir olmaz.

تا بدریا سیر اسب و زین بود　　بعد ازینت مرکب چوبین بود

4642. *Deryâya kadar atın ve eyerin seyri olur; bundan sonra sana ağaçtan merkeb olur.*

"Zîn", at üzerindeki eyer demektir. "Ağaç merkeb"den murâd, ahşab gemi ve kayıktır. Ya'nî, meselâ at ve eyer ile denize gidinceye kadar karada yürünür. Deniz kenarına geldikten sonra artık gemi ve kayık gibi vâsıtalar lâzımdır. Bunun gibi, söz ve kelâm ma'nânın atı ve eyeri gibidir. Hakîkat deryâsının kenarına kadar giden ma'nâlar, bu sûret ve elfâz atına binerek gider ve hakîkat deryâsına âid ma'nâlar için bu elfâz ve kelâm işe yaramaz; onlar için sükût gemisi lâzımdır.

مرکب چوبین بخشکی ابترست　　خاصّ آن دریاییان را رهبرست

4643. *Ağaçtan merkeb karada ebterdir. Husûsiyle o, deryâya mensûb olanlara rehberdir.*

Ağaçtan merkeb, ya'nî gemi karada ebter ve hayırsız olduğu gibi, sükût gemisi de kara mesâbesinde olan bu sûret ve kesâfet âleminde işe yaramaz.

Birtakım ma'nâların beyânı için bu cismâniyet âleminde elfâz ve kelimât kullanmak zarûrîdir. Nitekim bu *Mesnevî-i Şerîf*'te henüz cismâniyet âleminde müstağrak olan sâlikler için birçok sözler söylenmiştir; ve ba'zı hakāyık dahi zâhirde meskût bırakılmıştır. Nitekim şüttârîlerden olan üçüncü şehzâdenin kıssası da aşağıda görüleceği üzere beyân buyurulmayarak, *Mesnevî-i Şerîf*'e nihâyet verilmiştir. Zîrâ bu şehzâdenin hâli hakkında sükût gemisine binmek îcâb etmiştir; ve bu sükût gemisi ancak hakîkat deryâsına mensûb olanlara rehber olur.

این خموشی مرکب چوبین بود　　بحریان را خامشی تلقین بود

4644. *Bu susmaklık ağaç merkeb olur. Bahrî olanlara susmaklığı telkîn olur.*

Hakîkat deryâsına ve sırr-ı vahdete âid olan ma'nâlarda bu sükût ve susmaklık gemi mesâbesinde olur. Hakîkat deryâsına mensûb olanlara ve sırr-ı vahdete âşinâ olanlara susmak lâzım geldiğini telkîn etmek olur.

هر خموشی که ملولت می کند　　نعره های عشق آن سو می زند

4645. *Her bir susmuş ki, seni melûl eder, aşk na'ralarını o tarafta vurur.*

Sırr-ı vahdete dâir söz söylemekten susmuş olan her bir ârif, bu sükûtu ile seni melûl eder ve usandırır. Fakat aşk na'ralarını rûh-ı şerîfi ile o hakîkat deryâsı tarafında vurur. Nitekim Hz. Pîr efendimiz bir beyitlerinde şöyle buyururlar. Beyit:

بگوشها برسید حرفهای ظاهر من　　بهیچ کس نرسد نعره های جانی من

"Benim zâhirî sözlerim kulaklara erişir; fakat câna mensûb olan benim na'ralarım hiçbir kimseye erişmez."

تو همی گویی عجب خامش چراست　　او همی گوید عجب گوشش کجاست

4646. *Sen dersin ki: "Acabâ niçin sâkitlir?" O der ki: "Acabâ onun kulağı nerededir?"*

Sen o ârifin sükûtundan usanıp içinden dersin ki: "Acabâ bu ârif niçin susuyor ve söz söylemiyor?" O ârif de der ki: "Acabâ o kimsenin cân kulağı nerededir ki, benim cânımın na'ralarını işitmiyor?" Ma'lûm olsun ki, insân-ı kâmilin huzûrunda bulunan bir sâlikin o kâmilin söz söylemesini beklemesi doğru değildir. Zîrâ insân-ı kâmil sâlikin bâtınında mutasarrıftır ve maksûd

olan da budur. Nitekim Hz. Mevlânâ efendimiz *Fîhi Mâ Fîh*'lerinin 31. faslında şöyle buyururlar:

"Senin evliyâ-yı Hakk'a nazar etmen ile onların sende tasarrufu ve bî-kelâm ve bahs olarak maksûdların husûlü ve seni menzil-i vasla eriştirmeleri mümkindir."

من ز نعره کر شدم او بی خبر تیز گوشان زین سمر هستند کر

4647. *Ben na'radan sağır oldum, o bî-haberdir. Kulağı keskin olanlar bu semerden sağırdırlar.*

"Ker", sağır; "semer", kıssa ve hikâye demektir. Ya'nî, ben cânımın vurduğu na'raların şiddetinden sağır oldum, halbuki o kimsenin bu na'ralarımdan haberi yoktur. Benden zâhirî sözlere muntazırdır. Rûhlarının kulağı keskin olanlar dahi bu aşk ve sırr-ı vahdete dâir olan kıssa ve hikâyeden sağır oldular.

آن یکی در خواب نعره می زند صد هزاران بحث و تلقین می کند

4648. *O bir kimse uykuda na'ra vurur. Yüz binlerce bahs ve telkîn eder.*

Ârifin huzûrunda oturup onun cânının na'ralarını duymayarak, zâhirî kelâmı bekleyen kimsenin misâli budur ki: Bir kimse uyurken uykusu içinde rü'yâsında na'ra vurur. Karşısında gördüğü kimseler ile birçok bahs ve münâzaralar eder ve onlara birtakım ma'nâlar telkîn eder.

این نشسته پهلوی او بی خبر خفته خود آنست و کر زان شور و شر

4649. *Bu onun yanında oturmuş olan bî-haberdir. Uyumuş olan ise odur ve o şûr u şerden sağırdır.*

Bu uyuyan kimsenin yanında uyanık olarak oturmuş olan kimse, uyuyan adamın na'ralarından ve mübâhaselerinden ve telkînlerinden bî-haberdir. Şimdi bir mukâyese yapılmak lâzım gelirse, o uyuyan adamın hâlinden o bî-haber olan kimse, onun hâline nazaran uyumuş demektir. Uyuyan kimsenin mübâhaselerinden ve şerr u şûrundan uyanık kimsenin kulağı sağırdır. Bunun gibi, insân-ı kâmil dahi bu âlem-i sûretten uyumuş ve gözlerini âlem-i hakîkate açmıştır. Na'ralarını o âlemde vurur; ve âlem-i sûrete gözlerini açmış ve bu âlemde uyanık bulunmuş olan kimse ise, âlem-i hakîkate gözlerini kapamış ve uyumuştur.

و آن کسی کش مرکب چوبین شکست غرقه شد در آب او خود ماهیست

4650. [4630] *Ve o bir kimse ki, o ağaç merkebi kırdı, suya gark oldu; o muhakkak balıktır.*

Ya'nî, sükût gemisini kırıp söz söyleyen ârif ise, hakîkat deryâsına gark olmuştur. O, bu hakîkat deryâsının balığıdır.

نه خموشست و نه گویا نادریست حال او را در عبارت نام نیست

5651. *Ne sâkittir ve ne söyleyicidir, bir acîbdir. Onun hâline ibârede ad yoktur.*

Bu beyt-i şerîfin ma'nâsında vecihler vardır. Bir vechi budur ki: O sırr-ı vahdet hakkında ne sâkittir ve ne söyleyicidir; acîb bir şeydir. Onun hâlini beyân için ibârede ve lafızlarda bir ad bulmak kâbil değildir. Nitekim bu *Mesnevî*'de hakâyıka müteallık çok sözler vardır; ve sırr-ı vahdete dâir olan sözler bunların zımnındadır. Sâlik zevk ve hâl sâhibi olmayınca bu sözlerden kendi hayâline göre birtakım ma'nâlar çıkarır. Binâenaleyh bu sözler o sâlike karşı söylenmemiş ve Hz. Pîr dahi ona karşı sâkit kalmış olur. Hâl ve zevk-i rûhânî sâhibi olan sâlikler ise, Hz. Pîr'in murâdını anladıklarından, bunlara karşı da Hz. Pîr söyleyici olmuş olur.

Diğer bir vecih dahi budur ki: Hakîkat deryâsına gark olup makām-ı ittihâdda bulunan ârifin vücûdu hem vardır, hem yoktur. Söz söylediği vakit bu varlığı i'tibâriyle halkın nazarında söyleyicidir ve yokluğu i'tibâriyle de hakîkatte sâkittir. Zîrâ onun mazharında mütekellim olan Hak'tır. Beyit:

Mansûr "ene'l-Hak" söyledi,
Haktır sözü, Hak söyledi.

Velhâsıl bu makām-ı ittihâdda bulunan ârife isim bulup vermek kâbil değildir. Zîrâ "insan" denilse, hâli insanların hâline benzemez. "Hak" denilse, Hak Teâlâ sûretten münezzehtir. Binâenaleyh ona ne "insan" ve ne de "Hak" ismini koymak mümkin değildir. Bu ârif acîb bir şeydir, vesselâm!

نیست زین دو هر دو هست آن بو العجب شرح این گفتن برونست از ادب

4652. *O bü'l-aceb bu ikiden değildir, her ikisidir. Bunun şerhini söylemek edebden hâriçtir.*

"Bü'l-aceb", çok acîb demektir. "Edeb", âdet ve kâide ve salâh-ı nefs ma'nâlarınadır. Ya'nî, o çok acîb olan insân-ı kâmil, bu iki sınıftan, ya'nî söy-

leyici ve susucu sınıflarından değildir. Bir bakıma göre de hem söyleyici ve hem de susucudur. Nitekim yukarıda îzâh olundu. Eğer "söylemek ve susmak, birbirinin zıddı olan iki hâl bir kimsede nasıl ictimâ' eder?" diye taaccüb edip şerhini istersen, bunun şerhini bu *Mesnevî-i Şerîf*'de bu bahiste söylemek Hakk'a karşı edeb hâricidir; ve burada geçen îzâhâttan ziyâde bir şey söylemek ve bu bahsi açmak câiz değildir. Şu kadar söyleyelim ki, ehl-i hakîkat insân-ı kâmil hakkında "câmiu'l-ezdâd" demişlerdir.

این مثال آمد رکیك و بی ورود لیك در محسوس ازین بهتر نبود

4653. *Bu misâl zayıf ve bî-vürûd geldi. Fakat mahsüsde bundan daha iyisi olmadı.*

"Vürûd", gelmek ve hâzır olmak demektir. Ya'nî, yukarıda "kelâm"ı ata ve eyere ve "sükût"u dahi gemiye ve "insân-ı kâmil"i hakîkat deryâsının balığına teşbîh ettik. Bu misâl zayıf geldi ve maksadın beyânına kâfî olmadı. Fakat bu his âleminde bu misâlden daha iyisi bulunamadı. Binâenaleyh hem söylemiş ve hem de söylememiş olduk. Beyt-i Hakîm Senâî (k.s.):

باز گشتم زآنچه گفتم زانکه نیست در سخن معنی ودر معنی سخن

"Söylediğim şeyden rücû' ettim. Zîrâ ki sözde ma'nâ ve ma'nâda da söz yoktur."

Ve Hz. Pîr *Fîhi Mâ Fîh*'lerinin 51. faslında bu ma'nâda şöyle buyururlar:

"Mansûr'un muhabbeti derece-i nihâyeye vâsıl oldukda kendisine düşman oldu ve kendisini ma'dûm kılıp "Ene'l-Hak" ya'nî "Ben fânî oldum, Hak kaldı" dedi. Bu ise gāye-i tevâzu' ve nihâyet-i abdiyyettir; ya'nî "ancak O vardır" demek olur. Binâenaleyh da'vâ ve tekebbür "Sen Hudâ'sın ve ben bendeyim!" demendir. Bu hâlde kendinin mevcûdiyetini de isbât etmiş olursun ve burada ikilik îcâb eder; ve senin "Hüve'l-Hak" demen dahi ikiliktir. Zîrâ "ene" olmadıkça "Hüve" mümkin olmaz. Binâenaleyh "ene'l-Hak" kelâmını Hak söyledi, çünkü O'ndan gayrı bir mevcûd yoktu ve Mansûr fânî olmuş idi. O söz Hakk'ın kelâmı idi. Âlem-i hayâl, âlem-i musavverât ve mahsûsâta nisbetle vâsi'dir. Zîrâ bütün musavverât hayâlden doğar; ve âlem-i hayâl, hayâlin vücûd bulduğu âleme nisbetle dardır. Söz ile bu kadar anlaşılır, yoksa hakîkat-i ma'nânın lafız ve ibâreden ibâret olması muhâldir. Sözün fâidesi odur ki, seni talebe sevk eder, yoksa söz matlûbu hâsıl etmez. Eğer böyle olsa idi, bu kadar mücâhedeye ve kendinin fenâsına hâcet olmaz idi."

متوفی شدن بزرگین از شهزادگان و آمدن برادر میانین بجنازهٔ برادر که آن
کوچگین صاحب فراش بود از رنجوری و نواختن پادشاه میانین را تا او هم لنگ احسان
شد و ماند پیش پادشاه صد هزار غنایم غیبی و عینی بدو رسید از دولت و نظر آن پادشاه

Şehzâdelerden büyüğünün müteveffâ olması ve ortanca kardeşin kardeşinin cenâzesine gelmesi; zîrâ küçüğü hastalıkta sâhib-firâş idi. Ve pâdişâhın ortancayı okşaması. Nihâyet o dahi ihsânın topalı oldu ve şâhın huzûrunda kaldı. O pâdişâhın devletinden ve nazarından ona yüz bin gaybî ve aynî ganîmetler erişti

Büyük şehzâdenin kıssası zımnında, ahyâr tâifesinden olan sâlikin hâli beyân buyuruldu. Bu sürh-i şerîfte de ortanca şehzâdenin kıssası zımnında ebrâr tâifesinden olan sâliklerin sülûkü ve netîcesi beyân buyurulacak ve bu nevi' sâlikin Hak yolunda ne vecih ile insân-ı kâmilin ihsânının topalı olarak sülûkünü itmâm edemediği îzâh edilecektir.

کوچکین رنجور بود و آن وسط بر جنازهٔ آن بزرگ آمد فقط

4654. *Küçük hasta idi ve yalnız o ortanca o büyüğün cenâzesine geldi.*

Ya'nî, küçük şehzâde zümre-i şüttârîlerden olduğundan, aşk hastası idi. Binâenaleyh ma'şûka vâsıl olmadan vefât eden büyük kardeşinin cenâzesinde bulunamadı. Onun cenâzesinde yalnız ebrâr meşrebinde olan ortanca kardeşi bulundu.

شاه دیدش گفت قاصد این کیست که ازان بحرست این هم ماهیست

4655. *Şâh onu gördü, kāsıd olarak dedi ki: "Bu kimdir? O bahrden midir? Bu da balık mıdır?"*

Şâh, ya'nî insân-ı kâmil o ortanca şehzâdeyi gördü. Bütün ahvâlini bildiği hâlde, kasden, muarrife ve rehbere sordu ki: "Bu kimdir? Bu da vahdet ve aşk denizinden midir? Bu da o denizin balığı mıdır?"

پس معرف گفت پور آن پدر　　این برادر زان برادر خردتر

4656. *Sonra muarrif dedi: "O babanın oğludur. Bu kardeş o kardeşten daha küçüktür."*

"Muarrif", ekâbirden bir kimsenin huzûruna çıkan bir kimseyi, ahvâlini beyân ederek takdîm eden şahıs demektir. Ma'lûm olsun ki, mü'minlerin babası Sultân-ı enbiyâ (s.a.v.) Efendimiz'dir; ve mü'minler sûret-i umûmiyyede üç sınıftan hâriç değildir. Bu sınıflar da ahyâr, ebrâr ve şüttâr sınıflarıdır. Binâenaleyh bu üç sınıfa mensûb olan mü'minler birbirlerinin kardeşidir; ve Resûl-i Ekrem hazretlerinin şehzâdeleridir. Büyük ve ortanca ve küçük olmaları budur ki: "Ahyâr" meşrebinde olan şehzâde a'mâl-i zâhiresine kıymet verdiğinden sûretlere bağlanmış kalmış ve ma'nalara teveccüh edememiştir; ve bu reviş sâlikin ibtidâî hâlidir. "Ebrâr" meşrebinde olan ikinci şehzâde tasfiye-i bâtına meşgûl olduğundan, kısmen ma'nâya teveccüh etmiş ise de, keşf ve kerâmât gibi sûretlerden ve hayâllerden alâkasını kesmemiştir. Bu da sâlikin vasat hâlidir. "Şüttâriler"den olan üçüncü şehzâde موتوا قبل ان تموتوا [ya'nî "Ölmeden evvel ölünüz!"] emrine imtisâlen mevt-i ihtiyârîyle ölmüş ve sûret ve ma'nâdan geçerek Hakk'a vâsıl olmuştur. Bu da sülûkün nihâyetidir.

شه نوازیدش که هستی یادگار　　کرد او را هم بدین پرسش شکار

4657. *Şâh "Sen yâdigârsın!" diye onu okşadı. Onu dahi bu suâl ile şikâr etti.*

Şâh ortanca şehzâdeyi "Sen bize baba yâdigârısın!" diye okşadı ve taltîf etti. O şehzâdenin gönlünü böyle soruşturma ve istihrâcı ile avladı ve muhabbetini celb etti.

از نواز شاه آن زار حنیذ　　در تن خود غیر جان جانی بدید

4658. *O biryân olmuş zayıf, şâhın okşamasından kendi cismindeki cânının gayrı bir cân gördü.*

"Hanîz", biryân olmuş ve kızartılmış; "zâr", zayıf. "Hanîz" kelimesinin "bedîd" kelimesine kâfiye olması bu "bedîd" kelimesindeki dâl'in "zâl" ile ["bedîz"] okunmasıyla olur. "Dâl" harfinin nerelerde "dâl" ve nerede "zâl" okunacağını gösteren kâide aşağıdaki beyitlerde mezkûrdür: Beyt-i Şihâbeddîn-i Kirmânî:

هر کجا ما قبل وی جز حرف علت ساکنست همچو مرد و کرد و سرد و برد اورا دال خوان

هر کجا ما قبل وی ساکن بحرف علتست همچو باذ و بیذ و بوذ و باذ اورا ذال خوان

"Merd ve kerd ve serd ve berd kelimelerinde olduğu gibi, dâlin mâ-kabli harf-i illetin gayrı ve sâkin ise onu "dâl" oku! Bâz ve bîz ve bûz ve bâz kelimelerinde olduğu gibi, dâlin mâ-kabli harf-i illetle berâber sâkin ise onu "zâl" oku!"

Maahâzâ bu beytin birinci mısrâı Hind nüshalarında از نوازشهای آن شاه وحید sûretindedir. Ya'nî "O vahîd olan şâhın nevâzişlerinden" demek olur. Ya'nî şâhın muhabbeti ile biryân olan o zayıf şehzâde, şâhın bu teveccüh ve iltifâtından dolayı cismindeki rûh-ı hayvânîden başka rabbânî bir rûh gördü.

در دل خود دید عالی غلغله که نیابد صوفی آن در صد چله

4659. *Kendi kalbinde âlî gulgule gördü ki, sûfî onu yüz çilede bulmaz.*

Şehzâde şâhın teveccühünden ve nazarından dolayı kendi kalbinde âlî gulgule, ya'nî bâtınî bir hâl gördü ki, kendi ihtiyârıyla ve bir mürşidin izni olmaksızın halvete ve erbaîne giren bir sûfî o bâtınî olan hâli yüz çilede ve erbaînde bulamaz. "Çile", burada "sâliklerin bir köşede oturup riyâzât ve mücâhedât dâiresinde kırk gün ibâdetle meşgûl olmaları ve halktan uzlet etmeleri" ma'nâsınadır. Buna "erbaîn" ve "halvet" dahi derler.

عرصه و دیوار و سنگ و کوه تافت پیش او چون نار خندان می شکافت

4660. *Arsa ve duvar ve taş ve dağ parladı. Onun önünde gülücü nar gibi yarıldı.*
[4640]

"Nâr-ı handân", gülücü nar, olmuş ve çatlayıp açılmış olan nardan kinâyedir. Ya'nî, insân-ı kâmilin nazarından dolayı şehzâdenin kalb gözü açıldı ve onun önünde eşyâ-yı kesîfenin bâtınları olmuş ve çatlamış nar gibi yarılarak parladı.

ذره ذره پیش او همچون قباب دمبدم می کرد صد گون فتح باب

4661. *Onun önünde zerre zerre kubbeler gibi idi. Her dem yüz türlü feth-i bâb ederdi.*

Şehzâdenin kalb gözü önünde eşyâ-yı kesîfe zerre zerre kubbeler gibi zâhir olurdu. Şâh vakit vakit onun gözüne yüz türlü acîb kapılar açar idi. Ba'zı nüshalarda birinci mısrâ' ذره ذره پیش او چون آفتاب sûretindedir, ya'nî "Eşyâ onun önünde zerre zerre güneş gibi idi" demek olur.

باب گه روزن شدی گاهی شعاع　　خاك گه گندم شدی و گاه صاع

4662. *Kapı gâh pencere ve gâh şuâ' olurdu. Toprak gâh buğday, gâh ölçek olurdu.*

"Sâ'", buğday ölçtükleri ölçek demektir. Ya'nî, eşyâ-yı kesîfenin tarz-ı istihâlâtı şehzâdenin kalb gözüne münkeşif olup, kapı gâh pencere ve gâh sırf şuâ' ve ziyâ olurdu. Toprak gâh buğday ve gâh buğday ölçülen ölçek olurdu.

در نظرها چرخ بس کهنه و قدید　　پیش چشمش هر دمی خلق جدید

4663. *Felek nazarlarda çok eski ve kadîd idi. Onun gözünün önünde her bir dem halk-ı cedîd vardı.*

"Kadîd", eski libâs ve et kurusu ya'nî pastırma, demektir. Burada evvelki ma'nâ münâsibdir. Ya'nî, bu felek ve âlem-i suret sâlikin nazarlarında çok eski ve eski libâs olurdu. Onun gözünün önünde her bir anda yeni bir yaratılış olurdu. "Eski libâs"tan murâd, vücûd-ı hakîkînin sıfât-ı kadîmesidir.

Ma'lûm olsun ki, hâdisâtın vücûdu Hakk'ın hâlikıyet sıfatının mazhandır; ve Hakk'ın sıfatları zâtı gibi kadîmdir. Binâenaleyh Hak Teâlâ ezelen ve ebeden hâlıktır. Fezâ-yı bî-nihâyede keyfiyyet-i halkın ibtidâsı ve intihâsı yoktur. Ancak efrâd-ı hâdisden her birinin evveli ve âhiri vardır; ve bizim âlemimiz dahi evvele ve âhire tâbi'dir. Keyfiyyet-i hudûs vücûd-ı kadîmden münfek değildir. Zîrâ sıfât ve esmâ-i ilâhiyye ta'tîl kabûl etmez. Âlem-i hâdisi bizim dünyâmızdan ve âlemimizden ibâret zanneden hukemâ ve ulemâ-i zâhir arasında öteden beri hudûs ve kıdem hakkında birtakım ma'nâsız kıyl u kâller cereyân etmiştir. Hz. Şeyh-i Ekber efendimiz bu ma'nâya *Fusûsu'l-Hikem*'lerinde Fass-ı Âdemî'de فهو الانسان الحادث الازلی والنشأ الدائم الابدی [ya'nî "O ezelî olan insân-ı hâdistir ve ebedî olan neş'e-i dâimdir"] ibâresiyle işâret buyurmuşlardır ki, fakîr *Fusûsu'l-Hikem Şerhi*'nde açık bir sûrette ve delâil-i kur'âniyye ile îzâh ettim. Ve Hz. Pîr efendimiz dahi 3. cildin Dekûkî kıssasındaki از همه نومید گشتم ای خدا . اول و آخر تویی بی منتها [ya'nî "Der ki: Ey Hudâ! Cümleden ümîdsiz oldum, müntehâsız olan Evvel ve Âhir sensin!"] beyt-i şerîfinde bu ma'nâya işâret buyurmuşlardır. Zîrâ Hakk'ı evveliyet ve âhiriyet ile tavsîf eden hâdisin vücûdudur. Hak nihâyetsiz Evvel ve Âhir olunca keyfiyyet-i halkın ve hudûsün ezelî ve ebedî olduğuna şübhe kalmaz. Beyt-i şerîfin ikinci mısrâ'ında da "teceddüd-i emsâl"e işâret buyurulur. Bu teceddüd-i emsâl hakkındaki îzâhât dahi 1. cildin 1164 numarasına müsâdif olan پس ترا هر لحظه مرگ و رجعتیست . مصطفی فرمود دنیا ساعتیست [ya'nî "İmdi sana her lahza

ölüm ve ric'at vardır. Mustafâ, "Dünyâ bir sâattir" buyurdu"] beytinde ve yine o cildin 2066 numarasına müsâdif olan ناید آن الا که بر خاصان پدید . باقیان فی لَبْس مِنْ خَلْق جدید [ya'nî "O ancak hâslara zâhir olarak gelir; bâkîler "halk-ı cedîdden lebs İçindedir"] beytinde îzâh ve tafsîl olundu. Burada tekrâra hâcet yoktur.

روح زیبا چونکه وا رست از جسد　　از خدا بی شك چنین چشمش رسد

4664. *Rûh-ı zîbâ cesedden kurtulduğu vakit, şübhesiz Hudâ'dan ona böyle göz erişir.*

Güzel ve latîf olan rûh-ı insânî cismin hükümlerinden ve esâretinden kurtulduğu vakit, şübhesiz Hak Teâlâ tarafından o rûha böyle eşyânın hakîkatlerini görücü olan göz ihsân olunur.

صد هزاران غیب پیشش شد پَدید　　آنچه چشم محرمان بیند بدید

4665. *Yüz binlerce gayb onun önünde zâhir oldu. O şeyi ki mahremlerin gözü görür, gördü.*

İnsân-ı kâmilin nazarı yüzünden, o şehzâde gözü önünde, âlem-i gaybın birçok ahvâli zâhir oldu. Hakk'ın esrârına mahrem olan evliyânın gözlerinin gördüğü ahvâl-i gaybiyyeyi o şehzâde dahi gördü.

آنچه او اندر کتب برخوانده بود　　چشم را در صورت آن بر گشود

4666. *O şeyi ki, o kitâblarda okumuş idi, gözü onun sûretine açtı.*

Ya'nî, o sâlik, kalbinin gözünü ehl-i hakîkatin kitâblarda yazmış olduğu hakâyık-ı eşyâ ve teceddüd-i emsâl ma'nâlarının sûretine açtı ve ilme'l-yakîn bildiği şeyler hakka'l-yakîn ma'lûmu oldu.

از غبار مرکب آن شاه نر　　یافت او کحل عزیزی در بصر

4667. *O er olan şâhın merkebinin tozundan o göze bir azîz sürme buldu.*

O bir insân-ı kâmil olan şâhın rûh-ı şerîfinin merkebi olan cisminin tozundan, ya'nî nazar-ı zâhirîsinden ve teveccüh-i sûrîsinden o şehzâde kalbinin gözüne bir azîz ve şerîf sürme buldu; ve bu teveccüh ve nazar sürmesinden kalbinin gözü açılıp, eşyânın iç yüzünü görmeye başladı.

بر چنین گلزار دامن می کشید　　جزو جزوش نعره زن هَلْ مِنْ مزید

4668. *Böyle gülzâr üzerinde etek çekti. Onun cüz'ünün cüz'ü "Daha var mı?" na'rası vurucu oldu.*

Şehzâde böyle bir âlem-i gayb gülzârında seyr u temâşâ için akl-ı cüz'î ve havâss-i hamse eteklerini topladı. Onun rûhunun cüz'ü olan cisminin cüz'ü ya'nî nefsinin kuvveti "Daha var mı?" na'rası vurucu oldu. Zîrâ sâlik bu mertebede nefsinin hazzından kurtulmamıştır. Binâenaleyh bu gibi keşifler onun nefsine hoş ve zevkli gelir; ve nefis ise ayn-ı cehennem olduğundan, cehennemin vurduğu "Hel min mezîd" [هَلْ مِنْ مَزِيدٍ (Kāf, 50/30) ya'nî "Daha var mı?"] na'rasını vurur.

گلشنی کز بقل روید یك دمست　　گلشنی کز عقل روید خُرَّمَست

4669. *Bir gülşen ki, baklden biter, bir demdir. Bir gülşen ki, akıldan biter, hurremdir.*

"Bakl", gıdâ nev'inden biten yeşillik ve sebzevât demektir. Ya'nî, baklden ve gıdâ-yı sûrîden neşv ü nemâ bulan dimâğın ve bu dimâğa taalluk eden akl-ı cüz'îden biten ve neşv ü nemâ bulan ulûm-i zâhiriyyenin kuvveti ve hükmü bir demdir. Zîrâ delâile müstenid olan bu ulûm ve ma'rifet, diğer birtakım delîller ile ibtâl olunabilir. Fakat insân-ı kâmilin akl-ı kâmilinden neşv ü nemâ bulan ilm-i ledünnî ise dâimâ hurremdir ve tâzedir ve tarâvet içindedir. O ulûmun delîller ile taâruzuna imkân yoktur.

گلشنی کز گل دمد گردد تباه　　گلشنی کز دل دمد وا فرحتاه

4670. [4650] *Bir gülşen ki, çamurdan biter, tebâh olur. Bir gülşen ki, gönülden biter, vâ-ferhatâh!*

Çamurdan, ya'nî cisimden neşv ü nemâ bulan bir ma'rifet gülşeni, çabuk bozulur ve harâb olur. Fakat kalbden neşv ü nemâ bulan ulûm-i gaybiyye ve ledünniyye "vâ-ferhatâh!" demeye, ya'nî "ne sürûr ve şâdî!" diye hitâb olunmaya lâyıktır.

علمهای با مزهٔ دانسته مان　　زان گلستان یك دو سه گلدسته دان

4671. *Bizim bilinmiş olan zevkli ilimlerimizi o gülistândan bir, iki, üç demet gül bil!*

Ey ma'rifet tâlibi! Ehl-i hakîkatten bize intikāl etmiş ve bizce de aklen bilinmiş olan zevkli ilimlerimizi, akl-ı kâmilin ulûm-i ledünniyye gülistânından toplanmış bir, iki, üç demet gül ve çiçek bil! Zîrâ okuduğun ve bildiğin o zevkli ilimler bu kadar değildir. O ulûm-i ledünniyyenin nihâyeti yoktur.

زان زبون این دو سه گل دسته ایم که در گلزار بر خود بسته ایم

4672. *Biz bu iki, üç deste gülün mağlûbu olduğumuzdan dolayıdır ki, gülzârın kapısını kendi üzerimize kapamışız.*

Ya'nî, biz ehl-i hakîkat tarafından yazılan kitâblardaki bu zevkli ilimlere kanâat ettiğimizden dolayı, bu ma'rifetin mağlûbu olduk; ve bunlan okuyup bir dereceye kadar anlamakla iş bitti zannettik. Bundan dolayı o hakîkat gülistânının kapısını kendi üstümüze kapadık ve ilm-i yakînimizi ayne'l-yakîne tahvîle çalışmadık.

آنچنان مفتاحها هر دم بنان می فتد ای جان دریغا از بَنَانْ

4673. *Ey cân! Öyle anahtarlar her dem nân sebebi ile yazık ki, parmaklardan düşer.*

Ey cân ve ey sâlik! Ehl-i hakîkatin kendi kitâblarında bize verdikleri ulûm-i ledünniyye kapısının anahtarlan her dem gıdâ-yı sûrîye olan hırs ve iştihâ yüzünden yazık ki, parmaklardan düşer. Ya'nî o kitâblan elimizden bir tarafa bırakıp yeme ve içme ve hazz-ı nefsânî tahsîli için oraya buraya koşarız. "Benân", parmaklar demektir.

ور دمی هم فارغ آرندت ز نان گرد چادر گردی و عشق زنان

4674. *Ve eğer bir dem seni ekmekten fâriğ getirseler, çarşaf ve kadınların aşkı etrâfında dolaşırsın.*

"Çâder", kadınlann örtündükleri çarşaf demektir. Çarşafın zikri mücâveret alâkasıyla mecâzdır; ve kadın çarşafın atf-ı tefsîridir. Ya'nî eğer sana bol bol gıdâ-yı sûrî verip, seni bu gıdânın tahsîline koşmaktan fâriğ kılsalar, içinde kadın örtülü olan çarşafların ve kadınların aşkı etrâfında dönüp dolaşırsın. Nitekim yakın vakitlere kadar ipekli ve süslü çarşaflar ile örtülmüş olan kadınların etrâfında dolaşan, karınları tok beyzâdeler ve zenginler var idi. Bu zamanda ise kadınların tesettürü kalkmış olduğundan, çarşaf etrâfında dolaşmaya lüzûm kalmadı. Baldırlan ve bacaklan açık ve bütün endâmları meydanda olan kadınlara perestiş olunmaktadır.

باز استسقات چون شد موج زن ملك شهری بایدت پر نان و زن

4675. *Mâdemki senin istiskān tarafı dalga vurucu oldu, sana ekmek ve kadın dolu bir şehrin mülkü gerektir.*

"Bâz", kelimesinin müteaddid ma'nâları vardır. Burada "taraf" ma'nâsı münâsibdir. "İstiskâ", susamak ve bir illetin adıdır ki, bu illete mübtelâ olan kimse ne kadar su içse kanmaz. Burada "illet" ma'nâsı münâsibdir. Ya'nî, mâdemki senin yemeye ve içmeye ve kadınlara kanmaman tarafı dalgalandı, artık sana âlem-i gaybın gülzârı değil, lezîz yemekler ve kadınlar ile dolu bir şehrin mülkü gerek olur.

مار بودی اژدها گشتی مگر　　یك سرت بود این زمانی هفت سر

4676. *Yılan idin, ancak ejderhâ oldun. Senin bir başın var idi, şimdi yedi başın vardır.*

Ey cismânî kimse! Senin nefsin evvelce yılan idi, büyüye büyüye ancak ejderhâ oldu. Binâenaleyh nefsin yılan iken bir başın var idi, şimdi yedi başın oldu. Velhâsıl insanlık dâiresinden çıktın, muzır bir hayvan oldun.

اژدهای هفت سر دوزخ بود　　حرص تو دانه ست و دوزخ فخ بؤد

4677. *Yedi başlı ejderhâ cehennem olur. Senin hırsın tânedir ve cehennem tuzaktır.*

Yedi başlı ejderhâ olan nefis, cehennem tabîatinde ve meşrebinde olur. Senin hırsın ve şehvetin ise tânedir; ve cehennem meşrebindeki nefis dahi senin rûhunun tuzağıdır. Ya'nî kibir, ucüb, buhl, şehvet, gazab, hased ve kinden ibâret olan yedi sıfatının hepsini hâiz olan nefis bir ejderhâ olup, bu sıfatların her biri onun bir başıdır; ve cehennem-i cismânînin birer kapısıdır. Nitekim âyet-i kerîmede لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِكُلِّ بَابٍ مِنْهَا جُزْءٌ مَقْسُومٌ (Hicr, 15/44) ya'nî "Cehennemin yedi kapısı vardır. Onlardan her bir kapının taksîm olunmuş bir cüz'ü vardır" buyurulur. Meselâ gazabın cüz'-i maksûmu nâsa eziyet, bağy ve şikâk ve kuvve-i şeheviyyenin cüz'-i maksûmu da ızrâr-ı nâs, fuhuş, nifâk gibi sıfatlardır. "Fah", tuzak demektir, Türkçe'de "fak" derler.

دام را بدران بسوزان دانه را　　باز کن درهای نو این خانه را

4678. *Tuzağı yırt, tâneyi yak! Bu eve yeni kapılar aç!*

Ya'nî, bu sıfatların en büyüğü hırs ve şehvet-i nefsânîdir. Binâenaleyh nefis cehennemi tuzağı üzerine konulmuş olan bu hırs ve şehvet tânesini yak ve nefis cehennemini de yırt ve yık! Bu cisim üzerine ayn-ı cennet olan rûhun yeni kapılarını aç ki, bu kapılar nefsin sıfatlarının tamâmen zıddı ve aksi olan tevâzu', sehâvet, iffet ve hilim gibi sıfatlardır.

چون تو عاشق نیستی ای نر گدا　　همچو کوهی بی خبر داری صدا

4679. *Ey er dilenci! Mâdemki sen âşık değilsin, bir dağ gibi habersiz olarak sadâ tutarsın.*

"Ner gedâ", "erkek dilenci" demektir, pek yüzlü ve sıkılmaz dilenciden kinâyedir. Bundan murâd, ehl-i hakîkatin kitâblarda yazdığı hakâyık ve maârifi çalıp mürşidlik da'vâsına kalkan müzevvir ve mukallid kimsedir. Ya'nî, ey yüzsüz dilenci! Mâdemki sen Hakk'ın âşığı değilsin, nefsinin âşığısın, hürmetlerini kazanmak ve maddî fâideler elde etmek için halkı başına topladın; o mürîd ittihâz ettiğin kimselere ehl-i hakîkatten söylediğin sözler, ma'nâsından bî-haber olarak, bir dağın çıkardığı aks-i sadâ gibidir.

کوه را گفتار کی باشد ز خود　　عکس غیرست آن صدای معتمد

4680. [4660] *Dağa ne vakit kendinden kelâm olur? O mu'temed olan sadâ gayrın aksidir.*

Ya'nî, dağ kendiliğinden söz söylemez. O mu'temed ve doğru olan ses ve kelâm, ey müzevvir ve mukallid, senin değildir, rûh sâhibi olan bir başkasının söylediği sözlerin aksidir.

گفت تو زان سان که عکس دیگریست　　جمله احوالت بجز هم عکس نیست

4681. *Senin kelâmın o gibidendir ki, bir başkasının aksidir. Bütün ahvâlin dahi aksin gayrı değildir.*

"Sân", edât-ı teşbîhtir; "zân sân", o gibidendir, demek olur. Ya'nî, ey mürşid-i müddeî! Senin kelâmın dağdan gelen aks-i sadâ gibidir ve başkasının sözünün aksidir. Senin bütün hâllerin dahi akisten başka bir şey değildir. Bütün ahvâlin başkasının aksi olması budur ki: Mürşid-i müzevvir ve mukallid, harekât ve sekenâtında ve sözlerinde hürriyet-i rûhâniyyeye mâlik değildir. Başına topladığı mürîdlerin mizâclarını ve hâtırlarını gözetmek ve onlara müdâhene etmek kaydındadır. Onların darılıp başından dağılmalarından çekinir. Binâenaleyh ef'âl ve harekâtı ve sözleri başkalarının irâdelerinin te'sîrinden ve kendisine aksetmesinden olur. İnsân-ı kâmil ise hürriyyet-i rûhâniyyesine mâlik olduğundan, onun ef'âli ve harekâtı ve sözleri sırf kendinden olur. Nitekim Hz. Pîr efendimiz Selçuk Devleti'nin vezîri olan Muînüddîn Emîr Pervâne'ye hitâben *Fîhi Mâ Fîh*'lerinin 1. faslında hiç çekinmeksizin şöyle buyurmuşlardır:

"Sen mukaddemâ, "Kendimi ve akıl ve re'yimi ve tedbîrimi İslâm'ın bekâsı ve kesreti maksadına fedâ edeyim, tâ ki İslâm pâyidâr olsun!" diyerek müslümânlara siper olmuş idin. Vaktâki kendi re'yini beğendin ve Hakk'ı görmedin ve her şeyi Hak'tan bilmedin, imdi Hak Teâlâ o sebebin aynını ve kemâl-i sa'yi sebeb-i noksân-ı İslâm kıldı. Zîrâ sen Tatarlar ile bir olup, Şamlılar'ı ve Mısırlılar'ı ifnâ etmek ve vilâyet-i İslâm'ı harâb eylemek için muâvenet ettin. İslâm'ın bekâsına âid olan o sebebi, Hak Teâlâ sebeb-i naks-ı İslâm eyledi. İmdi, bu hâlde yüzünü mahall-i havf olan Hakk'a çevir ve arz-ı ihlâs eyle ki, seni bu fenâ hâlden ya'nî havftan halâs eylesin! ...ilh."

خشم و ذوقت هر دو عکس دیگران شادیٔ قواده و خشم عوان

4682. *Öfken ve zevkin her ikisi başkalarının aksidir. Kavvâdenin şâdîliği ve avânın öfkesi gibi.*

"Kavvâde", vâsıtalık eden pezevenk kadın, "avvân", (عَوَّانْ) serheng-i dîvân-ı sultân (*Gıyâsü'l-Lügât*), ya'ni, zamânımızda "zâbıta me'mûru" demek olur. Teşdîdsiz ["avân"] okunması zarûret-i vezn içindir. Ya'nî, ey mukallid! Senin öfken ve zevkinin her ikisi pezevenk kadının zevki ve sürûru ve zâbıta me'mûrunun öfkesi gibi, sende başkalarının zevkinin ve öfkesinin aksinden olur. Meselâ pezevenk kadın bir zamparaya bir fâhişe kadın götürür. Zampara ile fâhişe kadının birleşmesinden haz ve zevk duyar. Nitekim *Şefîk-Nâme Şerhi*'nde mezkûrdür ki:

"Arab'ın Hüzeyl kabîlesinden Zalme isminde bir kadın gençliğinde fâhişe imiş. Gençliği gidince kavvâdelik ve pezevenklikden zevk ve sürûr duyar imiş. Son derece ihtiyarlayıp kavvâdeliğe de tâkati kalmayınca, "Bundan sana ne zevk hâsıl olur?" diye sormuşlar. "Çiftleşme esnâsında olan sesten mütelezziz olurum" demiş. Avânın yakaladığı kimseye olan öfkesi de, kendi içinden çıkma bir öfke değildir. Pâdişâhtan veyâ erkân-ı hükûmetten birinin öfkesinin aksidir. İşte mürşid-i mukallidin hâli de böyledir. Bu yalancı şeyhler hakkında 3. cildin 680 numarasından 722 numarasına kadar îzâhât vardır.

آن عوان را آن ضعیف آخر چه کرد که دهد او را بکینه زجر و درد

4683. *Nihâyet o zayıf o avâna ne yaptı ki, ona kîne ile zecr ve derd verir?*

Nihâyet o avânın yakalayıp dövdüğü o âciz ve zayıf kimse, o avâna ne fenâlık etti ki o zavallıya kîn ve intikâm ile dayak atıp elem ve derd verir ve onu hürriyetinden men' eder?

تا بکی عکس خیال لامعه　　جهد کن تا گرددی صاحب واقعه

4684. *Hayâl-i lâmianın aksi ne vakte kadardır? Cehd et; tâ ki vâkıa sâhibi olasın!*

"Hayâl-i lâmia"dan murâd, mürşidin kalbinde parlayıp mukallidin kalbine akseden maârif-i ilâhiyyedir ki, bu maârif mürşide ve insân-ı kâmile nazaran hakîkat ve mukallide nazaran aks ve hayâldir. "Sâhib-i vâkıa olmak"tan murâd, sa'y ve mücâhedât netîcesinde kalb gözünün açılarak mukallidin bizzât hakîkati müşâhede etmesidir. Ya'nî, ey mukallid mürşid! Ne zamâna kadar bir kâmilin kalbinde parlayıp onun sözlerinden senin kalbine ekseden hayâlâta kanâat edeceksin? Hak yolunda riyâzât ve mücâhedât ile çalış; tâ ki bu hakâyık ve maârif-i ilâhiyye doğrudan doğruya senin kalbine parlasın ve hayâl mertebesinden ileriye geçesin. Hz. Pîr bu ma'nâ hakkında *Fîhi Mâ Fîh*'lerinin 13. faslında şöyle buyururlar:

"Sizin dahi bu sözleri kendi bâtınınızdan işitmenizi Hak'tan ümîd eyleriz. Zîrâ müfîd olan odur. Eğer hâriçten bin hırsız gelse, onlara içeriden bir hırsız muâvenet etmedikçe, kapıyı açamazlar. Hâricen bin söz söylesen, bâtınen musaddık olmadıkça fâide vermez. Nitekim bir ağacın kökünde yaşlık olmazsa, eğer bin sene su döksen fâide vermez. Onun neşv ü nemâsına meded etmek için kökü yaş olmak lâzımdır."

تا که گفتارت ز حال تو بود　　سیر تو با پر و بال تو بود

4685. *Tâ ki senin sözün senin hâlinden olsun! Senin seyrin senin per ü bâlin ile olsun!*

Ya'nî, çalış ki, hakâyık ve maârif-i ilâhiyyeye dâir olan sözlerin senin hâlinden zuhûr etsin ve ilim ve irfân gülşenindeki gezişin ve uçuşun senin per ü bâlin ve elin ve ayağın ile olsun!

صید گیرد تیر هم با پرِّ غیر　　لاجرم بی بهره است از لحم طیر

4686. *Ok dahi başkasının kanadı ile sayd tutar. Şübhesiz kuşun etinden bî-behredir.*

Ya'nî, ey mürşid-i mukallid! Gerçi sen ehl-i hakîkatin kelâmını ezberleyip halkı avlayarak etrâfına toplarsın ve kendin gibi Hakk'a vâsıl edemezsin, fakat bu yaptığın iş mukâbilinde şâh-ı hakîkî olan Hak indindeki kıymetin ve istifâden nedir? Hiç!.. Meselâ ok dahi başkasının kuvvet-i bâzûsuyla av tutar, fakat o tuttuğu kuşun etinden onun hiçbir nasîbi ve istifâdesi yoktur.

باز صید آرد بخود از کوهسار لاجرم شاهش خورانَد کبك و سار

4687. *Doğan bizzât dağlıktan av getirir. Şübhesiz şâh ona keklik ve sığırcık kuşu yedirir.*

Fakat Hak tarafından irşâd-ı ibâda me'mûr olan insân-ı kâmil, şâh tarafından ava me'mûr olan doğan kuşuna benzer. Doğan kuşu kendi kuvveti ile dağlıktan huzûr-ı şâha av getirir. Şâh dahi doğanın o hizmetine mükâfât olarak ona keklik ve sığırcık kuşunun etini yedirir. Binâenaleyh insân-ı kâmil, dağlık mesâbesinde olan bu dünyâ içinde nefsâniyet hâlinde lâkayd gezen insanları avlayıp huzûr-ı şâha îsâl eder. Bu hizmete mükâfât olarak kūt-i ilâhî ile mütena'im olur. "Kebk", keklik; "sâr", sığırcık kuşu demektir.

منطقی کز وحی نبود از هواست همچو خاکی در هوا و در هباست

4688. *Bir nutuk ki, vahiyden olmaya, hevâdandır. Toprak gibi hevâda ve hebâdadır.*

"Hebâ'", havada uçan ince tozlar. Hakk'ın kalbe ilkā buyurduğu olmayan bir söz, nefsin hevâsındandır; ve nefsin hevâsından olan sözün hiç te'sîri ve kıymeti yoktur. O söz, toprak nasıl rüzgâr ile havaya uçup toz gibi dağılırsa, öylece dağılıp gider.

گر نماید خواجه را این دم غلط اول و النجم بر خوان چند خط

4689. *Eğer efendiye bu söz galat görünürse, Ve'n-Necm'in evvelini birkaç yazı oku!*

Ya'nî, biz, "Vahy-i ilâhîden olmayıp, hevâ-yı nefsânîden olan sözün kıymeti yoktur" dedik; eğer bir âlim-i zâhirî çıkıp derse ki: "Biz halka Kur'ân'dan ve hadîsten bahisle söz söylüyoruz. Binâenaleyh bizim sözümüz peygambere olan vahiydendir, hevâ-yı nefsânîden değildir." Biz cevâben deriz ki: "Evet, Kur'ân'ı ve hadîsi söyledikten sonra onları, kalbine olan vahy ve ilhâm-ı ilâhîden değil, kendi nefsinin hevâsından ve hayâlinden tefsîr ediyorsun." Binâenaleyh hevâdan olan sözün kıymeti olmadığını anlamak için Ve'n-Necm sûresinin evvelini, birkaç yazı ve kelime oku!. Nitekim 1. cildin 1099 numarasında şöyle buyurulmuş idi:

بر هوا تأویل قرآن می کنی پست و کژ شد از تو معنیٔ سنی

[Ya'nî] "Kur'ân'ı hevâ üzerine te'vîl ediyorsun; yüksek olan ma'nâ senden dolayı alçak ve eğri oldu."

تا كه مَا يَنطِقُ مُحَمَّدٌ عَنِ هَوَى إِنْ هُوَ إِلَّا بِوَحْيٍ اِحتَوَى

4690. [4670] *Tâ ki "Muhammed hevâdan söylemez!" O ancak ihtivâ ettiği vahiy iledir.*

"İhtivâ", hâvî olmak ve toplanmak demektir. Ya'nî, o sûreyi oku, tâ ki bilesin, Muhammed (a.s.) hevâ-yı nefsânîden söz söylemez. Onun söylediği söz muhakkak kalb-i şerîfine toplanan vahy-i ilâhî iledir. Binâenaleyh ilimde peygamberin vârisi olan insân-ı kâmil Kur'ân'ı ve hadîsi kalblerine Hak tarafından ilkâ olunan ma'nâlar ile tefsîr ederler. Onları inkâr etmek, Hakk'ı inkâr etmek demek olur.

احمدا چون نیستت از وحی یاس جسمیان را ده تحری و قیاس

4691. *Ey Ahmed! Mâdemki sana vahiyden yeis yoktur, taharrîyi ve kıyâsı cismîlere ver!*

"Kıyâs", lügatte "takdîr etmek" ma'nâsınadır; ve şerîatte "bir şey hakkında hüküm vermek için, nastan istinbât olunan ma'nâdan ibârettir ki, o da asıl ile fer' arasını cem' etmektir"; ve ilm-i mantıkta "esâsen doğruluğu kabûl edilmiş olan birtakım kaziyyeleri bir araya toplayıp bir netîce çıkarmaktır". Meselâ "âlem mütegayyirdir" ve "her mütegayyir hâdistir" cümleleri iki kaziyyedir ve bundan "öyle ise âlem hâdistir" kaziyyesi çıkar. Kıyâsın "istisnâî ve iktirânî ve müsâvât" nevi'leri vardır ki bunlar, ilm-i mantıkta îzâh edilmiştir. Ya'nî, ey paygamberin ilimde vârisi olmak i'tibâriyle bâtınen Ahmed olan insân-ı kâmil! Mâdemki senin kalbine Hakk'ın vahiy ve ilhâmından me'yûs olmak yoktur, Kur'ân ve hadîs için te'vîl aramayı ve kıyâslar yapıp netîceler çıkarmayı, cismî ve nefsî olan âlim efendilere bırak! Varsın onlar birtakım te'vîlât ve kıyâsât yapıp dursunlar. Zîrâ bu hâl onlar için zarûrîdir. Çünkü kalbleri vahiy ve ilhâma mahal değildir.

کز ضرورت هست مرداری حلال که تحری نیست در کعبهٔ وصال

4692. *Zîrâ zarûretten bir murdâr helâldir. Ki, Kâ'be-i visâlde taharrî yoktur.*

Zîrâ zarûret vâki' olduğu vakit, bir murdâr ve harâm olan şey helâl olur. Nitekim açlıktan ölecek bir hâle gelen kimse şer'an domuz etini yiyebilir ve şarâb içebilir. Halbuki Kâ'be'den uzak olan kimse kıbleyi arar ve Kâ'be'ye vâsıl olan kimse bittabi' karşısındaki Kâ'be'yi aramaz. Bunun gibi, hakîkat Kâ'be'sine vâsıl olan kâmil dahi o hakîkati birtakım delîller ve kıyâslar getirmek sûretiyle aramaz, söylerken gördüğünü söyler.

بی تحری و اجتهادات هدی　　هر که بدعت پیشه گیرد از هوا

4693. *Taharrî ve hüdânın ictihâdları olmaksızın her kim hevâdan bid'ati âdet tutarsa...*

Bu beyt-i şerîfte kalbi vahy ve ilhâm-ı Hakk'a mahal olamayıp, fakat kemâl-i hulûs ile çalışan zâhirî âlimler ve müctehidler ma'zûr tutulmuş ve bunların te'vîl araması ve doğru yolda vâki' olan ictihâdları makbûl addedilmiş olur. "Hüdâ", doğru yol ve yol göstermek; "ictihâd", çalışmak; "bid'at", dînin kemâlinden sonra dînde yeni bir âdet çıkarmak demektir. Ya'nî ulemâ-i zâhireden kemâl-i hulûs ve hüsn-i niyyet ile te'vîlât-ı ma'kûle aranmaksızın ve doğru yolu göstermek sa'y ve gayretleri olmaksızın, her kim hevâ-yı nefsânîden ahkâm-ı şer'iyyede bir âdet ve usûl vaz' ederse...

همچو عادش بر برد بادش کُشَدْ　　نی سلیمانست تا تختش کَشَدْ

4694. *Âd gibi, onu yukarı götürür; onu havâ öldürür. Süleymân değildir, tâ ki tahtını çeke!*

Havâ, Âd kavmini nasıl yukarılara kadar kaldırıp yere çarparak helâk etti ise, bu hevâ-yı nefsânîden dînde bid'at yapan âlim efendiyi de o hevâ-yı nefsânîsi öylece öldürür. O âlim Hz. Süleymân meşrebinde olan bir kâmil değildir ki, havâ, Hz. Süleymân'ın tahtını alıp üzerinde taşıdığı gibi taşısın! Ya'nî insân-ı kâmilin hevâ-yı nefsânî üzerinde tasarrufu vardır ve hevâ-yı nefsânî insân-ı kâmilin mahkûmudur. Birinci mısrâ'da el-Hâkka sûresinde olan وَأَمَّا عَادٌ فَأُهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ (Hâkka, 69/6) ya'nî "Âd kavmine gelince: Haddi tecâvüz eden şiddetli bir rüzgâr ile ihlâk olundular"; ve ikinci mısrâ'da sûre-i Sebe'de olan وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ غُدُوُّهَا شَهْرٌ وَرَوَاحُهَا شَهْرٌ (Sebe' 34/12) ya'nî "Biz Süleymân'a rüzgârı teshîr ettik ki, sabahtan öğleye kadar bir aylık ve akşama kadar da bir aylık yol giderdi" âyet-i kerîmelerine işâret buyurulur.

عاد را بادست حمال خذول　　همچو بره بر کف مرد اکول

4695. *Âd için rüzgâr hazûl bir hamâldır. Ekûl olan adamın elinde kuzu gibidir.*

"Hazûl", zelîl ve hakîr edici ve utandırıcı; "ekûl", çok yiyen obur kimse demektir. Ya'nî, rüzgâr Âd kavmi için zelîl ve hakîr edici bir hamâldır. Âd kavmini yüklenip sırtında taşımış ve fakat onu yere çarpıp hakîr ve zelîl bir hâle koymuştur. Âd kavmi bu rüzgârın elinde obur kimsenin kucağında taşıdığı bir kuzuya benzer idi.

همچو فرزندش نهاده بر کنار　　می برد تا بکشدش قصاب وار

4696. *Bu onu evlâdı gibi kucağına koyup, kasap gibi onu öldürmek için götürür.*

Rüzgâr ve havâ o Âd kavminin efrâdını evlâdı ve kuzu gibi kucağına alıp, kasap gibi onu öldürmek için götürmekte idi. Nitekim bu zamân-ı medeniyyette tayyâreleri ve zeplinleri sırtında taşıyıp ara sıra serkeşlik ile yere çarparak içindekileri helâk eden havâ-yı nesîmî dahi Âd kavminin havasına nazîre yapmaktadır.

عاد را آن باد ز استکبار بود　　یار خود پنداشتند اغیار بود

4697. *O rüzgâr Âd'a istikbârlarından idi. Kendi yâri zannettiler, ağyâr idi.*

Âd kavminin helâkine sebeb olan o şiddetli rüzgâr ve fırtına, Âd kavminin kendi nefislerini büyük görmelerinden idi. Nitekim sûre-i Fussilet'teki âyet-i kerîmede فَأَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً (Fussilet, 41/15) ya'nî "Âd kavmine gelince: Yeryüzünde haksız olarak kendilerini büyük gördüler ve "Kuvveti bizden daha şiddetli olan kimdir?" dediler." Vaktâki şiddetli fırtınayı getirecek olan bulut ufukta zâhir oldu, o bulutu kendilerine dost ve hayırhâh zannettiler ve هَذَا عَارِضٌ مُمْطِرُنَا (Ahkâf, 46/24) ya'nî "Bu bulut bize yağmur getirici olan bir buluttur" dediler. O bulut ve ondan gelen rüzgâr onlara ağyâr ve düşman idi.

چون بگردانید ناگه پوستین　　خردشان بشکست آن بئس القرین

4698. *Vaktâki ansızın kürkü çevirdi, o fenâ arkadaş onları parça parça kırdı.*

"Postîn", hayvan derisi, kürk, kuvvetli deriden kaplı libâs. "Postîn gerdânîden", "kürkü tersine çevirmek" demek olup, bâtın olan hâlin ızhârından kinâyedir. "Bi'se'l-karîn", fenâ dost ve fenâ arkadaş, ma'nâsınadır. Ya'nî, Âd kavminin kendi haklarında lutuf zannettikleri fırtına, birdenbire iç yüzü olan kahr-ı ilâhîyi ızhâr etti ve kürkün içi dışına çevirildi. O fenâ arkadaş olan fırtına onları yerlere çarpıp parça parça etti.

باد را بشکن که بس فتنه ست باد　　پیش از آنکه بشکند او همچو عاد

4699. *Hevâyı kır ki, hevâ çok fitnedir; ondan evvel ki Âd gibi kıra!*

Ya'nî, hevâ-yı nefsânî dahi Âd kavmini yerlere çarpıp helâk eden havâ gibidir. Binâenaleyh ey sâlik! Sen o hevâyı kır ve teskîn et! Zîrâ o hevâ-yı nefsânî insan için çok fitnedir ve imtihân-ı ilâhîdir; ve Âd kavmini helâk et-

tiği gibi, seni de kınp helâk etmezden evvel sen bu hevâ-yı nefsânîyi kır ve teskîn et!

پند دادی هود کای پر کبر خیل بر کند از دستتان این باد ذیل

4700. [4680] *Hûd nasîhat verirdi; derdi ki: "Ey kibir dolu cemâat! Bu hevâ sizin elinizden eteği koparır."*

"Hayl", burada cemâat ve "zeyl", etek demektir. Ya'nî, Hûd (a.s.) meb'ûs olduğu Âd kavmine nasîhat verip derdi ki: "Ey kendilerini beğenen ve içleri kibir ve ucüb dolu olan cemâat! Bu hevâ-yı nefsânî sizden eteğini koparır, ya'nî sizin cisminiz mahv ve helâk olacağı vakit sizden ayrılır ve size olan dostluğunu ve arkadaşlığını bırakır."

لشکر حقست باد و از نفاق چند روزی با شما کرد اعتناق

4701. *"Havâ Hakk'ın leşkeridir. Birkaç gün nifâk cihetinden sizinle i'tinâk etti."*

"Zîrâ hevâ-yı nefsânî sizi imtihân için gelmiş olan Hakk'ın askeridir ve nifâk cihetinden birkaç günden ibâret olan bu dünyâ hayâtında sizin boynunuza sarılmıştır ve size dost ve yâr görünmüştür. Halbuki nifâk içindedir ve içyüzü size düşmandır."

او بسرّ با خالق خود راستست چون اجل آید بر آرد باد دست

4702. *"O sırda Hâlık'ına sâdıktır. Vaktâki ecel gelir, havâ el kaldırır."*

"O hevâ-yı nefsânînin dış yüzü her ne kadar size karşı böyle dost görünür ise de, iç yüzü ve bâtını Hâlık'ına sâdıktır. Zîrâ Hâlık'ı ona: "Sana tâbi' ve bana muhâlif olanı helâk et!" diye emir buyurmuştur. Nitekim sûre-i Câsiye'de أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَٰهَهُ هَوَاهُ (Câsiye, 45/23) ya'nî "Ey Resûlüm! Allâh'ı bırakıp hevâsını ilâh ittihâz eden kimseyi gördün mü?" buyurulur. Vaktâki ecel ve ölüm gelir, dost zannettiğiniz o hevâ-yı nefsânî sizden el çeker. Ondan sonra hayât-ı uhreviyyenizde belâ-yı azîm içinde kalırsınız."

باد را اندر دهن بین رهگذر هر نفس آیان روان با کرّ و فر

4703. *Havânın ağızda reh-güzerini gör! Her nefis kerr u fer ile gelici ve gidicidir.*

Bu ve âtîdeki beyitlerde hevâ-yı nefsânî havâ-yı sûrîye teşbîh ve cisme olan te'sîrleri beyân buyurulur. "Reh-güzer", yol ve tarîk ve geçit demektir.

"Kerr u fer", eski zamanlarda muhâribîerin esnâ-yı harbde ileri geri hareketleri demektir. Ya'nî, havâ-yı nesîmînin insanın ağzındaki geçidini gör! Her nefis, pehlivânların harbdeki fiilleri gibi gelici ve gidicidir. Havâ-yı nesîmî ciğerlere girerken temiz bir hâlde girer ve müvellidü'l-humûza getirir. Fakat çıkarken hâmız-ı karbon ve zehir olarak çıkar. İşte hevâ-yı nefsânî dahi sana gelirken latîf ve zevkli olarak gelir, fakat çıkarken sende îcâd ettiği birtakım kötü sıfatlar sebebiyle zehir olarak çıkar ve seni ma'nen helâk eder.

حلق و دندانها از او ایمن بود　　حق چو فرماید بدندان در فتد

4704. *Boğaz ve dişler ondan emîn olur. Vaktâki Hak dişe "Düşsün!" diye emreder.*

Havâ-yı sûrî ağıza girerken boğaza ve dişlere dokunmaz ve emniyet dâiresinde ciğerlere gider. Vaktâki Hak Teâlâ dişi çürütüp havaya: "Dişe te'sîr et ve ağrıt!" diye emreder.

کوه گردد ذرّهٔ باد و ثقیل　　درد دندان داردش زار و علیل

4705. *Havanın zerresi dağ ve sakîl olur. Diş ağrısı onu zayıf ve alîl tutar.*

O vakit ağızdan emniyet ile geçen havanın zerresi bile vücûda dağ gibi azîm ve sakîl gelir; ve havanın isâbeti yüzünden gelen diş ağrısı o kimseyi zayıf ve hasta bir hâle getirir.

این همان بادست کایمن می‌گذشت　　بود جان کشت و گشت او مرگ گشت

4706. *Bu yine o havadır ki, emîn geçerdi. Ekinin cânı idi ve o ekinin ölümü oldu.*

Ya'nî, bu dişi ağrıtan hava, ağızdan emniyet ile geçen yine o hava idi; şimdi diş ağrısı oldu; ve o hava tarlalardaki ekinin cânı ve sebeb-i tarâveti idi; ve yine o hava o ekinin ölümü ve solması oldu. Ya'nî bir hava eser ki, ekine tarâvet verir ve bir hava eser ki, ekini kurutur. Ba'zı nüshalarda ikinci mısrâ' بود همچون جان و همچون مرگ گشت sûretindedir, "Cân gibi idi ve ölüm gibi oldu" demek olur. Ya'nî a'yân ve suver-i eşyâ Hakk'ın emriyle müessirdir. Bir zamanda latîf olan diğer bir zamanda kahhâr olur.

دست آنکت دست بوسد بی عبوس　　وقت خشم آن دست می گردد دبوس

4707. *O kimsenin eli ki, ekşi yüzlü olmayarak senin elini öper, öfke vaktinde o el topuz olur.*

"Abûs", ekşi yüzlü ve somurtkan kimse demektir. Meselâ sana karşı somurtkan olmayıp güler yüzlü olan bir kimsenin eli, senin elini tutup öper. Fakat yine o kimse sana öfkelendiği vakit onun eli sana karşı topuz gibi bir yumruk olur. Görüyorsun ki, aynı el latîf iken kahhâr oluveriyor. Bu suver-i eşyâ dahi böyledir. Lutf-ı Hak'la latîf ve kahr-ı Hak'la kahhâr olur.

یا رب و یا رب بر آرد او ز جان که ببُرْ این باد را ای مستعان

4708. *O candan: "Yâ Rab ve yâ Rab! Ey Müsteân! Bu havayı kes!" niyâzını kaldırır.*

Ya'nî, havanın te'sîrinden dişi ağrıyan kimse: "Yâ Rab! Yâ Rab! Ey Müsteân! Bu beni ta'zîb eden havayı kes!" diye candan yalvarmaya başlar. Hevâ-yı nefsânîden insanın başına da türlü belâlar ve azâblar gelir. Zamânımızda her gün gördüğümüz açık bir misâli budur ki: Bir kimse hevâ-yı nefsânîsi sâikasıyla bir fâhişeye mübtelâ olur ve onun yüzünden rakîbler ile münâzaaya başlar; ve nihâyet aralarındaki kavga ya kendisinin veyâ rakîbinin dövülmesi veyâ öldürülmesiyle netîcelenir. O ağır yara içinde duyduğu ızdırâb ona bu nefsinin hevâsından gelmiştir; ve aklı başına gelince: "Yâ Rab! Beni bu belâdan kurtar, tövbe ediyorum!" diye Allâh'a yalvarır; ve Hakk'ı tanımayan ve hevâ-yı nefsânîsine şiddetle mağlûb olanlar o intikâm hissi içinde ızdırâb çekip nihâyet terk-i hayât eder.

ای دهان غافل بدی زین باد رَوْ از بن دندان در استغفار شو

4709. *Ey ağız bu havadan gâfil idin. Git, diş dibinden istiğfârda ol!*

"Gafr", örtmek; "istiğfâr", örtmeyi istemek, demektir. "Ey ağız!", zikr-i cüz' ve irâde-i küll kabîlinden mecâzdır. "Ey ağız sâhibi" ma'nâsınadır. Ya'nî, hayâtın devâmına sebeb olan latîf havâ-yı nesîmînin bir de böyle kâhir tecellîsinden gâfil olan ey ağzın sâhibi! Dişin dibine girip ağrı yapan havadaki kahır sıfatının lutuf sıfatı ile örtülmesini Hak'tan iste! Ma'lûm olsun ki, a'râzdan ibâret olan her bir kötü amele âlem-i ma'nâda bir fenâ sûret vardır. Hakk'a istiğfâr ile bu sûretlere güzel bir sûret giydirilir; ve istiğfâr eden kimse فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ (Furkân, 25/70) ya'nî "Allâh Teâlâ onların fenâlıklarını iyiliklere tebdîl eder" âyet-i kerîmesindeki va'de mazhar olur.

چشم سختش اشکها باران کند منکران را درد اللّٰه خوان کند

4710. [4690] *Onun pek olan gözünü yaşlar yağdırıcı eder. Derd, münkirleri "Allah!" deyici eder.*

"Çeşm-i saht", pek ve tehlikeden sakınmayan cesûr göz, demektir. Ya'nî havanın kahır libâsı ile de tecellîsinden gâfil olan o kimsenin pek ve cesûr olan gözü, gevşeyip yağmur gibi yaşlar yağdırır. Velhâsıl derd ve belâ Hakk'ın münkirlerine "Allah!" dedirtir. Hz. Pîr *Fîhi Mâ Fîh*'in 14. faslında bu ma'nâ hakkında şöyle buyururlar:

"Senin hâlini öyle bir kimse görüyor ki, bütün kimseler O'nun kabza-i kudretindedir; ve acz vaktinde O'nu çağırırlar ve diş ağrısı, göz ağrısı, kulak ağrısı ve töhmet ve havf zamanlarında hep O'nu yâd ederler ve onun işittiğine ve hâcetlerini revâ eyleyeceğine kuvvetle i'timâd ederler; ve bir hastanın sıhhati ve belânın def'i için, gizli gizli sadaka verirler; ve kezâ o atâyı ve sadakayı kabûl ettiğine mutmain olurlar. Onlara sıhhat ve ferâgat ihsân eyledikte, o yakîn onlardan geri gider ve hayâl-endîşlik avdet eyler. "Hudâvendâ! O zindan köşesinde usanmaksızın bin "Kul hüvellâh" okuyarak sıdk ile seni çağırmamız ve senin bizim hâcâtımızı revâ eylemen ne hâl idi?" derler. Şimdi... Biz zindan içinde nasıl muhtâç idiysek, zindan hâricinde de öylece muhtâcız; tâ ki bizi bu âlem-i zulmânî zindanından nûrânî olan âlem-i enbiyâya ihrâc eylesin! Şimdi... Zindan ve hâl-i derd hâricinde iken, o ihlâs bize niçin gelmiyor? Zîrâ, acabâ fâide eder mi, yoksa etmez mi? diye bize bin hayâl ârız oluyor ve bu hayâlin te'sîri bin tenbellik ve melâlet veriyor. Hani o hayâlsiz olan yakîn?"

چون دم یزدان نَپَذْرُفتی ز مَرْد　　وحی حق را هین پذیرا شو ز درد

4711. *Mâdemki merdden Hâlık'ın demini kabûl etmedin, âgâh ol, derdden Hakk'ın vahyini kabûl edici ol!*

Ey gâfil! Biz sana bu hakâyıkı söyledik. Mâdemki merdden ve insân-ı kâmilden zâhir olan Hâlık'ın kelâmını kabûl etmedin, bâri âgâh ol da, hevâ-yı nefsânî yüzünden başına gelen derd ve elemden vahy-i ilâhîyi kabûl edici ol! Zîrâ kelâm-ı enbiyâ ve evliyâyı kabûl etmeyenleri Hakk'ın maddî ve tabiî kuvvetler ile te'dîbi, onlar hakkında vahiy ve işârettir. Beyt-i Ziyâ Paşa:

Nush ile yola gelmeyeni etmeli tekdîr;
Tekdîr ile uslanmayanın hakkı kötektir.

باد گوید پیکم از شاه بشر　　گه خبر خیر آورم گه شور و شر

4712. *Hava der ki: "Ben beşerin şâhından haber getiriciyim. Gâh hayır, gâh şûr u şer haberini getiririm."*

"Şûr", müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "fitne ve kavga" demektir. Ya'nî, hava der ki: "Ben beşerin şâhı ve hâkim-i mutlakı olan Hak tarafından size haber getiriciyim. Ba'zan size hayır ve ba'zan da şer ve fitne haberini getiririm."

زانکه مأمورم بامر خود نیم　　من چو تو غافل ز شاه خود کیم

4713. *"Zîrâ ki me'mûrum, kendi emrim ile değilim. Ben senin gibi ne vakit kendi şâhımdan gâfilim?"*

"Zîrâ ben Hâlık'ımın me'mûruyum; kendi emrim ve irâdem ile hareket edemem. Ey insan! Ben senin gibi ne vakit şâhımdan ve Hâlık'ımdan gâfilim?" Hz. Şeyh-i Ekber *Fusûsu'l-Hikem*'de Fass-ı İshâkî'de, "Evvelen a'ref-i billâh cemâd, sonra nebât, sonra hayvan ve sonra insandır" buyururlar. Fakat bu tertîb Hakk'ın hükmüne ve tasarrufuna derece-i teslîmiyyet ve inkıyâdları cihetindendir. Merâtib-i ma'neviyyeye nazaran Allâh'ı en çok tanıyan ve bilen insân-ı kâmildir. Bunların esbâbı ve tafsîli fakîr tarafından *Fusûsu'l-Hikem*'e yazılan şerhte açık ibârât ile îzâh edilmiştir.

گر سلیمان وار بودی حال تو　　چون سلیمان گشتمی حمال تو

4714. *"Eğer senin hâlin Süleymân gibi olaydı, Süleymân gibi senin hamâlın olurum."*

"Ey kimse! Senin hâlin insân-ı kâmil olan Süleymân (a.s.)ın hâli gibi olaydı, Hz. Süleymân'ı tahtı ile berâber nasıl taşıdım ise, seni de hamâl gibi arkamda öylece taşırdım."

عاریه ستم گشتمی ملك كفت　　كردمی بر راز حق من واقفت

4715. *"Âriyetim; senin elinin mülkü olurdum. Hakk'ın sırrı üzerine seni vâkıf ederdim."*

"Fakat şimdi senin elinde âriyetim. Benim üzerimdeki tasarrufun iğretidir. Ya'nî tayyârelerini ve balonlarını ve zeplinlerini taşırım. Eğer Süleymân meşrebinde bir insân-ı kâmil olaydın, bende tasarruf için bu kadar âlât ve edevât kullanmaya ihtiyâcın olmazdı ve ben âriyetlikten çıkıp, senin elinin mülkü olurdum. Hakk'ın bu eşyâdaki ve kuvâ-yı tabîiyyedeki sırrı üzerine seni vâkıf kılardım." Meselâ münkirler yakın vakitlere kadar: "Uzak yerden ses işitilmez, binâenaleyh evliyâdan rivâyet olunan bu gibi hârikalar hurâfâttır. Çünkü kânûn-ı tabîata muhâliftir" derler idi. Vaktâki radyo keşf olundu, uzak

memleketlerdeki sesler ve konserler dinlenilmeye başlandı. Anlaşıldı ki, uzak yerlerden seslerin işitilmesi kānûn-ı tabîata değil, kānûn-ı cehle muhâlefet imiş. İşte insân-ı kâmil, insân-ı gāfillerin âletler vâsıtasıyla işittiği bu sesleri kendi vücûduyla âletsiz olarak işitirler. Radyonun âhizesi ve mürsilesi kendisindedir. Nitekim Hz. Ömer Medîne'den, Îrân'da harb eden kumandan Sâriye'ye: يا سارية الجبل ya'nî "Yâ Sâriye! Dağ tarafından çekin!" diye bağırdı ve Sâriye de bir aylık yoldan işitti; ve ona göre askerî tertîblerini yaptı ve düşmana galebe etti.

لیك چون تو یاغیٔ من مستعار　　می کنم خدمت ترا روز سه چار

4716. *"Fakat sen bir bâgîsin, ben müsteârım. Üç, dört gün sana hizmet ederim."*

"Yâgî", bâgî ve âsî ve şakî demektir. Ba'zı nüshalarda da "bâgî" vâki'dir. Ya'nî, "Fakat ey insân-ı gāfil! Sen bir bâgî ve âsîsin ve Hakk'ın peygamberinin emrine muhâlifsin. Bu sebeble ben de senin elinde müsteârım ve iğretiyim. Bu dünyâ hayâtının içinde sana üç, dört gün hizmet ederim."

پس چو عادت سرنگونیها دهم　　ز اسپه تو یاغیانه بر جهم

4717. *"Sonra sana sernigûnluklar veririm. Senin askerinden yağiyâne sıçrarım."*

"Ser-nigûn", başı aşağı olmak. Ya'nî, "Sonra sana Hâlık'ın emriyle sernigûnluklar ve zilletler veririm. Senin aklın ile kullandığın elinden ve ayağından vesâir a'zândan ve diğer âlât ve edevât-ı hâriciyyenden sıçrarım ve itâat etmez olurum." Nitekim Umûmî Harb'de İngiltere'yi tahrîb etmeye giden Almanya'nın zeplinleri muhâlefet-i havanın te'sîriyle perîşân bir hâle geldi, bir iş göremedi. Çünkü kazâ-yı ilâhî böyle idi.

تا بغیب ایمان تو محکم شود　　آن زمان کایمانت مایهٔ غم شود

4718. *"Nihâyet senin o zaman gayba îmânın muhkem olur ki, îmân sana mâye-i gam olur."*

"Benim bu muhâlefetim üzerine, senin âlem-i gaybda bir hâkim-i mutlak olduğuna îmânın kuvvetli olur; olur ammâ o zamandaki îmân sana gamın mayası ve aslı olur. Sen hayât-ı dünyeviyyende enbiyâ ve evliyânın da'vetine icâbet ve gayba îmân etmediğine çok hasret çekersin. Zîrâ görünen bir şeye "inandım" veyâ "inanmadım" demenin ma'nâsı yoktur."

آن زمان خود جملگان مؤمن شوند آن زمان خود سرکشان بر سر دوند

4719. *Halbuki o zaman hep mü'min olurlar. O zaman ise serkeşler baş üzerinde koşarlar.*

Bu beyt-i şerîfte ölüm hâlinde olan münkirlere işâret buyurulur. Ya'nî, her hangi bir sebeble ölüm hâline gelip, nazannda gayb perdesi açılarak ahvâl-i berzahı gören münkirlerin hepsi mü'min olurlar ve o zaman münkirler ve "Benim de peygamberler kadar irfânım ve ilmim ve zekâvetim vardır" diyen serkeşler tepe taklak olurlar.

Ma'lûm olsun ki, Hz. Şeyh-i Ekber *Fusûsu'l-Hikem*'de Fass-ı Mûsevî'de îmânın sınıflarını beyân buyururlar ki, hülâsası şudur:

1-Münkir, hâl-i hayâtında ulûhiyetin ve nübüvvetin ve âhiretin hak olduğuna kanâat getirip îmân eder. Bu tam ve sâf bir îmândır.

2-Münkir, dünyâda Hakk'ın birtakım vesâit-i tabiîyye ile azâbını gördüğü vakit îmân eder. Bu da iki nevi'dir:

a) Münkir, bu îmân sebebiyle Yûnus (a.s.)ın kavmi gibi muazzeb olmaz ve âhirette de bu îmânın fâidesini görür.

b) Münkir, bu îmânı ettikten sonra dünyâda muazzeb olursa da, âhirette fâidesini görür.

3-Münkir, ölüm hâline geldiği vakit ahvâl-i berzahı görür ve henüz rûh cesedden alâkasını kesmemiş olduğu hâlde kelime-i hakkı telaffuz eder. Bunun îmânında ihtilâf vardır:

a) Bir tâife indinde onun îmânı makbûldür. Zîrâ onun hâli ويحشر على ما عليه مات كما انه يقبض على ما عليه كان ya'nî "Kişi bulunduğu hâl üzere kabz olunur ve öldüğü hâl üzere haşr olunur" hadîs-i şerîfine mutâbıktır; ve âlem-i âhirete bulunduğu hâl-i îmân üzerine intikāl etmiştir.

b) Bir tâife indinde onun îmânı makbûl değildir. Zîrâ bunun hâli Allâh Teâlâ'nın يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنفَعُ نَفْسًا إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِن قَبْلُ (En'âm, 6/158) ya'nî "O günde ki, Rabbinin ba'zı âyâtı gelir, evvelden îmân etmeyen nefse, îmânın nef'i olmaz" âyet-i kerîmesine mutâbıktır. Bu îmân îmân-ı ye'stir. Maahâzâ bu kısımlara dâhil olan her ferdin emri hakîkatte Allâh Teâlâ'ya râci'dir. Zîrâ allâmü'l-guyûb olan Hak Teâlâ hazretleridir. Her ferdin mahfî olan ayn-ı sâbitesinin isti'dâdı ancak ind-i ilâhîde ma'lûmdur.

آن زمان زاری کنند و افتقار همچو دزد و راهزن در زیر دار

4720. [4700] *O zaman darağacının altındaki hırsız ve yol vurucular gibi zârîlik ve iftikār ederler.*

"İftikâr", fakîr ve muhtâç olmak, demektir. "Zârî", yana yana ağlamak. Ya'nî, kahr-ı ilâhî ile helâke müteveccih olanlar o zaman darağacının altına asılmak için getirilmiş olan hırsız ve yol vuran şakî gibi, şefâate muhtâç olup yana yana ağlarlar.

لیك گر در غیب گردی مستوی مالك دارین و شحنهٔ خود توی

4721. *Fakat gaybda müstevî olur isen, dâreynin mâliki ve kendi şıhnen olursun.*

"Müstevî", düz ve doğru demektir. Ya'nî, fakat sen gayba îmân eder ve bu îmânında da doğru ve müstakîm olur isen, dünyânın ve âhiretin mülkü senin olur ve emr-i ilâhîye itâat ve nehy-i ilâhîden ictinâb husûslarında nefsinin zâbıta me'mûru yine sen olursun ve hâriçten emr bi'l-ma'rûf ve nehy ani'l-münker eden bir zâbıta me'mûruna senin için hâcet kalmaz.

شحنگی و پادشاهیٔ مقیم نه دو روزه مستعارست و سقیم

4722. *Mukîm olan şıhnelik ve pâdişâhlık, iki günlük müsteâr ve sakîm değildir.*

Ya'nî, senin vücûdunda mukîm ve dâim olan zâbıta me'mûrluğu ve şâhlık, vücûdunun hâricinde olan zâbıta me'mûrluğu ve şâhlık gibi iki günlük iğreti; ve zulmetmek sûretiyle de sakîm ve ma'lûl değildir. Ya'nî senin rûhun nefsinin zâbıta me'mûru ve şâhı olursa, bu rûhunun hükmünde aslâ zulüm ve sekâmet olmaz; ve onun zâbıta me'mûrluğu ve şâhlığı bâkîdir. Velâkin hâriçten senin nefsine zâbıta me'mûrluğu ve şâhlık eden kimsenin men'i ve zecri iki günlüktür ve fânîdir ve iğretidir; ve hükmünde zulm etmek sûretiyle de sakîm ve ma'lûldür.

Menkıbe: "Hz. Ömer'in hilâfeti zamânında bir delikanlı mescide girip çabuk çabuk bir namaz kılmış; ve elinde kamçı olduğu hâlde etrâfı teftîş eden Hz. Ömer de onun bu hâlini görüp: "Delikanlı, o nasıl namaz! Kalk, namazını ta'dîl-i erkân ile tekrâr kıl!" demiş. Delikanlı kalkıp tekrâr ağır ağır namazını kılmış. Namaz bittikten sonra Hz. Ömer ona: "Evvelki namaz mı, yoksa şimdiki namaz mı daha iyi oldu?" diye sormuş. Delikanlı: "Yâ Emîre'l-mü'minîn! Doğrusunu ister misin? Evvelki namazım daha iyi idi" demiş. Hz. Ömer: "Niçin?" demiş. Delikanlı: "Çünkü evvelki namazı Allah korkusu ile kılmış idim; sonraki namazı ise senin kamçının korkusundan kıldım!" demiş. Hz. Ömer sükût edip gitmiştir."

رستی از پیکار و کار خود کنی　　هم تو شاه و هم تو طبل خود زنی

4723. *Cenkten kurtulursun ve kendi işini yaparsın. Şâh hem sensin ve hem kendi davulunu çalarsın.*

Ya'nî, rûhun nefsinin zâbıta me'mûru ve şâhı olunca, artık bu hayât-ı dünyeviyyende başkalarıyla nizâ' ve cidâl etmekten kurtulursun ve ancak kendi işin ile meşgûl olursun. Binâenaleyh nefsinin şâhı ve hâkimi yine sen olursun; ve vücûdunun iklîminde tebaan hükmünde olan bütün kuvân ve a'zân üzerinde saltanat davulunu çalan da yine sen olursun.

چون گلو تنگ آورد بر ما جهان　　خاك خوردی کاشکی حلق و دهان

4724. *Boğaz bizim üzerimize cihânı dar getirdiği vakit, keşke boğaz ve ağız toprak yese idi!*

Boğaz, ya'nî yemek ve içmek ve türlü türlü gıdâlar ile telezzüz etmek ibtilâsı bizim üzerimize bu cihânı dar getiriyor ve bizi türlü türlü eziyetlere ve sıkıntılara düşürüyor; ve bu boğaz yüzünden insanlar birbirinin hayâtına bile kasd ediyor. Böyle bir zamanda keşke o boğaz ve ağız böyle türlü türlü gıdâlardan ve cenk ve cidâlden vazgeçip bu birkaç günlük hayat için toprak yese idi daha iyi olurdu.

این دهان خود خاك خواری آمدست　　لیك خاکی را که او رنگین شدست

4725. *Bu ağız zâten bir toprak yiyici gelmiştir, fakat bir toprağı ki, o rengîn olmuştur.*

Evet, zâten bu ağız bir toprak yiyici olarak yaratılmıştır. Fakat o ağız bu ham toprağı yemez de türlü türlü renklere boyanmış ve meselâ armut, şeftâli ve üzüm gibi şekillere girmiş olan toprağı yer.

این کباب و این شراب و این شکر　　خاك رنگینست و نقشین ای پسر

4726. *Ey oğul! Bu kebâb ve bu şarâb ve bu şeker rengîn ve nakşîn topraktır.*

Ey kimyâdan ve istihâlât-ı anâsırdan bî-haber olan oğlum! Bu yediğin kebâb ve şeker ve içtiğin şarâb ve su o renklere ve nakışlara bürünmüş olan topraktır. Azot, karbon, kils, fosfor, müvellidü'l-mâ ve müvellidü'l-humûza ve emsâli anâsır bir araya gelip bu şekilleri ızhâr etmiştir.

چونکه خوردی و شد آنها لحم و پوست رنگ و لحم داد این هم خاك کوست

4727. *Vaktâki yedin, onlar et ve deri oldu, renk ve et verdi. Bu da mahallenin toprağıdır.*

Vaktâki bu renkli ve şekilli toprakları yedin, onlar senin vücûdunda et ve deri sûretine girdi ve Hak Teâlâ onlardan senin vücûduna renk ve et verdi. Bunlar da hep mahallenin ve yerin toprağıdır.

هم ز خاکی بَخیَه بر گل می زند جمله را هم باز خاکی می کند

4728. *Çamur üzerine yine bir topraktan yama vurulur. Hepsini de yine bir toprak yaparlar.*

Ya'nî, böyle topraktan terekküb eden çamur mesâbesindeki cisminde vâki' olan sarfiyât yüzünden yarıklar ve delikler peydâ olur. Bu yarıklara ve deliklere yine topraktan yama vururlar. Ya'nî o renkli ve nakışlı topraklar ki, onlardan kiminin adı baklava ve kiminin adı börek ve kiminin adı kadayıfdır. Bunları yersin, sarfiyâtını telâfî edersin ve bu sûretle cismine yama vurursun. Fakat bir taraftan vücûdundan ayrılan cüz'lerini yine toprak yaparlar; ve öldüğün vakit ise cisminin hepsi toprak olur.

هندو و قپچاق و رومی و حبش جمله یکرنگند اندر گور خوش

4729. *Hindli ve Kıpçaklı ve Rûmî ve Habeş... Hepsi mezârda hoş bir renktirler.*

Ya'nî, nitekim Hindli ve Kıpçaklı ve Rûmî ve Habeş ırklarına mensûb olan insanların hepsi öldükleri vakit, hayât-ı dünyeviyyelerinde ayrı ayrı olan şekilleri ve biçimleri gider ve kaybolur; mezârda hoş ve müttehid bir toprak renginde olurlar.

تا بدانی کان همه رنگ و نگار جمله رو پوشست و مکر و مستعار

4730. [4710] *Tâ bilesin ki, o bütün renk ve nakış hep nikābdır ve mekrdir ve müsteârdır!*

Nihâyet bu hâli görüp bilesin ki: Onların o ayrı ayrı olan bütün renkleri ve sûretleri hep nikāb ve yüz örtüsünden ibârettir; ve bu sûretler ve şekiller zâhir-bîn olanları aldatmak için bir mekrdir ve iğreti bir şeydir; ve âkıbet hepsi de fânîdir.

رنگ باقی صبغة اللّهست و بس　　غیر آن بر بسته دان همچون جرس

4731. *Bâkî olan renk ancak sıbğatullâhtır. Onun gayrını çıngırak gibi ber-beste bil!*

"Sıbğa", lügatte "boya" ma'nâsınadır. Burada murâd, rûhun rengidir. O rûhun rengi ister sıdk ve takvâ ve yakîn rengi gibi iyi bir renk olsun, ister şek ve küfür ve nifâk gibi kötü olsun. Zîrâ o rûhun rengi ayn-ı sâbitelerinin aksidir; ve a'yân-ı sâbite ise sıfât ve esmâ-i ilâhiyyenin sûretleridir; ve sıfât ve esmâ-i ilâhiyyenin cümlesi ise güzeldir. Nitekim âyet-i kerîmede لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى (Tâhâ, 20/8) ya'nî "Allâh'ın güzel isimleri vardır" ve sûre-i Bakara'da dahi صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً (Bakara, 2/138) ya'nî "Allâh'ın boyası vardır ve Allâh'ın boyasından daha güzel kimin boyası vardır?" buyurulur. "O boyanın gayrı"ndan murâd, cismin rengidir. Ya'nî bâkî olan renk Allâh'ın rengi olan rûhun rengidir; ve rûhun renginin gayrı olan cismin rengi ise, bir çıngırak gibi o rûhun boynuna bağlanmıştır.

رنگ صدق و رنگ تقوی و یقین　　تا ابد باقی بود بر عابدین

4732. *Sıdk rengi ve takvâ ve yakîn rengi âbidler üzerinde ebede kadar bâkî olur.*

Ma'lûm olsun ki, Hak Teâlâ taleblerine binâen sıfât ve esmâsı âsâr ve ahkâmının zuhûrunu murâd eder; ve ba'zısından râzıdır ve ba'zısından râzı değildir. Nitekim takvâ ve sıdk "Hâdî" isminin ve küfür ve nifâk dahi "Mudill" isminin mazharıdır. Halbuki Hak Teâlâ "Hâdî" isminin âsârından râzı ve "Mudill" isminin âsârı küfürden râzı değildir. Nitekim ehl-i hidâyet hakkında: رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ (Beyyine, 98/8) ya'nî "Allâh onlardan râzı ve onlar da Allah'tan râzıdır" buyurur; ve kezâ ehl-i dalâlet hakkında وَلَا يَرْضَى لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ (Zümer, 39/7) ya'nî "Allâh Teâlâ kullarının küfrüne râzı değildir" buyurur. Ve bir şeyi murâd etmek ondan râzı olmak değildir. Zîrâ eğer Hak Teâlâ küfürden râzı olsa idi, peygamberleri vâsıtasıyla kullarını hidâyete da'vet etmezdi; ve cenâb-ı Pîr Efendimiz *Fîhi Mâ Fîh*'in 46. faslında bu ma'nâ hakkında şöyle buyururlar:

"Allâh Teâlâ hazretleri hayrı ve şerri murâd eder; fakat hayırdan râzı olur ve şerre râzı olmaz; eğer râzı olsa idi, hayır ile emretmezdi. Bunun nazîri budur ki: Tedrîsi murâd eden kimse müteallimin cehlini murâd eder. Zîrâ tedrîs ancak müteallimin cehli ile mümkin olur; ve bir şeyi murâd etmek, onun levâzımından olan şeyi murâd etmektir. Velâkin o kimse cehle râzı değildir. Râzı olsa ta'lîm etmez idi. Ve kezâ tabîb tabâbeti murâd ettiği vakit, nâsın ma-

razını murâd eyler. Zîrâ onun zuhûr-ı tübbı ancak nâsın marazı iledir. Fakat nâsın marazına râzı olmaz. Eğer râzı olsa idi, nâsı tedâvî etmez idi. Ve kezâ ekmekçi kesb ü maâşının husûlü için nâsın açlığını murâd eder; velâkin onların açlığına râzı değildir. Eğer râzı olsa idi, ekmek satmaz idi. ...ilh."

İmdi abdden sâdır olan ef'âl ayn-ı sâbitesinin îcâbına müsteniddir. A'yân-ı sâbite ise sıfât ve esmâ-i ilâhiyyenin sûretleridir; ve abdin ilm-i ilâhîde sâbit olan hakîkati ise ebede kadar bâkîdir. Binâenaleyh abdin ayn-ı sâbitesinin îcâbı olan sıdk ve takvâ rengi onun rûhunun üzerinde ebede kadar bâkîdir.

رنگ شك و رنگ كفران و نفاق تا ابد باقی بود بر جان عاق

4733. *Şekkin rengi ve küfrân ve nifâkın rengi âkın cânı üzerinde ebede kadar bâkî olur.*

"Âk", âsî demektir. Ya'nî, kezâlik abdin ayn-ı sâbitesinin îcâbı olan şek ve küfür ve nifâk rengi dahi onun cânının üzerinde ebede kadar bâkîdir.

چون سیه رویئ فرعون دغا رنگ او باقی و جسم او فنا

4734. *Hîlekâr Fir'avn'ın kara yüzlülüğü gibi ki, onun rengi bâkî ve onun cismi fânîdir.*

Bu beyt-i şerîf ulemâ-i zâhirin kavline müsteniddir. Zîrâ ulemâ-i zâhir indinde kavl-i meşhûr Fir'avn'ın îmânının adem-i makbûliyyeti merkezindedir. Ve *Fusûs* şârihlerinden Sofyalı Bâlî Efendi dahi ulemâ-i zâhirin bu kavline ittibâ' etmiştir. Velâkin Şeyh-i Ekber hazretleri Fass-ı Mûsevî'de Fir'avn'ın îmânının makbûlüne kâildir. Ve şurrâh-ı kirâm ve ezcümle Abdülganî Nâblusî hazretleri kendi şerhlerinde bu husûsu şübhe bırakmayacak sûrette isbât etmişlerdir. Hz. Pîr efendimizin *Mesnevî-i Şerîf*'te âdet-i seniyyeleri kavl-i meşhûru beyân etmektir. Nitekim *Dîvân-ı Kebîr*'lerinde Hz. Şeyh-i Ekber gibi zebîh İshâk (a.s.) olduğunu beyân buyurdukları hâlde *Mesnevî-i Şerîf*'te kavl-i meşhûra binâen hep İsmâîl (a.s.) buyururlar; ve husûsiyle bu beyt-i şerîf kavl-i meşhûra binâen bir teşbîhtir. Binâenaleyh Hz. Pîr'in Fir'avn'ın îmânının adem-i makbûliyetine zâhib olduklanna sûret-i kat'iyyede hükm edilemez.

برق و فرّ روی خوب صادقین تن فنا شد و آن بجا تا یوم دین

4735. *Sâdıkların güzel yüzünün berkı ve ferri, ten fânî oldu ve o yevm-i dîne kadar yerinde kaldı.*

زشت آن زشتست و خوب آن خوب و بس دائم آن ضَحّاكْ و این اندر عَبَسْ

4736. *Çirkin o çirkindir ve güzel ancak o güzeldir. O dâim dahhâk ve bu abestedir.*

"Dahhâk", çok gülen; "abes", ekşi yüzlülük demektir. Ya'nî, çirkin hakîkatte dâim ve bâkî olan çirkindir. Bu da rûhun çirkinliğidir; ve güzel dahi dâim ve bâkî ve zevâlsiz olan güzeldir ki, o da kezâlik rûhun güzelliğidir; ve bu güzellik ve çirkinlik cisimler üzerinde zâhir olur. O rûhu güzel olan kimse hem dünyâda ve hem de âhirette gülücüdür; ve bu çirkin dahi her iki âlemde ekşi yüzlülük içindedir.

خاك را رنگ و فن و سنگی دهد طفل خویانرا بر آن جنگی دهد

4737. *Toprağa renk ve fen ve taşlık verir; çocuk huylulara onun üzerine bir cenk verir.*

Ya'nî, Hak Teâlâ hazretleri toprağa renk verir; altın ve gümüş ve elmas ve pırlanta olur; ve fen verir; topraktan türlü türlü san'atlar peydâ olur; ve bayağı taş olmak hâssasını verir. Çocuk huylu insanlar altın ve gümüş ve pırlantayı ve diğer parlak taşlan görüp, "Sen almayacaksın, ben alacağım!" diye birbirleriyle kavgaya tutuşurlar. Hak Teâlâ bu çocuk huylulara bu kavga etmek duygusunu verir.

Menkıbe: "Bir işi için Hz. Mevlânâ'ya nezr etmiş olan yabancı bir bey, murâdı hâsıl olduktan sonra bir kese altın alıp huzûr-ı şerîflerine geldi ve onun kabûlü için o hazrete and verip altınları mübârek yenlerine döktü. O şahıs kayboldukta Hz. Hudâvendigâr derhâl onların cümlesini yere döküp gitti. Cemâat-i ashâb arkalarından gidip meblağ-ı mezbûru toplayarak bir müddet vech-i maîşetlerine sarf ettiler."

از خمیری اشتر و شیری پزند کودکان از حرص آن کف می گزند

4738. *Bir hamurdan deve ve arslan pişirirler; çocuklar onun hırsından el ısırırlar.*

Ya'nî, fırıncılar hamurdan deve ve arslan resimleri ve sûretleri yapıp pişirirler. Çocuklar bunları gördükleri vakit içleri hırslarından titreyip ellerini ısırırlar ve onları almak isterler. İşte topraktan hâsıl olan ma'denleri ve kıymetli taşları gören çocuk tabîatlı insanlar dahi hırsta bu çocukların aynıdırlar.

شیر و اشتر نان شود اندر دهان　　درنگیرد این سخن با کودکان

4739. *Arslan ve deve ağızda ekmek olur. Bu söz çocuklara te'sîr etmez.*

Ya'nî, çocuklara, "Bu hamurdan yapılan arslan ve devenin şekilleri sizi meftûn etmesin, bunlar ağızda çiğnendiği vakit ekmek olur" denilse, bu söz çocuklara te'sîr etmez ve onlar yine arslan ve deve şekline harîs olmaktan vazgeçmezler.

کودك اندر جهل و پندار و شکیست　　شکر باری قوت او اندکیست

4740. [4720] *Çocuk cehil ve pindâr ve bir şek içindedir. Bârî'ye şükür, onun kuvveti azdır.*

Bu sözlerin çocuğa te'sîr etmemesinin sebebi budur ki: Çocuk cehil ve vehim ve bir şek içindedir ve anlayışı azdır. Maahâzâ bu noksanı ile berâber onun kuvveti de az olduğundan büyükler üzerine musallat ve onların başlarına belâ olamaz; ve çocuk haddini tecâvüz ederse, büyükler onu te'dîb eder.

طفل را استیزه و صد آفتست　　شکر این که بی فن و بی‌قوتست

4741. *Çocuğun inâdı ve yüz âfeti vardır. Buna şükür ki, fensiz ve kuvvetsizdir.*

Vâkıa, çocuğun kendi yaşına göre bir inâdı ve büyüklere karşı birçok âfetleri ve eziyetleri vardır. Buna şükür ki, aklı noksân olduğundan hîlesiz ve kuvvetsizdir.

وای ازین پیران طفل نادیب　　گشته از قوت بلای هر رقیب

4742. *Vay bu edebsiz olan çocuk ihtiyarlardan! Kuvvetten dolayı her bir rakîbin belâsı olmuştur.*

"Edebsiz olan çocuk ihtiyarlar"dan murâd, ilimlerine ve mansıblarına mağrûr olup ehl-i hakîkatin beyân ettikleri hakâyık ve maârif-i ilâhiyyeyi birtakım delîller îrâdı ile ibtâle çalışan müddeîlerdir. "Kuvvet"ten murâd, birtakım delâil-i akliyye ve kazâyâ-yı mantıkıyyedir. Bu müddeîler her zaman evliyâullâha muhâlefet ve onlar ile mücâdele etmişler ve netîcede mağlûb olmuşlardır. Sırası düştükçe diğer cildlerde onların menkıbeleri zikredilmiştir. Ya'nî, çocuk meşrebinde olan bu ihtiyarlardan vay ehl-i hakîkatin hâline! Onlar ilimde kendilerine rakîb gördükleri her bir velînin başına câhilâne îrâd ettikleri delîl kuvvetinden dolayı belâ olmuşlardır.

چون سلاح و جهل جمع آید بهم گشت فرعونی جهان سوز از ستم

4743. *Vaktâki silâh ve cehil berâber cem' gelir, zulümden dolayı cihân yakıcı bir Fir'avn olur.*

Ya'nî, vaktâki silâh mesâbesinde olan ulûm-i edille ve cehil bir kimsede cem' olur, sitem ve zulüm cihetinden o kimse cihânı yakıcı bir Fir'avn olur. Nitekim 4. cildin 1435 numarasında بد گهررا علم و فن آموختن . دادن تیغی بدست راهزن [ya'nî] "Kötü cevherli kimseye ilim ve fen öğretmek, yol vurucunun eline kılıç vermektir" buyurulmuştur.

Ve kezâ 2. cildin 1387 numaralı beytinde چون قلم در دست غداری بود . بی گمان منصور برداری بود ya'nî "Vaktâki kalem bir gaddârın elinde olur, şübhesiz Mansûr ber-dâr olur"; ve yine o cildin 1388 numaralı beytinde چون سفیهان راست این کار و کیا . لازم آید یقتلون الانبیا ya'nî "Vaktâki bu iş-güç sefîhlerin elinde olur, peygamberleri öldürmeleri lâzım gelir" buyurulmuştur.

شکر کن ای مرد درویش از قصور که ز فرعونی رهیدی و ز کفور

4744. *Ey fakîr adam! Kusûrdan dolayı şükür et ki, Fir'avnlıktan ve küfûrdan kurtuldun*

"Kusûr", âcizlik; "küfûr", hakkı setr edici[lik], demektir. Ya'nî, ey fakîr adam! Sen ulûm-i akliyye ve nazariyyeden bî-behresin, paran yoktur ve bir mansıb sâhibi de değilsin. Bu husûstaki aczinden dolayı şükür et ki, bir Fir'avn gibi enâniyetten ve gurûrdan ve hak olan kelâmı setr etmeye çalışmaktan ve ehl-i Hakk'a muhâlefetten kurtuldun.

شکر کن مظلومی و ظالم نهٔ أیمن از فرعونی و هر فتنهٔ

4745. *Şükret, mazlûmsun ve zâlim değilsin! Fir'avnlıktan ve her fitneden emînsin!*

Ey fakîr! Şükret ki, sende vesâit-i gurûr ve enâniyet olan şeyler olmadığı için, efrâd-ı beşer arasında mazlûm mevki'indesin; ve elinde halka tecâvüz edecek silâh olmadığı için zâlim değilsin. Binâenaleyh bu sebeble Fir'avnlıktan ve nefsin her fitnesinden emîn bir hâldesin!

اشکم تی لاف اللهی نزد کآتشش را نیست از هیزم مدد

4746. *Boş karın "Allahlık" lâfını vurmadı. Zîrâ onun ateşine odundan meded yoktur.*

Zîrâ boş karın ve mi'de "Allahlık" lafından ibâret olan benlik ve enâniyet da'vâsında bulunmadı. Zîrâ onun nefsinin sıfatları ateşine odun mesâbesinde olan cisminden meded yoktur. Çünkü cisim gıdâdan semirir ve cisim semirdikçe ve kuvvet buldukça nefsin kötü sıfatları da baş kaldırır. Binâenaleyh oruç tutmanın fâidelerinden birisi de budur. "Tî", boş ma'nâsına olan "tuhî" kelimesinin muhaffefidir.

اشکم خالی بود زندان دیو　　کش غم نان مانعست از مکر و ریو

4747. *Boş karın şeytanın zindanı olur. Zîrâ ekmek gamı mekrden ve hîleden ona mâni'dir.*

Boş karın ve mi'de şeytanın habs olunduğu bir zindandır. Çünkü karnı boş ve aç olan bir fakîrin gıdâ tedâriki gamı ve kaygısı, enâniyet ve gurûr göstermek için mekr ve hîle yapmaya mâni' olur; ve böyle bir kimse dâimâ muhîtine karşı tevâzu' hâli içinde olup benlik da'vâsında bulunamaz.

اشکم پر لوت دان بازار دیو　　تاجران دیو را در وی غریو

4748. *Gıdâ dolu olan karnı şeytanın pazarı bil! Onda şeytan tâcirlerinin gırîvi vardır.*

Gıdâ ile dolu ve tok olan karnı ve mi'deyi şeytanın pazarı bil! O mi'dede ihlâs ve îmân esmânı mukâbilinde hayâlâttan ibâret olan huzûzât ve muzahrafât-ı dünyeviyye satan şeytan tâcirlerinin gırîvi ve feryâdı vardır.

تاجران ساحر لاشی فروش　　عقلهای تیره کرده از خروش

4749. *Lâ-şey satıcı olan sâhir tâcirler hurûştan akılları bulandırmıştır.*

Ya'nî, hiç ve hayâl satıcı olan bu sihirbâz şeytân tâcirleri, şamatalarından dolayı akılları bulandırmış ve karartmıştır.

خُم روان کرده ز سحری چون فرس　　کرده کرباسی ز مهتاب و غَلَس

4750. [4740] *Küpü bir sihirden at gibi gidici etmiş, mehtâbdan ve galesten bir kirbâs yapmıştır.*

"Kirbâs", bez; "gales", gecenin sonundaki karanlıktır ki, gâyet hafîf ziyâ ile karışıktır. "Sihir", lügatte temâşâ edenlerin hayâlinde tasarruf edip bâtılı hak sûretinde göstermeye derler. Ya'nî, şeytan tâcirleri insanların gözüne mahzâ hayâlâttan ibâret olan bu sûret-i dünyeviyyeyi dâim ve müstemir gös-

terip onları şaşırtarak hayât-ı bâkıye ve ebediyyeden mahrûm ederler. Nitekim sihirbâzlar bir sihir yaparak küpü at gibi yürüyücü gösterirler. Ay ışığından ve gecenin nihâyetinde zulmetle karışık hafîf ziyâdan top top bezler yapıp arşın arşın satarlar; ve alan kimse elinde hiçbir şey kalmadığını görüp hayret eder ve elindeki parası boşuna gider.

چون بریشم خاك را بر می تنند خاك در چشم ممیز می کنند

4751. *Toprağı ipek gibi örerler. Temyîz edici olan gözde toprağı koparırlar.*

Ve kezâ yine sihirbâzlar toprağı ipek gibi örüp müşterînin hayâlinde tasarruf ederek satarlar; ve toprağı ayırt edici olan gözdeki temyîzi koparır ve izâle ederler; ve o mümeyyiz olan göz toprakla ipeği fark edemeyecek bir hâle gelir.

جندلی را رنگ عودی می دهند بر کلوخی مان حسودی می دهند

4752. *Bir taşa öd rengi verirler. Bir kerpiç üzerine bize hasûdluk verirler.*

"Cendel", taş demektir. Ya'nî, sihirbâzlar bir taşa öd ağacı rengini verirler ve bir kerpici kıymetli bir taş hâlinde gösterip, biz o kerpicin elimizde bulunmamasından dolayı hased ederiz.

پاك آنکه خاك را رنگی دهد همچو کودك مان برآن جنگی دهد

4753. *Pâktir o ki, toprağa bir renk verir; onun üzerine çocuk gibi bize cenk verir.*

Pâk ve mukaddestir o Hak Teâlâ hazretleri ki, toprağa altın ve gümüş ve elmas ve pırlanta gibi türlü türlü renkler verir. Çocuklar hamurdan yapılmış arslan ve deve sûretleri üzerine birbirleriyle nasıl kavga ederse, bizler de toprağın bu renkleri ve sûretleri üzerine birbirimizle öyle kavga ederiz ve hattâ birbirimizi öldürürüz.

دامن پر خاك ما چون طفلکان در نظرمان خاك همچون زر کان

4754. *Çocukcağızlar gibi eteğimiz toprak doludur; toprak nazarımızda ma'denin altını gibidir.*

Ya'nî, altın ve gümüş toprağın istihâlelerindendir. Bizim toprak ya'nî altın ve gümüş dolu olan eteğimiz de çocukların oynarken toprak doldurdukları eteklerine benzer. Binâenaleyh toprak bizim nazarımızda bu şekl-i mübeddelden dolayı ma'denin ve menba'ın altını gibi olmuştur.

طفل را با بالغان نبود مجال طفل را حق کی نشاند با رجال

4755. *Çocuğun bâliğlere mecâli olmaz. Hak çocuğu ne vakit ricâl ile berâber koyar?*

Ya'nî, âlem-i keserâtın renklerine aldanan çocuk meşrebindeki kimselerin, âlem-i vahdete vâsıl olan kâmillere karşı mecâli ve kuvveti yoktur. Hak Teâlâ bu çocuk meşrebinde olan kimseleri ne vakit er olan insân-ı kâmiller ile bir mertebeye koyar?

میوه گر کهنه شود تا هست خام پخته نبود غوره گویندش بنام

4756. *Meyve eğer köhne olsa, ham oldukça pişmiş olmaz. Ona ad ile koruk denir.*

Meselâ kütüğünden kopmuş olan üzüm meyvesi ne kadar eski olursa olsun, ham oldukça pişmiş ve kemâle gelmiş olmaz. Onun adına koruk derler. Bunun gibi bir insan ne kadar yaşlanırsa yaşlansın, mâdemki keserâtın renklerine aldanmıştır, o kimse ham meyve mesâbesindedir ve o hâlde kaldıkça ekşi bir koruktur.

گر شود صد ساله آن خامِ تُرُشْ طفل غوره است او بَرِ هر تیز هُشْ

4757. *Eğer o ekşi olan ham yüz yıllık olsa, o her keskin akıllının yanında koruk olan çocuktur.*

O ekşi olan ham kimse eğer yüz yaşında olsa, o her keskin akıllı olan insân-ı kâmilin indinde henüz koruk mesâbesinde olan çocuktur. Nitekim 1. cildin 3349 numaralı beytinde: جمله انسان را بکش از بهر هش . جمله حیوان را پی انسان بکش [Ya'nî] "Bütün hayvanları insan için öldür; bütün insanları da akıl için öldür!" buyurulmuştur.

گر چه باشد مو و ریش او سپید هم در آن طفلیٔ خوفست و امید

4758. *Gerçi onun saçı ve sakalı ak olur, yine korku ve ümîd çocukluğu içindedir.*

Gerçi o ihtiyarın saçı ve sakalı ak olur, fakat hakîkate vâsıl olmadığı için, çocuklar gibi hem korku ve hem ümîd içindedir. Meselâ bir kimsenin biri küçük ve diğeri büyük iki oğlu olur; küçüğü akşama kadar sokaklarda oyunlara dalar ve üstü başı kirlenip berbâd olur. Akşam o yine tekdîre uğramak korkusu veyâhud bu tekdîrden kurtulmak ümîdi ile döner. Fakat büyük oğlu bir

vazîfe sâhibi olduğundan, akşam olunca böyle bir havf ve ümîd duygularından ârî olarak evine gelir.

که رسم یا نارسیده ماندم ای عجب با من کند کَرْم آن کَرَمْ

4759. *Der ki: "Erişir miyim yâhud erişmemiş mi kalırım? Ey aceb! Kerîm bana o keremi eder mi?"*

"Kerem", rânın fethi ve ["kerm"], sükûnü ile ehl-i lügat indinde "kerîm" ma'nâsına gelir. Vâhidi ve tesniyesi ve cem'i, müzekkeri ve müennesi müsâvîdir (*Ahterî*). Ya'nî, bu çocuk meşrebinde olan ihtiyar kendi kendine der ki: "Acabâ, ben Hakk'a vâsıl olur muyum, yoksa vâsıl olmamış bir hâlde mi kalırım? Ve Kerîm olan Hak Teâlâ bana o kendisine vusûl keremini eder mi?"

با چنان ناقابلی و دورئ بخشد این غورهٔ مرا انگورئ

4760. *"Öyle nâ-kābillik ve uzaklık ile benim koruğuma üzümlük bahş eder mi?"* [4740]

"Böyle kābiliyetsiz olan hâlim ve uzaklığım ile berâber benim henüz koruk mesâbesinde olan kalbime Hak Teâlâ acabâ üzümlük ve olmuşluk bahş eder mi?"

نیستم امید وار از هیچ سو وآن کرم می گویدم لا تیأسوا

4761. *"Hiçbir taraftan ümîdvâr değilim! Halbuki o kerem bana "Lâ-tey'esû!" der."*

"Zîrâ hâlime bakıyorum, çocuklar gibi bu keserât âleminin âlâyişine müstağrak olduğumu görüyorum ve hâlimin kesb-i salâh etmesi için hiçbir taraftan imdâd ve yardım ümîdini göremiyorum. Halbuki Hak Teâlâ وَلَا تَيْئَسُوا مِنْ رَوْحِ اللهِ (Yûsuf, 12/87) ya'nî "Allâh'ın revh ve rahmetinden me'yûs olmayınız!" buyuruyor. Ben ise şimdiki hâlde böyle bir rahmet eserini de göremiyorum."

دائما خاقان ما کردست طُو گوش مارا می کشد لَا تَقْنَطُوا

4762. *Hâkānımız dâimâ mesrûr etmiştir. Bizim kulağımıza "Lâ-teknatû!"yu çeker.*

Bu ve aşağıdaki beyitler böyle düşünenlere karşı Hz. Pîr efendimiz tarafından verilen teselli cevâblarıdır. "Tû", "tûy" kelimesinin muhaffefidir; ve "tûy" [:toy] Türkçe'de "düğün sürûru ve şâdîsi" ma'nâsınadır (*Gıyâsü'l-Lügāt*). Ya'nî, ey ümîdsiz kalan kimse! Bizim hâkānımız ve şâhımız olan Hak Teâlâ

hazretleri dâimâ bize düğün sürûru ve şâdîsi tertîb etmiştir; ve Kur'ân-ı Kerîm'inde, يَاعِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ (Zümer, 39/53) ya'nî "Ey benim nefislerini isrâf eden kullarım! Allâh'ın rahmetinden ümîdinizi kesmeyin!" hitâbına bizim kulağımızı çekiyor ve bizi bu müjdesiyle dâimâ düğün sürûru içinde tutuyor.

گر چه ما زین ناامیدی در گویم　　چون صلا زد دست اندازان رویم

4763. *Gerçi biz bu ümîdsizlikten çukurdayız. Mâdemki salâ vurdu, el atıcı olarak gideriz.*

Gerçi bu ümîdsizlikten dolayı bu kesâfet ve keserât âlemi olan dünyâda gam çukuru içinde çırpınıp dururuz. Fakat mâdemki "Ey kullarım! Ümîdinizi kesmeyiniz, ben gafûr ve rahîmim!" diye bizi ma'rifet ve rahmet sofrasına da'vet etti, ecelimiz geldiği vakit el atıcı ve raks edici olarak sürûr içinde huzûr-ı ilâhîye gideriz.

دست اندازیم چون اسبان سیس　　در دویدن سوی مرعای انیس

4764. *Terbiye olmuş atlar gibi, enîs olan mer'â tarafına koşmakta el atarız.*

"Sîs", "kıyl" vezninde "siyâset"ten müştakk olup, "müeddeb ve terbiye olunmuş" ma'nâsınadır. "Enîs", mûnis ve ünsiyet olunmuş, demektir. "Mer'â"dan murâd, âlem-i ervâhtır. Ya'nî, mâdemki mü'miniz, ecel geldiği vakit evvelce alıştığımız ve bulunduğumuz mer'â-yı ervâh tarafına koşmak husûsunda terbiye edilmiş atlar gibi, el atarak dört na'la koşarız.

گام اندازیم و آنجا گام نی　　جام پردازیم و آنجا جام نی

4765. *Adım atarız, halbuki orada adım yoktur; kadeh tutarız, halbuki orada kadeh yoktur.*

"Perdâhten" masdarının müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "tutmak" ma'nâsı münâsibdir. Ya'nî, o âlem-i ervâh tarafına adım atarız, halbuki orada bu bizim bildiğimiz cismânî ve kesîf olan ayak ve adım yoktur. Şarâb-ı tahûr kadehini tutarız, halbuki orada bizim bu dünyâda gördüğümüz kesîf kadeh yoktur.

زانکه آنجا جمله اشیا جانیست　　معنی اندر معنی اندر معنیست

4766. *Zîrâ ki orada bütün eşyâ câna mensûbdur. Ma'nâ içinde, ma'nâ içinde ma'nâdır.*

Zîrâ ki orada bütün eşyâ rûhânîdir ve kesâfet yoktur. Ma'nâ içinde, ma'nâ içinde ma'nâdır. Birinci "ma'nâ"dan murâd, rûhtur ki, cisme nazaran "ma'nâ"dır; ve ikinci "ma'nâ"dan murâd, rûhun müstenid olduğu ayn-ı sâbitedir ki, rûha nazaran "ma'nâ"dır; ve a'yân-ı sâbite dahi sıfât ve esmâ-i ilâhiyyenin sûretleri olduğundan, bunlara nazaran sıfât ve esmâ dahi "ma'nâ"dır; ve sıfât ve esmâ da şuûnât-ı zâtiyye olduğundan, zât-ı ulûhiyyet dahi bunlara nazaran "ma'nâ"dır. Binâenaleyh müteselsilen ma'nâ, ma'nâ içinde ve ma'nâ ma'nâ içindedir.

هست صورت سایه معنی آفتاب　　نور بی سایه بود اندر خراب

4767. *Sûret gölge ve ma'nâ güneştir. Gölgesiz nûr harâbda olur.*

Ya'nî, "sûret" gölge ve "ma'nâ" güneş mesâbesindedir. Gölgesiz olan nûr, ancak harâb olmuş olan binâlarda olur. Zîrâ cisim hâk ile yeksân olunca, güneşin nûru önünde artık onun gölgesi kalmaz.

چونکه آنجا خشت بر خشتی نماند　　نور مه را سایهٔ زشتی نماند

4768. *Mâdemki orada kerpiç bir kerpiç üzerinde kalmadı, ayın nûruna bir çirkin gölge kalmadı.*

"Kerpiç kerpiç üzerinde kalmamak", sûret ve vücûd-ı izâfî âleminin kâmilen yıkılmasından kinâyedir. Nitekim yıkılan bir binâ hakında, "taş taş üstünde kalmadı" derler. Ya'nî, vaktâki bu vücûd-ı izâfî âlemi yıkılıp taş taş üstünde kalmadı, vücûd-ı hakîkî ayının nûruna enâniyet ve benlik da'vâsında bulunan bir çirkin vücûd-ı izâfî gölgesi kalmadı.

خشت اگر زرین بود بر کندنیست　　چون بهای خشت وحی و روشنیست

4769. *Kerpiç eğer altınlı olsa, koparmaya lâyıktır. Çünkü kerpiçin bahâsı vahiy ve rûşenliktir.*

Ya'nî, kerpiç masbesinde olan o vücûd-ı izâfî ve cismânî altınlı olsa, ya'nî peygamberlerin ve onların vârisleri olan velîlerin vücûd-ı cismânîleri gibi rûhâniyet rengine bürünmüş olsa bile, koparmaya ve yıkmaya lâyıktır. Çünkü o insân-ı kâmillerin vücûd-ı izâfîlerinin bahâsı ve kıymeti vahy-i ilâhîden ve akılları aydınlatmaktan ibârettir. Nitekim اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ (Mâide, 5/3) ya'nî "Bugün sizin dîninizi kâmil ve tamâm kıldım" âyet-i kerîmesi nâzil olduktan sonra, Resûl-i Ekrem hazretlerinin vücûd-ı cismânîleri ölüm ile fânî oldu. Zîrâ vücûd-ı şerîfinin bahâsı ve kıymeti vahy-i ilâhî nüzûlü ve tenvîr-i

ukûl için idi. Dîn tamâm olup vahy-i ilâhîye lüzûm kalmadı. Onların vücûd-ı saâdetleri bu âlem-i sûretten çıktı. Kâmillerin halleri de böyledir. Nitekim bu *Mesnevî-i Şerîf*'in altı cildi tamâm olduktan sonra Hz. Mevlânâ efendimizin vücûd-ı latîfleri de az bir zaman sonra âlem-i âhirete intikâl etmiştir.

کوه بهر رفع سایه مُنْدَکست　　پاره گشتن بهر این نور اندکست

4770. [4750] *Dağ gölgenin ref'inden dolayı mündektir: Bu nûr için pâre olmak azdır.*

"Mündekk", "parça parça olmuş" ma'nâsınadır. Ya'nî, dağ mesâbesinde olan vücûd-ı izâfî ve cismânî, gölgenin ref'i için sûrî olan ölüm vâsıtasıyla mündektir ve parça parçadır; ve vücûd-ı hakîkî nûrunun tecellîsi, ya'nî tecellî-i zâtî o kadar kıymetlidir ki, onun tecellîsi için bu vücûd-ı cismânînin parça parça olması ve erimesi azdır bile. Bu beyt-i şerîfte فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا (A'râf, 7/143) ya'nî "Vaktâki Mûsâ'nın Rabb'i dağa tecellî etti, onu parça parça etti" âyet-i kerîmesine işâret buyurulur.

بر برون کُه چو زد نور صمد　　پاره شد تا در درونش هم زند

4771. *Vaktâki Samed'in nûru dağın hâricine vurdu, onun içine de vurmak için pâre oldu.*

Vaktâki Samed olan zât-ı ulûhiyyetin nûru, dağ mesâbesinde olan vücûd-ı zulmânî ve cismânînin hâricine ve zâhirine vurdu, o vücûdun bâtını olan rûha da vurmak için bu vücûd ölüm vâsıtasıyla parça parça oldu.

گرسنه چون بر کفش زد قرص نان　　واشکافد از هوس چشم و دهان

4772. *Vaktâki açın eline ekmeğin kursu çarptı, heveslen dolayı gözünü ve ağzını yarar.*

"Aç"tan murâd, tecellî-i zâtîye âşık olan zâttır. Ya'nî, aç olan kimsenin eline bir yuvarlak ekmek geçtiği vakit, gözlerini dört açar ve o ekmeği ısırarak yemek için de ağzını kemâl-i iştihâ ile son derecede açar. Bunun gibi, tecellî-i zâtîye âşık olan zât da o tecellîyi gördüğü vakit vücûd-ı hakîkîye hicâb olan vücûd-ı kesîfîn kalkmasını dört gözle bekler. Nitekim Resûl-i Ekrem Efendimiz: "Bana Safer ayının çıktığını haber veren kimseyi cennetle müjdelerim" buyurdular. Zîrâ Rebîü'l-evvel ayında cismâniyet âlemini terk buyuracaklar idi. Ve Hz. Mevlânâ efendimizi maraz-ı mevtlerinde Sadreddîn-i Konevî hazretleri iyâdete gelmiş idi: "Allâh Teâlâ sana acele şifâ versin!" dedikleri vakit, Hz. Mevlânâ efendimiz: "Bundan sonra, Hak acele şifâ versin! duâsı sizin olsun, âşık

ile ma'şûk arasında kıldan bir gömlekten ziyâde bir şey kalmamıştır. Nûrun nûra ulaşmasını istemez misin?" buyurmuştur. Zîrâ ölüm tecellî-i zâtîdir.

صد هزاران پاره گشتن ارزد این از میان چرخ برخیز ای زمین

4773. *Bu yüz bin parça olmaya değer! Ey zemîn! Felek ortasından kalk!*

Bu tecellî-i zâtî bu vücûd-ı cismânînin yüz bin parça olmasına değer! Ey vücûd-ı hakîkîye hicâb olan yeryüzü ve cismâniyet âlemi! Felek ortasından kalk!

تا که نور چرخ گردد سایه سوز شب ز سایهٔ تست ای یاغیٔ روز

4774. *Tâ ki çarhın nûru gölge yakıcı ola! Ey gündüzün bâgîsi! Gece senin gölgendir.*

Tâ ki اللّٰهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ (Nûr, 24/35) ya'nî "Allâh Teâlâ göklerin ve yerin nûrudur" âyet-i kerîmesinde beyân buyurulduğu üzere, feleğin ve çarhın nûru olan vücûd-ı hakîkî-i Hak bu cismâniyet gölgesini yakıcı olsun! Ey gündüz mesâbesinde olan vücûd-ı hakîkî-i Hakk'ın bâgîsi ve âsîsi! Bu cismâniyet gecesi ve karanlığı, o nûr-ı vücûddan hâsıl olan senin gölgendir. Hakîkat bu merkezde iken, sen o vücûd-ı hakîkî müvâcehesinde varlık ve enâniyet da'vâ edip ona karşı âsî ve bâgî olursun; ve kezâ vücûdunun gölge olduğunun farkında değilsin.

این زمین چون گاهوارهٔ طفلکان بالغان را تنگ می دارد مکان

4775. *Bu zemîn çocukların beşiği gibidir. Bâliğlere mekânı dar tutar.*

Bu yeryüzü mini mini çocuklar mesâbesinde olan nâkıs insanların beşiği gibidir. Fakat bülûğa ermiş olan insân-ı kâmillere mekânı darlaştırır. Zîrâ o kâmiller, bu dar olan cismâniyet âleminden bir ân evvel kurtulmak ve lâ-mekân âleminde cevelân etmek isterler.

بهر طفلان حق زمین را مهد خواند واندرون زان شیر بر طفلان فشاند

4776. *Çocuklar için, Hak zemîne "mehd" ta'bîr etti; ve içinde çocuklar üzerine ondan süt saçtı.*

Ya'nî, Hak Teâlâ hazretleri sûre-i Tâhâ'da vâki' الَّذِی جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا (Tâhâ, 20/53) ya'nî "O Allâh Teâlâ ki, sizin için arzı mehd kıldı" âyet-i kerîmesinde bu yeryüzüne, çocuk meşrebinde olan insanlar için "mehd" ya'nî "beşik" ta'bîr buyurdu. Bu beşik içinde bu çocuklar üzerine süt, ya'nî türlü türlü lezzetli gıdâlar ve meyveler saçtı.

خانه تنگ آمد ازین گهوارها　　طفلکانرا زود بالغ کن شها

4777. *Hâne bu beşiklerden dar geldi. Ey şâh! Çocukları çabuk bâliğ et!*

"Gehvâre", "beşik" demektir. Bu beyt-i şerîf Hz. Pîr'in terbiyesi altında bulunan sâlikler için duâ ve münâcât olmak münâsibdir. Ya'nî, ey şâh-ı hakîkî olan Hak Teâlâ! Kalb evi, rûhun beşiği mesâbesinde olan bu cisimlerden dolayı daraldı ve sıkıldı. Terbiyem altında sülûk eden ve çocuk meşrebinde olan sâlikleri lutuf ve kereminle çabuk bâliğ ve insân-ı kâmil yap ve onları cismâniyet ve nefsâniyet sıfatlarından geçir!

ای گواره خانه را ضیّق مدار　　تا تواند کرد بالغ انتشار

4778. *Ey beşik! Hâneyi dar tutma, tâ ki bâliğ intişâr edebilsin!*

"Gevâre", "gehvâre"nin muhaffefi olup, "beşik" ma'nâsınadır (*Burhân*). "Dayyık", "dar şey" demektir (*Ahterî*). "İntişâr", dağılmak, saçılmak, yayılmak, demektir. Ya'nî, ey dünyâ beşiği! Kalb evini bize dar bir şey yapma, tâ ki bâliğın rûhu rûhâniyet âlemine doğru yayılsın! Bu beyt-i şerîfte sâlikleri terbiye husûsunda insân-ı kâmilin bu âlem-i sûrette çektiği zahmetlere işâret buyurulur. Zîrâ kâmil henüz cismâniyet âleminde müstağrak olan sâliklerin destgîri olabilmek için rûhâniyet âleminden bu cismâniyet âleminin îcâbâtına tenezzül etmeye mecbûrdur.

وسوسهٔ پادشاه زاده را پیدا شد از سبب استغنایی و کشفی که از شاه دل او را حاصل شده بود و قصد ناشکری و سرکشی می کرد، شاه را از راه الهام و سر شاه خبر شد، دلش درد کرد، روح او را زخمی زد چنانکه صورت شاه را خبر نبود

Şehzâdeye şâh tarafından hâsıl olmuş olan bir istiğnâ ve bir keşif sebebinden bir vesvese peydâ oldu ve şükürsüzlüğe ve serkeşliğe kasd etti. Şâhın ilhâm ve sır yolundan haberi oldu. Onun gönlü incindi. Onun rûhuna bir zahm vurdu; öyleki şâhın sûretinin haberi olmadı

Bu kıssa ibtidâlarında dahi beyân olunduğu üzere "üç şehzâde"den murâd, ahyâr ve ebrâr ve şüttâr meşrebinde olan üç sâlikin insân-ı kâmile intisâb ede-

rek Hak yoluna sülûk etmeleridir. "Ahyâr" tâifesinden olan birinci şehzâdenin hâl-i sülûkü yukarıda anlaşıldı. Burada da "ebrâr" tâifesinden olan şehzâdenin netîce-i sülûküne işâret buyurulur. Ma'lûm olsun ki, ebrâr tâifesi Necmeddîn-i Kübrâ hazretlerinin *Usûl-i Aşere*'sinde beyân buyurulduğu üzere, mücâhedât ve riyâzât erbâbıdır. Bunlar kötü huyların tebdîline ve nefs-i emmâreyi bu huylardan temizlemeye ve kalbin safvetine ve rûhun cilâlanmasına çalışırlar. Bunlara hizmetinde bulundukları insân-ı kâmilin nazarı ve himmeti ile keşf-i melek ve keşf-i cin ve kabirlerin keşfi ve keşf-i zamîr gibi birtakım keşifler vâki' olur. Fakat bunlar henüz nefislerinin kaydından kurtulamadığından bu keşiflerden hoşlanıp birtakım makâm sâhibi olduğunu zannederler. İkinci şehzâde dahi aynı vartaya düşmüş ve bu yüzden mensûb olduğu insân-ı kâmilin kalbini incitmiştir. Zîrâ insân-ı kâmilin sa'y ve gayreti, sâliki nefsinin akabelerinden geçirmeye ma'tûftur. Sâlikte bunun aksi vâki' olunca, himmetin berhavâ olduğunu görüp, bittabi' müteessif olur. İşte bu incinme yüzünden insân-ı kâmilin rûhu şehzâdenin rûhuna bir darbe-i ma'nevî vurmuş ve onu bu keşif mertebesinden ıskât etmiştir; ve o insân-ı kâmil, bu darbeyi vururken sûret-i zâhire ve cismâniyyesinde bir dargınlık ve infiâl eseri göstermemiştir. Bu bir acîb hâldir ki, ancak insân-ı kâmile mülâkî olup, onun hizmetinde bulunanlar zevkan bilirler. Üçüncü şehzâde ise, "şüttâriler"den ve ehl-i aşk zümresinden olduğundan ve bunların nazarlarında ne zâhirî amellerinin ve ne de keşif ve kerâmât ve makâmâtın kıymeti olmayıp, vücûd-ı hakîkî-i Hak muvâcehesinde bütün varlıklarını fedâ etmiş olduklarından, Hz. Pîr efendimiz bu tâifeye mensûb şehzâdenin kıssasını meskût bırakarak *Mesnevî-i Şerîf*'i ikmâl buyurmuştur. Zîrâ ehl-i aşkın hâlini söz ile anlatmak mümkin değildir. Nitekim 1. cildin 112 numaralı beytinde هر چه گویم عشق را شرح و بیان . چون به عشق آیم خجل باشم از آن ya'nî "Aşkın şerh ve beyânına dâir her ne söylersem, aşkın zâtına geldiğim vakit bu şerh ve beyândan utanırım" buyurulmuştur. Binâenaleyh *Mesnevî-i Şerîf*'in nâtamâm bırakılmış olduğunu iddiâ etmek bu inceliğe vâkıf olmamaktan ileri gelir. Bu husûsta inşâallâh aşağıda daha ziyâde îzâhât verilir.

چون مسلم گشت بی بیع و شری از درون شاه در جانش جری

4779. *Vaktâki şâhın bâtınından onun cânına alım ve satımsız nafaka muhakkak oldu...*

"Bî-bey' u şirî", "satım ve alımsız" demek olup, burada mütekâbil menfaat olmayıp, "Allah rızâsı için" demektir. "Müsellem", muhakkak ve muayyen, demektir. "Cirî", maâş ve vazîfe ve me'mûriyet ve nafaka, ma'nâlarına

gelir. Burada kuvâ-yı rûhdan kinâyedir. Ya'nî, kemâl-i hulûs ile insân-ı kâmilin huzûruna gelmiş olan ortanca şehzâdenin rûhuna o insân-ı kâmilin bâtınından alımsız ve satımsız, ya'nî bîr mütekâbil menfaat olmayarak ma'nevî nafaka ve füyûzât verilmesi muhakkak oldu.

قوت می خوردی ز نور جان شاه ماه جانش همچو از خورشید ماه

4780. *Onun cânının ayı, güneşten ay gibi şâhın cânının nûrundan gıdâ yerdi.* [4760]

Ya'nî, ay güneşten ziyâ aldığı gibi, şehzâdenin ay gibi olan cânı dahi, şâhın güneş gibi olan cânının nûrundan ziyâ alır ve gıdâ-yı ma'nevî yer idi.

راتبهٔ جانی ز شاه بی ندید دمبدم در جان مستش می‌رسید

4781. *Câna mensûb olan nafaka nazîrsiz olan şâhtan dembedem onun mest olan cânına erişirdi.*

"Râtibe", vazîfe, maâş, nafaka, demektir. Ya'nî, misli ve nazîri olmayan şâhtan, câna mensûb olan nafaka ve füyûzât-ı rûhâniyye dembedem, şehzâdenin o füyûzâttan mest olan cânına erişir idi.

آن نه که ترسا و مشرك می خورند زان غذائ که ملائك می خورند

4782. *O değildir ki, kâfir ve müşrik yerler; o bir gıdâdır ki, melekler yerler.*

Ya'nî, şehzâdenin rûhu ile yediği gıdâ, kâfirlerin ve müşriklerin yediği gıdâ cinsinden değildir. O şehzâde meleklerin yediği gıdâdan yerdi. Zîrâ kâfirlerin ve müşriklerin rûhlarına dahi feyz-i mukaddesten imdâd vâki' olur. Fakat onlara vâki' olan feyz ism-i Mudill hazretindendir; meleklere ve Hak yolunun sâliklerine vâki' olan feyz ise, ism-i Hâdî hazretindendir.

اندرون خویش استغنا بدید گشت طغیانی ز استغنا پدید

4783. *Kendinin içinde istiğnâ gördü. İstiğnâdan bir tuğyân zâhir oldu.*

Şehzâde, sülûkü esnâsında kalbine peyderpey vârid olan bu feyizlerden dolayı kendi içinde, terbiyesinde bulunduğu insân-ı kâmilden istiğnâ gördü ve bu gördüğü istiğnâ yüzünden kalbinde bir tuğyân ve haddini tecâvüz hissi zâhir oldu.

که نه من هم شاه و هم شهزاده ام چون عنان خود بدین شه داده ام

4784. *Dedi ki: "Ben dahi şâh ve şehzâde değil miyim? Niçin inânımı bu şâha vermişim?"*

Şehzâde kendi kendine dedi ki: "Ben dahi bir makām sâhibi şâhım ve şehzâdeyim; niçin kendi irâdemin dizginini bu şâha vermişim? İşte bende dahi füyûzât ve keşif halleri zuhûr etti ve insân-ı kâmil oldum!"

چون مرا ماهی بر آمد با لَمَعْ　　پس چرا باشم غباری را تبع

4785. *"Mâdemki benim için lem'alı bir ay doğdu, binâenaleyh niçin bir toza tâbi' olurum?"*

"Mâdemki arz-ı cismimin gölgesi altında husûfe uğrayan rûhum ayı, benim için parlak olarak doğdu, binâenaleyh niçin bu insân-ı kâmilin gubâr ve toz mesâbesinde olan sûret-i cismâniyyesine tâbi' olup hizmet ederim?"

آب در جوی منست و وقت ناز　　ناز غیر از چه کشم من بی نیاز

4786. *"Su benim ırmağımdadır ve nâz vaktidir. Ben bî-niyâz, başkasının nazını neden çekeyim?"*

Ya'nî, "Ma'nâ suyu benim ırmak gibi olan kalbimden akıyor, binâenaleyh niyâz ve yalvarma vakti değil, nazlanmak vakti gelmiştir. Ben böyle bî-niyâz iken neden dolayı başkasının nâzını çekeyim ve hizmet ettiğim mürşidin hizmetini sırtıma yükleneyim?"

سر چرا بندم چو درد سر نماند　　وقت روی زرد و چشم تر نماند

4787. *"Başımı niçin bağlayayım? Baş ağrısı kalmadı. Sarı yüz ve ıslak göz vakti kalmadı."*

Ya'nî, "Ben evvelce nefsimin sıfatlarıyla ma'lûl idim ve başım ağrır idi; şimdi tecellî-i rûhânî sebebiyle bunlar gitti, baş ağrısı kalmadı, artık başımı niçin bağlayayım ve mücâhede ve riyâzât ile uğraşayım? Hicâb içinde bulunduğum vakit utanmaktan yüzüm sarı olur ve gözlerim ağlar idi. Şimdi maksûduma vâsıl oldum, ne sarı yüzüm ve ne ağlayan gözüm kalmadı ve bir mürşid-i kâmil oldum!"

چون شکر لب گشته ام عارض قمر　　باز باید کرد دکان دگر

4788. *"Mâdemki şeker dudaklı ve ay yanaklı olmuşum, başka dükkân açmak gerektir."*

Ya'nî, "Mâdemki ma'nâya müteallik sözlerde şeker dudaklı oldum ve rûhumun yanağı da ay gibi parlak oldu, binâenaleyh ben de bir mürşid-i kâmil

oldum; artık başka bir dükkân ve dergâh açıp Hakk'ın kullarını irşâda başlamak gerektir!" Bu gibi tecellî-i rûhânîye nâil olup kendisini mürşidden müstağnî gören ve insân-ı kâmil olduğunu zannederek halkı irşâda kıyâm eden sâlike "sâlik-i ebter" derler. Kendi Hakk'a vâsıl olmadığı gibi, başkalarını da vâsıl edemez. Hicâbât-ı nûrâniyye içinde çırpınıp durur.

زین منی چون نفس زائیدن گرفت　　صد هزاران ژاژ خاییدن گرفت

4789. *Bu benlikten vaktâki nefis doğurmak tuttu, yüz binlerce herze çiğnemek tuttu.*

Şehzâdenin bu benlikten vaktâki nefsi birtakım sıfatlarını doğurmaya başladı, bittabi' o nefis birçok böyle herze ve boş sözler çiğnemeye ve söylemeye başladı. Çünkü tecellî-i rûhânî, tecellî-i rabbânî gibi değildir. Sâlike gurûr ve pindâr veren nefsin sıfatlarını mahv ve izâle etmez, ancak örter ve o sıfatlar fırsat bulduğu vakit meydâna çıkar.

صد بیابان زان سوی حرص و حسد　　تا بدانجا چشم بد هم می رسد

4790. [4770] *Hırs ve hased tarafından yüz beyâbân vardır, oraya kadar ki, kötü göz dahi erişir.*

Sâliklerin insân-ı kâmile karşı olan hırs ve hasedi tarafından birçok sahrâlar vardır ki, sâliklerin bu sahrâları esnâ-yı sülûkünde kemâl-i sabr ile kat' etmeleri lâzım gelir. Hattâ bu hırs ve hasedin te'sîri buraya kadar gelir ki, sâlikin kendi mürebbîsi olan insân-ı kâmile, bu hasedi yüzünden nazarı bile değer. Zîrâ gözde hased sâikasıyla bir te'sîr hâsıl olur ki, isâbet eden kimseyi hasta eder ve öldürür. Nitekim böyle bir kimsenin nazarı Resûl-i Ekrem Efendimiz'i yürürken düşürdüğü için, sûre-i Kalem'in nihâyetindeki وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ . . . الخ (Kalem, 68/51) [ya'nî "Kâfirler, neredeyse seni gözleriyle devirivereceklerdi"] âyet-i kerîmesi nâzil oldu ki, bu husûstaki îzâhât yukarılarda 5. cildin 498, 499 ve 506 numaralı beytinin sürh-i şerîfinden i'tibâren geçti. Binâenaleyh sâlikin insân-ı kâmilin cismine nazarı değmek vâki' olur; ve hadîs-i şerîfte لو كان شيئ يسبق القضاء لسبقته العين ya'nî "Eğer kazâ-yı ilâhîden ileriye geçen bir şey olsa idi, elbette kötü göz ve nazar değmek geçerdi" buyurulmuştur; ve diğer bir hadîs-i şerîfte de ان العين تدخل الرجل القبر والجمل القدر ya'nî "Muhakkak nazar değmek adamı kabre ve deveyi çömleğe koyar" buyurulur.

Menkıbe: "Hindli Hâce-i Türkistânî isminde birisi, sâdât-ı Nakşbendiyye'den Ubeydullah Ahrâr (k.s.) hazretlerinin iltifâtına mazhar olup, az za-

manda ondan acîb ve garîb haller zuhûr etmeye başlamış. Bir gün Hz. Ubeydullâh, o dervîşin bir sahrâda kuş gibi uçtuğunu görmüş ve onun bu hareketini hoş görmediği için o hâli ondan selb etmiş. O dervîş havadan şiddetle yere düşüp vücûdu berelenmiş ve ondan sonra kendisini bu kerâmâttan hâlî bulduğu için Hz. Ubeydullâh'ın ayaklarına kapanıp ağlamış ise de, o hazret hiç aldırmamış. Nihâyet o dervîş huşûnete ve edebsizliğe başlayıp demiş ki: "Bende olan hâli üzerimden kaldırdın, eğer yine verirsen ne a'lâ! Yoksa seni öldürürüm; ve eğer sana fırsat bulmazsam kendimi helâk ederim!" ... ilh." (*Reşahât*'tan).

İşte bu beyt-i şerîfte sâliklerin bu hâllerine işâret buyurulmuştur.

بحر شه که مرجع هر آب اوست چون نداند آنچه اندر سیل و جوست

4791. *Şâhın bahri ki, her suyun merci'i olur, selde ve ırmakta olan şeyi nasıl bilmez!*

Şâhın deryâ gibi olan kalbi sâliklerin su gibi hâtırasının ve fikirlerinin rücû' ettiği ve akıp gittiği yerdir; sâliklerin sel ve ırmak gibi olan hâtırasında olan şeyleri nasıl bilmez!

شاه را دل درد کرد از فکر او ناسپاسیٔ عطای بکر او

4792. *Onun fikrinden ve onun bikr olan atâsının şükürsüzlüğünden şâhın gönlü derdlendi.*

Şâh, şehzâdenin yukarıda zikrolunan düşüncesinden ve hâtırasından ve onun bikr ve yeni yeni olan atâ-yı ma'neviyyesine karşı şükürsüzlüğünden dolayı şâhın gönlü derdlendi ve incindi.

گفت آخر ای خس واهی ادب این سزای داد من بود ای عجب

4793. *Dedi: "Ey edebsiz alçak! Acîb şey! Nihâyet benim atâmın lâyığı bu mu idi?"*

"Vâhî", müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "bî-esâs ve boş ve bâtıl" ma'nâsı münâsibdir. Şu hâlde "vâhî edeb", "edebsiz" demek olur. Bâtın cihetinden şehzâdenin hodbînâne olan fikirlerine vâkıf olup, kendi kendine dedi ki: "Ey alçak edebsiz! Bu ne acîb şeydir! Bu fikirlerin ve bu hodbînliklerin nihâyet benim, kalbine döktüğüm yeni yeni ve tâze tâze füyûzât atâlarının lâyığı mı idi?"

من چه کردم با تو زین گنج نفیس تو چه کردی با من از خوی خسیس

4794. *"Ben sana bu nefîs hazîneden ne yaptım? Ey alçak huylu! Sen ise bana ne yaptın?"*

"Ben sana bu nefîs ve kıymetli olan kalbimin ma'nâ hazînesinden, ne kıymetli ma'nâ cevherlerini ihsân ettim; ey alçak huylu! Bu ihsâna karşı teşekkür edeceğin yerde, kendini bu ma'nâ cevherlerinin menba'ı bildin ve hodbînliğe kalktın!"

من ترا ماهی نهادم در کنار که غروبش نیست تا روز شمار

4795. *"Ben senin kucağına bir ay koydum ki, kıyâmete kadar onun gurûbu yoktur."*

"Ben senin nefsinin sıfatlarıyla husûfe uğramış olan rûhunu o nefsinin sıfatlarını silerek parlattım, bir ay gibi oldu ve senin kucağına koydum; ve o parlak rûh-ı insânînin kıyâmete kadar gurûbu yoktur."

در جزای آن عطای نور پاك تو زدی در دیدهٔ من خار و خاك

4796. *"O pâk olan nûrun atâsının cezâsından, sen benim gözüme diken ve toprak çarptın!"*

"O pâk olan rûh-ı insânînin nûrunu sana ihsân etmemin cezâsı ve mükâfâtı olarak, sen benim kalbimin gözüne hodbînlik diken ve topraklarını çarptın!"

من ترا بر چرخ گشته نردبان تو شده در حرب من تیر و کمان

4797. *"Ben senin için felek üzerine merdiven olmuşum; sen ise benim harbimde ok ve yay olmuşsun!"*

"Ben senin için ma'nâ feleği üzerine merdiven olmuşum ve seni yetişemediğin ma'nâ ve rûhâniyet âlemine çıkarmışım; sen ise, teşekkür edeceğin yerde, bana karşı hasım kesildin ve benim ile harb etmek için ok ve yay mesâbesinde oldun!"

درد غیرت آمد اندر شه پدید عکس درد شاه اندر وی رسید

4798. *Gayret derdi şâhta zâhir geldi. Şâhın derdinin aksi ona erişti.*

Şehzâdenin bu fikirleri üzerine şâhın ve insân-ı kâmilin bâtınında bir gayret derdi zuhûra geldi ve şâhın bu incinmesinin aksi, şehzâdenin rûhuna kadar erişti.

مرغ دولت در عتابش بر طپید　　پردهٔ آن گوشه گشته بر درید

4799. *Devlet kuşu onun itâbında çırpındı. O cedel olmuşun perdesini yırttı.*

"Gûşe", "gûşende ve cenk ve cedel" (*Şemsü'l-Lügât*); "gûşe geşte", cenk ve cedel olmuş, demek olur. Ya'nî, şâhın devletinin kuşu, ya'nî rûh-ı saîdi, o sâlikin itâbı emrinde çırpındı ve o insân-ı kâmile karşı cenk ve cedel olmuş olan sâlikin keşif perdesini yırttı.

چون درون خود بدید آن خوش پسر　　از سیه کاری خود گرد و اثر

4800. [4780] *O hoş oğul vaktâki kendi bâtınında kendi günâhkârlığından gam ve eser gördü,*

"Siyehkâr", günâhkâr; "gerd", toz ve gam, demektir. Ya'nî, o hoş oğul olan şehzâde, vaktâki kendi kalbinde ve bâtınında bu yaptığı hodbînlik günâhkârlığından dolayı gam ve eser gördü,

آن وظیفهٔ لطف و نعمت کم شده　　خانهٔ شادیٔ او پر غم شده

4801. *O lutuf ve ni'metin vazîfesi noksan olmuş, onun şâdî evi pür-gam olmuş idi.*

Ya'nî, insân-ı kâmilin lutuf ve ni'metinden kaynamakta olan vazîfe ve îrâd ve ta'yînât birdenbire noksan olmuş ve şehzâdenin o îrâd-ı ma'nevî ile mesrûr olan kalbinin evi gamla dolmuş idi.

با خود آمد او ز مستیٔ عقار　　ز آن گنه گشته سرش خانهٔ خمار

4802. *O şarâb sarhoşluğundan kendine geldi. O günâhtan onun başı humâr evi olmuş idi.*

"Ukār", şarâb; "humâr", sarhoşluktan sonra âız olan başağrısı ve sersemlik, demektir. Ya'nî, o hodbînlik şarâbının sarhoşluğundan ayıldı, fakat o günâhtan onun başı humâr ve ağrı ve sersemlik evi olmuş idi.

خورد گندم حُلّه زو بیرون شده　　خُلد بر وی بادیه و هامون شده

4803. *Buğday yemiş, hulle ondan hâriç olmuştur; huld onun üzerine bâdiye ve hâmûn olmuştur.*

O sâlikin bu hâli, Hz. Âdem'in cennette buğday yeyip, cennet libâsı olan hulle arkasından çıkarılarak çıplak kalmasına ve huld ya'nî cennet onun üzerine sahrâ ve çöl hâline gelmesine benzer.

دید کان شربت و را بیمار کرد　　زهر آن ما و منیها کار کرد

4804. *Gördü ki, şerbet onu hasta etti. O "bizliklerin ve benliklerin zehri" iş yaptı.*

Velhâsıl, şehzâde gördü ki, bu benlik ve hodbînlik şerbeti kendisini hasta etti; ve "bizlikler ve benlikler zehri" bir fenâ iş ve te'sîr yaptı.

جان چون طاوس در گلزار ناز　　همچو جغدی شد بویرانهٔ مجاز

4805. *Nâz gülzârında tâvus gibi olan cânı, bir baykuş gibi mecâz vîrânesine gitti.*

Nâz gülistânı olan rûhâniyet âleminde bir parlak tâvus kuşu gibi gezen şehzâdenin rûhu, bir baykuş gibi bu mecâz ve kesâfet âlemi vîrânesine gitti ve sukût etti; ve rûhunun gözleri kapandı, âlem-i gaybı görmez oldu. Ancak evvelki hâli gibi his gözleriyle taşı toprağı görür bir hâle geldi.

همچو آدم دور ماند او از بهشت　　در زمین می راند گاوی بهر کشت

4806. *O Âdem gibi cennetten uzak kaldı. Yeryüzünde zirâat için bir öküz sürdü.*

O şehzâde, Âdem (a.s.) gibi letâfet ve rûhâniyet âlemi olan cennetten uzaklaştı ve âlem-i kesâfet olan yeryüzünde zirâat için öküz ile çift sürmek mecbûriyetinde kaldı, ya'nî âlem-i kesâfet ve tabîat ahkâmına tâbi' oldu.

اشك می راند او كه ای هندوی زاو　　شیر را كردی اسیر دم گاو

4807. *O, göz yaşı sürdü. Dedi ki: "Ey kuvvetli köle! Arslanı öküz kuyruğunun esîri ettin!"*

"Zâv", müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "kuvvetli" ma'nâsı münâsibdir. "Hindû" kelimesinin *Şemsü'l-Lügāt*'in beyânına göre müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "köle" ma'nâsı münâsibdir. Ya'nî, o şehzâde ağlamaya başladı. Kendi kendine dedi ki: "Ey önce şâha köle olan kuvvetli nefsim! Şâh arslan ve ben ise onun huzûrunda onun hizmetlerini îfâ eden bir öküz mesâbesinde idim; ve sen de benim kuyruğum idin. Binâenaleyh sonra kalktın, o arslan olan şâhı kendi aklınla bir öküzün kuyruğuna bağlayıp esîr ettin ha!"

كردی ای نَفْسِ بدِ بارد نَفَسْ　　بی حفاظی با شه فریادرس

4808. *"Ey soğuk nefesli olan kötü nefis! Feryâd-res olan şâha bî-hıfâzlık ettin!"*

"Hıfâz", "nigehbânlık etmek ve göz tutmak ve neng ve âr göstermek ve tahattur edici" ma'nâlarınadır (*Şemsü'l-Lügāt*). Burada "göz tutmak" ma'nâsı münâsibdir; ve şu hâlde "bî-hıfâzî", "göz tutmamaklık" demek olur. Ya'nî, "Ey soğuk sözlü ve özlü olan kötü nefis! Feryâda erişici olan şâha karşı göz tutmamaklık ettin ve onun ihsânlarını görmemezliğe geldin!"

دام بگزیدی ز حرص گندمی بر تو شد هر گندم او کژدمی

4809. *"Bir buğday için hırstan dolayı tuzağı ihtiyâr ettin. Senin üzerine onun her buğdayı akrep oldu."*

"Buğday'dan murâd, hubb-i riyâset ve baş olmak sevgisi ve başlı başına mürşid olmak hevesi. "Tuzak"tan murâd, nefsin sıfatları. "Her buğday"dan murâd, hubb-i riyâset dâiyesi ile nefsin geçirdiği haz anları ve dakîkaları. Ya'nî, bir baş olmak sevgisi için, bu sevgiye olan hırstan dolayı, nefsin sıfatları tuzağını ihtiyâr ettin. Senin üzerine onun her bir dakîka-i hazzı akrep oldu ve rûhunu sokmaya başladı.

نوحه می کرد این نمط بر جان خویش که چرا گشتم ضد سلطان خویش

4810. [4791] *Bu minvâl üzere kendi cânı üzere nevha ederdi. Derdi ki: "Niçin kendi sultânımın zıddı oldum?"*

Bu zikrolunan minvâl üzere, rûhunun mahrûm kaldığı füyûzât üzerine nevha eder ve ağlardı. Derdi ki: "Niçin ben sultânım olan mürebbîmin zıddı oldum ve ona muhâlefet ederek başlı başıma şâhlık da'vâsına kıyâm ettim?"

آمد او با خویش و استغفار کرد با انابت چیز دیگر یار کرد

4811. *O kendine geldi ve istiğfâr etti. İnâbetle berâber diğer şeyi yâr etti.*

"İnâbet", rücû' etmek ve geri dönmek. "Diğer şey"den murâd, selâmet-i îmân derdidir. Zîrâ şehzâde, mürebbîsi olan insân-ı kâmile karşı yukarıdaki 4785 numaralı beyitte پس چرا باشم غباری را تبع [ya'nî "Niçin bir toza tâbi' olurum?"] demiş ve onun sûret-i cismâniyyesini toz mesâbesine tutmuştur. Halbuki 2. cildin 1173 numaralı beyt-i şerîfinde ای بسا کس را که صورت راه زد. قصد صورت کرد بر الله زد ya'nî "Ey çok kimselerin ki, sûret yolunu vurdu, sûrete kasd etti; halbuki Allah üzerine çarptı" buyurulmuş idi. Zîrâ insân-ı kâmil Hak'ta fânîdir ve ondan zâhir olan Hak'tır. Nitekim âyet-i kerîmede إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ (Ahzâb, 33/57) ya'nî "Şu kimseler ki, Allâh'a ve resûlüne ezâ ettiler; Allâh Teâlâ onlara dünyâda da âhirette de la'net

eder" buyurulmuştur. İnsân-ı kâmiller ise, verese-i enbiyâdır. Binâenaleyh bu âyet-i kerîmenin makâli insân-ı kâmile ezâ edenlere de şâmil olur. İşte bu ma'nâya binâen şehzâde bu yaptığı işten pişmân olmakla ve istiğfâr etmekle berâber, selâmet-i îmân mes'elesini tövbesine ve istiğfârına yâr ederek yalvardı. Nitekim aşağıdaki beyt-i şerîfte bu dakîkaya işâret buyurulur.

درد کان از وحشت ایمان بود رحم کن کان درد بی درمان بود

4812. *Derd ki, o vahşet-i îmândan olur; rahm et ki, o derd dermansız olur.*

"Vahşet", gam, gussa, korku ve korkulu yer, demektir. Ya'nî, îmân gamından ve korkusundan kalbde hâsıl olan bir derdin çâresi olmaz. Zîrâ îmân bir tevfîk-ı ilâhîdir. Şunun bunun zoru ile kalbe giremez. Meselâ bir münkiri iknâ' için birçok açık delîller getirildiği hâlde, yine onda îmân hâsıl olmaz. Nitekim münkirler peygamberlerden birçok ma'nâlı sözler dinledikleri ve birçok mu'cizeler de gördükleri hâlde, inkârlarında ısrâr ettiler; ve îmân edenlerden ba'zıları da şübheye düşüp mürted oldular. Ba'zı sâliklerin insân-ı kâmiller hakkındaki i'tikâdları ve îmânları da böyledir. Evvelce şiddetle merbût iken, sonra bir sebeble muhâlefete başlarlar. Velhâsıl böyle derde mübtelâ olan kimseye merhamet etmek ve acımak lâzımdır.

مر بشر را خود مبا جامهٔ دُرُست چون رهید از صبر در حین صدر جُست

4813. *Muhakkak beşerin dürüst câmesi olmasın! Vaktâki sabırdan kurtuldu, derhâl sadr istedi.*

"Me-bâ", "olmasın!" ma'nâsına olan "me-bâd" kelimesinin muhaffefidir. "Câme-i dürüst", sağlam libâs demek olup, sûrî ve ma'nevî kudretten kinâyedir. "Derhîn", "derhâl" demektir. Ya'nî, muhakkak nefsinin hükmü altında olan cins-i beşerin servet ve zenginlik gibi sûrî ve keşif gibi ma'nevî ve rûhânî kuvveti olmasın! Zîrâ fakîrin nefsi zarûret-i hâl ile kibir ve ucûbden sabreder ve dâimâ mütevâzi' olur; ve rûhânî kuvvetten hâlî olan bir sâlik dahi insân-ı kâmilin huzûrunda kezâlik tevâzu' ve tezellül eder ve nefsi bu hâli içinde sâbir olur. Vaktâki fakîre zenginlik gelir, bu sabırdan sadra geçmek ister ve kibir ve azamet gösterir. Sâlik dahi biraz kuvve-i rûhâniyyeye mâlik olunca, evvelki zilleti ve tevâzu'u bırakıp mürşidliğe kıyâm eder.

مر بشر را پنجه و ناخن مباد کو نه دین اندیشد آنگه نی سداد

4814. *Muhakkak beşerin pençesi ve tırnağı olmasın! Zîrâ o vakit ne dîn düşünür, ne sedâd!*

"Pençe ve tırnak" kudretten kinâyedir. "Sedâd", işte ve sözde doğruluk. Ya'nî, muhakkak nefsinin hükmü altında zebûn olan beşerin sûrî ve ma'nevî kudreti olmasın! Zîrâ böyle bir kudret sâhibi olunca, onun en büyük maksadı baş ve reîs olmaktır; ve başa geçmek ve reîs olmak için de ne dînin îcâbâtını ve ne de kavâid-i insâniyyeyi ve ne de işte ve sözde doğruluğu düşünür. Bu gibi kimseler hakkında Türkçe'de "Allah kaşıyacak tırnak vermesin!" derler.

آدمی اندر بلا کشته به است نفس کافر نعمت ست و گمرهست

4815. *Âdemî, belâ içinde olmak iyidir. Nefis ni'metin kâfiridir ve gümrâhtır.*

Ya'nî, beşerin belâ içinde olması kendi hakkında hayırlıdır. Zîrâ o vakit nefsi mütevâzi' ve zelîl olur ve mün'im olan Hakk'ın ni'metlerini bilir ve "aman Allah!" diye yalvarır. Fakat üzerinden belâ kalkıp, kendisine kudret hâsıl olunca, ni'metlerin kâfiri ve münkiri olur ve azgın bir hâle gelir.

خطاب حق تعالی بعزرائیل علیه السلام که ترا رحمی بر که بیشتر آمد ازین
خلائق که قبض جان ایشان کردی و جواب عزرائیل علیه السلام مر حضرت را

Hak Teâlâ'nın Azrâîl (a.s.)a: "Canlarını kabz ettiğin bu halâyıktan senin merhametin kimin üzerine pek ziyâde geldi?" diye hitâbı ve Azrâîl (a.s.)ın Hazret'e cevâbı

Bu sürh-i şerîfin yukarıya rabtında iki vecih vârid olur. Birisi: En ziyâde şâyân-ı merhamet olmak husûsudur. Zîrâ sâlik nefsinin kaydından kurtulmak üzere rûhun tecellîsine mazhar olup sâhil-i selâmete çıkmış iken baş aşağı sukût etmiştir ve rûhu yetim kalmıştır. Nitekim bu kıssada çocuğun anası sâhil-i selâmete çıkmış iken, Hz. Azrâîl rûhunu kabz etmiş ve çocuk yetim kalmıştır; ve cenâb-ı Azrâîl bu hâle çok acımıştır. İkinci vecih budur ki: Bundan sonra gelecek kıssada görüleceği üzere bu yetim kalan çocuk Nemrûd idi. Hak Teâlâ onu türlü ni'metleriyle besleyip büyüttüğü hâlde Hakk'a âsî oldu ve Hakk'ın Halîl'i olan İbrâhîm (a.s.)ı ateşe attı. Yu-

kanki kıssada da şehzâde şâhın lutuflarına nâil olmuş iken ona muhâlefet etti.

حق بعزرائیل می گفت ای نقیب بر که رحم آمد ترا از هر کئیب

4816. *Hak, Azrâîl'e dedi: "Ey nakîb! Her keîbden sana kimin üzerine merhamet geldi?"*

"Nakîb", halkın iyisi ve kavmin hayırlısı ve kâhyâ ve kefîl ve müfettiş ma'nâlarınadır (*Ahterî*). Burada "me'mûr-ı ilâhî"dir. "Keîb", gamlı ve mahzûn ma'nâsınadır. Ya'nî, Hak Teâlâ Hz. Azrâîl'e hitâben buyurdu ki: "Ey kullanmın cânını almaya me'mûr olan kulum! Her hâl-i ihtizârda gamlı ve mahzûn olan kullardan sen kime acıdın ve merhamet ettin?"

گفت بر جمله دلم سوزد بدرد لیك ترسم امر را اهمال کرد

4817. *Dedi: "Hepsi üzerine derd ile gönlüm yandı. Fakat bana emri ihmâl etmek korkusu vardır."*

İkinci mısrâ'daki "tersem" fiil-i muzârî' değildir, isim olan "ters" kelimesi ile mütekellim "mîm"inden mürekkebdir, "bana korku" demek olur. Ya'nî, Hz. Azrâîl, Hak Teâlâ'ya cevâben dedi: "Yâ Rab! Canlarını alırken kullarının hepsine derd ile gönlüm yandı ve cümlesine acıdım. Fakat ne yapayım ki, bana Sen azîmü'ş-şânın emrini ihmâl etmek korkusu gâlib geldi ve acımayı bırakıp emrini icrâ ettim."

تا بگویم کاشکی یزدان مرا در عوض قربان کند بهر فتا

4818. *"Hattâ derim ki: "Keşke, Hâlık beni delikanlı için vazda kurbân ede!"*

"Hattâ bir delikanlının cânını alacağım vakit o derece acırım ki, "Keşke, Hâlık'ım beni bu delikanlıya bedel olarak kurbân etse idi!" derim."

گفت بر که بیشتر رحم آمدت از که دل پر سوز و بریان‌تر شدت

4819. *Dedi: "Sana en ziyâde kimin üzerine merhamet geldi? Kimden dolayı senin gönlün daha pür-sûz ve biryân oldu?"*

Hak Teâlâ hazretleri tekrâr cenâb-ı Azrâîl'e buyurdu ki: "Evet, benim kullarımın hepsine acıdığın ma'lûmdur. Fakat yine sana söylemek isterim ki, bu kullarımdan hangisine daha çok acıdın ve hangisinin ölümünden dolayı gönlün çok yandı ve daha biryân ve kebâb oldu?"

گفت روزی کشتیٔ بر موج تیز　　من شکستم ز امر تا شد ریز ریز

4820. [4801] *Dedi: "Bir gün şiddetli dalga üzerinde olan bir gemiyi ben emirden kırdım. Hattâ parça parça oldu."*

Hz. Azrâîl cevâben dedi: "Yâ Rab! Bir gün şedîd ve azgın dalgalar üzerinde giden bir gemiyi senin emr-i şerîfinden dolayı kırdım. Hattâ o gemi parça parça oldu."

پس بگفتی قبض کن جان همه　　جز زنی و غیر طفل زان رمه

4821. *"Sonra dedin: "O sürüden bir kadından ve çocuktan başka hepsinin canını al!"*

هر دو در یك تختهٔ درماندند　　تخته را آن موجها می‌راندند

4822. *"Her ikisi bir tahtada âciz kaldılar. Tahtayı o dalgalar sürdüler."*

"Emr-i şerîfin mûcibince gemideki yolcuların hepsinin cânını aldım. Kucağındaki bir çocuğu ile bir kadını diri bıraktım. Kadın ve çocuk bir tahta üzerinde âciz bir hâlde kaldılar. Onların bindikleri o tahta parçasını o şedîd dalgalar karaya doğru sürdüler."

باز گفتی جان مادر قبض کن　　طفل را بگذار تنها ز اَمْرِ کُنْ

4823. *"Tekrâr dedin: "Ananın cânını al! "Kün!" emrinden dolayı çocuğu yalnız bırak!"*

"Emr-i kün"den murâd, sırr-ı kadere işârettir. Zîrâ aşağıda görüleceği üzere bu çocuk kazâ-yı ilâhî netîcesi olarak Nemrûd nâmıyla saltanat makâmında zuhûr etmiştir.

چون ز مادر بگسلیدم طفل را　　خود تو می‌دانی چه تلخ آمد مرا

4824. *"Vaktâki çocuğu anadan kat' ettim, muhakkak sen bilirsin ki, bana ne acı geldi!"*

"Ey Hâlıkım! Vaktâki emrin mûcibince kadının dahi cânını alıp süt emen çocuğu anasından ayırdım, muhakkak benim hâlime vâkıfsın ki, bu hâl bana ne kadar acı geldi ve ben o çocuğun hâline ne kadar acıdım!"

پس بدیدم دود ماتمهای زفت　　تلخیٔ آن طفل از فکرم نرفت

4825. *"Şimdi ben büyük mâtemlerin dumanını gördüm. O çocuğun acılığı fikrimden gitmedi."*

"Yâ Rab! Ben Azrâîl olalıdan beri nihâyetsiz canlar aldım ve büyük mâtemlerin dumanı olan kulların âhını ve feryâdını gördüm. Fakat bu süt emen çocuğu anasından ayırdığım zamandaki acılık aslâ fikrimden gitmedi ve hâtırıma geldikçe hâlâ acır dururum."

گفت حق آن طفل را از فضل خویش موج را گفتم فگن در بیشه ایش

4826. *Hak buyurdu: "Kendi fazlımdan dalgaya dedim: "O çocuğu bir ormana bırak!"*

بیشهٔ پر سوسن و ریحان و گل پر درخت میوه دار خوش اُکُل

4827. *"Bir ormana ki, sûsen ve fesleğen ve gül doludur. Yenilmesi latîf olan meyveli ağaç doludur."*

"Sûsen" ve "sevsen" susam çiçeği. "Reyhân", fesleğen yaprakları. "Ükül", yenilen her şey, demektir.

چشمه های آب شیرین زلال پروریدم طفل را با صد دلال

4828. *"Tatlı, sâf su çeşmeleri vardı. Çocuğu yüz nâz ile besledim."*

"Delâl", "dilâl", "naz ve güzellik" demektir. Ya'nî, "O çocuğu çıkarttığım ormanda tatlı ve sâf olarak kaynayan pınarlar vardı. O çocuğu böyle nâz ile besledim."

صد هزاران مرغ مُطْرِبْ خوش صدا اندران روضه فگنده صد نوا

4829. *"Yüz binlerce sürûr verici güzel sesli kuş, o bahçeye yüz nağme bırakmıştır."*

بسترش کردم ز برگ نَسْتَرَنْ کردم او را ایمن از صدمهٔ فتن

4830. [4811] *"Nesteren yaprağından ona döşek yaptım. Onu fitnelerin sadmesinden emîn ettim."*

"Nesteren", "ağustos gülü" dedikleri, güzel kokulu "beyaz gül" demektir. Ya'nî, "Ben ormanda o çocuğa beyaz gülün yumuşak yaprağından döşek yaptım. Onu harâret, bürûdet ve rutûbet ve yubûset gibi erkân-ı tabîatın sadmesinden ve darbesinden emîn ettim."

گفته من خورشید را کو را مگَرْ باد را گفته بَرُو آهسته وَزْ

4831. *"Ben güneşe, "Onu ısırma!" demişimdir. Rüzgâra, "Onun üzerine yavaş es!" demişimdir."*

"Me-gez", "ısırmak" ma'nâsına olan "gezîden" masdarının nehy-i hâzırıdır. "Vez", esmek ma'nâsına olan "vezîden" masdarının emr-i hâzırıdır. Ya'nî, "Ben güneşe, "O çocuğu ısırma, ya'nî harâretle yakma!" ve rüzgâra da, "Onun üzerine yavaş yavaş es, incitme!" diye emrettim."

ابر را گفته برو باران مریز　　برق را گفته برو مگرای تیز

4832. *"Buluta, "Onun üzerine yağmur dökme!" demişimdir. Yıldırıma, "Onun üzerine şiddetli hamle etme!" demişimdir."*

"Me-grây", "gerâîden" ve "girâîden" masdarından nehy-i hâzırdır; ve "gerâîden," "kasd ve âhenk ve meyil göstermek ve hamle etmek ve itâatsizlik etmek" ma'nâlarınadır (*Burhân*). "Berk", yıldırım ve şimşek ma'nâlarınadır. Burada her iki ma'nâ dahi münâsib olur. Ya'nî, "Buluta, "Çocuğun üzerine yağmur yağdırma!" diye emrettim; ve yıldırıma, "Onun üzerine hamle etme!" veyâ şimşeğe, "Onun üzerine şiddetle çakma!" diye emrettim."

زین چمن ای دَیْ مبر آن اعتدال　　پنجه ای بهمن برین روضه ممال

4833. *"Ey kış! Bu çemenden o i'tidâli götürme! Ey uzun el! Bu bahçe üzerine pençe sürme!"*

"Dey", kış; "behmen" kelimesinin müteaddid ma'nâları vardır. Burada "uzun el" ma'nâsı münâsibdir (*Burhân* ve *Şemsü'l-Lügât*); ve "uzun el"den murâd, kuvâ-yı tabîiyyeden ve zîrûhtan hiçbirinin pençe vurmaması ve te'sîr etmemesi olur.

کرامات شیبان راعی قدس سره

Şeybân-ı Râî (k.s.)nun kerâmetleri

Şeybân-ı Râî hazretleri İmâm-ı Şâfiî hazretleriyle muâsır olan evliyâullâhtandır. İmâm-ı Şâfiî onun huzûruna gidip edeble iki diz üstü oturur imiş. Ona demişler ki: "Siz bir mezheb imâmı ve allâme-i zamân olduğunuz hâlde ümmî bir çobanın huzûrunda bu kadar tevâzu' ve tezellül etmeniz câiz olur mu

ve ilmin şerefi yok mudur?" demişler. Hz. İmâm: "Evet, benim ilm-i zâhirim çoktur, fakat o Allâh'ı benden daha iyi bilir ve tanır" buyurmuşlardır. Bu sürh-i şerîfin buraya rabtı kudret-i Hakk'ın esbâb-ı zâhiriyye ile mukayyed olmadığını beyân içindir.

همچو آن شیبان که از گرگ عنید وقت جمعه بر رعا خط می کشید

4834. *O Şeybân gibi ki, anîd olan kurttan dolayı cum'a vakti sürü üzerine bir çizgi çekerdi.*

"Anîd", çok inâdçı. "Riâ", hayvânât-ı ehliyye sürüsü, demektir. Ya'nî, çocuğun terbiyesi husûsunda kudret-i Hakk'ın hârikalar göstermesi taaccüb olunacak bir şey değildir. Nitekim Şeybân-ı Râî hazretleri cum'a namâzına gideceği vakit muannid olan kurt hücûm edememek için güttüğü koyun sürüsünün etrâfına bir dâire çizerdi.

تا برون ناید ازان خط گوسفند نی در آید گرگ و دزد با گزند

4835. *Tâ ki o çizgiden koyun dışarıya gelmeye! Kurt ve zararlı olan hırsız gelmeye!*

Hz. Şeybân o çizgiyi koyunlar dışarıya çıkıp dağılmamak ve kurtlar ve hırsızlar içeriye girip zarar îkâ' etmemek için çizerdi.

بر مثال دائرهٔ تعویذ هود کاندران صرصر امان آل بود

4836. *Hûd'un ta'vîz dâiresinin misâli üzere ki, onun içinde sert rüzgâr onun emânı idi.*

"Ta'vîz", bir hastalığın veyâ bir zararın def'i için üstte taşınan muska ve duâ ve eşkâl gibi şeylerdir. "Âl", ehl ve ıyâl ve etbâ' ve ehibbâ ve asdıkâ ma'nâsınadır. Burada Hûd (a.s.)ın mü'min olan ümmeti murâd olunur. "Emân", burada "emniyet" demektir. Ya'nî, Şeybân-ı Râî hazretlerinin çizdiği [çizgi] Hûd (a.s.)ın çizdiği ta'vîz dâiresine benzerdi ki, o ta'vîz dâiresinin içinde Hz. Hûd'a muhâlif olanlan helâk için zuhûr eden sert rüzgâr ve fırtına, ona îmân eden âlin ve asdıkânın emânı ve emniyyeti idi. Nitekim Âd kavminin böyle fırtına ile helâki kıssası "el-Hâkka" sûre-i şerîfesinde mezkûrdür.

هشت روزی اندرین خط تن زنید و ز برون مثله تماشا می کنید

4837. *"Bu çizgi içinde sekiz gün susunuz ve dışarıdan müsleyi temâşâ ediniz!"*

Ya'nî, Hûd (a.s.) kendisine tâbi' olan mü'minlere dedi ki: "Sekiz gün bu çizdiğim dâire içinde sâkit bir hâlde durunuz ve dışarıdan zâhir olan müsleyi ve azâbı seyrediniz!" "Müsle", azâb etmek ve hayvanı oka hedef yapmak veyâhud diri iken hayvanın elini ve ayağını kesmek, demektir (*Ahterî*). "El-Hâkka" sûre-i şerîfesinde mezkûr olunduğu üzere, Hûd kavminin münkirlerini helâk etmek için çıkan fırtına yedi gece ve sekiz gün esti. Dâire içindeki mü'minler fırtınanın te'sîrinden mahfûz kaldılar.

بر هوا بردی فگندی بر حجر تا دریدی لحم و عظم از همدگر

4838. *Hava üzerine götürürdü, taş üzerine bırakırdı. Hattâ eti ve kemiği birbirinden yırtardı.*

Dâire hâricinde kalan münkirleri o fırtına havaya kaldırır ve sonra taş üzerine çarpar idi; ve hattâ bu çarpma o kadar şiddetli olurdu ki, münkirlerin cisimlerinin etlerini kemiklerinden ayırıp parça parça ederdi.

یك گره را بر هوا بر هم زدی تا چو خشخاش استخوان ریزه شدی

4839. *Bir tâifeyi hava üzerinde birbirine çarpardı. Hattâ kemik haşhaş gibi parça olurdu.*

Münkirlerden bir kısmını fırtına havaya kaldırıp o kadar şiddetle birbirine çarpar idi ki, haşhaş çiçeğinin kurumuş olan başı nasıl un ufak olursa, onların kemikleri de böyle un ufak olurdu.

آن سیاست را که لرزید آسمان مثنوی اندر نگنجد شرح آن

4840. [4821] *Göğün titrediği o siyâsetin şerhi Mesnevî içine sığmaz.*

Hak Teâlâ hazretlerinin münkirler hakkında yaptığı o siyâset o kadar dehşetlidir ki, onun heybetinden ve dehşetinden eflâk titrer. O dehşetin şerhi ve tasvîri hakkındaki beyânât bu *Mesnevî-i Şerîf*'in içine sığmaz.

گر بطبع این می کنی ای باد سرد گرد خط دائرهٔ آن هود گرد

4841. *Ey soğuk rüzgâr! Eğer bunu tab' ile yapıyor idiysen, o Hûd'un dâiresi çizgisinin etrâfını dolaş!*

Ey soğuk rüzgâr ve şiddetli fırtına! Eğer sen bu kahn kendi tabîatının îcâbı olarak yapıyor ve tabîatının hâricinde bir hareket elinden gelmiyor ise, o Hûd (a.s.)ın mü'minler için çizdiği dâirenin etrâfını da dolaş ve o dâire içindekilere de zarar îrâs et bakalım! Hayır, bunu yapamazsın!

Ma'lûm olsun ki, tabîat ulûhiyetin zâhiri ve ulûhiyet tabîatin bâtınıdır. Tabîiyyûn ve biyoloji âlimleri bu düstûrdan bî-haber oldukları için, kuvâ-yı tabîiyyenin âdet hilâfında olarak te'sîrlerini terk edemeyeceklerine kâni'dirler. Halbuki "tabîat ulûhiyetin zâhiridir" düstûruna nazaran, bunlann mu'tâdları hilâfında hareketleri aklen uzak bir şey değildir. Bunu bir misâl ile tavzîh edelim: Ma'lûmdur ki, insanın cismi zâhiri ve dışı ve nefs-i nâtıkası da bâtını ve içidir. Cismin ve a'zâsının harekâtı bâtınından gelen emre müsteniddir. Meselâ bâtını olan nefs-i nâtıkası ayaklara "Yürü!" diye emir verir ve ayaklar derhâl harekete başlar. Ayaklar mu'tâd vecih ile yürürken, bâtından gelen emir mûcibince, o mu'tâd olan istikâmeti çevirir. Binâenaleyh cismin ve ellerin ve ayakların hareketleri kendiliklerinden değildir. Belki bâtından gelen emre ve irâdeye bağlıdır. İşte peygamberlerin mu'cizeleri ve evliyânın kerâmâtı bu esâs dâiresinde cereyân eder.

ای طبیعی فوق طبع این ملك بین　　یا بیا و محو کن از مصحف این

4842. *Ey tabîî! Tab'ın fevki olan bu feleği gör! Yâhud gel, Mushaf'tan bunu mahv et!*

Ey "kuvâ-yı tabîiyye kendi tabîatlerinin hâricine çıkamaz!" kanâatinde olan tabîî ve biyoloji âlimi efendi! Bu tabîatın fevkında ve yukarısında olan feleği ve tasarrufu gör! Yâhud gel, Kur'ân'da mezkûr olan, münkirlerin fırtına ve zelzele ve tûfân gibi kuvâ-yı tabîiyye ile helâkine dâir olan kıssaları sil ve mahv et! Buna imkân var mı? Bu hâdiseler vâki' ve âsârıyla sâbittir. Zîrâ yere gömülmüş bir hâlde çıkan şehirler vardır ki, bunlar "âsâr-ı atîkadır" diye müzelere nakledilmektedir. Acabâ, bir şehrin böyle birden bire nasıl olup hey'etiyle yere geçmiş olduğunu da düşünmek lâzım değil mi? Şimdi neden olmuyor? İ'tirâz, hâdisât-ı câriyeyi göremeyecek kadar akıl gözünün körlüğü olur. Acabâ, umûmî harb ve dokuz on milyon efrâd-ı beşerin helâki az bir kahır mı idi? Ve dâhî siyâsîlerin akılları nerede idi ki, bu fecî' netîceyi kendi elleriyle hazırladılar. Bu gibi kahırlara ma'rûz kalan insanlar nasıl gâfil idiyseler, şimdiki insanların dahi gaflette onlardan farkları yoktur.

مُقْرِیَانرا منع کن بندی بنه　　یا معلم را بمال و سهم ده

4843. *Okuyucuları men' et, bir bağ koy! Yâhud muallimi te'dîb et ve korku ver!*

"Bi-mâl", "gûşmâl ve te'dîb et!" ma'nâsında emirdir. "Sehm", "korku" demektir. Ya'nî, ey münkir! Elinde kuvvet oldukça Kur'ân okuyucuları ve hâ-

fızlan okumaktan men' et ve onlann ağızlarını bağla! Yâhud Kur'ân ta'lîm eden muallimi te'dîb et ve onu çezâlar ve azâblar ile korkut! Bak, men' edebilir misin? Ne Kur'ân âyâtını Mushaf'tan silebilirsin, ne de okuyanları men' edebilirsin ve ne de ta'lîm edenleri te'dîb ve tahvîf edebilirsin. Bin üç yüz küsûr seneden beri Kur'ân'ın münkiri olan ehl-i garb kuvvetleriyle ve her türlü hîleleriyle ve iftirâlı neşriyâtlarıyla Kur'ân'ın hükmünü ve te'sîrini ibtâle çalıştılar. Hattâ Rusya Çarlığı Kur'ân'ın ba'zı âyetlerini tab'ı esnâsında Mushaf'tan çıkarmak teşebbüsünde bulundu, muvaffak olamadılar. Zîrâ Kur'ân-ı Kerîm'de إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ (Hicr, 15/9) ya'nî "Kur'ân'ı biz indirdik ve muhakkak ve elbette biz onu saklayıcılarız" buyurulmuştur.

عاجزی و خیره کاین عجز از کجاست　　عجز تو تابی ازان روز جزاست

4844. *Âciz ve mütehayyirsin ki, bu acz neredendir? Senin aczin o rûz-i cezâdan bir akistir.*

"Hıyre", (خیره) müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "mütehayyir" demektir. "Tâb", kelimesinin de müteaddid ma'nâlan vardır. Burada "akis ve eser" demektir. Ya'nî, ey münkir! Bu kadar gayret ettiğin ve kudret sarf eylediğin hâlde, "Bu acz neden geliyor ve niçin bu kadar tedbîr müessir olamıyor?" diye âciz ve mütehayyirsin. İşte senin bu aczin ve istediğin şeyi yapamamaklığın, senin inkâr ettiğin cezâ gününden sana bir akis ve eserdir. Ya'nî senin idrâkinin fevkında bir irâde vardır ki, senin tedbîrlerini ibtâl etti. O yüksek irâdeye muhâlefet ettiğin için, senin bir cezâya ma'rûz kalman tabîîdir; ve mâdemki o irâde senin irâdenin fevkındedir, o cezâyı da def'e muktedir değilsin. Ma'lûm olsun ki, "acz" ve "hayret"in mezmûmu ve memdûhu vardır. Münkirler kendi irâdelerine sâhib olduklannı iddiâ ettikleri için, istedikleri olmadığı vakit acz ve hayrete düşmeleri mezmûmdur. Fakat mu'tekıdlerin aczi ve hayreti memdûhtur ve makbûldür. Çünkü onlar kendi irâdelerinin fevkında bir yüksek irâdeyi kabûl etmişlerdir.

عجزها داری تو در پیش ای لجوج　　وقت شد پنهانیان را نك خروج

4845. *Ey muannid! Sen önde aczler tutarsın. Işte gizli olanlara hurûç vakti oldu.*

"Lecûc", inâdçı demektir. "Gizliler"den murâd, a'râzdan ibâret olan suver-i a'mâldir. Nitekim 2. cildin 959 numarasında . وقت محشر هر عرض را صورتیست صورت هر یك عرض را نوبتیست ya'nî "Vakt-i mahşerde her araza bir sûret vardır; her

bir arazın sûretine nevbet vardır" buyurulmuş idi. Orada îzâhât vardır. Ya'nî, ey inâdçı münkir! Senin önünde aczler vardır. Her amelinden âlem-i gaybda bir sûret peydâ olur. Binâenaleyh bu âlem-i gaybda gizli bu sûretlerin hurûcu vakti oldu, ya'nî ölüm vakti geldi. Sen ise ne ölümü ve ne de bu gizli olan a'mâlinin sûretlerini def'e muktedir değilsin.

خرم آنکه عجز و حیرت قوت.اوست　　در دو عالم خفته اندر ظل دوست

4846. *Hurrem o kimsedir ki, acz ve hayret onun gıdâsıdır. İki âlemde dostun zıllinde yatmıştır.*

Bu beyt-i şerîfte Hak'ta fânî olan insân-ı kâmilin acz ve hayretine işâret buyurulur ki, bu acz ve hayret mahmûd ve makbûl olan acz ve hayrettir. Resûl-i Ekrem Efendimiz رب زدنی فیك تحیراً ya'nî "Yâ Rabbi, benim senin hakkında olan hayretimi ziyâde et!" hadîs-i şerîfi ile bu hayretin ziyâdeleşmesini istemiştir; ve bu acz ve hayret insân-ı kâmilin rûhunun gıdâsıdır. Ya'nî nihâyeti olmayan sıfât ve esmâ-i ilâhiyyenin âsân kâmilin rûhuna zâhir olup, maârif ve hakâyık-ı ilâhiyyenin kendisine münkeşif olmasından dolayı mesrûrdur. Binâenaleyh o kâmil dünyâda ve âhirette hakîkî dost ve ma'şûk olan Hakk'ın kudreti sâyesinde yatmış ve irâdesini terk edip kendinin sıfât ve esmâ âsârının meclâsı olduğunu görmüştür.

هم در اول هم در آخر عجز دید　　مرده شد دین عجائز را گزید

4847. *Hem evvelde, hem âhirde aczi gördü. Ölmüş oldu, acâizin dînini ihtiyâr etti.*

"Acâiz", "kocakarı" ma'nâsına olan "acûze"nin cem'idir. Ya'nî, insân-ı kâmil zâten makām-ı fenâya gelmezden evvel dahi kendi aczini gördü. Çünkü kendi irâdesiyle teşebbüs ettiği bir işin, bu irâdenin fevkında olan yüksek bir irâde ile bozulduğunu gördü. Binâenaleyh irâdesini terk edip makām-ı fenâya geldi; ve bu makām-ı fenâda, ilme'l-yakîn olan kanâati ayne'l-yakîne mübeddel oldu. Şu hâlde aczini hem evvelde ve hem de âhirde gördü; ve kâmilen kendi irâdesinden tecerrüd etti ve öldü; ve علیکم بدین العجائز ya'nî "Kocakarıların dînini üzerinize lâzım kılınız!" hadîs-i şerîfi mûcibince dînde muhâkemât-ı akliyyelerini bırakıp, ihbârât-ı kur'âniyye ve ahâdîs-i şerîfeye tâbi' oldular. Nitekim 4. cildin 1407 numaralı beytinde: عقل حیران کن به پیش مصطفی . حَسْبِیَ اللّٰهُ گو که اللهام کفی [Ya'nî] "Aklı Mustafâ'nın önünde hayrân et, "Hasbiyallâh!" ya'nî "Allah bana kâfîdir" de!" buyurulmuştur.

Ma'lûm olsun ki, akıl iki nevi'dir. Birisi "akl-ı maâş", diğeri "akl-ı maâd"-dır. Akl-ı maâş, havâss-i hamsenin verdiği ma'lûmât dâiresinden dışarıya çıkamayan akıldır; ve akl-ı maâd, bu dâirenin hâricine çıkabilen akıldır. Bu her iki nevi' aklın birçok mertebeleri vardır; ve âlem-i keserâtı peydâ eden tecelliyât-ı ilâhiyye aklın verâsında değildir. Yalnız, bu tecelliyâtı ukûlün kâffesi idrâk edemez. Bunları muhît olan akl-ı külldür; ve Resûl-i Ekrem'in ve enbiyânın ve ehassu'l-havâss olan insân-ı kâmillerin akılları akl-ı külldür. Binâenaleyh bu akl-ı küll muvâcehesinde onun aşağısındaki akılların durması lâzımdır. Meselâ Resûl-i Ekrem hazretleri kadınlar hakkında ناقصات العقل ya'nî "Akılları noksandır" buyurmuştur. Ehl-i garb yakın vakitlere kadar bu hadîs-i şerîfin çöl ahvâlinin ve bedâvet âleminin te'sîrâtı ile söylenmiş bir söz olduğunu iddiâ ve hakîkati inkâr etmekte idiler. Vaktâki biyoloji (hayâtiyât ilmi) terakkî etti, vasatî hesâb ile yaptıkları tedkîkât netîcesinde, kadınların dimâğı erkeklerin dimâğından yüz elli (150) gram noksan olduğunu gördüler ve mebhût olup hayrette kaldılar. İşte ihbârât-ı kur'âniyye ve ahâdîs-i nebeviyyenin hepsi de böyledir. İnkâr ancak aklın zulmet-i cehl ile örtülmüş olmasındandır.

چون زلیخا یوسفش بر وی بتافت　　از عجوزی در جوانی راه یافت

4848. *Züleyhâ gibi ki, Yûsuf onun üzerine tulû' etti, acûzlükten civanlığa yol buldu.*

Bu beyt-i şerîfte, dîn-i acâizi ihtiyâr eden kimse, Yûsuf (a.s.)ın âşığı olan Züleyhâ'ya teşbîh buyurulmuştur. Ya'nî, Züleyhâ, Yûsuf (a.s.)ın aşkı ile pejmürde olmuş ve bir kocakarı hâline gelmiş idi. Vaktâki bir gün Yûsuf (a.s.)ın geçtiği yol üzerinde durdu; ve cenâb-ı Yûsuf onun hâline acıyıp iltifât etti ve hâlini ve hâtırını sordu. Bu iltifâttan Züleyhâ'ya civanlık ve tâzelik hayâtı ve dirilik geldi. Bunun gibi, bir mü'min, akl-ı küll sâhibi olan Resûl-i Ekrem'in ve onun vârisleri olan insân-ı kâmillerin huzûrunda akl-ı maâşlarının muhâkemâtını terk edip, kemâl-i acz ile teslîm olduğu vakit, göreceği iltifâttan onun rûhuna ve aklına bir dirilik ve civanlık gelir.

زندگی در مردن و در محنتست　　آب حیوان در درون ظلمتست

4849. *Dirilik ölmekte ve mihnettedir. Âb-ı hayât zulmet içindedir.*

Ya'nî, rûhun diriliği nefsin teşvîk eylediği akl-ı maâşın ölmesindedir ve nefsin mihneti içindedir. Zîrâ maârif ve hakâyık-ı ilâhiyye âb-ı hayâtı, bu zul-

met-i tabîat içinde gizlidir. Nefis ölüp tabîat zulmeti akl-ı maâş üzerinden sıyrılınca, rûhun ahkâmı ve âsârı zâhir olur.

رجوع کردن بقصهٔ پروردن حق تعالی نمرود را بی‌واسطهٔ مادر و دایه در طفلی

Hak Teâlâ'nın Nemrûd'u çocukluğundan ana ve dâye vâsıtası olmaksızın beslemesi kıssasına rücû' etmektir

حاصل آن روضه چو باغ عارفان از سموم و صرصر آمد در امان

4850. *Elhâsıl, o bahçe ârîflerin bağı gibi semûmdan ve sarsardan emân içinde idi.* [4831]

"Semûm", sıcak esen zehirli rüzgâr. "Sarsar", sert rüzgâr ve fırtına. Bunlardan murâd, Hakk'ın tecelliyât-ı kahriyyesidir. Ya'nî, elhâsıl, cenâb-ı Azrâîl tarafından anasının cânı kabz olunan süt emen çocuğun yalnız kaldığı o orman ve o bahçe, ârîflerin kalblerinin ve canlarının bağı gibi, Hakk'ın tecelliyât-ı kahriyyesinden hıfz ve emân içinde idi.

یك پلنگی طفلکی نوزاده بود گفتم او را شیر ده طاعت نمود

4851. *"Bir kaplan yeni bir yavrucuk doğurmuş idi. "Ona süt ver!" dedim, itâat gösterdi."*

Ya'nî, cenâb-ı Hak, Azrâîl (a.s.)a hitâben buyurdu ki: "Yeni yavru doğurmuş olan bir kaplana, "Git, o ormanda yalnız kalan çocuğa süt ver!" diye emrettim."

پس بدادش شیر و خدمتهاش کرد تا که بالغ گشت و زفت و شیر مرد

4852. *"Binâenaleyh ona süt verdi ve ona hizmetler etti. Hattâ ki, bâliğ ve cesîm ve arslan adam oldu."*

"Binâenaleyh o kaplan emrime itâat edip gitti, o çocuğa süt verdi ve hizmetler etti. Nihâyet o çocuk bülûğa erdi ve iri cüsseli ve arslan gibi bir adam oldu."

چون فطامش شد بگفتم با پری تا در آموزید نطق و داوری

4853. *"Vaktâki onun sütten kesilmesi oldu, nutuk ve hükûmet için bir perîye emrettim."*

"Fıtâm", çocuğu sütten kesmek; "dâverî", hükûmet, demektir. Ya'nî, "Vaktâki çocuk büyüdü, sütten kesilmek zamânı geldi, ona hemcinsleriyle konuşmayı ve hükûmet idâresi usûlünü öğretmek için bir perîye ve cin tâifesinden birisine emrettim. İnsan sûretine girip, ona söz ve hükûmet idâresini öğretti."

پرورش دادم مر او را زان چمن که بگفت اندر بگنجد فن من

4854. *"Ben o çemenden ona perveriş verdim ki, benim fennim söze sığmaz."*

"Ben o çemenlik olan ormandan ona öyle bir terbiye verdim ki, benim fen ve sana'tım insanların mahdûd elfâz ve kelimelerine sığmaz ve onların beyânı bu dar ifâdeler ile şerh ve îzâh olunamaz."

داده من ایوب را مهر پدر بهر مهمانیٔ کرمان بی‌ضرر

4855. *"Ben Eyyûb'a, zararsız olan kurtların mihmânlığı için, baba muhabbetini vermişim."*

"Benim fen ve san'atım acîbdir. Ben peygamberim olan Hz. Eyyûb'un vücûduna kurtcağızları üşürdüm ve o kurtlar onun vücûdunda misâfir olup etlerini yerlerdi. Fakat aslâ hayâtına zarar vermezlerdi. Şâyed o kurtlardan birisi cenâb-ı Eyyûb'un vücûdundan yere düşse, o kurda karşı baba muhabbetini vermiş olduğum için, eliyle alıp yine vücûduna koyar idi."

Menkıbe: Macar mühtedîlerinden olup son derecedeki takvâsıyla ehlullâhtan olduğuna şübhe olmayan bir zât hakkında rüfekâmızdan birisi fakîre şu hâli hikâye etti. "Mûmâileyh son derece fakîr olduğundan, bir handa dolap gibi karanlık bir odada ikâmet ederdi. Ziyâretine gittim. Güneş almak için odanın kapısını açmış idi. Bana dedi ki: "Biraz evvel gelse idin, cenâb-ı Hakk'ın acîb bir tecellîsini görür idin. Ben kimsesizliğim ve faknm ve ihtiyarlığım sebebiyle bitlere üştüm; saçım sakalım bitler içinde kalmış idi. Bu hayvanlar her tarafımı ısırıp haşlamakta idiler. Cenâb-ı Hakk'a hâlimi arzedip halâsım hakkında münâcât ettim. O dakîkada gördüm ki, vücûduma her taraftan dehşetli bir karınca istîlâsı vâki' oldu. Dedim: "Yâ Rab! Beni bitler boğacak idi, bir de bu karıncaların hücûmuna nasıl tahammül ederim?" Dikkat ettim, gördüm ki, hücûm eden karıncalardan her birinin ağzında bir bit olduğu

hâlde kaçmakta idiler. Beş dakîka sonra vücûdumda ne bitten, ne de karıncadan eser kalmadı" (Fe-sübhânallâhi'l-azîm!).

داده کرمانرا برو مهر ولد بر پدر من اینت قدرت اینت ید

4856. *"Kurtlara da onun üzerine ben babaya olan veled muhabbetini vermişimdir. İşte kudret, işte el!"*

Ya'nî, "O kurtlara da cenâb-ı Eyyûb'a karşı evlâdın babaya olan muhabbetini vermişimdir. İşte kudret-i ilâhiyyem ve işte kâinât üzerindeki tasarruf elim!"

مادران را مهر من آموختم چون بود لطفی که من افروختم

4857. *"Analara şefkati ben öğrettim. Benim parlattığım lutuf nasıl olur?"*

Ya'nî, "Analarda evlâtlarına karşı olan şefkat ve merhamet, benim şefkat ve merhametimin aksidir. Zîrâ benim yaktığım ve parlattığım bir lutuf nasıl olur? Hiç söner mi?" Ba'zı nüshalarda "lutuf" yerine "şem'" vâki'dir. Beyit:

Tedbîr-i Hudâ kuvvet-i bâzû ile dönmez,
Bir şem'a ki, Mevlâ yaka, bir vech ile sönmez!

Beyt-i Yûnus Emre (k.s.).:

Açıldı bâğ u bostânın, okundu dilde destânın,
Sen baktığın gülistânın, gülleri solmaz Allâh'ım!

صد عنایت کردم و صد رابطه تا بیند لطف من بی‌واسطه

4858. *"Yüz inâyet ve yüz râbıta ettim. Tâ ki benim vâsıtasız olan lutfumu göre!"*

Ya'nî, "Büyüyüp Nemrûd ismini alan o çocuğa birçok inâyet ettim ve benim ile onun arasında doğrudan doğruya râbıtalar yaptım; ve ananın, babanın ve diğer esbâb-ı âdiyenin vâsıtasıyla olmayan benim lutuflarımı görsün de yakîn sâhibi olsun, dedim."

تا نباشد از سبب در کشمکش تا بود هر استعانت از منش

4859. *"Tâ ki sebebden dolayı keşmekeş içinde olmaya! Tâ ki onun her istiânesi benden ola!"*

"Bunları görsün de âlem-i tabîatta kulların dâimâ görmeye alıştığı sebeblerden dolayı keşmekeş ve ıztırâb içinde olmasın ve onun yardım taleb etmesi doğrudan doğruya benden olsun, dedim."

ور نه تا خود هیچ عذری نبودش شکوتی نبود ز هر یار بدش

4860. [4841] *"Yoksa onun kendi için hiçbir özrü olmaya. Her kötü dosttan onun şikâyeti olmaya!"*

Ya'nî, "Büyüttüğüm çocuk, "Şöyle, böyle oldu da, benim işim ve hayâtım yolunda cereyân etmedi" diye kendi nefsi için bana karşı hiçbir özür ve bahâne gösteremesin ve "Doğru giden benim işimi bozdu" diye her kötü dosttan onun bir şikâyeti olmasın!" "Tâ hod"da "tâ", ta'lîl içindir.

این حضَانَتْ دید با صد رابطه تا به بیند لطف من بی‌واسطه

4861. *"Benim vâsıtasız olan lutfumu görmek için, yüz râbıtalı olan bu hızâneyi gördü."*

"Hızâne" (حضانة), "ananın çocuğu kucağında besleyip terbiye etmesi", demektir. Ya'nî, "Bu çocuk doğrudan benim tarafıma bağlı olan bu hızâneyi ve terbiyeyi, benim vâsıtasız olan lutfumu görmek için gördü ki, bu müşâhede hâli aslâ inkâra mecâl bırakmaz."

شکر او آن بود ای بندهٔ جلیل که شد او نَمْرُود و سوزندهٔ خلیل

4862. *"Ey celîl kul! Onun şükrü o idi ki, o Nemrûd ve Halîl'i yakıcı idi."*

"Ey celîl kulum olan Azrâîl! O çocuğun bu yaptığım lutuflara karşı teşekkür etmesi bu oldu ki, o Nemrûd isminde bir zâlim oldu ve benim dostum ve halîlim olan İbrâhîm (a.s.)ı ateşte yakmaya teşebbüs etti."

همچنان کین شاهزاده شکر شاه کرد استکبار و استکثار جاه

4863. *Onun gibi ki, bu şehzâde şâhın şükrünü istikbâr ve istiksâr-ı câh cihetinden etti.*

"İstikbâr", büyüklük etmek ve ululanmak. "İstiksâr", çok istemek ve çok görmek. Ya'nî, Nemrûd'un bu hâli ve nânkörlüğü, ululanmak ve mertebe çokluğunu istemek cihetinden şehzâdenin şâha karşı ters bir teşekkürüne, ya'nî nânkörlüğüne benzedi.

که چرا من تابع غیری شوم چونکه صاحب ملك و اقبال نَوَم

4864. *Dedi ki: "Mâdemki yeni mülk ve ikbâl sâhibiyim, niçin ben bir gayrın tâbi'i olayım?"*

O şâhzâde, şâhın teveccühünden dolayı biraz rûhânî hallere nâil olunca, teşekkür edeceği yerde dedi ki: "Mâdemki şimdi ben yeni mülk-i ma'nevî ve ikbâl-i gaybî sâhibiyim, niçin bir başkasına tâbi' olup onun bendesi olayım?"

لطفهای شه که ذکر آن گذشت　　از تجبر بر دلش پوشیده گشت

4865. *Şâhın lutufları ki, onun zikri geçti, tecebbürden dolayı onun kalbinde örtülmüş idi.*

"Tecebbür", tekebbür etmek ve ululanmak, demektir. Ya'nî, şehzâde, şâhın yukarıda zikri geçen lutuflarını tekebbürden ve kendisini büyük görmekten dolayı unuttu; ve bu lutufları onun kalbindeki nefsin tekebbür sıfatı örttü.

همچنان نمرود آن الطاف را　　زیر پا بنهاد از جهل و عمی

4866. *Böylece Nemrûd o lutufları, cehil ve körlük cihetinden ayak altına koymuştur.*

Ya'nî, tecebbür ve tekebbür duygusu kalbe geldiği vakit, aklın gözünü kör eder ve bildiği lutufları unutturduğu için cehil içinde kalır. Nemrûd dahi böylece gördüğü o lutufları cehil ve körlük cihetinden ayak altına almış ve nânkör olmuştur.

این زمان کافر شد و ره می‌زند　　کبر و دعوئ خدایی می کند

4867. *"Şimdi kâfir oldu ve yol vurur! Kibir ve hudâlık da'vâsı eder!"*

"Bu kadar lutuflarımı gören o Nemrûd şimdi bu ni'metlerin ve lutufların kâfiri ve münkiri oldu ve hidâyet yolunu vuran bir şakîdir! Hükümdârlık makâmında kibir eder ve ulûhiyet da'vâsında bulunur!"

رفته سوی آسمان با جلال　　با سه کرکس تا کند با من قتال

4868. *"Benim ile kıtâl etmek için üç kerkes ile celâlli olan gök tarafına gitti."*

"Celâl", ululuk ve azamet; "kerkes", cüssesi azîm akbaba kuşu demektir. Âsumân, fezâ-yı bî-nihâyeden ibâret olduğu ve nihâyetsiz olan bu fezâ ayn-ı vücûd-ı mutlak bulunduğu için, âsumân sıfat-ı celâl ile tavsîf buyurulmuştur. Ya'nî, "O Nemrûd benim ile harb ve kıtâl etmek için, üç kerkes kuşunu tayyâre makâmında istihdâm ederek, celâl sâhibi olan gök ve fezâ tarafına gitti." Tefsîr kitâblarında ve *Ravzatü's-Safâ* ismindeki kitâbda mezkûr olan bu kıssanın hülâsası şudur: Nemrûd, İbrâhîm (a.s.)ı ateşe attı ve yanmadığını

gördü. Gökte zannettiği İbrâhîm (a.s.)ın Rabbi ile kıtâl ve harb etmek için üç büyük akbaba kuşuna, içine iki kişi sığacak kadar bir kafesli sandık yapıp muhkem bağladı; ve sandıkların hem üstüne ve hem altına birer büyük sınk dikti. Kuşların yukarı uçmalarını murâd ettiği zaman üst direklerin ucuna bayrak çeker gibi et parçası çekerdi ve aşağıya inmelerini istediği vakit, alt sınkların ucuna et çekerdi ve kuşlar ete müteveccihen uçarlar idi. Kuşlar pek ziyâde yükselince korkmaya başladı ve aşağıya indi. Garîbdir ki, bu kadar terakkiyât-ı fenniyyeye rağmen yine zamânımızda ulûhiyete mu'tekıd olan ba'zı dindârlar Allâh'ı hâlâ gökte tahayyül ederler. Halbuki Kur'ân-ı Kerîm'de sûre-i Zuhruf'ta وَهُوَ الَّذِى فِى السَّمَاءِ إِلَٰهٌ وَفِى الْأَرْضِ إِلَٰهٌ (Zuhruf, 43/84) ya'nî "O öyle Allah'tır ki, gökte de ilâhtır ve yeryüzünde de ilâhtır" buyurulur. Binâenaleyh O'nu gökte aramaya hâcet yoktur.

صد هزاران طفل بی‌تلویم را کشته تا یابد وی ابراهیم را

4869. *"Yüz binlerce telvîmsiz çocuğu, İbrâhîm'i bulmak için öldürdü."*

"Telvîm", levm etmek ve ayıplamak; "bî-telvîm", bir kusûru görülüp ayıplanmamış, demektir. Ya'nî, "Nemrûd müneccimlerin haber vermesi üzerine hiçbir kusûru ve kabâhatleri olmadığı için ayıplanmamış olan yeni doğan birçok çocukları İbrâhîm (a.s.) olması hayâli ve vehmi ile öldürdü." Nitekim Fir'avn dahi Mûsâ (a.s.)ı bulup öldürmek için öyle yapmış idi.

که منجم گفت اندر حکم سال زاد خواهد دشمنی بهر قتال

4870. [4851] *Zîrâ müneccim dedi ki: "Yılın hükmünde, kıtâl için bir düşman doğacaktır."*

Zîrâ Nemrûd'un müneccimleri haber verdiler ki: "Bu yılın hükmü ve te'sîri içinde seninle kıtâl ve harb etmek için bir çocuk doğacaktır. İlm-i nücûm bize bunu gösteriyor."

هین بکن در دفع آن خصم احتیاط هر که می‌زائید می‌کشت از خباط

4871. *"Âgâh ol! O hasmın def'inde ihtiyât et!" Her kim doğdu ise, hubâttan dolayı öldürdü.*

"Hubât", delîliğe müşâbih bir illet adıdır ki, dimâğı muhtel ve tebâh eder (*Kāmûs*). Ya'nî, müneccimler Nemrûd'a dediler ki: "Aklını başına topla! O doğacak düşmanın def'i husûsunda ihtiyât et!" Nemrûd bu sözü işitince dimâğı muhtel oldu ve her kim doğdu ise delice öldürdü.

کورئ او رست طفل وحی کش ماند خونهای دگر در گردنش

4872. *"Onun körlüğüne vahiy çekici olan çocuk bitti. Diğer kanlar onun boynunda kaldı."*

"Nemrûd'un körlüğüne ve bu kadar kan döküşüne rağmen cenâb-ı Hakk'ın vahyini çekici bir peygamber olan çocuk bitti ve neşv ü nemâ buldu; ve Nemrûd'un döktüğü diğer çocukların kanı onun boynunda kaldı."

از پدر یابید آن ملك ای عجب تا غرورش داد ظلمات نسب

4873. *"Ey aceb! Zulümât-ı neseb ona gurûr vermek için o mülkü babasından mı buldu?"*

Nesebin yüksek olması, evlâdda kibir ve ucüb gibi nefsin zulmânî olan sıfatlarını tahrîk eder ve evlâd asâlet da'vâsına kıyâm edip âhâd-ı nâs üzerine tefevvuk etmek ister. Nitekim bir beyzâde Sokrat'ı tahkîr için: "Sen âdî bir kimsenin evlâdısın, ben bir asilzâdeyim!" der. Sokrat dahi cevâben: "Ey bedbaht! Senin asâletin sende bitiyor ve benimki bende başlıyor!" demiştir. Ya'nî, "Acîb şey! Nemrûd bir hükümdâr evlâdı değil idi ve o mülkü babasından bulmadı ki, neseb zulmetleri ona kibir ve gurûr versin!" Şu hâlde anlaşılır ki, gurûr ve kibrin menşei neseb değil, ancak nefistir.

دیگران را گر اُم و اَبْ شد حجیب او ز ما یابید گوهرها بجیب

4874. *"Eğer başkalarına ana ve baba hicâb oldu ise, o gevheri cebinde bizden buldu."*

"Hicîb", "hicâb" kelimesinin imâle olunmuşudur. Ya'nî, "Başkalarının cevher gibi kıymetli olan hayâtının husûlüne anaları ve babaları hicâb oldu ve sebeb-i hayât olarak o çocuk onları bildi ise, o Nemrûd hayât cevherini kendi vücûdunun cebinde doğrudan doğruya bizden buldu." Buraya kadar Azrâîl (a.s.)a Hakk'ın hitâbı idi.

گرگ درنده است نفس بَدْ یقین چه بهانه می‌نهی بر هر قرین

4875. *Kötü nefis muhakkak bir yırtıcı kurttur. Her karîne ne bahâne koyarsın?*

Bu beyitler Hz. Pîr efendimiz tarafından irşâden vâki'dir. Ya'nî, nefs-i emmâre muhakkak yırtıcı bir kurttur. Eline fırsat geçtiği vakit, kendi hazzından, murâdından başka hiçbir şeye bakmaz, yırtar ve kırar döker. Binâenaleyh ey kimse! Senin elinden bir fenâlık zuhûr edecek olursa, hiçbir arkadaşına ve karînine bahâne bulma ve "Bana bunu yaptıran filândır" deme! Onu yapan se-

nin nefs-i emmârendir. Ârifin birisi nefis hakkında şöyle diyor: "Nefse bir sûret verilse şekli şudur: Başı kibir, gözü ucüb, ağzı hased, dili yalan ve gıybet, kulağı unutmak, göğsü hıkd ve kîn, karnı şehvet ve iftirâ, elleri hıyânet ve sirkat, ayaklan emel, kalbi gaflet, rûhu küfürdür. Nefsin aklı ve anlayışı yoktur. O dâr-ı fenâdaki bir sâatlik şehvetine cenneti ve ni'metlerini ve cennetteki ebediyeti satıverir. Nefis mücâhede ile ölmez, fakat hapis ve ta'zîb olunur."

در ضلالت هست صد كُلْ را كُلَهْ نفس زشت كفرناك پر سفه

4876. *Küfr-nâk pür-sefeh olan çirkin nefis dalâlette yüz kele külâh olur.*

"Küfr-nâk", küfre mensûb; "sefeh", akılsızlık ve hafiflik; "kel", başında saç olmayan kimsedir. "Kel"den murâd, temyîzden ârî olan ahmakların başıdır. Ya'nî, bu küfre mensûb olan ve aklı ve anlayışı olmayan nefis dalâlette temyîzden ârî ve birçok ahmakların başına külâh olur. Onlar bu sıfât-ı nefsâniyye külâhı altında türlü türlü şaşkınlıklar yaparlar ve yaptıklarını iyi bir şey zannederler. Nitekim onlar hakkında sûre-i Kehf'deki âyet-i kerîmede وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا (Kehf, 18/104) ya'nî "Onlar işlerini güzel yaptıklarını zannederler" buyurulur.

زين سبب مى گويم اى بندهٔ فقير سلسله از گردن سگ بر مگير

4877. *Ey fakîr olan bende! Bu sebebden derim, zenciri köpeğin boynundan yukarı tutma!*

Ey fakîr olan bende ve ey Hak yolunun sâliki! Bu sebebden nasîhat edip derim ki: Riyâzat ve mücâhede zencirini köpek tabîatinde olan nefsin boynundan yukan tutma ve kaldırma!

گر مُعَلَّمْ گشت اين سگ هم سگست باش ذَلَّتْ نَفْسُهُ كو بد رگست

4878. *Bu köpek eğer ta'lîm olunmuş olsa bile, yine köpektir. "Zellet nefsuhû" ol ki, o kötü damarlıdır.*

İkinci mısrâ'da طوبى لمن ذلت نفسه ya'nî "Ne mutlu o kimseye ki, nefsi zelîl [oldu]" hadîs-i şerîfine işâret buyurulur. Ya'nî, ey sâlik! Bu nefis köpeğine mücâhede ve riyâzat ile Hak yoluna gitmesi öğretilmiş ve ta'lîm olunmuş olsa bile, o yine köpektir. Fırsat bulduğu vakit, yine dünyâ cîfesine saldırır. Binâenaleyh sen dâimâ nefsinin hâline murâkıb olup, hadîs-i şerîfi mûcibince nefsini zelîl eden kimselerden ol! Zîrâ o nefis haddizâtında kötü damarlıdır ve fenâ cevherlidir.

فرض می‌آری بجا گر طائفی　　بر سهیلی چون ادیم طائفی

4879. *Eğer tavâf edici isen, farzı yerine getirirsin. Yumuşaklık üzerinde Tâif'in sahtiyânı gibisin.*

Birinci mısrâ'daki "tâif", "tavâf edici" ma'nâsınadır. İkinci mısrâ'daki "Tâif", Mekke-i Mükerreme civârındaki meşhûr şehrin ismidir. "Sehîl", "suhûlet"ten sıfat-ı müşebbehe olup, nihâyetindeki "yâ" masdariyet içindir. "Sehîlî", "yumuşak oluculuk" demek olur. "Edîm", "sahtiyân" ma'nâsınadır. Ya'nî, ey sâlik! Kibir ve ucûbden vazgeçip insân-ı kâmilin etrâfını tavâf edici ve dolaşıcı isen, Hakk'a vâsıl olmak farzını yerine getirirsin ve bu sûrette nefsini zelîl kılmış olursun. Binâenaleyh yumuşak oluculuk üzerinde Tâif şehrinde yapılan makbûl bir sahtiyân gibi olursun.

تا سهیلت واخرد از ننگ پوست　　تا شوی چون موزهٔ هم پای دوست

4880. [4861] *Nihâyet yumuşaklık post ayıbından kurtarır. Hattâ çizme gibi dostun ayağının berâberi olursun.*

"Sehîlet", "yumuşaklık" ma'nâsına olan "sehâlet" kelimesinin imâle olunmuşudur. "Vâharîden", halâs olmak. Ya'nî, nihâyet nefsinin bu yumuşaklığı seni post ve cismâniyet ayıbından ve kusûrundan kurtarır. Hattâ dost-ı hakîkî olan Hakk'ın kudret ayağının ve kadem-i Cebbâr'ının berâberi olan çizme gibi olursun.

جمله قرآن شرح خبث نفسهاست　　بنگر اندر مصحف آن چشمت کجاست

4881. *Bütün Kur'ân nefislerin hubsünün şerhidir. Mushaf'a bak! Senin o gözün nerededir?*

Ya'nî, Kur'ân-ı Kerîm baştan başa nefislerin murdârlığının ve hîlekârlığının şerhidir. Bu husûsta Mushaf-ı Şerîf'e bak ve tedkîk et! Senin akıl ve basîret gözün nerededir?

ذکر نفس عادیان کآلت بیافت　　در قتال انبیا مویی‌شکافت

4882. *Âdîlerin nefsinin zikri vardır ki, âlet buldu, enbiyânın kıtâlinde kılı yardı.*

"Âdîler"den murâd, peygamberlere adâvet eden ve düşman olan tâifedir. Ya'nî, Kur'ân-ı Kerîm'de düşmanların nefsinin zikri vardır ki, o düşmanlar

nefislerinin ahkâmını icrâya âlet ve fırsat buldular. Peygamberlerin kıtâlinde ve harbinde kılı kırk yararcasına ince ince tedbîrler ve hîleler yaptılar.

قرن قرن از نفس شوم بی‌ادب ناگهان اندر جهان می‌زد لهب

4883. *Edebsiz olan menhûs ve uğursuz nefisten devir devir ansızın cihâna alev çarptı.*

"Karn", devir ve zamandan yüz sene müddeti. Ya'nî, edebsiz ve uğursuz olan nefsin yüzünden devir devir ve zaman zaman ansızın cihâna zulüm ve fesâd ateşinin alevleri çarptı. Nitekim sûre-i Rûm'da ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ (Rûm, 30/41) ya'nî "Nâsın elleriyle kazandığı şey sebebiyle karada ve denizde fesâd zâhir oldu" buyurulur. Zamânımızdaki Harb-i Umûmî dahi azgın ve uğursuz nefislerin yüzünden vâki' olmuş ve karada tayyâreler efrâd-ı beşerin başına ateş ve alev saçtığı gibi, tahtelbahirler dahi denizlerde râhat ve huzûr bırakmamıştır. Nefislerin günden güne daha ziyâde azgınlıklarına bakılırsa, âlem-i beşeriyyetin daha büyük fesâdlara ve belâlara ma'rûz kalması pek muhtemeldir.

رجوع کردن بدان قصه که شاهزاده بدان طغیان زخم خورد از خاطر شاه، پیش از استکمال فضائل دیگر از دنیا برفت

O şehzâdenin kıssasına rücû' etmektir ki, şehzâde o tuğyân sebebiyle şâhın hâtırından zahm yedi, diğer fezâilin istikmâlinden evvel dünyâdan gitti

Yukarılarda dahi îzâh olunduğu üzere, bu "ortanca şehzâde"den murâd, "ebrâr" meşrebinde olan herhangi bir sâliktir ki, sülûkü esnâsında kendisine vâki' olan keşif kaydı ve bendi içinde kalır ve ileriye geçemeyip nefsinin gurûru yüzünden sukût eder ve hayât-ı dünyâda erişilmesi matlûb olan fezâil ve kemâlâtın nihâyetine vâsıl olmaksızın terk-i hayât eder.

قصه کوته کن که آن رشک غیور برد او را بعد سالی سوی گور

4884. *Kıssayı kısa et ki, o gayûrun reşki onu bir sene sonra mezâr tarafına götürdü.*

"Gayûr", "mübâlağa ile gayret edici demektir; ve "gayret"in aslı bir şeyi kendine mahsûs kılmak ve onu gayrdan men' etmektir. "Reşk", kıskanma ve gayret demektir. Gayret hakkında 1. cildin 1790 numaralı beytinden i'tibâren uzun uzadıya tafsîlât geçti. Hz. Pîr zât-ı şerîflerine hitâben buyururlar ki: "Ey Mevlânâ! Kıssayı kısa kes ki, o gayûr olan şâhın ve insân-ı kâmilin gayreti o tekebbür ve tecebbür eden şehzâdenin hayât-ı dünyeviyyesine nihâyet verip, bir sene sonra mezâr tarafına götürdü.

شاه چون از محو شد سوی وجود خشم مریخیش آن خون کرده بود

4885. *Şâh vaktâki vücûd tarafından mahv oldu, onun Merih'e mensûb olan hışmı, o kanı etmiş idi.*

"Merih", manzûme-i şemsiyyemizi teşkîl eden seyyârelerden birisinin ismidir ve ilm-i nücûmda "nahs-i asgar" addolunup gazab ve husûmet Merih'e nisbet edilir. Ya'nî, şâh vaktâki vücûd-ı izâfî ve nefsânî tarafından mahv oldu ve fenâ-fillâh makāmına geldi ve onun varlığı yerine Hakk'ın varlığı kāim oldu, o şâhın gazabı ve rızâsı Hakk'ın gazabı ve rızâsı oldu; ve gazabın şâha izâfesi vücûd-ı zıllîsi i'tibâriyledir. Nitekim 1. cildde [beyit: 3016]: دست او جز قبضهٔ الله نیست دست پیراز غائبان کوتاه نیست [Ya'nî] "Pîrin eli gāiblerden uzak değildir. Onun eli Allâh'ın kabzasının gayrı değildir" buyurulmuş idi. Binâenaleyh şâhın cismâniyetinin ve nefsâniyetinin dahli olmayarak Hakk'ın nâibi olan rûhunun Merih'e mensûb olan gazabı bu şehzâdeyi öldürdü.

چون بترکش بنگرید آن بی‌نظیر دید کم از ترکشش یك چوبه تیر

4886. *Vaktâki o bî-nazîr terkeşe baktı, o terkeşten bir ok deyneğini eksik gördü.*

"Terkeş", ok koyduklan kese ve mahfaza. "Bî-nazîr" ta'bîriyle şâhın kutbiyet makāmında bulunduğuna işâret buyurulur. Zîrâ kutb-ı zamân her asırda birdir ve onun nazîri yoktur. "Terkeş"ten murâd, kutb-ı zamânın kalb-i şerîfidir ki, halkın isti'dâdına göre kullanılmak üzere Hak Teâlâ muayyen olan kahır oklarını onun kalb-i şerîfine koyar. Zîrâ gerek kahır ve gerek lutuf ile Hakk'ın tecellîsi halkın isti'dâdâtına tâbi'dir. Vaktâki kutb-ı zamân olan şâh mahvdan sahva ve fenâ-fillâh hâlinden bekā-billâh makāmına avdet etti, muayyen olan kahır oklarını yokladı; onun bir tânesinin eksilmiş ve kullanılmış olduğunu gördü.

گفت کو آن تیر و از حق باز جُسْت گفت اندر حلق او آن تیر تست

4887. *Dedi: "O ok hani?" Ve Hak'tan araştırdı. Dedi: "O senin okun onun boğazındadır."*

"Bâz custen", tefahhus etmek ve bir şeyin iç yüzünü araştırmak demektir. Ya'nî, şâh o kahır okunun birisini eksilmiş görünce: "Acabâ o ok nerededir?" dedi ve kendisini halîfe ve nâib yapmış olan Hak'tan araştırdı. Hak Teâlâ hazretleri cevâben: "Sana niyâbet tarîkıyla kullanmak üzere verdiğim o ok, o şehzâdenin boğazına saplanmıştır" buyurdu.

عفو کرد آن شاه دریادل ولی آمده بُدْ تیر او بر مقتلی

4888. *Deryâ-dil velî olan o şâh afv etti. Onun oku bir maktel üzerine gelmiş idi.*

Ya'nî, deniz gibi geniş bir kalbe mâlik bir velî olan o şâh, şehzâdenin rûhuna ârız olan kibir ve enâniyeti rûhundan afv ve mahv etti. Fakat ne çâre ki, onun kahır oku, şehzâdenin mahall-i katline ve ölecek yerine gelmiş ve onun cisminin işi bitmiş idi. "Afv", burada "mahv etmek" ma'nâsınadır.

کُشْتَه شد در نوحهٔ او می گریست اوست جمله هم کشنده هم ولیست

4889. *Ölmüş oldu. Onun nevhasında ağladı. Hem öldürücü hem velî odur.*

"Velî", "dost" demektir. "Nevha", feryâd ile ağlamak. Ya'nî, bu kahır okundan o şehzâdenin cismi ölmüş oldu; ve şâh sahv hâlinde bunu görünce, feryâd içinde o şehzâdenin hâline ağladı. Zîrâ o insân-ı kâmil hem öldürücüdür ve hem de dosttur; ve cem'iyyet-i esmâiyyeyi hâiz olduğundan ondan "Mümît" ve "Muhyî" isimlerinin birbirine zıd olan hükümleri ve eserleri de zâhir olur; ve bu hükümlerin zuhûru halkın isti'dâdına göredir.

ور نباشد هر دو او پس کل نیست هم کُشَنْدهٔ خلق و هم ماتم کنیست

4890. [4871] *Ve eğer ikisi olmazsa, imdi o küll değildir. Hem halkın öldürücüsü ve hem bir mâtem edicisidir.*

Ve eğer bir ârifte böyle zıd ve mütekâbil esmâ-i ilâhiyye ahkâmı ve âsârı zâhir olmazsa, o ârif cem'iyyet-i esmâiyyeye mazhar olmuş bir küll değildir. Cem'iyyet-i esmâiyyeye mazhar olan insân-ı kâmil, halkın "Mümît" isminin îcâbıyla hem öldürücüsü ve hem de Raûf ve Rahîm ism-i şerîflerinin îcâbıyla halka acıyıp onların bir mâtem edicisidir. Nitekim âyet-i kerîmede إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ (Bakara, 2/143) ya'nî Muhakkak Allâh Teâlâ nâsa Raûf ve Ra-

hîm'dir" buyurulur; ve halîfe-i Hak olan insân-ı kâmil dahi ahlâk-ı ilâhiyye ile mütehallıktır.

شکر می کرد آن شهید زر خدْ کان بزد در جسم و در معنی نزد

4891. *O yüzü sarı olan şehîd, şükr ederdi ki, onu cisme vurdu ve ma'nâya vurmadı.*

Cisminin yüzü ölüm sebebiyle sararmış olan şehîd şehzâde, o kahır okunun ma'nâsına ve rûhuna değil, cismine vurulmuş olduğuna teşekkür ederdi. Zîrâ insân-ı kâmil tarafından bir kimsenin rûhuna ve ma'nâsına vurulan kahır oku, onun şekâvet-i ebediyyesine sebebdir (Neûzü billâh!)

جسم ظاهر عاقبت خود رفتنیست تا ابد معنی بخواهد شاد زیست

4892. *Zâhir olan cisim muhakkak gitmeye lâyıktır. Ma'nâ ebede kadar şâd olarak yaşayacaktır.*

Çünkü bu zâhirî olan cisim, âkıbet bozulmaya ve gitmeye lâyıktır. Zîrâ kevn ü fesâd âlemindendir. Kahır okundan sâlim kalan rûh ve ma'nâ ise, rûhâniyet âleminde ebede kadar şâd ve mesrûr olarak yaşayacaktır.

آن عتاب ار رفت هم بر پوست رفت دوست بی‌آزار سوی دوست رفت

4893. *O itâb eğer vâki' olduysa dahi, post üzerine vâki' oldu. Dost âzârsız dost tarafına gitti.*

Ya'nî, her ne kadar şâhın şehzâdeye o itâbı ve kahrı vâki' oldu ise de, ancak post mesâbesinde olan cismine vâki' oldu; rûhuna ve ma'nâsına bir zarar vâki' olmadı. Binâenaleyh şâhın dostu olan o şehzâdenin rûhu bî-âzâr olarak ve incinmeksizin dost-ı hakîkî olan Hak tarafına gitti. Şu kadar var ki, bu sûret âleminde Hak'tan hicâb içinde oldu.

گر چه او فتراك شاهنشه گرفت آخر از عین کمال او ره گرفت

4894. *Gerçi o şâhenşâhın fitrâkini tuttu. Nihâyet o ayn-ı kemâlden yolu tuttu.*

"Fitrâk", at eyeri arkasında olan tasma ki, ona heybe ve levâzım asılır. "Şâhenşâh", ya'nî şahların şâhı ta'bîri ile şâhın makâm-ı kutbiyyette bulunduğuna işâret buyurulur. Zîrâ kutbun zamânındaki her bir veliyy-i kâmil bir şâhtır. Fakat onların kalblerine gelen füyûzât kutb-ı zamânın kalbinden tevzî' olunur. "Ayn-ı kemâl", "nazar değmek" ma'nâsınadır. Ya'nî, gerçi o şehzâde ikmâl-i sülûk için şâhenşâhın himmeti atının fitrâkine asıldı, fakat so-

nunda onun kemâl-i teslîmiyyetine nazar değmesi yüzünden nefsinde bir zarar peydâ oldu ve kendisini kâmil olmuş zannetti. Bu nazar değmek onun yolunu tuttu ve hayât-ı dünyeviyyesinde diğer fezâile nâil olamadı.

وان سوم کاهلترین هر سه بود　　صورت و معنی بکلی او ربود

4895. *O üçüncü her üçün en kâhili idi. Sûreti ve ma'nâyı külliyyen o kaptı.*

Ve o üçüncü şehzâdeye gelince: Bu üç şehzâde içinde nefsinin hazzına karşı en lâkayd ve en tenbel idi. Zîrâ bu şehzâde şüttârîlerden ve ehl-i aşktan olup, onun nazarında ne ibâdât-ı zâhirenin ve ne de keşif ve kerâmâtın kıymeti yok idi; ve nazarı riyâsete değil, ancak kendi mevhûm olan varlığından geçip Hakk'a vâsıl olmak idi. Binâenaleyh sülûkünde kuş gibi uçup terakkî etti ve sür'atle fenâ-fillâh ve bekā-billâh mertebelerine vâsıl olarak sûrette makām-ı irşâdı ve ma'nâda hilâfet-i Hakk'ı ve tasarrufât-ı ilâhiyyeyi tamâmiyle o kaptı. Nitekim Necmeddîn-i Kübrâ hazretleri *Usûl-i Aşere*'sinde sâliklerin bu üçüncü tâifesi hakkında şöyle buyururlar: وثالثها طریق السائرین الی الله وهو طریق الشطار من اهل المحبة فالداخلون بهذا الطریق فی البدایات اکثر من غیرهم فی النهایات Ya'nî "Envâ'-ı turukun üçüncüsü Allâh'a seyr edenlerin yoludur ve ehl-i muhabbetten şüttâr olanların yoludur. İmdi bu tarîk ile ya'nî aşk ve muhabbet ile seyr u sülûk edenlerin bidâyetlerinde vâsıl olmaları, başkalarının nihâyetlerde vâsıl olmalarından çoktur."

وصیت کردن آن شخص که بعد از

وفات من او برد مال مرا از سه فرزند من که کاهلترست

"Benim üç evlâdımdan en tenbeli olan, malımı vefâtımdan sonra o alsın!" diye o şahsın vasiyet etmesidir

آن یکی شخصی بوقت مرگ خویش　　گفته بود اندر وصیت بیش بیش

4896. *O bir şahıs kendi ölümü vaktinde vasiyette çok çok söylemiş idi.*

Şahsın birisi ölüm hâline yaklaştığını idrâk ettiği vakit, akrabâ ve taallukātını yanına çağırıp vasiyet husûsunda çok çok sözler söylemiş idi.

سه پسر بودش چو سه سرو روان وقف ایشان کرده او جان و روان

4897. *Onun üç serv-i revân gibi üç oğlu var idi. O cânını ve revânını onlara vakf etmiş idi.*

O şahsın üç düzgün servi ağacı gibi boylu ve boslu ve tenâsüb-i endâma mâlik üç oğlu var idi. O şahıs cânını ve rûh-ı hayvânîsini ve revânını ya'nî rûh-ı insânîsini onların hizmetine ve terbiyesine vakf etmiş idi.

گفت هر چه در کفم کاله و زرست آن برد زین هر سه کو کاهلترست

4898. *Dedi: "Elimde her ne metâ' ve altın varsa, bu üçten o götürsün ki, ziyâde tenbeldir."*

O şahıs vasiyetinde dedi ki: "Eşyâdan ve nakdden her ne varsa, bu üç evlâdımdan en tenbeli onların hepsini alsın!"

گفت با قاضی و بس اَندرْز کرد بعد ازان جام شراب مرگ خورد

4899. *Kādıya dedi ve çok vasiyet etti. Ondan sonra ölüm şarâbının kadehinden içti.*

Bu vasiyeti taallukātı huzûrunda kādıya söyledi ve çok vasiyet etti. Ondan sonra كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ (Âl-i İmrân 3/185) ya'nî "Her bir nefis ölümü tadıcıdır" âyet-i kerîmesi mûcibince ölüm şarâbının kadehinden içti. "Enderz kerden", "vasiyet etmek" demektir.

گفته فرزندان بقاضی کای کریم وگذریم از حکم او ما سه یتیم

4900. [4881] *Evlâdlar kādıya dediler ki: "Ey kerîm! Biz üç yetîm onun hükmünden geçmeyiz."*

Ya'nî, yetim kalan üç evlâd kādıya dediler ki: "Ey kerîm! Biz üç yetîm babamızın vasiyetini infâz etmekten ve bu vasiyetin hükmünü yerine getirmekten aslâ vazgeçmeyiz; onun hükmüne râzıyız."

سمع و طاعه می کنیم او راست دست هر چه او فرمود بر ما نافذست

4901. *"Sem' ve itâat ediyoruz. El onundur. O her ne emretti ise, bizim üzerimizde nâfizdir."*

Ya'nî, "Biz babamızın vasiyetini dinler ve itâat ederiz. İrâde eli onundur; o her ne emretti ise, onun emri bizim üzerimizde nâfiz ve cârîdir."

ما چو اسماعیل ز ابراهیم خود　　سر نپیچیم ار چه قربان می کند

4902. *"Eğerki kurbân ederse de, kendi İbrâhîmimizden biz İsmâîl gibi baş çevirmeyiz."*

Müteaddid mahallerde de îzâh olunduğu hâlde, zebîhin İsmâîl (a.s.) olduğu, kavl-i meşhûra binâen *Mesnevî-i Şerîf*'te zikrolunmuştur. *Dîvân-ı Kebîr*'de keşfen İshâk (a.s.) olduğuna işâret buyurulur: Beyit:

اسحق نبی باید بودن　　قربان شده خاك درمن

اسحق منی ومن والد تو　　کی‌بشکستمت ای گوهرمن

[Ya'nî *"Benim kapımın toprağı üzerinde kurbân olmuş İshâk nebî olmak gerektir. Sen benim İshâk'ımsın ve ben senin pederinim. Ey benim gevherim! Ben seni ne vakit kırarım?"*]

Hz. Şeyh-i Ekber dahi *Fusûsu'l-Hikem*'de Fass-ı İshâkî'de zebîhin İshâk (a.s.) olduğunu beyân buyurmuşlardır.

گفت قاضی هر یکی با عاقلیش　　تا بگوید قصهٔ از کاهلیش

4903. *Kādı dedi: "Her biriniz kendi âkıllîliği ile, kendinin tenbelliğinden elbette bir hikâye söylesin."*

"Tâ bi-gûyed"de "tâ", "elbette ve mutlakā" ma'nâsınadır. Sonlardaki "şın" "kendi" ma'nâsınadır. Ya'nî kādı çocuklara dedi ki: "Her biriniz kendi aklınızın derecesine göre mutlakā kendinin tenbelliğinden bir hikâye ve vak'a söylesin!"

تا به بینم کاهلیٔ هر یکی　　تا بدانم حال هر یك بی‌شکی

4904. *"Tâ ki her birinin tenbelliğini göreyim! Tâ ki her birinin hâlini şübhesiz olarak bileyim!"*

"Bu söyleyeceğiniz vak'alar ve kıssalar üzerine her birinizin ne derece tenbel olduğunu ve her birinizin hâli ne olduğunu şübhesiz olarak bileyim ve ona göre hükmü vereyim!"

عارفان از دو جهان کاهلترند　　زانکه بی‌شد یار خرمن می‌برند

4905. *Ârifler iki cihândan pek tenbeldirler. Zîrâ ki zirâatsiz harman götürürler.*

"Şudyâr[îden]", çift sürmek (*Burhân*). Ya'nî, ârifler dünyâ ve âhiret sûretlerinin sıfât ve esmâ-i ilâhiyye mezâhiri olduğunu ve onlarda mütecellî olan Zât-ı Hak bulunduğunu gördüler ve bildiler. Binâenaleyh ölü yıkayıcının elindeki ölü gibi, kendilerini Hakk'ın irâdesine teslîm ettiler ve dünyâ ve âhiret umûruna karşı olan hırsı ve emeli kalblerinden silip, ahyâr ve ebrâr tâifelerinin duygularından tecerrüd ettiler. Binâenaleyh her iki cihândan tenbel oldular. Nitekim hadîs-i şerîfte الدنيا حرام على اهل الآخرة والآخرة حرام على اهل الدنيا وهما حرامان على اهل الله ya'nî "Dünyâ, âhiret ehline harâmdır ve âhiret dahi dünyâ ehline harâmdır ve her ikisi de Allah ehline harâmdır" buyurulmuştur. Ârîflerin dünyâ ve âhiret umûrundan tenbel olmalarının sebebi budur ki: Onlar çift sürmeksizin ve zirâat etmeksizin harman toplarlar. Bu ârifler bütün âlem-i mezâhirde Hakk'ın irâdesi cârî olduğunu bilip, kendilerini o irâdeye teslîm etmiş olduklarından, Hak Teâlâ hazretleri onların dünyâ işlerini diğer kullarını tavsît ederek te'mîn eder; ve onların âhiret amelleri de farzlara ve vâciblere münhasır kalır. İbâdât-ı nâfile ile meşgûl olmazlar. Zîrâ bu vücûd-ı izâfî âleminde teklîfât-ı ilâhiyye hiçbir ferdden sâkıt olmaz. "Biz irâdemizi Hakk'ın irâdesine terk ettik!" deyip, ferâiz ve vâcibâtı terk eden ve fakat nefislerinin huzûzâtından vazgeçmeyen tâife "Mudill" isminin te'sîri altındadır.

کاهلی را کرده اند ایشان سند　　کار ایشان را چو یزدان می کند

4906. *Mâdemki onların işini Hâlık yapıyor, onlar tenbelliği sened etmişlerdir.*

Bu ve aşağıdaki beyitler Hz. Pîr efendimizin huzûr-ı şerîfinde mukâbele edilmiş nüshadan 677 senesinde, ya'nî Hz. Pîr'in irtihâllerinden beş sene sonra istinsâh edilmiş olan nüshadan alınmıştır.

Ya'nî, mâdemki o ârîflerin işini bu vücûd-ı izâfî âleminde birtakım vesâit îcâd etmek sûretiyle Hak Teâlâ hazretleri yapıyor, o ârifler kendilerine tenbelliği sened ve dayanacak yer yapmışlardır; ve "Şu veyâ bu makâmlara terakkî edeceğiz" diye bâtınlarında telâş kalmamıştır.

کار یزدان را نمی‌بینند عام　　می‌نیاسایند از کد صبح و شام

4907. *Avâmm Hâlık'ın işini görmezler. Sabah ve akşam zahmetten râhat etmezler.*

Ya'nî, avâmma gelince: Onlar bu sûret âleminde cereyân eden Hâlık'ın işlerini görmezler. Binâenaleyh kendi emellerine nâil olmak için, sabah ve

akşam zahmet içindedirler ve aslâ râhat yüzü görmezler. Meselâ iki kişi aynı mikdârdaki sermâye ile ticârete başlarlar; ve ikisi de ticâretlerinin terakkîsi için gece gündüz düşünür ve çalışırlar. Halbuki muvâfık sebebler zuhûr etmesinden dolayı birisinin ticâreti terakkî eder; ve muhâlif sebebler zuhûrundan dolayı da diğeri iflâs eder. Bunların her ikisi de bu husûsta Hakk'ın ef'âlini görmezler de, terakkîyi ve iflâsı esbâbdan bilir. İmdi mâdemki avâmmın i'tikādı bu merkezdedir ve Hakk'ın tecelliyâtı dahi i'tikāda göredir; binâenaleyh onların tenbelliği sened ittihâz etmeleri câiz değildir. Bu sebeble hadîs-i şerîfte ان الله لا يحب البطالين ya'nî "Allâh Teâlâ battâlları ve tenbelleri sevmez" buyurulmuştur; ve Kur'ân-ı Kerîm'de لَيْسَ لِلْإِنسَانِ إِلَّا مَا سَعَىٰ (Necm, 53/39) ya'nî "İnsan için ancak sa'y ettiği şey vardır" buyurulması dahi bu ma'nâdadır. Zîrâ dünyâda bir buçuk milyar tahmîn olunan nüfûs-ı beşer içinde ârifler istisnâ teşkîl ederler; ve istisnâlar ise kāide değildir, belki kāide hâricidir. Binâenaleyh ârîflere mahsûs olan bu revişin avâm tarafından taklîdi ile kāide-i umûmiyyenin terki câiz değildir. Avâmma hem dünyâ ve hem de âhiret için sa'y ve gayret lâzımdır. Bu bahiste 5. cildin 3116 numaralı بازگونه زين سخن كاهل شدى . منعكس ادراك و خاطر آمدى [ya'nî "Tersine olarak bu sözden tenbel oldun, idrâki ve hatırı mün'akis geldin"] beytindeki uzun îzâhâtın mütâlaası lâzımdır.

هين ز حد كاهلى گوئيد باز تا بدانم حد آن از كشف راز

4908. *"Kâhillik haddinden açık söyleyiniz! Keşf-i râz cihetinden, tâ ki onun haddini bileyim!"*

Kādı yetim kalan üç çocuğa dedi ki: "Tenbelliğinizin derecesini bana açıkça bir sûrette söyleyiniz! Ben dahi kapalı kalmış olan bu tenbellik derecesini ve haddini keşfedip bileyim ve bu husûsta hanginizin daha tenbel olduğuna hükmedeyim!"

بى گمان كه هر زبان پردهٔ دلست چون بجنبد پرده سرها واصلست

4909. *"Şübhesiz ki, her dil kalbin perdesidir. Perde kımıldadığı vakit sırlar vâsıldır."*

"Hiç şübhe yok ki, her bir kimsenin dili kalbinin perdesidir. Kalbe gelen hâtıralar meydâna çıkmak için dil perdesinin açılması lâzımdır. Zîrâ dil söylemeye başladığı vakit, bir kimsenin gizli olan hâtıraları ve fikirleri muhâtabın kulağına vâsıl olur."

پردهٔ کوچك چو یك شرحهٔ کباب　　می‌پوشد صورت صد آفتاب

4910. *Bir kebâb parçası gibi olan küçük perde, yüz güneşin sûretini örter.* [4891]

Ya'nî, bir et kebabı parçası gibi olan küçük perde, ya'nî dil, ârifin kalbinde olan birçok ma'rifet güneşinin sûretlerini örter. Ya'nî bu dil söylemezse, ârifin kalbine vârid olan maârif ve hakāyık-ı ilâhiyye lafiz ve savt ile bu his âleminde zâhir olmaz.

گر بیان نطق کاذب نیز هست　　لیك بوی از صدق و کذبش مخبرست

4911. *Gerçi yalan sözün dahi beyânı vardır, fakat koku onun sıdkından ve kizbinden haber vericidir.*

Ya'nî, bu küçük perde olan dil açıldığı vakit, kalbden birtakım yalan sözler dahi zâhir olur. Fakat itmi'nân kokusu o sözün doğruluğundan ve eğriliğinden haber vericidir. Nitekim bu cildin 4294 numaralı beytinin başındaki sürh-i şerîfte zikrolunan الكذب ريبة و الصدق طمأنينة ya'nî "Yalan söz şübhedir ve doğru söz mutmain olmaktır" hadîs-i şerîfi mûcibince bir kimse birisinden bir doğru söz dinlediği vakit, o sözün doğruluğu hakkında onun kalbinde bir îmân ve sükûnet hâsıl olur. Bu hâl doğru sözün kalb üzerine olan bir te'sîr-i ma'nevîsidir; ve kezâ yalan sözü işittiği vakit dahi o sözün doğruluğu hakkında kalbde bir şek ve tereddüd hâsıl olur; ve kalb "Acabâ öyle midir?" der. Bu hâl dahi yalan sözün kalbe olan te'sîr-i ma'nevîsidir.

آن نسیمی که بیاید از چمن　　هست پیدا از سموم گولخن

4912. *O bir nesîm ki, çemenden gelir, külhanın semûmundan mıdır? Zâhirdir.*

"Semûm", "sıcak hava" demektir. Meselâ, bir çimenlik üzerinden gelen havâ-yı nesîmî, bu külhanın sıcak havasından mı geliyor ve külhan kokusu mu getiriyor? zâhir olur. Ve kezâlik gülistândan gelen havâ-yı nesîmî dahi getirdiği kokudan belli olur.

بوی صدق و بوی کذب گول گیر　　هست پیدا در نفس چون مشك و سیر

4913. *Sıdk kokusu ve ahmak tutucu olan yalan kokusu nefeste misk ve sarmısak gibi zâhirdir.*

Ya'nî, sözdeki sıdk ve doğruluk kokusu ile ahmakları tutucu ve aldatıcı olan yalan ve eğrilik kokusu, ağzında misk veyâ sarmısak bulunan kimsenin nefesinden bu her ikisinin kokusu nasıl zâhir olursa, öylece zâhir olur.

گر ندانی یار را از دَهْ دِلَه　　از مشام فاسد خود کن گله

4914. *Eğer on gönüllü olan dostu bilemez isen, kendinin fâsîd olan meşâmmından şikâyet et!*

"Deh dile", "on gönüllü" demek olup "başka türlü düşünerek, başka türlü söyleyen kimse"den kinâyedir. Ya'nî, ey kimse! Eğer sen on gönüllü dostu sözünün kokusundan bilemiyor isen, kendinin bozuk olan meşâmmından ve burnundan şikâyet et! Ve muhakkak bil ki, senin kuvve-i temyîzinde bir noksan vardır ki, doğru söz ile eğri sözü ayırt edemiyorsun. Bu temyîzsizlik ise hamâkattir; ve yalan söz ise temyîzsiz olan ahmakları avlar.

بانگ حیزان و شجاعان دلیر　　هست پیدا چون فن روباه و شیر

4915. *Muhanneslerin ve yiğit secî'lerin sesi, tilkinin ve arslanın fenni gibi zâhirdir.*

"Hîz", muhannes ve mef'ûl ve kadın tabîatli korkak kimse, demektir. Ankaravî nüshasında "hîzân" yerine "hayrân" vâki' ise de, nüsha-i asliyyede "hîzân" yazılmıştır. Ya'nî, Hak yolunda muhanneslerin ve yalancı mürşidlerin ve yiğit secî' olan insân-ı kâmillerin sesi ve kelâmı, tilkinin hîlesi ve arslanın apaçık merdâne olan harekâtı gibi zâhirdir ve her ikisi sözlerinden belli olur.

یا زبان همچون سر دیگست راست　　چون بجنبد تو بدانی چه اَبَاسْت

4916. *Yâhud dil, dürüst bir çömlek kapağı gibidir. Kımıldadığı vakit sen ne aş vardır, bilirsin.*

"Ebâ", aş ve yemek ve çorba, demektir (*Gıyâsü'l-Lügât*). Ya'nî, yâhud dil, tamâmı tamâmına bir çömlek veyâ tencere ağzına kapatılmış bir kapak gibidir. İnsanın efkân ve havâtın dahi tencere içinde pişen yemeğe benzer. Onun harâreti ile yemek kaynamaya başladığı vakit, buhâr kapağı kımıldatır ve içindeki yemeğin kokusu dışarıya çıkar. Sen bu kokudan tencere içinde pişen yemeğin ne cinsten olduğunu anlar ve bilirsin.

از بخار آن بداند تیز هش　　دیگ شیرین را ز سِکْبَاجْ تُرُشْ

4917. *Keskin akıl onun buhârından tatlı çömleğini ekşi taâmdan bilir.*

"Sikbâc", sirkeli yemek, demektir. Ya'nî, keskin akıl ve temyîz, çıkan buhârdan, içinde tatlı kaynayan çömlek midir, yoksa ekşi taâm kaynayan çöm-

lek midir? bilir ve anlar. Bunun gibi, dil kapağı gönül çömleği üzerinden söz söylemek harâretiyle kımıldadığı vakit, keskin akıl ve temyîz-i sahîh sâhibi olan kimse, çıkan sözün kokusundan o gönülde doğru veyâ eğri fikirler kaynadığını bilir ve anlar.

Menkıbe: "Vâizlerden birisi: "Her kim Âdem (a.s.)ın ve Havvâ vâlidemizin ism-i şerîflerini bir kâğıda yazıp evine asarsa, o eve şeytan giremez" demiş. Dinleyenlerden birisi vâize hitâben: "Efendi! Sen ne söylüyorsun? Şeytan Âdem ile Havvâ cennette iken onların yanlarına girip iğvâ etti; kendilerinden kaçmayan şeytan onların isimlerinden kaçar mı?" demiş; ve bittabi' vâiz cevâb bulamamış.

دست بر دیگی نوی چون زد فتی وقت بخریدن بدید اشکسته را

4918. *Delikanlı bir yeni çömleğe el vurduğu vakit, satın alma vaktinde kırılmışı gördü.*

Meselâ, bir delikanlı çömlekçiden yeni bir çömlek satın alacağı vakit elini o çömleğe vurup muâyene eder ve çömleğin çıkardığı sesten çatlak olup olmadığını anlar.

گفت دانم مرد را در حین ز پوز در نگوید دانمش اندر سه روز

4919. *Dedi: "Adamı derhâl ağzından bilirim; ve eğer söylemezse onu üç günde bilirim."*

Bu beyit kādının suâline cevâben üç evlâddan birisi tarafından kādıya söylenmiştir. "Pûz", ağız etrâfına derler. Burada "ağız" ma'nâsına olup, "söz"den kinâye olur. Ya'nî, çocuklardan birisi kendisinin tenbelliğine delîl olmak üzere, kādıya dedi ki: "Ben adamın mâhiyetini sözünden tanırım ve eğer söz söylemezse, üç gün içinde onun hâline ve etvânna bakıp, nihâyet nasıl bir adam olduğunu anlarım."

و آن دگر گفت ار بگوید دانمش ور نگوید در سخن پیچانمش

4920. [4901] *Ve o diğeri dedi: "Eğer söylerse onu bilirim ve eğer söylemezse onu söze dolaştırırım."*

"Der sühan pîçânîden", söze dolaştırmak ve söze getirmek demektir. Ya'nî, diğer ikinci çocuk kādıya dedi ki: "Eğer söz söylerse bir adamı ben de sözünden bilirim; fakat söylemezse, öyle kardeşim gibi üç gün bekleyemem, onu söze getirmeye çabalarım."

گفت اگر این مکر بشنیده بود　　لب ببندد در خموشی در رود

4921. *Dedi: "Eğer bu mekri işitmiş olur da, dudağını bağlar, hamûşluğa giderse?.."*

Kādı bu ikinci çocuğun sözüne cevâben dedi: "Eğer senin söze getirmek istediğin dahi bu mekri ve hîleyi işitmiş ve bilmiş olur da, ağzını kapayıp sükût ederse, o vakit ne yaparsın?"

تمثیل

Temsîl

آنچنانکه گفت مادر بچه را　　گر خیالی آیدت در شب فرا

4922. *Nitekim, ana çocuğuna dedi: "Eğer sana gecede bir hayâl gelirse..."*

677 târîhli nüsha-i asliyyede bu beyit aynen böyle olduğu gibi, üzerinde böyle bir nüsha yazılmıştır:

آنچنانکه گفت مادر با پسر　　گر خیالی آیدت درخانه در

[Ya'nî] "Nitekim, anası oğluna dedi: "Eğer ev içinde sana bir hayâl gelirse."

یا بگورستان و جای سهمگین　　تو خیالی بینی اسود پر ز کین

4923. *"Yâhud, mezârlıkta ve korkunç yerde, sen kîn dolu kara bir hayâl görürsen..."*

Bu beytin ikinci mısrâ'ı 677 târîhli nüsha-i asliyyede böyle olduğu gibi, ikinci mısrâ'ın üzerinde de تو خیال زشت بین از کمین sûreti yazılmıştır; ma'nâsı: "Eğer sen pusudan çirkin bir hayâl görürsen" demek olur. Hind nüshalarında İmdâdullâh hazretlerinin şerhinde bu ikinci nüsha da gösterilmiştir. Yalnız gerek Ankaravî'de ve gerek bu nüshada "ez kemîn" yerine "der kemîn" vâki'dir.

دل قوی دار و بکن حمله برو　　او بگرداند ز تو در حال رو

4924. *"Gönlünü kavî tut ve onun üzerine hamle et! O derhâl senden yüzçevirir."*

Ya'nî, "Ey oğlum! Kalbini kuvvetli tut, hiç korkma, onun üzerine hücûm et; o hayâl senin bu hücûmundan dolayı derhâl senden yüzçevirip kaçar."

گفت کودك آن خیال دیو وش　　گر بدو این گفته باشد مادرش

4925. *Çocuk dedi: "O dev gibi olan hayâle, onun anası da ona bunu söylemiş olursa?"*

Çocuk anasına cevâben dedi: "O bana görünen dev gibi hayâlin anası da, senin bu bana yaptığın vasiyeti yapmış olursa?"

حمله آرم افتد اندر گردنم　　ز امر مادر پس من آنگه چون کنم

4926. *"Hamle getiririm, anasının emrinden dolayı boynuma sarılır; sonra ben o vakit ne yaparım?"*

Ya'nî, "Ben o hayâle senin emrin vechi ile hücûm ederim; o hayâl dahi anasının emri vechi ile gelip benim gırtlağıma yapışırsa, o vakit ben ne yaparım?"

تو همی‌آموزیم که چست ایست　　آن خیال زشت را هم مادریست

4927. *"Sen, "Çevik dur!" diye bana öğretiyorsun; o çirkin hayâlin dahi anası vardır."*

Ya'nî, "Ey anacığım! Sen, "Hayâl gördüğün vakit kalbini kuvvetli tut ve çevik dur!" diye bana nasîhat ediyorsun, halbuki o gördüğüm çirkin hayâlin dahi anası vardır. Senin bana ettiğin nasîhati, anası o hayâle de eder." Bu söz söylemek ve söylememek mes'elesi hakkında Hz. Pîr Efendimiz *Fîhi Mâ Fîh*'lerinin 11. faslında şöyle buyururlar:

"Bir adamı tanımak istersen, onu söylet; sözünden bilirsin; ve eğer yankesici olursa ve bir kimse de ona "Adamı sözünden tanırlar" demiş olsa, o yankesici kelâmında ihtiyât eder ve zâbıta me'mûru onu anlamaz. Bu o hikâyeye benzer ki: Sahrâda bir çocuk vâlidesine dedi ki: "Karanlık gecede bana dev gibi korkunç bir zenci görünüyor ve ben çok korkuyorum!" Vâlidesi cevâb verdi ki: "Korkma, o sûreti gördüğün vakit, ona cesûrâne hücûm et! Hayâl midir, yoksa hakîkat midir? belli olur." Çocuk dedi: "Ey vâlide! Ya o zenciye de vâlidesi böyle vasiyet etmiş ise ben ne yaparım? Şimdi ona, "Söz

söyleme, hâlin belli olmasın!" diye vasiyet etmiş olurlarsa, ben onu nasıl tanıyayım?" Bu hâlde onun huzûrunda sükût et ve kendini ona ver ve sabret! Belki onun ağzından bir kelime fırlar ve eğer fırlamazsa belki senin dilinden, arzun hilâfına bir kelime fırlar veyâhud hâtırında bir söz veyâ endîşe baş vurur. O endîşeden ve o sözden onun hâlini bilirsin. Çünkü ondan müteessir oldun ve o, onun aksi ve ahvâlidir ki, senin derûnunda zuhûr etti....ilh."

دیو و مردم را مُلَقِّنْ آن یکیست　　غالب از وی گردد ار خصم اندکیست

4928. *Şeytana ve Âdem'e telkîn edici olan O birdir. Eğer hasım az ise de, galib enderdir.*

Bu beyt-i şerîfte "dîv" ile insân-ı kâmilin muhâlifine ve "merdüm" ile insân-ı kâmile işâret buyurulur. Ya'nî, gerek şeytan mesâbesinde olan insân-ı kâmilin muhâlifine ve gerek insân-ı kâmile telkîn edici olan birdir ve o da Hak Teâlâ hazretleridir. Telkîn, birisine ism-i Mudill hazretinden ve diğerine de ism-i Hâdî hazretinden vâki' olur; ve bu muhâlifler avâmdan ziyâde havâstan geçinen ve kibir ve gurûr sâhibi olan ulemâ-i zâhire arasında bulunur; ve bunlann adedi her ne kadar az ise de, insân-ı kâmilin onlara gâlib olması da yine Hak Teâlâ hazretleri tarafındandır.

تا کدامین سوی باشد آن یُوَاشْ　　اللّٰه اللّٰه رو تو هم زان سوی باش

4929. *O terbiyeli at hangi tarafta olursa, "Allah Allah!" sen dahi git, o taraftan ol!*

"Yuvâş", "terbiye olunmuş at" demektir ki, bundan murâd, mücâhedât ve riyâzât ile terbiye edilmiş olan insân-ı kâmilin nefs-i nefîsidir. Ya'nî, ey kimse! İnsân-ı kâmilin muhâliflerine bakma, onun terbiyeli at mesâbesinde olan nefs-i şerîfi ne tarafa doğru giderse, Allah hakkı için, sen de ona tâbi' olup, o tarafa git ki, dünyâda ve âhirette felâh ve necât bulasın!

گفت اگر از مکر ناید در کلام　　حیله را دانسته باشد آن همام

4930. [4911] *Dedi: "Eğer mekrden dolayı kelâm gelmezse, o hümâm hîleyi bilmiş olursa?"*

"Hümâm", büyük adam ve baş olan ve himmet sâhibi kimse, demektir. Bu beyit kādı tarafından ikinci çocuğa hitâbdır. Ya'nî, kādı dedi: "Eğer senin söze getirmeye çabaladığın o himmet sâhibi kimse senin hîleni bilmiş olur da söz söylemezse?"

سر او را چون شناسی راست گو　　گفت من خامش نشینم پیش او

4931. *"Onun sırrını nasıl tanırsın? Doğru söyle!" Dedi: "Ben onun önünde hâmuş otururum."*

"O kimsenin bâtınında gizli olan havâtır ve efkârını nasıl tanırsın? Doğru söyle!" Çocuk kâdıya cevâben dedi: "Ben onun önünde hâmuş ve sâkit bir hâlde otururum."

صبر را سلّم کنم سوی درج　　تا بر آیم صبر مفتاح الفرج

4932. *"Sabrı dereceler tarafına merdiven yaparım. Nihâyet sürûrun anahtarı olan sabra çıkarım."*

"Ferec", sürûr ve şâdî; "süllem", merdiven; "derec", "derece"nin cem'idir, "dereceler" demektir. Bu beytin ikinci mısrâ'ı 677 târîhli nüsha-i asliyyede تا بر آیم صبر مفتاح الفرج [ya'nî "Nihâyet sürûrun anahtarı olan sabra çıkarım"] olduğu gibi, bu ikinci mısrâ'ın üstünde de Ankaravî ve Hind nüshalarına muvâfık olarak تا بر آیم برسربام فرج vâki'dir; ya'nî "Sürûr damının başına çıkmak için sabr dereceler tarafına merdiven yaparım" demek olur.

ور بجوشد در حضورش از دلم　　منطقی بیرون ازین شادی و غم

4933. *"Ve eğer onun huzûrunda bu şâdîden ve gamdan hâriç bir kelâm gönlümden kaynarsa..."*

من بدانم کو فرستاد آن یمن　　از ضمیر چون سهیل اندر یمن

4934. *"Ben bilirim ki, onu bana zamîrden Yemen'de Süheyl gibi o gönderdi."*

"Süheyl", bir yıldızın ismidir; ve Yemen diyârında göründüğü için "Sitâre-i Yemenî" dahi ta'bîr ederler; ve Yemen halkı akîk taşının kırmızılığını ve meyvelerin olgunluğunu ve letâfetini bu yıldızın nûrunun te'sîrinden olduğuna kāni'dirler (*Kāmûs*). Bu beyitlerde insân-ı kâmilin huzûruna işâret buyurulur. Zîrâ yukarıdaki "Onun huzûrunda şâdîden ve gamdan hâriç bir kelâm gönlümden kaynarsa" ta'bîri bu karîneyi gösterir; ve bu kelâmdan murâd dahi, sâlikin bâtınında zuhûr eden sırr-ı vahdete âid maânî ve aşk-ı ilâhîdir. Nitekim 1. cildin 1820 numaralı beytinde باغ سبز عشق کو بی منتهاست . جز غم و شادی درو بس میوهاست ya'nî "Aşkın yeşil bağı ki, nihâyetsizdir; gam ve şâdîden başka onda çok meyveler vardır" buyurulmuş idi. Ma'lûmdur ki, gam ve şâdî taayyünât ve keserât âlemini kaplamıştır; ve bu taayyünât âlemi iki-

lik âlemidir. Binâenaleyh gam ve şâdî beşeriyetin âriyet olan bu vücûd-ı mecâzîsinin iktizâsıdır. Bu vücûd-ı izâfî ve mecâzî evsâfının altında yaşayan, bu iki âriyet sıfatlar ile yaşar. Nitekim yine 1. cildin 1819 numaralı beytinde آن که او بسته غم و خنده بود . او بدین دو عاریت زنده بود ya'nî "O kimse ki, gama ve gülmeye bağlanmış ola, o kimse bu iki âriyet ile yaşar" buyurulmuş idi. Binâenaleyh yukarıki beyitte şâdî ve gamdan hâriç bir mantık ve kelâm ancak sırr-ı vahdete ve aşk-ı ilâhîye dâir bir kelâm-ı nefsî ve bâtınî olur; ve bu da ancak sâlike insân-ı kâmilin huzûrunda hâsıl olur.

Bu beyt-i şerîfte dahi insân-ı kâmilin kalb-i şerîfinden ve zamîr-i münîrinden sâlikin kalbine akseden kelâm-ı bâtınî Süheyl yıldızına teşbîh buyurulmuştur. Ya'nî, Süheyl yıldızı Yemen'den görünüp onun nûru nasıl ki taşı şeffâf bir akîk hâline getirir ve meyvelerin olgunluğuna sebeb olursa, insân-ı kâmilin kalbinden sâlikin kalbine akseden nûr-ı feyz ve kelâm-ı bâtınî dahi, onun taş gibi olan kalbini şeffâf ve latîf yapar ve nefsinin kesîf olan sıfatlarından kurtarır; ve nefsinin hamlığını izâle edip kemâle getirir ve ona sırr-ı vahdeti ve aşk-ı ilâhîyi telkîn eder.

در دل من آن سخن زان میمنه است زانکه از دل جانب دل روزنه است

4935. [4916] *"Benim gönlümde o söz o sağ taraftandır. Zîrâ ki gönülden gönül tarafına pencere vardır."*

"Meymene", sağ taraf, demektir. Ya'nî, "Benim kabime gelen o söz, o sağ taraftandır. Ya'nî huzûrunda bulunduğum kâmilin benim sağ tarafıma düşen kalbi tarafındandır. Zîrâ kalbden kalbe pencere vardır."

* * *

Mesnevî-i Şerîf bu beyt-i latîf ile bitmiş oluyor. Son kıssadaki şâhtan ve üç şehzâdeden murâd ne olduğu yukarılarda îzâh edilmiştir. Cenâb-ı Pîr, üç şehzâdeden ikisinin sergüzeştini beyân buyurduğu hâlde, üçüncü şehzâde hakkında yukandaki 4895 numaralı beyitte: وآن سوم کاهلترین هر سه بود . صورت و معنی بکلی او ربود ya'nî "O üçün en tenbeli o üçüncü idi; sûreti ve ma'nâyı küllîyyen o kaptı" buyurmuşlar ve onun sergüzeştini meskût bırakmışlardır. Burada husûsiyyet-i ma'nâ i'tibâriyle Çelebi Hüsâmeddîn (k.s.) hazretlerine işâret vardır. Zîrâ bu üçüncü şehzâde şüttâriler meşrebinde olan ehl-i aşktan olup, onun nazarında ne ibâdât-ı zâhirenin ve ne de keşif ve kerâmâtın kıymeti yok idi; ve o kâmilen Hakk'a müteveccih ve Hakk'ın âşığı idi; ve "tenbellik" ne demek olduğu dahi yukarıda geçen 4905 ve 4906 numaralı

کاهلی را کرده‌اند ایشان سند. ve عارفان از دو جهان کاهلترند. زآنکه بی‌شد یار خرمن می‌برند کار ایشان را چو یزدان می‌کند [ya'nî "Ârifler iki cihândan pek tenbeldirler. Zîrâ ki zirâatsiz harman götürürler" ve "Mâdemki onların işini Hâlık yapıyor, onlar tenbelliği sened etmişlerdir"] beyitlerde îzâh olundu.

Üç evlâdı olup malını en tenbeline vasiyet eden şahsın kıssası dahi bu üç şehzâde hikâyesinin diğer bir misâl ile zübdesidir. "Şahıs"tan murâd insân-ı kâmildir. "Malı"ndan murâd, ulûm-i ledünniyye ve maârif ve hakâyık-ı rabbâniyyedir. "Evlâdının en tenbeli"nden murâd, yine ehl-i aşktan olan sâliktir. Nitekim iki evlâdın kādı huzûrundaki beyânâtı mezkûr olduğu hâlde, üçüncüsünün hâli, üçüncü şehzâdedeki gibi meskût bırakılmıştır. Zîrâ ehl-i aşkın hâlini söz ile anlatmak mümkin değildir. Onlar fenâ-fillâh hâli içindedirler. Onların hâlini yine fenâ-fillâh hâli içinde olanlar bilir. Beyit:

پرسید یکی که عاشقی چیست　　گفتم که چو من شدی بدانی

"Birisi âşıklık nedir?" diye sordu. "Benim gibi ol ki, bilesin!" dedim.

Kıssadaki iki evlâdın ehl-i hâl değil, ehl-i kelâm ve ehl-i sûret olduğuna işâret buyurulmuştur. Nitekim evlâdın birisi: "Ben adamı sözünden bilirim ve eğer söylemezse iki-üç gün ef'âline bakar, bilirim" dedi; ve ikincisi: "Eğer bir adam söylerse onun hâlini bilirim; söylemezse söze getiririm" dedi. Halbuki kelâm ve fiil arazdır. Nitekim menkūldür ki: "Hz. Pîr'in mürşid-i âlîleri Seyyid Burhâneddîn Muhakkık Tirmizî (k.s.) hazretleri söz söyler idi. Bir şahıs: "Filân kimseden senin medhini işittim" dedi. Buyurdular ki: "Evvelen göreyim, o kimse nasıl bir kimsedir?" Onda o mertebe var mıdır ki, beni anlayıp medhetsin. Eğer o beni söz ile tanımış ise, muhakkaktır ki, tanımamıştır. Zîrâ bu söz ve o harf ve savt ve o dudak ve ağız kalmaz; bunlar arazdır; ve eğer fiil ile tanımış ise, yine böyledir; ve eğer benim zâtımı tanımış ise, sûret zâta uymaz ki, medhetsin!"

Hz. Pîr Efendimiz dahi *Fîhi Mâ Fîh*'lerinin 17. faslında bu ma'nâ hakkında şöyle buyururlar:

"Emîr Pervâne bana: "Asıl olan ameldir" dedi. Ona cevâben dedim ki: "Amel ve tâlib-i amel nerededir ki, onlara ameli göstereyim? Sen hâlen kelâmın tâlibisin, "Bir şey dinleyeyim!" diye kulak tutmuşsun. Eğer söylemesem melûl olursun. Ṭâlib-i amel ol ki, ameli sana göstereyim. Biz âlemde, ameli göstermek için bir adam arıyoruz. Amelin müşterîsini bulmuyoruz, kelâmın müşterîsini buluyoruz. Onun için kelâm ile meşgûlüz. Sen mâdemki âmil değilsin, ameli ne bilirsin? Ameli amel ile bilmek ve ilmi ilim ile ve sûreti sûret

ile ve ma'nâyı da ma'nâ ile anlamak mümkindir. Mâdemki bu yolun yolcusu yoktur, bizim yolda ve amelde olduğumuzu nasıl bileceklerdir. Nihâyet bu amel, namaz ve oruç değildir; ve bunlar amelin sûretidir. Amel-i ma'nevî bâtındadır. Nihayet, devr-i Âdem'den tâ devri Mustafâ (s.a.v.)e kadar, namaz ve oruç bu sûrette değil idi; halbuki amel mevcûd idi. Binâenaleyh bu sûret, amel değildir. Amel insanda bir ma'nâdır. ... ilh."

İmdi bu îzâhâttan anlaşılır ki, *Mesnevî-i Şerîf*'bu 6. cild ile hitâm bulmuştur ve kıssalar nâtamâm bırakılmış değildir. Belki kıssaların mütebâkîsi elfâz ile anlatılmak mümkin olmadığı için meskût bırakılmıştır. Buradan ilerisi hâl ve zevk işidir. Cenâb-ı Hak mahzâ inâyeti ve Resûl-i Ekrem hazretlerinin şefâati ve evliyâullâhın himmeti ile bizlere ve isteyen kardeşlerimize ihsân buyursun!

* *

Cenâb-i Hakk'a hamd ü senâ olsun ki, fakîr bu *Mesnevî-i Şerîf*'in şerhine 1348 hicrî senesinde başladım ve 1356 sene-i hicrîsi Ramazân-ı şerîfinin 24. Pazar günü bitirdim. Demek ki, sekiz sene zarfında ikmâl olundu. Arada hastalık ve diğer esbâb gibi birçok teahhurlar da vâki' oldu. Bu şerhten maksadım, Hudâ bilir ki, aslâ iştihâr değildir. Ancak insanlık yolunu öğrenmek için *Mesnevî-i Şerîf*'i hatmetmektir. Zîrâ çok tecrübe ettim ki, anlamak için okumak, yazmak gibi değildir. İnsan okurken anladığını zannedip geçiyor; fakat yazarken iş değişiyor, sözlerin zevkine varmak için çok düşünmek ve tedkîk etmek lâzım geliyor. Fakîrin yazdığım eserlerin hepsi de bu maksad ile yazılmıştır. Belki şerh esnâsında yanlış anlayışlarım ve kusûrlarım vâki' olmuş olabilir. Fakîr bu hâli şârihlerin şerhlerinde de gördüm. *Mesnevî* gibi bir deryâyı bî-pâyân içinde bu gibi kusûrların erbâb-ı irfân tarafından afv olunacağını ümîd ederim. Evliyâullâh kerem sâhibidirler; onlann rûhâniyetleri bizim gibi hüsn-i niyyet sâhibi olan âcizleri ma'zûr görürler. Bu maksad ile bir eser yazıştan güzel bir netîce de çıkmış olur ki, o da fakîrden sonra okuyup zevk duyan dîn kardeşlerimizin ve hattâ ilim ve irfân arkasında koşan bilumûm efrâd-ı beşerin hayır ile yâdetmesidir.

* *

Bu şerhin nihâyetine Sultân Veled (k.s.) efendimizin *Mesnevî-i Şerîf* hakkındaki *Hâtime*'lerinin ilhâkını fâideli gördüm. Zîrâ bu *Hâtime*'yi okuyanlar artık *Mesnevî-i Şerîf*'in 7. cildi olmadığına kat'an kanâat getirirler.

Hz. Mevlânâ efendimizin büyük mahdûmları Mevlânâ Bahâeddîn Veled (k.s.) hazretlerinin *Hâtime*'si

مدتی زین مثنوی چون والدم　　شد خمش گفتم ورا کای زنده دم

1. *Vaktâki babam bir müddet bu Mesnevî'den hâmûş oldu, ona dedim ki: "Ey demi diri olan!"*

"Dem", "nefes ve kelâm" ma'nâsına gelir. Ya'nî, vaktâki babam Hz. Mevlânâ bir müddet bu *Mesnevî-i Şerîf*'ten sâkit oldu ve son beyit olan در دل من این سخن را میمنه است . زانکه از دل جانب دل روزنه است [ya'nî "Benim gönlümde o söz o sağ taraftandır. Zîrâ ki gönülden gönül tarafına pencere vardır"] beytinden sonra artık bir beyit daha söylemedi; ona dedim di: "Ey diri nefesli ve kelâmlı olan muhterem ve mübârek babam!"

از چه رو دگر نمی گوئی سخن　　بهر چه بستی در علم لدن

2. *"Ne yüzden artık söz söylemiyorsun? Niçin ilm-i ledün kapısını bağladın?"*

"Ledün", "ind ve nezd" demektir; "ilm-i ledün", "Hak indinden olan ilim" ma'nâsınadır. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de cenâb-ı Hızır hakkında وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا (Kehf, 18/65) ya'nî "Biz ona kendi indimizden bir ilim ta'lîm ettik" bu-

yurulur. Ya'nî, "Artık ne cihetten ve ne sebebden dolayı söz söylemiyorsun ve ilm-i ledün kapısını niçin kapadın?"

قصهٔ شهزادگان نامد بسر ماند نا سفته دُرِ سومن پسر

3. *"Şehzâdelerin kıssası bitmedi. Üçüncü oğlun incisi delinmemiş kaldı."*

"Der âmeden", âhir olmak ve bitmek (*Bahâr-ı Acem*). Ya'nî, "Üç şehzâdeden üçüncü şehzâdenin kıssası ve sergüzeşti bitmedi. Onun inci gibi olan kıssası delinip nazım ipliğine çekilmedi." İkinci mısrâ' diğer bir nüsha ile şöyle mukayyeddir: ماند نهفته سر آن یك پسر ya'nî "O bir oğulun sırrı gizli kaldı" demek olur. Hz. Mevlânâ efendimiz *Mesnevî-i Şerîf*'i 659 senesinde te'lîfe başlamış, iki sene beş ay fâsıladan sonra 666 hicrî târîhinde altı cild olarak ikmâl buyurmuşlardır. Şu hâlde 55 yaşlarında başlamışlar ve 62 yaşlarında bitirmişlerdir.

گفت نطقم چون شتر زین پس بخفت نیستش با هیچکس تا حشر گفت

4. *Dedi: "Bundan sonra nutkum deve gibi yattı. Ona hiçbir kimse ile haşre kadar kelâm yoktur."*

Cenâb-ı Mevlânâ efendimiz, Sultân Veled hazretlerine cevâben buyurdu: "Nutkum deve gibi çöktü. Artık o nutkumun hiçbir kimse ile kıyâmete kadar bu nevi' kelâm ile konuşması vâki' olmaz." Ya'nî bu *Mesnevî-i Şerîf* bitmiştir, daha söylenecek söz kalmamıştır. Artık Hz. Pîr'in bu beyânına karşı *Mesnevî-i Şerîf*'in yedi cild olduğundan bahsedilmesi bir hezeyân olur. Gerçi Ankaravî hazretleri şerh etmiş ise de, hünrîz olan Sultân Murâd-ı Râbi'in ısrârıyla yapmıştır.

هست باقی شرح این لیکن درون بسته شد دیگر نمی آید برون

5. *"Bunun bâkî olan şerhi vardır, fakat bâtındadır, kapanmıştır, artık dışarıya gelmiyor."*

"Evet, bu şehzâdeler kıssasının bâkî kalan şerhi vardır, fakat bâtındadır ve ma'nâdan ibârettir. Ma'nâdan ibâret olan dekâyık ve hakâyık, artık elfâz ile anlaşılamayacağı için, mecrâ-yı kelâm olan cismin ağzı ve dudağı kapanmıştır. Binâenaleyh o ma'nâlar harf ve savt ile dışarıya çıkamıyor."

همچو اشتر ناطقه اینجا بخفت او بگوید من دهان بستم ز گفت

6. *"Nâtıka burada deve gibi yattı. O söyler, ben kelâmdan ağzımı bağladım."*

"Nâtıka"dan murâd, nefs-i nâtıka, ya'nî rûh-ı izâfî ve insânîdir. Ya'nî, "Nâtıkam burada üçüncü şehzâdenin kıssasında deve gibi yatmış ve çökmüştür. Bu kıssanın mütebâkîsini artık o söylüyor. Ben cismimin ağzını bu kelâm-ı zâhirden bağladım. Binâenaleyh nefs-i nâtıkamın ve rûhumun sözlerini rûhlarının kulaklanyla işitebilenler anlayabilirler."

وقت رحلت آمد و جستن ز جو كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهُ

7. *"Rihlet ve ırmaktan sıçramak vakti geldi. Onun vechinin gayrı her bir şey hâliktir."*

Ya'nî, "Dünyâdan rihlet vakti ve her ân akmakta bulunan feyz-i mukaddes ırmağı olan bu vücûd-ı izâfî ve cismânî âleminden sıçrayıp gitmek zamânı geldi. Zîrâ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ (Kasas, 28/88) âyet-i kerîmesi mûcibince bu âlem-i keserâtta Hakk'ın zâtından başka her şey hâliktir." Hz. Pîr efendimizin târîh-i irtihâlleri hakkında *Sipehsâlâr Menâkıbı*'nda şu ma'lûmât mündericdir: "Altı yüz yetmiş ikinci [672] sene-i hicriyyesi Cemâde'l-âhire'sinin beşinci [5.] Pazar gününe müsâdif kış faslının ibtidâsında takrîr-i hakâyık ve maârif buyurduklan esnâda güneş batarken onların celâllerinin güneşi de âlem-i kuds mağribine gurûb etti." Hz. Hudâvendigâr'ın doğum târîhleri 604 olduğuna göre, ömr-i şerîfleri 68 sene olmuş olur. Şu hâlde *Mesnevî-i Şerîf*'i ikmâlden sonra beş-altı sene daha muammer olmuş olurlar.

باقیٔ این گفته آید بی زبان در دل آنکس که دارد زنده جان

8. *"Bunun bâkîsi dilsiz olarak söylenmiş gelir, o kimsenin kalbine ki; diri cân tutar."*

Ya'nî, "Şüttârîlerden olan üçüncü şehzâdenin kıssası, aşk-ı ilâhî kıssasıdır; ve aşkı birtakım elfâz ve lügât ile anlatmak mümkin değildir. O aşk, rûhtan rûha ve kalbden kalbe, kelâm-ı zâhirîye hâcet olmaksızın gelir; ve bu geliş öyle bir kimsenin kalbine ve rûhuna vâki' olur ki, o kimsenin cânı ve rûhu aşka âşinâdır ve âb-ı hayât olan aşk-ı Hak ile diridir." Nitekim *Dîvân-ı Kebîr*'lerinde şöyle buyururlar:

عمر که بی عشق رفت هیچ حسابش مگیر آب حیاتست عشق در دل و جانش پزیر

Nazmen tercüme:

"Bî-aşk geçen ömrünü hiç katma hesâba,
Aşk âb-ı hayâttır, dil ü cândan onu ahz et!"

گفتگو آخر رسید و عمر هم　　مرده آمد وقت آن کز تن رهم

9. *"Güft ü gû ve ömür dahi nihâyete erişti. O vaktin müjdesi geldi ki, cisimden kurtulayım!"*

"Güft ü gû"dan murâd, hakâyık ve maârife dâir olan manzûm ve mensûr kelâmlardır. Cenâb-ı Pîr efendimiz şiire aslâ kıymet vermezler. Nitekim *Fîhi Mâ Fîh*'lerinde şöyle buyururlar:

"Benim huzûruma gelen dostlann melûl olmalarından çekinerek, onunla meşgûl olmaları için şiir söylerim. O kadar terk ettiğim hâlde yine şiir söylemek îcâb eder. Yoksa şiir nerede, ben nerede! Vallâhi ki, ben şiirden bîzârım ve benim indimde şiirden bed-ter [beter] bir iş yoktur... ilh."

Mesnevî-i Şerîf'i nazmen söylemeleri de kelâm âşıklarını hakîkat tarafına avlamak için kurulmuş bir tuzaktır. Binâenaleyh *Mesnevî-i Şerîf*'e şiir nokta-i nazarından bakanlar ondaki hakâyık ve maâriften bî-behre kalırlar. Nitekim 6. cildin 161 numaralı beytinde şöyle buyurulmuş idi:

کی چشد درویش صورت زآن زکات　　معنیست آن نی فعولن فاعلات

İzâhan tercüme:

"Şiir sûretine meclûb ve muhtâç olan bir kimse, ârifin zekât-ı irfânını ne vakit tutar! Zîrâ bu *Mesnevî-i Şerîf* ma'nâdır, şiirden ve feûlün fâillâttan ibâret değildir."

Ve nesir ve kelâm hakkındaki *Fîhi Mâ Fîh*'in 17. faslındaki beyânât-ı aliyye dahi 6. cildin son beytindeki îzâhâtta geçti; ve *Dîvân-ı Kebîr*'lerinde dahi güft ü gû hakkında şöyle buyururlar:

کی‌باشد ای گفت زبان من از تو مستغنی شده　　با آفتاب معرفت در سایهٔ شاه آمده

یا رب مرا پیش از اجل فارغ کن از علم و عمل　　خاصه که علم منطقی در جمله افواه آمده

İzâhan tercüme:

"Ey cisim dilinin kelâmı! Ben ne vakit senden müstağnî olup, ma'rifet güneşi ile hakîkî olan Hakk'ın sâyesine gelmiş olurum? Yâ Rab! Beni ecelden evvel zâhirî ilimlerden ve bu zâhirî ilimlere müteallik olan amellerden ve çalışmalardan ve husûsiyle ağızlarda gezen ilm-i mantıkın delîllerinden ve kıyâslarından fârig et!"

Ya'nî "Zâhirî kelâm ve güft ü gû ve ömrüm nihâyete erişti. Artık rûhumun bu cisim habsinden kurtulmak zamânının müjdesi geldi." Ma'lûm olsun ki,

enbiyâ ve onların vârisleri olan evliyâ ölümün âşığıdırlar. Nitekim Resûl-i Ekrem Efendimiz "Safer ayının çıktığını haber vereni cennetle müjdelerim" buyurdular. Zîrâ rebîü'l-evvel ayında irtihâlleri vâki' olacak idi. Bu zevât-ı aliyye bilirler ki, kendilerinin bu vücûd-ı izâfileri ervâh-ı şerîfeleriyle vücûd-ı hakîkî-yi Hak arasında hicâbdır. Bir ân evvel bunun ortadan kalkmasını isterler. Binâenaleyh onların ölümleri kendileri için bayram olur. Nitekim Hz. Pîr *Dîvân-ı Kebîr*'lerinde şöyle buyururlar:

عاشقانی که با خبر میرند　　پیش معشوق چون شکر میرند

از الست آب زندگی خوردند　　لا جرم شیوهٔ دگر میرند

تو گمان می بری که شیران نیز　　چون سگان از برون در میرند

"Haber ile ölen âşıklar, ma'şûklarının huzûrunda şeker gibi tatlı tatlı ölürler. "Elestü bi-Rabbiküm" hitâbı zamânında dirilik suyunu içerler. Şübhesiz başka bir şîvede olurlar. Sen zannedersin ki, bu ma'nevî arslanlar dahi, köpek mesâbesinde olan cismânîler gibi kapının dışarısında ölürler."

در جهان جان کنم جولان همی　　بگذرم زین نم در آیم در یمی

10. *"Dâimâ cân âleminde cevelân edeyim! Bu nemden geçeyim, bir azîm yemme geleyim!"*

"Nem", rutûbet ve ıslaklık demektir. Bundan murâd, vücûd-ı izâfî ve cismânî âlemidir. "Yemm", deniz ve deryâ, demektir. Bundan murâd dahi, vücûd-ı hakîkî-yi Hak'tır. Zîrâ zâhirde rutûbet denizden hâsıl olduğu gibi, rutûbet mesâbesinde olan bu vücûd-ı izâfînin varlığı dahi, deryâ mesâbesinde olan vücûd-ı hakîkî-yi Hakk'ın varlığındandır; ve rûh ile vücûd-ı hakîkî-i Hak arasında başka ikilik mertebesi yoktur. Bu i'tibârla, rûh Hakk'ın müşâhididir. Fakat cismâniyet âleminde başka kesâfet ve ikilik mertebeleri olduğundan, cism-i beşer Hakk'ın müşâhidi değildir. Bu sebeble Hakk'ın varlığını inkâr edenler ve O'nun varlığını isbât için delîl arayanlar çoktur; ve onların cevelânı ulûhiyetin zâhiriyeti olan tabîat âlemindedir ve "nem" âleminden "yemm" âlemine çıkamazlar.

زانکه این عالم ز نَم زنده ست و خوش　　از یمی نم یافت زان خوبست و گَشْ

11. *"Zîrâ ki bu âlem nemden diri ve hoştur. Bir azîm deryâdan nem buldu; ondan güzel ve latîftir."*

"Geş", "latîf ve ra'nâ" demektir. Ya'nî, "Bu vücûd-ı izâfî ve cismâniyet âlemi vücûd-ı hakîkînin nem mesâbesinde olan tecelliyât-ı esmâiyye ve sıfâtiyyesinden ve feyz-i mukaddesten diridir ve hoştur. Bu sûret âlemi vücûd-ı hakîkî-i Hak deryâsından nem ve rutûbet bulduğu için güzeldir ve latîftir."

چونکه جان در خاك و نم زنده بود در جهان یم ببین تا چون شود

12. *"Mâdemki cân, topraktan ve nemden dirî olur, deryâ cihânında gör acabâ nasıl olur?"*

"Tâ çûn"de "tâ", ta'lîl içindir. "Çûn", istifhâm içindir. Ya'nî, "Mâdemki cân ve rûh-ı izâfî topraktan ve rutûbetten ibâret olan cismâniyet âleminde ulûm-i ledünniyye ve ma'rifet-i rabbâniyye ile diri olur, bak artık, rûhâniyet deryâsı âleminde acabâ ne olur ve ne hâle gelir?"

Ma'lûm olsun ki, rûh-ı insânînin mekteb-i irfânı bu vücûd-ı izâfî ve kesâfet âlemi olan dünyâdır. Rûh bu kesâfet âlemine taalluk etmezden evvel, melekiyet mertebesinde olup, "Sübbûh" ve "Kuddûs" isimlerinin mazharıdır; ve diğer birçok esmâ-i ilâhiyye âsâr ve ahkâmına melekler gibi yabancıdırlar. Meselâ melekler Hakk'a isyân etmedikleri için, "Gaffâr" isminden nasîbleri yoktur; ve yiyip içmedikleri için "Rezzâk" isminin ahkâmına da yabancıdırlar. Rûh-ı insânî de böyledir. Ancak cismâniyet âlemine taalluk ettikleri vakit, bu esmânın zevkini bilirler. Velhâsıl, rûhun cismâniyet âlemine taalluku onlarca meçhûl olan birtakım esmâ-i ilâhiyye âsârına vukûf peydâ etmeleri içindir; ve onlar cismâniyet âleminde ancak bu vukûf ve ma'rifet sâyesinde diri olurlar. İnsân-ı kâmil ise ancak bu âlem-i cismânîde cem'iyyet-i esmâiyyeye nâil olur. Vaktâki bu ma'rifeti bu âlem-i kesâfet mektebinde tahsîl ettikten sonra ölüm vâsıtasıyla âlem-i ervâh deryâsına dönerler, oradaki zevkleri bu cismâniyet âlemine gelmezden evvelki zevklerinden pek ziyâde olur; ve insân-ı kâmilin cem'iyyet-i esmâiyyeye mazhariyeti hasebiyle zevkini ta'rîf etmek mümkin değildir. Bu mektebden ma'rifetsiz giden ervâhın vay hâline!

یم چو شهرست و چو دروازست نم نم چو قطره دان و بی اندازه یم

13. *"Yemm şehir gibidir ve nem kapı gibidir. Nemi katre gibi ve yemmi ölçüsüz bil!"*

Ya'nî, "Rûhâniyet deryâsı şehir gibidir ve bu cismâniyet nemi de o şehrin kapısı gibidir. Rûhlar bu cismâniyet kapısından peyderpey ve kâfile kâfile o şehre girerler. Bu vücûd-ı izâfî ve cismâniyet nemi, rûhâniyet deryâsına na-

zaran katre mesâbesindedir ve rûhâniyet deryâsının ölçüsü yoktur." Zîrâ nem âlemi, sûret âlemi olduğundan, altı cihet ile mukayyeddir. Fakat rûhâniyet âlemi cihetlerden ârîdir.

زین نمی کو همچو جانست اندرآ در یم جانان که تا یابی بقا

14. *"Bu bir nemdir ki, o cân gibidir. Cânânın yemmine, içeriye gel ki, nihâyet bekā bulasın!"*

Ya'nî, "Cân gibi görünen bu cismâniyet neminin rûh-ı hayvânîsinden, cânânın ve Hakk'ın deryâsı olan rûhâniyet âleminin içine gel ki, âkıbet bekā bulasın!" Zîrâ rûh-ı hayvânî cisimde, yanan bir kibritin alevi gibidir, derhâl söner. Zîrâ sûret âlemindendir. Fakat rûh-ı insânî âlemi ise bâkîdir, sönmez. Zîrâ ma'nâ âlemindendir.

چونکه نم از بحر جانست این طرف پس ز راه جان طلب کن آن شرف

15. *"Mâdemki bu tarafta nem, cân bahrindendir, binâenaleyh o şerefi cân yolundan taleb et!"*

Ya'nî, "Mâdemki bu dünyâ tarafında cân gibi görünen nem, ya'nî cismin rûh-ı hayvânîsi dahi cân deryâsındandır ve çünkü muharrik-i ecsâmdır, binâenaleyh o insanlık şerefini rûh-ı hayvânî yolundan değil, bu rûhun fevkı ve aslı olan rûh-ı insânî ve izâfî yolundan taleb et!" Zîrâ rûh-ı insânî yolunda ittihâd ve rûh-ı hayvânî yolunda tefrika vardır. Nitekim 2. cild *Mesnevî*nin 186 numarasında تفرقه در روح حیوانی بود . نفس واحد روح انسانی بود [ya'nî] "Tefrika ve ayrılık, rûh-ı hayvânîde olur, rûh-ı insânî ise nefs-i vâhid olur" buyurulmuş idi. Rûh-ı hayvânî cisimlerin adedincedir ve rûh-ı insânî ise güneş gibi birdir. Nitekim yine 2. cildin 184 numarasında da مفترق شد آفتاب جانها . در درون روزن ابدانها [ya'nî] "Canların güneşi cisimlerin pencereleri içinde müfterık oldu" ve 4. cildin 411 numaralı beytinde مؤمنان معدود لیك ایمان یکی . جسمشان معدود لیکن جان یکی ya'nî "Mü'minler cisimleri i'tibâriyle ma'dûddür, fakat îmânları birdir; onların cisimleri sayılmıştır, fakat cân birdir" buyurulmuştur. Bu beyt-i şerîfte şöyle diğer bir vech-i ma'nâ daha vardır: "Bu taraf"tan murâd, bu dünyâ ve sûret âlemidir. "Nem"den murâd, insân-ı kâmilin cism-i şerîfidir. Ya'nî, mâdemki bu sûret âleminde nem mesâbesinde.olan insân-ı kâmilin cism-i şerîfi cân deryâsındandır. Nitekim onlar اشباحنا ارواحنا وارواحنا اشباحنا ya'nî "Bizim cisimlerimiz ruhlarımızdır ve ruhlarımız cisimlerimizdir" buyururlar. Binâenaleyh insanlık şerefini bu cân yolundan, ya'nî insân-ı kâmilin yolundan taleb et!"

تا ترا آنجا برد کو بوده است　　جستن اندر خاك یم بیهوده است

16. *"Tâ ki seni oraya götürsün ki o, mevcûd olmuştur. Deryâyı toprak içinde aramak beyhûdedir."*

Birinci ma'nâ: "Tâ ki o rûh-ı insânî seni o bulunduğu âlem-i ervâh tarafına götürsün! O rûhâniyet deryâsını topraktan ibâret olan cismâniyet ve rûh-ı hayvânî içinde aramak beyhûdedir, boştur."

İkinci ma'nâ: "Tâ ki cân bahrinden olan insân-ı kâmil seni bulunduğu rûhâniyet âlemi tarafına götürsün! Bu rûhâniyet deryâsını toprak yığınından ibâret olan cismânî kimselerde aramak beyhûdedir, boştur."

جز و هر خاکی بخاکستان برد　　موج بحر جان سوی جانان برد

17. *"Her bir toprağın cüz'ü topraklığa götürür. Cân bahrinin dalgası cânân tarafına götürür."*

Birinci ma'nâ: "Toprağın cüz'ü olan her bir cisim ve rûh-ı hayvânî, insanı bittabi' kendisinin cinsi olan topraklık tarafına götürür. Rûhâniyet deryâsının dalgası olarak cism-i beşere taalluk eden rûh-ı insânî dahi, insanı cânân ya'nî ma'şûk-ı hakîkî olan Hak tarafına götürür. Zîrâ rûh-ı insânî ile Hak arasında başka bir ikilik mertebesi yoktur ki, Hak ile rûh arasına hicâb olsun!"

İkinci ma'nâ: "Toprak yığını mesâbesinde olan her bir cismânî kimse, seni topraklık ve cismâniyet tarafına götürür. Cân deryâsının dalgası olan insân-ı kâmil ise seni Hakk'a götürür."

پس زجان کن وصل جانان را طلب　　بی لب و بی کام می گو نام رب

18. *"Binâenaleyh cânânın vaslını cândan iste! Dudaksız ve ağızsız Rabb'in adını söyle!"*

Birinci ma'nâ: "Binâenaleyh eğer cânâna ve Hakk'a vâsıl olmak istersen, bu tavassutu rûh-ı insânîden iste! Cismin dudağı ve ağzı telaffuz etmeksizin, rûhun ile Rabbin adını söyle, ya'nî ism-i celâl olan "Allâh" ismini zikret!" Zîrâ hadîs-i kudsîde انا جلیس من ذکرنی ya'nî "Ben beni zikredenin celîsiyim" buyurulmuştur. Eğer bir kimsenin rûhu Hak'tan gâfil ve kalbi mâsivâ ile meşgûl olup, dili "Allâh" dese, Hak ancak onun dilinin celîsi olur, rûhunun celîsi olmaz; ve eğer rûhu ile bilâ-harf ve savt "Allâh" derse, Hak onun hem kuvâ-yı rûhâniyyesinin ve hem bilcümle kuvâ-yı cismâniyyesinin celîsi olur.

İkinci ma'nâ: "Binâenaleyh Hakk'a vâsıl olmayı cân bahrinin dalgası olan insân-ı kâmilden iste ve onun tavassutuna mürâcaat et! İnsân-ı kâmilin sâyesi altına girdikten sonra da ağzını ve dudağını bile kımıldatmaksızın rûhun ile Allâh'ın ism-i şerîfini zikir edersin."

تا رهی از حبس این فانی جهان　　در جهان جان بمانی جاودان

19. *"Tâ ki bu fânî cihânın habsinden kurtulasın! Cân cihânında ebedî kalasın!"*

"Tâ ki rûhunun bu zikri ile bu fânî cihânın ve dünyânın habsinden kurtulasın ve cân cihânında ve rûhâniyet âleminde ebedî olarak kalasın!" Ba'zı nüshalarda "hapis" yerine "cins" vâki'dir. Bu sûrette ma'nâ "Bu toprak âlemi olan dünyânın cinsi olup, fânî olmaktan kurtulursun" demek olur.

تخمهای عمر را در شوره خاك　　می بکاری تا شوی آخر هلاك

20. *"Ömrün tohumlarını çorak toprak içine ekiyorsun; elbet sonunda helâk olursun."*

"Ey kimse! Ömrünün tohumlarını dünyâ umûruna sarf ediyor ve çorak toprak içine ekiyorsun. Elbet sonunda ma'nen helâk olursun ve rûhâniyet âleminden hicâb içinde kalırsın." "Tâ şevî"de "tâ", "elbet ve mutlak" ma'nâsınadır.

اینچنین عمرِ عزیزِ بی بها　　بی عوض ضائع کنی هر دم چرا

21. *"Böyle bahâsız olan azîz ömrü her dem niçin bedelsiz olarak zâyi' edersin?"*

"Bu dünyâ bir ticârethâne gibidir ve insanın kıymetli ve azîz ömrü de bir tâcirin sermâyesi gibidir. Ey kimse! Böyle kıymet takdîr olunamayan azîz ömür sermâyesini her nefeste niçin bir bedel ve ıvaz mukâbili olmayarak zâyi' edersin ve havaya verirsin?"

غبن می ناید ترا ای مرد کار　　تا دهی گلزار و گیری خارزار

22. *"Ey iş adamı! Sana gabn gelmez mi? Tâ gülzârı verip dikenliği alasın!"*

"Gabn", alış verişte zarar vermek ve aldanmak demektir. "Ey bu dünyâ ticârethânesinde "mücâdele-i hayât" diye gece ve gündüz çalışan iş adamı! Bu azîz ömür sermâyesini serâb ve havadan ibâret olan ezvâk-ı dünyeviyyeye sarf etmek sûretiyle yaptığın alış veriş, sana gabn ve aldanmak kanâ-

atini vermez mi ki, bir gülzâr olan rûhunun ezvâkını verip, dikenlikten ibâret olan cismâniyet ve nefsâniyet âleminin ezvâkını alırsın?" İkinci mısrâın گل دهی ازدست وبستانی تو خار sûreti dahi nüshadır, "Sen elden gülü verirsin ve dikeni alırsın" demektir.

عمر کان شد صرف در دنیا نماند خرم آنکش حق بسوی خویش خواند

23. *"Ömür ki, o dünyâya sarf oldu, kalmadı. Mesrûr o kimsedir ki, Hak onu kendi tarafına da'vet etti."*

"Dünyâ ezvâkına sarf olunan ömür sermâyesi, o ezvâk gibi fânî oldu ve kalmadı. Binâenaleyh bu ticâretin netîcesi hüsrân ve gamdır. Bu hayât-ı dünyeviyye ticâretinde ancak Hakk'ın kendisine da'vet ettiği kimse hurrem ve mesrûrdur." Zîrâ o kimse ömür sermâyesini Hak ve hidâyet yolunda sarf etmiştir ve ticâretten pek büyük kâr etmiştir. Ömür sermâyesini ezvâk-ı dünyeviyyeye sarf edenlerin hiçbir kârı yoktur. Nitekim sûre-i Bakara'nın baş tarafındaki âyet-i kerîmede أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدَى فَمَا رَبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ (Bakara, 2/16) ya'nî "Hidâyeti verip, dalâleti satın alan kimseler ticâretlerinde kâr etmediler ve onlar doğru yolu bulmadılar" buyurulmuştur.

عمر معدود و شمرده چون دهی در ره حق گردد آن نا منتهی

24. *"Eğer sayılmış olan ömrü Hak yolunda verir isen, o nâ-müntehî olur."*

"Eğer Hak ve hidâyet yolunda sayılı ve ma'dûd olan ömrünü ve cismânî olan benliğini verir isen, o sayılı olan ömrün bu Hak yolu ticâretinde nihâyetsiz ve hesâbsız olur; ve sende aslâ zamân ile mukayyed olmayan rûhânî bir benlik hâsıl olur." Nitekim âyet-i kerîmede sûre-i Zümer'de إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُم بِغَيْرِ حِسَابٍ (Zümer, 39/10) ya'nî "Allâh Teâlâ sabır edenlerin ecirlerine ve mükâfâtlarına hesâbsız bir sûrette vefâ eder" buyurulur.

بی شمار و بی حد و بی عد شود عمر دَه روزه که در طاعت رود

25. *"Tâat içinde giden on günlük ömür, sayısız ve hadsiz ve adedsiz olur."*

هین تجارت کن درین بازار تو صد هزاران گل بَرْ از یك خار تو

26. *"Âgâh ol! Sen bu pazarında ticâret et! Sen bir dikenden yüz binlerce gül götür!"*

"Diken"den murâd, cisim ve nefistir. Ya'nî, "Âgâh ol! Bu dünyâ hayâtının pazarında, diken gibi olan cismini ve nefsini ve enâniyetini Hakk'a sat! Ve bu

ticâret mukābilinde irfân cennetinin yüz binlerce ezvâk güllerini al!" Nitekim âyet-i kerîmede إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ (Tevbe, 9/111) ya'nî "Allâh Teâlâ mü'minlerin nefislerini ve mallarını cennet mukābilinde satın aldı" buyurulur. 1. cild *Mesnevî-i Şerîf*'in 2749 ve 2. cildin 2427 ve 5. cildin 1463 ve 6. cildin 895 numaralı beyitlerine mürâcaat.

از یکی دانه که کاری صد هزار　　دانه بر گیری ز فضل کردگار

27. *"Ektiğin bir tâneden Kirdigâr'ın fazlından dolayı yüz binlerce tâne alırsın."*

Ya'nî, "Emr-i ilâhîye muvâfık olan bir amel tohumunu ekersin; fâil-i hakîkî olan Hakk'ın fazlından ve artırmasından dolayı, o tohum mukābilinde yüz binlerce ve hesâbsız tâne ve mükâfât alırsın."

خود شمار آنجا بود کآخر بود　　بیشمارست آن طرف کان بر بود

28. *"Muhakkak sayı orada olur ki, âhir olur, o semerenin olduğu o taraf sayısızdır."*

"Ber", burada "meyve ve sebze" demektir. Ya'nî, "Muhakkak sayı, sonu ve nihâyeti olan yerde olur. Halbuki o semerenin ihsân olunduğu rûhâniyet ve cennât-ı sıfât âlemi sayısızdır ve hesâbsızdır."

سوی کُلِّ خود رو ای جزوِ جدا　　از خودی بگذر گریز اندر خدا

29. *"Ey ayrılmış cüz'! Kendinin küllü tarafına git! Kendiliğinden geç! Hudâ'ya kaç!"*

"Küll"den murâd, Hakk'ın hakîkî varlığı; "cüz'"den murâd, abdin mevhûm varlığıdır. Ya'nî, "Ey Hakk'ın hakîkî varlığından ayrılmış cüz' olan vücûd-ı mevhûm sâhibi abd! Kendinin bu mevhûm olan kendiliğinden ve varlığından geç de فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ (Zâriyât, 51/50) ya'nî "Allâh'a kaçınız!" âyet-i kerîmesindeki emir mûcibince Hudâ'ya kaç ve kendi gülün olan Hakk'ın varlığı tarafına git!"

در تن همچو سبو هستی چو آب　　گفت‌وگو و صلح و جنگت چون حباب

30. *"Testi gibi olan ten içinde sen su gibisin. Senin kıyl ü kālin ve sulhün ve cengin su kabarcığı gibidir."*

"Âb"dan murâd, rûh-ı insânîdir. Ya'nî, "Ey kimse! Senin umûmî hey'etin bu sûret âleminde testi içinde su gibidir. Ya'nî için rûh ve dışın cisimdir. Se-

nın güft ü gûn ve sulhün ve cengin su üzerindeki kabarcıklar gibidir; ve o su kabarcıkları sâbit olmaz, gâh çıkar, gâh söner." Zîrâ bunların hepsi rûh içinde mestûr ve mahfî ma'nâlardır. Nitekim *Fîhi Mâ Fîh*'in 15. faslında Hz. Pîr bu ma'nâyı diğer bir misâl ile [şöyle] beyân buyururlar:

"Nitekim insanda dahi bu evsâf gizlidir, zâhir değildir. Ancak dâhilî ve hâricî vesâit ile ya'nî bir kimsenin kelâmından ve âzârından ve cenk ve sulhünden zâhir olur. Sıfât-ı beşeriyyeyi görmüyor musun? Kendinde teemmül edersin, hiçbir şey bulamazsın ve kendini bu sıfâttan boş bilirsin. Bu hal, sende olan şeyin tegayyüründen değildir, ancak sende mahfî olmasındandır ve deryâya müşâbihtir. Deryâ, deryâdan ancak tebahhurât vâsıtasıyla hârice çıkar ve ancak mevc ile zâhir olur. Sıfât dalgaları kaynaşmaya başlayınca, vâsıta-i hâricî olmaksızın senin derûnundan peydâ olur. Velâkin deryâ sâkin oldukça, hiçbir şey göremezsin. Cismin deniz kenârıdır ve cânın da denizdir. Görmez misin, onda bin türlü yılanlar ve balıklar ve kuşlar ve türlü türlü mahlûkât-ı acîbe peydâ olup, kendilerini gösterirler ve yine o deryâya dalarlar. Senin gazab, hased ve şehvet vesâire gibi sıfatların, işte bu deryâdan başlarını çıkarırlar... ilh."

چون حبابست این نقوش و این صور　　بر سر آب درون ای نامور

31. *"Ey nâm sâhibi! Bâtın suyunun başı üzerinde bu nakışlar ve bu sûretler su kabarcığı gibidir."*

"Ey ulûm-i zâhiriyyede şöhret ve nâm sâhibi olan efendi! Rûhunun deryâsından dalgalanıp, cisminden kelâm ve fiil olarak zâhir olan bu nakışlar ve sûretler, bâtının suyu olan rûhunun yüzü üzerinde su kabarcığı gibidir."

یا چو کفّی بر سرِ آب درون　　تا شود سر درون پیدا برون

32. *"Yâhud bâtın suyunun başı üzerinde bir köpük gibidir. Nihâyet bâtının sırrı dışarıya zâhir olur."*

"Yâhud, kelâm ve fiil nakışları ve sûretleri, bâtın suyu olan rûhun başı üzerinde bir köpük gibidir. Nihâyet bu köpükler vâsıtasıyla bâtında gizli olan sıfatlar dışarıya çıkar ve meselâ bâtında gizli olan gazab ve rızâ bir sebebin te'sîri ile kabarıp, söz ve fiil köpükleriyle meydâna çıkar."

از تف واز کف واز بوی قُدُور　　می نماید خوردینها در تنور

33. *"Çömleklerin harâretinden ve köpüğünden ve kokusundan fırında yemekler görünür."*

"Kudûr", çömlek ma'nâsına olan "kıdr" kelimesinin cem'idir, "çömlekler" demektir. "Tennûr", fırın ve tandır, demektir; aslında "nevvûr (نوور)" idi, ayne'l-fiilini ["nûn"]un evveline getirip "tâ"ya kalbederek "tennûr" derler. Fârisî'de ve Arabî'de müşterektir. Cem'i "tenânîr" gelir (*Ahterî*). Teşdîdsiz telaffuzu zarûret-i veznden nâşîdir. Ya'nî, "Meselâ fırında ve ocakta olan çömleklerin harâretinden ve kaynayışından ve köpüğünden ve kokusundan, içindeki yemeklerin cinsi görünür ve anlaşılır."

تا که شیرینی و یا ترشیست آن　　می شود ظاهر بَر پیر و جُوَانْ

34. *"Hattâ ki, o bir tatlı mıdır veyâ ekşi midir? İhtiyarın ve gencin indinde zâhir olur."*

"Hattâki, o çömleğin içinde pişmekte olan yemek tatlı veyâ ekşi cinsinden midir, buhârından ve kokusundan ihtiyarın ve gencin indinde zâhir olur." "İhtiyar ve genç" ta'bîrinin isti'mâl buyurulması, tecrübeli ve tecrübesiz kimselerin indinde vehleten zâhir olur, demekten kinâyedir.

همچنین از فعل و قول مردمان　　می شود پیدا که چه سانست جان

35. *"Böylece adamların fiilinden ve kavlinden cânı ne üslûbda olduğu zâhir olur."*

"İşte cism-i beşer, içinde yemek pişirilen bir çömleğe de benzer. Ondan sâdır olan sözden ve fiilden rûhunun ne gibi ve ne tarzda bir rûh olduğu zâhir olur."

جان او در مرتبه چونست چیست　　مؤمنست ویا که کافر یا ولیست

36. *"Onun cânı mertebede nasıldır? Nedir? Mü'min midir veyâhud ki, kâfir veyâ velî midir?"*

"Velhâsıl, o kimsenin sözlerinden ve fiillerinden cânının mertebesi anlaşılır. Ya'nî mü'min midir ve mü'min ise mü'minlerin avâmından mıdır, yoksa velîlerinden midir? Yâhud kâfir ve münkir midir? O kimsenin ahvâli zâhir olur." Nitekim "Kelâmından olur ma'lûm kişinin kendi mikdân" buyurulmuştur. Sözden anlaşılmanın misâli:

"Bir ziyâfette Mevlânâ Câmî hazretleriyle bir sofu bir sofrada bulunur. Ev sâhibi sofraya tuz koymayı unutmuş. Mü'minlerin avâmından olan bu sofu: "Yemeğe tuz ile başlamak sünnettir, sofraya tuz getiriniz!" demiş. Mevlânâ Câmî hazretleri onun bu sözünü kerîh görüp: "Buyurun, ekmekte de tuz var-

dır" buyurmuşlar. Biraz sonra sofu sofrada bulunanlardan birisine hitâben: "Ekmeği bir el ile kopanyorsun, bir el ile ekmek koparmak mekrûhtur" demiş. Mevlânâ Câmî hazretleri: "Sofrada başkalarının ahvâliyle meşgûl olmak, bir el ile ekmek koparmaktan daha mekrûhtur" buyurmuş. Herkes sükût içinde yemekle meşgûl olduğu bir sırada sofu: "Sofrada söz söylemek sünnet-i şerîfedir" demiş. Mevlânâ Câmî hazretleri: "Çok söylemek mekrûhtur" buyurup, her sözünde sofuyu iskât etmiştir." İşte bu mükâlemelerde bir velînin rûh-ı şerîfi ile, mü'minlerin avâmından olan bir kimsenin rûhu arasındaki fark ve mertebe zâhir olmuştur.

Fiilden anlaşılmanın misâli: "Bâyezid-i Bestâmî hazretlerine bir şahsın kemâlinden ve velâyetinden bahsetmişler. Hazret o kimsenin ziyâretine gitmiş. Ve o şahıs câmi-i şerîfe müteveccihen yolda gidiyormuş. Giderken kıbleye karşı tükürmüş. Bâyezîd hazretleri: "Bu zât kıblesinden gâfildir, nasıl velî olur?" buyurmuşlar ve geri dönmüşler." Binâenaleyh rûhun merâtibi böyle âgâhlık veyâ gaflet ile zuhûr eden fiilden dahi anlaşılır.

آب را اندر سبو بی یم مدار تا نگردد آب شیرین نا گوار

37. *"Suyu testi içinde yemmsiz tutma, tâ ki tatlı su nâ-güvâr olmasın!"*

"Yemm", deniz ma'nâsınadır. Burada "yemm"den murâd, ulûm-i ledünniyye deryâsı olan insân-ı kâmildir. "Âb"dan murâd, rûhtur. "Testi"den murâd, cisimdir. Ya'nî, "Ey kimse! Cisminin testisi içinde su mesâbesinde olan rûhunu ulûm-i ledünniyye deryâsı olan insân-ı kâmilden uzak tutma! Tâ ki senin tatlı su mesâbesinde olan îmânlı rûhun birtakım sıfât-ı nefsâniyye ile bozulup hazım olunamaz hâle gelmesin!" "Nâ-güvâr", hazmı güç olan gıdâ, demektir.

کاب ساکن بی مدد نا خوش شود رنگ و بوی و طعم خوب ازوی رود

38. *"Zîrâ sâkin olan su yardımsız nâhoş olur. Güzel olan rengi ve kokusu ve lezzeti ondan gider."*

Ya'nî, "Rûhunu insân-ı kâmilin musâhabetinden men' etme! Zîrâ rûh su gibidir ve sâkin ve durgun olan suya hâriçten latîf bir su akıp gelmezse, dura dura nâhoş olur. Güzel rengi ve kokusu ve lezzeti ondan gider ve hattâ kurtlanır." Nitekim *Fîhi Mâ Fîh*'in 71. faslında cenâb-ı Pîr efendimiz şöyle buyururlar:

"İnsanın nefsinde hayvânât ve sibâ'da olmayan bir şer vardır; derler. Bu, insanın onlardan beter olması cihetinden değildir. Bu o cihettendir ki, insan-

da bulunan sû'-i ahlâk ve uğursuzluklar ve şer, onda olan gizli bir gevher hasebiyledir. Bu ahlâk ve şomluklar ve şer, o gevherin hicâbı olmuşlardır. Gevher her ne kadar enfes ve a'zam ve eşref olursa, onun hicâbı da o kadar ziyâde olur. Binâenaleyh bir adamın şomluğu ve şerri ve sû'-i ahlâkı o gevherin sebeb-i hicâbı olmuştur; ve bu hicâbların kalkması, ancak mücâhedât-ı kesîre ile olur; ve mücâhedâtın envâ'ı vardır. Mücâhedâtın a'zamı, Hakk'a teveccüh edip, bu âlemden i'râz eylemiş yârân ile ihtilât etmektir. Yârân-ı sâlih ile oturmaktan daha kavî hiçbir mücâhede yoktur ve onları müşâhede etmek nefsin ifnâsı ve terkidir; ve bundan dolayıdır ki, cehil yılanı bir sene âdem görmezse ejderha olur, derler. Ya'nî şerri ve şomluğu terke sebeb olan bir kimseyi görmezse, demektir... ilh."

Bu bahiste "yârân-ı sâlih"ten murâd, insân-ı kâmildir ve meşâyih-i hakîkiyye hazarâtıdır. Nitekim 3. cildin 2538 numaralı beyt-i şerîfinde نفس اژدرهاست با صد زور و فن. روی شیخ او را زمرد دیده کن [ya'nî] "Nefis yüz kuvvetli ve hîleli ejderhâdır. Şeyhin yüzü göz kopancı zümrüddür" buyurulmuş ve 5. cildin 1950 ve 1951 numaralı beyitlerinde de bu ma'nâ mezkûrdür.

گفت احمد هر که دو روزش یکیست هست مغبون و گرفتار شکیست

39. *"Ahmed buyurdu: "Her kimin iki günü birdir, mağbûndur" ve bir şekkin giriftârıdır."*

Bu ve âtîdeki beytler من استوی یوماه فهو مغبون ya'nî "İki günü bir olan kimse mağbûndur" hadîs-i şerîfinin tefsîridir. Ya'nî, "Ahmed (a.s.v.) Efendimiz "İki günü müsâvî olan kimse aldanmıştır" buyurmuştur. "Mağbûn", aldanmak ve zaîfü'r-re'y ma'nâsınadır. İki günü müsâvî olan kimsenin aldanması ve şekke giriftâr olması budur ki: O kimse i'tikādında bir yakîn sâhibi olmayıp, bulduğu delâil-i akliyye ile taklîd dâiresinde yaşar ve onun taklîdi her gün için müsâvî bir tarzda olur. Eğer karşısına birisi çıkıp, i'tikādı hilâfında kavî bir delîl getirse, bu i'tikādında ve taklîdinde şübheye düşer. Bununla berâber yakîn sâhibi olan insân-ı kâmili de beğenmez ve onun hüccetine kendi gurûr-ı ilmîsi yüzünden lüzûm görmez. Maahâzâ, delîl ile elde edilmiş i'tikādâtın sâbit olmadığını gördüğü hâlde, yine o delâile i'timâd eder. Bu hâl ise hamâkattir."

بی یقینی می زید در ابلهی پر زبادی همچو انبان تهی

40. *"Ahmaklık içinde yakînsiz yaşar. Boş dağarcık gibi hava doludur."*

"İşte o kimse, böyle ahmaklık içinde i'tikādâtında yakînsiz ve taklîd ile yaşar. Kendinin ilmî delîllerine istinâden boş dağarcık gibi hevâ-yı nefsânî ile doludur."

هر دمی پس می رود از پیش صف　　می شود صافیش دُردی همچو کف

41. *"Her bir dem saf önünden geri gider. Onun sâflığı köpük gibi bir tortu olur."*

"Bu kimsenin iki günü müsâvî olmak şöyle dursun, bu gurûru sebebiyle, mü'minlerin safı önünden her dem geriye gider. Esâsen onun sâf olan rûhu, sıfât-ı nefsâniyyesi yüzünden köpük gibi bir tortu olur ve büsbütün cism-i kesîfî hâline inkılâb eder."

رنج او هر لحظه بد تر می شود　　هر دمی او زشت وابتر می شود

42. *"Onun renci her lahza daha fenâ olur. O her bir dem çirkin ve ebter olur."*

"Ebter", hayır ve nefi' ve hüsn-i zikirden munkatı' olan kimse. Ya'nî, "Kendi akl-ı cüz'îsine i'timâden sa'y eden o feylesofun ve âlim-i zâhirînin bu sıfât-ı nefsâniyyesinden dolayı çektiği hased ve gazab gibi ma'nevî rencler ve zahmetler her lahza daha beter olur. Onun sıfât-ı nefsâniyyesi gitgide kuvvetlenerek her dem daha çirkin ve hayır ve nefi'den munkatı' olur, ya'nî nâs arasında kötülük ile yâd olunur."

سوی دوزخ می رود آن رد باب　　بی عذاب بحر در نار و عذاب

43. *"O bâbın merdûdu cehennem tarafına gider; bahrin tatlı suları olmaksızın, âteş-i azâb içinde."*

"Redd", "merdûd" demektir. "Izâb", "tatlı su" ma'nâsına olan "azb"in cem'idir; ve "tatlı sular"dan murâd, ulûm-i ledünniyye ve yakîniyyedir. Ya'nî, "O hakîkat ve yakîn kapısının merdûdu, artık cehennem tarafına gider. Ulûm-i ledünniyye ve yakîniyye bahri olan enbiyâ ve evliyânın, tatlı su mesâbesinde olan ulûm-i ledünniyye ve yakîniyyesinden bî-behre olarak, Hak'tan ve hakîkatten uzaklık ateşi ve nefsinin sıfatları azâbı içinde kalır." Zîrâ nefis ayn-ı cehennemdir ve onun ateşi rûha ve kalbe musallattır. Nitekim sûre-i Hümeze'de نَارُ اللّٰهِ الْمُوقَدَةُ . الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْأَفْئِدَةِ (Hümeze, 104/6-7) ya'nî "Allâh'ın yaktığı bir ateştir ki, kalbleri ihâta eder" buyurulur.

پیش ازانکه کار تو آنجا رسد هر دمی غفلت ترا واپس برد

44. *"Ondan evvel ki, senin işin oraya erişir, her bir demde gaflet seni daha geriye götürür."*

Ya'nî, "Senin kârın ve hâlin oraya, ya'nî nefsinin sıfatlarının ateşine ve azâbına seni getirmezden ve her bir demde Hakk'a ve hakîkate karşı olan gafletinin seni daha geriye götürmezden ve büsbütün âlem-i süflîye çekmezden evvel!"

رو بسوی اصل خود همچون خلیل بگذر از استاره و چرخ چو نیل

45. *"Halîl gibi, kendi aslın tarafına git! Yıldızdan ve nîl gibi olan felekten geç!"*

Bu beyt-i şerîf yukanki beytin mütemmimidir. Ya'nî, "Halîl (a.s.) ibtidâ-yı hâlinde, ibtidâ yıldızları ve sonra ayı ve sonra güneşi gördü ve her birerlerine هَذَا رَبِّي (En'âm, 6/76) [ya'nî] "Bu benim Rabbimdir!" dedi. Vaktâki onlar gurûb ettiler, o hazret, [لَا أُحِبُّ الْآفِلِينَ] (En'âm, 6/76) [ya'nî] "Ben âfil ve kaybolanları sevmem!" dedi, yüzünü kâmilen Hakk'a çevirdi. Sen dahi ilm-i nücûmda yıldızların âsâr ve ahkâmından ve nîl-i nebâtî renginde olan çerh ve felek ile meşgûliyetten geç de, kendi aslın olan onların Hâlık'ı tarafına git!" "Nîl", usâresiyle elbise boyadıkları bir nebâtın ismidir, gök rengindedir. Bu beyt-i şerîf, arz üzerinde vâki' olan hâdisât ve inkılâbâtı yıldızların te'sîrine atfeden ilm-i nücûm ile meşgûl feylesoflara hitâb olmak münâsibdir. Nitekim *Fîhi Mâ Fîh*'in 58. faslında şöyle bir bahis vardır:

"Huzûrda olanlardan birisi: "O müneccim, "Siz bu eflâkin ve küre-i hâkînin hâricinde bir şey mevcûddur" diye da'vâ edersiniz. Benim indimde bunun gayrı bir şey yoktur. Eğer varsa nerede olduğunu gösteriniz!" diyor. Hz. Pîr-i destgîr cevâben buyurdular: "Evvelen bu suâl fâsiddir; zîrâ "Nerededir?" diyorsun. Halbuki O'nun yeri yoktur. Ondan sonra gel sen söyle ki, senin bu i'tirâzın neredendir ve hangi mahaldedir? Dilde, ağızda, gözde ve sînede değildir. Bunların cümlesini tefahhus etsen ve parça parça, zerre zerre eylesen, bu i'tirâz ve endîşeyi aslâ bulamazsın. Kendi düşüncenin mahallini bilemeyince, Hâlık-ı endîşenin mahalli nasıl bilirsin? Sana bu kadar bin endîşe ve ahvâl gelir, elinde değildir ve senin mağdûrun ve mahkûmun değildir; ve eğer buna muttali' olsan, senin üzerini pek ziyâde memerr ittihâz eden bu şeylerin cümlesinin nerede olduğunu bilir idin. Halbuki sen bunların nereden gelip nereye gittiğinden ve ne yapacağından bî-habersin. Mâdemki kendi ahvâline ıttılâ'dan âcizsin, Hâlık'ına ıttılâ'ı nasıl ümîd eylersin? ...ilh."

پای همت بر خور و بر ماه نه　　سر برآن ایوان و آن درگاه نه

46. *"Himmet ayağını güneş ve ay üzerine koy! Başı o eyvân ve o dergâh üzerine koy!"*

Ya'nî, "Ey müneccim efendi! Himmetinin ayağını güneş ve ay üzerine koy, ya'nî sûret âlemini çiğne geç! Ve başını kazâ-yı ilâhî dîvânhânesine ve dergâh-ı izzete koy ve himmetini yüksek tut!" Nitekim *Fîhi Mâ Fîh*'in 18. faslında cenâb-ı Pîr şöyle buyurur:

"Hak Teâlâ size matlûbunuzu ihsân eder ve himmetinizin eriştiği makâmı atâ kılar; zîrâ الطير يطير بجناحيه والمؤمن يطير بهمته ya'nî "Kuş kanatlarıyla uçar, mü'min ise himmet ile uçar".

Mahlûkât üç sınıftır. Bir kısmı melâikedir, onlar akl-ı mahzdırlar. Onların tâati, ibâdeti ve zikri ve tabîatları ve gıdâları ve taâmları kendilerinin hayatlarıdır. Meselâ suda balıkların hayâtı sudandır. Yatağı ve yastığı hep sudur. Onlar hakkında bunlar külfet değildir. Çünkü şehvetten mücerred ve pâkdirler. Binâenaleyh eğer o pâk olup, aslâ şehvete tâbi' değil ise, yâhud sâika-i nefs ile hevâya meyil etmez ise, bir hüner mi olur? Çünkü bunlardan pâktir ve onların aslâ mücâhedesi yoktur. Eğer itâat ederse, onu itâat etmiş addetmezler, çünkü onun tabîatı odur ve onsuz olamaz. Ve sınıf-ı diğer behâyimdir ki, onlar mahz-ı şehvettirler. Akl-ı zâcirleri olmadığından, onlara teklîf vâki' olmamıştır. Kaldı, akıl ve şehvetten mürekkeb olan miskîn âdemî... Onun [yarısı melek], yarısı hayvan ve yarısı yılan ve yarısı balıktır. Balıklığı su tarafına ve yılanlığı toprak cânibine çeker. Keşâkeş ve nizâ' içindedir. Aklı şehvetine gâlib olan kimse melâikeden a'lâdır; ve şehveti aklına gâlib olan kimse dahi behâyimden aşağıdır."

Ve *Mesnevî-i Şerîf*'in 6. cildinde de [beyit: 133-134] şöyle buyurulur:

مرغ با پر می رود تا آشیان　　پر مردم همت است ای مردمان

عاشقی کآلوده شد در خیر و شر　　خیر و شر منگر تو در همت نگر

[Ya'nî] "Kuş, kanadı ile yuvaya kadar gider. Ey adamlar! Adamın kanadı da himmettir. Âşıklık ki, hayır ve şerde âlûde olmuştur, sen hayır ve şerre bakma, himmete bak!"

این خودی را خرج کن اندر خدا　　تا نمانی همچو ابلیسی جدا

47. *"Bu kendiliğini Hudâ'ya harc et! Tâ ki bir İblîs gibi cüdâ kalmayasın!"*

"Bu kendiliğini ve varlığını Hakk'ın varlığı karşısında harc et ve fânî kıl! Tâ ki bir İblîs gibi, kendinin kendiliğine vücûd verip Hak'tan cüdâ ve ayrı kalmayasın!" Nitekim bu ma'nâ hakkında Hz. Pîr *Fîhi Mâ Fîh*'in 6. faslında şöyle buyururlar:

"Hakk'ın huzûruna "iki" ve "ene" ya'nî "ben" ta'bîrleri sığmaz. Sen "ene" dersin, O da "ene" der, ya sen O'nun müvâcehesinde öl, yâhud O senin müvâcehende ölsün! Fakat O'nun ölmesine ne hâriçte ve ne de zihinde imkân yoktur. Zîrâ وهو الحی الذی لا یموت ya'nî "O ölmeyen bir diridir." O'nun o derece lutfu vardır ki, eğer mümkin olsa idi, senin için ölürdü. O vakit ikilik kalkardı. Şimdi mâdemki O'nun ölmesi mümkin değildir, sen öl, tâ ki O sana tecellî eylesin ve ikilik kalksın! Aynı cinsten iki kuşu berâberce bağlasan, iki kanat dörde mübeddel olduğu hâlde, uçamazlar; çünkü ikilik kâimdir. Velâkin diri kuşa bir ölmüş kuş bağlasan o uçar; zîrâ ikilik kalmamıştır. ...ilh."

آب جان را ریز اندر بحر جان تا شوی دریای بی حد و کران

48. *"Cân suyunu cân bahrine dök, tâ ki hadsiz ve kenârsız deryâ olasın!"*

"Kerân", "kenâr" ma'nâsınadır. "Cân bahrî"nden murâd, rûh-ı küllî-i muhammedîdir. Zîrâ o hazret "ebu'l-ervâh"tır. "Hadsiz ve kenârsız deryâ olmak"tan murâd, fânî-fillâh olmaktır. Ya'nî, "Ey Hak yolunun sâliki! Cisminin testisinde mektûm olan cân suyunu rûh-ı küllî-i muhammedîye dök ve onda fânî ol ki, bu fenâ-fi'r-resûl mertebesinden sonra fenâ-fillâh mertebesine vâsıl olup, hadsiz ve kenârsız deryâ olasın! Ya'nî cem'iyyet-i esmâiyyeye mazhar bir insân-ı kâmil olasın! Ve "Allâh" ism-i câmi'inin mazhan bulunasın!"

قصه کوته کن که رفتم در حجاب هین خمش والله اعلم بالصواب

49. *"Kıssayı kısa et ki, hicâba gittim. Âgâh ol! Sus, vallâhü a'lem bi's-savâb!"*

"Ey oğlum Sultân Veled! Bu *Mesnevî* hakkında söz söylemek kıssasını kısa kes ki, ben artık âlem-i sûretten ve kelâm âleminden hicâba gittim ve huzûr-ı izzetteyim. Benim bu hâlime âgâh ol ve sus! Ve Allâh Teâlâ kullarından zuhûr edecek ahvâlin doğrusunu en ziyâde bilicidir."

Ma'lûm olsun ki, insân-ı kâmillerin iki hâli vardır. Birisi budur: Hakk'ı ârif olduktan sonra halkı irşâd edip söz söyler. Nitekim من عرف الله طال لسانه ya'nî "Allâh'ı ârif olanın dili uzar", ya'nî çok söz söyler. Hz. Pîr (r.a.) efendimiz *Mesnevî-i Şerîf*'i bu hâl-i âlîleri içinde söylemiştir. Ve ârifin diğer hâli budur ki: keserâttan hicâba düşüp, huzûr-ı izzette sâkit olur. Nitekim من عرف الله کل لسانه

ya'nî "Allâh'ı ârif olan kimsenin dili yorgun olur." Hitâm-ı *Mesnevî*'den sonra Hz. Pîr efendimizin hâli böyle olduğuna işâret buyurulur. Esâsen *Mesnevî-i Şerîf*'in son beyt-i şerîfi hakkındaki îzâhâttan anlaşılacağı üzere, âlem-i keserâta âid olan kelâm mes'elesi kapanmış ve hâl ve zevk bahsi açılmıştır.

شکر این نامه بعنوانی رسید　　گم نشد نقد و باخوانی رسید

50. *Şükür, bu nâme ünvân ile erişti, nakit kaybolmadı ve ihvânıma erişti.*

Bu beyt-i şerîf Sultân Veled efendimiz hazretleri tarafındandır. Ya'nî, şükür ki, *Mesnevî-i Şerîf*'in hitâmından sonra Hz. Pîr'in beyânât-ı aliyyelerini hâvî olan bu nâme bir *Hâtime* ünvânı ile kulağımıza erişti. Binâenaleyh Hz. Hudâvendigâr'ımızın nakd-i ceyyid ve hâlis olan kelâm-ı âlîleri kaybolmadı ve kardeşlerime de erişti!

نردبان آسمانست این کلام　　هر که اَز اینْ بر رود آید بیام .

51. *Bu kelâm gönül merdivenidir. Her kim bundan yukarıya giderse, dama gelir.*

Ya'nî, Hz. Mevlânâ'nın bu kelâm-ı âlîleri ma'nâ göğünün merdiveniidir. Her kim bu kelâm ve vesâyâyı kabûl edip icrâ ederse ve bu merdivenden yukarıya çıkarsa, maksûd olan ma'nâ tarafına gelir.

نی بیام چرخ کان احضر بود　　بل بیامی کز فلك بر تر بود

52. *Âhdar olan çerh üzerine değil, belki bir dama ki, felekten daha yukarı olur.*

Bu dam, sûrî olan yeşil renkli feleğin damı değildir. Belki bu sûrî feleğin daha yukarısı olan rûhâniyet âlemidir ve melekût âlemidir. Nitekim sûre-i En'âm'da وَكَذَٰلِكَ نُرِى إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ (En'âm, 6/75) ya'nî "Biz İbrâhîm'e mûkinlerden olması için, göklerin ve yerin melekûtunu ve iç yüzünü gösterdik" buyurulur. Ey sâlik! Eğer Hz. Pîr'in yukarıda 45 numaralı beyitte beyân buyurduğu üzere, sen dahi İbrâhîm Halîl (a.s.) gibi sûretten geçersen, sana da göklerin ve yerin fevkı bulunan onların melekûtu gösterilir.

بام گردون را ازو آید نوا　　گردشش باشد همیشه زان هوا

53. *Feleğin damına nevâ ondan gelir. Onun dönüşü dâimâ o havadan olur.*

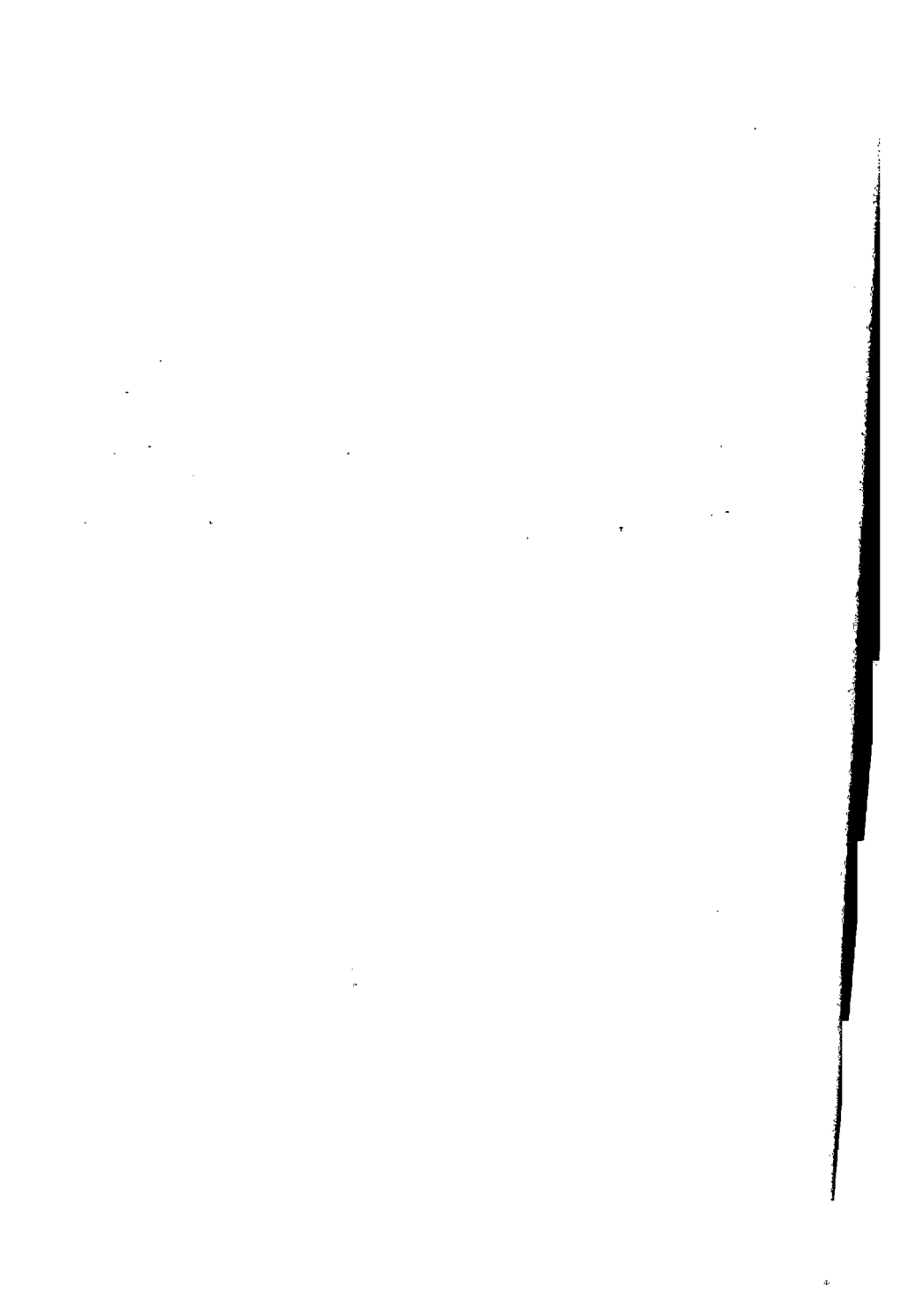
"Nevâ", kelimesinin müteaddid ma'nâları vardır. Burada "âhenk, intizâm-ı hâl, revnak ve gıdâ" ma'nâlarının her birisi münâsibdir. Ya'nî, bu sûrî feleğin damına âhenk ve intizâm-ı hâl o rûhâniyet âleminden gelir ve o feleğin devri dâimâ o rûhâniyet havasından ve aşkındandır. Nitekim 1. cildin bir sürh-i şerîfinde Hakîm Senâî hazretlerinin آسمانهاست در ولایت جان . کارفرمای آسمان جهان ya'nî "Cân vilâyetinde gökler vardır. Bu sûrî göğün işini buyurucudur" beyti geçmiş ve Hz. Pîr tarafından 2065 numaralı beyitten i'tibâren tefsîr buyurulmuş idi.

*

Cenâb-ı Hakk'a bî-nihâye hamd ve senâ olsun kî, bu *Hâtime*'nin şerhi dahi 2 Şevvâl, sene 1356 ve 5 Kânûn-i Evvel, sene 937 târîhine müsâdif olan Pazar günü bitmiştir.

Hz. Mevlânâ'nın bâb-ı irfânının kıtmîri
Ahmed Avnî

MESNEVÎ'NİN VI. CİLDİ ve MESNEVÎ-İ ŞERÎF ŞERHİ'NİN SONU

EKLER

Not: Sayfa numaralarına ilk baskının I. cildi için 2 (iki), III. ve IV. ciltleri için 4 (dört) sayfa eklenecektir.

Mesnevî'nin 6. cildi şerhinden Ahmed Avni Bey'in el yazısıyla bir sayfa

٤٤٧٧ نشف کرد از نو حیات آن رشاد ، شمه‌ای داری از عین الحیات

ترجمه – او غازاندا حیات ، حیات وکنده ماده اولدیغنی برشکی سنده نشف ایتدی

ایضاح – او (شاب) یه سنه سوزنی دیکه‌رک غایت دقیق نفاذ اثر و اشکاف جمعیت

(نشف) صوی یاپیاجاق سوزلری کندیه چکدی ویکدی . عین الحیاتدن مراد ، انسان کامل

اولمه مناسبدر . شمه‌دن مراد ، انسان کاملک جمعیتنه مبنی سائرلرینه قیاسه قلیل

بر ایسه‌ده ، ارشاد اوتر دوستلرینک واخرالرینک حیاتی ، انسان کاملک جمعیتنه

بیلدیکی ذاتی جهتله کامل نیروسنی تماملرینه ، سنده سوزلری نشف ایدر واوفیضدن

آنلرده قلیل مقدار حاصل اولیلر .

٤٤٧٨ – لیک نشأه نشف آب اندر خصوص . آن بود کاندر محیط در رکون

ترجمه – امدی والده صوینی نشف ایتمک اولدرکه رکونده محیطدر

ایضاح – اگر بو حالده صوینی سنده نشف ایتزلر ، سنده بر آغاجک

والده‌سنه نشأتی وهدمتی بیلدیک ایتسه‌لر ، بوحالده اودرکه سنده حقیقة طاری

بیلدیکدن قیدلرینک وقاعتلرینک اولور . وانسان کاملک جمعیتنه غیبتی نفسک الله

تعالی نی کندیلرینه اسیدیر .

٤٤٧٩ – خضر جز شاخ تر و تازه نبود . کشتی جز سوی گشاده می شود

ترجمه – خضره خضره یاپسه تازه دالی اولور ، دیکر طرفه کیدیلیرسه چکه اولور

ایضاح – زیرا فائده سیدر جز آزاد اوتر کیسنک خضره تر و تازه براغم دالی کیدر

دیکر طرفه کیدیسه ، او اوتی چکه اولور . انسان کاملک وصایاسنه اطاعت ایدر

٤٤٨٠ – گر سیه گردد ز تو ناخه گردنش . هم تواند کرد چیزی گردنش

ترجمه – اگر سیه یه آنی سیه یاپایسه ، آنده بو یونی چیزی دخی یاپار

Sure ve Ayet-i Kerimeler İndeksi

Not: Sayfa numaralarına ilk baskının I. cildi için 2 (iki), III. ve IV. ciltleri için 4 (dört) sayfa eklenecektir.

Abese, 80/1-4 ... C. IV 75; C. VIII 72
Abese, 80/1-42 ... C. IV 438
Abese, 80/15-16 ... C. I 61
Abese, 80/17-22 ... C. V 113
Abese, 80/34-35 ... C. V 573
Abese, 80/34-36 ... C. V 175; C. VIII 381, 382
Abese, 80/34-37 ... C. IX 490
Ahkâf, 46/3 ... C. II 543
Ahkâf, 46/9 ... C. VII 20
Ahkâf, 46/19 ... C. VI 160
Ahkâf, 46/20 ... C. II 190; C. IX 466
Ahkâf, 46/24 ... C. IV 327; C. XIII 255
Ahzâb, 23/57 ... C. V 322
Ahzâb, 33/4 ... C. IX 481; C. XI 252; C. XII 106
Ahzâb, 33/6 ... C. IV 275
Ahzâb, 33/9 ... C. VI 389
Ahzâb, 33/21 ... C. III 326; C. IX 164
Ahzâb, 33/23 ... C. X 482, 508
Ahzâb, 33/38 ... C. IV 391; C. XIII 18
Ahzâb, 33/41 ... C. III 472; C. VIII 375
Ahzâb, 33/43 ... C. IV 191; C. V 561
Ahzâb, 33/45 ... C. II 517; C. XII 300
Ahzâb, 33/45-46 ... C. VII 28; C. VIII 419
Ahzâb, 33/46 ... C. II 559
Ahzâb, 33/53 ... C. II 446
Ahzâb, 33/56 ... C. V 561; C. XII 426
Ahzâb, 33/57 ... C. II 176; C. III 331; C. V 105; C. VII 181, 426; C. VIII 247; C. XIII 288
Ahzâb, 33/62 ... C. III 294; C. X 336
Ahzâb, 33/71 ... C. IX 587
Ahzâb, 33/72 ... C. II 25, 26; C. IV 152; C. VI 601; C. IX 508; C. XI 83, 85
A'lâ, 87/1-4 ... C. IV 371
Alak, 96/5 ... C. X 162
Alak, 96/6 ... C. VI 478
Alak, 96/6-7 ... C. VIII 549
Alak, 96/9-10 ... C. IX 392
Alak, 96/15 ... C. V 173
Alak, 96/19 ... C. II 459; C. III 339; C. V 52; C. VII 22, 122, 203; C. X 606
Âl-i İmrân, 3/5 ... C. II 344; C. XI 153
Âl-i İmrân, 3/6 ... C. VIII 154
Âl-i İmrân, 3/7 ... C. VIII 109; C. X 318
Âl-i İmrân, 3/8 ... C. II 537
Âl-i İmrân, 3/14 ... C. II 145; C. IV 249; C. VIII 56, 413; C. IX 137, 208; C. XII 540
Âl-i İmrân, 3/15 vb. ... C. IV 171
Âl-i İmrân, 3/17 ... C. XI 565
Âl-i İmrân, 3/18 ... C. II 469, 470
Âl-i İmran, 3/21-22 ... C. III 391
Âl-i İmrân, 3/22 ... C. I 519; C. III 264
Âl-i İmrân, 3/26 ... C. III 449; C. XII 363
Âl-i İmrân, 3/27 ... C. IX 195, 345
Âl-i İmrân, 3/30 ... C. VIII 570
Âl-i İmran, 3/31 ... C. IX 259
Âl-i İmrân, 3/37 ... C. III 10; C. IX 107
Âl-i İmrân, 3/38-41 ... C. III 463
Âl-i İmrân, 3/40 ... C. IX 504; C. XI 24, 200
Âl-i İmrân, 3/49 ... C. I 290; C. VI 54
Âl-i İmrân, 3/52 ... C. XI 183

Âl-i İmrân, 3/54 ... C. VII 426; C. VIII 247; C. IX 177
Âl-i İmrân, 3/64 ... C. IV 484; C. VIII 48
Âl-i İmrân, 3/95 ... C. IX 424
Âl-i İmrân, 3/97 ... C. III 366; C. VI 194
Âl-i İmrân, 3/103 ... C. VI 481; C. XII 490
Âl-i İmrân, 3/106 ... C. II 438; C. X 18
Âl-i İmrân, 3/133 ... C. VI 271
Âl-i İmrân, 3/134 ... C. II 403; C. VII 51; C. X 566; C. XII 215, 218, 278
Âl-i İmrân, 3/137 ... C. II 336
Âl-i İmrân, 3/140 ... C. I 415; C. VIII 409
Âl-i İmrân, 3/145 ... C. I 308; C. X 100
Âl-i İmrân, 3/159 ... C. II 311; C. II 560; C. VII 365; C. IX 381; C. XII 222
Âl-i İmrân, 3/162 ... C. X 198
Âl-i İmrân, 3/169 ... C. III 305; C. X 508
Âl-i İmrân, 3/169-170 ... C. II 531; C. III 125; C. VIII 236; C. IX 559
Âl-i İmrân, 3/180 ... C. VIII 300
Âl-i İmrân, 3/181 ... C. VI 543
Âl-i İmrân, 3/185 ... C. V 324; C. VI 421; C. VII 394; C. XI 260; C. XIII 315
Âl-i İmrân, 3/189 ... C. X 263
Âl-i İmrân, 3/190 ... C. XI 541
Âl-i İmrân, 3/195 ... C. I 553
Ankebût, 29/6 ... C. II 341
Ankebût, 29/14 ... C. XI 18; C. XII 235
Ankebût, 29/20 ... C. III 291; C. IV 138
Ankebût, 29/25 ... C. V 404
Ankebût, 29/38 ... C. IV 151
Ankebût, 29/39 ... C. IV 151
Ankebût, 29/41 ... C. VI 417
Ankebût, 29/45 ... C. II 510; C. VI 182
Ankebût, 29/54 ... C. IV 199
Ankebût, 29/57 ... C. II 220; C. XI 530
Ankebût, 29/60 ... C. X 103
Ankebût, 29/64 ... C. II 80, 167; C. IV 209; C. V 137; C. VI 379; C. VII 150, 459; C. VIII 560; C. X 447; C. XI 457
Ankebût, 29/65 ... C. V 577
Ankebût, 29/69 ... C. VII 298; C. XI 525; C. XII 150
A'râf, 7/8 ... C. VI 353
A'râf, 7/12 ... C. II 362, 486; C. IV 227; C. VI 101; C. VII 247; C. VIII 466; C. IX 394; C. X 213
A'râf, 7/13 ... C. VIII 102
A'râf, 7/14 ... C. III 177; C. IX 266
A'râf, 7/16 ... C. I 447; C. V 288; C. VII 111
A'râf, 7/20-21 ... C. XI 445
A'râf, 7/23 ... C. I 387, 445; C. II 486; C. III 19; C. IV 184, 242; C. V 288; C. VII 111, 399; C. IX 186, 625; C. XI 144
A'râf, 7/24 ... C. XII 355
A'râf, 7/26 ... C. XI 554
A'râf, 7/27 ... C. VII 523
A'râf, 7/31 ... C. IX 33, 465; C. X 196; C. XI 59
A'râf, 7/34 ... C. VI 419
A'râf, 7/40 ... C. II 137, 321, 322; C. VI 474; C. VIII 240; C. IX 553; C. XII 436
A'râf, 7/50 ... C. IX 528; C. XII 509
A'râf, 7/54 ... C. VI 288; C. XI 40, 404
A'râf, 7/55 ... C. IV 46; C. V 71
A'râf, 7/60 ... C. VI 84
A'râf, 7/78 ... C. II 179
A'râf, 7/92-93 ... C. II 183
A'râf, 7/104 ... C. VIII 148
A'râf, 7/113-114 ... C. V 332
A'râf, 7/116 ... C. V 313
A'râf, 7/118 ... C. V 29
A'râf, 7/133 ... C. VII 312; C. VIII 537
A'râf, 7/134 ... C. VIII 542
A'râf, 7/136 ... C. II 332, 339
A'râf, 7/143 ... C. I 92; C. III 117, 150; C. V 21; C. XII 175; C. XIII 220, 277
A'râf, 7/156 ... C. I 471, 551; C. II 461; C. IV 217; C. V 476; C. VI 202; C. IX 184, 185; C. IX 496
A'râf, 7/157 ... C. I 258
A'râf, 7/172 ... C. I 305, 384; C. III 45, 65, 333, 385, 461; C. IV 282, 305, 345; C. V 620, 621, 622; C. VI 569; C. VII 220, 494; C. VIII 76; C. IX 286; C. X 446; C. XI 247; C. XII 131, 474; C. XIII 197
A'râf, 7/179 ... C. III 86; C. IV 21; C. IV 333
A'râf, 7/179 ... C. VI 42, 320; C. VII 443; C. IX 157; C. XII 161
A'râf, 7/189 ... C. II 145
A'râf, 7/198 ... C. II 559; C. VII 426; C. VIII 508; C. IX 361; C. XI 75
A'râf, 7/201 ... C. VIII 576
A'râf, 7/204 ... C. I 489; C. IV 430, 484; C. VI 91; C. VII 423; C. VIII 68
Asr, 100/2-3 ... C. I 76
Asr, 103/1-3 ... C. V 489
Asr, 103/2 ... C. IV 239
Asr, 103/2-3 ... C. XI 268
Asr, 103/3 ... C. V 489
Bakara, 2/2 ... C. I 35; C. VIII 502
Bakara, 2/3 ... C. II 465, 467; C. VIII 204; C. IX 205; C. XII 502
Bakara, 2/7 ... C. III 189; C. V 69, 321; C. VI 58, 99, 138; C. VIII 20, 314, 475; C. XII 124
Bakara, 2/11 ... C. VIII 106
Bakara, 2/15 ... C. VII 426
Bakara, 2/16 ... C. XIII 338
Bakara, 2/20 ... C. III 426
Bakara, 2/23 ... C. VI 490; C. VIII 311
Bakara, 2/24 ... C. I 418
Bakara, 2/25 ... C. I 77; C. XIII 159
Bakara, 2/26 ... C. I 35, 56, 60; C. II 256; C. III 204; C. VI 481, 590; C. VII 315, 446; C. VIII 503; C. X 134; C. XI 228, 435; C. XII 318,

548
Bakara, 2/28 ... C. VI 397
Bakara, 2/29 ... C. IV 46; C. V 226; C. VIII 14
Bakara, 2/30 ... C. II 211, 217, 274, 276; C. III 67; C. VIII 321; C. IX 514; C. XII 82; C. XIII 153
Bakara, 2/31 ... C. I 382, 383; C. II 211; C. IV 242; C. VI 211; C. VII 105; C. VIII 341; C. IX 545; C. XII 234
Bakara, 2/32 ... C. II 211; C. IV 355; C. V 301
Bakara, 2/33 ... C. I 382; C. IV 12, 379; C. IX 514; C. X 26
Bakara, 2/34 ... C. IV 214; C. X 280; C. XI 64
Bakara, 2/35 ... C. I 386; C. XII 562, 587
Bakara, 2/36 ... C. X 455; C. XII 324, 562
Bakara, 2/37 ... C. IV 184
Bakara, 2/40 ... C. IX 397
Bakara, 2/44 ... C. I 116; C. II 398; C. III 247; C. IV 321; C. V 590; C. VII 232; C. IX 394; C. XII 624
Bakara, 2/50 ... C. IV 68
Bakara, 2/54 ... C. V 113; C. VII 496; C. XII 245
Bakara, 2/57 ... C. I 112; C. II 128; C. IV 68
Bakara, 2/60 ... C. III 175; C. IV 68; C. IX 33; C. XI 346
Bakara, 2/61 ... C. I 112; C. II 494
Bakara, 2/65 ... C. X 164
Bakara, 2/67 ... C. III 401; C. VI 39
Bakara, 2/69 ... C. VIII 63
Bakara, 2/73 ... C. VI 395
Bakara, 2/74 ... C. V 361; C. VI 24; C. IX 498; C. X 23
Bakara, 2/89 ... C. VIII 617
Bakara, 2/102 ... C. II 390; C. IV 175; C. VI 430; C. VII 362; C. IX 223; C. IX 224; C. XIII 67
Bakara, 2/105 ... C. II 95; C. XIII 35
Bakara, 2/106 ... C. I 500; C. II 527; C. IX 280; C. X 473; C. XI 168
Bakara, 2/107 ... C. III 126
Bakara, 2/115 ... C. I 362, 423; C. II 194; C. II 96, 329; C. III 214; C. V 383; C. VI 328, 604; C. VII 41; C. VIII 444, 451; C. IX 130, 205; C. X 36, 371; C. XI 438, 482; C. XII 271, 318, 335, 390, 400, 413, 418, 542, 551; C. XIII 82, 235
Bakara, 2/125 ... C. I 197
Bakara, 2/136 ... C. VII 129
Bakara, 2/137 ... C. VII 78; C. XII 579
Bakara, 2/138 ... C. I 267; C. III 375; C. XIII 266
Bakara, 2/143 ... C. XII 157; C. XIII 312
Bakara, 2/144-150 ... C. IV 406
Bakara, 2/146 ... C. VI 332
Bakara, 2/152 ... C. IX 396
Bakara, 2/153 ... C. VII 345
Bakara, 2/154 ... C. II 546; C. III 301
Bakara, 2/155 ... C. VII 114; C. XI 180
Bakara, 2/155-156 ... C. IV 303
Bakara, 2/156 ... C. II 547; C. V 136, 298; C. VI 297, 397; C. IX 380; C. XI 28, 483, 507; C. XIII 68, 235
Bakara, 2/158 ... C. VI 162
Bakara, 2/170 ... C. VI 31
Bakara, 2/173 ... C. III 153; C. XI 185
Bakara, 2/179 ... C. II 527, 535; C. VI 28; C. VII 413; C. VIII 561; C. X 28
Bakara, 2/181 ... C. VIII 341
Bakara, 2/186 ... C. IV 464; C. XII 162
Bakara, 2/189 ... C. I 490; C. V 395; C. VIII 462; C. XI 414
Bakara, 2/194 ... C. IV 278; C. IX 231; C. XI 172, 444
Bakara, 2/195 ... C. I 89; C. II 545; C. VI 268, 271; C. VII 351; C. IX 210, 417; C. X 114; C. XI 443; C. XII 546
Bakara, 2/197 ... C. IV 333
Bakara, 2/201 ... C. IV 197
Bakara, 2/210 ... C. V 268; C. XII 551
Bakara, 2/213 ... C. III 96
Bakara, 2/216 ... C. I 304; C. III 414; C. VI 228; C. VII 32; C. XI 82; C. XIII 118
Bakara, 2/218 ... C. V 579
Bakara, 2/219 ... C. VIII 99
Bakara, 2/228 ... C. VII 473
Bakara, 2/231 ... C. V 101
Bakara, 2/238 ... C. V 404
Bakara, 2/245 ... C. VI 105
Bakara, 2/249 ... C. III 115
Bakara, 2/251 ... C. VI 30; C. VII 237
Bakara, 2/253 ... C. I 507; C. IV 208; C. VI 560; C. VII 334
Bakara, 2/254 ... C. IX 210
Bakara, 2/255 ... C. V 573; C. X 587; C. XI 200; C. XII 383
Bakara, 2/256 ... C. I 477; C. III 354; C. XI 345; C. V 468; C. VIII 441
Bakara, 2/260 ... C. IV 11
Bakara, 2/261 ... C. VII 516; C. IX 487; C. X 353
Bakara, 2/264 ... C. IX 99; C. X 37
Bakara, 2/268 ... C. III 179; C. IV 47; C. VI 285; C. IX 37; C. IX 497
Bakara, 2/269 ... C. IX 401
Bakara, 2/273 ... C. VII 528
Bakara, 2/284 ... C. XII 276
Bakara, 2/285 ... C. I 178, 247, 350; C. VI 84, 560; C. X 250; C. XII 176, 550; C. XIII 219
Bakara, 2/286 ... C. V 401; C. VIII 535; C. IX 198; C. X 590
Bakara, 2/26 ... C. XII 318
Beled, 90/1-4 ... C. I 511
Beled, 90/8-9 ... C. XII 495
Beyyine, 98/1-3 ... C. VIII 615
Beyyine, 98/5 ... C. II 426
Beyyine, 98/8 ... C. VII 314; C. XII 214; C. XIII 266

Burûc, 81/1-7 ... C. I 261
Burûc, 85/1 ... C. VI 532
Burûc, 85/11 ... C. IV 172
Burûc, 85/16 ... C. III 192
Câsiye, 45/15 ... C. XI 144
Câsiye, 45/23 ... C. I 344; C. III 445; C. VI 69; C. VIII 355; C. XI 222; C. XIII 256
Câsiye, 45/24 ... C. V 33; C. VI 453; C. VIII 313; C. IX 263
Câsiye, 45/26 ... C. VIII 59
Cin, 72/8 ... C. XI 93
Cin, 72/8-9 ... C. VI 565; C. VIII 460
Cin, 72/9 ... C. VII 525
Cin, 72/26-27 ... C. V 626; C. VI 108
Cin, 72/28 ... C. V 142
Cum'a, 62/1 ... C. V 272
Cum'a, 62/5 ... C. II 423
Cum'a, 62/6 ... C. VI 406
Cum'a, 62/6-7 ... C. II 555; C. VIII 212
Cum'a, 62/10 ... C. X 101
Cum'a, 62/11 ... C. V 126; C. IX 562
Duhâ, 93/1 ... C. III 100, 101
Duhâ, 93/1-3 ... C. IV 191
Duhâ, 93/3 ... C. III 102
Duhâ, 93/7 ... C. IX 270
Duhâ, 93/9 ... C. VI 426
Duhâ, 93/10 ... C. II 238
Duhâ, 93/11 ... C. I 421; C. VI 47; C. IX 235; C. XIII 211
Duhân, 44/4 ... C. III 238
Duhân, 44/43-44 ... C. VI 280
Duhân, 44/51 ... C. IX 576
En'âm, 6/1 ... C. XII 382
En'âm, 6/2 ... C. II 193
En'âm, 6/5 ... C. XII 405
En'âm, 6/9 ... C. VIII 589
En'âm, 6/11 ... C. II 294; C. XIII 85
En'âm, 6/14 ... C. V 24; C. IX 254; C. XI 200
En'âm, 6/18 ... C. II 391
En'âm, 6/21 ... C. I 251
En'âm, 6/25 ... C. V 308; C. VI 489; C. VIII 525
En'âm, 6/28 ... C. VI 202; C. XI 127
En'âm, 6/32 ... C. II 417
En'âm, 6/38 ... C. VIII 312; C. XII 230
En'âm, 6/43 ... C. IX 520
En'âm, 6/49 ... C. VI 89; C. XII 300
En'âm, 6/59 ... C. I 339; C. V 500; C. IX 119; C. X 326; C. XII 227, 304
En'âm, 6/75 ... C. II 354; C. V 297; C. XIII 348
En'âm, 6/76 ... C. I 196; C. III 101; C. V 387; C. X 180; C. XI 44; C. XII 285; C. XIII 345
En'âm, 6/79 ... C. IV 392
En'âm, 6/90 ... C. VI 86
En'âm, 6/94 ... C. II 352
En'âm, 6/95 ... C. VI 276
En'âm, 6/96 ... C. VI 276
En'âm, 6/97 ... C. XII 233
En'âm, 6/103 ... C. I 359; C. X 480, 627; C. XII 100, 413
En'âm, 6/112 ... C. II 485; C. III 180
En'âm, 6/116 ... C. II 297
En'âm, 6/119 ... C. IV 421
En'âm, 6/121 ... C. I 439; C. IV 376; C. VIII 257
En'âm, 6/122 ... C. IV 479; C. V 26; C. VII 519
En'âm, 6/124 ... C. VII 334
En'âm, 6/132 ... C. V 599; C. VII 129
En'âm, 6/141 ... C. XI 59
En'âm, 6/149 ... C. IV 81; C. V 405, 539; C. VIII 326, 359; C. X 315; C. XI 501, 606; C. XII 549
En'âm, 6/151 ... C. II 223; C. IV 189; C. VI 449; C. VII 456; C. VIII 45; C. XI 283
En'âm, 6/158 ... C. V 579; C. XIII 262
En'âm, 6/160 ... C. I 450; C. III 251, 264; C. VI 379, 449; C. IX 346; C. X 326, 353; C. XII 518
En'âm, 6/162 ... C. V 502; C. IX 267
En'âm, 6/164 ... C. V 473; C. XI 146; C. XII 318
En'âm, 6/165 ... C. II 454
En'âm, 7/175-176 ... C. II 384
Enbiyâ, 21/8 ... C. IV 408
Enbiyâ, 21/11 ... C. VII 497; C. X 587; C. XII 89
Enbiyâ, 21/16 ... C. II 543
Enbiyâ, 21/16-18 ... C. II 162
Enbiyâ, 21/17-18 ... C. X 35
Enbiyâ, 21/23 ... C. II 153, 515; C. III 295; C. V 365; C. VI 104; C. VII 481; C. VIII 324; C. X 314
Enbiyâ, 21/30 ... C. I 394; C. II 161, 270, 486; C. IV 137; C. VI 288, 473; C. VIII 139, 430; C. IX 79, 83, 610; C. X 206; C. XI 404; C. XII 471, 542
Enbiyâ, 21/33 ... C. II 396
Enbiyâ, 21/69 ... C. V 258; C. XII 31
Enbiyâ, 21/87 ... C. IV 345
Enbiyâ, 21/89 ... C. IX 495
Enbiyâ, 21/91 ... C. XI 242
Enbiyâ, 21/93 ... C. VI 397
Enbiyâ, 21/98 ... C. II 542; C. XIII 18
Enbiyâ, 21/104 ... C. VI 608
Enbiyâ, 21/107 ... C. I 255, 551; C. V 479; C. IX 50; C. XII 426
Enfâl, 8/11 ... C. IX 62
Enfâl, 8/13 ... C. III 331; C. VII 181, 426; C. VIII 247
Enfâl, 8/17 ... C. I 234, 547; C. II 508; C. III 362; C. IV 190; C. V 18, 497; C. VI 331; C. VII 230, 434, 506; C. VIII 80, 333; C. X 67; C. XI 28, 498; C. XII 111, 291, 406; C. XIII 220
Enfâl, 8/19 ... C. VI 553
Enfâl, 8/22 ... C. VI 569
Enfâl, 8/25 ... C. I 111
Enfâl, 8/30 ... C. XII 498

Enfâl, 8/32 ... C. VI 553
Enfâl, 8/33 ... C. II 176; C. III 392
Enfâl, 8/36 ... C. II 98
Enfâl, 8/37 ... C. IV 367; C. IX 81
Enfâl, 8/39 ... C. XI 147
Enfâl, 8/42 ... C. XI 606
Enfâl, 8/43 ... C. IV 131
Enfâl, 8/44 ... C. II 173; C. IV 131
Enfâl, 8/47 ... C. VII 511
Enfâl, 8/48 ... C. VI 432; C. VII 329; C. VIII 257
Enfâl, 8/60 ... C. XI 171
Enfâl, 8/61 ... C. XI 171
Enfâl, 8/70 ... C. VI 549
Fâtır, 35/1 ... C. II 472; C. VI 211; C. VIII 590
Fâtır, 35/2 ... C. VI 182
Fâtır, 35/8 ... C. III 364
Fâtır, 35/9 ... C. II 352; C. IX 570; C. X 554
Fâtır, 35/10 ... C. I 294, 296; C. VI 281, 527
Fâtır, 35/11 ... C. IX 34
Fâtır, 35/12 ... C. VI 516
Fâtır, 35/13 ... C. IX 196
Fâtır, 35/15 ... C. VII 262; C. VIII 397; C. IX 238
Fâtır, 35/18 ... C. III 206
Fâtır, 35/19-21 ... C. III 445
Fâtır, 35/22 ... C. VI 42; C. XI 506
Fâtır, 35/24 ... C. IV 488
Fâtır, 35/28 ... C. X 608, 609; C. XIII 153
Fâtır, 35/32 ... C. I 262, 514; C. VI 298
Fâtır, 35/43 ... C. VI 441
Fâtiha, 1/5 ... C. VIII 329
Fâtihâ, 1/6 ... C. II 99, 406; C. VIII 588
Fâtiha, 1/6-7 ... C. I 438; C. XI 84
Fecr, 89/3 ... C. I 548
Fecr, 89/14 ... C. X 560; C. XIII 203
Fecr, 89/27 ... C. XI 432, 572
Fecr, 89/27-28 ... C. III 327; C. VIII 375; C. IX 200, 422
Fecr, 89/27-30 ... C. II 214; C. VIII 93, 490
Fecr, 89/29-30 ... C. IX 528
Fecr, 89/30 ... C. IV 375
Felak, 113/1 ... C. VI 276
Felak, 113/4 ... C. VI 440
Fetih, 48/1 ... C. I 541; C. VI 557; C. XI 69
Fetih, 48/2 ... C. II 196
Fetih, 48/4-7 ... C. VII 236
Fetih, 48/6 ... C. II 315; C. VII 314; C. IX 522; C. XII 214
Fetih, 48/10 ... C. I 484; C. II 301, 496; C. IV 37; C. V 19, 262; C. VIII 286; C. IX 258; C. X 225; C. XI 28
Fetih, 48/11 ... C. IV 329; C. V 61; C. IX 98; C. X 122; C. XII 625
Fetih, 48/14 ... C. VIII 218; C. XI 197
Fetih, 48/17 ... C. IX 444; C. X 273
Fetih, 48/24 ... C. VI 577
Fetih, 48/25 ... C. VI 576
Fetih, 48/26 ... C. V 118
Fetih, 48/27 ... C. V 189
Fetih, 48/29 ... C. I 409; C. II 350; C. III 52; C. VII 85; C. XII 209, 259
Fîl, 105/1 ... C. IV 287, 426; C. VII 237
Fîl, 105/3 ... C. VI 38
Furkân, 25/7 ... C. I 163; C. II 277; C. III 227; C. V 367; C. VI 87, 212; C. XII 405
Furkân, 25/28 ... C. IX 490
Furkân, 25/43 ... C. III 445; C. XII 119
Furkân, 25/44-45 ... C. I 195
Furkân, 25/48 ... C. III 58; C. X 131
Furkân, 25/63 ... C. V 230
Furkân, 25/70 ... C. I 283; C. II 520; C. IV 314, 385; C. V 105; C. IX 78, 587; C. X 61, 81; C. XII 125, 249; C. XIII 146, 258
Furkan, 25/46 ... C. IX 334
Fussılet, 41/5 ... C. VI 138
Fussılet, 41/6 ... C. IV 453
Fussılet, 41/11 ... C. II 66, 217; C. V 276; C. VI 157, 549; C. VII 184
Fussılet, 41/12 ... C. IX 410
Fussılet, 41/15 ... C. XIII 255
Fussılet, 41/16 ... C. IX 460
Fussılet, 41/20-21 ... C. V 271
Fussılet, 41/21 ... C. II 80, 378
Fussılet, 41/27 ... C. VIII 157
Fussılet, 41/30 ... C. I 430; C. II 440; C. IV 323
Fussılet, 41/40 ... C. XI 441
Fussılet, 41/42 ... C. I 61
Fussılet, 41/46 ... C. I 154; C. VII 482; C. VIII 193; C. X 560
Fussılet, 41/51 ... C. V 72; C. XIII 106
Fussılet, 41/53 ... C. VIII 340; C. XIII 93
Fussılet, 41/54 ... C. II 543; C. III 411; C. IV 373; C. VIII 564; C. IX 86, 363; C. XI 180; C. XII 189, 443
Gâfir Bk. Mü'min, 40/16 ... C. III 292; C. X 34
Gâfir Bk. Mü'min, 40/47-48 ... C. IX 128
Gafir Bk. Mü'min, 40/57 ... C. VII 164
Gâfir Bk. Mü'min, 40/60 ... C. III 112; C. IV 46; C. V 210, 495, 586, 611, 614, 615; C. VI 158; C. VII 345
Gâfir Bk. Mü'min, 40/61 ... C. VI 351
Gâşiye, 88/8-12 ... C. VII 519
Hac, 22/5 ... C. V 133; C. X 206
Hac, 22/7 ... C. XI 262
Hac, 22/11 ... C. II 167
Hac, 22/18 ... C. I 173; C. II 527
Hac, 22/21 ... C. VI 516
Hac, 22/27 ... C. IV 110
Hac, 22/46 ... C. I 163, 425; C. IV 25; C. XII 223
Hac, 22/47 ... C. II 421; C. XI 404
Hac, 22/52-53 ... C. XI 500
Hac, 22/55 ... C. IX 263
Hac, 22/56 ... C. I 543; C. II 228, 340; C. III 183; C. IV 195
Hac, 22/61 ... C. VIII 341; C. XI 132; C. XIII 145

Hac, 22/65 ... C. I 469; C. IV 191
Hac, 22/78 ... C. XI 302
Hadîd, 57/3 ... C. I 525; C. III 214; C. VIII 515; C. IX 363; C. X 374; C. XI 221, 475; C. XII 147, 193, 271, 387, 418; C. XIII 83, 234
Hadîd, 57/4 ... C. I 86, 441, 454, 456; C. II 44; C. III 323, 448; C. V 104, 134, 196, 636; C. VII 229; C. VIII 231, 428, 431, 564; C. IX 259, 262, 362; C. X 36; C. XI 232, 234, 248; C. XII 133, 147, 153, 293, 297, 310, 335, 400; C. XIII 95, 140
Hadîd, 57/7 ... C. II 96, 311; C. VI 318; C. XII 513
Hadîd, 57/13 ... C. I 274; C. VIII 433; C. IX 155; C. XI 307; C. XIII 153
Hadîd, 57/16 ... C. X 330
Hadîd, 57/18 ... C. VII 181; C. VIII 247; C. IX 339; C. XII 69
Hadîd, 57/19 ... C. XI 116
Hadîd, 57/20 ... C. II 417; C. VIII 560; C. XI 159, 204; C. XII 191; C. XIII 109, 215
Hadîd, 57/23 ... C. I 415; C. VI 230; C. XI 193
Hadîd, 57/28 ... C. III 42
Hâkka, 69/6 ... C. I 288; C. XII 238; C. XIII 254
Hâkka, 69/12 ... C. IX 497
Hâkka, 69/17 ... C. IX 512
Hâkka, 69/21-23 ... C. VI 279
Hâkka, 69/25-29 ... C. IX 17
Hâkka, 69/44-46 ... C. VIII 312
Haşr, 59/2 ... C. II 450
Haşr, 59/7 ... C. XI 321
Haşr, 59/11 ... C. IV 280
Haşr, 59/14 ... C. IV 494; C. VI 423; C. XII 360
Haşr, 59/16 ... C. I 564; C. IV 246; C. XII 532
Haşr, 59/17 ... C. XII 534
Haşr, 59/20 ... C. III 111
Haşr, 59/21 ... C. II 25; C. III 150, 373; C. XIII 125
Haşr, 59/23 ... C. II 344
Haşr, 59/24 ... C. V 137
Hicr, 15/1 ... C. III 469
Hicr, 15/2 ... C. XII 382
Hicr, 15/3 ... C. II 485; C. VII 313; C. VIII 561; C. X 237; C. XIII 172
Hicr, 15/9 ... C. I 62; C. V 13, 321; C. VIII 312; C. XIII 298
Hicr, 15/16 ... C. VI 532
Hicr, 15/16-18 ... C. VII 525
Hicr, 15/21 ... C. III 10, 12; C. IV 47, 382; C. V 170; C. VI 348; C. VII 345; C. IX 347; C. XI 280
Hicr, 15/22 ... C. II 52; C. III 24
Hicr, 15/26-27 ... C. III 339; C. IX 610
Hicr, 15/27 ... C. II 408, 486; C. III 254
Hicr, 15/29 ... C. I 356, 444, 445, 535; C. II 36; C. III 396; C. VI 405, 600; C. VIII 417, 418; C. IX 279; C. X 251, 397, 520; C. XI 64, 242, 341; C. XII 527; C. XIII 210
Hicr, 15/30 ... C. IX 514
Hicr, 15/36 ... C. IV 228
Hicr, 15/38 ... C. IV 228
Hicr, 15/39 ... C. I 445; C. VII 400
Hicr, 15/39-40 ... C. III 366
Hicr, 15/40 ... C. III 449; C. VI 47
Hicr, 15/44 ... C. I 272; C. VI 160; C. XIII 248
Hicr, 15/49 ... C. IV 334
Hicr, 15/49-50 ... C. III 429; C. VII 65
Hicr, 15/51-52 ... C. V 120
Hicr, 15/72 ... C. I 226, 455; C. VIII 128; C. IX 50, 623
Hicr, 15/95 ... C. VII 425
Hucurât, 49/2 ... C. IV 430
Hucurât, 49/7 ... C. V 60, 325; C. XII 524; C. XIII 167
Hucurât, 49/10 ... C. III 82; C. IV 491; C. VII 129, 130; C. VIII 433
Hucurât, 49/12 ... C. IV 66; C. V 47; C. IX 109; C. X 78; C. XII 210; C. XIII 132
Hucurat, 49/13 ... C. IX 399; C. X 569
Hucurât, 49/17 ... C. IV 79
Hûd, 11/6 ... C. II 114; C. V 39; C. X 106
Hûd, 11/12 ... C. V 205
Hûd, 11/37-39 ... C. VI 112
Hûd, 11/42-43 ... C. V 351; C. VIII 474
Hûd, 11/43 ... C. IV 231; C. VII 405
Hûd, 11/44 ... C. IV 151
Hûd, 11/45 ... C. V 356
Hûd, 11/51 ... C. III 164
Hûd, 11/56 ... C. III 363; C. VII 456; C. XI 524
Hud, 11/57 ... C. IX 256
Hûd, 11/62 ... C. II 185
Hûd, 11/75 ... C. XI 304
Hûd, 11/82 ... C. VII 237
Hûd, 11/89 ... C. III 323
Hûd, 11/91 ... C. III 391
Hûd, 11/101 ... C. IX 338
Hûd, 11/106 ... C. IV 60
Hûd, 11/112 ... C. IV 181; C. VI 76; C. VIII 535; C. X 439
Hûd, 11/113 ... C. IV 284
Hûd, 11/114 ... C. VI 18
Hûd, 11/118 ... C. II 283
Hûd, 11/118-119 ... C. IX 123
Hûd, 11/123 ... C. VIII 406
Hümeze, 104/6-7 ... C. III 95, 209; C. XIII 344
İbrâhîm, 14/4 ... C. IV 394; C. VI 380; C. X 263
İbrâhîm, 14/7 ... C. III 121; C. V 109; C. VI 137; C. VI 77; C. VII 16, 22; C. X 114; C. XI 591
İbrâhîm, 14/9 ... C. VII 431
İbrâhîm, 14/10 ... C. I 163; C. III 322; C. IX 378
İbrâhîm, 14/16 ... C. VI 237
İbrâhîm, 14/22 ... C. X 278
İbrâhim, 14/24 ... C. VIII 534
İbrâhîm, 14/24-25 ... C. VI 526

İbrâhîm, 14/27 ... C. III 490; C. V 83; C. VI 606; C. VIII 416; C. XII 268
İbrâhîm, 14/35 ... C. II 199
İbrâhîm, 14/46 ... C. I 312; C. IX 163
İbrâhîm, 14/48 ... C. III 290, 292; C. VI 281; C. VII 201; C. VIII 438
İhlâs, 112/1 ... C. XI 283
İhlâs, 112/3 ... C. V 353
İhlâs, 112/4 ... C. XI 215; C. XIII 219
İnfitâr, 82/1 ... C. II 465; C. III 452
İnfitâr, 82/10 ... C. V 549
İnfitâr, 82/14 ... C. V 103
İnfitâr, 82/19 ... C. VI 412
İnsân, 76/1 ... C. III 275; C. VI 179; C. VII 270; C. XII 137
İnsân, 76/5 ... C. XI 223
İnsân, 76/5-6 ... C. VIII 422
İnsân, 76/9 ... C. XII 425
İnsân, 76/11 ... C. VIII 524
İnsân, 76/12 ... C. VIII 563
İnsân, 76/13 ... C. XI 33
İnsân, 76/15 ... C. XIII 15
İnsân, 76/17 ... C. II 449
İnsân, 76/18 ... C. II 449; C. XII 493
İnsân, 76/21 ... C. I 416, 571; C. III 14; C. V 192; C. VI 218; C. VII 254; C. IX 567; C. X 449
İnsân, 76/30 ... C. III 208, 297; C. VI 106
İnşikâk, 84/1 ... C. III 446, 447, 452
İnşikâk, 84/1-5 ... C. VII 61
İnşikâk, 84/10-11 ... C. IX 45
İnşikâk, 84/16 ... C. XI 491
İnşikâk, 84/19 ... C. III 231
İnşikâk, 84/19-20 ... C. II 194; C. IX 276, 569; C. XII 386
İnşirâh, 94/1 ... C. V 623; C. IX 359, 360; C. XII 299
İnşirâh, 94/2 ... C. V 623
İnşirâh, 94/4 ... C. VII 292
İnşirâh, 94/5-6 ... C. VI 228; C. IX 134; C. X 471
İnşirâh, 94/6 ... C. III 171; C. XI 534; C. XIII 118
İsrâ, 17/1 ... C. II 354; C. VII 168
İsrâ, 17/8 ... C. VI 131; C. X 563
İsrâ, 17/13 ... C. VII 328
İsrâ, 17/14 ... C. III 263; C. V 526; C. VIII 165
İsrâ, 17/16 ... C. X 586
İsrâ, 17/23 ... C. VI 159; C. XII 169, 582
İsrâ, 17/27 ... C. IX 407
İsrâ, 17/29 ... C. IV 45
İsrâ, 17/30 ... C. VII 77
İsrâ, 17/32 ... C. I 386; C. VIII 486
İsrâ, 17/34 ... C. IV 280
İsrâ, 17/36 ... C. V 571
İsrâ, 17/44 ... C. II 68; C. IV 152; C. V 22, 44, 137, 272, 274, 402, 561; C. VI 236; C. VII 150; C. VIII 522, 573; C. IX 87; C. X 448, 626; C. XI 580; C. XII 169, 193
İsrâ, 17/50 ... C. III 37
İsrâ, 17/55 ... C. I 507; C. VII 147; C. XI 395
İsrâ, 17/60 ... C. III 477; C. IX 323; C. XII 562
İsrâ, 17/64 ... C. III 184; C. VI 511; C. IX 103, 104
İsrâ, 17/70 ... C. I 249, 286; C. IV 39, 506, 507; C. V 635; C. VI 237, 239; C. VII 230; C. IX 244, 411, 432; C. X 441; C. XI 448; C. XI 59
İsrâ, 17/71 ... C. III 466; C. IV 508; C. V 478; C. VII 253; C. XII 60
İsrâ, 17/72 ... C. I 538; C. V 599; C. IX 130, 336; C. XI 480
İsrâ, 17/79 ... C. I 341; C. VIII 248
İsrâ, 17/81 ... C. III 292, 374; C. VII 284; C. IX 438
İsrâ, 17/82 ... C. I 35; C. VIII 502
İsrâ, 17/83 ... C. VIII 548
İsrâ, 17/84 ... C. III 130; C. V 432; C. VI 526; C. VII 257; C. XI 19, 440; C. XII 316, 570
İsrâ, 17/85 ... C. I 80, 128, 536, 548; C. III 262; C. III 72; C. VIII 208, 553, 585; C. XI 39, 529; C. XII 304, 375, 440
İsrâ, 17/88 ... C. I 36; C. VI 490
İsrâ, 17/89 ... C. I 37
İsrâ, 17/110 ... C. I 540; C. IV 46; C. VI 495; C. IX 587
Kâf, 50/2 ... C. V 539
Kaf, 50/3 ... C. V 465; C. VII 270; C. IX 570
Kâf, 50/6 ... C. XII 577
Kâf, 50/9 ... C. VI 509
Kâf, 50/15 ... C. I 363; C. II 49; C. XII 274
Kâf, 50/16 ... C. II 88, 543; C. IV 169; C. V 78, 196; C. VII 229; C. VIII 426; C. IX 206; C. XI 221, 232, 233; C. XII 99, 148; C. XIII 96, 165
Kâf, 50/21-22 ... C. VII 382; C. X 278
Kâf, 50/22 ... C. III 278, 493; C. V 51
Kâf, 50/30 ... C. I 242, 418; C. II 316, 487; C. III 16, 348; C. VIII 544; C. IX 107; C. XIII 126, 231, 246
Kâf, 50/36 ... C. IV 497
Kâf, 50/37 ... C. III 243
Kâria, 101/4-5 ... C. III 291
Kâria, 101/5 ... C. III 452
Kâria, 101/6 ... C. IX 402
Kâria, 101/7-8 ... C. IV 81
Kâria, 101/8-11 ... C. I 293
Kâfirûn, 109/1 ... C. I 62; C. VIII 100
Kâfirûn, 109/2 ... C. VIII 100
Kâfirûn, 109/6 ... C. X 545; C. XI 356
Kalem, 68/4 ... C. IV 78, 180; C. VI 230; C. VIII 72, 598; C. XI 70, 164, 366
Kalem, 68/16 ... C. IV 383; C. XI 471
Kalem, 68/17-19 ... C. V 140
Kalem, 68/51 ... C. IX 179; C. XIII 283
Kamer, 54/1 ... C. III 131; C. IV 37; C. V 273; C.

X 218; C. XI 44
Kamer, 54/1-2 ... C. I 343; C. XII 477
Kamer, 54/2 ... C. III 131; C. IV 37; C. V 323
Kamer, 54/31 ... C. XII 86
Kamer, 54/54-55 ... C. II 435; C. VII 520; C. VIII 598
Kamer, 54/55 ... C. I 389; C. III 366; C. IV 118; C. VI 295; C. VII 451; C. X 508; C. XII 135
Kasas, 28/6-7 ... C. V 259
Kasas, 28/7 ... C. IV 305; C. VII 61, 548
Kasas, 28/9 ... C. V 260
Kasas, 28/12 ... C. IX 246
Kasas, 28/15 ... C. VIII 152, 155
Kasas, 28/30 ... C. IV 119, 281, 282; C. VIII 80, 533; C. XII 62
Kasas, 28/31 ... C. V 145
Kasas, 28/32 ... C. IV 96; C. VIII 519; C. XI 621
Kasas, 28/38 ... C. III 103
Kasas, 28/40 ... C. XII 91
Kasas, 28/56 ... C. VI 92; C. XI 82
Kasas, 28/76 ... C. V 148; C. VI 356; C. VIII 97, 386
Kasas, 28/77 ... C. II 199; C. VI 111; C. VIII 420; C. IX 65; C. X 571
Kasas, 28/81 ... C. V 273
Kasas, 28/88 ... C. I 361, 538; C. II 91, 101, 254, 319, 391; C. VI 598; C. VIII 220, 300; C. IX 254; C. XII 64, 109, 411; C. XIII 331
Kehf, 18/17 ... C. II 308
Kehf, 18/18 ... C. I 189; C. II 355, 356; C. III 398; C. X 267; C. XI 89; C. XIII 185
Kehf, 18/23-24 ... C. I 100; C. V 437
Kehf, 18/24 ... C. II 199; C. X 590
Kehf, 18/25 ... C. VIII 77
Kehf, 18/26 ... C. VI 147
Kehf, 18/28 ... C. IV 111; C. VII 46, 445
Kehf, 18/39 ... C. II 396; C. X 373
Kehf, 18/50 ... C. IV 215; C. VII 366; C. IX 611
Kehf, 18/60 ... C. V 518; C. XI 378
Kehf, 18/65 ... C. X 162; C. XIII 329
Kehf, 18/67-68 ... C. VIII 147
Kehf, 18/70 ... C. IV 443
Kehf, 18/75 ... C. IV 377
Kehf, 18/78 ... C. II 301; C. V 482
Kehf, 18/82 ... C. IV 377, 446; C. VI 487; C. IX 14; C. XI 498
Kehf, 18/84-85 ... C. I 285; C. XII 558
Kehf, 18/104 ... C. XIII 308
Kehf, 18/109 ... C. I 543; C. III 151; C. IV 449; C. VII 430
Kehf, 18/110 ... C. II 405, 475, 558; C. III 33; C. IV 87, 134, 238, 453, 507; C. VIII 255; C. IX 17, 98; C. X 502
Kevser, 108/1 ... C. IX 411; C. X 441
Kıyâmet, 75/6-9 ... C. III 452
Kıyâmet, 75/8 ... C. IX 244
Kıyâmet, 75/11 ... C. V 532
Kıyâmet, 75/14-15 ... C. V 202
Kıyâmet, 75/16-17 ... C. IX 471
Kıyâmet, 75/22-23 ... C. VIII 421; C. X 627; C. XIII 84
Kıyâmet, 75/29-30 ... C. VI 258
Kıyâmet, 75/36 ... C. V 433; C. VII 236
Leheb, 111/5 ... C. III 342
Leyl, 92/4 ... C. IX 99
Leyl, 92/7 ... C. X 63
Leyl, 92/10 ... C. X 63
Lokmân, 31/7 ... C. IV 282
Lokmân, 31/13 ... C. VI 115, 602; C. VIII 154, 345
Lokmân, 31/20 ... C. I 460, 543; C. IV 42; C. VI 191; C. X 441; C. XII 461
Lokmân, 31/27 ... C. I 35; C. III 203; C. IV 449; C. VIII 502; C. XII 112
Maâric, 70/1-7 ... C. II 329
Maâric, 70/4 ... C. II 420; C. III 491; C. X 50, 521
Maâric, 70/4-5 ... C. V 123; C. VIII 608
Maâric, 70/19-23 ... C. XII 240
Maâric, 70/22-25 ... C. IX 485
Maâric, 70/23 ... C. II 510
Mâide, 5/1 ... C. I 173; C. II 527; C. IV 91; C. VI 606; C. VIII 416; C. IX 504; C. XI 200; C. XII 268
Mâide, 5/3 ... C. VI 145; C. XIII 276
Mâide, 5/14 ... C. XI 129
Mâide, 5/15 ... C. VI 591; C. VIII 111; C. XII 521
Mâide, 5/17 ... C. VII 82
Mâide, 5/31 ... C. VII 375
Mâide, 5/33 ... C. VIII 196
Mâide, 5/38 ... C. V 447; C. XI 148
Mâlde, 5/48 vb. ... C. IV 197
Mâide, 5/54 ... C. I 521; C. III 10; C. VI 459, 540; C. VIII 418; C. IX 593; C. X 51, 423; C. XI 332, 573; C. XII 244, 432, 517
Mâide, 5/60 ... C. X 164
Mâide, 5/66 ... C. VI 217
Mâide, 5/67 ... C. III 327; C. VI 144, 184; C. VIII 538; C. IX 181, 256; C. XI 17, 293
Mâide, 5/69 ... C. XI 57, 96
Mâide, 5/73 ... C. III 106; C. VI 612
Mâide, 5/83 ... C. IX 59
Mâide, 5/89 ... C. IV 91
Mâide, 5/90 ... C. VIII 100
Mâide, 5/99 ... C. VIII 535; C. X 545; C. XI 17
Mâide, 5/101 ... C. VI 240
Mâlde, 5/111 ... C. VII 548
Mâide, 5/112 ... C. I 113
Mâide, 5/114 ... C. I 113; C. IX 33
Mâide, 5/119 ... C. V 205; C. IX 522
Meryem, 19/12 ... C. VIII 381, 382; C. IX 426
Meryem, 19/17 ... C. VI 343; C. VIII 590
Meryem, 19/18 ... C. VI 342
Meryem, 19/23-25 ... C. IX 399

Meryem, 19/25 ... C. XI 427
Meryem, 19/26 ... C. XIII 209
Meryem, 19/29-31 ... C. V 474
Meryem, 19/30 ... C. VIII 365; C. IX 426; C. XIII 210
Meryem, 19/30-31 ... C. XII 236
Meryem, 19/71 ... C. III 231
Meryem, 19/71-72 ... C. IV 197; C. XI 98
Mesed, Bk. Tebbet 111/2 ... C. III 496; C. VI 38
Muhammed, 47/1-2 ... C. IX 337, 339
Muhammed, 47/2 ... C. IX 340
Muhammed, 47/7 ... C. X 91, 194; C. XII 69
Muhammed, 47/12 ... C. IV 332; C. VIII 545
Muhammed, 47/15 ... C. II 450, 458; C. VI 278; C. VIII 207; C. IX 528
Muhammed, 47/29-30 ... C. V 220
Muhammed, 47/30 ... C. VII 86, 528
Muhammed, 47/31 ... C. III 280; C. IV 304; C. VI 89; C. VII 115; C. VIII 325, 359, 539; C. IX 71; C. XI 571; C. XII 269, 300
Muhammed, 47/36 ... C. V 44; C. VII 206, 332; C. VIII 56, 146, 384; C. IX 157; C. X 571
Muhammed, 47/38 ... C. II 239; C. IX 238
Mutaffifîn, 83/7 ... C. I 218; C. III 450; C. V 103; C. V 135; C. X 617; C. XII 545
Mutaffifîn, 83/14 ... C. IV 414
Mutaffifîn, 83/18 ... C. I 218; C. V 103, 135, 200; C. X 617
Mutaffifîn, 83/25-26 ... C. V 296
Mutaffifîn, 83/27-28 ... C. XII 493
Mücâdele, 58/6 ... C. VII 83
Mücâdele, 58/7 ... C. VI 612
Mücâdele, 58/16 ... C. IV 279, 283
Mücâdele, 58/18 ... C. II 381
Müddessir, 74/2 ... C. V 404
Müddessir, 74/4 ... C. VIII 172
Müddessir, 74/8 ... C. VII 220
Müddessir, 74/11 ... C. III 378; C. VIII 451
Müddessir, 74/26 ... C. VII 30
Müddessir, 74/31 ... C. XI 22; C. XII 359, 552; C. XIII 219
Müddessir, 74/38 ... C. I 401; C. II 352; C. III 298; C. XI 150
Müddessir, 74/48 ... C. V 472
Müddessir, 74/49-51 ... C. II 388
Mülk, 67/2 ... C. III 470; C. VI 89; C. VII 437; C. VIII 359, 539; C. IX 71; C. XI 19
Mülk, 67/3 ... C. II 465; C. III 492; C. IV 381
Mülk, 67/3-4 ... C. IV 299
Mülk, 67/5 ... C. II 474; C. X 633; C. XI 387
Mülk, 67/8 ... C. VIII 138; C. XII 563
Mülk, 67/8-10 ... C. VIII 138
Mülk, 67/10 ... C. VIII 296; C. X 246; C. XII 563
Mülk, 67/13 ... C. V 47; C. XI 153
Mülk, 67/13-14 ... C. V 141
Mülk, 67/14 ... C. III 16
Mülk, 67/15 ... C. VI 354
Mülk, 67/22 ... C. V 407, 568; C. VII 368; C. XII 221
Mülk, 67/30 ... C. III 453, 454; C. X 45
Mü'min Bk. Gâfir
Mü'min, 40/7 ... C. X 279
Mü'min, 40/11 ... C. II 481
Mü'min, 40/39 ... C. XIII 162
Mü'min, 40/44 ... C. XI 550
Mü'min, 40/57 ... C. II 212; C. X 443; C. XI 281; C. XI 83
Mü'min, 40/60 ... C. I 105; C. XII 138, 145
Mü'min, 40/85 ... C. XI 187
Mü'minûn, 23/12-14 ... C. II 365; C. VII 266
Mü'minûn, 23/14 ... C. II 365; C. VIII 215
Mü'minûn, 23/17 ... C. IV 382
Mü'minûn, 23/42 ... C. XII 398
Mü'minûn, 23/51 ... C. III 302
Mü'minûn, 23/83 ... C. IX 388
Mü'minûn, 23/97 ... C. I 332
Mü'minûn, 23/101 ... C. II 409
Mü'minûn, 23/106 ... C. V 62
Mü'minûn, 23/106-108 ... C. IV 60
Mü'minûn, 23/107 ... C. VI 157
Mü'minun, 23/108 ... C. V 62
Mü'minûn, 23/109-110 ... C. I 501
Mü'minûn, 23/115 ... C. II 352; C. XII 527
Mümtehine, 60/1 ... C. VIII 265; C. IX 244
Mümtehine, 60/4 ... C. IX 423, 424
Münâfikûn, 63/2 ... C. IV 279, 283
Münâfikûn, 63/4 ... C. I 254; C. V 220; C. XI 227; C. XII 331
Münâfikûn, 63/8 ... C. III 309; C. V 288
Müzzemmil, 73/1 ... C. VII 419, 420
Müzzemmil, 73/1-2 ... C. IX 429
Müzzemmil, 73/2 ... C. V 404
Müzzemmil, 73/2-4 ... C. VII 420
Müzzemmil, 73/5 ... C. V 374
Müzzemmil, 73/9 ... C. III 315
Müzzemmil, 73/17-18 ... C. X 174
Müzzemmil, 73/20 ... C. IX 60, 339, 397; C. X 194
Nahl, 16/7 ... C. VII 148
Nahl, 16/8 ... C. XII 228
Nahl, 16/9 ... C. VI 606
Nahl, 16/16 ... C. II 474; C. V 155; C. IX 19; C. X 632
Nahl, 16/19 ... C. I 105
Nahl, 16/33 ... C. X 558
Nahl, 16/35 ... C. V 101
Nahl, 16/36 ... C. V 87; C. XII 89
Nahl, 16/40 ... C. I 436; C. II 72, 159; C. VIII 324
Nahl, 16/43 ... C. IV 110
Nahl, 16/60 ... C. III 473
Nahl, 16/63 ... C. III 87
Nahl, 16/66 ... C. III 16; C. XI 465
Nahl, 16/67 ... C. VIII 99

Nahl, 16/68 ... C. I 324; C. IV 376; C. VII 548; C. IX 410; C. XII 322
Nahl, 16/69 ... C. IV 25; C. VII 38; C. IX 411; C. IX 531
Nahl, 16/75 ... C. V 562
Nahl, 16/78 ... C. V 101
Nahl, 16/84 ... C. II 377
Nahl, 16/96 ... C. III 265; C. VI 265; C. XI 452
Nahl, 16/97 ... C. IV 336
Nahl, 16/99 ... C. VI 579
Nahl, 16/106 ... C. VII 510; C. X 308; C. XI 124
Nahl, 16/118 ... C. II 515; C. III 295; C. VII 481; C. X 315
Nahl, 16/123 ... C. IX 423
Nahl, 66/68 ... C. VII 376
Nâs, 114/5 ... C. II 115, 293
Nâs, 114/5-6 ... C. VI 437
Nasr, 110/1 ... C. I 401
Nasr, 110/2 ... C. VII 431
Nâziât, 79/5 ... C. I 239; C. VII 526
Nâziât, 79/13-14 ... C. IX 126
Nâziât, 79/24 ... C. IV 188; C. VIII 161; C. IX 646; C. X 118, 183, 598
Nâziât, 79/40-41 ... C. XII 493
Nebe', 78/7 ... C. IV 381
Nebe', 78/9 ... C. II 529; C. XII 132
Nebe', 78/9-11 ... C. VI 535
Nebe', 78/13 ... C. I 265, 436; C. III 31; C. VII 24
Nebe', 78/18 ... C. IX 575; C. X 554
Nebe', 78/23 ... C. I 419
Nebe', 78/40 ... C. III 496; C. V 122
Necm, 53/1 ... C. XI 45
Necm, 53/3 ... C. I 439; C. V 593; C. VI 144; C. XII 111
Necm, 53/3-4 ... C. III 203; C. IV 375; C. V 618; C. VIII 469; C. IX 443; C. XI 284, 522
Necm, 53/4 ... C. IX 472
Necm, 53/9 ... C. II 38
Necm, 53/10 ... C. IV 376; C. V 618; C. IX 594; C. X 311
Necm, 53/17 ... C. II 551; C. IV 500; C. VI 409; C. VIII 176, 245; C. X 29; C. XII 298
Necm, 53/17-18 ... C. VII 377
Necm, 53/18 ... C. VII 377
Necm, 53/19 ... C. VI 221; C. XI 499
Necm, 53/19-20 ... C. VI 553
Necm, 53/28 ... C. II 422; C. XIII 71
Necm, 53/39 ... C. III 207, 467; C. VIII 217, 324, 437, 515; C. XI 146; C. XII 24, 491; C. XIII 318
Necm, 53/40-41 ... C. III 271
Necm, 53/42 ... C. II 210, 547; C. III 433; C. V 262; C. VI 481; C. VIII 405; C. X 341; C. XII 551
Necm, 53/42-43 ... C. X 549
Necm, 53/59-60 ... C. X 548
Neml, 27/16 ... C. X 627; C. XIII 43
Neml, 27/18 ... C. X 627
Neml, 27/18-19 ... C. VII 260
Neml, 27/19 ... C. X 477
Neml, 27/20 ... C. IX 289
Neml, 27/24 ... C. VII 180
Neml, 27/25 ... C. VI 569
Neml, 27/31 ... C. VII 192
Neml, 27/34 ... C. I 88
Neml, 27/35 ... C. VII 177
Neml, 27/37 ... C. VII 190
Neml, 27/38 ... C. VII 271
Neml, 27/39 ... C. I 330; C. VII 271
Neml, 27/40 ... C. VII 272, 273
Neml, 27/44 ... C. VII 258; C. XII 420
Neml, 27/61 ... C. VI 69; C. VII 344
Neml, 27/62 ... C. VI 214
Neml, 27/80 ... C. XI 505
Neml, 27/81 ... C. III 445
Neml, 27/88 ... C. XII 570
Neml, 27/89 ... C. VII 517
Neml, 27/90 ... C. VI 42
Neml, 27/93 ... C. VII 518
Nisâ, 4/1 ... C. XII 309
Nisâ, 4/18 ... C. IX 625
Nisâ, 4/26 ... C. XII 271
Nisâ, 4/29 ... C. IX 64
Nisâ, 4/32 ... C. I 553
Nisâ, 4/34 ... C. VII 473
Nisâ, 4/41 ... C. VI 89; C. VII 115; C. VIII 148; C. VIII 359; C. IX 69; C. XII 300
Nisâ, 4/43 ... C. VIII 99
Nisâ, 4/56 ... C. IX 614
Nisâ, 4/58 ... C. III 158
Nisâ, 4/59 ... C. I 469; C. XII 51, 412
Nisâ, 4/76 ... C. IV 246; C. XIII 187
Nisâ, 4/78 ... C. I 438, 449; C. II 128; C. III 314; C. V 439; C. X 470; C. XI 475
Nisâ, 4/79 ... C. I 268, 448; C. II 404; C. III 314; C. IV 135, 439; C. V 405; C. VII 401; C. X 31
Nisâ, 4/80 ... C. V 322; C. XII 406
Nisâ, 4/98 ... C. VIII 169
Nisâ, 4/103 ... C. XII 240
Nisâ, 4/126 ... C. I 447; C. XII 119
Nisâ, 4/134 ... C. X 100
Nisâ, 4/136 ... C. I 343; C. VIII 520; C. IX 19, 98
Nisâ, 4/142 ... C. XII 108
Nisâ, 4/143 ... C. I 438; C. V 623; C. VI 429; C. X 395
Nisâ, 4/164 ... C. IV 281
Nisâ, 4/171 ... C. I 528
Nûh, 71/5 ... C. VIII 538
Nûh, 71/5-7 ... C. I 425
Nûh, 71/8-9 ... C. VIII 538
Nûh, 71/14 ... C. XII 385
Nûh, 71/17 ... C. II 193; C. VIII 150, 554

Nûh, 71/22 ... C. IV 228
Nûh, 71/26 ... C. I 81; C. V 40, 361
Nûr, 24/2 ... C. VI 274; C. XII 218
Nûr, 24/19 ... C. VII 75
Nûr, 24/26 ... C. I 451; C. III 41, 302; C. IV 81, 473; C. VI 50; C. VII 93; C. XII 340
Nûr, 24/27 ... C. IV 195; C. V 453; C. XI 172
Nûr, 24/30 ... C. II 229; C. V 554
Nûr, 24/32 ... C. IX 445
Nûr, 24/35 ... C. I 58; C. II 560; C. III 42, 358, 369, 425; C. VI 264; C. XIII 278
Nûr, 24/37 ... C. II 57, 199; C. VII 140; C. IX 66; C. X 482
Nûr, 24/39 ... C. I 165; C. II 444; C. VIII 258
Nûr, 24/40 ... C. V 185; C. VII 361
Nûr, 24/45 ... C. XI 17
Nûr, 24/54 ... C. IV 310
Nûr, 24/61 ... C. III 424; C. IV 59
Nûr, 24/63 ... C. X 68
Ra'd, 13/2 ... C. I 286; C. II 527; C. III 427; C. V 17; C. VI 569; C. VII 116; C. X 305; C. XI 43
Ra'd, 13/3 ... C. VI 531
Ra'd, 13/4 ... C. IV 124
Ra'd, 13/8 ... C. XI 13
Ra'd, 13/11 ... C. IV 267; C. V 549; C. IX 256
Ra'd, 13/13 ... C. I 318
Ra'd, 13/15 ... C. V 272
Ra'd, 13/16 ... C. III 427; C. V 303
Ra'd, 13/23 ... C. VII 431
Ra'd, 13/27 ... C. IV 236
Ra'd, 13/35 ... C. IX 33
Ra'd, 13/38-39 ... C. I 169
Ra'd, 13/39 ... C. I 384; C. III 365; C. VI 126
Ra'd, 13/41 ... C. III 192; C. V 134; C. VI 414
Ra'd, 13/42 ... C. VIII 247; C. XII 498
Rahmân, 55/1-2 ... C. I 551, 552
Rahmân, 55/7 ... C. III 10; C. XI 595
Rahmân, 55/7-9 ... C. VIII 14; C. IX 462
Rahmân, 55/8 ... C. I 133
Rahmân, 55/10 ... C. V 345
Rahmân, 55/15 ... C. IX 611; C. X 557
Rahmân, 55/19-20 ... C. I 169; C. III 383; C. VI 314
Rahmân, 55/19-21 ... C. II 186
Rahmân, 55/22 ... C. II 261
Rahmân, 55/26 ... C. II 101; C. IV 396; C. VIII 300; C. XI 609; C. XII 411
Rahmân, 55/26-27 ... C. I 155
Rahmân, 55/29 ... C. I 76, 550; C. II 323; C. III 31, 215; C. IV 226; C. V 438; C. VIII 170, 301; C. IX 612, 632; C. X 154, 462, 617; C. XI 198; C. XII 255, 448
Rahmân, 55/33 ... C. II 16; C. IV 226; C. V 341; C. VII 554; C. XI 92; C. XIII 198
Rahmân, 55/41 ... C. I 390; C. VII 86; C. X 20; C. XII 209
Rahmân, 55/50 ... C. I 447
Rahmân, 55/56 ... C. X 368
Rahmân, 55/60 ... C. I 450; C. IV 202
Rahmân, 55/72 ... C. X 368
Rûm, 30/4 ... C. III 127
Rûm, 30/7 ... C. II 47; C. V 367; C. VI 416; C. VII 441; C. VIII 425; C. XII 535
Rûm, 30/18 ... C. IX 537
Rûm, 30/19 ... C. IX 195; C. X 318
Rûm, 30/22 ... C. III 461; C. IV 255
Rûm, 30/24 ... C. III 358
Rûm, 30/27 ... C. I 210
Rûm, 30/41 ... C. I 117; C. XIII 310
Rûm, 30/42 ... C. XII 223
Rûm, 30/50 ... C. II 45; C. II 540; C. VII 392; C. IX 196; C. X 76; C. XII 91
Rûm, 30/53 ... C. III 445
Rûm, 30/54 ... C. III 315
Sâd, 38/4 ... C. IX 630
Sâd, 38/5 ... C. I 453; C. V 539
Sâd, 38/23-24 ... C. V 514
Sâd, 38/26 ... C. II 297; C. V 397; C. VII 363
Sâd, 38/27 ... C. II 39; C. XII 218, 527
Sâd, 38/31-32 ... C. II 199
Sâd, 38/35 ... C. II 197
Sâd, 38/37-38 ... C. VI 592
Sâd, 38/38 ... C. III 48
Sâd, 38/41 ... C. V 37; C. X 478
Sâd, 38/42 ... C. II 63; C. X 620
Sâd, 38/69 ... C. II 218
Sâd, 38/72 ... C. I 268; C. II 337; C. IV 190; C. IX 279; C. XI 64
Sâd, 38/75 ... C. II 218; C. IV 87, 227
Sâd, 38/76 ... C. IV 88, 227; C. VIII 466; C. XI 65
Sâd, 38/77 ... C. IV 227
Sâd, 38/78 ... C. IV 219, 221; C. IX 158
Sâd, 38/79 ... C. III 177; C. IV 228
Sâd, 38/80-81 ... C. IV 228
Sâd, 38/82-83 ... C. III 366; C. X 265
Sâd, 38/83 ... C. III 449; C. IV 228
Sâd, 38/84 ... C. IV 228
Saff, 61/1 ... C. X 521
Saff, 61/2 ... C. II 118
Saff, 61/2-3 ... C. XII 625
Saff, 61/6 ... C. I 259; C. XI 576
Saff, 61/8 ... C. VIII 258; C. IX 100; C. XII 56
Sâffât, 37/11 ... C. III 339; C. XI 405
Sâffât, 37/96 ... C. I 446; C. VII 401; C. X 283
Sâffât, 37/139-144 ... C. IV 345
Sâffât, 37/164-166 ... C. VIII 50
Sâffât, 37/165-166 ... C. II 413; C. X 621; C. XII 346
Sebe', 34/2 ... C. VI 414; C. VII 167
Sebe', 34/10 ... C. III 256, 412; C. V 195, 273, 396; C. VI 30; C. VI 30, 189, 498; C. VII 124; C. VIII 180; C. X 403; C. XI 297; C. XII 237

Sebe', 34/12 ... C. V 273; C. VI 189; C. XII 238; C. XIII 254
Sebe', 34/13 ... C. II 483; C. VI 167
Sebe', 34/15 ... C. V 89; C. VI 74
Sebe', 34/19 ... C. V 111
Sebe', 34/28 ... C. I 551; C. VII 422; C. VIII 286; C. XI 172
Sebe', 34/47 ... C. VIII 247
Sebe', 40/60 ... C. IX 398
Secde, 32/5 ... C. II 527; C. III 427; C. IV 51; C. IX 556
Secde, 32/7 ... C. IX 609; C. XII 590
Secde, 32/7-8 ... C. VII 98
Secde, 32/7-9 ... C. VI 266
Secde, 32/8 ... C. III 339
Secde, 32/11 ... C. IX 547; C. X 263; C. XI 40
Secde, 32/12 ... C. IX 576
Secde, 32/16 ... C. IX 416
Secde, 32/21 ... C. VIII 92; C. XIII 203
Secde, 32/30 ... C. IV 74; C. IX 100
Şems, 91/8 ... C. IV 154
Şems, 91/11-14 ... C. II 173
Şuarâ, 26/5 ... C. VIII 525
Şuarâ, 26/18-19 ... C. VIII 153
Şuarâ, 26/23 ... C. II 208; C. V 295; C. VIII 19
Şuarâ, 26/34-37 ... C. V 310
Şuarâ, 26/44 ... C. V 332
Şuarâ, 26/44-25 ... C. V 28
Şuarâ, 26/50 ... C. V 457; C. VIII 78; C. X 310, 379, 595; C. XII 355; C. XIII 152
Şuarâ, 26/63 ... C. IV 68; C. V 273
Şuarâ, 26/79 ... C. V 39
Şuarâ, 26/88 ... C. IX 295
Şuarâ, 26/88-89 ... C. VII 510; C. XI 568
Şuarâ, 26/109 ... C. VI 86, 145
Şuarâ, 26/189 ... C. XII 88
Şuarâ, 26/196 ... C. VI 44
Şuarâ, 26/217-219 ... C. V 307
Şuarâ, 26/224 ... C. XI 68
Şûrâ, 42/7 ... C. VI 89; C. VIII 359; C. XII 301
Şûrâ, 42/9 ... C. VIII 59
Şûrâ, 42/11 ... C. I 519; C. VI 116
Şûrâ, 42/13 ... C. I 351
Şûrâ, 42/15 ... C. VI 76; C. VIII 535; C. XII 252
Şûrâ, 42/16 ... C. XII 227
Şûrâ, 42/19 ... C. III 16
Şûrâ, 42/20 ... C. I 318; C. II 70; C. VI 66; C. VII 476; C. VIII 420; C. IX 156, 167; C. X 100; C. XI 533, 604; C. XII 588
Şûrâ, 42/25 ... C. XII 536
Şûrâ, 42/26 ... C. VIII 157
Şûrâ, 42/27 ... C. VI 166; C. IX 194
Şûrâ, 42/29 ... C. II 208; C. IV 255; C. VI 569
Şûrâ, 42/30 ... C. VI 258
Şûrâ, 42/37 ... C. VI 478
Şûrâ, 42/38 ... C. IX 67; C. XI 518; C. XII 222
Şûrâ, 42/40 ... C. I 401, 470; C. III 440; C. V 119, 449, 585; C. VI 131, 273, 275; C. VII 65, 315; C. VIII 41; C. X 326, 562; C. XI 150
Şûrâ, 42/51 ... C. IV 281; C. XI 618
Şûrâ, 42/52 ... C. IX 270; C. X 394
Tâhâ, 20/5 ... C. I 159; C. II 213, 476, 477; C. III 304; C. V 67, 500; C. VI 481; C. VII 451, 537; C. IX 512; C. XII 494, 536
Tâhâ, 20/7 ... C. II 344; C. XIII 41
Tâhâ, 20/8 ... C. XIII 266
Tâhâ, 20/12 ... C. III 372
Tâhâ, 20/14 ... C. II 250; C. VI 522
Tâhâ, 20/17 ... C. VI 110
Tâhâ, 20/17-18 ... C. X 543
Tâhâ, 20/18 ... C. VI 110; C. VIII 537
Tâhâ, 20/19-21 ... C. X 543
Tâhâ, 20/21 ... C. IV 129; C. V 294; C. VI 109
Tâhâ, 20/22 ... C. VIII 182; C. X 544
Tâhâ, 20/41 ... C. III 118; C. IX 344
Tâhâ, 20/43-44 ... C. VIII 608
Tâhâ, 20/44 ... C. XIII 142
Tâhâ, 20/46 ... C. I 71; C. III 323; C. VIII 341; C. XI 618
Tâhâ, 20/50 ... C. I 367; C. III 362; C. V 161
Tâhâ, 20/53 ... C. XIII 278
Tâhâ, 20/58-59 ... C. V 292
Tâhâ, 20/65 ... C. I 487
Tâhâ, 20/66 ... C. V 313
Tâhâ, 20/67 ... C. VII 490
Tâhâ, 20/69 ... C. VII 487
Tâhâ, 20/71 ... C. V 28, 456; C. X 310
Tâhâ, 20/72 ... C. X 330, 380
Tâhâ, 20/82 ... C. XII 536
Tâhâ, 20/88 ... C. II 105, 159; C. IV 69
Tâhâ, 20/95-96 ... C. VIII 463
Tâhâ, 20/97 ... C. II 105; C. IV 53; C. X 404
Tâhâ, 20/105-107 ... C. VII 70
Tâhâ, 20/114 ... C. XI 439
Tâhâ, 20/120 ... C. IX 64
Tâhâ, 20/124 ... C. I 75; C. V 107
Tahrîm, 66/6 ... C. I 418; C. V 18; C. VII 435; C. IX 518, 611
Tahrîm, 66/8 ... C. VII 189, 190; C. X 62
Talâk, 65/1 ... C. III 350; C. VIII 437
Talâk, 65/2 ... C. VI 133
Talâk, 65/2-3 ... C. I 61; C. VIII 400; C. X 103; C. XI 104; C. XIII 91
Talâk, 65/3 ... C. XIII 91
Talâk, 65/7 ... C. XIII 118
Talâk, 65/12 ... C. I 324; C. IX 271; C. XI 180; C. XII 189; C. XIII 94, 235
Târık, 86/4 ... C. V 548, 549
Târık, 86/5 ... C. IX 607
Târık, 86/5-6 ... C. V 71; C. IX 589; C. X 31
Târık, 86/7 ... C. VII 61
Târık, 86/9 ... C. III 98; C. V 48; C. IX 124, 461
Târık, 86/9-10 ... C. I 308; C. II 286; C. II 458;

C. V 106; C. VII 496
Tebbet, 111/2 ... C. III 496; C. VI 38
Tebbet, 111/1-4 ... C. V 443
Tebbet, 111/4 ... C. IX 370
Tebbet, 111/5 ... C. VI 586; C. VII 326; C. IX 322; C. XII 65, 317
Teğâbün, 64/2 ... C. III 172
Tekâsür, 102/1-8 ... C. VI 454
Tekâsür, 102/3-4 ... C. X 488
Tekâsür, 102/5 ... C. VI 454
Tekvîr, 81/1 ... C. III 99, 452; C. VIII 419; C. XI 44
Tekvîr, 81/6 ... C. III 452
Tekvîr, 81/7 ... C. VIII 419
Tekvîr, 81/20 ... C. V 18
Tekvîr, 81/29 ... C. III 208; C. X 257; C. XI 474
Tevbe, 9/25-26 ... C. VI 388
Tevbe, 9/26 ... C. VI 388
Tevbe, 9/28 ... C. V 552; C. VII 97; C. XI 329; C. XII 194
Tevbe, 9/32 ... C. VII 28
Tevbe, 9/36 ... C. VIII 41
Tevbe, 9/47 ... C. VI 427
Tevbe, 9/49 ... C. IV 199; C. VI 153; C. XIII 231
Tevbe, 9/51 ... C. VI 556
Tevbe, 9/57 ... C. VI 110
Tevbe, 9/60 ... C. XI 123
Tevbe, 9/61 ... C. V 45
Tevbe, 9/72 ... C. I 295; C. XII 340
Tevbe, 9/73 ... C. VI 156; C. XI 36, 171
Tevbe, 9/82 ... C. I 455; C. IX 57; C. XI 516
Tevbe, 9/94 ... C. X 122
Tevbe, 9/100 ... C. II 231
Tevbe, 9/103 ... C. XI 123
Tevbe, 9/107-108 ... C. IV 270
Tevbe, 9/108 ... C. X 482
Tevbe, 9/111 ... C. I 206; C. II 227, 229; C. III 164; C. IV 167, 378; C. V 98; C. VI 452; C. VII 519; C. VIII 237, 517; C. IX 480; C. XI 302, 339, 420; C. XII 315, 325; C. XIII 175, 339
Tevbe, 9/114 ... C. IX 414; C. XI 304, 326
Tevbe, 9/116 ... C. III 126
Tevbe, 9/118 ... C. XI 197, 332
Tevbe, 9/119 ... C. I 254; C. III 162, 306; C. IV 111; C. V 173, 391; C. VI 227; C. X 176, 531; C. XII 330, 347
Tevbe, 9/120 ... C. I 317, 552; C. X 319
Tevbe, 9/125 ... C. VII 446
Tevbe, 9/126 ... C. V 207
Tevbe, 9/128 ... C. II 475; C. IV 39; C. VI 442; C. VIII 254
Tîn, 95/4 ... C. X 440; C. XI 342
Tîn, 95/4-5 ... C. VIII 414; C. IX 72, 328
Tîn, 95/5-6 ... C. IX 331
Tûr, 52/7 ... C. III 151
Tûr, 52/21 ... C. X 532
Vâkıa, 56/4-6 ... C. III 374
Vâkıa, 56/10-11 ... C. X 489
Vâkıa, 56/27 ... C. II 394
Vâkıa, 56/41 ... C. II 394
Vâkıa, 56/79 ... C. XI 310, 399
Vâkıa, 56/80 ... C. I 61
Vâkıa, 56/85 ... C. II 88; C. VII 229; C. IX 550; C. XI 221; C. XII 99
Yâsîn, 36/8 ... C. II 369; C. VII 326
Yâsîn, 36/9 ... C. II 369; C. IX 261; C. IX 48; C. X 524
Yâsîn, 36/12 ... C. V 142
Yâsîn, 36/18 ... C. III 391; C. VI 151; C. VII 94
Yâsîn, 36/26 ... C. VII 306; C. IX 558
Yâsîn, 36/26-27 ... C. IX 17; C. X 83
Yâsîn, 36/27 ... C. IX 557; C. X 596
Yâsîn, 36/30 ... C. IX 129
Yâsîn, 36/31-32 ... C. XII 446
Yâsîn, 36/32 ... C. II 480; C. VI 261; C. VII 141
Yâsîn, 36/33 ... C. V 137
Yâsîn, 36/38 ... C. IV 382; C. XI 12, 13
Yâsîn, 36/39 ... C. I 393; C. XI 13; C. XIII 226
Yâsîn, 36/53 ... C. II 480; C. XII 446
Yâsîn, 36/58 ... C. X 140
Yâsîn, 36/59 ... C. II 165; C. III 221; C. VII 369
Yâsîn, 36/60 ... C. V 579; C. XII 534
Yâsîn, 36/65 ... C. II 80; C. VI 21; C. VII 238; C. X 58; C. XI 68
Yâsîn, 36/68 ... C. III 200; C. IX 328
Yâsîn, 36/77-79 ... C. VII 267
Yâsîn, 36/80 ... C. IV 16
Yâsîn, 36/82 ... C. VIII 381, 382
Yâsîn, 36/83 ... C. I 538; C. II 421; C. X 510, 616; C. XI 598
Yûnus, 10/3 ... C. II 527; C. V 501; C. X 255
Yûnus, 10/5 ... C. III 31; C. VII 24
Yûnus, 10/7 ... C. III 317; C. IV 384; C. IX 32; C. XI 13
Yûnus, 10/25 ... C. IV 498; C. VII 217; C. VIII 54
Yûnus, 10/31 ... C. XIII 145
Yûnus, 10/36 ... C. II 72
Yûnus, 10/62 ... C. II 462; C. V 27; C. VI 59; C. VII 436; C. VIII 92, 128; C. X 179; C. XII 419; C. XIII 26, 153
Yûnus, 10/80 ... C. I 487
Yûnus, 10/90 ... C. VIII 202, 234; C. X 183
Yûnus, 10/96 ... C. IX 263
Yûnus, 10/98 ... C. IX 524
Yûsuf, 12/4 ... C. V 617; C. VIII 484
Yûsuf, 12/12 ... C. V 124; C. XIII 73
Yûsuf, 12/13 ... C. III 394
Yûsuf, 12/15 ... C. V 618
Yûsuf, 12/17 ... C. III 394; C. V 116
Yûsuf, 12/19 ... C. II 250; C. VII 205; C. XIII 217
Yûsuf, 12/20 ... C. XII 450
Yûsuf, 12/21 ... C. V 242; C. XII 315
Yûsuf, 12/28 ... C. VII 70; C. XIII 187

Yûsuf, 12/31 ... C. V 427; C. VIII 77; C. X 353
Yûsuf, 12/33 ... C. XII 279
Yûsuf, 12/39 ... C. IV 97, 111; C. VII 345; C. VIII 49
Yûsuf, 12/42 ... C. XII 464, 466
Yûsuf, 12/43 ... C. IX 316; C. XII 278
Yûsuf, 12/53 ... C. I 271; C. IV 123
Yûsuf, 12/55 ... C. I 376
Yûsuf, 12/64 ... C. I 62
Yûsuf, 12/76 ... C. VIII 405
Yusuf, 12/82 ... C. V 111
Yûsuf, 12/87 ... C. I 172; C. III 312; C. V 265, 266; C. XIII 274
Yûsuf, 12/93-96 ... C. IV 367
Yûsuf, 12/94 ... C. III 338; C. VII 538
Yûsuf, 12/94-95 ... C. VII 545
Yûsuf, 12/95 ... C. I 572
Yûsuf, 12/96 ... C. I 572
Yûsuf, 12/100 ... C. VI 441; C. VIII 485
Yûsuf, 12/108 ... C. V 636; C. VIII 473
Yûsuf, 12/110 ... C. V 536; C. VI 182; C. VIII 563
Zâriyât, 51/7 ... C. III 304
Zâriyât, 51/9-11 ... C. II 280
Zâriyât, 51/15-18 ... C. II 353
Zâriyât, 51/20-21 ... C. V 333; C. IX 361
Zâriyât, 51/21 ... C. VIII 426; C. XII 335
Zâriyât, 51/22 ... C. IV 47, 514; C. IX 558
Zâriyât, 51/48 ... C. IV 331; C. XI 595; C. XII 386
Zâriyât, 51/49 ... C. XI 184
Zâriyât, 51/50 ... C. III 169; C. IV 498; C. V 139; C. VI 344; C. VIII 325; C. X 571; C. XI 164; C. XII 127; C. XIII 339
Zâriyât, 51/56 ... C. I 47; C. II 461; C. VI 158, 159; C. VIII 27, 218, 314; C. XI 136; C. XII 191, 192, 306
Zâriyât, 51/58 ... C. VIII 52
Zilzâl, 99/1 ... C. VIII 181
Zilzâl, 99/1-5 ... C. II 377; C. VIII 181
Zilzâl, 99/7 ... C. V 24; C. X 323, 435; C. XI 152
Zilzâl, 99/7-8 ... C. I 496; C. VIII 191, 564
Zuhruf, 43/14 ... C. VIII 405
Zuhruf, 43/25 ... C. II 332
Zuhruf, 43/31 ... C. IX 461; C. XI 382
Zuhruf, 43/32 ... C. VI 175; C. X 95, 568; C. XIII 153
Zuhruf, 43/33 ... C. VII 505
Zuhruf, 43/36 ... C. V 172; C. XII 339
Zuhruf, 43/38 ... C. VII 384
Zuhruf, 43/51 ... C. V 281; C. X 597
Zuhruf, 43/52 ... C. I 371; C. XI 382
Zuhruf, 43/67 ... C. VI 82; C. IX 490
Zuhruf, 43/71 ... C. VI 127; C. IX 212; C. X 198; C. XI 377
Zuhruf, 43/84 ... C. XIII 306
Zuhruf, 43/85 ... C. XII 166
Zümer, 39/2 ... C. II 426
Zümer, 39/6 ... C. III 463
Zümer, 39/7 ... C. II 526; C. III 206; C. V 368; C. VII 438; C. X 88; C. XIII 266
Zümer, 39/8 ... C. V 305
Zümer, 39/9 ... C. XII 504
Zümer, 39/10 ... C. VIII 169; C. XIII 338
Zümer, 39/10-53 ... C. XI 283
Zümer, 39/22 ... C. X 119
Zümer, 39/29 ... C. V 561
Zümer, 39/36 ... C. VII 425; C. VIII 518; C. IX 594; C. X 311
Zümer, 39/42 ... C. VI 338; C. IX 547, 571; C. X 263; C. XI 46
Zümer, 39/47 ... C. III 493
Zümer, 39/53 ... C. I 172, 469; C. II 169, 520; C. IV 190, 414; C. VI 186; C. X 328, 623; C. XI 192, 421, 617; C. XII 124; C. XIII 275
Zümer, 39/55 ... C. VII 69
Zümer, 39/60 ... C. X 18; C. X 19
Zümer, 39/62 ... C. III 427; C. X 290
Zümer, 39/63 ... C. XI 47
Zümer, 39/67 ... C. I 568; C. II 351; C. IV 184; C. VII 344
Zümer, 39/68 ... C. IX 568
Zümer, 39/69 ... C. II 271; C. III 99

Hadîs-i Şerîfler İndeksi

Not: Sayfa numaralarına ilk baskının I. cildi için 2 (iki), III. ve IV. ciltleri için 4 (dört) sayfa eklenecektir.

ابغونی فی ضعفائکم فانما ترزقون وتنصرون بضعفائکم..... C. XII 69

ابواب الارزاق مقفولة والحرکة مفتاحها..... C. X 102

ابیت عند ربی یطعمنی و یسقینی..... C. II 241, 494, 495, 496; C. III 305; C. IV 19; C. V 39, 357; C. VI 34; C. VII 448; C. IX 341, 559; C. XII 31, 322, 537

اتانی ملك الجبال وملك البحار..... C. XII 176

اتبعوا کل سیئة حسنة تمحها..... C. VI 18

اتقوا الله فی النساء فانکم اخذتموهن بامانة الله..... C. XIII 25

اتقوا الدنیا و اتقوا النساء فأن ابلیس طلاع رصاد وما من شیء من فخوخه باوثق لصیده..... C. IX 325

اتقوا الدنیا واتقوا النساء..... C. XIII 181

اتقوا الدنیا فو الذی نفسی بیده انها لأسحر من هاروت و ماروت..... C. VIII 413

اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله..... C. I 406; C. II 206, 248, 313; C. III 269, 410; C. V 619; C. VI 85; C. VII 528, 548; C. VIII 104, 485; C. XI 103, 383; C. XII 264; C. XIII 166

اتقیاء امتی ابعدهم عن التکلف..... C. VIII 587

اجتنبوا برد الخریف فانه یعمل بابدانکم کما یعمل باشجارکم..... C. I 386

اجتنبوا السبع الموبقات الشرك بالله و السحر و قتل النفس التی حرم الله الا بالحق و اکل الربا و اکل مال الیتیم والتولی یوم الزحف و قزف المحصنات المؤمنات الغافلات..... C. II 444

أجرکم بقدر تعبکم..... C. IV 15

اجعلوها فی سجودکم..... C. IV 371

احبوا العرب لثلاثة لانى عربى والقرآن عربى و كلام اهل الجنة عربى..... C. VI 380
الاحتماء افضل من الدواء..... C. X 235
احثوا على وجوه المداحين التراب..... C. IV 141
احرقوه و اهدموه و اجعلوا مكانه كناسة..... C. IV 317
الاحسان ان تعبد الله كانك تراه و ان لم تكن تراه فانه يراك..... C. I 231; C. II 353; C. III 349; C. VI 134; C. XI 386
الأحمق عدوى والعاقل صديقى..... C. VIII 28
الآخذ ضامن والزعيم غارم..... C. III 158
اخرج بصفاتى الى خلقى من قصدك قصدنى..... C. II 476; C. III 368; C. V 587; C. VI 323, 348, 471; C. X 226; C. XII 579 476
أخروهن حيث أخرهن الله..... C. IV 21
اِخْشَوْشَنُوا وَاخْشَوْشَبُوا وَامْشُوا حُفَاةَ عُرَاةَ ترون
الحق بقلوبكم وتخلصوا عن شر نفوسكم..... C. VI 166; C. XII 606
اخوانكم جعلهم الله تحت ايديكم فمن جعله الله اخاه تحت يديه فليطعمه
مما ياكل ويلبس مما يلبس ولا يكلفه من العمل مايغلبه فان كلفه ما يغلبه فليعنه عليه..... C. XIII 30
آدم و من دونه تحت لوآئى يوم القيامة و لا فخر..... C. VII 165
اديموا قرع باب الملكوت بالركوع والسجود..... C. IX 650
اذا احب الله عبدا ابتلاه ليسمع تضرعه..... C. V 70, 71; C. VI 58, 448; C. XIII 112
اذا احب الله عبدا ابتلاه ولا خير فى عبد لا يذهب ماله ولا يسقم جسمه..... C. VIII 420
اذا احب الله عبدا لم يضر ذنبه..... C. III 485
اذا احببت عبدا كنت له سمعا و بصرا و لسانا
و يدا فبى يسمع و بى يبصر و بى ينطق و بى يبطش..... C. I 499; C. II 275, 301, 337; C. IV 191, 430; C. V 189; C. VI 41, 42; C. VIII 504; C. IX 178; C. XII 57
اذا اراد الله انفاذ قضائه وقدره سلب عن ذوى العقول عقولهم حتى
ينفذ قضاؤه وقدره فاذا امضى امره ردّ اليهم عقولهم و وقعت الندامة..... C. X 48; C. XII 266
اذا اراد الله بعبد خيرا عاتبه فى منامه..... C. VIII 198
اذا التقى المسلمان بسيفهما فالقاتل والمقتول كلاهما فى النار..... C. XII 393
إذا أُوجهت إلى عبد من عبادى مصيبة فى بدنه أو ماله أو ولده
فاستقبل ذلك بصبر جميل استحيت أن انصب له ميزاناً و انشر له ديواناً..... C. IV 122
اذا تغلت الغيلان فبادروا بالأذان..... C. III 211
اذا جاء القضا عمى البصر و اذا حل القدر بطل الحذر..... C. I 372
اذاجالستم اهل الصدق فاجلسوهم بالصدق فانهم جواسيس
القلوب يدخلون فى قلوبكم وينظرون الى هممكم..... C. VII 529

اذا حشر الخلائق يوم القيامة جيئ بعبد اصطنع اليه عبد من عباده معروفا فيقال له هل شكرت عبدى فيقول يا رب علمت ان ذلك منك فشكرتك عليه فيقول الله عز وجل لم تشكرنى اذا لم تشكر من اجريت ذالك على يده..... C. XII 427
اذا دخل النور القلب انشرح و انفسح..... C. V 346; C. X 119
اذا رايت مثل الشمس فاشهد والا فدع..... C. XII 301
اذا رأيتم القطر قد منع فاعلموا ان الناس قد منعوا الزكاة فمنع الله ما عنده و اذا رأيتم الوبا قد فشا فاعلموا ان الزنا قد فشا..... C. I 115
اذا رأيتم المداحين فاحثوا فى وجوههم التراب..... C. V 564
اذا قال العبد يا رب يقول الله تعالى لبيك عبدى إسأل..... C. III 335
اذا قال المؤمن اللهم اجرنى من النار تقول النار اللهم اجرنى منه..... C. VIII 269
اذاكفر الرجل اخاه فقد باء بها احدهما..... C. X 627
إذا لقيتم شجرة من أشجار الجنة فاقعدوا فى ظلها و كلوا من أثمارها قالوا وكيف يمكن هذا فى دار الدنيا يا رسول الله قال عليه السلام أذا لقيتم عالما فكأنما لقيتم شجرة من أشجار الجنة..... C. IV 479
اذا مدح الفاسق غضب الرب و اهتز لذلك العرش..... C. I 159
اذا مضى شطر الليل او ثلثاه ينزل الله الى سماء الدنيا فيقول هل من داع فيستجاب له وهل من مستغفر فيغفر له وهل من سائل فيعطى سؤاله . ..... C. XI 208
اذكروا الله حتى يقولوا مجنون..... C. I 84
ارتعوا فى رياض الجنة قالوا وما رياض الجنة يا رسول الله قال مجالس العلم..... C. III 271; C. XII 488
ارجع ارجع فإنك فى عيال محمد..... C. IV 75
ارحموا ترحموا..... C. I 280
إرحموا ثلاثا عزيز قوم ذلّ وغنى قوم افتقر وعالما يلعب به الجهال..... C. IV 322; C. IX 284
ارحموا من فى.الارض يرحمكم من السماء..... C. I 280
ارحنا يا بلال..... C. II 31; C. IX 88
أَرِنَا الأَشْيَاءَ كمَا هِي..... C. IX 626 Bk. C. I 373, 374; C. V 185
الأرواح جنود مجندة فما تعارف منها ائتلف و ما تناكر عنها اختلف..... C. I 110; C. III 293; C. VIII 612
استر ذهبك و ذهابك و مذهبك..... C. I 334
استعينوا بالله من الطمع فإن الطمع يهدى إلى الطبع..... C. III 163; C. IV 252
الاستغفار منجياة الذنوب وصقالة القلوب..... C. V 109
استفت قلبك وان افتاك المفتون..... C. XI 137
اسلم تسلم يؤتك الله اجرك مرتين..... C. III 224
اسلم شيطانى..... C. III 449
اسلم شيطانى على يدى..... C. XI 65; C. XII 545
اسمى فى الكتب السالفة فارق ليطا..... C. IV 80
اشد البلاء على الانبياء ثم الاولياء ثم الامثل فالامثل..... C. VIII 46; C. VIII 46; C. XI 372

اشراف امتی حملة القرآن..... C. V 377
اصحابی کالنجوم بایهم اقتدیتم اهتدیتم..... C. I 68; C. II 474; C. VII 157; C. XI 387, 520; C. XII 233
اصدق کلمة قالها الشاعر کلمة لبید الا کل شیئ ما خلا الله باطل..... C. II 543; C. XII 312
اطلب العلة کی اغفر الزلة..... C. VI 525
اطلبوا الرزق فی خبایا الارض..... C. X 102
اطلبوا العلم ولو بالصین..... C. X 127
اعددت لعبادی الصالحین ما لا عین رأت و لا اذن سمعت و لا خطر علی قلب بشر..... C. I 540; C. VI 264; C. VII 179; C. IX 61; C. XI 303; C. XII 250
اعدی عدوك نفسك التی بین جنبیك..... C. I 300; C. VI 438; C. VIII 18; C. IX 237, 242
اعط کل بدن ما تعوده..... C. IX 63
اعقل بعیرك ثم توکل علی الله..... C. I 302
اغتنموا بَرْدَ الربیع فانّه یَعْمَلُ بِاَبْدانِکُمْ کَما یَعْمَلُ بِاَشْجارِکُمْ
وَاجْتَنِبُوا بَرْدَ الخَریفِ فَاِنَّهُ یَعْمَلُ بِاَبْدانِکُمْ کَمَا یَعْمَلُ بِاَشْجارِکُمْ..... C. II 52
افترقت الیهود علی احدی و سبعین فرقة و تفرقت النصاری علی
اثنین و سبعین فرقةٍ تفرقت امتی علی ثلاث و سبعین فرقة..... C. X 182
افضل الجهاد ان یجاهد الرجل نفسه و هواه..... C. I 417
افلا اکون عبدا شکورا..... C. VII 189
اکثر اهل الجنةالبله..... C. II 288; C. IV 359; C. VII 409; C. XII 154
اکثروا اغراس الجنة قالوا وما اغراس الجنة یا رسول الله قال التسبیح والتهلیل..... C. III 271
أکثروا من غراس الجنة. قالوا:
و ما غراس الجنة یا رسول الله؟ قال علیه السلام: التسبیح و التهلیل. ..... C. VI 276
اکذب الناس الصواغون..... C. I 141
ألا أنبئك یا جعفر إن الله تعالی أعطی لك جناحین من نور لتطیر بهما فی الجنة..... C. IV 455
الا ان اولیاء الله لایموتون بل ینقلون من دار الی دار..... C. XI 260
اللهم اجعل فی قلبی نورا وفی سمعی نوراً و فی بصری نورا و عن یمینی نورا و عن
شمالی نورا و فوقی نورا و تحتی نورا و امامی نورا و خلفی نورا واجعل لی نورا..... C. I 357
اللهم اجعلنی من أمة محمد..... C. IV 181
اللهم اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین واجعلنی من عبادك
الصالحین واجعلنی من الذین لا خوف علیهم ولا هم یحزنون..... C. VIII 120, 122
اللهم احینی مسکینا و امتنی مسکینا واحشرنی فی زمرة المساکین..... C. VI 562; C. VII 279
اللهم ارحنی رایحة الجنة وارزقنی من نعیمها..... C. VIII 119
اللهم ارنا الاشیاء کما هی..... C. I 373; C. V 185 Bk. C. I 374

اللهم ارنا الحق حقا و ارزقنا اتباعه اللهم ارنا الباطل باطلا وارزقنا اجتنابه
اللهم ارنا الاشياء كما هي..... C. I 374; C. VII 390; C. VIII 532; C. IX 556; C. XII 497
اللهم اسلمت نفسي اليك و فوضت امري اليك و الجأت ظهري اليك..... C. I 303
اللهم اغفرلي وارحمني والحقني بالرفيق الأعلى..... C. VIII 230
اللهم انت الرفيق الأعلى..... C. VIII 230
اللهم اني اعوذ بك من الفقر..... C. XI 484
اللهم اهد قومي فانهم لا يعلمون..... C. I 81; C. IV 24, 26; C. V 478; C. XI 70, 536; C. XII 43
اللهم خلصنا عن الملاهي وارنا الاشياء كما هي..... C. III 141
اللهم علم معاوية الكتاب والحساب و قه العذاب..... C. IV 211
اللهم كما حسنت خلقي فحسن خلقي..... C. III 285
اللهم لا احصي ثناء عليك انت كما اثنيت على نفسك..... C. VIII 573
اللهم لا تكلني الى نفسي طرفة عين ولا اقل من ذلك..... C. IX 235
امتي امة مرحومة..... C. II 335
امتي هذه امة مرحومة ليس عليها عذاب في
الآخرة انما عذابها في الدنيا الفتن والزلازل والقتل والبلا..... C. XI 166
امرأ القيس صاحب لواء الشعراء الى النار..... C. XIII 35
امرت بمداراة الناس كما امرت بأداء الفرائض..... C. IV 148
انا اعلمكم با لله و انا اخشاكم من الله..... C. I 238; C. X 608; C. XIII 153
أنا أغضب كما يغضبُ البشر..... C. IV 180; C. IX 220
انا افصح العرب..... C. II 41
انا املح من اخي يوسف و يوسف اجمل مني..... C. II 41
أنا أولى با لمؤمنين من أنفسهم فمن توفى من المؤمنين
فترك ديناً فعليّ قضاؤه و من ترك مالا فلورثته..... C. IV 275
أنا بشر مثلكم وانا اغضب كما يغضب البشر..... C. VIII 255
انا جليس معٍ من ذكرني..... C. XI 432
انا جليس من ذكرني..... C. II 424; C. III 91; C. IV 97; C. V 66, 430;
C. VII 139; C. XI 486; C. XIII 336
انا عند ظن عبدى بى..... C. IX 584
أنا فرق بين الناس..... C. IV 80
انا مدينة العلم و على بابها..... C. II 501
انا من الله و المؤمنون من نورى..... C. I 340; C. III 27, 199; C. VIII 599;
C. IX 242; C. XII 277, 523
انا من نور الله والمؤمنون من نورى..... C. V 509
انا نبي السيف..... C. XI 171

انا و الساعة كهاتين..... C. VII 425

ان احدكم لن يرى ربه حتى يموت..... C. VIII 440

ان الاحمق يصيب بجهله اعظم من فجور الفاجر..... C. VI 58

ان اخوف ما اخاف عليكم بعدى فتنة النساء فاتقوا النساء..... C. IX 325

ان الاسلام بدأ غريباً وسيعود غريباً كما بدأ فطوبى للغرباء فطوبى للغرباء..... C. IX 288, 313

إن أصابك شيئ فلا تقل لو انى فعلت كذا كان كذا وكذا ولكن قل قدرالله..... C. III 208

إن الأنبياء كانوا أوتاد الأرض فلما انقطعت النبوة أبدل الله مكانهم قوما من أمتى يقال لهم الأبدال لم يفضلوا على الناس بكثرة صوم و لا صلوة ولكن بحسن الخلق وصدق النية و سلامة القلوب لجميع المسلمين والنصيحة لهم ابتغاء مرضات الله اولئك خلفاء الأنبياء قوم اصطفاهم الله لنفسه واستخلصهم بعلمه لنفسه وهم اربعون صديقاً منهم ثلاث مأة رجلاً قلوبهم على قلب إبراهيم خليل الرحمن بهم تقوم الأرض وبهم يدفع الله المكاره عن أهل الأرض وبهم يمطرون وبهم يرزقون وبهم ينصرون على الأعداء..... C. IV 41

ان الانبياء ماورثوا درهما ولا دينارا وانما ورثوا العلم فمن اخذه اخذ حظا وافرا..... C. XII 224

ان اولياء الله لا يموتون بل ينقلون من دار الى دار..... C. VI 585

ان اهل المعروف فى الدنيا هم اهل المعروف فى الاخرة و ان اهل المنكر فى الدنيا اهل المنكر فى الاخرة..... C. X 554

ان اهل مكة سئلوا رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم ان يريهم آية فأراهم انشقاق القمر شقتين حتى رأوا حراء بينهما..... C. XII 477

انتم اعلم بمصالح دنياكم..... C. I 532

ان الحق لينطق على لسان عمر..... C. III 203

ان الحق يتجلى يوم القيامة للخلق فى صورة منكرة فيقول انا ربكم الاعلى فيقولون نعوذ بالله منك فيتجلى فى صور عقائدهم فيسجدون له..... C. IX 130

ان رجلا سأل عيسى فقال يا عيسى ما اشد الاشياء قال غضب الرب فقال و بم النجاة منه قال اذا غضبت ان تترك غضبك..... C. VII 50

إن رجلاً من بنى إسرائيل قال لا أتزوج حتى اتشاور مع عاقل فعزم على ان من لقيه غدا يشاوره ويعمل برأيه فلما أصبح وخرج من منزله لقى مجنونا راكبا على قصبة فاغتم لذلك ولم يجد بدا من وفاء عهده فتقدم اليه فقال له المجنون احذر فرسى كيلا يضربك فقال له الرجل احبس فرسك حتى أسئلك عن شيئ فوقف فقال الرجل انى اريد ان اتزوج فكيف اتزوج قال النساء ثلاثة واحدة لك و واحدة عليك و واحدة لا لك ولا عليك ثم قال احذر الفرس كيلا يضربك ومضى فقال الرجل يا هذا احبس فرسك فحبسها ودنى منه فقال فسره لى انى لم افهم مقالتك قال اما التى لك فهى بكر و محبتها لك ولا تعرف أحدا غيرك و اما التى عليك فهى المرأة ذات ولد تأكل مالك و تبكى على الزوج الأول و اما التى لا لك ولا عليك فالمرأة التى لا ولد لها فان كنت لها خيرا من الأول فهى لك و الا فهى عليك فقال الرجل ويحك كلامك كلام العاقلين و عملك عمل المجانين قال

يا هذا ان بنى إسرائيل ارادوا ان يجعلونى قاضيا فابيت فالحوا على حتى جعلت نفسى مجنونا فنجوت منهم..... C. IV 143
إن رجلا فى زمان شعيب قال إلهى كم أعصيك فلا تعاقبنى فأوحى الله إلى شعيب قال يا شعيب قل لفلان كم أعاقبه ولكن لا يعلمه ألم أسلب عنه لذت طاعتى ألم آخذ خلاوة مناجاتى..... C. IV 416
إن رسول الله صلى الله عليه و سلم عاد رجلاً من المسلمين قد ضعف فصار مثل الفرخ فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم هل كنت تدعوالله شيء أو تسأله إياه قال نعم كنت أقول اللهم ما كنت معاقبنى به فى الآخرة فعجله لى فى الدنيا فقال رسول الله صلى الله عليه و سلم سبحان الله لا تطيقه و لا تستطيعه أفلا قلت اللهم آتنا فى الدنيا حسنة و فى الآخرة حسنة و قنا عذاب النار..... C. IV 197
ان الروح اذا قبض يتبعه البصر..... C. III 190
ان روح القدس مع حسان..... C. VII 350
ان سعدا لغيور و انا اغير من سعد و الله اغير منى..... C. I 527
ان الشيطان ذئب الانسان كذئب الغنم يأخذ الشاة القاصية
والدانية فاياكم والشعاب و عليكم بالجماعة والعامة والمسجد..... C. XI 174
ان الصدق طمأنينة وان الكذب ريبة..... C. XII 212
إن العبد كلما أذنب ذنبا حصلت فى قلبه نقطة سوداء إن إستغفر صقلت وإن عاد زادت حتى يسود قلبه و هو الران الذى قال الله تعالى فى كتابه كَلاَّ بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ..... C. IV 413
ان عفريتا من الجن تفلت البارحة ليقطع على صلوتى فامكننى الله منه فاخذته فاردت ان اربطه على سارية من سوارى المسجد حتى ينظروا اليه كلكم فذكرت دعوة اخى سليمان فرددته خاسئا..... C. II 197
إن عينای تنامان ولا ينام قلبى..... C. IV 450
ان العين تدخل الرجل القبر و الجمل القدر..... C. IX 178; C. XIII 283
ان الغضب لا يخرجنى عن الحق..... C. VI 22
ان فى الجنة سوقا يباع فيها الصور..... C. IV 209
ان قلوب بنى آدم بين اصبعين من اصابع الرحمن يقلبها كيف يشاء..... C. IX 544; C. XI 29; C. XII 498
ان قلوب بنى آدم كلها بين اصبعين من اصابع الرحمن..... C. VI 495
ان القلوب بين اصبعين من اصابيع الله تعالى يقلبها..... C. V 83
إنّ القلوب تصدأ كما يصدأ الحديد قالوا وما جلاؤها يا رسول الله قال ذكر الله..... C. IV 413
ان الله اعطى موسى الكلام واعطانى الرؤية وفضلنى بالمقام المحمود والحوض المورود..... C. XII 310
ان الله تعالى خلق الارواح قبل الاجساد..... C. III 65, 333
إن الله تعالى خلق درة بيضاء فنظر الجلال والهيبة فذابت حياء فصار نصفها ماء و نصفها ناراً فحصل منها دخان فخلق السموات من دخان والأرض زبدها فكان عرشه على الماء..... C. IV 137; C. VII 183; C. IX 371

ان الله تعالى خلق مأة الف الف قناديل و علقها بالعرش و السموات و الارض
و ما فيها حتى الجنة والنار كلها فى قنديل واحد و لا يعلم احد ما فى
القناديل الا الله تعالى..... C. I 264; C. VIII 246
ان الله تعالى يقول انا مع عبدى اذا ذكرنى و تحركت شفتاه..... C. V 431
ان الله تعالى يلقن الحكمة على لسان الواعظين بقدر هممهم..... C. VIII 612
ان الله خلق آدم على صورته..... C. I 382; C. II 477; C. VI 525; C. VII 348, 350;
C. VIII 449; C. X 37; C. XI 244; C. XII 161, 387
ان الله خلق آدم من قبضة قبضها من جميع الارض فجاء بنى آدم على قدر الارض
منهم الاحمر والابيض والاسود والاصفر و بين ذلك السهل والحزن والخبيث والطيب..... C. IX 506
ان الله تعالى خلق آدم فضرب بيمينه على يمينه فاخرج ذرية بيضاء كالفضة
فضرب بيسراه على اليسرى فاخرج ذرية كالحميمة ثم قال هؤلاء فى الجنة
لا ابالى و هؤلاء فى النار و لا ابالى..... C. II 441
ان الله خلق الخلق فى ظلمة ثم رش عليهم من نوره..... C. I 570; C. VII 184
ان الله خلق الخلق فى ظلمة ثم رش عليهم من نوره فمن
اصابه من ذلك النور اهتدى ومن اخطأه فقد ضل..... C. III 72; C. XII 326
ان الله خلق الخلق فى ظلمة ثم رش عليهم من نوره فمن اصابه
من ذلك النور فقد اهتدى و من اخطأ فقد ضل ضلالا بعيدا..... C. VII 97
ان الله خلق لكل داء دواء..... C. III 190
ان الله رفيق يحب الرفق..... C. I 431
ان الله لا يحب البطالين..... C. I 550; C. VIII 437
ان الله لا ينظر الى صوركم و لا الى اعمالكم بل ينظر الى قلوبكم و نياتكم..... C. I 327; C. IX 295
ان الله هو السخى..... C. XI 289
ان الله يحب ان يحمده..... C. I 105
ان الله يحب ان يرى اثر نعمته على عبده فى مأكله و مشربه..... C. XIII 211
إن الله يحب العطاس فإذا عطس أحدكم و حمد الله كان
حقاً على كل مسلم سمعه أن يقول له يرحمك الله..... C. IV 223
ان الله يحب القلب الحزين..... C. VI 356
ان الله يحب المدح..... C. VII 349
ان الله يحب الملحين..... C. V 210
ان الله يحب الملحين فى الدعاء..... C. V 399
ان الله يقول الحق على لسان عبده..... C. II 18; C. IV 430
ان الله يقول يوم القيامة يا ابن آدم مرضت فلم تعدنى قال يا رب كيف اعودك و انت رب
العالمين قال اما علمت ان عبدى فلانا مرض فلم تعده اما علمت انك لوعدته لوجدتنى
عنده..... C. III 477 Bk. C. II 496; C. IX 60; C. XII 69

ان الله يلقن الحكمة على لسان الواعظين بقدر استعداد المستمعين..... C. III 431; C. VI 216; C. VII 19
ان الله يلقن الحكمة على لسان الواعظين بقدر همم المستمعين..... C. XII 32
انا وجدنا ما وعد ربنا حقا فهل وجدتم ما وعد ربكم حقا..... C. II 181
الانسان سر من اسرارى..... C. II 19; C. XII 62
الإنسان سرى..... C. IV 12
الإنسان سرى و أنا سره..... C. IV 117
الإنسان والقرآن توأمان..... C. III 204, 373; C. IV 430; C. VI 91, 491; C. X 318; C. XI 396, 435 Bk. C. II 280
انكم لن تروا ربكم عز و جل حتى تموتوا..... C. X 187; C. XI 258
ان لربكم فى ايام دهركم نفحات الا فتعرضوا لها..... C. II 23
ان للشيطان عرشا بين السماء والارض اذا اراد بعبد فتنة كشف له عنه..... C. XII 615
ان للشيطان لمة و للملك لمة بابن آدم فاما لمة الشيطان فايعاد بالشر و تكذيب بالحق و اما لمة الملك فايعاد بالخير و تصديق بالحق فمن وجد ذلك فليحمد الله و من وجد الاخرى فليعوذ بالله من الشيطان..... C. I 331
ان للشيطان لمة بابن ادم و للملك لمة فاما لمة الشيطان فايعاد بالشر و تكذيب بالحق و اما لمة الملك فايعاد بالخير و تصديق بالحق فمن وجد ذلك فليعلم انه من الله فليحمد الله و من وجد الاخرى فليستغذ بالله من الشيطان ثم قرأ اَلشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَ يَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ..... C. VI 285
ان للقرآن ظهرا و بطنا و لبطنه بطنا الى سبعة ابطن..... C. V 499
ان لله ارزاق كتب له فى اللوح فاليطلبها يوم الجمعة..... C. X 45
ان لله اولياء اخفياء معروفون بين اهل السماء ومستورون بين اهل الارض..... C. VIII 612
ان لله تعالى أولياء أخفياء الشعنة رؤسهم المغبرة وجوههم استأذنوا على الامير لم يؤذن لهم واذا غابوا.لم يفقدوا وان حضروا لم يدعوا و ان مرضوا لم يعادوا و ان ماتوا لم يشهدوا وهم مجهولون فى الارض ومشهورون فى السماء..... C. VI 189
ان لله تعالى سبعين ألف حجاب من نور و ظلمة لو انكشف لاحترقت سبحات وجهه ما انتهى اليه بصره..... C. VIII 570
ان لله ثلاثمأة قلوبهم كقلب آدم..... C. II 248
ان لله سبع مأة حجاب..... C. III 230
ان لله سبعين الف حجاب من نور و ظلمة..... C. III 230; C. VII 128; C. XI 618
ان لله سبعين حجابا..... C. III 230
ان لله شراباً اعده لاوليائه اذا شربوا سكروا و اذا سكروا طابوا و اذا طابوا صامتوا..... C. VII 254
ان لله تعالى شرابا اعده لاوليائه اذا شربوا سكروا واذا سكروا طابوا واذا طابوا طاشوا واذا طاشوا طاروا واذا طاروا طربوا واذا قاموا هاموا واذا شخصوا جروا واذا ذابوا خلصوا واذا بلغوا وصلوا واذا وصلوا بقوا واذا بقوا صاروا ملوكا في مقعد صدق عند مليك مقتدر واذا وجدوا هذا يقولون قولا لايفهمه الا السكارى..... C. XI 223

ان لله ملكا يسوق الاهل الى الاهل..... C. VI 103
ان لنفسك عليك حقا ولعينك حقا ولزوجك حقا فصم وافطر وقم ونم..... C. III 15
انما انا لكم بمنزلة الوالد لولده..... C. V 509
إنما خلقت الخلق ليربحوا على و لم أخلقهم لأربح عليهم..... C. IV 221
انما مثلى و مثلكم كرجل استوقد نارا فجعلت الفراش
يقعن فيها و انا آخذ بحجزكم و انتم تقتحمون فيها..... C. VI 572
ان من امتى من يشفع للقبائل و منهم من يشفع للقبيلة و منهم
من يشفع للعصبة و منهم من يشفع للرجل حتى يدخل الجنة..... C. V 472
ان من البيان لسحرا..... C. VI 443
ان من الحزم سوء الظن..... C. V 86
ان ناركم هذه جزؤ من سبعين جزأ من نار جهنم..... C. VIII 561
ان نبيا من الانبياء يخط خطا فمن وافق خطه صدق و من لم يوافق كذب..... C. VII 373
انه ليغان على قلبى وإنى لاستغفر الله فى كل يوم مأة مرة..... C. VIII 452
انهن حبائل الشيطان..... C. IX 325
انى انا الله لا اله الا انا من يقول بالتوحيد دخل حصنى و من دخل فى حصنى امن من عذابى..... C. VII 259
انى لأجد نفس الرحمن من قبل اليمن..... C. III 337; C. V 60; C. VII 173, 538; C. XII 290
انى لاستغفر الله فى كل يوم سبعين مرة..... C. VIII 452
انى لم ابعث لعانا و لكنى بعثت داعيا و رحمة اللهم اهد قومى فانهم لا يعلمون..... C. VII 235
اول ما خلق الله العقل..... C. XI 622
اول ما خلق الله عقلى..... C. III 199
اول ما خلق الله القلم وروحى..... C. VIII 436
اول ما خلق الله العقل والنفس..... C. VIII 436
اول ما يسئل العبد يوم القيامة عن النعيم..... C. V 571
الاولياء تحت قبابى لا يعرفهم غيرى..... C. VI 190, 333; C. VIII 105; C. X 504; C. XII 223
اياكم و التعمق فى الدين فان الله تعالى قد جعله سهلا فخذوا ما تطيقونه..... C. IX 198
اياكم و جليس السوء..... C. X 175
اياكم و خضراء الدمن..... C. III 285; C. V 359; C. XII 334
اياكم والطمع فان الطمع يعمي و يصم..... C. V 35; C. VII 501
إياكم وكلمة لو فإنها من كلام المنافقين..... C. III 208
اياكم و مجالسة الموتى..... C. I 463
اياكم و مجالسة الموتى قالوا من الموتى يا رسول الله قال اهل الدنيا..... C. IX 565
اياكم و الهوى فان الهوى يعمى و يصم..... C. VII 363
اياكم والوصال..... C. II 495
اين ابن عمك..... C. II 511

اینما یصلی یخضر ماحوله..... C. XI 78
بشروا القاتل بالقتل..... C. I 278
بشروا مال البخیل بحادث او وارث..... C. II 100
بعثت داعیاً و مبلغاً و لیس إلی من الهدایة شئ و خلق
الشیطان مزیناً و موسوساً و لیس إلیه من الضلالة شئ..... C. IV 236
بعثت لاتمم مکارم الاخلاق..... C. XI 366
بعثت معلما..... C. IV 359; C. VIII 45
التأنی من الرحمن والعجلة من الشیطان..... C. VI 287; C. IX 36; C. XI 405
التائب من الذنب کمن لا ذنب له..... C. X 61, 329; C. XI 161
التجافی عن دار الغرور و الانابة الی دار السرور والتأهب للموت قبل نزوله..... C. V 346; C. X 119
تجدون شر الناس یوم القیامة ذوالوجهین الذی یأتی هؤلاء بوجه وهؤلاء بوجه..... C. VIII 619
تخلقوا باخلاق الله..... C. I 88; C. II 259, 404; C. III 40; C. IV 425;
C. V 587; C. VI 251; C. VIII 184; C. IX 80, 303; C. X 214, 454; C. XI 201, 439, 468;
C. XII 251, 404, 439
ترک الدنیا رأس کل عبادة..... C. I 318
تعس عبد فرجه..... C. XI 411
تفکر ساعة خیر من عبادة سبعین سنة..... C. IX 59
تفکروا فی آلاء الله..... C. I 431; C. VIII 573; C. XII 106, 219
تفکروا فی آلاء الله ولا تفکروا فی الله..... C. VIII 570
تفکروا فی خلق الله ولا تفکروا فی الله فتهلکوا..... C. VIII 570
تفکروا فی کل شیئ ولا تفکروا فی ذات الله..... C. VIII 570
تقول جهنم یوم القیامة جز یا مؤمن فان نورک اطفأ نارک..... C. VIII 267
تقول النار یوم القیامة جز یا مؤمن فان نورک اطفأ نارک..... C. II 487; C. III 348
تقول النار للمؤمن یوم القیامة جز یا مؤمن فقد أطفأ نورک لهبی..... C. XIII 230 Bk. C. II 487;
C. III 348; C. VI 282; C. XIII 230
تکون فی آخر الزمان دجالون کذابون یأتون لکم من الاحادیث بما لم
تسمعوا انتم و لا آباؤکم فایاکم و ایاهم لا یضلونکم و لا یفتنونکم..... C. I 186
تلک الغرانیق العلی فان شفاعتهن لترتجی..... C. XI 499
تموتوا بالفتن..... C. VIII 136
تموتون کما تعیشون و تحشرون کما تموتون..... C. I 504; C. III 395; C. IV 450;
C. V 482; C. VI 72; C. XIII 194
تنام عیناي و لا ینام قلبي..... C. II 37; C. XII 301
تهادوا تحابوا..... C. II 206
التوطن فی القری قبر للنهی..... C. V 151

ثلثة لا يكلمهم الله يوم القيامة و لا ينظر اليهم و لا يزكيهم
و لهم عذاب اليم شيخ زان و ملك كذاب و فقير متكبر..... C. II 120
الجار ثم الدار الرفيق ثم الطريق..... C. XII 348
جز يا مؤمن فان نورك اطفأ نارى..... C. VI 282; C. XIII 230; Bk. C. II 487; C. III 348; C. VIII 267
جذبة من جذبات الرحمن توازى عمل الثقلين..... C. VI 205; C. VII 456
جعت فلم تطعمنى..... C. IX 60 Bk. C. II 496
جف القلم بما انت لاق..... C. VIII 454; C. X 319, 336
جف القلم بما هو كائن..... C. X 319
الجماعة رحمة..... C. II 311; C. IV 95, 98; C. VIII 450
جمال الرجل فصاحة اللسان..... C. V 412
الجنة تحت اقدام الامهات..... C. IX 300
الجوع دواء لكل داء سوى السام..... C. X 235
الجوع طعام الله فى الارض يحيى به ابدان الصديقين..... C. VI 34
اَلْجُوعُ طَعَامُ اللّٰهِ يُحْيِى بِهِ اَبْدَانَ الصِّدِّيقِينَ اَىْ فِى الْجُوعِ يَصِلُ طَعَامُ اللّٰهِ..... C. VII 478, 549
حاسبوا قبل ان تحاسبوا..... C. VII 379; C. X 45, 556, 561
حب الدنيا رأس كل خطيئة..... C. I 318
حب الوطن من الايمان..... C. VI 371; C. VIII 118, 124
حبب الى من دنياكم ثلاث النساء والطيب و جعلت قرة عينى في الصلاة..... C. II 148; C. IV 368; C. V 633; C. X 445 Bk. C. V 550
حبك الشيئ يعمى و يصم..... C. II 127, 209; C. IV 245; C. V 625; C. VII 475; C. X 360; C. XI 46; C. XII 303; C. XIII 193
حدثوا عنى ولا حرج فرب حامل فقه غير فقيه ورب حامل فقه الى من هو افقه..... C. XII 113
حصنوا اموالكم بالزكاة..... C. XII 519
حفّت الجنة بالمكاره و حفّت النار بالشهوات..... C. I 483; C. II 191; C. III 403; C. IV 16; C. VI 547; C. VII 390, 549; C. IX 66; C. X 570, 601 Bk. C. I 373; C. VI 299; C. VII 497; C. IX 155; C. XI 517
حفت النار بالشهوات و حفت الجنة بالمكاره..... C. I 373; C. VI 299; C. VII 497; C. IX 155; C. XI 517 Bk. C. I 483; C. II 191; C. III 403; C. IV 16; C. VII 390, 549; C. IX 66; C. X 570, 601
الحق مر..... C. I 369
الحكمة ضالة المؤمن..... C. III 461; Bk. C. IV 461; C. XIII 196
الحكمة ضالة المؤمن فحيث وجدها فهو احق بها..... C. XIII 196; Bk. C. III 461; C. IV 461
الحمد لله جعلت لى الأرض مسجدا و طهورا..... C. IV 424

الحمد لله الذى رد أمر الشيطان الى الوسوسة..... C. IV 244
الحياء من الايمان..... C. III 382
الحياء والايمان مقرونان لا يفترقان فاذا رفع احدهما رفع الآخر..... C. VI 16
الحياء و الإيمان اخوان لا يفارق احدهما الآخر..... C. III 382
الحياء يمنع الإيمان..... C. III 382
خذ الامر بالتدبير فان رأيت فى عاقبته خيرا فامضه و ان خفت منه فامسك..... C. VI 287
خذوا شطر دينكم من حميراء..... C. I 31
خلق الله الخلق فى ظلمة ثم رشّ عليهم من نوره..... C. VI 116
الخلق عيال الله..... C. I 306 Bk. C. II 115; C. V 38, 59
الخلق عيال الله و احب الخلق اليه احبهم لعياله..... C. II 115; C. V 38, 59 Bk. C. I 306
خلقت الخلق كى يربحوا على لاَ لأنْ اربح عليهم..... C. X 615
خلقتك لاجلى..... C. VI 625
خلقت المرأة من الضلع الايسر..... C. XI 470
خمروا آنيتكم و اوكوا اسقيتكم و اغلقوا ابوابكم..... C. I 335
خير الكلام ما قل و دل..... C. VIII 69
خير المال ما انفق في سبيل الله..... C. II 98; C. VI 298
خير الناس من ينفع الناس..... C. XI 166
دع الحذر فان الحذر لا يغنى عن القدر..... C. I 301
دع ما يريبك إلى ما لا يريبك فإن الصدق طمأنين والكذب ريب..... C. IV 248; C. XIII 123
الدعاء ترد البلاء..... C. I 372
الدعاء مخ العبادة..... C. V 210; C. XII 145
الدموع والخضوع والامراض..... C. XI 304
الدنيا جيفة و طالبها كلاب..... C. I 275; C. II 121; C. V 592; C. VII 305; C. VIII 56; C. IX 226, 407; C. X 599; C. XI 339, 438; C. XII 486; C. XIII 81
الدنيا حرام على اهل الاخرة والاخرة حرام على اهل الدنيا و هما حرامان على اهل الله..... C. II 241; C. VI 615; C. VII 452; C. XI 117; C. XII 150, 302; C. XIII 317
الدنيا سجن المؤمن و جنة الكافر..... C. III 176; C. VIII 56
الدنيا كحلم النائم..... C. V 76, 205, 459; C. VI 477; C. IX 323, 599, 633; C. X 522; C. XI 371; C. XII 505, 562
الدنيا كل ما الهاك عن مولاك..... C. I 318
الدنيا مزرعة الآخرة..... C. I 311, 555; C. III 241; C. V 569; C. VI 572; C. XII 503
الدنيا والآخرة ضرتان فبقدر ما ترضى احدهما تسخط الاخرى..... C. VIII 419
الدين النصيحة لله و لرسوله و لكتابه و لائمة المسلمين و عامة المؤمنين..... C. VI 407
الدين النصيحة..... C. X 383 Bk. C. VI 407

الذاكر بين الغا فلين كالحى بين الميتين..... C. IV 9
ذل من طمع و عز من قنع..... C. XIII 211
ذهب الناس و بقى النسناس..... C. VIII 230
الراحمون يرحمهم الرحمان ارحموا من فى الارض يرحمكم من فى السماء..... C. X 435
رب زدنى علما..... C. X 196
رب زدنى فيك تحيرا..... C. II 502; C. V 187, 297, 541; C. VII 405; C. IX 275; C. X 256, 585; C. XIII 299
رتبة العلم اعلى الرتب..... C. I 454; C. III 482
رجعنا من الجهاد الاصغر الى الجهاد الاكبر..... C. I 417; C. IV 154; C. X 499
الرجل على أربعة أنواع رجل يدرى و يدرى أنه يدرى فهو عالم فاتبعوه ورجل لا يدرى ولا يدرى أنه لا يدرى فهو جاهل فاجتنبوه و رجل يدرى و لا يدرى أنه يدرى فهو نائم فايقظوه و رجل لا يدرى و يدرى أنه لا يدرى فهو يدرى فهو عاجزفارحموه..... C. IV 322
رحم الله امرأ عرف قدره و لم يتعد طوره..... C. I 323
رفع عن امتى الخطأ و النسيان..... C. IV 424
زرنى غبا تزدد حبا..... C. XII 241
زُوِيَتْ الْأَرْضُ فاريت مشارقها و مغاربها لى..... C. IX 426
سافروا تصحوا و تغنموا..... C. V 155
ساكن الكفور كساكن القبور..... C. V 151
سبحان الله و بحمده..... C. I 290
سبحانك ماعرفناك حق معرفتك..... C. XI 529
سبقت رحمتى على غضبى..... C. I 407; C. II 216, 217; C. IV 219; C. VI 467; C. VII 66; C. VIII 184; C. IX 77, 184, 511, 517
سبوح قدوس ربنا و رب الملئكة و الروح..... C. IX 111
سترون ربكم كما ترون القمر ليلة البدر..... C. X 627; C. XI 69
ستفترق امتى ثلاثا و سبعين فرقة كلهم فى النار الا واحدة..... C. II 380; C. VI 630; C. VII 404
السخاء شجرة من اشجار الجنة اغصانها متدليات فى الدنيا فمن اخذ غصنا منها قاده ذلك الغصن الى الجنة..... C. III 353; C. VIII 517 Bk. C. XII 340
السخاء شجرة من اشجار الجنة اغصانها متدليات فى الدنيا فمن اخذ بعضا منها قاده ذلك الغصن الى الجنة والبخل شجرة من النار اغصانها متدليات فى الدنيا فمن اخذ بعضا من اغصانها قاده ذلك الغصن الى النار..... C. XII 340 Bk. C. III 353; C. VIII 517
السخاء وحسن الخلق غصنان من شجرة الجنة..... C. XII 340
السلام تطوع والرد فريضة..... C. I 430
السلام قبل الكلام..... C. I 429
سلمان من اهل البيت..... C. XI 72

السماح رباح..... C. XII 518
الصلوة معراج المؤمن..... C. IX 88
شاوروهن خالفوهن..... C. II 296; C. VIII 118
شر العلماء من زارالأمراء و خير الأمراء من زار العلماء
نعم الأمير على باب الفقير و بئس الفقير على باب الأمير..... C. IV 107
الشرك فى امتى اخفى من دبيب النمل على الصفا..... C. I 528; C. V 599; C. VIII 451, 453; C. IX 98; C. XI 233; C. XII 55, 121
شفاعتى لأهل الكبائر من امتى..... C. III 178; C. V 471; C. XII 298 Bk. C. V 471
شفاعتى لاهل الكبائر من امتى و ان زنا
و ان سرق على رغم انف ابى ذر..... C. V 471 Bk. C. III 178; C. V 471; C. XII 298
الشهوة الخفية والرياء شرك..... C. VIII 459
الشيخ فى قومه كالنبى فى امته..... C. V 470
الشيطان جاثم على قلب بنى آدم فاذا ذكر الله تولى و خنس و اذا نسى الله التقم قلبه..... C. VI 436
الشيطان يجرى من ابن آدم مجرى الدم فضيقوا مجراه بالجوع والعطش..... C. III 180
الشيطان يفر من ظل عمر..... C. XII 617
الصبر مفتاح الفرج..... C. II 282, 564; C. VII 23; C. XI 206, 465
الصدقة تدفع سبعين نوعا من انواع البلايا..... C. VI 248
الصدقة ترد البلاء و تزيد العمر..... C. I 162; C. VII 514; C. XII 216
الصدقة تطفئ غضب الرب..... C. I 162
الصلاة معراج المؤمن..... C. IV 368; C. IX 625; C. XII 240
صلحاء امتى لا يحتاجون لشفاعتى و انما لهم شفاعة فى المذنبين..... C. V 473
الضيافة على اهل الوبر وليست على اهل المدر..... C. XII 163
طلب الحلال فريضة بعد الفريضة..... C. X 101
طلب العلم فريضة على كل مسلم ومسلمة و واضع العلم
عند غير أهله كمقلد الخنازير الذهب و اللؤلؤ و الجواهر..... C. IV 379 Bk. C. XII 219
طلب العلم فريضة لكل مسلم ومسلمة..... C. XII 219 Bk. C. IV 379
الطمع يذهب الحكمة من قلوب العلماء..... C. IV 252
طوبى لمن ذلت نفسه..... C. VIII 467, 468, 459; C. XIII 308
طوبى لمن رأنى و آمن بى و طوبى لمن رأى من رآنى و آمن بى..... C. II 22
طوبى لمن شغله عيبه عن عيوب الناس و انفق
الفضل من ماله وامسك الفضل من قوله..... C. I 405; C. III 353; C. IV 398
طوبى لمن طال عمره و حسن عمله..... C. VII 351; C. XI 411
طوبى لمن كان عيشه كعيش الكلاب عشر خصال عيب كلها عند المؤمن اولها ليس له امال
والثانى ليس له قدر بين الخلايق والثالث الارض كلها بساط والرابع اكثر اوقاته جائع

والخامس ان ضرب صاحبه لايترك بابه والسادس يأخذ العدو ويترك الصديق والسابع يحفظ باب صاحبه بالليل والنهار لاينام والثامن اكثر عمله السكوت والتاسع بما يدفعه صاحبه راضيا قليلا وكثيرا والعاشر اذا امات لم يبق له ميراث..... C. XII 319

الطير يطير بجناحيه والمؤمن يطير بهمته..... C. XIII 346

الظلم ظلمات يوم القيامة..... C. I 400

ظهرت ينابيع الحكمة من قلبه..... C. III 203

العائد فى هبته كالكلب يعود فى قيئه..... C. XII 511

العافية عشرة اجزاء تسعة منها فى الصمت الا ذكر الله و الجزء الآخر ترك مجالسة السفهاء..... C. I 399

العاقل صديقي والاحمق عدوى..... C. VI 53; C. VIII 28; C. XI 393; C. XII 224

العبادة عشرة اجزاء تسعة منها طلب الحلال وجزء منها سائر الاعمال..... C. X 101

العجلة من الشيطان التأنى من الرحمن..... C. X 157; C. XII 128

عجلوا بالتوبة قبل الفوت..... C. X 166

عجلوا بالصلوة قبل الفوت..... C. IV 213

عجلوا صلوة النهار فى يوم غيم..... C. IV 213

عداوة العاقل خير من صداقة الجاهل..... C. IV 27

عرض المؤمن كدمه..... C. IV 61

عزّ من قنع ذلّ من طمع..... C. X 192

عفى عن امتى ما حدثت به انفسها..... C. XII 276

علم الباطن سر من اسرار الله و حكم من حكم الله يقذفه فى قلوب من شاء من عباده..... C. II 469

العلم و المال يستران كل عيب والفقر والجهل يكشفان كل عيب..... C. II 127

علماء امتى كانبياى بنى اسرائيل..... C. I 66, 507; C. II 201; C. IV 429, 489; C. V 599; C. VIII 454; C. IX 149, 169, 258; C. XI 21

العلماء فى الارض كمثل النجوم فى السماء..... C. IX 271

العلماء كنفس واحدة..... C. VII 129, 130

العلماء مصابيح الارض..... C. IX 271

العلماء ورثة الانبياء..... C. V 599

عليكم بدين العجائز..... C. II 76, 281, 465; C. XIII 299

عُمّالكم اعمالكم..... C. XI 71

العمرة إلى العمرة كفارة لما بينهما من الذنوب والخطايا..... C. IV 116

عند ربكم لا صباح ولا مساء..... C. III 194

عينان تزنيان..... C. VII 198

عيناي تنامان و لا ينام قلبى عن ربى..... C. V 328

فاذا احببت عبدا كنت له سمعا و بصرا و لسانا و يدا و بى يسمع وبى يبصر و بى ينطق و بى يبطش ... الخ..... C. X 150 Bk. C. I 102, C. II 19; C. III 422, 478

فان لم تستحى فاصنع ما شئت..... C. IX 513
فإذا هم الأنصار..... C. III 338
فاهبطنى الله الى الارض فى صلب آدم و جعلنى فى صلب نوح و قذف بى فى صلب ابراهيم
ثم لم يزل ينقلنى من الاصلاب الكريمة و الارحام الطاهرة حتى اخرجنى بين ابوى لم
يلتقيا على سفاح قط..... C. VII 303
فبى يبصر..... C. XII 302
الفرار مما لايطاق من سنة المرسلين..... C. XI 173
الفقر فخري و به افتخر..... C. II 125, 129, 503; C. IV 38, 562;
C. VIII 279; C. IX 238; C. XI 484
القاضى جاهل بين عالمين..... C. IV 251
قال الله تعالى لا اجمع خوفين فى قلب عبدى ولا امنين ان خافنى فى
الدنيا لم يخف فى الاخرة وان امننى فى الدنيا لم يأمن فى الاخرة..... C. V 146
قال جابر رضى الله عنه اتيت باب النبى صلى الله عليه و سلم
فدققت الباب فقال من ذا فقلت انا فقال انا انا كأنه كرهها..... C. II 320
القرآن و الانسان توأمان..... C. II 280 Bk. C. III 204, 373; C. IV 430;
C. VI 91, 491; C. X 318; C. XI 396, 435
القبر روضة من رياض الجنة او حفرة من حفرات النيران..... C. I 496; C. IV 199, 397; C. VIII 524
قد جف القلم بما انت لاق..... C. X 320
القسام فى النار..... C. XII 166
قطعت عنق اخيك ثلاثا..... C. I 561
قل الخير و الا فاسكت..... C. I 480; C. VIII 66
قل لا خلابة ولى الخيار ثلثة ايام..... C. VI 287
القلب اشد تقليبا من القدر فى غليانها..... C. V 438
القلب بين اصبعين من اصابع الرحمن يقلبها كيف يشاء..... C. II 393; C. VII 309; C. XI 429;
C. XII 284; C. XIII 106
القلب كريشة فى فلاة يقلبها الرياح كيف يشاء ظهراً وبطناً..... C. XI 311
قلب المؤمن بين الاصبعين من اصابيع الرحمن يقلبها كيف يشاء..... C. VI 105
القلب ملك اذا صلح الملك صلحت جنوده و اذا فسد الملك فسدت جنوده..... C. II 260
قلت يا رسول الله انى رجل شاب و انا اخاف على نفسى العنت و لا اجد ما اتزوج النساء
قال فسكت عنى قلت مثل ذلك فسكت عنى ثم قلت مثل ذلك فقال النبى صلى الله
عليه و سلم يا ابا هريره جف القلم بما انت لاق فاختص على ذلك..... C. II 525
قم يا ابا التراب قم يا ابا التراب..... C. II 511
القناعة كنز لا يفنى..... C. X 105
كاد الفقر ان يكون كفرا..... C. II 503; C. III 153; C. X 232; C. XI 154

الكاسب حبيب الله..... C. I 302
كاسيات عاريات..... C. VI 70
كان الله و لم يكن معه شيئ و الآن كما كان..... C. I 456, C. III 378; C. V 429; C. VI 309; C. IX 117; C. XI 528
كان النبي صلى الله عليه وسلم يستفتح بصعاليك المسلمين..... C. XI 532
الكبر الى المتكبر صدقة..... C. VI 47; C. IX 220
الكبرياء ردائى والعظمة ازارى فمن نازعنى فى واحد منهما قزفته فى النار..... C. IX 191
الكبرياء ردائي والعظمة شعارى فمن نازعنى فيهما ادخلته نارى و لاابالى..... C. IX 186
كثرة الضحك تميت القلب..... C. XI 516
اَلْكَذْبُ رِيبَةٌ وَ الصِّدْقُ طُمَأْنِينَةٌ..... C. XIII 123, 319
كفا بالموت واعظا..... C. XI 156
كل شئ مقدر حتى العجز و الكيس..... C. VIII 388
كل عمل بنى آدم يجزى بعشر امثالها الى سبع مائة ضعف..... C. X 353
كل معروف صدقة..... C. XII 217
كل مولود يولد على فطرة الاسلام ثم ابواه يهودانه وينصرانه ويمجسانه..... C. VIII 197
كل ميسر لما خلق له..... C. I 205; C. V 432; C. X 319; C. XI 20; C. XII 316
كل ناقص ملعون..... C. IX 445
كلكم راع و كلكم مسئول عن رعيته والرجل راع على اهل بيته و هو مسئول عن رعيته والمرئة راعية على بيت زوجها و ولده و هي مسئولة عنهم و عبد الرجل راع على مال سيده و هو مسئول عنه الا كلكم راع و كلكم مسئول عن رعيته..... C. VI 461
كلكم راع وكلكم مسؤول عن رعيته..... C. XIII 163
كلموا الناس على قدر عقولهم..... C. II 513; C. XI 373 Bk. C. IV 394; C. XI 414
كلموا الناس على قدر عقولهم لا على قدر عقولكم..... C. IV 394; C. XI 373, 414 Bk C. II 513
كما تعيشون تموتون وكما تموتون تحشرون..... C. IX 44, 332, 571; C. XI 602
كمل من الرجال كثير ولم يكمل من النساء الا مريم بنت عمران و خديجة بنت خويلد و فاطمة بنت محمد و آسية امرأة فرعون..... C. XIII 210
كنت عند النبى صلى الله عليه و سلم اذ جاءه رجل ابيض الوجه وعليه ثياب بيض فقال السلام عليك يا رسول الله قال عليه السلام و عليك السلام ورحمة الله فقال ما الدنيا ؟ قال عليه السلام الدنيا كحلم النائم فقال فكيف يكون الرجل فيها ؟ قال عليه السلام متشمر كطالب القافلة وقال فكم القرار فيها ؟ قال عليه السلام كقدر تخلف المختلف عن القافلة فقال فكم ما بين الدنيا والاخرة قال عليه السلام غمضة عين فذهب الرجل فقال عليه السلام هذا جبرائيل اتاكم ليزهدكم عن الدنيا ويرغبكم فى الاخرة..... C. VIII 557
كنت كنزا مخفيا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لاعرف..... C. I 81; C. III 120; C. VIII 215; C. IX 139, 639; C. X 201, 206, 517, 519; C. XI 245, 333, 336; C. XII 306

كنت له سمعا و بصرا..... C. I 88; C. III 308; C. V 38; C. VI 564;
C. VII 229, 301; C. XI 522; C. XII 62, 156, 422 Bk. C. II 19; C. III 422, 478
كنت نبيا وآدم بين الماء والطين..... C. III 118, 254; C. IV 183; C. V 323;
C. VII 166, 245, 422; C. VIII 106; C. X 207; C. XII 407
الكيس من دان نفسه و عمل لما بعد الموت والعاجز من اتبع نفسه هواها و يتمنى على الله..... C. V 581
لا احصي ثناء عليك كما اثنيت علي نفسك..... C. V 262
لاَ بُدَّ مِنْ قَرِينٍ يُدْفَنُ مَعَكَ وَهُوَ حَيٌّ وَتُدْفَنُ مَعَهُ وَأَنْتَ مَيِّتٌ اِنْ كَانَ كَرِيماً أَكْرَمَكَ وَاِنْ كَانَ لَئِيماً أَسْلَمَكَ وَذَلِكَ القَرِينُ عَمَلُكَ فَاصْلِحْهُ مَاسْتَطَعْتَ..... C. IX 354
لا تزال جهنم تقول هل من مزيد حتى يضع الجبار فيها قدمه فتقول قط قط..... C. I 419
لا تسب الدهر فان الدهر هو الله..... C. VIII 453
لا تسبوا الديك فانه يوقظكم للصلوة..... C. VI 246
لا تسبوا الريح فانها من نفس الرحمن..... C. II 394
لا تسكن الكفور فان ساكن الكفور كساكن القبور..... C. V 151
لا تضع الدر في أفواه الكلاب..... C. IV 379
لا تظهر الشماتة لأخيك فيرحم الله ويبتليك..... C. IV 323
لا تعطوا الحكمة على غير اهلها فتظلموها..... C. I 116 Bk. C. XII 41
لا تعطوا الحكمة لغير اهلها فتظلموها ولا تمنعوا عن اهلها فتظلموها..... C. XII 41, 508 Bk. C. I 116
لا تعلقوا الجواهر في أعناق الخنازير فإن الحكمة خير من الجواهر و من كرهها شر من الخنازير..... C. IV 379
لا تفضلوني على يونس ابن متى بان كان عروجه في
بطن الحوت و عروجي كان في السماء على العرش..... C. VI 559, 560
لا تفكروا في ذات الله..... C. VIII 572; C. XI 530
لا تقوم الساعة حتى يقال في الارض الله الله..... C. IX 303
لا تمارضوا فانكم ازا تمارضتم فتمرضوا..... C. I 341
لا تمارضوا فتمرضوا..... C. V 422
لا تنزع الرحمة الا من شقي..... C. VII 49
لا رهبانية في الاسلام..... C. XII 224
لا صلوة الا بحضور القلب..... C. V 575; C. IX 424; C. XII 240
لا صلوة الا بالطهور..... C. VI 173
لا يؤمن احدكم حتى يحب لأخيه ما يحب لنفسه..... C. VIII 433; C. XI 512; C. XIII 203
لا يؤمن احدكم حتى يكون هواه تبعا لما جئت به..... C. III 354
لا يدخل الجنة الا رحيم..... C. VII 49
لا يزال عبدي يتقرب الي بالنوافل حتى احبه فاذا احببت كنت له سمعا و بصرا و لسانا و يدا فبي
يسمع و بي يبصر و بي ينطق و بي يبطش ..... C. II 19; C. III 422, 478 Bk. C. I 88, 102, 338;
C. III 203; C. V 38; C. VI 564; C. VII 229, 301; C. X 150; C. XI 522; C. XII 62, 156, 422

لا يسعني ارضي و لا سمائ و لكن يسعني قلب عبد المؤمن التقي النقي..... C. I 159, 257, 326; C. II 213, 432; C. IV 116, 117, 339, 406; C. V 603; C. VI 226, 606; C. VII 164, 243, 393, 516; C. VIII 484; C. XI 300; C. XII 285, 306, 367, 439
لا يلدغ المؤمن من جحر واحد مرتين..... C. I 300
لعن الله الراشي والمرتشي والرايش بينهما..... C. IV 252
لعن الله كل ذواق مطلاق..... C. XIII 24
لعن الله من عمل عمل قوم لوط..... C. X 135, 559
لكل داء دواء..... C. III 190; C. IX 548
لكل شئ دعامة و دعامة المؤمن عقله فبقدر عقله تكون عبادته..... C. IX 164
لن يؤمن احدكم حتى يكون هواه تبعا لما جئت به..... C. I 344
لن يرى احدكم ربه حتى يموت..... C. III 241
لو ان ابن آدم يهرب من رزقه كما يهرب من الموت لادركه رزقها كما يدركه الموت..... C. X 104, 108
لو انكم تتوكلون على الله حق توكله لرزقكم كما يرزق الطير..... C. X 103
لو بكى محزون فى امة رحم الله تلك الامة فقال النبي صلى الله عليه وسلم انا المحزون امتى هى الامة فقال اللهم اعطنى هطالتين قبل ان يكون الدمع دما والا ضراس جمرا..... C. XII 143
لو تعلمون ما أعلم لبكيتم كثيراً و لضحكتم قليلاً و ما أكلتم طعاماً على شهوة أبدا ولا شربتم شراباً على شهوة أبداً ولا دخلتم بيتاً تستظلون فيه ولمرتم على الصعدان تلومون صدوركم و تبكون على أنفسكم..... C. IV 34
لو خشع قلبه لخشعت جوارحه..... C. V 221
لو دليتم بحبل على الارض السفلى لهبط على الله..... C. VIII 453
لو دنوت انملة لاحترقت..... C. VIII 604; C. XI 396; C. XII 299
لو علمتم ما أعلم لضحكتم قليلاً و بكيتم كثير اً..... C. IV 34
لو كان اخى موسى حيا لما وسعه الا اتباعى..... C. I 507; C. IV 181
لو كان شئ يسبق القضاء لسبقته العين..... C. IX 178; C. XIII 283
لو كان لابن آدم واديان من ذهب و فضة لا تبغى اليهما ثالثا و لا يملاء جوف ابن آدم الا التراب..... C. I 90
لو كانت الدنيا تزن عند الله جناح بعوضة ماسقى منها كافرا شربة ماء..... C. XI 535
لو كانت الدنيا دما عبيطا لا يكون قوت المؤمن إلا حلالا..... C. IV 423
لو لا انكم تذنبون لذهب الله بكم وجاء بقوم يذنبون فيستغفرون الله فيغفر لهم..... C. I 450; C. III 112; C. VII 105; C. X 24; C. XIII 14
لولا البلاء من الله لم يكن لعبد اليه سبيل..... C. XI 372
لولا الحمقاء لخربت الدنيا..... C. II 57
لولاك لولاك لما خلقت الافلاك..... C. I 72; C. III 31, 70, 324; C. VII 163; C. VIII 823; C. IX 594; C. X 206, 207; C. XI 48, 243, 542; C. XII 66, 307
لو وزن ايمان ابى بكر بايمان اهل الارض لرجحهم..... C. IX 110; C. XI 73

لی مع الله وقت لا یسعنی فیه ملك مقرب و لا نبی مرسل..... C. II 552; C. III 40
لیس الأعمی من یعمی بصره إنما الأعمی من یعمی قلبه..... C. IV 26
لیس الاعمی من یعمی بصره انما الاعمی من تعمی بصیرته..... C. V 551
لیس الخبر کالمعاینة..... C. VII 101
لیس شیئ احب الی الله من قطرتین قطرة دموع من خشیة الله و قطرة دم یهراق فی سبیل الله..... C. IX 525
لیس عند ربکم صباح و لا مساء..... C. IX 436
لیس لابن آدم حق فی سوی هذه الاشیاء من الدنیا بیت لیسکنه و ثوب یواری عورته
و جلف الخبز والماء..... C. V 598
لیس للماضین هم الموت و انما لهم حسرة الفوت..... C. IX 566
اللیل طویل فلا تقصره بمنامك و النهار مضیئ فلا تکدره بآثامك..... C. XIII 186
المؤمن أشرف علی الله من الکعبة..... C. IV 116
المؤمن حلو یحب الحلو..... C. X 145
المؤمن القوی خیر و احب الی الله من المؤمن الضعیف..... C. IX 63
المؤمن کرجل واحد ان اشتکی رأسه اشتکی کله وان اشتکی عینه اشتکی کله..... C. VIII 433
المؤمن کمثل المزمار لا یحسن صوته الا بخلاء بطنه..... C. XIII 105
المؤمن کمثل المزهر..... C. XIII 106
المؤمن کنفس واحدة..... C. VIII 433
المؤمن کیس ممیز..... C. IV 297
المؤمن للمؤمن کالبنیان یشد بعضه بعضا..... C. XI 183
المؤمن مرآة المؤمن..... C. I 405; C. II 344; C. XII 391; C. XIII 202
المؤمن یألف و یؤلف و لا خیر فیمن لا یألف و لا یؤلف..... C. V 508
المؤمن یألف ویؤلف به والمنافق لا یألف ولا یؤلف به..... C. X 405
المؤمن یهرب من الد الخصام کما یهرب الغنم من الذئب..... C. VI 576
ما انزل الله داء الا انزل له دواء..... C. III 190
ما انزل الله داء الا و انزل له شفاء..... C. IX 548
ما بعث الله نبیا الا رعی الغنم فقالوا و انت یا رسول الله فقال
علیه السلام نعم کنت ارعی الغنم علی قراریط لاهل مکة..... C. XII 435
ما ترددت فی شیئ انا فاعله ترددي فی قبض روح عبدي
المؤمن یکره الموت و انا اکره مسائته و لا بد له من لقائ..... C. II 550; C. VI 294
ما ترکت بعدی فتنة اضر علی الرجال من النساء..... C. IX 325
من تشبه بقوم فهو منهم..... C. IX 77
ما خلق الله مباحا احب الیه من العتاق وما خلق الله مباحا ابغض الیه من الطلاق..... C. III 481
ماشاء الله کان و ما لم یشاء لم یکن..... C. I 565; C. VII 16; C. X 311, 316, 318, 320
ما عجزت عن احیاء الموتی کما عجزت عن اصلاح الاحمق..... C. VI 56

مَا ماتَ مَنْ ماتَ الاَّ وتَمَنَّى اَنْ يَمُوتَ قَبْلَ ما ماتَ انْ كَانَ بَرًّا
لِيَكُونَ الى وُصُولِ الْبِرِّ اَعْجَلَ و اِنْ كَانَ فاجِرًا لِيَقِلَّ فُجُورُه..... C. IX 218
المال حية فى اللحد والجاه اضر منه..... C. V 217
المال حية و الجاه أضر منها..... C. IV 298; C. IX 185
ما من آية الاولها ظهر و بطن و لكل حرف حد و لكل حد مطلع..... C. I 60
ما من مؤمن يشاك بشوكة فما فوقها الا حط الله بها خطيئة ورفع له درجة..... C. IV 122
ما منكم من احد الا و قد وكل به قرين من الجن و قرين من الملائكة..... C. VI 375 Bk. C. IX 108
ما منكم من احد الا وقد وكل به قرينه من الجن و قرينه من الملائكة قالوا واياك
يا رسول الله ؟ قال واياى ولكن الله اعاننى عليه اسلم شيطانى على يدى فلا
يأمرنى الا بخير..... C. IX 108 Bk. C. VI 375
ما من يوم الا ملكان ينزلان و يقولان اللهم اعط منفقا خلفا اللهم اعط كلّ ممسكا تلفا..... C. III 123
ما وسعنى ارضى و لا سمائى ولكن وسعنى قلب المؤمن التقى النقى..... C. V 594; C. IX 296; C. XII 83
متى قيام الساعة يا رسول الله..... C. XI 263
مثل امتى كمثل سفينة نوح من تمسك بها نجا و من تخلف عنها غرق..... C. VII 169, 421; C. IX 624
مثل الجليس السوء كنافخ الكير اما ان يحرق ثيابك واما ان تجد منه رايحة خبيثة..... C. XI 167
مثل سنتى كمثل سفينة نوح فمن تمسك بها نجا ومن تخلف عنها غرق..... C. VIII 472
مثل العالم الذى يعلم الناس الخير ونسى نفسه كمثل السراج يضيئ للناس ويحرق نفسه..... C. VI 174
مثل القلب مثل الريشة فى الفلاة تقلبها الرياح ظهر الباطن..... C. V 438
مثلى كمثل رجل استوقد نارا فلما أضاءت ما حولها جعل الفراش و هذه الدواب التى تقع
فى النار يقعن فيها و جعل يحجزهن و يغلبنه فيقتحمن فيها فأنا آخذ بحجزكم عن النار
هلم عن النارو أنتم تقتحمون فيها..... C. IV 276
مثلى و مثل علماء امتى كسفينة نوح فمن تمسك بها نجا ومن تخلف عنها غرق..... C. VIII 472
المخلصون على خطر عظيم..... C. III 364
مداراة الناس صدقة..... C. IV 148
المرء مخفى تحت لسانه..... C. I 391; C. III 237; C. V 411
المرء مع من احبّ..... C. V 194; C. IX 259, 260; C. XI 609
مرحبا بالذى عاتبنى فيه ربى..... C. IV 75
مرضت فلم تعدنى..... C. II 496 Bk. C. III 477; C. IX 60; C. XII 69
المستشار مؤتمن..... C. I 333
المعدة بيت الداء و الحمية رأس الدواء..... C. IX 227
ملك من ملائكة الله موكل بالسحاب معه محاريق من نار يسوق بها السحاب حيث شاء الله..... C. XI 320
من احب لله و ابغض لله و اعطى لله و منع لله فقد استكمل الايمان..... C. II 511; C. IX 413
من احبنى قتلته و من قتلته فانا ديته..... C. I 524; C. VIII 238; C. XI 507
من أحبنى قتلته و من قتلته فعلى ديته و من كانت ديته علىّ فأنا ديته..... C. IV 167 Bk. C. I 524

من اخلص لله اربعين صباحا ظهر ينابيع الحكمة فى قلبه..... C. I 338 Bk. C. IX 362; C. XI 620
من اخلص لله اربعين صباحا ظهرت ينابيع الحكمة من قلبه الى لسانه..... C. VIII 34; C. IX 362;
C. XI 620 Bk. C. I 338
من ادعى ما ليس فيه ليس منا..... C. V 209
من اذنب ذنبًا فعلم ان له ربا ان شاء ان يغفر له و ان شاء ان يعذبه ان حقا على الله ان يغفر له..... C. IX 585
من أراد أن يجلس مع الله فليجلس مع أهل الذ كر..... C. IV 97; C. XI 432
من اراد ان ينظر الى وجه ميت يمشى فى الارض فالينظر الى ابى قحافه..... C. X 511; C. XI 259
من استوي يوماه فهو مغبون و من كان يومه شرا من امسه فهو ملعون..... C. II 117; C. XIII 343
من اعان ظالما سلطه الله عليه..... C. XI 513
من اقبل على الله بكليته اقبل الله عليه بكليته و من اعرض عن الله بكليته اعرض
الله عنه بكليته..... C. I 316; C. VI 521
من اكرم غنيا لغناه فقدذهب ثلث دينه..... C. VI 164
من أكل الطين فكأنما أعان على قتل نفسه..... C. IV 168
من اكل لحم اخيه في الدنيا فرأي اليه لحمه في الاخرة وقيل له كله ميتا كما اكلته
حيا فيأكل ويصيح و يستكره..... C. V 47
من القى جلباب الحياء فلا غيبة له..... C. XII 211
من آمن بالنجوم فقدكفر..... C. XI 46
من اهان لى وليا فقد بارز لى بالمحاربة..... C. III 330, 479
من ايقن بالخلف لم يحذر التلف..... C. VI 449
من بشرني بخروج الصفر بشرته بالجنة..... C. XI 456
من تاب قبل ان تطلع الشمس من مغربها تاب الله عليه..... C. VIII 203
من تواضع رفعه الله , من تكبر خفضه الله..... C. V 133 Bk C. VII 294
من تواضع لله رفعه الله..... C. VII 294 Bk. C. V 133
من تولى من أمر المسلمين شيئاً فاستعمل عليهم رجلا وهو يعلم أن فيهم من هو أولى بذلك
و أعلم منه بكتاب الله و بسنة رسول الله فقد خان الله و رسوله و جماعة المسلمين..... C. IV 163
مَنْ جَعَلَ الْهُمُومَ هَمًّا واحِداً كَفَاهُ اللهُ سائِرَ هُمومِهِ ومَنْ تَفَرَّقَتْ بِهِ الهُمُومُ لايُبالِى اللهُ فى اَىِّ
وَادٍ مِنْها هَلَكَ
..... C. IX 366
من حفر بئرا لاخيه وقع فيه..... C. I 278, 400; C. XI 512; C. XII 556
من خاف الله خافه كل شيئ و من خاف غير الله خوفه الله عن كل شيئ..... C. I 429
من ذكر الله عند الوضوء طهر جسده كله فان لم يذكر اسم الله لم يطهر منه الا ما اصاب الماء..... C. VIII 120
من رآنى فقد رأى الحق..... C. III 33; C. IV 108, 117, 339, 453;
C. VIII 85, 444, 507; C. XII 577
من زار قبرى بعد وفاتى فكأنما زارنى فى حياتى..... C. XII 350
من سكت نجا..... C. VIII 66

من سكن فى القرى يوما تحمق شهرا ومن سكن شهرا تحمق دهرا..... C. V 152
من سن سنة حسنة فله اجرها و اجر من عمل بها و من سن سنة
سيئة فله جزاؤها و جزاء من عمل بها..... C. I 261; C. IX 621 Bk. C. VII 351
من سن فى الاسلام سنة حسنة فله اجرها و اجر من عمل بها من بعده من غير ان ينقص
من اجورهم شئ و من سن فى الاسلام سنة سيئة كان عليه وزرها و وزر من عمل بها من
بعده من غير ان ينقص من اوزارهم شئ..... C. VII 351 Bk. C. I 261; C. IX 621; C. VII 351
من صبر ظفر..... C. X 125
من صمت منكم نجا..... C. XII 600
من طلب و جَدَّ وَجَدَ و من قرع الباب و لَجَّ وَلَجَ..... C. III 467 Bk. C. V 264
من طلب وجد وجد..... C. V 264 Bk. C. III 467
من طلب شيئا وجد وجد و من قرع بابا و لج لج..... C. VI 631 Bk. C. III 467
من عادى لى وليا فقد بارزنى بالمحاربة..... C. VI 322
من عرف الله بصفاته كل لسانه..... C. IV 316
من عرف الله كل لسانه..... C. VI 381
من عرف نفسه فقد عرف ربه..... C. IV 462; C. VI 72; C. IX 202, 362; C. X 30
من عشقنى فعشقته و من عشقته فقتلته و من قتلته فأنا ديته..... C. IV 167
من عيب اخاه بذنب لم يمت حتى يعمله..... C. XIII 202 Bk. C. IV 323
من عير أخاه بذنب لم يمت حتى يعمله..... C. IV 323 Bk C. XIII 202
من غشنا فليس منا..... C. VIII 54; C. X 137
من غلب عقله على شهوته فهو اعلى من الملائكة ومن غلب شهوته على عقله فهو ادنى من البهايم..... C. XI 57
من غصب شبرا من ارض طوق الله تعالى من سبع ارضين..... C. II 386
من فارق الجماعة شبراً فقد خلع ربقة الإسلام..... C. IV 98
من فسر القرآن برأيه فليتبوأ مقعده من النار..... C. I 344
من قاد اعمى اربعين خطوة غفر له ما تقدم من ذنبه..... C. VII 424
من قرأ القارعة امن من فتنة الدجال و شدائد يوم القيامة..... C. III 81
من قرع الباب ولَجَّ وَلَجَ..... C. IX 651 Bk. C. VI 631
من كان لله كان الله له..... C. II 20, 334, 341; C. VI 586; C. VII 21, 42;
C. VIII 238; C. XII 285; C. XIII 168
من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليذكر اسم الله او ليصمت..... C. VIII 66
من كان يحب ان يعلم منزلته عند الله فلينظر منزلة الله
عنده فان الله ينزل العبد بحيث انزله العبد من نفسه..... C. VI 529
مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ..... C. XIII 206
من لزم الاستغفار جعل الله له من كل هم مخرجا..... C. V 109
من لم يرض بقضائى فليطلب ربا سوائى..... C. V 495; C. XI 515

من لم يشكر الناس لم يشكر الله..... C. VI 77, 225; C. XII 425
من لم يكن له شيخ فشيخه الشيطان..... C. VIII 103
من لم يوقر كبيرنا ولم يرحم صغيرنا ليس منا..... C. XII 180
من مات فقد قامت قيامته..... C. I 537; C. II 286; C. III 290; C. VIII 203, 438; C. XI 261, 463
منهومان لا يشبعان طالب الدنيا وطالب العلم وهما لايستويان اما طالب
العلم فيزداد في رضى الرحمن اما طالب الدنيا فيزداد في الطغيان..... C. XI 439; C. XII 619
من وجد خيرا فليحمد الله و من وجد غير ذلك فلا يلومن الا نفسه..... C. II 87; C. VII 242
من يضمن لي شيئا اضمن له الجنة . قال ثوبان انا يا رسول الله . فقال عليه السلام لا تسأل
الناس شيئا اضمن لك الجنة . فكان ثوبان لا يسأل الناس شيئا حتى سقط يوما سوطه
فنزل واخذه ولا امر احدا ان يناوله ..... C. XI 120
الموت اخ النوم..... C. II 62
الموت تحفة المؤمن..... C. VII 493; C. XI 455
موت الجار كفا بك واعظا..... C. XI 156
موتوا قبل ان تموتوا..... C. I 60, 152, 527; C. II 544; C. IV 167; C. V 192, 462;
C. VI 358; C. VII 395, C. VIII 136; C. IX 286, 341, 344; C. X 511; C. XI 253, 332, 587;
C. XII 12, 162, 245, 246, 523, 606; C. XIII 242
الناس على دين ملوكهم..... C. I 207; C. IX 41, 517
الناس كلهم موتى الا العالمون..... C. XI 62
الناس كمعادن الذهب والفضة خيارهم فى
الجاهلية خيارهم فى الاسلام اذا فقهوا..... C. XII 289 Bk. C. IV 77; C. VII 293; C. VII 49
الناس معادن كمعادن الذهب والفضة..... C. IV 77; C. VII 49, 293 Bk. C. XII 289
الناس مجزيون باعمالهم ان خيرا فخير و ان شرا فشر..... C. I 496
الناس نيام فاذا ماتوا انتبهوا..... C. II 116; C. IV 329; C. V 459; C. VI 68;
C. VII 395, 557; C. IX 122, 572; C. X 522, 541; C. XII 505, 562
الناقص ملعون..... C. III 423
ناقصات العقل والدين..... C. XI 71, 237; C. XIII 300
نحن الاخرون السابقون..... C. V 301; C. VII 165; C. VIII 592
نحن مرآة مجلوة قد يرى كل احد فينا صورته..... C. I 133
نحن معاشر الأنبياء أمرنا أن ننزل الناس منازلهم و نكلم الناس على قدر عقولهم..... C. IV 394; C. V 636
الندم توبة..... C. X 63
نفسك مطيتك فارفق بها..... C. I 149; C. II 273, 563; C. IV 45, 176;
C. VI 47; C. IX 63; C. XI 153
النظر سهم مسموم من سهام الشيطان..... C. VII 199
نعم الادام الخل..... C. II 196

نعم المال الصالح للرجل الصالح..... C. I 89, 319; C. IV 298; C. VII 84; C. IX 231, 619
النوم أخ الموت..... C. IV 450; C. VI 298; C. IX 44, 573; C. XIII 186
نوم العالم خير من عبادة الجاهل..... C. V 327; C. XII 618
نوم على علم خير من صلوة على جهل..... C. XII 618
هذا يد الله..... C. I 484; C. IV 453
هنيئا لك ابوك يطير مع الملائكة فى السماء..... C. VIII 65
والآخرة حرام على اهل الدنيا..... C. VI 66
و اخرجهم عن النار و ادخلهم الجنة حتى ما يبقى فى النار الا من حبسه القرآن..... C. V 471
وا شوقاه الى لقاء اخوانى يكونون من بعدى شانهم شان الانبيا و هم عند الله بمنزلة
الشهداء يفرون من الآباء و الامهات و الاخوة و الاخوات ابتغاء لمرضات الله
تعالى الخ . . . . . C. VI 615 Bk. C. IV 33; C. XI 530
والذى لا اله غيره و ما آمن احد ايمانا افضل من ايمان بغيب ثم قرأ عليه السلام
وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ..... C. II 467
والذى نفس محمد بيده لو خرجوا جميعا لأضرم الله عليهم الوادى نارا..... C. V 126
والله لا يستحيى ان يقول الحق..... C. II 446
و بى ينطق..... C. I 338 Bk. C. II 19; C. III 422, 478 vb.
و جعلت قرة عينى فى الصلاة..... C. V 550 Bk. C. II 148
الولد سر ابيه..... C. IX 611
و يحشر على ما عليه مات كما انه يقبض على ما عليه كان..... C. V 578; C. XIII 262
ويلك قطعت عنق اخيك ثلاث..... C. V 564
يؤتى بالدنيا يوم القيامة على صورة عجوز شمطاء زرقاء ايتابها بادية لا يراها احد الا كرهها
فتشرف على الخلائق فيقال لهم اتعرفون هذه فيقولون نعوذ بالله من معرفتها فيقال لهم
هذه الدنيا التى تفاخرتم بها وتقاتلتم عليها..... C. VIII 415
يا ابن آدم اذكرنى حين تغضب اذكرك حين اغضب..... C. VII 51
يا ابن آدم خلقت الاشياء لاجلك و خلقتك لاجلى..... C. V 226; C. X 146, 441
يا ابن آدم مرضت فلم تعدنى يا ابن آدم استطعمتك
فلم تطعمنى واستسقيتك فلم تسقنى..... C. XII 69 Bk. C. II 496; C. IX 60
يا احمد لو دنوت انملة لاحترقت..... C. I 339
يا انسان خلقت الاشياء لاجلك و خلقتك لاجلى..... C. VI 586
يا بلال حدثا لى حبذا..... C. XI 327
يا حارثة كيف اصبحت قال اصبحت مؤمنا حقا قال لكل شئ حقيقة فما حقيقة ايمانك يا
حارثة فاجاب و قال عزلت نفسى عن الدنيا فاستوى عندى حجرها و مدرها و ذهبها
و فضتها واظمأت نهارى واسهرت ليلى و كأنى انظر الى عرش ربى بارزا وانظر الى اهل
الجنة يتزاورون فيها و اهل النار يتعاوون قال النبى صلى الله عليه و سلم اصبت فالزم..... C. II 436

يا حبان فقل لا خلابة ولى الخيار ثلثة ايام..... C. VI 286
يا حبان اذا بايعت فقل لا خلابة ولى الخيارثلثة ايام..... C. XII 509
يا داود كنت كنزا مخفيا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لأعرف..... C. VIII 215 Bk. C. I 81; C. III 120; C. VIII 215
يا رسول الله بم يتفاضل الناس فى الدنيا..... C. IX 164
يا صهيب ويا سلمان ويا بلال تعالوا نجلس ونؤمن ساعة فأتوا الى رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم فقالوا يا رسول الله انا آمنا بالله تعالى وبرسوله ويقول لنا معاذ هكذا قال رسول الله صلى الله عليه وسلم دعوا معاذا فانه رجل يحب الله ورسوله..... C. VIII 520, 521
يا عايشة و هل عملوا الا بقدر ما اعطاهم الله العقل وبقدر ما اعطوا من العقل كانت اعمالهم و بقدر ما عملوا يجزون..... C. IX 164
يا عائشة افلا اكون عبدا شكورا..... C. X 476
يا على اذا تقرب الناس الى خالقهم بانواع البر فتقرب الى ربك بانواع العقل تسبقهم درجة و زلفى عند الناس فى الدنيا و عند الله فى الآخرة..... C. II 298
يا فتى لا شجاعة قبل الحرب..... C. VI 423
يا ليت رب محمد لم يخلق محمدا..... C. I 72, 525; C. III 102; C. VIII 245
يا مقلب القلوب و الابصار ثبت قلوبنا على دينك يا الله..... C. I 238
يبعث الناس على ماماتوا عليه..... C. XI 601
يبعث الناس على نياتهم..... C. XI 602
يد الله مع الجماعة..... C. II 496; C. IV 95
يدخل الجنة بشفاعة رجل صالح من امتى اكثر من بنى تميم..... C. V 472
يدخل الجنة من امتى سبعون الفا بغير حساب لا يسترقون و لا يتطيرون و على ربهم يتوكلون..... C. I 303
يعتصر الوالد على ولده من ماله..... C. V 490
يقول الله بلسان عبده سمع الله لمن حمده..... C. VII 229; C. VIII 87
يهرم ابن آدم و يشيب فيه خصلتان الحرص و طول الأمل..... C. III 345

Özel İsimler İndeksi

Not: Sayfa numaralarına ilk baskının I. cildi için 2 (iki), III. ve IV. ciltleri için 4 (dört) sayfa eklenecektir.

A
Abbâdan C. IV 511
Abbâs, Hz. (r.a.) C. II 252; C. VI 550; C. X 556; C. XI 513
Abbâs-ı Debs C. X 188, 193; C. X 212
Abd-i Uzzâ C. VI 221
Abdullah (Şam ulemâsından) C. VII 119
Abdullâh (Hz. Peygamberin babası) C. VII 290
Abdullâh b. Ca'fer C. VIII 65
Abdullah b. Mes'ûd Balyânî C. X 31
Abdullâh b. Revâha C. VIII 64, 65
Abdullâh b. Sa'd ibn Ebî Serh C. II 365, 367
Abdullâh b. Ümm-i Mektûm C. IV 75
Abdullah bin Ömer C. VI 461, 469; C. X 627
Abdullah bin Übey C. VIII 106
Abdullah Bosnevî (k.s.) C. II 299; C. IX 302, 494
Abdullah Hafîf (k.s.) C. IX 357
Abdullah ibn Hâzır C. II 109
Abdullâh ibn Mektûm C. VIII 72; C. IX 41
Abdullah ibn Mes'ûd C. V 126
Abdullâh ibn Sa'd C. II 368
Abdullah Mağribî C. VII 186, 187, 188
Abdullâh-ı Ahrâr C. XI 448
Abdullâh-ı Balyânî C. II 495; C. III 214; C. XII 298
Abdullâh-ı Ensârî, Şeyhülislâm C. XII 40
Abdullâh-ı Hafîf C. XII 338
Abdullâh-ı Tûnusî [Ebû] C. XI 474
Abdullah Kurbânî, Şeyh C. VIII 523
Abdullatîf, Şeyh C. IV 153
Abdurrahmân Leknevî C. I 39, 64; C. VIII 502, 503; C. XI 623
Abdü Menâf C. IV 211
Abdü Şems C. IV 211
Abdü'l-Alî Bk. Bahru'l-Ulûm C. V 115
Abdü'l-Kerîm Cîlî C. I 519; C. III 177; C. IV 218, 219, 224, 237; C. VII 30; C. IX 66, 122; C. X 510; C. XI 500
Abdü'l-Melik C. V 280
Abdü'l-Muttalib C. II 559; C. IV 32
Abdü'l-Vâhid C. I 39
Abdülazîz C. VI 221
Abdülfettâh (Hind şârihlerinden) C. I 39; C. III 328; C. VII 546; C. VIII 482; C. XII 94
Abdülgaffâr, Şeyh C. IX 596
AbdülGafûr C. II 355
Abdülgafûr-ı Lârî C. XI 32
Abdülganî Nâblusî C. VII 219; C. IX 323; C. XIII 267
Abdülgavs C. XII 337, 338, 339
Abdülhak Dihlevî C. V 48
Abdülhâlık Gucdüvânî (k.s.) C. XII 348
Abdülkâdir (k.s.), Şeyh C. VII 119; C. XI 26
Abdülkâdir-i Geylânî (k.s.) (Gavs-ı A'zam) C. I 499; C. II 168; C. VII 120; C. IX 340, 341; C. XI 22, 165; C. XII 257
Abdülkebîr Yemenî, Şeyh C. IX 314; C. X 202; C. XII 59
Abdülkerîm Şehristânî C. X 264
Abdülkerîm-i Yemenî C. IV 395; C. VIII 140

Abdüllatîf C. I 39; C. III 198; C. IX 298
Abdüllatîf, Şeyh C. V 38, 48; C. VII 482
Abdüllatîf Makdisî, Şeyh C. VII 301
Abdülmuttalib C. IV 502; C. VI 120; C. VII 280, 289, 290, 292, 302, 303, 426; C. VIII 40
Abdülvâhid C. XII 354
Abdülvehhâb Şîrâzî, Şeyh C. VII 546
Abdürrahîm C. IX 596
Abdürrezzâk Kâşânî C. XIII 41
Abdürrezzâk-ı Kâşânî C. II 353; C. III 262; C. VI 190
Abdürrezzâk, Şeyh C. V 544
Abîd Dede C. I 28, 29
Acem C. I 42, 175; C. II 103, 104; C. IV 437; C. V 261; C. IX 138; C. X 198; C. XI 110; C. XII 321
Âd kavmi C. I 287, 288; C. II 336, 386, 394, 395; C. IV 151, 229, 342, 351; C. VI 118, 119; C. VII 56, 236; C. VIII 189; C. IX 262, 460; C. XI 448; C. XII 86, 95, 237, 238, 491; C. XIII 254, 255, 256, 295
Adana C. III 25; C. IX 637
Âdem (a.s.) C. I 117, 325, 382, 385, 386, 387, 448, 449, 462, 491, 518, 551, 563; C. II 21, 36, 76, 109, 145, 146, 211, 212, 217, 233, 251, 270, 276, 383, 408, 410, 411, 415, 472, 477, 478, 485, 486, 536, 537, 554, 561; C. III 17, 18, 19, 96, 177, 226, 254, 255, 273; C. IV 10, 12, 87, 88, 116, 123, 133, 184, 185, 186, 218, 222, 224, 242, 249, 323, 379, 400, 431, 479; C. V 169, 208, 209, 288, 339, 340, 341, 573, 609, 624; C. VI 100, 101, 110, 124, 125, 126, 212, 213, 568; C. VII 105, 106, 111, 115, 165, 166, 243, 247, 303, 399, 403, 422, 473; C. VIII 102, 149, 219, 247, 296, 341, 342, 365, 412, 449, 466, 467, 489, 551, 554, 555, 593; C. IX 64, 186, 187, 328, 503, 506, 507, 514, 524, 525, 608, 609, 610, 611, 619, 621; C. X 25, 26, 27, 28, 37, 169, 213, 224, 280, 409; C. XI 64, 102, 144, 405, 430, 445, 446, 448, 449, 577; C. XII 38, 118, 134, 184, 234, 235, 255, 256, 282, 324, 407, 521, 522; C. XIII 187, 286, 287, 321, 328
Âdem Dede C. I 28
Âdem-i kurb C. III 97
Âdem-i Safî (a.s.) C. VI 125, 126; C. VIII 412, 466
Aden C. III 165; C. VII 544; C. X 340, 341; C. XI 386; C. XII 325, 506
Afgânistân C. VIII 401; C. XI 239
Ahî Türk C. I 67; C. VI 122; C. VIII 365
Ahî Türk Hasan C. I 67
Ahmed (a.s.) Bk. Peygamber Efendimiz, Resûl-i Ekrem Server-i âlem C. I 157, 174, 259, 260, 273, 327, 339, 340, 350, 351; C. II 132, 133, 169, 222, 252, 476; C. III 116, 117, 120, 178, 338; C. IV 222; C. V 273, 274, 301, 302, 411, 443; C. VII 245, 280, 284, 291, 297, 298, 456, 457, 559; C. VIII 248, 443, 598, 600, 602; C. IX 180, 413; C. X 91, 218, 545; C. XI 68, 166, 236, 262, 283, 297, 307, 308, 396, 450, 451, 491, 576, 610; C. XII 223, 290, 291, 406; C. XIII 343
Ahmed en-Nâmekî el-Câmî, Şeyhü'l-İslâm C. VIII 163; C. XII 136, 591
Ahmed er-Rifâî, Seyyid C. VII 509; C. IX 596
Ahmed Hadraveyh, Şeyh C. III 125, 131, 134; C. XIII 98
Ahmed Midhat Efendi C. I 113
Ahmed-i Hadraveyh C. III 122
Ahmed Remzî Efendi (Mesnevîhân) C. XII 330
Âişe-i Sıddîka (r.a.) C. II 30, 31, 44, 48, 55, 146; C. IV 423, 424; C. V 374; C. VI 189; C. VII 93; C. X 476; C. XI 234, 235, 240, 241
Aknûn C. XI 504
Akreb (burcu) C. VII 58; C. X 633; C. XI 316
Aksaray C. XII 349
Alâeddîn Âbîzî C. XI 180
Alâeddîn Çelebî C. IV 23
Alâeddîn-i Attâr (k.s.) C. XII 59
Alâeddîn-i Gucdûvânî C. IV 388
Alâeddîn Keykubâd, Sultân C. I 63; C. IV 361; C. VI 316; C. VII 223; C. VIII 284, 511; C. XI 15, 247, 276; C. XI 398
Alâüddin, Mevlânâ C. IX 314; C. X 202
Alevîler C. XII 599
Alî b. Ebî Tâlib, İmâm (k.v) Bk. Aliyyü'l-Murtazâ C. I 99, 157; C. II 129, 135, 150, 298, 300, 395, 419, 491, 492, 497, 498, 501, 504, 507, 511, 517, 518, 523, 524, 526, 544, 548, 550, 557, 560; C. III 106, 224, 228, 235, 241, 295, 305, 347, 437; C. IV 102, 103, 253, 455, 512; C. V 84, 115, 348, 427, 511, 514; C. VI 117, 163, 469, 517, 528; C. VII 113, 164; C. VIII 33, 64, 106, 107, 125, 126, 252, 253, 299, 397, 416, 574, 605; C. IX 103, 104, 400, 626; C. X 73, 136, 188, 218, 443, 503; C. XI 72, 81, 271, 277, 374, 433, 470, 610; C. XII 33, 125, 266, 356, 414, 417, 418, 453, 599; C. XIII 206, 207, 223
Alî b. Ca'fer C. XII 50
Ali Ebu'l-Hasan el-Mağribî eş-Şâzelî C. VIII 172
Alî Hîtî, Şeyh C. XI 22
Ali Vasfî Kurt C. X 31
Aliyyu'l-Kārî C. I 39
Aliyyü'l-Murtazâ, İmâm Bk. Haydar-ı Kerrâr, Şâh-ı velâyet C. II 500, 505; C. III 258; C. VII 112; C. VIII 447, 477, 571
Alman C. VI 635; C. IX 403
Almanya C. IV 362; C. V 180; C. VII 29; C. XII

113; C. XIII 261
Altun C. VI 178, 179
Amerika C. VI 635; C. VII 29
Âmîl b. Şurahbil C. III 401
Âmir b. es-Seken C. IV 317
Ammâr b. Yâsir C. I 486; C. IV 55; C. XI 124; C. XIII 99, 143, 144
Amr Bk. Zeyd C. I 496, 497, 498; C. IV 471, 472; C. V 69, 140, 335; C. VI 111; C. VIII 328; C. IX 489; C. XI 146
Anadolu C. X 84
Ankâ C. XII 429
Ankaravî, Hz. Şârih Bk. İsmâîl-i Ankaravî C. I 28, 29, 39, 47, 48, 64, 81, 140, 256, 503; C. II 44, 51, 58, 81, 87, 142, 150, 174, 185, 186, 245, 252, 272, 288, 297, 308, 358, 365, 370, 395, 443, 454, 521, 522, 523; C. III 43, 45, 59, 61, 73, 78, 84, 93, 110, 115, 123, 186, 198, 224, 229, 234, 240, 246, 274, 285, 290, 296, 308, 311, 323, 324, 338, 350, 360, 365, 380, 390, 405, 410, 415, 419, 425, 444, 446, 485; C. IV 19, 22, 24, 34, 52, 57, 61, 67, 92, 104, 109, 110, 116, 120, 132, 148, 150, 170, 185, 214, 240, 248, 265, 277, 304, 350, 397, 416, 418, 433, 447, 462, 511; C. V 38, 41, 58, 73, 84, 94, 112, 129, 130, 142, 146, 150, 171, 183, 194, 218, 253, 268, 278, 280, 284, 306, 318, 319, 333, 391, 397, 493, 499, 500, 505, 513, 520, 533, 558, 560, 562, 579, 589, 600, 602, 609, 610, 623, 628; C. VI 24, 50, 63, 70, 78, 96, 118, 161, 169, 193, 204, 226, 240, 293, 329, 334, 356, 400, 403, 416, 444, 456, 483, 486, 544, 545, 553, 563, 571, 575, 579; C. VII 23, 61, 166, 188, 198, 212, 230, 232, 270, 277, 286, 300, 321, 327, 330, 341, 369, 482, 508, 513, 514, 515, 530, 534, 549; C. VIII 23, 28, 85, 125, 161, 166, 169, 177, 204, 223, 230, 241, 267, 287, 291, 400, 407, 482, 500, 541, 547, 599, 605, 606, 607, 609, 615; C. IX 38, 92, 138, 155, 157, 171, 176, 275, 284, 293, 301, 335, 449, 457; C. X 26, 47, 55, 93, 132, 198, 224, 321, 390, 392, 416, 453, 468, 497, 505, 527, 565, 570; C. XI 166, 495; C. XII 12, 94, 106, 319, 395, 433, 439, 451, 480; C. XIII 88, 106, 135, 158, 207, 234, 320, 322, 325, 330
Antakya C. III 391; C. VI 151; C. IX 197; C. XI 270
Antakya Kapısı C. XI 270, 271, 272
Antalya C. XIII 154
Arab C. I 67; C. II 66, 103, 104, 105, 106, 279; C. III 185; C. IV 76, 106; C. VI 203, 221, 380, 433, 444, 621; C. VII 275, 280, 282; C. XI 80; C. XIII 34
A'râbî C. II 113, 246, 250; C. VII 223, 224
Arabistan C. II 29; C. III 56; C. VI 188; C. IX 371
Arabistan Yarımadası C. VIII 286
Arablar C. XI 81
Arafât C. XII 174, 177
Arnavud C. IV 106; C. XI 250; C. XII 349
Arslan C. X 634; C. XIII 26
Arslan Mahmûd C. XI 461
Arz-ı Ken'ân C. XII 126
Âs b. Münebbih C. VIII 477
Âs İbn Vâil C. VII 268
Âsaf b. Berhiyâ C. III 315; C. VII 272, 273, 361; C. X 358
Âsâr-ı Atîka Müzesi C. I 29
Ashâb-ı Kehf C. I 191, 327; C. VIII 76, 77
Âsım'ın kızı C. IX 104
Âsiye, Hz. C. III 218; C. V 260; C. VIII 233, 234, 242, 252; C. XIII 210
Âsur C. I 175
Asya C. IV 142, 325; C. V 381; C. VI 635; C. VII 111; C. IX 432; C. XI 543, 560; C. XII 197, 477
Aşkî C. XI 538
Atâ C. XI 306
Attâr, Bk. Ferîdüddîn Hz. C. II 396; C. VII 460, 477; C. IX 373; C. XI 458; C. XII 297, 584
Avc bin Unuk Bk. Ûc İbn Avk C. IV 133
Avrupa C. I 176; C. V 321; C. VI 503, 635; C. XI 479; C. XII 477
Ay C. X 162
Ayasofya C. VIII 587
Ayâz C. III 293; C. VII 265; C. IX 588, 590, 591, 592, 593, 594, 598, 600, 607, 608, 621, 623, 625, 626, 630, 631, 632, 633; C. X 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 28, 29, 30, 32, 37, 38, 343, 344, 357, 358, 359, 383, 384, 405, 406, 460, 461, 481, 570, 576, 577, 578, 583, 584, 585, 586, 587, 606, 608, 619, 623; C. XI 94, 95, 96, 139, 142, 143, 238, 239
Aybek C. X 303, 399
Aynulkudât-ı Hemedânî (k.s.) C. III 178; C. IV 222; C. VI 175, 615; C. VII 461; C. IX 547; C. X 263
Ayyâzî (r.a.) C. X 498; C. X 501, 502, 504
Ayyûk C. XII 410
Azâzîl C. IV 218, 259, 323; C. IX 608; C. IX 610
Âzer C. IX 105, 414, 543, 544; C. XII 74
Âzerbaycan C. IV 432
Azîz Nesefî C. I 79, 87; C. VI 472, 474, 475, 478; C. VII 130, 132, 142, 174, 408, 541; C. VIII 47, 204, 232, 240, 294; C. IX 118; C. X 66; C. XI 48, 157, 176; C. XII 432, 436, 564
Azîzân Alî Râmitenî C. XIII 163
Azrâ C. XII 243, 244
Azrâîl, Hz. (a.s.) C. I 148, 313, 314; C. II 403; C.

V 17, 49, 51, 385, 576; C. VI 345; (a.s.) C. VII 68; C. IX 507, 512, 534, 535, 536, 537, 540, 541, 545, 546, 547, 550, 551, 552; C. X 72, 173; C. XI 40, 135; C. XIII 290, 291, 293, 301, 304, 307

B

Bâbil C. I 217; C. II 390, 397; C. IV 174, 175; C. V 138, 139; C. VI 430; C. VII 362; C. VIII 401, 441; C. IX 222, 223, 224; C. XI 145, 146; C. XII 346; C. XIII 67

Bâbü'l-Mendeb Boğazı C. VII 544; C. X 340

Bâbû't-Tâka C. IX 646

Bağdâd C. II 221, 226, 252, 279; C. III 65, 245, 259, 260, 333; C. V 195, 264, 270, 276, 277, 282, 283; C. VII 119, 521, 530, 557; C. VIII 168, 374, 401; C. IX 346, 347, 387, 526, 528, 646; C. X 536, 613; C. XI 73, 187, 202, 203, 251, 436; C. XIII 44, 103, 113, 114, 123, 136, 137, 138, 143, 144, 159

Bahâeddîn C. XI 409

Bahâeddîn Bahrî C. X 146

Bahâeddîn Sultan Veled (k.s.) C. I 28, 63; C. VII 223; C. XIII 329

Bahreyn C. XI 378

Bahr-i Ahmer C. I 289; C. IV 390; C. VI 36, 84, 118, 171, 321, 497; C. VII 236; C. VIII 446; C. IX 324, 541; C. X 218; C. XI 386; C. XII 325, 353

Bahr-i Kulzüm C. IV 390

Bahr-i Lût C. VII 237

Bahr-i Muhît C. VII 509, 510; C. XII 194, 517

Bahr-i Muhît-ı Atlas C. X 631

Bahr-i Muhît-ı Hindî C. X 631

Bahr-i Muhît-i Kebîr C. X 631

Bahr-i Müncemid-i Cenûbî C. X 631

Bahr-i Müncemid-i Şimâlî C. X 631

Bahr-i Sefîd C. X 631

Bahr-i Siyâh C. X 631

Bahru'l-Ulûm Abdü'l-Alî C. I 39, 486; C. II 238, 322, 342, 367, 392, 444, 458, 520, 523, 549; C. III 169, 198, 201, 229, 230, 274, 290, 304, 315, 338, 365, 410, 416, 444; C. IV 22, 34, 215, 288, 369, 397, 455, 511; C. V 38, 44, 70, 73, 84, 115, 261, 303, 307, 449, 558; C. VI 39, 118, 225, 334, 487, 543, 636; C. VII 126, 170, 262, 281, 327, 373, 421, 516, 559; C. VIII 231, 601; C. IX 50, 53, 214, 284, 335; C. XI 345, 561; C. XII 393, 439

Ba'lbek C. XI 79

Bânâne C. I 176

Basra C. IV 76, 344; C. V 282; C. IX 278; C. XI 187, 188, 346

Batar C. VII 498

Batlamyus C. IV 381; C. VIII 566

Bâyezîd-i Bistâmî Bk. Ebâ Yezîd C. I 67; C. II 109, 213, 275, 342, 466, 559; C. III 65, 77, 122, 259, 333; C. IV 32, 100, 109, 110, 114, 115, 119, 391, 502; C. V 19, 192, 400, 451, 452, 497, 636; C. VI 120, 229, 496, 548, 609; C. VII 21, 169, 408, 426, 532, 533, 537, 540, 541, 543, 545, 546, 556; C. VIII 20, 21, 23, 24, 63, 81, 82, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 100, 176, 482; C. IX 144, 171, 297, 380, 469, 641; C. X 385, 386, 393, 396, 397, 400; C. XI 436; C. XII 100, 118, 204, 368, 432, 468, 544, 545; C. XIII 342

Bâyezîd, Sultân C. VIII 83

Bâyezîd, Şeyh C. X 393

Bazîlidiyen C. I 177

Bedehşân C. VIII 459

Bedir C. I 415; C. II 181, 252; C. VI 431, 432; C. VIII 477; C. IX 62, 263; C. XI 606, 610; C. XII 86

Bedreddîn Ömer C. XII 352

Bedreddin Simâvî C. VIII 555; C. IX 25

Bedreddîn-i Tebrîzî C. IV 420

Beğavî Yezîd ibn Ebî Habîb, İmâm C. II 368

Behlûl C. V 195, 496, 498, 499

Behrâm C. XII 220, 369

Bekâ Efendi C. XII 37

Bekbaruk C. X 384

Bekr C. I 300; C. V 140, 589

Bel'am b. Bâûr C. II 384, 385; C. III 323; C. V 208, 209; C. VI 633

Beldah C. VI 557

Belh C. I 63; C. III 122; C. IV 362; C. VII 204, 248; C. VIII 378, 511; C. X 414; C. XI 250, 560, 561; C. XII 43; C. XIII 32, 98

Belkıs C. III 315, 442, 443; C. IV 499; C. VII 177, 179, 190, 192, 193, 200, 201, 216, 217, 231, 235, 236, 239, 240, 244, 245, 248, 251, 257-265, 271-273, 304, 305, 319, 321, 324, 500; C. VIII 249; C. X 30; C. XII 420, 476

Belyâ bin Melkân C. XI 78

Benâtü'n-na'ş C. VI 593; C. XII 406

Benâtü'n-na'şi kübrâ C. I 356; C. V 531

Benî Amr C. IV 270

Benî Avf C. IV 270

Benî Ganem b. Benî Avf C. IV 270, 272

Benî Hâşim C. II 132

Benî İsmâîl C. I 259

Benî İsrâîl C. I 60, 112, 259, 304, 306; C. II 159; C. III 193, 216, 301; C. IV 53, 68, 69, 144, 178, 179, 429, 489; C. V 234, 235, 238, 239, 244, 250, 254, 256, 294; C. VI 162, 163; C. VIII 149, 152, 155, 266, 295, 296, 299, 349, 446, 454, 463, 495, 542; C. IX 258, 324; C. X 218; C. XI 21, 433, 576, 578, 579, 604; C. XII 47, 86, 167, 192, 268; C. XIII 74, 151

Benî Kinâne C. VI 431
Benî Kureyza C. VI 558
Benî Nadîr C. VI 558
Benî Sa'd C. VII 276, 283
Benî-Esed C. IX 179
Benû Hanîfe C. VII 498
Bereke-i Hemedânî, Şeyh C. VI 175
Beyhakî C. III 354
Beyt C. XIII 156
Beyt-i Makdis C. VII 123, 124; C. VIII 441; C. IX 596; C. XI 436
Beyt-i Muazzam C. XII 264
Bilâl-i Habeşî (r.a.) C. II 31, 35-37; C. V 62-64, 126; C. VI 291-296, 302; C. VIII 521; C. IX 88; C. XI 306-310, 312, 325-327-329, 331, 332, 336, 337, 338, 341, 344, 345, 349-359, 360, 362, 363, 368, 369, 370, 374, 375
Birgivî Mehmed Efendi C. XIII 87, 79
Birinci Batlamyus C. I 175
Bistâm C. VII 532; C. XII 43
Bizanslılar C. VIII 97
Bombay C. XI 16
Bû Saîd C. X 510
Bû'l-Hikem C. III 226
Buda C. II 46
Buhârâ C. V 306; C. VI 338, 339, 367, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 376, 381, 384, 386, 387, 389, 390, 401, 524, 583, 587, 613, 630; C. VIII 483; C. IX 431, 432; C. XII 348, 596, 597
Buhârî C. II 68, 97, 197, 543
Buhtu'n-Nasr C. I 175; C. VIII 441; C. XI 129
Bulgar C. V 381
Burâk C. II 459, 460; C. III 313; C. IV 512; C. VII 174, 175; C. XIII 30, 31
Burhâneddîn Muhakkık-ı Tirmizî (k.s.) C. III 367; C. VI 293; C. XIII 327
Busrâ C. VIII 64
Bü'l-alâ C. XI 140
Bü'l-Hasan C. VII 357
Bü'l-Hikem C. XII 193
C
Câbir İbn Abdullah (r.a.) C. II 68, 320; C. V 471; C. VIII 557; C. XI 165
Ca'fer Bermekî C. II 247, 248; C. VI 457
Ca'fer-i Sâdık C. IV 420; C. VI 448; C. VII 84; C. IX 299
Ca'fer-i tarrâr C. IV 455
Ca'fer-i Tayyâr (r.a.) C. IV 455; C. VIII 64, 65, 79; C. XII 356, 357, 358, 359
Câlinos C. I 91, 215; C. IV 82; C. VI 411, 412, 413, 415; C. VII 92; C. IX 63; C. X 459
Câlût C. VI 30; C. VII 237
Câmî, (k.s.) Mevlânâ C. I 33, 52, 548; C. II 284, 342; C. III 65, 196, 332; C. IV 295, 360; C. V 46, 172, 431; C. VII 30, 62, 186; C. VIII 63, 71, 83, 94, 374, 379, 483; C. IX 327, 454, 638; C. X 333, 517, 518, 577; C. XI 22, 97, 151, 215, 392, 608; C. XII 22, 50, 93, 112, 257, 338; C. XIII 341, 342
Cebel-i Sâlihiyye C. I 44
Cebrâîl, Bk. Cibrîl (a.s.) C. I 339, 518; C. II 476; C. IV 31, 53; C. V 17, 119, 408; C. VI 220, 342, 345, 483; C. VII 437, 455, 558, 559; C. VIII 248, 414, 343, 344, 463, 558, 589; C. IX 49, 112, 118, 119, 329, 506, 507, 510, 511, 513, 518, 533, 535, 538; C. X 199, 431, 432; C. XI 431, 583; C. XII 28, 73, 299, 344, 544; C. XIII 81, 221
Cedy C. VII 58; C. XI 316
Celâl C. VI 348
Celâleddîn C. I 63; C. XIII 222
Celâleddîn Devvânî C. VI 153; C. XIII 231
Celâleddîn Ferîdûn C. IV 420; C. VIII 29
Celâleddîn Süyûtî C. XIII 35
Celâleddîn, Hz. Bk, Mevlâna C. III 367; C. VI 348, 349; C. VII 28
Celîl C. I 176, 177
Cemâleddîn C. XII 287
Cemâlin C. I 177
Cengiz, Cingiz C. II 396; C. XI 215
Cercîs (a.s.) C. XI 306, 307
Cerîr C. VI 219
Cerrâh-ı Mesîhî C. XI 576
Cevzâ C. VII 58
Ceyhun C. II 232; C. VI 386; C. VII 404; C. XI 22, 36, 283; C. XII 144, 530
Cezâir-i Arab C. IV 511
Cibrîl, Bk. Cebrâîl (a.s.) C. I 339, 340, 475; C. II 18, 159, 160; C. III 21, 229, 325, 334; C. IV 69, 281, 401, 414, 466; C. V 18, 618; C. VI 44, 118, 211, 215, 221, 247, 310, 343, 345, 359, 360, 361, 393; C. VIII 11, 255, 376, 419, 463, 464, 526, 590, 593, 594, 599, 600, 602-606; C. IX 472, 508, 509, 510, 512, 514; C. X 557; C. XI 396, 499, 611; C. XII 74, 143, 336, 370
Cercis (a.s.) C. IX 416, 417; C. XI 504
Cuhâ Bk. Cûhî C. X 376, 377, 378, 379
Cuhfe C. XIII 206
Cûhî C. IV 342; C. XIII 179, 180, 181, 182, 188, 189, 190, 192, 194, 200, 201, 204, 205, 206, 212, 213, 214, 215
Cüneyd-i Bağdâdî C. I 57, 67; C. II 40, 206, 395; C. III 258, 486; C. IV 100; C. V 192; C. VI 230, 609; C. VII 548; C. VIII 83; C. IX 357, 411, 438, 469; C. XIII 18
Ç
Çayırlı Medresesi C. VIII 469
Çelebî Alâeddîn C. III 319
Çelebi Celâleddin Ferîdun C. X 146
Çigil C. IV 348; C. VI 457
Çin C. I 343; C. VIII 167; C. IX 237; C. X 127; C.

XI 251; C. XII 477, 584, 594, 621; C. XIII 31, 32, 38, 39, 57, 82, 86, 162, 233
Çînistân C. XIII 44
D
Dâbşelîm C. IV 468; C. VI 113; C. VIII 115, 501
Dahhâk C. XI 306; C. XII 321
Dahûl C. XIII 34
Dâr C. VI 32
Dârâ C. I 219
Dârü's-selâm C. IX 382
Darvân C. V 139, 140; C. IX 483, 484
Dâvûd (a.s.) C. II 270, 341; C. III 57, 147, 255, 300, 411, 412; C. IV 36, 123, 509; C. V 195, 273, 392, 395, 396, 397, 487-489, 514, 613, 628-630, 632, 633, 635-638; C. VI 11-14, 16, 17, 22, 24-27, 29-32, 45, 46, 49, 120, 121, 189, 499; C. VII 123-125, 127, 129, 153, 237; C. VIII 180, 215; C. IX 442; C. X 194, 403, 404; C. XI 297, 594; C. XII 92, 126, 127, 237
Dâvûd-ı Kayserî C. III 29, 234; C. VIII 471; C. XI 72
Debernûş C. III 25
Deccâl-ı Mesîh C. III 81; C. VIII 164, 165; C. XII 255, 256
Dede Ömer Rûşenî C. VIII 377; C. XII 51
Dekûkî C. V 505-508, 511, 512, 514, 519, 520, 522, 524-526, 535, 538-544, 547, 550, 560, 566, 575, 576, 584, 586, 588, 605-610; C. VII 442; C. XIII 244
Delk C. XII 198
Delkak C. IV 142, 143; C. X 423, 424, 425; C. XII 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 216, 217, 221
Delv C. VII 58; C. X 634; C. XI 316
Derî C. VII 212
Dikyânus C. III 25
Dicle C. II 230, 266-269, 271; C. V 41, 277; C. XI 490
Dihyetü'l-Kelbî C. VIII 85; C. X 101
Dimeşk-i Şam C. III 319; C. VI 356; C. VIII 448
Dimene C. V 359
Dimne C. IV 468, 469
Düldül C. IV 512
E
Ebâ Eyyûbe'l-Ensârî (r.a.) C. I 450; C. III 112; C. VII 105; C. XIII 14
Ebâ Hureyre C. XIII 35
Ebâ Yezîd Bk. Bâyezîd-i Bistâmî C. I 57; C. VII 531; C. VIII 79; C. IX 543; C. X 385
Ebâbîl C. I 402; C. II 71, 79; C. IV 425, 426; C. VI 38, 117, 118; C. VII 236
Ebhâz C. IX 346, 347
Ebher C. XII 43
Ebî İkâl Mağribî C. II 342
Ebî Muhammed el-Bağavî C. X 603
Ebi'l-Hasen, Şeyh C. IX 596
Ebrehe C. I 402; C. II 71; C. III 115; C. IV 287, 425; C. VI 117; C. VII 237; C. IX 482; C. XII 264; C. XIII 156, 157, 158
Ebrehe Ibn es-Sabbâh el-Eşrem C. VI 38
Ebtore C. I 176
Ebû Abdullah Dâsitânî C. IX 435
Ebû Abdullah el-Fâsî C. V 46
Ebû Abdullah Hafîf, Şeyh C. IX 47; C. XIII 169
Ebû Ali Dekkâk (k.s.), Şeyh C. VI 317; C. VII 538
Ebû Âmir C. IV 270, 277
Ebû Bekir Kettânî C. VI 190, 230
Ebû Bekir Rebâbî C. IV 36
Ebû Bekir Şiblî C. VI 229
Ebû Bekr-i Rebâbî C. III 435
Ebû Bekr-i Şiblî C. XII 22
Ebû Bekri's-Sıddîk, Hz. C. I 63; C. II 133, 154, 222; C. III 164, 257, 260; C. IV 72, 463; C. VI 80, 145; C. VII 112, 155, 156, 498; C. VIII 106, 251, 416, 605; C. IX 48, 110, 290, 292, 293, 294, 295, 297, 400; C. X 511, 588; C. XI 72, 73, 259-261, 306, 308, 309, 327, 328, 331, 336-338, 343-345, 348-352, 358, 362-364, 366, 370, 433, 610; C. XII 432
Ebû Cafer el-Harrâr C. IX 47
Ebû Cehil C. I 165, 273, 327, 382, 452; C. II 80-82, 132, 154, 189, 385, 409, 559; C. III 226, 393, 443, 444; C. IV 32, 230, 502; C. V 118, 539, 581; C. VI 120, 431; C. VII 111, 112, 245, 246, 268, 426; C. VIII 180, 251, 252; C. IX 263, 392; C. XI 393, 610, 611; C. XII 86, 193, 223; C. XIII 128, 195, 222
Ebû Dâvud C. II 68; C. IV 245
Ebû Derdâ C. IV 41; C. V 471
Ebû Eyyûb Ensârî Bk. Eyûp Sultan C. VI 36
Ebû Hamza-l Bağdâdî C. VIII 237
Ebû Hanîfe Bk. İmâm-ı A'zam C. VI 377; C. XI 496, 497
Ebû Hasan-ı Eş'arî C. IV 214
Ebû Hüreyre (r.a.) C. II 97, 378, 525; C. III 208, 477; C. IV 16, 21, 77, 116, 275, 276; C. VII 230; C. VIII 127, 203, 454; C. IX 287; C. X 221, 222, 319; C. XII 241, 434, 518
Ebû İshâk C. IV 214; C. VI 229
Ebû Leheb C. III 131, 342; C. IV 230, 418; C. V 193, 443, 538, 539; C. VI 37, 38, 586; C. VIII 251, 252; C. IX 370; C. XII 65, 354
Ebû Medyen Mağribî C. II 38, 543; C. IV 184, 295; C. V 524, 544; C. XII 582
Ebû Muhammed C. XII 616
Ebû Muhammed el-Begavî C. VIII 471
Ebû Muhammed Haffâf C. XII 615, 617
Ebû Mürre C. V 189
Ebû Mûseylem C. I 174; C. VII 497, 498
Ebû Nüvâs C. VIII 70

Ebû Sâbit Muhammed b. Abdülmelik et-Tûsî ed-Deylemî C. XII 330
Ebû Saîd Ebu'l-Hayr, Şeyh C. VIII 339; C. IX 646; C. X 511; C. XI 174, 436; C. XIII 44
Ebu Saîd el-Hudrî C. IX 164
Ebû Seleme C. III 190
Ebû Sûfyân C. IV 211; C. V 443; C. VI 431
Ebû Tâlib C. VIII 64; C. XI 80-82
Ebû Tâlib Mekkî C. X 470; C. XII 236
Ebû Türâb Bk. Ali b. Ebî Tâlib C. II 511
Ebû Yezîd Bk. Bâyezîd-i Bistâmî C. IV 391
Ebû Yûsuf ve Muhammed C. XI 496
Ebû Zer Gıfârî (r.a.) C. II 441; C. VI 615
Ebû'd-Derdâ C. IV 245; C. XI 532
Ebu'l-Abbâs (k.s.) C. XII 52
Ebû'l-Abbâs Demenhûrî, Şeyh C. IV 111; C. XII 69
Ebu'l-Abbâs el-Mürsî C. VII 119
Ebü'l-Abbâs et-Tancî, Şeyh C. IX 596
Ebu'l-Abbâs Harîrî, Şeyh C. VIII 523
Ebu'l-Abbâs Kassâb Âmülî C. III 194; C. VIII 75, 339; C. IX 435; C. XI 203, 436
Ebu'l-Alâ Maarrî C. V 215, 216
Ebû'-Leys C. IV 143
Ebu'l-Fazl, Şeyh C. X 333
Ebu'l-Fazl Yûsuf C. X 73
Ebu'l-Gusn C. X 376
Ebu'l-Hasan C. VII 338, 339, 540, 542; C. VIII 22, 23; C. XII 44, 48, 49, 51-53, 55, 62, 65, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76
Ebu'l-Hasan Gûrî C. I 234
Ebu'l-Hasan Harakânî, Hz. (k.s.) C. I 469; C. IV 109, 339; C. VI 495; C. VII 531, 541, 545, 546; C. VIII 20, 21, 24, 140, 482; C. IX 435, 469; C. XI 484; C. XII 43, 50, 55, 118, 412, 521; C. XIII 96
Ebu'l-Hasan Şâzelî C. II 267; C. IV 310; C. VII 418; C. XII 52
Ebu'l-Hasen Alî C. VII 509
Ebu'l-Hayr Tînâtî (k.s.) C. V 436, 437, 445-448, 451-454, 494; C. VI 170; C. IX 196, 197
Ebu'l-Hikem C. I 452; C. III 226; C. IV 230
Ebu'l-Hüseyin Nûrî C. VIII 237; C. X 417, 418
Ebu'l-Kāsım Kasrî C. V 172
Ebu'l-Kāsım-ı Gürgânî C. XI 174
Ebu'l-Kāsım-ı Kusrî C. XII 338
Ebu'l-Mecd Mecdûd b. Âdem C. I 572
Ebu'l-Vefâ C. I 67; C. VII 171
Ebu'l-Vefâ Ahî Türk C. II 428
Ebu'l-Vefâ Bağdâdî, Şeyh C. I 67
Ebu's-Suûd Efendi C. XII 601
Ebû't-Tufeyl C. VIII 574
Ebu-Saîd Ebu'l-Hayr C. VIII 140
Ebü'l-alâ C. XI 141
Edirne C. VIII 91
Efdalüddîn Hâkānî C. II 213; C. V 315; C. VI 496; C. VIII 337; C. IX 237
Eflâdus C. II 542
Eflâkî C. XI 398
Eflâtûn C. I 91; C. V 150, 395; C. VIII 20; C. X 596; C. XIII 82
Eflâtûnîler C. I 177
Eflûn C. XI 307
Ehrimen C. II 34, 46, 541; C. VII 366, 368; C. VIII 113, 507; C. XII 290
Ekmelüddîn Tabîb, Mevlânâ C. VI 222
Elbistan C. V 236
Emevî C. IX 216
Emîn, Halîfe C. VI 636
Emîr Hüseynî C. I 528; C. II 302
Emir Hüsrev C. VII 452; C. IX 602
Emîr Pervâne C. VII 472; C. VIII 42; C. XII 24; C. XIII 327
Emîr Sultân C. IV 146
Endülûs C. VII 531; C. VIII 322, 483
Enes b. Mâlik C. I 238, 306; C. III 208; C. IV 197; C. V 471; C. VI 192, 193, 194, 195, 287; C. VIII 198; C. X 356; C. XII 266, 370, 477
Enîs C. XI 239
Enverî C. II 248
Ernst Haeckel C. I 127
Erzincân C. XIII 225
Erzurum C. VIII 284
Esed C. VII 58; C. XI 316
Esedullâh C. V 511
Eseniyen C. I 176
Esmâ binti Umeys C. X 218
Esved b. Ka'b C. XI 610
Eşâire C. III 265, 275
Eşref C. III 98
Eşref-i Rûmî C. V 497; C. VI 325; C. VII 518; C. VIII 346; C. X 602; C. XIII 55
Etrâk Bk. Türk C. XII 349
Evhadüddîn Kirmânî, Şeyh C. II 426; C. VI 588; C. III 196; C. VIII 77; C. IX 454
Evlâd-ı Müderris C. X 146
Evs C. IV 490, 493
Eymen vâdîsi C. IV 282
Eyüp Sultân C. VI 36; C. XII 601
Eyyûb (a.s.) C. I 486; C. II 63; C. V 132; C. VI 37; C. X 255, 475, 478, 620; C. XI 302; C. XIII 302, 303
Eyyûbî Mehmed Zekâî Dede C. III 34

F

Fahreddîn C. I 410
Fahreddîn-i Irâkî C. VII 438; C. VIII 77; C. IX 151
Fahreddîn-i Râzî C. I 46-48, 167, 410, 411; C. V 214; C. VII 27; C. VIII 88, 471; C. X 603-605; C. XII 19, 52, 92, 450, 531, 591; C. XIII 17, 64, 69
Fahreddîn-i Sivâsî C. VII 529; C. X 146
Fahrü'l-mürselîn (s.a.v.) Bk. Peygamber Efendimiz, Muhammed (a.s.) C. VII 235

Faraklît, Fâriklîtâ C. IV 80
Fâris İsâ-yı Bağdâdî C. XIII 18
Fârisî C. IV 73
Fârûk C. III 260; C. VI 400; C. X 635
Fasîh-i Mevlevî C. VI 277
Fâtıma, Hz. C. II 511; C. III 479
Fâtih Sultân Mehmed Câmii C. I 381; C. XII 36, 49, 56
Ferec C. XI 110, 111, 113, 115, 116
Ferhad C. V 78; C. IX 404; C. X 144
Feridüddîn Attâr Bk. Attâr C. I 65, 87, 482; C. II 395; C. III 141; C. V 284, 385; C. VI 190; C. VIII 126, 443; C. IX 16, 452; C. X 91, 330, 498, 525; C. XI 215, 459; C. XII 50, 225, 317, 444, 468
Ferkad C. XII 11, 406, 407
Ferkadân C. XII 12
Fezâre C. X 376
Fırat C. II 232; C. X 201, 620; C. XI 346
Filibeli Alâeddîn Ali Çelebi C. VIII 115
Filistin C. I 175; C. II 180; C. XI 306, 504
Fir'avn C. I 56, 60, 71, 73, 215, 216, 219, 272, 276, 289, 304, 371, 373, 487, 488, 519, 556, 562; C. II 153, 154, 155-158, 160, 165, 167, 189, 210, 284, 336, 340, 385, 519; C. III 55, 103, 115, 137, 216, 217, 218, 256, 393; C. IV 53, 55, 68, 134, 188, 230, 298, 305, 306, 342, 347; C. V 28, 29, 40, 69, 70, 216, 217, 218, 232-235, 237-240, 242-245, 247, 249, 250, 252-257, 260-264, 281, 285, 287-293, 295, 310, 312, 314, 318, 331-333, 416, 455-457, 462, 463; C. VI 36, 118, 119, 121, 171, 275, 366, 400; C. VII 29, 236, 312, 313, 358, 359, 360, 361, 478, 486, 487; C. VIII 18, 19, 78, 147-149, 151-157, 160-162, 164, 165, 174, 175, 180, 182, 183, 185, 187-191, 198-203, 205-207, 210-212, 223-225, 227, 228, 232-235, 241, 242, 251, 252, 266, 267, 270-273, 282, 283, 291-293, 295, 299, 308, 348, 349, 406, 434, 493, 494, 497, 499, 521, 537, 541-543, 547-549, 608; C. IX 153, 163, 168, 246, 262, 335, 412, 578, 620, 645, 646; C. X 118, 183, 218, 310, 330, 331, 379, 380, 504, 505, 544, 595-601; C. XI 28, 86, 173, 282, 283, 306, 307, 382, 447, 603, 604; C. XII 85, 86, 134, 167, 268, 346, 355, 377, 502, 539; C. XIII 131, 142, 150-152, 267, 270, 306
Fir'avnî C. VI 365
Fir'avnlar C. II 336
Firdevs C. V 41; C. XII 380
Firdevsî C. IV 442; C. VIII 501
Fransa C. I 292; C. VII 29; C. VIII 310; C. XII 113
Fransız C. VI 635
Fudayl b. Iyâz (k.s.) C. VII 460, 461; C. X 330, 331
Fuzûlî C. XIII 40

G

Gadîrhum C. XIII 206
Gâlib-i Mevlevî, Şeyh C. II 164; C. VII 214
Ganem Dede C. I 28
Gâtfer mahallesi C. I 142
Gaznîn C. IX 597; C. X 185, 190, 191
Gazzâlî, İmâm C. I 548; C. II 384; C. III 65, 88, 270, 332; C. IV 50, 98; C. VII 60; C. VIII 139, 374, 446; C. IX 413; C. X 348; C. XII 51
Gelibolu C. XIII 163
Gelibolulu Zaîm Mehmed Çelebi C. XIII 163
Geş C. IX 140
Geylân C. XI 412
Giyâseddîn Keyhüsrev C. V 236
Gird-i kûh C. VIII 88
Grey C. XIII 138
Guz C. IV 325; C. IX 42
Guz Türkleri C. IX 341
Gülhâne C. VIII 587
Gülşenî C. VIII 377
Güneş C. VII 162; C. VIII 456; C. X 162
Gürc C. V 293
Gürcü C. V 293
Güştâsb C. XI 561

H

Habbân C. XII 509
Habeş C. IV 76, 287; C. V 261; C. VI 38, 292; C. XIII 265
Habîb Efendi C. IV 381
Hâbîl C. VII 375, 376; C. VIII 296; C. XII 84; C. XIII 187
Haccâc Yûsuf es-Sakafî C. V 280, 281; C. IX 216; C. X 449
Hâce Abdülhâlık-ı Gucdüvânî C. VI 529
Hâce Alâeddîn C. IV 395
Hâce Eyyûb C. II 454
Hâce Hâfız Şîrâzî (k.s.) C. I 50, 521; C. II 239, 249, 276, 373, 420; C. IV 18, 149; C. V 26, 382; C. VI 57, 420, 530, 635; C. VII 534; C. VIII 309; C. IX 257; C. X 27, 271, 620; C. XI 533, 579, 603; C. XII 81, 225, 283, 543
Hâce Muhammed Ali Hakîm Tirmizî C. IX 302
Hâce Muhammed Bahâüddîn Şâh-ı Nakşbend (k.s.) C. XII 348
Hâce Muhammed Pârsa C. I 45; C. II 358; C. III 376
Hâce Şemseddin Muhammed el-Kûsevî el-Câmî C. X 167
Hâce Ubeydullah (k.s.) C. VIII 511
Hâce Yûsuf Hemedânî C. VIII 222
Hâcegân C. VI 43
Hâcegî C. XII 12
Hâce-i Türkistânî C. XIII 283

Hacı Bayram Velî C. VIII 91
Hacı Halîfe el-Kastamonî C. XII 595
Hacılar Yolu Bk. Kehkeşan C. VI 614
Hâkim C. II 501
Hakîm Senâî C. I 65, 87, 527; C. II 49, 208, 416; C. IV 316; C. V 60, 309; C. VI 103, 355, 486, 504; C. VII 445, 453, 454; C. VIII 222, 342, 468; C. IX 373, 460, 599; C. X 190, 248, 461, 597, 621; C. XI 253, 374; C. XII 83, 276, 351, 440, 450, 528; C. XIII 240, 349
Hakîm Sûzenî C. X 401
Halâviye Medresesi C. X 39
Haleb C. VII 194; C. X 39, 49; C. XI 270, 272
Hâlid b. el-Velîd C. VIII 65
Halîme C. VII 276-283, 285-287, 289, 301
Hallâc-ı Mansûr Bk. Mansûr Hallâc C. I 134, 546; C. II 546; C. III 35, 65; C. V 193; C. VI 381, 609; C. VIII 79, 229, 337; C. IX 347, 438, 646; C. XII 14, 42, 408; C. XIII 59
Hâmân C. I 371; C. IV 151; C. V 333; C. VII 358-361, 478; C. VIII 233, 242, 251, 252, 266, 267, 269-274, 276, 282, 283
Hamel C. III 440; C. VII 58; C. IX 141; C. X 139; C. XI 316, 359, 360, 557; C. XII 52
Hamîdüddîn-i Aksarâyî C. IV 146
Hâmûn C. XIII 151
Hamza (r.a.) C. II 146; C. VI 267, 269, 270; C. VII 498; C. X 497; C. XI 565, 566, 610
Harakân C. VII 532, 540, 541; C. XII 43, 44, 412
Harb C. IV 211
Harem C. VII 538
Harem-i Şerîf C. VI 190, 552; C. VII 277
Hârezm C. I 410; C. VI 321; C. IX 291; C. X 604; C. XII 482
Hârezmşâh (r.a.) Bk. Muhammed Hârezmşâh C. IX 294, 295; C. XII 202, 449, 450, 451, 455, 474, 475, 479, 481, 485, 498
Hâris C. VI 432-435
Hâris b. Hişâm C. I 64
Hâris b. Umeyr C. VIII 64
Hâris bin Hâşim C. VI 431
Harîsîler C. I 176
Hârûn (a.s.) C. I 71; C. II 171; C. III 323; C. IV 53; C. V 69, 218, 281, 292, 314, 333; C. VI 636; C. VII 608, 613; C. XI 618; C. XIII 142
Hârûn er-Reşîd C. V 195; C. III 260; C. VI 636; C. VIII 143; C. V 496
Hârût C. II 390, 391, 397, 399, 413, 414; C. IV 174, 175; C. V 138, 139, 222, 223, 229, 451; C. VI 430; C. VII 362; C. VIII 256, 413; C. VIII 401; C. IX 222, 223; C. X 359, 360, 455, 456, 621; C. XII 345; C. XIII 67
Hasan C. VII 358; C. XI 226; C. XIII 26, 27
Hasan bin Hamevî C. IX 47
Hasan ibn Muhammed es-Sabbâh C. VI 448
Hasan ibn Muhammed ibni Hasan C. I 57
Hasan Sâhib C. I 39; C. VII 161, 515
Hasan Vâiz C. VIII 115
Hasan (vezîr) C. VII 366
Hasan, İmâm (a.s.) C. IV 248; C. VI 168; C. XIII 123
Hasan-ı Basrî C. IV 214, 248; C. V 412; C. VI 469
Hasan (hasîs) C. VII 366
Hassân (r.a.) C. VII 350
Hâtem-i Asamm C. III 381
Hâtem-i enbiyâ (a.s.v.) Bk. Muhammed, Mustafâ (a.s.) C. I 296, 406, 444, 518, 519, 551; C. II 23; C. IV 24, 26, 208, 299, 307, 368, 376, 484, 488; C. VII 294, 426; C. VIII 29; C. IX 517; C. X 250; C. XI 237, 343, 345, 599; C. XII 38, 300, 431
Hâtem-i Tâî C. II 102; C. III 132; C. X 226; C. XI 71; C. XII 352, 430, 431, 456
Hâtıb b. Beltea C. III 456
Hatîm C. VII 277, 278, 279, 280, 286
Havârîyyûn C. XI 306
Hâvend-ı Tahûr C. XII 544
Havmel C. XIII 34
Havvâ C. I 387; C. II 145, 146; C. III 19; C. IV 184, 242; C. V 339, 340; C. VI 125, 126, 568; C. VII 111, 399; C. VIII 554; C. IX 186; C. XI 144, 445; C. XIII 187, 321
Hayber C. III 347; C. V 166; C. VI 558; C. V 166; C. VI 517; C. X 503
Haydarâbâd Dekken C. V 47
Haydar-ı Kerrâr Bk. Alî b. Ebî Tâlib, Şâh-ı Velâyet C. VI 517; C. X 503
Hazır, Hazr Bk. Hızır C. XI 78
Hazrec C. IV 490, 493
Hebenneka C. V 96, 216
Hendek C. VI 117, 388; C. X 218
Herakl C. VIII 224
Herat C. VIII 163, 167; C. X 331, 332, 334, 604; C. XI 73, 250; C. XII 592
Herî C. X 332
Herod C. I 175
Herodotlar C. I 176
Hıbbân, Hz. C. VI 286
Hırkân C. VII 532
Hıtâ C. V 191; C. X 268; C. XI 543, 544, 545, 551, 558
Hızır (a.s.) C. I 158, 159, 477; C. II 201, 300, 301, 302; C. III 133, 134; C. IV 110, 114, 377, 378, 390, 422, 443, 446; C. V 67, 68, 199, 482, 515-519; C. VI 73, 114, 190, 487, 625; C. VII 52, 207, 421; C. VIII 147, 278, 445; C. IX 14, 149, 190, 250; C. X 470; C. XI 54, 78, 79, 124, 203, 379, 436, 498; C. XII 54, 57, 231, 232, 421; C. XIII 329
Hicâz C. IV 395; C. X 349; C. XI 306, 308; C. XII

86
Hiksoslar C. XII 376, 377
Hilâl, Hz. (r.a.) C. XI 325, 326, 327, 369, 373-375, 381, 385-387, 390, 391, 392, 394-397, 402
Hilâlî Efendi C. VIII 116
Himalaya C. IV 181
Himmetî Dede C. VIII 362
Hind Bk. Hindistan C. I 64, 140, 343; C. II 285, 441; C. III 482; C. IV 211; C. VII 185; C. VIII 167, 375, 501; C. IX 237; C. XI 460
Hind şârihleri C. I 459; C. II 102, 107
Hindî C. VII 212
Hindîler C. I 51
Hindistan Bk. Hind C. I 33, 39, 314, 466, 478, 479, 494, 553, 554; C. II 47; C. III 56, 293; C. IV 114, 468, 474, 475, 479; C. V 35, 46, 47, 313; C. VI 95, 477, 478, 503, 635; C. VII 29, 162; C. VIII 115, 373, 374, 378, 379, 380; C. IX 161, 237, 563, 599; C. XI 459, 623; C. XII 477, 514, 515
Hindli C. XIII 265
Hindû C. II 133, 244, 441; C. XI 459
Hirâ Dağı C. I 343; C. X 218, 431; C. XII 477
Horasan C. III 122; C. VI 339; C. VII 218, 532; C. VIII 608; C. IX 42, 387, 597; C. X 331, 332; C. XII 43, 450; C. XIII 44
Hoten C. IV 215; C. V 347; C. IX 237; C. X 126
Hûd (a.s.) C. I 287; C. II 386; C. III 323; C. IV 327; C. VI 37, 118; C. VII 56; C. XII 86, 95, 96; C. XIII 259, 295, 296
Hudâvendigâr, Hz. Mevlâna C. II 290, 292, 327, 549; C. IX 20, 627; C. X 90; C. XI 401; C. XII 92
Hudeybiye C. II 301; C. VI 556, 557, 558, 576, 577; C. IX 257, 258; C. XI 71
Humeyrâ C. II 31, 146
Huneyn C. VI 388
Husrev C. IX 403
Husrev-i Pervîz C. VI 210
Hût C. VII 58; C. X 634
Huveylid'in kızı Hadîce C. XIII 210
Huzeyfe C. IV 21
Huzeylî C. VIII 101
Hûzistan C. IX 346
Hüdâyî, Hz. (k.s.) C. III 214; C. VI 347; C. VII 137, 172; C. VIII 428; C. IX 128; C. X 518; C. XI 232
Hüsâmeddîn Çelebi C. I 28, 30, 33, 40, 42, 43, 65-68, 87, 129, 131, 132, 134, 196, 364, 506, 545, 546; C. II 202, 290, 291, 428, 562-564; C. III 11-14, 75, 76, 315, 320, 431; C. IV 94, 127, 129, 130; C. V 15, 19-21, 223, 460, 556, 557, 559-561, 566; C. VI 122, 630; C. VII 17, 19-24, 28, 29-31, 227, 229, 300, 482; C. VIII 69-71, 356, 365, 398, 491-493, 583, 607-612; C. IX 19-25, 27-31, 342, 596; C. X 90, 145, 439, 538; C. XI 15, 43, 77-79, 95, 103, 231, 325, 361, 400-402, 623; C. XII 26-29, 32-34, 284, 504, 578; C. XIII 129, 225, 326
Hüsâmeddîn-i Erzincânî C. XII 191; C. XIII 224, 225
Hüsâmî-nâme C. XI 16
Hüseyin C. XIII 26, 27
Hüseyin bin Hameviyye C. IX 47
Hüseyin Efendi C. X 627
Hüseyin, İmâm (r.a.) C. IV 104; C. IX 526; C. XI 270, 271, 273, 274, 275, 276; C. XII 215
Hüseyn-i Hârezmî C. III 331; C. IV 504; C. V 73
Hüseyn-i Meymendî C. XII 55
Hüsrev C. IX 404; C. X 144, 145
Hüzeyl C. VIII 40, 41, 55, 98; C. XIII 250
Hüzeylî C. VIII 55, 61, 100, 102

I

Ilgın Kaplıcaları C. I 30
Irak C. II 553; C. V 278, 279, 282; C. VII 511, 517; C. VIII 167; C. XI 349
Irbâz b. Sâriye C. IV 211

İ

İblîs C. I 117, 165, 196, 219, 296, 325, 330, 448; C. II 82, 218, 235, 294, 361, 362, 381-385, 408-411, 486, 536, 537, 554, 555; C. III 21, 48, 53, 54, 55, 82, 88, 177-181, 183, 225, 226, 231, 316, 366, 428, 450; C. IV 87, 88, 185, 192, 211-219, 222-229, 231-233, 236, 237, 239, 241-244, 246, 247, 255, 256, 259, 260, 261, 323, 324, 403, 425, 431; C. V 189, 208, 209, 288, 609, 624; C. VI 47, 100, 101, 110, 125-127, 212, 213, 431, 432, 435, 439, 512-515, 633; C. VII 111, 247, 294, 366, 399, 400, 401, 403, 421, 461, 472, 473, 501, 502; C. VIII 102, 108, 138, 235, 257, 258, 320, 464, 466-468, 479, 489, 513, 514, 516, 539, 540, 576; C. IX 103, 158, 175, 186-188, 266, 267, 306, 320-327, 393, 482, 516, 517, 604, 608-610, 612, 613, 619-621; C. X 80, 121, 168, 169, 213, 263, 265, 275, 277, 302, 409, 604; C. XI 64-66, 101, 102, 144, 145, 381, 382, 423, 424, 445; C. XII 53, 83, 84, 86, 323, 324, 389, 390, 402, 418, 522, 562; C. XIII 187, 221, 222, 346
İbn Abbâs (r.a.) C. I 157; C. II 252; C. IV 163, 214, 215; C. V 471, 536; C. VI 469; C. VIII 218, 415; C. XI 115, 124, 136, 306, 320; C. XII 306
İbn Acûz C. IX 104
İbn Asâkir C. II 368
İbn Atâ C. IX 411
İbn Cevzî C. II 501
İbn Fâriz C. I 548; C. IV 450; C. VIII 85, 374; C.

X 517
İbn Hallikân C. V 84
İbn Mâce C. XIII 207
İbn Mes'ûd (r.a.) C. I 157; C. IV 214; C. VI 284, 469; C. IX 108; C. XI 439; C. XII 619
İbn Mülcem C. II 523, 525, 526, 544, 548, 549; C. XI 277
İbn Nahvî C. XIII 118
İbn Ömer C. IV 236, 248
İbn Sa'dân C. XII 615
İbn Sekkâ C. VII 119
İbn Sînâ C. V 549; C. VII 159, 160, 267; C. VIII 472, 476; C. IX 26; C. XII 94
İbn Übey C. VIII 107
İbn-i Ahî Türk C. I 57
İbn-i Çavuş C. X 410
İbn-i Ömer C. VIII 381
İbrahim, Şeyh C. X 429
İbrâhîm (a.s.) Halîl İbrâhîm, Halil, Halîlullah C. I 156, 179, 195, 220, 371, 274, 289, 351, 483, 499, 518, 556; C. II 75, 79, 189, 199, 383, 487; C. III 39, 101, 123, 161, 255, 429, 430, 451, 456; C. IV 11, 110, 111, 117, 151, 331, 392; C. V 19, 39, 120, 258, 273, 297, 387, 567, 568, 573, 619; C. VI 37, 188, 194, 460, 469, 483; C. VII 237, 245, 303, 332, 333, 335; C. VIII 179, 307, 343, 344, 520, 592; C. IX 28, 29, 90, 91, 145, 146, 158, 160, 163, 265, 319, 400, 414, 416, 417, 423, 424, 503, 544; C. X 137, 179-181, 224, 463; C. XI 44, 134, 304, 326, 430, 447, 467, 561, 562; C. XII 31, 43, 63, 74, 84, 85, 126, 135; C. XIII 33, 77, 78, 129, 177, 290, 304, 305, 306, 345, 348
İbrâhim b. Ahmed b. Mevlid es-Sûfî er-Rakkî C. X 201
İbrâhîm b. Edhem C. I 63; C. III 259; C. IV 362, 363, 365, 369, 401, 402; C. VII 204, 218, 219, 220, 248, 249, 250, 252; C. VIII 378, 379; C. X 457; C. XI 561; C. XIII 32, 35, 176
İbrâhim Hakkı C. X 583
İbrâhîm Halîl C. XII 567
İbrâhîm Havvâs C. VI 625
İbrâhîm-i Gülşenî C. VIII 377; C. XII 51
İbrâhîm-i Şuttâr (k.s.) C. XI 223
İbrâhîm-i Zerdüşt C. XI 561
İdrîs (a.s.) C. II 201; C. III 257; C. V 341; C. VII 374; C. VIII 255, 256; C. X 194; C. XI 253, 599; C. XII 341, 342, 343
İfrît C. VII 271; C. IX 80, 81; C. XIII 221
İkrime (r.a.) C. I 157; C. II 409; C. VI 163, 469; C. XI 78
İlyâs C. II 201; C. XI 79
İmâdü'l-Mülk C. VIII 331, 335, 336, 343, 344, 346; C. XII 449, 450, 455, 456, 458, 459, 460, 473, 474, 475, 480, 481, 485, 486, 494, 497, 498
İmâm Münâvî C. XIII 35
İmâmeyn C. XI 497
İmâm-ı A'zam Bk. Ebû Hanîfe C. I 157; C. III 381; C. IV 392; C. V 587; C. VI 469; C. IX 29, 298
İmâm-ı Ahmed Hanbel C. IV 211; C. VI 377
İmâm-ı Buhârî C. XII 477
İmâm-ı Ca'fer-i Sâdık (r.a.) C. I 157; C. VI 469, 491; C. XI 53
İmâm-ı Haremeyn C. VIII 471; C. X 603
İmâm-ı Mâlik C. VI 377
İmâm-ı Muhammed C. VI 382
İmâm-ı Rabbânî, Ahmed Sirhindî C. VIII 139, 147, 447; C. XII 51, 59; C. XIII 95
İmdâdullah Çiştî (k.s.) C. I 30, 39, 503, 526; C. II 53, 101, 238, 287, 316, 393, 395, 444, 458; C. III 73, 105, 198, 201, 290, 311, 323, 338, 415, 444, 446; C. IV 34, 171, 175, 215, 397, 462, 511; C. V 44, 73, 84, 171, 303, 307, 449, 493, 528, 629; C. VI 39, 334, 356, 436, 437, 444, 487, 636; C. VII 126, 161, 262, 508, 515, 516, 559; C. VIII 94, 231, 447, 571, 601; C. IX 50, 214, 335, 451, 604, 605; C. X 26, 27, 50, 390; C. XI 561; C. XII 13, 418, 439; C. XIII 206, 322
İmrân C. V 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 256, 257; C. VIII 149, 151
İmrân'ın kızı Meryem C. XIII 210
İmruü'l-Kays C. V 112; C. XIII 34, 35, 36, 37, 38, 54, 55
İngiliz C. V 313; C. VI 635
İngilizler C. I 562; C. VI 503
İngiltere C. IV 362; C. V 180; C. VII 29; C. IX 136; C. XII 113, 429; C. XIII 261.
İran C. I 31; C. V 553; C. VIII 326, 501; C. IX 389, 508; C. X 75; C. XI 273, 561; C. XII 280; C. XIII 234, 261
İrâh-ı kadîm C. IX 168
İrem C. X 94
İsâ (a.s.) Bk. Mesîh İsâ C. I 113, 114, 176-178, 181, 185, 201, 208, 209, 215, 224, 241, 242, 259, 261, 270, 275, 290, 351, 480, 519, 528, 574; C. II 18, 172, 189, 201, 251, 413, 414; C. III 45, 57, 59, 104, 136-138, 139, 151, 235, 256, 257, 391, 392; C. IV 20, 22, 23, 80, 85, 208, 233, 465, 466; C. V 93-95, 104, 169, 216, 339, 340, 474, 538, 562, 573; C. VI 52-56, 58, 59, 215, 288, 308, 360, 460, 495, 497, 527, 560, 571; C. VII 50, 51, 311, 335, 422, 437; C. VIII 29, 93, 106, 114, 164, 255, 261, 365, 514, 533, 613, 619; C. IX 104, 105, 318, 369, 385, 399, 426, 440, 442, 503; C. X

136, 150, 164, 224, 250, 406, 407, 416, 557; C. XI 67, 68, 129, 164, 172, 183, 306, 307, 393, 395, 396, 397, 430, 434, 469, 576, 583, 597, 598; C. XII 28, 135, 176, 178, 333, 334, 336, 459, 606; C. XIII 51, 74, 149, 154, 155, 210, 221
İsâ Mesîh Bk. Mesîh İsâ (a.s.) C. V 387; C. XII 236
İsâ Rûhullâh C. XII 187
İshak (a.s.) C. I 157; C. I 157; C. III 124, 255; C. V 567, 568; C. VI 469, 470; C. XI 320, 447; C. XII 184; C. XIII 33, 267, 316
İshak bin Muhammed C. VII 531; C. VIII 322, 483
İshâk Efendi, Hoca C. I 343; C. XII 477
İskender-i Kebîr (Zü'l-Karneyn) C. I 175, 219, 285; C. II 529; C. III 27; C. VIII 574
İskenderiyye C. IV 512
İsmâîl (a.s.) C. I 156, 157, 197; C. III 124, 255; C. V 567; C. VI 37, 448, 469; C. XI 320, 447; C. XII 183, 184; C. XIII 33, 267, 316
İsmâîl-i Ankaravî Bk. Ankaravî, Hz. Şârih C. I 27, 28; 41, 46, 369, 518, 548; C. II 26, 107, 133, 168, 343, 363; C. III 168, 169; C. IV 506; C. V 92, 115, 188, 333, 581; C. VI 225; C. VII 134, 160, 410, 418; C. VIII 99, 329, 402, 457; C. IX 87, 164, 415, 452, 516, 631; C. X 54, 73; C. XI 222, 317, 413; C. XIII 119
İsmâîl-i Kasrî, Şeyh C. XIII 144
İsmâîl Hakkı C. XIII 233
İsmâîl Nevvâb C. IX 596
İsmet-i Buhârî C. III 383; C. V 202; C. XII 613
İspanya C. XI 576
İsrâfîl (a.s.) C. I 36, 190; C. II 17, 236; C. III 337; C. V 17; C. VI 316, 327, 345, 609; C. VII 220, 251, 427; C. IX 225, 442, 507, 510, 511, 525, 526, 527, 532, 533, 535, 538; C. X 614; C. XI 219, 220; C. XII 92
İsrâîl C. V 234
İsrâîliler C. V 235, 237, 238, 240, 244, 250, 254; C. VI 171
İstanbul C. VIII 83; C. IX 488; C. XI 547; C. XII 519; C. XIII 119, 163
İsviçre C. VII 29; C. XII 113
İzzeddin Erzincânî, Mevlânâ C. X 146

K

Kâ'be C. I 402; C. II 303, 410; C. III 260, 485; C. IV 109, 110, 113, 115, 116, 117, 287, 406; C. V 299; C. VI 38, 194, 609; C. VII 149, 167, 245, 274, 276, 277, 289, 290, 292, 302, 332, 333; C. IX 298, 482; C. X 349; C. XI 299, 301; C. XII 61, 174, 190, 264, 265, 280; C. XIII 34, 80, 128, 156
Kâ'be-i savâb C. VII 227
Ka'bü'l-Ahbâr C. VIII 211
Kâbil C. V 226
Kâbil C. VII 375, 376, 377; C. VIII 296, 401, 413; C. XI 239; C. XII 84; C. XIII 187
Kâbilli C. VIII 404, 405
Kadızâde (Kâdıoğlu) C. X 626, 627; C. XII 53
Kâf dağı C. II 299; C. VII 250, 255, 422; C. XII 365, 366, 429
Kâfûr C. VII 78
Kalis C. VI 38
Kamer C. VII 162; C. VIII 456
Kanâ C. IX 596
Kant C. I 127
Karan C. VII 539
Kardinal Gose C. I 113
Karga Baba C. I 185
Karpokratiyen C. I 177
Kârûh C. XII 192
Kârûn C. I 289; C. I 290; C. II 386; C. IV 150, 151; C. V 104, 273; C. VI 111; C. VII 236, 346; C. VIII 180, 299; C. IX 400; C. X 23; C. XII 87, 192, 557
Kâş C. XII 414, 415
Kâşân C. XII 415, 416, 417, 418, 419
Katâde b. Nu'mân C. VI 193
Kavs C. VII 58; C. X 634
Kavs-Hût C. XI 316
Kaymaz C. IV 102
Kayser C. I 422; C. IV 77
Kayseri C. V 236; C. XIII 154
Kazîbü'l-Bân-ı Mevsılî C. IV 422, 457
Kazvîn C. XII 43
Kazvinli C. II 304, 305, 306, 307
Kazvinliler C. II 304
Kefestatayyûş C. III 25
Kehf C. IV 72; C. IX 637
Kehkeşan Bk. Saman Uğrusu C. VI 614
Kelbî C. VI 469
Kelîle C. IV 468, 469
Kelîm
Kelîmullâh, Kelîm Bk. Mûsâ (a.s.) C. V 517; C. VI 255; C. XI 367; C. XII 432, 433
Kemâl es-Simmânî C. VIII 471; C. X 603
Kemâleddin b. Adîm C. X 39
Kemâl-i Hocendî, Baba C. I 473; C. VIII 347; C. XIII 19
Kember C. XIII 138
Ken'ân C. II 409; C. V 350, 351, 352, 354, 355, 356, 362; C. VII 405, 407, 544, 545; C. VIII 213, 473, 474, 475, 476; C. XII 58, 150, 151, 153, 267
Kenâne C. VI 38; C. XIII 156
Kerbelâ C. V 36, 229, 230; C. VI 482; C. IX 526; C. XI 270, 271, 274, 275
Kerh C. III 259
Kerîmullâh C. I 39
Kerrûbî C. VIII 513
Keş C. XII 160
Keştâseb C. II 542

Keygâtu C. XII 349, 350
Keyhusrev C. V 155
Keykâvûs C. XI 120
Keyvân C. III 471; C. VIII 303; C. XI 281; C. XII 369, 376, 465
Kıbt C. XI 603, 604
Kıbtî C. VI 171; C. VII 29, 478; C. VIII 155
Kıbtîler C. III 193, 301; C. V 234; C. VI 366; C. VIII 152, 296, 299
Kılıçarslan C. XIII 26
Kıpçak C. IX 320
Kıpçaklı C. XIII 265
Kıtmîr C. IV 150
Kimyâ C. III 319
Kirmân C. II 357; C. IX 597
Kisâî C. V 372
Kitabçı Mehmed C. I 485
Konya C. I 28, 63, 93; C. III 311, 319, 368; C. V 235, 608; C. VI 101; C. VIII 17, 482, 483, 511; C. XI 398; C. XII 349, 364; C. XIII 154
Konya Âsâr-ı Atîka Müzesi C. I 28, 30, 43, 64; C. XI 453; C. XII 51; C. XIII 96
Konya Hamamı C. I 30
Kopernik C. III 26; C. VI 305; C. VIII 575
Kubâ C. IV 287
Kubâd C. XI 438
Kuddûsî (k.s.) C. X 203, 580
Kudüs-i Şerîf C. I 175, 177; C. II 543; C. V 41, 78; C. VI 161, 162; C. VII 168, 177; C. VIII 182, 441, 428; C. IX 362; C. XI 203; C. XII 148; C. XIII 93, 145
Kûfe C. V 412; C. VIII 495
Kul Mes'ûd C. VIII 116
Kule Kapısı (Galata) C. I 28
Kulzûm C. VI 84
Kureyş C. I 401, 402, 452, 486; C. II 181; C. V 539; C. VI 80, 431, 432, 551-554, 586; C. VII 30, 268, 303, 418, 498, 538; C. VIII 40, 41, 46, 72; C. XI 124, 471, 610; C. XII 477; C. XIII 34
Kureyşî C. I 259
Kureyza C. VI 558
Kuşeyrî, İmâm C. XII 236
Kutû C. V 381
Kürd C. I 57, 67; C. II 66; C. III 184, 185, 187; C. IV 106; C. VI 203
Kürd Irak C. I 67
Kürt Mehmed C. I 28

L

Lafonten C. IV 468
Lâhicî C. IX 204
Lâleli Kütüphânesi C. VIII 116
Laplace C. I 127; C. VII 184
Lât C. VI 553; C. XI 499
Lebîd İbn A'sâm C. II 543; C. VIII 414
Leknev C. I 33
Leylâ C. I 192, 204, 467, 473; C. II 223; C. III 197; C. V 78, 163, 164, 165; C. VII 448, 449, 451, 452, 455; C. VIII 78, 260, 347; C. IX 327, 635, 640, 641, 648; C. X 199, 200, 358, 366, 367, 540; C. XI 108; C. XII 290; C. XIII 19, 53, 54
Lokman, Hz. (a.s.) C. I 359; C. II 27, 28, 455, 456, 457; C. III 406, 408, 412, 414, 415, 418, 419, 420, 421, 422; C. IV 237; C. V 32, 487-489; C. XI 373, 374
Londra C. I 28; C. XI 239
Lût (a.s.) C. II 386; C. IV 229; C. V 41; C. VI 117, 362; C. VII 237, 526; C. VIII 97, 589, 594; C. IX 482
Lût gölü C. IV 229; C. V 41; C. VI 117
Lût kavmi C. VII 237; C. IX 51, 623

M

Mağrib C. VII 188; C. VIII 17
Mahmûd Sebüktekin, Sultân C. IV 502; C. VI 120, 446, 447
Mahmûd Şebisterî C. II 302; C. VIII 50, 81, 145; C. XII 564
Mahmûd-ı Gaznevî, Sultân C. I 469; C. II 559; C. III 293; C. IV 32; C. VI 445; C. VII 265, 426; C. IX 588, 593, 598, 607, 626, 630-633; C. X 12, 15, 16, 18, 22, 29, 343, 344, 357, 383, 384, 570, 619; C. XI 94, 95, 139, 143, 459, 461-463, 477; C. XII 51, 287, 292, 293, 295, 296, 315, 412
Makabe C. I 175
Makedonya C. I 175
Maksûd Efendi C. I 343
Mâlik C. VIII 410; C. IX 615
Mâlik b. Dînâr C. VIII 584
Mâlik b. Duhşûm C. IV 317
Ma'n b. Adiyy C. IV 317
Mansûr Hallâc, Hz. Bk. Hallâc-ı Mansûr C. I 547; C. II 221; C. III 103, 333, 390; C. IV 188; C. VI 482, 483, 620; C. VII 49, 335; C. VIII 87, 374, 612; C. IX 304, 469, 645; C. X 147, 183; C. XI 202; C. XII 62, 63, 444; C. XIII 239, 240, 270
Marsiyonist C. I 177
Marûf-ı Kerhî C. II 295, 296; C. III 259; C. XIII 116, 117
Mârût C. II 390, 391, 397, 399, 413, 414; C. IV 174, 175; C. V 139, 222, 223, 229, 451; C. VI 430; C. VII 362; C. VIII 256, 401, 413; C. IX 222, 223; C. X 359, 360, 455, 621; C. XII 345; C. XIII 67
Mâverâünnehir C. IX 320; C. X 421, 604; C. XII 158, 160
Mâzenderân C. VIII 88
Mecdeddin Merâgî C. X 146
Mecdeddîn-i Atabek C. III 21; C. IX 402; C. XII 597; C. XIII 164
Mecdü'l-Cîlî C. VIII 471; C. X 603
Mecdüddîn-i Bağdâdî, Şeyh C. III 323; C. VII

159; C. VIII 472; C. XII 202
Mecmau'l-Bahreyn C. XI 379
Mecnûn C. I 84, 192, 204, 467, 473; C. II 223; C. III 197; C. V 78, 163, 164, 165; C. VII 448, 449, 450, 451, 454, 455; C. VIII 78, 260, 347; C. IX 327, 635, 636, 648; C. X 199, 200, 358, 366, 367, 540; C. XI 108; C. XII 290; C. XIII 19, 53, 54
Medâyin C. V 292, 310, 331; C. XIII 150
Medîne-i Münevvere C. I 422; C. II 61; C. III 118; C. V 126, 127; C. VI 36, 389, 556, 557; C. VIII 22, 538, 598; C. X 101; C. XI 173, 203, 436; C. XIII 35, 206, 261
Medyen C. II 250; C. IV 151; C. XII 88
Mehmed Es'ad Dede (Mesnevîhân) C. I 28, 31, 33, 95, 485; C. III 178; C. IV 223; C. VI 303; C. VII 76; C. VIII 469; C. IX 94, 420, 643; C. XI 138, 456; C. XIII 116
Mehmed Yûsuf C. VII 300
Mekke-i Mükerreme C. I 343, 402; C. II 71, 98, 365, 368, 543, 551, 553; C. III 96, 115, 118, 151; C. IV 109, 113; C. V 78, 215; C. VI 38, 117, 388, 431, 557, 552, 558; C. VII 47, 149; C. VIII 428; C. IX 48, 314, 362, 461; C. XI 81, 173, 203, 382, 436; C. XII 59, 148, 435, 477; C. XIII 93, 145, 156, 157, 158, 309
Mekselînâ C. III 25
Melik Zâhir C. V 236
Me'mûn C. VI 636
Menât C. VI 553; C. XI 499
Menekşe C. IX 447
Menûçihr C. II 542
Merâğa C. VIII 471; C. X 603
Meram C. I 30
Merîh C. I 265; C. VII 162; C. VIII 303, 456; C. IX 553; C. X 162; C. XI 50, 316; C. XII 220, 369; C. XIII 311
Mermûş C. III 25
Merv C. I 167; C. VIII 608; C. XI 560; C. XII 43, 157
Mervân C. V 280
Mervezî C. I 167
Meryem, Hz. C. II 18; C. III 45, 334; C. IV 465-468; C. V 474; C. VI 52, 215, 342-345, 359-361, 363, 367; C. VII 526; C. VIII 93, 255, 365, 514, 589, 603; C. IX 106, 107, 398, 399; C. X 520, 557; C. XI 427, 434, 583, 608; C. XII 28; C. XIII 84, 209
Mescid-i Aksâ C. III 188; C. VII 123, 124, 149, 150, 168, 324, 325, 332, 333, 336, 371, 372, 378, 379, 390, 391, 396, 397; C. IX 596
Mescid-i Dırâr C. IV 269, 288, 317, 318
Mescid-i Haram C. III 188; C. VII 168, 333
Mescid-i Kubâ C. IV 270, 318
Mesîh Îsâ (a.s.) Bk. Îsâ (a.s.) C. I 100, 243, 481; C. III 334; C. IV 23; C. V 386; C. VI 54; C. VIII 164; C. X 136, 230, 407; C. XI 434; C. XII 178, 189; C. XIII 74, 84, 221, 209
Mesîhâ C. XII 459
Mesîh-i Deccâl C. VIII 164
Mettâ'nın oğlu Yûnus C. VI 559
Mevlânâ Celâleddîn Rûmî Bk. Hudâvendigâr C. I 28-31, 33-37, 39, 40, 42, 43, 45-50, 52, 53, 59, 63, 64, 66, 72-74, 77, 85, 87, 91, 93, 218, 128, 129, 132, 134, 139, 231, 334, 249, 476, 518, 524, 540; C. II 23, 33, 79, 166, 169, 171, 211, 222, 223, 267, 268, 270, 299, 319, 460, 552; C. III 21, 229, 230, 239, 311, 324, 329, 368, 369, 429, 434, 446, 476, 482; C. IV 35, 133, 174, 208, 331, 339, 362, 420, 481, 507; C. V 15, 333, 342, 368, 384, 385, 401, 516, 599, 610, 637; C. VI 108, 305, 345, 469; C. VII 19, 30, 168, 234, 255, 262, 300, 319, 335, 458, 482, 529, 550; C. VIII 29, 71, 259, 360, 363, 371, 374, 425, 453, 454, 503, 534, 575, 598, 608; C. IX 16, 53, 91, 213, 319, 306, 454, 607; C. X 54, 150, 436; C. XI 293, 398, 468, 471; C. XII 30, 51, 63, 94, 119, 253, 349, 355, 396, 407, 444, 612; C. XIII 35, 43, 79, 96, 227, 268, 277
Mevlevî-i Ma'nevî, Hz. C. I 39
Mısır C. I 41, 56, 60, 112, 175, 288, 289, 330, 572; C. II 156, 293, 349; C. III 123, 301; C. IV 55, 111, 151, 178, 367, 416; C. V 155, 216, 238, 261, 281, 310, 325, 326, 427; C. VI 171, 343, 366; C. VII 29, 98, 335, 359, 544; C. VIII 77, 152, 180, 182, 266, 295, 495, 538; C. IX 316, 373; C. X 144, 353, 370, 512, 513, 514, 519, 527, 534, 546, 560, 561, 564, 569, 578, 596, 597, 599; C. XI 604; C. XII 69, 126, 167, 227, 267, 277, 278, 279, 337, 376, 377, 378, 464; C. XIII 99, 103, 112, 113, 114, 117, 118, 123, 136, 137, 140, 143, 144, 151, 154, 159, 217
Mısır Kütüphânesi C. I 28
Mısırlılar C. V 235, 237; C. XIII 250
Mısrî-i Niyâzî, Bk. Niyâzî-i Mısrî Hz. C. I 400, 434, 567; C. II 103, 133, 370, 503; C. III 23, 64, 135, 215, 379; C. IV 54, 138, 405; C. V 78, 168, 170; C. VI 328, 333; C. VII 171, 363, 456; C. VIII 60, 89, 343, 423; C. IX 158, 221, 420; C. X 43, 209, 252, 256, 354, 382, 417, 528, 455, 481, 624; C. XI 76, 180, 182, 221, 257, 450; C. XII 149, 235, 261, 542, 586; C. XIII 62, 145
Micerre C. VI 614
Mîdhat Efendi C. I 177
Mîkâil C. V 17; C. VI 345; C. IX 507, 511, 514-518, 533, 535, 538; C. XII 429

Minâ C. V 215; C. VII 149
Minî C. V 215
Mîr Abdülfettâh C. III 444; C. IV 171, 462; C. VII 126
Mîr Cemâleddîn Hüseyin C. VII 212
Mîr Eyyûb C. X 189, 235
Mîr Nûrullâh C. II 142; C. III 198, 274, 365, 415; C. V 34, 499, 623; C. VI 96, 575; C. VII 151; C. VIII 415; C. IX 284; C. XI 137
Mîr-i İlâhî C. II 198
Mîrzâ Sâib C. XII 122
Mislînâ C. III 25
Mîzân C. VII 58; C. XI 316
Moğol C. V 235, 237; C. XI 135, 549
Moğollar C. IV 325; C. V 236
Molla Cemâleddîn C. XII 286
Montanist C. I 177
Muâviye b. Ebî Süfyân C. IV 211-214, 226, 230, 232, 240, 241, 243, 247, 253, 254, 255, 256, 259, 260, 268; C. VII 461; C. XI 271; C. XII 371
Muâz b. Cebel C. VIII 99, 520, 521
Mudar C. IX 284
Mugân C. VI 367
Muhammed, Şeyh C. X 186, 187, 188, 189. 191, 193, 194, 199
Muhammed (a.s.) Bk. Mustafâ (a.s.), Server-i enbiyâ, Seyyid-i Kâinât, Sultân-ı enbiyâ, Peygamber Efendimiz C. I 57, 72, 174, 278, 423, 525; C. II 33, 41, 201, 238, 365, 556; C. III 226, 257, 337, 443, 444; C. IV 32, 72; C. V 45, 538, 539; C. VI 203, 270, 552, 554, 555; C. VII 283, 284, 289, 302, 498; C. IX 238, 392, 413, 441; C. X 206, 258, 263, 394, 605; C. XI 71, 172, 261, 310, 311, 432; C. XII 298, 299, 426; C. XIII 253
Muhammed Harzemşâh, Sultân C. VIII 284; C. IX 290-293; C. X 604; C. XII 494
Muhammed b. Hasan Askerî C. III 228
Muhammed b. Ka'b C. VI 469
Muhammed b. Zekeriyyâ Râzî C. III 454
Muhammed Baba Semmâsî C. XII 348
Muhammed bin İsâ el-Hâfız el-Mevlevî el-Konevî C. I 28
Muhammed bin İsmâîl C. VI 448
Muhammed bin Ömer bin el-Hasen C. X 603
Muhammed Efdal, Şeyh C. I 39, 486; C. II 327, 393, 395; C. III 169, 198, 296, 365; C. IV 175, 511; C. V 84, 188, 493, 508, 514; C. VI 444, 487; C. VII 212; C. VIII 415; C. IX 284, 335; C. X 468; C. XI 250; C. XII 94, 418
Muhammed Ekberâbâdî C. IV 171; C. VI 223
Muhammed Emîr C. VII 126
Muhammed Eyyûb C. I 39; C. VII 126
Muhammed Hârezmşâh Bk. Hârezmşâh C. I 63, 410; C. XI 215; C. XII 202
Muhammed Hâşim C. I 39; C. V 602
Muhammed ibn Muhammed ibni Hüseyin el-Belhî C. I 57
Muhammed Mîr C. I 39; C. VIII 90; C. IX 335
Muhammed Mustafâ (s.a.s.) Bk. Resûl (a.s.) Sultân-ı enbiyâ, Peygamber Efendimiz C. I 517; C. V 581; C. VI 460; C. VIII 40; C. XI 68, 478; C. XII 190, 367
Muhammed Naîm C. I 39
Muhammed Ruzâ, Şeyh C. II 148, 395; C. III 198, 274, 296; C. IV 110, 433; C. V 152, 560
Muhammed Serrezî, Şeyh C. VIII 93; C. X 189, 190, 195, 205, 210, 211, 217, 221
Muhammed Serrezî-i Gaznevî (k.s.) C. X 185
Muhammed Şükrullâh C. I 39
Muhammed'in kızı Fâtıma C. XIII 210
Muhbir-i sâdık (S.a.v.) Bk. Muhammed (a.s.) C. X 605
Muhibbullah(?) (k.s.) C. IX 53
Muîneddîn Pervâne C. I 563; C. V 235, 236; C. VI 549
Muîneddîn-i Çiştî C. IV 203
Muînüddin Emîr Pervâne C. XIII 249
Mukavkıs C. III 456; C. VIII 224
Murâd-ı Râbi', Sultân C. I 41; C. X 626, 627; C. XII 53; C. XIII 330
Murtazâ, Hz. Bk. Ali (k.v.), İmâm C. III 258, 260
Mûsâ (a.s.) Bk. Kelîmullâh C. I 34, 60, 71, 92, 112, 158, 159, 164, 178, 215, 259, 272, 289, 290, 304, 351, 359, 371, 383, 487, 488, 507, 519, 556; C. II 76, 105, 153-160, 163, 165, 171, 172, 174, 189, 250, 251, 284, 300, 301, 340, 383, 384, 386, 432, 451, 493, 494, 519; C. III 57, 58, 104, 115, 117, 118, 133, 134, 137, 150, 151, 193, 216-218, 256, 323, 372, 373, 401, 402, 451, 474, 475, 480, 481, 484, 487, 488, 490; C. IV 9-11, 13, 53-55, 67, 95, 96, 110, 118, 119, 128, 129, 133, 134, 150, 151, 178-181, 208, 281, 282, 305, 306, 377, 378, 420, 422, 443, 446; C. V 28, 29, 40, 64, 69, 104, 113, 145, 146, 208, 209, 218, 232, 240-242, 246, 247, 256-261, 271, 273, 281, 283-285, 287-295, 310, 314, 320, 323, 324, 326, 328, 330, 331, 333, 334, 339, 340, 456, 482, 515-519, 562, 573; C. VI 36, 37, 39, 73, 109-111, 117, 118, 161, 162, 171, 188, 231-233, 235, 236, 239-241, 255-261, 275, 276, 394, 460, 487, 495-498, 520-522, 560, 633; C. VII 29, 236, 312, 335, 346, 358-360, 452, 457, 460, 478, 486, 487, 490, 491, 492; C. VIII 18, 19, 29, 42, 63, 78, 80, 147, 148, 151-153, 155, 156, 160-162, 164, 165, 175, 180, 182, 185, 199, 205-207, 209-211, 223-225, 227, 228, 232-236, 241, 252, 266, 269-273, 282, 283, 291, 292,

295, 298, 299, 308, 327-329, 349, 353, 354, 356-358, 406, 434, 446, 458, 463, 493, 494, 497-499, 519-521, 533-539, 541-543, 547-549, 561-563, 608, 613; C. IX 14, 60, 91, 92, 127, 149, 168, 216, 245, 246, 323, 324, 335, 344, 400, 439, 440, 442, 469, 501, 503, 541, 568, 601; C. X 23, 118, 143, 183, 218, 224, 250, 310, 330, 331, 375, 404, 504, 505, 537, 543, 544, 595, 598; C. XI 28, 78, 124, 173, 346, 367, 378-380, 382, 396, 430, 432, 442, 444, 476, 498, 520, 576, 578, 618, 620, 621; C. XII 47, 54, 57, 62, 85-87, 90, 133, 134, 171, 172, 174-177, 186, 189, 192, 231, 232, 268, 310, 346, 355, 363, 364, 369, 370, 371, 396, 407, 433, 434, 436, 502; C. XIII 110, 131, 142, 149, 150, 151, 152, 306

Mustafâ (a.s) Bk. Peygamber Efendimiz C. I 72, 110, 258, 361; C. II 22, 30, 35, 44, 55, 68, 367, 442; C. III 100, 131, 141, 203; C. IV 92, 173, 213, 359, 418, 423, 490; C. V 60, 169, 320, 323, 580; C. VI 193, 197, 206, 219, 226; C. VII 156, 165, 169, 276, 278, 279, 292, 405, 420, 434, 460; C. VIII 45, 331, 532, 569, 590; C. IX 38, 42, 46, 47, 53, 56, 67, 101, 149, 354, 423, 503, 595; C. X 90, 108, 224, 431, 459, 631; C. XI 234, 240, 259, 262, 306, 327, 328, 336-338, 358, 362, 386, 389, 391, 395, 430, 520, 532, 599; C. XII 86, 134, 180, 186, 434, 497, 518, 619; C. XIII 29, 30, 153, 206, 299, 328

Mustafa Paşa C. XII 37

Musul C. IV 344; C. V 506; C. VIII 250; C. IX 524; C. X 512-517, 519, 527, 535, 548, 560-564; C. XI 145, 146, 188, 251, 307, 504

Mûte C. VIII 64, 65, 79

Mücâhid C. VI 469

Müceddid-i elf-i sânî Bk. İmâm-ı Rabbânî C. XII 51

Müemmil Cessâs C. XII 615

Münker C. V 49

Müseylimetü'l-Kezzâb C. I 174; C. II 365, 367; C. VII 498; C. VIII 311

Müslim, İmâm C. II 97, 197, 543, C. X 627, C. XII 477

Müslim Mağribî C. X 201

Müşterî C. III 427, 471, 472; C. IV 307; C. VII 162; C. VIII 89, 303, 456; C. IX 475, 553; C. X 162, 180, 479, 633, 634; C. XI 49, 316; C. XII 187; C. XIII 218

N

Nadîr C. VI 558

Nakşî C. I 468; C. VI 218; C. VII 254

Nakşibendiyye C. X 202

Nâmık C. XII 136

Nâsıruddîn C. XII 286

Nasrâbâdî, Şeyh C. VII 84

Nasrânî C. I 177

Nasreddin Efendi, Hoca C. III 209; C. X 376

Nasûh C. X 63-68, 70, 72-75, 77-79, 83, 84

Nazîf-i Mevlevî, Şeyh C. I 450; C. III 112; C. XIII 14

Nebâ C. XI 414

Nebiyy-i zîşân Bk. Resûl-i Ekrem, Server-i enbiyâ, Peygamber Efendimiz C. IV 39, 76, 182; C. VIII 251, 522; C. IX 258; C. XI 209, 365; C. XII 538, 549

Necâşî C. I 402; C. VI 38

Necmeddîn Kübrâ C. I 48, 411; C. III 323; C. IV 54; C. V 137; C. VII 27, 159, 253; C. VIII 71, 162; C. IX 638; C. X 54, 213, 604; C. XI 88, 392; C. XII 52, 55, 523, 615; C. XIII 17, 69, 70, 95, 99, 143, 144, 228, 280, 314

Nekîr C. V 49

Nemrûd C. I 73, 220, 285, 289, 371, 499, 519, 556; C. II 71, 75, 78, 189, 385, 487; C. III 114, 115, 255, 393, 451, 456; C. IV 151, 230, 342, 392; C. V 19, 258, 273; C. VI 119, 121, 188, 483; C. VI 37; C. VII 236, 237, 245; C. VIII 179, 307, 343, 344, 520, 592; C. IX 153, 158, 160, 163, 262, 273, 423, 544, 620; C. XI 134, 282, 283, 561, 562; C. XII 31, 43, 84, 85, 518, 539, 560; C. XIII 33, 77, 78, 80, 81, 129, 290, 292, 301, 303, 304, 305, 306, 307

Nergis C. IX 447

Neriman C. V 622

Neron C. I 175; C. IX 620

Nesâî C. II 68, 97; C. XIII 207

Nessâc (k.s.), Şeyh C. II 407

Neş'et Efendi, Hoca C. VIII 83, 84

Nevevî, İmâm C. II 501

Nicholson C. I 28, 49; C. VII 29

Nil C. I 56, 60, 371; C. III 193, 301; C. V 259, 260, 281; C. VI 171, 365, 366; C. VII 29, 486; C. VIII 179, 180, 295, 296, 299, 348, 349, 434, 493, 494, 495, 497, 499, 517, 518, 520-522, 537, 540, 541; C. IX 163, 412; C. X 597; C. XI 296, 447, 476; C. XIII 151

Ni'metullah Nahcıvânî C. II 193, 378; C. V 28; C. VIII 150; C. IX 411, 529

Ni'metullah (k.s.) C. VIII 554; C. XIII 41

Ninova C. IV 344; C. IX 524

Nişâbur C. IX 597

Niyâzî-i Mısrî, Hz. Bk. Mısrî-i Niyâzî, C. VI 347; C. VIII 604, 621; C. IX 430

Nizâm C. I 39

Nizâmeddîn, Şeyh C. XII 53

Nizâmeddîn Gencevî C. II 34

Nizâmeddin Hattât C. X 146

Nizâmî, Mevlânâ C. VIII 176
Nizâmiye Medresesi C. VII 119
Nûh (a.s.) C. I 191, 351, 424, 425, 556; C. II 336-339, 409; C. III 116, 137, 255, 323; C. IV 151, 228, 327; C. V 350-357, 359-361, 363, 573; C. VI 111, 112, 311, 326, 327, 330; C. VII 236, 303, 335, 405-407, 420; C. VIII 27, 97, 312, 472-474, 538; C. IX 42, 498, 624; C. X 89, 136, 137, 181, 250; C. XI 18, 21, 275, 293; C. XII 43, 58, 63, 70, 101, 105, 151, 153, 235, 236; C. XIII 187; 188
Nûrî Efendi C. XII 56
Nûrullâh C. I 39
Nûşirevân C. II 268; C. V 252; C. VIII 272; C. X 587; C. XI 438; C. XII 15

O

Osman Zi'n-nûreyn (r.a.) C. II 366, 368, 550; C. III 258, 260; C. VI 557; C. VII 154-156; C. VIII 378; C. IX 95, 400; C. XI 72, 610
Osman İbn İsâ el-Mevlevî C. I 28, 29; C. XII 512

Ö

Ömer C. XII 414-418
Ömer b. Abdülaziz C. IX 216
Ömer b. Osman C. V 84
Ömer Hayyâm C. I 470; C. IV 360; C. IX 628; C. X 214, 429; C. XI 120, 612; C. XII 205; C. XIII 94
Ömer (r.a.) İbnü'l-Hattâb, Ömerü'l-Fâruk C. I 110, 157, 383, 422, 426, 427, 429, 431, 432, 434, 435, 452, 456-458, 461, 462; C. II 13, 65, 82-85, 89, 92, 95, 181, 312, 488-490, 518, 519, 550; C. III 50, 51, 151, 228, 257; C. IV 211; C. V 45, 193; C. VI 213, 469; C. VII 65, 66, 155, 156; C. VIII 99, 106, 211, 266, 388; C. IX 49, 198, 290, 400; C. X 182, 449, 635; C. XI 72, 431, 610; C. XII 48; C. XII 414, 617; C. XIII 207, 261, 263

P

Paraklit C. XI 576
Paraklites, Periklitos C. XI 576
Paraklitos, Periklitus C. I 259
Pavlos C. I 177; C. VIII 106
Pelin C. I 176
Pervâne C. IX 170, 171
Pervîn C. IV 85; C. XII 594
Peygamber Bk. Muhammed, Mustafâ, Server-i Kâinat, Seyyid-i âlem (a.s.) C. I 78, 238, 362, 511, 529; C. II 23, 31, 76, 121, 125, 146, 149, 172, 212, 530, 551, 552; C. III 178, 466, 483; C. IV 32, 37, 130, 131, 173, 177, 180; C. V 15, 363, 374, 375, 478, 509; C. VI 120, 189, 194, 331, 332, 550, 551, 549, 552, 560, 562, 564, 566, 615, 573; C. VII 160, 277, 350, 406, 425, 472, 506, 537; C. VIII 42, 45, 66, 87, 165, 308, 476, 508, 522, 614; C. IX 103, 179, 209, 216, 354, 443; C. X 29, 569; C. XI 21, 69, 261 268, 498; C. XII 307, 310, 406, 409; C. XIII 29, 79
Pîr, Hz. Bk. Mevlânâ, Hz. C. I 81, 93; C. II 26, 74, 221, 229, 304, 560, 561; C. III 14; C. IV 24, 135; C. VII 20, 305; C. VIII 29, 340; C. IX 596, 600, 606; C. X 47, 344, 371; C. XI 209, 306, 480; C. XII 284, 364
Prizrenli Ali Dede C. I 28
Pûr-i Şûş C. XI 545

R

Rabîa C. IV 211
Râbiatü'l-Adeviyye (k.s.) C. I 73; C. X 202, 476
Rahş C. IX 508
Râmîn C. V 77, 78; C. VII 538, 539; C. IX 403, 404; C. X 275; C. XIII 24
Ravza C. VII 538
Razıyyüddîn Abdülgafûr C. II 354
Rebî' İbn Enes C. VI 469
Rebve C. VI 356
Refâbit C. I 176
Remle C. II 368
Resûl (a.s.) Hâtem-i enbiyâ, Server-i enbiyâ Bk. Peygamber Efendimiz C. III 205, 456; C. VI 196, 556; C. VIII 40; C. IX 102, 103, 104, 442; C. X 556; C. XI 72, 171, 235, 366, 367, 430, 513; C. XIII 202
Resûl-i Ekrem, Bk. Muhammed, Server-i âlem, Seyyid-i Kâinât, Peygamber Efendimiz C. I 31, 81, 184, 238, 335, 336, 339, 342, 352, 401; C. II 37, 48, 80, 98, 201, 206, 495, 502, 503, 511, 553, 554; C. III 118, 345; C. IV 183, 204, 211, 275, 502; C. VI 36, 58, 117, 557, 558, 565, 576; C. VII 423, 424, 428; C. VIII 40, 46, 56, 172, 255, 290, 298, 414, 416, 453, 461, 473, 507, 523, 524, 590, 594, 603-605, 615-619; C. IX 39, 41, 48-55, 65, 66, 68, 88, 105, 106, 108, 112, 596; C. X 30, 194, 311, 341, 355, 432, 476, 609; C. XI 44, 174, 327, 358-360, 363, 368-370, 388, 392, 394, 396, 411, 414, 433, 451, 456, 471, 479, 499, 500, 532, 600; C. XII 143-145, 223, 224, 299, 301, 306, 307, 350, 412, 435, 476, 477, 546, 587, 617; C. XIII 34, 167, 169, 207, 220, 276, 277, 300
Resûl-i zişân, Bk. Server-i âlem, Peygamber Efendimiz C. II 335; C. IV 118; C. V 598; C. VI 80; C. VII 170, 276, 277, 283, 365, 425, 427; C. VIII 249; C. XII 176, 406
Reşahât C. XI 32
Rey C. I 167; C. V 552, 553; C. VI 402, 403; C. VII 532; C. VIII 88, 608; C. X 604; C. XI 73, 140, 141; C. XII 157
Reyyân İbnü'l-Velîd C. IX 316

Risâletpenâh (s.a.v.) Bk. Resûl-i Ekrem, Nebiyy-i zîşân, Peygamber Efendimiz C. III 311; C. IV 270; C. V 185; C. VII 242; C. VIII 491
Roma C. I 175, 177, 292
Romalılar C. VIII 97; C. IX 620
Rûhu'l-Emîn, Rûhu'l-Kudüs C. V 346, 347; C. VI 247, 342, 343, 346, 360, 361, 393; C. VII 350
Rûhullâh Bk. Îsâ (a.s.) C. III 141, 142; C. VII 421, 422
Rûm C. I 93; C. II 103; C. III 185; C. IV 215; C. V 261, 293; C. VII 119; C. VII 531; C. VIII 322, 483; C. IX 602; C. X 525; C. XII 160
Rûmî C. XIII 265
Rusya Çarlığı C. I 62; C. XIII 298
Rûşenî C. VIII 377
Rûzbihân Baklî C. II 495; C. IV 55; C. VI 211; C. VIII 71, 248; C. IX 411; C. XIII 99, 143, 144
Rükneddîn C. V 214
Rükneddîn Alâuddevle, Şeyh C. IV 208, 391; C. VIII 21, 104
Rüstem C. II 418; C. III 121; C. IV 274, 353; C. V 191, 226, 622; C. IX 168, 331, 332, 389, 508; C. X 497, 503, 514, 538, 539; C. XI 565, 608, 614; C. XII 32, 411, 533
Rüstem-i Zâl C. II 146

S

Sabâ C. VII 500
Sabelliyanizm C. I 177
Sa'd C. VII 282
Sa'd b. Ebî Vakkâs C. VIII 100
Sa'd b. Muâz C. I 527, 529
Sa'deddin C. X 264
Sa'deddîn Hamevî, Şeyh C. V 269; C. IX 638
Sa'deddîn-i Kâşgarî, Mevlânâ C. XI 180
Sa'dî (k.s.), Şeyh C. I 50; C. III 64, 460; C. IV 46; C. V 37; C. VI 214, 534, 635; C. VII 224; C. VIII 27, 166; C. IX 249; C. X 90, 160; C. XI 492, 580; C. XII 267, 347, 462
Sadreddîn-i Konevî (k.s.), Şeyh C. I 45, 85, 548; C. II 395; C. III 20, 21, 65, 145, 230, 332; C. IV 457; C. V 284, 385; C. VI 222; C. VII 531; C. VIII 71, 322, 374, 482, 483; C. XI 456; C. XII 242; C. XIII 277
Sadreteyn C. X 627
Sadr-ı Cihân C. VI 338, 339, 367, 369, 370, 373, 377, 381, 389, 390, 391, 401, 524, 525, 527, 542, 543, 583, 587, 588, 599, 603, 607-610; C. XII 596-605; C. XIII 56
Sadr-ı Ecell C. VIII 482-484; C. XII 597, 598
Sâdûkîler C. I 176
Safûrâ, Hz. C. XII 371, 372
Safiyyüddîn b. Ebî Mansûr, Şeyh C. IX 596
Sahr C. IV 211
Sahre C. II 454
Sâib C. I 450; C. II 234; C. IV 399; C. VII 555; C. VIII 536; C. XI 566; C. XIII 146, 229
Sâib-i Isfahânî (k.s.) C. VIII 604; C. X 580
Saîd İbnü Cübeyr C. I 157; C. VI 469
Saîd İbnü'l-Müseyyeb C. IV 214; C. VI 469
Salâhaddîn Zerkûb-i Konevî, Şeyh C. III 368, 369, 433, 435; C. IV 127, 128, 132, 509; C. VIII 62, 398; C. IX 19, 21, 91, 393; C. X 146, 411
Sâlih (a.s.) C. II 173-175, 177-181, 183-186, 386; C. III 323; C. IV 307; C. V 122; C. VI 118, 560, 600, 608; C. VIII 29, 189, 249, 250; C. XI 173; C. XII 86
Salmânasar C. I 175
Sâm C. V 622; C. IX 104
Saman Uğrusu Bk. Kehkeşan C. VI 614; C. XII 411
Sâm-ı Nerîmân C. X 497
Sâmî Paşa C. I 32
Sâmirî C. II 105, 159; C. IV 53, 54, 69, 70, 71, 145, 178; C. VI 393; C. VIII 463, 464; C. X 404; C. XI 578; C. XII 49, 192
Samtî Dede C. XIII 140
San'â C. VI 38; C. V 139; C. IX 483; C. XIII 156
San'ân, Şeyh C. X 525
Sara Vak C. XI 239
Sarı Abdullah C. VI 615
Sarıgürz Efendi C. XII 36, 37
Sâriye, Hz. C. V 45; C. XIII 261
Savol C. I 177
Sebâ, Sebe' C. III 443; C. V 89, 90, 110, 111, 113, 114, 117, 118; C. VI 59, 60, 74, 76, 77, 79, 84, 121, 138; C. VII 177, 180, 200, 202, 216, 251, 252, 257, 258, 271, 272
Sebzvâr C. IX 290, 291, 292, 294, 295, 297, 302, 303, 304
Sedîvû C. II 454
Sehl b. Abdullâh Tüsterî C. I 92; C. IV 217; C. XII 41
Sehl b. Amr C. VI 557
Sehl b. Sa'd C. VIII 381
Selçuk C. VII 36
Selçükler (Selçuk Türkleri) C. V 235, 236; C. IX 486; C. XIII 26
Seleme bin Selâme C. VI 388
[Selîm-i] Sânî, Sultân C. XII 601
Selmân (r.a.) C. VIII 521; C. XI 72; C. XII 618
Selûküs Nikator C. I 175
Selûsidler C. I 175
Semerkand C. I 141, 146; C. IV 325; C. VI 386; C. VII 557; C. VIII 448; C. XII 160, 196, 197, 203
Semûd C. II 173, 175, 178-180, 184, 185, 386; C. IV 298, 342; C. V 122; C. VI 118, 119; C. VIII 189, 594; C. IX 262; C. XII 86
Sencer, Sultân C. IX 42
Seretân C. VII 58; C. XI 316, 557
Serlyy-i Sakatî C. I 442; C. X 477
Server-i âlem (s.a.v.), Bk. Muhammed, Seyyid-i

âlem. Peygamber Efendimiz C. I 92, 216, 374; C. II 42, 170, 523; C. VII 165, 526, 559; C. VIII 125, 229, 286, 600; C. IX 594, 600, 601; C. X 207; C. XI 69, 70, 73, 262, 321, 387; C. XII 66, 371
Server-i enbiyâ (s.a.v.), Bk. Resûl-i Ekrem, Server-i âlem C. II 172, 311; C. XII 43, 524; C. XIII 31
Server-i kâinât (s.a.v.), Bk. Peygamber Efendimiz, Server-i âlem C. I 67, 69; C. III 70; C. IX 595; C. X 53, 445, 587; C. XI 529; C. XII 486
Sevbân b. İbrâhîm C. III 388; C. XI 120, 121
Sevr C. VII 58; C. X 634; C. XI 316
Seyfeddîn Buhârî C. V 324; C. XIII 124
Seylân C. II 542
Seyyid C. X 264
Seyyid Burhâneddîn Muhakkık-ı Tirmizî C. I 77, 88; C. III 32, 368; C. V 596; C. VI 494; C. VIII 506; C. IX 248; C. XI 384, 587; C. XII 60
Seyyid Ecell C. IV 142
Seyyid Nizâm C. VII 41
Seyyid Seyfullah C. VII 41
Seyyid-i âlem Efendimiz, Bk. Resûl-i Ekrem, Peygamber Efendimiz C. I 302, 303
Seyyid-i kâinât, Bk. Muhammed, Nebiyy-i zîşân, Peygamber Efendimiz C. XI 536
Sezâî (k.s.) C. II 452; C. XI 487
Sıbtî C. VI 171; C. VII 478; C. XII 47
Sîbeveyh C. V 84; C. VII 342
Sidretü'l-mintehâ C. IX 370; C. XI 611
Simâk C. I 38; C. IV 166, 242; C. VI 361; C. VII 303
Simâk-ı A'zel C. VII 303
Simâk-i Râmih C. I 228; C. VII 303
Sînâ C. II 448; C. X 143
Sind C. III 482
Sipehsâlâr, Ferîdun b. Ahmed C. I 42; C. V 400, 599; C. VII 21, 84, 223, 224; C. VIII 336, 397, 612; C. IX 19, 21, 91, 393, 594, 634; C. X 145; C. XI 15, 247, 276; C. XII 12, 28, 31, 578, 584; C. XIII 52
Sirâceddin Bayburtî, Mevlânâ C. X 146
Sirâceddîn, Mevlânâ C. VIII 29
Sîrus C. I 175
Sivâsî Efendi C. X 626, 627
Siyâus ibn Keykâus C. V 155
Sodom Karyesi C. IV 229; C. V 41
Sofyalı Bâlî Efendi C. XIII 267
Sokrat C. III 407; C. VI 568; C. XI 101; C. XIII 307
Spinoza C. I 51
Suheyb C. VIII 521
Sultan Veled (k.s.) Bk. Bahâeddîn Sultân Veled C. I 29, 40, 43, 49, 64, 515; C. II 81; C. III 20, 314, 319, 320, 328, 329, 367, 433; C. IV 23; C. V 608; C. VII 300; C. VIII 398, 612; C. IX 43, 60, 64, 80, 100, 175, 393; C. X 145, 201, 365; C. XI 67; C. XIII 132, 225, 328, 330, 347, 348
Sultân-ı enbiyâ (s.a.v.), Bk. Server-i âlem, Peygamber Efendimiz C. II 197; C. VIII 592; C. XII 189; C. XIII 242
Sultânu'l-Ulemâ Bahâeddîn Veled C. I 63, 410; C. III 367; C. IV 361; C. VI 316; C. VII 521; C. VIII 284, 510; C. XI 276, 398, 587; C. XII 12, 450
Sungur C. X 384
Sunkur C. VI 178-181
Sûriye C. I 175; C. V 553
Sühâ C. I 356; C. III 449; C. V 531; C. VI 593; C. VII 555; C. IX 318, 345
Süheyl C. XIII 325
Süheyl yıldızı C. XIII 326
Süheylî C. VIII 65
Sührâb C. IX 168
Süleyman (a.s.) C. I 313, 319, 314, 329, 374-379, 475, 506, 507, 508; C. II 197-200, 236, 261, 453, 454, 463, 464, 482, 483; C. III 166, 256, 315, 442, 443; C. IV 487, 488, 494, 497, 499, 502, 503, 508, 509; C. V 139, 273, 391; C. VI 61, 117, 189, 589, 591, 594-597; C. VII 106, 123, 125, 129, 130, 149, 150, 153, 177, 179, 190, 192, 193, 200, 216, 217, 231, 234, 235, 244, 251, 252, 257-264, 271-273, 305, 319, 324, 325, 336, 337, 361, 364-368, 370-373, 378, 390, 391, 396, 397, 406, 500; C. VIII 13-15, 17, 582; C. IX 289, 400, 475; C. X 194, 336, 358, 477; C. XI 281, 420, 501; C. XII 238, 407, 420, 476; C. XIII 42, 43, 254, 260
Süleymân (Çelebi) C. VIII 605
Süleyman Efendi C. IV 401; C. XI 611
Sümnûn-ı Muhib C. I 472; C. V 207; C. VI 229
Sünbül Sinan C. I 381; C. XII 36, 37, 49; C. XIII 163
Sünbüle C. VII 58
Sünbüle-Cevzâ C. XI 316
Sürâka bin Mâlik C. VI 431, 433, 434
Süreyyâ C. II 282, 283; C. VII 354; C. XII 594
Sürûrî C. II 395; C. XI 538
Süveyş C. XI 386

Ş

Şâb Denizi C. XII 353
Şa'bî C. VI 469
Şâfiî, İmâm C. I 288; C. IV 392; C. V 587; C. VI 469, 377; C. XIII 294
Şâh Abdurrahmân (Mesnevîhân) C. I 33, 35, 38
Şâh Hüseyin Sâhib C. I 39
Şâh Mahmûd C. X 572, 573; C. XI 460
Şâh-ı Nakşbend, Muhammed Bahâeddîn C. III 407; C. IV 236; C. VI 43, 567; C. VII 118; C.

VIII 139, 259, 377; C. IX 302; C. X 408; C. XI 466; C. XII 51, 54, 59, 80; C. XIII 96, 160, 163
Şâh-ı Velâyet İmâm-ı Ali (k.v) Bk. Ali b. Ebî Tâlib, Şîr-i Hudâ C. II 499, 549, 550, 555, 557; C. VI 529; C. VIII 32, 194; C. IX 617
Şâhidî C. XIII 88
Şakîk-ı Belhî C. III 259, 260, 381
Şam C. I 44, 515; C. II 553; C. III 319, 324; C. IV 211, 270, 277; C. V 41, 236, 552, 553, 608; C. VI 356; C. VII 119, 120; C. VIII 167; C. XI 271; C. XII 86
Şam Mevlevîhânesi C. VIII 362
Şamlı Hüseyin Efendi C. X 626
Şamlılar C. XIII 250
Şatt C. II 232; C. V 276
Şâzenûş C. III 25
Şâzelî, İmâm Bk. Ebu'l-Hasan Şâzelî C. IV 310
Şeddâd C. VI 119; C. X 95
Şehâbeddîn Sühreverdî C. IX 547
Şehzâde C. VIII 246
Şem'î C. I 133; C. II 395
Şemseddîn-i Mârdinî, Mevlânâ C. III 62, 63; C. IV 509; C. V 600; C. VIII 29, 491; C. XIII 169
Şemseddîn-i Tebrîzî (k.s.) C. I 93, 94, 128, 129, 130, 131, 133, 134, 196, 198, 476, 506-510, 515; C. II 267, 426; C. III 196, 311, 312, 314, 317, 319, 320, 324, 368, 369, 433; C. IV 23, 127, 128, 132, 146, 494, 499, 509; C. V 211, 372, 516, 599, 608; C. VI 101; C. VII 223, 551; C. VIII 430; C. IX 21, 87, 89, 91, 454; C. X 429; C. XII 193, 378, 379, 396, 457
Şemsî-i Sivâsî C. III 61; C. IV 354; C. VII 498; C. IX 232; C. X 227; C. XI 138, 260; C. XII 52; C. XIII 76
Şerîf İbrâhîm Mâhir Efendi C. VIII 116
Şevkî Paşa C. IV 381
Şeybân-ı Râî (k.s.) C. I 288; C. XIII 294, 295
Şeyh-i Akta' Ebu'l-hayr Tînâtî Bk. Ebu'l-Hayr Tînatî C. V 452; C. VI 170
Şeyh-i Ekber, Muhyiddîn ibn Arabî (k.s.) C. I 44, 45, 52, 64, 79, 81, 86, 97, 134, 157, 231, 234, 250, 283, 287, 390, 395, 418, 481, 498, 499, 500, 502, 503, 512, 516, 520, 528, 548; C. II 34, 40, 71, 75, 79, 88, 96, 102, 148, 157, 206, 208, 222, 233, 236, 250, 258, 270, 284, 288, 301, 322, 342, 376, 377, 395, 406, 454, 455, 477, 496, 520, 528, 543; C. III 15, 33, 34, 65, 96, 135, 142, 195, 215, 221, 229, 239, 257, 266, 275, 332, 338, 339, 340, 432, 471, 478, 479, 482, 483; C. IV 10, 69, 75, 151, 208, 217, 229, 230, 246, 289, 302, 307, 368, 377, 391, 400, 410, 422, 457, 495; C. V 22, 24, 39, 69, 92, 105, 135, 210, 259, 284, 312, 333, 337, 341, 342. 343, 364, 365, 458, 484, 504, 524, 544, 567, 574, 578, 633; C. VI 56, 57, 85, 109, 130, 294, 344, 360, 458, 469, 493, 527, 531, 533, 543, 589; C. VII 25, 31, 124, 140, 146, 148, 173, 175, 224, 238, 272, 313, 324, 328, 334, 400, 519, 528, 531; C. VIII 19, 51, 71, 127, 131, 139, 140, 169, 185, 198, 201, 215, 234, 246, 259, 261, 292, 320, 322, 360, 374, 392, 431, 440, 441, 447, 482, 483, 484, 507, 523, 570, 571, 576, 582, 587, 588; C. IX 31, 53, 58, 61, 116, 119, 159, 200, 206, 214, 216, 296-298, 344, 422, 463, 494, 504, 512, 526, 533, 600, 622, 632, 639; C. X 31, 63, 197, 271, 316, 453, 475, 478, 579, 606, 611, 617; C. XI 16, 33, 177, 197, 198, 220, 223, 241, 242, 282, 285, 320, 332, 447, 448, 471, 474, 477, 532, 599; C. XII 39, 51, 56, 65, 67, 116, 120, 121, 154, 308, 341, 404, 408, 476, 515, 564; C. XIII 26, 33, 35, 79, 96, 147, 166, 235, 244, 260, 262, 267, 316
Şiblî, Hz. (k.s.) C. III 130, 144, 486; C. VII 452; C. XI 203, 436
Şihâb C. XIII 63
Şihâbeddîn Sühreverdî C. V 339; C. VI 51; C. VII 158; C. VIII 129; C. IX 266; C. XI 242
Şihâbüddîn Avzî, Sultân C. X 604
Şihâbüddîn-i Kirmânî C. VIII 413; C. XIII 242
Şimr zi'l-cevşen C. IV 104; C. XI 271
Şîrâz C. XII 615
Şîrâzî C. IV 442
Şîr-i Hudâ Bk. Ali (k.v.), Şâh-ı velâyet C. X 136
Şîrîn C. V 78; C. IX 403, 404; C. X 144, 145
Şîs (a.s.) C. II 108, 109; C. III 96, 255; C. X 250
Şuayb (a.s.) C. II 183, 250; C. III 323, 391, 455, 456; C. IV 151, 409, 414, 415, 416; C. IX 416, 417; C. XII 88, 89, 90, 371
Şurahbîl ibn Amr el-Gassânî C. VIII 64, 65

T

Taberânî C. VIII 65
Tabes C. IX 387
Tâc-ı Belh, Şeyh-i İslâm C. X 414
Tâcik C. II 66
Tâgût C. I 477; C. III 354
Tâif C. VII 47; C. IX 461; C. XI 382; C. XIII 309
Takî b. Mahled C. XII 190
Tâlekân C. XII 43
Tâlût C. VI 29, 30
Tâmmetü'l-Kübrâ C. IV 55
Tarsus C. III 25
Taşkend C. XII 287
Tatarlar C. XIII 250
Tay kabîlesi C. II 102; C. X 226
Tayyâr C. XII 356
Tebrîz C. XII 351, 352, 353, 377-380, 423, 424, 445, 499, 505

Tebûk C. IV 76; C. XII 615; C. XIII 35, 36, 37, 38
Temîm-i Dârî C. X 383
Terapotlar C. I 176
Terrend C. IV 142
Tırâz C. XI 251
Tibet C. IX 597
Tîh Sahrâsı C. I 112, 306; C. II 384, 493; C. IV 68, 178; C. VI 498; C. VII 452; C. XI 173, 578, 579
Tilimsân C. XI 474
Tîr C. X 634; C. XII 369
Tirmid C. XII 197
Tirmiz C. X 423; C. XI 587; C. XII 60, 197, 198, 199
Seyyid, Tirmîz Şâhı C. XII 196, 202
Tirmizî, Şeyhu'l-İslâm C. I 77 C. II 501; C. IV 248; C. XI 320; C. XIII 207
Titânus C. XIII 155
Tokat C. V 236
Tûran C. IX 466
Tûr Dağı, Tûr, Tûr-ı Sînâ C. I 34, 92, 290, 359; C. II 105; C. III 150, 372, 373; C. IV 53, 282, 367; C. V 21; C. VI 117, 498; C. VIII 463; C. IX 601; C. X 143, 218; C. XII 171, 172, 174, 175, 177, 186, 365, 366, 370
Tûs C. IX 597; C. XI 120, 174
Türk C. I 282; C. II 66, 103, 133, 441; C. III 137, 138, 185; C. IV 325, 326; C. V 154; C. VI 208, 355; C. IX 486; C. X 268, 269; C. XII 349
Türkçe C. IV 66, 81
Türkistan C. IV 348; C. VI 457; C. VIII 167; C. IX 346, 432
Türkistân-ı Çînî C. XI 543
Türkiye C. VI 335; C. XII 197
Türkler C. IX 42; C. X 497
Türkmân C. X 264, 265
Türkmen C. I 281; C. VII 427
U-Û
Ubeyd Dede C. XII 512
Ubeydullâh Ahrâr (k.s.) C. IV 388, 391; C. V 504; C. VI 49; C. VII 52, 169, 242; C. VIII 249; C. IX 190; C. XII 286, 287; C. XIII 283, 284
Üc ibn Avk, Bk. Avc bin Unuk C. IX 42
Uhud C. I 81, 415; C. II 146; C. III 150; C. IV 24, 26, 270; C. V 478; C. VII 235; C. VIII 249; C. IX 400; C. X 30; C. XI 21, 70, 345
Uhud Dağı C. III 151
Ukkâşe (r.a.) C. VIII 228, 229, 231
Ummân Denizi C. II 357
Urmevî C. I 67
Urmiye C. I 67
Urmiye Gölü C. I 67
Urşelim C. I 177
Urya C. V 514
Usâm-ı Yemenî C. VII 173
Utârid C. III 441, 442; C. IV 307; C. VI 391; C. VII 162; C. VIII 456, 457; C. IX 553; C. X 38, 161, 162, 253, 634; C. XI 50, 316; C. XII 369, 475
Utbân b. Mâlik C. VIII 100
Utbe C. XI 610, 611
Uzzâ C. VI 221, 553; C. VII 276, 281, 282; C. XI 499
Ü
Übey İbn Halef C. VII 268; C. XI 345
Ülker C. VII 354
Ümeyye C. IV 211
Ümeyye b. Halef C. XI 306, 307, 345
Ümm-i Mektûm C. IV 75, 77, 78
Ümmî Sinân C. IV 54
Ümmü Cemîl C. V 443; C. IX 370
Ümmü Habîbe Binti Ebî Süfyân C. IV 211
Ümmü Mektûm C. V 551; C. VIII 72
Üveys el-Karanî C. III 337; C. VII 173, 538, 539, 541; C. XII 290
Üzeyr (a.s.) C. III 235; C. IV 11; C. V 467, 469; C. VIII 441, 442, 443; C. XIII 84
V
Vâdî-i Eymen C. II 250; C. VIII 80
Vâhile C. XIII 187
Vahş C. VIII 459
Vahşî C. IV 317; C. VII 498
Valantiniyen C. I 177
Vâmık C. XII 243, 244
Vâsıf Bey C. XII 626
Vâsıl İbn Atâ C. V 412
Vâsitî C. XIII 18
Veled C. XI 398
Velî Muhammed Ekberâbâdî, Şeyh C. I 39, 417, 486; C. II 33, 120, 201, 270, 327, 341, 342, 365, 384, 473; C. III 78, 169, 274, 285, 296, 315, 337, 364, 365, 444, 446; C. IV 13, 22, 23, 110, 174, 175, 296, 462, 511; C. V 44, 163, 431, 540, 553, 560, 602, 609, 619, 629, 634; C. VI 96, 259, 330, 334, 416, 444, 544, 553, 616; C. VII 277, 327, 508, 534, 559; C. VIII 23, 88, 415, 573; C. IX 335, 452; C. X 27, 189, 390, 468; C. XI 561; C. XII 13, 418; C. XIII 188
Velîd ibnü'l-Mugîre C. VII 30, 418; C. XI 471
Ventûs C. VII 244; C. XII 369
Veys C. XIII 24
Vîs C. VII 538, 539; C. IX 403, 404; C. X 275
Vîse C. V 77, 78; C. VII 539
Viyana C. X 526
Vüsâk C. IX 53
Y
Yâfîî, İmâm C. VII 119
Yahûda C. VII 545

Yahûdâî C. I 176
Yahyâ (a.s.) C. I 556; C. III 462, 463; C. IV 465-468; C. V 274; C. VI 527; C. VIII 382; C. IX 426
Yahyâ b. Yağân, münzevî C. XI 474
Yahyâ Efendi, Şeyhülislâm C. X 626, 627
Ya'kûb Çerhî C. IX 302
Ya'kûb (a.s.) C. I 129, 571, 572; C. III 173, 256, 300, 338, 393, 394; C. IV 367, 368; C. V 116, 124, 234, 265, 266; C. VI 172, 173, 489, 564, 630; C. VII 335, 534, 538, 545; C. VIII 155; C. IX 136, 172; C. X 359, 369, 370, 543, 578; C. XI 302, 392; C. XII 33, 265-268, 281; C. XIII 61, 73, 74
Yavuz Sultan Selîm C. IX 326
Yehûdâ C. VI 173, 174
Yemâniye C. IX 278
Yemen C. II 188; C. III 33, 165, 337, 443; C. IV 287, 499; C. V 59, 60, 89, 111, 139; C. VI 38, 60, 208; C. VII 173, 177, 500, 537, 539, 541, 544; C. VIII 215, 216, 249; C. IX 483, 484; C. X 340, 573; C. XI 141; C. XII 264, 265, 290, 420, 476, 506; C. XIII 156, 157, 325, 326
Yemlîhâ C. III 25
Yenikapı Mevlevîhânesi C. I 28
Yesrib C. VIII 598
Yezdân C. II 46; C. VIII 507
Yezîd C. II 109; C. IV 104; C. XI 155, 271, 274, 275; C. XII 544, 545
Yıldırım Bâyezîd C. IV 146
Yuda C. I 176
Yuhanna C. I 259; C. VIII 619; C. XI 68
Yunan C. IV 82; C. VI 411; C. XII 92
Yunanca C. IX 602
Yunânîler C. I 51
Yunanistan C. I 177
Yûnus (a.s.), ibn Mettâ C. IV 344-346; C. VI 559, 560; C. IX 263, 416, 417, 521-524; C. XI 173; C. XII 131, 132; C. XIII 262
Yûnus Emre (k.s.) C. I 67; C. II 103; C. IV 500; C. V 78, 165; C. VI 41; C. VII 204, 417; C. VIII 428; C. IX 362; C. X 111, 339, 626; C. XI 283; C. XII 148, 315; C. XIII 38, 93, 145, 303
Yûsuf (a.s.) C. I 62, 125, 129, 288, 376, 571, 572; C. II 41, 250, 348-351, 357, 358, 499; C. III 53, 173, 256, 300, 338, 354, 355, 393, 394; C. IV 23, 61, 72, 85, 123, 192, 344, 367, 368; C. V 75, 116, 119, 124, 125, 155, 265, 427, 617, 618, 619, 620, 621, 625; C. VI 172-174, 206, 271, 343, 366, 372, 489, 564, 607, 630; C. VII 205, 254, 335, 409, 455, 534, 538, 545; 77, 213, 424, 435, 484, 485, 559; C. IX 136, 172, 316, 373, 374, 453, 633; C. X 144, 274, 335, 353, 354, 359, 369, 370, 517, 526, 543, 578; C. XI 174, 329, 366, 373, 374, 392, 426, 427, 469, 603, 604; C. XII 33, 265-268, 277-281, 290, 362, 363, 373, 376-378, 450, 464-466, 468, 482, 540, 541, 613; C. XIII 34, 36, 46-49, 61, 73, 216, 217, 300
Yûsuf b. el-Hüseyin C. II 109
Yûsuf Bey C. XI 453
Yûsuf es-Sekafî C. V 280
Yûsuf Hemedânî, Hoca (k.s.) C. I 572
Yûsuf-ı hakîkî C. X 519
Yûsuf-ı Mısrî (a.s.) C. III 393; C. IX 455
Yûşa' (a.s.), b. Nûn C. II 384; C. V 519; C. XI 379; C. XII 231, 232

Z

Zâhir Baybars el-Bundukdârî C. V 235
Zâl Rüstem C. III 121; C. X 552; C. XII 280
Zalme C. XIII 250
Zehebî C. II 501
Zekeriyyâ (a.s.) C. III 462, 463; C. IV 467; C. IX 107, 197, 495
Zencî C. II 66
Zerdüşt C. XI 561
Zervân C. VIII 414
Zeyd (-Amr) C. I 300, 496, 497, 498; C. IV 471, 472; C. V 69, 335, 370, 512, 589; C. VI 111, 337, 338; C. VII 39; C. VIII 328; C. IX 489; C. X 305, 306; C. XI 146
Zeyd b. Erkam C. XIII 207
Zeyd b. Hârise, Hz. C. II 436-438, 441, 442, 446, 448, 459, 460, 473, 478, 479; C. V 598; C. VIII 64, 65; C. XI 288, 451
Zeyne'l-Âbidîn C. XIII 67
Ziyâ Paşa C. VI 304, 423; C. XI 541; C. XIII 259
Ziyâ-ı Delk C. X 414, 415
Ziyâüddin C. X 603
Zübeyde C. VI 636
Zühal C. III 307, 427, 471, 472, 473; C. IV 307, 452; C. VI 36, 445; C. VII 162, 163, 185; C. VIII 303, 456; C. IX 141; C. X 161, 162, 479; C. XI 49, 236, 281, 316; C. XII 187, 341, 369, 376, 465; C. XIII 218
Zühre C. I 121, 136, 217, 218, 219, 266; C. II 60; C. IV 307; C. VI 346, 391; C. VII 162, 180; C. VIII 89, 456; C. IX 475, 553; C. X 38, 162, 180, 439, 440, 443, 444, 483; C. XI 46, 49, 316, 557; C. XII 369; C. XIII 63
Züleyhâ C. I 125; C. II 349; C. III 53, 300; C. V 617, 618; C. VI 489; C. VII 409; C. VIII 77, 78; C. IX 373, 374; C. X 353, 370, 517, 519, 526; C. XI 426, 427; C. XII 278, 376, 464, 540, 541, 613; C. XIII 34, 46-49, 300
Zü'l-himâr C. XI 610, 611
Zülkarneyn, Hz. C. V 381; C. VIII 574, 576, 577, 581, 582, 583
Zünnûn-ı Mısrî C. III 387-390, 399, 400, 403-405; C. VII 117; C. VIII 464

Kitap İsimleri İndeksi

Not: Sayfa numaralarına ilk baskının I. cildi için 2 (iki), III. ve IV. ciltleri için 4 (dört) sayfa eklenecektir.

A

Abdüllatif C. VIII 613

Ahterî C. I 150; C. X 174; C. XI 23, 44, 88, 166, 169, 360, 442; C. XII 114, 292, 411, 537, 571; C. XIII 130, 134, 146, 177, 188, 274, 279, 291, 296, 341

Ahterî-i Kebîr C. I 39; C. V 278; C. IX 484, 497; C. XI 445, 521

Âkâmü'l-Mercân fî Ahkâmi'l-Cân C. I 330; C. IX 104; C. XII 337, 397; C. II 293

Akrebü'l-Mevârid C. I 39; C. V 286, 566; C. VI 195, 222, 561; C. VII 557; C. VIII 596; C. IX 36, 41, 456, 457, 494, 564, 644; C. X 153, 353; C. XI 280, 360; C. XII 398, 456, 553, 623

Ankaravî Bk. Şerh-i Ankaravî C. I 475, 483; C. V 58; C. XII 55

Ansiklopedi C. I 113

Arâisü'l-Beyân C. I 40; C. II 472; C. IV 55; C. VIII 72, 248

Asr-ı Saâdet C. VIII 616

Aşk-nâme C. XIII 230

Avârifü'l-Maârif C. I 40; C. V 339; C. VI 51; C. VII 158; C. VIII 129; C. IX 266, 547, 650; C. XI 242

Âyîne-i Hakâyık-nümâ C. XI 223

Azîz Nesefî Resâili C. I 40

B

Bahâr-ı Acem C. I 39, 131, 213; C. II 86, 521; C. III 78, 160, 243; C. IV 30, 153; C. V 49, 161, 294, 548, 616; C. VI 45, 100, 249, 444, 577, 601, 610; C. VII 110, 163, 212, 316, 384, 447, 463, 471, 478, 530; C. VIII 128, 143, 186, 226, 338, 354, 467; C. IX 74, 102, 121, 171, 174, 181, 225, 314, 325, 344, 402, 449, 452, 467, 493, 535, 547, 645; C. X 46, 85, 173, 192, 199, 210, 242, 297, 401, 515, 549, 550, 575, 580; C. XI 42, 71, 110, 197, 210, 290, 312, 329, 353, 377, 472, 487, 502, 602, 617; C. XII 122, 129, 131, 204, 287, 433, 467, 510; C. XIII 39, 74, 164, 330

Bahru'l-Ulûm Şerhi C. II 71, C. VI 36, 37; C. X 536, 591;

Bir Mahkûmun Son Günü C. X 29

Bî-ser-nâme C. VIII 443; C. X 91

Bostân C. VII 224

Buhârî(-i Şerîf) C. II 428; C. V 430; C. VI 264; C. VIII 454; C. XII 312, 393, 434

Burhân(-ı Kâtı') C. I 39; C. II 188, 521; C. III 80; C. IV 19, 132, 149; C. V 84, 183, 366; C. VI 45, 330, 367, 440, 444, 577, 591; C. VII 74, 168, 384, 470, 484, 500, 530; C. VIII 88, 98, 222, 230, 358, 394, 402, 406, 459, 485, 529, 551, 606; C. IX 23, 107, 159, 270, 314, 317, 327, 331, 360, 367, 373, 383, 389, 410, 446, 449, 452, 467, 478, 498, 508, 530, 533, 535, 560, 577, 609, 621, 637; C. X 16, 17, 55, 57, 81, 86, 92, 99, 103, 109, 135, 192, 197, 198, 210,

211, 217, 225, 236, 267, 279, 399, 412, 416, 417, 428, 447, 468, 479, 486, 495, 520, 547, 550, 579, 631, 634; C. XI 36, 52, 69, 82, 97, 99-101, 103, 104, 107, 111, 112, 130, 136, 141, 149, 156, 161, 177, 199, 247, 248, 250, 251, 271, 273, 277, 279, 280, 283, 287, 290-292, 294, 316, 329, 330, 364, 368, 375, 413, 422, 424, 468, 534, 551, 575; C. XII 45, 145, 157, 181, 193, 197, 288, 423, 451, 459, 462, 487, 489, 493, 495, 542, 559, 584, 590, 604; C. XIII 24, 71, 72, 115, 176, 179, 188, 189, 203, 215, 232, 234, 279, 294, 317

Bustânü'l-'Ârifîn C. IV 143

Bülgatü'l-Gavvâs C. I 40; C. XI 304

Bülûğ ve Hürriyyet C. I 87; C. VIII 232

C

Câmiu's-Sagîr C. I 528; C. II 469; C. V 470; C. VIII 381; C. XIII 35

Câmiü'l-Hikâyât C. X 188

Cevâhir-i Gaybî C. I 40, 104; C. V 619; C. VIII 263; C. XI 223; C. XII 404

Cihangîrî C. VIII 485, 529

Ç

Çerâğ-ı Hidâyet C. I 39; C. II 521; C. VI 444; C. VII 530; C. IX 449

D

Dîvân-ı Alî Şerhi C. XII 55

(Dîvân-ı) Efdaluddîn-i Hâkânî C. III 98

Dîvân-ı Kebîr C. I 31, 44, 124, 157, 249, 349, 525, 541, 548; C. II 24, 60, 292, 299, 337, 410, 495, 545, 551; C. III 33, 45, 124, 161, 189, 230, 240, 245, 309, 459, 476; C. IV 388, 406, 508; C. V 210, 461, 567; C. VI 365, 377, 405, 449, 470, 522, 603, 621, 632; C. VII 48, 493; C. VIII 25, 78, 81, 96, 111, 213, 235; C. IX 213, 305, 341, 346, 459, 551, 565, 605; C. X 41, 94, 497, 567, 605, 613, 625; C. XI 62, 74, 76, 199, 212, 320, 427, 447, 584; C. XII 51, 63, 184, 226, 259, 274; C. XIII 33, 94, 164, 178, 201, 227, 267, 316, 331-333

Dîvân(-ı Yûnus Emre) C. VI 41

E

el-Erbaîn C. VIII 471; C. X 604

el-İnsânu'l-Kâmil C. I 40, 108, 519; C. III 177; C. IV 218, 219, 224, 237; C. VII 30; C. VIII 204; C. IX 66, 122; C. X 510; C. XI 500

el-Maâlim C. VIII 471; C. X 604

el-Metâlibü'l-âliye C. VIII 471; C. X 604

el-Münkızü mine'd-Dalâl C. VII 60; C. X 348

en-Nefhu ve't-Tesviye C. III 270

Envâr-ı Süheylî C. IV 468; C. VI 95; C. VIII 115, 502

Envâru'r-Rahmân li-Tenvîri'l-Cenân C. I 33; C. VIII 502; C. XI 623

Esrârü'l-Halvet C. II 342

et-Tedbîrâtu'l-İlâhiyye fî Islâhi Memleketi'l-İnsâniyye C. I 40, 97, 390, 481, 503, 516; C. II 34, 206, 236, 288, 454, 477, 528; C. III 432, 437; C. IV 246, 289, 302, 391, 410; C. V 92, 135, 333, 484; C. VI 85, 531, 605; C. VII 31, 146, 224, 324, 328, 528; C. VIII 261, 320; C. IX 31, 58, 61, 119, 159, 200, 298, 463, 512, 622; C. X 197, 617; C. XI 242; C. XII 67, 564; C. XIII 166

Eyyühe'l-Veled C. IX 413

F

Fâtiha Tefsîri C. IX 415

Ferheng-i Cihângîrî C. I 39, 513; C. III 168; C. IV 71; C. V 508; C. VI 367; C. VII 212; C. VIII 358, 402; C. IX 535; C. X 69, 192

Ferheng-i Hüseyn-i Vefâî C. IX 283

Ferheng-i Reşidî C. IX 317; C. X 69

Ferheng-i Sürûrî C. IV 98

Fetâvâ-yı Sûfiyye C. XI 78

Fezâil-i Kur'ân C. XI 26

Fîhi Mâ Fîh C. I 40, 72, 73, 75, 76, 77, 78, 81, 88, 89, 124, 146, 367, 562; C. II 26, 194, 265, 398, 407, 519, 561; C. III 34, 55, 57, 71, 93, 103, 106, 151, 177, 203, 396; C. IV 35, 107, 362, 380, 382, 385, 411, 433; C. V 118, 236, 324, 373; C. VI 21, 170, 266, 549, 550, 560; C. VII 156, 422, 429, 431, 436, 440, 441, 448, 459, 485; C. VIII 42, 57, 80, 93, 151, 333, 348, 377, 378, 413, 425, 429, 430, 506, 540; C. IX 40, 49, 87, 92, 95, 110, 118, 124, 149, 153, 170, 176, 208, 209, 235, 273, 276, 318, 324, 332, 359, 379, 442, 502, 505, 528, 557, 570, 582, 628, 648; C. X 40, 45, 106, 131, 171, 185, 204, 224, 228, 240, 265, 363, 410, 421, 425, 446, 457, 519, 532, 555, 616, 622; C. XI 13, 53, 57, 66, 70, 73, 102, 122, 125, 126, 164, 196, 213, 214, 219, 228, 245, 248, 267, 278, 293, 296, 303, 310, 326, 384, 409, 410, 430, 431, 455, 458, 463, 464, 513, 520, 540, 576, 590, 600, 602, 604, 621; C. XII 24, 61, 90, 129, 169, 191, 193, 283, 308, 309, 331, 359, 385, 387, 391, 408, 413, 502, 508, 530, 546, 552, 556, 568, 575, 576, 582; C. XIII 32, 49, 53, 54, 105, 148, 158, 159, 176, 195, 196, 202, 211, 219, 224, 238, 240, 249, 251, 259, 266, 323, 327, 332, 340, 342, 345, 346, 347

Fusûs Şerhi (Şeyh Muhibbullâh) C. IX 53

Fusûsu'l-Hikem C. I 40, 45, 52, 81, 86, 102, 134, 157, 249, 276, 287, 316, 361, 498, 502, 512, 520, 528, 548; C. II 40, 72, 88, 96, 128, 148, 157, 197, 211, 217, 236, 288, 301, 377, 456, 496, 516, 550; C. III 18, 34, 60, 64, 67, 70, 104, 135, 142, 195,

215, 217, 218, 239, 257, 266, 275, 276, 294, 295, 315, 316, 443, 450, 478, 483; C. IV 10, 11, 69, 75, 137, 151, 152, 194, 208, 215, 217, 229, 230, 307, 368, 377, 446, 492; C. V 17, 22, 24, 29, 42, 62, 69, 105, 295, 296, 328, 337, 341, 364, 404, 442, 457, 458, 460, 524, 544, 564, 567, 578, 633, 637; C. VI 56, 57, 73, 99, 101, 104, 294, 344, 360, 441, 458, 469, 527, 533, 589; C. VII 25, 79, 124, 125, 140, 175, 181, 184, 238, 242, 245, 272, 273, 313, 334, 392, 400, 429, 488, 519; C. VIII 19, 20, 51, 127, 145, 185, 198, 201, 247, 255, 256, 266, 267, 292, 297, 302, 312, 325, 424, 431, 440, 441, 461, 507, 535, 555, 571, 582; C. IX 116, 130, 131, 206, 263, 296, 297, 327, 499, 504, 533; C. X 34, 256, 306, 316, 348, 445, 475, 478, 579, 582, 611; C. XI 16, 151, 177, 241, 282, 320, 405, 477, 532; C. XII 83, 125, 173, 190, 307, 367, 404, 408, 476, 515, 549; C. XIII 26, 27, 33, 35, 102, 244, 260, 262, 267, 316

Fusûsu'l-Hikem Şerhi (A. Avni Konuk) C. VIII 507

Fusûsu'l-Hikem Şerhi (Abdullah Bosnevî) C. IX 302, 494

Fusûsu'l-Hikem Şerhi (Dâvûd-ı Kayserî) C. III 29, 234; C. VIII 471; C. XI 72

Fütûhât-ı Ayniyye C. I 41; C. VIII 330; C. IX 631; C. XI 222

Fütûhât-ı Mekkiyye C. I 40, 52, 53, 231, 283, 395, 418, 499; C. II 201, 202, 222, 261, 322, 376, 496, 520; C. III 15, 33, 92, 96, 166, 221, 338, 339; C. IV 217, 422; C. V 39, 69, 341, 342, 343, 364, 504, 574; C. VI 360, 493, 531; C. VII 173, 224, 313, 529, 546; C. VIII 169, 198, 201, 392, 588; C. IX 297, 494, 512, 526, 632; C. XI 332, 474, 599; C. XII 120, 154, 501; C. XIII 79, 147

G

Gıyâsü'l-Lügat C. I 39; C. II 184, 521; C. IV 261; C. V 49, 183; C. VI 125, 239, 249, 270, 321, 339, 408, 420, 440, 444, 591; C. VII 74, 301, 400, 530; C. VIII 55, 82, 358, 410, 495, 529; C. IX 42, 103, 107, 259, 340, 389, 449, 451, 467, 535, 593, 632, 640; C. X 27, 100, 144, 156, 174, 196, 210, 223, 243, 260, 287, 359, 460, 477, 488, 515, 574, 575; C. XI 79, 155, 236, 526, 528, 584; C. XII 97, 353, 423, 462, 469, 481, 556, 602, 604; C. XIII 25, 29, 39, 82, 132, 234, 250, 274, 320

Gunyetü't-Tâlibîn C. XI 165

Gülistân C. VIII 27; C. XII 347

Gülşen-i Râz C. II 302; C. VII 274; C. VIII 50, 81, 145, 443; C. IX 204

H

Hadîka C. VII 454; C. VIII 223, 468; C. XI 374

Hadîkatü'l-Hakîka C. I 572; C. VIII 222

Hall-i Lügât C. IX 454

Hal'u'n-Na'leyn C. I 64

Havzu'l-Hayât C. III 471; C. XII 341

Hayâtü'l-Hayavân C. IV 79; C. XII 48

Heft-Kulzüm C. I 39; C. II 86, 521; C. V 183; C. VI 45, 444; C. VII 530; C. IX 449; C. X 16, 173; C. XI 42, 99

Hıyâbân C. I 39

Hidâye C. V 188

Hümâyûn-nâme C. IV 469; C. VI 95; C. VIII 116, 502

Hüsâmî-nâme C. XI 15

Hüseyin Hârezmî Şerhi C. V 638

I

Istılâhât-ı Sûfiyye C. III 262; C. V 223; C. VIII 131; C. IX 600; C. XI 220; C. XIII 41

Istılâhât-ı Sûfiyye-i Ni'metullâh C. I 40

Istılâhât-ı Sûfiyye-yi Kâşânî C. I 40

İ

İhyâü'l-Ulûm C. VIII 446; C. IX 204; C. X 377

İlâhî-Nâme C. I 87; C. VI 103, 355; C. VIII 223; C. X 190; C. XII 450

İmâm-ı Rabbânî ve Mektûbât C. XIII 96

İmdâdullah (Şerhi) C. VIII 613

İncil C. I 177, 202, 258, 259, 409, 519; C. III 255; C. VI 43, 213; C. VIII 165, 312, 615, 616; C. XI 68, 69, 576

İnsân-ı Kâmil Bk. el-İnsânu'l-Kâmil

İrşâdü'n-nezâir C. VIII 471; C. X 604

İsâ (a.s.) C. XIII 155

İzâhu'd-Delâlât fî Semâi'l-Âlât C. VII 219; C. IX 323

İzâhü'l-Merâm fî Keşfi'z-Zalâm C. VIII 616; C. XI 69

J

Jend C. II 542; C. XI 561

K

Kâmûs C. I 39; C. II 119; C. VI 574, 575; C. VII 15, 16, 62, 219, 230, 341, 381, 397, 465, 474; C. VIII 47, 179, 194, 210, 228, 264, 308, 360, 378, 496, 500, 594; C. IX 103, 107, 130, 183, 188, 207, 240, 255, 261, 278, 284, 446, 504, 612; C. X 219, 297, 345, 405, 437, 452, 466, 497; C. XI 45, 55, 140, 168, 193, 194, 200, 300, 390, 413, 423; C. XII 72, 81, 91, 106, 188, 231, 304, 430, 440, 447, 451, 464, 578; C. XIII 217, 222, 306, 325

Kasîde-i Hamriyye C. I 548; C. III 65, 332

Kasîde-i Münferice C. XIII 118

Kâşânî Tefsîri C. II 353

Kelîle ve Dimne C. I 298; C. IV 468, 469; C. VI 94, 98, 107, 114; C. VIII 115, 116, 501,

503, 504, 505
Kenzü'l-Lügat C. VII 88; C. VIII 195; C. X 515
Keşfü'l-Lügat C. III 285; C. VIII 358; C. IX 459; C. X 192, 515, 575
Keşşâf C. I 146
Kısas-ı Enbiyâ C. VII 237, 245; C. XI 374
Kifâyetü'n-Necmeyn C. VI 361
Kitâb-ı Fükûk C. VII 531
Kitâb-ı Lemeât C. VII 438
Kitâb-ı Tevhîd C. IX 596
Kitâb-ı Tuhfe C. VII 301
Kitâbü'l-Erbaîn C. VIII 471; C. X 604
Kitâbü'l-Büyû C. VI 287
Kitâbü'l-İsâbe C. II 368
Kur'ân-ı Kerîm C. VI 43, 44
Kûtu'l-Kulûb C. X 470; C. XII 236
Künûzü'l-Hakāyık C. XIII 35
L
Lemeât C. I 52; C. VIII 77, 450; C. IX 151
Letâîf-i Ma'nevî C. III 73
Letâlfu'l-Lügât C. I 39; C. VI 339, 591; C. VIII 55, 227, 529; C. XI 77; C. XII 481
Levâmi'u'l-Envâr C. VII 546
Lisân-ı Arab C. VII 17
Luka C. I 177
Lügat-i Reşîdî C. XI 480
M
Maâricü'n-Nübûvve C. III 123; C. IV 133
Mahzen C. X 568
Makâlât-ı Şeyh Serrezî C. X 189, 429
Makāsıd C. X 264
Ma'nevî Şerhi C. I 40
Mantıku't-Tayr C. I 87; C. VIII 126; C. X 525
Ma'rifet-i İnsân C. XI 157
Ma'rifet-nâme C. I 40; C. X 583; C. XI 208
Mark C. I 177
Matla'u'l-Ulûm Mecma'u'l-Fünûn C. I 40; C. V 312; C. VII 162; C. IX 161, 162, 351, 597
Matta İncili C. I 114, 177
Mebde' ve Maâd C. VII 267; C. VII 142
Medâr C. IX 458; C. X 192, 575
Medâru'l-Efâzıl C. X 468
Medârü'l-Lügât C. VI 249
Mektûbât C. VIII 139, 147, 447; C. XII 51, 59; C. XIII 96
Men arafe nefsehû fe-kad arafe Rabbehû C. XI 285
Menâkıb C. XI 247
Menâkıb-ı evliyâ C. XII 287
Menâkıb-ı Sipehsâlâr C. I 40, 42, 43, 63, 73, 93, 129, 364, 476, 506, 508, 546, 562; C. III 21, 63, 311, 314, 319, 367-369, 433; C. IV 127, 420, 509; C. V 384, 599; C. VI 35, 101, 222; C. VII 227, 529, 550, 556; C. VIII 29, 62, 69, 80, 285, 336, 397, 491, 612; C. IX 19, 21, 342, 393, 402, 594, 596, 627, 634; C. X 39, 90, 436, 538; C. XI 15, 95, 325, 401, 587; C. XII 12, 28, 31, 58, 92, 253, 349, 396, 450, 578, 584; C. XIII 52, 225, 227, 331
Menâkıblar C. XI 198
Menâkıbü'l- Ârifîn C. II 33
Menâzilü'l-Hâirîn C. VIII 162; C. X 213; C. XI 392
Menâzilü's-Sâirîn C. XII 40
Menhec-i Kavî C. IV 123; C. VII 176; C. X 87
Mesnevî-i Şerîf C. I 27, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 41-44, 48-50, 52-54, 56-62, 64, 65, 71, 73, 74, 78, 79, 87, 95, 108, 129, 131, 132, 134, 157, 176, 218, 230, 251, 256, 295, 360, 365, 400, 455, 463, 507, 508, 516, 545, 566; C. II 23, 38, 47, 64, 96, 148, 167, 169, 202, 267, 278, 282, 290, 291, 298, 327, 330, 411, 420, 469, 475, 496, 532, 547, 561, 564; C. III 11, 13, 14, 30, 75, 124, 239, 246, 255, 257, 293, 312, 332, 372, 431; C. IV 35, 67, 95, 119, 133, 171, 253, 293, 308, 359, 362, 388, 426, 449, 470, 497, 507, 516; C. V 13, 15, 16, 23, 93, 120, 136, 144, 180, 303, 307, 308, 333, 400, 401, 402, 499, 532, 541, 554, 556, 557, 561, 567, 574; C. VI 43, 72, 108, 122, 303, 348-350, 380, 469, 475, 486-489, 502-504, 506, 507, 510, 541, 618, 635; C. VII 14, 17-26, 28-31, 125, 148, 212, 227, 228, 237, 255, 300, 301, 315, 316, 364; C. VIII 30, 49, 65, 69, 70, 80, 83, 127, 168, 223, 228, 247, 249, 330, 454, 491, 492, 493, 497, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 525, 529, 606, 609, 610, 611; C. IX 20, 132, 264, 358, 420, 444, 508, 599, 606, 607; C. X 47, 87, 134, 144, 145, 157, 162, 230, 241, 247, 253, 271, 274, 316, 319, 336, 345, 390, 462, 544, 604, 606, 617, 632, 633, 634, 635; C. XI 12, 15, 16, 18, 36, 37, 38, 41-43, 47, 66, 67, 69, 74, 77, 86-88, 177, 184, 185, 228, 245, 265, 306, 319, 320, 359, 447, 453, 456, 471, 498, 499, 500, 584, 613, 622, 623; C. XII 108, 112-115, 121, 184, 224, 284, 292, 315, 355, 408, 423, 429, 489, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 550, 612; C. XIII 16, 17, 34, 55, 76, 98, 129, 149, 155, 221, 231, 237, 239, 240, 267, 280, 328, 330-332, 347, 348
Meşânk C. IV 16
Mevâhib-i Ledünniyye C. IV 211; C. VIII 312; C. IX 531
Mevâkıf C. X 264
Mevlid-i Şerif C. IV 401; C. VII 406; C. VIII 605; C. XI 611
Mezâmîr C. VI 500

Mısbâhu'l-Esrâr C. III 425
Millel ve Nihâl C. II 380; C. X 182, 264, 271, 290, 348; C. XII 187
Minhâcü'l-Âbidîn C. II 384
Minhâcü'l-Fukarâ C. VI 486
Mi'râciyye C. XII 94
Mir'ât-i Hakâyık C. XII 564
Mir'ât-ü'l Muhakkıkîn C. VIII 145
Mir'âtü'ş-şühûd li-Seyyidi'l-vücûd C. IX 596
Mişkât C. V 471; C. IX 204
Mişkât Tercümesi C. V 48
Muallakât-ı Seb'a C. XIII 35
Muhâdaratü'l-Ebrâr C. IV 211
Muhît C. IV 106; C. IX 87
Mushaf C. VI 47, 48
Musîbet-Nâme C. I 87; C. XI 459, 460
Mutlak Birlik-Nefsini Bilen Rabbini Bilir C. X 31
Müdâfaa C. I 113, 177
Müeyyidü'l-Fudalâ C. I 39; C. V 163; C. VIII 358; C. IX 457, 458; C. X 100, 192
Mükâşefât-ı Rızavî C. I 39; C. II 148; C. X 604
Müntehabât C. XIII 88
Müntehabü'l-Lügât C. I 39; C. II 48; C. III 410; C. IV 24; C. V 301, 359, 480; C. VI 339; C. VII 62, 182, 470; C. VIII 408, 419, 495; C. IX 91, 107, 437, 452, 459, 613; C. X 55, 260, 297, 431, 449, 515; C. XI 194, 255, 422, 574, 593; C. XII 361; C. XIII 82, 130, 188
Müslim C. II 428; C. III 190; C. XII 312, 477
Müzîlü'l-Aglât C. I 39; C. X 192, 297, 466

N

Nefehât-ı İlâhiyye C. V 385
Nefehâtü'l-Üns C. I 40, 44, 545, 572; C. II 109, 206, 503; C. III 122, 194, 230, 323; C. IV 112, 362; C. V 46, 172, 206, 431; C. VI 175; C. VII 30, 82, 117, 119, 159, 186, 204, 256, 510, 532, 541; C. VIII 75, 163, 172, 237, 250, 339, 378, 379, 472, 483, 523; C. IX 47, 196, 340, 435, 454, 547, 638; C. X 167, 201, 263, 330, 333, 417, 477, 511, 577; C. XI 22, 26, 78, 174, 215, 392, 425, 435, 468, 608; C. XII 22, 50, 69, 202, 257, 337, 338, 349, 444, 592, 595, 616; C. XIII 92, 99, 143
Nihâyetü'l-ukûl C. VIII 471; C. X 604
Nikâye C. V 188
Nusûs C. I 45
Nüzhetü'n-Nâzırîn C. VI 193

R

Ravzatü'l-Ahbâb C. III 123
Ravzatü's-Safâ C. XI 306, 307, 374; C. XII 192; C. XIII 305
Rehnümâ-yı Ma'rifet C. X 124; C. XII 330
Resâil C. VI 478; C. VIII 204; C. XII 564
Reşâhâtü Ayni'l-Hayât C. I 40; C. II 354; C. IV 395; C. V 504; C. VII 242; C. VIII 249, 511; C. X 202; C. XII 59, 286; C. XIII 284
Reşîdî C. I 39; C. VI 239, 367; C. VIII 82, 529; C. IX 389; C. X 192, 520, 575
Risâle-i Ahadiyye C. X 31
Risâle-i Gavsiyye C. III 191, 273; C. VIII 277, 488, 490; C. IX 344
Risâle-i Kudsiyye C. II 358; C. III 376
Risâle-i Kuşeyriyye C. III 166; C. XII 236
Risâle-i Rûhiyye C. III 88
Risâle-i Ünsiyye C. IX 302
Risâle-i Vâlidiyye C. IV 391; C. VII 52, 169; C. IX 190; C. XI 448
Rumûzu'l-Hikem C. I 32
Rüşdî C. IX 508, 535

S

Sahîhayn C. II 428; C. XII 217
Sahîh-i Buhârî C. VI 168; C. VIII 120; C. X 431; C. XII 477; C. XIII 206
Sahîh-i Müslim C. XIII 206
Sarrâh C. I 39; C. VI 71; C. VIII 55, 166, 352; C. IX 34, 107, 457; C. X 185, 297, 515; C. XI 77, 149, 168, 480; C. XII 52, 328, 395, 590; C. XIII 89, 100, 148
Semerâtü'l-Fuâd C. VI 615
Sıhâh C. X 340
Silsile C. VI 382
Sinoptin C. I 177
Sipehsâlâr Tercümesi C. XIII 169
Sirâcü'l-Lügât C. I 39; C. VIII 82, 485; C. IX 458, 535; C. X 575
Sîret-i Halebî C. XI 306, 328
Sîret-i Haleblyye C. XI 306

Ş

Şâmil C. VIII 471; C. X 603
Şefîk-Nâme Şerhi C. XIII 250
Şehnâme C. II 146; C. III 121; C. IV 274, 353; C. VIII 501, 502, 503, 504, 505
Şemsü'l-Lügât C. I 39; C. II 521; C. III 402; C. IV 149; C. V 183, 199; C. VI 17, 28, 339, 386, 444, 577; C. VII 530; C. VIII 118, 243, 308, 468; C. IX 79, 107, 118, 283, 320, 360, 367, 449, 549; C. X 197, 210, 242, 265; C. XI 210, 335, 345; C. XII 43, 73, 97, 185, 423, 440, 608; C. XIII 105, 177, 188, 287, 288, 294
Şerh-i Ankaravî Bk. Ankaravî C. I 459, 486; C. III 13
Şerh-i Eyyûb C. XI 593
Şerh-i İmdâdullâh C. II 66; C. V 308; C. VI 36, 37; C. IX 466
Şerh-i Ma'nevî C. XI 324
Şerh-i Velî Muhammed C. XI 593
Şerhu'l-Esmâi'l-Hüsnâ C. X 604
Şerhu'l-işârât C. VIII 471; C. X 604
Şir'a C. IX 204

T

Tabakât-ı Sübkî C. X 603
Tâcü'l-Masâdir C. X 259
Ta'rîfât-ı Seyyid C. I 40; C. IX 401, 509, 537; C. X 214; C. XI 96, 374
Târîh-i Enbiyâ C. I 287
Târih-i İslâm C. IX 216
Tarîkat-i Muhammediyye C. XIII 87
Tarîkatnâme C. V 92
Tedbîrât-ı İlâhiyye Bk. et-Tedbîrâtü'l-ilâhiyye
Tefsîr-i Bahr-i Mevvâc C. V 536
Tefsîr-i Begavî C. XI 328
Tefsîr-i Fâtiha Hâşiyesi C. VIII 246
Tefsîr-i Hüseynî C. III 123
Tefsîr-i Kâşânî C. VI 211; C. VIII 72, 590
Tefsîr-i Kebîr C. I 411; C. VIII 471; C. X 604
Tefsîr-i Medârik C. V 397
Tefsîr-i Nahcivânî C. I 40
Tefsîr-i Zâhidî C. V 514
Tefsîrü Arâisi'l-Beyân C. I 40; C. II 495; C. VI 211; C. IX 411
Tevhîd risâlesi C. IX 643
Tevhîd-nâme C. XI 138
Tevrât C. I 258, 259, 409; C. VI 43; C. VIII 442, 615, 616; C. XI 68, 69, 129, 576; C. XII 192
Tevrâtü'l-Mesnâ C. I 259
Text-Book of Anatomy & Physiology C. XIII 138
Tezkiretü'l-Evliyâ C. III 122, 144; C. IV 362; C. VI 190; C. VII 460; C. X 330, 498; C. XII 50, 468
Tuhfetü'l-Erîb fî'r-Redd alâ Ehli's-Salîb C. XI 576
U
Usûl-i Aşere C. I 40; C. VII 253; C. X 54; C. XI 88; C. XII 523, 615; C. XIII 228, 233, 280, 314
Uyûnü'l-hikmet C. VIII 471; C. X 604
V
Vahdet-i Vücûd Risâlesi (İmdâdullâh'ın) C. VIII 94, 447, 571
Vâridât C. VIII 555; C. IX 25
Vasît C. IV 106
Velî Muhammed Ekberâbâdî Şerhi C. XI 565; C. XII 609
Z
Zâdü's-Sâlikîn C. I 572; C. VII 445, 453, 454; C. IX 355, 460; C. XII 83
Zebûr C. VI 30, 43
Zemahşerî C. I 146
Zevrâ Hâşiyesi C. XIII 231
Zevrâ' C. VI 153
Zevrâ' Hâşiyesi C. IV 199
Ziyâdât C. VI 382
Ziyâu'l-Kulûb C. VI 436, 437
Zübdetü'l-Hakâyık C. III 178; C. IV 222; C. VI 615; C. VII 174, 408, 541; C. VIII 47; C. XI 48; C. XII 432, 436

Açıklanan Farsça, Arapça, Türkçe Kelimeler İndeksi

Not: Sayfa numaralarına ilk baskının I. cildi için 2 (iki), III. ve IV. ciltleri için 4 (dört) sayfa eklenecektir.

A
â C. VIII 272
âb C. IX 244
âb ez ser tîre est C. VII 506
âb u revgan C. V 49; C. VII 110
âb ü gil C. IX 281
âbâd C. VII 103; C. IX 194; C. XI 33
abbâdiye C. IV 510
âb-cû C. IX 362
abdâl C. II 376; C. XII 404; C. XIII 81
abdâl-i Hak C. XII 404
abd-i zaîf C. I 63
abdü'l-butûn C. XI 611
aber C. IX 307
abes C. XIII 268
âbest C. XI 292
âb-gûn C. IX 558
abher C. XII 372
âb-hor C. VIII 518
âb-hord C. XIII 189
âb-ı cû C. IX 362
âb-ı kevser C. X 33
âb-ı revân C. XII 258
âb-ı rû C. VI 543; C. X 266; C. XI 526
âb-ı zindegî C. IX 390
âbî C. III 142
abî C. VIII 522
âbile C. III 420; C. XII 433
âbile şuden C. XII 433
abîr C. VII 361
âbisten C. XIII 209
âb-kör C. II 174
âb-rîz C. VII 469
abûs C. XIII 258
acâiz C. XIII 299
a'cemî C. V 249; C. VI 248; C. VIII 356; C. XI 224; C. XII 618; C. XIII 165
acem pidesi C. XII 415
acîn C. V 561
a'cûbe C. II 415
acûl C. XI 403
acûz C. VI 71; C. IX 446
acûze C. XIII 299
açık C. II 41
a'dâd C. V 335
aden C. X 340; C. XII 325, 506
ades C. I 112
adl C. IX 368; C. XI 609; C. XII 306
adüv C. VIII 224; C. X 280
âfî C. I 68
âfil C. XII 535
âfitâbî C. XII 322
afv C. XIII 312
afv-lân C. X 589
afv-rân C. X 589
afyon C. VII 447; C. X 370
ağber C. VII 295
ağlâl C. VII 327
ağsân C. I 59; C. VII 213
âhâr C. X 287

ahd C. IX 385; C. XI 205
ahd-i medîd C. XI 573
âhek C. VII 150; C. X 377
âhen güsil C. III 438
âhen hâîden ez hışm C. VI 373
âhenc C. VI 98; C. IX 560
âhencîden C. VI 98; C. IX 560
âheng C. III 83; C. V 298; C. VI 318; C. XI 244
âhen-rübâ C. X 35
âhermen C. V 183; C. XII 290
ahlât C. V 279
ahmak C. V 152; C. VI 52
ahmak-kede C. XI 353
ahres, ahras C. IX 470; C. XI 580
ahsente C. VIII 233
ahşem C. VII 364; C. VIII 504; C. XIII 173
ahtâr C. XIII 62
âhur C. III 432; C. VIII 476
ahvel C. XI 151
ahzân C. I 60
âjeng C. VIII 227
âk C. V 307; C. XI 443; C. XIII 267
akabe C. V 144, 464; C. XI 176
akâkîr C. VII 371
akâr C. XII 459
akd C. XII 140
âkıle C. X 24; C. XI 495
akîde C. X 130
âkif C. IV 386
âkil C. X 103
akîle C. II 122
akîm C. IX 189
akîr C. XI 615
akkâr C. VII 371
akl C. III 387; C. XII 269
akr C. IX 37
akra' C. XI 407
aks C. XIII 95
akûl C. VII 410
akûr C. XI 591
âl C. II 443; C. VIII 499; C. XIII 295
alâ C. VI 223; C. VIII 206; C. XII 514
a'lâm C. VI 191
alef C. VII 383, 435; C. X 242
alem C. VIII 23; C. XII 291, 446
alem be-sahrâ zeden C. XIII 89
aleyhâ C. XI 249
aliyy C. XII 130
aliyyân C. XII 599
Allâh C. VII 342; C. IX 434
Allah Allah C. V 81; C. IX 461; C. X 457, 493, 564; C. XI 229; C. XII 539
Allâhî C. I 569
alp C. IX 291; C. XI 599
altı kapı C. IV 225
âlû C. IX 42
âlûde C. IX 42
âlûdegân C. VIII 60
alüvyân C. XII 599
âmâde kerden C. XIII 130
âmeden C. VIII 272
ameş C. VII 81; C. XI 131
a'meş C. II 108; C. VII 470
amî C. IX 637
amîd C. X 332
âmil C. VII 15; C. VIII 333; C. XIII 172
âmin C. I 142; C. V 208; C. VIII 405, 596; C. IX 194; C. XII 438, 613
âmîn C. XII 21
Amr C. IV 472
amûd C. XII 618
amyâ C. IX 429; C. XIII 82
amyân C. V 376; C. XI 280
ân C. VII 294, 439; C. VIII 260; C. IX 549; C. XI 59, 314, 451; C. XII 122
ân cihân C. XI 601
ân çi C. VII 236
ân çi dîdî C. VII 236
anâ C. IX 647; C. X 599
anân C. V 523; C. VI 565; C. VII 557
a'nânu's-semâ C. VI 565
anânü's-semâ' C. VII 557
anber C. VII 361; C. IX 307; C. XII 322
ancak C. VIII 329
âne C. II 184; C. X 377
ânek C. I 536
anen C. VI 565
anet C. VIII 184
anîd C. XIII 295
anîf C. V 355
ankebût C. XII 387
ansiklopedi C. I 113
anûd C. IX 276
ânzerût C. XII 97
apsun C. IV 274
âr C. IX 320; C. XI 136
âr zû C. XI 136
a'râb C. X 349
araz C. IX 202; C. X 441
arec C. V 189
ârız C. IV 327; C. VII 369; C. VIII 63
ârî C. XII 435
arîn C. IX 636; C. X 175
arîş C. V 452; C. XII 494
âriye C. XII 338
armağan C. IX 74; C. X 489
arpa C. II 311
arricû C. VI 416
arrihû C. VI 416
arş C. I 66; C. VI 593; C. VII 537; C. IX 24, 141, 512; C. X 53; C. XII 494
arşiyyîn C. I 69
arûs C. II 37; C. VIII 401; C. IX 103; C. XI 588
arûsî C. VIII 401

arûz C. XIII 191
arzi C. VIII 607
ârzû C. XI 136
asâ C. V 267
Âsaf C. X 358
asbı' C. VI 106
ases C. IV 164; C. VI 637; C. VIII 127; C. XII 50, 609; C. XIII 119
asfâd C. VI 592
ashâb-ı Kehf C. IX 637
ashâb-ı sebt C. X 164
âsîb C. III 332; C. VII 34; C. VIII 377; C. X 122; C. XI 196; C. XIII 106
asîr C. XII 34
âsiye C. VIII 233
asla' C. IX 330
asr C. V 490; C. VII 296; C. VIII 609; C. XII 34
âss C. XIII 119
âstîn C. II 512
âsumân C. XI 226
âsumân-gûn C. IX 597
âsumân-kadr C. IV 145
aşaka C. X 203
aşîk C. IV 495; C. IX 592; C. X 65; C. XIII 24
âşinâ C. XII 114
âşinâyî C. V 350
aşîret C. XII 428
aşk C. X 375
aşk-kişân C. VIII 347
aşk-sâz C. VII 261
aşk-verz C. XII 374
âşnâ C. I 110; C. XII 618
aşr C. XI 422
âşûb C. VI 382; C. XII 21
aşûre günü C. XI 271
âşûften C. IV 33
aşve C. X 522
atab C. V 440; C. IX 511
atan C. IX 449
ataş C. XIII 134
a'taynâke C. X 441
ateb C. IX 511
âteş üftâden der pelâs C. XII 199
âteş-kede C. IV 64; C. VI 542
âteş-kün C. VI 466
âteş-pâ şuden C. VII 35
âteş-perde C. X 425
âteş-zene C. VIII 591; C. XI 130
atîd C. VI 518
a'ti C. VIII 607
a'tiyâ C. XI 503
atiyy C. XI 503
atlâl C. V 359; C. X 358
atlasî zed der begal C. XI 547
atmâr C. I 69
atşân C. XI 36
attâr C. XI 215
atyâr C. IX 28
avân C. II 150; C. V 108; C. VI 438; C. VII 37; C. VIII 154
a'vân C. VI 438
avânân C. V 257, 258
âvâre C. VI 308; C. VIII 82
avaz C. VII 341
âverden C. IX 71; C. XI 136
âverdenî C. VII 179
a'ver C. VII 473; C. XI 145
avez C. VII 341
âvîhten C. V 183; C. VI 390
âvîz C. X 441
âvîziş nümûden C. XII 510
avl C. III 410
avn C. V 230
avr C. XI 569
a'vûne C. VI 438
avvân C. VI 374, 438; C. VII 37, 357; C. X 72; C. XIII 250
ay C. X 474
ayak teri C. III 169
ayak ve baş tutmamak C. VIII 11
a'yân C. IX 202
ayâr C. VII 47
âyât-gû C. IV 265
ayâz C. III 293; C. IX 588
âyed C. XII 272
âyîn besten C. VIII 409
âyîne-dâr C. V 369
âyîn-fezâ C. IV 495
âyis C. VI 412; C. VII 34; C. XII 124
ayn C. I 59, 530; C. III 148; C. IV 404; C. VIII 341; C. IX 435; C. XI 29; C. XIII 27, 80, 166
ayneyn C. XII 524
ayn-ı kemâl C. XIII 313
aynü'l-ıyân C. XIII 167
aynü'l-lâme C. VIII 387
ays C. X 547
ayş C. X 546; C. XII 430, 502
ayyâr C. V 87, 549; C. VI 381; C. VII 47; C. X 304; C. XI 166; C. XII 361
ayyil C. XII 70
ayyûk C. XII 411
âz C. V 586; C. VI 438; C. XI 137; C. XII 128
azâ C. IX 196, 573; C. X 362; C. XI 275
azâb C. VIII 386
azâyim C. XIII 159
azâzîl C. I 117; C. IX 608
azb C. VIII 386; C. XIII 344
azeb C. XII 608
âzer C. VI 302, 479; C. VIII 279; C. IX 177; C. XI 577
âzîl C. XI 210
azîmet C. XIII 159
azl C. IX 503
azm C. VI 106; C. IX 535

âzmûden C. I 139
Azrâ C. XII 244
azud C. V 158, 460; C. VI 83
âzûrden C. VIII 36
azvâ' C. I 68
azzâ C. V 247; C. X 362; C. XI 275
B
bâ C. VI 11, 517; C. VII 149; C. VIII 457; C. IX 175; C. X 463, 488; C. XI 292, 367
bâ sad imtihân C. VIII 408
bâb C. XII 524
bâd C. VI 500, 510; C. VII 530; C. IX 383; C. X 14; C. XI 42; C. XII 159
bâd dâden C. IX 480
bâd dem ki C. XII 238
bâd u bûd C. VII 530; C. IX 147
bâd-ı bürût C. II 120; C. VI 591; C. X 541
bâd-ı havâ C. X 112
bâd-ı rîş C. III 405
bâdî C. XIII 204
bâdiye C. X 349; C. XII 272
bâd-peymây C. V 291; C. VI 500
bâften C. X 77
bâgî C. VIII 152; C. XII 590; C. XIII 261
bağal C. II 448
bağaltâk C. V 191; C. XII 627
bah bah C. VI 129
bahâ C. III 184
bahâne C. III 184; C. X 550; C. XI 80
bahâne-i çerb âverden C. X 550
bahh C. VI 129
bâ-hod C. VIII 91
bahr C. V 480
bahr-dest C. VII 339
bahş C. VIII 551
bahşâyiş-ger C. X 458
bahşîdîm C. II 493
bahşişhâ-yı râd C. VII 305
baht C. V 499; C. XII 223, 430
bâhten C. XII 20
bâ-ıfdâl C. IX 175
bâj C. XIII 133
bakar C. XII 166
ba'l C. VIII 228
bâl C. XI 264
bâl kûşâden C. V 82
bâlân C. XII 571
ba'le C. VIII 228
bâliden C. II 465; C. VI 570; C. XII 571
bâliğ C. XII 236
bâlûa C. V 225
bam C. II 137; C. VII 206
bân C. X 407
bâ-nemek C. XII 501
bâng C. XI 352
bang-i safîr C. IV 228
bang-i zîr C. II 92
bânû C. VI 466
ba'r C. VIII 73
bâr C. XII 79, 318
bâr besten C. VIII 143
baras C. VIII 394
ba're C. VIII 73
barbut C. VI 213
bardakçılar C. III 436
bâre C. VI 136, 178; C. VIII 46; C. X 406; C. XI 444
bâregî C. XI 101
bârgâh C. IV 198; C. V 516; C. XI 40
bârgî C. VI 419
bâr-ı sûh C. X 339
bârî C. VII 410; C. XII 437
bârîk C. VII 439; C. IX 116
bârîk resîden C. XI 110
bârîk-rîs C. IX 116; C. XI 110; C. XII 144
bârîk-kâr C. VII 439
bâr-nâme C. VII 558
bârr C. I 61
bârû C. IX 344; C. XI 55, 56
bâ-rûşd C. XII 299
ba's C. XI 286, 597
basâîr C. I 69
bâ-ser ü sâmân C. IX 417
basîret C. I 69
basît C. VIII 576; C. XIII 204
basît-i merg-zâr C. I 516
basra C. XI 188
bast C. VIII 378; C. XII 497
bastatî C. VIII 246
baş açmak C. IX 523
başa toprak saçmak C. IX 523
bâ-şecer C. XII 419
bâşî C. V 499
bâ-şûkûh C. XII 175
batar C. I 100; C. II 439; C. XI 422; C. XII 191
batır C. II 439
batman C. VI 335
batn C. XI 611
battâl C. IX 580; C. XII 48
baûl C. VIII 228
baûle C. VIII 228
bâyistend C. VII 143
bâz C. I 113; C. III 133, 327; C. VI 205; C. VII 145; C. VIII 241, 391; C. IX 21, 277, 360; C. XI 238, 469; C. XII 202; C. XIII 248
bâz custen C. VIII 354; C. XII 548; C. XIII 312
bâz harîden C. VII 463; C. IX 402; C. X 139
bâz hûrden C. XII 287
bâzed C. XII 20
bâzergân C. XIII 127
bâz-ı menzilhâ C. IX 277
bâziğ C. XI 103
bâzil C. XI 413
bâz-nâme C. IX 82

bâzpes C. XI 555
bâzûver C. XII 571
be C. III 389; C. IX 536; C. X 391
beçgî C. XI 259
be-dân-sân C. VIII 260
be-dâr C. VIII 425
bedbaht C. X 172
bed-dâverî C. I 151
bed-dil C. VIII 326; C. XI 413
bedel C. XII 404
bed-fiâl C. XI 74
bedfûz C. V 31; C. XI 322
bed-gevher C. III 436
bed-hisâl C. XI 74
bedîd C. XIII 242
bedîn sân C. XII 532
bed-meniş C. X 135
bed-mihâlî C. I 318
bedpûs C. V 31
bedregî C. VII 204
bedrûden C. XII 503
bed-sigâl C. XI 74
be-dû C. XII 149
bedv C. VIII 301
be-fıkıh C. XI 498
behâ C. X 185
be-hakk C. IX 536
behî C. II 100; C. XII 263, 310
be-hill C. VI 11
behmen C. XIII 294
behr C. VII 71
behrâm C. XII 298
behre C. XIII 126
behre-hâ C. I 505
be-îst C. VI 96
be-îstem C. V 371
bekaş C. VII 486
bekbaruk C. X 384
bel bağlamak C. IX 507
belâ C. VIII 95; C. IX 70; C. X 360
belâdur C. VII 447; C. X 27
belâğ C. IV 310; C. VI 90
belâlî C. V 225
be-lâş C. II 60
belh C. XI 560
belî C. VII 356
belîle C. VIII 159
belme C. VI 304
belûa C. V 225
bem C. VII 222
be-mâ C. V 390
be-medhî C. XI 367
benân C. VI 105
benân C. XIII 247
benâne C. VI 105
benât-ı na'ş C. VII 556
benâtü'n-na'ş-i kübrâ C. IX 318
be-nbüh C. X 488
bend C. XI 419
bende-i bed C. XI 308
bende-perest C. VIII 272
bend-i nkk C. XII 136
beng C. V 186; C. VIII 546; C. IX 489; C. X 548
bengî C. V 188
bengiyân C. X 548
be-nigerî C. VII 264
bennâ C. VII 333; C. X 306; C. XI 133, 454; C. XII 487
benûn C. XI 235
benü'l-vülât C. I 68
benzi atmak C. IX 522
ber C. VI 316, 545; C. VII 35, 348; C. VIII 528; C. IX 54; C. X 441, 517; C. XI 248, 375; C. XII 417; C. XIII 155, 173, 339
ber beste C. VIII 290
ber cüst hâst C. X 420
ber cüst râst C. X 420
ber dehend C. VII 348
ber dû sad C. VI 545
ber engîhten C. IX 613
ber horden C. XIII 155
ber kabâ kemer besten C. IV 287
ber kerden C. VIII 434
ber reste C. VIII 290
ber rîş u seblet-i hod handîden C. II 447
ber ser ü rîş handen C. V 614
ber ser-keden C. VIII 485
ber ser zeden C. VII 110
ber tâften C. VIII 157
ber yekî C. XIII 173
ber-âb ber C. VIII 135
ber-âmeden C. VI 465
berân C. IV 185
berât C. VII 345
berâziş C. XII 459
berbâd dâden C. III 160
ber-beste C. II 107; C. VI 51, 52; C. X 129
ber-besten C. VII 500
berbut C. XIII 174
berd C. IV 165; C. IX 457; C. XII 155, 181
berd ü mât C. IX 352
ber-dâşten C. VIII 425
berd-bâr C. V 587
berde C. II 126
berdü'l-acûz C. XI 380, 427
ber-em C. X 550
berere C. I 61
berg C. IV 359; C. VIII 63, 385, 388, 544; C. IX 60; C. XI 273, 457, 479; C. XII 537; C. XIII 105, 155
berg ve nevâ C. IV 201
ber-hod-zenem C. VIII 135
berhordâr güden C. I 98
berhûrden C. X 321

berî C. V 314
berîk C. X 515
berk C. VI 315; C. VII 352; C. X 600; C. XII 79, 475; C. XIII 294
berr C. XI 480, 612
berre C. VII 82; C. XI 469
ber-res C. XI 375
ber-resîd C. XI 375
ber-reste C. II 107; C. VII 500
ber-sarfe C. IX 35
ber-ser C. III 129
ber-serî C. XIII 168
bertâften C. XII 110, 111
ber-vâresîden C. XI 375
ber-zeden C. VIII 527
bes C. VI 520, 634; C. VII 450; C. VIII 232, 614; C. XII 486
bes kesâ C. VIII 428
besâ C. IX 193; C. XI 46; C. XII 320
be-saydî C. XII 556
besî C. VI 86
besîc C. VIII 304
besîç C. VI 153
bessü C. XI 160
bessüke C. XI 160
bested C. VIII 399
beşîr C. XI 541
beşşâr C. XI 595
beşşâş C. XIII 43
be-şükr C. X 391
be-tâb C. VII 462
betfûz C. V 31
betnûz C. XI 322
betpûz C. V 31
bevl-kārûre C. X 248
bevş C. VI 543; C. VII 22, 369
bey' ve şirâ' C. VIII 218
beydak C. V 155; C. VII 416; C. XII 452
beyler C. VI 167
beyne beyn C. IX 544
beyne eydî C. IX 261
beyyine C. XI 606
bez C. IX 452
be-zâr C. XIII 109
beze C. IX 227, 621
be-zindânî C. III 389
bezl C. XI 413
bezm C. VI 620; C. IX 452; C. XI 84
bıtrakad C. II 521
bıttîh C. VIII 611
bıttîh-zâr C. VIII 611
bıyık burmak C. IX 603
bıyıkda yel tutmak C. I 394
bi'se'l-karîn C. XIII 255
bi'se'l-mihâd C. XII 535
biâl C. VIII 228
bî-bey' u şirî C. XIII 280
bibi C. X 497
biçek C. VI 469
bî-çigûne C. V 358
biçuk C. VI 469
bî-çûn C. V 358, 547; C. IX 299; C. XI 526
bî-çûnlük C. XI 397
bîd C. V 196
bid' C. III 127
bid'at C. XI 165; C. XIII 254
bi-dev C. XII 149
bî-dil C. II 128; C. IV 251; C. VIII 273; C. IX 404; C. XI 492; C. XII 516
bî-dil ü cân C. XI 387
bî-direng C. VII 204
bi-drevem C. IX 292
bî-emân C. III 167
bîgâh C. I 85
bîgâne C. I 135
bîgâr C. III 140
bigirâyend C. IX 373
bî-günâhî C. X 18
bih C. IX 552; C. X 130
bî-hıfâzî C. XIII 288
bihî C. II 100; C. IX 552
bî-hîç-bûd C. XI 350
bî-hod C. III 416; C. VIII 91
bî-hodî C. XII 573
bihte C, VI 428
bihten C. I 468
bihûde C. IX 175, 320; C. X 502
bî-hurdegî C. VII 102
bî-huşî C. XII 516
bî-hûşluk C. XII 262
bî-ıyâr C. VII 467
bi-îst C. VIII 462; C. X 310; C. XI 426
bika' C. XII 373
bî-kâr C. VII 178, 463
bî-karâr C. VIII 60
bikr C. VI 83
bi-lâş C. VI 16; C. XI 509
bi-lâ-şey C. VI 16; C. XI 509
bilîs C. XIII 222
bîm C. V 402; C. VI 53
bî-mahîl C. IX 272
bi-mâl C. XIII 297
bî-mâye C. VI 357
bî-menn C. III 382
bî-mer C. X 223
bî-muhâbâ C. XIII 119
bî-nazîr C. XIII 311
bî-nemek C. XI 192
bînî me-kün C. II 373
bînîş C. IX 160
bînîş-verî C. IX 160
bî-nûş C. X 16
bî-purs C. XI 375
birr C. VII 346, 483; C. IX 302, 346; C. X 392;

C. XII 229, 428
birûn-şev C. IV 160; C. X 346; C. XII 361; C. XIII 167
birûn-şev kerden C. XII 208, 589
bîs C. XI 424
bisât C. VI 372; C. XI 559; C. XII 628
bismil C. IX 29; C. X 491; C. XI 605
bîst C. III 394; C. VIII 462; C. X 310; C. XI 426
bîstem C. V 371
bîstend C. VII 143
bister C. X 465
bîş C. III 61
bitâne C. XI 602
bî-telvîm C. XIII 306
bî-temyîziyân C. X 149
bîve C. XII 598
bîvegân C. XII 598
bî-vürûd C. XI 423
biyâmûzîm C. IX 224
bîz C. I 468
bîzâr C. VIII 497
bî-zinnet C. VI 263
bî-zînhâr C. X 412
bizle C. XI 413
bû batar C. XII 191
bû ki C. X 498
bu'du'l-maşrıkayn C. VII 384
bûd C. VI 364; C. VII 304, 530; C. VIII 117; C. XI 42
bûd der şîşe kerden C. XI 489
bûd ki C. X 498
bûden C. VIII 117
bûdenî C. IX 401
bûd-i men C. VIII 362
buğtâk C. V 191
buğz C. VIII 355
buhâr C. VI 367
buhârâ C. VI 367
buhl C. VIII 396
buhrân C. X 453; C. XI 480; C. XII 29
buhrân-ı mahmûd C. X 453
buhrân-ı mezmûm C. X 453
buht C. XII 185
buhtâk C. V 191
buhûr C. V 60
buhûrdân C. XII 622
bûk C. X 428
buk'a C. VI 558; C. XII 241, 373
bû-kaht C. IX 42
bukūr C. XII 166
bulamaç C. III 109
bulgâr C. V 381
bunduk C. III 115
burâk C. IV 512; C. VII 352; C. X 600; C. XII 100
burden Bk. bürden C. IX 35
bûriyâ kûbî C. III 169
burtula C. VIII 527
butûn C. XI 611
buva C. IV 393
bûy C. VIII 235, 316
buyruk C. XII 304
bûz C. XI 284
bü'l-aceb C. VII 211; C. XIII 239
bü'l-alâ C. XI 140
bü'l-beşer C. X 213
bü'l-fudûl C. V 163; C. IX 23
bü'l-fuzûl C. I 132; C. II 366; C. VIII 55
bü'l-heves C. VII 392; C. XI 295
bü'l-kerem C. XII 44
bü'l-ulâ C. XII 269, 514
bü'l-vuhûş C. IX 309
büd C. IV 344, 373
büdd C. V 285; C. X 247
bükm C. XII 406
bülme C. VI 304
bün C. VI 362; C. XI 377
büne C. X 488
büngâh C. VI 362; C. IX 586
bün-i dendân C. VI 45
bünyâd C. XII 386
bür C. VI 447
bürd C. I 166, 230; C. V 242; C. VI 473, 545; C. VII 49; C. VIII 317, 403; C. IX 632; C. XI 528
bürd-bâr C. V 355
bürden, burden C. VI 545; C. VIII 186; C. IX 35
bürdenî C. VII 179
bürehne C. VI 267
bürîn C. III 419; C. XI 539
bürr C. V 153; C. XI 357; C. XII 229
büsr C. IX 134
büved ki C. X 428
büz giriften C. IX 452
büzgâle C. VII 82
büzûğ C. XI 591

C

câbir C. VII 495
câbîr-i işkestegân C. VII 495
câblûs C. VII 383, 482; C. XII 211
ca'd C. VI 382; C. VII 470; C. XI 211
câdde C. VII 503; C. X 584
câdû C. VIII 410; C. IX 162
câdûluk C. V 319
câdûyî C. VIII 494
câh C. VIII 395; C. X 455
câh ü mâl C. VIII 395
cahd C. II 394
cahûdî C. IV 277
câize C. II 451
ca'l C. VII 386
Câlinos C. I 91; C. X 459
câme C. X 575
câmegî C. X 575; C. XI 203
câme-i dürüst C. XIII 289

câme-ken C. II 245; C. XI 60
cân C. VII 389
cân bâhten C. IX 464
cân ü ser C. VIII 389
cân-âhenc C. VI 98
cân-bâz C. I 99
cânbâzlık C. VII 135
candâr C. VI 458
cân-dostân C. X 630
can-fezâ C. VII 369
cân-güdâz C. XII 19
cânî C. I 550; C. XI 327
câriyât C. VIII 149
cass C. IX 153
câsûs C. XI 390
câş C. VI 36
ca'şûş C. VI 433
câvid C. X 233
cavk C. VI 410
cavlakî C. I 162
cây-gîr C. X 499
ceâşiş C. VI 433
cebân C. VIII 326
cebîn C. VI 208; C. VIII 424
cebr C. VII 495; C. X 309
cedb C. XI 596
cedd C. VII 15; C. IX 650; C. X 204
cefâ C. VIII 435; C. X 325
ceff C. XII 113
cehân C. VIII 317; C. XI 23
cehânîden C. VIII 317
cehâz C. VI 246; C. XIII 158
cehed C. I 137
cehennem C. II 515
cehîden C. XI 23
cehîz C. I 504; C. VI 246
cehnâm C. XII 535
cehûdî C. IV 277
cehûl C. VIII 134
celâl C. XIII 305
celdî C. V 501; C. XIII 62
celeb C. V 126
celî C. IX 103
cellâd C. IX 546
cemîl C. II 41
cemş C. VIII 594
cenâb C. XII 53
cenâbet C. XI 398
cenân C. I 59
cendel C. XIII 272
cendere C. XI 408
cendil C. VII 500
cenîn C. V 260
cenn C. XI 121
cenne C. IX 529
cennet C. VI 263; C. IX 529; C. XI 121
cennetü'l-huld C. VI 277
cens C. XII 430
cerâ' C. VII 551
cercîs C. XI 306
cerî C. V 435; C. IX 303; C. X 123
cerîr C. VI 219
cerr C. VI 219; C. XI 521
cerre C. X 408; C. XII 275
cerv C. VII 549, 551
cervî C. X 87
cesten C. I 137; C. VIII 115
cev C. III 294; C. VIII 166, 448; C. X 20
cevâd C. XII 125
cevâhir C. IX 202
cevâr C. VIII 149
cevârî C. VIII 149
cevâz C. IX 164; C. X 507
cevf C. X 51
cevh C. V 94
cevher C. X 441
cevher-i evvel C. XI 433
cevk C. V 94; C. VII 278, 424
cevr C. VII 44
cevşen C. IV 203; C. XII 87
cevv C. VI 305; C. VIII 377
cevv-i felek C. VI 305; C. VIII 451
cevz-bün C. VII 226
cevzî C. VII 226
ceyb C. II 48; C. VIII 187
ceyn C. V 207
cezâ C. IV 39; C. XI 594
cezâf C. XII 26
cezb C. XI 360
cezbe C. XI 486
cezb-i sem' C. XI 540
cezer C. X 130
cezr C. VI 368; C. X 384; C. XII 443
cis C. IV 393
cîb C. IX 36; C. X 274
cici C. IV 393
cidâl C. VIII 302
cidd C. I 68; C. VIII 529; C. IX 447, 650
cidd-i cidd C. X 149
cîfe C. VI 571; C. XII 48
ciger C. V 270; C. X 457; C. XI 106
ciger-bend C. X 247
ciğer hûn geşten C. VIII 282
cih C. XI 56
cihândâr C. VII 205
cihân-ı gayb veş C. X 464
cihâr C. VIII 423
cihâz C. IV 287; C. V 154; C. VI 479
cihet C. I 135
cihet-gû C. IV 265
cihîden C. II 122
cihîz C. IV 287
cilf C. X 237; C. XII 102
cilve-gâh C. IX 231

cinân C. I 59
cinâs-ı kalbî C. V 402
cinâs-ı lâhık C. V 402
cinâs-ı münharif C. V 402
cinâs-ı nâkıs C. V 402
cinâs-ı tâm C. V 402
cinâze C. XI 118
cins C. XII 430
cirâ C. VII 433; C. VII 549
cirî C. VII 504; C. XIII 280
cirm C. XI 492
civân C. X 362
civân-baht-ı mecîd C. VIII 553
civâr C. VIII 149
cizâf C. X 69
cû C. VI 468; C. VIII 59; C. XI 313; C. XII 101
cû' C. VI 173
cu'l C. VIII 210
cû-be-cû C. X 351
cûd C. VII 346, 435; C. XII 340
cuğd C. XI 58, 329
cuhâ C. X 376; C. X 376; C. XIII 179
cûhî C. X 376; C. XIII 179
cuhûd C. VIII 289
cul C. XI 356
cur'a C. I 62; C. XII 356
cûş C. IV 10; C. VI 630; C. VIII 597
cûşen C. IV 203
cûu'l-bakar C. III 84; C. VIII 547; C. IX 107; C. X 243; C. XII 247
cûu'l-kelb C. X 171
cuul C. VII 92
cûy C. XI 313
cûyânî C. XI 581
cûy-cû C. XI 313
cûy-cûyân C. XI 313
cü'al C. IV 79
cübâr C. XI 494
cüft C. I 92
cüft geşten C. X 530
cüft u şû C. XI 340
cüft-i Bû-Leheb C. IX 370
cühd C. V 558
cühdü'l-mukıll C. IX 372; C. X 111; C. XII 569
cühûd C. VIII 488; C. X 250; C. XI 345; C. XIII 74
cülâb C. VIII 409
cülâb-ı kand C. VIII 409
cüllâb C. V 163
cümûd C. XII 161
cünâh C. V 94
cünbîden giriften C. VI 607
cünd C. VII 60
cündî C. VII 60
cünne C. IV 279
cünûn C. VIII 565
cünüb C. VIII 165
cür'a C. IX 139
cürbüz C. XII 559
cüst-cû C. IX 575
cüsten C. XI 313
cüvân C. XII 589
cüvâr C. VIII 149
cüz C. XI 47
cüz meger C. XI 47
cüz' cüz' C. XIII 209
cüzâf C. X 69
cüzâm C. V 294

Ç

çabuk C. XI 185
çâder C. XIII 247
çâdur C. VIII 501; C. X 49
çağz C. VIII 158
çâh C. X 455
çâh-ı teng C. IX 177
çakal C. VIII 618
çakır C. V 282
çâlâk C. I 92; C. V 134
çalçene C. VIII 459
çaldı düdüğü C. XII 544
çâliş C. VII 296; C. VIII 597; C. X 530; C. XI 564
çalmak C. IX 82
çâne C. IV 40
çâplûs C. VII 383, 482
çâr C. X 390
çâr dâng C. VII 301; C. IX 451
çâr dâng-i Hindûstân C. VII 301
çâr perre C. VII 466
çârçûb C. XII 112
çarh C. XIII 218
çarh zeden C. XII 277
çarmıh etmek C. IV 254
çârmîh C. IX 560; C. XII 492
çârmîh-ı mi'de C. IX 560
çâr-sû C. V 276
çâr-şâh C. III 225; C. XI 90
çâr-tâk C. I 393; C. VII 468
çâş C. VI 36; C. X 582; C. XI 280, 589
çâşt C. IX 377, 382
çâştgâh C. XII 246
çâşt-hâr C. X 86
çâşt-sâz C. IX 382
çeft C. VI 17
çekçek C. III 350
çekre C. IX 593
çemîn C. VII 52
çenbere C. VIII 171
çend C. XII 501
çendîn C. VI 168
çeng Bk. çenk C. VIII 597; C. IX 322; C. XI 49, 540; C. XII 126, 488; C. XIII 174
çengî C. XI 540
çeng-lûk C. VI 302
çenk C. II 137; C. VII 220

çep C. II 522
çerâ C. V 116; C. XII 143
çerâ kerden C. V 116
çerb C. V 75; C. VII 469; C. X 550
çerbîden C. V 411; C. VI 385
çeremdân C. IV 304, 436
çerğ C. V 282
çerh C. VIII 593
çerh zeden C. VI 608
çeriden C. XI 225
çest C. X 629
çeşm ["Nergis-] C. VII 470
çeşm dâşten C. VI 179
çeşm dûhten C. VIII 432
çeşm nlhâden C. II 178
çeşm pür-âb kerden C. VI 205
çeşm zeden C. VIII 512
çeşm-bend C. V 295; C. XII 448
çeşm-dûzî C. XII 448
çeşm-hâ C. XII 122
çeşmî C. VIII 176
çeşm-i bed C. IX 178
çeşm-i saht C. XIII 259
çeşm-i şûh C. VI 460; C. X 339; C. XII 411
çeşm-i teng C. XI 549
çeşm-i ter C. IX 519
çeşm-i zahm C. VIII 387
çeşm-sîr C. XI 279
çevgân Bk. çevkân C. II 159; C. III 107; C. VIII 595; C. X 184
çevkân C. I 562
çi C. XII 47, 490; C. XIII 218
çîden C. I 139; C. VII 109; C. VIII 273
çigil C. IV 348; C. VI 457
çigûne C. IX 299; C. XI 526; C. XII 367
çihil C. X 499
çile Bk. çille C. IX 476; C. XIII 243
çille C. X 499
çîn C. I 139; C. VII 109; C. VIII 273; C. XII 584
çin gülü C. XII 249
çîne C. X 17; C. XII 27
çîre C. VIII 289; C. XI 36
çirk C. VII 86
çirk-i ter C. VII 87
çi-sân C. XII 448
çist C. XII 490
çîzî C. X 396
çûb-ı hüner C. V 40
çûn C. III 494; C. V 547; C. VI 152, 373; C. VIII 234; C. IX 153, 299; C. XI 135, 138, 298, 526; C. XII 362, 367, 501; C. XIII 334
çûn adem C. XII 362
çûnlük C. XI 397
çurbek C. VI 112; C. XI 418
çustî C. XII 203
çü C. II 358; C. VII 462
çü nûr-ı sîneî C. II 358
çün C. II 470; C. X 522
çün bây u gedâ hâke berâber girecektir C. II 113
çünhâ C. XI 398
çüst C. VIII 123; C. XI 580
çüstî C. XII 451
D
dacc C. XI 596
dacer C. X 431
dâd C. I 513; C. V 121, 448, 628; C. VI 408, 496, 594; C. IX 320; C. XI 514, 554; C. XII 394, 505, 583
dâd-âr C. IX 320
dâde C. XI 554
dâden C. V 291; C. VI 610; C. VII 356; C. IX 314; C. X 66; C. XI 273, 514, 554
dâdeş C. VIII 399
dâdger C. XI 504
dâdistân C. V 448
dâdver C. XII 466
dâfî'-i zarar C. XII 457
dâğ C. IV 61; C. V 438; C. VI 477; C. VII 39
dağal C. II 448
dâğ-ı derûn C. VII 39
dahhâk C. XIII 268
dâhız C. XII 226
dâhî C. VIII 406
dahîl C. X 219
dâhiye C. XII 533
dahl C. X 31; C. XI 143, 495, 605
dahl ü harc C. II 394
dahm C. IX 41
dahme C. V 76; C. XI 97
dahrece C. XI 612
daî C. IV 151
dâî C. XIII 192
dâir C. I 136
dâiye C. IX 497
dak C. II 526; C. IX 331
dakk C. III 169; C. IV 314; C. VI 137, 391; C. IX 415; C. XII 73, 484
dakku'l-hasîr C. III 169
dâl C. XI 284
dalîl C. VIII 133; C. IX 540
dâll C. II 416
dâllân C. XII 583
dâllân-ı gûm C. XII 583
dâlle C. XIII 196
dâm C. I 109; C. VIII 165, 293; C. X 103, 202; C. XII 421
damdan leğenin düşmesi C. X 535
dâmen keşân C. II 451
dâmen keşîden C. VIII 267; C. IX 181
dâmen-i Hak C. II 512
dâmî C. VI 128
dân C. VI 565; C. IX 286, 579
dâned C. IX 521
dâng C. III 126; C. VII 300; C. IX 451, 627; C. X

19, 390, 479; C. XI 352; C. XII 415; C. XIII 115, 171
dânik C. III 285
dânisten C. VI 565
dânişmend C. VI 377
dâr C. VI 482; C. VIII 607; C. X 600; C. XII 72
dâr u gîr C. VI 269; C. X 426
dâr, dâr C. XIII 111
darb C. III 156
darb-ı girân C. III 156
dârem C. XII 142
darîr C. III 145; C. XI 134, 235; C. XII 607; C. XIII 74
darre C. VIII 419; C. IX 405
dârü'l-girâr C. VII 381
dârü'l-gurûr C. VII 394
dârü'l-hulûd C. VII 153
darvân C. IX 483
dâs C. I 112; C. VIII 357
dâşten C. VIII 425
dav' C. X 54; C. XI 620
dâv C. XII 495
dâver C. VI 248; C. XI 574; C. XII 466
dâverî C. I 151; C. VI 257; C. XI 574; C. XIII 302
davul çalmak C. VI 393
dâye C. V 158; C. IX 245; C. XI 204
dayı C. IV 211
dayyık C. XIII 279
dazıglen C. II 233
debb C. IX 135; C. XII 608, 609; C. XIII 188
debbâb C. XII 608
debbe C. III 185
debbûs C. X 422; C. XI 134, 249
debûr C. V 192; C. VIII 368
ded C. VIII 165; C. X 86, 202; C. XII 421, 611
dede C. XIII 158
def C. I 118
def'-i nâ-savâb C. X 399
def'-i zarar C. XII 457
defîn C. V 134; C. IX 32
defterdar C. X 332
degâ C. III 457; C. V 62, 614; C. XI 163, 466
degal C. VII 367, 467; C. IX 494; C. XIII 215
degâyî C. XI 466
deh esbe C. II 361
deh esbe tâhten C. II 361
deh kese C. X 277
dehâ C. VII 79; C. VIII 396; C. IX 437; C. XII 533
dehâd C. VII 356; C. X 66
Dehdehî C. VII 178; C. IX 259; C. XI 125, 468
deh-dile C. I 532; C. XII 605; C. XIII 182, 320
dehed C. VII 356; C. X 66
dehlîz C. VII 504
dehlîzî C. IV 486
dehr C. XII 255, 435
dehşet C. IX 366
dejem C. IV 301; C. V 545
dek C. IX 331
dekal C. XI 360
dekk C. VIII 593; C. XII 359
delâl C. VI 206; C. VIII 419; C. XI 472, 557; C. XIII 293
delâle C. X 275
delk C. III 320; C. VII 250, 306, 511; C. IX 81; C. XII 198; C. XIII 85
delkak C. X 423; C. XII 196, 198
delk-pûş C. IV 296
dellâk C. X 64
dellâl çağırtmak C. XII 197
dellâle C. V 378; C. VII 195; C. VIII 67; C. X 276, 540; C. XII 482
delv C. X 634
dem C. II 120, 185; C. IV 414; C. VI 390, 434; C. VII 103, 482, 529; C. VIII 84, 118, 189, 191, 384, 415; C. IX 162; C. X 550; C. XI 225; C. XII 482; C. XIII 329
dem zeden C. VI 440; C. VIII 113; C. XII 200
dem-â-dem C. XII 623
demâr C. IV 34; C. V 59; C. VI 597; C. VII 238; C. VIII 406; C. XI 494; C. XII 411, 492
demdeme C. III 86; C. IV 185; C. VI 202; C. X 132, 163; C. XI 23; C. XII 30, 45
dem-geh C. VI 346; C. VIII 114
dem-i bî-müntehâ C. II 25
dem-i subh C. X 465
dem-i zinde zeden C. VIII 113
demîden C. XI 369
demm C. VIII 189
dem-sâz C. I 84, 92
dem-zeden C. XI 191
dendân C. III 174
dendân künân C. V 182
dendâne C. III 174
deng C. IV 84; C. V 520; C. VII 204, 274, 450; C. VIII 546; C. IX 44; C. X 56
der C. II 100; C. VI 425; C. VII 110, 299; C. VIII 57; C. IX 591; C. X 77; C. XI 375, 573; C. XII 542
der âmeden C. XIII 330
der ân cihân C. XI 601
der bâd dâden C. IV 229
der bâften C. X 364; C. XII 188
der bâhtî C. X 364
der cuvâl şûden C. IX 493
der galat mî efkenî C. V 626
der hûn ve hâk âmîhten C. X 412
der kemîn C. XIII 322
der me-yuft C. XII 510
der selle kerden C. IX 66
der sühan pîçânîden C. XIII 321
der şîşe kerden C. IX 405
der vâmişevî C. XII 489
der vecd C. XIII 169
derâ C. X 144; C. XII 244

derahş C. VIII 459
derbâhten C. XIII 169
derbend C. VI 176; C. VIII 188
derbendân C. VIII 293
derc C. XII 323; C. XIII 219
derd C. VI 417; C. VII 312
derdâ C. XI 400
derdeş kened C. IX 318
derd-i bîs C. XI 424
derd-i şüş C. III 126
derd-i zih C. VI 302
derec C. XIII 325
der-em C. XII 214
dergâh C. XI 40, 63; C. XI 294
derhem C. VII 163
derhîn C. XIII 289
derîden C. XII 214
derrâk C. III 58
ders C. IX 87; C. X 461
der-üftâden C. XII 510
dervâ C. XII 488
dervîş C. II 503; C. XI 484
deryâ-bâr C. X 457
der-yâften C. I 87; C. VIII 490
dest C. IV 473; C. VII 353; C. VIII 366, 405, 581; C. IX 68, 144, 260; C. XI 287, 419, 622; C. XII 355
dest ber-leb zeden C. VIII 65
dest bürden C. XI 71
dest der dâm kün C. IX 147
dest der kün C. IX 147
dest dest C. VIII 366
dest efşân C. XII 539
dest hûş [: haveş] C. XI 136
dest şusten C. III 182; C. XI 327; C. XIII 225
dest u pâ zeden C. XI 569
dest yâften C. VIII 277
dest-âmûz C. XI 419
destân C. III 58; C. V 255; C. VIII 582; C. IX 162; C. X 93, 161; C. XI 80, 110
destâr bürden C. VIII 74
dest-âvîz C. II 352
dest-bürd C. X 631
dest-dâr C. V 129
dest-efşânden C. II 481
destek zeden C. VI 399
destenbûy, destenbû C. VIII 222; C. VIII 222
dest-gâh C. X 223
dest-gâr C. VIII 592
dest-i bürd C. X 46
dest-i peymân C. XI 104
dest-müzd C. VI 580
destûr C. V 290
deş C. X 55
deşne C. X 494
deşt C. IV 473
dev C. VII 383; C. VIII 274; C. XII 332
dev-â-dev C. VII 383; C. VIII 274
devân C. VII 466
deve dikeni C. II 28
deverân C. XI 388
devî C. VI 595
devîde C. VI 566
deviden C. I 152; C. VII 383; C. VIII 274
devlet C. VIII 274, 479
devletî C. VII 290
devr C. IV 157; C. V 522; C. XI 72, 313
devr-i gezend C. VI 18
dey C. VII 355; C. XI 554; C. XIII 294
deyr C. V 522; C. X 390; C. XII 418
deyyân C. VII 342; C. XII 385, 487
deyyâr C. I 136; C. VIII 328; C. X 227; C. XII 22
deyyûs C. IV 263; C. VIII 529
dihk C. XI 549
dihm C. IX 41
dik C. VI 346; C. IX 560
dikk C. I 393; C. VII 68; C. XI 49, 105, 444; C. XII 591
dirâb C. V 428; C. XII 361; C. XIII 89
dirâbhâne C. IX 380
diraht-ı saht C. VIII 531
dirâz huften C. V 328
dirs C. XI 357
dî C. X 463
dîbâce C. III 412; C. V 506; C. XIII 177
dicle C. VIII 464; C. IX 528
dîd C. XI 451; C. XII 193
dîdâr C. VIII 180; C. IX 505
dîde C. XII 143
dîde-bân C. I 462; C. VI 176; C. XIII 166
dîde-keş C. IX 28
dîden C. III 250
dîden rûy-i kâr C. XI 548
dîg C. IX 457
dîg puhten C. V 286
dîgdân C. X 460
dih C. VI 330; C. XI 273
dihîd C. XI 273
dihlîz C. I 135; C. IX 70
dij C. VIII 186; C. XII 563
dijem C. XI 413, 418
dil şikesten C. V 294
dil şüde C. XI 230
dilâl C. XI 472; C. XIII 293
dil-ârâm C. I 75
dilber C. XII 17
dildâr C. XII 516
dil-hâh C. XI 185; C. XII 197
dil-sipâr C. XI 279
dil-sitân C. XI 526
dil-şüde C. XI 230
dimâğ C. VII 544
dimen C. V 118, 359; C. XII 334
dimene C. V 359

dîn C. II 377; C. III 298; C. V 468; C. VI 387; C. IX 631; C. XI 102, 179; C. XII 385, 487; C. XIII 203
dînâr C. III 126; C. VIII 310; C. IX 285
dîr zî C. IV 223
dîrâ C. X 144
direm C. VIII 310; C. X 507; C. XII 256
direng C. VII 204
dirhem C. II 311; C. X 507
dirîğ C. VI 13; C. XI 590
dirîğâ C. XI 400
dîr-keşîden C. XI 617
dirre C. VIII 584; C. XI 494
disâr C. III 186; C. VI 67
diş dibinden söylemek C. IV 256
dîv C. VII 325, 366; C. XI 192; C. XII 612; C. XIII 42, 324
dîvân C. VIII 597; C. XII 198, 539, 612; C. XIII 122
dîvâne end C. VII 325
dîvânend C. VII 325
dîvân-ı edeb C. IV 475
divâr C. XII 478
dîvçe C. III 143
diy C. VIII 133
diyâr C. XII 72
dlyet C. X 24.
dîz C. VI 210; C. VI 345
diziye çekmek C. V 616
dolak C. III 485
dost-dâr C. XII 462
dost-kâm C. VIII 17
duâ C. V 61; C. VIII 324, 514, 537
dûçâr C. VII 300
dûçâr zeden C. VIII 91
dûd C. VII 514; C. XI 304
dudak altından C. IX 450
dudak çiğneyicilik C. XII 94
dûde C. IX 615
dûdmân C. VI 253; C. VIII 223; C. XI 505
dûg C. IX 425; C. IV 90, 261
duhke C. V 286
dûhten C. V 253
dûk C. III 309, 464; C. VI 187; C. XI 602
dûl C. X 308
dûlet C. XII 142
duman ve toz çıkarmak C. VIII 330
dûn C. XIII 39
dûr dest C. XII 472
dûr ez o C. XIII 19
dûr kerden C. IX 367
dûr-bâş C. IV 86; C. VII 106; C. VIII 595; C. IX 136
dûr-dest C. IX 102; C. XI 298
dûreş C. VII 261
durûden Bk. dürûden C. IX 292
durûger C. XII 447
dûşâha C. XI 82; C. XII 45
duv C. XI 620
dû C. VI 545; C. VII 301; C. X 390
dû çâr C. X 390
dû çâr dâng C. VII 301; C. X 390, 479
dû dil bûd C. II 463
dû esbe C. II 361
dû lebî C. VII 290
dû mer C. X 223
dû-dil C. V 178
dûhâ C. VIII 373; C. IX 66, 437
dükkân C. V 414; C. VII 325; C. XI 498
düldül C. IV 512
dülger C. XII 447
dûm C. II 185; C. VII 471; C. VIII 114
düm-gaze C. IX 621
düm-geh C. VIII 114
dümmel C. IV 244
dümm-i zişt C. VII 471
dümüne düm C. III 440
dünbel C. IV 244
dünbül C. X 15
dürahş C. VIII 459
dürc C. XI 593; C. XIII 209
dürd C. IX 418; C. XII 438
dürer C. I 65
dürr C. I 65
dürr-i Aden C. XII 506
dürr-i yetîm C. VIII 132; C. X 77; C. XII 299, 477
dürrî zi kân C. XII 483
dürûden Bk. durûden C. V 152; C. VI 28
dürûgî C. XII 105
düruhş C. VIII 459
düstûr C. IV 305; C. VII 360
düşmen-kede C. IX 294
düşnâm C. VIII 29
düşvâr-yâb C. I 137
düvâr C. VIII 458
düvel C. VII 367
düvî C. VIII 405
düzd C. XI 424
düzgün C. X 439

E

ebâ C. IX 457; C. X 460; C. XIII 320
ebced C. II 233
ebed C. XI 33; C. XII 255
ebhâz C. IX 346
ebî C. XII 114
ebkem C. XII 406
ebleh C. II 288; C. VII 408
eblûc C. VII 194
ebnâ-i sebîl C. XII 428
ebnâü's-sebîl C. I 59
ebrehe C. XIII 156
ebrûkî C. XII 379
ebter C. VI 42; C. VII 473; C. VIII 390; C. XIII 171, 344

ebû C. VIII 37
ebu'd-dînâr C. VII 159
ecell C. IV 142
ecr C. VII 549; C. X 225
ecrâ C. VII 549
ecr-i nâ-memnûn C. X 225
ecriye C. VII 549
eçl C. XI 550; C. XII 481; C. XII 490; C. XIII 218
edât-ı hasr C. VIII 329
edeb C. I 111, 116; C. IV 162; C. VI 336; C. VII 53; C. VIII 47; C. IX 378; C. XI 495; C. XIII 239
edebsiz C. I 116
edebsizlik C. I 111
edend C. III 127
edîb C. I 116; C. III 223; C. IX 116, 378, 408
edîm C. IV 148; C. XIII 309
edken C. XI 499
efî C. XII 607
efk C. XI 140
Eflâtûn C. I 91
efrâhten C. II 332
efsâne C. VIII 335; C. IX 601; C. XI 581
efsûn C. I 525; C. II 119; C. IV 274; C. VI 390; C. IX 405; C. X 213; C. XI 187, 489
efsûn okumak C. IV 469
efsûnger C. VI 457
efsûs C. V 48; C. IX 384; C. XI 187
efsûsiyân C. V 217
efzâr C. V 572
ehl C. X 561
ehl-i kalem C. II 346
ehl-i meder C. XII 163
ehl-i perde C. VIII 395
ehl-i veber C. XII 163
ehrimen C. II 35; C. V 183; C. VII 366; C. XII 290
ekmeh C. II 323
ekmek ve tuz C. I 140
eksâb C. IX 506
eksûn C. VIII 381
ekûl C. XIII 254
eledd C. IX 523; C. XII 463
eleh C. VII 342
elest C. X 360
elestîm C. IX 70
elestû C. X 34
el-garaz C. IV 483
el-hak C. XII 475
elhâsıl C. IV 483
el-haşâ C. VI 380
elif C. VII 356; C. XI 400
elîf C. IX 310, 552
elini boynuna bağlamak C. IV 45
elkâb C. I 62; C. VIII 449; C. XI 272
elkeñ C. III 165
el-kıssa C. IV 483
elletî C. V 171
el-murâd C. IV 483
emân C. VIII 148; C. XIII 233, 295
emel C. VII 15
emînü'd-devle C. XI 272
emlah C. II 41
emlâk C. XII 538
emr C. XII 304
emred C. XI 554; C. XII 608
emr-i kün C. X 432
emr-i şücûn C. VIII 540
emr-kün C. X 432
enâm C. IX 313
enbân C. IX 173; C. XI 25, 303
enbâz C. I 99; C. X 112; C. XII 416
enbâzî-künûn C. I 99
enbuh Bk. enbüh, enbûh C. VI 17
enbûh C. VI 17; C. XI 616; C. XII 362, 516
enbüh C. X 488; C. XI 616; C. XII 362, 516
encümen C. VII 485; C. XII 608
ender C. V 52, 458; C. VI 479; C. XI 498
ender âhur kerden C. IX 288
ender âmeden ez pây C. V 52
ender fikh mebîn C. XI 498
ender gûş kerden C. VI 88
ender-güzîn C. XI 149
enderz kerden C. XIII 315
endûh C. IV 229; C. V 420; C. VII 106, 281, 484; C. XII 593
enduhân C. IV 229
endûhân C. IV 229; C. VII 484; C. VII 484; C. XII 593
endûhten C. X 613; C. XIII 41
endüh Bk. endûh C. VII 106; C. XII 593
ene C. IX 578
ene'l-hak C. X 147
enf C. VI 619
engâr C. VII 270
engârden C. VII 270
engâşten C. VII 270; C. IX 232; C. XII 140
engebîn C. I 102
engîhten C. II 187; C. VIII 190, 270; C. IX 293; C. XII 223
engur C. VIII 491
engüşt zeden C. IX 325
engüştek zeden C. IX 325
engüşterî zeden C. II 453
enhâr C. X 372
enih C. XII 378
enîs C. XIII 275
enzâl C. IX 340
erbâh C. IX 130
erbaîn" C. XIII 243
erc C. X 109, 170
ercümend C. VIII 211; C. X 109
ergan C. V 395
erganon C. X 596
erganûn C. V 395

ergun, ergûn C. X 596
erkân C. VI 369
erneb C. VII 420
esamm C. XII 406
esâtîr C. V 307
esb C. XII 217, 265, 452
esbâb C. XII 294
esb-i tâzî C. I 147
esed C. X 525, 634
esîr C. I 127; C. VI 389, 446, 484; C. XII 402; C. XIII 77
eskîze C. VIII 549
esrâr C. X 437; C. XI 355
esrârhâ C. X 437
esrâr-ı Kün C. X 451
es-salâ C. V 234; C. VI 12; C. VII 216
est C. IX 74
ester C. XII 102
eşbâh C. VII 127
eşcân C. VIII 540; C. XI 521
eşek C. II 267; C. X 115; C. XI 341
eşek başı C. VIII 611
eşheb C. XI 376
eşhed C. X 373
eşhedü C. X 373
eşrefî C. III 98
etbâ' C. VIII 495
evâmir C. XII 304
evân C. XII 219
evbâş C. III 79; C. IV 162; C. VIII 375, 477
evc C. I 396; C. VIII 64, 293, 603; C. XI 481
evhad C. VII 242
evrâd C. VIII 119
evvâh C. XI 304
ey C. VII 259; C. VIII 389
ey semme hayr C. XII 418
eyke C. VII 17
eymân C. V 448
eymen C. IV 198; C. VI 63
eymin Bk. îmîn C. V 208; C. VIII 596
eyn C. IX 279; C. XIII 106
eyş C. I 442; C. X 261, 263, 311, 523
eyvân C. I 423; C. VI 635; C. VII 544; C. IX 558, 567; C. X 455; C. XII 594
eyvân-ı bülend C. VI 317
eyyâmü'r-rihân C. VIII 308
eyyü şey' C. X 261, 311
eyyü şey'in C. I 442
ez C. I 137; C. VII 339; C. VIII 380; C. X 431; C. XI 136; C. XII 480, 495
ez âb C. XII 480
ez çûn C. VII 339
ez dest reften C. VIII 406
ez dest şoden C. V 294
ez har efkenden C. IV 213
ez kemîn C. XIII 322
ez tu bahr-dest C. VII 339
ezel C. XII 255; C. XIII 216
ezel-i âzâl C. XIII 216
ezfer C. XI 465
ezher C. I 58
ez-hod C. III 416
ezîz C. IX 457; C. X 566
ezme C. XIII 118

F

fah C. VI 157; C. VIII 293; C. IX 378; C. XI 187; C. XIII 248
fahfere C. X 236
fâhir C. XI 299
fahl C. VI 268; C. X 393, 415
fâhte C. V 610; C. XII 441
fâide C. VIII 351
fak C. VI 157; C. VIII 293; C. IX 378; C. XI 187; C. XIII 248
fâka C. XII 378
faka basmak C. VIII 293; C. IX 378
fakd C. XI 266
fakr C. IX 357
fâl C. XII 199
fâl-i bed zeden C. VI 152
falk C. XII 184
farak C. VII 544
fârık C. V 505; C. XII 243
fâris C. XI 118
fârisî C. VIII 597
fark C. VI 105; C. IX 330, 362; C. X 374
fârûk C. X 635; C. XII 243
fasd C. IV 135; C. VI 266
fâsık C. VII 482
fâtir C. XII 484
fatîr C. XIII 111
faysal C. XII 85
fazâhat C. VII 413; C. VIII 97
fâzıha C. XI 192
fâzıl C. V 498
fazîhat C. VII 413
fazl C. VI 601; C. VII 297
fazûl C. XI 361
fecr C. X 372
fectârû C. XII 395
fedâ C. IX 460; C. X 92
fedî C. IX 460; C. X 92
fehâme C. III 409
fehleviyye C. X 214
fehm-gird-ârîm C. I 99
fekâre C. XI 497
fekk C. XIII 127
felâ C. XII 514
felâh C. IX 519
felâhsen C. I 460
felak C. VI 276; C. VIII 414
felâseng C. I 460
felât C. XII 514
felek C. I 116; C. VI 305; C. VIII 377; C. IX 183

felek-peymâ C. XI 328
felîv C. IV 132, 419; C. VII 343
felsefe C. VI 40; C. VII 339; C. X 214
felsefî C. VI 40
fen C. VII 360, 465; C. VIII 405; C. XI 111, 143, 199, 570
fenâ C. I 104
fenâ-kün C. X 496
fer C. VIII 99, 227, 603, 615, 618; C. X 328; C. XI 279; C. XII 459; C. XIII 210
ferâ C. VI 385
ferâğ C. VII 553; C. IX 265
ferah C. X 77
ferahç C. X 447
ferahçî C. X 447
ferâz C. I 115; C. III 80; C. XII 516
ferc C. VIII 393; C. X 51
ferce C. V 80; C. XII 374
ferce-cû C. V 80
ferec C. V 299; C. IX 132; C. XI 111; C. XII 114, 546, 623; C. XIII 118, 325
feres -i şemûs C. VII 188
ferfed C. XII 12
fergarde C. X 130
ferh C. XII 334, 344, 479
ferhâd C. IX 403
ferheng C. IV 356; C. IX 236, 625; C. XI 199; C. XII 130, 183, 200, 209, 590, 606
ferhundegî C. VIII 487
ferkad C. XII 406
ferr C. I 152; C. X 505; C. XI 236; C. XII 181, 617
ferruh C. VI 206; C. VIII 227, 618; C. X 588; C. XI 279
fers C. XI 465
fersah C. VI 174; C. VII 168, 450
ferseng C. VI 174; C. VII 450
ferş C. I 66; C. X 53
ferş-i zemîn C. XI 559
ferû C. XI 428
ferûk C. V 505
ferzâne C. IX 159; C. X 556; C. XI 199
ferzânegî C. VII 99
ferzend C. III 244
ferzendekem C. III 244
ferzîn C. IV 231; C. V 155; C. VIII 76; C. IX 168
ferzîn-bend C. IX 168
fesh C. VI 106; C. XIII 159
fesleğen C. VIII 28
feşânden C. II 95
feşâr C. III 475; C. XI 548; C. XII 613
feşârden C. XII 527
fetâ C. IV 297; C. IX 337; C. XI 583; C. XII 20; C. XIII 168
fetan C. X 199
feth C. VII 54
fetî C. XI 583; C. XIII 168
fettân C. IX 605
fevh C. XII 380
fevz C. VII 167
fey C. XII 114; C. XIII 155
fey'âl C. VIII 328
feylesof C. XI 591
feyz C. VI 204
fezâ C. I 119; C. XII 13, 496
feza' C. X 243
fezer C. VI 333
fıkâr C. XI 497
fıkıh C. II 266
fındık-ı ten C. IX 613
fıtâm C. V 343; C. VI 355, 522; C. XIII 302
fıtnat C. XII 441
fıtrat C. II 347
fîd C. VIII 351
figende-i gâv-i âbî C. XII 322
fiker C. X 538; C. XI 416; C. XII 91
fikr C. V 371, C. XII 91
fikret C. VIII 369
fikret-şinâs C. VI 285
fîl C. III 489; C. XII 452
filâneddîn C. VII 340
fîla-sof C. VI 40
finâ' C. I 68
fir'avn C. V 261; C. X 596
firâk C. V 482
firâz C. X 548; C. XI 511
firdevs C. VIII 611; C. XI 331
firenk C. X 72
firîb dâden C. VII 27
firîb horden C. VI 88
firîbânîden C. XIII 110
firih C. VII 47; C. X 197; C. XII 551, 580; C. XIII 90
firih dâden C. VI 576
firûd C. IX 24
firûze C. IX 597
fisûs C. XI 113
fisûsîden C. XI 113
fişâr C. III 475
fitâm C. V 31; C. IX 111
fitne C. IX 191, 233
fitne kumkuması C. III 185
fitne-kâv C. X 421
fitrâk C. VI 143; C. XIII 168, 313
fuâd C. VIII 369, 410
fudûl C. X 298
fuhş C. XII 45
fuhûl C. VI 268
fukâ' C. III 436
furat C. XI 346, 396
furû bîn C. XI 428
fuşâr C. XI 473
fuzla C. VII 469
fuzûl C. VI 601; C. VII 114, 392; C. VIII 459; C.

IX 49; C. X 308; C. XI 165
fücfüce C. IX 106
fücfücî C. IX 106; C. XII 14
fücül C. IX 463
fürce C. V 80; C. VIII 315; C. XI 36, 37; C. XIII 199
fürû âmeden C. IV 42
fürû meyâ C. IV 42
fürûd C. IX 24
fürûğ C. VI 243
fürûht ü harîd C. I 112
fürûhten C. V 291; C. VI 610
fürû-mâ C. IV 42
füshat C. VII 158
füsûn C. IV 274, 466; C. VIII 415, 494; C. IX 66, 74, 292; C. X 86, 501; C. XII 487
füsûn horden C. II 119
füsûs C. X 442; C. XI 418
füsûs kerden C. XI 418
füşâr C. III 475; C. IX 479, 553
füşârât C. IX 564
füşurden C. III 475; C. IX 458
fütâd C. XII 360
fütâd o ber-kafâ C. XI 358
fütûh C. VII 465; C. X 137
fütûr C. VII 157
fütüvvet C. II 490; C. X 4[illegible]

G

gabî C. V 614; C. VII 231; C. VIII 98, 522; C. XIII 127
gabîn C. I 531; C. III 498; C. IV 256; C. IX 566; C. XI 552; C. XII 455
gâbir C. X 245
gabn C. VII 26; C. IX 21; C. XI 354, 479; C. XIII 337
gâc C. V 463; C. VIII 73
gad C. XII 447
gâdî C. XII 272
gadîr C. I 62
gâdiye C. XII 272
gadr C. VI 390
gadv C. XII 447
gaffâr C. IX 78
gafr C. IX 78; C. X 558; C. XIII 19, 258
gâh C. VII 522; C. VIII 60
gâh-ı harb C. V 318
gâhî C. VIII 60
gâib C. I 69
gâîden C. IX 448
gâim C. X 453
gaj C. VIII 174
gajân C. VIII 254
gaj-gajân C. VIII 254; C. XI 394
gajîden C. III 344; C. V 265; C. VII 398; C. VIII 13, 174, 254; C. XI 394
galat mî efkenî C. V 626
gâl-dâden C. XI 111
gales C. XIII 271
galî C. VIII 569
galle C. VII 325
galtaban C. VIII 528
galtâk C. V 191
galt-ı galtân C. VII 455
galûb C. XIII 23
gâm C. X 533; C. XII 265, 356, 553
gamâm C. IX 104
gamân C. I 138; C. V 251; C. XI 59
gam-dâr C. V 54
gam-güsârî C. V 144
gamhâ C. V 251
gammâz C. I 95; C. X 17, 325; C. XI 385, 490; C. XIII 213
gammâze C. I 541
gamz C. XI 385, 490; C. XIII 213
gamze C. I 541; C. VI 345; C. X 59; C. XII 586; C. XIII 180, 213
gâm-zen C. XII 265
gân C. IX 445; C. XII 344
ganc C. IX 326
ganîmet C. I 113
gâniye C. VII 15
gâr C. VII 27
gâr C. VIII 347
gar C. VIII 389; C. XI 607; C. XII 626; C. XIII 174
garâib C. I 65
garâm C. XI 352
garânîk C. XI 499
garâre C. VII 407
gard C. VII 17
garer C. VIII 390, 427
garîb C. VIII 607
garîbî C. XI 272
garîm C. V 99
gark-âb C. I 104; C. IX 625
garr C. IX 494
garre C. XI 446; C. XII 48
gars C. V 147; C. XII 469
garûr C. XI 556; C. XII 537
gasak C. XII 468
gaşeyân C. XII 176
gâşiye C. X 212
gâv C. III 168, 186; C. X 421; C. XII 166
gavâyet C. VIII 540
gavgâ C. V 286; C. IX 553
gâv-ı pîs C. XI 602
gâv-i zûr C. XII 166
gavl C. III 410
gavle C. VII 330
gâv-mîş C. II 391
gavs C. VIII 617; C. XII 428
gavta hûrden C. IX 129
gavvâs C. XIII 218
gayb C. IX 103; C. XI 429

gayb-dân C. VI 565
gâyed C. IX 448
gayjîden C. V 265
gaym C. X 453
gayn C. XIII 27
gayret C. VI 318; C. VII 369; C. X 341, 566; C. XII 223, 473, 543; C. XIII 311
gays C. VIII 300
gayûr C. I 529; C. X 47; C. XI 235; C. XII 543; C. XIII 311
gayy C. XI 255, 511
gâz C. XII 155
gaze, gāze C. IX 621
gazel C. XI 541; C. XII 237
gâzer C. II 533
gâzur C. X 85
gazv C. XI 607
gebr C. III 424; C. IV 195; C. V 362; C. VI 429; C. VII 39; C. VIII 507, 615
gebr-i kühen C. III 173
gebz C. VI 64, 302; C. VII 172, 251
ged C. XIII 36
gedâ-rû C. I 115
gedbe C. X 187
gedî C. X 187
gedye C. VII 202; C. XIII 113
gedye-sâz C. IX 361
geh C. VI 345; C. VII 522; C. VIII 114, 317
geh şüden C. VIII 317
gehvâre C. XIII 279
gele C. X 267; C. XII 362
gelle C. X 267
gemîz C. XII 194
genc C. VIII 143; C. X 355, 396; C. XII 480
genc-i revân C. I 144
genc-nâme C. XI 615
gencûr C. IX 410
gende C. X 135
gende-pîr C. XI 236
gendüm C. III 294
geng C. XI 112
gengel C. XI 291
gep C. V 199; C. XII 193
ger C. VIII 26; C. XIII 78
gerâîden C. XIII 294
gerd C. III 155; C. VII 451; C. X 53; C. XII 181; C. XIII 286
gerden nihâden C. VI 166
gerden-keş C. VI 158
gerdîden C. XI 290
gerdkân C. X 130
gerd-rûb C. XIII 59
gerdûn C. IX 271; C. XII 97
gergeden C. X 173, 552
gergîn C. XI 196
gerîve C. VIII 478
germ C. III 78; C. VIII 415; C. X 524; C. XI 207, 304
germ şüden-i püşt C. XIII 114
germ ü serd C. XII 309
germâ C. V 177
germ-dârân C. II 375
germ-i sîr C. III 78
gertâ C. XI 107
gerû C. VI 279
geş C. III 296; C. V 457; C. VII 247; C. IX 140, 330; C. XI 100, 277; C. XIII 334
geşî C. XII 451
geşt C. VII 341; C. VIII 234; C. IX 66; C. X 551
geşt serd C. I 505
geşten C. IX 66
gev C. III 80; C. VI 84, 329; C. VII 70; C. VIII 482
gevâhî C. II 225
gevâre C. XIII 279
geveze C. VIII 459
gevherî C. X 458
gevher-i Kâviyân C. XII 321
gevr C. X 486
geyhân C. IX 23
gez C. VIII 277; C. XII 482
gezer C. X 130
gezîden C. VIII 277; C. XIII 294
gezz C. X 43
gıcırtı C. VIII 388
gıll C. IV 303; C. X 177
gıll ü gış C. IX 592
gır C. VI 135
gırâr C. V 588, 589; C. VII 331, 381; C. IX 376; C. XII 509
gırre C. VI 561; C. VIII 221, 536; C. X 538; C. XII 48
gışş, gış C. IV 220, 303; C. X 177
gıyâs C. XI 82
gıyer C. VI 269
gıyşe C. XI 178
gî C. X 575
gîc C. IV 128; C. V 79, 181, 280, 463, 614; C. VII 114; C. VIII 304, 588; C. IX 157; C. X 239; C. XI 250; C. XIII 55
gîcân C. IX 158
gîcî C. XII 142
gîç C. VIII 73
gidye C. V 277; C. XII 424
gidye-perest C. XII 424
gil C. II 363; C. VII 89, 194; C. X 49; C. XI 383
gilâbe C. X 229
gile C. XIII 182
gilîm C. IV 146
gil-kâv C. XII 325
gimîz C. VII 222
gîn C. VIII 26
gîr u dâr C. VII 520; C. VIII 596
girâîden C. XIII 294
gîrânende C. XI 133

girâyisten C. IX 373
girdâb C. XI 335
girdek C. XI 111
girdgân Bk. girdkân C. XI 207
gird-i kûh C. VIII 88
girdirân C. X 401; C. XI 534
girdirân bâ-gerdenest C. X 401
girdkân, girdekân C. XII 431, 483
girev C. II 333; C. III 294; C. VI 217; C. VIII 485; C. IX 507; C. XII 272
girev besten C. IV 66
girev geşten C. VI 620
girevgân C. IV 202; C. IX 556
giriftâr C. I 122
giriftâr-ı dil C. I 122
giriften C. IX 314; C. XI 133
girih C. IX 368; C. XII 215, 429
gîrûdâr C. XIII 72
girye em zâr C. XI 460
girye-i aynü'l-mülah C. IX 435
giyâh C. VII 378
gizâf C. III 167; C. VIII 485; C. X 225; C. XII 26
gönül C. IX 553
götürü, götrü C. III 127
gû C. VII 454; C. XI 89, 594; C. XII 149; C. XIII 27, 109
gubâd C. X 75
güh C. III 284; C. IX 269, 286, 579; C. XI 250; C. XII 194
gûl C. II 259, 293; C. VII 114; C. IX 158; C. X 540; C. XI 290, 574; C. XII 155, 188
gül C. I 183; C. II 293, 425; C. III 211; C. IV 104; C. VII 417; C. X 540, 584; C. XI 339
gulâm C. II 514; C. XI 399
gulâmek C. III 244
gulbe C. VI 306
gûl-gerd C. XII 45
gulgul C. XII 196
gulguie C. VIII 132
gûlhan C. III 285
gull C. IV 44; C. VII 471; C. XII 312, 517
gulûl C. I 132; C. VI 408
gulüvv, gulüv C. VI 259; C. X 195; C. XIII 86
gulyabânî C. I 183
gumr C. IV 24; C. VII 417
gunbedî kerden C. X 156
gunûden C. V 130; C. X 467
gûr C. II 174; C. IV 52; C. VI 504; C. VII 307; C. IX 637; C. XII 362
gûr-â C. XII 149
gûre C. VII 330
gurer C. I 65
gurfe C. V 258; C. XI 388
gûrhar C. IX 637
gurîden Bk. gurriden C. IX 182, 636; C. X 175
gurîn C. IX 182, 636; C. X 175
gûristân C. VII 395
gurnûk C. XI 499
gurr C. IV 418
gurrân C. XII 74
gurre C. I 147; C. VI 95; C. VIII 39, 492, 516
gurred C. XI 245
gurriden C. VIII 39; C. IX 182; C. XI 245; C. XII 74
gurûr C. VII 394; C. X 14; C. XI 116; C. XII 537
gûsale C. V 186; C. XI 578
gusn C. I 59; C. VII 213
gusterânîden C. X 465
gusterden C. X 465
gûş C. IX 26, 649
gûş dâr ân C. II 44
gûş giriften-i âb C. VI 218
gûş kün C. XII 40
gûş râ halka dâden C. IX 114
gûşdâr C. II 44
gûşdârân C. II 44
gûşe C. XIII 286
gûşe geşte C. XIII 286
gûşmâl C. VII 239; C. XII 221
gûşvâr C. IX 649; C. XI 274
gûş-ver C. IX 427
guvend C. V 322
gûy C. VII 454; C. XI 89, 594
gûy burden C. XII 544
gûyend C. V 322
guyûs C. VIII 300
guyyeb C. I 69
guz C. IV 325
guzz C. VII 111
güdâhten C. XIII 151
güdâz C. X 22
güdâz C. XIII 151
güft C. V 376; C. IX 469
güften C. IX 314; C. XIII 109
güftenî C. I 92; C. XI 17; C. XIII 236
güft-gû C. IX 575
güftî C. XII 501
güh C. III 284; C. IX 269, 286, 579; C. XI 250
gühdân C. IX 286
güh-dân-hâ C. IX 579
güh-hâr C. III 284
gül C. VII 172
gülâb C. V 163
gülâbe C. VIII 340
gül-ârız C. VIII 64
gül-çînî C. X 152
gülgüne C. VII 486; C. X 439; C. XI 115, 407
gül-i müşkîn C. XII 249
gül-i nesrîn C. XII 249
gül-izâr C. V 156
gül-ruhân-ı hâr-hû C. VII 301
gülşeker C. II 135
gül-zâr C. I 428
güm C. XII 583

gümâşten C. V 291; C. VI 610
gümîz C. IX 313
güm-râh C. II 366; C. IX 244
gümrehân C. XIII 188
günbed kerden C. X 529
günc C. I 128
güncâ C. IV 58
günc-kâv C. IX 120
güng C. VII 258; C. VIII 364
gürâzîden C. V 354
gürbiz C. XII 559
gürbüz C. IV 175; C. XII 559
gürç C. III 419
gürd C. V 123; C. XI 554
gürg-i büz C. IV 175
gürm C. V 420; C. X 84, 559; C. XI 207
gürpüz C. VII 91
gürz C. V 49; C. IX 39
güsâl C. IX 431
güsest C. VI 420
güsil C. II 562
güsîl C. IX 431; C. XI 52; C. XIII 24
güsisten C. VI 420
güstâh gû C. XII 315
güstâh-rev C. X 332
güsterân C. V 420
güsterânîden C. V 420
gülşâd C. V 150 C. VI 135, 358; C. VII 54, 391, 471; C. IX 566; C. X 21, 430; C. XI 137, 474
güşâden C. IV 30
güşâdî C. V 95
güşâyî C. V 95
güşûden C. IV 71
güzâf C. III 405; C. V 58; C. VII 102; C. X 69, 206, 225; C. XI 194; C. XII 26, 438
güzâr C. X 562
güzârden C. XII 527
güzâre C. VIII 320; C. IX 547; C. XI 487
güzârîden C. X 562
güzâşten C. VII 463
güzîn C. XI 149

H

hâ C. VI 244; C. IX 579; C. X 499, 616; C. XI 249, 417; C. XII 122, 265, 357; C. XIII 23
hâb C. VIII 202; C. X 362
habâb C. VII 226, 482; C. XII 420
habâyâ C. I 66
habb C. IV 245
habbâz C. XII 416
habbe C. VIII 238, 398
habbezâ C. IX 131; C. XI 327, 378
hâb-ı hargûş C. III 79; C. VIII 128
habîr C. VIII 581
habîs C. VIII 466; C. XII 188
habl C. XII 490
habn C. III 246
hâb-nâk C. VIII 134
habr C. II 410; C. VIII 582
habs-bâd C. IX 560
habt C. I 460; C. VII 525; C. IX 48; C. X 233
hacâ C. V 301
hacc C. V 299; C. VII 23
haccic C. V 280
hâce C. IX 35, 609; C. XI 412
hacel C. XI 23; C. XII 52
hâce-taş C. II 156; C. III 246; C. VI 358; C. VII 493; C. VIII 273; C. IX 35
hâcib C. I 109; C. VIII 25; C. X 573
hâcibe C. X 69
hacil C. IX 514
hacle C. X 533
haçîden C. XIII 26
had C. VIII 25; C. XII 400
hadd C. VII 371; C. VIII 572; C. IX 202; C. X 439; C. XI 494
hadeng C. XI 134; C. XII 533
hader C. III 259
hades C. VII 92; C. VIII 301, 475; C. IX 113, 438; C. XII 248
hadım C. IX 209
hâdî C. VII 321; C. XII 378; C. XIII 133
hadîka C. IX 477
hadîs C. XII 164
hadrâ C. XII 334
hady C. VII 321
haf C. XII 413
haff C. XII 113
hâfid C. XI 595
hâfik C. V 169; C. X 371
hâfikayn C. V 169; C. X 371; C. V 520
hafîr C. XI 524
hafne C. I 62; C. IX 514
hafrîk C. VII 266
hah hah C. XII 45
hâibe C. XII 598
hâk C. X 412; C. XIII 171
hâk ber ser C. XIII 171
hâk ber ser kerden C. IX 174, 523
hâk rîhten C. VIII 31
hâk ve hâkister C. II 353
hâk-bîz C. I 468
hâkî C. III 496
hâk-i tû hoş bâd C. XII 444
hakîm C. XIII 18
hâkistân C. IX 526
hakn C. XI 78
hâk-pûş C. IX 45
hâk-tûd C. IX 24
hâl C. IV 211; C. VI 314; C. VII 385; C. IX 547; C. XI 584; C. XII 400
halâ C. X 430; C. XII 367, 440
halâat C. VI 339
halâik C. VI 61

halak C. VIII 153; C. IX 357; C. XI 145
halâkat C. X 260
haleb C. VII 194
halef C. I 68; C. VII 516
half C. IX 261
halhâl C. VI 188
halhale C. VII 454
hâlib C. IX 359
halîden C. I 137; C. XII 312, 586
halîfe-i râstî C. VIII 473
halîl C. IX 265
haliş C. XII 311, 312, 586
halk C. VI 61
halk, boğaz C. IX 20, 474
halka der gûş C. VI 345
halkatîrât C. X 214
hall C. XI 261; C. XII 140
hallet C. XII 456
halli C. XI 188
halvet C. I 135; C. XIII 243
ham C. VII 454
hâm C. I 87; C. VIII 449; C. IX 230; C. XII 612
hâm rîş C. XII 47
hamâil C. VII 293
hamâm C. X 523; C. XI 293; C. XII 549
hamâmât C. XII 549
hamd C. VII 509
hame C. IX 610
hamel C. IX 141; C. XI 359; C. XII 52
hâmız C. XII 226
hamîden C. V 304
hâmil C. VII 486; C. VIII 333
hamîle C. VII 293
hamîm C. VIII 210
hamîr C. XI 235
hamîr-kâr C. XIII 23
hamîs C. XI 424
hamiyyet C. II 398; C. V 118; C. X 493; C. XII 360
haml C. XI 88
hamrâ C. II 30
hamr-hâr C. XII 611
hâm-rîş C. V 277; C. XII 204
hâmûn C. IX 69; C. XIII 151
hamuş kün C. XI 586
hamuş şüd C. XI 586
hâmûşî C. XI 557
hamyet C. XII 360
hamza C. X 497; C. XI 565
hamze C. X 497
hamze-hâr C. XII 611
hân C. I 112; C. IV 19; C. XI 413, 534
hân bâşî C. V 499
hân u mân C. V 441; C. XI 413
hânde C. XI 376
handîden C. VI 471
hânedân C. XI 213; C. XII 455
hâne-nişîn C. V 157
hâne-sûr C. X 465
hâne-şîn C. V 157
hanet C. XII 451
hanîn C. VI 249; C. VII 91; C. VIII 328; C. IX 526; C. XII 536
hanîz C. XIII 242
hânkah C. XII 611
hannâne C. V 274; C. VIII 180
hannet C. XII 451
hanûr C. XII 507
hanût C. VI 222; C. XIII 139
hânümân C. III 167
hanzal C. V 156
hap C. V 573
har C. II 186
hâr C. I 139; C. V 306
har der-gil behuft C. I 126
har mürden ve bâr bürden-i seyl C. V 355
harac C. I 118; C. V 299; C. IX 132; C. XII 114, 623
harâc C. VII 205; C. IX 291; C. XII 428; C. XIII 126
harâfet C. XI 421
hârakân C. XII 43
haramdân C. IV 304
harâre C. XI 249, 541
harâs C. XII 97
haraz C. VI 340; C. IX 173, 293
harbat C. VI 487; C. XI 380
harbe C. X 491
har-bende C. II 295
harbet C. VI 487
harbete C. VI 487
harb-gâh C. V 318
harbuze C. III 419; C. X 484
harc C. XI 605; C. XII 428
hâr-çîn C. I 139
hareb C. VI 291, 433
harem C. X 563
hares C. V 172
hargâh C. X 169, 266, 376
hargeh C. XII 496
hâr-hâr C. VIII 347; C. IX 575
harhâş C. XI 511
harhaşa C. XI 537
hâr-hû C. VII 300
harî C. V 174, 306, 435
harîden C. II 186; C. III 246; C. V 291; C. VI 610
harîden hod C. V 289
harif C. VII 468, 470; C. VIII 528
harîf C. I 83; C. VII 63, 100, 535; C. IX 391; C. XI 166, 421; C. XII 535; C. XIII 190
harîf-i bî-gam C. V 268
harîk C. III 115
harîkî C. VII 101
harîr C. VI 273

hâr-keş C. V 156
har-meges C. X 460
har-mühre C. XI 341
harnûb C. VII 396
hârpuşt C. VI 437
harpüşte C. X 492; C. XI 610
harra mağşiyyen C. XI 358
harrâka C. V 278
harre C. I 92
harrûb C. VII 122, 396
harûn C. VI 46; C. IX 100; C. X 148
hârût C. VII 362; C. X 359; C. XII 346
har-vâr C. X 572
haryâr C. X 32
harz C. V 468
harzen C. XII 75
has C. I 138; C. IX 530
hasâ C. XII 592
hasal C. IX 484
hasb C. XII 486
hasbü C. XI 160
haseb C. I 68
hased C. IX 183
hasen C. VIII 37; C. XI 226
hasf C. I 567; C. II 386, 444; C. IV 151; C. VIII 299
hasım C. VIII 224
hasî C. IX 320
hasîr C. III 169
hasis C. VIII 141, 467
hasiyy C. IX 209
hasm C. VI 403
hasr C. VIII 329; C. IX 130
hasretâ C. XI 400
hasta C. VI 167
hasta-ciger C. XI 106
haste C. XII 590
hasten C. III 344
hastî C. III 344
hâşâ C. VI 245
haşa C. X 212
hâşâ lillâh C. III 400
hâşâk C. XI 315
hâşe C. X 263
hâşe lillâh C. II 131; C. IV 279; C. X 151, 263; C. XII 439
haşem C. III 292; C. VII 154; C. IX 35; C. X 514; C. XII 623; C. XIII 29
haşer C. III 128; C. VI 571; C. VIII 156
haşhâş kerden C. IV 90
haşin C. XI 571
haşîş C. VI 218
hâşiye C. X 44
haşr C. II 351; C. VII 137; C. IX 276; C. XI 587
haşv C. VIII 451
hat C. VIII 64
hatâ C. XI 543
hatab C. IX 371
hatar C. III 454; C. XI 386; C. XIII 39, 62
hatâyeyn C. XIII 96
hatâyeyn hesâbı C. XIII 96
hatb C. II 325; C. XI 137; C. XIII 88
hâtem C. XI 68; C. XII 352
hâtem-kede C. XII 352
hâtif C. III 152; C. IX 478; C. X 335; C. XI 615; C. XIII 113, 192
hatîm C. VII 277, 465; C. XII 280
hatîr C. XIII 39
hatne C. X 465
hatne-sûr C. X 465
hatre C. XII 228
hatûb C. XIII 88
hâtûn C. VIII 395; C. IX 399; C. X 78
hav C. VI 84; C. XIII 132
hav hav C. X 275
hav kerden C. IX 367; C. XIII 132
havel C. XI 479, 524; C. XII 401
hâvend C. X 524
hâvendgâr C. X 524
havf C. VI 53
havîc C. VII 316
hâviye C. VI 200
havl C. IV 350
havrâ C. XI 365; C. XII 133; C. XII 543
hay hay C. III 474; C. X 217; C. XII 626
hay huy C. III 474
hây u hûy C. VII 22, 522; C. XII 30
hayâl C. XI 12
hayât-ı huld C. XI 311
haybet C. XII 598
haydar C. VII 470
hayevân C. VII 151
hayeyân C. VII 151
hayf C. I 531
hayf C. IX 406; C. XI 337, 421, 464; C. XIII 201
hâyîden C. VI 244; C. XI 355
hayl C. VIII 55; C. IX 209; C. X 615; C. XI 103; C. XII 547; C. XIII 256
hayme-i gerdûn C. VIII 261
hayn C. V 207; C. XI 168
hayr bâdî kerden C. V 56
hayrân C. I 173
hayû C. II 491
hayyât C. XI 538
hayyâtî C. IX 135
hayye ale'l-felâh C. IX 519
hayye ale's-salâh C. IX 519
hayy-i cân-efzâ C. X 362
hazâb C. VIII 352
hazâcîr C. IV 408
hazân C. VI 519
hazar C. X 405
hâze C. XI 100
hâze-ger C. XI 100

hazen C. II 125; C. VI 242
hazende C. IV 89
haz-hazân C. XI 394
hâzı' C. VII 371
hâzık C. I 146
hâzî C. VII 321
hazîden C. IV 89; C. V 116, 246, 252, 286; C. VI 519; C. VII 559; C. VIII 13; C. IX 44; C. XI 18; C. XIII 189
hazîn C. IX 397
hazîr C. IX 507
hazîre C. VIII 23
hazîz C. I 396
hazm C. V 74, 85; C. VI 123, 574; C. IX 534; C. X 216, 428; C. XI 144, 163; C. XII 550
hazr C. VII 421; C. XIII 166
hazret C. IX 267; C. X 46
hazr-ı vaktî C. VII 422
hazûl C. XIII 254
hazz C. XIII 29
he C. VI 581
hebâ C. III 104; C. VI 340; C. VII 390; C. VIII 130, 178; C. XIII 252
hebenneka C. V 96
hecâ C. V 301
hedde C. VII 220
hedede C. VII 220
hediy C. VIII 230
helâ C. IV 51, 261; C. VI 77; C. X 533
hele C. VI 63, 77; C. VIII 81, 527
helîle C. I 102; C. II 290; C. VII 540; C. VIII 159
helîlec C. VII 540
helvâ-yı sebûs C. X 442
hem C. II 297
hemân C. VI 56; C. IX 441
hem-bâz C. XII 416
hem-dil C. XI 470
heme C. V 431
hem-hâb C. V 431
hem-hâbe C. VIII 138; C. XI 542
hem-hâne C. V 156
hemî C. V 540
hemî dânî C. V 540
hem-kâse C. VI 385; C. IX 102
hemm C. XI 520
hem-makıyl C. XII 73
hem-reh C. XII 402
hemşîre C. I 394
hemyân C. VI 42; C. X 506
hem-zebân C. I 93
hencâr C. VIII 362
heng C. VIII 188; C. IX 535
hengâme C. V 270; C. VIII 302; C. X 343; C. XI 539; C. XIII 229
her çend C. III 110
herâs C. V 322
herîse C. X 411
hervele C. XI 578
hesâb C. IX 413
hestend C. VII 212
hestî C. IX 69
hest-i mutlak C. IX 621
hetf C. XIII 113
hetî C. XII 143
hettâle C. XII 143
hettâleteyn C. XII 143
hevâ C. VI 217; C. X 375; C. XI 45, 99
hevl C. IV 350; C. V 220; C. IX 107; C. X 58, 515; C. XII 362
hevl-efzâ C. XII 264
hevn C. V 230
hevvez C. II 233
hey C. IX 64; C. XI 286, 316, 443, 511, 568
hey hey C. III 474; C. XI 418; C. XII 624
hey mori C. XI 250
heycâ C. III 115
heyend C. VII 212
heyhât C. IX 64
heyhây C. X 426; C. XI 191, 272; C. XII 30, 625
hey-kerden C. XI 191
heyûlâ C. X 556; C. XI 433
hezâr C. IX 452
hezîmet C. V 280; C. VI 344
hezl C. VI 60; C. VIII 529
hezze C. IX 36
hıbâk C. XII 133
hıbr C. VIII 582; C. IX 67; C. X 340; C. XII 236, 334
hıbret C. VIII 581; C. XI 61
hıcâl C. X 533
hıdâ C. X 18
hıdâc C. IX 428
hıfâz C. VI 238; C. IX 233; C. XIII 288
hıkd C. VIII 289; C. XI 344
hılâat C. VI 339
hılâl C. II 55; C. X 242; C. XI 357
hılm C. IV 286; C. V 366; C. X 609; C. XIII 206
hılm-âlûd C. XIII 206
hılt C. VIII 158
hımâle C. VII 293
hımâm C. IX 182; C. X 523
hımâr C. VI 219; C. XI 610
hımâr-ı vahşî C. IX 637
hıml C. XI 88
hımye C. XII 360
hımyet C. IX 386
hımyet-i dîn C. IX 386
hıng C. VI 239; C. VII 175
hınnâ C. XI 111
hırâb C. II 508; C. V 428; C. XI 546
hırâs C. XI 93
hıred C. IV 389
hırem C. IX 456
hırfe C. XII 130

hırfet C. VII 374
hırka şuden C. XII 129
hırkayı başına çekmek C. III 468
hırmân C. XII 603
hırmen-sûhte C. IX 392
hırs C. XII 128
hısâm C. VIII 302
hısb C. XI 596
hısın C. VIII 295; C. XII 487
hışm-âlûde C. IX 42
hışt C. XII 590
hışt hışt C. X 547
hışt-i lâzib C. III 339
hışt-zen C. VI 461; C. XII 112
hıtât C. V 603
hıtta C. V 603; C. VI 162; C. XII 255; C. XIII 35
hıyârşenbe C. X 198
hıyât C. VI 372
hıyre C. XIII 39, 298
hıyş C. I 135
hızâb C. VIII 352; C. XIII 208
hızâme C. VI 575
hızâne C. XIII 304
hicâ C. V 301; C. IX 605; C. XI 367
hicâb C. IV 410; C. XII 153; C. XIII 307
hicîb C. II 146; C. IV 259; C. IX 205; C. X 174; C. XI 267; C. XII 153; C. XIII 307
hicrân C. V 482
hîç C. XI 581
hîç-ten C. IV 181
hidîv C. V 251; C. VII 359; C. XII 76, 481
hidiy C. VIII 230
hîk C. V 199; C. VII 349
hikmet C. X 402
hil'at C. I 145; C. IV 206; C. V 255; C. VI 610; C. VII 304, 512; C. X 204, 573
hîle C. III 296; C. IX 66
hîle pişiricilik C. XIII 178
hîle-cû C. XII 604
hilîden C. VI 430
hilim C. IV 286; C. V 366; C. VIII 597; C. IX 270; C. X 609
hill C. VI 11
hilye C. X 451
himâm C. VII 372
himem C. XIII 159
himmet C. VIII 324; C. XIII 159
himmet-perest C. IX 176
hîn C. XI 168
hindû C. VII 145; C. XI 99; C. XIII 287
hindû-yı bed C. II 285
hink C. VII 470; C. IX 508
hink-i rahş C. IX 508
hîre C. VI 259, 623; C. VII 506; C. XI 526, 604; C. XIII 39
hîre hand C. XI 515
hîre şüden C. IX 84
hîre-çeşmî C. VI 259
hîref C. VIII 392
hîre-gûî C. VI 259
hîre-hand C. XI 604
hîre-küş C. XIII 39
hîre-küşî C. VI 259
hîre-rûî C. VI 259
hîre-ser C. XII 616
hîre-serî C. VI 259
hirfet C. VIII 392
hirs C. XI 509
hisâb C. VI 560; C. X 152; C. XII 46
hisâl C. XII 568
hisbân C. XII 560
hisbet C. XI 418
hisîb C. VI 560; C. IX 413; C. X 152; C. XII 46
hîş C. VII 250
hişt C. X 100
hişten C. V 183; C. VIII 18, 401; C. X 100
hitâm C. VIII 475
hitî C. XII 143
hîz C. IV 297; C. V 515; C. VI 221; C. X 538; C. XII 235; C. XIII 320
hîzân C. XIII 320
hizebr C. VI 268
hîzekân C. IV 297
hizze C. IX 36
hod C. XI 366; C. XII 400
hod çi bâşed C. XI 563
hod-kâme C. VII 534
hôr C. VI 479
hor C. VIII 518; C. X 555
horden C. VI 316; C. XIII 155
hôrî C. VI 316
hortûm C. VII 364
hoş C. I 91; C. VIII 608; C. X 242; C. XII 232
hoş-bedfüz C. XI 322
hoş-cevâz C. IX 164
hoş-dehân C. IX 58; C. X 242
hoş-dem C. III 186
hoş-dil C. X 406
hoş-güzârân C. III 125
hoş-izâr C. XII 541
hoşnûd C. XIII 39
hoş-vend C. XIII 39
hoş-zâd C. III 109
hoş-zekan C. XIII 110
Hoten C. IX 237
hubât C. III 87; C. V 256; C. VI 123; C. VIII 98; C. IX 77; C. XIII 306
hubs C. VII 44
hubük C. XII 133
hubye C. I 66
hud C. VIII 272
hûd C. III 115, 465; C. VIII 597; C. X 136
hudâ C. IV 31; C. VII 282; C. VIII 153, 272; C. X 57

hudâ' C. XII 378
hudar C. V 67; C. VII 392
hudâvend C. IV 193; C. V 416; C. VII 282; C. VIII 153, 272; C. X 57, 524
hudâvendgâr C. X 524
hudû C. XI 423
hudûk C. III 309
huduv C. II 491
hudv C. XII 378
huffâş C. VIII 108
hufrîk C. VII 266
hufte-şeki C. V 265
hukub C. XI 379
hul' C. VI 383
huld C. VI 277; C. VIII 124; C. X 396; C. XI 78, 289, 311
huldistân C. XI 78
hulel C. VIII 294; C. IX 192
hulk C. IX 80
hulle C. IV 512; C. VIII 294; C. IX 192; C. X 573
hulm C. X 609
hulv C. XII 226
hum C. VII 537
humâr C. V 597; C. VIII 60; C. IX 286; C. XI 230, 323; C. XII 241; C. XIII 286
humâr-işken C. VIII 60
humdân C. X 408
humeyrâ C. II 30
hummâ-yı dikk C. I 393
hummûk C. III 67
humre C. VIII 362; C. IX 589; C. X 635; C. XI 442, 577
humre-perest C. XI 442
humûd C. XI 475
humûl C. IV 447; C. VII 233
humûz C. X 497
hûn C. X 412; C. XI 248
hûn giriften C. X 515
hûn horden C. V 614; C. VI 393; C. X 566
hunb C. VI 620
hunbek C. VI 620
hunbük C. III 67, 436
hûn-ı bîhude C. IX 175
hûn-ı ciğer C. I 131
hûn-ı rez C. V 195
hûnî C. XI 126
hûnî C. XIII 28
hûn-i dil C. X 417
hunk C. XII 356
hunâk C. IX 635; C. XII 88
hunsâ Bk. hünsâ C. X 139
hunûs C. VI 436
hûr C. XI 365; C. XII 133, 543
hurd u mürd C. V 435; C. X 155, 259, 568
hurdegî C. VII 102
hurka C. XII 603
hurrem C. XI 589
hurs C. IX 470; C. XI 580
hûrşid C. V 196, C. XII 299
hurtûm C. XI 471, 592
hurûş C. VI 465; C. VIII 597; C. IX 45
husbîden C. VIII 467
husbîden-i har C. V 608
husrev Bk. hüsrev C. X 65
husûf C. XI 591
husûmet C. XI 81
husûn C. XII 487
huş Bk. hüş C. III 403
hûş C. III 403; C. IX 28; C. X 416
huşâre C. XI 548, 560
hûşe C. VII 109, 516; C. X 119
hûşe-çîn C. VII 109
hûşe-i çâlâk C. V 134
hûşe-i gaybî C. X 119
hûşhâ C. XII 516
huşk C. IV 511; C. VI 155; C. IX 277, 383
huşk âr C. VI 485
huşk âverden C. VIII 25; C. XIII 164
huşk geşt C. IV 427
huşk geşten C. V 280
huşk-bend C. IX 466; C. XII 122
huşk-leb C. XIII 35
huşû' C. IX 220
huşûk C. III 396
huşûnet C. XI 571
hûşyâr C. XI 117
hût C. X 634; C. XIII 218
hutâm C. VIII 544
huttî C. II 233
hutûb C. II 325; C. XI 137; C. XIII 88
huvî C. IV 350
huy C. IX 80; C. XI 468
hûy kerden C. XI 468; C. XII 201
huzû' C. VII 371
huzzâr C. I 69
hübût C. XII 269
hüdâ C. VIII 230, 355; C. XIII 254
hüdî C. VIII 230, 355
hüft ü hîz C. VIII 477
hülk C. VII 199
hüm C. VIII 607
hümâ C. IX 533; C. X 356, 588
hümâm C. VII 420; C. VIII 398; C. IX 440; C. XI 309; C. XII 399; C. XIII 324
hümâyûn C. VII 149; C. XII 173, 456, 500
hümûm C. XI 520
hünsâ Bk. hunsâ C. XI 470
hünsâ-yı müşkil C. XI 470
hürr C. IX 173
hüsâm C. VII 24; C. XI 43
hüsrev Bk. husrev C. IX 403
hüş Bk. huş, hûş C. IX 28
hüş-rübâ C. XII 539
hüveydâ nî hafâ C. VII 74

hüvl C. IX 108
hüvvî C. VIII 238
I
ıdlâl C. IX 516; C. XI 65
ıdrâr C. IX 284
ıkâl C. VIII 471; C. XII 269
ınâk C. V 482
ınnîn Bk. innîn C. XIII 173
ırk C. VIII 252
ırz C. XI 495
ısba' C. VI 106
ısbı' C. VI 106
ısgā C. V 143
ıstabl C. VII 435; C. VIII 48
ıstıfâ' C. VIII 74; C. XI 363, 542
ıstıkâk C. X 121
ıstılâh C. XI 359; C. XIII 41
ıtlâk C. I 102; C. V 330; C. XII 410
ıyâl C. XII 70; C. XIII 84
ıyâr C. VII 47; C. X 399; C. XI 121
ıyş-sâz C. I 412
ızâb C. XIII 344
ıztırâb C. XII 480
İ
ibâ C. XI 292
ibâhat C. XII 48
ibdâ' C. IX 347; C. XII 183
ibhâm C. V 559
iblâs C. IX 608
İblîs C. III 449; C. IX 608
iblîsî C. IX 394
ibn C. XI 235
ibnü'l-lebûn C. XI 465
ibrişim-bahâ C. II 62
ibtidâ C. XII 138
ibtidî C. XII 138
ibtilâ C. VII 114; C. XI 87
ibtişâr C. XII 349
icl C. XI 579
iclâl C. VI 105
icrâ C. X 87
icrî C. X 87
ictâzû C. XII 395
ictibâ C. VIII 373
ictihâd C. I 64; C. IX 515; C. XIII 254
ictinâ C. VII 14
îd C. XI 273
idâ C. X 280
i'dâd C. V 335
idbâr C. II 294; C. V 355; C. VI 634; C. VII 369, 416, 417; C. VIII 480; C. XIII 196
idbîr C. II 294; C. V 355, 441; C. VII 369, 416
îder C. VII 167
idrâk C. VI 617
idrâr C. V 250; C. X 204; C. X 574
ifâza C. XII 379
ifk C. XI 140
ifrît C. VII 272; C. IX 560; C. XIII 222
iftikâd C. VII 513; C. VIII 225, 235; C. IX 111; C. X 606; C. XI 272
iftikâr C. XI 573; C. XII 462, 576; C. XIII 185
iftikār C. XIII 263
iftirâz C. IX 240
iftirî C. IV 469
iftitân C. IX 408; C. XI 596; C. XII 613
iğ C. III 309; C. IX 425
iğlâk C. XII 610
iğrâf C. IX 515
iğreti C. XII 338
iğtidâr C. III 221
iğtifâr C. X 558
iğtinâm C. VII 282
iğtirâb C. VIII 374; C. XIII 78
iğtirâf C. VIII 498
ihbâl C. XI 587
ihtimâm C. VIII 289; C. X 335; C. XI 352
ihtirâf C. IX 469
ihtirâz C. X 29
ihtisâb ağası C. XII 351
ihtisâs C. VIII 373
ihtişâm C. VIII 79; C. IX 348
ihtivâ C. XIII 253
ihtiyâl C. IX 406
ihtiyâr C. IX 231; C. X 281
ihtiyât C. IX 277
ihtizâz C. XI 184
ikâl C. VIII 263
îkân C. X 182; C. XII 221; C. XIII 100, 167
ikbâl C. X 347
iki gönüllü olmak C. IV 180
iksîr C. III 193; C. VI 196; C. IX 272
iksûn C. VIII 382
iktibâs C. XI 303; C. XII 480
iktinâf C. XI 620
iktinâs C. XII 465
iktirâh C. IX 519
iktiyâb C. XII 464
iktizâ C. XI 552
ilâc C. IX 196
ilâh C. XI 222
i'lâm C. VI 191; C. X 390
ileyk C. VII 138
ilf C. XI 467
ilhâh C. VIII 539
ilhâm C. VI 49; C. IX 410; C. XI 522
illet C. VII 389
illiyyîn C. V 200
ilm-i ledün C. XIII 329
iltibâs C. VI 22; C. IX 537; C. XI 232
iltifât C. V 633
iltihâb C. XI 218
iltimâs C. XIII 168
im'ân C. XII 91, 94

imâd C. VI 569
imâm C. XII 473
îmân C. I 530
imîm C. V 567; C. XII 473
îmîn C. I 142; C. V 208; C. VII 548; C. VIII 405, 596; C. IX 35, 194; C. XII 21, 438, 613
îmîn" [:eymin] 434
îmîn-âbâd C. IX 194
imlâ C. IX 427
imlî C. IX 427
imtihân C. VIII 408; C. IX 576; C. XII 58
imtinân C. VII 406
în C. V 513; C. IX 182
in emr unâ [: uniye] C. XII 515
în serâ C. V 75
în sitâre C. XI 48
in unâ [: uniye] emr C. XII 515
în zencûr kim C. XIII 226
inâbet C. XII 124; C. XIII 288
inâd C. XI 114
inâha C. XII 378
inân C. X 153
inâs C. XII 72
inâyet C. XII 607
inbisât C. X 333; C. XI 559
incâh C. XII 255
indikâk C. XII 359
înet C. VIII 384
inhâ C. IX 293
innâ C. IX 578
innîn Bk. innîn C. IV 44
insân C. IX 111; C. XII 143
insânü'l-ayn C. VI 292
insihâb C. XII 328
insirâf C. IX 349
intiâş C. XII 533
inticâ C. XIII 115
intikâd C. VII 58
intikâm C. X 37
intikâm-güzâr C. X 563
intisâl C. VIII 188
intişâr C. XII 175, 349; C. XIII 279
intizâr C. V 331
inzâr C. VII 410
îrâ C. X 277
ircâ' C. XI 595
îrem C. X 95
irhâsât C. XI 262
irtiâş C. XI 199
irticâ C. IX 111
irticâl C. IX 519
irtifâk C. IX 304
irtiyâh C. VII 72
is'âd C. XII 378, 464
îsâr C. VI 250; C. VII 513; C. X 502, 573; C. XII 431
isâr C. VIII 423; C. IX 36; C. X 481; C. XII 231, 233, 281
iskencübîn C. XI 20
iskîze C. IX 369
islâm C. XII 54
ismet C. IX 181
ismid C. I 462
ispeh C. IV 93; C. XII 542
ispend C. XIII 124
israh C. XII 379
İsrâîl C. V 234
îst C. XI 480; C. XII 91, 243; C. XIII 43
istâden C. III 394; C. V 371; C. VI 96; C. X 310; C. XI 426; C. XII 91
istâderi C. VII 31, 143; C. VIII 462
istân C. X 99
isti'bâd C. II 467
isti'sâm C. X 140
istibdâd C. VIII 465
istibsâr C. VI 328
isticâbe C. IX 313
istidlâl C. XII 569
istidrâc C. V 223; C. XI 392
istiğfâr C. V 252; C. XIII 258
istihkân C. XI 78
istihsâs C. IX 612
istikâmet C. X 454
istîkân C. XI 606
istikbâr C. XIII 304
istiklâl C. XI 104
istiksâr C. XIII 304
istimâlet C. IX 304
istinkâ C. VII 327
istinşâk C. VIII 119
istirkâk C. II 514
istiskâ C. XIII 248
istisnâ C. XII 550
istivâ C. XI 217; C. XII 221
istîze-ger C. IX 519
isyân C. IX 396
işkâl C. V 302; C. VIII 109; C. IX 431, 477; C. X 347
işkâr-bend C. VI 143
işkem tühî C. X 85
işrâf C. IX 515
işrâk C. I 59; C. XII 39
işrâk zeden C. XII 415
işteddî C. XIII 118
işve C. III 88; C. VI 243, 610; C. X 522; C. XI 210, 553
işve-dâden C. XI 111, 204
işve-dih C. VI 243
işvehâ kem dih C. V 291
itâb C. XI 389
i'tefîr C. XI 188
i'temîd C. II 298
i'tezele C. XIII 216
itîb C. X 274

i'tibâr C. VIII 97; C. XI 618
i'tidâd C. VI 352; C. X 249
i'tifâr C. XI 188
i'tikâf C. XI 202
îtilâf C. IX 272
i'tilâl C. V 358, 611; C. VII 187; C. VIII 557
i'timâd C. VI 195
îtimâr C. XII 436
i'timîd C. VI 195
i'tinâk C. VI 534; C. XIII 48, 234
i'tizâl C. XIII 216
i'tizâr C. III 221
ittifâka C. I 97
ittifâkan C. XIII 119
ittihâd C. IX 634; C. XII 422
ittisâl C. VII 229
iyâs C. VI 412; C. VII 34; C. XII 124
iyyâke C. VIII 329
izâb C. VIII 386
izâr C. IX 191; C. XII 541, 553
izz C. IX 503

J

jağjağ C. X 42
jâj C. III 475; C. IV 417; C. VI 244; C. IX 320, 593; C. XI 109, 355; C. XIII 133
jâj hâîden C. IV 417
jâj hâyîden C. XIII 133
jâj-hâ C. VI 244; C. XI 355
jende-delk C. V 217
jendegî C. III 301
jende-pûş C. VII 359
jengâr C. I 95
jerf C. IV 436; C. IX 125
jîğ jîğ C. VIII 388

K

kabâ C. X 260; C. XII 539
kabâ-dûz C. IX 132
kâ'beteyn C. X 619
kâbil C. VIII 402
kâbîn C. VII 34; C. XI 100
kâbûk C. VIII 402
kabûl C. V 630; C. VIII 402
kâbûs C. XII 496
kabz C. I 102; C. XII 497
kadd C. X 439
kader C. VII 121
kadh C. XI 367
kadın C. VIII 395; C. IX 399; C. X 78
kadîd C. XIII 244
kadr C. IX 518; C. X 178
kâf C. VII 378
kâfer C. IV 397
kafese koymak C. III 436
kâfî C. I 146
kâfir C. IV 397; C. V 576; C. VIII 256; C. XII 177
kâfiye C. I 517; C. III 202; C. V 402
kâfiye-i mücerrede C. V 402
kâfiye-i müreddefe C. V 402
kâfiye-i mürekkebe C. V 402
kâfûr C. VII 78
kafz C. VIII 264
kâğ C. IX 266
kâğıd C. VI 364
kâğız C. VI 364
kâh-berg C. IV 133
kâhil C. V 392
kâhin C. VIII 289
kâhiş C. VIII 402
kaht-ı gîrân C. III 185
kâid C. X 437; C. XII 180
kâj C. IV 417
kaka C. IV 393
kâl C. VII 486; C. XI 584
kâl C. X 577
kal'a-i zâtü's-suver C. XII 522
kalak C. VIII 414; C. XI 617
kalb C. IX 272
kâlbed, kâlbüd C. VII 458; C. XIII 171
kalb-zen C. VII 26; C. XI 558
kâle C. XI 290; C. XII 526
kalem C. VII 261
kalîâb C. III 98, 393; C. VII 26; C. XI 126, 558; C. XII 390
kallâş C. III 182; C. IV 202; C. VIII 375; C. XI 509; C. XII 48
kalmâş C. VIII 606; C. XI 534
kalmâşî C. VIII 606
kalmâşît C. VIII 606
kalp C. VII 26; C. VIII 104
kaltabân C. V 590; C. VIII 528, 621; C. XI 250; C. XIII 190
kalye C. XI 403
kâm C. VII 60, 534; C. IX 264; C. X 109; C. XI 309; C. XII 356, 553
kameriye C. VIII 597
kâmrân C. VII 60; C. IX 22
kâm-yâr C. IX 497
kân C. I 143; C. VI 592; C. VII 162; C. XII 483
kan tutmak C. VI 207
kand C. VI 549; C. VII 194
kand-hâ C. XII 441
kand-hû C. VIII 72
kand-rîz C. V 128
kânûn C. VIII 84; C. IX 536; C. XI 590
kâr C. I 428; C. VI 421, 505; C. VII 439; C. X 524
kâr u bâr C. II 120; C. XI 83; C. XII 478; C. XIII 75
kâr u kıyâ C. IX 143
kar' C. XI 407
kar'-ı legâm C. XII 553
karalama C. IV 14
karaşet C. II 233
kârbân C. XI 140

kâr-efzâyân C. VI 505
kâr-fermâ C. IX 143
kâr-ı zâr C. X 123
kârî C. VII 439
kari'a C. X 107; C. XIII 27
karîne C. XII 180
karîr C. XII 334, 384
kârîz C. X 16; C. XII 525
karn C. VI 43; C. VII 288; C. VIII 308; C. IX 162, 608, 620; C. XI 21, 273; C. XII 85, 388, 398; C. XIII 310
kârûre C. I 120; C. X 248
kârûre-i bevl C. X 248
kârvân C. XI 140
karye C. XII 163
kârzâr C. I 428; C. VI 421; C. X 123; C. XI 302
kasabü's-sükker C. IV 126
kasâvet C. IX 534
kâse vur, bardak ye C. III 440
kâse-lîs C. VI 165; C. XII 47
kasem C. XI 491
kâsıd C. IV 475
kâsırâtu't-tarf C. X 368
kasîl C. IX 484; C. X 243; C. XII 185
kasr C. VIII 329
kassâs C. XI 544
kâste C. V 576
kâsten C. VIII 402
kasvet C. I 100
kaş C. X 55
kaşalo C. VII 361
kâşâne C. XII 441
kâşki C. I 151
kâşten C. VI 273; C. VIII 234
katâ' C. VII 499
katâf C. V 139
katâr C. X 100
katârîk C. X 488
katre C. X 72
kâv C. III 149, 168; C. IX 120; C. X 421; C. XII 166
kavâlm C. V 399
kavârî' C. X 107
kâve C. XII 321
kaved C. VI 574; C. X 331
kâviden C. III 149; C. IV 357; C. V 632; C. IX 120, 314; C. X 421
kavim C. I 119; C. XI 190
kavs C. VI 263; C. X 634
kavsara C. VIII 104
kavs-i kuzah C. III 442; C. VI 263
kavvâd C. X 561; C. XI 443
kavvâde C. XIII 250
kavvâl C. VII 153
kavvâs C. XII 147
kaylûle C. I 59
kayruvân C. XII 288
kayser C. V 261
kayyim C. X 306
kâz C. III 186
kazâ C. I 119
kazâ rânden C. VI 596
kâze C. XI 368
kazer C. VII 327
kazf C. II 386; C. IX 632
kazıyye C. X 573
kazî C. X 228
kazîb C. VIII 288
kazz C. VI 273
kazzâz C. XI 499
kebed C. IX 421
keber C. VII 316
kebk C. XIII 252
kebs C. XII 556
kebt C. X 166
kebûd C. I 213; C. VII 329
kebûdî zeden C. II 304
kecâve C. XI 88
ked C. VI 466; C. XIII 36, 111
ked-bânû C. VI 466
kedd C. XI 555; C. XII 578
kede C. VI 542; C. VII 150; C. IX 294; C. XI 353; C. XII 352
ked-hudâ C. X 300
kedû C. XI 406
kef C. V 337; C. XI 279, 315
kefâet C. VIII 395
kefe C. VII 339
kefe-i âmîhte C. IX 484
keff C. VI 336; C. IX 299
keffe C. VI 336
keff-i haşîş C. VIII 260
kefk C. V 621
keflîz C. VI 466
keftâr C. IV 408; C. VII 69; C. X 92
keften C. XII 430
keftîr C. XI 118
keh C. VII 89; C. XI 590
kehal C. XI 524
kehf C. IV 442; C. V 165; C. X 406; C. XI 542; C. XII 479
kehgil C. VII 89, 537
kehhâl C. IX 547
kehkeşân C. II 479
kehl C. V 474
kehrübâ C. III 457; C. X 35; C. XI 215
keîb C. XII 423; C. XIII 291
kejâve C. XI 88
kejmej C. IV 9; C. VIII 64
kel C. I 161; C. VI 108; C. XIII 308
kelâğ C. X 368
kelâl C. VIII 471; C. XI 594, 595
kelân C. X 467; C. XI 408
kelâpîse C. X 486, 494

kelel C. X 532
kelemen C. II 233
keler C. IX 330
kelîçe C. VI 76
kelîm C. IV 146; C. V 285
kell C. VI 108
kellâ C. XI 491
kelle C. XI 490
kem âmeden C. VII 463
kem cû C. IX 537
kem hırâş C. XII 214
kem kerdend güm C. VIII 255
kem şitâft C. XIII 104
kem taleb C. XI 119
kem zeden C. VI 346
kemân-ı Rüstem C. VI 263
kemer bağlamak C. I 110; C. V 81
kemer besten der cüsten C. IV 476
kemer-besten C. II 303
kemîn C. VIII 167; C. IX 177; C. XI 83; C. XIII 203
kempîr C. III 109; C. XIII 110
kemter C. X 316
kenâr C. X 457
kenâre kerden C. V 201
kend C. VI 549
kend şuden C. IV 153
kenden C. VI 580; C. IX 367
kendi sakalına gülmek C. XII 626
kened C. VI 580; C. IX 318
kenîs C. XIII 222
kenîse C. XIII 222
kenîz C. I 135
kenîzek C. I 135
kennâs C. VII 152
kens C. VII 152
kepî C. X 45; C. XI 590
ker C. XIII 238
ker ü ferr C. VI 571
ker' C. IX 531
keraht C. III 259
kerâmet C. XI 392
kerân C. III 156, 406; C. V 201; C. VIII 406; C. XIII 347
kerâne C. V 201
kerb C. IX 526, 642; C. XI 596
Kerbelâ C. IX 526
kerb-i lâ C. IX 526
kerd C. III 155; C. VIII 260; C. X 552
kerde C. XII 91
kerdek C. X 552
kerden C. III 155; C. VIII 186; C. IX 314, 318; C. X 432; C. XII 91
kereb C. VII 88, 222
kerem C. XIII 274
kerges, kerkes C. IX 112, 181; C. X 625; C. XIII 305
kerh C. III 259
kerih C. X 298
kerîm C. XII 354
kerm C. VI 540, 635; C. VIII 214; C. XIII 274
kerr C. X 505; C. XII 357, 364
kerr ü fer C. IV 349; C. V 214; C. VI 358, 424; C. VII 149; C. VIII 422; C. IX 306, 554, 587; C. X 505, 538; C. XI 142, 291; C. XII 34, 79, C. XIII 257
kerrâr C. VIII 617
kerrûbî C. VIII 514
kerrûbiyân C. XII 55
kes C. I 153; C. IV 206; C. VIII 121; C. IX 433; C. XI 386; C. XIII 78, 80
kesâd C. VIII 544; C. X 21; C. XI 386; C. XII 510
kesb C. XII 557
kesel C. VIII 397
kesîb C. VI 197
keş C. II 467; C. IX 591; C. X 140; C. XII 160
keşâkeş C. IX 508
keşânîden C. V 418
keşf-i muhayyel C. XI 118
keşî C. X 438
keşîden C. IV 30; C. V 58, 418; C. X 438; C. XI 617
keşîş C. XI 575
keşmekeş C. XII 623
keşt C. VIII 234; C. IX 66
ketm C. XII 577
kevn C. IX 113
kevr C. X 486
kevser C. X 33, 612; C. XI 304
key C. III 426; C. V 155; C. VI 623; C. VIII 272, 303; C. X 75
keyd C. V 370; C. XII 541, 603
keyf C. XII 367
keyfer C. V 47, 58; C. IX 458
keygubâd C. X 75
keyhân C. IX 23
keyk C. VII 138
keykubâd C. VIII 272; C. X 75, 513
keyl C. IX 511
keyvân C. VI 36; C. XI 236; C. XII 376
keyy C. IV 61
kez C. VIII 34
kez pey-i heft sad C. XI 618
kez pey-i şeş sad C. XI 618
kıble C. X 452
kıbt C. VI 171; C. VIII 495; C. XI 604
kıdr C. XIII 341
kıf C. XII 106
kıfâr C. XI 233
kıhf C. XII 106
kılavuz C. I 370; C. V 168; C. VII 411
kılıç ve kefen ile gelmek C. XII 357
kınnâb C. VI 270
kır at C. IX 508

kırâ C. XII 163
kırân C. VII 414; C. VIII 286, 308; C. IX 475; C. X 479, 633; C. XI 557
kırât C. XI 352; C. XII 435
kırba C. VI 197
kıreb C. VI 197
kırebât C. VI 197
kırn C. X 539
kısas C. VIII 604
kısem C. XII 260
kısm C. VII 549; C. IX 113
kıssa C. VIII 604
kıssîs C. XI 575
kışr C. VII 98
kıtar C. V 566
kıtâr C. V 566
kıtarât C. V 566
kıtl C. XI 169
kıvâm C. X 159
kıyâs C. IX 537; C. XII 498; C. XIII 253
kıyf C. XII 106
kıyl ü kâl C. I 118
ki C. VII 466; C. IX 516; C. X 361; C. XI 601
ki orâ sûy-ı gencest püşt C. XII 149
kifl C. VI 447
kih C. VIII 315
kih kih C. VI 168
kihân C. VIII 315
kihan C. IX 23
kil C. VI 178
kilîd C. X 102
kilimi kara olmak C. IV 241
kilk C. VII 261
kîmuht C. X 173
kîmyâ C. III 60; C. VIII 376; C. X 197; C. XI 301; C. XII 192
kimyâyî C. VII 183
kîn C. VI 282
kîn fehast C. VI 282
kîne C. XI 557
kîn-güzâr C. X 563
king, kink C. IV 350; C. XII 614
kîr C. II 188; C. VIII 339; C. X 421
kirâ C. VIII 218
kirâm C. I 61; C. XII 354
kirbâs C. IX 351; C. XII 482; C. XIII 271
kirdigâr C. VII 384; C. VIII 406; C. X 159; C. XII 360
kirî C. VIII 218
kîr-i gâv C. X 421
kirişm C. VI 35
kirişme C. I 541; C. VI 35
kirm C. VIII 214; C. XI 332
kirpâs Bk. kirbâs C. II 326
kisâ C. XII 365
kîse ber çîzî dûhten C. VII 344; C. IX 171
kîse-ber C. XIII 122
kisrâ C. V 261
kisre C. V 558
kîş C. VI 102, 264; C. XI 364; C. XII 572
kişt C. VIII 234
kişteî C. VI 273
kişten C. VI 28, 273
kitâb C. XI 424
kitîb C. VIII 458; C. XI 424, 620
kiyâ C. XIII 28
kiyâset C. XII 163
koç C. XI 161
konuk C. III 61; C. VII 146; C. IX 38; C. X 269, 465
kopuk, kunuk C. X 237
ko-râ C. XII 149
korkunç C. X 515
köknar C. IX 576
köprü C. I 142
kör C. I 213
köse C. XII 38, 608
kösemen C. V 298
kû C. IV 265; C. VIII 478; C. XII 441, 443; C. XIII 27
kubâd C. II 268; C. V 238, 252; C. VIII 272; C. X 587; C. XI 438; C. XII 15
kûçek C. II 87
kuddûs C. IX 78, 191
kudmet C. XII 81
kudûm C. XI 72, 291; C. XII 233, 341
kudûr C. XIII 341
kudve C. I 66; C. XI 387
kuff C. XII 106
kûften C. VI 125
kul mâ şi'te C. VIII 606
kullâb C. IX 494
kulle C. XII 88
kulunc C. IX 546, 560
kulzem C. XI 481; C. XII 353
kulzüm C. IV 390; C. VI 321; C. XI 386, 481; C. XII 353
kumâş C. XI 104
kummâ C. XI 236
kun C. VIII 360
kûn C. XI 113
kunfuz C. VI 437
kunû' C. IX 220
kunuk Bk. konuk C. VII 146; C. X 465
kunût C. III 269; C. VII 428
kûr C. I 213; C. IV 52; C. X 486; C. XI 574
kûr u kebûd C. I 213; C. IV 298; C. VI 100; C. X 85, 199; C. XII 467; C. XIII 74
kurâ C. XII 163, 164
kurâza C. V 435
kurâze C. VIII 447
kurban C. VII 215
kûr-dil C. IV 155
kurnâk C. XIII 22

kurr u kur C. XI 357
kurre C. V 633; C. XII 334
kurûn C. VIII 308; C. XII 388
kûs C. II 444
kuskun C. III 83
kusûr C. XIII 270
kûş C. IX 26; C. X 553
kûşîden C. IX 26; C. X 553
kuşûr C. VII 98
kût C. IX 401; C. XI 224
kutât C. VII 499
kutb C. XI 388
kûteh C. VIII 103
kûteh kün kilîm C. II 306
kûteh nemed C. XIII 200
kutû C. V 381; C. IX 301
kutu C. IX 301
kuvâ C. VIII 355
kuvl C. IX 108
kuvvâd C. X 437
kuvve-i vâhime C. XI 12
kûy C. VIII 478; C. XII 431
kûz C. IX 583
kuzah C. VI 263; C. XI 44
kûze-i men C. II 228
kübâr C. XIII 98
küffe C. VI 336
küfrân C. X 453; C. XI 590; C. XII 124
küfr-i celî C. XIII 232
küfr-i hafî C. XIII 232
küfr-nâk C. XIII 308
küfûr C. XIII 270
küfûr C. V 563; C. VIII 256
küfûv C. XIII 219
küfviyyet C. VIII 395
kühdân C. XI 152
kühl C. IV 26
kührübâ C. XI 215
küjmej C. IV 9
kül C. VI 386
külâğ C. VI 63
küleh-dârân C. XII 539
kümîz C. VII 222
kümûn C. VI 576
kün C. VI 592; C. X 432, 451; C. XI 586
kün fekân C. II 159
künc C. III 149
küncid C. XII 97
künc-kâv C. III 149
künd C. III 400; C. VIII 318; C. IX 479
künde C. IV 44; C. VI 538; C. VII 556; C. X 75; C. XI 277
künd-şuden C. XII 13
kündû C. XI 25
küned C. IX 318
kün-fe-kân C. VI 592
küng C. XI 112; C. XII 614
küngüre C. V 54; C. VIII 97
künî C. VII 338
künişt C. X 258, 390
kür' C. XI 418
kürbet C. IX 172
kürd C. VII 316
küre C. VI 493
küreb C. IX 172; C. XI 596
kürkü ters yapmak C. II 536
kürm C. X 559
kürre C. I 494
kürsî C. IX 141
kürsî' C. IX 531; C. XI 418
kürûm C. VI 540, 635
küs C. XI 471
küsbân C. VI 197
küseb C. VI 407
küstâh C. I 116
küsten C. VI 125
küstî C. VI 125
küsûf C. I 117; C. XI 319
küşâd C. VII 54
küşed C. VIII 267
küşiş C. XI 374
küşte C. XII 590
küşten C. V 58; C. VI 28; C. VIII 267; C. X 438; C. XI 374
küştenî C. VII 39; C. X 433
küştî C. VI 125
küttâb C. V 425; C. VI 326; C. VIII 227, 460
küvvirat C. XI 45

L

lâ C. IX 526
lâb C. VIII 566; C. IX 602
lâbe C. IV 10, 271; C. VIII 367
lâbe-kerden C. I 114
lâ-büd C. XI 350
lâ-eyn C. XIII 106
lâf C. VII 76; C. IX 312, 383, 469, 478
lâf bâfîden C. VII 76
lâf zeden C. I 379; C. III 51, 126; C. V 626; C. VII 102, 492; C. IX 312
lâfend lâf C. VII 251
lâf-kiş C. XII 47
lâğ C. VI 90; C. VII 395, 544; C. VIII 384; C. IX 382; C. X 251
lağv C. VII 94
lahd C. XI 156
lahlaha C. VIII 222
lahn C. V 63; C. VII 153; C. XIII 42
laht C. VI 401; C. XII 409; C. XIII 23
lahte C. XIII 23
lâîden C. IV 417
laîn C. X 115, 135
lakab C. I 62; C. VIII 449
lakve C. VI 141
lakye C. VII 33; C. XIII 214

lala C. V 158; C. VII 107; C. X 562
lâleng C. VI 249; C. XI 273
lâle-zâr C. I 428
la'l-i cân-fezâ C. XI 324
lâm C. VIII 341
lâ-misâs C. II 105; C. X 404
lân C. IV 432; C. X 589
lânden C. X 589
la'net C. IV 185; C. XIII 191
lâ-nüsellim C. V 494; C. VIII 55
lâ olmak C. IV 35
lâş C. I 442; C. II 60
lâşe C. VI 62
lâşe-tâz C. VI 62
lâ-şey C. I 442; C. II 60
lâ-şey'îm C. XI 475
lâşîm C. XI 475
lâ-şüden C. IX 180
lâ-ubâlî C. VI 268; C. IX 585; C. X 205, 523; C. XII 311, 340; C. XIII 58
lavâş C. XII 415
lealle C. X 203
leb C. I 92
leb âlûden C. VII 33
leb-â-leb C. XII 623
lebbeyk C. V 67
leb-huşk C. XII 67; C. XIII 190
lebık C. XII 513
leb-i nân C. V 616; C. VI 242; C. IX 174, 362
lebîs C. V 429
lecâc C. VIII 539; C. IX 71, 198; C. X 402; C. XI 590
lecâc-endîş C. IX 198
lecc C. VI 439
lecem C. XII 321
lecûc C. XIII 298
ledeyhi C. IX 211
ledğ C. VIII 388
ledğğ C. VIII 388
ledûn C. VI 564; C. XI 594; C. XIII 329
ledünnî C. XI 594
lehad C. IX 354
lehce C. VI 497
leheb C. VIII 370; C. X 33, 249
lehîb C. XIII 164
lehv C. VII 94
leîm C. V 174; C. VI 155
leîmî C. VIII 397
lem yekün C. VI 179
lema' C. IX 428; C. X 537
lems C. XI 588
lemtür C. III 145; C. IX 106, 397; C. X 243
leng C. IV 503; C. V 265
leng u lûk C. IV 503
lesîn C. IV 497
let C. VII 383; C. VIII 274; C. X 422; C. XII 264; C. XIII 139
leteyyâ C. V 171
levend C. V 96, 614; C. XI 126
levh-i mahfûz C. XII 346
levîşe C. IX 64
levz C. IX 395
lî ve lek C. XII 336
libâd C. XII 603
libân C. VIII 552
libâs C. V 429; C. VIII 298
libâs-ı Şüşterî C. XIII 234
libd C. XII 333, 603
ligâm C. X 523
lihâf C. X 425
lihyânî C. XII 38
likâ C. I 118
litâf C. IX 142
lîz C. VI 451
lu'bet C. VI 451; C. IX 403; C. X 450, 522; C. XI 529; C. XII 114; C. XIII 192
lûbya C. XI 206
lûk C. IV 503; C. V 265
lundîden C. II 392
lût C. V 630; C. VII 469; C. VIII 547; C. X 245; C. XII 500; C. XIII 139
lût u pût C. V 121; C. X 245
lutf C. VI 130
lûtî C. X 135
lübâb C. VII 182, 421; C. VIII 357; C. IX 616; C. XI 55, 258
lüdd, lüd C. VII 62; C. IX 523; C. X 130; C. XI 574; C. XII 463
lügat, lügât C. VIII 329
lügay C. VIII 329
lügaz C. X 529; C. XII 485
lüknet C. III 165
lüle C. II 259
lünc C. IX 321; C. X 355, 428
lüteyyâ C. V 171

M

mâ C. IV 500; C. XII 443
mâ vü men C. VIII 36, 280; C. VII 553
maâd C. XI 530; C. XII 227
maâric-hâ C. XII 269
maâş C. XII 502, 539
ma'bed C. VI 160
ma'ber C. IX 96, 220; C. X 264
ma'bûd C. XII 581
mâcerâ C. XI 210
madarr C. IX 284
mâde C. XI 345
mâder C. VIII 363
mâder fürûş C. XII 614
mâder-i garân C. V 426
ma'dûmî C. X 525
mâfîş C. I 442
mâ fîhi şey'ün C. I 442
magas C. VI 417

mâğ C. VII 190
mağâris C. XI 452
mağbûn C. III 498; C. XIII 170, 343
mağfiret C. X 96
mağres C. IX 165, 622; C. XI 389, 452; C. XII 275
mağz C. II 341; C. VII 303
mağz-ı har horden C. VI 94; C. VII 447
mâhâ C. V 251
mahber C. VIII 63, 173; C. XI 61
mahbûb-kîş C. VI 264
mahdûm C. VI 542; C. X 279
mahdûş C. VIII 602
mahfil C. XII 205
mâh-ı müzn C. XII 363
mâhî sitabr C. X 551
mahît C. IX 272
mâhitâbî C. XII 322
mahlas C. II 202; C. VI 364; C. VIII 293; C. IX 575; C. XI 489; C. XII 533, 551
mahmide C. XII 340
mahmil C. V 513; C. VIII 586
mahmûde C. XII 410
mahmûl C. VIII 333; C. IX 203
mahmûlün-aleyh C. IX 211
mahmûlün-bih C. IX 211
mahmûr C. X 406, 449; C. XI 223
mahsad C. XIII 145
mahsûf C. XIII 158
mahsûn C. VIII 295
mahşer C. IX 526; C. XI 260
mahtûm C. X 599
ma'hûd C. VII 43
mâhûlyâ C. XI 364; C. XII 18
mahv C. II 266
mahz C. XII 568
mâ-i azb C. VIII 386
mâ-i izâb C. VIII 386
mâ-i maîn C. VII 52
mâ-i müzn C. XII 363
mâide C. I 112; C. VIII 30
ma'în C. VI 204; C. IX 650; C. XII 173
mak'ad C. IX 567
mak'âd-i sıdk C. IX 567; C. X 508
makâl C. XII 325
makarr C. VII 193; C. VIII 60; C. X 528
makdem C. VI 498
makderet C. VIII 117
makıyl, makîl C. I 59; C. XII 73, 325
maknıs C. III 365
maksad C. XII 44
makt C. X 165
maktel C. VI 246
mâkû C. XII 443
makzî C. X 346
mâlîden C. IX 630
mâlîh C. III 80
mâlihulyâ C. III 80; C. XI 364; C. XII 18
mâliş C. IX 630
mâliş dâden C. XII 464
mâm C. VIII 363; C. XII 524
mama C. IV 393
ma'mûl C. XIII 185
mân C. I 112
ma'n C. XII 91
mânâ C. VI 198; C. VIII 600
ma'nâ C. X 581
mancınık C. VII 359
mânden esb ez reftâr C. II 479
mânend C. VIII 153
mânisten C. VI 198
mankal C. XIII 87
manzar C. VI 220; C. VIII 166; C. XII 306, 482, 489; C. XIII 195
manzara C. I 107
mâr C. V 268
mâr ber sahrâ şitâften C. VII 415
mâ-râ C. I 112
ma'reke C. VI 268; C. XI 443
mâr-gîr C. III 56
mâr-î ker C. XII 364
mâric C. IX 611
ma'riz C. V 138
Mârût C. X 359; C. XII 346
maslahat C. XI 171
masrû' C. VII 91
ma'sûm C. XI 522
ma'sûr C. XII 34
mâş C. X 582
mât C. I 166, 230, 392; C. IV 186, 224; C. V 242, 282; C. VI 473; C. VII 49; C. VIII 317, 403; C. IX 632; C. X 462; C. XI 528; C. XII 36
mat'ûn C. VII 525
matâr C. II 513; C. VI 412; C. XI 90, 238; C. XII 473, 588; C. XIII 141
matara C. III 185
mâte Zeydün C. VI 337
matma C. XIII 98
matma' C. XI 612
maûnet C. XI 349
mav C. X 275
mâyân C. I 112; C. V 251
mâye C. I 107; C. VI 357; C. XI 411
mâ zâg C. IV 500
mazâhik C. XIII 21
mâzâr C. VIII 36
mazhar C. XI 63; C. XII 100
mazîk C. XI 175
mazleme C. XII 494
mazlime C. X 484
me'haz C. VI 150
me'lefet C. XII 408
me'men C. X 541

me'ser C. VII 183
me'vâ C. XII 446
meâb C. XI 507
meâl C. XII 274, 485
me-bâ C. II 108; C. XIII 289
me-bâd C. II 108; C. XIII 289
mebânî C. I 65
mebîn C. XI 498
mebnâ C. I 65
mebrez C. XIII 21
mebtaha C. VIII 611
mecâz C. X 507
mecîd C. XI 622; C. XII 164
me-cih C. II 122
mecma' C. VI 105; C. XII 446
meczûb-ı ebter C. IX 650
meczûb-ı sâlik C. IX 649
medâhik C. XI 549
medâr C. II 513; C. XI 313
medd C. VI 368; C. X 384; C. XII 443
medd ü cezr C. IX 309
meddâh C. XI 538
meder C. XI 166; C. XII 163
medh C. VII 509; C. IX 22
medhûş C. IX 366
medîh C. V 558; C. VII 508
medlûl C. X 283
medrek C. XII 254
mefâze C. III 409; C. VII 167; C. VIII 394; C. X 387; C. XIII 69
mefcer C. X 372
mefer C. VII 193
mefrûk C. XII 243
megâk C. X 606
meger C. XI 47
me-gez C. XIII 294
me-grây C. XIII 294
meh tu rehî C. V 420
mehân C. X 450
me-har C. X 142
mehca' C. VIII 468
mehd C. XIII 278
meh-i zerger C. II 283
mehîb C. VIII 288
mehîn C. III 480; C. IX 55
mehleke C. X 114
me-hor C. X 142
mehreb C. XIII 189
mehûl C. VIII 617; C. X 515
mehûlî C. VIII 617
mehûlün-minh C. X 515
me-kâv C. IV 357; C. IX 314
mekîd C. XII 218, 541, 603
mekîden C. VI 533
mekîs C. XI 354; C. XIII 131
mekmen C. XII 100
mekraa C. XI 418
mekrûb C. XII 21
mekrûmet C. X 186; C. XI 363; C. XII 429; C. XIII 146
meks C. XI 354, 420; C. XIII 57, 131
mekseb C. X 112, 113; C. XII 246
mekseb künîst C. VII 72
mekteb C. VII 72
mekteb-kün C. VII 72
mel'ûn C. X 135
melâ C. VI 12; C. VII 289
melah C. V 179; C. IX 378; C. X 520
melak C. V 79
melâm C. IX 382
melâmet-ger C. V 213
melbes C. IX 357
melek C. IX 507
melhame C. VIII 166; C. XI 406; C. XII 79, 590; C. XIII 163
melî C. V 393
melîh C. II 41; C. XI 572
melik C. V 416; C. IX 189; C. X 456; C. XI 564; C. XIII 26
melîk C. XII 237; C. XIII 36
melk C. IX 189
melûlî C. XI 290
me-lund C. II 392
memâlik C. VI 594
memerr C. XI 284
memleket C. VI 594
men C. II 228; C. III 382; C. X 398; C. XI 254; C. XIII 184
men ü mâ C. VIII 596
men yezîd C. XIII 205
menâh C. VI 299; C. IX 567
menâhic C. XII 547
menâl C. V 386
menâs C. V 131, 403; C. VIII 57; C. XII 97
menâsik C. XII 249
menât C. XI 251
menbel C. III 78; C. V 392; C. VI 408, 409; C. IX 640
mend C. X 109
mendek C. XI 565
menem diger nîst C. VI 64
meneş C. X 135
menfez C. IX 360; C. XIII 198
menfûş C. XII 23
mengîd C. VII 211
mengîden C. VI 563; C. VII 211
menhec C. XII 547; C. XIII 145
menhel C. IX 428
menî C. VII 113
menîş C. X 135
menkabe C. V 431
menkabet C. XIII 46
menkûş C. XII 23
mensek C. XII 249

mennü'l-ahîr C. XI 254
me-pâ C. XI 119
me-pûy C. IV 44
mer C. IX 642; C. X 223; C. XI 250; C. XIII 233
merâ C. VIII 401
merâbî' C. VII 12
merah C. VIII 387
merbat C. XII 280
merc C. X 155; C. XI 605; C. XII 184
merd-i behî C. XII 263
merd-i fuzûl C. V 498
merd-i gar C. XI 607
merd-i kâr C. IX 317; C. X 51
merd-i Rûmî C. IV 411
merd-i zindânî C. VI 299
merdüm C. VI 265; C. XIII 324
merdüm-i dîde C. VI 292
merdüm-i nâ-dîde C. VI 292
merdüm-rübâlık C. X 33
merec C. XIII 126
merg C. IX 310; C. X 86
mergaz C. XII 157
mergazî C. XII 157
merg-zâr C. I 467; C. IX 310, 369; C. X 86; C. XI 155
merhabâ C. I 119
merhale C. XI 97, 578
merîd C. V 283; C. X 56, 92, 267
Merih C. X 474; C. XIII 311
merkeb C. XI 119
merkeb-i dergehî C. I 434
mersad C. VIII 602
mersiye C. XI 273
merta' C. XII 59
mertea C. VII 89
Merv C. XI 560
merveha C. VII 55
Mervezî C. VIII 608; C. XII 157
mesâf C. I 428; C. VII 522
mesaff C. VI 118; C. X 488; C. XII 574
mesâğ C. VI 528; C. XII 461
mesbûk C. VIII 475
mesel C. VI 110
mesh C. VI 150; C. VIII 469, 514; C. X 164
Mesîhâ C. VI 53; C. XII 459
mesîr C. XI 319; C. XII 274, 475, 593
meslah C. XI 411
meslaha C. VIII 611
mesma' C. VII 476
mesnûn C. IX 610
mesrah C. XI 77, 90
mesvâ C. XII 178
meş'ar C. XI 436
meşâir C. XI 436
meşâir-i aşere C. XI 436
meşâmm C. VI 174, 253; C. VIII 124; C. IX 313
meşemm C. VI 253; C. VIII 124
meşhed C. XII 11
meşîd C. XII 573
meşk C. IV 256; C. V 309; C. IX 174; C. XI 615; C. XII 538; C. XIII 221
meşraa C. XI 418
meşrûh C. VIII 538; C. XI 77
metâ C. XIII 162
me-tâb C. VII 462
metâf C. VI 609
me-ten C. VIII 528; C. XII 203, 490
me-tıraş C. VIII 468
metn C. VIII 361; C. XII 324
meûnet C. XI 349
mevâlîd C. XI 585
mevdûd C. IX 621
mevîz C. VIII 491
mevkib C. V 314; C. XII 450
mevlâ C. XIII 206
mevlûd C. XI 585
mevrûd C. IX 621
mevzû' C. IX 203
mey C. X 443
mey-bâre C. X 406
meymene C. XIII 326
meymûn-fâl C. XI 328
meyt C. XII 351
me-yüft C. IV 90
meyyit C. XII 351
mezca' C. VIII 468
mezheb C. XII 475
mezîd C. VII 179
mezîden C. VI 533; C. XI 551
mıhleb C. IX 359
mıkdem C. IX 294
mıknaa C. XI 112
mıktel C. VI 247
mıntık Bk. mıntuyk C. XI 522
mınzar C. VIII 166; C. XII 489
mısbâh C. X 249; C. XI 12
mısdâk C. XIII 148
mıskale C. II 347; C. VIII 195
mıthara C. IX 50
mızganmak C. X 467
mızleme C. XII 494
mî C. VII 281
mî cuved C. XI 488
mî gürîht C. VII 471
mî keşed C. VI 513
mî küşed C. VI 513
mî mîr C. X 502
mî munkatı' şud C. VII 281
mî murî C. X 502
mîâd C. X 110
mi'bed C. VI 160
micen C. IX 232
micmer C. X 389; C. XII 622; C. XIII 107
midâd C. IV 449; C. XI 428; C. XII 112

midhat C. XII 408
midîd C. IV 449; C. XI 428; C. XII 112
miftâh C. I 66
miğ C. VII 190; C. XI 279, 590, 609
miğfer C. III 465; C. VIII 244, 597; C. IX 78; C. X 136
mih C. IV 403; C. V 513; C. XII 239
mihâd C. XII 535
mihâk C. II 444
mihâl C. I 318
mihân C. IV 403; C. X 450
mihîn C. V 513
mihr C. XI 590
mihrâb C. I 104
mihrâk C. IX 532
mihraka C. VIII 55
mihribân C. IV 274; C. V 508; C. IX 633
mihr-mend C. X 292
mîhten C. III 141
mihter C. V 176; C. XII 486
miknâs C. VII 152
mikseb C. III 205; C. XII 557; C. XIII 100
mîl C. VII 168, 289
mîlâd C. V 252
milh C. II 41; C. XI 127
milh rihten C. XI 127
milk C. IX 189
millet C. III 486
mînâ C. III 193; C. VII 185, 212; C. VIII 376; C. IX 271, 594
mînâger C. VII 212; C. VIII 376; C. IX 271, 594
mincel C. XII 503; C. XIII 87
minhâc C. VIII 58; C. XI 590; C. XIII 75
minhü C. X 515
minnet C. VII 406
mıntıyk Bk. mıntîk C. X 345
minzar C. XII 30
mîrâsî C. XIII 103
mirend C. VII 143
mirî C. IX 182; C. XII 226
mîr-i dâd C. X 574
mirsâd C. VI 176; C. VIII 465; C. XI 140, 183; C. XIII 203
mirveha C. VII 54
mis C. IV 403; C. IX 176
misâl C. VII 134; C. XI 52
misîl C. XI 52
misk göbeği C. I 152
miskîn illeti C. V 294
misl C. VII 134; C. XI 527
misma' C. IX 588
miss C. XI 333
mî-şigîft C. VII 471
mişkât C. II 20; C. XII 366
miyân besten C. III 79
miyâncı C. IV 487
miz C. X 185
mizâc C. I 106; C. V 463; C. XI 596
mizâc-ı mümtezic C. XI 596
mizâh C. X 469; C. XI 220, 291
mîzed C. III 141
mîzek C. XIII 21
mîzer C. VI 195
mizher C. XIII 105
mizîc C. V 463
mola C. II 65
mola taşı C. II 65
moll moli C. II 65
mû C. V 260
muabbir C. VIII 387
muâf C. V 145
muâfî C. V 145
muakkal C. XII 269
muammâ C. I 437
muarrif C. VI 222; C. XIII 165, 242
muasser C. I 206
muâyin C. XII 210
mubâh C. IX 586
mû-be-mû C. XI 451
mu'bed C. VI 160
mûbid C. VIII 276
mûcez C. XI 185
mu'cib C. IX 229; C. XI 238; C. XII 140
mû'cibî C. XII 140
mu'cize C. XI 392
mufzıl C. V 632
mugaffel C. XII 269
mugaylân C. II 29
mugîs C. I 66
muğ C. IX 293; C. XI 599
muğîr C. XII 458, 473
muğîs C. XII 164
muğlık C. XII 610
muğrif C. IX 515
muğtedâ C. XI 550
muğtenem C. VII 282
muh C. VIII 73
muhâbâ C. XIII 119
muhâbât C. XIII 119
muhaddis C. XI 413; C. XIII 88
muhâk C. II 349; C. VII 468
muhâl C. VI 314; C. VIII 131
muhalhal C. VII 397, 454; C. X 158
muhallas C. XI 577
muhallel C. VII 397
muhannes C. IV 254, 348; C. VIII 185; C. X 139; C. XI 179, 565; C. XII 343
muharrem C. XI 289
muhâsib C. VIII 597
muhassinât-ı kelâmiyye C. V 402
muhayyil C. X 537
muhber C. VIII 173
muhbir C. VIII 173
muhcib C. XIII 172

muhibb-i zen C. X 406
muhikk C. VII 68
muhît C. IX 272
muhlas C. II 202; C. III 366; C. V 556; C. XI 374; C. XII 563
muhlis C. VI 364; C. XI 489; C. XII 563
muhsin C. XI 386; C. XII 162
muhtâlûn-ileyh C. XII 426
muhtebes C. XII 456
muhtebî C. XI 298
muhteceb C. XII 555
muhterif C. VII 470
muhtesib C. II 84; C. IV 267; C. XII 351, 352
muhteşem C. VII 72; C. VIII 79
muhtevî C. XIII 173
muîn C. XII 173
muînü'l-memâlik C. XI 272
mukaddem C. X 426
mukallid C. V 414; C. IX 427
mukavvim C. VIII 534
mukbil C. XI 211; C. XII 162
mukıll Bk. mükıl C. V 558; C. VI 256; C. IX 372; C. XII 101, 599; C. XIII 81
mûkın C. XIII 196
muknıs C. III 365
muktebes C. XI 303; C. XII 480
muktedâ C. VIII 61
mûl C. VIII 527; C. IX 100, 581; C. X 241
mûl mûl C. IX 100; C. X 533
mûli' C. XI 552
mumu söndürmek C. I 420
munâh C. X 430
mûnis C. XII 581
munkatı' C. XI 155
munkatı' mî şud C. VII 281
munsaraf C. IX 349, 373
murdâr C. VI 571
murden C. XIII 231
murg-ı âbî C. VI 284
murg-ı hâk C. XIII 174
murg-ı hâkî C. III 84; C. VI 284
murg-i zâr C. I 467
mu'riz C. IX 350
murtezâ C. I 119
mûsâ C. V 260
musâb C. VI 244
musallat C. X 170, 213
musarnıf C. XIII 100
musavver C. XII 568
musırr C. VI 79
mu'sir C. XII 126
muska C. VIII 615
mustafâ C. VIII 74
mûş-hâr C. XII 345
mutâ' C. XII 539
mu'tekef C. XII 447
mu'temed C. I 65
mu'tenî C. VI 544
mu'teraz C. IX 443
mutmı' C. XI 546, 612
mutrıb C. III 156; C. VII 153; C. XI 224
muvâsâ Bk. müvâsâ C. VI 28
muvâsât Bk. müvâsât C. VI 28
muza'fer C. VI 587
mûze C. VI 223; C. VIII 470
muzhir C. XI 63
muzleme C. XII 494
mübârâ C. VI 383
mübârât C. VI 383
mübeyyinât C. XI 12
mübeyyine C. XI 12
mübîl C. XIII 125
mübîn C. XII 342
mübtedi' C. X 348
mübtelâ C. XII 598
mücâat C. XIII 115
mücassas C. IX 153
mücemmed C. XI 52
mücidd C. I 68
mücmilem C. V 513
müctebâ C. I 119; C. V 294; C. XII 564
müdâfaa C. I 113
müdâm C. III 328; C. VI 621; C. VIII 95; C. XII 269
müdârâ C. XII 42
müdârât C. VIII 607
müdbir C. V 441; C. X 321; C. XI 494
müddehal C. VI 110
müdemmağ C. VI 619
müessem C. VI 152
müfâz C. VII 167; C. XII 379
müfelsef C. XI 612
müfelsit C. XII 105
müfîk C. VII 349
müflis C. II 225
müftekad C. VII 127
müfteker C. XI 573
müfteraz C. IX 240; C. X 442; C. XII 546
müfteten C. X 607
müğram C. IX 130
mühân C. IV 404; C. XII 346
mühezzeb C. IX 448; C. XI 96
mühim C. VIII 448
mühl C. IX 34
mühre C. VII 416; C. X 220; C. XII 78, 125, 129; C. XIII 21
mühr-i savm C. IV 280
mükâfât C. X 563
mükettem C. XII 594
mükıl Bk. mukıll C. X 229
mükirr C. X 629
mükîs C. XI 420
müktebes C. XII 123
müktenef C. XI 378

müktesî C. XII 92
mülah C. IX 435
mülâk C. X 456
mülha C. IX 435
mülhid C. V 576; C. X 72; C. XII 611
mülk C. IX 189; C. XII 538
mülket C. XIII 168
mültebes C. XII 456
mültecâ C. IX 382
mültehad C. IX 354
mültehib C. VIII 389
mültevî C. XII 550
mülûk C. I 69
mümârât C. VII 233
mümeyyez C. XII 270
mümeyyiz C. XII 270
mümtâz C. I 95
mümtehak C. IX 295
mümtehan C. III 336; C. IX 374; C. XII 156, 611
mümtehen C. X 496
mümtehin C. XI 571
mümtelî C. IV 30; C. IX 473
mümtezic C. XI 596
mün'am C. VII 72; C. XIII 158
mün'amân C. V 203
münâ C. X 59; C. XII 515
münâdî zeden C. XII 197
münâfık C. X 502
münâh, munah C. V 361; C. XI 90; C. XII 379
münâhât C. XII 379
münbasıt C. I 396
münbet C. VI 352
münbil C. III 78
müncesim C. X 396
mündekk C. VIII 593; C. XIII 277
mündik C. XII 359
müneccim C. XII 388
münfecir C. XII 125
münhanî C. X 277
münhazim C. VI 574, 575
münhezim C. VIII 49
münhî C. IX 293
münimm C. XII 209
münker C. V 34, 48, 614; C. VI 215; C. XIII 122
münker-nâk C. V 34
münkir C. V 615; C. VIII 256; C. IX 434
münsehab C. XII 328
münsenî C. VI 228; C. IX 145, 401; C. X 295
münşî C. V 313
müntamis C. XII 56
münteca' C. X 243; C. XIII 100
münteceb C. X 243; C. XII 608; C. XIII 167
müntecim C. V 246
müntehik C. XI 564
münteış C. V 435
müntekad C. VI 287
müntenî C. VI 228
münye C. IX 32; C. X 59; C. XII 515
münzevî C. XI 474
mür C. I 180; C. VIII 411
mürâhık C. XI 100
mürâî C. X 502
mürd C. XI 554
mürde C. VII 452, 553; C. X 362; C. XII 431
mürden C. VIII 384
mürde-rîg C. I 394; C. II 29; C. III 176; C. IV 358; C. VI 629; C. VII 205; C. X 436; C. XI 190; C. XII 394
mürg-ı hân C. IX 283
mürîd C. X 267
mürmed C. IX 22
mürşed C. VII 477
mürtebat C. XII 518
mürtecâ C. IX 605; C. XII 428; C. XIII 113
mürtehen C. XII 331
mürtekad C. XII 610
mürteşî C. II 32
mürüvvet C. XI 568
mürz C. V 49
müsâb C. XI 348
müsellem C. XIII 280
müskal C. X 489
müsle C. XIII 296
müsnid C. V 619
müsta'cil-tegî C. XII 128
müstağîs C. XI 82
müstahîf C. XI 421, 422
müstahîl C. XI 364; C. XII 331
müstahîl-i cins C. XII 332
müstaid C. IX 447
müstaîn C. XI 445
müstakzir C. VII 327
müsta'mel C. VIII 333
müsta'mel kerden C. IV 424
müstatîl C. VI 347
müsteân C. X 261; C. XI 562
müstebîd C. XI 294
müstebîn C. X 33
müstecâr C. XII 473; C. XIII 108
müsteced C. XI 587
müstecîb C. IX 313
müstecîf C. XI 422
müstecîr C. IX 571
müstedill C. XII 569
müstefîd C. VIII 356
müstehâm C. XI 521
müstehân C. XI 559
müstehass C. IX 612
müste'îr C. IX 337
müstekar C. V 508; C. VIII 311; C. XII 227, 313
müstemendân C. IX 484
müstemid C. XI 294
müstemirr C. V 311; C. VII 483; C. X 392
müstencem C. VI 306

müstenkā C. XII 219
müstenker C. VI 150
müstenkıh C. VII 327
müstenkî C. VII 327
müsteridd C. XII 511
müste'sal C. XII 283
müsteskî C. V 516; C. VI 392, 398; C. XII 242
müsteskî-taleb C. XII 242
müsteşrık C. XIII 127
müstetâb C. IX 605; C. XII 173
müstetim C. XII 280
müstevfâ C. XII 430
müstevfî C. X 332
müstevhaş C. XI 466
müstevî C. VI 53; C. XI 593; C. XII 130; C. XIII 263
müşā' C. XII 285
müşebbek C. X 459
müşîr C. XII 309
müşk C. IV 238
müşkbâr C. VI 382
müşkîn-ceyb C. VIII 377
müşrif C. II 346; C. VIII 564; C. IX 515
müştebek C. XI 232
müşterâ C. IX 482
müşterî C. X 473
mü'tefik C. XI 140
mü'telef C. XII 447
mü'temen C. XI 185
mü'temer C. XII 436
mü'temir C. IX 507
mütevârî C. X 365; C. XIII 57
mütevârîye C. XII 338
müteyyem C. XI 594
müttehem C. VIII 447
mütvârî C. X 365
müvâsâ Bk. muvâsâ C. VI 383
müvâsât Bk. muvâsât C. VI 383
müvesvis C. XI 204
müzâh C. XIII 89
müzâhame C. III 29
müzâhim C. IX 35
müzd-i rûz C. XI 147
müzmen C. VIII 64
müzmin C. VIII 617
müzn C. XII 363
müzzemmil C. VII 419

N

nā C. I 101
nâ-âhâr C. X 287
nâb C. XII 361
nâ-bâyest C. VII 466
nâbekâr C. X 159
nabız C. I 120; C. XI 440
nâcûd C. X 442
nâ-dâd C. I 513
nâdî C. IX 181
nâdîde C. I 115
nâ-dîdegân C. XI 574
nâdir C. VII 347; C. IX 103
nâdir-âver C. XII 454
nâdiye C. X 349
nâf C. I 152; C. V 145; C. IX 308
nâfe C. IX 312
nâ-fercâm C. III 492; C. XII 45
nâfikā C. IX 275
nâfir C. IX 111
nâ-gezîr C. IV 267
nâ-günc C. IV 58
nâ-güvâr C. V 57; C. IX 530; C. XI 460, 560; C. XIII 342
nâ-güzîr C. VI 178
nağz C. II 341; C. V 220, 591; C. VIII 75; C. IX 395
nağzek C. VIII 75
nâhâr C. X 287
nâ-hâr C. XI 251
nahcîrân C. VI 95
nahhâs C. VI 174, 285; C. XII 450
nahîl C. XII 524
nahiv C. II 266
nahl C. II 298; C. VI 237, 277, 365, 400; C. X 31; C. XI 25
nahr C. II 434
nahs C. I 396; C. VI 314; C. VIII 260, 596; C. X 473
nahvet C. II 119; C. VI 316; C. XI 389; C. XII 35
nâiş C. XI 465
nâk C. X 361
nakd C. I 96; C. V 604; C. VII 26, 497; C. VIII 444; C. X 26; C. XI 49, 261, 266, 304, 431; C. XIII 130
nakd-i hâl C. VII 264
nâ-kerdenî C. X 71
nâkes, nâ-kes C. VIII 121; C. IX 433, 530
nâkıd C. VII 524
nakî C. XI 260
nakîb C. XI 40; C. XII 181; C. XIII 291
nakîr C. XII 511
nâkis C. XII 602
nakkād C. X 26
nakl C. X 466
nakş kend C. VII 273
nakşbendânend C. VIII 377
nakş-ı bikr C. II 347
nakş-ı hûb C. X 339
nakş-ı hurd C. X 339
nakş-ı Kandehâr C. VII 273
nâkūr C. VII 220
nakz C. VIII 264
nâle C. IX 145
na'l rîhten C. II 479; C. VI 493
na'l-rîz C. X 156
namâz-bâre C. VI 178

nâ-memnûn C. X 225
nâmerd C. I 116
nâmîden C. V 304
nâmûs C. II 119; C. VII 399, 465; C. X 553; C. XI 211
nâmûs-kûş C. X 553
nâ-münteiş C. V 435
nâ-müştebih C. IX 538
nân C. XI 417; C. XIII 66
nânbâ C. XI 417; C. XII 414, 416; C. XIII 23
nâne C. XI 417
nâ-nebîl C. X 298
nân-ı der C. VII 110
nânkör C. II 174
nâred C. XII 180
nârencât C. V 138
nâ-revâ C. I 101; C. XI 524
nâr-ı handân C. XIII 243
nârî C. IX 71
nâ-savâb C. X 367
nâ-sedîd C. VI 423
nâsî C. XI 574
nasîhat C. VI 408; C. X 383
nâ-sipâs C. XII 228
nasûh C. X 62, 63; C. XI 241
nâsûr C. VI 87; C. VIII 237
na'ş C. XI 465
nâşî C. XI 529, 574
nâşif C. XII 108
nâ-şikîft C. XIII 119
nâ-şinâht C. VI 101; C. XIII 148
nâ-şitâ C. XI 251
nâ-şitâb C. XI 251
nâ-şüste-rû C. VI 61
na't C. II 299; C. VIII 615
nat' C. IV 184, 224
nâvdan C. VI 567; C. XII 537
nâvek C. XIII 219
nây C. VII 198
nâyize C. II 451
nâz C. VIII 608; C. IX 193, 575; C. XI 235; C. XII 430
nâzâ C. IX 193
nazar C. XI 542
nazâr C. XI 542; C. XII 318
nazar ber-dûhten C. III 20
nazar değmek C. VIII 387
nazâre C. XII 318
nâz-hoş C. VIII 608
nazım C. V 402
nâzîden C. V 326; C. IX 193
nâziş C. V 326
nâz-nâz C. IX 575
nazzâre C. XII 318
ne mutlu C. VIII 467
ne saâdet C. VIII 467
neb' C. VIII 34
nebâ C. VII 24
nebâhet C. VIII 392
nebel C. VI 408
neberd C. X 79, 276, 307, 495
nebî C. I 66
nebîd C. IV 422
nebîh C. VIII 392
nebîl C. V 567; C. XI 296; C. XII 428
nebîz C. IV 422; C. V 187; C. X 119
necâh C. XII 518
necâşî C. V 261
necdet C. X 442
ne-cehed C. IX 137
neces C. XI 303
necî C. IX 133
necm-i sâkıb C. VI 566
ne-dârem C. XII 142
nedî C. VIII 355
nedîd C. III 250
ne-dîd C. III 250
nedîm C. XII 621
nefâd C. IX 504
nefer C. VIII 547; C. IX 523; C. XI 141; C. XII 85
nefes C. I 129; C. XII 431
neffâsât C. VIII 415
neffâse C. VIII 415
neffât C. III 363
nefîr C. VI 583
nefîs C. VIII 489; C. XI 101; C. XII 431, 522
nefrîn C. XI 345, 412
nefs C. V 618
nefs-i gil C. II 363
neft C. IV 318
negol C. VII 225
nehîb C. II 146; C. IV 259; C. X 174
nehr C. X 372; C. XII 255
nejend C. VI 489; C. VIII 227, 465; C. IX 540; C. XIII 71, 113
neka C. VII 327
nekâhet C. VII 327
nekâl C. VI 150; C. VII 333; C. VIII 97; C. XIII 28, 192
nekam C. XII 292
nekîr C. V 48; C. X 293
neks C. VI 91; C. X 187; C. XII 602
nem C. VII 262; C. XIII 333
nemat C. XI 310; C. XII 198
nemed efkenden C. VI 514
nemek C. II 41; C. VII 492; C. X 277
nemî C. V 304
nemî şûd leb firâz C. X 548
nemr C. X 101
Nemrûd C. XIII 80
neng C. I 151
neng-i müddef C. VII 419
ne-nigerî C. VII 264
ne-nûşîm C. V 129

ne-perdâzî C. VIII 259
ner C. IX 446; C. X 211; C. XI 412
ner gedâ C. XIII 249
nerd C. I 536; C. III 154; C. IV 277; C. VII 275; C. VIII 274; C. XI 207; C. XII 124; C. XIII 21
nerdübân C. VI 567
ner-gedâ C. X 211
nergis C. IX 447
nergisek C. IX 447
nerm C. VIII 601; C. IX 449
nerme C. IX 449
nerm-sâr C. VIII 601
neseb C. I 68
nesf C. VIII 299
nesh C. VI 106; C. IX 116
nesîc C. XII 627
nesîm C. X 520; C. XI 96
nesnâs C. VII 230; C. X 229; C. XII 72
nesrîn C. VI 456; C. VII 172; C. VIII 519; C. IX 557; C. XII 249
nesrîn-i menâsik C. XII 249
nesteren C. XIII 293
neş' C. XI 574
neşâ C. XI 529
neşâf C. XI 194
neşefe C. XI 194
neşf C. I 567; C. XII 107
neşîd C. IX 261; C. XII 428
neşir C. II 351
neşkuhend C. XII 510
neşşâf C. XI 193
netân C. VI 140
netâyic C. X 532
netec C. IX 184
netîce C. IV 103; C. IX 184; C. X 532
netüvân C. VI 140
nevâ C. I 93; C. XI 188, 235, 573; C. XII 105; C. XIII 349
nevâdî C. IX 181
nevâdir C. I 65; C. IX 103; C. XI 573
nevâle C. XII 462
nevâsir C. VI 87
nevâz C. X 22
nevbet C. VI 447
nevbet çalmak C. XI 323
neverd C. IX 118; C. X 276; C. XII 304
neveşten C. XIII 176
nevha C. XIII 312
nev-hat C. VIII 63
nev-kün C. XI 368
nevmîd kerden C. XI 589
nev-sühan C. X 358
ne-yâred C. IX 35; C. XII 180
ne-yârî C. IX 71
neyem C. VII 197
ney-şeker C. IV 126
neyûşîden C. VI 610
neyyir C. X 396
nezâre C. XI 290
nezih C. V 123
nezîr C. IV 152
nezzâre C. X 633
nikmet C. XII 214, 292
ni'me C. I 68
nidâ C. IX 159
nidd C. XI 527
nidî C. V 619; C. IX 159
nîfe C. XI 551
nigâr C. X 513; C. XI 334; C. XII 153
nigeh dâşten C. XI 133
nigerîsten C. XII 255
nigeriş C. XII 255
nigîn C. XI 423
nihâb C. V 179; C. VIII 595
nihâd C. VI 597
nihâden C. VIII 137; C. XIII 203
nihâl C. VII 33
nihîb C. V 179; C. VIII 595; C. XI 621; C. XII 174, 296
nijâd C. XI 514
nijend C. VIII 227, 465; C. XIII 71, 113
nîk C. VIII 375; C. XIII 226
nîk hâh C. XII 246
nikam C. XII 214, 292
nikamât C. XII 292
nîk-pey C. VI 402
nikris C. XI 119
niks C. VI 91
nikû C. VIII 582
nikû dâverî C. VI 257
nikû güftî C. VIII 233
nikû-fâl C. VI 314
nikû-kâr C. VII 516
nîl C. X 148; C. XIII 345
nîlî hisâr C. XII 336
nîlüfer C. VI 398; C. XII 322
nîm mest C. X 422
nîm şeb C. X 422
nîmî C. XI 338
nîrenc C. V 138; C. X 213
nîrencât C. V 138; C. X 213
nîreng C. V 138
nisâb C. XI 351; C. XIII 90
nisâr C. V 603; C. VI 146; C. VII 98; C. X 13; C. XI 590
nîş C. IV 11; C. VI 86; C. VII 44; C. XI 537; C. XII 21; C. XIII 204
nişâf C. XI 194
nişân C. XI 104; C. XII 279
nişân yâften C. VI 489
nişânden C. VIII 137; C. XII 279; C. XIII 203
nişest C. XIII 14
nişeste C. VI 252; C. XI 460
nişesten C. III 412; C. XII 358

nitâc C. V 334
nivâle C. XII 462
niyûş C. XII 40
niyûşîden C. III 88; C. IV 469; C. V 129; C. VI 217, 253; C. X 174; C. XII 40
nizâr C. I 122
nuâs Bk. nüâs C. VII 176, 333
nûd C. XIII 39
nudâr C. XI 460
nugûl C. VII 392
nuhle C. XII 511
nuhûl C. IV 447
nukal C. XII 322
nûker C. XII 85
nukl C. VI 137; C. VIII 77; C. X 119, 466; C. XI 24, 224; C. XII 27, 322, 384; C. XIII 66, 130, 189
nuklân C. IX 219
nukûd Bk. nükûd C. V 604
nûl C. IX 32; C. X 202
nûr C. VIII 424; C. XI 197
nûr-bahş C. XII 262
nûr-bahş-ı âfitâb C. XII 262
nûr-gâr C. VII 27
nûriyyîn C. I 69
nush C. X 383; C. XII 218
nûş C. III 420; C. IV 11; C. V 75; C. VI 630; C. X 16, 42; C. XII 40, 417; C. XIII 204
nûş kün C. XII 40
nuş-â-nûş C. VII 383
nûşem C. VI 253
nûşîden C. VI 479; C. IX 113
nuzzâr C. I 69
nüâs Bk. nuâs C. VIII 429; C. IX 350
nübî C. III 424; C. VII 24; C. VIII 474; C. IX 103; C. XI 44
nücûm C. I 68
nühâ C. I 66; C. VI 309; C. VII 56; C. XI 543
nühbe C. XI 176
nühûs C. VIII 596
nühüftenî C. XIII 236
nühye C. I 66; C. VI 309
nüker C. XII 85
nüks C. VI 91; C. X 187
nükte C. VI 83; C. X 272; C. XI 620; C. XII 487
nükûd Bk. nukûd C. X 26
nükûl C. XI 158
nümüvv C. XII 463
nüs C. VII 339; C. VIII 402
nüsâr C. VII 339
nüsük C. XII 249
nüsye C. I 132; C. XII 255
nüşâbe C. II 389
nüşşâb C. II 389
nüşûr C. VII 474
nüvâr C. X 100
nüvîd C. II 114
nüzhet C. XII 441
nüzül C. IX 340
nüzür C. II 517; C. VII 409, 410

O

okka C. VI 335
on vermek C. XI 114, 119
org C. X 596
ortak C. VIII 419; C. IX 405
ot C. X 377

Ö

ölçüden hâriç olmak C. X 621
ölmek C. XIII 231
öndil C. IV 66; C. VIII 309
örs C. IX 189
övendire C. XI 182

P

pâ C. V 189
pâ hod füşürden C. X 141
pâ şikeste C. V 299
pâ-bend C. X 579
pâçîle C. III 485
pâdâş C. XI 147, 594; C. XIII 203
pâdişâhî C. VIII 393
pâkbâz C. VI 511; C. VII 514; C. IX 171; C. XII 598
pâk-ceyb Bk. pâk-cîb C. VI 344; C. VIII 187
pâk-cîb C. IX 36; C. X 274
pâlâ C. III 83
pâlâheng C. III 83
palan C. XI 87
palâs Bk. pelâs C. IV 266
pâleheng C. III 83
pâlîz C. X 92; C. XII 137
pâlûde C. IX 623
pâ-müjd C. XI 388
papas C. XI 575
pâr C. VII 352
pâre C. V 59; C. X 616
pâre-dûz C. VIII 470
pâre-hâ C. X 616
pâre-hâr C. V 59
pâ-resî C. V 189
pârîn C. XIII 184
parsâ C. X 83; C. XII 456
pâr-sâl C. VII 352
pâs C. VIII 496, 509
pâşî C. VIII 606
pâşîden C. VIII 606
pâtâbe C. III 485
pây C. V 52, 332; C. VIII 415, 516; C. XI 406, 409, 416
pây küften C. II 481
pâyân-i kâr C. I 560
pâydâr C. XII 526
pâye C. III 383
pâyendân C. VI 434; C. X 579

pâygâh C. VII 105
pây-ı alem C. XII 446, 455
pây-ı kûh C. VIII 482
pây-ı merd C. V 129
pâyî C. I 550
pây-i dâr C. XII 526
pây-i dil C. IX 389
pây-i müzd C. VIII 210, 415
pâyîden C. XI 119
pây-mâçân C. I 491
pây-merd C. III 125; C. XII 423
pedrûd C. VI 234
pegâh C. IX 71; C. XII 451
peh peh C. VI 129
pehlû tehî kerden C. IX 498
pehlû-yi ârâm-gâh C. VIII 57
pehlû-zeden C. II 286
pehn C. IX 162; C. X 494; C. XI 534
pehsânîden C. XIII 232
pejmürde C. VII 512
pejûlîde C. X 56
pelâs C. II 444; C. IV 266; C. XII 199, 498; C. XIII 29.
pelîd C. X 398
pelte C. IX 623
penâğ C. VI 63
penâh C. VI 344, 345; C. VII 259
penbe kerden C. IV 100
pend-tûz C. XII 564
per C. I 94; C. XII 346, 588; C. XIII 122
perân C. IV 185
perçem C. II 385
perdâht C. III 56
perdâhten C. VII 373; C. VIII 259; C. X 412; C. XII 495; C. XIII 22, 275
perdâzî C. VIII 259
perde C. VI 268
perde-besten C. VII 367
perde-i ırâk C. II 86
perdesini yırtmak C. II 537
perde-sûz C. VIII 603
perî C. IV 139; C. IX 560; C. XII 337
perîden C. IV 185
perîr C. XII 380
perre C. III 488; C. IV 316; C. V 500; C. X 400
perrende C. IX 283
pertâb C. III 361
pervâ C. X 450; C. XI 542
pervâr C. IX 317
pervây C. I 94
pervâz C. IX 283
perver C. IX 317
perverde C. IX 317
perverî C. III 142; C. IX 317
pervîn C. II 282, 562; C. IV 85; C. XII 594
pes C. V 161; C. VI 520, 634; C. VII 450; C. VIII 614
pest C. VI 497; C. XI 505
pest-kerden C. XI 131
peşm C. II 108; C. X 540
peşm-i nerm C. III 291
petnûz C. XI 322
pey C. VI 402, 493; C. IX 74; C. XI 141, 291; C. XII 242
pey bürden C. VI 489; C. VIII 569
pey kerden C. VI 486
pey küned C. XII 114
peyem C. VII 197
peygâm C. VIII 162
peygâm C. IX 384
peyk C. I 505; C. V 311; C. VII 217; C. IX 432; C. X 405; C. XI 420; C. XII 25
peykân C. XI 397
peykâr C. VI 579; C. VII 178, 463; C. X 495; C. XIII 236
peykâr-vâr C. VI 579
peyker C. XII 482
peymâ C. VI 500
peymân C. XII 278
peymûden C. VI 500
peyrev C. VI 30
peyvestegî C. VII 71; C. XII 459
pez C. VIII 571
pezîrâ C. VI 479
pîç C. VIII 35; C. X 68; C. XI 581
pîç pîç C. V 577; C. VI 133; C. IX 351, 551, 564
pîçâ-pîç C. V 577
pîçî C. XII 142
pîçîden C. V 449; C. VIII 35
pîh C. XI 417
pijûlânîden C. XII 513
pijûliden C. XII 513
pîle C. V 101
pindâşten C. XII 604
pîr C. II 186; C. X 362; C. XII 589
pîrûz C. IX 597
pîs C. VIII 394; C. XI 424, 602
piste C. IX 395
pîş C. III 61
pîş-âheng C. IV 427; C. V 298; C. X 580
pîşe C. XI 273; C. XII 572
pişîz C. XII 117
pîşkeş C. IX 74
pîş-reften-kâr C. VIII 549
pîşvâ C. VIII 61
pîşyâr C. I 120
piyâde C. VI 418
post derîden C. X 335
posteş ber-ser-keşîden C. II 318
postîn C. XIII 255
postîn gerdânîden C. XIII 255
pûd C. VIII 250; C. XI 481
puhsîden C. VI 300
puhte C. I 87

puhten C. VIII 571
pûl-i sırât C. III 87
pursîden C. XI 375
pûş C. IV 284
pûşîden C. IV 284
puşt-dâr C. XI 279
pût C. X 245
pûyîden C. IV 44
pûz C. V 164, 621; C. VIII 479; C. X 99, 351; C. XI 422; C. XIII 321
pûz-bend C. X 351
pür bâd-ı meşk C. IX 174
pür ve bisyâr C. VI 135
pür-bâd C. VII 172
pür-bâd olmak C. VI 563
pür-dil C. VIII 326
pür-fen C. V 143, 257
pür-girih C. X 154
pür-heves C. II 394
pür-kâr kerden C. X 514
pür-mâye C. I 107
püser C. XII 156, 194
püşk C. IV 238; C. VII 97; C. VIII 504; C. IX 308; C. X 125
püşt C. X 224; C. XII 353
püşt-dârî C. V 39
püşte C. V 280
püşt-ham C. X 227
püşt-şikeste C. X 224

R

râ C. IX 74; C. XI 374
raâ C. XII 437
rab C. VIII 47; C. X 598
rabaz C. VI 162; C. XI 55
rabbânî C. I 69; C. IV 103
rabbü'l-felak C. VI 276
ra'be C. VIII 500, 501
râbıtî C. V 562
racîm C. VI 233
râd C. V 41, 155, 556; C. VI 412; C. VII 89, 305; C. VIII 344; C. IX 20, 399; C. X 179; C. XI 462, 474; C. XII 429, 456, 458
râdî C. IV 193
râfız C. V 321
râfî C. XI 595
ragîf C. V 31; C. VII 503; C. X 232; C. XI 377
rağ C. IV 100; C. VI 74, 540
rağad C. X 369
rağam C. II 520
rağbe C. VIII 500
rağm C. II 46; C. VI 619; C. X 260; C. XII 564
rağm-ı enf C. II 46; C. VI 619
râh C. II 86; C. VII 103
râh dâden C. VIII 408
râh kerden C. III 243; C. VIII 125
râh peymûden C. IV 178
râh ser-kerden C. III 243
râh zeden C. III 51
râh-bân C. X 407
râh-dân C. X 407
râh-gân C. VIII 526
râhib C. IX 209; C. XI 575
rahîk C. II 34, 232; C. V 296; C. IX 114, 343
rahîl C. XI 426
râhile C. XIII 78
rahîs C. VI 571
rahmet-perest C. X 98
rahne C. IX 374; C. XII 216
rahş C. IV 274; C. IX 389, 508
raht C. VI 344; C. VIII 479, 533; C. XI 323
raht âverden C. VII 277
raht ber gerdûn nihâden C. XII 273
râhvan C. VII 109
râhvâr C. VII 109
râî C. XI 593
raîb C. VIII 288
râid C. VII 15
râiz C. III 302
rakîb C. VI 245; C. XII 309
raks C. VIII 264
raksu'l-baîr C. VIII 264
raksu'l-îbil C. VIII 264
râm C. XI 219
ramîm C. VIII 210; C. IX 526
Râmîn C. IX 403; C. XIII 24
râmû C. VIII 607
rân C. IV 410; C. VII 60
ra'n C. VI 430
ra'nâ' C. VI 430
rânden C. VII 60
rasad C. V 252; C. VI 403; C. VII 531; C. XI 140, 183; C. XII 250, 343, 595
rasadhâne C. V 252
râst C. IX 74
râst-hîz C. V 568
rastî C. VIII 473
rat' C. XII 59
râtibe C. XI 589; C. XII 246, 530, 598; C. XIII 281
ratl C. XII 35
râviye C. VI 199; C. VII 349
ravz C. XII 354, 488
ravza C. V 184; C. XII 354, 488
ra'y C. XII 436
râye C. VI 581
râygân, râyegân C. VIII 507, 526
râyıt C. V 562
râyız Bk. râyiz C. XII 456, 554
râyiz C. VIII 45
râz C. VIII 608; C. XIII 151
râz sultân C. XII 460
Râzî C. I 167; C. VIII 608; C. XI 141; C. XII 157
re's C. XI 319
re's-i mâl C. XII 274

reb' C. X 358
rebâh C. XII 518
rebât C. II 373
rebve C. XII 294
rec' C. VII 15
recâ' C. X 612
recm C. II 521; C. XI 387
recül-i adl C. II 287
recül-i şemûs C. VII 188
redd C. III 313; C. XIII 344
rede C. VIII 563; C. IX 225
refs C. VI 368
reften C. I 101, 144; C. VI 459; C. VII 322; C. VIII 288
refû C. II 534
reg C. VII 204
reg-zen C. IX 636
reh C. IV 349
rehâ' C. X 372
rehak C. X 526
rehbâniyet C. XI 164
reh-güzer C. XIII 256
rehî C. II 153; C. IV 349; C. VI 354; C. VII 63, 245; C. IX 352
rehin C. II 27, 333; C. VII 346; C. XI 600
rehîn C. V 612; C. VII 381
rehn C. VIII 308
reh-nümûn C. XII 240
reh-perest C. XII 274
reht C. X 68
reh-vâr C. V 95
reh-zen C. I 116
rehzen C. X 398
rekîk C. XIII 218
reme C. V 411; C. XI 469
remed C. IX 22; C. X 589
reml C. III 489
renc C. VIII 143
reng rîht C. X 148
reng rîhten C. IX 522
reng-i âî C. II 444
res C. V 189
resâil C. II 14; C. V 396; C. VI 30
resîd C. XI 375
resîl C. V 396; C. VI 30, 220; C. XII 126
reste C. IX 121
resten C. IX 121
resthîz C. V 568; C. X 247
resûl C. VI 624
reşâ C. II 32
reşâd C. VII 216; C. VIII 230; C. XII 388
reşed C. II 189; C. V 505; C. VII 424, 477; C. VIII 58, 69, 364; C. IX 195; C. XI 521; C. XII 313, 327; C. XIII 74
reşha C. IX 593
reşîd C. V 237
reşk C. VII 369; C. X 566; C. XII 538; C. XIII 311
reşkîn C. X 47
reşk-nâk C. XI 235
retem C. XII 328
retîme C. XII 328
retû' C. XII 59
rev C. III 325; C. VI 459
revâ C. I 101; C. VI 71; C. VIII 288
revâk C. X 353
revân C. I 144; C. III 438; C. IV 277; C. VII 322, 466; C. VIII 456
revd C. VII 15
revh C. VIII 28; C. XII 380
revî C. V 144, 313, 342; C. VII 411; C. X 129; C. XII 234, 581
revîden C. I 144
reviş C. VII 390
revm C. VIII 607
revvâk C. IX 142
rey C. XI 143
rey' C. X 400; C. XII 588
reyb C. IV 248
reybet C. XI 12
reybü'l-menûn C. IX 459
reyhân C. VII 276; C. VIII 28; C. XIII 173, 293
reyta C. V 562
rez C. V 178; C. VII 299; C. VIII 611
rezm C. XI 84; C. XII 431
ridvân C. VII 216
rifk C. XI 617
rikk C. VI 346; C. XI 49; C. XII 136, 591
ritl C. IX 560; C. XII 35
riâ C. XI 593; C. XIII 295
ribât C. XI 518
ribh C. IX 130
rîd C. XI 418
ridâ C. I 68; C. IX 191
rîden C. VI 13; C. IX 44; C. XI 418, 419
rifâk C. XII 183
rîh C. VIII 28
rihân C. VIII 308; C. XI 603
rîhten C. V 291; C. VI 610
rîk C. VI 237
rikâb C. XI 118
rikâbı âlî olmak C. XI 118
rim C. VIII 448
rimâh C. II 389
rîmyâ C. IX 162
rind C. VI 238
rinûd C. VII 219
risâle C. II 14
rîsmân C. XI 226
rîsten C. VI 13; C. XI 419
rîş C. VIII 158, 190
rîş giriften C. X 141
rîş hand C. XII 46
rîş kenden C. VI 126, 445
rîş-gâv C. IX 120; C. X 540

rîş-hand C. II 435; C. III 79; C. VII 315; C. VIII 556; C. XI 312
rîş-i çağz C. VIII 158
rîş-i pür-bâd C. II 230
rişte C. IX 57
rişte-tâb C. IX 57
ritâc C. XI 300
rîv C. I 563; C. VII 359
rivâk C. X 353; C. XI 294; C. XII 373
riyâ C. XIII 186
riyâz C. V 184
riyâzet-bâre C. VIII 46
rû C. VI 459; C. XII 451
rû hanet C. XII 451
rûbâh-bâzî C. III 53
rûbeh-ân C. IV 360
rûd C. VIII 413, 414, 597
rufât C. XI 168
ruh C. III 489; C. IV 471; C. VIII 618; C. XII 217, 452
rûhânî C. I 69
ruhbân C. IX 209
rûh-mend C. XIII 194
ruk'a C. VII 60, 503; C. XI 615
rukâk C. IV 102; C. IX 105
rukûd C. III 398
rukûm C. IX 115
rukye C. X 213
rumh C. II 389
rûstâî C. IX 479
ruste C. VI 51, 52
rûşen C. VIII 143; C. X 324
rûşen-cebîn C. VII 399
rûşenî C. VI 180; C. X 324
ruvâk C. X 353
rûy C. I 128
rûy vâpes kerden C. IX 580
rûy zerd şuden C. V 131
rûyânîden C. II 540
rûy-i kâr C. XI 602
rûyîden C. II 540
rûz C. I 513; C. VIII 413
rûz-efzûn C. VII 557
rûzgâr C. VIII 310
rûzî C. XII 223
rûz-i dîn C. III 298
rûz-i gezend C. III 395
rûz-i nahr C. XI 605
rûzî taleb C. VII 92
rûzî terâş C. XIII 66
rûz-kûr C. IX 645
rücûm C. II 474; C. XI 387
rügû C. XII 602
rünûd C. VII 219
rüstem C. IV 353; C. VIII 326; C. XI 565; C. XII 411
rüstem-i sad Zâl C. X 552
rüşd C. XII 299; C. XIII 145
rüşvet C. II 32; C. XI 535

S

sâ C. V 260; C. XIII 244
saâdet C. VII 17
sâat-i kamer C. VIII 422
sabâ C. V 110; C. VI 60; C. VIII 368; C. XII 114
sâbih C. XII 618
sabr C. XII 365
sabûh C. IX 642; C. XI 223
sâbûn-i sultânî C. X 468
sa'd C. I 396; C. X 473
sad dile C. VII 286
sad esbe C. XII 265
sad hezârân C. IV 30; C. V 277
sad sâle C. XI 554
sadakû C. X 509
saddak C. VI 223
saddakû C. X 509
sa'deyn C. IX 475
sadîd C. VI 237
sadr, sadır C. V 513; C. VI 369, 611; C. VII 423; C. VIII 394; C. XI 53; C. XII 379; C. XIII 184
sadr-ı Ecell C. VIII 482
sadr-ı felek C. VII 423
sadru'n-nehâr C. VI 611
sadru't-tâife C. VI 611
sa'd ü nahs C. XI 555
saf C. X 610; C. XI 442, 509
safâ C. VIII 74
sa'fas C. II 233
saf-der C. IX 330
safed C. VI 592
sâffe C. X 452
saff-ı niâl C. II 479; C. VIII 395
safî C. I 66
sâfir C. I 61
safîr C. III 423; C. VII 258; C. IX 474; C. XII 285
safrâ C. I 122
safûrâ C. XII 371
sâgar C. IX 544
sağbe C. V 166
sağrâk C. VI 148; C. VIII 82; C. XII 493
sâğrî C. X 173
sahh C. XII 225
sahî C. XI 289
sâhib C. VII 355
sâhîb-I alem C. VII 554
sâhib-kırân C. VIII 89; C. X 479; C. XII 187, 239
sahîl C. IX 88
sâhir C. X 361
sâhire C. VI 122; C. XII 311
sahn C. X 154
sahra C. XI 318
saht C. VI 268; C. X 172
sahte kemânî C. XII 147
sâhten C. XIII 169

saht-gîrî C. X 47
sâhtî C. X 170
saht-rev C. VI 459
saht-rû C. VI 459, 460; C. X 172
saht-zih C. VI 268
sahûr C. X 295; C. XI 294
sâikā C. I 92
sâika C. II 386
saîr C. VIII 210; C. IX 579
sâk C. V 260
saka C. X 97; C. XI 454; C. XII 354
sa'ka C. XII 174
sakal kımıldatmak C. XII 625
sakalına gülmek C. XII 626
sakar C. VI 158; C. VII 30; C. XII 489
sâkıb C. VI 566
sâkil C. XI 188
sâkit C. I 69
sakkā C. X 97; C. XI 454; C. XII 354
sakl C. XI 599
sakr C. V 282; C. IX 497
sakrâk C. VI 148
sakt C. VI 242; C. IX 182
sâl C. IX 79
salâ C. IV 261; C. VI 12, 271; C. X 279; C. XI 210
sâlâr C. IX 173; C. X 329
salât C. VI 553; C. VII 345
sâlegân C. XI 554
salhâna C. XI 411
sâlik-i ebter C. IX 650
sâlik-i meczûb C. IX 649
salsâl C. IX 610
sâlûs C. I 559; C. V 287; C. XII 46
sâmân C. V 449; C. IX 417
samed C. VIII 499; C. IX 195; C. XI 483
samsam C. VIII 496
sân C. VIII 260; C. XII 448, 532; C. XIII 249
sanem C. I 133; C. VII 428; C. IX 571; C. XI 569; C. XIII 185
sanî' C. XII 527
sâr C. VIII 601; C. IX 642; C. XII 317; C. XIII 252
sar' C. VII 91
sarf C. II 266
sarfe C. V 43, 126; C. IX 35
sarfe-ber C. IX 35
sarh C. XI 508
sarı yüzlü olmak C. IV 168; C. VIII 309
sarîr C. X 547
sâriye C. V 151
sarnıç C. XII 495
sarrâf C. V 310
sarsar C. XII 238, 475; C. XIII 301
sa'ter C. XII 344
sâv C. III 402
savâff C. X 452
sa've C. IX 21, 162
savb C. VII 13
savl C. XII 362
savlecân C. X 184, 595
savmaa C. XI 453
sâye bûd C. XII 350
sâye burde C. XII 350
sayha C. XII 86
saykal C. II 347; C. VI 424; C. VIII 194, 195, 323; C. XI 77
saykalî C. VIII 194, 195, 196
sayrefî C. VIII 63
sayyâd C. VIII 116
sâz C. IV 89; C. VII 261; C. IX 382; C. X 56; C. XII 627; C. XIII 105, 159
sâz kerden C. XIII 105
sâz-ı çâst C. IX 382
se C. V 161
sea C. I 61
seâd C. XII 13
seat C. XI 462
sebâ C. VI 121
sebak C. VII 348; C. VIII 14, 309, 475
sebak burden C. XI 484
sebelet C. VIII 188
sebîl C. II 388; C. X 298; C. XII 493
sebk C. IX 184
seblet C. V 590; C. VIII 188; C. XI 312; C. XII 354
seblet hod rîş-hand kerden C. XI 312
seblet kenden C. VII 471; C. IX 344; C. X 299
sebûs C. VII 383
sebük C. VI 249; C. XI 551
seby C. VII 82
sebz C. IX 538
sebzvâr C. IX 290
secâf C. XII 440
secde-kün C. XI 318
secf C. XI 200
sedâd C. XIII 290
sedîd C. VI 423
sefeh C. XIII 308
sefere C. I 61
sefîh C. VI 508; C. IX 611
sefseta C. XII 560
seg-dilân C. III 128
seg-sâr C. II 184
seğrî C. X 173
sehâ C. IX 75
sehâb C. XI 12
sehâlet C. XIII 309
sehaz C. II 233
seher C. XII 311
sehîl C. XIII 309
sehîlet C. XIII 309
sehîlî C. XIII 309
sehl C. I 99; C. X 366; C. XI 101
sehm C. VII 523; C. X 182; C. XIII 297

sehte C. XII 145
sekam C. X 459
sekām C. XI 502
sekāmet C. XII 610
sekar C. X 594
sekât C. VI 242
sekat C. IX 182; C. X 192
seken C. VIII 139, 484
sekr-bahşî C. XI 195
sekta C. II 449
sekte C. II 529; C. VII 447; C. X 109, 132; C. XI 620
sel C. XII 493
selâm C. V 603; C. IX 382
selâmet C. V 603
selef C. I 68
selîm C. V 166; C. VI 233; C. VIII 137; C. X 175, 298; C. XII 188
sellâh C. VII 357
selle C. VII 86; C. XIII 191
selsebîl C. I 59; C. II 449; C. XII 493
selvet C. XII 246
semâ' C. VII 219; C. X 443
semâh C. XII 518
semâvîyyîn C. I 69
semek C. VII 303
semend C. XI 117
semender C. IX 90
semer C. I 126; C. VII 207; C. X 466; C. XI 539; C. XII 31, 288, 337; C. XIII 62, 209, 238
semî C. XIII 165
semm C. VI 82, 372; C. VII 56
semme C. XII 164
semme hayr C. XII 418
semmü'l-hıyât C. VI 372
semûm C. VI 82; C. VII 56; C. IX 610; C. XI 597; C. XIII 301, 319
senâ C. XII 79
senâm C. IX 278
senâmü'l-arz C. IX 278
senb C. VII 369
sendân C. VIII 593
sened C. VIII 424, 442; C. IX 234, 563; C. X 589; C. XII 248
seng C. VII 557
seng-lâh C. III 224
seng-sâr C. IV 229; C. XII 535
senî C. VI 275; C. VII 39; C. X 340
seperden C. VI 510
sepûs C. VII 383
sepürden C. X 192
ser C. I 123, 137; C. II 332; C. IV 306, 397; C. V 134, 391; C. VIII 346; C. IX 389, 417, 523, 535, 642; C. X 456; C. XI 145, 408, 484; C. XII 30, 396
ser bürden C. VIII 338
ser bürden be-cîb C. IX 205
ser der kerden C. V 548
ser endâhten C. V 391
ser kadem kerden C. IX 540
ser kerden C. VII 55
ser nihâden C. VI 161
ser şüden-i şeb C. IX 46
ser u kâr C. VIII 226
serâ C. III 450; C. VII 354; C. VIII 583; C. X 53, 396
serâb C. X 13
serâîden C. XII 77
serâr C. VII 114
serâyende C. XII 77
ser-bâlâ-taleb C. VI 482
ser-bâz C. VIII 338
serd C. IX 457
ser-dih C. VI 598
sere C. III 428; C. IV 225; C. VIII 104; C. XIII 127
ser-efrâz C. IX 389
serem C. VI 455
Seretân C. V 289
ser-firâz C. II 332
sergerden C. XI 377
ser-geşte C. VI 208
sergîn C. VI 163
sergüzeşt C. X 466
serheng C. IV 146; C. VIII 188; C. IX 535; C. X 72
serhengân-ı mest C. XII 296
ser-i hod giriften C. VIII 43
serî C. XII 583
ser-i cân C. II 142
ser-i sofra C. XI 408
serîd C. VII 179; C. XI 576
seriyye C. VIII 40
ser-kerden C. III 243; C. VI 601
ser-keş C. IV 48; C. XI 238
ser-keşîden C. V 598
ser-külâh C. VIII 464
sermâ C. V 177
ser-medüzd C. IX 389
ser-nigûn C. VIII 572, 616; C. XII 317; C. XIII 261
ser-nigûn-sâr C. XII 317
ser-nihâden C. VIII 467
serrez C. X 185
ser-sâm C. VI 417; C. IX 546
ser-sebz C. I 143; C. VII 520
serserî C. VI 175; C. VII 349; C. IX 513; C. X 122, 213, 414
serverî C. XIII 41
serv-i sehî C. XI 407; C. XII 252
ser-zede C. VI 598
ser-zîr C. VII 369
setîr C. VI 581; C. VII 100
setr C. XI 121
settâr C. XIII 201

sevâb C. IX 605
sevâd C. VII 532
sevdâ C. I 91, 112, 351; C. III 13; C. V 533; C. VII 286, 378; C. VIII 571; C. XI 304, 331, 498, 562; C. XII 515; C. XIII 184
sevdâî C. XI 331
sevdâiyân C. IX 120
sevdâ-nâk C. XII 515
sevdâ-pez C. VIII 571
sevdâ puhten C. VI 445
sevg C. XII 461
sevm C. IX 427
sevr C. X 634
sevsen C. XII 322; C. XIII 208, 293
seyb C. IX 478
seybistân C. IX 478
seyl-bend C. VIII 288
seyrân C. VIII 168
seyyid C. I 65
seyyidetî C. II 139; C. III 196; C. VI 195, 362, 477; C. XI 106
sığğa C. IX 48; C. XIII 266
sıbr C. XII 365
sıbt C. VI 171; C. IX 168
sıbtî C. XII 47; C. XIII 151
sıddîk C. I 67; C. XI 260
sıdk C. IX 567
sıfat C. X 512
sıfat kerden C. X 512
sıhâf C. X 632
sıhrîc C. XII 495
sıkâl C. XI 77
sıkâr C. V 282
sıkâre C. V 282
sıla C. IV 107; C. V 282; C. VII 357; C. X 95; C. XII 110, 589
sıla-cû C. XII 604
sılât C. V 282; C. VI 553; C. VII 357; C. XII 110
sıle C. IX 291
sılle C. IV 94
sır C. V 199; C. X 456, 491; C. XI 355
sırât-ı müstakîm C. XI 83
sır-feşan C. V 199
sıvân C. XII 365
sıyt C. XI 263
siâd C. XII 12
siat C. XI 462
sîb C. IX 477; C. XI 287
sîbâ C. VI 121
sibâl C. V 590; C. VIII 188; C. XII 354
sîb-der C. VII 554
sîbistân C. IX 477; C. XI 41
sicâf C. V 426; C. X 425; C. XI 200; C. XII 440
sidre C. III 490; C. V 528; C. VIII 602; C. IX 371; C. XIII 81
sidretü'l-müntehâ C. VIII 602; C. XI 611; C. XIII 81
sifâl C. X 249
sifil C. VIII 254
sifr C. IX 19
sigâl C. III 274
sigâlîden C. V 140
sigâliş C. X 178
sîh C. XI 182
sihir C. I 142; C. VI 442; C. VII 367; C. XIII 271; C. X 213
sihr-bâf C. IX 351
sihr-i helâl C. IX 163; C. XII 322, 497
sihr-i mutlak C. I 106; C. X 147
sika C. II 546; C. VII 49, 93; C. IX 131; C. XII 607; C. XIII 147, 210
sikâ C. IX 247
sikâlîden C. VIII 18
sikat C. II 546; C. VII 49, 93; C. IX 131; C. XII 607; C. XIII 147, 210
sikâye C. XIII 26
sikbâc C. XIII 320
sikîze C. IX 369
sîlî-bâre C. XI 444
silk C. V 616
sill C. IX 548
sillü'r-rie C. III 126
silm C. XI 287
sîmâ C. VII 85; C. XII 209, 617
Simâk C. III 130; C. IV 166, 242; C. VI 361; C. VII 303; C. IX 79
Simâk-i a'zel C. VI 361
Simâk-i râmih C. VI 361
simâr C. XIII 209
simât C. II 373
sîm-bürde C. V 311
sîm-endâm C. XI 100
sîm-pâş C. XII 256
sîmurg C. VI 87
sîmyâ C. IX 161, 351
sinân C. IX 546; C. XI 504; C. XII 586
sine C. V 130
sîne râ-pâ kerden C. VIII 127
sîne-bâz C. VI 267
sipâh C. IV 93; C. XII 542
sipend C. III 53; C. IX 326; C. XI 325; C. XIII 47
siper C. VI 510
siperden C. VI 510; C. X 192
sipergam C. IX 311
sipes C. V 161; C. XI 378
sipühten C. IX 446
sipûz C. IX 446
sipürden C. X 192
sîr C. I 112; C. III 78; C. VII 316, 522
sîr horden C. VI 242
sirâr C. VII 114, 115; C. X 277; C. XII 474
sirâyet C. VII 525
sîr-çeşm C. VII 33
sirem C. VI 455

sîret C. VI 109
sîr-gâh C. VII 522
sîr-germ C. III 78
sirişt C. VII 508
sirişten C. VII 94
sirke C. X 367
sirkengebîn C. I 102, 460
sîrû bî C. VII 149
sîs C. XIII 275
sitabr C. IX 58; C. X 551
sitâd C. VII 31
sitân C. VI 386; C. IX 458, 477; C. X 99; C. XII 377
sitânden C. V 448
sitâre C. IX 334; C. X 394; C. XI 130
sitâre-i Yemenî C. XIII 325
sitebr C. IX 58
sitem C. VI 96, 330; C. X 274; C. XII 427; C. XIII 22
sitem-perdâz C. XIII 22
sitenbe C. VII 382
sitî C. II 139; C. VI 362; C. XI 106
sitîr C. X 399
sitîz C. VI 439; C. XII 564
sitr C. IV 284
sitr-pûş C. IV 284
sittî C. II 139; C. III 196; C. VI 195; C. VI 477
siyâh âbe C. IV 229
siyâh-ahter C. III 224
siyâset C. XII 42; C. XIII 275
siyehkâr C. XIII 286
siyeh-tâb C. XI 353; C. XII 320
Sofistâiyye C. XII 92
soğuk demiri dövmek C. XII 91
sol ayak C. II 522
su'dâ C. VII 17
su'dân C. XII 464
suâl C. XII 493
subaşı C. XII 609
subh-dem C. X 465
subh-ı tarab C. XI 296
subh-i dürûğ C. X 533
subr C. XII 365
subûh C. IV 346; C. VII 465; C. IX 642
sûd C. III 13
sudâ' C. I 112; C. VII 181; C. XI 210
sudâ' bürden C. VII 181
sûdager C. XI 290
sudûr C. I 60; C. XII 379
sûf C. IX 135, 468; C. XIII 85
sûfî C. VII 63; C. IX 132; C. XIII 169
sûg C. IX 425; C. XIII 109
sûg vâr C. XIII 109
suğrâk C. VIII 82
suhre C. III 140; C. VIII 479; C. IX 180; C. XI 337, 522; C. XII 228
sûhte C. XI 131; C. XII 371
suhte C. XII 145
suhuf C. XI 620
suhur C. VII 79; C. X 261
suhût C. IX 482
sukm C. VIII 355
sukûr C. V 282
sukûre C. V 282
sulb C. II 347
sulb-i fıtrat C. II 347
sultân C. XI 93; C. XIII 198
sultân-ı şigerf C. V 375
sultânî C. XI 276
summ C. XII 406
sungur C. X 384
sunkur C. VI 178
sûr C. IX 526
sûr-engîhtî C. III 418
sûret-gerân C. IX 402
sûr-i hatme C. X 465
sûsen C. X 81; C. XI 247; C. XII 322; C. XIII 208, 293
sûsen-i âsumân-gûnî C. X 81
sûsen-i âsumânî C. XI 247
sûsen-i âzâd C. X 81; C. XI 247
sûsen-i ezrak C. X 81; C. XI 247
sûsen-i hatâî C. X 81; C. XI 247
suûd C. X 633
sûü'l-kazâ C. I 148
suvân C. XII 365
suvgend horden C. IX 536
sûz C. I 85
sü'r C. III 418
sübhân C. X 559
sübûr C. VII 285; C. IX 45; C. XI 188
sübül C. V 180
sücûd C. VII 435
südde C. VI 143
süfl C. III 448
süfül C. VIII 254
sühâ C. I 356; C. III 450; C. V 32, 531; C. VII 556; C. IX 318
sühan-pâş C. VIII 606
Süheyl C. XIII 325
sühre C. X 148
süket C. I 69
sükker C. VI 549
süksük C. VI 426; C. VIII 47
sükûre C. VI 60
sükürre C. VI 60
sülâle C. III 339
Süleymânî C. VII 338
Süleymânî kün C. VII 338
süllem C. XIII 325
süm C. V 293, 554; C. VII 175; C. IX 121
sûm'a C. XIII 186
sümm C. IV 161
sümûm C. VI 82; C. VII 56

sünbül C. XII 322
süpühten C. IX 579
süpûzend C. IX 579
süpürden C. X 192
süpürîden C. X 192
sürâ C. XI 387
Süreyyâ C. II 282; C. VII 354
sürfe C. X 356
sürh-rûyî C. VIII 63
sürme C. I 462
sütûden C. VII 508
sütûh C. IV 149; C. VIII 88, 302
sütûr C. XI 319; C. XII 544
sütürg C. VI 197
süvâr C. VII 453; C. XI 118; C. XII 357
süvârî C. VII 453

Ş

şâbâş C. X 573
şa'bede C. X 214
şâd C. VI 135; C. VII 172
şâdâ C. IX 211
şâd-âb C. VI 135
şâd-bâş C. I 91
şâd-kâm C. XII 354
şâdurvân C. II 415; C. XI 276
şafak C. IX 103; C. XI 490
şâh C. II 391; C. V 191; C. VI 446; C. VII 416; C. VIII 403; C. XIII 169
şah C. XII 174, 217
şâhenşâh C. XIII 313
şâh-ı çîn C. VIII 273
şâh-ı kubâd C. V 252
şâh-ı ma'nâ C. IV 479
şâh-ı sidre C. IX 371
şâhid C. II 370; C. III 199; C. VII 521; C. IX 95, 283, 333, 384; C. XII 305; C. XIII 110
şâhid-bâz C. XIII 110
şâh-mât C. XI 206
şahne Bk. şıhne C. X 72; C. XI 149
şâh-râh C. VIII 188
şahs C. XII 472
şâirî C. XI 272
şakâyık C. XII 184
şânî C. XII 437
şa'r C. IV 266; C. VII 347; C. XIII 234
şarâb-ı la'l C. XI 324
şârık C. I 69
şârî' C. VIII 188; C. XI 521
şark C. IX 644; C. X 473; C. XI 43; C. XII 411; C. XIII 68, 71
şa'şa' C. VII 419
şâşîden C. VIII 606
şat C. V 276; C. VIII 118
şatah C. X 308; C. XI 220
şâtır C. IX 283
şe'n C. XII 304
şebân C. IV 212
şeb-çere C. II 333
şeb-dîz C. VI 210
şebe C. II 188; C. VII 550; C. VIII 358; C. IX 125
şebeh C. III 165
şebeke C. IX 619
şeb-gerd C. XII 296
şebgîr C. VI 577
şeb-hîz C. XII 301
şebîke C. VIII 419; C. IX 619
şeb-kûk C. XIII 115
şeb-kûr C. III 166; C. VIII 377; C. IX 645
şebper C. XII 402
şeb-revân C. XII 258
şecen C. VIII 540; C. IX 600; C. XI 521
şecv C. VII 16
şef'a C. I 113
şefâat C. I 113
şegâf C. V 181
şegâl C. III 274
şeğaf C. VIII 392
şeh C. IX 19; C. XIII 217
şeh-beççe C. VIII 401
şehd C. VIII 491
şehî C. II 225; C. V 508; C. VII 281
şehîh C. X 211
şehîk C. IV 60
şehnâz C. IX 103
şehper C. VIII 594
şehr C. XI 556; C. XII 571
şehriyâr C. VIII 596
şehr-tâş C. I 139
şehsüvâr C. XI 380
şehvet C. VIII 15; C. XI 377
şeker-hâne C. IX 217
şeker-rîz C. X 200
şeker-rîz-i hured C. X 200
şekîl C. IX 431
şekk C. XI 12
şekûr C. VI 30
şel-i gam C. VII 317
şell C. XI 134
şelle C. XIII 132
şem C. X 550
şem' C. VII 420
şem'-i tırâz C. I 149; C. XI 256
şemâl C. XI 597
şemâtet C. VI 564
şemen C. III 248; C. V 213; C. VIII 12; C. XII 40
şemîden C. IX 312
şemmâme C. VIII 222
şemme C. I 145
şemşîr C. X 550
şemtâ C. VIII 419
şemûl C. V 431
şemûs C. VII 188
şen' C. XII 437
şen'a C. XI 80

şeneved C. IX 312
şenîden C. VI 253; C. IX 312; C. X 174
şenîden giriften C. VI 607
şenk C. II 225
şer' C. IV 171; C. X 108
şerâr C. VI 341; C. IX 452; C. X 196, 525; C. XI 309; C. XIII 229
şerâre C. VI 341; C. XI 30; C. XIII 229
şerbet C. X 436; C. XII 529
şerbet-mekî C. XII 106
şereh C. IX 454; C. X 236, 252
şerer C. IX 457; C. XI 30
şerere C. XI 30
şerfe C. XI 130
şerh C. I 74; C. IX 359
şerha C. I 74
şest C. III 140, 361; C. XIII 14
şeste C. VI 252; C. XI 460; C. XII 358
şeş penc-i nerd C. XIII 214
şeş penc-i zen C. XIII 214
şeş ve penc C. XIII 215
şeş-dere C. III 174
şeş-penc-zen C. XIII 214
şetan C. IX 188
şetît C. IX 99
şettâ C. IX 99; C. XI 226
şev C. VIII 360
şevârî C. X 108
şeved C. IX 137
şeyd C. IV 162; C. V 163, 626; C. XI 330
şeydâ C. XII 448
şeyh C. XII 180
şeyn C. IV 468; C. VII 384; C. XI 508
şeyt C. IX 188
şeytan C. IX 187
şıdk C. V 294
şıhne Bk. şahne C. II 175; C. VII 296; C. X 297; C. XI 149; C. XII 492
şıkk C. VII 148
şi'rî bî-nemek C. II 41
şîa C. XI 270
şiâr C. III 186; C. IV 272; C. V 98; C. VI 67; C. X 390; C. XI 405; C. XII 234
şiba' C. IX 91
şibh C. III 165
şîd C. V 196; C. XII 299
şifâ C. XII 610
şîfî C. IV 258; C. VII 535; C. XII 610
şigerf C. I 458; C. II 266; C. IV 436; C. VIII 115; C. IX 125; C. XIII 180
şigift C. V 185; C. V 279; C. X 69, 587; C. XI 249; C. XII 424
şigîft C. V 185; C. V 279; C. VIII 516
şigîften C. V 249; C. VIII 516; C. XII 535
şigâl C. VI 115
şihâb C. VII 525; C. VIII 461: C. IX 166
şîr C. V 402
şîkâk C. IV 443
şikâl C. III 274; C. V 302; C. VIII 109; C. IX 431, 477
şikem-hâr C. VI 137
şikest C. XI 296; C. XIII 219
şikesten C. X 259
şikeste-şâhî C. VI 224
şikîb C. IX 36
şikûh C. VII 74; C. IX 120; C. X 174
şiküften C. IV 71
şiküst C. VI 289
şîn C. III 412; C. IV 468
şinîden C. IX 312
şîr C. I 163; C. III 274; C. X 550
şîr ü şegâl C. III 274
şirâ' C. VIII 218; C. XIII 200
şîrân C. XI 398
şirâr C. XIII 28
şirb C. IX 340
şîre C. VI 623
şireh C. IX 454
şirfe C. XI 130
şîr-germ C. III 78
şîr-gîr C. XIII 21
şirî C. VIII 218; C. XIII 200
şîr-i mest C. XI 213
şîrin C. IX 403
şiste C. XI 555
şisten C. I 531; C. XI 555
şişe-cân C. XI 178
şişe-hâne C. VII 359
şişek C. XI 174
şitâb C. X 157
şitâb reften C. II 479
şivâ C. VIII 30
şîve C. V 124; C. XII 520
şom C. X 163
şud Bk. şûd C. II 462
şude C. XII 352
şuden Bk. şüden C. II 102; C. III 161
şudyâr[îden] C. XIII 317
şûh C. IV 98; C. IX 469; C. X 632; C. XII 269
şûh-çeşm C. X 493
şuhh C. VIII 396
şukûhîden C. XII 510
şulle C. XIII 132
şûr C. IX 429; C. XII 370; C. XIII 72, 260
şûr u âb C. IX 538
şûr-âb C. IX 538
şûrâbe C. IX 281, 538
şûr-baht C. IV 481
şûr-engîhtî C. III 418
şûriş C. XI 210
şurûk C. XII 411
şûv C. X 467
şübhe C. XI 12
şücûn C. VIII 540; C. IX 600; C. XI 521

şüd Bk. şud C. I 92
şüden Bk. şuden C. I 92
şüh C. IV 71; C. VII 377; C. X 424
şühûr C. XI 556
şühüb C. VIII 461; C. XI 93
şükr-bahşî C. XI 195
şükûh C. VII 74; C. VIII 479; C. IX 120, 480; C. X 174; C. X 218, 492; C. XI 171; C. XII 224, 585
şülle C. XI 471
şün'a C. XI 80
şüpüş C. IX 496
şürb C. IX 340
şüsten C. I 531
şüş C. III 126
şüşter C. XIII 234
şütûn C. IX 188
T
tâ C. III 419; C. IV 234; C. VI 17, 368, 390; C. VII 288, 298, 540; C. VIII 233, 288, 407, 414, 606; C. IX 236, 269, 358; C. XI 248, 597, 604; C. XII 79, 155, 411, 474, 510, 514, 541; C. XIII 37, 100, 304, 316, 337
tâ be-gûyed C. XIII 316
tâ ber-küşâyem C. VIII 407
tâ çi C. III 419; C. VII 540; C. XI 248; C. XII 155
tâ çi güfteş C. XIII 37
tâ çûn C. XIII 334
tâ ferd gerdî C. IX 169
tâ hod C. XIII 304
tâ kesî dü C. VII 301
tâ kücâst C. XII 79
tâ küdâmîn C. IV 234
tâ nemâned C. VIII 407
tâ rehî C. VIII 414
tâ şevî C. XIII 337
tâ vârehî C. IX 169
tâ zi çi C. XII 139
tâ ziyî C. XIII 100
taab C. XI 615
ta'âne C. VI 487
taarruf C. XII 73
taârüc C. XII 269
taassub C. III 134; C. X 47
tâb C. VI 520; C. VIII 12, 512; C. IX 57; C. XI 353, 545; C. XIII 298
taba' C. IX 91
tabânce C. IX 538
tâbe serâhu C. XII 444
tabes C. IX 387
tabîat C. XI 596
tabîb C. I 91
ta'bîr C. XI 290
ta'bîr-hân C. VIII 387
tâbiş C. XI 609
tabl C. II 444; C. III 327
tabla C. XI 215
tabla-hor C. V 250
tabl-hâr C. III 175; C. IX 43; C. X 112; C. XII 47
tablî C. IX 43
tâften C. IX 57
tâgî C. V 321; C. VI 573; C. VIII 152
tâgût C. VII 362; C. XI 464
tahiyyât C. V 561
tahiyye C. V 561
tahlîl C. X 277
tahrîc C. XII 495
tahrîk C. XII 483
tahrîz C. XII 548
tahsîr C. X 224; C. XI 548
tahşîr C. X 223; C. XI 548, 560
taht C. V 500
tâht C. VIII 186
tahta-bend C. IX 152
tahte tahte C. X 182
tâhten C. VIII 186; C. IX 225; C. X 17
tâhten ez kemîn C. IV 30
tahyîl C. IX 207; C. X 537
tahyîlî C. XI 442
tahzîm C. VI 575
tâib C. VIII 439
tâif C. XIII 309
tâ'im C. X 369
tâk C. III 308, 468; C. XII 507; C. XIII 58
tâk şuden C. XIII 58
tâk u çîft C. X 461
tâk u turenb C. VII 369
tâk u turum C. VII 411; C. XII 196
tâk u turunb C. VII 411, 487
tâk u türunb C. VII 411
tâk ve cüft C. VI 245
takâzâ C. VI 467; C. VII 354; C. IX 43; C. X 629; C. XI 368
takâzâ-ger C. V 400
takîd C. VIII 303
takrî C. VIII 291
taksîr C. X 224
taktî C. IV 182; C. XII 112
takvâ C. IX 75
tâl C. VII 486
talâk C. XI 340
talb talb C. VII 278
taleb C. VI 482; C. VII 92
talebîden C. I 135; C. VI 482; C. VII 92; C. IX 135
tâlefû C. II 297
talel C. X 358, 532
tâlih C. VIII 393
ta'lîl C. VII 17
talk C. VII 60
Tâlekân C. XII 43
talûb C. XIII 23
tam C. VI 439
tâmât C. XII 16
tâmi C. XI 612

tams C. VIII 228; C. XI 588
tamtırâk C. VI 439
ta'n C. VII 525; C. X 177
tâned C. IX 521
tang C. XII 102
tânger C. XIII 158
tanîn C. VIII 376
tannâz C. X 398
tantana C. IV 246; C. VII 312; C. X 132
tanz C. IV 478; C. VII 79; C. X 398
tapîden C. VIII 616; C. XIII 115
târ C. VIII 250; C. IX 169; C. XI 481
târ u pûd C. V 466; C. VII 304, 530; C. IX 27, 147; C. XII 365
tarab C. XI 224, 388
târâc C. XII 320
tard C. XIII 95
tardu'l-emr C. XIII 95
târek C. VIII 16
târet C. XII 378
tarf C. V 267; C. VIII 129; C. XI 66; C. XII 160
tarh C. VII 360
târ-ı la'net tenîden C. I 403
târık C. V 505; C. XI 255
tarî C. IX 383
tarîf C. V 37
târîh C. VIII 454; C. X 53
târîh-i dirâz C. VIII 454
târik C. X 410
ta'rîs C. II 36; C. VIII 597
tark C. II 521; C. XI 255
tarkad C. II 521
tarkîden C. II 521
tarrâr C. V 186, 613; C. VI 126, 457; C. VII 194; C. IX 75
tarûb C. IV 248; C. VI 242
tâsâ C. VI 444
tasallûf C. I 130
tâsânîden C. VI 444
tâse C. I 144
tashîf C. VI 625
tastîf C. VII 54
tasûc C. VI 357
tâş C. I 139; C. IX 35
taşt ez bâm üftâden C. V 419; C. VI 568; C. VII 91, 492; C. VIII 515; C. X 535
tatyîb C. I 61
tâûn C. X 177; C. XI 163
tavâf C. VIII 339; C. XII 539
tâvân C. X 468; C. XI 494
tavâşî C. XI 555
tavcı C. II 162
ta'vîd C. V 507
ta'vîk C. V 612
ta'vîl C. XII 382
tavîle C. V 548; C. VIII 49; C. X 529; C. XII 563
ta'vîz C. VII 60; C. VIII 615; C. XIII 295
tavk C. VII 471
tavla C. X 529
tâvûs C. V 200
tây C. X 210
tayy C. IX 192; C. XI 568
tayy kerden C. XII 293
tayy-ı mushaf C. IX 192
tâz C. X 17
tazarraû C. XII 395
ta'zîr C. XI 494
ta'ziye C: XI 270
ta'ziye-nâme C. X 44
ta'ziyet C. V 497
teaffûf C. X 140
teâl C. VIII 44; C. IX 540; C. X 533; C. XI 595
teb C. X 242, 243; C. XI 49
teba' C. VIII 495; C. VIII 399
tebâb C. X 346
tebâh C. VIII 479
tebahtür C. XI 110
tebâr C. XI 103; C. XIII 38
teber C. VIII 222
teberrâ C. VIII 222
tebettül C. VI 488
tebğîz C. XII 548
tebûrâk C. VI 447
tebzîr C. IX 407
tecâfî C. VIII 380
tecâvîf C. XI 93
tecâvîfi's-semâvâtî'l-uiâ C. XI 93
tecebbür C. XIII 305
tecellî-i berkî C. XII 79
tecemmüş C. VIII 594; C. XI 372
teceşşüm C. VIII 179; C. XI 389
tecnîs C. V 402
tecvîf C. XI 93
tedrîc C. XI 402
teennî C. IX 36; C. X 507; C. XI 403
tef C. XII 370
tefahhus C. IX 447
tefânî C. XI 33
tefârîk C. X 506
tefekkür C. V 371
teferrüc C. V 80; C. XIII 73
teferrüd C. VII 17
tefes C. VIII 565
tefestut C. X 285
tefestüt C. X 285
tefrîc C. XI 403
tefrîk C. X 506
tefsîr C. I 125; C. IX 537
teft C. IV 318; C. VI 623; C. VII 514; C. IX 433; C. XI 292; C. XII 72
teg C. VIII 103
tegâr Bk. teğâr C. XI 542, 613
tegarrud C. VII 17
tegî C. VIII 103

tegâr Bk. tegâr C. V 73
tehaşşum C. VIII 179
tehâvûn C. X 591
tehdîd C. VII 220
tehettük C. XI 591
tehniyet C. V 497
tek C. IX 182; C. XII 475
tek mi, çift mi C. IV 270
tekâzâ Bk. takâzâ C. XI 368
tekazzüz C. X 406
tekellüf C. I 130
teklîf C. IX 300
tekvîr C. XI 45
tekye C. VI 390
tekye kem kunî C. XII 558
tekye kerden C. VI 390
telâbed C. XIII 51
telâbîden C. XIII 51
telb telb C. VII 278
telbîs C. VII 367, 440
telh C. IX 264
telh-kâm C. IV 481; C. IX 264; C. XII 16
tell C. X 492; C. XI 190
telvîm C. XIII 306
telvîn C. IX 632; C. XI 217
temer C. II 116
te'mîl C. VII 15
temkîn C. V 397; C. IX 401, 631, 632; C. XI 96, 217
temûz C. V 289
temvîh C. XII 453
ten C. VIII 460
ten dâden C. VII 384
ten zeden C. VII 296; C. VIII 25; C. IX 225, 580; C. X 398; C. XI 248, 398; C. XII 625
tenânîr C. XIII 341
tenbîh C. XII 589
ten-bürehne C. VI 267
tencîm C. XII 388
tened C. VI 440; C. IX 112
tenem C. X 193
tenessük C. XI 591
tenessüm C. VII 17
tenfericî C. XIII 118
teng C. IV 356; C. VII 347; C. IX 369; C. XII 623
ten-gâ-teng C. XII 623
tenîden C. I 415; C. VI 440, 534; C. VII 27, 400, 440, 478, 513, 524; C. VIII 105, 117, 145, 249, 328, 330, 460, 520, 528; C. IX 48, 76, 112, 124, 640; C. X 193, 217, 266, 359; C. XI 25, 331, 584; C. XII 25, 121, 203, 328, 460, 490, 530
tenkıye C. X 228
tenkîh C. XI 251
tenkîh-i menât C. XI 251
tennûr C. XIII 341
tenzeden Bk. ten zeden C. XI 248
tenzîh C. VIII 430
tenzîl C. I 61
ter C. VIII 98
terâcî' C. VI 349
terâş C. XI 475
terâşîden C. VIII 468
terbî' C. V 139; C. XI 557
terciye C. VI 149
tere C. X 198
tereddüd C. V 144
terehhüb C. XI 164
tere-tût C. X 198
terhâl C. XI 204
terhîb C. XI 547
terk C. IX 314
terk be-gû C. XII 147
terk güften C. V 179; C. XII 147, 357
terkân C. X 497
terkeş C. XIII 311
terre C. X 198, 298
ters C. V 322, 402; C. XIII 291
tersân C. VI 272
tersem C. XIII 291
tertîb dâden C. IV 30
tesahhur C. III 278; C. IV 478
tesbîh C. IX 111; C. XII 408, 550
tesdîs C. XI 557
tesefseta C. XII 559
tesefsut C. X 285
tesellüs C. IX 96
teshar C. VII 79; C. X 261
teslîs C. XI 557
tesnîm C. XII 493
tesû Bk. tüsû C. III 285; C. VI 357; C. X 19; C. XI 509; C. XIII 136
tesvîl C. VI 238; C. X 173
teşennüc C. XI 408
teşne C. IX 84; C. XII 538
teşnegân-ı hâk C. IX 83
teşnî' C. VIII 25
tevâ C. IX 340; C. X 434, 523; C. XI 188
tevânger C. XIII 158
tevâtür C. XIII 167
tevbe C. XI 332
tevfîk C. I 111; C. V 231; C. XI 197
tevfîr C. VII 513; C. XI 358; C. XII 601, 620
tevhîd C. IX 634
te'vîl C. IX 537; C. X 318
tevkî' C. XII 66, 226
tevsen C. XI 186
tevvâb C. VI 130
tevzî C. X 136; C. XII 424
teyh C. VI 329
tezkiye C. IX 97
tezvîr C. IV 305; C. VII 307; C. VIII 498; C. XII 36, 459
tıbb C. XI 445

tıbî C. XII 108
tıfl gîreş C. VIII 102
tıflek C. V 255
tıflekân C. V 255
tıflî C. XI 259
tılasım C. VI 403
tılısm C. VI 403; C. X 169
tılsım Bk. tılısm C. X 169, 213
tılsımât C. III 443
tımm C. VIII 448
tımm ü rımm C. VIII 448; C. XII 303
tımr C. I 69
tınâb C. VI 270; C. VII 482
tınnâb C. VI 270
tırâk C. V 370; C. VI 439; C. XI 443
tırâz C. I 149; C. V 566; C. VII 304; C. IX 193; C. XI 251, 256
tıybet C. X 469
tıyre C. IX 632
tî C. X 512; C. XIII 106, 271
tî tî C. IV 393
tîbâ C. XI 473
tîbâş C. VI 180
tigîn C. XI 423
tîğ-ı bürrân C. XIII 83
tîh C. VI 329
tîhû C. XI 531
tîmâr C. XII 170
tîmâr dâşten C. XI 568
tîr C. VII 127; C. X 634; C. XII 588
tîr dûhten C. X 634
tirbid C. VIII 601
tîre C. X 549
tîregî C. XII 434
tirhâl C. VII 281
tîr-i hadeng C. XI 134; C. XII 533
tirîz C. IX 193
Tirmid C. XII 197
Tirmiz C. X 423; C. XII 197
tiryâk C. I 84
tiryâk-ı fârûkî C. X 635
tîz-gûş C. IX 26, 137
tîz-hûş C. IX 137
toğulga C. X 136
tolga C. III 115, 465; C. VIII 597; C. X 136
top C. I 562; C. III 107
toprak bastı resmi C. XIII 133
topuz C. X 422
toy C. XIII 274
tövbe C. VIII 142
tû C. XIII 274
tu me rehî C. V 420
tu'me C. XI 542; C. XII 345, 384
tu'me-cû C. XII 345
tu'me-pezîr C. XII 384
tûbâ C. V 267; C. VIII 467
tûbâ leke C. VIII 467
tûbâke C. VIII 467
tubî C. XII 108
tûbre C. XII 364
tûd C. IX 24
tûde C. IX 24
tû-eş C. XI 284
tûfân C. XII 96
tufeyl C. VIII 495
tufeylî C. VIII 495
tuğrâ C. X 162
tûh C. VIII 482
tuh C. X 424
tuhî C. XIII 271
tuhme C. IV 247; C. V 76; C. VI 76; C. IX 560; C. XII 164; C. XIII 130
tûhte C. XII 353
tûhten C. XII 353, 564; C. XIII 98
tukâ Bk. tükâ C. VIII 397
tulb C. VII 292
tûlîden C. XI 557
tuma'nîn C. IV 248
tuma'nînet C. XII 212
tum-turâk C. XI 79; C. XIII 41
tûn C. IV 66, 272; C. VI 434; C. XI 113
tûnger C. XIII 158
tûnî C. IV 66
tûniyân C. XI 113
tûr C. I 92; C. II 159
turfe C. X 493
turren C. XIII 216
turûk C. V 505
turum C. III 308
turuncîden Bk. türüncîden C. X 520
turunç C. VII 293; C. X 520
tuş C. XI 284
tût C. X 198
tûtiyâ C. III 316
tutmâc Bk. tutmâç C. XI 542, 613
tutmaç C. III 109; C. VIII 243; C. X 265
tutuk C. II 415
tûveh C. VIII 482
tûy C. XIII 274
tuyb C. VIII 467
tûz C. XII 564
tûzîden C. XII 564
tü sûhan C. X 358
tübsırûn C. X 369
tüf C. VIII 93
tühî-rev C. XI 538
tükâ Bk. tukâ C. XII 548; C. XIII 152
tülb C. VII 292
tünd bâd C. XI 311
tünd-zebân C. VI 219
tünük C. VI 249
türbüd C. VIII 601
Türk C. VI 355
türk-cûş C. XI 573

türk-tâz C. XII 19, 239
türktâz C. XIII 76
türrehât C. II 119; C. IX 366; C. X 579; C. XI 331
türüncîden Bk. turuncîden C. IX 321
türûş C. VII 515
tüsû Bk. tesû C. III 445
U-Û
uavvid C. V 507
ubbâd C. I 65
ubûr C. XI 290
ucâb C. XII 138
ucb C. IX 229
u'cûbe C. II 415
uçar yıldız C. VIII 461
ûd C. VI 274
udûl C. I 146
ufât C. I 68
uhde C. X 225
uhûd C. XII 184
ukâb C. VI 223
ukâr C. IV 422; C. XI 613; C. XIII 286
ukbe C. X 349, 492; C. XI 176
ukbetü't-tâir C. X 349
ûkıyye C. VI 335
ukûk C. XI 493
ulâ C. VI 223; C. VIII 206; C. XII 367, 514; C. XIII 198
ulâhâ C. XI 249
ulak C. XII 196
ulâlây C. XI 18
ullâçuk C. VII 427
ulu C. X 569; C. XII 168
uluğ C. IX 291; C. X 569; C. XII 168
ulûk C. X 530
ulüv C. X 195
umrân C. IX 250
umre C. IV 116
umud C. VI 569; C. XII 618
umûr C. XII 304
un helvası C. XII 188
un ufak C. X 568
unâ (; uniye) C. XII 515
unsur C. VII 435; C. XI 72, 596
unvân C. VII 462
ûr C. II 294; C. IX 580; C. X 109; C. XI 569; C. XIII 103
urcûn C. X 228; C. XI 425
urs C. XII 368
usba' C. VI 106
usbu' C. VI 106
uskur C. V 282
ustur C. I 123; C. VIII 566; C. IX 602
usturlâb C. I 123; C. IV 316; C. VIII 566; C. IX 602; C. XII 387
usûl C. XI 199
uş C. XI 486
uşve C. V 291; C. VI 610; C. X 522; C. XI 210
uşve dâden C. X 550
Utârid C. VI 391; C. X 474; C. XII 475
utbe C. XI 610
utû Bk. utüvv C. IX 583; C. XI 468; C. XII 47
utül C. VIII 124; C. X 345
utüvv C. V 67; C. VIII 243, 501, 539; C. XI 468, 503
uyûn C. I 59; C. XIII 80
uzak şehir C. I 145
Ü
ü'allilü C. VII 17
üftâde nîst C. VIII 280
üftâden C. IV 90
üftâden be-đûğ C. VI 88
üfûl C. XI 468
ükkâl C. IX 256; C. X 103
ükkâl-i galîz C. IX 256
ükül C. XIII 293
ülihe ileyhi C. VII 342
ümmehât C. XI 596
ümniyyet C. IX 32; C. XI 167
üns C. XII 581
ürîb C. III 489
üsgur C. VII 46
üskere C. X 621
üskerre C. X 621
üsküre C. VI 60
üstun C. VII 344
üstûre C. V 307
üsturlâb C. I 123; C. IV 316
üsûd C. X 525
üsûr C. XII 231
üşgur C. VII 46
üşkûh C. X 218
üştülüm C. XI 283
üştür C. XII 102
üştür-dil C. VI 430; C. XI 177
V
vâ C. I 137; C. II 496; C. VI 291; C. IX 45
vâ dâd C. II 496
vâ dâden C. I 137; C. II 496
vâ dâden atâ C. II 496
vâ güften C. VI 206
vâ güşûden C. IV 219
vâ hareb C. VI 291
vâ nümûden C. VI 208
vâ sübûrâ C. IX 45
vâ tû negeşt C. XI 147
vâ-ferhatâh C. XIII 246
vâfî C. XIII 99
vahal C. IV 407; C. XI 383
vâharîden C. IX 520; C. XII 465, 537; C. XIII 309
vâhî C. VII 482; C. XIII 284
vâhî edeb C. XIII 284
vâhile C. XIII 187

vahim C. XII 469
vahiş C. XII 132, 469
vahş C. IV 387; C. X 88; C. XII 345
vahşet C. XIII 289
vahy C. I 439; C. VI 49; C. VII 376, 485; C. VIII 327, 345; C. IX 410; C. XI 522
vâiye C. IX 497
vakâr C. XII 435; C. XIII 191
vâkerden C. X 494
vakf C. IX 421
vakîh C. VI 525; C. VIII 164; C. X 136
vakîha C. IX 234
vakt hırmen-gâh C. VII 430
vâlideyn C. XII 428
Vâmık C. XII 244
vân ki gûşesteş C. II 45
vâr C. VI 579; C. IX 649; C. XIII 109
vâres C. XI 375
vârid C. XII 46; C. XIII 217
varrâk C. XI 615
vasat C. I 396
vasâyâ C. I 66
vâsık C. XII 353
vasî C. IX 320
vasiyyet C. I 66
vaslet C. V 255
vasm C. XI 511
vaşak, vaşâk C. XII 88
vâşî C. II 520; C. XII 107
vatâ C. XII 624
vatan C. X 49, 465; C. XII 608
vâveylâ C. VI 12
vâveyletâ C. XI 162
vâveylî C. VI 12
vây C. I 94
vây vây C. XII 626
vazîfe C. XII 351, 384; C. XIII 212
vâzır C. III 206
ve'ş-şefak C. XI 491
vebâ C. I 115; C. VI 60, 340
vebâl C. I 150; C. VI 95; C. IX 191, 194; C. XI 557; C. XIII 190
vebed C. VIII 276
veber C. XII 163
vecâ C. XIII 146
vecd C. X 89; C. XI 540; C. XIII 169
vecd der C. XIII 169
vecel C. IX 218; C. XI 96
vech C. III 140; C. IV 358; C. XI 168; C. XII 604
veche'l-Arab C. IV 358
Vedûd C. VII 156; C. VIII 422; C. XI 326
vefâ C. XIII 99
vefd C. I 68; C. XI 539; C. XII 164; C. XIII 164
vegâ C. X 156; C. XI 564
vehal C. IX 192, 218, 610
vehm C. XI 12
vehm-i dârem C. XII 142
vekîh C. X 211
vekr C. III 321
veks C. IV 186
velâ C. VII 127; C. VIII 95
veleh C. VII 342
velî C. VII 356; C. XIII 312
vend C. VII 282; C. VIII 153, 272; C. XIII 39
ver C. IX 160
verâ C. I 66; C. VIII 203
verd C. VII 276; C. XI 388
verdü's-Sînf C. XII 249
verî C. VIII 203
verkâ C. VII 17
verz C. XII 374
verzîden C. XII 374
vesah C. XI 569
vesâk C. VI 258
vesen C. VII 366; C. XI 247
vesselâm C. VIII 175
vesvâs C. V 488; C. VIII 504; C. X 351; C. XI 204, 255; C. XIII 184
vesvese C. IX 410; C. X 351; C. XI 204
veşm C. II 304
veşt C. XI 271, 575
veted C. XI 488
vetîre C. IX 564
vey C. XI 536
veyh C. V 84
veyl C. XI 271, 461
Veys C. XIII 24
vez C. I 137; C. XIII 294
veziden C. XIII 294
vezn nihâden C. V 75
vidâd C. XII 125
vikâ' C. XII 574
vikâye C. XI 93
vilâ C. VIII 95, 355, 488; C. IX 419
vird C. VI 370; C. VIII 119; C. X 434; C. XII 168
Vîs C. IX 403
visâk C. VI 258; C. XI 34
vizr C. III 206; C. XII 318
vufûd C. III 398
vuhûş C. IX 309; C. X 88; C. XII 345
vukuf C. VIII 348; C. IX 439
vukye C. VI 335
vuslat C. IX 633
vücûh C. IV 358
vüdd C. VI 56; C. X 583
vüfûd C. XI 539; C. XIII 164
vürûd C. XI 423; C. XII 265; C. XIII 240
vüsâk C. IV 99; C. VI 258; C. IX 53; C. XII 272, 384; C. XIII 221
vüşât C. II 520; C. XII 107

Y

yâ C. I 513; C. III 142, 167; C. V 193, 306, 391; C. VI 128, 215, 257, 299; C. VII 39, 226, 338, 439, 464; C. VIII 338, 617; C. IX 160,

173, 552; C. X 18, 71, 80, 149, 236, 279, 321, 324, 433, 458; C. XI 276, 354, 367, 418, 466, 547; C. XII 140, 168, 501; C. XIII 236
yâ bister-i kemhâda ya vîrânede can ver C. II 113
yâ hasretâ C. VI 113
yâ şecer C. XII 419
yâ veche'l-Arab C. II 247
yâ veyletâ C. VI 113
yaban adamı C. XII 72
yaban eşeği C. IX 637
yâften C. VIII 490
yâğî C. VIII 616; C. XIII 261
yakaza C. XIII 185
yakî C. XI 93
yâkût-ı zekât C. II 287
yârâ C. XI 99, 212
yâresten C. IX 35
yâr-ı gâr C. IV 120
yârî C. I 83
yâsâ C. VI 444
yasa C. XII 600
yasak C. XII 600
yâsâniden C. VI 444
yasavul C. VII 52
yasavulun C. VII 52
yâse C. V 234; C. VI 444
yase C. XII 600
Yâsîn C. IV 104
yavaşa C. IX 64
yâve C. VI 525; C. X 17; C. XI 545
yâve-tâz C. III 175; C. X 17; C. XII 127
yedekçi C. X 437
yek esbe C. II 361
yek fakîhî C. VII 464
yek reh C. XI 568
yek süvâre C. XII 357
yek şebî C. XI 214
yek zemânî C. XII 168
yek-dil C. VIII 162
yek-reh C. X 84, 232
yemîn C. V 58, 448; C. VI 63; C. VII 344
yemm C. XIII 333, 342
yemût C. I 394
yenâbî C. XI 346
yenbû' C. II 367; C. XI 346; C. XII 529
yengâ C. XIII 25
yepunlû C. XIII 126
yerhamük' Allah C. IV 223
yesâr C. XII 126
yeşb C. I 212
yeşim, yeşm C. I 212; C. II 108; C. X 540
yetîm C. XII 299
yevm-i dîn C. II 377; C. V 468; C. XI 463
yorga C. VIII 47
yufka ekmeği C. XII 415
yurt C. VI 345
yurt-geh C. VI 345
yuvâş C. VIII 47; C. XIII 324
yübsarûn C. X 369
yükü arabaya koymak C. XII 273
yükü bağlamak C. XI 127

Z

zabt-ı kün C. X 451
zaby C. VII 82
zacî C. VIII 411
zacret C. VII 158
zâd C. III 109; C. VIII 117, 286; C. XI 586; C. XIII 78
zâd u bûd C. XI 329
zâden C. III 109; C. VIII 286; C. XI 586
za'ferân C. VI 587
zaff C. VI 65
zâğ C. IV 500; C. VIII 245
zağbe C. VIII 500
zağferân C. XIII 52
zahf C. IV 442
zâhid C. XI 612
zâhil C. XII 228
zahîr C. III 171; C. IV 25, 334; C. V 276; C. VI 162; C. IX 368; C. X 238, 581; C. XI 199; C. XII 417; C. XIII 21
zahîre C. I 65
zahm C. XI 564
zahmet C. VIII 344
zâid C. VII 15
zaîf C. V 37; C. X 488
zaîf-i zâr zâr C. XI 502
zaîm C. XI 595
zaîn C. V 142; C. VIII 607; C. XII 265
zâl C. II 146; C. III 121; C. VI 95; C. VIII 406, 419; C. IX 243, 447, 531, 535; C. X 552; C. XI 284; C. XII 411
zalâm C. VII 184; C. XI 12
zall C. IX 130
zamâ' C. XII 275
zamîr C. VIII 116; C. X 477; C. XIII 39
za'n C. V 408; C. VII 12
zân sân C. XIII 249
zâpe C. XI 236
zâr C. I 122, 428; C. III 344; C. VI 378, 421; C. VIII 611; C. IX 171, 173, 310; C. X 106, 245; C. X 86; C. XI 460, 502; C. XII 428; C. XIII 242
zârî C. I 122; C. IX 173; C. XIII 263
zârîden C. X 72; C. XIII 109
zârtüşt C. II 542
zâtü's-sudûr C. XII 363
zâtü's-suver C. XII 539
zâv C. XII 495; C. XIII 287
zav' C. I 68
zay'a C. VII 473
zayf C. XII 164, 367
zaymurân C. VIII 552

zeb C. VII 459
zebâne C. VII 87
zebân-ı Cerîr C. VI 219
zebânî C. XI 411
zebed C. XI 526
Zebûr C. XI 515
zecr C. XII 464
zeden C. VIII 230; C. IX 591; C. XI 295, 546; C. XII 197; C. XIII 214
zeft C. V 220; C. VI 268, 507; C. VIII 588; C. IX 106
zehî C. VIII 384
zehr hand C. X 419
zehr nûş C. X 419
zehr-âb C. XI 79
zehr-bâ C. IV 172
zehre C. II 25; C. VI 346; C. VIII 499; C. X 495; C. XI 617; C. XII 357; C. XIII 39
zekan C. XIII 110
zekât C. I 115; C. II 287
zeken C. XII 87
zeker C. XI 472
zekî C. XIII 148
zekîn C. XII 87
zelak C. XI 446
zelk C. V 285
zelle C. I 114; C. VIII 13, 489; C. IX 186
zellet C. X 434, 558
zelzele C. XIII 27
zemen C. XI 92, 365
zemherîr C. VIII 210; C. XI 33
zemîn-bûs C. XI 388
zemistân C. VII 355
zemr C. XI 91
zen C. XIII 215
zen be-müzd C. VII 380
zenah C. XI 156
zenah-zeden C. XI 156
zenb C. VII 471
zen-bâre C. VIII 46; C. X 406; C. XI 444
zen-be-müzd C. IV 263
zencebîl C. II 449
zen-dost C. VIII 46; C. XI 444
zeneb C. XII 277
zeneb ukdeleri C. XI 319
zengî C. XI 603
zengî-cebîn C. VI 208
zep C. IX 577
zer C. III 126; C. VI 520
zer şumâr, zer şumer C. II 89
zer-beft C. III 70; C. XII 294
zerd C. VI 457, 520
zerd-rû geşten C. III 133
Zerdüşt C. II 542
zer-ger C. I 141; C. XIII 100
zer-gûn C. IX 597
zerk C. VII 308, 313, 483; C. IX 307; C. XII 211
zerrâd C. V 488; C. VI 457
zerrâd-hâne C. VI 457
zerrâk C. IX 468; C. XII 46; C. XIII 191
zerre C. V 24; C. X 396
zerr-i kühen C. VII 504
zerrin-kabâ C. VI 167
zer-tâb C. VI 520
zeşt-sâz C. XI 239
zevd C. VII 15
zeyd Amr'ı döğdü C. IV 471
zeyl C. XIII 256
zeyn C. VI 496; C. XI 508; C. XII 358
zeyrek-sâr C. I 513
zıâf C. X 488
zımn C. I 132
zındık C. XII 611
zınnet C. VI 263
zınh C. VIII 597
zî C. IV 15; C. XI 69; C. XIII 178
zi mâhî tâ-be mâh C. V 323
zibl C. XII 520
zidûden C. IX 573
zifâf C. VI 65
zih C. VI 268, 302
zihâr C. X 57; C. XII 469
zihîden C. XII 462
zikr C. VII 428
zilzâl C. XIII 162
zîn C. XIII 236
zîn dükkân reften C. VI 188
zindegî C. VII 153
zîndîk C. XII 611
zinhâr C. VI 255, 600; C. IX 288; C. X 412; C. XI 117, 363, 617; C. XII 29, 455
zîr C. II 137; C. VII 222
zîr dest C. VII 71
zîr u bem C. XI 301; C. XII 126
zîr ü zâr C. IX 467
zîrdest C. XII 14
zîrefkend-i hurd C. II 87
zîr-i gîlîm C. XIII 200
zîsten C. XIII 100, 178
ziyâ' C. VI 74; C. VII 473
ziyâd C. II 40, 41
ziyî C. XIII 100
zobu C. IV 360
zû C. V 420; C. XI 137, 472; C. XII 13
zû ter C. IX 271
zûba' C. IV 360
zûba'-ân C. IV 360
zûd C. V 420; C. XII 13
zûd-ter C. III 403
zû-fünûn C. VI 180; C. VIII 12
zulem C. IX 571
zulle C. VI 102; C. XII 88
zulm, zulüm C. V 614; C. IX 368; C. X 274; C. XII 427

zulmet-dost-dâr C. XII 462
zû-lübâb C. VIII 357
zûr C. VIII 405; C. XII 167
zû-ter C. III 403
zü'l-himâr C. XI 610
zübâb C. IX 255
zübâl C. XII 461
zübâle C. VI 361; C. XII 461
zübûl C. XIII 130
zübûr C. XI 515
zücâc C. XII 366
Zühal C. IX 141; C. X 473; C. XI 236
zühd C. XII 302
zühhâd C. I 65
Zühre C. II 60; C. VI 346; C. IX 166; C. X 474
zükâ C. V 295
zükr C. VII 428
zülâl C. VI 95
zülf C. VII 470
zülfikâr C. VIII 477; C. XII 72
zülfikâr-endîşe C. XII 72
züll C. XII 517
zümrûd C. IX 619; C. XII 364, 607
zümürrüd C. IX 592
zünbûr C. IX 255
zünnâr C. I 182; C. IV 513
zünnûn C. III 388

Terimler, Deyimler ve Bâzı Kelimeler İndeksi

Not: Sayfa numaralarına ilk baskının I. cildi için 2 (iki), III. ve IV. ciltleri için 4 (dört) sayfa eklenecektir.

A
âb Bk. su C. X 351
âb u gil C. V 143; C. XIII 15
abâ C. III 409; C. VII 297; C. IX 468; C. X 408, 457; C. XIII 177
Abbâdiye C. IV 510
Abbaslık C. X 211
abd C. II 19, 20, 163, 238, 342, 526; C. III 33, 35, 99, 166, 177, 183, 239, 241, 328, 377, 422; C. VI 57, 160, 399, 400; C. VII 229, 403; C. VIII 91, 239, 240, 282, 325, 338, 339; C. IX 594, 643, 645; C. X 30, 68, 311, 340, 355, 606, 622; C. XI 264, 346; C. XII 112, 117
abd abddir C. III 241; C. VIII 571
abdâl C. I 44, 431; C. II 51, 109, 376, 377, 382, 411; C. III 229, 230; C. IV 41, 42; C. V 18, 34, 524, 525, 529, 530, 594; C. VI 421, 422; C. XII 404; C. XIII 81
abdâl-ı Hak, Hudâ, ilâhî C. I 163; C. II 372, 376; C. V 447; C. VI 190; C. XII 404
abdâl-ı seb'a C. II 260; C. V 524, 528, 529, 530, 541, 544, 545, 547, 566, 575, 594, 605, 606, 607, 608; C. VII 442
abdâlîn C. V 19
abdest C. VIII 119, 544; C. IX 87; C. XIII 143
abdest suyu C. IV 513
abd-i Hudâ C. IX 648
abd-i mahz C. I 194, 517, 518; C. II 167, 168; C. V 501, 502, 503, 504; C. VIII 54; C. IX 625, 626, 632; C. X 22, 23, 29, 30, 32, 38, 40, 311, 611; C. XI 264; C. XII 412, 413
abd-i rabbânî C. VIII 576
abd-i Uzzâ C. VI 221
abdiyet C. II 343; C. III 34, 113, 239, 339, 341, 484; C. V 383; C. VI 336, 337; C. VIII 334; C. IX 643; C. X 622; C. XI 264, 476, 486; C. XII 312; C. XIII 240
abdiyyet-i mahza C. I 63; C. VI 195, 227; C. VII 203; C. VIII 93; C. IX 594, 600, 617, 625; C. X 311, 623
abdullâh C. III 142; C. V 475, 591, 622; C. VI 182, 195, 227
abdü'd-dînâr C. V 622; C. XII 136
abdü'l-Aliyy C. XI 21, 22
abdülaziz C. VI 221
abdü'l-câh C. V 622; C. XII 136
abdü'l-evlâd C. V 592
abdülgavs C. XII 336
abdü'l-Hâdî C. VI 284
abdü'l-mâl C. V 592
abdü'l-Melik C. XII 12
abdü'l-Mudil C. VI 284
abdü'n-nefs C. V 475, 592, 622; C. VI 195, 227; C. XII 136
abdü'n-nisâ C. V 622
abdü'r-Rab C. XII 12
abdü'r-rûh C. VI 227
abdü'z-zevc C. V 592
abes C. II 543; C. VIII 351

Abese C. IV 75
Abese ve tevellâ C. VIII 72
âb-hord C. XIII 189
âb-ı fehm C. V 555
âb-ı feyz C. III 382
âb-ı hayâ C. III 142
âb-ı hayât C. I 59, 60, 338; C. II 194, 484, 485, 529; C. III 27, 201, 340, 349, 385; C. IV 478, 479; C. V 26, 91; C. VI 114, 398, 504, 507, 584, 506; C. VII 29, 321; C. IX 83, 86, 267, 271, 282, 386, 390; C. X 42, 61, 75, 94, 341, 630; C. XI 227, 296, 396, 517; C. XII 42, 417, 421, 422; C. XIII 59, 139, 300, 331
âb-ı hayât zulmet içindedir C. VI 398; C. XIII 300
âb-ı hayât-ı hakîkî C. III 339
âb-ı hayât-ı ma'rifet C. VI 506
âb-ı hayevân Bk. âb-ı hayât C. IV 479
âb-ı hayvânî C. V 26
âb-ı Hızır Bk. âb-ı hayât C. VI 506
âb-ı kevser C. IX 412; C. X 33
âb-ı mahmûd C. VIII 248
âb-ı ma'rifet C. VI 508
âb-ı mübârek C. VI 509
âb-ı revân C. IV 387
âb-ı zülâl C. I 209
âb-ı zülâl C. II 450; C. III 458; C. IX 156
âb-ı zülâl çeşmesi C. III 372
âb-ı zülâl-i maârif C. III 372
âbî C. VI 532; C. XII 260
âbid C. I 57; C. III 410; C. V 12; C. VI 512; C. VII 242; C. IX 212, 411; C. IX 95, 214; C. X 230, 525, 537; C. XI 163, 453; C. XII 583, 617; C. XIII 18, 266
âbidiyet C. VIII 314
abûsû'l-vech C. VIII 524
acele C. II 564; C. VI 287; C. IX 36; C. X 157; C. XII 128
Acem C. II 104; C. X 535; C. XII 220
a'cemî C. XII 618
acı C. II 187; C. XII 173
acı deniz C. I 169; C. II 189; C. VI 515
acı su C. I 262; C. VII 307; C. IX 281, 282; C. X 120, 143, 449, 554; C. XIII 133, 134
acı su seli C. IX 281
acılık C. XI 537
acımak C. XII 221
âcil C. IX 155
âcil lezzet C. IX 156
âciz C. I 239
aciz C. XI 94
âciz kılmak C. VIII 538
âcizlik C. X 290
acûllük C. IX 413
acûze C. VI 71; C. XI 60, 61
acz C. I 203, 330, 373, 573; C. III 315, 480; C. IV 122, 414; C. V 71, 354; C. VI 166, 203, 233, 234, 597; C. VII 388, 407; C. VIII 589; C. IX 191, 195, 556; C. X 290, 291, 343, 344, 410, 456, 608, 609; C. XI 96, 97, 267; C. XII 145, 174, 279; C. XIII 100, 109, 259, 298, 299, 300
acz zincîri C. XI 267
aczi C. XIII 101
aç C. XIII 48, 49, 277
açlık C. II 544; C. III 15, 180; C. IV 16, 303; C. V 113; C. VI 32, 34, 169, 173, 378; C. VII 549-551; C. VIII 547, 548; C. IX 111, 125, 559, 561; C. X 234-239, 287, 288, 322; C. XI 180, 208, 209; C. XII 22, 396, 552; C. XIII 115, 116, 130, 267
açlık korkusu C. X 241-244
ad C. IX 133; C. XIII 47, 49, 56
Âd kavmi C. VIII 179, 277
âdâb-ı şerîat C. VII 84
âdâb-ı şer'iyye C. III 486
adâlet C. II 317; C. IV 41, 67, 487; C. VI 15, 45, 376, 595; C. VII 219; C. VIII 41; C. IX 463; C. X 321, 323, 324, 449, 518; C. XI 150, 491, 514, 594; C. XII 166; C. XIII 204
adâlet terâzî C. XI 489
adam C. X 381
adam aramak C. X 251
adâvet C. IV 490; C. IX 49
aded C. III 105; C. XI 35, 38, 179; C. XII 362
adedlerin çokluğu C. XII 359
âdem Bk. insân C. I 383; C. II 214, 215, 218; C. III 18, 450; C. IV 452, 453, 506; C. V 609; C. VI 212, 288, 491, 541; C. VII 243, 306, 348; C. VIII 247, 590; C. IX 328; C. X 441; C. XI 343; C. XII 24, 83, 84, 118, 387, 403, 520, 564, 568; C. XIII 210, 324
adem Bk. yokluk C. I 83, 214, 384, 436, 568, 570; C. II 43, 323, 325, 329, 482, 483, 508, 540, 547; C. III 16, 49, 301; C. IV 217, 298; C. V 136; C. VI 148, 170, 176, 288, 294, 297, 301, 319, 361, 397, 412, 539, 599, 616; C. VII 79, 141; C. VIII 51, 113, 268; C. IX 116, 117, 120, 145, 214, 276, 345, 346, 347, 404, 621; C. X 84, 628, 629, 635; C. XI 136, 195, 214, 286, 287, 288, 451, 454, 455, 457, 477, 507, 563, 581; C. XII 137, 149, 204, 272, 362, 385, 386, 520
adem ayn-ı azâbdır C. XII 272
adem maa'l-vücûd C. X 34
adem sahrâsı C. XII 272
adem sıkıntısı C. XII 368
âdem, âlem-i kübrâdır C. VII 164
âdem, âlem-i sugrâdır C. VII 164
âdem, âlemin rûhudur C. VII 243
Âdem'e secde C. XII 55
âdemî C. XI 57, 58, 621; C. XII 55, 223; C. XIII 346

adem-i hakîkî C. I 436; C. II 323; C. III 191; C. IX 621; C. XII 81
âdem-i hakîkî C. III 446, 450; C. VII 221; C. XII 561
âdem-i hüsn C. IX 328
adem-i isti'dâd C. VII 99
adem-i i'tibârî C. IX 621; C. XI 287
adem-i izâfî C. I 384, 436, 570; C. II 67, 152, 323, 325, 396, 480-482; C. III 191, 192, 200, 215; C. IV 217; C. VI 176, 288, 319, 397, 561, 568, 598, 608; C. VI 201; C. VII 136, 175; C. VIII 186; C. IX 116, 117, 118, 120, 346, 347, 378, 398, 404, 527, 621, 622; C. X 34, 35, 525, 530, 531, 628, 629, 635; C. XI 287, 288, 339, 451-454, 456, 457, 462, 477, 483, 484, 563, 581; C. XII 137, 271-274, 386, 577; C. XIII 27
adem-i izâfî deryâsı C. XII 271
adem-i izâfî sahrâsı C. XII 271
âdem-i kebîr C. XI 242
adem-i mahz Bk. adem-i mutlak C. IV 297; C. VI 561; C. VII 138; C. VIII 574; C. IX 214, 621, 649; C. XI 249, 452; C. XII 82, 272
adem-i mukayyed C. IX 621; C. XI 287
adem-i mutlak Bk. adem-i mahz C. II 323; C. VI 170; C. IX 346; C. XI 287; C. XII 272
adem-i mutlak yoktur C. XII 137
Âdem-i safî C. II 210
adem-i sırf Bk. adem-i mutlak C. I 384; C. XI 527
Âdem'in hilkati C. VII 270; C. XI 405
Âdem'in nutku C. XIII 210
Âdem'in zellesi C. IX 186
Âdemoğlu C. VIII 412; C. VII 347; C. XI 57
ademü'l-vücûd C. II 323
Aden incisi C. XII 325, 506
âdet C. I 261, 262; C. IV 76; C. VII 351; C. IX 502, 503, 620, 621, 631
âdet-i ilâhiyye C. II 79; C. VI 257; C. X 112
adgâs ü ahlâm C. I 104; C. VIII 372; C. XII 190
adım C. XIII 275
adını söylemek C. XIII 48, 49
âdil C. II 128; C. IX 97, 570
Âdiller C. XIII 309
âdil-i mutlak C. XI 504
Adl C. I 211; C. II 26, 377; C. III 250, 260, 349, 350; C. IV 400; C. V 12, 468; C. VII 66, 67; C. VIII 522, 563; C. IX 367, 368, 463; C. X 32, 321, 323, 617; C. XI 490, 509, 605, 609, 610; C. XII 84, 218, 306, 397, 398, 399; C. XIII 28, 29, 187, 204, 208
adl günü C. XI 609
adl-cû C. XII 613
adl-i cüz'î C. XI 491, 492
adl-i ilâhî C. VII 480; C. XI 490, 491
adl-i küllî-i ilâhî C. XI 491
adl-i mahz C. VI 602
âfâk C. I 32; C. III 440, 460; C. IV 302, 303; C. V 78, 333, 334, 462; C. VIII 145, 340; C. XI 12; C. XII 389, 545, 564; C. XIII 93, 97, 103, 139, 140
âfâkî C. VIII 186, 203, 248
âfât-ı tabîiyye C. VIII 437
âfil C. V 387; C. XI 467; C. XII 535, 536
âfitâb Bk. güneş C. III 311, 317
âfitâb-ı celâl C. X 90, 538
âfitâb-ı hakîkî C. III 311, 312; C. V 635
âfitâb-ı ma'nevî C. II 95
âfitâb-ı neyyir C. X 396
âfiyet C. I 399; C. VIII 211; C. IX 599; C. X 100
Afüv C. IV 399; C. X 593, 607, 615, 616
afv C. VI 527; C. VII 371; C. IX 585, 586; C. X 32, 33, 37, 328, 336, 434, 435, 587, 592, 607, 609, 615-617, 620; C. XI 94; C. XII 216, 217
afv-ı ilâhîye C. X 588
afyon C. III 416; C. IV 254; C. VI 49; C. VII 90, 95, 447; C. VIII 260; C. X 27, 370, 411; C. XII 585
âgâhlık C. XI 62
ağaç C. I 409; C. II 51-53, 250, 323, 530, 531; C. III 24, 25, 191, 272, 273, 282, 333, 353, 354, 431, 432, 458; C. IV 49, 119, 237, 238, 239, 474-476, 478, 480, 481; C. V 134, 151, 154, 301, 345, 347, 528, 530, 532, 534, 536, 537, 540-542, 603; C. VI 272, 276, 277, 279, 520-522, 526, 557, 568, 629; C. VII 17, 165, 166, 185, 275, 553; C. VIII 80, 81, 204, 299, 467, 517, 525, 529, 533, 534, 554, 593; C. IX 127, 346, 367, 368, 391, 398, 414, 621; C. X 20, 131, 154, 207, 302, 333, 404, 441, 555, 557, 618; C. XI 18, 54, 169, 269, 287, 378, 389, 407, 451, 452, 454, 528, 562, 563, 580, 583; C. XII 62, 67, 112, 133, 340, 409, 419, 525, 530, 531, 561; C. XIII 184, 209, 251
ağaç ayak C. II 73
ağaç merkeb C. XIII 236, 237, 239
ağber C. VII 295
ağır usûller C. III 156
ağız C. I 272; C. III 16; C. XII 29, 30, 213; C. XIII 258, 264, 321
ağıza tükürmek C. III 21
ağlamak C. I 280, 455, 572; C. II 89, 140, 144, 139, 184; C. III 121, 122, 134, 135, 143, 144, 457, 458; C. IV 45; C. V 552, 587; C. VII 122; C. VIII 460, 559; C. IX 56-59, 172, 173, 176, 222, 423-426, 435, 436, 443, 519, 521, 525; C. X 217, 219, 549; C. XI 31, 516, 517, 518, 533; C. XIII 282
ağmez-i ebyât C. VII 270, 300
ağniyâ-yı şâkirîn C. VII 84
ağrâz-ı nefsâniyye C. IX 175
ağrı C. VIII 389

ağustos gülü C. XIII 293
ağyâr Bk. gayr C. I 424, 527; C. II 476; C. III 20, 21, 52, 53; C. IV 375; C. V 66; C. VI 364, 365, 629; C. VIII 465; C. X 518; C. XII 137, 509
ağyâra söylemek C. XII 508
ağzı bağlamak C. III 14
ağzında büyük yaprak C. XIII 64
âh etmek C. III 480; C. IV 158, 159, 257, 258, 259; C. VI 524; C. VII 539; C. VIII 125-127, 383; C. IX 519, 526, 627; C. X 82, 436, 586, 620; C. XI 304, 325, 326, 416; C. XII 33, 159; C. XIII 41, 107, 108, 133
âh u enîn C. XII 536
âh u vâh C. XI 326
âh ü zâr C. IX 518
Ahad C. II 211; C. VIII 443; C. X 91, 227; C. XI 300, 306, 308, 309, 310, 328, 331, 370; C. XII 82
ahâdîs, Bk. hadîs C. I 463; C. VII 447; C. IX 607; C. XI 67, 178
ahâdîs-i nebeviyye C. III 110; C. VIII 51; C. XI 71, 237; C. XII 154, 155, 595
ahâdîs-i sahîha C. II 428; C. XI 17
ahâdîs-i şerîfe, Bk. hadîs-i şerîf C. III 97; C. IV 209; C. VII 29, 231; C. VIII 127, 453; C. X 317, 348; C. XI 284, 349, 359
ahadiyyet C. I 456, 548; C. II 477; C. III 71, 449; C. VIII 106, 553; C. X 34
ahadiyyet güneşi C. III 390
ahadiyyet-i zâtiyye C. XI 622; C. XII 169
ahadiyyü'l-esmâ' ve's-sıfât C. XI 599
ahadiyyü'z-zat C. XI 599
ahassu'l-havâs C. XII 35
ahd Bk. ahîd C. IV 90, 92; C. VI 203; C. IX 396, 397
ahde vefâ C. III 438; C. V 99; C. IX 392, 397, 398, 401
ahdi bozma C. X 165
ahd-i elest C. X 33
ahd-i ezelî C. IX 119; C. X 40
ahd-i küllî C. VI 160
ahd-i ubûdiyyet C. IX 391
âheng C. III 83
ahfâ C. I 83; C. III 213
âh-ı sert C. XIII 227
ahır C. III 432; C. VII 441; C. VIII 48, 476; C. IX 287, 288, 309, 311, 313; C. X 150, 151; C. XI 319, 391, 392; C. XII 344, 555
ahırcı C. V 549
ahın görücü C. VII 472
ahının beyi C. X 151
ahîd Bk. ahd C. IV 280; C. IX 391, 392, 394, 399, 400
âhir C. III 273; C. V 574; C. VI 353; C. VII 476; C. VIII 247, 515; C. X 374; C. XI 285, 286, 474, 475; C. XII 484
âhir görücü C. VII 494, 496, 501; C. VIII 476
âhir zaman C. I 195; C. II 530; C. IV 326, 361, 488; C. XII 256
âhir zaman peygamberi C. VII 424; C. XI 576
âhir zamânın fitnesi C. IV 135
âhiret C. I 107, 555; C. II 352, 353, 501; C. III 215, 276, 277, 351; C. IV 199, 332; C. V 137; C. VI 280, 385, 416, 488; C. VII 26, 152, 199, 218, 452, 453, 477, 496; C. VIII 246, 294, 295, 349, 380, 386, 400, 419, 420, 421, 440, 445, 557, 558, 561; C. IX 65, 130, 156, 212, 566, 570, 579; C. X 202, 203, 278, 279, 280, 281, 301, 394, 448, 511, 554, 555, 579, 581; C. XI 33, 68, 70, 103, 159, 269, 292, 340, 341, 348, 426, 458, 479, 482, 567, 568, 604; C. XII 62, 150, 187, 255, 311, 535, 620, 621; C. XIII 232, 262, 317, 318
âhiret âlemi C. XII 503
âhiret azâbı C. IV 176
âhiret evi C. X 447
âhiret ilmi C. XII 621
âhiret işi C. I 240
âhiret ni'metleri C. X 100
âhiret sultanları C. X 328
âhireti inkâr C. VI 411
âhiretin meşakkati C. VII 45
âhiretin râhatı C. VII 45
âhiretin tarlası C. V 569
âhiri görme C. VII 472, 496, 502
âhirîn C. IX 213
âhiriyet C. XIII 244
âhize C. XIII 261
ahkâb Bk. hukub C. I 419
ahkâm-ı cismâniyye C. X 604
ahkâm-ı cüz'iyye C. IX 119; C. X 327
ahkâm-ı dîniyye C. IX 26
ahkâm-ı esmâ C. VII 34; C. X 215
ahkâm-ı ezeliyye C. X 253
ahkâm-ı ilâhiyye C. III 416
ahkâm-ı keserât C. X 270
ahkâm-ı külliyye C. IX 119
ahkâm-ı merâtib C. I 456
ahkâm-ı rûhiyye C. V 374
ahkâm-ı şerîat C. VIII 480; C. IX 521; C. X 142; C. XI 263; C. XII 312
ahkâm-ı şer'iyye C. I 270, 284, 442; C. III 180; C. IV 288; C. VI 73; C. VIII 437; C. X 54, 492; C. XIII 254
ahkâm-ı ulûhiyyet C. IX 494
ahkâm-ı vahdet C. X 270
ahlâk C. I 80, 404, 505; C. II 117, 191, 342; C. III 285, 396; C. IV 126, 207, 238; C. V 550, 552, 587; C. VI 272; C. VII 86, 326, 497; C. IX 73, 74, 355, 413, 460, 517, 572, 624; C. X 54, 176, 235, 241, 387, 430, 454, 518, 555, 570; C. XI 70, 201, 239, 439, 601,

614; C. XII 22, 207, 335, 345, 347, 391, 625; C. XIII 231
ahlâk-ı enbiyâ C. I 81
ahlâk-ı fâzıla C. III 494, 496; C. VIII 307
ahlâk-ı hamîde C. III 95; C. IV 199, 435; C. V 114, 530; C. VI 230, 456; C. VIII 209; C. IX 220, 393; C. X 88, 352; C. XI 161; C. XII 146, 214; C. XIII 230
ahlâk-ı hasene C. V 432; C. X 482; C. XI 76, 160; C. XII 318, 319
ahlâk-ı hayvâniyye C. III 391; C. VIII 376; C. X 200
ahlâk-ı ilâhiyye C. I 59; C. II 259, 404, 509, 559; C. IV 372; C. V 98; C. VII 349, 438; C. IX 256, 259, 303, 517, 529, 534; C. X 88, 442, 454; C. XI 35, 121, 367, 372, 439, 468; C. XII 251, 282, 318, 404, 431, 457; C. XIII 313
ahlâk-ı insâniyye C. VIII 376
ahlâk-ı kerîm C. IV 67, 68
ahlâk-ı memdûha C. III 383
ahlâk-ı mezmûme C. IX 393; C. XI 442; C. XII 219
ahlâk-ı muhammediyye C. IX 246, 413
ahlâk-ı rezîle C. VII 314
ahlâk-ı seyyie C. IV 59; C. V 432
ahlâk-ı zemîme C. I 279; C. III 92, 333, 380, 383; C. VIII 209; C. IX 413; C. X 60; C. XII 391; C. XIII 202
ahlât-ı erbaa C. I 122; C. III 80, 342; C. IV 442; C. VI 307, 308; C. VIII 158
ahmak C. I 194; C. II 57, 267, 288, 417, 447; C. III 57, 59, 104, 137-139, 142; C. IV 40, 62, 63, 78, 80, 90, 231, 243, 244, 297, 466; C. V 152; C. VI 53, 55, 56, 58-60, 91, 165; C. VII 214, 308, 317, 329, 330, 343, 410, 416, 418, 419, 429, 431, 432, 552, 553; C. VIII 26-30, 123, 137-139, 141, 143, 157, 158, 161, 280, 291, 294, 451, 452, 512; C. IX 285, 444, 467, 470; C. X 13, 147, 150, 177, 230, 233, 246, 290, 291, 366, 622; C. XI 76, 380, 392, 393, 574; C. XII 65, 188, 224, 535; C. XIII 135, 137, 140, 142, 308, 319, 320
ahmak tutucu C. IV 70
ahmak-ı ezelî C. I 448
ahmak-istân C. XI 353
ahmaklık C. IV 359, 483; C. VI 57, 72; C. VIII 108, 134, 191, 192; C. X 233, 324; C. XI 592; C. XIII 343, 344
Ahmed'in sikkesi C. VIII 310
ahrâr C. I 56, 59; C. VIII 126; C. XI 88
ahsen-i takvîm C. II 440, 441; C. VII 268; C. IX 88, 372, 607; C. X 152; C. XI 342, 448; C. XII 330
ahşem C. VIII 504; C. XIII 173
âhû C. I 164, 443; C. III 62, 64, 453; C. IV 233, 234, 487; C. V 396; C. VI 165, 335, 336; C. VII 81; C. VIII 379; C. IX 287, 288, 307-310, 312, 313; C. X 116, 126, 202, 457; C. XI 200, 531; C. XII 556; C. XIII 32, 33, 176, 177
ahvâl Bk. hâl C. V 384, 387, 388; C. VII 185; C. X 220; C. XI 198
ahvâl-i âdem C. VIII 425
ahvâl-i âhiret C. VI 600; C. X 541, 542
ahvâl-i aşk C. XI 89
ahvâl-i bâtıne C. II 455; C. IV 164; C. VI 49; C. VII 528; C. VIII 259; C. X 342, 462; C. XI 228, 436, 437, 472; C. XII 207; C. XIII 165, 166
ahvâl-i berzah C. V 481, 578; C. VI 627; C. IX 263; C. XII 383; C. XIII 262
ahvâl-i cennet C. VIII 194
ahvâl-i cihân C. VII 478
ahvâl-i cismiyye C. XI 287
ahvâl-i fukarâ C. XIII 225
ahvâl-i gaybiyye C. VI 259; C. VII 30, 282, 287; C. VIII 323; C. XIII 245
ahvâl-i kalbiyye C. I 229; C. IV 364; C. VII 463, 525; C. IX 19; C. XI 80, 95
ahvâl-i kıyâmet C. III 279; C. VIII 194
ahvâl-i melekût C. V 443
ahvâl-i mümkinât C. VI 99
ahvâl-i rûh C. IV 440; C. XI 287; C. XII 326
ahvâl-i Semûd C. VI 118
ahvâl-i sülûk C. I 143
ahvâl-i tabîiyye C. VIII 13; C. XI 134, 136
ahvâl-i zâhire C. X 462; C. XI 228, 436, 437, 472
ahyâr C. I 65, 86; C. II 248; C. IV 340; C. VII 254, 256; C. IX 212; C. XII 523, 538, 542, 546, 547, 549, 562, 581, 583, 585, 591, 593, 595, 606, 615, 622; C. XIII 14, 31, 32, 36, 52, 87, 89, 228, 233, 234, 235, 241, 242, 279, 280, 317
ak C. VIII 388; C. XI 211; C. XII 463, 545
ak bulut C. XII 362, 363
ak sakallı C. VIII 102, 103
akabât-ı ma'neviyye C. III 213
akabe C. III 247; C. VIII 128, 129; C. IX 426; C. XI 175, 195
akâid C. I 209; C. IV 361
akâid-i bâtıle C. I 38; C. X 350; C. XI 237
akâid-i mevrûse C. XI 180
akâid-i sahîha C. XII 187
a'kal-i nâs C. VII 365
akan su C. XII 258, 403, 411
akbaba C. IX 112, 181; C. X 625; C. XIII 77, 78, 81, 305, 306
akciğer C. VI 307, 352, 353; C. VIII 158
akçe C. XI 524
akd-i nikâh C. XII 557
akdoğan C. IV 260, 261; C. VII 499

âkıbet C. II 190; C. III 426; C. VIII 349; C. XII 587
âkıbet görücülük C. VII 474, 495
akıl C. I 48, 50, 74, 84, 99, 120-122, 125, 126, 132, 133, 136, 141, 150, 221, 226, 227, 237, 285, 307, 310, 317, 333, 339, 352-355, 356, 380, 381, 395, 417, 522, 525, 544, 452, 453, 456, 472, 474, 569, 570; C. II 34, 36, 53, 54, 64, 68, 72, 73, 77, 79, 122, 163, 169, 170, 185, 202-204, 209, 210, 219, 225, 234, 261, 298, 301, 387, 388-390, 393, 437, 438, 448, 473, 480, 481, 484, 496-498, 513, 526; C. III 19, 22, 27, 32, 107, 199, 201, 202, 223, 226, 227, 229, 245, 269, 290, 331, 332, 356-360, 387, 389, 390, 400, 403-405, 410, 413, 424, 426, 427, 442-444, 459, 480, 482, 483, 486, 488; C. IV 19-21, 27, 38, 48, 51, 52, 59, 118, 124-126, 128, 138-141, 151-153, 162, 166, 170, 194, 254, 300, 357, 358, 360, 374-376, 380, 392, 393, 410, 422, 439, 457, 490, 496, 502; C. V 12, 27, 54, 118-120, 138, 151, 153, 180, 214, 333, 344, 345, 411-413, 444, 483-485, 521, 526, 529, 569, 585, 604, 605; C. VI 21, 32-34, 39, 46, 48, 77, 81, 82, 102, 121, 211-214, 287, 308, 309, 313, 329, 340, 345, 347, 349, 353, 372, 377, 387, 391, 408, 435, 508, 526, 531, 543, 549, 575, 593, 598, 599, 606, 614, 616, 623, 630; C. VII 30, 53, 67, 95, 132, 159, 160, 173, 174, 178, 226, 227, 267, 268, 271, 324, 333, 360, 362, 364, 365, 374, 402, 404, 406, 410, 411, 412, 427, 434, 436, 437, 440, 442, 449, 450, 474, 500; C. VIII 19, 28, 30, 32, 38, 42-45, 57, 77, 82, 83, 87, 96, 101, 108, 112, 114, 134, 138, 141-147, 179, 181, 195, 196, 204, 207, 226, 233, 242, 257, 261, 264, 265, 269, 291, 296, 297, 298, 320, 340, 355, 416, 434, 436, 439, 440, 442, 444, 447, 449, 450, 456, 457, 458, 471, 472, 474, 476, 504, 507, 510, 545, 546, 553, 555, 556, 564, 565, 566, 568, 569, 578, 580, 581; C. IX 23, 28, 58, 67, 68, 72, 83, 90, 91, 109, 112, 118-120, 137, 151, 164, 165-168, 170, 222, 223, 233, 236, 257, 263, 266, 276, 277, 281, 282, 329, 372, 383, 389, 421, 426, 431, 435, 436, 501, 513, 534, 565, 566, 569, 599, 604-607, 628, 640, 641; C. X 13, 14, 28, 41, 47, 48, 51, 74, 75, 89, 123, 161, 166, 179, 180, 181, 183, 215, 216, 230, 254, 282, 288, 289, 294, 295, 327, 342, 348, 352, 353, 355, 362, 364, 373, 383, 413, 416, 418, 426, 442, 481, 483, 487, 496, 500, 503, 524, 527, 528, 542, 576, 603-606, 624, 631, 632; C. XI 13, 27, 52, 55, 57, 59, 60, 61, 64, 65, 94, 97, 105, 132-134, 189, 210, 214-216, 219, 224, 233, 237, 239, 241-243, 255, 260, 264, 317, 321, 323, 324, 338, 340, 355, 361, 368, 372, 373, 377, 386, 414, 416, 434, 438, 474, 519, 521, 523, 529, 530, 531, 553, 577, 612, 622; C. XII 12, 18, 19, 22, 23, 36, 37, 42, 57, 64, 92, 93, 114-116, 139, 141, 146, 147, 151, 156-158, 170, 185, 188, 193, 222-224, 230, 244, 245, 266, 280, 304, 305, 329, 330, 334, 335, 343, 361, 383, 385, 386, 387, 401, 405, 421, 443, 454, 462, 476, 478, 496, 502, 506, 531, 538, 546, 554, 559, 560, 575, 580, 588, 590-593, 595, 613, 625, 627; C. XIII 20, 21, 26, 27, 30, 57, 63, 64, 70, 76, 95, 136, 137, 142-144, 197, 228, 246, 273, 276, 300, 309, 320
âkıl C. II 147; 148, 298, 300; C. III 400; C. IV 27, 28, 63-66, 354, 356, 361; C. VI 21, 82, 256, 352, 353, 355, 356, 388, 391, 508, 547-549; C. VII 418, 419; C. VIII 29, 37, 110, 111; C. IX 418, 599, 604, 635; C. X 253, 542, 543; C. XI 154, 393, 406
akıl çobanı C. V 117
akıl demiri C. VI 508
akıl deryâsı C. I 351
akıl doktoru C. XI 105
akıl erliği C. X 570
akıl gözü C. I 363; C. III 36, 359; C. IV 474, 495; C. V 51; C. VII 107-109, 501, 502; C. VIII 243, 320, 429, 498; C. IX 350, 372; C. X 535; C. XI 37, 372, 393, 429, 451, 452, 482; C. XII 64, 273, 333, 335, 358, 415, 420, 561; C. XIII 297
akıl güneşi C. XI 322
akıl ıkâldir C. VIII 470, C. VIII 471
akıl kapıcı C. XII 539, 564, 585, 586
akıl kılavuzu C. X 417
akıl körlüğü C. XII 62
akıl meleği C. VIII 141
akıl mertebesi C. XII 547
akıl noksânı C. III 424
akıl nûru C. VIII 31
akıl sâhibi C. IX 168
akıl suyu C. IX 367, 368
akıl şâhı C. XII 158, 245
akıl tavrı C. VIII 556
âkıl ve bâliğ C. VI 325
akıl yayı C. XII 13, 16, 129, 147, 148
akılda nâkıs C. XI 71
âkile C. VI 23; C. X 24, 25; C. XI 495
âkıl-i hakîkî C. IV 352
âkıl-i kâmil C. VIII 111-114, 129
akılların ihtilâfı C. V 412
akılların tefâvütü C. V 412; C. IX 166
akılsızlık C. XIII 138

akid C. VIII 349
akîde Bk. akâid C. X 130; C. XI 602
akîk C. VIII 215, 216; C. IX 539, 646; C. X 340, 341; C. XII 441; C. XIII 326
akîk taşı C. XIII 325
âkil C. V 27; C. IX 251, 254, 255, 257; C. XI 609
âkiliyet C. IX 251, 252, 253, 255, 265
akis C. VI 115, 131; C. VII 394; C. X 220, 228, 229; C. XII 387, 400, 401, 403, 407, 421, 422, 471; C. XIII 177
akl-ı beşer C. V 411; C. IX 509; C. XII 250
akl-ı cüz'î C. I 96-98, 101, 110, 120-122, 128, 136, 140, 142, 147-149, 153, 154, 353; C. II 34, 35, 53, 54, 93, 94, 272, 322, 387, 390, 496; C. III 19, 201, 400; C. V 306, 417; C. VI 41, 42, 310, 311; C. VII 363, 374-377; C. VIII 361, 456-460, 463-466, 553, 569, 570; C. IX 167, 565, 566, 627; C. X 123, 162, 351, 418; C. XI 210, 261, 239, 361, 362; C. XII 155, 255, 256, 329, 330, 335, 375, 596; C. XIII 70, 71, 80-82, 90, 93, 95-97, 171, 246, 344
akl-ı derrâk C. VI 340
akl-ı dimâğî C. VI 311, 312; C. X 129
akl-ı evliyâ C. II 472
akl-ı evvel C. I 352; C. III 199, 275; C. V 119; C. VI 309, 310; C. VIII 436; C. IX 509, 587; C. XI 622
akl-ı fa'âl C. XI 393
akl-ı fıtrî C. V 413; C. X 575
akl-ı hayvânî C. X 295
akl-ı îmânî C. VIII 39
akl-ı insânî C. XII 383
akl-ı istihrâc C. VII 374
akl-ı kâmil C. I 106; C. IX 68, 138, 484, 566, 629; C. XII 223, 225, 330, 545, 593
akl-ı kâzib C. IX 565
akl-ı kesbî ve tahsîlî C. VIII 33, 34
akl-ı kül C. I 159, 339, 352, 357, 475, 518, 544, 546, 570, 571; C. II 54, 93, 170, 280, 387, 390, 393, 496, 497; C. III 105, 199, 240, 275, 276, 277, 289, 325, 359, 360, 361, 428; C. IV 139, 162; C. V 152, 153, 306; C. VI 40-42, 44, 86, 184, 346; C. VII 363, 377, 419, 426; C. VIII 106, 107, 108, 110, 436, 437, 438, 466, 553; C. IX 28, 119, 165, 167, 329, 474, 513, 587, 604-607; C. X 161, 162, 383; C. XI 65, 321, 473, 524, 529, 530, 621, 622; C. XII 115, 170, 561, 562; C. XIII 63, 82, 300
akl-ı külle muhâlefet C. VIII 437
akl-ı küllî C. I 110, 353; C. II 35; C. X 211
akl-ı maâd C. I 49, 69, 369, 370, 398; C. II 204, 496; C. III 19, 22, 403, 469; C. IV 21, 22, 23, 43, 139, 166, 205; C. V 197, 483, 484, 605; C. VI 600, 601; C. VII 363, 364, 439, 440, 443; C. VIII 27, 38, 39, 396, 416, 434, 456; C. IX 408, 496, 604; C. X 352, 383; C. XIII 300
akl-ı maâş C. I 49, 369, 417, 440; C. II 47, 75, 76, 77, 81, 169, 204, 496; C. III 19, 22, 400, 403, 444, 469; C. IV 21, 22, 139, 140, 141, 143, 166, 455, 497; C. V 42, 197, 345, 351, 637; C. VI 40, 41, 600, 603; C. VII 253, 363, 375, 409, 440, 441, 443; C. VIII 39, 396, 416, 487, 556, 586; C. IX 234, 604, 605, 627, 628; C. X 51, 160, 161, 162, 352, 353, 354, 632; C. XI 52; C. XII 155, 156, 277, 462; C. XIII 300, 301
akl-ı mahz C. III 444; C. IV 79; C. VII 436, 437; C. XI 57; C. XIII 346
akl-ı matbû C. VIII 32, 33
akl-ı mâ-zağ C. VII 377
akl-ı melekî C. III 19; C. X 352
akl-ı mesmû' C. VIII 32-34
akl-ı mevhûb C. VIII 33
akl-ı min ledün C. XII 42
akl-ı Muhammedî C. VIII 554
akl-ı mücerred C. VIII 256
akl-ı müntekad C. VI 287
akl-ı nâkıs C. VIII 466; C. IX 628, 629; C. XI 133
akl-ı nazarî C. I 50; C. XII 154, 476
akl-ı nefsânî C. XII 538
akl-ı nûrânî C. VI 48
akl-ı selîm C. I 83; C. VI 33, 34, 287; C. VII 148; C. VIII 547; C. IX 566; C. XI 55; C. XII 166
akl-ı sırf C. II 274
akl-ı tâmm C. IX 59
akl-ı vehbî C. VIII 33, 34
akl-ı zâcir C. XI 57
aklın aklı C. VI 40
aklın güneşi C. IX 28
aklın tedbîrini terk C. XII 596
aklın verâsı C. X 362
akrabâ C. V 573; C. VIII 204; C. XI 266; C. XII 105, 106, 107
akrabâlık C. IV 459
akreb C. I 300; C. IV 189; C. VI 280; C. VII 189, 264; C. X 633; C. XII 153
akrep C. II 184, 185; C. III 170, 237; C. V 54; C. VII 185, 415; C. VIII 194, 525; C. IX 461; C. X 166, 167, 168; C. XIII 72, 288
aks C. I 402, 403; C. III 162; C. VI 226, 227; 273; C. X 220, 335, 336; C. XI 257; C. XII 389, 390, 392-394, 397, 399, 405, 420
aksırık C. IV 223; C. VIII 452; C. X 314
aks-i envâr C. III 311
aks-i pertev C. X 364
aks-i sadâ C. I 154; C. II 356; C. XIII 249
aksine tertîb C. III 414
aksü'l-amel C. VIII 433; C. X 73
akşam C. III 100; C. VI 621; C. XI 160; C. XII 255, 272
akşam namazı C. VI 621

aktâb Bk. kutb C. II 299; C. IX 594-596; C. XI 95
aktâr C. III 95
aktâri's-semâvâti ve'l-arz C. XI 92
aktâri'z-zemen C. XI 92
akûl C. VII 410
akvâl C. I 230
akvâl-i hasene C. III 271
akvâl-i seyyie C. III 271
akvâl-i tayyibe C. VI 527; C. VIII 534
âl C. VIII 499
alaca öküz C. XI 602, 603
alacaklı C. X 225
alâim-i semâ C. III 442; C. VI 263; C. XI 44
alâmât-ı kıyâmet C. VII 425
alâmet C. IV 264
alâmet-i mâtem C. VII 329
alâmet-i nifâk C. V 623
âlât-ı fenniyye C. VIII 581
âlât-ı harbiyye C. I 312; C. XII 620
alay C. VIII 595
a'lâ-yı illîyîn C. IV 139; C. IX 411
âlâyiş C. III 409
âlâyiş-i dünyâ C. VII 492, 501; C. X 124, 586; C. XI 104
alçak C. X 339
alçak gönüllü C. IX 55
alçak tazyîk-ı nesîmî merkezi C. VII 54
alçı C. VII 162
aldanma C. VI 286
aldatma yoktur C. VI 286
alef C. X 242, 448; C. XI 202
alef-zâr C. X 236, 237
aleka C. VIII 555
âlem Bk. dünyâ, cihân C. I 352, 362, 393, 520; C. II 242, 258, 269, 270, 395; C. III 234, 274, 289, 300, 460, 492; C. IV 50, 453; C. V 33, 270, 338, 340, 341, 601; C. VI 347, 435, 543, 593; C. VII 243, 316, 389; C. VIII 247, 300, 436; C. IX 116, 297; C. X 89, 221, 285, 347, 441, 443, 631; C. XI 343, 464, 556, 602; C. XII 93, 391, 440, 568; C. XIII 161, 202
âlem hâdisdir C. VIII 300, 301; C. XIII 253
âlem hayâldir C. IX 117; C. XI 97
âlem kadîmdir C. VIII 303
âlem mütegayyirdir C. XIII 253
âlem on sekiz bin C. II 499
âlemden maksûd C. III 278
âlem-i âhiret C. III 277; C. VI 157, 215, 413, 429; C. VII 151, 476; C. IX 245, 282, 367, 465, 483, 492; C. XI 32, 33, 69, 304, 480; C. XII 501, 502; C. XIII 230, 231
âlem-i âhiret evsa'dır C. VI 296
âlem-i âhirette terakkî C. IV 207
âlem-i a'lâ C. VII 304
âlem-i amâ C. XI 404
âlem-i anâsır C. I 223
âlem-i asgar C. VII 164
âlem-i a'yân C. V 459
âlem-i bakâ Bk. âlem-i bekâ C. II 341
âlem-i bâlâ C. VI 127, 376; C. IX 411; C. XI 161, 261; C. XII 422
âlem-i bâtın C. I 524; C. IV 298; C. V 481, 483, 566; C. VI 154; C. VI 349, 371; C. VII 87; C. X 193, 524; C. XI 40, 236, 452; C. XII 249, 250; C. XIII 79, 143
âlem-i bekâ C. II 341; C. VII 135; C. IX 390; C. XIII 206
âlem-i berzah C. I 253, 290, 308; C. II 289, 440; C. II 443; C. IV 207; C. V 48-51, 106, 482; C. VI 110, 406; C. VII 328, 331, 395, 444; C. VIII 22, 457, 560; C. IX 336, 355, 367, 460, 462, 494, 526, 566, 624; C. X 233, 487, 509, 510, 531-533; C. XI 48, 148, 411; C. XII 162; C. XIII 79, 147
âlem-i beşeriyyet C. X 549; C. XIII 310
âlem-i bî-çûn C. I 124, 125; C. V 547
âlem-i bî-sûret C. III 491
âlem-i cem C. III 314
âlem-i cemâd C. V 136; C. XI 464
âlem-i cism C. I 103
âlem-i cismânî C. XII 515
âlem-i cismâniyet C. III 27; C. IV 367; C. IX 277, 287, 506, 527; C. X 42, 468, 472, 545; C. XI 441, 442, 533, 544; C. XII 262, 324, 377
âlem-i çûn C. V 547
âlem-i dünyâ C. I 465; C. VI 415; C. VII 382; C. VIII 294; C. IX 217; C. X 531, 542, 554; C. XI 33; C. XII 505
âlem-i dünyâ ecma'dır C. VI 296
âlem-i ecsâm C. I 306; C. III 358, 360; C. VII 318; C. XII 280
âlem-i ef'âl C. I 433, 484; C. II 186, 187, 204; C. III 214; C. IV 232, 246; C. V 405, 437; C. VI 19, 262; C. IX 69, 533; C. X 321; C. XI 27, 437, 501; C. XII 38, 280, 324
âlem-i eflâk C. XI 621
âlem-i ekber C. V 348; C. VII 164; C. XIII 223
âlem-i eksef C. I 359
âlem-i elfâz C. X 374
âlem-i emir C. II 203; C. III 213; C. VI 472, 479; C. VII 131; C. VIII 568
âlem-i emir ve şe'n C. I 79
âlem-i emr C. III 308, 309; C. V 103, 104, 466; C. VIII 567; C. IX 278, 614; C. X 153; C. XI 40, 157; C. XII 160, 161, 440
âlem-i enbiyâ C. XIII 259
âlem-i ervâh C. I 103, 109, 191, 268, 290, 305, 325, 352, 384, 465, 516, 543; C. II 31, 64, 221; C. III 65, 333, 361, 373, 467; C. IV 86, 183, 219, 305, 359, 464; C. V 20, 122, 274, 459, 581, 620; C. VI 120, 222, 270, 302, 303, 345, 569, 603; C. VII 14, 222,

317, 318, 422, 452; C. VIII 21, 340, 374; C. IX 70, 117, 283, 304, 309, 346, 371, 375, 379, 387, 388, 540, 551, 553, 556, 558; C. X 126, 150, 151, 152, 304, 340, 446, 449, 622; C. XI 40, 57, 78, 98, 138, 202, 398; C. XII 233, 262, 282, 407, 474, 500, 505, 507, 512, 515; C. XIII 68, 77, 78, 81, 107, 108, 197, 275, 334, 336
âlem-i ervâh feleği C. X 632, 633
âlem-i esbâb C. IX 521; C. X 101, 103, 104, 108; C. XII 467
âlem-i esfel C. VI 481; C. VII 304; C. XI 12, 161
âlem-i esîr C. IX 379; C. XI 330; C. XIII 198
âlem-i esrâ C. II 313; C. III 387
âlem-i ezel C. X 315; C. XI 145; C. XIII 216, 218
âlem-i fânî C. XIII 178
âlem-i fark C. I 473
âlem-i fenâ C. II 341; C. VI 261; C. VII 135
âlem-i fikir C. III 290
âlem-i gayb C. I 87, 109, 274, 476, 496; C. II 38, 49, 56, 96, 432, 344, 432, 462, 468; C. III 278, 387; C. IV 51, 370, 371, 372, 419, 451, 502, 507; C. V 138, 150, 276, 327, 485; C. VI 31, 44, 222, 261, 270, 271, 361, 363, 415, 423, 432, 518; C. VII 30, 31, 287, 290, 367; C. VIII 118, 196, 246, 323, 345, 472, 498, 521; C. IX 226, 375, 379, 382, 486, 511; C. X 222, 263, 342, 370, 464, 530; C. XI 102, 134, 148, 149, 203, 261, 354, 355, 368, 541, 622; C. XII 265, 285, 286, 382, 389, 429, 439, 474, 502, 571; C. XIII 100, 113, 245, 246, 248, 261, 287, 299
âlem-i gayb feleği C. XII 388
âlem-i gayba îmân C. XIII 101
âlem-i gaybı müşâhede C. III 402
âlem-i gaybî C. VII 286
Âlem-i hâdis C. XIII 244
âlem-i hakîkat C. I 275; C. II 246, 264, 293; C. III 162; C. IV 166, 307, 369; C. V 317, 407, 591; C. VI 318, 506; C. VII 169, 175, 321, 363, 424, 484, 485, 486; C. VIII 374, 375, 427, 562, 608; C. IX 17, 218, 248, 264, 350; C. X 314, 315; C. XI 262, 263, 292, 339, 340, 413, 478, 592; C. XII 255, 256, 277; C. XIII 77, 216, 224, 235, 238
âlem-i hakîkî C. XI 287
âlem-i halâ C. II 435
âlem-i halk C. I 79, 128; C. II 285; C. III 10, 213, 308, 309; C. V 103, 104, 459, 466, 603; C. VI 472, 473, 479; C. VII 131; C. VIII 146, 572; C. IX 277, 278, 614, 623; C. X 153, 193, 207; C. XI 40, 157, 243, 244; C. XII 160, 440; C. XIII 172
âlem-i halvet C. XII 11
âlem-i haşr C. IX 569
âlem-i havf C. XIII 154
âlem-i hayâl C. I 193; C. IV 200; C. V 458; C. VI 345, 362; C. VII 491, 526; C. VIII 427, 562, 589; C. IX 118, 507; C. X 181; C. XI 317; C. XIII 240
âlem-i hayât C. X 448, 501
âlem-i hayvânî C. XI 196
âlem-i hicâb C. IV 268; C. X 593; C. XIII 31
âlem-i his C. III 195; C. IV 151; C. V 459, 483; C. VI 361, 362; C. VIII 590, 591, 594; C. IX 507; C. X 272, 500, 543; C. XI 148, 220; C. XII 190
âlem-i ıtlâk C. I 433; C. II 283, 437; C. IX 454; C. XII 291; C. XIII 127
âlem-i icmâl C. V 526
âlem-i ilâhî C. IV 51
âlem-i illm C. IX 533
âlem-i illiyyîn C. I 218, 240, 464; C. II 63; C. III 263; C. IV 417; C. V 103, 106, 135, 142, 228; C. VI 297, 312, 382, 481, 488; C. VII 395; C. IX 289; C. XI 380
âlem-i imtihân C. III 277
âlem-i insânî C. XI 196; C. XIII 230
âlem-i İnsâniyyet C. X 242
âlem-i İslâm C. XII 477
âlem-i isneyniyyet C. IX 278
âlem-i istihâle feleği C. V 458
âlem-i kebîr C. I 544; C. II 477; C. VI 435; C. IX 23; C. XIII 223
âlem-i kelâm C. VI 363, 364; C. VIII 71; C. X 375; C. XI 402; C. XII 111
âlem-i kesâfet C. I 109, 435; C. II 16, 415; C. III 215; C. V 123, 136, 184; C. VI 170, 299, 307; C. VIII 96, 175, 230, 256, 266, 319, 342, 457; C. IX 13, 36, 66, 70, 304, 374, 379, 380, 383, 400, 411, 423, 463, 472, 530, 532, 545, 563, 567, 587, 626, 633; C. X 41, 304, 315, 370, 371, 401, 510; C. XI 90, 151, 221, 267, 268, 317, 318, 537, 585, 603; C. XII 31, 60, 100, 114, 192, 256, 280, 281, 307, 346, 400, 440, 467, 492, 502; C. XIII 76, 83, 178, 198, 235
âlem-i keserât C. I 250; C. II 433; C. VI 323, 530; C. VIII 118, 127; C. IX 286, 323, 336, 344, 545, 597, 598, 639; C. X 23, 256, 258, 263, 270, 273, 315, 346, 348, 374, 624; C. XI 206, 216, 220, 221, 232, 233, 234, 247, 248, 253, 257, 612; C. XII 11, 12, 39, 83, 143, 149, 243, 256, 285; C. XIII 109, 273, 300, 348
âlem-i kesîf C. I 225; C. VI 298; C. IX 116
âlem-i kesret C. IX 85, 89; C. X 271
âlem-i keşf C. VIII 483
âlem-i kevn C. I 72, 86, 284, 325, 395, 398; C. V 516; C. VI 103, 466; C. VII 165, 166; C. VIII 175, 418; C. IX 499, 527, 603; C. X 152, 197, 322, 440, 455, 518; C. XI 238, 477, 621; C. XII 67, 256, 425; C. XIII 94

âlem-i kevn ü fesâd C. IV 13
âlem-i kuds C. I 74; C. X 501; C. XI 219; C. XIII 331
âlem-i kübrâ C. II 30, 172; C. VII 164
âlem-i lâmekân C. V 104; C. XIII 49
âlem-i latîf C. I 190; C. VII 302; C. X 533; C. XII 503
âlem-i latîf-i ervâh C. I 241
âlem-i latîf-i melekût C. I 225
âlem-i latîf-i rûhâniyyet C. I 240
âlem-i letâfet C. II 15, 415; C. III 448; C. VI 170; C. VIII 96, 118, 230, 256; C. IX 80, 127, 217, 379, 380, 382, 383, 423, 557, 567, 612; C. X 248, 401; C. XI 276; C. XII 493; C. XIII 235
âlem-i maânî C. IV 139, 140
âlem-i maddiyat C. IX 335, 566
âlem-i mahsûsât C. I 103; C. III 359; C. VI 148
âlem-i mahv ve isbât C. III 365
âlem-i ma'nâ C. I 95, 215, 216, 224, 227, 248, 317, 502, 571; C. II 18, 28, 43, 101, 159, 274, 302, 393, 549; C. III 270, 286, 326, 414, 444; C. IV 9, 16, 37, 48, 50, 151, 206, 258, 307, 474; C. V 135, 515, 532, 544; C. IX 282, 323, 324, 346, 350, 374, 378, 432, 433, 460, 556, 557; C. VI 20, 170, 173, 215, 276, 296-298, 387, 497, 527, 570; C. VII 138, 298, 323, 378, 484, 517; C. VIII 90, 292, 491, 370; C. IX 78; C. X 94, 151, 314, 315, 319, 320, 364, 376, 430, 452, 461, 464; C. XI 38, 48, 78, 125, 145, 299, 349, 364, 479, 533, 534; C. XII 176, 230, 324, 437, 479, 517; C. XIII 19, 114, 147, 163, 196, 198, 216, 217, 258
âlem-i ma'nâ şâhı C. VII 228
âlem-i ma'nâ ve ervâh C. V 547
âlem-i ma'nâ ve letâfet C. XII 440
âlem-i mekân C. V 104
âlem-i melâike C. V 347
âlem-i melekût C. I 187, 275, 332, 402; C. II 67, 329, 354; C. III 38; C. IV 43; C. V 137, 272, 274, 297, 444, 466, 483, 485, 522, 526, 541; C. VI 211, 270, 301, 350, 479; C. VII 105, 131, 172, 322, 503, 527; C. VIII 464, 612; C. IX 85, 313, 317, 374; C. XI 40, 89, 157; C. XII 12, 160; C. XIII 193
âlem-i mezâhir C. XII 81; C. XIII 317
âlem-i misâl C. I 107, 109, 142, 417; C. II 18, 49, 50, 71, 103; C. III 467; C. IV 115, 199, 371; C. V 429, 459, 524; C. VI 110, 405, 567; C. VII 30, 31, 317, 318, 393; C. VIII 319, 340, 371, 372, 434, 439; C. IX 117, 317, 335, 526, 527; C. X 150; C. X 531, 532; C. XI 39; C. XII 190, 512; C. XIII 60, 78, 230
âlem-i misâl-i mutlak C. IV 371; C. VI 605
âlem-i musavverât C. XIII 240
âlem-i mücerredât C. XI 158
âlem-i mükâşefe C. IX 170
âlem-i mülk C. I 276; C. II 527; C. III 46; C. IV 43; C. V 34, 37, 466, 522, 541; C. VI 342, 479; C. VII 131, 239, 240, 503, 517; C. VIII 490, 612; C. X 31; C. XI 40, 89, 157; C. XII 12, 160
âlem-i nâr C. III 450
âlem-i nâsût C. IX 313, 317
âlem-i nebât C. XI 196
âlem-i nefs C. XI 247
âlem-i nefsâniyyet C. V 231; C. VI 229; C. VIII 205
âlem-i nûr C. III 450; C. X 501
âlem-i renk C. V 381
âlem-i rûhânî C. VII 304; C. XI 247, 420; C. XII 317
âlem-i rûhâniyet C. I 289, 332, 423, 571; C. II 63; C. III 27, 189, 483; C. IV 367; C. V 35, 60, 137; C. VI 229, 350; C. VIII 205, 225; C. IX 69, 277, 287, 335, 345; C. X 83, 455, 545, 596; C. XI 603; C. XII 281, 377; C. XIII 62, 69, 198
âlem-i sağîr C. I 476, 544; C. IX 23
âlem-i semâvât C. IV 307
âlem-i sıfât C. I 79, 231; C. VI 211; C. VIII 339; C. IX 334; C. X 314; C. XI 39; C. XII 280, 324, 393
âlem-i sıfât cenneti C. XII 282
âlem-i siccîn C. I 218; C. V 103, 142; C. VI 297, 312
âlem-i simsime C. V 342; C. XIII 79
âlem-i sufî C. I 317
âlem-i suğrâ C. II 30, 172; C. VII 164
âlem-i sûret C. I 215, 248, 352, 353, 396, 421, 524, 571; C. II 159, 549; C. III 213, 313, 341, 360, 390, 414; C. IV 47, 48, 51, 64, 156, 268, 365; C. V 515, 544; C. VI 20, 331, 482, 560; C. VII 163, 298; C. VIII 90, 170, 345, 543, 603; C. IX 120, 214, 263, 277, 282, 286, 323, 324, 346, 350, 351, 378, 400, 433, 500, 509, 511; C. X 23, 41, 67, 94, 154, 305, 314, 315, 320, 321, 323, 324, 347, 354, 372, 376, 396, 397, 400, 401, 430, 446, 452, 461, 531, 580, 581, 586, 628; C. XI 27, 38, 40, 130, 136, 145, 148, 261, 319, 349, 382, 392, 393, 397, 437, 438, 440, 442, 443, 447, 500, 523, 533, 534, 536, 563; C. XII 38, 78, 84, 115, 138, 168, 170, 227, 233, 250, 278, 291, 314, 325, 350, 355, 417, 437, 440, 538, 541, 543-546, 549, 558, 560, 565, 566, 574, 585, 587, 593, 612; C. XIII 18-20, 23, 25, 31, 32, 40, 45, 64, 66, 73, 76, 81, 86, 98, 102, 104, 107, 109, 118, 128, 129, 153, 156, 162, 177, 179, 187, 193, 194, 197-199, 208, 215, 216, 219, 221, 238,

244, 277, 347
âlem-i sûret âlem-i ef'âldir C. XII 527
âlem-i sûrî C. IV 43
âlem-i süflî C. I 66, 124; C. IV 48, 56; C. VI 164, 362, 363, 376, 449, 472, 482, 538, 540; C. VII 131, 167, 254, 410, 449, 452, 471; C. VIII 240, 256, 257, 265, 421, 423, 434, 461, 466, 572; C. IX 27, 29, 72, 113, 183, 222, 223, 286, 375; C. X 153, 195, 237, 326, 327, 397, 445, 451, 455, 456, 468; C. XI 40, 46, 48; C. XII 280, 281, 324, 325, 368, 394, 471, 588; C. XIII 78, 137, 138, 195, 196, 199
âlem-i şehâdet C. I 235, 359; C. II 67, 283, 330; C. III 208, 216, 278, 365, 469; C. IV 137, 200; C. V 272, 340, 341, 405; C. VI 405, 415, 518, 570, 638; C. VII 290, 318, 476, 484; C. VIII 22, 118, 301, 340, 372, 434, 438, 539; C. IX 25, 69, 71, 117, 273, 375, 463, 472, 509, 512, 527, 569; C. X 150, 151, 222, 297, 304, 365, 369, 531; C. XI 24, 34, 35, 36, 39, 62, 82, 211, 261, 501, 622; C. XII 68, 273, 274, 512; C. XIII 81, 100, 137, 230
âlem-i şe'n C. V 103
âlem-i taayyün C. II 299; C. IV 401; C. IX 324; C. XI 452
âlem-i taayyünât C. I 263, 449; C. IV 224; C. V 528, 547; C. VII 541, 543; C. IX 297, 323, 639; C. XI 247; C. XIII 216, 217, 222
âlem-i tabîat C. I 219, 418; C. III 48; C. IV 139, 198; C. V 135, 137; C. VI 472, 475; C. VII 378; C. VIII 169; C. IX 158, 223, 254, 370, 442, 443, 486; C. X 214, 248, 257, 372, 417, 461, 607, 617; C. XI 34, 63, 64, 92, 93, 138, 238, 262, 263, 268, 301, 319, 428, 463, 567, 578, 579; C. XII 50, 150, 253, 402, 462, 473, 588; C. XIII 26, 73, 178, 193, 303
âlem-i tabîat karanlığı C. XIII 68
âlem-i tafsîl C. IX 71
âlem-i tevhîd C. II 331
âlem-i ukūl C. III 359
âlem-i ulvî C. I 66, 124, 317; C. III 354, 359, 447, 450; C. IV 197; C. V 475; C. VI 362, 363, 449, 472, 475, 481, 509, 527, 538, 540; C. VII 131, 224, 254, 277, 305, 365, 471; C. VIII 256, 257, 265, 423, 461; C. IX 27, 29, 66, 379, 382, 555, 556; C. X 153, 444, 445, 446, 451, 452; C. XI 40, 48, 259, 260, 420; C. XII 65, 336, 368, 465, 466, 537, 555; C. XIII 77, 78, 80, 107, 198, 199
âlem-i unsurî C. III 433
âlem-i unsuriyât C. VI 100; C. VII 395; C. IX 379
âlem-i vahdet C. II 433; C. VIII 118, 214; C. IX 82, 85, 88; C. X 271; C. XII 284; C. XIII 273
âlem-i vehm C. X 180, 181
âlem-i vücûd C. VI 108; C. X 304; C. XII 312
âlem-i zâhir C. I 224, 503; C. VI 349; C. IX 142, 511, 535; C. X 256, 524, 537; C. XI 149, 219, 236, 245, 368, 371, 429, 452; C. XII 62, 497, 512; C. XIII 81, 143, 144
âlem-i zâhir ve bâtın C. X 188; C. XI 386; C. XII 368
âlem-i zât C. VI 211, C. VIII 339
âlem-i zuhûr C. IV 300; C. V 103; C. XI 40
âlem-i zulmânî C. XIII 259
âlem-i zulmet C. IX 304
âlemin cânı C. I 530
âlemin hey'et-i mecmûası a'râz C. III 266
âlemin kalbi C. III 234
âlemin kıdem ve hudûsu C. IV 137
âlemin rahmeti C. VI 551
âlet C. I 234, 285; C. II 508, 526, 527; C. VII 262, 308, 312, 506; C. VIII 573; C. IX 543, 544; C. X 68, 512; C. XII 448, 576; C. XIII 261
âlet-i Hak C. II 525
âlet-i kahr C. XIII 187
âlet-i lutf C. XIII 187
âlet-i sayd C. VII 309
âlet-i tecellî C. II 527
âlet-i tekellüm C. VII 301
âlet-i tenâsül C. I 272; C. X 381
alev C. II 392; C. VI 334, 335; C. X 196; C. XIII 310
Alevî C. IV 98
Alevîler C. XII 599
alım satım C. VI 286
alış veriş C. VI 286; C. XI 291
âl-i Hak C. II 552
Âl-i Muhammed, Resûl C. IV 104; C. VI 168; C. XI 270
Âl-i Mûsâ C. XII 48
Âl-i Yâsîn C. IV 104
âlî-güher C. VIII 493
Alîm C. I 67, 414, 474; C. II 428; C. IV 478; C. V 300; C. VII 77, 78, 274; C. VIII 365; C. IX 258; C. X 162, 226, 290, 291, 325; C. XII 398
âlim C. I 77, 92, 146, 255, 329, 383, 386, 410; C. IV 107, 252, 304, 322, 479; C. VI 46, 70, 174; C. VII 368, 472; C. VIII 490; C. IX 67, 284, 285, 423, 537, 571; C. X 30, 318; C. XI 62, 163, 426; C. XII 41, 52, 61, 231, 419, 596, 599
âlim-i bâtınî C. IX 433
âlim-i billâh C. III 210
âlim-i istidlâlî C. XIII 69
âlim-i mukallid C. III 146, 147
âlim-i müddeî C. VI 83
âlim-i nefsânî C. VI 83
âlim-i rabbânî C. X 604; C. XI 62
âlim-i zâhir C. VI 71, 523; C. VIII 525; C. XII 36,

58
âlim-i zâhirî C. III 245, 247, 253, 262, 263, 267, 277, 382, 384; C. IV 85; C. V 215, 216; C. VI 71, 491; C. VIII 456, 466; C. IX 201, 203, 230, 281, 282, 433; C. X 43, 45, 120, 586, 626; C. XI 102, 217, 253, 256, 270, 283, 286, 532; C. XII 14-17, 21, 35, 36, 37, 51, 57, 60, 64, 155, 194, 588, 627; C. XIII 13, 14, 16, 72, 140, 252, 344
âlimin uykusu ibâdetten iyi C. XII 618
âlîn C. IV 227
Alî'yi Ömer'den ayrı görmek C. XII 417
Aliyy C. II 211; C. XI 21, 531; C. XII 82
alkış C. VII 461
Allah C. I 474, 551; C. II 46, 152, 211, 213, 299, 311, 469, 477; C. III 30, 148; C. III 99; C. IV 182; C. V 68, 360, 478; C. VI 226, 295, 495; C. VII 243, 342, 345, 346; C. VIII 28, 58, 59, 449, 490; C. IX 296, 415, 488; C. X 47, 226; C. XI 22, 23, 64, 222, 257, 299, 485, 486; C. XII 119, 306, 368, 403; C. XIII 258, 259, 306, 336, 337
Allah Allah C. X 493
Allah birdir C. XII 255
Allah dilediğini işler C. XII 267
Allâh için olmak C. VIII 238
Allah işterâ C. VIII 517
Allah kaşıyacak tırnak vermesin C. XIII 290
Allah korkusu C. XIII 263
Allâh onun için olur C. VIII 238
Allâh Teâlâ birdir C. XII 256
Allâh'a arz-ı ihtiyâç C. VII 343
Allah'a da'vet C. V 636
Allah'a giden yollar C. X 153
Allah'a ikrâz edin C. X 194
Allah'a îmân C. II 222
Allâh'a yardım C. X 91, 194
Allâh'ı Allâh ile bildim C. IV 504
Allâh'ı bilmek C. V 533
Allâh'ı görmek C. IV 452; C. VIII 247; C. XI 48, 343
Allâh'ın arslanı C. V 511; C. X 136
Allah'ın arzı genîştir C. II 354
Allah'ın boyası C. I 267; C. III 375; C. IX 47, 48
Allah'ın dilediği oldu C. X 261, 263, 311
Allah'ın eli C. IX 53
Allâh'ın gayrı olan her şey bâtıldır C. XII 312
Allâh'ın habli C. XII 491
Allah'ın iyâli C. I 306; C. II 114
Allâh'ın ipi C. XII 490
Allâh'ın kılıcı C. XI 43
Allâh'ın kokusu C. IV 43
Allah'ın kulu C. VIII 490
Allâh'ın ma'nâsı C. VII 342
Allah'ın nân C. I 406
Allah'ın nûru ile nazar C. I 405, 406
Allah'ın zılli C. I 194
Allâhî C. IV 346
Allâhîler C. IV 340
Allahlık C. XIII 270, 271
Allah'tan gayri mevcûd yoktur C. IX 214; C. XIII 85
Allâhu ekber C. V 566, 567
allâme C. II 265; C. IV 361
allâme-i zamân C. XIII 294
Allâmü'l-beyân C. VIII 568
Allâmü'l-guyûb C. III 410; C. XIII 262
Alleme'l-esmâ C. I 381, 383, 385, 386; C. II 211; C. IV 242; C. VIII 341; C. X 26; C. XII 234, 247
Alleme'l-esmâ"nın beyi C. XII 247
Alleme'l-insan C. X 162
altı C. V 327, 591; C. VII 533; C. IX 380; C. X 461; C. XI 351; C. XII 390, 394, 510
altı cihet C. VIII 567, 568; C. IX 276, 277, 297, 298; C. XI 16, 382; C. XII 390, 394, 408, 541, 542; C. XIII 215, 216, 335
altı galat C. XII 390
altı gün C. XI 404
altı kapı C. III 174; C. XIII 215
altı köşeli kuyu C. XIII 216
altı ve beş vurucu C. XIII 214
altı yüz kanatlı C. VIII 590
altın C. I 89, 90, 143, 147, 212; C. II 126, 187, 188, 506, 518; C. III 29, 98, 170, 193, 210, 232, 237, 267, 268, 353, 396, 406, 421, 423, 456, 459; C. IV 358, 361, 374, 375, 403, 414, 434; C. V 18, 125, 196, 312, 317, 385, 434; C. VI 67, 140, 315, 518-521, 532; C. VII 45, 87, 162, 180, 191, 192, 201, 202, 205-207, 209, 210, 213, 246, 247, 263, 292, 293, 441, 493, 494, 495; C. VIII 49, 53, 65, 104, 218, 310, 448, 511, 516, 533; C. IX 15, 16, 142, 269, 272, 300, 320, 321, 384, 387, 575, 587, 594; C. X 12-16, 19, 152, 197, 199, 221-223, 225, 226, 240, 333, 396, 408, 409, 585; C. XI 125, 259, 292, 302, 334, 353, 411, 468, 523, 612, 620; C. XII 69, 147, 288-290, 294, 320, 321, 383, 384, 431, 483, 499, 500, 506, 511, 512, 519, 540, 598; C. XIII 134, 191, 268, 272
altın halka C. VII 191
altın ma'deni C. V 161; C. XI 335
altın varak C. XI 422
altın varakçı C. III 368
alüminyum C. VIII 511
a'mâ C. I 454, 538; C. III 38; C. IV 75, 76, 77, 78; C. XI 235, 240, 241
amâ' C. II 217
a'mâl C. III 275, 281, 298; C. IV 240; C. VI 215, 526, 527
a'mâl ile tefâzul C. IV 237
âmâl-i dünyevîyye C. XII 484

a'mâl-i hasene C. I 308; C. II 356; C. VII 517, 550; C. X 352
a'mâl-i hasene C. IX 367, 391
a'mâl-i ibâd C. VI 131
a'mâl-i insâniyye C. XIII 231
a'mâl-i kabîha C. VIII 200
a'mâl-i sâliha C. I 188; C. II 351, 352; C. III 206, 264, 268, 336, 351, 353, 496; C. IV 206, 237, 238, 290, 372, 417; C. V 585; C. VI 273; C. VII 516; C. VIII 204, 321; C. X 54, 60, 618; C. XI 121; C. XII 250, 251, 601; C. XIII 83
a'mâl-i sâliha C. V 432; C. IX 346, 500, 580
a'mâl-i seyyie C. I 308; C. III 270; C. VI 411
a'mâl-i şer'iyye C. III 207; C. IV 457
a'mâl-i zâhire C. VII 511; C. X 317; C. XI 383, 384; C. XII 250; C. XIII 228, 229, 242
aman yâ Rab C. IX 523; C. XIII 112
amca C. XI 530
amcanın canı C. X 148, 149
âmed şüd C. XIII 183
amel C. I 51, 77, 165, 284, 309, 311, 312, 327, 342, 401, 464, 496, 502, 552; C. II 204, 207, 224, 234, 272, 444; C. III 145, 207, 268, 272, 273, 277, 279, 281, 297, 298, 351, 352, 415, 417, 483; C. IV 207, 319; C. V 51, 52, 135, 390, 391; C. VI 131, 132, 235, 239, 250, 272, 278, 279, 636, 637; C. VII 14, 152, 157, 174, 175; C. IX 17, 72, 76, 77, 95, 110, 164, 346, 354, 355, 356, 359, 392, 398, 411, 495, 572, 624; C. X 43, 44, 46, 58, 60, 71, 129, 138, 312, 313, 319, 320, 427, 524, 532, 533, 554, 555, 556, 570; C. XI 12, 71, 73, 196, 268, 269, 383, 384, 385, 412, 486, 587; C. XII 13, 14, 15, 22, 24, 154, 616, 618; C. XIII 91, 258, 299, 327, 328, 339
amel defteri C. IX 573, 577, 578; C. X 57
amel insanda bir ma'nâdır C. XIII 328
amel tohumları C. II 192; C. III 297; C. XII 588
amelde mezheb C. III 381
amel-i bâtınî C. XII 25
amel-i hâlis C. III 178
amel-i ma'nevî C. XII 24; C. XIII 328
amel-i rahmânî C. III 15
amel-i sâlih C. I 294; C. II 465, 490, 516; C. III 125, 352; C. IV 172; C. V 490, 492; C. VI 281, 527; C. VII 516, 517; C. VIII 307; C. IX 17, 77, 219, 398, 566; C. X 256, 330; C. XI 411; C. XII 274, 509, 550, 595
amel-i şeytânî C. III 15
ameliyat C. III 416
ameliyât-ı sihriyye C. IX 162
ameş C. VII 81; C. XI 131
amîd C. X 332
âmil C. X 533; C. XI 71; C. XII 24; C. XIII 172
âmil-i hakîkî C. III 215
âmin C. XI 495
âmme-i mü'minîn C. I 528
âmme-i nâs C. IX 20
âmmî C. XIII 141
ampul C. I 58
amr C. IX 50, 51
amyâ C. XIII 82
an C. I 363; C. III 261, 262
ana C. II 219; C. III 119, 219, 220, 282; C. IV 45; C. V 100; C. VIII 187, 328, 363, 364, 552, 553; C. IX 56, 245, 300, 301; C. XI 462, 463, 473, 474, 516, 525; C. XII 280, 524, 525; C. XIII 292, 293, 301, 303, 304, 307, 322, 323
ana hakkı C. V 99
ana rahmi C. II 353, 354; C. V 31, 33, 35, 71; C. VI 302, 414; C. XII 280
anahtar C. XI 47
analar C. III 463
anân C. VI 564
ananın şehveti C. XII 280
anâsır C. I 283, 297, 567; C. II 32; C. III 452, 467; C. V 19, 20, 141, 466, 595; C. VI 307, 479, 480, 536, 537; C. VII 131, 526; C. VIII 50; C. IX 273; C. X 628; C. XI 30, 157, 158; C. XII 386, 565, 594
anâsır perdesi C. XII 594
anâsır-ı basîta C. I 396; C. V 466; C. VI 532; C. VIII 511, 552; C. XI 30, 35, 347, 585; C. XII 526, 564
anâsır-ı erbaa C. I 567; C. VII 238; C. XI 90
anâsır-ı mürekkebe C. XI 30, 35
anâsır-ı müteferrika C. IX 273
anasız C. XI 430
anbar C. I 186, 187
anber C. VI 483, 556; C. VII 93, 97; C. IX 307, 312; C. XIII 209
and verilmek C. IX 518
âne C. X 377
ân-ı gayr-ı münkasim C. I 361, 362, 446, 447, 538, 540, 541, 544; C. II 50, 67, 88, 89, 96, 265, 270, 309, 324, 528; C. III 180, 215, 274, 468, 492; C. IV 386; C. V 42, 101, 205; C. VII 136, 543; C. IX 239, 251, 388; C. XI 580, 589, 599; C. XII 101, 241, 272-274, 390, 476
ân-ı vâhidde i'dâm ve îcâd C. VII 272
ankā Bk. zümrûd-i ankā C. I 345, 433; C. II 506; C. III 31, 443, 404; C. VI 87, 417, 609; C. VII 33, 250, 255, 256, 422, 423; C. X 202; C. XI 622; C. XII 16, 429
Ankaravî nüshası C. I 315; C. VII 54
ankā-yı rûh C. I 434
ankebût C. XII 387, 388
ankebût nakışları C. XII 387
ankebûtiyye C. XI 347
anlamak C. I 464; C. II 282; C. XIII 328

anlayış C. II 243; C. V 12, 13, 553; C. VIII 444
anlayışın hasreti C. XIII 218
antisiklon C. VII 55
anûd C. IX 276
aptal C. XII 188
âr C. VII 258, 259; C. VIII 175; C. IX 461
Arab C. IV 358, 482, 497; C. V 505; C. VI 636; C. VII 17; C. VIII 250, 311, 499, 616; C. IX 67, 68, 172, 187, 284, 631; C. X 358, 376; C. XII 352; C. XIII 157, 158, 250
Arab atı C. III 313; C. VIII 44, 45, 47, 49; C. X 96, 98, 99, 100, 331, 635; C. XI 546, 550; C. XII 198
Arab beyleri C. VIII 285, 286, 287, 288, 289, 290
Arab güneşi C. XII 354
Arab kavmi C. VIII 286
Arabça C. I 119; C. II 139; C. IV 223, 460, 482; C. V 94, 130, 163, 337; C. VI 346, 380, 437; C. VIII 84; C. IX 540, 606; C. X 533; C. XI 358, 576; C. XII 141, 249, 304, 416; C. XIII 44, 57, 115
arabî C. I 135, 145, 296; C. II 100, 333, 407, 425, 443; C. III 61, 115; C. IV 408, 500; C. V 82, 342, 366, 390; C. VI 53, 90, 108, 122, 268, 292, 357, 380, 430, 440, 447, 493; C. VII 110, 113, 138, 149, 159, 198, 259, 380, 396; C. VIII 118, 120, 210, 214, 222, 274, 375, 471, 502, 597, 619; C. IX 64, 270, 314, 457, 578, 585, 593, 599; C. X 47, 69, 119, 130, 136, 157, 205, 247, 261, 274, 311, 376, 451, 507, 533, 566, 604; C. XI 575; C. XII 128, 167, 272, 322, 336, 340, 364, 443, 475, 559, 594; C. XIII 38, 44, 57, 58, 205, 341
a'râbî C. II 104; C. IV 355, 356, 357; C. IX 172; C. XIII 169, 170
Arablar C. IV 510; C. VII 349; C. VIII 308; C. IX 189; C. X 332, 349, 387, 442; C. XI 502; C. XII 374
a'râf C. III 46, 208, 497
aramak C. I 395
arayıcı C. V 264
araz C. I 88, 221, 228, 290, 446; C. II 67, 236, 237, 243, 381; C. III 32, 264-272, 274-277, 280, 483, 484; C. IV 164, 338, 439; C. V 601; C. VI 273; C. VII 26, 243; C. VIII 200, 559; C. IX 57, 96, 97, 165; 202, 240, 248, 443; C. X 285, 441, 442; C. XI 384, 478, 601, 608; C. XII 93, 491; C. XIII 24, 31, 231, 298, 299, 327
a'râz-ı a'mâl C. III 279
a'râzın nakli C. III 274
arazın nakli ve cem'i C. III 269
a'ref-i billâh C. I 287; C. VII 238; C. XIII 260
a'ref-i billâh cemâddır C. VI 533
a'ref-i enbiyâ C. I 362
argaç C. VIII 250
arı C. I 324, 548; C. VII 138, 139, 140; C. IX 255; C. XI 25; C. XII 322; C. XIII 116
âr-ı kayd C. XII 320
âr-ı nefsânî C. XII 19
arış C. VIII 250
arışı argacı C. XI 481
ârız C. XIII 93
ârız-ı rahmet C. IV 327
ârızî C. X 220
ârif C. I 31, 85, 86, 170, 189, 190, 288, 442; C. II 149, 213; C. III 63, 64, 221, 237, 294, 317, 340, 399; C. IV 115, 203, 204, 332, 388, 389, 391, 444; C. V 12, 13, 44, 73, 179, 180, 308, 504, 565, 580, 621; C. VI 46, 52, 104, 108, 186, 328, 333, 351, 354, 381, 503; C. VII 172, 173, 206, 207, 240, 256, 257, 299, 300, 301, 321, 393, 407, 411, 479, 518, 519, 523, 524; C. VIII 63, 71, 170, 176, 216, 356, 374, 375, 390, 391, 490, 601; C. IX 94-96, 130, 170, 204, 205, 214, 259, 278, 304, 309, 310, 311, 358, 421, 423, 436, 442, 543, 551, 603, 633, 641; C. X 50, 65, 66, 144, 145, 198, 230, 447, 453, 463, 581, 583, 624; C. XI 17, 103, 220, 226, 229, 265, 335, 406, 448-451, 472, 520, 575, 587; C. XII 60, 119, 137, 194, 195, 209, 235, 293, 297, 298, 309, 315, 364, 370, 371, 419, 446, 519, 528, 542, 544, 567; C. XIII 15-18, 78, 79, 128, 153, 163, 166, 167, 196, 216-219, 233, 234, 236-239, 301, 312, 316-319, 327, 332
ârif gamdan fâriğdır C. X 582
ârif sûfîler C. II 345
ârif-billâh Bk. ârif-i billâh C. V 531; C. XI 62, 284; C. XII 38, 60, 269, 298, 315, 317, 318
ârifde himmet olmaz C. V 504
ârif-i âşık C. X 51
ârif-i billâh Bk. ârif-billâh C. I 475; C. III 31, 70; C. IV 15, 17, 479; C. V 181, 562; C. VI 178, 319; C. VII 300, 319, 391, 430; C. IX 296, 312; C. X 624
ârif-i Hak C. IX 281
ârif-i Hakkânî C. XII 41
ârif-i kâmil C. III 315, 386; C. IV 22, 23, 25, 27; C. V 198, 341; C. VI 310, 334; C. VII 521; C. VIII 443; C. IX 305, 313, 314; C. X 381; C. XI 21, 22, 227
ârif-i rabbânî C. VII 318; C. VIII 374; C. IX 281; C. XIII 232
ârif-i vâsıl C. V 384; C. X 65, 87
ârifin duâsı C. X 67
ârifin hırkası C. XII 370
ârifin irşâdı C. I 411
ârifin kelâm C. VII 430
ârifin kıblesi C. XI 611

ârifin libâsı C. XII 364, 365
ârifin nazarı C. XII 298
ârifin-billâh C. XI 261
ârifler işi C. XIII 317
ârifler kalbleri C. VII 13
ârifler nüktesi C. VII 500
arîş C. V 452; C. XII 494
ârîyet C. XIII 260
arkadaş C. X 176; C. XI 167
armağan C. IX 74
armud C. VI 290
armut ağacı C. II 131; C. VIII 525-527, 530-532
arpa C. II 276; C. III 294; C. IV 294; C. VIII 448, 449; C. X 126, 127; C. XII 332, 475
arpa ekmeği C. X 418; C. XII 135, 257, 557; C. XIII 130
arpa sarhoşları C. VIII 261
arsa-i vahdet C. II 330
arsa-i vücûd C. X 34
arslan C. I 174, 231, 234, 299, 300, 311, 316, 321, 327, 329, 347, 351, 364, 365, 367, 369, 370, 372, 373, 389, 398, 399, 402, 404, 408, 410, 411, 414, 421, 516; C. II 274, 298, 304, 305, 307, 310, 313, 314, 316, 317, 318, 332, 333, 334, 338, 339, 340, 341, 348, 390, 391, 493, 507, 508, 555; C. III 149, 258, 385, 398, 414, 415; C. IV 40-42, 50, 57, 132, 303, 363, 403; C. V 116, 117, 165, 174, 198, 219, 396, 511, 592; C. VI 15, 48, 49, 164, 165, 335, 336, 391, 422, 471, 502, 550, 563, 602; C. VII 135, 171, 275, 293, 307, 308, 540; C. VIII 39, 133, 368, 492, 493, 600, 601, 605, 606; C. IX 273, 274, 314-317, 426, 432, 551, 637; C. X 45, 85-88, 90, 92, 93, 115, 123, 140, 141, 155-159, 169, 171, 173-175, 178, 200, 201, 231, 237, 246, 247, 269, 281, 286, 329, 372, 393, 483, 488, 491, 495, 496, 497, 503, 524-530, 547, 548, 552, 570, 588, 621, 634; C. XI 170, 200, 213, 245, 257, 289, 392, 397, 398, 531, 604, 605; C. XII 74, 75, 77, 105, 106, 109, 166, 167, 235, 284, 319, 355, 362, 389, 442, 473, 494, 533; C. XIII 26, 40, 268, 269, 272, 287, 301, 320, 333
arslan avcısı C. VIII 86
arslan resmi C. II 307; C. VIII 368
arş C. I 159; C. II 212-214, 435, 438, 476, 477, 478, 498; C. III 201, 304, 308, 447; C. IV 113, 138, 502; C. VI 382, 472, 481, 482, 496, 560; C. VII 183, 184; C. IX 24, 25, 86, 141, 371, 512, 527, 529, 536; C. X 193, 481; C. XI 451; C. XII 55, 160, 280, 367, 380, 494, 536; C. XIII 204
arş ve kürsü C. XIII 30
arşa vusûl C. VII 451
arş-ı ilâhî C. XI 390, 394; C. XII 266
arş-ı ma'nâ C. XII 160
arş-ı Rahmân C. II 478; C. IV 340; C. V 569; C. VII 451; C. IX 512; C. XII 537
arş-ı rahmânî C. IX 512
arşın garîbi C. XI 394
arşın hâmlli C. IX 512, 527, 515, 536
arşın kokusu C. XII 380
arşî C. II 438; C. XII 160
arşiyyîn C. I 69
arşullâh C. II 213
arûs C. II 37, 38; C. X 467
arûs-i zîbâ C. IX 528
arûz C. I 50; C. XIII 191
arz C. II 377, 378; C. III 192, 448; C. V 343, 345, 529; C. VI 305, 414, 531, 532, 537, 549; C. VII 317, 318, 344, 543; C. VIII 14; C. IX 535, 536, 538, 540, 545, 610; C. X 197, 555; C. XI 46, 50, 92
arz ehli C. VIII 612
arz-ı cism C. XIII 282
arz-ı ekber günü C. II 285, 286
arz-ı simsime C. VIII 169
arz-ı vücûd C. VIII 143; C. XI 622
arzın rûhu C. IX 545
arzû C. XI 136, 137, 138
asâ C. I 164, 165, 215, 383; C. II 75, 76, 451; C. III 57, 58, 104, 115, 256; C. IV 71, 129; C. V 29, 261, 271, 289, 294, 314, 316-318, 323, 328, 329, 333; C. VI 109, 110, 259, 275, 276, 495-497; C. VII 312, 313, 335, 487, 488, 491; C. VIII 160, 181, 182, 185, 291, 292, 293, 298, 519, 536, 537, 543; C. IX 216, 217, 439, 440, 442, 501; C. X 118, 218, 379, 504, 505, 543, 544; C. XI 346, 430, 432; C. XII 90, 134, 175, 592, 593; C. XIII 150, 229
asâ mu'cizesi C. V 294
asâlet C. III 407; C. XI 101; C. XIII 307
âsâr C. I 76, 230; C. II 257; C. III 282; C. VII 392; C. VIII 573; C. XI 168, 343, 360, 361; C. XII 305
âsâr-ı atîka C. XIII 297
âsâr-ı esmâ C. VIII 601
âsâr-ı evliyâ C. I 464
âsâr-ı gaybî C. X 629
âsâr-ı kadem C. III 61
âsâr-ı kalem C. III 62
âsâr-ı kazâ C. V 364
âsâr-ı kıdem C. III 62
âsâr-ı muhakkıkîn C. IV 119; C. XI 622
âsârın âsârı C. VII 393
asâya dayanan C. XIII 146
asâ-yı mu'cize C. V 40
asâ-yı Mûsâ C. V 28, 29, 261, 320, 324; C. VIII 535, 537
ases C. VIII 127; C. XII 609, 610
asfiyâ C. I 171; C. XII 437

ashâb C. I 335, 336; C. II 473; C. IV 92, 270, 272, 277, 287, 288; C. V 126; C. XI 183, 520
ashâb-ı Bedir C. VIII 605
ashâb-ı celâl C. XI 500
ashâb-ı cemâl C. XI 500
ashâb-ı cennet C. XII 154
ashâb-ı dalâl C. VI 486; C. VIII 201
ashâb-ı dil C. XIII 15
ashâb-ı fehm C. X 474
ashâb-ı fenâ C. VIII 605
ashâb-ı Fîl C. IV 287, 426; C. IX 482
ashâb-ı harb C. X 474
ashâb-ı kâl C. XI 95
ashâb-ı Kehf C. I 189; C. II 308, 355; C. III 25, 398; C. IV 72, 150, 441, 442; C. V 72, 73, 97; C. VI 147, 301; C. VIII 441; C. IX 637; C. X 166; C. XI 89, 543; C. XII 318, 333, 479; C. XIII 185
ashâb-ı Kehf'in köpeği C. III 398, 399; C. IV 72; C. IX 638; C. XII 318, 319, 479
ashâb-ı kerâmât C. I 59
ashâb-ı kirâm Bk. ashâb C. I 426; C. II 69; C. V 375; C. VII 170; C. IX 39, 41; C. XI 263, 414, 532; C. XII 371
ashâb-ı mâlde C. X 164
ashâb-ı makāmât C. IX 494
ashâb-ı mükâşefe C. III 395
ashâb-ı nefis C. I 400; C. V 116
ashâb-ı Saîr C. XII 561
ashâb-ı saltanat C. X 474
ashâb-ı sebt C. X 164, 165
ashâb-ı suffa C. I 501; C. IV 271
ashâb-ı şimâl C. II 443, 444; C. III 136, 173; C. IX 156; C. X 45, 46; C. XI 429
ashâb-ı Uhud C. VIII 605
ashâb-ı visâl C. XII 154
ashâb-ı yemîn C. III 173; C. V 572; C. VII 553; C. IX 156; C. XI 429
Ashâbım yıldızlardır C. II 474
ashâbın yolu C. XII 49
asıl C. I 80, 87, 293; C. II 421; C. IV 114; C. VII 348; C. X 558; C. XI 35, 38, 41, 59, 199
asılların aslı C. IV 318
asılma C. VIII 372
âsî C. II 519, 521; C. III 338; C. IV 224; C. VI 275, 280; C. VIII 185, 292, 331, 540; C. IX 324; C. X 265, 589; C. XI 197;.C. XIII 278
asilzâde C. XIII 307
asîr-i ilâhî C. XII 34
âsitâne C. IV 268
âsitân-ı evliyâ C. II 164
asker C. IV 130; C. VII 235, 237, 238; C. VIII 41, 42, 519; C. IX 39, 40; C. X 327, 528, 529; C. XII 275, 388, 623, 624, 627; C. XIII 156
aslâb-ı âbâ' C. VIII 187
asl-ı hakîkat C. XI 434
asl-ı hakîkî C. I 75, 294, 420, 425; C. II 421; C. V 136; C. VI 115; C. VIII 345; C. IX 347; C. X 480, 510; C. XI 27, 29, 314; C. XII 82
asl-ı hakîkîye rücû' C. V 137
asl-ı usûl-i usûl-i usûl-i dîn C. VIII 502
aslın aslı C. VIII 323; C. IX 412, 419
aslına rücû' C. XIII 68, 76
aslına vusûl C. XIII 76
aslını aramak C. I 395
asma çubuğu C. VII 22; C. VIII 214
asma fidizi C. X 185, C. X 212
astar C. XI 601, 602
âsumân Bk. gök C. III 460; C. VII 167, 429; C. XI 59; C. XII 91, 557; C. XIII 198, 305
âsumân-ı evvel C. VI 474
aşeka C. VII 259
aşı C. III 24; C. IV 42; C. XII 101
âşığın şiiri C. XI 67
âşık C. I 75, 81, 85, 94, 123, 126, 157, 440, 468, 473, 474, 521, 522, 524, 525, 532, 541, 544, 550; C. II 31, 34, 99, 141, 150, 152, 238, 239, 242-244, 253, 254-257, 275, 276; C. III 195, 197, 199, 205, 385, 415, 422, 467, 484, 485; C. IV 167, 223, 368; C. V 156, 159, 194, 362, 374, 376, 379-381, 385, 387-389, 520, 521, 564; C. VI 169, 170, 336, 338, 356, 370-372, 378, 379, 381-386, 390, 392, 394, 397, 400, 401, 406, 408, 409, 411, 458, 464, 467, 504, 511, 517, 520, 524, 527-530, 541, 544, 548, 549, 581-584, 586-589, 598, 599, 601, 603, 605, 607, 609, 613-616, 618, 619, 621, 624, 626, 631; C. VII 33, 34, 36, 38, 41, 53, 81, 100, 103, 191, 225, 228, 229, 254, 258, 259, 294, 398, 450, 494, 518; C. VIII 23, 294, 305, 334, 346, 444, 450, 605; C. IX 151, 152, 212, 213, 364, 404, 416-419, 480, 481, 586, 593, 601, 634, 635, 639, 641, 642, 646; C. X 50, 53, 54, 65, 94, 106, 122, 146, 155, 187, 197-199, 201-205, 208-210, 213, 215, 216, 241, 242, 330, 341, 342, 351, 357, 358, 360, 361, 363, 382, 411, 417, 433, 434, 436, 440, 460, 513, 517, 518, 520, 523-525, 535, 624, 625; C. XI 58, 200, 205-208, 211, 213, 230, 247, 298, 313, 331, 333, 335, 368, 419, 420, 456, 478, 486, 505, 526, 557, 572, 573, 584; C. XII 19, 20, 22, 23, 28, 239, 240-244, 385, 400, 517, 542, 543, 544, 582, 585; C. XIII 23, 24, 40, 49, 55, 57-59, 125, 171, 180, 193, 226, 227, 233, 249, 277, 333
âşık kıssası C. VII 32
âşık safâ C. IX 217
âşık-ı ârif C. X 52
âşık-ı bî-pervâ C. III 380
âşık-ı cemâl-i Hak C. V 120

âşık-ı civânmerd C. III 178
âşık-ı Hak C. II 246; C. VI 337; C. VII 227; C. X 203, 376; C. XIII 232
âşık-ı hakîkî C. V 78
âşık-ı Hakkânî C. VII 534
âşık-ı hasûd C. III 178; C. IV 222
âşık-ı hodkâm C. VII 534
âşık-ı mâl ve câh C. V 601
âşık-ı mecâzî C. X 363
âşık-ı sâdık C. VI 511; C. XII 545
âşık-ı sıfât C. I 472; C. VIII 334
âşık-ı sûret C. X 364
âşık-ı şûrîde C. III 489
âşık-ı vehm C. II 246
âşık-ı Zât C. I 472; C. II 254; C. V 382; C. VIII 334
âşıkların mezhebi ve milleti C. III 486; C. XI 94; C. XII 24
âşıklık C. I 540, 541; C. II 35, 207, 355; C. III 10; C. VI 617; C. VIII 612; C. X 338, 363, 376; C. XI 32, 265, 332, 333, 486; C. XII 516, 517; C. XIII 24
âşıklık nedir C. XIII 327
aşılanma C. III 105
aşır C. XI 422, 423
âşinâ C. XII 105
âşinâ kokusu C. XI 308
aşîrân C. II 86
aşk Bk. muhabbet, hubb C. I 75, 76, 80, 90, 91, 94, 95, 123-126, 142, 151, 154, 155, 232, 267, 271, 435, 472, 522, 523, 528, 539-541, 570; C. II 34, 35, 37, 39, 208, 244, 255, 261, 275, 292, 333, 334, 350, 355, 376, 379, 483, 484; C. III 10, 178, 179, 195-198, 205, 286, 311, 319, 385, 470, 484, 486; C. IV 73, 209, 210, 366-369, 470; C. V 26, 68, 73, 74, 160, 196, 264, 345, 368, 369, 372, 382, 383, 388, 389, 515, 519; C. VI 173, 217, 336, 338, 367, 374, 377, 380, 381, 387, 389, 393, 398, 399, 401, 411, 420, 424, 425, 457, 467, 483, 520, 524, 528, 529, 541-544, 549, 581, 583, 586, 601, 605, 609, 614, 616, 619, 621-624, 626; C. VII 34, 62, 63, 99, 223, 224, 253, 259, 293, 294, 309, 325, 404, 411, 432, 449, 455, 514, 539; C. VIII 77, 175, 305, 342, 422, 448, 450, 522, 605; C. IX 109, 136, 150-152, 212, 213, 322, 327, 390, 415, 419, 454, 459, 481, 586, 590, 600, 601, 613, 614, 637-640, 642, 643, 644; C. X 50-53, 62, 63, 90, 94, 96, 152, 186, 197, 200-209, 212, 214, 217, 227, 339, 351-354, 358, 359, 361-363, 367, 370, 375, 376, 384, 387, 429, 433, 508, 517-520, 522, 523, 527, 543, 580, 624, 630, 631; C. XI 16, 32, 201, 202, 207, 210, 211-215, 241, 264, 265, 288, 292, 293, 304, 306, 309, 312-315, 323, 324, 328, 332, 333, 335, 379, 395-397, 411, 427, 431, 505, 534, 557, 573, 611; C. XII 18, 19, 21, 24, 27, 28, 31, 109, 145, 162, 242, 243, 244, 307, 371, 397, 399, 400, 517, 523, 544, 547, 580, 582, 585, 586; C. XIII 19, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 49, 51, 53, 54, 55, 58, 59, 87, 88, 89, 160, 164, 167, 168, 171, 211, 225, 228, 230, 231, 232, 238, 241, 280, 314, 331
aşk âb-ı hayâttır C. V 369; C. XIII 227
aşk ateşi C. I 81; C. III 485; C. X 217; C. XII 109
aşk atı C. III 389
aşk deliliği C. XII 23
aşk deryâsı C. X 519; C. XI 315
aşk dîni C. III 486
aşk güneşi C. IX 85
aşk Hâlik'ın vasfıdır C. X 51, 52
aşk körlüğü C. V 625
aşk mektebi C. V 301
aşk mezhebi C. VI 615
aşk mezhebli C. XII 23
aşk mushafı C. VI 377
aşk mülkü C. XIII 171, 172
aşk oyunu C. XII 186
aşk pazarı C. XI 305
aşk rızkı C. XII 397
aşk şâhı C. XII 27
aşk şarâbı C. VIII 77, 362; C. IX 215; C. X 624; C. XI 229, 324, 325; C. XII 35; C. XIII 49
aşk tâifesi C. VII 253
aşk vehbîdir C. X 203
aşk yılanı C. XII 370
aşk yolu C. I 90; C. III 389; C. IX 420; C. X 209, 418; C. XIII 229
aşk yolu belâlıdır C. XII 586
aşka çalışmak C. XII 374
âşkbaz C. III 369; C. VI 365; C. XI 573, 583
aşk-bâzlık C. I 124; C. XIII 49
aşk-ı Ahadî C. XI 309
aşk-ı Bâkî C. IX 481
aşk-ı cûz C. IV 493
aşk-ı ezelî C. I 232; C. II 292
aşk-ı fânî C. IX 481
aşk-ı Hak C. I 125, 172; C. IV 210, 419; C. V 302; C. VI 501, 527, 620, 629; C. X 140, 203, 354, 355, 357, 417, 512; C. XI 333, 392, 427; C. XII 370; C. XIII 52, 53, 59, 331
aşk-ı Hak sarhoşu C. XI 298
aşk-ı hakîkî C. I 126; C. II 261; C. III 196, 423; C. IV 493; C. VI 612, 626, 627; C. VIII 77; C. IX 136; C. X 344, 354, 363, 364, 519; C. XI 333; C. XIII 35, 53, 55
aşk-ı hâlî C. VII 294
aşk-ı hayvânî C. I 124
aşk-ı Hudâ C. I 172; C. X 199

aşk-ı ilâh C. X 405
aşk-ı İlâhî C. I 80, 90, 92, 95, 149, 151, 175, 268, 270, 492, 524, 540; C. II 101, 289, 416, 555; C. III 178, 369, 384, 388, 389, 459, 466, 486; C. IV 202, 204, 222, 362, 493; C. V 71, 166, 231, 303, 346, 371, 372, 626; C. VI 34, 58, 278, 377, 523; C. VII 259, 310, 403, 404, 435, 539; C. VIII 99, 193, 362, 618; C. IX 150, 151, 171, 176, 318, 332, 390, 391, 415, 420, 556, 586, 605; C. X 36, 54, 94, 129, 143, 146, 187, 215, 228, 318, 344, 351, 375, 376, 379, 380, 403, 404, 441, 445, 449, 460, 585, 592, 622, 632, 635; C. XI 25, 210-212, 226, 235, 292, 304, 310, 311, 325, 395, 427, 464, 476, 504, 561, 573; C. XII 28, 29, 34, 109, 291, 429; C. XIII 33, 171, 172, 224, 225-229, 231, 325, 326, 331
aşk-ı ilâhî ateşi C. II 90
aşk-ı ilâhî atı C. III 390
aşk-ı ilâhî şarâbı C. V 227, 228; C. X 436; C. XI 94, 228, 229, 613; C. XII 241, 283
aşk-ı Kibriyâ C. VIII 78
aşk-ı küll C. IV 493
aşk-ı meâl C. I 171
aşk-ı mecâzî C. I 126; C. II 261; C. III 196; C. VI 626; C. VIII 77, 78; C. X 200, 363, 364, 519; C. XI 333; C. XIII 53, 54
aşk-ı Mecnûn C. I 84
aşk-ı Muhammedî C. XI 307, 309, 311
aşk-ı pâk C. X 206
aşk-ı rabbânî C. XI 336
aşk-ı Resûlullâh C. XI 396
aşk-ı sâfî C. IX 327
aşk-ı sermed C. VI 357, 358
aşkın milleti C. III 486
aşk-nâme C. V 379
aşûre (âşûrâ) günleri C. XI 270, 273, 274, 275
at C. III 356-358, 361, 397; C. VI 319, 419, 504, 545; C. IX 103, 363, 364; C. X 99, 100, 203, 286, 510, 580, 581; C. XI 378; C. XII 217, 218, 450-453, 455, 459, 461, 475, 479-482, 485-487, 494, 495, 498; C. XIII 236, 240, 272, 275
at sürüsü C. IX 320
atâ C. II 247, 509, 512; C. III 122; C. IV 168, 318; C. V 603, 616; C. VI 44, 203, 449; C. IX 269, 270, 347, 433, 442, 499, 500, 542, 584, 585; C. X 95, 162, 204, 220, 223, 249, 372, 588; C. XI 122, 281, 284, 554, 555, 593; C. XII 136, 217, 218, 257, 285, 394, 395, 401, 498, 616; C. XIII 91, 99, 101, 108, 191, 211
atâ güneşi C. XII 161, 467
atâlet kânûnu C. I 82
atâyâ Bk. atâ C. II 324; C. V 634
atâyâ-yı esmâiyye C. I 190, 409, 540, 541, 543, 544; C. II 43; C. III 360, 361, 362, 447; C. VI 496; C. IX 499, 527; C. X 372; C. XIII 102
atâyâ-yı ilâhiyye C. I 367; C. II 260; C. III 12; C. VII 14; C. IX 270, 298, 504; C. X 224; C. XIII 102
atâyâ-yı sıfâtiyye C. XII 467
atâyâ-yı zâtiyye C. I 547; C. VI 604; C. IX 500; C. X 373; C. XII 355, 394, 467
atâ-yı esmâî C. IX 502
atâyı geri almak C. XII 511
atâ-yı ilâhî C. I 254; C. IV 382; C. VI 78, 217, 251; C. VIII 192; C. IX 502, 503; C. XI 301, 535; C. XII 395; C. XIII 99
atâ-yı kalb C. V 604
atâ-yı ma'neviyye C. XIII 284
atâ-yı umûmî-i ilâhî C. VIII 548
atâ-yı zâtî C. VII 480, 481; C. IX 499, 500, 501, 502; C. XII 395
A'taynâke C. X 441
ateş Bk. nâr C. I 80, 81, 273, 274, 281, 283, 286, 292, 363, 407, 418, 500, 509, 556; C. II 71, 75, 78, 146, 147, 250, 338, 374, 376, 408, 458, 486-489, 542; C. III 34, 95, 209, 232, 233, 241, 242, 254, 328, 329, 347, 348, 349, 351, 375, 376, 377, 378, 379, 384, 406, 447-449, 452; C. IV 16, 151, 225, 227, 276, 404, 419, 485; C. V 18, 19, 258, 357, 465, 609; C. VI 101, 188, 192, 195, 282, 283, 307, 322, 334, 341, 369, 400, 401, 478, 483, 484, 520, 521, 522, 525, 578, 597, 619; C. VII 184, 293, 328, 335, 497; C. VIII 177, 179, 264, 268, 279, 281, 305-308, 333, 343, 344, 383, 446, 490, 520, 533, 543, 548, 584, 585, 592, 593; C. IX 90, 126, 152, 154-161, 163, 164, 171, 177, 189, 205, 206, 240, 241, 267, 272, 274, 335, 371, 372, 392, 400, 419, 438, 453, 454, 456, 457, 461, 462, 522, 556, 567, 586, 609-616; C. X 49, 67, 211, 212, 224, 254, 284, 362, 394, 395, 412, 485, 525, 526, 527, 553, 557, 594, 601; C. XI 30, 33, 35, 41, 127, 128, 129, 157, 307, 430, 561, 562, 584, 585, 596; C. XII 31, 63, 85, 109, 133, 135, 160, 193, 215, 340, 371, 413, 491, 492, 517, 518, 553, 560, 564, 567, 577, 586; C. XIII 17, 18, 24-26, 47, 61, 129, 143, 152, 165, 344
ateş alevleri C. VIII 461
ateş söndürücü C. XI 131
ateşe girme C. VIII 307
âteş-i aşk C. III 386; C. V 505; C. VII 99; C. VIII 516; C. XI 213, 214, 303; C. XII 32
âteş-i aşk-ı ilâhî C. I 515; C. III 385; C. IX 556
âteş-i buhl C. II 489
âteş-i firâk C. VII 142

âteş-i gazab C. III 451
âteş-i kahr C. VIII 592
âteş-i şehevât C. VI 132
âteş-i şevk C. VIII 584
âteş-i tecellî C. IX 90
âteş-i tevhîd C. VI 253, 254
âteşin ağız C. VIII 542
ateşin gülzâr olması C. III 451
âteşîn kamçı C. XI 320
ateşin yakmaması C. I 285
âteşkede C. X 258, 390
ateşperest C. IX 293
âteşperestlik C. II 542
ateşte yanmamak C. VI 194
âteş-zene C. VIII 591
a'tıyyât-ı esmâiyye C. III 14
atıyye C. VII 18
Atûllâh Bk. Etûllâh C. XII 51
Atû'r-Resûl Etû'r-Resûl C. XII 51
atlâ C. V 359
atlâl C. V 360
atlas C. XI 356; C. XIII 29
atlas kumaş C. XI 547
atom C. I 82, 127, 128; C. III 105; C. V 24, 137; C. XI 27
atş-ı kâzib C. XII 215
attâr C. III 95, 151; C. VII 88, 194, 196, 197, 198; C. XI 215
attığın vakit C. XI 497, 498
Atûf C. V 477
av C. I 521; C. II 310; C. III 22, 363, 365; C. V 612; C. VI 349, 350, 601, 602; C. VII 308; C. VIII 379; C. IX 146, 147, 149, 178, 227, 260, 261, 281; C. X 89, 92, 93, 140, 413, 457; C. XI 125, 139, 140, 155, 200, 419, 455, 456, 457; C. XII 148, 284, 285, 556; C. XIII 32, 64, 67, 176, 251, 252
av hayvanları C. I 300
av olmak C. IX 150
avâlim C. II 217; C. V 342
avâlim-i bî-nihâye C. IV 137
avâlim-i şehâdiyye C. I 361; C. II 330; C. III 239; C. IV 137; C. VIII 52, 302
avâm C. I 32, 185; C. II 267; C. III 279, 389, 390; C. IV 76, 165, 392; C. V 498, 499; C. VI 16, 327, 411; C. VII 215, 307, 461, 462, 548; C. VIII 284, 346, 347, 354, 356, 446, 447, 595, 597, 606; C. IX 89, 386, 403, 508; C. X 35, 239, 240, 266, 302, 339, 342, 343, 388, 391, 417, 464, 487, 535; C. XI 41, 42, 66, 122, 233, 265, 298, 363, 542, 567, 600; C. XII 78, 180, 181, 240, 267-269, 297, 388, 467, 508, 514, 612; C. XIII 41, 50, 142, 227, 236, 317, 318, 324, 341, 342
avâm-ı beşer C. IV 506
avâm-ı evliyâ C. VIII 258
avâm-ı halk C. IX 150, 475; C. X 598; C. XI 175; C. XII 270; C. XIII 181
avâm-ı melek C. IV 506
avâm-ı mü'minîn C. IX 98, 205, 553
avâm-ı nâs C. IX 20; C. X 474; C. XIII 115
avâmın rü'yâsı C. VIII 373
avâmın şerri C. III 400
avâmm-ı mü'minîn C. XII 187, 355
avân C. II 150; C. VII 49, 51; C. XIII 250
avânlık C. VII 36, 52
avârız C. IV 300
âvâze C. II 87
âvâz-ı gınâ C. XI 247
avcı Bk. sayyâd C. I 173, 298, 521; C. II 257; C. III 62, 365; C. V 79, 87; C. VI 50, 127; C. VII 308, 309; C. VIII 129-134; C. IX 75, 76, 252, 260, 261; C. XI 154, 155, 160, 164, 166, 167, 170, 173, 184-186, 194
avcılık C. VII 308; C. IX 150
avdet C. XII 161
avlamak C. V 167; C. VII 308; C. IX 151; C. XI 499; C. XIII 33, 67, 176, 177, 332
avret C. X 294
avret mahalli C. VI 62, 440
avvân Bk. avân C. VI 374; C. VI 375; C. VII 50, 357; C. X 72
ay Bk. kamer C. II 291, 311, 474, 475, 505, 513; C. III 50, 51, 130, 131, 196, 239, 240, 291, 325, 405, 430, 452, 453; C. IV 19, 85, 148, 272, 382, 404, 405, 452; C. V 273, 311, 387, 524, 531; C. VI 95, 115, 292, 295, 305, 369, 390, 534, 635; C. VII 24-26, 145, 259, 260, 417; C. VIII 234, 235, 297, 299, 369, 370, 371, 484, 497, 507, 508, 512, 577, 602, 614; C. IX 91, 92, 141-246, 382, 428, 479; C. X 48, 183, 367, 371, 440, 444, 450, 451, 474, 514, 550, 551; C. XI 19, 20, 45, 47-49, 52, 69, 143, 179, 197, 206, 207, 247, 312, 315, 317-319, 334, 339, 368, 371, 372, 387, 402, 430, 433, 460, 465, 591, 620; C. XII 27, 59, 60, 64-66, 72, 258, 268, 277, 281, 297, 362, 363, 369, 372, 398, 399, 421-423, 453, 475-477, 487, 496, 540, 543, 598; C. XIII 47, 59, 61, 209, 210, 226, 281, 282, 285, 345, 346
ay aydınlığı C. V 311
ay başı C. IX 597
ay ışığı C. IX 351; C. XI 339, 340; C. XIII 272
ay ışığını kumaş gibi göstermek C. V 313
ay tutulmak C. II 155
ay yanaklı C. XIII 282
ay yarılır C. XIII 125
ay yüzlü C. XII 423
ayağının toprağı C. VIII 477
ayak Bk. kadem C. I 272, 307; C. III 303, 379, 479; C. V 414, 428, 429, 432, 569; C. VI

19-21, 215; C. VIII 376; C. IX 571; C. X 58, 59, 373; C. XI 239; C. XII 355; C. XIII 90, 229, 275
ayak teri C. VIII 210; C. XI 388
ayakkabı C. IX 571; C. XI 159
ayakların şükrü C. VI 78; C. XI 449
a'yân Bk. ayn C. III 208, 276; C. V 29, 365; C. VIII 543; C. IX 202, 269, 272
ayân C. III 214, 215; C. VIII 363
a'yân ve anâsır C. VII 526
a'yân ve eşrâf C. VII 303
a'yân vücûd kokusunu koklamamıştır C. III 310
a'yân-ı âlem C. X 347
a'yân-ı anâsır C. II 218
a'yân-ı halk C. V 540
a'yân-ı hariciyye C. IV 219; C. V 100
a'yân-ı hâriciyye C. IX 269
a'yân-ı kevniyye C. III 120; C. IV 216; C. IX 500, 501; C. XII 560, 563
a'yân-ı mâddiyât C. V 29
a'yân-ı mümkinât C. II 239, 287; C. III 105; C. X 347, 579
a'yân-ı sâbite C. I 74, 109, 233, 235, 241, 292, 385, 433, 435, 441, 449, 513, 530; C. II 39, 152, 158, 278, 287, 292, 330, 329, 432, 433, 439, 461, 480, 481, 513, 525; C. III 11-13, 42, 46, 47, 68, 69, 119, 120, 192, 215, 272, 278, 280, 308, 361, 364, 450, 467, 488; C. IV 47, 48, 51, 199, 216-219, 318, 371, 375, 376, 378, 464; C. V 100, 232, 364, 365, 405, 435, 539, 581, 613; C. VI 57, 115, 126, 184, 301, 327, 530, 568, 569, 598, 605-607; C. VII 20, 79, 121, 167, 386, 393, 403, 480, 544; C. VIII 73, 107, 240, 345, 373, 424, 542, 585; C. IX 117, 145, 347. 499, 500, 504, 614; C. X 322, 337, 372, 581; C. XI 19, 63, 196, 237, 336, 361, 441, 483; C. XII 68, 275, 300, 305, 572, 594; C. XIII 230
a'yân-ı sâbite-i enbiyâ C. IV 376
a'yân-ı vücûdiyye C. X 348
âyât-ı dîn C. VIII 586
âyât-ı ilâhiyye C. VII 518
âyât-ı kur'âniyye C. III 110; C. X 317; C. XI 17, 349, 359, 443
ayb Bk. ayıb, ayıp C. VI 13, 66
aybını örtmek C. I 279
aydan doğmuş olan at C. XII 475
aydan süt sağma C. V 313
aydın C. XIII 186
aydınlık C. II 360; C. III 41, 98, 99; C. VI 534; C. VII 137, 186; C. X 281, 284, 296, 531; C. XI 317; C. XII 133, 521, 564; C. XIII 61, 68, 75
âyet C. I 500; C. II 527; C. IX 280; C. XII 541
ayı C. III 397; C. IV 40, 50, 56, 61, 62, 63, 66, 67, 74, 89, 90; C. V 43; C. IX 444, 454, 637; C. X 166; C. XI 509, 510
ayı yarmak C. X 224; C. XI 44; C. XII 134
ayıb Bk. ayıp C. III 248, 249, 250, 252; C. IV 321, 322, 323, 327; C. X 567; C. XII 224, 330; C. XIII 202
ayıblı abâ C. VI 398
ayık C. I 130; C. VIII 296; C. X 623; C. XI 523
ayıklık C. I 516, 542; C. II 57, 58, 89, 90, 91; C. VI 205; C. VIII 503; C. IX 68; C. X 411, 413, 414, 416, 442; C. XI 217, 220; C. XII 141, 142, 502; C. XIII 27
ayın C. XI 92
ayın elçisi C. VI 96
ayın nûru C. IX 421; C. XIII 276
ayın yarılması C. IV 37; C. X 218; C. XII 477, 478
ayın yüzü C. XII 258
ayıp Bk. ayıb C. I 405; C. II 38, 39; C. IV 435; C. VI 65, 366; C. XII 391
âyîn C. VII 223
âyîne C. I 95, 333, 405, 450, 537; C. II 92, 133, 149, 162, 304, 344, 346, 347, 357, 434, 528; C. III 23; C. IV 405; C. V 123, 362, 438, 459, 540, 557, 562; C. VI 256, 323; C. VII 508, 521; C. VIII 51, 89, 439, 450; C. IX 165, 297, 301, 471, 634, 635; C. X 402; C. XII 543
âyîne-i ef'âl C. III 214
âyîne-i kalb C. II 431, 434; C. III 47, 163, 365; C. V 379; C. VIII 196; C. IX 630
âyîne-i küllî C. III 46
âyîne-i küllü'l-küll C. III 46
âyine-i mağfiret C. III 112
âyîne-i sâf C. II 347
âyîne-i zamîr C. V 638
ayn Bk. a'yân C. I 53, 89, 530, 565; C. II 200, 281, 284, 315, 341; C. III 105, 148, 181, 257, 265, 281, 282, 294, 310, 312, 426; C. IV 205, 216, 392, 396, 404; C. V 338, 478, 564; C. VI 176, 380, 397, 539; C. VII 81, 386, 480; C. VIII 91, 340, 341, 349, 351, 421, 424, 427, 520, 572; C. IX 254, 491, 635, 639, 640; C. X 210, 319, 322, 337, 576; C. XI 29, 284, 486, 487, 562; C. XII 116, 119, 120, 408, 420, 445, 524; C. XIII 24, 26, 146, 147, 150, 153, 157
ayna Bk. âyîne C. II 211, 358, 360, 397, 427, 431, 446, 447, 448, 455; C. III 23, 44, 45, 64, 163, 224, 231, 365, 491, 492; C. IV 405, 412; C. V 27, 379; C. VI 272, 292, 293; C. VII 323, 389, 489; C. VIII 92, 93, 94, 193, 194, 200, 247, 536, 605; C. IX 472, 473, 630; C. X 184, 185, 362, 422, 423, 480, 518, 540; C. XI 95, 201, 257, 345, 426, 494, 495, 566; C. XII 28, 37, 43, 82, 83, 116, 117, 368, 374, 391, 392, 398, 399, 400, 422, 589, 590; C. XIII 94, 109,

202
ayne'l yakîn C. III 242; C. II 433, 434, 436; C. III 243, 314; C. IV 11, 52, 53, 93, 110, 118, 208, 515; C. VI 384, 385, 453-455; C. X 110, 256, 536, 542; C. XIII 247, 299
ayn-ı aşk C. XII 23
ayn-ı âteş C. III 241; C. X 67
ayn-ı basîret C. III 46, 47, 241
ayn-ı cân C. VII 393
ayn-ı cehennem C. XIII 230, 246
ayn-ı cem C. IX 61
ayn-ı cennet C. XIII 248
ayn-ı Furkân C. III 238
ayn-ı Hak C. II 342; C. V 634
ayn-ı hayât C. VI 539
ayn-ı Hû C. VIII 571
ayn-ı insân C. III 446
ayn-ı insânî C. IX 279
ayn-ı kâfûr C. XI 223
ayn-ı kemâl C. XIII 313
ayn-ı kıyâmet C. XI 263
ayn-ı ma'şûk C. I 94
ayn-ı naîm C. XIII 230
ayn-ı nûr C. IX 335
ayn-ı padişâh C. X 622
ayn-ı rûh C. XI 518
ayn-ı sâbite C. I 97-99, 142, 315, 382, 383, 436, 565; C. II 83, 153-155, 157, 158, 210, 219, 318, 347, 515, 538, 548; C. III 12, 94, 129, 200, 208, 241, 290, 294; C. IV 168, 215, 221, 239, 268, 269, 295, 391; C. V 78, 232, 366, 436, 582, 634; C. VI 13, 57, 73, 89, 103, 104, 107, 126, 141, 160, 183, 218, 221, 256, 257, 262, 328, 334, 356, 374, 405, 469, 526, 569, 633, 634; C. VII 98, 115, 117, 257, 300, 326, 327, 381, 417, 418, 488, 520, 531, 544; C. VIII 32, 198, 207, 240, 256, 341, 359, 470, 475, 514, 539; C. IX 69, 93, 119, 120, 165, 201, 322, 323, 500. 501, 533, 546, 612, 613; C. X 24, 95, 150, 153, 186, 256, 322, 427, 472, 543, 579, 580, 582, 609, 611; C. XI 19, 39, 130, 151, 393, 448, 515, 606; C. XII 38, 116, 185, 204, 207, 275, 278, 300, 453, 549, 570-572, 575, 589; C. XIII 20, 21, 101, 102, 125, 142, 159, 162, 166, 172, 176, 262, 266, 267, 276
ayn-ı vâhide C. IV 51; C. V 347; C. VI 109, 539, 540; C. XI 528
ayn-ı vasl C. IX 150
ayn-ı vücûd C. I 433; C. II 270, 396; C. V 246; C. VI 414, 569; C. VII 184; C. XI 90, 92; C. XII 520, 568
ayn-ı vücûd-ı Hak C. I 435; C. VIII 302, 431; C. IX 89
ayn-ı vücûd-ı mutlak C. II 137; C. III 191; C. V 16; C. IX 553; C. XIII 305
ayn-ı yakîn C. III 46, 47, 240; C. IV 516; C. VIII 321
ayn-i basîret C. III 42, 46
ayn-i vücûd-i hakîkî C. I 82
ayn-i yakîn C. III 42, 46
ayniyyet C. I 486, 533; C. II 163, 258; C. III 32, 33, 294; C. V 358; C. VII 489; C. VIII 571; C. IX 207, 635; C. X 22, 23; C. XI 221, 285; C. XIII 84
ayniyyet-i hakîkiyye-i ıstılâhî C. VII 489; C. IX 635
aynü'l-ıyân C. XIII 166
aynü'l-mülah C. IX 435
ayran C. VIII 361, 362, 366, 367; C. X 16, 95, 96, 625
ayran kâsesi C. X 534
ayn C. XI 248
ayrılık Bk. firâk, firkat C. I 71, 74, 85; C. III 39; C. V 380; C. VII 103; C. X 432, 593, 594; C. XI 34, 35, 243, 402; C. XII 282, 422; C. XIII 45, 46, 58, 62
ayrılıktan şikâyet C. I 72
ayva C. X 130
ayyâr C. I 313; C. X 304; C. XI 166; C. XII 361
âz C. XII 127, 359
az yemek C. X 235
a'zâ C. II 261; C. IV 391; C. V 141, 432; C. VI 20, 104, 215; C. VII 238; C. X 89, 628; C. XIII 264, 297
azâb C. I 417, 470; C. III 270; C. IV 176, 177, 196, 327; C. VI 114, 157, 177, 178, 526; C. VIII 295; C. IX 185, 289, 461; C. X 58, 81, 613; C. XI 166, 187, 307; C. XII 90, 95, 96, 292, 316, 492; C. XIII 153, 258
azâb fırtınası C. XII 95
azâb korkusu C. IX 417
azâb melâikesi C. VI 412; C. XI 411; C. XII 492
azâb-ı âhiret C. IV 174; C. VII 553; C. VIII 198, 561
azâb-ı dünyâ C. VIII 561
azâb-ı ekber C. VIII 92
azâb-ı hızy C. IX 461
azâb-ı hicâbî C. XI 607
azâb-ı ilâhî C. I 471; C. II 178; C. IX 153; C. XII 534, 535
azâb-ı sermedî C. VI 439
azâb-ı şedîd C. IX 289
azâb-ı zulle C. XII 88, 89
âzâd C. III 414
âzâde C. X 384
âzâdlık C. X 204; C. XI 363; C. XIII 208
azâim C. IX 405; C. XI 489
azamet C. II 477; C. VIII 282
azamet-i nübüvvet C. IX 55
a'zâ-yı cism C. X 89
azdâdü'l-lügât C. IX 220
azgın C. XIII 188

azhâr Bk. zahr C. VIII 360
azhar-ı zuhûr C. IV 481
azık Bk. kūt C. V 531; C. VI 216; C. VII 305; C. XI 457
azıksız C. IV 206
azıksızlık C. III 385
Azîm C. IX 258
azîmet C. XI 187, 309; C. XII 284
azîmet yolu C. XI 186
azîmü'l-arş C. XIII 204
Azîz C. II 271; C. VI 221; C. IX 243, 284, 285; C. XII 305; C. XIII 28
azîz-i Mısr C. IX 317; C. XII 278
azîzler C. II 60, 61
azm C. VI 546
azot C. I 297, 396; C. IX 388, 508; C. XI 50; C. XII 525, 526; C. XIII 264

B

bâ C. VIII 314
baba C. II 219; C. V 509; C. VI 23; C. VII 166; C. VIII 187, 436, 437, 438; C. IX 301, 613; C. XI 338, 473, 474, 496, 497, 516, 525, 530; C. XII 280, 524, 525, 538, 546, 590, 595; C. XIII 72, 73, 82, 242, 307, 315
baba muhabbeti C. XIII 302
babanın sırrı C. IX 613; C. XI 525
babasız C. XI 430
bâb-ı düvel C. X 551
bâb-ı rahmet C. II 501
bâde Bk. şarâb, mey C. II 416; C. V 372; C. VI 622; C. VII 532; C. X 410, 440; C. XI 202, 323; C. XII 566
ba'de harâbi'l-Basra C. XI 187
bâde-i aşk-ı ilâhî C. II 417
bâde-i hayât C. VIII 371
bâde-i Mansûr C. I 547
bâde-i sûfî C. II 417
bâde-i şeytân C. XI 229
bâde-i tarûb C. X 369
ba'de'l-mevt ba's C. VIII 555
bâdem C. VII 185; C. IX 395
bâdem helvası C. III 322
bâdem yağı C. I 102
bâd-ı gayb C. III 360, 361
bâd-ı sabâ C. IV 512; C. V 114
bâd-ı sarsar C. I 288
bâd-ı semûm C. IV 511
bâdî C. VI 532; C. XIII 204, 205
bâdiye C. IV 391, 513, 515, 516; C. XII 272; C. XIII 286
bâgî C. XIII 261, 278
bağ C. III 65, 387; C. IV 419; C. VII 32, 202; C. VIII 214, 374, 505, 506; C. X 302, 303, 372, 373; C. XI 24, 319, 389, 515, 554, 583; C. XII 32, 420
bağa C. XI 397
bağaltâk C. XII 627
bâğbân C. II 287; C. VII 554
bağçe C. III 313
bağçevân C. III 431
bağ-ı âlem C. VIII 60
bâğ-ı gaybî C. IV 387
bâğ-ı hakîkat C. IV 368; C. VIII 214
bağ-ı maârif C. X 126
bâğ-ı ma'nâ C. IV 366
bâğ-ı vahdet C. VIII 214
bağırtlak kuşu C. VII 499, 500
bağışladığı şeyi geri almak C. XII 511
bâğî C. VIII 616
bağsız meyve C. XI 434
bağy C. IX 194; C. XIII 248
bahâne C. II 223
bahâr C. I 570; C. II 288, 289, 351, 540; C. II 53; C. III 24; C. III 459; C. IV 216, 300, 302; C. V 149; C. VII 12; C. IX 570, 576; C. X 372, 373, 405, 553-555, 614, 634; C. XI 318, 397, 537, 562, 583, 589, 596; C. XII 531, 536; C. XIII 209
bahar şâhı C. XIII 209
bahar yağmuru C. II 56
bahçe C. VIII 524; C. X 82, 83; C. XII 379, 518, 541
bahçıvan C. II 250, 287, 530, 531; C. X 31, 207
bahhâs C. XIII 224
bahîl C. II 97, 100; C. III 123, 250, 251, 252; C. VIII 480; C. XI 548
bahis ve cidâl C. I 411; C. V 363, 370, 371
bahis ve münâzara C. VII 256
bâhisî C. IV 293
bâhisîn C. IV 292, 293
bahr Bk. deniz, deryâ C. V 555; C. XI 245, 605
bahr-ı ledün C. VII 307
bahr-ı muhît C. V 348; C. IX 152; C. XI 30
bahr-i hakîkat C. IV 504
bahr-i Hüviyyet C. IV 504
bahr-i imkân C. IX 302
bahr-i letâfet C. IV 507
bahr-i ma'nâ C. V 556
bahr-i muhît-i esrâr C. III 45
bahr-i rahmet C. V 595
bahr-i remel C. I 53, 54
bahr-i rûh C. VIII 472
bahr-i savâb C. IX 79, 81
bahr-i vahdet C. I 209
bahr-i vücûb C. IX 302
bahr-i zehhâr-ı hakîkat C. IV 504
bahru'l-hayât C. XII 107
baht C. VII 323; C. XI 150, 151, 323; C. XIII 142
bâise C. VI 211
bakā Bk. bekā C. I 95; C. II 342; C. III 317, 484; C. IV 54, 203, 323, 505
bakā-billâh Bk. bekā-billâh C. I 309, 477; C. II 25, 89, 152, 401, 499; C. III 30, 291, 335, 366, 379, 416, 447, 478; C. IV 135, 202,

266
bakır C. I 212; C. II 222, 360, 518, 533; C. III 29, 98, 170, 193, 199, 267, 268, 396, 402, 421, 456; C. IV 357, 358, 361, 374, 375, 403, 404, 414, 420, 434; C. V 18, 317, 385; C. VI 140, 196, 532; C. VII 45, 162, 202, 291, 441, 494, 495; C. VIII 53, 80, 105, 376, 511, 516, 533; C. IX 15, 176, 269, 272, 587, 594, 634; C. X 197; C. XI 301, 334, 358; C. XII 289, 584; C. XIII 52, 144
bakır altın yapmak C. XII 375
bakış C. XI 482
bâkıye C. II 334
bâkî C. III 41; C. VIII 368; C. X 512
bâkî billâh C. III 232; C. VI 318, 334; C. VIII 262; C. XII 204
bâkire C. IV 144
baklava C. XIII 265
bal C. I 460; C. II 182, 476, 495; C. III 242; C. IV 11, 12, 25, 54, 261, 421, 422, 423; C. V 194; C. VI 278, 335; C. VII 38; C. VIII 491; C. IX 410; 411, 530, 531; C. X 95, 96, 195, 367, 475; C. XI 20, 25, 304, 318, 467; C. XII 322, 323; C. XIII 38, 42, 67, 156
bal arısı C. IV 376; C. VI 237; C. IX 410, 411
bal denizi, deryâsı C. II 63; C. VIII 492; C. IX 643; C. X 620, 625
bal helvası C. XII 163, 188, 189
bal ırmağı C. VI 278; C. VIII 207; C. IX 528
bal mumu C. VII 420; C. IX 410
bal nehirleri C. II 450; C. VI 278; C. VIII 208; C. IX 529
bâlâ C. X 396
balgam C. I 122
balgam C. IV 442; C. VI 306, 307, 308; C. VIII 158; C. XI 230
balık C. I 86, 209, 210, 463; C. II 137, 241, 244; C. III 223, 224, 261, 288, 312, 388, 469; C. IV 344-347, 365, 366, 401, 402, 436, 444; C. V 358, 529, 559; C. VI 181, 184, 313, 314, 359, 560; C. VIII 115, 116, 125, 127-129, 135, 137; C. IX 308; C. X 39, 634; C. XI 57, 284, 359, 456, 457; C. XII 38, 39, 67, 231, 232, 241, 242, 491, 538; C. XIII 54, 218, 239, 240, 241, 340, 346
balık sâhibi C. III 388
balık uykusu C. VI 511
balıkçı C. VIII 116
bâliğ C. II 417; C. VIII 232; C. XIII 278, 279
balo C. X 245
balon C. XIII 260
balta C. II 156; C. VI 629; C. VIII 222
bânî C. IV 454
barbut C. VI 213
bardak C. VI 399; C. X 367, 369, 370
bârgâh-ı cemâl C. IX 136, 137
bânk C. XII 364
bârikât C. IX 596, 597; C. X 90; C. XII 578
bârikât-ı envâr-ı cemâl C. X 538; C. XII 578
ba's C. II 50; C. III 46, 497; C. VI 412; C. IX 571, 572, 575; C. XI 286, 601, 602; C. XII 273
basâir sâhibleri C. I 69
basamak C. X 153
Basar C. I 82; C. III 18, 190; C. V 271; C. VI 235; C. VII 77; C. VIII 50, 51, 340, 341, 449; C. XI 282, 416; C. XII 100, 137, 224
basar-ı basîret C. I 247, 248, 250; C. III 42, 241, 248, 250, 314, 318, 426, 460; C. IV 57, 153, 346, 347, 384; C. V 87, 88, 92, 127, 376, 461, 464, 465, 532, 534, 538, 549, 552; C. VI 14, 29, 115, 507; C. VII 20, 83, 107, 159, 205, 262, 294, 309, 408; C. VIII 70, 104, 136, 189, 444, 445; C. IX 365, 431, 474, 547, 549, 603; C. XI 299, 335, 416; C. XII 40, 41, 87, 116, 123, 134, 143, 193, 519
basar-ı hissî C. I 363; C. V 464
bâsıra C. II 228; C. III 28; C. IV 368
Bâsıt C. III 75, 169, 311, 312, 386, 427; C. VI 368, 496; C. VII 546; C. VIII 61, 96; C. XI 24; C. XII 81
ba's-i ekber C. X 542, 544
Basîr C. I 474; C. V 625; C. VII 77, 78, 274; C. X 363; C. XI 322; C. XII 582; C. XIII 54
basîret C. I 405, 406; C. II 190; C. III 43; C. IV 391; C. V 22; C. VII 519; C. IX 431, 476; C. X 579; C. XII 102
basîret gözü C. I 441; C. VI 65; C. VIII 444; C. IX 566; C. XI 315; C. XII 134, 359; C. XIII 309
basîret üzere da'vet C. VIII 473
bast C. I 570; C. III 371, 428; C. IV 302, 303; C. V 109, 386, 546, 610; C. VI 105, 351, 352, 353, 359, 360; C. VII 16, 241, 546; C. VIII 520; C. IX 132, 133, 428; C. X 384, 556; C. XI 513; C. XII 309, 497
bast-ı dâim C. VI 359
bast-ı küllî C. IV 45
bast-ı zamân C. II 322; C. V 521; C. VIII 556; C. IX 561; C. XII 477
baş C. V 414; C. IX 248; C. XI 55, 56; C. XII 582, 583; C. XIII 228, 229
baş ağrısı C. XIII 48, 282
baş eğmek C. VI 162
baş evi C. XIII 183, 184
baş gözü C. X 544; C. XII 298
baş olmak C. X 11; C. XI 119
baş olmak sevgisi C. XIII 288
başak C. VII 516, 517
başak toplayıcı C. VII 109; C. XIII 233
başın şükrü C. VI 78
bataklık C. XIII 68
batar C. VII 498; C. XI 422
bâtı C. XI 245

batı rüzgân C. VIII 369
bâtıl C. II 38, 542, 543; C. III 41, 238; C. IV 72, 81, 293-295, 297, 304, 305, 472, 473; C. VI 638; C. VIII 532; C. IX 566; C. X 35, 36, 213, 535, 536, 539, 577, 578; C. XII 169, 218, 312, 313, 497, 582
bâtıl kıble C. XII 228
bâtıl söz C. IV 472
bâtıl-ı hakîkî C. II 543; C. IV 298; C. XII 312
bâtıl-ı izâfî C. II 162, 163, 543; C. IV 298; C. X 35, 36; C. XII 312-314
bâtıl-ı mahz C. X 536
bâtın C. I 79, 169, 200, 304, 305, 395; C. II 236; C. III 280, 282, 375; C. IV 164, 332, 366, 481, 501; C. V 153, 154, 356, 374, 400, 481, 520, 521, 633; C. VI 337, 361, 495, 557; C. VII 298; C. VIII 155, 247, 313, 314, 317, 318, 376, 435, 500, 506, 508, 523, 591; C. IX 99, 155, 254, 360, 533, 534, 647; C. X 201, 209, 229, 231, 238, 314, 374, 443, 510, 616; C. XI 70, 286, 353, 355, 430, 437, 442, 454, 487, 515, 516, 602; C. XII 23, 24, 28, 29, 33, 160, 311, 333, 470, 474, 487, 521, 530, 589; C. XIII 153, 224, 251, 330, 340
bâtın ahvâli C. X 461
bâtın bozukluğu C. VIII 435
bâtın gözü C. I 186, 207; C. II 408, 412; C. III 46, 173, 249; C. V 551; C. VI 292; C. VII 104, 157, 161, 502; C. VIII 476, 477, 478, 532; C. XI 282; C. XII 299, 467
bâtın kapısı C. XII 488
bâtın kokusu C. IV 367
bâtın köşkü C. XII 488
bâtın kulağı C. II 407, 412; C. VII 501
bâtın putu C. III 121
bâtın-bîn C. XII 305
bâtın-ı ahvâl C. VIII 434
bâtın-ı kalb C. VIII 410
bâtın-ı mutlak C. VI 616
bâtın-ı şerîat C. V 598
bâtın-ı tarîkat C. V 598
bâtın-nişîn C. XI 612, 613
batman C. IX 39; C. X 398
batn C. I 60; C. V 499; C. VI 490, 491, 492
bây C. VIII 511
baykuş C. III 317-326; C. IV 498, 499; C. VI 111, 350; C. IX 289, 290, 376, 387, 388; C. XI 58, 329, 330; C. XII 157, 158; C. XIII 104, 110, 287
bayrağı sahrâya dik C. XIII 89
bayrak C. I 231, 234; C. II 525; C. V 130; C. VI 21; C. VIII 368; C. X 514; C. XII 65, 83, 84, 204
bayrak arslanı C. VIII 133, 369; C. X 372
bayrak dibi C. XII 455
bayram C. VI 18, 517; C. XI 605, 606; C. XIII 333
bayram davulu C. VI 516, 517
bâzergân C. XIII 155, 156
bâzil C. XI 414
bebek C. VI 451; C. X 450
bedbaht C. VIII 258; C. IX 498
bed-dil C. XI 414, 443
bedduâ C. I 81; C. IV 24, 127, 128; C. V 478; C. VI 274, 427; C. XI 411, 412, 461
bedel C. III 251, 252; C. VI 250, 251, 252, 265; C. XII 404
beden C. III 330-332, 373; C. IV 303; C. V 596; C. VI 104, 539; C. VIII 175, 176, 369, 384, 568; C. IX 88, 289, 558; C. X 89, 198, 228, 397, 509, 628; C. XI 32, 62; C. XII 281, 304, 470; C. XIII 193
beden kafesi C. VI 414; C. XII 159
beden sandığı C. XIII 207
beden-i berzahî C. V 457
beden-i misâlî C. III 425
beden-i unsurî C. V 457
bedevî C. X 349; C. XII 370
bed-güsîl C. XIII 24
Bedî' C. IX 139, 144; C. X 632
bedir Bk. bedr C. VII 322, 423; C. XI 391, 403, 414; C. XIII 226
bed-nâm C. XII 320
bedr Bk. bedir C. XI 19, 312, 402; C. XII 315, 484
bedr-i kâmil C. IV 405
bedr-i münîr C. VII 423
behâyim C. XI 48, 57; C. XIII 346
behmen C. III 26
behrâm C. XII 298
behre C. XIII 126
bekâ C. V 307, 459; C. VI 205, 206, 334, 379, 380, 381, 398, 399, 597, 598, 608; C. VII 127, 254; C. IX 177, 178, 214, 254, 275, 279, 345, 385, 600, 647; C. X 153, 570, 612, 631; C. XI 33, 72; C. XII 207, 297, 419
bekâ güneşi C. XI 487
bekâ-billâh Bk. bekâ-billâh C. II 134; C. V 199, 301; C. VI 327, 602, 607, 609; C. VII 126, 174, 175, 229, 404, 410, 416, 417, 428; C. VIII 245, 423; C. IX 256, 345, 497; C. X 137, 161, 340, 601; C. XI 181, 217, 219, 220, 261, 262, 286, 362, 505, 587; C. XII 145, 225; C. XIII 38, 311, 314
bekâr C. XII 608, 610; C. XIII 22
bekâr evi C. XII 608
bekçi C. IV 444; C. X 47, 48; C. XI 189-192, 400, 401
bel C. XII 13
belâ C. I 303, 498; C. III 169, 171, 406; C. IV 51, 385; C. V 70, 71, 72, 179, 237, 305, 406, 433, 578, 580, 582, 620, 622; C. VI 107,

134-136, 167, 229, 230, 262, 275, 465, 466, 468, 471, 476, 477, 579; C. VII 46, 48, 49, 433; C. VIII 46, 76, 77, 79, 144, 191, 192, 325, 326, 328, 346-349, 481, 494, 495, 498, 537, 538, 540, 541, 549; C. IX 158, 262, 263, 519-521; C. X 15, 81, 209, 360, 475, 477, 583, 592, 599; C. XI 115, 116, 128, 134, 136, 147, 166, 187, 302, 372, 411, 412, 451, 536, 570, 590; C. XII 19, 152, 216, 269, 533, 546, 554, 562, 587, 590, 591, 595, 625-627; C. XIII 31, 33, 40, 60, 62, 180, 202, 208, 213, 258, 259, 290, 310
belâ kuyusu C. XII 585
belâ sahrâsı C. V 230
belâ sandığı C. XIII 203
belâ sofrası C. XII 622
belâ ve cefâ C. I 472
Belâ!=Evet! C. IX 70
belâdür C. VII 447; C. X 27
belâgat C. I 216; C. III 484; C. VI 47; C. VIII 503; C. XI 419; C. XIII 131
belâgat-ı fıtriyye C. X 128
belâğ C. IV 309, 310
belâhet C. V 13; C. IX 32; C. XII 559
belâ-i nefs C. VII 434
belâ-yı abdiyyet C. III 102
belâ-yı Hak C. X 478
belâ-yı ilâhî C. XII 212, 270
beldelerin rûhu C. XI 365
beled C. I 511
belî C. II 67
belki C. VI 186, 187
belsoğukluğu C. VII 67; C. VIII 480; C. X 526, 613; C. XI 115, 128
bem C. VII 222
ben Bk. ene C. I 537, 538; C. II 200, 309, 319, 320, 321, 325, 334, 337; C. III 73; C. VIII 423, 530; C. IX 578, 618, 644, 645; C. X 598, 599, 605, 608; C. XII 12, 64; C. XIII 347
ben abd-i Hudâ'yım C. XI 248; C. XII 413
ben ateşim C. III 241, 377; C. IX 438; C. XII 577
Ben bilmez idim C. VIII 363; C. XIII 140
ben eskiyim, sen yenisin C. XII 185
ben Hakk'ım C. IX 438, 645, 646
ben ondan hayırlıyım C. VIII 466
ben ve biz C. I 536
bende C. I 520; C. II 466, 523; C. III 368, 408; C. V 383; C. VI 364, 543, 544, 616; C. VII 200; C. X 23, 311, 410; C. XII 411; C. XIII 29, 40
bende-i hâs C. II 298; C. VIII 490
bende-i hevâ C. IV 423, 424
bende-i Hudâ C. IV 423, 424
bendelik C. III 413; C. VI 616; C. IX 590; C. X 384; C. XI 211
benî âdem C. I 329; C. VI 29, 237, 496; C. VII 434; C. X 152, 168; C. XI 59
benî-beşer C. III 96
Benî-İsrâîl C. VIII 180, 188; C. VIII 619; C. XIII 151
Benî-İsrâîl sûresi C. XII 440
benlik C. I 80, 146, 406; C. II 87, 88, 337, 340, 364, 413; C. III 202, 468, 469; C. IV 169, 187, 188; C. VII 48, 112, 137, 142, 148, 204, 236, 241, 242, 456; C. VIII 35, 54, 146, 280, 468, 518, 525, 530, 531, 533, 596; C. IX 172, 373, 430, 460, 498, 581, 608, 620, 641, 645; C. X 184, 594, 599-603, 606, 608, 619, 625; C. XI 54, 56, 231, 238, 239, 256, 257, 381, 483, 497; C. XII 106, 117, 130, 131, 582; C. XIII 69, 75, 271, 287, 338
benlik da'vâsı C. IX 394; C. XIII 276
berâberlik C. VIII 431, 567; C. IX 259, 361, 362; C. XIII 93, 95, 94, 96, 97
berât C. IV 310
berbeste C. XI 425
berd-i lutf C. VIII 585
berdü'l-acûz C. XI 427
bereket C. VIII 191; C. IX 273, 484, 485; C. X 222
berg C. XI 273
berg-i nebâtî C. VIII 317
berk C. VIII 439
berzah C. I 142; C. II 150, 187, 445; C. III 16, 46, 208, 215, 229, 383, 395, 497; C. IV 190, 200; C. V 578; C. VI 314, 561; C. VII 268, 318, 322; C. VIII 472; C. IX 44, 58, 217, 263, 302, 495, 527; C. XI 59, 63, 287, 451, 452, 605; C. XII 272; C. XIII 60, 79
berzah-ı azîm C. XII 355
berzah-ı câmi' C. IX 298
berzahiyet C. XI 79
besmele C. V 568
besmele-i İncîl C. I 519
beş C. V 327, 591; C. VII 533; C. IX 276, 380; C. X 461; C. XII 394; C. XIII 214
beş gevher C. XI 593
beş havâs C. XII 394
beş his C. II 451, 453; C. XIII 216
beş kapı C. XII 564, 565
beş lüle C. II 228
beş nevbet C. VIII 290
beş vaklt C. XII 240
beşer C. I 163; C. II 277, 474, 475, 478, 547, 555; C. III 330, 444; C. IV 87, 119, 231, 340, 507, 509; C. V 136, 340, 465; C. VI 93, 94, 116, 158, 297; C. VII 435, 439; C. VIII 13, 254, 255, 256; C. IX 317, 378, 441, 473, 474, 535, 637; C. XI 196, 197; C. XII 336, 345; C. XIII 289, 290
beşere C. IX 587

beşeriyet C. I 119; C. III 445, 493; C. IV 87; C. V 229, 230, 231; C. VI 147; C. VIII 105; C. IX 473; C. X 160; C. XI 223, 398, 399; C. XII 346
beşeriyet kokusu C. IX 637
beşeriyet perdesi C. VIII 507
beşik C. XIII 278, 279
beşîr C. V 48; C. XI 541
bettîh C. III 421
bevâtın-ı eşyâ C. VI 18; C. VIII 314
bey C. V 133, 616; C. VI 163, 164, 165, 166, 167, 376; C. VIII 285, 287, 394; C. X 11-18, 20, 22, 212, 217-221, 332, 406-408, 411, 413, 416, 420, 422, 426, 434, 435, 437, 438, 469, 474, 565, 583, 584; C. XI 118, 139-142, 147; C. XII 450, 452, 455, 457, 458, 460, 473, 475, 479, 595
beyâbân C. III 409; C. XI 425; C. XIII 283
beyân C. VI 443; C. X 632
beyaz C. III 213; C. XII 83, 171, 314
beyaz bayrak C. XII 83-85, 86
beyaz gül C. XIII 293
beyaz inci C. IV 137
beyaz insan C. XI 603
beyaz ölüm Bk. mevtri ebyaz C. X 37, 38, 501; C. XI 255
beydak C. XII 452
beyin C. III 331, 332
beyit C. XII 508
beylik C. VIII 286, 287, 519; C. X 193; C. XI 117; C. XII 458
beylik sabunu C. X 467, 468
beyt C. I 197; C. XII 291
beyt sâhibi C. VII 23
beyt-i kalb C. III 115
beytullâh C. II 213; C. IV 338; C. VI 194; C. XI 299; C. XIII 157, 158
beytü'l-hikme C. XI 324
beytü'l-izzet C. XI 324
beytü'l-mâl C. V 397; C. XI 495
beyyine C. XI 606
beyzâde C. XIII 247
bez yıkayıcı C. III 223
bezirgan C. VI 185
bezl-i emvâl C. VIII 43
bezl-i mâl C. IX 413
bezl-i vücûd C. XII 20
bezm C. X 449; C. XI 84
bezm-i elest C. XI 247
bezm-i hâs C. VIII 596
bıçak C. VIII 88, 89, 91; C. XI 447
bıkmak C. I 395
bıyık C. VII 558; C. VIII 189; C. X 139; C. XII 35
bîat C. II 110; C. IV 37; C. VI 557; C. VIII 286; C. IX 257, 258, 259
bîat ehli C. IX 257
bîat-ı Rıdvân C. II 301; C. VI 557; C. IX 257, 258
biçmek C. XII 503, 504
bî-çûn C. XI 526, 527; C. XII 366
bî-çûnlük C. XI 397
bid'at C. XIII 254
bidâyet-i teşekkül C. XI 18
bî-edeb C. III 429
bî-edeblik C. III 478
bî-harf ü savt C. II 328, 329
bî-hıfâzlık C. XIII 287
bî-hod C. II 271; C. VIII 92, 93
bî-hodluk C. II 34; C. V 92; C. VIII 423; C. IX 241; C. XI 91, 92, 498; C. XIII 27, 170
bî-hûş C. XII 573
bî-hûşluk C. XII 141, 142, 262, 574
bi-iznî kum C. X 602
bikâ' C. XII 373
bî-keyfiyyet C. III 491
bikr C. XIII 284
bikr-i hâss C. IV 161
bilek C. III 14
bilfiil C. III 477; C. XI 157
bilfiil ma'dûm C. IX 621; C. XII 272
bilgi C. XII 130; C. XIII 211
bi'l-ihtiyâr C. XI 157
bilinmeye muhabbet C. XI 245
bilkuvve C. III 477
bilkuvve mevcûd C. IX 621; C. XII 272
billûr köşk C. XII 420
billûrât C. VII 297
bilmek C. III 280; C. V 194; C. IX 16; C. XI 264
bin C. XI 21, 22
bin gibi bir C. XII 430
bin sene C. XI 404, 405
binâ C. IV 454; C. VII 332
bî-namâz C. XII 157
binâ-yı kalb C. VII 337
Bî-nazîr C. XI 33; C. XIII 311
binek C. IV 307; C. VI 419; C. IX 88
binek hayvan C. II 273
binici C. III 253, 356, 358, 361; C. XI 212
bî-nihâye C. V 516
bî-nihâye avâlim C. VIII 302
bî-nîyâz C. XIII 282
bir C. II 326; C. III 105; C. IX 125; C. XI 21, 22; C. XII 552
bir bilmek C. VIII 336
bir demek C. VIII 94, 336
bir görmek C. VIII 94; C. XI 454
bir hakîkat C. II 325; C. IV 485
bir kimse C. V 27
bir olmak C. VIII 336
bir renk C. XI 32, 599, 603
bir renklik C. XI 600
bir renklilik küpü C. XI 597
bir şey istemek C. XI 121, 123
bir yol C. X 84
bî-renk C. I 400; C. III 213, 491; C. V 382; C. IX

335, 336; C. XI 34
bî-renk nûr C. XII 172
bî-renklik C. II 160
biri iki gören C. XII 413
birliğin hakîkatî C. XII 255
birlik C. I 207; C. II 331; C. VIII 174, 337; C. XII 40, 244, 245, 256
bîrûn-şev C. XII 361, 588, 589
biryân C. XIII 187, 291
bisât C. XI 559
bi'set C. VII 242; C. XI 491
bi'set-i seniyye C. VI 566; C. VII 526; C. VIII 461
bismi C. XII 110, 117, 120
bismil C. XI 605
bismillâh C. XII 110
bî-sûret C. V 382
bi-şartı lâ-şey C. I 231
bi-şartı şey C. I 231
bişnev C. IV 171
bit C. VIII 537; C. X 375; C. XI 367, 370; C. XIII 302, 303
bî-vatan C. II 260
biyoloji C. I 79; C. XI 566; C. XIII 26, 138, 149, 297, 300
biz C. II 309, 317, 319, 334; C. IV 508; C. IX 578; C. XII 12
Bizanslılar C. VIII 486
bizlik C. II 340; C. VI 470; C. VIII 280, 596; C. IX 394, 498; C. X 619
bizlik ve benlik C. VII 553; C. VIII 43
boğaz C. V 20-23, 27, 29, 451, 452; C. IX 20, 412; C. X 544, 545; C. XIII 264
boğaz hırsı C. V 450
bok böceği C. II 47; C. IV 79, 86; C. VI 148; C. VII 92, 93; C. IX 286
bolluk C. XI 597
borç C. XII 354, 377-379, 424, 428, 437, 438, 500, 504-506
borçlu C. X 225; C. XII 437, 441, 443
bostân C. III 460; C. IV 419; C. VII 316, 321; C. IX 366, 367; C. XI 528; C. XII 137; C. XII 380
bostan dolabı C. XII 97
bostân-ı Hudâ C. I 109, 473
boş karın C. XIII 270, 271
boşalmak C. IV 31
boşluk C. VIII 113; C. XI 92; C. XIII 105, 106
boya C. I 267; C. XIII 266
boya küpü C. V 201
boynuz C. VIII 182, 185
boyun çekici C. III 330
boyunduruk C. VI 468; C. XI 83
boza C. VI 623
bozulmak C. XI 567
böğrülce C. XI 206
bön C. XIII 135
börek C. IX 125; C. XIII 265
brahman C. III 106
bû C. VIII 413
bu el Osman'ın elidir C. VI 557
bu'd C. I 530
bugün C. XII 256
buğday C. II 251, 276, 350, 561; C. III 294; C. IV 249, 294, 355, 356, 374; C. IX 64, 186, 270, 496; C. X 27, 32; C. XI 185, 186, 445; C. XII 189, 228, 229, 282, 331, 332, 561, 566, 567; C. XIII 174, 244, 286, 288
buğday ağacı C. XII 563
buğday ekmeği C. X 418; C. XII 135, 557
buğday yemek C. XII 282
buğz C. III 92; C. VI 366; C. IX 415; C. XI 94, 266
buğz-fillâh C. III 92
buğz-ı ilâhî C. X 165
buhar C. IX 522; C. X 557
buhâr makineleri C. VII 59
buhâr-ı nârî C. I 418, 419; C. V 340; C. VII 184; C. IX 454, 610, 611; C. XI 45
buhl Bk. buhûl C. I 164; C. II 100, 489, 512; C. III 87, 88, 250, 251; C. IV 44, 45; C. VII 185, 253; C. IX 199, 220, 413, 496, 572; C. X 12, 404, 405; C. XI 122, 279, 447; C. XII 431, 447; C. XIII 190, 248
buhrân C. X 453; C. XI 480
buhûr C. V 60; C. VII 90
buhurdan C. X 389
buhûl Bk. buhl C. II 198, 431, 444; C. III 354; C. V 140; C. VIII 43; C. IX 485
bukağı C. X 75; C. XI 277
Bulgarca C. VIII 84
bulgur çorbası C. X 496, 497
bulgur çorbası yiyici C. XII 611
bulmak C. I 395; C. IV 372; C. V 634; C. XIII 56
bulur C. XIII 56
bulut C. II 493, 509; C. III 457, 458; C. IV 301, 480, 515, 516; C. V 185, 342; C. VI 534; C. VII 190, 507; C. VIII 297, 405, 459, 507, 508, 550; C. IX 56-58, 79, 85, 143, 241-247, 365; C. X 91, 106, 131, 453, 473, 477, 550, 553, 557; C. XI 41, 165, 279, 320, 357, 515, 516, 536, 537, 590; C. XII 89, 315, 354, 467, 587; C. XIII 27, 255, 294
bulutsuzluk C. IX 241
bumbar dolması C. VII 466
Burâk C. I 342; C. II 419, 422; C. IV 307; C. X 344, 600; C. XIII 31
burç C. VI 532; C. X 405, 406, 474, 633, 634; C. XI 316, 317, 359; C. XII 476, 540; C. XIII 102
Burçlar sâhibi C. XIII 102
burhân C. III 368; C. IV 67, 68, 352; C. V 12; C. VIII 181, 303, 313; C. IX 93; C. XI 12; C. XII 24; C. XIII 147

burhân-ı nübüvvet C. VI 204
burun C. VIII 123, 173, 174, 175, 176; C. XI 592; C. XII 285, 314, 330
bûselik C. XI 540
butûn C. II 378, 480, 481; C. III 291; C. V 271, 471; C. XIII 24
buz C. I 213; C. II 309; C. IV 301; C. VI 539; C. VII 229; C. VIII 91, 239; C. IX 404, 522, 616; C. X 403-405, 520; C. XI 303, 563, 582, 587, 588; C. XII 401
buzağı C. II 105; C. IV 81, 82; C. V 113; C. VIII 463, 464; C. X 404; C. XI 578, 579; C. XII 48, 49, 53
buzağı heykeli C. IV 53, 71; C. VI 393; C. XII 192
buzağıya tapan C. XII 47, 49
bühtan C. I 141
bükâ C. I 514
Bü'l beşer C. IX 587; C. X 213
bülbül C. I 93, 473, 508, 544; C. II 114, 400; C. III 14, 26, 459; C. IV 86, 470, 501; C. V 382; C. X 154; C. XI 24, 245, 419, 586, 607; C. XII 41, 231; C. XIII 47, 110
bülbül nevâsı C. XI 547
bülbül-i bâğ-ı Muhammedî C. I 518
Bü'l-hereb C. VII 419
bü'l-kerem C. XII 44
bülûğ C. I 87; C. VIII 232; C. IX 135; C. XIII 278
bürd C. I 230; C. VI 473; C. VIII 317
bürd u mât C. I 166; C. VIII 403; C. XI 528
bürûdet C. IV 485, 486; C. VII 38, 89, 547; C. IX 273; C. XI 567
büyü Bk. sihir C. VIII 402, 403, 407, 410, 414
büyücü Bk. sihirbâz C. VIII 410, 413, 414
büyük C. X 590
büyük cihâd C. X 499; C. X 503
büyük haşr C. IX 572, 573
büyük kıyâmet C. II 57
büyük ölüm C. IX 573
büyükler C. I 467
büzürg C. XI 540
C
cadde C. II 85, 425; C. III 358; C. IV 171; C. V 304; C. X 108, 270; C. XII 273, 274; C. XIII 75, 145, 146
cadde-i hakîkat C. I 453
cadde-i şerîat C. II 294, 486
câdû C. V 323
câdûluk C. V 320
Ca'ferî altın C. II 248; C. VI 457
câh C. III 55; C. IV 298; C. V 217, 218, 227, 282, 597, 601; C. VII 314; C. IX 30, 32, 163, 185, 186, 189, 191, 616, 618, 619; C. XI 252; C. XIII 116
câh hırsı C. IX 187
câh ve mansıb duygusu C. IX 146
câhidû annâ C. XII 150
câhidû fînâ C. XII 150
câhil C. I 170; C. II 147, 148; C. III 25, 110; C. IV 27, 73, 85, 322, 466; C. V 69, 215, 433; C. VII 415; C. VIII 356; C. IX 159, 284, 478, 537; C. X 233, 290, 291, 318, 367; C. XI 414, 472, 473, 488; C. XII 42, 123, 152
câhiliye C. XII 289
câhiliyyet C. VII 275, 283
câhillik C. X 290
cahîm C. VI 454
cahûd C. IV 317
cahûdî C. IV 277
câiz C. VIII 429; C. X 216; C. XI 53
cam C. VII 480
câmegî C. X 575
câmekân C. II 245
câm-ı tahûr C. X 449
câmi' C. IV 338; C. VIII 59; C. XII 49, 181, 182
câmid C. XII 403
câmi'-i cemî'-i esmâ C. I 382; C. II 148; C. III 39; C. IV 182, 498; C. V 478; C. VII 315
câmi'-i şerîf C. V 323
câmiiyyet-i esmâ C. XI 85; C. XII 306
câmiu'l-ezdâd C. I 358, 472; C. III 428; C. V 376; C. VIII 334; C. XIII 240
can C. I 79, 80, 95, 329, 348, 354, 409, 435, 444, 447, 452, 525, 535, 558; C. II 31, 37, 42, 53, 62, 96, 101, 246, 260, 289, 377, 394, 524; C. III 44, 66, 201, 223, 324, 330, 331, 361, 384, 385, 438, 468; C. IV 34, 48, 56, 303, 392, 398, 399, 401, 414, 507; C. V 609; C. VI 42, 61, 70, 102, 104, 379, 385, 451, 471, 472, 539, 540, 603, 604, 615, 622; C. VII 61, 274, 318, 362, 451, 452, 456, 557, 558; C. VIII 57, 151, 197, 276, 336, 363, 384, 420, 510, 568, 580, 600, 606, 609, 613, 614; C. IX 60, 93, 95, 97, 143, 160, 207, 215, 301, 302, 358, 365, 368, 541, 542, 552, 557, 570, 571, 602, 639, 640; C. X 13, 14, 25, 75, 128, 144, 249, 373, 375, 376, 404, 409-411, 444, 454, 597; C. XI 35, 38, 40, 50, 51, 56, 60, 61, 64, 194, 219, 273, 281, 302, 323-327, 352, 353, 456, 505, 529, 563; C. XII 19, 94, 261, 262, 276, 277, 331, 374, 396, 397, 402, 440, 454, 526, 528, 568, 586, 617; C. XIII 26, 51, 60, 165, 221, 224-226, 233, 237, 242, 247, 257, 275, 280, 281, 315, 334, 335, 340, 341
can âlemi C. III 355; C. VIII 606; C. XI 62; C. XIII 333
cân bahri C. XIII 336, 337, 347
cân birdir C. XII 304
can dalı C. IX 59
can denizi C. III 286
can feleği C. X 632
can gözü C. I 454

can güneşi C. I 127, 128, 328
can kıtlığı C. II 112
can korkusu C. III 389; C. VIII 326; C. XIII 26
can kulağı C. I 439; C. XIII 237
cân kurbağası C. XII 262
can kuşları C. IV 488, 489, 494
can kuşu C. II 59, 62; C. VII 334
can mutribi C. XI 225
can na'raları C. VIII 493
can nûru C. IX 240
can olmak C. IV 190
cân oyunculuğu C. XI 178
can sultanları C. VI 615
can suyu C. VI 622; C. XI 37, 322; C. XIII 347
can tâvusları C. V 215
can tutucular C. VII 106
can vermek C. X 508
cânân Bk. yâr C. VI 32; C. X 418; C. XI 221, 379, 611, 614; C. XII 586; C. XIII 335, 336
cânân-ı hakîkî C. VI 42, 61, 91, 398; C. XI 55, 614
canbâzlık C. VII 135; C. XI 449, 486
candan geçme C. IX 420
can-dost C. X 630
cân-ı âlem C. VIII 56
cân-ı bâkî C. III 264
cânı bilmek C. VI 70, 210
cân-ı evvel C. XI 63
cân-ı hüdâ C. VI 378
cân-ı insânî C. VI 31
cân-ı küll C. III 333
cân-ı mutlak C. II 40
cân-ı pâkler C. VII 278
cân-ı sâf C. XI 54
canın âleti C. V 141
canın ateşi C. IX 611
canın boğazı C. V 30
cânın cânı C. I 444, 445, 534, 546; C. II 377; C. III 361; C. IV 190; C. VII 230, 239, 274; C. VIII 369; C. IX 105, 510; C. XI 63, 64; C. XII 568
cânın cânının cânı C. VIII 369
canın cüz'ü C. V 51
canın gözü C. I 440; C. XI 227
canın kiblesi C. IX 123
canın kulağı C. I 440
cânın sırrı C. XI 61
canın sultânı C. IV 363
cânın ziyâsı C. I 453
cânının cânı C. VII 239
cânn C. II 486; C. III 254; C. IX 610
câriye C. I 96-98, 140, 147, 148, 154; C. VI 14, 25, 174, 175; C. VII 259; C. X 46, 47, 49, 56, 265, 512-514, 516, 517, 523, 527, 529, 534, 535, 546-549, 551-553, 560, 562-564, 566-569; C. XI 235, 236; C. XII 452, 552; C. XIII 22, 25, 27, 28
câsus C. VII 528; C. XIII 186
câsûsluk C. XI 390
cavlakî C. I 162
câzib C. XII 314
câzibe C. III 262; C. VIII 269
câzibe kânûn-ı ilâhîsi C. I 265
câzibe kânûnu C. II 166; C. VI 531
cebâbire C. VI 164
Cebbâr C. I 311; C. VI 229
Cebbâr'ın ayağı C. I 419
cebbâriyet C. I 234-236, 238, 447; C. VII 400; C. IX 612; C. X 255
cebel-i râsih-i şerîat C. II 103
ceberût C. VIII 490; C. IX 301
cebir C. I 234-236, 309, 310, 320, 340, 341, 347, 440-443, 447, 451-454; C. II 157, 158, 239, 240, 515; C. III 208; C. IV 268, 269; C. V 532; C. VI 140, 186; C. VII 255, 388, 400, 401, 403, 480-482, 495; C. VIII 324; C. IX 612; C. X 55, 253, 256, 264, 270, 271, 282-284, 297, 305-309, 315, 337, 345, 582; C. XI 475, 476; C. XII 307
cebir i'tikâdı C. X 304, 338, 344; C. XI 475
cebir mezhebi C. I 237
Cebrâîl C. VIII 85
Cebrâîl (a.s.)ın kanadı C. XIII 81
cebrî C. I 37, 238, 307, 310, 317, 320, 442; C. V 403-405; C. VI 137, 139, 142, 236; C. VII 255, 400, 402-404; C. IX 586; C. X 264, 269-274, 282-286, 289-296, 298-304, 307, 309, 312, 313, 316, 321, 323, 337, 344, 345, 347, 350; C. XI 145
cebr-i hakîkî C. I 236, 238, 239
cebr-i mahmûd C. VII 255
cebr-i mezmûm C. VII 255
cebr-i mutavassıt C. VII 255
cebr-i sırf C. V 405
Cebrîler C. VII 255; C. X 318, 322, 325, 346, 348, 349; C. XI 143, 475
Cebrîlik C. I 321; C. II 380; C. VII 257; C. X 337
cebrin hakîkati C. X 338
cebrin sırrının sırrı C. X 337
Cebriye C. II 344, 381; C. XII 187
cedd C. XI 157
cedel C. XIII 286
cefâ C. I 523, 532; C. III 330, 405, 406; C. IV 26, 27; C. V 90, 105, 113, 177, 620; C. VI 156, 157, 161, 225, 424, 425, 427, 464; C. VII 518; C. VIII 388, 435, 436; C. IX 217, 407, 495, 496, 633; C. X 325-330, 501; C. XI 488, 492, 536, 568; C. XII 86, 122; C. XIII 72
cefâger C. II 522
ceffe'l-kalem C. VIII 454; C. X 319-321, 323, 326, 336
cehâlet Bk. cehil C. II 290; C. III 494; C. IV 24, 50; C. V 160; C. VII 170, 367

cehâlet tohumu C. XII 595
cehennem C. I 44, 168, 417-420, 496, 538; C. II 55, 107, 186, 187, 191, 398, 445, 487; C. III 92, 93, 112, 208, 209, 260, 348-350, 354, 385, 402, 403, 497; C. IV 16, 32, 55, 64, 129, 198, 199, 201, 219, 337, 385, 492, 502; C. V 103, 105, 503; C. VI 149, 153, 157, 158, 160-162, 200, 276, 280, 282, 340, 454, 455, 547, 578, 580, 581, 582; C. VII 30, 50, 142, 221, 309, 313-315, 360, 368, 390, 426; C. VIII 193, 194, 201, 205, 208-210, 240, 246, 266-269, 292-294, 359, 489, 524, 544, 545, 561-563, 583; C. IX 66, 72, 107, 122, 155, 370, 461, 615; C. X 81, 94, 198, 199, 246, 270, 271, 301, 369, 510, 569, 594, 612-614, 617; C. XI 91, 98, 99, 290, 411, 450, 451, 517, 561; C. XII 19, 166, 301, 340, 393, 432, 470, 489, 535; C. XIII 17, 18, 126, 143, 230, 231, 232, 233, 248, 344
cehennem cinsi C. VIII 266
cehennem kapısı C. XII 489
cehennem korkusu C. X 50, 198
cehennem köprüsü C. IV 277
cehennem öküzü C. VI 19
cehennem-i cismânî C. I 496; C. IV 200; C. VI 119; C. XIII 232, 248
cehennem-i rûhânî C. I 496
cehennemin yedi kapısı C. II 444; C. VIII 209
cehennemlik C. IX 614; C. XI 289
cehil Bk. cehâlet C. I 101, 454; C. II 127; C. IV 33, 47, 268, 483, 499, 509; C. V 12, 151; C. VI 402, 602; C. VII 368, 432, 519; C. VIII 214, 268, 354, 584; C. IX 145, 167; C. X 366, 531, 613, 614, 635; C. XI 57, 227, 374, 490, 505, 506, 553, 599; C. XII 547, 618; C. XIII 266, 270
cehil yılanı C. XIII 343
cehîl zulmeti C. IV 200
cehûd C. VI 213
cehûdî C. IV 277
cehûl C. VI 601
celâl C. I 211, 264, 274, 455; C. II 189; C. III 428, 450, 486; C. IV 87, 88; C. VI 105, 228, 352; C. VII 184, 438, 457, 518; C. VIII 38; C. IX 194, 371; C. X 34, 367, 436; C. XI 50, 198, 405, 534; C. XIII 305, 331
celâl sâhibi C. X 68
celâlet-i Hak C. VI 374
celâlî C. VII 82, 474
celâl-i Hak C. VI 340; C. XI 24
celâl-i ilâhî C. I 394; C. XII 176
celâl-i ilâhî nûru C. XIII 222
celb-i ervâh C. V 316
celb-i mağnem C. III 182
celîs C. V 66, 430; C. VII 139, 140; C. X 451; C. XI 432; C. XIII 336
cellâd C. VII 66; C. X 541, 586; C. XII 293, 297
cem' C. I 204, 542; C. III 29; C. IV 266; C. VI 205; C. VII 450; C. VIII 450; C. IX 214; C. XI 519; C. XIII 42, 45
cem' olmak C. X 631
cemâat C. IV 95, 98; C. VIII 450; C. XI 174, 175; C. XII 49
cemâat namazı C. IV 257
cemâat rahmettir C. II 311; C. XII 230
cemâat yoldaş gibidir C. XI 175
cemâd Bk. cemâdât C. I 117, 123, 217, 287, 291; C. II 68, 73, 482; C. III 463, 480; C. IV 151-153, 155, 318; C. V 137, 157, 270-272, 274-276, 340, 402, 432; C. VI 42, 194, 303, 304, 473-475, 481, 535, 541, 607; C. VII 131, 149, 150, 172, 173, 237, 239, 266, 268-270, 274, 275, 286, 294, 297, 372, 439, 485; C. VIII 201, 296-299, 369, 522, 523, 551, 554, 555, 618; C. IX 59, 215, 269, 275, 277, 318, 345, 383, 384, 640, 645; C. X 217, 273, 290, 293, 295, 305, 307, 357, 358, 360-362, 379, 448, 518, 520, 521; C. XI 30, 42, 50, 54, 63, 157, 184, 282, 297, 298, 348, 406, 432, 433, 464, 529, 530, 563, 566; C. XII 161, 162, 169, 237, 331-333, 385, 454; C. XIII 24, 128, 129, 260
cemâdât ve nebâtâtın tesbîhi C. II 79; C. V 274, 403
cemâdâtın nutku ehl-i bâtın C. II 378
cemâdâtın tekellümü C. II 71, 79, 80; C. XIII 129
cemâddan nükteler işitmek C. VIII 523
cemâdiyyet C. V 136; C. X 195
cemâdlık C. II 529; C. V 136, 137; C. VI 396, 480; C. VII 151; C. VIII 24, 552, 599; C. IX 276, 279
cemâl Bk. hüsn, güzel C. I 264, 274, 407; C. II 189, 270, 358; C. III 40, 136, 188, 200, 428, 450, 486; C. IV 87, 88, 169, 182, 272; C. V 121; C. VI 105, 109, 228, 352, 382, 458; C. VII 438, 457, 518; C. VIII 450; C. IX 143, 194, 326, 329, 453, 454; C. X 34, 204, 353, 354, 367, 428, 429, 440, 517, 518, 540, 588, 593, 594, 599, 624; C. XI 69, 236, 241, 405, 416, 500, 534, 584; C. XII 173, 543; C. XIII 53
cemâl ve kemâl-i ilâhî C. XII 590
cemâlî C. VII 82, 474
cemâl-i bâ-kemâl C. IX 326
cemâl-i ezelî C. IX 132, 140
cemâl-i Hak C. II 149, 406; C. III 165; C. VI 340; C. VII 410; C. IX 137, 318, 479, 480; C. X 143, 186, 187, 451, 459; C. XI 208, 210, 214, 618; C. XII 242, 375, 456; C. XIII 53, 54
cemâl-i hakîkat C. X 540
cemâl-i hakîkî C. X 534, 540

cemâl-i Hakk'ın müşâhedesi C. VIII 421; C. XI 201
cemâl-i ilâhî C. IX 139, 329; C. X 458
cemâl-i ma'nevî C. II 249; C. XI 416
cemâl-i mutlak C. III 196, 198, 423, 425; C. V 265, 267; C. IX 551; C. X 354, 364, 518, 519, 624; C. XI 335; C. XII 307, 363, 400, 582
cemâlî ve celâlî C. XII 498
cemâl-i Yûsuf C. VII 410
cemâl-i zâtî C. IV 167; C. X 368, 370, 536, 594; C. XII 578, 582
cem'den evvelki fark C. VIII 530, 536
cem'den sonra fark C. IV 391; C. VIII 530
cem'-i ahadiyyet C. X 517
cem'-i mâl C. VII 86
cemî'-i cesed C. I 83
cemî'-i esmâ C. XI 64
cemîl C. III 40; C. VI 456, 457; C. IX 139; C. XII 400
cemîl-i hakîkî C. IX 215
cem'iyet arasına karışmak C. XI 166
cem'iyet-i kalb C. XII 362
cem'iyyet C. II 116; C. III 34, 221, 360, 378; C. IV 95, 487; C. V 270; C. VI 226; C. VIII 294, 449; C. XI 175, 183, 184, 566; C. XII 358-362
cem'iyyet-i cemâliyye C. XI 236
cem'iyyet-i esmâ C. XII 57
cem'iyyet-i esmâiyye C. I 540; C. II 26, 211, 212, 408; C. III 46, 335; C. IV 12, 97, 129, 132, 152, 182, 184, 204, 399, 480; C. V 270, 348, 478, 479, 607; C. VI 99, 101, 211, 226, 295, 329, 336, 348, 457, 497, 606; C. VII 40, 243, 272, 521; C. VIII 28, 107, 245, 462, 581; C. IX 29, 30, 271, 508, 545; C. X 27, 30, 90, 91, 170, 216, 226; C. XI 48, 50, 56, 399, 446, 566; C. XII 53, 55, 82, 83, 307, 359, 413, 422; C. XIII 56, 160, 220, 233, 312, 334, 347
cem'iyyet-i hâtır C. X 507
cem'iyyet-i külliyye C. I 551
cem'iyyet-i ma'nâ C. III 39
cem'iyyet-i unsuriyye C. IX 273
cem'u'l-cem' C. I 542; C. II 499; C. III 29, 30, 239; C. IV 51, 266; C. VI 205; C. VII 100, 450-452; C. VIII 54; C. X 42, 458; C. XIII 42
cenâze C. IV 341; C. VI 422; C. XI 117, 118
cendere C. XI 408
cengi C. II 418
cenîn C. II 353, 505, 506, 545; C. IV 465; C. V 31-33, 35, 99, 400, 465, 466; C. VI 302, 303, 413, 414; C. XII 594.
cenk C. II 161, 163, 189, 419, 530; C. III 456; C. IV 353; C. V 267, 268; C. VIII 319, 325, 326; C. X 122, 123, 394, 494-497, 503, 505, 506, 514; C. XI 21, 26-36, 171, 442, 564, 596, 597
cenn C. IV 375
cennât-ı sıfât C. I 59; C. IV 372; C. IX 529; C. XI 121; C. XII 282; C. XIII 339
cennât-ı zât C. IV 372; C. IX 529; C. XI 121
cennât-i a'mâl C. XII 282
cennet C. I 44, 59, 386, 417, 483, 496, 538; C. II 70, 107, 186, 187, 191, 214, 235, 240, 253, 406, 435, 445, 449, 450; C. III 17, 93, 112, 164, 176, 177, 208, 353, 354, 402, 403, 497; C. IV 13, 16, 167, 172, 198, 199, 200, 209, 242, 337, 348, 371, 372, 375, 378, 385, 404, 405, 492; C. V 103, 502, 553, 599; C. VI 125, 149, 160, 161, 221, 264, 276-279, 299, 448, 452, 455, 547, 548, 549, 578, 580-582; C. VII 151, 152, 153, 209, 221, 314, 315, 390, 394, 462, 497, 549, 550, 553; C. VIII 119, 193, 204, 205, 208, 209, 246, 267, 293, 294, 359, 421, 438, 440, 444, 467, 490, 517, 524, 554, 563; C. IX 66, 73, 122, 126, 155, 212, 300, 420, 528, 529, 554, 557, 564, 570; C. X 26, 27, 33, 43, 81, 94, 124, 140, 198, 199, 203, 227, 244, 270, 271, 279, 369, 396, 469, 557, 569, 570, 601, 613; C. XI 33, 69, 98, 120, 121, 289, 290, 303, 365, 366, 388, 421, 445, 446, 451, 517, 602; C. XII 19, 150, 281, 282, 301, 340, 369, 370, 380, 470, 582; C. XIII 16, 175, 230, 231, 232, 233, 286, 287, 308
cennet ağacı C. II 69, 70; C. IV 479; C. XII 340
cennet bağçeleri C. III 271; C. XII 488
cennet hullesi C. VII 465
cennet kapıcısı C. VII 216
cennet kokusu C. VIII 123, 124
cennet kuşu C. I 290; C. VI 276, 277
cennet ümîdi C. X 50
cennete isti'dâd C. XIII 175
cennet-i 'âcil C. I 537; C. II 230; C. V 516; C. VII 151, 173, 519; C. VIII 228, 438, 440, 524; C. X 385; C. XI 32, 98, 99; C. XII 493
cennet-i 'âcile C. IV 203; C. VI 128; C. VIII 209; C. XI 98
Cennet-i Adn C. VIII 204
cennet-i a'lâ C. IX 328
cennet-i a'mâl C. II 321; C. VI 276
Cennet-i Firdevs C. VIII 204
cennet-i hakîkat C. III 64
cennet-i hâs C. VII 142
cennet-i Huld C. I 571; C. III 111; C. VI 277, 278; C. VIII 204
cennet-i irfân C. IV 172; C. VI 578; C. VII 520
cennet-i kalb C. X 614; C. XI 324
Cennet-i Maârif C. VIII 205
Cennet-i Me'vâ C. VIII 204
Cennet-i Naîm C. VIII 204
cennet-i sıfât C. VIII 421

Cennet-i Vesîle C. VIII 204
cennet-i visâl C. XII 154
cennet-i zât C. II 240, 322; C. III 64; C. IV 169, 184, 185; C. VI 44, 296, 578; C. VII 173, 221; C. VIII 93, 421, 518, 592; C. IX 530; C. XI 445; C. XII 561
cennetin ağaçları C. III 271; C. VI 276
cennetin dört ırmağı C. II 450
cennetin duvarı C. VII 150
cennetin ırmakları C. II 450
cennetin kapıları C. VIII 209
cennetle müjdelenmiş C. IX 259
Cennetü'l-Fazîle C. VIII 204
Cennetü'l-Firdevs C. VIII 204
Cennetü'l-Hulk C. VIII 204
Cennetü'l-istihkak C. VIII 204
Cennetü'l-Maârif C. VIII 204
Cennetü'l-Mekâsib C. VIII 204
cennetü'l-me'vâ C. VIII 208; C. XI 121
Cennetü'l-Mevâhib C. VIII 204
Cennetü'l-Mücâzât C. VIII 204
Cennetü'n-Naîm C. VIII 204
Cennetü's-Selâm C. VIII 204
Cennetü's-Sıfât C. VIII 204
Cennetü'z-Zât C. VIII 204
cer C. XII 452
cerâhat C. XII 220, 221
cerîde C. VI 126
cerîde-i âlem C. V 26
cerr C. II 393
cerr u medd C. III 427
cerrâh C. II 363
cesâret C. II 506; C. VII 135; C. VIII 326; C. X 442
cesed Bk. ecsâd C. I 197, 548; C. III 234, 450; C. IV 121; C. V 428; C. VIII 89, 374; C. IX 88, 89, 574, 576; C. X 362, 380, 381, 448; C. XI 530; C. XIII 176, 245
cesed-i beşer C. III 458
cesed-i müsevvâ C. I 325
cevâb C. IV 495, 496; C. VI 216; C. VII 429, 431; C. VIII 354, 356, 509, 510
cevâbın terki cevâbdır C. VII 432
Cevâd C. II 238; C. V 404; C. XI 289; C. XII 125, 284
Cevâd-ı mutlak C. I 211, 212; C. XI 420, 606
cevâhir Bk. cevher C. IV 379
cevâhir-i mücerrede-i nûrâniyye C. III 254; C. V 344
cevâhir-i mücerrede-i nûriyye C. III 361
cevâmiu'l-kelim C. I 514; C. VIII 50
cevârih C. VI 20
cevher Bk. cevâhir C. I 50, 51, 221, 228, 249; C. II 67, 236, 237, 243; C. III 265-268, 270, 272, 273, 276, 277, 280, 283, 388, 408, 483, 484; C. IV 164, 235, 379, 439; C. V 601; C. VI 71, 273, 479; C. VII 26, 243; C. IX 96, 165, 202; C. X 285, 357, 441, 442, 572-575, 577, 578, 580, 583, 584, 619, 628, 635; C. XI 338, 340-342, 352, 605; C. XII 32, 93, 295, 369, 592; C. XIII 24, 160
cevher-i basît C. VI 405, 539
cevher-i esrâr ve maânî C. XII 29
cevher-i evvel C. X 556
cevher-i heyûlânî C. II 217
cevher-i îmân C. XI 329
cevher-i kalb C. IX 96
cevher-i maânî C. XII 506
cevher-i ma'nâ C. III 286
cevher-i mücerred C. II 210
cevher-i mücerred-i nûrânî C. III 65; C. VI 270, 604; C. IX 240; C. X 459; C. XI 39, 92, 93, 529; C. XII 304
cevher-i ni'met C. X 225
cevher-i nûrânî C. XI 35, 340, 342; C. XII 324
cevher-i rûh C. XI 32, 341; C. XII 325
cevher-i rûhânî C. V 457
ceviz C. I 253, 348; C. III 76, 151; C. IV 416; C. VII 185, 225-227; C. IX 395, 615, 616; C. X 130, 239, 380, 381; C. XI 205, 208, 209; C. XII 483-485
ceviz kabuğu C. X 40, 42
ceviz şağıltısı C. V 77
cevr C. I 471; C. X 179
cevr ü cefâ C. II 145; C. V 177
cevr-i küfr C. XII 43
ceyb C. IX 91; C. XI 620, 621
cezâ C. I 292; C. III 278, 279; C. V 469; C. VI 131, 132, 273-275; C. VIII 191; C. IX 211, 212, 262, 631; C. X 37, 427, 435, 555, 556, 558-565; C. XI 127, 135, 138, 147, 149, 150, 152, 194, 511, 513, 514; C. XII 68, 309, 556
cezâ-i seyyie C. V 105
cezâ-yı rabbânî C. X 565
cezb C. II 168; C. IV 189; C. V 68; C. VI 530, 531, 535, 541, 542, 544, 582, 583; C. VII 214, 216, 455, 456; C. VIII 265; C. X 55, 364
cezbe C. I 248; C. III 489; C. V 149, 150; C. VI 168, 205, 537; C. VII 456, 457; C. IX 56, 68, 430, 649, 650; C. X 309, 310, 342, 365, 379, 629; C. XI 32, 403, 486; C. XII 269, 270, 453, 454
cezbe-i ilâhî C. III 207; C. VI 616; C. VII 204, 485; C. VIII 378, 379; C. IX 529-531, 650; C. X 140, 310, 342, 363, 364, 458
cezbe-i ilâhiyye C. VIII 208; C. X 457
cezbe-i rabbânî C. III 389; C. V 346; C. VII 432
cezb-i âmm C. VII 456, 457
cezb-i bâtın C. IV 210
cezb-i eczâ C. V 466
cezb-i Hak C. VII 456
cezb-i hâss C. VII 456

cezb-i ilâhî C. VI 449; C. X 55; C. XI 84; C. XII 452
cezb-i kelâm C. I 74
cezebât C. XIII 209, 211
cezebât-ı ilâhiyye C. V 345; C. VI 377; C. VII 124; C. IX 649, 650
cezr C. X 384; C. XII 443, 444
cezr ve medd C. X 384; C. XII 271, 443
cezûb-i rahmet C. VI 91
cezzâb C. XII 313
cıva C. V 385; C. VI 140; C. VII 162, 441
cibillî C. IV 238, 239
cidâl C. VIII 401
cidd C. II 284; C. IX 447
ciddin ciddi C. VI 573; C. X 149
cife C. VI 571; C. VIII 245; C. IX 305, 407; C. X 447, 599; C. XI 339; C. XII 66, 486; C. XIII 81
cife-i dünyâ C. XII 255
ciğer C. X 246, 247, 248, 249
Ciğer Oğlu C. XI 545
cihâd C. I 317, 417; C. II 530; C. IV 131; C. V 73; C. VI 479; C. VII 437, 447, 460, 484; C. IX 73, 75, 97, 207, 208, 435, 647; C. X 54, 495, 500-502; C. XI 170, 406; C. XII 523
Cihâd kapısı C. VIII 204
cihâd-ı asgar C. IV 131; C. VI 427, 430; C. X 488, 489, 498, 509; C. XI 608
cihâd-ı ekber C. I 417; C. IV 131, 154; C. V 43, 191; C. VI 427, 430, 585; C. IX 343, 344; C. X 123, 488, 489, 494, 495, 497-499, 503, 509, 511, 521; C. XI 607, 608
cihâd-ı ma'nevî C. XI 302
cihân Bk. dünyâ, âlem C. I 424; C. III 214, 299, 300, 335; C. IV 346; C. V 141; C. V 345; C. VII 205; C. VIII 363, 577; C. IX 603; C. X 54, 597, 628; C. XI 136; C. XII 276; C. XIII 65, 67, 68, 310, 337
cihân bendesi C. XIII 177
cihân güneşi C. XII 178
cihân perdedir C. XII 503
cihân rü'yâdır C. V 458
cihandan maksûd C. VI 158
cihân-ı bekâ C. VI 270
cihân-ı gayb C. XI 368
cihân-ı ma'nâ C. IX 387, 390, 425
cihân-ı ma'nevî pâdişâhı C. III 261
cihân-ı münbasıt C. V 20
cihân-ı sûrî C. III 16, 355
cihânın cânı C. V 141; C. X 628
cihânın îcâdı C. VII 488, 489
cihâr-yâr-ı güzîn C. VIII 416
cihet C. III 174, 191; C. IV 265; C. V 595; C. VII 533; C. VIII 567; C. IX 131, 380; C. XI 48, 51; C. XII 394, 413
cihetsiz C. III 191; C. VIII 568
cihetsizlik C. II 42
cihnâm C. II 515
cilâ Bk. saykal C. II 427, 430, 434; C. III 268; C. IV 413; C. XII 42
cilâcılık C. VIII 323
cilve C. I 431
cimâ C. II 418; C. VI 325; C. VIII 228, 392; C. IX 185-187 445-448; C. X 393, 443, 485, 522, 532, 545-547; C. XII 573, 574; C. XIII 26, 188, 189
cimâ'-ı meşrû C. X 530
cimrilik C. II 489
cin C. I 330, 331, 332; C. II 15, 78, 197, 218, 293, 379, 425, 454, 464, 482, 483; C. III 256; C. IV 139, 214, 215; C. V 172, 402; C. VI 171, 363, 375, 403, 438, 490, 565, 566, 590, 592; C. VII 272, 273, 324, 325, 337, 364-366, 417; C. VIII 83, 84, 461-463, 465; C. IX 108, 121, 266, 610, 611; C. X 500, 557, 584; C. XI 92, 93, 339; C. XII 337, 338, 397; C. XIII 42, 302
cin şeytanları C. I 62; C. V 237
cinâs C. XI 49
cinâs-ı nâkıs C. VI 458
cinâs-ı tâm C. VI 458; C. VIII 222
cinâyet C. VIII 92
cinnî C. II 15, 463; C. VIII 177; C. IX 407; C. XII 339
cinnin cismi C. XI 92
cins C. I 240; C. II 208; C. III 95, 290, 328, 329; C. IV 72, 205, 473; C. VIII 252-256, 264-266, 268, 269, 545; C. XI 184; C. XII 335
cins cinsi cezbeder C. VIII 255
cins cinsine meyleder C. III 41
cins-i habîs C. IX 560
cins-i latîf C. IX 560
cinsiyet C. I 296, 297; C. III 328, 329; C. IV 83; C. VII 479; C. VIII 252, 254-256; 269; C. XI 392, 393; C. XII 330, 331, 336, 337, 339-343
cinsiyet kokusu C. XI 393
cinsiyet sırrı C. XII 330, 331
cinsiyyet-i rûhiyye C. VIII 255
cinsiyyet-i sûriyye C. VIII 255
circîr C. I 419
cirit C. III 107, 363; C. VII 454; C. VIII 595; C. X 184, 495, 595; C. XI 89, 230, 594; C. XII 544
cirm C. X 443
cisim Bk. ecsâm C. I 85; C. II 176, 177, 237; C. III 137, 204, 205, 224, 265-267, 295, 324, 356; C. IV 27, 50, 322, 332, 340, 346, 374; C. V 466, 596; C. VI 479-481, 526, 527, 528, 539, 540, 601, 622; C. VII 131, 133, 134, 137, 142, 168, 247, 253, 260-262, 451, 452, 454, 455; C. VIII 359, 368, 512, 600, 602, 606, 613; C. IX 40, 57, 59, 61, 202, 240, 272, 290, 335, 462, 556, 557,

563, 571, 602, 603, 613-615; C. X 13, 23, 41, 61, 75, 81, 187, 249, 313, 314, 369, 397, 398, 400, 401, 404, 459, 460, 463, 510, 511, 585, 598, 599, 615; C. XI 40, 43, 50, 51, 56, 62, 119, 157, 198, 227, 277, 281, 284, 378, 383-385, 463-465, 467, 469, 488, 506, 529-531, 577, 578, 598, 602, 603; C. XII 22, 30, 88, 89, 92, 100, 160, 261, 262, 263, 280, 286, 289, 304, 325, 326, 331, 333, 334, 360, 373, 375, 379, 386, 395, 396, 402, 408, 438, 439, 470, 471, 485, 492, 522, 531, 565, 572; C. XIII 24, 31, 93, 171, 177, 178, 179, 185, 210, 221, 222, 235, 246, 313, 339
cisim ağacı C. VIII 536
cisim âlemi C. V 547
cisim cübbesi C. IX 135
cisim gemisi C. XIII 60
cisim gözü C. X 535
cisim habsi C. XIII 332
cisim hırkası C. XIII 171
cisim kafesi C. I 435; C. IX 290
cisim kılıcı C. X 512
cisim memleketi C. I 149
cisim meshi C. X 165
cisim öküzü C. VI 33, 34; C. XII 522
cisim perdesi C. XII 363
cisim sandığı C. XIII 179, 194, 195, 196, 206, 212
cisim sandıkları C. XIII 207
cismânî C. IV 407, 408; C. VII 299; C. VIII 607; C. IX 645; C. XIII 216
cismânî cehennem C. I 418
cismânî kimse C. XI 170; C. XII 326
cismânî lezzet C. IX 156
cismânîler C. VIII 186, 187, 608; C. IX 61, 384, 386, 387, 388, 389; C. XII 480
cismâniyet C. III 372; C. IV 451, 506; C. V 339; C. VI 147; C. VII 544; C. VIII 606; C. IX 20, 60, 110, 286, 287, 384, 649; C. X 13, 22, 40, 82, 84, 143, 147, 214, 229, 291, 337, 396, 440, 446, 455, 456, 524, 545, 596, 597, 599, 600, 603, 611-613, 621, 622; C. XI 32, 62, 63, 93, 176, 368, 375, 380, 397-402, 435, 468-470, 477, 507, 508, 592, 605, 614; C. XII 107, 123, 341, 443, 444, 448, 535, 538, 564, 565, 594; C. XIII 126, 129, 153, 207, 216, 235, 237, 278, 279, 309, 311, 334, 338
cismâniyet âlemi C. I 73; C. XI 33, 48; C. XII 280, 492, 559; C. XIII 333
cismâniyet kuyusu C. XIII 217
cismâniyet perdesi C. IX 21
cism-i berzahî C. VIII 22, 371, 372, 383, 384, 390, 439; C. X 58, 403; C. XII 501
cism-i berzahî gözü C. VIII 371, 372
cism-i beşer C. VI 302; C. VIII 599; C. IX 273; C. X 31, 430; C. XII 290
cism-i cemâd C. V 466; C. VI 479
cism-i cin C. XI 92
cism-i hayvan C. VI 479
cism-i insân C. VIII 150; C. VIII 177, 371
cism-i kesîf C. VI 171; C. VIII 204, 228; C. IX 567, 572, 645; C. X 401, 402, 403
cism-i kül C. II 420; C. VII 536
cism-i latîf C. VI 170, 171
cism-i Muhammedî C. VIII 606
cism-i nebât C. V 466; C. VI 479
cism-i nûrânî C. IX 341
cism-i şerîf C. XII 406
cism-i unsurî C. III 356; C. VIII 371, 372, 384; C. IX 223, 241; C. X 229, 380
cism-i zulmânî C. VI 48
cismin gözü C. XI 227
cismiyyet C. IX 311; C. X 23
civan C. X 464
civânmerd C. XII 20
civciv C. IV 504
coğrafya C. X 632; C. XII 620
cömerd C. III 250, 353; C. X 588; C. XII 431, 456, 598
cömerdlik C. II 100, 490; C. III 122, 251, 353, 354; C. V 13; C. VII 253, 346, 358; C. IX 220; C. X 226; C. XI 70; C. XII 340, 385, 447, 518
cömerdlik kârdır C. XII 518
cû C. II 238, 512
cûd C. II 237, 238, 239; C. III 295; C. IV 317, 361, 383; C. V 12; C. VII 546; C. IX 220; C. XI 21, 70; C. XII 340; C. XIII 28, 29, 145
cûd deryâsı C. VIII 517
cûd u atâ C. VI 78
cûd ve sehâ C. II 359
Cûda C. V 13
cûd-ı hakkânî C. II 51
cûd-ı ilâhî C. III 64
cûd-i hakîkî C. XI 452
Cûhî C. IV 341
cû'-i kelb C. X 171
cum'a C. V 126; C. X 45, 46
cum'a namâzı C. XI 165, 519
cûu'l-bakar C. VIII 547; C. X 124, 243
cûu'l-kelb C. X 231
cübbe C. III 377; C. IX 132, 133, 134; C. XI 414
Cübbemin içinde Hudâ'nın gayri yokdur C. VIII 87
cübn C. III 87; C. IX 209, 221
cühelâ C. V 180; C. VI 327
cühûd C. III 392; C. IV 317; C. IX 455; C. X 249, 394, 427; C. XI 326, 331, 338, 344, 350, 599; C. XIII 155, 191
Cühûdluk C. XI 306, 345
cülâb-ı kand C. VIII 409
cümûdiyye C. VII 344

cünd-i ervâh C. VIII 553; C. XI 242
cünûd-ı ilâhiyye C. I 342; C. VII 239; C. VIII 186, 187
cünûd-ı semâviyye C. III 116
cünûd-i mücennede C. III 293
cünûn C. II 261, 379, 448; C. III 386, 387, 388
cünûblük C. IX 62; C. XI 398, 399
cür'a C. IX 139, 140, 141, 142, 144
cür'a-i cemâl C. IX 145
cür'a-i sâf C. IX 143
cürm C. VII 123; C. X 84, 331, 559, 609, 613, 615, 620, 622; C. XI 147, 150; C. XII 391
cüst ü cû C. I 395
cüvân C. XII 589
cüz' C. I 267, 292, 296, 459, 474; C. II 255, 256, 280, 281, 288, 308; C. IV 97, 204, 205; C. V 40, 44, 267, 509, 510, 593; C. VI 22, 215; C. IX 29, 55; C. XI 490, 491, 581-583, 588, 621; C. XII 60; C. XIII 105, 130, 339
cüzâf C. X 69
cüz'e muhabbet C. II 257
cüz'î C. II 451
cüz'-i mahzûf C. I 53
cüz'iyyât C. I 397; C. II 281, 451
cüz'ünün cüz'ü C. XI 580, 581; C. XIII 130

Ç

çadır C. III 137; C. V 154; C. X 368; C. XI 488; C. XII 496, 543
çadır ehli C. XII 163
çakal C. V 201, 213-215, 217
çâkerlik C. VI 316
çakıl taşı C. VII 500
çakır C. IX 497
çakmak C. I 271, 283; C. VIII 591
çakmak fitili C. XII 371
çakmak taşı C. I 269; C. III 104; C. IV 49, 50; C. XII 521
çalgı C. II 13, 61, 85, 95; C. IX 322, 323; C. X 443; C. XI 91, 226, 228, 541
çalgıcı C. II 14, 59, 83, 84, 86, 89, 92, 94; C. XI 222
çalgıcılık C. II 62
çalınmış metâ' pâyidâr olmaz C. XII 526
çalışma C. I 203, 300, 302, 306, 307, 310, 311, 313, 320, 340; C. VI 187-189, 566, 633, 634; C. X 102, 103, 104, 107, 111; C. XI 143, 144
çalma kapıyı, çalarlar kapını C. X 561
çalmak C. VII 512
çamur C. I 409; C. III 302, 303; C. IV 227, 452; C. V 30, 141, 594, 595, 596, 600, 601, 609; C. VII 270, 271; C. VIII 16, 341, 342, 554, 609; C. IX 609; C. X 228, 229, 248, 402, 409; C. XII 32, 324, 325, 326, 347, 402, 412, 438, 529, 535, 584; C. XIII 222, 246, 265
çamur leğen C. IX 360
çamur sahrâsı C. V 150
çanak C. XI 613
çâr dâng C. VII 301
çâr unsur C. X 455
çârçûb C. XII 112
çardak C. VII 468
çâre C. III 190
çarh C. XI 621; C. XIII 20, 278
çarh-ı felek C. XI 83, 314, 316
çarık C. VIII 340; C. IX 607, 608, 621, 623, 624; C. X 11-14, 16, 30, 31, 343, 344, 357-359, 383, 384; C. XI 94, 96, 239, 367
çarmıh C. IV 302; C. XI 90, 331; C. XII 491, 492; C. XIII 154
çarşaf C. VII 70, 75; C. VIII 501; C. IX 124, 450; C. X 49, 65, 376, 377; C. XII 603, 624; C. XIII 247
çâr-şâh C. III 225
çarşı C. XI 292
çâr-tâk C. VII 468
çavuş C. V 221, 234; C. VIII 594, 595; C. XII 455, 475
çavuş kuşu C. III 443
Çeharyâr C. IX 291; C. XI 72
çehre C. VIII 245
çekçek C. III 349
çekiç C. XIII 229
çekirdek C. I 409; C. II 323; C. III 191, 333; C. IV 417; C. V 134; C. VI 290, 568; C. IX 346, 621; C. X 557; C. XI 287, 451, 563; C. XII 272, 561; C. XIII 56
çekirge C. VIII 537, 543; C. X 514, 520
çemen Bk. çimen C. XI 419, 420; C. XIII 294
çemenzâr C. III 458; C. XIII 68
çeng C. I 230, 471; C. II 13; C. VIII 597; C. XI 49, 540, 541; C. XII 126; C. XIII 174
çengel C. IX 494
çengi C. IX 322, 323; C. XI 540, 541; C. XII 488
çeng-i hikmet C. XII 489
çerâğ C. I 246; C. III 352; C. IV 18; C. VI 264, 528; C. VII 136, 137, 142, 143, 144, 145; C. VIII 109, 384, 390, 391; C. X 249, 551; C. XII 461
çerâğ-ı cisim C. VII 136
çerâğ-ı ilâh C. VII 499
çerez C. X 466
çergi C. V 452
çerh C. I 286; C. II 393; C. VI 593; C. X 595; C. XIII 345
çerh-ı felek C. I 286, 395; C. X 587
çerhin devirleri C. VII 220
çeşme C. VIII 422, 454; C. IX 158; C. X 83, 365; C. XII 91, 92, 94, 123, 524, 525, 528, 529
çeşme-i füyûzât C. IV 404
çeşme-i gayb C. VI 205
çeşme-i ilâh C. VIII 421

çeşme-i kalb C. III 373
çeşme-i vidâd C. XII 125
çeşm-i azîz C. XII 305
çeşm-i bâtın C. I 380; C. III 241; C. IV 114
çeşm-i bînâ C. XII 592
çeşm-i mâ-zâğ C. VIII 245
çeşm-i şûh C. X 339
çeşm-i zâhir C. I 380
çeşni C. III 418
çevgân C. I 562; C. II 159; C. III 107, 363; C. VII 454; C. VIII 595; C. X 495, 595; C. XI 89, 230, 318
çevgân-ı kazâ C. III 107
çıban C. X 15; C. XII 391; C. XIII 202
çıfıt C. I 182
çığırtkan C. VI 51
çıkrık C. I 285; C. XIII 218
çınar C. III 458
çıngırak C. X 144; C. XII 244; C. XIII 266
çıplak C. IV 206, 445; C. VI 62, 66, 70
çırak C. II 262
çıraklık C. XI 574
çiçek C. I 571; C. II 289; C. III 24, 385, 459; C. X 126, 146, 154, 155, 208, 556, 634; C. XIII 23, 24, 93, 184, 208, 246
çift C. II 118, 121; C. III 104, 105, 194; C. XI 184
çift sürmek C. XIII 317
çiftçi C. IX 486, 487
çigil nakşı C. VI 456
çigûne C. XI 526
çiğ C. I 86
çil kuşu C. XI 531
çile C. IX 402, 476, 477; C. X 195, 453, 458, 499; C. XII 597; C. XIII 164, 243
çile-i aşk C. VI 624
çimen Bk. çemen C. IX 56, 60; C. X 126
Çin şâhının kızı C. XII 621
Çinliler C. II 428, 429, 430
çirkin C. I 304; C. III 224, 375; C. IV 192, 193, 194, 196, 235, 236; C. V 366, 389; C. VI 104; C. IX 588; C. X 355, 359; C. XII 497
çirkin fiil C. VII 328
çirkin ses C. IV 60; C. X 387-392
çirkinlik C. IX 587; C. X 367; C. XII 334; C. XIII 268
çivîdî C. XII 314
çiy C. III 359
çizgi C. XIII 295
çoban C. III 474-476, 478, 480-482, 487, 488, 490, 492; C. V 117, 319; C. VI 461, 462, 515; C. VIII 126, 249, 379; C. X 375, 376, 379, 457; C. XI 75, 593; C. XII 33, 432, 433, 519, 520; C. XIII 33, 110, 163, 177, 294
çobanlık C. XII 434, 435, 437
çocuk C. I 305; C. II 417-419, 421; C. III 34, 119, 135, 282; C. IV 45, 46, 125, 209, 210, 394; C. V 110, 426, 604; C. VI 67, 170, 332, 352, 353, 355, 451, 519, 521, 579, 581; C. VII 206, 331, 468; C. VIII 177, 225, 226, 231, 232, 327, 328, 363, 364, 381, 393, 552, 553; C. IX 56, 59, 430, 431; C. X 15, 282, 293, 380, 381, 421, 446, 450, 530, 542; C. XI 13, 158-160, 204, 207, 208, 259, 338, 339, 341, 352, 406, 555, 583, 586; C. XII 114, 115, 502, 614; C. XIII 38, 55, 175, 181, 197, 268, 269, 272-274, 278, 279, 292-294, 301, 302, 304, 307, 322, 323
Çocuk babasının sırrıdır C. VIII 392, 393; C. IX 611, 613
çocuk dili C. IV 393
çocuk huylu C. XIII 268
çocuk ihtiyarlar C. XIII 269
çocuk merkebi C. II 422
çocukların kanı C. XIII 307
çocukluk C. VIII 67, 223; C. XIII 196
çok C. XII 359
çok düşmanı az görmek C. IV 131
çok söyleyici C. IV 441
çok söz C. IV 449
çok uyku C. IV 449
çok yaşa C. IV 223
çok yemek C. IV 456
çokluk C. XI 218; C. XII 362, 415
çolak C. XI 577
çoluk çocuk C. VII 320
çorak C. X 522, 523
çorba C. X 460
çöl C. VI 112; C. IX 423; C. XI 234; C. XII 233; C. XIII 286
çömlek C. V 461; C. VI 629; C. X 206, 217, 249; C. XI 41; C. XII 42; C. XIII 320, 321, 340, 341
çömlekçi C. IV 494; C. V 141, 461; C. XII 42; C. XIII 321
çör çöp C. III 131; C. IV 386, 387, 388, 389
çukur C. VIII 524; C. XII 17
çul C. XI 356
çulha C. III 473; C. VII 338, 417; C. XII 443
çulhalık C. XI 203
çûn C. XI 526
çûn u çend C. XII 501
çûn ü çirâ C. I 411
çûnlûk C. XI 397-399
çuval C. IV 355; C. VII 463, 464, 476
çürük elma C. V 531, 533

D

dâd-ı gayb C. III 360, 361, 362
dâfia kânûnu C. II 167
dağ C. I 154, 230, 291, 359, 394; C. II 356, 509, 510; C. III 150, 289, 371, 373, 374; C. IV 101, 381, 432; C. V 21, 89, 304, 360, 361,

396; C. VI 30, 499, 500; C. VIII 180, 279, 474, 577; C. IX 383, 384, 400, 442, 597, 601; C. X 30, 90, 181, 200, 206, 209, 218, 335, 481, 492, 525, 537, 538, 627; C. XI 282, 297, 449; C. XII 32, 58, 126, 151, 162, 169, 172-175, 237, 251, 276, 298, 540; C. XIII 69, 249, 277
dağ keçisi C. V 86
dağarcık C. X 222; C. XI 313; C. XIII 343, 344
dağdan nâka çıkması C. X 224
dağdan uçma C. XI 449
dağların meleği C. XII 176
dahl C. X 31; C. XI 452
dahme C. XI 97
dahme-i cisim C. XI 97
dâimûn C. XII 240
dâimü't-tecellî C. II 96, 470; C. V 17; C. XIII 118
dâire C. VI 474; C. XII 95, 96, 314; C. XIII 296
dâire-i idrâk C. IX 21
dâire-i rü'yet C. VIII 171
dâire-i seyr ve istihâlât C. XIII 76
dâire-i vücûdun kutbu C. V 581
dakku'l-hasîr C. III 169
dal C. VII 165; C. VIII 517, 554; C. IX 414; C. X 20, 154; C. XI 169, 314, 378, 425; C. XII 340, 531; C. XIII 242, 243
dalak C. VI 307; C. VIII 158
dalâl C. II 185; C. IV 295
dalâlet C. I 35, 60, 235, 296, 440; C. II 77, 156, 157, 167, 182, 285, 536, 537; C. III 228, 308, 316, 445; C. IV 72, 75, 194, 236, 237; C. VI 99, 481, 512; C. VII 50, 275, 315, 401; C. VIII 340, 355, 359, 369, 539; C. IX 64, 103, 126, 263, 320, 322, 327, 612; C. X 35, 80, 88, 134, 182, 291, 292, 605, 606, 634; C. XI 228, 239, 435, 472, 508, 523, 501, 566; C. XII 53, 84, 85, 112, 125, 473, 535, 549; C. XIII 75, 76, 145, 197
dalâlete sevk C. VIII 503
dalâletin aynı C. XIII 145
dalga C. I 75, 225; C. II 480, 560; C. III 71; C. V 479; C. VII 489; C. VIII 333, 334, 430, 474; C. IX 277, 278; C. X 75, 152, 205, 376, 462, 480, 519, 529; C. XI 481; C. XII 38, 39, 58, 59, 93, 137; C. XIII 126, 336, 337, 340
dalgıç C. I 483, 484; C. III 251, 485; C. VIII 426; C. IX 125; C. XII 618; C. XIII 218
dalkavuk C. VI 165
dâll C. XI 228
dam C. XI 254; C. XII 572, 573; C. XIII 348
dam kenârı C. VIII 95, 96, 97
dama C. VIII 316
damar C. VIII 577, 578; C. X 403; C. XI 428
damda deve arama C. VIII 379
dâm-ı âhiret C. VII 199
dâne Bk. tâne C. II 44; C. III 96, 421; C. VIII 357; C. IX 397, 399
dâne-i amel C. IX 398
dâng C. VI 580; C. VII 301; C. X 390; C. XI 352; C. XIII 115, 171
dânik C. XIII 115
dânişmend C. III 61, 63
dans C. X 245
dar C. II 330
dar kapı C. IX 177
darağacı C. IX 152, 153; C. X 418, 557, 600; C. XI 148, 149; C. XII 491, 492, 526; C. XIII 262, 263
darbe-i ma'nevî C. XIII 280
darbhâne C. XI 524
darb-ı emsâl C. I 37
darb-ı mesel C. II 255, 256, 279; C. III 295, 387, 405; C. VI 108, 184, 185, 215, 356, 475, 504, 527, 529, 590, 636; C. VII 51, 506; C. VIII 134, 144; C. IX 189, 381, 393, 627; C. X 38, 134, 507, 561, 566; C. XI 187, 461, 502, 512, 518; C. XII 21, 22, 152, 470, 472; C. XIII 52, 58
darb-ı şer'î C. V 267
dâr-ı âhiret C. XI 121, 159; C. XIII 231
dâr-ı azâb C. X 554
dâr-ı bekâ C. IX 464
dâr-ı dünyâ C. IX 464; C. X 555; C. XII 509
dâr-ı fenâ C. XIII 308
dâr-ı gurûrdan uzak olmak C. X 119
dâr-ı küfr C. VI 59
dâr-ı naîm C. X 554; C. XI 378
dâr-ı suver-i hayâliyye C. X 554
dâr-ı suver-i kesîfe C. X 554
dâr-ı tecerrüd C. X 554
dâr-ı teklîf C. X 554
dâr-ı temyîz C. X 554
darlık C. VIII 175
Dârr C. I 234; C. III 169; C. IV 111; C. V 405; C. VI 228, 496; C. VII 327, 522; C. VIII 60, 438; C. IX 505; C. X 153, 200, 347, 600; C. XI 24, 564; C. XII 81, 91, 219, 557
dâru'l-gurûr C. VIII 411; C. X 119, 601; C. XII 531
dârü'l-emân C. VIII 261
dârü'l-harb C. X 44
dârü'l-hilâfe C. II 235, 246
dârü'l-islâm C. XII 377
dârü'l-karâr C. VIII 204; C. IX 245
dârü'l-melâm C. IX 382
dârü'l-mülk C. XII 378
dârü's-selâm C. IV 498; C. VII 217; C. VIII 204
dârü's-sürûr C. VIII 411
dârü'ş-şifâ C. XII 610
dâv C. XII 495
da'vâ C. II 224; C. IV 459, 460, 461, 462, 463; C. VI 424, 425, 595; C. IX 618; C. XI 53; C. XII 325; C. XIII 240

da'vâ-yı aşk C. XIII 60
da'vâ-yı enâniyyet C. II 307, 320; C. IV 60; C. VIII 282
da'vâ-yı irşâd C. I 251; C. II 171; C. IV 353, 429; C. V 480
da'vâ-yı istiklâl C. V 44
da'vâ-yı iştirâk C. VI 115; C. VIII 345
da'vâ-yı kemâl C. IV 59; C. V 186
da'vâ-yı kemâl C. IX 429
da'vâ-yı müsâvât C. III 378
da'vâ-yı nübüvvet C. IX 382
da'vâ-yı riyâset C. X 422
da'vâ-yı tasarruf C. VIII 277
da'vâ-yı ulûhiyyet C. VII 173; C. VIII 81
da'vâ-yı vücûd C. II 471
dâver C. I 190; C. XII 466
da'vet C. II 164, 171; C. IV 11, 75, 81, 82, 377, 463; C. VI 122, 145, 182-184, 247; C. VII 214; C. VIII 535, 538-540, 542; C. IX 149, 627; C. XI 17, 18, 293
da'vet-i enbiyâ C. IV 378; C. VI 121, 149; C. IX 119; C. X 326, 327
da'vet-i enbiyâ ve evliyâ C. VII 251
da'vet-i halk C. XI 293
da'vet-i ma'neviyye C. VII 214
da'vet-i tevhîd C. IV 464
dâvûd (ney) C. III 492
davul C. III 327; C. IV 351, 352; C. V 180; C. VI 446-448, 516, 517; C. VII 220; C. VIII 597; C. X 498, 500, 514, 528; C. XI 370, 371; C. XII 65, 204, 212
davulcu C. XI 295
dayak C. XIII 139, 159
dâye C. IV 504, 505; C. V 31; C. VII 555; C. VIII 526; C. IX 245, 246
debb C. IX 135; C. XIII 188
debbâb C. XIII 188
debbâğ C. VII 48, 88, 89, 92, 95, 96
debûr C. VIII 369
deccâl C. I 185
dedikodu C. III 353; C. IV 101; C. VI 20, 506
def C. V 43; C. XII 452; C. XIII 164
def'-i belâ C. XII 216
def'-i gam C. VIII 505; C. XI 91
def'-i havâtır C. XII 74
def'-i mağrem C. III 182
def'-i şerr C. XIII 120
defîn C. XII 412
defîne C. III 207; C. IV 23; C. V 302; C. VI 425; C. VIII 216, 217, 221, 222; C. IX 250; C. X 396, 409; C. XI 390, 517, 591, 615, 619, 622, 623; C. XII 14, 15, 17, 18, 21, 34, 67, 108, 115, 116, 122, 127, 129, 140, 146-149, 151, 152, 153, 372, 373, 470; C. XIII 103, 112, 113, 114, 118, 123, 136, 138, 139, 143, 144, 159
defîne-i hakîkat C. XIII 139, 140, 144
defîne-nâme C. XII 25
defnolunmuş para C. XII 504
defterdâr C. II 346; C. X 332, 334
defterdarın köleleri C. X 332; C. X 335
defter-i a'mâl C. II 455; C. IX 577; C. X 45, 46, 60
değirmen C. II 327; C. VII 109; C. X 372; C. XI 209, 315; C. XII 19, 97; C. XIII 174
değirmen fâresi C. III 134
değirmen taşı C. X 254, 374; C. XI 313, 314
değirmenci C. II 328
değnek Bk. deynek C. V 28; C. VI 495; C. VIII 536; C. X 543
Dehdehî altını C. IX 259; C. XI 468
dehliz C. IX 71, 72
dehr C. II 547, 548; C. VIII 453; C. XI 379; C. XIII 66
dehr timsahı C. XIII 66
dehrî C. IV 136, 137; C. VI 453; C. VIII 300; C. XII 255
dehrin arslanı C. VI 573
dekâik-ı felsefiyye C. IX 26
dekâyık C. II 148; C. IX 443; C. X 35; C. XII 302, 508; C. XIII 330
dekâyık-ı hikemiyât C. X 134
dekâyık-ı rûhiyye C. XII 514
delâil-i akliyye C. I 47, 48; C. XI 591; C. XII 18, 151, 187, 227, 271, 325; C. XIII 140, 269, 343
delâil-i fikriyye C. XII 148, 149, 153
delâil-i mantıkıyye C. IX 431; C. XII 151
delâl C. XI 557
delâlet C. VI 347, 348
dele C. IX 170
deli C. I 84; C. III 389, 390, 400; C. IV 82, 141, 143, 144, 145, 155, 156, 159, 162, 164, 475; C. VI 123; C. VII 478; C. VIII 380; C. IX 597, 598, 604-607; C. X 19, 246, 421; C. XI 210, 214; C. XII 22, 23
deli çocuk C. XII 114, 115
delice tohumu C. II 79
delikanlı C. III 414; C. VIII 101, 102; C. XIII 189
delikanlılık C. X 450
delîl C. I 126, 195; C. II 73, 75, 469; C. III 461; C. IV 393; C. V 168, 379; C. VII 171; C. VIII 463; C. IX 15, 16, 87, 90, 91, 203-205, 350, 430, 431; C. X 604; C. XI 12, 44, 246; C. XII 17, 150, 193-195, 592; C. XIII 17, 68-72, 80, 93, 140, 246
delîl ile isbât C. IX 205
delîl-i aklî C. I 454; C. II 72, 76; C. IX 205; C. XI 246; C. XII 195, 227
delilik C. II 380; C. III 386, 387, 400, 404, 405; C. IV 83, 140, 143, 145, 146, 162-164, 244, 376; C. IX 600, 604, 605; C. XI 199, 210; C. XII 23
delk C. VII 250, 265; C. X 590; C. XIII 85

dellâk C. X 64, 83
dellâl C. XII 197
dellâle C. X 540; C. XII 482
dem C. VI 266; C. IX 388; C. XII 376
demdeme C. XII 30
demevî C. IV 244
dem-i ilâhî C. X 251
demir C. I 269, 271, 283; C. II 374; C. III 34, 104, 232, 233, 235, 241, 255, 328, 376-379, 411, 412; C. IV 36, 48, 49, 50, 485; C. V 18, 195, 273, 357, 397, 487, 488; C. VI 30, 188, 334, 400, 597; C. VII 162, 206, 441, 477, 478, 555; C. VIII 281, 333, 511; C. IX 269, 438, 442; C. X 67, 211, 327, 403; C. XI 297; C. XII 237, 268, 289, 521
demir paslan C. VII 185
demirci C. IV 411; C. VII 542; C. X 306; C. XII 321, 432
denî C. VII 416; C. XII 394
deniz Bk. deryâ, bahr C. I 75, 210; C. II 171, 187, 188; C. III 66, 71, 75, 162, 203, 288, 386, 390; C. IV 129, 346, 362, 363, 365, 395, 402, 448, 506; C. V 479, 480; C. VI 181, 188, 311; C. VII 344, 421, 489; C. VIII 66, 239, 241, 405, 425, 426, 430, 602; C. IX 277, 278, 348, 349, 360, 364, 400, 433; C. X 181, 205, 206, 214, 218, 368, 480, 481, 517, 519, 529, 621, 629; C. XI 245, 282, 283, 315, 359, 432, 434, 480, 481, 483, 487, 490, 520, 528, 605, 609, 610; C. XII 67, 70, 112, 114, 232, 233, 276, 353, 369, 429, 437, 443, 467, 564, 618; C. XIII 126, 128, 174, 221, 333, 340
deniz mühresi C. III 165
deniz suyu C. X 121
denizin asâ ile yarılması C. VI 37
denizin cezri ve meddi C. XII 271
denizin dalgası ve köpüğü denizdir C. XIII 128
denizin köpüğü C. III 426
denizlerin meleği C. XII 176
derd C. I 77, 238, 534; C. III 190, 448; C. IV 42, 158; C. V 70, 72, 305; C. VI 135, 136, 215, 216, 275, 377; C. VII 44, 45, 81; C. VIII 17, 559; C. IX 398; C. X 343, 512; C. XI 485, 486; C. XII 24, 626; C. XIII 37, 49, 132, 133, 134, 135, 141, 142, 170, 258, 259; C. XIII 133
derd-i aşk C. XIII 37
derd-i bâtınî C. V 71
derd-i firkat C. V 71
derd-i Hak C. X 418
derd-i ilâhî C. X 512
derd-i taleb C. V 391
derd-i zâhirî C. V 71
derdli C. IV 73
derdli C. XIII 140
derdsizlik C. IV 187, 188
derecât-ı kalbiyye C. IX 649
derecât-ı saâdet C. XI 606
derecât-ı ulviyye C. VI 212
derece-i kemâl C. III 11
derekât C. I 417
derekât-ı süfliyye C. VI 212
derekât-ı şekâvet C. XI 606
dergâh C. II 279; C. III 40; C. VI 521; C. IX 135, 306; C. X 141; C. XI 43; C. XII 11, 12; C. XIII 283
dergâh-ı Hak C. XI 64
dergâh-ı Hudâ C. IX 438
dergâh-ı irşâd C. II 279, 280
dergâh-ı izzet C. XI 302, 445, 446
derî C. VII 47, 48
derk C. VIII 142
dermân C. III 190; C. VIII 519; C. X 418; C. XII 24; C. XIII 135
ders C. IX 87, 88
ders-i ibakāyık C. VII 399
derûn C. IV 354
derviş C. I 161, 162, 249, 410; C. II 109, 240, 503; C. III 188, 189, 240; C. IV 93, 148, 149, 296, 411, 412, 435, 436, 442, 446, 449, 456, 457, 500, 501; C. V 165, 190, 436; C. VI 32, 250, 334; C. VII 27, 207, 209, 250, 256; C. IX 135, 154, 155, 471, 475, 476; C. X 64, 111, 160, 195, 327, 626; C. XI 67, 119, 283, 484, 497; C. XII 36, 37, 151, 152, 188, 191, 611; C. XIII 141, 225, 284
derviş sözü C. X 535
dervîş tekyesi C. XII 611
dervîşlerin kelâmı C. VII 499, 500
dervîşlik C. II 129; C. III 43; C. VIII 428; C. IX 362; C. X 117; C. XI 66, 119; C. XII 148; C. XIII 145
deryâ Bk. deniz, bahr C. II 93; C. III 13, 31, 261, 313, 359, 379; C. IV 129, 134, 480, 505, 508; C. V 337-339, 348, 401, 522, 595; C. VI 260, 313, 314, 321, 380; C. VII 247, 263, 284, 285, 287, 291, 305, 404, 421, 422, 489, 501, 550; C. VIII 127, 129, 135, 239, 240, 246, 517; C. IX 83, 85, 365, 432, 561; C. X 74, 75, 121, 152, 171, 182, 204, 205, 256, 257, 264, 283, 316, 340, 368, 376, 393, 394, 396, 440, 443, 456, 457, 462, 495, 518, 581, 615; C. XI 21, 23, 28, 37, 255, 279, 283-285, 288, 341, 386, 457, 480, 519, 523, 526-530, 605; C. XII 29, 31, 38, 39, 56, 58, 93, 101, 102, 105, 133, 134, 149, 241, 381, 507, 537, 538, 618; C. XIII 38, 54-56, 60, 72, 218, 284, 333-336, 340, 342, 347
deryâ-dil C. VIII 493
deryâ-dil velî C. XIII 312
deryâ-yı afv C. X 615

deryâ-yı ahdar C. III 373
deryâ-yı akıl C. I 353
deryâ-yı aşk C. X 518
deryâ-yı bî-nihâye C. V 529
deryâ-yı celâl C. VI 314
deryâ-yı cemâl C. II 93, 94
deryâ-yı cûd C. II 269; C. III 64
deryâ-yı hakîkat C. III 380; C. IV 346, 505, 508, 509; C. V 479, 595, 596; C. VI 69, 260, 313; C. VIII 241; C. IX 94, 440; C. X 338, 340, 341; C. XI 23; C. XII 38
deryâ-yı hakîkî C. XIII 54
deryâ-yı itlâk C. III 389; C. V 18
deryâ-yı küll C. VIII 472, 473, 474; C. IX 299, 300
deryâ-yı maânî C. VII 347
deryâ-yı ma'rifet-i ilâhî C. XII 29
deryâ-yı melekûtî C. VI 314
deryâ-yı muhît C. IV 479
deryâ-yı mülkî C. VI 314
deryâ-yı rahmet C. III 121, 122; C. XII 137
deryâ-yı rûhâniyyet C. IX 278
deryâ-yı safâ C. V 580, 581
deryâ-yı vahdet C. II 93; C. III 232, 379, 389, 445, 447; C. IV 346; C. V 513; C. VII 322; C. VIII 128, 136, 138; C. IX 81, 379; C. X 257
deryâ-yı vücûd C. II 137; C. VI 314; C. VIII 406; C. XI 279, 284, 480
desîse C. IV 287
dest Bk. el, yed C. I 499
dest-bâf C. XIII 44
dest-bürd C. X 631
destgâh C. X 223; C. XI 567
desti Bk. testi C. III 286
dest-i Hak C. X 172
deş C. X 55
deşt-i Kerbelâ şühedâsı C. VIII 605
dev C. XIII 268
devâ C. III 190, 448; C. IV 42; C. VI 216, 275, 418
deve C. II 169, 170, 175, 177, 321, 322; C. III 461; C. IV 289, 290, 306-308, 310, 312, 313, 315, 356, 426-429, 447; C. V 226; 227, 463, 621, 622; C. VI 446, 447, 567, 600, 608; C. VII 185, 249, 250, 441, 448-451, 453, 454; C. VIII 189, 250, 264, 361, 379, 400, 478, 479, 486, 487; C. X 294, 295, 430; C. XII 179, 183, 184, 185, 379; C. XIII 88, 269, 272, 283, 330, 331
deve arayıcı C. IV 306
deve katarı C. VIII 400
deve yavrusu C. II 173, 174, 178
deveci C. II 169, 170; C. VII 321; C. X 294; C. XII 378, 379
deve-gönüllü C. XI 177, 178
devenin oluk üzerinde durması C. VI 567
devenin yavrusu C. II 177
deverân-ı dem C. IX 175
devir C. I 393, 414; C. IV 157; C. VI 382, 383, 384, 397
devlet C. III 38; C. IV 17; C. VI 376; C. VII 383; C. VIII 274; C. X 96, 97, 117; C. XII 517
devlet gözü C. X 147
devlet kuşu C. XIII 286
devlet-i dünyâ C. VII 383
devlet-i ma'nevî C. XI 326
devrân C. I 381
devrân-ı feleğin cevri C. XI 567
devre-i Ahmedî C. III 118
devre-i fetkıyye C. XI 404
devre-i istihâle C. X 554
devre-i külliyye C. VI 288
devre-i mâiyye C. VI 288; C. XI 404
devre-i nâriyye C. VI 288; C. XI 404
devre-i nebâtiyye ve hayvâniyye C. VI 288
devre-i ratkıyye C. XI 404
devre-i ratkıyye ve fetkıyye C. VI 288
devre-i türâbiyye C. VI 288; C. XI 404
devrî C. IX 13
devr-i Âdem C. X 532
devr-i felek C. VIII 409
devr-i Muhammed C. XI 396
devr-i Mûsâ C. III 118
devr-i Mustafâ C. X 532; C. XII 24
devr-i rahmet C. III 117; C. XI 396
devr-i rü'yet C. XI 396
devr-i zaman C. V 545
deymûmiyet C. XI 286
deynek tutucu C. XII 181
deynekçi C. XII 181
deyr C. XII 418
Deyyân C. VII 342; C. XII 385-487
deyyâr C. III 227
deyyûs C. VII 380; C. VIII 529, 621; C. X 562; C. XIII 190
dıkk C. VII 68, 69; C. XII 591
dıkk hastası C. XI 444
dıl'-ı eyser C. VIII 554
dırâbhâne C. IX 379
dış yüz C. X 544
dışarının su C. XII 530
dîbâce C. III 239; C. XII 412
dîbâce-i cihân C. XIII 177
dibâgat C. VII 47, 92; C. IX 357
dîdâr C. I 516; C. II 249; C. III 166; C. VIII 50; C. X 204, 622
dîdâr-ı Hak C. XI 13
dîde Bk. göz, çeşm C. III 18
Dieu protège La France C. VIII 310
diken C. I 137, 138; C. II 27, 28, 30, 64, 161, 257, 308; C. III 53, 59, 95, 343-348; C. IV 405, 419; C. V 156, 231; C. VI 522; C. VII 13, 301, 364; C. VIII 354, 422, 423, 478,

610; C. IX 366, 367, 368; C. X 209; C. XI 24, 259, 307, 308, 309, 325, 326, 331, 465, 562; C. XII 18, 95, 96, 125, 137, 251, 252, 554, 587, 588; C. XIII 134, 135, 141, 338
diken ağacı C. X 260
dikenlik C. XIII 337, 338
dikiş C. X 194
dil Bk. gönül C. IV 170; C. X 373, 403, 474; C. XII 236, 301; C. XIII 320
dil süpürgesi C. III 22
dil-ârâm C. XI 126
dilber C. I 133; C. VI 528, 559, 582; C. IX 152, 606; C. XI 228; C. XII 23, 231; C. XIII 19
dilber-i ayyâr C. XII 63
dildâr C. I 516; C. IV 434, 435
dildâr-ı hakîkî C. XII 544
dilenci C. II 120, 135; C. III 148; C. IV 328, 329, 349, 383; C. V 237; C. VIII 397, 398; C. X 188, 191, 192, 193, 205, 211, 212, 220, 221, 237; C. XI 417, 418, 452, 485; C. XII 461; C. XIII 115
dilencilik C. X 193; C. XIII 114, 115, 116, 117, 138
dilenme C. X 190-193; C. XIII 115, 116
dil-i sergeşte C. IX 139
dil-sitân C. XI 526
dilsiz C. VII 258; C. VIII 364
dilsiz söz söylemek C. XII 230
dilsûzluk C. XIII 54
dimâğ C. I 567; C. VII 132; C. IX 588; C. XI 237, 348; C. XII 314, 446; C. XIII 138, 184, 246, 300
dimâğ-ı beşer C. XII 573
dimâğı bozuk C. XII 18
din C. I 33, 38, 180, 199, 207, 222, 237, 253, 276, 282, 289, 317, 338; C. II 31, 54, 275; C. III 360, 486, 490; C. IV 76, 276, 330, 360; C. V 323, 445, 634; C. VI 186, 188, 387, 512; C. VII 251, 351; C. VIII 30, 53, 269, 339, 399, 400, 445; C. IX 26, 27, 40, 41, 170, 305, 563, 631; C. X 106, 107, 241, 383, 567, 585, 586, 618; C. XI 26, 102, 103, 104, 155, 237, 239, 278, 308, 310, 339, 382, 439, 576; C. XII 157, 586, 591; C. XIII 26, 59, 188, 201, 204, 222, 277, 289, 290, 299
dîn derdi C. V 370
dîn ehli C. IX 75
dîn gamı C. VIII 398, 399
din işi C. VII 330
dîn mer'âsı C. XII 285
din mülkü C. I 97
dîn nasîhatdır C. VI 407; C. X 383
din sultanları C. VII 321
dîn yolu C. VI 512, 513; C. XI 179, 180
dînâr C. VII 301; C. VIII 310
dinde taammuk C. IX 198
dîn-i acâiz C. XIII 300
dîn-i Ahmed C. IV 362; C. XI 68, 164
dîn-i Hak C. I 243; C. III 121; C. IV 296; C. X 88; C. XI 69
dîn-i hakkın çarpması C. II 79
dîn-i hanîfî C. II 201; C. XI 239
dîn-i ilâhî C. VII 492
dîn-i İsâ C. I 201, 208, 243, 252; C. XI 171
dîn-i İslâm C. IV 276; C. X 387; C. XI 171
dîn-i Muhammedî C. X 450; C. XI 165, 171
dîn-i Mûsâ C. I 179
dînin sultânı C. X 193
dinlemek C. I 490; C. III 486; C. IV 171; C. XI 520, 582, 586
dinlerde ihtilâf C. I 207
dinleyen C. XI 38, 348; C. XII 32
dinsiz C. IV 412; C. VI 517
dirâyet C. X 230
direk C. II 68, 69, 76; C. IV 41; C. XI 297
direksiz felek C. XIII 217
direm C. VIII 310; C. XI 510; C. XII 256
dirhem C. VII 195, 196; C. X 507
dirî C. I 170, 463; C. II 17; C. IV 479; C. V 157, 158, 389, 401; C. VI 42, 55, 257; C. VII 302, 310, 311, 519; C. VIII 117, 281, 290; C. IX 195, 345, 557, 559; C. X 92, 221, 362, 380, 447, 448, 450, 511, 569, 600, 603, 625, 630; C. XI 62, 198, 259, 503, 505, 506, 507, 563; C. XII 349, 350, 351, 397, 501; C. XIII 145, 331, 334
dirilik C. VI 379; C. IX 442, 565-567; C. X 433, 434, 600, 630; C. XI 253; C. XII 397, 520; C. XIII 40, 59, 300, 333
dirilik suyu C. IV 239
dirilme C. VII 251
diriltmek C. II 509
diriyi bir nazar ile öldürmek C. VII 520
diş C. XIII 257, 258
diş ağrısı C. VII 59, 60; C. VIII 293, 294; C. XIII 257, 259
dişi C. VI 533; C. X 123, 267; C. XI 265, 345, 608
dişi deve C. V 622; C. VI 118
dişi koyun C. V 514
dişilik C. XI 608, 614
dîv C. VII 336; C. VIII 177; C. X 336
dîvân C. XII 295, 296, 538
dîvâne C. III 387, 400; C. IV 354
divâr C. XII 478
dîv-i nefs C. I 559
divit C. IX 623
diyet C. III 379, 401; C. IV 167; C. VI 23; C. VII 502, 503; C. VIII 238; C. X 24, 25; C. XI 495, 496, 503, 504, 507
diz C. V 315
doğan (kuşu) C. I 186, 345; C. II 95, 114, 251,

498, 506; C. III 14, 108, 111, 113, 317, 318, 320, 321, 322, 323, 325, 326, 327, 411; C. IV 487, 497-500; C. V 128, 129; C. VI 349, 430, 515; C. VII 234, 256, 499, 537; C. VIII 242-244, 245, 248, 249, 391, 464, 465; C. IX 21, 226, 227, 279, 280, 289, 290, 304, 387, 388, 497; C. X 74, 75, 152, 153, 635; C. XI 58, 125, 219, 238, 293, 329, 382, 419, 469, 476, 477, 531, 606, 607; C. XII 157, 158, 283, 284, 285, 345, 467; C. XIII 81, 92, 252
doğmak C. I 274; C. III 104, 480; C. VI 585; C. XI 586
doğru C. IV 248, 249, 279, 294, 473; C. VIII 361; C. XII 104, 105
doğru haber C. XIII 125
doğru niyet C. IV 41
doğru söyleyicilik C. III 247
doğru söz C. IV 249; C. XIII 124, 125, 319, 320
doğruluk C. III 250; C. IV 248; C. X 217; C. XIII 125, 126
doğum C. II 439; C. IV 187; C. VI 303, 304; C. VII 59; C. IX 70
doğum ağrısı C. IV 187; C. VI 302, 303; C. VII 60
doğurmak C. III 280
doğuş C. VIII 613
doktor Bk. tabîb C. I 96; C. II 74, 75; C. VII 529, 530; C. VIII 372; C. IX 93; C. X 526; C. XI 105; C. XII 554; C. XIII 144, 195
dokuz felek C. IV 452; C. VII 536
dokuz tabaka C. II 419
dokuzuncu felek C. III 308, 309; C. IX 587
dolak C. III 233, 475
dolap C. I 280; C. II 393; C. X 255; C. XI 314
domuz C. III 395, 396; C. IV 351, 379, 421; C. VIII 194; C. IX 461; C. X 106, 164, 166, 525; C. XI 25; C. XII 556; C. XIII 253
domuz avı C. IX 150
donuklar C. XII 162
donukluk C. XII 161
dost C. I 425; C. II 459, 524; C. III 242, 405, 406; C. IV 100, 113; C. V 125; C. VI 366, 467, 584; C. VII 45, 48, 410; C. VIII 36, 37, 121, 598; C. IX 147, 148, 493, 613, 614, 644, 645; C. X 36, 37, 62, 95, 178, 179, 184, 187, 265, 280, 316, 360, 428, 537, 544, 634, 635; C. XI 160, 161, 167, 169, 173, 176, 282, 347, 393, 438, 464, 466, 482; C. XII 81, 116, 247, 374, 418, 453, 463, 581; C. XIII 28, 29, 51, 207, 299, 312, 313
dost Hak'dır C. VI 586; C. V 449; C. VI 146; C. VII 308, 410, 411; C. X 545; C. XI 125, 347, 485; C. XII 116, 126, 418; C. XIII 51, 309, 313
dostluk C. II 204; C. III 250, 405, 406; C. VIII 355, 516; C. IX 49; C. XI 472; C. XII 230, 231
dostun cemâli C. XII 374
dostun gözü şâhid-i adl C. XII 306
dostun nâmı C. XIII 49
doymak C. IX 125
dönmek C. XI 225
dördüncü çardak C. VII 543
dördüncü felek C. III 256; C. VII 28, 29, 544; C. X 150
dördüncü gök C. XII 178, 187
dördüncü hâne C. XI 557
dört C. V 591; C. XI 585
dört anâsır C. XI 157
dört huy C. IX 32
dört ırmak C. VI 278
dört nehir C. IX 530
dört rükün C. XI 90; C. XII 564, 565
dört tabîat C. V 465; C. VI 307, 479; C. XI 157; C. XII 564
dört unsur C. V 465; C. VI 307, 479; C. XI 30; C. XII 565
döşek C. X 465
döşeme C. XII 386
duâ C. I 372; C. III 56, 57, 112, 113, 192, 193, 455, 456, 458; C. IV 46, 169, 172, 173, 177, 184, 196, 415; C. V 62, 64, 65, 68-72, 95, 210, 211, 305, 392, 394, 395, 398, 399, 441, 444, 477, 478, 495, 503-505, 508, 574, 579, 585-588, 605, 611, 613-617, 624, 626, 627, 629, 630, 632; C. VI 233, 239, 260, 261; C. VII 43, 44, 59, 60, 429; C. VIII 119, 122, 404, 513-516, 537, 541, 542, 547, 548; C. IX 115, 177, 235, 398, 399, 554, 631; C. X 65, 67, 68, 72, 113, 327, 611, 612; C. XI 187, 208, 411-413, 532, 594, 595; C. XII 24-26, 129, 130, 138, 140, 145, 146, 175, 226, 242, 506; C. XIII 101, 106-108, 279
duâ evi C. V 557
duâ ve taleb C. VII 345
duâsı C. XIII 74
duâsı müstecâb C. II 383
duâ-yı fiilî C. IX 399
duâ-yı lafzî C. VII 345
duâ-yı lafzî ve fiilî C. II 537
duâ-yı lisânî C. IX 399
dudağı kuru olmak C. XIII 116
dudak C. I 336, 543; C. XII 503
dudu kuşu C. XI 65, 66, 607
duhâ C. III 100; C. IV 191; C. XII 366
dul kadın C. IV 144, 161; C. XII 599
duman C. VI 597; C. VII 184; C. VIII 104; C. IX 205, 216, 371, 372; C. X 284; C. XII 193, 567
duman ateşin vücûduna delâlet eder C. XII 193
dûrbâş C. IX 136
durgun su C. VII 318

durûb-i emsâl C. VI 109
dut ağacı C. X 333
dut yaprağı C. X 198
duvar C. III 339, 340; C. V 563; C. VIII 618; C. XI 183, 407; C. XII 89, 480
dü çâr dâng C. X 390, 479
dübür C. VIII 123
düdük C. VIII 126; C. XI 91; C. XIII 105, 106
düello C. XI 172
düğüm C. I 455; C. IV 495, 496; C. VIII 407, 408, 414-417, 497; C. IX 201; C. X 403; C. XII 68; C. XIII 95, 96
düğün C. I 196; C. IV 452; C. XIII 164
düğün taâmı C. XII 368
dükkân C. IX 468; C. XI 198, 452, 498, 567; C. XII 152, 153, 417; C. XIII 282
Düldül C. II 419, 422
dülger C. IV 380; C. X 306; C. XI 454; C. XII 447
dülgerlik C. XI 621
düm C. X 482
dün C. X 463; C. XII 256
dünbe C. X 482
dünyâ Bk. âlem, cihân C. I 75, 89, 97, 107, 154, 155, 170, 204, 215, 275, 276, 318, 319, 555; C. II 57, 58, 121, 254, 353, 354, 459; C. III 16, 17, 111, 169, 276, 278, 279, 295, 313, 317, 318, 320, 364; C. IV 196, 199, 230, 232, 237, 332, 505, 516; C. V 26, 31, 39, 76, 120, 143, 230, 231, 282, 343, 344, 459, 569; C. VI 62, 63, 68, 98, 125, 129, 130, 164, 165, 260, 261, 299, 300, 350, 376, 385, 478, 488, 492, 514, 563, 571, 572; C. VII 44, 45, 83, 85, 87, 94, 167, 199, 218, 245, 275, 305, 306, 317, 394, 395, 410, 440, 441, 444, 452, 453, 467, 468, 471, 475, 476, 483, 485, 496, 497, 508, 522; C. VIII 29, 45, 56, 139, 193, 246, 295, 349, 380, 386, 400, 412, 413, 414, 416, 417, 419, 420, 421, 438, 460, 550, 557, 558, 560, 593; C. IX 65, 71, 96, 97, 130, 156, 157, 160, 161, 164, 167, 168, 208, 226, 287, 303, 304, 309, 311, 312, 313, 325, 343, 346, 347, 351, 352, 369, 374, 376, 387, 407, 465, 552, 564, 565, 566, 599, 619; C. X 36, 106, 108, 119, 124, 151, 202, 203, 237, 239-241, 244, 280, 281, 301, 324, 394, 430, 447-449, 460, 554, 579, 581, 585, 599, 600, 601; C. XI 13, 33, 68, 70, 90, 97-99, 103, 114, 115, 116, 137, 262, 330, 331, 338, 339, 341, 348, 353, 426, 438, 442, 451, 479, 482, 568, 581, 600, 602, 604, 605, 609, 610; C. XII 22, 62, 66, 143, 150, 291, 310, 418, 419, 485, 486, 490, 493, 502, 503, 522, 531, 532, 535, 540, 545, 547, 562, 564, 620, 621; C. XIII 60, 65, 66, 81, 162, 180, 181, 184, 187, 193, 211, 217, 232, 317, 318, 334, 335, 337, 338
dünyâ adamı C. VI 66
dünyâ ahını C. VI 353
dünyâ bir sâattir C. X 631
dünyâ cîfedir C. V 592; C. X 447, 448
dünyâ cîfesi C. XIII 308
dünyâ dâr-ı teklîf C. III 276
dünyâ ehli C. IX 565; C. XII 465
dünyâ evi C. X 601
dünyâ gecesi C. XII 299, 311, 317-319
dünyâ habsi C. XI 390; C. XII 381
dünyâ hayâtı C. IX 572
dünyâ için dünyâyı terk C. III 409
dünyâ ilmi C. XII 620
dünyâ işi C. I 240
dünyâ kuyusu C. VII 206; C. XI 458; C. XII 388
dünyâ külhanı C. VII 93
dünyâ misâfirhâne C. IX 245
dünyâ muhabbeti C. V 127; C. VII 434
dünyâ mülkü C. XIII 171
dünyâ nedir? C. VII 320, 487; C. XII 546
dünyâ ni'metleri C. X 100
dünyâ rü'yâsı C. VIII 558; C. VIII 559
dünyâ sihirbazı C. VIII 415
dünyâ sultânı C. X 328
dünyâ şehveti C. III 246
dünyâ tarlası C. III 297; C. XII 588
dünyâ uykusu C. VIII 558
dünyâ uyuyan kimsenin rü'yâsı C. VIII 557
dünyâ ve âhiret güneşi C. XI 236
dünyâ zenginleri C. VI 68
dünyâ zindanı C. I 240; C. III 177, 179; C. VI 562; C. VII 200
dünyânın efendisi C. XIII 177
dünyânın kapısı C. XII 540
dünyânın meşakkati C. VII 45
dünyânın nizâmı C. VI 200
dünyânın râhatı C. VII 45
dünyânın sihirbazlığı C. IX 352
dünyânın tâlibi C. XII 619
dünyâ-yı hoş C. III 220
dünyâyı ma'mûr etmek C. XI 12, 13
dünyâ-yı sûflî C. IX 177
dürr-i Aden C. III 165
dürr-i yetîm C. III 390; C. VII 290; C. XII 299, 477
düstûr-ı adâlet C. XIII 120
düşman C. I 416; C. II 486, 544; C. III 218, 221-223, 393; C. IV 65, 509; C. VI 319-322, 436, 438, 534, 564; C. VII 45, 314; C. VIII 18, 19, 36, 37, 274, 326; C. IX 39, 208, 237, 242; C. X 37, 95, 123, 125, 178, 316, 317, 394, 395, 418, 537, 590, 605; C. XI 160, 161, 171, 177, 178, 188, 392, 393, 467, 608; C. XII 81, 375, 390, 391, 463
düşmanlık C. VIII 355; C. XII 390
düşünce Bk. fikir C. I 505, 570; C. II 282; C. III

237, 289; C. IV 453, 454; C. VI 471; C. VII 13; C. IX 40, 175, 255, 280, 395, 570; C. X 131, 463, 613; C. XI 148, 416, 514, 602; C. XII 362, 448, 460, 571, 572, 573, 577; C. XIII 184, 345
düzgün C. XI 407, 408, 422, 428
E
ebâbîl C. III 115; C. VII 237; C. XIII 157
ebced C. II 233
ebdân C. IX 535
ebdân-ı misâliyye C. III 425, 426
ebe C. IV 187
ebed C. II 278, 437, 438; C. III 194; C. IV 501; C. VIII 339; C. IX 436; C. X 452; C. XII 255; C. XIII 266, 313
ebed bâğı C. X 383
ebedî C. V 340; C. X 446
ebediyyet C. III 488, 497; C. XIII 308
ebedü'l-âbâd C. XII 272
Ebğaza lillâh C. IX 415
ebî C. XII 114
Ebîtü inde Rabbî C. II 494, 495; C. XII 31
ebleh C. II 288; C. VII 409, 410; C. VIII 51; C. XI 75; C. XII 154, 155, 156, 281
ebrâr C. I 56, 59, 65, 86, 90; C. II 248; C. IV 267, 340; C. VII 254, 256; C. VIII 13, 422; C. IX 212; C. XI 88, 89, 223; C. XII 466, 523, 538, 542, 546, 547, 549, 562, 582, 583, 585, 593, 595, 606, 615, 622; C. XIII 15, 16, 31, 32, 36, 52, 53, 87, 89, 241, 242, 279, 280, 310, 317
ebr-i nîsân C. XII 479
ebtan-ı butûn C. I 382; C. II 61, 426; C. III 214; C. IV 481; C. VIII 179
ebter C. XIII 171
ebûcehil karpuzu C. V 156
ebu'l-beşer C. VIII 219; C. XII 38
ebu'l-ervâh C. II 23; C. III 199; C. IV 121; C. V 307, 581; C. VIII 219, 602; C. IX 246; C. X 451; C. XI 338; C. XII 38, 522, 524, 538, 549; C. XIII 347
ebu'l-hâl C. V 386
Ebu'l-Hereb C. VII 419
ebu'l-vakt C. I 131; C. V 386
ebvâb-ı semâ C. V 342
ebyât-ı müşkile C. VI 623
ebyât-ı Velediyye C. VIII 115
ecel C. II 193, 194, 324, 545; C. III 129; C. V 341, 574; C. VI 537; C. VIII 211, 394, 558; C. IX 546, 548, 550; C. X 233, 631, 632; C. XI 479, 556, 598, 599; C. XIII 275, 332
ecel akşamı C. XI 160
ecel rüzgân C. I 288
ecel-i müsemmâ C. II 193, 194
ecell C. VIII 483
ecir C. III 203; C. IX 211
ecma' C. III 220, 221; C. XII 502
ecr C. IV 15; C. IX 212
ecrâm-ı semâviyye C. VIII 297; C. X 519; C. XI 92; C. XII 367, 569
ecrâm-ı süfliyye C. VI 391
ecrâm-ı unsuriyye C. II 218
ecsâd Bk. cesed C. III 65, 333; C. VII 336, 441
ecsâd-ı beşeriyye C. I 569
ecsâm Bk. cisim C. IV 371; C. V 22; C. VI 281; C. VII 254; C. XI 585
ecsâm-ı beşeriyye C. XII 333
ecsâm-ı hayvâniyye C. XI 405
ecsâm-ı kesîfe C. III 425
ecsâm-ı şeytânî C. VII 524
eczâhâne C. IX 83
eçi C. XII 481
edât-ı hasr C. VIII 329
edât-ı illet C. VII 462
edât-ı nidâ C. XI 233, 234
edât-ı teşbîh C. VII 462
edeb C. I 36, 111, 116, 120, 136, 359, 448, 449, 450, 507; C. II 133, 142, 321; C. III 437, 484, 485, 486, 490; C. IV 162, 237, 364, 430; C. V 575; C. VI 91, 92, 226, 316, 317, 336, 337; C. VII 53, 62, 119, 232, 333, 367, 435; C. VIII 47, 48, 98, 99, 469; C. IX 625; C. X 33, 51, 282, 323, 618, 620; C. XI 100, 495; C. XII 163, 195, 461, 612; C. XIII 160, 239, 240
edeb-i bâtınî C. XII 248
edeb-i sülûk C. VI 427
edeb-i zâhir C. IV 364
edeb-i zâhirî C. I 184
edebiyât C. XII 508
edeb-maallah C. II 478
edebsiz C. I 111, 112, 117; C. XIII 310
edebsizlik C. I 115, 117; C. II 332; C. IV 428; C. VIII 572; C. X 589
edîb C. I 116; C. III 245; C. IV 481; C. VII 347; C. IX 408
edîm-i Tâifî C. IV 148
edîm-i Yemenî C. IV 148
ed'iye C. IX 171
ed'iye-i me'sûre C. V 587
edvâr kitâbları C. VII 221
ef'âl Bk. fiil C. I 76, 80, 230, 234, 446; C. II 472, 520, 526; C. III 193, 214, 215, 220, 239, 275, 281, 282, 298, 362; C. IV 375, 377, 452; C. VI 32, 358, 526, 527; C. VII 185, 328, 336, 462; C. VIII 247, 353, 354; C. IX 103, 572; C. X 512; C. XI 48, 223, 343, 348, 529; C. XII 403, 527; C. XIII 267
ef'âl sâhası C. XII 316
ef'âli C. IX 217; C. XI 346
ef'âl-i bâtıne C. III 205
ef'âl-i beşer C. VI 281; C. XII 503
ef'âl-i dünyeviyye C. IV 368
ef'âl-i Hak C. I 460; C. III 169, 329, 330; C. IV

10; C. VI 556; C. VII 509; C. X 412; C. XI 567
ef'âl-i hamîde C. V 109
ef'âl-i hasene C. III 270, 415, 416; C. IV 238, 372; C. VI 454; C. IX 529; C. XI 121
ef'âl-i hayvâniyye C. X 387
ef'âl-i ibâd C. I 341, 496; C. III 269; C. VII 506
ef'âl-i ilâhiyye C. I 341; C. II 216; C. III 26, 208, 214, 215; C. V 17; C. VI 555; C. VIII 589; C. IX 507; C. XI 360, 406, 523, 528, 542; C. XII 425, 572
ef'âl-i mahlûkât C. VI 378
ef'âl-i mahmûde C. X 482
ef'âl-i menhiyye C. II 521
ef'âl-i sâliha C. V 114
ef'âl-i seyyie C. III 270, 333; C. V 109; C. VI 412, 416, 419, 454
ef'âl-i zâhiriyye C. II 205, 207
ef'âl-i zâhiriyye-i nebeviyye C. III 205
ef'âl-i zâlimâne C. VIII 201
efdal C. XII 170
efendi C. I 377; C. II 523, 549; C. III 239, 407, 408, 412, 413, 414, 421; C. VI 25, 33, 34, 45, 364; C. VII 102; C. X 204, 316, 318, 332, 334, 335, 483; C. XI 114; C. XII 22, 401, 402, 411, 412, 423, 426, 437, 499, 500, 515, 516; C. XIII 206, 207, 252
efendi yaratıcı C. XII 412
efendilerin efendisi C. X 316
efendillk C. III 413; C. VIII 283, 284; C. XI 211
Efendimiz (S.a.v.) C. VIII 219
ef'î C. III 437; C. VIII 355; C. XII 479, 607
ef'î C. XII 607
ef'î-i pîr C. XII 607
efkâr Bk. fikir C. VII 458; C. XI 244; C. XII 276
efkâr-ı bâtıle C. XI 26, 238
efkâr-ı fâside C. XIII 184
efkâr-ı felsefiyye C. XI 238
efkâr-ı mâsivâ C. V 297
efkâr-ı nefsâniyye C. XIII 184
eflâk Bk. felek C. III 68, 411; C. IV 381; C. V 141; C. VI 99, 305, 312; C. VII 163, 302; C. IX 118, 119, 379; C. X 90, 207, 289, 326, 327, 396, 628; C. XI 45; C. XII 66, 367, 478; C. XIII 218, 345
eflâk gülşeni C. VIII 73
eflâkî C. III 254; C. XII 555
eflâk-i maânî C. IV 508
eflâk-i seb'a C. V 560
eflâk-i sûrî C. XI 621
efrâd-ı beşer C. XII 304
efrâd-i insânî C. II 163
efsâne C. I 37; C. IV 466, 468; C. VI 489; C. VIII 503; C. IX 388, 601; C. XI 359, 553, 580, 583, 603
efsûn C. I 435; C. IV 129; C. VI 54, 495, 497; C. VII 474; C. VIII 163; C. XI 489; C. XII 364, 370; C. XIII 195
efsûncu C. II 123; C. XII 370
efsûn-i gaybî C. VI 56
eğer C. III 207-209, 217
eğlence C. V 107; C. VII 206, 225; C. X 245
eğri C. IV 473
eğri ayağa eğri pabuç C. III 236
eğri söz C. XIII 320
ehabba'llâh C. IX 413
ehass C. VIII 603, 604
ehass-ı evliyâ C. V 636; C. VII 277, 427; C. X 537
ehass-ı evliyâullah C. VIII 473
ehass-ı kâmil C. IX 359
ehassu'l-havâs C. I 212, 499; C. II 492, 496; C. V 574; C. VI 107; C. VII 406; C. IX 73, 358, 553, 641; C. XI 321, 362; C. XII 226; C. XIII 300
ehassu'l-havâss-ı eviliyâ C. IX 595; C. XIII 44
ehassu'l-havâssın zübdesi C. IV 135
ehassu'l-havâssın zübdesinin süzülmüşü C. XIII 80
ehl C. V 356
ehl-i âhiret C. III 252; C. VI 417; C. XI 117; C. XII 150
ehl-i akl C. XII 22
ehl-i aşk C. I 86; C. VI 616; C. VII 256; C. IX 212; C. XI 88; C. XII 583; C. XIII 35, 232, 280, 314, 326, 327
ehl-i aşk ve iştiyâk C. IX 88
ehl-i azâb C. III 221
ehl-i azâim C. VI 440
ehl-i basîret C. V 444, 445
ehl-i bâtıl C. IV 295
ehl-i bâtın C. II 379; C. III 26, 53; C. VI 337; C. XII 41
ehl-i belâdet C. V 13
ehl-i beyt C. VIII 499; C. XI 72, 275; C. XIII 158, 206
ehl-i bu'd C. VI 89; C. VIII 359; C. XII 301
ehl-i câh C. IX 146
ehl-i cehennem C. II 187, 446; C. XI 288, 289, 290; C. XII 509
ehl-i celâl C. II 188, 444, 481, 485; C. XII 219
ehl-i cem' C. II 499
ehl-i cemâl C. II 188, 481, 485; C. XII 219
ehl-i cennet C. II 187, 288, 445, 446; C. VI 576; C. VII 152, 221; C. IX 126; C. XI 288; C. XII 150, 509
ehl-i cennetin kelâmı C. VI 380
ehl-i cihân C. VII 554
ehl-i dalâl C. VIII 486
ehl-i dalâlet C. III 40, 41; C. IV 39, 72; C. V 295, 296; C. VII 43; C. VIII 108, 274, 296, 539; C. X 336; C. XI 239; C. XII 549; C. XIII 187
ehl-i Dırâr C. IV 319
ehl-i dil C. I 257; C. II 31, 423; C. IV 155, 338,

364, 434, 467, 492; C. IX 296; C. X 117; C. XII 325
ehl-i dîn C. I 289; C. II 74, 381, 382, 490; C. IV 15; C. XI 179
ehl-i dîvân C. X 38
ehl-i dîvân C. XIII 122
ehl-i duâ C. V 495
ehl-i dünyâ C. I 194, 463; C. II 58, 294; C. III 26, 252, 320, 408, 409; C. IV 63, 286, 348, 351, 352; C. V 604; C. VI 63, 67, 68, 163, 164, 165, 171, 252, 417, 519; C. VII 86, 87, 88, 199, 206, 317, 332, 483, 484, 487; C. VIII 29, 123, 128, 186, 228, 233, 244, 245, 248, 273, 380, 512, 608; C. IX 226, 249-251, 281, 286, 287, 295, 297, 304, 305, 309, 310, 313, 314, 383, 388, 491-493, 530, 600; C. X 15, 92, 618; C. XI 56, 114, 117, 159, 252, 257, 338-342, 353, 517, 555; C. XII 150, 253, 303, 327, 532
ehl-i evhâm C. X 36
ehl-i fakr C. IX 250; C. XI 484
ehl-i fark C. II 499
ehl-i Fârs C. VI 383
ehl-i felsefe C. III 30; C. VII 26
ehl-i fen C. I 362; C. III 469; C. XI 92, 404
ehl-i fenâ C. II 164, 165; C. IV 158; C. V 195; C. XI 216, 217
ehl-i fesâd C. VII 96; C. VIII 596; C. X 586
ehl-i fısk C. VII 219; C. IX 29
ehl-i Fürs C. IV 124, 397; C. VII 329
ehl-i fütüvvet C. IV 297
ehl-i gaflet C. I 138, 451, 455, 462, 463; C. III 107, 318; C. V 214, 429, 461, 465, 541, 568, 581, 583, 584; C. VI 165, 178, 200, 226, 355; C. VIII 146, 509, 525, 530, 534, 537, 544, 562, 583, 584; C. IX 55, 92, 440, 444, 490, 626; C. X 187, 244, 256, 371, 460, 624; C. XI 56, 122, 217, 264, 370, 432, 584, 606; C. XII 106, 122, 123, 137, 318, 321, 467, 485, 502, 519, 578, 579; C. XIII 45, 60, 102
ehl-i garb C. IV 299; C. XI 172; C. XIII 298, 300
ehl-i Hak C. I 108; C. III 26; C. IV 295; C. IX 131; C. X 93, 476; C. XI 474; C. XIII 172
ehl-i hakâyık C. XI 586
ehl-i hakîkat C. I 79, 108, 134, 456, 514, 530, 566; C. II 53, 232, 233, 293; C. III 35, 266, 387, 401, 464; C. IV 155, 164, 165, 215, 295, 504; C. VI 383, 417, 578; C. VII 262, 370, 409, 484; C. VIII 428, 429, 456, 586, 587, 588, 608; C. IX 14, 60, 206, 269, 412, 522, 553, 647; C. X 115, 283, 314, 322, 338, 339, 348, 349, 350, 382, 407, 417, 430, 434, 462, 517, 541, 625; C. XI 59, 151, 223, 233, 289, 414, 419, 622; C. XII 14, 36, 42, 49, 50, 51, 123, 148, 152, 319, 320, 351, 417; C. XIII 43, 46, 52, 82, 83, 137, 161, 223, 245, 246, 247, 249, 269
ehl-i hakîkat meclisleri C. III 162
ehl-i hakîkat ve ma'rifet C. VII 26
ehl-i Hakk'ı inkâr etme C. XIII 143
ehl-i hâl C. I 432; C. VII 307; C. XIII 327
ehl-i hâl ve hakîkat C. IV 53
ehl-i Haleb C. XI 270
ehl-i hased C. IV 487
ehl-i hâtır C. IV 467
ehl-i havâss C. XI 187, 489; C. XII 341
ehl-i hevâ C. IX 287; C. XI 161; C. XII 548
ehl-i hey'et C. I 249; C. II 166; C. VII 184, 536; C. IX 610; C. X 444; C. XII 341
ehl-i hicâb C. III 387; C. IV 390, 455; C. V 482, 522; C. VI 109; C. VIII 22; C. IX 472, 479, 597; C. X 445, 531; C. XII 118; C. XIII 128, 220
ehl-i hidâyet C. III 40, 41; C. VII 314; C. VIII 257, 274, 296, 539; C. X 36; C. XII 549
ehl-i his C. I 326
ehl-i ibtilâ C. X 478
ehl-i ihlâs C. IX 77; C. X 342
ehl-i ilim C. II 471
ehl-i îmân C. I 530; C. II 288, 443; C. III 98; C. IV 361, 491; C. V 432; C. IX 637; C. X 510
ehl-i îmân ve irfân C. III 97; C. VIII 520
ehl-i inkâr C. III 98; C. IV 284
ehl-i irfân C. IV 237, 253; C. VIII 294; C. X 38; C. XI 291, 292
ehl-i İslâm C. IV 299
ehl-i istidlâl C. VI 324, 327; C. VIII 426-429, 431, 520, 556; C. IX 87
ehl-i i'tizâl C. IV 292, 293; C. V 276
ehl-i kader C. X 345
ehl-i kahır C. IV 237; C. V 69
ehl-i kalem C. II 346
ehl-i kebâir C. V 472; C. XII 298
ehl-i kelâm C. V 368; C. XIII 327
ehl-i kemâl C. II 167, 168; C. V 517; C. X 36, 339
ehl-i kerâmet C. IV 340
ehl-i kesâfet C. X 440
ehl-i keşf C. II 419, 420; C. III 439; C. V 272, 435; C. VII 536; C. VIII 556; C. X 121, 567; C. XI 580, 622; C. XII 166, 184, 249, 318
ehl-i keşf ve vücûd C. X 258
ehl-i kîn C. II 490
ehl-i kitâb C. I 269; C. III 96; C. VIII 48, 619, 620
ehl-i kitâbet C. X 38
ehl-i Kur'ân C. III 203
ehl-i kurb C. VI 89; C. VIII 359; C. XII 301
ehl-i küfür C. II 500; C. III 97; C. V 432
ehl-i mahşer C. III 29, 30; C. VI 281; C. VII 201
ehl-i makâm C. I 432
ehl-i ma'nâ C. II 236, 237; C. III 408; C. VI 171, 222; C. XII 230, 241
ehl-i ma'rifet C. X 333, 334

ehl-i ma'rûf C. X 554
ehl-i Mekke C. VII 289
ehl-i melekût C. V 326, 560; C. VIII 612
ehl-i mihnet C. VI 166
ehl-i muhabbet C. XI 88; C. XII 176, 523, 582
ehl-i mücâhede C. IV 201; C. VIII 145
ehl-i mükâşefe C. VII 442
ehl-i münker C. X 554
ehl-i müşâhede C. I 414; C. VIII 22, 346; C. XII 116
ehl-i namâz C. II 510
ehl-i nâz C. I 572; C. III 321; C. VII 406; C. IX 625
ehl-i nefis C. II 197, 198, 203; C. III 53; C. IV 24, 25, 79, 85, 148, 351; C. V 355; C. VI 238, 521, 556; C. VIII 19, 123, 186, 244, 245, 248, 269, 313, 350, 601, 609; C. IX 44, 129, 160, 304, 316, 493, 495; C. X 195; C. XI 77, 129, 264, 503, 606; C. XII 50
ehl-i nifâk C. III 308; C. IV 270; C. VI 423
ehl-i ni'met C. VI 166
ehl-i niyâz C. III 321; C. VII 406; C. IX 625; C. X 338, 473; C. XII 395
ehl-i nücûm C. X 444, 634; C. XI 46
ehl-i perde C. VIII 395
ehl-i rahmet C. III 221
ehl-i rasad C. II 420; C. IX 371
ehl-i riyâ ve taklîd C. X 393
ehl-i riyâzet C. II 379
ehl-i saâdet C. II 51; C. III 365; C. IV 319, 463; C. VII 301; C. VIII 261, 349; C. X 123, 320, 505, 510; C. XI 431, 477
ehl-i sabır C. VI 358
ehl-i sahv C. IV 156
ehl-i saykal C. II 434
ehl-i sebt C. X 166
ehl-i semâ' C. VIII 439; C. XII 303
ehl-i silâh C. X 474
ehl-i sûret C. II 236; C. III 37, 38; C. VIII 561, 608; C. X 433; C. XI 613; C. XII 230, 350; C. XIII 327
ehl-i sülûk C. I 89; C. II 135, 287; C. III 181, 231; C. IV 95, 266, 290; C. VI 128, 259, 289, 387; C. VII 14, 555; C. VIII 68, 69, 319, 526; C. IX 128, 198, 416, 633; C. X 36, 244; C. XI 572; C. XII 78; C. XIII 79
ehl-i Sünnet C. IV 293; C. V 412, 413; C. VI 107; C. VII 255; C. IX 224; C. X 284, 627; C. XIII 94
ehl-i sünnet ve'l-cemâat C. IX 412; C. X 348; C. XI 181; C. XII 187
ehl-i şekâvet C. III 323; C. IV 80, 319; C. VII 221, 292, 315; C. VIII 261, 349; C. X 320, 505; C. XI 477
ehl-i şerîat C. VII 26; C. XII 48
ehl-i şimâl C. XI 239
ehl-i tahkîk C. III 364; C. XI 180, 181
ehl-i taklîd C. II 72; C. X 392; C. XI 181
ehl-i takvâ C. IV 280; C. VII 84, 85; C. VIII 204; C. IX 76; C. X 329; C. XII 548
ehl-i tarab C. X 474
ehl-i tarîk C. II 300; C. IV 306; C. V 454; C. VI 382; C. VIII 54, 80, 85; C. IX 129; C. XI 174, 177
ehl-i tarîkat C. II 293; C. III 187; C. VII 26; C. VIII 147; C. XII 196
ehl-i tasavuf C. IV 455; C. I 461, 462, 463, 566; C. VIII 301; C. IX 61; C. X 38, 42; C. XI 585; C. XII 191
ehl-i tasfiye C. IX 205, 206
ehl-i tecellî C. X 538
ehl-i tefrika C. VIII 58
ehl-i temkîn C. II 510; C. IV 160; C. V 375, 385
ehl-i ten C. II 423; C. IV 364; C. IX 113
ehl-i tenâsüh C. II 443
ehl-i tenzîh C. VIII 431
ehl-i tevhîd C. III 45; C. VI 616; C. VIII 336
ehl-i tükâ C. XII 548
ehl-i ulûm C. II 470
ehl-i umrân C. IX 250
ehl-i vahdet C. VII 506; C. IX 593
ehl-i velâyet C. II 494; C. IV 340
ehl-i vilâ C. VIII 488
ehl-i visâl C. III 241
ehl-i yakîn C. III 71; C. X 258, 473; C. XI 179; C. XIII 45
ehl-i zâhir C. II 423; C. III 26, 30, 53, 469; C. IV 158, 159; C. VI 337; C. VIII 80, 564; C. IX 205, 213; C. X 145; C. XI 53, 180, 371; C. XII 41, 49, 401, 422, 529, 583; C. XIII 82, 86, 139
ehl-i zamân C. V 548
ehl-i zan C. I 414
ehl-i zikir C. IV 97, 110; C. VII 219, 220; C. XI 432
ehl-i zühd C. XI 154
ehlullâh C. III 252; C. IV 328, 340, 345-347, 352, 353, 360, 485; C. V 20, 44, 302, 439, 497, 554, 608; C. VI 477, 615; C. VII 199; C. VIII 237, 380; C. IX 314, 315, 318, 600; C. X 45, 122, 202; C. XI 52, 76, 117, 198, 201, 289, 425; C. XII 59, 150, 151, 302; C. XIII 130, 302
ehlullâhı bilmek C. V 533
Ehrimen C. III 106
ejder C. VI 437, 496
ejderhâ C. I 269, 383, 417; C. IV 50, 56, 57, 61, 62, 71, 128, 129, 434; C. V 217, 218, 261, 264, 277, 281, 289, 293, 294, 314, 323, 324, 329, 416; C. VI 46, 109, 110, 151, 152, 259, 495; C. VII 312, 487, 488, 491, 554; C. VIII 160, 161, 181, 182, 214, 292, 293, 294, 576; C. IX 185, 619; C. X 118, 176, 177, 218, 298, 543; C. XI 77, 214,

215, 333, 432; C. XII 105, 106, 123, 124, 396; C. XIII 343, 248
ejderhâ-yı nefis C. V 263, 284
ekâbir-i evliyâ C. III 97
ekâlîm-i seb'a C. II 376
ekin C. I 409; C. III 294, 296, 297, 351; C. VI 216; C. VIII 357, 543; C. XIII 257
ekinci C. IX 622; C. X 473
ekl C. IV 116, 445
ekl ve şürb C. VIII 422
ekl-i harâm C. II 192
ekmek C. II 249, 253, 289, 563; C. VII 347; C. VIII 500, 519; C. IX 91, 175, 270, 362, 639; C. X 91, 195, 196, 212, 238, 240, 557; C. XI 38, 39, 45, 46, 167; C. XII 163, 170, 372, 384, 410, 417, 574; C. XIII 48, 130, 247
ekmek korkusu C. X 244
ekmek zamânı C. XII 504
ekmekçi C. II 249; C. V 368; C. XII 414, 415, 416, 464; C. XIII 267
ekmel-i rusûl C. III 100
ekşi C. X 145, 146
ekşi nâr C. VII 185
ektiğini biçmek C. X 336
ekûl C. XIII 254
ekvân C. VIII 578
ekzema C. X 613
el ağrısı C. X 556
el Bk. dest, yed C. I 272, 307, 484, 499; C. II 32; C. III 479; C. V 262, 428, 429, 432, 569; C. VI 19, 20, 21, 215; C. VIII 519; C. IX 260; C. X 58, 59, 373, 480, 544; C. XI 429; C. XII 135, 288, 355, 383, 557; C. XIII 257, 303, 315
el elin üstündedir C. IX 260
el kesmek C. XI 148
el vermek C. I 173
el-Alî C. VI 638
elbise C. III 409, 412; C. V 121; C. VIII 172; C. XI 159, 163, 601, 602
elçi C. III 443, 445; C. VI 96, 624; C. VII 201; C. VIII 362; C. IX 331; C. X 470, 474, 635, 636
elçi tavşan C. VI 97, 98
eleh C. IX 415
elek C. XI 180
elektrik C. II 380; C. VI 484, 536; C. VII 136; C. VIII 511; C. X 214, 352
elektrik dalgası C. V 137
elektrik kamçıları C. VIII 461
elektron C. V 137; C. VI 532; C. XI 27
elektron nazariyesi C. I 212, 396; C. II 152; C. V 24, 246; C. VI 140; C. VIII 511; C. IX 282; C. XII 273
elem C. I 358; C. IV 491; C. VI 105, 234, 299, 301; C. VIII 294, 295, 386; C. X 70, 81, 245, 246, 462, 581, 594, 595; C. XI 109; C. XIII 161, 180, 259
Elem neşrah C. XII 299
elem ve lezzet C. XII 502
elemin hakîkati C. VIII 209
elest C. I 383; C. III 45, 460; C. IV 305; C. V 620, 622; C. X 33, 360
elest âlemi C. VI 569
elest deryâsı C. VIII 492
elest günü C. V 621, 624; C. IX 304
elest iklîmi C. IX 217; C. XII 474
elest kadehi C. IX 286
elest sâkîsi C. IX 144
elest esrârı C. XI 247
elestü C. II 67
Elestü bi-rabbiküm C. III 65, 385, 461, 468, 469; C. VI 23; C. VII 14, 494; C. VIII 492; C. IX 89, 144, 217, 380; C. X 33, 34, 592; C. XIII 333
el-Fakru fahrî C. IX 250
elfâz C. III 202, 204, 205, 206, 237; C. V 349; C. VIII 342, 611; C. IX 24; C. X 621; C. XI 37, 41, 47; C. XIII 237, 331
elfâz-ı hamîde C. VIII 340
elfâz-ı lisâniyye C. III 379
elfâz-ı sûriyye C. VIII 610
elfâz-ı zâhire C. XI 613
el-firâk C. VI 294
el-Garâniku'l-ulâ C. XI 499
el-hamdülillâh C. VII 509
elhân C. VII 16, 17, 222
elif C. II 283, 284; C. X 454; C. XI 46; C. XII 111, 117, 120, 140, 141
elif lâm C. IX 440
Elif Lâm Mîm C. IX 440, 441
elifba usûlü C. IV 394
elif-i duâiyye C. X 66
elif-i nüdbe C. XI 400
elifte bir şey yoktur C. IV 393
elifte yok C. IV 394
elim sağma C. VI 263
elma C. I 253; C. IV 28, 29, 38; C. VI 44, 290; C. VII 553, 554; C. IX 414; C. X 31, 122, 151, 152; C. XI 41; C. XII 409
elma ağacı C. XII 409
el-Ma'nâ hüvallâh C. II 395
elmas C. VII 162; C. XIII 268, 272
el-Mülkü akîmün C. IX 188, 189
eltaf-ı eltaf-ı latîf C. VIII 179
eltaf-ı latîf C. I 231; C. III 16; C. VI 380; C. VII 184; C. IX 348; C. XII 579; C. XIII 76
elvâh Bk. levh C. II 210; C. IX 509
el-visâl C. VI 294
emân C. X 394; C. XII 298
emânât-ı ilâhiyye C. VI 357; C. XI 51, 159
emânet C. I 36; C. II 26, 287; C. IV 152, 153, 187; C. VI 316, 601, 603; C. IX 72, 413,

508; C. X 319, 320, 328, 329, 523, 565; C. XI 85, 185
emânet-i ilâhî C. III 206; C. XIII 25
emânet-i ilâhiyye C. VI 212, 213, 317; C. VIII 591; C. XI 468
emânet-i rabbânî C. IX 509
emânet-i rabbâniyye C. IX 508; C. XI 50
emân-nâme C. XII 616
emâret C. XII 457
emel C. I 141, 314; C. III 347, 348; C. VI 65, 547; C. VIII 394; C. IX 30, 32; C. X 124; C. XII 330, 485; C. XIII 172, 308, 317
emîn C. I 229; C. II 287; C. III 279; C. VI 360
emîn olduğun yer C. III 417
emîn-i mahzen C. IV 439
emir Bk. evâmir C. I 203; C. II 204; C. VIII 208; C. IX 533; C. X 270, 271, 274, 380, 580, 605; C. XI 40, 243, 336; C. XII 305
emîr Bk. ümerâ C. I 337; C. III 279, 407; C. IV 107; C. VI 285; C. VIII 334; C. X 407, 435, 444; C. XI 147; C. XII 436
emir ve nehy C. V 621; C. X 286, 288, 289, 290, 300, 302, 308, 309, 312, 313, 315, 316
emir ve sıfât âlemi C. VIII 567
emîr-i hakîkî C. XI 147, 319
emîr-i hevâ C. II 454; C. VII 324
emîr-i Türk C. XI 223
emîrlik C. VIII 286; C. XIII 177
emîrü'l-mü'min C. II 382
emmâre C. I 150; C. II 334; C. V 560; C. IX 277; C. XIII 97
emmek C. XIII 211
emn C. XIII 153, 154, 156
emniyet C. V 146; C. VIII 278, 279; C. XIII 151, 153
emr bi'l-ma'rûf C. XIII 263
emr ü nehy C. X 302
emrâz C. V 94
emrâz-ı ma'deniyye C. VI 140
emrâz-ı ma'neviyye C. IX 83
emrâz-ı nefsâniyye C. V 93; C. VI 87
emrâz-ı sûriyyeye C. VII 13
emre itâat C. X 589
emr-i bi'l-ma'rûf C. II 550, 551
emr-i Hak C. X 192
emr-i Hakk'a ittibâ C. X 572
emr-i ilâhî C. I 349, 477; C. II 404; C. III 355; C. IV 359, 379; C. VI 99, 126; C. VI 475; C. VIII 537; C. IX 198, 518; C. X 219, 304, 328, 526; C. XI 123-125, 129, 150; C. XII 125, 238, 346
emr-i ilâhîye imtisâl C. VI 177
emr-i ilâhîye itâat C. X 317, 318
emr-i ilâhîye ittibâ' C. X 318, 323, 571; C. XI 152
emr-i ilâhîye muhâlefet C. XI 134, 135, 151
emr-i irâdî C. I 235; C. II 83, 84, 153-157, 515; C. IV 224, 491, 492; C. VI 56, 58, 141, 605, 606; C. VIII 475, 535; C. IX 533-536; C. X 27, 255; C. XII 393, 549
emr-i irâdî ve îcâdî C. IV 222
emr-i irâdî ve tekvînî C. IV 193; C. XII 125
emr-i irâdîye C. X 27
emr-i kün C. XIII 292
emr-i ma'kûs C. X 211
emr-i ma'rûf C. II 84; C. X 406, 420-422; C. XI 165; C. XII 61, 62, 217
emr-i teklîfî C. I 235; C. II 83, 84, 153, 154, 155, 156, 515; C. IV 194, 222, 224, 491, 492; C. VI 56, 58, 141, 606; C. VIII 475, 535; C. IX 533, 534, 536; C. X 28, 255; C. XII 125, 393, 549, 550
emr-i teklîfî ve şer'î C. IV 193
emr-i tekvînî C. V 435; C. XII 125, 173
emr-i vicdânî C. VIII 342
Emruhûm şûrâ C. XII 222
en'âm C. XII 540
enâniyet ağacı C. VIII 525, 526, 530
enâniyet dağı C. XII 153
enâniyet da'vâsı C. V 45
enâniyet hastalığı C. XIII 143
enâniyet-i cismâniyye C. X 601, 607
enâniyet-i mevhûme C. II 315; C. IX 529
enâniyet-i muhayyele C. X 159
enâniyyet C. I 73, 122, 136, 141, 142, 145, 147, 152, 216, 217, 325, 345, 370, 373, 406, 421-423, 439, 462-465, 470, 475, 484, 489, 492, 517-520, 538, 545, 554, 564, 573; C. II 34, 35, 42, 43, 76, 77, 93, 115, 154, 158, 164, 167, 171, 197, 198, 203, 224, 249, 262, 266, 267, 272, 290, 304, 308-310, 313-315, 318, 320, 329, 332, 333, 334, 335, 336, 339, 340, 344, 362, 363, 364, 369, 370, 371, 372, 377, 383, 385, 424, 435, 459, 521; C. III 22, 23, 49, 114, 149, 181, 183, 215, 216, 241, 245, 329, 339, 343, 345, 346, 347, 349, 351, 374, 384; C. IV 55, 59, 118, 132, 141, 153, 168, 169, 178, 186, 202, 224, 230, 322, 354, 414, 504; C. V 43, 152, 199, 200, 218, 296, 370, 546, 621; C. VI 51, 64, 157, 169, 182, 317, 422, 435, 468, 523, 597, 602, 612; C. VII 112, 148, 172, 173, 236, 265, 399, 418, 456, 458, 459, 509, 531; C. VIII 43, 54, 112, 114, 136, 157, 175, 181, 236, 279, 280, 423, 444, 468, 470, 488, 525, 530, 532, 536, 573, 596; C. IX 127, 151, 168, 169, 196, 373, 412, 460, 461, 473, 478, 479, 482, 498, 531, 577, 578, 608, 611, 612, 618, 619, 620, 646, 648; C. X 142, 184, 229, 420, 422, 457, 488, 594, 601, 606; C. XI 42, 53, 54, 77, 94, 117, 119, 255, 381, 464, 477, 484; C. XII 58, 59, 106, 109, 111, 117, 132, 151,

162, 174, 251, 579, 580, 589, 596; C. XIII 69, 71, 72, 222, 225, 229, 270, 271, 276, 278, 312, 338
enâniyyet-i beşeriyye C. XII 111
enâniyyet-i cismâniyye C. IX 241
enâniyyet-i Hakkâniyye C. VII 540; C. X 601, 607
enâniyyet-i mevhûme C. V 462
enâniyyet-i nefsâniyye C. VI 498; C. VII 540
enbiyâ (a.s.) C. I 50, 51, 77, 115, 155, 164-166, 175, 242, 266, 267, 285, 296, 317, 323, 350, 351, 415, 463, 464, 465, 467, 468, 475, 503, 517, 528, 548, 551; C. II 14, 19, 40, 42, 47, 54, 76, 78, 167, 170-172, 176, 186, 201, 239, 338, 339, 348, 354, 356, 370, 386, 387, 389, 390, 400, 401, 409, 411-413, 422, 427, 444, 458, 472, 492, 515-517, 552, 555; C. III 66, 67, 70, 97, 99, 100, 119, 131, 164, 166, 221, 222, 224, 228, 253, 254, 309, 310, 320, 323, 327, 330, 332, 360, 391, 392, 393, 445, 447, 449, 469, 470, 477, 478; C. IV 11, 18, 22, 27, 38, 72, 75, 79, 81, 82, 84, 110, 124, 137, 138, 152, 180, 191, 194, 201, 208, 217, 228, 231, 233, 235, 236, 239, 281, 298, 327, 328, 337, 340, 367, 369, 376, 377, 420, 424, 440, 449, 450, 464, 492, 493; C. V 34, 39, 42, 74, 118, 143, 196, 202, 219, 257, 265, 296, 297, 302, 325, 326, 328, 361, 375, 376, 444, 536, 537, 561, 572, 618, 633, 635, 636; C. VI 22, 35, 36, 58, 59, 84, 85, 90, 91, 92, 93, 94, 98, 99, 100, 101, 102, 107, 113-117, 119-124, 137-139, 141, 142, 149, 151, 153, 164, 165, 180, 182, 183, 188-192, 194, 211, 212, 225, 247, 253, 297, 305, 322, 332, 333, 345, 362, 415, 442, 459, 460-462, 480, 491, 492, 516, 527, 592, 594, 615, 633; C. VII 20, 46, 94, 97, 129, 130, 143, 145, 147, 165, 182, 202, 206, 234, 238, 244, 246, 247, 248, 251, 275, 297, 303, 321, 333, 334, 363, 376, 407, 427, 436, 437, 444, 458, 463, 477, 483, 501, 526, 548, 554; C. VIII 13, 29, 46, 47, 51, 57, 59, 92, 99, 106, 109, 113, 114, 123, 138, 146, 150, 171, 172, 186, 204, 209, 217, 225, 236, 237, 244-246, 248, 264, 265, 290, 298, 308, 313, 314, 341, 345, 348, 364, 374, 412, 416, 417, 424, 440, 442, 444, 454, 456, 457, 460, 462, 463, 479, 480, 506, 509, 535, 538, 540, 553, 589, 620; C. IX 17, 21, 25, 122, 149, 185, 246, 258, 304, 359, 377, 378, 380, 383, 386, 388, 389, 394, 400, 410, 420, 441, 443, 462, 467, 529, 535, 594, 595, 625, 629; C. X 11, 18, 19, 125, 126, 151, 169, 181, 195, 207, 250, 270, 321, 446, 447, 448, 449, 450, 473, 568, 575, 576, 627; C. XI 19, 24, 25, 57, 131, 136, 151, 219, 269, 305, 339, 340, 341, 361, 362, 370, 378, 382, 392, 414, 431, 432, 434, 522; C. XII 66, 95, 96, 123, 125, 151, 176, 267, 301, 305, 350, 363, 365, 366, 388, 393, 401, 402, 408, 411, 413, 437, 476, 540, 546, 562, 563, 577, 588; C. XIII 76, 124, 125, 147, 149, 153, 159, 175, 194, 195, 197, 207, 261, 300, 309, 333, 344
enbiyânın aslı C. VII 245
enbiyânın fiilleri C. VII 335, 336
enbiyâyı bilmek C. V 533
encûm C. IX 118, 119; C. X 327
endâm aynası C. XII 307
endîşe Bk. düşünce, fikir C. III 93, 180, 194, 237, 272, 274, 288, 371; C. IV 453, 454; C. VII 458; C. IX 40, 93, 570; C. X 471; C. XI 464; C. XII 572; C. XIII 345
ene Bk. ben C. IV 188; C. VII 242; C. IX 646, 647, 648; C. X 598, 599, 601, 602, 606; C. XI 216; C. XII 63, 64, 118, 151, 245, 295, 580; C. XIII 97, 240, 347
ene'l-abd C. III 34; C. VIII 80; C. IX 648; C. XII 244
ene'l-Hak C. I 477, 542, 546, 547; C. II 221; C. III 34, 35, 65, 103, 241, 333, 376; C. IV 119, 187, 188; C. V 193; C. VI 381, 399, 521, 522, 588, 609, 620; C. VII 242, 335; C. VIII 79-81, 87, 263, 374, 534; C. IX 347, 438, 469, 648, 649; C. X 147, 172, 183, 602; C. XI 62, 202, 248; C. XII 62-64, 244, 413, 422, 577; C. XIII 239, 240
ene'llâh C. III 103; C. VIII 534
ene'n-nâr C. III 377
enfâs-ı ma'dûde C. III 417
Enfikû C. IX 209
enfüs C. I 32; C. III 440, 460; C. IV 303; C. V 333, 462; C. VIII 145; C. XII 389, 564; C. XIII 139
enfüsî C. IV 302; C. VIII 186, 203, 249
engûr C. IV 482, 483, 497; C. XI 202
enîs C. X 451
enkerû'n-nekerât C. IV 217
enlilik C. III 265
en-Nâs maâdin C. XII 289
ensâb C. XIII 86
ensâr C. IV 490; C. VIII 100
Ensitû C. IV 430; C. VI 91; C. VIII 68
envâ'-ı mücâhede C. VIII 425
envâr Bk. nûr C. III 23
envâr-ı cemâl C. X 90
envâr-ı Hak C. III 234
envâr-ı Hû C. X 459
envâr-ı Hudâ C. I 265
envâr-ı ilâhiyye C. XII 52, 439
envâr-ı kıdem C. III 62

envâr-ı maârif C. IX 92
envâr-ı sıfâtiyye C. XII 172
envâr-ı şems C. III 311
envâr-ı tecelliyât C. I 265; C. III 312
er C. XIII 273
er kişi C. X 267
erbâb Bk. rab C. X 598
erbâb-ı akl C. X 48; C. XII 222
erbâb-ı cenk C. X 474
erbâb-ı dalâlet C. I 296
erbâb-ı fen C. XII 273
erbâb-ı hakîkat C. IV 398
erbâb-ı halvet C. X 474
erbâb-ı hasenât C. II 288
erbâb-ı hâssa C. VI 160
erbâb-ı hidâyet C. I 296; C. IV 72
erbâb-ı hükûmet C. VII 293; C. XII 221
erbâb-ı kal C. IX 249, 250
erbâb-ı kalem C. X 474
erbâb-ı keşf C. IV 391
erbâb-ı mükâşefe C. X 626; C. XI 242
erbâb-ı müteferrika C. IV 97, 111, 182, 372, 498; C. VII 345; C. VIII 49; C. IX 86, 529; C. XI 121
erbâb-ı nefis C. VI 515
erbâb-ı safâ C. VIII 605
erbâb-ı tasavvuf C. III 230
erbaîn C. XIII 243
erganûn C. II 547; C. V 395; C. VI 297, 397; C. X 596; C. XI 507
erhâm-ı ümmehât C. VIII 187
Erhamü'r-Râhimîn C. V 105
erik C. III 282; C. X 554
Erinî C. XII 175
erkân C. III 342
erkân-ı basîret C. IV 110
erkân-ı devlet C. X 585, 586
erkân-ı erbaa C. I 396, 567; C. II 218, 414; C. III 213; C. IV 9; C. V 19, 465; C. VI 307, 369; C. XI 30, 90; C. XII 113
erkân-ı tabiat C. II 32; C. III 450; C. IV 485; C. XIII 293
erkân-ı tövbe C. X 63
erkek Bk. merd C. I 73, 74, 310, 311, 536; C. II 32, 139, 144, 148-151, 202, 203, 210, 225, 232, 235, 296; C. III 442, 443, 479; C. IV 21, 243, 348, 349; C. V 515; C. VI 196, 531, 532, 533; C. VII 425, 473, 474, 476, 492; C. VIII 67, 392, 413; C. IX 325, 326, 405; C. X 123, 124, 267, 377, 378, 381, 484, 485, 498, 509, 512, 533, 570, 594; C. XI 87, 104, 178, 259, 265, 409, 410, 470, 471, 472, 559, 608, 614; C. XII 343, 344, 374, 573, 574, 594, 613, 614; C. XIII 22, 23, 26, 36, 137, 138, 180, 181, 210, 213, 300
erkek arslan C. II 170, 171; C. IV 132; C. X 435; C. XII 284
erkek dilenci C. XIII 249
erkeklerin kadınlar üzerine fazlı C. VII 473
erkeklik C. IV 44; C. X 139, 381, 482, 569, 570, 571; C. XI 415, 472, 608, 614
erler C. V 43; C. X 482, 495, 496, 509
erlerin şâhı C. X 407
erlik C. X 481, 495, 569
ervâh âlemi C. I 74
ervâh Bk. rûh C. I 123, 317, 325, 328, 330, 352, 385, 433, 478, 480, 523; C. II 137, 175, 210, 217, 329, 330, 415, 420, 471; C. III 67, 169, 199, 215, 217, 254, 293, 426; C. IV 216, 296, 371, 379, 504; C. V 20, 298, 342; C. VI 270, 362, 405, 475, 540; C. VII 127, 222, 253, 254; C. VIII 50, 613; C. IX 335, 507, 511, 517, 526, 527, 553, 555, 611; C. X 402, 446, 456, 621; C. XI 32, 63, 93; C. XII 158, 304, 324, 367, 501; C. XIII 197
ervâh ve ân C. VII 441
ervâh-ı âbidîn C. VI 474
ervâh-ı âliye C. II 63; C. III 68; C. IV 43; C. VIII 612; C. XII 334, 479; C. XIII 42
ervâh-ı aliyye C. VIII 172
ervâh-ı beşer C. I 305
ervâh-ı cüz C. VIII 374
ervâh-ı cüz'iyye C. I 353, 548; C. III 65, 105, 332, 333; C. IV 50, 508; C. V 299, 478, 509; C. VI 312, 540; C. VII 253; C. VIII 553; C. XII 60, 388
ervâh-ı enbiyâ C. III 68
ervâh-ı enbiyâ ve evliyâ C. VII 527
ervâh-ı eşkıyâ C. II 439, 440
ervâh-ı habîse C. I 420, 421; C. III 149; C. VIII 256; C. IX 407
ervâh-ı kâmilîn C. XI 366
ervâh-ı kuds C. VII 142
ervâh-ı kudsiyân C. XI 299
ervâh-ı kudsiyye C. VI 211; C. XI 301
ervâh-ı külliyye C. I 548; C. III 65, 68, 332, 333; C. VI 312; C. VII 253; C. VIII 553; C. XII 60, 388
ervâh-ı külliyye-i beşer C. III 66
ervâh-ı külliyye-i evliyâ C. V 509
ervâh-ı kümmel C. III 69
ervâh-ı kümmelîn C. III 66, 69; C. VI 303; C. VII 199
ervâh-ı latîfe C. III 58
ervâh-ı melâike C. II 212
ervâh-ı melekiyye C. III 65, 333; C. XI 158
ervâh-ı mukaddese C. I 468, 475; C. VII 277, 431
ervâh-ı mücerrede C. I 435; C. III 425; C. V 344; C. VII 336; C. VIII 256; C. XI 253; C. XII 367
ervâh-ı mü'minîn C. VI 474; C. VII 188; C. XII 523

ervâhı müşâhede C. VIII 22
ervâh-ı nâriyye C. III 17; C. IV 215; C. VII 525, 527
ervâh-ı nûriyye C. III 17; C. IV 215; C. VII 525, 527
ervâh-ı süadâ C. II 439, 440; C. IV 464
ervâh-ı şeyâtîn C. VII 527
ervâh-ı tayyibe C. I 420, 421; C. VIII 256
ervâh-ı tayyibe ve habîse C. XII 159
ervâh-ı ulviyye C. I 385; C. II 218; C. VII 526; C. VIII 50
ervâh-ı unsuriyye-i nâriyye C. VII 526
ervâh-ı zühhâd C. VI 474
ervâhın babası ve anası C. IV 504
ervâhın gıdâsı C. VI 34
ervâhın sadâsı C. VIII 24
ervâh-i cüz'iyye C. VIII 553
erzâk C. IX 515; C. X 88; C. XI 613
erzâk-ı ma'nevî C. VI 318
erzâk-ı rûhâniyye C. XI 622
esâret C. II 515, 517; C. VIII 334
esâtir C. VI 489
esâtîr-i evvelîn C. V 308
esb C. XII 217
esbâb Bk. sebeb C. I 303, 306, 341, 414, 504; C. II 226; C. III 313, 453; C. IV 510, 513, 514; C. V 115, 116, 305, 306, 393, 490, 494, 583; C. VI 39, 200, 203, 606; C. VIII 169, 544; C. IX 183, 261, 273, 501-506; C. X 106, 107, 224; C. XI 360, 361, 430, 431; C. XII 90, 91, 93, 135, 532, 556; C. XIII 318
esbâb âlemi C. IX 504
esbâb perdeleri C. VI 200; C. IX 489, 521
esbâba teşebbüs C. I 302, 303, 304; C. V 395, 397, 583; C. X 241; C. XII 135, 466
esbâb-ı azâb C. XII 90
esbâb-ı cemâl C. IX 327
esbâb-ı gam C. II 330
esbâb-ı idlâl C. IX 325
esbâb-ı maddiyye C. VIII 578, 579; C. XII 91
esbâb-ı maişet C. X 112; C. XIII 105
esbâb-ı ma'neviyye C. I 286
esbâb-ı mülk C. V 615, 616
esbâb-ı rızık C. IV 47
esbâb-ı semâ C. X 352
esbâb-ı sûrî C. XII 467, 537
esbâb-ı sûrîye teşebbüs C. XII 468
esbâb-ı sûriyye C. I 286; C. IX 521
esbâb-ı tabîiyye C. III 451; C. IV 19; C. X 89; C. XII 554, 555
esbâb-ı tabîiyye ve mâddiyye C. XII 90
esbâb-ı temellük C. V 614
esbâb-ı zâhire C. VI 35, 36
esbâb-ı zâhirî C. VIII 519
esbâb-ı zâhiriyye C. VI 37, 38, 40; C. IX 263; C. XI 438; C. XII 93; C. XIII 295
Esed burcu C. II 305
eser C. III 461; C. X 558; C. XI 134, 360, 433, 437, 438, 440; C. XII 194, 569
eserden müessire C. I 453; C. IX 205
eser-i kazâ C. VII 387, 388; C. X 346, 347
esfel-i sâfilîn C. I 213, 217, 219, 223, 228, 235, 294; C. II 283, 441, 510, 515; C. III 17, 48, 328, 359, 497; C. IV 51, 139, 197, 198, 220, 234, 244, 331, 401; C. V 136, 282, 595; C. VI 230, 474, 475; C. VII 368; C. VIII 414, 418; C. IX 83, 322, 328, 331, 382, 411, 441; C. XI 12; C. XII 282, 346, 545, 561
esfel-i sâfilîn-i tabîat C. I 268; C. IV 47, 84, 169; C. IX 430; C. X 519
esfelü's-sâfilîn C. XI 58
esîr C. I 82, 127, 128, 568; C. II 389, 514; C. III 408; C. V 134; C. VI 484, 536, 537; C. VII 555; C. VIII 334, 394; C. IX 152, 363, 509; C. X 490-492, 494, 495, 556; C. XI 58, 59, 133, 433; C. XII 402, 569; C. XIII 76, 93
esîr nazariyyesi C. I 127
esîr yolu C. XIII 77
esîr mertebesi C. XIII 77
esîrân-ı kazâ C. XII 308
esirci C. VI 174, 175
esîr-i cevher-i seyyâlî C. I 82
esîr-i dünyâ C. VII 200
esîrlik C. XIII 177, 196
eski C. IX 388
eski cellâd C. X 586
eski libâs C. X 38; C. XIII 244
eski tâk C. VII 260, 261
Esleme'ş-şeytan C. IX 108
esmâ Bk. isim C. I 85, 86, 109, 230-232, 234, 250, 284, 315, 325, 326, 358, 431, 436, 449, 456, 475, 496, 499, 530, 543, 551, 567; C. II 39, 94, 116, 158, 160-162, 172, 174, 176, 186, 187, 189, 199, 200, 211-213, 217, 219, 238, 241-243, 254, 255, 269, 270, 273, 278, 280, 281, 283, 308, 323, 328, 337, 340, 343, 378, 393, 471, 472, 475, 486, 508, 520, 526; C. III 64, 69, 99, 114, 117, 169, 170, 177, 191, 192, 195, 200, 201, 208, 220, 235, 239, 273, 290, 294, 312, 313, 326, 328, 375, 446, 483; C. IV 115, 116, 182, 220, 304, 387, 399, 439, 452; C. V 312, 341, 358, 367, 388, 438, 459, 462, 477, 513, 515, 593, 636; C. VI 73, 74, 89, 115, 176, 177, 212, 225, 226, 323, 328, 336, 348, 358, 383, 397, 405, 457, 458, 466, 623, 638; C. VII 40, 77, 114, 115, 227, 274, 285, 293, 314, 372, 381, 386, 393, 403, 409, 411, 488, 534, 546; C. VIII 247, 301, 302, 314, 340, 341, 346, 347, 360, 433, 438, 439, 510, 539, 540, 563, 573; C. IX 48, 51, 53, 69, 85, 139, 217, 280, 296, 365, 404, 422,

436, 499, 500, 503, 506, 545, 606, 612; C. X 23, 27, 91, 314, 348, 365, 372, 402, 480, 517, 593. 624; C. XI 25, 34, 35, 48, 197, 199, 201, 223, 289, 299, 339, 343, 348, 604; C. XII 39, 235, 242, 272, 300, 368, 375, 403, 425, 542; C. XIII 94, 95, 233, 266, 299
esmâ cem'iyyetinde i'tidâl C. VIII 29
esmâ mütekâbildir C. VI 496, 530
esmâ ve sıfât C. II 543; C. III 492; C. IV 216; C. XII 387
esmâ ve sıfât mütekâbildir C. VI 466
esmâ ve sıfât-ı ilâhiyye C. I 230, 263; C. XI 153; C. XII 214, 628
esmâ-i celâliyye C. I 437, 551, 552; C. IV 506; C. VII 316; C. XI 24, 446, 564
esmâ-i cemâliyye C. IV 506; C. VI 73, 456; C. VII 316; C. IX 139, 140, 141, 144; C. X 607; C. XI 25, 29, 564
esmâ-i cemâliyye ve celâliyye C. VI 496; C. VII 344; C. XIII 106
esmâ-i cüz'iyye C. V 479
esmâ-i Hak C. IX 614
esmâ-i hâkime C. VI 160
esmâ-i hüsnâ C. III 34; C. IV 237; C. VII 80; C. VIII 341; C. X 593; C. XI 622; C. XII 306
esmâ-i ilâhiyye C. VI 606
esmâ-i ilâhiyye C. IX 347
esmâ-i ilâhiyye Bk. esmâ C. I 233, 293, 382, 435; C. II 462; C. III 11, 26, 62, 70, 278, 294, 311, 324, 360; C. IV 12, 137, 194, 208, 216, 319, 506; C. V 17, 44, 164, 269, 411, 609, 634; C. VI 36, 54, 57, 61, 73, 103, 160. 228, 530, 560, 605, 623; C. VII 34, 316; C. VIII 38, 60, 107, 170, 214, 354, 449, 578; C. IX 302, 323, 513, 528, 545, 563, 564, 587; C. X 26, 30, 153, 154, 347, 348, 372, 447, 521, 549, 598, 624; C. XI 21, 24, 33, 64, 168, 169, 336, 361. 441, 443, 565, 567, 598; C. XII 81, 130, 167, 218, 234, 368, 405, 421, 575, 582; C. XIII 23, 118, 187, 266, 267, 276, 312, 317, 334
esmâ-i ilâhiyye cem'iyeti C. XII 75
esmâ-i ilâhiyye ta'tîl kabûl etmez C. XIII 244
esmâ-i kahriyye C. VI 73
esmâ-i kevniyye C. V 609
esmâ-i külliyye C. I 235
esmâ-i muhtelîfe C. IX 122
esmâ-i müteferrika C. II 311; C. V 201; C. VIII 58, 59; C. IX 29, 55, 86, 123; C. XII 359
esmâ-i mütekâbile C. III 427; C. V 405; C. VI 442; C. VII 522, 546; C. X 347; C. XI 443
esmâ-i mütezâdde C. III 26
esmâ-i Zât C. IX 580
esmâ-i zâtiyye C. II 477; C. VIII 314; C. X 347
esneme C. VIII 452
esrâr Bk. sır C. I 74; C. II 287; C. III 280, 415, 488; C. IV 73, 88, 300, 441; C. V 188; C. VI 317, 318, 319, 346; C. VII 20, 90, 370; C. VIII 125, 126, 606, 610; C. IX 144; C. X 145, 192, 256, 372, 544, 545; C. XI 17, 41, 42, 88, 89, 222, 265; C. XII 61; C. XIII 162, 236
esrâr denizi C. II 264
esrâr içici C. X 548
esrâr suyu C. VI 623
esrâr-ı aşk C. I 93
esrâr-ı bâtıniyye C. VI 510
esrâr-ı Celâl C. V 23
esrâr-ı dîn C. XII 42; C. X 121, 604
esrâr-ı esmâ C. I 212
esrârı fâş etme C. XI 370
esrâr-ı felek C. IV 360
esrâr-ı gaybiyye C. IV 406, 467; C. VI 304
esrâr-ı gaybiyyeye ıttılâ C. VI 259, 260
esrâr-ı Hak C. III 387; C. IV 118
esrâr-ı hakîkat C. IV 457; C. V 599; C. X 214; C. XII 15, 108, 115, 129, 135, 146, 149
esrâr-ı Hakk'ın emîni C. III 439
esrâr-ı Hû C. II 497
esrâr-ı hüviyyet C. VIII 126
esrâr-ı ilâhî C. I 116; C. XI 223, 429
esrâr-ı ilâhiyye C. I 78, 527; C. II 449, 460, 469, 478; C. III 326, 402, 429; C. IV 156, 379; C. V 20, 21, 145; C. VI 246, 259, 316, 485, 506, 618; C. VII 117, 152, 160, 173, 182, 430; C. VIII 16, 126, 127, 251, 464, 465, 551; C. IX 145, 474, 622, 623; C. X 42, 88, 126, 138, 142, 145, 152, 189, 208, 216, 340, 341, 355, 356; C. XI 15, 17, 40, 43, 66, 68, 86, 223, 245, 265, 323, 345, 346, 564, 602; C. XII 16, 33, 34, 128, 155, 232, 355; C. XIII 176
esrâr-ı kazâ ve kader C. VI 565
esrâr-ı kur'âniyye C. VI 504; C. XI 17
esrâr-ı Kün C. X 451
esrâr-ı ledünnî C. II 469
esrâr-ı ma'rifet C. III 325; C. VII 304
esrâr-ı muhammediye C. VI 195
esrâr-ı rabbânî C. VIII 609, 611
esrâr-ı rabbâniyye C. VI 253, 510, 565; C. IX 143, 606, 649; C. X 144; C. XII 232
esrâr-ı sülûk C. VI 489
esrâr-ı şerîat C. X 123
esrâr-ı tabîiyye C. X 88
esrâr-ı tarîk C. II 258
esrâr-ı tarîkat C. III 195; C. V 458; C. IX 116; C. XI 477
esrâr-ı tevhîd C. XI 359; C. XII 421
esrâr-ı vahdet C. I 135; C. XI 622; C. XII 41, 121
esrârın ifşâsı C. VII 369
esrârın şiddeti C. XII 63
esrarkeş C. V 188

es-selâmü aleyküm ve rahmetullah C. IX 89
esvâb C. X 409
eş C. II 117, 118, 121
eş'âr Bk. şiir C. VI 518
eş'âr-ı ârifâne C. VI 41
Eş'arî mezhebi C. X 284
Eş'ariler, Eşâire C. XII 187; C. XIII 80
eşbâh C. VII 127, 252
eşeğe bindir C. XI 508
eşek C. I 124, 125, 138; C. II 294, 295, 313, 318; C. III 202, 204, 206, 289, 290, 302, 313, 397, 436; C. IV 20, 21, 22, 31, 32, 81, 85, 235, 407; C. V 467; C. VI 353; C. VII 62, 320, 433, 435, 436, 438, 479, 480; C. VIII 423, 441, 486, 562; C. IX 287, 288, 308-313, 369, 386, 444-450, 453, 455, 456, 458, 460, 461; C. X 85-87, 93, 94, 96-100, 102, 103, 105, 111, 113-115, 121, 123, 124, 126, 132, 140, 141, 142, 147-151, 155-159, 165-167, 172, 173, 175, 181, 230-233, 246-248, 393, 422, 481, 482, 568, 569; C. XI 67, 155, 167, 182, 341, 342, 344, 494; C. XII 100, 421, 522, 535, 555, 558, 559, 612; C. XIII 178, 221
eşek başı C. VIII 610, 611
eşek beyni yemek C. VII 447
eşek erliği C. X 570, 571
eşek kuyruğu C. XII 558
eşek satan dellâllar C. II 162, 163; C. VIII 356
eşek sesi C. IV 60
eşeklik C. III 375; C. X 158, 159; C. X 123, 230, 233
eşeklik sıfatları C. XII 344
eşhed C. X 373, 374
eşhedü C. X 60
eşhedü en lâ ilâhe illallâh C. XI 369
eşhedü enne Muhammeden resûlullâh C. XI 369
eşkıyâ Bk. şakî C. II 165, 174, 441, 444; C. IV 95, 376; C. V 536; C. VI 515, 516; C. VII 475; C. VIII 245, 348
eşrâf C. X 474
eşrât-ı sâat C. XI 491
eşrefî C. III 98
eşyâ Bk. şey C. I 53, 79, 85, 94, 261, 357, 359, 362, 373, 374, 384, 388, 423, 475, 476, 512; C. II 37, 50, 242, 255, 256, 360, 543; C. III 37, 141, 313, 448, 450, 468, 477; C. IV 265, 266, 332, 336, 373, 386, 401; C. V 306, 364, 365, 430, 501, 508, 541, 567; C. VI 328, 638; C. VII 41, 149, 229, 262, 323, 386, 390, 409, 489, 506, 516; C. VIII 17, 313, 319, 406, 430, 431, 443, 444, 449, 523, 530, 567, 569; C. IX 69, 206, 207, 214, 365, 566, 613, 626, 645, 647; C. X 35, 36, 441, 442, 480, 517, 518, 605, 624; C. XI 59, 151, 168, 180, 243, 430, 438, 452, 527, 563, 584; C. XII 119-121, 147, 148, 149, 171, 172, 189, 193, 195, 234, 235, 272, 303, 305, 307, 308, 418, 497, 542; C. XIII 47, 83, 84, 95, 128, 161, 165, 230, 245, 275, 276
eşyâ Hakk'ın zâhiridir C. XIII 234
eşyâ hep Hak'tandır C. XII 400
eşyâ zî-rûhdur C. VII 372
eşyâda Hakk'ı müşâhede C. VIII 373; C. IX 207; C. XII 317
eşyânın "ayn"ı C. I 234
eşyânın bâtını C. VII 280
eşyânın bâtınının bâtını C. V 141
eşyânın hakâyıkı C. I 407; C. VII 167
eşyânın hakîkatı Hak C. III 478
eşyânın hakîkati C. I 51, 362; C. VI 69, 110
eşyânın hudûdu C. XII 400
eşyânın hüviyyeti ve hakîkatı Hak C. I 349
eşyânın tesbîhi C. X 626
eşyânın tesbîhi kâl iledir C. X 626
eşyâ-yı hasîse C. XII 195
eşyâyı hayâl bilmek C. XII 559
eşyâyı ızhâr C. I 234
eşyâyı ihâta C. XII 102
eşyâ-yı kesîfe C. V 457; C. VIII 572; C. XIII 243, 244
eşyâ-yı kevniyye C. I 231; C. IX 363
eşyâ-yı mevcûde C. XIII 82
eşyâ-yı semâviyye C. VIII 14
eşyâ-yı zâhire C. XII 497
et C. IX 169; C. X 398, 400
etbâk C. X 352
etekleri ıslık çalmak C. II 230
etibbâ-yı ilâhî C. VI 92
Etîullâh Bk. Atîullah C. XII 412
Etîu'r-Resûl Bk. Atîu'r-Resûl C. XII 412
etkıyâ C. VII 474; C. VIII 587
etrâk C. X 474
etvâr Bk. tavr C. VI 288; C. XI 343; C. XII 403
etvâr-ı aşk C. I 123
etvâr-ı hilkat C. IV 138; C. VIII 555; C. XII 385
etvâr-ı seyr-fillah C. VII 535
etvâr-ı tarîkat C. IV 457; C. V 599
eûzü C. VI 364; C. X 268; C. XI 192
ev C. I 490; C. III 237; C. IV 113; C. VIII 218, 221; C. X 227, 229, 471, 472, 497, 498, 600; C. XII 22, 89, 384; C. XIII 135, 136, 138, 139, 143, 145, 159, 248
ev harımı C. VI 466, 468, 478
ev hanımlığı C. VI 532, 533
evâmir Bk. emir C. I 237, 239
evâmir-i ilâhiyye C. III 354; C. V 237; C. VII 424; C. XI 564
evbâş C. XI 432
evc C. II 86; C. VIII 293; C. XI 481
evc perdesi C. II 137
Evfû bi-ahdî C. IX 396
evhad C. VII 241

evhâm C. I 346, 347; C. V 334; C. XII 18, 41, 42, 79
evhâmî C. XIII 216
evîn içinden bir su C. XII 528, 529
evlâd Bk. veled, çocuk C. I 89; C. III 184; C. VI 616; C. VII 552; C. X 585; C. XI 97, 148, 516; C. XII 524, 525, 540, 546; C. XIII 83, 84, 85, 86
evlâd çeşmesi C. XII 524, 525
evlâd fitnesi C. IX 164
evlâd ü ıyâl C. XIII 38
evlâd-ı Alî C. III 228
evlâd-ı Resûl C. IV 103
evlere kapılarından giriniz C. VIII 461
evliyâ Bk. evliyâullâh, velî C. I 48, 50, 51, 53, 77, 109, 115, 163-166, 171, 175, 255, 266, 267, 285, 316, 317, 338, 410, 431, 439, 443, 464, 467, 468, 498, 499, 500, 501, 508, 517, 528, 572, 574; C. II 16, 17, 19, 40-42, 47, 51, 52, 54, 55, 60, 74-77, 109, 134, 167-171, 175, 176, 186, 201, 236, 239, 288, 295, 308, 330, 338, 339, 355, 356, 363, 370, 376, 379, 386, 387, 400, 401, 411-413, 433, 434, 442, 458, 462, 472, 490, 495, 501, 515, 516, 517, 552, 555; C. III 18, 49, 66, 67, 97-99, 110, 131, 164, 166, 203, 221, 222, 224, 305, 309, 310, 320, 323, 327, 330, 332, 372, 389, 393, 395, 409, 447, 449, 469, 477, 478; C. IV 27, 38, 41, 55, 72, 75, 79, 81, 84, 97, 191, 201, 204, 217, 228, 239, 298, 327, 328, 330, 337, 339, 340, 364, 367, 369, 391, 420, 422, 423, 440, 449, 450, 489, 492, 493, 499; C. V 34, 38, 39, 40, 42, 72, 73, 97, 118, 143, 169, 196, 202, 219, 237, 265, 266, 296, 297, 299, 300, 303, 312, 325, 326, 328, 334, 361, 376, 444, 476,-478, 494-496, 515, 527, 530, 533, 534, 537, 538, 540, 572, 594, 609, 610, 618, 619, 635; C. VI 22, 35, 36, 45, 58, 59, 85, 90-93, 98-102, 107, 113, 114, 117, 119, 120, 123, 138, 148, 164, 165, 188-194, 211, 225, 246, 253, 283, 301, 304, 305, 316, 322, 328, 333, 345, 348, 362, 366, 415, 442, 459, 460, 462, 480, 488, 491, 492, 493, 498, 500, 501, 506, 510, 527, 578, 592, 633; C. VII 20, 46, 76, 94, 97, 119, 130, 143, 145, 147, 157, 158, 182, 206, 207, 234, 244, 245-248, 251, 254, 256, 275, 311, 321, 363, 367, 377, 406, 407, 431, 434, 436, 437, 444, 458, 463, 477, 483, 499, 531, 548, 554; C. VIII 27, 42, 46, 51, 57, 59, 71, 92, 99, 105, 106, 109, 114, 123, 128, 138, 139, 150, 171, 172, 186, 204, 209, 217, 225, 232, 235, 236, 237, 244, 245, 248, 264, 265, 290, 308, 313, 314, 345, 348, 363, 364, 412, 417, 440, 442, 444, 454-457, 460, 462, 463, 477, 479, 480, 506, 509, 523, 524, 553, 577, 589, 612, 620; C. IX 17, 21, 25, 86, 89, 107, 122, 184, 185, 246, 271, 313, 358, 359, 378, 380, 383, 385, 386, 388, 389, 394, 400, 410, 443, 453, 462, 467, 470, 475, 478, 501, 503, 529, 535, 563, 594, 596, 600, 604, 605, 624, 625, 641; C. X 11, 38, 88, 121, 125, 126, 131, 151, 167, 172, 181, 195, 201, 207, 224, 250, 292, 330, 339, 341, 342, 354, 371, 421, 446-449, 457, 473, 536, 542, 567, 575, 576, 587, 605, 627; C. XI 19, 22, 24, 25, 41, 57, 58, 63, 74, 131, 136, 151, 177, 178, 181, 183, 208, 219, 222, 223, 229, 256, 268, 269, 285, 299, 321, 341, 360-362, 370, 378, 382, 393, 414, 425, 430-434, 437, 448, 449, 506, 522, 585, 602, 603, 605, 622; C. XII 65, 66, 76, 95, 96, 134, 154, 225, 226, 267, 300, 301, 305, 350, 365, 366, 388, 393, 401, 402, 408, 410, 411, 413, 423, 476, 501, 540, 546, 562, 563, 577; C. XIII 26, 41, 42, 44, 45, 76, 124, 125, 147, 148, 159, 160, 167, 175, 197, 207, 208, 219, 232, 238, 245, 259, 260, 261, 297, 333, 344
evliyâ Hakk'ın etfâlidir C. V 37, 38, 39
evliyâ huzûru C. IV 97
evliyâ-i beşer C. IV 506
evliyâ-i kâmil C. XI 72
evliyâ-i kümmelîn C. VIII 374; C. XI 177
evliyâ-i melek C. IV 506
evliyâ-i muhakkıkîn C. IX 47
evliyâlık taslamak C. VII 307
evliyânın bedduâsı C. IV 129
evliyânın düşmanı C. VI 322
evliyânın yediği içtiği C. I 164
evliyâullâh Bk. evliyâ, velî C. I 185, 191, 209, 345, 451, 453, 454, 501, 503, 514, 571; C. II 138, 293, 398, 407, 412, 419, 421, 427, 428, 455, 496; C. III 170, 435; C. IV 36, 97, 155, 160, 164, 202, 203, 328, 338, 364, 365, 395, 419; C. V 18, 26, 79, 91, 215, 334, 503, 544, 557, 568, 607; C. VI 51, 229, 263, 437, 514, 515, 630, 635; C. VII 174, 207, 210, 211, 509, 533, 543; C. VIII 50, 77, 85, 250, 259, 472, 537; C. IX 238, 469, 606; C. X 284, 381, 397; C. XI 32, 72, 75, 259, 614, 622; C. XII 187, 202, 315, 395, 419; C. XIII 133, 160, 269, 328
evliyâullâha hizmet C. XII 319
evliyâullâhın mesleği C. XI 214
evliyâullâhın tasarrufu C. XI 26
evliyâya muhâlefet C. IV 128
evliyâ-yı âşıkân C. I 124
evliyâ-yı âşıkân C. XIII 49
evliyâyı bilmek C. V 533

evliyâ-yı Hak C. VI 320; C. IX 95; C. XI 214, 614
evliyâ-yı Hind C. VI 436
evliyâyı inkâr C. XII 286
evliyâ-yı kâmilîn C. V 509
evliyâ-yı kümmelîn C. I 510; C. VI 312; C. VII 334
evliyâyı taklîd C. XI 449
evrâd Bk. virdC. IV 329; C. V 94, 106, 480; C. VI 289; C. VII 325, 431; C. VIII 42, 119; C. IX 171
evrâd ve ezkâr C. I 552
evrâd-ı vâsılân C. VII 431
evsa' C. III 221; C. XII 502
evsâf kadîmdir C. VII 78
evsâf-ı beşeriyye C. II 265
evsâf-ı cismâniyye C. XII 403
evsâf-ı ezel C. XII 387
evsâf-ı ilâhiyye C. II 478
evsâf-ı kadîme C. VII 79, 80
evsâf-ı ma'neviyye C. II 477
evsâf-ı Muhammedî C. IX 595, 596
evsâf-ı rûhâniyye C. XII 403
evsâf-ı ulvî C. XII 387
evsat C. IV 442, 446, 447, 448; C. XI 384
evtâd Bk. veted C. II 201, 260; C. IX 596
evvâh C. XI 304
evvel C. III 273; C. V 574; C. VIII 247, 515; C. X 374; C. XI 285, 286, 474, 475; C. XII 484
evvel komşu, sonra ev C. XII 348
evvelden âhiri görme C. VI 356
evvelîn C. IX 213
evveliyet C. XIII 244
eyer C. XIII 236, 240
eyminlik C. III 192
eyn C. IX 279
eyvân C. VI 635; C. X 454
ezâ C. III 330, 331; C. IV 27; C. V 90; C. VII 426; C. VIII 247; C. X 501
ezâ ve cefâ C. I 276; C. VI 32; C. XII 81
ezân C. I 485; C. IV 113, 114; C. V 63; C. VI 179, 246; C. VIII 290; C. IX 88; C. X 387, 388, 389, 390, 391, 392; C. XI 369
ezân-ı Muhammedî C. V 237
ezdâd Bk. zıdd C. I 358, 472; C. II 187; C. III 428; C. VI 149; C. VIII 157, 210, 334; C. XI 31, 33, 35, 525
ezel C. I 312; C. II 278, 437, 438, 448, 461, 512, 525; C. III 129, 194, 280, 296, 308, 361, 362, 466, 467, 487; C. IV 222, 235, 269, 306, 362, 463, 492; C. VI 101, 102, 138, 181, 183, 470, 481, 565, 605, 606, 633, 636; C. VIII 198, 339, 454, 476; C. IX 71, 156, 201, 323, 436, 503, 594, 595, 612; C. X 104, 452, 455, 510, 579, 580, 582, 593, 599, 629; C. XI 19, 77, 130, 330, 440; C. XII 255; C. XIII 20, 92, 101, 195, 196, 216
ezel benliği C. X 601
ezel güneşi C. III 317
ezelî C. V 340
ezel-i âzâl C. II 278, 279; C. III 483, 487; C. IX 139, 323; C. XIII 216
ezelî ve ebedî C. V 574
eziyet C. VIII 143; C. XIII 248
ezîz C. X 566
ezkâr Bk. zikr C. IV 329; C. V 396; C. VI 289; C. VII 325; C. VIII 42
eznâb C. XIII 29
ezvâk Bk. zevk C. X 245, 448; C. XII 421
ezvâk-ı âcile C. IX 155
ezvâk-ı cismâniyye C. X 444, 460, 545; C. XI 542, 543, 554, 614
ezvâk-ı dünyeviyye C. IX 160, 164, 287; C. X 412; C. XII 484; C. XIII 337
ezvâk-ı ilâhiyye C. I 359
ezvâk-ı maârif C. VIII 614
ezvâk-ı mâddiyye C. XI 607
ezvâk-ı ma'neviyye C. V 91; C. X 134
ezvâk-ı muhammediyye C. VI 193
ezvâk-ı nefsâniyye C. VIII 97, 521; C. X 412; C. XI 340
ezvâk-ı rûhâniyye C. III 19; C. IX 66; C. X 460; C. XI 268, 340, 407; C. XII 516
ezvâk-ı vehmiyye C. IX 492

F

fâ C. II 86
fa'âl C. VII 154, 157; C. IX 95
faâliyyet-i bâtınî C. III 369
fa'âlûn li-mâ-yürîd C. III 364; C. IX 645
fâcir C. IX 262, 393; C. XII 545
fâhişe C. IV 142; C. VIII 389, 526; C. X 183, 483; C. XII 192, 345, 626; C. XIII 250, 258
fahl C. X 393
fahşâ C. II 510; C. XII 519, 520
fâlde C. VIII 351, 352
fâil C. II 149, 520, 525, 535; C. III 169, 363; C. IV 452; C. V 27; C. VI 337, 338; C. VII 229; C. VIII 573; C. IX 521; C. X 68; C. XI 128, 184, 346, 559; C. XII 534, 535; C. XIII 83
fâil Hak'dır C. VII 308
fâilât C. I 53; C. XI 66, 67
fâilâtün C. I 53
fâil-i habîs C. X 135
fâil-i hakîkî C. I 312, 349, 497; C. II 221, 526; C. III 107, 213, 214, 314, 362, 494; C. IV 331, 400; C. V 69, 242, 437, 454, 501; C. VI 626; C. VII 183; C. VIII 260; C. IX 547; C. X 263; C. XI 293, 580, 609; C. XII 102, 134, 360, 383, 411; C. XIII 339
fâil-i muhtâr C. IX 521; C. X 620
fâil-i mutlak C. II 99, 158; C. IV 9; C. V 573; C. VIII 148, 149, 206; C. XI 133, 458, 595; C. XII 534, 576
fâiliyet C. XIII 83

fâilûn C. I 53
fâiz C. VII 425
fakîh Bk. fukahâ C. IV 98, 99, 103, 105, 106, 481; C. V 372; C. VII 464; C. IX 570; C. X 202; C. XI 102; C. XI 602; C. XII 59, 114, 194, 599, 602-605; C. XIII 13-17, 19-21, 25-28, 56
fakîr Bk. fukarâ C. I 358; C. II 125, 127, 237, 238, 239, 241, 320, 340, 359; C. III 233, 234, 337; C. IV 93, 107, 148, 296, 438, 445; C. V 237; C. VI 170, 543, 616; C. VIII 278; C. IX 250, 284; C. X 189, 208, 218, 228, 333, 335; C. XI 484, 532, 618, 619, 622, 623; C. XII 69, 108, 115, 116, 118, 122, 127, 146, 153, 248, 370, 597; C. XIII 135, 270, 289
fakîr-i hakîkî C. II 127
fakîrlik Bk. fakr C. I 314, 319; C. II 140, 503; C. III 179; C. VIII 397; C. IX 37; C. XII 557; C. XIII 180
fakr Bk fakîrlik C. I 319; C. II 119, 125, 127, 129, 134-136, 240, 274, 275, 343, 435, 483; C. III 153, 369; C. IV 16, 115, 363; C. V 583, 584; C. VI 216, 234, 384, 513, 562; C. VII 262, 444, 549; C. VIII 278, 279, 397, 398; C. IX 37, 238, 250, 359, 496, 497; C. X 100, 232; C. XI 154, 462, 463, 484, 498, 570; C. XII 204, 517, 571; C. XIII 105
fakr dükkânı C. XI 498
fakr iftihârnmdır C. VI 38
fakr sultânı C. XI 463
fakr u fenâ C. II 263
fakr u gınâ C. II 359
fakr u zarûret C. III 153; C. VII 44
fakr-ı etemm C. I 542
fakr-ı hakîkî C. II 129, 503; C. V 306, 504; C. X 40, 219; C. XI 497
fakr-ı ihtiyârî C. VII 27, 515
fakr-ı ma'nevî C. IX 432; C. XI 503
fakr-ı mutlak C. IX 190
fakr-ı sûrî C. II 129, 503; C. XII 65, 68, 69
fakr-ı şedîd C. VII 185
fakr-ı tâm C. III 369
fal C. V 421
falcılık C. VII 418
fânî C. V 587; C. VIII 368; C. IX 238, 240; C. X 512; C. XII 112, 117, 412, 543
fânî olmak C. XI 94
fânî reddolunmaz C. III 366
fânî-fillâh C. I 209; C. II 164, 167; C. V 193; C. VI 318, 334, 607; C. VII 410; C. VIII 92, 262; C. XII 204; C. XIII 347
fânî-i Hak C. X 622
fânî-i mutlak C. XI 94
fânîlik C. XI 266
fâniye yemîn C. III 100, 102
faraziyyât-ı istidlâliyye C. V 246
fâre Bk. sıçan C. III 289; C. IV 35, 429, 447; C. V 361; C. VII 185; C. VIII 38; C. IX 27; C. XI 202; C. XII 255, 261
fâre delliği C. III 169
Fârisî C. I 135, 138, 152, 295, 394, 395, 428, 434, 491; C. II 41, 100, 228, 363, 443, 479; C. III 61, 140, 182, 199; C. IV 223, 350, 468, 500, 511; C. V 59, 84, 138, 282, 337, 366, 390, 573; C. VI 53, 90, 94, 108, 122, 167, 168, 263, 346, 364, 380, 430, 437, 487, 493, 549, 610; C. VII 54, 113, 185, 396, 459, 484, 521; C. VIII 115, 118, 120, 124, 188, 274, 362, 376, 389, 413, 471, 492, 495, 502; C. IX 32, 64, 95, 270, 271, 283, 314, 331, 333, 384, 457, 594; C. X 69, 119, 130, 157, 182, 196, 223, 247, 274, 376, 432, 437, 451, 465, 533, 566, 604; C. XI 33, 59, 69, 103, 130, 166, 239, 249, 284, 295, 358, 546, 621; C. XII 122, 128, 167, 174, 321, 364, 427, 443, 486; C. XIII 38, 57, 73, 110, 115, 206, 231, 341
Fârisîce C. I 370; C. IV 482; C. VIII 84; C. IX 606; C. X 47; C. XII 416
Fârisîler C. VIII 315; C. IX 313; C. XI 149; C. XIII 119
fark Bk. tefrika C. I 542; C. IV 266; C. VI 205; C. VII 100, 450; C. VIII 530; C. IX 640, 641; C. X 374; C. XIII 45
fark ba'de'l-cem C. I 542; C. II 499; C. X 458; C. XIII 45, 46
fark kable'l-cem C. VIII 585; C. X 430; C. XIII 45
farktan sonra cem' C. IV 390
fârûk C. IV 305
farz C. XIII 317
farz-ı ayn C. VII 460
farz-ı kifâye C. VII 460
fâsık C. V 578; C. VI 18, 62; C. VII 189; C. IX 85, 219, 324, 393, 576, 577; C. X 230, 265; C. XI 76, 163; C. XII 218, 333; C. XIII 135
fâsık i'tikâd C. X 337
fâsık-ı mahrûm C. VIII 417
fasıl C. II 208; C. XI 35
fâsid C. IV 13
fâsidât C. XI 261
fasl C. VII 348; C. VIII 568, 569, 570
fasl günü C. X 402
fass C. III 370
fassâl C. III 248
Fass-ı Âdemî C. I 502, 520; C. II 211, 217; C. IV 10; C. V 17, 337; C. VIII 51, 246, 571; C. IX 296, 297, 422; C. XI 282; C. XII 404; C. XIII 244
Fass-ı Dâvûdî C. XIII 35
Fass-ı Eyyûbî C. III 135, 478; C. VII 181; C. IX 436; C. X 475, 478
Fass-ı Hûdî C. VII 519; C. IX 130; C. X 306, 582
Fass-ı İdrîsî C. III 257; C. VIII 256

Fass-ı İlyâsî C. III 483; C. VII 79, 334; C. VIII 507
Fass-ı İsevî C. I 250; C. II 217; C. III 142, 450; C. IV 69; C. VI 344, 360; C. VIII 255
Fass-ı İshâkî C. IV 151; C. V 22; C. VI 469, 533; C. VII 238; C. VIII 145, 297; C. XII 190; C. XIII 33, 260, 316
Fass-ı İsmâîlî C. VI 73; C. X 306, 582
Fass-ı Lokmânî C. V 24
Fass-ı Lûtî C. III 315; C. V 544
Fass-ı Muhammedî C. I 512; C. II 40, 148; C. III 34, 239; C. IV 368; C. V 404, 564, 633; C. VI 294, 458; C. VII 245; C. VIII 440; C. IX 131, 327; C. X 445; C. XI 241; C. XII 408; C. XIII 26, 27
Fass-ı Mûsevî C. I 276, 548; C. II 157, 301; C. III 104, 217, 218; C. IV 230; C. V 29, 69, 457, 578; C. VII 313; C. VIII 19, 185, 234, 266, 292; C. IX 263, 504; C. X 183; C. XIII 267
Fass-ı Nûhî C. II 96; C. III 483; C. IV 229; C. V 637; C. VIII.312
Fass-ı Sâlihî C. II 72, 88; C. IV 307; C. V 442; C. VII 175, 242, 400; C. VIII 325; C. X 306; C. XII 173
Fass-ı Süleymânî C. I 86; C. II 197, 258; C. III 195, 316, 443; C. IV 217; C. V 458; C. VII 272, 273; C. VIII 582; C. IX 116; C. XI 477; C. XII 476; C. XIII 235
Fass-ı Şîsî C. II 128; C. VII 429; C. IX 499; C. X 611; C. XI 532; C. XIII 102
Fass-ı Şuaybî C. I 361; C. III 64, 275; C. IV 208; C. V 42; C. VII 392; C. X 34; C. XII 83, 367, 515
Fass-ı Üzeyrî C. I 102, 316; C. III 294; C. IV 11; C. V 364, 365; C. VI 73, 101, 104; C. VIII 325, 441; C. X 306; C. XII 307, 308
Fass-ı Ya'kûbî C. IX 533; C. II 377, 516; C. III 60; C. IV 492; C. V 105, 296; C. VI 56, 57, 99; C. VIII 325, 535; C. X 306, 579, 582; C. XI 151; C. XII 125, 549
Fass-ı Yûnusî C. VII 124, 140
Fass-ı Yûsufî C. V 460; C. VI 441, 589; C. VII 488; C. X 348
fâtih C. XIII 55
fâtiha C. III 295, 432; C. VII 547; C. IX 201; C. X 201; C. XI 192; C. XII 452, 453
Fâtiha-i şerîfe C. VIII 329
fatîr C. XIII 111
fazâhat C. VIII 97
fâzıl-ı nâkıs C. X 129
fazîhat C. VII 415
fazîlet C. VI 560
fazl C. VII 67; C. X 344; C. XII 398, 399
fazl-ı ilâhî C. III 349, 355; C. VII 495; C. X 625
fecr C. X 371
fedâ C. X 433, 434
fedâî C. XII 358, 361
fedâ-yı cân C. VI 585; Ç. X 433
fedâ-yı nefs C. XI 178
Fedhulî fî ibâdî C. VIII 489
fehim C. II 243; C. V 13, 553-555; C. VI 21; C. X 351; C. XII 387
Fehleviyye C. VIII 163
fehm-i âhiret C. V 12
fehm-i avâm C. V 600
fehm-i havâss C. V 600, 601
felâh C. XI 103
felâket C. VI 593
felâsife Bk. feylesof C. I 76, 346, 380; C. VI 382; C. VIII 472; C. IX 521; C. XII 152; C. XIII 94
felâsife-i Meşşâî C. VIII 372
feleğin cellâdı C. XI 50
feleğin damı C. VIII 462; C. XIII 348, 349
feleğin dönüşlerinin sesi C. VII 220, 221
feleğin fenni C. XII 179
feleğin fevkı C. X 337
feleğin kâtibi C. XI 50
feleğin mi'râcı C. XI 94
feleğin mutrıbı C. XI 49
felek Bk. eflâk C. I 286; C. II 393, 419, 420, 422; C. III 309; C. IV 135, 137, 366, 373, 374, 384, 507; C. V 12, 135, 150, 348; C. VI 309, 472, 474, 493, 494, 527, 532, 533, 534, 560; C. VII 28, 162, 176, 280, 322, 365, 423, 527, 535; C. VIII 206, 241, 246, 255, 264, 299, 300, 302, 333, 451, 493, 460; C. IX 176, 182, 183, 553, 603; C. X 146, 151, 160, 194, 205, 206, 208, 209, 215, 253, 376, 379, 384, 429, 441, 452, 519, 540, 633; C. XI 12, 161, 209, 317, 319, 320, 492, 541, 553, 554, 556, 558-560, 612, 618, 621; C. XII 281, 303, 369, 384, 386, 445, 478; C. XIII 21, 48, 77, 94, 198, 244, 278, 285, 297, 345, 348
felek değirmeni C. XIII 174
felek dolabı C. X 255
felek ölçücü C. XI 328
felek-i Ahadiyyet C. VII 28
felek-i âmm C. III 257
felek-i Arş C. VII 536
felek-i arz C. V 17
felek-i ateş C. III 308
felek-i duhânî C. V 12
felek-i ervâh C. I 482; C. III 308; C. IX 558
felek-i esîr C. I 536; C. III 265, 308; C. V 135; C. VII 527; C. X 206
felek-i hâk C. III 308
felek-i hakîkat C. IV 316; C. VI 305
felek-i hakîkatin güneşi C. II 474
felek-i havâ C. III 308
felek-i Kamer C. II 420; C. VII 174, 536; C. VIII 240; C. IX 553; C. XII 436, 437
felek-i Kürsî C. VII 536
felek-i mâ C. III 308
felek-i ma'nâ C. IV 455; C. V 485

felek-i Mirrîh C. II 420; C. VII 536
felek-i misâl C. III 308
felek-i muhît-i âm C. V 323; C. VII 165
felek-i Müşteri C. II 420; C. VII 536
felek-i risâletin ayı C. V 518
felek-i rûh C. VII 28
felek-i rûhânî C. V 12; C. IV 385
felek-i sevâbit C. II 420; C. VII 536
felek-i Şems C. II 420; C. VII 536
felek-i tabîat C. I 323; C. IV 360
felek-i ulvî C. X 195; C. XII 65
felek-I Utârid C. II 420; C. VII 536; C. VIII 240; C. XII 436
felek-i Vahdet C. VII 28; C. XIII 77, 78
felek-i Vâhidiyyet C. VII 28
felek-i velâyet C. VII 188
felek-i velâyetin güneşi C. V 518
felek-i Zühal C. II 420; C. VII 536
felek-i Zühre C. II 420; C. VII 536
felekiyât C. VII 297
felekü'l-burûc C. VII 536; C. II 420
felsefe C. I 176; C. II 380, 381, 517; C. IV 360, 361; C. V 42; C. VII 440, 441; C. VIII 456, 470; C. IX 26, 87; C. X 213; C. XI 217; C. XII 266, 267, 390, 627; C. XIII 37
felsefî Bk. feylesof C. I 37; C. II 79; C. III 453, 454, 455; C. IV 293; C. V 324, 325; C. VIII 300, 301, 305; C. IX 204, 205; C. XII 149
felsefiyyât C. IX 204; C. XIII 80
fen C. I 82, 151, 418; C. IV 467; C. IX 363; C. X 214, 433, 434; C. XI 71; C. XII 192, 569; C. XIII 268, 302
fen terakkî ettikçe C. XIII 149
fenâ C. I 95, 105, **130**, 225; C. II 262, 264, 265, 276, 342, 518; C. III 265, 315, 317, 366, 370, 376, 378, 484; C. IV 54, 126, 156, 159, 160, 202, 203, 266, 323, 504; C. V 459, 587; C. VI 101, 205, 334, 381, 399, 598; C. VII 126, 127; C. IX 214, 238, 239, 275, 279, 345, 600, 601, 643, 647; C. X 153, 570, 606, 612; C. XI 33, 72, 94, 151, 215, 216, 221, 455, 485, 498, 609; C. XII 12, 64, 117, 118, 119, 120, 129, 151, 152, 207, 212, 245, 295, 297, 419, 497, 580; C. XIII 97, 240
fenâ fî's-sıfât C. XII 109, 110
fenâ fî'z-zât C. XII 109, 110
fenâ makâmı C. XII 507
fenâ söz C. II 403
fenâ ve bekâ C. VI 325, 335, 336
fenâ zulmeti C. VI 398
fenâdan iyilik zuhûru C. XIII 147
fenâ-ender-fenâ C. I 186, 225, 542; C. III 372, 430
fenâ-fillâh C. I 51, 309, 475, 483; C. II 89, 94, 134, 272, 283, 401, 49[illegible] C. III 27, 291, 335, 379, 416, 447, 47[illegible] C. IV 202, 266, 268, 269; C. V 189, 199, 301; C. VI 170, 182, 327, 378, 488, 603, 609; C. VII 125, 174, 175, 229, 404, 416, 417, 428; C. VIII 245, 332, 422, 530, 532; C. IX 254, 256, 318, 344, 345, 436, 497; C. X 340, 601; C. XI 28, 181, 217, 219, 220, 231, 261, 262, 286, 362, 463, 464, 505, 518, 587; C. XIII 38, 56, 311, 314, 327, 347
fenâ-fi'r-resûl C. I 469; C. III 46; C. VII 559; C. IX 318; C. XIII 347
fenâ-fi'ş-şeyh C. I 469; C. III 39, 46, 47; C. VI 182; C. VIII 554; C. IX 318; C. X 130
fenâ-i hakîkî C. I 225
fenâ-i rûhânî C. I **225**
fenâlığın cezâsı C. III 440
fenâlık C. I 403, 405, 406, 470, 471; C. IV 192; C. V 263, 585; C. VI 273, 274, 280; C. VII 315; C. VIII 18, 192; C. X 79, 80, 81, 561, 562; C. XI 150
fenânın hayâlâtı C. III 202
fenâ-yı küllî C. II 18, 93; C. VI 44; C. IX 278
fenâ-yı külli-i mahz C. I 225
fenâ-yı mahz C. III 69; C. V 635
fenâ-yı sâlis-i mahk-ı küllî C. V 439
fenâ-yı sıfât C. VI 334
fenn C. XI 316, 438
fenne mutâbık olan esrâr-ı kur'âniyye C. XIII 149
fenn-i mantık C. XII 286
fenn-i sihr C. IX 162
fenn-i tabâbet C. XI 237
fenn-i tıp C. X 525
fer C. I 293; C. IV 114; C. IX 412, 419; C. X 253; C. XI 35
ferâce C. IX 132, 133
ferah C. I 415; C. VI 105, 229; C. IX 175, 436; C. XI 617
ferahlanma C. V 148
ferahlık C. III 171
ferc C. V 450, 451; C. X 59, 544, 545; C. XI 411
Ferd C. VIII 438
ferdânî C. XII 465
ferd-i muhammedî C. II 74
ferdiyet da'vâsı C. V 590
ferdiyyet-i selâsiyye C. II 72; C. V 442; C. VI 251; C. XII 173
ferec C. III 171; C. IX 133
ferecî C. IX 132, 133
ferheng C. XII 606
Ferkad C. XII 12
fermân C. X 197, 263; C. XII 225
fermân-ı ilâhî C. IX 319
ferr C. X 508
ferrâş C. III 38, 39; C. IX 170, 171
ferş C. III 38; C. IX 536; C. XII 160
ferşî C. XII 160
ferş-i devlet C. III 39

ferş-i sûret C. XII 160
feryâdcı C. III 146
feryâd-res C. X 343, 354
ferzîn C. III 55; C. IV 186; C. VIII 76; C. IX 168
ferzîn-bend C. III 54, 55; C. IV 186, 231
fesâd C. I 180; C. III 25, 308; C. IV 10-12, 129, 270, 318; C. VI 593; C. VII 44, 368, 467-470, 471, 472, 474, 475; C. VIII 596; C. IX 254; C. X 136, 416, 433; C. XII 266, 394, 489; C. XIII 310
fesâd ateşi C. XIII 310
fesâd-ı ahlâk C. IV 124
fesâd-ı dünyâ C. VII 476
fesâd-ı i'tikâd C. II 287
fesâhat C. II 42; C. III 484; C. VI 47, 456; C. VIII 503; C. X 128; C. XI 419
fesâhat-i kelâm C. V 220
fesâhat-i lisân C. V 412
fesleğen C. IV 26; C. IX 311; C. X 126, 127, 188; C. XI 277, 360, 371; C. XIII 129, 173, 293
feşâr C. XI 548
fetâ C. I 254; C. IV 296; C. XII 20
feth-i bâb C. VII 217; C. XIII 243
feth-i Mekke C. II 367, 368; C. VI 577
feth-i mübîn C. VI 557
fetih C. VI 552, 556, 558, 572; C. X 579; C. XI 137
fetret C. VII 283; C. X 431
fetret-i vahiy C. X 432
Fettâh C. VIII 29; C. IX 139, 144; C. X 549
fetvâ C. III 389; C. V 13, 384; C. VI 382; C. IX 87; C. XI 137, 186, 198, 225
fetvâ kalemi C. III 390
feûlün C. XI 66, 67
feûlün fâilât C. XI 613; C. XII 508
fevâhiş C. I 527, 529
fevâid-i dünyeviyye C. V 125
fe-yekûn C. VIII 324, 382
feyezân C. I 211
feyiz C. V 603; C. X 116; C. XIII 211
feyiz yağmuru C. XII 67
feylesof Bk. felâsife C. I 51, 217, 499, 500; C. II 78-80, 166, 167, 172, 378, 379; C. III 451, 454; C. IV 230, 292-294, 355-358, 360, 361; C. V 216, 345; C. VI 40, 49; C. VII 420; C. VIII 59, 60, 300, 301, 303-308, 456, 502, 525, 556, 583; C. IX 27, 350, 521, 522, 628; C. X 183, 257; C. XI 42, 50, 591, 592, 600, 612; C. XII 92, 94, 103-105, 149-151, 155, 191, 194, 335, 390, 490, 588; C. XIII 72, 77, 344, 345
feylesofcuk C. II 165
feylesoflaşmış C. XI 612
feylesofluk C. IV 359; C. XII 154
Feyyâz C. III 75; C. VIII 28
Feyyaz-ı hakîkî C. IV 312
feyz C. I 257, 258; C. III 437; C. IV 24, 313, 360; C. V 96, 296; C. VI 504; C. VIII 503; C. IX 296, 428; C. X 89; C. XII 27, 107; C. XIII 281
feyz yağmuru C. XII 259
feyz-i akdes C. II 20; C. IV 216; C. VIII 106, 424; C. IX 499, 500
feyz-i bahâr C. XIII 209
feyz-i bâtın C. IV 495
feyz-i bâtınî C. IV 416
feyz-i ilâhî C. I 427; C. II 23, 240; C. VII 499
feyz-i maârif C. VI 316
feyz-i ma'nevî C. XI 370
feyz-i mukaddes C. I 540; C. II 20; C. III 416; C. IV 137, 216, 217, 219; C. VIII 106, 424; C. IX 499, 500; C. XIII 281, 331, 334
feyz-i rabbânî C. XII 432
feyz-i rahmânî C. XI 37, 580
fezâ C. I 82, 127, 128, 214, 265, 418, 419, 433; C. II 217, 218; C. III 38, 39, 68, 192, 448; C. IV 381; C. V 16, 134, 135, 246, 340, 345; C. VI 158, 389, 390, 391, 569, 593, 608; C. VII 98, 526; C. VIII 50, 246, 461; C. IX 371, 454, 610; C. X 206, 213; C. XI 13, 45, 51, 59, 92, 93, 315, 404; C. XII 367, 386, 399, 496; C. XIII 305
fezâil C. XIII 310, 314
fezâil-i insâniyye C. X 387
fezâil-i Kur'ân C. XI 26
fezâil-i zâhiriyye C. IX 230
fezâ-yı bî-nihâye C. I 82, 155, 214, 249, 264, 392, 433, 435, 536, 538; C. II 137, 212, 270, 396; C. III 118, 275; C. IV 137, 307, 506; C. V 17, 246, 271, 341; C. VI 446, 484, 536, 569; C. VII 184, 188, 318, 536; C. VIII 206, 302, 352, 355, 431, 573, 581; C. IX 89, 139, 141, 536, 553; C. X 289; C. XI 133, 598; C. XII 568; C. XIII 79, 217, 244, 305
fezâ-yı bî-nihâye ayn-ı vücûd-i mutlak C. XII 399
fezâ-yı hakîkat C. VIII 169
fezâ-yı lâ-taayyün C. V 528
fezâ-yı nâmütenâhî C. II 393; C. III 191; C. VI 70, 414; C. X 521; C. XI 90, 93
fıkar C. XI 497
fıkıh C. I 56, 58; C. II 262, 265, 275, 435; C. VI 69, 310; C. X 632; C. XII 114
fındık C. III 115; C. IX 614-616
fırak-ı dâlle C. II 382; C. XI 443
fırak-ı İslâmiyye C. XII 187
fırın C. V 257, 258; C. VI 192, 193; C. XI 235; C. XIII 340, 341
fırıncı C. XIII 268
fırtına C. IV 301, 327; C. V 119; C. VIII 437; C. XII 89; C. XIII 255, 295, 296, 297, 301
fısk C. I 283; C. II 185; C. III 319; C. VII 185; C. IX 572; C. X 57, 58, 355, 561, 562, 617; C.

XI 24, 163; C. XII 211; C. XIII 186
fısk ve fücûr C. VI 234; C. VII 401; C. IX 323; C. X 60; C. XIII 20
fıstık C. IX 395
fıtâm Bk. fıtâm C. VI 522
fıtnat-ı insâniyye C. X 253
fıtrat-ı asliyye C. IX 529
fıtrat-ı İslâm C. VIII 197
Fî-cîdihâ hablün mın mesed C. IX 264
fihrist C. VII 460-462, 467
fihrist-i ebyât C. I 53
fiil Bk. ef'âl C. I 71, 88, 445, 446; C. II 204, 205, 521; C. VI 273; C. VII 154, 157, 329, 506; C. IX 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 353, 354 502; C. XI 147, 148, 150, 151, 384, 498; C. XII 491; C. XIII 327, 341, 342
fiil dili C. IX 353
fiilî C. IX 357, 358
fiilî cenk C. XI 29
fiil-i Hak C. V 449; C. IX 547, 549
fiilî nasîhat C. VII 154
fiilî şâhid C. IX 98
fiil-i şenî C. IV 350
fiil-i şûm C. VIII 152
fiillerin hâliki C. X 283
fikir Bk. düşünce, endîşe, efkâr C. I 334, 360, 375, 446, 569; C. II 63, 163, 191, 273, 282, 422, 498; C. III 72, 240, 259, 272-277, 287-290, 417, 439, 482; C. IV 361; C. V 51, 52, 135, 297, 437-439; C. VI 471, 472, 473; C. VII 166, 384, 385, 458-460, 463, 464; C. VIII 369, 378, 459, 474, 523, 583; C. IX 92, 134, 200, 204, 255, 349, 395, 430, 431, 510, 574, 599; C. X 107, 131, 177, 254, 464, 470-480; C. XI 51, 60, 153, 238, 256, 267, 440, 485, 521, 590, 601-603, 618; C. XII 12, 64, 146, 275, 276, 277, 331, 362, 446, 460, 495, 559, 573, 576; C. XIII 184, 284
fikir âlemi C. III 290
fikir oku C. XII 13, 14, 16, 129, 147, 148, 153
fikir ve ma'nâ âlemi C. III 289
fikret C. III 69, 325
fikr-i bâtıl C. VIII 583
fikr-i gam C. X 470, 475-479
fikr-i latîf C. VII 13
fikr-i mâsivâ C. I 224; C. XII 498
fikr-i sürûr C. X 470, 476
fikr-i şâdî C. X 476
fikriyye C. XI 593
fil C. I 153; C. II 114; C. III 115; C. IV 114; C. V 335, 336, 337; C. VI 95, 97, 98, 107, 113, 114, 115, 117, 119, 477, 478; C. VII 236, 237, 427; C. VIII 312, 373-376; C. IX 599; C. X 86, 87, 170, 286, 500; C. XI 610; C. XII 264, 265, 514, 515; C. XIII 156, 157, 202
fil vak'ası C. I 402
fil yavrusu C. V 35, 36, 46, 55-59
Filâneddîn C. VII 340
fincan ve yüzük oyunu C. II 466
firâk Bk. ayrılık, firkat C. II 86, 321, 538; C. V 121, 381; C. VI 312, 341, 370, 422, 538, 583, 599, 600, 614; C. VII 99, 552; C. X 187, 593; C. XI 34, 188, 189, 210, 317, 568; C. XIII 48, 58
firâk âteşi C. II 320
firâk-ı aşk C. VI 339
firâk-ı kat' C. XIII 46
firâset C. I 406; C. II 206, 248, 313; C. III 249, 410, 432; C. V 257, 618, 619; C. VI 85, 93, 214; C. VII 528, 548; C. VIII 104, 282, 485; C. X 550, 551; C. XI 103, 180, 383; C. XII 213, 263, 264
firâset-i hikemiyye C. I 390; C. II 111, 206, 207, 248; C. III 410, 432; C. V 61, 257; C. VI 85, 630; C. VII 479, 528; C. XIII 166
firâset-i şer'iyye C. II 111, 206, 207, 248; C. III 287, 410, 432; C. V 61; C. VI 85, 630; C. VII 479, 528; C. VIII 104; C. XIII 166
Fir'avn'ın îmânı C. V 69; C. VII 313; C. VIII 198; C. XIII 267
Fir'avnîler C. VII 312, 313, 314
Fir'avnlık C. II 372; C. XIII 270
Firdevs C. VIII 170, 610; C. XI 330, 388; C. XII 380
firengî C. VII 67, 329; C. VIII 480; C. X 526, 613; C. XI 114, 128, 135
firengi serumu C. XI 135
firenk C. X 72
firih C. XII 580
firkat Bk. ayrılık, firâk C. I 543; C. VI 340, 499 C. X 417
firûze C. VII 162; C. IX 597, 598
fıtâm C. V 32; C. VI 522; C. IX 110
fitil C. I 269, 271; C. VII 136; C. XII 461; C. XIII 61, 173
fitne C. I 134, 180, 186, 201, 253, 260; C. III 195, 196, 319, 477; C. IV 129, 130; C. VI 485, 486; C. VII 208; C. VIII 596; C. IX 233, 325, 327; C. X 134, 136, 566, 628; C. XI 22, 86, 164, 166, 489, 501; C. XII 76, 359, 562, 616; C. XIII 212, 213, 220, 255, 270, 293
fitne-i âhir zamân C. IV 135
fitne-i evlâd C. VII 502
fitne-i taayyünât ve keserât C. V 477
fıtrâk C. XIII 168, 313
fodla C. VII 503
fosfor C. IX 508; C. XI 50; C. XIII 26, 264
fotoğraf C. III 265; C. VIII 315
Fransızca C. VIII 84; C. X 596
frenk sicimi C. II 255

fuâd C. VIII 410
fuhş C. XII 491
fuhşiyyat C. I 572
fuhuş C. II 229; C. VII 425; C. XI 224; C. XIII 248
fukahâ Bk. fakîh C. IV 21
fukarâ Bk. fakîr C. V 140, 165; C. IX 484; C. X 190
fukarâdan duâ taleb C. XI 532
fukarâ-i müslimîn C. XI 533
fukarâlık C. II 316
fukarânın hakk-ı ma'lûmu C. IX 485
fukarâ-yı ashâb C. I 501
furat C. XI 396
Furkân C. III 238, 239; C. V 636
fuzla C. VII 469
fuzûl C. I 46; C. VIII 459
füc'eten ölüm C. VII 67
fücûr C. IV 154; C. V 604; C. IX 225
fünûn C. III 387
fünûn-ı hâzıra C. XI 237
fünûn-i acîbe C. XII 192
fürce C. VIII 315; C. XI 37
Fürs C. V 280, 463; C. VIII 203; C. XII 438
fürû C. XI 361, 362
füsûn C. XII 487; C. XIII 195
füsûn sandığı C. XIII 194
füsûn-ger C. II 123
füsûn-ı gayb C. VI 55
füsûs C. X 442
fütûh C. VII 217; C. VIII 217; C. X 137; C. XII 27
fütüvvet C. X 450; C. XII 20
fütüvvet ehli C. II 490
fütüvvet sâhibi C. XII 20
füyûzât C. IV 219; C. VII 535; C. IX 429; C. X 634; C. XII 38, 107, 108; C. XIII 282, 288, 313
füyûzât-ı enbiyâ C. XIII 208
füyûzât-ı Hak C. IX 298
füyûzât-ı ilâhiyye C. I 67, 119; C. II 23, 288, 314, 362; C. III 191, 234, 479; C. IV 127, 129, 313, 404; C. VIII 577; C. IX 230; C. X 89; C. XII 186, 259, 278, 279, 281
füyûzât-ı ma'neviyye C. V 92
füyûzât-ı Muhammediyye C. II 530
füyûzât-ı rabbâniyye C. II 311; C. III 327; C. VI 205; C. IX 246, 312; C. X 340; C. XII 153
füyûzât-ı rûhâniyye C. XII 252; C. XIII 281
G
gabî C. XIII 127
gabîn C. XII 455
gabn C. XIII 337
gaddâr C. III 390; C. XI 556; C. XIII 270
Gaffâr C. I 450; C. II 26; C. III 111; C. IV 12, 185, 399; C. V 17; C. VII 105; C. VIII 301; C. X 24; C. XIII 14, 334
gaffâriyet C. X 365
gâfil C. III 91, 364; C. IV 31; C. VI 21, 545; C. X 381, 445; C. XI 175; C. XII 161, 446, 463, 535
gaflet C. I 34, 76, 100, 141, 305, 387, 395; C. II 57, 58, 91, 198, 295, 327, 344, 478, 485, 516; C. III 364, 477; C. IV 70, 154, 340; C. V 60, 127, 143, 160, 172; C. VI 136, 202, 226, 227, 304, 534; C. VII 45, 217, 377, 383, 385, 387, 395, 440, 443; C. VIII 128, 164, 236, 237, 353, 455, 538, 556, 562, 584, 585, 592; C. IX 157, 219, 261, 268, 363, 365, 506, 616; C. X 65, 91, 124, 195, 216, 238, 254, 362, 417, 434, 476, 479, 550, 589, 590, 591, 593, 597, 600; C. XI 13, 122, 192, 275, 300, 301, 372, 430, 451, 490, 492, 513, 568, 575, 599; C. XII 112, 161, 262, 317, 330, 339, 502, 509, 550, 553, 554; C. XIII 108, 109, 138, 297, 308, 342, 345
gaflet gözü C. V 446
gaflet perdesi C. XII 161
gaflet şarâbı C. X 25, 28
gaflet uykusu C. IV 38, 509; C. VIII 128, 380, 456; C. XI 204, 205; C. XII 156, 263, 311, 325, 339, 351
Gafûr C. III 429; C. IV 12, 185; C. X 153, 588; C. XI 302
gaga C. X 202
gaib C. IV 467; C. XII 583
gâibden haber C. VI 153
galatât-ı fikriyye C. XI 478, 480
galebe C. IX 184
galebe nevbeti C. XII 167
gales C. XIII 271
gâlib C. V 242; C. VI 554, 555, 574, 575; C. VIII 317; C. IX 543; C. XII 168; C. XIII 23
gâlibiyyet C. I 414; C. V 242
galît C. XI 570
galîz C. V 355
gam C. I 115, 282, 358, 415, 523, 532, 534, 539, 540, 543, 544, 570; C. II 43, 55, 56, 115, 182, 183, 187, 244; C. III 194, 281, 309, 331, 332, 385, 428; C. IV 123, 157, 158, 159, 388; C. V 108, 109, 149, 489, 494, 496, 583, 584; C. VI 105, 178, 229, 234, 235, 290, 291, 299, 307, 323, 352, 353, 355, 356, 357, 358, 365, 410, 411, 511, 559; C. VII 153, 222, 241, 296, 514; C. VIII 17, 144, 339, 383, 385, 387, 399, 436, 504, 505, 520, 557, 558, 559; C. IX 175, 366, 368, 436, 440, 526, 531, 600, 620; C. X 51, 70, 73, 82, 84, 94-97, 209, 243, 245, 336, 343, 382, 389, 417, 430, 432, 445, 462, 463, 470-476, 479, 549, 555, 558, 559, 581, 594, 613, 617, 618; C. XI 34, 36, 59, 109, 152, 195, 209, 259, 274, 275, 304, 466, 467, 472, 517, 537,

554, 581, 589, 591, 592; C. XII 102, 374, 432, 474, 507, 617; C. XIII 48, 52, 176, 193, 194, 199, 275, 286, 325, 326
gam fikri C. X 479
gam timsâhı C. VII 322
gam ve şâdî C. XII 507
gam-hâne C. XII 381
gam-ı dünyâ C. V 107
gam-ı mâsivâ C. VI 629
gammâz C. I 541; C. II 520; C. IV 236; C. X 513; C. XI 550; C. XIII 213
gamze C. I 541; C. II 32; C. VI 457; C. XII 586; C. XIII 180, 213
Ganî C. IV 385; C. VI 251; C. IX 250
ganîmet C. IX 75; C. XIII 158
gâniye C. VII 14
ganiyy-i mutlak C. II 343; C. IX 250
gâr C. I 191
garaz C. I 179; C. II 253, 514; C. IV 73, 251; C. V 34; C. VIII 559; C. IX 342; C. X 441; C. XI 267; C. XII 180, 302, 303
garaz-ı nefsânî C. IV 238, 252; C. IX 171, 343
garb C. VIII 369, 599; C. XI 609; C. XII 52, 66, 158, 443; C. XIII 78
garb hükemâsı C. IV 468
garbî C. XI 43
garîb C. I 106; C. IV 153, 240, 464; C. VI 294, 538; C. IX 286, 287, 288, 313, 378; C. X 121; C. XI 609; C. XII 353, 354, 375, 377, 378, 380, 382, 401, 423, 424, 437, 441, 443, 457, 499-501; C. XIII 123, 135
garîblik C. VI 294, 464
garîk-i nûr C. X 621
garûr C. XI 556
gasb C. III 184; C. IV 47
gavâyet C. VIII 540
gavî C. IX 171, 172
gavs C. VII 119; C. VIII 277, 617; C. XII 50
gavs-ı a'zam C. I 503; C. III 191, 273
gavsiyyet C. III 229
gayb C. I 441, 442; C. II 38, 58, 65, 468, 498, 504; C. III 361; C. IV 322, 375, 377, 378, 405; C. VI 204, 361, 494; C. VII 21, 23, 30, 323, 534, 537; C. VIII 187, 195, 196, 197, 246, 319, 320, 323, 458, 480; C. IX 119, 485, 486; C. X 187, 221, 223, 234, 342, 347, 370, 462, 464, 530, 531, 533, 543, 629; C. XI 148, 373, 429; C. XII 265, 286, 381, 388, 439, 456, 474, 492, 503, 571; C. XIII 100, 205, 245, 263
gayb âlemi C. I 103; C. XII 487, 492
gayb bilici C. XII 75, 76
gayb deryâsı C. XII 429
gayb görücülük C. VI 226; C. VIII 246; C. XII 388
gayb gözü C. VI 265; C. VII 31; C. IX 317; C. X 544
gayb güneşi C. XII 456
gayb hazînesi C. X 226, 234
gayb kesesi C. X 225
gayb perdesi C. VIII 16; C. X 278; C. XI 585
gayb ricâli C. VIII 187
gayb yağmuru C. II 48, 56
gayb Yûsufları C. X 144
gayba îmân C. II 465, 467; C. VIII 204; C. XII 502; C. XIII 261
gaybet C. II 233, 468; C. V 37, 38
gaybı görme C. VI 226
gayb-ı imkânî C. X 531
gaybın feleği C. XII 387
gayb-i muhâlî C. X 531
gaybîler C. VII 286
gâye-i hilkat C. VIII 27; C. XII 192
gayn C. XIII 26
gayr Bk. ağyâr C. I 360, 529; C. II 542, 543; C. III 366, 433; C. IV 223, 255; C. V 371; C. VI 318, 347; C. VII 84, 489; C. VIII 423, 328, 329; C. IX 254, 365, 643, 647; C. X 197, 227, 228, 340, 374, 412, 480, 517, 523; C. XI 84, 168, 258, 284, 289, 348, 467; C. XII 401, 453, 544
gayret C. I 349, 512, 527, 529-532, 537; C. IV 223, 224, 509; C. VII 124, 287, 370; C. VIII 250, 251; C. IX 136, 415, 594; C. X 341, 342; C. XI 314; C. XII 222, 473, 543, 544; C. XIII 285, 311
gayret-i dîn C. VII 461
gayret-i dîniyye C. II 79, 398
gayret-i Hak C. VI 625; C. XII 284
gayret-i ilâhî C. VII 370
gayret-i ilâhiyye C. I 527; C. II 413; C. VII 109, 110; C. IX 594
gayrı görmek C. III 364; C. X 315
gayr-ı Hak C. IX 214
gayrılık C. XII 422
gayr-i mec'ûl C. III 362; C. IV 218, 219; C. XIII 172
gayr-i müslim C. XII 158, 177, 477
gayr-i sâlim C. I 53
gayriyet perdesi C. XI 258
gayriyet-i i'tibâriyye C. XIII 84
gayriyet C. I 204, 235, 236, 484, 511, 524, 532, 534, 537, 543, 548; C. II 33, 101, 137, 242, 258, 324, 328, 329, 332, 426, 478, 547; C. III 32, 47, 48, 49, 71, 181, 241, 254, 294, 300, 332, 361, 366, 367; C. IV 183, 224, 281, 375, 401, 464, 491, 493, 504; C. V 17, 18, 120, 136, 358, 371, 515; C. VI 23, 115, 380, 397, 463, 468, 539, 604; C. VII 387, 403; C. VIII 91, 251, 345, 443, 553, 571; C. IX 205, 207, 335, 516, 541, 542, 593, 635, 639; C. X 22, 23, 315, 374, 456, 521, 554; C. XI 39, 65, 92, 221, 243, 258, 285, 401, 402; C. XII 39, 42, 172, 544; C. XIII 51, 84, 128, 235

gayriyyet-i hakîkî C. III 366
gayriyyet-i hakîkî-i istılâhî C. IX 635
gayriyyet-i hakîkiyye C. III 367; C. XII 39, 42; C. XIII 93
gayriyyet-i hakîkiyye-i istılâhî C. VII 489
gayriyyet-i hakîkiyye-i lügaviyye C. VII 489
gayriyyet-i i'tibâriyye C. I 534; C. III 366; C. VI 347; C. XII 39, 172, 242; C. XIII 83
gayriyyet-i lügaviyye C. I 453
gayriyyet-i mevhûme C. XI 258, 259
gayriyyet-i mutlaka C. IX 207
gayûr C. I 512, 529; C. VI 625; C. VII 213; C. XII 401, 473; C. XIII 310
gayy C. XI 255
gayyâ-yı cehennem C. III 231
gaz C. VI 307, 369, 484; C. VII 184
gaz mertebesi C. IX 273
gazâ C. IV 348; C. VI 423, 571; C. VII 124, 414; C. VIII 186, 187; C. IX 343, 344; C. X 489, 496, 498, 500, 501, 505; C. XI 607; C. XII 571
gazab C. I 178, 179, 183, 266, 287, 305, 405, 423, 455, 468, 555; C. II 24, 25, 148, 216, 398, 404, 405, 444, 509-512, 517; C. III 347, 348, 362, 383, 408, 449, 451, 476; C. IV 44, 57, 126, 129, 130, 134, 180, 200, 201, 219, 286, 416, 425; C. V 51, 117, 208, 227, 231, 484; C. VI 19, 21, 22, 117, 119, 280, 467, 521; C. VII 50, 51, 66, 144, 234, 310, 314, 333, 371, 449, 528; C. VIII 26, 38, 184, 185, 210, 260, 332, 334, 343, 394; C. IX 77, 175, 184, 199, 209, 220, 221, 226, 270, 277, 456, 511, 517, 522, 534; C. X 33, 34, 37, 202, 252, 274, 287, 425, 481, 482, 487, 494, 523, 569, 609; C. XI 411, 503, 504, 506; C. XII 214, 215, 217, 218, 279, 387; C. XIII 248, 311, 340, 344
gazab ateşi C. III 458
gazab kasapları C. XI 411
gazab-ı Hakkânî C. VI 22
gazab-ı ilâhî C. VII 51; C. VIII 27, 542; C. XI 411
gazab-ı nefsânî C. VI 22
gazâl C. X 202
gazel C. XI 541; C. XIII 34, 132
gâzî C. VII 60; C. VIII 186, 187; C. X 491, 493, 494, 500
gebe C. XIII 209
gece C. I 533; C. II 43, 285, 291, 484, 485; C. III 27, 99, 100, 101, 106, 294, 295, 298, 348, 427; C. IV 18, 80, 91, 210, 272, 290, 295, 296; C. V 156, 185, 357; C. VI 170, 305, 350, 351, 369, 463, 534, 535; C. VII 181, 182, 186, 187, 290, 487; C. VIII 74, 82, 144, 339, 370; C. IX 99, 196, 429, 437; C. X 21, 281, 338, 417, 537, 606, 607, 633, 634; C. XI 159, 208, 237, 296, 317, 401, 465, 537, 574, 575, 596, 603; C. XII 31, 126, 131-133, 138, 139, 233, 242, 243, 246, 259, 287, 295-297, 299, 310, 311, 319, 363, 462, 463, 476, 564; C. XIII 48, 51, 78, 115, 116, 119, 121, 145, 186, 278
gece gidici C. XII 258
gece kalkıcılığı C. XII 319
gece karanlığı C. X 469
gece taâmı C. II 333
gece uykusuzluğu C. XI 208
gece yarısı C. XI 296
geceye tapıcılık C. XII 472
geçit C. IX 96, 97
geçmiş C. II 90, 279; C. XII 255
geçmişe gam yeme C. VIII 131, 132
geçmişe pişmanlık C. VIII 130
geçmişi terk C. XI 428
gel, yine gel C. IX 306
geldi C. XIII 48
gelecek C. II 90, 279; C. XII 255
gelin C. I 196, 431, 432; C. III 105; C. VII 34; C. XI 112, 115, 588
geliniz C. XI 604-606
gelinlik C. XI 111
gemi C. I 319; C. III 137, 388; C. IV 435-438; C. V 83, 338, 339; C. VI 112, 508; C. VII 59, 169, 175, 335, 405, 422; C. VIII 472, 474; C. IX 250, 624; C. X 74, 89, 136, 137, 181-183, 495, 629, 634; C. XI 214, 254, 255; C. XII 58, 96, 101, 102, 105, 139, 153, 381; C. XIII 38, 60, 71, 236, 240, 292
gemici C. VII 421; C. X 632
genc-i muktebes C. XII 480
genc-nâme C. XI 615, 619, 622; C. XII 14, 17, 21, 127; C. XIII 55
gençlik C. III 341, 342; C. V 150; C. VI 513; C. VIII 349; C. IX 329-332, 334; C. XI 318
gerd ü mürd C. XII 131
gerdanlık C. II 188; C. X 441
gerdek gecesi C. XIII 24, 25
gergedan C. X 170, 173
gergef C. I 233
gevher Bk. cevher C. III 49, 50, 97, 213, 238; C. IX 321, 364; C. X 152, 409, 458, 478; C. XI 19, 339, 394; C. XII 294, 321, 322, 323, 326, 421
gezinme C. IV 443
gezmek C. XII 223
gıbta C. IV 201, 298; C. VI 580; C. XII 279
gıdâ C. I 493; C. II 532; C. III 179, 302-306; C. IV 330, 332, 383; C. V 22, 24, 25, 31, 32, 120, 121, 130, 135, 343, 357, 499, 519; C. VI 169-171, 471, 472, 503; C. VII 95, 132, 144, 176, 215, 223, 224, 347, 448, 479, 485, 549, 550; C. VIII 32, 500, 545, 547; C. IX 64, 102, 105, 106, 107, 108, 109, 111, 113, 254, 341, 559-563, 614; C. X 89,

106, 126, 195, 198, 237, 240, 242-245, 368, 369, 408, 446, 448, 512; C. XI 25, 46, 57, 230, 607; C. XII 27, 67, 145, 146, 323, 384, 397, 409, 552; C. XIII 54, 98, 130, 139, 197, 218
gıdâ-yı ahlâkî C. III 306
gıdâ-yı âsumânî C. III 304
gıdâ-yı bâtınî C. VI 35
gıdâ-yı cismânî C. VI 35; C. IX 133; C. X 140, 238
gıdâ-yı hayvânî C. III 303, 304
gıdâ-yı insân C. VI 466
gıdâ-yı mâddî C. IX 110
gıdâ-yı maddî ve ma'nevî C. X 89
gıdâ-yı ma'nevî C. I 61; C. II 240; C. III 178, 305; C. V 20; C. VI 35, 173; C. IX 109-111, 401; C. XI 203; C. XII 322; C. XIII 139, 281
gıdâ-yı nefis C. IV 234
gıdâ-yı nefsânî C. V 120; C. IX 112
gıdâ-yı rûh C. III 179; C. IV 234, 470; C. VI 81, 172, 474, 475; C. VIII 609; C. X 127; C. XI 622
gıdâ-yı rûhânî C. VI 353, 509; C. VIII 545; C. IX 112, 401, 561, 562; C. X 35, 126, 238
gıdâ-yı semâvî C. III 303
gıdâ-yı sûrî C. II 241, 533, 562, 563; C. III 243, 305; C. VI 355; C. VIII 31, 500, 545; C. IX 112; C. X 127, 196, 239, 250, 418; C. XI 203; C. XIII 246, 247
gıdâ-yı süflî C. IX 112
gıdâ-yı zâhir C. VIII 500
gıdâ-yı zâhirî C. VI 35, 81; C. X 142
gıll ü gış C. X 359
gılmân C. IV 419
gınâ C. II 134-136, 537, 550; C. IV 115; C. VI 519; C. IX 238
gınâ-yı bâtınî C. III 207
gınâ-yı Hak C. III 126
gınâ-yı kalb C. II 135; C. VI 520; C. VII 516
gınâ-yı kalbî C. VII 515
gınâ-yı ma'nevî C. XIII 118
gınâ-yı mutlak C. X 211
gınâ-yı sûrî C. XIII 118
gınâ-yı zâtî C. II 276
gırâr C. VII 331; C. XII 509
gırîv C. XIII 271
gışâve C. IV 410; C. VIII 321
gışş C. III 97
gıtâ C. IV 410; C. VIII 321
gıybet C. I 141, 405; C. IV 61; C. V 47, 48, 58, 59; C. VII 233, 234; C. X 59, 124; C. XI 444; C. XII 211, 330; C. XIII 131, 132, 308
gîrdâb C. VIII 127; C. X 181
gîrûdâr C. XIII 71
girye C. II 89
gitmek C. XIII 48
giydiğiniz şeyden giydirinlz C. XIII 29
gizli C. III 356
gizli hazîne Bk. kenz-i mahfî C. I 81; C. VIII 215, 360; C. IX 639; C. X 201, 206; C. XI 245
gizli lutuf C. XIII 152
gizli sûret C. VIII 424
gizli velîler C. VI 189, 190; C. XII 457
gizlilik C. XI 242
gonca C. III 495; C. XII 125, 419
gonca-i ma'rifet C. XII 419
göbek kokusu C. III 63
göç C. VII 12
göçebe C. XII 163
göğe urûc C. XII 436
göğün merdiveni C. XIII 77
gök Bk. semâ, âsumân C. II 212; C. III 325; C. VI 531, 318, 533, 592, 594; C. VII 297, 298, 343, 468, 541, 543, 553; C. VIII 292; C. IX 25, 556; C. X 130, 131, 153, 455, 517, 519, 597, 633; C. XI 59; C. XII 261, 276, 386, 393, 399, 411, 436, 438, 525, 526, 540, 557; C. XIII 77, 163, 305, 306
gök ehli C. VIII 612
gök gürlemesi C. IV 509; C. XI 357
gök kal'asının bedâyi'leri C. XII 178
gök suyu C. IV 510
gök tanrısı C. XI 134
gökkubbe C. XI 255
gökler C. IX 371
gökyüzü Bk. gök C. IV 300; C. XI 60
göl C. VIII 127; C. IX 360
gölge Bk. zıll, sâye C. I 126, 154, 194, 195, 250; C. II 257, 446, 462, 475, 508; C. III 70, 195, 289, 290, 374; C. IV 453; C. V 381, 382, 457, 460, 563; C. VI 69, 305, 309, 310, 347, 484, 485, 589; C. VII 163, 553; C. VIII 83, 265, 279, 553, 554; C. IX 237, 239, 240, 241, 259, 627; C. X 20, 310, 311, 347, 348, 417, 444, 450, 459, 460, 608; C. XI 147, 169, 197, 292, 336, 478, 495, 530, 600; C. XII 89, 171, 172, 381, 439, 572, 573, 576; C. XIII 276, 277, 278, 282
gölge vermeyin C. XII 89
gölgesiz C. IX 238
gölgesiz güneş C. III 310, 311
gömlek C. I 129; C. III 256; C. VI 173, 174; C. VII 335, 544; C. VIII 424; C. IX 136; C. X 359; C. XI 392, 456; C. XII 242, 267, 290; C. XIII 61, 74, 278
gönlü incinmiş C. IV 127
gönül Bk. kalb, dil C. I 143, 144, 188, 222, 257, 326, 444, 535, 570; C. II 52, 53, 282, 313, 427, 431, 432, 433, 435, 451, 452, 453, 471, 476; C. III 63, 90, 200, 201, 235, 305, 325, 381, 383, 437, 439, 484; C. IV 20, 22, 249, 343, 363, 434; C. V 91, 304, 327, 494, 520, 593, 594, 600, 601, 602, 603; C.

VI 105, 496, 509, 603; C. VII 167, 208, 211, 243, 337, 338, 380, 392, 394, 398, 409, 548; C. VIII 57, 345, 523; C. IX 160, 204, 222, 300, 301, 303, 362, 369, 576, 598, 608, 640, 641; C. X 45, 136, 139, 412, 472, 473, 615, 616, 625; C. XI 63, 105, 314, 318, 319, 320, 585; C. XII 42, 130, 212, 213, 231, 266, 268, 269, 277, 306, 347, 348, 366, 439, 547; C. XIII 51, 54, 78, 246, 326
gönül ağacı C. X 472; C. XIII 184
gönül ankâsı C. VII 378
gönül aynası C. II 432; C. III 38, 268; C. IV 73; C. VIII 263; C. XII 403
gönül birliği C. I 375
gönül darlığı C. X 430, 431; C. XI 468
gönül denizi C. III 383, 384
gönül dikeni C. I 138
gönül diriliği C. XI 373
gönül doğan C. XII 283, 285
gönül evi C. VII 153; C. VIII 516; C. X 227
gönül gamı C. XI 105
gönül gözü C. III 332; C. VII 108, 109, 394; C. XII 302, 497; C. XIII 166, 167
gönül hânesi C. IV 342
gönül hastaları C. V 143
gönül hastalığı C. XI 105, 111
gönül havuzu C. III 383
gönül Hindistanı C. VIII 378
gönül hoşluğu C. V 600
gönül ipliği C. XII 327
gönül Kâf'ı C. VII 378
gönül kanı C. VIII 618; C. X 417
gönül kırıntısı C. V 602
gönül kokusu C. IX 638; C. XIII 125
gönül kulağı C. V 44
gönül merdiveni C. XIII 348
gönül meshi C. X 165
gönül mülkü C. IV 365
gönül nûru C. I 356; C. III 332
gönül oyunu C. XII 230
gönül perdesi C. XII 274
gönül sâhibi C. I 482; C. IV 399; C. V 592, 598; C. VII 442; C. IX 295, 304, 306, 476; C. XII 326
gönül sahrâsı C. V 150, 151
gönül sultânı C. X 474
gönül şişesi C. IX 595, 596
gönül tabîbi C. I 138; C. XI 572
gönül vahyi C. VII 407
gönülden nutk C. XII 231
gönüller dağı C. III 371
gönüllerin sultânı C. IX 302, 303
gören C. VII 41; C. X 480; C. XI 201; C. XII 543
görmek C. I 357; C. III 240, 280; C. IV 52, 386; C. V 634; C. VI 120; C. VIII 171, 176, 177; C. IX 16; C. X 480, 535, 536, 539; C. XI 374, 482, 487, 618; C. XII 193, 413, 501
görmek fiili C. XI 347
görücü C. VII 71; C. XI 471, 472
görücü göz C. XII 592
görülen C. X 480; C. XI 201
görünen C. VII 41; C. XII 543
görüş C. VII 41, 42; C. XI 482, 483
gösteren C. VII 41; C. XI 201
göz C. I 247, 272, 359; C. II 126, 471; C. III 22, 41-43, 47-49, 97, 136, 143, 190, 223, 239, 240, 241, 243, 252, 256, 282, 287, 306, 314, 331, 356, 447; C. IV 52, 170, 285, 385, 439, 450, 451; C. V 45, 265, 328, 554, 569, 585; C. VI 509; C. VII 40-42, 185, 186, 238, 377, 502, 503, 528, 557; C. VIII 51, 52, 173, 175, 176, 179, 180, 246, 371, 378, 423, 430, 482, 485, 486, 523, 524, 567; C. IX 136, 178, 437, 440, 588, 603, 626, 627; C. X 59, 480, 536, 539, 543, 633; C. XI 102, 256, 281, 282, 288, 317, 346, 347, 397, 430, 450, 482, 486, 487, 518, 541, 582; C. XII 30, 124, 133, 143, 213, 285, 288, 298, 299, 301, 305, 310, 311, 314, 334, 335, 372, 384, 388, 410, 412, 448, 449, 486, 490, 524, 544, 592; C. XIII 80, 90, 258, 283, 287
göz ağrısı C. VII 238, 239; C. XIII 259
göz bağı C. XII 448
göz haktır C. X 535
göz karası C. XII 521
göz nûru C. III 331
göz yaşı C. I 280, 491, 534; C. III 121, 144, 457, 460; C. VIII 305; C. IX 58, 59, 423, 424, 425, 518, 525, 555; C. XI 43, 292, 303, 304, 516; C. XII 143, 144, 145, 146, 159, 587; C. XIII 287
göz yaşı yağmuru C. XII 145
göz zinâsı C. VII 198
gözbebeği Bk. insânü'l-ayn C. I 322, 323, 476, 502, 503; C. II 74, 170, 186, 287, 448; C. III 18, 47, 97; C. V 338; C. VI 265, 292, 293; C. VIII 51, 246; C. IX 111, 297, 422; C. XI 282; C. XII 143, 302, 521
gözde C. XIII 22
gözler görmedik şeyler C. XII 250
gözü tok C. IX 36
gözün nûru C. I 356
gözün şükrü C. VI 78
gubâd C. X 75
gül Bk. gulyabânî C. II 293, 294; C. III 212; C. IV 47, 276; C. V 181; C. X 584; C. XI 338, 340; C. XII 317
gulâm C. II 514; C. VI 122, 205; C. X 329, 411, 413, 420, 442, 622; C. XI 459, 486; C. XIII 29, 171, 172
gulâm-ı Hindû C. XI 463

gulampâre C. X 135; C. XII 610, 611, 613; C. XIII 72
gulûl C. VI 407, 408
gülün kölesi C. II 516
gülün sadâsı C. III 212
gulüv C. X 195; C. XIII 86
gulyabânî Bk. gul C. I 348; C. II 293, 425; C. III 211; C. IV 135; C. V 75, 181, 462; C. VI 78, 234; C. VII 330, 417, 421; C. VIII 28; C. X 584; C. XI 29, 340; C. XII 154, 318, 535
gûr C. IV 52; C. VII 308
gurbet C. V 596; C. VI 371, 538, 626; C. VIII 374
gurfe C. XI 388
gurnûk C. XI 499
gurûb C. VII 468; C. X 433, 601
gurûr C. I 136, 464, 465, 558, 559, 573; C. II 154, 156, 158, 164, 167, 197, 227, 230, 267, 344, 369, 370, 390, 408; C. IV 55, 132, 354, 427, 431; C. V 51, 87, 113, 194, 200, 206, 218, 300, 416; C. VI 368; C. VII 265, 314, 394, 399; C. VIII 102, 189, 263, 472, 476; C. IX 231, 232, 235, 249, 432; C. X 14, 340, 456, 541, 600; C. XI 96, 117, 256, 425; C. XII 35, 152, 354, 404, 537; C. XIII 64, 72, 270, 283, 307, 310, 324
gurûr evi C. VII 394; C. VIII 380; C. X 601; C. XII 528
gurûr-ı ilmî C. III 247; C. XII 152; C. XIII 343
gurûrun ateşi C. XI 561
gussa C. V 108, 109; C. VIII 557; C. X 209, 336, 417, 430; C. XI 562, 589
gusül C. III 380; C. X 613, 620
gûş-mâl C. XI 320, 321
gübre C. IV 85, 285; C. VII 98; C. X 127; C. XI 303; C. XII 520
güçlük C. VI 228; C. IX 134; C. X 472; C. XII 500; C. XIII 118
güft ü gû C. IX 477; C. XIII 332
güher Bk. cevher C. III 237, 286, 352
gül C. I 93, 246, 544, 570, 571, 574; C. II 29, 46, 47, 161, 257, 308, 400; C. III 53, 59, 94, 350, 385, 459, 495, 496; C. IV 86, 452, 470, 501; C. V 382; C. VII 13, 172, 173, 364, 534, 544; C. VIII 354; C. X 45, 81, 126, 127, 152, 155, 188, 319, 383, 614; C. XI 73, 143, 154, 245, 325, 326, 388, 465, 562, 586; C. XII 18, 41, 95, 96, 99, 137, 231, 251, 252, 314, 347, 377, 378, 500, 554; C. XIII 47, 129, 134, 135, 166, 246, 247, 293, 303, 338
gül ağacı C. VIII 553; C. X 146
gül dalı C. VIII 553
gül fidanı C. III 347, 348
gül kokusu C. I 571; C. IV 80, 369; C. VI 148; C. X 382, 383; C. XI 24, 245, 289
gül suyu C. I 246; C. III 95; C. IV 79; C. VII 89, 93; C. VIII 411; C. XI 589, 590; C. XII 381
gül toplayıcı C. X 152
gül yağı C. XII 347, 403
gül yığını C. XI 589, 590
gül yüzlü C. III 375
gül-be-şeker C. II 135; C. VII 522
gülistan Bk. gülzâr C. I 93; C. II 250, 394; C. III 59, 60, 95, 350, 458; C. IV 86, 501; C. VII 299, 321; C. VIII 505, 520; C. X 151, 224, 382, 525, 614; C. XI 430, 561; C. XII 153, 259, 313, 314, 377, 378, 379; C. XIII 173, 208, 209, 246, 303
gülistân-ı ma'nâ C. II 29
gülmek C. I 280, 455; C. VI 67, 68, 299; C. VIII 386, 387; C. IX 56, 436, 443; C. X 548, 549; C. XI 31, 516-518, 533; C. XII 258
gül-ruhlar C. VII 300
gül-şeker C. VII 522
gülşen C. III 95; C. VI 146, 176, 630; C. X 449, 477; C. XI 138, 326; C. XIII 246, 251
gülün kokusu C. XI 246
gülzâr Bk. gülistân C. III 26; C. IV 371; C. V 156; C. VII 534; C. XI 325, 326, 339; C. XIII 141, 245, 246, 247, 248, 337, 338
gülzâr-ı hakâyık C. VIII 592
gülzâr-ı rûhânî C. IX 586
gümrâh C. XIII 69
gümüş C. I 88, 90, 143, 147; C. VI 140; C. VII 162, 201, 207, 293, 320, 441; C. VIII 49, 218, 511; C. IX 387; C. X 12, 13, 152, 240, 396, 585; C. XI 351; C. XII 289, 540, 546; C. XIII 191, 268, 272
gün C. II 43, 484; C. III 98, 99, 101; C. VI 288; C. VIII 409; C. X 450; C. XI 404, 405, 596
günah C. I 237, 448-450, 477; C. II 92, 196, 397, 515, 518, 520-522; C. III 112, 113, 206, 392, 485; C. IV 173-175, 179, 267, 268, 323, 327; C. V 94, 105, 473, 514; C. VI 11, 13, 18, 274; C. VII 105, 388, 400-402, 433, 519; C. VIII 13, 155, 192; C. IX 193, 621, 568, 585, 586, 620; C. X 24, 44, 61, 63, 75, 230, 277, 328, 359, 371, 455, 558, 564, 590, 591, 620, 622; C. XI 144, 146, 320, 321, 421; C. XII 302, 391, 393, 466, 468, 537, 606; C. XIII 15, 146, 186, 227, 286
günah çıkartma C. X 363
günâhı affetmek C. X 359, 364
günâh-ı kebâir C. V 412, 472
günahkâr C. II 399; C. V 473; C. VIII 488; C. X 24, 619; C. XIII 107, 146, 147
günah-nâme C. X 43
gündüz C. I 533; C. III 27, 98, 99, 294, 427; C. IV 80, 272; C. VI 170, 305, 351, 534, 535, 621; C. VII 182, 187, 290, 468; C. VIII 144, 370; C. IX 99, 196, 645; C. X 21, 215, 281, 296, 417, 633; C. XI 159, 160, 296, 537, 574, 575, 596; C. XII 50, 126, 242, 243,

246, 247, 259, 262, 296, 311, 406, 564; C. XIII 53, 54, 145, 186, 278
güneş Bk. şems, hurşîd C. I 80, 126, 127, 129, 134, 151, 195, 211, 213, 246, 263, 265; C. II 95, 96, 170, 171, 198, 290, 299, 341, 374, 446, 448, 469, 471, 473, 481, 505, 506, 508, 513; C. III 26, 27, 28, 30, 31, 70-72, 93, 94, 97, 99, 100, 114, 116, 193, 198, 201, 222-224, 241, 256, 259, 291, 304, 307, 309, 310, 312, 317, 325, 348, 390, 404, 423, 430, 440, 445, 448, 452, 453, 458; C. IV 79, 114, 162, 272, 316, 382, 405, 420, 452, 480; C. V 134, 156, 159, 161, 196, 197, 282, 283, 295, 304, 349, 387, 466, 467, 522, 529, 531, 635; C. VI 116, 117, 120, 164, 246, 281, 305, 320, 322, 334, 335, 347, 399, 402, 459, 503, 534, 589, 597, 598, 635; C. VII 16, 24-29, 87, 101, 133, 134, 138, 141, 143, 146, 147, 157, 163, 180-186, 188, 191, 192, 247, 248, 264, 297, 298, 322, 417, 468, 486, 543; C. VIII 83, 204, 234, 235, 297, 300, 370, 371, 432, 440, 484, 491, 507, 519, 566, 598, 599; C. IX 21-23, 27, 57, 58, 85, 87, 92, 94, 141, 233, 238, 244, 334, 335, 345, 365, 422, 563, 602, 603, 611, 616, 644; C. X 21, 38, 91, 139, 146, 163, 180, 181, 190, 214, 215, 296, 327, 371, 403, 440, 443, 444, 453, 474, 534, 536, 537, 553, 606, 610, 619, 633, 634, 635; C. XI 13, 27, 28, 33, 34, 42-45, 48, 50, 53, 73-75, 77, 92, 138, 152, 153, 169, 200, 208, 213, 216, 218, 232, 236, 238, 243, 244, 246, 255, 256, 303, 311, 312, 315, 317-321, 336, 359, 360, 364, 365, 368, 369, 372, 387, 395, 401, 404, 485, 487, 490, 491, 515, 516, 523, 524, 531, 537, 590, 600, 603, 609, 621; C. XII 32, 52, 56, 89, 90, 92, 131, 161, 171, 248, 249, 268, 299, 303, 304, 310, 314, 316, 359, 369, 381, 386, 402, 403, 406-408, 411, 429, 440, 445, 452, 453, 456, 461-464, 467, 472, 479, 480, 515, 525, 526, 540, 598; C. XIII 20, 47, 53, 63, 64, 68, 71, 220, 226, 276, 281, 293, 294, 319, 331, 335, 345, 346
güneş çeşmesi C. III 453
güneş yüzlü C. X 534
güneşi geri döndürmek C. X 218
güneşi gurûbundan te'hîr C. XI 44
güneşin dürülüp bükülmesi C. XI 44, 45
güneşin güneşi C. VI 322
güneşin mağribden tulû'u C. VIII 203
güneşin tebessümü C. X 473
güneşin yıldızları C. XI 75
gürbüz C. XII 558
Gürcüce C. VIII 84
gürd ü mürd C. XI 553
gürpüz C. VII 91
gürz C. XI 257
güstâh-gû C. XII 315
güvercin C. III 443, 459; C. IV 487, 500; C. VII 16, 17, 256; C. IX 131; C. X 615, 616; C. XI 293; C. XII 26, 27, 549
güvercin yuvası C. XII 27
güzel C. II 238, 358; C. III 41, 195, 224, 285, 375, 393; C. IV 192, 194, 196, 235, 236; C. V 366, 367, 389, 411; C. VI 104, 541, 581; C. VII 469; C. IX 142; C. X 359, 525; C. XI 372, 448; C. XII 399, 400, 452, 571, 586; C. XIII 266
güzel ahlâk C. VI 230; C. VII 337; C. XII 191
güzel fiil C. VII 330, 331
güzel huy C. III 226; C. IV 41; C. XII 191
güzel huylu C. XII 347
güzel koku C. II 148; C. IV 368; C. V 633; C. VI 222; C. XII 78, 314, 347; C. XIII 107
güzel ses C. II 36; C. V 396; C. VII 219; C. IX 88
güzel yüz C. II 144, 347
güzel yüz ve ses C. X 391
güzellik Bk. hüsn, cemâl C. I 151; C. II 520; C. III 194, 198-200, 262, 423; C. VI 542; C. VII 81, 468, 472, 475, 521; C. VIII 399, 413; C. IX 140, 141, 142, 215, 328, 329, 333, 334, 338, 605; C. X 354, 364, 367, 522, 534, 543; C. XI 59, 60, 104, 241, 329, 333-335, 428; C. XII 78, 313, 334, 363, 268, 399, 400, 450, 541, 543, 566; C. XIII 27, 36, 268
güzellik cenneti C. IX 328
güzellik mülkü C. XII 376, 377
güzîde C. III 378

H

Hâ Mîm C. IX 440, 441, 442
haber C. VIII 67, 68; C. IX 203
Habeş C. VI 636
Habeşî-zâde C. VI 206
habîb Bk. sevgili, mahbûb C. III 257; C. VI 174, 380; C. VII 14; C. XII 380
Habîb-i Kibriyâ C. IX 596
Habîr C. V 47, 258, 388; C. VIII 183; C. X 325, 363; C. XII 398, 582; C. XIII 54
habîs C. II 458, 459; C. III 92, 302; C. IV 367, 372, 473; C. VI 104; C. VII 52, 93, 94; C. XII 250
habîs ma'nâ C. VII 93
habîsât C. II 458, 459
habîse C. VII 93
habs C. XI 138
habs-i bevl C. V 207
habs-i nefes C. VII 139
habt C. I 460; C. IX 48
hac C. I 38; C. III 268; C. IV 109, 113, 115, 116; C. VI 557, 558; C. VII 23, 461; C. IX 73, 75;

C. X 54, 428; C. XI 298, 300; C. XII 523, 547; C. XIII 93
hac kapısı C. VIII 204
hacâlet C. IX 175
hacamat C. I 470; C. IV 14, 15; C. IX 640
hacamatçı C. I 160; C. II 75
hâcât C. XIII 259
haccetmek C. IX 171
hacc-ı vedâ C. XIII 206
hâce-i cihân C. XIII 177
hacer-i esved C. VII 441
hacer-i semâvî C. VIII 461
hacer-i zümrüd C. VIII 576
hâcet C. IV 382, 383; C. V 72, 94; C. VI 218; C. IX 342; C. XIII 48, 109-111
hâcet vermek C. VII 344
hâce-tâş C. III 246; C. VI 357, 358
hacı C. XII 61; C. XIII 128, 157
hâcîb C. X 573
hâcise C. VI 46
hacle C. X 533
hadd C. I 60
hadd-i fâsıl C. IV 456
hadd-i sekr C. V 188; C. X 623
hadd-i şer'î C. XI 444
hadd-i şürb C. V 188; C. X 623
hademe-i esmâ C. II 470
hadenk oku C. XII 533
hades C. VIII 121; C. IX 438, 612, 613
Hâdî C. I 60, 108, 234, 235, 438, 451; C. II 39, 152, 153, 159, 515; C. III 96, 229, 238; C. V 405; C. VI 212, 228, 496, 639; C. VII 424, 522; C. VIII 48, 49, 61; C. IX 500; C. X 256, 347; C. XI 24, 25, 228, 267, 564, 566; C. XII 81, 167, 232, 549, 575; C. XIII 208, 266
hadîs C. I 162, 334; C. II 68, 428, 437; C. VI 490, 502, 550; C. VII 129; C. IX 38, 537; C. X 345, 346; C. X 632; C. XI 222, 320; C. XIII 35, 252, 253
hâdis C. III 293, 376, 473, 480; C. IV 138, 222; C. V 375; C. VIII 300, 302-304, 339-341; C. IX 436, 438, 499, 612; C. XIII 24, 244
hâdisât C. III 386, 387; C. IV 300; C. IX 633; C. XIII 244
hâdisât-ı kevniyye C. XII 216
hadîs-i fiilî C. XI 71
hâdis-i kesîf C. I 472
hadîs-i kudsî C. I 81, 159, 257, 326, 338, 499, 524; C. II 19, 213, 216, 270, 275, 301, 337, 425, 432, 476, 517, 550; C. III 70, 91, 120, 203, 324, 330, 368, 422, 478, 479; C. IV 12, 97, 110, 116, 117, 122, 167, 191, 221, 338, 339, 406, 430; C. V 39, 66, 146, 189, 226, 364, 430, 431, 495, 558, 587, 594, 603; C. VI 190, 322, 323, 333, 348, 419, 471, 525, 564, 586, 606, 625; C. VII 41, 42, 51, 66, 121, 139, 163, 164, 179, 229, 243, 260, 301, 393; C. VIII 105, 184, 215, 238, 277, 314, 338, 360, 370, 484, 504, 593; C. IX 60, 61, 77, 139, 178, 184, 186, 191, 296, 511, 517, 584, 594, 639; C. X 146, 150, 201, 205, 206, 207, 226, 441, 504, 517, 615; C. XI 48, 84, 245, 300, 303, 333, 336, 405, 432, 507, 515, 542, 577; C. XII 57, 62, 66, 83, 156, 250, 285, 302, 306, 367, 422, 439, 579; C. XIII 336
hadîs-i münîf C. IV 455
hadîs-i nebevî Bk. hadîs-i şerîf C. I 439; C. III 120; C. V 618; C. VI 15; C. VII 50; C. VIII 380, 517; C. XII 143, 531
hadîs-i sahîh C. X 218
hadîs-i şefâat C. V 573
hadîs-i şerîf Bk. hadîs-i nebevî C. I 60, 66, 68, 84, 89, 90, 105, 115, 116, 141-143, 149, 152, 159, 187, 191, 205, 264, 275, 278, 280, 300-303, 306, 311, 316, 318, 323, 327, 330, 331, 333, 335, 338, 340, 341, 344, 369, 372, 373, 382, 386, 399, 400, 405, 417, 419, 429, 430, 431, 450, 478, 480, 483, 496, 504, 527, 528, 529, 538, 565, 570; C. II 18, 20, 22, 23, 52, 53, 54, 57, 62, 76, 87, 97, 98, 100, 115-117, 120, 121, 127, 129, 133, 147, 148, 196, 197, 206, 209, 222, 241, 248, 259, 260, 273, 282, 286, 288, 296, 298, 311, 313, 320, 321, 334, 341, 344, 346, 351, 378, 380, 381, 386, 393, 394, 436, 441, 444, 446, 465, 467, 469, 474, 487, 494-496, 501, 503, 511, 518, 525, 530, 543, 548, 552, 563; C. III 23, 27, 35, 65, 72, 81, 103, 112, 123, 125, 141, 153, 156, 171, 176, 190, 199, 203, 208, 211, 227, 230, 237, 241, 249, 261, 263, 285, 293, 303, 333, 335, 337, 338, 348, 349, 353, 354, 364, 379, 382, 395, 403, 410, 423, 432, 449, 461, 467, 477, 478, 481, 485; C. IV 9, 15, 16, 19, 21, 26, 27, 34-36, 41, 45, 77, 80, 95, 97, 98, 107, 116, 117, 141, 143, 148, 154, 163, 167, 168, 176, 183, 197, 213, 223, 236, 238, 244, 245, 248, 251-253, 275, 297, 298, 319, 321-323, 359, 368, 394, 413, 423, 424, 429, 430, 442, 450, 461, 479, 489; C. V 35, 38, 39, 59, 60, 70, 71, 74, 76, 83, 86, 109, 115, 133, 143, 152, 155, 187, 194, 205, 209, 210, 217, 264, 274, 297, 301, 323, 327, 328, 357, 359, 363, 364, 377, 411, 422, 431, 432, 438, 459, 460, 470-473, 482, 490, 499, 508, 509, 550, 551, 571, 573, 575, 578, 581, 587, 592, 593, 598, 599, 619, 625, 633; C. VI 22, 34, 47, 53, 56, 66, 68, 70, 72, 77, 85, 103, 105, 116, 134, 164, 174, 181, 189, 205, 216, 246, 248, 251, 264, 282,

284, 286, 287, 299, 356, 371, 375, 380, 381, 408, 436, 438, 439, 443, 448, 449, 461, 477, 495, 496, 521, 529, 547, 548, 560, 562, 572, 576, 585, 586, 615, 616, 631; C. VII 16, 23, 42, 46, 49, 77, 84, 97, 98, 101, 130, 165, 166, 169, 170, 183, 184, 198, 230, 235, 242, 245, 293, 294, 303, 305, 309, 349, 351, 363, 373, 379, 388, 395, 404, 409, 421, 422, 424, 425, 439, 452, 456, 475, 493, 497, 501, 511, 514, 516, 528, 538, 541, 548, 549; C. VIII 18, 28, 46, 49, 54, 56, 61, 66, 69, 87, 103, 104, 106, 118, 119, 120, 124, 128, 136, 192, 197, 203, 215, 226, 230, 234, 238, 246, 267, 269, 336, 349, 367, 371, 380, 382, 386, 388, 392, 397, 399, 413, 415, 419, 420, 433, 436, 438, 440, 449-452, 454, 467, 468, 469, 472, 473, 476, 485, 486, 507, 524, 557, 561, 570, 572, 573, 592, 599, 612, 613, 619; C. IX 36, 44, 59, 63, 66, 77, 88, 104, 108-110, 117, 149, 155, 164, 178, 185, 198, 219, 220, 224, 226, 227, 231, 237, 238, 242, 250, 259, 260, 271, 286, 288, 295, 300, 303, 313, 323, 325, 332, 341, 342, 344, 362, 371, 407, 413, 415, 424, 426, 445, 456, 506, 508, 517, 525, 544, 548, 559, 565, 566, 571-573, 585, 599, 612, 619, 624-626, 633, 639, 650, 651; C. X 24, 31, 37, 45, 48, 61, 63, 73, 100, 101, 104, 108, 125, 127, 135, 137, 145, 157, 175, 182, 187, 192, 207, 235, 237, 311, 312, 316, 318-320, 323, 326, 329, 336, 353, 360, 383, 405, 435, 445, 454, 499, 511, 522, 541, 554, 556, 561, 570, 590, 599, 601, 603, 608, 609, 627; C. XI 20, 21, 29, 35, 46, 62, 65, 69, 71, 73, 78, 84, 103, 115, 117, 120, 124, 153, 156, 164, 166, 167, 171, 172, 174, 183, 201, 206, 223, 233, 244, 253, 258, 259, 260, 289, 311, 339, 348, 366, 371-373, 383, 386, 387, 395, 405, 411, 414, 429, 432, 438, 439, 455, 463, 468, 470, 507, 512, 513, 516, 517, 525, 530, 532, 535, 559, 572, 587, 601, 602, 609, 618, 620, 622; C. XII 22, 31, 32, 35, 41, 55, 69, 106, 144, 145, 150, 154, 161, 163, 165, 172, 187, 211, 213, 217, 219, 223, 224, 230, 240, 241, 245, 251, 264, 266, 276, 277, 284, 285, 289, 290, 298, 301, 303, 310, 312, 316, 319, 322, 326, 335, 340, 348, 387, 393, 404, 425, 427, 435, 473, 497, 498, 503, 505, 509, 511, 518, 519, 523, 537, 545, 556, 600, 606, 616-620; C. XIII 14, 24, 25, 35, 59, 81, 106, 112, 118, 123, 138, 153, 163, 166, 168, 186, 193, 194, 196, 202, 203, 207, 210, 211, 221, 230, 262, 283, 299, 300, 308, 317-319, 343

hadîs-i şerîf-i kudsî C. VI 467

hadîsü't-tekvîn C. III 34

hadsiz C. I 215

hafd C. XI 595, 596, 597

Hâfid C. VII 546; C. XI 596

hâfik C. X 371

hâfikayn C. X 371

hâfiz C. V 377; C. XI 619

hâfiza C. IV 368; C. XI 196, 593

hâfiz-ı hakîkî C. VI 459; C. IX 256, 488; C. XI 620

hâfiz-ı ilim C. VI 174

hâfizî C. VIII 142

hafî C. I 83; C. III 213, 370; C. IV 504; C. XIII 146

hafîf C. III 156

Hafs kırâatı C. I 92

haham C. IX 126

hâk Bk. toprak C. XII 260

Hak C. I 51, 78, 87, 108, 234, 361, 448, 499, 512, 513, 520, 530, 536, 569; C. II 19, 30, 163, 176; C. III 33, 35, 37, 49, 99, 166, 170, 174, 195, 215, 229, 238, 239, 241, 297, 298, 324, 363, 492; C. IV 116, 152, 156, 167, 184, 294, 295, 296, 298, 304, 305, 367, 368, 373, 396, 438, 452, 453, 464; C. V 141, 149, 565, 587; C. VI 94, 115, 116, 146, 266, 270, 285, 308, 336, 337, 347, 383, 400, 495, 549, 559, 586, 588, 602, 603, 612; C. VII 229, 262, 301, 348, 350, 488; C. VIII 87, 91, 236, 237, 244, 245, 314, 331, 334, 362, 423, 443, 444, 449, 504, 509, 510, 534, 569; C. IX 149, 212, 232, 362, 364, 412, 416, 531, 566, 580, 593, 634, 643, 645; C. X 22, 213, 290, 340, 448, 583, 585, 590, 605, 628; C. XI 18, 194, 201, 203, 208, 524, 599, 601, 606; C. XII 42, 116, 147, 151, 194, 310, 413, 418, 421, 422, 446, 487, 521, 542, 551, 557, 574, 576, 581; C. XIII 24, 31, 61, 83, 89, 93, 95, 139, 140, 202, 205, 220, 239, 288, 336

Hak abdin hüviyetidir C. XII 293

Hak adamı C. II 126

Hak âşıkları C. XIII 53

Hak birdir C. X 605

Hak eşyânın bâtınıdır C. XIII 234

Hak gâibdir C. XII 297

Hak gökte değildir C. XII 576

Hak Hak'dır C. III 241; C. VIII 571

Hak her yerde C. XII 297

Hak ile muâmele C. X 583

Hak kapısı C. II 508; C. III 116; C. IX 35, 650, 651; C. XI 585; C. XII 26, 192

Hak kılıcı C. VIII 279

Hak kul ve kul da Hak olmaz C. XII 42

Hak kuşu C. II 411
Hak sarhoşları C. XI 220, 585
Hak sarhoşluğu C. XI 219
Hak tarafından irşâda me'zûniyet C. XII 206
hak ve doğru C. X 577, 578
Hak ve hakîkate vâsıl olmak C. XIII 97
hak yol C. I 48; C. VII 442; C. XI 178, 181, 182; C. XII 20
hakâik Bk. hakâyık C. II 347; C. VIII 452; C. IX 204; C. X 88, 192
hakâik-i eşyâ C. VI 109; C. X 285, 428
hakâik-i imkâniyye C. IX 302
hakâik-i ledünniyye C. IX 393
hakâik-i rabbâniyye C. IX 302
hâkân C. VIII 511; C. XII 557; C. XIII 274
hakâret C. I 278; C. VI 638
hakâyık Bk. hakâik, hakîkat C. I 67, 73, 74, 93, 108, 116, 131, 133, 224, 310, 336, 411, 434, 571, 574; C. II 14, 21, 27-29, 47, 109, 130, 138, 244, 278, 290, 327, 480, 496, 497, 513, 514; C. III 12, 65, 75, 118, 192, 213, 223, 236, 237, 239, 243, 258, 278, 280, 282, 335, 358, 360, 372, 379, 385, 440, 451, 463, 488; C. IV 19, 36, 73, 88, 164, 171, 172, 217, 226, 228, 289, 290, 291, 293, 319, 347, 353, 379, 387, 405, 425, 430, 464, 498, 501, 507, 516; C. IV 304, 318; C. V 200, 297, 389, 390, 401, 507, 531, 532, 609, 620; C. VI 35, 62, 100, 146, 216, 217, 218, 260, 315, 317, 318, 348, 459, 491; C. VII 13, 17, 18, 20, 109, 148, 152, 158, 167, 240, 252, 254, 256, 258, 328, 395; C. VIII 117, 197, 325, 517, 588, 610, 611; C. IX 13, 20, 61, 88, 92, 114, 132, 137, 145, 281, 309, 313, 389, 412, 453, 474, 482, 521, 606, 607; C. X 42, 119, 122, 126, 129, 133, 138, 151, 162, 196, 271, 318, 339, 341, 345, 356, 357, 436, 453, 532, 586, 629; C. XI 24, 43, 52, 153, 175, 224, 225, 246, 284, 295-297, 301, 345, 371, 372, 404, 407, 414, 425, 438, 449, 471, 587; C. XI 289; C. XII 58, 188, 235, 258, 290, 302, 379, 408, 421, 505, 506, 522, 591; C. XIII 17, 46, 55, 90, 117, 130, 131, 133, 134, 149, 218, 221, 227, 228, 237, 239, 249, 251, 330, 332
hakâyık güneşi C. XI 153
hakâyık meyhânesi C. III 333; C. XII 584
hakâyık-ı ahvâl C. III 313
hakâyık-ı âlem C. IV 231, 439
hakâyıkı anlamak C. I 414
hakâyık-ı enbiyâ C. VII 147; C. XI 290, 622
hakâyık-ı eşyâ C. I 109, 194, 221, 338, 414, 441, 538; C. II 73, 329, 462, 512; C. III 13, 42, 47, 97, 365, 429, 451; C. IV 35, 51, 52, 371, 375, 439; C. V 44, 142, 337, 338, 406, 544; C. VI 309, 440, 471, 605; C. VII 333, 382, 395; C. VIII 50, 70, 123, 454, 472, 556; C. X 143, 232, 347; C. XI 289, 433; C. XII 92, 149, 173, 303, 305, 311, 363, 560; C. XIII 245
hakâyık-ı eşyânın tebeddülü C. VI 441
hakâyık-ı evliyâ C. VIII 109; C. XI 426, 507, 586
hakâyık-ı ilâhiyye C. I 60, 443; C. III 26, 400, 459; C. IV 305, 441; C. V 22, 123; C. VI 253; C. VII 231; C. IX 346, 413; C. X 146, 195; C. XI 67, 69, 71, 178, 359, 371, 434; C. XII 260, 417; C. XIII 106, 210, 299, 300, 319
hakâyık-ı ilmiyye C. V 459
hakâyıkı inkâr C. XII 560
hakâyık-ı ledünniyye C. XII 551
hakâyık-ı rabbâniyye C. I 78; C. VI 504, 506; C. IX 412; C. X 154; C. XI 20, 339, 427; C. XIII 327
hakâyıkı selb etmek C. XII 559
hakâyık-ı vücûdiyye C. XI 71
hakâyıkın tebeddülü C. III 347
hak-bîn C. II 57
Hak'dan korkmak C. I 428
Hak'dasın ve Hak sendedir C. VI 266
Hakem C. II 377; C. V 468; C. VIII 563; C. XI 605
hâkî C. II 284; C. VI 532; C. XII 260
hakîkat Bk. hakâyık C. I 58, 66, 86, 116, 169, 309, 337, 342, 349, 353, 359, 373, 382, 383, 385, 407, 448, 520, 535, 536, 548, 552, 565, 566; C. II 30, 43, 66, 87, 88, 101, 153, 202, 225, 258, 277, 282, 284, 291, 292, 307, 318, 330, 331, 336, 338, 366, 369, 409, 420, 422, 425, 426, 443, 446, 462, 466, 475, 476, 478, 480, 484, 496, 502, 515, 541, 549, 551; C. III 49, 62, 63, 70, 106, 113, 134, 141, 148, 167, 174, 187, 195, 208, 239, 268, 275, 279, 282, 283, 364, 416, 430, 431; C. IV 16, 18, 27, 31, 114, 116, 117, 169, 179, 190, 200, 239, 264, 265, 292, 295, 304, 307, 310, 312, 315, 338, 372, 376, 396, 455, 462, 485, 504, 515; C. V 29, 34, 78, 127, 136, 186, 334, 356, 367, 407, 457-460, 515, 540, 551, 598, 599; C. VI 92, 103, 149, 266, 334, 336, 375, 409, 425, 463, 464, 470, 472, 481, 486, 487, 526, 568, 578, 593, 605; C. VII 27, 45, 48, 109, 147, 166, 268, 280, 287, 301, 321, 322, 326, 387, 425, 431, 484, 488, 489, 491, 506, 544; C. VIII 111, 140, 194, 234, 236, 238, 239, 244, 256, 324, 338, 367, 396, 422, 423, 436, 438, 454, 456, 473, 504, 507, 508, 529, 542, 603; C. IX 13-17, 87, 111, 124, 126, 257, 306, 307, 311, 318, 323, 324, 350, 423, 521, 522, 531, 569, 601, 603,

617, 626, 628, 647; C. X 22, 23, 42, 116, 207, 255, 263, 265, 271, 297, 304-307, 313, 314, 323, 348, 367, 368, 371, 380, 381, 397, 417, 433, 539, 543, 544, 545, 575, 576, 624, 634; C. XI 18, 38, 53, 73, 97, 122, 124, 168, 196, 232, 233, 237, 245, 246, 266, 368, 380, 397, 519, 533, 566, 579, 592, 603, 605; C. XII 34, 36, 38, 61, 81, 93, 107, 116-119, 124, 127, 143, 147-152, 168, 187, 188, 302, 312, 317, 318, 417, 418, 420, 425, 472, 485, 488, 490, 497, 529, 559, 560, 571, 572, 575, 581, 589, 594, 595, 607; C. XIII 43, 69, 71, 86, 89, 102, 103, 140, 145, 217, 234, 235, 245, 253, 267, 332
hakîkat âlemi C. XI 520; C. XII 46
hakîkat aramak C. XII 18
hakîkat arslanı C. III 114; C. VII 308; C. VIII 601; C. X 45
hakîkat ateşi C. IX 127
hakîkat bağı C. VIII 214
hakîkat definesi C. XII 21; C. XIII 159
hakîkat denizi C. II 231; C. III 381; C. V 479, 597
hakîkat deryâsı C. VIII 127; C. XIII 236, 239
hakîkat ehli C. VI 333
hakîkat güneşi C. I 68, 134; C. II 170, 308, 434, 508, 511, 513; C. III 20, 28, 29, 30, 445; C. IV 19, 20, 315, 316; C. VI 246, 387, 487; C. VII 157, 158, 159, 182, 183, 191, 257, 336; C. IX 562, 647; C. X 607; C. XI 246, 296, 317, 486; C. XII 53, 56, 222, 473, 598
hakîkat hazînesi C. XII 16
hakîkat helvası C. XII 190
hakîkat kapısı C. XII 488
hakîkat kıblesi C. XII 227, 228
hakîkat meyhânesi C. XI 230
hakîkat mülkü C. XIII 42
hakîkat perdesi C. XIII 101
hakîkat şâhı C. XII 590
hakîkat şâhı sarayı C. XIII 63
hakîkat şarâbı C. VI 622; C. XII 270
hakîkat ve ma'rifet C. VII 26
hakîkat yolu C. X 632; C. XII 18, 19, 134; C. XIII 62, 63, 69, 70, 72, 74, 81, 87
hakîkata vusûl C. III 285, 372; C. IX 110
hakîkat-ı abdiyyet C. III 376, 377
hakîkat-ı akl C. II 473
hakîkat-ı beşeriyye C. III 377
hakîkat-ı câmla C. V 601, 609
hakîkat-ı cehennem C. VIII 209
hakîkat-ı cennet C. VIII 209
hakîkat-ı cisim C. VII 131
hakîkat-ı eşyâ C. IV 466; C. V 317, 605; C. VI 177, 322; C. VIII 174; C. XII 143
hakîkat-ı İblîs C. XI 65
hakîkat-ı iblîsiyye C. VIII 108
hakîkat-ı ihâta C. VIII 431
hakîkat-ı ilâhiyye C. XI 533
hakîkat-ı îmân C. I 93; C. XII 41;
hakîkat-ı insân C. VI 71
hakîkat-ı insânî C. VII 304
hakîkat-ı insâniyye C. I 219, 327; C. II 328; C. III 18, 275, 308, 428, 438; C. IV 150; C. V 72; C. VI 327, 569; C. VII 305, 317, 393, 417, 544; C. VIII 370, 424, 585, 589, 618; C. XI 65, 237; C. XII 11; C. XIII 114
hakîkat-ı ma'nâ C. XII 129
hakîkat-ı mi'râc C. VII 176
hakîkat-ı mizâc C. VII 131
hakîkat-ı muhammedî C. XII 407
hakîkat-ı muhammediyye C. I 68, 263, 518, 535, 540, 546, 551, 571; C. II 20, 30, 31, 292, 299, 428, 474, 475, 497, 549, 562; C. III 27, 46, 73, 74, 102, 118, 144, 261, 275, 304, 308, 310; C. IV 166, 191, 204, 219; C. V 17, 479, 555; C. VI 86, 116, 309, 327, 568; C. VII 165, 245, 285, 317, 377, 417, 423, 426, 534, 542, 559; C. VIII 11, 52, 106, 107, 110, 111, 215, 220, 436, 454, 577, 589, 603, 604, 606; C. IX 145, 299, 474, 587, 594, 596, 597, 599, 601, 603, 623, 639; C. X 87, 92; C. XI 22, 36, 64, 205, 237-240, 365, 366, 368, 372, 500, 622; C. XII 206, 222, 277, 300, 307, 354, 355, 407; C. XIII 44, 221
hakîkat-ı muhammediyye güneşi C. XII 408
hakîkat-ı müşâhede C. XII 615
hakîkat-ı nübüvvet C. I 178
hakîkat-ı rûh C. VII 131
hakîkat-ı tabîat C. III 376, 380
hakîkat-ı tevhîd C. VII 25; C. VIII 80
hakîkat-ı vahdet C. I 441
hakîkat-ı vâhide C. I 178; C. II 160; C. III 72; C. VII 484, 485; C. VIII 443
hakîkat-ı vücûd C. I 247, 275, 357, 456, 477, 539; C. II 242, 476; C. III 22, 29, 38; C. IV 35, 56, 373, 396, 470; C. V 349, 522; C. VI 331, 602, 622; C. VIII 127, 197, 217, 426, 430; C. IX 90, 616; C. XI 481; C. XII 148, 193, 551, 538; C. XIII 139
hakîkat-ı vücûd vâhiddir C. IV 315
hakîkat-ı vücûd-ı Vâcib C. IV 396
hakîkat-ı vücûdu ve eşyâ C. XI 13
hakîkat-ı zâtı ve sıfâtı ve ef'âli C. XI 529
hakîkat-ı zâtiyye C. XIII 27
hakîkatin Hak'dır C. VII 322
hakîkatlerin hakîkati C. XI 533
hakîkatta vücûd birdir ve o da Hakk'ın vücûdu C. III 294
hakîkatü'l-hakâyık C. III 118, 311; C. IV 295, 376; C. VI 61; C. VII 520; C. X 67; C. XIII 61
hakîkî altın C. III 210
hakîkî benlik C. X 608
hakîkî dost C. VI 586; C. XI 47

hakîkî mürşid C. VII 499
hakîkî pâdişahlık C. VIII 381
hakîkî sûfî C. X 504, 505; C. XI 503, 504
hâkîler C. II 485
Hâkim C. I 179, 315, 337; C. V 365; C. X 263; C. XI 489, 490, 491, 492, 503, 505, 510, 512, 593; C. XII 308; C. XIII 189
Hakîm C. I 67, 338, 367; C. III 186, 245, 371; C. IV 356, 357; C. V 40; C. VI 104; C. VII 117, 420, 530; C. VIII 37, 183, 251, 352, 523; C. X 290, 291, 535, 613, 620; C. XI 289, 565; C. XII 94, 495; C. XIII 18
hâkim-i âdil C. XII 302
hakîm-i İlâhî C. I 32, 51; C. V 32; C. VIII 117
hakîm-i mutlak C. XII 495, 496; C. XIII 260, 261
hâkim-i şer' C. XII 21
hâkimiyet C. X 306, 307
hakîr C. VI 368; C. X 390
Hak C. I 86, 294, 441, 542; C. VIII 282, 564, 572; C. IX 215
Hakk'a da'vet C. V 152
Hakk'a giden yollar C. XIII 31
Hakk'a hizmet C. XII 406
Hakk'a iltică C. VI 344
Hakk'a i'timâd C. III 168
Hakk'a rücû' C. I 361; C. XII 169
Hakk'a teveccüh C. IX 472; C. X 72; C. XII 169
Hakk'a vâsıl C. XIII 229
Hakk'a vusûl C. I 47, 172, 173, 257; C. X 580; C. XI 375; C. XII 615
hakka'l-yakîn C. II 433; C. III 242, 243, 314; C. IV 110, 118; C. V 462; C. VI 453, 454; C. VIII 208; C. IX 529, 530, 531; C. X 256, 380; C. XIII 245
Hakkânî ene C. X 602, 603, 606
Hakk'ı gâib farz etmek C. XII 293
Hakk'ı görmek C. I 425; C. VI 166; C. VIII 444
Hakk'ı kesrette müşâhede C. IX 214
Hakk-ı latîf C. IX 645
hakk-ı ma'lûm C. IX 485
Hakk'ı müşâhede C. XII 319; C. XIII 83
Hakk'ı nasıl gördün C. IX 154
Hakk-ı Vâhid C. XIII 219
hakk-ı yakîn C. VI 579
Hakk'ın adli C. XI 494, 495
Hakk'ın âleti C. I 234, 470; C. II 19, 525, 535; C. VII 234, 308; C. XII 302
Hakk'ın arslanı C. II 491, 555
Hakk'ın askerî C. XIII 256
Hakk'ın berâberliği C. XIII 96
Hakk'ın cemâli C. IX 327
Hakk'ın eli C. I 484; C. II 302, 525; C. VI 591; C. X 225
Hakk'ın emri C. X 586
Hakk'ın eşyâ ile berâberliği C. XIII 94
Hakk'ın ezvâkı C. VIII 247
Hakk'ın fiili C. I 445, 448
Hakk'ın gayrı C. II 508; C. XI 467, 468; C. XII 312, 401
Hakk'ın gazabı C. VII 50; C. XI 506
Hakk'ın güneşi C. VI 164
Hakk'ın hakîkati C. VIII 281; C. X 599
Hakk'ın hem-nişînî C. II 490
Hakk'ın hudûdu C. XII 400
Hakk'ın hüviyeti C. VIII 125; C. XII 23
Hakk'ın hüviyetinde tekevvün C. XII 443
Hakk'ın irâdesi ilmine tâbi'dir C. X 315
Hakk'ın kahrı C. XI 506
Hakk'ın köpekleri C. VI 164
Hakk'ın leşkeri C. VII 238; C. XIII 256
Hakk'ın lisânı C. IV 464
Hakk'ın ma'şûkları C. III 261
Hakk'ın murâdı vâki' olur C. XIII 33
Hakk'ın nâibi C. XI 494, 495
Hakk'ın nûru C. III 357; C. X 120
Hakk'ın ordusu C. VII 236
Hakk'ın rahmeti C. VI 323
Hakk'ın rezzâklığı C. XI 280
Hakk'ın sadâsı C. II 17
Hakk'ın sarhoşu C. XI 218
Hakk'ın suyu C. X 526
Hakk'ın tasarrufu C. VI 548; C. XII 73
Hakk'ın te'yîdi C. I 414
Hakk'ın varlığını isbât C. XII 193, 195
Hakk'ın vechi C. XII 551
Hakk'ın vücûdu C. XII 270
Hakk'ın yakınlığı C. VI 560
Hakk'ın zâhiri C. III 450
hakkıyet C. VIII 334
Hak'la görmek C. VII 229
Hak'la işitmek C. VII 229
Hak'la söylemek C. VII 229
Hak'la tutmak C. VII 229
Hak'ta halk C. XII 297
Hak'ta ittihâd C. XI 38
Hak'tan gâfil olmak C. XII 546
Hak'tan halka rücû' C. IX 149
Hak'tan utanma C. XII 612
hâl Bk. ahvâl C. I 309, 431, 432; C. III 483; C. V 194, 308, 384, 386, 387, 388; C. IX 324, 547; C. XI 266, 584, 585, 587; C. XIII 167
hal' C. VIII 216, 250
hâl dili C. IV 470
hâl sâhibi C. I 131
hâl ve kâl C. VI 618
hâl ve kâl-i evliyâ C. VIII 588
hâl ve zevk C. IX 634
halâ C. II 435; C. XII 367
halâik gölgeler gibidir C. XI 336
halâs C. I 322
halâyık C. IV 394; C. XII 270
Haleb Şîası C. XI 274
Haleb kili C. VI 178
halel-i dimâğ ehli C. XII 18

hâlet-i nezi C. VI 302; C. IX 625; C. XII 482
Hâlık C. I 446; C. II 279; C. V 341; C. VII 311; C. VIII 301, 438; C. X 154; C. XI 281, 437, 598, 622; C. XII 168, 540
hâlık-ı hayır C. VIII 507
hâlık-ı şer C. II 35; C. VIII 507; C. XII 290
Hâlık'ın arslanı C. X 269
hâlıkıyet C. XII 42
hâlıkıyyet ve mahlûkıyyet nisbeti C. XII 271
hâlî C. II 542, 543; C. XIII 41
hâl-i bâtın C. X 462
hâl-i ezelî C. IX 70
hâl-i fenâ C. I 51; C. III 446; C. VI 618; C. XIII 26, 27, 99
hâl-i hâzır C. XI 428
hâl-i ihtizâr C. VIII 204, 207; C. X 604
hâl-i semâ' C. XI 76
hâl-i vuslat C. XI 324
hâlidîne ebedâ C. III 310; C. X 150
halîfe C. I 67, 78, 246, 382, 386, 499, 502, 518; C. II 211, 216, 221, 225, 235, 236, 253, 266, 268, 279, 287, 332, 454, 523, 550; C. III 18, 30-32, 43, 44, 67, 69, 255, 327; C. IV 12, 37, 183, 190; C. V 79, 102; C. VI 93, 121, 124, 145, 163, 251, 302, 591, 603; C. VII 240; C. VIII 51, 261, 263, 321, 412, 449, 578; C. IX 50, 51, 175, 270, 298, 302, 311; C. X 88, 91, 512, 513, 516, 517, 519, 523, 527, 528, 534, 535, 540, 546-549, 552, 553, 568; C. XI 38, 44, 72, 201, 244, 282, 401, 459; C. XII 82, 83; C. XIII 35, 119, 153, 312
halîfe-i asır C. VIII 575
halîfe-i Hak C. I 156, 484, 499; C. II 21, 211, 221, 225, 237, 247, 249, 253, 259, 315; C. III 259, 334, 357, 370; C. IV 18, 489, 503; C. V 383, 384, 387; C. VI 108, 182, 285, 312, 349, 422, 471, 594; C. VII 159, 251, 438; C. VIII 213, 269, 362, 412, 419; C. IX 31, 175, 240, 593; C. X 147, 456, 511; C. XI 35, 217, 366, 507; C. XII 128, 404; C. XIII 220, 313
halîfe-i ilâhî C. I 226, 503; C. I 78; C. III 229; C. V 483; C. VI 496; C. VIII 600; C. XI 64; C. XII 68
halîfe-i ûlâ C. VIII 553; C. XI 242
halîfe-i zamân C. VIII 575
halîfe-zâde C. XI 72, 73
hâlik C. II 319; C. V 17; C. VI 598; C. VII 78; C. XI 168, 438
hâlikıyet C. VII 78; C. XIII 244
Halîl C. IX 90
Halîlu'r-Rahmân kalbi C. IV 41
Halîm C. II 217, 219, 509; C. VII 234; C. VIII 251; C. IX 584; C. X 23, 24, 609; C. XI 565
hâlin edebi C. VI 317
hâlis altın C. III 210, 393
halk C. I 342, 521, 542; C. II 163, 270, 283, 291, 398; C. III 72, 229, 239, 248; C. IV 153, 221; C. VII 462; C. IX 20, 25, 149, 150, 156, 157, 232, 301, 639; C. X 89, 430, 583, 585, 590; C. XI 40, 160, 243, 438, 444, 536, 599; C. XII 50, 116, 117, 123, 124, 132, 134, 194, 368, 397, 398, 404, 413, 426, 491, 520, 542; C. XIII 24, 45, 139, 234
halk âlemi C. VIII 567
halk denizi C. II 188
halk Hak C. XII 425
halk ile ihtilât C. XI 171, 173, 181, 184
halk ile muâmele C. X 583
halk ile sohbet C. VI 229
halk müflistir C. X 194
halk ten gibidir C. VIII 42
halka C. III 371, 380, 386
halka gönül bağlamak C. XII 383
halka şefkat C. V 206
halka teveccüh C. IX 472
halka-i seyr C. XI 566
halka-i tasarruf C. VIII 576
halka-i zikr C. III 77
halkatîrât C. VIII 163; C. X 213; C. XI 392
halka-zen C. VII 269
halk-ı âlem C. IV 394; C. IX 301
halk-ı cedîd C. I 363; C. II 49, 50, 96, 219; C. V 359; C. VII 272; C. VIII 224, 438; C. X 463; C. XI 266; C. XII 273, 274; C. XIII 244, 245
halk-ı ef'âl C. II 380
halk-ı evvel C. II 532
halk-ı kesîr C. XIII 219
halkı müşâhede C. XII 117
halk-ı sâlis C. II 532
halk-ı sânî C. II 532
halkın fiili C. I 445
halkın kabûlü C. V 217, 592
halkın kabûlü ve ta'zimi C. V 218
halkın kavgaları C. V 267
halkın vücûdu C. IX 60; C. XII 270
halkta Hak C. XII 297
Hallâk C. IV 193; C. VII 348; C. VIII 177, 303; C. IX 508
Hallâk-ı vücûd C. V 17, 18
hallâklık C. XI 593
halvet C. I 135, 221, 222, 229, 398, 411; C. II 341; C. III 20, 21, 170; C. IV 55; C. V 430, 636; C. VI 384, 385; C. VII 171, 422; C. VIII 377; C. IX 251, 402, 477, 478; C. X 430, 431, 453, 457, 458, 498, 499, 502, 503, 604; C. XI 160, 164, 165, 167, 181, 284; C. XII 283, 571, 597; C. XIII 99, 164, 183, 185, 243
halvetgâh-ı Hak C. III 169
halvet-i vuslat C. III 118
ham C. II 320; C. VII 474; C. IX 134; C. X 35,

253, 254, 509; C. XI 289, 292, 403, 406; C. XII 204; C. XIII 42, 273
ham hurma C. XI 359, 360
ham meyve C. V 345; C. XII 67
hâm şûh C. XII 270
hamâil C. VII 293
hamâkat C. IV 50, 67; C. VI 56, 79; C. VII 432, 441; C. VIII 26, 27, 108, 114, 134, 140, 141, 143, 291; C. X 115, 116, 123, 158, 230, 376, 544; C. XI 341; C. XII 155, 224; C. XIII 137, 142, 320
hamâkat-ı dînîyye C. VIII 30
hamâkat-i iblîsîyye C. X 230
hamal C. IV 15; C. VI 356, 357; C. XIII 192, 194, 254, 260
hamam C. II 245, 246; C. III 246; C. VI 300; C. VII 84, 85, 87, 194; C. VIII 352; C. IX 596; C. X 48, 49, 56, 68, 69, 73, 74, 77, 79, 83, 90, 117, 377, 538, 539; C. XI 60, 113; C. XII 578; C. XIII 163
hamâm nakşı C. VII 240; C. VIII 508; C. XI 60, 61, 506
hamd C. III 492; C. IV 152; C. V 561, 562; C. VI 74, 276, 277; C. VII 150, 348-350, 509, 513, 517-519, 522, 553; C. XI 590, 591; C. XII 309
hamd ve senâ C. III 493; C. VII 517; C. XII 272
hamd-i fiilî C. VII 520
hamdü lillâh C. V 561
hame-i mesnûn C. VIII 554
Hamel burcu C. III 440; C. V 139
hâmız-ı karbon C. I 290; C. XIII 257
hâmil C. II 419; C. XI 583
hâmile C. III 280; C. VII 61; C. X 484, 485
hâmil-i sırr-ı Mustafavî C. III 230
hamîm suyu C. VIII 209
hamîs C. XI 424
hamiyyet C. III 374; C. V 118; C. X 492; C. XII 360
hamiyyet-i câhiliyye C. V 118
hamiyyet-i dînîyye C. II 398; C. IX 385, 386
hamiyyet-i mahmûde C. X 493
hamiyyet-i mezmûme C. X 493
haml C. XI 583
hamlık C. III 232; C. VII 100; C. X 254
hamse-i muhtefiye C. I 212; C. II 31; 152; C. V 312
hâmûn C. XIII 286
hamur C. XI 235, 577; C. XIII 268, 269, 272
hâmûşluk C. XI 426
hamze C. X 497
Hanâbile C. XII 187
hançer C. VI 47; C. X 188; C. XI 43, 277, 614; C. XIII 67
hâne C. I 135; C. IV 203; C. VIII 216, 220; C. X 227, 358; C. XI 51; C. XII 373, 551
hânedân-ı Resûlullâh C. IV 103
Hanefîler C. V 188
hânende C. VI 499, 500; C. XI 224, 226, 228, 229, 541
hânendelik C. VI 500
hanîn C. XII 536
hannâne dîreği C. II 68, 379; C. VIII 180
hannâs C. VI 436, 437, 438
hanût C. VI 221, 222
hapis C. II 459; C. XIII 195, 337
hapis cezâları C. VII 413
hapishâne C. V 108
hâr C. II 394
harâb C. VIII 353
harâb köy C. III 484
harâb-âbâd C. III 320
harâbât ilmi C. X 605
harâbât-ı ezel C. XI 202
harâbe C. III 317, 318, 485; C. IV 499; C. V 302, 359; C. IX 250; C. X 358, 409, 449; C. XI 330, 331, 517, 533
harâblık C. XI 13, 591; C. XII 502
harâc C. III 484, 485; C. VII 205; C. IX 599; C. XII 428
harâm C. II 191; C. III 302, 395; C. IV 412, 423; C. VIII 429, 546; C. IX 455, 456, 465; C. X 59; C. XIII 253
harâm lokma C. I 494
harâret C. I 265; C. IV 486; C. VI 531, 536; C. VII 38, 547; C. IX 57, 58, 61, 273; C. XI 567; C. XII 313
harâret-i aşk-ı ilâhî C. V 202
harâret-i garîziyye C. I 286, 290, 396; C. III 449; C. V 20, 465; C. VI 369, 473, 484; C. VIII 370; C. IX 216, 372; C. X 31, 397; C. XIII 17, 18
harb C. I 416, 421; C. II 558; C. IV 16, 17; C. V 283; C. VI 268, 269, 270, 421, 423, 424, 435, 571, 573; C. VII 60; C. IX 262; C. X 496, 499, 508, 516, 538, 539; C. XI 29, 129; C. XII 571, 623, 624; C. XIII 155, 156
harb ateşi C. XI 129
harbat C. XI 380
harbî C. IX 75; C. XI 43
harb-i dâhilî C. I 421
harb-i dâimî C. II 530
harb-i ma'nevî C. VI 424; C. VIII 326; C. X 497, 499
harb-i sûrî C. X 489, 499, 509
harb-i umûmî C. IX 403; C. XIII 310
harb-i zâhirî C. VI 424
harbuze C. III 421
hareket C. I 82; C. VI 539; C. VII 61, 184; C. X 102; C. XI 28, 31, 438, 480, 481, 525
hareket-i tabîiyye C. IX 58
hareket-i tabîiyye-i fıtriyye C. VIII 297
harf Bk. hurûf C. I 168, 517; C. II 284, 426, 427; C. VI 491, 497; C. VIII 345; C. IX 116, 117,

133, 439-442, 473; C. X 443; C. XI 244, 245, 347; C. XII 110; C. XIII 221
harf bulutu C. XI 41
harf nakşetmek C. IX 115
harf ve savt C. II 328; C. III 491; C. XII 360
harf-i illet C. VIII 413, 414
harfsiz ve savtsız C. II 66; C. VIII 610
hargâh C. X 266, 268
Hâricî Bk. Havâric C. IV 104
hâriç C. I 568; C. VI 539
hâriçde zuhûr C. VI 539
harîf C. VII 101; C. X 444; C. XIII 189
hârika Bk. havârık C. II 322; C. V 313, 320, 323; C. VII 31, 275, 286, 287, 288, 291; C. IX 501; C. X 194; C. XI 262, 307, 347, 348, 392, 393; C. XIII 116, 260
hârik-ı âdet C. I 478; C. XI 392, 393
hârikulâde C. IX 96, 522; C. XI 431, 433, 435
harîs C. I 312; C. III 321; C. VI 232; C. IX 31, 33, 34; C. X 106; C. XI 280, 439, 444; C. XII 619
harîs-ı dünyâ C. VI 61, 65, 66; C. VII 467
harman C. I 509; C. II 338; C. VIII 213, 358; C. IX 144; C. XI 280, 281, 491; C. XIII 61
harman sâhibi C. XIII 233
harman vakti C. VII 430
harman-ı rûh C. IX 144
harmanı yele vermek C. VIII 282
harrûb C. VII 122, 396, 397, 398
harûn C. IX 100
haryâr C. X 32
hâs C. III 279; C. VIII 603
has kul C. III 414; C. X 237, 239; C. XIII 16
has kullar C. III 410, 411, 413; C. V 513
hasbiyallâh C. VII 405
haseb ve neseb C. I 207
hased C. I 117, 141, 164, 197, 198, 378, 380, 493, 555; C. II 58, 78, 104, 197, 198, 250, 348, 444, 521; C. III 82, 173, 179, 225, 226, 227, 228, 314, 316, 317, 319, 351, 378, 393, 394, 430, 433, 435, 449; C. IV 23, 61, 63, 73, 129, 185, 200, 201, 222-224, 260, 323, 328, 337, 403, 406, 425, 457, 509; C. V 116, 208, 227, 330, 408, 557, 615; C. VI 47, 80, 84, 125, 172, 200, 332, 486, 504, 521, 580; C. VII 133, 336, 406, 407, 470; C. VIII 43, 257-259, 261, 350, 435; C. IX 23, 73, 74, 103, 169, 172, 182, 183, 185, 199, 264, 277, 392, 393, 396, 402-408, 412, 413, 483, 484, 493, 589, 605, 629; C. X 124, 338, 339, 341, 370, 578; C. XI 79, 80, 139, 266, 325, 353, 370; C. XII 32, 35, 161, 279, 330, 391, 392, 450; C. XIII 17, 64, 187, 202, 248, 283, 308, 340, 344
hased kurdu C. III 394
hasedci Bk. hâsıd C. III 395, 433; C. V 559; C. IX 22; C. X 39; C. XI 80; C. XII 32
hasedcilik C. IV 270
hasen C. XIII 129
hasenât C. II 286; C. IV 267; C. VI 18; C. VIII 13, 14; C. IX 78, 402, 568, 587; C. X 617; C. XII 249, 466
hasenâtü'l-ebrâr seyyiâtü'l-mukarrebîn C. VIII 13
hasene C. II 520, 521; C. III 264; C. IV 197; C. V 105; C. VII 352
hasım C. VI 459, 460, 595; C. VII 314
hasır C. X 222, 223, 224, 225; C. XI 184
hâsid Bk. hasedci C. V 558; C. VI 486; C. VII 501; C. IX 25
hasîs C. III 123; C. VII 358; C. IX 112
hasîslik C. II 494; C. XII 340
hasiyy C. IX 209
hasm C. VI 596; C. X 36
hasr C. VIII 329
hasret C. IX 129, 130; C. XII 372
hâss C. VIII 604
hâssa-i rü'yet C. VIII 176, 180; C. XI 347
hâss-ı ilâh C. II 300
hâssıyyet-i esmâ C. III 364; C. X 200
hâssların huzûruna âmmeye yol olmaz C. VII 214
hasta C. II 360, 401; C. III 223, 477; C. IV 18, 92, 93, 96, 107; C. VII 424, 431; C. VIII 211, 420, 460, 543; C. IX 16, 227, 228, 305, 628; C. X 487, 488, 567; C. XI 216, 439-443, 463, 487, 505, 508, 509, 510, 571-573; C. XII 28, 29; C. XIII 195, 226, 227, 259
hasta ziyâreti C. IV 94
hasta-i aşk C. XII 29
hastalık Bk. maraz C. I 237, 341; C. II 115, 316; C. IV 42, 96, 97, 121, 122, 177, 187, 303, 334; C. V 70, 457; C. VI 92, 141, 142, 167, 262, 418, 536; C. VII 44, 91, 92, 94, 528-530; C. VIII 17, 183, 389; C. IX 83, 227, 393, 549, 635; C. X 90, 234, 235, 453; C. XI 269, 386, 391, 537, 554, 596; C. XII 92, 591; C. XIII 224, 225
hasûd Bk. hasedci C. I 371; C. III 218, 221, 225, 246, 304, 305, 316, 317, 351, 436; C. IV 241, 260; C. VIII 205; C. IX 393, 407, 408; C. X 40; C. XII 32, 34
hâşe lillâh C. IV 279; C. X 150; C. XII 439
haşer C. VI 571
haşhaş C. VIII 260; C. XIII 296
haşır C. VII 268
hâşî' C. III 483
haşir C. II 351, 378, 442, 443; C. III 46, 335, 395, 397, 497; C. V 468, 620; C. VI 395, 412; C. VII 137, 138, 268, 445; C. IX 276, 460, 461, 527, 571-573; C. X 403, 541, 631; C. XI 601, 608; C. XII 273

haşir günü C. VII 137; C. IX 127
haşir ve neşir C. II 50; C. IV 12, 13; C. XI 260; C. XIII 76
haşîş C. VIII 260; C. XI 578; C. XIII 65
haşr-ı ecsâd C. II 443; C. VII 267-269
haşr-ı ecsâdı inkâr C. VII 267, 271
haşr-ı ervâh C. II 443
haşr-i ekber C. IX 573, 574
haşr-i ma'nevî ve sûrî C. XI 261
haşr-i rûhî C. II 443
haşv-i felek C. VIII 451
haşyet C. III 150; C. X 609; C. XII 612
hat C. X 627
hatâ C. I 477; C. III 485; C. XI 144
Hatâ Türkü C. XI 551, 552, 558
hatâları mahveden C. XI 304
hatâyeyn C. XIII 96
hâtem C. II 454; C. XI 70, 71
hâtem-i enbiyâ C. I 351, 552; C. III 257, 258; C. VI 332; C. VII 425; C. XI 68, 69, 395, 491; C. XII 407; C. XIII 149
hâtem-i nübüvvet C. VIII 248
hâtem-i pâdişâh C. XI 303
hâtemü'n-nebiyyîn C. XI 68, 70
hâtır Bk. havâtır C. XII 446
hâtıra Bk. havâtır C. I 135; C. III 439; C. V 580; C. VI 107, 286; C. VII 122; C. X 230, 464, 477, 500; C. XI 12, 148; C. XII 276; C. XIII 184, 284, 318
hâtıra-i melekî C. VI 284; C. X 230
hâtıra-i nefsânî C. VI 240, 284; C. X 230
hâtıra-i rahmânî C. VI 284; C. X 230
hâtıra-i şeytânî C. V 75; C. VI 284; C. X 230
hâtırât C. II 66, 313
hâtır-ı hakkânî C. V 257, 619; C. VIII 345
hâtır-ı vesvese C. X 507
hatîb C. VII 347
hâtif C. III 152; C. IX 478; C. X 335; C. XI 619; C. XII 13, 25, 146, 380; C. XIII 113, 114, 192, 193, 205
hatîm C. XII 280, 281
hâtime C. III 295, 432; C. IX 201
hatm C. XI 70, 71
hatm-ı evliyâ C. I 45
hatmü'l-eşkıyâ C. I 45
hattât C. VIII 316
hattâtlık C. VIII 215
hatt-ı fâsıl C. III 87
hatt-ı istivâ C. XII 178
hâtûn C. X 78
havâ C. I 283, 293, 286, 433; C. III 328, 329, 447, 448; C. V 465; C. VI 307, 369, 478, 534, 537; C. VIII 178, 197, 239, 264, 586; C. IX 272, 400; C. X 254, 403; C. XI 30, 31, 35, 157, 585, 596; C. XII 160, 564; C. XIII 256, 257, 258, 259, 260, 343
havâdis C. VIII 121
havâî C. II 284
havârık Bk. hârika C. II 295, 296; C. III 31; C. IV 38, 70; C. V 150, 196, 524; C. VII 213; C. VIII 165, 307, 309, 601; C. IX 96, 400, 441, 563; C. XI 435, 436; C. XIII 117
hâvârık-ı âdât C. II 295, 316, 343; C. II 316, 380; C. III 451; C. IV 340, 390, 463; C. VIII 164, 556; C. IX 223, 561; C. X 136
havârık-ı kevniyye C. VII 311
Havâric Bk. Hâricî C. XII 187
havâriyyûn C. I 113, 114; C. XI 576
havâs C. II 123, 124, 355; C. III 203; C. IV 165, 274, 371; C. V 499; C. VI 295; C. VIII 595, 597; C. IX 170, 508, 553; C. X 464, 632; C. XI 122, 265, 363, 600; C. XII 78, 268, 531; C. XIII 324
havâs-ı zâhire ve bâtınesi C. V 12
havâs-i zâhire C. X 287
havâsss-ı esmâ C. II 384
havâsss-ı evliyâ C. II 50, 434, 440; C. IV 267; C. VIII 375, 416; C. IX 90, 91, 604; C. X 375, 446; C. XI 123; C. XII 355, 363, 378
havâsss-ı evliyâullâh C. VII 541
havâsss-ı ibâd C. II 214
havâsss-ı mü'minîn C. V 619
havâsss-ı rûhânî C. I 265
havâsss-ı ümmet C. II 553
havâssın rü'yâsı C. VIII 373
havâsss-i aşere C. VI 329, 330
havâsss-i bâtıne C. I 104, 135; C. II 331, 451; C. III 28, 29, 30, 37; C. IV 368, 369, 399; C. VI 451; C. VIII 142, 144; C. X 287, 288, 289; C. XI 12, 317, 593; C. XII 495, 496, 498
havâsss-i beşeriyye C. V 485
havâsss-i cism C. XI 372
havâsss-i hamse C. I 224; C. II 227, 229, 230, 231, 232, 260, 347, 363, 451; C. IV 56, 399, 439, 440; C. V 184, 276, 327, 406, 408, 467, 469, 560, 571; C. VI 451; C. VIII 50, 586; C. IX 281, 390; C. X 461; C. XI 287, 316, 317, 382, 582; C. XII 138, 139, 285, 471, 472, 478, 501; C. XIII 78, 171, 216, 217, 246, 300
havâsss-i hamse-i bâtıne C. VIII 429, 430; C. XI 196, 233, 256; C. XII 496, 565
havâsss-i hamse-i zâhire C. II 272; C. III 37, 358; C. IV 374; C. VII 533; C. VIII 52, 429; C. IX 276, 277, 380; C. XI 196, 233, 256, 593; C. XII 469, 496, 516, 565; C. XIII 214
havâsss-i hamse-i zâhire ve bâtıne C. X 632
havâsss-i hamse-i zâhiriyye ve bâtınıyye C. I 170
havâsss-i hâriciyye C. III 30
havâsss-i hayvânî C. III 358
havâsss-i insâniyye C. XI 436
havâsss-i rûhâniyye C. III 30
havâsss-i zâhir C. II 331; C. IV 372; C. IX 400; C. XI 371; C. XIII 215

havâss-i zâhire C. I 104; C. II 465; C. III 28-30, 36-38, 359; C. IV 368-370, 373; C. V 483; C. VIII 142, 598; C. IX 366, 437; C. X 288, 289; C. XI 12, 13, 24, 385, 436; C. XII 495, 498, 500, 516, 570, 593
havâss-i zâhire ve bâtıne C. VII 324, C. XI 370, 612, C. XII 285
havâtır Bk. hâtıra, hâtır C. I 135, 500, 501, 570; C. II 27, 313-315, 344, 345, 425; C. III 38, 53, 54, 61, 91, 180, 398, 399, 439; C. IV 285, 364, 365, 387, 388, 389, 453, 454; C. V 185, 437, 439; C. VI 106, 284, 286, 287, 501, 610; C. VII 122, 257, 378-380, 391, 398, 460, 461; C. VIII 193, 197; C. IX 94, 199, 257, 477; C. X 169, 231, 464, 471; C. XI 153; C. XII 74, 276, 559; C. XIII 184, 320, 325
havâtıra ıttılâ' sırrı C. V 543
havâtır-ı Hakkânî ve melekî C. VII 379
havâtır-ı kalbiyye C. VII 104
havâtır-ı mahmûde C. III 17
havâtır-ı melek C. I 331
havâtır-ı melekiyye C. V 439
havâtır-ı mezmûme C. II 347; C. III 17
havâtırı murâkabe C. VIII 193
havâtır-ı nefsânî C. V 145
havâtır-ı nefsânî ve şeytânî C. VII 379, 381
havâtır-ı nefsâniyye C. I 271; C. II 300; C. III 211, 365; C. VIII 38, 39; C. X 228, 229; C. XI 485
havâtır-ı nefsâniyye ve şeytâniyye C. VII 496
havâtır-ı rabbâniyye C. V 439
havâtır-ı rahmânî C. X 169
havâtır-ı rahmânî ve melekî C. VII 380, 381
havâtır-ı şeytân C. I 331
havâtır-ı şeytâniyye C. I 227; C. II 300
havâ-yı hâr C. I 418; C. IX 266
havâ-yı ilâhî C. XI 464
havâ-yı nesîmî C. I 286, 294, 433; C. III 448; C. VII 533; C. VIII 264; C. XI 45; C. XIII 77, 78, 255, 257, 258, 319
havâ-yı sûrî C. XIII 256, 257
havel C. XII 401
havf C. I 570; C. II 462; C. III 415, 428; C. IV 118, 301, 302, 303, 363; C. V 27, 518; C. VI 21, 186, 351, 352, 359, 578, 583; C. VII 16, 436; C. VIII 263; C. IX 175; C. X 582, 609; C. XI 597; C. XII 612; C. XIII 153, 154, 250, 259, 274
havf ve recâ C. II 245; C. XI 57; C. XII 387, 419
havf-ı ilâhî C. I 270, 271
Hâviye C. I 293
havsala-i idrâk C. IX 20
havsala-i isti'dâd C. IX 21, 150
havuç C. X 130
havuz C. II 259-261; C. III 380-382; C. IV 395; C. VII 227; C. X 169; C. XI 399, 400; C. XII 495
Havvâ-yı hakîkî C. XII 561
havz-ı kalb C. III 381
havz-ı Kevser C. I 571; C. II 445; C. IX 340; C. XIII 206
havz-ı mevrûd C. XII 310
havz-ı şîr C. VIII 491
hayâ C. II 223; C. III 260, 382, 437; C. V 202; C. VI 15, 16; C. VII 435; C. VIII 202; C. IX 413, 513, 514, 608; C. X 523; C. XI 199, 200; C. XII 19, 211, 318; C. XIII 26
hayâ perdesi C. XI 200, 212
hayâ-i hakkânî C. III 382
hayâ-i nefsânî C. III 382
hayâl C. II 330
hayâl âlemi C. X 179; C. XII 115
hayâl askeri C. XII 274, 275
hayâl Bk. hayâlât C. I 85, 107-109, 193, 194, 204, 478, 511; C. II 101, 258, 330, 425; C. III 170, 172, 173, 180, 195, 272, 290, 473; C. IV 295, 359, 368, 440; C. V 29, 30, 127, 429, 565; C. VI 175-177, 362, 363, 455; C. VII 167, 224, 394, 395, 425, 491; C. VIII 169, 361, 392, 428, 459, 529, 557; C. IX 116-118, 120-123, 126, 136, 137, 139, 161, 255, 350, 351, 453, 469, 473, 506, 573-575; C. X 181, 182, 230, 349, 350, 361-363, 394, 395, 497, 522, 523, 525, 539-541, 581, 608; C. XI 97, 169, 179, 196, 257, 438, 449, 477, 593, 611, 612; C. XII 93, 102, 103, 106, 107, 109, 115, 117, 124, 139, 168, 242, 275, 277, 278, 312, 339, 390, 400, 405, 471, 472, 484, 485, 496, 560, 562, 569, 571, 572, 582, 585, 594, 595; C. XIII 44, 45, 60, 103, 136, 193, 235, 240, 322, 323
hayâl mertebesi C. II 330
hayâl perdesi C. IX 350; C. XII 419
hayâl putu C. III 121
hayâl şarâbı C. XII 270
hayâlât Bk. hayâl C. IV 209; C. VII 283, 284; C. IX 552; C. X 14, 231; C. XI 477, 478, 479, 480, 601; C. XII 18, 149, 561; C. XIII 87
hayâlât-ı dünyeviyye C. VIII 558
hayâlât-ı mevhûme C. XII 583
hayâlât-ı nefsâniyye C. V 334; C. XII 156
hayâlât-ı sûfiyye C. VI 363
hayâlât-ı zihniyye C. XII 275
hayâl-endîşlik C. XIII 259
hayâl-hâne C. VIII 223
hayâl-i âlem C. IX 509
hayâl-i bâtıl C. I 104, 108; C. IX 122
hayâl-i fâsid C. VIII 583
hayâl-i hak C. I 108; C. IX 122
hayâl-i hubbî C. XII 327
hayâl-i ictimâ' C. VII 223
hayâl-i insânî C. XII 190

Hayâl-i lâmia C. XIII 251
hayâl-i mutlak C. XI 39
hayâl-i mücerred C. I 103; C. VII 547; C. VIII 372; C. XII 190; C. XIII 137, 138
hayâl-i mülkî C. IX 137
hayâl-i mürşid C. III 39
hayâl-i nâriyye C. IX 454
hayâl-i zâil C. IV 303
hayâsızlık C. III 247
hayât C. I 79, 80, 82, 397; C. III 94; C. IV 115; C. V 26, 33, 136, 271; C. VI 42, 235, 379, 393, 471, 517, 539; C. VII 77, 239, 274, 275, 444; C. VIII 340, 341, 342, 449; C. IX 61, 510, 527, 565; C. X 368, 448, 521, 553, 600, 630; C. XI 54, 434, 457; C. XII 137, 431
hayat ağacı C. IV 477
hayat çeşmesi C. XI 54
hayat denizi C. IX 526; C. XII 107
hayat deryâsı C. V 358
hayat evi C. X 447
hayat mücâdelesi C. V 43
hayat suyu C. IV 239; C. XI 54
hayât-ı âhiret C. VI 440
hayât-ı bâkıye C. V 34
hayât-ı bâkî C. IV 480; C. VIII 425
hayât-ı bâkiye C. XIII 178
hayât-ı berzahiyye C. I 308; C. V 33, 317; C. VI 119; C. VII 395; C. VIII 77, 559, 562; C. IX 14; C. X 256
hayât-ı dâimî C. VI 379; C. XI 54
hayât-ı dünyâ C. II 145; C. IV 209, 210; C. VI 411, 415, 416, 439; C. VII 206, 241, 320, 332; C. VIII 559, 560, 562; C. IX 157, 565, 566, 573; C. X 571; C. XI 13, 457; C. XII 298, 493; C. XIII 109, 215
hayât-ı dünyeviyye C. IV 114; C. V 44; C. VI 150, 151, 153, 385, 435; C. VIII 564; C. IX 202, 491, 492; C. X 19, 244, 280, 416, 510, 533, 542; C. XI 19, 160, 260, 340, 602; C. XII 312, 504, 505; C. XIII 21, 118, 205
hayât-ı ebedî C. III 352; C. IV 353
hayât-ı ebedî çeşmesi C. XII 528
hayât-ı ebediyye C. III 422; C. VI 600; C. IX 105, 492; C. X 352, 434; C. XI 55; C. XII 397, 520
hayât-ı ebediyye-i ma'neviyye C. XII 395
hayât-ı ezeliyye ve ebediyye C. VIII 207; C. IX 529
hayât-ı fânî C. VIII 232
hayât-ı Hak C. VII 141
hayât-ı hakîkî C. VIII 232
hayât-ı hakîkiyye C. IV 479
hayât-ı hayvânlyye C. I 341; C. IV 18; C. V 510; C. X 569; C. XI 55; C. XIII 40
hayât-ı ilâhiyye C. VIII 322
hayât-ı ilmiyye C. III 469
hayât-ı insâniyye C. V 510
hayât-ı kalbiyye C. XI 15
hayât-ı ma'nevî C. II 55; C. XI 220; C. XIII 176
hayât-ı ma'neviyye C. VII 311; C. VIII 43; C. X 92; C. XI 508
hayât-ı nebâtiyye C. III 498
hayât-ı nefsâniyye C. IV 123
hayât-ı nûrâniyye C. VIII 255
hayât-ı rûhâniyye C. I 341; C. IV 18; C. XII 520
hayât-ı sûrî C. III 54; C. X 631; C. XI 365; C. XIII 162
hayât-ı sûriyye C. VII 311; C. X 352, 380; C. X 379
hayât-ı tabîiyye C. IV 17
hayât-ı tayyibe C. IV 336
hayât-ı uhrevî C. XI 457
hayât-ı uhreviyye C. II 501; C. VI 119, 385, 411; C. VII 320; C. IX 72, 200, 202, 220, 491; C. X 19, 234, 280, 448, 449, 541, 542; C. XI 412; C. XII 504, 549; C. XIII 90
hayâtın ölümümdedir C. XIII 59
hayâtın canı C. V 141
hayâtistân C. XI 398
hayâtiyyât ilmî C. XIII 25, 300
hayâ-yı nefsânî C. XII 19
hayâ-yı şer'î C. XII 19
haydar C. VII 470
haydî C. X 533
hayır C. I 304, 331, 496; C. III 414; C. IV 234, 235, 261, 262, 299; C. VI 228, 375; C. VII 44, 48, 242, 330, 460, 461; C. VIII 319, 320, 328; C. IX 541, 542, 572; C. X 230, 323, 326, 355, 555, 617; C. XI 46, 58, 523, 606; C. XII 217, 219, 498, 518, 519, 547; C. XIII 266
hayır duâ C. VII 43
hayır ve hasenât C. III 268
hayır ve şer C. V 368; C. IX 506; C. X 95, 323, 620
hayır ve şer Hak'dandır C. VII 462
hayız C. III 493; C. XII 324
hayız görmek C. XII 324
hayız kanı C. V 32, 33, 35
hayl-i müsevveme C. XII 540
hayme C. X 368
hayrân C. III 488; C. V 427, 520, 523; C. VII 405; C. VIII 588; C. IX 139; C. X 429, 585, 601, 602; C. XI 223; C. XIII 99, 100, 101, 142, 223
hayranlık C. I 38; C. II 162; C. VII 404, 405; C. XIII 101
hayret C. I 86, 173, 386, 452, 566; C. II 20, 69, 92, 93, 162, 163, 502, 503; C. III 32, 33, 379; C. IV 376; C. V 297, 306, 523-525, 541, 544, 548; C. VI 205, 206, 381; C. VII 120, 185, 213, 275, 279, 281, 285, 308,

325, 405, 409, 410, 491, 542; C. VIII 87, 588, 589, 599; C. IX 123, 274, 336, 605; C. X 154, 211, 256, 350, 354, 357, 398, 400, 433, 511, 601, 605; C. XI 67, 371, 531; C. XII 474; C. XIII 99-101, 143, 144, 223, 224, 298, 299
hayret içinde hayret C. VIII 603, 604
hayret zincîri C. VII 325, 326
hayret-hâne C. XI 530
hayret-i mahmûde C. I 173; C. II 502; C. V 187, 297; C. VII 405, 409; C. IX 274, 275, 336; C. X 256; C. XI 584
hayret-i mahz C. XII 568
hayret-i mezmûme C. I 173; C. V 297, 548; C. VII 405; C. IX 274, 275; C. X 256, 605
hayr-ı mahz C. X 472
hayr-ı mutlak C. XII 218
hayvan Bk. hayvânât C. I 123; C. II 147, 148, 387, 482, 532; C. III 97, 397, 463, 480; C. IV 81, 82, 151, 152, 367, 398, 399, 506, 507; C. V 271, 340; C. VI 42, 319, 320, 354, 473, 480, 484, 541; C. VII 131, 132, 239, 268, 275, 296, 434, 435, 436, 438-440, 443, 480, 502; C. VIII 44, 45, 522, 523, 552, 554, 555; C. IX 59, 253, 269, 275, 277, 318, 345, 372, 379, 384, 637; C. X 164, 165, 166, 237, 250, 273, 286, 295, 322, 441, 448, 518, 521; C. XI 54, 57, 157, 196, 224, 342, 374, 377, 406, 566, 621; C. XII 160, 161, 170, 230, 304, 541, 543, 544, 612; C. XIII 24, 66, 67, 260, 273, 346
hayvan dili C. VI 240
hayvan eti C. XII 595
hayvânât Bk. hayvan C. II 32; C. III 397; C. V 272, 402; C. VI 303, 304, 533; C. VII 294, 297; C. IX 58, 380; C. XI 18, 30; C. XII 385
hayvanât dili C. VI 255
hayvânât-ı ehliyye C. X 448; C. XII 422
hayvânât-ı vahşiyye C. II 387, 388, 389; C. IV 419
hayvân-ı latîf C. VII 442
hayvân-ı nâtık C. VI 71; C. VII 485; C. XI 13
hayvâniyet Bk. hayvanlık C. II 387, 390, 532; C. V 465; C. IV 64, 67; C. VI 571; C. VII 446, 447; C. VIII 256, 599; C. IX 61, 275, 383; C. X 31, 127, 195, 200, 237, 352, 569; C. XI 58, 225; C. XII 613
hayvâniyet mertebesi C. VI 441
hayvanların dili C. VI 231; 233, 241
hayvanlık Bk. hayvâniyet C. II 168; C. V 136; C. VI 396, 481; C. VII 132; C. VIII 485, 552; C. IX 277, 315; C. X 124, 201, 266; C. XI 13, 226, 373, 448; C. XII 587, 612, 620
hayvanlık mertebesi C. X 200
Hayy C. I 436, 474; C. IV 387; C. VI 539, 540; C. VII 274; C. VIII 139; C. X 363, 615; C. XI 216; C. XII 582; C. XIII 54
hayyâtlık C. XIII 100
Hayye ale's-salâ C. V 62, 63, 64
hayye-i hevâ C. XIII 170
Hayy-i ezel C. V 158
hayyiz C. I 551; C. III 191; C. IV 502; C. VI 71; C. VIII 431
hayz-ı ricâl C. IX 563; C. XI 393
hazâin-i gayb-ı ilâhî C. IX 511
hazâin-i ilâhiyye C. IV 47; C. X 88
hazâin-i ilâhiyyenin emîni C. IV 480
hazân Bk. sonbahâr C. XIII 184
hazân-ı ma'nevî C. II 56
hazar C. V 431; C. X 405
hazarât-ı esmâiyye C. V 516
hazarât-ı hamse C. V 327; C. XII 79
hazarât-ı sitte C. V 327
hazer C. XII 558
hâzı C. III 483
hâzır C. IV 467
hâzıra C. IV 391
hâzil C. IX 445
hâzin C. X 328; C. XI 281
hazîne Bk. hazâin C. I 88; C. II 270, 395; C. III 207, 237; C. IV 111, 301; C. V 125; C. VI 60, 425, 459, 464; C. VIII 217; C. IX 347, 650; C. X 105, 197, 348, 355, 409, 470, 517, 519, 549; C. XI 336, 381, 382, 517, 532, 591; C. XII 11, 13, 14, 87, 294, 306, 470, 471, 480, 522, 598; C. XIII 135, 285
hazîne vîrânlık içindedir C. XII 470
hazîne-i esrâr C. I 568
hazîne-i feyz C. IV 94
hazîne-i gayb C. X 225, 322; C. XII 463
hazîne-i gayb-ı ilâhî C. X 89
hazîne-i Hak C. IV 93
hazîne-i hakîkat C. XI 622
hazîne-i Hakk'ın emîni C. XII 68
hazîne-i ilâhî C. XI 280
hazîne-i ilâhiyye C. II 236; C. III 229; C. VI 496; C. VII 506; C. X 409; C. XII 66, 317
hazîne-i ilâhiyyenin emîni C. VIII 578; C. XI 613
hazîne-i kemâl C. XI 532
hazîne-i tecelliyât C. X 571
hazîne-i vücûd C. XI 623
hazm C. III 83, 86; C. V 74-76, 78, 79, 85-88, 130, 226, 582, 583; C. VI 123, 124, 128, 130, 184, 576, 577; C. X 216, 428; C. XI 144, 163; C. XII 211, 550, 551, 558
Hazret C. I 423; C. XI 617
hazret-i hayâl C. V 459
hazret-i şehâdet C. IV 199; C. V 459; C. VI 115, 349; C. VIII 345
hazûl C. XIII 254
hazz-ı nefis C. VII 438
hazz-ı nefsânî C. I 73; C. V 30, 31, 86, 87; C. VIII 609; C. IX 226; C. XI 54, 137; C. XIII 66, 74
hebâ C. III 105

hecr Bk. hicr C. II 320
hediye C. II 204, 205, 351, 353, 357, 358; C. VII 179, 193; C. IX 73, 74
hediyeleşmek C. II 206; C. IX 73
heft renk C. XI 353
hekîm C. IV 18; C. XIII 50
hekîm-i ilâhî C. XI 440; C. XIII 50
Hel etâ C. VIII 524
helâk C. VII 199; C. IX 262; C. X 434; C. XI 168
helâk-i mâddî C. XI 175
helâk-i ma'nevî C. VIII 326; C. X 246, 418, 462, 593; C. XI 117, 175, 188, 189, 435
helâk-i sûrî C. X 246
helâk-i uhrevî C. X 434
helâl C. I 494; C. III 302; C. IV 423; C. V 629; C. VII 208; C. VIII 429; C. IX 465; C. XIII 253
helâl evlâd C. VIII 486
helâl lokma C. I 493, 494
helâl rızık C. V 612; C. VI 32; C. VII 207, 211; C. XI 594
helîle C. II 289; C. VII 185, 540; C. XII 553
helva C. III 126; C. IX 125; C. X 36; C. XII 162, 163, 164, 170, 187, 188, 190, 219
helvacı çocuğu C. XIII 98
hemdem C. XI 435
hem-derd C. XII 228, 229
Heme ez ost C. I 456, 565, 566; C. XIII 82, 161
Heme ost C. I 456, 566; C. XIII 83, 161
hem-hâbe C. XI 542
hem-nişîn C. XII 329
hem-râh C. II 297
hem-sohbet C. XI 176
hem-zebanlık C. I 375
hemze-i kat C. I 54
hemze-i vasl C. I 54
hendek C. VI 389; C. XIII 85, 86, 89
Hendek muhârebesi C. X 509
hendese C. VII 442; C. IX 204; C. X 474, 632; C. XII 620
hep bâtıldır C. XI 177
hep Hak'tandır C. XIII 82
Hep Hak'tır C. IV 297; C. XI 177; C. XII 400
Hep Ondandır C. XIII 161
her şey zî-ruhtur C. VI 42
her şeyin adı C. XII 234
herîse C. X 411
herkes Allah'ın kuludur C. VI 160
hervele C. XI 578
hesâb C. III 497; C. VI 236; C. IX 204, 570, 631; C. X 556, 561, 632; C. XI 602; C. XII 620
hesâb günü C. X 581
hest-i nîst-nümâ C. VI 561, 581
hettâleteyn C. XII 143
hevâ C. I 158, 283, 284, 343, 344, 349, 350; C. II 53, 294, 297, 316, 336, 417, 424, 502, 503; C. III 14, 445; C. IV 199, 250, 360; C. V 484; C. VI 14, 378, 508; C. VII 360, 363, 435-437, 460, 467; C. VIII 160, 586; C. IX 147, 209, 307, 463; C. X 300, 342, 375, 501, 568, 570, 614; C. XI 174, 188, 222, 396, 397, 414, 445, 522, 554, 564; C. XII 53, 78, 325, 442, 491, 492, 493, 494, 537; C. XIII 43, 82, 208, 224, 230, 231, 252, 253, 254, 255, 256
hevâ ehli C. X 434
hevâ ipleri C. IX 322
hevâ köleleri C. III 413
hevâ ve heves C. X 605
hevâ-yı aşk C. I 409
hevâ-yı aşk-ı ilâhî C. I 410
hevâ-yı nefis C. II 558; C. VI 135; C. VII 223, 362, 444; C. VIII 242, 265; C. IX 30, 31; C. X 434, 470, 519; C. XII 77
hevâ-yı nefsânî C. I 344; C. II 27, 509; C. III 354, 407, 486; C. IV 26, 276; C. V 114, 192, 333, 484, 592; C. VI 508; C. VII 46, 360, 363; C. VIII 196, 197, 198, 202, 221; C. IX 307, 322, 529; C. XI 42, 129, 130, 228, 445, 448, 464, 522; C. XII 53, 54, 327, 329, 335, 491, 492, 494, 548, 549; C. XIII 50, 59, 63, 64, 78, 106, 114, 189, 252, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 344
hevâ-yı nesîmî C. I 268; C. V 244; C. IX 79, 85
hevâyı terk C. XII 491
hevesât C. VIII 160
hevesât-ı nefsâniyye C. I 423, 424; C. III 137; C. VI 14; C. X 318; C. XI 578; C. XIII 193
hevvez C. II 233
hey mîr C. XI 250
heybet C. I 427, 428, 533, 570; C. II 245; C. III 428; C. VI 514, 515; C. VII 214; C. VIII 595, 596; C. IX 371; C. X 171, 590; C. XII 173, 174
heybet-i Hak C. X 25, 27
hey'et C. X 632; C. XI 217; C. XII 620
hey'et-i felekiyye C. I 264
hey'et-i keşfiyye C. IV 381
hey'et-i ûlâ C. XI 433
hey'et-şinâs C. XI 44
heykel C. II 244; C. IV 70; C. VIII 194, 464, 509, 512; C. IX 52, 53, 54, 314; C. X 360; C. XII 119, 477, 540, 565, 576; C. XIII 34
heykel-i âdem C. II 299; C. VI 365, 495
heyûlâ C. VII 184; C. X 556, 557; C. XI 433; C. XIII 77, 93
hezl C. I 32, 36; C. II 284, 285; C. IV 314; C. V 44; C. VI 60, 61; C. VII 395; C. VIII 503; C. IX 406, 445; C. X 133, 134, 251; C. XII 508
hezl ta'lîm içindir C. VIII 529
hezliyyât C. III 156, 162; C. VIII 611
hıbret C. VII 336; C. XI 61, 264; C. XII 293
hıbret-i ilâhiyye C. XI 261
hıfz edici C. VII 113
hıfz-ı enfâs C. II 394

hıfz-ı merâtib C. IV 118, 129, 135; C. VI 36; C. XIII 161
hıkd C. I 141; C. II 444; C. III 433; C. V 227; C. VII 185; C. VIII 257; C. IX 413; C. X 124; C. XII 330; C. XIII 308
hılâl gibi zayıf C. X 242
hılım C. V 366
hılm-âlûd C. XIII 206
hılt C. IV 442; C. VIII 158; C. XI 230
hılt-ı dem C. IV 442
hılt-ı sevdâ C. II 379; C. III 80; C. V 294
hired C. X 383
hırfet C. VII 374; C. IX 356
hıristiyan C. I 177, 179, 180, 183; C. VII 549; C. X 359, 363, 390, 391, 525, 596; C. XI 575; C. XII 156, 157, 164, 165, 167, 168, 170, 178, 179, 186
Hıristiyanlık C. I 175, 176
hırka C. III 485; C. IX 342; C. XII 175, 364, 369, 370; C. XIII 169, 170, 171
hırka-i mübâreke C. XII 365
hırmân C. XII 603
hırs C. I 34, 89, 90, 158, 303, 305, 312, 314, 481; C. II 28, 57, 58, 130, 431, 444, 509, 554; C. III 140, 155, 163, 166-168, 172, 321, 345, 347, 348, 426, 498; C. IV 48, 200, 201, 447, 457, 488; C. V 35, 92, 167, 515, 568, 585, 586; C. VI 47, 65, 66, 128, 130, 136, 351, 438, 521; C. VII 85, 87, 306. 328, 329, 330, 331, 332, 333, 363, 435, 460, 467, 500, 501; C. VIII 397, 417, 556; C. IX 30, 32-34, 36, 53, 64, 65, 73, 106, 146, 157, 186, 187, 188, 220, 225, 226, 260, 264, 265, 277, 342, 343, 387, 413, 445, 454. 462, 463, 464, 470, 482; C. X 13-15, 132, 138, 166, 197, 212, 232, 233, 236, 238, 241, 252, 296, 487, 507, 508, 513, 524, 551, 568, 569, 571, 617, 618; C. XI 154, 187, 188, 194, 280, 281, 409, 411, 438, 439, 503, 504; C. XII 127. 279, 391; C. XIII 190, 202, 248, 268, 283, 288, 317
hırs kazı C. IX 145
hırs kokusu C. V 61
hırs-ı câh C. II 550; C. V 219
hırs-ı câh ve riyâset C. XIII 64
hırs-ı cem C. VII 498
hırs-ı cimâ' C. IX 186
hırs-ı dünyâ C. I 91; C. II 132; C. V 51; C. VI 110; C. X 17, 119
hırs-ı gıdâ C. II 534
hırs-ı maddî C. V 92
hırs-ı makbûl C. XI 438
hırs-ı ma'nevî C. V 92
hırs-ı mezmûm C. XI 439
hırs-ı nefsânî C. VI 135, 351; C. VIII 142; C. XI 186
hırs-ı riyâset C. IX 188; C. XII 193
hırs-ı şehvet C. XI 410
hırsız C. II 485; C. III 187, 297, 298, 417; C. IV 80, 147, 154, 155, 240, 262-264, 265, 302; C. V 107, 108, 447; C. VI 66-68, 127, 158, 573, 574; C. VII 27, 28, 65, 66, 296, 299, 319, 320; C. VIII 39; C. IX 253, 479, 579; C. X 27, 199, 297, 303, 328, 329, 418, 419; C. XI 131, 132, 149, 159-163, 187, 189-191, 538, 546; C. XII 287, 289, 294, 295, 296, 308, 315, 317, 318, 530; C. XIII 119-123, 135, 251, 262, 263
hırsız elinin kesilmesi C. XI 126
hırsızlık Bk. sirkat C. IV 16, 25, 384, 435; C. VII 66; C. VIII 480; C. X 320, 321, 557; C. XI 126, 148, 543, 545; C. XII 54, 317
hışım C. VI 21, 117, 374; C. VIII 525; C. X 33, 252; C. XI 544; C. XII 387
hışım güneşi C. XII 162
Hitâ Türkü C. XI 551, 552, 558
hıyânet C. I 141; C. VII 185; C. VIII 465; C. X 328, 329; C. XII 330; C. XIII 308
hıyâr-ı rü'yet C. XIII 201
hıyâr-ı şart C. XII 509
hıyâr-ı şirâ C. VI 287
hızâb C. VIII 352
Hızır C. IV 93
Hızır'ın suyu C. XII 421
Hızırîler C. VII 207
hibe C. V 616
hicâb Bk. perde C. II 162, 200, 255, 370, 426, 448, 508, 561, 562; C. III 55, 114, 188, 189, 223, 228. 230, 231, 340, 366; C. IV 187, 188, 191, 259, 267, 281, 311, 397, 410, 485; C. V 34, 44, 50, 70, 148, 231, 300, 306, 343, 349, 358, 515. 541, 542, 578, 633; C. VI 167, 181, 182, 340, 383, 468, 527, 559, 617; C. VII 142, 231, 382, 412, 453, 533. 558; C. VIII 128, 197, 198, 216, 263, 294, 320, 325, 334, 339, 346, 347, 348, 366, 418, 427, 439, 445, 453, 535, 543, 550, 572, 592; C. IX 21, 92, 123, 137, 204-206, 212, 220, 222, 257, 261, 263, 274, 318, 365. 476, 478, 487, 490, 503, 505, 547, 549, 550, 626, 645; C. X 153, 213, 233, 234, 337, 354, 368, 432, 440, 447, 448, 453, 456, 492, 534, 622; C. XI 199, 232, 246, 258, 323, 348, 377, 430, 463, 617, 618; C. XII 134, 145, 153. 169, 193, 270, 297, 303, 306, 311, 312, 316. 467, 470, 472, 544, 545, 561, 580, 615; C. XIII 16, 31, 45, 70, 77, 86, 95, 105, 124, 125, 139, 166, 234, 277, 278, 282, 307. 313, 333, 337, 343, 347
hicâbât C. IX 126
hicâbât-ı nûrâniyye C. III 231; C. IV 340; C. V 207, 344; C. VII 553; C. VIII 194; C. XI 117;

C. XIII 283
hicâbât-ı taayyünât C. VIII 440
hicâbât-ı zulmâniyye C. III 231; C. V 207; C. VII 553; C. VIII 194
hicâb-ı azâb C. XI 606
hicâb-ı beşeriyyet C. VIII 584
hicâb-ı cismânî C. XI 607
hicâb-ı cismâniyyet C. XIII 19
hicâb-ı ezelî C. IV 289
hicâb-ı gayb C. XI 618
hicâb-ı ma'nevî C. III 228
hicâb-ı mâsivâ C. VII 224
hicâb-ı nefsânî C. VI 521
hicâb-ı nefsâniyye C. XII 591
hicâb-ı nefsâniyyet C. X 234
hicâb-ı nûrânî C. IV 267; C. VII 142, 453; C. IX 122, 126
hicâb-ı tabîat C. VI 295
hicâb-ı tabîî C. VI 459
hicâb-ı Zât C. II 199
hicâb-ı zulmânî C. VII 142, 453; C. IX 123; C. XI 117
hicâb-ı zulmet C. IX 219
hicâz C. XI 540
hiciv C. I 561; C. XI 367
hicr Bk. hecr C. X 431, 593; C. XI 34; C. XII 569
hicrân C. III 428; C. VI 499; C. XI 210; C. XII 242
hicv C. I 560; C. VII 350
hicviye C. VII 357
hiç C. VIII 515; C. XI 477, 478; C. XII 413
hiç olmak C. IX 189
hiçlik C. I 373; C. IV 54; C. V 149; C. IX 607; C. XI 96
hidâyet C. I 35, 60, 235, 296, 406, 440; C. II 77, 83, 154, 156, 157, 182, 189, 536, 537; C. III 445; C. IV 39, 75-77, 200, 236; C. V 476, 478, 586; C. VI 93, 99, 481, 512, 514, 607; C. VII 27, 235, 275; C. VIII 249, 258, 326, 355, 359, 369, 516, 538, 539, 540; C. IX 320, 322, 500; C. X 36, 88, 134, 263, 315, 341, 428; C. XI 47, 69, 70, 77, 93, 228, 441, 501, 520, 521, 523, 566, 622; C. XII 84, 85, 498, 534, 536, 549; C. XIII 187
hidâyet kılıcı C. X 336
hidâyet yıldızı C. XII 233
hidâyete sevk C. VIII 503
hidâyet-i ezeliyye C. I 76
hidâyet-i fiiliyye C. IV 486
hidâyet-i kavliyye C. IV 486
hiddet C. IX 456
hidîv C. VII 359; C. XII 76, 227
hiffet C. IX 413
hiffet-i akıl C. V 426
hikâyât C. I 37, 251
hikâye C. I 32, 38, 50, 132; C. II 204, 279, 280; C. III 76, 236; C. V 306, 307, 558; C. VI 489; C. VII 29, 228; C. VIII 168, 501, 610, 611; C. X 633; C. XI 114, 499; C. XII 508
hikâyenin rûhu C. IV 468
hikem Bk. hikmet C. IV 291, 300; C. VIII 493, 609
hikem-i ilâhiyye C. III 210
hikem-i rabbâniyye C. VIII 453; C. IX 307
hikemiyât-ı ilâhiyye C. V 343; C. X 131
hikemiyât-ı rabbâniyye C. VI 237; C. X 382
hikemiyyât C. I 176; C. III 108; C. IV 360; C. V 21; C. VIII 28, 49, 65, 502, 581; C. XII 429, 508
hikemiyyât-ı dîniyye C. IV 360
hikemiyyât-ı enbiyâ C. XI 342
hikemiyyât-ı feylesofâne C. IV 229
hikemiyyât-ı ilâhiyye C. I 51; C. III 351, 372, 458; C. X 452; C. XII 29, 32, 224
hikemiyyât-ı tabîiyye C. I 51
hikmet Bk. hikem C. I 116, 222, 227, 256, 338, 414, 450, 454, 457, 477; C. II 39, 70, 161, 372, 400, 458-460, 561; C. III 11, 108, 186, 280, 362, 399, 404, 429, 448, 461; C. IV 11, 12, 162, 163, 170, 171, 172, 252, 305-308, 358-360, 379, 446, 461-463; C. V 12, 22, 612; C. VI 69, 216, 315, 353-355, 526; C. VII 19, 205, 436, 485, 520; C. VIII 34, 38, 134, 236, 237, 352-354, 358, 359, 369, 539, 545, 612; C. IX 51, 362, 363, 401; C. X 126, 400, 402, 578, 632; C. XI 13, 293, 346, 516, 539, 540, 544, 565, 566, 620; C. XII 32, 73, 488, 508, 559; C. XIII 99, 101, 144, 145, 196
hikmet çengi C. XII 488
hikmet devesi C. IV 290
hikmet hazînesi C. VIII 360
hikmet sütûi C. I 75
hikmet-i akliyye C. XIII 37
hikmet-i ba's C. III 228
hikmet-i hilkat C. XI 567
hikmet-i hükûmet C. VIII 184
hikmet-i ilâhî C. III 10; C. VII 530; C. IX 49; C. XI 607; C. XII 54, 92
hikmet-i ilâhiyye C. III 478; C. IV 82; C. V 109; C. VI 45; C. VIII 237, 413, 542; C. IX 258; C. XII 31
hikmet-i kalbiyye C. VII 392
hikmet-i Kur'ân C. IV 289, 290
hikmet-i rabbâniyye C. X 189
hikmet-i tabîiyye C. V 19; C. XI 30, 34, 49; C. XII 314, 620
hikmetullâh C. IV 479
hilâfet C. I 484; C. II 341, 342, 550, 551; C. V 475, 480; C. VI 639; C. VIII 54, 150, 462; C. IX 168, 302; C. XII 226
hilâfet-i Hak C. V 397; C. XIII 314
hilâfet-i ilâhiyye C. I 386; C. II 36; C. III 309; C. V 430, 637; C. VI 601

hilâfet-i ma'neviyye C. II 252
hilâl C. I 523; C. III 50, 51; C. VII 322; C. IX 597, 598; C. X 182; C. XI 311, 312, 368, 369, 391, 402, 403, 414; C. XII 411, 456, 484
hil'at C. VII 304, 339; C. VIII 107, 172; C. X 204, 344, 454, 573, 574, 575
hil'at-ı îmân C. VIII 172
hil'at-ı İslâm C. VIII 172
hil'at-ı ma'rifet C. VIII 172
hil'at-ı muhabbet C. VIII 172
hil'at-ı tevhîd C. VIII 172
hil'at-i atlas C. X 634
hil'at-i mağfiret C. XIII 147
hîle C. I 369; C. II 491; C. III 184, 413, 439; C. IV 25, 35, 353, 354, 361; C. V 125; C. VI 47; C. VII 185, 307, 337, 360, 362, 367, 368, 440, 467, 468, 476, 483; C. VIII 542; C. IX 65, 307; C. X 93, 501; C. XI 128, 164, 489; C. XII 183, 279, 498, 532-534, 541, 596; C. XIII 66, 67, 68, 69, 126, 181, 182, 212, 215, 216, 271
hîlekâr C. IV 23; C. IX 393; C. XII 183
hilim C. I 287, 455; C. II 217, 219, 497, 509; C. IV 180, 200, 201; C. V 12, 366; C. VI 17, 21, 28, 282, 525, 526; C. VII 115, 234, 371; C. VIII 75, 99, 187, 251, 597; C. IX 270, 277, 413, 537, 539; C. X 24, 25, 27, 30, 32-34, 65, 609; C. XI 21, 94, 453, 504, 550; C. XII 213, 214, 217-219, 279, 387, 435, 436, 457, 577; C. XIII 248
hilim güneşi C. II 501
hilim kılıcı C. II 560
hilkat C. II 347, 350; C. IV 137, 138; C. V 340, 345; C. IX 506; C. X 518; C. XI 31
hilkat keyfiyetî C. XI 598
hilkat-ı insandan maksûd C. V 598
hilkat-i Âdem C. VIII 554; C. IX 610
hilkat-i âlem C. V 340
hilkat-i eşyâ C. XII 307
hilkat-i tabîiyye C. III 315
hill C. XI 53
hilm-i Hak C. III 495; C. X 23
hilm-i ilâhî C. X 24, 27, 28, 30
hîlye C. VII 543
himmet C. III 114, 115, 131, 132; C. IV 330; C. V 504, 519, 610; C. VI 520; C. VII 19; C. VIII 324; C. IX 176, 556; C. X 611, 632; C. XI 18, 57, 58; C. XII 32; C. XIII 115, 280, 313, 328, 346
himmet taleb etmek C. XII 444
himmet-i mürşid C. III 231, 232
himmet-i seniyye C. IV 173
hîmyâ C. I 212
Hind fakîrleri C. VII 31; C. XI 392, 435
Hind hükemâsı C. IV 468
Hind lügatı C. VIII 467
Hind lügatları C. III 308
Hind mesnevîhânları C. XI 623
Hind nüshaları C. I 140, 315; C. II 45, 51, 58, 81, 144, 186, 235, 363, 454, 522; C. III 61, 115, 123, 134, 140, 153, 168, 186, 224, 234, 247, 276, 325, 360, 374, 398, 405, 409, 410, 415, 416, 418, 420, 421, 424, 450, 472, 488; C. IV 15, 19, 24, 52, 57, 67, 92, 94, 98, 104, 105, 109, 120, 128, 131, 148, 185, 207, 227, 240, 277, 297, 304, 317, 318, 320, 339, 359, 360, 386, 389, 458, 465, 466, 473, 482; C. V 35, 37, 39, 50, 58, 77, 107, 110, 129, 130, 134, 141, 142, 172, 174, 177, 181, 202, 216, 229, 253, 256, 267, 268, 278, 304, 318, 319, 333, 346, 414, 420, 426, 489, 491, 498, 499, 502, 507, 513, 520, 536, 562, 579; C. VI 27, 35, 53, 61, 62, 73, 77, 84, 88, 154, 236, 272, 277, 322, 403, 420, 442, 479, 483, 520, 563, 566, 567, 575, 619, 623, 632; C. VII 13, 15, 17, 33, 54, 59, 72, 74, 79, 96, 101, 126, 138, 156, 183, 195, 212, 232, 247, 251, 261, 264, 290, 296, 299, 300, 321, 330, 341, 348, 356, 405, 412, 462, 471, 475, 477, 482, 499, 513, 514, 524, 530, 531; C. VIII 27, 28, 36, 39, 53, 97, 115, 125, 133, 149, 150, 160, 161, 174, 176, 178, 189, 196, 201, 204, 218, 223, 227, 232, 267, 273, 277, 289, 328, 338, 343, 346, 347, 351, 353, 369, 375, 389-391, 395, 399, 407, 451, 467, 491, 500, 522, 531, 538, 541, 547, 551, 569, 571, 585, 591, 597, 615, 621; C. IX 27, 38, 57, 68, 78, 83, 92, 103, 135, 138, 143, 158, 165, 168, 239, 252, 278, 279, 284, 290, 301, 307, 308, 328, 361, 373, 475, 479, 549, 613, 624; C. X 132, 156, 392, 505, 553, 570, 596, 609; C. XI 32, 155, 169, 427; C. XII 87, 135, 426, 448; C. XIII 88, 132, 135, 234, 243, 322, 325
Hind şârihleri C. I 483, 486, 503; C. II 26, 33, 120, 142, 148, 149, 185, 201, 245, 252, 270, 308, 322, 327, 341, 342, 365, 367, 384, 395, 443, 444, 458, 473, 521, 523; C. III 93, 110, 149, 169, 184, 198, 221, 274, 285, 296, 304, 308, 311, 315, 323, 324, 328, 337, 338, 364, 365, 390, 415, 416, 444, 446, 447, 485; C. IV 13, 22, 34, 110, 124, 132, 148, 153, 160, 167, 171, 174, 175, 193, 215, 248, 265, 288, 296, 369, 397, 433, 455, 462, 511; C. V 34, 38, 48, 73, 115, 152, 163, 188, 218, 261, 284, 303, 391, 431, 449, 493, 499, 505, 508, 514, 553, 558, 581, 601, 602, 609, 619, 623, 629, 634; C. VI 96, 118, 121, 161, 168, 169, 246, 259, 330, 334, 416, 444, 479, 544, 575, 616, 636; C. VII 126, 151, 212, 262, 277, 298, 327, 482, 508, 514,

515, 534, 546, 559; C. VIII 23, 88, 90, 99, 231, 402, 415, 457, 482, 502, 573; C. IX 155, 214, 284, 298, 302, 335, 449, 451, 457, 604; C. X 26, 27, 189, 235, 390, 468; C. XI 137, 250, 345, 561; C. XII 13, 94, 354, 393, 395, 418; C. XIII 188
Hindçe C. IV 468; C. VIII 84
Hindî C. VIII 376; C. IX 271, 594
Hind-i kadîm C. VIII 115
Hindistan eriği C. VII 540; C. VIII 159
Hindli C. II 285; C. IV 320, 321; C. V 335, 589
Hindû C. II 441; C. VI 122; C. X 329; C. XI 112, 116, 126, 128
Hindû çocuğu C. XI 477
Hindû köle C. XI 99, 105
hipnotizm C. IV 258
his C. II 422; C. III 35, 36, 443; C. IV 370-374, 407, 439, 444; C. V 482, 483; C. VIII 174; C. IX 372; C. X 283, 286, 287; C. XI 60, 61, 256; C. XII 286, 287
his gözü C. I 49; C. III 47, 173, 202, 356, 357, 359-361, 363, 444, 445, 452, 469, 477; C. IV 369, 502; C. V 337; C. IX 372, 374, 375; C. XI 392, 393, 433, 437, 451, 452, 482; C. XII 91, 92, 94, 155, 224, 313, 333-335, 363, 407, 409, 476
his nûru C. III 360
hisâr C. VIII 186
hisbân C. XII 560
hiss-i basar C. VIII 171, 425
hiss-i bâtın C. XI 196; C. XII 565
hiss-i bâtınî C. III 29
hiss-i dînî C. I 170
hiss-i dünyevî C. I 171
hiss-i hayvânî C. XII 100
hiss-i kable'l-vukū' C. XII 267, 268
hiss-i müdrik C. VIII 170
hiss-i müşterek C. II 453; C. III 28, 37; C. IV 368, 369, 399; C. VIII 52, 142; C. XI 12, 196, 593; C. XII 495, 496
hiss-i sem' C. VIII 171
hiss-i zâhir C. III 28; C. IV 399; C. VIII 52; C. XI 196
hiss-i zâhirî C. I 224; C. III 29
hissin nûru C. III 357
hitâb C. VII 219, 220; C. X 623; C. XI 618
hitâbât-ı ef'âliyye C. XI 572
hitâbât-ı ilâhiyye C. V 574; C. XI 572
hitâbât-ı sıfâtiyye C. XI 572
hitâbât-ı zâtiyye C. XI 572
hitâb-ı Hak C. II 329; C. XI 618
hitâb-ı ilâhî C. II 18; C. VII 220, 221; C. IX 641
hiyeroglif C. X 596
hiz C. IV 297
hizmet C. I 376; C. II 468; C. V 612; C. VI 92; C. VII 498; C. VIII 42; C. IX 190, 590, 626; C. X 91, 93, 197, 204, 205; C. XI 620; C. XII 170, 188, 406
hizmet meyli C. I 494
hizmetçi C. XIII 29
hizmet-i aşk C. V 368
hizmet-i esmâ C. IX 502
hizmet-i gâibâne C. II 468
hizmet-i zâhiriyye C. X 92
hodbîn C. II 57; C. VIII 480
hodbînlik C. II 413, 414; C. VII 204; C. VIII 36, 43, 181; C. IX 498; C. X 14; C. XI 248; C. XIII 285-287
hod-kâme C. VII 534
hod-perest C. IV 327, 328
hodperestlik C. IX 185
hokka C. IX 623; C. XI 354, 355
hokkabaz C. VIII 163; C. X 214
hokkayı yarma C. XI 354
Horasânî C. IX 597
horoz C. VI 241-247, 249, 255; C. VII 256, 257; C. IX 28, 31, 32, 94, 265, 319, 320, 625-627; C. XI 434
hoş C. I 304
hoş yâr C. XII 232
hoş-dem C. VIII 416
hoşların hayâlâtı C. III 170
hoş-manzar C. XIII 195
Hû C. I 349, 362; C. II 337, 424, 425, 427, 518; C. III 491; C. VIII 125, 536, 571; C. X 459; C. XII 442; C. XIII 51
Hû bahçeleri C. VII 516
Hû küpü C. III 375
Hû ismi C. XIII 51
hûb C. V 462
hubât C. XIII 306
hubb-ı ilâhî C. XI 336
hubb-ı nefis C. VII 553
hubb-ı riyâset C. IX 229
hubb-i câh C. IV 225; C. IX 413
hubb-i dünyâ C. II 70, 129; C. XII 539
hubb-i ezelî C. I 83
hubb-i ilâhî C. I 271, 320, 521, 547; C. II 204, 205, 207, 418; C. III 466, 467; C. V 70, 232; C. VIII 418; C. IX 639; C. X 203, 517, 519; C. XI 336; C. XII 517; C. XIII 229
hubb-i kalb C. V 514
hubb-i mâl C. IX 413
hubb-i mâsivâ C. II 516; C. VIII 120; C. XI 231
hubb-i müştehâ C. VIII 70, 71
hubb-i nefs C. II 484; C. X 497; C. XI 614
hubb-i riyâset C. IV 230; C. IX 168; C. XIII 288
hubb-i vatan C. VI 371
hubb-i zâtî C. X 206, 207
hubb-i zuhûr C. II 217; C. VII 184
hubb-i zuhûr-ı ilâhî C. X 206, 519
hubbü'l-vatan C. VIII 118, 124, 484
hubs C. IV 373
hubûbat C. VII 185; C. IX 83

hubût C. IV 185
huceyrât C. XI 589, 590
huceyre C. XI 581, 582
Hudâ C. III 100, 481; C. IX 438
hud'a C. III 440; C. XII 533
hud'a harbi C. V 635, 636
Hudâ ile berâber oturmak C. XII 225, 423
Hudâ'dan gâfil olmak C. I 318; C. XI 97
Hudâ'nın bağı C. X 302
Hudâ'nın kulu C. X 302
Hudâ'nın sopası C. X 303
hudâvend C. III 388; C. VI 510; C. X 57
huddâm-ı ilâhî C. VII 181
Hudeybiye musâlahası C. VI 557, 558, 577; C. XII 167
hudûd-ı şer'iyye C. II 297
hudûd-ı ilâhî C. VIII 437
hudûd-i ilâhiyye C. VIII 438, 480
Hûd'un dâiresi C. XIII 296
hudûs C. V 17, 340, 341; C. VII 490; C. VIII 300, 301, 302, 304, 309, 571; C. IX 499, 613; C. XII 147; C. XIII 244
hudutsuz C. VIII 431
huffâş C. VIII 109; C. XI 74, 75
huffeti'l-cenneh C. X 570
huffeti'n-nâr C. X 570
hufffâş C. XI 48
hufre C. VIII 523
hukemâ C. IX 205
hukemâ C. XIII 244
hukub Bk. ahkāb C. I 419; C. XI 379
hukûk-ı harb C. II 530
hukûk-ı sâbıka C. VI 22
hul' C. VI 384
hulâsa C. X 440
hulâsa-i mevcûdât C. IX 297
huld C. VIII 490, 517; C. XI 289, 311; C. XIII 286
huld ırmağı C. VI 277
huldistân C. XI 77
hulefâ-i râşidîn C. V 126; C. X 101
hulk C. III 167; C. VII 327, 348; C. VIII 204; C. IX 80
hulk-ı ârızî C. VII 327
hulk-ı aslî C. VII 327
hulle C. VIII 294; C. X 573; C. XIII 209, 286
hulm C. X 609
hulûd C. I 538; C. X 124
hulûl C. I 46, 52, 455, 457, 458; C. III 376; C. VI 539; C. VIII 85, 86, 336; C. IX 206, 278, 300, 634, 646, 647; C. X 606, 607; C. XI 94, 215, 216; C. XII 64, 151, 245, 295, 367, 422, 580, 584; C. XIII 97
Hulûliye C. VIII 569
hulûs C. IX 101
hulûs-ı kalb C. I 294, 295; C. VII 511
humâr C. X 555, 556; C. XII 241, 269
humeyrâ C. XII 374
hummâ C. XI 537; C. XII 36
hummâ-yı muhrika C. VII 529; C. XII 92
humre-perest C. XI 442
hums C. VIII 91
humûd C. III 87; C. IX 209, 221; C. XII 559
humûl C. X 66
hunhâr C. VIII 394
hûn-i dil C. X 417
hunnâk C. I 102; C. IX 635, 636
Hû'nun sırları C. III 411
hunûs C. VI 436
hurâfat C. VI 416; C. VII 364; C. IX 179; C. X 474; C. XI 307, 331, 340; C. XIII 260
hurâfe C. VII 366
hurd u mürd C. X 155
hûrî C. II 552; C. IV 419; C. V 553; C. VI 172, 173; C. VII 264, 462; C. VIII 195; C. X 368, 618; C. XI 365, 371; C. XII 369, 543; C. XIII 25
hûr-i cennet C. XI 611
hurma C. IX 125; C. X 222; C. XI 427, 452
hurma ağacı C. II 69, 443; C. VI 365, 400; C. IX 27, 280, 391; C. X 228; C. XI 425, 427; C. XII 524
hurma lifi C. VII 326; C. IX 264
hurma lifinden ip C. IX 321
hurşîd-i Arab C. XII 354
hûrşîd-i kemâlî C. III 27
hurşîd-i şark C. IV 24
hurûf Bk. harf C. II 283-285; C. VIII 347, 348; C. X 621, 632
hurûf-ı mukattaât C. II 285; C. IX 440
hurûf-ı zâhire C. XII 110
hurûf-i hecâ C. X 454
hurûf-i mukattaât C. VIII 518; C. IX 439, 441, 442
hurûf-i zâhiriyye C. IX 443
husûf C. II 155, 444, 561, 562; C. VI 305; C. VII 187; C. X 48; C. XI 591; C. XIII 282, 285
husûf namazı C. II 155
husûmet C. VI 576; C. VII 357; C. IX 407
huşû' C. III 483; C. IX 220
hutâm C. VIII 544
hutbe C. I 350, 351
hutût-ı şuâiyye C. XII 314
huveynât C. VIII 392; C. X 530
huy C. I 282, 504; C. III 224, 228, 285, 306, 396-398; C. VII 348; C. VIII 488; C. IX 460; C. X 176, 555, 556; C. XI 575, 614; C. XII 347, 391
huzû' C. V 354; C. IX 631
huzûr C. II 468; C. III 380; C. IV 191; C. V 37, 603, 604; C. VIII 247, 344; C. XI 431, 432
huzûr-ı dilber C. X 605; C. XIII 70
huzûr-ı evliyâ C. II 346; C. III 76; C. IV 97, 108, 110; C. VII 215; C. VIII 235

huzûr-ı Hak C. III 229; C. IV 110; C. V 308, 475, 575, 594; C. X 446, 634; C. XII 324, 325; C. XIII 197
huzûr-ı Hak'ta hâzır C. III 380
huzûr-ı ilâhî C. I 294; C. VII 178; C. X 508, 583, 587, 609, 620; C. XI 63, 300, 387
huzûr-ı izzet C. XIII 347
huzûr-ı kalb C. II 406; C. X 408; C. XII 240
huzûr-ı kâmil C. III 23
huzûr-ı Peygamberî C. XI 388
huzûr-ı pîr C. XI 520
huzûr-ı Risâlet-penâhî C. XI 395
huzûr-ı şâh C. III 384
huzûr-ı tâm C. X 356, 357
huzûr-ı velî C. VII 215
huzûr-ı zâtî C. IV 191
huzûr-i kâmil C. VIII 469; C. IX 26
huzûr-maallah C. V 555
huzûz C. IX 135, 341
huzûzât C. VI 478; C. VII 449; C. VIII 417; C. IX 403; C. IX 61, 66, 351, 412; C. X 245, 570; C. XI 115, 116, 137, 153, 416
huzûzât-ı âcile C. I 438, 439; C. II 454; C. V 75, 76; C. XII 253
huzûzât-ı cismâniyye C. VII 97; C. X 119, 475; C. XI 342
huzûzât-ı dünyeviyye C. VI 64, 130, 132, 477; C. VII 96, 501; C. VIII 366; C. IX 168, 310, 342, 492; C. X 586; C. XI 378, 450, 451; C. XII 302; C. XIII 227
huzûzât-ı hayâliyye C. IX 352
huzûzât-ı nefs C. VII 84
huzûzât-ı nefsâniyye C. V 103, 129; C. VI 127, 133, 192, 353; C. VII 84, 97, 434, 501; C. VIII 296; C. IX 62, 64, 75, 164, 225, 228, 305, 327, 343, 623; C. X 169, 267, 296, 460; C. XI 53, 415; C. XII 326, 523, 533; C. XIII 66, 126
huzûzât-ı rûhâniyye C. IX 199; C. XII 302
huzûz-ı dünyeviyye C. VIII 244
huzûz-ı nefsânî C. XI 410
hübût C. VI 125; C. XII 269, 281
hüccet C. VIII 148, 303, 304-306, 309, 313, 535, 615
hüccet-i bâliğa C. IV 81, 82, 378; C. VI 57, 89; C. VII 115; C. VIII 326, 359, 539; C. IX 69, 533; C. XI 501, 606, 607; C. XII 300, 301, 549
hüccet-i bâliğa-i ilâhiyye C. IX 322
hüccet-i şer'î C. V 630
hüdâ C. XI 500
hüdhüd C. I 374, 377, 379, 380, 388; C. III 442, 443; C. IV 499; C. VII 257, 499, 500; C. IX 289; C. XI 420
hükemâ C. I 217; C. III 30, 65; C. VI 85; C. VII 164, 297; C. IX 206; C. X 327; C. XI 237, 319, 584; C. XIII 93
hükemâ-i işrâkiyye C. III 62
hükemâ-i meşşâiyye C. III 62
hükemâ-yı Acem C. XI 540
hükemâ-yı ilâhî C. VII 164
hükemâ-yı tabîiyye C. I 51
hükemâ-yı yunâniyye C. VII 420
hükkâm C. X 474
hükm-i bâtınî C. IX 533
hükm-i Hak C. VIII 20
hükm-i ilâh C. X 297
hükm-i ilâhî C. III 208; C. V 132; C. VIII 401
hükm-i irâde C. X 579
hükm-i kader C. VI 103
hükm-i kazâ C. VII 389; C. X 48
hükm-i küllî C. IX 119
hükm-i küllî-i icmâlî C. X 297, 322, 323, 336; C. XI 19
hükm-i mutlak C. X 312
hükm-i sâbık C. X 321
hükm-i sebak C. VIII 475; C. X 321
hükm-i şer'î C. XI 489, 503
hükm-i şerîat C. VII 293
hükm-i zâhirî C. IX 533
hükûmât-ı islâmiyye C. IV 106
hükûmet C. II 453; C. IV 41; C. VIII 595, 596; C. IX 183; C. XI 34; C. XIII 302
hükûmet adamları C. VII 36
hükûmet-i esmâ C. I 190
hükûmet-i Selçûkıyye C. I 562; C. XI 148
hükûmet-i sûriyye C. II 260
hükûmet-i zâhire C. XII 307
hükûmet-i zâhiriyye C. VIII 82
hükûm C. IV 424; C. IX 631
hükümdar C. I 502; C. II 260; C. VI 163-165, 543; C. VII 202, 205, 348, 362; C. VIII 82, 83, 278, 283, 310, 576; C. IX 41; C. X 143; C. XI 172, 564; C. XII 96, 298, 539; C. XIII 28
hükümdâr-ı zâlim C. VII 362
hükümdarlara yakınlık C. VII 414
hükümdarlık C. III 443; C. VIII 234, 284; C. XI 117
hümâ C. I 346; C. III 325; C. VI 94, 102; C. IX 533; C. X 356, 588
hümâm C. V 478; C. XIII 324
hümûm C. XI 519
hüner C. I 376, 377, 378; C. III 397; C. IV 54; C. VI 450; C. VIII 426, 580; C. IX 191, 196, 229-236, 238, 245, 248-251, 338, 356; C. XII 192, 193, 317-319
hünsâ C. XI 470, 471
hür C. II 514, 517; C. III 165, 166, 414; C. VII 200; C. VIII 334, 394; C. IX 152; C. X 65, 66, 251; C. XI 525; C. XII 107; C. XIII 177, 178, 194, 198, 212
hür oğlu hür C. XII 300
hürlük C. I 415; C. XIII 178

hürre C. II 254, 255; C. VII 448
hürre ile zinâ C. II 256
hürriyet C. I 87, 282; C. II 107, 514; C. III 166; C. V 289, 474; C. VI 297; C. VII 200; C. VIII 232, 334, 394; C. XIII 197, 207, 208
hürriyet âlemi C. XIII 196
hürriyet-i hakîkiyye C. VIII 82
hürriyet-i hayvâniyye C. XI 92
hürriyet-i rûhâniyye C. XIII 178, 249
hürriyyet-i hakîkiyye C. VI 616; C. VIII 320
hürriyyet-i kelâm C. VII 36
hürriyyet-i kelâmiyye ve mezhebiyye C. VIII 162
hürriyyet-i rûhâniyye C. VII 202
hürriyyet-i rûhiyye C. XIII 208
hüseynî C. XI 540
hüsn C. II 520, 521; C. III 423, 426; C. IX 140, 142, 229, 326, 329, 334, 453; C. X 519; C. XI 241; C. XII 376, 377
hüsn-i ahlâk C. III 397; C. VI 376; C. VII 77, 172, 356; C. VIII 396; C. IX 52, 221, 413; C. X 14; C. XI 453
hüsn-i beyân C. VI 456
hüsn-i hakîkî C. III 423
hüsn-i hulk C. III 167, 226; C. VI 74; C. XII 191
hüsn-i ilâhî C. IX 333
hüsn-i kazâ C. II 500
hüsn-i ma'nevî C. VIII 77, 78
hüsn-i mukayyed C. VII 82
hüsn-i mutlak C. VII 81; C. IX 454; C. XI 333, 334, 335; C. XII 375
hüsn-i mutlak-ı Hak C. XII 544
hüsn-i rabbânî C. XII 541
hüsn-i rahmânî C. IX 648
hüsn-i sîret C. I 123
hüsn-i sûret C. I 123
hüsn-i sûrî C. VIII 77
hüsn-i zan C. III 83; C. IV 66; C. V 492, 496; C. IX 110; C. XI 285
hüsn-i zâtî C. II 520, 521
hüsrân C. I 76; C. V 490
hüsrev C. VI 345; C. X 143; C. XI 276
hüşyârlık C. XI 13
hüve C. I 525; C. IX 646, 647, 648; C. XIII 240
Hüve'l-Hak C. XIII 240
Hüve'z-Zâhir C. XII 400
hüviyet C. I 94, 349, 359, 525; C. II 424, 443, 475, 476; C. V 78; C. VIII 238, 239, 240, 449; C. IX 360, 617; C. XI 59, 213, 232, 233; C. XII 99, 443
hüviyet-i ilâhiyye C. IX 443
hüviyyet-i eşyâ C. I 203; C. X 396
hüviyyet-i Hak C. I 362; C. II 337; C. VI 334
hüviyyet-i ilâhiyye C. I 349; C. II 424, 427, 428, 497, 518; C. III 411; C. IV 189; C. VII 210, 409; C. VIII 451, 536, 571; C. XII 20, 33, 96, 442; C. XIII 51, 198
hüviyyet-i izâfî C. VIII 239
hüviyyet-i mutlaka C. II 470; C. VIII 239
hüviyyet-i nebeviyye C. II 476
hüviyyet-i zâtiyye C. VII 516
hüviyyet-i zâtiyye-i Hak C. III 375
hüzün C. IV 118; C. V 27, 149; C. VII 222; C. X 431, 432; C. XII 266, 442; C. XIII 153

I

ıdlâl C. IX 66
ınnîn C. IV 44; C. X 460; C. XIII 173
ırâk C. XI 540
ırak perdesi C. II 86, 137
ırk-ı ebyaz ve asfar ve esved ve ahmer C. VII 297
ırmağın suyu C. X 254
ırmak C. III 260; C. IV 388, 447, 510; C. VI 279, 399; C. VII 227; C. VIII 506, 518; C. IX 40, 94; C. X 39, 94, 250, 463, 585, 615; C. XI 279, 314, 322, 523; C. XII 230, 258, 260, 329, 399, 411, 419, 421-423, 445, 528; C. XIII 55, 69, 282, 284, 331
ırmak suyu C. XII 400
ırz C. XI 76, 211; C. XIII 72
ısbirû C. IX 210
ısfahân C. XI 540
ıslâh-ı âlem C. XII 98
ıslık C. I 183; C. VI 505, 506
ısrar C. VIII 539
ısnfâ C. XI 363
ıstılâh Bk. ıstılâhât C. II 411, 412; C. III 481, 482; C. IV 485; C. XI 228, 359; C. XIII 42, 43, 46
ıstılâhât C. IX 358, 359; C. XIII 41
ıstılâhât-ı evliyâ C. II 233
ıstılâhât-ı sûfiyye C. I 174; C. XIII 79
ışık Bk. ziyâ C. V 337; C. IX 14; C. XIII 173
ıtfâ'-i hakîkat C. XI 129
ıtır C. IV 26; C. VII 88
ıtlâk C. V 474
ıtriyât C. VII 89
ıtriyâta meyil C. XI 173
ıyâl Bk. iyâl C. II 114, 115; C. XIII 84
ızhâr C. VIII 215; C. IX 613, 639
ızhâr-ı hak C. IX 163; C. X 520
ızhâr-ı hakâyık ve maârif C. XI 245
ızhâr-ı tasarruf C. XI 240
ızrâr-ı nâs C. XIII 248
ıztırâb C. I 75; C. VI 20; C. XII 489
ıztırâbât-ı kalb C. X 245
ıztırâr C. VI 214, 216; C. VII 126, 402; C. X 288, 297
ıztırârî ölüm Bk. mevt-i ıztırârî C. XII 520

İ

ibâda dühûl C. VIII 490
ibâdât Bk. ibâdet C. III 265, 364, 365; C. IV 16, 235; C. VI 74, 279; C. VII 152; C. IX 97, 165, 190, 420, 524; C. X 107, 503, 601; C. XII 617; C. XIII 87

ibâdât-ı bedeniyye C. IX 73, 75
ibâdât-ı kalbiyye C. III 381
ibâdât-ı zâhire C. IX 164; C. XIII 314, 326
ibâdet Bk. ibâdât C. I 184, 248; C. II 342, 405, 406, 503; C. III 112, 349, 352; C. IV 27, 198, 210, 215, 416, 417; C. V 451, 577; C. VI 78, 134, 158, 159, 235, 236, 354, 474, 513, 579, 582, 633; C. VII 462, 542; C. VIII 321, 510; C. IX 59, 78, 131, 164, 419, 520, 525; C. X 204, 331, 502, 580, 608; C. XI 57, 136, 163, 208, 476; C. XII 145, 169, 306, 542, 615, 618; C. XIII 18, 36, 146, 152
ibâdethâne C. VI 157, 158, 161
ibâdet-i Hak C. XII 108
ibâdet-i mâliyye C. IX 73
ibâdullah C. VI 195
ibâhat C. XII 48, 53, 54
ibâre C. III 484; C. VI 491
İblîs C. I 187, 188, 447, 448, 485; C. IV 214; C. V 119; C. VII 111
iblîsiyet C. XII 118
İbn-i vakt C. V 386, 388; C. XII 257
ibnü'l-vakt C. I 131; C. V 386
İbrâhîm-i Muhammedî C. V 334
İbrânîce C. V 234; C. VI 497; C. XII 192
ibret C. IV 327; C. V 22, 87, 117; C. VI 78; C. VIII 261; C. IX 157, 158; C. XI 450, 574
ibret gözü C. VIII 198
ibrîk C. VI 622; C. VIII 377; C. XII 283, 284
ibrişim C. XI 499
ibtidâ C. I 510; C. V 340; C. XII 587
ibtidâî insanlar C. XI 18
ibtidâî mektebi hocaları C. V 426
ibtilâ C. II 198; C. III 169; C. V 71, 136, 223; C. VI 57, 58, 448, 470; C. VII 297, 306; C. VIII 77; C. IX 224, 276; C. XI 87; C. XII 270, 454, 460
ibtilâ-yı ilâhî C. XII 269
ibtilâ-yı ilâhî şarâbı C. XII 270
icâbet C. III 192, 193; C. V 587; C. VIII 514, 535; C. X 611; C. XI 594
icâbet-i duâ C. V 210
îcâd C. I 361, 363; C. II 50; C. V 17; C. VII 376, 488, 489, 491; C. VIII 438; C. IX 613; C. XI 343; C. XII 174, 273, 476
îcâd ve i'dâm C. VII 272
îcâd ve i'dâm-ı âlem C. I 447
îcâd-ı âlemden maksûd C. III 324
îcâd-ı halk C. III 66; C. VII 489, 491
îcâz C. VI 491
iclâl C. V 30
iclâl-i Hak C. II 552
icmâ'-ı ümmet C. IV 98; C. VI 73
icrâ C. V 437
ictihâd C. I 64; C. II 512; C. VI 358; C. VIII 74; C. XI 143, 146, 512; C. XIII 35, 254
ictimâ' C. XIII 26, 27
ictimâ' hayâli C. VII 224
iç C. I 169; C. IV 373, 374; C. IX 24, 301, 614, 616-618; C. X 41, 42, 152; C. XI 437, 486, 487; C. XII 62, 136; C. XIII 17, 18, 19
iç sıkıntısı C. V 108
iç yüz C. X 544
içeri C. XII 530
içki C. IV 126, 254; C. VI 630; C. VII 425; C. VIII 86, 95, 142, 259, 276, 368; C. X 81, 143, 442; 443, 449, 513, 592, 613; C. XI 91, 92, 115, 128, 150, 224, 225, 226, 229, 230, 430, 450
içki âlemleri C. X 245
içki meclisi C. VI 620; C. X 411; C. XIII 14
içme C. IV 442, 443
îd C. IX 631
i'dâm C. I 361, 363; C. II 50; C. VII 413; C. VIII 438; C. XI 343; C. XII 174, 273, 476
i'dâm fetvâsı C. III 391
idâre-i memleket C. III 279
idbâr C. XI 494; C. XIII 196
idrâk C. I 567; C. II 328, 394, 422; C. III 181; C. VI 348, 349; C. VII 109, 234, 271; C. VIII 171, 173, 226, 227, 247, 410; C. IX 24, 25, 65, 72, 363; C. X 74, 75, 128; C. XI 41, 59, 60, 61, 62, 63, 265, 348, 521, 529
idrâk gemisi C. XI 255
idrâkât C. VI 347, 349
idrâkât-ı rûhiyye C. XI 611; C. XII 516
idrâk-i hakāyık C. III 30, 68; C. IV 384; C. VIII 424; C. IX 59, 603, 628; C. XII 229, 335, 591; C. XIII 64, 114
idrâk-i hakîkat C. III 423; C. IV 64; C. X 337; C. XI 62, 591; C. XIII 82
idrâk-i hâs C. X 35
idrâk-i maânî C. V 346; C. IX 361, 384, 588
idrâk-i selîm C. IX 59
idrâr C. VI 86; C. IX 93; C. X 204
ifâza-i vücûd C. I 447; C. III 295; C. VI 103; C. VII 401; C. XI 196
iffet C. III 87; C. VII 77; C. VIII 261; C. IX 209, 211, 221, 225; C. XI 504; C. XII 279; C. XIII 248
iflâs C. III 183; C. VIII 480; C. XII 519; C. XIII 318
iflâs-ı hakîkî C. III 183
iflâs-ı mecâzî C. III 183
ifrât C. II 99, 273, 274; C. IV 442, 446, 447, 448; C. V 170; C. IX 209, 210, 221, 463; C. XII 157, 187, 559
ifrît C. I 329, 330; C. II 197, 453, 464; C. VI 171; C. VII 271, 272, 273, 364; C. X 336, 337; C. XII 337
ifsâd C. IX 512
ifsâd-ı beşeriyyet C. XI 129
ifşâ C. XI 87, 88

ifşâ-yı esrâr C. II 449, 460, 469; C. XI 87
iftâr C. IX 561; C. XII 396
iftihâr C. II 537
iftikad C. II 437; C. X 606; C. XI 272
iftikâr C. I 520, 521; C. II 435; C. VI 543, 544; C. VIII 63, 277, 477; C. IX 151, 195; C. XI 94; C. XII 145, 576
iftikâr-ı ilâhî C. VI 543
iftirâ C. XII 330; C. XIII 308
iftitân C. XI 597
iğ C. XI 602, 603
iğne C. II 321; C. IV 365, 366, 401, 402
iğne deliği C. II 321, 322
iğne ile dikiş C. VII 374
iğne ucu C. I 137
iğtirâb C. XIII 78
iğvâ C. IV 246; C. VI 127; C. XII 532, 533, 535, 548
iğvâât-ı şeytâniyye C. XI 154
iğvâ-yı vehm C. XII 562
îhâm C. VI 491; C. XI 49
îhâm-ı hüsn C. XI 391
ihâta C. I 447; C. II 281; C. IV 373; C. VI 70, 71; C. VII 25; C. IX 302, 363, 647; C. X 36, 214; C. XI 180; C. XII 189, 307, 588; C. XIII 234, 235
ihâta-i ilmî C. VIII 431
ihâta-i ilmiyye C. IV 191, 372; C. VI 70, 328; C. VII 262, 506; C. VIII 564, 565; C. IX 122; C. X 610; C. XI 233; C. XII 39, 54, 102, 189, 390
ihâta-i zâtî C. IX 206
ihâta-i zâtiyye C. IV 191, 343, 372; C. VI 328; C. VIII 564, 565, 569; C. IX 122, 262, 361; C. X 36; C. XI 233; C. XII 54
ihbâl C. XI 587
ihbâr-ı gaybî C. VII 282
ihbitû C. I 305; C. VIII 592; C. X 455, 456; C. XII 280, 324, 325
ihlâs C. I 184, 187, 253; C. II 207, 491; C. III 179, 263, 350, 415, 417; C. IV 215, 227, 240, 241, 287, 410, 486; C. V 454; C. VI 92, 265, 630; C. VII 332, 337; C. VIII 44, 321, 501; C. IX 76, 97, 99, 100, 362, 479; C. X 60, 267, 312, 330, 384, 427; C. XI 159, 188, 620; C. XII 563; C. XIII 107, 186, 271
ihsân C. II 235, 238, 239, 353; C. III 135, 350, 382, 386; C. III 349; C. IV 202; C. IV 94; C. V 101, 603; C. VI 44, 134; C. VII 340, 346, 350, 351, 354-356, 416, 507, 513, 518; C. IX 269; C. X 30, 162, 204, 223, 333, 334, 588; C. XI 122, 281, 358, 386; C. XII 216, 218, 228, 229, 278, 352, 425, 428, 431, 437, 438, 445, 446, 467, 550, 598, 605; C. XIII 28, 29, 56, 91, 92, 101, 108, 109, 167, 208, 211
ihsân edici C. VII 346, 350
İhsân güneşi C. XII 162, 445
ihsân ümîdi C. VII 355
ihsân-ı ilâhî C. II 229; C. III 358; C. VI 80; C. VII 275, 518; C. IX 585
ihticâb C. III 311
ihtidâ C. XI 239; C. XII 177
ihtilâf C. I 244; C. II 161, 162, 189, 283, 284; C. IV 489, 493, 498; C. V 337; C. XI 30, 31
ihtilâf-ı dîn C. VIII 516
ihtilâm C. VIII 372; C. X 522, 523
ihtilât C. V 507; C. VII 299; C. IX 491
ihtilât sünneti C. XI 175
ihtilât-ı erbaa C. XI 230
ihtirâk C. I 264, 393; C. III 38, 306
ihtisâb C. X 157
ihtiyaç C. IV 46, 382; C. VI 215-218; C. VII 262, 346; C. VIII 294; C. XI 123; C. XII 217; C. XIII 108
ihtiyâr C. I 234, 235, 236, 240, 320, 381, 440, 442, 443, 445, 451-454; C. V 549; C. VI 236, 237, 238, 239, 548; C. VII 126, 128, 288, 400, 401, 402; C. VIII 325; C. IX 119, 224, 586, 587, 588; C. X 55, 165, 256, 257, 264, 271-278, 281-286, 288-290, 292-297, 299-302, 304-309, 315-317, 322, 323, 327, 345, 349, 592, 620; C. XI 82-87, 89-92, 144, 145, 360; C. XII 36
ihtiyar (yaşlı) C. VII 468, 470; C. VIII 101, 102, 103; C. X 473
ihtiyar eşek C. XII 522
İhtiyâr-ı cüz'î C. VII 128
ihtiyâr-ı Hak C. VII 128
ihtiyâr-ı küllî C. VII 128
ihtiyârî ölüm Bk. mevt-i ihtiyârî C. XI 258; C. XII 520
ihtiyârî veyâ ızturârî ölüm C. XII 492
ihtiyarlık C. III 342, 343, 345, 351, 352; C. IV 121, 335, 336; C. V 150; C. VII 469, 470; C. VIII 349; C. IX 58, 328-333; C. XI 318, 409, 410, 428; C. XII 286; C. XIII 174
ihtiyât C. III 83, 86, 152; C. V 75, 76, 78, 79, 85, 87, 88, 124, 130, 226, 230, 582; C. VI 123, 130, 184, 287, 289, 576, 577; C. X 216; C. XI 163; C. XII 211, 558
ihtiyâtsızlık C. V 79
ihtizâr C. II 150; C. V 49, 578; C. VI 258, 412; C. VIII 211, 472
ihtizâzât C. VI 536; C. XI 184
ihtizâzât-ı elektrikiyye C. XII 273
ihvân C. III 63; C. IV 308, 321, 490; C. V 109, 599; C. IX 130
ihvân-ı dîn C. VII 16
ihvân-ı safâ C. II 538; C. V 64, 65; C. X 178
ihvân-ı tarîk C. XII 282
ihvân-ı tarîkat C. IV 95; C. XII 33
ihyâ C. I 574; C. VII 266; C. VIII 59; C. XI 343

İhyâ-i mevtâ C. VI 56
İhyâ-yı emvât C. I 480
İkâb C. VI 230
İkân C. I 254; C. V 333; C. VI 149; C. VIII 268; C. X 182; C. XIII 100, 167
İkbâl C. VI 561, 562; C. IX 407
İkbâl-i gaybî C. XIII 305
İkbâl-i ma'nevî C. I 258
İki C. II 321, 326; C. IX 412; C. XI 524; C. XII 404, 411-413, 418; C. XIII 347
İki adım C. VII 452, 453
İki cihân C. XIII 316, 327
İki cihânın sultânı C. XI 388
İki def'a doğmak C. VI 308; C. VIII 533, C. XI 262
İki deniz C. VI 516
İki el C. VII 344; C. IX 53; C. XI 405
İki gönüllü C. VII 194
İki görmek C. I 246; C. II 325; C. VII 41; C. XI 285, 286, 454, 479
İki görücü C. XII 414, 417
İki görücülük C. XII 544
İki harîs doymazlar C. XII 619
İki kalb C. XI 252
İki kanatlı C. III 428
İki kıble C. X 452
İki maşrık C. X 371
İki ma'şûk C. IX 481
İki ortak C. VIII 419, 420
İki parmak C. VI 496; C. XI 29; C. XII 498; C. XIII 218
İki renkli C. IX 146
İki varlık C. II 309; C. III 378; C. XII 121, 271
İki vücûd C. II 332
İki yol C. XI 84
İki yüzlü C. IX 146
İki zıd cem' olur C. VI 330
İkilik Bk. isneyniyyet C. I 225, 517, 532; C. II 200, 309, 319, 325; C. III 364, 375, 378; C. IV 492, 493, 497; C. V 507, 508; C. VI 378, 380, 397, 463, 468, 529, 530, 588; C. VII 323; C. VIII 154, 337, 443, 507, 508, 571, 585, 586, 612, 613; C. IX 118, 237, 278, 437, 516, 529; C. X 340, 510, 570; C. XI 34, 65, 179, 285, 348, 396, 402, 501, 507, 611; C. XII 31, 40, 41, 116, 227, 244, 245, 255, 256, 375, 404, 408, 583, 594; C. XIII 31, 45, 52, 83, 95, 161, 216, 220, 235, 240, 333, 336, 347
İkilik âlemi C. I 435; C. XII 111, 312; C. XIII 325
İkilik gecesi C. VI 463
İkilik vehmi C. VIII 440
İkinci doğuş C. VIII 613
İkinci felek C. III 257
İkinci kat gök C. XII 178
İkinci kat semâ C. XII 178
İkindi namazı C. X 218
İkiyi bir görmek C. I 247
İkiz C. III 373; C. VI 91; C. XI 435
İkiz kardeş C. VI 491
İklîm C. VIII 551, 555; C. XI 406; C. XII 508; C. XIII 34, 220, 264
İkrâh C. VII 401, 402
İkrâm C. II 252
İkrâr C. I 267; C. VII 269-271; C. VIII 76; C. IX 72
İkrâr-ı lisân C. VII 462
İkrâz C. IX 61
İksîr C. I 212, 255; C. II 152, 153, 222, 309, 360; C. III 44, 193, 267, 268; C. IV 358, 361, 414, 434; C. V 246, 312, 385; C. VI 140, 196; C. VII 132, 145, 207, 246, 291, 442, 495; C. VIII 53, 376; C. IX 15, 176, 272; C. X 197; C. XI 301, 358, 359; C. XII 283
İksîr-i a'zam C. VIII 80; C. IX 634; C. XII 584; C. XIII 52
İksîr-i kimyâ C. IV 403
İksîr-i muhît C. IX 272
İksîr-i nübüvvet C. V 317
İktidâ C. IV 390
İktinâf C. XI 619, 620
İktirâb C. X 606, 607; C. XI 216
İktisâb C. I 301
İktiyâb C. XII 463
İktizâ C. I 235
İktizâ-yı zâtî C. II 526; C. VI 323; C. VII 490; C. IX 499
İlâç C. I 320; C. IV 42; C. VI 141, 142, 275, 418, 424; C. VII 91, 92, 95, 371-373; C. VIII 460, 519, 543; C. IX 83, 549; C. X 235; C. XI 152, 436, 437, 445, 463; C. XII 111, 112, 122, 123, 268, 553; C. XIII 132, 133, 223, 226
İlâç pınarı C. XII 173
İlâh C. II 279; C. III 392; C. V 17; C. VI 69; C. IX 131, 415; C. X 47; C. XI 222; C. XII 119
İlâha teşebbüh C. X 214
İlâh-ı bâtıl C. IX 415
İlâh-ı muhayyel C. IX 131
İ'lâ-i kelimetullâh C. IV 232
İ'lâl C. V 221
İ'lâ-yı kelimetullâh C. VIII 41
İleri C. I 53
İleri ayak ve geri ayak olmak C. XIII 116
İlhâd C. IX 214
İlhâh C. VIII 540
İlhâh ve ibrâm C. VIII 539
İlhâm C. I 35, 64, 66, 80, 324, 331, 349, 439, 440; C. II 26, 61, 472; C. IV 169, 422, 449, 487; C. V 257, 495, 618, 619; C. VI 49, 86, 91, 211, 238; C. VII 94, 540, 548; C. VIII 345, 502; C. IX 478, 533; C. X 230, 280, 551; C. XI 522; C. XII 263; C. XIII 210, 253,

254, 279
ilhâm vahye tâbi'dir C. V 619
ilhâmât C. XIII 106
ilhâmât-ı ilâhiyye C. I 349; C. II 291; C. VII 14, 408
ilhâm-ı ilâhî C. I 158; C. V 617; C. VI 489; C. VII 20, 430, 548; C. VIII 155, 363; C. X 340, 551; C. XI 118; C. XII 41, 128, 146, 419, 529; C. XIII 71, 252
ilhâm-ı rabbânî C. VII 485; C. X 129, 131
ilik C. XII 402
ilim Bk. ulûm C. I 49, 82, 93, 103, 118, 136, 140, 146, 147, 170, 248, 250, 329, 337, 366, 380, 410, 414, 454, 463, 554, 565-567; C. II 73, 127, 129, 230, 232, 234, 259, 266, 267, 269, 272, 327, 423, 424, 497, 511; C. III 25, 32, 62, 108, 146, 181, 210, 247, 260, 280-282, 287, 304-306, 334, 397, 422, 423, 429, 438, 448, 482, 488, 494; C. IV 20, 47, 52, 54, 140, 165, 166, 171, 200, 201, 206, 234, 235, 237, 239, 245, 254, 293, 304-308, 343, 349, 354, 360, 373-375, 379, 380, 398, 399, 479, 483, 496, 509; C. V 12, 26, 271, 351, 366, 367, 379, 390, 391, 406, 407, 478; C. VI 43, 71, 72, 174, 175, 191, 235, 259, 297, 367, 384, 385, 402, 416, 450, 453-455, 471, 525, 568, 578, 622, 635; C. VII 14, 22, 41, 48, 77, 152, 167, 171, 172, 231, 318, 367, 408, 413-415, 432, 434, 436, 442, 480, 485; C. VIII 50, 59, 127, 139, 165, 204, 214, 226, 268, 340-342, 354, 355; 358, 364, 365, 369, 372, 406, 424, 425, 426, 449, 455, 515, 545, 564; C. IX 17, 56, 66, 67, 109, 110, 122, 145, 165, 191, 281, 282, 355, 356, 359, 363, 357, 392, 401, 411, 456, 457, 465, 510, 529, 546, 571, 603; C. X 30, 32, 130, 131, 162, 196, 230, 282, 347, 366, 380, 442, 443, 531, 579, 603-605, 609; C. XI 13, 16, 24, 48, 57, 73, 102, 103, 152, 163, 180, 211, 291, 293, 362, 374, 383-385, 425, 439, 453, 527, 565, 566, 575, 599, 612, 620, 621; C. XII 18, 32, 48, 61, 64, 137, 151, 154, 188, 190-192, 194, 219, 224, 229, 268, 375-377, 397, 398, 405, 432, 510, 519, 529, 530, 531, 545, 574, 580, 590, 598, 618-620, 627; C. XIII 70, 93, 94, 137, 196, 211, 217, 225
ilim ağacı C. IV 478
ilim erbâbı C. X 474
ilim libâsı C. VI 67
ilim maiyyeti ve berâberliği C. XIII 94
ilim ma'lûma tâbi'dir C. I 235; C. III 281, 364; C. IV 304; C. V 368, 405; C. VI 57, 606; C. VII 115; C. X 315; C. XI 130
ilim meclisleri C. III 271; C. XII 488
ilim mertebesi C. X 381; C. XI 39
ilim mülkü C. XII 377
ilim rütbesi C. I 454
ilim sâhibi C. II 386; C. II 470
ilim suyu C. III 146
ilim şehrinin kapısı C. II 501
ilim taleb etmek C. IV 379
ilim tâlibi C. XII 619
ilim ve irfân sâhibi C. II 385
ilim, âlim ve ma'lûm C. VII 115
ilimsizlik C. III 247
ilk mâdde C. XI 59
ilkâât C. X 280
ilkâât-ı ilâhiyye C. XI 522
ilkâât-ı nefsânî C. VI 284
ilkâât-ı rabbânî C. VI 284
ilkâât-ı şeytânî C. VII 461
ilkâât-ı şeytânî C. XI 465
ilkâh C. III 24
ilkâ-yı melek C. I 331
ilkâ-yı şeytânî C. I 331
ilkbahar C. II 53, 54; C. III 442; C. IX 58; C. XI 359, 562; C. XII 52; C. XIII 189, 190, 208
ilkbaharın soğuğu C. II 52
illâ C. I 526; C. II 319, 412; C. VIII 334; C. IX 643
illallâh C. I 320; C. II 319; C. V 262; C. IX 213, 415; C. XI 268; C. XII 119, 120
illet C. III 451; C. IV 410, 414; C. V 221, 358, 611; C. VI 536; C. VII 78, 239, 481, 490; C. IX 521, 547, 548, 612, 613; C. X 436, 532; C. XII 20, 58, 111, 112, 591; C. XIII 223, 227, 248
illet-i cehl C. II 282
illet-i cüz'î C. VI 308
illet-i gâiyye C. II 162; C. III 324
illet-i ma'neviyye C. VI 79
illet-i nefsâniyye C. VI 88
illet-i ûlâ C. I 50, 51; C. III 450; C. IV 292; C. VI 308, 309; C. VII 78; C. IX 613
illet-i ûlâ, akl-ı evvel C. VII 78
illetlerin illeti C. III 451; C. VI 308
illetlerin illeti Hak C. VII 78
illetli C. XIII 140
illiyyîn C. I 241, 289; C. IV 85, 391; C. V 137, 200; C. VI 124, 125; C. X 449, 617; C. XI 379
ilm-billâh C. XI 532
ilme'l-yakîn C. III 314; C. IV 52, 93, 110, 118, 119, 208, 515; C. V 407, 462; C. VI 384, 385, 455; C. X 110; C. XIII 245, 299
ilmî C. IV 226
ilm-i âhiret C. XII 620
ilm-i ahkâm-ı nücûm C. VII 547
ilm-i aklî C. XI 287, 362
ilm-i âlî C. I 326
ilm-i ârızî C. IV 485

ilm-i arûz C. I 53, 54
ilm-i bâtın C. I 92; C. II 469; C. XII 41; C. XIII 143
ilm-i bâtın ve ledünnî C. X 351
ilm-i cebr C. XIII 96
ilm-i cifir C. VII 373
ilm-i cüz'î C. I 567; C. VII 141
ilm-i dîn C. VII 425
ilm-i dünyâ C. XII 620
ilm-i enbiyâ C. VIII 221
ilm-i enbiyâ ve evliyâ C. V 406
ilm-i esmâ C. X 26
ilm-i esmâî ve sıfâtî C. III 281; C. IV 343; C. XII 219
ilm-i ezelî C. VII 123; C. X 609, 610
ilm-i fakr C. II 263; C. IX 358, 359
ilm-i gayb C. II 428; C. VIII 221; C. XII 388
ilm-i Hak C. I 384; C. II 267; C. III 281; C. V 595; C. VII 242; C. XII 226
ilm-i Hak, ma'lûma tâbi'dir C. VII 115
ilm-i hakâyık C. VII 400
ilm-i hakîkat C. I 120; C. VII 403, 404; C. VIII 140, 146, 364; C. IX 125, 356, 359, 432; C. XI 574, 592; C. XII 14, 51; C. XIII 43, 72
ilm-i hakîkî C. VII 307; C. IX 362, 363
ilm-i hakîkî ve şühûdî C. X 351
ilm-i hâl C. I 52; C. II 263; C. XI 95
ilm-i halîfe C. II 269
ilm-i hayât C. I 79; C. XI 566; C. XIII 138
ilm-i hayvânât C. VIII 178
ilm-i hendese C. II 284; C. V 42; C. VII 440
ilm-i hesâb C. XIII 96
ilm-i hevâ C. V 13
ilm-i hey'et C. II 165, 167; C. IV 452; C. VI 36, 305, 608; C. VII 373, 536; C. VIII 573; C. IX 141; C. X 213, 371; C. XI 45, 360, 414
ilm-i hikmet C. IV 439; C. X 603; C. XI 217, 592
ilm-i hîmyâ C. II 31; C. V 312, 316
ilm-i Hudâ C. II 271; C. III 151
ilm-i hurûf C. IX 439
ilm-i icmâlî C. IX 71
ilm-i iksîr C. II 152
ilm-i ilâh C. XII 453
ilm-i ilâhî C. I 109, 169, 194, 315, 382, 383, 385, 435, 520; C. II 20, 67, 266, 269, 443, 480, 547, 548; C. III 46, 47, 119, 208, 273, 275, 276, 278, 294, 296, 299, 377, 497; C. IV 51, 81, 82, 199, 216, 217, 232, 239, 295, 301, 304, 307, 318, 362, 371, 376; C. V 136, 142, 457, 495, 581, 613; C. VI 103, 104, 141, 260, 470, 515, 526, 561, 569, 608; C. VII 98, 115, 117, 121, 167, 268, 372, 394; C. VIII 239, 520, 585; C. IX 347, 499, 521, 533, 612-614; C. X 297, 546, 581, 582; C. XI 39, 82, 196, 336, 507, 567, 606; C. XII 118, 172, 256, 289, 560, 570-572, 575; C. XIII 230, 235, 267
ilmi ile muhît C. XII 271, 583
ilm-i istidlâlî C. III 242; C. V 406, 407; C. VI 327; C. IX 87; C. XI 256; C. XIII 70, 71, 80
ilm-i kâl C. I 52
ilm-i kelâm C. I 48; C. V 370, 371; C. VI 69; C. IX 87, 202, 204, 205; C. X 348, 577, 632; C. XI 434; C. XII 42, 51, 151, 152, 187, 588; C. XIII 69, 71, 80, 94, 236
ilm-i kelâm erbâbı C. VIII 446, 447; C. IX 98
ilm-i kesbî C. XI 61
ilm-i keserât C. XII 421
ilm-i küllî C. VII 141
ilm-i ledün Bk. ilm-i ledünnî C. I 278; C. II 300, 469, 526; C. IV 446; C. V 340, 516, 517, 519; C. VI 371, 487, 506; C. VII 207, 421; C. VIII 454, 455; C. IX 14, 282, 359, 360, 362, 432, 510, 511; C. XI 346; C. XII 232, 618; C. XIII 329
ilm-i ledünnî C. I 85, 326; C. II 130; C. IV 166, 449; C. V 30, 300, 374; C. IX 360; C. X 131, 162; C. XI 324, 385; C. XII 227, 229; C. XIII 80, 246
ilm-i lîmyâ C. V 312
ilm-i maânî C. VIII 329
ilm-i mantık C. I 48; C. IX 203, 204, 205; C. XIII 95, 253, 332
ilm-i nabız C. I 139
ilm-i naklî C. VII 407, 408
ilm-i nazar C. I 51
ilm-i nübüvvet C. IV 378
ilm-i nücûm C. I 263, 265; C. II 60, 505; C. III 306, 427, 441, 471; C. IV 204, 232; C. V 246; C. VI 69, 72, 532; C. VII 162, 180, 185, 373, 441, 547; C. VIII 89, 456; C. IX 121; C. X 38, 162, 253, 473, 474, 633; C. XI 44, 45, 46, 47, 316, 556, 557, 621; C. XII 392, 393; C. XIII 306, 311, 345
ilm-i reml C. VII 373, 547
ilm-i rîmyâ C. V 312
ilm-i risâlet C. XI 172, 395
ilm-i sarf C. V 221
ilm-i sıfâtî ve esmâî C. IV 304; C. VII 115
ilm-i sîmyâ C. V 312
ilmî sûret C. XII 560
ilm-i sülûk C. IX 357
ilm-i şerîat C. II 263; C. V 599; C. VIII 140, 146; C. IX 125, 465; C. XII 595
ilm-i şühûdî C. I 51
ilm-i tabîat C. XI 133
ilm-i tafsîlî C. IX 71
ilm-i tahkîkî C. IV 140
ilm-i tahkîkî ve zevkî C. IV 378
ilm-i taklîd C. IX 336
ilm-i taklîdî C. IV 140, 378, 379, 384, 393, 396; C. V 531; C. VII 307, 407
ilm-i taklîdî ve ta'lîmî C. IV 165
ilm-i tasavvuf C. I 39, 485, 567; C. V 77; C. VIII

340; C. XIII 79
ilm-i tecellî C. V 300; C. VI 73; C. VII 78, 79; C. IX 281, 282; C. X 314; C. XI 385, 434; C. XII 187; C. XIII 80, 94, 139
ilm-i tecellî-i ilâhî C. IV 360
ilm-i tevhîd C. IV 140, 201
ilm-i tıb C. IV 336; C. VI 87; C. VII 373, 440-442, 529
ilm-i vahy C. VIII 208
ilm-i velâyet C. IV 378; C. VIII 249
ilm-i yakîn C. III 42, 240, 242; C. IV 11, 516; C. V 408; C. VI 453, 454; C. VIII 440; C. X 256, 536, 542; C. XIII 247
ilm-i yakînî C. IV 140, 398; C. V 406, 408; C. IX 87
ilm-i yakînî ve zevkî C. V 409
ilm-i zâhir C. I 92, 345; C. IV 55; C. VIII 54, 491; C. XII 41, 52; C. XIII 94, 143, 295
ilm-i zâhirî C. I 48; C. II 424; C. III 247, 367, 469; C. IV 349; C. VII 26, 373, 408; C. VIII 458; C. IX 392; C. XI 102, 296, 471; C. XIII 28, 95, 169
ilm-i zâhirî ve istidlâlî C. X 351
ilm-i zâtî C. III 281; C. IV 485
ilm-i zevk C. IX 337
ilm-i zevkî C. II 229; C. IV 12, 35, 377, 378; C. V 141, 404, 516; C. VII 336; C. VIII 183, 581; C. IX 336, 359; C. XI 61, 62, 287
ilm-i zevkî ve vicdânî C. IV 165; C. VI 327; C. XI 362
ilm-i zunûn C. XIII 80
ilmin şehri C. III 258
ilmin tâlibi C. XII 619
iltibâs C. XI 232
iltica C. VI 344
i'mâlât-hâne C. IX 622; C. XI 483, 484
imâle C. II 298
imâm C. I 263; C. II 201; C. III 46, 65, 228, 231, 333, 412, 466, 467; C. IV 124, 305, 387, 391, 484, 508; C. V 136, 299, 545, 550, 551; C. VII 479; C. IX 95; C. X 452, 454; C. XI 72, 401, 530, 585; C. XII 12, 72, 73, 281, 472, 473; C. XIII 35
İmâm kutbu'l-aktâb olan veliyy-i kâmil C. III 228
imâmân C. II 260; C. XII 12
imâmet C. III 230; C. V 550, 551, 566, 575
imâm-ı esmâ C. VI 495
imâm-ı ezelî C. III 466
imâm-ı kāim C. III 228
imâm-ı mutlak C. III 228
imâm-ı takî C. III 230
imâm-ı zamân C. III 231
İmâmiyye C. III 228
imâmların imâmı C. III 466
îmân C. I 33, 113, 114, 254, 267, 272, 273, 277, 278, 343, 387, 447, 496, 530; C. II 33, 152, 155, 157, 158, 187, 201, 217, 236, 244, 321, 339, 340, 381, 383, 384, 394, 409, 436, 467, 468, 485, 492, 497, 509, 518; C. III 95, 145, 171, 172, 178, 179, 203, 277, 301, 382, 390, 445, 479; C. IV 151, 172, 193, 194, 226, 241, 279, 282, 286, 343, 360, 395, 396, 397, 398, 440, 480; C. V 52, 456, 476, 502, 503, 509, 578, 579; C. VI 15, 16, 31, 59, 140, 141, 149, 165, 186, 222, 237, 257, 258, 260, 283, 429, 474, 496, 502, 548, 578, 580, 584, 585; C. VII 27, 30, 49, 129, 130, 179, 231, 235, 275, 313, 462, 463, 477, 479, 519; C. VIII 43, 106, 111, 172, 202, 207, 210, 212, 225, 232, 234, 235, 245, 266-270, 291, 307, 359, 445, 446, 457, 497, 498, 500, 513, 613, 516, 542, 555; C. IX 76, 93, 96, 98, 100-102, 106-108, 165, 205, 263, 276, 337, 338, 389, 479, 524, 566, 567, 574, 588, 624; C. X 88, 120, 221, 249, 259, 313, 330, 384-387, 389, 392-395, 405, 450, 453, 517, 531, 533, 577, 605; C. XI 24, 73, 123-125, 188, 227, 268, 338, 339, 350, 362, 392, 393, 433, 435, 504, 597, 599, 600; C. XII 25, 54, 67, 68, 99, 150, 154, 224, 304, 369, 483-485, 509; C. XIII 20, 145, 146, 152, 208, 232, 262, 267, 271, 289, 335
im'ân C. XII 94, 95
îman etmek C. X 389
îmân incisi C. XII 482
îmân libâsı C. XI 176
îmân nûru C. XI 344
îmâna da'vet C. VII 258
îmân-ı Fir'avn C. VIII 267
îmân-ı gayb C. VIII 498; C. IX 205
îmân-ı gaybî C. II 465; C. III 38; C. IV 396, 397; C. VIII 204, 446; C. VIII 445; C. XI 600, 601
îmân-ı hakîkî C. I 344; C. III 348, 349, 382; C. VIII 228, 520, 521; C. IX 19, 20, 98; C. X 393, 396; C. XII 177
îmân-ı iyânî C. IX 205
îmân-ı istidlâlî C. VIII 520, 521
îmân-ı kâmil C. VIII 53; C. IX 416
îmân-ı kavî C. IX 131
îmân-ı mecâzî C. X 393
îmân-ı resmî C. VIII 228
îmân-ı şühûdî C. VI 496; C. VIII 204; C. X 120; C. XI 600, 601
îmân-ı tahkîkî C. VII 129, 130
îmân-ı taklîd C. VI 578; C. X 120
îmân-ı taklîdî C. III 144; C. IV 398; C. VI 107; C. VII 129, 130; C. X 576
îmân-ı tâm C. VIII 501
îmân-ı yakîn C. X 386
îmân-ı yakînî C. III 440; C. IX 108
îmân-ı ye's C. XIII 262
îmânını tâzelemek C. I 343

imâret C. VIII 158, 159
imâret-i bâtın C. VII 253
i'mâr-ı kalb C. VII 336, 337
imâte C. XI 343
imdâd C. IV 41, 42; C. VII 163; C. IX 301; C. XI 398, 406
imdâd-ı bâtınî C. II 50
imdâd-ı ilâhî C. V 134
imdâd-ı ma'nevîsi C. III 380
imdâd-ı rûhânî C. XII 17
imsâk C. II 97, 100; C. VII 253, 546; C. X 296; C. XI 295
imtihân C. I 472; C. II 198, 382, 383; C. III 228, 276-278, 281, 470, 471, 497; C. IV 299, 303, 304; C. V 190, 191, 206-208, 437; C. V 224, 514; C. VI 89, 467; C. VII 101, 102, 112, 114-121, 236, 298, 506; C. VIII 306, 359, 408, 540, 564; C. IX 191, 224, 233, 374, 605; C. X 29, 349, 576, 577, 619; C. XI 19, 83, 87, 179, 180, 560, 561, 571; C. XII 26, 300
imtihânât-ı ilâhiyye C. XI 178
imtihân C. IX 191
imtihân-ı ilâhî C. III 228; C. V 507, 592; C. VII 114; C. VIII 325; C. IX 325, 333; C. X 30, 494; C. XI 501; C. XII 253, 325; C. XIII 255
imtihân-ı rabbânî C. XII 269
imtisâl-i emr-i ilâhî C. VI 127
in isteta'tüm fe'nfüzû C. XIII 198
inâbe C. III 438, 494; C. VIII 491
inâd C. III 131; C. IV 73, 492; C. VII 357; C. VIII 189, 475; C. IX 71, 72; C. X 230; C. XI 590
inâdiyye C. I 221; C. IV 439; C. X 285; C. XII 92
in'am C. VI 78; C. XI 589
inân C. X 153
inâyet C. I 279, 565; C. V 231; C. VIII 504; C. IX 475; C. X 45, 46, 96, 97, 203, 204, 258, 259, 344, 457, 478, 518, 521, 612, 618, 629; C. XI 143; C. XII 590, 595, 596, 606, 607, 616, 617; C. XIII 19, 73, 108, 158, 303
inâyet-i ezeliyye C. I 565, 566; C. II 539; C. IV 217; C. VI 631; C. VIII 418, 419; C. X 203, 538, 539; C. XIII 94
inâyet-i Hak C. VIII 501, 513; C. XII 145; C. XIII 54
inbisât C. II 232, 233; C. V 20, 388; C. X 76, 333, 334, 473, 474, 476; C. XI 559; C. XII 309
ince perde C. IX 326, 327
inci C. II 188; C. III 163, 251, 258, 286, 287, 390; C. IV 436, 437, 456; C. V 238, 607; C. VI 100; C. VII 109, 110, 162, 183, 201, 263, 291, 304, 305, 347, 352, 550; C. VIII 163, 164, 262, 358, 359, 426, 461, 462, 512, 517, 581; C. IX 83, 125, 142, 356, 365, 371, 640; C. X 341; C. XI 124, 283, 284, 301, 341, 354; C. XII 67, 300, 325, 326, 369, 429, 482, 506, 563, 592; C. XIII 209
inci dânesi C. II 349
inci toplamak C. IX 121
inci tozu C. VII 110
incilâ C. XI 453
incinme C. XIII 202, 280, 285
incir C. II 243; C. IX 125; C. XI 265; C. XIII 56
incir çekirdeği C. XIII 56
incitmek C. IX 581; C. XIII 280
incizâb C. III 40, 43; C. XI 433; C. XII 313
incizâb-ı rûhânî C. IV 416
İndiyye C. I 221; C. IV 439; C. X 285; C. XII 92
ineb C. IV 482, 483, 497
inebiyye C. XI 347
inek C. III 149; C. V 311
infâk C. I 89; C. II 97, 98; C. IX 60, 210, 211, 488, 497
infisâl C. V 358
infitâr C. III 325
İngiliz C. XI 239; C. XII 227
İngilizce C. XIII 138
iniş C. VIII 146
inkâr C. I 115, 267, 270; C. II 283, 369, 372, 379, 380, 394, 519; C. III 277, 316, 455, 476; C. IV 299; C. V 538; C. VI 59, 149, 183, 222, 237, 238, 411, 419, 429; C. VII 231, 267, 269-271, 463; C. VIII 27, 29, 30, 41, 43, 76, 197, 309, 350, 353, 359, 475, 497, 546, 548, 589, 614; C. IX 443, 498, 574, 606, 607, 617, 638; C. X 146, 545, 635; C. XI 17, 18, 24, 25, 227, 501, 590; C. XII 58, 575; C. XIII 147, 148, 149, 219, 232, 300
inkâr-ı celî C. XIII 232
inkâr-ı enbiyâ C. VIII 27
inkâr-ı hafî C. XIII 232
inkıbâz C. II 233; C. V 20, 388, 620; C. VII 16; C. XIII 52
inkıhâr-ı keserât C. VII 428; C. XI 261
inkılâb C. I 393, 396; C. VI 532; C. VIII 300, 511
inkılâb-ı hakâyık C. VII 484
inkırâz C. IV 124
inkıyâd C. I 289, 326; C. VIII 53, 297, 298, 469, 549; C. XIII 260
inkisâr C. I 81; C. IV 42, 121; C. V 149; C. VI 548, 555, 561; C. VII 111; C. IX 176; C. XI 296, 483; C. XII 129, 155; C. XIII 15, 75
inkisâr-ı kalb C. IV 322; C. XIII 107
İnnâ ileyhi râciûn C. XI 28
İnnâ zalemnâ C. IV 242; C. VII 111
İnnenî enellâh C. VI 522
İnnî enellâh C. VIII 533; C. XII 62
İnnî karîb C. XII 162
innîn Bk. ınnîn C. IV 44; C. X 460
ins C. I 330; C. VII 324, 325; C. VIII 463; C. XI

92
ins ü cin C. XI 611
ins ve cinn-i şeytânî C. XII 329
insâf ve şefkat C. XI 504
insan C. I 79, 94, 95, 123, 235, 329, 425, 502; C. II 26, 67, 201, 280, 386, 387, 482; C. III 17, 18, 97, 170, 273, 287, 360, 373, 396, 397, 428, 449, 480; C. IV 12, 112, 115, 117, 151-153, 190, 225, 399, 404, 506, 507; C. V 83, 86, 112, 166, 269, 271, 276, 304, 335, 338, 345, 389, 402, 403, 490, 526; C. VI 21, 42, 115, 235, 354, 457, 473, 478, 480, 491, 571; C. VII 47, 131, 132, 241, 242, 266-269, 271, 296, 316, 381, 393, 437, 439, 440, 442, 443, 480, 485, 558; C. VIII 14, 38, 44, 49-51, 150, 220, 486, 555; C. IX 36, 59, 111, 272, 275, 277, 302, 344, 345, 365, 379, 462, 500, 540, 588; C. X 146, 273, 295, 401, 441-443, 448, 518, 521, 602; C. XI 18, 23, 59, 60, 157, 201, 224, 281, 282, 342, 406, 435, 492, 566, 601, 621; C. XII 160, 161, 170, 214, 225, 230, 347, 359, 568; C. XIII 239, 260, 273
insan men' olunduğu şeye harîstir C. XII 548, 561, 563
insan şeytanları C. I 62; C. II 235; C. III 86, 87, 88; C. V 237; C. IX 408, 412
insan ve cin şeytanları C. X 634
insan ve Kur'ân ikizdir C. III 204; C. XI 399
insan, dil altında gizlidir C. III 237
insân-ı câhil C. VII 274
insân-ı gâfil C. XIII 261
insân-ı hâdis C. III 18; C. XIII 244
insân-ı kâmil C. I 51, 63, 68, 71-73, 75, 76, 78-81, 83-85, 87, 96, 106, 107, 109, 118, 120-122, 136-138, 142, 153, 156, 157, 159, 160, 162, 194-197, 209, 254, 256, 258, 261-265, 325, 349, 398, 400, 409, 426, 427, 443, 468, 470, 474-477, 483, 484, 486, 499, 509, 513, 514, 526, 544-546, 550, 574; C. II 18, 20, 22-25, 27, 30, 107, 169, 170, 172, 186, 197, 210-213, 217, 221, 222, 232, 240, 241, 262, 266, 267, 269, 271, 272, 275, 277, 280, 291, 298, 299, 302, 303, 308, 310, 311, 315, 316, 327, 336, 340-343, 345, 347, 356, 376, 377, 410, 411, 421, 433, 466, 470, 477, 478, 484, 485, 487, 500, 501, 503, 504, 518, 533, 559; C. III 12, 20, 21, 23, 24, 30, 32-35, 37, 40, 43, 44, 46-49, 52, 54, 60, 63, 64, 70, 97, 99, 101, 102, 106, 113, 132, 139, 141, 163, 164, 180, 204, 213, 220, 234, 235, 239, 245, 263, 267, 273, 277, 278, 280, 282, 283, 291, 311, 317, 323, 324, 327, 330, 331, 334, 335, 347-351, 358, 370-373, 375, 376, 378, 380-382, 384, 388, 390, 398, 399, 411, 412, 431, 433, 436-439, 441, 442, 445, 449, 456, 459, 467, 468, 476, 494, 497; C. IV 11, 12, 18, 19, 23-27, 31, 32, 36, 37, 39, 40, 50, 56, 63, 73, 75, 82, 85-87, 97, 107, 108, 110-112, 114, 116-118, 119, 126, 127, 129, 132-134, 136, 150, 154, 170, 181, 184, 185, 187-190, 204-206, 291, 292, 305, 361, 370, 379, 392-404, 405, 421, 425, 426, 429, 432, 434, 439, 452, 453, 455, 479, 481, 484, 486-489, 492, 497-499, 501-503, 507, 508; C. V 22, 93, 127, 153, 162, 165, 166, 194, 203, 213, 266, 267, 299, 327, 337, 338, 350, 351, 355, 358, 359, 375, 376, 383, 385, 387, 390, 400, 427, 473, 477-480, 493, 498, 509-511, 516, 518, 520, 522, 523, 530-535, 537, 546, 556, 558, 559, 592, 595, 596, 598, 601, 603, 604, 610, 611; C. VI 41, 46, 47, 74, 82, 91, 93, 99-101, 108, 154, 155, 163, 182, 196, 212, 225, 227, 232, 336, 246, 247, 265, 282, 292, 293, 314, 316-318, 321, 322, 324, 325, 327, 334, 336, 337, 348, 349, 364-366, 368, 371, 387, 395, 396, 460, 466, 471, 472, 477, 495, 496, 497, 498, 509, 521-524, 584, 586, 591, 597, 609, 621, 639; C. VII 25-27, 41, 87, 120, 127, 162, 133, 142, 158, 159, 162-165, 173, 217, 218, 227, 231, 253-255, 258, 260, 261, 301, 308, 309, 312, 320, 324, 325, 334, 336, 337, 349, 372, 393, 394, 396, 399, 404, 421, 459, 493-495, 498, 520-525, 528, 529, 543, 544, 546; C. VIII 28, 29, 42-44, 46, 50, 53, 54, 56-62, 73, 74, 76, 78, 89-91, 93, 94, 100, 103, 104, 107, 108, 115, 117, 147, 203, 231, 233, 235, 241, 242, 245-248, 250, 262, 269, 273, 284, 331, 332, 339, 369, 370, 376, 378, 412, 416, 418, 443, 444, 449, 455, 464-468, 470, 474, 477, 487, 488, 490, 491, 520, 521, 529, 534, 553, 561, 563, 584, 593, 605, 614; C. IX 23, 26-31, 67, 81-88, 93-96, 103, 143, 144, 167, 168, 175-177, 183, 184, 246-248, 256-259, 271, 287, 295-300, 302, 303, 305-307, 312, 315-318, 320, 338-340, 344, 355, 356, 389, 390, 391, 398, 412, 413, 420, 422, 423, 430, 435-437, 439, 453, 472, 474, 489, 493, 494, 497, 510, 593, 594, 619, 623, 626, 634, 638, 643, 644, 647, 649, 650; C. X 22, 23, 29, 30, 38, 45, 67, 91, 93, 94, 115, 117, 118, 120, 121, 123, 126, 128-130, 136, 142-144, 147, 150, 159, 160, 162, 170, 171, 177, 181, 182, 195-197, 206, 207, 211, 213, 222, 226, 230, 252, 316, 318, 319, 336, 337, 351, 356, 357, 383, 384, 398,

400, 404, 405, 420, 422, 427, 428, 438-441, 444-446, 452, 454, 455, 458, 462, 481, 495, 518, 521, 524, 570, 571, 585, 587, 593, 594, 601, 606, 607, 609-614, 619, 622, 623, 625, 627; C. XI 20-23, 25, 26, 36, 37, 42, 44, 46, 48-51, 54, 56, 63-65, 67, 75, 77, 87, 95, 96, 99, 173-175, 180, 189, 201, 204, 205, 209, 224, 226, 228, 229, 231, 232, 244, 245, 252, 255-257, 264, 282, 283, 285, 295, 296, 299-302, 324, 341-343, 346, 348, 355, 370-373, 375, 378-380, 383-385, 398-403, 415, 416, 419, 420, 427, 429-432, 435, 437, 439, 440, 446, 469, 473, 501, 508, 516, 524, 530, 531, 563, 586, 620-622; C. XII 11, 12, 28, 31, 37, 38, 44, 52, 54-60, 62, 64-67, 70, 71, 73, 76, 77, 82, 83, 92, 106-109, 111, 128, 151-153, 161, 170, 188, 195, 204, 206, 212, 222-229, 232-235, 239, 247, 251, 252, 255, 257-261, 278, 279, 282-284, 286, 289, 290, 295, 298, 305-307, 309, 327, 329, 330, 343, 347, 348, 355, 359, 366-368, 373, 374, 379-381, 383, 387, 402-406, 408-413, 417, 419-423, 429, 431, 439-444, 463, 465, 467, 468, 480, 488, 489, 498, 499, 515, 517, 521, 522, 528, 529, 546, 564, 579, 580, 589, 591-598, 607, 615-617; C. XIII 19, 20, 42, 43, 45, 46, 55, 56, 64, 68-77, 79-81, 87, 93-96, 114, 116, 134, 160, 162-165, 170, 172-177, 185, 194, 195, 201, 205-207, 209-211, 216-226, 229, 232, 233, 237, 238, 240, 241, 245, 246, 249, 251-253, 259-261, 273, 276, 278-283, 286, 288, 289, 299, 300, 309, 311-313, 320, 324, 326, 327, 334-337, 342, 343, 347

insân-ı kâmil bi'l-asâle C. X 206
insân-ı kâmil külldür C. V 44
insân-ı kâmil-i âzâd C. X 66
insân-ı kâmili görmek C. IV 32; C. XII 408
insân-ı kâmili imtihân C. VII 121, 122
insân-ı kâmilin gazabı C. III 441
insân-ı kâmilin kabr-i şerîfi C. XII 349
insân-ı kâmilin kabrinin ziyâreti C. XII 424
insân-ı kâmilin kalbi C. III 437; C. IX 301; C. XI 300; C. XII 368; C. XIII 222
insân-ı kâmilin nazarı C. XIII 163
insân-ı kâmilin rûhu C. XI 43
insân-ı kâmillerin sırrı C. I 132
insân-ı kebîr C. I 325, 476; C. III 441; C. IV 204; C. XII 564, 568; C. XIII 223
insân-ı nâkıs C. I 73, 75, 78, 85, 87, 88; C. II 27; C. III 49334, 375; C. IV 118, 429, 464, 491; C. VI 498, 584; C. VII 25, 41, 120, 121, 142, 332, 393, 493; C. VIII 61, 242, 345, 488, 529; C. IX 30, 176, 230; C. X 521; C. XI 20, 21, 29, 65, 343, 524, 531; C. XII 161, 162, 480
insân-ı sagîr C. I 325, 326; C. XII 564, 565, 568
insanın bâtını C. XI 621
insanın cismi C. XI 92
insanın kalbi C. III 401
insâniyyet C. II 532; C. III 391, 498; C. V 465, 510; C. VI 354, 571; C. XI 566
insanların izzeti C. VIII 511
insanların kıymeti C. XII 289
insanlık Bk. insâniyet C. II 168; C. V 335; C. VIII 554; C. IX 59, 275, 277; C. XI 226, 517; C. XII 587
insanlık emâneti kalb C. IV 187
insanlık mertebesi C. III 482, 497; C. VIII 599; C. X 530
insanlık yolunu C. XIII 328
insânu'l-ayn Bk. gözbebeği C. III 18, 446; C. XII 302
insî C. IX 407
insilâh C. IV 435; C. VIII 256
inşâallâh C. I 100, 101; C. V 437; C. XII 558
inşikâk C. III 325
inşikâk-ı kamer C. I 343; C. III 444; C. IV 37; C. VI 567
inşikâk-ı kamerin rü'yeti C. XII 477
inşikâk-ı semâ C. III 446, 447
inşirâh-ı kalb C. XI 472
intiâş C. XII 533
intibâh C. I 237; C. VI 136; C. XI 13; C. XII 502
inticâ C. XIII 115
intihâ C. I 510; C. IV 400, 401; C. V 340; C. IX 403
intihâr C. VI 439; C. X 187, 233, 431, 432
intikal C. III 427; C. VI 415; C. XI 277, 278
intikām C. I 471, 552; C. II 332, 339, 340, 526; C. VI 20; C. VII 314, 371; C. VIII 38, 332; C. X 560, 563, 564, 566, 570; C. XI 346; C. XII 215
intikām-ı ilâhî C. VII 360; C. X 515
intisâb C. II 302, 303; C. III 225; C. IV 56; C. V 167, 170; C. VI 611; C. VIII 491; C. IX 170, 337, 338, 339, 340, 391, 393, 468, 469; C. X 93, 121, 130, 147, 181; C. XI 180, 373, 378, 530; C. XII 188, 295; C. XIII 170
intizâm-ı âlem C. XI 289; C. XII 98
intizâr C. VI 281, 626; C. VII 354, 355; C. IX 562; C. X 37, 38, 480; C. XII 474; C. XIII 58
inzâl C. X 486
inzâl hâli C. XIII 27
inzivâ C. III 468
ip C. I 285, 455, 456; C. III 342, 354, 355; C. V 28, 443, 444; C. VI 481, 482; C. VII 326; C. IX 217; C. X 82; C. XI 254; C. XII 261, 317; C. XIII 218
ip oynatıcı C. XII 277
ip oyunculuğu C. XI 449

İpek C. XI 499; C. XII 69; C. XIII 29, 272
İpek böceği C. I 324, 401; C. X 333
İpekçi C. XI 499
İplik C. II 321, 325; C. III 281; C. VIII 340, 407, 408, 414; C. X 284; C. XII 261, 263, 328
İ'râb C. IV 471
İrâd C. IX 486, 487; C. XI 360; C. XII 518, 519
İrâde C. I 82, 116, 117, 234, 235, 236, 238, 307, 309, 310, 320, 441, 565; C. II 189, 209, 225, 264, 356, 394, 452, 526; C. III 46, 54, 107, 207, 208, 329, 364, 385, 429; C. IV 56, 152, 258, 452; C. V 18, 271, 366, 400, 401, 404, 405, 438, 441, 501-504, 539, 546, 549, 587; C. VI 57, 169, 235, 236, 238, 471, 546, 547, 549, 588, 606, 612; C. VII 21, 77, 127, 128, 214, 255, 288, 309, 401, 403, 404, 556; C. VIII 84, 136, 193, 281, 325, 332, 333, 341, 346, 449, 369, 438, 515; C. IX 237, 542, 587, 634, 645; C. X 254, 257, 260-263, 271-276, 282, 283, 286, 288-290, 292, 295-297, 299-301, 304-309, 311, 313, 314, 316, 320, 322, 323, 349, 445, 454, 512, 579, 581; C. XI 85, 130, 144-146, 152, 438, 476; C. XII 130, 131, 137, 140, 324, 331, 422, 446; C. XIII 52, 298, 299, 317
İrâde-i beşerîyye C. III 314
İrâde-i cüz'iyye C. I 237; C. VI 235, 239, 464; C. VII 141; C. X 257, 305; C. XII 152, 553, 554; C. XIII 187
İrâde-i Hak C. III 363; C. V 496, 497; C. VI 548; C. VII 21, 556; C. IX 237; C. X 269, 445
İrâde-i ilâhîye C. V 439; C. III 67
İrâde-i ilâhiyye C. II 265; C. VI 141, 262; C. VIII 297, 298, 315; C. IX 420, 533; C. X 305, 451, 593
İrâde-i küll C. IV 203
İrâde-i küllîyye C. VI 464; C. VII 128, 141; C. X 305
İrâde-i nefsânî C. V 226
İrâde-i rahmâniyye C. X 620
İrâde-i sebeb C. XII 224
İrâd-ı ma'nevî C. XIII 286
İrcî'î C. III 259, 327; C. VIII 82; C. IX 422, 423; C. XI 618
İrfân C. I 31, 170, 254, 337, 410, 456, 554; C. II 47, 52; C. III 287, 429; C. IV 54, 209, 234, 235, 237, 239, 245, 339, 398, 509; C. V 170, 333, 351; C. VI 333, 354, 471, 568, 578, 622, 635; C. VII 41, 171, 172, 205, 206, 231, 318, 411; C. VIII 204, 226, 235, 268, 307, 500; C. IX 56, 109, 130, 165, 413, 593; C. X 50, 115, 117, 126, 196, 420, 428, 450; C. XI 16, 403; C. XII 32, 99, 128, 177, 510, 598; C. XIII 211, 251
İrfân cenneti C. XIII 339
İrfân-fürûşluk C. IX 135
İrfân-ı ilâhî C. I 254
İrfân-ı Muhammedî C. I 326; C. IX 139; C. X 40
İrfân-ı nübüvvet C. II 200
İrfân-ı zevkî C. VIII 194
İrhâsât C. XI 262
İrsâl C. II 472
İrsâl-i mesel C. VI 491; C. XI 230
İrsâl-i rüsul C. II 77
İrşâd C. I 67, 68, 95, 116, 166, 227, 434, 485, 525, 533, 534, 542, 555, 566; C. II 236, 238, 341, 363, 466, 500, 502; C. III 12, 187, 314, 315, 491; C. IV 54, 76, 127, 129, 156, 158, 159, 353, 391, 429, 485, 486; C. V 201, 384, 475, 517, 591; C. VI 492; C. VII 26, 206, 255, 307, 308, 495, 498; C. VIII 54, 228, 244, 263, 488, 606, 608, 621; C. IX 84, 139, 148, 149, 248, 285, 302, 345, 444, 453, 464, 479, 494; C. X 137, 153, 342, 572, 601; C. XI 89, 419, 472, 570, 586, 622; C. XII 76, 111, 122, 123, 206, 207, 262, 436, 578, 626; C. XIII 16, 46, 87, 174, 283, 347
İrşâd da'vâsı C. VII 493; C. X 340
İrşâd gayreti C. V 303
İrşâd sadâsı C. III 371
İrşâda kıyâm C. IX 470
İrşâda me'zûn kıldı C. XII 206
İrşâd-ı fikr C. XII 490
İrşâd-ı halk C. VIII 262; C. IX 468; C. X 270
İrşâd-ı ibâd C. IX 86, 344, 420; C. XI 456
İrşâd-ı ibâdullâh C. III 366
İrşâd-ı mürşid C. II 502
İrşâd-ı sâlikîn C. X 231
İrtidâd C. II 365, 366; C. VI 557
İrtihâl C. XI 90
İrtikâ C. IX 177
İrtikâb-ı maâsî C. IV 410
İrtişâ C. VII 425
İsâ'nın nefesi C. I 574
İsâ'nın şibhi C. XIII 154
İsâr C. II 491; C. IV 200, 361; C. VI 137, 277, 250; C. VII 514, 515; C. IX 36, 280; C. X 501; C. XII 276, 430
İsbât C. I 384, 519, 520; C. II 101; C. VII 259; C. IX 213, 349, 643; C. X 34; C. XI 221, 222, 252, 257, 268; C. XII 575; C. XIII 148
İsbât ve mahv C. XII 447
İsbât-ı mâsivâ C. VIII 321
İsbât-ı rubûbiyyet C. X 34
İsbât-ı vücûd C. VIII 321
İsevî C. I 253; C. XII 187, 188, 189, 190; C. XIII 149
İsevî-i Muhammedî C. V 334
İsevîler C. I 176, 251, 259, 260, 269, 270; C. III 106, 235; C. IV 194; C. V 538, 562; C. XI 164, 165; C. XII 157, 177, 189
İseviyet C. I 176; C. IX 385; C. X 416

İseviyyü'l-meşreb C. XI 67
İshâl C. XII 410
isim Bk. esmâ C. I 211, 382, 449; C. II 210, 219, 239, 395, 425, 426, 427; C. III 64, 70, 102, 150, 214, 340, 375, 386; C. IV 332, 379, 386, 481, 482, 485; C. V 78, 362; C. VI 103, 104, 160, 623; C. VII 77, 78, 314, 317; C. VIII 341, 342; C. IX 133, 134, 502; C. X 624; C. XI 226; C. XII 117, 360, 421, 589; C. XIII 20, 47, 48
isim asâsı C. VIII 536
iskâ-yı ilâhî C. II 496
iskencübîn C. XI 20, 21
İslâm C. V 371, 372; C. VII 462; C. VIII 448, 615; C. IX 287, 288, 313; C. X 344; C. XI 239; C. XII 54, 289; C. XIII 250
İslâm vatanı C. IV 272
İslâm-ı hakîkî C. IX 313; C. XII 177
İslâm'ı kabûl C. XIII 117
İslâm'ın binâsı C. VII 461
İslâmiyet C. II 295, 296; C. IV 194; C. VIII 40, 41; C. X 393, 416; C. XIII 156
İsmâilîler C. VI 448
İsmâilîyye C. VI 448
İsmet C. II 399, 400; C. IV 391; C. V 40; C. XII 466
ismet-i ilâhiyye C. IV 231
ism-i Hâdî C. I 384
ism-i Adl C. IX 296
ism-i alem C. VII 78
ism-i a'zam C. II 383; C. III 57, 58; C. V 208; C. VI 55, 56; C. VII 272
ism-i Bâsıt C. II 280
ism-i Bâtın C. I 81, 276, 460, 465, 525; C. II 280, 378, 379, 460, 462, 465, 466; C. III 99, 238, 280; C. IV 370, 374; C. V 288, 376, 484, 607; C. VI 349, 560; C. VII 529; C. VIII 28, 29, 236, 247, 324, 584; C. XII 33, 68
ism-i câmi C. I 476; C. II 299, 311; C. III 229, 436; C. IV 60, 97, 111; C. V 26, 27, 201; C. VI 295; C. VIII 58, 107, 490; C. X 226, 549; C. XI 23, 64, 343, 485; C. XII 403; C. XIII 347
ism-i Celâl C. III 450; C. V 360; C. XI 485; C. XIII 336
ism-i celîl-i Hak C. III 149
ism-i Cemâl C. III 450
ism-i Cemîl C. IX 144
ism-i Dârr C. II 280
ism-i Fettâh C. VI 560
ism-i gâlib C. I 519; C. VIII 28, 29; C. XI 343; C. XIII 20
ism-i Hâdî C. I 69, 167, 169, 266, 284; C. III 12, 40, 94, 107, 129, 130, 278, 317, 428; C. IV 39, 226, 235, 239, 255, 318, 387; C. V 193, 295, 352, 619; C. VI 160, 237, 284, 435, 442, 516, 633; C. VII 221, 246, 284, 314, 316, 327, 334, 381, 422, 424, 457; C. VIII 539; C. IX 306, 324, 407; C. X 265; C. XI 84, 442, 501; C. XII 83, 84, 167, 393; C. XIII 20, 226, 281, 324
ism-i hakîkî C. I 384
ism-i hâs C. I 383, 385, 477; C. II 271; C. III 431; C. V 546; C. VI 73; C. VII 326, 488; C. VIII 360; C. IX 499, 500
ism-i ilâhî C. I 235, 474, 520; C. III 64, 104, 138, 150, 416; C. IV 208; C. VI 328, 560, 606; C. VII 274, 327, 418; C. VIII 49, 322; C. IX 518; C. X 24, 73, 255, 549; C. XI 299; C. XII 161, 406, 589; C. XIII 102, 103
ism-i Kâbız C. II 280
ism-i Kahhâr C. VIII 268
ism-i Latîf C. VIII 268; C. IX 91
ism-i mecâzî C. I 384
ism-i Mudill C. I 167, 169, 284, 493, 529; C. II 526; C. III 40, 95, 108, 180, 278, 428; C. IV 216, 218, 222, 226, 235, 239, 255, 318, 387; C. V 193, 352; C. VI 160, 237, 435, 439, 442, 516; C. VII 246, 284, 381, 382, 457; C. VIII 539, 583; C. IX 306, 323, 407, 516, 517, 612; C. X 256, 265; C. XI 65, 84, 442; C. XII 83-85, 393, 394; C. XIII 226, 281, 324
ism-i Muhyî C. II 280
ism-i Muntakim C. II 339
ism-i mutasarrıf C. XII 360
ism-i Mümît C. II 280
ism-i Nâfi C. II 280
ism-i Samed C. III 104
ism-i Selâm C. III 177; C. VII 217; C. X 277
ism-i şerîf C. XIII 49, 50
ism-i Zâhir C. I 81, 276, 460, 465, 519, 525; C. II 271, 280, 378, 379, 460, 462, 465, 466; C. III 238, 280, 469; C. IV 11, 43, 370, 374; C. V 288, 376, 484, 607; C. VI 349, 354, 560, 610; C. VII 488, 529; C. VIII 29, 236, 539, 584; C. IX 398, 433; C. X 91; C. XI 64; C. XII 33, 68, 168
ism-i Zâhir ve Bâtın C. III 229; C. VI 496
ism-i Zât C. IV 406; C. V 299, 400; C. VI 295; C. VII 227; C. VIII 449; C. XI 299, 300
ism-i zâtın mazharı C. XIII 222
isneyniyet mertebesi C. I 503
isneyniyette vahdet C. VII 506
isneyniyyet Bk. ikilik C. I 537, 548; C. II 102, 334, 370, 448, 462, 476; C. III 181, 332; C. IV 137, 222, 316; C. VI 23, 186, 381, 448, 460, 467, 530; C. VII 301, 400; C. VIII 82, 208, 346, 453, 553, 571; C. IX 531; C. X 257, 322; C. XI 396
ispirto C. VIII 276, 277
israâ C. VII 168
israâf C. IV 45; C. IX 465; C. X 240, 623

istâ C. IV 439
istâfîl C. IV 483
İstanbul kâdısı C. XII 36
istiâne C. XIII 303
istiâre C. VI 491
istîbdâd C. V 289; C. VIII 465
isti'dâd Bk. isti'dâdât C. I 74, 76, 79, 120, 121, 131-133, 136, 169, 199, 205, 212, 225, 233, 235, 236, 251, 257, 267, 304, 305, 310, 315, 326, 367, 449, 468, 473, 480, 541, 565; C. II 39, 52, 83, 128, 133, 153, 154, 164, 169, 181, 182, 220, 224, 254, 282, 287, 288, 291, 301, 310, 312, 318, 324, 326, 328, 349, 351, 366, 454, 466, 496, 497, 515, 518, 528, 540, 561; C. III 11, 14, 39, 40, 104, 106, 114, 130, 146, 172, 193, 208, 231, 233, 276, 285, 289, 306, 308, 316, 318, 370-372, 412, 431, 432, 437, 448, 450, 467, 492; C. IV 20, 23, 26, 36, 47, 63, 72, 156, 204, 218, 222, 254, 268, 269, 289, 291, 299-301, 307, 311-313, 319, 344, 368, 371, 391, 401, 447, 508, 515, 516; C. V 21, 23, 77, 105, 189, 196, 210, 232, 269, 270, 296, 300, 301, 303, 343, 364-366, 378, 432, 436, 439, 480, 498, 499, 508, 539, 546, 548, 556, 582, 598, 603, 613, 636; C. VI 20, 31, 59, 89, 99, 102, 103, 122, 126, 158, 171, 175, 181, 213, 233, 240, 259, 260, 295, 313, 325, 375, 387, 398, 456, 457, 486, 582, 593, 624, 634; C. VII 19, 20, 23, 28, 79, 98, 99, 108, 115, 117, 121, 127, 147, 189, 224, 232, 254, 255, 257, 267, 275, 293, 316, 327, 338, 345, 370, 379-381, 386, 400, 401, 408, 429, 430, 442, 446, 447, 480, 481, 542, 555; C. VIII 32, 207, 251, 324, 326, 355, 359, 364, 371, 376, 382, 393, 416, 423, 437, 454, 469, 470, 491, 493, 539, 553, 562, 569, 612; C. IX 30, 31, 69, 115, 117-119, 150, 167, 214, 298, 301, 322, 347, 361, 363, 379, 384, 389, 412, 499, 500, 515, 539, 546, 570, 647; C. X 24, 32, 33, 70, 88, 89, 116, 134, 145, 150, 152, 153, 186, 214, 250, 273, 282, 297, 304, 305, 308, 315, 406, 416, 427, 432, 441, 442, 460, 462, 521, 546, 549, 553, 554, 567, 580, 581, 609, 611, 612, 614, 633; C. XI 17, 19, 22, 64, 66, 67, 77, 130, 151, 172, 176, 209, 289, 291, 293, 312, 322, 324, 355, 372, 383, 405, 415, 416, 434, 441, 483, 540, 572, 606, 609, 614, 623; C. XII 27, 29, 32, 67, 185, 204, 275, 300, 308, 314, 349, 370, 385, 409, 426, 432, 479, 489, 498, 505, 507, 508, 510, 544, 597, 598; C. XIII 20, 44, 76, 97, 101, 126, 131, 142, 159, 162, 172, 174, 175, 176, 201, 262, 311, 312
isti'dâd sâhibleri C. I 414
isti'dâdât Bk. isti'dâd C. I 208; C. II 192, 280, 344, 375; C. III 295, 371; C. IV 304, 447; C. V 73, 161, 405, 532; C. VI 247; C. VIII 345; C. X 405
isti'dâdât mec'ûl değil C. III 295
isti'dâdât-ı ezeliyye C. II 330
isti'dâdât-ı ezeliyye C. III 362, 364; C. IV 404
isti'dâdât-ı gayr-i mec'ûle C. II 330
isti'dâdât-ı zamâniyye C. X 315
isti'dâd-ı ezel C. VI 220
isti'dâd-ı ezelî C. I 267, 380; C. II 112, 280, 318, 371, 383; C. III 217, 255, 361, 436, 491, 497; C. IV 32, 50, 51, 194, 208, 219, 380; C. V 70, 105, 208; C. VI 218, 222, 462, 526; C. VII 228, 379, 531, 555; C. VIII 20, 207, 324, 360, 416, 470, 554, 562; C. IX 148, 345, 595; C. X 36, 147; C. XI 13, 19, 196, 622; C. XIII 172, 173
isti'dâd-ı gayr-i mec'ûl C. I 449; C. II 516, 537; C. III 11, 12; C. VI 99; C. VIII 470; C. X 322; C. XIII 172, 176
isti'dâd-ı mec'ûl C. II 516; C. III 12, 13; C. IV 218; C. VII 345; C. VIII 470; C. X 322; C. XIII 172, 173, 175, 176
isti'dâd-ı zâtî C. X 322, 337, 538
isti'dâdsız C. XIII 173, 174
istidlâl C. II 72, 73, 74; C. III 201, 410; C. IV 140; C. V 88; C. VI 210, 324, 325, 327; C. VIII 426, 556; C. IX 204; C. XIII 231
istidlâlât C. IX 282; C. XIII 228, 229
istidlâlât-ı akliyye C. V 590; C. VIII 73, 74; C. X 129, 131, 348
istidlâlî C. I 47; C. XI 217; C. XIII 71
istidlâl-i aklî C. III 62
istidlâlî ulûm C. XIII 75
istidrâc C. V 149, 223; C. VII 31; C. IX 563; C. XI 392, 435
istifhâm-ı isbâtî C. X 34
istifsâr C. IV 430
istiğâse C. V 115
istiğfâr C. I 115; C. II 353, 367; C. III 455, 457; C. IV 179, 180, 391, 392, 413; C. V 109, 197; C. VI 24, 437; C. VII 105, 153; C. VIII 192, 194, 452, 453, 491, 498; C. IX 78, 186, 520, 521, 627; C. X 61, 63, 436, 470, 559, 560, 561; C. XI 208, 270, 448, 554; C. XII 276, 277, 427, 537; C. XIII 15, 18, 147, 163, 227, 289
istiğnâ C. V 376; C. VI 544; C. IX 151, 193, 194, 195, 196, 198; C. XIII 279, 281
istiğrâk C. I 423; C. II 89, 342, 460; C. IV 379, 464; C. VIII 345, 346, 348, 372, 377, 503, 549, 550; C. IX 605, 643, 648; C. XII 396, 412, 413
istihâlât Bk. istihâle C. II 482; C. III 254, 447, 448, 452, 453; C. VI 288; C. VIII 239, 240,

555; C. IX 269, 272, 372; C. X 554; C. XIII 77
istihâlât-ı dâime C. I 396
istihâlât-ı devrî C. XIII 76
İstihâlât-ı mütemâdiye C. VIII 511
istihâle Bk. istihâlât C. V 521, 547; C. VII 533; C. VIII 598; C. IX 545, 569, 575; C. X 607; C. XII 385
istihâza C. III 493
istihkâk C. VI 214; C. XI 195, 196; C. XII 136, 137
istihlâf C. VI 318
istihlâk C. III 315
istihyâ C. VII 181; C. XII 318
istihzâ C. II 184, 185; C. VI 112; C. VII 181, 315, 425, 426; C. X 261
istikâmet C. V 205; C. VII 107; C. VIII 535; C. X 454
istikâmet sâhibi C. V 205
istikbâl C. I 441, 442
istiklâl C. II 115, 541; C. V 358, 456; C. VI 470; C. VIII 345, 547; C. IX 333, 616, 645; C. XII 64, 271
istiklâl da'vâsı C. II 315
istiklâl-i vûcûd C. VIII 423; C. IV 464; C. VI 115; C. VIII 345
istîlâ C. II 478
istimdâd C. V 115, 572; C. XII 350, 463; C. XIII 49
istincâ C. VIII 120, 122
istinkâh-ı esrâr C. VI 566
istinşâk C. VIII 119, 122
istirâhat C. VI 351
istiskân C. XIII 247
istisnâ C. I 100, 101; C. V 169; C. XII 119, 550, 551, 558, 563; C. XIII 318
istişâre C. I 333, 334, 335
istitâr C. I 533, 535, 540; C. XII 562
istivâ C. VI 481; C. XI 217; C. XII 221
istivâ-yı Rahmân C. I 445
isyân C. II 26; C. IV 47; C. VIII 198, 321; C. VIII 292; C. IX 194, 396; C. X 328, 329, 487
iş C. VI 273
İş adamı C. VII 39
işârât-ı ezel C. XIII 216
işâret C. III 205; C. VI 491, 509, 560; C. VIII 244, 529; C. IX 316, 398, 600, 635, 643; C. X 217, 221; C. XI 242; C. XII 129, 309; C. XIII 17, 48, 142, 143, 216, 222
işâret-i gaybî C. X 210
işârî C. VII 326
İş-güç C. XIII 270
işi cereyân-ı tabiîsine bırakmak C. XII 269
işitmek C. I 71, 490; C. III 240; C. IV 52, 385, 386; C. VII 260; C. VIII 52, 171; C. X 535, 536, 539; C. XI 618; C. XII 501
işkâl C. V 303
işkembe C. IX 235, 236; C. XI 67
işkembe yıkamak C. I 31
işkence C. X 449; C. XI 307; C. XII 585
işkence şâhı C. XII 585
işret C. V 565, 566; C. X 442
iştibâh C. XI 232
iştihâ C. IV 447; C. VIII 93
iştihâr C. I 142, 465
iştihâ-yı kâzib C. XII 215
iştihâ-yı sâdık C. XII 215
iştirâ C. XI 420
iştiyâk C. I 76, 521; C. VI 544; C. VIII 375; C. X 440; C. XIII 133, 170
işve C. X 522
itâat C. IV 114, 195; C. VI 158; C. X 27, 201, 218, 344
it'âm C. IX 60, 254
i'tibâr C. IV 439; C. VI 116, 347; C. XIII 86
i'tibâr akıl ve isti'dâdadır C. XII 185
i'tibârât C. IV 373
i'tidâl C. I 516; C. III 15, 359, 429; C. IV 442, 446, 447; C. V 19, 170; C. VI 462, 560; C. IX 209, 210, 211, 221, 465, 466; C. XII 157; C. XIII 130
i'tikâd C. I 108, 185; C. II 73, 151, 272, 287, 344, 380, 381; C. IV 379; C. V 404, 412; C. VI 160; C. VII 257; C. VIII 355; C. IX 73, 97, 122, 123, 130, 131, 170, 213; C. X 107, 261, 262, 264, 271, 283, 284, 290-292, 298, 299, 301, 306, 322, 337, 348, 349, 350, 359; C. XI 308, 309, 310, 478, 533, 576, 603; C. XII 270, 271, 420, 487; C. XIII 231, 235, 318
i'tikâdât C. XI 180, 601; C. XIII 344
i'tikâdât-ı bâtıl C. XII 168
i'tikâdât-ı fâside C. XI 26
i'tikâdât-ı muhayyele C. XI 600
i'tikâdât-ı muhtelife C. XII 168
İ'tikâd-ı cebr C. X 298
i'tikâd-ı fâsık C. X 336
i'tikâd-ı hâs C. IX 131
i'tikâd-ı sahîh C. XII 61
i'tilâl C. V 611
i'timâd C. VI 196
i'tinâk C. XIII 48, 234, 256
i'tirâf-ı zünûb C. VII 403
i'tirâz C. I 159, 400, 459; C. II 526, 527, 535; C. III 23, 362; C. IV 9-11, 31, 285, 395, 406; C. V 495, 606; C. VII 100, 232; C. VIII 29, 588; C. X 230; C. XI 257, 435, 506, 574; C. XII 57, 59, 60, 64, 65, 72, 73, 76, 123, 234; C. XIII 64
i'tirâzât C. III 22
i'tiyâd C. V 506
İ'tizâl C. III 35
itmi'nân C. IV 248, 249; C. XIII 319
ittibâ' C. VII 442

ittifâk C. III 308
ittihâd C. I 248, 455, 457, 537, 538, 547; C. II 160, 285, 329; C. III 35, 47, 201, 325, 376, 419; C. IV 493, 494, 495, 498; C. V 18, 357, 400, 540; C. VI 533, 539, 626; C. VII 21, 42, 130, 132, 142, 143, 144, 147; C. VIII 80, 336, 344, 346; C. IX 206, 278, 300, 437, 512, 634, 635, 639, 641, 646, 647; C. X 22, 23, 606, 607; C. XI 34, 38, 200, 215, 216, 402; C. XII 64, 151, 176, 245, 295, 367, 422, 580, 584; C. XIII 52, 97, 335
ittihâd âlemi C. XI 32, 33
ittihâd ve ittifâk C. IV 106
ittihâd-ı bâtın C. IV 491
ittihâd-ı enbiyâ C. XII 177
ittihâd-ı zamân C. VII 272
ittisâl C. I 78, 263, 458; C. III 331, 418; C. IV 451; C. V 357, 358, 510, 525; C. VII 130, 229, 230; C. VIII 209; C. IX 299, 300, 360, 371; C. X 530; C. XI 429, 433; C. XII 111
ivaz C. VI 251, 252, 265, 449
iyâdet C. II 404; C. III 477; C. IV 92, 93; C. IV 95, 106, 107; C. XI 216
iyâl Bk. ıyâl C. V 39
iyâlullah C. V 38
iyân C. VIII 172
iyi C. II 518; C. III 92; C. IV 126, 235, 373; C. VI 101, 103, 104; C. VII 388; C. IX 165; C. XI 124, 138, 167, 466; C. XII 81, 123, 363, 497
iyi ahlâk C. III 93; C. X 66; C. XI 366
iyi akvâl C. X 66
iyi amel C. IX 355
iyi ef'âl C. X 66
iyi göz C. XII 283
iyi huy C. III 228
iyi huylu C. VII 233
iyi mal C. I 319
iyiler C. I 262
iyiliğe fenâlık C. VI 156
iyilik C. I 406; C. III 112, 281; C. IV 270; C. V 90, 91; C. VI 156; C. VII 43; C. VIII 192, 325; C. IX 574; C. X 81, 336, 502, 565; C. XI 474, 475; C. XII 99
İyyâke na'büdü C. VIII 329
iz C. III 62, 63
izâfât C. I 82, 359, 456; C. III 16; C. IV 315; C. V 246, 271
izâfâtın ıskâtı C. II 427
izâfet-i lâmiyye C. IX 328; C. XI 353
izâfî varlık C. XI 90
izâfî vücûd C. V 358
izdivâc C. VII 72; C. X 402, 403
İze'n-necmü hevâ C. XI 45
izhâr Bk. ızhâr C. VIII 359, 540
izn C. XIII 74
izn-i ilâh C. XIII 162
İzz ü celâl C. II 360
izzet C. III 309; C. VI 543, 544; C. IX 55, 238, 285, 617, 618; C. XI 109, 533; C. XIII 147
izzet-i dünyâ C. III 309
izzet-i gınâ C. VI 543
izzet-i hakîkî C. V 288
izzet-i hakîkiyye C. III 309
izzet-i Hakk'ın mazharı C. XII 55
izzet-i nefs C. IX 171

J

jağjağ C. X 41, 42

K

kabâ C. X 260
kabâhat C. I 470; C. VI 78, 525, 527; C. X 80; C. XI 147, 150
kabak C. IV 241; C. VIII 179; C. IX 444, 468; C. XI 406
kabak kalyesi C. XI 403
Kâ'be C. IV 447; C. V 168; C. IX 124; C. XI 299, 300, 611; C. XII 53; C. XIII 156, 157, 158, 221, 222, 253
Kâbe kavseyn C. II 495; C. V 357; C. VI 34; C. IX 342
Kâbe Kavseyn meyhânesi C. VI 35
Kâ'be-i hakîkat C. IV 393
Kâ'be-i ma'nevî C. IV 406, 407
Ka'be-i Muazzama C. XII 551
Kâ'be-i sûrî C. IV 406
Kâ'be-i visâl C. XIII 253
Kâ'be-i Zât C. V 299; C. VII 23
Kâ'betullah C. VI 194
Kâbız C. II 480; C. III 75, 169, 311, 312, 386, 427; C. VI 368, 496; C. VII 546; C. VIII 61, 96, 438; C. XI 24; C. XII 81
kâbilî C. I 102
kâbil-i dalâlet C. VII 381
kâbil-i hidâyet C. VII 381
kâbil-i sıfât-ı ahadiyyet C. VIII 80
kâbiliyet Bk. isti'dâd C. I 233, 235, 315, 326; C. IV 254, 304; C. V 296, 300, 303, 539; C. VI 607; C. VII 79, 115, 381, 386, 480, 481; C. VIII 234, 381, 382, 469; C. IX 322, 499-502, 539, 545, 546; C. X 462; C. XI 19, 130, 324, 606; C. XII 136, 308, 349; C. XIII 274
kâbiliyetsiz C. XI 416
kâbiliyyât C. VIII 345
kâbiliyyet-i asliyye C. V 582; C. X 322, 337
kâbiliyyet-i zâtiyye C. VIII 359, 539; C. XII 300
Kâbilli C. VIII 401, 406, 412, 413
Kâbilli kocakarı C. VIII 400, 412, 417
kabir Bk. mezar C. I 496; C. III 263; C. IV 199; C. VI 628; C. VIII 21, 23, 126, 524; C. IX 332, 495, 557, 558; C. XII 348, 349, 423, 438, 501

kabir azâbı C. VII 395
kabir ziyâreti C. XII 444; C. VIII 21; C. XII 499
kabirlerin keşfi C. XIII 280
kable'l-cem' fark C. IV 390
kabr-i şerîf C. XII 348, 350
kabristan C. VI 627; C. VII 378
kabuk C. I 348; C. III 356; C. IV 373, 374, 387, 397; C. VI 44, 308; C. VIII 366, 445, 446, 501; C. IX 24, 301, 395, 613-618; C. X 41, 152; C. XI 47, 265, 437, 486, 487; C. XII 62, 136, 566; C. XIII 17, 18, 19
kabûl C. XIII 219
kabûl-i halk zevki C. III 415
kabûl-i niyâz C. XIII 109
kabz C. I 570; C. II 55; C. III 371, 428; C. IV 302, 303; C. V 105-109, 386, 546, 610; C. VI 105, 351-353, 359, 360; C. VII 241, 546; C. VIII 520; C. IX 132, 133, 215; C. X 470, 473, 474, 477, 555, 556; C. XI 513, 557; C. XII 309, 497
kabza C. VI 496
kabza-i Hak C. II 302
kabz-ı dâim C. VI 359
kabz-ı ervâh C. IX 546
kaçmak peygamberlerin sünnetidir C. XI 173
Kad ceffe'l-kalem C. X 320
kadayıf C. XIII 265
kadeh C. I 74; C. II 40, 424, 425; C. III 212; C. IV 122, 202, 419, 420; C. V 73, 372; C. VI 621; C. VIII 71; C. IX 139, 140; C. X 369-371, 444, 622, 623, 624; C. XII 35, 565, 566; C. XIII 16, 26, 27, 48, 54, 275
kadeh-i cism C. X 370
kadeh-i vücûd C. VI 405; C. XIII 49
kadem Bk. ayak C. II 201; C. V 334
kadem-i Âdem C. II 376
kadem-i Cebbâr C. I 419, 420; C. XIII 309
kadem-i Halîl C. II 376
kadem-i Hârûn C. II 376
kadem-i İsâ C. II 376
kadem-i Kelîm C. II 376
kadem-i Mûsâ C. V 334
kadem-i nebî C. VI 319
kadem-i sülûk C. III 62
kadem-i Yûsuf C. II 376
kadem-i-İdrîs C. II 376
kader C. I 102, 301, 311, 372, 380, 449; C. III 208, 216; C. V 364, 404, 405, 439, 440; C. VI 104, 530; C. VII 386; C. VIII 295, 538; C. IX 509; C. X 48, 270, 271, 282, 290, 297, 322, 435; C. XI 361, 620; C. XII 558; C. XIII 157
kader, kader ile reddolunur C. X 322
Kaderî C. I 37; C. VII 255; C. X 264, 283, 284, 345, 347, 350
kader-i Hudâ C. X 327
kader-i ilâhî C. III 299; C. VI 374, 565; C. VIII 189; C. XI 315
Kaderîler C. X 322, 346, 348, 349
Kaderîlik C. II 380; C. VII 257
Kaderiyye C. II 344, 381; C. X 290, 291
kadh C. XI 367
kadı C. III 391; C. IV 144, 162, 163, 250, 251, 253; C. V 372, 450, 451; C. VI 418, 425; C. XI 488, 489, 490, 493, 494, 502, 505, 508, 512, 523, 525, 536, 538, 562, 564; C. XII 42, 301; C. XIII 179, 182, 183, 186, 188, 189, 192, 194, 199, 200, 201, 204, 205, 211, 212, 213, 214, 215
Kâdı'l-hâcât C. V 209
kadılık C. IV 163, 250
kadın C. I 73, 74, 89, 310, 311, 536; C. II 139, 144-151, 202, 203, 210, 224, 235, 296; C. III 196, 285, 443, 479, 493; C. IV 21, 44, 102, 125, 144, 205, 243, 328, 368; C. V 227, 359, 514, 515, 564, 565, 633; C. VI 196, 531, 532, 533, 616; C. VII 245, 320, 422, 425, 473, 474, 492, 552; C. VIII 118, 228, 245, 392, 396, 400, 415, 416, 417; C. IX 209, 325-327, 384, 405; C. X 122-124, 136, 183, 267, 330, 353, 354, 376, 377, 378, 433, 436, 443, 445, 474, 484, 485, 487, 497, 498, 503, 519, 525-527, 533, 585, 586, 594; C. XI 71, 87, 97, 104, 116, 117, 164, 173, 178, 228, 237, 241, 345, 410, 415, 470, 491, 522, 542, 556, 558, 559, 568, 583, 607, 608, 613; C. XII 77, 279-281, 335, 343, 344, 374, 491, 540, 544, 557, 573, 574, 585, 594, 613, 614, 624, 626, 627; C. XIII 22, 23, 25, 26, 34, 36, 83, 137, 138, 180, 181, 183, 187-189, 192, 210, 212, 213, 215, 247, 248, 300
kadın hilesi C. XIII 189
kadın sesi C. XIII 213
kadına muhabbet C. II 147
kadını sevmemek C. II 145
kadının efsûnu C. XIII 187
kadının nafakası C. XIII 214, 215
kadınların güzelliği C. IX 325
kadınların kıskançlığı C. X 566
kadınlık C. II 32
kadîm C. II 243; C. IV 138, 304; C. V 17, 340, 359, 374, 375; C. VI 499; C. VII 78, 115, 167, 386; C. VIII 83, 301, 302, 339, 364, 585; C. IX 436, 438, 499, 502, 612, 613; C. XIII 24
kadîm-i latîf C. I 472
Kadir C. I 474; C. XI 192
Kadir Gecesi C. IV 295, 296, 310; C. VI 41; C. XII 315
Kâdirî C. II 327
kadr-i müşterek C. IV 83, 84
Kaf dağı C. I 380, 421; C. II 102, 103, 187, 299, 314; C. III 31; C. VI 609; C. VII 250, 256; C.

VIII 498, 574, 575, 582, 583; C. X 514; C. XII 429; C. XIII 44, 45
kafes C. I 435, 558; C. VI 409-411, 414-417; C. VIII 49, 50; C. IX 289; C. XII 157, 158, 159, 334; C. XIII 197
kâf-ı kûfî C. XI 538
kâf-ı mevsûle C. VII 466
Kâfî C. VIII 518, 519
kâfir C. I 165, 170, 240, 382; C. II 98, 99, 151, 152, 161, 235, 389, 458, 459; C. III 147, 148, 177, 277, 301, 364, 444, 495, 496, 497; C. IV 193-195, 198, 216, 217, 397, 398, 413, 492; C. V 355, 412, 536, 564, 578; C. VI 18, 42, 142, 156, 237, 238, 489; C. VII 218, 246, 274, 457; C. VIII 124, 179, 186, 187, 198, 256-258, 266, 269, 295, 444, 445, 457; C. IX 38, 69, 73, 105, 153, 306, 461, 500, 537, 564, 565, 645; C. X 46, 57-59, 230, 250, 261, 270, 284, 285, 308, 318, 330, 344, 345, 384, 385, 387, 388, 389, 392, 393, 394, 411, 446, 450, 463, 464, 489-492, 494, 495, 501, 510, 545, 546; C. XI 25, 36, 76, 131, 163, 227, 228, 341, 350, 362, 457, 476, 499, 500, 501, 599; C. XII 63, 177, 337, 391, 393, 454, 532; C. XIII 197, 281, 290, 305, 341
kâfire horluk ile bakmayınız C. XII 177
kâfir-i aslî C. IV 491
kâfir-i ezelî C. IV 491
kâfir-i ni'met C. V 117, 119
kâfirin mezârı C. IX 153
kâfiristan C. X 388
kâfirlere ve zâlimlere hürmet C. VII 425
kâfirlik C. IX 617; C. XI 26, 345
kâfiye C. I 37, 64, 516, 461, 517; C. III 202; C. V 401, 402; C. VII 455; C. IX 599
kâfûr C. VIII 394, 422; C. XI 223
kâğıd C. IV 14; C. VIII 511; C. XI 183
kâğıttan kanat yapma C. XI 449
Kahhâr C. I 292, 455, 551, 552, 569; C. III 92, 169; C. V 17, 405; C. VI 228; C. VIII 438; C. XI 311; C. XIII 258
kahır C. I 160, 211, 291, 374, 394, 472, 523, 552; C. II 91, 179, 190, 366, 367, 507, 527, 531; C. III 486; C. IV 122, 178, 220, 234, 246, 301, 302, 326, 480, 385; C. V 117, 405, 406, 531; C. VI 156, 228, 229, 271, 467, 468, 544, 570, 573, 574; C. VII 57, 67, 171, 172, 314, 426, 512, 517; C. VIII 38, 184, 296, 334, 337, 339, 346, 418, 433, 563, 584, 585; C. IX 153, 154, 184, 516, 521, 522, 534, 612, 616; C. X 33, 35, 37, 317, 385, 436, 437, 462, 519, 565-567, 595; C. XI 20, 134, 136, 534-536, 560, 561, 590, 609; C. XII 88, 97, 102, 125, 133, 134, 257, 340, 363, 389, 518, 571; C. XIII 36, 67, 128, 153, 156, 201, 204, 211, 258, 297, 311
kahır kılıcı C. XI 609; C. XIII 89
kahır libâsı C. XIII 259
kahır oku C. XIII 312, 313
kahır şarâbı C. I 373
kahırda lutuf C. V 406
kâhil C. XIII 314
kâhin C. VII 362, 418, 526; C. VIII 461; C. XI 610
Kâhir C. II 528; C. VI 546; C. VII 315
kâhire C. XII 310
kahr evi C. XI 609
kahramanlık C. X 552
kahr-ı Hak C. XIII 258
kahr-ı îbâd C. XII 393
kahr-ı ilâhî C. I 292, 373; C. II 339, 385, 390, 391, 392; C. III 476; C. V 42, 117-119, 268, 352; C. VI 57, 106, 119, 258; C. VII 66, 113, 160, 499; C. VIII 198, 296, 299, 434, 587, 592; C. IX 185, 191, 193, 196, 520; C. XI 20, 134, 135, 268, 435, 610; C. XII 87, 144, 312, 393; C. XIII 85, 146, 155, 157, 263
kahr-ı ilâhîye mukâvemet C. IX 198
kahr-ı sûrî C. X 595
kahr-ı zâhirî C. XIII 152
kâide C. XI 211; C. XIII 18, 19
kâide-i hikmet C. XIII 18, 19
kail C. V 27, 619; C. XI 348
kâim-makâm C. III 228; C. VI 232; C. XI 401; C. XII 504, 514
kâin C. III 295; C. IV 13
kâinât C. II 25, 270; C. V 17; C. VII 243; C. VIII 302, 430; C. XI 43, 261, 262, 621
kâl C. XI 584, 585, 586, 587; C. XII 530
kâl ve kıyl C. VII 486
kal'a C. IV 196; C. VIII 186; C. XII 522, 538-540, 545, 546, 547, 561, 563, 564, 584-586, 590
kalabalık C. V 278; C. XII 362
kal'a-i memnûa C. XII 562
kal'a-i zâtü's-suver C. IV 196; C. XII 612, 620; C. XIII 25, 39, 55, 102, 109
kalay C. I 212; C. VII 162; C. VIII 511
kalb Bk. gönül C. I 60, 83, 135, 144, 187, 197, 238, 271, 319, 320, 330, 336, 348, 434, 517, 518; C. II 20, 27, 201, 213, 214, 260, 312-315, 328, 345, 346, 347, 362, 363, 373, 393, 423, 451, 452, 458, 478, 485, 512, 513, 553, 561; C. III 30, 61, 64, 122, 163, 213, 202, 234, 235, 237, 240, 243, 258, 303, 304, 370-374, 380, 383, 398, 401, 411, 429, 442, 455-457, 459, 483-485, 487, 490, 494; C. IV 20, 31, 41, 59, 114, 115, 153, 179, 199, 203, 204, 280, 343, 364, 367, 378, 388, 390, 391, 405, 410, 412, 413, 450, 451, 490, 501, 504; C.

V 26, 65, 66, 78, 151, 328, 361, 432, 437-439, 593, 594, 598, 600, 603, 611, 634; C. VI 77, 79-81, 85, 105, 138, 166, 196, 226, 227, 256, 316, 362, 368, 377, 380, 448, 454, 495, 506-509, 518, 519, 527-529, 593, 601, 604, 606; C. VII 83, 132, 243, 260, 268, 309, 311, 336, 359, 378, 379, 392, 393, 411, 462-464, 473, 477, 509, 511, 516, 518, 522, 524, 550; C. VIII 31, 39, 186, 192-199, 209, 257, 268, 320, 321, 323, 345, 380, 429, 452, 466, 484, 504, 516, 545, 551, 580, 620; C. IX 31, 86, 96, 115, 126, 144, 170, 248, 295, 296, 302, 303, 305, 311, 312, 335-337, 360, 361, 365, 368, 369, 383, 396, 420, 481, 510, 511, 519, 520, 553, 557, 574, 588, 596, 608, 622, 623, 637, 638; C. X 20, 61, 66, 74, 76, 88, 126, 131, 136, 139, 165, 176, 179, 184, 190, 209, 214, 216, 219, 228, 229, 231, 235, 248, 249, 257, 264, 274, 356, 357, 364, 366, 373, 379-382, 417, 430, 436, 464, 470-472, 474, 476, 494, 495, 501, 518, 524, 536, 540, 545, 550, 551, 585, 603, 613, 632, 633; C. XI 29, 42, 43, 68, 102, 137, 157, 188, 194, 213, 224, 228, 252, 254, 264, 265, 267, 278, 281, 283, 284, 300, 311, 317, 324, 349, 350, 355, 371, 373, 374, 397, 403, 416, 424, 428, 429, 431, 435, 438, 440, 442, 457, 484, 492, 506, 516, 517, 536, 573, 579, 620-622; C. XII 32, 50, 62, 64, 83, 92, 106, 213, 236, 258, 259, 262, 275, 276, 283-285, 295, 309, 333, 348, 358, 366, 368, 373, 375, 394, 420, 422, 429, 439, 442, 446, 470, 498, 511, 515, 520, 523, 524, 528, 530, 537, 538, 559, 586, 606; C. XIII 62, 64, 78, 96, 99, 106, 107, 123, 124, 125, 133-135, 137, 154, 163, 184, 187, 218, 222, 230, 243, 246, 252, 253, 254, 274, 279, 280, 284, 285, 301, 311, 312, 319, 331

kalb ağacı C. XIII 184
kalb âlemi C. IV 366
kalb aynası C. X 227
kalb cenneti C. X 140, 530; C. XI 290
kalb çeşmesi C. XII 275, 529
kalb dağları C. III 371
kalb gözü C. I 49, 178, 187, 223, 422, 423, 424, 425, 441; C. II 42, 49, 73, 75, 76, 108, 530; C. III 38, 39, 42, 107, 188, 202, 213, 239, 240, 268, 306, 313, 315, 316, 318, 369, 438, 439, 469, 487; C. IV 17, 25, 26, 94, 119, 134, 135, 146, 154, 369, 393, 396, 417, 467, 468, 473, 474, 502, 509; C. V 88, 172, 231, 356, 481, 552, 599; C. VI 204, 487, 630; C. VII 15, 31, 109, 157, 161, 501; C. VIII 172, 174, 314, 315, 319, 320, 322, 377, 427, 458, 474, 524, 587; C. IX 22, 281, 361, 372, 476, 547; C. X 229, 339, 427, 531, 579, 596; C. XI 43, 103, 279, 288, 299, 371, 373, 374, 439; C. XII 463, 530; C. XIII 62, 74, 167, 223, 243, 244, 251
kalb gözüyle Hakk'ın müşâhedesi C. XII 606
kalb hastası C. IX 110
kalb kal'ası C. III 347
kalb kalemi C. VI 106
kalb körlüğü C. VII 501
kalb meshi C. X 164
kalb nûru C. III 331
kalb penceresi C. V 634; C. XII 374
kalb perdesi C. XII 275
kalb sarhoşluğu C. XI 430
kalb sarhoşu C. XI 430
kalb şehri C. VIII 38; C. XI 188
kalb yolu C. XII 207
kalbden kalbe pencere C. III 439; C. XIII 326
kalbden kalbe yol vardır C. XII 207
kalbe gelen perde C. VIII 453
kalbe sığmak C. VII 516
kâlbed C. XIII 171
kalb-i Âdem C. II 201, 248, 260
kalb-i ârif C. II 213; C. III 64, 238; C. VI 496; C. IX 144, 297; C. XII 368
kalb-i âşık C. VII 191, 192
kalb-i beşer C. III 237
kalb-i cismânî C. XII 538
kalb-i ekmel C. XI 324
kalb-i hakâyık C. I 169; C. VI 440, 636; C. XII 251, 560
kalb-i hakâyık mümkin değildir C. VII 327; C. XII 251
kalb-i hâlî C. IX 88
kalb-i insân C. IX 198
kalb-i insânî C. I 326, 409; C. VII 191, 243; C. VIII 418
kalb-i kâmil C. II 561; C. IV 407; C. V 602, 603; C. VII 243; C. IX 300, 304; C. X 39, 355; C. XII 213
kalb-i Muhammed C. II 287
kalb-i Muhammedî C. I 517; C. II 292; C. VI 348; C. VII 408, 542; C. VIII 331, 577; C. IX 299, 494, 593; C. X 87, 90, 588; C. XII 66, 300, 432
kalb-i müdrik C. IX 384
kalb-i mü'min C. IV 117; C. VI 496
kalb-i mürîd C. III 370
kalb-i selîm C. VII 510; C. IX 295, 297
kalb-i Şîs C. II 201
kalb-i vâhid C. V 602
kalbin casusları C. IX 94
kalbin cennetleri C. I 59
kalbin gölgesi C. V 601
kalbin huzûru C. I 187

kalbin perdesi C. XIII 318
kalbin susuzluğu C. XIII 16
kalbin şâkirdi C. VIII 466
kalbine nazar etmek C. XII 207
kalbiyle buğuz C. XI 172
kalbleri ihyâ C. III 139
kalblerin ahvâli C. III 410
kalblerin câsûsları C. III 410; C. VII 528
kalblerin yâkûtu C. XII 236
kalblerinizden fetvâ isteyin C. XI 137
kalbur C. V 434, 435; C. X 459, 460
kâlbûd C. VII 458
kalb-zen C. III 98
kale Bk. kal'a C. VIII 382
kalem C. III 62, 203, 390; C. IV 449; C. V 170; C. VI 184; C. VIII 436, 579, 580, 582; C. IX 505, 544, 623; C. X 320, 326, 336; C. XI 183; C. XII 90, 112, 135, 557; C. XIII 270
kalem kâtibi C. VI 105
kalem kırıldı C. X 621
Kalem kurumak C. II 525; C. X 319, 320
kalem-i a'lâ C. III 275
kalem-i îcâd C. VIII 553; C. XI 242
kalem-i kalb C. VI 106, 107
kalem-i kazâ C. II 525; C. X 320
kalender C. XII 286
kâlet nemletün C. VII 261
kalıb C. III 138, 213, 253, 254; C. V 362; C. VII 459; C. X 401; C. XI 458
kalıb-ı insânî C. VII 458
kalkan C. X 125, 172; C. XII 574
kalmâşlık C. VIII 606
kalp C. III 97; C. VII 492, 493, 494; C. VIII 104, 305; C. XI 421; C. XIII 127
kalp akçe C. IV 304
kalp altın C. I 298; C. II 382; C. V 160; C. VII 495; C. VIII 620; C. IX 492; C. XIII 134
kalp para C. IV 294; C. VII 27; C. XII 104
kalpazan C. VII 26
kaltaban C. VIII 621; C. XIII 190
kalye C. XI 403
kamçı C. III 260; C. VIII 584; C. XI 121, 494; C. XII 75
kamçı ile dövmek C. X 422
Kamer Bk. ay, mâh C. III 116, 117; C. VII 485
kâmet C. VIII 290
kamış C. I 164; C. II 90; C. VI 405; C. VII 174; C. VIII 126; C. XII 33, 549
kamışlık C. I 73, 74; C. IV 164
kâmil C. I 74, 76, 162, 265, 383, 406, 485, 486, 488, 489, 540, 541, 542, 547, 552, 555; C. II 19, 21, 29, 40, 54, 111, 195, 196, 356, 373, 434, 435, 448; C. III 31, 50, 162, 163; C. V 96, 97, 136, 145, 201, 263, 339, 386, 387, 435, 517, 524, 555, 581, 582, 587, 592, 600, 601; C. VI 226, 313, 320, 324; C. VII 104, 158, 160, 235, 251, 528, 531; C. VIII 68, 69, 226, 228, 250, 347, 363, 481; C. IX 129, 130, 232, 233, 278, 285, 286, 302, 337, 341, 358, 359, 372, 421, 474, 597, 619, 629, 632; C. X 39, 96, 129, 144, 162, 163, 216, 238, 246, 257, 335, 355, 382, 385, 434, 440, 493, 532, 545; C. XI 28, 29, 72, 73, 219, 220, 233, 284, 291, 297, 456, 471, 475, 476, 532, 572, 605, 606, 607; C. XII 116, 129, 225, 226, 228, 270, 449; C. XIII 90, 127, 175, 177
kâmil mürşid C. IX 148
kâmil ve mükemmil C. IV 60; C. X 351; C. XII 226
kâmili imtihân C. VII 120
kâmili incitmek C. II 176
kâmil-i mükemmil C. IX 302, 303
kâmilin gönlü C. III 440
kâmilin kabrini ziyâret C. XII 445
kâmiliyyet-i insâniyye C. XI 398, 399
kâmillerin sohbeti C. XI 416
Kâmû küsâlâ C. XII 108
kan C. I 122; C. II 74; C. III 485; C. IV 61; C. VI 307, 308, 366; C. VIII 158, 180, 349, 434, 493, 494, 495, 496, 498, 499, 500, 520, 521, 537, 540; C. X 31, 39; C. XI 230, 296, 476; C. XII 445; C. XIII 165, 187
kân C. IV 26; C. XII 16
kan deryâsı C. XIII 153
kan dökücülüğ C. VII 124
kan uyumaz C. VI 28; C. VIII 560
kanâat C. I 90, 305; C. II 117, 118, 120, 121, 131, 135, 541; C. III 371; C. IV 359; C. VI 378; C. VIII 397; C. IX 65, 220, 277, 413, 465; C. X 66, 105, 106, 113, 115, 124, 125, 132, 133, 192, 193; C. XI 485, 504; C. XII 279, 591; C. XIII 211, 231
kanat C. III 114, 339; C. IV 455, 496; C. VI 211; C. VIII 16, 65, 590; C. IX 207, 229-232, 245, 248, 264; C. X 53; C. XI 476, 477; C. XII 344; C. XIII 63, 80
kandîl C. III 229, 230, 425; C. VIII 246; C. X 249; C. XII 222, 348, 349, 366, 386; C. XIII 64, 173
kâne C. X 311
kâne lillah C. VII 21
kânellâhu leh C. VII 42; C. VIII 238
kangren C. XIII 121
kanser C. X 526
kânûn C. XIII 19, 26
kânûn-ı hikmet C. XII 92
kânûn-ı ilâhî C. VII 293; C. VIII 437; C. IX 405
kânûn-ı sânî C. XII 365
kânûn-ı tabîat C. VI 39; C. XIII 261
kap C. VIII 523
kap, içinde olan şeyi sızdırır C. VII 63
kapı C. I 336, 490; C. II 502; C. III 14, 380; C. IV 225; C. V 90, 91; C. VI 162; C. XI 70, 291,

292; C. XII 489, 565; C. XIII 91, 92, 244, 248, 334
kapı çalmak C. IX 651
kapı gıcırtıları C. VIII 388
kapı kapı dolaşmak C. XII 417
kapı sesi C. XII 487, 488
kapı yoldaşı C. VI 358; C. VIII 273
kapının sesi C. XII 489
kaplan C. I 329; C. IV 487; C. V 313; C. IX 426; C. XII 355; C. XIII 301
kar C. IV 301; C. V 554; C. VIII 583, 584; C. X 403, 405; C. XI 42, 43, 304, 318; C. XII 160, 161, 176; C. XIII 46
kâr C. VI 187, 188, 191, 450
ka'r C. VIII 266
kar dağı C. VIII 582-584; C. XI 43
kar tâneleri C. VI 452
kar tepesi C. XI 42
kâr u bâr C. XII 478; C. XIII 75
kara C. III 441; C. IX 308; C. X 43, 44, 45; C. XI 324, 605, 609, 610; C. XII 70, 83, 564
kara bayrak C. XII 83, 85, 86
kara bulut C. XII 89
kara kıl C. V 473, 474, 475
kara nokta C. VIII 192
kara ölüm Bk. mevt-i esved C. X 37, 38, 501; C. XI 255
kara renk C. VI 292
kara sakallı C. VIII 101, 103
kara sel C. X 70
kara şeytan C. V 194
kara yılan C. VII 185
karâbet C. IV 204; C. XI 72
karâbet-i dîniyye C. V 356
karâbet-i ma'neviyye-i rûhiyye C. VIII 499
karâbet-i tıyniyye C. V 356
karabiber C. VII 185
karaciğer C. III 331, 332; C. VI 307, 352, 353; C. VIII 158
karanfil C. VII 185; C. X 126
karanlık Bk. zulmet C. I 246, 400; C. II 360; C. III 98; C. IV 459; C. V 335, 337; C. VI 170; C. VII 137, 144, 186, 519; C. IX 282; C. X 281, 296, 338, 347, 417, 524, 531, 606, 607, 634; C. XI 12, 238, 317, 542; C. XII 132, 233, 258, 287, 297, 298, 311, 462, 468, 469, 473, 493, 521, 564; C. XIII 68, 69, 73, 80, 115, 119, 196
karanlık gece C. XII 133
karâr C. XI 525, 526
karâr-ı zâtî C. III 265
karbon C. I 297, 396; C. V 19; C. VII 132; C. IX 388, 508; C. XI 50; C. XII 525, 526; C. XIII 264
kardeş C. XIII 160
kardeşler C. XII 281
karga C. I 378, 380, 569; C. III 26, 54, 404, 470; C. IV 84, 456, 499, 500; C. V 119, 172; C. VI 63, 111; C. VII 234, 375, 378, 499; C. VIII 245; C. IX 28, 31, 32, 265, 266, 268, 279, 289, 290, 304, 305, 319; C. X 368, 418; C. XI 24, 476, 477, 606, 607, 621; C. XII 157, 158, 327-329, 336, 339; C. XIII 66, 110
kârgâh C. XI 483, 484
kârgâh-ı Hak C. III 217
kâr-ı ilâhî C. VI 108, 109
karı ve koca C. XIII 23
karın C. I 272
karınca C. IV 488; C. VII 260; C. VIII 453, 579, 580; C. X 166; C. XI 280, 281, 491, 492; C. XII 331-333; C. XIII 302, 303
kâria C. X 107
karîb C. VIII 431; C. XI 347
karîn C. X 176, 531
karn Bk. kurûn C. VI 43, 44; C. VII 288; C. VIII 584; C. XI 21, 22; C. XII 398, 399, 446, 586
karpuz C. III 419-421; C. X 483, 484
kartal C. IV 500; C. V 165; C. X 626; C. XI 283
kârûre C. X 248
kârvân C. III 211
karye Bk. köy C. V 151; C. VIII 441; C. XI 56; C. XII 163, 164
karyeler ehli C. XII 163
karz C. IX 60, 397
karz almak C. VIII 247
kâr-zâr C. XI 301
karz-ı hasen C. IX 339, 397; C. X 194
kasab C. VII 314; C. X 381, 401, 482; C. XI 507, 508, 534; C. XII 362; C. XIII 255
kasaplık C. XI 436
kasd C. VI 546, 547
kâse C. III 306; C. IX 143; C. X 365, 369; C. XII 585
kâse-i vücûd C. III 306
kasem-i ilâhî C. III 102
kâsıd C. IV 475, 476
kasık kılı C. X 377, 378
kâsırâtu't-tarf C. X 367, 368
kasırga C. V 119
kasîde C. XIII 34
Kasîde-i Hamriyye C. VIII 374; C. X 517
kasîl C. X 243; C. XII 185
kasr C. VIII 329
kasr-ı âlî C. I 565
kasr-ı emel C. XII 279
Kassâm fi'n-nâr C. XII 165
kasvet C. X 235
kaş C. XII 429; C. XIII 180
Kâşî C. XII 415
kat'-ı merâtib C. III 497
katır C. V 463; C. VII 191; C. VIII 478, 479, 486, 487

katır ferci C. VII 191
kâtib C. II 346; C. IV 204, 391; C. IX 622; C. XI 133
kâtib-i felek C. III 441; C. IV 204; C. VI 391
kâtib-i vahy C. II 365-368, 400; C. VI 226
kâtil C. I 267; C. VIII 191; C. X 28, 29; C. XI 572; C. XII 393; C. XIII 121
katl C. II 444; C. XI 166, 572
katlî câiz C. III 390
katl-i nefis C. V 113; C. VI 28, 31; C. VII 403
katre C. III 390, 445; C. V 522; C. VIII 239, 240, 241; C. X 393-395, 440, 443; C. XI 487, 490; C. XIII 335
katre-i tecellî C. III 163
kav C. XII 413
kavâid-i insâniyye C. XIII 290
kavâid-i şi'riyye C. II 308
kavânîn-i ictimâiyye C. VIII 480
kavânîn-i tabîiyye C. XII 134
kavga C. II 418; C. V 268, 405; C. XI 34
kavil C. IX 98, 100
kavil şâhidi C. IX 98
Kâvîler C. XII 321
kavl C. IX 92-94, 96, 97, 101
kavlî C. IX 357, 358
kavlî cenk C. XI 29
kavl-i meşhûr C. XI 319, 320; C. XII 184
kavm C. V 356
kavm-i Hûd C. IV 327
kavm-i Lût C. IX 482
kavm-i Mûsâ C. VII 452
kavm-i Nûh C. IV 327
kavm-i Yûnus C. V 578
Kavs C. X 634
kavsara C. VIII 104
kavs-i kuzah C. III 442; C. XI 44
kavun C. X 484
kavvâd C. VII 380
kavvâde C. XIII 250
kavvâl C. VII 154, 157; C. VIII 378; C. IX 95
kaya C. XII 231, 232
kayadan dişi deve çıkarmak C. VIII 189
kayadan suyu akıtmak C. XI 347
kayd-ı tabîat C. III 195
kayıb C. XIII 196
kayık C. XIII 236
kaynak C. V 151; C. IX 326, 327
kayyım C. X 306
Kayyûm C. I 361, 530; C. II 88; C. IV 373, 479; C. V 430; C. VI 467, 605; C. VII 239; C. VIII 438; C. IX 349; C. X 512, 614, 615; C. XI 216, 221; C. XII 64, 397
Kayyûm-i âlem C. IX 509
kayyûmiyet C. XI 286
kayyûmiyyet-i zâtiyye C. XI 360, 361
kaz C. III 379, 380, 386; C. IV 447, 503, 504, 505; C. V 128; C. IX 28, 31, 32, 145, 146, 185, 265; C. X 368; C. XIII 60
kaz dolması C. III 21; C. IX 402; C. XIII 164
kazâ C. I 102, 148, 151, 239, 317, 372, 374, 380, 381, 386, 388, 389, 394; C. II 39, 150, 151, 153, 158, 369, 371, 461, 516, 524, 525, 535-538, 548; C. III 152, 193, 216, 296, 297, 299, 362, 451; C. IV 128, 194; C. V 131, 139, 251, 295, 363, 364, 365-371, 449, 502, 621; C. VI 104, 183, 227, 228, 231, 374, 470, 530, 546; C. VII 386, 389; C. VIII 92; C. IX 503, 535, 549; C. X 48, 95, 296, 297, 322, 326; C. XI 19; C. XII 267, 308, 453; C. XIII 92
kazâ kuyusu C. VII 108
kazâ ve kader C. I 238, 537; C. IV 17; C. VII 430; C. VIII 555; C. IX 118
kazâ ve kader-i ilâhî C. XII 558, 559, 561
kazâ-i sâbık C. IX 509
kazan C. X 339
kazânın beyi C. XII 308
kazanma C. I 302
kazâya rızâ C. II 39; C. III 256
kazâyâ-yı mantıkıyye C. XII 17; C. XIII 269
kazâ-yı ezelî C. VIII 20
kazâ-yı Hak C. II 348; C. VI 126
kazâ-yı Hudâ C. X 327
kazâ-yı ilâhî C. I 98, 148, 301, 303, 304, 315-317, 321, 322, 324, 380, 396, 449, 496-499, 512; C. II 83, 328, 370, 391, 392; C. III 12, 107, 208, 217, 221, 256, 295, 296, 313, 317, 318, 361, 362; C. IV 118, 128, 129, 186, 187, 269; C. V 114, 115, 132, 138, 139, 224-226, 229, 231, 232, 241, 253, 306, 437, 440, 441, 443-445, 451, 473, 495, 496, 501, 503, 504, 533, 578, 620; C. VI 138, 181, 229, 230, 236, 248, 250, 256, 257, 391, 409, 419; C. VII 64, 67, 107, 108, 275, 326, 385-388, 401, 509, 545, 552; C. VIII 390, 401, 454; C. IX 178, 183, 311, 379, 548; C. X 95, 252-255, 272, 297, 299, 301, 313, 320-322, 326, 328, 346, 355, 565, 578, 582; C. XI 19, 144, 145, 146, 150, 152, 188, 312, 319, 320, 331, 386, 393, 428, 514, 515, 523, 524, 534, 606; C. XII 77, 216, 229, 266-269, 307, 346, 453, 553-555; C. XIII 283, 292, 346
kazâ-yı ilâhî arslanı C. V 583
kazâ-yı ilâhî oku C. III 362
kazâ-yı ilâhîye rızâ C. VIII 401
kazâ-yı kûfûr C. V 366, 367
kazâ-yı makzî C. V 371
kazâ-yı muallak C. I 498; C. II 537; C. III 216; C. VI 140; C. XI 146; C. XII 453
kazâ-yı mübrem C. I 498, 499; C. II 150, 178, 524, 526, 535, 537, 548; C. III 216, 217; C. VI 140; C. XI 146, 152; C. XII 453

kazâyı münkir olan C. I 380
kazâ-yı rabbânî C. V 439, 442
kazık C. XI 488
kâzib C. IV 312
kaziyye C. XII 513, 514; C. XIII 253
kazma C. XII 13
kazûrât C. VII 469
kazzâz C. XI 499
kebab C. VIII 93; C. X 399; C. XIII 175, 264
kebâir C. VIII 248
keber C. VII 316
kebere C. VII 316
keçi C. III 397; C. VII 185; C. IX 42, 444, 452; C. X 381; C. XI 514; C. XII 558, 559
keçi boynuzu C. VII 122, 123, 396
keçi kılının ipeğe tebeddülü C. VI 37
ked-bânû C. VI 466
keder C. II 115; C. III 194; C. IV 157; C. VIII 17, 339, 383, 384, 386, 387; C. X 84, 556; C. XI 513; C. XIII 156
kederlenme C. VI 68
kedi C. IV 35; C. V 547; C. VI 164, 410-412, 415-418; C. VII 185; C. VIII 38, 39, 74; C. IX 76, 273, 274; C. X 398, 399, 400; C. XI 202, 312, 313; C. XII 171, 183, 345, 359, 360, 361, 362
kedi pençesi C. III 169
kefâet C. VIII 396; C. X 483
kefâret C. IV 279
kefen C. VIII 409; C. XI 156; C. XII 604
kefen istemek C. XII 603-605
keff-i yed C. VI 577
kefûr C. XI 118
kehal C. XI 524
kehânet C. VII 418; C. VIII 289
kehf C. IX 637; C. X 406; C. XI 542; C. XII 479
kehhâl C. IX 547; C. X 428
kehl C. V 474
kehrûbâ C. II 168; C. VI 531, 542; C. VII 162, 477, 478, 550; C. XI 214, 215; C. XII 313
keîb C. XIII 291
keklik C. III 470; C. VI 515; C. VII 256, 257; C. X 152, 153; C. XIII 252
kelâm C. I 235, 429, 446; C. IV 281, 445, 464; C. V 271, 274, 359; C. VI 235, 503; C. VII 274, 275; C. VIII 342, 363, 364, 378, 449; C. IX 25, 92, 95, 278, 475, 599, 601; C. X 42, 130, 136, 143-145, 607; C. XI 265, 344, 361, 521; C. XII 24, 137, 310, 440, 503; C. XIII 17, 42, 43, 45, 197, 209, 224, 225, 236, 240, 249, 327, 332, 341, 348
kelâm âlemi C. IX 89
kelâm âşıkları C. XIII 332
kelâm-ı bâtınî C. XIII 326
kelâm-ı ehl-i tevâtür C. X 536
kelâm-ı ehlullâh C. X 202
kelâm-ı enbiyâ C. XIII 259
kelâm-ı enbiyâ ve evliyâ C. VII 148
kelâm-ı evliyâ C. VI 495, 515; C. VII 447; C. IX 91; C. X 137, 140, 143, 145; C. XI 425; C. XII 129
kelâm-ı fillî C. II 378
kelâm-ı hafî C. VII 376
kelâm-ı hafî C. IX 410, 411
kelâm-ı Hak C. I 35; C. IV 464; C. VIII 87; C. XII 129
kelâm-ı hikemiyye C. V 344
kelâm-ı hikmet C. VIII 501
kelâm-ı Hudâ C. III 203
kelâm-ı ilâhî C. I 439; C. IV 287; C. V 618; C. XII 146, 154, 155
kelâm-ı istisnâî C. XII 119
kelâm-ı kavlî C. II 378
kelâm-ı kibâr C. II 134
kelâm-ı kudsî C. VIII 502
kelâm-ı lafzî C. II 329
kelâm-ı mu'ciz C. VIII 503
kelâm-ı nebevî C. XII 146
kelâm-ı nefsî C. II 328, 329; C. VI 501; C. VIII 502
kelâm-ı nefsî mefhûzu'l-kıraa C. I 35
kelâm-ı nefsî ve bâtınî C. XIII 326
kelâm-ı Resûlullâh C. X 536
kelâm-ı zâhirî C. IX 395; C. XIII 224, 331
kelâm-ı Zülcelâl C. VIII 504
kelâmullah C. IX 442; C. X 134, 536; C. XI 393
kelâpîse C. X 486
keler C. III 343
kelîl C. XI 593
Kelîm C. III 118; C. IV 146; C. V 374, 375; C. VI 275
kelim Bk. kelime C. III 142
kelimât Bk. kelime C. IV 449; C. V 349; C. VI 497; C. VIII 347
kelimât-ı câmia C. XI 95
kelimât-ı eşyâ C. I 543
kelimât-ı hikemiyye C. V 344
kelimât-ı tayyibe C. I 294
kelime Bk. kelimât C. I 169, 528; C. III 151, 203, 273, 463; C. V 170, 309; C. VI 281, 527; C. VIII 342, 534; C. XI 78
kelime-i habîse C. XII 119
kelime-i Hak C. V 578, 579
kelime-i şehâdet C. I 528; C. VII 461; C. VIII 106; C. IX 69, 70, 98, 101, 108; C. XI 81, 222
kelime-i tayyibe C. VI 526, 527; C. VIII 534; C. XII 119, 120
kelime-i tevhîd C. I 343, 519; C. V 360; C. VII 259; C. VIII 310; C. IX 415, 416; C. XI 268, 297
kelimetullâh C. III 142
Kelîm-i hakîkî C. V 378
Kelîmullâh C. III 117; C. V 285
kelle C. XI 490

kemâl Bk. kemâlât C. I 88, 227; C. II 195, 270, 360-362, 364, 374, 520; C. III 188; C. IV 13, 182, 192, 193, 296; C. V 358, 599; C. VI 543, 638; C. VII 99, 100, 242, 257, 316, 522; C. VIII 470; C. IX 340, 595; C. X 520; C. XI 531; C. XII 28, 48, 53, 122, 280, 579
kemâl burcu C. XII 52
kemâl da'vâsı C. IX 428; C. VII 522, 524
kemâlât Bk. kemâl C. I 554, 555, 559; C. II 341, 342; C. V 206, 564; C. VI 336; C. VII 315; C. VIII 215; C. IX 594, 595, 596, 639; C. X 207; C. XIII 310
kemâlât-ı bâtıne C. II 342
kemâlât-ı beşeriyye C. XI 386
kemâlât-ı esmâiyye C. VI 543; C. XII 426
kemâlât-ı Hak C. XII 28
kemâlât-ı ilâhiyye C. V 562, 563; C. XI 532; C. XII 28, 589
kemâlât-ı muhammediyye C. XI 343
kemâle vusûl C. IX 341, 342
kemâl-i celâ C. X 517
kemâl-i celâ ve isticlâ C. X 517; C. XII 280
kemâl-i esmâî C. VI 543
kemâl-i irfân C. VII 438
kemâl-i isticlâ C. X 517, 518
kemâl-i i'tidâl C. III 273
kemâl-i ma'rifet C. III 315; C. XI 533
kemâl-i tenzîh C. II 242
kemâl-i teslîmiyyet C. XIII 314
kemâl-i zuhûr C. XII 307
kemân C. IX 139
kemend C. XII 291, 294
kemend atmak C. XII 291
kemer C. IX 191
kemer bağışlamak C. III 114
kemik C. II 121; C. IV 385, 386; C. VII 275, 276; C. XI 347, 348; C. XII 402
kemîn C. XI 83; C. XIII 203
kempîr C. VIII 248
Ken'ân'ı C. VIII 475
kendi C. I 52, 354, 355, 404, 405, 468; C. III 368; C. V 44, 78, 166, 348, 349, 457, 505, 526, 532, 634; C. VIII 429, 430; C. IX 364, 641; C. X 366, 381; C. XI 62, 256, 257, 259, 268, 383; C. XII 23, 24, 62, 117, 118, 121, 129, 148, 171; C. XIII 143, 159, 235
kendi aslın C. VI 73
kendi bıyıklarına gülmek C. VIII 188
kendi evi C. XIII 103
kendi hakîkati C. I 447, 448; C. VI 74, 92
kendi kendine güveyi C. XII 205
kendi kendine halvet C. X 431
kendi kendine sülûk C. XII 205; C. XIII 62
kendi kendine vâsıl C. XII 205
kendi kitâbı C. V 526
kendi nefsi C. XIII 93
kendi re'yini beğenmek C. XIII 250
kendi varlığını görmek C. XII 419
kendilik C. II 94, 462; C. VI 470, 602, 605; C. IX 365; C. XI 29, 248, 497; C. XII 110, 131, 140, 422, 582; C. XIII 219, 220
kendiliksiz C. IX 178
kendini tanımak C. XIII 141
kendinde aramak C. VIII 428; C. IX 362
kendinde bulmak C. VIII 428
kendini beğenmek C. II 361
kendini görme C. II 372; C. IX 333; C. X 382
kendini görücülük C. XI 53, 54
kendinin ifnâsı C. XII 580
kendinin kendiliği C. XI 53
kendisini bilmek C. XI 53
kenz-i mahfî Bk. gizli hazîne C. II 270, 271; C. IV 291, 301, 381; C. V 298, 299; C. VI 35, 109; C. VII 184, 410; C. VIII 215, 360, 540; C. IX 139, 545; C. X 518
kepek C. IV 81; C. XI 180
kerâmât Bk. kerâmet C. I 59, 86, 285, 288, 500; C. II 71, 72, 75, 81, 341, 343, 422; C. IV 18, 340; C. V 149, 313; C. VI 39; C. VII 311; C. VIII 309; C. X 136; C. XI 196, 203, 435; C. XII 65, 113, 567, 582, 583; C. XIII 53, 117, 242, 280, 284, 297, 314, 326
kerâmât-ı evliyâ C. III 387; C. XI 343
kerâmât-ı kevniyye C. IX 96
kerâmât-ı ma'neviyye C. IX 400, 401
kerâmât-ı sûrî C. IX 400; C. XI 435
kerâmât-ı sûriyye ve kevniyye C. IX 400
kerâmet Bk. kerâmât C. II 124; C. III 132; C. IV 369, 421, 422, 435, 440, 510; C. V 195, 454, 455; C. VI 37, 51, 190; C. VII 542; C. VIII 163; C. IX 400, 501, 502, 563; C. XI 203, 305, 393, 430, 431, 434, 436, 447; C. XII 96, 432; C. XIII 147, 148, 294
kerâmet-i ilmiyye C. XI 393
kerâmet-i kevniyye C. IX 563
kerb C. IX 526
kerbâs C. XII 482
kerem C. I 155, 367; C. II 237, 239, 310, 490; C. III 122, 260; C. IV 92, 96, 121; C. VI 21, 191, 203, 233, 239; C. IX 74, 76, 584, 585, 586; C. X 223, 234, 342, 439, 610, 611, 612, 629; C. XI 21; C. XII 216, 352, 387, 431, 437, 438, 445, 461, 462, 577, 617; C. XIII 29, 146, 147, 167, 328
kerem-i ilâhî C. XII 53, 461
kereste C. XII 447
Kerhen geliniz C. VI 549, 580, 581
kerîh C. VI 228; C. VII 32; C. XIII 117, 118
kerîm C. II 237, 239; C. III 119; C. V 26, 212; C. VI 156, 160, 161, 166, 195; C. IX 74; C. X 588, 618
kerîmler C. I 155; C. V 589
kerkes C. III 212; C. XII 490; C. XIII 77, 80, 81, 305

kerpiç C. III 336, 337, 338, 339, 340, 341; C. VI 256, 460; C. IX 140, 142; C. X 39, 282, 289, 339, 362, 631, 632; C. XII 37, 411, 589, 590, 608-610, 614-617; C. XIII 276
kerpiç kesme C. XIII 35, 36
kerr u fer C. IV 502; C. VI 359, 424, 439, 449; C. XI 85
Kerrâmiyye C. X 604
Kerramnâ benî Âdem C. IV 506; C. IX 411; C. X 441
Kerrûbîler C. XII 55
Kerrûbiyân C. IV 145
kervan C. IV 95, 290; C. X 108, 110, 418; C. XI 182, 189-192, 359, 380; C. XII 272
kervânsaray C. XII 160
kesâfet C. I 351; C. III 375, 448; C. VIII 89-91, 95, 112, 118, 256; C. X 229, 304; C. XII 31, 285, 471
kesâfet âleminin darlığı C. VI 298
kesâfet hicâbı C. IX 94
kesâfet perdesi C. XII 502, 503
kesâfet-i beşeriyye C. XII 277
kesâfet-i cismâniyye C. X 404, 533; C. XII 153, 260, 363
kesâfet-i cismiyye C. XII 161, 162
kesâfet-i hayvâniyye C. VI 604
kesâfet-i unsuriyye C. I 419
kesâfet-i vücûdiyye C. XI 264
kesb C. I 303, 306, 317; C. IV 208, 209; C. V 631; C. IX 64, 211, 220; C. X 102, 103, 106, 111-114, 284; C. XI 203, 436, 592, 594; C. XII 571
kesb yolu C. I 248
kesbî C. I 249; C. III 62; C. VIII 32
kesb-i dünyâ C. I 318
kese mes'elesi C. VI 383
keserât C. I 204, 207, 209, 234; C. II 331, 430; C. IV 159, 315, 498; C. VI 294, 318, 349, 463, 464, 617; C. VII 241, 294, 323; C. VIII 112, 346, 452; C. IX 82, 549; C. X 284, 408, 417; C. XI 231, 262, 528, 618; C. XII 34, 40, 374, 545; C. XIII 56, 216, 347
keserât âlemi C. I 122
keserât âleminin hârici C. XII 420
keserât tozu C. XII 27
keserâta nazar C. I 204
keserât-ı âlem C. I 309
keserât-ı esmâiyye C. X 624
keserât-ı eşyâ C. IX 411, 412; C. X 257, 285; C. XII 335
keserât-ı hayâliyye C. IX 551
keserât-ı sıfâtiyye C. XI 603
keserât-ı taayyünât C. XII 562
keserâtta vahdeti müşâhede C. VII 300
kesîf C. I 232, 234, 352; C. IX 647; C. X 213, 401
kesilmiş baş C. XIII 85, 86, 89
kesîru's-sıfât C. IV 132
kesret C. V 540; C. VI 295; C. VII 242; C. VIII 94, 551; C. IX 89, 214; C. X 605; C. XI 16, 38, 66, 597; C. XII 284, 462
kesretde vahdet C. I 95, 108; C. III 388; C. V 348, 349
kesret-i vücûd C. I 453; C. XI 179; C. XII 149, 166
keşf-i ahvâl C. III 415
keşf-i aklî C. VI 85
keşf-i aklî ve ilmî C. XII 166
keşf-i cin C. XIII 280
keşf-i esrâr C. I 522, 527; C. VI 485
keşf-i evliyâ C. X 542
keşf-i hakâyık C. XII 187
keşf-i ilâhî C. IX 439
keşf-i kalbî C. VI 85
keşf-i kubûr C. XIII 79
keşf-i ma'nevî C. IV 452
keşf-i melek C. XIII 280
keşf-i muhayyel C. I 103, 104; C. VII 547; C. VIII 182, 202, 372, 484, 485; C. IX 317, 478; C. XI 118; C. XII 190; C. XIII 137
keşf-i mücerred C. I 103, 104, 106, 107; C. VII 547; C. VIII 202, 372; C. XII 190, 191; C. XIII 137
keşf-i rûhânî C. X 474
keşf-i vehmî C. XII 166
keşf-i zâhirî C. IV 452
keşf-i zamîr C. XIII 280
keşfiyât-ı maddiyye ve fenniyye C. X 88
keşfiyyât C. V 408
keşfiyyât-ı fenniyye C. IV 137; C. XII 476
Keşî C. XII 160
keşif C. II 379; C. IV 373, 496; C. V 149, 479; C. VI 310, 330, 606; C. VII 31, 169, 373, 542, 546; C. VIII 54, 67, 140, 294; C. IX 205, 649; C. X 167, 430, 431, 541, 567, 605; C. XI 306, 362; C. XII 38, 177, 236, 432, 582, 583; C. XIII 41, 42, 53, 79, 94, 242, 246, 279, 280, 282, 286, 289, 310, 314, 326
keşif ve ihbâr C. I 513
keşifte hatâ olur C. XIII 79
keşiş C. XI 575
keten C. VII 185
ketm C. XI 87, 88
ketm-i adem C. II 343; C. IX 185; C. X 347; C. XII 577
ketm-i esrâr C. VIII 96
ketûm C. VI 259
kevn C. II 336; C. III 195; C. VII 467-469, 471, 472, 474-476; C. VIII 247; C. IX 116, 303; C. X 433; C. XIII 235
kevn hayâldir C. V 458
kevn ü fesâd C. III 480; C. VII 467, 476, 508; C. IX 569; C. XI 568; C. XIII 313
kevn-i câmi C. I 326; C. IV 453; C. VIII 247; C.

IX 297, 298; C. XI 621
kevn-i dünyâ C. VII 476
kevn-i latîf C. VII 469
kevn-i vücûd C. IV 453
kevser C. II 445; C. IV 16; C. VI 218; C. IX 154, 155, 411-414; C. X 441, 612-614; C. XI 303
kevser çeşmesi C. IX 343
kevser şarâbı C. IX 413
keyd C. XII 541; C. X 444
keyfiyyet C. III 494
keyfiyyet-i halk C. V 341, 574; C. XIII 244
keyfiyyet-i hilkat C. II 270; C. IV 137; C. V 341
keyfiyyet-i hudûs C. VIII 301; C. XIII 244
keykubâd C. VIII 271; C. X 513
keylûs C. XI 230
keymûs C. XI 230
Keyvânî C. XII 465
kezm-i gayz C. II 403
kıble C. I 104; C. II 112, 299, 410; C. III 106, 485; C. IV 109, 339, 398, 406; C. VI 170, 194, 365, 495; C. IX 87, 123, 124, 469; C. XI 43, 213, 214, 436, 611-614; C. XII 12, 24, 53, 119, 227, 228, 385, 404, 412, 413, 428, 472, 473, 520; C. XIII 144, 145, 181, 253, 342
kıble-i hakîkî C. XIII 80
kıble-i ibâdet C. IV 116
kıble-i zât C. IX 122
kıbleyi aramak C. XIII 80
Kıbt C. V 260
Kıbtî C. I 289; C. VIII 179, 180, 266, 295, 493-496, 499, 500, 513, 514-517, 520; C. XI 603
Kıbtîler C. VIII 182, 434, 498, 540, 541
kıdem C. III 18; C. V 17, 341, 353; C. VII 175; C. VIII 302; C. XIII 244
kıl C. I 422; C. III 49; C. VIII 176, 407, 408; C. XI 382, 383, 384, 385
kıl gömlek C. I 85; C. XI 456
kılavuz C. II 170, 293; C. V 75, 168; C. VIII 67, 486; C. IX 136, 380, 517; C. X 381, 382, 383, 418; C. XI 41, 524
kılavuz kadın C. V 378
kılavuzluk C. III 485, 486; C. VII 416, 498
kılıcın güneşi C. X 574
kılıç C. I 124, 131, 255; C. II 101, 363, 507-509, 560; C. III 116, 260; C. IV 337, 340, 353, 394, 395; C. V 50; C. VI 47, 258, 269; C. VII 293, 414, 415; C. VIII 40, 41, 92, 118, 279, 409, 587, 594, 595; C. IX 233, 234, 315; C. X 123, 188, 336, 495, 496, 504, 511, 514, 528, 529; C. XI 42, 43, 171, 277, 447, 503, 610; C. XII 131, 470, 574; C. XIII 36, 40, 59
kılıç kuvvetiyle intişâr C. VIII 40
kılıç peygamberi C. XI 171
kılıç ve kefen C. VII 102; C. VIII 408, 409
kılıçsız öldürmek C. II 497
killet-i ekl C. I 514
killet-i kelâm C. I 514
killet-i nevm C. I 514
kın C. XII 131, 470
kına C. XI 134
kına gecesi C. XI 111
kırân C. VIII 286; C. IX 475; C. X 632; C. XII 187
kırat C. VIII 448
kırba C. IV 515
kırıklık C. VIII 278
kırk sadîk C. IV 41
kırklar C. II 260
kırlangıç C. II 261
kırmızı C. II 177, 179; C. III 213, 442; C. XII 171, 314
kırmızı atlas libâs C. X 635
kırmızı ciğer C. III 331, 332
kırmızı gül C. X 588
kırmızılık C. III 307; C. X 458
kısâ C. X 613
kısa kuyruklu C. VIII 262
kısâs C. I 270; C. II 526, 527; C. VI 27, 31, 45; C. VII 413; C. VIII 41, 560, 561; C. X 28, 29, 562; C. XI 172, 487, 488, 509, 511; C. XII 218, 219
kısasta hayat C. X 28
kıskanç C. VII 213
kıskançlık C. I 529, 531, 532; C. IV 509, 510; C. IX 415; C. X 566; C. XI 235, 236, 240-244, 246
kıskı C. IX 64
kısmet C. III 139, 140; C. IV 269; C. X 101-104
kıssa C. I 32, 37, 48, 132; C. II 204; C. III 236; C. IV 175, 469, 470; C. V 116; C. VI 489; C. VII 228; C. VIII 49, 228, 610, 611; C. IX 598, 599, 600, 607; C. X 619; C. XI 359, 499; C. XII 17
kıssa-i cânân C. IV 223
kış C. II 351, 375; C. IV 300, 302; C. V 112, 149, 481; C. VI 307, 352; C. IX 58, 569, 576; C. X 553, 634; C. XI 464, 582, 587, 588, 596; C. XII 161, 531, 577; C. XIII 208, 294
kışr C. III 367; C. IV 373, 387; C. VI 45; C. IX 24, 301, 614; C. XI 47, 124
kıtâl C. VIII 41
kıtlık C. VI 37, 592; C. VIII 439, 547, 548, 549; C. X 89, 101, 238; C. XI 515, 516, 560, 596, 597
kıtlık senesi C. V 126; C. VIII 431, 432
kıvılcım C. IV 48, 49; C. X 394, 395, 525
kıvırcık saç C. XI 211
kıyâfet C. IX 136; C. X 382
kıyâm C. IX 88
kıyâmet C. I 254, 400, 504, 537, 538, 539; C. II

50, 285, 286, 352, 378, 379, 382, 442, 443; C. III 81, 88, 98, 99, 106, 144, 278, 279, 290-292, 335, 349, 374, 395, 397, 452; C. IV 337; C. V 122, 175, 205, 468, 572; C. VI 72, 170, 282, 516, 517, 609, 614; C. VII 151, 165, 189, 190, 201, 285, 328, 395, 427-429; C. VIII 181, 191, 193, 200, 203, 204, 287, 290, 302, 311, 382, 438, 457; C. IX 127, 158, 303, 461, 470, 490, 491, 512, 569, 573, 575; C. X 43, 164, 247, 248, 553, 554, 555, 567, 581, 586; C. XI 115, 261-264, 286, 288, 312, 331, 332, 431, 432, 440, 463, 464, 490, 491, 493, 600, 601, 605, 606; C. XII 162, 273; C. XIII 143, 203, 230
kıyâmet bayramı C. VI 517
kıyâmet günü C. VIII 619
kıyâmet-i kübrâ C. I 418, 538; C. II 285, 286; C. III 290, 291, 335, 374; C. IV 198; C. V 341; C. VII 427, 428; C. VIII 301, 302, 382; C. IX 127, 130; C. XI 261, 432, 605
kıyâmet-i ma'nevî C. III 374
kıyâmet-i suğrâ C. VII 428; C. IX 127; C. XI 261
kıyâmet-i sûrî C. III 374
kıyâmet-nâme C. VI 614
kıyâs C. II 75, 76, 402, 407-411, 413, 415, 421, 422, 504; C. VI 210, 309, 310, 347; C. VII 333; C. IX 203, 537, 540, 609; C. XIII 253, 332
kıyâsât C. XII 151
kıyâsât-ı akliyye C. II 423, 424, 434
kıyâsât-ı mantıkıyye C. XII 17, 148, 196
kıyâs-ı aklî C. I 326
kıyâs-ı fâsid C. VI 110, 491
kıyâs-ı fukahâ C. VI 73
Kıyâs-ı iktirânî C. IX 203
kıyâs-ı istisnâî C. IX 203
kıyâs-ı mantıkî C. II 408, 411, 412; C. VI 111; C. VIII 301
kıyâs-i aklî C. X 125
kıyl ü kāl C. IV 495, 496, 497, 501, 502; C. X 354
kıyl ü kāl ilmi C. III 263
kıymet C. III 408
kız C. IV 422; C. X 450; C. XIII 84, 85
kızarmış balık C. XII 231
kızgınlık C. V 118
kızıl C. III 98
kızıl ölüm Bk. mevt-i ahmer C. X 37, 38, 480, 501; C. XI 255
kızılcık C. X 554
kibir C. I 34, 91, 138, 141, 152, 405, 422, 423, 425, 439, 484, 490, 493, 554, 559-562, 564, 573, 574; C. II 76, 119, 120, 132, 144, 158, 361, 369, 370, 383, 384, 391, 400, 408, 444; C. III 225, 226, 227, 382, 413; C. IV 42, 53, 54, 59, 73, 141, 230, 430, 431, 457, 501; C. V 51, 133, 208, 212, 217, 227, 353; C. VI 47, 80, 83, 84, 162; C. VII 172, 259, 265, 314, 336, 371, 399, 404, 409, 418, 444, 498, 550; C. VIII 43, 123, 175, 190, 226, 257, 261, 275, 277-280, 467, 470, 488, 489, 491, 547, 614; C. IX 185, 186, 191, 199, 220, 229, 265, 357, 413, 417, 432, 460, 461, 482, 578, 588, 607, 608, 611, 612, 616, 618, 621; C. X 57, 124, 230, 410, 415, 424, 541; C. XI 54, 76, 77, 95, 96, 102, 117, 447, 544, 614; C. XII 140, 152, 153, 279, 330, 354, 357, 358, 391, 392, 606; C. XIII 17, 64, 142, 202, 222, 248, 256, 289, 305, 307, 308, 309, 312, 324
kibir kokusu C. V 61
kibrît-i karbon C. VII 237
kibriyâ C. III 253; C. VIII 282; C. IX 186, 191; C. X 456
kih kih C. VI 168
kil C. VII 194, 196, 198; C. X 49; C. XII 347
kil yiyici C. VII 194, 195, 196
kilim C. VI 425; C. VIII 439; C. XII 220
kilmi kurtarmak C. VIII 137
killse C. IX 121; C. X 259, 388-391, 450, 596; C. XIII 221, 222
kilit C. VI 138, 181; C. X 12, 16, 348; C. XI 47; C. XII 386
kils C. IX 388; C. XII 525; C. XIII 264
kimseden bir şey istememek C. XI 120
kîmyâ C. I 212, 255; C. II 152, 222, 249, 360, 518, 533; C. III 60, 170, 193, 267, 268, 402; C. IV 357, 403, 404, 420; C. V 19, 246, 312, 385, 490; C. VI 69, 140; C. VII 45, 185, 291, 494; C. VIII 53, 511, 516, 533; C. IX 15, 141, 176, 587; C. X 197, 632; C. XI 30, 217; C. XII 192, 225, 283, 375, 517, 564, 620; C. XIII 133
kimyâcı C. II 309
kimyâger C. II 248; C. VI 532; C. VII 183, 185, 202, 206, 207, 213, 246, 441, 442; C. VIII 376; C. IX 594
kimyâgerlik C. III 193; C. IX 271, 272
kîmyâ-yı atîk C. XI 301
kimyâ-yı cedîd C. VI 532
kimyâ-yı fazl C. VII 494
kimyâ-yı hakîkî C. II 152, 153
kimyâ-yı müttakî C. III 60
kimyâ-yı şakî C. III 60
kimyon C. II 357
kîn C. I 141, 220; C. II 189, 252, 431; C. III 92, 93, 131, 218, 219, 223, 397; C. IV 90, 430, 431, 432, 433, 492, 499; C. V 615; C. VI 172; C. VII 49, 50, 359, 404, 449, 508; C. VIII 185, 207, 257, 261; C. IX 199, 305, 493; C. X 57, 124, 294, 370, 438, 481, 531, 562, 563, 566, 567, 570; C. XI 31, 94,

95, 266, 344, 439, 441; C. XII 330, 391; C. XIII 201, 202, 248, 308
kinâyât C. VI 491
kinâyât-ı Acem C. VI 45; C. X 390; C. XII 129, 287
kınâye C. XI 17; C. XIII 16, 40, 48, 100, 115, 116, 164, 185
kîne C. XI 557; C. XII 27
kir C. III 380
kirâ C. VIII 218, 220
kirâlık C. VIII 219, 220
kirbâs C. XIII 271
Kirdlgâr C. XII 534
kireç C. VII 162
kirişm C. I 541
kirman C. III 281
kirpi C. VI 436, 437; C. VII 299, 300, 301
kisve C. IX 521, 522, 569
kisve-i taayyün C. IX 575
kiş C. XI 364
kitâb C. I 77, 338; C. II 427, 431; C. III 61, 62, 96, 469; C. V 368; C. VI 310; C. VII 333, 481; C. VIII 340, 444, 458, 555; C. IX 15; C. X 318, 326, 442, 443; C. XI 25, 26, 602; C. XII 417; C. XIII 87, 223, 245
kitâbe C. III 441
kitâbet C. IV 204
kitâb-ı a'mâl C. IX 45
kitâb-ı bâtın C. III 412
kitâb-ı Hudâ C. IX 118; C. X 326, 327
kitâb-ı kâinât C. V 348; C. VI 104, 159, 364; C. XII 412
kitâb-ı merkûm C. VI 605
kitâb-ı mukaddes C. VI 30
kitâb-ı mübîn C. III 469; C. V 348
kitâb-ı tabîat C. I 444
Kitâbullâh C. I 38; C. VI 488
kiyâset C. VII 388; C. XII 163
kizb C. I 141; C. IV 286; C. VIII 145; C. X 124; C. XII 213
kizb-i mutalsam C. XIII 149
klor C. VI 534; C. IX 388
kloroform C. III 416
klorür C. X 121
koca ve karı C. XIII 24
kocakarı C. II 381; C. III 111; C. VIII 244, 245, 249, 401, 402, 404, 408, 412, 414, 415, 419, 422; C. XI 115, 235, 236, 408, 415, 421, 423-425
kocakarı soğuğu C. XI 380, 427
kocakarıların dinleri C. II 465
kocakarılık C. XI 426
koç C. XI 161-163; C. XII 179, 183-185
kokain C. X 143
koklamak C. XII 290, 295, 397
koku C. I 199, 390, 570-572; C. II 23, 26, 46, 504; C. III 395; C. IV 43, 367-369; C. V 59, 60; C. VI 171, 173, 174, 222, 253, 319; C. VII 86, 87, 108, 173, 204, 254, 522, 523, 532, 534, 536, 537, 539, 540, 544, 545; C. VIII 119, 174, 225, 413, 424; C. IX 136, 229, 247, 312, 313, 637, 638; C. X 124, 125, 430, 445, 585, 586; C. XI 41, 42, 301, 326, 327, 392-394; C. XII 131, 132, 285, 290, 380, 396, 397, 565, 578; C. XIII 61, 93, 107, 319, 340
koku görücülük C. XII 289
koku tanıyıcı C. VII 522
kol C. VIII 579, 580
kolaylık C. VI 228; C. X 472; C. XII 500; C. XIII 118
kolera C. VII 539; C. XII 101
komşu C. XII 348
konser C. XIII 261
konuk C. IX 38; C. X 464
konuşma C. XIII 302
kor C. VII 328, 329, 331
korkaklık C. X 503
korkmak C. I 430; C. XI 180
korku C. I 271, 273, 301, 330, 430; C. II 483, 484; C. IV 303, 334; C. V 146, 456, 461; C. VI 307, 525, 526, 582; C. VII 325, 326; C. VIII 96, 151; C. X 50-54, 70, 76, 77, 84, 94, 179, 445, 527, 537, 582, 583; C. XI 85, 458; C. XII 98, 99, 102-104, 138, 174, 267, 521; C. XIII 26, 98, 151, 153, 154, 156, 184, 199, 273
korku ve ümîd C. XII 419
korkuluk C. X 115
korkutucu C. XII 99, 102
koruk C. I 88; C. II 195, 196; C. III 366; C. IV 491, 492, 516; C. VI 152; C. VII 100, 329, 330; C. VIII 490, 491; C. XIII 273, 274
kova C. X 634; C. XI 254; C. XIII 178, 217, 218
koyun C. I 288, 396; C. IV 370, 371, 487; C. V 116; C. IX 571; C. XI 77, 174, 289; C. XII 433-435; C. XIII 163, 295
koyun çobanlığı C. XII 435
koza C. I 401
kök C. VI 526; C. IX 391; C. X 20, 131, 472, 555; C. XII 530, 531; C. XIII 251
köle C. I 377; C. II 514, 515, 549; C. III 46, 253, 258, 262, 263, 267, 277, 292, 407, 408, 412, 414, 415, 422; C. VI 14, 25, 26; C. VII 200, 259, 503; C. X 265, 329, 332, 334, 408, 410, 412, 416, 446, 483; C. XI 99, 100, 104-107, 109-112, 114-116, 128, 277, 349-352, 355, 356, 363, 373, 381, 390, 391; C. XII 363, 452; C. XIII 158, 172, 196, 197, 287
kölelik C. III 412, 413, 414; C. X 622; C. XI 363, 390; C. XII 135, 136, 591; C. XIII 207
kölelikten âzâd eden kimse C. XIII 207
köpek C. I 282, 327; C. II 121, 184, 273, 274,

312, 555; C. III 142, 398, 399; C. IV 147-150, 234; C. V 72, 90, 91, 97, 98, 163, 165, 219, 477; C. VI 15, 48, 49, 134, 135, 164, 241-245, 249, 250, 476, 502, 510, 571; C. VII 275, 276, 284, 305-308, 313, 314, 423; C. VIII 257; C. IX 172-174, 224-227, 249, 355, 461, 476, 478, 479, 551, 637, 638; C. X 106, 166, 167, 264, 265-270, 275, 281, 286, 291, 292, 295, 306, 329, 447, 448, 599; C. XI 18, 19, 20, 25, 397, 398, 410, 411, 474, 542, 543, 591, 604, 613; C. XII 21, 56, 59, 65, 66, 167, 288, 293, 318, 319, 333, 479, 486, 511; C. XIII 308, 333
köpek pisliği C. VII 91, 92, 93, 95, 96
köpek postlu C. V 73
köpek yavrusu C. IX 476, 477
köpeklik C. X 420
köprü C. VII 312; C. IX 96; C. XII 531; C. XIII 68
köpük C. I 75; C. II 275, 276; C. IV 129; C. VI 69; C. VII 263; C. VIII 333; C. IX 348, 349, 351, 371, 440; C. X 121, 214, 256, 257, 264, 283, 284, 316, 338, 396, 517-519; C. XI 245, 279, 315, 480, 481, 526, 528; C. XII 93, 149, 443, 471, 472, 479; C. XIII 128, 137, 340, 341, 344
kör C. II 73, 74, 76, 82, 512; C. III 143, 145, 150, 202, 204, 216, 278, 314-316, 368, 385, 444, 445; C. IV 77, 85, 93, 147-150, 153, 365, 367, 473, 474, 492, 495, 498; C. V 94, 376, 377, 461, 551, 601, 624, 625; C. VI 55, 56, 61, 65, 66, 115, 120, 487, 506, 507, 519, 593; C. VII 108, 294, 307, 308, 424, 472, 478, 500, 501, 502; C. VIII 189, 318, 319; C. IX 282, 379, 380, 444, 470, 609, 637; C. X 233, 273, 449, 486, 580, 596; C. XI 234, 235, 280, 371-374, 397, 574; C. XII 102, 103, 122, 149, 267, 303, 490; C. XIII 72, 74, 146, 229
kör dilenci C. IV 57; C. VII 306
kör doğan C. III 318
kör kalbli C. IV 155; C. IX 281, 282; C. X 596
kör sıçan C. IV 384
körlük C. IV 25, 57, 58, 59, 494, 499; C. VI 58, 88, 89, 90, 92, 102; C. VII 426; C. IX 281, 610; C. X 158, 160; C. XII 134, 195
kös C. XII 608
köse C. X 64; C. XII 609, 614
köselik C. VI 304
kösemen C. V 299; C. X 381
köşk C. I 422; C. X 380; C. XIII 175
kötek C. XIII 259
kötü C. I 262; C. III 92; C. IV 235, 373, 403, 404; C. VI 50, 103, 104, 273; C. VII 388; C. IX 165; C. XI 124, 138, 167, 179, 466; C. XII 81, 123, 363
kötü ad kazanmış C. XII 320
kötü adl C. XII 319
kötü ahlâk C. III 285, 347; C. VIII 194; C. IX 28; C. XI 25, 366; C. XII 219, 220, 523
kötü ahlâklı C. XII 221
kötü damarlı C. X 178; C. XII 167
kötü dost C. X 176, 177
kötü fiil C. VII 329, 330; C. X 336; C. XI 150
kötü göz C. VIII 245; C. IX 178, 179, 182-184; C. X 224; C. XI 79, 80, 324; C. XII 282, 283; C. XIII 283
kötü huy C. III 343, 346, 381, 393, 397; C. IV 433; C. IX 30; C. X 635; C. XI 375
kötü huylu C. VII 233
kötü nazar C. IX 179, 180-182; C. XI 80
kötü söz C. XII 488
kötülere duâ C. VII 43
kötülük C. II 413, 414; C. III 281; C. IV 186; C. VI 275; C. VII 65; C. VIII 325; C. IX 574; C. X 81, 326, 336, 565; C. XII 99
kötülük nisbeti C. VII 38
köy Bk. karye C. V 151, 152, 153, 156; C. VI 330; C. IX 341, 599; C. XI 56, 119, 322; C. XII 22, 164
köylü C. V 153, 180, 186; C. IX 479
krom ma'deni C. IV 229; C. VII 237
kû C. XII 441, 442
kû kû C. XII 443
kubâd C. XII 359
kubbe C. V 54; C. VIII 105; C. XII 11; C. XIII 243
kubbe-i şerîf C. XII 349
kubh C. II 520, 521; C. IX 587
kubh üzerine kubh, ekbah olur C. X 414
kubh-ı mutlak C. VII 38
kûçek C. II 87; C. XI 540
Kuddûs C. II 211, 342; C. IV 12; C. IX 78, 111; C. XI 64; C. XII 82; C. XIII 334
kuddûsiyyet C. II 477; C. IX 81, 82
kudmet C. XII 81
kudret C. I 82, 204, 235; C. III 329, 385; C. V 17, 271; C. VI 169, 233, 235, 239, 471; C. VII 77; C. VIII 52, 340, 341, 405, 449, 515; C. XI 287, 288; C. XII 137; C. XIII 290, 303
kudret helvâsı C. I 112, 306; C. II 494; C. IV 68
kudret-i Hak C. I 309; C. VI 363; C. XIII 295
kudret-i ilâhiyye C. IX 504; C. XIII 303
kudret-i kâsîbe C. X 284
kudret-i kelâm fitnedir C. VII 208
kudret-i müessire C. X 284
kudret-i rûhâniyye C. VII 554; C. XII 355
kudret-i sûriyye C. VI 164
kudretin şükrü C. I 309
kudsiyyet C. III 482
kudûm C. XII 35
kûfî kâfi gibi C. XI 538
kukla C. VI 451; C. X 450, 522; C. XI 529; C. XII 114
kul C. I 367; C. II 70, 141, 507; C. III 142, 239,

429, 476, 477, 481, 483; C. IV 96; C. V 592; C. VI 160, 195, 336; C. VII 433; C. VIII 331-334, 348, 490; C. IX 585, 587, 594; C. X 24, 204, 268, 314, 315, 332, 335, 349, 375, 404, 580, 612, 623; C. XI 174, 198, 360, 572; C. XII 42, 226, 425, 579; C. XIII 169
Kül cûzü C. VIII 413, 414; C. IX 352
kul fiilinin hâlikıdır C. VI 106; C. X 271, 349
kul fiilinin mûcididir C. X 283
Kul hüvellâh C. XIII 259
Kul! emri C. X 341
kula at C. XI 117
kulağın şükrü C. VI 78
kulak C. I 71, 272; C. III 223, 240, 241, 243; C. IV 119, 170, 171, 430, 439; C. V 554, 569, 585; C. VIII 51, 52, 173, 176, 364; C. IX 649; C. X 59, 403, 535, 536, 539, 540; C. XI 256, 274, 317, 347, 348, 416, 541, 582, 586, 618; C. XII 285, 288, 319, 449, 503; C. XIII 90, 130, 195
kulak ağrısı C. XIII 259
kulle C. IV 392; C. XII 88, 89
kulluk C. II 461, 467; C. III 137, 414; C. IV 332; C. V 354, 577; C. VI 158, 159, 182, 235, 236; C. IX 151, 324; C. X 203, 205, 265, 384, 429; C. XII 136, 306; C. XIII 109
kulluk kesbîdir C. X 203
kulluk şarâbı C. VII 204
kulûb-ı beşer C. V 360
kulûb-ı sâfiye C. X 131
kulûb-i âmme C. XII 213
kuluçka C. VII 98
kuzûm C. XI 386; C. XII 353, 354
kum C. I 337; C. IV 25, 355, 356; C. X 206; C. XII 126, 162, 233, 467, 567
kumandan C. VIII 41, 42
kumar C. III 184; C. IV 47, 236; C. VIII 480; C. XIII 215
kumarbaz C. II 245
kumaş C. V 311; C. XI 339
kumluk C. X 523
kumru C. XII 441
kumun un olması C. VI 37
kundakçılık C. XIII 180
kunduracı C. III 103; C. IX 487, 570; C. XI 602
kunduz C. III 151
Kunût duâsı C. V 587
kûr u kebûd C. IV 298; C. XII 467; C. XIII 74
kuraklık C. VIII 432
Kur'ân C. I 35, 56, 60, 270, 344, 346, 463, 464, 470, 519, 552; C. II 18, 280, 465; C. III 103, 151, 202, 204, 238, 239, 373, 392, 445; C. IV 289; C. V 89, 116, 169, 170, 320, 321, 323-325, 333, 373, 375, 376, 377, 472, 492, 499, 636; C. VI 39, 91, 481, 486, 487, 489, 490-492, 502, 503, 504, 522; C. VII 29, 231, 446, 447; C. VIII 87, 146, 147, 266, 311, 312; C. IX 14, 163, 443, 472, 528, 537, 607, 631; C. X 127, 134, 289, 318, 319, 341, 345, 346, 348, 356, 626, 627; C. XI 44, 66, 67, 69, 172, 178, 228, 370, 399, 414, 435, 499; C. XII 111, 112, 129, 148, 523, 548, 561, 562, 568, 595; C. XIII 119, 125, 149, 196, 206, 252, 253, 297, 298, 309
Kur'ân-ı Fârisî C. VIII 502
Kur'ân-ı fiilî C. III 469
Kur'ân'ı inkâr C. II 79
Kur'ân-ı kavlî C. III 469
Kur'ân-ı nâtık C. II 280
Kur'ân'ın sandığı C. V 376, 377
kurb C. I 530; C. V 634; C. VI 560; C. VII 22, 229; C. VIII 422, 566, 567; C. IX 207, 268; C. XI 323, 332
kurb mekânî değildir C. X 87
kurb sıfâtîdir C. X 87
kurbağa C. VIII 537; C. XII 229-231, 239, 246, 254, 255, 260, 261, 263, 326, 327, 329, 336; C. XIII 161
kurban C. II 98, 99; C. V 566, 567, 568; C. VI 394, 397, 448; C. VII 405; C. X 127; C. XI 447, 605; C. XII 20, 184; C. XIII 33, 187, 228
kurban bayramı C. VI 394
kurbân günü C. XI 605
kurbânî C. IV 202
kurbet C. V 626, 627
kurb-i âmm C. V 196
kurb-i evliyâ C. V 195
kurb-i ferâiz C. II 19, 301, 508; C. VII 229, 231, 233, 308, 309; C. IX 641; C. X 68; C. XI 28, 29
kurb-i Hak C. III 313; C. VI 560, 561; C. X 583
kurb-i hakîkî C. V 196
kurb-i hâs C. V 196
kurb-i ilâhî C. I 448; C. V 52; C. VII 203
kurb-i mahz C. IV 219
kurb-i nevâfil C. II 19, 508; C. III 422, C. VII 229
kurb-i zâtî C. IX 206
kurbiyyet C. II 99
kurd C. III 82
Kureyşî C. VIII 619
kurrâ hâfızı C. V 372
kurre C. XII 529, 530
kurret-i ayn C. V 260
kurs-ı âlî C. X 619
kurs-ı bülend C. X 619
kurs-ı rûh C. VI 312
kurşun C. VII 441; C. VIII 511
kurt C. I 288, 396; C. II 310, 317, 332-336, 339; C. III 53, 289, 393, 395, 396; C. IV 35, 72, 85, 233, 246, 487; C. V 116, 161, 319; C. VIII 43, 194, 278, 559; C. IX 479, 637;

C. X 76, 335; C. XI 174, 289, 469, 514, 603; C. XII 182, 183, 462, 519; C. XIII 65, 295, 302, 303, 307
kurtluk C. IV 61
kuru başak C. IX 316
kuru duâ C. IX 398
kuru gübre C. VIII 73
kuru üzüm C. III 76; C. X 239, 380, 381
kuru zühd C. XI 578
kuruluk C. III 450; C. IV 485
kurûn Bk. karn C. XII 388
kurûn-ı mâziye C. II 335
kuruş C. XII 256
kusûr C. I 400, 405; C. VI 525; C. VII 433; C. XII 391, 489
kusûr görmek C. IV 59
kuş C. I 186, 194, 227, 240, 298, 435, 475, 509; C. II 232, 241, 243, 244, 257, 261, 400, 411, 412; C. III 276, 277, 365, 366; C. IV 496, 498, 502, 507, 508; C. V 396, 559; C. VI 129, 283, 289, 290, 349, 350, 409, 410-416, 499, 536, 537, 607, 608; C. VII 198, 199, 234, 242, 250, 254, 255, 258, 308; C. VIII 49, 130-134, 232, 586; C. IX 30-32, 132, 217, 341, 466, 467, 475; C. X 103, 119, 120, 143, 152, 203, 238, 356, 357, 413, 449; C. XI 55-57, 154, 160, 164, 166, 170, 173, 184, 185, 186, 193, 194, 202, 265, 364, 382-385, 400, 420, 610; C. XII 139, 158, 230, 237, 257, 334-336, 439, 441, 479, 491, 594; C. XIII 42, 43, 62, 63, 64, 65, 66, 102, 178, 180, 181, 251, 293, 314, 340, 347
kuş dili C. II 412; C. IV 487; C. VII 254; C. XIII 41, 43
kuş gibi uç C. XIII 284
kuş uykusu C. VI 511
kuş yavrusu C. XII 334, 344
kuşluk C. III 100, 101; C. X 440; C. XII 247
kuşluk taâmı C. II 333
kût Bk. azık C. III 302
kutb (kutub) Bk. aktâb C. I 476, 517; C. II 201, 267, 292; C. III 14, 229, 230; C. IV 54, 93, 477; C. V 580; C. VI 329; C. VII 542; C. VIII 575; C. IX 271, 494; C. X 38, 87-92, 141, 231; C. XI 388, 389, 613; C. XII 68, 71, 293, 428, 432; C. XIII 313
kutb-ı âlem C. I 249; C. II 221, 236; C. IX 301, 302; C. X 88, 91, 92; C. XII 300
kutb-ı diyâr C. XII 72
kutb-ı irşâd C. IV 54, 93
kutb-ı zamân C. I 119, 249, 503, 504, 518; C. II 73, 248, 249, 260, 266, 267; C. IV 146; C. V 524; C. VI 348, 349; C. VII 146, 176, 408, 540, 545; C. VIII 576, 577; C. IX 475; C. X 38, 88; C. XI 22; C. XII 12, 66, 69, 281, 355, 428, 433; C. XIII 311, 313
kutb-ı zamândan istimdâd C. XII 281
kutbiyyet C. I 249, 517, 518; C. II 292; C. III 14, 229; C. VI 348; C. VII 541; C. IX 596; C. X 38, 144; C. XI 613; C. XII 432; C. XIII 311
kutbu'l-aktâb C. I 518; C. II 20, 21, 74, 287, 288, 299, 314, 363; C. III 228-231; C. IV 54, 480; C. VI 51; C. VIII 575-578, 581, 582; C. IX 216, 299, 494, 593; C. X 87; C. XI 75; C. XII 66-68, 72
kutbu'l-ârifîn C. III 259; C. V 451
kutbun avı C. X 89
kutbun rızâsı C. X 88, 89
kût-i aslî C. III 303
kuttâ'-ı tarîk C. IX 197
kutub yıldızı C. XII 406
kuvâ C. VII 337; C. XIII 264
kuvâ-yı bâtıne C. VII 324
kuvâ-yı cismâniyye C. II 473; C. IV 56; C. VIII 186; C. XII 396; C. XIII 336
kuvâ-yı elektirikiyye C. XI 93; C. XII 176
kûvâ-yı fâile-i ulviyyât C. III 443
kuvâ-yı harûriyye C. XII 176
kuvâ-yı ilâhiyye C. VIII 589; C. IX 507, 509; C. XI 321
kuvâ-yı insâniyye C. III 211
kuvâ-yı külliyye C. VI 364
kuvâ-yı münfaile-i süfliyyât C. III 443
kuvâ-yı nefsâniyye C. II 482; C. III 444; C. VIII 223; C. IX 367; C. XI 432; C. XIII 201
kuvâ-yı rûh C. XIII 281
kuvâ-yı rûhâniyye C. II 473; C. III 444; C. VIII 186; C. XI 189; C. XIII 336
kuvâ-yı şeheviyye C. VII 336
kuvâ-yı tabîî C. VII 107
kuvâ-yı tabîiyye C. VII 106; C. VIII 322; C. XI 320; C. XIII 297
kuvâ-yı tabîiyye ve unsuriyye C. XI 257
kuvâ-yı tabîiyye-i ilâhiyye C. XI 64
kuvâ-yı ulûhiyyet C. XI 65
kuvâ-yı unsuriyye C. III 66; C. IX 610
kuvâ-yı zâhire C. III 358; C. VII 324
kuvâ-yı zâhire nûru C. III 359
kuvâ-yı zâhire ve bâtıne C. XII 358, 422
kuvve C. IX 639
kuvve-i âkıle C. I 357
kuvve-i akliyye C. III 68; C. IX 509; C. XII 545
kuvve-i ani'l-merkeziyye C. V 16
kuvve-i bâise C. VIII 52
kuvve-i basar C. II 74; C. III 211
kuvve-i bâsıra C. II 451; C. III 359; C. IV 368, 369
kuvve-i câzibe C. II 168; C. VII 344
kuvve-i dâfia C. II 166; C. VII 344
kuvve-i fâile C. VIII 52
kuvve-i fikriyye C. VIII 142, 143, 146, 147
kuvve-i fikriyye C. XII 496
kuvve-i gazabî C. VIII 52

kuvve-i gâziye C. VI 211
kuvve-i hâfıza C. II 453; C. III 28; C. VIII 142; C. X 235; C. XII 496
kuvve-i hayâliyye C. II 453; C. III 28; C. VIII 142, 222, 392; C. XI 12; C. XII 496
kuvve-i hayvâniyye C. XI 13
kuvve-i ilmiyye C. IV 369; C. VI 211
kuvve-i külliyye C. IX 507
kuvve-i lâmise C. II 451; C. III 211; C. XI 593
kuvve-i melekiyye C. III 172, 173
kuvve-i mutasarrıfa C. II 453; C. VIII 142; C. XII 496
kuvve-i müdrike C. VI 211
kuvve-i müfekkire C. II 228; C. III 12, 29; C. VII 558; C. XI 65
kuvve-i müfekkire ve hayâliyye C. V 265
kuvve-i mütefekkire C. III 28
kuvve-i mütehayyile C. I 103, 104; C. IX 161
kuvve-i müzekkire C. VIII 576
kuvve-i nâriyye C. IX 188
kuvve-i nâtıka C. VI 44; C. IX 511
kuvve-i nefsâniyye C. III 172, 173
kuvve-i nutkıyye C. IX 391; C. X 354, 357
kuvve-i rûhâniyye C. III 173; C. VIII 65; C. IX 367; C. XI 447; C. XII 376; C. XIII 289
kuvve-i rûhiyye C. VII 31
kuvve-i sâmıa C. II 451
kuvve-i şâmme C. II 451; C. IV 369; C. VIII 504
kuvve-i şehevânî C. VIII 52
kuvve-i şeytâniyye C. III 172
kuvve-i temyîz C. XIII 320
kuvve-i vâhime C. I 50, 102, 109; C. II 36, 73, 244, 453; C. III 28, 47, 68; C. VI 440; C. VIII 142, 144, 145, 430; C. IX 431, 516; C. X 39, 51, 182, 359, 360; C. XI 65, 339, 501, 521; C. XII 103, 104, 389, 390, 496, 545; C. XIII 93
kuvve-i vehmiyye ve hayâliyye C. V 333
kuvve-i zâika C. II 451; C. III 211; C. IV 369
kuvvet C. VIII 33, 303, 322; C. IX 282; C. XII 565, 567, 574
kuvvet-i bâtıne C. I 371
kuvvet-i cemâdiyye C. IX 335
kuvvet-i Hak C. VI 363
kuvvet-i hayvâniyye C. IX 335
kuvvet-i ilâhiyye C. XIII 198
kuvvet-i mâddiyye C. VI 164; C. VIII 405
kuvvet-i ma'neviyye C. VIII 405
kuvvet-i nebâtiyye C. IX 335
kuvvet-i rûh C. XI 52
kuvvet-i rûhâniyye C. XII 396
kuvvet-i tasarruf C. III 315
kuvvet-i zâhire C. I 371; C. XII 168
kuvvet-i zâhire erbâbı C. X 425
kuyruk C. III 401; C. IV 403; C. V 588, 589, 592; C. VI 39; C. XI 55, 56, 377; C. XII 171, 582, 583
kuyruk salan C. IX 21
kuyruklu yıldızlar C. IV 299
kuyu C. I 285, 398, 400, 401, 411; C. II 515, 521; C. III 354, 355; C. IV 344; C. V 619; C. VI 172; C. VII 205; C. VIII 125, 126, 411, 414, 419; C. IX 222, 223; C. X 82, 169, 454, 455, 522, 524, 525, 575, 578; C. XI 254, 257, 457, 458, 508, 512, 603, 604; C. XII 17, 33, 34, 277, 346, 388, 389, 493, 496, 556, 559; C. XIII 73, 178, 216, 217
kuyûd-ı beşeriyye C. II 437
kuyumcu C. I 96; C. III 103, 371, 393; C. V 434, 435; C. IX 570
kuyumculuk C. XI 621; C. XIII 100
kuzah C. XI 44
kuzu C. IV 35; C. IX 571; C. X 76, 621; C. XI 469; C. XIII 254, 255
küçük clhâd C. X 499, 503
küçük haşir C. IX 573; C. IX 572
küçük kapı C. VI 163
küçük kıyâmet C. II 57
küçük ölüm C. IX 573
küdûrât-ı tabîiyye C. VIII 256; C. XI 253
küdûret-i vücûd C. XI 247
küffâr Bk. kâfir C. I 170, 240, 276, 312, 418; C. III 52; C. V 476; C. VI 212, 553, 577; C. VIII 296; C. IX 336; C. X 35, 265, 600; C. XII 303; C. XIII 231
küfrân C. V 585; C. VIII 325; C. IX 337; C. XII 124, 193; C. XIII 211
küfrân-ı ni'met C. I 203; C. V 110, 114; C. VI 77, 79; C. VII 434; C. IX 338; C. X 576; C. XI 118, 591
küfre hizmet C. III 25
küfre rızâ küfürdür C. V 363, 364
küfr-i cehûdî C. I 165
küfr-i inâdî C. I 165
küfr-i inkârî C. I 165
küfr-i nifâkî C. I 165
küfr-i sırf C. X 395
küfür C. I 141, 165, 166, 267, 270, 272, 528; C. II 39, 152, 155, 158, 182, 183, 187, 236, 275, 303, 394, 444, 481, 497, 518, 526; C. III 25, 95, 171, 172, 476, 490; C. IV 118, 193, 194, 226, 395, 396-398, 480; C. V 105, 363-366, 371, 372, 503, 563, 564; C. VI 58, 59, 114, 140, 149, 222, 237, 238, 496, 514, 543, 572; C. VII 477, 479; C. VIII 43, 164, 167, 190, 197, 268, 269, 339, 445, 446, 448, 497, 498, 499, 500, 513, 516, 548, 615; C. IX 165, 214, 224, 263, 338, 587, 590; C. X 44, 57, 58, 88, 95, 124, 221, 232, 259, 307, 308, 313, 319, 320, 355, 394, 395, 447, 453, 531; C. XI 24, 25, 123, 124, 154, 163, 350, 501, 590, 599; C. XII 53, 54, 63, 67, 68, 73, 330, 369, 394, 533, 534, 550, 584; C. XIII 20,

197, 232, 266, 267, 308
küfüv C. VII 72; C. X 483, 484, 593; C. XIII 219
küfviyet C. VII 72; C. VIII 396
kükürt C. VII 162, 441
kül C. I 267, 459; C. II 93, 256, 281; C. V 334; C. IX 29, 55, 175
külâh C. XIII 308
külhan C. III 95, 246; C. VI 176; C. VII 13, 83-87, 305; C. IX 618; C. X 449; C. XIII 319
külhancı C. VI 75; C. VII 85-88
külhanın şâhı C. VII 305
küll C. I 263, 292, 296, 396, **474**; C. II 255; C. IV 97, 204, 205, 453, 493; C. V 267, 268, 479, 509, 510, 593; C. VI 22; C. XI 490, 491, 621; C. XII 60, 105; C. XIII 312, 339
küll deryâsı C. IX 299
külle muhabbet C. II 257
küllî C. II 451
küllîyyât C. I 396, 397; 451; C. XI 318
külliyyet C. II 281; C. V 510
Küllüküm râm C. XIII 163
küllü'l-küll C. I 296, 548; C. III 65, 332, 333, 334; C. IV 204, 508; C. V 478, 509; C. VI 317; C. VIII 553, 554
küllün küllü C. IV 204
Külû C. IX 33, 210, 465; C. X 196
kümes C. VI 600
kümmel-i evliyâ C. I 383, 548; C. II 93, 152, 376; C. III 70; C. VIII 127
kümmelîn-i evliyâ C. I 415, 475; C. III 67; C. VI 84, 247; C. VII 542, 547; C. VIII 244, 249, 370; C. IX 441
Kün C. I 538, 539; C. II 72, 322, 323, 325, 331, 332; C. III 142, 295; C. V 298; C. VI 262, 607; C. VII 242, 400; C. VIII 382; C. X 451; C. XI 239, 240, 403, 404; C. XII 272
Kün fekân C. II 159
Kün! emrinin sultânı C. X 607
künh-i Zât C. I 231, 568; C. III 482, 487; C. VI 323, 328
künn C. IV 410; C. VIII 321
Küntü kenzen C. VIII 360
küp C. II 228, 229, 272; C. III 376; C. V 311; C. VI 620; C. VIII 262; C. X 143, 408, 440, 443, 444, 635; C. XI 22, 222, 223, 282, 283, 284, 303, 342, 598; C. XIII 271, 272
küp benim C. III 376
küpe C. XI 274
küpe bitmek C. V 313
Kürd C. VIII 250, 365
kürdan C. X 242
küre C. VI 493; C. XII 517
küreb C. XI 461
küre-i âhiret C. III 99; C. IX 526, 527
küre-i arz C. V 134; C. XII 540
küre-i âteşîn C. IX 371; C. XI 404
küre-i duhânî C. V 16
küre-i hâkî C. XIII 345
küre-i nâr C. XI 404
küre-i şems C. I 418
küre-i zemîn C. III 99
küreyvât-ı hamrâ C. I 122; C. III 307; C. VII 239
kürk C. IX 623; C. X 11-13, 16, 30, 31, 81; C. XIII 49
kürsî C. II 420, 435; C. IV 502; C. VI 472; C. IX 141; C. X 193, 377; C. XI 451; C. XII 348
kürûm C. VI 635
küstâh C. I 117; C. X 339
küstâhlık C. I 117; C. X 333, 334, 589
küsûf C. I 437; C. II 449; C. VI 305; C. VII 181, 187; C. VIII 440; C. X 417, 418, 444; C. XI 319, 320, 321
küsûf-i cüz'î C. XI 321
küttâb C. V 424
kütüb-i evliyâ C. VI 45
kütüb-i münzele C. III 96; C. XIII 118
kütüb-i semâviyye C. VI 43

L

lâ C. I 149, 526; C. II 16, 319, 412; C. V 262; C. VI 447, 597; C. VII 259; C. VIII 334; C. IX 213, 415, 438, 643; C. XI 455, 456, 483; C. XII 119, 120
Lâ aynun raet C. IX 60
Lâ dayra C. X 379, 595
lâ denizi C. XI 456
lâ havle C. III 181; C. VI 127, 363, 364, 445; C. VII 231, 232; C. X 17; C. XII 452
lâ havle ve lâ C. IX 456
lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh C. III 87; C. VI 446; C. XII 73, 452
Lâ hulâbe C. VI 285
lâ ilâhe C. I 320; C. II 319; C. IX 213; C. XI 257, 268; C. XII 119, 120
lâ ilâhe illâ gayrullâh C. XII 119
lâ ilâhe illâ Hû C. VII 259, 260
lâ ilâhe illallah C. I 528; C. IV 233; C. VII 259, 461; C. VIII 206; C. IX 98, 213, 415, 416; C. XI 222, 257, 268; C. XII 119
lâ ilâhe illallâh Muhammedü'r-Resûlullâh C. VIII 310
lâ mevcûde illallah C. I 528; C. VI 447; C. XII 68
lâ nüsellim C. V 494; C. XII 575
lâ taknatû C. XI 617
lâ tüsrifû C. IX 465; C. X 196
lâ ühubbü'l-âfilîn C. XI 44
lâbis C. V 428
lâ-bi-şartı-şey C. I 231
lâdes kemiği C. XIII 182
Lâ-edriyye C. I 221; C. IV 439; C. X 285; C. XII 93
lâf C. VI 423, 424, 430, 433, 434; C. IX 478
lâf zeden C. I 379
lafız C. I 337; C. III 483; C. IV 316, 386, 471; C. VIII 348; C. IX 133, 134; C. XI 37, 41, 226-

228; C. XIII 17, 319
lâ-garbî C. III 425
lâğ C. X 251
lahd C. XI 97
lahn C. V 221; C. VII 220, 221, 222, 528; C. X 280
lahn-i nüşûr C. VI 370
lahn-i tayr C. XIII 42
lâhût C. III 491; C. IX 89, 301; C. XII 369
lâhûtlyyet C. III 35, 492; C. VIII 229; C. X 492, 521
laîb C. VIII 232, 560; C. XI 410
laîb u lehv C. II 417; C. VII 332
laîn C. X 115
lakab C. VII 370
la'l C. II 193, 506; C. III 222, 486; C. VII 320; C. IX 142, 643, 644, 647, 649; C. X 634, 635; C. XI 323, 324, 341, 354, 355; C. XII 32, 236, 421, 440, 507, 508
la'l olmak C. III 373
la'l taşı C. XII 480
lala C. IV 348; C. X 562
lâle C. III 350, 459; C. VI 300; C. IX 312; C. X 196; C. XI 154
lâleng C. XI 273
lâlezâr C. VI 146; C. VII 252; C. XI 419, 420
lâ-mekân C. I 124, 328, 419, 477, 478; C. II 159, 260; C. III 174, 190, 191; C. IV 85, 156, 514; C. V 253, 304, 308; C. VI 204, 297, 414, 422, 497, 501, 539, 540; C. VII 254; C. IX 226, 279, 505, 506; C. X 263; C. XI 203, 335, 398; C. XII 581; C. XIII 49, 107, 222, 229, 278
lâ-misâs C. X 404
lâmise C. II 228; C. III 28; C. IV 368; C. V 265
la'n C. III 48
la'net C. IV 186, 188, 219; C. IX 267; C. X 30, 68
lapçın C. VI 223-226, 230
lâ-şarkî C. III 425
lâ-şey C. XI 475, 477, 478
lâ-taayyün C. II 426; C. VIII 107
lâ-taayyün âlemi C. II 334
Lâ-teknatû C. XIII 274
Lâ-tey'esû C. XIII 274
latîf C. I 232, 234, 352, 359; C. VII 82, 315; C. XII 577; C. XIII 258
Latîf C. II 528; C. IV 123; C. V 47, 141, 405; C. VI 228, 456, 457; C. IX 139, 380, 647; C. X 213, 401
latîf kal'a C. XII 564
latîf koku C. V 266
latîf ma'nâ C. VII 93
latîfe C. III 213, 261, 262; C. VI 601
latîfe-i ilâhiyye C. VII 134
latîfe-i kalb C. III 213, 257, 263; C. V 594; C. VII 378
latîfe-i nefs C. IV 24
latîfe-i nûrânî C. V 304
latîfe-i Rabbânî C. VI 456
latîfe-i rûh C. I 535, 536; C. III 263
lâübâlî C. IX 585
lâ-yecûz C. XI 102
lâ-yezâlî C. XII 270
lâ-yût'am C. IX 254
le-amrûk C. IX 50, 51
leb C. II 412; C. XII 258
lebbeyk C. I 476; C. III 335, 336; C. V 66, 67, 68, 210; C. VII 429; C. VIII 514; C. X 190; C. XI 300, 301, 486, 572; C. XII 25
lebbeyk ey kulum C. VIII 255
leb-i deryâ-yı Yezdân C. VII 304
lebs C. VIII 216, 250; C. XII 274
Ledeynâ muhdarûn C. VI 261
Ledeynâ muhdarûn dalgası C. II 480
ledün C. VII 307; C. XIII 43
ledünniyât C. VIII 49
leff ü neşr C. III 101
leğen C. IX 454; C. X 455
leğen damdan düşmek C. VII 91, 492
leğensiz şem' C. X 469
leheb C. X 33, 249
lehîb C. XIII 164
lehv C. V 126, 127; C. VIII 232; C. IX 157; C. X 571; C. XI 410
lehviyât C. XI 225
leîm C. IV 148; C. VI 156, 157, 160, 161, 166; C. VII 362; C. IX 148, 562
lek lek C. III 459; C. IV 500
Leküm dîn ve liye dîn C. X 545
Lem yelid C. V 353, 388; C. XIII 82, 83, 84
Lem yûled C. V 353, 388
lems C. XI 588
Len terânî C. I 34
Le-nahnü's-sâffûn C. XII 346
leş C. IX 225, 226, 249; C. XII 490
leşker C. X 144, 494
let C. VII 383; C. XII 264
letâfet C. I 471, 472; C. III 426, 448; C. VI 456; C. VIII 89-91, 94, 95, 175, 256; C. IX 85, 91; C. XII 285, 313, 314, 471; C. XIII 178
letâif Bk. latîfe C. I 83; C. III 213, 370, 442; C. VI 491
levh Bk. elvâh C. II 210; C. IV 14; C. IX 119, 509
levha C. III 300; C. VIII 240
levh-i hâfız C. I 338; C. VIII 33
levh-i hayâl C. IX 117
levh-i heyûlâ C. IX 509
levh-i kader C. II 210; C. XII 346
levh-i kazâ C. II 210
levh-i kazâ ve kader C. VII 429
levh-i küll C. IX 119, 509; C. XII 263, 264
levh-i mahfûz C. I 338; C. V 638; C. VI 184, 565, 568; C. VII 546, 547; C. VIII 20, 33, 211,

319, 320; C. IX 118, 119, 324, 509; C. X 320, 326; C. XI 515; C. XII 232, 264, 346
levh-i mahv ve isbât C. II 211
levlâk C. III 273; C. X 206; C. XI 542; C. XII 66, 307
levm C. IV 141; C. VII 253
levsiyât C. VI 173
levsiyyât-ı maddiyye C. VI 196
levsiyyât-ı ma'neviyye C. VI 196
levvâme C. I 146, 150; C. II 334; C. III 58, 66, 333, 370; C. V 560; C. VI 580; C. IX 277; C. XI 178, 195; C. XIII 97
leyl Bk. gece C. IV 191
Leylâ C. I 468
Leylâ-yı hakîkî C. XII 290
leyle-i mi'rac C. VI 211; C. VIII 590
leylek C. III 459; C. IV 84, 500; C. XI 420
leyse C. X 34
Leyse fi cübbetî sivâllâh C. I 542
lezâiz-i cismâniyye C. X 169; C. XI 579, 613
lezâiz-i dünyeviyye C. VI 64; C. X 87; C. XI 330
lezâiz-i nefsânî C. X 140
lezâiz-i uhreviyye C. XI 377
lezzât Bk. lezzet C. VI 478; C. IX 67, 164
lezzât-ı âcile C. I 438
lezzât-ı cismânî C. X 418
lezzât-ı cismâniyye C. VI 127; C. VII 444; C. VIII 414, 420; C. IX 343; C. XI 450, 451, 571; C. XII 372
lezzât-ı dünyâ C. III 364
lezzât-ı dünyeviyye C. VI 63; C. VII 497; C. VIII 420; C. X 119; C. XI 377; C. XIII 65
lezzât-ı ma'neviyye C. IV 416
lezzât-ı nefsâniyye C. IX 135; C. X 475
lezzât-ı uhreviyye C. VIII 420
lezzet Bk. lezzât C. III 353; C. VII 502; C. VIII 294, 295; C. IX 161; C. X 581, 594; C. XI 468, 581, 582, 583; C. XIII 18, 67, 68, 130
lezzet açlıktır C. XIII 131
lezzet-i cimâ C. XI 264
lezzet-i rûhanî C. IV 416
lezzet-i tâât C. IV 416
lezzetin hakîkatı C. VIII 209
lez etlerde istiğrâk C. IX 321
Lî maallâh vakt C. VIII 336; C. IX 89
libâs C. III 477; C. IV 118, 207, 445; C. V 40, 54, 428, 429, 462; C. VI 116, 329; C. VII 334, 335; C. VIII 172, 247; C. X 291, 292, 408, 409, 456, 460, 573; C. XI 159, 303, 466, 474, 554; C. XII 63, 298, 317, 364, 369, 370, 371, 403, 405, 413, 421, 444, 457, 539, 543; C. XIII 29, 147, 209, 234, 235, 244
libâs-ı abdiyyet C. III 34
libâs-ı ahîr C. VII 381, 393
libâs-ı fakr C. XII 457
libâs-ı gayriyyet C. V 136; C. VI 115; C. VIII 345
libâs-ı ihlâs C. VIII 39
libâs-ı mezâhir C. VII 242
libâs-ı şerîat C. XI 159
libâs-ı taayyün C. X 479
libâs-ı takvâ C. VI 62, 66; C. XI 159, 161, 554
libâs-ı ten C. V 462
libâs-ı zâhirî C. XI 154
likâ C. II 495; C. VI 294; C. X 458
likâ esbâbı C. VI 74
likâ-i cemâl-i ilâhî C. IX 342
likâ-i ilâhî C. X 459
likâ-i zât C. VI 380
likâullah C. V 120
likâ-yı Hak C. X 458
limyâ C. I 212; C. VIII 163
lîmet C. I 102
lisan C. I 375, 509; C. III 237, 482; C. IV 430; C. V 66, 309, 411; C. VI 77, 381
lisân-ı aşk C. I 507, 508; C. II 261
lisân-ı celâl C. XI 500
lisân-ı celâlî C. XI 501
lisân-ı cemâlî C. XI 501
lisân-ı Fârisî C. XI 284
lisân-ı Fürs C. III 83; C. V 512
lisân-ı Hak C. I 509; C. II 18; C. III 204
lisân-ı isti'dâd C. I 233, 235, 239, 315; C. II 515, 525; C. III 362; C. IV 491, 508; C. VI 101, 104, 160, 183, 218, 296, 530, 605; C. VII 326; C. VIII 475; C. IX 115; C. X 297, 304, 305, 314, 579, 582, 629; C. XI 19, 201, 322, 361, 440, 515, 606; C. XII 307, 324, 549, 570; C. XIII 101
lisân-ı işâret C. III 304; C. IV 21, 172; C. VII 516; C. XII 405
lisân-ı mahremiyyet C. I 375
lisân-ı şerîat C. II 217; C. IX 606
lisân-ı Yunânî C. IV 439
lisân-ı zâhir C. IX 508, 606, 607; C. XIII 224
livâta C. IV 229; C. IX 135; C. X 133, 135, 166; C. XI 559, 560; C. XII 343, 608, 609, 612; C. XIII 188
Li-ya'büdûn C. VIII 218; C. XI 136; C. XII 306
Li-ya'rifûn C. VIII 218; C. XI 136; C. XII 306
lokma C. I 493; C. II 26-28, 560, 561; C. IV 457; C. V 21, 24, 90; C. IX 20, 21, 251
Lokman'ın hikmeti C. II 457
lu'bet C. X 522
lûbya C. XI 206
luğaz C. XII 485
lut C. IX 154; C. X 135
Lût kavmi C. X 135; C. XI 559
lutf-ı azîm C. XI 535
lutf-ı Hak C. IX 194; C. XI 588; C. XII 350; C. XIII 258
lutf-ı Hak güneşi C. XII 479
lutf-ı ilâhî güneşi C. XII 480
lutf-ı ma'nevî C. XIII 152

lutf-ı mutlak C. I 160
lutf-i ilâhî C. VI 106; C. IX 156, 517; C. X 596; C. XI 20, 534, 561
lutf-i ma'nevî C. X 595
lûtî C. X 133, 136; C. XI 560; C. XII 608, 609; C. XIII 72
lutuf C. I 472, 523, 524; C. II 251, 252, 527, 531; C. III 486; C. IV 26, 92, 94, 96, 121, 122, 168, 170, 234, 246, 301, 302, 326, 385, 400, 480; C. V 68, 405, 406; C. VI 271; C. VII 57, 67, 171, 172, 314, 426, 512, 517; C. VIII 296, 334, 337, 339, 346, 433, 563, 584, 585, 598; C. IX 522, 534, 539, 584, 585; C. X 21, 35, 37, 385, 462, 519, 607, 612; C. XI 20, 21, 560, 561, 590, 609; C. XII 96, 97, 102, 125, 133, 153, 173, 204, 211, 253, 304, 363, 397, 398; C. XIII 128, 146, 147, 152, 153, 159, 204, 211, 304, 305, 311
lutuf güneşi C. XII 479
lutuf suyu C. III 494
lutufta kahır C. V 406
lübb C. IX 617
lübâb C. IX 616
lübâb sâhibi C. VIII 356
lübb-i Kur'ân C. IV 484, 507; C. V 308; C. VIII 30
lübb-i ma'nâ C. V 378
lübbün lübbü C. IX 618
lügat C. X 632; C. XIII 331
lüle C. II 229, 259, 260, 261
lümme-i melekî C. VI 286
lütf-ı ilâhî C. X 462

M

mâ C. I 519, 520; C. XII 12
Mâ rameyte iz remeyte C. I 233; C. VII 230, 506; C. VIII 333; C. XII 111, 291, 292, 406; C. XIII 220
mâ ve men C. IX 498
Mâ zâğa'l-basar C. X 451
maâd C. III 20; C. IV 289; C. VII 94, 325, 440, 518; C. VIII 38; C. XI 412, 530; C. XII 158, 159
maâdin Bk. ma'den C. VII 162, 297
maâliyât-ı ahlâkıyye C. XII 625
maânî Bk. ma'nâ C. III 286; C. V 378; C. VII 258; C. X 436, 632; C. XI 41, 42, 371; C. XII 58, 429, 508
maânî-i bâtıne C. VII 29
maânî-i gaybiyye C. V 459
maânî-i latîfe C. VI 44; C. VIII 348
maânî-i uhreviyye C. XI 605
maânî-yi Kur'ân C. XI 178
maârif Bk. ma'rifet C. I 60, 73, 74, 93, 131, 133, 294, 310, 336, 574; C. II 27-29, 47, 51, 55, 138, 244, 293, 327, 328, 347, 496, 497, 562-564; C. III 12, 213, 236, 256, 379, 400, 440; C. IV 19, 163, 171, 172, 226, 228, 290, 291, 293, 344, 347, 353, 379, 405, 425, 429, 430, 498, 501, 507, 509, 516; C. V 109, 145, 389, 401, 507, 531, 532, 609; C. VI 35, 81, 100, 128, 318, 329, 459, 622, 630; C. VII 13, 147, 152, 173, 215, 252, 254, 256, 316, 328, 430, 520, 559; C. VIII 28, 109, 117, 214, 325, 364, 376, 493, 505, 517, 581, 610; C. IX 61, 88, 92, 137, 144, 309, 385, 412, 413, 453, 482; C. X 66, 88, 90, 119, 122, 126, 131, 145, 151, 152, 162, 195, 196, 339, 341, 356, 357, 452, 532, 629; C. XI 15, 24, 224, 246, 284, 290, 295-297, 301, 372, 403, 407, 414, 425, 434, 471, 586, 614, 622; C. XII 31, 379, 408, 417, 421, 506, 510, 511; C. XIII 106, 131, 133, 134, 176, 210, 319, 327, 332
maârif mîrâsı C. XII 512
maârif-i enbiyâ C. X 131; C. XI 177
maârif-i enbiyâ ve evliyâ C. VIII 31
maârif-i evliyâ C. VI 81, 313; C. VIII 109; C. X 133, 145, 339, 341; C. XI 175, 472
maârif-i ilâhî C. IX 401
maârif-i ilâhiyye C. I 61, 67, 93, 118, 151, 339, 434, 570, 571; C. II 14, 90, 96, 109, 274; C. III 28, 192, 237, 254, 258, 287, 303, 372, 385, 459, 463, 496; C. IV 139, 237; C. V 31, 93, 120, 151, 297, 309, 554; C. VI 41, 42, 44, 84, 114, 129, 146, 216-218, 237, 315, 319, 353, 355, 458, 509, 518, 620; C. VII 15, 109, 378, 380, 516, 518; C. VIII 30, 31, 44, 53, 139, 197, 453, 455, 463; C. IX 20, 31, 67, 87, 112-114, 132, 143, 283, 307, 313, 314, 378, 389, 412, 414, 474, 478, 623, 649; C. X 39, 129, 131, 143-146, 152, 154, 202, 206, 238, 340, 342, 382, 419, 429, 613, 614, 634, 635; C. XI 17, 20, 25, 37, 66, 69, 88, 89, 146, 225, 235, 238, 290, 322, 427, 438, 600, 607; C. XII 59, 123, 137, 153, 161, 235, 236, 254, 255, 258, 259, 290, 295, 326, 329, 409, 419, 421, 504, 508, 512, 522, 524, 542, 618; C. XIII 16, 20, 46, 55, 130, 134, 135, 174, 184, 211, 221, 251, 269
maârif-i latîfe C. XII 258
maârif-i mülkî C. VI 216
maârif-i mülkî ve melekûtî C. VI 217
maârif-i rabbâniyye C. I 255; C. V 634; C. VI 246, 365, 368, 520; C. VII 110; C..X 127, 128, 142, 171, 208, 341, 356, 614, 625; C. XI 227, 371, 613; C. XII 153
maârifi zevkî ve vicdânî C. XII 295
maâsî C. V 578, 579; C. IX 500; C. X 138
maâş C. III 137; C. VII 440; C. IX 134; C. XII 538
ma'bed C. VI 160, 161; C. X 390

mâbeyn C. III 492
ma'bûd C. I 528; C. II 238, 303; C. V 387; C. VII 242; C. IX 156, 157, 214; C. XI 222, 264, 601; C. XII 120
ma'bûd-ı bâtıl C. VII 275; C. XII 582
ma'bûd-ı hakîkî C. VII 275; C. XI 222; C. XII 119, 581
ma'bûd-ı küll C. XII 581, 582
ma'bûdiyet C. VIII 314
ma'bûdluk C. VII 288
Macar mühtedî C. XIII 302
madde C. I 82, 127, 512, 513; C. II 40; C. VIII 33, 303, 440; C. IX 282, 327
madde-i hayâtiyye C. XI 404
mâdde-i latîf C. XII 402
madde-i ûlâ C. VII 185
maddî gıdâ C. VIII 31
maddî güneş C. XII 52
maddiyât C. IX 350, 609, 610; C. X 89; C. XII 476
maddiyyûn C. VIII 33, 303; C. IX 282
ma'den Bk. maâdin C. V 162, 634; C. VII 246, 284, 285, 293; C. VIII 49, 279; C. XII 289, 369; C. XIII 268, 272
ma'den-i irfân C. XIII 173
ma'den-i kâmil C. V 312
ma'deniyât C. II 506; C. VII 162, 185; C. IX 83
ma'deniyât-ı nâkıs C. V 312
mâdih C. V 563
ma'dûd C. II 432
ma'dûdât C. II 433
ma'dûm Bk. yok C. VI 356; C. XI 229, 288; C. XII 521
ma'dûm olmak C. XII 273
ma'dûmu'l-ihtiyâr C. VII 126
magas C. VI 417
mağara C. X 267; C. XI 542; C. XII 479
mağbûn C. XIII 170, 343
mağfiret C. I 450; C. II 26; C. III 112; C. IX 585, 586; C. X 88, 96, 336, 364, 609; C. XI 448; C. XII 213, 214; C. XIII 146, 147
mağlata C. VII 403
mağlûb C. VI 555; C. VII 127; C. VIII 317; C. XIII 23
mağlûbiyyet C. I 414; C. V 242; C. VI 555, 561
mağlûbu'l-ahvâl C. III 484
mağlûbu'l-hâl C. VII 125, 126
mağnezyum C. X 121
mağres C. XI 389; C. XII 275
mağrib C. III 27, 28; C. IV 502; C. VII 188, 384; C. VIII 204, 369; C. X 371; C. XI 43, 609; C. XII 341; C. XIII 331
mağribî C. VIII 50, 484
mağrûr C. VII 313; C. XII 152
mağz C. IX 394, 395
mağz-ı tevhîd C. VIII 446
mağzûb C. VII 115; C. VIII 359, 539; C. IX 69; C. X 315; C. XI 84; C. XII 300, 301
mağzûbun-aleyh C. VIII 334
mâh Bk. ay, kamer C. IV 85; C. IX 143; C. X 514, 527
mâh aşkı C. V 520
mahall-i hatar C. XI 458
mahall-i havâdis C. XIII 128
mahall-i tecellî C. VII 105
mahall-i temâşâ C. X 248
mahârîk C. XI 320
mahbes C. I 215
mahbûb Bk. habîb, ma'şûk, yâr C. I 288; C. II 209, 386, 411; C. VI 32, 35, 379, 380, 467; C. VII 447; C. VIII 450; C. IX 95, 259, 260, 283, 454, 592, 633; C. X 151, 152, 351, 475; C. XI 233, 252; C. XII 109, 125, 231, 313, 370, 371; C. XIII 110
mahbûb mezhebli C. VI 264
mahbûbe C. X 530
mahbûb-ı Hak C. XI 390
mahbûb-ı hakîkî C. I 196; C. III 423; C. VII 521; C. X 519; C. XI 228, 234; C. XII 120, 543
mahbûb-ı Hudâ C. XI 209
mahbûb-ı ilâhî C. V 326; C. VII 407; C. X 566; C. XIII 81, 109
mahbûb-ı latîf C. X 351
mahbûs C. VIII 550, 556; C. IX 21, 152; C. XIII 197, 221
mahbûs-i riyâset C. IX 152
mahcûb C. II 163; C. V 540; C. IX 126, 205; C. X 381, 447; C. XIII 16, 124, 197
mahdûd C. I 215; C. II 432
mahdûm C. VI 542
mahfî C. X 314; C. VIII 360
mahfûz C. XII 393
mahfûz-ı ilâhî C. X 526
mâh-ı hakîkat C. IX 454
mâh-ı hakîkî C. V 388
mâh-ı nübüvvet C. VI 292
mâhîden mâha kadar C. V 323
mâhiyet C. II 208; C. VI 324, 327, 328
mâhiyyât C. VI 327
mâhiyyet-i ilâhiyye C. II 208; C. V 295; C. VIII 19, 234; C. X 183
mahkeme C. XIII 194, 212
mahkeme-i kübrâ C. VII 320
mahkûm C. V 365
mahkûmun-aleyh C. IX 203; C. XII 308
mahkûmun-bih C. IX 203
mahlas C. VI 486; C. X 346; C. XII 533, 551
mahlûk C. II 478; C. V 341; C. VIII 568, 572; C. X 270, 583; C. XI 599; C. XII 50, 99, 540
mahlûkât C. I 230; C. II 242; C. VIII 50, 490; C. X 52, 201, 521; C. XI 598
mahlûkâtın sırları C. III 411
mahlûkıyet C. XII 42
mahlûkun âşıkı C. V 363

mahmidet C. XII 340
mahmûd C. V 562
mahmûde C. XII 410
mahmûl C. II 419; C. IX 203
mahmûlân-ı Hak C. II 419-421
mahmûlûn-aleyh C. IX 211
mahmûlün-bih C. IX 211
mahmûr C. X 406
mahmûr göz C. XII 283
mahmûrluk C. XII 241
mahrek C. XI 51
mahrem C. II 136; C. VII 301; C. X 368, 371, 525; C. XII 41; C. XIII 41, 47
mahsûl C. IX 485, 486, 488
mahsüs C. I 37
mahsüsât C. II 451; C. III 358, 359; C. X 288
mahşer C. III 335; C. VII 495; C. VIII 322, 558; C. IX 512, 526, 573-577; C. X 58, 59, 60, 403, 541; C. XI 263, 277, 288, 544, 600-602, 607-609; C. XII 311; C. XIII 231, 298
mahşer-i âlem C. IX 527
mâhûlyâ C. XII 18
mahv C. I 95, 225, 384; C. II 232, 233, 262, 264, 266, 329, 435; C. V 546; C. IX 278, 639; C. X 422; C. XI 217; C. XII 19, 32; C. XIII 311
mahv ve isbât levhaları C. VII 546
mahv-ı hakîkî C. I 225
mahv-ı iztırârî C. II 266
mahv-ı ihtiyârî C. II 266
mahv-ı küllî C. I 542
mahv-ı rûhânî C. I 225
mahviyyet C. VIII 503
mahzar C. VI 599, 600
mahzen C. III 408; C. X 549
mahzen-i esrâr-ı ilâhî C. XI 324
mahz-ı şehvet C. XIII 346
mahzûn C. XII 143
mâî C. II 284; C. III 213; C. XII 314
mâî renk C. VII 329
mâ-i tahûr C. III 58
mâlde C. I 112-114; C. VIII 29, 30; C. X 164
mâide-i hakîkiyye C. II 110
maişet C. V 13; C. VII 506; C. X 300
maiyyet C. V 196; C. VIII 431; C. IX 259; C. XI 180; C. XIII 93
maiyyet-i âmme C. IX 259
maiyyet-i Hak C. I 454; C. II 44; C. VIII 564; C. XIII 97
maiyyet-i hâssa C. IX 259
maiyyet-i husûsiyye C. IX 259
maiyyet-i ilâhî C. XIII 94
maiyyet-i ilâhiyye C. V 104
makâbir-i evliyâ ziyâreti C. VIII 22
makâbir-i evliyâya teveccüh C. VIII 21
mak'ad-ı sıdk C. II 232, 435; C. III 366; C. IV 118; C. VII 451, 520; C. VIII 598; C. IX 73, 567; C. XI 223, 277; C. XII 444
makām C. I 431, 432; C. II 374; C. V 507; C. XI 540
makām sâhibi C. I 131, 132
makāmât C. II 373; C. XII 582
makāmât-ı emn C. XIII 154
makāmât-ı ma'neviyye C. V 506, 507, 512
makām-ı abdiyyet C. III 340; C. VIII 601; C. IX 617
makām-ı aslî C. XII 437
makām-ı cem C. I 473; C. IV 269; C. VII 100, 322, 323; C. VIII 585; C. IX 214; C. X 127; C. XIII 135
makām-ı dîdâr C. XI 520
makām-ı evvel C. VIII 240
makām-ı fenâ C. VI 381, 493, 603, 605; C. VIII 128; C. XI 195, 206, 219; C. XIII 299
makām-ı hakîkat C. XI 531
makām-ı hâss-ı şefâat C. I 551
makām-ı ibâdet C. VIII 240; C. XII 436
makām-ı îmân C. VII 174; C. VIII 240; C. XII 436
makām-ı irşâd C. II 382; C. VIII 553; C. IX 168, 169; C. XIII 314
makām-ı ittihâd C. II 93; C. III 35, 37, 47; C. V 18, 359, 497, 503; C. VI 44, 588, 609; C. VII 21, 41, 42, 317; C. VIII 80, 82, 281, 336, 344, 346; C. IX 278, 437, 634, 641; C. XII 422, 583, 584; C. XIII 52, 239
makām-ı izzet C. VIII 541; C. IX 286
makām-ı kalb C. IV 303; C. VII 301; C. XIII 230
makām-ı kelâm C. XI 520
makām-ı kuds C. I 432
makām-ı kurbet C. II 222
makām-ı kutbiyyet C. II 314, 362; C. X 144; C. XI 75; C. XIII 313
makām-ı mahbûbiyyet C. IX 593
makām-ı mahmûd C. I 341; C. VII 559; C. VIII 248; C. XI 343; C. XII 310
makām-ı ma'rifet C. XI 363
makām-ı müşâhede C. VIII 347; C. XI 386
makām-ı nefs C. IV 303; C. VII 301; C. VIII 447
makām-ı rahmâniyyet C. XII 494
makām-ı recûliyyet C. IX 135
makām-ı rızâ C. V 496
makām-ı riyâset C. IX 152, 153, 285, 616, 618, 619
makām-ı rûh C. VII 301; C. XIII 230
makām-ı rü'yet C. VIII 490
makām-ı sıdk C. II 435
makām-ı sır C. VII 301
makām-ı Süleymânî C. VIII 582
makām-ı şefâat C. X 587
makām-ı temkîn C. XI 198
makām-ı tevhîd C. VIII 336; C. IX 278, 634; C. XII 584
makām-ı ubûdiyyet C. III 315; C. X 571
makām-ı vahy C. VIII 11

makām-ı za'f ve acz C. I 476
makarr-ı aslî C. VI 464
makarr-ı evliyâ C. XII 379
makas C. XI 489
makbûl C. V 25
makhûr C. XI 610
maknıs C. III 365
maksad C. II 250; C. IX 13
maksem C. II 362
maksûd C. VI 159; C. IX 14; C. XI 126, 176; C. XIII 31
maksûda vusûl C. XI 399
maksûd-ı aslî C. III 325
maksûd-ı hakîkî C. IX 127
maksûr C. I 53
maktel C. XIII 312
maktûl C. VI 28, 29; C. X 28; C. XII 393
mâkû C. XII 443
ma'kul C. I 37; C. VI 284; C. XI 133
ma'kūlât C. III 202; C. X 288; C. XI 132, 233, 487
ma'kūlât-ı fikriyye C. X 352
ma'kūlât-ı keşfiyye ve şühûdiyye C. X 352
ma'kûs C. XIII 177
ma'kûs olan cihan C. III 408
makzere C. VI 607
makzî C. I 148, 151; C. II 39, 515; C. V 364, 365-368, 370; C. VII 389; C. X 346, 355
makzîye rızâ C. II 39
mal C. I 89, 90, 98, 319; C. II 126, 127, 129, 227, 490; C. III 55, 212, 260; C. V 217, 218, 227, 282, 597, 601; C. VI 66, 67, 68, 248, 250, 452, 616; C. VII 84, 414, 415, 515; C. VIII 245, 348, 417, 420; C. IX 34, 36, 37, 196, 229, 231-233, 251, 353, 492, 496, 616, 618, 619, 623; C. X 12, 13, 14, 267, 585; C. XI 97, 101, 103, 104, 116, 117, 159, 252, 463; C. XII 22, 320, 518; C. XIII 105, 211
mal ve mülk C. I 319; C. VII 258, 259, 320, 552; C. VIII 400
mâl-ı ganîmet C. XIII 155
mâl-ı yetîm C. XI 186
malın ziyân ve telef olması C. VI 250, 261
mâl-i dünyâ C. IX 34, 235
mâlik C. VI 546; C. VII 199, 200; C. X 583; C. XI 168
mâlik-i dîn C. I 282
mâlik-i hakîkî C. VII 240
mâlikiyet C. VII 240; C. XI 168
mâlikiyyet da'vâsı C. VII 305
Mâlikü'l-mülk C. III 298; C. V 101; C. VII 203; C. XII 362, 497
malların muhabbeti C. III 55
ma'lûl C. V 358; C. VII 78, 79, 481, 490
ma'lûm C. I 235, 366, 565; C. II 158; C. III 364; C. IV 304; C. V 365, 379, 405, 539; C. VI 606; C. IX 204, 546; C. X 315, 579, 582; C. XI 130, 287
ma'lûmât C. V 364; C. VI 62; C. XIII 166
ma'lûm-ı ilâhî C. VII 386
ma'mûre C. IV 515; C. XI 591
ma'mûre-i âlem C. VI 417
ma'mûrluk C. VII 440; C. XII 502
ma'nâ Bk. maânî C. I 32, 60, 86, 168, 215, 228, 248, 254, 294, 297, 298, 326-328, 348, 360, 370, 372, 375, 446, 458, 539, 547; C. II 42, 101, 158, 187, 189, 204, 207, 208, 212, 214, 233, 237, 239, 241, 260, 273, 277, 289, 325, 326, 332, 392, 393, 395, 397, 420, 466, 562, 563; C. III 21, 39, 50, 69-71, 202, 204, 205, 224, 243, 261, 286, 306, 328, 330, 357, 407, 408, 447, 449; C. IV 38, 81, 300, 303, 316, 343, 366, 373, 385, 386, 456, 458, 460, 461, 463, 468, 469-471, 482, 494, 506; C. V 54, 62, 91, 104, 108-110, 133, 135, 149, 153, 154, 166, 298, 309, 335, 374, 376, 378, 389, 459, 465, 467, 473, 481, 609; C. VI 60, 62, 100, 101, 104, 170, 171, 210, 295, 350, 478, 479, 495, 522, 557, 568; C. VII 131, 141, 164-167, 176, 185, 192, 247, 250, 298, 301, 426, 473, 536, 554; C. VIII 342, 347, 349-351, 366, 393, 567, 568, 587, 591, 594, 598, 610; C. IX 20, 40, 76, 91, 133, 134, 135, 316, 351, 443, 475, 511, 535, 557, 599, 614, 615; C. X 40, 42, 208, 209, 210, 213, 250, 313, 315, 338, 379, 382, 384, 387, 409, 445, 462, 533, 581, 595, 621; C. XI 37-41, 47, 66, 78, 102, 116, 125, 157, 227, 228, 245, 246, 350, 353, 371, 381, 415, 416, 436, 456, 464, 519, 596, 598-600, 613, 620; C. XII 13, 17, 24, 25, 83, 114, 159-161, 170, 171, 241, 331, 334, 343, 346, 347, 360, 388, 399, 404-406, 415, 508, 566, 567-570, 574, 577, 581; C. XIII 16, 17, 18, 19, 165, 187, 196, 219, 224, 236, 237, 240, 242, 252, 275, 276, 282, 285, 313, 314, 328, 330, 332
ma'nâ ağacı C. IV 479
ma'nâ âlemi C. I 138; C. III 97, 205, 355, 359; C. IV 435; C. V 199, 518; C. VI 147; C. VII 322; C. X 338, 524; C. XI 39; C. XII 33, 84, 241, 508, 568; C. XIII 195, 335
ma'nâ âleminin sultânı C. XI 561
ma'nâ ancak Allah'dır C. II 395; C. X 581; C. XII 566
ma'nâ arslanı C. IX 315; C. X 237
ma'nâ arûsları C. XII 508
ma'nâ cem'iyeti C. XII 360
ma'nâ denizi C. I 168; C. IV 505; C. XI 36, 37; C. XII 565
ma'nâ ehli C. I 254; C. XIII 15

ma'nâ erliği C. XI 472
ma'nâ fakîri C. II 241
ma'nâ feleği C. XII 399, 407, 440; C. XIII 285
ma'nâ göğü C. XIII 348
ma'nâ güneştir C. XIII 276
ma'nâ güzelliği C. X 391
ma'nâ kapısı C. II 273
ma'nâ sâhası C. XII 16
ma'nâ sâhibleri C. XI 612
ma'nâ sahrâsı C. XII 12
ma'nâ sarhoşluğu C. V 376
ma'nâ sofrası C. V 498
ma'nâ sultanları C. X 409
ma'nâ şâhı C. XII 319
ma'nâdan sûrete intikâl C. XII 573
manastır C. X 390, 410; C. XI 453
ma'nâya teveccüh C. XIII 195
ma'nâ-yı âdemî C. III 290
ma'nâ-yı aslî C. XI 38
ma'nâ-yı azîm ve muhît C. XII 574
ma'nâ-yı bâtıne C. VIII 500
ma'nâ-yı bâtınî C. I 490; C. II 53, 54; C. VI 527; C. VII 93, 98; C. X 91; C. XI 387, 606
ma'nâ-yı beşer C. X 213
ma'nâ-yı dakîk C. XIII 17
ma'nâ-yı İsevî C. VIII 603
ma'nâ-yı işârî C. I 409, 490; C. III 172, 383, 447; C. V 265; C. VI 498; C. XIII 210
ma'nâ-yı nübüvvet C. VI 84
ma'nâ-yı vahdet C. VII 323
ma'nâ-yı vâhid C. IV 316
ma'nâ-yı vasfî C. VII 78
ma'nâ-yı zâhir C. II 53
ma'nâ-yı zâhirî C. VII 93, 98; C. X 91
ma'nâ-yı zevkî C. XIII 42
mancınık C. X 514
ma'nevî C. XI 37
ma'nevî azık C. VI 627
ma'nevî boğaz C. V 30
ma'nevî gıdâ C. III 305
ma'nevî göz C. VI 376
ma'nevî güneş C. XI 237; C. XII 52
ma'nevî hastalık C. VII 118
ma'nevî koku C. I 572
ma'nevî lokma C. V 21
ma'nevî ölüm C. XI 188
ma'nevî rızk C. X 89
ma'nevî rif'at C. IV 49, 50
ma'nevî sultânlar C. XI 277
ma'nevî şarâb C. XIII 19
ma'nevî yıldız C. XII 399
ma'neviyât C. IX 609, 610; C. X 89
ma'neviyet C. IX 385
Mânî' C. I 437, 499; C. II 116, 190; C. III 75, 169, 311, 312, 429; C. IV 111; C. VII 34, 546; C. VIII 61; C. X 549; C. XI 24; C. XII 81
mansıb C. I 562; C. II 483; C. III 165, 212, 464; C. VI 99, 376, 616; C. VII 313, 314, 414-416; C. VIII 245, 417; C. IX 32, 103, 153, 186, 190, 191, 196, 231, 233, 251, 616, 618, 623; C. X 267; C. XI 104, 116-118, 252; C. XIII 172
mansıb hırsı C. IX 186, 187
mansıb-ı dünyâ C. XIII 169
mansûr C. III 492
mantık C. I 452, 453, 456; C. II 381; C. V 42; C. VI 69; C. IX 202, 204; C. X 627, 632; C. XI 211; C. XIII 43
mantıkçı C. III 454; C. V 372
manyetizma C. IV 258; C. VIII 245; C. IX 47, 179; C. XII 140
manzar C. XII 306
manzûme C. IV 382
manzûme-i şemsiyye C. I 214, 264, 265, 395, 433; C. II 217, 393, 420; C. III 68, 291, 441, 452, 471; C. IV 138, 204, 299, 449; C. VI 281; C. VII 184, 261, 373; C. VIII 246, 352, 355, 377, 593; C. IX 610; C. X 162, 206, 208; C. XI 49, 50, 132, 237, 314; C. XII 575; C. XIII 223
maraz Bk. hastalık C. I 320; C. III 416; C. IV 116, 121; C. VI 56, 57, 58, 80, 86, 98, 99, 140, 142, 537; C. VIII 348; C. IX 15, 16, 93, 546, 548, 550; C. X 73, 234, 343, 436; C. XI 269, 463; C. XII 112, 547; C. XIII 105, 225, 226, 227, 267
maraz-ı aşk C. XIII 227
maraz-ı ma'nevî C. VI 58, 81; C. XIII 225
maraz-ı muhâlefet C. VI 142
ma'raz-ı telef C. XIII 215
ma'reke C. XI 443; C. XII 543
mârgîr C. III 56
ma'rif C. XIII 163
ma'rifet Bk. maârif C. I 59, 118, 248, 250, 320, 339, 463; C. II 46, 163, 281, 502; C. III 210, 232, 259, 326, 334, 341, 422, 438, 482, 483, 490, 494; C. IV 20, 26, 27, 52, 119, 162, 206, 289, 293, 305, 343, 399-401, 500; C. V 73, 74, 272, 343, 565, 598; C. VI 211, 256, 297, 354, 471, 488, 504, 506-508, 544; C. VII 22, 77, 147, 173, 224, 232, 255, 273, 318, 321, 347, 367, 411, 449, 519; C. VIII 90, 91, 194, 214, 218, 219, 259, 297, 298, 314, 354, 473, 523, 545, 555, 572, 580, 621; C. IX 27, 56, 145, 331, 421, 426, 454, 602, 612; C. X 97, 335, 419, 480, 582, 614; C. XI 19, 24, 62, 63, 80, 136, 221, 235, 291, 293, 362, 397, 483, 530, 575, 578, 580; C. XII 60, 61, 128, 143, 229, 375, 376, 405, 408, 417, 519, 545, 580; C. XIII 19, 41, 166, 170, 173, 228, 236, 246, 247, 275
ma'rifet ağacı C. VII 14
ma'rifet altını C. VI 520

ma'rifet borcu C. XII 506
ma'rifet bostânı C. XII 380
ma'rifet da'vâsı C. VII 320
ma'rifet güneşi C. III 26, 30; C. XIII 94, 319, 332
ma'rifet helvası C. XII 189
ma'rifet hırsızları C. VIII 74
ma'rifet meyvesi C. XII 420
ma'rifet mîrâsı C. XII 511
ma'rifet müşterisi C. XI 291
ma'rifet nûru C. XII 263
ma'rifet pazarı C. VII 319
ma'rifet suyu C. VI 506, 507
ma'rifet sütü C. XII 511
ma'rifet şarâbı C. VI 622; C. VIII 563; C. IX 606
ma'rifet vahdet-i Hak C. III 446
ma'rifet yağmurları C. IX 83
ma'rifet yemişleri C. XII 420
ma'rifet-fürûşluk C. XII 508
ma'rifet-i cemâd C. VIII 522
ma'rifet-i enbiyâ ve evliyâ C. VII 148
ma'rifet-i fıtriyye-i zâtiyye C. VIII 298
ma'rifet-i Hak C. I 150; C. II 504; C. III 473; C. V 306; C. VI 72; C. VIII 218, 220; C. X 333; C. XI 202, 519, 577; C. XII 194, 195, 196, 405, 408, 504, 505; C. XIII 74, 94
ma'rifet-i hakîkî C. IX 204
ma'rifet-i hakîkiyye C. XIII 80
ma'rifet-i ilâhî C. V 296; C. XII 592
ma'rifet-i ilâhiyye C. II 70, 269, 351; C. III 27, 210, 303, 304; C. V 22, 148; C. VI 214, 510; C. VIII 157; C. IX 86, 268, 606; C. X 42; C. XI 434, 519, 538; C. XII 27, 32, 192, 395, 507, 618, 620; C. XIII 175
ma'rifet-i nefs C. VIII 218, 220
ma'rifet-i rabbânî C. XI 607; C. XII 42
ma'rifet-i rabbâniyye C. III 255; C. XIII 334
ma'rifet-i tâm C. VIII 263
Ma'rifet-i tâmme C. XII 189
ma'rifet-i tenzîhî C. II 274
ma'rifet-i teşbîhî C. II 274
ma'rifetullâh C. IV 479; C. VIII 449; C. XI 366
martı C. XI 380, 427
martı C. XI 435
ma'rûf C. XII 61, 309
ma'rûz C. XIII 93
marzıyye Bk. merzıyye C. II 334; C. III 66, 333, 370
marzî C. II 520; C. V 366; C. VII 115, 438; C. VIII 359, 539; C. IX 69; C. X 315; C. XI 84; C. XII 300
masal C. III 76; C. VI 60; C. VII 29, 364, 478; C. VIII 501; C. IX 388; C. XI 553, 556, 581
masdar-ı ca'lî C. VI 482
ma'siyet C. I 448; C. II 518, 519, 520, 521; C. III 112, 180, 380; C. II 405, 406; C. IV 390, 392, 412, 422; C. V 107; C. VI 131, 501; C. VII 66, 105, 402; C. VIII 192; C. IX 78; C. X 44, 46, 68, 75, 81, 265, 319, 320, 556; C. XI 332, 333, 448, 513, 599; C. XII 309; C. XIII 14, 146
masîr C. IV 290
mâsivâ Bk. mâsivâllah C. I 426; C. II 172, 240, 347, 406, 476; C. III 39, 43, 48, 52, 61, 106; C. IV 82, 153, 190, 400, 435, 452; C. V 65, 68, 432, 625; C. VI 170, 182, 409, 629; C. VII 139, 140, 182; C. VIII 422, 448, 478; C. IX 82, 84, 85, 145, 176, 213, 252, 256, 267, 270, 424, 469, 495, 617, 622, 623; C. X 13, 29, 63, 161, 227, 522, 537, 570; C. XI 220, 231, 252, 484; C. XII 42, 81, 299, 498
mâsivâ pislikleri C. III 380
mâsivâllah Bk. mâsivâ C. II 406; C. IV 419; C. V 578; C. VI 102; C. VIII 121, 325; C. IX 90, 204
mâsivâ-yı Hak C. IX 62
maskara C. XII 197, 204, 205
maslahat C. XII 381
masnû C. III 461; C. IX 203, 205
masnûât C. IV 265; C. IX 206
masnû'-ı Hak C. VI 461; C. VII 500
masnû'-ı halk C. VII 500
Masonluk C. XI 129
masraf C. IX 395, 486; C. XII 518, 519
ma'sûm C. IV 231; C. VIII 155; C. XII 393
mâşita C. II 423
maşnık C. I 543; C. III 27, 28, 310; C. IV 502; C. VII 188, 384; C. VIII 369, 370; C. X 371; C. XI 43; C. XII 341, 439
maşnık-ı rûhâniyyet C. X 601
maşrikî C. VIII 50
ma'şûk Bk. yâr C. I 75, 81, 85, 94, 95, 133, 157, 513, 521, 534, 541, 544; C. II 31, 37, 141, 148, 238, 255; C. III 195, 197, 198, 257, 311, 385, 486; C. IV 223; C. V 78, 156, 194, 374, 376, 379-383, 387-389, 564; C. VI 101, 370-372, 382-385, 387, 389, 393, 394, 400, 467, 517, 520, 524, 528-530, 541, 542, 544, 549, 559, 581, 583, 586-588, 599, 605, 613-615, 631; C. VII 32-34, 100, 102-104, 228, 229, 294, 453, 494; C. VIII 67, 262, 305, 344, 346, 411, 449, 450, 612; C. IX 151, 152, 212, 364, 404, 416-420, 590, 593, 601, 625, 634, 635, 639, 641, 642; C. X 54, 140, 204, 209, 215, 241, 358, 417, 434, 447, 460, 518, 624, 625; C. XI 126, 194, 195, 198, 200, 205-213, 218, 228, 233, 235, 246, 252, 302, 310, 314, 335, 396, 456, 486, 526, 569, 572, 573; C. XII 19, 20, 23, 28, 241-244, 400, 517, 540, 543, 585; C. XIII 23, 24, 31, 32, 40, 47, 48, 49, 54, 57, 58, 62, 89, 125, 165, 185, 193, 233, 234, 241, 278, 299, 333

ma'şûka C. II 145; C. VII 53, 62; C. VIII 411; C. XII 374, 375, 509
ma'şûka kavuşmak C. XIII 52
ma'şûkân-ı Hak C. III 311; C. VI 101
ma'şûkân-ı ilâhî C. VIII 612; C. X 473
ma'şûkân-ı ilâhiyye C. I 506
ma'şûk-ı Hak C. VII 410
ma'şûk-ı hakîkî C. I 516, 523, 525, 526, 529, 532, 535, 542, 543, 550; C. II 37, 38, 239, 400; C. III 386; C. IV 368, 369; C. V 357, 382. 383, 462, 622; C. VI 266, 380, 381, 399, 559, 588, 589; C. VII 41, 42, 254, 335, 450, 452, 455; C. VIII 334, 362; C. IX 419, 551; C. X 55, 363, 447, 523, 540, 625; C. XI 194, 200, 202, 212, 213, 218, 573; C. XII 241, 375, 582; C. XIII 32, 46, 53, 54, 59, 234, 336
ma'şûk-ı ilâhî C. I 198; C. III 320
ma'şûk-ı mecâzî C. XIII 194
ma'şûk-ı sûrî C. III 195; C. XIII 53
ma'şûk-ı sûrî ve fânî C. X 447
ma'şûk-i meçâzî C. VII 40
ma'şûkluk C. X 338; C. XII 516, 517; C. XIII 24
ma'şûkun ma'nâsı C. XIII 234
ma'şûkun sûreti C. XIII 234
mat C. I 230; C. III 54, 174; C. VI 473; C. VIII 317; C. IX 138; C. XI 206, 528; C. XII 269
matâr C. XII 587
matbah C. IX 143, 623; C. X 239, 495
mâtem C. I 569; C. IV 452; C. X 361; C. XI 271, 272, 273-277
mâtem alâmeti C. X 469
mâtem edici C. XIII 312
mâtem libâsı C. V 496; C. VI 494; C. VII 329
mâtem tutmak C. XI 278
matıyye C. IV 307; C. XI 188
matıyye-i nefis C. VI 419
matla C. I 60; C. XII 129
matlab C. VII 33; C. X 602, 603
matlûb C. II 251; C. V 389; C. VI 540, 541, 542; C. VII 34, 35, 40; C. IX 556; C. X 603; C. XI 609; C. XII 129, 300; C. XIII 23, 31, 145
matlûb-ı hakîkî C. V 32
matlûbluk C. XIII 24
matma' C. XIII 98
Mâtürîdîler C. XIII 80
Mâtürîdiyye C. XII 187
Mâûn sûresi C. XIII 156
mâvi C. X 469; C. XI 49, 324
mâvi ve sarı şişe C. II 554
maya C. V 69; C. IX 431; C. XI 292
mâye-i adem C. VI 608
mâyi C. VI 307, 369
mâyiât C. XIII 93
mâyi'-i nârî C. V 340; C. VII 184; C. IX 454; C. XI 45, 404
maymun C. I 165, 166; C. VII 230; C. VIII 194; C. X 45, 164, 165, 230, 286; C. XI 591; C. XII 72, 183
maymun huylu C. XI 590, 591
mâ-zâğ C. XII 298
mazanna C. VII 60
mazhar Bk. mezâhir C. I 108, 235, 382, 383, 518, 519; C. II 148, 151, 152, 255, 272, 273; C. III 340, 478; C. IV 202, 311, 367, 375, 379, 406; C. V 266, 272, 513, 515, 516, 563, 587; C. VI 345, 458; C. VII 81, 242, 274; C. VIII 322, 443, 539; C. IX 81, 502; C. X 154, 297, 593; C. XI 531; C. XII 303, 393, 398, 426, 541, 542; C. XIII 219, 220, 239
mazhar-ı akl C. III 325
mazhar-ı akl-ı kül C. VII 437
mazhar-ı câmi C. V 102
mazhar-ı Celâl C. VIII 539; C. XIII 187
mazhar-ı Cemâl C. VIII 539; C. XIII 187
mazhar-ı cemîl C. VII 82
mazhar-ı esmâ' ve sıfât C. III 306
mazhar-ı etemm C. IV 115, 116; C. VII 284, 422, 424; C. VIII 539
mazhar-ı hakîkat-i muhammediyye C. XII 432
mazhar-ı ism-i Rahmân C. II 477
mazhar-ı ism-i Zât C. II 410; C. IV 110; C. V 299; C. XII 53
mazhar-ı kahr C. V 69
mazhar-ı küll C. I 474
mazhar-ı Muhammedî C. IX 327
mazhariyyet C. IX 53; C. X 33
mazhariyyet-i esmâ C. XIII 20
mâzî C. I 441, 442; C. II 90, 91, 279; C. III 69; C. V 308, 309; C. VII 185; C. VIII 320; C. IX 324; C. X 311; C. XI 266; C. XII 256; C. XIII 167
mazlime C. X 484
mazlûm C. I 179; C. IV 40, 41; C. V 119; C. VI 14-16, 29, 274, 279, 280, 575, 593, 594; C. VII 52; C. VIII 494, 498, 559; C. XI 187, 445, 495; C. XIII 270
mazmûn C. II 395
mazrûf C. XI 227; C. XIII 93
mazrûfiyet C. XII 367
ma'zûr-i mutlak C. X 309
meâb C. XI 507
meâric-i rûhiyye C. IX 649
mebâdî C. IX 204
mebâdî-i silsile-i vücûd C. III 333
mebde C. IV 289; C. VI 472; C. VII 325, 442, 518; C. IX 14; C. X 554
mebde' ve maâd C. IX 59
mebde-i vücûd C. VIII 423
mebgûz-ı ilâhî C. XIII 109
mecâlî-i halkıyye C. X 517
mecâz C. II 243; C. IV 338, 372; C. VI 491; C. VIII 504; C. X 392; C. XIII 68

mecâz vîrânesi C. XIII 287
mecaz, hakîkatin köprüsüdür C. VI 626
mecâzî C. II 244; C. X 263, 602
mecâzî âşık C. VII 81, 82
mecâz-ı mürsel C. V 111; C. XI 92
mecâzî sûfî C. X 504, 505
mecâzîb Bk. meczûb C. I 533; C. VIII 57
mecâzîb-i ilâhiyye C. IV 160; C. V 496; C. IX 401; C. XI 219
mecâzîb-i mutlaka C. VIII 340
mecbûr C. I 234, 236, 238, 239; C. V 403, 404; C. X 326; C. XII 36
mechûl-i mutlak C. I 50
Mecîd C. XI 622
meclâ Bk. *mecâlî* C. II 526; C. III 208, 213, 214; C. IV 506; C. V 359, 516; C. VI 237, 346, 442, 638; C. VII 34, 393, 411; C. VIII 170, 433, 539, 563; C. IX 81; C. X 30, 549; C. XI 21, 23, 168, 224, 343; C. XII 403; C. XIII 299
meclâ-yı ef'âl C. III 217
meclâ-yı keserât C. IV 196
meclâ-yı sıfât ve esmâ C. VIII 581
meclis C. X 453
meclis-i hâs C. VIII 597; C. XII 220
meclis-i irfân C. II 320; C. XI 325
mecma'-i ulûm C. VI 384, 387
Mecmau'l-Bahreyn C. IV 110; C. V 518; C. XI 379
mecmau'l-ulûm C. VI 367
mecnûn C. I 84, 468
mecrâ C. XII 529
mec'ûl C. I 315; C. II 515; C. III 364; C. V 532; C. VI 103; C. VII 386; C. XIII 172
mec'ûllyyet C. III 11
mecûsî C. I 205; C. II 47, 542, 558; C. III 424; C. IV 193, 195, 255; C. V 335, 362; C. VI 429, 639; C. VII 218, 382; C. VIII 86, 124, 163, 164, 197, 507; C. IX 126, 293, 306, 346; C. X 214, 258, 259, 261, 270, 271, 347, 390; C. XI 214, 400, 435, 561, 599; C. XII 168, 169, 290, 463, 611; C. XIII 191
Mecûsîlik C. X 258, 259
meczûb Bk. mecâzîb C. I 542; C. IV 390; C. XII 314
meczûb-ı ebter C. IX 649
meczûb-ı sâlik C. IX 649
medâr-ı emr-i ilâhî C. VIII 575
medâr-ı muhtâcîn C. V 625
medâric-i kemâlât C. IV 208
medd C. II 393; C. X 384; C. XII 443, 444
meddah C. IV 141; C. XI 538, 539, 543, 544
meded C. IX 523
medeniyyet C. II 530; C. VI 416; C. XI 239
medh C. I 88, 558, 559, 560-563; C. III 250, 252, 481, 482; C. IV 141, 431; C. V 408, 557, 559, 561-564, 592; C. VI 293; C. VII 350, 508, 509, 513; C. IX 21, 22, 199; C. X 503; C. XI 367, 368, 384, 407; C. XIII 48
medh isteyicilik C. VII 349
medh ü senâ C. VII 512
medhiye C. V 359; C. VII 346, 347, 348
medihden hoşlanmak C. VII 349; C. VII 350
medlûl C. I 126; C. III 461; C. IV 393; C. V 379; C. IX 15, 204, 205, 350
medrese C. V 306; C. XI 453; C. XII 597
medrese softası C. XII 270
mefâtihu'l-gayb C. IV 376; C. V 581
mefâze C. III 409; C. VIII 394; C. X 387; C. XIII 69
mefdûl C. XII 170
mefhûm-ı küllî C. V 335
mefhûm-i küllî-i ulûhiyyet C. XI 51
mefreş C. X 374, 375
mefrûzü'l-kıraa C. VIII 502
meftûh C. XIII 55
mef'ûl C. IV 296, 348; C. V 515; C. VI 221; C. VII 382; C. X 134, 135, 139, 420; C. XI 128, 559; C. XII 534, 535; C. XIII 72, 320
mehâbet C. VIII 595, 598
mehâk C. VII 468
mehâmid C. V 557, 558
mehcûr C. XII 547
mehd C. XIII 278
mehdî C. III 229
meh-rû C. I 109; C. II 330
mehtâb C. III 239; C. V 460; C. VIII 497; C. XIII 271
mehter C. II 155; C. XI 323
mekân C. I 328, 433, 498; C. II 159; C. III 174, 188, 191, 242; C. IV 156, 514; C. V 253, 308, 507; C. VI 298, 317, 405, 539; C. VIII 225, 556, 599; C. IX 279, 374; C. XI 51, 248; C. XII 256, 443, 477, 478; 581; C. XIII 106, 107, 222
mekânın mekânı C. III 191
mekânsız C. XIII 106
mekânsızlık C. IX 374
mekârih C. IV 16
mekârim-i ahlâk C. III 226; C. XI 366
mekîd C. XII 603
mekîk C. XII 443
mekîs C. XI 354; C. XIII 131
mekkâr C. IV 129; C. IX 177
mekmen C. VIII 58; C. X 230; C. XII 99
mekr C. I 277, 312, 318; C. III 295, 393; C. IV 129, 130, 162, 186, 229, 231, 240, 247, 259, 260, 274-276, 279, 281, 317, 329, 333, 353, 361; C. V 125, 636; C. VI 513; C. VII 181, 337, 362, 367, 440, 476; C. VIII 247, 542; C. IX 162, 163, 169, 177; C. X 322, 327, 576; C. XI 128, 163, 457, 458, 489, 563; C. XII 182, 183, 218, 279, 281, 454, 497-499, 533, 541, 555, 595; C. XIII

66, 67, 69, 215, 216, 265, 271
mekr-i lâhî C. I 216; C. II 316, 317; C. IX 164; C. XII 41
mekr-i ilmî C. XIII 43
mekr-i nefis C. VIII 447
mekr-i şeytânî C. VI 240
mekrûh C. II 191; C. VI 547; C. VII 390, 549, 550; C. IX 155; C. IX 66; C. X 601
mekrûhât C. IV 16; C. VI 299
mekrullâh C. IX 154
mekrümet C. X 186; C. XII 429; C. XIII 146
mekseb C. VIII 32; C. X 112, 113
mekşûf C. X 464
mekteb C. VI 579; C. VIII 32; C. IX 130, 545; C. XI 453; C. XIII 334
mekteb-i irfân C. XIII 334
mektûb C. V 380; C. VII 458, 459, 461-464; C. X 190
me'kûl C. V 27; C. IX 254, 255; C. XI 609
me'kûlât-ı lezîz C. IX 321
me'kûliyet C. IX 251-255, 265
mekzûb C. V 536
melâhat C. II 42; C. VI 456
melâik C. IX 21, 87
melâike Bk. melek C. I 325, 330, 331, 385, 476, 565; C. II 63, 172, 211, 212, 216-218, 329, 415, 420, 470-473, 532, 547; C. III 38, 39, 58, 66, 67, 69, 378; C. IV 12, 88, 113, 198, 203, 214, 215, 296, 399, 400, 403, 507; C. V 17, 120, 136, 141, 301, 402; C. VI 213, 297, 345, 362, 375, 388, 396, 431, 432, 565; C. VII 27, 28, 105, 181, 324, 434, 435, 526, 527; C. VIII 65, 255, 256, 461, 555, 589, 605; C. IX 108, 176, 507, 509, 510, 512, 515, 528, 535, 552, 570, 610, 611; C. X 621, 628; C. XI 40, 57, 79, 253, 602; C. XII 82, 193, 427; C. XIII 346
melâike-i âlîn C. I 385; C. II 415, 472; C. III 66, 67; C. IV 400; C. XI 500; C. XII 55
melâike-i arzî C. II 473
melâike-i arziyye C. IV 215
melâike-i azâb C. II 440; C. VI 416; C. VII 106, 107; C. XI 93; C. XII 253
melâike-i berere C. I 61
melâike-i mukarrabîn C. III 325; C. VI 362
melâike-i mutahhara C. VII 431
melâike-i müheyyemiyye C. IV 400
melâike-i müheyyemûn C. XII 55
melâike-i nûriyyûn C. VIII 50
melâike-i rahmet C. II 440; C. XI 93
melâike-i semâviyye C. II 473
melâike-i süflâ C. VIII 50
melâike-i tabîiyyûn C. VII 526
melâike-i unsuriyye C. VIII 461; C. XI 93
melâike-i unsuriyyûn C. II 218, 415, 472; C. IV 400; C. VI 565; C. VII 526; C. VIII 321, 322; C. XI 64; C. XII 55, 56, 176
melâikenin kanadları C. II 472; C. VIII 590
melâl C. VI 350; C. VIII 504
melâmet C. IV 141; C. XII 49, 320
Melâmiyye C. I 343; C. XII 320
melbûsât C. II 451
Mele-i a'lâ C. II 218; C. III 67
melek Bk. melâike C. I 164, 217, 218, 325, 332, 565; C. II 34, 35, 97, 214, 216, 217, 218, 253, 390, 421, 470, 471, 473, 478, 480; C. III 17, 123, 397, 398; C. IV 55, 87, 88, 145, 174, 175, 215, 375, 379, 384, 399, 506, 507; C. V 17, 18, 119, 136, 139, 229, 397; C. VI 211-213, 285, 345, 354, 435, 473, 474; C. VII 225, 336, 362, 434-438, 445, 526, 555, 556; C. VIII 44, 49, 50, 52, 195, 264, 265, 321, 322, 502, 536, 540, 589; C. IX 80, 81, 108, 111, 223, 313, 324, 328, 344, 355, 410, 461, 514, 516, 518, 536, 579, 580, 585, 595, 615; C. X 26, 265, 276-281, 336, 337, 456, 500, 568; C. XI 57, 64, 320, 321, 342, 446, 492, 507, 611; C. XII 55, 176, 188, 336, 346, 397, 402, 404, 405, 434, 474, 481, 521, 544; C. XIII 84, 108, 281
melekî C. IV 387; C. V 439; C. VI 284; C. VII 460; C. X 464; C. XII 276
melek-i mukarreb C. II 552, 553; C. VIII 337, 340, 604, 605; C. XII 35
melekiyyet C. II 390, 532; C. IV 87, 88; C. VI 397; C. VII 439, 442, 446, 447; C. IX 385, 637; C. X 200, 336, 521, 621; C. XI 58, 224, 566; C. XII 346, 545; C. XIII 334
melekût C. I 395; C. II 399, 421, 472; C. III 15, 42, 46; C. V 34, 37, 137, 271, 327, 481, 520, 521; C. VIII 490; C. IX 301, 650; C. X 510, 616; C. XIII 348
melekûtî C. II 284
melekût-ı âlem C. V 521
melekûtî olan hayâl C. IX 137
melekût-i semâvât C. VI 308
melekü'l-mevt C. IX 261; C. XI 425
melhame C. VIII 433; C. XI 406; C. XII 79, 590; C. XIII 163
melik C. IX 189; C. XI 276, 564; C. XII 367; C. XII 377, 594; C. XIII 26, 36, 120
Melîk-i Muktedir C. IV 118
melikü'l-meşâyih C. VI 222
me'lûh C. X 34
melûl C. VI 146, 315
mel'ûn C. III 423
memât Bk. ölüm C. IV 116; C. IX 134; C. XII 607
memdûh C. V 562, 563
meme C. III 119; C. V 31; C. XII 511; C. XIII 55, 211
me'men C. X 542
memerr C. XI 284
memlaha C. III 375

memleket C. II 527
memleket-i insâniyye C. IV 391
memleket-i vücûd C. VII 360; C. VIII 269
memlûk C. VII 199; C. XIII 37
memlûk-i âşık C. IX 151
memnû C. XI 185
memsûh C. III 395; C. V 281; C. VIII 194
memsûsât C. X 287
me'mûr C. XIII 260
me'mûrîn-i ilâhiyye C. XI 522
men C. XII 12
men' etme C. XII 546-548
Men hafer bi'ren C. XI 512
men ve selvâ C. II 493
Men yezîd C. XIII 205
menâkıb Bk. menkıbe C. V 538; C. X 201, 525; C. XIII 64
menâkıb-ı evliyâ C. II 469; C. VII 499; C. VIII 216, 250, 258, 594; C. IX 91; C. X 333; C. XI 373, 379; C. XII 228, 287, 501; C. XIII 40, 87
menâs C. VIII 57, 58; C. XII 151
menâsik nesrîni C. XII 249
menât C. XI 251
menâzil-i kamer C. VI 361
menâzil-i nefsâniyye C. VI 501
menâzil-i sülûk C. V 512
menba' C. V 161
menba'-ı hikmet C. IV 501
menbel C. VI 409
mendûb C. VII 220
menekşe C. III 458; C. XII 314
menfaat C. X 342; C. XII 98
menfaatperest C. VII 86
menfez C. XIII 198
menfî C. XI 27, 30
menfûh-ı ilâhî C. I 224; C. VII 145, 182, 274
menhel C. IX 428
menhiyât C. I 239; C. III 380
menî C. I 384
menkıbe Bk. menâkıb C. XIII 44, 117
mensûb C. XII 429
mensûh C. II 528
menûb C. I 246
menzil C. III 371; C. VI 501; C. VIII 551; C. IX 277, 279, 379, 380, 382, 649; C. XI 117, 196, 198; C. XIII 226
menzilhâne C. XII 196
menzil-i aşk C. XI 396
menzil-i maksûd C. XI 163
menzil-i melekûtî C. IX 279
menzil-i mülkî C. IX 279
menzil-i vasl C. XIII 238
mer'â C. IV 371; C. X 171; C. XI 605; C. XII 184, 500; C. XIII 40, 65, 275
merâbi' C. VII 12
merâkib C. VII 352
merâkib-i mezâhir C. V 115, 116
merâtib Bk. mertebe C. I 208, 423, 449, 454; C. II 242, 254, 257, 329; C. IV 191, 192, 226; C. V 358; C. VI 336, 539; C. VII 317, 403, 404; C. X 402, 607; C. XI 484
merâtibe riâyet C. I 450
merâtibe tenezzül C. III 294, 328
merâtib-i a'dâd C. III 105
merâtib-i akl C. IX 604
merâtib-i evliyâ C. IV 208
merâtib-i Hak C. IV 119
merâtib-i hayâliyye C. II 330
merâtib-i ilâhiyye C. III 67
merâtib-i istihâlât C. XIII 77, 78
merâtib-i kesâfet C. I 234
merâtib-i kevniyye C. V 357; C. VIII 247; C. X 517; C. XI 343; C. XII 403
merâtib-i külliyye C. V 348
merâtib-i nefis C. V 560; C. IV 179
merâtib-i nefsiyye C. II 334
merâtib-i nüzûl C. VIII 556; C. IX 217
merâtib-i sülûk C. I 244; C. V 506
merâtib-i tafsîl ve kesret C. X 517
merâtib-i talîm C. III 145
merâtib-i tenezzülât C. VII 301
merâtib-i urûc C. VIII 556; C. IX 217, 336
merâtib-i vücûd C. II 50, 66, 71, 147, 283, 424, 470, 547; C. III 33, 327, 425; C. IV 244, 377; C. V 327, 358, 383; C. VI 116, 617; C. X 352, 624; C. XI 39, 220; C. XII 79, 115, 309, 310; C. XIII 82, 83, 220
mer'â-yı ervâh C. XIII 275
mer'â-yı gaybî C. IV 371
merbat C. XII 280
merbûb C. II 477, 520; C. X 34, 598, 599; C. XII 393
mercân C. I 546; C. VI 458; C. XI 37
merci' C. IV 290
mercimek C. VII 185; C. X 582; C. XI 251, 252
merd Bk. er, erkek C. VIII 477; C. X 136, 512, 571; C. XI 207; C. XIII 219, 259
merdân C. IX 619
merdân-ı Hudâ C. I 256; C. XI 425; C. XII 225
merdân-ı ilâhî C. VII 461; C. IX 430
merd-i Hak C. I 338, 339; C. II 554; C. III 99; C. VI 521; C. VII 349; C. IX 294
merd-i Hudâ C. I 337; C. IV 339; C. XI 178
merd-i ilâhî C. IX 295; C. X 381, 580
merd-i kâr C. IX 317; C. X 50
merdiven C. III 256; C. VIII 280; C. X 153, 154; C. XI 254; C. XIII 78, 80, 285, 348
merdlik C. IV 50, 353; C. X 139, 497, 523; C. XI 117
merdûm C. VI 265
merdüm-i dîde Bk. gözbebeği C. VI 292
merec C. XIII 126
Mergazî C. XII 157

merg-zâr C. X 86, 87
merhamet C. I 280; C. II 413, 507; C. IV 26, 42, 57, 59, 135, 136, 322, 323; C. V 212, 476, 477, 481, 505, 584; C. VII 49, 550; C. VIII 184; C. X 435, 439, 564, 609; C. XI 266, 517; C. XII 252, 293, 340, 385, 431, 432, 434, 435, 437; C. XIII 120, 290, 303
merhametsizlik C. XII 391; C. XIII 202
merhem C. VIII 578; C. XII 220, 221
merhûm C. IX 299
mer'î C. XIII 124
merîd C. X 267
Merîh Bk. Mirrîh C. I 264; C. II 505; C. III 116; C. IV 452
merkad C. XII 12
merkeb C. I 547; C. III 204, 205, 351; C. IV 20, 21; C. V 188; C. VI 472; C. VII 268, 352, 450, 454; C. IX 63, 387; C. X 509, 523, 600; C. XI 40, 119, 161, 316, 344, 396, 407, 410; C. XII 100; C. XIII 221, 245
merkeb-i aşk C. XI 395, 397
merkeb-i cism C. XI 212
merkeb-i kâlıb C. VI 474
merkeb-i necât C. XII 100, 101
merkeb-i nefs C. III 259
merkeb-i rûh C. III 205
merkeb-i tövbe C. XI 161
merkeb-i vücûd C. II 313
merkez sâhibleri C. I 502, 503
merkûb C. IV 307; C. VI 33, 34; C. X 203
mermer C. X 289; C. XII 421
mermerden on iki pınar C. XII 134
mersad C. VIII 602; C. IX 170
mersiye C. XI 273
mertebe Bk. merâtib C. I 51, 213, 536; C. II 210, 437, 470, 480; C. III 281, 478; C. V 457, 636; C. VII 40; C. X 159, 160, 207; C. XI 39, 476
mertebe-i adem C. II 330
mertebe-i ahadiyye C. III 105, 304; C. IV 225, 304; C. VI 568; C. VIII 436; C. IX 371; C. XI 223
mertebe-i ahadiyyet C. III 482, 483; C. VII 161, 317; C. VIII 107; C. IX 323; C. X 34
mertebe-i akıl C. III 379; C. VIII 341, 342, 605
mertebe-i ayn C. VI 481; C. IX 499
mertebe-i azhar C. VIII 539
mertebe-i bâtın C. III 364
mertebe-i beşeriyyet C. IX 84
mertebe-i cemâdiyyet C. I 217; C. VII 297
mertebe-i cismâniyye C. IV 392
mertebe-i cismiyye C. X 160
mertebe-i ef'âl C. I 435; C. II 67, 526, 527; C. III 138, 200; C. IV 226; C. VII 336
mertebe-i ervâh C. I 235, 306; C. IV 375, 401; C. VI 23, 405, 463, 539; C. VII 534, 544; C. VIII 551; C. XI 65
mertebe-i fenâ C. III 366
mertebe-i gayb C. IV 406; C. VII 21
mertebe-i hafâ C. XI 243
mertebe-i hafî C. IV 504
mertebe-i hakîka C. XI 531
mertebe-i hakîkat C. X 605; C. XII 166
mertebe-i hayâl C. X 480; C. XII 115, 166
mertebe-i hayâliyye C. III 145
mertebe-i hayvâniyye C. II 18
mertebe-i hayvâniyyet C. III 333; C. IX 83; C. X 237, 295
mertebe-i hilâfe C. VIII 555
mertebe-i his C. X 480
mertebe-i hissiyye C. III 145
mertebe-i ıtlâk C. I 471, 535, 536; C. II 159; C. VI 568; C. VIII 247; C. XI 343; C. XII 403
mertebe-i ilim C. III 119; C. VI 397, 481; C. VIII 240; C. IX 499; C. X 304
mertebe-i insan C. VII 297
mertebe-i insâniyet C. IX 275
mertebe-i insâniyye C. II 18, 211; C. III 463, 497; C. VI 395, 396; C. VIII 555, 556, 605; C. IX 371; C. X 530; C. XI 59, 566
mertebe-i kalb C. VIII 447; C. XII 547
mertebe-i kemâl C. I 305
mertebe-i kemâle vusûl C. IX 341
mertebe-i kesâfet C. I 250, 471; C. III 477; C. IV 152
mertebe-i küll C. VII 534
mertebe-i lâhûtiyye C. X 492
mertebe-i letâfet C. I 234, 250, 359, 535; C. IV 151; C. VI 472
mertebe-i ma'nâ C. III 120
mertebe-i ma'nevî C. XI 448
mertebe-i misâl C. I 235; C. III 94; C. V 457; C. VII 393, 544; C. XII 79, 80, 178
mertebe-i rûhâniyye C. IV 19, 392; C. X 540
mertebe-i rûhâniyyet C. X 340; C. XII 280
mertebe-i rûhiyye C. III 94, 145; C. VIII 553
mertebe-i rûhiyyet C. III 71, 430; C. VI 405
mertebe-i sıfât C. VII 336; C. XII 282
mertebe-i sırâfet C. IX 335
mertebe-i süfliyyet C. X 364
mertebe-i şef'iyye C. I 395
mertebe-i şehâdet C. I 224, 450, 456, 470; C. II 330; C. III 94; C. V 271; C. VI 400; C. VII 317, 318, 544; C. VIII 247; C. IX 472; C. X 600; C. XI 343, 476; C. XII 79, 80, 178, 272, 278, 403
mertebe-i şerîat C. XI 174, 324
mertebe-i şerîat ve tarîkat C. X 605
mertebe-i tarîkat C. XI 174, 324
mertebe-i tenezzül C. I 419, 448; C. IV 439, 452
mertebe-i ulûhiyye C. VIII 247; C. XII 80
mertebe-i ulûhiyyet C. III 450, 483; C. VI 327, 594; C. VII 534; C. VIII 111; C. IX 299; C. X 314; C. XII 324, 367, 403, 422; C. XIII 198

mertebe-i ulûhiyyet ve vahdet C. II 328
mertebe-i ulviyyet C. X 364
mertebe-i vahdet C. I 248, 517; C. II 94, 278, 329, 330, 437-439, 448, 460; C. III 27, 73, 275, 308, 325, 460, 483; C. IV 219, 304; C. VI 327, 397, 568; C. VII 77, 317, 417, 426; C. VIII 106, 107, 215, 323, 436; C. IX 117, 145, 299, 474, 639; C. X 50; C. XI 34, 237; C. XIII 45, 46, 77, 83
mertebe-i vahdet ve ulûhiyyet C. III 118; C. XIII 44
mertebe-i vâhidiyye C. VI 126, 604
mertebe-i vâhidiyyet C. II 278; C. III 308; C. IV 304, 387; C. VI 327, 405, 568; C. VII 393, 544; C. VIII 107, 424, 585; C. IX 323; C. X 34; C. XI 34, 237
mertebe-i vitriyyet C. I 395
mertebe-i yakîn C. III 70; C. X 271; C. XI 73, 179
mertebe-i zât C. XII 561
mertebe-i zuhûr C. XI 243
merteb-i ervâh C. IX 516
Mervezî C. I 167
merziyye Bk. marziyye C. I 150; C. III 58; C. V 560; C. VI 461
merzûk C. II 238
mesâf C. VII 522; C. XII 574
mesâlih-i dünyeviyye C. VI 62
mesâlik-i felsefiyye C. XIII 72
mesâs C. IV 209
mesbûk C. X 607
mescid C. IV 270, 272, 276, 277, 286, 317, 319, 338, 339; C. V 371; C. VI 161, 179, 402-404, 406-408, 419, 420, 443, 455, 482, 510, 511, 516-518, 520; C. VII 332, 333, 398; C. X 259; C. XII 470; C. XIII 129
Mescid-i Dırâr C. IV 269, 270, 274, 276, 287, 288, 317, 318, 319
mescid-i hakîkî C. IV 338
mescidin direği C. XI 297
mescûd C. III 378; C. VII 274; C. XII 402, 454, 520, 521
mescûd-i melâike C. IV 479
mesel C. I 210; C. V 558; C. VI 111, 112, 114; C. VII 315; C. IX 89; C. X 134, 401; C. XIII 141
mesel getirmek C. VI 107
meserret C. III 331; C. VII 514; C. VIII 96, 97, 339, 384, 385; C. IX 436; C. X 472, 555, 581; C. XI 513; C. XIII 156, 205
mesh C. I 217, 218, 219; C. VI 150; C. VIII 469, 513, 514; C. IX 407, 460; C. X 164, 165, 166
mesh-i bâtın C. III 395
mesh-i sûret C. X 164, 166
mesh-i zâhir C. III 395
Mesîh C. I 243
Mesîhâ C. VI 53
Mesîhî C. XII 189
mesîr C. XII 274, 593
mesken C. V 506, 507
meskenet C. IV 363; C. V 299, 354; C. VII 172; C. IX 172, 176, 191, 195, 198, 357
meslek C. I 205; C. II 326, 327; C. XI 88
meslek-i evliyâ C. X 541, 542
meslek-i irfân C. XII 505
meslek-i ma'rifet C. XII 507
meslek-i şemsî C. V 17
meslûbü'l-îmân C. VIII 503
mesmû' C. IX 203
Mesnevî C. I 57; C. V 13
Mesnevî şeyhlik eder C. V 93
Mesnevî-dânlık C. I 39
Mesnevîhan C. I 155; C. VIII 492; C. XII 511
Mesnevî-i Şerîf C. I 506; C. VIII 360
mest C. IV 114, 156; C. VI 223, 224, 226; C. VIII 259; C. X 602, 622; C. XI 217, 223, 431, 432; C. XIII 48
mest-i Hak C. VIII 193; C. XI 231
mest-i lâ-ya'kıl C. VIII 259
mestlik C. II 89; C. XI 217, 219; C. XII 468
mestûr C. II 136; C. X 464
mestûrân-ı Hak C. VIII 506
mestûre C. II 138; C. IV 142; C. VII 73; C. VIII 242; C. X 399
mestûrelik C. VII 75
Mestûrîler C. XII 491
mes'ûl C. X 314
mesvâ C. V 142
meşâir C. XI 436
meşâir-i aşere C. II 331, 422, 453; C. VIII 52; C. IX 365; C. X 632; C. XI 256, 593
meşakkat C. IV 15, 17, 121; C. V 520, 621; C. VI 134, 229, 357, 358, 464, 468, 477; C. VII 44, 45, 48, 364, 426; C. VIII 143, 325, 326, 347, 348; C. IX 650; C. X 96, 97; C. XII 156, 623
meşakkat çekmek C. VIII 247
meşakkate sabr C. XI 165
meşakkatsiz helâl rızık C. V 392
meşâkk-ı dünyevî C. IX 163
meş'ale C. IV 136; C. VIII 110
meşâmm C. IV 43; C. VII 534, 539; C. XIII 320
meşâmm-ı cân C. IV 366, 367, 369; C. V 61; C. VI 173
meşâmm-ı cism C. VII 539; C. VIII 123, 124
meşamm-ı ma'nevî C. VIII 504
meşâmm-ı rûh C. I 571; C. II 46; C. VI 222; C. VII 536, 539, 545; C. VIII 123, 124; C. XI 42, 301, 394
meşâmm-ı rûhâniyyet C. V 59
meşârib-i evliyâ C. IX 342
meşâyih C. VII 223; C. XI 176, 407
meşâyih-i hakîkiyye C. VIII 540; C. XIII 343
meşâyih-i rüsûm C. III 44, 45; C. VII 531; C. VIII

109; C. X 586; C. XII 196
meşâyih-i rüsûm ve mukallidîn C. V 480
meşâyih-i sûfiyye C. III 62
meşâyih-i tarîkat C. III 44
meşelik C. II 95, 156
meşhed C. VI 599; C. XII 11
meşhûdât C. X 287, 288
meşîd C. XII 573
meşîme-i tabîat C. VI 308, 309; C. VIII 613
meşîmiyye C. XI 347
meşiyyet C. II 154, 155, 157, 540; C. III 297; C. V 364, 438; C. VII 274, 481; C. X 311, 314
meşiyyetî C. II 526; C. VI 323
meşiyyet-i ilâhlyye C. II 340; C. III 314, 477; C. XIII 20
meşreb C. I 258; C. III 481, 497; C. IV 65, 307, 313, 331, 494; C. VII 311, 317; C. VIII 545; C. X 29; C. XI 87, 88; C. XII 207, 417, 542
meşreb-i Muhammedî C. VIII 334; C. XII 177
meşrûbât-ı nefîse C. IX 321
Meşşâiyyûn C. VII 267; C. VIII 372
meşûk C. X 433
meşveret 'C. I 333, 335; C. IV 123-125, 144, 159; C. VII 365; C. VIII 117, 125, 233, 251; C. IX 67; C. X 524; C. XI 518; C. XII 222
metâ' C. XI 420; C. XII 546; C. XIII 162
metâ'-ı dünyâ C. IV 488; C. VIII 56; C. IX 320, 322
metbû' C. VII 480; C. XI 387
metn C. XII 412
metres C. IV 194; C. XI 173
mevâlîd C. VI 479; C. X 628; C. XI 157, 585
mevâlîd-i selâse C. I 395; C. V 141; C. VII 297; C. IX 335
mevâtın Bk. mevtın C. I 235; C. II 340; C. X 579, 582
mevcûd Bk. var C. I 436; C. VI 191, 356; C. XII 520
mevcûd olmak C. XII 273
mevcûdât C. II 163; C. VI 57; C. VII 395; C. VIII 438
mevhibe C. IX 299; C. X 333, 334
mevhûm C. I 73, 80, 85, 236, 360; C. II 242, 309, 319, 371, 427, 504, 538; C. V 562, 596; C. VI 323, 324, 451, 470, 561, 597, 609, 612; C. VIII 112, 422, 423; C. IX 411, 421, 623; C. X 52, 74, 96, 177, 184, 199, 257, 374, 445, 488, 581, 583, 601, 608, 624, 625; C. XI 229, 475, 476, 483, 484, 575; C. XII 20, 55, 64, 425, 521, 542, 589, 606; C. XIII 56, 97, 139, 314
mevhûm benlik C. X 612
mevhûm varlık C. II 336; C. VIII 280; C. IX 342; C. X 115, 537; C. XI 96, 258, 303, 348; C. XII 132, 142, 150, 580, 582, 583; C. XIII 339
mevhûm-ı mahz C. IV 298; C. XII 82
mevki-i iktidâr C. VII 415
Mevlâ C. I 248; C. IX 643; C. XIII 145, 206
mevlâ ve efendi C. XIII 207
Mevlevî C. II 327; C. IX 89, 132
Mevleviler'in semâ'ı C. II 481
mevlûd C. III 480; C. XI 231
mevsim C. IV 302; C. VIII 313
mevsim-i istitâr C. V 481
mevsim-i zuhûr C. V 481
mevsûf C. II 425; C. III 312; C. IV 221; C. VII 506; C. XII 421
mevt Bk. ölüm C. I 433; C. II 50, 289; C. VIII 204; C. IX 564; C. X 172; C. XII 273
mevtın Bk. mevâtın C. I 86, 224, 240, 498; C. II 254, 460, 538; C. III 28, 46, 208, 215, 220, 327, 497; C. IV 12, 200, 216, 291, 332, 453; C. V 37, 352, 620; C. VI 605; C. VII 268, 345, 386; C. VIII 550, 567; C. IX 122, 130, 158, 375, 467, 494, 569; C. X 554; C. XI 597; C. XII 71, 242
mevtın-ı âhiret C. III 220, 270, 271; C. IX 470
mevtın-ı ba's ve hisâb C. X 554
mevtın-ı berzah C. III 28
mevtın-ı cehennem C. X 554
mevtın-ı cennet C. X 554
mevtın-ı dünyâ C. II 516; C. III 270, 271; C. IX 569; C. X 554
mevtın-ı ervâh C. X 554
mevtın-ı haşr C. III 28; C. IX 569
mevtın-ı hayâl C. I 499
mevtın-ı hisâb ve mîzân C. X 554
mevtın-ı misâl C. X 554
mevtın-ı zuhûr C. II 537
mevtın-i ef'âl C. II 154
mevt-i ahdar Bk. yeşil ölüm C. V 113; C. VI 32, 378; C. X 501; C. XI 255
mevt-i ahmer C. V 113; C. VI 32, 378; C. X 37, 38, 501; C. XI 255
mevt-i ahzar Bk. mevt-i ahdar C. VI 378
mevt-i ebyaz Bk. beyaz ölüm C. V 113; C. VI 32, 34, 378; C. X 501; C. XI 255
mevt-i esved Bk. kara ölüm C. V 113; C. VI 32, 378; C. X 501; C. XI 255
mevt-i ıztırârî Bk. ıztırârî ölüm C. II 354; C. III 290, 291, 329; C. IV 38; C. VI 421, 506, 588, 589; C. VII 142, 444; C. VIII 217, 307, 308; C. IX 271, 367, 419; C. X 434, 437; C. XI 258, 455, 462, 463, 467, 478; C. XII 113
mevt-i ihtiyâr C. IX 367; C. XIII 242
mevt-i ihtiyârî Bk. ihtiyârî ölüm C. II 354; C. III 329; C. V 199; C. VI 254, 396, 421, 588; C. VII 140, 396, 444, 454, 519; C. VIII 217, 281; C. IX 143, 271, 341, 367; C. X 163; C. XI 255, 259, 260, 286, 455, 462, 463, 503, 504
mevt-i irâdî C. IV 38; C. V 459; C. VII 427, 556;

C. VIII 128, 438, 440; C. IX 143, 567; C. XII 523, 606, 607
mevt-i irâdî ve ihtiyârî C. I 537; C. XI 261, 262
mevt-i ma'nevî C. I 154
mevt-i sûr C. XIII 221
mevt-i sûrî C. I 154, 537; C. III 28; C. IX 400; C. X 596, 631; C. XI 455, 456; C. XII 606
mevt-i tabiî C. I 361; C. II 43, 64; C. IV 167, 445; C. V 24, 343; C. VI 342, 421, 604; C. VIII 371; C. IX 336, 420; C. X 162, 278, 511, 586; C. XI 259, 260, 266, 279, 286, 339, 479, 503-505
mevt-i tabiî ve ıztırârî C. XI 261
mevzû' C. IX 203
mey Bk. şarâb C. II 289, 416, 498; C. III 65, 69, 70, 212, 333, 461; C. IV 420, 421; C. VI 356, 426, 621, 622; C. VII 447; C. VIII 179, 259-262, 374; C. X 143, 146, 309-311, 443; C. XI 202, 222, 223, 228, 229, 231, 604; C. XII 236; C. XIII 15, 20
meyhâne C. II 416, 495; C. IV 422, 423; C. V 357; C. VI 34; C. IX 342; C. XI 229, 230, 231
meyl C. VI 173; C. VIII 261; C. IX 224-227; C. XII 481
meyl-i âhiret C. VII 515
meyl-i hayvânî C. IX 327
meyl-i hayvânî C. XIII 54
meyl-i kalbî C. IV 284
meyl-i şehvet C. IX 224
meymene C. XI 424
mey-perest C. X 406
meysere C. XI 424
meyve C. II 117, 289; C. III 24, 272-274, 350, 432, 496; C. IV 49; C. V 109, 134, 154, 301, 345-347, 481, 528-531, 534, 537; C. VI 266, 279, 527; C. VII 165, 321; C. VIII 214, 313, 355, 593; C. IX 27, 125, 142, 366-368, 391, 395, 398, 414, 485, 528, 613; C. X 128, 207, 302, 555, 634; C. XI 18, 37, 169, 434, 588; C. XII 56, 67, 408, 420, 422, 507, 509, 520, 561, 566; C. XIII 273, 325, 326, 339
meyve-i hakâyık ve maârif C. V 533
meyve-l maârif C. V 534, 535, 537
meyveli ağaç C. IV 237
mezâhib Bk. mezheb C. IV 294, 295; C. XII 425
mezâhib-i hakka C. I 38
mezâhib-i muhtelife C. I 209; C. IV 292
mezâhir Bk. mazhar C. I 108, 109, 293; C. II 255, 285; C. III 170, 192, 278, 426; C. IV 438; C. V 149, 438, 439, 462, 513, 562, 563, 564; C. VI 323, 347; C. VII 348, 350; C. VIII 405, 406, 438; C. IX 506; C. X 23, 153, 206, 215, 315, 347, 348, 354, 447, 448, 480, 520, 521, 593; C. XI 168, 197, 199, 201, 221, 244, 361, 524, 564, 565, 567; C. XII 82, 388, 408, 421, 522, 544; C. XIII 317
mezâhirde zuhûr C. VIII 443
mezâhir-i kevnîyye C. VI 442; C. VII 34
mezâhir-i sıfât C. VII 323
mezâhir-i âlem C. IX 501
mezâhir-i celâliyye C. XI 33
mezâhir-i cemâliyye C. XI 33
mezâhir-i cemîle C. XI 32; C. XII 582; C. XIII 53, 232
mezâhir-i esmâ C. I 537; C. III 16, 375; C. IV 332, 333, 498; C. V 349; C. VII 344, 389, 506; C. VIII 449; C. IX 85; C. XIII 60
mezâhir-i esmâ ve sıfât C. I 73, 246; C. V 246; C. XI 542, 580; C. XII 122
mezâhir-i esmâiyye C. I 190; C. II 138; C. XII 143
mezâhir-i esmâiyye ve sıfâtiyye C. XII 250
mezâhir-i fâile C. X 594
mezâhir-i hayâl C. X 480
mezâhir-i ilâhiyye C. VIII 322; C. X 585; C. XII 446
mezâhir-i kevniyye C. I 86; C. VI 383; C. IX 499; C. XII 494, 551, 552; C. XIII 235
mezâhir-i münfaile C. X 594
mezâhir-i sıfât C. VI 383; C. VII 372; C. XII 39; C. XIII 234
mezâhir-i sıfât ve esmâ C. X 519; C. XII 537
mezâhir-i sıfât-ı ilâhiyye C. VII 203
mezâhir-i taayyünât C. XI 221
mezâlim C. V 69
Mezâmîr C. VII 154
Mezâmîr-i Zebûr C. III 300
mezar Bk. kabir C. IV 342, 343; C. V 48, 49, 53; C. VI 422; C. VII 251; C. VIII 23, 407, 408, 457, 523, 524; C. IX 45, 153, 353, 354, 557; C. X 614; C. XI 356, 458, 505, 506, 598, 610, 621; C. XII 252, 253, 254, 347, 349, 350, 499, 502, 526; C. XIII 193, 194, 265
mezar kazıcılık C. VII 375
mezar kazmak C. VII 376
mezardan çağırmak C. V 315
mezarlık C. VIII 407; C. IX 558; C. XI 606, 607; C. XIII 322
mezârlık ashâbı C. XI 503
mezâyâ C. IX 235
mezâyâ-yı zâhiriyye C. IX 230-232
mezbele C. II 375
meze C. VIII 77; C. IX 142; C. X 466; C. XI 24, 224, 225; C. XIII 130, 189
mezellet C. IX 151; C. X 192, 193, 344
mezheb Bk. mezâhib C. I 205, 334; C. III 35, 444, 486; C. IV 292, 293, 307, 313; C. V 562; C. VI 615; C. IX 14, 131; C. X 346, 349, 350, 555; C. XI 87, 155; C. XII 572; C. XIII 53, 59

mezheb imâmı C. XIII 294
mezheb imamları C. VI 377
mezheb-i cebr C. X 345
mezheb-i felsefe C. I 176
mezheb-i Hanefî C. VI 382
mezîd C. VI 161
mezîd ender mezîd risâlet C. XII 206
mezleka-i akdâm C. IV 473
mezûr C. IV 107, 108
mıknâtıs C. II 166; C. VII 162, 477, 478; C. X 35
mısbâh C. I 58; C. III 425; C. X 249
mızganmak C. V 130
mızıka C. II 155; C. X 144
mızrâb C. I 230; C. V 73; C. XIII 106
mızrâk C. III 314; C. VIII 595; C. IX 542, 543; C. X 503, 508; C. XI 504; C. XII 586, 587, 624
mîâd C. VI 124; C. X 110
mi'bed C. VI 161
micmer C. X 389
micmer C. XIII 107
midâd C. IV 449
mi'de C. IX 227; C. X 36, 139; C. XII 384
mi'de fesâdı C. X 234
midîd C. IV 449
miftâh-ı hâs C. XI 47
miftâh-ı vücûd C. VIII 553; C. XI 242
mihâk C. VII 468
mihek C. I 170; C. II 345; C. IV 80, 304, 305; C. VII 492, 493, 497; C. VII 524; C. VIII 146, 326, 620, 621; C. IX 97
mihnet C. I 305; C. IV 16, 17; C. V 305; C. VI 229, 467, 477; C. VIII 144, 326; C. IX 155, 158; C. X 209, 369; C. XI 570; C. XII 156, 626
mihnet tenceresi C. XII 502, 503
mihnet-i mâddî C. XI 568
mihnet-i ma'nevî C. XI 568
mihrâb C. III 313; C. V 322; C. VI 163; C. XII 551
mihr-i müeccel ve muaccel C. VII 34
mihter C. XII 486
mikât C. X 427, 532; C. XII 229
mikrop C. V 24; C. VII 239; C. VIII 575; C. X 453, 526; C. XI 26, 319
mikseb C. XII 557; C. XIII 100, 101
milel-i muhtelife C. XII 169
millet C. I 205; C. VI 615; C. IX 631; C. XII 168
millet-i İsevî C. I 253
milletlerin teveccühü C. XII 169
milliyet C. IV 106
mîm C. XII 140, 141
mi'mâr C. II 359; C. III 270, 275, 280; C. VII 333; C. X 617; C. XI 132, 133, 454; C. XII 487, 576, 577, 584
mi'mânn düşüncesi C. XII 576
mi'mârlık C. VI 416; C. VIII 215; C. XI 621
Min emri Rabbî C. XII 304
min ledün C. VI 564
mînâ-ger C. VII 185, 212
mînâgerlik C. III 193
minâre C. V 322, 323; C. VIII 307, 309-311; C. IX 88; C. XI 369, 370, 382-385, 448, 449
minber C. V 322; C. VIII 310, 311
minber-i şerîf C. VII 155
minhâc-ı râh C. XIII 75
minnet C. VII 406, 407
minzar C. XII 30
mi'râc C. I 339, 342, 518; C. II 354, 460, 551, 552; C. III 12, 449; C. IV 113, 307, 368, 401, 512; C. V 223; C. VI 117, 474, 559, 560; C. VII 168, 174, 176; C. VIII 256, 602, 603; C. IX 625; C. X 53, 218; C. XI 324, 327, 328, 395, 397; C. XII 299, 307, 476, 477; C. XIII 31
mi'râc-ı nebevî C. III 188, 447; C. XI 328, 611; C. XII 476, 477
mi'râc-ı peygamberî C. XII 154
mi'râc-ı rûhî C. III 490
mîrâhor C. VIII 45
mîrâs C. XI 470, 576; C. XII 22, 224, 320
mîrâs-ı fazl C. II 409
mîrâsyedi C. XIII 104, 105, 107, 112, 114, 115, 116, 118, 119, 121, 122, 123, 124, 125, 135, 136, 138, 139, 143, 144, 159
mir'ât-ı kalb C. VIII 320
mîr-i dâd C. X 574
Mirrîh Bk. Merîh C. I 129, 264
mirsâd C. VIII 465; C. IX 170; C. XIII 203, 204
misâfir C. II 351, 353, 357, 358; C. III 123; C. VI 468, 472, 521; C. VIII 29; C. IX 38, 39, 41, 43, 46-49, 52-55, 101, 105, 106, 562; C. X 463-471, 474-479; C. XII 163, 164, 274, 367, 425, 428, 505-507, 510, 511, 513-515, 626
misâfir öldürücü mescid C. VI 521
misâfire ikrâm C. XII 163
misâfirhâne C. X 463, 470, 474
misâfir-i gaybî C. VI 468; C. X 470
misâfirini hoş tutmak C. X 470
misâk C. IV 280; C. VI 202
misâl C. I 352, 451, 457; C. II 330; C. III 46, 208, 215, 378, 449, 473, 488; C. IV 225; C. V 298, 309, 511; C. VI 110, 111, 324; C. VII 134, 135; C. VIII 526; C. IX 335, 336, 471, 472; C. X 209, 210, 606, 607; C. XI 23, 52, 237, 429, 602; C. XIII 60, 219
misâldir, misl değildir C. VIII 526
misâl-i evvel C. VII 206; C. IX 527; C. X 531
misâl-i imkânî C. X 531
misâl-i imtinâî C. X 531
misâl-i muhâlî C. X 531
misâl-i mutlak C. VII 317, 318; C. XIII 81, 137, 144
misâl-i sânî C. VII 206; C. IX 526, 527; C. X 531
misâl-i sûrî C. V 341

misil Bk. misl C. IX 471, 472
misk C. II 137; C. III 64, 90; C. IV 255; C. VI 556; C. VII 88, 89, 97, 108; C. IX 307, 312, 313; C. X 116, 125, 127, 188; C. XI 607; C. XIII 319
misk göbeği C. I 443; C. III 453; C. VIII 73
miskal C. XI 351
miskin C. I 465; C. VI 562; C. VIII 279; C. XI 532; C. XII 219, 220
miskinlik C. IX 171
misl C. I 519; C. V 511, 512; C. VII 134; C. IX 471, 472; C. XI 527, 528
miss C. XI 333
misyoner C. I 113; C. XI 239
mişkât C. I 56, 58; C. III 229, 230, 425; C. XII 366
mişkât-ı nübüvvet C. IV 510
mizâc C. IV 126; C. V 19, 30, 465, 466; C. VI 307, 479; C. VII 131; C. VIII 204; C. XI 157, 445; C. XII 160, 564, 565; C. XIII 130
mîzân C. III 46, 497; C. IV 88; C. VIII 14; C. VIII 38, 326; C. IX 463, 570; C. X 134; C. XI 602
mîzân-ı ilâhî C. II 455; C. IV 81
mîzân-ı i'tidâl C. VIII 15
moda C. VII 474; C. XIII 138
muabbir C. V 232, 233, 458; C. VIII 373, 558
muâhaze C. IV 409, 410, 415
muallel C. V 221
muallim C. I 207, 490; C. II 262, 427; C. III 223, 477, 478, 482; C. IV 239; C. V 208, 368; C. VII 374, 376; C. VIII 45, 364, 365, 456, 458-460; C. IX 471-473; C. X 80, 315, 421, 487, 488, 575; C. XI 496, 539, 540; C. XIII 75, 76, 82, 297, 298
muâmelât-ı şer'iyye C. XII 523
muâmele-i cinsiyye C. XIII 25
muammâ C. I 439
muânaka C. XIII 48
muannid C. XIII 298
muarrif C. III 409; C. VI 222, 223; C. X 519; C. XI 102, 103; C. XIII 165, 166, 167, 168, 172, 175, 176, 241, 242
Muavvizeteyn C. VIII 414
muâyene C. IV 396; C. VIII 204; C. IX 649
muazzib C. VI 57, 466
mubâh C. IX 465; C. XI 185
mubâhase C. V 165
mubâhât C. III 270; C. X 476; C. XI 52
mubâhî C. III 486
mûbed C. IX 126
mûcibe-i cüz'iyye C. X 627
Mûcid C. II 541; C. VIII 438; C. XII 574, 575; C. XIII 230
mu'ciz C. VIII 288, 311; C. XI 267
mu'cizât Bk. mu'cize C. I 285, 500; C. II 71, 72, 75, 81; C. IV 70; C. VI 189, 560, 571; C. VIII 311, 601; C. IX 400, 441; C. XII 154, 567
mu'cizât-ı enbiyâ C. III 387; C. XI 343
mu'cizât-ı nebeviyye C. XII 193
mu'cize Bk. mu'cizât C. I 164; C. II 76, 77, 80, 174, 222, 432, 519; C. III 444, 456; C. IV 18, 37, 67, 72, 73, 369, 440; C. V 28, 295, 313, 316, 317, 321, 323, 395, 533; C. VI 29-31, 36, 37, 39, 117, 118, 200, 201, 203-206, 219, 222; C. VII 101, 112, 484, 491; C. VIII 161, 163, 189, 190, 289, 499, 543; C. IX 501, 502, 503; C. X 118, 194, 218, 310, 331, 544, 595; C. XI 183, 305, 307, 393, 430-435, 504, 620; C. XII 96, 477-479, 502; C. XIII 51, 147-150, 289, 297
mu'cize-i hafî C. XI 431
mu'cize-i kâime C. V 321; C. VIII 311
mu'cize-i nebevî C. X 218
mu'cize-i Peygamberî C. IX 247
mu'cize-i Risâletpenâhî C. VI 199
mu'cizeler îmânın mûcibi olmaz C. XI 392
mudârâ C. IV 148, 433
mudârabe C. XIII 89
mudârât-ı nâs C. IV 149
mudga C. VII 265; C. VIII 555
mudhike C. XI 551, 555, 556
Mudill C. I 60, 108, 234, 235, 292, 325, 437-439, 451, 484; C. II 39, 152, 153, 154, 159, 380; C. III 96; C. IV 222; C. V 405; C. VI 212, 228, 284, 496; C. VII 315, 327, 522; C. VIII 49, 61, 108; C. IX 324, 500, 587; C. X 347, 596; C. XI 24, 462, 564, 566; C. XII 81, 167, 549, 575; C. XIII 20, 266, 317
mufzıhât C. XII 310
mugaddî C. XIII 17
mugâyeret-i i'tibâr C. V 525
mugaylân C. II 29
mugayyebât C. VIII 312
muğanniye C. IX 170
muğîr C. XII 473
Muğnî C. III 177
muğtenem C. VII 353
muğtesel C. II 63; C. X 620
muhabbet Bk. aşk, hubb C. I 83, 427, 469; C. II 147, 148, 181, 189, 204-207, 209, 467, 468; C. III 10, 179, 205, 250, 257, 406, 421, 422, 497, 499; C. IV 41, 63, 67, 90, 217; C. V 159, 231, 265, 506, 625; C. VI 173, 211, 217, 277, 380, 467, 529, 540; C. VII 224, 253, 294, 398, 432, 451, 515, 539; C. VIII 207, 208, 215, 327, 418; C. IX 114, 133, 213, 415, 481, 482, 490, 491, 605, 633, 634, 637, 638, 643, 644; C. X 51, 52, 53, 63, 186, 475, 517, 518, 519, 522, 531, 543; C. XI 214, 245, 252, 304, 310, 311, 324, 332, 333, 431, 480, 559,

570; C. XII 169, 230, 244, 247, 481, 523, 537, 544; C. XIII 14, 36, 47, 53, 160, 162, 232, 314
muhabbet mütekâbildir C. VI 528
muhabbet şarâbı C. V 431
muhabbet-i dünyâ C. I 318, 320; C. XI 58; C. XII 498
muhabbet-i Hak C. I 469; C. II 484; C. XI 231
muhabbet-i ilâhî C. I 547; C. X 152; C. XI 573
muhabbet-i ilâhiyye C. I 81, 220; C. II 403; C. V 432; C. VII 191; C. IX 114, 323, 639; C. XII 566
muhabbet-i kâmile C. III 418, 419
muhabbet-i mal C. I 319
muhabbet-i mâsivâ C. V 127
muhabbet-i peygamberî C. I 469
muhabbet-i zâtiyye-i ilâhiyye C. IX 530
muhabbet-i zevkıyye C. IX 529
muhabbet-i zevkıyye-i ilâhiyye C. IX 531
muhabbetullâh C. III 417, 418; C. X 344
muhadderât C. VIII 395
muhaddis C. XI 413, 414; C. XII 615
muhâk C. II 349; C. VII 468
muhâkât C. XII 240
muhâkemât-ı akliyye C. IV 288; C. VIII 73; C. XII 266, 267
muhâkemât-i fikriyye C. VIII 74
muhakkık C. I 48; C. III 146-148, 187; C. IV 52; C. V 77, 516, 540; C. VI 581, 582; C. VII 460; C. VIII 147, 207, 572; C. IX 401; C. XI 233, 242; C. XII 102, 121. 123, 128, 129, 152. 153, 161, 171, 172, 187, 195, 606; C. XIII 41, 44, 139
muhakkıkîn C. II 163, 278, 296, 301; C. III 373; C. VI 73; C. VIII 140, 554; C. X 34, 35, 172
muhakkikînin seyyidi C. III 258
muhakkikler C. II 322
muhâl C. II 322, 323; C. IV 36, 37; C. VI 329; C. VIII 131, 133
muhâlefet C. II 90, 160; C. III 107, 283; C. IV 82, 139, 340, 492, 493, 497, 499; C. VI 158, 572; C. VII 40, 65, 132, 143, 238, 501; C. VIII 209, 294, 437; C. IX 236, 237; C. X 26, 81, 255, 266, 317, 352, 526; C. XI 21, 27, 28, 29, 32, 35, 36, 150, 446
muhâlefet-i esmâ C. XI 27
muhâlefet-i nefs C. X 38
muhâl-i âdî C. IV 36
muhâl-i hakikî C. IV 36
muhâlif C. VI 534; C. IX 61
Muhammedî C. VI 317; C. XII 190; C. XIII 149
Muhammedî meşreb C. V 478
Muhammediler C. I 409
Muhammed'in nûru C. VI 270
Muhammedün Resûlullah C. I 528
muhannes C. IV 348-351; C. V 191; C. X 133, 138, 139, 538, 539; C. XI 75, 76; C. XIII 320
muhârebe C. III 479
muhârebe-i ma'neviyye C. VIII 325
muharrem C. IX 293; C. XI 271
muharremât C. II 190, 191, 192
Muharrem'in 10. günü C. XI 274, 275
muharrik C. IV 184; C. VI 211, 539; C. XII 90, 93, 135, 160, 557
muharrik-i ecsâm C. X 192; C. XIII 335
muharrir C. IX 505; C. XII 557
muhâsebe C. VII 379; C. VIII 193; C. IX 266
muhâsebe-I nefs C. II 316
muhâsib C. XIII 96
muhassinât-ı kelâm C. VIII 222
muhassinât-ı kelâmiyye C. VI 458, 491
muhavvilü'l-ahvâl C. III 427
muhayyelât C. X 351
muhbir-i sâdık C. IV 396
muhcib C. XIII 172
muhdes C. III 105; C. VIII 571
muhdis C. III 480; C. VIII 571
muhib C. II 209; C. III 406; C. VI 467, 582; C. VII 14, 438, 475; C. IX 151, 259
muhibb-i hikmet C. VI 40
muhibler C. VII 315
muhît C. I 359, 447, 568; C. VII 176, 184, 516; C. VIII 206, 431, 443, 564; C. IX 86, 117, 363; C. XI 180; C. XII 147, 307, 418, 443; C. XIII 161, 204
muhîtin ahvâl ve şerâiti C. I 132
muhkemât C. I 439; C. VIII 109
muhlas C. III 366, 367, 449; C. IV 228; C. X 265; C. XI 374
muhlasîn C. IV 231
muhlis C. III 364, 365, 366; C. IV 193, 257; C. VII 13; C. X 265; C. XII 563; C. XIII 107
muhlislerin hediyesi için istirdâd yoktur C. XII 512
muhsin C. II 238; C. III 349, 422; C. VI 143; C. VII 346, 350, 351; C. XII 278; C. XIII 146
muhtâc C. XII 461, 579
muhtâc-ı himmet C. XI 406
muhtâcûn-ileyh C. I 214
muhtâç C. V 237; C. VI 530; C. VII 295
muhtâlûn-ileyh C. XII 426
muhtâr C. I 236; C. V 403; C. X 294, 295, 304, 309, 314
muhtâr-ı mutlak C. V 606
muhtâriyet C. X 304
muhtazır, muhtazar C. V 49-51, 578; C. VIII 204; C. XII 482, 483
muhteceb C. XII 555
muhterif C. VII 470
muhtesib C. IV 267, 268; C. XI 493; C. XII 351-354, 377-385, 401, 423, 424, 437, 439, 445, 499-501, 504, 515, 516
muhteşem C. VII 72

Muhyî C. III 340; C. V 17; C. VIII 59, 301, 314, 438; C. IX 139; C. XII 542; C. XIII 312
muhzarûn C. VII 141
muhzır C. VI 418
Muîd C. VIII 314
muîl C. V 39; C. XIII 84
muîn-i visâl-i ilâhî C. XI 279
Muizz C. VII 254; C. VIII 314
mukâbele bi'l-misil C. VIII 41; C. XI 172
mukaddem C. XI 424
mukadder C. XII 558
mukaddes kitâb C. XIII 149
mukallibü'l-kulûb C. III 428
mukallid C. I 166, 175, 185, 262; C. III 145-149, 161; C. IV 308; C. V 167, 189, 200; C. VI 186, 578-582; C. VII 257; C. VIII 103; C. IX 302, 427. 429-431; C. X 45, 117, 120, 121, 125, 127, 128, 132, 142, 166, 231, 234, 350, 575, 577; C. XI 181, 345, 361, 362; C. XII 75, 76, 177, 390, 592; C. XIII 43, 134, 249, 251
mukallid âlîm C. XII 422
mukallid mürşid C. XII 207
mukallid şeyh C. V 152, 153
mukallidin îmânı C. X 577
mukârenet C. III 306-308
mukarreb C. IV 267; C. VI 295; C. VIII 13; C. X 622; C. XII 466
mukarrebîn C. VI 294
mukarrebler C. VII 553
mukavvim C. XI 477
mukayyed C. II 255, 281; C. V 474
mukbil C. I 266; C. II 222; C. V 25; C. VI 89; C. VIII 109, 359; C. X 433, 616; C. XII 300
mukbillik C. VII 42
mukıll C. XIII 80
mûkin C. X 258
mukrî C. V 372
muktedâ C. IV 40, 310; C. VIII 103; C. IX 601; C. XI 387; C. XII 31, 233
muktedâ-bih C. IV 391
muktedâlık C. V 550
muktesıd C. I 262
muktezâ-yı hâl C. V 40
muktezeyât-ı tabîat C. VII 444
mum Bk. şem' C. I 247; C. II 22, 198; C. III 143, 370, 411, 412; C. V 195, 273; C. VI 334, 335, 523; C. IX 240; C. X 196, 284; C. XI 133, 214, 256, 297, 486; C. XII 268, 461, 616; C. XIII 47, 61, 173, 189
munâh C. X 430; C. XI 90
munkatı' C. XI 155
munsaraf C. IV 448
Muntakim C. I 551; C. II 26
murâd C. I 143; C. III 461-466; C. VI 358, 541, 546-548; C. VIII 157; C. X 593; C. XI 456, 457; C. XII 558; C. XIII 144, 145, 176, 177
murâd-ı aslî C. IX 149, 150
murâkabe C. III 20, 61; C. V 547; C. IX 267; C. XII 580
murg-ı rûh C. I 435; C. VII 330
mûris C. VIII 110
Mûsâ kavmi C. XI 578
musâhabet C. III 397
mûsâhib C. IV 443; C. VII 362; C. XIII 179
musâlaha C. VI 557
musallat C. VIII 163
musallî C. XIII 129
Mûsâ-meşreb C. IV 146
Musavvir C. V 17; C. VIII 154, 438; C. IX 139, 144; C. X 306; C. XII 400
musavvire C. VI 211
Mûsâ-yı rûh C. VIII 497
Mûsevî C. IX 126; C. XII 187-190; C. XIII 149
Mûsevî-i Muhammed C. V 334
Mûseviler C. V 538, 562; C. VIII 48; C. IX 385; C. XII 189
Mûseviyet C. IX 385
Mûseviyyet C. I 269
Mushaf C. IV 90, 279, 280; C. V 376, 486, 490-493; C. X 551; C. XI 398, 399, 422, 424, 518; C. XIII 67, 297, 298, 309
musîbet C. II 56, 57; C. IV 122; C. VI 265; C. XIII 118
musîbet sofrası C. XII 622
mûsîkî C. II 137; C. II 14, 60, 86, 87, 92; C. VI 500; C. VII 220, 222, 224; C. XI 540
mu'sir C. XII 126
muskâ C. VII 293; C. VII 60; C. XIII 295
musluk C. II 259
mutaassıb C. III 220, 389; C. IX 413
mutasarrafun-fîh C. III 315
mutasarrıf C. I 305; C. III 235, 314, 315, 334; C. IV 184; C. VI 545; C. XI 222; C. XII 584; C. XIII 102
mutasarrıfa C. IV 368; C. XI 196, 593
mutasarrıf-ı aslî C. VII 106
mutasarrıf-ı hakîkî C. I 111; C. VII 106; C. VIII 277, 583; C. XI 46, 257; C. XII 553
mutavassıt C. III 484; C. XI 223
mu'tekad C. XI 180; C. XII 195
mu'teraz C. IX 443
Mu'tezile C. III 36; C. V 412, 413; C. VI 106; C. IX 166; C. X 290, 604; C. XII 187
Mu'tezilî C. III 36
Mu'tî C. II 116, 509; C. III 169, 311, 312, 429; C. IV 111; C. VII 34, 546; C. VIII 61; C. X 549; C. XI 24, 25; C. XII 81, 401
mutî' C. IV 224; C. VIII 540; C. IX 324; C. X 265
mutlak C. II 255, 281
mutlakı müşâhede C. XI 478
mutmainne C. I 150; C. II 210, 334; C. III 58, 66, 333, 370, 428; C. V 560; C. XIII 97
mutnb-ı cismânî C. XI 224, 226

mutrıb-ı rûhânî C. XI 224-226, 229, 231, 232
mutrîb C. II 13, 59, 61, 63-65, 91, 92, 95; C. III 156; C. IV 502; C. V 43, 372, 385; C. VI 499, 616; C. IX 89; C. X 141; C. XI 223-226, 228-231, 246, 247, 249, 250, 252, 257, 294, 297, 301
mutrıblık C. VI 500
muttakîlerin imâmı C. VII 425
Mûtû kable en temûtû C. XI 260; C. XIII 76
muvâfakat C. VIII 209, 294
muvahhid C. I 442; C. III 32, 33, 483; C. V 540; C. VII 461; C. VIII 446; C. IX 547; C. XII 42
muvahhid-i müstağrak C. X 171
muvahhidîn C. II 163
muvâneset C. IV 101
muvâsâ C. X 25
mûze C. VI 223
muzhir C. IX 335, 364
muzhir-i Hak C. XII 576
muzıka C. XI 323
muzlem C. XII 521
muzmahill C. X 605
mübâh C. XIII 24
mübâhase C. V 427
mübâhî C. VII 404; C. X 35
mübâlağa-i şâirâne C. VII 280
mübârâ C. VI 384
mübârât C. VI 383
mübâseta C. X 333
mübâyaa, mübâyaat C. VII 472; C. VIII 286
mübâyaa-i âmme C. IX 494
mübdel C. VI 562
Mübdî C. VIII 314, 438; C. IX 139, 144, 347
mübdil C. IX 500; C. XII 136
mübeddil C. IX 275, 276; C. XII 555
mübeddil-i hakîkî C. IX 279
Mübeddilü'l-ahvâl C. XII 249
Mübeşşir C. V 48
mübrem C. I 372
mübtedâ C. IX 203
mübtedî C. III 484; C. VII 322; C. IX 260; C. X 209, 211, 464; C. XIII 175
mübtedî sâlik C. XII 156, 589, 590
mübtelâ C. IV 383; C. V 71, 93, 94; C. VI 58; C. VII 265; C. VIII 420; C. IX 197; C. XII 598, 602; C. XIII 112
mücâdele-i hayât C. XIII 337
mücâdele-i ilmiyye C. XII 16
mücâhedât C. I 59, 77; C. II 290, 307; C. III 124; C. IV 31, 167, 293, 306, 329, 370; C. VII 253, 454; C. VIII 171, 172, 194, 196, 217, 227, 258, 319, 478, 480; C. IX 15, 72, 139, 156, 158, 161, 164, 401, 402, 417, 420, 615, 634, 650; C. X 228, 427, 428, 458, 581, 604; C. XI 88, 98, 99, 182, 209, 252, 503, 578; C. XII 187, 224, 245, 278, 279, 344, 470, 471, 582, 584; C. XIII 52, 88, 116, 117, 118, 139, 159, 178, 229, 243, 251, 280, 324
mücâhede C. I 65, 77, 172, 248, 310, 316; C. II 135, 246, 247, 271, 272, 289, 291, 295, 301, 341, 390, 413; C. III 233, 345; C. IV 15, 23, 43, 44, 61, 140, 154, 176, 189, 198, 199, 243, 298, 311, 313, 349, 353, 354, 434, 440, 445, 456, 468; C. V 206, 283, 284, 327; C. VI 424, 425, 427, 428, 466, 476, 477, 580, 585, 588; C. VII 46-48, 171, 223, 291, 298, 408, 422, 438, 459, 556; C. VIII 135, 219, 222, 223, 323, 347, 366, 470, 477, 501, 548; C. IX 62, 90, 95, 157, 159, 160, 177, 208, 236, 237, 264, 279, 318, 337, 339-341, 370, 394, 395, 419, 435, 457, 458, 555, 562, 647; C. X 139, 140, 229, 231, 234, 309, 337, 411, 412, 418, 419, 429, 453, 459, 492, 509, 511, 518, 579, 585; C. XI 95, 153, 170, 180, 264, 325, 326, 407, 442, 464, 467, 472, 473, 485, 486, 518, 563, 571, 587, 607, 614; C. XII 13, 14, 15, 60, 61, 122, 129, 150, 207, 220, 257, 295, 396, 523, 547; C. XIII 87, 91, 92, 163, 210, 228, 240, 282, 308, 343
mücâhede kılıcı C. III 401
mücâhede-i nefs C. V 191; C. VI 421
mücâhede-i nefsânîyye C. XI 435
mücâhede-i nefsiyye C. VIII 323; C. IX 338
mücâhid C. IV 16, 302, 305; C. VIII 325; C. IX 71; C. X 487, 503, 505-508; C. XII 150, 372; C. XIII 63, 89, 91, 92
mücâzât C. III 276; C. IX 164; C. XIII 203
Mücessime C. II 381; C. VI 482; C. VIII 569
mücrim C. VI 89; C. VIII 331, 332, 359; C. X 32, 33, 587, 589, 594, 607-612, 615, 619, 620, 623; C. XII 292, 297, 300, 492
müctehid C. IV 455; C. VI 309, 310, 358; C. XI 72, 512; C. XIII 254
müctehid-i dîn C. VI 377
müctehid-i muhtî C. XI 177
müdâhane C. I 559; C. IX 226
müdâm C. VI 621; C. XII 269
müdârâ C. VI 28; C. VIII 607; C. X 235; C. XII 42, 81
müdbir C. II 294; C. VI 634; C. XI 369, 370
müdbirlik C. VII 42
müddeâ-aleyh C. XI 510; C. XII 302
müddeî C. I 173; C. II 106, 112, 113; C. V 186, 190, 192, 193, 195, 198, 199, 209, 210, 218, 284, 604; C. VII 319, 320; C. IX 629; C. XI 407; C. XII 228, 302
müddeî şeyh C. IX 480
müddeî-i kâzib C. II 123; C. V 76, 77, 79; C. VI 48, 320, 321; C. VII 28, 527; C. IX 495
müddeî-i müzevvir C. II 122; C. XI 185
müdebbir C. VIII 580; C. X 327, 352

müdebbirü'l-umûr C. VII 348
müdhike C. V 434
müdrekât C. VIII 170, 171; C. XI 621
müdrekât-ı âdemî C. XI 621
müdrikât-ı akliyye C. XI 12
müennes C. IV 21
müesserün-fîh C. III 104, 371; C. VIII 317; C. XI 184; C. XIII 23
müessir C. III 104, 371, 461; C. VI 308; C. XI 134, 184, 222, 361, 362, 436, 440; C. XII 194, 569; C. XIII 23
müessirât C. I 415
müessir-i hakîkî C. I 282; C. IX 273; C. XI 43, 134
müezzin C. V 63; C. VI 245; C. VIII 307, 308; C. IX 94, 519; C. X 387-389, 391, 392
müfelsef C. XI 611
müfelsif C. VIII 471, 472
müflis C. I 298; C. II 225, 226; C. III 174, 176, 179, 181, 183-186; C. IV 141, 417; C. V 401; C. VI 66, 67; C. VII 295; C. X 195; C. XIII 140, 190, 214, 215
müflislik C. II 225; C. XIII 114
müfsid C. IV 129; C. VII 367, 368, 370, 414, 415; C. VIII 110
müftekir C. VI 543
müfteraz C. XII 545; C. XIII 24
müfteten C. X 607; C. XI 216
müftü C. V 12, 372; C. XI 137, 186, 225; C. XII 14, 42
mühendis C. III 272; C. IX 574, 575; C. X 473
müheyyemûn C. XII 55
müheyyiç C. IX 324; C. X 265
mühlet C. XII 570
mühlikât-ı seb'a C. II 444
mühre C. VI 473; C. X 220, 580; C. XII 78, 125, 128
mühreyi kapmak C. X 220
mühr-i hilâfet C. II 454, 455
mühr-i Süleymân C. II 453
mühtedî C. XI 91
mühür C. I 329; C. II 453, 454; C. III 188, 189, 370, 486; C. IV 282; C. VI 138; C. VII 337, 338; C. VIII 20, 475; C. XI 68, 71; C. XII 268, 616; C. XIII 96
mühürlenmek C. IV 282
müjde C. VIII 440, 442, 443, 444; C. XIII 139
müjdeci C. XI 369, 370
mükâfât C. III 276; C. VIII 191; C. X 320; C. XI 138
mükâfât-ı uhreviyye C. III 415
mükâşefât C. IX 95
mükâşefe C. I 103; C. XI 324
mükellef C. III 33
mükemmil C. I 533; C. IX 285, 286; C. XI 72, 73; C. XII 116, 226
mükevvenât C. XII 39
mükîs C. XI 420
müktetem C. XII 573
mülâbese C. VIII 314, 457
mülâkât C. XIII 22
mülâyemet C. XII 429, 433
mülâyim söz C. VIII 608, 609
mülhid C. III 364, 486; C. V 13; C. VIII 88; C. X 72; C. XII 613
mülhime C. I 150, 208; C. II 334; C. III 58, 66, 333, 370, 428; C. V 560; C. VI 501; C. VII 190; C. IX 277; C. XI 195; C. XIII 97
mülk C. I 320; C. II 197-200, 228, 340; C. III 260, 431, 464; C. V 271; C. VI 68, 229, 616; C. VII 203, 218, 240, 248, 304; C. VIII 218, 285, 286, 338, 417; C. IX 189; C. X 263, 540, 541, 583, 585, 596, 597, 599; C. XI 168; C. XII 96, 166, 363, 376; C. XIII 37, 38, 169
mülk kısırdır C. IX 189
mülk ve mâl C. VII 323
mülkî C. II 284
mülk-i bekā C. X 518
mülk-i cihân C. V 346
mülk-i cihânın vârisi C. IX 489
mülk-i dünyâ C. I 415; C. VII 257, 320; C. XI 342; C. XIII 172
mülk-i hakîkat C. XIII 42
mülk-i ilâhî C. VI 593; C. IX 397; C. X 153
mülk-i ma'nevî C. VII 215, 304, 305; C. XIII 174, 305
mülk-i mukayyed C. VIII 290
mülk-i mutlak C. VIII 290
mülk-i rûhânî C. VII 203
mülk-i sûrî C. IX 143
mülk-i Süleymân C. I 329
mülk-i vücûd C. VII 338; C. VIII 142, 218; C. IX 322
mülk-i zâhir C. I 416
mülkiyet C. II 228; C. IX 334; C. XI 168
mülkün mâliki C. XII 362
mülûk C. XII 507
mü'min C. I 166-168, 170, 179, 269, 276, 278, 287, 292, 316, 382, 383, 405, 406; C. II 39, 152, 161, 213, 235, 277, 344-346, 459, 512, 556, 562; C. III 96, 97, 147, 148, 164, 277, 301, 348, 349, 445, 483; C. IV 13, 72, 117, 193-196, 198, 204, 205, 216, 217, 223, 255, 275, 284, 289, 290, 343, 344, 390, 398, 461-463, 492, 505; C. V 128, 129, 305, 335, 355, 412, 490, 509; C. VI 237, 238, 282, 322, 428, 429, 432, 465, 475, 476, 486, 555, 556, 558, 576-579, 627; C. VII 246, 247, 393, 414, 436, 457, 548; C. VIII 86, 106, 179, 198, 237, 267-269, 295, 308, 344, 345, 363, 401, 412, 433, 444, 445, 479-481, 497, 498, 506, 517, 613; C. IX 19, 29, 34, 35, 69, 73, 85,

89, 108, 122, 130, 144, 164, 176, 415, 537, 555, 558, 564, 567, 575, 594-596; C. X 35, 37, 144, 145, 249, 250, 258, 270, 271, 318, 323, 330, 331, 347, 384-386, 405, 411, 429, 447, 463, 464, 586, 600; C. XI 25, 57, 82, 98, 99, 183, 228, 233, 274, 275, 302, 307, 330, 360, 374, 381, 410, 455, 476, 499, 500, 597, 605, 606; C. XII 156, 157, 164, 165, 167-169, 187, 224, 264, 303, 304, 306, 325, 326, 337, 340, 368, 391-393, 436, 538; C. XIII 15, 36, 105-110, 112, 191, 196, 197, 203, 206-208, 230, 296, 300, 335, 341, 342
mü'min cin C. XII 339
mü'min mizherdir C. XIII 105
mü'min, mü'minin aynası C. II 344; C. III 23; C. XIII 202
mü'min-i hakîkî C. II 346; C. III 348
mü'min-i kâmil C. IX 481
mü'min-i kâmilin kalbi C. VII 243
mü'min-i muhakkık C. XII 187
mü'min-i sâlik C. V 129
mü'minin gıdâsı C. IV 423
mü'minin kalbi C. II 213; C. XII 367
mü'minler C. I 240; C. VIII 414, 457, 507
mü'minler kardeştirler C. IV 491
mü'minlerin babası C. XIII 242
mü'minlerin beyi C. X 407
mü'minlerin mevlâsı C. XIII 206
Mümît C. IV 479; C. V 17; C. VIII 59, 301, 314, 438; C. XIII 312
mümkin C. II 322, 323; C. III 105
mümkinât C. XII 520
mümsik C. III 123, 124
mümtehan C. III 470
münâcât C. I 229; C. II 372, 406; C. III 458, 474, 475, 487, 492; C. IV 9, 35, 169, 179, 180, 184, 197, 257, 285, 416, 514, 515; C. V 69, 70, 117, 304, 372, 396, 580, 632, 633; C. VI 23, 499; C. VIII 328, 403, 509, 515; C. IX 56, 114, 139, 269, 401, 467, 525, 581; C. XI 86, 152, 192, 194, 301; C. XII 126, 237, 277, 315, 474, 475; C. XIII 18, 110
münâdâ C. IV 281
münâdî C. IV 281
münâfik C. I 165, 166, 167, 168, 170, 297, 335, 336, 375; C. II 385; C. III 90, 91, 92, 208, 268, 301; C. IV 72, 226, 269, 270, 274, 276-279, 281, 283, 284, 286, 287, 329, 494; C. V 45, 63, 64, 77, 220, 221, 472, 623; C. VI 156, 428, 429; C. VII 67, 68, 370, 462, 463, 465; C. VIII 53, 106, 107, 544, 601, 621; C. IX 69, 98, 392, 553; C. X 122, 395, 405, 502, 533, 541; C. XI 36, 357; C. XII 25, 331, 520; C. XIII 206
münâh C. X 430 C. XI 90
münâzara C. V 371; C. XII 16; C. XIII 225, 236
münâzara erbâbı C. V 370
müncemid C. XI 416
mündek C. XIII 277
müneccim C. I 304; C. V 232, 233, 239, 243, 247-254; C. VI 152, 153; C. VII 182; C. VIII 156, 165, 183, 184, 543; C. IX 602; C. X 599; C. XI 43-47, 50, 555, 557, 558, 560; C. XII 268, 388; C. XIII 306, 345, 346
münezzihler C. VIII 572
münfail C. II 149; C. XI 184; C. XIII 83
münfik C. II 97; C. III 123, 124
mün'im C. II 116; C. IV 122; C. VI 57, 466, 468, 469, 581; C. VII 315; C. VIII 313, 438; C. IX 139; C. X 74; C. XI 604; C. XII 426
mün'imlik C. XII 517
münkasim C. II 434
münker C. II 510; C. XII 519, 520
münkerât C. VII 438
münkesir C. I 216; C. IX 177
münkesirü'l-kalb C. VIII 279; C. IX 177
münkir C. II 46, 47, 78, 167, 369, 370; C. III 96, 97, 188, 189, 222, 364, 434, 445; C. IV 72, 277, 281, 287, 317, 340, 422; C. V 472; C. VI 31, 94, 112, 119, 121, 123, 137, 138, 140, 142, 149, 150, 154, 182, 183, 332, 567, 627; C. VII 26, 27, 232, 246, 414, 424, 426, 427; C. VIII 40, 257, 259, 308-314, 350, 589, 601, 614; C. IX 73, 85, 184, 185, 262, 378, 379, 392, 576, 577, 594, 606, 614; C. X 35, 37, 146, 250, 255, 270, 450, 542, 546, 634; C. XI 17, 18, 20, 26, 133, 307, 330, 344, 370, 371, 382, 392, 434, 435, 465; C. XII 40, 58, 59, 63, 99, 121, 151, 152, 177, 224, 340, 350, 407, 408, 478, 574; C. XIII 50, 109, 110, 147, 148, 195, 258, 259, 260, 262, 289, 296-299, 341
münkir-i evliyâ C. III 389; C. VII 313; C. X 145; C. XI 371; C. XII 178
münkir-i haşr C. VII 269
münkir-i Mesnevî C. X 634
münkir-i tarîk-ı evliyâ C. XII 177
münkir-i ulûhiyyet C. VIII 307, 308, 310, 352; C. IX 263, 488; C. X 285; C. XI 132, 134, 135, 136, 437; C. XII 575
münkir-i vicdânî C. X 287
münkirîn C. III 391
münkirlik C. IV 286
Müntakim C. I 552; C. II 116; C. III 92; C. IV 122; C. VII 315; C. VIII 38, 92; C. X 73; C. XI 445
müntecâ C. XIII 100
müntehâ C. VIII 49; C. X 554
müntehâsız olan Evvel ve Âhir C. V 574
müntehâ-yı sülûk C. III 433
müntehî C. III 484; C. IV 119; C. VII 322; C. IX 201; C. XI 223

müntesib C. VIII 491; C. XI 189
münzevî C. V 432
müraât-ı nazîr C. IX 87
mürâî C. III 90; C. IV 389; C. X 12, 502
Mürcie C. XII 187
mürebbî C. I 194, 229; C. III 233, 345; C. IV 32, 219, 331; C. V 436; C. VI 165, 364, 478; C. VII 274; C. VIII 526, 616; C. IX 56, 270; C. X 258, 323; C. XII 232; C. XIII 283, 288
mürebbî-i hâs C. V 38
mürebbiye C. IV 45
mürekkeb C. III 203; C. IV 448, 449; C. XI 183; C. XII 112
mürekkebât-ı fahmiyye C. III 339; C. XI 404
mürîd C. I 222, 227, 229, 236, 298, 434; C. II 27, 106, 107, 109-112, 122-124, 131, 171, 196, 302, 310, 311, 328, 341, 365; C. III 20, 23, 45, 46, 370, 371, 434, 436, 437, 441, 442; C. IV 23, 32, 113, 114, 305, 389, 395, 403, 418-422, 425, 443, 444, 499, 501, 502, 508; C. V 12, 206, 384, 385, 422, 480, 534, 535; C. VI 51, 130, 226, 368, 387, 437, 610; C. VII 99, 100, 104, 108, 117, 118, 122, 158, 169, 171, 172, 212, 233, 307, 308, 416-418, 528, 533; C. VIII 43, 54, 69, 88, 90-92, 249, 250, 620; C. IX 81, 110, 112, 139, 148, 151, 167, 176, 177, 258, 265, 303, 305, 306, 308, 318-320, 376, 390, 391, 426-429, 430, 468, 471-474, 479-481, 497; C. X 64, 87, 92-95, 115-117, 119, 121, 124, 125, 128, 132, 133, 136, 137, 140, 141, 146, 150, 159-161, 170, 177, 178, 185, 231, 238, 239, 246, 267, 381, 382, 385, 386; C. XI 38, 74, 182, 203, 231, 407, 434; C. XII 28, 50, 53, 54, 71-74, 76, 77, 80, 253, 567; C. XIII 43, 134, 163, 164, 249
müridân C. III 433
mürîd-i âkıl C. X 147
mürîd-i âşık C. VII 111
mürîd-i ebter C. VI 51
mürid-i hakîkî C. VIII 609
mürîd-i hâs C. IX 434
mürîd-i hîlekâr C. X 126
mürîd-i mukallid C. IV 308-313; C. IX 433
mürîd-i mücâhid C. IV 306
mürîd-i sâdık C. IV 310-312, 314; C. V 537; C. XI 173, 402, 403; C. XII 26
müridin kalbi C. III 370, 371
mürîdlik C. XIII 164
mürîdullah C. V 622
mürsel C. VIII 344; C. XII 478; C. XIII 194, 195
mürsile C. XIII 261
mürşid Bk. rehber, üstâd C. I 36, 66, 96, 129, 227-229, 236, 298, 528; C. II 27, 28, 107, 110, 111, 210, 245, 291, 293, 295, 302, 304, 315, 365, 370, 373, 374, 503; C. III 20, 21, 23, 39, 40, 45-47, 162, 178, 258, 381, 432; C. IV 31, 50, 75, 444, 462, 500; C. V 88, 106, 144, 201, 213, 339, 409, 436, 479, 510, 535, 536; C. VI 46, 51, 52, 129, 240, 282, 477, 609; C. VII 101, 102, 108, 111, 171, 370, 398, 416, 417; C. VIII 42, 43, 54, 67, 88, 98, 99, 103, 262, 319, 503, 553, 620, 621; C. IX 29, 126, 127, 130, 146, 165, 168, 171, 258, 270, 307, 356, 408, 413, 480, 602, 647, 650; C. X 153, 154, 184, 351, 428, 524; C. XI 166, 173, 175, 178, 180, 182, 217, 370, 378, 402, 403, 406, 466, 506, 519, 574, 623; C. XII 28, 204, 206, 207, 270, 281, 282, 284, 319, 444, 589, 591, 595, 597; C. XIII 45, 61, 62, 74, 89, 134, 143, 170, 243, 251, 282, 283, 288
mürşid[lik] C. XII 295
mürşid-i ârif C. V 350
mürşid-i hakîkî C. II 382; C. VII 498
mürşid-i kâmil C. I 120, 135, 136, 139, 145, 147-150, 256, 434, 463, 537; C. II 27, 54, 55, 95, 106, 112, 130, 132, 207, 232, 236, 238, 243, 259, 271, 279, 289, 290, 291, 293, 297, 300, 301, 303, 307, 312-314, 316, 318, 319, 327, 332, 363, 364, 502, 504, 533, 534; C. III 20-23, 39, 40, 43-45, 62, 64, 113, 114, 233; C. IV 32, 57, 190, 305, 306, 308-310, 312, 445, 477, 478; C. V 31, 92, 114, 168, 206, 334, 350, 351, 384, 408, 409, 550; C. VI 43, 45, 50, 424, 425, 442, 461, 466, 468, 469, 597, 604, 609, 610; C. VII 31, 99, 104, 110, 118, 132, 158, 198, 256, 257, 260, 325, 365, 367, 398, 399, 404, 411, 412, 416, 418, 459, 493, 494, 499, 500, 509; C. VIII 137, 175, 227, 228, 318, 417-419, 526, 533, 554, 569; C. IX 19, 72, 91, 127, 131, 149, 150, 165, 167, 256, 265, 302, 308, 311, 338, 355, 357, 358, 371, 375, 376, 408, 473, 494, 649; C. X 132, 137, 429, 431, 437, 604, 632; C. XI 66, 76, 77, 114, 115, 173, 174, 176, 178, 182, 225, 231, 232, 401, 518-520, 622; C. XII 13, 26, 251, 252, 261, 278-281, 283, 388, 403, 417, 418; C. XIII 63, 67, 79, 97, 103, 139, 159, 165, 171, 282
mürşid-i kâzib C. V 76
mürşid-i mukallid C. IX 303; C. XIII 250, 251
mürşid-i müddeî C. XIII 249
mürşid-i müzevvir C. XI 176; C. XIII 249
mürşid-i nâkıs C. VII 417; C. IX 128, 149; C. X 246; C. XI 508; C. XII 206
mürşidinde fânî olmak C. IV 56
mürşidlik C. I 256; C. VI 50; C. VII 371, 482, 493; C. VIII 117; C. IX 94, 151, 470; C. X 139, 269, 382, 460, 586; C. XI 325, 471; C.

XII 35, 152, 208, 626; C. XIII 164, 249, 289
mürşidlik da'vâsı C. IX 493; C. V 213; C. VII 28; C. X 381; C. XI 29, 469; C. XII 204; C. XIII 42, 43
mürtaiş C. I 451
mürtecâ C. VII 19; C. XIII 113
mürted C. III 364; C. XIII 289
mürüvvet C. II 493; C. III 250
müsâfir C. V 142; C. VIII 117, 118
müsâvât C. III 444
müsâvîlik da'vâsı C. III 437
müsbet C. XI 27, 30
müsbit-i Hak C. XII 575
müsebbib C. IV 135, 510, 516; C. V 116; C. VI 201; C. VII 54; C. IX 274, 502, 503, 505, 506; C. XI 430; C. XII 134, 135; C. XIII 205
müsebbib-i esbâb C. V 583
müsebbib-i hakîkî C. XI 169
müsebbibü'l-esbâb C. IV 17, 135, 514; C. V 115; C. VI 36, 39, 201, 308; C. IX 504
müsebbih C. IV 345, 346; C. XII 132
müseddes mahzûf C. I 54
müseddes maksûr C. I 54
müsemmâ C. I 211, 250, 315, 358, 449, 520; C. II 152, 158, 219, 238, 328, 425, 426; C. III 11, 39, 64, 169, 170, 192, 208, 290, 294, 340, 375, 427, 460; C. IV 235, 498; C. V 78, 362, 462; C. VI 74, 103, 177, 328, 623; C. VII 40, 77, 386, 403, 409, 506; C. VIII 170; C. X 91, 348, 585, 624; C. XI 84; C. XII 78, 130, 161, 235, 421, 542
müsemmâ ismin hakîkatidir C. XII 130
müsle C. XIII 295, 296
müslim C. IV 489; C. IX 130, 131; C. XII 158, 177
müslüman C. I 269; C. II 151, 518; C. VII 312, 548; C. IX 105, 109; C. X 58, 258, 259, 262, 264, 385, 387, 388, 391, 392, 446, 576, 636; C. XII 167, 177, 186, 188, 190; C. XIII 50, 197
müslüman olmak C. X 389
Müslümanlık C. VIII 41; C. IX 76; C. X 391, 387, 393, 395
müsrif C. II 97
müstağfir C. II 325
müstağrak C. VIII 550; C. X 72, 316
müstahakk C. XI 494
müstahıkk C. XI 494; C. XII 135, 137
müstahîl C. X 216
müstahlif C. I 386, 518; C. II 225, 315, 523; C. III 32, 327, 370; C. IV 37, 190; C. VI 145; C. VIII 600; C. IX 51; C. XI 38, 244; C. XIII 220
müstaid kalb C. XII 42
müstaidd C. IX 26; C. XIII 46, 176, 218
müstaidd-i ezelî C. XII 158
müstaîn C. XI 445
müstakbel C. II 90, 91; C. III 69; C. V 308, 309; C. VIII 319, 320, 323; C. IX 324; C. X 311; C. XI 266; C. XII 255, 256, 274; C. XIII 167
müstakil C. VIII 450, 546; C. XI 430
müstakillü'l-vücûd C. VI 102; C. IX 327
müstakzir C. VII 327
müstashib C. XI 397
müstatîl C. VI 347; C. IX 13
Müsteân C. III 459; C. V 404, 492; C. X 58, 261; C. XI 413, 562; C. XIII 258
müsteâr C. XIII 261
müstebid zâlim C. V 462
müstebît hükümdar C. VIII 162
müstecâbü'd-da've C. V 495
müstecâr C. XII 473; C. XIII 109
müstecin C. X 314
müstecîz C. XII 279
müstedîr C. IX 13
müstegâs C. IX 115
müstehâza C. III 493
müstehcen kıssa C. X 134
müstehlek C. II 342; C. VIII 339, 360
müstemi C. II 561, 564; C. VI 316; C. XI 293
müstemi' O'dur C. XI 348
müstenkih C. VII 327
müsteskî C. VI 392, 398; C. XII 241
müsteşrik C. I 49, 53; C. VIII 60; C. XII 508
müstetâb C. XII 445
müstetim C. XII 197
müstevâ C. II 213
müstevâ-yı Rahmân C. II 477; C. XII 536
müstevhaş C. XI 466
müstezâd C. VII 334
müstezâd beyit C. XII 63
müşâ' C. XII 285
müşâbehet C. I 297, 298
müşâğale C. VI 115
müşâhedât C. IX 650; C. X 351
müşâhede C. I 50, 108, 130, 247, 261; C. II 162, 231, 328, 359, 434, 502, 503, 512, 513, 514; C. III 166, 169, 241, 300, 446, 461; C. IV 265, 266, 296, 369, 371, 373, 393, 396-398, 422, 485; C. V 17, 18, 148, 272, 357, 406, 513, 515, 525, 526, 565, 633, 634; C. VI 211, 230, 304, 385, 388, 453, 454, 584, 604, 606, 613, 618; C. VII 30, 31, 140, 161, 242, 245, 272, 460, 484, 508; C. VIII 50, 67-69, 198, 236, 340, 344, 439, 440, 443, 444, 450, 508, 522, 530, 531; C. IX 61, 111, 131, 132, 267, 336, 347, 349, 411, 625, 649; C. IX 617; C. X 143, 186, 204, 258, 367, 422, 445, 453, 459, 480, 518, 536, 537, 539, 541, 577; C. XI 22, 201, 216, 233, 324, 520; C. XII 117, 154, 174-176, 193, 233, 242, 267, 268, 278, 285, 302, 413, 542, 545, 615; C. XIII 46,

79, 94, 124, 143, 144
müşâhede mertebesi C. X 453
müşâhede şarâbı C. VIII 71
müşâhede-i cemâl C. X 538
müşâhede-i Hak C. II 149; C. IX 327
müşâhede-i hakâik C. IX 60
müşâhede-i hakîkat C. III 38; C. VIII 446; C. X 429
müşâhede-i vahdet C. IX 365
müşâhede-i zât C. VIII 344
müşâhede-i zevkıyye C. VIII 247
müşâhid C. XIII 333
müşâvere C. II 296; C. IV 124; C. VII 365; C. VIII 251; C. XII 222
müşebbek C. X 459
müşebbih C. I 52; C. III 32, 33; C. V 13; C. VIII 572
Müşebbihe C. II 381; C. XII 187
müşebbihin teşbîhi C. III 378
müşfik C. IV 275
müşîr C. XII 309
müşk C. IV 237; C. VII 522
müşk-i Çîn C. X 127
müşkil C. VI 216; C. VII 50
müşkilin müşkili C. X 149
müşrik C. I 335; C. III 236; C. IV 130, 131; C. V 13, 472; C. VI 555, 558, 577; C. VIII 450, 451, 607, 616; C. X 249, 250, 585; C. XI 329, 351, 599; C. XII 43, 119, 193, 194; C. XIII 281
müşrikçe konuşmak C. XII 40
müşrik-i hafî C. VIII 451
müştâk C. II 239; C. VI 530, 584; C. VII 219; C. XI 400; C. XII 272
müştâklık bângi C. III 373
müşteheyât-ı nefsâniyye C. VII 444; C. IX 460, 462
müştehî C. XIII 108
müşterâ C. IX 483
müşteri C. II 505; C. III 116, 164, 117; C. IV 167, 378, 379, 452; C. VIII 237; C. IX 376, 480-483; C. X 634; C. XI 24, 49, 290, 291, 292, 293, 302, 303, 305; C. XII 314, 315, 508; C. XIII 211
mütâbaat C. VII 472
mütâlaa C. I 77
mütâlaât-ı felsefiyye C. IX 313
müteallim C. XII 547
müteayyin C. V 565
mütecâsir C. III 429
mütecellâ-leh C. II 553
mütecellî C. VI 345; C. XII 467; C. XIII 317
müteeddib C. XII 95
müteellim C. III 478
mütefekkire C. I 109
mütegayyir hâdistir C. XIII 253
müteharrik C. VI 539
mütehayyile C. I 109; C. VIII 142; C. XI 65; C. XII 496
mütekebbir C. II 132, 332, 369; C. VI 157, 158, 162, 164; C. VII 295, 313; C. VIII 277; C. XII 152
Mütekellim C. III 150; C. V 375; C. XI 430; C. XII 134; C. XIII 239
mütekellimîn C. I 453, 530; C. II 73, 237, 243; C. IV 292, 293, 294, 304; C. VI 382; C. VIII 530; C. XII 187, 189; C. XIII 71, 84, 94, 95, 128
mütelezziz C. III 478
mütenâhî C. II 213; C. V 501
mütenâsib endâm C. VI 456
müteşâbihât C. I 439; C. V 377; C. VI 329; C. VIII 109, 453; C. X 318; C. XI 349
müteşâbihât-ı Kur'âniyye C. IV 373
müteşerri' C. IV 164; C. IX 29
müteşeyyih C. IV 351; C. XI 406, 407
mütevârî C. X 365
mütevassıt C. VII 322
mütevâzi' C. III 228; C. V 546; C. VI 157, 317; C. VII 295; C. VIII 276, 474, 463; C. IX 55, 373; C. X 208; C. XIII 289, 290
müteyyem C. XI 594
mütezellil C. II 377
müttakî C. III 60, 148; C. VII 21, 84, 519; C. VIII 484, 497; C. IX 399, 529, 576; C. XI 104, 105
müttekâ C. XII 123
müvekkel C. VI 21, 373-376, 550, 563, 564; C. VIII 58
müvekkel-i hafî C. VI 374
müvelledât C. VI 534
müvellid C. XI 582
müvellide C. VI 211
müvellidü'l-humûza C. I 286, 293, 297, 396; C. III 452; C. V 19; C. VI 484, 534; C. VII 132, 533; C. VIII 264; C. IX 79, 152, 388, 522; C. XI 30, 31; C. XII 492, 517, 525; C. XIII 24, 257, 264
müvellidü'l-mâ C. I 293, 297, 396; C. III 452; C. VI 534; C. VII 533; C. IX 79, 152, 388, 522; C. XI 30; C. XII 517; C. XIII 264
müvesvis C. VIII 540; C. IX 324; C. X 265; C. XI 204
müzâh C. XIII 89
müzâyede C. XIII 205
müze C. VII 300
müzekker C. IV 21
müzekkir C. I 77; C. XIII 160
müzevvir C. II 106; C. VIII 620; C. X 381; C. XI 216; C. XII 490; C. XIII 133, 134, 135
müzevvir şeyh C. VII 499, 500; C. X 137, 176; C. XI 154
müzeyyenât C. IX 208; C. XIII 180
müzeyyenât-ı dünyeviyye C. IX 207, 208

Müzill C. II 271; C. VII 30, 254; C. VIII 314; C. XI 341
müzmahil C. X 624
N
nabız C. I 137, 140, 141; C. VII 90, 529, 530; C. XI 440, 428, 429
nâdiye C. X 349
nâ-ehil C. X 368
nafaka C. VII 551; C. IX 464; C. XI 568, 569, 570; C. XIII 281
Nâfi' C. I 234; C. III 169; C. IV 111; C. V 405; C. VI 228, 496; C. VII 327, 522; C. VIII 61; C. IX 505; C. X 153, 200, 347; C. XI 24, 25, 564; C. XII 81, 91, 219, 557
nağamât C. II 37; C. VII 221, 222; C. IX 88, 89
nağamât-i mûsîkiyye C. XII 48
nağme C. II 14, 15, 17, 59; C. IV 444, 501, 502; C. VI 500, 501; C. VII 221; C. XI 230, 231, 247, 541, 557; C. XIII 293
nağme-i mûsikî C. VII 220
nâhâr C. X 287
nahîl C. XII 524, 525
nahiv C. II 263-266, 435; C. IV 472; C. V 378; C. VI 69
nahivci C. II 264; C. IV 473
nâhiye C. XIII 126
nahl C. II 298; C. VI 277, 400; C. VII 411; C. IX 153; C. X 31; C. XII 525
nahl-i revân C. VI 277
Nahnü's-sâffûn C. X 621
nahr günü C. XI 605
nahs C. I 264; C. III 117, 427; C. VI 72; C. X 473, 474; C. XI 316, 556; C. XII 276, 277, 392, 394
nahs ve sa'd halleri C. IX 121
nahs yıldızı C. IV 232
Nahs-i asgar C. III 116; C. X 474; C. XIII 311
Nahs-i ekber C. II 505; C. III 116, 471; C. VII 185; C. X 161, 162, 221, 473; C. XI 49; C. XII 341
nahvet C. II 119, 120, 369; C. VI 316; C. X 14; C. XI 389; C. XII 35
nahvî C. II 262, 266; C. V 372
nâib C. I 246; C. II 202; C. VI 93; C. VII 240; C. IX 175, 256, 270, 298, 453, 489, 528; C. X 207; C. XIII 179, 194, 200, 201, 202, 204, 205, 212, 214, 232, 311, 312
nâib-i Hak C. II 225; C. V 27; C. IX 176; C. XI 620; C. XIII 206
nâib-i ilâhî C. I 171
nâib-i Rahmân C. II 221
nâib-i şeytân C. XII 329
naîm C. I 417
nâiş C. XI 465
nâka C. VI 608; C. VII 450; C. VIII 249, 250; C. IX 503
nâka-i Hudâ C. VI 600
nâka-i ilâhî C. II 175
nâka-i rûh C. VI 600, 604
nâkatullah C. II 173
nakd Bk. nakid C. IV 55; C. VIII 305; C. X 26; C. XII 289
nakd-i ceyyid C. XIII 348
nakd-i enâniyyet C. XIII 75
nakd-i hâl C. VIII 444
nakd-i hâlis C. IV 56, 304
nakd-i ilm C. XII 289
nâkid C. VI 277, 365; C. VII 524
nakıl gibi donanmış C. VI 277, 365
nâkıl-i sadâ C. XII 238
nâkıs C. I 74, 162; C. II 222, 373; C. VI 259, 336; C. VII 496; C. VIII 53, 241, 262; C. IX 372, 444; C. X 36, 129; C. XI 198, 406, 414, 434, 456; C. XIII 127
nâkıs akıl C. III 423
nâkıs ilim C. III 423
nâkıs insan C. XI 87
nâkıs mürşid C. IX 129, 148; C. XI 507, 508
nâkıs rehber C. IX 131
nâkıslar C. XI 99
nâkısu'l-akl C. XII 57
nakış C. I 233, 327, 348, 529; C. II 40, 239, 240, 244-246, 277, 278, 288, 314, 315, 338, 344, 430-434; C. III 38, 286, 290, 370, 491; C. IV 10, 81, 193; C. V 253, 388, 389; C. VI 108; C. VII 121, 135, 240; C. VIII 92, 93, 222, 223, 315, 316, 353, 368, 420, 421, 509, 512, 579, 580, 615, 618; C. IX 117, 314, 490; C. X 121, 179, 184, 185, 209, 228, 339, 461, 367, 450, 451, 504, 505, 513, 516; C. XI 50, 60, 285, 419, 479-481, 508, 601, 602, 612; C. XII 390, 420, 446, 471, 540, 541, 565; C. XIII 177, 265, 340
nakış bağlayıcılar C. VIII 376
nakî C. II 213; C. IV 339, 406; C. V 594, 603; C. VI 226; C. VII 393, 516; C. XII 83, 285, 306, 367, 439
nakîb C. II 247, 259, 268; C. XII 181; C. XIII 291
nakid Bk. nakd C. II 345; C. VIII 443
nakil C. VIII 395
nakil mes'elesi C. III 270
nakîr C. XII 511
nakkâb nikâb C. X 429
nakkâre C. II 444
nakkâş C. I 233; C. II 314, 315; C. III 38, 39; C. IV 192; C. V 253, 367, 368; C. VII 121; C. VIII 315, 420
nakkâş-ı hakîkî C. III 39
nakkâşlık C. II 429; C. X 474
nakl Bk. nakil C. VI 585
nakl-i a'râz C. III 274
nakl-i ma'nevî ve mecâzî C. III 270

nakl-i zıllî C. III 270
Nakşbendiyye Bk. Nakşiyye C. VIII 447; C. IX 302; C. XII 51; C. XIII 283
nakş-ı abdânî C. III 34
nakş-ı evliyâ C. I 195
nakş-ı hasen C. V 368
nakş-ı Kandehâr C. VII 273
Nakşî C. II 327
Nakşiyye C. VI 529; C. IX 314; C. XI 180
nâkūr-ı küll C. VII 220
nakz-ı ahd C. V 472; C. VII 484; C. X 164, 165
nal Bk. na'l C. VII 320
nâle C. I 73, 74, 78, 230, 472, 532, 533; C. III 327; C. V 69, 70, 72, 73
na'leyn C. III 372
nalın C. IX 463
na'l-i ma'kûs C. XI 533
na'lin ters olması C. XI 518, 561, 592
nâm C. III 409; C. VII 258, 370; C. VIII 175
nâmahrem C. II 136; C. III 341; C. VII 301; C. X 367, 371; C. XI 241, 246, 435
nâ-marzî C. VII 438
namaz Bk. salât C. I 187; C. II 148, 204, 205, 341, 406, 407, 510; C. III 179, 207, 264, 265, 268, 493; C. IV 21, 41, 213, 214, 255-259, 272, 320, 321, 368, 396, 415, 423, 424, 444, 447; C. V 541, 542, 545, 550, 566, 568, 569, 572, 574, 575, 586, 587, 605, 633, 634, 636; C. VI 172, 179, 180; C. VII 363, 425, 461, 462; C. VIII 205, 502, 544; C. IX 73, 75, 89, 96-98, 164, 165, 293, 419, 423-425, 524; C. X 54, 56, 57, 59, 121, 277, 377, 378, 445, 476, 532, 533, 570, 576, 608, 620; C. XI 585; C. XII 12, 24, 49, 240, 324, 325, 432, 519, 520, 523, 547, 606, 618; C. XIII 146, 263, 328
namaz kapısı C. VIII 204
namazda ağlamak C. IX 425
namazda âh etmek C. IX 519
namazda cemâat C. XI 165
nâme C. V 634; C. XI 601, 602
nâme-i kalb C. XI 440
nâmeşrû C. IV 422
nâm-ı Ahmed C. I 260
nâm-ı ilâhî C. VIII 310, 311
nâm-ı peygamberî C. VIII 310
nâm-ı Resûl C. VIII 311
nâm-i pâk C. XIII 50
nâmiye C. VI 211
nâmûs C. II 369, 370; C. IV 141; C. VII 435; C. XI 76, 77, 211; C. XII 611-614; C. XIII 72
nâmûs da'vâsı C. XII 35
nâmûs-ı ma'nevî C. XI 608
nâmûs-ı mevhûm C. II 367, 368
nâmûs-ı şer'î C. IV 141
nâmütenâhî C. II 213; C. III 191; C. V 246, 501; C. VII 318
nar C. I 253, 255, 256; C. II 495; C. X 151, 152
nâr Bk. ateş C. III 17, 181, 348, 349; C. VI 522, 523, 524; C. VII 186, 208; C. VIII 268, 269; C. IX 160, 453; C. X 531; C. XII 55, 369; C. XIII 18, 19
nar çiçeği C. VI 358
na'ra C. VIII 493; C. X 378, 379; C. XIII 237, 238
nardenk şerbeti C. I 253
nâr-ı firkat C. VI 616
nâr-ı nefsâniyyet C. III 17
nâr-ı semûm C. II 486
nâr-ı şehvet C. II 486, 487
nâr-ı şevk C. VIII 585
nârî C. II 284; C. III 41; C. VI 532
nâr-i semûm C. III 254
nâr-i şehvet C. VI 22
nârîler C. II 485
nâs C. VII 230, 293; C. IX 517; C. XII 289
Nasârâ C. III 391, 392; C. VIII 615; C. XI 307
nâ-savâb C. X 367
nasâyih-ı enbiyâ C. VI 140
nasâyih-i enbiyâ ve evliyâ C. VII 97
nasb-ı himmet C. IV 446
nâsın hayırlısı C. XI 166
nasır C. VIII 181, 237
nasîb C. IV 269; C. IX 35, 36, 112, 113; C. X 327
nasîhat C. I 554, 557; C. II 181, 182; C. III 302; C. IV 41, 63, 64, 66, 74, 75, 77, 78, 187, 324, 327, 328; C. V 477, 478; C. VI 138, 142, 145, 154-156, 183; C. VII 154, 315, 467, 468; C. VIII 134, 190, 475, 488, 608; C. IX 497, 498; C. X 15, 425; C. XI 20, 47, 156, 268; C. XII 218, 625-627; C. XIII 88, 160
nasîhatçi C. VI 152
nâsih-i rabbânî C. VII 360
nâsiye C. III 363; C. VII 456; C. VIII 49; C. X 255; C. XI 525
nasrânî C. III 391; C. IV 276; C. VI 332; C. VIII 48, 615; C. X 182, 359, 365, 450; C. XI 214; C. XII 169, 463
Nasrâniyyet C. VIII 106
nass C. VI 309, 310
Nasûh C. X 61, 62
Nasûh tövbesi C. X 67
nâsûr C. VIII 237
nâsût C. III 491; C. IX 301; C. XII 369; C. XIII 193
nâsûtiyyet C. III 35, 492, 493, 495; C. VIII 229, 230, 337
na't C. VII 77
nâtık C. V 403; C. VI 216
nâtıka C. II 328, 460; C. VI 43, 44, 216; C. XIII 330, 331
nâtık-ı kâmil C. V 498, 499, 501

nây Bk. ney C. III 146
nayzen Bk. neyzen C. VI 405
nâz C. I 524, 525, 573; C. III 188; C. V 353; C. V 376; C. VI 528, 542; C. VII 406; C. IX 193-196, 198; C. X 473, 481, 618; C. XI 416, 486; C. XIII 282
nâz ehli C. X 338
nâz gülistânı C. XIII 287
nâz gülzârı C. XIII 287
nazar C. I 204; C. II 222, 249; C. VII 81, 198, 199, 523, 531, 548, 555; C. VIII 378; C. X 169, 339, 594, 595; C. XI 482; C. XII 343
nazar âyeti C. IX 180
nazar ber-dûhten C. III 20
nazar değdirici göz C. XI 79
nazar değdirmek C. I 555; C. IX 182
nazar değmek C. IX 178, 179; C. XI 79, 80, 325; C. XII 282, 283; C. XIII 313, 314
nazar değmemek C. IX 326; C. XII 125
nazar değmesi C. VIII 245; C. IX 179
nazar eylemek C. XII 283
nazar takımları C. IX 179
nazargâh C. IV 117; C. V 335, 337; C. IX 300
nazargâh-ı Hak C. V 594, 601, 602
nazar-ı aklî C. VI 71; C. VII 108; C. X 257, 606; C. XII 152, 153
nazar-ı cemâlî C. X 595
nazarı değmek C. XIII 283
nazar-ı evliyâ C. III 316; C. XI 433
nazar-ı fikrî C. II 422; C. VII 231; C. VIII 472, 474; C. XII 154-156
nazar-ı hakâretle bakmak C. XII 177, 178
nazar-ı iksîr C. IV 288
nazar-ı iksîr-i Risâletpenâhî C. VI 205, 206
nazar-ı ilâhî C. VII 191; C. IX 297
nazar-ı inâyet C. XII 284
nazar-ı kalbî C. IV 467; C. VIII 323
nazarı mâsivallahdan kat' etmek C. VII 84
nazar-ı peygamberî C. IX 69
nazar-ı rahmet-i ilâhî C. X 569
nazarın C. II 320
nazariyyât-ı fenniyye C. XI 27
nâzenîn C. X 239
nazım C. I 37; C. V 401, 402; C. IX 599; C. X 42, 632
nazım ve kâfiye C. X 632
nâzır-ı Hak C. XII 299
nazîr C. III 239; C. XIII 219
nazlanmak C. IX 194
nazm-ı hâl C. X 407
ne ekersen, onu biçersin C. VI 632
nebât Bk. nebâtât C. I 117, 123; C. II 482; C. III 463, 480; C. IV 151, 388; C. V 271, 340; C. VI 42, 304, 396, 473, 480, 541; C. VII 131, 173, 239, 268, 296, 297, 371, 397; C. VIII 150, 318, 378, 522, 523, 552, 554, 555, 599; C. IX 59, 83, 269, 275, 276, 277, 345, 372, 379, 574, 575; C. X 242, 273, 290, 305, 448, 462, 518, 520, 521; C. XI 54, 157, 196, 359, 406, 566, 577; C. XII 541; C. XIII 24, 210, 260
nebât ile mükâleme C. VII 372
nebâtât Bk. nebât C. II 73, 540; C. IV 152; C. V 272, 402; C. VI 303, 533; C. VII 294, 297, 379; C. VIII 297; C. IX 58, 83, 570; C. X 243, 553; C. XI 18, 30
nebâtât-ı ibtidâiyye C. XI 405
nebât-ı ma'rifet C. XIII 211
nebâtlık C. V 136
neberd C. X 307
nebî Bk. peygamber, resûl C. I 519, 528; C. II 201, 326, 327, 455, 491; C. III 99, 323; C. IV 329, 336, 338; C. VI 145, 152, 191; C. VII 206, 311, 360, 472; C. VIII 155, 187, 235; C. IX 258, 307, 385; C. X 207; C. XI 21; C. XII 428, 478
nebîl C. V 117; C. XII 567
nebînin erzâkı C. VI 34
nebiyy-i mürsel C. II 552, 553; C. VIII 337; C. XII 35
nebiyy-i sâdık C. IX 382
nebiyy-i seyf C. XI 171
nebiyy-i ta'rîf C. I 66
nebiyy-i teşrî C. I 66
necâset C. III 380, 494, 495; C. V 552, 553; C. XII 99, 195
necâset böceği C. XI 289; C. XII 99
necâset-i ahlâk C. III 494
necâset-i bâtıne C. V 553
necâset-i nefs C. III 494
necâsetten tahâret C. III 380
necât C. V 577; C. XI 103, 268; C. XII 298
Neccâriyye C. XII 187
neces C. V 552; C. VII 97; C. XII 195
neces-i bâtınî C. XII 194, 195
necm Bk. yıldız, nücûm C. V 541; C. VII 547; C. VIII 72; C. XI 45
necm-i sâkıb C. VI 565
nedâmet C. III 457, 480; C. VI 23, 24, 525; C. VIII 143, 144; C. IX 129, 130, 175; C. X 25, 48, 61, 63, 82
nedâmet-i kalb C. III 458
nedîm C. X 333, 334
nedîm-i şâh C. X 334
Nefahtü C. VI 405; C. XII 527
nefehât Bk. nefha C. II 25, 26, 43
nefehât-ı ilâhiyye C. II 26, 27
nefes C. I 294, 295; C. II 51, 54, 55, 60, 61, 284, 337, 394, 395; C. III 57, 58, 237; C. IV 281; C. V 51, 52, 588; C. VI 440, 497; C. VII 56, 57, 480; C. VIII 342; C. IX 440, 442; C. X 528; C. XI 28, 42, 360; C. XII 259
nefes-i abdânî C. III 259
nefes-i rabbânî C. III 259

nefes-i Rahmân C. III 337; C. VII 538, 541
nefes-i rahmânî C. I 249, 363, 433; C. II 25, 67, 217, 218, 324, 394, 395, 434; C. III 38, 492; C. IV 137, 220; C. V 16; C. VI 346, 405; C. VII 17, 136, 184, 251, 252, 480, 481, 526, 537; C. IX 379, 388, 389; C. X 520, 521; C. XI 404; C. XII 368
neffâh C. XII 172, 173
neffâs C. VI 440
neffâsât C. VIII 415
neffât C. III 363
nefh C. VI 266, 406; C. VIII 418; C. XI 507, 508
nefha C. II 23, 24, 26, 55; C. III 396; C. XI 508
nefha-i feyz C. III 326
nefha-i ilâhî C. VI 603; C. X 250
nefha-i sûr C. XI 260; C. XIII 76
nefh-ı hayât C. IX 510
nefh-ı ilâhî C. XIII 210
nefh-ı sûr C. IX 527, 569; C. X 554; C. XI 288
nefh-i Cibrîl C. V 618
nefh-i ilâhî C. I 459; C. IV 190; C. VII 230; C. X 520
nefh-i maârif C. II 90
nefh-i rûh C. VII 98
nefh-i sûr C. II 60, 236; C. IX 568
nefir C. X 218
nefis C. I 39, 83, 98, 104, 122, 136, 142, 147, 149, 150, 152-154, 184, 192, 227, 269, 271-373, 283, 310, 411, 416, 417, 419, 424, 425, 559, 562; C. II 40, 53, 55, 74, 91, 190, 202-204, 209, 210, 219, 224, 227, 229. 234, 245, 273, 279, 280, 294, 296, 307, 312, 322, 327, 381, 398, 487, 514, 541; C. III 16, 19, 22, 206, 212, 213, 220, 222, 224, 225, 298, 304, 348, 350, 366, 401, 426, 427, 450, 487; C. IV 21, 22, 32, 44, 50, 56, 57, 64, 123-127, 129, 132, 154, 169, 199, 200, 210, 211, 224, 233, 244, 268, 298, 302, 315, 319, 328, 333, 342, 347, 348, 351, 353, 354, 360, 361, 380, 392, 393, 422, 435, 439, 440, 487, 504, 509; C. V 26, 74, 96, 97, 111, 113, 114, 116, 119, 121, 122, 150, 161, 162, 190, 192, 193, 216, 217, 263, 269, 281, 283, 288, 327, 333, 416, 510, 579, 590, 592; C. VI 22, 32, 33, 34, 45-48, 82, 106, 114, 129, 132, 133, 149, 154, 155, 156, 165, 166, 212-314, 234, 237, 282, 285, 294, 298, 306, 344, 355, 358, 416, 424, 427, 428, 435, 438-443, 459, 460, 462, 476, 514, 580, 597, 602; C. VII 17, 29, 45, 46, 83, 142, 189, 267, 305, 319, 324, 337, 402, 412, 436, 437, 450, 455, 456, 459-461, 477, 484-486, 496, 498; C. VIII 18, 43, 44, 80, 118, 128, 129, 135-138, 145, 157, 160, 185, 214, 233, 242, 249, 259, 260, 265, 266, 269, 273, 274, 276, 307, 325, 326, 369, 436, 444, 459, 465, 474, 480, 481, 489, 497, 514, 518, 521, 546, 548, 549, 576, 596; C. IX 63, 66, 72, 98, 111, 157, 230, 233, 235-238, 242, 243, 251, 256, 257, 264, 275, 277, 306, 307, 318, 327, 341, 344, 361, 390, 402, 412, 445, 452, 454, 456, 457, 460, 463, 464, 479, 555, 634, 645; C. X 25, 65, 88, 93, 94, 96, 97, 123-125, 139, 150, 244, 258, 259, 261, 269-271, 274, 275, 291, 292, 299, 300, 317, 336-340, 342, 351, 380, 381, 403, 417-419, 425, 427, 440, 476, 487, 489, 492, 494, 500-503, 507, 509, 512, 524, 525, 570, 571, 579, 603, 612-614, 633, 635; C. XI 21, 28, 29, 53, 76, 96, 99, 101, 114, 137, 138, 152, 153, 163, 171, 174, 176, 178, 180, 181, 186, 188, 192, 206, 224, 226, 253, 268, 287, 290, 302, 310, 324, 340, 375, 377, 378, 380, 407, 410, 416, 421, 425, 426, 464, 473, 474, 497, 498, 508, 560, 563, 564, 565, 571, 579, 591, 603, 608, 614; C. XII 54, 55, 124, 157, 251-253, 259, 272, 278, 279, 321, 330, 375, 421, 494, 523, 546, 562, 595, 606, 607, 613; C. XIII 31, 61, 63, 72, 87, 105, 116, 117, 126, 129, 138, 142, 163, 208, 210, 230, 231, 246, 248, 256, 257, 280, 285, 287, 288, 290, 301, 307, 308, 310, 342, 344
nefis buzağısı C. XI 579
nefis cehennemi C. XIII 231, 232, 248
nefis ejderhâsı C. V 282, 284
nefis eşeği C. III 206
nefis gazâsı C. XI 607
nefis gulyabânîsi C. III 211
nefis hırsızı C. III 298
nefis ile cenk C. VIII 319
nefis köpeği C. VI 46; C. XIII 308
nefis kurdu C. XI 604
nefis kuyumcusu C. I 141, 147, 153
nefis öküzü C. III 402, 403
nefis ölümü C. I 152
nefis sâhibi C. III 218
nefis şeytânı C. VII 338
nefis ve şeytan yılanı C. XII 607
nefislere muhâlefet C. IV 124
nefislerin hubsü C. XIII 309
nefis-perest C. X 517
nefret C. XII 264
nefrîn C. XI 345, 412
nefsânî C. IV 25, 387, 408; C. V 439; C. VI 284; C. VII 460; C. VIII 91; C. X 21, 464; C. XII 260, 276, 340
nefsânî haz C. IX 156
nefsânî kimse C. IV 149, 150; C. XII 327, 490
nefsânî sarhoşluk C. V 228
nefsânî sıfatlar C. VII 522; C. IX 650; C. XI 48;

C. XII 344; C. XIII 135, 191
nefsâniyet C. I 76, 406; C. III 60; C. IV 198, 344; C. V 384; C. VI 120, 128, 635; C. VII 42, 362, 371; C. VIII 35, 141, 142, 205; C. IX 22, 132, 243, 263, 287, 384; C. X 82, 147, 200, 420, 455, 603, 613; C. IX 385; C. XI 62, 176, 224, 368, 397, 400, 403, 440, 469, 471, 477, 578; C. XII 107, 258; C. XIII 207, 231, 252, 279, 311, 338
nefsâniyyet kapısı C. III 347
nefse muhâlefet C. IV 140
nefsi boşamak C. VI 384
nefs-i cüz'iyye-i semâviyye C. IX 509
nefs-i emmâre C. I 83, 84, 142, 145, 146, 208, 269-272, 369, 370, 398, 417, 420, 441, 442; C. II 123, 130, 417, 517; C. III 66, 142, 143, 333, 415, 455; C. IV 22, 31, 36, 50, 91, 179, 201, 239; C. VI 15, 275, 437, 438, 477, 478, 501, 580; C. VII 190, 415, 428; C. VIII 185, 201, 207, 292; C. IX 199, 264, 479, 555; C. X 500, 502; C. XI 178, 179, 192, 195; C. XII 75-77, 389, 523, 562, 563, 587, 588; C. XIII 280, 307, 308
nefs-i evvel C. VI 183, 184
nefs-i Fir'avn C. VI 366
nefs-i gazabiyye C. IV 410; C. VIII 320
nefs-i hayvânî C. III 219; C. IV 233; C. V 270, 567; C. VI 200, 237, 397; C. VIII 44, 46; C. X 124, 141, 237, 500, 506; C. XI 377
nefs-i hayvâniyye C. II 274, 295, 296, 300, 312; C. IV 43, 234; C. VI 211, 396, 400; C. VII 485; C. VIII 292, 320; C. IX 58, 586, 587
nefs-i insânî C. VI 211, 397; C. VII 485; C. X 244; C. XI 65
nefs-i kâmile ve sâfiye C. VIII 241
nefs-i kâtile C. X 25
nefs-i kesîf C. VII 105
nefs-i küll C. I 459; C. II 280, 362; C. III 65, 67, 68, 105, 333; C. VI 184; C. VIII 374; C. IX 463; C. XI 202; C. XII 561, 562, 584; C. XIII 31, 82, 160, 223
nefs-i küll mi'mân C. XII 585, 586
nefs-i küll şâhı C. XII 594
nefs-i leîm C. VIII 584
nefs-i levvâme C. I 83, 208; C. III 415, 428, 455; C. VI 501; C. VII 190, 428; C. IX 199; C. X 14; C. XII 563
nefs-i meleki C. VI 397
nefs-i merziyye C. I 83
nefs-i mevhûm C. V 474; C. X 497
nefs-i muhammediyye C. XI 500
nefs-i mutmainne C. I 83, 242; C. II 214, 517; C. III 415; C. IV 22, 201; C. VII 190, 333, 428; C. VIII 258; C. IX 199, 586, 587; C. X 14; C. XI 195; C. XII 587
nefs-i muzlim C. IX 196
nefs-i mülhime C. I 83; C. III 415; C. IV 154; C. VI 49; C. VII 428; C. IX 199; C. XI 179
nefs-i nâtıka C. I 144; C. II 386, 387, 460; C. VI 526; C. VII 46; C. IX 422; C. XII 94, 234, 304; C. XIII 297, 331
nefs-i nâtıka-i külliyye C. IX 509
nefs-i nebâtî C. VI 397
nefs-i nebâtiyye C. VI 211
nefsi öldürmek C. IV 189; C. XII 245
nefs-i râziye C. I 83; C. VI 461
nefs-i sâfiye C. I 83, 150; C. II 210; C. IV 179; C. V 442, 487; C. VI 401, 494; C. VII 441; C. VIII 74, 82, 93; C. IX 341; C. X 177; C. XI 431
nefs-i sâfiye ve kâmile C. VIII 129
nefs-i sâlih C. VIII 419
nefs-i sânî C. VI 183
nefs-i şehvet C. X 500
nefs-i tabiî C. VI 397
nefs-i vâhide C. IV 489, 491, 494; C. VI 29, 170; C. VIII 433; C. XI 63, 597
nefs-i zâlim C. VII 310
nefs-i zulmânî C. VI 48
nefsî, nefsî C. VII 408, 542
nefsim, nefsim C. VIII 577; C. X 88
nefsin arzûsuna muhâlefet C. IV 123
nefsin başını kesmek C. IV 189
nefsin hilesi C. I 184
nefsin iğvâsı C. I 340
nefsin ile meşveret C. IV 126
nefsin mihneti C. XIII 300
nefsin şerri C. IV 244
nefsinden geçmek C. VII 453
nefsine muhâlefet C. XIII 117
nefsine zâlim C. I 262; C. VI 298
nefsine zulüm C. VIII 437
nefsini bilmek C. VI 72; C. VIII 429; C. IX 202, 362
nefsini tezkiye C. VIII 12
nefsinin çuvalı C. XIII 211
nefsinin eşeği C. III 414
nefsü'l-emir C. VIII 450
neft yağı C. VIII 279; C. X 633; C. XII 553
nefy C. I 519, 520; C. II 101; C. VI 447; C. VII 259; C. IX 213, 349, 643; C. X 34; C. XI 221, 222, 252, 257, 258, 325; C. XII 575; C. XIII 148
nefy ü isbât C. VI 331, 332, 334, 336, 337; C. XI 180
nefy ve isbât arasını cem' C. VI 330
nefy-i havâtır C. IV 454
nefy-i kesret C. IX 214
nefy-i mâsivâ C. VIII 321
nefy-i riyâ C. VIII 329
nefy-i vücûd C. I 526; C. VIII 321; C. X 161
nefy-i vücûd-ı izâfî C. X 34
nefy-i vücûd-ı mâsivâ C. VI 447

nefy-i zıd C. XI 258
negamât-ı mevzûne C. VI 500
negamât-ı mûsıkiyye C. II 31
nehir C. IV 172; C. VIII 118; C. IX 528, 529, 530; C. X 371
nehy C. I 203; C. II 204; C. IV 442; C. X 270, 274, 605; C. XII 546, 547, 548
nehy-i ani'l-münker C. II 550, 551; C. XIII 263
nehy-i ilâhî C. IV 359, 379; C. VI 475; C. IX 198; C. X 271, 299, 326, 328
nehy-i ilâhîden ictinâb C. VI 177; C. X 318
nehy-i münker C. II 84
nehy-i tahrîmî C. I 386
nehy-i tenzîhî C. I 386
nekâl C. VI 150; C. VIII 96
nekâvet C. V 603
nem C. XII 375; C. XIII 333, 334, 335
nem âlemi C. XIII 335
nemmâm C. X 18
nemmâmlık C. V 444
Nemrûdluk C. I 483; C. XI 135
neng C. III 409
Neptün C. II 420; C. IV 452
nerd C. XII 124
nergis C. III 212; C. VIII 176; C. X 188; C. XI 430; C. XII 372, 490
nergis-zâr C. XIII 90
neseb C. III 407; C. VII 303, 304; C. XIII 307
neseb sâhibi C. IX 492
neseb ve asâlet C. VI 568
nesh C. I 500, 501; C. IX 116; C. XI 501
nesh-i şerîat C. II 528
nesîm C. X 520; C. XIII 319
nesir C. X 42; C. XIII 332
nesl-i beşer C. VIII 188
nesl-i pâk-i ma'nevî C. XI 73
nesnâs C. VII 230; C. X 229, 230; C. XII 72, 73
nesrîn C. VII 172, 173
nesteren C. XIII 293
neşât C. X 216; C. XII 628
neş'e-i âhiret C. III 291; C. VIII 438; C. XI 261
neş'e-i dâim C. XIII 244
neş'e-i nefsâniyye C. IV 199, 209, 322; C. IX 569; C. X 416
neş'e-i uhrâ C. II 339, 351; C. IV 199; C. XIII 231
neş'e-i uhreviyye C. VII 428
neş'et C. IX 510; C. XI 258, 261
neş'et-i âhiret C. II 287
neş'et-i beşeriyye C. XI 261
neş'et-i dâimî-i ebedî C. III 18
neş'et-i insâniyye C. VII 140
neş'et-i insâniyyenin mürââtı C. VII 125
neş'et-i rûhâniyye C. III 291
neşir C. II 351; C. XII 273
neşşâf C. XI 193
neşve C. X 410
netîce C. X 531, 532
nevâ C. XI 540
nevâ perdesi C. II 137
nevâfil C. III 422, 478
nevâhî C. I 237
nevbet C. I 414, 415; C. VI 448; C. VIII 290; C. X 144
nevbet mızıkası C. I 416; C. II 155
nevha C. XI 400
nevhager C. III 147
nevmîd C. II 461
nevr C. III 23
nevrûz C. VI 18; C. XI 322
ney C. I 71, 73, 76, 77, 81-84, 230; C. III 146, 327, 492; C. VI 405; C. VIII 597; C. XII 29, 30, 31, 35
neyistan C. I 73
neyyireyn C. III 117
neyzen C. II 90; C. III 492; C. VI 405; C. XII 29
nezîr C. VIII 138, 139; C. X 169; C. XI 42
nezir, nezr C. V 436, 439, 440, 446, 449
nezzâre C. X 632
nikmet C. V 114
nikmet-i rabbânî C. IX 185
nısıf C. VIII 91
niam Bk. ni'met C. V 111; C. VI 167
niam-ı bâtına C. IV 42
niâm-ı cinâniyye C. XI 377
niam-ı ilâhiyye C. V 100, 101, 114; C. IX 492
niam-ı uhreviyye C. VII 497
niam-ı zâhire ve bâtına C. VI 137
niam-ı zâhiriyye C. IV 42
niçinlik C. XI 398
niçinlik hayâtıstânı C. XI 398
nidâ C. II 66; C. IV 281; C. X 335
nidâ-yı celâlî C. VII 474
nidâ-yı cemâlî C. VII 474
nidâ-yı Hak C. II 66
nidd C. XI 527
nifâk C. I 403; C. II 444; C. III 208, 308; C. IV 25, 106, 271; C. V 364; C. VIII 167; C. XI 275; C. XIII 203, 248, 256, 266, 267
nigâr C. X 513; C. XI 211, 334; C. XII 153, 565
nihân C. III 214; C. VIII 363
nihâyet C. V 528
nihâyetsiz C. VIII 431
nikâb C. II 136, 286, 299, 303, 337; C. III 469; C. IV 398; C. VI 200, 201, 204, 335, 336, 358, 365, 495; C. VIII 334, 339, 342; C. X 224; C. XI 353, 354, 431; C. XII 23, 119, 135, 364, 370, 520; C. XIII 53, 54, 265
nikâb-ı kesâfet C. V 32
nikâh C. III 105, 267; C. VII 72; C. VIII 396, 399; C. IX 455, 456; C. X 608
nikâh-ı sahîh C. III 184
nikâh-ı şer'î C. VII 34
nîk-baht C. II 22

nîkû-hisâl C. VIII 483
nî-i nebâtî C. XIII 345
Ni'me'l-mâhidûn C. IV 331
ni'met C. I 199, 460; C. III 301, 420, 421; C. IV 15; C. V 111, 146, 148, 305, 571, 585; C. VI 77, 78, 79, 88, 133, 136, 137, 156, 167, 189, 191, 265, 354, 355, 468, 581; C. VII 16, 18, 45, 295; C. VIII 411, 548, 562; C. IX 107, 108, 161, 465, 489; C. X 95, 96, 97, 100, 117, 300, 301, 369; C. XI 115; C. XII 426, 427, 570; C. XIII 211, 290
ni'met-i dünyâ C. IX 466
ni'met-i ilâhiyye C. IX 337; C. XI 304, 583; C. XIII 211
ni'metin eseri C. XIII 211
ni'metin şükrü C. VI 136
nîrenc C. VIII 163; C. X 213
nîrencât C. V 312; C. VIII 163; C. X 213; C. XI 392
nisâb C. XIII 90
nisan yağmuru C. VIII 512; C. IX 83; C. XII 592
nisbet C. III 195; C. IV 397; C. V 309; C. VII 39
nisbet-i bâtın C. I 39
niseb Bk. nisbet C. I 456; C. IV 315; C. IX 501, 502; C. X 322, 337
niseb ve şuûnât C. IV 216
niseb-i ademiyye C. VIII 342
niseb-i rûhânî C. II 409
niseb-i sûrî C. II 409
niseb-i zâtiyye C. VII 489
nîst-i hest-nümâ C. VI 561, 598
nisyân C. I 141; C. VI 132; C. X 124, 589, 590, 591
nîş C. XIII 204
Nişâbûrî C. IX 597
nişadır C. VII 441
nişan C. III 242; C. IV 264; C. XII 260, 261, 266
nişest C. XIII 14
niyâbet C. II 342; C. XII 226; C. XIII 312
niyâbet-i ilâhiyye C. VIII 150
niyâz C. I 279, 572, 573; C. III 122, 179, 335; C. IV 45, 46; C. V 66, 68-72, 354, 376, 398, 433, 492, 513, 603, 604, 625, 627; C. VI 23, 107, 215, 352, 375, 528, 542; C. VII 59, 122, 315; C. VIII 263, 509; C. IX 194, 195, 198, 634; C. X 473, 481; C. XI 301, 416, 486; C. XII 24, 25, 145-147, 155; C. XIII 109, 110, 113, 114
niyet C. I 327; C. III 483; C. VII 152, 511; C. IX 67, 77; C. XI 602
niyyât Bk. niyet C. IV 237
niyyet-i fâside C. I 167
niyyet-i hâlisa C. I 166
nizâ C. II 138, 160-164; C. III 220, 221; C. IV 403, 489, 493, 497; C. VII 132, 143, 458
nizâm-ı âhiret C. X 452
nizâm-ı akl C. XII 68
nizâm-ı âlem C. II 287; C. III 360; C. VII 205; C. VIII 237, 560; C. X 112
nizâm-ı dünyâ C. X 452
nohut C. VI 465, 466, 468, 470-473, 476-478, 480
noksan C. II 360; C. IV 13
noksân-ı beden C. III 424
noksanını görmek C. II 360
nokta C. X 627; C. XIII 163
nokta-i siyâh C. II 530
Nûh tûfânı C. VIII 27
Nûh'un gemisi C. V 101, 350; C. VII 169, 170, 421; C. VIII 472, 473
nuhûs C. XI 557
nuhûset Bk. nühûset C. XI 46, 49; C. XIII 218
nukabâ-i ilâhiyye C. II 248
nukl C. XIII 65
nukūş Bk. nakış C. IV 81
nukūş-ı felsefî C. X 604
nukūş-ı ilmiyye C. XI 419
nukūş-ı kevniyye C. XI 585
nûn C. IX 623
Nûn ve'l-kalem C. IX 622, 623
nûr Bk. envâr C. I 56, 58, 247, 356, 357, 359, 373, 436, 570; C. II 107, 211, 374; C. III 17, 72, 181, 238, 254, 261, 304, 348, 349, 358, 359, 378, 425, 441; C. IV 52; C. V 343, 344, 509, 563, 634; C. VI 264, 270, 282, 283, 292, 312, 347, 415, 436, 479, 503, 509, 521-524, 554, 591, 597, 598, 638; C. VII 16, 19, 98, 131-134, 143-147, 150, 160, 184, 189, 190, 264, 295, 298, 302, 304, 308, 377, 427, 488, 558; C. VIII 165, 267, 268, 367, 380, 424, 490, 491, 519, 571; C. IX 92, 111, 126, 160, 214, 240, 244, 302, 304, 335, 336, 344, 413, 422, 428, 430, 437, 453, 580, 645, 646; C. X 119, 128-130, 180, 189, 196, 215, 220, 249, 347, 366, 371, 384, 395, 396, 455, 459, 531, 537, 606, 619; C. XI 157, 197, 218, 232, 242, 243, 333, 336, 346, 356, 365, 384, 400, 402, 431, 456, 500, 516, 523, 524, 620; C. XII 53, 55, 79, 81, 82, 99, 133, 149, 171, 172, 242, 277, 300, 303, 311, 326, 363, 366, 367, 369, 372, 373, 380, 432; C. XIII 18, 19, 152, 196, 276, 277
nûr denizi C. II 560
nûr deryâsı C. III 261
nûr iklîmi C. IX 580
nûr üzerine nûr C. III 358
nûr yemek C. X 196
nûrânî C. VII 299; C. X 21; C. XI 618; C. XII 369
nûrânî perde C. III 230
nûrâniler C. III 261
nûrânîlik C. IX 647
nûrâniyyet C. III 294; C. XI 603

nûr-ı Ahad C. I 164; C. XII 161
nûr-ı Ahmed C. I 260
nûr-ı akıl C. III 358, 359; C. IV 410; C. VIII 320; C. I 355; C. III 360; C. VIII 31; C. X 181-183
nûr-ı bâkî C. III 426
nûr-ı basar C. I 355-357; C. VIII 177
nûr-ı bâtın C. III 350, 409; C. X 604; C. XI 401
nûr-ı bâtın-ı nebevî C. III 239
nûr-ı bî-rengî C. IX 336
nûr-ı cân C. VII 136, 190
nûr-ı cebîn C. VIII 424
nûr-ı celâl C. XII 139, 322; C. XIII 222
nûr-ı celâlin pertevi C. VI 85
nûr-ı Cemâl C. IV 246; C. IX 437
nûr-ı cezbe C. VIII 380
nûr-ı dil C. I 414
nûr-ı din C. II 487; C. VI 523
nûr-ı esmâ ve sıfât C. V 308
nûr-ı fâiz C. III 258
nûr-ı feyz C. XIII 326
nûr-ı firâset C. XIII 166
nûr-ı Furkân C. III 239
nûr-ı füyûzât C. XII 373, 374
nûr-ı gayb C. VI 264
nûr-ı gevher C. III 239
nûr-ı Hak C. I 356, 359; C. III 203, 210, 238, 358, 359; C. IV 118; C. VI 270, 523; C. VII 161, 182, 448, 479; C. VIII 104, 110; C. IX 331, 332; C. X 131, 195; C. XII 12, 172, 303
nûr-ı hakîkat C. V 349; C. VII 29; C. IX 14, 128; C. XI 132; C. XIII 74
nûr-ı hakîkî C. V 344; C. XI 524
nûr-ı hâlis C. I 250
nûr-ı hayât C. IV 410; C. VIII 320
nûr-ı hidâyet C. III 369, 428; C. VI 514; C. VII 98, 99; C. X 394, 395, 418
nûr-ı hissî C. III 359
nûr-ı Hû C. III 369
nûr-ı Hudâ C. I 164; C. III 303
nûr-ı hulûd C. IX 127, 128
nûr-ı ihlâs C. II 226
nûr-ı ilâhî C. I 356; C. II 448, 487; C. III 201; C. VI 292. 361, 591, 592; C. VII 158, 186, 188, 408; C. VIII 57, 484, 485; C. IX 244; C. X 54, 248, 249, 250, 417, 440; C. XI 299, 401, 620; C. XII 53, 171, 320, 363-365, 370, 521; C. XIII 17
nûr-ı ilâhî ile nazar C. I 406; C. IX 95
nûr-ı ilim C. IV 480; C. VI 635; C. VIII 320; C. XI 599
nûr-ı ilm-i ledünnî C. XII 170
nûr-ı îmân C. VIII 268, 497, 500, 513; C. IX 109; C. X 395, 396; C. XI 350, 599
nûr-ı îmân-ı yakînî C. IX 108
nûr-ı irfân C. VII 519; C. VIII 31; C. XI 237; C. XII 32, 463
nûr-ı Kadîm C. III 18
nûr-ı kalb C. I 356, 357; C. II 428; C. III 331, 399; C. X 130; C. XII 76; C. XIII 166
nûr-ı keşf C. V 275
nûr-ı kudret C. VII 551
nûr-ı Kur'ân C. XI 186
nûr-ı maârif C. XI 372
nûr-ı maddî C. I 355-357
nûr-ı mahz C. VII 436
nûr-ı ma'nâ C. X 633
nûr-ı ma'nevî C. XI 391
nûr-ı ma'rifet C. III 303, 305; C. V 365; C. VI 487; C. VII 256, 550, 552; C. VIII 31, 621; C. IX 111, 233, 411; C. X 604; C. XI 19, 516; C. XII 59, 262
nûr-ı ma'rifet-i ilâhî C. XII 56
nûr-ı merdân C. XII 52
nûr-ı Muhammedî C. III 72, 258, 259; C. V 324, 334; C. VI 523, 524
nûr-ı muhît C. IX 214; C. XII 149, 303, 580
nûr-ı Mustafâ C. XI 599
nûr-ı mutlak C. VII 435
nûr-ı mübtelî C. III 258
nûr-ı münîr C. X 397
nûr-ı müsteâr C. VIII 424
nûr-ı mü'telif C. VII 519
nûr-ı nebevî C. I 263
nûr-ı nübüvvet C. I 209; C. III 255-257; C. V 295, 356; C. VII 28; C. X 250
nûr-ı pâk C. VI 523
nûr-ı rabbânî C. III 303; C. V 374; C. VIII 485
nûr-ı reşâd C. XII 371
nûr-ı rûh C. I 356; C. VI 312, 313; C. VII 299; C. IX 241; C. XI 296, 591
nûr-ı rûhâniyyet C. III 17, 347
nûr-ı rü'yet C. I 247; C. XI 347
nûr-ı şuûr C. XI 282
nûr-ı tecellî C. V 161; C. VIII 439
nûr-ı tevhîd C. III 463; C. V 333; C. VII 508
nûr-ı vahdet C. VII 263
nûr-ı vahy C. VII 427
nûr-ı velâyet C. XII 50
nûr-ı visâl C. XI 611
nûr-ı vücûd C. III 230, 231; C. V 389; C. VI 347; C. VII 488; C. VIII 86; C. IX 335, 336, 587, 647; C. X 121; C. XI 29, 179, 384; C. XII 195, 412; C. XIII 278
nûr-ı vücûd-ı Hak C. III 235
nûr-ı vücûd-ı hakîkat C. IX 127
nûr-ı vücûd-ı hakîkî C. XI 258
nûr-ı yakîn C. I 280; C. III 42; C. IV 393, 396, 410; C. V 457; C. VI 282, 283, 419, 579; C. VII 550; C. VIII 212, 304, 305, 307, 320, 321, 545; C. X 130; C. XI 385
nûr-ı zât C. XI 303; C. XII 173, 366
nûr-ı zihnin müşâhedesi C. XII 172
nûr-ı zulmet C. III 328

nûrî C. III 41
nûriyyîn C. I 69
nûrun alâ-nûr C. VII 361
nûrun nûru C. XI 365
nush C. XIII 259
nusret C. VI 552, 553
nûş C. XIII 204
nutfe C. II 440, 441; C. III 116; C. V 521; C. VII 162, 265-268; C. VIII 456, 555, 586; C. X 31, 39, 162, 556, 557; C. XI 196, 197; C. XII 611
nutk C. III 93, 94; C. IX 443; C. XIII 330
nutk-ı Ahmedî C. XI 283
nutk-ı bâtın C. II 328
nutk-ı cemâdât C. II 379, 380
nutk-ı darb C. II 529
nutk-ı evliyâ C. VI 508
nutuk C. II 327, 328; C. IV 316; C. V 498, 554; C. VI 215; C. VIII 342; C. IX 24, 25, 599; C. XII 503; C. XIII 252, 302
nuût C. VI 617
nübüvvet Bk. risâlet C. I 66, 159, 178; C. II 81, 182, 183, 201; C. III 99, 104, 119, 139, 254, 482; C. IV 11, 183, 194, 208, 378, 464; C. V 28, 155, 321, 322, 335, 518, 619, 633, 637; C. VI 93, 95, 98, 189, 560; C. VII 179, 292, 304, 422, 423; C. VIII 147, 155, 249, 289, 298, 311, 337, 362, 453; C. IX 169, 258; C. X 207; C. XI 361, 392, 433; C. XII 35, 66, 435; C. XIII 208
nübüvvet ağacı C. IX 413
nübüvvet güneşi C. III 256
nübüvvet hâlî, zevkî ve vicdânîdir C. VII 336
nübüvvet-i âmme C. II 222
nübüvvet-i Muhammedî C. III 255
nübüvvet-i mutlaka C. VIII 106
nübüvvet-i ta'rîfiyye C. IV 429, 489; C. VIII 454; C. IX 169, 258; C. XI 21, 307
nübüvvet-i teşrîfiyye C. IV 429, 488; C. IX 169, 258
nücûm Bk. necm C. II 265; C. VI 153; C. VII 440, 442; C. X 632; C. XII 341, 342
nücûmun âvâzı C. XII 342
nücûmun rûhâniyetleri C. XII 342
nüfûr C. XIII 87
nüfûs C. II 280; C. IV 81; C. XI 158; C. XII 367
nüfûs-ı beşeriyye C. XII 272
nüfûs-ı cüz'iyye C. I 548; C. III 65, 66, 333, 334
nüfûs-ı külliyye C. I 548, 551; C. III 65, 332
nüfûs-ı muntabia C. XII 367
nüfûs-ı mücerrede C. XII 367
nüfûs-ı nâkısa C. VI 461
nüfûs-ı nâtıka C. XII 367
nüfûs-ı pâk C. VII 163
nüfûs-ı sâfiye C. V 443, 444
nüfûs-ı sâliha C. VII 305
nüfûs-i cüz'iyye C. III 65, 332; C. VIII 374
nüfûs-i külliyye C. VIII 374
nüfûs-i sâliha-i bâkıye C. V 27
nüh felek C. IV 452; C. XI 611
nühûset Bk. nuhûset C. III 306, 307, 427, 428, 472, 473; C. X 162, 633
nükte C. X 32
nümûne C. I 490; C. XI 513
nümûne-i ilâhî C. I 518
nüsha C. VII 60
nüsha-i asliyye C. VII 300; C. XI 454
nüşûr C. II 352; C. VI 370
nüvâr C. X 99
nüvvâb C. II 201
nüzûl C. I 295, 538; C. II 279, 351; C. III 192, 497; C. IV 307; C. V 136, 142, 595; C. VI 383, 397, 405, 472, 481
nüzûl ve urûc devridir C. VI 383
nüzûl ve urûc-ı dâimî C. II 350
nüzûl-i Cibrîl C. V 618
nüzûl-i melâike C. III 446
nüzûl-i vahy C. V 374
O
O kulaktır C. V 45
obur C. IX 43; C. XIII 254
ocak C. III 384, 385; C. VII 316-318; C. X 460
odun C. II 392; C. III 375; C. V 444; C. VI 322, 484; C. VII 13, 213; C. IX 370, 371; C. XI 41, 508, 509
odun hammalı C. V 443; C. IX 370
oğlan C. IV 422
oğul C. VIII 393; C. IX 134, 135; C. X 209; C. XI 60, 61, 496; C. XII 524
ok C. I 194, 234, 420, 421, 495, 498, 499, 509, 523; C. III 361, 362, 416; C. V 150, 253, 473; C. VI 257, 269, 409, 457, 458; C. VII 505; C. VIII 192, 486; C. IX 137-139, 544; C. X 330, 436, 437, 508, 514, 634; C. XI 431; C. XII 12-14, 16, 60, 146-148, 533, 555, 571, 586, 588; C. XIII 77, 162, 180, 219, 251, 285, 311, 312
ok atıcı C. IV 352, 353
ok atıcılık C. XII 153, 571
okumak C. IX 358; C. XIII 328
olduğu gibi görünmek C. V 212
olmak C. I 464; C. IV 372; C. V 194; C. XI 264, 567; C. XII 405
olmak ve bulmak C. I 464
olta C. IV 318; C. VII 501
oluk C. V 161; C. VI 567; C. XII 537
oluk üzerinde deve C. VI 619; C. VII 70
on gönüllü C. XIII 182, 320
on havâs C. VI 330
on iki burç C. VI 532; C. XI 316, 540
on iki makâm C. XI 540
on iki pınar C. X 224; C. XI 430
on vermek C. XI 120, 124-126, 128
on zindan C. VI 329

O'na dönücüleriz C. XIII 68
onu görmek Hâlik'ı görmek C. XII 406
ordu C. II 324; C. V 12, 130; C. X 488, 494
orman C. III 396, 398; C. IV 64, 363; C. X 394, 395, 488; C. XI 604; C. XII 113, 442, 473; C. XIII 293, 302
orospu C. IV 142; C. X 183, 483
orta yol C. IV 446, 448
ortak C. I 230
ortaklık C. VIII 280, 281
oruç C. II 204, 205; C. III 179, 207, 264, 265, 268; C. IV 41, 415, 416; C. V 113, 316, 634; C. VI 180; C. VII 461; C. VIII 205; C. IX 73-76, 96, 97, 164, 165, 419, 449, 524, 561, 581; C. X 54, 195, 460, 532, 533, 570, 608; C. XI 301; C. XII 24, 396, 523, 547, 606; C. XIII 178, 271, 328
oruç mührü C. IV 280
oruçlu C. XII 164
ot C. III 498; C. VII 372, 373, 391, 396; C. IX 253; C. XI 154
ot demeti C. XII 185
otomobil C. XII 228
oturmak C. IV 443; C. X 106
oyun C. II 162, 417, 418, 419; C. III 356; C. IV 209, 210, 277, 278; C. V 125, 150; C. VI 519; C. VII 206, 225, 331; C. VIII 56, 175, 242, 274, 317, 560; C. IX 157, 160, 161, 168; C. X 571, 619; C. XI 159, 160, 204, 208, 225; C. XII 114, 115, 124, 191, 628; C. XIII 23, 109, 161, 214, 215
oyun âleti C. VIII 55
oyun hırsı C. VII 331, 332
oyuncak C. V 110; C. X 522, 585; C. XII 114, 115; C. XIII 109

Ö

öd C. VI 307; C. VIII 236; C. IX 312; C. X 389
ödağacı C. II 487; C. III 465; C. IV 26, 297; C. VI 274, 483; C. VII 90, 500; C. XI 607; C. XII 622; C. XIII 46, 47
öfke C. II 403; C. IV 180, 286, 431, 432, 485; C. VI 20, 117, 280; C. VII 50, 51, 314, 528; C. VIII 435, 497, 498; C. X 292-294, 481, 487, 551, 565, 566, 568, 569; C. XI 544; C. XII 215, 447, 491; C. XIII 250, 257
öfkelenmek C. IV 180
öfkeyl yutmak C. II 403; C. X 252
öğmek C. VII 509
öğrenmek C. VII 512
öksürük C. X 314
öküz C. I 124; C. III 302, 397, 401, 402; C. V 529; C. VI 11-14, 18, 22, 23, 25-27, 29, 31, 33, 39, 46, 47, 394, 395; C. VII 62, 185, 441, 502, 503; C. VIII 63; C. IX 288, 314-316; C. X 87, 242-244, 308, 309, 634; C. XI 315, 579, 605, 606; C. XII 47, 97, 100, 166, 167, 179, 183-185, 495, 522, 555; C. XIII 287
öküz heykeli C. IV 70
öküz kuyruğu C. XIII 287
öküzü öldürmek C. III 403
öküzün ayağı C. XII 495
öküzün boynuzu C. V 529; C. XII 495
öküzün kuyruğu C. III 402
ölçek C. IV 469, 470, 471; C. XIII 244
ölçü C. X 621
öldükten sonra dirilmek C. VII 266
öldürmek C. X 562
öldürücü C. XIII 312
ölmeden evvel ölmek C. I 557; C. II 265; C. IV 167; C. VII 431; C. VIII 135, 136; C. IX 469; C. XI 253, 263, 332, 503, 587; C. XII 523, 605
ölmek C. I 253, 573; C. II 332, 337; C. III 241; C. VI 271, 378, 417; C. VIII 383; C. IX 419, 557; C. X 172, 433, 434, 594, 631; C. XI 253, 265, 266, 286; C. XII 605, 606; C. XIII 40, 56, 300
ölmüş kuş C. VII 208, 309
ölmüş put C. X 447
ölmüşler C. XI 214
ölü C. I 170, 463, 480; C. II 13, 14, 17, 25, 181, 239, 240, 264, 323; C. III 401, 422; C. IV 398; C. V 157, 401; C. VI 42, 54, 56, 297, 337, 567, 571, 609, 627, 628; C. VII 220, 251, 310, 311, 427, 485, 519; C. VIII 135, 137, 508, 512, 522, 523; C. IX 153, 195, 249, 286, 345, 354, 495, 526, 565, 640; C. X 76, 92, 221, 289, 362, 450, 511, 569, 600, 603, 614, 625; C. XI 62, 63, 169, 220, 259, 261, 298, 479, 503, 505, 506, 509, 544, 560, 621; C. XII 232, 347, 351, 395, 421, 431, 605; C. XIII 56, 145, 317
ölü yıkayıcı C. X 603; C. XIII 317
ölüleri diriltme C. VII 311
ölüm Bk. mevt C. I 191, 254, 268, 274, 288, 309, 314, 361, 392, 397, 524, 569, 570; C. II 56, 115-117, 286, 434, 435, 439, 443, 483, 484, 528, 534, 544-546, 550, 556, 557; C. III 263, 301, 339, 385, 416, 495; C. IV 12, 13, 15, 118, 210, 343, 450; C. V 113, 385, 386, 457, 469, 504, 580, 582, 583; C. VI 32, 64, 65, 67, 68, 70, 81, 119, 120, 150, 255-258, 260, 263, 269, 270-272, 290, 291, 294, 296, 298, 302, 303, 338, 378, 379, 396, 398, 406, 409-412, 416-419, 421, 422, 426, 439, 448, 456, 504, 513, 517, 536, 537, 570, 584-586, 629; C. VII 67, 94, 133, 141, 205, 244, 267, 268, 319, 320, 328-331, 350, 351, 431, 444, 445, 461, 486, 487, 492, 493; C. VIII 136, 151, 212, 214, 216, 217, 221, 228-230, 232, 290, 371, 380, 384, 385, 388-390, 393, 394, 471, 558, 559, 561,

566, 567, 580; C. IX 32, 44, 58, 70, 127, 142, 143, 216, 218, 220, 262, 266, 267, 271, 331, 385, 414, 459, 464, 470, 489, 527, 540, 546, 549, 551, 553, 554, 564-566, 572-575, 581, 582, 623-626; C. X 37, 70, 84, 97, 104, 108, 187, 233-235, 330, 368, 382, 403, 448, 452, 480, 487, 501, 502, 509, 523, 531, 541, 594, 598, 600, 614, 630-632; C. XI 35, 46, 48, 156, 157, 159, 169, 170, 188, 252, 255, 258-260, 262, 266, 268-270, 275, 277-279, 354, 355, 385, 425, 455-457, 478-480, 503, 504, 581, 597; C. XII 158, 162, 249, 255, 286, 311, 382, 383, 465, 484, 485, 520, 526, 531, 532, 589, 606, 607; C. XIII 58, 64, 105, 147, 178, 194, 234, 245, 256, 257, 262, 276-278, 299, 333, 334
ölüm günü C. II 263, 264; C. XII 317
ölüm istemek C. II 556; C. VIII 212, 213
ölüm muhabbeti C. II 555
ölüm seferi C. XI 426
ölüm şarâbının kadehi C. XIII 315
ölüm uykusu C. XII 263
ölüm yolu C. VI 65
ölüme âşık olmak C. XI 456;
ölümsüzlük ölümü C. II 544
ölüyü diriltmek C. II 17; C. VII 520; C. XIII 51
Ömer'i Hz. Alî'den ayrı görmek C. XII 414
Ömer'in adli C. X 449
ömr ü hayât C. XII 384
ömr-i rûhânî C. IV 123
ömrün sâkîsi C. X 353
ömrün uzun olsun C. XI 411
ömür C. II 113; C. III 66, 352; C. V 569; C. VII 478; C. VIII 211, 212; C. IX 34, 266, 267, 352; C. XI 18, 411, 412, 556; C. XIII 227, 337, 338
ömür güneşi C. III 351
ömür istemek C. IX 268
ömür uzunluğu C. XII 185
ördek C. XI 435
örs C. XIII 229
örtücü bulut C. XII 407
örümcek C. IV 138, 260, 261; C. VI 417, 515; C. VII 147, 148; C. VIII 113; C. XII 387; C. XIII 66
örümcek ağı C. II 120
öşür C. III 484, 485; C. IX 484, 485
özür C. I 365, 366; C. II 145, 151; C. V 15, 16, 19; C. X 608, 609

P

pabuç C. III 224, 225; C. XI 159, 498
pabuççu C. XI 498
pabuçluk C. I 491
pâdâş C. XIII 203
pâdişâh Bk. şâh, sultân C. I 88, 97, 239, 350, 416, 502, 520, 530, 531; C. II 200, 260, 345; C. III 61, 111, 261, 292, 318, 326, 407, 436, 473; C. IV 195, 394, 395; C. VI 316; C. VII 193, 211, 215, 336, 358, 505, 513; C. VIII 277, 284, 330, 331, 382, 466, 595, 596; C. IX 188, 189, 403, 517, 528, 628; C. X 38, 98, 227, 265, 313, 324, 325, 335, 357, 394, 410, 513, 519, 570, 574, 583, 587, 622; C. XI 139-142, 438; C. XII 16, 21, 96, 182, 218, 284, 296, 357, 358, 398, 451, 459, 508, 522; C. XIII 13, 28, 36, 38, 160, 223, 241
pâdişâh ve cârîye C. III 320
pâdişâh-ı âdil C. VII 310
pâdişâh-ı azîm C. X 71
pâdişâh-ı hakîkî C. IV 196; C. X 75; C. XI 438, 564
pâdişâh-ı kâmyâr C. VIII 219
pâdişâhın emrini tutmak C. X 578
pâdişâhın hazînesi C. XII 294
pâdişâhlık C. VII 202; C. VIII 382; C. IX 153; C. X 103, 439, 622; C. XII 368; C. XIII 36, 37
pâk C. XII 157, 158
pâkân-i çarh C. XII 334
pâk-bâz C. III 464; C. XII 20
pâk-bâzlık C. IV 448; C. XII 20
pâk-cîb C. IX 36
pâlâheng C. III 83
palan C. III 202, 204
pâleheng C. III 83
pamuk C. X 49, 485, 525; C. XI 582; C. XIII 25
panik C. IV 274
panteizm C. I 50
panzehir C. I 84; C. IV 432; C. VI 442; C. X 370; C. XI 446, 447, 477; C. XII 364; C. XIII 146
papağan C. IV 140
papas C. X 359, 365; C. XI 575, 576
para C. I 334, 350; C. III 165; C. VI 67, 616; C. VII 552; C. VIII 310, 311, 417; C. XI 117, 291, 292, 411
parmak C. VI 105, 106, 496; C. VIII 579, 580; C. XI 29; C. XII 498; C. XIII 106
parsâ C. X 83
pas C. I 60; C. II 430; C. IV 412, 413; C. VIII 194-199, 263
pâs-ı enfâs C. II 394; C. VI 437
pastırma C. XI 251, 252
patlıcan kalyesi C. XI 403
pâymerd C. XII 423, 424, 504
pazar C. VIII 237, 238; C. XI 290, 292, 304; C. XIII 126, 127
peçe C. X 65, 377
peder C. VII 166; C. XI 287
pehlivan C. II 346; C. VI 163, 164, 166; C. VIII 145; C. X 523, 529, 530, 534, 539, 547, 548, 552, 553, 560, 561, 563, 564-566, 568; C. XI 599; C. XII 435
pekmez C. IV 486; C. X 130; C. XII 401

pekmez sirkedir C. XII 401
pelâs C. XII 498; C. XIII 29
penc ve şeş C. XIII 216
pencere C. I 80; C. II 374; C. IV 113, 114, 115; C. V 634; C. VII 147; C. X 190; C. XII 304, 373, 374, 406, 407, 408; C. XIII 244
pençe C. VI 417, 418
per C. V 139; C. IX 477
perde C. XIII 61, 138, 318, 319
perde Bk. hicâb C. I 83, 94; C. II 90, 239, 462; C. III 214, 227, 231, 237, 325, 469; C. IV 168, 169, 265, 266, 346, 397, 410, 485; C. VI 200, 201, 203, 204, 309, 336, 340, 347, 358, 383, 459, 460, 527, 617; C. VII 147, 382, 412, 533, 554; C. VIII 104, 108, 171, 172, 197, 198, 216, 314, 319, 320, 428, 445, 449, 452, 501, 523, 524, 543, 546, 571, 572; C. IX 20, 22, 47, 48, 205, 206, 505, 548, 550, 551, 593, 626; C. X 186, 187, 280, 281, 364, 365, 409, 453, 599, 625; C. XI 41, 46, 197, 199, 200, 232, 244, 253, 254, 267, 346, 348, 359-361, 401, 402, 430, 451, 478, 480, 515, 571, 585, 603; C. XII 23, 116, 134, 193, 302, 303, 307, 312, 316, 369, 370, 419, 471, 472, 486-488, 580, 594
perde düzücülük C. XII 306
perde-i beşeriyyet C. VIII 74, 584
perde-i gayb C. VIII 199
perde-i kesâfet C. XIII 61
perde-i mezâhir C. VII 242
perde-i nefsânî C. IX 243
perde-i nokta-i rûy C. X 599
perde-i sâde C. XI 585
perde-i zât C. VII 203
perdesini yırtmak C. I 279
pergel C. X 627
perhîz C. II 282; C. III 266, 267; C. IX 227; C. X 235; C. XI 440, 441, 443, 455
perî C. I 329, 330; C. II 15, 379, 453, 464; C. III 256; C. V 138; C. VI 170, 171, 403, 494, 589, 590; C. VII 336, 239, 318, 324; C. VIII 83, 177; C. XI 213; C. XII 337, 339, 396; C. XIII 192, 302
perîşân C. XIII 135
perükâr C. V 369
pervâne C. IV 276, 470; C. VI 132; C. VII 478; C. VIII 142, 599, 604, 605; C. IX 126, 128, 151, 152, 159, 160, 171; C. XI 127, 214; C. XII 517
pervâz C. IX 283
pest C. II 137
peşin C. XII 257
peygamber (a.s.v.) Bk. resûl C. I 76, 163, 240, 316, 322, 350, 496, 517; C. II 15, 77, 171, 172, 326, 373, 528; C. III 96, 142, 164, 166, 203, 223, 227, 228, 230, 253, 254, 392, 447, 482; C. IV 41, 123, 340, 360, 429, 463, 464, 497; C. V 318, 320, 325, 328, 334, 367, 368, 470, 490, 536; C. VI 152, 156, 332, 460-462, 488, 510, 515, 527, 560, 591, 615; C. VII 46, 94, 146, 170, 192, 193, 234, 237, 244, 311, 332, 333, 345, 350, 373, 406, 407, 479, 481, 484; C. VIII 46, 164, 189, 235, 345, 362, 363, 445, 450, 453, 459, 475, 497, 502, 506, 535, 539; C. IX 129, 184, 270, 378, 379, 389, 409, 443, 461, 471, 498, 501, 510, 630; C. X 11, 19, 180, 182, 194, 207, 290, 315, 451, 569; C. XI 17, 21, 35, 36, 68, 69, 71, 80, 123, 181, 183, 372, 382, 392, 393, 396, 431, 433, 465, 468, 504, 536, 541, 590, 591; C. XII 49, 90, 176, 300, 405, 407, 413, 434, 435, 456, 466, 478, 534, 536, 587; C. XIII 109, 124, 128, 147, 148, 149, 205, 208, 232, 253, 262, 266, 270, 276, 289, 297, 307
peygamber huylu C. XI 590
peygamber yüzü ve sesi mu'cizedir C. IV 463
Peygamber'e hizmet C. XII 406
Peygamber'e îmân C. II 78
Peygamber'e karâbet C. XI 72
Peygamber'e mütâbaat C. VII 472
peygamber-i zamân C. VI 635
Peygamber'in kıssası C. VI 488
Peygamberin nûru C. VII 189
peygamberin sesi C. IV 464
peygamberin yıldızı C. V 246, 248
peygamberler C. I 241, 246, 284, 285; C. III 95, 96, 97; C. IV 284; C. V 12; C. VII 27; C. VIII 254; C. X 591
peygamberler irsâli C. II 258
peygamberlere adâvet C. XIII 309
peygamberlerin ittihâdı C. XII 176
peygamberlik C. XI 392; C. XII 434
peygamberlik da'vâsı C. VII 497; C. IX 377, 380, 383, 409
peygamberlik gevheri C. I 263
peyk C. I 476; C. X 190, 405; C. XI 486; C. XII 25
pezevenk C. V 378; C. VII 380; C. X 561
pezevenklik C. IX 461
pınar C. I 59; C. III 260, 372; C. VI 98; C. VIII 518; C. X 82, 83, 169, 365; C. XI 620, 622; C. XII 153, 236, 529
pırlanta C. XIII 268, 272
piliç C. VII 98; C. X 208
pîndâr C. XIII 283
pinhân C. III 215
pîr Bk. pîrân C. I 106; C. II 112, 291, 292, 300, 303, 362-364; C. III 64; C. IV 54, 114, 402, 405; C. V 106, 474, 475, 605; C. IX 256, 258, 391-394, 426; C. X 362, 363; C. XI 90, 431, 520, 555; C. XII 37, 207, 589; C.

XIII 75, 76, 77
pîrân Bk. pîr C. IV 36
pîrân-ı tarîkat C. V 58
pire C. III 245
pîr-har C. II 186
pîr-i akıl C. II 185
pîr-i hakîkat C. XII 504, 514, 515
pîr-i irşâd C. V 605; C. XIII 75
pîr-i sânî C. XII 51
pîr-i tarîkat C. XII 207
pîrin eli C. XIII 311
pirinç C. IX 161
pîrlerin himmeti C. II 302
pis C. XI 25
pis koku C. III 395
pislik C. XI 25
pîş-âhenk C. X 580
pişirmek C. XIII 48
pişkeş C. IX 74
pişmanlık C. VII 385-388, 481; C. VIII 130, 143; C. X 288
pişmek C. I 86; C. XIII 48
piyâde C. V 155
polis Bk. zâbıta C. VI 164; C. VII 32, 36-38, 49, 99, 296, 319, 320; C. IX 136, 253; C. X 72, 297; C. XII 492; C. XIII 117, 118, 119, 120, 121, 123, 125, 135, 138, 139
porsuk C. VII 46
post C. I 348; C. II 18; C. VIII 121, 260, 366; C. IX 607, 608, 614-617, 621, 624; C. X 16, 343, 383, 384, 429; C. XI 94, 124, 506, 507; C. XII 375, 453; C. XIII 309, 313
post ehli C. VI 307
posta tatarı C. XII 196
posteki C. X 38, 344, 357-359, 383
postîn C. X 343
potasyum C. XIII 26
poyraz C. X 339
projektör C. I 58; C. XI 620
protoplazma C. III 339; C. XI 404
pusu C. XI 83; C. XII 454, 546
pusula C. IX 278
puşt C. VII 382; C. XII 343
puşthık C. IX 461
put Bk. sanem C. I 204, 268, 269, 271-273, 528; C. II 141, 277; C. III 39, 278; C. IV 69, 70, 179, 255; C. V 559, 564; C. VI 102, 553, 554; C. VII 245, 274-276, 282-284, 286-288, 362; C. VIII 255, 458, 459, 492, 508; C. IX 490, 544; C. X 47, 137, 357, 447, 517; C. XI 247, 268; C. XII 53, 454, 586; C. XIII 185, 233
put kırmak C. III 39, 120
put yontucu C. XII 565, 566
puta secde C. I 273
puta tapmak C. III 120; C. X 517; C. XII 565, 566
pûte C. I 158
puthâne C. VII 245, 246
putların hitâbı C. VII 285
putperest C. I 176, 269; C. II 141, 277; C. III 444, 445; C. IV 431; C. V 213, 214; C. VI 639; C. VII 218, 245, 275, 287, 288; C. VIII 12, 124, 451, 508; C. XI 356, 400, 599; C. XII 40, 168
putperestlik C. III 278; C. IV 224
pür-derd C. XIII 140

R

Rab Bk. erbâb C. II 163, 279, 470; C. III 33; C. X 598, 599; C. XI 469
rabbânî C. I 69; C. V 406; C. VIII 91
Rabbenâ zalemnâ C. VII 399
rabb-i a'lâ C. X 118; C. X 598
rabb-i dîn C. VII 357; C. X 225
Rabbi erinî C. XII 177
rabb-i hâss C. I 99, 235, 438; C. II 152, 153; C. III 278, 294, 371, 431, 497; C. IV 208, 216, 222, 235, 310; C. V 170, 478, 479, 516; C. VI 73, 89, 160, 176, 296, 560; C. VII 114, 274, 327, 334, 345, 418, 457, 531; C. VIII 28, 29, 48, 49, 359, 539; C. XII 125, 300, 393; C. XIII 20
Rabb-i mutlak C. I 301
Rabbi zidnî ilmen C. IX 56
Rabbim'i Rabbim'le tanıdım C. III 241
Rabb'in nûru C. XI 401
Rabbiye'l-a'lâ C. II 156; C. X 163
rabbü'd-dâr C. X 598
Rabbü'l-âlemîn C. VI 295
Rabbü'l-erbâb C. I 438; C. II 152; C. IV 111, 372; C. VI 89; C. VII 345; C. VIII 359, 490, 539; C. X 315; C. XII 300
rabbü'l-felak C. I 301
rabbü'l-mâl C. X 598
râbıta C. III 39, 233, 234; C. IX 90, 338; C. XII 327
râbıta-i kalbiyye C. X 384; C. XII 327
râci' C. II 547
râcîûn C. V 298
racül-i adl C. III 396; C. XIII 35
râd C. XI 462
radyo C. XIII 260
radyum C. V 485; C. XII 321
Râfizîler C. IX 290, 293, 294
Râfi' C. VII 546; C. XI 596
ragîf C. X 232; C. XI 377
râhat C. VI 234, 235; C. VII 45
râhat ümîdi C. III 168
râhat-ı bâtın C. III 210
râhat-ı kalb C. III 210
râhat-ı mutlaka C. X 449
râh-bân C. X 407
râh-ı aşk C. XI 611
râhib C. I 182; C. II 295, 296; C. IX 126; C. X

251, 252, 364, 365, 391, 408, 410, 416, 417, 435; C. XI 170, 435; C. XIII 116, 117
rahîk C. II 231; C. V 296; C. IX 343
rahîl C. XI 426
rahîm C. I 274, 275; C. II 545; C. VI 413; C. VIII 187, 188; C. XII 469, 570
rahîm C. I 551; C. III 429; C. X 153; C. XI 327; C. XIII 312
rahim zindanı C. XII 280
Rahmân C. I 551, 552; C. II 477; C. III 169; C. IV 387; C. VI 105-107, 205, 287, 481, 495; C. VIII 438; C. IX 36; C. X 153, 157; C. XI 29, 405, 429, 439; C. XIII 106, 218
Rahmân'ın kokusu C. VII 173
Rahmân'ın parmakları C. I 238; C. IX 544
Rahmân'ın şarâbı C. XI 229
Rahmânî C. V 439; C. VII 460; C. X 464; C. XII 276
rahmâniyyet C. II 477
rahmet C. I 276, 280, 406, 407, 455, 470, 551; C. II 56, 216, 462, 477, 507, 517; C. III 117, 119, 120, 122, 457, 493; C. IV 13, 40-43, 45, 46, 121, 190, 191, 217, 406, 414; C. V 105, 266, 476-478; C. VI 146, 202, 203, 218, 323, 324, 351, 366, 467, 525; C. VII 21, 26, 49, 66, 125, 501; C. VIII 184, 204, 337, 418, 454, 455, 535, 582; C. IX 184, 185, 475, 496, 511, 516, 517, 523, 532, 534, 568; C. X 30, 33, 36, 37, 70, 74, 76, 80, 88, 366, 457, 559, 583; C. XI 192, 396, 448, 536, 537, 560; C. XII 132, 135, 245, 426, 427, 441, 571; C. XIII 112, 113, 153, 275
rahmet denizi C. III 122, 134
rahmet hazînesi C. X 223
rahmet kenârı C. X 75
rahmet meleği C. IX 527, 532, 533; C. XII 253
rahmet suyu C. III 349
rahmet şarâbı C. IV 42
rahmeten li'l-esmâ C. III 294, 304
rahmet-i âmme C. II 461, 462; C. IV 45; C. XII 163
rahmet-i âmme-i sıfâtiyye C. II 235; C. III 119; C. IV 216, 218; C. VI 495
rahmet-i âmme-i zâtiyye C. I 407; C. III 119, 326; C. IV 216; C. V 476, 478; C. VI 323, 495
rahmet-i âmme-i zâtiyye ve sıfâtiyye C. IV 45, 217
rahmet-i cüz'iyye C. V 478, 479, 480, 481
rahmet-i deryâ C. V 479
rahmet-i Hak C. I 220, 471; C. III 428; C. VI 324
rahmet-i hâssa C. VIII 404
rahmet-i hâssa-i sıfâtiyye C. II 235; C. III 120
rahmet-i hâssa-i zâtiyye C. III 119, 120; C. IV 217; C. V 476, 478; C. VIII 418
rahmet-i hâssa-i zâtiyye ve sıfâtiyye C. IV 45
rahmet-i ilâhiyye C. I 63; C. II 235; C. III 18, 423; C. V 342, 505; C. VI 24, 91, 261; C. VII 51; C. VIII 321, 432, 587; C. IX 77, 171, 184, 196, 527; C. X 76, 81; C. XI 205; C. XII 136, 144, 260, 426, 535, 536
rahmet-i imtinâniyye C. IV 216, 217, 219; C. VIII 582
rahmet-i küllî C. IV 45; C. V 478, 479, 481
rahmet-i rahîmiyye C. I 407, 471, 551; C. II 157, 235, 311; C. III 120, 349; C. IV 168, 183, 227; C. V 476, 477, 484; C. VII 314; C. IX 185, 299, 609; C. X 88, 526; C. XI 47
rahmet-i Rahmân C. IX 580
rahmet-i rahmâniyye C. I 420, 471, 550, 551; C. II 212, 235, 343; C. III 120; C. IV 45, 219, 220, 222; C. V 476, 477; C. IX 36, 185, 299; C. X 76, 88
rahmet-i sıfâtiyye-i âmme C. I 63
rahmet-i sıfâtiyye-i hâssa C. I 63
rahmet-i sıfâtiyye C. I 409
rahmet-i vücûb C. VIII 582
rahmet-i vücûbiyye C. IV 217
rahmet-i zâtiyye-i âmme C. I 63
rahmet-i zâtiyye-i hâssa C. I 63
rahmetin kapısı C. II 501
rahmetin şâhı C. XII 260
rahm-i mâder C. VI 480; C. VII 162
rahş C. IX 389, 508
râî C. V 429; C. XIII 124
raiyyet C. II 452; C. VI 461; C. IX 40, 41
râiz C. III 302
rakâik-ı şihâbiyye C. IX 170
rakâyık C. III 57
rakı ve şarap içmek C. IX 135
râkım C. VI 605
râkib C. III 357-359, 361, 466; C. IV 159, 160; C. V 116; C. VI 33, 475
rakkâse C. XIII 209
raks C. I 410; C. III 189; C. V 21, 43, 44; C. VII 425; C. X 525; C. XI 226, 557, 558; C. XII 48, 49
ramazan C. IV 296; C. IX 561; C. XII 396
rân C. IV 410, 414; C. VIII 320
ra'nâ C. VI 430
rasad C. XII 342, 343, 595
rasadât C. IV 299
râsih C. X 318, 319
râsihûn C. VIII 109
râst C. II 86; C. XI 540
ra'şe C. I 451
râşid C. III 258
ratb ve yâbis C. XII 304
râtibe C. XI 589
Raûf C. I 551; C. V 477; C. XIII 312
ravza C. VIII 523
Ravza-i mutahhara C. XII 350
râyız C. XII 554

râzık C. V 29, 30
râzık-ı hakîkî C. X 234
râziye C. I 150; C. II 334; C. III 58, 66, 333, 370; C. V 560
Râzî C. I 167; C. XII 157
rebâb C. VII 219, 220; C. XII 35
rebîu'l-evvel C. VIII 229; C. XI 456; C. XIII 277, 333
recâ C. I 570; C. II 462; C. III 428; C. IV 301-303, 363; C. V 518; C. VI 21, 186, 351, 352, 578; C. VII 16, 436; C. IX 585; C. X 582, 611; C. XI 597; C. XII 612
recâ ehli C. II 494
receb ayı C. III 13
recfe C. I 290; C. II 180; C. V 41
recûliyyet C. IV 324; C. IX 233
redd-i cüz'î C. X 327
redd-i kader C. X 322, 327
redd-i kader kaderle mümkin olur C. X 327
redd-i kazâ C. X 327
redd-i küllî C. X 327
ref' C. XI 595, 596, 597
refâh C. V 111, 112
refîk C. I 431; C. IX 354; C. XI 181, 183, 200
refîk-i a'lâ C. III 192; C. VIII 230, 231
refref C. III 466
refref-I aşk C. III 467
regâîb namazı C. III 13
rehâvî C. XI 540
rehbâniyet C. IX 121
rehber Bk. mürşid C. I 174, 195; C. II 293, 370, 374, 485, 487; C. III 210; C. V 88, 168, 169, 264, 299; C. VII 412; C. VIII 111, 113, 485; C. IX 126-130, 136, 270; C. X 382, 575; C. XI 217, 524, 525; C. XII 19, 379, 490, 534, 591, 595; C. XIII 72, 77, 87, 160, 201, 226, 241
rehber-i hakîkî C. IX 127
rehberlik C. VII 416, 498, 499; C. IX 168; C. XIII 63, 165
rehin C. XI 323
reh-nümûn C. XII 240
reh-rev C. XI 68
rehzen C. III 365; C. IV 187; C. V 181; C. VII 189, 360; C. VIII 112, 546; C. X 349
rehzen-i tarîk C. II 235
reîs C. VIII 42, 510; C. IX 146; C. IX 480; C. XII 436
reîs olmak C. X 19
reîs-i cumhur C. VIII 284
reîs-i hükûmet C. IX 39, 40; C. X 328; C. XII 96
reîs-i rûhânî C. I 252
reislik C. VIII 54; C. IX 285, 376
rekîbe C. IV 307, 308, 310; C. VII 175
rekîbe-i isti' dâd C. IV 309-315
remî C. III 489; C. VII 547
remmâl C. III 489
remz Bk. rumûz C. V 344, 347; C. VII 198; C. VIII 244, 529; C. IX 316; C. X 64; C. XI 454; C. XII 129; C. XIII 17, 48, 222
renc-i âmm C. XIII 120
renc-i hâs C. XIII 120
rençber C. XI 454
reng-i mâtem C. I 213
rengi uçmak C. X 148
rengine boyanmak C. IX 136
renk C. I 151, 208, 209, 355, 357, 358, 390, 523; C. II 159-161, 278; C. III 213, 265, 375, 409, 497; C. IV 182, 266; C. V 201, 213, 381, 604; C. VI 170; C. VIII 225, 381, 413; C. IX 229, 247, 336, 430; C. X 37, 38, 124, 567, 585, 586; C. XI 27, 33, 34, 50, 51, 223, 439, 442, 468, 576, 598; C. XII 131, 132, 314, 338, 565, 578; C. XIII 24, 25, 93, 201, 265-268, 272, 273, 276
renk âlemi C. II 160
renklilik C. II 430; C. XI 603
renksiz C. II 160; C. IX 336; C. XI 324
renksizlik C. II 159, 161, 430; C. XI 21, 27, 28, 31-34, 37, 442
re's-i mâl C. XII 274
resm C. X 513, 516
ressam C. III 300; C. IV 192, 193; C. V 362, 363, 366; C. VIII 240, 315; C. IX 347; C. X 355; C. XII 560
ressâmlık C. VIII 215; C. IX 314
resûl Bk. peygamber, nebî C. II 201, 472, 475; C. III 116, 227, 228, 275, 276, 445; C. IV 281; C. V 322; C. VI 95, 108, 121, 211, 315, 316, 318, 326, 624; C. VII 244, 334, 498; C. VIII 461, 462, 464, 535, 555; C. IX 90, 91, 533; C. X 126; C. XI 430; C. XII 260, 261; C. XIII 219
Resûlallâh C. III 63
Resûl'den mîrâs C. XII 224
resûle îmân C. II 222
Resûl-i Ekrem C. VII 420; C. IX 164
Resûl-i Ekrem'in hakîkati C. XII 426
resûl-i ilâhî C. VI 560
Resûl-i zîşân C. IV 120; C. V 321, 324
Resûlullâh sizin içinizde C. XIII 167
reşk-i ilâhî C. VII 370
reşş-i nûr C. VII 97, 98
Revâfız C. III 228, 235
revâk Bk. rivâk C. X 353
revân C. II 96; C. VII 318, 322; C. IX 552; C. XIII 315
revân-ı pâk C. IV 32; C. VII 182
revh C. IX 134, 135
revî C. X 129; C. XII 580
re'y C. II 163, 164; C. V 27
reyb C. XI 305
reybet C. XI 12; C. XII 213
reybü'l-menûn C. IX 459

reyhân C. IV 371; C. VII 173; C. IX 311, 312; C. X 188
Reyyân kapısı C. VIII 204
rezâlet C. X 80
rezm C. XI 84
Rezzâk C. II 114, 238; C. III 190; C. V 17, 30, 127, 128; C. VI 190; C. VII 18, 274; C. VIII 301, 544; C. IX 34; C. IX 562; C. X 103, 234; C. XI 203, 281, 589; C. XIII 84, 334
Rezzâk-ı cihân C. XI 580
Rezzâk-ı hakîkî C. II 129; C. IV 17; C. VI 201
rezzâk-ı mecâzî C. II 129
rezzâkıyyet C. III 179, 190
rezzâkıyyet-i Hak C. II 380
rezzâklık C. XI 593
ridvân C. I 295; C. V 553; C. XII 369
ridvân-ı ekber C. I 295
rifk C. XII 429, 433, 591
rızâ C. III 318; C. IV 40, 195; C. V 132, 364, 365, 495, 496, 501-503; C. VI 229, 529; C. VII 314, 514; C. VIII 261; C. IX 522; C. X 475, 476, 478, 583; C. XI 200; C. XII 214, 215, 447; C. XIII 311, 340
rızâ-yı Bârî C. V 502
rızâ-yı Hak C. V 503, 504; C. X 503
rızâ-yı ilâhî C. I 295; C. III 348; C. VII 552; C. X 502; C. XI 620; C. XII 309
rızık C. I 56, 61, 90, 306; C. II 114, 121, 531; C. III 139-141, 168, 179, 305; C. IV 47, 423, 514; C. V 24, 25, 128, 393, 395, 397, 398, 625, 626; C. VI 33, 34, 46, 133, 175, 201, 354, 565, 566; C. VII 208-210, 274, 506, 550; C. VIII 544; C. IX 34-36, 37, 132, 194, 487-489, 511, 515, 528, 556, 558-560; C. X 45, 89, 95, 101-104, 106-108, 110-112, 114, 234, 239-242, 244, 352; C. XI 203, 436, 592-594, 604, 613-615, 622; C. XII 66, 67, 69, 223, 428-430, 463, 537; C. XIII 66, 91, 92, 100, 101, 114
rızık duâsı C. XII 25
rızık ümîdi C. VI 187
rızk-ı helâl C. V 614
rızk-ı helâl talebi C. X 101
rızk-ı ma'nevî C. I 455; C. V 537; C. VI 33, 44, 133, 566; C. IX 511, 556
rızk-ı rûhânî C. IX 563
rızk-ı sûrî C. VI 566
riâyet C. IX 266
ribât C. II 187, 188, 374; C. IX 245; C. IX 277; C. XI 518
ricâl C. III 428; C. V 515; C. VI 518, 521; C. VIII 231, 232, 472; C. X 482; C. XII 366
ricâl ravzası C. XII 378
ricâl-i erbaa C. VII 509
ricâl-i gayb C. VIII 187
ricâl-i Hak C. IX 295
ricâl-i nisâ' C. XI 608
ricâlullâh C. IV 114; C. V 283; C. VI 451; C. VIII 80, 232; C. X 139; C. XII 378
ricâlü'l-gayb C. VII 30
ricâlün C. X 509
ricâlün sadakû C. X 508
ric'at C. X 617, 631; C. XI 262, 581; C. XIII 245
ric'at-ı kahkariyye C. VIII 91
ridâ C. XIII 170
ridâ-i mübârek C. XII 371
Rifâî C. II 327
rif'at C. IV 50
rihlet C. IX 88; C. X 600; C. XIII 331
rikâb C. XI 118
rikkat C. II 148
rikkat-i kalb C. XI 517
rîmyâ C. I 212; C. VIII 163; C. X 213
rind C. III 389; C. IV 422
risâlet Bk. nübüvvet C. II 201, 222; C. VI 97, 107, 144-146, 315, 316, 560; C. IX 104; C. XI 17
risâlet güneşi C. XI 395
risâlet-penâhî C. IX 246
rîş-hand C. VII 315
rişte C. VII 381
ritâc C. XI 300
rivâk C. X 353; C. XI 294; C. XII 372
riyâ C. I 188, 294; C. II 190, 191, 406, 407; C. III 91, 268, 285, 287, 350; C. IV 25, 293, 329, 418, 486; C. V 12, 627; C. VI 47, 48; C. VII 333, 337, 483, 524; C. VIII 329; C. IX 98, 99, 307; C. X 59, 382, 392; C. XI 95, 216, 275; C. XII 49, 606; C. XIII 67, 186
riyâkâr C. II 205; C. III 287; C. V 454; C. VII 494, 495; C. IX 75-77, 98, 494, 495; C. IX 76; C. XI 547; C. XIII 191
riyâkârlık C. III 321; C. IX 172
riyâset C. I 147, 350; C. III 472; C. IV 17, 225, 431, 432; C. V 202, 218, 289; C. VI 99, 100; C. VII 313; C. VIII 54, 286, 466; C. IX 146-151, 183, 185-191, 377, 479, 482, 619; C. X 267; C. XII 96, 136; C. XIII 177, 314
riyâset da'vâsı C. IX 620
riyâset hırsı C. IX 185
riyâz C. II 390
riyâzât Bk. riyâzet C. I 59, 65, 77, 316, 482; C. II 290, 296, 421, 534; C. III 124; C. IV 16, 31, 44, 293, 298, 329, 370; C. V 74, 114, 312; C. VI 425, 604; C. VII 253, 454; C. VIII 80, 171, 172, 194, 196, 213, 216, 217, 256, 258, 465, 478, 480; C. IX 15, 72, 95, 139, 158, 159, 161, 164, 264, 279, 318, 339, 370, 401, 402, 417, 420, 560, 615, 634; C. X 54, 91, 139, 185, 411, 412, 427, 428, 458, 579, 604; C. XI 52, 88, 95, 98, 99, 153, 182, 209, 252, 264, 325, 326, 435, 442, 467, 472, 473, 485, 486, 503,

518, 563, 571, 578, 614; C. XII 122, 187, 207, 220, 224, 245, 257, 278, 279, 295, 339, 344, 422, 432, 470, 471, 547, 582, 584, 597; C. XIII 32, 52, 116-118, 139, 159, 164, 178, 210, 228, 229, 243, 251, 280, 282, 308, 324
riyâzât-ı şâkka C. VIII 464, 465; C. XI 253
riyâzet Bk. riyâzât C. I 158, 172, 203, 221, 248, 410, 421, 523, 562; C. II 135, 144, 246, 247, 271, 272, 273, 289, 291, 301, 307, 322, 341, 413, 427, 459, 466, 534, 542; C. III 15, 21, 62, 207, 233, 246, 283, 345, 347, 351, 368, 374, 422; C. IV 15, 23, 43, 61, 140, 154, 167, 176, 189, 198, 199, 243, 306, 311, 353, 408, 434, 440, 445, 456, 457, 468; C. V 32, 43, 283, 316, 461, 503, 510, 533; C. VI 33, 192, 248, 250, 254, 261, 262, 266, 304, 354, 355, 356, 358, 421, 424, 425, 466, 476, 477, 585, 588; C. VII 31, 46, 47, 48, 171, 223, 291, 408, 437, 438, 459, 460, 542, 550, 556; C. VIII 45, 46, 137, 214, 219, 222, 223, 227, 323, 347, 366, 470, 477, 501, 548; C. IX 61, 62, 90, 91, 111, 155-157, 159, 160, 166, 177, 337, 340, 341, 413, 419, 476, 563, 572, 647; C. X 137, 140, 195, 228, 229, 231, 337, 418, 419, 426, 427, 429, 453, 458, 459, 492, 499, 501, 511, 518, 585
riyâzet-keş C. IV 16, 293
riyâziyye C. V 42
rol C. VIII 175
Romalılar C. VIII 486
rub' C. VIII 91
rubûbiyyet C. II 319, 477; C. III 366; C. X 34, 35, 374, 598; C. XII 312
rubûbiyyet-i mutlaka C. IV 345, 346; C. IX 72, 73; C. XII 132
rûh, Bk. ervâh C. I 65, 78, 79, 80, 83, 96-98, 103, 107, 110, 121, 122, 126, 128, 133, 141, 143, 146, 147, 150, 151, 153, 154, 169, 188, 190, 215, 218, 220, 223, 226, 240, 255, 272, 287, 289, 325, 327, 328, 339, 347, 348, 353-355, 373, 394, 409, 434, 435, 454, 457-459, 461, 474, 475, 481, 535, 536, 543, 548, 549, 552, 555, 567; C. II 15, 17, 31-33, 40, 41, 63, 64, 74, 75, 79, 90, 92, 96, 175-178, 185, 189, 202-204, 210, 219, 232, 244, 283, 289, 290, 327-329, 331, 347, 350, 375-377, 393, 421, 423, 439, 440, 549, 553, 562; C. III 19, 27, 29, 32, 34, 44-46, 71, 73, 90, 105, 136-138, 142, 144, 178, 180, 181, 190, 199, 204-206, 211-213, 218, 222, 224, 225, 243, 254, 258, 262-264, 268, 286, 290, 294, 332, 351, 355, 356, 365, 366, 370, 373, 374, 382, 388, 397, 402, 403, 425, 440, 442, 449, 450, 458, 459, 460, 461, 467, 483, 487, 498; C. IV 19-23, 26, 27, 43, 44, 50, 52, 56, 61, 69, 121, 141, 164, 168, 190, 199, 206, 219, 225, 234, 300, 303, 315, 322, 331, 332, 343, 344, 346, 348, 354, 374, 376, 384, 386-393, 397, 453, 461, 463, 464, 470, 488, 494, 496, 504, 505, 507-509; C. V 12, 18, 20, 22, 24, 48, 104, 119-123, 143, 145, 283, 333, 334, 339, 344, 350, 389, 427-430, 432, 457, 466, 467, 483, 516, 521, 590, 595-597, 600, 609; C. VI 33, 34, 42, 45, 70, 104, 118, 121, 210, 250, 254, 285, 294, 296-299, 302, 304, 306, 309-312, 315, 316, 350, 353, 354, 357, 358, 361, 362, 366, 380, 405, 406, 411-417, 422, 436, 472-474, 479, 491, 514, 515, 538-540, 598, 603, 621, 622, 627-630, 638; C. VII 13, 17, 23, 29, 131, 133-137, 141-143, 148, 151, 159, 167, 168, 174, 175, 185, 215, 221, 224, 251, 253, 260-262, 268, 298, 334, 360, 362, 363, 438, 455, 473, 549, 551, 556-559; C. VIII 21, 22, 31, 49, 55, 60, 76, 82, 89, 96, 121, 124, 139, 151, 169, 171, 176, 198, 208, 213, 214, 216, 217, 219, 232, 233, 234, 240, 242, 249, 250, 255, 256, 260-265, 269, 358, 361, 368, 369, 374, 376, 425, 452, 455, 456, 463, 464, 472, 514, 545, 550, 551, 553, 554, 556, 567-569, 598, 599, 606-608, 610, 614; C. IX 40, 61, 63, 66, 80, 83, 88, 89, 92, 97, 111, 112, 131, 135, 143, 170, 207, 216, 217, 220, 222, 223, 234, 236, 238, 240, 242-244, 246, 247, 250, 264, 266, 269, 272, 277, 282, 289, 290, 301, 307, 311, 318, 327, 335, 336, 358-360, 369, 372, 435, 454, 462-464, 479, 509-511, 516, 535, 545, 546, 553, 554, 557, 558, 563, 567, 570, 571, 574, 575, 599, 601, 602, 613-615, 618, 624, 649; C. X 13, 22, 25, 41, 42, 50, 61, 75, 81, 89, 90, 119, 126, 127, 143, 147, 150, 151, 192, 229, 233, 237, 248, 250, 281, 313, 314, 340, 352, 364, 370, 380, 384, 397, 398, 400, 401, 405, 444, 449, 451, 452, 454, 456, 459, 460, 468, 487, 503, 509-511, 517, 520, 523, 524, 533, 540, 543, 545, 554, 596, 597, 615, 633, 635; C. XI 32, 35, 37-39, 43, 48, 50, 51, 53, 62, 63, 65, 66, 76, 77, 92-94, 116, 119, 148, 157, 158, 198-201, 206, 217, 219, 223-226, 231, 233, 237, 241-243, 252, 258, 259, 261, 264, 273-278, 283, 322, 324, 326, 327, 339, 340-342, 353-355, 363, 364, 366, 368, 369, 378, 382, 383, 394, 397, 416, 426, 433, 447, 458, 465, 467, 469, 480, 488, 493, 497, 505-507, 515-517, 529,

531, 553, 563, 568, 577, 579, 603, 604, 609; C. XII 26, 27, 29, 30, 33, 58, 60, 66, 67, 75, 88, 89, 92, 94, 100, 108, 124, 132, 159, 160, 162, 185, 195, 217, 253, 254, 258, 261-263, 277-281, 286, 303-305, 311, 316, 324, 325, 329, 333, 336, 339, 343, 360, 374, 375, 379, 380, 382, 385, 386, 395, 396, 402-405, 410, 422, 436, 440, 443, 448, 449, 452, 463, 465, 470, 472, 474, 492-494, 498-501, 505, 511, 513, 515, 522, 523, 527, 529, 531, 538, 540, 545, 549, 562, 565, 572, 591; C. XIII 31, 55, 60, 61, 63, 64, 75, 78, 90, 114, 126, 129, 130, 137, 138, 139, 165, 175, 176, 178, 179, 185, 194-196, 199, 203, 206, 207, 210, 212, 221, 224, 230, 245, 262, 268, 276, 279-281, 285, 287, 288, 290, 301, 311-313, 331-333, 336, 338, 340-342

rûh âlemi C. V 526, 547; C. XI 39
rûh ankâsı C. VII 378
rûh birdir C. VII 131; C. IX 601
rûh cevherdir C. XI 157; C. XII 160
rûh doktoru C. IX 93
rûh fili C. VIII 380
rûh gözü C. I 77, 363; C. III 249; C. VII 186; C. XI 482; C. XII 89
rûh güneşi C. I 127; C. III 26; C. VIII 367; C. XII 387, 388
rûh güvercini C. XII 27
rûh kulağı C. VIII 24
rûh kuşu C. I 464; C. IV 228; C. VII 336; C. XII 335
rûh mertebesi C. XII 547
rûh sâhibi C. XI 580
rûh yolu C. XII 276
rûh Yûsuf'u C. XII 279, 281
rûhânî C. I 69; C. VI 284; C. VII 299; C. XII 260, 515
rûhânî boğaz C. V 22, 23
rûhânî çobanlık C. XII 436
rûhânî kimse C. XII 326
rûhânî koku C. VII 539, 540
rûhânî sıfat C. XII 344; C. XIII 191
rûhâniler C. V 560; C. VII 306; C. VIII 186, 187; C. IX 21; C. XII 480
rûhâniyet C. I 265-267; C. II 60, 420; C. III 28, 60, 372, 471, 472, 498; C. IV 87, 88, 343, 380, 506; C. V 91; C. VI 128, 129, 147, 149, 281, 295, 512; C. VII 42, 151, 371, 544; C. VIII 175, 176, 205, 216, 256, 606; C. IX 60, 110, 140, 278, 286, 287, 385, 561, 649; C. X 82, 143, 147, 195, 200, 337, 340, 341, 352, 455, 468, 525, 569, 585, 596, 597, 621; C. XI 33, 93, 176, 202, 203, 375, 381, 396, 435, 458, 470, 471, 507, 508, 578, 603, 607, 614; C. XII 94, 123, 297, 317, 325, 341, 342, 402, 409, 444, 454, 564, 571, 588; C. XIII 60, 126, 129, 153, 223, 231, 276, 279, 285, 287, 313, 334
rûhâniyet âlemi C. VI 148; C. XI 54; C. XII 260, 275, 342, 374, 438, 503, 594; C. XIII 335, 349
rûhâniyet arşı C. XII 280
rûhâniyet göğü C. XII 276
rûhâniyet mertebesi C. XII 178
ruhbân C. VII 422; C. XI 164
rûhbâniyyet C. II 528; C. VII 422; C. XI 164, 167; C. XII 224
rûhdan suâl C. V 315
rûh-ı aklî C. I 474
rûh-ı âlî C. V 119
rûh-ı ârif C. VI 310
rûh-ı a'zam C. I 107; C. IV 504; C. VI 345, 346, 540; C. VII 130, 559; C. VIII 599-602; C. XI 242, 243, 244, 365, 368, 433
rûh-ı a'zam güneşi C. XI 243
rûh-ı a'zam-ı Muhammedî C. VIII 601
rûh-ı cemâd C. I 79; C. V 466; C. VI 479; C. VII 131; C. XI 157; C. XII 160
rûh-ı cemâdî C. XII 397
rûh-ı cismânî C. XI 63
rûh-ı cüz'î C. III 334; C. V 478, 510, 546; C. VI 104; C. IX 302; C. X 585; C. XII 60
rûh-ı cüz'î-i mü'min C. VII 299
rûh-ı emîn C. I 260
rûh-ı evliyâ C. IX 92
rûh-ı fikrî C. I 474
rûh-ı gabî C. VIII 137
rûh-ı hassâsî C. I 474
rûh-ı hayâlî C. I 474
rûh-ı hayânî C. XIII 42
rûh-ı hayvân C. I 79, 188; C. V 466; C. VI 298, 479, 603; C. VII 131; C. XI 157; C. XII 160
rûh-ı hayvânî C. I 129, 356, 444, 458, 462, 567; C. II 16, 24, 25, 32, 33, 92, 96, 101, 102, 337, 350, 524, 533, 562; C. III 72, 105, 136, 137, 154, 161, 218, 263, 264, 268, 305, 313, 352, 384, 403; C. IV 20, 21, 34, 190; C. V 18, 52, 334, 352, 529, 568, 601; C. VI 32, 70, 85, 297, 300, 350, 395, 404, 414, 474, 480, 481, 484, 503, 517, 600-603; C. VII 98, 131-134, 137, 142-146, 170, 202, 230, 236, 251, 310, 318, 338, 347, 412, 413, 439, 441, 443, 444, 447-449, 451, 454, 543, 555, 556, 558; C. VIII 31, 155, 233, 276, 317, 325, 361, 362, 366, 367, 370, 371, 374, 384, 390, 417, 418, 425, 464, 500, 567, 600, 613, 618, 619; C. IX 31, 105, 108, 109, 113, 179, 183, 215, 216, 217, 240, 241, 243, 244, 270, 279, 280, 283, 302, 335, 372, 388-390, 440, 510, 511, 530, 552, 602, 640; C.

X 175, 234, 248-250, 376, 380, 397, 404, 482, 496, 509, 511, 520, 530, 531, 598, 599, 601, 603; C. XI 54, 55, 62, 63, 199, 341, 342, 356, 365, 505, 597, 598; C. XII 19, 94, 95, 100, 255, 256, 304, 326, 361, 397, 439, 526, 538, 568, 594; C. XIII 17, 18, 19, 26, 40, 59, 61, 226, 243, 315, 335, 336
rûh-ı ilâhî C. X 530; C. XI 50, 64
rûh-ı insân C. I 79; C. VII 131; C. VIII 554; C. X 234; C. XI 125
rûh-ı insânî C. I 78, 95, 129, 224, 356, 357, 514; C. II 524; C. III 28, 72, 136, 137, 142, 154, 263, 264, 268, 305, 352-357, 403; C. IV 21, 22, 344, 451, 491; C. V 52, 304, 352, 463, 466; C. VI 32, 33, 48, 237, 298, 395, 404, 540, 603; C. VII 132, 143, 145, 147, 170, 202, 230, 240, 274, 318, 412, 443, 448, 449, 558, 559; C. VIII 31, 44, 204, 277, 361, 362, 367, 370, 390, 418, 464, 500, 551, 552, 555, 556, 613, 619; C. IX 31, 59, 105, 109, 113, 240-244, 280, 283, 290, 306, 332, 335, 368, 371, 372, 384, 389, 390, 422, 440, 442, 510, 530, 531, 552, 602; C. X 25, 74, 75, 147, 175, 229, 248-250, 380, 444, 454, 455, 571, 482, 483, 509, 511, 512, 520; C. XI 56, 57, 63-66, 90, 97, 98, 158, 199-201, 243, 342, 363, 378, 433, 465, 467, 505, 542, 553, 597, 598; C. XII 38, 91, 92, 95, 100, 101, 234, 245, 303-305, 314, 324, 326, 375, 397, 409, 431, 439, 443, 472, 490, 516, 522, 568, 588; C. XIII 40, 42, 59, 66, 74, 171, 179, 210, 225, 245, 285, 315, 334, 335, 336, 339
rûh-ı insânî güneşi C. VIII 371
rûh-ı insânî ve izâfî C. X 570; C. XII 527
rûh-ı izâfî C. I 144, 188, 444, 462; C. II 16, 24, 25, 32, 35, 37, 40, 60, 92, 93, 96, 101, 190; C. III 72, 137, 204, 211, 218, 264, 352, 399, 438; C. IV 233, 234, 388, 389; C. V 510; C. VI 70, 396, 405, 414, 471, 474, 503, 519, 600, 601, 603, 604; C. VII 98, 99, 133, 134, 145, 151, 175, 182, 251, 322, 338, 363, 417, 450-452, 454, 556; C. VIII 31, 33, 361, 362, 366, 370; C. IX 105, 215, 216, 217, 282; C. X 380, 397, 404; C. XI 206; C. XII 527, 568, 594; C. XIII 17, 18, 19, 226, 331, 334
rûh-ı izâfî ve insânî C. VIII 155; C. XII 397
rûh-ı kâmil C. III 333; C. VI 310; C. VII 188; C. XI 43, 48
rûh-ı kudsî C. I 475; C. VI 310; C. VII 143, 145, 146; C. XI 324; C. XIII 232
rûh-ı küll C. I 546; C. IV 369
rûh-ı küllî C. I 107, 128, 353, 548; C. III 65, 262, 333, 334; C. IV 305, 505, 508; C. V 546; C. VI 104, 312, 317, 540; C. VII 130, 221, 248, 250, 299, 556, 559; C. VIII 418, 553, 602; C. IX 59, 244, 302, 602, 603; C. XI 241, 242, 243, 369, 530; C. XII 80
rûh-ı küllî-i Muhammedî C. I 339, 352, 353, 540, 541, 546; C. III 71, 199, 254, 261, 262, 428; C. IV 137, 348, 504; C. VII 28; C. VIII 374, 598, 599, 600, 602; C. IX 242, 243, 246, 601; C. X 451, 619; C. XI 73, 241, 312, 327, 366, 369, 530; C. XII 79, 523; C. XIII 347
rûh-ı latîf C. I 79, 240; C. VII 105; C. VIII 118, 228; C. IX 246, 572; C. X 401, 402, 403; C. XI 277, 433
rûh-ı melek C. II 532
rûh-ı menfûh C. VII 132, 230
rûh-ı muazzam C. XII 291
rûh-ı Muhammedî C. I 548; C. II 38; C. III 65, 332, 333, 334; C. IV 504, 508; C. V 509; C. VIII 553; C. XI 327, 369
rûh-ı mukaddes C. I 475
rûh-ı musaffâ C. III 264; C. VIII 73
rûh-ı musavver C. V 45, 609; C. XII 336
rûh-ı mutlak C. VII 437, 438
rûh-ı mücerred C. II 274; C. VII 435; C. X 459, 460
rûh-ı münîr C. X 400
rûh-ı nârî C. IV 215
rûh-ı nebât C. I 79; C. V 466; C. VI 395, 479; C. VII 131; C. XI 157; C. XII 160
rûh-ı nebâtî C. VI 396; C. VII 131; C. IX 279; C. XI 199; C. XII 100, 397, 568
rûh-ı nefsânî C. VII 131
rûh-ı nûrânî C. XII 324
rûh-ı rabbânî C. VIII 362
rûh-ı revân C. I 229, 432; C. VII 175; C. XII 94, 95, 96
rûh-ı saf C. X 403; C. XI 243
rûh-ı sâfî C. V 483; C. VIII 348; C. XI 433
rûh-ı saîd C. VII 17; C. XIII 286
rûh-ı sultânî C. I 432; C. III 136; C. IV 190; C. V 483, 510; C. VI 466; C. VII 310, 318; C. XI 276, 277
rûh-ı tabîî C. VI 353, 395, 396; C. VII 543; C. XI 199
rûh-ı temyîz C. I 188, 190
rûh-ı vâhid C. XI 63
rûh-ı vâhid âlemi C. XI 598
rûh-ı vahy C. IV 375-377
rûhiyet mertebesi C. XI 507
rûhiyyet C. III 447; C. V 136; C. VI 120, 397; C. VIII 613
rûhların babası C. XI 530
rûhların Kâ'besi C. XI 611
ruhsat C. IV 407; C. XI 309
ruhsat yolu C. XI 186
ruhsat-ı şer'î C. IV 408

ruhsat-ı şer'iyye C. IV 421, 423
rûhta ittihâd C. XI 38
Rûhu'l-Emîn C. IV 414; C. XI 611
rûhu'l-Hak C. XI 68
rûhullâh C. I 480; C. III 45, 136, 142; C. X 150; C. XI 396; C. XIII 221
rûhun bedene taalluku C. I 457, 459; C. III 332
rûhun birliği C. VIII 367
rûhun çocuğu C. XII 369
rûhun gıdâsı C. V 519; C. IX 111, 112; C. XI 434; C. XII 417
rûhun gölgesi C. IX 237, 238
rûhun gözü C. III 357; C. VI 304
rûhun himmeti C. XI 56
rûhun nûru C. VI 326
rûhun rengi C. XIII 266
rûhun rûhu C. V 339; C. IX 215
rûhun tecelliyâtı C. XII 586
rûhun terakkîsi C. XII 436
ruk'a C. XI 615
rukye C. VII 474; C. VIII 163; C. X 213; C. XI 392
rukye-hân C. XIII 170
Rûm C. IV 497
Rum elçisi C. I 422, 426, 427, 429, 434, 435, 457, 461
Rumca C. VIII 84
Rûmî C. IV 411, 483; C. XI 258, 603, 604; C. XII 160
Rûmîler C. II 428-431, 439, 440
rumûz Bk. remz C. I 133, 439; C. III 425, 426; C. VIII 492; C. IX 358, 359; C. XI 359; C. XIII 114, 144
rumûzât C. I 132; C. IV 347; C. IX 169; C. XIII 131
rumûzât-ı kur'âniyye C. III 97
rumûz-ı hakâyık C. V 222
rusûl-i beşer C. IV 506
rusûl-i melek C. IV 506
rutûbet C. VI 531; C. VII 547; C. IX 58, 61, 273; C. XI 567; C. XIII 72, 333, 334
ruûnât-ı nefsiyye C. II 304
ruûnet C. V 577
rûz-i cezâ C. II 381, 382; C. X 556; C. XI 513; C. XII 315, 316, 318; C. XIII 298
rûz-i dîn C. III 297
rûz-i elest C. IV 345; C. V 621; C. XIII 195
rûz-i haşr C. VI 21
rûz-i istiftâh C. III 13
rûz-i mahşer C. VIII 559
rücû' C. I 361, 545; C. II 352, 480; C. V 136, 298-300; C. VI 472; C. XI 197, 309, 323, 332, 507; C. VI 397, 474; C. IX 14, 336, 375; C. X 521, 616-618; C. XI 432; C. XII 161, 169, 382, 383; C. XIII 76
rücûm C. II 474; C. XI 387
rüfakâ-yı sülûk C. XII 281
rükn-i tabîat C. V 591
rükû' C. V 570; C. VI 276; C. IX 650, 651; C. XI 585; C. XIII 144
rükûn C. V 20; C. XI 31, 585
rüstem C. X 514
rüsûm C. III 486
rüsûm-ı şer'iyye C. III 486
rüşvet C. I 179; C. IV 252; C. V 59, 451, 585; C. XI 535; C. XIII 120
rütbe C. III 212; C. VII 414; C. IX 103; C. XI 104, 116
rütbe-i insâniyye C. VIII 536
rü'yâ C. I 67, 103, 106, 109, 193, 224, 498; C. II 49, 66, 329, 537; C. III 63, 305, 454, 461-468; C. IV 114, 115, 200, 258, 285, 286, 288, 307, 450, 451, 461, 462; C. V 48, 49, 75, 76, 148, 232, 233, 297, 317, 347-349, 429, 430, 458-460, 482, 483, 485, 617, 618, 621, 622, 625, 626; C. VI 68, 299, 301, 405, 477, 478; C. VII 207, 395, 416, 443, 444, 478, 547, 558; C. VIII 21, 22, 89, 172, 182-184, 198-202, 370, 372-375, 378, 379, 383-387, 426, 427, 455, 457, 484, 485, 529, 549, 550, 557-559, 576, 587, 618; C. IX 44, 316, 323, 375, 376, 430, 468, 469, 476-478, 554, 555, 573, 599, 633; C. X 66, 335, 522, 532, 541, 545, 578, 609; C. XI 118, 208, 209, 317, 364, 365, 371, 372, 438, 604; C. XII 57, 130, 132, 138, 139, 169-171, 177, 178, 186, 190, 191, 205, 253, 278, 349, 376, 464, 465, 468, 499-502, 504, 505, 513-515, 516, 517, 561, 562; C. XIII 60, 78, 103, 113, 118, 123, 135, 136-138, 238
rü'yâ âlemi C. VIII 373
rü'yâ aynası C. IX 316
rü'yâ ma'nâ âlemidir C. VI 147
rü'yâ ta'bîri C. III 256; C. XI 118
rü'yâ ta'bîri ilmi C. XII 376
rü'yâ-yı sâdıka C. I 134
rü'yâ-yı sâliha C. II 472; C. V 617; C. XI 208
rü'yâ-yı şeytânî C. I 104
rü'yet C. I 76, 355, 357, 358, 360; C. II 214, 549, 553; C. III 117; C. IV 385; C. V 325; C. VI 293, 455; C. XI 232, 324, 396, 582; C. XII 310, 375; C. XIII 124, 125
rü'yet hâssası C. VIII 181
rü'yet-i cemâlullâh C. XI 69
rü'yet-i Hak C. II 550; C. III 35, 36; C. IV 13
rü'yetullâh C. IV 113; C. X 627
rüzgâr C. I 231, 234, 288, 314, 349; C. II 509; C. III 237, 356; C. IV 151, 301; C. V 273; C. VI 118, 188, 189, 594, 596, 597; C. VII 56-58, 60, 236; C. VIII 368; C. IX 437; C. X 91, 294, 352, 372, 446, 629; C. XI 37, 311, 312, 429, 448; C. XII 86, 96, 238, 239, 475; C. XIII 254, 255, 293, 294, 295, 296,

301

S

saâdet C. I 167, 169, 448; C. II 24, 287, 330, 371, 394; C. III 48, 306, 427, 441, 471; C. IV 81, 82, 233, 235, 315; C. V 112, 229, 533, 581; C. VI 140, 187, 272, 328, 375, 488, 515, 634; C. VII 435, 481; C. VIII 326, 399, 482; C. IX 156, 201, 224, 345, 483, 650; C. X 162, 320, 321, 326, 327, 433, 479, 633, 634; C. XI 46, 49, 448, 523; C. XII 13, 170, 223, 368; C. XIII 218

saâdet meyleri C. VIII 261

sâadet-i âhiziyye C. VI 141

saâdet-i asliyye C. VI 141

saâdet-i dünyevî C. XIII 118

saâdet-i ebediyye C. VIII 489; C. X 214

saâdet-i ezelî C. XIII 142

saâdet-i ezeliyye C. I 84; C. III 326; C. VI 516, 633; C. VIII 214, 325, 488, 493; C. XI 501; C. XII 251; C. XIII 195

saâdet-i hakîkiyye C. X 380

saâdet-i ma'neviyye C. X 404

saâdet-i uhreviyye C. VI 239; C. VIII 212; C. X 191; C. XIII 118

saâdetli C. XII 187

saat C. VI 146, 147

sâat-i kamer C. VIII 422

sabâ C. V 44; C. VII 252, 499, 538; C. VIII 369; C. X 35; C. XI 188, 212; C. XII 290

sabâ rüzgân C. VI 596, 607, 625; C. VII 538

sabâh C. XI 239; C. XII 255, 272

sabâh şarâbı C. I 467; C. IX 642

sabbâğ C. II 553

sâbık C. V 301; C. X 382, 607

sâbık olan âhirleriz C. VII 165

sabır C. I 118, 340, 391, 481; C. II 117, 118, 135, 140, 181, 237, 282, 301, 307, 329, 404, 509, 516, 564; C. III 38, 170-172, 206, 213, 312, 354, 371, 384; C. IV 16, 17, 174, 303, 331, 347, 348, 361; C. V 71, 73, 74, 91, 121, 122, 123, 362, 487, 488, 489, 490; C. VI 91, 128, 156, 234, 277, 289, 339, 356, 358, 476; C. VII 23, 51, 53, 148, 232, 233, 255, 298, 344, 345, 364, 553; C. VIII 326, 421, 470; C. IX 36, 37, 196, 208-211, 221, 228, 232, 247, 270, 402, 413, 562; C. X 38, 43, 95, 103, 111, 114, 125, 157, 160, 236, 238, 239, 241, 252, 255, 288, 330, 331, 474-476, 478, 481, 564, 618; C. XI 53, 107, 115, 116, 152, 165, 180, 200, 206, 302, 332, 440, 441, 443, 464-466, 536, 568, 590, 612; C. XII 42, 43, 77, 80, 215, 221, 435, 436, 459, 570, 623-625; C. XIII 30-33, 57, 58, 87, 88, 115, 233, 289, 325

Sabır sürûrun anahtarıdır C. XII 623

sabır yakıcı C. XII 564

sabırsızlık C. VIII 147; C. XI 467, 468

sâbir C. IX 71, 436

sâbitât C. VI 472

sabr-ı cemîl C. IV 122; C. V 123

sabr-ı mücessem C. X 255

sabrı veren C. X 255

sabun C. X 49

sabun köpüğü C. III 355

Sabûr C. II 509; C. V 355; C. X 236; C. XI 467, 565

sâcid C. IV 193, 194; C. VII 274; C. XII 402, 520, 521

saç C. VIII 388; C. IX 140

sa'd C. I 395; C. III 117; C. VI 72; C. X 473, 474; C. XI 316, 556, 557, 558; C. XII 276, 392

Sa'd yıldızı C. IV 232

sadâ C. II 59; C. III 188, 189, 212, 373; C. IV 101, 501; C. V 244; C. VI 282, 515; C. VII 221, 224, 474; C. IX 88; C. X 335; C. XI 247, 347, 348

sadaka C. II 490; C. III 268; C. IV 16; C. V 143, 558; C. VI 168, 248, 251; C. IX 220, 463; C. X 37, 190, 327; C. XII 68, 216, 217, 276, 277, 518, 519, 602, 603; C. XIII 191, 259

Sadakâllahü'l-azîm C. VIII 469

sadâkat C. VI 407, 408; C. VIII 41; C. X 267, 268, 335, 506, 508, 509

sâdât Bk. seyyid C. XI 72; C. XII 197

sadâ-yı hafî C. X 66

sadâ-yı irşâd C. III 371

sadâ-yı latîf C. V 396

sadâ-yı mutlak C. II 284

sadâ-yı safîr C. IV 228

sâde-dil C. XI 407

sadef C. I 442; C. III 163, 286, 287, 437; C. VIII 163, 355, 358, 359, 512; C. IX 83, 356, 364, 365, 640; C. XI 124; C. XII 479, 592

Sa'd-ı ekber C. III 471; C. X 221, 473

sâdık C. IV 312; C. VI 408, 548; C. X 220; C. XI 565; C. XII 241, 543; C. XIII 267

sâdık peygamber C. IX 409

sâdıklar C. III 306

sadır C. I 56; C. VII 242; C. VIII 266, 380, 483; C. XI 355; C. XIII 183, 184

Sa'd-i asgar C. X 474

sadr-ı ecel C. I 44; C. VIII 394, 482

sâf C. IX 133-135, 142; C. X 177

safâ C. I 523; C. III 305, 306; C. VII 63; C. IX 199

safâî-i esrâr C. VI 229

safâ-yı kalb C. II 181; C. VII 256

safdil C. XIII 67

Safer ayı C. VIII 229, 230, 231; C. XI 456; C. XIII 221, 277, 333

saff C. XI 424

saff-ı nâl C. I 491

sâffûn C. VIII 52

safî C. I 66; C. V 386, 388, 389; C. XIII 166, 231
sâfil C. VII 445
safîr C. I 190, 298; C. VII 258; C. XII 285
sâfiye C. I 147; C. III 58; C. VI 461
safrâ C. I 102, 122, 460; C. IV 24, 25, 30, 44, 442; C. VI 306-308; C. VIII 158; C. XI 20, 230, 231; C. XII 219
safra kesesi C. VI 307
safrâî C. IV 24; C. X 145
safrâ-i fâkı' C. VIII 63
safran C. VI 587
safrâvî C. X 36
safvet C. VII 63; C. IX 134-136; C. XI 492
safvet-i kalb C. VII 516
sağ C. II 394; C. III 97; C. IX 154-156, 572, 582; C. X 45, 46; C. XI 27, 89, 429, 602
sağ el C. II 441; C. IX 577; C. X 44, 46, 57; C. XII 70
sağ taraf C. II 346
sağır C. II 401-405, 407, 412; C. VI 55, 56, 65; C. VII 258, 500, 501; C. VIII 364; C. IX 427, 470; C. XII 303, 364; C. XIII 174, 195
sağırlık C. VI 58
sahâbe C. IV 283; C. IX 201
sahâbe-i kirâm C. V 373
sahâbî C. IV 108, 120, 284, 285, 287
sâha-i esîriyye C. II 435
sâha-i ilm C. III 267
sahare Bk. sâhir C. I 276
sahâvet C. IV 201
sahh C. XII 225, 226
sahî C. II 97; C. X 588
sâhib-dil C. II 148; C. IV 363, 364
sâhib-i cemâl C. XI 236, 241; C. XII 585
sâhib-i devlet C. X 147
sâhib-i dil C. I 482, 483; C. IX 296, 306
sâhib-i himmet C. IV 494
sâhib-i inkisâr C. IV 323
sâhib-i keşf C. IV 288; C. VI 627; C. IX 529
sâhib-i nefîs C. I 482, 483
sâhib-i ni'met C. XII 574
sâhib-i nisbet C. XII 353
sâhib-i saâdet C. IX 475; C. X 479
sâhib-i tasarruf C. VIII 263; C. X 262
sâhib-i telvîn C. IX 401; C. XI 198, 462
sâhib-i temkîn C. XI 198
sâhib-i velâyet C. VII 31
sâhib-i zan C. II 504
sâhib-i zevk C. I 164, 200, 201
sâhib-kırân C. IX 475; C. X 479; C. XI 426, 465; C. XII 187, 238
sâhir Bk. sihirbâz C. I 487, 488; C. V 28, 29, 310, 318, 319, 325, 329, 455; C. VIII 410; C. IX 351; C. X 379, 380, 594, 596; C. XII 134; C. IX 126; C. XII 310
sâhirlerin ipleri C. V 334
sahrâ C. III 480; C. IV 31, 166, 474; C. VIII 112, 394, 582; C. X 94, 188, 190, 191, 212, 244, 417; C. XI 457, 458, 578, 579, 620; C. XII 12, 17, 175, 271; C. XIII 286
sahrâ-nişîn C. XII 163
sahrâ-yı cân C. II 63
sahrâ-yı ervâh C. I 215
sahrâ-yı fikir C. VIII 582
sahrâ-yı hakîkat C. VI 128, 129, 130, 132
sahrâ-yı imkân C. V 438
sahrâ-yı tabîat C. II 280, 293
sahrınc C. XIII 182
sahte mürşid C. I 298; C. IX 128
sahte peygamber C. IX 377, 378, 382
sahte şeyh C. IX 96
sahte ve nâkıs mürşid C. XII 223
sahûr C. X 295, 296
sahûr davulu C. XI 294, 295, 301, 302
sahv C. I 95, 533, 542; C. III 390; C. IV 159; C. V 375, 384, 550; C. VI 205, 206, 609, 621; C. VII 535; C. IX 68; C. XI 217, 220; C. XII 32, 261; C. XIII 311, 312
saîd C. I 206; C. II 165, 189, 287, 347, 441, 450, 460, 461, 481; C. III 69, 98, 294, 302, 313, 414, 471; C. IV 216, 232, 236, 239, 304, 318, 480, 492; C. V 444; C. VI 72, 73, 141, 149, 161, 183, 184, 186, 318, 636; C. VII 300; C. VIII 324, 348, 493; C. IX 155, 201-203; C. X 321, 385, 578; C. XI 393, 432, 440, 448, 572; C. XII 251; C. XIII 195
saîd-i ezelî C. IV 239; C. VIII 325, 326; C. XI 448; C. XII 125
sâil C. II 238, 239; C. XI 485
sâim C. IX 75
Saîr C. VIII 210; C. IX 579
sâir fi'l-menâm C. XII 269
sâis C. V 548, 549
sakā C. X 99; C. XII 448; C. XIII 47
sakat C. VII 202, 203, 250, 558; C. VIII 388; C. X 139, 381, 382, 481, 482; C. XI 102, 575, 576; C. XII 292, 293, 297, 614, 626; C. XIII 174
Sakar Bk. sekar C. I 33; C. VII 29, 30; C. XI 98; C. XII 193, 488
sâkî C. III 201, 373; C. IV 202; C. V 227, 372; C. VI 420, 622; C. VIII 262, 362, 368, 371, 563; C. X 410; C. XI 235; C. XII 35; C. XIII 13, 14, 15, 19, 20, 28
sâkî-i bâkî C. XII 35; C. XIII 19
sâkî-i hakîkî C. VI 623
sakîl C. III 156
sakkā C. XII 354, 355
salâ C. IV 261; C. VI 12, 271
salâh C. III 397; C. IV 268; C. VII 44, 45, 74, 75
sâlâr C. VIII 42; C. X 329
salât Bk. salavât, namaz C. I 38; C. VII 344; C. X 428; C. XII 240, 426, 427
salât ü selâm C. V 60

salât-ı dâime C. II 510; C. VI 621
salât-ı husûf C. II 156
salât-ı ma'nevî C. V 594
salavât Bk. salât C. XII 426
sâlibe-i külliyye C. X 627
sâlih C. II 99, 174, 175; C. IV 457; C. VIII 393, 397, 399, 401; C. IX 219, 259, 324; C. X 265; C. XII 218, 225, 226, 333, 337
sâlih amel C. III 203; C. IX 67, 581
sâlihîn C. V 572
sâlihler C. V 561; C. XII 222
sâlik Bk. yolcu C. I 59, 84, 85, 88-90, 96, 103, 106, 109, 118-121, 135-137, 139, 141-143, 145, 149, 154, 159, 186, 187, 208, 214, 217, 224, 225, 227, 248, 249, 256-258, 271, 272, 290, 291, 309, 310, 319, 339, 342, 421, 425, 427, 431, 432, 439, 441, 463, 465, 472, 482-484, 487-490, 514, 515, 522-524, 526, 528, 529, 537, 542, 552, 565, 570, 571, 572; C. II 17, 21, 33, 34, 52, 53, 55, 91, 95, 108, 110, 112, 160, 169, 195, 196, 228, 229, 234, 242, 243, 245, 246, 259, 262, 265, 266, 269, 272, 273, 275, 279, 281, 282, 283, 289, 290, 293-295, 297, 299, 301, 302, 307-316, 318, 322, 327, 329, 331, 341, 362-364, 372-374, 376, 377, 393, 397, 403, 405, 413, 416, 418, 425, 427, 466, 469, 474, 501-503, 533; C. III 15, 16, 20-22, 24, 25, 37, 39, 40, 44-46, 48, 50, 52-55, 73, 74, 88, 89, 107, 111, 135, 139, 144, 147, 162, 181, 186, 189, 191, 196, 200, 207, 212-214, 232, 245-247, 250, 263, 281-283, 309, 326, 340, 346, 347, 365, 367, 371, 374, 376, 382, 388, 411, 417, 427, 428, 429, 431-433, 468, 483, 484, 486, 494; C. IV 23, 27, 31, 32, 36, 38, 43, 45, 50, 54, 56, 103, 108, 119, 126, 147, 148, 150, 153, 154, 160, 164, 189, 190, 203, 204, 206, 267, 290, 292, 302, 303, 306, 312, 319, 324, 353, 370, 373, 383, 393, 425, 434, 445, 457, 484; C. V 18, 22, 25, 31, 58, 70, 75, 77-79, 87, 91-93, 95, 96, 98, 106, 109, 119, 125, 132, 143, 145, 148-152, 158, 161, 166-168, 173, 180, 181, 203, 205-207, 215, 226, 263, 265, 266, 274, 283, 297, 301, 303, 308, 327, 334, 339, 340, 343, 345, 348-350, 370, 378, 381, 382, 384, 387, 408, 409, 422, 429, 435, 459, 460-462, 475, 479, 480, 499, 506, 516, 517, 541, 547, 555, 574; C. VI 34, 35, 65, 126, 129, 130, 132, 182, 217, 227-229, 250, 266, 306, 311, 316, 317, 337, 342, 350-359, 364, 378, 402, 424, 425, 427, 429, 430, 436-438, 463, 464, 466, 468-471, 475-477, 489, 492, 506, 510, 512, 514, 519, 521-523, 538, 548, 585, 586, 589, 597, 598, 602-604, 608, 630, 639; C. VII 13, 14, 17, 23, 40, 47, 48, 139, 140, 143, 147, 158, 159, 161, 169, 170, 171, 189, 199, 215, 224, 232, 234, 250, 256, 260, 263, 300, 316, 317, 322, 323-325, 337, 360, 363, 378, 381, 398, 400, 416, 417, 434, 450, 452-456, 483, 496, 523, 546, 549-551, 555, 556, 558; C. VIII 17, 18, 37, 58, 68, 75, 80, 94, 96, 98, 106, 127-129, 135-137, 145, 193, 194, 227, 240, 262, 263, 270, 282, 294, 319, 321, 366, 376, 405, 412, 423, 429, 459, 465, 468-470, 473, 478, 533, 548, 549, 553, 554, 599, 609, 613; C. IX 16, 26, 31, 56-59, 61, 62, 67, 72, 90, 111, 114, 134, 135, 137, 157, 158, 160, 166, 181, 194-196, 198, 200, 202, 208, 209, 211, 230-232, 235-237, 241, 246, 248, 250, 251, 254-256, 258, 260, 261, 264, 266, 269, 277, 278, 280, 283, 289, 311, 336, 337, 339-341, 353, 357-361, 365, 366, 368, 369, 371, 390, 392, 395, 398, 401, 416, 454, 455, 460, 481, 497, 517, 619, 634, 649, 650; C. X 60, 87, 125, 127, 129, 130, 142, 143, 147, 152, 176, 178, 179, 209, 211, 220, 231, 234, 245, 246, 254, 337, 356, 418, 419, 427, 430, 431, 437, 458, 459, 464, 470-475, 477, 479, 489, 497, 499, 503, 509, 518, 524, 532, 539, 540, 553, 572, 589, 601, 614, 629, 632-634; C. XI 12, 29, 32, 41, 42, 66, 68, 76, 77, 91, 99, 115, 116, 122, 125, 137, 146, 151, 153-155, 166, 169, 174, 175, 177, 178, 182, 184, 185, 188, 189, 194, 195, 206, 208, 217, 219, 220, 222, 223, 225, 226, 262, 264, 268, 284, 305, 324, 325, 326, 348, 370, 373, 375, 377, 378, 380, 384, 398, 399, 400, 403, 404, 406, 420, 429, 435, 440, 449, 462, 463, 466-468, 473, 474, 483, 485, 486, 501, 506, 518, 520, 521, 530, 535, 542, 554, 563, 570, 571, 572, 574, 612-614; C. XII 11, 22, 23, 32, 35, 74, 75, 79, 106-108, 110, 145, 150, 154, 171, 172, 174, 177, 178, 188, 205, 207, 226, 229, 232-234, 247, 251, 255, 257, 258, 260-262, 269, 270, 274, 275, 277-279, 281, 282, 318, 319, 327, 330, 336, 375, 376, 379, 380, 383, 397, 403, 409, 422, 448, 454, 456, 488, 494, 498, 508-510, 514, 540, 546, 558, 565, 567, 577, 578, 580, 584, 595, 597, 606, 607, 617; C. XIII 31, 38, 41, 45, 52, 55, 56, 60, 61, 68, 73, 74, 79, 93, 96, 97, 103, 129, 133, 139, 159, 162-165, 169, 170, 175-179, 181, 184, 201, 202, 209-211, 216-218, 223-225, 228, 229, 231, 233, 235, 237, 239, 241, 242, 244, 246, 247,

255, 279, 280, 281, 283, 284, 286, 289, 290, 308, 309, 310, 325, 326
sâlikân-ı tarîkat C. V 58
sâlikân-ı tıfl-ı hâm C. XI 554
sâlik-i âbid C. IX 417
sâlik-i âşık C. III 469; C. VI 393, 394
sâlik-i bî-edeb C. III 438
sâlik-i ebter C. II 364; C. V 339, 409; C. VII 158; C. VIII 129; C. IX 649; C. XI 406, 407; C. XIII 283
sâlik-i hakîkî C. IX 626
sâlik-i meczûb C. IX 649, 650
sâlik-i mutavassıt C. XI 224
sâlik-i muvahhid C. IX 278
sâlik-i mübtedî C. II 111; C. X 60; C. XI 60, 152, 402; C. XIII 175
sâlik-i nâkıs C. VI 259
sâlik-i rûhânî C. IX 283
sâlik-i sâdık C. IX 416, 419, 420
sâlik-i tarîkat C. III 339, 416; C. V 213, 214; C. XII 71
sâlikin terakkîsi C. I 469
sâlim kalb C. IV 41
salkım C. II 289
Sallallâhu aleyhi ve sellem C. VIII 472
salsâl C. III 254
saltanat C. II 197, 200; C. IV 361-363, 365, 366; C. V 281; C. VI 316, 460, 594, 616; C. VII 205, 219, 250; C. VIII 541; C. IX 151, 152, 189; C. XI 276; C. XIII 38, 40, 264
saltanat sevdâsı C. VII 204
saltanat-ı âlem C. VI 594
saltanat-ı ma'neviyye C. I 416; C. IV 362; C. VII 204; C. XI 95
saltanat-ı zâhiriyye ve ma'neviyye C. VII 216
sâlûsluk C. IX 96
saman C. IV 374; C. VII 477, 478, 479; C. VIII 357, 359; C. X 126, 127; C. XI 37
saman çöpü C. XI 312
samanlı çamur C. VII 90
samanlık C. X 203
Samed C. VIII 107, 499, 518; C. IX 195; C. X 305, 352, 353; C. XI 90, 483; C. XIII 152, 277
samediyyet C. II 477; C. IX 112
sâmia C. II 228; C. III 28; C. IV 368
samur C. VII 185
san'at C. I 490, 504, 505; C. II 32; C. III 272, 288, 312, 375; C. IV 193, 207, 216, 380; C. V 168; C. VI 450; C. VII 33, 262, 374, 375, 470; C. IX 356, 357; C. X 112, 194, 282, 300, 306, 355; C. XI 70, 71, 134, 483, 574; C. XII 570, 572; C. XIII 82, 98, 99, 101, 302
san'at ehli C. X 474
san'at öğrenmek C. VIII 42
san'at-ı hakîmâne C. XI 457
san'at-ı ilâhî C. XI 541
san'atkâr C. VII 262, 470; C. VIII 580; C. XI 454
san'atlar vahiyden oldu C. VII 376
sanâyi'-i bedîiyye C. XI 49, 230
sancak C. XII 387
sandık C. XIII 179, 188-195, 198, 200-202, 204, 205, 212-215
sanem Bk. put C. XI 156, 569; C. XIII 59
Sânî' C. III 312, 461; C. VIII 573; C. IX 203, 205; C. XI 80; C. XII 448
Sânî'-i hakîm C. VIII 352, 355; C. IX 205; C. XI 133; C. XII 448
Sanskrit C. VIII 115
sap C. II 363
sapan C. I 460, 461
sar'a C. II 79
saray C. X 455; C. XII 500; C. XIII 91, 92
sârbân C. XII 379
sarf C. V 378
sarhoş C. I 345, 516, 533, 547; C. II 417, 498, 553; C. III 485; C. IV 42, 156-158, 202, 216, 250, 336; C. V 188, 192, 198, 199, 203, 224, 231, 372; C. VI 422, 623; C. VII 254, 308, 478, 539; C. VIII 76, 82, 259, 261, 296, 367, 368, 546, 572; C. IX 114, 320, 322, 453, 531; C. X 119, 129, 143, 309, 310, 321, 364, 371, 411, 413, 422, 438, 439, 445, 449, 534, 548, 591, 592, 622, 623, 625; C. XI 25, 94, 217, 218, 221-224, 229-231, 238, 252, 323-326, 416, 430, 523, 584, 585, 587, 614; C. XII 34, 190, 270, 272, 470, 471, 474, 514, 516; C. XIII 13, 21, 22, 64, 106, 107, 162, 168, 186, 199, 209
sarhoşluk Bk. sekr C. I 373, 542, 547; C. II 205, 416, 417; C. IV 122; C. V 188, 190, 225, 228, 229, 597, 621; C. VI 205, 422; C. VII 533, 536; C. VIII 98, 99, 100, 128, 261, 263, 546, 547; C. IX 489, 599, 608, 647, 648; C. X 25, 143, 410, 411, 413, 414, 417, 442, 592, 623, 624; C. XI 91, 217, 224-226, 230, 416, 583; C. XII 241, 242; C. XIII 25, 33, 130, 164, 171, 286
sarı C. II 178; C. III 98, 213, 441; C. IV 24; C. XI 324; C. XII 171, 314
sarı helîle C. IX 342
sarı ölüm C. X 37
sarı yüz C. III 303; C. X 457-459; C. XIII 282
sarık C. VII 464-467; C. XI 102
sârî C. I 283, 287; C. III 105, 106, 113, 180; C. IV 152, 191, 192, 369, 453; C. V 272, 430; C. VI 42, 539; C. VII 537; C. VIII 431, 449, 451; C. IX 647; C. X 201; C. XI 199; C. XII 195
sârî hastalık C. I 115, 116
sarmaşık C. III 322; C. VII 259, 316, 522, 529; C. X 203; C. XII 92; C. XIII 319

sarnıç C. XII 496, 498
sarrâf C. VII 27; C. X 382
sarsar C. VII 56, 427; C. XII 237, 238, 475; C. XIII 301
satın alma C. XI 421
sâtir C. IV 397; C. V 563
satranç Bk. şatranç C. I 392; C. IV 471; C. V 155; C. VI 125; C. VIII 403; C. IX 138, 168, 632; C. X 220, 272, 423, 424, 425, 462, 580; C. XI 206, 528; C. XII 78, 129, 217, 452, 495, 628; C. XIII 21
satranç tahtası C. V 242; C. XII 628
satranç taşları C. X 272; C. XII 452
sa've C. IX 162
savm Bk. oruç C. I 38; C. IX 76; C. X 428
savmaa C. V 93; C. XI 453; C. XII 611
savm-ı ramazan C. V 461
savm-ı visâl C. III 15
savt Bk. ses C. I 517; C. II 274; C. VII 308; C. VIII 345, 348; C. IX 133, 167, 170, 281; C. X 88, 92, 351; C. XI 244, 245, 347, 455, 456; C. XIII 167, 176, 177, 221, 251
sa'y C. I 301, 306, 309-311, 313, 316, 317, 320; C. VI 189, 190; C. XI 146; C. XII 24; C. XIII 318
sa'y u gayret C. VII 34
sâye Bk. gölge, zıll C. V 457; C. VIII 83; C. XI 494; C. XII 350, 381, 615
sayha C. VI 118; C. VIII 189
sayı C. XI 179
sa'y-i bâtınî C. XII 24
sa'y-i zâhirî C. XII 24
saykal Bk. cilâ C. II 347, 427, 430; C. V 379; C. VI 424, 427; C. VIII 194, 195, 323; C. IX 165; C. XI 426
sayyâd Bk. avcı C. III 365; C. VII 309; C. IX 167
saz C. VII 219, 221
sâzende C. XI 224, 228, 229, 541
se dîv C. II 454
seb'a semâvât C. IV 137
seb'a-i seyyârât C. VII 547; C. IX 371
seb'a-i seyyâre C. IV 137; C. XI 46, 49
sebak C. V 321; C. VIII 309
Sebbaha lillâh C. X 521
sebeb Bk. esbâb C. I 220, 284, 285, 302, 306, 311, 338, 497-499; C. II 223, 224, 226; C. III 282; C. IV 17, 18, 48, 135, 222, 510, 514, 515; C. V 358, 395, 397, 519, 584; C. VI 35-37, 199, 201, 202, 278, 308, 537, 637; C. VII 54, 61, 78, 91; C. VIII 168, 169, 191, 192, 233, 519, 543, 544; C. IX 273-275, 488, 501-505, 546-550, 612, 613; C. X 68, 101, 108, 224, 241, 401, 553; C. XI 146, 243, 360, 361; C. XII 20, 92, 134, 309, 310, 531, 555-558; C. XIII 98, 303, 318, 340
sebeb âlemi C. XII 558
sebeb perdesi C. XII 134
sebeb ve müsebbib hep O'dur C. VI 309
sebeb yakıcılık C. XII 560
sebebden müsebbibe C. I 453
sebeb-i evvel C. VI 308
sebeb-i hayât C. VIII 385; C. XIII 307
sebeb-i helâk C. VIII 385
sebeb-i hilkat C. XII 504
sebeb-i îcâd C. III 99
sebeb-i ilâhî C. IX 61
sebeb-i ma'nevî C. I 284, 287
sebeb-i müstakil C. VIII 578
sebeb-i sûrî C. I 284, 287
sebeb-i zuhûr C. I 81; C. III 341
sebebiyyet C. XIII 205
sebeblerin sebebi C. III 451; C. VI 308
sebîl-i sabr u rızâ C. V 505
sebt ve mahv C. XII 446
sebze C. VII 316
seccâde C. IV 423; C. IX 170
secde Bk. sücûd C. I 104; C. II 217, 218, 299, 303, 307, 333, 377, 378, 383, 410, 411; C. III 225, 340, 457, 494, 495; C. IV 30, 87, 88, 116, 214, 218, 222, 224, 227, 339, 371, 398, 465; C. V 542, 570, 571, 575, 577, 632; C. VI 78, 125, 163, 212, 213, 365, 495; C. VII 22, 166, 203, 274, 282, 283, 398; C. VIII 509, 510; C. IX 293, 469, 609, 610; C. X 280; C. XI 499, 501; C. XII 52, 56, 116, 118, 119, 402, 405, 520, 521; C. XIII 144
secdegâh C. IV 339; C. XIII 222
secde-i hulûs C. X 607
secde-i kurb C. III 339, 340
secde-i şükr C. VI 78
sed C. II 369, 370; C. X 524
sedd-i pes C. VIII 320
sedd-i pîş C. VIII 320
sedene-i esmâ C. III 38
sedîvü C. II 454
sefer Bk. seyr C. I 432; C. II 293, 294, 321; C. III 211, 224, 467, 496, 497; C. IV 108, 110, 111, 114, 216, 240; C. V 142, 344, 431, 510, 512, 519-521; C. VI 464, 480; C. VII 206; C. VIII 118, 125, 128, 551; C. IX 13, 14, 88, 89, 102; C. X 468, 474, 618; C. XI 170; C. XII 312, 490; C. XIII 32, 61, 69, 77, 78, 86, 92, 96, 97, 103, 114, 118, 160, 176
sefer-i âfâkî ve enfüsî C. XIII 141
sefer-i âhiret C. III 178, 498
sefer-i sûrî C. XIII 159
sefer-i urûc C. IV 291
sefîh C. XIII 270
sehâ C. II 129, 310, 311, 491; C. III 352, 495, 496; C. IV 210, 317; C. IX 75, 76, 77, 572; C. X 366; C. XI 447; C. XII 523

sehâb Bk. bulut C. III 428; C. VII 184
sehâbe C. II 217
sehâb-ı muzî C. I 249; C. IV 137; C. V 16, 340; C. VI 288; C. VII 184, 185; C. IX 371, 610; C. XI 404
sehare C. X 504, 505
sehâvet Bk. cömerdlik C. I 203; C. II 99, 102, 311; C. III 87, 132, 250, 252, 353, 354; C. IV 473; C. VII 416; C. VIII 517; C. IX 413; C. X 588; C. XIII 248
sehâ-yı nefs C. IV 361
seher C. II 353; C. IX 563, 572; C. XI 208
seher rüzgârı C. VI 629
sehhâre C. VIII 414
Sekâhum Rabbühüm C. VI 218
Sekar Bk. Sakar C. X 594
sekiz cennet C. II 438; C. VIII 204; C. IX 557; C. X 198
sekiz melek C. IX 512
sekr Bk. sarhoşluk C. I 45, 95, 225, 542; C. II 232, 233; C. V 91, 92, 375; C. VI 621; C. VII 535; C. IX 68; C. X 413
sekr-i hakîkî C. I 225, 226
sekr-ı ma'nevî C. I 416; C. II 416
sekr-i rûhânî C. I 225
seksen yıl C. V 518
sekte C. II 529; C. X 109
sel C. I 495; C. VIII 287-290; C. X 294, 615; C. XI 313; C. XIII 55, 56, 76, 284
selâm vermek C. I 429, 430, 557; C. V 572; C. VI 252; C. VII 396; C. VIII 509; C. IX 88, 89; C. X 277; C. XI 364
selâmet C. V 577
selâmet-i îmân C. XIII 288, 289
selâmet-i kalb C. IX 295
selâm-ı Hak C. VI 253, 254
selâtîn-i mâziye C. II 346
selb-i ilim C. II 318
selb-i servet C. II 318
selb-i sıhhat C. II 318
Selçuk Devleti C. XIII 249
Selçuk hükümdârları C. XII 517
Selçûkî hükûmeti C. V 235
selhhâne C. XI 411
selîm C. X 175
selsebîl C. I 56; C. II 449, 450; C. XII 493, 494
selvâ C. I 112, 306; C. II 494
selvâ kuşları C. IV 68
Sem' C. V 271; C. VI 235; C. VIII 449; C. XII 137
semâ' C. I 410, 516; C. II 267, 481; C. III 62, 63, 77, 153, 155, 157, 161, 188, 189, 368; C. IV 420; C. V 43, 384; C. VI 167, 168, 616; C. VII 219, 223-225 256; C. IX 88, 89, 596; C. X 40, 443; C. XI 76, 211, 223, 226; C. XII 35, 36, 37, 49, 285, 480
semâ Bk. gök, semâvât C. III 156, 304, 354, 447; C. IV 47; C. VI 549; C. VII 161, 163; C. VIII 542; C. IX 556, 558, 559; C. XII 186
semâ' etmek C. VI 382; C. XII 48
semâ'-ı ervâh C. IV 43
semâ'-ı hakîkî C. III 161
semâî C. XIII 198
semâ-i dünyâ C. IX 509
semâvât Bk. semâ C. I 224; C. II 212; C. IV 300; C. IX 371; C. XI 50
semâvât-ı ulâ C. XI 93
semâvâtın kilidi C. XI 47
semâvî C. III 254
semâviyyîn C. I 69
semâya urûc C. XI 93
semâ-yı hakîkat C. IV 510; C. VIII 198
semâ-yı ıtlâk C. II 426
semâ-yı rûhâniyyet C. V 60
semek C. VII 303
semer C. XIII 62
semere C. XIII 339
Semî' C. I 474; C. VII 77, 78, 274; C. X 325; C. XI 322
Semi' C. I 82; C. VII 77; C. VIII 340, 341
Semiallâhu limen hamideh C. VIII 87
semiz ökûz C. IX 316, 317; C. XII 278
semme vechullâh C. I 423; C. III 64; C. VI 328; C. X 624; C. XII 235, 542
semûm C. IV 511, 512; C. XI 597; C. XIII 301, 319
sen C. I 537, 538; C. II 317, 320, 321, 325, 334; C. X 599, 608
senâ C. III 492; C. V 262; C. VII 349; C. VIII 574; C. XII 506; C. XIII 144
senâ-yı Hakk C. VIII 573
senlik C. II 91, 427; C. III 113; C. IV 373; C. VI 92, 468, 470, 588, 589; C. X 619, 625; C. XI 231; C. XIII 52
sensln C. II 325
sepet C. IX 428; C. X 456; C. XII 409, 420
serâ C. IV 502; C. X 396
serâb C. I 298; C. II 443, 444; C. VIII 426, 427, 455; C. X 13, 14; C. XI 425; C. XII 467; C. XIII 137, 193, 337
serçe C. III 411; C. IX 261
ser-çeşme-i mevcûdât C. VI 184
Seretân C. V 139
seretân illeti C. XII 56
sereyân C. IV 265; C. V 358; C. VI 539; C. VII 262; C. X 258; C. XII 195
sereyân-ı zâtî C. II 79, 543; C. IV 372, 373; C. V 358, 501; C. VII 25, 149, 506; C. XII 39, 54, 189, 195, 390
serfürû C. VIII 275
serhadd-i gayb C. VIII 186
sermâye C. XI 291, 292; C. XII 274; C. XIII 318, 337, 338
sermed C. X 373
sermest C. III 486; C. X 627

ser-rişte C. IX 571; C. XI 602
ser-sâm C. VI 417
serum C. X 526; C. XII 101
server C. VIII 42, 510
Server-i enbiyâ C. I 258; C. III 101
serverlik C. III 472
servet C. I 562; C. II 550; C. V 148; C. VII 185; C. IX 183; C. X 433
servi C. II 70; C. X 81; C. XI 195, 562; C. XIII 208
serv-i revân C. XIII 315
serv-i sehî C. XII 252; C. XIII 183
ses Bk. savt C. II 13, 59, 390; C. IV 459, 463; C. V 221, 395; C. VI 319; C. VII 227, 474; C. X 41; C. XI 41, 241
setr C. VI 11, 17, 18, 23, 619; C. VII 73, 74
setr-i avret C. III 165; C. V 598
Settâr C. II 382, 449; C. III 101, 102; C. IV 182, 185, 415; C. V 60; C. VI 11, 619; C. VII 64; C. VIII 523; C. IX 47, 583, 584; C. X 80, 567; C. XI 74, 439, 550; C. XIII 201
settâriyyet C. VI 13
settârlık C. III 100, 101; C. VI 18; C. IX 48; C. X 71; C. XIII 202
sevâb C. II 405; C. III 270; C. VII 304; C. IX 211, 212
sevâb-ı dünyevî C. I 308
sevdâ C. I 122; C. IV 442; C. VI 306-308, 458; C. VIII 158; C. XI 230, 231, 562; C. XIII 178, 183
sevdâî C. III 386; C. IX 120; C. XI 330
sevdâ-yı aşk C. X 518
sevdâ-yı hâm C. XI 364
sevdâ-yı riyâset C. V 208
sevgi Bk. aşk, muhabbet C. VI 366; C. VIII 327; C. XI 571
sevgili Bk. habîb, mahbûb, yâr C. XI 569
sevici kadın C. XII 344
sevinç C. III 194; C. VIII 385; C. XII 102
sevinmek C. VI 68
sevk-i tabiî C. VI 235; C. IX 488
seyâhat C. IV 108, 111; C. VIII 168
seyfullâh C. XI 43
seyis C. XI 391
seylâb C. IX 262; C. XII 89
seyr Bk. sefer C. III 229; C. V 522; C. VII 277, 456; C. IX 13, 278; C. X 50, 51; C. XI 566; C. XIII 178
seyr ü sefer C. V 507, 520, 521; C. VII 170; C. VIII 117; C. XIII 97
seyr ü sülûk C. III 324; C. IV 31; C. V 506; C. VII 253; C. VIII 21; C. IX 650; C. XIII 94, 95, 314
seyr-billâh C. VII 456, 457
seyr-fillâh C. II 162, 310; C. III 381; C. IV 119; C. V 516, 559; C. VII 42, 535; C. VIII 139; C. IX 278; C. XI 579; C. XIII 139
seyr-i âfâkî C. XIII 97
seyr-i anillâh C. I 510
seyr-i cismânî C. IX 277
seyr-i enfüsî C. XIII 97
seyr-i husûsî C. XIII 76
seyr-i ma'nevî C. IX 277; C. XIII 152
seyr-i mekânî C. VI 148
seyr-i melekûtî C. IX 278, 279
seyr-i mülkî C. IX 278, 279
seyr-i rûhânî C. VII 454; C. IX 277, 278
seyr-i sırr C. III 488
seyr-i sûrî C. IX 277
seyr-i umûmî C. XIII 76
seyr-i urûcî C. V 461, 499
seyr-i zamânî C. VI 148
seyr-i zâtî C. IX 278, 279
seyr-ilallâh C. IV 119; C. VII 456, 457; C. IX 277
seyr-maallâh C. XIII 139
seyyâlât-ı esîriyye C. VIII 461
seyyâle-i latîf C. XIII 77
seyyâle-i rakîka C. VI 536; C. XIII 93
seyyârât Bk. seyyâre C. I 342, 395; C. III 471; C. VI 281, 531, 569, 593; C. VII 162, 163, 184, 185; C. X 162; C. XI 318, 404
seyyârât-ı felekiyye C. X 595
seyyârât-ı seb'a C. I 263, 266, 325
seyyâre Bk. seyyârât C. III 68; C. IV 204, 299, 381; C. V 16; C. VI 472; C. VII 185, 373; C. IX 141, 610; C. X 633, 634; C. XI 13, 44, 46, 50, 237, 314; C. XII 341-343; C. XIII 311
seyyârelerin rûhâniyeti C. XII 342
seyyiât Bk. seyyie C. II 520; C. IV 267, 314; C. VI 18; C. VIII 13; C. IX 568, 587; C. X 61; C. XII 249, 466
seyyiâtın hasenâta tebdîli C. II 520, 521
seyyid Bk. sâdât C. II 549; C. IV 99; C. XII 197, 412
Seyyid-i kâinât C. XII 413
Seyyid-i kül C. V 479
seyyidlik C. XI 486
seyyidü'l-ekvân C. VI 206
seyyidü'ş-şühedâ C. VI 270
seyyie Bk. seyyiât C. I 470; C. II 521; C. V 105; C. VII 352
sıbğatullâh C. XIII 266
Sıbtî C. VIII 179, 180, 266, 295, 493-497, 513-517, 520; C. XIII 151
sıbyân-ı şerîat C. III 390
sıcak C. IV 69; C. X 327; C. XII 89
sıcak su C. II 457, 458
sıcaklık C. III 450; C. IV 485
sıçan Bk. fâre C. I 186, 187; C. IV 377, 378, 380, 383, 426-428; C. VI 110, 164, 165, 415, 416; C. VIII 493; C. IX 26, 112, 113; C. X 483, 496, 503, 547, 552, 553; C. XI 58; C. XII 183, 229-231, 239, 246, 254, 260,

261, 263, 326-329, 345, 359-362, 402
sıçan yiyici C. XII 345
sıddîk C. II 222, 466; C. III 363, 364; C. VI 34; C. VII 520, 549; C. VIII 237; C. IX 559, 577; C. X 237
sıddîkın sohbeti C. VII 214
sıddîkıyyet C. I 67; C. II 222
sıddîkîn C. XIII 32
sıddîklar C. II 544
sıdk C. I 187; C. II 226, 467; C. III 178, 179, 260; C. IV 369, 370; C. VI 196, 265, 474, 475, 630; C. VII 107, 515; C. IX 97, 99-101, 413; C. X 217, 219, 220, 224, 267, 330, 331, 342, 481, 508, 509, 533; C. XI 75, 76, 159, 208, 209, 344; C. XII 25, 212, 213, 509; C. XIII 266, 267, 319
sıdk kokusu C. XIII 319
sıdk mak'adi C. X 508
sıdk u hulûs C. II 112
sıdk-ı bâtın C. X 218
sıfât Bk. sıfat C. I 85, 86, 109, 230, 231, 232, 234, 250, 315, 325, 326, 382, 431, 436, 496, 530, 567; C. II 94, 213, 238, 241, 242, 243, 254, 255, 257, 269, 270, 273, 276, 278, 280, 281, 283, 308, 323, 324, 328, 337, 340, 343, 471, 476; C. III 114, 117, 170, 191, 192, 195, 201, 208, 214, 220, 239, 241, 273, 294, 313, 328, 483; C. IV 115, 116, 182, 265, 266, 304, 346, 452, 481; C. V 358, 388, 438; C. VI 323, 328, 336, 358, 457, 458, 466, 638; C. VII 115, 227, 285, 293, 348, 403, 488, 506, 546; C. VIII 170, 247, 301, 346, 347, 360, 433, 510, 540, 573; C. IX 48, 51, 53, 69, 217, 365, 422, 499, 612; C. X 314, 365, 372, 402, 480, 517; C. XI 48, 199, 201, 223, 289, 343, 348, 361, 528; C. XII 39, 110, 111, 112, 120, 172, 272, 403, 425; C. XIII 31, 94, 95, 266, 267, 276, 299, 317, 340
sıfat Bk. sıfât C. II 425, 426; C. III 102, 150, 268, 312, 375, 386, 450; C. IV 221, 332; C. VI 104, 325, 503, 525; C. VII 77, 78, 348; C. VIII 364, 449, 564; C. IX 641; C. X 210, 617; C. XI 39, 224; C. XII 161, 324, 570, 579, 589; C. XIII 244
sıfât- nefsâniyye C. XI 260
sıfât ve esmâ C. II 20; C. III 386; C. VII 239; C. XII 399, 408, 427, 541, 542, 543, 566; C. XIII 109
sıfât ve esmâ ta'tîl kabûl etmez C. VII 51
sıfât ve esmâ-i ilâhiyye C. X 581; C. XII 100, 398, 399, 467, 522, 592, 593
sıfat-ı abd C. III 166
sıfât-ı abdânî C. III 368
sıfât-ı abdâniyye C. V 19; C. X 606; C. XI 258; C. XII 109, 111, 578
sıfât-ı abdiyyet C. III 478
sıfât-ı ahadiyyet C. IX 634; C. XII 584
sıfat-ı aşk C. X 52
sıfât-ı beşerî C. VI 399; C. XII 404
sıfât-ı beşeriyye C. III 376; C. VI 146, 399; C. VII 263; C. VIII 104; C. IX 311, 357, 422, 637; C. X 454, 551; C. XII 110, 112, 132, 212, 346, 403, 404
sıfat-ı beşeriyyet C. IX 644
sıfat-ı Celâl C. VI 237; C. IX 582; C. X 436; C. XIII 305
sıfât-ı celâliyye C. XII 219
sıfat-ı cemâl C. IX 582
sıfât-ı cemâliyye C. V 160; C. XII 219
sıfât-ı cemâliyye ve celâliyye C. XI 405; C. XII 502
sıfât-ı cismâniyye C. X 177, 607; C. XII 493
sıfât-ı cüz'iyye C. XII 579
sıfât-ı fiiliyye-i Hak C. V 364
sıfât-ı Hak C. I 279; C. II 210, 342; C. III 166, 329, 330, 366, 378; C. VI 323, 324, 325; C. VII 174; C. VIII 439; C. IX 644, 647; C. X 456; C. XI 279, 507; C. XII 404, 422
sıfât-ı Hakkânî C. II 376; C. VI 421; C. V 19; C. X 603, 607; C. XI 258; C. XII 245
sıfât-ı hakkıyye C. IX 643
sıfât-ı hamîde C. IV 419; C. VI 279
sıfat-ı Hayât C. I 94, 283, 287, 394; C. III 31, 286, 329, 340, 361; C. IV 190, 387; C. V 339; C. VI 42, 405, 471, 540; C. VII 239, 274, 310, 372, 412; C. IX 422, 541, 542; C. X 380, 448, 521; C. XI 39, 198, 243, 438; C. XII 304, 316, 397, 472
sıfât-ı hayvâniyye C. III 415, 438; C. IV 488; C. V 601; C. VI 592; C. VII 395; C. VIII 256; C. X 383, 403, 404; C. XI 227, 253, 601, 603, 604, 605
sıfat-ı İblîsiyye C. IV 225
sıfât-ı ilâhî C. V 594; C. X 66
sıfât-ı ilâhiyye C. I 284; C. II 299; C. III 375; C. V 591; C. VI 73, 74, 326, 327, 330, 365, 471; C. VII 163, 167, 201, 263, 344, 350, 393, 411, 489, 506; C. VIII 421, 424, 563, 581, 582, 585; C. IX 256, 323, 404, 436, 606; C. X 39, 365, 511, 617; C. XI 39, 85, 211, 342, 343, 478, 599; C. XII 100, 109, 303, 387, 388, 399, 471
sıfât-ı İlâhiyye deryâsı C. X 30
sıfât-ı ilâhiyye ile ittisâf C. XII 282
sıfât-ı ilâhiyye Zât-ı Hakk'ın aynıdır C. VI 323
sıfat-ı İlm C. VI 42; C. X 66; C. VIII 443
sıfat-ı insâniyye C. X 383
sıfât-ı kadîme C. XIII 244
sıfat-ı kahr C. III 31, 349; C. VIII 584; C. XII 389, 393
sıfât-ı kalbiyye C. VI 351
sıfat-ı kelâm C. III 94, 150, 193, 329, 377; C. IV 281, 449; C. VI 617; C. VII 229, 274, 372;

C. X 521; C. XII 30
sıfât-ı kemâliyye C. V 266, 267
sıfât-ı kemâliyye-i ilâhiyye C. IX 529; C. XI 121
sıfât-ı kevniyye C. IV 115-118, 453; C. VII 181, 426; C. VIII 247
sıfat-ı Kudret C. VIII 589; C. XII 576
sıfât-ı kudsiyye C. X 454
sıfat-ı küfür C. VI 140
sıfât-ı külliyye C. XII 579
sıfât-ı mağzûbe C. X 315
sıfât-ı mahmûde C. X 618
sıfât-ı marziyye C. X 315
sıfat-ı melekiyye C. VIII 65; C. XII 346
sıfât-ı mezmûme C. VI 419
sıfât-ı münfaile-i kevniyye C. IV 116
sıfât-ı nefsânî C. V 594; C. VI 81; C. X 603
sıfât-ı nefsâniyye C. I 410, 481; C. II 64, 111, 130, 294, 296, 315, 371, 376, 382, 399, 417, 425, 427; C. III 115, 161, 170, 221, 225, 227, 246, 339, 340, 343, 345-347, 351, 354, 359, 365, 366, 380, 382, 383, 385, 398, 415, 416, 441, 442, 458; C. IV 20, 24, 25, 36, 43, 44, 61, 73, 86, 90, 126, 169, 227, 238, 277, 286, 322-324, 343, 403-405, 432, 440, 445, 456, 489, 492, 493, 501, 503; C. V 65, 66, 122, 185, 200, 201, 213, 229, 231, 374, 388, 474, 475, 576, 586, 591; C. VI 50, 69, 82, 93, 125, 173, 283, 351, 376, 398, 421, 422, 425, 521-523, 593, 635; C. VII 16, 77, 189, 200, 300, 301, 325, 333, 337, 438, 459, 487, 495, 523, 524, 540, 545; C. VIII 39, 54, 60, 117, 197, 198, 207, 219, 262, 263, 266, 358, 466, 592, 608, 618; C. IX 21, 80, 81, 91, 169, 183, 185, 228, 231, 242, 265, 306, 307, 314, 318, 327, 370, 394, 481, 482, 647; C. X 39, 64, 65, 74, 115, 116, 128, 133, 147, 178, 233, 291, 340, 341, 404, 417, 425, 453, 503, 511, 525, 604, 611, 613; C. XI 20, 21, 25, 35, 62, 58, 68, 96, 154, 223, 225, 255, 263, 268, 296, 364, 378, 380, 396, 399, 411, 439-441, 444, 447, 471, 497, 504, 507, 614; C. XII 33, 151, 153, 161, 220, 240, 251, 252, 278, 279, 280, 281, 282, 320, 373, 374, 422, 540, 591, 606, 613; C. XIII 15, 17, 18, 46, 59, 61, 63, 64, 72, 124, 125, 159, 189, 195, 201, 203, 224, 225, 232, 342, 344
sıfât-ı nefsiyye C. III 224; C. IX 629
sıfât-ı rabbânî C. II 446
sıfat-ı rûh C. XI 504
sıfât-ı rûhânî C. VIII 263
sıfât-ı rûhâniyye C. III 383, 458; C. IV 36; C. VI 50, 146, 283, 422, 592; C. VII 522; C. IX 311, 312, 327, 650; C. X 336, 403, 404, 568; C. XI 20, 21, 364, 446, 447, 469, 504, 579; C. XII 112, 251, 252, 373, 403
sıfât-ı rûhâniyyet C. XI 311
sıfât-ı rûhiyye C. III 224; C. IV 26; C. IX 196; C. XI 35
sıfat-ı settâriyyet C. X 66
sıfât-ı sübûtiyye C. V 136; C. VI 235
sıfat-ı tekvîn C. VI 201
sıfat-ı tenzîhiyye C. VIII 443
sıfât-ı tenzîhiyye ve selbiyye C. IX 204
sıfât-ı ulvî C. XII 387
sıfât-ı zâtiyye C. VIII 314
sıfât-ı zemîme C. I 421; C. IV 419; C. V 109
sıfatım ile halkıma çık C. X 226
sığır C. XII 325
sığırcık C. XIII 252
sıhhat C. VI 537; C. VIII 211, 348; C. IX 15, 16; C. X 235; C. XI 463, 537, 554, 596; C. XIII 50, 105, 226, 227, 259
sıhhat-i vücûd C. XI 582
sıhrîc Bk. sarnıç C. XII 495
sıkıntı C. I 115; C. VI 177; C. VII 44; C. VIII 57, 58; C. X 238, 239; C. XII 489
sıla C. IV 94, 107; C. XII 110
sıla kapısı C. VIII 204
sınâat C. XII 375
sır Bk. esrâr C. I 78, 79, 83, 107, 143, 334, 335; C. III 213, 370, 392, 487; C. IV 397, 398, 504; C. VII 337, 520, 542; C. VIII 104; C. IX 73, 74; C. X 13, 42, 51, 66, 74, 372, 456, 543; C. XI 17, 324, 416, 501, 602; C. XII 33, 62; C. XIII 40, 41, 47
sır âlemi C. VI 568
sır gözü C. X 451, 544; C. XII 37
sır güneşi C. XI 600
sır kapısı C. IV 156; C. XII 489
sır köşkü C. XII 488
sır kulağı C. II 71
sır saklama C. I 143; C. VI 619
sır söylemek C. VI 259; C. X 256
sırât C. III 88
Sırât köprüsü C. III 87, 88; C. IV 348; C. XIII 230
sırât-ı müstakîm C. I 292, 438; C. II 99, 153, 154; C. III 87, 88; C. IV 194, 371, 515, 516; C. V 352; C. VI 160, 475; C. VII 457; C. VIII 359, 490; C. IX 69; C. X 255, 315; C. XI 83, 84, 525; C. XII 301; C. XIII 20
sırça C. III 425; C. X 248; C. XII 366
sırlara mahrem C. XIII 41
sırr-ı aşk C. III 416; C. VI 620; C. XIII 37
sırr-ı aşk-ı ilâhî C. VI 619
sırr-ı dîn C. X 605
sırr-ı hakîkat C. XII 151
sırr-ı hayât C. IX 639
sırr-ı Hudâ C. XI 453, 454
sırr-ı ilâhî C. VIII 403; C. X 456; C. XI 17, 500
sırr-ı kader C. I 173, 212, 238, 383, 389; C. II 83, 84, 157, 340, 344, 371, 441, 460, 461, 512, 513, 516, 526; C. III 42, 99, 208, 280,

283, 294, 295, 298, 365, 471; C. IV 11, 82, 208, 377, 378, 421, 492; C. V 232, 306, 405, 439, 539, 581, 582, 624, 633; C. VI 13, 140, 142, 149, 177, 184, 186, 188, 375, 606, 631, 633, 636; C. VII 20, 115, 326, 381, 385, 389; C. VIII 416, 454, 475, 488, 538; C. IX 120, 500, 650; C. X 320, 322, 337, 371, 427, 609; C. XI 151, 152, 346, 361, 362, 448; C. XII 178; C. XIII 92, 97, 101, 102, 292
sırr-ı kader C. III 283
sırr-ı kadere nazar C. XI 151
sırr-ı kaderin sırrı C. X 322, 337
sırr-ı kadîm C. IX 474
sırr-ı kazâ ve kader C. VI 565; C. VII 383
sırr-ı kutbiyyet C. VII 408; C. XII 432
sırr-ı ledün C. I 527
sırr-ı Muhammedî C. II 133; C. IV 118; C. XI 75
sırr-ı nihân-ı ilâhî C. VIII 501
sırr-ı pinhân C. II 83, 84
sırr-ı tevhîd C. XI 359; C. XII 418
sırr-ı vahdet C. I 134, 503, 546; C. IV 309, 311, 353; C. VI 44, 69, 186; C. X 354, 355; C. XI 17, 179, 199, 200, 223, 382, 383, 385, 396, 574, 575; C. XII 119, 123, 127, 128, 151, 177; C. XIII 184, 237, 238, 239, 325, 326
sırr-ı visâl C. XI 586, 587
sırr-ı vücûd C. VI 94, 309, 620; C. VII 231; C. VIII 448, 531, 564; C. IX 564; C. X 34, 36; C. XI 612
sırr-ı zât-ı ilâhiyye C. XI 478
sırrı evliyâ C. III 99
sırrın necâseti C. III 494
sırrın sırları C. VIII 462
sırtlan C. IV 408; C. X 92
sıtma C. I 381, 393; C. IV 44; C. IX 414; C. XII 36
sîb C. XI 287
siccîn C. I 240; C. II 185; C. III 450; C. IV 85; C. V 135; C. X 617; C. XII 545
sidik C. VIII 505; C. IX 312, 313
sidre C. V 528; C. VIII 602; C. IX 371; C. XI 611; C. XII 28, 299; C. XIII 81
Sidre-i müntehâ C. I 518; C. III 490
Sidretü'l-müntehâ C. I 339; C. IV 400; C. VIII 602, 603; C. IX 112; C. XII 28, 299
sîga-i duâiyye C. VII 356
sihir Bk. büyü C. I 164; C. II 444, 519; C. III 444; C. IV 37, 70, 71, 175; C. V 28, 295, 310-312-316, 319, 320, 324, 325, 329, 332; C. VI 199, 403, 439-443; C. VII 272, 362, 367, 487, 488, 490-492; C. VIII 162, 163, 165, 289, 401, 406, 410, 412-418, 494-499; C. IX 158, 161-163, 217, 223, 224, 351, 352, 405, 630; C. X 213, 379, 504; C. XI 145, 146, 339, 340, 392, 393, 435-437, 457, 489; C. XII 193, 346, 502; C. XIII 67, 150, 271, 272
sihir bozma C. IX 223
sihir ilmi C. VIII 407
sihir şâkirdliği C. VIII 406, 407
sihirbaz Bk. büyücü C. I 164, 487; C. II 81, 519; C. III 104, 149; C. IV 127; C. V 28, 261, 289, 330, 311-313, 318, 323, 328, 332, 333, 456; C. VI 439, 441, 442; C. VII 312, 419, 487; C. VIII 78, 165, 308, 406, 410, 413, 414, 416; C. IX 161, 162, 216, 351, 352, 629, 630; C. X 11, 19, 170, 310, 330, 360, 361, 379, 504, 595, 597, 599, 601; C. XI 307, 339, 340, 436, 437; C. XII 134, 502; C. XIII 150, 152, 272
sihirbazlık C. IV 69; C. V 315, 319, 320; C. VI 551, 552; C. VII 491; C. VIII 162, 164, 494
sihr-i Bâbilî C. VIII 401
sihr-i helâl C. IV 128; C. VI 314; C. IX 163; C. XII 322, 497
sihr-i mutlak C. X 147
sihr-i müstemir C. IV 37; C. XII 478
sikât C. VI 379; C. IX 130; C. XII 607
sikke C. I 350; C. II 248; C. V 322; C. VIII 310, 311, 448, 449; C. XI 524
siklon C. VII 55; C. IX 348
silâh C. IV 353; C. VII 414; C. IX 233, 234, 236; C. XIII 270
silsile C. I 68; C. VI 382, 383, 384, 397
silsile-i illet C. IV 292
silsile-i ma'neviyye C. XI 72
silsile-i tarîkat C. IX 338
silsile-i vücûd C. XI 405
sîmâ C. I 390; C. X 20; C. XII 209
Simâk C. III 130
simsime C. V 342; C. VIII 169; C. XIII 79
sîmurg C. I 186; C. II 241, 299; C. VI 609; C. VII 310; C. XII 369; C. XIII 44
sîmurg-ı rûh C. I 433
sîmyâ C. I 212, 281; C. IV 420; C. IX 161, 351
sincap C. VII 185
sîne C. II 448; C. XII 83; C. XIII 64
sîne darlığı C. VIII 147
sîne genişliği C. VIII 147
sinek C. I 345, 346; C. IV 260, 261, 500; C. V 165; C. VI 515; C. X 16, 134, 460, 534, 625, 626; C. XI 283, 622
sinema C. III 265
siper C. IV 283
sirâc C. VIII 419
sîret C. III 97, 284, 396, 481; C. IV 126; C. IX 460; C. X 403, 433, 541; C. XI 601, 608
sîret-i evliyâ C. VII 497
sîret-i hayvâniyye C. IV 86
sırkat Bk. hırsızlık C. I 141, 267, 303; C. II 256; C. III 184; C. X 124, 319
sırkat-ı asâ C. V 331

sirke C. I 460; C. II 196, 476; C. IV 25, 254, 485, 486; C. VI 335, 422; C. IX 643; C. X 36, 146, 337, 367; C. XI 20, 21; C. XII 401
sirke pekmezdir C. XII 401
sirkengübîn C. IV 25; C. XII 553
Sîrû C. XII 223
sis C. VII 190
sis kânûnu C. XII 575
sitem C. X 274
sitîr C. X 399
sitte-i zarûriyye C. VII 136; C. IX 175
sivrisinek C. I 371, 372; C. II 114; C. III 114, 115; C. VI 102, 589, 590, 594, 595, 596; C. VII 236, 237; C. IX 273, 437; C. X 16, 265; C. XI 535, 610; C. XII 542; C. XIII 72
siyâdet-i hakîkıyye C. III 102
siyâh C. II 177; C. III 213; C. XII 171
siyâh saç C. VII 441
siyâset C. IV 230; C. V 456, 462; C. VI 543; C. X 93; C. XII 42; C. XIII 296
siyâset-i zâhiriyye C. IX 305
siyâsî emel C. IV 106
sizlik C. X 619
sodyum C. III 452; C. VI 534; C. IX 152, 388; C. X 121; C. XI 30; C. XII 517
sof C. IV 439
sofistâî C. I 220, 221; C. IV 439, 440; C. IX 274; C. X 285; C. XI 97; C. XII 93, 559, 560, 561
Sofistâiyye C. X 285; C. XII 93
sofra C. I 113, 114; C. VIII 30; C. IX 102, 112; C. XI 398, 434, 611; C. XIII 29, 341, 342
sofra örttüsü C. VI 195
sofrada söz C. XIII 342
sofra-i ma'nevî C. IX 112
sofra-i ma'rifet C. II 320
sofra-i nübüvvet C. IX 102
sofra-i ulûm C. V 499
sofra-i zikr C. II 110
sofu C. XIII 341, 342
sofyân C. III 156
soğan C. IV 286; C. XIII 52
soğanın kokusu C. VII 522
soğuk C. IV 69; C. VI 525; C. X 327, 634
soğuk cehennem C. VIII 210
soğuk fikir C. VIII 583
soğukluk C. III 450; C. IV 485, 486
sohbet C. I 67, 462; C. III 245; C. IV 56, 119; C. V 512, 516, 517, 535, 545, 546, 595, 598-600, 610; C. VI 227; C. VIII 402; C. X 36; C. XI 375, 416, 468; C. XII 31, 230, 326, 347; C. XIII 160
sohbet ashâbı C. I 129
sohbet-i ârif C. XI 176
sohbet-i evliyâ C. V 95; C. VII 215
sokurdanmak C. VI 563
sol Bk. yesâr C. II 394; C. IX 154,-156, 572, 577, 582; C. X 44, 45, 46; C. XI 27, 89, 429, 602
sol el C. II 441; C. IX 573; C. X 44; C. XII 70
sol yan C. II 346
solucan C. XI 123
somurtkan sûfî C. VII 299
somurtkanlık C. VII 299, 300
son görücü C. XI 450, 451
son nefes C. XII 178
sonbahâr Bk. hazân C. I 570; C. II 53, 286, 287, 291, 540; C. III 24, 26, 375; C. IV 300, 302; C. VI 307; C. VII 364; C. IX 58, 329; C. X 553, 614, 634; C. XI 269, 537, 554, 562, 582; C. XII 282, 536; C. XIII 184, 189, 190, 208
sonbahar soğuğu C. II 52
sonbahar yağmuru C. II 56
sopa C. XII 220, 421
sormak C. V 488
Sovyetlik C. XI 129
soyunmak C. IV 445; C. VII 454
söğüt C. X 445
söğüt ağacı C. II 443; C. VII 283; C. XIII 47
söylemek C. III 491; C. IV 442, 443; C. VII 460; C. VIII 66; C. IX 395; C. X 340; C. XI 245, 520, 521, 586
söylenmemiş duâ C. IX 115
söyleyen Hak C. II 272; C. XI 38, 348; C. XII 422
söz Bk. kelâm C. I 78, 88, 118, 337, 348, 360, 446, 480, 481, 489, 490, 500, 501, 509; C. II 127, 136, 208, 276, 370, 401, 403; C. III 57, 205, 240, 243, 335, 483, 484; C. IV 166, 316, 459, 470, 495; C. V 220, 221, 272, 306, 309; C. VI 280, 501; C. VII 57, 86, 150, 151, 241, 254, 255, 275; C. VIII 68, 69, 190, 342, 363, 364, 606, 608, 609, 611; C. IX 92, 93, 95-97, 99, 248, 394, 395, 475, 599; C. X 41, 42, 45, 46, 67, 128, 129, 131, 132, 137, 138, 142, 462, 536, 621; C. XI 38, 42, 47, 48, 109, 208, 245, 246, 266, 293, 344, 347, 360-362, 430, 520, 521, 587; C. XII 41, 129, 134, 233, 236, 325, 441, 487-489; C. XIII 17, 126, 129, 161, 162, 209, 215, 224, 236, 237, 239, 240, 249, 251, 252, 253, 319, 321, 326, 327, 341
söz bulutu C. XI 41
söz çekici C. VII 380; C. XI 540
söz dili C. IX 353
söz öldürücü C. VII 380
söz pazarı C. XIII 127
söz söylemek C. VII 208; C. XIII 323
sözün sultânı C. III 193
su C. I 209, 225, 270, 274, 283, 293, 298, 319, 336, 337, 394, 407, 409, 556; C. II 146, 147, 227-230, 232, 234, 235, 253, 259, 260, 269, 309, 327, 376, 396, 486, 488, 489; C. III 131, 146, 162, 193, 194, 224,

233, 241, 286, 303, 312, 328, 336-339, 341, 349, 382, 438, 447, 448, 452, 469, 485, 494; C. IV 138, 151, 386-388, 404, 462, 463, 504, 505, 513, 515; C. V 19, 389, 390, 439, 451, 465, 483, 554, 594-597, 600, 601, 607; C. VI 201, 216, 278, 283, 307, 366, 369, 398, 478, 505, 507, 509, 530, 532, 533, 534, 536, 537, 597; C. VII 184, 225-227, 229, 243, 270, 271, 316, 318, 344, 393, 408; C. VIII 59, 91, 139, 180, 232, 239, 306, 341, 342, 349, 405, 426, 427, 430, 431, 434, 455, 493, 494-500, 505, 517, 518, 520, 521, 537, 543; C. IX 21, 40, 62, 79, 80-86, 89-92, 152, 155-161, 163, 164, 168, 247, 255, 282, 335, 363, 364, 366-368, 400, 522, 528, 530, 531, 556, 567, 615, 616, 649, 650; C. X 119, 122, 131, 228, 229, 238, 250, 255, 351, 372, 374, 395, 402, 403, 411, 457, 490, 526, 553-555, 630, 634; C. XI 25, 30, 31, 33, 35, 37, 46, 57, 157, 204, 205, 235, 254, 279, 296, 346, 347, 360, 395, 400, 442, 464, 476, 490, 493, 563, 584, 585, 596, 609; C. XII 91, 92, 94, 160, 169, 173, 215, 231, 241, 255, 258, 260, 262, 390, 392, 397-401, 420-422, 445, 471, 472, 480, 482-484, 495, 509, 517, 524, 528-531, 542, 543, 553, 564, 584, 592, 595; C. XIII 26, 54, 124, 161, 208, 217, 218, 282, 284, 293, 339, 340, 342, 346

su havuzu C. XI 399, 400

su kabarcığı C. XIII 339, 340

su kuşu C. II 63; C. VI 260; C. X 237, 351, 620; C. XI 434, 605; C. XIII 60

su nehirleri C. VIII 207; C. IX 529

su sığırı C. XII 321-323

su testisi C. II 266

su tulumu C. XII 448, 538

su ve çamur C. XI 334; C. XII 385

Suâd C. XII 13

suâl C. IV 495, 496; C. VII 429; C. VIII 354; C. VIII 356; C. X 67

suâl-i kalbî C. XIII 224

subaşı C. VII 296

Subbûh C. XII 82

subh C. I 543

subh-ı kâzib C. III 212; C. VII 496, 497; C. IX 429, 627, 629; C. X 533, 534; C. XI 523, 524

subh-ı sâdık C. III 212; C. VII 496; C. IX 429, 628, 629; C. XI 523, 524

suç C. X 21, 80, 559, 560, 561, 564

suçlu C. XII 316

su'dâ C. VII 17

suda sepet C. IX 428

sudûr C. I 361; C. XI 287

sûf C. VII 63; C. IX 135, 468

sûfî C. I 77, 131, 291, 432; C. II 279, 346, 431; C. III 61, 62, 155, 156; C. IV 98-101, 441, 442, 481; C. V 386; C. VI 512; C. VII 299, 300, 391, 549, 550; C. VIII 439, 447; C. IX 14, 132-136, 342; C. X 382, 487-494, 496, 504, 505, 506, 618, 619; C. XI 442, 443, 450, 484, 485, 487, 489, 492, 493, 502, 505, 508-511, 514, 522, 523, 525, 527, 534-536, 538, 562, 564, 615; C. XII 255-257; C. XIII 154, 169, 243

sûfî vaktin oğludur C. XII 254-257

sûfî-i safâ C. V 388

sûfîlik C. IX 135; C. XI 485, 488

sûfiyye C. I 572; C. III 479

sûfiyyûn C. XI 228

suhût C. IX 482

sû'-i ahlâk C. I 403; C. III 397; C. XIII 343

sû'-i edeb C. II 342, 343; C. III 455; C. VI 91; C. IX 605

sû'-i fâtiha C. XII 453

sû'-i hâtime C. XII 453

sû'-i hulk C. III 167

sû'-i kazâ C. I 148, 373, 374, 398; C. II 500

sû'-i kelâm C. X 59

sû'-i muâmele C. VIII 480

sû'-i zan C. II 315, 343, 344; C. III 82; C. IV 64, 66, 70, 103, 244; C. IX 630; C. X 12; C. XII 210, 211; C. XIII 190

sukyâ C. VII 254

suların canı C. IX 160

sulb C. II 324; C. VI 307, 369; C. VIII 187

sulb-i fıtrat C. II 347

sulb-i peder C. XII 272

sulbiyye C. XI 347

sulehâ C. V 117

sulehâ-yı beşer C. IV 506

sulehâ-yı melek C. IV 506

sulh C. I 397, 455; C. II 138, 160, 189, 530; C. III 456; C. V 267; C. XI 28, 29, 32-36, 287, 596, 597

sulh-i umûmî C. VII 40

sultân Bk. pâdişâh, şâh C. II 466; C. III 259, 288, 322, 324, 368; C. IV 394, 395, 429; C. VI 316, 317, 371; C. VII 240, 363, 463, 554; C. VIII 511; C. IX 143, 175, 176, 388, 494; C. X 99, 106, 329, 570, 607; C. XI 77, 93, 95, 277, 329, 355, 390, 476, 524, 606; C. XII 14, 186, 293, 295, 369, 456, 458, 460, 461, 467, 474, 480, 494; C. XIII 198, 288

sultân tanıyıcı C. XII 317

sultân-ı aşk C. IX 151, 152; C. X 54

sultânı-ı azîm C. V 375; C. XII 169

sultân-ı azîz C. IX 497

sultân-ı basar C. II 74

sultân-ı dervîşân C. VI 38

Sultân-ı enbiyâ C. III 100, 257; C. VI 209; C. XI

396; C. XII 186
sultân-ı fakr C. XI 462, 463
sultân-ı hakîkat C. II 230; C. VI 515; C. IX 137, 306
sultân-ı hakîkî C. III 324; C. VI 318, 337, 448; C. VIII 83; C. X 328; C. XI 93, 95, 329, 477, 607; C. XIII 81
sultân-ı hazar C. X 405
Sultân-ı kevneyn (s.a.v.) C. VII 419
sultân-ı ma'nâ C. V 518
sultân-ı rûh C. I 145, 147, 149
sultân-ı vakt C. II 249
sultânın emri C. X 584
sultânın sadakası C. VI 317
sultânî C. XI 275
sultanların sultânı C. VI 375; C. XI 381
sultanlık C. X 408
sultanlık davulu C. I 416
sultânu'l-ârifîn C. V 400; C. VIII 176
sultânu'l-mahbûbîn C. VII 551; C. XII 396
sultânu'l-ma'şûkîn C. III 196; C. VII 406
sultânü'l-ârifîn C. V 497
sultânü'l-âşıkîn C. II 292; C. V 368
sultânü'l-hûdâ C. XI 77
sultânü'l-kuvâ C. XIII 93
sultânü'l-müfessirîn C. II 252; C. XII 306
sultânü'z-zâkirîn C. VII 169
sun'-ı Hakk'ın âşıkı C. V 363
sun'-ı Hakk'ın kâfiri C. V 363
sun'-ı Hudâ C. XI 454
sun'-ı ilâhî C. V 363; C. XII 386
sun'-ı mukaddes C. IX 612
sun'-ı pâk C. IX 613
sun'-ı rabbânî C. XI 542
sûr C. II 14; C. VI 316; C. VII 427; C. IX 225, 442, 510, 526, 575; C. X 554, 614; C. XI 220, 544
sûre C. XI 398
sûre-i Fâtiha C. XII 453
sûre-i Hûd C. VIII 535
sûret âlemi C. III 430; C. IV 435; C. V 199; C. VII 322; C. XII 584, 622; C. XIII 30, 76, 126, 178, 195, 335
sûret âşıkı C. V 359; C. X 363, 364, 429
sûret bâtının perdesidir C. VIII 614
sûret Bk. suver C. I 164, 248, 249, 254, 297, 298, 326, 327, 329, 348, 353, 360, 361, 370, 372, 384, 395, 458; C. II 189, 204, 207, 208, 236, 239, 244, 245, 277, 286, 289, 326, 338, 392, 397, 409, 420, 427, 477, 478, 553, 561, 562, 563; C. III 32, 37, 38, 76, 188, 189, 195-199, 202, 204, 224, 275, 278, 284-287, 290, 306, 330, 356, 357, 386, 483; C. IV 81, 192, 300, 303, 397, 506; C. V 153, 166, 374, 381, 389, 465, 473, 593; C. VI 44, 45, 60, 103, 478, 479, 494, 495, 525, 557, 558; C. VII 131, 141, 167, 176, 240, 247, 318, 348, 350, 365, 370, 473-475, 536, 558; C. VIII 350, 351, 434, 449, 559, 580, 594, 598; C. IX 53, 91, 92, 95, 134, 248, 278, 510, 511, 535, 613, 615, 647; C. X 22, 37, 92, 208, 210, 213, 228, 249, 250, 313, 314, 360, 365, 367, 368, 371, 382, 445, 450, 480, 513, 516, 517, 519, 525, 533, 535, 581, 595; C. XI 27, 39, 40, 50, 51, 58, 66, 73, 116, 125, 157, 227, 228, 244, 268, 285, 350, 381, 464, 483, 596, 601, 608; C. XII 24, 25, 62, 83, 100, 114, 160, 171, 330, 333, 335, 338, 346, 347, 360, 404, 415, 446, 471, 472, 540, 542, 565-568, 570, 572, 573, 575-581, 585, 586, 591, 593; C. XIII 31; 53, 54, 60, 61, 68, 82, 93, 165, 176, 177, 187, 193, 195, 196, 222, 224, 231, 233, 242, 258, 276, 298, 299, 314, 327, 328, 340
sûret dervîşi C. XI 66, 246, 613
sûret fakîri C. II 241; C. XII 508
sûret gölgedir C. XIII 276
sûret güzelliği C. III 286; C. XI 357
sûret kabuğu C. XII 567
sûret kadehleri C. XII 566
sûret kafesleri C. XIII 198
sûret libâsı C. XII 413
sûret mertebesi C. XI 39
sûret perdesi C. III 355, 363; C. VII 312; C. VIII 194; C. XII 223
sûret sandığı C. XIII 199
sûrete tapıcı C. XI 246, 612
sûret-i abdâniyye C. XII 412
sûret-i ahvâl C. VII 241
sûret-i âlem C. III 361; C. V 141; C. IX 53
sûret-i asliyye-i melekiyye C. VIII 590
sûret-i berzahiyye C. VI 405; C. VIII 89
sûret-i beşeriyye C. III 227, 228, 330, 445; C. IV 118, 480; C. VI 365, 368; C. VIII 108, 594; C. IX 643; C. X 213, 404
sûret-i cisim C. X 511
sûret-i cismâniyye C. VII 241; C. X 367, 369, 517, 523; C. XI 322; C. XII 406
sûret-i cismiyye C. X 546
sûret-i dünyeviyye C. XIII 271
sûret-i esmâiyye C. III 142
sûret-i evliyâ C. VI 495
sûret-i Hak C. IX 53
sûret-i hakîkî-i Peygamberî C. VIII 618
sûret-i halk C. IX 53
sûret-i hayâliyye C. IX 574; C. X 360, 361, 535, 546; C. XI 149
sûret-i hissiyye C. X 535
sûret-i hissiyye-i beşeriyye C. III 142
sûret-i ilâhiyye C. I 235; C. V 338; C. VIII 345; C. IX 297, 494, 508; C. XI 50
sûret-i ilmî C. V 457; C. VII 488; C. XII 560

sûret-i ilmiyye C. I 169, 382; C. II 210; C. III 295, 324; C. V 142; C. VI 405; C. VII 166, 167; C. X 24, 304; C. XII 570, 571, 589
sûret-i insâniyye C. IV 115; C. IX 341; C. X 441, 521, 549; C. XII 331, 628
sûret-i İseviyye C. X 520
sûret-i Kâ'be C. IV 115
sûret-i kevniyye C. VI 217
sûret-i ma'neviyye C. VI 586
sûret-i mevhûme C. XII 543
sûret-i misâliyye C. II 210, 219; C. III 44-46, 294; C. V 443, 457, 458; C. VI 362; C. VII 30, 322, 331; C. VIII 22; C. XI 39
sûret-i peygamberî C. XII 407
sûret-i Rahmân C. X 602; C. XIII 55
sûret-i rûhiyye C. III 142
sûret-i şehâdiyye C. XI 39
sûret-i tabîat C. III 376
sûret-i tabiî C. III 379
sûret-i unsurî C. II 210
sûret-i unsuriyye C. X 518
sûret-i zâhir C. III 286
sûret-i zâhirî C. VI 441
sûret-i zâhiriyye C. XI 102
sûret-i zıllî C. II 160
sûretin aşkı C. XII 586, 587, 622
sûretler kadehleri C. XII 565
sûretler kafesi C. XIII 197
sûretler kal'ası C. XII 545-547
sûretler sâhibi C. XII 539, 540, 545, 564, 584, 621
sûretler sandığı C. XIII 197
sûretler sûretsizden vücûd tutar C. XII 575
sûretlerden doğan ma'nâ C. XII 574
sûret-perest C. III 330; C. VIII 508, 607; C. IX 120, 121; C. XI 350; C. XII 330
sûretsiz C. XII 567, 569, 570, 574, 576-578, 581
sûretsiz sûret C. II 432
sûretsizlik C. I 361; C. II 161; C. XI 27, 483; C. XII 568
sûretsizlik âlemi C. XIII 68
sûretten ma'nâya intikal C. XII 573
sûr-ı İsrâfîl C. VII 220, 427; C. VIII 457; C. IX 526, 527, 570; C. XI 544, 602
sûrî gıdâ C. III 305
sûrî kıyâfet C. VI 51
sûrî kıyâmet C. XI 263
sûrî ölüm C. X 509; C. XIII 76
susam çiçeği C. V 23; C. VII 297, 298; C. XIII 208
susam yağı C. XII 403
susamış C. IV 462, 463, 509; C. VI 530; C. VII 226, 227; C. XI 204, 205, 235; C. XII 315; C. XIII 124
susamış adam C. VII 225
susamışlık C. V 390; C. VI 216; C. XIII 134
sûsen C. III 385; C. V 23; C. X 81; C. XII 321; C. XIII 208, 293
susmak C. VIII 66; C. XI 245
susuzluk C. III 180; C. VI 217; C. VIII 263, 456; C. XI 209; C. XIII 49, 133
suûd C. X 632; C. XI 557
sûû'l-kazâ C. I 151
suver Bk. sûret C. XI 529
suver-i âlem C. II 344; C. III 212, 290; C. VI 329, 347, 350; C. VIII 325; C. X 347; C. XI 480, 481; C. XII 93, 114, 136, 271
suver-i bâtıne C. V 172; C. VIII 194
suver-i bâtıniyye C. XII 109
suver-i beşeriyye C. XII 113
suver-i cemâliyye aşkı C. XIII 32
suver-i cemîle C. X 525
suver-i cismâniyye C. XI 79; C. XII 134, 388
suver-i cismâniyye ve hayâliyye C. XII 134
suver-i cismiyye C. X 402
suver-i dünyâ C. VII 471
suver-i dünyeviyye C. VIII 550; C. XI 339, 478
suver-i esmâ C. II 153; C. IX 499
suver-i esmâiyye C. VII 393
suver-i eşyâ C. III 461, 492; C. VII 263, 274; C. IX 269, 272, 280; C. X 256; C. XI 361, 567, 580; C. XII 109, 143, 242, 272, 312, 313, 316, 566; C. XIII 258
suver-i eşyâ muhabbeti C. XI 484
suver-i fâile C. I 536; C. XII 594
suver-i fâile ve müessire C. I 74
suver-i fâniye C. XII 335
suver-i fâniye sevdâsı C. XII 594
suver-i gaybiyye C. II 432; C. IV 422, 457
suver-i halkıyye C. V 459
suver-i hayâliyye C. I 511; C. IX 122; C. XII 109, 190, 275; C. XIII 60
suver-i hissiyye C. XII 190
suver-i ilm-i ilâhî C. IV 376; C. VII 393
suver-i ilmiyye C. I 232, 234, 235, 382, 449; C. II 344, 432; C. III 69, 272, 360; C. V 405; C. VI 405, 530, 539, 540, 561, 623; C. VIII 424; C. IX 85, 116, 145, 323, 500; C. X 372, 402, 510; C. XI 34, 39, 153, 243; C. XII 80, 109, 275
suver-i ilmiyye-i esmâiyye C. VII 386
suver-i ilmiyye-i Hak C. III 411
suver-i ilmiyye-i ilâhiyye C. VI 176; C. XII 79
suver-i insâniyye C. X 152
suver-i izâfiyye C. X 570
suver-i kâinât C. XI 285
suver-i kesîfe C. III 477; C. VI 347; C. VIII 424; C. X 480; C. XI 168; C. XII 299
suver-i kesîfe C. XI 480
suver-i kevniyye C. I 194; C. III 48, 49, 113, 363; C. VIII 353; C. IX 302; C. X 152, 412; C. XI 209, 210, 212, 523, 524, 533
suver-i kevniyyeye muhabbet C. XII 563

suver-i mâddiyyât C. XII 93
suver-i maddiyye C. V 246; C. IX 327
suver-i mevhûme C. III 215; C. XI 333
suver-i mezâhir C. X 520
suver-i misâliyye C. II 329; C. VIII 89, 216; C. X 402, 531
suver-i misâliyye ve unsuriyye C. I 432
suver-i münfaile C. I 536; C. XII 594
suver-i münfaile ve müteessire C. I 74
suver-i müteayyine C. III 276; C. X 461; C. XII 561
suver-i rûhâniyye C. XI 79
suver-i tabîiyye C. I 385; C. IV 249; C. VII 526; C. XII 486
suver-i uhreviyye C. X 448; C. XI 605
suver-i vücûdiyye C. X 177
suver-i zâhire C. V 172; C. XII 593
suver-i zâhire fitnesi C. XII 595
suver-i zâhiriyye C. XII 109
suver-i zihniyye ve hayâliyye C. XII 275
suya gark olmak C. XII 413
suyun sesi C. XI 204, 205
suyun suyu C. IX 79; C. X 631
süadâ C. II 441; C. IV 492; C. VI 516
süadâ-yı ezeliyye C. III 120
Sübbûh C. II 211; C. IV 12; C. IX 111; C. XI 64; C. XIII 334
Sübhân C. II 341-343; C. X 559
Sübhâne Rabbiye'l-a'lâ C. III 494, 495
Sübhâne Rabbiye'l-azîm C. V 570
Sübhânî mâ a'zama şânî C. I 542; C. VIII 79, 81
sübût C. VI 126; C. XI 196
sücûd Bk. secde C. III 494; C. VI 276; C. VII 434; C. IX 220, 650, 651; C. XI 475
südde C. VI 143
südus C. VIII 91
süfehânın mücâleseti C. I 399
süflî C. VII 445
süksük C. VI 425, 426
sükûn C. V 136; C. VI 539; C. IX 413
sükûnet C. XI 28, 31
sükûnet-i kalb C. VIII 263; C. X 244
sükûnet-i kalbiyye C. VIII 513
sükût C. I 336, 399, 526; C. III 23, 435; C. IV 36; C. V 23; C. VI 11, 91; C. VII 232, 233, 429-431; C. VIII 66, 68, 469; C. X 42, 43, 611; C. XI 180, 209; C. XII 22, 320, 600; C. XIII 236, 240
sükût çeşmesi C. XII 120
sükût gemisi C. XIII 237, 239
Süleymân-ı zamân C. IV 488, 497, 498, 501, 502, 507-509; C. VII 251, 336; C. X 337; C. XI 501
Süleymânî C. IX 597
Süleymânlık C. VII 337, 338
sülûk C. I 67, 90, 103, 118, 120, 136, 154, 158, 184, 242, 484, 487, 510, 542, 552, 565; C. II 160, 245, 247, 274, 283, 292, 302, 310, 315, 316, 327, 353, 374, 381; C. III 43, 53, 232, 247, 428, 429, 431, 432, 433; C. IV 38, 119, 282, 308, 310, 311, 313, 315, 324, 329, 330, 362; C. V 105, 106, 144, 145, 168, 170, 202, 401, 480; C. VI 217, 311, 355, 364, 387, 424, 425, 428-431, 451, 453, 476, 518, 548, 579, 584, 611, 612; C. VII 21, 84, 142, 169, 171, 232, 418, 550, 556; C. VIII 42, 67, 117, 118, 270, 281, 318, 446, 447; C. IX 72, 148, 196, 230, 340, 390, 398, 402, 413, 420, 470, 649; C. X 54, 117, 159, 178, 464, 479, 498, 510, 579, 588, 633; C. XI 201, 261, 403, 406, 518, 521, 522, 563, 572, 574; C. XII 140, 146, 171, 207, 226, 283, 349, 396, 417, 456, 457, 523, 580, 587, 595; C. XIII 31, 32, 43, 55, 62, 63, 64, 97, 143, 159, 161, 226, 229, 241, 242, 279, 280, 281, 283, 310, 313, 314
sülûkün kılavuzu C. IX 517
sülük C. III 142, 143; C. IV 312
sülüs C. VIII 91
sümʻa C. I 294; C. II 190, 191; C. III 268, 287, 350; C. VII 333; C. IX 98, 99; C. XIII 186
sünbül C. I 570; C. III 350, 351; C. IV 371; C. IX 311, 312; C. XII 321, 551
sünbül-i tayyib C. XII 322
sünnet C. I 45, 302; C. V 15; C. VI 310; C. VIII 340, 472, 501; C. IX 624; C. X 270, 318, 609; C. XI 166; C. XII 80, 417; C. XIII 87
sünnet düğünü C. X 465
sünnet yoldur C. XI 175
sünnet yolu C. X 112, 271; C. XI 175
sünnet-i ilâhiyye C. X 336; C. XII 33
sünnet-i peygamberî C. I 349
sünnet-i seniyye C. II 156; C. XI 70, 175, 321; C. XIII 169
sünneti terk C. XI 174
Sünnî C. I 76; C. III 35, 36; C. V 403-405; C. VIII 300, 301, 303-307; C. IX 290, 291; C. X 270, 272, 274, 299, 344, 345
sünûhât C. II 365
süpürge C. V 434, 435
sür'at C. XII 476
sûrh-i şerîf C. XIII 35, 91, 97, 118, 123, 160, 179
sürme C. IV 26; C. IX 369, 603; C. X 428; C. XI 482, 483, 524; C. XII 299, 410, 486; C. XIII 74, 245
sürûr C. I 523; C. II 187; C. IV 491; C. VI 105, 299, 307, 353, 355, 356, 358; C. VII 23, 241; C. VIII 96, 97; C. X 463, 470, 471, 472, 476, 479; C. XI 206, 259, 562, 592; C. XII 500, 546; C. XIII 48, 52
sürûr evi C. VIII 380
sürûr kadehi C. I 157

sürûr ve safâ C. XII 524
sürûrun anahtarı C. XIII 325
sürû C. XI 174, 469; C. XII 362; C. XIII 163
süslenmek C. XI 614
süt C. I 103, 326; C. II 18, 136, 182, 495; C. III 17, 256, 305, 362; C. IV 46, 219, 305, 306; C. V 31, 32, 45, 46; C. VI 278, 458; C. VII 480; C. VIII 372, 491, 552; C. IX 56, 57, 359, 530; C. X 195, 475; C. XI 78, 90, 91, 304, 318, 367, 467; C. XII 190, 468, 511; C. XIII 38, 55, 67, 137, 278, 301, 302
süt çeşmesi C. IX 360
süt emmek C. XI 73
süt havzı C. VIII 492
süt ırmağı C. VI 277; C. VIII 207; C. IX 528
süt nehirleri C. II 450; C. VI 278; C. VIII 208; C. IX 529, 531
sütnine C. V 343
sütûn-ı hannâne C. II 69, 76, 79, 379; C. III 57; C. IX 442; C. VIII 618; C. XIII 128
süvâr C. XI 118
süvâre C. VI 362
süvârî C. III 356, 390, 467; C. IV 352, 353; C. VI 545; C. VII 454; C. IX 363, 364; C. X 304; C. XII 554
süveydâ C. II 529, 562; C. XI 492
süveydâ-yı kalb C. III 205, 331, 359; C. IX 588

Ş

şâbb-ı emred C. III 196; C. IV 324; C. VII 468; C. XII 609, 613, 614
şa'bede C. VIII 163; C. X 213; C. XI 392
şâd-ı halk C. XI 522
şadırvan C. II 259
şâdî C. I 539, 540, 544, 570; C. II 43, 244; C. III 194; C. VI 352, 353, 355, 356, 358, 365; C. VIII 96, 97, 144, 339; C. X 474, 549; C. XI 554, 562, 581-583, 591; C. XIII 325, 326
şafak C. XI 490, 491
Şâfî C. III 177; C. X 343; C. XII 298
şâh Bk. pâdişâh, sultân C. I 521, 550; C. II 259, 279; C. III 14, 111, 245, 263, 267, 275, 276, 278, 280, 282, 310, 320-323, 325, 327, 328, 357, 358, 362, 408, 422, 492; C. IV 362, 425, 430, 435; C. V 242, 591; C. VI 123, 166, 297, 345, 368, 371; C. VII 228, 277, 294, 321, 322, 360, 361, 362, 458, 463, 501, 545; C. VIII 123, 244, 245, 334, 337, 346, 393, 394, 398, 412, 443, 449, 583, 594, 608; C. IX 40, 41, 138, 152, 533, 536, 543, 593, 594; C. X 13, 19, 21, 22, 30, 50, 55, 149, 150, 156, 159, 162, 186, 325, 333, 334, 379, 383, 410, 423, 425, 432, 454, 461, 508, 515-517, 550, 551, 560, 561, 565, 572, 573, 575, 576, 580, 584-587-589, 592, 607-610, 612, 615, 616, 619, 620, 623, 629, 631; C. XI 58, 76, 95, 118, 125, 139, 143, 206, 276, 390, 398, 399, 488, 535, 583, 586, 603, 604; C. XII 15, 16, 17, 21, 44, 46, 62, 67, 81, 130, 182, 216, 217, 220, 221, 256, 279, 280, 283, 293-295, 297, 315, 316, 318, 319, 363, 377, 401, 451, 458, 486, 487, 494, 498, 522, 523, 538, 539, 545, 547, 557, 564, 584, 587, 590, 594; C. XIII 15, 19, 20, 22, 27, 37, 38, 47, 83, 160, 162, 165-168, 176, 217, 223, 224, 226-228, 241, 243, 245, 252, 259, 260, 264, 274, 279-282, 284, 285, 287, 288, 291, 304, 305, 310-313
şâh taşı C. XII 452
şâhân C. III 389
şahbâz C. III 326; C. X 55; C. XI 382; C. XII 284, 463
şahbâz-ı arşî C. IV 84
şahdaman C. VIII 565; C. XI 233; C. XII 148
şâhenşâh C. III 277; C. XI 206; C. XII 616; C. XIII 313
şâheser C. I 50
şâh-ı âdil C. VII 361; C. XII 466
şâh-ı âlem C. X 587; C. XIII 177
şâh-ı aşk C. VI 374
şâh-ı cihân C. VII 545; C. X 612; C. XI 611
şâh-ı ferd C. X 454
şâh-ı fil C. VI 97
şâh-ı hakîkat C. III 390, 405; C. VI 47, 551; C. IX 434; C. X 160
şâh-ı hakîkî C. II 506; C. III 111, 113, 321, 324, 326, 327, 361, 384; C. V 401; C. VI 108, 347, 419, 468; C. VII 294, 308-311, 458, 501; C. VIII 190, 244, 284, 334, 338, 339, 465, 564, 566, 608; C. IX 138, 139, 433, 518, 543, 593, 598, 607; C. X 23, 50, 55, 325, 334, 455, 593, 607, 609, 612, 624, 627, 628; C. XI 40, 95, 209, 277, 322, 329, 405, 469, 482, 488, 586; C. XII 277, 283, 284-286, 297, 298, 315, 316, 367, 594; C. XIII 82, 84, 92, 94, 251, 279
şâh-ı ma'nâ C. VI 349; C. VIII 583
şâh-ı ma'nevî C. VI 349; C. VII 546; C. X 38; C. XI 390; C. XIII 167
Şâh-ı mücteba C. XII 564
şâh-ı necâh C. XII 518
şâh-ı nübüvvet C. VI 109
şâh-ı refî' C. IX 494
şâh-ı rûh C. VII 360
şâhı tanıyıcı olmak C. XII 298
Şâh-ı velâyet C. II 491, 492, 497, 501, 506, 511, 517, 549; C. III 295; C. VII 113; C. VIII 125, 126, 252; C. IX 626; C. XI 72, 277; C. XII 33; C. XIII 207, 223
şâh-ı vidâd C. XII 318
şâhın emri C. X 583, 584
şâhın gözü C. III 357
şâhın heybeti C. VIII 596

şâhın okunu göstermek C. IX 138
şahıs C. V 20; C. VIII 214
şâhid C. II 377, 469; C. IV 237; C. VI 89, 418, 424, 425; C. VIII 449; C. IX 71, 75, 76, 92-101; C. XII 300, 301, 306; C. XII 306; C. XIII 128, 129
şâhid-bâz C. XII 307
şâhidbâzlık C. XII 306
şâhid-i âdil C. II 516, 517; C. XII 301, 302
şâhid-i mutlak C. XII 305
şâhidin sözü C. XII 301
şâhidlik C. II 514; C. IX 69, 73
şâhların sikkesi C. VIII 310
şahların şâhı C. XI 206
şâhlık C. X 596; C. XI 117; C. XII 398; C. XIII 169
şahne Bk. şıhne C. VIII 38, 39
şahne-i kibriyâ C. IV 302
şâhrâh C. IV 171
şahs-ı vâhid C. VIII 433; C. XI 218
şahsiyet C. VIII 238, 239
şahsüvâr C. III 253, 254
şâhzâde Bk. şehzâde C. XIII 223
şâik C. X 433
şâir Bk. şuarâ C. I 32, 50, 57, 77, 216, 572; C. IV 481; C. VI 198, 199; C. VII 338, 339, 340, 341, 346, 347, 348, 350, 352, 354, 418; C. X 358; C. XI 67, 270, 272, 273, 274; C. XII 312; C. XIII 34
şâirin hediyesi C. VII 346
şakâvet-i ezellyye C. I 76; C. XI 441
şakâyık C. XIII 184
şakî Bk. eşkıyâ C. I 206; C. II 165, 167, 175, 189, 285, 287, 372, 439, 441, 446, 460, 461, 481, 536; C. III 60, 69, 98, 217, 294, 302, 313, 323, 364, 414, 471; C. IV 216, 222, 232, 236, 239, 297, 304, 318, 480; C. V 444, 578; C. VI 24, 72, 73, 141, 161, 162, 183, 184, 236, 318, 633, 636; C. VII 242, 275, 414, 451; C. VIII 201, 278, 324; C. IX 201-203, 499; C. X 172, 234, 317, 321; C. XI 409, 410, 441, 572; C. XII 125
şakî-i ezelî C. VI 101; C. VIII 258, 325, 326; C. IX 498; C. XII 158, 251
şâkil C. III 130
şâkile C. VI 526
şakîlik Bk. şekâvet C. X 330
şâkir C. XIII 51
şâkird C. III 437
şâkird-i menhûs C. III 438
şâkirdlik C. VIII 470, 477
şakk-ı kamer C. I 343; C. III 116, 131, 257, 444; C. IV 73; C. XI 432
şakk-ı kamer mu'cizesi C. I 444; C. XII 477
şakk-ı sadr C. VII 286
şalgam C. VII 317
şalvar C. X 260, 378
şâmme C. II 228; C. III 28; C. IV 368; C. V 265
şans C. V 583
şarâb Bk. bâde, mey C. I 416, 547; C. II 34, 40, 54, 196, 289, 292, 411, 495; C. III 70, 328, 329; C. IV 419, 421-423; C. V 73, 188, 227, 296; C. VI 278, 422, 426, 620, 622, 630; C. VII 22, 90, 254, 533, 535; C. VIII 70, 75, 76, 78, 79, 82, 99, 100, 101, 263, 449, 450, 546; C. IX 114, 142, 320, 322, 323, 489, 528, 530, 531; C. X 27, 119, 129, 146, 151, 152, 310, 321, 367-371, 399, 406-411, 416-420, 435, 438-442, 444, 446, 449, 513, 555, 592, 623, 625; C. XI 91, 222-224, 226, 228, 229, 232, 413, 613; C. XII 34, 136, 242, 269, 270, 470, 474, 566; C. XIII 14-16, 20, 21, 26, 27, 28, 54, 175, 186, 253, 264, 286
şarâb ırmağı C. VI 278; C. VIII 208; C. IX 528
şarâb içen C. III 395; C. XII 611
şarâb nehirleri C. II 450; C. VI 278; C. VIII 208; C. IX 529
şarâb sarhoşluğu C. XIII 286
şarâbcı C. XII 464, 466
şarâb-ı aşk C. II 292; C. III 341, 373; C. VI 504; C. VII 125; C. XI 325; C. XIII 54, 168
şarâb-ı aşk-ı ilâhî C. I 571; C. III 14, 305; C. IV 202; C. V 190, 195, 198; C. VI 349; C. VII 535; C. VIII 262; C. IX 343; C. X 436, 444, 445; C. XI 430; C. XII 493
şarâb-ı cezbe C. X 309
şarâb-ı ebedî C. I 416
şarâb-ı feyz C. VIII 498
şarâb-ı gaflet C. VIII 128; C. X 28
şarâb-ı hakîkat C. IX 648
şarâb-ı hakîkî C. X 438; C. XIII 19
şarâb-ı hâss C. VIII 508
şarâb-ı Hû C. II 425
şarâb-ı ilâhî C. IV 159; C. V 228; C. VI 148; C. X 439; C. XII 236, 237
şarâb-ı la'l C. XI 323; C. XIII 13
şarâb-ı Lâ-yezâl C. III 333
şarâb-ı lâ-yezâlî C. I 549; C. VIII 374; C. XII 270
şarâb-ı maddî C. VII 447
şarâb-ı ma'nevî C. II 34; C. V 228, 229; C. VI 622; C. VII 23, 533, 535, 536; C. VIII 98, 100; C. XI 223, 224, 225; C. XIII 15, 16
şarâb-ı ma'rifet C. I 461; C. VIII 449
şarâb-ı ma'rifet ve aşk C. V 74
şarâb-ı muhabbet C. XII 566
şarâb-ı rahîk C. V 297
şarâb-ı rûhânî C. V 228; C. VIII 76
şarâb-ı sürî C. VIII 98, 100; C. XIII 28
şarâb-ı tahûr C. I 416; C. V 192; C. VIII 261, 262; C. X 449; C. XIII 275
şarâb-ı tecellî-i ilâhî C. VIII 95
şarâb-ı vahdet C. I 546
şârık C. X 395

şârî' C. VIII 187
şârih C. XIII 328
şark C. I 50; C. VIII 369, 370, 599; C. IX 644; C. XI 43; C. XII 52, 66, 158, 443; C. XIII 68, 70, 78
şarkî C. XI 43
şa'şaa-i âfîtâb-ı celâl C. XII 578
şaşı C. I 178, 207; C. III 107, 232, 236, 294; C. IV 417, 473; C. VIII 174, 451, 531, 607; C. IX 549, 565; C. XI 179, 285; C. XII 39-41, 401, 414, 415, 417, 418, 552
şaşılık C. I 247; C. III 106, 239, 240; C. IX 215; C. XI 479; C. XII 119, 149, 401, 415, 418, 420, 544, 559
şatah C. X 308
şathiyyât C. II 119, 120; C. V 190
şathiyyât-ı meşâyih C. XI 331
şâtır C. XI 88
şatranc, şatranç, Bk. satranç C. I 230; C. III 54, 55, 489; C. IV 184-186, 230, 231; C. VI 473, 636; C. VII 49, 416; C. VIII 76, 316, 317
şatranc tahtası C. IV 224
Şâvirhûm C. XII 222
şeâmet C. IX 77; C. X 163
şebe C. VIII 358; C. IX 125
şeb-hîz C. XII 301
şeb-i dünyâ C. III 106
şebîkiyye C. XI 347
şebkûk C. XIII 115
şebkûklük C. XIII 117
şebnem C. XII 107
şecâat C. II 506; C. III 87; C. VI 423, 453; C. VII 135; C. VIII 326; C. IX 209, 221; C. X 538; C. XI 171
şecer C. III 35; C. V 541
şecere-i cehennem C. III 354
şecere-i circîr C. I 419
şecere-i ilim C. IV 480
şecere-i kevn C. II 20; C. III 273, 274; C. V 346; C. VI 266; C. VII 165; C. VIII 214; C. IX 302; C. XI 18; C. XII 56, 67
şecere-i mel'ûne C. I 491; C. XII 562
şecere-i mel'ûne ve matrûde C. XII 561, 587
şecere-i menhiyye C. I 448; C. II 76, 251; C. III 17, 18, 54; C. X 27; C. XII 562
şecere-i Mûsâ C. VI 521; C. VI 523; C. IX 127
şecere-i rûh C. V 530
şecere-i şerîat C. VI 639
şecere-i taayyün C. I 491
şecere-i tayyibe C. VI 526, 527; C. VIII 534;
şecer-i ma'nevî C. V 537
şefâat C. I 551, 552; C. II 501; C. III 231, 338; C. IV 209; C. V 331, 471-473, 572, 573, 605; C. VIII 248, 330-333, 335, 336, 344, 346; C. IX 625; C. X 24, 587, 594, 609, 612, 619; C. XI 69, 70, 81; C. XII 298, 299, 458; C. XIII 263, 328
şefâatçi C. V 471; C. VII 291; C. VIII 330, 332, 334-336; C. IX 519; C. X 608; C. XI 69
şefâatçilerin seyyidi C. X 587
şefî C. VII 291; C. VIII 330, 331, 334, 335; C. XI 69
şef'iyyet C. I 548; C. III 332; C. VIII 553; C. X 322
şefkat C. IV 42, 46, 489; C. V 528; C. VI 277; C. VII 124; C. IX 405; C. X 40, 587; C. XI 517; C. XII 431, 432, 434, 435, 437; C. XIII 303
şeh Bk. şâh C. IX 137
şehâdet C. I 276, 352, 442; C. II 470, 471, 473; C. III 46, 182, 208, 449; C. IV 225; C. V 298; C. VI 517; C. VII 461; C. IX 68, 71, 101, 335, 336; C. X 60, 600; C. XII 272, 301, 324
şehâdet-i fiilî C. IX 70
şehâdet-i icmâliyye C. IX 71
şehâdet-i kavlî C. IX 70
şehâdet-i tafsîliyye C. IX 71
şehenşâh-ı rusûl C. XI 388
şehevât Bk şehvet C. I 284, 373; C. II 192, 194, 240; C. III 209; C. IV 16, 234, 235, 237; C. VI 299; C. VII 84, 449, 461; C. VIII 417; C. IX 67, 341; C. X 230, 234, 570
şehevât-ı hayvâniyye C. VII 437
şehevât-ı nefsâniyye C. I 289, 429; C. V 227; C. VII 96, 97, 325, 447, 497; C. VIII 201, 414; C. IX 66, 462, 530; C. X 235, 250, 519, 570, 571; C. XII 544
şehîd C. III 124, 305, 485; C. VIII 236; C. IX 459; C. X 499, 509-511, 516, 600; C. XIII 313
şehîd-i Hak C. IX 68
şehîd-i pür-hûn C. III 485
şehîdin kanı C. IX 525
şehidlik C. III 301; C. X 510; C. XI 277
şehinşâh C. IV 430; C. VII 205, 303; C. X 623; C. XII 71, 369; C. XIII 47
şehinşâh-ı mutlak C. XI 305
şehir C. I 88; C. V 151, 153; C. VI 330, 372; C. VIII 550, 551; C. IX 375; C. X 144, 145, 149, 188-191, 193; C. XI 56, 119, 120; C. XII 11, 163, 538; C. XIII 126, 334
şehir ehli C. XII 163
şehir hârici C. XII 11
şehirli C. V 153, 180
şehr-i kalb C. VIII 39
şehr-i tarîkat C. X 150
şehriyâr C. VII 281, 540; C. VIII 596; C. XI 419, 460, 532; C. XII 65, 150, 181
şehriyâr-ı hakîkî C. IV 497, 499; C. VII 309; C. XI 419, 533
şehvet Bk. şehevât C. I 141, 158, 178, 179, 183, 289, 423, 468; C. II 24, 25, 147, 148, 191, 390, 399, 418, 431, 444, 488, 509, 514; C.

III 14, 87, 196, 211, 341, 342, 347, 348, 353, 383, 408, 449; C. IV 16, 44, 52, 200, 201, 229, 233, 250, 253, 364, 425, 430, 431, 433, 434; C. V 208, 226, 241, 282, 283, 484, 515, 564, 565, 568, 580, 597; C. VI 19, 22, 47, 438, 521, 547; C. VII 62, 83, 84, 85, 144, 173, 244-246, 310, 325, 390, 422, 434, 436, 438, 442, 444, 480; C. VIII 15, 145, 146, 228, 260, 394, 458, 459, 546, 586; C. IX 30, 32, 66, 155, 185, 186, 199, 208, 209, 210, 221, 223, 227, 265, 277, 319, 320, 327, 444, 445, 449, 452-456, 459, 461, 462; C. X 49, 62, 65, 106, 124, 166, 240, 250, 252, 425, 481-484, 486, 487, 494, 500, 516, 519, 525, 528, 530, 546-548, 558, 568-570, 601; C. XI 13, 52, 57, 186, 377, 378, 409-411, 422, 463, 503, 504, 517, 556, 559; C. XII 279, 330; C. XIII 22, 25, 54, 213, 248, 308, 340, 346

şehvet ateşi C. II 486, 487; C. VII 247

şehvet sarhoşluğu C. V 226, 227; C. XI 583

şehvet-i celiyye C. IV 431

şehvet-i cismâniyye C. VII 99; C. X 481

şehvet-i dünyâ C. VII 87, 305; C. IX 185

şehvet-i dünyeviyye C. X 601

şehvet-i hafiyye C. IV 431; C. VIII 459

şehvet-i hayvâniyye C. X 196; C. XI 241; C. XIII 26

şehvet-i nefs C. IX 327

şehvet-i nefsânî C. VII 85;C. X 526; C. XIII 53

şehvet-i nefsâniyye C. I 124; C. V 43; C. VII 501; C. VIII 372; C. IX 457, 458; C. X 481, 518, 522, 523, 528; C. XI 52, 342

şehvet-i nûrânî C. V 227

şehvet-i rûhâniyye C. V 227

şehvet-i zulmânî C. V 227

şehvetin kölesi C. II 514, 515

şehvet-perest C. IX 319, 320; C. X 519

şehzâde C. IV 362; C. VIII 412; C. XI 345; C. XII 523, 538, 539, 545, 547, 548, 550, 563-565, 585-587, 590, 593, 594, 621; C. XIII 31-33, 40, 41, 57, 61, 62, 86, 87, 160-162, 165, 166, 169, 172, 175, 176, 223, 224, 226, 228, 229, 233, 237, 241-246, 279-284, 286-289, 291, 304, 305, 310-314, 327, 330, 331

şek C. I 170; C. II 73, 275; C. IV 248, 249, 288, 360, 439; C. V 29, 30; C. VIII 268; C. X 128, 129, 381; C. XI 12, 305, 362, 553, 599; C. XII 93; C. XIII 266, 267

şekâvet C. I 169, 448, 501; C. II 287, 330, 371, 394, 461; C. III 48, 228, 441, 471; C. IV 70, 75, 81, 82, 180, 215, 219, 233, 239, 298, 359, 491; C. V 296, 581, 582; C. VI 58, 140, 142, 144, 150, 187, 272, 328, 375, 463, 515, 572, 633; C. VII 105, 258, 362, 379, 435, 481, 494; C. VIII 261, 324, 326; C. IX 201, 224, 500; C. X 326, 327, 330; C. XI 523; C. XII 13, 125, 251, 498, 534, 545; C. XIII 125

şekâvet meyleri C. VIII 260

şekâvet-i ârıziyye C. VI 140; C. IX 263

şekâvet-i asliyye C. V 564; C. VI 140, 141, 145

şekâvet-i ebediyye C. XII 546; C. XIII 313

şekâvet-i ezelliyye C. I 84; C. III 60; C. IV 75, 237; C. VI 107; C. VIII 258, 325, 364, 488, 542; C. VIII 489; C. IX 263; C. X 25, 178; C. XI 501; C. XII 251; C. XIII 195

şekâvet-i zâtiyye C. VI 141

şeker C. III 241; C. IV 164, 254, 294; C. VI 276; C. VII 38, 90, 174; C. VIII 609; C. IX 143, 551; C. X 144, 145, 635; C. XI 20, 21, 607

şeker çiğneyici C. XII 441

şeker dağarcığı C. XI 25

şeker dudaklı C. XIII 282

şeker illeti C. V 516

şeker kamışı C. VI 276; C. X 145

şeker şurubu C. VIII 409

şeker yağdırıcı C. XII 440

şekeristan C. VIII 610

Şekûr C. X 153

şem' Bk. mum C. IV 470; C. V 523, 524, 526, 528; C. VI 401, 524; C. VII 210, 420, 478, 498, 499; C. VIII 112, 599, 604, 605; C. IX 13, 14, 126, 127, 128, 129, 152, 239, 240; C. XI 213, 214, 516, 573; C. XII 461, 517, 523; C. XIII 61, 173, 303

şemâil-i şerîfe C. XI 236

şemâtet C. IV 323

şem'-i belâ C. IV 202

şem'-i cân C. II 23

şem'-i dîn C. VI 523

şem'-i hakîkî C. VIII 605

şem'-i Hudâ C. XII 57

şem'-i ilâhî C. VII 498

şem'i söndürmek C. XI 486

şem'lik da'vâsı C. IX 151

şems Bk. güneş, hurşîd C. I 128; C. III 310-312, 428; C. IV 113, 114; C. VIII 485; C. XI 75

şems-i Arşî C. IV 382

şems-i ekber C. IX 645

şems-i hakîkat C. I 68; C. III 213; C. V 635; C. VI 292, 296, 320, 518; C. VIII 109; C. XI 364, 365

şems-i hakîkî C. II 471

şems-i hidâyet C. III 317

şems-î nübüvvet C. IV 491; C. XII 407

şems-i rûh C. XI 44

şems-i velâyet C. VII 486

şems-i zât C. I 195; C. II 209, 283; C. VI 589, 621; C. VIII 82, 83; C. IX 122, 143

şemşîr C. X 550

şe'n Bk. şuûnât C. I 80, 407, 447, 525, 532,

536, 538; C. III 72, 262; C. IV 226; C. V 17, 438; C. VIII 52; C. X 208, 215
şe'n-i ilâhî C. I 548; C. III 72, 144, 249, 262, 332, 334; C. VI 598; C. VII 130; C. VIII 553; C. XI 39, 40; C. XII 280
şer C. I 304, 331; C. III 414; C. IV 171, 234, 235, 242, 299; C. VI 228, 375; C. VII 44, 48, 242, 461; C. VIII 319, 328; C. IX 541, 572; C. X 291, 230, 326, 355, 464, 555; C. XI 46, 58, 523, 606; C. XII 219, 547; C. XIII 342, 343
şer' Bk. şerîat C. I 58
şer u şûr C. VIII 86
şerâre-i elektrikiyye C. XI 320
şerâyi'-i enbiyâ C. X 270
şerbet C. IX 143; C. X 337, 370; C. XI 523; C. XIII 49, 226, 287
şeref C. XI 109
şereh C. IV 457; C. IX 209, 221, 455
şerh C. X 32; C. XIII 328
şerh-i sadr C. V 624; C. IX 359
şer'-i Ahmedî C. VIII 481
şer'î amelleri terk C. I 116
şer'-i ilâhî C. IV 171; C. X 256; C. XII 60, 218
şerîat Bk. şer' C. I 45, 51, 58, 66, 116, 149, 150, 158, 159, 319, 519, 551; C. II 76, 77, 87, 103, 229, 258, 267, 293, 295, 326, 347, 419, 514, 520, 528, 543; C. III 15, 134, 153, 206, 228, 389, 482; C. IV 389, 412, 455; C. V 129, 136, 550, 551, 598, 616; C. VI 12, 26, 73, 116, 180, 486, 487, 620; C. VII 26, 109, 256, 293, 413, 425, 442, 503; C. VIII 30, 81, 85, 140, 146, 194, 367, 444, 453, 454, 472, 473, 501; C. IX 13, 14, 15, 16, 17, 87, 126, 220, 405, 406, 463, 464, 563, 606, 624, 631; C. X 123, 137, 313, 314, 315, 322, 407, 416, 495, 623; C. XI 21, 52, 124, 153, 160, 176, 181, 220, 253-255, 258, 268, 342, 348, 449, 475, 476, 491, 579; C. XII 36, 42, 48, 56, 57, 60, 145, 146, 217, 276, 379, 401, 407, 417, 418; C. XIII 160, 201, 214, 229
şerîat caddesi C. X 271
şerîat ulemâsı C. VII 146
şerîata riâyet C. III 380
şerîat-ı Ahmediyye C. II 492; C. IV 424; C. VII 288
şerîat-ı İseviyye C. II 528; C. X 417; C. XI 172
şerîat-ı Muhammediyye C. II 528; C. XI 172
şerîat-ı müseviyye C. X 164
şerîat-ı mutahhara C. VII 288, 298; C. X 35; C. XII 407
şerîat-ı peygamberî C. VII 497
şerîatı ta'tîl C. I 251; C. II 258; C. VII 255; C. IX 14
şerîatın müdâfiiyiz C. XIII 142
şerîf C. IV 98, 99, 102-105, 122; C. IX 621
şerîk C. III 239, 427; C. IV 345, 346; C. VIII 448, 451; C. XII 166, 316
şerîr C. IV 148
şerr-i cüz'î C. IV 125
şerr-i küllî C. IV 125
şerr-i mahz C. XI 268
şerr-i munfasıl C. IV 125
şerr-i mutlak C. XII 218, 219
şerr-i muttasıl C. IV 125
şest C. XIII 14
şeş C. IX 276; C. XIII 214
şevk C. VI 211; C. IX 600
şevk-i dîdâr C. X 602
şevk-ı Hak C. XI 122
şevk-ı ilâhî C. VIII 583, 584; C. IX 600
şevk-ı müfrit C. VIII 208
şey Bk. eşyâ C. I 235, 382; C. III 46, 375; C. IV 217, 481; C. VI 356; C. VII 79
şey' lillâh C. X 193
şeytân Bk. şeytan C. I 331, 332; C. IV 376; C. VII 526, 527; C. VIII 461; C. XI 58
şeytân-i din C. IX 412
şeytân-i ins ve cin C. IV 239; C. V 576; C. VII 28
şey'en lillâh C. X 210
şeyh Bk. üstâd, mürşid C. I 434; C. II 106-108, 111, 112, 122, 396; C. III 46, 407, 408, 432; C. IV 54, 55, 113, 114, 158, 159, 161, 389, 390, 395, 403, 404, 417-419, 421, 422, 425, 441, 445, 477, 486; C. V 152, 206, 214, 284, 469, 473-476, 480; C. VI 32, 46, 49, 51, 368; C. VII 118, 170, 171, 233, 234, 307, 499; C. VIII 21, 23, 69, 88, 103, 540, 576; C. IX 318, 376, 426-429, 434, 468, 471, 472, 480; C. X 67, 129, 136, 137, 140, 238; C. XI 74, 155, 401, 406, 474; C. XII 12, 205, 593; C. XIII 62, 163
şeyh-i basîr C. XII 593
şeyh-i dîn C. II 395; C. X 581; C. XII 72, 566
şeyh-i fa'âl C. III 369
şeyh-i hakîkî C. V 162
Şeyh-i İslâm Bk. şeyhülislâm C. X 415
şeyh-i kâmil C. III 371; C. V 152, 284, 481; C. VI 368; C. VII 170-173, 175; C. VIII 263, 469; C. IX 110; C. X 130, 141, 160, 161, 220; C. XII 75
şeyh-i kâzîb C. II 123; C. X 123, 341
şeyh-i mukallid C. V 162, 167, 168, 170, 181, 185, 186, 189-191, 194; C. VI 50
şeyh-i müddeî C. IX 377
şeyh-i müzevvir C. II 124; C. VII 307, 308, 500; C. X 122; C. XI 154, 155, 177
şeyh-i nâkıs C. X 87, 138, 141
şeyh-i yakîn C. XI 74
şeyh-i zamân C. X 205
şeyhlik C. IV 119; C. V 475; C. VI 43; C. IX 358,

376, 377; C. X 128; C. XI 623; C. XII 204, 208, 295; C. XIII 143
şeyhlik iddiâsı C. IX 377
şeyh-mürîd ilişkisi C. I 546
şeyhülislâm C. X 415, 604; C. XII 14
şey'-i ma'lûm C. III 70
şeyin aslı C. XI 433
şey'iyyet C. VII 242, 243; C. XIII 235
şeytan Bk. şeytân C. I 104, 164, 192, 193, 227, 278, 310, 331, 387, 447, 484, 492, 493, 563, 564, 564; C. II 35, 46, 73, 74, 293, 294, 298, 312, 379, 380, 381, 399, 400, 454. 455, 473, 474, 485, 486, 521, 522, 541; C. III 17, 48, 53, 86-88, 108, 179, 180, 183, 184, 304, 305, 308, 366, 398, 403, 417, 438, 449, 486, 494; C. IV 32, 43, 47, 97, 98, 104, 141, 147, 148, 155, 183-186, 228, 244, 246, 255, 297, 348, 351, 379, 418, 509; C. V 66, 67, 74, 87, 128, 130, 138, 139, 150, 172, 173, 230, 327, 361, 510, 580; C. VI 66, 106, 114, 125, 127, 129, 132-134, 165, 212-214, 234, 240, 285, 287, 344, 354, 355, 358, 363, 375, 424, 426-428, 431-435, 438, 439, 442, 446, 459, 460, 491, 511-515, 564, 565, 589, 590, 592, 593; C. VII 29, 49, 189, 225, 239, 264, 317, 318, 324, 325, 329, 336-338, 362, 365-368, 370, 382, 477, 479, 523-526; C. VIII 43, 128, 129, 136, 137, 145, 185, 205, 233, 256, 257, 460, 465, 474, 480, 481, 490, 504, 540, 546, 576; C. IX 36, 37, 62-67, 102-104, 107-109, 158, 159, 188, 220, 230, 233, 243, 256, 266, 324, 325, 392, 393, 396, 405, 406-408, 456, 479, 482, 496, 497, 516, 520, 555, 581, 625; C. X 25-28, 76, 120, 121, 123, 127, 139, 157, 168, 229, 248, 258, 259, 261-270, 274-278, 280, 281, 291, 292, 317, 336, 337, 351, 381, 404, 412, 422, 427, 494, 570, 584, 605, 633, 634; C. XI 12, 29, 44, 65, 101, 155, 163, 171, 174, 175, 176, 181, 188, 189, 192, 229, 287, 302, 305, 338-340, 407, 416, 423, 424, 444-446, 464, 489, 500, 501, 564, 614; C. XII 54, 55, 72-74, 76, 83, 103, 128, 157, 210, 290, 321, 327, 339, 375, 464, 466, 481-484, 523, 532-535, 537, 543-545, 595, 607, 612, 615-617; C. XIII 63, 72, 163, 187, 206, 208, 271, 321, 324
şeytan azabda gerektir C. XII 152
şeytan yakıcı C. X 633
şeytanet C. IX 188
şeytân-ı laîn C. VII 501; C. XI 565
şeytân-ı mel'ûn C. X 43
şeytân-ı racîm C. X 120
şeytân-ı vehm C. III 48, 378; C. XII 267
şeytanın bâdesi C. X 413
şeytanın düzdüğü C. VI 221
şeytanın efsûnu C. XIII 187
şeytanın sidiği C. IV 419
şeytanî C. IV 387; C. V 439; C. VI 284; C. VII 460; C. X 464; C. XII 276
şeytanlık C. III 83
şıhne Bk. şahne C. V 449; C. VIII 82; C. XII 27, 616; C. XIII 263
şıra C. IV 491, 493; C. VI 426
Şîa C. II 550; C. III 228; C. VI 213; C. XI 270-273; C. XII 187, 414, 415
şiddet-i aşk C. XII 244
şiddet-i kurb C. VIII 18
şiddet-i kurb ve zuhûr C. XI 232
şiddet-i zuhûr C. I 354, 355; C. XI 243; C. XII 149
şifâ C. I 56, 60; C. III 177; C. IV 25; C. VI 537; C. VII 13; C. VIII 543; C. IX 442, 548; C. X 343; C. XII 173, 242
şifâ verme C. XIII 51
şifâ-yı âcil C. XI 456
şihâb C. VII 526, 527; C. IX 166; C. X 38, 180; C. XI 93
şihâb-ı muhrik C. VII 525
Şiilik taassubu C. XII 414
şiir Bk. eş'âr C. I 31, 50, 53, 216, 460, 461; C. II 41; C. V 359; C. VI 109; C. VII 339, 340, 346, 347, 350, 352, 418; C. IX 235, 236; C. XI 66, 67, 273; C. XII 370, 508; C. XIII 17, 132, 332
şiir söylemek C. I 31
şiir ve inşâ C. III 441
Şiiyet C. XI 129
şikâk C. XIII 248
şikâr Bk av C. II 274; C. VII 309
şikâyet C. I 71, 472; C. II 348; C. III 107; C. V 268, 622; C. VII 48, 49, 233, 234, 518, 522, 553; C. VIII 325; C. X 95, 475, 476, 478; C. XI 535, 536
şikâyet etmemek C. XI 165
şikâyet-i bâtına C. XI 590
şikâyet-i zâhire C. XI 590
şimendifer C. XII 227, 228
şimşek C. I 455; C. III 254, 423-426, 457, 458; C. IV 301; C. VII 478; C. VIII 459; C. X 160, 473, 540, 541; C. XI 320; C. XII 79, 267, 475; C. XIII 68, 69, 70, 71, 78
şimşek nûru C. XIII 67
şîr C. VIII 606
şîre C. VI 623
şirk C. I 203, 528; C. II 321, 444, 558; C. III 91, 427, 494; C. IV 134, 222, 298, 464; C. V 13, 577, 578, 599; C. VI 115, 602; C. VII 235; C. VIII 154, 345, 450, 451, 453, 459, 612; C. IX 98, 213, 215, 516, 617; C. X 355, 394; C. XI 36, 65, 233, 374, 599; C.

XII 39, 54, 55, 121, 149, 468, 563; C. XIII 18
şirk koşmak C. XII 194, 271
şirket C. VIII 280, 281
şirk-i ahfâ C. IX 98, 100; C. XI 233, 234; C. XII 121
şirk-i alenî C. IX 412
şirk-i cel Ç. IX 100
şirk-i celî C. II 321; C. IX 98; C. XII 121
şirk-i hafî C. I 225; C. II 321, 406; C. IV 51, 513, 515; C. V 166, 599; C. VI 186, 378, 616; C. VIII 451, 569; C. IX 69, 98, 100, 213, 617; C. X 371; C. XII 121
şirk-i hafî ve celî C. I 429; C. XI 374
şirk-i vücûd C. III 234
şiş C. XIII 93
şişe C. I 178; C. IX 334-336, 428; C. X 249
şişe-hâne C. VII 359
şitâb C. X 157
şitâ-yı aklî C. XI 464
şîve C. III 188
şöhret C. I 465; C. III 409; C. IV 349; C. VII 259, 508; C. IX 146, 147, 235, 236; C. X 433; C. XI 256
şöhret ve riyâset duygusu C. IX 147
şuâ C. XIII 244
şuarâ Bk. şâir C. XI 584
şuarâ-yı hindiyye C. II 198
şubat C. XI 380, 427
şu'be C. II 87; C. VII 221
şuğul C. XI 91
şûh-çeşm C. X 493
şuhûs-ı selâse C. I 352
şulle C. XIII 132
şûr u şer C. XIII 259
şûrîde C. III 388, 489
şûrîdelik C. III 388
şurrâh C. VII 15, 16, 103, 270; C. VIII 46; C. XI 369
şurrâh-ı Hind C. II 95, 303
şurrâh-ı hindiyye C. II 287, 316
şuûnât Bk. şe'n C. I 455, 518, 519, 525, 532, 536; C. II 526; C. IV 226; C. V 526; C. VII 242, 243, 323, 400, 507; C. VIII 515; C. IX 214, 499; C. XI 84, 528, 529; C. XII 39, 387, 388, 401; C. XIII 94, 95
şuûnât-ı celâliyye C. IV 69
şuûnât-ı cemâliyye C. IV 69
şuûnât-ı esmâiyye C. IX 502
şuûnât-ı Hak C. VIII 341
şuûnât-ı ilâhiyye C. III 309, 425; C. IX 502; C. X 462; C. X 371
şuûnât-ı nefsiyye C. III 224
şuûnât-ı rabbâniyye C. XI 39
şuûnât-ı zâtiyye C. I 232; C. II 270; C. V 459; C. VII 386; C. VIII 342; C. X 322, 337; C. XIII 276
şuûr C. IX 363
şübhe C. I 115, 144; C. IV 495, 496, 500, 513, 515; C. IX 65; C. X 120, 128, 129, 535; C. XI 12, 305, 362, 553, 599; C. XIII 17, 69, 70, 71, 123
şübhe-l Cebriyâne C. XI 143
şühedâ Bk. şehîd C. II 531; C. VI 615
şühûd C. I 108; C. II 358; C. IV 266; C. VII 242; C. IX 205
şühûd-ı ahadiyyet der-kesret C. VII 242
şühûd-ı vahdet C. V 334; C. IX 214
şühûdî C. I 108
şükr-i fiilî C. VI 133; C. X 476; C. XI 118; C. XIII 211
şükr-i Hak C. VI 76
şükr-i kavlî C. XIII 211
şükr-i lisânî C. VI 133
şükr-i mün'im C. VI 136
şükr-i vuzû' namâzı C. XIII 143
şükür C. I 199, 340, 391, 409, 459, 460, 472; C. II 316, 334, 335, 342, 399, 481; C. III 121, 206, 362, 371, 421, 492; C. IV 40, 327, 385; C. V 91, 100, 109, 148, 268, 362, 571, 585, 622; C. VI 74, 77, 78, 133, 136, 137, 166, 167, 189; C. VII 14, 16, 22, 36, 348-350, 512, 553; C. IX 337, 339, 413; C. X 82, 95, 113, 300, 301, 319, 320, 470, 474, 476, 629; C. XI 122, 536, 590, 591; C. XII 228, 276, 425-427; C. XIII 128, 144, 208, 210, 211, 304, 313
şükür edici C. XII 570
şükürsüzlük C. I 112, 311; C. V 96; C. VI 18, 80, 88; C. XIII 284
şürb C. IV 116, 445; C. VIII 422; C. XII 474; C. XIII 19
şürb-i hamr C. IV 390; C. IX 170
şürefâ Bk. şerîf C. XI 72
şürûk C. X 433
şüttâr C. I 90; C. XII 523, 538, 546, 547, 549, 562, 585, 593, 622; C. XIII 31, 32, 52, 242, 279, 314
şüttârî C. VII 256; C. XII 542, 543; C. XIII 36, 237, 241
şüttârîler C. XIII 35, 53, 280, 314, 326, 331

T

tâ C. VII 474
taaccüb C. V 538, 539, 542; C. X 548
taaddüd C. V 27
taaddüd-i zevcât C. IV 194; C. XI 173
taalluk C. VIII 568, 569; C. XII 444
taalluk-ı nefsânî C. V 475
taallüm C. IX 472
taâm C. II 495; C. VI 87; C. VII 549, 551, 555; C. VIII 394, 523; C. XII 396
taâm-ı ilâhî C. II 494, 495
taâm-ı ma'nevî C. I 485
taammuk C. IX 200

taammuk-ı fikr C. IX 198
taâmullâh C. VII 550
taâmül C. XII 313
taâmülât-ı kimyeviyye C. XII 313; C. XIII 23
taâmül-i kimyevî C. XI 315; C. XII 565
taârûc C. XII 269
taassub C. II 370; C. III 134, 389
tâat zevki C. VI 278
tâat, tâât C. I 184, 477; C. IV 298, 416; C. V 12; C. VI 134, 157, 192; C. VII 152; C. IX 420, 631; C. X 107, 319, 320, 503, 556, 557, 580, 601, 622; C. XI 24, 57, 332, 333; C. XII 617; C. XIII 146, 227, 229, 338
tâat-i ilâhî C. XII 372
tâat-i zâhire C. XI 384
tââtin halâveti C. XIII 18
tâat-perest C. XII 615
taayyün C. I 85, 178, 249, 536; C. II 20, 242, 258, 277, 281, 284, 426, 480, 543; C. III 239; C. IV 493, 514; C. V 525, 540, 562; C. VI 116; C. VII 274, 403, 489; C. VIII 250, 431; C. IX 522, 569, 593, 643, 647; C. X 22, 554; C. XI 348, 382, 480, 487; C. XII 39, 62, 173, 413; C. XIII 106
taayyünât C. I 51, 134, 535-537; C. II 213, 527; C. III 213, 478; C. V 360, 361, 565; C. VII 242; C. VIII 424, 440, 443; C. IX 521, 626, 639; C. X 256-258, 263, 284, 461, 554; C. XI 34, 213, 262, 529; C. XII 82, 172, 443, 472
taayyünât âlemi C. XI 266
taayyünât âlemi C. XIII 325
taayyünât perdesi C. VI 18
taayyünât-ı âlem C. III 170
taayyünât-ı beşeriyye C. V 362
taayyünât-ı cehennemiyye C. VIII 440
taayyünât-ı ilmiyye C. I 432
taayyünât-ı kesîfe C. VIII 247; C. X 537; C. XI 343; C. XII 403
taayyünât-ı kesîre C. X 264, 620; C. XI 222
taayyünât-ı sûfî C. X 92
taayyünât-ı şahsiyye C. V 334, 335
taayyün-i abdânî C. III 34
taayyün-i beşerî C. III 228, 445; C. VI 365
taayyün-i evvel C. IV 219, 304; C. VII 115; C. VIII 106, 107; C. IX 474; C. X 50
taayyün-i misâlî C. V 528
taayyün-i Muhammedî C. IV 191; C. IX 242; C. XI 501; C. XII 562
taayyün-i sânî C. IV 304; C. VII 115
taayyün-i sûfî C. I 392; C. IX 297; C. XII 404
tab' C. III 329
tabâbet C. VI 85; C. IX 588
tabâbet-i atîka C. I 139; C. IV 485; C. VI 307; C. VII 90; C. IX 175; C. XI 230
tabâbetin rûhu C. VII 92
tabak C. XII 408
tabak aşkı C. XI 542
tabaka C. III 231; C. X 197
tabaka-i baîde C. III 231
tabakât-ı cehennem C. XII 193
tabakât-ı esîriyye C. III 448
tabakât-ı merâtib-i vücûd C. X 352
tabasbus C. I 559; C. III 439; C. VIII 275
tabâyi' C. III 328; C. V 20, 466; C. VI 479; C. VII 185, 131; C. XI 157, 158; C. XII 386
tab'-ı beşer C. I 165, 206
tâbi' C. VII 480
tab'î cenk C. XI 29
tabîat C. II 218, 235, 420, 515; C. III 105, 195, 333, 450; C. IV 18, 20, 31, 344, 359, 451, 485; C. V 20, 465, 592; C. VI 431, 432, 472, 479, 481, 635; C. VII 131, 309; C. VIII 543; C. IX 14, 20, 26, 66, 253, 254, 257, 521; C. X 215, 230, 235, 613, 614, 634; C. XI 28, 31, 157, 401, 508, 567, 579; C. XII 159, 160, 408, 473, 545; C. XIII 297
tabîat âlemi C. I 294; C. XI 63; C. XIII 333
tabîat âlimleri C. I 82, 128
tabîat ana C. XI 54, 462
tabîat cehennemi C. III 499; C. X 140
tabîat dükkânı C. XI 568
tabîat gecesi C. XII 564
tabîat kâideleri C. IX 521
tabîat karanlığı C. X 632; C. XI 19; C. XII 233
tabîat sâriktir C. III 162, 306, 397; C. VI 227
tabîat ulemâsı C. VI 604
tabîat ulûhiyetin zâhiriyetidir C. IX 273; C. XI 566, 567; C. XIII 297
tabîat zulmeti C. X 633; C. XI 486
tabîat-ı ârızî C. III 379
tabîat-ı aslî C. III 380
tabîat-ı cüz'iyye C. III 105
tabîat-ı hayvâniyye C. VII 83
tabîat-ı küll C. XI 433
tabîat-ı nefsâniyye C. IV 20, 21
tabîatın bâtını C. IV 18
tabîb C. II 534; C. III 60, 223, 245, 386; C. IV 75, 236, 334, 336; C. V 296, 368, 406, 445; C. VI 56, 84-87, 91, 93, 99, 141, 152, 153, 308, 411; C. VII 14, 118, 171, 373, 529, 530; C. VIII 460; C. IX 93, 305, 549, 628; C. X 343, 567, 613; C. XI 152, 439, 441, 443; C. XII 268, 370, 547, 552, 553; C. XIII 266
tabîbân-ı ilâhî C. VI 84; C. VII 528, 529
tabîb-i hakîkî C. III 386
tabîb-i hâzık C. IX 371
tabîb-i ilâhî C. I 96; C. V 599; C. VI 424; C. VIII 416
tabîb-i ma'nevî C. XI 440
tabîb-i rûhânî C. V 32
tabîblik C. VII 373
tabîî ölüm Bk. mevt-i tabîî C. XI 260, 279

tabîiyyûn C. II 218; C. II 75; C. VIII 543; C. IX 61; C. XIII 297
ta'bîr C. I 103; C. VIII 373, 558; C. IX 187, 317, 478, 633; C. XII 190, 376; C. XIII 137
ta'bîr günü C. VIII 559
ta'bîrât C. III 482; C. IV 485
ta'bîrât perdeleri C. IX 24
ta'bîr-hân C. VIII 386
tabut C. X 150; C. XI 97, 118, 278, 509; C. XIII 65
tâc C. III 485; C. VII 293; C. VIII 14, 15, 16; C. IX 362; C. X 441
tâc sâhibleri C. XII 539
tâc ve taht C. IV 204, 205, 362; C. VII 263; C. XIII 38
tâc ve tahtı terk C. VII 204
tâc-ı İzzet C. I 477
tâc-ı saltanat C. II 198
ta'cîl C. X 157
tâcir C. IV 297, 298; C. VII 26; C. XI 189; C. XII 325; C. XIII 271
ta'dâd C. XI 22; C. XII 552
ta'dîl-i erkân C. XIII 263
tafazzul C. V 509
tafzîl C. I 414
tagaddî C. IV 371
tagayyür C. VIII 600; C. XI 525
tagayyürât C. I 396
tâgût C. III 354; C. IV 330; C. VII 362
tağayyür-i bâtın C. III 441
tâğî C. VI 573; C. VIII 548
tahalluk C. IV 372
tahallül C. III 243
tahammül C. VII 371; C. X 567; C. XII 77, 80
tahâret Bk. temizlik C. I 38; C. III 380, 381, 485, 493, 494; C. VI 172; C. VIII 121; C. IX 87; C. XI 507
tahâret-i bâtın C. II 418
tahâret-i kâmile C. VI 173
tahâret-i zâhirî C. II 418
tahayyül-i hubbî C. XII 327
tahayyür C. V 543
tahdîd C. II 243; C. X 36
tâhir C. II 211; C. XII 82
tahiyyât C. V 561
tahkîk C. III 145, 162; C. IV 312, 315; C. XI 180
tahkîr-i ibâd C. IX 229
tahlîl-i tayfî C. XII 314
tahrîc C. XII 495, 496
tahşîr C. XI 548, 560
taht C. VI 316, 616; C. VII 202, 260-265, 272, 273, 322, 323; C. X 150; C. XII 615
taht ve kemer C. XIII 38
tahta kılıç C. I 124, 254, 255, 347; C. II 419; C. VIII 55; C. X 137, 450
tahtadan at C. XI 356
tahtelbahir C. XIII 310
tahte's-serâ C. X 53
tahvîl-i makâm C. V 83
tahyîl C. II 512; C. IX 137, 138
tahyîlât C. X 605
Tâlî sahtiyânı C. VII 46
tâife C. IX 126, 127
tâim C. X 369
tâit C. VII 327, 328
tâkat C. VIII 535
takâzâ Bk. tekâzâ C. I 75, 233; C. II 93; C. IX 115; C. X 185, 629
takâzâ-yı nefsânî C. VI 344
takdîr C. II 535; C. V 248; C. X 47, 48, 296, 297; C. XI 13
takdîrât-ı ilâhiyye C. XI 318
takdîr-i ilâhî C. III 216, 296; C. IV 269, 301; C. V 442; C. VII 57, 284; C. XIII 158
takdîs C. II 211; C. XII 82
takıyye C. II 550
takî C. II 213; C. IV 280, 339, 406; C. V 594, 603; C. VI 226; C. VII 393, 516; C. XII 83, 285, 306, 367, 439
taklîb C. VIII 581
taklîb-i a'yân C. IV 420-423
taklîb-i Hudâ C. VIII 580
taklîb-i ilâhî C. VI 107; C. XII 561
taklîd C. I 165, 166; C. II 72, 400, 512; C. III 145, 151, 152, 160-163, 409, 410; C. IV 17, 139, 140, 151, 288, 308, 309, 312-315; C. V 152, 153, 460, 480; C. VI 324; C. VIII 103, 104, 303; C. IX 136, 167, 427, 429-431, 474; C. X 120, 165, 172, 230, 575, 576; C. XI 180, 181, 362, 373, 374, 449; C. XII 154, 270, 271, 592; C. XIII 343, 344
taksîm C. II 317, 333, 334; C. XII 165, 166
taksîm-i ezelî C. VI 139
taksîm-i ilâhî C. X 568
taksîr C. XI 143, 144
takvâ C. I 428, 429; C. II 488, 490; C. III 246, 283, 409, 410; C. IV 154, 200, 201, 287, 359, 417; C. V 484, 578, 603; C. VI 177, 234, 238; C. VII 84, 85, 87, 425, 519; C. VIII 397; C. IX 75-77, 90, 91, 231, 456, 572, 573, 581; C. X 27, 55, 172, 328, 412; C. XI 48, 52, 53, 95, 103, 104, 136, 137, 155, 160, 554; C. XII 60, 61, 225, 612, 613; C. XIII 20, 26, 266, 267
takvâ hamamı C. III 246; C. VII 83, 85, 305; C. IX 90, 91
takvâ libâsı C. XI 161
takvâ-yı bâtınî C. XI 98
takvâ-yı kulûb C. II 488
takvâ-yı şer'î C. XI 98
takvâ-yı zâhirî C. XI 98
takyed kalıbı gibi C. XI 510
talâk C. III 481; C. V 188; C. XI 570; C. XIII 24

talâkat-i lisâniyye C. IX 391
taleb C. I 407; C. III 362; C. IV 46; C. V 264, 390, 391, 610, 611, 629, 632; C. VI 183, 217, 218, 239, 288, 520, 544; C. VII 63, 401; C. VIII 263; C. IX 556; C. X 67, 101, 108, 320, 611; C. XI 453, 474, 475, 515; C. XII 129, 324; C. XIII 144, 240
taleb yolunda na'l mâ'kûsdûr C. XI 561
talebde ısrâr C. VI 240
talebe C. X 32
talebe-i ulûm C. XII 14
taleb-i delîl C. IX 200
taleb-i duâ C. XI 533
taleb-i ezelî C. V 432
taleb-i Hak C. V 392
taleb-i ilim C. V 13
taleb-i râhât C. IV 237
talel C. X 358
tâlî' C. V 583; C. X 429; C. XI 151; C. XIII 47, 142
tâl-i bekâ C. X 329
tâlib C. I 75; C. III 459; C. V 32, 391; C. VI 315, 540-542, 544; C. VII 34, 40; C. VIII 58; C. X 32, 152, 153, 602, 603; C. XI 52, 205, 231, 435, 508, 516, 519, 609; C. XII 11, 505; C. XIII 23, 77, 218
tâlib dünyâ mülkü C. XIII 172
tâlib-i amel C. XII 24; C. XIII 327
tâlib-i dünyâ C. I 275; C. XII 619
tâlib-i Hak C. XI 173, 204; C. XII 116, 538; C. XIII 159
tâlib-i hakîkat C. I 456; C. III 242; C. IV 293, 294, 314; C. V 610; C. VI 43; C. VII 473; C. X 145; C. XI 508, 517, 622; C. XII 12, 51, 108, 128, 146, 417, 418, 505, 529, 530, 577; C. XIII 114, 134, 135, 167
tâlib-i ilm C. XII 619
tâlib-i ma'rifet C. IX 603; C. X 42, 120; C. XI 434; C. XII 510, 511
tâlib-i merd-i ilâhî C. IV 111
tâlib-i sâdık C. VII 308
tâlib-i şerîat C. XII 417
tâliblik C. XIII 24
tâlih C. VII 323
tâlî'-i ezelî C. X 578; C. XI 143, 144, 323
ta'lîl C. V 221
ta'lîm C. V 412, 413, 598; C. VIII 364, 365, 460; C. X 339; C. XI 532, 533; C. XIII 211
ta'lîm C. IX 472
ta'lîm mansıbı C. VIII 458, 459
ta'lîm-i ilâhî C. V 618; C. XIII 43
ta'lîm-i ilâhî C. IX 410
tama' C. II 131, 134, 135, 280, 313, 431; C. III 140, 163, 164-168, 172, 188, 206, 207, 415; C. IV 252; C. V 34, 35, 55; C. VII 500, 501, 512; C. VIII 417; C. IX 73, 463, 617; C. X 105, 106, 179, 192, 193, 197, 459, 560; C. XI 154, 163, 187, 612; C. XIII 98, 99, 100, 101, 211
tama' kokusu C. V 61
tama'-ı hâm C. V 179
tama'-ı nefsânî C. X 296
tâmât C. XII 16
tams C. XI 588
tamu C. X 43
ta'n C. VI 502, 506, 510
tanbûr C. VII 220, 221
tâne C. X 202, 203, 556; C. XI 136, 137, 280, 281, 491; C. XIII 56, 248
tank C. I 312
Tanrı Fransa'yı korusun C. VIII 310
târ u pûd C. IX 148; C. XII 207
tarab C. XI 557, 558
tarafsız C. IX 131; C. XI 202
tânk C. XI 255
ta'rîf C. IX 202
târîh C. X 53
Târîh-i Kadîm Zeyline Reddiye C. VIII 113
tarîk arkadaşı C. IV 95
tarîk Bk. tarîkat C. I 205, 565; C. III 403; C. VII 223, 253; C. IX 29, 41, 170, 306; C. X 54; C. XI 62, 88; C. XII 207
tarîkat Bk. tarîk C. I 58, 66, 116; C. II 124, 293; C. III 134; C. IV 297; C. V 136, 598; C. VII 26, 425, 496, 498; C. VIII 194, 367, 473; C. IX 13-17, 454, 469, 470; C. X 142, 147; C. XI 52, 72, 254, 255; C. XII 36, 73, 74, 152
tarîkat çocuğu C. IX 430; C. XII 51
tarîkat kardeşleri C. IV 94
tarîkat-ı Mevleviyye C. I 491; C. II 320; C. III 14; C. VI 162
tarîkat-i Nakşbendiye C. XI 72
tarîkatin sırları C. I 86
tarîkat-nâme C. VI 486
tarîk-ı ahyâr C. VII 253; C. X 54; C. XI 88; C. XIII 234
tarîk-ı akıl C. III 389
tarîk-ı âmm C. VIII 187
tarîk-ı aşk C. IX 213; C. XIII 234
tarîk-ı ebrâr C. VII 253; C. X 54; C. XI 88
tarîk-ı enbiyâ C. IV 171
tarîk-ı evliyâ C. II 321; C. III 225
tarîk-ı fakr C. IX 274, 358; C. XI 215
tarîk-ı Hak C. I 197; C. II 107, 295, 302, 304, 326, 425; C. III 22, 43-45, 53, 63, 73, 74, 114, 124, 143, 180, 219, 224-226, 231, 245, 303, 318, 330, 357, 376, 428; C. IV 310, 429; C. V 168, 170, 180, 192, 206, 214, 300, 461, 475, 507, 520; C. VI 428, 510, 521, 584; C. IX 31, 134, 158, 171, 469, 487, 491; C. X 430, 480; C. XI 12, 76, 122, 416, 614; C. XII 185
tarîk-ı hakîkat C. II 301; C. X 629
tarîk-ı Hakk'a sülûk C. XIII 64

tarîk-ı hidâyet C. III 358; C. XI 525
tarîk-ı ilâhî C. VIII 548
tarîk-ı istidlâl C. III 44
tarîk-ı i'tidâl C. II 99; C. IV 447
tarîk-ı ma'rifet C. II 268
tarîk-ı mecâzî C. II 269
tarîk-ı Muhammedî C. VII 422
tarîk-ı şerîat C. IV 179
tarîk-ı şüttâr C. III 14; C. VII 253, 254; C. X 54, 55; C. XI 88; C. XII 523, 583; C. XIII 229
tarîk-ı şüttâr C. XII 582
tarîk-ı tasavvuf C. IX 61
tarîk-ı zühd C. XII 234
tarîk-i aşk C. X 55
tarîk-i duâ C. V 505
tarîk-i evliyâ C. VI 427
ta'rîs C. II 37
tarla C. I 555; C. VIII 349; C. XI 452
tarrarlık C. IX 75
tarziye vermek C. III 457, 458
tasadduk C. V 13; C. VI 262; C. IX 60
tasallutât-ı şeytâniyye C. XII 519
tasarruf C. I 111, 305, 475, 478, 484, 498-502, 507, 514, 517, 522; C. II 169, 315; C. III 132, 183, 314, 315, 327, 329, 362, 370, 438, 445, 450, 451; C. IV 37, 152; C. V 524, 544; C. VI 49, 51, 314, 349, 548, 567, 590, 592, 611; C. VII 120, 121, 127, 173, 192, 201, 203, 211, 273, 294, 337, 338, 545; C. VIII 82-84, 277, 281, 284, 290, 297, 376, 377, 577, 578, 581, 601; C. IX 56, 358; C. X 38, 88, 137, 144, 159, 163, 171, 194, 217, 260, 305, 307, 336, 337, 437; C. XI 45, 429, 431; C. XII 68, 75, 76, 92, 134, 316, 348, 349, 359, 368, 403, 436, 464, 478; C. XIII 238, 260, 297, 303
tasarruf da'vâsı C. VIII 175
tasarrufât Bk. tasarruf C. VII 506
tasarrufât-ı ahmediyye C. XI 239, 240
tasarrufât-ı ilâhiyye C. V 500; C. VI 545; C. XI 46; C. XII 375, 460; C. XIII 314
tasarrufât-ı ma'neviyye C. VI 592; C. X 161; C. XIII 195
tasarrufât-ı muhammediyye C. XI 238, 239
tasarrufât-ı rûhâniyye C. IX 358
tasarruf-ı bâtınî C. IV 55
tasarruf-ı eşyâ C. VII 272
tasarruf-ı Hak C. VI 547; C. XII 68
tasarruf-ı ilâhî C. XII 552, 554
tasarruf-ı ma'nevî C. IV 129; C. VI 233; C. VII 368, 427; C. X 139; C. XI 398; C. XII 350
tasarruf-ı sûrî C. XI 398; C. XII 237, 298, 355
tasarruf-ı tabiî C. XI 411
tasarruf-ı zâhirî C. VII 368
tasavvuf C. I 45; C. IV 118, 165, 295; C. V 152; C. VI 230; C. VIII 60, 471; C. IX 371; C. X 604, 632; C. XII 236
tasavvuf nedir C. VI 229
tasavvuf yolu güzel ahlâktır C. III 226
tasdîk C. V 538; C. IX 72; C. XI 24
tasdîk-ı kalbî C. IX 69
tasdîk-ı lisânî C. IX 71
tasdîk-ı nübüvvet C. VI 221
tasdîk-ı vahdet-i ilâhî ve nübüvvet C. IX 69
tasdîk-i iyânî C. IV 398
tasfiye C. IX 204
tasfiye-i bâtın C. XII 187; C. XIII 242
tasfiye-i kalb C. III 62; C. VII 253; C. X 54, 442; C. XI 88
tasma C. VI 476; C. VII 293
tasrîf C. V 221; C. VIII 581
tasrîf-i ilâhî C. I 287
tasvîr C. XII 471
tasvîrât C. XII 275, 400
tasvîr-i hayâlî C. X 535
tasvîr-i şeytân C. III 48
taş C. I 574; C. II 80, 81, 458; C. III 373; C. IV 48; C. VII 173, 185, 206, 263, 275, 286, 288, 337, 463; C. VIII 180, 298, 299; C. IX 115, 643-647; C. X 209, 282, 289, 295, 300, 301, 365, 436, 631, 632; C. XII 169, 421
taş kalbli C. X 209
taşdan nükte işitmek C. VIII 523
taşlık C. III 456, 457
taşra C. IV 354; C. IX 365
taştan at C. XII 454
taştan öküz C. XII 454
Tatarca C. VIII 84
tathîr-i kulûb C. II 363
ta'tîl C. I 451; C. VIII 433; C. XI 198, 220
ta'tîl-i esmâ C. XI 33
ta'tîl-i şerîat C. II 243; C. III 486; C. V 187; C. VII 404
tatlı C. I 262; C. II 187; C. XII 173
tatlı deniz C. I 169, 170; C. II 101, 189; C. VI 515
tatlı deryâ C. I 169
tatlı su C. X 120, 121, 338; C. XIII 134, 344
tatma C. X 605
tatyîb-i ahlâk C. I 56
tâûn C. IX 262
tava C. XIII 187
tavâf C. IV 115, 116, 118; C. VIII 340; C. XII 55; C. XIII 157
tavâf-ı Ka'be C. IV 110
tavan C. XI 183; C. XII 386, 540
Tav'an geliniz C. VI 549, 580, 581
tavâşî C. XI 555
tavîle C. V 548; C. VIII 49; C. IX 276; C. X 529
tavîle-i cemâdî C. XII 385
ta'vîz dâiresi C. XIII 295
tavla C. I 236, 537; C. II 40, 41; C. III 154, 174; C. IV 277, 278; C. V 403; C. VII 275, 490,

545; C. VIII 274; C. X 619, 620; C. XII 495; C. XIII 21, 214, 215, 216
tavla oyunculari C. VIII 319
tavla oyunu C. XI 207; C. XIII 21
tavla pulları C. VII 275
tavr Bk. etvâr C. I 283, 475; C. II 38; C. III 463; C. V 444; C. VIII 551, 555, 556, 565, 589; C. IX 279, 597, 598, 604, 605; C. XI 324; C. XII 385, 582
tavr-ı akıl C. I 452, 518; C. II 77; C. III 378, 384, 386; C. IV 145, 147, 159, 160, 164, 202; C. VI 329, 377, 389; C. VII 120; C. VIII 340, 380, 411, 556; C. XI 210, 211; C. XII 154, 155; C. XIII 57
tavr-ı aklın hârici C. V 529
tavr-ı aşk C. I 518
tavr-ı vahy C. VIII 502
tavşan C. I 321-324, 332, 333, 336, 347, 351, 364-367, 369, 370, 389, 398, 399, 408, 410-414, 417; C. VI 95, 96, 107, 113-117, 391; C. VII 420; C. X 141, 525; C. XII 389, 390
tavşan uykusu C. VIII 128
tavşancıl C. VI 223, 224, 225, 230; C. VII 257
tavuk C. III 386; C. IV 503, 505; C. V 284; C. VI 600; C. IX 283; C. XI 434; C. XIII 174
tavuk kümesi C. VI 600
tavuk yumurtası C. VI 383
tâvus C. I 152; C. IV 440, 501; C. V 215, 216, 218; C. VI 430, 431; C. IX 28, 31, 32, 146, 178, 179, 185, 192, 193, 196, 221, 222, 228-230, 232, 248, 264, 265; C. XI 419; C. XII 251, 252, 380; C. XIII 287
tâvus kanadı C. IX 191, 198
tâvûs-ı ilâhî C. V 218
tâvuslar C. XI 238
tayf-ı şemsî C. XI 49
tayfun C. IX 348
ta'yîn C. VII 504, 505; C. VIII 17
ta'yînât C. VII 549, 550
tayyâre C. I 312; C. XII 228; C. XIII 77, 255, 260, 305, 310
tayy-ı mekân C. II 322; C. III 449; C. V 521; C. VI 493; C. VIII 556; C. IX 561; C. XII 477
tayy-i zamân C. IX 561
tayyib C. I 450, 451; C. II 211; C. III 92, 302; C. IV 367, 372; C. VII 52; C. XII 82, 250
tayyibât C. VII 93; C. XII 384
tazarru' C. I 279; C. VI 23, 107; C. IX 520, 521, 524; C. XII 147, 580
ta'zîm C. IX 26; C. X 589
ta'ziye C. VI 494; C. XI 278, 458
tazyîk-ı hava C. VII 54
tazyîk-ı nesîmî C. VII 55; C. VII 54
teâl C. VIII 44, 45; C. IX 540
Teâlev C. VIII 45, 47, 48, 49, 53, 54
tebâb C. X 346
tebâbet C. XI 217
Tebbet C. XII 65
Tebbet yedâ C. VII 326
tebdîl C. I 414; C. X 208, 212, 317
tebdîl-i ahlâk C. VII 253; C. IX 95; C. XI 88
tebdîl-i ahvâl C. VIII 376
tebdîl-i a'mâl C. II 538
tebdîl-i dîn C. XIII 117
tebdîl-i hakâyık C. I 382; C. II 537; C. III 294
tebdîl-i makâm C. IV 444
tebdîl-i mevâtın C. V 83
tebdîl-i zât C. III 242
tebea, tebaa C. II 259; C. IX 41; C. XIII 264
tebeddül C. X 607; C. XI 525
tebeddül-i sûret C. VI 276
tebessüm C. II 316; C. IX 58
tebettül C. VI 488
teblîğ C. VI 144, 145, 184; C. VIII 535, 538; C. X 545, 546
teblîğ-i maânî C. III 276
tebûrâk C. VI 447, 448
tebzîr C. III 87, 88
tecdîd C. XII 476
tecdîd-i îmân C. I 343; C. VI 369; C. VIII 520; C. X 627
tecebbür C. XI 503, 504; C. XIII 305, 311
teceddüd C. V 341, 359; C. VIII 170; C. XI 599
teceddüd-i emsâl C. I 361-364, 447, 544; C. II 49, 50, 67, 88, 96, 152, 434; C. III 275, 468; C. V 42, 101, 137; C. VII 137, 273, 543; C. VIII 223; C. IX 280, 389; C. X 617, 631; C. XI 261, 265, 581; C. XII 101, 272, 273, 477; C. XIII 244, 245
tecellî Bk. tecelliyât C. I 76, 225, 459, 518, 519; C. II 88, 96, 128, 242, 251, 312, 377, 534; C. III 61, 69, 117, 150, 193, 198, 220, 259, 312, 328, 372, 459, 468, 492; C. IV 123, 159, 160, 311, 367, 501; C. V 17, 21, 73, 78, 105, 123, 137, 142, 438, 479, 513, 516, 532, 574; C. VI 313, 329, 347, 456, 457, 460, 521, 526, 530, 540, 588, 589, 597, 605; C. VII 149, 224, 334, 381, 386, 438, 517, 543; C. VIII 83, 85, 87, 89, 262, 263, 301, 433; C. IX 130, 140, 144, 280, 311, 327, 388, 596, 597, 612; C. X 154, 160, 162, 227, 367, 368, 416, 459, 463, 480, 594, 602; C. XI 168, 195, 201, 208, 241, 323, 484, 531, 585, 586, 598; C. XII 54, 55, 89, 133, 171, 172, 186, 255, 363, 366, 419, 420, 427, 454, 476, 498, 578; C. XIII 16, 92, 220, 259, 290, 311, 347
tecellî güneşi C. XII 172
tecellî ve istitâr C. III 379
tecellîde tekrâr yoktur C. II 96; C. X 472; C. XI 599; C. XIII 131
tecellîgâh C. III 169
tecellî-i adlî C. XI 605

tecellî-i adlî-i umûmî C. IX 575
tecellî-i ahîr C. II 470, 480; C. III 239
tecellî-i bekrî C. XII 79
tecellî-i âmm C. IX 569; C. X 554
tecellî-i Celâl C. I 392; C. IV 122
tecellî-i celâl C. IV 504
tecellî-i celâlî C. I 533; C. II 245; C. III 421; C. V 223; C. VII 501; C. IX 597; C. X 90, 538; C. XI 213, 429, 534, 535; C. XII 173, 174, 578; C. XIII 118
tecellî-i celâlî ve kahrî C. XII 162
tecellî-i celâlî-i Hak C. III 254
tecellî-i Cemâl C. I 392; C. IV 122
tecellî-i cemâlî C. I 533; C. II 245; C. III 300, 421; C. V 159, 242; C. VIII 474; C. X 279, 367, 478, 595, 623; C. XI 429, 534; C. XII 173, 566; C. XIII 118, 218
tecellî-i cemâlî ve lutfî C. XII 376
tecellî-i ef'âl C. VI 555; C. IX 597
tecellî-i ef'âl ve âsâr C. I 76
tecellî-i ef'âlî C. XII 578
tecellî-i esmâ C. IX 563
tecellî-i esmâ ve sıfât C. VII 405, 438
tecellî-i esmâî ve sıfâtî C. IX 612
tecellî-i esmâîyye C. XI 201
tecellî-i fiilî C. XI 347
tecellî-i gayriyyet C. I 533
tecellî-i Hak C. III 275, 312, 362, 373; C. IV 301, 302; C. VI 172, 173, 350; C. VII 324; C. VIII 91, 263; C. IX 312, 563; C. X 160; C. XI 607, 609; C. XII 78, 403; C. XIII 128
tecellî-i Hakkânî C. VII 540
tecellî-i Hak'ta tekrar yoktur C. X 463; C. XII 178
tecellî-i hâs C. I 546; C. II 30; C. III 197; C. IV 367
tecellî-i hâss-ı ilâhî C. XI 208
tecellî-i hubbî C. XI 586
tecellî-i ilâhî C. I 92, 290; C. II 503; C. III 233; C. VII 480; C. VIII 95; C. X 218, 462; C. XI 322, 327; C. XII 79
tecellî-i ilmî C. VI 328
tecellî-i kahr C. I 393
tecellî-i kahrî C. I 219, 220, 397, 436, 524; C. II 265, 318, 391, 434, 527, 528, 530, 531, 540; C. VI 228, 229, 230; C. VII 82, 136, 438; C. VIII 432, 434, 435, 474, 563; C. IX 194, 195, 569; C. X 30, 96, 384, 462; C. XI 168, 537, 561, 565, 589, 609; C. XII 96, 99, 101-103, 543; C. XIII 19
tecellî-i kahrî ve celâlî C. V 42
tecellî-i kahrî-i nârî C. XIII 19
tecellî-i kahrî-i umûmî C. IX 569
tecellî-i kâmil C. XII 579
tecellî-i kemâlî C. XI 531
tecellî-i lutfî C. II 265, 434, 527, 528, 530, 531, 540; C. V 42; C. VII 136, 438; C. VIII 434, 563; C. IX 194; C. X 96, 384, 462; C. XI 168, 537, 588, 589; C. XII 96, 99, 101, 479, 480
tecellî-i lutfî ve cemâlî C. XII 174
tecellî-i mi'râc C. XI 327
tecellî-i nûrî C. I 524; C. VII 185
tecellî-i rabbânî C. V 339; C. VI 598; C. VII 158, 159; C. VIII 263; C. IX 311; C. X 143, 460; C. XIII 283
tecellî-i rabbânî ve zâtî C. XII 404
tecellî-i rahmânî C. XI 279
tecellî-i rubûbiyyet C. IX 570; C. X 35, 553
tecellî-i rûhânî C. V 339; C. VII 158, 159; C. VIII 263; C. IX 278, 311; C. XI 264, 279; C. XII 404; C. XIII 282, 283
tecellî-i sıfât C. XII 172
tecellî-i sıfât-ı nûrânî C. XII 171, 172
tecellî-i sıfâtî C. II 243; C. IX 336, 597; C. XI 590; C. XII 172, 578
tecellî-i sûrî C. XII 580
tecellî-i sûrî-i ilâhî C. VIII 375
tecellî-i vikâî C. XIII 27
tecellî-i Zât C. I 195; C. IV 372; C. V 122; C. VII 438; C. IX 206, 529, 563; C. X 539
tecellî-i zâtî C. I 76, 533, 535, 540, 542, 543, 546; C. II 243, 552, 553; C. III 241, 242, 430, 491; C. IV 396; C. V 188, 357; C. VI 295, 400, 589, 599, 600, 621; C. VII 438, 540; C. VIII 79, 82, 94, 212, 228, 533, 571, 605; C. IX 61, 90, 239, 241, 336, 420-422, 437, 597; C. X 38, 140, 186, 404, 405, 537, 538, 625; C. XI 121, 169, 198, 199, 201, 232, 590; C. XII 172, 404, 413, 577, 578; C. XIII 277, 278
tecellî-i zâtî ve rabbânî C. XII 403
tecellî-i zâtî-i Hak C. III 241
tecelliyât Bk. tecellî C. I 232; C. II 50, 158, 162, 190, 213, 236, 313, 341, 530; C. III 61, 64, 313, 427; C. IV 27, 219, 302; C. V 439, 520, 544, 603; C. VI 171, 218, 315, 345, 393, 448, 462, 539; C. VII 243, 370, 517, 520; C. VIII 213, 334, 339, 573; C. IX 139, 311, 467, 469, 534, 596, 598, 605; C. X 90, 205, 354, 430, 581; C. XI 224, 318, 319, 322, 480, 488, 504, 579; C. XII 273, 371, 390, 578; C. XIII 318
tecelliyât-ı cehennemiyye C. VI 161
tecelliyât-ı celâliyye C. I 264; C. IV 220; C. X 610, 618; C. XI 213, 318
tecelliyât-ı celâliyye ve cemâliyye C. IX 596, 597
tecelliyât-ı cemâliyye C. I 264; C. IV 42, 43; C. V 223; C. IX 464; C. X 618; C. XI 318; C. XII 566
tecelliyât-ı cemâliyye ve celâliyye C. IV 480
tecelliyât-ı cemâliyye-i ilâhiyye C. II 147
tecelliyât-ı cinâniyye C. VI 161
tecelliyât-ı dâime C. XII 255
tecelliyât-ı ef'âl C. XI 360

tecelliyât-ı esmâ C. X 257
tecelliyât-ı esmâî ve sıfâtî C. XI 531
tecelliyât-ı esmâiyye C. I 241; C. II 323, 408; C. III 386, 429, 430, 469, 470; C. IV 446; C. V 359; C. VI 496; C. VII 254; C. VIII 96; C. IX 499, 500; C. X 94, 365, 593; C. XI 390; C. XII 67, 68, 368; C. XIII 106, 334
tecelliyât-ı esmâiyye ve sıfâtiyye C. IV 133; C. V 516; C. VII 396
tecelliyât-ı gazabiyye C. II 316
tecelliyât-ı Hak C. II 148, 310, 312; C. III 341, 428, 436; C. IV 375; C. V 265; C. VII 509, 518; C. X 208, 381; C. XII 171, 274
tecelliyât-ı ilâhiyye C. II 362; C. III 311, 437, 445; C. V 223, 224, 228, 513, 514; C. VIII 294, 438, 463, 474; C. IX 595, 597; C. X 155, 189; C. XI 534; C. XII 101; C. XIII 300
tecelliyât-ı ilmiyye-i ilâhiyye C. XII 258
tecelliyât-ı kahriyye C. I 472, 473; C. V 386; C. VIII 293, 521; C. XI 610; C. XIII 301
tecelliyât-ı kahriyye ve lutfiyye C. X 385
tecelliyât-ı latîfe C. VIII 608; C. X 29
tecelliyât-ı lutfiyye C. I 473
tecelliyât-ı lutfiyye ve kahriyye C. X 88
tecelliyât-ı mütevâliye C. III 386
tecelliyât-ı nûriyye C. I 523
tecelliyât-ı nüzûliyye C. V 223
tecelliyât-ı rabbâniyye C. II 283; C. VI 51, 600; C. IX 312; C. X 30
tecelliyât-ı rahmâniyye C. I 280
tecelliyât-ı rahmâniyye C. IV 56
tecelliyât-ı rûhâniyye C. II 283; C. IV 383; C. VI 51, 350; C. IX 311; C. XI 396
tecelliyât-ı rûhiyye C. VI 313
tecelliyât-ı sıfât C. II 353; C. X 152
tecelliyât-ı sıfâtiyye C. III 386; C. V 382, 383, 522; C. X 186; C. XII 101
tecelliyât-ı sıfâtiyye ve esmâiyye C. III 329, 387; C. XI 397; C. XII 273, 274, 473
tecelliyât-ı urûciyye C. V 223
tecelliyât-ı [illegible]diyye C. I 361
tecellîyât-ı zâtiyye C. [illegible] C. II 288; C. V 462; C. [illegible] C. XII 31[illegible]
tecelliyat-ı zâtiyye ve sıfâtiyye C. XI 484
tecerrüd C. X 214
tecessüd C. XII 501
tecessüs C. X 11
techîl C. XI 532
tecliye-i kulûb C. IX 204
tecliye-i rûh C. VII 253; C. X 54; C. XI 88
tecrîd C. X 364
tecrîd-i vücûd C. IX 342
tecrübe C. V 412, 413; C. IX 166; C. X 85
tecvîd C. III 202, 203
tedâbîr-i akliyye C. V 226
tedâvî C. VI 99; C. VII 91
tedbîr C. I 236, 301, 304, 312, 316, 318, 322, 333; C. II 225, 301, 332, 527; C. III 295-299, 486; C. IV 50, 51, 124; C. V 68, 131, 132, 138, 139, 232, 233, 247, 248, 251, 253, 262, 577, 579, 588, 589; C. VI 123, 130, 182, 546; C. VII 48, 389; C. VIII 403, 581; C. IX 119, 139; C. X 48, 253; C. XI 44, 60, 61, 152; C. XII 90, 130, 139-143; C. XIII 176
tedbîrât-ı beşeriyye C. X 255
tedbîrât-ı dünyeviyye C. IX 200
tedbîrât-ı ilâhiyye C. I 503; C. VI 107; C. VIII 543; C. XI 83
tedbîrât-ı Rabbânî C. VI 108
tedbîr-i Hudâ C. XIII 303
tedbîr-i ilâhî C. IV 51
tedbîr-i umûr C. XI 43
te'dîb C. VIII 437; C. XII 221
te'dîb-i ma'nevî C. V 106
te'dîb-nâme C. XII 612
tedrîc C. XI 405
tedrîs C. XII 547
teennî C. VI 287-289; C. IX 36, 37, 413; C. XI 403, 405; C. XII 128, 214, 221
teessüf C. I 511
tefâhur C. XI 614
tefânî C. XI 33
tefâvüt C. II 280; C. IV 139, 319; C. V 411; C. VIII 49, 50
tefâvüt-i isti'dâdât C. II 496
tefâzul C. V 411, 515; C. VI 560; C. VII 40; C. VIII 50
tefâzul-i esmâ C. IV 376
tefekkür C. I 146, 147, 570; C. II 394; C. III 289; C. VII 13; C. VIII 570, 573; C. IX 58, 59; C. X 606; C. XII 64, 151, 245, 374, 375, 448, 580
teferrüc C. III 307; C. XII 374; C. XIII 73
tefessüd C. IX 253, 254, 511, 535
tefestut C. X 284; C. XII 559, 560
tefe'ül C. V 422
tefhîm C. XI 532, 533
tefhîm kable't-teslîk C. IV 309
tefhîmden sonra teslîk C. IV 36
tefhîm-i ilâhî C. V 619
tefhîm-i Rabbânî C. V 618
tefrîd C. IX 342
tefrika Bk. fark C. IV 101, 277, 487, 492, 493; C. V 583; C. VIII 55, 58, 450, 612, 613; C. IX 214, 215, 243, 366; C. XI 597; C. XIII 335
tefrît C. II 99, 273, 274; C. IV 442, 446, 448; C. IX 209, 211, 321, 463; C. XII 157, 187, 559
tefsîr C. I 344; C. VIII 53; C. X 632; C. XIII 252
tefsîr-i işârî C. VII 326
tefsîr-i Kur'ân C. XI 67
tefvîz C. I 303; C. III 315; C. X 611

teganni C. VI 499; C. VII 17, 219-221, 224; C. IX 88; C. X 443; C. XI 297
tegâra C. XI 542
tehâlüf C. XI 27
tehecciid C. IX 417; C. X 477
tehecciid namazı C. I 342; C. IV 121
tehevvür C. III 87; C. IX 209, 221
te'hîrde âfetler vardır C. XII 254, 257
tehlike C. XII 546
tehlîl C. I 294; C. III 271; C. VI 276
tehzîb-i ahlâk C. V 267
tek mi çift mi C. X 461, 462
tekâbül C. II 280; C. VI 530
tekâbül-i esmâ C. VII 40
tekâlîf C. I 450
tekâlîf-i ilâhiyye C. III 486
tekâlîf-i şâkka C. V 490
tekâlîf-i şer'iyye C. V 187; C. VIII 339
tekallüb C. X 607
tekâmül C. II 193, 194, 350, 351
tekâmül kâidesi C. XIII 149
tekarrüb C. V 68
tekâsüf C. V 457
tekâzâ Bk. takâza C. III 281; C. XI 368, 369
tekbîr C. V 566, 568; C. XIII 259
tekebbür C. I 270, 394; C. II 373, 410; C. III 87; C. IV 329, 410; C. V 230, 577; C. VII 172, 204; C. VIII 36, 55, 56, 123, 243, 276, 278, 292, 320, 546; C. IX 186, 191, 220, 618; C. XI 503, 504; C. XII 35, 140; C. XIII 305, 311
tekellüf C. VIII 587
tekellüm C. II 328; C. XIII 172
tekevvün C. III 295; C. VIII 568; C. IX 253, 254
tekevvün-i suver C. VII 468
tekfîr C. X 627
tekke C. XI 154
teklîf Bk. teklîfât, tekâlîf C. I 496; C. V 189; C. VIII 340, 535; C. X 290, 308, 605; C. XI 57, 85
teklîf, bâtında tekvîn içindir C. I 342
teklîfât C. XI 564
teklîfât-ı Hak C. X 298
teklîfât-ı ilâhiyye C. III 276; C. XI 449, 476; C. XIII 317
teklîfât-ı ilâhiyye C. X 292
teklîfât-ı şer'iyye C. I 235; C. II 287; C. V 188, 189; C. X 313; C. XI 475
teklîf-i ilâhî C. I 99, 317; C. IV 400; C. V 622, 624; C. VI 144; C. IX 509; C. X 273; C. XI 321; C. XII 249; C. XIII 187, 228
teklîf-i mâ-lâ-yutâk C. VIII 251
tekrâr C. II 96; C. XIII 130, 131, 132
tekrârdan usanmamak C. XIII 131
Tekvîn C. I 235; C. II 72; C. III 295; C. V 271, 442; C. VI 235, 251, 471; C. VII 242, 386, 400
tekye C. III 122, 153, 155, 157; C. IV 159; C. VII 367; C. X 126, 136, 137, 140-142, 342, 495; C. XI 453; C. XII 206, 611, 612
telattuf C. IV 149
telbîs C. I 181, 183; C. IV 218, 224, 240-242, 244, 270, 272; C. VII 367, 370, 440, 509; C. IX 154
telefon C. I 285
televvün C. IV 379
telezzüzât-ı nefsânî C. VIII 609
telezzüzât-ı nefsâniyye C. VIII 366
telkîn edici C. XIII 324
telkîn-i kelimeteyn-i şehâdeteyn C. X 627
telkîn-i hakâyık C. IX 472
telkîn-i şerîat C. VIII 416
telkîn-i tarîkat C. VIII 416
tellâl C. VIII 237
telmîh C. VI 491
telsiz-telefon C. VI 282
telvîm C. XIII 306
telvîn C. II 509; C. IV 181; C. V 385, 547; C. IX 401, 632; C. XI 96, 195, 198, 211, 217, 462, 463, 537, 598
telvînde temkîn C. XI 198
temâşâ C. IV 332; C. VII 308; C. IX 212; C. XII 83, 181, 314, 478, 543
temâşâ-ger C. VIII 450
temâşâ-yı cemâl C. III 196
temelluk C. VIII 275
temellük C. III 183
temellük-i sûrî C. VII 320
temennî C. VIII 143, 144
temessül C. VI 362; C. VIII 255, 589, 594, 600
temeyyüz C. II 328, 329
temiz su C. I 406
temizlik Bk tahâret C. III 380, 381; C. XI 442
temkîn C. I 59; C. II 509; C. IV 379; C. V 376, 397; C. VII 536; C. IX 631, 632; C. X 206; C. XI 96, 198, 211, 462
temmuz C. XI 464, 587, 588
temmuzun güneşi C. XI 427
temsîl C. VI 110; C. X 87, 374; C. XI 242
temsîlât C. VIII 204; C. XI 23
temvîh C. XII 453
temyîz C. II 206, 207; C. IV 398, 399
temyîz sâhibi C. V 402; C. VII 367
ten C. I 79, 558; C. II 62, 175, 227, 246, 260, 261, 375, 377, 394, 549, 550; C. III 66, 204, 218, 219, 235, 258, 340, 341; C. V 121, 428, 429; C. VI 250, 254, 304, 394, 398, 404-406, 414, 417, 452, 535; C. VII 61, 136, 451-454, 456; C. VIII 42, 81, 193, 363, 420, 434, 598, 600; C. IX 60, 61, 63, 91, 142, 215, 247, 248, 369, 602, 614; C. X 41, 380, 443; C. XI 277, 326; C. XII 388, 570; C. XIII 60, 221, 235, 267, 339
ten ağacı C. III 351; C. VIII 535

ten cihânı C. III 430
ten denizi C. III 383
ten ehli C. IX 91
ten hasîsliği C. III 353
ten havuzu C. III 383
ten hırkası C. VI 418
ten kafesi C. I 188, 464, 465, 475; C. VI 412, 415-418; C. IX 565
ten kılıcı C. X 512
ten libâsı C. IV 445
ten mektûbu C. VII 459
ten sıçanı C. XII 262
ten vesvesesi C. VII 63
tenâkuz C. I 549; C. IX 99-101
tenâsüb C. VI 491; C. X 518
tenâsüh C. II 443, 480; C. III 395, 497; C. VI 481
tenâsül C. IV 116; C. VIII 187
tenbel C. XIII 314, 315, 316, 327
tenbelhâne C. VII 367
tenbellik C. V 393; C. VI 187, 189; C. XIII 316-318, 326, 327
tenbîh C. XII 453
tencere C. VIII 74; C. X 254; C. XIII 48, 165, 320
tencere yuvarlandı, kapağını buldu C. III 41
tene tapmak C. II 116
tenezzül C. I 234, 432, 450, 456; C. II 242, 254, 480; C. III 231; C. IV 375; C. VI 617; C. VII 215, 247, 436
tenezzülât C. I 82, 250; C. III 16; C. VII 28; C. VIII 423
tenezzülât-ı kemâliyye-i vücûdiyye C. XI 48, 343; C. XII 403
tenezzül-i ma'nevî C. XII 341
tenezzül-i zâtî C. III 295
ten-i kesîf C. I 240
tenin canı C. IX 510
tenis C. III 107, 363
tenkîh-i menât C. XI 251
tenkîr C. X 40
ten-perest C. III 400; C. X 615; C. XI 218; C. XIII 171
tenzîh C. I 52, 519; C. II 211, 243; C. III 34, 37, 482, 490, 494, 495; C. IV 51, 345-347, 399, 453; C. V 22, 402-404; C. VI 71, 116, 328; C. VII 25, 334; C. VIII 90, 312, 430, 431, 443, 507, 572; C. IX 365; C. X 36, 263, 375, 521, 559; C. XII 82, 177, 271, 401, 408; C. XIII 83, 95, 128, 139, 161
tenzîhde teşbîh C. II 344; C. VII 334
tenzîh-i fiilî C. X 521
tenzîh-i hakîkî C. III 483
tenzîh-i ilâhî C. V 296
tenzîh-i sırf C. I 519; C. II 344; C. III 483; C. IV 399; C. VIII 427, 428, 431, 569, 586; C. XII 176, 177, 187; C. XIII 84, 234, 235
tenzîh-i vehmî C. VII 231; C. VIII 426; C. X 36; C. XII 40
tenzîhte teşbîh C. III 483; C. IV 51
tepe C. XI 578; C. XIII 143
terâhî C. VIII 233
terakkıyât-ı ma'neviyye C. VIII 321
terakkî C. II 501; C. IV 119, 208, 209; C. VI 289, 474, 480, 481, 540; C. VIII 240, 453; C. IX 178; C. XII 42, 145; C. XIII 318
terakkiyât-ı fenniyye C. XIII 306
terâzi C. II 311, 447, 455; C. III 52, 164; C. V 434, 435; C. VIII 14; C. IX 406; C. IX 406; C. X 324; C. XI 489
terbîât C. XI 557
terbiye C. I 316, 406, 554, 565; C. II 236; C. III 245, 357, 358, 371, 411, 431-433, 497; C. IV 27, 35, 36, 50, 54, 56, 129, 160, 190, 208, 218, 219, 237, 293, 306, 370, 403, 446, 498; C. V 263, 267, 436, 475, 517, 595, 598, 599; C. VI 140, 472, 480, 611; C. VII 100, 316, 327; C. VIII 45-47, 480; C. IX 539, 569; C. X 33, 342, 618; C. XI 76, 360, 406, 516; C. XII 76, 436; C. XIII 75, 279, 302, 304
terbiye ocağı C. VII 317
terbiye-i azâbiyye C. IX 72, 73
terbiye-i evliyâ C. IX 119; C. X 326, 327
terbiye-i husûsî C. VIII 480; C. XI 360
terbiye-i husûsiyye C. VIII 47; C. IX 72; C. XI 361
terbiye-i mürîdân C. VI 43
terbiye-i nefs C. IX 337
terbiye-i umûmiyye C. VIII 47, 480; C. XI 360, 361
terbiye-i umûmiyye-i ilâhiyye C. IX 72
tercî' C. VI 499
tercümân C. III 237, 486; C. V 68, 107; C. VII 379; C. IX 470; C. X 131; C. XIII 212, 213
tercümân-ı ilâhî C. VIII 553; C. XI 242
tere C. X 298
tereddüd C. V 144, 623, 624; C. VIII 34; C. IX 65; C. XI 84, 85, 87, 89, 145, 146, 603
terehhüb C. XI 164, 165; C. XII 224
terennüm C. VII 16, 17, 219, 224
terhîb C. XI 547
terk C. VIII 294; C. X 66
terkeş C. I 194; C. XIII 311
terk-i amel C. X 138
terk-i cevâb C. VII 429
terk-i dünyâ C. I 318
terk-i edeb C. VIII 572; C. XII 461; C. XIII 160
terk-i hevâ C. III 354; C. XI 571
terk-i me'lûfât C. V 507
terk-i saltanat C. VII 250
terk-i tasarruf C. I 305
ters tecellî C. XI 561
ters vurulmuş nal C. IX 152, 153, 155-157; C. X 211; C. XI 533-535, 592
terslik C. VIII 17

tertîb C. VIII 352
tertîb-i mukaddemât C. III 69
terzi C. III 363; C. IV 380; C. IX 570, 628; C. XI 414, 538, 543-551, 554-556, 602; C. XII 447
terzî-i âmm C. XI 554
terzilik C. XI 621; C. XIII 100, 101
terzi-nâme C. XI 539
tesâdüf C. I 83, 414; C. VIII 355; C. XII 575
tesbîh C. I 290, 294; C. II 68, 71; C. III 90, 271, 285, 483, 495; C. IV 152, 201, 344-347; C. V 22, 137, 272, 273, 275, 276, 396, 402-404, 541, 570; C. VI 236, 276, 277; C. VII 150, 151; C. VIII 237, 522; C. IX 87, 111; C. X 375, 417, 448, 521, 626, 627; C. X 61; C. XII 49, 478, 479, 537, 550
tesbîhât C. IX 171
tesbîh-i fiilî C. IV 347, 348
tesefsut C. XII 559
tesettür C. XI 240, 241, 614; C. XIII 247
tese'ül C. X 219, 222, 227; C. XI 124; C. XIII 114
teshîr-i suver C. II 200
te'sîr C. VIII 377, 378; C. XI 361
te'sîr ile ittisâl C. VIII 590
te'sîrât-ı zâhiriyye C. XII 134
teslîk C. II 310, 314, 315, 466; C. IV 36
teslîkten sonra tefhîm C. IV 36
teslîm C. I 302, 303, 305; C. VIII 239; C. X 27; C. XI 200; C. XIII 75, 76, 317
teslîm hırkası C. XI 487, 488
teslîm-i tâm C. III 247
teslîm-i tamâm C. I 203
teslîmiyet C. I 145, 326; C. II 381; C. VII 261; C. VIII 297, 298; C. XI 77; C. XIII 260
tesnîm C. XII 493
testere C. VIII 147
testî C. II 226-231, 234, 235, 259, 266-269, 271, 272, 279; C. III 286; C. IV 156, 157, 494; C. V 553-555; C. VI 506-508; C. X 408, 410, 413, 419, 436, 585; C. XI 227, 303; C. XII 275, 447; C. XIII 51, 342, 347
tesû Bk. tûsû C. XII 601, 602; C. XIII 136
teşahhusât-ı beşeriyye C. V 360
teşbîh C. I 52, 209, 519; C. III 32, 37, 378, 379, 493, 494; C. IV 51, 399, 453; C. V 13, 22; C. VI 116; C. VII 25, 334; C. VIII 90, 312, 507; C. X 209; C. XI 242; C. XII 177, 579
teşbîh ve tenzîhi câmi' C. VIII 312
teşbîhât C. III 379; C. XI 23
teşbîhât-ı akliyye C. III 379
teşbîhde tenzîh C. II 344; C. VII 334
teşbîh-i sırf C. II 344; C. III 490; C. VIII 572, 586; C. XII 187
teşbîhte tenzîh C. III 483; C. IV 51
teşebbüh C. IX 77
teşekkür C. VI 77, 78, 225; C. XII 425, 427; C. XIII 285, 304, 313
teşemmüs C. III 31
teşe'üm C. I 303; C. III 391; C. VI 151
teşne C. XII 537
teşrîhhâne C. VIII 587
tetâlî-i bârikât C. X 538
tevâcüd C. VI 168; C. XII 49, 371
tevakkuf C. VIII 587
tevâlî-i tecelliyât C. X 538
tevâtür C. XIII 167
tevâzu' C. I 138, 574; C. II 362, 410; C. III 87, 212, 382, 414, 483; C. IV 42; C. V 133, 135, 180, 208, 230, 299, 529; C. VII 105, 111, 112, 172, 293, 371; C. VIII 80, 123, 462, 464, 467, 477, 487, 489, 511, 531, 532; C. IX 55, 172, 220, 413; C. X 208, 410; C. XI 94, 296, 389, 390, 447, 504; C. XII 279, 413; C. XIII 75, 248, 289, 294
tevbe Bk. tövbe C. XI 309
tevcîh-i kalbî C. VIII 578
teveccüh C. III 371, 372, 432, 442, 468; C. VI 170
teveccüh-gâh C. XII 551
teveccüh-i kalbî C. III 370-372
teveccüh-i sûrî C. XIII 245
tevekkül C. I 203, 299-303, 306, 311, 313, 316, 320, 347; C. II 119, 144; C. III 371; C. V 128; C. VI 184; C. VIII 319; C. IX 65, 277, 374, 413; C. X 102-108, 111, 113-115, 117, 120, 124, 125, 132, 133, 138, 140, 234, 238-242; C. XI 447; C. XII 466; C. XIII 91
tevekkül-i sırf C. I 321
tev'em C. III 373; C. VI 91
teverrüm C. VIII 402
tevfîk-ı ilâhî C. III 455, 457; C. IV 179; C. V 231; C. XI 300; C. XII 550; C. XIII 289
tevhîd C. I 45, 52, 526, 528; C. II 160, 427; C. III 32, 181, 427, 494; C. IV 500; C. V 141, 296, 360, 361; C. VI 211; C. VII 461, 506; C. VIII 174, 446, 447, 504; C. IX 205, 213, 278, 415, 547, 548, 550, 631, 634; C. X 254, 355, 628; C. XI 80; C. XII 40, 41, 591, 592
tevhîd izâfâtın ıskātudır C. I 456
tevhîd-i ef'âl C. II 260, 525; C. III 463; C. VI 358; C. IX 603; C. X 126, 254
tevhîd-i esmâ C. X 254
tevhîd-i esmâ ve sıfât C. II 260; C. III 463; C. VI 358; C. IX 603; C. X 126
tevhîd-i Hak C. I 52; C. II 309; C. VI 221; C. XI 94
tevhîd-i hakîkî C. I 150; C. II 525; C. IV 378; C. V 408; C. IX 204, 613; C. XI 370, 371; C. XII 591
tevhîd-i hâlî C. III 459; C. VII 41; C. IX 547, 548, 550, 603

tevhîd-i hâlî ve zevkî ve vicdânî C. II 470
tevhîd-i Hudâ C. VIII 94
tevhîd-i ilâhî C. V 429; C. VIII 211; C. IX 547; C. X 394; C. XI 369, 370; C. XII 42
tevhîd-i ilmî C. III 459; C. VII 41; C. IX 547
tevhîd-i îmânî C. IX 547
tevhîd-i lafzî ve resmî C. II 470
tevhîd-i resmî C. III 459; C. IX 415
tevhîd-i resmî ve taklîdî C. XII 591
tevhîd-i sıfât C. II 525
tevhîd-i sırf C. VIII 446
tevhîd-i vücûbî C. IV 398
tevhîd-i vücûdî C. II 35; C. IV 172, 398
tevhîd-i zât C. II 260, 525; C. III 463; C. IX 603; C. X 126, 254
tevhîd-i zât ve sıfât C. VIII 447
tevhîd-i Zât-ı Hak C. VI 358
te'vîl C. I 102, 344, 346, 386; C. II 54, 495, 496, 497; C. III 110, 387; C. IV 373, 407, 412; C. V 276, 443, 444; C. IX 537, 538, 540, 633; C. X 26, 270, 317, 318, 320; C. XI 178, 228, 414; C. XII 147, 148; C. XIII 143, 252, 253, 254
te'vîlât C. VII 231; C. XII 155
tevkî C. XII 66
tevkî'-i şeytânî C. IV 246; C. IX 159
tevlîd-i misil C. IV 116
Tevrât C. VIII 312
tevsen C. XI 186
Tevvâb C. IV 399; C. VI 132, 133; C. XI 197, 332
Tevvâb-ı Latîf C. VI 130
Tevvâb-ı lutf C. VI 130
teyakkuz C. I 455; C. IV 154, 155
teyemmüm C. VII 284, 408; C. IX 87; C. X 490
tezâd C. II 161; C. VI 491
tezâdd-ı esmâ C. XII 305
tezebzüb C. V 623
tezek C. VII 87; C. IX 618
tezellül C. II 391; C. III 212, 339, 340, 457, 460, 483; C. V 354; C. VII 122; C. VIII 477, 509, 510; C. XI 504, 543
tezkîr C. XII 235
tezkiye C. I 38; C. IV 293
tezkiye-i nefis C. VII 253; C. X 54, 442; C. XI 88
tezvîr C. IV 224, 241, 261, 286, 287; C. V 125; C. VIII 499; C. XI 545
tezyînât-ı zâhiriyye C. IX 229
tıb C. I 122; C. V 372; C. VII 239, 374; C. VIII 211; C. IX 15, 16; C. X 632; C. XI 445, 621; C. XII 23
tıb san'atı C. II 360
tıbb-ı atîk C. III 80; C. IV 25, 442, 485; C. VII 110
tıbb-ı Câlinos C. I 215
tıfl-ı şîr-âmûz C. V 31
tılsımât C. V 312
tılsım C. II 395; C. IV 23; C. VI 403, 516, 518, 519, 521; C. VIII 163, 512; C. X 169, 170, 171, 178, 213; C. XI 392
tımarhâne C. III 387, 389, 390, 399, 400; C. X 478; C. XII 22
tımm u rımm C. XII 303
tırnak C. III 114
tıyb C. IV 373; C. VI 622
tıynet C. IX 359
tıyn-i lâzib C. III 339; C. XI 404
tî tî C. IV 393
Tibet lamaları C. VII 31
ticâret C. V 126, 127, 612; C. VI 185, 187, 188; C. VII 140; C. VIII 17; C. X 103; C. XI 291, 339; C. XIII 118, 318, 338
ticâret oyunu C. VI 519
ticârethâne C. XIII 337
tifo C. X 526; C. XI 135; C. XII 101
tilki C. I 329; C. II 310, 333-335, 338, 340; C. IV 244, 351, 468, 469; C. V 588, 589, 592; C. VII 171; C. VIII 600, 606; C. IX 393; C. X 86, 87, 92, 93, 101-105, 111, 113, 114, 121, 132, 140, 141, 147, 150, 155-159, 167, 170, 172, 173, 177, 178, 231, 233, 246, 247, 292, 524, 525, 588; C. XI 469; C. XII 109, 355; C. XIII 66, 320
timsâh C. I 329; C. IX 426; C. XII 131-133, 357; C. XIII 65, 66
timsahın açık ağzı C. XIII 65
timsâl C. XII 540
timsâl-i hamâkat C. X 230
timsâl-i mücessem C. XIII 180
tirit C. XI 251, 252
tirit sevdâsı C. XI 576
tiryâk C. IV 432; C. VI 442; C. X 221; C. XI 26, 446, 447, 590; C. XII 370; C. XIII 146, 211
tiryâk-ı fârûkî C. X 635
tiryâk-i Lânî C. IV 431, 432
tiyatro C. X 122
tîz C. II 137
tîz-gûş C. IX 137, 138
tîz-hûş C. IX 137, 138
tohum C. I 143, 211, 434; C. III 125, 297, 299, 351, 352; C. IV 239; C. VII 65, 516, 517; C. VIII 357; C. IX 398, 488, 574, 622, 623; C. X 400, 524, 553, 555; C. XII 61, 503, 509, 588; C. XIII 173, 337, 339
tohumluk C. IX 486
tohumu gizlemek C. XII 503
tok C. XIII 48
tokat C. X 609, 610; C. XI 172, 442-446, 450, 473, 487, 488, 493, 506, 508-513, 523, 534-536; C. XII 219, 220, 257; C. XIII 143
tokluk C. III 15; C. VIII 519, 548; C. IX 91, 106; C. X 234, 235, 288, 287, 322; C. XIII 98
tolga C. III 465; C. VIII 244; C. X 136
tomar C. I 177

top C. II 159; C. III 363; C. VII 454, 455; C. X 495, 496, 595; C. XI 318, 594
topal C. V 94
topallık C. IV 84; C. V 95
toprağı koklamak C. XII 290, 294
toprağı üzerinde hoş olsun C. XI 455
toprak Bk. hâk C. I 210, 211, 283; C. II 187, 188, 408, 410; C. III 193, 194, 254, 302, 328, 356, 447, 449, 460, 495-497, 499; C. IV 151, 300, 301; C. V 465; C. VI 101, 181, 307, 315, 369, 478, 537, 607; C. VII 207, 265, 266, 268, 293-298; C. VIII 150, 151, 177, 178, 239, 371, 382, 511, 512, 542, 543, 555; C. IX 113, 140, 142, 144, 175, 269, 270, 272, 335, 400, 524, 525, 530, 532-537, 540, 545, 576, 610, 649; C. X 20, 208, 209, 222, 223, 226, 229, 254, 337, 397, 402, 409, 553, 554, 557, 614, 629; C. XI 30, 31, 35, 38, 39, 43, 102, 157, 196, 201, 259, 458, 585, 596, 598; C. XII 122, 160, 169, 249, 254, 260, 289, 290, 348-350, 402, 404, 405, 543, 544, 564, 590; C. XIII 222, 223, 244, 264, 265, 268, 272, 334, 336, 337
toprak kuşu C. XI 434
toprak küre C. IX 535
toprak yiyici C. XII 123; C. XIII 264
topraklık C. III 496, 497; C. X 208
toptan C. X 69
topu bırakmak C. XI 237
topuz C. IV 31; C. V 49; C. IX 39; C. XI 256, 257; C. XII 358; C. XIII 257, 258
tortu C. VIII 262; C. IX 133, 134; C. XIII 344
toz C. II 554; C. X 304, 372, 440; C. XI 490; C. XII 27, 72, 400; C. XIII 59
tozluk C. I 374
tövhmet C. VI 274; C. XIII 259
tövbe Bk. tevbe C. I 203, 449; C. II 91, 92, 367, 368, 369, 521; C. III 455-458, 494; C. IV 174, 390-392, 411, 412, 422; C. V 97, 98, 109, 117, 197, 579, 580; C. VI 130-132, 136, 202, 437, 501; C. VII 153, 313, 351; C. VIII 142-144, 192, 194, 198, 203, 205, 453, 489, 491; C. IX 266, 287, 306, 582, 625, 627; C. X 60, 61, 63, 65, 66, 70, 71, 74, 80-85, 139, 161, 163, 165, 328-330, 436, 613; C. XI 127, 128, 152, 160, 161, 165, 197, 203, 270, 309-311, 323, 327, 332, 400; C. XII 129, 536, 537; C. XIII 14, 15, 163, 227, 289
tövbe kapısı C. VIII 204, 205
tövbe merkebi C. XI 161
tövbe-i nasûh C. VI 407; C. X 62, 63
tövbe-i sâdık C. VI 407
tövbelerin düşmanı C. XI 310
tövbeyi bozmak C. X 164, 166
tramvay C. XII 228
tûbâ ağacı C. II 25; C. VIII 467, 468
tûbre C. XII 364, 370
tûfân C. II 338, 339; C. III 116; C. IV 327; C. V 350, 355, 360, 363; C. VI 311, 592; C. VII 169, 170, 236, 312, 405, 421; C. VIII 27, 437, 474, 537; C. IX 262; C. X 181; C. XII 58, 96, 101, 105, 151; C. XIII 60, 297
tûfân dalgaları C. VII 312
tûfân-ı belâ C. V 351
tûfan-ı hayâl C. X 183
tûfân-ı mekr C. IV 231
tûfân-ı Nûh C. IV 133, 231; C. VI 118; C. XI 274
tufeylî C. VII 301; C. VIII 495; C. XIII 71, 72
tuğyân C. VII 219; C. VIII 563; C. X 29; C. XII 562, 620; C. XIII 107, 281, 310
tuhme C. XII 164; C. XIII 130
tûl C. II 237; C. III 266
tûl-i emel C. III 345; C. VI 65; C. IX 261; C. IX 265, 413; C. XII 279
tulum C. I 336; C. II 88; C. IV 515; C. V 199; C. VI 199-204, 207, 210, 507; C. VIII 383; C. XI 78; C. XII 41, 42, 538; C. XIII 221
tuma'nînet C. IX 413; C. XII 212, 213
tu'me C. XIII 66
tumturak C. III 308, 309; C. XIII 41
tura C. VIII 584
Tûr-ı enâniyyet C. VI 498
turp C. X 297, 298
turp oğlu turp C. IX 463; C. X 528
turuk Bk. tarîk, tarîkat C. XI 88
turuk-ı muhtelife C. V 144
turuncu C. XII 314
turunç C. VII 293; C. X 151, 152
tutan C. X 480
tûtî C. I 160-162, 465-467, 475, 478, 479, 494, 495, 506, 508, 511-514, 549, 553, 554, 557, 573; C. III 330; C. IV 501; C. VI 627; C. IX 249, 470-474; C. X 143, 144, 145; C. XI 419; C. XIII 110
tûtiyâ C. VII 109, 110, 162; C. VIII 511
tûtiyâ-yı kibriyâ C. III 316
tutmaç C. VIII 244, 245; C. IX 124; C. X 265, 266; C. XI 542, 613
tuyûr-ı ilâhî C. XIII 43
tuz C. II 41; C. III 375; C. XII 574; C. XIII 341
tuzak C. I 183, 186, 188, 190; C. III 363, 409, 421, 436, 437; C. IV 317, 488, 495, 496; C. V 86; C. VI 127-129, 132, 133, 134, 157; C. VII 198, 199, 330, 242, 469, 471, 478; C. VIII 508; C. IX 146, 148-150, 322, 325, 466, 467; C. X 96; C. XI 116, 117, 136, 137, 155, 187, 194, 499, 610; C. XII 335, 559; C. XIII 181, 203, 248, 288, 332
tuzla C. II 41, 42; C. III 375; C. XI 598, 599
tuzsuz C. XIII 48
tüh C. VIII 266; C. XII 65
tünek kamışı C. XII 549

türbe C. V 54; C. VIII 23
türbe-i şerîf C. XII 349, 350, 364
Türk C. II 441; C. IV 497; C. VI 122, 178, 272, 318; C. VII 111; C. VIII 84, 284; C. IX 341, 486, 588; C. X 265, 291; C. XI 221, 222, 224, 231, 232, 247, 249, 257, 538, 543-546, 548-551, 555, 556; C. XII 349
Türk beyi C. XI 246, 250, 252
Türk çiftçisi C. IX 486
Türk-cûş C. XI 574
Türkçe C. I 92, 213; C. II 69, 156, 230, 255, 373; C. III 61, 83, 127, 440, 443, 468, 474, 489; C. IV 45, 93, 103, 162, 188, 223, 261, 274, 352, 383, 397, 427, 429, 469; C. V 58, 81, 88, 163, 168, 194, 378, 499, 549; C. VI 56, 95, 129, 148, 157, 167, 176, 215, 245, 247, 263, 270, 358, 365, 401, 469, 475, 493, 529, 563, 568, 587, 614; C. VII 92, 146, 185, 204, 380, 383, 396, 411, 468, 509; C. VIII 43, 83, 84, 100, 116, 120, 134, 210, 266, 274, 293, 308, 329, 394, 406, 419, 459, 467, 502, 597; C. IX 23, 38, 49, 193, 291, 378, 405, 425, 498, 522, 627; C. X 17, 69, 73, 78, 97, 136, 148, 149, 212, 237, 269, 377, 422, 424, 439, 467, 515, 533, 566, 568, 569; C. XI 117, 187, 236, 250, 337, 341, 356, 364, 427, 453, 454, 464, 481, 494, 576, 599; C. XII 152, 196, 197, 241, 338, 354, 447, 470, 473, 481, 495, 544, 600; C. XIII 22, 115, 119, 222, 248, 274, 290
Türkî C. IV 482; C. VIII 82
Türkiye Posta pulları C. VIII 310
Türkler C. VI 355; C. IX 447; C. X 384, 497; C. XII 188; C. XIII 25
türktâz C. XII 239
türrehât C. IX 366; C. X 579
tüsû Bk. tesû C. III 445
tütsü C. VII 90; C. XI 325
tüysüz gençler C. X 474
U
Ubbâdîye C. IV 511
ubûdet C. VI 579
ubûdiyyet C. II 319; C. III 366; C. X 374; C. XI 476
ucüb, ucb C. I 138, 141, 153, 188, 484, 489, 490, 493, 554, 558, 559, 562, 564, 573, 574; C. II 383, 391, 406, 413; C. III 413; C. IV 410, 457, 501; C. V 194, 200, 208, 217, 218, 227; C. VI 47, 83, 84; C. VII 336, 371; C. VIII 226, 261, 263, 277, 279, 320, 488, 489, 491, 547; C. IX 185, 199, 229, 230, 231, 265, 588, 607; C. X 124, 541; C. XI 76, 102, 503, 504, 508, 544, 614; C. XII 155, 279, 330, 404, 606; C. XIII 17, 64, 222, 248, 256, 289, 307, 308, 309
uçucu kuş C. IX 283
ûd C. III 465; C. IV 297; C. XIII 105, 106, 174
Ûfî ahdeküm C. IX 396
ufk-ı şarkî C. X 533
uğursuz C. VI 151; C. X 163
uğursuzluk C. III 472; C. VI 152, 154; C. X 161
ukâb C. VII 257
ukalâ C. VI 85
ukalâ-yı mecânîn C. IV 145
ukbâ Bk. âhiret C. VII 199
ukbe C. X 349; C. XI 176
ukde C. X 444
ukde-i zeneb C. X 444
ukûbet C. VI 131; C. X 320
ukûl Bk. akıl C. II 280; C. XI 158; C. XII 187, 367
ukûl-i beşeriyye C. I 475
ukûl-i cüz'iyye C. I 353; C. XI 238, 239, 307, 592; C. XIII 80
ukûl-i evliyâ C. XI 242
ukûl-i ilâhî C. I 475
ukûl-i kâsıra C. XII 121
ukûl-i melekiyye C. X 352
ukûl-i nâkısa C. III 110; C. XI 74
ulâ C. XIII 197
ulak C. XII 197, 204
ulemâ Bk. âlim C. I 255; C. III 225, 389; C. IV 107, 499, 509; C. VI 327, 503; C. VII 130, 313; C. VIII 506; C. IX 258, 271, 314; C. X 425, 473, 586, 608; C. XI 584; C. XII 410
ulemâ'-ı bâtıne C. III 240; C. XI 181
ulemâ-ı billâh C. I 439; C. IV 429, 489; C. V 281; C. VII 25; C. IX 271
ulemâ-ı hakîkiyye C. IV 361; C. XI 17, 21
ulemâ-ı Kelâm C. III 266
ulemâ-ı kelâmiyye C. III 62; C. VI 70
ulemâ-ı mukallide C. X 45
ulemâ-ı mütekellimîn C. III 269
ulemâ-ı râsihûn C. IX 126
ulemâ-ı rüsûm C. V 598, 599
ulemâ-ı ümmet C. VIII 473
ulemâ-ı zâhir C. II 232; C. IV 155, 352, 372, 455; C. V 275, 595; C. VI 337, 486, 523, 620; C. VII 25, 234, 256, 262; C. VIII 80, 85, 136, 426, 427, 428, 447, 450, 530, 534, 556; C. IX 98, 126, 206, 432, 606, 646; C. X 35, 145, 606, 625; C. XI 42, 52, 54, 180, 181, 348, 382; C. XII 42, 49, 120, 121, 151, 189, 196, 228, 286, 400, 401, 591; C. XIII 115, 167, 244, 267
ulemâ-ı zâhire C. I 98, 134, 346, 410, 411, 439, 453, 530; C. II 72-75, 233, 236, 237, 243, 265, 267, 293, 296, 407, 412; C. III 62, 240, 389, 390; C. IV 52, 140, 351, 500, 501, 510; C. V 165, 213, 299, 377, 417, 427, 444; C. VI 486, 523; C. VIII 54, 109, 453; C. IX 69, 280; C. X 626; C. XI 53, 121, 217, 233; C. XII 14, 36, 39, 48, 50, 51, 54,

62, 123, 152, 187, 195, 240, 270, 505, 528; C. XIII 17, 79, 84, 89, 116, 142, 224, 236, 254, 324
ulemâ-yı mukallidîn C. VII 548
ulemâ-yı şerîat C. II 103
Ullimnâ C. XIII 43
ulu a'mâ C. III 389
ulu beyler beyi C. X 569
ulu sultân C. XII 168
uluğ C. XI 599
ulûhiyyet C. I 519; C. II 477; C. III 391, 392, 447; C. IV 451; C. VII 77, 314, 315, 426; C. VIII 385; C. IX 186, 190, 191, 253, 587; C. X 34, 267; C. XI 63; C. XIII 297, 306, 333
ulûhiyyet da'vâsı C. IV 347; C. V 416, 590; C. XII 539; C. XIII 305
ulûhiyyet isnâdı C. III 235
ulûm Bk. ilim C. V 312; C. VI 128, 566; C. IX 202; C. X 605; C. XII 421
ulûm ve fünûn-i zâhire C. XII 317
ulûm-ı akliyye C. VI 73; C. X 604; C. XI 283; C. XII 15, 16, 52, 123, 227, 305; C. XIII 94
ulûm-ı akliyye ve felsefiyye C. XII 344
ulûm-ı akliyye ve nakliyye C. VII 493; C. XII 48; C. XIII 225
ulûm-ı bâtıne C. IV 54; C. VII 28, 373, 374; C. VIII 460
ulûm-ı bâtıniyye C. VIII 33; C. IX 432; C. X 120
ulûm-ı câriye C. IV 510
ulûm-ı celiyye C. I 212
ulûm-ı cismâniyye C. XII 325
ulûm-ı cüz'iyye C. IV 384
ulûm-ı dîniyye C. XII 599
ulûm-ı dünyeviyye C. V 120; C. VII 508, 558
ulûm-ı edille C. XIII 94, 270
ulûm-ı edille ve akliyye C. XIII 217
ulûm-ı enbiyâ C. IV 228, 295, 298; C. VIII 74, 108, 109; C. IX 414; C. XI 74, 178, 341; C. XII 177
ulûm-ı enbiyâ ve evliyâ C. III 110; C. VII 317, 320; C. X 127; C. XII 185
ulûm-ı evliyâ C. V 417; C. IX 280, 606; C. X 142; C. XI 42, 472; C. XII 177, 187, 270
ulûm-ı evliyâyı inkâr C. VIII 30
ulûm-ı felâsife C. XI 26
ulûm-ı garîbe C. III 489; C. XII 192
ulûm-ı gaybiyye C. VIII 59, 60; C. XIII 246
ulûm-ı hafiyye C. I 212
ulûm-ı ilâhiyye C. II 229; C. III 304; C. IV 384; C. IX 410; C. XI 439
ulûm-ı istidlâlî C. VII 27
ulûm-ı istidlâliyye C. VII 317; C. VIII 586; C. IX 125, 280; C. X 120, 348, 352; C. XI 42, 256; C. XIII 64, 69, 70, 80, 81
ulûm-ı istidlâliyye ve taklîdiyye C. XII 529, 530, 531
ulûm-ı ledünnî C. IV 14, 54
ulûm-ı ledünniyye C. I 45, 48, 51, 59, 61, 110, 255, 338, 346, 475; C. II 90, 110, 229, 232, 244, 271, 274, 291, 327, 424, 428, 456; C. III 21, 24, 114, 243, 268, 287, 304, 305, 325, 351, 405; C. IV 31, 43, 114, 164, 168, 457, 510; C. V 93, 120, 151, 215, 301, 343, 374, 485, 529, 530, 601, 634; C. VI 34, 35, 41, 42, 43, 44, 73, 114, 368, 455, 519, 521, 565, 622; C. VII 15, 25, 26, 130, 316, 321, 407, 408, 421; C. VIII 33, 34, 53, 139, 207, 208, 312, 464, 470, 491, 505, 506, 610; C. IX 87, 134, 282, 356, 361, 391, 414, 529, 530, 531, 556, 622; C. X 120, 127, 131, 155, 171, 341, 351, 352, 614, 625; C. XI 37, 77, 227, 235, 238, 284, 290, 293, 296, 301, 339, 419, 434, 613, 622; C. XII 129, 153, 154, 187, 224, 232, 289, 323, 355, 395, 407, 408, 419-421, 431, 440, 480, 488, 507, 508, 528, 529; C. XIII 16, 64, 90, 130, 133, 175, 176, 196, 221, 246, 247, 327, 334, 342, 344
ulûm-ı ledünniyye menba'ı C. IV 85
ulûm-ı muhakkikîn C. XI 42
ulûm-ı muhtefiyye C. VI 140
ulûm-ı muhtelife-i zâhiriyye C. V 213
ulûm-ı nazariyye C. VII 407; C. X 127, 129; C. XII 188
ulûm-ı resmiyye C. I 411; C. V 303, 378, 379; C. IX 201
ulûm-ı riyâziyye C. X 474; C. XII 286
ulûm-ı rûhâniyye C. XII 326
ulûm-ı şeytâniyye C. III 21
ulûm-ı tabîiyye C. IV 380; C. XI 132, 133, 134; C. XII 151
ulûm-ı tabîiyye ve zâhiriyye C. VIII 30
ulûm-ı taklîdiyye C. XII 528, 529
ulûm-ı taklîdiyye ve nazariyye C. VII 307
ulûm-ı vahy C. VII 427
ulûm-ı vehmiyye C. VIII 429
ulûm-ı yakîniyye C. V 343
ulûm-ı yakîniyye ve zevkiyye C. VII 307
ulûm-ı zâhir C. XII 480, 531
ulûm-ı zâhire C. I 346; C. V 116, 427; C. VI 70, 72; C. VII 374; C. VIII 455, 460; C. IX 281; C. X 632; C. XII 505, 579, 590, 591; C. XIII 116
ulûm-ı zâhire erbâbı C. VI 382
ulûm-ı zâhirî ve taklîdî C. XII 422
ulûm-ı zâhiriyye C. I 47, 326, 380; C. III 63; C. IV 85, 349; C. V 180, 300, 374; C. VI 69, 70, 72, 74, 327; C. VII 432, 441, 442, 486; C. VIII 33, 105, 429, 455, 470; C. IX 200, 202, 391, 431, 432; C. X 120; C. XI 52-54, 419, 434, 592; C. XII 226, 390, 423; C. XIII 64, 83, 93, 95, 246, 340
ulûm-ı zâhiriyye ve tabîiyye C. IX 281
ulûm-ı zanniyye C. XIII 90

ulûm-ı zevkiyye C. III 263; C. IV 384; C. VIII 428
ulûmun kapısı C. VIII 462
ulü'l-elbâb C. I 174
ulü'l-emr C. XII 51, 412
ulüvv C. VI 638
ulüvv-i himmet C. IX 176
ulüvv-i mekânet C. XI 22
ukviyât C. IX 183
umk C. II 237; C. III 266
umre C. IV 109
Umûmî Harb C. XIII 261, 297
umûr-ı külliyye C. VIII 342
umûr-ı ademiyye C. IX 501
umûr-i dünyeviyye C. VIII 420
umûr-i kevniyye C. VIII 504
umûr-i uhreviyye C. VI 184
un C. III 123; C. IV 81; C. XI 180; C. XII 126, 567; C. XIII 174
unsur C. V 465; C. VI 479; C. VII 131; C. XII 160
unsur-ı nâr C. VI 100
unsuriyât C. I 224, 418; C. VII 297
unsuriyyûn C. II 415
Unsurullâh C. X 194
unutkanlık C. VI 307; C. VIII 141; C. X 591
unutmak C. V 96; C. X 158, 160
unvân C. VII 462, 463
ûr C. X 109
Urânüs C. II 420; C. IV 452
urcûn C. XI 425
urefâ Bk. ârif C. I 380, 527; C. VII 223; C. XI 121
urefâ-i billâh C. VII 519
urefâ-i ilâhiyye C. X 144, 145
urefâ-yı ashâb C. I 336
urefâ-yı billâh C. IX 100
urefâ-yı ilâhiyye C. XII 118
Urmeiyyü'l-asl C. I 57
urûc C. I 295, 537, 538; C. II 279, 293, 351, 460, 547; C. III 192, 497; C. IV 197, 307, 401; C. V 136, 137, 142, 156, 595; C. VI 383, 397, 405, 472, 474, 475, 481; C. VII 132, 174; C. VIII 240, 256; C. IX 17, 177, 178, 336; C. X 50, 521; C. XI 48, 93, 507; C. XIII 236
urûc-ı âcil C. III 497
urûc-ı batî C. II 421; C. V 595
urûc-ı serî C. V 595
urve-i vüskâ C. III 354
usanmak C. II 421; C. XIII 131, 133
usr C. III 171
usta Bk. üstâd C. II 262, 487; C. IX 468; C. X 282; C. XIII 82
usturlâb Bk. üsturlâb C. I 123, 136; C. VIII 566; C. IX 602, 603; C. XII 387, 388
usturlâb-ı reşâd C. XII 388
usûl C. I 58; C. XI 361, 362
usûleyn C. VI 73
usûl-i dîn C. VI 73; C. XI 319
usûl-i fıkh C. II 262; C. VI 69, 73, 74
usûl-i kelâm C. VI 73, 74
usûl-i sülûk C. XI 29
usûl-i tarîkat C. VIII 469
usûl-i terbiye C. IV 36
usûl-i teslîk C. IV 36
uşşâk C. XI 540
uşşâk-ı ilâhî C. II 550; C. V 143, 622; C. VIII 334; C. X 97; C. XIII 54
uşşâk-ı ilâhiyye C. X 489
uşve C. X 550
utanmak C. I 236; C. III 382; C. VI 15; C. IX 513, 514; C. XII 491, 612, 613; C. XIII 115, 116, 282
Utârid C. I 129, 264; C. II 505; C. III 116; C. IV 452; C. VII 543; C. X 38
utüvv C. VIII 501
uyanık C. I 192, 224; C. IV 450, 451; C. XIII 185
uyanıklık C. VIII 373, 431, 558, 566, 567; C. IX 573, 575; C. XI 208, 209; C. XIII 78, 185
uyku C. I 189-192, 505; C. II 116, 353, 355, 503, 528, 529; C. III 25, 26; C. IV 38, 114, 445, 449-451; C. V 320, 325-327, 459, 460, 467, 469, 482, 485, 587; C. VI 68, 87, 298, 299, 301, 307, 351, 405; C. VII 136, 137, 333, 395, 443, 555; C. VIII 371-373, 426, 428, 429, 431, 456, 556-558, 566, 567, 580, 601; C. IX 44, 45, 122, 255, 569, 571-573, 575, 633; C. X 229, 235, 362, 590, 608; C. XI 204, 208, 209, 275, 317, 615; C. XII 130-132, 138, 139, 262, 362, 500, 501, 505, 516, 562, 618; C. XIII 60, 78, 186, 224, 238
uykulu C. IV 444
uykusuzların mahallesi C. XI 214
uykusuzluk C. XI 180, 209; C. XII 257
uyluk kemiği gerdan ile berâberdir C. X 401
uyûb-i nefsâniyye C. IX 307
uyumak C. IV 442; C. V 319; C. IX 570
uyûn C. XII 524; C. XIII 80
uyuyucu C. XIII 185
uyuz C. VIII 26; C. IX 493
uzak C. IV 467
uzaklık C. XI 430, 571
uzlet C. X 66; C. XI 180, 181, 184
uzlet köşesi C. XII 458
uzun el C. XIII 294
uzun ömür C. XII 395
uzun ömür duâsı C. XI 412
uzunluk C. III 265
Ü
ücret C. II 405; C. III 164, 165, 245; C. VI 86, 89, 122, 145, 273, 274, 357; C. VII 530; C. X 199
ücret-i tedrîsiyye C. V 424
ücretle ibâdet C. II 406
üç C. V 442

üç def'a işlemek C. V 15
üç def'a söylemek C. V 15
üç gün C. III 463
üç sâlik C. XII 176
üç şehzâde C. XII 523, 538, 563, 585, 593, 621, 622; C. XIII 31, 32, 38, 39, 41, 57, 58, 279
üç taş C. VI 30
üç yolcu C. XII 176
üç yüz C. IV 41
üç yüz yıllık yol C. VIII 582
üç yüzler C. II 260
üçün üçüncüsü C. VI 612
Üdhulî fî cennetî C. VIII 489
üflürmek C. VI 405, 406
üflürükçü C. III 58; C. VI 440
ülfet C. IV 508; C. X 404, 405; C. XI 156
ülü'l-ebsâr C. II 138
ümem-i mâzîye C. VI 120
ümem-i sâlife C. IV 326
ümenâ-yı Hak C. III 283
ümerâ Bk. emîr C. II 550, 551; C. IV 107; C. XI 139
ümerâ-yı cihân C. VII 200
ümîd C. II 252; C. VI 184, 186, 187, 195, 525, 582; C. VII 16, 35, 355; C. IX 127, 525; C. X 445, 582, 583; C. XI 85, 597; C. XII 138, 500; C. XIII 144, 154, 156, 273, 274
ümîd-i rahmet C. II 461
ümîdlni kesmemek C. XIII 146
ümidsizlik C. II 520; C. VI 146; C. IX 306; C. XII 18; C. XIII 275
ümîdsizlik dergâhı C. VI 639; C. XI 400
ümit kesmek C. III 312; C. VI 143
ümitsizlik C. I 257; C. IV 414
ümm C. XII 141
ümmehât C. V 465, 466; C. VI 303, 307, 478-480, 485; C. VII 131, 297; C. XI 157
ümmet C. II 326, 373, 528; C. III 254; C. IV 463; C. V 470, 472; C. VII 170, 234, 421; C. IX 389, 471, 472, 624; C. XI 532; C. XII 298, 370, 398, 524; C. XIII 149
ümmet-i Ahmed C. II 494
ümmet-i da'vet C. IV 299
ümmet-i icâbet C. IV 299; C. IX 624
ümmet-i İsâ C. I 252; C. XI 172
ümmet-i islâmiyye C. VIII 287
ümmet-i mehdiyye C. III 120
ümmet-i merhûme C. II 335, 495; C. X 590; C. XI 166
ümmet-i Muhammed C. I 409, 507, 517; C. II 496; C. IV 181, 326, 424, 489; C. VII 278; C. VIII 328; C. X 450; C. XI 166, 172
ümmet-i Muhammed Isti'dâdı C. XI 172, 173
ümmet-i Muhammediyye C. V 334
ümmet-i vâhide C. III 96
Ümmetî, ümmetî C. VII 408, 542
Ümmetim, ümmetim C. VIII 577; C. X 87
ümmetlerin sirâcı C. VIII 419
ümmî C. I 67, 198, 216, 288; C. III 210; C. IV 501; C. V 166, 302, 303; C. VII 542; C. X 626; C. XI 283; C. XII 432; C. XIII 294
ümmîd-i necât C. VI 525
ümmü rakûb C. I 395; C. III 221; C. V 31, 39, 343, 344, 346; C. VI 217
ümmü'l-kitâb C. I 168; C. III 365; C. VI 126; C. VIII 311, 312
ümmü'l-mü'minîn C. XI 235
üns C. I 533, 570; C. II 245; C. III 428; C. X 583; C. XII 468
ünsiyet C. IV 487; C. XI 468; C. XII 469
üryân C. IV 445
üsârâ-yı Kureyş C. VI 567; C. VI 570
üslûb C. I 44
üslûb-ı hakîmâne C. IV 25, 495, 508; C. IX 160
üslûb-ı Mesnevî-i Şerîf C. VII 301
üstâd Bk. mürşid, rehber, şeyh, usta C. I 206, 207; C. II 262; C. IV 56, 206, 207, 230, 493; C. V 168; C. VII 374, 375, 398, 399, 470; C. VIII 42, 469, 470; C. IX 15; C. IX 355, 356, 468, 470, 473; C. X 32, 80, 282; C. XI 483, 497, 574; C. XII 152, 153, 188, 270; C. XIII 45, 64, 75, 76, 98, 127
üstâd-ı cihân C. III 437
üstâd-ı ezel C. III 330
üstâd-ı hakîkat C. XIII 116
üstâd-ı hakîkî C. XII 468
üstâd-ı hidâyet C. IV 493
üstâd-ı kâmil C. I 73; C. III 438, 467
üstâd-ı kâmil sohbeti C. I 39
üstâdların üstâdı C. XI 483
üstâdlık C. XII 35
üsturlâb Bk. usturlâb C. IV 316
üveyik C. II 114
Üveysî C. II 302
üzerlik C. IV 419; C. IX 326; C. XI 325; C. XIII 46, 47, 124
üzerlik tohumu C. XII 282
üzerlik yakmak C. XI 324, 325
Üzkürû ezkürküm C. IX 396
Üzkürullâh C. VIII 375
üzüm C. I 88; C. II 195, 196; C. III 65, 69, 70, 333, 366; C. IV 482, 483, 490, 491, 516; C. VI 356, 476; C. VII 23; C. VIII 374, 490, 491; C. X 557
üzüm suyu C. XI 226, 228, 229

V

vâcib C. X 216; C. XIII 317
vâcibü'l-vücûd C. I 536, 539; C. VI 73, 308; C. VIII 341; C. XII 588
va'd C. I 144
vahdâniyyet C. I 411; C. X 605
vahdâniyyet-i külliyye C. XII 304
vahdet C. I 204, 208, 248, 525, 548; C. II 430; C. III 71, 239, 378, 449; C. IV 225, 373,

vakit hârici C. X 452
vakitsiz öten kuş C. IV 188; C. XI 409
vakitsiz ötmek C. VI 247
vakt Bk. vakit C. V 386
vakt-i icâbet C. V 495
vaktin Hızır'ı C. VII 421
vaktin Süleyman'ı C. X 336
vaktinin peygamberi C. I 35; C. VI 194
vâlî C. III 260, 279, 343-345
vâlid C. I 511; C. III 105; C. V 509; C. XI 231
vâlideyn C. XI 574
vâlih û hayrân C. VII 409
var Bk. mevcûd C. II 43; C. III 355; C. VI 324, 598; C. IX 214, 350, 363, 375; C. XI 287, 288, 451, 452, 453; C. XII 411
var görünen yok C. III 195
var vardan çıkar C. III 312
varak C. III 96
vardan var olmak C. III 477
vârid C. I 516; C. II 233; C. XII 275, 446; C. XIII 217
vâridât C. I 331; C. II 328; C. V 148; C. IX 145; C. XII 265
vâridât-ı akliyye C. II 314
vâridât-ı fikriyye C. II 345
vâridât-ı gaybiyye C. III 441; C. VI 217, 518, 521; C. VIII 73
vâridât-ı Hak C. III 162
vâridât-ı ilâhiyye C. II 376; C. XII 27, 258, 265
vâridât-ı ilmiyye C. VIII 139
vâridât-ı kalbiyye C. II 345; C. XII 289
vâridât-ı mücmele C. I 65
varidât-ı rûhâniyye C. XI 434; C. XII 106, 123
vârid-i gaybî C. VI 351
vâris C. I 50, 68, 76, 92, 316, 383, 415; C. II 19, 23, 42, 387, 478, 492, 552, 553; C. III 447, 469; C. IV 37-39, 81, 84, 108, 118, 191, 201, 204, 239, 298, 327, 340, 367; C. V 34, 145, 296, 297, 325, 375, 444, 478, 509, 510, 594, 636; C. VI 59, 84, 94, 99, 113, 117, 119, 120, 123, 138, 164, 165, 190, 247, 460, 527; C. VII 130, 145, 146, 206, 234, 235, 245, 321, 336, 407, 427, 463, 472, 477, 483; C. VIII 46, 51, 110, 244, 246, 248, 265, 290, 314, 370, 416, 466, 522, 605; C. IX 388, 441, 472, 489; C. X 151, 446, 545, 587; C. XI 17, 19, 36, 321, 430, 536; C. XII 298, 301, 306, 388, 401, 406, 408, 411-413, 504, 510, 540, 546, 562; C. XIII 147, 195, 207, 219, 220, 232, 253, 276, 300, 333
vâris-i ekmel C. II 501
vâris-i enbiyâ C. XI 522
vâris-i hulk-ı Ahmedî C. IV 130
vâris-i kâmil C. III 355; C. IV 36, 489; C. V 307, 349, 443, 479, 550, 598, 599; C. VI 108, 635; C. VII 20, 28, 168, 252; C. VIII 105-107, 110-112; C. IX 88, 184, 474, 594; C. X 29, 92, 451, 452, 453; C. XI 434; C. XII 431; C. XIII 79
vâris-i kâmil-i Muhammedî C. VIII 250
vâris-i kâmil-i Nebevî C. VIII 453
vâris-i Muhammedî C. I 72; C. IV 75, 430, 484; C. VIII 110
vâris-i nebevî C. I 484, 517; C. VI 226, 310; C. VIII 53, 73; C. IX 258, 307; C. XII 302, 477
vâris-i peygamberî C. IX 149, 259; C. X 545; C. XI 522
vâris-i ulûm-ı nebevî C. V 349; C. XII 188, 409, 504, 515; C. XIII 207
varlığın aynası C. II 359
varlığın birliği C. I 50, 51; C. IX 412, 648; C. XI 480
varlığın fâidesi C. III 299
varlık Bk. vücûd C. I 213, 230, 232, 234, 236, 358, 520, 569; C. II 89, 92, 224, 242, 262, 309, 319, 330, 340, 344, 359, 483, 508; C. III 49, 191, 192, 216, 362, 365, 369, 385; C. IV 382; C. VI 169, 470, 598, 599, 601, 605, 612, 616, 626; C. VII 530; C. VIII 157, 262, 263, 279, 280, 281, 361, 422, 423, 451, 460, 530-533, 536, 537, 585; C. IX 69, 147, 214, 345, 346, 348, 364, 373, 430, 585, 608, 638, 645, 647, 648; C. X 180, 184, 207, 270, 333, 380, 402, 440, 456, 457, 537, 594, 599, 605, 606; C. XI 91, 201, 285, 288, 438, 457, 464, 476, 477, 484, 524, 527, 528, 589; C. XII 20, 39, 119, 142, 149, 166, 195, 244, 271, 404, 419; C. XIII 45, 95, 96
varlık ağacı C. VIII 531, 535
varlık âlemi C. II 330
varlık birdir C. XII 552
varlık cübbesi C. IX 135
varlık da'vâsı C. VIII 128
varlık deryâsı C. X 458
varlık dikeni C. VIII 422
varlık güneşi C. IX 645
varlık ikidir C. XII 166
varlık ni'meti C. XI 580
varrâk C. XI 615
vasat C. IV 448
vasâyâ-yı şer'iyye C. XII 204
vâsıl C. I 88, 262; C. IV 266, 393; C. V 378, 598; C. VIII 362, 481, 571; C. IX 363, 420, 497; C. X 42, 54, 55, 67, 129, 234, 244, 447, 604; C. XI 181, 198, 384, 397, 584, 587; C. XII 205; C. XIII 242
vâsıl olmak C. XIII 314
vâsıl-ı Hak C. VI 451, 510; C. VIII 347
vâsıl-ı hakîkat C. IV 393; C. VII 412
vâsıl-illallah C. X 54
vâsıta C. IX 89, 91, 273, 274, 298; C. XII 538
vasî C. XI 185

vasiyet C. V 616; C. XIII 314, 315
vasl Bk. visâl, vuslat, vusûl C. V 634; C. VII 552; C. VIII 568, 569, 570; C. X 227, 579, 594; C. XI 34; C. XII 242
vasl cenneti C. XII 282
vasl za'ferânı C. XIII 52
vaşâk C. XII 88
vatan C. II 547; C. III 320, 321; C. IV 215; C. V 395, 596; C. VI 294, 330, 371, 416; C. VIII 118, 124, 139, 313; C. X 449, 611
vatan-ı aslî C. II 547; C. V 143; C. VI 384, 464; C. VIII 124, 374; C. IX 311; C. XI 413
vatan-ı mecâzî ve sûrî C. XI 413
va'z ve nasîhat C. V 206
vâzı'-ı kānûn C. XI 149
vazîfe-i dalâlet C. IX 324
vazîfe-i hidâyet C. IX 324
Ve hüve maaküm C. XII 297
vebâ C. I 394; C. V 114; C. VI 340; C. VII 539; C. IX 262; C. X 35; C. XII 101
vebâl C. VI 376
vecd C. V 91, 92; C. VI 167, 230; C. IX 596, 637; C. X 363; C. XI 122, 225; C. XII 371, 480, 582; C. XIII 169, 170, 209, 211
vech Bk. vücûh C. I 155; C. II 163, 247, 319; C. IV 397; C. VI 365; C. XI 232; C. XII 109, 168, 542
vech-i bâkî C. IX 347
vech-i Hak C. I 423, 424; C. VI 365; C. IX 212; C. XII 542
vech-i hakîkî C. I 533
vech-i mukayyed C. XII 168
vech-i mutlak C. XII 169
vech-i mutlak-ı Hak C. XII 169
vech-i vahdet C. I 249; C. IV 221; C. XII 562
vech-i zât C. XII 312
Ve'd-duhâ C. III 100, 101
Vedûd C. I 455; C. II 388, 389; C. VI 260, 611; C. VIII 177, 365, 422; C. X 27
vefâ C. III 197, 198, 250; C. IV 90; C. V 98, 99, 105, 177; C. VI 157, 161, 225; C. VII 62, 63, 435, 484, 518; C. IX 407, 496; C. X 40, 326, 328-331, 335, 340, 343, 384, 475, 571; C. XI 53, 208, 209; C. XII 249, 250
vefâger C. II 522
vefâkârlık C. V 98; C. X 329
vefâsız C. XI 467
vefâsızlık C. V 102; C. VII 483; C. XI 466
vegâ C. X 156; C. XII 523
vehbî C. I 249; C. III 62; C. VIII 32
vehb-i ilâhî C. IX 478; C. X 354
vehb-i ilâhî yolu C. I 248
Vehhâb C. II 103, 269; C. III 429, 447; C. XII 527
Vehhâb-ı hakîkî C. II 95
vehhâbî C. XII 260
vehhâblar C. IV 60
vehim, vehm C. I 158, 313, 544; C. II 46, 101, 103, 163, 164, 242, 421, 422; C. III 245; C. IV 424; C. V 413, 415-419, 455, 461, 596; C. VI 306, 312, 470; C. VII 185, 329, 330, 333; C. VIII 144-148, 345, 361, 440, 442, 507, 568, 569, 570, 571; C. IX 106, 469; C. X 51, 129, 177-179, 181-184, 360, 487, 488, 633; C. XI 12, 330, 368; C. XII 103, 104, 139, 210, 244, 268, 277, 339, 375, 400, 496, 562; C. XIII 93, 94, 103, 220
vehm-i enâniyyet C. IV 191; C. VIII 236; C. X 184, 333, 422
vehm-i gayriyyet C. VIII 508
vehm-i ısneyniyyet C. XI 258
vehm-i istiklâl C. VIII 536
vehm-i vücûdî C. II 158; C. IV 191; C. V 27, 456, 457, 458; C. VI 266
vekîl C. III 315; C. VI 368
velâdet C. VI 532
velâdet-i sâniye C. XI 262
ve'l-Asr C. V 489
velâyet C. I 36, 39, 67, 296, 501, 513; C. II 201; C. III 99, 323; C. IV 378, 430, 467; C. V 216, 303, 335, 516, 518, 533, 619, 633, 637; C. VI 98, 492; C. VII 292, 304, 336; C. VIII 54, 104, 147, 337, 453, 454, 503; C. IX 596; C. X 207, 250; C. XI 203, 361, 433, 436, 623; C. XII 35, 66, 457
velâyet merâtib üzerinedir C. III 323
velâyet-i hâssa-i muhammediyye C. II 221
velâyet-i hâssa-i peygamberî C. XII 35
velâyet-i kâmile C. XI 395
velâyet-i muhammediyye C. I 296; C. II 552, 553
velâyet-i mutlaka C. VIII 106
ve'l-ba'sü ba'de'l-mevt C. XI 278
veled C. I 511; C. III 105; C. VI 303; C. VIII 392; C. X 530; C. XI 60, 287, 525; C. XII 272
veled muhabbeti C. XIII 303
veled-i gayr-i meşrû' C. X 530, 531
veled-i kalbî C. IV 187
veled-i ma'nevî C. XI 15, 345, 623
veled-i meşrû' C. X 531
veled-i zinâ C. IV 151, 195; C. VIII 486
velî Bk. evliyâ C. I 257, 528; C. II 164, 170, 177, 196, 308, 326, 327, 455, 491; C. III 99, 228-231, 479; C. IV 93, 145-147, 159, 160-162, 204, 329, 336, 338, 379, 422, 494; C. V 218, 454, 493, 494, 544; C. VI 189, 251, 494, 500; C. VII 131, 211, 311, 360, 407, 408; C. VIII 22, 42, 105, 235, 259, 576, 577; C. IX 307, 385, 473, 563; C. X 11, 142, 452, 504, 511, 532, 567; C. XI 21, 22, 154, 177, 178, 181, 344, 392, 434, 506, 507; C. XII 105, 182, 225, 226, 228, 263-265, 305, 319, 359, 431, 432, 460, 468; C. XIII 219, 276, 312, 341, 342

velînin gıdâsı C. III 305
velînin kabri C. XII 348
veliyye-i afîfe C. VI 342, 343
veliyy-i ahd C. XI 459
veliyy-i ârif C. III 304
veliyy-i Hak C. I 337; C. V 494; C. X 142, 409, 451; C. XI 256
veliyy-i ilâhî C. VIII 17
veliyy-i kâmil C. I 36, 498, 499, 501, 503, 510; C. II 73, 76, 164, 165; C. III 228, 355; C. IV 403, 420; C. V 198, 284, 308, 512, 538, 557; C. VI 46, 309, 522, 586; C. VII 158, 206, 213, 308; C. VIII 92, 307, 309, 322, 363, 377, 455, 482, 503; C. IX 80, 175, 625, 627; C. X 36, 537, 545, 546; C. XI 436, 623; C. XII 228, 297; C. XIII 313
veliyy-i zamân C. VIII 43
veliyyullâh C. XI 22
Ve'l-leyli C. III 102
Ve'nşekka'l-kamer C. XI 44
vera' C. XI 95
vera' kapısı C. VIII 204
verâset C. VII 166; C. X 207
verâset-i muhammediyye C. III 309, 355; C. IV 507, 508; C. X 341; C. XI 293
verâset-i Süleymânî C. VII 336
verâ-yı hicâb C. IV 281
verem C. X 613; C. XI 115, 128
verese C. VI 58
verese-i enbiyâ C. I 439; C. III 360; C. XIII 289
verese-i kâmilîn C. V 599
verese-i kümmelîn C. III 70, 258; C. IV 36
veresiye C. XII 257
vergi C. XI 172, 284
vesâvis-i şeytâniyye C. III 365; C. V 334; C. VIII 38, 39
vesîle C. II 223, 224, 226, 235; C. V 362
vesvâs C. II 115, 314; C. IV 43; C. VIII 505; C. X 351; C. XI 255; C. XIII 183
vesvese Bk. vesâvis C. I 331, 386, 423; C. III 180; C. IV 47, 100, 226, 244, 246, 249, 419, 424, 426; C. V 67, 74, 327, 580; C. VI 284, 307, 431, 432, 436, 438, 441, 514, 592; C. VII 139, 232, 337, 524; C. VIII 264, 504, 505, 609; C. IX 62, 64, 408; C. X 174, 230, 276, 277, 351; C. XI 204; C. XII 72, 73, 76, 230; C. XIII 184, 279
veted Bk. evtâd C. IV 381
vetediyet C. IX 596
veyl C. XI 461
veyl ü veşt C. XI 271
vezin C. I 461; C. XI 66
vezîr Bk. vüzerâ C. I 179, 226; C. III 279; C. IV 267; C. V 155; C. VII 339, 340, 348, 358, 360, 363; C. VIII 261; C. IX 528; C. X 312, 328, 329, 358; C. XI 118; C. XII 357, 358, 474
vezîr-i âkıl C. VII 361
vezîr-i fâsid C. VII 362
vezîr-i hîlekâr C. I 183
vezîr-i mekkâr C. I 180
vezirlik C. XI 117
vezn-i sâlimi C. I 53
vicdân C. IV 165, 166, 172; C. IX 439; C. IX 474; C. X 287
vicdân azâbı C. III 457
vicdânî C. II 94; C. VIII 305; C. IX 642
vidâd C. XIII 52
vifâk C. VIII 622
vikâ' C. XII 573
vilâdet C. III 480
vilâyet-i cân C. II 49
vilâyet-i İslâm C. XIII 250
vîrâne C. III 318, 324, 326; C. V 302; C. VI 60, 350; C. IX 44, 250, 387; C. X 409; C. XI 120, 329-331, 390, 533; C. XII 372, 522, 598; C. XIII 104
vird Bk. evrâd C. V 105, 106; C. VI 165, 179; C. VIII 119, 122; C. XII 168
visâl Bk. vuslat, vasl vusûl C. I 72, 74, 85, 88; C. II 425, 495, 508; C. III 35; C. IV 220, 265; C. V 283, 380; C. VI 211, 271, 294, 452, 499, 524, 607, 614, 626; C. VII 126, 452, 552; C. VIII 422; C. IX 298; C. X 540, 579; C. XI 278, 317, 584; C. XII 110, 111, 242, 246, 311, 569; C. XIII 180, 181, 235
visâl hazînesi C. XII 471
visâl sarhoşları C. XI 587
visâl şarâbı C. XIII 89
visâlden sakının C. II 495
visâl-i Hak C. XI 587
visâl-i ilâhî C. XI 279, 584; C. XII 471
visâl-i mutlak C. I 72
visâlin nihâyetleri C. XIII 235
vitriyyet C. I 548; C. III 332; C. VIII 553; C. X 322
vuhûş C. X 88
vukûf-ı zevkî ve vicdânî C. VII 230
vuslat bayramı C. VI 394
vuslat Bk. visâl, vasl, vusûl C. I 74, 80, 85, 204, 535, 550; C. III 459, 463; C. V 380, 381; C. VI 217, 294, 384, 398, 464, 517, 520, 523, 528, 588, 597, 601, 602, 604, 605, 613, 624, 631; C. VII 253, 254, 451, 455, 499; C. X 95, 460, 523, 580, 616; C. XI 176, 214, 323, 563; C. XII 242, 247; C. XIII 31
vuslat-ı Hak C. III 252, 433; C. IV 20; C. VI 356, 598
vuslat-ı ilâhî C. II 230
vuslat-ı yâr C. VII 454
vuslat-ı zâtî C. IV 191
vuslat-illallâh C. VII 455
vusûl aşkı C. VI 217
vusûl Bk. vuslat, visâl, vasl C. I 47, 56, 120,

136, 528; C. II 237, 240, 245, 327, 556, 557; C. III 365; C. IV 265; C. V 264, 300, 378, 379; C. VI 589; C. VII 34, 84, 199, 217; C. IX 15, 17, 19, 482, 531; C. X 54, 440, 479, 492, 510, 540, 580, 582, 583; C. XI 205, 254, 256, 403, 478; C. XIII 222, 233, 274
vusûl halkası C. IX 651
vusûl talebi C. V 265
vücûb-ı zâtî C. II 276; C. III 324, 328, 376; C. XII 404
vücûd Bk. varlık C. I 73, 83, 230, 359, 455, 496, 499, 512, 520, 521, 523, 530, 568, 569, 570; C. II 71, 239, 358, 426, 427, 462, 508; C. III 16, 181, 239, 265, 427; C. IV 191, 346, 414; C. V 17, 429; C. VI 57, 69, 115, 336, 470, 530, 539, 546, 617; C. VII 21, 386, 400, 488; C. VIII 12, 85, 126, 204, 215, 268, 281, 340, 341, 371, 427, 451, 515, 540, 566, 567, 585; C. IX 69, 185, 205, 206, 213, 214, 259, 263, 282, 299, 335, 362, 364, 398, 412, 430, 516, 580, 584, 585, 639, 640, 643, 645, 646, 651; C. X 52, 74, 199, 257, 270, 271, 314, 374, 380, 445, 456, 479, 480, 539, 585, 594, 605, 606, 635; C. XI 65, 84, 151, 201, 237, 475, 476, 480, 505, 527, 528, 553, 589; C. XII 64, 79, 121, 149, 166, 251, 271, 302, 335, 399, 403, 412, 542, 565, 575, 606; C. XIII 84, 128, 139, 140, 161, 204, 264
vücûd ayn-ı rahmettir C. XII 272
vücûd birdir C. II 66; C. V 272; C. IX 647
vücûd da'vası C. II 539
vücûd güneşi C. VIII 566
vücûd Hakk'ındır C. II 526; C. VII 326
vücûd halkası C. IX 650
vücûd iklîmi C. V 328
vücûd kokusunu koklamak C. XII 520
vücûd ormanı C. III 396
vücûd ve sıfât benimdir C. IV 384
vücûd ve varlık birdir C. V 271
vücûd vehmi C. VIII 281
vücûdât-ı izâfiyye C. I 134, 158; C. II 212-214, 219, 319, 477, 478; C. III 105, 106, 191, 192, 423, 424; C. V 136, 262, 340, 636; C. VI 617; C. VIII 302, 406, 540, 546; C. IX 82, 141, 254, 536, 551; C. X 121, 253, 372, 373; C. XI 23, 169, 221, 285, 335, 346, 348, 452, 524, 526, 527; C. XII 40, 42, 82, 101, 105, 134, 193, 272, 382, 398, 425, 582; C. XIII 44
vücûdât-ı kesîfe C. X 373
vücûdât-ı mevhûme C. I 158; C. II 163; C. VIII 118; C. IX 213; C. XI 29; C. XII 120
vücûdât-ı mukayyede C. I 231, 455; C. XI 59
vücûdât-ı unsuriyye C. I 232
vücûddan kurtulmak C. II 307
vücûd-ı abdânî C. II 18, 20, 40, 51, 196, 307-309, 337, 411, 476, 503; C. III 234; C. IV 205, 281, 338; C. V 152, 166, 308, 594; C. VII 174, 411; C. VIII 79, 82, 85, 91, 117, 238, 281; C. IX 60, 339, 341, 343, 436, 437, 643, 646; C. X 67, 96, 97, 211, 309; C. XII 110, 404
vücûd-ı âdem C. VI 405; C. IX 532
vücûd-ı âlem C. III 299, 300
vücûd-ı âmm C. I 231, 536; C. X 556; C. XI 59
vücûd-ı aynî C. IV 381; C. VII 167; C. VIII 341, 342
vücûd-ı aynî ve hâricî C. III 299
vücûd-ı aynî ve izâfî C. IV 382
vücûd-ı aynî-i hâricî C. VI 183
vücûd-ı berzahî C. III 305; C. X 403
vücûd-ı beşer C. III 397; C. VI 60
vücûd-ı câmid C. I 231
vücûd-ı cismânî C. IX 287; C. X 602, 606; C. XI 235; C. XIII 45, 276, 278
vücûd-ı eşyâ C. V 578; C. VII 348
vücûd-ı hâdis C. VIII 341
vücûd-ı Hak C. I 359, 449, 519, 538, 544, 545; C. II 34, 88, 272, 281; C. III 281, 477; C. IV 255, 387; C. V 136, 337, 353, 564, 567, 578; C. VI 347; C. VII 79, 489; C. VIII 12, 92, 450, 508, 566, 586; C. IX 178, 278, 333, 363, 365, 501, 644, 647; C. X 304, 315, 422, 456, 581-583, 604, 624; C. XI 151; C. XII 145, 543; C. XIII 17, 69
vücûd-ı Hak aynası C. XII 117
vücûd-ı Hak güneşi C. V 339, 340
vücûd-ı hâkî C. IX 144
vücûd-ı hakîkî C. I 51, 75, 79, 80, 82, 86, 213, 214, 234, 235, 352, 359, 528, 532, 534, 548; C. II 152, 159, 162, 242, 243, 266, 276, 307, 308, 323, 324, 329, 471, 480, 529; C. III 16, 34, 49, 69, 71, 105, 106, 114, 191, 231, 290, 308, 313, 314, 328, 332, 366, 379, 449, 460; C. IV 35, 220, 298, 373, 464, 501; C. V 136, 142, 159, 161, 253, 262, 268, 271, 304, 306, 335, 338-340, 344, 349, 358, 389, 595; C. VI 69, 102, 116, 182, 200, 261, 266, 297, 309, 314, 347, 399, 447, 451, 467, 468, 471, 473, 493, 539, 561, 597, 617, 622; C. VII 41, 106, 137, 163, 185, 227, 242, 260, 262, 285, 425; C. VIII 52, 118, 179, 209, 216, 238, 240, 247, 302, 334, 338, 406, 431, 460, 508, 553; C. IX 13, 69, 117, 245, 246, 278, 334, 335, 340, 343, 347, 348, 350, 360, 365, 371, 404, 430, 436-438, 508, 522, 545, 551, 580, 587, 618, 620, 639, 645, 648; C. X 34, 35, 38, 50, 74, 75, 96, 163, 180, 181, 184, 199, 215, 253, 271, 283, 314, 322, 340, 371, 372, 374,

396, 456, 457, 462, 474, 480, 581, 615, 624, 625; C. XI 22, 27-29, 34, 39, 41, 50, 51, 59, 62, 92, 94, 97, 151, 153, 201, 217, 220, 221, 232, 233, 245, 247, 248, 255, 257, 259, 279, 282-285, 287, 288, 315, 323, 341, 475, 478, 480, 482, 483, 487, 525, 527-531, 533, 580, 605; C. XII 39, 81, 82, 122, 134, 149, 168, 193, 232, 272, 278, 280, 299, 310, 355, 382, 394, 403, 411, 425, 462, 467, 520, 521, 537, 538, 543, 552, 562, 568, 575, 582, 583, 589; C. XIII 24, 38, 45, 46, 54-56, 68, 77, 128, 204, 244, 276, 277, 278, 280, 333, 334
vücûd-ı hakîkî aşkı C. I 171
vücûd-ı hakîkî birdir C. V 246
vücûd-ı hakîkî deryâsı C. III 313; C. XII 113, 241
vücûd-ı hakîkî feleği C. XI 94
vücûd-ı hakîkî güneşi C. XII 381, 494
vücûd-ı hakîkî hakîkatü'l-hakāyıktır C. XII 93
vücûd-ı hakîkî-i Hak C. V 242; C. VIII 424, 430; C. IX 253; C. X 25; C. XI 212; C. XII 93, 116, 120, 402
vücûd-ı hakîkî-i nâmütenâhî C. XI 23; C. XII 81
vücûd-ı Hakk C. VIII 301; C. IX 207
vücûd-ı hakkânî C. II 20, 40, 196, 307-309, 319, 337, 411, 446, 476, 503, 510; C. III 45, 367, 436; C. IV 338; C. V 25, 152, 166, 594; C. VII 127, 174, 543; C. VIII 85, 117, 238, 281, 339, 531, 533, 537; C. IX 60, 343, 373, 420, 437, 643, 644, 646; C. X 67, 96, 97, 127, 211, 309, 311, 440, 601; C. XI 223, 224, 286, 287, 587; C. XII 150, 227
vücûd-ı Hakk'ı isbât C. XII 196, 592
vücûd-ı Hakk-ı Mutlak C. X 348
vücûd-ı halk C. VIII 450, 508; C. IX 501
vücûd-ı hâricî C. II 94; C. VII 386; C. VIII 240; C. XI 34
vücûd-ı hayâlî C. XIII 45
vücûd-ı ilmî C. I 436; C. III 299; C. IV 199, 381; C. VI 183, 336, 598; C. VII 167, 480; C. VIII 240, 341, 342; C. XIII 230
vücûd-ı imkânî C. VI 169, 176; C. VIII 531, 566; C. IX 122; C. XI 12, 31; C. XIII 93
vücûd-ı insânî C. I 226; C. III 398
vücûd-ı insânî memleketi C. VIII 171, 261
vücûd-ı i'tibârî C. V 272
vücûd-ı izâfî C. I 119, 153, 158, 210, 213, 361, 436, 534; C. II 16, 152, 324, 343, 396, 432, 471, 481, 482, 540; C. III 192, 193, 194, 215, 328, 473; C. IV 35, 117, 192, 196, 220, 297, 298, 373, 374; C. V 101, 138, 145, 242, 253, 359, 456, 473, 576, 595; C. VI 103, 109, 115, 182, 257, 261, 288, 314, 324, 328, 330, 347, 369, 397, 447, 451, 467, 470, 471, 561, 568, 589, 592, 593, 598, 608, 612, 617, 638; C. VII 17, 21, 38, 160, 163, 285, 386, 393, 401, 403, 411, 491, 492, 501, 506, 519, 522, 537; C. VIII 87, 118, 135, 168, 175, 186, 216, 217, 221, 225, 239, 240, 320, 321, 432, 460, 529, 542; C. IX 81, 120, 141, 175, 215, 238, 244, 245, 246, 253, 267, 277, 332, 334, 347, 348, 382, 437, 438, 472, 473, 501, 506, 517, 527, 587, 588, 601, 613, 617, 623, 639, 648; C. X 23, 30, 33, 34, 35, 53, 54, 74, 154, 181, 215, 253, 256, 258, 266, 272, 338, 344, 347, 348, 373, 374, 442, 462, 531, 537, 549, 571, 579, 615, 625, 627, 629, 635; C. XI 27-29, 34, 35, 91, 94, 97, 136, 198, 201, 214, 224, 245, 255, 314, 333, 360, 361, 404, 449, 452, 453, 454, 456, 467, 475, 477, 481, 553; C. XII 82, 101, 103, 113, 178, 241, 242, 355, 381, 382, 394, 400, 403, 413, 463, 485, 537, 538, 572, 583; C. XIII 24, 46, 55, 56, 68, 69, 139, 204, 218, 276, 277, 311, 317, 326, 331, 333, 334
vücûd-ı izâfî âlemi C. VII 175
vücûd-ı izâfî arşı C. IX 528, 529, 530; C. XII 536
vücûd-ı izâfî gemisi C. XIII 38
vücûd-ı izâfî-i beşer C. XI 563
vücûd-ı izâfî-i halk C. XIII 45
vücûd-ı izâfî-i kesîf C. IX 644
vücûd-ı kadîm C. IX 438; C. XIII 128, 244
vücûd-ı kesîf C. III 16; C. V 342; C. VIII 229; C. IX 645, 647; C. XI 168, 264; C. XIII 277
vücûd-ı kesîf-i izâfî C. IX 350
vücûd-ı kevnî C. IX 348, 527; C. X 74
vücûd-ı latîf C. III 477; C. V 338; C. VIII 229; C. IX 205, 647; C. X 373
vücûd-ı latîf-i Hak C. I 530; C. II 160; C. IX 349, 644
vücûd-ı latîf-i hakîkî C. I 351
vücûd-ı lâ-yetenâhî C. I 433
vücûd-ı mahdûd C. XI 248
vücûd-ı mahz C. IV 297; C. VI 561; C. IX 621; C. XI 452; C. XII 82, 272
vücûd-ı mânevî C. VIII 612, 613; C. XI 324
vücûd-ı mecâzî C. I 539; C. III 183, 447, 486; C. IV 35, 165, 184, 192, 193, 419, 420; C. V 53, 159, 161; C. VI 331, 601, 609, 616, 618; C. VII 127, 260; C. VIII 504; C. IX 69, 71, 245, 246; C. X 38, 54, 199, 579, 630, 631; C. XI 325; C. XII 41, 117, 122, 177, 467, 583; C. XIII 54, 193, 326
vücûd-ı mecâzî ve izâfî C. X 609; C. XII 583
vücûd-ı mevhûl C. I 52
vücûd-ı mevhûm C. I 63; C. II 91, 319, 322, 359; C. III 27, 45, 365, 366; C. IV 230; C. V 456, 473, 474, 475, 563; C. VI 254, 498; C. VII 326; C. VIII 227, 236, 238, 334, 338, 525, 529; C. IX 206, 345, 363, 600, 617, 618; C. X 54, 159, 163, 171, 179, 184,

186, 497, 601, 606, 625; C. XI 151, 258, 430; C. XII 64, 111, 119, 120; C. XIII 45, 153, 339
vücûd-ı mevhûm-ı abdânî C. IX 420
vücûd-ı mevhûm-ı izâfî C. VIII 508; C. IX 438; C. XI 258
vücûd-ı mevhûm-ı mecâzî C. VI 598
vücûd-ı misâlî C. IV 451, 468
vücûd-ı muhayyel C. XI 478
vücûd-ı mukayyed C. I 231; C. XI 284; C. XII 82
vücûd-ı mutlak C. I 46, 209, 230, 231, 250, 261, 359, 448, 450, 454, 456, 471, 474, 512, 514, 516, 524, 535, 536, 538; C. II 33, 37, 40, 42, 67, 93, 160, 208, 214, 255, 279, 281, 396, 477, 543; C. III 16, 32, 73, 191, 199, 231, 240, 254, 275, 325, 377, 460, 482, 499; C. IV 118, 151, 191, 219, 281, 381, 396, 420, 451, 452, 453, 479, 514; C. V 17, 18, 24, 120, 161, 253, 501, 635; C. VI 23, 86, 327, 397, 405, 463, 539, 568, 592, 593, 617; C. VII 184, 301, 317, 334, 381, 393, 403, 410, 488, 506, 520, 537, 553; C. VIII 90, 91, 106, 107, 111, 239, 247, 436, 473, 570, 589; C. IX 25, 244, 336, 347, 364, 499, 502, 506, 509, 512, 545, 580, 621, 622; C. X 314, 372; C. XI 48, 59, 243, 258, 284, 287, 343, 524-529, 563; C. XII 137, 282, 355; C. XIII 94, 95
vücûd-ı mutlak-ı Hak C. I 214, 361; C. III 230, 477, 478, 491; C. IX 335, 360, 365; C. X 347; C. XII 117
vücûd-ı mutlak-ı latîf C. I 395
vücûd-ı mümkin C. II 208, 426; C. III 328, 331; C. VIII 571; C. XII 404
vücûd-ı müstakil C. I 455; C. IV 298; C. VI 347; C. VII 242; C. IX 214; C. XI 452; C. XII 82; C. XIII 94, 128
vücûd-ı nefsü'l-emr C. VIII 447, 450
vücûd-ı rahmân C. I 550
vücûd-ı rûhânî C. IV 42
vücûd-ı sırf C. XI 527
vücûd-ı sûrî C. XII 404, 405, 408-410
vücûd-ı şehâdî C. IV 451
vücûd-ı tabiî-i ârızî C. III 366, 376
vücûd-ı tabiî-i aslî C. III 376
vücûd-ı unsurî C. II 331; C. V 217; C. VIII 371, 571; C. XI 505
vücûd-ı vâcib C. II 208, 426; C. III 328, 331; C. VIII 340, 531, 554, 571
vücûd-ı vâhid C. III 240, 281; C. IV 137; C. VIII 531, 554; C. IX 87
vücûd-ı vâhid-i Hak C. I 358; C. II 330; C. X 258; C. XI 284
vücûd-ı vâhid-i hakîkî C. I 361, 419, 432; C. III 427; C. IV 224, 346; C. VII 184, 241; C. IX 254, 506; C. X 152, 256, 257, 316; C. XI 221, 480, 481, 598; C. XII 335, 413, 552
vücûd-ı vâhidiyyet C. VI 539
vücûd-ı vâhidu'l-ayn C. VII 41
vücûd-ı vehmî C. II 158, 245; C. III 236; C. IV 191; C. V 27, 246, 456; C. VI 266, 312, 589; C. VIII 148, 236, 525; C. IX 206, 287; C. X 177, 179, 354; C. XIII 95
vücûd-ı zâhirî C. IV 42; C. V 457; C. VI 400
vücûd-ı zıllî C. IX 371; C. XII 82; C. XIII 311
vücûd-ı zıllî-i halk C. IX 253
vücûd-ı zulmânî C. XIII 277
vücûdî C. I 108
vücûdî feylesof C. I 53
vücûd-i hâdis C. IX 438; C. XIII 128
Vücûdîler C. I 50, 51, 52; C. XIII 93
vücûdîlik C. I 50, 51; C. XIII 83
vücûdun aslı C. I 457
vücûdun nüzûlü C. I 536, 537
vücûdun vahdeti C. XII 166
vücûh Bk. vech C. XII 109
vücûh-ı Hak C. XII 168
vücûh-ı ilâhiyye C. XII 168
vücûh-ı te'sîrât C. I 339
vücûh-i Cibrîl C. IX 511
vücûh-i te'sîrât C. X 53
vüzerâ Bk. vezîr C. II 260

Y

yâ C. IV 435; C. VII 453; C. X 40; C. XI 233, 234
yâ Hû C. XII 442
yâ Rab C. XIII 109, 112
yâ Rabbî C. III 335
yaban adamı C. VII 230
yaban eşeği C. VII 307, 308; C. VIII 606; C. XII 362
yaban kavunu C. V 156
yaban öküzü C. XII 362
yabancı C. I 336; C. III 340, 341; C. IV 459; C. VIII 598
yabânî meyve C. VII 210
yâd daşt C. VIII 142
yağ C. VIII 176, 177, 362, 366; C. IX 21; C. X 319, 395, 411
yağma C. X 590, 591; C. XII 294
yağmur C. I 115; C. II 43, 48, 50, 51, 55, 56; C. III 458; C. IV 301, 515; C. V 185, 342, 634; C. VII 297, 507; C. VIII 27, 322, 355, 459, 547; C. IX 56-58, 62, 85, 515; C. X 106, 131, 352, 473, 631, 632; C. XI 321, 357; C. XII 89, 90, 259, 429, 587; C. XIII 294
yağmur bulutu C. IV 509
yağmur suyu C. II 226, 230; C. IV 516
yahni C. IX 125; C. XII 187, 188
yahûdî C. I 176, 205, 269; C. IV 276, 277, 317; C. V 122, 335; C. VI 213, 332, 558; C. VII 112, 113; C. VIII 86, 197; C. X 164-166, 182, 347; C. XI 214, 306, 308-310, 337, 341, 344; C. XII 156, 157, 164, 165, 167-

172, 174, 175, 176, 186, 187, 189; C. XIII 154, 155
yahûdî vezîr C. I 182
Yahûdîce C. VIII 84
yahûdîler C. I 175-177, 270; C. II 555, 556; C. III 235, 392; C. VIII 48, 212, 615, 616; C. XI 129, 599; C. XII 177
yakaza C. IV 307; C. XI 122
yakın C. VIII 342
yakınlık C. II 206; C. V 195, 196, 197; C. VIII 566, 567; C. XI 232, 571
yakışıklı C. XI 235
yakışıklılık C. XI 241
yakîn C. I 170, 220; C. II 73, 275; C. III 43, 242; C. IV 288; C. V 29, 30; C. VI 453-455; C. VII 425; C. VIII 194, 204, 306; C. IX 109, 110, 413, 649; C. X 182, 183, 381, 535, 536, 577, 582; C. XI 73, 74, 395-397, 599; C. XIII 100, 266, 343, 344
yakîn âyînesi C. IX 641
yâkût C. IX 441; C. XII 236, 507, 508
yalan C. I 144; C. III 184; C. IV 248, 249, 294, 473; C. V 44; C. VI 245; C. VII 95, 307; C. VIII 361; C. X 19, 59, 566; C. XI 179; C. XII 104, 267, 330; C. XIII 68, 123, 124, 126, 308, 319, 320
yalan kokusu C. XIII 319
yalan söz C. XII 212, 213; C. XIII 319
yalancı C. I 186; C. VII 86; C. XI 128; C. XII 104, 105
yalancı müddeî C. I 174, 175
yalancı mürşid C. II 106, 108, 109, 119, 122; C. V 75, 76; C. VII 493, 527; C. IX 495; C. X 231, 381; C. XI 507; C. XII 204, 205, 212; C. XIII 42, 43, 134, 320
yalancı pâdişâh C. II 120
yalancı sabah C. X 533
yalancı sûfî C. X 504
yalancı şeyh C. II 109-112, 120, 124; C. V 76; C. VI 50, 51; C. VII 367, 495, 498; C. VIII 54; C. IX 479, 480; C. X 341, 382; C. XI 216, 426; C. XIII 133, 134, 250
yalancı ve riyâkâr şeyh C. VII 320
yalancı yüzü C. IV 463
yaldız C. VIII 105
yalı C. XII 626
yalın ayak olmak C. I 104
yaltaklanmak C. IX 226
yalvarmak C. VI 375; C. IX 520, 521, 524; C. X 610, 611; C. XI 594; C. XIII 112
yamalı elbise C. V 113; C. VI 32, 378
yanak C. IX 140
yangın C. II 488, 489
yanmak C. III 484, 485; C. VI 483; C. XIII 47
yaprak C. V 530; C. VI 272, 526; C. VIII 214; C. X 20, 154, 472; C. XI 429, 580; C. XIII 47
yâr Bk. ma'şûk, cânân C. I 74, 83, 191, 248; C. III 20, 22-24, 45, 59, 60, 305, 306; C. V 125; C. VI 364, 365, 371; C. IX 67; C. X 145, 355, 462, 537; C. XI 16, 173, 177, 178, 181, 200, 209, 213, 372, 518; C. XII 137, 207, 232, 233, 250, 251, 261, 311, 544; C. XIII 53, 55, 56
yara C. XII 220, 221
yaradılış C. XI 405
yârân C. I 248
yârân-ı sâlih C. XIII 343
yarasa C. II 224, 471; C. III 28, 222; C. IV 52, 79, 85, 405, 502, 503; C. VI 320, 321; C. VII 256; C. VIII 108, 109, 110; C. X 536, 537; C. XI 48, 74, 77, 238, 401; C. XII 57, 99, 402, 462, 463, 467, 473
yarasalık C. XII 472, 473
yardım C. IX 489; C. X 91, 92; C. XII 69
yarık C. IV 299
yarım gün C. XII 370
yarın C. III 352; C. XII 256
yarış günleri C. VIII 308
yâr-i acîb C. XI 212
yâr-i cismânî C. XI 169, 170
yâr-i gâr C. XI 207, 363
yâr-i hakîkî C. III 21, 61; C. V 522; C. VI 365, 382; C. VII 308, 335; C. VIII 209, 422; C. IX 397; C. X 462, 579; C. XI 218, 327, 372; C. XII 120, 121, 531; C. XIII 53, 93
yâr-i hâriç C. III 195, 196
yâr-i kâmil C. XII 251
yâr-i ma'nevî C. VII 540
yâr-i muhâlif C. III 24, 25
yâr-i sâdık C. VII 173; C. XI 173, 181
yârin alnı C. XII 232
yârin gölgesi C. III 20
yârin sırrı C. I 132
yârin visâli C. XIII 102
yasakçı C. VIII 595
yâsemin C. III 458; C. X 126, 445; C. XI 195; C. XII 258
Yâsîn okumak C. XI 189
Yâsîn ve En'âm okumak C. XI 186
yaş C. XIII 258
yaşamak C. VI 291; C. XI 597
yaşlık C. III 450; C. IV 485
yavru C. VII 449; C. XI 583
yay C. I 234, 420, 421, 495, 498, 509; C. III 361; C. V 473; C. VI 257; C. VII 505; C. VIII 486; C. IX 139; C. X 634; C. XII 12, 13, 16, 146-148, 151, 152; C. XIII 77, 162, 180, 219, 285
yâ-yı hikâye C. X 207
yâ-yı hitâb C. X 207
yâ-yı liyâkat C. VII 179; C. X 71
yâ-yı ta'zîm C. VII 503
yâ-yı tenkîr C. VII 474
yayık C. VIII 362

yaz C. II 291, 375; C. IV 300; C. V 112; C. VI 307, 352; C. IX 58; C. XI 318, 464, 582, 588, 596; C. XII 577
yaz mevsimi C. VII 22
yazı C. XI 50, 133, 183, 602
yazı meşki C. IV 14
yazı yazma C. VII 374
yazmak C. XIII 328
yecûz, lâ-yecûz C. XI 102; C. XII 194
yedi Bk. seb'a C. I 44; C. V 560; C. VI 472; C. IX 316
yedi adam C. V 527, 542
yedi ağaç C. V 528, 540, 542
yedi arslan C. V 542
yedi a'zâ C. I 272; C. XI 582
yedi baş C. XIII 248
yedi başlı ejderhâ C. XIII 248
yed-i beyzâ C. III 303; C. IV 129; C. V 333; C. VII 335, 551; C. VIII 182, 458, 519; C. IX 501; C. XI 231; C. XII 396; C. XIII 178
yedi bin sene C. VIII 554
yedi cehennem C. II 438; C. XIII 229, 230
yed-i celâl ve cemâl C. IV 227
yedi deniz (deryâ) C. III 445, 446; C. IV 449; C. X 205, 631
yedi evsâf-ı hamîde C. XII 278
yedi felek C. I 476; C. II 334; C. IV 381; C. VIII 493; C. X 67; C. XI 49; C. XIII 223
yed-i feyyâz C. II 128
yed-i Feyyâz'da buhl yoktur C. VII 275
yedi gök (yedi semâ) C. I 264, 325; C. II 212; C. VII 284, 285
yedi Güneş C. IV 381
yed-i Hak C. II 301
yedi iklîm C. II 376; C. III 229; C. IV 363
yedi kapılı cehennem C. I 272
yedi kat arz C. II 386
yedi kat semâvât C. IV 382
yed-i kudret C. III 107; C. VII 312; C. XI 136; C. XIII 218
yedi kuru başak C. XII 278
yedi letâif C. III 213
yedi Mushaf C. X 551
yedi öküz C. IX 317
yedi perde C. VII 220
yedi renk C. XI 353; C. XII 314
yedi semiz öküz C. XII 279
yedi sene bolluk C. XII 278
yedi sene kıtlık C. XII 278
yedi seyyâre C. III 446; C. IV 449; C. VII 220; C. X 444; C. XI 49; C. XII 341
yedi sıfât-ı zemîme C. XII 278
yedi şem' C. V 523, 525, 527
yedi tabaka C. IV 424; C. X 197, 198
yedi tarîk C. IV 382
yedi velî C. V 542
yedi yeşil başak C. XII 278
yedi yıldız C. II 505
yedi yüz yıl C. XI 379
yedi zayıf öküz C. XII 278, 279
yediğinden yedirmek C. XIII 29
yedinci C. IX 371
yedinci cild Mesnevî C. XI 16
yedinci felek C. IV 452; C. VI 36; C. VIII 241
yedinci gök C. III 430; C. VII 441; C. IX 372
yedinci kat gök C. VIII 531
yedinci kat yer C. III 449
yedinci mertebe C. VII 441
yedinci tabaka C. IV 438, 439
yedullah C. IX 53
Yef'alü mâ yeşâ' C. XI 24
yegâh perdesi C. II 137
yehûd C. VIII 615
yeis C. III 428; C. X 507
yel C. VI 607; C. VII 59
yelken C. V 83; C. VII 59
yem C. X 203
yemek C. VI 354; C. VII 136, 137, 551; C. IX 455, 456; C. X 229, 236, 244, 408; C. XI 377, 542; C. XII 396; C. XIII 248, 264, 340, 341
yemek ve içmek C. IV 332, 442, 443; C. V 450; C. VII 552; C. IX 59; C. X 545
yemek yemek C. VIII 317
yemîn C. IV 90, 91, 92, 279, 280, 283; C. IX 51
yemiş C. IV 387; C. VII 14; C. IX 478; C. XI 582, 583; C. XII 409; C. XIII 209
yemişli ağaç C. XII 409
yemm C. XIII 334
Yemşî mükibben C. XII 221
yenâbî'-i hikmet C. VI 45
yenbû'-i ilâhî C. II 367
yenge C. XIII 24, 25
yenge hanım C. XIII 25
yeni C. IX 388
yeni misâfir C. XII 505
yenilik C. II 96
yer C. VI 531, 533; C. VII 297; C. XII 525, 526
yerhamük' Allah C. IV 223
yeryüzü C. III 411; C. XII 91, 186, 249, 261, 384, 386, 411, 438, 557; C. XIII 163, 278, 287
yeryüzü melekleri C. VIII 321, 322
yeryüzünde gezmek C. XII 223
yeryüzünün yetimleri C. IX 83
ye's C. XII 138
yesâr Bk. sol C. XII 126
Yesteftihûn C. VIII 616, 617
yeşb C. I 212
yeşil C. III 213, 442; C. V 60; C. XI 324; C. XII 171, 314
yeşil başak C. IX 316
yeşil dal C. I 409
yeşil libâslı C. VII 286

yeşil ölüm Bk. mevt-i ahdar C. X 38, 501; C. XI 255
yeşil sahrâ C. VI 302
yeşillenmek C. XIII 47
yeşillik C. III 373; C. VIII 463, 464; C. X 146; C. XII 153, 259, 311; C. XIII 134, 208
yeşîm C. I 212, 373
Yeşrabûn C. XIII 15; C. VIII 421
yetîm C. IV 153; C. V 39; C. VI 426, 593; C. XI 185, 186; C. XII 299
yetim malını yemek C. II 444
yetmiş iki C. X 348
yetmiş iki fırka C. II 381; C. X 182, 264, 271
yetmiş iki millet C. II 380; C. VI 616; C. X 182, 347; C. XI 179, 533, 603; C. XIII 45
yetmiş üç fırka C. X 182; C. XII 187
yevm-i âhiret C. II 455; C. VIII 555
yevm-i ba's C. II 540; C. III 395; C. V 105, 467; C. VI 119; C. VII 395; C. IX 494
yevm-i dîn C. II 377; C. III 48; C. V 433, 468; C. VII 363; C. XI 463; C. XII 316; C. XIII 203, 267
yevm-i hisâb C. V 433
yevm-i kıyâmet C. II 377, 381, 409, 438, 441, 458, 466, 540; C. III 98, 298; C. V 472, 572; C. VIII 323, 415, 524
yevm-i nüşûr C. II 540
Yezdân C. III 100, 106; C. IV 235, 237
yıl C. VI 146, 147
yılan C. I 269, 300, 442; C. II 102, 103, 123, 124, 130, 184; C. III 56, 59, 60, 88, 170, 171, 237; C. IV 23, 28, 31, 34, 39, 128, 298, 432-434; C. V 28, 29, 261, 264, 268-271, 277; C. VI 46, 102, 109, 154, 237, 275, 280, 290, 313, 314, 366, 425, 437; C. VII 189, 415; C. VIII 194, 209, 298, 525, 576; C. IX 112, 113, 185, 216, 461, 501, 503, 544, 619; C. X 118, 166, 175, 176, 224, 368, 543, 544; C. XI 25, 57, 98, 99, 397, 430, 446, 447, 457, 458; C. XII 75, 77, 80, 81, 90, 125, 153, 251, 252, 364; C. XIII 64, 65, 66, 150, 191, 248, 340, 346
yılan tutucu C. V 284
yılanın efsûnu C. II 123
yılanın gözünü kör etmek C. VIII 576; C. XII 364
yıldırım C. XII 89, 100; C. XIII 294
yıldız Bk. necm C. I 342, 523; C. II 155, 288, 473, 474, 481, 505; C. III 241, 291; C. IV 307, 382; C. V 156, 245-248, 387; C. VI 399, 446, 473, 551, 597, 598; C. VII 138, 141, 146, 162, 180, 182-185, 280; C. VIII 297, 484, 485, 491, 543, 550, 577; C. IX 238; C. X 38, 151, 181, 215, 289, 405, 406, 479, 606, 632, 633; C. XI 12, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50-52, 75, 77, 216, 237, 256, 281, 314, 316, 317, 387, 460, 519, 520, 555, 556, 558, 560, 620; C. XII 233, 275-277, 281, 303, 342, 359, 363, 366, 367, 386, 392, 393, 397-399, 445, 478, 540; C. XIII 63, 161, 345
yıldızlar Bk. nücûm C. I 263; C. IX 19
yıldızlara kâmilin bâtınından imdâd C. VII 176
yıldızların ağlaması C. VII 280
yıldızların te'sîri C. I 342; C. VI 552
yıldıznâme C. II 305
yırtıcı C. X 200, 201; C. XII 422
yırtıcı hayvan C. II 78; C. X 87, 88, 200, 201, 229, 230
yırtıcıların sultânı C. X 246
yiğit C. XI 277
yine gel C. XI 400
yirmi dört âvâze C. II 87
yirmi dört makâm C. II 87
yirmi dört şu'be C. II 87; C. XI 540
yiyecek C. XII 551, 552
yiyici-yenilmiş C. V 25
yok Bk. ma'dûm C. I 233; C. II 43, 508; C. III 355; C. VI 324, 561, 568, 597, 598; C. VIII 113; C. IX 214, 350, 363, 373, 375, 501; C. XI 288, 438, 451-453, 455, 456, 478, 582
yok görünen var C. III 195; C. VI 581
yok olmak C. X 601
yokluk Bk. adem C. I 358, 520, 569; C. II 242, 266, 267, 323, 359, 483; C. III 48, 49, 191, 192, 215, 312; C. VI 169, 561, 598, 599, 601, 616, 626; C. VII 126, 174, 175; C. VIII 146, 148, 157, 262, 460; C. IX 189, 344, 346-348, 419, 430, 621, 622; C. X 440; C. XI 92, 94, 96, 97, 453-456, 484, 485, 498, 503; C. XII 19, 129, 149, 204, 271, 404, 520; C. XIII 27
yokluk atı C. VII 175
yokluk denizi C. XI 457, 483
yokluk ırmağı C. XI 215
yokluk yolu C. XII 19
yoksul C. XII 126
yoktan hiçbir şey çıkmaz C. II 242; C. III 312
yoktan var olmak C. III 477
yokuş C. VIII 146
yol Bk. tarîk, tarîkat C. II 293, 295, 300, 302, 425; C. III 343, 358, 365; C. IV 57, 171, 197, 361; C. VII 421, 453; C. VIII 296, 428; C. IX 13, 14, 373-375, 379, 382; C. X 522; C. XI 29, 175, 178-181, 416, 524, 566; C. XII 551, 582; C. XIII 31, 68, 75
yol çocuğu C. IX 430
yol ikîdir C. XI 566
yol kesici C. III 365; C. IX 171
yol vurucu C. VII 189; C. XI 179, 524
yolcu Bk. sâlik C. I 59; C. III 351, 365; C. IV 393; C. VI 65; C. VIII 456; C. IX 619; C. X 468; C. XI 170, 171; C. XII 164; C. XIII 68
yolculuk C. XII 157, 274
yoldaş C. IX 354; C. XI 175-178

yollar C. III 304
yolun toprağı C. XII 410
yular C. IV 382, 383; C. VII 381
yuları gammazın eline vermek C. IV 437
yumurta C. III 276, 277; C. VI 289, 290; C. VII 336, 551; C. X 152, 208; C. XII 396, 479; C. XIII 178
yumurta tavuk C. VI 383
yumuşaklık C. XI 21
Yunan feylesofları C. XII 345
Yunânî C. VIII 566; C. XI 480
Yunânîce C. XI 576
Yunânîler, Yunanlılar C. IV 360; C. X 459
yund kuşu C. IX 21, 162
Yûnus kavmi C. IX 524
Yûsuf-ı hakîkî C. V 265
Yûsuf-ı Muhammedî C. V 334
Yûsuf-ı rûh C. XII 34
Yûsuf-ı sâhib-kırân C. XI 427
Yûsuf'un gömleği C. X 358
Yutahhîrakûm C. IX 62
Yut'imu ve yüskînî C. II 494, 495
yübûset C. VII 547; C. IX 273; C. XI 567
yük C. II 423, 424; C. XI 254, 380; C. XII 421
yüksek binâ C. VII 425
yüksek tazyîk-i nesîmî merkezi C. VII 54
yün C. III 49; C. VIII 400; C. XII 162
yürek C. X 246-248
yürük semâî C. III 156
yürük usûl C. III 156
yürüyen bir ölü C. XI 260
yüsr C. III 171
yüz aklığı C. XII 35
yüz Bk. vech C. II 247; C. IV 463; C. XI 56, 95; C. XII 312
yüz dilli C. VIII 311, 312
yüz gönüllülük C. XI 603
yüz göz olmak C. XII 241
yüz güzelliği C. XI 101
yüz renkli iplik bükücü C. XI 603
yüz renkli küp C. XI 597
yüz renklilik C. XI 603
yüz suyu C. X 266; C. XII 35
Yüzlikûne C. IX 179
yüzmeyi bilmek C. II 264; C. XII 618
yüzü san olmak C. III 304
yüzücü C. XII 618
yüzük C. II 464; C. III 370, 371; C. VII 364, 366
yüzün rengi C. I 391

Z

zâbıta Bk. polis C. VII 36, 37, 49, 51, 52, 66; C. VIII 82, 83; C. IX 190; C. X 293; C. XII 492; C. XIII 119, 120, 122, 263, 264
zabt C. VIII 142
zafer C. V 73, 74; C. VI 557, 558, 571; C. XII 574; C. XIII 156
zafer günü C. IX 597, 598
zafer rüzgârı C. VII 60
za'ferân C. II 177; C. VII 316, 318; C. XIII 52
zafer-i ma'nevî C. X 579
zâhid C. I 57, 325, 341, 342; C. III 260, 364, 410; C. IV 510-516; C. V 436, 441, 446, 578; C. VI 512; C. VIII 262, 431, 432, 438; C. IX 212, 411; C. X 46, 50, 53, 56, 93-96, 107, 108, 110, 111, 115-117, 120, 121, 124, 132, 133, 140, 141, 159, 160, 161, 163, 170, 172, 184, 185, 230, 231, 234, 406, 411-413, 416, 417, 419-423, 426-429, 431, 434, 435-439, 445, 493, 498, 506, 537, 580, 581; C. XI 155, 163, 173, 174, 176, 184, 186, 193, 612; C. XII 61, 302, 606
zâhid-i âbid C. X 52
zâhid-i fakîr C. XI 182
zâhid-i huşk C. IV 511
zâhidin kıblesi C. XI 612
zâhidlik C. XIII 25
zâhir C. I 200, 304, 305; C. II 236; C. III 280; C. IV 164, 332; C. V 149, 153, 633; C. VI 458, 486, 487, 491, 497; C. VII 45, 298; C. VIII 247, 313, 314, 317; C. IX 99, 155, 254, 335, 336, 364; C. X 201, 374; C. XI 70, 221, 245, 286, 355, 381, 430, 435, 437, 442, 454, 515, 516; C. XII 24, 57, 149, 160, 193, 310; C. XIII 153, 234
zâhir görücü C. XII 417
zâhir gözü C. I 186; C. III 173, 249; C. V 551; C. VIII 476, 522
zâhir, bâtının ünvânıdır C. V 221
zâhir-bîn C. VIII 433, 439, 451; C. XI 372; C. XII 305, 338, 401; C. XII 341
zâhirde teklîf, bâtında tekvîn içindir C. VI 278; C. XII 249
zâhire değil, bâtına nazar C. VII 510
zâhirî güzellik C. X 391
zâhirî kuvvet C. XII 167
zâhir-i şer' C. IX 607; C. XII 57
zâhir-i şer'e muhâlefet C. IX 14
zâhir-i şerîat C. V 599; C. X 35; C. XII 240
zâhir-i şerîatle amel C. V 598
zâhiriyyet C. IX 53
zâhir-perest C. III 444; C. VII 309; C. XI 353, 612
zahm C. XII 570, 571
zahmet C. IV 15, 121; C. XI 570; C. XII 152
zahmetsiz rızık C. V 394, 399, 400, 629; C. VI 34
zahr C. I 60; C. V 499; C. VI 490; C. VIII 360
zâilka C. II 228; C. III 28; C. IV 368; C. V 265
zâilât C. II 270; C. V 17; C. VIII 302
zâir C. IV 107, 108
zâkir C. II 425, 426; C. III 91, 156; C. IV 97; C. VII 140; C. XIII 51
zâkire-i mülfekkire C. XI 65

zâkire-i mütefekkire C. VIII 142, 143; C. XII 496
zakkûm C. VI 279
Zâl C. VIII 419; C. IX 243
zâl C. XII 411; C. XIII 242, 243
zalâm C. XI 264
zâlim C. I 179, 400-403, 480; C. II 123, 150; C. III 391; C. IV 9, 10, 13, 15, 284, 412; C. VI 14-16, 19, 22, 26, 28, 29, 32, 164, 298, 301, 591-593, 602; C. VII 43, 44, 52, 350, 415; C. VIII 189, 191, 224, 228, 494, 562; C. IX 570, 571; C. XI 163, 289, 356, 444, 513, 514, 602; C. XIII 270
zâlim hâkim C. III 390
zalûm C. VI 14, 70, 119, 601, 602
zamân C. I 498; C. III 65, 69, 188, 333; C. V 308, 482, 547, 548; C. VI 147, 298, 317, 405, 539; C. VIII 556; C. X 429; C. XI 92; C. XII 256, 368, 476-478, 581; C. XIII 66
zaman ve mekân C. I 433
zaman ve mekân kayıtları C. XIII 78
zamân-ı dünyevî C. XIII 76
zamân-ı hâl C. II 279
zamân-ı saâdet C. VIII 290
zamânın aktârı C. XI 92
zamânın İsâ'sı C. II 384
zamansızlık C. V 548
zâmin C. XI 495
zamîr C. II 313; C. III 100; C. VI 20, 21, 316, 317; C. VII 210, 211; C. IX 92, 93, 100, 533, 574; C. X 238, 477, 555; C. XIII 39, 325, 326
zamîrin resûlleri C. I 36
zamîrini bilmek C. X 226, 229
zampara Bk. zen-pâre C. III 220; C. X 528
zan C. II 72, 73, 422, 460, 464, 503, 504, 512; C. III 143; C. IV 360; C. V 406, 407, 417, 419; C. VI 453, 455, 522; C. IX 110; C. X 577; C. XI 73, 74; C. XII 210, 277; C. XIII 70, 71, 166
za'n C. VII 12
zan ve tahmîn C. II 407
zandaka C. IV 118
zânî C. III 395; C. IV 103; C. X 530
zâniye C. III 220
zann-ı bâtıl C. XIII 124
zar C. VII 275
zarar için tasarruf C. III 315
zarar-ı âmmı def' C. XIII 120
zarar-ı hâss C. III 220; C. XIII 120
zarf C. I 168; C. X 368; C. XI 227; C. XIII 93
zarfiyet C. XII 367
zarûret C. III 153; C. VI 215; C. XI 185, 186; C. XIII 253
zarûret-i tabîiyye C. XII 566
zarûret-i vezn C. II 388, 398
zât C. I 88, 155, 234, 246, 279; C. II 199, 200, 241, 255, 277, 341, 426; C. III 32, 214, 239, 241, 268, 375, 491; C. IV 115, 116, 265, 266, 346, 397, 452, 481; C. V 17, 78; C. VI 358, 494, 503; C. VII 348, 488-490; C. VIII 238, 364, 443, 444, 564; C. IX 61, 248, 516; C. X 23, 92, 314, 372, 380, 384, 402, 480, 518; C. XI 29, 48, 65, 168, 197, 199, 348, 384, 527, 530; C. XII 100-112, 120, 172, 189, 282, 542; C. XIII 27, 31, 327
zât cennetleri C. I 59
zât güneşi C. IX 241
zât için ziyâdelik ve âfât yoktur C. VII 488
zât mertebesi C. II 241
zât-ı ahadî C. I 134, 196
zât-ı ahadiyye C. III 473, 494; C. IV 220; C. VI 116, 397; C. VII 77, 78, 79; C. VIII 360; C. X 314, 624; C. XI 244; C. XII 324
zât-ı ahadiyye-i Hak C. III 478
zât-ı ahadiyyet C. IX 499, 502; C. XII 272; C. XIII 216
zât-ı baht C. I 108, 109, 213, 250; C. III 491; C. IV 265
zât-ı Hak C. I 382; C. II 101, 210, 242, 270, 543; C. III 48, 469, 494; C. IV 375, 479; C. V 460; C. VI 246, 305, 322, 330, 581, 589; C. VII 25, 490; C. VIII 81, 83, 342, 439, 443, 566, 570, 572, 573; C. IX 123, 214, 243, 302, 323, 363, 422, 563, 617, 618; C. X 38, 92, 214, 383, 402, 459, 480, 520; C. XI 244, 256, 366, 429, 500, 528; C. XII 100, 109, 467; C. XIII 128, 235, 317
zât-ı Hakk'ın nûru C. XII 373
zât-ı Hudâ C. VIII 569
zât-ı ilâhî C. XI 430; C. XII 399
zât-ı ilâhiyye C. II 329; C. III 38; C. XII 110
zât-ı Kadîm C. VIII 570; C. IX 612
zât-ı latîf C. VI 617; C. VIII 431, 439; 572; C. X 371, 372; C. XI 168, 197; C. XII 307, 576
zât-ı Latîf-i Hak C. I 359; C. IX 206; C. X 373, 375, 402; C. XII 577, 583
zât-ı mukaddes C. VII 242
zât-ı mutlak C. I 126; C. II 93, 254; C. V 635; C. VI 598; C. IX 614; C. XI 39, 224, 232; C. XII 572
zât-ı mutlak-ı Hak C. III 425, 450; C. X 374; C. XII 594
zât-ı müsemmâ C. X 402
zât-ı sırf C. III 450; C. XI 527
zât-ı ulûhiyyet C. III 39; C. X 337; C. XII 79, 80, 561, 562; C. XIII 76, 234
zât-ı vâhid C. X 23
zâtıyla muhît C. XIII 165
zât-maa's-sıfât C. IX 613
zâtullah C. V 168; C. VII 521
zâtü'l-yemîn C. II 356; C. III 428
zâtü'ş-şimâl C. II 356; C. III 428
zâviye C. XII 611

zayıf öküz C. IX 316, 317
zebânı terk etmek Ç. XI 586
zebânî C. XII 253
zeberced C. VII 162
zebh C. V 567; C. VI 396
zebîh C. III 255, 257; C. VI 448; C. XI 320, 447; C. XII 184; C. XIII 33
zecr C. XII 217
zehâb C. I 334
zeheb C. I 334
zehir C. IV 11, 12, 294; C. VIII 91, 92, 276, 278; C. X 200, 221, 367-369, 480, 635; C. XI 25, 26, 98, 115, 116, 227, 447, 457, 472, 523, 537; C. XII 251; C. XIII 14, 15, 67, 128, 146, 156, 226, 227
zehr-âb C. X 370; C. XI 79
zehr-i kâtil C. X 635
zehr-i ma'nevî C. XI 177
zekâ C. I 251; C. III 145, 250; C. IV 93, 349; C. VII 159, 160; C. VIII 19; C. XII 193
zekât C. I 38, 115, 116; C. III 268, 337, 464; C. IV 16, 415; C. V 143; C. VI 277; C. VII 461; C. VIII-27, 191; C. IX 73-76, 96, 463; C. XI 66, 123, 246, 351, 613; C. XII 69, 192, 247, 519, 600; C. XIII 191
zekât kapısı C. VIII 204
zekât-ı irfân C. XII 508; C. XIII 16, 332
zekâvet C. VIII 234, 471, 476; C. IX 66, 151, 229, 232, 234, 235; C. XII 155, 156, 194
zekâ-yı sûrî C. IV 349
zeker C. X 393, 481-483; C. XI 114, 128, 470, 472
zekî C. II 191; C. X 253
zekiyy-i mutlak C. VI 52
zelîl C. II 224, 309; C. V 39; C. VI 368; C. VIII 276, 463; C. IX 284, 285; C. XI 192, 194
zellât C. IV 391, 392
zelle C. III 18; C. IV 405; C. VII 106, 111; C. VIII 489; C. IX 186; C. X 560, 592; C. XI 448; C. XII 466
zellet C. X 558
Zellet nefsuhû C. VIII 467; C. XIII 308
zelzele C. I 393; C. II 180; C. V 119; C. VI 592; C. VIII 437, 577-579; C. IX 262; C. XI 166; C. XII 89; C. XIII 297
zemherî C. VII 297; C. VII 480; C. XI 318
zemherîr C. VII 368; C. VIII 210; C. XI 33, 588; C. XII 88
zemm C. I 560, 561; C. III 250, 481, 482; C. V 408; C. X 503; C. XI 367; C. XIII 48
zenâdık C. IV 439
zenb C. I 470
zenbil C. X 194
zencebîl C. II 449, 450
zencefre C. VII 162
zenci C. IV 411; C. VI 206-208, 272; C. VII 78, 414; C. VIII 200, 394; C. IX 282; C. XI 258, 259, 354, 355, 603, 604; C. XII 133; C. XIII 186, 205
zenci köle C. VI 198, 204, 209, 219
zencîr Bk. zincir C. III 386
zendeka C. III 364; C. XII 121
zeneb C. II 561, 562; C. XI 320; C. XII 277
zeneb ukdesi C. XI 319, 320
zengî Bk. zenci C. XI 603
Zengîler C. II 439
zengin C. I 115, 358; C. II 127; C. VI 32, 67, 68, 164, 478; C. VII 85, 240; C. VIII 397; C. IX 284, 285, 300; C. X 189; C. XI 503; C. XII 69, 370, 445, 499, 505, 518, 519, 599; C. XIII 247
zenginlik C. IV 17, 47; C. VI 234; C. VII 84, 444; C. VIII 396; C. XI 104; C. XII 126, 557; C. XIII 103, 113, 116, 289
zengûle C. XI 540
zen-pâre Bk. zampara C. XIII 180
zeplin C. XII 228; C. XIII 255, 261
zerde C. VI 587; C. VII 317; C. XIII 52
zer-i Ca'ferî C. VI 457
zerk C. IV 25; C. VII 307, 483
zernîh-i ahmer C. VII 162
zerrâd C. VI 457
zerre C. II 170, 171, 502, 503; C. III 390; C. V 24, 25, 522; C. VIII 599; C. X 395, 396, 443, 445, 627; C. XI 26, 27, 28, 152, 153, 281, 487, 531; C. XII 161; C. XIII 220, 243
zerrîn kâse C. XI 613
zevâhir Bk. zâhir C. VIII 523
zevâhir-i eşyâ C. XII 375
zevc C. II 280; C. VII 297; C. VIII 228
zevc ve zevce C. XIII 25
zevce C. II 117, 118, 279; C. VII 297; C. VIII 228; C. XI 241; C. XII 546
zevk Bk. zevâk C. I 297, 296, 517; C. II 33, 233; C. III 336, 476, 477, 483, 487, 491; C. IV 65, 165, 166, 339, 378, 399, 416, 417, 463, 464, 496; C. V 338; C. VI 80, 170, 210, 290, 310, 329; C. VII 148, 203, 209, 311; C. VIII 386, 446, 509, 510, 515, 521; C. IX 163, 165, 178, 436, 439, 474, 634, 648; C. X 63, 97, 339, 362, 380, 411, 438, 442-444, 446, 449, 450, 601, 621; C. XI 94, 128, 201, 264, 285, 472, 517, 531, 553, 572, 583; C. XII 412, 468-470, 473, 474, 489, 554, 557, 567, 580, 581, 582; C. XIII 42, 43, 44, 334, 348
zevk ve nûr-i hâl C. X 632
zevkan mûşâhede C. VII 140
zevkan ve keşfen C. V 460
zevk-ı isneyniyyet C. II 199, 516; C. IX 436
zevk-ı ma'nevî C. V 96; C. IX 251
zevk-ı Mûsevî C. I 360
zevk-ı müşâhede C. IX 412
zevk-ı rü'yet C. V 338; C. IX 297

zevk-ı vicdân C. IX 475
zevk-i aşk C. I 125
zevk-i bâkî C. X 446
zevk-i bâtın C. VI 456
zevk-i bâtınî C. IV 417
zevk-i cân C. IV 415
zevk-i cimâ C. VI 325, 326
zevk-i cismânî C. X 449
zevk-i fânî C. X 446
zevk-i günâh C. X 63
zevk-i hakîkî C. II 418; C. XI 558
zevk-i hâl C. VI 350
zevk-i harâm C. II 192
zevk-i hayâl C. XII 582
zevk-i İblîsî C. III 178
zevk-i ilmî C. VIII 564; C. XII 293, 295
zevk-i îmân C. XI 75, 76
zevk-i intikâm C. XII 215, 216
zevk-i irfân C. I 171; C. VI 164; C. VII 461, 462
zevk-i kâzib C. XI 558
zevk-i kesret C. X 36
zevk-i ma'rifet C. VI 501, 543
zevk-i Muhammedî C. I 360; C. III 178; C. V 459, 636; C. XII 177
zevk-i müşâhede C. VIII 215; C. X 443; C. XI 385
zevk-i nefsânî C. IX 160; C. XI 115, 128
zevk-i rûhânî C. I 226, 410; C. V 620; C. VII 198; C. IX 160; C. X 143, 449; C. XI 181
zevk-i şuhûdî C. VIII 215; C. IX 639
zevk-i tenâsül C. VIII 394
zevk-i tenzîh C. I 519
zevk-i tevhîd C. II 460, 470
zevk-i ulûhiyyet C. VI 544
zevk-i ümîd C. X 363
zevk-i vahdet C. II 138, 516; C. V 335; C. IX 84; C. X 36, 408
zevkî ve vicdânî C. IV 501
zevk-i vicdânî C. I 126
zevk-i visâl C. III 458
zevkte ittihâd C. XI 38
zeyne'l-âbidîn C. XIII 67
zeyrek C. VIII 282; C. XII 155
zeyreklik C. VII 403-405, 409; C. XII 155
zeyt C. XIII 173
zeytin C. VII 185
zeytin yağı C. II 161; C. VII 136
zeytûn C. III 425
zıbık C. XII 344
zıdd Bk. ezdâd C. I 358, 440, 568; C. II 33, 190, 284, 326, 357, 358, 359, 360, 529, 534, 562; C. III 348, 427, 428, 445; C. IV 88, 411; C. VI 337, 358, 534, 628; C. VII 388; C. VIII 269, 335; C. IX 217, 288, 304, 345, 437, 438, 645; C. X 200, 350, 368, 385, 400, 401, 449, 577, 578; C. XI 21, 25, 27, 30, 31, 33, 194, 257, 258, 443, 500, 525, 527, 528, 554; C. XII 72, 81, 84, 159, 238, 243, 447, 492, 517, 518, 521, 575; C. XIII 312
zıddeyni câmiiyet C. XI 500
zıddiyyet C. II 280, 285, 326; C. VI 332; C. XI 31, 32, 599; C. XII 161
zıdlar müctemi' olmaz C. III 328
zılâl Bk. zıll C. VI 540; C. VII 488; C. IX 214
zılâl-ı sıfât ve esmâ C. XII 278
zılâl-i esmâ C. II 158, 255, 475, 480; C. III 290
zılâl-i esmâiyye C. VII 395
zılâl-i sıfâtiyye C. XII 562
zıll Bk. zılâl gölge, sâye C. I 315, 520; C. II 160, 219, 257, 432, 474, 475, 508; C. III 101, 195, 265, 270, 290, 294, 295, 310; C. IV 216; C. V 460; C. VI 57, 463, 464, 589; C. VII 386; C. VIII 83; C. IX 116, 259, 323, 333, 334, 347, 613, 614; C. X 314, 347, 348, 446, 624; C. XII 572, 594, 595; C. XIII 299
zıll-i esmâ-i ilâhî C. VIII 279
zıll-i ilâhî C. I 196, 426; C. II 509; C. X 347
zıll-i zâil C. V 430, 432
zımân C. V 372
zındık C. I 442; C. II 293, 466; C. III 363, 364; C. VI 116; C. XII 613
zırh C. IV 509; C. V 397, 488, 489; C. VI 267, 268, 270; C. X 194, 403; C. XI 464
zırh yapıcılık C. VI 30
zırnık C. VII 441
zifâf C. II 38; C. VII 34
zihâfât C. I 53
zî-hayât C. V 272
zikir Bk. ezkâr C. I 84; C. II 63, 68; C. III 90, 91, 112, 192, 459, 472, 473, 493; C. IV 9, 311, 413; C. V 67, 69, 70, 107, 297, 430, 431, 480; C. VI 127, 165, 230, 437, 446; C. VII 139, 140, 520; C. IX 111, 204, 396; C. X 521; C. XI 57, 432, 485; C. XII 206, 580, 591; C. XIII 49, 51, 105
zikr ü fikr-i ilâhî C. II 347
zikr-i cehrî C. VIII 416
zikr-i celî C. VI 437
zikr-i cüz ve irâde-i küll C. III 199; C. IV 203; C. VIII 25, 376; C. XI 491; C. XIII 258
zikr-i hafî C. VIII 416
zikr-i Hak C. I 295; C. II 124; C. III 212, 417; C. IV 390; C. V 65; C. VII 140, 169; C. IX 131; C. X 14
zikr-i ilâhî C. IX 476; C. XI 224
zikr-i kül, irâde-i cüz C. VII 545
zikr-i müsebbib C. XII 224
zikrullâh C. I 399; C. III 21, 90, 181, 417, 418; C. IV 505; C. V 66; C. VI 436, 620; C. VII 140; C. VII 171, 219; C. VIII 194, 237; C. IX 323, 430; C. X 230
zikrullâh meclisleri C. III 162

zillet C. I 236, 278, 520, 573; C. II 224, 329, 360, 410, 483; C. III 87, 309, 339, 340, 414; C. V 180, 306, 354, 457, 529; C. VI 368, 384, 543, 544, 558, 559, 561, 562; C. VII 105, 444; C. VIII 63, 277, 464, 468, 470, 489, 491; C. IX 238, 285, 357, 390, 431, 432, 617; C. X 30, 191, 192, 208, 210, 343, 357, 358, 410, 434, 456; C. XI 94, 96, 97, 124, 390, 486; C. XII 145, 174, 517; C. XIII 18, 105, 109, 147, 289
zillet-i fakr C. VI 543
zillet-i mahmûde C. X 459
zillet-i mezmûme C. X 459
zillet-i nefis C. VII 172; C. X 459
zînâ C. I 115, 116, 218, 267, 529, 572; C. II 120, 192, 254, 255, 256; C. III 219, 220, 395; C. IV 103, 250, 412; C. VI 274, 275, 361; C. VII 67, 96, 198, 303, 329, 403, 425, 539; C. VIII 27, 480, 486, 527; C. IX 135, 374; C. X 166, 359, 525-527, 530, 561, 613; C. XI 114, 128, 134; C. XIII 18, 189
zînâ isnâd etmek C. II 444
zincîr C. II 348, 369; C. III 371; C. VI 549, 578; C. VII 325, 326, 471; C. IX 606; C. XI 97, 211, 267, 277
zindan C. I 318, 410; C. II 331; C. III 176, 177, 225; C. IV 344, 451, 452; C. V 108, 123; C. VI 124, 157, 158, 302, 563; C. VII 519; C. VIII 56, 59; C. IX 551, 552, 554, 556, 565, 578; C. XI 276; C. XII 220, 277, 278, 376, 468, 469, 491, 613; C. XIII 259
zindânî C. I 318; C. III 167; C. V 560; C. XII 465
zindâniler C. IX 21
zindanlık C. VI 299
zînet C. VIII 463
zînet-i dünyâ C. XII 498, 499
zînet-i zâhire C. V 267
Zinnûreyn C. III 258
zîr C. VII 222
zîr u bem C. XI 301; C. XII 126
zirâat C. III 267; C. V 631; C. VIII 349; C. X 634; C. XIII 287
zirâat günleri C. III 351, 352
zirâatsiz harman C. XIII 316, 317, 327
zîrefkend-i büzürk C. II 87
zîrefkend-i hurd C. II 87
zî-rûh C. I 287; C. III 373; C. XI 59
ziyâ Bk. ışık C. VI 528, 536; C. VII 24, 25, 26; C. X 347, 348, 352, 531; C. XI 218, 243; C. XII 195, 445, 461; C. XIII 51
ziyâde C. XIII 226
ziyâfet C. XII 163
ziyân C. VI 230, 248
ziyâret C. IV 107
ziyâ-yı ma'rifet C. XIII 74
zî-zıll C. II 480; C. III 294; C. VI 57
zuhûr C. I 53, 234, 520, 521, 543; C. II 239, 328, 329, 378, 480, 481; C. III 214, 291, 299, 300, 311, 324, 326; C. V 271, 471; C. VI 347, 530; C. VII 242, 386, 400; C. VIII 126, 215, 247, 428, 438; C. IX 639; C. X 207, 314, 430, 517, 519, 520; C. XI 232, 244, 245, 287, 528; C. XII 33, 120, 148, 272, 275, 324, 473, 560; C. XIII 24, 83, 84, 229
zuhûra meyil C. XII 324
zuhûra muhabbet C. XI 245; C. XII 306
zuhûrât C. II 38; C. XII 582
zuhûr-ı Âdem C. III 273
zuhûr-ı ahkâm C. XII 300
zuhûr-ı beşer C. XI 196
zuhûr-ı esmâî C. II 520
zuhûr-ı eşyâ C. III 450
zuhûr-ı Hak C. III 239
zuhûr-ı hakîkat C. IX 127
zuhûr-ı kemâl C. III 14
zuhûr-ı taleb C. XII 368
zuhûr-ı zât C. III 214
zulmânî C. IX 645; C. X 21; C. XII 369
zulmânî hicâblar C. III 231; C. XI 618
zulmânî perde C. III 230
zulmânî ve nûrânî hicâb C. XII 311
zulmânîlik C. IX 647
zulmâniyyet C. III 294
zulmet Bk. zulümât, karanlık C. I 357, 359, 373, 387, 570; C. II 187, 475, 529, 542; C. III 22, 41, 72; C. IV 391; C. VI 119, 120, 398, 402, 479, 481, 534, 554, 591; C. VII 131, 132, 136, 146, 184, 298, 362, 368, 487, 488, 498; C. VIII 497; C. IX 25, 26, 437, 547; C. X 347, 366, 416, 417, 531, 537; C. XI 157, 237, 517, 599, 603; C. XII 81, 369; C. XIII 68
zulmet yakıcı C. II 484
zulmet-i beşeriyye C. II 484, 485
zulmet-i cehil C. III 304, 482; C. IV 310; C. VI 415
zulmet-i Celâl C. IV 246
zulmet-i dünyâ C. III 298; C. XII 301
zulmet-i fenâ C. VI 398
zulmet-i hayâl C. X 537
zulmet-i isyân C. XI 197
zulmet-i nefsâniyye C. VI 604; C. X 404
zulmet-i tabîat C. II 475; C. III 317; C. IV 80, 324; C. V 184, 185, 193; C. VI 149, 514, 638; C. VII 145, 182, 189; C. VIII 412, 459, 467; C. IX 13, 14, 19, 429; C. XI 267, 296, 387, 397, 434, 465, 517; C. XII 161, 297, 363, 462; C. XIII 300
zulmet-i tabîiyye C. IV 38, 219, 220, 221, 225, 234, 464, 502, 503; C. V 283, 576, 582, 586; C. VI 592, 635; C. XI 264, 318; C. XII 310, 561, 562, 567; C. XIII 61, 75, 116

zulmet-i tabîiyye ağacı C. XII 563
zulmet-i tabîiyye-i beşeriyye C. IV 18, 19
zulmet-perest C. XIII 75
zulm-i azîm C. VIII 345
zulüm C. I 211, 291, 387, 400, 402-404, 456, 514; C. II 128, 183, 185, 515; C. III 350; C. IV 10-13, 15, 26, 27, 457; C. V 12; C. VI 13, 15, 16, 19, 20, 23, 28, 115, 164, 186, 274, 275, 280, 298, 301, 376, 572, 575, 591-594, 596, 597, 602; C. VII 51, 350, 351, 362, 425, 480, 481; C. VIII 154, 191, 198, 291, 345, 358; C. IX 211, 367-369, 407, 543; C. X 57, 274, 315, 323, 326, 327, 560, 617; C. XI 289, 444, 445, 464, 490-493, 509, 514, 550, 609; C. XII 84, 182, 211, 216-218, 391, 427, 428, 494, 508; C. XIII 187, 202, 204, 205, 270
zulüm son dereceye gelince C. I 292
zulümât Bk. zulmet C. II 285, 291
zulümât perdeleri C. XI 621
zulümât-ı cismâniyye C. IX 261
zulümât-ı kevniyye C. V 417
zulümât-ı neseb C. XIII 307
zulümât-ı selâse C. III 463
zulümât-ı tabîat C. XI 98
zulümât-ı tabîiyye C. IV 276; C. VI 604; C. VII 421; C. XI 114, 116, 231
zunûn Bk. zan C. VIII 268
zurna C. VII 220
zübde C. X 207, 440
zübde-i âlem C. III 360; C. VII 243; C. IX 36
zübde-i cihân C. III 335
zübde-i ehassu'l-havâs C. I 472; C. IV 430
zübde-i kâinât C. IX 297
zübde-i mevcûdât C. IX 595
zücâc C. III 425; C. IX 428; C. XII 366
zücâciyye C. XI 347
züğürt C. XIII 190
Zühal C. II 505; C. III 68, 116; C. IV 452
Zühal'in rûhâniyeti C. XII 341
zühd C. I 204; C. III 409, 410; C. VII 74, 75, 437, 438; C. IX 411, 456, 457, 525; C. X 50, 55, 137, 141, 159, 171, 172, 231, 246, 412, 420, 426, 427, 430, 494, 525, 580, 581; C. XI 104, 155, 163; C. XII 60, 61; C. XIII 20, 26, 229
zühd-i bârid C. IX 88; C. X 94, 115, 179
zühd-i hakîkî C. III 409
zühd-i huşk C. X 94, 132, 133; C. XI 166
zühd-i sûrî C. X 94
Zühre C. I 129, 264; C. II 60, 505; C. III 116; C. IV 452; C. VII 543; C. IX 166; C. X 38
zü'l-akl C. XII 116, 117
zü'l-akl ve zü'l-ayn C. XII 116
zü'l-ayn C. XII 116
zü'l-cenâheyn C. IV 455
zülf C. VI 108, 358, 365; C. IX 140, 606; C. XI 211
Zülfekâr C. VIII 477
Zülfikâr C. VIII 92, 477; C. X 136, 137, 528; C. XI 497; C. XII 441, 470
zü'l-hubûk C. XII 132
Zü'l-kuvveti'l-metîn C. V 17
zükl, zül C. VI 561, 562; C. XIII 147
zümrüd C. VI 46; C. VII 259; C. VIII 575, 576; C. IX 619; C. X 176, 177; C. XII 364, 607; C. XIII 343
zümrüd-i ankâ Bk. ankâ C. II 241; C. VI 87, 609
zünnâr C. II 558; C. IV 513, 515; C. XI 254; C. XII 369
Zür gıbben C. XII 241, 244
zürriyet C. IX 103; C. X 532
zürriyet-i cismâniyye C. X 532
zürriyet-i rûhâniyye C. X 532
zürriyyât C. VII 243
zürriyyet-i beşer C. VIII 188
Züyyine C. VIII 413

Lügatçe

A

Âb: Su.
Âb u gil (kil): Su ve çamur.
Abâ: Yünden yapılmış kaba elbise.
Âbâd: Mâmur, bayındır, şen.
Abd: Kul, köle.
Abdânî: Kula âit, kul ile ilgili.
Abdiyyet: Kulluk, kul olma.
Abdullah: Allah'ın kulu.
Abdü'l-câh: Makam, mevki kulu.
Abdü'l-Hâlık: Yaratıcının kulu.
Abdü'l-mâl: Malın kulu.
Abdü'n-nefs: Nefsin kulu.
Âb-ı Hızr: Âb-ı hayât.
Âb-ı revân: Akarsu.
Âbid: İbâdet eden.
Abûsü'l-vech: Asık suratlı, suratı asık.
Acâibât: Acâyip şeyler, şaşılacak şeyler.
Âcâl: Eceller.
Acîb, acîbe: Taaccüb edilecek; şaşılacak.
Acîb: Taaccüb edilecek, şaşılacak, tuhaf.
Acûl: Çok aceleci.
Acûlâne: Çok acele olarak, âcil şekilde.
Acz: Âcizlik.
A'dâ: Adüvvler; düşmanlar.
Âdâb: Edebler; terbiyeler; usûller.
A'dâd: Adetler, sayılar.
Adalât: Adaleler, kaslar.
Adâvet: Düşmanlık.
Add: Sayma, sayı; îtibâr etme.
Aded-i ezmân: Zamanların sayısı.
Adeden: Adet olarak, sayıca.
A'del: En âdil; en dengeli.
Âdem: İnsan; adam.
Adem: Yokluk.
Adem-âbâd: Yokluk ülkesi.
Adem-i: ...in yokluğu, ...sizlik.
Adem-i icâbet: İcâbet etmemek; cevap vermemek, kabul etmemek, râzı olmamak.
Adem-i muhâdara: Karşılıklı olarak hikmetli konuşma yokluğu.
Adem-i rızâ: Rızâsızlık, râzı olmama.
Adem-i rü'yet: Görmeme, görmezlik; görüşsüzlük.
Adem-i tenâhî: Nihâyetsizlik, nihâyeti olmama.
Adem-i vusûl: Vâsıl olamama; erişememe.
Ademiyyet: Yok olma hâli, yokluk.
Âdemî: Âdemoğlu, insan.
Âdemiyyet: Âdem oluş, insanlık.
Ademü'l-adem: Yokluğun yokluğu.
Ademü'l-vücûd: Varlığın yokluğu.

Âdeten: Âdet olarak, alışılmış olarak.
Âdeti hark etmek: Alışılmışın üstüne çıkmak; tabiat kânunları dışına çıkmak; hârikulâde şey yapmak.
Adgâsü ahlâm: Karışık rüyâlar; tâbire gerek olmayan, mânâsız rüyâlar.
Adîmü'l-imkân: Mümkün olmayan, imkânsız.
Adl: Adâlet; doğruluk.
Adû, Adüvv: Düşman.
Âfâk: Ufuklar; insana nisbetle dıştaki varlık âlemi, dış âlem, cismânî âlem.
Âfâkî, âfâkıyye: Âfâka âit, dış dünyâya âit, maddî âlem ile ilgili.
Âferîde: Yaratılmış, mahlûk.
Âfitâb: Güneş.
Âfitâb-ı felekî: Feleğe mensup güneş.
Afüvv: Dâima affeden, merhametli, bağışlayan.
Âgâh: Bilgili, haberdar; uyanık.
Âgâhî: Âgâhlık; bilgili olma.
Agâlît, Egâlît: İnsanı yanıltacak hatâlı sözler, şeyler.
Âgâz: Başlama.
Ağdiye: Gıdâlar.
Ağlâl: Boyuna geçirilen zincirler, prangalar, kelepçeler.
Ağleb: Daha gâlip, en gâlip; daha kuvvetli, en üstün.
Ağmez: En gâmız, en kapalı, en güç, anlaşılması en zor.
Ağnâ kulûbenâ: Kalplerimizi zengileştirsin!
Ağniyâ: Zenginler.
Ağrâz: Garazlar; maksatlar.
Ağsân: Gusnler; ağaç dalları, budakları.
Ağyâr: Gayrîler; Hak'tan gayri olan şeyler, mâsivâ.
Ah: Erkek kardeş.
Âhâd: Birler; birden dokuza kadar olan sayılar.
Ahad: Bir; kişi, kimse.
Ahad: (Esmâ-i hüsnâdan) İkincisi olmayan bir; yegâne bir; sayıdan olmayan bir, sonsuz bir.
Ahâdîs: Hadîsler; sözler.
Ahadiyyet: "Ahad" olma, sayıdan olmayan birlik.
Ahadiyyetü'l-cem': Cem'in birliği.
Âhiru'l-emr: İşin sonunda.
Âhiz: Ahz eden, alan, alıcı.
Âhize: Alıcı.
Âhar: Diğer, başka.
Ahcâr: Hacerler; taşlar.
Ahdar: Yeşil.
Ahdâs: Hadesler; pislikler; yeni peydâ olan şeyler; delikanlılar.
Ahd-şiken: Ahdinde durmayan, ahdini, sözünü bozan.
Ahfâ: En gizli; insanlarda bulunan yedi latîfeden biri.
Ahfâiyyet: En gizli olma.
Âhir: (Esmâ-i hüsnâdan) Her şeyin varlığı kendisinde son bulan, her şey son bulunca sâdece kendisi var olarak kalan.
Âhir: En son, son.
Ahîr: Son, sonuncu.
Âhirîn: Sonra olanlar, sonrakiler.
Ahkâb: Seksen yıllık süreler; uzun yıllar, pek uzun müddet.
Ahkâm: Hükümler.
Ahkem: En çok hükmeden; en sağlam, en kuvvetli.
Ahlâf: Halefler; birinin yerine geçenler, sonraki nesiller.
Ahlâk-ı hamîde: Övülen, beğenilen ahlâk.
Ahlâm: Tâbir edilmeyen mânâsız rüyâlar, rüyâda görülen şeyler.
Ahlât-ı erbaa: Dört ahlât: Safra, dem, sevdâ, balgam.
Ahmâl-i sakîle: Ağır yükler.
Ahmer: Kırmızı.
Ahsen: En güzel, daha güzel.
Ahsen-i takvîm: En güzel sûret.
Ahvâl: Haller; durumlar.
Ahvel: Şaşı.
Ahyânen: Ara sıra, bâzan.
Ahz: Alma, tutma, elde etme; muâhaze etme, cezâ ve mükâfat verme.
Ahz u i'tâ: Alma ve verme; alış veriş.
Akab: Arka, ard.
Akâmet: Verimsizlik, netîcesizlik.
Akârib: Akrepler.
Akd: Bağlama, düğümleme, birbiriyle birleştirme; sözleşme, uyuşma, nikâh.
Akdem: En kadîm, en önce, ilk.
Akdes: En kudsî; en mukaddes.

Âkıl: Akıl sâhibi, akıllı.
Âkid: Akd eden; düğümleyen, kuran, düzenleyen.
Âkif: İbâdet eden, sebat eden.
Âkil: Yiyen, yiyici.
Âkile: Yenirce hastalığı.
Akîm: Kısır; netîcesiz; semere vermeyen
Akl-ı maâd: Mânevî ve ahrete âit meseleleri idrâk eden akıl; fizik âlem ötesini, metafizikle ilgili şeyleri kavrayan akıl.
Akl-ı maâş: Dünyâ işlerini ve tabiat âlemiyle meseleleri idrâk eden akıl.
Akreb: En yakın.
Aks: Aksetme, yansıma.
Aksâ: En son, son, en uzak.
Aksâm: Kısımlar.
Aksâm-ı erbaa: Dört kısım.
Aksâm-ı nâs: İnsanların kısımları.
Aksâ-yı emâkin: Mekânların en uzağı.
Aktâb: Kutuplar.
Aktâr: Taraflar, yönler, bölgeler; çaplar.
Akvâ: En kavî, en sağlam.
Akvâl: Kaviller; sözler.
Akvâm: Kavimler; topluluklar; milletler.
Akvâm-ı mâziye: Geçmiş kavimler.
Akvem: En doğru, en âdil.
Âl: Şeref sâhibi ve büyük bir kimsenin yakınları.
Âlâ: İhsanlar, nîmetler.
A'lâ: En üstün; daha üstün.
Alâ-derecâtihim: Derecelerine, mertebelerine göre.
Âlâf: Binler.
Alâ-hidetin: Tek başına, aynca; tek tek.
Alâim: Alâmetler, nişanlar.
Alaka: Pıhtılaşmış kan.
Alâ-kadri'l-istitâa: Güç yettiği kadar.
Alâkât: Alâkalar, bağlar, ilgiler.
Alâ-külli-hâl: Her halde, her hâl ü kârda.
Âlâm: Elemler.
A'lâm-ı guyûb: Gayblerin işâretleri, isimleri.
Alâ-mâ-hiye-aleyh: Olduğu şey üzere; olduğu gibi, gerçeği üzere, mâhiyeti üzere.
Alâmât: Alâmetler.
Alâ-melei'n-nâs: Herkesin önünde; göz önünde.
Alâ-merâtibihim: Mertebelerine göre.
Alâ-merri'l-edvâr ve'l-kurûn: Deviriler ve asırlar geçtikçe; deviriler ve asırlar boyunca.
Alâ-sebîli'l-umûm: Umûmî yolda; umûmî bir şekilde.
Âlât: Âletler, vâsıtalar, araçlar.
Alâ-tarîki'l-....: ...yoluyla, sûretiyle.
Alâ-tarîkı'l-i'câz: İ'câz yoluyla; mûcizevî bir şekilde ifâde etmek sûretiyle.
Alâ-tarîkı'l-ihâta: İhâta sûretiyle, kuşatma yoluyla.
Alâ-tarîkı'l-ilhâm: İlham yoluyla.
Alâ-tarîkı'l-ma'rife: Mârifet yoluyla.
Alâ-tarîkı'l-müşâa: Hisseleri ayrılmaksızın; hisseleri ayrı olmamak sûretiyle.
Alâ-tarîkı'l-verâse: Verâset yoluyla.
Alâ-tarîkı't-teemmül: Teemmül yoluyla; derin düşünme sûretiyle.
Alâ-tarîkı't-tenâsül: Üreme yoluyla.
Alâ-tarîkı't-tesâvî: Müsâvî, eşit bir sûrette.
Alâ-tarîkı't-tevbîh: Tevbîh, azarlama sûretiyle.
Alâ-vechi ... : ... vechi üzere, .. sûretiyle.
Alâ-vechi't-tafsîl: Tafsîl sûretiyle ayrıntılı olarak.
Alâ-vechi't-tamâm: Tam bir sûrette.
Alâ-vechi't-teselsül: Teselsül sûretiyle, zincirleme olarak.
A'lâ-yı illiyyîn: En yükseklerin yükseği.
Âlâyiş: Debdebe, gösteriş.
Ale'd-devâm: Devamlılık üzere, devamlı olarak, dâimâ.
Ale'l-âde: Âdet üzere, tabiî olarak, tabiî, bayağı; alelâde.
Ale'l-amyâ: Körü körüne, görmeksizin, istemeyerek.
Ale'l-ekser: Ekseriyâ.
A'le'l-gâyât: Gâyelerin en yükseği; netîcelerin en yükseği.
Ale'l-hakîka: Hakîkat üzere; gerçekten.
Ale'l-ıtlâk: Itlâk üzere; mutlak sûrette; umûmî olarak, umûmiyetle.
Ale'l-infirâd: Ferd ferd; birer birer, ayrı ayrı.
Ale'l-kâide: Kâide olarak, kurala gereğince, usûlen.
Ale'l-umûm: Umûmiyet üzere; genel olarak.
A'lem: En âlim, en çok bilen.
Ale's-seviyye: Müsâvat üzere, eşit sûrette, seviyesine göre.

Ale't-ta'yîn: Tâ'yin etmek sûretiyle, belirterek.
Ale't-takrîb: Takrîben, aşağı yukarı.
Ale't-tedrîc: Tedrîcen, derece derece, dereceli olarak.
Ale't-tevâlî: Arka arkaya, birbiri ardınca.
Alef: Yulaf; ot, saman, hayvan yemi.
Alem: Nişan, alâmet; bayrak, sancak; özel isim.
Âlemiyân: Âleme mensup olanlar, insanlar.
Aleyhi ve âlihi's-salâtü ve's-selâm: O ve âll üzerine salât ve selâm olsun!
Aleyhi'l-la'ne: Ona lânet olsun!
Aleyhime's-selâm: Selâm ikisinin üzerine olsun!
Aleyhimü's-selâm: Selâm onların üzerine olsun!
Aleyhi's-selâm, (a.s.) : Selâm onun üzerine olsun!
Aleyhine: Onun üzerine, onun hakkında; ona karşı.
Alî, aliyy, aliyye: Yüce, yüksek.
Âlî: Yüksek, yüce.
Âlî-cenâb: Şerefli, yüksek; cömert.
Âlihe: İlâhlar, tanrılar.
Aliyy, Alî: (Esmâ-i hüsnâdan) En yüce olan, kemâl sıfatlarında en üstün olan.
Alîm: (Esmâ-i hüsnâdan) En çok bilen, bilgisi ezelî ve ebedî olan, her şeyi her yönüyle bilen.
Âlim-billâh, Âlim-i billâh: Allâh'ı bilen, Allah ile bilen.
Amâ: Körlük.
A'mâ: Kör.
Amâ': İnce bulut; ahadiyet veyâ vâhidiyet mertebesi.
Âmâl: Emeller.
A'mâl: Ameller.
A'mâl-i hayriyye: Hayır amelleri, hayır ile ilgili ameller.
A'mâl-i tâliha: Uygunsuz, yaramaz, fenâ ameller.
A'mâliyye: Amellere âit, amellerle ilgili.
Ameliyyât: Ameliyeler, işlemler.
Amîk, amîka: Derin.
Âmil: Amel eden, işleyen; sebep; vergi toplayan memur; devlet memûru.
Âmilîn: Amel edîciler.
Âmîziş: Karışma, geçinme.
Âmm, âmme: Umûmî, umûmu ilgilendiren, genele âit; avam.
Âmme: Umum, avam.
Âmme-i mü'minîn: Müminlerin umûmu.
Amûden: Dikine olarak.
Anâsır: Unsurlar.
Anâsır-ı basîta: Birleşik olmayan basit unsurlar.
Anâsır-ı erbaa: Dört unsur.
Ânen-fe-ânen: Bir andan diğer âna; gittikçe, gitgide, sürekli.
Ân-ı gayr-i münkasim: Parçalanamayan, en küçük zaman dilimi.
Ân-ı vâhid: Bir an.
Ânifen: Biraz önce, yukarıda.
An-karîb: Yakında.
Anhüm: Onlardan.
Anhümâ: O ikisinden.
A'râf: Cennet ile cehennem arasındaki yer; âdetler, usûller; sırt, tepe.
Arâis: Gelinler.
Ârâm-ı dil: Gönül sükûnu, rahatlığı.
Ârâste: Bezenmiş, süslenmiş.
Ârâyiş: Süs, zînet; süsleme.
Ârâyiş-i gûnâ-gûn: Çeşit çeşit süs.
Araz: İki zamanda bakî olmayan ve varlığı kendinden olmayıp başkasından olan şey.
A'râz: Arazlar.
A'ref: En ârif; en çok irfan sâhibi; en çok bilen.
Arız, ârıza: Ânz olan; sonradan gelen, gelip geçici olan.
Arızî, ârızıyye: Sonradan gelen; gelip geçici olan.
Arî: Çıplak; soyulmuş.
Ârif: Bilen, tanıyan.
Ârif-billah, Ârif-i billâh: Allah'ı bilen, Allah ile bilen.
Ârif-i muhakkık: Tahkîk sâhibi ârif, bir şeyi hakîkatiyle bilen.
Ârifân: Ârifler.
Ârifân-ı billâh: Allâh'ı ârif olanlar, Allah ile bilenler.
Ârifîn: Ârifler.
Âriyet: Ödünç, iğreti, geçici.
Arîza: Küçükten büyüğe yazılan dilek yazısı; dilekçe.

Arûs: Gelin.
Arûs-i zîbâ: Süslü; güzel gelin.
Arz: Genişlik, en; enlem.
Arz: Gösterme, bildirme.
Arz-ı ubûdiyyet: Kulluğunu sunma.
Arzan: Genişlik olarak, genişliğine, enine; enlem bakımından.
Arzî, arzıyye: Arza mensup, arz ile ilgili, yeryüzüne âit.
Arziyyât: Arz, yeryüzü ile ilgili şeyler.
(a.s.): (Aleyhi's-selâm) Allah'ın selâmı onun üzerine olsun!
As'ab: En zor, en güç; daha güç.
A'sâb: Sinirler.
Asâkir: Askerler.
Asamm: Sağır.
Âsân: Kolay.
Âsâr: Eserler; te'sirler; fiiller.
Âsâr-ı aliyye: Yüksek eserler.
A'sâr: Asırlar, yüzyıllar.
Adsak: En sâdık, en doğru.
Asfâ: En sâf, en temiz, en hâlis.
Asgar: En küçük, daha küçük.
Ashâb: Sâhipler; sohbet arkadaşları, arkadaşlar.
Ashâb-ı cibâyât: Vergileri toplayan memurlar.
Âsım: Koruyan, günahtan muhâfaza eden.
Âsî: Isyan eden, emre karşı gelen.
Asl, Asıl: Esas, kök, asıl, temel, prensip, kâide.
Asl-ı fâsid: Bozuk esas, prensip.
Asl-ı sahîh: Doğru, sağlam esas, prensip.
Asl-ı sânî: İkinci asıl.
Aslah: Daha Sâlih; en iyi, en yakışan, en uygun.
Asliyye, aslî: Asla âit, asılla alâkalı; esaslı.
Asliyyet: Aslî olma, asıl olma.
Aslu'l-usûl: Asılların aslı, esasların esâsı.
Asnâf: Sınıflar.
Asnâf-ı a'mâl: Amellerin sınıfları, kısımları.
Ansâm: Sanemler; putlar.
Âsumân: Semâ, gök.
Asvât: Savtlar; sesler.
Aşr: On.
Aşerât: Onlar.
Âşıkân: Âşıklar.
Âşiyân: Yuva; mesken, ev.
Aşk-bâzlık: Sevgi gösterisinde bulunma, âşıklık.
Âşüfte: Delicesine seven, perîşan bir halde olan.
At'ıme: Taamlar; yemekler.
Atâ: Verme, bağışlama; ihsan, bağış.
Atâ-bahş: Bahşiş veren; bağışta bulunan.
Atâullah: Allâh'ı atâsı, hediyesi, bağışı, ihsânı.
Atâyâ: Atıyyeler; hediyeler, armağanlar.
Atbak: En mutâbık, en uygun.
Âteşîn: Ateşten, ateş hâlinde.
Atf: Eğme, meylettirme; bağlama; dokunma.
Âtıfet: Karşılık beklemeden gösterilen sevgi; iyilik severlik.
Âtıl: Boş, faydasız; tenbel.
A'tıyyât: Atıyyeler, hediyeler.
A'tıyyât-ı esmâiyye: İlâhî isimlerin bağışları.
A'tiye: Bağış, ihsan, atâ.
Atıyye: Hediye, armağan, bağış.
Âtî: Gelen, gelecek; gelecek zaman.
Âtî-i karîb: Yakın gelecek.
Atîk: Eski.
Âtiyyü'z-zikr: Zikri gelecek olan; aşağıda zikredilecek olan.
Atş: Susuzluk.
Atşân: Susuz.
Attâr: Güzel koku; iğne iplik vesâire satan, aktar.
Atyeb: En güzel.
Av'ava: Havlama, uluma.
Avâik, Avâyık: Engeller.
Avâkıb: Âkıbetler, netîceler.
Avâlim: Âlemler.
Avâlim-i şehâdiyye: Şehâdet âlemleri; görülen âlemler.
Avâmm: Halk, umum insanlar; ârif olmayan kimseler.
Avâid: Gelirler.
A'vân: Muâvinler; yardımcılar.
Avârız: Ânzalar; sonradan olan şeyler; engeller.
Avâyık, Avâik: Engeller.
Avdet: Dönme, dönüş.
Avene: Yardımcılar, destek olanlar.
Avn: Yardım; yardımcı.
Ayân: Belli, açık, âşikâr, meydanda.

A'yân: "Ayn"lar; hakîkatler; maddeler.
A'yân-ı sâbite: Değişmez, sâbit hakîkatler.
Ayânen: Âşikâr bir şekilde.
Âyât: Âyetler, alâmetler, nişanlar.
Âyâtullah: Allah'ın âyetleri, işâretleri.
Âyîne: Ayna.
Ayn: Göz, kaynak, çeşme, asıl; hakîkat, zât, ta kendisi, kendisi; cisim, madde.
Ayne'l-yakîn: Görerek kesin bir şekilde bilme.
Aynen: "Ayn" olarak.
Ayn-ı basar: Görme duyusu olan göz, baş gözü.
Ayn-ı basîret: Basîret gözü.
Ayn-ı bu'd: Uzaklığın ta kendisi.
Ayn-ı cân: Rûhun zâtı, rûhun bizzat kendisi.
Ayn-ı cehil: Cehâletin ta kendisi.
Ayn-ı cem': Cem' mertebesinin hakîkatı.
Ayn-ı fesâd: Fesâdın ta kendisi.
Ayn-ı hayr: Hayrın ta kendisi.
Ayn-ı hicâb: Hicâbın ta kendisi.
Ayn-ı inâyet: İnâyetin kendisi.
Ayn-ı mer'î: Görülenin hakîkati, görülenin ta kendisi.
Ayn-ı meşgûliyyet: Meşgûliyetin ta kendisi.
Ayn-ı mukarrebîn: Mukarreblerin çeşmesi.
Ayn-ı râî: Görenin gözü, görenin hakîkatı.
Ayn-ı sâbite: Sâbit, değişmez olan hakîkat.
Ayn-ı savâb: Savâbın, doğrunun ta kendisi.
Ayn-ı suâl: Suâlin ta kendisi.
Ayn-ı tâat: Tâatın ta kendisi.
Ayn-ı vasl: Vuslatın ta kendisi.
Ayn-ı vâhide: Tek bir "ayn"; tek bir hakîkat.
Ayn-ı vücûd: Vücûdun, varlığın ta kendisi, vücûdun hakîkati.
Ayn-ı yakîn: Yakîn gözü; kat'iyyet ve kesin bilgi gözü.
Aynî, ayniyye: "Ayn"a âit, "ayn" ile ilgili.
Ayniyyet: Aynı olma, hakîkati ile aynı olma.
Aynü'd-dîn: Dînin kendisi, dînin zâtı.
Aynü'l-yakîn: Yakîn gözü.
A'yün: Gözler.
A'yün-i nâzırîn: Bakanların gözleri.
Ayş: Yaşayış, yaşama.
A'zâ: Uzuvlar; organlar.
Azâim (ilm-i): Tılsımlı sözler ilmi.
A'zam: En büyük, daha büyük.
A'zâ-yı sâire: Diğer organlar.
A'zâ-yı vücûdiyye: Vücûdun uzuvları, organları.
Azamet: Büyüklük, yücelik.
Âzâr: Tekdir, incitme; kırılma, kırıklık, kırgınlık.
Azb: Tatılık; tatlı, şîrin.
Azhar: En zâhir, en âşikâr, en görünen.
Azîm, azîme: Büyük.
Azîm: (Esmâ-i hüsnâdan) Azamet, ululuk sâhibi, çok yüce, çok büyük, sınırsız ve kayıtsız büyüklük sâhibi.
Azîmet: Gitme, gidiş, yönelme; niyet etme, kasdetme.
Azîmü'l-kadr: Kadri, kıymeti, derecesi büyük olan; şerefli, ulu.
Azîmü'ş-şân: Şânı büyük olan, yüce olan.
Azîz: (Esmâ-i hüsnâdan) İzzet ve yücelik sâhibi, mağlûp edilemiyen, her şeyde gâlip olan; her şeye gücü yeten.
Azîz, azîze: İzzet sâhibi; muhterem; değerli, kıymetli; sevgili.
Azîzân: Azizler.
Azîzü'l-menâl: Erişilmesi değerli olan.
Azm etmek: Niyet ve kasdetmek.

B

Bâb: Kapı; fasıl, bölüm, mevzû; husus, mes'ele.
Bâb-ı erbaîn: Kırklar bâbı.
Bâ-çâre: Çâre ile, çâreli.
Bâde: Şarap, içki.
Ba'dehû: Ondan sonra; sonradan.
Ba'de: ...den sonra.
Ba'de'l-: ...den sonra.
Ba'de'l-fenâ: Fenâdan sonra.
Ba'de'l-ilm: İlimden sonra; bildikten sonra.
Ba'de'l-imtizâc: İmtizâcdan, karışmadan sonra.
Ba'de'l-intisâb: İntisabdan sonra.
Ba'de'l-mevt: Ölümden sonra.
Ba'de'l-müsâade: İzin verildikten sonra.
Ba'demâ: Bundan sonra, bundan böyle.
Ba'de's-sûret: Sûretten sonra.
Bâd-ı semûm: Semum rüzgarı.
Bâdî: Sebep olan, sebep.
Bâdî-i nazar: İlk bakışta.
Bâdiye: Çöl, kır; köy.
Bağbân: Bahçıvan.

Bağteten: Birden bire, ansızın.
Bağy: Azgınlık, aşınya gitme, serkeşlik.
Bahâ: Kıymet, değer.
Bahhâs: Çok bahseden; bahsl seven; çok araştıran; çok münâkaşacı; iddiacı; cedelci.
Bahîl: Cimri, eli sıkı.
Bâhir: Belli, açık, apaçık; parlak, ışıklı.
Bahr: Deniz.
Bahr-i muhît: Ihâta eden deniz; kuşatan deniz; okyanus.
Bahrî, bahriyye: Denize âit, deniz ile ilgili.
Bahs: Bahsetme; araştırma.
Bahş: Bağış, ihsan.
Baht: Öz, hâlis, sırf, saf.
Baîd, baîde: Uzak, ırak.
Bâis: Sebep olan; gönderen; îcap ettiren.
Bâîs: (Esmâ-i hüsnâdan) Sebepleri yaratan, ölüleri diriltен, peygamberler gönderen.
Bâk: Korku, çekinme, kaygı.
Bakara: Sığır, inek.
Bâ-kemâl: Kemâlli. (Cemâl-i bâ-kemâl: Tam ve mükemmel güzellik.)
Bâkî, bâkıye: Geriye kalan, bundan başka; bâkî olan, devamlı olan, dâimî.
Bâkî: (Esmâ-i hüsnâdan) Dâimâ var olan, sonsuz olarak varlığı devam eden.
Bâl u pâl: Kanat ve ip; kol, kanat; güç kuvvet.
Bâl: Kanat; kol; boybos; üst, yukan.
Bâlâ: Yukan, üst; yüksek, yüce.
Bâlâter: Daha yüksek, pek yüksek.
Bâliğ, bâliğa: Bülûğa eren; vâsıl olan, erişen, yetişen; son mertebeye ulaşan; yekûn.
Bâr: Yük; defa, kerre; meyve; izin, müsâade.
Bârân: Yağmur.
Bârî: Temiz ve sağlam bir nizâm üzere yaratıcı.
Bârid: Soğuk.
Bârid-i ratb: Soğuk ve yaş.
Bârid-i yâbis: Soğuk ve kuru.
Bârigâh: Çadır, yüksek dîvan.
Bârikât: Bârikalar, şimşek ve yıldırım panltılan.
Bâriz: Âşikâr, açık.
Ba's: Gönderme, sevketme; diriltme, dirilme.
Ba's-i Muhammedî: Hz. Muhammed'in peygamber olarak gönderilmesi.
Bâ-safâ: Safâlı.
Basar: Görme duygusu, görme, görüş.
Basar-ı ma'hûd: Mâlûm, bilinen görme duygusu, bilinen görme.
Bâsıra, (kuvve-i) ... : Görme duygusu, görme gücü.
Bâsıt: (Esmâ-i hüsnâdan) Lütuf ve rahmeti yayan, hayırlar veren; rızık, neş'e, rahatlık ve bolluk veren.
Basîr: (Esmâ-i hüsnâdan) Eksiksiz gören, görücü olan; görme duyusu veren.
Basît: Mürekkeb olmayan, birleşik olmayan.
Bast: Yayma, açma; uzun uzun anlatma, genişçe anlatma.
Bast-ı sâbık: Yukanda geçen genişçe anlatma.
Bâtıl, bâtıle: Gerçekliği olmayan, gerçek olmayan; boş, beyhûde, abes.
Bâtın, bâtıne: İç, gizli.
Bâtın: (Esmâ-i hüsnâdan) Gizli, varlığı gizli olan.
Bâtınen: Bâtın bakımından; içten; iç yüzünde, içinden.
Bâtınî-i mahz: Sırf bâtınî; tam mânâsıyla bâtınî.
Batıyy, Batî: Yavaş, ağır hareketli.
Batn: Karın; iç.
Batn-ı mâder: Ana karnı.
Battâl: İşe yaramaz; cesur, kahraman; pek büyük.
Bâyi': Bîat eden.
Ba'z: Bâzı, bir kısım, bir parça, birkaç.
Bâzû: Pazı; güç, kuvvet, istîdat.
Becâ: Yerinde, uygun, münâsip.
Bed: Kötü.
Bed': Başlama.
Bed-ahd: (Ezelde) sözleşmesi kötü olan; sözünde durmayan, vefâsız.
Bed-ahlâk: Kötü ahlâk.
Bedâyi': Benzersiz güzellikler.
Bedî': (Esmâ-i hüsnâdan) Eşi ve benzeri olmayan; her şeyi en mükemmel yapan, yaratan, hayret veren güzellikte îcad eden, var eden.
Bedî', bedîa: Güzel.
Bedîhî: Akla kendiliğinden gelen; delîle gerek göstermeyen, apaçık.
Bedir: Dolunay.

Bedîu'n-nizâm: Nizâmı eşsiz derecede güzel olan.
Bedter: Daha kötü, çok kötü, beter.
Be-gâyet: Pek çok, son derecede.
Behâim, Behâyim: Behîmeler; dört ayaklı hayvanlar.
Behemehâl: Herhâlde, elbette, mutlakâ.
Behîc: Güzel.
Behîme: Dört ayaklı hayvan.
Behîmiyyet: Hayvanlık.
Behremend: Behreli, hisseli.
Beht: Hayranlık, hayret.
Bekâ: Bâkîlik, devam, devamlı olma, devam etme, sebat.
Bekâ-billâh: Allah'la bâkî olma.
Bel': Yutma.
Belâ: Evet.
Belâdet: Akılsızlık, budalalık, aptallık.
Belâgat: İyi ve güzel söz söyleme.
Belâhet: Bönlük, alıklık.
Belâyâ: Belâlar.
Belî: Evet.
Belîd: Ahmak, budala, aptal.
Bend: Bağ.
Bende: Kul, köle.
Bendegân: Bendeler; kullar, köleler.
Bende-nevâzlık: Kulunu, kölesini taltif edicilik.
Bende-perver: Kul sever, kul besleyici.
Berâhîn: Burhanlar; deliller.
Ber-aks: Aksine, tersine.
Berây: İçin, maksadıyla.
Berây-ı: ...için, ...maksadıyla.
Berây-ı hüccet: Hüccet maksadıyla.
Berâzıh: Berzahlar.
Berd: Soğuk.
Berdâberd: "Savulun, çekilin!" diyen kimse; muhâfız.
Berd-i kurb: Yakınlık soğukluğu.
Berere: Hayır sâhibi kimseler.
Ber-güzîde: Seçme, seçkin.
Ber-hayât: Hayatta.
Ber-hevâ: Havaya gitmiş, uçurulmuş; kaybolmuş.
Ber-hordâr: Hayırlı bir işin karşılığını gören; mes'ut, mutlu.
Berîyye: Halk, insanlar; çöl, kır, sahrâ.
Berk: Şimşek.
Ber-karâr: Karar üzerine, dâimî, devamlı.
Ber-mûcib-i: ...gereğince.
Berr: Kara, toprak; kıt'a ve geniş kara parçası.
Berr: (Esmâ-i hüsnâdan) Kullanna karşı şefkatli olan; ihsan edici, ihsânı bütün yaratıklara yaygın olan; iyilik, güzellik ve bağışı fazla olan.
Ber-takrîb-i: Tahmin üzere, tahmin sûretiyle; bir yolunu bularak.
Ber-vech-i: ...vechi üzerine, ...sûretiyle.
Ber-vech-i âtî: Aşağıdaki gibi, ileride görüleceği üzere.
Berzah: İki şey arasındaki fâsıla; iki şey arasını ayıran ve birleştiren hat.
Berzahiyyât: Berzaha âit şeyler.
Berzahu'l-berâzih: Berzahların berzahı.
Besâit: Basît olanlar.
Besâit-ı adediyye: Basit adetler, sayılar.
Besâtet: Basitlik, basit olma, mürekkep olmama.
Bess: Yayma, dağıtma; meydana getirme.
Beşâşet: Güler yüzlülük.
Beşere: Cildin sathı, dış deri, deri; vücûdun zâhiri.
Beşîr: Müjdeleyen, müjdeci; güleryüzlü.
Betâlet: İşsizlik, âvârelik; cesâret, kahramanlık.
Be-tekrâr: Tekrar tekrar.
Bevâtın: Bâtınlar.
Bevl: İdrar.
Bey': Satma, satış.
Beyâbân: Kır, çöl.
Beyn: Ara, arasında.
Beyne'l-: Arasında.
Beyne'l-beşer: Beşer arasında.
Beyne'l-küttâb: Kâtipler arasında.
Beyne'l-müfessirîn ve'l-ulemâ: Müfessirler ve âlimler arasında.
Beyne'n-nâs: İnsanlar, halk arasında.
Beyne't-tecellî ve'l-istitâr: Tecellî ve istitâr arasında.
Beyne'n-nevm ve'l-yakaza: Uyku ve uyanıklık arasında.
Beyninde: Arasında.
Beyt: Ev; beyit.
Beyt-i kazer: Helâ, yüznumara.
Beyt-i mâl: Devlet hazînesi.

Beytûtet: Geceleme, gece kalma.
Beytü'l-mâl: Devlet hazînesi.
Beyyin, beyyine: Açık, âşikâr.
Beyyine: Delil, şâhit.
Beyzâ: Beyaz.
Beyza: Yumurta.
Bezl: Bol bol verme, saçma.
Bezl-i mechûd etmek: Olanca gücünü sarf etmek.
Bezm: Meclis.
Bî-: ...sız, ...siz.
Bi-: ...lle, ...yoluyla, ...sûretiyle.
Bî-ârâm: Durup dinlenmiyen; rahatsız.
Bîat: Kabul ve tasdik etme; hükûmranlığını, başkanlığını kabul etme.
Bî-bâk: Korkusuz, çekinmesi olmayan, kaygısız.
Bî-behre: Behresiz; nasipsiz, yoksun.
Bi-cevâhiri kelâmihi'ş-şerîf: Onun şerefli sözünün cevherleriyle.
Bî-çâre: Çâresiz, zavallı.
Bî-çigûne: Nasılsız, keyfiyetsiz, niteliksiz.
Bî-çûn ü çirâ: Niçinsiz ve nedensiz.
Bî-çûn: Emsâlsiz, eşsiz; niçinsiz.
Bîdâr: Uyanık, uyumayan, uykusuz.
Bidâyet: Başlangıç.
Bi'd-defaât: Defalarca.
Bi-düreri mâkalihi'l-latîf: Latif sözünün incileriyle.
Bî-fikr: Fikirsiz.
Bî-fikret: Fikirsiz.
Bîgâne: Kayıtsız, ilgisiz; yabancı.
Bîgânegî: Yabancılık; başkalık.
Bî-gâyât: Gayeleri, nihâyetleri olmayan; sonu olmayan.
Bî-gûş: Kulaksız.
Bî-haberî: Habersizlik; bilgisizlik.
Bî-hadd: Hadsiz, sınırsız, pekçok.
Bi-hakkın: Hakkıyle, tamâmiyle.
Bihâr: Denizler.
Bî-harf ve savt: Harfsiz ve sessiz.
Bi-hasebi: ... hasebiyle, bakımından, dolayısıyla.
Bi-hasebi'l-beşeriyye: Beşer olmak dolayısıyla.
Bi-hasebi'l-esmâ ve's-sıfât: İlâhî isimler ve sıfatlar bakımından.
Bi-hasebi'l-hâce: İhtiyâca göre.
Bi-hasebi'l-hilâfet: Hilâfet bakımından.
Bi-hasebi'l-kasd: Maksada göre, maksat bakımından.
Bi-hasebi'l-münâsebe: Alâkası bakımından.
Bi-hasebi'ş-şuûnât: İlâhî şe'nler bakımından.
Bî-hemtâ: Benzersiz, eşsiz.
Bî-hicâb: Örtüsüz, perdesiz.
Bî-his: Hissiz, duygusuz.
Bî-hod, Bî-hûd: Kendiliksiz, kendinden geçmiş; baygın. olmaksızın.
Bihter: Daha iyi, pek iyi.
Bî-hûd, Bî-hod: Kendiliksiz; kendinden geçmiş; baygın.
Bî-hûş: Şaşkın, sersem, kendinden geçmiş, şuursuz; aklını kaybetmiş.
Bî-ilâc: İlâçsız; çâresiz, tedbirsiz; tedbîr ve tedâvi olmaksızın.
Bi-kaderi'l-hâce: İhtiyaç kadar, ihtiyaç miktârınca.
Bî-kadr: Değersiz.
Bî-karâr: Kararsız.
Bi'l-: ...ile.
Bilâ-: ...sız, ...siz.
Bilâ-cebr: Cebr etmeksizin; zorlamaksızın.
Bilâd: Beldeler; memleketler, şehirler.
Bilâ-eb ve ümm: Babasız ve anasız.
Bilâ-ihtiyâr: Seçmeksizin, irâdesini kullanmaksızın.
Bilâ-kayd: Kayıtsız.
Bilâ-maslahat: Bir maslahat (iş, yarar) olmaksızın.
Bilâ-pervâ: Pervâ etmeden; korkmadan, çekinmeden.
Bi'l-âhire: Sonradan, sonra.
Bi'l-asâle: Asâletle, asâleten, asıl olarak.
Bilâ-tefâvüt: Fark bulunmaksızın.
Bilâ-te'hîr: Geciktirmeden.
Bilâ-tekellüf: Külfetsiz, zahmetsiz; tabîî olarak, özentisiz.
Bilâ-zahmet: Zahmetsiz; meşakkatsiz, sıkıntısız.
Bilâ-zevc: Kocasız.
Bilâ-ziyâde ve lâ-noksan: Fazlasız ve eksiksiz.
Bilcümle: Bütün, hepsi, cümlesi.
Bi'l-farz: Farazâ, farz edelim ki, diyelim ki.
Bilfiil, Bi'l-fiil: Fiilen, gerçekten, hakîkî ola-

rak, "kuvve"de veya îtibârî olmayarak.
Bi'l-gayr: Gayr ile, başkasıyla.
Bi'l-hikme: "Hikmet ilmi"ne göre; fizik ilmi bakımından.
Bi'l-hilâfe: Hilâfetle, halîfe olarak.
Bi'l-ictinâb: Sakınmak sûretiyle.
Bi'l-ikmâl: Tamamlama ile; tamamlayıp.
Bi'l-insâf: İnsafla.
Bi'l-intihâb: Seçmek sûretiyle, seçim ile.
Bi'l-irâde: İrâde ile.
Bi'l-irşâd: İrşâd ile, irşâd sûretiyle.
Bi'l-isbât: İsbât ile; isbât etmek sûretiyle.
Bi'l-istimdâd: İstimdat ile; medet dilemek sûretiyle.
Bi'l-kabûl: Kabul ile, kabul olunarak.
Bi'l-kimyâ: Kimyâ ilmine göre.
Bi'l-kuvve: Kuvve olarak; kabiliyet ve güç hâlinde; bi'l-fiil olmayarak.
Bi'l-külliyye: Küllî olarak, küllî sûrette.
Billâh: Allah ile, Allah tarafından.
Bi'l-muhâlefe: Muhâlefet sûretiyle.
Bi'l-mukâbele: Mukâbele ile, karşılaştırma sûretiyle, karşılık olarak.
Bi'l-mürâcaa: Mürâcaat ile; baş vurmak sûretiyle.
Bi'l-müzâkere: Görüşmek sûretiyle.
Bi'l-vâsıta: Vâsıta ile, vâsıtalı olarak.
Bi'l-verâse: Verâset yoluyla.
Bî-meze: Tatsız tutsuz.
Bî-mikdâr: Değersiz.
Bi-muhâbâ: Çekinmeksizin.
Bî-murâd: Murâdsız; murâdına erişmemiş, istediğini elde edememiş.
Bînâ: Gören, görücü; göz.
Binâen: ...den dolayı; dayanarak.
Bi-nefsihî: Nefsiyle, zâtıyla.
Bî-nevâ: Zavallı, çâresiz, fakir, nasipsiz.
Bî-nihâye: Nihâyetsiz, sonu olmayan.
Bî-pâyân: Nihâyetsiz, tükenmez.
Bî-perde: Perdesiz.
Bi-renklik: Renksizlik.
Bî-sa'y: Çalışmasız, gayretsiz.
Bisât: Kilim, yaygı, yere serilen şey; hükümdârın etrâfında bulunan vazîfeliler, me'murlar.
Bi'set: Gönderme, gönderilme.
Bi'set-i seniyye: (Peygamber Efendimiz'in peygamber olarak) kutlu gönderilişi.
Bî-tâb: Güçsüz, kuvvetsiz; bitkin, yorgun.
Bi-tarîk-ı evlâ: Daha üstün, daha uygun yol ile.
Bi-tarîk-ı sûret: Sûret yoluyla, sûret bakımından.
Bi-tarîkı'l-i'câz: Olağanüstü bir yol ile.
Bî-tekellüfî: Teklifsiz olma, teklifsizlik; külfetsizlik, sıkıntısızlık, tabiîlik.
Bî-tekeyyüf: Keyfiyetsiz, niteliksiz.
Bittabi': Tabîatıyla, tabîî olarak.
Bi't-tebaiyye: Tâbi olmak sûretiyle; tâbi olarak.
Bi't-tebeddül: Değişerek.
Bi't-tedrîc: Tedric ile; azar azar, yavaş yavaş.
Bi't-teemmül: Düşünmek sûretiyle, ince ince düşünerek.
Bi't-tekarrür: Tekarrür etmekle, karar kılarak, yerleşerek.
Bi't-tekâsüf: Kesifleşerek, yoğunlaşarak.
Bi't-tenâsül: Doğup üreyerek.
Bi't-teselsül: Zincirleme olarak.
Bi't-tenezzül: Tenezzül etmek, inmek sûretiyle.
Bîzâr: Rahatsız, bıkmış, usanmış; küskün.
Bi'z-zarûre: Zarûrî olarak.
Bi-zâtihâ, Bi-zâtihî: Kendi zâtıyla, kendi kendine, başkasına ihtiyâcı olmaksızın.
Bi'z-zât: Zât ile, kendi zâtıyla, kendi kendine.
Bûd: Varlık.
Bu'd: Uzaklık.
Bu'd-i sûrî: Sûrete, maddeye âit uzaklık; maddî, cismânî uzaklık.
Bûd u nâ-bûd: Varlık ve yokluk; var ve yok.
Budelâ: Bedeller; abdâl; Cenâb-ı Hakk'ın seçkin kullarından olan yedi kişi.
Bu'diyyet: Uzaklık.
Buhl, buhul: Cimrilik; kıskanma, men etme.
Bulûğ, Bülûğ: Bâliğ olma; akıl yaşında olma; yetkinlik; erişme.
Burhan: Delil.
Burhânü'l-ıstıfâ: Seçkinliğin delîli, seçkinlik delîli.
Burûc: Burçlar.
Butlân: Bâtıl olma, bâtıl oluş; saçmalık.
Butûn: Bâtın olma, gizlilik; bâtınlar.
Bûy-ı müşk: Misk kokusu.
Buyût: Beytler, evler.
Bükâ: Ağlama.

Bü'l-aceb: Çok tuhaf, şaşılacak.
Büleğâ: Beliğler; belâgat sâhipleri.
Bülend: Yüksek, yüce.
Bülûğ, Bulûğ: Bâliğ olma; yetkinlik; erişme.
Bürûdet, Burûdet: (Dört tabîattan biri): Soğukluk.
Bürûz: Belirme, âşikâr olma, meydana çıkma.
Büzürg: Büyük, ulu.

C

Câ, Cây: Yer, mevki.
Câdde-i şerîat: Şerîat caddesi; şerîatın geniş yolu.
Câfî: Cefâ eden; eziyet eden.
Câh: Makam, mevki, itibâr.
Câil: Ca'l edici, kılan, yapıcı, vücûda getirici.
Cahîm: Cehennem.
Câiz: Cevâz verilen; olabilir, olur.
Ca'l: Yapma, kılma, te'sir etme, vücûda getirme.
Ca'lî: Yapmacık, sahte.
Câlib: Celbeden, çeken, çekici.
Câme: Elbise, çamaşır.
Câmi', câmia: Cem' eden; toplayan, bir araya getiren, birleştiren.
Câmi': (Esmâ-i hüsnâdan) Cem' eden, birleştiren, toplayan, bir araya getiren, içine alan.
Câmid: Donuk, donmuş, cansız.
Câmiu'l-ezdâd: Zıtları toplayan, zıtları bir araya getiren.
Cânân, Cânâne: Sevgili, dost.
Cânib: Taraf, cihet, yan.
Cânn: Cin.
Cârî: Cereyan eden; akan, geçen, yürüyen; yürürlükte olan.
Câvidân: Ebedî.
Câvidânî: Dâimî, ebedî.
Cây-ı hande: Gülme yeri; gülünecek şey.
Câzim: Cezm eden; karar veren, kestirip atan.
Cebânet: Korkaklık;
Cebbâr: Cebr edici, zorlayıcı, zâlim, zorba.
Cebbâr: (Esmâ-i hüsnâdan) Çok cebr edici; çok güçlü ve kudretli; dileğini yaptırmaya gücü yeten, kendisine karşı çıkılamayan.
Ceberût: Cebbarlık; büyüklük, azamet, Kibriyâ; pek ziyâde kibir; âlem-i ceberût.
Cebr: Zorlama.
Cebren: Zorlama sûretiyle.
Cebrî: Cebriye mezhebine mensup olan.
Cedd: Dede, büyük baba.
Cedîd, cedîde: Yeni.
Cedvel: Su arkı, kanal.
Cehd: Çalışma, çabalama, gayret.
Cehele: Câhiller.
Cehil, cehl: Cehâlet; bilgisizlik.
Cehîr: Yüksek, açık (ses).
Cehl, Cehil: Câhillik, bilgisizlik.
Cehl-i mürekkeb: Bilmediğini de bilmeme.
Cehr: Yüksek sesle söyleme.
Cehren: Yüksek sesle, açık bir şekilde.
Cehûd: Yahûdî, çıfıt.
Cehûl: Çok câhil.
Celâ: Parlak olma, passız olma; tecellî, zuhur, görünme; zât-ı Hakk'ın kendi zâtı için, kendi zâtında zuhûr etmesi.
Celâdet: Yiğitlik, kahramanlık.
Celâl: Büyüklük, ululuk, heybet.
Celâlet: Büyüklük, ululuk.
Celb: Çekme, kendine çekme; çağırma.
Celb-i ervâh: Ruhları çağırma.
Celî: Âşikâr, apaçık, meydanda.
Celîl: (Esmâ-i hüsnâdan) Celâl sâhibi, büyüklük ve ululuğu yüce olan.
Celîlü'l-ism: İsmi Celîl olan.
Celîs: Kendisiyle birlikte oturulan, birlikte oturan; arkadaş.
Celle celâlühû: Onun Celâl'i çok yücedir.
Celle zikruhû: Onun zikri çok yücedir.
Celse: Oturuş, oturum.
Cem': Toplama, bir araya getirme, birikme; cem' mertebesi, makamı.
Cemâdî: Cemâdlık.
Cemâdiyyet: Cemâdlık, cemâd olma.
Cemâl: Güzellik.
Cemâl-i bâ-kemâl: Tam ve mükemmel güzellik.
Cemd: Buz, kar; donma.
Cemel: Deve.
Cemî'-i ...: Bütün, cümle, hepsi.
Cemî'-i ahvâl: Bütün haller, durumlar.
Cemîl: Cemâl sahibi, güzel.
Cem'iyyet: Câmi' olma; esmâ-i ilâhiyyenin hepsine mazhar olma; topluluk; tefrika ve fark mertebesinin zıddı olan cem' mertebesinde bulunma.

Cem'iyyet-i esmâiyye: İlâhî isimler topluluğu; esmâ-i ilâhiyyenin hepsine mazhar olma.
Cem'iyyetli: Şümullü, hepsini içine toplayan.
Cem'u'l-cem': Cem'in cem'i mertebesi, makâmı.
Cenâbet: Cünüplük.
Cenân: Gönül, kalp.
Cennât: Cennetler.
Cenûb: Güney.
Cerh: Çürütme, red, kabul etmeme; yaralama.
Cesâmet: Büyüklük, irilik.
Cesîm, cesîme: İri, büyük.
Cevâb-ı şâfî: Yeterli cevap.
Cevâd: Cömert; cûd sahibi.
Cevâhir: Cevherler.
Cevâmiu'l-kelîm: Birçok mânâyı câmi olan; birçok mânâyı kendinde toplayan.
Cevârih: El, ayak gibi organlar.
Cevdet-i akl: Akıl üstünlüğü, olgunluğu.
Cevelân: Dolaşma, dolanma, gezinme.
Cevelân: Dolaşma, gezinme.
Cevf: İç; boşluk.
Cevhere: Bir tek cevher, cevher tânesi.
Cevr: Haksızlık, ezâ, cefâ, eziyet, zulüm.
Ceyyid, ceyyide: İyi, hoş.
Cezâ: Karşılık verme, karşılık.
Ceza': Endişe etme, sızlanma.
Cezb: Kendine çekme, çekme, çekilme.
Cezzâb: Çok cezbedici; çok çekici.
Cibâl: Dağlar.
Cibâyât: Vergileri toplama.
Cidâl: Mücâdele; karşılıklı kavga, savaş.
Cidâr: Duvar.
Cidd: Ciddiyyet; çalışma, gayret, sebat.
Ciddin ciddî: Kemâl-i ciddiyet, tam bir ciddiyet.
Cihâren: Apaçık olarak, cehren.
Cihât: Cihetler.
Cihât-ı sitte: Altı yön.
Cilve-ger: Tecellî eden, görünen, zâhir olan.
Cimâ': Cinsî münâsebet.
Cinân: Cennetler.
Cinnet: Delilik.
Cirm: Cisim.
Cisr: Köprü.
Ciyâdet: İyilik, güzellik; yenilik, tâzelik.
Cûd: Bir kazanç ve talep karşılığı olmaksızın bağışta bulunma, cömertlik, ihsan.
Cumhûr-ı kavm: Bir topluluğun bütün fertleri, topluluğun hepsi, büyük ekseriyeti.
Cumûd-ı beşeriyyet: Beşerî sıfatların donması, donukluğu.
Cûş: Coşma, kaynama.
Cûşiş: Coşma, kaynama.
Cübn: Korkaklık.
Cüdâ: Ayrı, ayrılmış.
Cühhâl: Câhiller.
Cühûd: Yahûdi
Cülûd: Cildler; deriler.
Cülûs: Tahta çıkma.
Cümle: Bütün, hepsi; topluluk; sistem.
Cümle-i asabiyye: Sinir sistemi.
Cümle-i vâhide: Bir tek bütün.
Cündî: Asker.
Cünûd: Askerler, ordular.
Cünûd-ı mücennede: Saf saf, sıra sıra dizilmiş ordular.
Cür'et-yâb: Cür'et eden; cesur, atılgan.
Cürüm, Cürm: Suç, günah.
Cüst ü cû: Araştırma, arama.
Cüyûş: Askerler, ordular.
Cüz': Kısım, parça.
Cüz'î, cüz'iyye: Parçaya âit olan, parça ile ilgili; bütüne âit olmayan, küçük, ufak, kısmî.
Cüzûr: Kökler.
Cüz'iyyât: Cüz'iyyetler, cüz'î şeyler.

Ç

Çâh: Çukur.
Çâh-ı hizlân: Sefil ve zelil olma çukuru.
Çâker: Köle, kul.
Çâkerân: Kullar, köleler, câriyeler.
Çâlâk: Çevik, eline ayağına çabuk.
Çarh-ı idâre: İdâre çarkı.
Çemenzâr: Çimenlik, park.
Çerâg: Mum.
Çerh: Çarh; felek; çark, tekerlek.
Çeşm: Göz.
Çeşm-i basîret: Basîret gözü.
Çeşm-i hissî: His gözü; beş duyudan biri olan göz.
Çevgân: Cirit oyununda kullanılan değnek; ucu eğri değnek.
Çulha: Dokumacı.

Çûn ü çirâ: Nasıl ve nice.

D

Dâbbe: Hayvan; yerde yürüyen hayvan.
Dâd: Verme, vergi, ihsan; adâlet, doğruluk; veriş, satış; feryat; kısmet, nasip.
Dâde: Verilmiş; ihsan, vergi.
Dâfia (kuvve-i ...): Defetme, uzaklaştırma, savunma gücü.
Dâhik: Gülen, gülümseyen.
Dahk: Gülme, gülüş.
Dahûk: Çok gülen.
Dâî: Duâ eden; dâvet eden, isteyen.
Dâimü't-tecellî: Tecellîsi dâimî olan.
Dâir, dâire: Devreden; dönen, dönücü.
Dâiren-mâ-dâr: Çepçevre, fırdolayı.
Dâiye: Arzu, istek; iddiâ.
Dâiyye, dâî: Dâvet eden, isteyen.
Dakâyık, Dakâik: "Dakîka"lar; incelikler, anlaşılması güç ve dikkat gerektiren şeyler.
Dakâyık-ı nahviyye ve lügaviyye: Nahiv ve dil incelikleri; gramere ve dile âit ince bahisler.
Dakîk: İnce; anlaşılması güç.
Dalâl: Dalâlet; doğru yoldan sapma, sapıklık.
Dâll, dâlle: Dalâlette olan, sapan, sapık.
Dâlil: Delâlet eden, gösteren, delillik eden.
Dâm: Tuzak, ağ.
Dâmen: Etek.
Dânâ: Bilen, bilici; ârif; bilgin.
Dâniste: Bilmiş, bilme.
Dâniş: Bilgi, biliş.
Dâr: Ev, yurt, yer.
Darabân: Vuruşlar, darbeler.
Darb etmek: Vurmak.
Darb: Vurma.
Darb-ı emsâl: Meseller, hikâyeler söyleme.
Darb-ı mesel: Atasözü.
Darb-ı misâl: Misâl verme, misâl getirme.
Dâreyn: İki ev; iki dünyâ; dünyâ ve âhiret.
Dâr-ı hayevân: Hayat evi.
Dârib: Darb eden; vuran, döğen.
Dârr: (Esmâ-i hüsnâdan) Elem ve zarar verici şeyleri hikmetinin gereği olarak yaratan.
Darr: Zarar.
Dâru'n-naîm: Ni'met yurdu, cennet.
Dârü'l-bevâr: Yok olma, mahv olma yeri; cehennem.
Da'vâ: İddiâ.
Da'vâ-yı teferrüd: Tek olmak, benzeri olmamak iddiâsı.
Da'vetullâh: Allah'ın dâveti, Allah'a dâvet.
Dâye: Dadı, sütnine.
Dâyin: Alacaklı, borç veren.
Deavât: Duâlar.
De'b: Âdet, usul, tarz; gelenek.
Debûr: Batı rüzgârı.
Def'a-i vâhide: Bir defâda, bir seferde.
Def'aten: Bir defâda, birden.
Def'-i cû': Açlığı defetme.
Def'-i mazarrat: Zararları defetme, bertaraf etme, uzaklaştırma.
Def'î: Bir defâda olan.
Dehân: Ağız.
Dekâyık: Bk. Dakâyık.
Dehr: Uzun zaman, zaman.
Delâil: Deliller.
Delâlet: Delil olma, yol gösterme, alâmet olma; iz, işâret.
Dele: Kakum, sansar, dağ kedisi; beyaz tilki.
Delle: Vaktiyle Mısır'da karışıklık çıkaran meşhur hilekâr kadın; hîle; fukarânın giydikleri salkım saçak hırka.
Dem: Kan.
Dem-be-dem: Vakit vakit, dâimâ.
Denâet: Alçaklık, âdîlik.
Der: Kapı.
Der ü dîvâr: Kapı ve duvar.
Der-âgûş: Kucaklama, sarma.
Derc: Sokma, koyma, arasına sıkıştırma.
Derecât: Dereceler.
Derek, Dereke: Aşağı doğru inen basamak, kat.
Derekât: Derekeler.
Derekât-ı süfliyye: Aşağı basamaklar, katlar.
Derek-i esfel: (Cehennemin) en aşağı katı.
Derek-i nâr: Cehennemin katı.
Derine: Donuk ve paslı olan.
Derkâr: Mâlûm, âşikâr, belli.
Derk etmek: Anlamak, kavramak, idrâk etmek.
Dermeyân etmek: Ortaya koymak, ileri sürmek.

Der-pîş etmek: Göz önünde bulundurmak.
Derrâk: Çok çabuk idrâk eden, kavrayan.
Derûn: İç, bâtın.
Desâis: Desîseler; hileler, oyunlar.
Desâtîr-i esâsiyye: Esas düsturlar.
Dest: El.
Dest-bâf: El ile ören.
Destgâh: Dokuma âleti, tezgâh.
Destgâh-ı tabîat: Tabîat tezgâhı.
Dest-gîr: Elden tutan, yardım eden.
Dest-i îcâd: Var etme eli.
Devâbb: Dâbbeler; yerde yürüyen hayvanlar.
Devâî: Dâiyeler; istekler, arzûlar, sebepler, bahâneler; dâvâlar, iddialar.
Devâî-i şârıka ve gârıbe: İnsanın içinde doğan ve batan, kaybolan istekler.
Devâir: Dâireler.
Devât: Divit; içine kamış kalem konulan ve ucunda hokka bulunan âlet.
Deverân, Devrân: Dönme; dervişlerin ayakta dönerek yaptıkları zikir, devran.
Devlet: Büyük saâdet, zenginlik; baht, tâlih; büyük rütbe ve mevki.
Devre-i fetkıyye: Yarılma ve ayrılma devresi.
Devre-i külliyye: Küllî devre, büyük devre.
Devre-i mâiyye: Su devresi.
Devre-i nebâtiyye: Bitki devresi.
Devre-i nârıyye: Ateş devresi.
Devre-i ratkıyye: Bitişme devresi.
Devre-i sâniyye-i ilâhiyye: İkinci ilâhî devre.
Devre-i türâbiyye: Toprak devresi.
Devren-ba'de-devrin: Devirden devire, devir devir, her devirde.
Devrî, devriyye: Dönüş ile ilgili; devr edici.
Deymûmiyyet: Dâimîlik, dâimî olma.
Deyn: Borç.
Dıhk: Gülme.
Dıl'-ı eyser: Sol kaburga kemiği.
Dıyk: Darlık, dar; sıkıntı.
Dîbâ: Renkli, dokuma motiflerle süslü bir çeşit ipek kumaş.
Dîbâce: Başlangıç, mukaddime, önsöz.
Dîdâr: Yüz, çehre.
Dîde: Göz; görmüş, görme.
Dîgerân: Diğerleri, ötekiler, başkaları.
Dîğer: Başka, öteki, diğer.
Dil: Gönül.
Dil-ârâm: Gönül dinlendiren; gönül okşayan.
Dildâr: Sevgili.
Dirâyet: Kavrayış, zekâ.
Dirîğ: Esirgeme; men' etme, önleme; eyvâh, aman, yazık.
Disâr: Üste giyilen kaftan, elbise; yatak çarşafı.
Dîv: Dev; şeytan, cin.
Dîvâr: Duvar.
Dîvit: İçine kamış kalem konulan âlet.
Diyânât: Din ile ilgili şeyler.
Dûçâr: Uğramış, tutulmuş, mâruz kalmış.
Duhân: Duman.
Duhûl: Dâhil olma, girme.
Duhûr, Dühûr: Dehrler; zamanlar, devirler.
Dûn: Aşağı.
Dûne's-semâ: Semânın ötesi, aşağısı, ilerisi.
Dûr-bîn: Uzağı gören; ilerisini gören, geleceği gören.
Dûr-endîş: İlerisini düşünen, uzağı düşünen.
Dühûr: Dehrler; zamanlar, devirler.
Dürd-âmiz: Tortu karışık.
Dürdâne: İnci tânesi.
Dürre-i beyzâ: Beyaz inci tânesi.
Dürretü'l-beyzâ: Büyük ve beyaz inci tânesi.
Dürüst: Kaba, sert, katı.
Düstûr: Kâide, kânun
Düşvâr: Zor, güç.

E

Eamm: Daha umûmî, en umûmî.
Eâzım: En büyükler.
Eb: Baba.
Eb'âd: Buudlar, boyutlar.
Eb'ad: En uzak.
Eb'âd-ı selâse: Üç buut; üç boyut.
Ebâtîl: Bâtıl şeyler; boş, faydasız şeyler.
Ebda': En bedî', en güzel, fevkalâde, hârikulâde.
Ebed: Gelecekte sonu olmayan zaman.
Ebedâ: Ebeden; aslâ, hiç bir zaman.
Ebeden: Ebediyyen; aslâ.
Ebedü'd-dehr: Dehr bâkî oldukça; zaman devâm ettikçe.
Ebedü'l-âbâd: Ebedlerin ebedi; ebediyyen; asla, hiçbir vakit.

Ebeveyn: Baba ve ana.
Ebhâr: Denizler.
Ebhıre: Buharlar, buğular, dumanlar.
Ebiyye: Kibirli, onurlu.
Ebnâ: Oğullar.
Ebnâ-yı emr: Emr oğulları; Hakk'ın emrine baş eğenler.
Ebr: Bulut.
Ebrâc: Burclar.
Ebrâr: Hayır ve ihsan sâhipleri; iyiler; özü sözü doğru olanlar.
Ebsâr: Basarlar; görme duyuları, gözler.
Ebtan: En bâtın; en iç, en gizli.
Ebtan-ı butûn: Bâtınların en bâtını; gizliliklerin en gizlisi.
Ebter: Zürriyeti kesik ve hayırsız (kimse); faydasız, netîcesiz, boş.
Ebu'l-alemeyn: İki alem sâhibi; Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretlerine kutbiyet ve gavsiyet makamlarını; ve bâtın ve zâhir ilimlerini kendi zâtında toplamış olmasından dolayı verilen unvan.
Ebu'l-ervâh: Ruhların babası.
Ebvâb: Bâblar; kapılar.
Ebvâl: Beviller; idrarlar.
Ebyât: Beyitler.
Ebyaz: Beyaz, ak.
Ebyen: En açık, en belli; en açık ifâdeli.
Ecdâd: Cedler.
Ecel: Vâde, ömrün sonu; ölüm.
Ecel-i müsemmâ: Vakti belirlenmiş ecel.
Ecell: En celîl; en yüce, daha yüce.
Ecilden: ...den dolayı, ...dığı için.
Ecl: Sebep, ...den dolayı.
Eclâ: En celî; en âşikâr, en parlak.
Ecma': Daha, en câmi'; en toplayıcı, en birleştirici.
Ecnâd: Cündler; askerler.
Ecnâs: Cinsler.
Ecnebî: Yabancı.
Ecrâm: Cirimler; maddî şeyler.
Ecsâd: Cesetler.
Ecsâm: Cisimler.
Eczâ: Cüz'ler, parçalar.
Ed'iyye: Duâlar.
Ed'iyye-i hayriyye: Hayırlı duâlar.
Edîb: Edepli, terbiyeli, nâzik; edebiyatçı.
Edille: Deliller.
Ednâ: En aşağı, en alçak, daha aşağı.
Ednâs: Kirler, pislikler.
Edvâr: Devirler.
Edviye: İlâçlar.
Edyân: Dinler.
Ef'âl: Fiiller, işler.
Ef'âl-i insâniyye: İnsanın fiilleri, insâna âit fiiller.
Ef'âl-i müteaddiyye: Müteaddî (geçişli) fiiller.
Efâî-i kattâle: Öldürücü engerek yılanları.
Efâzalâhu aleynâ min envârihî: Allah onun nûrundan üzerimize yaysın!
Efdal: Daha faziletli; daha üstün, en üstün.
Efdaliyyet: En faziletli olma, en üstün olma.
Efgân: Figan etme; inleme, bağrışma.
Efî: Engerek yılanı.
Efkâr: Fikirler.
Efkâr-ı fâside: Bozuk, bozucu fikirler.
Eflâk: Felekler; her bir seyyâreye mahsus olan gök tabakaları; yörüngeler.
Efrâd: Fertler; tekler.
Efrâd: "Kutb"un idâresinden bağımsız olan gayb erenleri.
Efsürde: Donmuş, donuk; kansız, gayretsiz, duygusuz, durgun.
Efzâyiş: Artma, çoğalma.
Efzûn: Fazla, çok, aşkın.
Egâlît: İnsanı yanıltacak hatâlı sözler, şeyler.
Ehabb: En sevgili, en sevilen.
Ehaff: Daha hafif, en hafif.
Ehakk: Daha haklı, daha müstehak, daha lâyık, daha gerçek.
Ehass: En hâs, en husûsî, en seçkin.
Ehibbâ: Dostlar.
Ehlen ve sehlen: "Hoş geldin!"
Ehl-i azâîm: Üfürükçüler; hastalara çeşitli tılsımlarla okuyup üfleyen kimseler.
Ehl-i ezvâk: Mânevî zevk sâhipleri.
Ehl-i hey'et: Astronomi bilginleri.
Ehl-i hikmet: Hikmet ehli; fizikçiler.
Ehl-i huzûr: Hakk'ın huzûrunda bulunanlar; ilâhî huzûra ermiş olanlar.
Ehl-i sülûk: Mânevî yolculuğa çıkmış, mânevî yolculuğu yapmış olanlar.
Ehrâm: Piramit.
Ehvâl: Heviller; korkular, dehşetler.
Ehven: En zararsız; daha kolay, daha ucuz.

Eimme: İmamlar.
Eizze: Azizler; muhteremler.
Ekâbir: Büyükler.
Ekâlim: İklîmler, memleketler, diyarlar.
Ekall: En az, daha az.
Ekber: En büyük, daha büyük.
Ekhal: Gözü doğuştan pek sürmeli olan.
Ekl: Yemek yeme.
Ekmel: En kâmil, en mükemmel.
Eksef: En kesif.
Ekser: Çoğu.
Ekser-i ukalâ: Akıl sâhiplerinin çoğu.
Ekşef: Keşfi daha çok olan.
Ekvân: Kevnler; kâinat; varlıklar, âlemler.
Elf ü elf: Bin bin; milyon.
Elfâz: Lafızlar.
Elfâz-ı mu'tâde-i hitâbiyye: Hitâbette alışılmış lafızlar.
Elhân: Nağmeler.
El-ıyâzü billah: Sığınma Allah'adır; Allah esirgesin, Allah'a sığınırız.
Elkâb: Lakablar; unvanlar.
El-murâd: Dilek, istek; dileğim var!
Elsine: Lisanlar, diller.
Eltaf: En latîf.
Eltâf: Lutuflar.
Eltaf-ı latîf: Latîfin daha latîfi.
Eltaf-ı eltaf-ı latîf: Latîfin daha latîfinin en latîfi.
Elvâh: Levhler; levhalar.
Elvân: Levnler; renkler.
Elyâf: Lifler.
Elyak: En lâyık.
El-yevm: Bugün, günümüzde.
Elzem: En lüzumlu.
Em'â: Bağırsaklar.
Emâkin: Mekânlar, yerler, mahaller.
Emân: Eminlik, güven; yardım isteme, aman dileme.
Emânât: Emânetler.
Emânet: Emin olma, güvenilir olma; güvenilen kimseye bırakılan şey.
Emâret: Emirlik, emir olma.
Emîr: Bir topluluğun başı, bey; devlet yöneticisi.
Emîrü'l-mü'minîn: Mü'minlerin emîri.
Emlâk: Mülkler; memleketler.
Emmâre: Emredici, cebredici.
Emn: Eminlik, güvenlik.
Emr: İş, şey, hâdise, husus.
Emrâz: Marazlar; hastalıklar.
Emreyn: İki emr; iki iş, iki şey.
Emr-i hatm: Yapılması gerekli olan emr.
Emr-i irâdî: İlâhî irâde ile ilgili emir; Allah'ın bir şeyin olması veya olmamasını dilediği emir.
Emr-i teklîfî: Allah'ın kulunu bir şey ile mükellef kıldığı emir.
Emsâl: Misiller; benzerler.
Emsâr-ı kibâr: Zengin ve ileri gelen kimselerin oturdukları semtler.
Emsile: Misaller.
Emvâc: Mevcler; dalgalar.
Emvâl: Mallar.
En'âm: At, deve, sığır ve koyun gibi hayvanlar.
Enâniyyet: Benlik.
Encâs: Necsler; pislikler.
Endâm: Boy.
Endâze: Ölçek; ölçü; tahmin, takdir; mertebe, derece.
Endîşe: Düşünce, fikir; vesvese, kaygı; gam, keder, şüphe; korku.
Ene: Ben.
Ene'l-abd: Ben kulum.
Ene'l-Hak: Ben Hakk'ım.
Enf: Burun.
Enfa': En nâfi'; en faydalı.
Enfâs: Nefesler.
Enfüs: Nefisler; iç âlem.
Enhâr: Nehirler.
Enhâr-ı câriye: Akan nehirler; akan sular.
Enniyyet: Zat, hakîkat mertebesi.
Ensâr: Yardımcılar.
Envâ': Neviler, çeşitler.
Envâr: Nurlar.
Envâr-ı selâse: Üç nur.
en-yef'ale: Yapmaklık; aktiflik.
en-yenfî'ile: Yapılmaklık; passiflik.
Enzeh: En nezîh; en temiz.
Enzel: En aşağı.
Erbaa: Dört.
Erbâb: Rabler, sâhipler.
Erbâb-ı fikir ve nazar: Aklî düşünce ve görüş sâhipleri.
Erbâb-ı kemâl: Kemâl sâhipleri.

Erbâb-ı müteferrika: Ayn ayn rabler, muhtelif rabler.
Erbâb-ı ukûl: Akıl sâhipleri.
Ercül: Ayaklar.
Erfa': En yüksek.
Erhâm-ı nisâ: Kadınların rahimleri.
Erhamü'r-râhimîn: Rahmet edenlerin en çok rahmet edeni; merhametlilerin en merhametlisi.
Erkân: Rükünler; direkler, sütunlar; esaslar; nüfûzlu kimseler.
Erkân-ı erbaa: Dört rükün: Harâret, bürûdet, yubûset, rutûbet.
Erkân-ı tabîat: Tabiatın rükünleri: Harâret, bürûdet, yubûset, rutûbet.
Ervâh: Ruhlar.
Ervâh-ı nârîyye: Ateşe mensup ruhlar.
Erzâk: Rızıklar.
Esâmî: İsimler.
Es'âr: Fiyatlar, satış bedelleri.
Esâret: Esirlik.
Esb: At, beygir.
Esbâb: Sebepler.
Esedullâhi'l-gâlib: Allah'ın gâlip ve muzaffer olan arslanı, Hz. Ali.
Eser: Tesir etme; iz, alâmet.
Eser-i reyy: Kanmışlık, doymuşluk alâmeti.
Esfâl: Testi, tabak parçaları, sifâller.
Esfâr: Seferler
Esfel: En sâfil, en aşağı.
Esfel-i sâfilîn: Aşağılann en aşağısı; tabîat âlemi.
Esîlü'l-vech: Uzun, parlak yüzlü.
Esîr: Eter.
Eskâl: Ağırlıklar, yükler.
Eslâf: Selefler; öncekiler, geçmişler.
Eslem: En selâmetli, en sâlim; en emin, en sağlam.
Esmâ: İsimler.
Esmâk: Semekler; balıklar.
Esmân: (**Semen:** Bahâ, değer, bedel'in çoğulu): Bedeller, değerler; bedel, değer.
Esmâr: Meyveler.
Esnâ: En yüksek, en yüce.
Esnâ-yı...: ...esnâsında, ...sırasında.
Esr: Esir alma, esirlik.
Esrâr: Sırlar.
Estâr: Örtüler, perdeler.
Esvâb: Sevbler; giyecek şeyler; giyimler.
Eş'âr: Şiirler.
Eşbâh: Şebahlar; şahıslar, cesedler, karalılar, cismânî varlıklar.
Eşbâh: Şebîhler; benzerler.
Eşcâr: Secerler; ağaçlar.
Eşedd: En şiddetli, en kuvvetli.
Eşerr: En şerli; en fenâ, en zarar verici.
Eşhâs: Şahıslar.
Eşi'a: Şuâlar, ışıklar, ışınlar.
Eşi'a-nisâr: Işıklar saçan.
Eşkâl: Şekiller.
Eşkar: Kızıl, kırmızı.
Eşkıyâ: Şakîler; şekâvet ehli.
Eşmel: En şâmil, en şümullü, en kaplayıcı.
Eşref: En şerefli.
Eşyâ: Şeyler; varlıklar.
Eşyâ-yı hasîse: Değersiz, bayağı şeyler.
Etbâ': Tabî olanlar.
Etemm: En tam; kusursuz, eksiksiz.
Etfâl: Tıfıllar; çocuklar.
Etibbâ: Doktorlar.
Etkıyâ: Takîler; müttakîler; Allah'dan çekinenler.
Et-tahiyyât: Selâmlar, hayır duâlar.
Etvâr: Tavırlar.
Etvâr-ı hilkat: Hilkat tavırları; yaratılış modaliteleri.
Evâil: Evveller, başlangıçlar, ilk vakitler, baş taraflar.
Evâmir: Emirler.
"Ev ednâ": "Yâhut daha da yakın" (Necm, 53/9)
Evfer: En çok, pek çok; en bol, en geniş.
Evhâm: Vehimler.
Evkât: Vakitler.
Evkât-güzâr: Vakit geçirici.
Evlâ: Daha uygun, daha iyi, üstün.
Evlâ-bi't-tarîk: En lâyık, tercîhe şâyan, en iyi, en münâsip, en uygun.
Evlâ-ter: Daha da üstün, daha da uygun, daha da iyi.
Evrâd: Virdler; okunması âdet olan duâlar.
Evrâk: Yapraklar.
Evsa': Daha vâsi'; en geniş, daha geniş.
Evsâf: Vasıflar.
Evsâl: Mafsallar, oynaklar, eklemler.
Evsat: Orta, ortada olan.

Evtâd: Biri doğuda, biri batıda, biri kuzeyde, diğeri de güneyde bulunan dört büyük veli, Allah bu bölgeleri bu kulları aracılığı ile korur.

Evvel: (Esmâ-i hüsnâdan) Her şeyden önce olan; varlığının öncesi olmayan; herşeyin varlığı kendisinden başlayan.

Evvelen: Evvelâ, ilk olarak.

Evvelîn: Önce olanlar, öncekiler.

Evzâ': Vaz'lar; vaziyetler, durumlar; davranışlar.

Eydî: Eller.

Evzâ-ı nâ-becâ: Yersiz, münâsebetsiz vaziyetler, davranışlar.

Eymen: Hayırlı, talihli, kutlu; sağ taraftaki.

Eymin, İmin: Emin, emniyet içinde, güvenlik içinde olan.

Eyser: En kolay, pek kolay.

Eyser-i şey: En kolay, pek kolay şey.

Eyvân: Divanhâne, köşk.

Eyyâm: Günler.

Ezâ: Eziyet, incinme, incitme.

Ez'âf: Bir şeyi birkaç misli yapan fazlalıklar, katlar.

Ez'âfiyle: Kat kat daha fazlasıyla.

Ezcümle: Bu cümleden olarak.

Ezdâd: Zıdlar.

Ezel: Geçmişte başlangıcı olmayan zaman.

Ezell: En zelil, en aşağı; daha zelil.

Ezelü'l-âzâl: Ezellerin ezeli; ahadiyet mertebesi.

Ezfer: Güzel kokulu.

Ez-gayr-ı ta'yîn: Tâyin etmeden, belirtmeksizin.

Ezhân: Zihinler.

Ezhâr: Çiçekler.

Ezkâr: Zikirler.

Ezkiyâ: Zekiler; anlayışlı kimseler.

Ezmân: Zamanlar.

Eznâb: Köleler, hizmetkârlar; kuyruklar.

Ezrak: Mâvi, gök renkli.

Ezvâc: Zevcler.

Ezvâk: Zevkler; tadmalar; tad almalar; hazlar.

Ezyed: En ziyâde, en fazla, daha fazla.

ez-Zıddâni lâ-yectemiân: İki zıt bir araya gelemez.

F

Fa'âl: Çok işleyen; dâlma harekette bulunan; gayretli, çalışkan.

Fâcir: "İzhâr eden, açan"; doğrudan sapan; fücûr sâhibi, günâhkâr, yalancı, sefîh.

Fahhâr: Çömlek yapılan kuru çamur.

Fâhiş: Mübâlağalı, taşkın, ahlâksız, ahlâka aykırı.

Fahm: Kömür

Fahr: Öğünme.

Fahşâ: Çirkinlik ve kötülük; meşrû olmayan şey.

Fahz: Oyluk; bacak.

Fâide-bahş: Fayda verici.

Fâide-mend: Fayda, menfaat elde eden, yararlanan, kârlı.

Fâik: ...fevkinde bulunan, üstün olan.

Fâil, fâile: İşleyen, yapan; aktif; özne.

Fâit: Fevt eden; kaybeden, elinden kaçıran; kaybolan.

Fâiz: Feyezân eden; taşan; feyz bulan.

Fâiz: Nâil olan, elde eden, başarı kazanan.

Fâka: Fakirlik, muhtaç olma, ihtiyaç duyma.

Fâka-i umûmî: Umûmî fakirlik, yoksulluk, muhtaçlık.

Fakd: Yok olma, bulunmama; kaybetme.

Fâkıd: Mevcut olmayan, yok olan, bulunmayan; kaybolan, kaybeden.

Fakîh: Zekî, anlayışlı bilgili; fıkıh ilmini bilen.

Fakr: Fakirlik.

Falân ibnü falân: Falanın oğlu falan.

Farazıyyen: Farazî olarak.

Fârık: Fark eden, ayıran, ayırıcı.

Fârig: Boş kalan, işini bitiren, vazgeçen.

Fârig-i battâl: Eli boş ve işe yaramaz tembel kimse.

Fart: Aşırı gitme, ifrât, taşkınlık.

Fasâhat, Fesâhat: Fasîh olma; güzel ve açık konuşma.

Fasâhat-i tâmme: Tam bir fasâhat.

Fâsık: Fısk eden; günah işleyen, kötülük eden.

Fâsid, fâside: Kötü, yanlış, bozuk; fesâda uğrayan, yok olan.

Fasîh, fasîha: Âşikâr, açık; fasâhatli; güzel ve düzgün söz söyleyen.

Fasîle: Âile, familya.

Fasl, Fasıl: Ayırma, halletme, netîcelendir-

me; bölüm, ayrıntı; mevsim.
Fasl-ı bahâr: Bahar mevsimi.
Fasl-ı hitâb: Hak ve bâtılı birbirinden tefrik etme; belâgatte kemâl sâhibi olma; sözle kesin olarak hükmetme.
Fasl-ı ibâd: Kulları tefrîk etme, birini diğerinden ayırıp haklarında hüküm verme.
Fasl-ı rebî': İlkbahar mevsimi.
Fasl ve vasl kâidesi: Kelime ve cümleleri birbirinden ayırma ve birbirine bağlama kuralı.
Fass: Bir şeyin hülâsası, zübdesi; yüzük kaşı.
Fatan, Fetan: Zekâ, akıl, anlayış, kavrayış.
Fâtır: (Esmâ-i hüsnâdan): Yaratıcı.
Fatîn: Zekî, akıllı, uyanık; kavrayışlı.
Fâtir: Fütûrlu; durgun, bezgin, usanmış, bıkmış.
Fatîr: Mayasız sac ekmeği, bazlama; olmamış, henüz kıvâmını bulmamış şey.
Fazâhat: Edepsizlik, alçaklık.
Fazâil, Fezâil: Faziletler.
Fazıl, Fazl: Fazilet, üstünlük, iyilik; fazla, fazlalık.
Fâzıl: Fazîletli; fazla olan, artan.
Fazl, Fazıl: Fazîlet, üstünlük, iyilik; fazlalık, fazla.
Fecere: Fâcirler; günahkârlar, sefîhler.
Fehm, Fehim: Anlayış, idrâk, anlama.
Fekâhet: Fakîhlik.
Fekk: Bozma, çözme, kaldırma.
Felâsife: Feylesoflar; felsefeciler.
Felek: Gökyüzü; âlem, dünyâ; tâlih; gök tabakası; yörünge.
Felekü'l-hayât: Hayat feleği.
Felsefî: Felsefeye âlt, felsefeye mensup, felsefe ile ilgili; filozof.
Fem: Ağız.
Fenâ: Yok olma.
Fenâ-ender-fenâ: Fenâ içinde fenâ; fenâdan da fânî olma.
Fenâ-fi'r-resûl: Resûlullah'da fânî olma.
Fenâ-fi'ş-şeyh: Şeyhte fânî olma.
Fenâ-fillâh: Allah'da fânî olma.
Fenâ-i sâlis-i mahk-ı küllî: Küllî yok olma demek olan üçüncü fenâ.
Fenâ-pezîr: Fenâ bulan, yok olan.
Fenn: İlim, san'at, mârifet.
Fer': Bir asla ve köke dayanan şey; şûbe, dal.
Ferâgat: Boş olma, işsiz olma; istirâhat, dinlenme; vaz geçme.
Ferağ: Vazgeçme, terketme; boş olma, boş bulunma.
Ferâset, Firâset: Anlayış, sezme, sezgi.
Ferc: Avret yeri.
Ferd: (Esmâ-i hüsnâdan) Tek, yegâne, eşsiz, ikincisi olmayan.
Ferd: Tek; çift olmayan.
Ferdânî: Tek olan, teke mensup olan.
Ferdâniyet: Tek olma.
Ferdiyyet: Teklik.
Ferdiyyet-i selâsiyye: Üçlü teklik.
Ferheng: Bilgi, hüner, akıl.
Fer'iyyât: Fer'î şeyler; tâlî, ikinci derecede olanlar.
Fermân: Emir, buyruk, buyrultu.
Fermân-ber: Aldığı emri yerine getiren.
Fermân-berdâr: Aldığı emri yerine getiren, fermâna uyan.
Ferrâş: Döşemeci; hizmetçi, süpürgeci.
Feryâd-res: Feryat edenin imdâdına yetişen.
Fesâd: Bozulma, yok olma; kötülük.
Fesâdât: Fesatlar.
Fesâhat: Bk. Fasâhat.
Feseka: Fâsıklar, günahkârlar.
Fesîh: Geniş, açık.
Fe-şükran sümme şükran sümme şükran: "Şükürler olsun, tekrar şükürler olsun, tekrar şükürler olsun!"
Fetânet: Fatînlik; zihin açıklığı; çok zeki ve kavrayışlı olma.
Feterât: İki vak'a arasında geçen zamanlar, fâsılalar; uyuşukluklar, zaaflar.
Feth, Fetih: Açma, açılış; beklenmeksizin gelen bağış, yardım, hediye gibi şey.
Fetk: Kırma, yarma, ayırma, çatlatma.
Fetret: İki şey arasında geçen zaman; uyuşukluk, zaaf.
Fettâh: Açan; feth eden.
Fettâh: (Esmâ-i hüsnâdan) Pek çok açıcı, her türlü güçlük ve sıkıntıları ortadan kaldıran, kolaylaştıran.
Fevâid: Faydalar; faydalı bilgiler.
Fevât: Kaybetme, kaçırma, elden çıkma.
Fevc fevc: Bölük bölük.
Fevk: Üst.
Fevkıyyet: Üst olma, üstünlük.

Fevt: Kaybetme, kaçırma; ölme.
Feyezân: Taşma.
Feyyâz: Pek çok feyezân eden; taşan; bol bol veren.
Feyz: Suyun taşması, zuhûr; ilhâm; ilim.
Feza': Korku, ürküntü, ürkme.
Fezâil, Fazâil: Faziletler.
Fıkarât: Fıkralar; omurga kemikleri; parçalar, paragraflar.
Fıkdân: Bulunmama, yokluk, kıtlık.
Fıkhullâh: Allah'ın fıkhı; Allah'ı bilme, Allah'ı bilme ilmi.
Fıkhu'llâhi'l-ekber: Allah'ın en büyük fıkhı; Allah yolunu anlamakta en büyük anlayış.
Fısk: Hak yoldan çıkma; günah işleme, isyan etme, ahlâksızlık.
Fıtnat: Zihin açıklığı, sür'atli kavrayış.
Fıtrat: Yaratılış; mizaç, tabiat.
Fıtrî, fıtriyye: Fıtrata âit, fıtratla, yaratılışla ilgili.
Fî: ...de, ...içinde.
Fiil-i lâzım: Geçişsiz fiil.
Fiil-i müteaddî: Geçişli fiil.
Fiilî, fiiliyye: Fiile âit, fiille ilgili.
Filizât-ı nâkısa: Eski kimyâ ilmi bakımından noksan addedilen mâden külçeleri.
Fi'l-hakîka: Hakîkatte, hakîkaten, gerçekten.
Fi'l-hâl: Şimdiki halde, bu anda, hemen, şimdi.
Fi'l-vâki': Vâkıâ, hakîkaten, gerçekten.
Figân: İnleme, (ağlayıp) sızlama, sızlanma.
Fiilen: Fiilî olarak, gerçekten.
Firâk: Ayrılık.
Firâk-âver: Ayrılık getiren, ayrılık veren.
Firâr: Kaçma, kaçış; civa.
Firâr-ı mükteseb: Elde edilmiş olan civa.
Firâset, Ferâset: Anlayış, sezme, sezgi.
Firâset-i hikemiyye: Nazarî, aklî, felsefî, hikemî firâset.
Firâset-i şer'iyye: Şer'î, dinî, mânevî firâset.
Firâş: Döşek, yatak.
Fisk, Fısk: Hak yoldan çıkma, günah işleme.
Fisyolocyâ-yı tefekkür: Düşünce fizyolojisi, beyin fizyolojisi.
Fiten: Fitneler.
Fî-zamânınâ: Zamânımızda, günümüzde.
Fuâd: Kalb, gönül, yürek.
Fudalâ, Fuzalâ: Fâzıllar, faziletliler.
Fuhûm: Fehimler; anlayışlar.
Fuhûm-ı kâsıra: Kusurlu, kısa, dar anlayışlar.
Fukahâ: Fakîhler.
Fukarâ: Fakirler; dervişler.
Furkân: Tefrik etme, fark etme, ayırma; Hak ile bâtılı tefrik etme, temyîz etme.
Furkânî, furkâniyye: Furkân ile ilgili, furkâna mensup.
Fusûl: Fasıllar; mevsimler, bölümler.
Fûta: Peştemal.
Futûr: Yanklar, çatlaklar.
Fuzûl, Fudûl: Kendisine düşmeyen sözler söyleyen.
Fuzûl: Lüzumsuz, fazla şey veyâ söz; boş şeyler, boş sözler.
Füccâr: Fâcirler; günahkârlar, ahlâksızlar.
Fücûr: Doğrudan sapma; günahkârlık, ahlâksızlık.
Fücûr-hâne: Fücûr evi; günâh ve ahlâksızlık evi.
Fülk: Geml, sandal.
Fürû': Fer'ler; dallar, şûbeler.
Fürûât: Fürû'lar; dallar, şûbeler.
Fürûğ-bahş: Işık bağışlayan, parlaklık bahşeden.
Füshat: Genişlik, açıklık.
Füshat-serây: Geniş yer.
Fütûh: Feth oluş; açılış; beklenmeden gelen bağış, yardım, hediye vs.
Fütûr: Zayıflık, bezginlik, usanma, bıkma.
Fütüvvet: Yiğitlik; cömertlik, el açıklığı.
Füyûzât: Feyizler.

G

Gabrâ: Gri renk, boz.
Gadr: Hâinlik, vefâsızlık; zulüm, merhametsizlik, haksızlık.
Gaffâr: (Esmâ-l hüsnâdan) Çok affeden, çok bağışlayıcı, günahları örtüp bağışlayan.
Gafr: Setretme; örtme, mağfiret etme.
Gafûr: (Esmâ-i hüsnâdan) Çok mağfiret eden, günahları bağışlayıp affeden.
Gâib: Hazır olmayan, yok olan, kayıp; görünmeyen.
Galat: Yanlış, yanılma.
Galatât: Galatlar, yanlışlar.

Galebât: Gālip, üstün gelmeler, üstünlükler.
Galebe: Gālibiyet, üstünlük.
Gāliben: Sağlam bir ihtimâle göre; gālibâ, belki; daha ziyâde.
Gālit, gālita: Yanılan, yanlışa düşen.
Galîz, galîza: Kaba, çirkin; şeffaf olmayan, kalın.
Galîzu't-tab': Kaba tabîatlı.
Gamâm: Bulut.
Gamerât (-ı mevt): Ölüm anında çeklilen zorluklar, sıkıntılar.
Gam-gîn: Kederli, tasalı, üzüntülü.
Gāmız, gāmıza: Anlaşılması güç, kapalı, zor anlaşılan.
Gammâz: Göz kırpan; kaş göz işâretiyle bir şeyler söyleyen; münâfik, koğucu, fitneci.
Gamz: Gözünü kırpma, gözünü kapatma.
Gamze: Süzgün bakış.
Gânî: Zengin; müstağnî, ihtiyâcı olmayan.
Ganî: (Esmâ-i hüsnâdan) Hiçbir şeye ihtiyâcı olmayan; hiçbir noksanı ve eksiği olmayan.
Gār: Mağara, in.
Garâib: Garîbeler; şaşılacak şeyler, şaşırtıcı şeyler.
Garaz: Maksat, gāye, istek, meyil.
Garbiyyûn: Batılılar, garplılar.
Gāret: Yağma, çapul.
Garîb, garîbe: Yabancı; garip, tuhaf, şaşılacak.
Gārib, gāribe: Gurûb eden; batan.
Garîbân: Garipler.
Garîb-nevâz: Garîbi okşayan; garîbi teselli eden.
Garîzî, garîziyye: Tabîî, fıtrî, yaratılıştan.
Gark: Boğulma, batma.
Gark-ı zikr: Zikirde, hatırlamada ve anmada gark olma.
Garrâ': Ak, parlak, güzel, gösterişli, şatafatlı.
Gāsıb: Gasbeden; sâhibinden izinsiz zorla ve hîle ile alan; zorba, yağmacı, çapulcu.
Gāsil: Gusl eden; yıkayan, yıkanan.
Gasl-i siyâb: Elbiseleri yıkama.
Gassâl: Gasl edici; ölü yıkayıcı.
Gatt: Suya batma, suya batırılma; kararma, sislenme.
Gayb: Gizli, gizlilik, görülmezlik, şehâdet mukābili.
Gayb-dân: Gaybı bilen.
Gaybet: Gāib olma; kaybolma; kendinden geçme.
Gaybî, gaybiyye: Gayb ile ilgili.
Gaybûbet: Göz önünde olmama.
Gaybü'l-guyûb: Gayblar gaybı.
Gāye-i safâ-i nebevî: Peygamber Efendimiz'in safânın, saflığın son mertebede oluşu..
Gāyet: Nihâyet, uc, son; çok, fazla, son derece.
Gāyetü'l-gāyât: Gāyelerin gāyesi; nihâyetlerin nihâyeti.
Gayn: Perde, örtü.
Gayr: Başka; Hak'tan başkası, mâsivâ.
Gayr-i kābil: Kābil olmayan, imkânsız; kabul edici olmayan.
Gayret: Çalışma, çabalama; kıskanma.
Gayr-i bâliğ, bâliğa: Bâlig olmayan; bülûğa ermemiş olan.
Gayr-i mahsûs: Hissedilmeyen; duyularla algılanmayan.
Gayr-i me'nûs: Alışılmamış.
Gayr-i mec'ûl: Yaratılmamış.
Gayr-i mevzûn: Düzensiz, ölçüsüz.
Gayr-i muayyen: Belirsiz, belirtilmemiş.
Gayr-i muhdes: Yaratılmamış; hâdis olmayan; sonradan meydana çıkmayan.
Gayr-i munkatı': Kesilmeyen, kesiksiz.
Gayr-i mümteni': İmkânsız olmayan, muhâl olmayan.
Gayr-i münhasır: İnhisar altına alınamayan; sınırlanamayan.
Gayr-i mütehayyiz: Fezâda bir yer işgal etmeyen.
Gayr-i mütenâhî: Nihâyet bulmayan, sonu olmayan.
Gayriyyet: Gayr olma; gayrılık, başkalık.
Gayrullah: Allah'ın gayri, mâsivâ.
Gayûr: Kıskanç; çok gayretli; çok çalışkan.
Gayz: Hiddet, öfke, kızgınlık, hınç.
Gāzi, gāziyye: Gaza âlt, gaz hâlinde.
Gazûb: Çok gazaplı; çok öfkeli.
Gazûbâne: Çok gazaplı bir sûrette.
Genc: Hazîne, defîne.
Germ: Sıcak; iyi, tatlı.
Germî ve serdî: Sıcaklık ve soğukluk; yumuşaklık ve sertlik.

Gevher: Cevher.
Gılâf: Kılıf, kın, mahfaza.
Gıll: Gizli kin, garaz, düşmanlık.
Gıll ü gış: Garaz ve hâinlik; garaz ve karışıklık; kin ve hîle.
Gılzet: Galîzlik; kabalık, kalınlık, sertlik.
Gınâ: Zenginlik; muhtaç olmama; nağme.
Gırîv: Feryat, çığlık.
Gışâ': Perde, örtü, zar.
Gışâvât: Gışâlar.
Gışâve: Perde, örtü.
Gışş: Karışıklık, hîle; saf olmama; hâinlik.
Gıtâ: Örtü, perde.
Giriftâr: Tutulmuş, düşkün, uğramış, mâruz.
Girîz, Gürîz: Kaçma; kaçan.
Girîzân, Gürîzân: Kaçıcı, kaçan.
Girye: Ağlama, göz yaşı.
Gulâm: Çocuk; köle.
Gull: Mahkûmların boynuna ve bileklerine geçirilen demir halka, pranga.
Gûnâgûn: Renk renk, türlü türlü.
Gunne: Genizden gelen ses.
Gurûb: Güneşin batması, batma.
Gusn: Ağaç dalı, budak.
Gussa: Keder, kaygı, tasa.
Gûş: İşitme; kulak.
Gûş-i hûş: Akıl kulağı.
Gûşiş: Çalışma, çabalama.
Gûyâ: Söyleyen; sanki.
Guyûb: Gaybler.
Güft ü gû: Dedikodu; söylenti.
Güft ü şinîd: Söyleme ve işitme.
Güftâr: Söz.
Güftâr-ı şeker-nisâr: (Şeker saçan söz): Tatlı söz.
Güher: Gevher, cevher; değerli.
Gülistan: Gül bahçesi.
Gülnar: Nar çiçeği, nar ağacı.
Gülzâr: Gül bahçesi.
Gürîz, Gürîz: Kaçma; kaçan.
Gürîzân: Kaçıcı, kaçan.
Gürîzgâh: Kaçıp sığınılan yer.
Gürûh: Cemâat, topluluk, bölük.
Güzâf: Beyhûde, boş.
Güzîde: Seçkin, seçilmiş.
Güzîdegân: Seçkinler.

H

Hâb: Uyku.
Habâis: Kötü şeyler, kötülükler.
Habâset: Habislik; kötülük, alçaklık.
Habbe: Dâne; buğday vesâire dânesi.
Habîb: Sevgili.
Habîr: (Esmâ-i hüsnâdan) Her şeyden haberdar olan; gizlilikleri bilen.
Habîr: Haberdâr olan; tecrübe ile bilen, tadarak bilen.
Habîs, habîse: İğrenç, kötü, pis, alçak.
Habîsât: (Kadın için) Habisler, kötüler; kötü şeyler.
Hâb u hor: Uyku ve yemek.
Habs: Habsetme, hapis olma.
Hâcât: Hâcetler; ihtiyaçlar.
Hacer: Taş.
Hacer-i mükerrem: Tekrîm edilen taş; şerefli taş.
Hâcib: Kapıcı, perdecî; pâdişâha en yakın memur; perde, kaş.
Hâcir: Hicret eden, göçen.
Hâcis: İlk hâtır, kalbe gelen ilk hitap; kalbe ânz olan endîşe.
Hadd ü pâyân: Sınır ve nihâyet.
Hadd: (Kur'ân'ın haddi): Allah'ın murâd ettiği mânânın sınırı veyâ mânâdaki hükmün ölçüsü.
Hadd: Târif, tanım; hudut, sınır, nihâyet.
Hadd-i fâsıl: Ayırıcı hudut.
Hadd-i zâtında: Zâten, esâsen, aslında.
Hadeka: Gözbebeği.
Hademe: Hizmetçiler, hâdimler.
Hâdıra: Şehir; şehirli, bir yere yerleşmiş.
Hâdıra-i hâssa: Hükümdâra has olan şehir, hükümdârın şehri, merkez şehir, baş şehir.
Hâdî: (Esmâ-i hüsnâdan) Hidâyete erdiren, doğru yolu gösteren.
Hadîd: Demir.
Hadîm: Çok hizmet eden, hizmete pek sıkı sanılan.
Hâdim: Hizmet eden, hizmetkâr.
Hâdim: Yıkan, hedmeden.
Hâdis, hâdise: Kadîm olmayan; sonradan var olan.
Hâdisü'l-vücûd: Varlığı sonradan olan.
Hadîs: Söz; yeni hadîs.
Hadîs-i nefs: Nefis sözü; nefsânî söz, nefis-

ten ileri gelen söz.
Hadrâ: Yeşil, yeşillik.
Hadrâü'd-dimen: Fenâ bir muhitte yetişmiş güzel kadın.
Hafâ: Hafilik, gizlilik, kapalılık.
Hâfid: (Esmâ-i hüsnâdan) Kendisine boyun eğmeyip karşı çıkanları rezil ve perîşan eden.
Hâfız: (Esmâ-i hüsnâdan) Koruyan, muhâfaza eden.
Hâfız: Koruyucu.
Hafî, hafiyye: Gizli, saklı.
Hafîd: Torun.
Hafiyyü's-savt: Sesi kapalı olan, alçak sesle konuşan.
Hafîz: Mahfûz; muhâfaza olunmuş, korunmuş.
Hafriyât: Kazılar.
Hâhiş: İsteme, istek, arzu.
Hâhiş-ger: İstekli, isteyici.
Hâib: Mahrum, ümitsiz, me'yus; zarar ve ziyâna uğrayan.
Hâibîn: Hâibler.
Hâib ü hâsir olmak: Hiçbir şey elde edememek, eli boş kalmak.
Hâif: Korkan.
Hâil: Mâni, engel.
Hâir: Hayrette kalmış, hayret eden, şaşırmış.
Hâiz: Mâlik, sâhip, taşıyan, elinde bulunduran.
Hâk: Toprak.
Hakâyık, Hakâik: Hakîkatler.
Hakem: (Esmâ-i hüsnâdan) Hüküm koyan, emir veren, hükmünü icrâ eden.
Hâkezâ: Böyle, bunun gibi.
Hakîka: Hakîkat.
Hakîkat-ı vâhide: Tek hakîkat, bir tek gerçek.
Hakîkat-ittisâm: Hakîkat damgası vurulmuş, hakîkat damgası taşıyan.
Hakîkatü'l-hakâyık: Hakîkatların hakîkatı.
Hakîm: (Esmâ-i hüsnâdan) Hikmet sâhibi, her şeyi yerli yerine koyan.
Hakîm-i ilâhî: Hikmet Allah tarafından kendisine verilen hakîm.
Hakîm: Filozof.
Hâkister: Kül, ateş külü.
Hakk: (Esmâ-i hüsnâdan) Varlığı hiç değişmeyen, varlığı yok olmayan, gerçek olan.
Hakk: Gerçek, doğru; doğruluk.
Hakk-ı mu'tenâ-bih: Kendisiyle ilgilenilen şey hakkında.
Hakkıyyet: Hak olma.
Hakkî, hakkıyye: Hakk'a âit, Hakk'a mensup, Hak ile ilgili.
Hal' etmek: Tahttan indirmek.
Halâ: Boş olma; boşluk.
Halâ ve melâ: Boşluk ve doluluk; boş ve dolu.
Halâvet-âmîz: Tatlılık, hoşluk ile karışık; tatlı ve hoş.
Halâif: Halîfeler.
Hâlât: Haller.
Halâvet: Tatlılık, hoşluk.
Halâyık, Halâik: Mahlûklar, yaratıklar.
Halecân: Çarpıntı, titreme.
Halel: İki şey arasındaki boşluk.
Halel-dâr: Bozma, bozulma.
Hâlet-i mahviyyet: Mahvoluş hâli, yok oluş hâli.
Hâlık: Halk eden, yaratan.
Hâlî: Tenhâ, boş.
Hâlid: Devâmlı, ebedî.
Halîfetullah-fi'l-arz: Yeryüzünde Allah'ın halîfesi.
Hâlik: Helâk olan, yok olucu.
Hâlik-i muhdes: Helâk olucu ve sonradan ortaya çıkmış olan.
Halîl: Dost, samîmî arkadaş.
Halîle: Zevce, nikâhlı kadın; dost.
Halîm: (Esmâ-i hüsnâdan) Hilim sâhibi; yumuşak davranan, cezâ vermeye gücü yettiği halde acele etmeyip cezâlandırmayı geriye bırakan.
Hâlis, hâlisa: Saf, karışık olmayan.
Hâlisan-lillâh: Allah için hâlis bir sûrette, Allah için temiz bir yürekle.
Halk: Yaratma; mahlûk, yaratılmış.
Halkan: Yaratılışça.
Halk-ı cedîd: Yeniden yaratma, yeniden yaratılma, yeniden oluş.
Halk-ı mahlûk: Mahlûku yaratma.
Halkıyye, halkî: Halka âit; yaratma ile, mahlûk ile ilgili.
Halkıyyet: Yaratılmış olma, yaratılış ile ilgili olma.

Halkî, halkıyye: Yaratılış ile ilgili.
Hall: Çözme, çözülme; eritme, analiz.
Hâll: Hulûl eden, giren.
Hallâkıyyet: Yaratıcılık.
Halledallâhu mülkehû: Allah mülkünü dâimî kılsın!
Hall-i müşkilât: Müşkilleri çözme, güçlükleri çözme.
Halvet: Yalnız olma, tenhâya çekilme, yalnızlık; tenhâ yer, tenhâlık.
Hâm tama'lık: Ham tamahlık, olmayacak şeyi isteme.
Hâm: Çiğ, pişmemiş, olgunlaşmamış.
Hamâkat: Aptallık.
Hame-i mesnûn: Yıllanmış ve kokuşmuş çamur.
Hamel: Kuzu.
Hamele-i arş: Arş'ı taşıyan melekler.
Hâmız-ı fahm: Asit karbonik.
Hâmî-i mânî': Engel olan koruyucu.
Hâmız-ı kibrît: Asit sülfürik.
Hâmid: Hamd eden, öven.
Hamîd, hamîde: Övülmeye değer, beğenilen; övülen.
Hamîd: (Esmâ-i hüsnâdan) Çok övülen, övgüye değer sıfatlarla kendisine hamdedilen; övülmeye lâyık olan.
Hâmil: Taşıyan, yüklü, hâiz, sâhlp; gebe.
Hâmilen: Hâmil olarak.
Hâmis: Beşinci.
Hamiyyet: Taassup; nâmustan, dolayısıyla bir şeyden çekinip âr etme, izzet-i nefis.
Hamîr-kâr: Hamur yoğuran.
Hâmis: Beşinci.
Hâmisen: Beşinci olarak.
Haml: Taşıma; yük; isnat etme, atfetme.
Hamlen: Haml ederek, edilerek; isnat ederek.
Hamr: Şarap.
Hamrâ: Kırmızı, kızıl.
Hamûl: Çok tahammüllü.
Hamûle: Yük, taşınan şey, yüklenilen şey.
Hande: Gülme, gülüş.
Hankâh: Tekke, dergâh.
Hânumân: Ev bark, ocak.
Harâbî: Harap olma, haraplık.
Harâbü'l-büldân fî âhiri'z-zamân: Âhir zamanda beldelerin harap olması.
Harâc: Müslüman olmayanlardan alınan vergi; vergi.
Harâret: (Dört tabîattan biri): Sıcaklık.
Harâret-i garîziyye: Tabiî sıcaklık, tabiî ısı.
Harekât: Hareketler.
Harekât ve sekenât: Tavır ve davranışlar.
Harem: Zevce, eş; başkasına haram olan.
Harem-i zekiyye: Temiz eş.
Harfen harfen: Harf harf olarak; birer birer.
Harf-i ta'rîf: Arapçada isimlerin başına gelen (elif ve lâm) harfi ki, o ismi belirli kılar. (Fr. Article défini).
Hâriç: Dışarıya çıkan; dış, dışarı.
Hâricen: Hâriçten; dıştan, dışarıdan.
Hâricî, hâriciyye: Hârice âit, dışarıda olan, dışta varlığı olan.
Harîf: Meslekdaş; arkadaş, dost.
Harîf: Sonbahar.
Harîs: Hırslı; düşkün, çok istekli.
Hâris: Ekin eken; iyi amel işleyen.
Hark: Yakma.
Hark: Yırtma; bozma, çiğneme; alışılmışın dışına çıkma.
Hark-ı âdet, hark-ı âdât: Fizik kanunların ötesine geçme; alışılmışın dışına çıkma, olağanüstü.
Harr: Harâret, sıcaklık.
Hârr: Harâretli, kızgın, sıcak.
Hârr-ı ratb: Sıcak ve rutûbetli.
Hârr-ı yâbis: Sıcak ve kuru.
Hars: Ekin ekme.
Has ü hâşak: Çörçöp, kırıntı.
Hasâis: Hâssalar; husûsiyetler, nitelikler.
Hasâr: Zarar, ziyân.
Hasb: Mikdar; ...göre, gereğince.
Hasbeten-lillah: Allah'tan ecir ve sevâbını bekleyerek; Allah rızası için.
Haseb-i sinn: Yaşa göre, yaş îtibâriyle.
Hasebiyle: Cihetiyle, dolayısıyla, bakımından, göre.
Hasen, hasene: Güzel, iyi.
Hasenât: Güzellikler, iyilikler.
Hasene: İyilik, iyi hal.
Hasf: Işığı sönme, ay tutulması; yerin dibine geçirme, batırma; yere batma, alçalma.
Hâsıl: Husûle gelen, husûl bulan, olan, peydâ olan, üreyen, biten.
Hâsılı tahsîl: Elde olanı elde etme.
Hâsır: Hasr edici, tahdit eden, sınırlayan.

Hasîb: (Esmâ-i hüsnâdan) Hesâba çekip karşılığını veren.
Hâsirîn: Hâsirler; merâmına nâil olamayanlar, eli boş dönenler.
Hasîs, hasîse: Kıymetsiz, değersiz, bayağı, alçak.
Hasm etmek: Kesin olarak halletmek, kesip atmak.
Hasr: Münhasır, mahsus kılma; dar bir sınır içine alma; tahdit.
Hasret-keş: Hasret çeken, özleyen.
Hasr-ı muhdesât: Sonradan var olan şeyleri tahdit etme.
Hâss, hâssa: Mahsûs, husûsî; seçkin, seçilmiş.
Hassa-i hâssa: Hassın hâssı, seçkinin seçkini.
Hassâsiyet: Hisse, duyulara sâhip olma.
Hâssaten: Husûsî olarak, özellikle; yalnız, ancak.
Hâss, hâsse: Hissedici, duyu sâhibi olan, duyan.
Hasse-i basar: Görme duyusu.
Hasse-i sem': İşitme duyusu.
Hâssıyyet: Husûsiyet; te'sîr, kuvvet.
Hasûd: Hasetçi; çekemeyen, kıskanç.
Hasûdân: Hasetçiler, haset edenler.
Hâşâ ve kellâ: Kat'iyyen, aslâ.
Hâşâ: Aslâ, kat'iyyen, hiçbir vakit, Allah göstermesin.
Hâşâk: Çöp, süprüntü, çörçöp; Pür-hâşâk: Çörçöp dolu.
Hâşâ-lillah: Allah göstermesin, aslâ, kat'iyyen, hiçbir vakit.
Haşem: Maiyet, hizmet için yanında bulunan kimseler; âile.
Hâşî': Huşû sâhibi.
Hâşiye: Bir şeyi şerh ve îzah eden not veya kitap.
Haşr: Ölüleri diriltip mahşerde toplama.
Hatâ-âlûd: Hatâ bulaşmış; hatâ dolu, pek çok yanlışı olan.
Hatar: Tehlike.
Hataran: İtibar ve mevki bakımından.
Hatarnâk: Tehlikeli.
Hâtem: Mühür, yüzük; son.
Hâtemü'n-nebiyyîn: Nebîlerin hâtemi.
Hâtır: Kalp, gönül, zihin; kalbe gelen şey, ilham.
Hâtıra: Kalbe geçen şey, ilham.
Hâtır-ı sû': Kalbe gelen kötü düşünce.
Hâtır-ı zaîf: Kalbe zayıf olarak gelen şey; zayıf düşünce, zayıf ilham.
Hatîât: Hatîeler; günahlar; yanlışlar; suçlar.
Hatîe: Günah, suç.
Hâtim: Sona erdiren; mühürleyen.
Hâtime: Son, nihâyet; netîce, bitirme.
Hatîr: Yüce, ulu; muhâtaralı, tehlikeli.
Hatm: Mühürleme, tamamlama, bitirme, sona erdirme.
Hatra: Zihne gelen bir düşünce.
Hatt: Çizgi, yazı.
Hattâtiyet: Hattatlık.
Hatt-ı istivâ: Ekvator.
Hatve: Adım.
Hatve-endâz: Adım atan.
Hâülâl: Şunlar, bunlar.
Havâdis-i ekvân: Dünyâ hâdiseleri.
Havâî, havâiyye: Havaya âit, hava ile ilgili.
Havâlî: Etrâf, çevre, yöre.
Havârık: Hârikalar; olağanüstü şeyler.
Havâs (ilm-i): Büyü ilmi, tılsımlar ilmi
Havâss: Hâsslar, seçkinler, ileri gelenler; âriflerin seçkinleri; hâssalar, husûsiyetler.
Havâss-ı...: Hassalar, husûsiyetler, keyfiyetler, hâsslar, seçkinler.
Havâss-ı umûmiyye-i ecsâm: Cisimlerin genel hususiyetleri.
Havâss-i...: Hasseler; duyular, duygular, hisseden organlar.
Havâss-i bâtıne: İç duyular.
Havâss-i hamse: Beş duyu.
Havvâss-i hamse: Beş duyu.
Havâss-i sâire: Diğer duyular.
Havâss-i zâhire: Dış duyular.
Havâssu'l-havâss: Seçkinlerin seçkinleri.
Havâtır: Hâtıralar; kalbe gelen şeyler.
Havâ-yı nesîmî: Atmosfer.
Havâyic: Hâcetler, ihtiyaçlar.
Havf: Korku.
Havfen: Korkarak, endîşe ederek.
Havf ü recâ: Korku ve ümit.
Hâvî: İhtivâ eden.
Havl: Çevre, etraf; sene.
Havsala: Mîde, kursak; anlayış, idrâk, akıl, zihin.

Hây u hûy: Gürültü, patırtı; çığlık.
Hayâl (kuvve-i...): Hayal gücü.
Hayâlât: Hayaller.
Hayâl-endîşlik: Hayal düşünülücük, hayal kuruculuk.
Hayâl-i târık: Geceleyin yıldız gibi parlayıp kaybolan hayal.
Hayât-bahş: Hayat veren, hayat bahşeden.
Hayır-hâh: Herkesin iyiliğini isteyen, hayır sever.
Hayl: At, at sürüsü; zümre, takım, gürûh, topluluk.
Haylûlet: Araya girme, engel olma.
Hayrât: Hayırlar.
Hayret-âver: Hayret veren.
Hayret-bahş: Hayret verici.
Hayru'l-umûri evsatuhâ: İşlerin hayırlısı ortasıdır.
Haysiyyet: İtibar; bakım.
Hayvân-ı nâtık: Konuşan ve düşünen hayvan.
Hayvâniyyet: Hayvan olma, hayvanlık.
Hayy: (Esmâ-i hüsnâdan) Hayat sâhibi, canlı, hiç ölmeyen, hayâtı dâimî olan.
Hayy: Canlı, diri.
Hayy'ale: Ezanda okunan "hayye ala's-salâ" "haydi namaza"dan kısaltma.
Hayyât: Yılanlar.
Hayyiz: Taraf, meydan, mekân, mevki.
Hazâin: Hazîneler.
Hazân: Sonbahar.
Hazarât: Hazretler; mertebeler.
Hazarât-ı hams: Beş hazret, beş mertebe, beş varlık mertebesi.
Hazarât-ı vücûdiyye: Vücûd, varlık mertebeleri.
Hazer: Sakınma, korunma.
Hâzı': Baş eğen, alçak gönüllülük gösteren, huzû' sâhibi.
Hâzık: İşinin ehli, usta, mâhir, eli uz.
Hâzıme (kuvve-i...): Hazmetme gücü.
Hâzır, hâzıra: Hazır, göz önünde bulunan, huzurda bulunan.
Hâzırûn: Hazır olanlar.
Hâzin: Hazîne muhâfızı, hazînedar.
Hazîz-ı esfel: En aşağı çukur.
Hazîz-ı evhed: En aşağı çukur yer.
Hazm: Kat'î karar verme, sebat, direnme; doğru ve sağlam görüş.
Hazret: Mertebe, derece, rütbe; yüz yüze olmak, mukabil bulunmak.
Hazret-i iktidâr: Kadir olma rütbesi; iktidar mertebesi.
Hazret-i kalbiyye: Kalbe âit mertebe.
Hazz: Nasip, hisse.
Hebâ': Gâyet ince toz, zerre.
Hecr, Hicr: Hicran, ayrılık, ayrılma.
Hediyyeten: Hediye olarak.
Hedm: Yıkma, harap etme.
Helâk: Mahv olma, yok olma; ölme.
Helekât: Helâk edici şeyler.
Hemm: Gam, tasa, kaygı; endîşe.
Hem-nişîn: Birlikte oturan, celîs.
Hem-râz: Sırdaş.
Hem-renk: Aynı renkte; aynı vasıfta.
Hemşîre: Kız kardeş.
Hem-zebân: Aynı dili konuşan.
Hendese: Geometri.
Herîse: Keşkek yemeği.
Hervele: Koşma, yürüyüş.
Herze: Boş lakırdı, saçma.
Hest: Vardır.
Hestî: Varlık.
Hetk: Yırtma, yarma.
Hevâ: Hava.
Hevâ: İstek, arzû, heves; sevgi.
Hevâcis: Hâcisler; kalbe gelen ilk hitaplar; kalbe ârız olan endîşeler.
Hevesât: Hevesler.
Hevl: Korku.
Hey'et: Şekil, sûret, hal, görünüş; astronomi (ilmi).
Hey'et-i atîka: Eski astronomi.
Hey'et-i cedîde: Modern astronomi.
Hey'et-i mecmûa: Tamâmı, topu, hepsi.
Heyâkil: Heykeller; cismânî sûretler, cisimler, cesetler, bedenler.
Heykel: Cismânî sûret, cisim, maddî kalıp, ceset, beden.
Heyûlâ: İlk madde, ilk cevher; her şeyin ilk maddesi.
Hezl: Alay, şaka, latîfe.
Hıbret, Hibret: "Zevk" ve tecrübe ile bilme; bilgi, tecrübe, ilm-i zevkî.
Hıffet, Hiffet: Hafiflik; hoppalık.
Hıfz: Muhâfaza etme; koruma, saklama; ez-

berlemle.
Hıkd: Kin tutma, öc almak için fırsat bekleme.
Hıll: Helâl olma, helâl.
Hımâr: Eşek.
Hıref: Hırfetler; san'atlar, meslekler.
Hısn-ı şer'î: Şerîat kalesi.
Hışım, hışm: Kızgınlık, öfke.
Hıyânet: Hâyinlik.
Hıyel: Hîleler, oyunlar, aldatmalar.
Hızâne, Hizâne: Hazîne.
Hibetullâh: Allah'ın hibesi, bağışı.
Hibret: bkz. Hıbret.
Hibreten: Bizzat tecrübe ederek, deneyerek, tadarak, "zevkan."
Hicâb: Perde, örtü.
Hicâbât: Hicaplar.
Hicr, Hecr: Hicran, ayrılık.
Hiddet: Keskinlik, öfke.
Hiddet-i nazar: Bakışı keskin, keskin bakışlı, görüşlü.
Hidemât: Hizmetler.
Hiffet: Hafiflik.
Hikâyât-ı selef: Daha önce yaşamış kimselerin hikâyeleri.
Hikem: Hikmetler.
Hikemiyyât-ı ilâhiyye: İlâhî hikmetlerle ilgili sözler.
Hikmet: Fizik (ilmi).
Hikmet-i tabîiyye: Fizik bilgisi.
Hil'at: Süslü ve kıymetli elbise, kaftan.
Hilâf: İhtilâf, fikir anlaşmazlığı, farklılığı, zıtlığı; karşı, zıt.
Hilim, Hilm: Yavaşlık, yumuşaklık.
Hilkat: Yaratma, yaratılış.
Hilye-i şerîf: Hz. Peygamber'in şekil ve vasıflan; bunu anlatan yazı veya şiir.
Himem: Himmetler.
Himmet: Bir şeyin elde edilmesi, meydana getirilmesi için kalben ve rûhen gösterilen gayret, çalışma; kuvvetli istek.
Hîn: Esnâsında, vaktinde, ...ğında; an, zaman.
Hîn-i da'vet: Dâvet vaktinde.
Hirâsân: Korkan, korkak.
Hisset: Cimrilik, tamahkârlık, nekeslik.
Hiss-i müşterek: Ortak duyu.
Hîta: İhâta, kuşatma.
Hitâbât: Hitaplar.
Hitâm: Sona erme, bitme.
Hizâne: Hazîne.
Hizb: Kısım, bölük, taraftar; bir miktar duâ.
Hod-perest: Kendine tapan; kendini beğenen.
Hoş-âvâz: Hoş sesli.
Hûbân: Hûblar, güzeller.
Hubb: Sevgi.
Hubbî, hubbiyye: Hubb, sevgi ile ilgili, sevgiye âit.
Hûb-rû: Güzel yüzlü.
Hubs: Kötülük, fenâlık.
Hubût, Hübût: Yukarıdan düşme, iniş.
Hucüb, Hucub: Hicaplar, perdeler.
Hucüb-i zulmânî: Zulmânî hicaplar; zulmânî perdeler.
Hud'akâr: Hîlekâr, düzenbaz.
Hudâ: Tanrı, Allah.
Hudâvendâ: Ey Allah'ım; ey efendim, ey sâhibim.
Hudâvendigâr: Âmir, hükümdar; efendi.
Huddâm: Hâdimler; hizmetkârlar.
Hudûd: Haddler; sınırlar; târifler.
Hudûd-ı erbaa: Dört hudut, dört sınır.
Hudûd-ı şer'iyye: Şer'î hudutlar, şerîat sınırları.
Hudûs: Hâdis olma; sonradan olma; sonradan var olma.
Huffâş: Yarasa.
Hukemâ, Hükemâ: Hakîmler; filozoflar.
Hukub: Seksen senelik süre.
Hukûk-şiken: Hukûka riâyet etmeyen.
Hukûk-şinâsan: Hukuk ilmini bilenler; hukukçular.
Hukûk-ı idâre: İdare hukûku.
Hulefâ: Halîfeler.
Hulel: Hulleler; elbiseler.
Hulf: Sözünü tutmama.
Hulk: Tabiat, huy, ahlâk.
Hulkan: Tabîat ve huy îtibâriyle, ahlâkan.
Hulkî: Hulk ile ilgili; ahlâkî.
Hulkûm: Boğaz.
Hulle: Elbise; belden aşağı ve belden yukarı olmak üzere iki parçadan ibâret elbise.
Hulle-i behâ: Güzellik elbisesi.
Hulûd: Dâimî olma, ebedîlik, dâimî sûrette kalma.
Hulûl: Girme; gelip çatma; Allah'ın insanın

bedenine veya bir şeye girmesi.
Hulve(t): Tatlılık; tatlı, hoş.
Hulve(t)-i hazret: (Dünya) mertebesinin nefse hoş gelen tatlılığı.
Hulviyyât: Tatlılar, tatlı şeyler.
Humakā, Humekā: Ahmaklar.
Humk: Ahmaklık, aptallık.
Humret: Kırmızılık, kızıllık.
Hums: Beşte bir.
Humûd: Düşme, zayıflama; soğuma, soğukluk.
Humûm: Hemmler; tasalar, kaygılar, gamlar.
Hûn-âlûd: Kan bulaşmış; kanlı.
Hunnak, Hunâk: Boğmaca, boğaz iltihâbı.
Hûnrîz: Kan dökücü, kan döken.
Hûr: Hûriler.
Hurâfât: Hurâfeler.
Hurre: (Câriye ve esir olmayan) hür kadın.
Hurrem: Şen, sevinçli.
Hurûb: Harpler.
Hurûc: Çıkma, çıkış, dışarı çıkma; isyân, baş kaldırma.
Hurûf: Harfler.
Husamâ: Hasımlar; düşmanlar, muhâlifler.
Husrân, Hüsrân: Zarar, ziyan; yokluk, mahrûmiyet acısı.
Husûf: Ay tutulması.
Husûl: Hâsıl olma, peydâ olma.
Hûş: Akıl.
Huşû': Gönül alçaklığı.
Huşûnet: Haşinlik.
Hutâm: Kuru ot, çörçöp.
Hutâm-ı dünyâ: Dünyânın geçici, boş, değersiz şeyleri.
Hutûr etmek: Hatıra gelmek.
Huveyn: Küçük hayvancık; mikrop.
Huzemât: Huzmeler; demetler.
Huzû': Tevâzu, alçak gönüllülük.
Huzûr: Hazır olma, hazır bulunma, mevcut bulunma, ilâhî huzûrda bulunma.
Huzûz: Hazlar.
Huzzâr: Hazır olanlar, hazır bulunanlar.
Hüccet: Burhan, delil, senet.
Hüccet-i bâliğa: En yüksek mertebedeki hüccet.
Hüccet-i kātıa: Kesin, kat'î hüccet.
Hüceyrât-ı dimâğiyye: Dimağdaki oyuklar.
Hüdâ: Hidâyet, doğru yola irşat, doğru yolu gösterme; gösterme.
Hükemâ, Hukemâ: Hakîmler, filozoflar.
Hükkâm: Hâkimler.
Hükûmet-i cumhûriyye: Cumhûriyet idâresi, halka dayanan hükûmet.
Hükûmet-i meşrûta: Meşrûtiyet idâresi.
Hükûmet-i mutlaka: Mutlakıyet idâresi.
Hükümdârân: Hükümdarlar.
Hüküm-fermâ: Hükmeden, hüküm süren.
Hümâm: Himmetli, azimli.
Hüner-mend: Hüner sâhibi; hünerli.
Hürmet: Haram olma, haramlık.
Hürre: Köle olmayan, hür kadın.
Hüsn, Hüsün: Güzellik; iyilik.
Hüsn-i ahlâk: Güzel ahlâk.
Hüsn-i endâm: Boybos güzelliği.
Hüsn-i netîce: Güzel bir netîce.
Hüsn-i re'y: Görüş, düşünce güzelliği.
Hüşyârî: Akıllılık.
Hüve: O.
Hüve'l-Hak: O Hak'tır.

I

Idlâl: Dalâlete düşürme, saptırma, şaşırtma.
Ihzar, İhzâr: Hazırlama, hazır etme.
Ikāl: Bağ, köstek, düğüm.
Iktifâ: İzinden gitme, izini tâkip ederek peşinden gitme, uyma.
Iktifâen: Iktifâ ederek, izinden giderek.
Iktifâ-i isr: İzinden gitme; uyarak peşinden gitme.
Innîn, İnnîn: Kısır, iktidarsız.
Isbı': Parmak.
Isgā etmek: Kulak verme, söz dinleme.
Isrâh: Sarîh kılma, izhâr etme; âşikâr ve belli etme.
Istıfâ: Seçme, en temizini seçip ayırma, seçkin kılma, ayıklama; Fr. Sélection.
Istılâh: Terim.
Istılâhan: Istılâh, terim olarak.
Istılâhât: Istılâhlar; terimler.
Istınâ': Yapma, işleme; seçip ortaya koyma, güzelce yapma.
Itlâk edilmek, olunmak: Denilmek, isim verilmek.
Itlâk: Mutlak oluş, mutlaklık.
Itlâk: Salıverme, serbest bırakma; kayd ve hasr etmeksizin mutlak sûrette kullanma;

...diye niteleme, ad verme.
Itlâk-ı idâre: İdârenin mutlak oluşu, mutlakıyetle idâre.
Itmâ': Tama'a düşürme, tamah ettirme.
Itnâb: Sözü uzatma; lüzumsuz tafsîlâta boğma.
Itriyyât: Güzel kokular, güzel kokulu şeyler.
Ittılâ': Öğrenme, bilme, tanıma, vâkıf olma.
Ivaz, İvaz: Bedel, karşılık,
Iyâdet: Ziyâret etme, hastayı ziyâret, hatır sorma,
Iyâl, İyâl: Bir kimsenin geçindirmek zorunda olduğu kimseler; âile.
Iyân: Âşikârlık, göz ile görme.
Iyş, Ayş: Yaşama, hayat, dirlik; maîşet, ekmek.
Izhâr, İzhâr: Zâhir etme, zuhûra çıkarma; âşikâr etme, meydana çıkarma.
Izmâr: Gizleme, kapalı olarak söyleme.
Iztırâb: Titreme, titreşim, dalgalanma; ıztırap.
Iztırâr: Zarûrîlik, mecbûriyet, çâresizlik.

İ

İâre: Ödünç verme.
İbâ: Çekinme, kabul etmeme; râzı olmama.
İbâd: Kullar.
İbâdât: İbâdetler.
İbâd-ı sâlihîn: Sâlih kullar.
İbâdullah: Allah'ın kulları.
İbâha: Mubâh kılma, helâl kılma.
İbârât: İbâreler; cümleler, ifâdeler.
İbdâ': Örneksiz olarak en güzel şekilde yaratma.
İbhâm: Kapalı bırakma, gizli tutma; sözün anlaşılmayacak şekilde kapalı olması.
İbkâ: Mevcut hâlinde bırakma.
İblâğ: (Haberi) Ulaştırma, tebliğ etme.
İbrâm: Israr etme, üstüne düşme, zorlama.
İbrâz: Gösterme, ortaya koyma.
İbride: İnsanın vücûdunda rutûbet ve bürûdetin galebesinden ileri gelen rahatsızlık; üşüme.
İbsâr: Görme, bakma; hissedilen şeyleri görme.
İbtâ': Geciktirme, gecikme, geç kalma.
İbtâl: Bâtıl kılma; hükümsüz bırakma; bozma, boşa çıkarma; lağv etme, fesh etme.
İbtidâ: Başlama, başlangıç; öncelik.
İbtilâ: Mübtelâ olma.
İbzâl: Bezl etme; bol bol verme.
İcâbet: Kabul etme; muvâfakat etme.
İcâd: Vücut verme, var etme.
İcâd-ı maânî: Kıyas yoluyla bilinmeyen bir mânâyı ortaya çıkarma.
İcâle: Cevelân ettirme; gezdirme, dolaştırma.
İcâle-i basar: Göz gezdirme.
İcâle-i basîret: Basîret gözünü gezdirme.
İcbâr: Cebr etme, zorlama.
İclâl: Saygı gösterme.
İcmâl: (Tafsîlin zıddı) Toplama, kısaltma, hülâsa etme; hülâsa, öz.
İcmâlen: İcmâl yoluyla; kısaltarak, kısaca.
İcmâlî: Tafsilsiz, toplu, teferruatsız.
İcrâ: Bir işi yapma, yerine getirme.
İctibâ: Seçilmişlik, seçkinlik.
İctihâd: Gücü yettiği kadar çalışma.
İctihâdât: İçtihat.
İctimâ': Toplanma, bir araya gelme, birikme.
İctinâb: Sakınma, çekinme.
İctisâr: Cesâret etme.
İdâ': Emânet olarak verme, tevdî etme.
İ'dâd: Hazırlama.
İ'dâm: Adem hâline getirme, yok etme.
İdâme: Devam etme, devam ettirme.
İddihâr: Biriktirme, toplayıp saklama.
İdhâl: Dâhil etme; girdirme, sokma, içine koyma.
İdlâl: Nazlanma, naz.
İdrâkât: İdrâkler.
İfâdât: İfâdeler.
İfâza: Taşacak derecede doldurma; feyz verme, feyizlendirme.
İfâza-i vücûd: Vücûd verme, var etme.
İffet: Afiflik, temizlik; nâmuslu olma.
İfnâ: Fânî kılma; yok etme.
İfrâd: Ferd kılma, tek kılma, ayırma.
İfsâd: Fesâda uğratma, yok etme, bozma,
İfsâh: Açık söyleme.
İftikâr: Şiddetli ihtiyaç, muhtaç olma.
İftirâs: Avlayıp parçalama, yırtıp parçalama.
İftitâh: Açılış, açılma; başlama.
İftitâk: Yarılıp ayrılma.
İğfâl: Gaflete düşürme, yanıltma, yanlış iş yaptırma, aldatma.
İğlâk: Kapama; sözü muğlak, kapalı, anlaşılmayacak şekilde söyleme.

İğmâz-ı ayn: (Kabahat ve kusûra) göz yumma; gözünü kapatma.
İğnâ: Zengin etme; muhtaç halde bırakmama, müstağnî kılma.
İğtidâ: Gıdâlanma, gıda alma.
İğvâ: Baştan çıkarma, ayartma, şaşırtma.
İğvâât: İğvâlar.
İğzâb: Gazaplandırma, öfkelendirme.
İhânet: Haksızlık etme; horlama, hakîr görme, hakâret etme, tahkîr etme.
İhâta: Kuşatma, sarma; tam kavrama; geniş bilgi.
İhâtıyye, ihâtî: İhâta ile ilgili.
İhbâr: Haber verme; bildirme, anlatma; öğretme.
İhbârat: İhbarlar; haber vermeler.
İhbât: Aşağı indirme.
"İhbitû": "İninizl" (Bakara, 2/36)
İhcâb: Perdeleme, hicaplama.
İhdâs: Meydana getirme, ortaya çıkarma.
İhfâ: Gizleme, saklama.
İhkâm: Muhkem kılma, sağlamlaştırma.
İhrâk: Yakma.
İhrâz: Elde etme, kazanma; erişme.
İhsâ: Sayma.
İhsâ (esmâ-i ilâhiyyeyi...): İlâhî isimlerden her bir ismin hüküm ve eserlerini şahsında tahakkuk ettirip zâhir olma.
İhsâs: Duyurma, hissettirme; duyum.
İhtâr: Hatırlatma, dikkatini çekme, uyarma.
İhtârât: İhtarlar; uyarmalar.
İhtibâr: Bizzat tecrübe ile bilme; deneme, sınama.
İhticâb: Hicaplanma; gizlenme, örtülme.
İhticâc: Delil gösterme, şâhit getirme.
İhticâca sâlih: İhtiyaç duyulan şeye uygun.
İhtifâ: Gizlenme, saklanma.
İhtilâc: Çarpıntı, çarpınma, titreme, seğirme.
İhtilâf: Muhtelif olma; ayrı ayrı olma, farklılık.
İhtilâk: Uydurma.
İhtilât: Karışma, katışma, birbiri arasına girme.
İhtilâtât: İhtilâtlar.
İhtimâl-i ezâ: Ezâ ve cefâya tahammül etme.
İhtirâ': Keşfetme, îcat etme; keşif.
İhtirâât: İcatlar.
İhtirâk: Bir gezegenin güneşe yaklaşması, güneşle bir burçta bulunması.
İhtirâk: Tutuşup yanma.
İhtirâm: Hürmet, saygı.
İhtirâz: Çekinme, sakınma.
İhtisâr: Kısaltma, kısa kesme.
İhtisâs: Tahsis edilme; hâs kılınma; seçkin, seçilmiş kılınma.
İhtiyâr: Seçme; hür ve serbest olma, dilediğini yapabilme; irâde.
İhtiyâren: Seçme sûretiyle, irâde ile.
İhtiyâr-ı kizb: Yalanı seçme, yalanı tercih.
İhtiyâr-kerde: İhtiyar edilmiş; tercih edilmiş, seçilmiş.
İhtiyât: Sakınma, tedbirli olma.
İhtizân: Hazînede toplama, toplanma.
İhtizâr: Can çekişme.
İhtizâz: Titreme, titreşim; sallanma, hareket.
İhvân: Kardeşler; aynı tarîkatte veya meslekte olanlar.
İhvân-ı bâ-safâ: İçi temiz, saf kardeşler.
İhvet: Kardeşlik, arkadaşlık.
İhyâ: Yeniden hayat verme, diriltme.
İhyâ-yı leyl: Geceyi ihyâ etme; geceleri zikir vs. ile meşgul olarak geçirme.
İhzâr: Hazırlama.
İk'âd: Oturtma.
İkâ': Vukûa getirme, vukû buldurma, oldurma, yapma, yaptırma; düşürme.
İkâb, İkâb: (Tâkip etme), cezâ, cezâlandırma, azap, sıkıntı.
İkâd: Ateş veya ışık yakma.
İkâme: Kaldırma, ayakta durma, meydana koyma, yerleştirme, makâma getirme; yerine koyma.
İkâmet: Kâim olma, oturma, bulunma,
İkân: Yakînî bilgi; kat'î ve şüphesiz bilgi.
İkbâl: Tâlihli olma, saâdetli olma; baht, tâlih, gözde olma, bir mevkide bulunma.
İkdâm: Gayret ve sebatla çalışma, devamlı çalışma.
İklîl: Taç.
İklîm: Memleket, ülke, bölge.
İkmâl: Kemâle erdirme; olgunlaştırma; tamamlama.
İkrâr: Tasdik etme, kabul etme, doğrulama; evet deme.
İksâr: Çoğaltma.
İktibâs: Ödünç alma, alıntı yapma, alma.

İktibâsen: İktibâs sûretiyle.
İktidâ: Uyma, tâbi olma, birini örnek alıp hareketlerini aynen uygulama.
İktifâ: Yetinme, yeterli bulma.
İktirân: Yaklaşma, yanına gelme.
İktisâb: Elde etme.
İktisâd: Aşırı gitmeme, itidalli, adâletli davranma; dengeli olma, orta yolda olma.
İktisâr: Kısa kesme, kısaca söyleme, münhasır kılma; hasr etme.
İktitâf: Meyve toplama, devşirme.
İktizâ: Gerek; gerekme, lâzım gelme.
İktizâât: İktizâlar; gerekmeler.
İ'lâ: Yükseltme, yüce kılma.
İlâ-gayri-zâlik: Ve bundan başkası, vesâire.
İlâhi'n-nâs: Nâsın, insanların ilâhı.
İlâhiyyât: İlâhîler; ilâhla ilgili hususlar.
İlâhiyyet: İlâh olma; ilâha âit olma, ilâhlık.
İ'lâm: Bildirme, ilim verme.
İ'lâm-ı ta'lîm: Öğretmek için bildirme.
İ'lâm-ı tenbîh: Uyarma için bildirme.
İlâ-mâ-lâ-nihâye: Nihâyeti olmayarak, sonu gelmeyecek şekilde.
İlâ-mâ-lâ-yetenâhî: Sonu gelmeyecek şekilde.
İlâ-nihâye: Sonuna kadar.
İlbâs: Giydirme, büründürme.
İlel: İlletler; sebepler; hastalıklar.
İlel-i mevânî': Mânî olan illetler.
İlel-i sâriye: Bulaşıcı hastalıklar.
İlhâh: Üzerine düşme, ısrar etme.
İlhâk: Katma, ilâve etme, ekleme.
İlkâ: Bırakma, koyma, atma, telkîn etme; vahy etme, ilhâm etme.
İlkâât: İlkâlar; telkîn etmeler, telkîn edilen şeyler.
İlkâh: Dölleme, aşılama.
İlkâ-i Subbûhî: Ahadiyet mertebesinden vâki olan ilkâ.
İlkâî: (Cenâb-ı Hak'tan) ilkâ ile vâki olan; Vehbî, vahiy veya ilham ile.
İlkâ-yı sem': Kulak verme, dinleme.
İllâ: Ancak, sâdece, ...den başka.
İllet: Hastalık, sebep; bir şeyin var olmasını sağlayan sebep.
İllet-i gâiyye: Bir şeyin varoluş sebebi. Fr. *Cause finale.*
İlliyet: İllet olma, sebep olma.
İlliyyîn: İlâhî emr âlemi.
İlm, İlim: Bilmek; bilme, bilgi, ilim.
İlm-i ebdân: Bedenler ilmi; bedenler ile ilgili ilim.
İlm-i edyân: Dinler ilmi; dinler ile ilgili ilim.
İlm-i hey'et: Astronomi ilmi.
İlm-i ledünnî: Allah tarafından verilen ilim.
İlm-i maânî: Dilbilgisinin çözülmesi güç ve ince mes'elelerinden bahseden ilim.
İlm-i nahv: Gramer ilmi.
İlm-i nücûm: Yıldızlar ilmi; astronomi.
İlm-i râsih: Sağlam ve köklü ilim.
İltibâs: İki şeyin, biri öteki sanılacak derecede, birbirine benzemesi.
İltifât: Yüzünü çevirip bakma, göz ucu ile bakma, nazar etme.
İltihâk: Katılma, karışma.
İltikâ: Kavuşma, karşılaşma, rast gelme.
İltimâs etmek: İstemek, aramak.
İltiyâm: Kapanma, bitişme.
İltizâz: Lezzet alma.
İlzâm: Susturma, cevap veremez duruma getirme; birinin tarafını tutma; gerektirme.
İm'ân-ı nazar: İnceden inceye araştırma, çok dikkatle inceleme.
İmâd: Direk, sütun.
İmâle: Meyl ettirme, yöneltme.
İmâta-i ezâ: Sıkıntı veren şeyi uzaklaştırma.
İmâte: Öldürme.
İmdâd: Yardım, yetişme.
İmin, Eymin: Emin, emniyet içinde, güvenlik içinde olan.
İmkân: Varlığı ve yokluğu mümkün olma, zarûrî olmama; varlığı ve yokluğu düşünülebilir olma.
İmrâr: Geçirme.
İmrâr-ı hayât: Hayat geçirme, hayat sürme.
İmsâk: Tutma, elinde bulundurma, vermeme; bir şeyden el çekme, kendini tutma.
İmtidâd: Uzama, uzanma, uzun sürme, yayılma.
İmtilâ: Mîde dolgunluğu.
İmtinâ': Mümteni' olma, muhal olma, imkânsızlık; çekinme, geri durma, sakınma.
İtminân: Nîmet, ihsan, bir şeyin karşılığı olmaksızın verme, bağışlama.
İmtisâl: Bir örneğe göre hareket etme; uyma, itâat etme.

İmtisâlen: Uyarak, itâat etmek sûretiyle, örnek alarak.
İmtizâc: Mezc olma, karışma, uyuşma, uygunluk.
İmtizâcât: İmtizaçlar.
İn'âm: Nîmet verme, iyilik etme.
İn'âmât: İn'âmlar.
İnâs: Kadınlar; dişiler.
İn'idâm: Adem hâline girme, yok olma.
İn'ikâd: Düğümlenme, bağlanma, akd edilme.
İn'ikâs: Aksetme, yansıma.
İnân: Dizgin.
İnâyât: İnâyetler.
İnbâ: Haber verme, ihbar etme.
İnbât: Bitki gibi bitmesini temin etme, yetiştirme.
İnbiâs: Meydana çıkma, doğma, ileri gelme; gönderilme.
İnbisât: Bast edilme; yayılma, genişleme, açılma; iç ferahlığı, iç genişliği.
İncâz-ı va'd: Va'dini yerine getirme.
İncilâ: Cilâlanma, parlama, âşikâr olma, görünme.
İncimâd: Donma, buz gibi olma.
İncimâden: Donmak sûretiyle.
İncizâb: Çekilme, câzibesine kapılma; çekme.
İnd: Yan, kat.
İndallah: Allah katında.
İnde'l-: ...yanında, ...katında.
İnde'l-hâce: İhtiyaç hâlinde.
İnde'l-îcâb: İcap ettiğinde, gerektiğinde.
İnde'l-ifâka: İyileşme, kendine gelme esnâsında.
İnde'l-likâ: Karşılaşma, kavuşma esnâsında.
İnde'l-muhakkıkîn: Muhakkıklar katında.
İnde'n-nâs: İnsanlar yanında.
İnde's-semâ': Dinleme esnasında, mûsikî dinlerken.
İndifâ': Müdafi' olma; ortadan kalkma, def' olunma.
İndimâc: Birbirine geçme, biri diğerinin içinde olma, biri diğerinde gizlenme.
İndirâc: Derc edilme, münderic olma, içinde olma.
İnfâk: Nafaka verme; geçindirme.
İnfâz: Yerine getirme, yapma.
İnfiâl: Bir fiili kabullenme, bir şeyin yapılmasını kabul eder olma; pasiflik.
İnfiâl: Gücenme, kırılma.
İnfikâk: Münfekk olma; ayrılma, çözülme.
İnfilât: Kaçmak, kaçıp gitmek.
İnfirâd: Tek olma, münferid olma.
İnfisâh: Fesh edilme, kaldırılma, bozulma.
İnfisâl: Ayrılma.
İngışâ: Örtülme, perde gibi çekilme.
İnhidâr: Şişme.
İnhilâl: Çözülme, dağılma,
İnhirâf: Sapma, yoldan ayrılma.
İn'idâm: Adem hâline girme, yok olma.
İnkıbâz: Sıkılma, sıkıntı, gerginlik; kabz hâlinde olma.
İnkıhâr: Kahra uğrama; helâk olma, mahv olma, yok olma.
İnkılâb: Kalb olma; değişme, bir halden bir hâle girme.
İnkılâbât: İnkılâblar.
İnkırâz: Çökme, yıkılma.
İnkısâm: Taksîm olunma, parçalanma, bölünme.
İnkıtâ': Kesilme, arkası kesilme, tükenme.
İnkıyâd: Boyun eğme, itâat etme.
İnkızâ: Sona erme, nihâyet bulma, bitme.
İnkişâf: Âşikâr olma, açığa çıkma.
İnnîn, İnnîn: Kısır; iktidarsız.
İnsıkâl: Cilâlanma.
İnsilâb: Kaldırılma, giderilme, soyulma, yok edilme.
İnsilâh: Soyulma, sıyrılıp çıkma; tecerrüd etme; ayrılma, kurtulma.
İnşâd: Âhenk ile okuma.
İnşikâk: Yarılma.
İnşirâh: Açılma, ferahlama; kalpten perdenin kaldırılması.
İnşirâh-ı sadr: Göğsün açılması; kalbin ferahlaması; kalpten perdenin kaldırılması.
İntâc: Netîce verme.
İntiâş: Kıvam bulma, hâli iyi olma, kalkma.
İntibâ': Basılma, izi çıkma, iz bırakma; şekli, sûreti görünme; izlenim.
İntibâh: Uyanma, uyanıklık; göz açıklığı.
İntifâ: Faydalanma.
İntihâ: Son, nihâyet.
İntihâb: Seçme, seçim.
İntihâk-i mehârim: Haram şeyleri yaramaz hâle koyma, haramları hiçe sayma.

İntikād: Tenkit etme, edilme.
İntikāl: Bir yerden bir yere nakl edilme, geçme.
İntikâs: Baş aşağı dönme, tersine dönme, terslik.
İntizâm: Nizamlı, düzenli olma, düzen.
İntizâr: Bekleme.
İntizâren: Bekleyerek, gözleyerek.
İnzâl: İndirme.
İnzâr: Uyarma,
İrâd: Getirme, söyleme; gelir, kazanç.
İrâe: Gösterme.
İrâniyyü'l-asl: İran asıllı,
İrâs: Sebep olma, verme.
İ'râz: Yüz çevirme, sakınma.
İrbâh: Kazanma, kâr elde etme; kâr, kazanç.
İrcâ': Döndürme, çevirme.
İrcâ'-ı nazar: Bakışı çevirme.
İrcî: Bana dön!
İrdâ: Aşağı düşürme, alçaltma; helâk etme.
İrdâf: Ardı sıra yürütme.
İrkâb: Bindirme.
İrs: Verâset, vâris olma, mîras, soy.
İrsâl: Gönderme.
İrşâd-ı dâll: Yolunu şaşırmış olana yol gösterme; dalâlete düşeni irşâd.
İrticâc: Çalkanma, kabarma.
İrtidâd: Geri reddolunma, geri dönme; İslâm dînini bırakıp başka bir dîne dönme.
İrtifâ': Yükselme; kalkma, kaldırılma.
İrtihâl: Göçme, ölme.
İrtikā: Yükselme.
İrtikâb: Kötü bir iş işleme.
İrtikâb-ı kebâir: Büyük günahları işleme.
İrtikâb-ı sagâir: Küçük günahları işleme.
İrtikām-ı emsile: Misallerin yazımı, yazılması, işâretlenmesi.
İrtisâm: Resimli olma, resim çıkma, resmedilme.
İrzâk: Rızıklandırma; nzık verme.
İsâet: Kötülük.
İs'âf: İsteği kabul edip yerine getirme.
İs'âfen: İsteğini kabul ederek.
İsâl: Ulaştırma.
İsâr: Tercih, ikrâm, cömertlik; bol bol verme, kendisinin ihtiyâcı olduğu halde verme; başkasını kendine tercîh etme.
İsbâğ-ı vuzû': Tam olarak abdest alma.
İsbât: Sâbit kılma, var kılma; bir şeyin var olduğunu söyleme.
İskā: Sulama, su verme.
İskāt: Düşürme; yok etme, hükümsüz bırakma, ortadan kaldırma.
İskolastik: Ortaçağ Hıristiyan felsefesi.
İslâm: Teslîmiyet, teslim olma, boyun eğme; müslüman olma.
İsmâ': İşittirme, duyurma, dinletme.
İsmâr: Meyve verme, meyvelendirme.
İsmet: Mâsum olma, temiz olma, kötülük ve günahtan korunmuş olma.
İsmet-i müşehhere: Meşhur, bilinen ismet.
İsnâd: Bir sözün "sened"i belirtme; nispet etme, atfetme.
İsneynîyyet: İkilik.
İsr: İz, gidiş, eser; meslek.
İsrâ: Geceleyin yürütme; isrâ.
İsrâren: Gizleyerek; "ism-i Batın'la alâkalı olarak".
İstıtlâ': Anlamaya, bilmeye çalışma, bilme isteme.
İstiâne: Avn isteme; yardım dileme.
İstib'âd: Uzak görme; ihtimal vermeme.
İsticâbe: Duâyı kabul etme.
İsti'câl: Acele etme.
İsti'dâd: Kâbiliyet.
İsti'dâdât: İstîdatlar.
İsti'dâd-ı gayr-i mec'ûl: Mec'ûl olmayan istîdat; yaratılmamış olan istîdat.
İsti'dâd-ı mec'ûl: Mec'ûl istîdat; kılınmış, yapılmış istîdat.
İstihâlât: İstihâleler.
İstihfâf: Ehemmiyet vermeme, küçük görme, küçümseme.
İstihzâr: Hazırlama, hazır etme, huzûra getirme.
İstikbâl: Karşılama.
İstikbâr: Kibirlenme, kendini büyük görme.
İstiklâl: Müstakil olma, bağımsız olma, başkasına bağlı olmama.
İsti'lâ: Yükselme, üste çıkma, üstün gelme, kendini üstün görmek isteme.
İstilâm: El sürme, öpme; "Hacerü'l-esved"e el sürme, okşama, uzakta el sürme işâreti yapma.
İsti'mâl: Kullanma, kullanılma.
İstinâd: Dayandırma, dayanma.

İstinâd-gâh: Dayanma yeri.
İsti'zâm: Büyük görme, gözünde büyütme.
İsti'zân: İzin isteme.
İstîâb: İçine alma; tutma, kaplama.
İstiârât: İstiâreler.
İstiâre: Edebiyatta: Bir kelimenin mânâsını başka bir kelime yerinde kullanma.
İstiâze: Sığınmak isteme, sığınma.
İstibsâr: Basîretli olma, basîretle hareket etme.
İstibtâ': Gecikmesini isteme; gecikme, ağır hareket etme, gecikmeden dolayı üzülme.
İstîcâb: İcap ettirme, gerektirme, vâcip görme.
İsticlâ: Zât-ı Hakk'ın kendi zâtı için mazharlarda zuhûr ve tecellî etmesi.
İsticlâb: Celbetme, çekme.
İstid'â: Yalvararak isteme, duâ ve niyaz etme.
İstidâm: Devâm etmesini isteme.
İstidâme: Devam ettirme, sürdürme.
İstidbâr: Arkasını dönme, yüz çevirme.
İstidlâl: Bir delîle dayanarak netîce çıkarma; bir şeyi delil yoluyla elde etme; akıl yürütme.
İstidrâc: Derecelendirme, derece derece ilerleme.
İstidrâcât: İstidrâclar.
İstidrâk: Önceden, peşînen görme; bir yanlış anlamayı düzeltme.
İstîfâ: Ele geçirme, tamâmen alma; yerine getirme; tatmîn etme.
İstifrâğ: Fâriğ olmak isteme; boş olma, boşalma.
İstifsâr-ı hâtır: Hatır sorma.
İstiftâ: Fetvâ almak isteme, fetvâ sorma.
İstiğfâr: Mağfiret dileme.
İstiğnâ: Müstağnî olma; muhtaç olmama; elindekini yeterli görüp bir şey istememe; yüz çevirip bakmama.
İstiğrâk: Bir şeyin içine dalma, gömülme; bir şeye kendini fazlaca kaptırma.
İstihâle: Bir halden bir hâle geçme, hal değiştirme.
İstihdâm: Hizmette kullanma.
İstihkâk: Hakkı olma, hak etme, hak kazanma.
İstihlâf: Halîfe kılma.
İstihlâk: Helâk olma; tüketme; harcanma, tüketilme.
İstihlâl: Helâl sayma.
İstihlâl-i dem: Kanını helâl sayma.
İstihrâc: Netîce çıkarma, mânâ çıkarma, yeni bir şey veya mânâ çıkarma.
İstihsâl: Hâsıl etme; meydana getirme; elde etme; üretme.
İstihyâ: Hayâ etme, utanma.
İstihzâ: Alay etme.
İstikrâ: Bir cinsin fertlerinin çoğunda görülen bir keyfiyeti diğerlerine de isnat etme; pek çok araştırma, inceleme.
İstikrâh: Kerîh görme; iğrenme; beğenmeme.
İstikrâr: Karar bulma, yerleşme.
İstikşâf: Keşf etmeye çalışma.
İstîlâ: Yayılma, kaplama; ele geçirme, hükmü ve idâresi altına alma.
İstimâ': İşitme, duyma.
İstimâle: Meyletmesini isteme, meyl etme.
İstimdâd: Medet dileme, yardım isteme.
İstimtâ': Faydalanma.
İstînâf: Yeniden başlama.
İstînâs: Ünsiyet kurma, alışma, yakınlık içinde olma.
İntinsâh: Nüsha çıkarma, bir sûretini, kopyesini yazma, çıkarma.
İstinşâk: Abdest alırken burnuna su çekme.
İstirhâmât: İstirhâmlar; merhamet dilemeler; yalvarmalar; istekler.
İstishâb-ı amel: Amel ile birlikte olma.
İstislâm: Boyun eğme, teslîm olma.
İstisnâ: Ayırma, ayrı tutma.
İstisnâ ile söyleme: Bir sözü "inşâallah" (Allah dilerse) cümlesini söyleyerek söyleme.
İstişhâd: Şâhid getirme, şâhit gösterme.
İstişmâm: Koklama, koku alma; sözü gelişinden anlama.
İstitâat: Tâkat, kudret, güç.
İstitâr: Setr olunma, örtünme, perdelenme.
İstitrâd: Asıl mevzûdan olmayıp münâsebet dolayısıyla söylenen söz; ve böyle söz söyleme.
İstivâ: Müsâvî olma, denk olma; düz olma; kaplama, örtme; ortada ve tam bir derecede bulunma.
İstivâ-i şems: Güneşin insanın başı üzerinde olduğu vakit, güneşin ışınlarının yer yü-

züne dik olarak geldiği vakit.
İstivâ-yı zahr: Sırtın düz olması.
İstîzân: İzin alma.
İşâa: Yayma, duyurma.
İş'âl: Yakma, alevlendirme.
İşârât: İşâretler.
İşâret: Dolaylı olarak bildirme; sembol, remz.
İşârî: İşâretle ilgili; sembolik, remzli.
İşfâk: Şefkat etme.
İşkâl: Müşkillik, güçlük; güçleştirme.
İşkâlât: İşkâller; müşkiller, güçlükler, zorluklar.
İşrâb: Bir maksadı kapalı olarak anlatma; içirme.
İşrâk: Güneşin doğması; aydınlatma.
İşret: Yaşama, geçinme; arkadaşlık, dostluk; işret.
İştiâl: Yanma, parlama; (saçı ağarmak).
İştidâd: Şiddetlenme.
İştigâl: Meşgûl olma.
İştihâ: Meyil, istek, arzû; iştah.
İştihâ-âver: İştihâ veren, arzu uyandıran, isteklendiren.
İştihâr: Şöhret bulma, meşhur olma.
İştikâk: Türeme; parçalanma, bölünme.
İştikâk-ı arabiyye: Arapçada kelime türetme.
İştirâ: Satın alma.
İştirâk: Ortak olma, ortaklık.
İştiyâk: Şiddetle arzu etme, özleme.
İ'tâ: Verme.
İt'âb: Yorma; zahmet verme.
İtâ': Çiğnetme, bastırma.
İtâb: Azarlama, paylama, danlma.
İt'âm: Yedirme, doyurma.
İthâf: Hediye olarak verme, hediye göndermе.
İ'tibâr: İbret alma; göz önünde bulundurma; tahmîn, takdîr; kabul ediş, farz etme, kıymet biçme; izâfî olma, rölatif olma.
İ'tibârât: İtibarlar; kabul edişler, farzetmeler.
İ'tibârî: Nisbî, izâfî, rölatif.
İ'tidâl: Dengeli olma, orta olma, aşırı olmama, ölçülülük.
İ'tikâdât: İtikatlar.
İ'tilâ: Yükselme, yukarı mertebelere erişme.
İ'tilâf, İtilâf: Ülfet etme, birbiriyle anlaşma, uyuşma.
İ'timâd: Dayanma, güvenme, güven.
İ'tirâzât: İtirazlar; bir fikri, bir hükmü çürütmeye kalkışmalar.
İ'tisâm: Temiz olma, günahtan sakınma; tutma, yapışma.
İ'tiyâd: Alışkanlık.
İ'tizâl: Bir tarafa çekilme, ayrılma.
İ'tizâr: Özür dileme, özür beyan etme.
İtmâm: Tamamlama.
İttibâ': Uyma, tâbi olma.
İttibâan: İttibâ ederek, tâbi olarak, uyarak.
İttihâd: Birleşme, bir olma, birlik.
İttihâz: Edinme, kabul etme, ittihâr etme, sayma, tutma.
İttikâ: Sakınma, çekinme, korunma, korkma; takvâ.
İttisâ': Genişleme.
İttisâl: Bitişme, dokunma, kavuşma, yapışma.
İttisâm: Damga vurma, süsleme, damgalanma.
İttizâh: Vâzıh olma, açık olma, meydana çıkma.
İtyân: Getirme, getirilme.
İvaz, Ivaz: Bedel, karşılık.
İ'vicâc: Eğrilik, eğri büğrü olma.
İyâdet: Hastayı ziyâret etme.
İzâa: Zâyi' etme; kaybetme.
İzâe: Işık verme, aydınlatma.
İzâfât: İzâfetler, nisbetler.
İzâfe, İzâfet: Bağlama, bağlı kılma, alâkalı kılma; isim tamlaması yapma, ilâve etme; izâfîlik, izâfî olma.
İzâfî, izâfiyye: Nisbetle olan, bir şeye göre olan, nısbî; rölatif.
İzâfiyât: İzâfî şeyler.
İzâle: Ortadan kaldırma, yok etme.
İzâm: Büyükler. **Peygamberân-ı izâm:** Büyük peygamberler.
İ'zâm: Büyütme; lüzûmundan fazla ehemmiyet verme.
İ'zâm: Yollama, gönderme.
İz'ân: Anlayış, kavrayış, akıl.
İzâr: Belden aşağıya örten örtü; peştemal.
İ'zâz: Azîz kılma; saygı gösterme; ikrâm etme, ağırlama.
İzdihâm: Kalabalık, yığılma.
İzdivâc: Çift olma, çiftleşme.

İzlâl: Zelîl etme, hakîr kılma, alçaltma.
İzmihlâl: Yok olma.
İzz: Değer, kıymet, yücelik, kudret, saygı.
İzzet: Aziz olma, yücelik, ululuk.

J
Jeng: Pas.

K
Kabâ: Üste giyilen elbise, cübbe.
Kabâyih, Kabâih: Kabîhalar; çirkin şeyler.
Kâbe kavseyn: İki yay arası.
Kâbız: Kabzeden, alan, tutan; kabızlık veren; sıkan, çeken.
Kâbız: (Esmâ-i hüsnâdan) Her şeyi kudreti altına alan, her şeyi kudret eliyle kavrayan; her şeyi emri altına alıp tutan.
Kâbız-ı cibâyât: Vergileri toplayan, tahsildar.
Kâbız-ı harâc: Haraç toplayan.
Kabîh, kabîha: Çirkin, kötü.
Kâbil, kâbile: Kabul eden; bir işi, bir fiili kabul edici.
Kâbil-i ta'dâd: Sayılabilir.
Kâbil-i tecezzî: Cüz'lere, parçalara ayrılabilen.
Kâbil-i tecvîz: Cevâz verilebilir, câiz görülebilir.
Kâbiliyyât: Kabiliyetler.
Kâbiliyyet: Kabul edicilik; kâbiliyet.
Kable: Önce.
Kable'l-mevt: Ölümden önce.
Kable'l-vusûl: Vâsıl olmadan önce.
Kabz: Eli ile tutma; avuç içine alma, kavrama, sıkma, sıkılma.
Kâbza: Pençe, avuç; şiddetle, sıkıca tutma.
Kaddesallâhu bi-sırrihi'l-münîr: Allah onun nûr saçan sırrını takdîs etsin!
Kaddesallâhu esrârahum: Allah onların sırlarını takdîs etsin!
Kaddesallâhu sırrahu'l-azîz: Allah onun aziz sırrını takdîs etsin!
Kaddesallâhu-sırrahümâ: Allah ikisinin sırrını takdîs etsin!
Kadem: Ayak, adım.
Kademeyn: İki ayak.
Kadem-nihâde: Ayak basmış, gelmiş olan.
Kader-i ma'lûm: Mâlûm, belli bir mikdar.
Kaderî: Kaderiye, Mûtezile mezhebine mensup olan.
Kadh: Kötüleme.
Kadîm, kadîme: Öncesi olmayan; eski.
Kadîm: (Esmâ-i hüsnâdan) Kıdem sâhibi olan; evveli, öncesi olmayan.
Kadîmen: Eskiden beri, çok eski zamanlardan beri.
Kadîr: (Esmâ-i hüsnâdan) Pekçok kudretli olan, herşeye gücü yeten.
Kâdir: Kudretli, gücü yeten.
Kadr: Mikdâr; derece, rütbe, kıymet.
Kadr-i müşterek: Ortak rütbe, derece; ortak değer.
Kâffe: Bütün, hep, cümle.
"Kâf"-ı hitâb: Arapça'da muhâtabı bildiren "sen" zamîri.
Kâfî, kâfiye: Yeter, yeterli, yetecek.
Kâfir: Örten, kaplayan; karanlık gece, karanlık deniz.
Kâfirân: Kâfirler.
Kâfirîn: Kâfirler.
Kâfûr: Beyaz ve yan şeffaf, kolaylıkla parçalanan kokusu kuvvetli bir madde.
Kahhâr: (Esmâ-i hüsnâdan) Kahr edici, yok edici, kendisine karşı direnilmesi mümkün olmayan.
Kâhil: Hareketi ağır, gayretsiz, tenbel; durgun; orta yaşlı, 30-50 yaş arasında olan.
Kâil: Söyleyen; kanâatini taşıyan, düşüncesine sâhip olan.
Kâim: Ayakta duran; var olan, varlık bulan; birinin yerini tutan, birinin yerine geçen; bir işte sebat eden.
Kâimen: Ayakta olarak, ayakta.
Kâimiyyet: Kâim olma.
Kâim-makâm: Bir kimsenin makâmı temsil eden; halîfe, kaymakam.
Kâin: Olan, meydana gelen, var olan; bulunan.
Kâinât: Kâin olanlar; var olanlar, mevcûdat.
Kâl: Söz.
Kal'a: Kale.
Kâle: Buyurdu, söyledi, dedi.
Kâlâ: Kumaş; sermâye.
Kalb: Değiştirme, çevirme, bir başka kalıba koyma.
Kalb-i a'yân: "Ayn"lan, hakîkatlan değiştirme.

Kalb-i hakāyık: Hakîkatleri başka bir kalıba çevirme; A'yân-ı sâbitedeki hakîkatleri değiştirme.
Kalb-i maâdin: Mâdenlerin başka bir mâdene çevrilmesi.
Kalbî, kalbiyye: Kalp ile ilgili, kalbe âit olan.
Kalem-i ma'hûd: Mâlûm, bilinen kalem.
Kālen: Söz olarak.
Kālib: Kalıp.
Kalîl: Az.
Kalîlü'l-hareke: Hareketi az, az hareketli.
Kâm: Emel, istek.
Kam': Ezme, kırma, zaptetme.
Kamer: Ay.
Kāmet: Boybos, boy.
Kâmilân: Kâmiller.
Kâmilîn: Kâmiller.
Kâmin: Gizli, saklı.
Kân: Mâden ocağı; kaynak.
Kâne: Oldu; (bir şeyin var olduğunu bildirmek için kullanılır)
Kānitîn: İtâat ediciler, mutî'ler; baş eğenler.
Kâr: İş; kazanç.
Ka'r: Dip, derinlik, nihâyet.
Ka'r-ı zemîn: Yerin dibi.
Karâbet: Yakınlık; akrabâlık.
Karâtîs: Kırtaslar; kâğıtlar, sahîfeler.
Kāri': Okuyucu.
Kāri'-i fatîn: Zekî, akıllı, anlayışlı okuyucu.
Karîb, Karîbe: Yakın.
Karîben: Yakında, yakın zamanda.
Kārih: Kerîh gören; nefret eden, iğrenen, isteksiz olan.
Karîn: Yakın; arkadaş; birlikte olunan kimse.
Karîn-i hâss: Seçkin, çok yakın arkadaş.
Karn: Yüz yıllık zaman; vakit, zaman; yaştaş, yaşıt; boynuz.
Karnen-ba'de-karnin: Asırdan asıra, yüzyıldan yüzyıla, asırlar boyunca.
Karye: Köy.
Karz-ı hasen: Fâizsiz ve karşılıksız ödünç verme, borç verme.
(k.a.s.): (Kaddesallâhu sırrahû); Allah sırrını takdis etsin!
Kasâid: Kasîdeler.
Kasas-ı enbiyâ: Peygamber kıssaları.
Kasem: Yemin, yemin etme.
Kāsır-nazar: Görüşü, düşüncesi kısa olan; görüşü kusurlu, kıt.
Kāsır, kāsıra: Kusurlu; âciz; kısa.
Kāsıru'l-fehm: Anlayışı kıt.
Kāsî: Katı, hissiz, taş gibi.
Kasîr: Kısa; az.
Kasr: Kısaltma, kısalık; azaltma; kısaca söyleme, kısa kesme.
Kasr-ı müfrit: Aşırı kısalık.
Kasvet: Katılık, sertlik; sıkıntı.
Kâşif: Keşfeden, keşif sâhibi.
Kat': Kesme; biçme; halletme, sona erdirme; yol alma, geçme.
Kat' etmek: Kesmek; biçmek, halletmek, sona erdirmek; (yol) almak, geçmek.
Kat'-ı bâdiye: Çöl kat' etme; çöl geçme.
Kat'-ı evsâl: Vücuttaki mafsallar (eklemler)in kesilmesi.
Kat'-ı me'lûfât: Ülfet edilen şeyleri kesme, terketme.
Kat'-ı menâzil: Menziller kat' etme.
Kat'-ı merhale: Merhale kat' etme, konak yerlerini geçme, yol alma.
Kat'-ı mesâfât: Mesâfeler kat' etme, yol alma.
Kat'-ı rüûs-ı a'dâ: Düşmanların başlarının kesilmesi.
Kat'-ı visâl: Kavuşmaktan kesilme, vuslata mâni olma.
Kat'â, Kat'an: Kat'iyyen; kat'î sûrette, kesinlikle.
Kātı': Kesici, kesen; kesin, kat'î.
Katîat: Kesilme, tâkatsiz kalma.
Kâtim: Ketm eden; sır saklayan.
Katl: Öldürme.
Katl-i gulâm: Kölenin öldürülmesi.
Katûl: Çok öldüren, çok öldürücü.
(k.A.v), (k.v.): (Kerremallâhu vechehû); Allah onun yüzünü, vechini zâtını şerefli ve mübârek kılsın!
Kavâbil: Kābiller; kabul edenler.
Kavâfî: Kāfiyeler.
Kavâid: Kāideler.
Kavâim-i Arş: Arş'ı ayakta tutanlar.
Kavânîn: Kānunlar.
Kavî: Kuvvetli, sağlam.
Kaviyyen: Kuvvetli olarak.
Kaviyyü'l-aded: Sayıca kuvvetli.
Kaviyyü'l-inâd: İnadı kuvvetli, çok inatçı.

Kavîyyü'l-muhâfaza: Muhâfazası kuvvetli; kuvvetle muhâfaza eden.
Kavl, kavil: Söz.
Kavlî: Sözlü, söze âit.
Kavlühû Teâlâ: Allah Teâlâ'nın kavli, sözü, buyruğu.
Kavm: Topluluk, ahâli; millet.
Kavvâl: Çok söyleyen, geveze, çenesi düşük; okuyucu. Semâ meclislerinde kasîde vs. okuyan kimse.
Kayd-ı İhtirâzî: İhtiyat kaydı, çekinme payı.
Kaynak: Sırt etlerinin but etlerine yapıştığı yer.
Kayyûm: (Esmâ-i hüsnâdan) Kudret ve irâdesiyle başka varlıkları kâim kılan, ayakta tutan, varlıklar kendisiyle kâim olan.
Kazâ: Hükmetme; îfâ etme; sonradan yerine getirme.
Kazâyâ: Kazıyyeler; hükümler; önermeler.
Kazdîr: Kalay.
Kazf: Atma, atılma, fırlatma.
Kâzib, kâzibe: Yalancı.
Kaziye, Kazıyye: Hüküm; önerme; dâva, mes'ele, iş; cümlecik.
Kazm, Kezm: Öfkesini, hırsını yenme.
Kazm-ı gayz: Öfkeyi yenme; öfkesini, hırsını tutma.
Kâzûrât: Pislikler; insan pisliği.
Kebed: Karaciğer.
Kebîr: Büyük.
Keenne: Sanki, gûyâ.
Kefere: Kâfirler.
Keffî: Avuç.
Keffâr: Çok örtücü.
Keffâret: Bir günâha karşı olmak üzere verilen cezâ.
Keff-i yed etmek: El çekme, karışmama, vazgeçme.
Kehl: Olgunluk yaşında olan; otuz beş yaşında olan.
Kehrübâ: Kehribar; (mıknatıs.)
Kelâl: Yorgunluk, bıkkınlık.
Kelâm: Söz; kelâm ilmi.
Kelâm-ı kudsî-i vâcibü'l-îmân: İnanılması gerekli olan mukaddes kelâm.
Kelâm-ı mu'ciz-nizâm-ı Mesnevî: Mesnevî'nin mûcize düzenli kelâmı.
Kelâm-ı nefsî: Zâta âit, zat ile ilgili kelâm.
Kelâmullah: Allah'ın kelâmı; Allâh'ın sözü.
Kelb: Köpek.
Ke'l-evvel: Evvelki gibi, önceki gibi.
Kelîl: Yorgun, bıkmış, zayıf; (Dil hakkında:) söylemeyen, çok az konuşan, konuşmaktan kaçınan.
Kelim: Kelimeler; sözler.
Kelimât: Kelimeler.
Kelime: Cenâb-ı Hakk'ın nefes-i rahmânîsi ile zuhur eden her bir varlık; varlık âlemindeki her bir mevcut.
Kelimetullah: Allah'ın kelimeleri.
Kem: Kaç, ne kadar?
Kemâl: Olgunluk, tamlık, mükemmeliyet.
Kemâlât: Kemâller.
Kem-bidâa: Sermâyesi kıt, bilgisi az.
Kemmiyet: Nicelik; sayı ile ilgili olma.
Kemter: Daha aşağı, hakîr, itibarsız; eksik, noksan.
Kenz: Hazîne.
Kenzü'l-ervâh: Ruhlar hazînesi.
Kenzü'l-künûz: Hazîneler hazînesi.
Kenzü's-sıfât: Sıfatlar hazînesi.
Kerâmet: Kerîm olma; büyüklük sâhibi olma, hürmete lâyık olma; kerem; ikram; kerâmet.
Kerem: Cömertlik, lütuf; asâlet.
Kerh: İstememe, iğrenme, hoşlanmama; zorlama.
Kerhen: İstemeyerek, zorla.
Kerîh, kerîhe: Fenâ, pis, iğrenç.
Kerîm: Cömert, kerem sâhibi.
Kerîman: Kerîmler.
Kerîme: Kız evlât.
Kerremallâhu vechehû (k.a.v), (k.v.): Allah onun vechini şerefli ve mübârek kılsın!
Kesâfet: Kesiflik, yoğunluk.
Kesâfât: Kesâfetler.
Kesân: Kimseler.
Kesb: Kazanma, kazanç.
Kesbî: Kazanılan, çalışmakla elde edilen.
Keserât: Kesretler; çokluklar.
Kesîb: Kumların bir araya yığılmasından meydana gelmiş tepe; kum tepesi.
Kesîf, kesîfe: Sık ve tok olan, şeffaf olmayan, koyu, kalın; yoğun.
Kesîr, kesîre: Çok.

Kesîru'z-zulmet: Karanlığı çok, çok karanlık.
Kesîrü'l-afv ve't-tecâvüz: Affı ve hatâya göz yumması (cezâsız bırakması) çok olan.
Kesîrü'l-âile: Âilesi kalabalık.
Kesîrü'l-heves: Hevesi çok, çok hevesli.
Kesîrü'l-inkılâb: Değişmesi, bir şekilden bir başka şekle girmesi çok olan.
Kesr: Kırma.
Kesret: Çokluk.
Keşâkeş: Çekişme, münâkaşa; bir şeyi iki ucundan çekme; gam, keder; felâket.
Keşfen: Keşif bakımından.
Keşf-i gıtâ: Örtünün, perdenin açılması.
Keşf-i istidlâlî: İstidlâl, delil yoluyla bulma, meydana çıkarma.
Keşfiyyât: Keşifler.
Keşfiyyât-ı fenniyye: Fennî, ilmî îcatlar, keşifler.
Keşkül: Hindistan cevizi veya abanozdan yapılmış çanak.
Ketb: Yazma.
Ketm: Gizleme, saklama.
Ketm-i adem: Adem, yokluk gizliliği.
Kevâkib: Yıldızlar.
Kevkeb: Yıldız.
Kevn: Oluş, meydana gelme; varlık, kâinat.
Kevn-i câmi': Her şeyi câmi' olan, her şeyi kendinde toplamış olan varlık.
Kevn-i sâbık: Önceki, geçmişteki oluş, daha önce olmuşluk.
Kevnî, kevniyye: Kâinata âit; maddî varlık âlemine âit.
Kevn ü fesâd: Oluş ve yok oluş.
Keyd: Oyun; tuzak, hîle.
Keyfe: (On kategoriden biri): Nasıl.
Keyfiyyet: Nitelik; husus.
Keyl: Ölçme; hubûbat ölçeği, ölçek.
Keylen: Ölçme bakımından, ölçek bakımından.
Kezm, kazm: Öfkesine hâkim olma, hırsını yenme.
Kezm-i gayz: Öfkeyi yenme, öfke ve hırsına hâkim olma, tutma.
Kezzâb: Yalancı, çok yalan söyleyen.
Kıble-gâh: Kıble yeri.
Kıdem: Kadîm olma; evveli olmama.
Kıdemü'l-kıdem: Kıdemin kıdemi.
Kıdvet: Önder, rehber, kendisine uyulup arkasından gidilen.
Kıllet: Azlık, az oluş.
Kıllet-i bidâa: Sermâye kıtlığı; bilgi azlığı.
Kırâat: Okuma.
Kırtâs: Kâğıt.
Kıs-alâ-hâzâ: Buna kıyâs et!
Kıssa: Hikâye, fıkra; vak'a, mâcerâ.
Kışr: Kabuk.
Kıtaât: Kıt'alar; ülkeler.
Kıtâl: Vuruşma, savaşma; öldürme.
Kıvâm: Durma, duruş; direk; bir şeyin istenilen durumda olması.
Kıyâfet-nâme: İnsanın fizikî yapısından ahlâkî ve mânevî şahsiyeti hakkında hüküm çıkarma kitabı.
Kıyâm: Ayakta durma, var olma.
Kıyâm-bi'n-nefs: Kendi kendine kâim olma, varlığı kendisinden olma.
Kıyâm-ı leyl: Geceleyin kalkıp ibâdet etme, namaz kılma.
Kıyâsât: Kıyaslar.
Kıyl: Kavl, söz; "denildi."
Kıyl ü kâl: "Denildi ve dedi"; dedikodu.
Kıyye: Okka, dört yüz dirhem.
Kibâr: Büyükler, ulular; ince, nâzik.
Kiber: Büyüklük.
Kiber-i sinn: Yaş büyüklüğü.
Kibrît-i ahmer: Kırmızı kükürt; eski kimyâ ilminde altın elde etmeye yarayan madde.
Kifâyet: Yeterli olma, yeterlilik; iktidâr.
Kilâb: Köpekler.
Kils-i bakır: Bakır taşı.
Kîmyâger: Kimyâcı.
Kîmyâ-yı atîk: Eski kimyâ; alşimi.
Kîmyâ-yı sûrî: Şeklî, maddî kimyâ.
Kinâye: Bir düşünceyi kapalı bir sûrette söyleme; dolaylı sûretle söylenmiş söz.
Kinn: Örtü, perde.
Kirbâs: Bez, kumaş; keten ve pamuk bez.
Kırdgâr: Tarın.
Kisb, Kesb: Kazanç, iş, güç.
Kisve: Elbise, kıyâfet.
Kitâbet: Yazma.
Kitâb-ı hafîz: Muhâfaza olunmuş kitap; levh-i mahfûz.
Kiyânî, kiyâniyye: Var oluşa âit, kâinatla ilgili.

Kizb, kizib: Yalan.
(k.s): (Kuddise sırruhû); Onun sırrı takdis olunsun, onun sırrı mukaddes olsun!
Kubh, Kubuh: Çirkinlik, kötülük.
(Kuddise sırruhû): Onun sırrı mukaddes olsun! Onun sırrı takdis olunsun!
Kuddise sırrıhü'l-azîz: Onun azîz sırrı takdîs olunsun!
Kuddise sırruhü's-sâmî: Onun yüce sırrı takdîs olunsun!
Kuddûs: (Esmâ-i hüsnâdan) Her çeşit noksandan mukaddes ve münezzeh olan; güzel sıfatları sebebiyle öğülen.
Kudret-yâb: Kudretli, gücü yetebilen.
Kulûb: Kalpler.
Kunût: Tâat, duâ, ibâdet.
Kunût: Ümitsizliğe kapılma.
Kurb: Yakınlık.
Kurbet: Yakınlık; Allah'a yaklaşmak için yapılan ibâdet, amel.
Kurenâ-i sü': Kötü arkadaşlar.
Kurret-i ayn: Göz nûru, göz aydınlığı.
Kurs-ı kamer: Ay küresi, ayın görünen yüzü.
Kurs-ı şems: Güneş küresi.
Kurûn: Çağlar, devirler.
Kusûr: Kasırlar; köşkler.
Kusûr-ı cinân: Cennetlerin köşkleri.
Kût: Gıdâ, azık.
Kutb-i a'zam: En büyük kutup.
Küteh-bînân: Kısa görüşlü kimseler.
Kuûd: Oturma; namazda secdeden sonra oturma.
Kuvâ: Kuvvetler; duyular; kuvveler, güçler.
Kuvâ-yı vâhime: "Vâhime" kuvvetleri, güçleri.
Kuvvâd: Kâidler; kumandanlar.
Kuvve: Kuvvet; meleke, güç, duyu; fiile gelmeyip tasavvur, düşünce hâlinde olma; kâbiliyet ve güç hâlinde olma.
Kuvve-i akliyye: Akıl gücü.
Kuvve-i ani'l-merkeziyye: Merkezkaç kuvveti.
Kuvve-i bâsıra: Görme gücü.
Kuvve-i câzibe: Cezbetme gücü, çekim gücü.
Kuvve-i dâfia: Def'etme, uzaklaştırma gücü, itme gücü.
Kuvve-i fikriyye: Fikir, düşünce gücü.
Kuvve-i gazabiyye: Gazap gücü.
Kuvve-i hâfıza: Hâfıza gücü.
Kuvve-i hayâliyye: Hayal gücü.
Kuvve-i hâzıme: Hazmetme, sindirme gücü.
Kuvve-i ifnâiyye: İfnâ edici, fânî kılıcı, yok edici kuvvet.
Kuvve-i lâmise: Dokunma gücü.
Kuvve-i mâsike: Tutma gücü, tutucu güç.
Kuvve-i musavvire: Tasavvur gücü, tasvir edici güç.
Kuvve-i mutasarrife: Tasarruf edici kuvvet.
Kuvve-i müfekkire: Düşünme gücü.
Kuvve-i sâmia: İşitme gücü.
Kuvve-i şâmme: Koklama gücü.
Kuvve-i şeheviyye: Şehvet gücü.
Kuvve-i vâhime: Zihinde hazır olan şeyleri tertip ve sarfetme gücü; vehmetme gücü.
Kuvve-i zâika: Tat alma gücü.
Kuvve-i zâkire-i müfekkire: Hatırlayıcı düşünce gücü.
Kuyûd: Kaydlar, bağlar.
Kuyûdât: Kaydlar, bağlar.
Kübrâ: Büyük, en büyük.
Küdûrât: Küdûretler; bulanıklıklar; kederler, tasalar.
Küdûret: Bulanıklık; gam, tasa, kaygı.
Küfr: Örtme, kaplama; karanlık gece; inkâr.
Kühl, Kuhl: Sürme; göz ilacı.
Kühûle: Gözü sürmeli olma.
Külhan: Hamam ocağı.
Küll: Hep, bütün.
Külle şey'in: Her bir şey, her şey.
Küllen: Küll olarak.
Küll-i muhammediyye-i muhîta: Hz. Muhammed'in her şeyi kuşatan külliyeti.
Küllî, külliyye: Külle âit, küll ile alâkalı; üniversel.
Külliyyât: Külliyetler, küllîler.
Külliyyen: Küllî olarak; büsbütün, tamâmiyle, toptan.
Külliyyet: Küllî olma, küllîlik, umûmîlik; üniversalite.
Kümmelîn: Kümmeller; kâmiller.
Kümm-i gayb: Gayb örtüsü, gayb gömleği.
Kümûn: Gizlenme, gizlilik.
Kün: Ol!
Kün-fe-yekûn: Ol! (der) derhal olur.
Künh: Asıl, kök, hakîkat, öz.

Künûz: Kenzler, hazîneler.
Küre-i hâkî: Yer küresi.
Küre-i nârî: Ateş küresi.
Küreviyyü'ş-şekl: Küre şeklinde.
Kürübât: Kürbetler; tasalar, sıkıntılar, kederler.
Küsûf: Güneş tutulması.
Küşâd: Açma, açılış.
Küşâde-dest: Elini açmış, açık el.
Küşâde-rû: Açık yüzlü.
Küşâyiş: Açılma, açılış; ferahlık.
Kütüb: Kitaplar.
Kütüb-i münzele: İndirilmiş kitaplar.
Kütüb-i nefîse: Nefis kitaplar, pek güzel ve değerli kitaplar.
Kütüb-i tefâsir: Tefsir kitapları.

L

Lâ (olmak): Yok (olmak).
Lâ-ale't-ta'yîn: Belirtmeksizin, rastgele, gelişi güzel.
Laanehullah: Allah ona lânet etsin!
La'b, Laib: Oyun.
Lâ-bidâyet: Başlangıcı olmayan başlangıçsız.
La-büdd: Lâzım, gerekli, kaçınılmaz, şüphesiz.
Lâ-cerem: Şüphesiz, elbette.
Lafza-i fuzûl: Gereksiz, boş söz.
Lağv: Faydasız, beyhûde, boş; yanılma, atlama; kaldırma, hükümsüz bırakma.
Lâ-havle: "La havle ve lâ kuvvete illâ billâh" (Kuvvet ve güç ancak Allah iledir) cümlesinin kısaltılmış şekli: Bir sıkıntı ve belâ vukûunda sabrın tükendiğini ifâde etmek için okunur.
Lâhık: Lühûk eden; bitişen, eklenen, bağlanan.
Lâhıka: Katılan.
Lâhî: Gâfil, dikkatsiz.
Lahm: Et.
Lahza: Bir an göz ucuyla bakma.
Lâih, lâiha: Parlayan, parlak; hatıra gelen.
Lâik, lâika: Lâyık; yaraşır, yakışan.
Lâim, lâime: Levm edici; kınayıcı, ayıplayıcı.
Laîn, laîne: Lânetlenmiş; nefret kazanmış, istenilmeyen.
La'l: Kırmızı renkte değerli bir taş.
La'l-gûn: Kırmızı renkli.
La'n: Lânetleme.
Lâ-mahâlete: Çâresiz, ister istemez.
Lâ-mekân: Mekânsız, mekânsızlık.
Lâ-mekânî: Bir mekâna âit olmayan, mekânsız.
Lâmise (kuvve-i...): Dokunma duyusu.
Lâ-nihâye: Nihâyeti olmayan, sonu olmayan.
Lâ-nüsellim: Teslîm etmeyiz; kabul etmeyiz.
Lâ-râdde limâ kuziyet: Kazâ olunan şeyi reddedecek, geri çevirecek yoktur.
Lâ-şey: Bir şey değil, hiç, pek değersiz.
Lâ-şey'-i mahz: Mutlak sûrette olmayan şey.
Lâ-taayyün: Taayyünsüzlük.
Latâif: "Latîfe"ler.
Latîf, latîfe: "Kesîf"in zıddı; yoğun olmayan; gözle görülmeyen; yumuşak.
Latîf: (Esmâ-i hüsnâdan). Kullanna yumuşaklık ve lutufla iyilik eden, merhamet eden; gizliliklere nüfuz eden ve vâkıf olan.
Latîfe: İnsandaki "ruh," "kalp," "sır," "hafî," "ahfâ" gibi cismânî olmayan latîf şeyler; mânevî melekeler, güçler.
Lâ-ya'kıl: Akıl etmez; şuursuz, aklı ermez.
Lâ-yemût: Ölümsüz.
Lâ-yenfekk: Ayrılmaz, bölünmez.
Lâ-yenkatı': Kesilmeksizin; kesiksiz.
Lâ-yetecezzâ: Parçalanmaz, bölünmez.
Lâ-yetenâhî: Nihâyet bulmaz, sona ermez.
Lâ-yezâl: Zeval bulmayacak, yok olmayacak.
Lâyıh, Lâyih, lâyiha: Parlıyan, âşikâr, meydanda; hatıra gelen.
Lâ-yuad: Sayılmaz, sayısız.
Lâ-yuhsâ: Hesap edilmez, sayılamaz.
Lâzım, lâzime: Gerekli, gereken.
Leb: Dudak.
Lebîb: Akıllı, zekî; akıl ve zekâ sahibi.
Ledünnî, ledünniyye: Hak tarafından ilham edilen.
Leheb: Alev.
Leîm: Çok levm edilen; kötü, fenâ.
Lemha: Bir göz atış, bir göz atış âtı; parıltı, parlama.
Lemha-be-lemha: Vakit vakit, anbean; her an, her göz atışta; parça parça.

Lemha-i bârık: Şimşek gibi bir an görünen parıltı.
Lems: Dokunma.
"Len-terânî": "Sen Beni göremeyeceksin!"
Lerzân: Titreyen.
Lerze: Titreme, titreyiş.
Lerzendegân: Titreyenler.
Leşker: Asker.
Letâfet: Yoğun olmama; gözle görülmeyecek durumda olma.
Letâif: Latîfeler.
Levâhık: Lâhık olanlar; bitişenler, eklenenler, ilâveler.
Levâzım: Lâzimeler; lâzım olan şeyler; bir şeyden ayrı düşünülmesi imkânsız olan şeyler.
Levh: Levha.
Levh-i mahfûz: Muhâfaza olunmuş, levh, korunmuş levha.
Levh-i rahm: Rahim levhi, levhası.
Levm: Kötüleme, kınama, ayıplama.
Levn: Renk, boya; sıfat; nevi, çeşit.
Levs: Pislik, kir.
Levvâme: Levm edici; kötüleyici, ayıplayıcı.
Leyâlî-i mukmire: Mehtaplı geceler.
Leyl: Gece.
Leyle: Bir gece, gece.
Leylen: Geceleyin.
Leyyin: Yumuşak.
Lezâiz: Leziz şeyler, zevk alınacak şeyler.
Lezâzet: Lezzetli olma, lezzetlilik.
Lezzât: Lezzetler.
Lezzet-âver: Lezzet verici.
Libâs: Elbise, örtünecek şey; örtü.
Li-ecli'l-muâyene: Muâyene maksadıyla.
Li-hikmetin: Bir hikmetten dolayı.
Likâ: Kavuşma, yüz yüze gelme, karşılaşma.
Lillâhi'l-hamd: Hamd Allah içindir.
Li-nefsihî: Kendi nefsi, zâtı için; kendi zâtından dolayı.
Lisânen: Lisanla, dille, söyleyerek.
Lisân-ı kâl: Söz dili.
Lisânü'l-Hak: Hakk'ın dili.
Li-vechillâh: Allah'ın vechi için.
Li-ya'budûnî: Bana kulluk etsinler diye.
Li-ya'rifûnî: Beni bilsinler diye.
Liyâkat: Lâyık olma; iktidar, fazîlet, hüner.
Li-zâtihî: Kendi zâtı için, kendisi için, kendiliğinden.
Lu'b: Oyun eğlence.
Luhûk: Lâhık olma; ilâve, eklenme, birleşme.
Lü'm: "İhtiyaç olmaksızın verme"; kötü olma, alçak olma; aslı yaramaz, alçak, bayağı olma.
Lübâb: Bir şeyin iyisi, içi, özü, seçkini.
Lübb: Öz, iç.
Lügat: Dil, lisan.
Lügavî: Lügatle ilgili; **Ma'nâ-yı lügavî:** Lügat mânâsı, mecâzî olmayan gerçek anlam.

M

Mâ: (Farsça) Biz.
Mâ': Su.
Maa: Berâber, ile, birlikte.
Maa'l-ferâiz: Farzlarla berâber.
Maa'l-hakîka ve't-taayyün: Hakîkat ve tayyün ile birlikte.
Maa't-teessüf: Teessüfle; yazık ki.
Maâd, Meâd: Dönülecek yer, âhiret; dönüş, gâye, son.
Mâadâ: Başka, başkası, gayrisi.
Maâdin: Mâdenler.
Maa-hâzâ: Bununla berâber.
Maa-îzâhât: Açıklamalar ile.
Maâlim: İzler, nişanlar, alâmetler.
Maâliyât: Yüksek ve derin fikirler.
Maânî: Mânâlar.
Maânî-i lügaviyye: Lügat mânâları.
Maâric, Meâric: Merdivenler, basamaklar; mîraclar.
Maârif: Mânevî ve tasavvuf bilgiler; mârifetler.
Maâsî: Ma'siyetler, isyanlar, itâatsizlikler.
Maâş: Yaşayış; geçinecek şey, geçim.
Maa-tafsîlât: Tafsîlatıyla berâber.
Maâyib, Meâyib: Ayıp sayılan şeyler; kusûrlar, ayıplar.
Maâzallah: Yegâne sığınacak yer Allah'dır; Allah esirgesin, Allah korusun!
Mâba'd: Sonu, sonrası.
Mâ-bekâ: Geri kalanı.
Mâbeyn: İki şeyin arası, ara.
Ma'bûd: Kendisine ibâdet edilen.
Mâ-cerâ: Cereyan eden şey; olup biten şey.
Mâcid: Şan, şeref ve kemâl sâhibi.

Ma'cûn: Hamur kıvâmında olan şey; hamur kıvâmına getirilmiş.
Madde: Cevher, maya, unsur, asıl, esas; husus, iş, keyfiyet.
Madde-i ûlâ: İlk madde.
Maddiyyûn: Maddeciler, materyalistler.
Ma'den: Menba, kaynak; masdar, menşe, asıl, ocak, hazîne.
Mâder: Anne.
Mâder-zâd: Anadan doğma; doğuştan.
Mâdih: Medh eden; öven.
Madrûb: Darb olunmuş; dövülmüş, vurulmuş.
Ma'dûd, ma'dûde: Addedilen, sayılan.
Ma'dûm', ma'dûme: Yok, mevcûd olmayan.
Ma'dûmetü'l-ayn: "Ayn"ı, hakîkati yok olan.
Ma'dûm-ı sırf: Mutlak yok olan.
Ma'dûmiyet: Yok olma.
Mâdûn: Aşağı, aşağıda olan, aşağısı.
Mâ-fât: Fevt olan, kaybolan, elden çıkan şey.
Mâ-fevk: Üst taraf, üst.
Mâ-fevka'l-Arş: Arş'ın üstünde olan.
Mâ-fevka's-semâ: Semânın üstünde olan.
Mâ-fi'l-bâb: Bâb içindeki; iş, mes'ele ve mevzû içindeki.
Mâ-fi'l-isti'dâd: İstîdatta olan şey.
Mâfîhâ: İçindeki şey.
Mağbûn: Aldanmış, şaşkın.
Mağdûr: Gadre uğramış; haksızlığa uğramış.
Mağfûr: Mağfiret olunmuş, affa mazhar olmuş.
Mağlata: Zihin karıştırıcı, şaşırtıcı söz.
Mağmûm: Gamlı, kederli, üzüntülü.
Mağmûmâne: Kederli halde, üzüntülü olarak.
Mağnem: Menfaat, ganîmet.
Mağrem: Zarar, borçluluk.
Mağrûren: Mağrur olarak, gururlanarak; aldanarak; inanarak, güvenerek;
Mağrûs: Gars olunmuş, dikilmiş.
Mağz: İlik; iç, öz.
Mağzûb: Gazap olunmuş, öfkelenmiş, öfkelenilmiş.
Mağzûbün-aleyh: Kendisine gazap olunan, gazaba uğramış.
Mahbes: Hapsolunma yeri.
Mahbûb: Sevilmiş, sevilen, sevgili.
Mahbûbân: Sevilmişler, sevgililer.
Mahbûbân-ı ilâhiyye: Allah tarafından sevilen kimseler.
Mahbûbât: Sevgililer; sevilen şeyler.
Mahbûbe: Kadın sevgili, sevilmiş, sevilen, sevgili.
Mahbûbîn: Mahbûblar; sevilmişler, sevgililer.
Mahbûbiyyet: Sevgili olma, sevilme.
Mahbûb-ter: Daha sevgili.
Mahbûs: Hapsedilmiş.
Mahcûb: Hicablanmış, perdelenmiş, örtülü.
Mahdûd: Sınırlı, târif edilmiş, belirlenmiş.
Mahdûdiyyet: Mahdûd olma; hudutlu, sınırlı olma.
Mahdûdü'l-efkâr: Fikirleri sınırlı olan.
Mahdûdü'l-fehm: Fehmi, anlayışı sınırlı olan.
Mahdûdü'l-fikr: Düşüncesi sınırlı olan.
Mahdûdü'l-mikdâr: Sınırlı, belirli, belli bir mikdâr.
Mahdûm: Kendisine hizmet edilen; efendi.
Mahfî: Gizli, saklı.
Mahfûf: (Çizme ve mest gibi şeyleri) giyinmiş, ayağına geçirmiş.
Mahfûz: Hıfz olunmuş; muhâfaza edilmiş, korunmuş.
Mahfûziyyet: Mahfûz olma; korunma.
Mâhî: Mahv eden; silip yok eden.
Mâhiyyât: Mâhiyetler.
Mahkûm: Hükm olunan; hakkında hüküm verilen.
Mahkûmün-aleyh: Hakkında hüküm verilen; üzerine hüküm verilen; bir hükme muhâtap olan.
Mahkûmün-bih: Kendisiyle hüküm verilen.
Mahlûkât: Mahlûklar, yaratılmışlar.
Mahmedet: Medhetme; övme.
Mahmûd, mahmûde: Kendisine hamd edilen, hamd olunan; övülen.
Mahmûdât: Mahmûd şeyler; övülmeye değer şeyler.
Mahmûl: Yüklenmiş, yüklü; atfolunmuş, hamî olunmuş.
Mahmûlün-aleyh: Kendisine hamledilen; müsned, haber, yüklem; hamal.
Mahmûlün-bih: Yük.
Mahmûr-ı lika: Kavuşma mahmûru, sarhoşu, sersemi.

Mahrec: Hurûc edecek yer; çıkış yeri, kapı; bir harfin ağızdan çıktığı yer.
Mahrek: Hareket edilen yer, yörünge.
Mahrûs, mahrûse: Muhâfaza edilen, korunmuş.
Mahrûse: Büyük şehir.
Mahrût: Koni.
Mahsûb: Hesap edilmiş, hesâba dâhil edilmiş.
Mahsûr: Hasr edilmiş; sınırlanmış, kuşatılmış, inhisar ettirilmiş.
Mahsûs, mahsûsa: Tahsîs edilmiş; husûsî, müstakil, ayn, özel.
Mahsûsât, Mahsüsât: Hislerle, duyularla idrâk edilenler.
Mahsüs, mahsûse: Hissedilmiş; beş duyudan biriyle idrâk edilmiş; hissedilebilir.
Mahşûr: Haşr olunmuş.
Mahtid: Mizaç, asıl, tab', oturulan yer, bir şeyin bulunduğu yer.
Ma'hûd, ma'hûde: Ahd olunmuş; bilinen, mâlûm; sözü geçen, sözü edilen.
Mahûf: Korkulu, korkunç.
Mahz, mahza: Mutlak.
Mahzâ: Sırf, sâdece, ancak, yalnız.
Mahzen: Eşyâ saklanacak yer.
Mahz-ı hayr: Sırf hayır.
Mahzûl: Hor, hakîr, perîşan.
Mahzûn: Saklanmış, gizli.
Mahzûrât: Mahzurlar; sakıncalar.
Mahzûz: Hazlanmış, haz almış, hoşlanmış.
Mâî: Mâvi; suya âit.
Mâ-i hayât: Âb-ı hayât.
Mâ-i mehîn: Zayıf, bayağı su.
Mâil: Meyilli; eğilimli.
Maîşet: Yaşama ve geçinme.
Maiyyet: Berâberlik, berâber olma.
Makābir: Makberler; kabirler.
Mâ-kabl: Öncesi, evveli.
Makādir, Mekādir: Miktarlar.
Makāl: Söz.
Makālât-ı aşere: On makālât; on kategori.
Makālîd: Kilitler; anahtarlar; hazîneler.
Makāmât: Makamlar.
Makām-ı kıyl: Söz makāmı.
Makarr: Karar edilen yer, durulan yer; karargâh; başkent.
Makāsıd, Mekāsıd: Maksatlar; niyetler, istekler.
Makbûliyyet: Kabul olunma.
Makbûr: Kabirlenmiş; kabire konulmuş, gömülmüş.
Makbûz: Kabz edilmiş; yakalanmış, çekilmiş, tutulmuş; kabzasına girmiş.
Makdûr-ı beşer: Beşerin gücü yeten şey, beşerin elinden gelebilecek.
Makhûr: Kahra uğramış; bozguna uğramış; gazaba uğramış.
Makıys: Kıyas edilebilir, benzetilebilir, benzer.
Mâkir: Mekr eden; hîle ve oyun eden; aldatan.
Maklû': Kal' olunmuş; kökünden sökülmüş.
Makrûn: Bitişık, yakın, ilgili; kavuşmuş, erişmiş.
Makt: Kin, hiddet.
Ma'kūl, ma'kûle: Akılla idrâk edilen, akılla bilinen; akl edilebilir.
Ma'kûlât: Akıl ile idrak edilen şeyler.
Ma'kûs: Ters çevrilmiş.
Ma'kûsen: Aksine, tersine olarak.
Ma'kûsiyyet: Tersine çevrilmişlik, aks, tersine oluş.
Makzere: Dışkılık.
Makzî: Kazâ ve takdîr olunan şey; hükm olunan şey, hükm olunmuş.
Mâlâ-mâl: Dopdolu, çok dolu, ağzına kadar dolu.
Mâ-lâ-nihâye: Nihâyeti olmayan, sonu olmayan.
Mâ-lâ-yutak (Teklîf-i...): Tâkat getirilemez, güç yetirilemez teklif.
Maldâr: Mal sâhibi; zengin.
Mâlî: Dolu.
Mâlik: Mülk sâhibi, bir şeye sâhip olan; hükümdar.
Mâlikiyyet: Mâlik olma, sâhip olma.
Mâlikü'l-mülk: (Esma hüsnâdan) her şeyin tek sâhibi; var olan şeyler kendisine âit olan; her şey üzerinde tasarruf kendisine âit olan.
Ma'lûl: Hasta.
Ma'lûl: İlletlenmiş; illeti kabûl eden, varlığı illetle olan.
Ma'lûm: Bilinen; ayn-ı sâbite.
Ma'lûmât: Bilinenler; a'yân-ı sâbite.
Ma'lûmât-ı esâsiyye: Temel bilgiler.

Ma'lûmiyet: Mâlûm olma, bilinme.
Ma'mel: Amel yeri, işleme yeri; iş, işleme.
Mâ-melek: Mâlik olunan şey.
Ma'mûl: İmâl edilmiş; yapılmış.
Ma'mûr: Bayındır, îmar edilmiş.
Ma'mûriyyet: Mâmur olma.
Ma'mûrü'l-kalb: Kalbi mâmur olan.
Ma'nâ-yı lügavî: Lügat mânâsı, dildeki mânâsı.
Ma'nen: Mânâ itibâriyle.
Ma'nen ma'nen: Birer birer mânâ olarak.
Mâni', mânia: Mâni olan, engelleyen, engel.
Mâni': (Esmâ-i hüsnâdan) Her şey kendisinin emir ve korumasına bağlı olan; istemediği şeyin olmasına imkân vermeyen; mâni olan.
Mansıb: Makam, mevki.
Mansıb-ı kazâ: Hükmetme, hâkimlik mevkii, rütbesi.
Mansıb-ı şehâdet: Şâhitlik etme rütbesi, mevkii.
Mansûb: Nasb edilmiş; dikilmiş, getirilmiş, konulmuş, tâyin edilmiş.
Mansûr: Kendisine nusret erişen, gâlip gelen, muzaffer olan.
Manzar: Nazar edilen yer; bakılan yer; çehre; görünüş.
Manzûme-i şemsiyye: Güneş sistemi.
Manzûr: Nazar edilen; bakılan, görülen.
Manzûr-ı fakîr: Fakîrin görmüş olduğu.
Manzûrun-fîh: Kendisine bakılan şey nazar edilen.
Mâr: Yılan.
Maraz: Hastalık.
Ma'raz: Bir şeyin arz olunduğu yer, görüldüğü yer; sergi.
Ma'reke: Savaş meydanı; meydan.
Marîz: Hasta.
Ma'rûf: Bilinen, bilinmiş.
Mâ'rûfiyyet: Bilinme.
Marzî, marzıyye: Kendisinden râzı olunan; beğenilen, hoşnut olunan.
Mâ-sadak: "Tasdîk ettiği", "doğruladığı"; uygun, tıpkı.
Masdar: Sudûr yeri; kaynak, temel, menşe', asıl.
Masdar-i binâ-i merre: Bir defa oluş bildiren mastar sîgası.
Ma'siyet: Âsîlik, itâatsizlik, isyan, günah.
Mâsike (kuvve-i...): Tutucu, tutan güç.
Mâsivâ: Hak'tan gayri olan şey, gayr, ağyar.
Maslahat: İş, husus, madde; dirlik düzenlik, iyilik.
Masnû': Sun' edilmiş; yapılmış, meydana getirilmiş.
Masnûât: Sun' edilmiş şeyler; san'atla yapılmış, meydana getirilmiş şeyler.
Masrû': Sar'a hastalığına yakalanmış, sar'alı.
Masrûf: Sarf olunmuş, harcanmış, kullanılmış.
Mass etmek: Emmek; emerek içine çekmek.
Mastûr: Satırlanmış, yazılmış.
Ma'sûm: Korunmuş; ismetli kılınmış; kendisinden günah sâdır olmayan, günahsız.
Masûn: Sıyânet olunmuş; korunmuş.
Ma'şer: Cemâat, topluluk.
Mâşıta: Gelin yüzünü süsleyen kadın.
Mâşiyen: Yürüyerek.
Maşrık, Meşrık: Doğu, güneşin doğduğu yer.
Ma'şûş: Karışık, hileli; saf olmayan hileli para.
Matâim: Yemek yenilen yerler; yiyecekler.
Matar: Yağmur.
Matbû': Mühürlü.
Mâ-tekaddem: Geçen şey, geçtiği şekilde.
Matıyye: Binek, binek atı.
Matla': Tulû' yeri; doğuş yeri; başlangıç; (Kur'ân'ın matla'ı): Kur'ân'ın kapalı olan mânâ ve hükümlerinden her birinin, asıl kasdedilen mânâya vâkıf olunabilecek ıttılâ' yeri.
Matlab: Talep edilen şey; istek, maksat; bahis, mes'ele.
Matlûb: İstenilen, arzu edilen.
Matlûbun-li-gayrihî: Başka bir şeyden dolayı istenilen.
Matlûbun-li-zâtihî: Bizzat kendisi için istenilen.
Matrûd: Tardedilmiş, kovulmuş, uzaklaştırılmış.
Ma'tûf: Atf olunmuş; çevrilmiş, yöneltilmiş.
Mat'ûmât: Tadılan; yenerek tadına bakılan şeyler.
Mâverâ: Ötesinde, arkasında.
Mâ-vuzıa-leh: Kendisi için konulduğu şey; ne için konulmuş ise o şey.

Mâ-yahtâcü-ileyh: Kendisine ihtiyaç duyulan şey.
Mâye: Maya; asıl, esas; para, mal; iktidar, güç; bilgi.
Mâyi': Sıvı.
Mâyiât: Sıvılar.
Mâyiiyyet: Akıcı olma, sıvı olma, akıcılık.
Ma'yûb: Ayıplanmış; kusurlu.
Mazâhik: Tuhaflıklar, gülünç şeyler.
Mazarrat: Zarar, ziyan.
Mazbût, mazbûta: Zapt edilmiş, kayda geçirilmiş.
Mazhar: Zuhûr, tecellî yeri; ilâhî zuhûr ve tecellînin vâki olduğu, göründüğü yer.
Mâzî: Geçmiş zaman; geçmiş.
Mazmaza: Abdest alırken ağıza su verme.
Mazmûn: Zımnında olan mânâ; mânâ, mefhûm.
Maznûn: Zannolunmuş, zannolunan; kendisinden şüphe edilen; sanık.
Ma'zûl: Azl edilmiş; işinden çıkarılmış.
Ma'zûl etmek: Azletmek; işten çıkarmak.
Meal: Mânâ, kavram, anlam; netîce.
Mebâdî: Başlangıçlar, evveller; prensipler.
Mebâhis: Mebhaslar; bahisler, konular.
Mebânî: Binâlar, yapılar; temeller.
Mebde': Başlangıç, evvel, asıl, prensip.
"Mebde' ve maâd": Var oluşun başlangıcı ve dönülecek yer; başlangıç ve dönüş.
Mebgûz: Buğz edilmiş, nefret edilmiş, sevilmeyen.
Mebnî: Binâ olunmuş, kurulmuş; ...den dolayı.
Mebsûs: Yayılmış, saçılmış, dağılmış.
Mebsût, mebsûta: Bast olunmuş; genişletilmiş, açılmış, yayılmış.
Meb'ûs: Ba's olunmuş; gönderilmiş.
Mebzûl: Bezl olunmuş; bol bol verilmiş.
Mecâlis: Meclisler; oturumlar.
Mecânîn: Mecnunlar; aklı olmayanlar.
Mecârî-i feyz: Feyzin akış yolları.
Mecârî-i fikr: Düşünce, fikir mecrâları.
Mecâzîb: Meczuplar.
Mecbûl: Yoğrulmuş, yaratılmış; yaratılıştan bir sıfat ve hal ile olan; bir sıfat ve vasıfla yaratılmış olan.
Mechûd : Cehd olunmuş; gayret edilmiş, çalışılmış; kudret, güç.
Mechûlü'n-nât: Tavsîfi, nitelenmesi mümkün olmayan; bilinemeyen, anlatılamayan.
Mecîd: Şan ve şeref sâhibi, ulu.
Mecîd: (Esmâ-i hüsnâdan) Şan, şeref, büyüklük ve kudretiyle yüce olan.
Meclâ: Tecellî olunan yer; görünme yeri, mazhar, ayna.
Meclûb: Celb olunmuş; getirilmiş; tutkun.
Meclüvv, meclüvve: Cilâlı, parlak.
Mecma': Cem' olma yeri; toplanma, birleşme yeri.
Mecmû', mecmûa: Cem' olunmuş; toplanmış; toplam, hepsi, tamâmı.
Mecrâ: Suyun aktığı yatak; bir işin gidiş ve oluş yolu; yol.
Mecrûh: Cerh olunmuş; yaralanmış; çürütülmüş.
Mec'ûl: Ca'l olunmuş; kılınmış, yapılmış, yaratılmış, vücûda getirilmiş.
Me'cûr: Ecirlenmiş; ecir kazanmış.
Mec'ûlen: Mec'ûl olarak; yapılmış, yaratılmış olarak.
Mec'ûliyyet: Mec'ûl olma, yaratılma, vücûda getirilme.
Meczûbân: Meczuplar; ilâhî aşka cezbolunmuş kimseler.
Medâr: Bir şeyin üzerinde döndüğü, devrettiği yer; yörünge, etrâfında dönülen nokta, merkez; vesîle, vâsıta.
Medâric: Medrecler; basamaklar, merdivenler; yollar.
Meded: Yardım, imdat.
Mededkâr: Medet edici; yardım edici.
Meder: Kuru çamur, kerpiç; köy, mahalle.
Medhal: Dahli olma, bir işte te'sîri olma; giriş yeri, giriş.
Medhûş: Dehşete düşmüş.
Medîd, medîde: Çekilmiş, uzatılmış, uzun, çok uzun.
Medîne: Şehir.
Medlûl: Delâlet olunan; gösterilen, anlaşılan.
Medlûlât: Medlûller; kendilerine delil getirilmiş şeyler.
Medrec: Basamaklı yol, basamak.
Med'uvv: Da'vet edilen; kendisine duâ edilen.
Mefâsid: Fesatlıklar; ifsat edici şeyler.

Mefâtîh: Miftahlar; anahtarlar.
Mefâtîh-i üvel: İlk, evvelî anahtarlar.
Mefhûm: Fehmedilmiş, anlaşılmış; kavram.
Mefkûd: Kaybolmuş, yok olan, bulunmayan; kayıp.
Mefkûdiyyet: Mefkûd olma.
Meflûciyyet: Felc olmuşluk; hareket edemez, işlemez hâle gelmişlik.
Mefrûzu'l-kırâa: (Namazda) Kırâatı, okunması farz edilmiş.
Mefsûh: Fesholunmuş, hükümsüz bırakılmış, hükmü kaldırılmış.
Meftûh: Açılmış, feth olunmuş.
Meftûn: Fitneye düşmüş; gönül vermiş.
Meğîb: Gâib olma, gayb; kaybolma, yok olma, bulunmama.
Mehâbet: Heybetli olma; azamet, ululuk.
Mehâmid: Medihler; övmeler, övülecek şeyler.
Mehârim: Haram kılınmış şeyler.
Mehâsin: Güzellik.
Me'haz: Bir şeyin alındığı yer; kaynak.
Mehbit: Hubût yeri; inilen, inilecek yer.
Mehcûr: Terk olunmuş; ayrılmış, ayrı.
Mehîn: Hor, hakîr, bayağı, zaîf.
Mehleke: Helâk olacak yer; tehlikeli yer.
Meh-rû: Ay yüzlü; güzel.
Me'hûz: Ahz olunmuş; alınmış; ödünç alınmış.
Mekâdir, Makâdir: Miktarlar.
Mekâid: Hîleler, oyunlar, aldatmalar.
Mekânet: Mertebe, derece, rütbe.
Mekârih: Mekrûh şeyler.
Mekîde: Hîle, düzen, aldatma.
Mekkâr: Mekr eden; hîle eden, oyun eden, aldatan.
Meknûn, meknûne: Saklı, gizli; dizili, dizilmiş.
Meknûz: Gömülmüş, içinde saklı, hazînede saklı.
Meknûzât: Meknûz şeyler.
Mekr: Oyun, tuzak, hîle; aldatma.
Mekren: Mekr olarak; bir oyun ve aldatma olarak.
Mekrûh: Kerîh görülen; fenâ görülen, beğenilmeyen.
Mekrûhât: Kerîh görülen şeyler.
Mekrullah: Allah'ın mekri.
Meks etmek: Bir yerde durmak, bulunmak, beklemek.
Mekrümet: İzzet, şeref, kerem.
Mekşûf: Keşf olunmuş; açılmış, açık.
Mektûb: Yazılmış.
Mektûm, mektûme: Ketm olunmuş; gizli, saklı.
Me'kûlât: Yenilecek şeyler, yiyecekler.
Mekzûb: Yalanlanmış, yalan yoluyla vâki' olmuş.
Mel'abe: Oyun, eğlence.
Melâike-i tabîiyyûn: Tabiata mensup melekler.
Melfûz: Telaffuz olunmuş, lafızla söylenmiş.
Melhûz: Mülâhaza edilmiş, düşünülmüş; hatıra gelen.
Melik: Mülk sâhibi, mâlik, hükümdar.
Me'lûf: Ülfet edinilmiş; alışılmış, alışmış.
Me'lûh: İlâhı olan, ilâh edinen; kul, mahlûk.
Me'lûhiyyet: İlâhı olma.
Melûl: Mahzun, hüzünlü; melâlli, usanmış, bıkmış.
Mel'ûn: Lânetlenmiş, lânete uğramış, kovulmuş, uzaklaştırılmış.
Melâ: Çöl, sahrâ.
Melâ': Cemâat, topluluk.
Melâbis: Giyecek şeyler; elbiseler.
Melâhî: Oyunlar, eğlenceler, boş şeyler.
Melâlet: Usanma, bıkma; sıkılma, sıkıntı.
Melâmet: Levm etme; ayıplama, kınama.
Melbûsât: Giyilen şeyler.
Melce': İltica olunan yer; sığınak.
Mele-i a'lâ: Büyük meleklerin toplandığı yer; büyük melekler topluluğu.
Melek-sıfat: Melek vasıflı, melek nitelikli.
Melekü'l-berk: Şimşek meleği.
Melekü'l-cibâl: Dağlar meleği.
Melekü'r-ra'd: Gök gürlemesi meleği.
Melekü'r-rîh: Rüzgâr meleği.
Melekü's-sehâb: Bulut meleği.
Melhame: Kanlı savaş.
Meliki'n-nâs: Nâsın, insanların meliki.
Melikü'l-emlâk: Mülklerin meliki.
Melûl: Usanmış, bıkmış, bezmiş; mahzun, üzülmüş, üzgün.
Melzûm: Lüzumlu kılınan; gerek.
Memâlik: Memleketler; ülkeler.
Memdûh: Medh edilmiş; övülmüş, beğenil-

miş.

Me'men: Emin ve güvenilir yer; sığınılacak yer.

Memerr: Mürûr edilecek yer; geçilecek yer; geçit, yol.

Memerr-i nâs: İnsanların geçeceği yer.

Memleket-i insâniyye: İnsan memleketi, insânî ülke.

Memlû: Dolu.

Memlûk: Birinin mülkü olan; kul, köle; tebaa.

Memnû': Yasaklanmış, yasak.

Me'mûl: Umulur.

Me'mûn: Kendisine emniyet edilen; güvenilen, emîn.

Me'mûr: Emr edilmiş, kendisine emrolunan kimse.

Me'mûrun-bih: Kendisiyle emrolunan şey.

Memzûc: Mecz olunmuş; karışmış, karışık.

Memzûcen: Karışık olarak.

Men: (Farsça) Ben.

Men: (Arapça) Kim, kimse, o kimse ki.

Men': Yasaklama; mânî olma.

Menâbir: Minberler.

Menâbir-i ukûl: Akılların minberleri.

Menâfi'i'l-a'zâ: Âzânın faydaları; organların vazîfeleri.

Menâzır: Bakılan yerler.

Menâzil: Menziller; duraklar, konaklar.

Menba': Kaynak.

Menfaat-bahş: Fayda verici.

Menfez: Nüfûz edecek yer; delik, yank.

Menfûh: Nefolunmuş, üflenmiş.

Menh: Bağışlama, bağış, ihsan.

Menh-i vehbî: İlâhî bağış, Allah vergisi.

Menhî, menhiyye: Nehyedilmiş, yasaklanmış.

Menhûs: Uğursuz.

Menhûsiyyet: Menhûs olma; uğursuz olma.

Menî': Sarp, çetin, erişilmez.

Menkabe: Güzel fiil ve iyi davranış.

Menkûha: Nikâhlı kadın.

Menkûl: Nakl olunmuş, nakledilen; anlatılan.

Menkûş: Nakş olunmuş, resmedilmiş.

Menkûşen: Nakşolunmuş sûrette.

Men-lehü'l-emr: Emretme kendisine âit olan, emretme hakkına sâhip olan.

Menn: İhsan etme, bağışlama.

Mensî: Unutulmuş.

Mensûb: Nisbeti olan, alâkası olan, intisap etmiş.

Mensûc: Dokunmuş, örülmüş.

Mensûh: Nesholunmuş, hükmü kaldırılmış.

Menşe': Neş'et edilen, meydane gelinen yer; esas, kök.

Menşeü's-sivâ: Hak'tan gayri olan şeylerin neş'et ettiği yer, esas, asıl.

Menşûr: Neşrolunmuş, yayılmış; ferman; prizma.

Menût: Bağlı, merbût.

Men'ût: Na'tlenmiş, sıfatlanmış, nitelenmiş.

Menzil: Yoldaki konak yeri; konak; mesâfe.

Menzilet: Derece, rütbe, mevkî.

Merâhil: Merhaleler, menziller.

Merâî: Rüyâda görülen şeyler.

Merâret: Acılık.

Merâtib: Mertebeler.

Merâtib-i hakkıyye: Hakk'a âlt mertebeler.

Merâyâ: Mir'atlar, aynalar.

Merâtib-i kevniyye: Oluş, varoluş mertebeleri; kevne âlt mertebeler.

Merbûb: Rabb'i olan; Rabb'e kul olan; kul.

Merbûbiyyet: Merbûbluk; Rabb'i olma; kul oluş, kulluk.

Merbût: Rabt olunmuş; bağlanmış, bağlı, bitişik, ekli.

Merbûtan: Merbût olarak; irtibatlı olarak.

Merci': Rücû' yeri, râci' olunan yer, dönülecek yer.

Mercûm: Kovulmuş, lânetlenmiş; recm edilmiş.

Mercû'un-ileyh: Kendisine rücû edilen, dönülen.

Merd: Adam, insan; erkek; yiğit; er.

Merdân: Merdler; yiğitler, erler.

Merdûd, merdûde: Reddolunmuş; geri çevrilmiş, geri gönderilmiş.

Merfû': Ref' olunmuş; kaldırılmış, ortadan kaldırılmış.

Mergûb: Rağbet edilmiş; beğenilmiş, istenilen, sevilen.

Merhale: Bir günlük yol, uzaklık.

Merhûm, merhûme: Rahmet edilmiş; rahmete uğramış, merhamet olunmuş.

Merî: Yemek borusu.

Mer'î, mer'iyye: Rü'yet edilen; görülen.

Merîd: İnatçı, dikbaşlı.

Merkeb: Binek, binit.
Merkûb: Üzerine binilmiş; binek, binit.
Merkûm, merkûme: Rakm edilmiş; yazılmış, adı geçen.
Merkûz, merkûze: Rekz olunmuş; yaratılıştan kendisine verilmiş; konulmuş, dikilmiş.
Mermûz: Remz olunmuş; işâret edilmiş, îmâ ile söylenmiş.
Merreten-ba'de uhrâ: Defalarca.
Merreten-uhrâ: Bir başka defa.
Mersûl: Gönderilmiş.
Mersûm, mersûme: Resmedilmiş.
Mersûm: Yazılmış; bahsi geçmiş, mezkûr; an'ane, gelenek.
Mer'ûs: Bir reîsin idâresi altında olan; yönetilen.
Mervî: Rivâyet olunan.
Merzât: Râzı olma, rızâ, hoşnutluk.
Merzûk: Rızıklanmış, rızkı verilmiş.
Mesâcid: Mescidler.
Mesâfât: Mesâfeler.
Mesâil: Mes'eleler.
Mesâlih: Maslahatlar; işler.
Mesâlik: Meslekler.
Mesâvî: Fenâlıklar, kötülükler.
Mesbûk, mesbûka: Sebk etmiş; geri kalmış, geçilmiş; önde bulunan, geçen, geçmiş.
Mesbûku'l-îcâd: Kendisini îcâd (var edilme) geçmiş; var edilmeye mazhar olmuş.
Mescûd: Secde edilen, secde edilmiş.
Mescûn: Hapsedilmiş, mahpus.
Mescûr: (Kızgın ateşle veya su ile) doldurulmuş.
Mesdûd: Seddolunmuş; kapanmış, kapalı, tıkanmış.
Mesel: Nümûne; dokunaklı ve mânâlı söz; hikâye, örnek, benzer.
Meserret: Sevinç, şenlik.
Mesh: Şekil ve sûret değiştirme, başka bir sûrete bürünme.
Mesken: Sâkin olunacak yer; oturulacak yer.
Meskenet: Miskinlik, fakirlik.
Meskût: Söylenmemiş, söylenmeden geçilmiş.
Meslek: Sülûk edilen, girilen, tutulan yol veya iş; metod.
Meslek-i irfân: İrfan yolu.
Meslek-i müfîd: Faydalı yol.
Meslûbu'l-îman: İmânı selbolunmuş, yok edilmiş.
Mesmû': Dinlenmiş, işitilmiş, duyulmuş.
Mesmûât: İşitilen şeyler, dinlenen şeyler.
Mesmûî: İşitme, duyma veya dinleme ile ilgili.
Mesnevî-dân: Mesnevî bilen.
Mesrûrâne: Sevinçli olarak sevinçli bir halde.
Mess: Dokunma, temas.
Mess-i nisâ: Kadınlara temas etme.
Mest: Sarhoş.
Mest-i lâ-ya'kıl: Hiç düşünemez olmuş sarhoş.
Mestûr, mestûre: Setr olunmuş; örtülmüş.
Mestûrân: Mestûrlar; örtülmüşler, gizliler.
Mestûriyyet: Kapalı, örtülü olma.
Mes'ûlün-fîh: İstenmiş şey, istenilen.
Meşâgil: Meşgaleler; meşgûliyetler.
Meşâir-i aşere: On hâsse; on duyu.
Meşâkk: Meşakkatler; sıkıntılar.
Meşâmm: Koku alma duygusu.
Meşârib: Meşrebler; içilecek yerler; içecekler.
Meşâyîh: Şeyhler.
Meşâyîh-i kadîme: Eski şeyhler.
Meşâyih-i rüsûm: Şeklen şeyh olanlar.
Meşhed: Müşâhede yeri, şühûd yeri; şehit olunan yer; şehit mezarı.
Meşhûd: Şâhid olunmuş, müşâhede edilmiş; görülmüş.
Meşhûde: Görülen, görülmüş.
Meşhûn: Doldurulmuş, dolu.
Meşîme: Döl yatağı.
Meşiyyet: Dileme, isteme.
Meşmûm: Koklanmış, kokusu duyulan.
Meşmûmât: Koklanan şeyler.
Meşrebe: Su içecek yer; yaratılış, huy, tabîat.
Meşreb-i şehiyy: Arzu edilen, istek uyandıran meşrep.
Meşrû', meşrûa: Şerîatin izin verdiği, şerîate uygun olan.
Meşrût, meşrûta: Şart kılınmış; şartlı, bağlı, bir şarta bağlı.
Meşûb: Karışık, karışmış; lekeli.
Meşy: Yürüme.
Metâ': Mal, eşyâ, sermâye, elde bulunan varlık.
Metâlib: Matlablar; istenilen şeyler.

Metbû': Kendisine tâbi olunan, uyulan kimse.
Metbû'-i Muhammedî: Hz. Muhammed'e mânen mensup olup kendisine uyulan kimse.
Metîn: (Esmâ-i hüsnâdan) Kuvvet ve güç çok olup kendisine hiçbir iş zor gelmeyen.
Metrûk: Terk olunmuş; bırakılmış.
Meûnet: Yardım.
Metteanallâhu: Allah bizi faydalandırsın!
Me'vâ: Sığınacak yer; mesken, yer.
Mevâdd: Maddeler.
Mevâdd-ı müteaffine: Fenâ, pis kokulu maddeler.
Mevâhîb: Mevhibeler; ihsanlar, bağışlar.
Mevâkı': Mevkiler.
Mevâkıf: Mevkıfler; durulan yerler, duraklar.
Mevâlîd: Mâden, bitki ve hayvanın üçüne birden verilen isim.
Mevâlîd-i selâse: Üç mevâlîd; cemâd, nebat ve hayvan cinsinin üçüne birden verilen isimdir.
Mevâni': Mâniler; engeller.
Mevârid: Mevridler; vürûd yerleri; vârid oluş ve geliş yerleri.
Mevâsim: Mevsimler.
Mevâşî: Davar ve öküz, inek gibi hayvanlar.
Mevâtın: Mevtınlar; menziller, duraklar; yerler.
Mevâzi': Mevziler.
Mevc: Dalga.
Mevcûd, mevcûde: Var olan, vücûd bulmuş olan.
Mevcûd-i şehâdî: Şehâdet âleminde mevcut olan.
Mevdû': Tevdî olunmuş; emânet edilmiş, üstüne verilmiş.
Meveddet: Sevme, sevgi.
Mevfûr: Çoğalmış, çok, bol.
Mevhibe: Hibe, bağış.
Mevhûm, mevhûme: Vehm olunan; tahayyül edilen, zannedilen; hâriçte hakîkaten varlığı olmayan.
Mev'ıza: Vaaz, öğüt.
Mevkıf: Durulacak yer, durak.
Mevlid: Doğum yeri, doğum zamânı.
Mevlûd: Doğan, doğmuş.
Mevrid: Vürûd edilen yer; gelinen yer.
Mevsûf, mevsûfe: Vasıflanmış, sıfatlanmış.
Mevsûl: Ulaştırılmış, bitiştirilmiş, îsal edilmiş.
Mevsûm: İsimlendirilmiş.
Mevt: Ölüm.
Mevtın: Yerleşilen yer; makam, menzil, durak, mertebe, derece.
Mevt-i ıztırârî: Tabiî ölüm.
Mevt-i ihtiyarî: İrâdî ölüm; ölmeden önce kendi irâdesiyle nefsin kötülüklerini ifnâ ederek fânî olma.
Mevt-i sûrî: Sûret ölümü; bedenin ölümü, maddî ölüm.
Mev'ûd, mev'ûde: Vâdolunmuş; vâdeli, zamânı belirli.
Mevvâc: Çok dalgalı, çok dalgalanan.
Mevzi': Vaz' etme yeri; koyma yeri.
Mevzû': Vaz' olunmuş; konulmuş; konu.
Mevzûn: Vezinli; düzgün.
Meyelân: Meyl; eğilim, yönelme.
Meyl: Eğilme, eğiklik; sevme, gönül verme.
Meyvedâr: Meyveli, meyve verici.
Meyyit: Ölü.
Meyyite: Ölü hayvan, hayvan leşi.
Meyyitü'n-nazar: Bakışı ölü; ölü bakışlı.
Mezâhib: Mezhepler.
Mezâhib-i hakka: Gerçek, doğru mezhepler.
Mezâhir: Mazharlar; zuhûr ve tecellî yerleri.
Mezâk: Zevk alma; tadma; zevk, lezzet; damak.
Mezâmîn: Mazmunlar, mânâlar.
Mezâmm: Zemmetme, kötüleme; kötülenen şeyler, mezmûm şeyler.
Mezbele: Süprüntülük, çöplük.
Mezc: Katma, karıştırma.
Mezcûr: Zecr olunmuş, zorlanmış, yasaklanmış, men'edilmiş; eziyete mâruz kalmış.
Meze: Tad, lezzet, çeşni.
Mezellet: Zelillik, horluk, îtibarsızlık, aşağılık.
Mezheb: Gidilen yol; benimsenen inanç ve görüş.
Mezıyk, Medıyk, Mezîk: Darlık, dar yer.
Mezîd: Artma, çoğalma; artmış, çoğaltılmış.
Mezkûr, mezkûre: Zikr edilen; anılan, hatırlanan.
Mezmûm, mezmûme: Zemmolunmuş; yerilmiş, kötülenmiş.
Mezmûmât: Mezmûm şeyler.
Mezrûât: Ekili şeyler; ekinler.
Me'zûn: İzinli, izin verilmiş.

Mezûr: Ziyâret edilmiş, ziyâret edilen.
Mısbâh: Kandil, çıra, meş'ale.
Mısdâk: Bir şeyin doğru olduğunu ispat eden şey; kriter, ölçü.
Miât: Yüzler.
Miftâh: Anahtar.
Mihekk: Mehenk; mîyar, ölçek.
Mihekk-i nazar: Aklî görüş mehengi.
Mihnet: Zahmet, eziyet; sıkıntı, dert; belâ, musîbet.
Mihr: Güneş; sevgi.
Mihver: Eksen.
Mikdâr: Kısım, parça; derece; ölçü; kıymet.
Mikdâren: Mikdâr olarak; kıymet bakımından.
Milel: Milletler, dinler.
Milket: Sâhiplik, mâlik olma; sâhip olunan mülk.
Mi'mâriyet: Mîmarlık.
Min-: ... den.
Minah: Bağışlar, vergiler, ihsanlar.
Min-ba'd: Sonradan.
Min-cemîi'l-vücûh: Bütün vecihlerden.
Min-ciheti'l-Hak: Hak tarafından.
Mine'l-ezel ile'l-ebed: Ezelden ebede.
Min-gayr-i iltifât ve lâ-ma'rifet: İltifât ve mârifet olmaksızın.
Min-gayr-i müşâfeheti'l-emr: "Kün" (Ol!) emrini söylemeksizin.
Min-gayr-i siyâsetin: Siyâsete riâyet etmeksizin; gelişi güzel.
Min-gayr-i ta'yîn: Tâyin etmeksizin; belirtmeksizin.
Min-gayr-i teessür: Müteessir olmaksızın.
Min-gayr-i temsil ve lâ-his: His ve temsîl olmaksızın.
Min-gayr-i tevakkuf: Durmaksızın, hemen.
Min-gayr-i tevîl: Tevil etmeksizin.
Min-haysü'l-hakîka: Hakîkat bakımından, hakîkat îtibâriyle.
Min-haysü't-taayyün: Taayyün bakımından, taayyün îtibâriyle.
Min-haysü'z-zât: Zât bakımından.
Min-indillah: Allah indinden Allah katından.
Min-ledün: (Allah) katından.
Min-ledünnî: (Allah) katından olan.
Minnî: Benden.
Min-tarafillah: Allah tarafından.
Min-vechin: Bir vecihten, bir yönden, bir bakıma.
Min-vücûhin: Vecihlerden (bir vecih).
Mir'ât: Ayna.
Mirâran, Mirâren: Defâlarca.
Mirrîh: Merih; Mars.
Mirsâd: Rasad yeri; gözetme yeri, gözetleme yeri.
Mîsâk: Sözleşme, anlaşma.
Misillu: Gibi, benzer, eş.
Misk-i ezfer: Güzel kokulu misk.
Mi'sam: Bilek, nabız yeri.
Misliyyet: Misil olma; benzer ve eş olma.
Misliyyet-i lügaviyye: Lügat mânâsı bakımından misil olma.
Mişkât: İçine lamba veya kandil koymak için yapılmış oyuk, hücre.
Miyâh: Sular.
Mi'yâr-ı ilim: İlim ölçüsü, ölçeği.
Mizâc: Huy, tabîat; sıhhat.
Mizâc-gîr: Nabza göre şerbet vermeyi bilen.
Mîzân: Terâzî, tartı.
Muabberün-anh: Kendisinden tâbir olunan, bahsedilen, söz konusu olan.
Muabbir: Tâbir eden; rüyâ yorumlayan.
Muaccel: Tâcil edilmiş; acele olunmuş; peşin verilmiş, hemen ödenmiş.
Muâdil: Müsâvî, denk.
Muâhaze: Azarlama, çıkışma, cezâlandırma.
Muahhar, muahhara: Tehir edilmiş, geriye bırakılmış; âhirde olan, sonra olan; geri.
Muahhir: (Esmâ-i hüsnâdan) Her şeyden sonra yine var olan; dilediğini geri koyan; sonunda sâdece kendisi var olarak kalan.
Muâkab: Cezâlandırılmış.
Muâkabe: Cezalandırma.
Muâlecât: Muâleceler; ilâç yapmalar, ilâçla tedâvîler; tedâvîye yarayan ilâçlar.
Muallâ: Yüce, yüksek.
Muallak: Tâlik edilmiş; alâkalı, bağlı; bir şeye veya şarta bağlı.
Muallem: Tâlim görmüş, tâlimli.
Muallim: Tâlim eden; öğreten, öğretici.
Muâmelât: Muâmeleler.
Muammer: Yaşayan; çok yaşayan.
Muammer olmak: Ömür sürmek, yaşamak.
Muârefe: Bilişme, tanışma.
Muârız: Muâraza eden; karşı gelen.

Muarrâ: Ârî, çıplak, soyulmuş.
Muarrif: Târif eden; bildiren; teşrîfatçı.
Muâsır: Çağdaş.
Muâşaka: Sevişme, birbirini sevme.
Muâşeret: Birlikte yaşama.
Muâşir: Muâşeret eden; birlikte yaşayan.
Muâteb: Tekdir edilmiş, azarlanmış, ayıplanmış.
Muattal: Tâtil edilmiş; faâliyetten alıkonulmuş; nefy olunmuş.
Muattar: Itırlı; güzel kokulu.
Muâvaza: 'Ivaz, karşılık olarak verme.
Muâvenet: Yardım etme, yardımlaşma; yardım, destek.
Muâvin: Yardımcı.
Muâyene: Gözle görme; gözden geçirme.
Muayyen, muayyene: Tâyin olunmuş; belirlenmiş, belli.
Muayyin: Tâyin eden, belirleyen, belirten.
Muazzam: Tâzim edilmiş, hürmet edilmiş; ulu, mühim, değerli.
Muazzeb: Tâzib edilen; azap gören, azâba uğrayan.
Muazzib: Tâzib eden, azap veren, azap çektiren.
Muazzî: Tâziye eden, tesellî eden.
Mubâhât: Mubâh olan şeyler.
Mubâlât: Aldırış etme, kaygılanma, endîşe, sıkıntı.
Mubsarât: Görülen şeyler, görülecek şeyler.
Mubsır, mubsıra: Gösteren, gösterici.
Mubtıl: Ibtâl eden; hükümsüz bırakan, bâtıl kılan, bozan.
Mûcib: İcap eden; gereken, gerektiren; sebep, vesîle.
Mûcib-i melâl: Sıkıntı ve bıkkınlık gerektiren, veren.
Mûcib-i tatvîl: Sözü uzatmayı gerektiren.
Mûcibince, Mûcebince: Gereğince.
Mûcid: İcat eden; vücûda getiren, var eden.
Mûda': Tevdî edilmiş; emânet verilmiş.
Mudğa, Muzğa: Bir parça et; küçük et parçası.
Mudill, mudille: Dalâlete düşüren, şaşırtan, yoldan saptıran.
Mudlil: (Esmâ-i hüsnâdan) Dalâlete sevkeden.
Mufârakat: Ayrılma; uzaklaşma.
Mufassal: Tafsîl olunmuş; tafsîlâtlı, ayrıntılan olan.
Mufîz: İfâza eden; bol bol veren; feyz veren; taşıran; çokça yayan.
Mugaddî: Besleyici, besleyen.
Mugannî: Tegannî eden; şarkı, kasîde vs. okuyan.
Muganniye: Şarkıcı kadın.
Mugâyeret: Gayrı olma, gayrılık, başkalık.
Mugâyir: Aykırı olan; gayrı olan.
Mugaylân: Deve dikeni.
Mugayyebât: Gayb ile ilgili şeyler; gizli, görünmez şeyler.
Mugayyir, mugayyire: Tağyir eden, değiştiren.
Muğfil: İgfâl eden; aldatan.
Muğnî: Zengin eden.
Muhabbetullah: Allah sevgisi.
Muhâberât: Muhâbereler; haberleşmeler.
Muhaddeb: Tümsekli, dışa doğru şişkin; dışbükey.
Muhaddes: Kendisine söz söylenen, ilham olunan.
Muhaddid: Tahdit eden.
Muhaddis: Hadis âlimi.
Muhâdese: Karşılıklı konuşma.
Muhâdeseten: Konuşarak, söz söyleyerek.
Muhâfazaten-li'l-mille: Din ehlini korumak maksadıyla.
Muhâkât: Hikâye söyleme, sohbet etme, söyleşme.
Muhakkıkân, Muhakkıkîn: Muhakkıklar.
Muhakkıkîn: Muhakkıklar.
Muhakkik: Mârifette tahkîk ve tahakkuk sâhibi olan; bir şeyin hakîkatini bulan; eşyânın hakîkati kendisine münkeşif olan.
Muhâl: Olması mümkün olmayan, olması düşünülemeyen.
Muhâlât: Muhaller; mümkün olmayan şeyler; olmayacak şeyler.
Muhâlelet: Dostluk.
Muhâlifîn: Muhâlifler; karşı olanlar.
Muhâliyyet: Muhâl olma.
Muhalled: Dâimî kalıcı, sürekli olan.
Muharremât: Haram kılınmış şeyler.
Muharrer, muharrere: Tahrîr edilmiş; yazılmış.
Muharrik: Tahrîk eden, harekete geçiren, ha-

reket veren.

Muhâsede: Haset etme, birbirini çekememe.

Muhassala: Hâsıl edilen, elde edilen şey.

Muhassalât: Muhassal olanlar; tahsil edilenler, elde edilen şeyler.

Muhât: İhâta edilmiş; kuşatılmış, çevrilmiş.

Muharris: Hırslandıran, hırs attıran.

Muhât: Sümük; sümüğe benzeyen yapışkanlı nesneler.

Muhâtab: Kendisine hitap olunan.

Muhâtaba: Birbirine hitap etme; söyleşme, karşılıklı konuşma.

Muhâtara: Tehlike; zarar, ziyan, korku.

Muhâtıb: Hitap eden; söz söyleyen.

Muhâvere: Karşılıklı olarak konuşma.

Muhayyel: Tahayyül olunmuş.

Muhayyelât: Muhayyel olan şeyler; hayalden hâsıl olan şeyler.

Muhâzî: Birbirinin karşısında bulunan, karşı hizâda bulunan; paralel.

Muhbir: Haber veren.

Muhassis: Hissettiren.

Muhbit: Huşû ve tevâzu sâhibi; çok alçak gönüllü.

Muhbitîn: Muhbitler; çok mütevâzi olanlar.

Muhdes: Sonradan var edilmiş olan, yaratılmış; ihdâs edilmiş, hâdis olan.

Muhdesât: Muhdesler.

Muhdis: İhdâs eden; sonradan var eden, meydana getiren.

Muhıkk: Haklı, doğru; hakkı yerine getiren.

Muhibb: Seven, sevgi besleyen, dost.

Muhibbân: Muhibler, sevenler.

Muhît: İhata eden; kuşatan.

Muhkem: Sağlam.

Muhlis: İhlâslı olan; hâlis, katıksız.

Muhlis-i battâl: Amelsiz muhlis; ameli olmayan ihlâslı kimse.

Muhrez: İhrâz olunmuş; elde edilmiş, kazanılmış.

Muhsî: (Esmâ-i hüsnâdan) Her şeyin sayısını her yönüyle bilen, çokça veren.

Muhtâcün-ileyh: Kendisine ihtiyaç duyulan.

Muhtar: Serbest, hür; seçilmiş, seçkin.

Muhtâran: Muhtâr olarak; irâde ile, seçerek.

Muhtasar: İhtisâr olunmuş; kısaltılmış; kısa; özet.

Muhtass: Tahsis edilmiş; mahsus kılınmış.

Muhtazar: İhtizar hâline gelmiş olan; hazır edilmiş; ölmek üzere olan, can çekişen.

Muhtazır: Bk. Muhtazar.

Muhtefî: İhtifâ eden; hafî olan, gizlenmiş, gizli.

Muhtelif, muhtelife: Çeşitli, farklı, değişik, karışık.

Muhtelifü'l-eşkâl: Şekilleri muhtelif, şekilleri farklı.

Muhtelit, muhtelita: karışık, karışmış.

Muhtell: İhlâl edilmiş; bozulmuş, karışmış.

Muhtemil: Taşıyan; ihtimal içinde bulunduran.

Muhtera': İhtirâ' olunmuş: îcat edilmiş.

Muhterik: Yanan, yanıcı.

Muhtezır, Muhtazır: Can çekişen; ölmek üzere olan.

Muhyî: (Esmâ-i hüsnâdan) Hayat veren, canlandıran, dirilten.

Muîd: Hoca, müderris yardımcısı.

Muîd: (Esmâ-i hüsnâdan) Yaratılmışları yok ettikten sonra tekrar yaratan.

Muîl: Çoluk çocuğu ve bakacak kimsesi çok olan.

Muîn: Yardımcı.

Muînü'd-dîn: Dînin yardımcısı.

Muizz: (Esmâ-i hüsnâdan) İzzet veren, ikrâm eden, azîz kılan; şeref sâhibi.

Muka'ar: Çukur, oyuk; konkav, içbükey.

Mukaddem: Sunulan; önde olan, önden giden; ... gelen, önceki; değerli, üstün; takdîm edilmiş; öne geçirilmiş; önce.

Mukaddemâ: Önceden, önce, önceleri.

Mukaddemât: Mukaddemeler; ön bilgiler; "Kıyas"ta "kazıyye"nin birinci bölümü; öncüller.

Mukadder: Takdir olunmuş, kader olarak belirlenmiş, yazılmış.

Mukaddes: Takdis edilmiş; mübârek; temiz ve ârî kılınmış.

Mukaddim: (Esmâ-i hüsnâdan) Her şeyden önce olan; dilediğini öne alan; maddî ve mânevî nîmetler verip dilediğini yükselten, öne geçiren.

Mukaffâ: Kâfiyeli.

Mukallid: Taklitçi, taklit eden.

Mukallidîn: Taklit edenler, taklitçiler.

Mukârenet: Yakınlık, ilişki.

Mukārin: Bitişik, yakın, berâber olan.
Mukarreb: Yakınlaştırılmış; yakın.
Mukarrebîn: Yakın olanlar.
Mukarrer: Kararlaştırılmış, kararlaşmış; anlatılmış, bildirilmiş; şüphesiz, sağlam.
Mukassır: Taksîr eden; kusur eden, kusur işleyen, hatâ eden; gücü yetmeyip yapamayan.
Mukātele: Savaşma, savaş.
Mukātil-i a'dâ: Düşmanlarla savaşan, vuruşan.
Mukavvim: Kıvâma getiren; eğriyi doğrultan, düzelten.
Mukayyed: Kayıtlı, izâfî, îtibarî; bağlı, bağlanmış; şarta bağlı, mutlak sûrette olmayıp bâzı şeylerle bağlanmış olan (Mutlak zıddı).
Mukayyeden: Kayıtlı, bağlı olarak.
Mukayyediyet: Mukayyet olma, kayıtlı, bağlı olma.
Mukayyid: Takyîd eden; kayıt koyan, bağlayan.
Mukbil, mukbile: Gelen, gelici, yönelen; ikballi, bahtlı.
Mûkınîn: İkân edenler; kat'î ve şübhesiz olarak bilenler.
Mukırr: İkrar eden; bir şeyi kabul ettiğini, benimsediğini, doğruladığını söyleyen.
Mukîm: İkâmet eden; yerleşen, yer eden, oturan.
Mukit: (Esmâ-i hüsnâdan) Her şeye muktedir olan; her yaratığa ihtiyaç duyduğu kuvveti ve rızkı veren; nîmet ve yardımları ile imdat eden.
Mukmir, mukmire: Mehtaplı.
Mukni': İknâ edici; inandırıcı.
Mukrî, Mukrî': (Kur'an) kıraât eden, okuyan.
Muksit: (Esmâ-i hüsnâdan) Doğru hareket eden; bütün işlerini yerli yerinde, düzenli yapan.
Muktebes: İktibas edilmiş; alınmış.
Muktedâ-bih: Kendisine iktidâ edilen, kendisine uyulan.
Muktedir: (Esmâ-i hüsnâdan) Gücü her şeye yeten; her şeyi dilediği duruma getiren; her şeyde dilediği gibi tasarruf eden.
Muktesebât: Kesb olunmuş şeyler; kazanılmış şeyler.
Muktezâ: İktizâ eden; gerektirilmiş, gerek.
Muktezayât: İktizâ eden şeyler; gerekler, lâzım gelen şeyler.
Muktesıd: Orta yolu tutan, mûtedil olan, îtidal sâhibi.
Muktezî: İktizâ eden; gerektiren.
Mûmâ-ileyh: İmâ olunan; işâret edilen, adı geçen.
Munfasıl: İnfisâl eden; ayrılmış, ayrı; bitişik olmayan.
Mûnis: Ünsiyet edilen, kendinde ünsiyet bulunan; alışılan.
Munkabız: Kabz olunan; sıkılmış, sıkılan; inkıbâz hâlinde olan.
Munkalib: İnkılâb eden; dönen, değişen, başka bir kalıba giren.
Munkatau'l-işârât: Herhangi bir işâretle belirtilmesi mümkün olmayan.
Munkatı': Arkası gelmeyen; ayrılmış; fâsılalı; kesilen, kesilmiş.
Munkatı' olmak: Kesilmek, son bulmak, ayrılmak.
Munsabb: Dökülmüş, karışmış.
Munsarif: Geri dönen.
Muntabi': İntibâ' eden; izi, görüntüsü, şekli beliren; kalıplanmış, işlenmiş, basılmış.
Muntalık: Bırakılmış, salıverilmiş; kurtulmuş, serbest kalmış.
Muntazam: İntizamlı, sıralanmış, tertiplenmiş, dizilmiş.
Muntazar: İntizar olunan; beklenilen.
Muntazır: İntizâr eden; bekleyen; gözleyen.
Murâd: İrâde olunan; istenen.
Murâdât: Muratlar; dilekler, istekler.
Murâd etmek: İrâde etmek; dilemek.
Murâdullah: Allah'ın murâdı, isteği.
Murâdun-li-gayrihî: Başkasından dolayı istenilen.
Murâkabât: Murâkabeler; gözetme ve göz altında bulundurmalar; kendi iç âlemini gözetmeler.
Murâkıb: Murâkabe eden; gözeten; kontrol eden.
Murassa': Kıymetli taşlarla bezenmiş.
Murdâr: Kirli, pis.
Mûris: İrâs eden; getiren, veren, kazandıran; mîras bırakan.

Murtabıt: İrtibât eden; bağlanan, ilgili, bağlantılı.
Musaddak: Tasdik edilmiş.
Musaddık: Tasdîk eden.
Musaffâ: Saflaşmış; saf.
Musâhabet: Arkadaş olma, arkadaşlıkta bulunma, sohbet etme.
Musahhah: Tashih edilmiş, düzeltilmiş.
Musahhih: Tashih eden; düzelten, sahih ve doğru kılan.
Musâhib: Musâhabe eden; birisiyle sohbette, arkadaşlıkta bulunan; arkadaş.
Musalla: Namazgah; namaz kılınan yer.
Musallat: Hükmünü geçiren; sataşan.
Musannafât: Tasnif edilmiş şeyler; yazılmış kitaplar.
Musarrah: Tasrîh olunmuş; açıkça söylenmiş, belirtilmiş; apaçık.
Musavver: Tasvir edilmiş; sûret verilmiş.
Musavverât: Tasvir olunan şeyler; sûret verilmiş şeyler.
Musavvir: (Esmâ-i hüsnâdan) Tasvir eden, suret veren.
Musaykal: Cilâlanmış, parlatılmış; parlak.
Mûsıl, mûsıle: İsâl eden; ulaştıran.
Musırr: Israr eden; ısrarlı.
Musırrâne: Israrlı bir şekilde.
Musîb: İsâbet eden, isâbetli.
Muskî: Su veren.
Muslih: Islâh eden; iyileştiren, düzelten.
Mustalah: Istılâh olmuş; ıstılâhlı; terim olarak konmuş.
Mustatîl: Uzun; dikdörtgen.
Mutâ': Kendisine itâat olunan, boyun eğilen.
Mu'tâ: İ'tâ olunmuş; verilmiş; kendisine atâ edilen.
Mu'tâd: İtiyâd edilmiş; alışılmış.
Mutâbık: Uyan, uygun.
Mutahhar, mutahhara: Tathîr edilmiş; temizlenmiş, temiz.
Mutâlebât: Talepte bulunma, isteme; dâvâ.
Mutâlebe: Talepte bulunma; istek.
Mu'tâ-leh: Kendisine atâ ve ihsan edilen, kendisine bağışta bulunulan.
Mutâlib: Talepte bulunan; isteyen.
Mutarraz: Nakışlanmış, işlenmiş, işlemeli.
Mutasallib: Tasallüb eden; serdeşen, katılaşan.
Mutasarraf, mutasarrafe: Tasarruf olunmuş; kullanılmış; idâre edilen.
Mutasarrıf: Tasarruf eden; idâre eden; kullanan.
Mutasavvife: Mutasavvıflar.
Mutâvaat: İtâat etme; baş eğme.
Mutavassıt: Tavassut eden; ortada olan, orta.
Mutazallim: Tazallüm eden, yapılan haksızlıktan şikâyet eden.
Mutazammın: Tazammun eden; içine alan; kefil olan; üstüne alan.
Mutazarrır: Zarar gören, rahatsız olan.
Mu'teddün-bih: Kendisine değer verilen, inanılan, sayılan.
Mu'tedilîn: Mûtediller.
Mu'tekad: Kendisine îtikat edilen inanılan, inanılmış.
Mu'tekid: İtikâd eden; inanan; bağlanan; bir kimseye bağlı olan.
Mu'temed: Kendisine îtimad edilen güvenilen.
Mu'tenâ-bih: Kendisine îtinâ edilen; kendisiyle ilgilenilen şey.
Mu'terif: İtiraf eden; kendi kusûrunu kabullenen.
Mu'teriz: İtiraz eden; karşı gelen.
Mu'teriza: Parantez.
Mu'tî: (Esmâ-i hüsnâdan) İ'tâ eden; veren, bağışta bulunan.
Mu'tî: İ'tâ eden; veren; bağışta bulunan.
Mutî', mutîa: İtâat eden, boyun eğen; bağlı.
Mutlakıyet: Mutlaklık, mutlak olma.
Mutlaku'l-inan: Yulan salıverilmiş, başıboş.
Mutmain, mutmainne: Itmi'nan bulmuş; tatmin edilmiş; şüphesi kalmamış.
Mutrıb: Çalgı çalan.
Muttakî: İttikâ eden; sakınan, çekinen.
Muttakîn: Muttakîler, takvâ sâhipleri.
Muttali': Vâkıf olan, bilen, haberi olan.
Muttasıf: İttisâf eden; vasıflanan, sıfatlanan.
Muttasıl: İttisâl eden; bitişen; aralıksız.
Muvâcehe: Yüz yüze gelme; karşı, ön.
Muvâfakat: Uyma, uygunluk, râzı olma.
Muvâfık: Uygun, yerinde.
Muvahhed: Tevhit olunan, birlenen.
Muvahhid: Tevhid eden; birleyen; Allah'ın birliğine inanan.

Muvakkafât-ı ukûl: Akılların başardığı şeyler, vâkıf olduğu şeyler.
Muvakkat, muvakkate: Vakitlenmiş; vakit vakit olan; geçici, süresiz; iğreti.
Muvâzabat: Meşgul olma, bir işle dâimî uğraşma.
Muvâzene: Tartma, tartılma; denk olma, denklik; denge.
Muvazzaf: Vazîfelendirilmiş, vazîfeli.
Müy: Kıl.
Muzâaf: İki kat, kat kat, katmerli.
Muzâf: İzâfe olunmuş; âit kılınmış; izâfet yapılmış; bağlı, alâkalı; katılmış, eklenmiş.
Muzâhât: Müşâbehet; benzeme.
Muzâhî: Müşâbih; benzeyen, benzer.
Muzhar: Izhâr edilmiş; açığa çıkarılmış.
Muzhir: Izhâr eden; zuhûra çıkaran, meydana çıkaran, gösteren, zâhir kılan.
Muzırr: Zararlı.
Muzî': Ziyâ veren; ışık veren, parlayan, parlak.
Muzlim, muzlime: Zulmetli, karanlık.
Muzmahill: Çökmüş, yıkılmış; yok olmuş.
Muzmer: Izmâr edilmiş; gizli, gizlenmiş, dışarı vurulmamış.
Muztarr: ...zorunda kalan; zorlanmış, çâresiz kalmış.
Muztarran: Muztar olarak; çâresiz olarak.
Mü'minîn: Mü'minler.
Mübâderet: Bir işe girişme, bir işe girişmekte acele etme.
Mübâhase: Konuşma; bahse girişme; münâkaşa, tartışma.
Mübâseta: Bast hâli içinde olma, tekellüfsüz davranma, görüşme.
Mübâşeret: Bizzat bir işe girişme, başlama.
Mübâşir olmak: Mübâşeret etmek; bizzat teşebbüs etmek, girişmek.
Mübâyaa: Bîatlaşma; bîat etme; satın alma.
Mübâyaat: Söyleşme; bir şeyhe mürid olup bağlanma; satın alma.
Mübâyenet: Aynlık, başkalık; zıtlık.
Mübâyin: Farklı, zıt.
Mübdi': İbdâ' eden; îcâd eden, benzersiz, ve güzel sûrette vücûda getiren.
Mübdî: (Esmâ-i hüsnâdan) İzhar eden; zuhûra çıkaran, ortaya koyan, var eden, yaratan.
Mübdil: Değiştiren, bir şeyin yerine diğer bir şeyi koyan.
Mübeddel: Tebdil olunmuş; değiştirilmiş.
Mübeddil: Değiştiren, tebdil eden.
Mübeddilü'l-ahvâl: Halleri değiştiren.
Müberrâ: Berî kılınmış, temiz kılınmış; münezzeh, pak.
Mübeşşire: Tebşir eden, müjde veren; rü'yâyı sâdıka, doğru ve gerçek çıkan rüyâ.
Mübeşşirât: Mübeşşireler; sâdık rü'yâlar.
Mübeyyen: Tebeyyün etmiş; meydana çıkarılmış; açıklanmış.
Mübîn: Beyân eden, ayıran, açıklayan; açık, apaçık.
Mübrem: Kaçınılmaz, önlenemez; vazgeçilemez.
Mübşer: Sevinen; müjdelenen.
Mübtedeât: Mübteda'lar; ibdâ' edilen şeyler; yaratılmış şeyler.
Mübtedî: Yeni başlayan; tasavvuf yoluna yeni girmiş olan.
Mübtelâ: Düşkün, tutkun; "belâ"ya mâruz kalan.
Mübtenî: İbtinâ edilen; binâ olunan, kurulan, yapılan.
Mübtenî: İbtinâ edilen; binâ olunan, kurulan, yapılan; dayanan.
Mücâhid: Mücâhede eden; cehdeden, cihat eden; savaşan, uğraşan.
Mücâlese, Mücâleset: Birlikte oturma, berâber bulunma.
Mücâlis: Aynı mecliste birlikte oturan, meclis arkadaşı.
Mücâmaa: Cimâ; cinsî münâsebet.
Mücânebet: İctinap etme; sakınma, çekinme.
Mücâseret: Cesâret bulma, cesâret etme.
Mücânis: Aynı cinsten olan.
Mücâveret: Mücâvir olma; komşuluk.
Mücâvir: Civarda bulunan; komşu.
Mücâzât: Karşılık verme; cezâ verme.
Mücellâ: Cilâlanmış, cilâlı, parlak, parlatılmış.
Mücenned, mücennede: Sıralanmış, saf saf, sıra sıra.
Mücerreb: Tecrübe edilmiş, denenmiş.
Mücerred, mücerrede: Tecrit edilmiş; soyulmuş, karışık olmayan; soyut; tek, yalnız, ancak.
Mücessem: Tecessüm etmiş; cisimlenmiş.

Mücîb: İcâbet eden; cevap veren, isteğe karşılık veren.
Mücidd: Çalışıp sebat eden, ciddî olan, çok gayret gösteren.
Mücmel, mücmele: İcmâl olunmuş; toplu, topluca.
Mücmelen: Topluca, toplu olarak, toptan.
Mücrim: Cürm işleyen; suçlu, günahkâr.
Mücrimîn: Günahkârlar, suçlular.
Müctehidîn: Müctehidler.
Müctemi': Bir araya gelen; Cem' olmuş; toplanmış.
Müctemian: Toplu olarak, bir arada, beraber olarak.
Müdâfaaten: Müdâfaa, savunma sûretiyle; savunarak.
Müdâhalât: Müdâhaleler; karışmalar.
Müdârâ: İdâre etmek; yüze karşı iyi davranma, hoşlukla muâmele edip idâre etme.
Müdâvemet: Devam etme; devamlılık.
Müdbir, müdbire: İdbâr eden; sırtını çevirip dönen, giden; tâlihsiz.
Müddeayât: İddia olunmuş şeyler; iddialar.
Müddehare: Hor ve hakîr kılınmış, alçaltılmış.
Müddeî: İddia eden; dâvâcı.
Müdebbir: Tedbir eden; idâre eden, çekip çeviren, yöneten.
Müdevver: Tedvir edilmiş; döndürülmüş; yuvarlak, değirmi.
Müdhık, müdhıke: Güldüren, gülünç.
Müdillîn: Nazlananlar.
Müdrek: İdrâk olunan, idrâk edilebilen, olunmuş.
Müdrik: İdrak eden.
Müeccel: Tecil edilmiş; sonraya bırakılmış.
Müeddeb: Te'dîb edilmiş; edeblendirilmiş, terbiyeli, edebli.
Müeddî: Sebep olan, doğuran, meydana getiren.
Müekked: Te'kîd olunmuş; sağlamlaştırılmış.
Müekkid: Te'kîd eden; sağlamlaştıran.
Müesserün-fîh: Müessirin tesirini kabul eden, tesir alan, müteessir olan.
Müessir: Tesir eden; etkileyen.
Müeyyed: Te'yîd edilmiş; desteklenmiş.
Müfâd: Mânâ, kavram, ifâde edilen şey.
Müfâhare: Öğünme.
Müfâz: Feyzi kabul eden, "feyiz" lenmiş.
Müferrik, müferrika: Tefrik eden; ayıran, "tefrika"ya düşüren.
Müferrit: Tefrit eden; gereğinden az yaparak kusur eden.
Müfessirân: Müfessirler.
Müfîd, müfide: İfâde eden, mânâlı; faydalı.
Müfred: Tek kılınmış, tek; yalnız; birleşik olmayan; tekil; terim.
Müfredat: Müfredler; birleşik olmayan basit şeyler, tekler.
Müfrit, müfrita: İfrat eden; aşırı giden, sınırı geçen; aşırı.
Müfsid, müfside: İfsâd eden, fesat çıkaran, bozan.
Müfsidât: Müfsidler.
Müftekır: İhtiyaç duyan; fakir, muhtaç.
Müfteraz: Farzolunmuş.
Müftezih: Rezil ve rüsvay olan, olmuş.
Müheymin: Gözeten, koruyan.
Müheymin: (Esmâ-i hüsnâdan) Görüp gözeten, her şeye şâhit olan, varlıklar üzerine emin olan, her şeyi koruyup saklayan.
Müheyyâ: Hazır.
Müheyyem, müheyyeme: Hayrete gark olmuş, şaşkın.
Müheyyic: Heyecan veren, coşturan.
Mühezzeb: Islâh edilmiş, düzeltilmiş, temizlenmiş.
Mühimmât: Mühim şeyler; lüzumlu şeyler, lüzum duyulan şeyler.
Mühlik: Helâk eden; helâke sürükleyen.
Mühmel: İhmal olunmuş; bırakılmış, bakılmamış.
Mühr-küşâ: Mühür açan.
Mühtedîn: Hidâyete ermişler.
Mühtezz: İhtizaz eden; titreşen, şişen.
Mükâleme: Konuşma.
Mükâşefât: Mükâşefeler.
Mükedder: Bulandırılmış, bulanık; azarlanmış; kederli, üzüntülü.
Mükellef: Teklîfe konu olan, teklife muhâtap olan; yükümlü, bir şeyi yapması kendisinden istenilen.
Mükemmil: Tekmil eden; kemâle erdiren.
Mükerrem: Tekrîm edilmiş; hürmet ve tâzîme erişmiş; muhterem.
Mükerrer: Tekrarlanmış.

Mükevvin: Tekvîn eden; olduran, meydana getiren.
Mükeyyifât: Keyif verici şeyler; sarhoşluk verici şeyler.
Mükezzib: Tekzîb eden; yalanlayan.
Müktenif: Örtünen, gizlenen.
Mükteseb: Çalışmakla kazanılmış.
Mülâbis: Muttasıl, bitişik, iç içe birlikte olan; bürünmüş, giyinmiş.
Mülâhaza: İyice düşünme; inceleme, göz önünde bulundurma.
Mülâhazât-ı ağyâr: Ağyâr, Allah'tan başka şeyleri düşünme, göz önünde bulundurma, dikkate almalar.
Mülahham: Etli, şişman
Mülakāt: Kavuşma; birleşme; görüşme.
Mülâkî: Buluşan, kavuşan, karışan.
Mülâkî olmak: Karşılaşmak, buluşmak, kavuşmak.
Mülâyim: Hoş, yumuşak; uygun, muvâfık.
Mülâzemet: Bir işle devamlı meşgûl olma.
Mülâzim: Sanlan, tutunan, yapışan.
Mülâzimân: Bir yere veya bir kimseye bağlı bulunanlar.
Mülemma': Parlak; renk renk, bulaşmış.
Mülevven: Renkli, renklenmiş.
Mülevves, mülevvese: Telvis edilmiş; kirletilmiş, pis.
Mülhak: İlhak edilmiş; katılmış, birleştirilmiş, eklenmiş.
Mülhid: Dinsiz, îmansız.
Mülhidîn: Mülhidler.
Mültebis: Giyinmiş; başka bir şeyden ayırt edilmez durumda olan, şüpheli, tereddütlü, karışık.
Mültesık: Bitişik, yapışık; birbirine bağlanmış.
Mültezim: İltizâm eden, lüzumlu kılan, gerekli gören, gerektiren.
Mülûk: Melikler; hükümdarlar.
Mülzem: İlzam edilmiş; susturulmuş; lüzumlu görülen.
Mümâil: Meyilli.
Mümâleset: Benzeme, benzeyiş.
Mümârese: Alışma; alışma için yapılan çalışma; eksersiz.
Mümâs: Temas eden; dokunan, değen, ilişen.
Mümâsil, mümâsile: Müşâbih, benzer, eş, andıran.
Mümâsilen: Benzer olarak.
Mümessel: Temsîl edilmiş, sembolik olarak belirtilmiş.
Mümâşât: Yoldaşlık, berâber gitme; göz yumma.
Mümâtale: Savsaklama, uzatma.
Mümeyyize: Tefrik etme gücü.
Mümidd, mümidde: İmdâd eden; yardım eden.
Mü'min: (Esmâ-i hüsnâdan) Emniyet, güven veren; şüphe ve tereddütleri kaldıran.
Mümît: (Esmâ-i hüsnâdan) Öldüren; mahlûkâta ölümü takdîr edip bu hükmünü uygulayan.
Mümkin: Yokluğu ve varlığı zarûrî olmayan; varlığı ve yokluğu düşünülebilen.
Mümkinât: Mümkinler.
Mümtaz: Ayrı tutulmuş, ayrılmış; seçilmiş, seçkin.
Mümtedd: Uzayan, yayılan.
Mümteni': Olması mümkin olmayan; olabilmesi düşünülemeyen; muhal.
Mümteniât: Mümteni'ler; olması mümkün olmayanlar.
Mümtezic, mümtezice: İmtizac eden; karışan, uyuşan, kaynaşan, karışık.
Münâdâ: Kendisine nidâ olunan; seslenilen.
Münâdî: Nidâ eden; seslenen; dellâl, müezzin.
Mün'adim: İn'idâm eden; yok olan, yok.
Münâfî: Nefy edici; zıt, aykırı, mugâyir.
Münâfikîn: Münâfıklar.
Münâkeha: Nikâhlanma.
Münâkız: Nakz eden, muhâlif, zıt; birbirini tutmayan; çelişen, çelişkili.
Mün'akid: Akdedilen; bağlanmış, kurulan, yapılan.
Mün'akis: İn'ikâs eden; akseden, yansıyan.
Münakkah: Ayıklanmış, temizlenmiş; iyisi seçilmiş; gereksiz sözlerden temizlenmiş.
Münakkaş: Nakışlanmış; nakışlı, işlemeli.
Münâsebât: Münâsebetler, ilişkiler.
Münâsebetdâr: Münâsebetli; ilgili.
Münâsib: Uygun, yakışan.
Mün'atıf: Atf edilen; yönelen, yönelmiş.
Münâzaa: Çekişme, ağız kavgası.
Münâzara: Münâkaşa, tartışma.

Münâzır: Münâzara eden; münâkaşa eden, tartışan.
Münâzi': Münâzaa eden; kavga eden, çekişen.
Münbais: İnbiâs eden; ileri gelen, doğan.
Münbasıt, münbasıta: Açılan, yayılan; geniş, açık.
Müncelî: Parlıyan, parlak; meydanda olan, âşikâr.
Müncemid, müncemide: İncimâd eden; donmuş, donuk.
Müncemidü'l-kalb: Kalbi donmuş olan.
Müncer: Çekilmiş; bir tarafa sürüklenen; varıp sona eren, netîcelenen.
Müncezib: İncizâb eden; cezb olunan, çekilen.
Mündefi': Def'edilmiş; savuşturulmuş; atlatılmış, önlenmiş.
Mündemiç: İçinde bulunan, içinde yerleşmiş olan, diğerinde gizlenen.
Münderecât, Mündericât: İçindekiler.
Münderic: Derc olunmuş; içinde yer alan.
Mündericât, Münderecât: İçindekiler.
Münderis: Eseri, izi kalmamış.
Münebbeh: Tenbîh olunmuş; uyarılmış.
Münebbih: Tenbih eden; uyaran.
Münecces: Kirli, pis.
Müneffiz: Tenfiz eden; nâfiz kılan, hükmünü icrâ eden.
Münekkid: Tenkitçi.
Münevver: Tenvîr edilmiş; aydınlatılmış.
Münevverü'l-fikr: Aydın fikirli.
Münevvir: Tenvîr eden; nurlandıran, aydınlatan.
Münezzeh, münezzehe: Tenzih edilmiş; temiz, pâk, arî, uzak.
Münezzih: Tenzih eden.
Münfail, münfaile: Bir fiili kabul eden; bir fiilden etkilenen; pasif; Gücenen, gücenmiş, alınmış.
Münfehık: Yayılan, taşan, genişleyen.
Münfekk: İnfikâk eden; ayrılmış, ayrılan, ayrı.
Münferid: İnfirâd eden; tek, ayrı olan; kendi başına.
Münferiden: Yalnız, tek olarak; ayrı ayrı, tek tek.
Münfesid: Fesâda uğrayan, bozulan.
Münhafız: Hıfz olunan; korunan, korunmuş.
Münharık: Hark edilen; yırtılan, parçalanan, bozulan; tabiî olan şeylerin dışına çıkan, olağan üstü olan.
Münhasır: İnhisâr eden; sınırlanmış; yalnız bir şeye mahsus olan.
Münhemik: İnhimâk eden; bir işin üstüne çok düşen, bir şeye düşkün olan.
Münhezim: Hezîmete, bozguna uğrayan.
Münîf, münîfe: Yüksek, ulu, büyük.
Mün'im: (Esmâ-i hüsnâdan) İn'âm eden; nîmet veren.
Münkâd: İnkıyâd eden; boyun eğen, itâat eden.
Münkalib: İnkılâb eden; dönen, değişen.
Münkarız: İnkıraz eden; biten, tükenen, yıkılan, arkası kesilen.
Münkasım: Kısımlara ayrılan; bölünen.
Münkatı', Munkatı': Ayrılan, ayrı kalan; kesilen, kesilmiş.
Münker: İnkâr olunan; reddolunan, beğenilmeyen, hoş görülmeyen.
Münkerât: Münker olan şeyler; şerîat bakımından yapılması hoş görülmeyen şeyler.
Münkesir: İnkisâr eden; kırılan, kırılmış; kırgın, gücenmiş.
Münkesirü'l-kalb: Kalbi kırık, gönlü kırık, gönlü kırılmış.
Münkeşif: İnkişâf eden; keşf olunan, açılan; görülen.
Münketim: Gizlenmiş, gizli.
Münkir: İnkâr eden; kabûl etmeyen.
Münkirîn: Münkirler; inkâr edenler.
Münsarif, Munsarif: Geri dönen.
Münselib: Selb olunan; yok edilen, kaldırılan.
Münşerih: Açılan, açılmış; sıkıntıdan kurtulan, sıkılmayan.
Münşî: İnşâ eden, yapan; güzel yazı yazan.
Müntafî: Sönmüş, sönen, sönük.
Müntakım: (Esmâ-i hünsâdan) İntikam alan; cezâya çarptırmaya gücü yeten.
Müntakış: Nakş olunan.
Müntakil: İntikâl eden; geçen; mîras kalan; ölen.
Müntavî: İntivâ eden; toplanmış, dürülüp bükülmüş, bir araya konmuş.
Müntefî: Nefy olunan; yok edilen.
Müntefi': İntifâ' eden; faydalanan.

Müntehâ: Son bulmuş; varılabilen en uzak yer, son, uç.
Müntehab: Seçilmiş, seçkin.
Müntehî: Nihâyet bulan, sona eren, biten; son; bir şeyin nihâyetinde olan, o şeyi tamamlayan.
Münteşir, münteşire: İntişâr eden; yayılan, dağılan.
Müntezeh: Tenezzüh yeri; gezinti yeri.
Müntic: İntac eden, netîcesini veren; sebep olan, meydana getiren.
Münzecir: Zorla boyun eğip yapan, itaat eden.
Münzel, münzele: İnzâl olunmuş; indirilmiş.
Münzilü'l-hikem: Hikmetleri inzal eden.
Münzilü'l-maârif: Mârifetleri inzal eden.
Münzilü'l-ulûm: İlimleri inzal eden.
Mürâdif: Eş anlamlı, eş mânâlı.
Mürâhik: Bülûğ çağına ermiş, yetişkin çocuk.
Mürâî-i âmil: Riyâkâr olarak amel işleyen.
Mürde: Ölü; cansız.
Mürebbâ: Terbiye olunmuş; terbiye görmüş.
Mürekkeb: Terkip edilmiş; bir veya daha fazla şeylerin birleştirilmesinden meydana gelmiş; birleşik.
Mürekkebât: Mürekkeb şeyler.
Mürekkebât-ı fahmiyye: Karbonik birleşikler.
Mürevvic: Tervic eden; taraftar görünen, tutan, destekleyen; itibar eden.
Mürg, Murg: Kuş.
Mürîd: İrâde eden; dileyen, isteyen.
Mürîdân: Mürîdler.
Mürsel: İrsâl olunmuş; gönderilmiş; resûl.
Mürselün-bih: Peygamberle gönderilen, risâletle getirilen şey; din, vahy, kitap.
Mürselün-ileyh: Kendisine peygamber gönderilen.
Mürsil: İrsâl eden; gönderen; peygamber gönderen; elçi gönderen.
Mürsile: Verici; gönderici.
Mürtabıt, Murtabıt: İrtibât eden; bağlanan, ilgili, bağlantılı.
Mürtakım: İrtikâm olunan; yazılmış, yazılan, çizilmiş.
Mürtefi': Ref' olunan; yükseltilen, ulaştırılan, yüksek olan; kalkan, ortadan kaldırılan.
Mürtekib: İrtikâb eden; kötü bir işi işleyen.
Mürtesim olmak: Resmedilmek.
Mürûr, Murûr: Geçme, geçiş.
Mürûr-ı sinîn: Senelerin geçmesi.
Mürûr-ı zamân: Zamanın geçmesi.
Mürüvvet: Mertlik, yiğitlik; cömertlik, iyilik severlik.
Müsâb: Sevap kazanmış, sevâba nâil olmuş.
Müsâdeme: Çarpışma.
Müsâdif: Tesâdüf eden.
Müsâdif-i nazar: Bakışa tesâdüf eden; göze çarpan.
Müsahhar: Teshîr olunmuş; boyun eğmiş, itâat etmiş; âmâde.
Müsahhariyyet: Müsahhar olma; teshîr olunma; boyun eğme, itâat altında olma.
Müsâraat, Müsâreat: Sür'at ve acele etme; hemen girişme, teşebbüs etme.
Müsâvâten: Müsâvî, eşit olarak.
Müsâviyü't-tarafeyn: İki tarafı müsâvî, eşit.
Müsebbib: Sebep olan.
Müsecca': Secili, secili düz yazı, iç kafiyeli nesir.
Müseccer, müsecccere: Doldurulmuş, taşırılmış; ateşi artırılmış.
Müsedded: Doğru yola sevkedilmiş; önü tıkanmış.
Müseddid: Doğru yola sevkeden; devlet işlerinde vazifeli me'mur; doğrultan, tıkayan, sedd yapan.
Müsellah: Silâhlı.
Müsellem, müselleme: Teslim olunmuş; herkesçe kabul olunmuş.
Müselles: Üçlenmiş; üçlü, üçgen.
Müsellesât: Üçgenler, üçlüler; trigonometri.
Müsemmâ: İsimlendirilmiş, isimlenmiş.
Müsemmeyât: Müsemmâlar; isimlendirilenler.
Müserrah: Tesrîh edilmiş, bırakılmış, mutlak.
Müsevvâ: Tesviye edilmiş; düzeltilip son şekli verilmiş; düzgün hâle konmuş.
Müsinn: Yaşlı.
Müslim: Müslüman.
Müslimîn: Müslümanlar.
Müsmi': İşittiren, dinleten.
Müsmir: Semere veren; meyveli; faydalı, nectîce veren.
Müsrif: Yükselen, çıkan; etrâfı görecek şekilde yüksekte olan.

Müstahikk: Hak kazanmış, hakkı olan, hak eden.
Müstahlefûn: Müstahlefler; halîfe kılınmış olanlar.
Müstakbel: Gelecek zaman; gelecek olan.
Müsta'lî: İsti'lâ eden; yükselen, üstün gelen.
Müsta'mel: Kullanılmış.
Müstağfir: İstiğfar eden.
Müstağnî: İstiğnâ eden; ihtiyâcı olmayan; tok gözlü.
Müstağrak: Gark olmuş; dalmış, batmış, boğulmuş.
Müstahîl: Olması mümkin olmayan; muhal, imkânsız; boş, saçma.
Müstahkem: Sağlamlaştırılmış; sağlam.
Müstahlef: Halîfe kılınmış.
Müstahlif: Yerine halîfe koyan.
Müstahrec: İstihraç edilmiş; çıkarılmış.
Müstahsenât: Beğenilen, güzel görülen şeyler.
Müstaidd: İstîdatlı, kâbiliyeti olan.
Müstakarr, Müstekarr: Karar bulmuş, yerleşmiş; karar edilen yer, karargâh.
Müstakıll, müstakille: İstiklâli olan; bağımsız; serbest, kendi başına olan, ayrı.
Müstakîm, müstakîme: Düz, doğru.
Müstakzerât: Def'-i hâcet yoluyla vücuttan dışarı atılan şeyler.
Müstashib: Berâber bulunan, birlikte olan; arkadaşlık eden
Müstatîl: Dikdörtgen; uzayan, uzun.
Müsteân: Kendisinden yardım istenen, yardım beklenen.
Müsteâr: Âriyet olan; ödünç olan; iğreti; takma.
Müsteb'ad: İstib'âd edilen; uzak görülen, olacağı sanılmayan.
Müstebân: Meydanda, açık, âşikâr; açık olarak anlaşılan.
Müstebid: İstibdâd eden; hükmü ve idâresi altında olanlara söz hakkı ve hareket serbestliği vermeyen.
Müstecâb: Kabul olunmuş.
Müstecâbü'd-dâ've: Duâsı makbul olan, duâsı kabul olunan.
Müstecmi': Kendisinde toplayan.
Müsted'î: İsteyen, dileyen; dilekçe veren.
Müstedâr: Dâire şekline getirilmiş.
Müstedîr: Dâire şeklinde olan, dâirevî.
Müstefâd: Anlaşılan, anlaşılmış; kazanılmış.
Müstehâsât: Müstehâseler; fosiller.
Müstehıkk: İstihkak eden; hak eden, kazanan.
Müstehlek: Helâk olmuş; yok olmuş.
Müstekarr, Müstakarr: İstikrar bulan; karar bulan, yerleşmiş; karar edilen yer, karargâh.
Müstekmil: İstikmâl eden; ikmâl eden, kemâle erdiren; tamamlayan, bitiren.
Müstelzim: Gerektiren, gerekir.
Müstemi': İşiten, dinleyen.
Müstemir: Sürekli, devamlı; istimrâr eden, devam eden.
Müstemirren: Sürekli, aralıksız, devamlı, birbiri arkasına.
Müstenbat: İstinbât olunmuş; çıkarılmış, çalışarak meydana çıkarılmış.
Müstened: Kendisine istinâd edilen; dayanılan, dayanak.
Müstenedün-ileyh: Kendisine dayanılan.
Müstenfir, müstenfire: Ürken, ürküp kaçan; mücâdeleye dâvet eden.
Müstenid: İstinâd eden; dayanan.
Müsteniden: İstinâd ederek, dayanarak.
Müsterih: İstirâhat eden; rahat bulan, gönlü rahat, kaygısız.
Müsterşid: İrşat edilmek isteyen.
Müsteşrık: Parlak, aydınlık.
Müşteşrik: Doğunun din, târih, dil vb. yönlerini araştırıp inceleyen yabancı bilim adamı, oriyantalist.
Müstetâb: Hoş ve güzel bulunan; beğenilmiş, güzel.
Müstetir: İstitâr eden; örtünen, gizli olan
Müstevâ: İstivâ edilmiş; kaplanmış, örtülmüş, kuşatılmış.
Müstevfâ: Kâfî derecede olan, yeteri kadar, tam, mükemmel olan.
Müstevfir: Borcunu, başkasının hakkını tamâmen ödeyen.
Müstevî: İstivâ eden; kaplayan, örten, kuşatan.
Müstevlî: İstilâ eden; ele geçiren, yayılan, her tarafı kaplayan; salgın.
Müşâbehet: Benzerlik.
Müşâbih: Benzeyen, benzer.

Müşâfehe: Yüz yüze konuşma, karşı karşıya konuşma; "Kün" (Ol!) emrini söyleme.
Müşâhed: Müşâhede edilmiş; görülen.
Müşa'iyyet: Hisseleri ayrılmamış olma, hisseleri birbirinden ayrı olmama durumu.
Müşâkil: Şekilce benzeyen, aynı şekilde olan.
Müşâreket: Ortaklık.
Müşârik: Ortak.
Müşârün-ileyhim: Kendilerine işaret olunan; adı geçenler.
Müşerref: Şereflendirilmiş; şerefli.
Müşevveş: Karışmış, karışık; içi karışmış, içi altüst olmuş; düzensiz.
Müş'ir: İş'âr eden; haber veren, bildiren; hissettiren.
Müştak: Şiddetli arzu duyan, isteyen; iştiyak çeken, özleyen.
Müştakk: İştikâk eden; türemiş.
Müştebih: Benzeyen, benzer.
Müşteğil: İştigâl eden; meşgul olan.
Müştehâ: İştihâ duyulan şey; istenilen, arzu edilen.
Müşteheyât: İştah çeken, nefsi cezbeden lezzetli şeyler.
Müştekî: Şikâyet eden.
Müştemil: Şümûlüne alan; ihtivâ eden, içine alan.
Müştemilât, Müştemelât: Bir şeyin şâmil olduğu, içine aldığı şeyler.
Müşterî: Jüpiter gezegeni.
Mütâbaat: İttibâ' etme; tâbi' olma, uyma.
Mütâlaa: Okuma, inceleme; düşünce.
Mütâlîîn: Mütâlaa edenler; okuyucular.
Müteaddid, müteaddide: Taaddüd eden; çoğalan, çok, birçok.
Müteaffin: Taaffün eden; fenâ kokan, pis kokulu.
Müteahhirîn: Sonra gelenler, sonrakiler.
Müteâl: (Esmâ-i hüsnâdan) Yüksek ve yüce ve aşkın olan; pek çok yüce olan.
Müteallik, Müteallık: Taalluk eden, ilgili, bağlı.
Müteallikât: Müteallik olanlar; yakın kimseler, akrabâ.
Müteallim: Öğrenen, öğrenci.
Müteattış: Susamış, susuz.
Müteayyin, müteayyine: Taayyün eden; zâhir olan, meydana çıkan, belirlilik kazanan.
Müteazzeb: Azap çeken; azâba düşen; sıkıntı çeken.
Müteazzir: Güç, zor.
Mütebahhir: Çok bilgili, engin bilgisi olan.
Mütebâkî: Geriye kalan, bâkî kalan; artan.
Mütebeddil: Tebeddül eden; değişen, başka bir hâle giren; kararsız.
Mütebeyyin: Tebeyyün eden, meydana çıkan; anlaşılan.
Mütecânis: Bir cinsten olan; homojen.
Mütecâviz: Tecâvüz eden; aşan, geçen; fazla.
Mütecellâ-leh: Kendisine tecellî olunan.
Mütecellî: Tecellî eden.
Mütecezzî: Cüz cüz olan; parçalanan, parçalanma ayrılan.
Mütedeyyin: Bir dîne bağlı olan; dînine bağlı olan ve gereklerini yerine getiren.
Müteeddib: Edeblenen, edepli.
Müteellim: Elem duyan, elemli.
Müteessir: Tesîri kabul eden.
Müteeyyid: Teyit olunan; desteklenen.
Müteezzî: Eziyet çeken; sıkılan, incinen.
Mütefattın: Tafattun eden; anlayan, kavrayan, zekî.
Mütefâvit: Birbirinden farklı olan, çeşitli olan, çeşitli.
Mütefâzıl: Birbirine nisbetle daha fâzıl, üstün olan.
Mütefekkirîn: Mütefekkirler; fikir ve düşünce sâhipleri.
Mütefelsif: Filozofluk taslayan.
Mütefennin: Fen bilgini.
Müteferresün-fîh: Anlaşılmak, idrâk edilmek istenen şey.
Müteferrik, müteferrika: Ayrı ayrı olan, ayrılmış; dağınık.
Müteferrisîn: İnceden inceye anlayıp idrâk edenler.
Mütegaddî: Tegaddî eden; gıdâlanan, gıdâ alan.
Mütegâyir, mütegâyire: Birbirinden başka olan, farklı olan.
Müteğayyir: Tağayyür eden; değişen.
Müteğayyiru'r-rîh: Kokusu tagayyür eden; kokusu değişip bozulan.
Mütehakkık: Tahakkuk eden; gerçek olan, gerçekleşen.

Mütehakkim: Tahakküm eden; hükmünü geçiren.
Mütehallık: Ahlâklanan.
Mütehallî: Tahallî eden; süslenen.
Mütehallil: (Halel'den) Tahallül eden; araya giren, nüfuz eden.
Mütehallil: (Hall'den) Tahallül eden; hulûl eden, giren.
Mütehammilât: İhtimâl olan şeyler; ihtimâl verilebilecek şeyler; taşınılan şeyler.
Mütteharrik: Hareket eden; hareketli.
Mütehassıl: Hâsıl olan; meydana gelen.
Mütehavvil: Tahavvül eden, değişen.
Mütehayyel: Hayal edilen.
Mütehayyile: Hayal kurma (gücü); vehme tâbi olan düşünce gücü.
Mütehayyir: Hayrete kalan, şaşıran.
Mütehayyiz: Tahayyüz eden; mekân işgal eden, yer tutan.
Mütekâbil: Karşısında olan; karşılıklı olan.
Mütekâbile: Tekâbül eden, karşısında olan, karşılık olan.
Mütekaddim: Tekaddüm eden; önce gelen, geçen.
Mütekaddime: Geçmiş.
Mütekaddimîn: Öncekiler; eskiler.
Mütekâsif: Kesifleşmiş, yoğunlaşmış, kesâfet kazanmış.
Mütekebbir: (Esmâ-i hüsnâdan) Büyüklük ve azamet sâhibi.
Mütekebbirâne: Kibirlenerek, kibirli bir şekilde.
Mütekellim: Konuşan, söyleyen; kelâma.
Mütekellimîn: Mütekellimler; kelâmcılar.
Mütekessir, mütekessire: Tekessür eden, çoğalan, çok.
Mütekevvin: Tekevvün eden; var olan, olan, oluşan.
Mütelâşî: Lâ-şey olan; yok olan, mahv olan.
Mütelevvin: Renkten renge giren, renk renk olan, renkli.
Mütelezziz: Telezzüz eden; lezzet bulan, tad alan.
Mütemekkin: Temekkün eden; mekân tutan, mekânlanan, bir mekâna yerleşen; temkin sâhibi.
Mütemekkinîn-i ekâbir: Temkin ehli büyük zatlar.
Mütemennî: Temennî eden.
Mütemerrid: Dikbaşlı, inatçı münkirler.
Mütemessil: Temessül eden; başka bir sûret ve şekle giren; cisimlenen, cisimlenip görünen.
Mütemessilen: Temessül ederek; başka bir sûret ve şekle girerek.
Mütemeyyiz, mütemeyyize: Temeyyüz eden; farklılaşan, farklı.
Mütemmim: Tamamlayan, bitiren.
Mütena'im: Tena'üm eden; nîmetlenen, nîmet elde eden.
Mütenâkız: Birbirini nakz edici; çelişen, çelişkili.
Mütenassıh: Nasîhat kabul eden, öğüt dinleyen.
Mütenâvil: Tenâvül eden; yiyen.
Mütenebbih: İntibah eden; uyanan, aklını başına alan.
Müteneffir: Nefret eden; tiksinen.
Müteneffis: Teneffüs eden, nefes alıp veren.
Müteneffizân: Müteneffizler; nüfuzlu, sözü geçen kimseler.
Mütenevvi, mütenevvia: Çeşit çeşit olan.
Mütenezzih, mütenezzihe: Nezîh, temiz olan, temize çıkan; tenezzüh eden, gezinen, gezintiye çıkan.
Müterâdif: Eş anlamlı, eş mânâlı.
Müterâkim: Terâküm eden; biriken, toplanan.
Müterakkıb: Gözleyen, bekleyen.
Mütercem: Tercüme edilmiş; ifâde edilmiş, dile getirilmiş.
Mütercim: Tercüme eden; bir mânâyı dile getiren.
Müttereddid: Tereddüd eden; iki şey arasında gidip gelen, kararsız.
Müteretteb: Sıralanmış; âit olan, îcap eden, gereken.
Müterettib: Terettüp eden; üstüne düşen, gereken.
Mütesaddî: Tasaddî eden; bir işe girişen, teşebbüs eden.
Müteselsil, müteselsile: Zincirleme giden, peş peşe olan.
Müteselsilen: Zincirleme olarak, birbiri peşi sıra.
Mütesemmî: Müsemmâ olan, bir isimle isim-

lendirilen.

Müteşebbih: Teşebbüh eden; benzeyen, andıran.

Müteşebbis: Teşebbüs eden; yapışan, ilişen; bir işe girişen.

Mütetâbi': Birbiri ardınca gelen, peş peşe.

Mütetâbiu'l-vürûd: Gelmesi peş peşe olan, gelişi birbirini tâkip eden.

Mütetâlî, mütetâliye: Birbiri ardınca sürüp giden.

Mütevaggıl: Tevaggul eden; meşgul olan, uğraşan.

Mütevakkıf: Tevakkuf eden; bir şeye bağlı olan, ancak o şeyle olabilen.

Mütevâlî, mütevâliye: Tevâlî eden; peş peşe gelen, birbiri ardınca gelen.

Mütevârî: Gizlenen, saklanan, gizli.

Mütevâris: Tevârüs eden; kendisine mîras kalan, mîras olarak geçen.

Mütevâtir: Tevâtür yoluyla nakl edilen; pek çok kimse tarafından nakledilip söylenilen.

Mütevâzıâne: Mütevâzı bir şekilde.

Müteveccih: Teveccüh eden; bir tarafa dönen, yönelen.

Müteveddid: Muhabbet gösteren, dostluk beşleyen.

Mütevellî: Bir işi üzerine alan, bir işin idâresi kendisine verilen, yönetici; müteveccih, yüzünü çeviren.

Mütevellid: Tevellüd eden; doğan, meydana gelen; ileri gelen.

Mütevellidât: Doğanlar; meydana gelmiş olanlar.

Mütevessil: Tevessül eden; sarılan, baş vuran, yapışan.

Mütevessimîn: Anlayıp kavrayanlar.

Müteyakkız: Teyakkuz eden; uyanık olan, dâima tetikte duran, uyanık.

Mütezâdd: Birbirine zıt.

Mütezâhir: Tezâhür eden, zuhûra gelen, görünen.

Mütezallim: Bk. Mutazallim.

Mütezâyid: Tezâyüt eden, ziyâdeleşen, artan.

Mütezebzıb: Kararsız.

Mütezellil: Tezellül eden, alçak gönüllü, çok mütevâzi.

Mütezelzil: Titreyen, sarsılan.

Mütezevvık: Zevkini tadan, zevklenen, tadını tadan; bizzat tecrübe edip bilen.

Müttakî: Çekinen, sakınan; takvâ sâhibi.

Müttebi': İttibâ eden; tâbi olan, uyan.

Müttefakun-aleyh: Üzerinde ittifak edilmiş, anlaşılmış.

Müttefik: İttifak eden; birleşen, anlaşan; hemfikir olan.

Müttehem: İttihâm edilen; töhmet altında bırakılan; suçlanan.

Müttehid: İttihâd etmiş; birleşmiş, bir olmuş.

Müttehiden: İttihâd etmiş olarak; birleşmiş olarak, birlikte.

Müttesi', müttesia: İttisâ' eden; genişleyen, geniş.

Müttezih: İttizâh eden; îzah eden, açıklayan, açık hâle getiren.

Müvâneset: Ünsiyet peydâ etme; berâber yaşama.

Müvekkel: Tevkil edilmiş; vekil kılınmış, memur.

Müvekkil: Vekil tâyin eden; birini kendine vekil eden.

Müvelledât: Tevlîd edilmiş şeyler; cemad, nebat, hayvan ve insanın hepsine verilen isim.

Müvelledât-ı erbaa: Dört müvelledât.

Müvellidü'l-humûza: Oksijen.

Müvellidü'l-mâ: Hidrojen.

Müverrih: Târihçi.

Müvesvis: Vesvese veren; kuruntucu; kuruntu eden.

Müyesser: Kolaylaştırılmış; kolay gelen; nasip olan.

Müyesser olmak: Kolay olmak; nasip olmak.

Müzâhame: Zahmet verme; aykırı olma.

Müzâhim: Zahmet veren; aykırı olan, karşı gelen.

Müzahrefât: Süprüntüler, pislikler.

Müzehheb: Altın suyuna batırılmış, yaldızlanmış; tezhip edilmiş.

Müzekkâ: Tezkiye kılınmış; temizlenmiş, pak.

Müzekkir: Zikrettiren, hatırlatan, andıran; zikreden, hatırlayan.

Müzevvir: Tezvir eden; yalanı telleyip pullayan; arabozucu.

Müzeyyen: Tezyin edilmiş; süslenmiş, süslü.
Müzill: Zillete düşüren, zelil edici.
Müznib: Günahkâr.

N

Nâ-bâliğ: Bülûğ yaşına gelmemiş, bülûğa ermemiş.
Nâ-becâ: Yersiz, yerinde değil.
Nâ-bûd: Yok, yok olan, muzmahil, müstehlek.
Nâ-bedîd: Görünmez, belirsiz, kayıp.
Nâ-bekâr: Hayırsız, işe yaramaz.
Nâ-çâr: Çâresiz; ister istemez; ...zorunda kalmış; zavallı.
Nâ-dân: Bilmeyen, câhil, bilgisiz; kaba, terbiyeşi kıt.
Nâdim: Pişman olan, nedâmet duyan.
Nâdirü'l-vücûd: Varlığı nâdir olan.
Nâfe-i müşk: Misk kokusu.
Nâfî: Nefy edici; yok edici.
Nâfi', nâfia: Faydalı.
Nâfi': (Esmâ-i hüsnâdan) Hayır ve fayda verici şeyleri yaratan; fayda ve menfaat veren.
Nâfiz: Nüfuz eden, tesir eden; bir şeyin içine işleyen.
Nâfizü'l-basîra: Basîreti nâfiz, nüfûz edici olan.
Nâfûh, Yâfûh: Bıngıldak.
Nâgâh: Ansızın.
Nâgehân: Ansızın, birdenbire.
Nâ-güfte: Söylenmemiş söz.
Nahîf: Çelimsiz, zayıf.
Nahs: Uğursuzluk.
Nahv, Nahiv: Gramer.
Nahvet: Kibir, gurur, böbürlenme.
Nahvî: Nahiv ile ilgili; gramerci.
Nahvullâh: Allah'ın nahvi; Allah'ı bildiren gramer ilmi.
Nâib: Vekil; birinin yerine geçen.
Nâiliyyet: Nâil olma; erişme, ele geçirme.
Naîm: Nîmet, cennet.
Nâim: Uyuyan.
Nâime: Kemiksiz, yumuşak, kılçıksız.
Nâka: Dişi deve.
Nakâis, Nakâyıs: Kusurlar, eksiklikler, ayıplar.
Nakd, Nakid: Akçe, mâden para; kalp olmayan gerçek para; servet, kıymetli şey.
Nakd-i ceyyid: İyi akçe, kalp olmayan para.
Nakdiyyet: Nakd olma; akçelik, akçe olma, gerçek para olma keyfiyeti.
Nâkıd: Bir şeyin iyisini kötüsünden ayıran; tenkit eden.
Nâkıs, nâkısa: Noksan olan, azalan, noksanlaşan; kusurlu.
Nâkısatü'l-akl: Aklı noksan, aklı kıt, anlayışı kıt.
Nâkısu'l-isti'dâd: İstidâdı, kâbiliyeti noksan, eksik, az olan.
Nakîsa: Eksiklik, kusur, ayıp.
Nakîz: Nakz eden; zıt, karşı.
Nakkâb: Nikâbı, perdeyi kaldıran.
Nakl: Bir şeyi başka bir yere götürme; aktarma, geçirme; anlatma, söyleme; tercüme etme.
Naks: Noksan olma, azalma.
Nakş, Nakış: Resmetme, işleme; süsleme.
Nakz: Bozma, kırma; bir sözleşmeyi bozma; çelişme.
Nakz-ı siyâm: Oruç bozma.
Nakz-ı vuzû': Abdesti bozma.
Na'leyn: Bir çift nalın; bir çift ayakkabı.
Nâm: İsim; ün.
Nâ-mahdûd: Hudutlu, sınırlı olmayan.
Nâ-ma'kûlât: Mâkûl (akledilebilir) olmayan şeyler.
Namat, Namt, Nemat: Yol; yatak yüzü; çeşit, sergi; şekil, tarz, usûl, üslûp; topluluk, hizb, parti.
Nâmdâr: Namlı, ünlü.
Nâme: Mektup, kitap, mecmua.
Nâ-merd: Mert olmayan, alçak; korkak.
Nâ-meşrû': Şer'an uygun olmayan.
Nâmî: Nümüvlenen; büyüyen, yetişen, yerden biten.
Nân: Ekmek.
Nân-pâre: Ekmek parçası, bir parça ekmek; geçinmeye yarayan şey.
Nâ-pâk: Temiz olmayan; pis, murdar.
Nâ-pesend: Beğenilmez.
Nâ-pesendîde: Beğenilmeyen, makbul olmayan.
Nâr: Ateş; cehennem.
Nâs: İnsanlar, halk.
Nasâyıh, Nasâih: Nasîhatlar.

Nasb: Tâyin etme; dikme.
Nasb-ı nigâh: Bakışını dikme; dikkatle bakma.
Nâsıh: Nasîhat eden; samîmî, saf, ihlâslı olan.
Nâsır: Yardımcı.
Nâsıye: Alın.
Nasrâniyet: Hıristiyanlık.
Nass-ı kātı': Kesin, kat'î nass.
Nâşî: Neş'et eden; ...den ileri gelen, dolayı, ötürü.
Na't: Sıfat, nitelik.
Nâtık, nâtıka: Söyleyen, konuşan; idrâk eden, düşünen.
Nâtıka: Düşünüp söyleme gücü; düzgün söz söyleme.
Nâ-ümîd: Ümitsiz.
Nazar: Bakma, bakış, görüş; düşünme, düşünce.
Nazar-ı aklî: Aklî görüş, aklî düşünce.
Nazar-ı fikrî: Akılla elde edilen fikrî görüş.
Nazar-ı tîz: Keskin görüş.
Nazar-ı ûlâ mehâfeti: İlk bakışın (haràma rast gelmesi) korkusu.
Nazarî: Nazarla ilgili; aklî, teorik.
Nazariyye: Teori.
Nâzenîn: Çok nazlı; nâzîn, ince yapılı.
Nâzır: Nazar eden; bakan.
Nâzırîn: Nazar edenler, bakanlar.
Nâzikî: Nâziklik; nezâket; incelik; güzellik, zarâfet.
Nâzil: Nüzûl eden, inen.
Nazîr: Benzer, misil, eş.
Nebâtât: Nebatlar; bitkiler.
Nebe': Haber, (Peygamber'in getirdiği) haber.
Necâsât: Necâsetler; pislikler.
Necâset: Pislik, pis olma.
Necât: Kurtulma, kurtuluş.
Neccâr: Marangoz, dülger.
Necdet: Şecâat, cesâret, yiğitlik.
Neces: Pislik.
Necm: Yıldız.
Nedâmet: Pişmanlık.
Nedem: Pişmanlık.
Nef': Yarar, menfaat, fayda.
Nefâset: Nefislik, nefis olma; kıymetlilik.
Nefâz: Geçme; sözü geçme.
Neffâs, neffâse: Üfürükçü.
Nefh: Üfleme, üfürme.
Nefha: Üfürme; esme; nefes; güzel koku.
Nefî'lendirmek: Faydalandırmak.
Nefîr: Bağrışma, çığlık, bağırıp çağırma.
Nefis, nefise: Hoşa giden, beğenilen, güzel.
Nefs, nefes: (se harfi ile) Üfürme, üfleme, nefes etme.
Nefs-i ...: Kendisi, bizzat.
Nefs-i fakr: Fakrın kendisi.
Nefs-i mütekellim: Fiil çekiminde birinci şahıs, "ben".
Nefs-i mütekellim maa'l-gayr: (Fiil çekiminde) Biz, birinci çoğul şahıs.
Nefs-i nâtıka: Rûh-i insânî, insânî ruh.
Nefs-i rûhî: Rûhî olan üfürme.
Nefs-i seb'iyye: Yırtıcı, parlayıcı, kahredici nefis.
Nefs-i vâhide: Bir tek nefis.
Nefy: Sürme, uzaklaştırma; isbâtın zıddı; negatif (olumsuz) hâle getirme; yok etme.
Negamât: Nağmeler.
Negam-ı kārî: Okuyucunun nağmeleri.
Nehâr: Gündüz.
Nehâren: Gündüzleyin, (zâhir olarak).
Nehc: Yol, usûl, üslûp, tarz.
Nehr-i cârî: Akıp giden bir nehir.
Nehy: Nehy etme; yasaklama.
Nekâl: Azap, işkence.
Nekbet: Tâlihsizlik, bahtsızlık; düşkünlük, felâket, musîbet.
Nemâ: Artma, çoğalma; büyüme, gelişme.
Nemekîn: Lezzetli, tadı tuzu yerinde, hoş.
Nesak: Tarz, şekil, üslûp, yol.
Nesc: Dokuma, örme.
Nesh: Hükümsüz bırakma, hükmünü kaldırma; bozma.
Nesîm: Hafîf rüzgâr, rüzgâr.
Nesîmî: Hafîf ve latif esen rüzgârla ilgili. **"Hevâ-yı nesîmî:** Hava, atmosfer.
Nesnâs: Yansı insan, bir eli ve bir ayağı olup sekerek yürüyen hayvan; goril, şempanze vs. maymun cinslerinin adı.
Nesren: Nesir olarak, nesir şeklinde.
Neş'e, Neş'et: Hâdis olma, meydana gelme, var olma, vücûda gelme.
Neş'e-i nefsâniyye: Nefsânî neş'et; nefsânî yaratılış.
Neş'e-i rûhâniyye: Rûhânî neş'et; rûhânî yaratılış.

Neş'e-i uhrâ: Âhiret neş'eti, sonraki neşet; rûhun bedenden ayrılması.
Neş'e-i ûlâ: İlk neş'et; rûhun bedene taalluk etmesi.
Neşât: Sevinç, neş'e, şenlik; canlılık, şevk.
Neşv ü nemâ: Yetişip büyüme, sürüp çıkma; yetişme.
Netâyic: Netîceler.
Neûzü billâh: Allah'a sığınırız.
Nev: Yeni, tâze, körpe.
Nevâdir: Nâdir şeyler; az bulunan şeyler.
Nevâfil: Nâfileler; ziyâde ibâdetler.
Nevâhî: Nehiyler; nehy edilen şeyler.
Nevâkıs: Noksanlar, eksikler, kusurlar.
Nevâziş: Okşama, gönül alma, iltifat.
Nevbet: Nöbet.
Nevm: Uyku.
Nevm-i sübâtî: Kış uykusu.
Nevmîd: Ümitsiz, ümîdini kaybetmiş.
Nevmîdî: Ümitsizlik.
Nevzâd: Yeni doğmuş.
Neyl: Nâil olma, erişme.
Neyyir: Nurlu, parlak, ışıklı; güneş.
Neyyirât: Işıklı cisimler; güneş ve ay; eski kimyâda: Bakır ve gümüş.
Nezâret: Bakma, bakış, etrâfı seyretme; seyirlik olma.
Nezd: Yan, taraf, kat.
Nezih: Pak, temiz.
Nezîr: Korkutucu, uyarıcı; peygamber.
Nezr: Adama, adak.
Nıkmet, Nakmet: Şiddetli cezâ, belâ.
Nısf: Yarı, yarım.
Nısf-ı kutr: Yarıçap.
Nısfiyyet: Yarı olma, yarıda bir olma durumu.
Niam: Nîmetler.
Nidâ: Bağırma, seslenme.
Nifâk: Münâfıklık; iki yüzlülük.
Nifâs: Doğumdan sonraki lohusalık hâli.
Nigâh: Bakış.
Nigehbân: Gözcü, bekçi.
Nihâd: Tabiat, huy, yaratılış.
Nihal: Mezhepler, inançlar.
Nihâyetü'n-nihâyât: Nihâyetlerin nihâyeti, sonların sonu.
Nihle: Mezhep, inanç.
Nîk: İyi, hoş, güzel, beğenilen.
Nîk ü bed: İyi ve kötü.
Nikâb: Örtü, perde.
Nîk-ahd: (Ezelde) sözleşmesi iyi olan; sözünde duran, vefâlı.
Nikam: Nıkmetler; şiddetli ezâlar; belâlar, intikamlar.
Nikmet: Bk. nıkmet.
Nîk-nâm: İyi nam kazanmış, iyi ün sâhibi.
Nîm: Yarı.
Nîrân: Cehennem.
Nisâ: Kadınlar.
Nisbet: Mensup olma; kıyaslama, ölçü, bağlılık, ilgi; oran.
Nisbet-i bâtın: Gönülden intisap, gönül bağı.
Nisbet-i kevniyye-i muhammediyye: Hz. Muhammed'in cismânî varlığı ile ilgili nisbet, mensûbiyet.
Niseb: Nisbetler.
Nîst: Yoktur, yok.
Nistî: Yokluk.
Nisvân: Kadınlar.
Nisvân-ı ecnebiyye: Yabancı kadınlar.
Nisyân: Unutma.
Nişâne: İz, alâmet, belirti.
Nîşter: Neşter.
Niyâbet: Nâiblik, vekâlet, vekillik.
Niyâz-mend: Niyâz eden; yakaran.
Niyyât: Niyetler.
Nizâ': Münâzaa; çekişme, kavga, münâkaşa.
Nizâm-pezîr: Nizam bulan; düzene giren.
Noksânî: Noksanlık; kusur, azalma.
Noksânî-i ziyâ: Işığın noksanlaşması.
Nuhâs: Bakır.
Nuhûset: Uğursuzluk.
Nukabâ: Nakîbler; reisler, vekiller.
Nukûş: Nakışlar.
Nûr: Bütün varlıkları nurlandıran; bütün varlıkların nûru olan; nûr veren.
Nûru'l-envâr: Nurların nûru.
Nûr-bahş: Nur verici.
Nûrun-alâ-nûr: Nur üzerine nur.
Nush: Nasîhat etme, öğüt; samîmî, saf; ihlâslı olma.
Nusrat, Nusret: Yardım.
Nusûs: Nasslar.
Nutfe: Meni, sperma.
Nutk, Nutuk: Söz söyleme, söz, söz söyleme gücü.

Nuût: Na'tler; sıfatlar, vasıflar, niteliklər.
Nuzzâr: Nâzır olanlar, bakanlar.
Nübüvvet: Peygamberlik, nebîlik.
Nübüvvet-i teşrî': Şerîat koyan, getiren peygamberlik.
Nücûm: Necmler; yıldızlar.
Nüdbe: Ağıt, ölüye ağlama.
Nüfûs: Nefisler; canlar; insanlar.
Nüfûs-ı müterakkıyye: Terakkî eden, ilerlemiş, yükselmiş nefisler.
Nühûset: Bk. Nuhûset.
Nükr: İnkâr etme, tanımama.
Nümüvv: Yetişme, büyüme, gelişme, bitme.
Nüsah: Nüshalar.
Nüsha: Yazılı şey, yazılı bir şeyden çıkanlan sûret, kopye.
Nüshateyn: İki nüsha.
Nüzehât: Nüzhetler; gezip eğlenmeler; ferahlıklar.
Nüzûl: Nâzil olma; inme.

Ö

Ömür-güzâr: Ömür geçiren.
Örf: Âdet, hüküm, gelenek.
Örf-i şer'î: Şerîat bakımından âdet olan hüküm.

P

Pâdişâhî: Pâdişâha âit; pâdişahlık.
Pâkân: Pak kimseler, temizler.
Pây: Ayak.
Pâyân: Nihâyet, son, kenar, uç.
Pâyidâr: Sağlam, devamlı, sürekli.
Peder: Baba.
Pejmürde: Eski püskü; dağınık; perîşan.
Penâh: Sığınma, sığınacak yer.
Pend: Nasîhat, öğüt.
Per ü bâl: Kanat ve kol.
Per, perr: Kanat.
Perest: Tapan, tapınan.
Perestiş: Tapınma, tapma.
Pergâr: Pergel.
Perrân: Uçan, uçucu.
Pertev: Işık, nur.
Pertev-feşan: Işık saçan.
Pervâz etmek: Uçmak.
Perverde: Beslenmiş; terbiye edilmiş, büyütülmüş, yetiştirilmiş.
Perverdigâr: Besleyen, terbiye eden, rızıklandıran.
Perveriş: Besleme, beslenme; terbiye etme, yetiştirme; ilerleme.
Peyderpey: Birbirinin ardı sıra; yavaş yavaş.
Peyk: Uydu.
Peyrev: ...arkası sıra giden, tâkipçi, ...izinde giden.
Peyveste: Bitişik, *muttasıl*, bağlı; *dâimâ*.
Pezîr: Kabul eden, kabul edebilir; bulan, kazanan.
Pindâr: Böbürlenme.
Pîr: Yaşlı, ihtiyar; şeyh, pîr.
Pîrân: Pirler.
Pîşvâ: Reis, başkan, önder.
Pûd: Dokumada enlemesine atılan atkı, iplik; argaç; **Târ ve pûd:** Anş ve argaç.
Pûlâd-ı Hindî: Hind çeliği.
Pûte: İçinde mâden eritilen tava.
Put-şiken: Put kırıcı.
Pûyân olmak: Koşmak; dalmak, batmak.
Pür-taksîr: Çok kusurlu, kusur dolu.

R

(r.a.): (Radıyallâhu anh); Allah ondan râzı olsun!
Rabb: (Esmâ-i hüsnâdan) Terbiye eden, besleyen, mâlik, sâhip.
Rabbenâ: Rabbimiz.
Rabbü'l-erbâb: Rablerin Rabb'i.
Rabbü'n-nâs: Nâsın Rabb'i.
Râbıta: Bağ, münâsebet, alâka, ilişki, ilgi.
Râbi': Dördüncü.
Râbian: Dördüncü olarak.
Rabt: Bağlama, bağlanma.
Râcih, râciha: Üstün, önce gelen, makbul olan.
Racîm: Taşlanmış, lânetlenmiş.
Racül, Recül: Adam, erkek; er.
Racüliyyet, Recüliyyet: Erkek erkeklik, erlik.
Râdde: Mertebe, derece.
Ra'de: Titreme, titreyiş.
Radıyallâhu anhüm: Allah onlardan râzı olsun.
Râfi': (Esmâ-i hüsnâdan) Kaldıran, yükselten, yüksek.
Râgıb: Rağbet eden; isteyen, imrenen.

Rağbet: İstek, arzu; beğenme.
Rağbeten: Arzû ederek, dileyerek.
Râğıb: Rağbet eden; isteyen, imrenen.
Râh: Yol.
Râh-ı savâb: Doğru yol, doğruluk yolu.
Rahîm: (Esmâ-i hüsnâdan) Merhamet edici, rahmet sâhibi.
Rahm: Merhamet; esirgeme, acıma.
Rahmân: (Esmâ-i hüsnâdan) Pek çok merhametli; her şeye rahmet eden; pek çok rahmet sâhibi.
Rahmeten-li'l-esmâ: (İlâhî) İsimlere rahmet olarak.
Rahmet-i rahîmiyye: Rahîm ismi ile ilgili olan rahmet.
Rahmet-i rahmâniyye: Rahmân ismi ile ilgili olan rahmet.
Rahmet-i sagîr: Küçüğe merhamet etme.
Rahmetullâhi aleyh: Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun.
Rahm-i mâder: Ana rahmi.
Râî: Gören.
Râî: Gözeten; çoban, güden.
Raiyye, Raiyyet: Sürü; hükümdârın idâresi altında bulunan halk.
Rakâyık, Rekâik: Rakîk şeyler; incelikler.
Rakım: Rakm eden; işâretleyen, yazan.
Râki': Rükû edici; eğilen.
Râkib: Binen, binici.
Rakîb: (Esmâ-i hüsnâdan) Murâkabe eden; görüp gözeten; her şeyi kontrolü altında tutan.
Rakîk, rakîka: İnce.
Rakîk: Köle, kul.
Rakk-ı menşûr: Neşr olunmuş sahîfe.
Rakm: Yazı, işâret; yazma.
Raks: Oynama.
Râm olmak: Boyun eğmek, teslim olup emrine itâat etmek.
Rân: Mâsıyetleri işlemekten dolayı kalbe gelen perde, kararma.
Rasad: Gözetme, bekleme; gözleme, ölçme.
Rasâs: Kurşun.
Râtıb: Rutûbetli; yaş.
Ratk: Yırtık ve yarık şeyi yapıştırma.
Raûf: (Esmâ-i hüsnâdan) Çok merhamet eden, müsâmahalı ve yumuşak davranan.
Ravâih, Ravâyih: Kokular.
Râyât: Râyetler; bayraklar, sancaklar.
Râyic, Râic: Revaçta olan, sürümü olan.
Râyiha: Koku.
Râz: Sır.
Râzık: Rızık veren.
Razıyallâhu anh (r.a): Allah ondan râzı olsun!
Râzıye, râzî: Râzı olan; hoşnut olan.
Razî', razîa: Süt emen çocuk; süt kardeş.
Reâyâ: Raiyyeler; bir hükümdârın idâresi altında bulunan halk; bütün halk, vatandaşlar.
Recâ: Ümit; niyaz, temennî.
Recfe: Sallanma, sarsılma; gürüldeme, sarsılmadan ileri gelen ses.
Redd: Geri döndürme, önleme.
Redî, redîe: Kötü, fenâ, bayağı, alçak.
Ref': Yüceltme, yükseltme; yukan kaldırma, ulaştırma; hükümsüz bırakma, kaldırma.
Ref'-i derecât: Dereceleri yükseltme.
Ref'-i isneyniyyet: İkiliği ortadan kaldırma.
Refâkat: Refîklik; arkadaşlık.
Re'fet: Merhamet, acıma.
Refî', refîa: Yüksek, yüce.
Refîu'd-derecât: (Esmâ-i hüsnâdan) Derecelerin, mertebelerin en yücesi; kullanna yüksek mertebeler veren, mertebelerini yükselten.
Refîk: Arkadaş; refâkat eden.
Reftâr: Gidiş, yürüyüş, hareket.
Rehâ: Kurtulma, kurtuluş.
Reh-nümâ: Yol gösterici.
Reh-revân: Yola giden, yolcu.
Rehvâr, Râhvâr: Sarsmadan yürüyen, rahvan at.
Reh-yâb: Yolunu bulan, yoluna girebilen.
Rehzen: Yol kesen, yol kesici.
Reîs: Başkan.
Reîsü'l-kâmilîn ve'l-mükemmilîn: Kâmillerin ve kemâle erdirenlerin başkanı.
Rekâket: Gevşeklik, zayıflık; kekemelik, dilde tutukluk.
Rekz: Yere saplama, dikme, kırma.
Reml: Bir çeşit falcılık.
Remy: Atma.
Remz: İşâret, işâretle anlatma; gizli ve kapalı söyleme, îmâ; sembol.
Remzen: İmâ sûretiyle, işâret yoluyla, sem-

bolik olarak.
Renc: Zahmet, eziyet, sıkıntı.
Rencîde: İncinmiş, kırılmış.
Rengîn: Renkli, parlak; güzel, süslü.
Re's: Baş.
Resâil: Risâleler.
Re's-i bu'd: Uzaklığın başı, başlangıcı, esas sebebi.
Reseb: Tortu.
Resm, Resim: Arazlara dayanılarak yapılan târif.
Resûl-i mersûl: Gönderilmiş elçi; gönderilen resul.
Reşâdet: Doğru yolu bulma, hak yolda yürüme.
Reşîd: Doğru yolu tutan; iyi hareket eden; ergin.
Reşîd: (Esmâ-i hüsnâdan) Doğru yolu gösteren, doğru yola ileten.
Revâbıt: Râbıtalar; bağlar, münâsebetler; sırlar, düzenler.
Revân olmak: Gitmek.
Revh: Râhat, gönül rahatlığı; rahmet; canlılık; rüzgâr esintisi ve serinliği.
Reviş: Giriş, yürüyüş; tarz, üslûp, yol.
Revnak: Parlaklık, güzellik, tâzelik, süs.
Revs: Fışkı; pislik.
Re'y: Görüş, düşünce.
Re'yü'l-ayn: Gözün görüşü.
Reyâhîn: Reyhanlar; fesleğenler.
Reyb: Şekk, şüphe.
Reyhân: Fesleğen.
Reyn: İşlenen bir günahtan dolayı kalbe gelen örtü, kir, pas.
Reyy: Kanıncaya kadar içme.
Rezâil: Reziletler; rezâletler, rezillikler.
Rezele-i nâkısa: Kötü ahlâk, kötü huy ve vasıflar.
Rezm: Kavga, savaş; boğuşma.
Rezzâk: (Esmâ-i hüsnâdan) Bol bol rızık veren.
Rıdvân: Râzı olma, hoşnutluk; cennette bir melek.
Rıdvânullâhi aleyhim ecmaîn: Allah'ın rızâsı onların hepsi üzerine olsun!
Rıdvânullâhi aleyhim: Allah'ın rızâsı onların üzerine olsun!
Rıdvânullâni Teâlâ aleyhim ecmaîn: Allah'ın rızâsı onların üzerine olsun!
Rıfk: Yumuşaklık, yavaşlık, tatlılık.
Rıkk: Kölelik, kulluk; boyunduruk.
Rızvânullâhi aleyhim: Allah'ın rızâsı onların üzerine olsun!
Ribât: Zaviye, tekke; kale, han.
Ribh: Kazanç, kâr.
Ric'at: Rücû etme; geri dönme.
Ricâl: Recüller; erkekler; erler.
Ricâl-i ecnebiyye: Yabancı erkekler.
Ricâl-perest: Erkeklere tapan.
Ridâ: Belden yukarı kısmı örten örtü, hırka.
Rîh: Rüzgâr; koku.
Rihlet: Göç etme, göç.
Rikkat: Rakîklik; incelik, merhamet.
Risâlet-i teşrî': Şeriat getiren risâlet, peygamberlik.
Riyâz: Ravzalar; bahçeler.
Riyâzât-ı şâkka: Meşakkatli, zor riyâzatlar.
Riyâziyyûn: Matematikçiler.
Rîzân: Dökülen, akan, yağan.
Rû': Sadır; göğüs, kalbin tabîat âlemine dönük yüzü.
Rub': Dörtte bir, çeyrek.
Rub'iyyet: Dörtte bir olma.
Rubûbiyye: Rubûbiyyete âit.
Rubûbiyyet: Rablık; sâhiplik, efendilik, mâliklik.
Rubûde-i elest: Elest bezmine, meclisine meftun, mübtelâ olan.
Rufekâ: Refikler; arkadaşlar.
Rûhâniyyûn: Rûhânîler.
Ruhbâniyet, Rehbâniyyet: Râhiplik, keşişlik; evlenmeme ve münzevî yaşama.
Ruhsat: İzin, müsâade.
Rûhu'l-emîn: Cebrâîl.
Rûhu'l-ervâh: Ruhların rûhu.
Rûhu'l-kuds: Cebrâîl.
Rukûm: Rakamlar; işâretler, yazılar.
Rumûz: Remzler.
Rû-siyâh: Siyah yüzlü, yüzü kara.
Rusûh: Muhkem, sağlam olma; bir ilmin derinliğine erişme; mahâret.
Rusübât: Tortular.
Rusül: Resuller; elçiler.
Rusül-i emânî: Dilek ve istek elçileri.
Rûşen: Aydın, parlak; belli, âşikâr.
Rûşenâ: Aydın, parlak; belli, meydanda.

Rûşenâlık: Aydınlık, parlaklık.
Rutûbât: Rutûbetler.
Rutûbet: Dört tabiattan biri; yaşlık, nem.
Rûy: Çehre, yüz.
Rûy-i zemîn: Yeryüzü.
Ruyûn: Reynler; kirler, paslar; işlenen günahtan ötürü kalbe gelen perdeler.
Rûz: Gün.
Rûzgâr: Zaman, devir, dünyâ.
Rûz-ı elest: Elest günü; "Ben sizin Rabbiniz değil miyim" hitâbının vâki' olduğu an.
Rûz-i cezâ: Mükâfat ve cezâ günü.
Rûz-merre: Her günkü, günlük.
Rücû': Geri dönme, geri dönüş.
Rüchan: Üstün olma, üstünlük.
Rüesâ: Reisler; başkanlar.
Rükn, Rükün: Temel direk, sütun; nüfûzlu ve kuvvetli kimse; dört "erkân"dan her biri.
Rüsûm: Resmler; madde âleminde zuhûra gelen fiil vs. gibi şeyler, törenler, âdetler.
Rüsvâ, Rüsvây: Rezil, itibarsız, bayağı, aşağılık, haysiyetsiz.
Rüteb, Ruteb: Rütbeler, mertebeler, dereceler.
Rütebî: Rütbelerle ilgili.
Rüûs: Başlar.
Rü'yâ-yı sâdıka, sâliha: Doğru, iyi rü'yâ; gerçekleşen rüyâ, doğru çıkan rüyâ.
Rü'yet: Görme; Allah'ı görme.
Rü'yetullâh: Allah'ı görme.
Rü'yet-i ihsân-ı muhsin: İhsan eden kimsenin iyiliğini görüp (takdir etme).

S

Saâdet: Allah indinde makbul olma; ebedî kurtuluşa ermiş olma.
Saâdet-simât: Saâdetli.
Sa'b: Zor, güç.
Sabâ: Doğudan esen rüzgâr.
Sabâvet: Çocukluk.
Sabb: Dökme, boşaltma.
Sâbık, sâbıka: Önce olan, önceki; öne geçen, ileride bulunan, geçen; geçmiş.
Sabî: Çocuk.
Sâbi': Yedinci.
Sâbian: Yedinci olarak.
Sâbih: Yüzen, yüzücü.
Sâbit, sâbite: Değişmeyen, değişmez; var olan, mevcut, isbât edilen.
Sa'bu'l-murtakâ: Çıkılması, erişilmesi zor olan.
Sabûr: (Esmâ-i hüsnâdan) Çok sabırlı; hiç acele etmeyen; isyân edenleri cezâlandırmada acele etmeyip kullarına mühlet veren.
Sâcid: Secde eden.
Sâcidîn: Secde edenler.
Sa'd: Kutluluk, uğur.
Sadakât: Sadakalar.
Sadâret: Sadrâzamlık.
Sâdât: Seyyidler; Hz. Hüseyin soyundan gelenler; efendiler.
Saded: Söz edilen esas mevzû.
Sadef: İstiridye.
Sâde-i kâde: Önder seyyidler; rehber efendiler.
Sâdık: Doğru söyleyici, doğrucu.
Sâdır olmak: Sudûr etmek; çıkmak.
Sâdır, sâdıra: Sudûr eden; çıkan, ortaya çıkan.
Sadır, sadr: Göğüs.
Sâdic, Sâzic: Sâde, sırf, hâlis.
Sâdis: Altıncı.
Sâdisen: Altıncı olarak.
Sadûk: Çok doğru; doğru sözlü.
Safâ: Saflık; berraklık, temizlik.
Safahât: Safhalar.
Sâfî, sâfiye: Temiz, pâk, arı, saf, hâlis.
Sâfil: Aşağı inici; aşağı, alçak.
Safîr: Islık, ince, güzel ses.
Safrâ: Sarı, öd; dört tabiat veya ahlât-ı erbaadan biri; öddeki yeşilimsi sarı sıvı; safra.
Safvet: Saflık, temizlik, hâlislik.
Sagîr, sagîre: Küçük, ufak.
Sahâbet: Arkadaşlık; berâber bulunma; sâhip olma.
Sâhî: Hatâ işleyen, yanılan.
Sâhib: Arkadaş, dost.
Sâhib-i re'y: Düşünce, fikir, görüş sâhibi.
Sâhib-i tâbı': Mühürdar; mührü taşıyan kimse.
Sahîf: Zayıf, hafif, gevşek, aklı az; boş gevşek.
Sahîh, sahîha: Sıhhatli; gerçek, doğru, sağlam.

Sahîhatü'l-fenâ: Fenâ hâli sahih olan.
Sahîhü'l-ayâr: Ayarı sıhhatli, ayarı doğru.
Sahîhü'l-beden: Bedeni, vücûdu sağlam, sıhhatli olan.
Sâhir: Sihirbaz.
Sâhirân: Sihirbazlar.
Sahk: Döğme, ezme, doğup yumuşatma, sürtme.
Sahrınc: Sarnıç.
Sahv: Uyanıklık, ayık olma, şuûruna sâhip olma.
Saî: Sa'y edici; çalışan, gayret eden; koşarak yürüyen,
Saîd: Saâdet sâhibi, âhiret saâdetine ermiş kimse; Allah indinde makbul olan, ebedî kurtuluşa ermiş olan.
Sâid: Suûd edici; yükselen.
Sâik, sâika: Sevk eden; yönlendiren; sebep, gerek; sürükleyen şey.
Sâil: Suâl eden; soran; isteyen; dilenen, duâ eden.
Sâim: Oruç tutan, oruçlu.
Sâimiyyet: Oruçlu olma.
Sâir, sâire: Diğer.
Sair: Ateş, alevli ateş.
Sâk: Ağaç gövdesi, ağacın dalı budağı.
Sakale: Cilâlı olanlar, parlak olanlar.
Sakata: İstemeksizin, bile bile işlenmeyen kusurlar.
Sakf-ı hâne: Evin tavanı, çatısı, damı.
Sâkıt: Düşen; hüküm ve itibardan düşen, hükümsüz; düşük.
Sakîl: Ağır; sıkıntı veren, can sıkan, çirkin, kaba.
Sakîm: Hasta, hastalıklı; yanlış, sakat, sağlam olmayan.
Sâkin, sâkine: Oturan, mukîm; hareketsiz olan; hareketsiz, sessiz.
Sâkit: Sükût eden; susan, suskun, sessiz.
Salâh: Düzelme, iyileşme, iyilik; rahatlık, barış.
Salâhu'l-hak ve'd-dîn: Hakkın ve dînin salâhı.
Sâlâr: Başbuğ, kumandan, baş, en büyük âmir.
Salât: Namaz; duâ.
Salavât: Salâtlar; duâlar; namazlar.
Salavâtullâhi aleyh: "Allah'ın salâtı onun üzerine olsun!"
Sâlif, sâlife: Geçen, geçmiş.
Sâlih, sâliha: Elverişli, uygun, iyi; dînen makbûl, iyi, yararlı.
Sâlik: Mürşidinin irşâdıyla mânevî tekâmülünü elde etmek için Allah yolunda yürüyen kimse.
Sâlikîn: Sâlikler; tarîkate sülûk edenler.
Sâlim: Sağ, sağlam; eksiksiz.
Sâlis: Üçüncü.
Sâlisen: Üçüncü olarak.
Salsâl: Yapışkan, özlü çamur; silikatli çamur.
Salsala: İki şeyin sürtünmesinden ileri gelen ses; çınlama, gürültü.
Salsala-i ceres: Çıngırak sesi.
Samed: (Esmâ-i hüsnâdan) Hiçbir şeye muhtaç olmayan; bütün yaratıkların ihtiyâcını karşılayan; her türlü istekle kendisine başvurulan, kendisinden üstün bulunmayan.
Samem: Sağırlık.
Sâmi': İşiten, dinleyen; mûsikî dinleyen.
Sâmia (kuvve-i...): İşitme duyusu.
Sâmiîn: Dinleyenler, dinleyiciler.
Samîm: İç, öz, asıl, merkez.
Sâmit: Susan, sessiz.
Samt: Susma, sükût.
Sanâdîd: Başkanlar, ileri gelenler, büyükler.
Sanâyi': San'atlar, zanaatlar.
Sanem: Put.
Sanevberî: Çam fıstığı kozalağı şeklinde.
Sanevberiyyü'ş-şekl: Çam fıstığı kozalağı şeklinde, şekli kozalak gibi olan.
Sânî: İkinci.
Sâni': Yapan, yapıcı; yaratan.
Sâniyen: İkinci olarak.
Sârık, sârıka: Çalan; hırsızlık eden.
Sârî, sâriye: Sereyân eden; sirâyet eden; yayılan, nüfûz eden.
Sarîh, sarîha: Açık.
Sarîhan: Açık bir şekilde.
Sarîr: Cızırtı, gıcırtı.
Sath: Satıh, yüzey.
Sâtir: Setr eden; örten, kapatan, perdeleyen.
Satvet: Ezici kuvvet; zorluluk.
Savâb: Doğruluk, dürüstlük; doğru, dürüst.
Savlet: Saldırma, şiddetli hücum.
Savm: Oruç.

Savt: Ses.
Sa'y: Çalışma, gayret; koşma, yürüme.
Sayd: Av; avlama, avlanma.
Sâye: Gölge.
Sayha: Haykırma, bağırma.
Sayyâd: Avcı.
Sâzic, Sâdic: Sâde, sırf, hâlis.
Seâdî: Saâdete mensup, saâdetli.
Seb'a: Yedi.
Sebak: Ders.
Sebeb: Eski kimyâda: İksîr.
Sebîl: Yol.
Sebîlullah: Allah yolu.
Sebk: İleride, önde bulunma, önce geçmiş olma, ileri geçme, öne geçme.
Sebk etmek: Geçmek.
Sebkat: Öne geçme, geçme, ilerleme, ileride olma.
Sedâd: Doğruluk, hatâsızlık.
Sedd, sed: Kapama, tıkama; engel olma; engel, mânia, perde.
Sefk-i dimâ: Kan dökme.
Sehâ: İhtiyaç hâlinde fazla ve noksan olmaksızın verme; cömertlik, el açıklığı.
Sehâb: Bulut.
Sehâbe: Tek bulut.
Sehâb-ı a'lâ: Yüksek bulut.
Sehâb-ı muzî: Ziyâ veren, ışık veren bulut, parlak bulut.
Sehâb-pâre: Bulut parçası.
Sehâfet: Hafiflik, zayıflık, akılsızlık, bozukluk.
Sehare: Sâhirler; sihirbazlar.
Sehâvet: Cömertlik, el açıklığı.
Sehhâr: Büyücü, büyüleyici.
Sehv: Yanlış, yanılma.
Sekâmet: Sakîmlik: bozukluk, sakatlık, yanlışlık.
Sekenât: Duruşlar.
Sekene-l arz: Yeryüzü sâkinleri; yeryüzünde oturanlar.
Sekerât(-ı mevt): Can çekişirken gelen bayginlık, şiddet, sıkıntı halleri.
Sekînet: Karar, sâkinlik, dinlenme; rahatlık, gönül rahatlığı.
Sekir, Sekr: Sarhoşluk.
Sekrân: Sarhoş.
Selâm: (Esmâ-i hüsnâdan) Emân, sulh, selâmet; her türlü eksiklikten sâlim olan; başkalarına sulh ve selâmet veren; selâmete ulaştıran.
Selâse: Üç.
Selâsiyye: Üçe âit, üç ile ilgili.
Selâtîn: Sultanlar.
Selb: Kaldırma, giderme; nefy etme, yok hâle getirme; kapma, zorla alma; inkâr etme, menfileştirme; Fr. Négation.
Selef: Bir iş veya yerde önce bulunan kimse; eski, eskiler.
Sem': İşitme, dinleme, kulak verme; işitme duygusu.
Semâ': İşitme, dinleme; mûsikî dinleme.
Semâ' ve elhân meclisi: Mûsikî toplantısı.
Semâvât: Semâlar; gökler.
Semâvât-ı ulâ: Yüksek semâlar.
Semâvî, semâviyye: Semâya mensup, semâya âit.
Semâviyyât: Semâya âit şeyler.
Semen: Kıymet, değer, bahâ, fiyat.
Semerât: Meyveler.
Semere: Meyve.
Semere-i vâhide: Bir tek meyva.
Semî: (Esmâ-i hüsnâdan) İşitici, işiten; işitme, işitme gücü veren.
Semîiyyet: Semî' olma; işiticilik.
Semîr: Geceleyin kendisiyle sohbet edilen arkadaş.
Semm: Zehir.
Semm-i kâtil: Öldürücü zehir.
Semûm: Sam yeli, sıcak rüzgâr; zehirli şey.
Senâ: Övme; takdir etme, beğenme.
Sened: Kuvvetli delil olabilecek şey; hadîs-i şerifleri Hz. Peygamber'den nakleden kimselerin isimlerini ihtivâ eden kısım.
Seneden: "Sened" bakımından.
Sene-i kâmile: Tam bir sene.
Senî, Seniyy, seniyye: Yüksek, yüce.
Ser: Baş.
Serâir: Gizli şeyler, gizlilikler.
Serâpâ: Baştan başa, tamâmiyle.
Ser-be-ser: Başbaşa, baştan başa.
Sereyân: Sârî olma; yayılma, nüfuz etme.
Ser-fürû: Baş eğme, itâat etme.
Ser-gerdân: Başı dönen, sersem, şaşkın; perîşan.
Sergerde: Çete başı.

Sergeşte: Şaşkın, başı dönmüş; perîşan.
Serheng: Çavuş, kavas, yasakçı.
Serî', serîa: Sür'atli; çabuk.
Serîan: Sür'atli bir şekilde, çabucak.
Serîr: Taht.
Serîu'l-meyl: Yöneliş ve eğilimi çabuk.
Serîu'z-zevâl: Zevâli çabuk.
Serîul-hisâb: Hesap görmesi sür'atli olan.
Serkeşâne: İtâat etmeyerek, dik başlılıkla.
Sermedî, sermediyye: Dâimî, sürekli.
Sermest: Sarhoş.
Ser-rişte: İp ucu; tutamak.
Server: Başkan, önder, reis.
Setr: Örtme, perdeleme.
Setr-i uyûb: Ayıpları örtme.
Settâr: Ayıpları, kusurları örtücü.
Sevâd: Siyahlık.
Sevâd-ı müfrit: Aşın siyahlık.
Sevâhil: Deniz kıyıları.
Sevb: Elbise, giyecek.
Sevdâ: Sevgi, istek, arzu.
Sevdâ: Siyah; dört tabiat ve ahlât-ı erbaadan biri.
Seyâhat-i bahriyye: Deniz yolculuğu.
Seyf: Kılıç.
Seyf-ale'l-Hak: Hakk'a karşı çekilmiş kılıç.
Seyfeddîn: Dînin kılıncı.
Seyr: Yürüme, yolculuk.
Seyran-gâh: Seyran yeri, gezinti yeri.
Seyr-fillâh: Allah'ta seyr.
Seyyâl: Akıcı, akan; mâyi.
Seyyânen: Bk. Siyyânen.
Seyyârât: Seyyâreler, gezegenler.
Seyyi', seyyie: Kötü, fenâ.
Seyyiât: Seyyieler.
Seyyid: Efendi, sâhip; Hz. Hüseyn soyundan gelen kimse.
Seyyid-i sâdât: Seyyidler seyyidi.
Seyyidinâ: Efendimiz.
Seyyidü's-sâdât: Seyyidlerin seyyidi; efendilerin efendisi.
Seyyie: Kötülük, fenâlık.
Sezâ: Lâyık.
Sıbyân: Çocuklar.
Sıdâ': Vuruşma, kırılma.
Sıddîk: Pek doğru, sözü doğru kimse; zâhir ve bâtını birbirine denk olan kimse.
Sıdk: Doğruluk.
Sıfat: Nitelik.
Sıfât: Sıfatlar; nitelikler.
Sıfât-ı ma'neviyye: Mânevî sıfatlar, mânâ sıfatları: Cenâb-ı Hakk'ın hayat ilim, irâde, kudret, kelâm, tekvin gibi sıfatlarıdır. Sübûtî sıfatlar da denir.
Sıfât-ı nefsiyye: Nefsine, zâtına âit sıfatlar: Cenâb-ı Hakk'ın vücûd, kıdem, bekâ, vahdâniyet, muhâlefetün li'l-havâdis, kıyâm bi-nefsihî sıfatlarıdır. Sıfât-ı zâtiyye de denir.
Sıfât-ı sâire: Diğer sıfatlar.
Sıfât-ı semâniyye-i ilâhiyye: Sekiz ilâhî sıfat.
Sıfâtullah: Allah'ın sıfatları.
Sıfru'l-yed: Eli boş, mahrum.
Sıklet, Siklet: Ağırlık, yük.
Sınâat: San'at, zanâat.
Sırâfet: Sırf olma, hâlislik.
Sırf: Hâlis, sâde; başka şeyle karışık olmama.
Sıyâm: Oruç tutma.
Sıyânet, Siyânet: Koruma.
Sıyt: İyi olarak anılma; meşhur olma, ün.
Sia: Genişlik; bolluk.
Sibâ': Yırtıcı hayvanlar.
Sibâ'-ı âdiye: Bayağı yırtıcı hayvanlar.
Siccîn: Tabîat âlemi, halk âlemi.
Sicillât: Siciller; kütükler, dosyalar.
Sigâr-ı sinn: Yaş küçüklüğü.
Sihan: Kalınlık, içi boş şeylerin çapı.
Sikl: Ağırlık.
Silk: İplik; sıra, dizi, yol, meslek.
Sîm: Gümüş.
Sîm-ber: Gümüş göğüslü.
Simsime: İbâre ve beyâna sığmayan mârifet, bilgi.
Sîne-i esrâr-ı gencîne-i deryâ: Deniz hazînesi sırlar dolu göğüs ve gönül.
Sinîn: Seneler.
Sinn: Yaş.
Sinn ü sâl: Yaş ve yıl.
Sirâc: Işık, kandil, mum.
Sirâc-ı vehhâc: Yanan, parıltılı, alevli kandil.
Sîret: Bir kimsenin iç hâli, ahlâkı.
Sirkat: Hırsızlık.
Sitâyiş: Övme.
Sitemger: Zulmeden, haksızlık eden; sitemci.
Sitte: Altı.

Sivâ: Gayr, başka; Hak'tan gayr-i şey.
Siyâdet: Seyyidlik; efendilik.
Siyâk: Sözün gelişi, ifâde şekli; üslûp.
Siyâk-ı beyân: İfâdenin geliş şekli.
Siyâset: Memleket idâresi; politika; terbiye etme, yönetme, idâre. Ölüm cezâsı verme.
Siyyânen, Seyyânen: Eşit olarak, müsâvî sûrette.
Sohbet: Bir kimse ile birlikte bulunma ve onunla ülfet ve arkadaşlık etme, arkadaşlık.
Sû': Kötülük, kötü, fenâ.
Suâl: İsteme, dileme, duâ.
Suâl-i mukadder: Sorulması muhtemel veya kaçınılmaz olan sual.
Subh-ı sefîd: Beyaz sabah vakti.
Sudûr: Sâdır olma; çıkma, meydana gelme. Sadırlar; göğüsler.
Sûfiyye: Sûfîler, tasavvuf ehli.
Sûfiyyûn: Sûfîler.
Sufret: Sarılık, sarı olma.
Suğrâ: Küçük.
Suhriyye: Alay, alaya alma; maskaralık.
Sûhte: Yanmış, yanık; softa, medrese talebesi.
Suhuf: Sayfalar. Dört ilâhî kitaptan başka bâzı peygamberlere gönderilen emirleri ihtivâ eden eserlere verilen isim.
Suhûlet, Sühûlet: Kolaylık; yavaşlık, nâzik muamele; elverişlilik.
Sû'-i ahlâk: Ahlâk kötülüğü, kötü ahlâklılık.
Sû'-i hulk: Kötü huyluluk.
Sû'-i isti'mâl: Kötüye kullanma, kötü kullanma.
Sû'-i karîn: Yakının kötülüğü, yakın arkadaş kötülüğü, fenâlığı.
Sû'-i tefehhüm: Yanlış anlama, kötü anlama.
Sukût: Düşme, düşüş.
Sulb: Katı, sert.
Sulb: Zürriyet, sülâle.
Sulehâ: Sâlihler.
Sultân: Kuvvet, kudret, otorite; hükümdar, mâlik, gâlip; sultan.
Sultânu'l-muhlisîn: Muhlislerin sultânı.
Sultânü'l-enbiyâ: Nebîlerin sultânı.
Sultânü'z-zâkirîn: Zâkirlerin, zikredenlerin sultânı.
Sunûf: Sınıflar.
Sûr: Düğün, ziyâret, şenlik.
Sûr: İsrâfîl'in üfleyeceği boru.
Sûretâ: Görünüşte, sûret îtibâriyle, zâhiren.
Sûret-bîn: Sûreti görücü; sâdece dış sûreti gören.
Sûreten: Sûret bakımından, sûret îtibâriyle.
Sûret-i tesviye: Uzlaşma şekli.
Sûret-i umûmiyyede: Umûmî olarak, genel olarak.
Sûret-pezir: Sûret kabul eden, sûret bulan.
Sûr-ı vücûd: Vücûd borusu.
Sûrî, sûriyye: Sûrete âit, görünüşe âit; maddî, şeklî.
Suûbet: Zorluk.
Suûd: Yükselme.
Suver: Sûretler.
Suver-i berzahiyye: Berzaha âit sûretler.
Suver-i hayâliyye: Hayâlî, hayal gücündeki sûretler.
Suver-i ilmiyye: İlmî sûretler.
Suver-i tafsîliyye: Tafsîlî sûretler.
Sûzân: Yanan, yakıcı.
Sûziş: Yanma, yakılma, yürek yanığı.
Süadâ: Saîdler; saâdete ermişler.
Sübbûh: Pek çok tesbîh eden.
Sübbûh: (Esmâ-i hüsnâdan) Tesbîhe en lâyık olan; en çok tesbîh edilen.
Sübha-i vech: Cenâb-ı Hakk'ın vechinin celâli, vechinin yüceliği, nûru.
Sübuhât-ı vech-i vahdet: Vahdet vechinin yücelikleri, nurları.
Sübût: Sâbit olma; meydana çıkma, var olma.
Süferâ: Sefîrler; elçiler.
Süfl: Aşağı, aşağıda olma.
Süflî: Aşağı, aşağıda olan; bayağı.
Süfliyyât: Süflîlikler; bayağılıklar, aşağılıklar.
Sükkân: Sâkin olanlar; oturanlar.
Süknâ: Oturacak yer, mesken.
Sükûn: Sâkin olma; dinme, dinlenme, sükûnet içinde olma.
Sülâle: Çamur; soy, döl.
Sülüs: Üçte bir.
Sülüsiyyet: Üçte bir olma, üçte birlik.
Süm'a: Gösteriş, riyâ.
Sünen: Sünnetler.
Sünniyye, sünnî: Sünnet ile ilgili, sünnete mensup.

Sünûh: Akla gelme, içe doğma; zuhur etme, vâki olma.
Sünûhât: Kalbe, içe doğan şeyler.
Sürh: Kırmızı, kırmızı mürekkep; kırmızı mürekkeple yazılmış konu ve bölüm başlığı.
Süst: Gevşek, tenbel, zayıf.
Sütûn-ı hannâne: Ses çıkaran, inleyen, özle sesleri çıkaran direk.
Süûs: İdâreye ve siyâsete çok vâkıf; çok siyâsî, çok idâreci.
Süvâre: Binici, bir bineğe binmiş olan.
Süveydâ: Kalbdeki siyah nokta.

Ş

Şâbb: Genç.
Şâbb-ı emred: Tüysüz genç.
Şâd olmak: Memnun olmak, sevinmek.
Şâdân: Sevinçli, keyifli.
Şâdî: Sevinçli olma, memnûniyet, gönül hoşluğu.
Şâfî': Şefâat eden; şefâatçi.
Şâfî: Şifâ veren, şifâ verici.
Şâfiîn: Şefâatçılar.
Şâh (He ile): Pâdişâh, şeh.
Şâh (Hı ile): Parça; dal, budak.
Şâhenşâh: Şahlar şâhı.
Şâhî: Şâha, hükümdâra âit, şâha mensup, şâh ile ilgili.
Şâhid-bâz: Güzel oynatan, güzelle oynayan; sevgili ile oynaşan.
Şahîh: Cimri, eli sıkı; harîs; kıskanan.
Şahne, Şıhne: İnzibat me'mûru, emniyet me'mûru; zâbıta, polis.
Şâh-râh: Büyük yol, ana yol, cadde.
Şahs-ı vâhid: Tek bir şahıs.
Şahsî, şahsiyye: Şahsa âit, şahısla ilgili.
Şâibe: Leke, kusur, noksan.
Şakî: "Saîd"in zıddı, bedbaht; Allah indinde makbûl olmayan; ebedî kurtuluştan mahrum olan.
Şâkile: Yaratılış, tıynet.
Şâkird: Talebe, mürîd; çırak.
Şakk etmek: Yarmak.
Şâkk, şâkka: Zahmetli, eziyetli, güç.
Şâmil: Şümûlüne alan; içine olan, kaplayan.
Şâmme (kuvve-i...): Koklama duyusu.
Şân = Şe'n; **Şânı olmak:** İşi olmak, ona yakışır, yaraşır olmak.
Şa'r: Saç, kıl.
Şarâb-ı memzûc: Başka şey ile karışık içecek.
Şârık, şârıka: Doğan; parlayan, parlak.
Şâri': Din ve kânun vaz'eden; şerîat getiren, koyan.
Şa'şaânî: Parlaklık, panltı.
Şatane ve şutûnen: Uzak oldu ve uzak olmak.
Şath, Şathiyyât: Hakâyıka müteallik ve anlaşılması güç sûfî sözleri.
Şâtır: Neş'eli, keyifli, şen.
Şâyân: Yakışır, değer.
Şeb: Gece.
Şebâb: Gençlik.
Şebah: Cisim; heykel, kesif cisimden yapılmış sûret; şahıs.
Şebeke: Ağ.
Şebîh: Benzer.
Şecer: Ağaç.
Şecere-i kevn: Kâinat ağacı, varlık ağacı.
Şecere-i menhiyye: Yasaklanmış ağaç.
Şecî': Şecâatli, cesur.
Şedâid: Sıkıntılar, meşakkatler.
Şedîd, şedîde: Şiddetli; sert, katı, sıkı.
Şedîdü'l-ıkâb: Cezâlandırması şiddetli olan.
Şef': Çift.
Şefekaten: Şefkat eser-i olarak.
Şefekaten li'l-ibâd: Kulları esirgemek için.
Şef'iyyet: Çift olma, çiftlik.
Şehâdet: Görme, görülme.
Şehâdî, şehâdiyye: (Âlem-i) şehâdetle ilgili, şehâdete mensup.
Şehevât: Şehvetler; aşırı istek ve arzular.
Şehîd: (Esmâ-i hüsnâdan) Her şeye şâhit olan; hakkıyla gören.
Şehvet: Aşırı istek ve arzu; şehvet.
Şekâ: Şakî olma; şekâvet, şakîlik.
Şekâvet: Şakîlik; "saâdet"in zıddı; Allah indinde makbul olmama; ebedî kurtuluştan mahrumluk.
Şekk: Şüphe, tereddüt, zan.
Şekûr: Çok şükreden; çok şükre lâyık olan; şükredenlere fazlasıyla karşılığını veren.
Şekvâ: Şikâyet.
Şem': Mum, balmumu, çerâğ.
Şem'a: Mumlu fitil.
Şemâil: Huylar, tabîatlar, tavır ve davranış-

lar, ahlâk.
Şemm: Koklama, koku alma.
Şems: Güneş.
Şemsü'l-hakîka: Hakîkat güneşi.
Şe'n: İş, fiil, yeni olarak ortaya çıkan iş, hâdise, vâkıa, keflyet, durum, hâl; tecellî.
Şe'niyyet: Şe'n olma; gerçeklik.
Şer': Şerîat.
Şerâfet: Şerefli olma.
Şer'an: Şerîat bakımından.
Şer'-i müteşerra': Vaz' edilmiş şerîat, kânunlaşmış kânun.
Şer'iyyât: Şer'î şeyler.
Şerâit: Şartlar.
Şerâre: Kıvılcım.
Şerâyi, Şerâi': Şerîatler.
Şeref-sâdır: Şerefle sâdır olan, çıkan.
Şeref-sudûr etmek: Şerefle sâdır olan, ortaya gelen.
Şeref-vârid olmak: Şerefle gelmek.
Şereh: Tamahkârlık, açgözlülük, aşırı hırs.
Şerh: Açma, ayırma, açıklama, yorumlama.
Şerîf, şerîfe: Şerefli.
Şerîk: Ortak.
Şerîta şerîta: (Şartlan) birer birer...; (maddeleri) birer birer...
Şerli: Kötü, hayırsız.
Şermende: Utanmış, mahçup.
Şerr: Kötülük, fenâlık, kötü iş.
Şerrü'n-nâs: Nâsın, insanların şerlisi.
Şer'ullâhi'l-ezher: Allah'ın en parlak yolu; Allah'a götüren en parlak yol.
Şeş: Altı.
Şetât: Aynlık, dağınıklık.
Şevket: Büyüklük, heybet.
Şeyâtîn: Şeytanlar.
Şeyâtîn-i racîm: Taşlanmış, lânetlenmiş şeytanlar.
Şeyhu'l-meşâyîh: Şeyhlerin şeyhi.
Şeyhu'ş-şüyûh: Şeyhlerin şeyhi.
Şeyhûhat: Yaşlılık, ihtiyarlık.
Şey'-i vâhid: Bir tek şey.
Şeytanet: Şeytanlık; uzaklık, uzak olma.
Şıhne, Şahne: İnzibat memuru, emniyet memuru; zâbıta, polis.
Şıkk-ı âhar: Diğer şık, diğer taraf.
Şiâr: Alâmet, işâret, iz; ayırıcı işâret.
Şibh: Benzerlik, benzeyiş.
Şibh-i beşer: İnsana benzeyen.
Şiddet: Fazlalık, sık sık olma, peşpeşe olma, sür'at.
Şifâ-i sudûr: Göğüslerin şifâsı.
Şigerf: Güzel ve latîf; iri, kalın; iyi ve yakışıklı; ulu ve muhteşem; şaşılacak şey.
Şihâb: Alev, ateş parçası, kıvılcım; akan yıldız.
Şihâbî, şihâbiyye: Kıvılcım ile ilgili; akan yıldız ile ilgili.
Şikâr: Av; avlanma; avlanan hayvan.
Şikem-hâr: İşkembe yiyen; obur; boğaz tokluğuna hizmet eden hizmetçi.
Şiken: Kıran, kıncı.
Şikeste: Kınk, değersiz.
Şikeste ve beste: Kınk dökük, şöyle böyle.
Şimâl: Kuzey; sol, sol el.
Şimşîr-i Hindî: Hint kılıcı.
Şinîd: İşitme.
Şi'r-i garrâ: Parlak, güzel, şatafatlı bir şiir.
Şîr: Süt; arslan.
Şirâr: Şerliler, kötüler.
Şîrîn-mâder-zâd: Anadan doğma tatlı.
Şirk: Ortak koşma, ortaklık.
Şirket-i müşâa: Hisseleri ayrılmamış ortaklık.
Şitâ: Kış.
Şîve: Nâz, edâ; tarz, tavır.
Şöhret-gîr-i âfâk: Bütün âlemde şöhreti olan.
Şuâ': Bir ışık kaynağından yayılan tel tel ışıklar; ışın.
Şuâ'-ı âfitâb: Güneş ışını.
Şuğl: İş, meşgûliyet.
Şuğl-i battâlîn: Tenbellerin, eli boşlann işi.
Şuhh: Cimrilik, eli sıkılık.
Şuhûd, Şühûd: Şâhid olma, müşâhede etme, görme.
Şûr: Tuzlu; kekremsi; şamata, gürültü.
Şûr-engîz: Şamatalı, gürültülü.
Şûrîde: Perişan, dağınık.
Şurrâh: Şârihler.
Şurû', Şürû': Başlama.
Şurût: Şartlar.
Şuûn, Şüûn: Şe'nler.
Şuûnât: Şuûnlar; şe'nler.
Şuûniyye: Şe'nler ile ilgili.
Şuyûh: Şeyhler.

Şübuhât: Şübheler; şüpheli şeyler.
Şüca': Cesur, yiğit.
Şühûd, Şuhûd: Şâhit olma, müşâhede etme, görme.
Şükren-li'n-niam: Nîmetlere şükür olarak.
Şürb: İçme.
Şürb-i hamr: Şarap içme.
Şürefâ: Şerifler; Hz. Peygamber'in torunu Hz. Hasan soyundan gelenler.
Şürû', Şurû': Başlama.
Şürûk: Güneşin doğması.
Şürûr, Şurûr: Şerler.
Şüûn, Şuûn: Şe'nler, fiiller, işler, hâdiseler.
Şüyû': Yayılma, şâyi olma.
Şüyûh: Şeyhler.

T

Taab: Yorgunluk; sıkıntı, eziyet, zahmet.
Taaccüb: Şaşma, hayret etme.
Taaccüben: Taaccüp ederek, şaşarak.
Taaddî: Sınırı aşma, öteye geçme; saldırma; zulm etme.
Taaddüd: Çoğalma.
Taaddüd-i zevcât: Birden fazla kadınla nikâhlanma; zevcelerin çokluğu.
Taaffün: Çürüyüp kokma.
Taahhur: Geri kalma, geride olma, sonra gelme.
Taakkul: Akletme, akıl erdirme, düşünme.
Taâkub-ı tezelzülât-ı arzıyye: Arzda zelzelelerin peşpeşe olması, birbirini takip etmesi.
Taalluk: Alâkası olma; ilgi, ilişik.
Taallukât: Taalluklar.
Taallüm: Öğrenme, bilgi edinme, öğrenim.
Taallüv: Yükselme, yücelme.
Taâm: Yemek.
Taammüm: Umûmî olma, umûmîleşme, yayılma.
Taâmül-i kimyevî: Kimyevî oluşum, tepkime, reaksiyon.
Taannüd: İnat etme, direnme.
Taarruf: Öğrenme.
Taarruz: İlişme, sataşma; saldırma.
Taâruf, Teâruf: Birbirini tanıma; tanışma, bilişme.
Taâruz, Tearuz: Birbirine zıt olma, muhâlif olma.
Taaşşuk: Âşık olma.
Tâât: Tâatler; itâat etmeler; ibâdetler.
Taattuf: Esirgeme, acıma, merhamet etme.
Taattuş: Şiddetle, fazlaca isteme, arzu etme; susama.
Taayyün: Zâhir olma, belirme, meydana çıkma.
Taayyünât: Taayyünler, meydana çıkmalar, belirmeler.
Taayyüş: Yaşama, geçinme.
Taazzum: Kibirlenme, büyüklük taslama.
Taazzüz: Aziz ve şerefli olma; kendini aziz ve şerefli addetme.
Tâb: Güç, kuvvet, tâkat; ışık, parlaklık; hararet.
Tab': Tabîat, huy.
Tab'an: Tabiat itibâriyle.
Tabakât: Tabakalar.
Tabakâtü'l-arz ilmi: Jeoloji.
Tâbân: Işıklı, parlak.
Tabâyi': Tab'lar; tabiatlar; (dört) tabiat.
Tabh: Pişirme, kaynatma.
Tabh-ı taâm: Yemek pişirme.
Tâbi': Uyan, boyun eğen, bağlı kalan, birinin emri altında bulunan.
Tabîb: Doktor.
Tabîb-i hâzık: Usta, işinin ehli doktor; hakîkî mürşit.
Tabiî, tabiiyye: Tabiata mensup, tabiatla ilgili.
Tabîiyyûn: Tabîatçılar.
Ta'bîr: Yorumlama.
Tâbiş: Parlayış, parıldayış.
Tabl: Davul.
Ta'cîl: Acele ettirme, öne aldırma.
Ta'cîn: Hamur yapma, yoğurma, hamur hâline getirme.
Tâcir: Tüccâr.
Ta'dâd: Sayma.
Ta'dîd: Sayısını arttırma, çoğaltma.
Tadlîl: Dalâlete düşürme, doğru yoldan çıkarma.
Tafassul: Fasıllara ayrılma, tafsîl edilme, bölümlenme.
Tafazzul: Fazîletli olma; üstün olma, üstünlük.
Tafdîl, Tafzîl: Üstün tutma, daha fazîletli addetme, üstünlük verme.

Ta'fîn: Taaffün; çürüyüp kokma, kötü koku çıkarma.
Tafsîlen: Tafsîl îtibâriyle, tafsîlî olarak, mufassal olarak, teferruatlı olarak.
Tâgî: Tuğyan eden; âsî, azgın.
Tâgût: Kayıptan haber veren büyücü; şeytan; put.
Tagayyür, Tegayyür: Değişme, başkalaşma.
Tağdiye: Gıdâlandırma, besleme, gıdâ verme.
Tağlît: Yanıltma; yanlışını çıkarma.
Tağlîtât: Yanıltmalar.
Tağyîb: Gâib olma; kaybolma, kaybetme.
Tağyîr: Değiştirme.
Tahaddüs: Hâdis olma, sonradan ortaya çıkma.
Tahaffuz: Kendini muhâfaza etme, koruma; korunma, sakınma.
Tahakkuk: Gerçekleşme; tahkîk sûretiyle elde etme, hakîkatine erişme.
Tahallî: Süslenme.
Tahalluk: Ahlâklanma.
Tahallus: Halâs bulma; kurtulma.
Tahallüf: Değişme, değişik olma, başka türlü olma; geride kalma, arkada kalma; uygun gelmeme.
Tahallül: Halel bulma, bozulma; araya girme, nüfuz etme.
Tahallül: Hulûl etme, girme.
Tahâret: Temizlik.
Taharrî: Arama, araştırma, araştırılma.
Tahassun: Müdâfaa için kaleye çekilme, istihkâma çekilme.
Tahassül: Hâsıl olma, netice olarak ortaya çıkma.
Tahassür: Hasret çekme, istediği şeyi ele geçiremediği için üzülme.
Tahattur: Hatırlama.
Tahattut: Çizgi çizme, plan çizme.
Tahavvül: Bir halden başka bir hâle girme, değişme.
Tahayyür: Hayrete düşme, hayranlık.
Tahayyüz, Tehayyüz: Yer tutma, mekân işgal etme.
Tahdîd: Hudut tâyin etme, sınırlama.
Tahdîs: Bahsetme, söyleme.
Tahfîf: Hafifletme; yükünü azaltma.
Tâhir, tâhire: Temiz.
Tahiyyât: Selâmlar; namazda okunan "et-Tahiyyâtü" duâsı.
Tahkîk: Gerçekleştirme; gerçeğini, hakîkatini araştırma; hakîkatini ele geçirme, hakîkat ve aslına erme.
Tahkîkan: Gerçekten.
Tahlîl: Analiz.
Tahlîs: Kurtarma.
Tahlît: Karıştırma.
Tahmîd: Hamdetme.
Tahmîk: Ahmak olduğunu söyleme.
Tahmîl: Yük yükleme.
Tahrîc: Çıkarma; Hz. Peygamber'in hadîsini kitabında rivâyet etme.
Tahrîf: Değiştirme, bozma.
Tahrîk: Hareket ettirme.
Tahrîr: Yazma.
Tahrîs: Hırslandırma.
Tahrîz: Kışkırtma.
Tahsıyn: Kale gibi sağlamlaştırma.
Tahsîl: Hâsıl etme, ele geçirme, elde etme; öğrenme.
Tahsîn: Güzelleştirme; güzel bulma, takdir etme.
Tahsînen: Güzel bulup takdir ederek; beğenerek.
Tahşiye: Haşiye yapma, not düşme.
Taht: Alt.
Tahvîf: Korkutma.
Tahyîl: Hayâl ettirme, hayâl ve fikre getirme, tahayyül.
Tahzîr: Sakındırma, men' etme, yasaklama.
Tâi': İtâat eden boyun eğen.
Tâib: Tövbe eden.
Tâife: (Mutasavvıf vs. gibi bir mesleğe mensup) topluluk.
Tâiîn: Tâi'ler; itâat edenler.
Tâin, tâine: Ayıplayan, kusur gören; iftirâ eden.
Tâk: Kubbe, künbet.
Takallüb: Başka bir kalıba girme, değişme, dönme, çevrilme.
Takallüs: Kasılma, büzülme, sertleşme.
Takarrüb: Yanaşma, yakınlık, yakınlaşma.
Takavvî: Kuvvetlenme.
Takayyüd: Kayıtlanma; bir kayıt ile bağlı olma, bağlanma.
Takāzâ, Tekāzâ: Talep, istek.
Takbîh: Kabîh görme.

Takbîl: Öpme.
Takdîr: Kıymet biçme; bir değer tâyin etme.
Takdîs: Mukaddes kılma; temiz ve ârî kılma; Cenâb-ı Hakk'ı zâtına lâyık olmayan şeylerden tenzih etme.
Taklîb: Kalbetme; çevirme, döndürme, değiştirme.
Takrîb: Yaklaştırma.
Takrîr: Anlatma, anlatış; yerleştirme; sağlamlaştırma.
Taksîm: Bölme, kısımlara ayırma.
Taksîr: Bir şeyi eksik veya kusurlu yapma, bir şeyi yapabilecekken yapmama; kusur etme; kusur, suç; kısaltma.
Taktîr: Damla damla akıtma, dökme; damıtma, imbikten çekme.
Takyîd: Kayıt ve şarta bağlanma, mukayyed kılma ("ıtlâk"ın zıddı).
Talâkat: Güzel konuşma, düzgün söz söyleme; güler yüzlülük.
Taleb: İsteme, istek, arzu.
Taleben: Talep ederek, isteyerek.
Tâlih, tâliha: Yaramaz, faydasız, kötü.
Tâli': Tulû' eden; doğan; tâlih, kısmet.
Tâlib: İsteyen, mürid, talebe.
Ta'lîk: İliştirme, bağlama, asma, takma, tesbît etme.
Ta'lîm: Öğretme, ilim verme, bildirme.
Ta'm: Yeme; tad, lezzet, zevk.
Tama': Doymazlık, açgözlülük; hırs.
Ta'mîk: Derinleştirme; esâsına varacak şekilde inceleme.
Ta'mîm: Umûmileştirme.
Tâmm, tâmme: Eksiksiz, noksansız, tam, bütün; olgun, mükemmel.
Tâmmu'l-hilka: Hilkati tam; yaratılışı tam ve mükemmel olan.
Tâmmü'l-a'zâ: Uzuvları, organları tam olan.
Ta'n: Ayıplama.
Târ u pûd: Çözgü ve atkı, arış ve argaç.
Târ: İplik; dokumada uzunluğuna atılan iplik.
Tarab: Sevinçlilik, şenlik, coşkunluk.
Tarab-engîz: Neş'e veren, coşturan.
Târâc: Yağma, talan; yağma etme.
Tarafeyn: İki taraf.
Tarassud: Gözetme, gözleme.
Tarattub: Rutûbetlenme.
Tarâvet: Tâzelik.
Tard: Kovma, sürme, uzaklaştırma.
Tareyân: Târî olma; anz olma, ansızın ortaya çıkma.
Tarfetü'l-ayn: Bir göz açıp kapama müddeti.
Tarh: Çıkarma.
Tarh-ı kibir: Kibri çıkarıp atma.
Târık: Geceleyin parlayıp hemen kaybolan ışık; sabah yıldızı.
Ta'rîf: Öğretme, bildirme, tanıtma; târif.
Târî olmak: Anz olmak; ansızın ortaya çıkmak.
Tarîk: Yol.
Tariyyât: Ansızın gelen şeyler (belâ vs.)
Tarrâr: Yankesici.
Tarz: Şekil, yol, sûret.
Tarziye: Radıyallâhü anh, anhüm... (Allah ondan, onlardan râzı olsun!) duâsını söyleme.
Tasaddî: Girişme, başlama, teşebbüs.
Tasadduk: Sadaka verme.
Tasaddur: Baş köşeye oturma, en başta oturma.
Tasallut: Musallat olma; sataşma; hükmü ve tasarrufu altına alma.
Tasallüb: Katılaşma, sertleşme.
Tasannu': Yapmacık.
Tasannuan: Yapmacıklı olarak, gösteriş yaparak.
Tasarruf: İdâre etme, kullanma; sâhip ve mâlik olma.
Tasarrufât: Tasarruflar.
Tasa'ud: Yukarı yükselme; buharlaşıp yükselme.
Tasavvur-pezîr: Tasavvur kabul eden; tasavvur edilebilir.
Tasfiye: Saflaştırma, temizleme, arındırma.
Tashîh: Düzeltme.
Tashîhât: Tashihler; düzeltmeler.
Tashîh-i nüshateyn: İki nüshayı sahîh kılma; iki nüshayı karşılaştırma.
Tâsi': Dokuzuncu.
Tas'îd: Yukarı çıkarma; ısıtarak buharlaştırma.
Taslît: Musallat etme; hâkim kılma, tasarrufuna alma.
Tasnî': Yapma, uydurma, yakıştırma.
Tasnîfât: Tasnifler; tasnif edilmiş eserler.
Tasrif: Tasarruf etme, idâre etme; (fiil) çek-

me.

Tasrîr: Sızıldama, sızıldanma, inleme sesi; gıcırtı vs. gibi ses.

Tastîr: Satır hâline koyma; yazma.

Tatahhur: Temizlenme.

Tatbîk: Uydurma, yakıştırma; karşılaştırma, mukâbele, mukâyese; uygulama.

Tathîr: Temizleme.

Ta'tîl: Durdurma, faâliyetten alıkoyma; muattal kılma, nefy etme, yok sayma; Allah'ın sıfatlarını nefy etme.

Ta'tîl-i şerîat: Şer'î hükümleri yok sayma.

Tatlîk: Boşama.

Tatvîl: Uzatma.

Tatyîb: Hoşnut etme, gönlünü alma, iyi davranma.

Tatyîb-i hâtır: Gönlünü alma.

Tav': Gönüllü olarak yapma ve itâat etme.

Tav'an: İsteyerek, gönüllü olarak.

Tavassut: Aracılık etme; vasatta, ortada bulunma.

Tavazzuh: Vuzûh kazanma, vâzıh olma; açıklanma.

Tavîl: Uzun.

Tavîle: Ahır, tavla.

Tavr: Hal, durum; Fr.: Modalité.

Tavran-ba'de-tavr: Bir tavırdan bir tavra, bu tavırdan sonra başka bir tavra.

Tavsît: Vâsıta kılma; aracı kılma, vasat kılma.

Tavtie: Anlatılacak şeyi destekleyecek şekilde önceden bâzı şeyleri söyleme.

Tavzîh: Açıklama, vâzıh kılma.

Tayaran: Uçma.

Ta'yîb: Ayıplama; ayıplı ve kusurlu hâle koyma.

Ta'yîn: Belirli kılma, belirtme.

Ta'yîn: Tayın, erzak, maîşet.

Ta'yîb-i sefîne: Gemiyi kusurlu hâle koyma, delme.

Tayyib, tayyibe: Güzel, iyi, hoş, fazîletli, temiz.

Tayyib: Güzel, hoş, iyi, fazîletli.

Tayyibât: Tayyibler; iyi ve hoş şeyler; tertemiz kadınlar.

Tazarru': Tevâzu ile yalvarma.

Ta'zîb: Azap verme, eziyet etme.

Tâziyâne: Kırbaç, kamçı; vâsıta, sebep.

Ta'ziye: Baş sağlığı dileme.

Teâlî: Yükselme, ululanma.

Teâmî: Görmeme, kör olma; görmez gibi davranma.

Teazzüz: Azîz olma, kudret ve üstünlük.

Tebâdür: Ansızın akla gelme.

Tebahhur: Buharlaşma.

Tebahhurât: Buharlaşmalar.

Tebaiyyet: Tâbi olma; uyma.

Tebâud: Uzaklaşma.

Tebdîl: Değiştirme, başka bir hâle koyma.

Tebean: Tâbi olarak, uyarak.

Tebeddül: Değişme, başka bir hâle girme.

Tebellüğ: Anlayıp alma, kabul etme.

Teberrüd: Soğuma.

Tebevvül: İşeme.

Teb'îd: Uzaklaştırma, uzağa sürme.

Teb'îz: Parçalanma ayırma, kısım kısım ayırma, parçalara bölme.

Tebşîr: Müjdeleme.

Tebyîn: Beyân etme; açıklama.

Tebzîr: Saçma, saçıp savurma.

Tecâvüz: Ötesine geçme, aşma; ileri gitme.

Tecdîd: Yenileme.

Tecdîd-i vuzû': Abdest yenileme.

Teceddüd: Yenilenme, yeniden olma, tâzelenme.

Tecellî: Görünme, zâhir olma; zuhûr.

Tecemmül: Güzelleşme; süslenme, süs.

Tecerrüd: Mücerred olma, tecrîd edilme; soyulma.

Tecezzî: Cüz' cüz' olma, cüz'lere ayrılma, bölünme, parçalanma.

Techîl: Câhilliğini ortaya koyma, câhil olduğunu söyleme.

Tecliye: Cilâlama, cilâ verme.

Tecrîd: Mücerred kılma; soyma.

Tecrîh: Cerh etme; yaralanma; cürütme, reddetme, kabul etmeme.

Tecrîm: Suçlama, cezâlandırma.

Tecrübeten, Tecribeten: Tecrübe ederek, sınayarak, deneme yoluyla.

Tecsîm: Cisimlendirme, cismânîleştirme, maddî bir vücut verme.

Tecvîf: Oyma, oyuk hâle koyma; oyuk yer, boşluk, içi boş olma.

Tecvîz: Câiz görme, cevaz verme; mümkün görme.

Teczie: Cüzlere ayırma, parçalama, parça par-

ça bölme.
Tedâbîr: Tedbirler, çâreler.
Tedâbür: Arkasını dönme.
Tedârik-i lafz: Söz araştırıp bulma, söz yetiştirme.
Tedbîr: İdâre etme; yönetme; tasarruf etme, kullanma; çâre, yol.
Tedbîrât: Tedbirler.
Tedebbür: Bir şeyin sonunu, hakîkatini düşünme.
Tederrüc: Derece derece ilerleme.
Tederrüs: Ders alma, ders alarak okuma.
Te'dîb: Edebîendirme, terbiye etme.
Te'dîb-i nüfûs: Nefisleri terbiye etme.
Tedkîkât: Tedkikler; incelemeler, araştırmalar.
Tedlîs: Asıl durumunu göstermeyip saklama; saklama, örtme; aldatma, hile.
Tednîs: Kirletme.
Tedrîc: Dereceleme; derece derece ilerleme, ilerletme; azar azar hareket etme.
Tedrîcen: Derece derece; yavaş yavaş.
Tedrîcî: Derece derece; yavaş yavaş.
Tedrîs: Ders okutma; öğretim.
Tedvîr: Döndürme, çevirme, değirmi, yuvarlak şekle sokma.
Teemmül: Etraflıca düşünme.
Teennî: Yavaş hareket etme, yavaşlık; dikkatle ve acele etmeden davranma.
Teessür: Tesirlenme, bir tesîri kabul etme.
Teevvüh: Âh etme, inleme.
Teevvül: Te'vil edilme.
Teeyyüd: Te'yîd olunma; kuvvetlenme, desteklenme; sağlamlaşma.
Tefahhus: Araştırma, soruşturma, inceleme.
Tefahhusât: Tefahhuslar; inceleyip araştırmalar.
Tefâhür: Öğünme.
Tefakkud: Arayıp soruşturma, araştırma.
Tefâsîl: Tafsîller.
Tefâsîr: Tefsîrler.
Tefattun: İdrak, anlama, kavrama.
Tefâvüt: Farklı olma, değişik olma; fark, farklılık.
Tefâzul: Daha faziletli olma, üstün olma; farklı olma; üstünlük; daha fazla olma, ziyâdelik.
Tefazzul: Fâzıl, faziletli olma; üstünlük, üstün olma.
Teferruğ: Fârig olma; kurtulma, vazgeçme.
Teferruk: Farklı olma, farklılaşma, ayrılma.
Teferrüc: Açılma, ferahlama; gezintiye çıkma, gezinti.
Teferrüd: Tek olma, yalnız kalma; benzersiz olma.
Teferrüs: Firâsetle anlama, derinliğine kavrama, düşünerek doğru bir şekilde anlama, sezme.
Tefessüd: Fesâda uğrama; bozulma, yok olma.
Tefessüh: Çürüme, kokuşma.
Tefevvuk: Fevkında olma; üstün gelme, üstün olma.
Tefhıym, Tefhîm (Hı ile): Büyük sayma, ululama, tâzim etme.
Tefhîm (He ile): Fehm ettirme; anlatma, bildirme.
Tefrîd: Ferd kılma, tek kılma.
Tefrîd-i vücûd: Varlığı ferd (tek) kılma.
Tefrîk: Ayırma, seçme; farklı kılma, farklı olma; "fark" ve "tefrika" hâline koyma.
Tefrika: Farklı olma, fark; aynlık; ayrılma; ikilik, çokluk; "Cem' ve "cem'iyyet" mukâbili.
Tefrît: Ortanın aşağısında aşırı gitme (ifrâtın zıddı), çok az yapma.
Teftîş: Sorup araştırma, inceleme, muâyene etme.
Tefvîz: Havâle etme, uhdesine verme.
Tegâbün: Birbirini aldatma, aldanma.
Tegâfül: Görmemezlikten gelme, göz yumma.
Tegannî: (Mûsikî eseri) okuma, söyleme.
Tegavvut: Büyük abdestini yapma.
Tehabbüben: Sevgiden dolayı, sevgi eseri olarak.
Tehaddüs, Tahaddüs: Hâdis olma; sonradan meydana gelme.
Tehallüf: Muhâlif olma; uygun olmama, değişiklik gösterme.
Tehevvür: Öfkelenme.
Teheyyü': Hazırlanma.
Tehî: Boş, boşuna.
Te'hîr: Geriye bırakma, sonraya bırakma, geciktirme, gecikme.
Tehiyye: Hazırlama.

Tehlîl: "Lâ ilâhe illallâh" deme, kelime-i tevhîdi söyleme.
Tehzîb: Islâh etme, düzeltme, temizleme.
Tekâbül: Mütekâbil olma, karşı karşıya olma, karşılıklı olma.
Tekâlîf: Teklifler; mükellefiyetler; sorumluluklar.
Tekallüb: Başka bir kalıba girme; değişme; dönme, çevrilme.
Tekâmülât: Tekâmüller, olgunlaşmalar; gelişmeler.
Tekârîr: Takrîrler; anlatmalar, yazılı bildirmeler.
Tekarrüb: Yaklaşma.
Tekâsüf: Kesifleşme; yoğunlaşma.
Tekâsül: Tenbellik etme, tenbellik, ilgisizlik.
Tekayyüd: Kayıdlanma; bir kayıt ve şarta bağlanma, mukayyed olma, mutlak olmama.
Tekāzâ, Takāzâ: Talep, istek.
Tekbîre-i ihrâm: Namaza başlarken alınan iftitah tekbîri.
Tekebbür: Kibirlenme; büyüklenme.
Tekeffül: Kefil olma.
Tekellüf: Zorlama, yapmacık, özenti.
Tekellüm: Konuşma.
Tekessür: Çoğalma.
Tekevvün: Olma, oluşma, var olma, meydana gelme.
Teklîf: Mükellef kılma; yapılmasını isteme, yükümlü kılma.
Teklîf-i ilâhî: Allah'ın kuldan yapmasını istemesi, yükümlü kılması.
Tekmîl: Kemâle erdirme; tamamlama, bitirme, olgunlaştırma.
Tekmîl-i nüfûs: Nefisleri kemâle erdirme.
Tekrîr: Tekrar etme, tekrarlama.
Teksîr: Kesir kılma; çoğaltma.
Tekvîn: Vücûda getirme, var etme, yaratma.
Tekzîb: Yalanlama.
Telâfî-i mâ-fât: Elden kaçırılan şeyi karşılama; kaybedilen şeyi telâfî etme.
Telâkî: Mülâkî olma; kavuşma.
Telakkî: Alma, kabul etme; öğrenme.
Telattuf: Latif olma, latifleşme; lutf ile muâmele etme.
Telbîs: Sûret-i haktan görünüp aldatma, hîle yapma, şüpheye sürükleme, karıştırma; bir şeyi olduğundan başka gösterme.
Telebbüs: Giyme, giyinme.
Telef: Yok etme, öldürme; boş yere harcama.
Televvün: Renkten renge girme, renk değiştirme; kararsızlık; temkîn hâlinin zıddı.
Telezzüz: Lezzet alma.
Telfîk: Birleştirme, toplayıp bir araya getirme.
Telhîs: Hülâsa etme, hülâsa.
Te'lîf: Uzlaştırma, bağdaştırma; barıştırma; toplama.
Telkîh: Aşılama, aşı yapma.
Telkîn: Söz söyleyip anlatmak, öğretmek.
Telkînât: Telkînler.
Telvîn: Renk verme boyama, sâlikin bir halden bir hâle girmesi, değişmesi; zıddı: Temkîn.
Temâsül: Benzeşme, benzeyiş.
Temâşâ-gâh: Temâşâ yeri.
Temâşâ-ger: Temâşâ eden; seyirci.
Temdîd: Uzatma.
Temeddüh: Kendi kendini medh etme, öğünme.
Temeddühan: Temeddüh olarak.
Temekkün: Mekân tutma, yerleşme.
Temellük: Mülk edinme, kendine mal etme, sâhip olma.
Temellük: Yaltaklanma.
Temenniyât: Temenniler.
Temessül: Bir şekil ve sûrete girme, cisimlenme; benzeşme.
Temettü': Kâr etme, kazanma; kâr, fayda.
Temevvüc: Dalgalanma.
Temevvücât: Temevvücler; dalgalanmalar.
Temeyyüz: Farklı olma, farklılaşma, farklılık, ayrılma.
Temhîd: Bildirme; yaygıyı yayma; bir şeyi düzeltme, ıslâh etme; bir çeşit önsöz.
Temlîk: Mülk olarak verme, mülk sâhibi etme.
Temsîl: Bir sûret ve şekle büründürme; benzetme; örnek verme; sembolle söyleme, sembol.
Temyîz: Ayırma, tefrik etme, ayrılma.
Ten: İnsan vücûdu, gövde, beden.
Tena'um: Nîmetlenme; nîmet içinde yaşama.
Tenâhî: Sonu olma, son bulma, bitme.
Tenâkus: Azalma, eksilme.
Tenâkür: Birbirine yabancı olma, birbirini ta-

rumama.
Tenâsur: Yardımlaşma.
Tenâsüh: Rûhun bir bedenden diğer bir bedene geçmesi.
Tenâsül: Doğup üreme, türeme.
Tenâsül-gâh: Üreme yeri.
Tenâvül: Alıp yemek.
Tenâzur: Birbirinin karşısında olma, birbirine mukabil olma.
Ten-dürüst: Sağlam vücutlu, sağlam.
Tenemmüv: Gelişip büyüme.
Tenevvü': Nevilenme; çeşit çeşit olma, değişik olma.
Tenevvü'-i emâkin: Mekânların değişik olması.
Tenevvü'-i evzâ': Vaz'ların, durumların değişik olması.
Tenevvü'-i ezmân: Zamanların değişik olması.
Tenezzüh: Gezinti; nezih olma, temiz ve pâk olma.
Tenezzüh-gâh: Gezinti yeri.
Tenezzül: İnme; alçalma.
Tenezzülen: İnerek, inmek sûretiyle.
Tenezzülât: Tenezzüller.
Tenfîr: Nefret ettirme.
Tenfîs: Nefes verme, nefesi dışarı verme, nefeslenme, nefesini teneffüs etme.
Tenfiz: Nâfiz kılma; hükmünü yürütme ve yerine getirme.
Ten'îm: Nîmetlendirme, nîmet verme.
Te'nîs: Ünsiyet verme, alıştırma.
Ten'ît: Sıfatlandırma, tavsîf etme.
Tenkîr: Tanınmayacak hâle getirme; bir kelimeyi nekre yapma, yâni harf-i târifsiz hâle getirme.
Tenvî': Nevilendirme, nevilere ayırma.
Tenvîr: Nurlandırma, aydınlatma.
Tenzîh: Noksan ve çirkinlikten berî kılma; Allah'ı her türlü noksanlardan ve yaratılmışların vasıflarından berî kılma.
Tenzîhen: Tenzîh olarak, tenzîh sûretiyle.
Tenzîl: Tedrîci olarak indirme, parça parça indirme.
Ter ü tâze: Yaş ve tâze.
Terâcim: Tercümeler.
Terâcim-i ahvâl: Hal tercümeleri; biyografiler.
Terakkî: Yükselme; ilerleme.
Terâkkiyât: Terakkiler, ilerlemeler.
Terbiye-kerde: Terbiyesi altında bulunmuş, terbiye edilmiş.
Tercîh-i bilâ-müreccah: Kendisine tercîh edilen olmaksızın tercîh etme; sebepsiz tercîh, sebepsiz üstün tutma.
Tereddüd-âmiz: Tereddüdle karışık; tereddütlü; kararsız, kararsızlık veren.
Terehhüb: Râhib olma, ruhbanlık.
Terekküb: Mürekkep olma; karışıp birleşme.
Terekküben: Terekküp ederek, birleşerek.
Terettüb etmek: Âit olmak; alâkadar etmek, düşmek; gerekmek.
Tergîb: Arzu ettirme, isteklendirme.
Terkîb: Birleştirme; sentez.
Terkîm: Yazma, işâretleme.
Tersân: Korkan, korkak.
Tersîm: Resm etme, resmini yapma; şekil verme.
Tesâmüm: Sağırmış gibi davranma duymamazlıktan gelme.
Tesânîf: Tasnîf edilen eserler, kitaplar.
Tesâvî: Müsâvî olma; eşit olma, eşitlik.
Tesbîh: Allah'ı imkân âlemine âit niteliklerden tenzîh ve takdîs etme; "Sübhânallâh" deme.
Tesbîhan: Tesbîh sûretiyle, tesbîh olarak.
Tesbîhât: Tesbîhler.
Tese'ül: İsteme, dileme, dilenme.
Teseffül: Aşağı inme, aşağı olma.
Teselsül: Zincirleme gitme, zincirleme.
Tesettür: Örtünme, gizlenme.
Teshîf: Aklının az olduğunu söyleme.
Teshîl: Kolaylaştırma.
Teshîn: Isıtma.
Teshîr: Müsahhar kılma, emrine âmâde kılma; emrine alma, boyun eğdirme.
Te'sîrât: Te'sîrler.
Tes'îd: Mes'ûd kılma.
Teskîn: Sâkin kılma, yatıştırma.
Teskîn-i atş: Susuzluğu yatıştırma.
Teslîk: Seyr ü sülûk yaptırma; yola koyma.
Teslîm: Selâm verme, selâmet dileyerek duâ etme.
Teslîmât: Teslîmler; selâm vermeler; selâmet dileyerek duâ etmeler.
Tesmiye: İsimlendirme.

Tesniye: İkileme, iki kılma; ikili olma; iki, ikilik.
Tesviye: Düz etme; düzgün yapma, düzeltme.
Tesviye-i cidâr: Duvarın düzeltilmesi.
Teşa'ub: Şûbelenme, şûbelere ayrılma, kollara ayrılma.
Teşbîh: Benzetme; Allah'ı yaratılmışlara benzetme.
Teşdîd: Şiddetlendirme, şiddet ve kuvvet verme; artırma.
Teşebbühen: Benzemeye çalışarak, benzeyerek.
Teşebbüs: Yapışma, girişme.
Teşeddüd: Şiddetlenme, artma.
Teşekkülât: Teşekküller; meydana gelişler, şekillenmeler.
Teşettüt: Parçalanma, dağılma.
Teşevvüş: Karmakarışık ve dağınık olma, karışıklık.
Teşmî': Bal mumuna batırma, mumlama.
Teşmîl: Şâmil kılma, şümûlüne alma; yayma, içine aldırma.
Teşmîlen: Teşmîl ederek; şümûlüne alarak.
Teşne: Susamış, istekli, arzû eden.
Teşnegân: İstekliler.
Teşnelik: Çok istekli olma.
Teşnî': Ayıplama.
Teşrî': Şerîat koyma.
Teşrîf: Şereflendirme, şeref verme.
Teşrîh (ilm-i...): Anatomi.
Teşrîhan: Anatomi ilmine göre.
Teşrîk: Ortak kılma; şirk koşma.
Teşvîş: Karıştırma, bulandırma; karışıklık, iç karışıklığı.
Teşvîşât: Teşvîşler.
Tetâlî: Peş peşe olma; aralıksız birbiri ardından gelme, tetâbu'.
Tetebbu': İnceleme, geniş bilgi edinme.
Tetemmüm: Tamamlanma.
Tetmîmen li'l-fâide: Faydalı olan bu kısmı tamamlama olarak.
Tevâbi': Tâbi olanlar; bir merkeze bağlı olanlar; peykler, uydular.
Tevâfuk: Uyma, uygun gelme.
Tevaggul: Bir işle uğraşma.
Tevahhuş: Yalnızlıktan korkma, ürkme.
Tevakkî: Sakınma, çekinme, korunma.
Tevakku': Bekleme, umma, arzû etme.
Tevakkuf: Durma, bekleme; bağlı olma; bir konuda hüküm ve kanâatini belirtmeme.
Tevâlî: Birbiri arkasından gelme, peş peşe gelme, devam etme.
Tevâlüd: Doğma.
Tevârîh: Târihler.
Tevârüs: Mîras yoluyla eline geçme; mîras yoluyla birinden diğerine geçme.
Tevâtür: Pek çok kimse tarafından rivâyet edilme.
Teva'ud: Vaîd etme; cezâ ile korkutma, tehdit etme.
Tevazzu': Vaz'edilme, konulma, konuluş.
Tevbîh: Tekdir, azarlama.
Tevcîh: Yöneltme.
Tevdî': Emânet etme.
Teveccüh: Çevrilme, yönelme, doğrulma; güler yüz ve yakınlık gösterme.
Teveddüd: Sevgi, dostluk.
Tevehhüm: Vehm etme; var zannetme.
Tevehhümât: Tevehhümler; vehm etmeler; var zannetmeler.
Tevellî: İdâre etme, yönetme; idâresini yüklenme, yönetimini üzerine alma.
Tevellüd: Doğma.
Tevessü': Genişleme.
Tevessük etmek: Vesika ile isbatlanmak.
Tevfîk: Muvâfık ve mutâbık hâle getirme, uydurma; Allah'ın muvaffak kılması; ilâhî yardım ve hidâyet.
Tevfîr: Çoğaltma, artırma; çokluk.
Tevfîr-i akıl: Akıl çokluğu.
Tevhîd: Bir kılma, birleme, birleştirme.
Te'vîl: Bir âyeti zâhir ve açık mânâsından başka bir mânâ ile tefsir etme; yorumlama; aslî mânâyı elde etmek için yorum yapma.
Te'vîlât: Teviller; yorumlar.
Tevkî': Pâdişah fermanı, buyruğu.
Tevkîât: Tevkî'ler; fermanlar.
Tevkîl: Vekîl kılma; havâle etme.
Tevkîr-i kebîr: Büyük olanı ululama, büyüğe saygı gösterme.
Tevlîd: Doğurma; meydana getirme.
Tevlîd-i misl: Benzerini meydana getirme.
Tevsî': Genişletme.
Tevsîm: İsimlendirme, ad koyma.

Tevsît: Vâsıta kılma, araya koyma; ortalama, vasat kılma.
Tevvâb: (Esmâ-i hüsnâdan) Tövbeleri pek çok kabul edici; kullarına tövbe imkânı veren; tövbe edenleri bağışlayan.
Teyakkun etmek: İyice bilmek, kesin olarak bilmek.
Teyakkuz: Uyanıklık, dikkatlilik.
Teyh: Hayran olma, hayret.
Te'yîd: Kuvvetlendirme, sağlamlaştırma, destekleme, doğrulama.
Tezâhür: Zuhûra gelme, zâhire çıkma, meydana çıkma.
Tezâyüd: Ziyâdeleşme; artma, çoğalma.
Tezebzüb: Kararsızlık, tereddüd.
Tezehhüd: Dünyâdan yüz çevirme, zâhidlik etme, ibâdet etme.
Tezekkür: Hatırlama.
Tezellül: Kendini hor ve hakîr gösterme, alçalma, küçülme.
Tezeyyüd: Artırmaya, çoğaltmaya gayret etmek.
Tezeyyün: Süslenme; süs.
Tezeyyünât: Süslenmeler, süsler.
Tezkîr: Hatırlatma.
Tezkire: Hatırlatış, düşündürme; pâdişah veya başvezir tarafından yazılan ferman, mektup, yazı.
Tezkiye: Temizleme, temize çıkarma.
Tezkiye-i nefis: Nefsi kötülüklerden temizleme; kendini temize çıkarma.
Tezlîl: Zelil etme, alçaltma.
Tezvîr: Yalan karıştırma; hîle ve yalan kullanma; yalan dolan; kovuculuk yapma, arabozuculuk yapma.
Tezyîd: Ziyâdeleştirme, artırma.
Tezyîf: Alay etme.
Tezyîn: Süsleme.
Tıbâ': Tabîatlar; yaratılışlar.
Tıbâat: Kitap basma.
Tıbb: Tabiplik, hekimlik.
Tıfl: Çocuk.
Tıyb: Güzel koku, güzel kokulu şey; hoş, hoşnud.
Tıyn, Tîn: Çamur, balçık.
Tıynet: Yaratılış, tıynet.
Tıyneten: Tıynet bakımından.
Tıyn-ı lâzib: Yapışkan çamur.
Tilmîz: Talebe.
Timâr: Yara bakımı, tedâvi; bakım.
Timsâl: Sûret, resim; sembol.
Tiryâk: Panzehir.
Tîz: Keskin; sık; tez, çabuk.
Tîz-fehm: Anlayışı sür'atli; çabuk anlayan.
Tufeyl: Dalkavuk.
Tufûliyet: Çocukluk, küçüklük.
Tuğyân: Taşkınlık, azgınlık; ilâhî emirlere karşı gelme.
Tuhme: Mîde dolgunluğu, hazimsizlik.
Tûl: Uzunluk, boy; boylam.
Tûlen: Uzunluğuna; boyca; boylam bakımından.
Tûl-ı müfrit: Aşırı uzunluk.
Tûl-i ömr: Ömür uzunluğu; ömür boyu.
Tulû': Doğma, doğuş.
Tu'm: Tad, çeşni; yiyecek, azık.
Tuma'nînet: İtmi'nan, sükûn bulma, tatmîn olma.
Turuk: Yollar, tarîkatler.
Turuk-ı aliyye: Yüce tarîklar, büyük tarîkatler.
Tûtî: Dudu kuşu; papağan cinsinden bir kuş.
Tuyûr: Kuşlar.
Türâb: Toprak.
Türrehât: Saçma sapan sözler.

U

Ubûdiyyet: Kulluk.
Ubûr: Geçme; diğer tarafa geçme.
Ucâle: Acele yapılan iş; acele yazılan kitap.
Uded: Malzeme, mühimmat, teçhîzat.
Udûl: Sapma, yoldan çıkma, geri dönme, vaz geçme.
Ufkî: Bir yüzeye paralel olan; yatay.
Ufkiyyen: Ufkî olarak, yatay olarak, yere paralel olarak.
Ufûl: Batma, kaybolma, görünmez olma; ölme.
Uhrâ: Diğer, son.
Uhûd-ı baîde: Uzak ahdler; uzak devirler.
Uhuvvet: Kardeşlik.
Ukalâ: Âkiller, akıl sâhipleri.
Ukde: Düğüm; zor ve karışık iş; iç sıkıntısı.
Ukûbet: Cezâlandırma, cezâ.
Ukûl: Akıllar.
Ukûl-ı selîme: Akl-ı selîmler.

Ukûs: Akisler.
Ûlâ: İlk, evvel, önceki.
Ulemâ: Âlimler.
Ulemâ-i billâh, Ulemâ-billâh: Allâh'ı bilen âlimler; Allah'la bilen âlimler.
Ulûf: Binler.
Ulûhiyyet: İlâhlık, tanrılık.
Ulûm: İlimler.
Ulûm-ı mürevvece: Revaçta, itibarda olan ilimler.
Ulûm-i riyâziyye: Matematik ilimler.
Ulüvv: Yükseklik, yücelik.
Ulvî, ulviyye: Yüksek, yüce.
Ulviyyât: Ulvî olan şeyler; ulvîlikler.
Umk: Derinlik.
Ummâl: Amel sâhipleri; âmiller, mutasarrıflar, vâliler.
Umrân: Mâmurluk; bayındır olma; şehir.
Umûr: İşler.
Unsur: Mürekkeb, birleşik isimleri meydana getiren basit cisimlerin her biri; element, madde.
Unsuriyyûn: Unsura mensup, unsurla alâkası olanlar.
Urefâ: Ârifler; Allah'ı pek iyi bilenler; nakîblerden sonra gelen reisler.
Urefâ-i billah, urefâ-billâh: Allah'ı pek çok ârif olanlar; Allah'la bilenler.
Urûc: Yukarı çıkma, yükselme, mîraç.
Usât: Âsîler; cenâb-ı Hakk'a âsî olanlar, itâat etmeyenler.
Usret: Zorluk, güçlük.
Ustukuss: Sıcaklık, soğukluk, yaşlık ve kuruluktan ibâret dört tabiat, dört rükün.
Ustukussât: Ustukusslar.
Usturlâb: Yıldızların arza nazaran yükseklik derecesini bulmakta kullanılan âlet.
Usûl: Asıllar.
Usûl-i hendese: Geometri metodolojisi.
Utarid: Merkür.
Uyûb: Ayıplar, kusurlar.
Uyûn: "Ayn"lar, a'yân; gözler, pınarlar.

Ü

Üdebâ: Edipler; edep sâhipleri.
Üftâde: Düşkün, biçâre; âşık.
Ülü'l-azm: Nübüvvet ve risâlet vazîfelerini büyük bir azim ve kuvvetle yerine getiren peygamberler için kullanılır. Bunlar: Nuh, İbrâhim, Mûsâ, İsâ ve Hz. Muhammed peygamberlerdir.
Ülü'l-elbâb: Lübb sâhipleri; kalp, akıl sâhipleri.
Ülü'l-emr: Emr sâhibi.
Ülü'n-nühâ: Akıl sâhipleri.
Ümem: Ümmetler.
Ümem-i mâzıye: Geçmiş ümmetler.
Ümem-i muhtelife: Muhtelif ümmetler; çeşit çeşit ümmetler.
Ümem-i sâbıka: Geçmiş ümmetler.
Ümem-i sâlife: Geçmiş, eski ümmetler.
Ümenâ: Emîn olan kimseler; emânete ehil olanlar.
Ümerâ: Emirler; beyler, devleti yönetenler.
Ümîd-vâr: Ümitli.
Ümm: Anne; asıl, esas, prensip.
Ümmehât-ı erbaa: Dört ana; dört esas.
Ümmehât-ı esmâ: İlâhî isimlerin anası, ana isimler, asıl ve temel ilâhî isimler.
Ümmet-i merhûme: Rahmetle müjdelenmiş ümmet.
Ümmî: Benim annem.
Ümmü'l-kitâb: Kitabın anası, esâsı, aslı.
Ümniye: Temennî, ümit, istek, niyet.
Ünf: Şiddet, sertlik, kalabalık.
Üns: Ünsiyet; alışıklık, yakınlık.
Üns-i billah, Üns-billâh: Allah ile ünsiyyet.
Ünûset: Müenneslik; dişilik, kadınlık.
Ünvân: Başlık; isim.
Ürcûfe: Yalan, uydurma söz.
Üsbûlyye: Haftalık duâlar, virdler.
Üserâ: Esirler.
Üşniye: Su yosunları.
Üzn: Kulak.

V

Vâbeste: ...e bağlı.
Vâcib: Zarûrî olan, olmaması düşünülemeyen.
Vâcib bi'l-gayr: Başkasıyla vacip olan; başkasından dolayı gerekli ve zarûrî olan.
Vâcib bi'z-zât: Zâtıyla vâcib olan, varlığı kendi zâtıyla zarûrî olan.
Vâcibetü's-sübût: Sübûtu vâcip olan; sâbit olması zarûrî olan.
Vâcibü'l-vücûd: Vücûdu vâcip olan, varlığı

zarûrî olan; varlığı kendi zâtından olup başkasına muhtaç olmayan.

Vâcid: (Esmâ-i hüsnâdan) Var olan, her şeyi var eden, varlığı kendinden olan; dilediğini istediği anda yaratan; kendisinden hiçbir şey gizlenemeyen.

Va'd: Mükâfat vereceğine söz verme; söz verme.

Va'd-i imdâd: İmdâd etmeye söz verme; yardım etme vaadi.

Vâfî, vâfiye: Yeterli, elverir, tam.

Vahdânî: Birliğe âit.

Vahdâniyyet: Birlik.

Vâhî: Boş, mânâsız, boşuna.

Vâhib: Hibe eden, bağışlayan, bağışlayıcı.

Vâhid: (Esmâ-i hüsnâdan) Bir olan, zâtında, sıfatlarında ve işlerinde ortağı, dengi ve benzeri olmayan, vahdet kendisiyle kâim olan.

Vâhidiyyet: Vâhidlik, birlik.

Vâhidü'l-ayn: "Ayn"ı tek olan; hakîkati bir olan.

Vâhidü'z-zaman: Zamânının yegânesi olan.

Vâhime: "Vehim" duyusu.

Vahş: Yabânî, insandan kaçan (hayvan).

Vaîd: Cezâ ile tehdîd etme, korkutma, yıldırma.

Vakfiyyet: Vakıf durumunda olma.

Vâkı', vâkıa: Vukû bulan; meydana gelen.

Vâkıâ: Gerçi, her ne kadar; gerçekten.

Vâkıa: Rüyâ.

Vâkıf olmak: Durmak; bir şeyden haberi olmak, bilmek.

Vakten mine'l-evkât: Vakitlerden bir vakit, herhangi bir vakit.

Vakt-i merhûn: Süresi bilinmeyen belirli bir zaman; bir şeyin gerçekleşmesi için takdir dilmiş belirli bir zaman.

Vakt-i zevâl: Zeval vakti; öğle vakti.

Vâlî: (Esmâ-i hüsnâdan) Mahlûkâtı idâre eden, yöneten.

Vâlid: Baba.

Vâlide: Anne.

Vâlideyn: Vâlid ve vâlide; ana ve baba.

Vallâhü a'lem: Ve Allah en iyi bilir.

Vallâhü'l-hâdî: Ve Allah hidâyet edendir.

Vâreste: Kurtulmuş, serbest, rahat, ilişkisiz.

Vârid, vâride: Gelen; hâriçten insanın kalbine gelen şey; Hak'tan kula gelen feyz, ilhâm.

Vâridât: Vâridler; ilhamlar.

Vârid olmak: Gelmek, erişmek.

Vâris: Mîrasçı, kendisine mîras düşen.

Vâris: (Esmâ-i hüsnâdan) Varlıkların gerçek sâhibi ve vârisi olan.

Varta: Çukur, uçurum, tehlike.

Vasat: Orta.

Vasâyâ, Vesâyâ: Vasiyetler; tavsiyeler.

Vâsıl: Eren, erişen, ulaşan.

Vâsılân: Vâsıllar; erenler, ermişler.

Vâsılîn: Vâsıllar; erenler, ermişler.

Vasî: Bir ölünün vasiyetini yerine getirmeye memur olan kimse; bir yetîmin veya zayıf, hasta bir kimsenin malını idâre eden kimse.

Vâsi': Geniş.

Vâsi': (Esmâ-i hüsnâdan) Genişlik veren; geniş olan; bağışlaması ve rahmeti çok geniş olan.

Vâsiu'r-rahmet: Rahmeti geniş ve bol olan.

Vassâf: Vasf edici, niteleyici, övücü.

Vaz' etmek: Koymak.

Vaz', Vazı': Koyma, konuluş; durum, duruş, tavır.

Vaz'-ı yed: El koyma.

Vaz'-i haml: Hâmileliğin bitişi, doğurma.

Vazâif: Vazîfeler.

Vâzı': Vaz' eden; koyan.

Vâzıh, vâzıha: Açık, âşikâr.

Vazî': Alçak, bayağı.

Veca': Ağrı, acı.

Vecbe: Düşen bir şeyin çıkardığı ses, gürültü; kaynayan ve sürtünen bir şeyin çıkardığı ses, fıkırtı; göğüste meydana gelen fıkırtı.

Vecebât: Vecbeler; fıkırtılar.

Vech: Yüz, cebhe, yön, sûret, şekil.

Veche-hû: Onun vechi.

Vech-i meşrû': Meşrû şekil, hukûkî bir şekil; şerîata uygun sûret.

Vech-i şebeh: Benzeyiş yönü.

Vedûd: (Esmâ-i hüsnâdan) Çok seven; çok şefkatli, çok muhabbetli, çok sevilen.

Vefâ: Kâfî gelme, yetişme; ödeme.

Vefîr, vefîre: Pek çok.

Vefk: Uyma, uygun gelme, uygunluk.

Vehb: Hibe, bağışlama, hediye etme.

Vehbî, vehbiyye: İlâhî bağış ile ilgili, Allah'dan olan.
Vehhâb: (Esmâ-i hüsnâdan) Çok hibe eden; herhangi bir hakkı olmayana da bol bol ihsan eden, bağışlayan.
Vehim, Vehm: İhtimâle dayanan zayıf bilgi; duyulara dayanan cüz'î bilgileri sağlayan güç.
Vehle-i ûlâ: İlk anda, ilk önce.
Vehleten: İlkin, ilk bakışta, birdenbire, ilk anda.
Vekâyi': Vak'alar, olaylar, hâdiseler.
Vekîl: (Esmâ-i hüsnâdan) Vekâlet eden; kendine sığınanları idâre eden; idâresinde hiçbir kayda ve şarta bağlı olmayan.
Velâdet, Vilâdet: Doğum.
Velâyât: Velâyetler; velîlikler.
Velâ etmek: Sâhiplik etmek, idâre etmek, tevecüh edip tasarruf etmek.
Veled: Çocuk.
Veled-i tabîî: Nikâhsız kadınlardan doğan çocuk.
Velev: Olsa da, bile, hattâ, ister, isterse.
Velî, Veliyy: (Esmâ-i hüsnâdan) Emir sâhibi; müminlerin dostu, seven ve sevilen, yardım edip dostlarının işlerini yöneten.
Veliyy-i ni'met: Nîmet sâhibi; nîmet verip besleyen.
Velvele: Gürültü, patırtı.
Vely: Yaklaşma.
Verâ: Öte, geri, arka.
Vera': Haram olup olmadığı şüpheli olan şeylerlerden sakınma.
Verâ-yı zahr: Sırtın arkası; arka.
Verese: Vârisler.
Vesâit: Vâsıtalar.
Vesâtat: Vâsıta olma, aracılık etme.
Vesâvis: Vesveseler.
Vesâyâ: Vasiyetler, tavsiyeler.
Vesî', vesîa: Geniş, bol.
Vesvâs: Vesvese veren; şeytan.
Vezer: Sığınak.
Vezn: Tartma.
Vicdân: Bulma; iç duygu, derûnî idrak.
Vichet: Vecih, yön; zât, hakîkat.
Vilâdet: Velâdet, doğum.
Vird: Tarîkat ehlinin belirli zamanlarda okudukları dua.
Visâl: Vuslat, kavuşma.
Vitr: Tek.
Vitriyyet: Tek olma.
Vizr: Ağırlık, yük, günâh.
Vukûât: Vâki' olan şeyler; olanlar, olup biten şeyler.
Vukûf: Durma, kalma; anlama, bilgi, bilme, vâkıf olma; haberli olma.
Vusûl: Vuslat; ulaşma, varma, erişme, yetişme.
Vuzû': Abdest.
Vücûb: Vâcip olma, zarûrî olma, gereklilik, zorunluluk.
Vücûd: Varlık, var olma; bulunma; beden.
Vücûdât: Vücûdlar; varlıklar.
Vücûd-bahş: Vücûd bahşeden; varlık veren.
Vücûden: Varlık olarak.
Vücûd-ı elem: Elemin var olması.
Vücûd-i aynî: Maddeten, cismen var olan varlık; "ayn" hâlinde varlık.
Vücûd-ı zıllî: Gölge vücut, gölge varlık.
Vücûd-pezîr: Varlık bulan, varlık kabul eden, varlık kazanan.
Vücûd-pezîr olmak: Varlık bulmak, varlık kazanmak, varlık kabul etmek; meydana gelmek.
Vücûh: Vechler; yüzler.
Vükelâ: Vekiller.
Vürûd: Vârid olma; gelme, varma, yetişme.
Vüs': Güç, kuvvet; bolluk, genişlik.
Vüs'at: Genişlik.
Vüzerâ: Vezirler.

Y

Yâbis: Kuru.
Yâd-ı âhiret: Âhireti anma.
Yakaza: Uyanıklık, uyanık olma.
Yakîn: Kat'î, kesin ve şüphesiz bilgi; kesinlik, kat'iyyet.
Yakînen: Kat'î sûrette; kesin ve şüphesiz olarak, kesin bir bilgi hâlinde.
Yakzân: Uyanık.
Yakzân-ı fehm: Anlayışı uyanık.
Yârî: Dostluk.
Yâr-şinâslık: Dostluk.
Yâver: Yardımcı.
Yecûz lâ-yecûz: Câiz olur, câiz olmaz.
Yed: El.

Yedeyn: İki el.
Yed-i beyzâ: Hz. Mûsâ'nın mûcize olarak gösterdiği parlak el.
Yed-i fâile: İşleyen el; aktif el.
Yed-i kābile: Kabul eden el.
Yed-i münfaile: Fiili kabul eden el; passif el.
Yed-i tûlâ sâhibi: Çok geniş bilgisi olan.
Yed-i yemîn: Sağ el.
Yegânegî: Bir olma; teklik, biriciklik.
Yekdîğer: Biri ötekini, birbirini.
Yeknesak: Tek düzen, değişmez; tutarlı, kendi içinde âhenkli.
Yektâ: Tek, eşsiz, benzersiz.
Yemîn: Sağ el, sağ taraf.
Yemm: Deniz.
Yenbû': Kaynak, pınar.
Yesâr: Sol el, sol taraf; zenginlik, varlık.
Yesîr: Kolay, az miktarda.
Yetîm: Yalnız, tek, eşsiz; yetim.
Yevm: Gün.
Yevme-izin: O gün.
Yevmen-fe-yevmen: Günden güne.
Yevmî: Günlük, günde.
Yevm-i ba's: Öldükten sonra diriliş günü.
Yubûset, Yübûset: Dört tabiattan biri; kuruluk.
Yuhyî ve yümît: Diriltir ve öldürür.
Yübûset: Kuruluk, dört tabiattan biri.
Yümn: Uğur, bereket.
Yüsr: Kolaylık, rahatlık; zenginlik.

Z

Zâbıt: Zapteden; düzene koyan, çizen; iki kolla çalışan (âlet): pergel.
Zabt: Tutma, yakalama; kaydetme, not etme.
Zâcir: Önleyen, yasaklayan; zorlayan, zorla yaptıran.
Zâd: Azık.
Zâd u zahîre: Azık ve yiyecek.
Za'f: Zayıflık, âcizlik.
Za'ferân: Safran.
Za'f-ı pîrî: Yaşlılıktan ileri gelen kuvvetsizlik, âcizlik.
Zâhib: Giden; bir fikre uyan, kapılan, benimseyen.
Zâhid: Dünyâdan yüz çeviren, dünyâya rağbet etmeyen.
Zâhife: Sürüngen.
Zâhil: Unutan, haberi olmayan, ihmâl eden.
Zâilât: Zâil olanlar; sona erenler, yok olup gidenler.
Zâhir, zâhire: Görünen; açık, belli, âşikâr; dış, yüz.
Zâhir: (Esmâ-i hüsnâdan) Görünen, varlığında hiçbir şüphe olmayan; varlığı herşeyden âşikâr olan.
Zahîr: Yardımcı, arka çıkan, destek olan.
Zâhir-bîn: Zâhiri, dışı gören.
Zâhiren: Zâhirde; dış görünüşte.
Zâhir-i kavl: Sözün zâhiri, sözün dış ve açık mânâsı.
Zâhirî, zâhiriyye: Zâhirle alâkalı, zâhire âlt.
Zâhirî-i mahz: Sırf zâhirî; tam mânâsıyla zâhirî.
Zâhir-ter: Daha zâhir; daha âşikâr.
Zahr: Arka, sırt.
Zahr-ı gayb: Gıyâbında, arkasından.
Zâid, zâide: Ziyâde olan; eklenen, artan, lüzumsuz, fazla; matematikte: Artı (+).
Zaîf, zaîfe: Zayıf, güçsüz.
Zaîfen: Zayıf olarak.
Zâika (kuvve-i...): Tatma duyusu; tad alma.
Zâil, zâile: Zevâl bulan; geçip giden; kaybolan, yok olan.
Zâir: Ziyâret eden.
Zâkir: Zikreden; anan, hatırlayan.
Zâkire-i mütefekkire: İnsanın düşünme gücü aklın hükmüne tabi olursa bu güce "zâkire-i mütefekkire" denir.
Zâkire-i mütehayyile: İnsanın düşünme gücü "vehm"in hükmüne tabi olursa bu güce "zâkire-i mütehayyile" denir.
Zâlim: Zulmeden; karanlık olan.
Zâlimân: Zâlimler.
Zalûm: Çok zâlim olan.
Zamâir: Zamîrler; gizli olan düşünceler, sırlar.
Zamân, Zımân (Dâd ile): Kefâlet; garanti, tazmin etme, tazmînat ödeme, diyet.
Zamîme: Ek, ilâve, ekleme.
Zamîr: İnsanın gizli düşüncesi, sakladığı sır; hatır, gönül, kalp.
Zamm: Katma, ekleme, artırma.
Zanîn: Esirgeme, kıskanma.
Zann-ı gâlib: Kuvvetli, üstün zan.
Zarar-dîde: Zarar görmüş; zarara uğramış.
Zarfiyyet: Zarf olma; zarf gibi içine alma.

Zârî: Ağlayıp sızlama.
Zât-ı hüve hüve: Kendi kendinden ibâret olan zat.
Zât-maa's-sıfât: Sıfatlarla berâber zât.
Zâtullah: Allah'ın zâtı; zât-ı ilâhî.
Zâviye: Köşe, açı.
Zâyi' etmek: Kaybetmek.
Zebân: Dil, lisân.
Zebâniyye: Zebânîler.
Zebh: Boğazlama, hayvanı kesme, kurban etme.
Zebûn: Zayıf, güçsüz, âcîz.
Zebûn-küş: Kendinden zayıfa gücü yeten ve yüklenen, düşkünü ve zayıfı ezen.
Zecr: Önleme, yasaklama; zorlama, sıkıştırma.
Zeferât: Zefreler; teevvühler, âh etmeler.
Zehâb: Gitme, gidiş; bir düşünceye uyma, kapılma; zihnen bir yola sapma.
Zehâb-ı ömr: Ömrün geçip gitmesi.
Zehârif: Sahte zînetler, süsler, yaldızlar.
Zekâvet: Zekîlik, çabuk anlayış.
Zekî, Zekiyy, zekiyye: Zekî; temiz, pak.
Zelîl: Hor, hakîr, alçak, aşağılanmış.
Zelle: Küçük hatâ ve günah; sürçme.
Zemîm, zemîme: Kötülenen, beğenilmeyen; kötü.
Zemm: Kötüleme.
Zendaka, Zendeka: Zındıklık, dinsizlik, kâfirlik.
Zen-perest: Kadına tapan.
Zer: Altın.
Zer': Ekme, tohum saçma.
Zerkâ: Gök, mâvi.
Zerrât: Zerreler.
Zerrîn: Altından yapılmış, altın.
Zevâhif: Sürüngenler.
Zevâhir: Zâhirler; zâhir olanlar, görünüşler.
Zevâl: Zâil olma; sona erme, geçme, yok olma.
Zevât: Zatlar.
Zevât-ı kirâm: Muhterem kimseler.
Zevc: Çift; eş.
Zevce: Kadın eş.
Zevceyn: İki zevc; iki eş.
Zevi'l-ihtirâm: Saygı sâhipleri; saygı değer kimseler.
Zevk: Tadma; mânevî idrâk, anlayış, tecrübe etme.
Zevkan, Zevken: "Zevk" yoluyla, bizzat tadarak, yaşayarak, deneyerek.
Zeyl: Etek; kuyruk; ek; son.
Zıddân: İki zıt. **Ez-zıddâni lâ-yectemiân:** İki zıt bir araya gelemez.
Zılâl: Gölgeler.
Zıll: Gölge.
Zıll-ı memdûd: Meddolunmuş, uzatılmış gölge.
Zıllî, zılliyye: Gölgeye âit, gölge ile ilgili.
Zımn: İç taraf, iç; dolayısıyla anlatılmak istenen; gizli maksat.
Zındık: Nur ve zulmet kendilerinden zuhûr eden iki yaratıcıya inanan kimse; ulûhiyet ve âhirete inanmayan; münkir, mülhid, dinsiz.
Zî-: Sâhip.
Zîbâ: Güzel.
Zîbâ-endâm: Güzel vücutlu, yakışıklı.
Zî-hakk: Hak sâhibi.
Zî-hayât: Hayat sâhibi, canlı.
Zî-iktidâr: İktidar sâhibi.
Zî-kıyem: Kıymetli, değerli.
Zî-kıymet: Kıymetli.
Zikr: Anma, hatırlama.
Zikr-i mahal irâde-i hâlî: Mahalli (yeri) zikredip hâlli (o yere gireni, o yerde bulunanı) kasdetme.
Zikrullah: Allah'ı zikretme.
Zillet: Hakirlik, aşağılık, alçaklık.
Zimâm: Yular, dizgin.
Zinde: Diri, canlı; dinç, sağlam.
Zindegânî: Hayat, yaşama, yaşayış.
Zînet: Süs.
Zirâ': Dirsekten orta parmak ucuna kadar olan bir uzunluk birimi (75-90 cm)
Zî-rûh: Ruh sâhibi; canlı.
Zî-şân: Şeref sâhibi, şerefli.
Ziyâ: Işık.
Ziyâdâr: Ziyâlı, aydın.
Ziyâ-pâş: Ziyâ, ışık saçan.
Zî-zıll: Gölge sâhibi.
Zû, Zü: Sâhip.
Zû-fünûn: Fenler sâhibi.
Zuhr: Öğle.
Zuhûr: Zâhir olma, zâhir oluş; görünme, ortaya çıkma.

Zulem: Zulmetler; karanlıklar.
Zulm, Zulüm: Bir şeyi konulması gereken yere koymayıp başka yere koyma; zulüm.
Zulmânî: Zulmete, karanlığa mensup, zulmetle ilgili.
Zulmet: Karanlık.
Zulümât: Zulmetler; karanlıklar.
Zu'm: Zannetme, zan; yanlış kanâat.
Zunûn: Zanlar.
Zûr: Yalan, asılsız, sahte, uydurma.
Zü'l-ciheteyn: İki cihet sâhibi; iki yönlü.
Zü'l-vücûd: Vücûd, varlık sâhibi.
Züâk: Tatsız, herhangi bir tadı olmayan.
Zübde: En seçkin, öz; özet, hülâsa.
Zübde-i havâssü'l-havâs: Havâssın havâssının hülâsası; seçkin velîlerin seçkinlerinin en seçkini.
Zücâc: Sırça, cam.
Zühal: Satürn.
Zühd: Dünyâdan yüz çevirme, dünyâya rağbet etmeme.
Zükûr: Erkekler.
Zükûret: Erkek olma; müzekkerlik.
Zü'l-celâli ve'l-ikrâm: (Esmâ-i hüsnâdan) Celâl ve ikram sâhibi.
Zü'l-fıkarât: Omurgalılar.
Zü'l-kuvveti'l-metîn: Pek çetin kuvvet sâhibi.
Züll: Alçalma, alçaklık, horluk, hakirlik.
Zü'l-vücûd: Varlık sâhibi.
Zünnâr: Papazların bellerine bağladıkları uçları sarkık, ipten örme kuşak.
Zünûb: Zenbler; günahlar.
Zürriyyât: Zürriyetler; nesiller.
Züvvâr: Ziyâretçiler; görmeye, ziyârete gelenler.

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
347 / 14	عنبری	عبیری
351 / 27	بیدار شد	بیدار شو
359 / 11	فتنةً	الاَّ فتنةً
366 / 14	*Kāf dağı*	*Kāf ve Tûr dağı*
378 / 22	"hudâ" (حدی)	"hudâ'" (حداء)
403 / 16	mücmemi'dir	müctemi'dir
406 / 31	Bebâtü'n-na'ş	Benâtü'n-na'ş
410 / 30	*Ayûk'a*	*Ayyûk'a*
434 / 7	"Tîrgî", (طیرگی)	"Tîregî", (طیرگی)
434 / 7	"tîrgî" (تیرگی)	"tîregî" (تیرگی)
451 / 18	"hannet" (حنّة)	"hanne(t)" (حنّة)
465 / 9	"Yaktâki	"Vaktâki
465 / 14	زندانیٔ	زندانیٔ
476 / 30	gayn	"ayn"1
482 / 13	"Kerbâs"	"Kirbâs"
482 / 25	muhtazarın	muhtazarın [:muhtazırın]
488 / 8	حسِ	حسْ
493 / 28	*elme!*	*elme! [Yol sor!]*
503 / 20	كَشْتَنْ	كِشْتَنْ
510 / 7	"Der mîfet"	"Der me-yuft"
510 / 28	فَرِهْ	فِرِهْ
511 / 1	"Ferih"	"Firîh"

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
515 / 30	emr unâ"	emr unâ [:uniye]
515 / 30	unâ emr"	unâ [:uniye] emr"
523 / 14	مواوا	موتوا
523 / 29	شه	شه
526 / 5	وآسان	وآسمان
544 / 17	دلداررى	دلدارى
548 / 24	قَوْماً قَلْباً	قَلْباً
555 / 25	پُرانیدهٔ	پَرّانیدهٔ
556 / 18	لاخیه	لأخیه
557 / 23	ز عقد	از عقد
557 / 23	کس عقد	کس از عقد
561 / 6	راندن	راندند
571 / 26	tarafaına	tarafına
572 / 25	دانشی کی	دانستی که
573 / 29	*la'b*	*lu'b*
578 / 23	sîfâtiyyesine	sıfâtîsine
578 / 23	ef'âliyyesine	ef'âlîsine
590 / 8	یاغی	باغی
593 / 31	hakîketler	hakîkatler
604 / 12	"Pendâşten"	"Pindâşten"
619 / 10	لَا يَشْبَعَانْ	لَا يَشْبَعَانْ
622 / 7	*baş*	*yaş*
627 / 11	[tı ile]	(بغلطاق) [tı ile]

12. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
18 / 26	ی رود	کی رود
19 / 17	"Cân-güzâr"	"Cân-güdâz"
26 / 18	*kulağından*	*mülâkâtından*
34 / 19	*olan olan*	*olan*
34 / 26	*bârlık*	*yârlık*
35 / 1	استناد	استاد
35 / 16	nasîbedâr	nasîbdâr
39 / 24	hazreterine	hazretlerine
43 / 19	*Tâlkān*	*Tâlekān*
43 / 21	"Tâlkān"	"Tâlekān"
43 / 24	Tâlkān	Tâlekān
48 / 2	"Garre"	"Gırre"
51 / 12	Serhindî	Sirhindî
51 / 17	Serhindî	Sirhindî
55 / 15	mertebebsine	mertebesine
56 / 2	unsiruyyûn	unsuriyyûn
56 / 18	مُنطَمِس	مُنطَمِسْ
56 / 21	"Müntames"	"Müntamis"
56 / 21	olmak	ol[an]
57 / 8	*gāyet naks*	*gāyet-i naks*
59 / 23	Serhindî	Sirhindî
62 / 6	hîn-i zamânda	hîn-i zamânında
67 / 21	"Leb-i huşk"	"Leb-huşk"
72 / 26	*înâs*	*înâsı*
74 / 23	"garîden"	"gurrîden"
93 / 2	"Lâ-edriye"	"Lâ-edriyye"
100 / 3	تُدرِکُهُ	لاتُدرِکُهُ
101 / 27	gibidir	gïbidir.
105 / 9	*Müfelseften*	*Müfelsiften*
105 / 11	Yanlış: "Müfelsef", ism-i mef'ûldür. Doğru: "Müfelsif", ism-i [fâildir].	
105 / 11	Yanlış: "Feylesoflaşmak Doğru: "Feylesoflaşmış [ism-i fâil olarak felsefe yapan]	
128 / 22	*kuluna*	*kavline*

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
129 / 2	muhakkık	muhakkık-ı
139 / 1	va	ve
139 / 27	tahtında	tahtında
144 / 17	*Ceyhûn*	*yüz Ceyhûn*
147 / 11	be-gû	bi-gû
149 / 18	*delâil-i*	*delâil,*
153 / 13	تی	نی
154 / 1	هرورا	رهرورا
162 / 17	وموتوا	موتوا
177 / 15	*neskden*	*nesakdan*
205 / 17	نی که	که
208 / 24	"Tûl müddet	"Tûl-i müddet
214 / 3	"Kem harâş"	"Kem hırâş"
214 / 28	*murtazâ*	*murtazî*
221 / 5	تحریئ	تحریئ
226 / 19	küfüvü	küfvü
232 / 25	*günün*	*kevnin*
244 / 4	درًا	درًا
244 / 7	"Dirâ"	"Derâ"
246 / 24	"Çâşengâh"	"Çâştgâh"
254 / 19	صبّاحَ	صبّاحَ
254 / 20	مَساءً	مَساءً
255 / 10	"nigirîsten"	"nigerîsten"
259 / 17	نبو شید	بنو شید
260 / 17	زانك	زانکه
263 / 15	üflet	ülfet
267 / 30	گونهگون	گونه گون
276 / 29	ما کسیم	ما کیم
278 / 7	به بین	بین
280 / 18-19	cismâmiyet	cismâniyet
302 / 29	تقایس	یقاس
317 / 18	*hoş havâssin*	*hoş-havâssin*
317 / 20	"Hoş havâs"ten	"Hoş-havâs"ten
322 / 7	*fegendesi*	*figendesi*
322 / 9	Fegende-i	"Figende-i

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
341 / 1	بَخَرْ	بِخَرْ
343 / 8	bütündüğü	büründüğü
348 / 16	اَلْاُذْنَانُ	اَلْاُذْنَان
349 / 15	Irak'ta	Örfde
349 / 23	سجود	bu kelime birinci mısranın
sonuna gelecek	پانصد سجود	
354 / 11	افرودئ	افرودئی
367 / 5	موسی	موسیٰ
370 / 25	عدو	عدوّ
373 / 14	عَيْنِي قَلْبُهُ	عَيْنِي قَلْبِهِ
375 / 21	be-purs	bi-purs
375 / 25	شُمَرْ	شُمُرْ
384 / 21	*nûrsun:*	*nûrsun ki*
393 / 18	بو جنسیت	بوی جنسیت
404 / 35	"tîn-i	"tıyn-i
415 / 9	fihûm-i	fuhûm-i
422 / 20	از	ازجا
422 / 30	*safrası*	*sofrası*
424 / 27	رو کتیب	روی کتیب
426 / 11	"be-îst"	"bi-îst"
428 / 19	"Ferû	"Furû
432 / 10	بُرْدِ رَخْتْ	بُرْدُ رَخْتْ
436 / 2	Âmilî	Âmulî
436 / 32	معنی	معنیٰ
438 / 17	کحکم	کحلم
440 / 13	ma'nevî nezdine,	ma'nevî, nezdine
445 / 4	"Müntekım"	"Müntakım"
449 / 23	buyurulnuş	buyurulmuş
452 / 8	*gündüz*	*gündüz yokun*
466 / 25	دارد وهر	دارد هر
472 / 14	كَهُنْ	كُهُنْ
480 / 9	مَنْ كَانَ	وَ مَنْ كَانَ
481 / 10	بیز	بی ز
486 / 21	بَكُشْ	بِكُشْ
487 / 12	*vuran*	*uran*

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
487 / 25	كردم	گردم
490 / 17	*tuzdan*	*tozdan*
490 / 19	"tuz"dan	"toz"dan
490 / 20	tuzlarından	tozlarından
491 / 4	"hakkan"	"hakkā"
491 / 8	hakkan ki	hakkā ki
493 / 8	یا محب	یا محب
495 / 26	كردان	گردان
501 / 11	dalâlat	dalâlet
504 / 14	*Circîs*	*Cercîs*
504 / 16	Circîs	Cercîs
504 / 18	Circîs	Cercîs
504 / 24	Circîs	Cercîs
510 / 4	*derem*	*direm*
510 / 8	dereme	direme
510 / 15	*deremi*	*diremi*
514 / 1	بِهْ	بَهْ
519 / 22	جویٰ	جویی
538 / 7	"Tehî-rev"	"Tühî-rev"
543 / 10	خطَا	خطَا
543 / 13	"Hatâ"	"Hıtâ"
543 / 23	Hatâ	Hıtâ
544 / 19	Hatâ	Hıtâ
545 / 22-23	Hatâ	Hıtâ
551 / 12	*Hatâ*	*Hıtâ*
551 / 13	Hatâ	Hıtâ
558 / 5	Hatâ	Hıtâ
570 / 11	*galîtlir*	*galîzdır*
585 / 6	*rek'at midir?*	*rek'at midir? Acabâ bu dört rek'at midir?*
586 / 2	*dedin*	*dedik*
604 / 28-29	Şuarâ	Şûrâ
618 / 1	"gez pey şeş	"kez pey-i şeş
618 / 1	"gez pey heft	"kez pey-i heft
618 / 4	وَمَا كَانَ	مَا كَانَ

11. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
13 / 19	girîzândır	gürîzândır
17 / 18	zımmında	zımnında
20 / 5	هَلَمْ	هِلَمْ
33 / 24	değidir."	değildir."
37 / 7	رنگیٔ	رنگیئ
63 / 2	شد	شو
68 / 3	نَخْتِمْ	نَخْتِمْ
74 / 27	باك	پاك
79 / 11	tasfîli	tafsîli
79 / 16	طُمْطُرَاقْ	طُمْطُرَاق
82 / 29	"Câiz ki,	"Ve câiz ki,
83 / 1	دستانْ	دستان
88 / 23	şuttâr"	şüttâr"
93 / 22	"hıfzeden"	"hıfzeder"
94 / 27	Gavnevî	Gaznevî
103 / 13	پودت	پوتت
126 / 1	می‌ذهد	می‌زهد
126 / 27	خون	خونی
130 / 11	*çakmağı*	*gönül çakmağı*
136 / 4	"Dest hûş"	"Dest hûş [:haveş]"
137 / 4	girîz	gürîz
145 / 10	شد	شدی
146 / 25	بعمر	بعَمْر
147 / 2	*kendinden*	*güneşten*
147 / 3	*gölgenden*	*gölgeden*
159 / 5	*çaylak*	*çıplak*
162 / 13	*koyunun*	*kuyunun*
162 / 15	koyunun	kuyunun
167 / 1	بی	به
167 / 1	نی	به
173 / 10	بجهْ	بجهْ
176 / 20	نَهبه	نُهبه
176 / 25	"Nehbe"	"Nühbe"
177 / 10	"Eştür	"Üştür
178 / 4	آنه	آنکه

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
179 / 22	الخبیثن	للخبیثین
180 / 1	ترس	این ترس
180 / 16	*erdim*	*erem*
181 / 17	بیز	بی ز
186 / 13	*iyidir, ve*	*iyidir ve*
187 / 5	افسوس	افسون
200 / 10	rakasında	arkasında
200 / 17	شیر ز	شیر نر
210 / 29	murâd, dahi	murâd dahi
212 / 2	*çaylak*	*çıplak*
217 / 28	tebâbet	tabâbet
227 / 11	düşerür	düşürür
230 / 11	vafs-ı	vasf-ı
230 / 28	İhtilât-ı	Ahlât-ı
233 / 18	مِنْ	مَنْ
249 / 3	می‌ندائم	من ندائم
250 / 26	"Hey muri"	"Hey mori"
251 / 11	از کجایٔ	از کجائی
254 / 27	"menü'l-ahîr"	"mennü'l-ahîr"
255 / 14	mıtnka	mıtraka
257 / 29	ilallâh	illallâh
262 / 29	tasfîlâtı	tafsîlâtı
269 / 31	بشافت	بشکافت
277 / 26	این ندارد	این تن ندارد
278 / 14	Yanlış: ağlamak ve mâtem tutmak	
	Doğru: ağlaman ve mâtem tutman	
278 / 15	lisânımı	lisânîni
279 / 9	*ferahlık*	*ferruhluk*
289 / 28	böcüğü	böceği
290 / 5	"Sevdâger"	"Sûdâger"
294 / 4	کی می‌زنی	که می‌زنی
309 / 19	on diken	onu diken
321 / 28	تقریر	تقدیر
326 / 16	جان و جسم	جان جسمم
334 / 1	وی اصل	سوی اصل

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
312 / 1	جدّ	جدّ
312 / 10	آن گهان	آنگهان
316 / 22	خواجه است	خواجه ست
320 / 13-14	Yanlış: ["Gizli sır, "Yazılan yazıldı, kalem de kurudu" kaynağından bir su gibi coşar, davul ile bayrakla meydana çıkar"] Doğru: ["Gizli sır, ceffe'l-kalem cihetinden, böyle davul ve bayrak su fışkırıcı olmuşdur."]	
321 / 15	بدزده	بدزدی
321 / 24	رفته ست	رفتست
324 / 20	غدر و روشنی	غدر روشنی
329 / 27	*göğünü*	*kökünü*
329 / 30	مکن	کمن
330 / 3	فُضَيْلْ	فُضَيْلِ
332 / 13	"Güstâh-rû"	"Güstâh-rev"
335 / 4	*gün*	*köle*
336 / 27	ایمنی است	ایمنیست
337 / 12	تهی است	تهیست
341 / 7	خشك است	خشکست
348 / 5	Yusûfiyye'dedir	Yûsuff'dedir
349 / 28	ره زنی است	ره زنیست
349 / 29	*akabe*	*ukbe*
351 / 1	بسته ست	بستست
355 / 3	*Onu*	*Âni*
355 / 27	فصول	فضول
362 / 24	می‌بیند	بیند
366 / 12	ای است	ایست
377 / 21	بِسْتَرُشْ	بِسْتَرُشْ
378 / 13	خشنودی	خشنودیُ
380 / 11	خنّك	خنّك
380 / 30-31	*âlemine*	*ilmine*
395 / 16	کردنی است	کردنیست
403 / 9	سیرت	سیرتي
403 / 14	سَخْنْ	سُخُنْ
403 / 21	امید را	امید را
413 / 12	ıyş	*ayş*
413 / 14	ıyş	ayş
422 / 11	دیوسی	دیوسی
433 / 1	حیرتی است	حیرتیست

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
433 / 1	سیرتی است	سیرتیست
433 / 15	فنی است	فنیست
433 / 15	کشتنی است	کشتنیست
450 / 22	روشنی است	روشنیست
460 / 16	*o rûh*	*oruç*
461 / 23	*gelir ise*	*gelmiyor ise*
479 / 20	فرعی است	فرعیست
489 / 1	مُقْلان	مُقْلان
489 / 3	"Miskal"	"Müskal"
496 / 18	*onların*	*atların*
511 / 11	فالینظر	فلینظر
525 / 22	پنبه است	پنبه ست
541 / 8	فانتبهوا	انتبهوا
555 / 1	آن دهان	آن از دهان
563 / 6	بیا بر سرم	بیا ید بر سرم
574 / 9	شدهست	شدست
579 / 20	*korkar.*	*ne korkar!*
589 / 5	*senden*	*sened*
589 / 24	سرمه و کش	سرمه کش
591 / 8	*kılmadı, ve*	*kılmadı ve*
597 / 6	قَالَ يَا قَوْمِ	قَالَ يَا قَوْمِ
602 / 11	*Tecelli-i*	*Tecellî*
602 / 18	*dururlar*	*duralar*
603 / 5	اخْشُوْشُنُوا	اخْشُوْشُنُوا
603 / 5	وَاخْشُوْشِبُوا	وَاخْشُوْشُبُوا
609 / 22	آرام	آرم
611 / 10	Yanlış: *bu vatandan benim eşyâm* Doğru: *bu vatan benim eşyâm[dan]*	
611 / 12	vatanından	vatanı
611 / 13	nefsâniyyem	nefsâniyyem[de
614 / 3	"Ben nefis	, nefis
622 / 1	پادشاهی	پادشاهیُ
624 / 16	*Âdem ise*	*Âdem isen*
627 / 11	مَسَاكِنَكُمْ	Dikkat: Bu kelin âyetin sonuna gele
629 / 3	بیرون چست	ون [جهد] چست
631 / 29	*tuğla gibi*	*[kerpiç] gibi*
632 / 5	tuğla gibi	[kerpiç] gibi
632 / 6	Akıl tuğla	Akıl [kerpiç]
636 / 5	**Cumâdi'l-**	**Cumâde'l-**

10. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
15 / 27	خوردن	خورد
19 / 28	وجوهم	وجوهم
32 / 25	icrâ et, ve	icrâ et ve
35 / 2	*hamların*	*hâsların*
35 / 27	نَقْذفُ بِالْحَقِّ	نَقْذفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ
41 / 22	جانی من	جان من
45 / 29	فالیطلبها	فلیطلبها
51 / 25	شوقرین	شو قرین
51 / 26	*okudu*	*okudun*
51 / 27	*oldu.*	*ol!*
52 / 7	beyitte	[2185.] beyitte
63 / 14-15	azmederse	[avdet] ederse
74 / 11	بیامان	بی امان
79 / 24	اگراو	ار
85 / 15	tehî	tühî
87 / 19	fâideler	[fâide]
87 / 23-24	Yanlış: "Ücrâ", lügatte "bahşiş ve fâide" ma'nâsına olan "cervî" kelimesinin cem'idir.	
	Doğru: ["İcrî"], lügatte "bahşiş ve fâide" ma'nâsına olan ["icrâ'"] kelimesinin [imâle olunmuşudur].	
92 / 20	"Küftâr"	"Keftâr"
100 / 27	وَمَن	مَنْ
101 / 16	*gazab*	*gasb*
126 / 13	*Huten*	*Hoten*
126 / 16	"Huten	"Hoten
142 / 28	(فسون)	(فسونی)
165 / 24	اختیار	اختیار
167 / 27	*erişmiştir*	*erişmemiştir*
168 / 13-14	Binâenaelyh	Binâenaleyh
171 / 3	*oldu*	*oldum*
171 / 22	این خلق	این از خلق
172 / 24	*yaktı*	*yaptı*
173 / 15	*getirdim*	*getirdin*
175 / 12	"gurîden"	"gurrîden"
178 / 4	بر بر	بر بر
180 / 28	beyenmedi	beğenmedi
184 / 4	musâhebesinden	musâhabesinden
186 / 3	شاه وجود	شاه جود
187 / 12	باز گونه	باز گونه
190 / 3	غیسی	غیبی
193 / 19	*şey'e lillâh*	*şey' lillâh*
194 / 15	أَقْرِضُوا	أَقْرِضُوا
194 / 15	بر انصروا	انصروا
195 / 5	*halk*	*Hâlık*
204 / 29	دریایی است	دریاییست
204 / 30	*şinîde*	*şenîde*
209 / 12	معنی است	معنیست
216 / 7	بردهٔ ا تو	بردهٔ تو
221 / 8	عالی	عالمی
228 / 17	*tenkîh*	*tenkıye*
228 / 20	"Tenkîh"	"Tenkıye"
237 / 25	تو نهٔ ای	تو نهٔ
239 / 2	vereciliğine	vericiliğine
247 / 21	رستخیز	رستخیز
247 / 22	*rüstahîzi*	*resthîzi*
247 / 24	"Rüstahîz"	"Resthîz"
248 / 21	بول	بول
258 / 24	*âleşkede*	*âteşgede*
261 / 8	ایش	ایش
263 / 3	ایش	ایش
263 / 4	"*Hâşâ*	"*Hâşe*
271 / 32	*halâyı*	*hilâbı*
275 / 14	"mev"	(مَو) "mav"
275 / 18	mev mev	mav mav
275 / 26	*delâle*	*dellâle*
275 / 28	"Delâle"	"Dellâle"
280 / 20	gözlüğünden	güzelliğinden
287 / 15	değildir	değildir. [Akıle bir işâret kâfîdir]
296 / 4	خوردنیست	خوردنیست
300 / 22	برد	برد
307 / 27	گفتنیست	گفتنیست
308 / 20	نبرد شد	نبرد
310 / 15	"bâyist"	"bi-îst"

9. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
14 / 20	مَا فَعَلْتُهُ عَنْ اَمْرِی	وَمَا فَعَلْتُهُ عَنْ اَمْرِی
14 / 30	beyân-ı aliyyeleri	beyâ[nât]-ı aliyyeleri
20 / 5	mahzar-ı tâmmı	mazhar-ı tâmmı
20 / 12	ای ا ضیاء الحق	ای ضیاء الحق
22 / 20	"Kâmurân"	"Kâmrân"
23 / 6	"kîhan"	"kîhan" [:"keyhân"]
23 / 7	"Keyhân"	"Geyhân"
23 / 11	عالم بر	عالم کبری
24 / 1	اعلَمُوا اَنْ	اِعلَمُوا اَنْ
35 / 12	"berden"	"burden"
38 / 5	فی معَاء	فی مِعًا
42 / 17	Yanlış: "Ûc ibn Avk"	
	Doğru: "Ûc ibn Avk" [:"Unuk"]	
44 / 22	ölürsüzüz	ölürsünüz
46 / 4	"Ser şüden şeb"	"Ser şüden-i şeb"
47 / 29	پردهء	پردهٔ
49 / 27	خندهء	خندهٔ
58 / 25-26	terâvette	tarâvette
60 / 8	أَقْرَضُوا	أَقْرِضُوا
71 / 8	ناری عتو	ناری عتو
81 / 10-11	temziliklerin	temizliklerin
82 / 17	رستهء	رستهٔ
82 / 17	ناشستهء	ناشستهٔ
106 / 26	"zift"	"zeft"
117/9	ابر	ابرو
117 / 25	خیال پاك	جان پاك
120 / 30	şâh	şân
120 / 31	"Şikûh"	"Şükûh"
126 / 1	يَبْلُوهُمْ	يَبْلُوهُمْ
126 / 29	*edeler*	*ederler*
130 / 31	اخوان	اخوان
134 / 29-30	Bu beyit anlamı italik olacak	
135 / 16	"Safvet-i taleb"	"Safvet-taleb"
139 / 25	لاعرف	لأعرف

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞ
143 / 8	*söyleyeyim*	*söyleye*
143 / 11	söyleyeyim	söyleye
147 / 9	دل دلداری داری	داری
152 / 16	hikme-i tabüyye	hikmet-i t
154 / 5	حالی	حال
165 / 29	آیینهء	یینهٔ
168 / 29	tâli'-i ezelîndir	tâli'-i eze
172 / 23	*uluyor*	*ölüy*
173 / 8	*uluyor*	*ölüy*
175 / 28	"Bâ-efdâl"	"Bâ-ifd
175 / 31	efdâl	ifdâl
176 / 20	عاشق	عاشقی
177 / 6	*kapıdan*	*kuyuda*
180 / 23	olurdu, ve	olurdu v
181 / 1	"dâmen keşten"	"dâmen keş
188 / 5	*lügatin*	*la'netin*
188 / 29	"*el-melikü*	"*el-müll*
189 / 3	"El-melikü	"El-müll
189 / 5	"Melik kısırdır"	"Mülk kısı
200 / 4	بی حس بی	حس و بی
202 / 26	زین گریز	حد گریز
218 / 11	*azâbın*	*azâbın*
224 / 7	این صحرا سحرای	سحر ای
234 / 6	پاری	یاری
235 / 7	برخم	بزخم
235 / 25	eder, ve	eder ve
236 / 14	حنجرم	خنجرم
236 / 22	جُنبانُ بُود	جُنبان بُود
238 / 13	, Fâtır 35/15)	)
238/13	وَأَنتُمُ الْفُقَرَاء اِلَى اللّه	نتمُ الْفُقَرَاءُ
242 / 5	خیال	خیالی
242 / 24	مَداد	مَدار
248 / 31	بل که	بلکه
253 / 7	شخنه	شحنه

9. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
14 / 20	مَا فَعلْتُهُ عَنْ اَمْرِی	وَمَا فَعلْتُهُ عَنْ اَمْرِی
14 / 30	beyân-ı aliyyeleri	beyâ[nât]-ı aliyyeleri
20 / 5	mahzar-ı tâmmı	mazhar-ı tâmmı
20 / 12	ای ا ضیاء الحق	ای ضیاء الحق
22 / 20	"Kâmurân"	"Kâmrân"
23 / 6	"kîhan"	"kîhan" [:"keyhân"]
23 / 7	"Keyhân"	"Geyhân"
23 / 11	عالم بر	عالم کبری
24 / 1	اعلَمُوا اَنّ	اعلَمُوا اَنْ
35 / 12	"berden"	"burden"
38 / 5	فی معاء	فی معًا
42 / 17	Yanlış: "Ûc ibn Avk"	
	Doğru: "Ûc ibn Avk" [:"Unuk"]	
44 / 22	ölürsüzüz	ölürsünüz
46 / 4	"Ser şüden şeb"	"Ser şüden-i şeb"
47 / 29	پردهء	پردهٔ
49 / 27	خندهء	خندهٔ
58 / 25-26	terâvette	tarâvette
60 / 8	أَقْرَضُوا	أَقْرِضُوا
71 / 8	ناری هتو	ناری عتو
81 / 10-11	temziliklerin	temizliklerin
82 / 17	رستهء	رستهٔ
82 / 17	ناشستهء	ناشستهٔ
106 / 26	"zift"	"zeft"
117/9	ابر	ابرو
117 / 25	خیال پاك	جان پاك
120 / 30	şâh	şân
120 / 31	"Şikûh"	"Şükûh"
126 / 1	يَتْلُوهُمْ	يَتْلُوهُمْ
126 / 29	*edeler*	*ederler*
130 / 31	اخوان	اخوان
134 / 29-30	Bu beyit anlamı italik olacak	
135 / 16	"Safvet-i taleb"	"Safvet-taleb"
139 / 25	لاعرف	لأعرف

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
143 / 8	*söyleyeyim*	*söyleyemem*
143 / 11	söyleyeyim	söyleyemem
147 / 9	دل دلداری داری	دلداری
152 / 16	hikme-i tabîiyye	hikmet-i tabîiyye
154 / 5	حالی	حال
165 / 29	آیینهء	آیینهٔ
168 / 29	tâli'-i ezelîndir	tâli'-i ezelînindir
172 / 23	*uluyor*	*ölüyor*
173 / 8	*uluyor*	*ölüyor*
175 / 28	"Bâ-efdâl"	"Bâ-ifdâl"
175 / 31	efdâl	ifdâl
176 / 20	عاشق	عاشقی
177 / 6	*kapıdan*	*kuyudan*
180 / 23	olurdu, ve	olurdu ve
181 / 1	"dâmen keşten"	"dâmen keşîden"
188 / 5	*lügatin*	*la'netin*
188 / 29	"*el-melikü*	"*el-mülkü*
189 / 3	"El-melikü	"El-mülkü
189 / 5	"Melik kısırdır"	"Mülk kısırdır"
200 / 4	بی حس و بی	بی حس و بی
202 / 26	زین گریز	زین حد گریز
218 / 11	*azâbın*	*azâbım*
224 / 7	این صحرا سحرای	این سحر ای
234 / 6	پاری	پاری
235 / 7	برخم	بزخم
235 / 25	eder, ve	eder ve
236 / 14	خنجرم	خنجرم
236 / 22	جُنبانْ بُود	جُنبانْ بُود
238 / 13	, Fâtır 35/15)	)
238/13	وَأَنتُمُ الْفُقَرَاءُ الَى اللّه	وَأَنتُمُ الْفُقَرَاءُ
242 / 5	خیال	خیالی
242 / 24	مَداد	مَدار
248 / 31	بل که	بلکه
253 / 7	شخنه	شحنه

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
253 / 20	كياه	گياه
258 / 15	بديد	پديد
259 / 23	Yanlış: *Bu cihanda ve o cihanda*	
	Doğru: *Bu cihan da ve o cihan da*	
265 / 17	horozun, ve	horozun ve
265 / 18	kazın, ve	kazın ve
269 / 21	tebdîl dah	tebdîl dahi
270 / 14	*yaparsın, ve*	*yaparsın ve*
272 / 23	بران آن	بر آن
273 / 4	يديگر	يكديگر
276 / 28	رغ	پنج
287 / 12	مجوس	محبوس
287 / 13	كشتن	گشتن
287 / 13	خشك	خشك
288 / 18	گاه	كاه
288 / 18	گاه	كاه
289 / 4	كشتم	كشم
291 / 11	كالا مان	كالأمان
293 / /4	بزر	بزر
300 / 6	ا غنى	اى غنى
300 / 24	چنان	جنان
301 / 13	پُرَست	پَرَست
302 / 9	temniyesinden	tenmiyesinden
310 / 9	ناموسى	ناموس
321 / 6	معدنها	معدنهاى
327 / 30	perestij	perestiş
330 / 7	فَرْقْ	فَرْق
332 / 19	نه	كه
335 / 8	kan, ve	kan ve
335 / 14	zâhir, ve	zâhir ve
338 / 13	كم	گم
338 / 13	هر كذ هنر	هرگز
338 / 19	شكر وداد	شكر و وداد
338 / 28	كام ران	كامران
339 / 28	وأَقْرَضُوا	وأَقْرِضُوا
339 / 28	(Hadîd, 57/18)	(Müzemmil, 73/20)
344 / 9	سبلت	سبلت

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
345 / 26	nebât, ve	nebât ve
347 / 16	esmâ-ilâhiyyenin	esmâ-i ilâhiyyenin
349 / 13	ندار	ندارد
353 / 19	اليك	ليك
357 / 26	*sıhhat*	*sohbet*
358 / 5	sıhhati	sohbeti
358 / 16	binâenaleyh	binâen
366 / 22	هوشست	هوشت
372 / 15	جهد	جهد
372 / 18	"cehdü'l-mukıl"	"cühdü'l-mukill"
373 / 17	بهستيد	بهستيت
373 / 19-21	Bu beyit anlamı italik olacak	
375 / 18	*sadânın*	*meydanın*
375 / 23	به بند	بيند
378 / 29	أَنْتُمْ	أَنْتُمْ
388 / 23	-hamûza	-humûza
390 / 13	نى دانى	مى دانى
395 / 27	"pisteh"	"piste",
401 / 22	مُنْتَنِيست	مُنْتَنِيست
402 / 26	نباشد	نباشند
408 / 4	انيسان	انسيان
408 / 5	*enîslerden*	*insîlerden*
409 / 2	مددعىٔ	مدعىٔ
412 / 11	فرعونىٔ	فرعونى
412 / 12	*Yâhud*	*Yâhud [ey akıl,]*
412 / 12	*üzerine*	*üzerine [Nil gibi]*
427 / 22	كرسد	كرست
429 / 21	عَمْيا	عَمْيا
429 / 25	"Umyâ"	"Amyâ"
432 / 13	bahs-i cidâlde	bahs ü cidâlde
436 / 1	Âmilî	Âmulî
436 / 21	ذالك	ذلك
437 / 20	دَها	دُها
439 / 27	بويد	بود
444 / 2	نيزك	كنيزك
451 / 21	در چار	دوچار
460 / 16	*olur*	*ölür*

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
460 / 18	olur	ölür
462 / 15	لقمه و	لقمه
462 / 23	*delil*	*dil*
463 / 1	hakkı, ve	hakkı ve
463 / 12	خویش را	خویش
466 / 5	کشت	گشت
468 / 12	*sun'unun*	*san'atın*
468 / 13	sun'unun	san'atının
468 / 21	*mürîdlerin*	*merdlerin*
470 / 1	سگ	سنگ
470 / 21	گر کانند	گرگانند
470 / 28	کشتی	گشتی
471 / 25-26	25. satırdaki âyetin baş tarafındaki فاذا قراناه فاتبع قرآنه cümlesi, 26. satırdaki âyetin sonuna gelecek ve şöyle harekelenecek فَاِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ	
478 / 18	هجاب	حجاب
479 / 9	وز	و از
485 / 21	بر کشما	بر شما
486 / 11	کشزار	کشت زار
487 / 15	زمن و	زمن و
488 / 27	*vardır*	*O'dur*
491 / 18	بگه	پگه
495 / 4	کر	گر
499 / 14	"Atâ-yı zâtiyye"	"Atâyâ-yı zâtiyye"
499 / 29	Şişî'de	Şisî'de
507 / 5	ابطا	ابطای
525 / 3	خمر	خیز
526 / 13	بر	پر

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
535 / 12	بمن	بیمن
536 / 3	"Sevgend	"Suvgend
556 / 9	منکر	منگر
557 / 4	oldu	öldü
557 / 9	هست	هشت
558 / 6	قوم	قومی
559 / 17	Yanlış: يَرْزُقُونَ فَرِحِين (Âl-i İmrân, 3/170 Doğru: يُرْزَقُونَ فَرِحِين (Âl-i İmrân, 3/169-1	
565 / 18	حیاتست و مرگ	حیاتست مرگ
573 / 21	*huşir ve büyük*	*haşir büyük*
575 / 5	*kıssa mıdır*	*kıssadır*
580 / 28	بدست	بدست
581 / 8	چنین	چنین
581 / 9	*aydınlık*	*aydınlık [ümîdi*
584 / 12	کزیم	کریم
592 / 1	ویا عقیق	یا عقیق
592 / 22	نگردست	نکردست
595 / 5	چیر	چیز
595 / 24	Sever-i	Server-i
596 / 5	Muhamedî'ye	Muhammedî'y
598 / 18	و یکفیه	یکفیه
607 / 13	پوستین	پوستین
624 / 30	ساز	سازی
628 / 8	çün ü çirâ	çûn ü çirâ
634 / 18	چنان چنانکه که	چنانکه
642 / 26	*damarlarımdaki*	*damarlardai*
642 / 27	*yara*	*yâr*
642 / 28	*yaram*	*yârim*

8. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
19 / 7	olup	kör olup
21 / 2	oldu, ve	oldu ve
22 / 23	cism-i unusurî	cism-i unsurî
31 / 24	نان و تنور	نان تنور
32 / 15	akıl, sen	akıl sen,
34 / 18	قصهٔ آن که کسی	قصهٔ آنکه کسی
37 / 28	نعقل	عقل
39 / 16	garîden	gurrîden
43 / 11	"Ser-hod	"Ser-i hod
52 / 9	صفاند	صفند
52 / 10	*Pes*	*Beş*
54 / 1	گر یست	کر یست
54 / 2	2020.	2020. [2027]
54 / 8	2021. [2027]	2021.
59 / 5	ز ین	ز ین
60 / 21	*humâr-eşken*	*humâr-işken*
60 / 30	*humâr-eşken*	*humâr-işken*
63 / 25	دلها پریشان	دلهای پریشان
63 / 30	*gül burada*	*gül*
63 / 32	"Ârız",	"Ârız", burada
66 / 30	*Ona söz aldırdı,*	*Ona söz elverdi,*
70 / 13	انّها	انّها
70 / 14	الکنّی	الکنّی
75 / 21	Âmilî	Âmulî
80 / 28	filhakîkada	filhakîka da
113 / 1	"Dem zinde zeden"	"Dem-i zinde zeden"
120 / 9	ورد و سخن	ورد سخن
126 / 5	مرد	مردی
126 / 6	بیدار	بیداری
133 / 25	نیاز	باز
142 / 2	havâniyyede	hayvâniyyede
145 / 21	*ona ta'bîr*	*ona akıl ta'bîr*
148 / 4	اللّهام	اللّهم
152 / 27	habuki	hâlbuki
154 / 15	نجون	چون

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
160 / 16	کرد تو	کردهٔ تو
162 / 17	کی	که
173 / 6	*büt'ün*	*"büt"ün*
184 / 25	*hûy-ı Rab*	*hûy-Rab*
184 / 25	*O'nun*	*onun*
186 / 2	ذر و نسل	ذُرّ و نسل
188 / 6	Hâlık-ı Teâlâ	Hâlık Teâlâ
188 / 26	"sebelet"	"sebelet (سَبَلَة)"
197 / 20	دُرّ	دُرّ
204 / 5	muhtezir	muhtazır
216 / 10	متدیش	میندیش
222 / 3	"Destenbevî"	"Destenbûy"
222 / 16	muhassenât-ı	muhassinât-ı
224 / 16	بی‌شتر	بیشتر
226 / 11	یُکَذّبُ	یُکَذّبَ
226 / 25	جوبز	جوز
239 / 20	جُسْتْ	جَسْتْ
239 / 20	رُسْتْ	رَسْتْ
249 / 9	قوم	قومی
251 / 2	*vardır, ve*	*vardır ve*
252 / 9	پرهٔ	پرهٔ
259 / 13	*ki ondan*	*ki, ondan*
259 / 15	"Ne-pürdâzî"	"Ne-perdâzî"
259 / 15	"pürdâhten"	"perdâhten"
259 / 30	vermişdir ki onu	vermişdir ki, onu
260 / 9	müeyyed	müeyyid
261 / 8	Yanlış: *Et-Tedbîrâtü İlâhiyye*	
	Doğru: *Et-Tedbîrâtü'l-İlâhiyye*	
264 / 16	*alev*	*ulüvv*
269 / 13	نکه	که
273 / 2	"şâh-ı çîn"	"şâh-çîn"
273 / 13	*olmamamışdır*	*olmamışdır*
275 / 27	زهرو بود	زهر بود
277 / 6	"kûçe"	"kû çi"
280 / 7	افتاد نیست	افتادنیست
280 / 10	"Üftâd nîst"de	"Üftâdenîst"de

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
309 / 5	"öndil"	"öndil (اُو گدل)"
323 / 19	*saykal-ı tevfîkî*	*saykal tevfîki*
326 / 24	"Cübân"	"Cebân"
329 / 18	نَستَعِينُ	نَستَعِينُ
335 / 20	دل دلدار دار	دلدار
341 / 27	آدم	یا آدم
353 / 13	bozdumve	bozdun ve
358 / 26	دُر	در
371 / 28	دارو	دارد
381 / 6	رنکهای رنگین	خاکهای رنگین
383 / 26	*kalbi*	*kalıbı*
385 / 16	*ölüm, ve*	*ölüm ve*
386 / 23	فانتبهوا	انتبهوا
387 / 21	مباد	مبادا
388 / 26	بدید	پدید
388 / 26	گشت	گشتی
389 / 5	*akılların*	*illetlerin*
389 / 13	تا شمار ریك	تا شماری که
391 / 14	"tâ bemând"	"tâ bemâned"
407 / 7	"tâ nemând"	"tâ nemâned"
407 / 9	"Sihir	"Seher
416 / 30	ist'dâd-ı	isti'dâd-ı
420 / 33	Bu numara	" Bu numara
432 / 4	بگفتند	بگفتندش
443 / 13	تنزیه	تنزیه
445 / 10	خود	خود
448 / 18	دمِشْقُ	دمَشْقُ
457 / 25	geçmez, ve	geçmez ve
458 / 19	bırak, ve	bırak ve
462 / 7	اَلأبیات	اَلأبیاتُ
462 / 16	"bâyîst"	"bi îst"
467 / 27	"Hasbîden"	"Husbîden"
475 / 15-16	*yeni ve eski*	*yeni eski*
478 / 23	شکُوه	شُکُوه
479 / 1	"Şikûh"	"Şükûh"
485 / 1	"Ber kerden ser"	"Ber ser kerden"

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
499 / 22	*donsun*	*dönsün*
506 / 25	نچون	چون
514 / 10	تری	تَرَی
515 / 18	*düştü, ve*	*düştü ve*
519 / 22	*vururum."*	*vurur."*
524 / 16	نحی	می
532 / 16	جزو جزو	جزو جزو
557 / 15	فانتبهوا	انتبهوا
557 / 21	غمضة	غمزة
558 / 14	mahz hayâlden	mahz-ı hayâlde
567 / 3	کصبعت	کاصبعت
571 / 16	بنهسه	بنفسه
575 / 8	gördün	gördüm
577 / 2	ne derler?	nedirler?
583 / 11	تأ ثری	تا ثری
593 / 14	بشهٔ	پشهٔ
596 / 12	[Eymin]	[:Eymin]
600 / 8	نزلزله	زلزله
608 / 3	"Nâz-hoş"	"Nâz-ı hoş"
614 / 27	*kibrin*	*gebrin*
616 / 22	onları	onların
618 / 12	gördükleri sûret	gördükleri sû
619 / 26	geldi, ve	geldi ve
620 / 18	*dînden*	*denîden*
620 / 20	müzevirin	müzevvirin
620 / 21	müzevirin	müzevvirin
620 / 23	müzeviri	müzevviri
621 / 3	müzevir	müzevvir
621 / 10	müzeviri	müzevviri
621 / 23	توانی	تَوانی
362 / 28	بوده٤	بوده
362 / 28	بوده٤	بوده
362 / 29	بوده٤	بوده
412 / 16	زاده٤	زاده

7. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
9 / 10	muk_bele	mukâbele
9 / 17	muk_bele	mukâbele
10 / 17	muk_bele	mukâbele
13 / 10	شَفاءُ	شِفاءُ
14 / 16	bekleyicidir;	yenileyicidir;
27 / 31	uzak ıt!"	uzak tut!"
36 / 18	*Avvânlıktan*	*Avânlıktan*
36 / 22	*avvânlıktan*	*avânlıktan*
37 / 2	*avvânın*	*avânın*
37 / 17	*avvân*	*avân*
37 / 26	*avvânı*	*avânı*
37 / 26	*avvândan*	*avândan*
37 / 27	"Avvân"	"Avvân" (عَوّان)
38 / 1	avvânı	avânı
38 / 2	avvândan	avândan
39 / 17	دیگر	دگر
49 / 17	*avvân*	*avân*
50 / 1	کافرای	کافری
51 / 14	*avvân*	*avân*
51 / 27	*bırakmamaklıktır*	*bırakmaklıktır*
51 / 28	avvânlardan	avânlardan
51 / 29	avvânlar	avânlar
52 / 26	avvânlık	avânlık
67 / 15	fiil-i	fiili
81 / 8	tarahon	tarahon (طاراخون)
82 / 21	حارس	حارسی
93 / 8	الحبیثین	الخبیثین
104 / 12	آورد	آوری
107 / 1	tâ ki seni bu	tâ ki bu
117 / 31	مسترح	مستراح
147 / 9	وَ لَقَدْ فَضَّلْنا	وَ لَقَدْ فَضَّلْنَا
150 / 12	"Âb ve kil"den	"Âb ve gil"den
166 / 27	خاصه	خاصه

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
167 / 11	وَ ما یَنْزَلَ	وَ ما یَنْزِلُ
167 / 14	بیست	نیست
180 / 11	پرسید	پرسمید
181 / 23	*diliyesin*	*dileyesin*
194 / 22	گز	گر
202 / 9	*melik-*	*mülk-*
204 / 2	*damarlıktan*	*damar(lı)lıktan*
204 / 14	"Dereng"	"Direng"
204 / 15	"Bî-dereng"	"Bî-direng"
218 / 4	بارآ	بازآ
218 / 10	حراسان	خراسان
222 / 21	su gibi sâf	su gibi latîf ve sâf
232 / 22-23	çıkıralana	çıkarılana
237 / 2	tere	tera
241 / 20	تا بحلق	تا بحلق
248 / 12	کَهْ کَهْ	کَهْ کَهْ
248 / 12	طین کَهْ	طین کَهْ
254 / 18	وَ اَعْشَقوا	وَ اَعْشِقوا
259 / 23	پیاه	پناه
260 / 22	لاَ یَخْتِمَنَّکُمْ	لاَ یَخْطِمَنَّکُمْ
268 / 17	سر	سِر
270 / 10	از نبر	از نبرد
272 / 12	عفرید	عفریت
287 / 9	آرد	آر و
296 / 14	تزش	ترش
297 / 26	"ümmühât"	"ümmehât"
299 / 24	زین زر	زین رزْ
303 / 7	تا بهشت	تا بهشت
303 / 13	الاصلوب	الاصلاب
304 / 8	enişe [arış]	enişe (انیشه) [=arış]
304 / 10	eniş [arış]	eniş (انیش) [=arış]
314 / 18	وَ رَضِیَ	رَضِیَ
315 / 9-10	مِثْلُها جَزاءُ سَیِّئَةٍ سَیِّئَةٌ	جَزاءُ سَیِّئَةٍ سَیِّئَةٌ مِثْلُها

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
328 / 1	وَ كَلّ	وَ كَلّ
329 / 11	*Kara kömür senin hırsından kor oldu;*	
	[Kor] senin hırsından [kara kömür] oldu;	
340 / 10	تام	نام
345 / 26	kîmde	kerîmede
351 / 22	پنداری	نیداری
353 / 10	مُغْتَمّ	مُغْتَمّ
353 / 11	*mağlenem*	*muğlenem*
375 / 24	(Mâide, 5/231)	(Mâide, 5/31)
375 / 24	أَخيه	أُخيِ
376 / 25	بخوان	بخون
387 / 21	نکوتر	نیکوتر
395 / 13	فانتبهوا	انتبهوا
400 / 17	اوکنا	اوکنا
401 / 5	تَعْلَمُونَ	تَعْلَمُونَ
434 / 11	satır tamâmen bozuktur	
	Doğrusu: Bu sürh-i şerîfin yukarıya sûret-i rabtı budur ki: Yukarıki kıssada vazîfesi-	
435 / 4	وَ لاَ	لاَ
436 / 20	mahz	mahz-ı
439 / 16	hayvandır, ve	hayvandır ve
449 / 11	کرهش	کره ش
451 / 3	bibirimize	birbirimize

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
453 / 20	در قدم	دو قدم
454 / 28	*gelir.*	*gelmez.*
472 / 21	müntekillin	müntekilin
476 / 21	ediriz;	ederiz;
478 / 16	*ihtiyâr*	*ahyâr*
478 / 23	*rahîmdir.*	*racîmdir.*
485 / 19	girîzandır.	gürîzândır.
489 / 17	âledleri	âletleri
490 / 19	خِيفَةً قُلْنَا	خِيفَةً مُوسَى . قُلْنَا
499 / 29	(kutâ') vâki'dir; ve "kutâ' "	
	(katâ') vâki'dir; ve "katâ' "	
509 / 8	indallâhda	indallâh da
529 / 4	باالصدق	بالصدق
530 / 9	چسمت	جسمت
530 / 24	*Kulzüm,* ve	*Kulzüm* ve
530 / 31	enişi	enişi (انیشی)
535 / 3	قطرِ	قطرهٔ
542 / 19	حلیهاش	حلیه اش
545 / 10	babası, ben	
	babası: [Eğer bana bunamış demezseniz] ben	
551 / 10	ماندهست	مانده ست
555 / 9	شعلهها	شعله ها
557 / 1	چون شود	چون می‌شود
557 / 26	ما بدء	ما بدی

6. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
11 / 14-15	*Settâr'ının*	*Settâr'ığının*
12 / 8	نکه	که
15 / 3	kesen, ve	kesen ve
15 / 5	نخصم	خصم
16 / 4-5	*o tarafa*	*Dâvûd tarafına*
27 / 3	نهر	هر
28 / 10	*keşfi gönüle düşer*	*keşfi düşer*
33 / 4	نخویشتن	خویشتن
33 / 14	*yine*	*neye*
34 / 20	*kazıyıcı*	*kazıcı*
41 / 5	یکسره	یکسر
45 / 30	*O gözün*	*O öküzün*
47 / 3	her dilinde	her dilin de
48 / 18	*ondadır*	*evindedir*
51 / 27	*"reste"*	*"ruste"*
51 / 29	"Reste"	"Ruste"
52 / 4	"reste"	"ruste"
54 / 11	بیر	بر
58 / 18	*hücceli*	*sohbeli*
59 / 23	قصهی	قصهٔ
60 / 27	انرازهء	اندازهٔ
63 / 21	بناغ	پناغ
68 / 12	لترسد	ترسد
69 / 24	دزدی	دزدیٔ
70 / 8	دامناز	دامن از
71 / 29	*o revâyı*	*o nâ-revâyı*
74 / 16	میرمیدندی	میرمیدندی
75 / 4	میافتاد	میافتاد
75 / 4	میشد	میشد
83 / 25	سی	سیر و
85 / 10	المؤف	المؤمن
88 / 15	رویت	رؤیت
89 / 28	*gözü*	*sözü*
90 / 20	گمانی پردهء	گمانی بردهٔ
91 / 26	زر	زود
97 / 3	مه	من

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
98 / 1	بچون	چون
107 / 24	نسوی	سوی
108 / 27	توزیبابین	توزیبابین
109 / 6	indallahta	indallah da
111 / 23	mesel	meseller
120 / 5	گور	کور
120 / 8	بینصیب	بینصیب
120 / 11	رفته ستی	رفتستی
124 / 5	چشمهای	چشمهٔ
131 / 29	بجفت	جفت
132 / 3	lâ-yünfek	lâ-yenfek
133 / 23	کهتان	که تان
134 / 4	زمت	زنم
137 / 17	senden sûrî	sûrî
142 / 21	ذرهای	ذرهٔ
145 / 24	رَبِّ الْعَالَمِينَ	(Bu iki kelime â sonuna geçecek)
	أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ	
147 / 11	بیاندوه	بیاندوه
153 / 25	(Tevbe, 9/493)	(Tevbe, 9/49)
155 / 14	یتو	تو
155 / 14	کردهای	کردهٔ
158 / 20	بده ست	بد ست
158 / 31	الْإِنْسَ	الْإِنْسُ
163 / 22	نهاید	نه اید
169 / 9	بینان	بی‌نان
169 / 19	بیسرمایه	بی‌سرمایه
169 / 26	میبرند	می‌برند
172 / 13	*o kîn,*	*o kîn*
175 / 24	هیك	یك
177 / 23	diye sorar,	diye sorar;
179 / 8	*bende-nüvâz*	*bende-nevâz*
180 / 24	نبسته	بسته
183 / 17	تیزی	تیزیٔ
194 / 18	ennine	fennine
195 / 13	بیندم	بی‌ندم

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
197 / 15	"Sitürg"	"Sütürg"
206 / 26	بیسر و بپای	بی‌سر و بی‌پای
215 / 9	öleydim,	öleydim
216 / 1	ناطقهی	ناطقهٔ
216 / 8	هم	همم
216 / 11	نابیابد	تابیابد
219 / 18	کت	کیت
232 / 21	قائممقام	قائم مقام
233 / 6	زبانگارش	زبانکارش
237 / 26	*kuvvetinden de,*	*kütundan da*
247 / 5	حی علی الفلاح	حَیَّ عَلَ فَلاح
249 / 18	قوبانی	قربانی
257 / 16	زندهٔ	زندهٔ
257 / 16	پایندهٔ	پایندهٔ
257 / 29	بردند تا	بردند تا
262 / 10	چون حقت	چون حقت
262 / 10	زامر	زامر
262 / 23	نبودی	نبودی
263 / 1	سه	وسه
274 / 10	گویی	گویی که
275 / 1	چون	چوب
276 / 23	چون پرید	چونکه پرید
280 / 3	شُجَرَةَ	شُجَرَةَ
281 / 7	فردا	فردا
286 / 6	lemme-i	lümme-i
288 / 17	اندر	کاندر
289 / 16	ماند بیضه	ماند به بیضه
290 / 17	زوق	ذوق
298 / 11	آزار	آزاد
300 / 4	بتش	تبش
301 / 29	چنگلوك	چنگ لوك
304 / 21	ببیند	ببیند
311 / 10	صدقی	صَدَّقی
311 / 11	*sıdk*	*saddak*
311 / 13	kemâlât-ı" rûhânî	kemâlât-ı rûhânî"
319 / 17	خیوان	حیوان
322 / 16	عادا	عادی
327 / 7	ماهیت	به ماهیت
331 / 26	نشبت	نسبت

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
337 / 20	*sultânın*	*o sultânın*
338 / 19	گر بیان	گریبان
343 / 1	حورشید	خورشید
345 / 7	از وی	ازو می
345 / 15	گوشس	گوشش
348 / 25		
	جزو مهست خود جهان آن یك کسست او آگهست هر ستاره بر فلك	
	خود جهان آن یك کسست او آگهست هر ستاره بر فلك جزو مهست	
349 / 22	دیگر	دگر
366 / 2	بیا درد	بیا ورد
372 / 17-18	کردن کردن	کردن
382 / 8	*kadar.*	*kadar gider.*
383 / 14	کو	گو
383 / 16	*sığmaz!"*	*sığmaz!" de!*
385 / Dipnot	okunabilir.	okunabilir (M. Tahralı).
388 / 11	رحت	رخت
391 / 1	بلای	بلا
392 / 21	*birinde*	*yerinde*
397 / 15	کویدم	گویدم
411 / 14	هنم اینجا	همینجا
416 / 24	پیشهایکه	پیشهایی که
417 / 1	رهید	رهیدن
417 / 23	جنگ	چنگ
417 / 26	sıcı	sancı
418 / 1	رنجور	رنجوری
418 / 21	چارها	چاره‌ها
418 / 21	پارها	پاره‌ها
418 / 25	آقبت	عاقبت
419 / 1	وَ اذَا	فَاذَا
419 / 2	(A'râf, 7/3)	(A'râf, 7/34)
420 / 2	ملاقت	ملامت
426 / 18-19	الْیَتیمَ فَلا تَقْهَرْ فَاَمّا	فَاَمّا الْیَتیمَ فَلا تَقْهَرْ
427 / 25	مَاذَادُوکُمْ	مَازَادُوکُمْ
429 / 3	دا	دل
431 / 11	گریخت	گریختن
435 / 8	سیه	سینه
435 / 22	سورت	صورت
436 / 19	سواخ	سوراخ
438 / 13	"eûne"	"a'vüne"

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
439 / 8	"Tamtırâk",	"Tamtırâk",*
Dipnot: * A. Avni Bey "Tumturâk" kelimesini "tamtırâk" olarak harekelemiş ve öylece açıklamıştır (M.Tahralı).		
440 / 1	چون	چو
440 / 13	زشت ها	زشتها
442 / 6	تیز	نیز
446 / 22	müeyyed	müeyyid
446 / 25	بدی	بُدی
447 / 10	آنش ست	آنشست
458 / 27	muhassenât-ı	muhassinât-ı
459 / 28	وری	روی
486 / 5	*sâdelik*	*sâde-dilin*
491 / 2	muhassenât-ı	muhassinât-ı
500 / 26	بعیش	بغیش
502 / 7	سالك	سگ
504 / 15	کفت	گفت
505 / 28-29		
sıfatlarını bulacaklardır.		*sakallarını yolacaklardır.*
514 / 23	خدای	خدایی
515 / 1	کبگ	کبك
515 / 17	کبگ	کبك
517 / 10	بشنو	بشنود
522 / 1	توست	تواست
522 / 1	سوست	سواست
526 / 24	فرعها	فَرْعَهْ
528 / 9	*vasl-ı câ*	*vasl-câ*
531 / 6	*et-Tedbîrâtu*	*et-Tedbîrâtü'l-*
535 / 12	*Toprak*	*Can*
537 / 6	جذبه	جذبهٔ
542 / 19	آتشگده	آتشکده
542 / 22	"Gede"	"Kede"
542 / 22	"ateş-gede"	"âteş-kede"
543 / 2	kalbinde	kalbinde
543 / 29	Filhakîkada	Filhakîka da
548 / 19	*bu*	*yüz*
551 / 5	خلق	حلق
551 / 15	چارها	چارهها

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
561 / 3	دروست	دورست
562 / 21	*âzâdlığındandır?"*	*âzâdlığındandı*
568 / 8	bâb	bâm
569 / 22	عمد	عُمْدْ
569 / 24	"Amed"	"Umud"
572 / 13	بحجزکم	بحجزکم
572 / 13	نفتحمون	تفتحمون
573 / 12	tâği	tâgî
573 / 14	"Tâği"	"Tâgî"
573 / 24	خوجه آن زبان	واجه آن زمان
575 / 2	"münhazim"	"münhazim" (م
575 / 27	galabeden	galebeden
578 / 13	جاوران	جاودان
578 / 25	این ره بغیر	این ره بغیر
579 / 11	رخشان	رَخْشان
580 / 26	*ölmüş*	*olmuş*
582 / 14	جازبست	جاذبست
584 / 5	*ettin,*	*ettik,*
588 / 25	نفی	نفسِ
592 / 10	کُل	کُلّ
592 / 12	"safd"ın	"safed"in
595 / 11	دیگر	دگر
596 / 25	"Kazârânden"	"Kazâ rânc
597 / 13	چوینده	جوینده
598 / 7	سایهایی	سایههایی
599 / 6	رسید	رسیده
605 / 22	velâ	vely (لی
605 / 24	velâ	vely (لی
609 / 9	zümrûd-i	zümrüd
614 / 16	aşkttır	aşktır
615 / 4-5	"Dühyâ	"Dünyâ
620 / 6	اندر	اندر بزم
627 / 1	خوشهای	وشههای
630 / 11	دیدهای	دیدههای
632 / 10	حمله	جمله
633 / 30	*cüz'ünü*	*gayrini*
636 / 19	کشتس	کشتش

5. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
11 / 6	جنّوذُ اللّه	جنّودُ اللّه
19 / 9	hakkânîye	Hakkânî'ye
21 / 13	ربّهُ	ربّهُ
25 / 18	semirden (سمیردن)[?]	semirten (سمیردن)
34 / 1	نشود	نشنود
34 / 26	dair	bir
37 / 6	از ی	از بی
38 / 23	فردا	فرد
39 / 25	yetimdirler,	yetimdirler;
44 / 14	*için, ve*	*için*
51 / 22	Binâenelayeh	Binâenaleyh
51 / 25	بنگو	بنگر
56 / 13	کی	که
60 / 16	وَعَلَموا	وَاعْلَموا
61 / 28	مَا لَيْسَ فِي	مَا لَيْسَ فِي
62 / 12	delâlete	dalâlete
63 / 5	گفتند	بگفتند
63 / 15	حی علی الفلاح	حَيَّ عَلَ فَلاح
67 / 8	"'Utû"	"'Utûvv"
67 / 30	pesîman	peşîman
72 / 14	الانسان وناى	الانسانِ اَعْرَضَ ونَاى
72 / 16	Hak	[yüz çevirir ve] Hak
83 / 4	Yanlış: وَيَفْعَلُ اللّهُ مَا يَشَاء يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ	
	Doğru: وَيَفْعَلُ اللّهُ مَا يَشَاء (İbrâhim, 14/27) ve إِنَّ اللّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ (Mâide, 5/1)	
84 / 1	کردهای	کردهٔ
84 / 1	بردهای	بردهٔ
85 / 13	*zerâ'da*	*zürâ'da*
87 / 23	کور	گور
87 / 24	*fîrâr*	*mezâr*
89 / 2	سومی	شومیٔ
92 / 13	خرس	حرص
93 / 7	eder?"	eder"

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
96 / 14	evzâk-ı	ezvâk-ı
96 / 24	Sâlik'	Sâlik,
99 / 6	karşı, ve	karşı ve
100 / 1	جزو	جزوِ
100 / 2	*cüz' ve muttasıl*	*cüz'-i muttası*
100 / 3	cüz' ve muttasılı	cüz'-i muttası
100 / 5	cüz' ve muttasılı	cüz'-i muttası
101 / 9	bilmezdiniz, ve	bilmezdiniz v
101 / 22	کشتی	کشتیٔ
105 / 5	أُولَئِكَ	فَأُولَئِكَ
107 / 5	أَعْرَضَ	أَعْرَضَ
113 / 1	(Abese, 80/70-21)	(Abese, 80/17-
113 / 15	bârî Teâlâ	Bârî Teâlâ
114 / 28	اَلْأَبْصَارُ إِذَا	اَلْأَبْصَارُ إِذْ
123 / 21	یار گُرُد	یار گُرْد
127 / 19	خیرُ	خیرٌ
132 / 20	جزو	جزوِ
133 / 29	حفضه	خفضه
137 / 13	نهان	جهان
141 / 15	"Sözümüzü	"Sözünüzü
141 / 20	دیگرها	دیگرها
143 / 3	dineyen	dinleyen
146 / 12	غصهء	غصه
147 / 16	غَرْسِ	غَرْسِ
147 / 18	"Gırs"	"Gars"
151 / 2	*eymin-âbâd*	*îmin-âbâd*
152 / 18	şey	şeyh
161 / 13	"Sepes"	"Sipes"
168 / 26	پیشته یی	پیشهٔ
172 / 3	حرس	جرس
183 / 23	*Ehre-*	*Ehri-*
183 / 25	"Ehremen"	"Ehrimen"
191 / 11	دعوی	دعویٔ

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
192 / 28	*damarlığı*	*damarlılığı*
205 / 28	مکش	بکش
214 / 7	فر تاب	فر و تاب
216 / 4	رس	رسی
219 / 23	وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ	وَ لَتَعْرِفَنَّهُمْ
231 / 19	کع	که
237 / 25-26	*şikem-hârların*	*şikem-horların*
237 / 32	löpçülerin	lüpçülerin
238 / 6	بجوشیدن	بجوشیدند
239 / 2	باز کشتن	باز گشتن
244 / 10	ürkttü	ürktü
250 / 26	*Löpçülersiniz*	*Lüpçülersiniz*
250 / 28	"Tabla-hâr"	"Tabla-hor"
250 / 28	löpçü	lüpçü
253 / 5	ve geceden	o geceden
254 / 5	رتخت	تخت
256 / 12	آزان	ازآن
258 / 1	hakkânî"	Hakkânî"
263 / 27	خیزم	هیزم
277 / 26	ژارخا	ژاژخا
278 / 4	رفته‌ء	رفته در
282 / 14	او بی	او بی
284 / 20-21	*olmuş*	*ölmüş*
284 / 25	olmuş	ölmüş
284 / 28	olmuş	ölmüş
287 / 19	نی	نه
291 / 13	girişme	kirişme
293 / 6	*muallim*	*muallem*
294 / 28	عجت	عجب
298 / 20	کرید	کردید
298 / 22	"Pîş-i âhenk"	"Pîş-âheng"
299 / 31	بسسته	بشسته
303 / 19	müeyyed	müeyyid
306 / 12	eymin	îmin [:eymin]
309 / 12	نسبت	نیست
311 / 5	ساحرای بد	ساحری بدّ
316 / 8	بعدزان	بعد از آن
319 / 26	اخطاست	خطاست
325 / 13	واران	و از آن
325 / 25	بی ثابت	بی تاب
330 / 9	دسد	رسد
331 / 21	مسریفهای	تشریفهای
337 / 16	و ستست	د ستست
352 / 28	خویش	خویشی
364 / 17	*Bu küfr-i*	*Bu küfür*
372 / 13	صاق	صاف
372 / 27-28	*sâkını*	*sâfını*
372 / 28	*lübbü*	*lebi*
392 / 14	خواریست	خواری سُست
392 / 14	مُنبلی	مَنبَلی
392 / 17	"münbil"	"menbel"
393 / 4	"Mülî" zengîn	"Melî" zengin
393 / 5	خسیم	خسیم
393 / 11	نوشته‌ء	بنوشتهٔ
393 / 11	دگر	دگر
394 / 12	کزد	کرد
395 / 18	معجزانش	معجزاتش
398 / 10	"küfteş"	"güfteş"
402 / 27	دگر	دگر
403 / 5	یکدیگر	یکدگر
404 / 20-22		

Yanlış: يَكْفُرُ بَعْضُهُم بَعْضاً وَ يَلْعَنُ بَعْضُهُم بَعْضاً وَ مَالَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ (Ankebût, 29/25) ya'ni "O erbâb-ı i'tikâdın ba'zısı, ba'zısını tekfîr; ve ba'zısı ba'zısını tel'în eder; halbuki onlar için yardımcı yoktur"

Doğru: يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ وَ يَلْعَنُ بَعْضُكُمْ بَعْضاً وَمَأْوَيكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ (Ankebût, 29/25) ya'ni ["Ba'zınız ba'zınızı tekfîr eder; ve ba'zınız ba'zınızı tel'în eder; varacağınız yer cehennemdir; ve sizin hiç yardımcınız yoktur"]

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
404 / 27	فَاَنْذَرْ	فَاَنْذِرْ
407 / 9	میزان	خیزان
408 / 7	پردان	یزدان
408 / 15	اونیفتند	او نیفتد
408 / 16	*Ve onların*	*O onların*
410 / 14	محوال	احوال
411 / 14	"remeh"	"reme"
414 / 4	آمدن	آمدند
420 / 20	"Me tu	"Meh tu
426 / 7	کشتند	گشتند
427 / 28	رَأَيْتُهُ وَاَكْبَرْتُهُ	رَأَيْتُهُ اَكْبَرْتُهُ
436 / 25	*münteış*	*münteaş*
444 / 12	تأئید	تأثیر
452 / 3	خلق	حلق
455 / 1	دین	وین
464 / 10	گوه	کوه
465 / 3	وَالنُّوُلِ	وَالنُّزُولِ
466 / 29	ذرها	ذره ها
488 / 4	باند	ماند
491 / 5	*eyû*	*âyû*
491 / 17	اصعبت	اصبعت
507 / 13	خَلْقَ	خُلُقَ
512 / 14	reşk-hôred"	reşk-hard"
514 / 15	نَعْجَةٌ فَقَالَ	نَعْجَةٌ وَاحِدَةٌ فَقَالَ
516 / 8-9		

Yanlış: *["Pîr de, mürîd de, derd de, devâ da benim! Bu sözü açık söylüyorum; Şems de, hudâ da benim!"]*

Doğru: *["Benim pîrim ve benim mürîdim, benim derdim ve benim devâm! Bu sözü açık söylüyorum: benim Şems'im ve benim efendim!"]*

518 / 1	کی قبادی	کیقبادی
521 / 12	[: görmü]	[: gönlü]

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
529 / 20	*gülünç*	*[güleç]*
529 / 23	gülünç	[güleç]
529 / 26	میوه	میوهٔ
536 / 31	افتاب	افتاد
541 / 8	اند پس	اندر پس
546 / 2	*açtı*	*açtı*
550 / 18	پشوا	پیشوا
558 / 4	آدم	آمد
558 / 4	جَهْدَ	جُهْدَ
558 / 5	*cehdini*	*cühdünü*
558 / 6	"Cehd"	"Cühd",
558 / 12	cehdü'l-mukılli	cühdü'l-mukılli
594 / 1	آب آب	آب
594 / 1	آیت	آبت
596 / 27	تر	تو
599 / 1	âlemleri	âlimleri
599 / 18	مَنْ	وَمَنْ
599 / 19	وَ هُوَ	فَهُوَ
604 / 5	نَدَرْدَ	نَدَرْدَ
606 / 3	از پشت	از پس پشت
607 / 3	*gördüm*	*görmedim*
617 / 6	گزافه	گُزافه
617 / 25	و بیش	بیش و کم
621 / 24	*şâhıdır*	*şâhididir*
621 / 30	چون	چو
622 / 13	محنت	محنث
623 / 12	دام	وام
623 / 12	شنابست	شتابست
623 / 32-33	Mübdî'-i Feyyâz'dan	mebde'-i feyy
627 / 18	تو همی	تو همی
636 / 31	Nebiyy	Nebî
638 / 4	آنکه	آنگه

2. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

BEYİT NUMARASI	YANLIŞ	DOĞRU
1972. Beyit Farsça	گشودگ	گشود
1975. Beyit şerhi 1. st.	şer'f	şerîf
1975. Beyit şerhi 4. st.	müeyyed	müeyyid
1997. Beyit anlamı	rengi	dengi
2006. Beyit şerhi 10. st.	ibi	gibi
2010. Beyit Farsça	کردی	گردی
2059. Beyit Farsça	امامه	عمامه
2066. Beyit şerhi 5. st.	(...)	1170
2078. Beyit Farsça	سردیٔ	سردی
2085. Beyit şerhi 3. st.	estidiği	estiği
2118. Beyit Farsça	کربه	کوبه
2139. Beyit Farsça	و و	و
2187. Beyit şerhi 7. st.	اَفْوَاهِهِمْ	اَفْوَاهِهِمْ
2225. Beyit anlamı	Ömer'e	ömre
2226. Beyit anlamı	Ömer	ömür
2226. Beyit şerhi 1. st.	Ömer	ömür
2226. Beyit şerhi 2. st.	Ömer'den	ömürden
2226. Beyit şerhi 6. st.	Ömer	ömür
2226. Beyit şerhi 6. st.	Ömer'in	ömrün
2226. Beyit şerhi 8. st.	Ömer'den	ömürden
2275. Beyit Farsça	ر	گر
2283. Beyit Farsça	بخشش	بخششش
2318. Beyit Farsça	گنجی ست	گنجیست
2352. Beyit şerhi 10. st.	hâline	hâle
2356. Beyit Farsça	باد بروت	باد و بروت
2365. Beyit Farsça	خمجو	همجو

BEYİT NUMARASI	YANLIŞ	DOĞRU
2370. Beyit Farsça	او افسون	او فسون
2402. Beyit şerhi 2. st.	٥	ev
2417. Beyit Farsça	از	ار
2439. Beyit anlamı	ola.	öle!
2457. Beyit şerhi 4. st.	خینش	حنینش
2476. Beyit anlamı	olmak	ölmek
2494. Beyit şerhi 3. st.	müteayyine	müteayyene
2509. Beyit şerhi 1. st.	و مِنَ	وجَعَلْنَا مِنَ
2513. Beyit şerhi 5-6. st.	seyr-i fillâh	seyr-fillâh
2521. Beyit şerhi 3. st.	hey'et-i	hey'et-
2523. Beyit Farsça	با سفل	بأ سفل
2524. Beyit Farsça	جهان	جهات
2548. Beyit şerhi 7. st.	بِطَغْوَيهَا	بِطَغْوَيهَا
2553. Beyit Farsça	شخنهء	شِحْنَهء
2598. Beyit Farsça	ك	كز
2650. Beyit şerhi 2. st.	اَلْخَيْرُ	اَلْخَيْرُ
2687. Beyit anlamı	Alleh	Allah
2694. Beyit şerhi 4. st.	اَلرَّحْمَنِ	اَلرَّحْمَنُ
2696. Beyit Farsça	اَدْخُلْ	اُدْخُلْ
2711. Beyit Farsça	ج	چه
2739. Beyit şerhi 1. st.	"Güvâhî"	"Gevâhî"
2750. Beyit şerhi 8. st.	mücennes	münecces
2758. Beyit şerhi 7. st.	تَحْتَهاَ	تَحْتَهاَ

2784. Beyitin üstündeki başlığın 2. satırında بیش بود den sonra کریم بردر او آید . و کریم را صبر بیش بود. ilâve edilecek

BEYİT NUMARASI	YANLIŞ	DOĞRU
2786. Beyit Farsça	ز یا	ز یا
2795. Beyit Farsça	نه ننوشد	ننوشد
2808. Beyit Farsça	خطیست	خطیست
2846. Beyit şerhi 4-5. st.	kimseler kimseler	kimseler
2848. Beyit anlamı	rahmeti	zahmeti
2859. Beyit Farsça	پرفتند	پذرفتند
2865. Beyit Farsça	بخوض	بحوض
2866. Beyit anlamı	gülüne	küllüne
2869. Beyit Farsça	در	دُرّ
2887. Beyit anlamı	dedik	diktik
2896. Beyit şerhi 1. st	adıdıdır	adıdır
3004. Beyit Farsça	بوم	بگویم
3008. Beyit Farsça	برو	برودر
3047. Beyit Farsça	تَرَاوَرْ	تَرَاوَرْ
3048. Beyit Farsça	جزیْ	جزویْ
3078. Beyit Farsça	ظانّین	ظانّین
3078. Beyit Farsça	کر	گر
3095. Beyit Farsça	در الا	در إلاّ
3097. Beyit üstündeki başlık	آنکس	آنکس که
3143. Beyit Farsça	کند	کنْد
3173. Beyit Farsça	هو	هر
3216. Beyit şerhi 2. st.	görderdim	gönderdim
3230. Beyit Farsça	الیمنی	الیمین
3301. Beyit anlamı	rebatı	ribâtı
3308. Beyit Farsça	فرو پر	فرّو پرّ
3447. Beyit Farsça	آستائمن	آستان من

BEYİT NUMARASI	YANLIŞ	DOĞR
3489. Beyit şerhi	حملوا التورية ثم	إ التورية ثمّ
3492. Beyit Farsça	به بینی	ببینی
3494. Beyit anlamı	ne vakit Hû'dan	ne vak hevâlar
3501. Beyit Farsça	به بینی	ببینی
3538. Beyit anlamı	falak	fakat
3548. Beyit Farsça	به بینند	ببینند
3548. Beyit Farsça	به بینم	ببینم
3581. Beyit Farsça	یکدیگر	کدگر
3591. Beyit şerhi 1. st.	seblet	seblet
3618. Beyit anlamı	gemeyen	gelmey
3625. Beyit Farsça	بندانش	ـگانش
3697. Beyit Farsça	خورر	خور
3741. Beyit şerhi 2. st.	فانه	فان
3805. Beyit şerhi	Aliyyü'l-	Aliyye
3829. Beyit üstündeki başlık	دآرن	آن
3837. Beyit Farsça	خسی است	بست
3837. Beyit Farsça	بسی است	ست
3905. Beyit Farsça	ظلمت ست	نست
3922. Beyit Farsça	مر	گر
4011. Beyit şerhi 2. st.	جسرا	سر
4017. Beyit Farsça	بهنام	گام
4026. Beyit Farsça	پُذْرَفْت	ـُفْت
4032. Beyit şerhi 12. st.	نور	احد
4034. Beyit Farsça	ل	گل

BEYİT NUMARASI	YANLIŞ	DOĞRU
2786. Beyit Farsça	ز یا	ز یا
2795. Beyit Farsça	نه ننوشد	ننوشد
2808. Beyit Farsça	خطیست	خطیست
2846. Beyit şerhi 4-5. st.	kimseler kimseler	kimseler
2848. Beyit anlamı	rahmeti	zahmeti
2859. Beyit Farsça	پرفتند	پِذْرُفْتند
2865. Beyit Farsça	بخوض	بحوض
2866. Beyit anlamı	gülüne	küllüne
2869. Beyit Farsça	در	دُرّ
2887. Beyit anlamı	dedik	diktik
2896. Beyit şerhi 1. st	adıdıdır	adıdır
3004. Beyit Farsça	بویم	بگویم
3008. Beyit Farsça	برو	برودر
3047. Beyit Farsça	تَزَاوَرْ	تَزَاوَرْ
3048. Beyit Farsça	جزیْ	جزویْ
3078. Beyit Farsça	ظانّین	ظانّین
3078. Beyit Farsça	کر	گر
3095. Beyit Farsça	در الا	در إلاّ
3097. Beyit üstündeki başlık	آنکس	آنکس که
3143. Beyit Farsça	کنْد	کنْد
3173. Beyit Farsça	هو	هر
3216. Beyit şerhi 2. st.	görderdim	gönderdim
3230. Beyit Farsça	الیمنی	الیمین
3301. Beyit anlamı	rebatı	ribâtı
3308. Beyit Farsça	فرو پر	فرّو پرّ
3447. Beyit Farsça	آستانمن	آستان من

BEYİT NUMARASI	YANLIŞ	DOĞRU
3489. Beyit şerhi	حملوا التوریة ثم	حملوا التّوریة ثمّ
3492. Beyit Farsça	به بینی	ببینی
3494. Beyit anlamı	ne vakit Hû'dan	ne vakit hevâlardan
3501. Beyit Farsça	به بینی	ببینی
3538. Beyit anlamı	falak	fakat
3548. Beyit Farsça	به بینند	ببینند
3548. Beyit Farsça	به بینم	ببینم
3581. Beyit Farsça	یکدیگر	یکدگر
3591. Beyit şerhi 1. st.	seblet	seblet-i
3618. Beyit anlamı	gemeyen	geimeyen
3625. Beyit Farsça	بندانش	بندگانش
3697. Beyit Farsça	خورر	خور
3741. Beyit şerhi 2. st.	فانه	فان
3805. Beyit şerhi	Aliyyü'l-	Aliyye'l-
3829. Beyit üstündeki başlık	دآرن	در آن
3837. Beyit Farsça	خسی است	خسیست
3837. Beyit Farsça	بسی است	بسیست
3905. Beyit Farsça	ظلمتْ ست	ظلمتست
3922. Beyit Farsça	مر	مگر
4011. Beyit şerhi 2. st.	جسرا	جسر
4017. Beyit Farsça	بهنام	بهنگام
4026. Beyit Farsça	پُذْرُفْت	پَذْرُفْت
4032. Beyit şerhi 12. st.	نور	نور احد
4034. Beyit Farsça	ل	گل

1. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
19 / 21	tal'ati	tal'at
26 / 7	gibi şekilde	şeklinde
35 / 29	نوا	نوی
35 / 30	ادهاست	اژدهاست
37 / 10	kudsî	kudsî-i
37 / 12	evvel-i	evvel
37 / 24	اغاً	أغاً
38 / 27	mu'ciz-nizâm	mu'ciz-nizâm-ı
38 / 29	nemegîn-i	nemekîn-i
45 / 14	müverrici	mürevvici
48 / 10	هستهای	هستیهای
48 / 29	نهء	نهٔ
59 / 25	*zebânîler*	*rabbânîler*
59 / 25	semâîler	semâvîler
59 / 26	*kıblelerin*	*kabîlelerin*
63 / 15	سَفَرَهْ كِرَامِ بَرَرَهْ	سَفَرَةْ كِرَامِ بَرَرَةْ
66 / 27	فيَقصم	فَيَقصم
69 / 18	Urmu	[Urmiye]
78 / 20	isti'dâd mazharlarına	isti'dâd-ı fıtrîlerine
79 / 6	قَبْلِ	قَبْلُ
94 / 13	Hafz	Hafs
94 / 19	*idim, ben*	*idim, [neyi gibi] ben*
101 / 26	-gerd-	-gird-
104 / 23	*feyz*	*kabz*
119 / 3	شر	شد
119 / 29	حانش	جانش
121 / 9	*râzı olmuş*	*râzı olunmuş*
123 / 3	خوش	خوشی
123 / 3	آتش	آتشی
126 / 23	nev'i insanı.	nev'i, insanı
130 / 30	*gönül*	*göğün*
144 / 30	mülâkî	mülâkî
149 / 11	مرد و مال	مرد مال
149 / 27	Esb-tâzî	Esb-i tâzî
150 / 11	sûi'l-kazâ	sûü'l-kazâ
152 / 17	o akıl, câriyesi	o akıl câriyesi,
159 / 13	*Dîvân-ı Kerbî*	*Dîvân-ı Kebîr*
176 / 12	برای گد	برای گدا
183 / 23	*olsaydı*	*olmasaydı*
195 / 14,18	*tohmunu*	*tohumunu*
207 / 3	میفکن	در میفکن
209 / 10	هر	هم
215 / 10	پیس او	پیش او
217 / 14	meşe'idir	menşe'idir
217 / 27	mesetti	messetti
226 / 3	اَلْمُطْمَئِنَّ	اَلْمُطْمَئِنَّةُ
226 / 27	هستیٔ	عیسیٰ
226 / 28	*cân-ı Îsâ*	*cân Îsâ'sı*
234 / 1	Bunu gibi	Bunun gibi
239 / 21	بیماریٔ	بیماری
240 / 17	*Hani*	*Hani [sana]*
241 / 21	*alâkası*	*alâmeli*
246 / 1	دیگر	دگر
249 / 21	*bu*	*bir*
252 / 26	شرخ	شرح
253 / 24	تمامیٔ	تمامی
256 / 11	تَسمع	تَسمع
259 / 14	عبد	عبدی
264 / 10	نفح	نفخ
269 / 4	جزو	جزؤ
273 / 23	efs-i	nefs-i
282 / 3	وحست	رحمت

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
285 / 31	الهواي	الهوى
285 / 31	الشرعية	شرعية
293 / 19	*mürekkebini*	*merkebini*
298 / 11	جزر	جزؤ
304 / 5	ترجيخ	ترجيح
307 / 26	kedûret-i	küdûret-i
310 / 20	نقبول	مقبول
310 / 28	وى	بى
314 / 18	لَتَزُولَ	لَتَزُولَ
326 / 14	بِيُوتًا	مِنَ الْجِبَالِ بِيُوتًا
326 / 15	hâneler	[dağlardan] hâneler
330 / 19	خوگوش	خرگوش
334 / 26	بعدزان	بعدازان
341 / 11	معلم	معلم بود
346 / 13	جثت	جثت به
348 / 22	گرا	را
350 / 13	*sûret*	*su*
351 / 2,3	müeyyed	müeyyid
352 / 9	نُفَرِّقُ	لاَ نُفَرِّقُ
353 / 8	الَّذِينَ	الدِّينِ
369 / 18	خَلْقَهُ	خَلْقَهُ
381 / 10	مستئ	مستى
384 / 16	تو چنان	چنان
396 / 4	Mürde rîk	Mürde-rîg
397 / 26	rekûb	rakûb
397 / 29	*hafîz*	*hazîz*
398 / 23	زآب خاك	زآب وخاك
412 / 5	آزانها	ازانها
419 / 11	كشدن	كشتن
422 / 10	küşd	küşed
423 / 7	بنى	نبى
423 / 10	كاف	قاف
423 / 14	kesîfîm	kesîfîmin
423 / 16	ربَّكَ	ربِّكَ
423 / 20	خرد	خود

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
440 / 4	alkıma	aklıma
442 / 1	عقل گوش	عقل وگوش
444 / 4	şey'ün" yerine	şey'in" yerine
444 / 4	"mâ fî	"mâ fihi
444 / 8	قطرها	قطره‌ها
445 / 25	سفره است	سفره‌ست
446 / 22	*kazıcının*	*kazıcının canının*
452 / 10	فستغفرون	فيستغفرون
452 / 30	merteb-i	mertebe-i
454 / 21,25,28	*Hakem*	*Hikem*
468 / 14	غلام هر	غلام وهر
472 / 1	نگفت	مگوفت
473 / 3	أَشَاءَ	أَشَاءُ
479 / 7	يُؤْمِنُ	يُؤْمِنُ
480 / 23	شرخ	شرح
496 / 20	هو	هر
498 / 25	شريك	شريكى
510 / 29	هم آتشى	هم آتش
519 / 10	حوف	حرف
525 / 23	هو	هر
526 / 5	*hân-ı bahâmızı*	*hûn-bahâmızı*
527 / 9	*bir akıl*	*bu akıl*
528 / 25	شيرين	شيرينى
532 / 14	muvâfik	demek muvâfik
534 / 22	نالها	ناله ها
536 / 27	*cânıdan*	*cânından*
545 / 29	كَلِمَاتُ	كَلِمَاتُ
552 / 4	بَانِي	بَانِي
555 / 3	أنى	أنى
556 / 13	*hoşcağızlar*	*kuşcağızlar*
558 / 19	قاصدانش	قاصدانش
564 / 10	هوتا	هوتًا
567 / 2	ماشاء الله	ماشاء الله كان
570 / 5	مَطْوِيَّاتٌ	مَطْوِيَّاتٌ